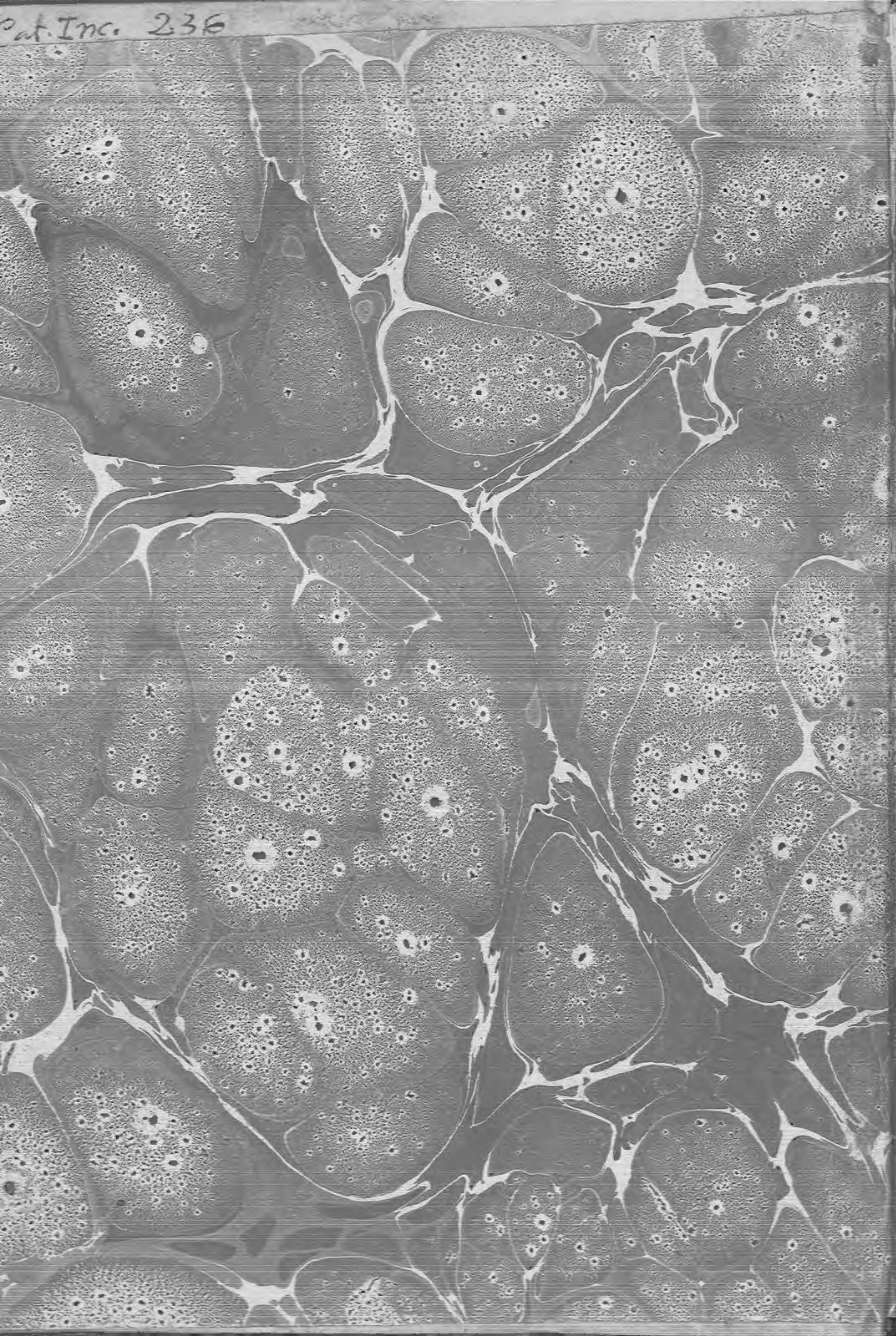
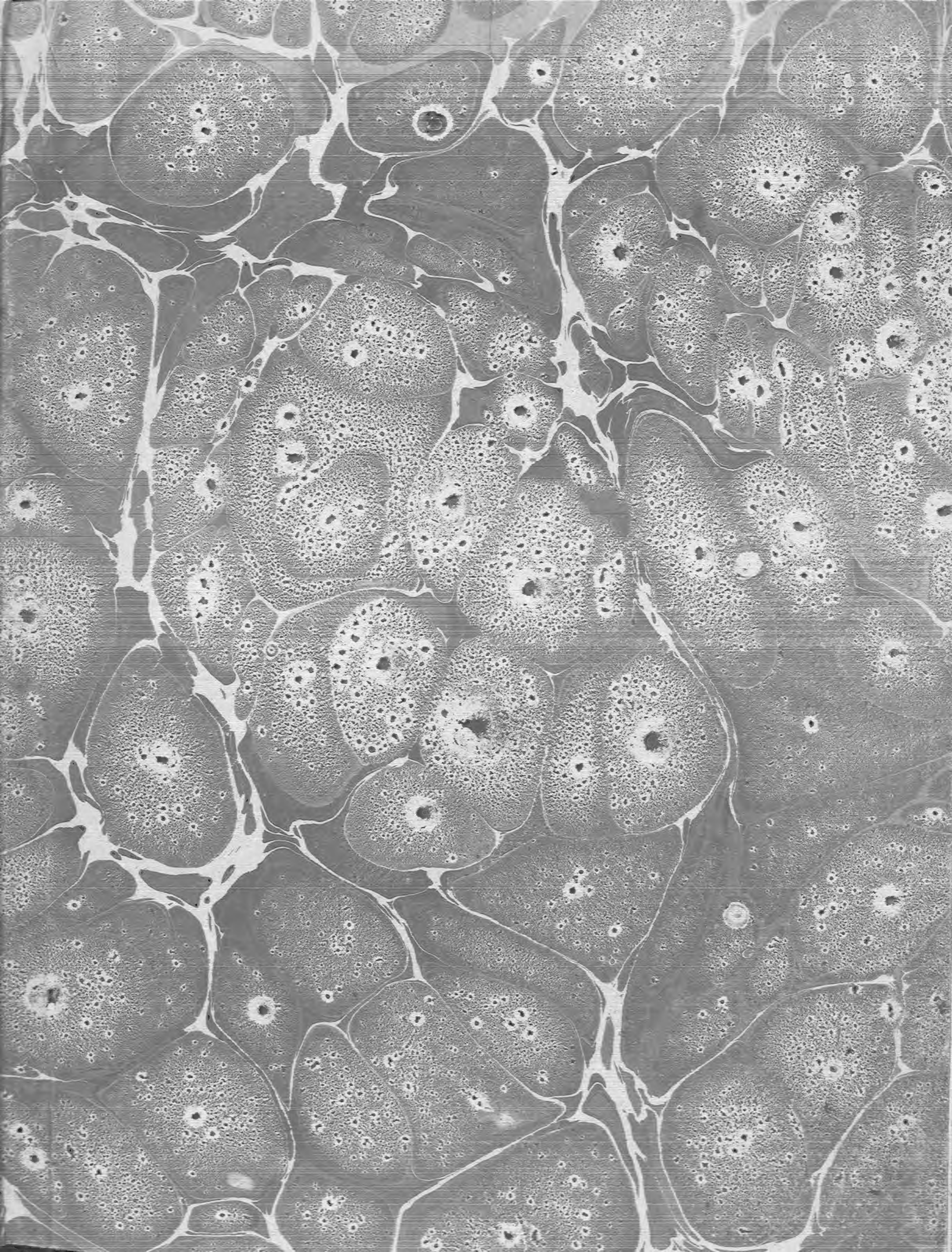
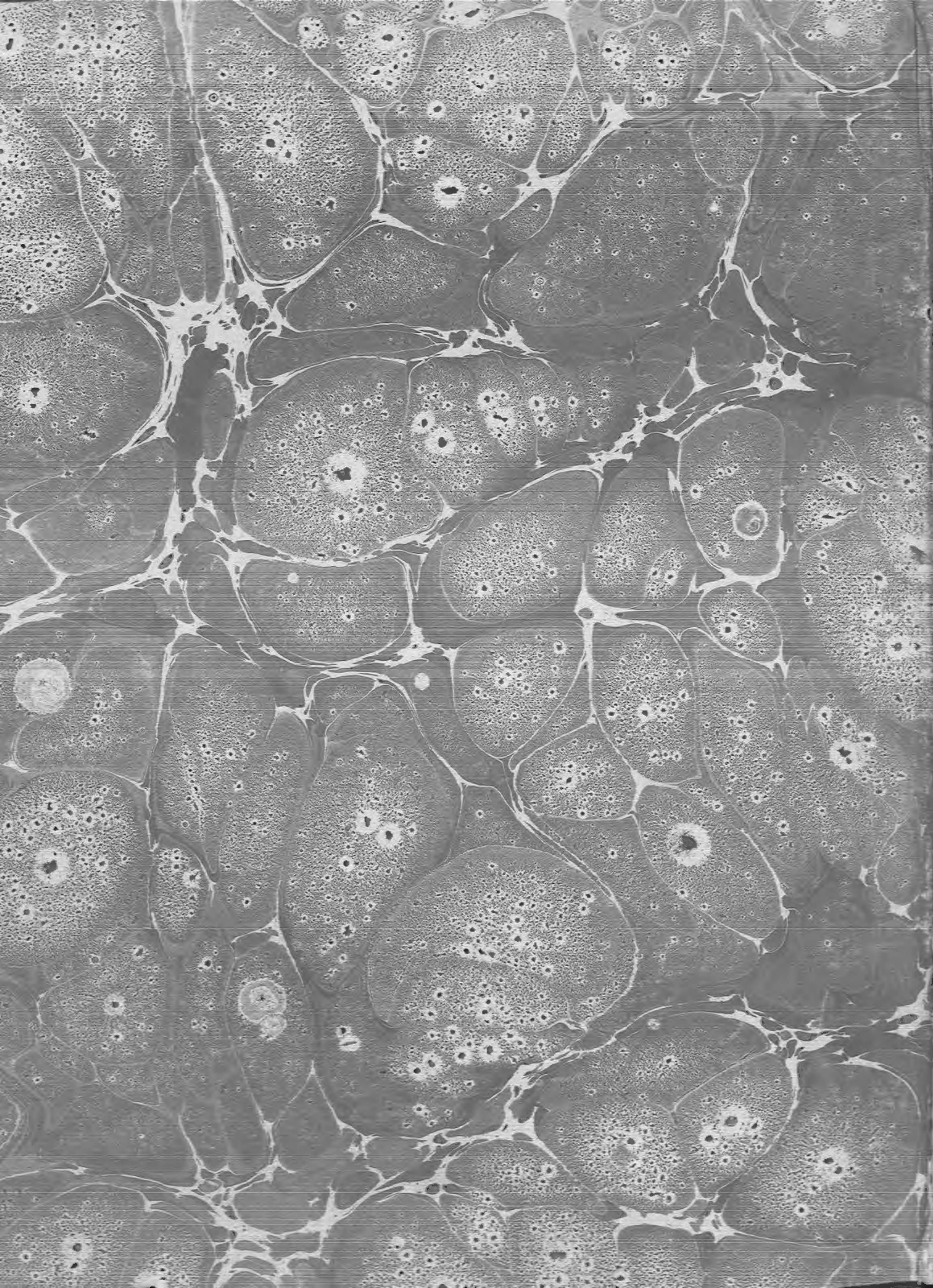
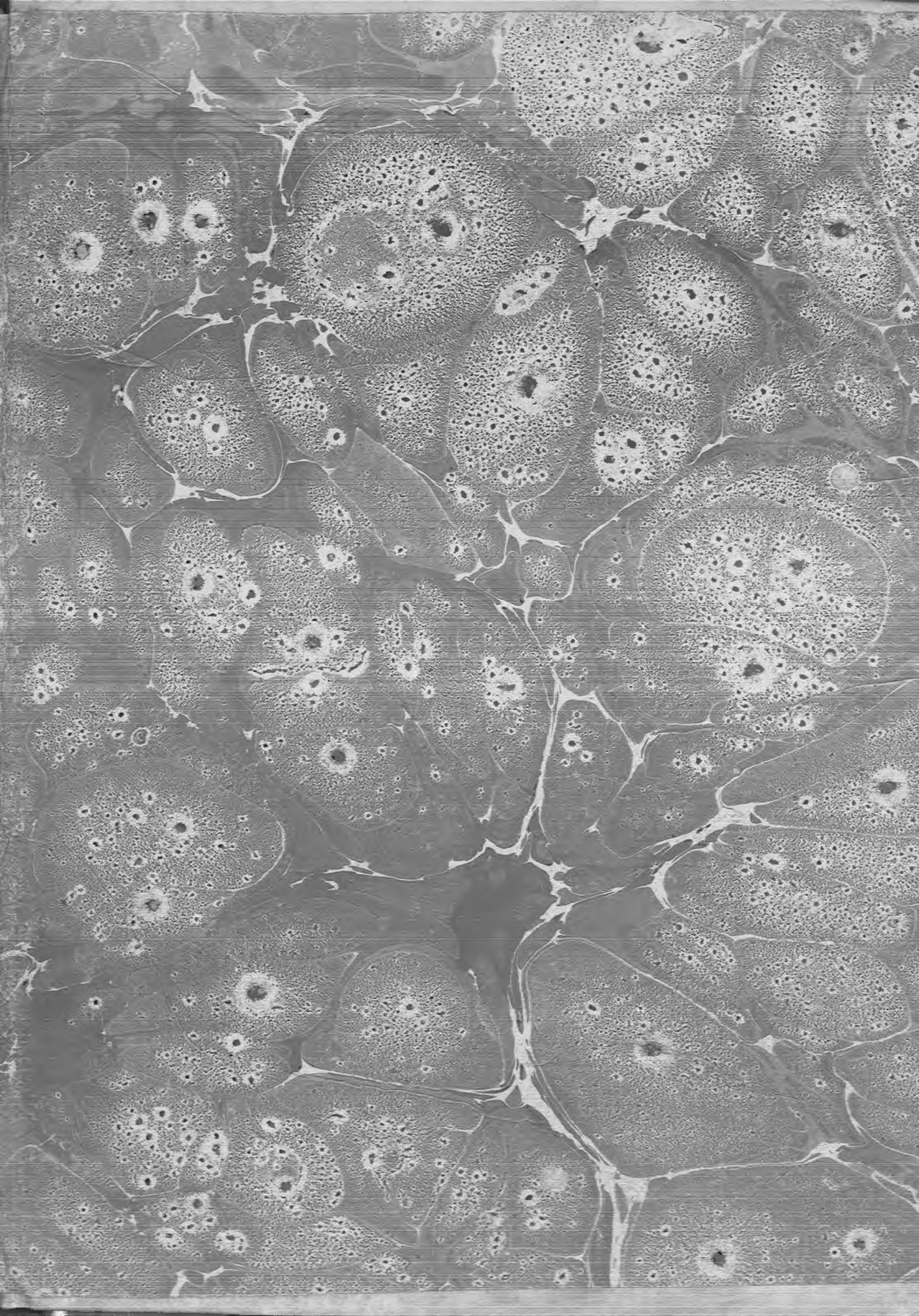








de fray gaspar de granada

Tabula omnium opusculorū

¶ Infrascripta opuscula in p̄senti volumine ꝯtinent̄ eo ordine quo hic posita sunt.

¶ Antonij pizamani patricij veneti doctoris clarissimi in diui Thome aquinatis vitam prefatio ad Augustinum barbadicum venetoꝝ p̄ncipem illustrissimum.

Q Uamq̄ꝫ sine magno labore ĩ optimo quoqꝫ virtutes ip̄e q̄ vera bona sunt enucare nequeãt atqꝫ hoīum genus ab ardua ⁊ recta semita in ꝓnã ⁊ deteriorẽ partẽ potiꝰ vergat: optimis tñ rõibus hũane vite magr̄is ⁊ magnorum viroꝝ claris exẽplis ad ꝓpriũ ⁊ felicem locũ bñ beateqꝫ viuẽdi ducit̄. Sapiẽtes idõ ⁊ magni viri qui vsui alijs eẽ voluerũt fortissimis rõnibus varijsqꝫ exẽplis: q̄d magis est cõe ꝑsuadendi genꝰ optimo viuẽdi ritui mortales adicere q̄ritarunt: ⁊ statuis atqꝫ picturis hmõi exẽpli gnẽ aliq vsi sunt: qbus in vita q clari fuissent oi arte redderent̄: vt q ceteros p̄stare cuperent dignissimum aliquẽ veluti ducẽ sibi ꝓponentes imitandũ hẽrent. Hoc ip̄o ad p̄clara facinora plerosqꝫ accensos legimus. Uidẽtes autẽ alij ꝑ lr̄arum monumẽta vitas hoīm ac res gestas effingi melius: clara ceperũt alioꝝ facta script̄ suis explicare. itaqꝫ res ex snīa cõmodiꝰ successit. Si.n. simulacra interiꝰ paꝝ hoīez indicãtia ad p̄clara mortaliũ mẽtes ꝯpellere solent: qualẽ scriptis ip̄sis ⁊ mentis minima queqꝫ fingẽtibus vim in esse arbitramur. Quod etiã nimus dextro sidere egris mortalibus ad im̄ortalitatẽ ꝯsequendã pia numina ꝯcessere. Non potui itaqꝫ augustine barbadice princeps serenissime diutius ꝑpeti vt diuini Thome perspicua vita sanctissimiqꝫ mores limo quodã obruta iacerẽt: ⁊ latini om̄s suo tanto cõmodo nõ laterent̄: cuiꝰ p̄sertim scripta toto orbe celebrẽtur cũctaqꝫ gĩnasia ꝑsonẽt ip̄oꝝ aũt auctorem atqꝫ parentẽ ignorari turpe eẽ duxi: huiꝰ amplissimas laudes q̄ neqꝫ exili meo: neqꝫ ab humano quoqꝫ ingenio ꝑfecte exp̄mi pñt legẽtibus relinquo cogitãdas: cũ nulla sibi via aut circa bonarum disciplinarũ studia aut sanctos mores in via fuerit. Negociũ ꝓ virili mea aggressus: queqꝫ de eo rudi sane ac in culto s̄mone ꝯsumpta rubigine ĩ vnũ coegimꝰ q̄ꝫ breuissime potui que ad manꝰ nostras ꝑuenere aucte digna meritoqꝫ approbata: policiore peculiari lꝫ quodã sacre pagine stilo ꝯscripsimus: teqꝫ dux inclite cui hec dedicarẽ potissimũ delegimꝰ. Nã queadmoduꝫ ille x̄piane religionis p̄marios viros añcellit: sic venete rei publice tue p̄teritos duces ⁊ sapientissimos facile p̄stas: vt.n. claram familiã tuã egregiaqꝫ domi ac militie facta: vel in seruato nobis ductu tuo rodigio scilẽtio p̄teream id qdẽ mirabile dictu ẽ a deo h̄ imortal̄ĩ tibi traditũ vidẽ ĩ vt postea q̄ꝫ sellã aureã ꝯscenderis fessam diuturno pestilẽtie morbo liberatã ciuitatẽ ꝯspicias ⁊ optatam ea diutina pace p̄frui. Suscipias igit̄ hãc diui Thome aq̄natis sanctissimã vitam quam tibi deditissimus tuꝰ affert pizamanus ⁊ sancti lucubrate fauces discipline q tibi suauissimas vices vberrime redditurꝰ est: h tuã scriptis suis rẽpublicam mirũ imodũ decorauit. quippe quã vnicã tyrannide carere inter ceteros p̄ncipatus eo libello quẽ ad cypri regẽ ꝯscripsit attestatꝰ est: eiꝰ vitã ac vite rõnem inuitus agendã suscepi: nõ ꝙ diuo Thome nõ sim maxie adictꝰ: sed que de eo dicta fuere a deo situ oppressa sunt: vt vix indignum tanto viro nitorẽ redigi possint: vex efflagitantibus qbusdam suis sectatoribꝰ recusatã aliasi hanc ꝓuinciã amãtissimis mei negare nõ potui: qua legenda nõ orõnis elegãtia quã abesse ab hmõi cõpositione ꝓpe necesse fuit: sꝫ varijs beati viri rudimentis ⁊ ad totam vitã faciẽtibus exẽplis delectaberis: sꝫ iam ad opus ꝓmissũ deueniamus

Diuus Thomas

D Landulpho p̄re agni comite cãpanie vrbis celeberrime ac multoꝝ opidoꝝ p̄ncipe natꝰ theodorã matrẽ ⁊ gnẽ ⁊ sanctissimis vite moribus [illegible] petroqꝫ arragonie regibꝰ ex duabus sororibus ortis dignissimã eẽt: viuẽdi tñ rõne dignior extitit. vt q̄ assiduis ieiunijs ⁊ vigilijs exeso corꝑe genibꝰ quoqꝫ ob crebras ad deũ p̄ces durissimo calo obductis fuisse ferat̄. Sorores võ habuit mira ꝓbitate cõspicuas. Alterã.n. q̄ opido sancti seuerini dña p̄erat vt viuẽdo honestissimos corpꝰ mores oñderit: ita mortue cadauer diutiꝰ solito integrũ magnũ odorẽ redolẽs fuisse sanctã demõstrauit. Altera aũt in cenobio sancte marie capuane ãtistes etatẽ sanctissime pegit. Fratres quoqꝫ ⁊ corporis robore atqꝫ aĩ cõstantia fortissimi fuere: quoꝝ alios ꝓ romana eccl̄a pugnãtes acriter federicꝰ ĩpator [illegible] Anno salutis [illegible] M.cc.24. Et [illegible] conceptum vtero 1224
mater gereret heremita qdã vt re ita noie bonꝰ ad eã letus perexit peritura filiũ q thomas vocabitur p̄nũtiãs q p̄dicatoꝝ religiõe sacerdos ac in vniuerso disciplinarũ gnẽ maximꝰ feret: nullũqꝫ euo suo inter mortales doctrina ⁊ moribus parẽ reptuꝫ iri autumat. Addidit ẽt eam cũ lãdulpho optaturã vt cassini montis sacerdotio vt q̄d magni emolumẽti foret potiret̄ vex vos aliud: aliõ cogitabit deus: tũc excipiẽs theodora indignã tãto honore me noui. Omnia.n. ad deum referenda sunt. Nato igit̄ infanti Thome nomẽ: vt vir sanctus p̄dixerat [illegible] miraculo extitit. Nam cũ [illegible] locũ penetrans [illegible] deterant. illesus mansit. Deinde quod mirabile

dicit: est dum in balneis infantulus teneretur in eius dextera manu cartula conspicitur. Quam cũ nutrix e manu vagientis auferre conaret̃ mater illico abstulit in qua scriptũ erat Aue maria. Eaz deinde emanãtibus lacris ⁊ crebris eiulatibus a matre receptã ore ꝯfecit. verũ hᵘ viri p̃sagiuz qđ sp eiᵘ p̃cordia lingua ac scripta ꝯsonarũt infantia p̃monstrat. Sic itaqꝫ maria spe puer ab optimis parẽtibus enutrit̃ ⁊ casini mõtis puer cum qntũ annũ ageret sacerdotibus erudiẽdũ tradunt. ad votũ res succedũt: educat̃ puer ac bonis morib⁹ imbuit̃. Incipit p̃ma adiscere elemẽta ac puis p̃cibus deũ placare: nõ inania v̄ba nõ in modicũ risum emittebat: nõ vanos puer lusus: ſ senũ grauia exercebat: vt in quẽ eẽt euasurus facile iudicares. Cum hec aũt ineũte etate mirãda magis viderent̃: p̃ eius ꝯsilio cui credit⁹ fuerat ad capescẽdas disciplinas neapoli puer adducit: ⁊ qđ in alijs etas in v̄ indoles ꝯsuaũt vbi grãmatices rudimẽta a peritissimo viro eiᵘ tpis martino s̃rato [illegible] edoctus ad altiores ⁊ subtiliores phie scias p̃ceptore petro pħo doctissimo q ex hybernia venerat ꝯfectus est. Adeo tũc icipiebat disciplinis illucẽ: vt thome diuini potiᵘ q̃ humani adolescẽtis nomẽ p oim ora volitaret: ſ cũ de⁹ eũ mũdo tradidisset vt nõ mõ liberales disciplinas adipisceret̃ verũ ⁊ bonos mores ⁊ viuẽdi modũ optimuz assequeret̃ nundũ ad pubertatẽ Thomas puenerat qñ diuino spũ duce salubri p̃cepto suauissimo iugo colla mollia submisit: ⁊ diui dñici sacris initiat̃ cuiᵘ vestis velut scutũ firma lorica verissimũ nobis affert iudiciũ se ceteris p̃ferendaz eẽ in xp̄i milicia cũ Thome placuerit qđ Thome imo ipsi xp̄o q ⁊ nasci Thomã ⁊ hãc p̃ ceteris religionẽ sbire voluit. Felices igit̃ felices illi sũt qb⁹ datũ est vt diuino dñico duce xp̄i vexilla sequẽt̃. Iter. n. illis se tutius offert. In cenobio itaqꝫ neapolitano fr̃m corona diuinas laudes decãtante sanctissimã militiã ingressus est. O q̃ꝫ optime bone deus factũ: factũ in quã bone de⁹ tuarũ manuũ opus: vt sancti palio sanctus vteret̃. Mater aũt hec nũcio neapoli otendit: nõ quo fideliũ ab hoc clarissimo facto deterreret diuine p vaticiniũ iaz ꝯscia voluntatis: ſ cũ potius ad sanctũ ꝓpositũ ꝓsequẽdum hortaret̃. Quod ex animi snia agere volentẽ ignari sacerdotes vetuerũt. Nam Thomam adire teracinã romã deinde iuxerunt. Dubitabant. n. ne hec vt matres alie facere ꝯsueuere a religione facta filium amoueret. Cuz autem rome nec filiũ videre potuisset: q: parũ [illegible] ob timorem ne tali eẽnt orbati lumine xp̄i tyrũculum sacerdotẽ [illegible] miserũt: scripsit tunc ad filios quos se derie v̄s imp̄atori caros habebat: vt Thomã filiũ p̃dicatorum vestibus deductũ quiqꝫ in externas ꝓuincias adducebat̃ religiosorũ manibus intercipe rent: quẽ paulo post ipsi filij sui a exploratoribus inuẽtum fugatis p̃dicatorũ sacerdotibus exptanti matri remiserunt: vbi [illegible] materne preces ad linceras deponendas vestes minime valuere: quas nec filij euellere nõ poterãt opido roche sicce optimus adolescẽs in custodiã tradit̃. ibiqꝫ p bienniũ clausuz retinẽt ipsius mẽtem labefactari sperantes. Predicatorũ aũt sacerdotes ob rapine iniuriam de theodore filijs ꝯquerẽtes ad summuz ꝯfugiunt pontificẽ Innocentium. 4ᵘ. Petũtqꝫ a cruce euulsum: ⁊ sue xp̄i nutu religioni dicatũ restitui. Iubet imp̄atori federico põtifex summ⁹ cogi theodore filios vt fortissimũ xp̄i exercitui athletam redderẽt. In quos carcere retentos grauius quecꝫ fieri religiosi homines phibẽt: ne dũ bonã q̃runt mali qđ agat̃: dum hec interea fiũt clausus adolescẽs Thomas carceribus totũ orõnibus vigilijs ac lucubratõibus se tradit. bibliam totã perlegit cũcta q̃ sniarum libro ꝯtinent̃ memorie tradidit: atqꝫ falaciarũ opusculũ aristotelẽ imitatus ꝯfecit: adolescẽtia opus doctissimo sene dignum. Ibiqꝫ sororẽ ad religionis cultũ induxit: que cum conabat̃ a religiõe reuocare: sic spretis minis iniurijs: ac penitus suetudis [illegible] p̃cibus firmius in oĩbus accepto viuendi mõ p manebat: sacrũqꝫ habitũ tunc inde laniatũ vt sericeũ indueret. Huicꝫ se manibus circũdabat: qđ faceret dyabolus: q⁹ se verteret̃: cum se vinci a puero cerneret: cepit alia via cogitare an posset pubescẽtis corpus aiuz ad peccandũ impellere ad falaces ornate mulieris blãditias spectare rem arbitratus est: ſ nõ ex snia res successit. Nam cunctis ex ꝯposito recedentibus speciosam mulierẽ que ornato vultu vt in uenerẽ blãditijs alliceret ad ephebũ venerat: ardẽti stipide e thalamo expulit: ⁊ sic miles xp̄i calcato dracone gl̃iosus victor euasit ⁊ xp̄i crucis vexillũ in pariete notato supplex cepit lacrimis fari q̃ꝫ pluribus. Xp̄e deus pater optime da mihi tua clementia da queso benignitate quã in tuos oẽs nascendo ac moriẽdo ostẽdisti: vt quã te duce virginitatẽ hactenus inuiolatã seruauimus ad extremam vite horã tua gr̃a ꝑducamus. cui sopito cõsensibus votũ apud deũ impetratũ fuisse angeli duo enunciauerũt q Thome renes cingẽtes dixerunt. Accipe petitam castitatis cingulã quẽ hũana virtus nõ põt tibi deus insolitũ tribuit: ⁊ vt virgo natus est sic virgo perijt: id qđ ex p̄ribus q eiᵘ ꝯfitentis vitã oẽm audierũt ꝯprobatuz est. Cũqꝫ genitrix filium p biẽniũ sic ꝯstantez ꝯspexisset religioni sanctoqꝫ ritui a deo destinatũ thomã vt vatis sibi lingua p̃dixerat iudicauit. Tũc ideo filiuz p̃dicatorũ sacerdotibus ex fenestra fune delapsuz tradidit: q neapoli maximo cũ gaudio deo bonorum oium auctori laudes decantãtes hostiaz sibi dicatã deportãt. romã deinde vbi gñali ordinis

ꝯsilio fratri Joāni theutonico ordinis magr̄o eru dieādus theo. ac phīs disciplinis credit᷑. q ad clarissimū magnuz albertū germanie colonia vrbe florente aduehit Thomaz vbi cepit miro studio lr̄is incūbere ceptrū tn̄ religionis assiduū cultum nō deserēs. Cum vō lr̄is adictus multos dies silentio ptransiret eū: ideo ꝯmilitones bouē mutū appellarūt: tum forte albertus de diuinis noib⁹ legebat dyonisiū: cū quidā discipulus accessit ad Thomaz que a pceptore acceperit relectur᷑ spopondit. Arbitrabat᷑. n. eē silentiū ignorātie ꝯiecturam: seqꝫ thomā benigne annuēte negocio accinrit. Ubi aūt deficere nouū magr̄m Thomas videret cepit ipe diuturnū silētiuz rumpere: ⁊ q̄ oīa fuerant ab alberto declarata addendo etiam ⁊ multa de qbus inter ipos smo erat copiose enūciabat. Uñ qui pauloāte pceptor esse voluit discipulum se deinceps mir in moduz eē optauit: rogātiqꝫ lectur᷑ se Thomas pmisit. Hoc tn̄ addito vt nulli diceret. qꝫ discipulus pmissi īmemor illi q fratribus lr̄is incūbētibus preest quē magr̄m studentiū appellāt rez ipam aperuit factoqꝫ per hunc piculo alberto res indicat᷑: ꝫ tunc albertus quandā disceptandā pposuerat qōnem: quā thomas optime declararā scriptis mandauit: quod e manibus casu elapsuz cyrographuz repit᷑ ac alberto legendū tradit᷑. Qui cū cepisset Thome vitam ac mores studiaqꝫ ipius pensiculare: maximam ab īmortali deo adolescēti grām dataz cognouit: ⁊ nolētem obediētie vi ad tuēdam difficilem qōnem ꝯpulit. Naz eximia in ipo hūilitas huiuscemōi negabat ostētatiōes: vbi orone in deum ab eo de more pfacta ad certamē ventū ē nodosis argumētatōibus magr̄i in acie pmis solug quādā pmisit distinctōem. Tunc albertus heus Thoma dixit nō respōdentis ꝫ determinātis offi[illegible] fungi videris: cui Thomas soluta in pceptorē humanitate solui pacto alio argumētatōes posse nō vident᷑. Albertus deinde voluit ingeniū experiri quattuor argumētatōibus adductꝫ solue ingēs enigmata hec distinctiōe tua. Cum vō omia que audiētium mentē dubiā fecerāt soluta ac enodata cognuit talia clamauit. Hic quē vos bouez mutuz appellat᷑ eū edet mugitū: vt toto terrar᷑ orbe psonabit. vex doctissimi ac sanctissimi hois vaticiniū fuit. Nullus. n. terrar᷑ orbis loc⁹ est quo bonarum lr̄arum aliqua penetret disciplina q thome nomē aut sciam ignoret. Nam nō mō latino Thome dicta lucēt eloquio: vex etiam ea varia grecor᷑ lingua celebrant᷑. Barbari etiā qbus pnt modis thome doctrinā balbutiunt: id qd̄ indicat Thome dicta a xp̄o dn̄o deuenisse: ⁊ sicuti voluit sua alia diuersor᷑ hoīum linguis patefieri: sic etiā dictis suis a Thoma editis euenire. Deinde parisius euocat᷑ ⁊ bachalarius vt aiunt efficit᷑: vbi [illegible] magister [illegible] aperire cepit [illegible] argumentationū acumine ac sn̄iarum grauitate vt diuinum hoīem valde oēs admirarent᷑: frequēs iō discipulor᷑ numer⁹ stipabat gynnasiū quor᷑ ab eo discedebat nemo qn dulci lactis suco aliquo nutriret᷑. Edidit quoqꝫ circa eū librū comētaria ad oium vtilitatē. Que aūt qualia sint legentiū iudicio relinquo. eos p̄mus libros comētatus est: relinquā aūt q in idē conati sunt aut tuto eū sunt secuti: aut in errores pcipites abiere. Cognita itaqꝫ apud oēs ipius ⁊ docēdo atqꝫ scribēdo doctrina sacre theologie magr̄um creāt: ꝫ ac ornari dignitate negarit dicēs neqꝫ sibi sciam aut etatē ad id [illegible] idoneaz eē. [illegible] benigne [illegible] onere ad xp̄i simulacrū vbi pces solebat effundē deuenit. xp̄e pater oium ac dn̄s lacrimās inquit quēadmodū indignū me seruū tuum hoc decora sti honore: ita mihi sciam quaz sibi hec exigit dignitas tribuas suppler rogo: ⁊ dauiticū illud saluum me fac dn̄e qm̄ diminute sunt veritates a filijs hoīum iter᷑ atqꝫ iter᷑ decātabat. tunc senex quidā eiusdem soti⁹ religionis quē diuū fuisse dominicū ferunt quasi viuus ppius accedēs dixit. Cur ploras Thoma? qꝛ i hac nuprime tradita dignitate ob scie mee tenuitatē respōdit quo debeam vti pncipio nō inuenio: iō humeris meis graue hoc onus videt᷑: tum senex suscipias ait hylari vultu ⁊ tibi merito impositā dignitatez eritqꝫ tuum hoc initiuz: rigans mōtes de supiorib⁹ suis de fructu operū tuorum satiabit᷑ terra. quo dicto ex tēplo abijt. Ecce mō ecce thome discilīne e ce[illegible] opera fructus humanū genus pingui ac fecūdo pabulo vsqꝫ ad saturitatē impleturas vera ora strepuerunt. Uidens aūt Thomas deū īmortalez velle id ab eo mun⁹ exerceri accinxit se negocio vt diuine menti p viribus satisfaceret. Parisius iō magister diutius legit p̄musqꝫ inter eos q ibi vn[illegible] legerūt ab oībus habitus ē. romeqꝫ scolas instaurauit. Octum aūt diuina illa lingua docendo pfecerit eius attestāt᷑ discipuli: q innumeri ad scientiar᷑ apicem eo ductore puenere vt mortaliū alicui hoc accedisse nusqꝫ reperiat᷑ q numero aut doctrina discipulor᷑ par Thome aut supior fuerit: inter quos egidius ille romanus enituit. Numerus aūt eor᷑ tātus erat parisius vt nō frequēs auditorū: ꝫ validissimū exercitū videre dixisses Quod vō de scriptis suis dicem⁹ cū tot scripserit vt q vis studiosus hō tota vita ⁊ ea longa vix tn̄ ea posset plegere: ⁊ qd̄ mai⁹ est qnqꝫ ⁊ viginti annoruz spatio qd̄ a theologico ornamento ad mortem vsqꝫ intercessit: oīa ferme scripta sua absoluit Tres sp quattuor aliqn̄ librarios hēbat q diuersa eo dictāte celeri manu scribebāt: fuerūt etiam dormiēte eo simulqꝫ dictāte scribentē librarium

multa ad finē pduriſſe:nulloq3 repto diſcrimie ab
hiſ q̄ vigilās ſolebat excudē. Que aūt ſtruxit volu
mīa h ſt in dialetica comētat⁹ ē pyermenias Ari.
librū poſterioris librū eiuſdē fec: deinde ipe in ea
arte cū pła opuſcła de nā gn̄is librū. De demon
ſtratōe. De fallacijſ. De inuētōe medij. De q° ē
ꝛ q̄d ē. De ylib aſtrictat⁹ duos. De medalib⁹.
In phia. oīa fere ariſtotelica q̄ ad man⁹ ſuas pue-
nere comētat⁹ ē: ac ꝑm⁹ diuiſionē in libris Ari. ex
ponēdo adinuēit iō expoſitoꝝ ab oib⁹ hōris gr̄a nū
cupat⁹ h ariſtotelica declarauerit. libros octo de
phico auditu tres libros de celo ꝛ mūdo: duos li
bros de gn̄atōe. duos methauroꝝ: librū d̄ ſenſu ꝛ
ſenſato: libꝝ d̄ mēoria ꝛ remiſcētia: libros tres d̄
aīa. libros decē ethy. libros politicoꝝ: libꝝ d̄ cāis
libros yconomicoꝝ. Plura aūt ipē in phīa ꝯfec
de ſbījs ſepat̄. de vnitate intellect⁹ ꝯ auercim. d̄
eṫnitate mūdi. d̄ fato. de ꝑncipijſ reꝝ nāliū. de nā
mãe ꝛ dimēſionib⁹ intminat̄. de motu cordis. d̄
nā accidēt̄. de potētijs aīe. d̄ tp̄e. d̄ ꝑlitate forma
rū. de dimēſionib⁹ intmiat̄. de nā luīs. de ſēſu re-
ſpectu ſinglariū ꝛ itellectu reſpectu vliū. de nā
loci. de itellectu ꝛ itelligibili. in methaphiſica. ix.
libros Ari. claros reddidit. de ꝑn° induiduatōiſ
libꝝ. de ente ꝛ eēntia. In theologia expoſuit. Si-
bolū apłoꝝ dn̄icā3 oꝛone3. ſalutatōem angelicā li
brū d̄ ebdomadib⁹ boecij. librū d̄ trinitate eiuſdē
libꝝ de diuīs noībus dyoniſij: ꝛ celeſti ierarchia
euāgelica cūcta. oēs epłas pauli. tres ꝑmos noc-
turnos pſalterij. yſaie dicta. Jeremie dcā: et ſup
trenos: librū Job. cātica cāticoꝝ. poſtillā ſup ma-
theum ꝛ Jo. librū ꝑmū3 ſn̄iaꝝ. librū ſcd̄m ſn̄iaꝝ
librū tertiū ſn̄iaꝝ. li. 4ᵘ ſn̄iaru3. ꝯdidit ꝑterea hec
volumīa in theo. ꝑma3 pte3 ſumme theo. ꝑmā p
tem. 2. ſcd̄am ptē. 2. tertia3 ptem ſūme. libros. 4.
ꝯ gentiles. q̄ōnes de vitate. q̄ōnes de potētia dei
q̄ōnes de malo. q̄ōnes de virtutibus in cōi. q̄ō-
nes de vnione vbi. q̄ōnes de aīa. q̄ōnes de ſpūa-
libus creaturis. Quolibeta. xj. Opus aureu3 ſup
oīa euāgelia qd̄ cathena aurea appellat̄. Cōpēdi
ū theo. declaratōe3. 36. q̄ōnum ad lectorē vene
tum. declaratōem cētum ꝛ octo q̄ōnū ad magr̄m
ordinis. declaratiōem q̄draginta duarum q̄ōnu3
ad eundē. declaratōem ſex q̄ōnum ad lectorē bi-
ſuntinū. declaratōem quorūdu3 articuloꝝ ꝯ gre-
cos armenos ꝛ ſarracenos. libellu3 de verbo de
natura verbi. de fide ac ſpe libellū. ꝯ impugnāteſ
dei cultu3. de rōnibus fidei: ꝯ errores grecoꝝ. de
forma abſolutiōis. de decē ꝑceptis. de articulis
fidei ꝛ eccle ſacr̄is. officiū totū qd̄ celebrat̄ de ſac°
corpe xp̄i. de ſacr̄o eucharistie p modū ſmonum
de eodē ꝑm²̇. ꝑdicamēta. de offō ſacerdotis. de
mō acqrendi diuinā ſciam. de btitudine. de dile
ctione dei ꝛ ꝑximi. de hūanitate xp̄i. de diuinis
morib⁹ imitādis. de expoſitōe miſſe. ꝯ retrahen-
tes hoīes a religiōis ingreſſu. de ꝑfectōe vite ſpūa

lis. Contra impugnātes religionem. de puritate
ꝯſcie ꝛ mō ꝯfitendi. ſermones quadrageſimales
ſermones dn̄icales p totū annū. ſermones feſtiui
De emptōe ꝛ vēditōe ad terminū. de regie ꝑnci
pum ad regē cypri. de regie iudeoꝝ ad duciſſam
brabantie. de iudicijs aſtroꝝ. de ſortibus. de vi-
cijs ꝛ vtutibus. In iure pōtificio expoſuit ꝑmam
decretalē. ſcd̄am decre. Ceterum aūt diuinuſ h hō
xp̄iane ſcribēdo pfuerit religioni: vt id maximu3
emolumētu3 ꝑtereā qd̄ phis aut dyalecticis ſcri-
ptis ſuis allatū fuit infideliū euerſo plane indicat
deſtruxit falſa3 auerroys. cōtendētis de vnica aīa
ſn̄iam: nō mō ſanctoꝝ oſtendens veꝝ Ariſto. ipius
dictis repugnare inualeſcē incipientē tpe ſuo pe-
nitus deleuit. Erroremq3 guillelmi de ſcō amo-
re nō poſſe religioſos hoīes aſſerētis ni ꝓprijs vi
ctum manib⁹ querītēt ſaluos fieri, expulit penit⁹
q3 fugauit. Vn̄ a frācoꝝ rege beato ludouico the-
ologie ludus lr̄arius ꝑdicatoꝝ fratrib⁹ pariſius ad
binariū auctus eſt: quo nulla hac tēpta frm̄ letat̄
religio. Quorūdam ꝑterea obliterauit errores q
paupis vite hūilioꝝ noīe fratricelli appellabant
ꝛ ab ipo ioachim abbate prauitat̄ ſue initiū ſūpſe
re: duas in xp̄i hereditate eccłas eē affirmabāt: q̄
rum alteri carnaliū ſe ab ipſis nuncupatē ſūmu3
ꝑeſſe pontificē. Alteri⁹ aūt ſpūaliu3 eos fuiſſe in-
uentores: ꝛ ſb ipoꝝ dictiōe ꝯſiſtere: quos ad ſuos
errores emandādos thomas coherceret. Greco
rum ēt elatum faſtū depoſuit cū pōtifici ſūmo pa
rere recuſarēt vrbani iuſſu pōtificis tale ꝯſtruxit
opuſculū: vt cū plurib⁹ rōnib⁹ grecos ipos roma
ni iugo pōtificij colla ſubicē ꝯpulerit. Offm̄ etia3
corpis xp̄i dn̄i qd̄ ānuis feſtiuis ab vniuerſa cele-
bratur eccła totū abſoluit. Hec multaq3 alia innu-
mera xp̄iano gn̄i maximi hōris atq3 vtilitat̄ at-
tuliſſe ꝯſtat. duos ēt imolaria opido iudeoſ ꝛ lr̄is
peritiſſimos nr̄eq3 generi infeſtos diſſerēdo ſupauit
xp̄ianoq3 ritu aſciuit in lr̄a his ſib̄ a peſſem⁹ d̄ ſciſ
ſimo afferre hoīe: ſ3 finē nr̄a nūq3 repiret oꝛo. Cū
aūt videret ſciſſim⁹ hō nō mō diſciplinis ipis di-
ſerādo. ſ. docēdo atq3 ſcribēdo ſūmo dō mōtales
ipos placē poſſe veꝝ dei ꝑcepta re ipa obſuare ꝛ
ꝑclar̄ viuēdo agē neceſſariū fore iudicauit voluit
ꝓ viribus ſuis cū actōib⁹ ſuis d̄ ſatiſfacēdi xp̄i dn̄i
ſn̄ia3 nō q docuerit: ſ3 q docuerit ꝛ fecerit p̄ns ſui
fruet̄ delicijs cruce aſſūpta ib3 dn̄3 pſecut⁹ ē: fuit
itaq3 pciſſimi cibi: adeo vt admirarēt̄ oēs q° ta3
mag̃ ꝛ āpli corpiſ hō ita modico cibo ꝯtēt⁹ vitā a
gēt vē h n̄ corpeo ſ3 ſpitali nutrit̄ cibo dicebāt illi
plimū ieiunijſ ōlcābat̄: fāes atq3 ſit̄ tollerētia m̄t̄
tā ipe vigilit. maria vigilias exercebat: omq3 ei⁹
etat̄ tp̄s aut diuini cult⁹ offō vbi nūq3 ab alijs ſa-
cerdotibus abiis dū op⁹ fuerat viſus d̄ſant oꝛoni-
bus ſiue ſtudio vir ſolertiſſi⁹ ꝯtriuit: ne momētū q
de3 tp̄is ab huiuſcemōi labi vacuū fuit. Doloreſ
āt corpis ꝛ febres ita patiebat̄ vt n̄ pprijs mēbriſ

ligeres ſʒ alienis inesse videbãt: sepe ſãguis nihil eo ſẽtiẽte ſanitatẽ grauiter euenis appuit: in tibia quoqʒ a liqñ q° indigebat cauterio nõ ſensit: itaqʒ aio tñ° ipi⁹ vita fruebat: corpe tãq̃ alieno ⁊ ſupuacaneo circũdat⁹ erat. nõ ſolũ corpis vir ſciſſi⁹: ſʒ ai ẽt vtu tib⁹ qð digni⁹ ẽ plimũ nituit totũ hũilitas ipʒ poſ ſedit nõ ſupbia ñ faſtu aliq° tot bõis plen⁹ tumid⁹ vnqʒ viſus ẽ: cui⁹ ħ deũ celebrat deo grãs ago i mortales cã ianuſgie ſapientie mihi° nãq̃ labora uerit. Bonõie ẽt ɔptũ ẽ cũ fr̃ qdã thõe ſcius e do° comitẽ duxit: qð magne cũctis ſpectãtib⁹ admira tiõi fuit: qñ thomã oi orbe notiſſimũ fratculi cui⁹ daʒ veſtigia ɔ̃mentẽ viderẽt. reqʒ ei q ducẽt pate ſcã domũ a thõa venia petita eũ ɔ̃ducũt vbi dixi ſe ferẽ pñcipẽ obia religio. qua hoia hoiez mãdata p pñi ob ſtatuʒ ſpopõdit: de hõi quẽadmõʒ p̃ hoiez puit. Idẽ diſceptãdo atqʒ docẽdo. ſilr viſuʒ ẽ. xpi quoʒ ſcpta hũilitatẽ mariaʒ oidiãt reſpuit p̃t ea hõreſ atʒ fortũe bõas diuitias: noluit magr̃ ſe vnqʒ theologie appellari: vt vo huiuſcemõi p̃teã bõa q̃ iugũ religiõis ſbiciẽs ſpuit xpi cupiẽs ſe for diſciplĩ ẽt religiõis vtute fortior mlta his ſilĩa deſperit. Nõ. n. clemẽſ. 4. põti. marim⁹ nec ſuor p̃ces ⁊ ſi federici ipatoris rabie lopẽ exules vitã ducerẽt potueſt adducẽ eũ vt pſul titulo ornari ñ nerʒ. neapolitanũ archiepatũ renuit cui addebãt ſci pe. dẽ ara ãpliſſimi reddit⁹: mõq̃ ẽt caſſini pſu lẽ quẽ abbatẽ appellãt diuitijſ mltũ hũdãtẽ eẽ no luit mlta his ſilĩa lsõi ſcriptõi atqʒ dio cltu dedi tuſſi⁹ bõ vana eẽ iudicauit. audias ſapiẽtẽ rñſuʒ cũ piſi⁹ aliqñ reuertẽtẽ peterẽt q erãt comites diſci puli an velleſ magr̃ piſine vrbi ipare vbi tot ãpliſ ſime domi⁹ [illegible] ipius meẽ cibũ dirimẽt. Cẽto. n. in ſẽſibiliũ rex p teʒ vergis tãto a derta ſuauiori via recedis orõis qdem ⁊ ɔtẽplatõis grã eũ nẽo ſupauit: in mẽt ex ceſſũ ſolutũ p ſepe frẽs excitaſt. paſſiõis dñice die dũ eucharistiã digit ſup altare ɔtincẽ mete raptũ diuti⁹ viderẽt frẽs. dũ ẽt canerẽt viſum illũ. Ne p hicias nos in tpe ſenectutẽ eodẽ mõ ſepe ac ſepi⁹ ſacerdotib⁹ apparuit cũ btĩ ludouici frãcor regis prãdio ſeẽ vterẽt a ſenſu amot⁹ menſaʒ pcuſſit di cẽs hẽſim manichei deſtruri⁹: tũc a frẽ excitatus cũ rege eẽ admonẽte ingt. pce q̃ſo digniſſime rex Eſſe me in gĩnaſio meo in mãchos delerentẽ ar bitrabar: at rex ille librario ſcribẽte voluit qd co gitaret dictãtẽ audire. idẽ egiſſe affirmaẽ cũ a q° daʒ eginaſio euocat⁹ cardinali ſe obtuliſſet nllo tẽ [illegible] diſcipl's vo thõe [illegible] in gt dñe reuerẽdiſſiẽ ñ diuti⁹ ħ hõ veluti a ſẽſu [illegible] n⁹ talia egit. Solʒ. n. ſic plerqʒ diuẽnis cogitatõi b⁹ detinẽi ⁊ veluti e ſõno ereptũ inrogãt qd nã icedẽs cogitarʒ: tñ venſa ipetrata rñdit mlta iue nim⁹ q̃ oliʒ quadã in qõne q̃ritam⁹ iõ let⁹ forſaʒ ri dẽ viſus ſuʒ. Idẽ in ſci ſeuerini ſororis opido ⁊ di uti⁹ ei accidiſſe ferẽ vbi rainalde fili dix̃ q̃ ſcripſi⁹ ⁊ adbuc q̃ diſerui⁹ pua ac p̃ his q̃ nũc vide⁹ modi ca ſẽ. vñ futuʒ mihi ɔ̃pe mortẽ exiſtĩo: qð egdeʒ verʒ fuiſſe deũ re ipa notũ fuit: orõnis vſu ita vte baẽ vt ad ſcribẽdũ legẽdũ diſceptãdũqʒ nũq̃ acce deret nihilq̃ p̃ſas [illegible] deũ pcib⁹ [illegible] vt ſi bi qd faciẽdũ eẽt eo in negotõ idicaret. Nũtiſſe iõ oẽʒ ei⁹ diſciplinã a xpo dño rainal. ſotio faſus ẽ q° mortuo oib⁹ rainald⁹ ille rẽ aperuit: vt oẽs nõ ab hũano thõe igenio hãc effluxiſſe ſciaʒ coğſcãt: ſʒ a dño ihu q thõe ligua tãq̃ ſue maniſeſtãde vitatis vſus fuẽat. ãmouete iõ duritiã cordis: ⁊ iduratuʒ expellite fermẽtũ vos oẽſ qb⁹ cure ẽ diſciplie huic oppoſitã afferre ſnĩaʒ: ſi x° dño credis vel aut nol' dcis oib⁹ thõe tibi credẽdũ ẽ: cũ ea oĩa a x° dño e ueniſſe luce clari⁹ appeat. dixit ẽt rainal. piiſſimã xpi ac oim mrẽʒ ſecũ fuiſſe loquta affirmaſſe tho mã ⁊ õ bñ viuẽdi ɔ̃ſuetudie ac optĩa ei⁹ſcia futur ɔ̃mnũ [illegible] qd peteret a dño ipe traturã: id quoqʒ mirãdũ õ eo legr̃ q° orõnes ipi⁹ im ortali deo gratas plĩmũ fuiſſe ɔſtat cũ yſaie di cta ſcriptẽ ſuis declaraẽ conarẽ: quoddã ibi forte ab eo minie itellectũ occurrit: qð vo p⁹ frequẽtes orõnes [illegible] petr⁹ ac paul⁹ [illegible] [illegible] ɔ̃pliſmis thomã obſecrari: vt quẽ [illegible] nẽ q° cũ hũiſſet dicẽ vellet: q. n. noluit pcib⁹ õ i no mie flex⁹ ẽ ſeqʒ a pet° ⁊ pau. declaratũ dubiũ corã audiuiſſe thõaſ rñdit. id ipʒ piſi⁹ accidit. dũ dubia cũcta qñ ep'las pauli enucliebat dio ſpũ ei decla rata extitẽ: qð clari⁹ oib⁹ fuit pateſeñ: dũ p̃ẽſibus doctorib⁹ oib⁹ rogãtib⁹ de euchariſtie accidẽtib⁹ ac dimẽſionib⁹ ortã tẽ qõneʒ finierat poſitoqʒ ſup altare cyrographo ingt. Xp̃e ihu pſtiẽ p̃ſ quẽad modũ ħ ſacrificio ſħ euchariſtie lates accidẽtib⁹ nob ſic declara an ſcpta ħ mea v̄a ſint: hec p̃cat⁹ xp̃s diſs ſup codicẽ altari ipoſitũ oib⁹ clare vidẽd ſe obtulit talia fãdo. õ corpiſ mei ſacro recte thõa ſcripſiſti: ⁊ cũcta q̃ ab hoĩe ħ in ſclo his de rebus dignoſcipñt vt a te ſcpta ſt eptie tenes tũcqʒ vidẽ tib⁹ oib⁹ p cupidũ ſpatiũ ab aere tñ quẽadmodũ p duos ſalerni p̃ ara eleuat⁹ thõas cernebaẽ. ħcqʒ deiceps ſcriptũ ſicuti e celo mortalib⁹ de⁹miſſũ ea veneratõe cuſtodiebaẽ. id quoqʒ mẽoriã dig⁹ extat: cũ tertiã ptẽ ſũme theo. ɔſtrueret ⁊ paſſiõeʒ dñi ac reſurrectõeʒ p̃cipue ãnotarʒ fraẽ dñic⁹ qdã caſertan⁹ i edicala cenobij neapolitãi diuo nico lao dicata duor cubitor ſpatõ e t̃ra leuatũ thõaʒ vidiſſe affirmauit ac xpi crucifixi ſilacrũ talia au diuiſſe. pferẽtẽ bñ de me thoma ſcpſiſti. Qð ğ tuo rum labor ɔ̃miũ optas: tũ ille nulliğ niſi grãʒ tuã reqʒ dñe dulciſſiẽ ſuauiſſimũ ɔ̃miũ expopto. Tãtã p̃terea ad bonos mores ehortãtia ipius vba vi habuiſſe dr̃: vt cũ eo loquereẽ nemo gn illi⁹ aĩus

dulcissima thome vba in amorē nō raperēt. oīa
aūt q̄ diceret aut faceret ea venustate grā agē sole-
bat vt cū q cognoscerēt oēs amabāt ac venerabant
plurimū. ad religionē āt clerū ⁊ hui mūdi ꝯsuetudinē
cōplures ꝑdicādo deduxit. Illā ꝑdicandi faculta
te multū claruit: nullibiqꝫ mun⁹ illō exercuisse vi
sus ē qn hoīꝫ multitudinē ediū pietes ꝯstrīgerēt: cu
pientesqꝫ ppli certati eū ꝑdicatorē q̄ritabāt. q̄li āt
fuerit prudētia ei⁹ indicāt opuscula. nā a regibus
ꝑncipibusqꝫ dubijs in reb⁹ ꝯsulebatˀ: vbi sic calē
videbatˀ pinde ac sp si huiuscemodi tractauisset
Nūqꝫ.n. vbi opus fuerit iusticia defuit: eāqꝫ mō
exeravit: s⁊ vbi ꝫ aut scripē ipam mortales docuit
eēt. Conscia āt fuit explicata qua oīa dirigeret eq
tate. audire fortitudinē. Oēs dyaboli fraudes su
perauit. Ethiopis forma assūpta plerūqꝫ ipm fa
gauit: nō tñ valuit nimie⁹ ingenio vt posset eam
ad mortale ducere pctm̄. Habuisse aūt eū inuita
mortale nullaꝫ pctm̄ affirmatˀ. s⁊ ꝯs pleram ꝯuc
ꝯuenientē celestis aīus ille sedē habuit legēs ꝯsi-
dera. Nam dignū tot bonoꝝ possessorē eū nā for
mauit: fuit excelsa statura ⁊ recta ꝯueniētibus sta
ture mēbris: vt oīa sil' ꝯpacta maximā pre se fer-
re venustatē videbantˀ: colore s⁊ albo tēperate in
ditiuꝫ ꝯplexionis oī facie admodū decora. vt ice
dentē deposito quouis ope ad eū vidēdū turba
veneret capite magno boni ingenij signū ⁊ caluo
Oculis v̄o ita plaridis vt veneratōēꝫ ⁊ sanctita-
tem vndiqꝫ spirare viderētˀ fortissimus fuit aī at
qꝫ corpis robore: molles habuit carnes ad disci-
plinas aptas. Plurimū ingenio valuit vt dixisse
eū ferant. nil tā obscuruꝫ lectitādo offendi: qn d̄o
duce mihi claꝝ nō fuerit: vñ eo in reb⁹ suis iudi-
cio vsus est: vt que iuuenis scripsit senex mutare
nō sit coact⁹. Roman⁹ iō egidius huius ingenij a
cumē admirari solitus ē: dixitqꝫ sepius doctissi-
muꝫ Thomaꝫ aquinatē senē que tenella iuuētute
edidisset in aliā nunqꝫ mutauerit sniam ⁊ si tot tā
taqꝫ ꝓprio inuēta ingenio ꝯscripserit: qđ equideꝫ
sine maxio miraculo recordari nō possum⁹. Nos
aūt exiguos hoīes paruie queqꝫ argumētationes
mutari in ptē aliā faciunt. audis egidij iudicium
Qui iō dicūt inter se rōnes Thome ꝯrias eē siue
ignorātia maioꝝ siue corripiūtˀ petō. Memoria
fuit incredibili: vt q̄ sensu aliquo sel' ꝑciperet me
moria fixa teneret dicta cuncta in cathena aurea
maximū opus memoria habuisse dī. Silentio
neqꝫ ꝑteriri cēseo quo nā pacto ꝑusqꝫ eiuta disce-
deret corpis mors ⁊ aī ꝑmiuꝫ ꝑmonstrata. Oz li-
bet. n. albāqꝫ qđ coniectā appellāt ꝑ triduū añqꝫ vi-
tam cū morte cōmutaret sup̄ cenobiū illuxit vbi
cōmorabātˀ. Thomas vnaqꝫ cū ei⁹ spū recedē vi-
sum ē ⁊ soror mortua viuere quodāmodo visa op
timuꝫ ei paratū in celis locū ꝑdixit vbi eīno euo
frueretˀ. Idē romanus eiusdē frater religionis as

firmauit: mortuus nō tñ corpeo nodo solutus vi-
debatˀ sic Thomā alloquitˀ. Grata eē opa tua dn̄o
Thoma scito ac tibi locū beatꝝum ꝯsortio paratū
fore ꝑnuncio. Ego v̄o sanctoꝝ quoqꝫ delitijs ꝑfru
or p. xv. s⁊ dies purgatorij supplicijs ob negligen
tiam meā fuerim mulctat⁹. tunc Thomas. Te ro
go vt hāc mihi qōnem termies. an hac multa la-
borib⁹ ꝑta sciarꝫ cognitio in celis exn̄tibus rema
neat. tum ille deū video ac ei⁹ dulcedine fruor.
sit h⁊ tuis q̄sitis respōsum satis: qbus dictˀ euanuit
Non mō aūt v̄tutes optimaqꝫ viuēdi ac moꝝ cō
suetudo in sciñ hūc viꝝ referebāt: s⁊ portenta ma
gnaqꝫ miracula ꝑspicuā viri sanctitatē dū viuerꝫ
indicabāt: quā v̄o post mortē postēa innumera no
bilitarūt: ferūt nāqꝫ cū neapoli grauī valitudine
ꝑssus iacēt stellā lucidissimā sup̄ caput ei⁹ aliq̄ñ
tulū micuisse. Mox e cubiculo celuꝫ vñ venerat
rediisse. sed qđ magnū in eo hoīe ꝑstantie fuit mu-
lierē quoqꝫ diuturno sanguis de fluxu solo vestis
eius tactu statꝫ ꝯualuisse. Cum āt ꝑsius arduaꝫ
qōnem ꝓpositā se ꝑfecisse cēt: nec ꝑ dentiū dolo
rē ꝓmissā ꝑfare possꝫ adhibitˀ deo vt ꝯsueuerat
ꝑcibus ei molestia solutū: ꝓpositōem cōmodiꝯ qꝫ
vnqꝫ antea disertantē absoluisse. Raynaldū ꝑter
ea sociū cū assidua febre laboraret qbusdā agreqꝫ
sancte reliquijs a collo suo amotˀ infirmoqꝫ appē
sis repēte liberauit. Hec de multis pauca delegi⁹
vt meminē lateat oī tpe ꝯpluribus miraculis sū-
mis addictˀ v̄tutibus viꝝ sciñ claruisse. Cum aūt
q̄nquagesimū annuꝫ ageret ⁊ a gregorio decimo
pōtifice maxio ad lugduñ. ꝯcilium accint⁹ eēt: in
quodā cāpanie opido acerrima febre corripitur:
vbi miraclo pisciculi quidā quos optare dicebat
repti sunt. Nam eos sola gignit galia. Reptos āt
pisciculos: q: nimiū se optasse diceret comedere
noluit. s⁊ oēm cibuꝫ egritudine horreret: vbi v̄o
ꝑmod⁹ cuꝫ paululū reliqt romā v̄sus inceptū iter
ꝑsequitˀ. ⁊ cū ad fosse noue cenobiū ꝑuenisset mo
naci oēs cistercieñ. ordinis illud cenobiū incolen
tes ei salutatū occurrūt sūmisqꝫ ꝑcibus Thomaꝫ
hospitē viderūt mixꝫ in modū letabundi sacro co
rum limina vestigio calcata ꝯspitientes: at ꝑmo
cenobij ille portic⁹ ingressu viso dei tēplo sic fatˀ.
Raynalde fili h⁊ quiescā ⁊ meaꝝ actiōnꝫ extremā
hoc in loco diē videbis interea monachi ornant
thalamū stratūqꝫ parant vbi lāguētibus mēbris
nundū sanus ꝯqesceret. In dies deinde morbus
ꝯualuit: curabat monachi quo poterāt auxilio eū
sanū reddere. En q̄ta dicebat cito morituri cor-
poris sanitas anxios vos frēs molestia afficit.
Corpus qdeꝫ sacus vilis ē ꝑua cuius dꝫ nos cura
occupare: spūs v̄o imortalis maxie nobis cure eē
dꝫ vt eū. s. optimis v̄tutib⁹ excolam⁹. Hortabatˀ
iō illos ad religionis cultū obseruandū ⁊ mutuaꝫ
charitatē diligendā: s⁊ fortior ꝯtinue ac validior

morb⁹ fiebat adeo vt saluti vehementer timerent: accedentes ad eū monachi ac sue religiōis q adeūt frēs: vt aliqd p̄us q̄ ei tā migraret et monumentū suū relinqret: q hūanitate solita efflagitant. nā scribēti b⁹ illud cāti coꝝ cāticū enarratissime ꝯmētat⁹ e. O q̄ bn̄ factū de⁹ optic. Dū iā ꝯ mōr. n. finē sicut ināt cant⁹ poti⁹ optabat q̄ lugētiū plāct⁹ aut lacrimas. Ja ecclē itaqꝫ cū morte descensur⁹ ecclie sacris armari voluit. glosuz xp̄i corpus a sacerdotib⁹ petiit: quo viso debiles artꝰ in māib⁹ socius electulo amouit: ꝛ sep humū op̄ tecat genib⁹ multis lacrimis cepit talia hanelare. Adoro te deuote latēs deitas q̄ sub his figuris vere latitas: tibi se cor meū totū subicit: q: te ꝯtēplās totū deficit: visus: gust⁹ tact⁹ in te fallit: sꝫ solo auditu tute credit. credo quicq̄d dixit dei fili⁹ nil vitat h̄ verbo veri⁹. In cruce latebat sola deitas: sꝫ h̄ latet sil ꝛ hūanitas. Ambo tn̄ credēs atqꝫ ꝯfitēs peto qd petiuit latro penitēs. plagas sicut T. nō intueor: deū tn̄ meū te ꝯfiteor: fac me tibi sp̄ magis credere: in te spē habe te diligē. O memoriale mortis dn̄i: panis vꝰ vitā p̄stās hoīb⁹ p̄sta mee mēti de te viuere ꝛ te sp̄ illi dulce sapere: pie pellicane ihu dn̄e me immundū mūda tuo sanguie. Cui⁹ vna stilla saluū facere totū mundū posset ei scelere: ihu quē velatū nūc aspiciō: oro vt fiat illud qd t̄ sitio: vt te reuelata cernēs facie visu sim beat⁹ tue glīe. Deide sacerdoti an illd xp̄i corp⁹ cē crederet interroganti rn̄dit. Si cognitō maior de hoc sacro q̄ fides hac inita hoīb⁹ inueit illā deo duce pfecto possiderē. Credo itaqꝫ ꝛ p certo optu hoc hūc verū deū cē ꝛ hoīez dei ac v̄gīnis filiū ꝛ p hoīb⁹ in cruce mortuū pepēdisse: descēdisse ad iferos tertiaqꝫ die resurrexisse vt scōꝝ scripta ac dei eccia ꝯtenditenimur. postea voce elatiꝰe tot⁹ in lacrimas talia loqbat. Te [illegible] ihu xp̄e mee p̄ salutē optem de te rōe a summa vatre ac incerte peregrinatōis optimū ducē: Cui⁹ ego ardens amore tuo vigilias meas lucubratōib⁹ studuiqꝫ maris declaraui docui atqꝫ scriptitaui. Docui tua dn̄e quo ad potui neq̄ tue opposita doctrine ex ore vnq̄ meo emanarūt. Si q̄d āt erroris fuit ignorātia effluxit. Id neq̄ ptinacia tueor veꝝ sacre romane ecclie corrigēdū submitto: cui⁹ me quēadmodū pietati trado mea sic cia scripta. O q̄ hoc idū suauc atqꝫ iocūdū erat spectaculū p̄ussimū deū in scīn corp⁹ igredi cernē: ꝛ tāc pe an tate tacer gl̄e xp̄i tu p̄us semp̄ i⁹ ea fili⁹ xp̄i dei glosissimū corp⁹ pie ac deuote ore suscepit: Itaqꝫ sacri olei vnctōe a sacerdotib⁹ veniā petebat si doctrina cū ip̄is aut cātate vbi op⁹ fuit nō affuisꝫ. Rogabatqꝫ vt i diuis officiis sui meminisset. Rursus atqꝫ iteꝝ lacrimabāt oēs cū talē parētē dn̄ū ac ducē ab eoꝝ oplexu eripi cernerēt sicqꝫ circa sacerdotib⁹ deo p̄ui deca tantib⁹ claudē cepit paulatī oclos: hylariqꝫ facie ꝯsi clabotib⁹ reqꝫ petēt āgeloꝝ q̄ comitatu di solāgeꝫ potest eruchis sp̄us in celū illi⁹ p̄p̄iū locū euicit. hic āno dn̄ice natiuitatis. M.cclxxiiij. die. 7. martij. h̄ scīssimꝰ hoīs erat⁹ e.t. q̄ scīs sctis oculis reddere pōt nemo: cū tāto tpe tot labores sciāꝝ o[illegible] ac scītas opacta stru ce opa tāti breui fuerit soluta. Oēs morta tu lugēda: q̄d diuine opis ille āt regina maria petēdat si dis cipline cūcte ac scītas ip̄a diuti⁹ inita hoiem fuare nō valētes q̄ ei⁹ desco felicitatē q̄ fem[illegible] ip̄us letat: [illegible] heu nr̄a: deploro iactura[illegible] hec facit hoīb⁹ q̄ ei⁹ scripta lectitare soles cōsidera. Ño. n. abitia dānis signū vtil p̄ntia idicat. Multa hec faciam⁹. Cū i scōꝝ ꝯmuniōe lacrimis habenas laxare non liceat. Fuisse scio quoqꝫ aliquos q̄ karoli dono neapolitāi regie necatū veneno argueret ꝛ nō febre. quā egra solꝫ nā efficere. Manauit. n. nec sꝫ obscurior fama. illā aliā plurimū auctas ꝛ suoꝝ nobilitauit vidisse et hāc scīssimū exitū ꝛ abitēs aliquos dī. nā sacdos gdā in tēplo cenobij illi⁹ ex tūdēs p̄ces erga deū q̄ p̄mū āgeloꝝ ꝯsortio glosas aias letaoat vidisse se e celo duas stellas descēdētes terriā sup vicinū mōasteriū positā fouētes ac vna oēs celū petē affirmauit. Alber. vo magn⁹ germanie coloniā vrbē tūc incolēs q̄ die. T. obierat in p̄adio lacrimaē cepit. Dixitqꝫ. T. agnas fili⁹ me⁹ ecclie lumē aiaꝫ hodie expirauit. Fuit eqdē hic albert⁹ a sanctis eī und⁹ ꝛ discipulus ei⁹ q̄ eulbice sūt appellate ꝛ p q̄ optimus morib⁹ referē. De scītati aūt inācens semp̄ q̄ mariē ꝯsulturꝫ ꝯ ceteros p̄ferre perypatheticos. T. excepto iudicat ratisponēsēz epatuꝫ āmne puētib⁹ copiosissime abūdātē p̄lurasqꝫ illis ab eo possessūt libri⁹ religiō atqꝫ scriptiōi vacūēt remiss̄e celebrat. Dec[illegible] tadē p̄dicatoꝝ [illegible] fruēs coꝝ rite ꝯtēptus āno dn̄ice salutis. m. cclxxx. vitā finiuit. Frat gdā paul⁹ aquilan⁹ magne scītat vir cū fact⁹ ei⁹ sꝫ in celo sp̄ū vtēs. T. vidit magistꝫ dn̄ep̄lor nūc et oi. eccli gbusdā legētē tūc paulū ap̄lm scōꝝ comitatū eas ingredi. Ap̄lus ingressū videoat. T. e scolo velle s descēdēret paul⁹ inqt. plege lectē. At. T. habui ne scīssime paule ep̄laꝝ tuaꝝ verā? Marc Optie rn̄dit cognoui sicut mō talia aliqꝫ agnoscet p̄r. Deide manu ap̄phēsa tunica e ludo. T. eduxit i p̄sis. eo te p̄duca vbi res oīuꝫ p̄fectā hēbis noticiā. Hec vidisse tūc p̄sse. T. postea accepit. fam⁹ p̄terea āp̄lū celebrat sic quēs. Deide ad fosse noue cenobiū turba occurrit ꝯplurēs p̄ncipes atqꝫ nobiles hoīes quos aut generis ppingtas aut viri scīssimū nomē p̄duxerat. Cōprimūt sese vo oēs vt scīssimū cadauer vidē aut tāgere possint: q̄ in eas edes ad freqntis turbe oclos depascēdos deduxerāt. alter vestes discindit: alter calceos. alter amouet oliuaꝫ frōdib⁹ ornāt aliq̄ sibi annulis gbusdā. Hec oia ad venerationē exercent. Egroti deinde veniūt quos diuersi lāgores vexarāt astāte turba sanant. Jo. gdāꝫ sacerdos cecitatē diuti⁹ passus in tēplū occurrit ac. T. pp̄i⁹ visu cōpos efficit. nulla p̄terea irronale aial quā viuus solebat. T. egrare ad scīn corp⁹ rupto fune ꝯfugēs absqꝫ apparēti morbo mortua i fra hero vicina plabit. Expleē āt officius sacꝫ corp⁹ in ecclie sacrario sub ip̄ius basilica repōitur donec marmorea sepultura extruat. Voluit deide dn̄s ostēdere qualē thome gliaꝫ tribuīt. Nā albertus brixiēs sacerdos p̄dicatoꝝ optim⁹ [illegible] atqꝫ ido. maxima luce ꝯspicuos sup virginea ara [illegible] vigilās cognouit. quoꝝ aliū ep̄i ornamēto fulgebat. Aliū vo aurea in capita coronā gestabat sacraꝫ p̄dicatoꝝ amictꝰ

genus eternū in pectore etiā magni [illegible] fulgētissimus monile: [illegible] collū duo torques serpebant alter auro argēto alter [illegible] pars amict᷑ q̄ solet scapulas tegere vestisq; alia quā sub pallio albā ferunt p̄dicatores nimio micabant cādore. Desine mirari alberte tūc augustin᷑ [illegible] nos venim᷑ vt tibi q̄ frater glia thomas hic ꝯsoti᷑ nr̄ patefaciā. Ego sum aug. xp̄iane doctor ecclie. hic vero quē ꝓprijs cernis luminib᷑ ē thomas aquas filius me᷑ q̄ apl̄oꝝ meāq; est ꝓsequut᷑ disciplinā ⁊ sacrā dei ecclaꝫ suoꝝ laboꝝ verissima doctrina illustrauit ⁊ q̄s certis gēmas id copiosissime indicāt. Illā in pectore monile ꝛectā quā habuit i medītāt augē dā ecclā mētē significat. Ceterūq; aūt gēme innumera ipi᷑ scripta declarāt. Pari enī gloria letamur sꝫ ꝗ̄uali p̄do dignitate virginitate tn̄ vincor ab ipo. His dict̄ grās optimo deo agētē albertū reliq̄rūt. Raineri sacerdos p̄dicatoꝝ thomā dextrū oculū sinistro maiorē hn̄tē vidit. Dixitq; Hac quā cernis Raineri in oculis meis [illegible] gloriaꝫ quā hēo noticiā amplioꝛē ꝑfectioꝛēq; ea eē quā vos i mūdo hr̄e potest. hijs atq; alijs miraculis cū plurib᷑ sci. fumā nomē thome vndiq; celebrabat̄. Quo ille q̄ fosse noue p̄erat quēdā abbatē appellāt [illegible] mētis [illegible] fluctuabat cogitās vbi scm̄ cadauer posset abscōdere. Verebat̄. n. ne p̄dicatoꝝ familia [illegible] a pōtifice summo venia id auferrēt. [illegible] Quo facto p̄ getē increpat᷑ abbas vehemēter a thoma curauit in tēplū [illegible] ipm̄ corp᷑ deferri. [illegible] loco vbi latuerat inde odoꝛ effluēs insciētes mōachos ad eū locū coegit. Eo. n. maiorem nulla fragrarūt aromata. [illegible] patefacta in tēplū maria veneratione gliosuꝫ corp᷑ referūt. Cui vestes ⁊ sua oīa integra erāt diuti᷑ lꝫ fuerat sepulture tradit᷑. Tū vo ex ipis sacerdos qdā in eiusmodi s̄monē nō p̄meditatū erūpit Os iusti meditabit̄ sapiam ⁊ lingua ei᷑ loq̄tur iudiciū itaq; solēni officio pacto marmoree scm̄ corp᷑ sepulture tradit̄. Hui᷑ etiā q̄ ei inherere repta est marinus [illegible] dit. Post āt [illegible] theodora [illegible] vt sibi ex scitissimo corpe man᷑ euulsa traderet̄ abba [illegible] impetrauit. [illegible] pepercit. [illegible] deinceps a theodora custodit̄. Que predicatoꝝ postea frib᷑ cenobiū saleruitanū i colētib᷑ tradit̄ cū p̄ter marinū odorē grāde ēt miraculū vidisset. Nā sacerdos qdā oblatrātib᷑ nugis a thōa scitatē ꝺrogabat. Ob id iō magnitudie capit [illegible] tremore [illegible] nat᷑ hui᷑ scē man᷑ tactu liberat᷑. Huiuscemōi āt odorē ad h̄ vsq; tp̄s nō hūano sꝫ diuo auxilio ꝯpatū nō mō man᷑ illa veꝝ illi᷑ gliosi corpis hacten᷑ cūcta seruarūt

¶ Ope p̄ciuꝫ mō eē vr̄ scissimi hui᷑ hois ⁊ portēta ꝗ̄ miraculo hita sunt ex mult̄ ⁊ ꝓpe innig aliq̄ enarrare q̄ hūano generi p᷑ ei᷑ dormitionē vsui extitere ne tua sanctissime thoma vbi opus est tui nos scileamus.

¶ Petrus quidam de balia pipernēsis cum ad sepulcꝛ diui thome cecus aduectus esset supplex a cecitate liberat᷑. ¶ [illegible] pipernēsis cum ⁊ ipsa ambobus oculis captiua esset [illegible] precibus lacrimans oculorum sanitatem per getem a diuo thoma similiter exoraui[illegible].

¶ Jacobus etiaꝫ capuanus neapolitanus miles nobilis maximū in oculis ictu aliquo dolorem sentiēs vultu super sancti tumulū apposito sue orōnis fructuꝫ videndo percepit. ¶ Manuel pipnensis p̄dicatoꝝ sacerdos suas preces thomam e celis audire cognouit cum brachium diutius detentum ac thome sepulcro iaꝫ iam inherentem potuit exercere. ¶ Petrus quidam carolus idem [illegible] filia a mutis pene sensibus exptus est. ¶ Nicolaus sancti ioannis a monte iuxta thome sepulcrum lateris dolore curatur. ¶ Matheus de leone pipernensis a subita adeo p̄cissus humorum abundantia vt anhelitu impedito sibi mortem consistere cogitaret ab huiuscemōi periculo leuatus benignitatē sci viri orādo cognouit. ¶ Alexādria pipnensis anus q̄dam mario in lacertis dolore liberata cum diuum thomaꝫ p̄caretur visa dicit. ¶ Joannes capotian᷑ de somnino cum maxille dolore laboraret thome noie aduocato repēte san᷑ apparuit. ¶ In theodora muliere sōniana q̄ nimio auris dolore vexabat̄ idē miraculū ab eo᷑ ꝑptū ē. ¶ [illegible] de teratina idē sepulcꝛ magna [illegible] veneratiōe a [illegible] egritudine sanus euasit. ¶ Petr᷑ grassus neapolitan᷑ miles ac mōach᷑ qdā fosse noue [illegible] sci tumulū a lacertoꝝ acerbissimis doloribus liberari visi sunt.

¶ Puer quidā [illegible] tumidas ac leuatas [illegible] vltra ꝯsuetū nature modū hn̄tē a thōa matre p̄ces [illegible] ¶ Joānē de adalerio pipnēseꝫ bartholomeū feremētinā ⁊ ioannē de sclauis fosse noue mōachos p̄cātes a seuis apostematib᷑ thōas liberauit. ¶ Bartholome᷑ caputi᷑ ab codē cū fistularꝫ morbo p̄meret̄ liberatus est. ¶ Thomasi᷑ paganus pipnēsis raynerius qdā ⁊ iacob᷑ de pastica mōachi similiter pipnensis qdam raynald᷑ burula de terracina nobil̄ hō cesari᷑ de bono thome sancti auxilio ipetrato a diuersis febrib᷑ exuti sanitatē sibi vendicāt. ¶ Stephana de rocha sicca cūꝫ ydropisi angeret̄ optatū sibi a thōa auxiliū sensit. ¶ Jacob᷑ marceluci᷑ aguturis tumore leuatus sancti miraculū letabūdus affirmauit.

¶ [illegible] qdā pipnēsis ⁊ puella [illegible] aut̄ cū aguturis dolore curati ꝓcesserūt. ¶ In paraliticis quoq; thome ipi᷑ glia enituit. Nā roman᷑ iacobi [illegible] sancti [illegible] a latere [illegible] incolumē vidisse attestat᷑ est. ¶ Leonardus pipnēsis monachus palisim quā sancti miraculis nō credendo acquisierat errorem apud diui thome tumulū deplorans sanus redijt. ¶ In mariam mulierē quandā decem annis palisi pressam idem miraculū visuꝫ est. ¶ Petrus francisci pipniensis fantasmatiꝫ terrore membris iam contractis que i propria deficerat opatione sanitatem pristinā a sancto votis accepit.

¶ Pauper quidam homo in thomā votis neuuꝫ tybijs ac cruribus robur p̄cepit. Naꝫ a natiuitate ad id vsq; tempus neruorum ⁊ becillitate crura mouere nunquam potuerat. ¶ Medicus quidam ac boeti-

nis de terracina thome benignitatē precantes marmo
re [illegible] podagre morbo liberati cō
ualuere. ¶ Nicolai [illegible] sancti ioannis a monte pip
nij incola diui thome a gule tumefactiōe eius auxilio
liberata gratias egit immensas. ¶ Thomasius qui-
dam pipernensis iuuenis cum putreda lepra ⁊ ele-
phantina teneretur ad sancti viri tumulum se contu-
lit vbi diebus ac noctibus compluribus vitaꝫ duxit
Cumqꝫ sopor e artus ligati essent thomam sanctuꝫ sic
audiuit loquentē. Quidnaꝫ a me petis? Cui egrotus
Ab hac dn̄e egritudine liberari. Tunc surge ⁊ sanus
esto thomas r̄ndit. Quod ipsum experectus e somno
verum esse vt audiuerat percipiēs mirabilia hec de
cantans abijt. ¶ Nicolaus de maximo sanatum vul
nus precibus in diuum hunc effusis leticia cōperit.
¶ Matheus capsarius ⁊ gregorius citus pipernenses
sanos filios a sancti tumulo amouerūt quoꝝ alter tus
ci maxia excreabat. alter vero dies ac noctes in som
nes periculosi morbi genus ducebant. ¶ Joannes de
theodonio flumine raptus ad pristini rota pertract⁹
clamās. Thoma sancte auxilium morienti afferas sta
tim a periculo maximo eripitur. ¶ Jacobus mona-
chus turbato celo in itinere cessasse copiosam ac iugē
grandinem ventorumqꝫ turbineꝫ perfecta erga tho-
mam oratiōe affirmasse litteris traditur. Aiunt quo
qꝫ dum messibus ceterisqꝫ terre fructibus timerent
fosse noue sacerdotes factis solemni pompa supplica
tionib⁹ ⁊ deo immortali ac thome diserptas nubes
euanuisse. ¶ Hec aūt ⁊ alia innumera miracula viri
sanctitatem copiose declarant. Que enarrare cuncta
ingenij imbecillitas ac sermonis vetat inopia. Om
nibus enim languoribus qui humanum possunt genus
vexare auxilio sancti huius liberati aliq̄ extitere. Cre
uit adeo huius sanctitatis nomen vt ex diuersis atqꝫ
longinquis regionibus homines ad [illegible] domo
proficiscerentur. Predicatorum ideo fratres aduoca-
to prouinciali concilio Gulielmo de Thoco ⁊ Ro
berto beneuentano eiusdem sacerdotibus religionis
⁊ magne auctoritatis hominibus negotiuꝫ imponūt
vt ad pontificem maximum ioannem vigesimūsecū
dum Auinioni tunc commoranti supplicatum acce-
derent ⁊ quemadmoduꝫ deus ipse gloriosus thomaꝫ
sanctum esse voluit dei sic ecclesia foret approbatus
Audito pontifex nuncio factuꝫ laudat. Deinde Um
berto archiepiscopo neapolitano. Angeloqꝫ episco-
po viterbiēsi ac pandulfo sabello ipsius scribe man
dat vt vitam mores obitum ⁊ que miraculo Thome
ipsius feruntur velint perpendere. Nam si ea sancti-
tatis inditia perciperet que omnium ora conclama-
bant velle Thomam in sanctos referre affirmauit.
Maxima postea diligentia questores ipsi vt ponti-
fex iusserat omnia thome scrutarunt. Ubi autem ac-
cepit pontifex ⁊ ortum Thome miraculo fuisse com
plura ab infanti ipso puero viro ⁊ seni viuo tandem
⁊ mortuo prodigia atqꝫ miracula effluxisse a questo-
ribus compertum esse. Thomam aquinatam caris-
simum doctorem ecclesie sanctum [illegible] appro
bauit. Et natalis domini anno. M.cccxxij. die. 18.
Julij. Lampadibus ac cereis ardentibus ⁊ ornata pō
pa omni cum leticie ac honoris signo [illegible] ipse Joan
nes pontifex maximus. Cardinalium omnium plausu
cunctisqꝫ clericis letantibus iubet ab omnibus chri-
stianis aquinatem Thomam p sancto haberi ⁊ ma-
xima veneratiōe vt alios quos deus sanctos prestat
eum coli precepit ac sanctorum confessorum catha-
logo asscribi ⁊ nonis martias ei dicatuꝫ festū diem sta
tuit ab omnibusqꝫ diem tale imperat celebrari ⁊ per
annum ⁊ quadraginta dies apostolica auctoritate ad
Thome sepulcrum accedentem a peccatis quemqꝫ
absoluit vt ipsius autentica nota apostolica sigillo fir-
mata attestatur. Agebatur tunc nonus ⁊ quadragesi
mus annus quo thomas mortalibus relictis celesti-
bus profruebatur muneribus. Sanctissimum vero
corpus tunc fosse noue templo vbi repositum fuerat
celebrabatur. Cuius deinde caput a sacerdotibus fos
se noue pipernensibus traditur. Quod ab ipsis ma-
xima diligentia ac veneratione custodit adeo vt ostē
derēt nemini nisi quadringenti armati adessent. Fun
dorum postea comes honoratus nomine reliquum
corpus ab eius tumulo ad fundorum opidum detu-
lit: quod acceperat ab ipsius piperni domino Ludo-
uico scicilie regi Thome genere propinquo nummo-
rum precio traditum fore. Dum autē gloriosum hoc
cadauer fundorum palatio tegitur. Comitis mater
alijsqꝫ circunstantibus mulieribus se veruꝫ Thome
corpus esse indicauit. Comitis preterea frater vna
cum equo humo prostratus a propinqua morte voto
reddendi cadaueris ad fosse noue eius tumulum li-
beratur. Uotum deinde persoluit ⁊ vna cum abba-
te ⁊ monacho quodam comes ille inscientibus alijs
sancti corpus turri fosse noue cenobij abscōdūt. Mor
tuis autem abbate atqꝫ monacho illo corpus idem
comes ipse clam ad eius oppidum retulit. Matreꝫ
postea comitis decem annoruꝫ spacio transacto tho
mas sic alloquitur. Non debita veneratione corpus
meum a tuo filio custoditur. Orta deinde luce comi
ti re patefacta in [illegible] quandam sanctum cada
uer deferri iubet. Cum eandem iterum thomas an
no elapso tanta loquitur. Mandatum meum est corpus
vbi seruari conueniens est. Cognouit tunc comes il
le Thomam sanctum velle a suis potius q̄ ab alie
nis custodiri. Sanctum ideo corpus predicatorum
fratribus custodiendum tradit. Quod in fundensi pre
dicatoruꝫ cenobio eximia veneratōe locat⁹. Sed vo
luit sanctus a suis se receptuꝫ esse latere neminē. Nā
mundo itaqꝫ predicatorū sacerdoti prope christi cru-
cifixi simulacrum proprijs vestibus indutuꝫ atqꝫ cla
rem vultu se cerni prebuit vt mens quoqꝫ dubia cer
titudine firmaretur. Cum hoc autem nuntium ad
fosse noue monachos peruenisset inuidie liuore indi-
gnati. Egre enim tulerant sacerdotes alios eximio
esse hoc numine [illegible] hoc ad ipsorum abbatē

Nonne tūc forte amotatē līā declarāt p̄dicatoꝝ. f. generalē magr̄m helyā vi. s. t. cadauer fracto turris pariete rapuisse. quo lautabilē id esse nouē ārdeā vrba. v. pōtificē maximū se ostulit grā de eo sumpse furtū a p̄dicatoꝝ gnāli patratū q̄rebat. Ubi a pōtifice maxio romanā gnāl ille euocat. q̄ ocidere. cīt. pfect⁹ est. Et ad pōtificē. v. comitātib⁹ cardialibus ꝑ p̄i⁹ accessit. Cui idignat⁹ pōtifex sic bñuencas igr. frā. s. t. cadauer furatus es. At ille. pr̄ btīssime. caro nr̄a ⁊ frat nr̄ erat q̄ nr̄e sacerdos religiōis. Iter pōti. vbi cū locari iussi vocē q̄dē īopinatā edidit. Judicabāt. n. oēs ob ītā eā pōtifex pcepisse videbat ad reddēdā corp⁹ eē opulatū atq̄ gnālē illū vehemēter icrepatur. sꝫ pl⁹ vitas q̄ mēdatiū poluit. tā gnālis ille inquit pr̄ scīssime vt sibi locus darēt quē in delig̃s. pōtifex vō parisi⁹ aut tholose locādā sibi placere dixit. Dū p⁹ea corpis r̄pi dicat⁹ dies solēnitate celebrarēt p̄dicatoꝝ gnal audiētib⁹ cardialib⁹ pontificē maximū sic alloq̄. pr̄ btīssime. t. s. q̄d hodie ab vniuersa eccl̄a celebrat officiū vrbani. 4. pōtificis iussu cōstruite. ā pp̄ te suppleiter rogo vt vrba. v. hui⁹ cemodi erga eccl̄az bñficia ꝓ pmereant t̄p̄z. s. vt suis reddas. Et quēadmodū viuēs nr̄e voluit familie ascribi sic nobiscū dormiens sit. quo mēbra eā q̄ voluit nr̄a sꝫ tecū scītat robur accipe. eo āt pro ab il cuelli p̄sēce ne sinas. cepit tūc pōtifex maxim⁹ q̄rere an verū eēt illō r̄pi officiū eē a. t. opositū. Affirmauerūt cardiales oēs verū id eē affirmātes. Iui quos viterbiēn cardial q̄dā maior frat clamās sic ait. Dn̄s b dubitat eē a. t. h officiū cōfectū: Tūc pōtifex. Nos itaq̄ ocedim⁹. s. t. a gnal sacrū corpus p̄dicatoꝝ frīb⁹ ac pnti gnāli magr̄o In noīe p̄ris ⁊ filii ⁊ sp̄us sc̄i. amē. Postero āt die ad pōtificē idēs reuertit gnāl vt grās ei agēr̄ qs allati mūeris gaudiū prīcedere vetauerat. cui pōti. Persicō mūere te tuosq̄ iā īnure cupio. Curabim⁹ tñ vt eiusdē caput tue tuoꝝq̄ sit custodie traditū: ⁊ ad tholo. vrbē totū iꝰ apportari volum⁹: ut eo vrb cenobio tuis dicato optie fuerē. Quā sbire siniaz. 4. nos cogūt rōes. Nā ibi p̄io religio hec vestra initū sumpsit. Deide q̄ tēpl̄ū ibi tue religiōi sacratū cetera vestra p̄stare arbitror: tēcia hec rō cā ibi popl⁹ diuinā cultū magis pie q̄ ceteri obseruare soleat. Postremo ob disciplinā theologicā nup̄ime ibi ortā; quā firmarē volum⁹ tali sibi duce addito q̄ tenellā quēadmodū auxit disciplinā sic adulte robur adiciat. Pōtifex deide eia. t. dia tanq̄ ab eccl̄ie ip̄i ꝑfectore ꝑfecta graui eccl̄e ip̄i⁹ iudicio Confirmauit. Et tm̄ a vitate distare aliquē q̄tū a. t. recedit s̄nia asserere nō penituit. Opera ⁊ sc̄a diui hoīs disciplia q̄ ī mō diuinis approbata eē ꝑdicāt sed ab eccl̄ia quoq̄ sacra recepta gl̄iat. Post q̄ gnāl sacꝝ bñit cū capite corp⁹ vt ꝑmisat pōtifex ad tholosā maxia cū difficultate ꝑdaxit. Nā hic inde vt corp⁹ illō eriperēt isidie parabāt. Et cū ꝑpe vrbē tholo. citas sciū eē corp⁹ pcepit cūcta icredibili ɔcursu extra menia tota citas ē. Quā ludouic⁹ frācoꝝ regis karoli frat p̄ibat archiep̄i ac ep̄i accurrerūt oēs. tāta fuit hoīz obuia multitudo: vt cētū quīgēta milia hoīuz ibi tūc fuisse dicat. Oīq̄ genere leticie atq̄ veneratiōis gl̄iosuz corp⁹ intra menia vrbis ad edes p̄dicatorib⁹ dicatas ɔducūt āno salutis nr̄e. M ccclxviij. Alterꝫ p̄terea sc̄ē brachiū parisi⁹ portādū p̄dicatoꝝ ɔcilio ōcernūt. vbi vō q̄dā die ī q̄ frācoꝝ rex latercū tale ōebat accipe vitā ē cūctos ab ope man⁹ vacuos ea die habituros rex iāciū iubet. Parat solēnis pōpa miroq̄ ornatu sacerdotes ɔueniūt. frequens anhelātiū turba latera sese ɔp̄imebat. Ex fenestris ꝑpēie matrones pueri inuptēq̄ puelle sancti mun⁹ ꝑspiciebāt. Adeo vt tāta veneratiōe admirtā leticiā ⁊ hoīz tm̄ numerū vidisse parisiū nūq̄ senes affirmabāt. Magr̄ tūc p̄dicatoꝝ fari sic cepit francoꝝ rex accipe. t. s. brachiū q̄d tibi nr̄e religiōis frēs fudāti credūt Dicēq̄ vba. v. pōtifex sentiē visus ē. At rex flexis genib⁹ veneratiōe q̄ poterat ac leticia sacꝝ sibi oblatū suscipiens belnacēsi cardinali differēdū brachiū ad p̄dicatoꝝ tēplū manib⁹ tradit. Ipse āt rex ac dux burgūdie nobilesq̄ plurimi quos fortuna siue clericali dignitate ipeꝝ siue nobilitate ornarat trēsq̄ regine q̄ oēs turbaq̄ sil ab vrbis ip̄i⁹ porta ad ꝑp̄as edes vsq̄ sciū brachiū comitāt. vbi multa magnaq̄ mūera ad dei ⁊. t. s. honorē oblata extitere. Decreuitq̄ rex vt sacellū q̄d ad diuinā cultū diuī freq̄ntabat thōe noīe eēt nūcupatuꝫ. Recte q̄dē hec adeo sc̄ā videm⁹ cū vir sc̄ūs cūctis bonaꝝ artiū disciplinis morib⁹ viteq̄ scītate hūano generi sit perfectissimuꝫ exēplar. Cōuenies id fuit diuersis in locis vt corpis eius ptes viderent ⁊ sicuti multis voluit proficere. multis quoq̄ videri equū eē iudicant. Dignū q̄ppe nāc eē existimo ñ cū ē vitā morib⁹ btīssimi thōe hec attigerim⁹ q̄ breuissime dici pūt pauca āt de multis ēnarrare ɔtēti⁹: ⁊ si aliq̄ antea q̄ ī scōs referrat miracula adduxim⁹ q̄ āt dū referri ipsos curabat: post ei⁹ quoq̄ scītatē approbatā q̄ miraculo hita sunt ⁊ nunc āt recēseam⁹. Atq̄ inde mīraculis caput eduxi placet q̄ guilelm⁹ de theco ⁊ robert⁹ b̄nictan⁹ p̄dicatoꝝ frēs nauigādo a. t. voto acceperūt. Cū enīz auinionē v̄sus nauigarēt vt a pōtifice maxio ī diui ecclesia forēt. Tā sciū approbat⁹ peterēt exorta repēte tēpestas hicinde varijs fluctib⁹ atq̄ ꝑcellis q̄ adueniebāt nauē agitarēt adō vt ab ea euaduri⁹ nūq̄ confiderent aliq̄s supplicibus tñ cuncta tēpestate placido celo lenes auras mox exoratus⁹ p̄buit. T. Necq̄ id silētio p̄tereūdū puto q̄ neapolitan⁹ archiep̄s ac viterbiēsis ep̄s dū vitā ⁊ mores. T. pōtifici sumi scrutarēt vnus alteri⁹ vlcerē ac nimia tabe ei⁹ eēt tybia fere penit⁹ exesa alter āt valīdissima febre correpto⁹ horat ꝑscrutādo. t. votū psoluerūt. ¶ Mathe⁹ neapolitan⁹ canonic⁹ q̄d hūano igenio ñ potuit diuino ɔsequit⁹ ē auxilio. Nā cū auinionē coꝝ nūti⁹ q̄ a q̄sitorib⁹ de morib⁹ ac vita. t. regia fuerāt pūciꝫ vehemēti febris calore detēt⁹ fuit: adō vt ip̄i salutē nēo speraret. sotꝰ q̄dā. t. s. inuentē egroti sanū fieret ad ip̄i⁹ famulū accessit⁹. Tui itelliges anuit egrot⁹. facultatē. n. loq̄ndi morb⁹ abstulerat statiꝫ icolumis visus est. volēs vō gl̄e cupid⁹ medic⁹ ip̄i medicamē nuprime sano affert nō oē sanitatꝫ robur ī eo eē affirmās. iterꝫ eū morb⁹ reppetit. sprets mortaliū virib⁹ ab imortali deo. t. iteruēte ipetrā ab ip̄o solo sanitatē adeptus est ¶ Martin⁹ Beātis maximi pōtif

cis nepa cū ydropesis morbꝰ ad mortē eā pduxisset .t. vidit eꝰ igredi thalamū. Que exultanis epz quēdā eē q paulo ai petōz suoꝝ veniā pōtificē autē tribuerat dixit vis ne tu pi itez me a petis absolue. Cui thōas seūs filia nō sū ille quez credis sꝫ tho. aquas vocē q salutē tue cā huc me cōtuli & voto pmisso ac pfeō assecuturā polliceor. Cōualescerē itaqz voto concepte vbi re āt votū pfecissz thōe ipiꝰ mort pfecte sanitatē possedit. Cū vo ad pariēdi tps puenissꝫ pgnās ipa ⁊ semimortuā tūi isātē enixa reliquū aduocato thōa edidit. rogatꝰ qꝫ itez tho. eādē mortuā isātē vitā vite pmisit donec di salutare baptismā accepisset. quō accepto deo aiaz ifans reddit. ❡ Aliq ēt q mortales miraculo a thōa in scūm approbato adepti sūt āneter videt vt appeat .t. diuī pꝰ qꝫ celi onero fuit clausꝰ suis nāqꝫ auxilio defensse. Ibi nemz gppe ñ erixit ii meliorati cuiꝰdā tacem cognoie ac dānum hois nō īgbila febribꝰ filij .t. auxilio libati vi i sūt. ❡ Nec greg. papiens hō ac rosa mulier qdā sine bartholo. d torcsella aliqꝫ in iueni rē nouā aut icredibilē dicere. cū .t. suffragio a varijs febribꝰ liberatos eē pdicarūt. Cū oē vbū apud dnm possibile sit vt credētibꝰ credibilia oia eē experiant. ❡ Dōpnicuz ptere a moneālē qdā putrida adeo lepra exerebat vt maiores apō inferos cruciatꝰ eē negaret. q cū thōe sctissimū nomē audiuissꝫ cepit ipe quoqꝫ maris pe. bꝰ auxiliū sci iplorare. vñ voluit se ab eo p getē videri et docerī. T. videbat ac ei columba coherere q lepida ei cāudicaret Dormiētē deide crucis signo ornauit. Quo facto sanꝰ ille q egrotabat statī effectꝰ ē. Vita vo luce oibꝰ gra de pdigiū māifesta lux occurrit. ❡ Gualteri pdicatoꝝ sacerdos donū sibi a. T. psolutū cognouit. Cū .n. in tybia tumefactōe ac dolorē nimio ageret talibꝰ scm verbis pcabat. Scis diue. T. me tibi venetijs paduā abiens itineris comitē fuisse: vbi q ead peterēte mihi p vinibꝰ pstaturū polliceriꝰ es. Nec itaqꝫ lachrimis pcibꝰ pcor vt ab hꝫ dolore tuo siz auxilio leuat. Hec pcatus dormire cepit. E somno deinde excitatꝰ vanas nō fuisse preces sanitate adinuenit. ❡ Nōne id ēt mirādū vt q reliquo pignori cū copioso sanguinis effluxu languesceret mirāculo accidit. Nā erga scm voto pmisso dū sōno quiesceret vidit. T. ioānis euāgeliū legentē cuiꝰ initiū i pncipio erat vbū. Et q i ad id peruenissꝫ vbi vbū caro legit sōnū sitꝰ ac morbū exutū id ipm decātabat. Audias o lectō mariꝰ mū philippꝰ alberti canis filiꝰ nobilisqꝫ genci natꝰ puellā quādā in vxorē susceperat. facti deide penitēs vxorē sibi eā vbiqꝫ negabat. Mesta āt puella .4. sic ānos sine viro duxit vitā. Tādē ei aīe de spato suffragio ad. T. s. lacrimis se dedit ut sacerdotē qꝫ ve libē suis manibꝰ elaboratū scō deuouit si virz sibi debitū redderē. Quid inde? Nihl apud deū: ei scōs ipossibile. Hāc deide dormiētē his vbis paudā quodam mō thōas reddit. Preces tue reliquias optatū habebūt finē. Pauloqꝫ pꝰ ad eā accedēs philippꝰ lbēti aīo i vxorē vt spopōderat accepit. Dicebatqꝫ cātibꝰ qbꝰ dā ad id se ipulsū arbitrari. Et illa leta scissimꝰ. T. aq nas ñ maleficuz vana vbadonū mihi hoc tribuerūt. Neqꝫ ab eiꝰ cepta otentiāe duxisꝰ vixerūt. ❡ Id quoqꝫ no. dignū līis tibi līca ē. Cuz margarita ticinēs mulier qdaz pdigiis a. T. efecī fidē minime adhiberet fao mī incōmodo coacta salubrē fidē pbuit. Dū .n. pisce quēdā comederet eiꝰ spinis parui gutē adeo ipedit vt nec āhelit saturire posset. vñ hū ano nō poterat auxilio leuari signis tūc cepit. T. suffragiū erogare vt salutez moriēti afferret. Pulsimꝰ vo pi nō iturus mēez videtibꝰ mulē cōualesceē voluit vt neicz fugeret nullā erga eū iplorātē vocez frustrari. vidisse pterea illa affirmauit. T. diuū eiꝰ obtrectatoribꝰ paratos cruciatus ondisse. ❡ Demōes etiā sci moriaz esse apō deū gfam manifestarūt cū vel erga scm demōes oplures reliqre hoies coacti sūt. Dū .n. āt facti mult a legāt miracula vno tñ relict alijs otēti erimꝰ bartholomei ticini vxor a demōe oppssa mario clamoē strepēs iuxta sci cadauer copiosa n. roa afflāte ppe mortua ab eo relicta cernebat. ❡ Ferūt etiā nō nullos aut vel aut sci reliqaz tactu a pdida luxurie ofuetudie amotos vitā celestē duxisse. ❡ Neqꝫ hoibus hiꝰ sci glia sꝫ in brutis quoqꝫ enituit. Nā miles qdā equū mortuū erga thōmā vel surgerē viuumꝰ operit. Multaqꝫ huiꝰ ilia breuitaē cā missa facimꝰ. Quid plā. Oia egritudinū gnā q solēt nos miseros vexare sctissimi viri auxilio expulsa legunt. Cūcta hec q miraculo . ita sūt sue iñ huiꝰ siue ydropesis aut sqlentia a qma tumefactōe ei. pz febre sitī ⁊ doloribꝰ oibꝰ quouis deniqꝫ incōmodo q scripta sūt nō i electa enarrare in hoc loco nō viderē ne infinitꝰ pene numerꝰ qui tot tātaqꝫ pberēt pdigia legētes facile terreret. Quiqꝫ legendi remediū qrerēt eadem frequentissimā fructū qui in hec trimēt lectio amitterēt. ❡ Veniā quā eā vt a te diue. T. pro hinc pi veniā ipetrans accedas si facta clarissima tua nō digno fmōe sitēre āimū pcepti. Nāqꝫ q ānus tpe vt nesere bis lucubratiōibꝰ cōcessū est vt paucoꝝ dierū nūerꝰ nrm hūc clauderet laborē. Dicqꝫ fieri necessari fuit. Ingenij deinde fateor ibecillitatez eloqi penuriaz. Nāqꝫ pbie atqꝫ theologie deditissimi viri hoies vix latinū sapiūt. accipies ita ppēdaz voluntatē ⁊ nō oblati pmitate in. ad laudē eius qui viuit ⁊ regnat in gehenna secula seculoꝝ. amen.

❡ Copia līarum canonizatiōis sancti thome de aqno ordinis pdicatoꝝ Canonizati p dnm Joannē papam. 22. 1323. 18. die Julij.

Iōānes eps seruꝰ seruoꝝ dī. Venerabilibꝰ fratribꝰ vniuersis patriarchis archiepis ⁊ epis ac dilectis filijs electis abbatibꝰ pōribꝰ decanis archid. archipresbyteris al ijsqꝫ ecclesiarꝫ plis ad quos littere iste puenerint salutē ⁊ aplicā benedictionē. Redēptionē misit vnas popꝫ lo suo cum dei verbū in virginalis vteri thalamo scipsū cooperatiōe acceptā caro factuz est ⁊ habitauit in nobis vbo suo nos instruens exēplo docēs celestia reserans occulta depromēs miraculis roborās ac sacri eloqij testimonijs futura eadē esse ofirmās tandē se deo patri in ara crucis hostiā acceptabilē offerens pctā nostra pio cruore detersit descēdesqꝫ ad inferos ac die tercia resurgens a mortuis ⁊ p 40. dies apparēs discipulꝭ ⁊ loquēs de regno dei ipsis

cem [illegible] elevat⁹ in celū ꝛ captiuā ducēs captiuita
tē dedit dona hoib⁹ qb⁹ patefecē celū inotuit reṗata ou
[illegible]
[illegible]
diētie voꝫ se deo a quo stulti p̄ obedictiā discesserūt
voluntaria sposiōe deuouēt. [illegible] celoꝝ viz patit
ꝛ violēti rapiūt illud [illegible] violen
tia q̄dā ad supiora [illegible]. T. de agno
ordinis fratꝝ p̄dicatoꝝ sacre theologie doctor nobil'
gdē gnēꝫ nobilioꝛ ꝯuersatiōe: fama clar⁹: vita clariss
sim⁹: sedula meditatiōe ruoluēs ꝛ attēta deliberatōe
discernēs: dū adhuc īfra pubtatꝫ ānos existeret ip̄i⁹ or
dinis p̄dicatoꝝ bitū suscepit i eo iuito ēt p̄re q eı⁹ felici
b⁹ actib⁹ [illegible] regularē ꝫ
ꝓfessionē emisit vbi i breui adeo scia vita ꝛ moribus
ꝓfecit vt etate adhuc iuuenis ad sacerdotiū ꝓmoue
ret ꝛ ad eiusdē thōe magisteriū pariss⁹ loco vtiqꝫ cele
berrimo assūpt⁹ magno i ibi sui: siucꝫ ordis ac p̄isieñ.
studij favore p mltoꝝ ānoꝝ curricula cathedrā regēt
[illegible] fama
doctrina pareret opinionē: opa diuulgationē: eadēqꝫ
tā breui ꝓfecta tpe admirationē merito exhiberēt vt
illō psal. Rigās mōtes de supioꝛib⁹ suis d̄ fructu ope
rū tuoꝝ satiabit t̄ra i eo v̄issime i̇plereꝛ: qd̄ vtiqꝫ the
ma idē scūs dū eēt i sacra pagia suceptur⁹ assūp [illegible]
qꝫ vt fert ruelatiōe sibi post suā oīonē facta didicerat
[illegible]
qd ꝓponēt i istāti ꝑncipio hesitaēt. Nā ꝛ i p̄mitiuis sci
entijs ꝛ diuers̄ p̄hie ptib⁹ vt ñ eēt ociosꝰ sꝫ opareꝛ frā
necnō i sacre scpture pagina tā sup nouū q̄ꝫ vet⁹ testm̄
scpta plurimaqꝫ alia dei opa i dei laudē fideiqꝫ dilata
tionē eruditionēqꝫ studētū clara cuꝫ sciēs eēt famosa
cū cognit⁹ nō absqꝫ spāli dei ifusiōe ꝑfecit. Doctrina q
[illegible]
cit vtiqꝫ vir pıt⁹ a frenoꝝ ābitiōe secmot⁹ ꝛ ad celesti
um assecutiōeꝫ itēt⁹ ꝓfecto vacās studio itēdebat deo
[illegible]
vt roboraret i scola: cū singul' dieb⁹ anteqꝫ lectur⁹ ascē
dēt cathedrā vel distraheret ad alia missā vnā cele
braret aliā audiret vel duas itegras missas si nō cele
braāſſ audiret: i qb⁹ ꝛ alias i oīoe cū i illa foret assidu⁹
[illegible]
[illegible] Cūqꝫ castitat nitore
cādēt [illegible] bāc custodiebat būilitateꝫ. bāc
cādē sobrietate medica nutriebat: adeo vt mlti eū in
carne [illegible] extimarēt. Qd̄ eius
[illegible]
[illegible]
corā oib⁹ die defūctiōis eiusdē asseruit dicēs. Ego cō
fessiōꝫ gnālē istı⁹ sci viri audiui d̄ q° testificoꝛ qꝛ ita iue
ni eū purū sicē puerꝫ qnqꝫ ānoꝝ: qꝛ nūq̄ꝫ sue carnis sensit
corruptelā. Qui p̄terea vir dei cibis religiosoꝝ vesti
mētisqꝫ cōib⁹ ꝯtēt⁹ ꝯuersatiōe mitis benignitate sua
uis: pietate misicors. būilitate sbiect⁹ ceteraqꝫ v̄tutū
varietate rdimit⁹. boꝝ supciliū mltexqꝫ cauti⁹ ꝯſor
[illegible]
[illegible]

et si sibi eadē iucerēt ab alijs i illo pale [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
to famose legebat vt doctoꝛ ꝛ p maritimā trāsiēs cuꝫ
ad mōasteriū fosse noue ordis cisterciēn. fracinēſ. dio
[illegible]
[illegible]
[illegible]
mea i sctm̄ sctm̄ hītabo qm̄ elegi eā. Qm̄ veꝛ eē eue
t⁹ edocuit ꝛ sacri corpis sui illic scā tumulatio manife
stat. Cepit. n. illic i ifirmitate generi eadē virib⁹ pau
lati destitui. ifirmitatē tñ ipꝫ ꝛ si dieꝝ pluriū ñ i paciēt
tollerās sꝫ eq̄nimiter tot⁹ vt erat būilis paciētia sup
[illegible]
[illegible]
[illegible]
fosse noue frēs ibi deo deuoti⁹ famulātes hec i scō vi
ro religiōis exēpla ꝯtēplātes illi⁹ tāc ifirmātꝫ corpe ꝓm
pti obseqꝫs mācipati quē vtiqꝫ tāta refertuꝫ paciētia
fore cernebāt singuli ligna d̄ silua singuli qꝫ illi opor
[illegible]
fore ꝯueniēs vt brutoꝝ aīaluū humeri ipoꝛtādis eidē
reb⁹ accomodis p̄starēt obseqa q tātaꝝ v̄tutū ꝓrogati
ua pollebat. Cūqꝫ i eadē ifirmitate de q̄ obijt sāctissi
mi dei ꝛ dñi nr̄i iesu xp̄i corp⁹ i cibū sumēdū sibi ꝛ via
ticū deferret tot⁹ [illegible] eius
dē aīa assueta dulcedie dei liq̄fcā. Int̄ cetera mlta ꝛ d̄
corā q ꝓtulit hec vl' silia fidei ꝛ deuotiōis v̄ba toto illi⁹
mōasterij ꝯuētu multꝫqꝫ dictoꝝ p̄dicatoꝝ ꝛ minoꝝ or
[illegible]
simo corpe dñi nr̄i iesu xp̄i ꝛ alijs sacris multa docui
multa scp̄si i fide iesu xp̄i ꝛ sācte romane eccle cui⁹ cor
rectiōi cūcta subijcio cūcta suppono. Recepto dinde
ab ip̄o eodē viuifico sacro cūctꝫqꝫ alijs sacris eccle de
bita veneratiōe cū lacrimaꝝ [illegible]
obdormiuit i dño cui credidit quē amauit ꝛ tota mēt̄
[illegible]
[illegible]
q scrutatoꝛ est maiestatꝫ opp̄met a gla. vñ sapiēter do
ctoꝛ idē atqꝫ būilis vt p̄fati sum⁹ oēm suā v̄bo vl' scpto
doctrinā ad eiusdē eccle fidei normā fidei deuotione
reduxit q petri oꝛe diffusaꝫ stabilē nouerat ꝛ nullis cō
[illegible] cu pos' verā diuinitat xp̄i reco
gnitionē r̄ndit tu es xp̄s fili⁹ dei viui ab ipso audire
meruit tu es petr⁹ ꝛ sup hāc petrā edificabo eccl'aꝫ me
am. Et alibi. Ego ꝓ te rogaui petre vt ñ deficiat fides
tua. dūqꝫ ꝓ petro xp̄s rogat ꝓ ei⁹ eccl'a icedit. Veꝛ qꝛ
[illegible]
[illegible]

po[illegible] declarare multa eadē vir dei pe[illegible] de hac vi
ta trāsitū l3 ⁊ antea ñ nulla fecisse memoret magnificeq3
fecit [illegible] miracula [illegible]
ficare vt illō ps. meritō d ipō dicam⁹. Scitote q: mi-
rificauit dñs scm̄ suū sicq3 vita ei⁹ attestaret miracul'
⁊ illi⁹ miracula vite testioniā phiberet. De qb⁹ pauca
de mult in dei laudē ⁊ sci hui⁹ ɔmēdationē ⁊ edificati
onē fideliū ydoneis approbata testib⁹ [illegible]
m⁹. Post septimā nāq3 mēse3 vl circa a die obit⁹ ipi⁹
sci doc de aquo cā corp⁹ ei⁹ qd in capella sci stephani
dicti mōasterij p idē tps sepultū extiterat ad sepulcr3
eiusdē pmū s. iux altare mai⁹ eccle mōasterij añdicti
vn ad tps p mōachos eiusdē mōasterij timoris cā sb-
latū fuerat ne corp⁹ ipm oīo de dicto mōasterio tolle-
ret p trāslationē deuo exclamatā deferri eiūde de-
creuissēt i apertura ipi⁹ sepulcri eiusdē capelle sci stepha-
ni tāt fragrāa odoris suauitas emanauit q totā ipā am
capellā claustrūq3 ipi⁹ mōasterij qd diffusā ē mira ea-
dē suauitate repleuit. Que de ipi⁹ corpe put ex sollici
ta curiositate mōachor idag[illegible] reptā mirifice [illegible]
tur [illegible] mōachos accepta ad ipz deuotie [illegible]
[illegible]
ex mōachis parament [illegible] corp⁹ ipz ad pfatū p̄m i
ei⁹ sepulcrū honorificē detulerūt cātātes i castrino pp
illa q viderāt missā veluti de vno ɔfessore solēnē cū re
putarēt icōgruū si missa de requie eīnā ac si p defūcto
[illegible]
[illegible]
se referūt. dū corp⁹ ipz diuers ex cāis p tpor vices sce
dulo isperissent. Quippe odor carnis ei⁹ mūdiciā deo
acceptā exprimebat oīonū ei⁹ odoramīta reputabat fa
mā quoq3 ei⁹ clarā diffusiōe3 vtutū ⁊ illar aromata ñ
celabat. Quidā arte cirugic⁹ l3 p decēniū ifirmitate po-
dagric⁹ ita q ire p se vl' ābulare neq3 absq3 baculorū
sustētatiōe aut alior suffragio poterat se do ⁊ btō thōe
deuouēs iux ei⁹ tumulū icūbēs oīone fcā san⁹ psiliit ⁊
currēs: deū laudās q merit ei⁹ eēt de tā lōge ifirmita
tis lāgore curat⁹. Alter qdā ex horribili qdā visiōe fan
tasmat timiditate pcuss⁹ pedib⁹ māib⁹q3 ɔtct⁹ fuit ⁊ oē
ac facie distort⁹ sensib⁹ carēs ⁊ oī vtute destitut⁹ ita q
loq nō poterat s3 mortuo sil' videbat: adeo vt ignē ei⁹
mēbris ad motū nullaten⁹ sentiret portat⁹ ad tumu-
lū illi⁹ post morula3 liber ⁊ san⁹ oīo a dicto sepulchro
surrexit. Ali⁹ dū nō deuote de scō sentiret vtutē dei in
scō i se duplicē ē expt⁹ ifirmitat dū ɔtēnit: sanitat du3
a ɔtēpt⁹ culpa discessit. Nā cū sibi deuotiōis cā a quo-
dā capellano plures venerāde relique mōstrarēt ipse
quoq3 oñsor: pciosiores adhuc se hre religas videlicet
manū fris thōe de aquino fateret illico hūc derisore d
bis trupbātē cū eas vidē nō curaret dicēs scūs nō ē s3
qdā ordis pdicator frat er tremor apphendit ⁊ caput
ei⁹ ad modū magne cisti grossū ⁊ valde pōderosū sibi
eē videbat. Sed infirmitate corept⁹ ⁊ penitēs simul
q3 de sua in credulitate dictisq3 deplorans dum veni
am a sacerdote petita3 obtinuit reuerēter manū eius-
dē sancti deosculans ɔfestim a tremore ⁊ inflatiōe ca
pitis liberat⁹ euasit: sensitq3 pgrediēte vt retulit ma
ximū ex dicta manu suauitatis odorē. Qui odor cūm
ipsius curati caputio personeq3 ex tactu manus eius-
dē per magnū tempus inhereret et multis eundē post-
modu3 percipiētibus sciscitātibusq3 quid esset hoc si
gno narrare qd acciderat ⁊ si nolēs miraculū cogeba
tur. Notarius quidā dum ad mensam sanus accede
ret surgēs ab illa graui sgnātie infirmitate ptētus est.
Duob⁹ diebus pptera linguā mouere nō potuit ⁊ lo
qla3 amisit. Cūq3 mlta medicor remedia ei adhibi
ta q in eadē ifirmitas in augmētū pcederet nō pficerēt
īmo de illo desparēt ad scm̄ ɔceptā deuotione3 vt ad
tumulū ei⁹ differret quā lingua nō valebat man⁹ sue
scriptura ɔpropsit. Uex cū illuc repugnāte vxore sua
q: mulierib⁹ intrare pfati mōasterij eccl'a3 ñ licet neq
q3 duceret ipe d infirm⁹ aduertēs infra seip3 eidē bti
viro se vt eū liberaret affectuosius ɔmēdauit cepit ex
tūc linguā ducere meliorari ⁊ ɔualere ac breui tpis in
teruallo pfecte curat⁹ fuit. Dū ali⁹ qdā p. vij. ebdoma
das ⁊ vltra febre quottidiana malo epat ⁊ stomaci af
fligeret qdā die veneris cū per⁹ hret audit qbusdam
miraculis q per vir dei facta eē dicebāt cū se ad ip3
deuotiōe seqnti die sabbati de sero vxoris sue suasib⁹
eaq3 pñte deuouisset die dñice primo in mane se a p-
fat infirmitatib⁹ plene repperit liberatū. Mulier q
dā cū filiū suū duor mēsiū de cōbētē picultari nō imeri
to formidaret p eo pñti q p mēses. 4. ex surditate adō
grauata esset vt decies exclamata vagiētē etiā puer
vir audiret viri sui inductiōe qui mester vna cu3 illa
cōis filij periculo cōdolebat pdicto viro dei vt eā ab
eadem infirmitate eriperet obnixius deuouit. Emis
soq3 voto cum nocte secuta dormisset in crastino se li
berata3 sancti meritis repperit vt optabat. Puella
gutturis sui fauces squinantie habens infirmitate cō
strictas in tantum vt nec quid sumere solidum aut li
quidum valeret ⁊ anhelitus sibi meatus vt vix respi
rare posset includeretur dum deuote se beato viro a
matre persuasa cōmendaret ductaq3 foret in crastinū
ad dictum monasterium fosse noue superpositis gut
turi suo dicti viri sancti ⁊ reliquijs in quadam capsa
delatis confestim melioratam se sensit panem come
dit perfecteq3 sanata redijt. Quidam prefati mona-
sterij fosse noue cōuersus adeo graue3 in brachio de-
xtro ⁊ spatula dolorem paciebatur vt ipsu3 brachiu3
quod per triū mēsium cum dimidio spatium detule
rat suspēsū ad collū ei cēt in vtili dolore pertim vehe
mēter afflictū: q cū reqsitū medicor remediū inheret
⁊ āpli⁹ dolor grauaret dū dcō scō p sua liberatōe se quo
dā emisso voto ɔmēdasset seq3 sup ei⁹ tumulū posuisset
ibidē obdormiuit ac excitat⁹: deide a quodā dci mōa
sterij mōacho brachio qd litheo pus hēbat incūbēs cel
lo adhuc dpēdēri exctū ab eo repit excitatorq3 a sono
[illegible]
se libatū itellerit ac astātib⁹ qd not hēat miraculū re
uelauit. Infās qdā. 4. an. tumorē ⁊ rubore i coss ⁊ cru
re vsq3 ad pedē patiebat adō afflictiuū vt nec a mre
[illegible]
monēse nō poterat p mēsē i tāto dolore ⁊ in ārietate fu

it. a medicis spe curatõis ei⁹ sine icisiõe puerile nõ i
uẽiebat illaqꝫ si fieret ꝑpetuo eũ i ꝑsona futurꝫ ipedirẽ
mestã amaritudie mẽtio⁹ nãciabat. deficiẽte rñ artꝫ
suffragiõ lacto recursũ ẽ ad deũ q gl'osus ẽ i scis suis
faciẽs ꝓdigia. Illa mr̃ ifãtuli q̃ ipꝫ diligebat vt mr̃ eũ
b. T. deuoti⁹ cõmẽdauit vt a dcã īfirmitate sui incisiõe
suis meritꝫ libaret: delat⁹ ẽ puer ad mõa. iteruꝫ posit⁹
sup tumulũ sci p⁹ qꝫ alĩq̃tulũ moratĩ san⁹ iđe surrexit
Hec sũt igiť testĩonia tua de⁹ q̃ de h viro iusto nob̃ cre
dibilia fcã sũt nimis. nã si testĩoniũ hõiꝫ accipi⁹ testio-
niũ dei mai⁹ ẽ q⁹ aiaꝫ eiꝫ celũ possidẽ iã credi⁹ intercesso
rẽ ipꝫ expectam⁹ ac int̃ scõꝝ agmia q̃ stellã matutinã
eã fulsisse⁹ ẽẽ locatũ. vñ fidẽ tuã i nob̃ bõe ihu nutris spẽ
erigis dilcõis caritatẽ accẽdis. Leteť itaqꝫ mr̃ eccl'a
exultet italia pareť cãpania iocũdeť: ꝑdicatorꝫ sacra or
do iã iubilet r̃ligiosoꝝ deuotõ ꝯcrepet doctoꝝ turba cõ
plaudat aieť ad studia iuuenes puecti nõ torpeãt se-
nes deleãť in illo: oẽs i hũilitate ꝓficiãt ꝑuecti ꝯtẽpla-
tõeꝫ ñ deserãt mãdata dei scedulĩ exeq̃nť. Nã dedit
ille de⁹ cor ad ꝑcepta ⁊ legẽ vite ⁊ disciplie: ⁊ sapia hũi
liati exaltabit caput illi⁹ i medio eccl'e apuit os ei⁹ ⁊ i-
pleuit eũ dñs spũ sapie ⁊ itellect⁹ stollã gl'e iduit illũ. nã
vitas q̃ ẽ xp̃s ipa via nõ fieť doctorib⁹ ꝓlicet q eluci-
dãt me vitã eĩnã hẽbũt. cuius ipe ver⁹ iusticie sol stel-
laꝝ illustratõe ñ egeat nec illaꝝ iradiatõe cũ illĩ rẽť
ab ipõ clarescat. Uirat. n. lucẽ i accessibileꝫ q ẽ splẽdor
gl'e ⁊ figura sb̃e ei⁹ idcirco tenebris ñ obscurať: vt deñ
ciat ñt nebule offuscať vt sue claritať radios nõ effũ-
dat. cetexꝫ q: rõis ordo ꝑpostulat vt triũphãteꝫ in cel
eccla deuota in tris militãs sb̃seq̃ť illũ veneratõe ꝑ-
cipue ꝑcellat quẽ i celestib⁹ agmib⁹ positũ deũ glĩfica
re cognoscit: nos ꝺ̃ sciritate vite ac miracloꝝ vitate ꝯfesso
ris eiusdẽ nõ festinãť p⁹ ⁊ r⁹ nõ festine sꝫ mature ingꝫ
ri fecim⁹ ⁊ p nos et ⁊ frẽs nr̃os sancte ro. ec. cardiales
ī q̃stõeꝫ hmõi exacta discussiõe examiauim⁹ diligẽt
vt tãto firmi⁹ q̃sito maturi⁹ tãto certi⁹ q̃sito diligẽti⁹ inq
sitũ ⁊ exaiatũ existeret i sic ardno difficiliqꝫ negotio ꝓ-
cedeť valerem⁹. Difficile nãqꝫ extimam⁹ q̃ in tra sũt
⁊ q̃ in ꝓspectu sũt iueniun⁹ cũ laboꝛe. q̃ aũt in celis sũt q̃s
inuestigabit. Cũqꝫ p hmõi niaꝫ ⁊ eorũdẽ fratꝝ nr̃oꝝ ex
aminationẽ solicitã ⁊ solicitudinẽ exaiatã vitã ei⁹ sctãm
⁊ miracula ũa ei⁹ merit̃ facta ꝓbata eẽ ꝯstiterit ⁊ sup
plicãtib⁹ nobis idipm hũiliter ⁊ deuote multĩ tũc ꝑla
tis apud sedẽ aplicã extñtib⁹ de dictoꝝ fratꝝ nr̃oꝝ ꝯci
lio ⁊ assensu auc̃te dei oipotentis pr̃is ⁊ filii ⁊ spũsctĩ et
btõꝝ petri ⁊ pauli aplorꝫ ei⁹ ac nr̃a cum scõꝝ ꝯfessorũ
cathalogo duxim⁹ ascribẽdũ. Jõqꝫ vniuersitatẽ vrãm
monem⁹ ⁊ oꝛtamur attente p aplica vobis scripta ꝑ-
cipiẽdo mãdãtes q̃t eu⁹ nonis Martij festũ ꝯfessoris
eiusdeꝫ deuote ac solẽniter celebretꝫ ⁊ faciatis a vr̃is
subditꝫ veneratiõe debita celebrari vt pie ei⁹ itercef
siõe ⁊ h̃ a nexijs ꝓtegi ⁊ in futuro sempiťna gaudia cõ
seq valeatis. Ut aũt ad venerabile ei⁹ sepulcꝝ ardẽ-
ti⁹ ⁊ affluẽtius xp̃iani populi ꝯfluat multitudo ac cele
brius eiusdẽ ꝯfessoris colať festiuitas oib⁹ vere peni
tẽtib⁹ ⁊ ꝯfessis q cũ reuerẽtia illuc i eodẽ festo ãnuatꝫ
accesserũt ipi⁹ suffragia petituri de oipotẽtꝫ dei mĩa

⁊ eorũdẽ btõꝝ petri ⁊ pauli aplorꝫ ei⁹ auc̃te ꝯfessi vnuꝫ
annũ ⁊ q̃dragĩta dies accedẽtib⁹ vo ãnis singulis ad
ꝑdictum sepulcrũ infra. 7. dies festũ ipm imediate se
quẽtes cẽtũ dies d iniũcta sibi pñia relaxam⁹. Datuꝫ
auinioni. 15⁰ kalẽdas augusti põtificat⁹ nr̃i ãno septio
¶ Explicit copia bule canonizatõis. b. T. ꝺ̃ agno or-
dinis ꝑdicatoꝝ cuius corpus sacrũ. In pñaꝝ regescit
ꝯuẽtu tholosano ordis ꝑdicatoꝝ. ¶ Incipit officiũ q̃d
fit i festo bti Thõe de agno in p̃is ves. sup psal. añ. fe-
lix thomas doctor eccl'e lumen mũdi splendor italie:
cãdẽs virgo flos mũdicie bina gaudet corona gl'ie. p̃s
Laudate pueri. cũ ceteris. capl'm.
Legit eũ ex oi carne ⁊ dedit illi cor ad ꝑcepta ⁊ le
geꝫ vite ⁊ discipline: docere iacob testamentuꝫ ⁊ iudi
cia sua isrl'. R̃. Sextũ. ix. Hymnus.
Exultet nũc iubilo laudãs turba fidelium erroꝝ
pulso nubilo p nouũ sol radiũ. Thõas in mũdi vespere
fudit thesauros gr̃e: donis plen⁹ ex ethẽ moꝝ ⁊ sapie
De cui⁹ fõte luminis vbi coruscãt facule scp̃ture sacre
numinis ⁊ vitatis regule. Fulgẽs doctrine radijs clar⁹
vite mũdicia splẽdẽs miris ꝓdigijs dat toti mundo
gaudia. Laus pr̃i sit ac genito siliqꝫ scõ flamini q sancti
thome merito nos celi iũgat agmini. amẽ. ṽ. Ora. p
Ad. M. añ. Scãdit doctor ciuis celestiũ orbis decor
dux lux fideliuꝫ norma limes lex moꝝ omnium vas
virtutum ad vite brauium. Oratio.
Eus q ecclãm tuã beati thome ꝯfessoris tui mi
ra eruditõe clarificas ⁊ scã opatõe fecũdas da nobis
q̃s ⁊ q̃ docuit intellectu ꝯspicere ⁊ q̃ egit imitatõe cõ
plere. p. ad mať. inuĩ. Adsunt doctores celici thome
festa solẽnia. Deuotiõe supplici laudes ꝑmat eccl'ia.
Homas isignis genere: clarã ducẽs ori Hy.
ginẽ subit etatis tenere ꝑdicatoꝝ ordinẽ. Typuꝫ
gestã luciferi splẽdẽs i cetu nubiũ ꝓlaꝫ doctores ce
teri purgãť dogma gentiliũ. Profunda scrutãs flumi
nã in lucẽ pãdit abdita: duꝫ sꝫ ꝑ sensus hoium: obscura
facit cognita. Fit padisi fluui⁹ q̃dripartite plinie: fit ge
deonis gladi⁹ tuba lagena radi⁹. Laus pr̃i. In. i. noc.
añ. Doctor. T. replet⁹ gr̃a ꝑmõstrat⁹ sacris oraculis
mũdi carnis hostiũqꝫ vitia fugat exẽplar damis seculis
p̃s. Btũs. añ. Mẽtis inocẽtia floꝫqꝫ puritaꝫ extitit
ꝑura lucis vitatis. p̃s. Quare. añ. Ope doctoris celi-
ci tota gaudet eccl'ia: fulget ordo dñici peculiari gl'ia.
p̃s. Dñe quid. ṽ. Amauit. Lectio. i.
Beat⁹ thomas de agno ordis ꝑdicatoꝝ doctor
egregi⁹: de illustri ꝓsapia comitũ de agno in oĩbus
cãpanie ⁊ regni sicilie: originẽ clarã duxit. Hui⁹ sci or
tus ⁊ vite ꝓgressus añqꝫ ex vtero nasceret fuit diuinitus
ꝑmõstrat⁹. Erat. n. q̃daꝫ vir scũs in cãpanie ptib⁹ vir
bonus ⁊ noie quĩ cũ pluribꝫ alijs heremitice anachoriti-
cã vitã ducẽs opiniõe celebris hẽbať. Hic spũ dei af-
flat⁹ nũciauit matri eius cũ gaudio q filiũ ꝯceperat cum
illa se fore grauidã penit⁹ ignoraret dicẽs ei. Gaude
dña theodora: q: paries filiũ ⁊ thomas vocabiť nomẽ
ei⁹. Hic erit magn⁹ in scia ⁊ in vita eritqꝫ frať ordinis
ꝑdicatoꝝ. Que oĩa sic ꝑdictã sũt ꝯpleta. R̃. Sci vi
ri vbũ ꝓphicũ ꝑmõstrauit mũdo mirificã scũ thomã

doctorē eccliē. Sectatur͞ sciē dñicē. ℣. Nā vir
scūs hunc magistri grauide ducem prompsit do
ctrine lucide. Sectaturū. L. ij.

n Atus itaqz puer nobilis thomasqz voca-
tus spreta seculi vanitate p̄dicatoꝝ ordi-
nē est ingressus. Qui postea a fratrib⁹ car-
nalibus rapitur ⁊ q̄si per bienniū turris custodie
mācipaſ. Cūqz nec minis nec blāditijs posset ab
ordinis ꝓposito reuocari per spēm puelle ad eū
introducte subuertere querūt aīum innocēt̄. Qui
mox de igne titionē arripiēs ſuggestricē ignite li-
bidinis extra camerā effugauit. Et facto signo
crucis in orōne se humiliter ꝓsternēs cū lachry-
mis a deo sibi dari petijt ꝑpetue ꝯtinētie castita-
tem. Mirū in modū mox oranti duo āgeli astite
runt dicētes illū a dño exauditū fore clemētius
Qui ⁊ ipm̄ circa renes stringētes hec dixerūt. Ex
pte dei te cingim⁹ cingulo castitatis qđ nullaten⁹
dissolueſ. Cuius muneris adeo fuit efficax gr̄a vt
extūc nullū penitus senserit stimulū veneree vo
luptatis. ℟. Xp̄i pia tractus dulcedine mūdi lin
quēs ꝓbaſ turbine. Pugil fortis raptus de ordi-
ne vicit ꝓssus pulsa libidine. ℣. Orat pressa cru-
ce mirifica renes cingit man⁹ āgelica. pugil. L. iij

t Andem cogitāte ꝓuide matre sua q̄ de-
beret impleri in filio q̄ sibi fuerit diuinitus
p̄mōstratū ne videreſ nō tā iuuenis ꝯstan
tiā q̄z dei ꝓuidentiā īpugnare ipsa ꝑmittente per
fratres ordinis ad ordinē est reduct⁹. Restitutus
itaqz ordini cepit nō segniter studio intendere ve
lut apis argumētosa sp̄ualia mella colligēs vt suo
tpe mellita effunderet eloqa doctrinaꝝ. Tāto eti
am gaudio in ꝯtēplādo replebaſ mēs ei⁹ q̄ plu-
ries dum in secreto loco ad orādū deū totū sp̄m
suum collegisset visus est stare totaliter eleuat⁹
a terra nullo ꝓssus inix⁹ corporeo fulcimēto. ℟.
O aīa sanctissima q̄ ꝯtēplante dulciter corp⁹ lin-
quebat infima. Stās sursū mirabiliter. ℣. Nul-
lo ꝓssus fultus subsidio leuabaſ in raptus gaudio
Stās. Gloria. Stās. In. ij. noct. aň. O munus
dei gratie vincēs qđ vis miraculū pestifere sup
bie nūq̄z ꝑsensit stimulū. p̄s. Cū inuocarē. aň. Pre
ce curat sociū febrē pacientē ⁊ i orā vestiū sangui
ne fluentē. p̄s. Uerba. aň. Stella candēs emicat
stuporē danſ insolitū que instātē indicat beati tho
me transitū. p̄s. Dñe dñs. ℣. iustū. L. iiij.

q Uotiens aūt sanctus dei legere disputare
scribere vel dictare voluit prius ad orō-
nis secretum accessit locum. Ex quo sur-
gens ita in ꝓmptu inueniebat q̄ scriberet vel di-
ctaret: q̄si in libro didicisset. Nā vt socio suo fra-
tri reginaldo secreto reuelauit ⁊ secretū q̄zdiu vi-
xit seruari voluit sciam suā nō tā hūano ingenio
⁊ studio q̄z orōnis suffragio diuinit⁹ īpetrauit. Uñ
q̄si alter moyses merito dici pōt: q de aquis mū-
dane vanitatis ⁊ ꝑprie natiuitatis eductus: qr de
aquinoꝝ nobili ꝓpagine ac spectabili ꝓgenie or-
tus miro mō quasi p pharaonis filiā matri ecclie
redditus vberib⁹ ecclesiastice discipline ac luce
diuine sapientie nutriſ. ℟. De excelsis fons sa[pie]
scō thome īfudit copiā tanq̄z flumē clare scie: q[ui]
susceptā refudit gratiā dū fluentis sūme pericie.
Rigat totā scām ecclesiā. ℣. Stil⁹ breuis grā fa-
cundia celsa clara firma sn̄ia. Rigat. L. v.

h Ic doctor cum quadā nocte orōni insiste-
ret sci apl̄i petr⁹ ⁊ paul⁹ ipm̄ de textu du-
bio scripture ꝓphetice instruxerūt. Alia vi
ce beatissima mater dei vgo maria ei apparuit:
⁊ ipm̄ de sue vite ⁊ scie itegritate certificauit. Ad
diditqz q̄ qcqd deliberate p ipaz a deo petiuisset
impetrauerat ⁊ maxime q̄ non mutaret statū sui
ordinis. Crediſ aūt q̄ beata virgo eidē singularē
illā sapiā a filio suo īpetrauerit. Altera quoqz vi-
ce cum apud neapolim in ecclesia deuotius ora-
ret visus est sanctus pater a terra q̄si duob⁹ cubit̄
eleuari. Sup quo fraſ q hec fiebat admirās audi
uit ab imagine crucifixi ad quā ꝯuersus scūs do
ctor orabat ꝓlatā clari⁹ istā vocē. Bñ scripsisti de
me thoma. Quā ergo recipies p tuo labore mer
cedē. Rñdit scūs doctor. Dñe nō aliā nisi teipm̄
mercedē accipiā. ℟. Felix doctor cui⁹ solatio an-
geloꝝ seruit attentio petr⁹ paul⁹ fauent obsequio
Dei mater mulcet alloquio. ℣. Eleuatus a terra
cerniſ crucifixus ei colloquiſ. Dei. Lectio. vi.

c Um aūt ex mādato dñi gregorij pape. x.
beat⁹ doctor iret ad ꝯciliū generale trāsi-
ens per cāpaniā cepit lāguere ita vt pene
totaliter p̄deret appetitū. Trāsiēsqz circa mona-
steriū fosse noue cisterciensis ordinis inuitat⁹ de
uote a monachis ad p̄dictū monasteriū declina-
uit. Cepit aūt de die in diē languor increscere ⁊
nec sic sanctus doctor a doctrina fluentis sapien-
tie se poterat cōtinere. Rogat⁹ nēpe a monachis
exposuit eis cantica cāticoꝝ vt in cāticū celestis
glorie trāsiret studiū ecclesiastice discipline. Ac-
cidit aūt vt quedā stella ad modū comete tribus
dieb⁹ ante doctoris obitū sup monasteriū videre
tur. Que cū ignoraref qd significaret dum appa
ruit ōndit p̄fati doctoris trāsitū dum cessauit. nā
scō thoma deficiēte stella defecit. ℟. Sydus mis
sum thome de superis nouo signo diuini mune-
ris. Nūc celestē demonstrat ceteris. Uerbo vita
doctrina lr̄is. ℣. Quā excelsus quē celi p̄dicāt q̄z
p̄clarus quē stelle indicāt. Nūc. Gloria. Uerbo
In. iij. noct. aň. Instante vite t̄mino vidit regna
celestia: ⁊ reuelāte dño nouit parata p̄mia. p̄s. Dñe
qs. aň. Seminauit hic largiter doctor virtuosus
merit illic feliciter victor gl̄iosus. p̄s. Dñe i vir.
aň. Sydus de nube trahiſ: de feno flos elicitur:
adeps de carne tolliſ: dū thomas celo redditur.
Domini. p̄s. Lectio. vij.

f Uit aūt felix trāsit⁹ ei⁹ āno dñi. M. cclxx

ius. vite vero sue āno qnq̃gesimo ichoante. Tūc sup eū frater reginald⁹ p̄dicās tale testioniū phibuit veritati. Ego freq̄nter ⁊ nūc ꝓfessionē ei⁹ generalē audiui ⁊ ipm̄ sic purū semꝑ iueni sic pueruz qnq̃ ānoꝝ qꝛ nūq̃ sue carnis sensit ꝯtagiū nec alicui⁹ mortalis criminis i volūtate ꝯsensit. Nō defuerūt āt signa mirāda: q̄ sci doctoris idicarēt exituz ⁊ eterne felicitatꝭ ꝑsignarēt ingressū. Nā qdā frat deuot⁹ vidit in somnis in hora transit⁹ sui scm̄ doctorē i schola legētē ⁊ btm̄ paulū aplm̄ ad ipm̄ intrātē. A quo dū scūs thomas peteret an in eplis suis veꝝ hūisset itellectū r̄ndit ꝙ sic: q̄ntū qs viuēs in corꝑe pōt hr̄e. Et adiecit. Uolo vt venias mecū ⁊ ducā te ad locū in quo clariorē hēbis de oīb⁹ itellc̄m. Uidebatq; ipm̄ p capā ex adducere. Tūc p̄dict⁹ frater hec vidēs fortit cepit clamaē dicēs succurrite frēs succurrite: qꝛ frat thomas tollit a nob. Ad cui⁹ clamorē frēs excitati ⁊ a dicto fratre iussiōis seriē audiētes: iuenerūt ꝙ eadē hora qua dicta visio fcā fuit: scūs doctor ex hac luce migrauit. Et sic quē hr̄e meruit scie istructorē dū ex hac vita trāsiret hūit ad celestē gl'iam ꝯductorez. R̄. [illegible] thome paul⁹ igredit: sacra sil fant my[illegible] rādē p raptū trahit. Uir celestis ad celi p̄mia. v. Clamor fratris trinus emittitur doctor noster a nobis tollit. Uir. Lec. viij.

Post sepulturā sci thome timuerūt monachi ꝙ scm̄ doctoris corp⁹ ipsis iuitis p fratres p̄dicatores ab eis auferret ⁊ ꝑsertiz qꝛ doctor scūs mādauerat suū corp⁹ ad frēs sui ordinis apud neapolim cōgruo tpe deportari ⁊ qꝛ sub deposito fuerat ibi ꝯmēdatū sicut publicū docuit instrm̄ post lapsū tpis de nocte sanctū corpus leuātes ad locū aliū trāstulerūt. Sup quo prior p̄dicti monasterij a scō thoma grauiter rep̄hēsus metuēs diue vltiōis iudiciū mādauit sacꝝ corp⁹ in loco p̄stino collocari. Apto itaq; sepulchro tanta fragrātie odoris suauitas emanauit ꝙ totū claustrū mira suauitate repleuit vt nō videret patuisse defūcti corꝑis sepultura sꝫ multoꝝ aromatum apotheca. Manifestato āt doctoris corꝑe viderūt ipm̄ integrū in oīb⁹ mēbris habitūq; sui ordis in capa scapulari tunicaq; p̄eit⁹ icorruptū ⁊ ex odoē corꝑis odoriferi suauissie redolētē. ⁊c. R̄. Btī t. glia diuo fulsit miraclo dū odoris fragrātia mirarit ex tumulo. Qui nitēs pudicicia virit absq; piaculo. v. [illegible] Lec. ix.

Multa miraculoꝝ [illegible] scm̄ suū dn̄s decorauit. [illegible] mortui liberāt demoniaci: aliisq; diuersis detēti lāguorib⁹ optata [illegible] recepert merit scī sui. Nec ē silētio tn̄ ascōdū ꝙ cū religiosus vir ⁊ deuot⁹ frat albert⁹ [illegible] qdā vice ad altare beate vginis cū lachrimis [illegible] in orōne apparuerūt due refe[illegible]

p̄tificali hitu alia i hitu ordis p̄dicatoꝝ coronā aureā hn̄s i capite itextā lapidib⁹ p̄ciosis. Hēbat q; circa collū duas aureolas q̄si torq̄s vnā argenteā ⁊ aliā aureā. In pectore vō gestabat magnum lapidē p̄ciosū q splēdore mirabili ples ex se emittēs radios totā ecclīā illustrabat. In capa āt q̄ idut⁹ erat inserti erāt lapides p̄ciosi p totuz. Tunica vō ⁊ scapulare cādore miro splēdebant. Que frat admirās audiuit illā in pōtificali hitu dicētē sibi. Ego sū augu. missus ad te vt indicarē tibi gl'iā fratris thome de aquino q hic mecū est. Ipe in gl'ia est eq̄lis sꝫ vginitatꝭ aureola me p̄cellit ⁊ ego ipm̄ in pōtificalis ordinis dignitate. Et his dictꝭ ābo disparuerūt. R̄. Sertū gestās cū torq̄ duplici capa gēmis ornata cernit ex mōili fulgoris celici lux emissa mūdo diffūdit. Aug⁹. frī sic loq̄t. v. Tho. mihi par ē i gl'ia vginali p̄stās mūdicia. aug. gl. aug. In lau. ant. Adest dies leticie quo thomas doctor inclyt⁹ fit ciuis celi curie bina corona p̄dit⁹. An̄. Aurū sub tra tegit ⁊ lucerna sub modio: sꝫ vt⁹ dei cernit miraculoꝝ radio. an̄t. Alma mr̄ ecclia xp̄i fūdata sanguie sceptra ꝯscēdit grādia noui doctoris lumie. an̄. Pressus vi demonij cito liberatur raptu mersus fluuij vite restaurat. an̄. Tumor gule pellit leprosus mūdat ceco lumē reddit: claudo gressus dat. Cap. Elegit. Hymnus.

Lauda mr̄ ecclia thome felicē exitū q puenit ad gaudia p vbi vite meritū. ⁊ sic de aliis. Laus. v. Iust⁹ germiabit. Ad bn̄. an̄. Uiror carnis flore mundicie vigor vite fructu iusticie splēdor vbi dono scie te decorāt statē in acie te coronāt in statu gl'ie. Ad. iij. cap. Elegit. ad. vi. ca. Ipse tāq; ibres mittet eloq̄a sapie sue ⁊ palā faciet disciplinā doctne ei⁹ collaudabūt multi sapiaz ei⁹ ⁊ vsq; i sclm̄ delebit. Ad. ix. caplm̄.

Letat⁹ sū qm̄ an̄cedebat me ista sapia quā sine fictiōe didici ⁊ sine iuidia cōico ⁊ honestatē illi⁹ n̄ abscōdo. ad. M. an̄. Militātis doctor ecclie vginali florēs mūdicia triūphāt optata curie scē thoma largit gaudia. per ocr. ad bn̄. an̄t. Collaudet xp̄s rex glie q p thomas lumē eccle mūdū replet doctrina gr̄a. v. Rigās mōtes Ad. M. an̄t. O thoma laus ⁊ gl'ia p̄dicatoꝝ ordinis nos trāsfer a de celestia ꝓfessor sacri nūiis. v Declaratō. In festo sci. t. de aquino ad missā officiū

In medio eccle apuit os ei⁹ ⁊ ipleuit eum dn̄s spū sapie ⁊ itellect⁹ stola gl'ie iduit eū v. Iocūditatē ⁊ exultationē thesaurizauit sup eū. Glia. Glia i excel. Orō. De⁹ q ecclāz tuā beati thome ꝯfessoris tui mira eruditiōe clarificas ⁊ sancta opatiōe fecūdas: da nobis q̄sum⁹ ⁊ q̄ docuit intellecta ꝯspicere: ⁊ que egit imitatiōe cōplere. per dn̄m. Epla. Lectio libri sapie. Sapie vij. c. Optaui ⁊ dat⁹ est mihi sensus: ⁊ inuocaui ⁊ venit in me spūs sapie. Et p̄posui illā regnis ⁊ sedib⁹ ⁊ diuitias nihil esse dixi i cōpatiōe illi⁹. Nec

cōparaui illi lapidē p̄cioſū qm̄ oē aurꝝ in cōparatiōe
illiꝰ arena eſt exigua: ⁊ tāquā lutū extimabit̄ argē
tū in ꝯſpectu illiꝰ. Sup̄ ſalutē ⁊ ſpēm dilexi eam
⁊ ꝓpoſui ꝓ luce habere illā qm̄ inextinguibile ē lu
mē illiꝰ. Uenerūt aūt mihi oīa bona parit̄ cū illa
⁊ innumerabilis honeſtas ꝑ manꝰ illiꝰ. Et letatꝰ
ſum in oībus qm̄ antecedebat me iſta ſapia ⁊ igno-
rabā qm̄ oīum bonoꝝ mater eſt. Quā ſine fictiōe
didici ⁊ ſine inuidia cōico ⁊ honeſtatē illiꝰ nō ab-
ſcōdo. Infinitꝰ eīn theſaurꝰ eſt hoībꝰ quo q vſi ſunt
ꝑticipes facti ſunt amicicie dei. Gꝛ. Os iuſti me
ditabit̄ ſapiam ⁊ lingua eiꝰ loquet̄ iudiciū. v. Lex
dei eiꝰ in corde ipiꝰ: ⁊ nō ſupplātabūt̄ greſſus eiꝰ
Infra ſeptuageſimā tractꝰ. Quaſi ſtella matutina
in medio nebule: ⁊ qſi luna plēa in diebꝰ ſuis ⁊ qſi
ſol refulgēs ſic ille refulſit i tēplo dei. v. Quaſi ar-
chꝰ refulgēs īter nebulas glīe ⁊ qſi flos roſaꝝ i die
bꝰ vernis. v. Quaſi lilia q ſūt trāſitu aq ⁊ qſi thus
redolēs in diebꝰ eſtat̄. v. Quaſi ignis effulgēs: ⁊
thus ardēs in igne. v. Quaſi vas auri ſolidū orna
tū oī lapide p̄cioſo eē ſeptuageſimaꝫ alīa. v. O ra
dioſum liliū florēs corona duplici optatū due ad
brauiū thoma rogatū ſupplici. Seq̄ntia. Ad exē
plar triūphāt̄ ſonet leta modulant̄ vox ⁊ laus ec
cleſie. Noſtri chori iubilāt̄ pſallat cetꝰ ꝓ iſtātis cā
nūc leticie. Laus eſt cūctis gnālis extat tn̄ ſpālis i
p̄dicatoribꝰ. Si vis ſcire qꝫta qlis nūqꝫ minor ſꝫ
eq̄lis cū ſacris doctoribꝰ. De illuſtri agnoꝝ ſtir-
pe ꝓdit lux doctoꝝ. T. doctor inclitꝰ. Decꝰ orbis
fons ortoꝝ ſol iubar floſqꝫ floꝝ flori xp̄o iſitꝰ. Re
uelat̄ a ꝓpha vgo doctor ⁊ athleta ſpirituali flamīe
fitqꝫ mr̄ ide leta cūcta cernēs adipleta miro di or
die. o qꝫ purꝰ adoleuit puer ſcūs cū quo creuit mē
ꝫ inocētia. Nūc dinꝰ adipleuit ſpūs i quo geuit ab
eiꝰ īfantia vite viā tūc elegit mētē purā quā ſbegit
ordini dn̄ici. mūdū carnē hoſtē fregit ſic triūphū
victor egit cū corona t̄plici. Ad ꝑfectū ſcitat̄ fla
grat flos vgitat̄ cū mercede vberi. Nouū munꝰ
triūphoꝝ p̄ncipes aplōꝝ videt ⁊ alloq̄t. Dei mr̄
hūc aſtat crucifixꝰ ꝯſolat̄ d mercedis p̄mio. lib vi
te ei mōſtrat̄ ſtella micās ꝓteſtat̄ d vite ꝯpēdio. i
igreſſu iubilei ſui doctor regei lib itrat pt̄iā. vbi fi
des ſpēi cedit ſpeſqꝫ lōga rei ardor i latriā. Neru
carnis ſic deceſſit doctor ſcūs ⁊ ꝯceſſit ꝯdi ſub de
poſito. Foſſe noue ſꝫ expilit iſtrumēto qd noteſcit d
eiꝰ ꝓpoſito. Ut p̄dicatoꝝ edi reddāt vt herdi the
ſauri tā incliti. Demū iubet ſic ꝯcedi b vrbanꝰ ⁊
ſic credi vi reſcripti ꝯditi. ſꝫ helyas ad mādatuꝫ
corpꝰ ſcm̄ ſic donatū in tholoſā trāſtulit. Ubi deo
qꝫ ſit gratū qꝫ acceptū ſit trāſlatū ſignis crebris ex
tulit. Nūc te doctor iuocamꝰ intcede ſupplicamꝰ
apud regē glīe. Ut ad illā veniamꝰ dulcē vitā quā
ſpamꝰ de valle miſerie. Amē. Euāgeliū. Seq̄n-
tia ſancti euāgelij ſm̄ mattheū. Mat. v. ca.
In illo. t. d. i. d. ſ. Uos eſtꝭ ſal t̄re. Q ſi ſal eua
nuerit: quo ſaliet̄: Ad nihilū valꝫ vltra: niſi
vt mittat̄ foras ⁊ ꝯculcet̄ ab hoībꝰ. Uos eſtis lux
mūdi. Nō p̄t citas abſcōdi ſup̄ mōtē poſita: neqꝫ
accēdūt lucernā ⁊ ponūt eā ſb modio ſꝫ ſup̄ cādela
brꝝ vt luceat oībꝰ q i domo ſūt. Sic luceat lux vr̄a
corā hoībꝰ ⁊c̄. Nolite putaē qm̄ vēi ſoluē legē ſꝫ ad
iplē. Amē qppe dico vob: donec trāſeat celū ⁊ t̄ra
iota vnū aut vnꝰ apex n̄ p̄teribit a lege donec oīa
fiāt. Qui g̃ ſoluerit vnū de mādat̄ iſtis minimis ⁊ do
cuerit ſic hoīes minimꝰ vocabit̄ in regno celoꝝ
Qui āt fecerit ⁊ docuerit. Hic magnꝰ vocabit̄ in
regno celoꝝ. Offerto. Ueritas mea ⁊ mīa mea cū
ipo ⁊ in noīe meo exaltabit̄ cornu eius. Secreta
Paſſiōis filij tui dn̄e memoriā recēſcētes depoſ
cimꝰ vt qd tibi in bti thome ꝯfeſſoris tui ſolēnita
te deferimꝰ ſacrificiuꝫ ſit acceptū ꝑ eūdē. p̄fatio.
Equū ⁊ ſalutare nos tibi ſemꝑ ⁊ vbiqꝫ grās ager
dn̄e ſancte pr̄ oīpotēs etne deꝰ ⁊ cū tue īuocatiōe
v̄tutis bti tho. doctoris atqꝫ ꝯfeſſoris tui ſolēnia
deuotiōe p̄cipua celebrare. De cuiꝰ vite atqꝫ do
ctrine itegritate fructꝰ in eccl̄ia tua effloruit q ce
leſtis ſapie munere nos repleuit. Hic nēpe genē
nobiliſſimꝰ ꝓphaꝝ atqꝫ aplōꝝ ⁊ phoꝝ doctrinis
refertꝰ dīna atꝫ hūana ſapia ſci ſpūs illuſtratōe eru
ditꝰ: carnē cū ſuis blāditijs munduꝫ cū vitijs de-
monē cuꝫ inſidijs oībꝰ mirabili ſapia ſupauit. O
felix ⁊ inclitꝰ doctor q ſua vniuerſos doctrina er-
roris deſtruxit ⁊ orthodoxā fideꝫ firmiſſis p̄ſidijs
ꝓtegit ac defendit. Huiꝰ doctrina tāta p̄fulget vi
tate ſmōis vt q eā tenuit a v̄itat̄ ac recte fidei tra
mite deuiaſſe nūqꝫ fuerit iuētꝰ ⁊ q eā ipugnauit ſp
hitꝰ ſit de v̄itate ſuſpectꝰ. O certā p̄clariſſimā at
qꝫ excellētiſſimā doctrinā cui v̄itat̄ p̄cones glio-
ſiſſimi petrꝰ ⁊ paulꝰ apli tui ⁊ inclita ſp vgo maria
cū filio tuo dn̄o nr̄o ieſu xp̄o ꝓ mūdi ſalute crucifi
xo ⁊ vlis atqꝫ aplica eccl̄ia teſtimoniū phibēt v̄i-
tatis. O ſapie luciddiſſimū ſpeculuꝫ vlis eccl̄e lu-
mē p̄fulgidū cādelabꝝ iſigne ac lucēs ignorātiuꝫ
tenebras pluſtrās: ⁊ hereſū latebras ſcie claritate
demōſtrās. O ſtellā ſplēdiſſimā ⁊ matutinā mun
di hn̄t tenebras illuſtrātē. Letet̄ igitur eccl̄ia tua
deꝰ noui huiꝰ ſolis irridiata ſplēdore p̄dicatoꝝ ſa-
cra religio tāti luminis illuſtrata fulgoribꝰ iocūdet̄
⁊ plaudat. Religioſoꝝ deuotio ꝯcrepet doctoruꝫ
turba ꝯplaudat animēt̄ ad ſtudia iuuenes ꝓuecti
nō torpeāt ſenes delectēt̄ in illis. Oēs in hūilita-
te ꝓficiāt ſinguli ꝯtēplatiōeꝫ nō deſerāt ſꝫ māda
ta dei ſeduli exequāt̄ ⁊ ꝯpleāt. Pro hꝰ igi t glio-
ſiſſimi doctoris thōe agnat̄ honore ⁊ glīa hodie
maieſtati tue feſta pſoluimꝰ ⁊ grāꝝ ac laudū hoſti
am imolamꝰ. Et iō cū angelis ⁊c̄. Cōio. Dn̄e qn
qꝫ talēta tradidiſti mihi ecce alia qnqꝫ ſuplucratꝰ
ſum: euge ſerue bone ⁊ fidelis q i pauca fuiſti fi-
delis ſup̄ multa te ꝯſtituā intra in gaudiū dn̄i tui.
Poſt coio. Hec nos qs dn̄e coio ſcā letificet q bti
t: ſuffragijs v̄tutes roborēt̄ itꝛriꝰ ⁊ actꝰ exteriꝰ ꝓie

ꝓpatiõis cre[illegible]. Per dñm nrm iesum xp̄z rc.
Explicit missa dē beato thoma de aquino ordinis p̄dicatoꝝ doctore eximio ac sanctissimo.

Incipit officium.

In trāslatione beati thome de aquino in primis ves. sup. p̄s. an. O q̄z felix mater italia noui solis enixa radiuz: o q̄z diues effecta gallia solis huius adepta palliuz: o tholosa festa magnalia tibi reddūt perenne gaudiū. p̄s. Lau. pu. cū ceteris. cap.
Gredē de tra tua ꝛ d̄ cognatiõe tua ꝛ de domo p̄ris tui ꝛ veni i trā quā mōstrauero tibi: faciāq; te in gētē magnā ꝛ bñdicā tibi ꝛ magnificabo nomen tuum. rc. Joseph. Hym. duplex. rc.
s Uperna mater inclita nouis exulta gaudijs q̄ tibi plebs hec subdita letis offert p̄cordijs. Clausum thesauꝝ gratie: vrban⁹ presul reperit quē iam in orbis facie cunctis patentem aperit. Thesaurū hunc quē edidit ordo clar⁹ dñi ci[illegible]dē vrbanus reddidit helie voto supplici. Colendum in occiduis trāsmittēs mundi partibus vbi signis assiduis succurrit inuocātibus. Sol solem celi sequit̄ dum thomas ab italia tibi tholosa vehitur quo decorat̄ gallia. Eterno regi gloriaz letis canam⁹ vocibus qui nobis prestet veniam beati thome p̄cib⁹. Amē. v̄. Ora p. Ad. M. ant. Noua tibi mater ecclesia geminat̄ cā leticie cuius olim leta preludia destinasti superne curie nunc per orbem clara ꝓdigia dignū ꝓmunt celestis glorie. Oratio.
d Eus qui beati thome cõfessoris tui gloriosam translationē nobis tribuis irradiare miraculis ecclesiā tuā eius q̄sum⁹ attolle p̄sidijs cuius salutiferis nō desinis illustrare doctrinis. per. Ad matu. iuita. Letet̄ plebs fideliū exultās nouo iubilo: Thomas ad patris gremiū relicto redit tumulo. Hym.
i Ubar celoꝝ ꝓdiens plustrat emisperiuz per solis iter gradiēs sydus petit hesperium. Cū oriente oritur decus ꝛ lux campanie: ꝛ in tholosa condit̄ lustrās orā hispanie. Unde pater dñicus sumpsit vite p̄coniū: illic doctor italicus suū legit hospitiū. Altā ꝓfundens gratiā diuina virtus corpori: salutis efficaciā dat morbi omni generi. Naz clandos reddit gressui leprososq; mūdicie: vite redduntur mortui mesti quoq; leticie. Eterno rc. In nocturno. añ. Jam dudū lux abscondita fulget expāsis radijs ꝛ gēma terre ꝯdita effertur cuz ꝓdigijs. p̄s. Beat⁹. añ. Corpus qd̄ diu latuit in terracene loculo mirandis signis claruit post in tholose patulo. p̄s. Quare. añ. Occurrunt sacro corpori clerus ꝛ turbe populi: cōgaudent [illegible]sāto muneri cuncti grandes ꝛ paruuli psal. Domine quid. Lectio. i.
e Xultem⁹ in dño dilectissimi ꝛ sp̄ūali iocunditate letemur: q2 dum beati thome de aquino trāslatio gloriosa recolitur: optati gaudij leticia renouatur. Magna nimirum ordini predicatoꝝ [illegible] thesauꝝ suū in alto retentū [illegible] diuina repor[illegible]. Cū n. lōgo tp̄is spacio. i. annis. lxxv. ab eiusdē doctoris felici transitu venerabile corp⁹ ipsi⁹ in terracena cāpanie mōasterio fosse noue cistercieñ. ordinis sub deposito iacuisset diuina dēspe[illegible] inspectāte iusticia ad ip̄m p̄dicatoꝝ ordinē est reductū. R̄. Ecce nou⁹ fons hortoꝝ diu terre ꝯditus fit augmētū fluuioꝝ rigans orbē celitus. Hic est thomas lux doctoꝝ instructus diuinit⁹. v̄. Hic est potus hebreorū iber claus⁹ h celoꝝ sub helia reddit⁹. Hic. L. ij.
h Oc aūt tp̄e diuina dispositiõe ꝯpleto vergēte anno dñi. M. ccc. xlix. quidā i castro piperni potentia fretus: cui ad fouēdas iinicicias quas gerebat cū ꝓprie non supppeterent facultates cogitauit ex raptu sacri corpis ꝓphane q; illud venditiõi exponēdo vel pignori sacrilegas sibi coaceruare diuitias. Cogitauit nec perfecit: q2 nescit diuina insticia subsidium p̄stare facinori nec de scōꝝ reliquijs sanguineas nutrire discordias. Sed nō latuit tā sceua ꝓphanitas virū inclytū de fundoꝝ comitib⁹ virtutib⁹ honoratuz ꝛ noīe. R̄. gaudet sacra religio que spoliata caruit prius thesauro ꝓprio dum doctoris quem alu it ꝛ pfecit in studio. Nuper ossa rehabuit. v̄. Restituta de primo tumulo ꝛ recepta cum cordis iubilo. Nuper. Lectio. iij.
h Ec cogitamina scelerata p̄ueniēs: diuino direct⁹ ingenio astāte ip̄i⁹ monasterij abbate cū venerabili fundēsi ep̄o sacrū corpus mirabili fragrātia redolens de loco vbi iacebat assūpsit ꝛ in ciuitatez fūdoꝝ cui⁹ ipse dñs erat in ꝓprio palatio honorifice collocauit tam p̄ciosum thesauꝝ ab in cursu raptoꝝ sub diligenti custodia seruatur⁹. Interim nobilissimis dñab⁹ iacobe videlicet matri comitis honorati ꝛ mr̄i ep̄i fundensis iuxta thecam sacri corpis vigilātibus ꝛ mutuo ꝯferētib⁹ an qd̄ ibi ab eis venerabiliter custodiebat̄ sancti thome de aquino verꝝ corpus existeret p̄fatus doctor ex theca ꝓgrediēs ꝛ huc illucq; pambulās in habitu sui ordinis ac in eas leta facie intuens aperta se eis ostēsione mōstrauit moxq; in loculū vnde exierat se locauit. R̄. Corp⁹ datur in festo corpis xp̄i cui⁹ grande misteriuz reserauit occultū ceteris ꝛ dictauit scribēs officiū Dono doctor diuini muneris. v̄. Nā per vrbanū opus indicit̄. ꝛ per vrbanū ordini reddit̄. Dono Glo. Dono. In secūdo noct. añ. Celū hunc glorificat xp̄o iaz fruentē quē terra mirificat signis affluentē. añ. Matri vite iam ereptū viuū reddit filiū ꝛ inter hostes ꝓtectum tutū seruat deuiū. añ. De viri dispēdio iuuat inuocantē dānatuz suspēdio saluat implorantem. Le. iiij.

r Es gesta volat in publicū ⁊ ad serenissimū ledouicum regem sicilie fama hec repente pdncit. Qui pluribus collectis epīs ⁊ militibus ⁊ sacre pagine doctorib⁹ eos ad pfatum comitē destinauit vt regno suo corpus sacratissimū largiretur: eo potissimū regnante superstite quoꝝ eadem stirps clarissima fuerat regum .s. ⁊ comitum aquinoꝝ. Non annuit comes regi indignū existimās propiam patriā tanto spoliare thesauro. Metuēs aūt iram regiā: illud ad locū vnde tulerat reportauit. Postmodū vero ad pces fratrū predicatoꝝ cōmotus ad predictū monasteriū simulata necessitate perrexit. Et captata diuinitus opportunitate sacrum doctoris corpus in suam ciuitatē fundoꝝ iterum reportauit. ℟. Corpus sacrū dum terre tollitur fratris mētem ꝑpulsat dubiū: sed mox ei vex asseritur per doctoris patens alloquiū. Nam hoc corpus qd vobis reditur vestri inquit est thome ꝑpriū. ℣. Doctor astans fratrem alloquit: ⁊ oranti res certa panditur. Nam. Lectio .v.

f Iunt hec nota venerabili patri fratri helie pdicatoꝝ ordinis tunc magistro viro siquidem integerrimo ac magni zeli: qui tunc rome erat vbi vrbanus .v. cum sua curia residebat. Hic igit captata beniuolētia comitis honorati: q etiā tunc rome pro causis quidā aderat ab eodem sacrum corp⁹ iusta ⁊ supplici postulatione petiuit. Exaudiuit aūt comes honoratus deuoti patris affectū: ⁊ sancti doctoris corpus fratrum pdicatoꝝ ordini irreuocabili restitutiōe cōcessit. Igitur collocatum est sacrū corpus in conuentu fundensi ordinis predicatorum, anno domini. M.ccc.lxviij. Idus. februarij pōtificatus vrbani quinti anno septimo. ℟. Languēs psul in egro corpe mox auditis letis exequijs: votum pmit ex imo pectore affuturum sacris solēnijs. spe constanti de sancti munere. ℣. Hic salutis potit⁹ gaudijs se cōmēdat eius presidijs. Spe cōstanti. L. vi.

c Um autem sanctum doctoris corpus ordini redderetur frater raimūdus socius prefati magistri valde anxiabatur dubitans an illud esset verum corpus sancti thome. Cum igitur huiusmodi recogitans tristis per ecclesiam deābulasset diutius: tandē coram cruce in medio ecclesie posita se ꝓstrauit vehementer afflictus. Et ecce subito inopinata mētis leticia insurgente leuauit oculos ad crucem: ⁊ vidit sanctum doctorem in predicatorum habitu leta facie ac pulchra specie in aera eleuatū inter se ⁊ imaginē crucifixi: se leto vultu intuentē. Cuius visionis series adeo eum consolata est vt omne dubietatis scrupulū ab eo penitus remoueretur. ℟. Puritatis vas decoꝝ nil sordis patitur: presul clarus fama morum sanctū ferens labitur mersus luto. Indecorum nil inde relinquit. ℣. Sacris tamen vestibus manibus ac pedibus totus ceno figitur. In. Gloria. In. In tercio noc. an. Seruat ab incursib⁹ virum cum iumētis: liberat a febribus vitā morientis. Ant. Morbū famē preliū miles impetrauit thome per auxiliū vouens vt optauit. ant. Redit viuū reddit equū hero supplicāti: quēq surdum cecum mutū curat virtus sancti. L. vij.

i Nterea prefati monasterij abbas ⁊ monachi sublati corporis non ferentes iniuriam romam properant ⁊ romani pontificis supradicti clamoribus aures implent ⁊ totam fere curiam clamorosa improbitate perturbant. Cuncti audiunt ⁊ mirantur. Talibus igitur auditis rumoribus roman⁹ pontifex nō paruū stupet ⁊ factū vehementer exhorret. Magister pdicatorum ordinis nō audet in publicum ꝑcedere: nec pōtificis adire ꝯspectū. Pluribus igit in hac contentione ꝯsumptis diebus mutatur diuinit⁹ mēs pōtificis ⁊ dum in venerabilē beluā sniē trepidatur exitiū: in se inclinatū cōperit aplice exauditionis affectū. ℟. Laborāti sub mole carceris ac petenti thome subsidia adest sponsor diuini muneris doctor ferens grata presidia. Miserat⁹ horrēdi sceleris. ℣. Hūc subiectū in vestis fimbria lōgi tractu portās itineris corā domo deponit propria. Miseratus. L. viij.

i Bitur in festo corporis xpi corā eodē vrbano ⁊ cunctis romane ecclesie cardinalib⁹ illustribusq comitib⁹ nolano ⁊ monopoli alijsq q̄ plurib⁹ de genere sancti thome exortus est sermo fideli testimonio cōprobat⁹ q ipse sanctus doctor totū illius diei officiū dictauerat sub vrbano quarto: dignūq esse vt ab vrbano successore in mun⁹ recōpensatiōis suo ordini redderet ab oībus acclamatur. Sūmus ergo pontifex his auditis accersito ad se magistro ordinis supscripto: sic eum allocut⁹ est. Ecce tibi ⁊ ordini tuo sacrum doctoris thome corp⁹ irreuocabili largitione cōcedim⁹: in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. amen. Et ne caput tanti doctoris sit a corpe diuisum: ipm sanctum caput celeste vtiq gazofilatiū tibi auctoritate aplīca donamus. ℟. O doctoris mira potētia que in vitā mutat interitū corpisq sancta pñtia ab obsessa depellit spūm. Restituta forme decentia. ℣. Vite spectās vtriusq exitum implora sancti clemētia statim sensit salutis reditum. Restituta. Lectio .ix.

d Estinatis aūt nuncijs aplicis cum lrīs et sentētijs pluribus ad ciuitatē fundoꝝ castrūq pipni: vbi sacri corporis ⁊ capitis reliquie seruabātur: inde ad montē flasconē ad eundem vrbanū pontificē deferunt dicte reliquie. Diuino aūt disponēte consilio: de mandato eius-

dem urbani ad ciuitatē tholose de italia fuit translate. Non est aūt nostrū referre posse: quanto honore et leticia sacrum doctoris corpus cum capite in ciuitatem tholose in domo fratrū p̄dicatorum sunt collocata. Nam ibi astitit illustris princeps lodouicus dux andegauie frater regis frācie et q̄ plures archiepī: epī: vniuersusq; clerus ac inumerabilis multitudo populi omnes numero quasi centum quinquaginta milia habētes luminaria accensa cum decem milibus ardentibus cereis Totaq; ciuitas tholosana fuit commota leticiis deuz in sancto doctore magnificās anno dñi. M ccclxix. pōtificatus eiusdez vrbani pape quinti. anno. vij. R. Joseph duplex doctorē gloria signis velut presignat vatibus mulieris acta victoria Ossa sancta legata fratribus tholoseq; delata pribus. v. Sume felix grata occauia destinata tibi encenia. Ossa. Gloria. Ossa. v. Ora p. In laudi. an. Sacrum corpus nouiter xp̄s decorauit cuius mēte iugiter dñs regnauit. Ant. Dies est leticie de thome tropheo celestes milicie iubilate deo. An. Ad te de luce vigilat doctor nazare⁹ q nūc in celis iubilat deus deus meus. Ant. Celo doctor fruitur acto vite ramite qui iam digne colit deo benedicite. Ant. Fulget in celestib⁹ dei claritate fragrat hic virtutib⁹ dñm laudate. Capl'z. Egredere ymnus.

a Urora pulchra ratilans: splendorē defert roseum: nosterq; chor⁹ iubilans: doctorez canit laureum. Dum claram lucē aperit celeste sydus oculis: thome figurā ingerit: dati p luce seculis. Jam occidentē radijs: amplere celū incipit dum multis vectū stadijs: thomā tholosa recipit. Ad hui⁹ lucis radiū lustrāda mittit dubia ad sci thome studiū: hortās mater ecclesia. Verā ptestans solidā: doctrinā ei⁹ inclytā: securā firmā lucidā diuinis verbis insitā. Eterno. v. Just⁹ ger. Ad bn̄. an. De iacente virtus crescit: de sepulto gloria: de latēte lux diescit: de dato leticia: corpus sacrum dum notescit mira dans pdigia. Ad. iij. cap. Egredere. Ad sextā cap.

b Ixit Joseph fratrib⁹ suis post mortē meaz deus visitabit vos: asportare vobiscum ossa mea de loco isto. Ad. ix. cap.

t Ulit moyses ossa ioseph secuz: eo q adiurasset fratres suos dicens: visitabit vos deus: auferte ossa mea hinc vobiscū. Ad M. aūt. O splēdor italie nobilis ppago: deitatis regie instar et imago: virtutis eximie culmē et indago: nobis spem fer venie tu mox cōpago.

Confirmatio et approbatio doctrine sancti doctoris thome de aquino ordinis p̄dicatorum.

v Rbanus epūs seruus seruorū dei venerabili archiepō tholosanorum dilectis filijs cācellario ecclie tholosane. vniuersisq; magistris et doctorib⁹ ceterisq; clericis et laycis in ciuitate et pūincia tholosana cōmorātibus sa. et ap. be. Laudabilis deus in sanctis suis et in sui maiestate mirabilis. cuius profunda altitudo ... nullis inclusa limitib⁹. nullis terminis cōprehensa recti censura iudicij celestia pter et terrena disponit et si cūctos eius ministros magnificet altis decoret honoribus et celestes efficiat beatitudis possessores. illos tamē vt dignis digna repēdat potiorib⁹ attollit insignijs dignitatū et p̄miorum vberiori retributiōe psequit quos digniores cognoscit et pmendat intensior excellentia meritorum Sic et alma mater ecclesia eius sacra vestigia insequens et exemplo īducta laudabili licet vniuersos in regnis celestib⁹ constitutos studijs honorare solicitis non desistat. egregios tamē doctores per quoruz perlucida et salutaria documēta eadē ecclesia illustratur virtutibusq; et moribus informatur libenter et sollerter exequit que sunt dei. p̄missa meditatōe plustrās. Ad diui nois honorez et gloriā et exultationē catholice fidei salutēq; fidelium rite censuit meritoq; puidit eosdem in vniuersali ecclesia honorificētie potioris et impēdijs attollēdos. Sane cum sacrum et venerabile corpus beati thome de aquino ordinis fratū p̄dicatorum sit de mandato nostro ad ecclesiā fratrū p̄dicatorum tholosanā de primo transferenduz nos attendentes quāta a deo scientia dotatus ordinē fratrum p̄dicatorum et vniuersalē ecclesiā illustrauerit ac beati augustini vestigia insequens ecclesiā eandē doctrinis et sciētijs q̄ plurimis adornauerit. Volentesq; preterea idem corpus spāli honorificentia attolli vniuersitatē vrām requirimus et hortamur in dño iesu xp̄o vobis nihilomin⁹ per apostolica scripta mandātes quatenus dictū corpus cum ad ptes easdez transferet benigne et honorifice suscipiētes. eumq; deuote ac venerabiliter ptractantes faciatis ab alijs q̄tum in vobis est cum debita honorificentia ac deuotione suscipi et tractari. Volum⁹ insuper et tenore pñtium vobis iniungim⁹ vt dicti beati thome doctrinā tanquā veridicā et catholicā sectemini. eamq; studeatis totis viribus ampliare. Datum apud montem flasconem. ij. kl. septēbris pōtificatus nostri anno. vi.

Epistola vniuersitatis parisiensis in fauorez doctrine sancti doctoris.

v Niuersis pñtes lras inspecturis Stephanus pmissione diuina parisiensis eps̄ salutē in oīum saluatore. magistra rex experientia certis indicijs euidenter demōstrat. multa quibusdā tpibus ordinate cōsulte nouis emergentibus causis. succedētib⁹ tpibus. in contrariū debere cōsultius immutari. Dudum siquidez memorie felicis quidā p̄decessores nostri parisien-

ſes epĩ quoſdam articulos ne forſitan eos male intelligẽtes caderent in errorẽ tanꝗ̄ erroneos ꝑ excõicationis ſniam damnauerũt ⁊ interdixerũt expreſſe. Quoꝝ tamen nõnulli doctrinaꝫ eximij doctoris beati thome de aquino de ordine fratꝝ p̄dicatoꝝ tangere ab aliquibꝰ aſſeruntur. Quam articuloꝝ ⁊ ſniarum ꝓmulgationem venerabiles viri decanus ⁊ capl̃m eccleſie domine noſtre ſicut veritatis zelatores intimius conſiderantes nec non doctrine ac fame beati Thome predicti iniuſtam denigrationẽ. veritatis occultationeꝫ ⁊ ſancte romane eccleſie aliqualẽ dehonorationẽ per venerabilẽ virum magiſtrũ anibalduꝫ decanum atrabatẽſem archidiaconũ ſacre theologie doctorem ⁊ dñm petrum de fagello pariſienſem canonicũ eoꝝ ꝓpter hoc nuncios ad nos ſpãliter deſtinatos: nos requiſierunt nobiſq̄ꝫ ſupplicauerunt quatenꝰ vocatis oĩbus ſacre theologie doctoribus ac cum eiſdem cõicato conſilio ⁊ deliberatione habita diligẽti ⁊ cum alijs etiam qui de talibus ⁊ in talibus pñt veritatis viam aperiemꝰ per quã in predictis articulis inq̄ꝫtum doctrinaꝫ beati thome p̄dicti ⁊ doctoris egregij tãgere pñt ⁊ ſancte romane eccleſie ac ſancti p̄dicti ⁊ doctoris venerabilis honoreꝫ ⁊ reuerentiã ſeruaremꝰ Nos igitur attendẽtes cum eis ꝙ ſacroſcã romana eccleſia mater oĩum fideliuꝫ ⁊ magiſtra fidei ⁊ veritatis infirmiſſima petri xp̄i vicarij cõfeſſione fundata ad quã velut vlẽm regulam catholice veritatis ꝑtinet approbatio doctrinaꝝ. declaratio dubioꝝ determinatio tenendoꝝ ⁊ ꝯfutatio errorum p̄fatum doctorem eximiũ ⁊ venerabilẽ cuius doctrina fulget eccleſia vt ſole luna nuper ſanctoꝝ ꝯfeſſoꝝ catalogo aſſcribenduꝫ decreuit: diligenti diſcuſſione ⁊ exaiatione habita ſup vita ſancta ⁊ doctrina clara ipſius ip̄mq̄ꝫ quo ad vitã purã ⁊ doctrinã ſalubrem orbi terre dignũ ⁊ ꝯmẽdabilem predicauit. Cupiẽtes igit̃ glorioſuꝫ deũ in ſantis ſuis apud fidelium deuotioneꝫ in terris glorioſius exaltari ac ſacratiſſime matris noſtre p̄dicte deſiderãtes veſtigia ſancta imitari dictũ q̄ꝫ ꝯfeſſorẽ ⁊ doctorẽ glorioſuꝫ feliciter in celis regnantẽ apud terrigenas deuotius ⁊ celeberiꝰ honorari p̄ſertim cum fuerit vniuerſalis eccleſie lumen prefulgidũ gẽma radians clericoꝝ fons doctoꝝ vniuerſitatis noſtre pariſienſis ſpeculũ clariſſimũ ⁊ candelabrum inſigne ac lucens per q̄ꝺ omnes qui vias vite ⁊ ſcolas doctrine ſane igrediuntur. lumen vident claritate vite fame clare ⁊ ſcie lucide velut ſtella ſplendida ⁊ matutina refulgẽs per venerabiles ac dilectos ꝯſiliarios noſtros fideles magiſtrũ hugonẽ de biſontino cãtorem pariſienſem magiſtrũ ſtephanũ de noua villa ⁊ dñm oddonem de zenonis canonicũ pariſienſem inquiſitiõe facta ſup dictis articulis apud doctores theologie facultatis in eoꝝ ꝯgregatiõe generali regentiũ ⁊ non regentiũ ſecularium ⁊ regularium ad hec ſpãliter ꝯuocat a ꝯperto per dei gratiam dictũ cõfeſſorem beatũ ⁊ doctoreꝫ egregium nil ſenſiſſe docuiſſe ſeu ſcripſiſſe ꝙ ſcie fidei vel bonis moribus aduerſet. De ꝯſilio venerabilium virorum decani ⁊ capituli pariſiẽſis ⁊ venerabilis patris. d. gulielmi dei gratia vienẽſis archiep̄i ſacre theologie ꝓfeſſoris ⁊ alioꝝ viginti trium magiſtroꝝ in theologia vna cum reuerẽdo patre ſupradicto in lr̃is cum earum ſigillis ꝑ p̄fatos ꝯmiſſarios nobis miſſos nec non ⁊ triginta nouem bachalarioꝝ in theologia ſuper hec per lr̃as eorum ꝓprijs ſubſcriptiõibus ⁊ ſigillis munitam ſuper ꝯſulentiũ ⁊ rogantiũ humiliter ⁊ deuote ⁊ aliorum diſcretoꝝ ſolemni ac maturo ꝯſilio ſuper hoc habito. Supradictã articuloꝝ ꝯdẽnationẽ ⁊ excõicationis ſniam q̄ꝫtuꝫ tangunt vel tangere aſſerunt̃ ſanã doctrinam ſancti Thome p̄dicti ⁊ doctoris eximij ex certa ſcia tenore pñtium totaliter ãnullamꝰ. In cuius ꝯfirmatõis teſtimonium ſigillum noſtrum pñtibus eſt appenſuꝫ Datum apud bertiliacũ anno dñi. 13:5. die iouis ante ſacros cineres.

¶ Innocẽtius papa in ſermõe Ecce plus q̄ꝫ ſalomõ hic de ſcõ doctore thoma de aquino ait. Huius doctoris ſapia pre ceteris excepta canoñica habet ꝓprietatem verboꝝ modũ dicendorum veritatẽ ſniarum: ita vt nunquã qui euꝫ tenuit inueniatur a tramite veritatis deuiaſſe. ⁊ qui eum impugnauit ſemper fuit de veritate ſuſpectus.

Legenda

¶ Antonij Pizamani Patricij veneti docto-
ris clarissimi in diui Thome Aquinatis opuscu
la pfatio ad Reuerendissimū in christo patrem
dnm dnm nicolaū francum Taruisinū episcopū
ac legatum apostolicum.

C Um ea sit Reuerēdissime psul animi no
bilitas vt omnē possit bonaꝝ artiū sciam
adipisci qui plures ideo solers studio dis-
ciplinas optimas animo cōplectit recte is agere
videtur: vt quēadmodū in solam vnaꝫ. quod dij
munꝰ. noluerit eum natura detrudere sic arctio-
ribus limitibꝰ suapte non sit voluntate detentus
Qui vero huiuscemodi bona ad que nati credūt
aut delibare noluerint. aut altius non conantes
vno tantū scientiaꝝ genere cōtenti viuūt: illi pfe-
cto vel inter rōnales frustra habent ꝛ quodāmō
eoꝝ electione pdigiosa aīalia reddūtur vel tene
briones ignorātia animi sui generosum munꝰ de-
spiciunt. Qua de re apud sapientiores scripta ea
merito habēt impretio: que diuersis disciplinis
decenti serie pñt hoīuꝫ mētes insignire: sicuti ho
mines qui aīo plura conceperint ita scripta plura
que resonāt plurimi fiunt. Nō verebor itaqꝫ au-
dacter asserere ab oībus hec diui thome opuscu-
la esse plegenda: qui extra hoīum turbā altiori ac
pspicuo loco obseruari cupiūt cum de moribꝰ co-
gnitio qua ꝛ alios atqꝫ nosipsos instruere valebi-
mꝰ: ꝛ dyalectice: nālis phie: medicine atqꝫ theolo
gie copiosa ibi notitia reperiat vt eoꝝ nō mō vti
litatē: sed etiaꝫ necessitatē facile indicare possit.
Ab eo etiaꝫ diuino ingenio effluxere: vt oēm eis
inesse veritatē non dubia sit cōiectura: vani licet
in eius sniam nō desint latratꝰ. Quos oēs Aristo
teleus doctissimꝰ tēpestate nostra Oximanꝰ dñi-
cus scriptis cōpluribus ꝛ soluit ꝛ Thome rōnes
in hos baubātes insolutas ostendit. Que ipse scri
pta dies ac noctes maxima diligētia molit. Ho
rum aūt opusculoꝝ pater clarissime lectionē fore
tibi iocūdissimā existimo. Nā in te quēadmoduꝫ
liberaliū artium ꝛ magnarū rerum aliaꝝ: que ad
prudentiā faciūt. fecundā tibi cognitionē magnis
laboribꝰ vēdicasti: sic varia optimaꝝ reꝝ ī hisce
opuscul' grata tibi lectio offerret. Tu eo certe fui
sti ingenio vt paucoꝝ: aut viliū inuestigatiōe con
tentus nunquā vixeris: sed multaꝝ semper rerū
ꝛ nobiliū tam in agendo ꝗ in cognoscēdo te men
tis generosa quedam agitatio atqꝫ solertia excita
rūt: vt magnis sis honoribꝰ decoratꝰ maiores lꝫ
tibi debeant. Utinā sic extaret in oībꝰ honorum
claritudo. Nam bonis tunc artibus ꝛ non p frau
dem aut dolum honores ipsi ꝗrerent. O ꝗ iocū
dum est ꝗ̄ue suaue huius senis lateri coherere: a
quo nil nisi aut de imperij gubernatiōe: inter cu-
ius gubernacula ꝛ apud reges atqꝫ liberas respu
blicas diutius legati munere fungendo versatꝰ
est. aut de diuinis rebus ornate ac cōcine dictuꝫ
auditur. Sed ad nostra reuertor opuscula: quoꝝ
aliqua an sint thome ambigit: tam ꝛ si eius titu-
lo gaudeant certis tamē nos annotare volumꝰ
vt si thome sint ingenio diuino elaborata ab om
nibus possint inueniri: sui minꝰ hoc etiā neminēꝫ
lateat ne falsam ignorātia sniam sibi hoīes psua-
deāt. In dubio hec sunt opuscula que a thome scā
opinione non multa disentire videtur adeo vt ab
ipsius dictis cōllecta iudicēt. De intellectu ꝛ in-
telligibili de dimēsiōibꝰ in termitatis de quo est
ꝛ quid ē de vniuersalibꝰ. De sacratissimo eucha
ristie sacramēto per modū sermonū. De eodem
sacramēto ad modum decem predicamētorum
De humanitate xpi. De dilectiōe dei ꝛ pximi.
De diuinis moribꝰ. De btitudine. De modo cō
fitendi. De officio sacerdotis. De expositiōe mis
se. De vicijs ꝛ virtutibꝰ: tractatus ꝯcordantiaꝝ
Summa totius logice. Cetera aūt diuū thomā
excudisse cōpertum est. Que iam iaꝫ legenda oc
currunt.

¶ In cipiūt preclarissima opuscula diui Thome aquinatis sacri ordinis p̄dicatoꝝ in quibus oīs phye ⁊ diuinaꝝ scripturaꝝ theoremata est cōplexus. Primo aūt ad Urbanum quartū pōtificem maximū ꝯtra errores grecorum sapientissime scribit.

¶ Incipit opusculū primū beati Thome aquinatis ꝯtra errores grecoꝝ ad Urbanū quartū pontificem maximum.

Libellum ab excellentia vestra mihi exhibitū sanctissime pater Urbane papa diligēter perlegi: in quo inueni q̄ plurima ad nostre fidei assertionē vtilia ⁊ expressa. Consideraui aūt q̄ eius fruct⁹ posset apd̄ plurimos impediri propter quedam in auctoritatibus sanctoꝝ patrum ꝯtenta que dubia esse videntur: q̄ bn̄ possent materiam ministrare erroꝝ ⁊ ꝯtētionis dare occasionē ⁊ calumnie: ⁊ iō vt remota ei ambiguitate ex auctoritatibus in p̄dicto libello ꝯtentis vere fidei fructus purissimus capiatur: ꝓposui p̄mo ea que dubia eē videntur in auctoritatibus p̄dictis exponere: ⁊ postmodum ostēdere quō ex eis veritas catholice fidei: ⁊ doceat̄ ⁊ defēdat̄. Quod aūt aliqua in dictis sanctoꝝ grecoꝝ āntiquoꝝ inueniātur que modernis dubia eē videntur ex duob⁹ estimo puenire. ¶ Primo quidem q: errores circa fidē exorti occasionē dederunt sanctis ecclie doctorib⁹: vt ea que sunt fidei maiori circumspectione traderēt ad eliminādos errores exortos: sicut p3 q̄ sancti doctores q fuerunt an̄ errorem arrij non ita expresse locuti sunt de vnitate diuine essentie: sicut doctores sequentes: ⁊ silr̄ de alijs ꝯtingit erroribus: qd̄ nō solum in diuersis doctoribus: s3 etiā in vno egregio doctorum Aug. expresse apparet. Nam in suis libris quos post exortā pelagianoꝝ heresim edidit cautius locutus est de ꝑtāte liberi arbitrij: q̄ in libris quos edidit ante p̄dicte heresis ortum. In q̄bus libertatē arbitrij cōtra manicheos defendēs aliqua ꝓtulit: que in sui defensionē erroris assumpserunt pelagiani diuine grē aduersantes. Et iō non est mirum si moderni fidei doctores post varios errores exortos cautius ⁊ quasi elimatius loquūtur circa doctrinā fidei ad oēm heresim euitādā. Unde si aliqua in dictis antiquoꝝ doctoꝝ inueniuntur que cum tāta cautela nō dicant̄ quanta a modernis seruatur: nō sunt contēnenda aut abiciēda: sed nec etiam ea extendere oportet s3 exponere reuerenter. ¶ Secundo q: multa que bene sonant in lingua greca in latina fortassis bene nō sonant: ꝓpter q̄ eandē fidei veritatē alijs verbis latini ꝯfitētur ⁊ greci. Dicit̄ n. apud grecos recte ⁊ catholice q̄ pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus sunt tres ypostases. Apud latinos aūt nō recte sonat: si q̄s dicat q̄ sunt tres substātie: l3 ypostasis sit idē apd̄ grecos quod sba apud latinos s̄m ꝓprietatē vocabuli. Nam apud latinos sba vsitatius ꝓ essentia accipi solet: quā tam nos q̄ greci vnā in diuinis ꝯfitemur: ꝓpter quod sicut greci dicunt tres ypostases nos dicimus tres ꝑsonas vt etiā Aug. docet in. 7. de trini. Nec est dubiū qn etiā silr̄ sit in alijs multis. vn̄ ad officium boni translatoris ꝑtinet: vt ea que sunt catholice fidei transferens seruet s̄niam. mutet aūt modū loquendi s̄m ꝓprietatem lingue in quā transfert. Apparet n. q̄ si ea que in latino lr̄aliter dicunt̄ vulgariter exponantur: indecēs erit expositio si semꝑ verbū ex verbo sumat̄. Multo igitur magis qn̄ ea que in vna lingua dicunt̄ transferunt̄ in aliā: ita q̄ verbum sumatur ex verbo: nō est mirū si aliqua dubietas relinquatur.

¶ Quō intelligit̄ hoc qd̄ dr̄ q̄ filius h3 eē a p̄re: sicut causatum a causa. CA. I.

Prestat aūt apud aliquos esse dubium q̄ in plerisq3 locis harū auctoritatū dr̄ patrē eē cām filij ⁊ p̄rem vl̄ filiū esse cām spūssancti: ⁊ hoc q̄dem habet̄ p̄mo in verbis athanasij: que in nicena synodo dicitur referri: vbi dicit. Quicquid habet filius a patre h3: sicut verbum a corde: splendor a sole ⁊ flumius a fonte: ⁊ a cā causatum. Qui aūt minuat̄ vel negat causatū: equidem ⁊ causam eius negat. dicat causatus genit⁹ filius. Qui me sperniit: spernit eum q me misit. Et alibi. Non est p̄ncipatus spūs hoc ē sine p̄ncipio ⁊ cā: sed potius ipsum demōstrat deū verum. p̄ncipiatum tn̄ nō ex tpe: sed ex causa vera exigente. Item Basilius ep̄s. Spūssanctus ab ip̄o deo missus cām habet ip̄m. Et iterū Theodoricus super ep̄lam ad Heb. Causa filij pater ē. Apud latinos aūt nō est ꝯsuetū q̄ pater dicat̄ cā filij vl̄ spūssancti: sed solum p̄ncipiū vl̄ auctor. ⁊ hoc ꝓpter tria. ¶ Primo quidē q: pater nō posset intelligi cā filij p modum cause formalis vl̄ mālis vl̄ finalis: sed solū p modū cause originant̄ que est cā efficiens. Hanc aūt semꝑ inuenim⁹ s̄m eēntiam eē diuersam ab eo cuius est causa: ⁊ iō ne filius intelligeretur esse alterius eēntie a patre nō ꝯsueuimus dicere p̄rem eē cām filij: sed magis vtimur illis noībus que significant originē cum quadā cōsubstantialitate: sicut fons: caput: ⁊ alia huiusmodi. ¶ Scd̄o q: causa apud nos correspōdet effectui. Un̄ p̄rem nō dicimus eē cām: ne aliq̄s intelligat filium eē factū. Nam ⁊ apud ꝑhos p̄ma cā deus

nominatur: omne aũt causatum sub vniuersitate creaturarũ cõprehẽdit apud eos: ⁊ ideo si filiꝰ cãz dicat habere: posset intelligi ꝙ sub vniuersitate causatorũ vl' creaturarũ cõprehẽderet. ℭ Tertio: q: de diuinis nõ de facili dz homo aliter loqui ꝙ̃ sacra scriptura loquat. Scriptura autẽ sacra patrem nominat pͥncipium filij: vt pz Jo. i. In principio erat verbum. Nunꝙ̃ aũt dicit prẽm eẽ cãm vl' filium causatũ. Vñ cum cã plus dicat ꝙ̃ pͥncipium: nõ psuminus patrẽ dicere cãm: nec filiuz causatũ. Nihil aũt ad originẽ pertinẽs a deo ꝓprie dicit in diuinis: sicut hoc nomẽ pͥncipium: q: n. ea que sunt in deo incõprehẽsibilia sunt ⁊ diffiniri a nobis nõ põt cõuenientius vtimur in deo nominibus cõibus ꝙ̃ ꝓprijs: ꝓpter qḋ maxime ꝓprium nomen eius dicit esse qui est: qḋ est cõissimũ: vt pz Exo. 3. Dicit. n. causa e' cõius ꝙ̃ elementum: ita ⁊ pͥncipium ꝙ̃ cã. Dicit. n. punctuz pͥncipium linee ꝫ nõ cã: ⁊ ideo ꝯuenientissime nomine pͥcipij vtimur in diuinis. ℭ Nec tñ intelligendũ est ꝙ sancti predicti qui noĩe cãe ⁊ causati vtunt in diuinis psonis intẽdant diuersitatez nãe inducere aut filiũ esse creaturã. Sed p h' volunt ostendere solã originez psonarũ: sicut nos nomine pͥncipij. Vñ dicit Greg. Nicenus. Causaz aũt causatũqꝫ dicẽtes: nõ nãm p hec noĩa significamus. Neqꝫ. n. hec noĩa loco essentie vl' nãe rõne damus: sed qualiter inter se habẽt differentiã demõstramus: vt. s. filium nõ ingenituz eẽ: neqꝫ patrẽ per generationẽ aliquã demõstramꝰ ab aliquo. Jtem Basilius dicit. Spũsanctũ dico ĩgenitum nõ habere prẽm: nec creaturã: q: nõ ẽ creatus: sed causam habet deum: cuius vere est spiritus a quo ⁊ ꝓcedit.

ℭ Quomodo intelligatur cum dicitur ꝙ filius sit secundus a patre ⁊ spũsanctus sit tertius. CA. II.

Jtem inuenit in auctoritatibus pͥdictorũ doctorum ꝙ filius sit scḋs a patre ⁊ spũs sanctus sit tertius ab eodẽ. Dicit. n. athanasius in sermone ad Serapionẽ. Spũ. sanctꝰ tertius est a patre: a filio tñ est secundus. Et Basiliꝰ dicit. Dignitate quidẽ ⁊ ordine scḋs est a filio spiritus. ℭ Hoc aũt alicui põt videri falsum. Jn diuinis. n. psonis nõ e' nisi ordo ſm quẽ: vt Augu. dicit nõ est alter post alterũ: sed e' alter ex altero. Nullus. n. modus pͥoritatis est ſm quẽ pater prior filio dici possit. Neqꝫ. n. pͥor est pater tempore cum filius sit eternus: neqꝫ pͥor nã cum patris ⁊ filij sit vna nã: neqꝫ dignitate cũ pater ⁊ filius sint equales: neqꝫ etiã intellectu cum nõ distinguant nisi relatõibꝰ. Relatiua aũt sunt simul ſm intellectum: cum vnũ sit de intellectu alterius: ⁊ ita pz ꝙ ita ꝓprie loquendo filius nõ possit dici esse scḋus a patre: nec spũsanctus tertius ab eodẽ. Dicunt ergo doctores pͥdicti filiũ esse scḋm ⁊ spũsanctuz esse tertium ſm ordinez in numerando: quod pz ex ipso Basilio qui dicit. Recepimus spũsanctũ a patre ⁊ filio: tertiũ ꝯnumeratũ ⁊ cõglorificatum spũ filij dei q tradẽs ordinẽ salutiferi baptismatis dixit. Euntes baptizate oẽs in noĩe patris: ⁊ filij ⁊ spũssancti. ⁊ Epiphanius dicit. Spũs dei ex patre ⁊ filio tertius est appellatõe in noĩe patris ⁊ filij ⁊ spũssancti. Quod aũt dicit Basilius ꝙ spũs ẽ scḋs a filio dignitate videt maiorẽ habere calumniã: q: videt in dignitate trinitatis ꝯstituere gradum: cum sit par dignitas ⁊ eadẽ trium psonarum. Potest aũt hoc exponi nõ de dignitate nãli sed de psonali: sicut ⁊ ſm nos dicit ꝙ psona ẽ yypostasis ꝓprietate distincta ad dignitatez ꝑtinente. Scḋm quẽ modum dicit Hil. ꝙ pater est maior filio ꝓpter auctoritatem originis. Filius tamen non est minor patre propter substantie vnitatem.

ℭ Quõ intelligit hoc qḋ dr ꝙ spũssanctus sit tertium lumen. CA. III.

Adhuc aũt videt eẽ magis calumniosum qḋ ex verbis sancti Epiphanij cyprẽsis epi inducit dicẽtis. Spũssans spũs est veritatis: lumẽ tertiũ a patre ⁊ filio: vbi. n. est vnitas nõ est ordo pͥmi ⁊ tertij. Pater aũt ⁊ filius et spũsanctus sunt vnũ lumẽ sicut ⁊ vnus deꝰ. Sicut ergo nõ põt catholice dici: ꝙ spũ. sanctꝰ sit tertius deus a patre ⁊ filio: ita nõ potest dici ꝙ sit tertiuz lumẽ. Dicit aũt ꝙ est tertia psona ꝓpter psonarum pluralitatẽ. Ex hoc ergo ꝙ dicit lumẽ tertium sequit ꝙ sint tria lumina: qḋ ipse postmoduz expresse subiungit dicẽs. Alia võ oĩa positõe vl' cõpositione siue appellatione lumina dicunt: nõ tñ istis tribus luminibus silia. Põt aũt dici ꝙ lumen originem quãdam ĩportat. Nã lumẽ est qḋ ex aliqua luce diffundit: ⁊ etiã ex se aliud lumen diffundere põt: ⁊ ſm hoc nomẽ luminis ad psonales ꝓprietates trahi põt rõne ꝓcẽtatis diffusiue: lz ſm ipsam nãm lucis ad essentiã ꝑtineat. Et hoc attẽdens dictus pater tertiũ lumen ⁊ tria lumina dixit in diuinis: lz hoc nullo modo sit ad ꝯsequẽtiaz trahendum: sed simpliciter confitendum: ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus sunt vnum lumen.

ℭ Nõ intelligit ꝙ eẽntia sit genita in filio ⁊ spirata in spũssancto. CA. IIII.

Jnuenitur autez in dictis predictoruz patruz ꝙ essentia sit genita in filio ⁊ spirata in spiritu sancto. Dicit enim Athanasius in tertio sermone gestoruz Nicene synodi ex persona filij loquens. Tuum spũ cum diuina essentia a te genita ipsis hominibus compẽso: ⁊ paruz post. Ex tua essentia quam in me genuisti spũsanctum do eis. Et idem in epistola ad Serapionẽ Essentiam suã in se ipse genitor retinẽs totam in

filio suo inenarrabiliter genuit. Et iterum sicut pater habet vitam in seipso: id est naturam viuam spirantem: sic dedit ⁊ filio vitaꝫ habere in semetipso. hoc est eandem naturam genuit in filio spirantem spiritum viuum. Et infra dicit patris: ⁊ filij vnam esse deitatem naturaliter spirantē vnum spiritūsanctum. Ex quibus verbis habetur ꝙ natura diuina i filio sit genita ⁊ in patre ⁊ filio sit spirans. Item Cirillus in libro thesauroꝝ contra hereticos. Uirtus increata ⁊ genita in filio: filij est per omnem modum nature paterne. Et iterum Pater filio dedit vitam: id est vitā suam naturalem genuit in filio. ¶ Item Basilius. Ipse filius quem dat nobis pater est deus de deo: essentialiter genitus habens in se totam essentiam patris genitaꝫ. ¶ Item Athanasius dicit in epistola ad Serapionem essentiā diuinam in spiritu sancto esse spiratam: dicens ꝙ spiritussanctus est vera ⁊ naturalis ymago filij per essentiam oīmode ab eodem in se spiratam. ¶ Hic autē modus loquendi calumniosus est: ⁊ in sacro lateranēsi concilio reprobatum est dogma Joachim qui hunc modum loquendi cōtra magistrum Petrum lombardum defendere presumpsit. Ostendit enim p̄dictus magister Petrus in quinta distinctione p̄mi libri sentētiarum quas edidit ꝙ cōmunis essentia nō generat: nec gignitur: nec ꝓcedit. Et h̄ ideo q: in diuinis inuenitur aliquid cōmune indistinctum: ⁊ aliquid quod distinguit: ⁊ nō est cōmune. Illud ergo quod est distinctionis ratio in diuinis nō potest attribui ei quod est cōmune et indistinctum: sed solum ei quod distinguit. Nulla autē alia distinctionis ratio in diuinis inuenit nisi ex eo ꝙ vnus generat: ⁊ alius nascitur: ⁊ alius ꝓcedit. Non ergo hoc ipm̄ quod est generare vl' nasci: vel ꝓcedere potest essentie diuine attribui que est cōmunis ⁊ omnino indistincta in tribus personis. Id autē quod est distinctum in diuinis est persona vl' ypostasis vel suppositū diuine nature: id est quod est habens diuinam naturam: ⁊ ideo illa que significant vel supponere possunt ꝑsonam recipiunt congruētem predicationem generationis aut ꝓcessionis: sicut hec nomina: pater. filius: ⁊ spiritussanctus significant personas determinatas. Et hoc nomen persona: vel ypostasis in communi. Unde conuenienter dicitur: ꝙ pater generat filium: et ꝙ filius nascitur a patre: ⁊ ꝙ spiritussanctus procedit a patre: ⁊ filio et similiter ꝙ persona generat vel spiret personaꝫ: aut generet: aut spiretur a persona. Hoc autē nomen deus: quia significat essentiam cōmunem ꝑ modum cōcreti. Significat eniꝫ habentem deitatem potest supponere ex modo sue significationis pro persona. Et ideo etiam huiusmodi loqutiones cōuenienter conceduntur. Deus generat deum: deus nascitur vel procedit a deo. Hoc aūt nomen essentia: ⁊ diuinitas: ⁊ quecunqꝫ in abstracto significant: nō habent ex modo sue significationis: neqꝫ ꝙ significent: neqꝫ ꝙ supponant pro persona. Et ideo nō proprie: ea que sunt propria personarum de huiusmodi nominibus predicātur: vt dicatur essentia generans: vel genita: licet quedam horum nominum propinquiora sint personis inquantum significant ꝑncipia actuū: qui sunt ꝓprie personarum: sicut lumen: sapientia: bonitas: ⁊ huiusmodi. Unde ⁊ que sunt propria personarum de talibus minus incōuenienter predicantur: vt cum dicitur filius lumen de lumine: sapientia de sapientia. Sed essentia de essentia magis incōuenienter dicitur: Sed licet modus significandi diuersus sit cum dicitur deus ⁊ deitas: tamen res est eadem penitus. Et iō ꝓpter rei idemptitatē: sicut vnum de altero predicatur: vt cum dicitur deus est deitas vel persona diuina: siue pater est diuina essentia: ita et a sanctis interdum vnum ꝓ alio ponitur: vt sic dicatur ꝙ essentia diuina generat: q: pater qui est essentia diuina generat: ⁊ essentia est de essentia quia filius qui est essentia est de patre qui est eadem essentia diuina. Et sic exponit Cirillus in libro thesaurorūꝫ dicens. Pater de se vita viuente ⁊ essentia veraciter existente tanq̄ a vera radice generando filium: dat ei naturaliter suaꝫ naturalem vitaꝫ ⁊ essentiam. Et sic etiam cum dicitur ꝙ pater genuit naturam suam in filio: exponendum est ꝙ per generationem suam naturam filio dedit: sicut ex premissis verbis Cyrilli habetur.

¶ Quomodo intelligit ꝙ thesaurus dicit filius paterne essentie. CA. V.

Ex hoc etiam patet qualiter exponendū sit quod idem Cyrillus in eodem libro dicere videtur. Quomodo ergo thesus filiꝰ paterne essentie erit creatura. Nō enim dicitur filius essentie paterne quasi a paterna essentia genitus: sed quasi paternam essentiam per generationem accipiens. Et per hūc modum exponenda sunt omnia que similiter dici inueniuntur. Sicut quod dicitur filius vl' spūs essentialiter ꝓcedere. inquātum ꝓcedēdo essentiaꝫ a patre accipiunt.

¶ Quo intelligit ꝙ qui sunt ꝓpria naturaliter patris sunt ꝓpria filij. CA. VI.

Potest esse dubium ꝙ Cyrillus in eodē libro thesaurorūꝫ dicit. Omnia que patris sunt ꝓpria naturaliter sunt ꝓpria ⁊ filij. Aut enim hoc intelligitur de essentialibus attributis: ⁊ sic neqꝫ patri neqꝫ filio sunt ꝓpria: sed vtriqꝫ cōia: aut de personalibus: et sic que sunt ꝓpria patris non sunt propria filij: sicut

[illegible] ⁊ paternitas nullo mõ [illegible] sed solũ pr̃is. Patet aũt ex p̃missis ab eo q̃ loquit̃ de [illegible] attributis. P̃dicimus .n. q̃ quecũq̃ n̄aliter dicunt̃ inesse patri oĩa illa insunt filio sicut vita: veritas. lux: ⁊ hmõi. Nec ãt dicunt̃ esse ꝓpria patri nõ in respectu ad filium: neq̃ filio in respectu ad pr̃ez. s; vtriq̃ in respectu ad creaturã eui in ꝯparatiõe ad deũ nõ ꝓprie p̃dicta conueniunt: q: ꝓpriũ h̃ dicit̃: nõ qd cõuenit vni soli: sed quod ꝓprie ⁊ vere alicui ꝯuenit s̃m se ꝯuenit.

Quomodo intelligit̃ q̃ p̃r neq̃ filio neq̃ spũ sancto indiget ad sui p̃fectionẽ. CA.VII.

Item põt esse dubiũ q̃ athanasius dicit in ep̃la ad Serapionẽ q̃ pater per se ⁊ in se sine alienis ⁊ indigentia plenus ⁊ p̃fectus existens deus ad sui perfectionez: neq̃ filio: neq̃ spũsancto indiget. Q.n. pater nõ sit indigens dubium nõ est: sic .n. neq̃ filius. neq̃ spi. sanctus indigens ẽ. Illud .n. ꝓprie est indigẽs cui in se ꝯsiderato aliquid deest ad suam p̃fectionẽ: quod nõ p̃t dici: neq̃ de patre: neq̃ de filio: neq̃ de spi. sancto: sed tñ patet q̃ nõ posset esse pater p̃fectus: nisi filiũ haberet: q: nec pater sine filio esset. nec eẽt deus p̃fectus: nisi haberet verbũ: ⁊ nisi haberet spiramẽ vite: sicut idem athanasius dicit in tertio sermone gestorum niceni ꝯcilij sic inquiẽs de arrianis qui negabãt filium ⁊ spi. sanctum esse cõsubstãtiales patri. Dicunt sterilẽ esse ⁊ infructuosam n̄am p̃ñam: que oĩbus rebus insitam ⁊ ꝓpagatiuam filium dedit n̄am: ⁊ mutum faciunt patrem ⁊ sine verbo qui oĩbus rõnalibus facultatẽ dedit loquendi. Mortuũ etiã ipsum patrem dicunt ⁊ expertem viuentis n̄ae indicatum. s. negant spi. sanctum coessentialẽ patri: in quo apparet q̃ nõ esset pater deus perfect⁹: nisi filium ⁊ spiritũ sanctum haberet. Idem etiã athanasius dicit in ep̃la ad Serapionẽ: q̃ pater nõ potuit creare creaturam: nisi p verbum: ⁊ deificandis creaturis se nõ põt cõiũgere nisi per idem verbũ. Et silr̃ nec filius nisi in spũ sancto. Cõmune ergo ẽ patri ⁊ filio ⁊ spũ sancto q̃ nullus eorum sit indigẽs. Item cõe est cuilibet eoꝝ q̃ nullus sine alijs duob⁹ põt esse deus p̃fectus. Sed hac rõne ꝓprie de p̃re dicit athanasius: q̃ ad sui p̃fectionem filio ⁊ spi. sancto nõ indiget: q: ip̃e suã perfectionem nõ h; ab alio. Filius aũt ⁊ spi. sanctus suã p̃fectionez habet a patre. Vñ idem athanasius dicit in ep̃la ad serapionem. Non rõne filij: nec rõne spi. san. p̃r existit plenus beat⁹ deus. Neq̃ .n. a sup̃ se h; a quo sit: neq̃ ab infra se h; a quo habeat. i. q̃ sit a filio: vel a spi. sancto.

Quõ intelligit̃ q̃ spi. sanc. dicitur ingenitus. CA.VIII.

Item videt̃ eẽ dubiũ q̃ Gre. nazanzen⁹ in sermone de epiphania dicit q̃ spi. san. s̃m q̃ est in deo ꝓcedit: vt sit ingenitus ⁊ nõ fili⁹ medius ingeniti genitiq̃. Non .n. videt̃ q̃ spũs sanctus ĩgenitus dici possit. Hil. .n. dicit in libro de synodis q̃ si quis duos ingenitos: dicit: duos deos facit. Item athanasius dicit in ep̃la ad Serapionem q̃ nõ est ingenit⁹ spi. san. q: ip̃rincipiatum eẽ ⁊ ingenitũ soli deo patri catholica eccl̃ia ꝯgregata apud nicena recte ⁊ fideliter attribuit. ⁊ de solo patre hoc eẽ credẽdum ⁊ predicandum toti mundo sub anathemate mandauit. Sed dicendũ q̃ ingenit⁹ dupliciter accipi põt. Uno mõ p eo qd caret p̃ncipio: ⁊ sic soli p̃ri conuenit: vt ex dictis athanasij p;. Alio modo p eo quod nõ est genitum: l; sit p̃ncipiũ h̃ns: ⁊ sic nõ soli. Gre. nazanzenus in v̄bis p̃missis: sed etiã Hier. in regulis diffinitionũ ꝯ hereticos spũ san. dicit esse ingenitum.

Quõ intelligit̃ q̃ spũssanctus dicit̃ medi⁹ patris ⁊ filii. CA.IX.

Item in p̃missis verbis Gre. nazanzeni dubiũ est q̃ dicit spi. sanctũ esse mediũ ingeniti genitiq̃. i. patris ⁊ filij: cũ magis dicat̃ eẽ terti⁹ vl' tertia in trinitate p̃sona: vt sup̃ habitum ẽ. Sed dicendũ q̃ nõ di eẽ medi⁹ s̃m ordinem enumeratõis q respondet ordini originis. Sic .n. filius medius est ĩter p̃rem ⁊ spũ sanctum: sed dicit̃ medius quasi cõis nexus amborum. Est .n. cõis amor patris ⁊ filij. Et silr̃ exponẽdum est q̃ epiphanius dicit in libro de trinitate q̃ spi. sanctus ẽ in medio patris ⁊ filij.

Quõ intelligit̃ hoc qd dicit̃: q̃ spũssanctus sit ymago filij. CA.X.

Item in plr̃ibus locis hr̃ auctatum dĩ q̃ spũssanctus sit ymago filij: sicut athanasius dicit in sermone tertio niceni ꝯcilij. spiritus san. patris ⁊ filij vna deifica ⁊ viuifica vis: ⁊ est vera ymago filij: ip̃um p oĩa in essentialr̃ tenens: n̄aliter rep̃ntans: queadmoduz ⁊ filius est ymago patris: ⁊ in ep̃la ad serapionẽ. Spũs san. ip̃m filiũ in se ꝯtinet n̄aliter tanq̃ eius vera ⁊ n̄alis ymago. Item Basilius. Spũs san. dicit̃ digitus: spiramẽ: vnctio: sufflatio: sensus xp̃i: ꝓcessio: ꝓductio: missio: emanatio: effluctio: effusio: vaporatio: splendor: ymago: caracter: deus verus. Et iterum spũssanctus a patre ⁊ filio virtus vera ⁊ naturalis ymago p̃ris: ⁊ filij existit ipse vtrũq̃ nobis naturaliter representãs. Apud latinos autem non consueuit dici q̃ spũssanctus sit ymago patris vl' filij. Dicit enim Aug. in .6. de trini. q̃ verbum solus filius accipit̃: ⁊ q̃ sic verbum dicitur quõ ymago: ⁊ q̃ solus filius est ymago p̃ris quẽadmodum ⁊ filius. Ricardus etiam de sancto victore in suo li. de trinitate assignat rõnem quare spũssanctus nõ possit dici ymago sicut fili⁹ q: s. l; patri sit similis in n̄a sicut ⁊ fili⁹: non tamẽ

conuenit cum eo in aliqua ꝓprietate relatiua: sicut conuenit filius cũ patre in spiratione actiua spũsancti. ¶ Quidam aũt huius rõnem assignãt q̄ ꝓpter hoc spũssanctus nõ potest dici ymago: q2 esset ymago duorũ. s. patris ⁊ filij: cũ sit a duobus. Non potest aũt esse duorũ vna ymago. In auctoritate autẽ sacre scripture quam ꝑtergredi nõ licet de diuinis loquentes: expresse habet̃ q̄ filius sit ymago patris. Dicitur enim colo. pmo. Transtulit nos in regnum filij dilectionis sue in quo habemus redẽptionẽ peccatorũ qui ẽ ymago dei inuisibilis. Et Heb. i. dicit̃ de filio. Cum sit splendor glorie ⁊ figura substantie eius. Sed sciendum q̄ a sanctis grecis due auctoritates sacre scripture inducunt̃ in quibus videtur dici q̄ spũssanctus sit ymago filij. Dicit̃ enĩ. roma. 8. Quos prescinit ⁊ p̄destinauit ꝯformes fieri ymaginis filij sui. ymago aũt filij nihil aliud videtur esse q̄ spũs sanctus. Item pme ad Corin. 15. dicit̃ Sicut portauimus ymaginẽ terreni portemus ⁊ ymaginẽ celestis. i. xp̄i. Per quã ymaginem intelligunt spũssanctum: licet in hiis auctoritatib9 nõ expresse spũssanctus ymago dicat̃. Potest n. intelligi q̄ homies cõformẽtur ymagini filij: vel q̄ portent ymaginẽ xp̄i inquãtum ipi hoies sancti per dona grãrum: vt sint similes xp̄o ꝓficiuntur sm illud. Apo. 2. Ad Cori. 3. Nos autẽ reuelata facie gloriã dñi speculantes in eãdem ymaginem transformamur a claritate in claritatem: tanq̄ a dñi spiritu. Hic enim ymaginẽ nõ dicit esse spũ xp̄i. sed aliquid a spiritu dei in nobis existens. Sed q2 p̄sumptuosum est tantorũ doctorũ tam expressis auctoritatibus contra ire possum9 quidẽ dicere spũssanctum esse ymaginẽ patris ⁊ filij: ita q̄ per ymaginẽ nihil aliud intelligatur q̄ existens ab alio ⁊ eius similitudinẽ gerens. Si aũt per ymaginẽ intelligat̃ aliquid existens ab altero et ipa sue originis rõne habens q̄ similitudinem gerat eius a quo existit inquãtum est ab altero: vt filius genitus vl' vt verbum conceptum: sic solus filius dicit̃ ymago. De ratione enim filij est q̄ similitudinẽ patris habeat in quacunq3 natura. Et similiter de rõne verbi est q̄ sit similitudo eius quod verbo exprimitur cuiuscunq3 sit verbum: sed nõ est de rõne spiritus vel amoris: q̄ sit similitudo eius cuius est in omnibus: sed hoc in spiritu dei verificatur ꝓpter diuine essentie vnitatem ⁊ simplicitatem: ex qua oportet q̄ quicquid est in deo sit deus. Nec obstat ad rationem ymaginis q̄ spũssanctus nõ cõuenit cum patre in aliqua personali ꝓprietate: q2 similitudo ⁊ equalitas personarũ diuinarum nõ attendit̃ sm ꝓprietates personales: sed sm attributa essentialia. Neq3 enim inequalitas ⁊ dissimilitudo sm personalium ꝓprietatum differentiã in diuinis dici debet: sicut Augu. dicit in libro cõtra maximũ Cum enĩ dicit̃ filius a patre genitus: nõ ostenditur inequalitas substantie: sed ordo nature. Similiter etiã nõ obstat q̄ spũssanctus est a duobus Est enĩ a duobus inquantum sunt vnũ: cũ pr ⁊ filius sint vnũ p̄ncipiũ spi. sancti.

¶ Quomodo intelligit̃ q̄ filius sit in patre sicut in sua ymagine. CA. XI.

a Dhuc aũt videtur esse magis dubiũ qđ Athanasius dicit in epistola ad Serapionem. Filius est in suo patre tanq̄ in ꝓpria sua ymagine. Non enim pater est ymago filij: s3 magis filius est ymago patris. ¶ Sed dicendũ q̄ ymago hic impꝓpe sumit̃ ꝓ exemplari. Sic enĩ qñq3 abusiue accipit̃.

¶ Quomodo intelligit̃ q̄ spũssanctus sit verbũ filij. CA. XII.

i Tem videtur esse falsum quod Basilius dicit in tertio sermone de spũsanto cõtra Eunomiũ hereticum: sicut inquit filius se habet ad patrẽ: eodem modo spũssanctus se habet ad filium. Et ꝓpter hoc dicitur q̄ verbũ patris est filius: verbum autẽ filij spiritus. Portat inquit apostolus oĩa verba virtutis sue. Verbum enĩ August. dicit in libro de trinitate solus filius est. Unde ⁊ Joã. Nomen verbi ꝓ nomine filij ponit. Nam in p̄ncipio sui euangelij dicit. In p̄ncipio erat verbum. Qui etiã in sua canonica dicit. Tres sunt qui testimoniũ dant in celo: pater: verbum ⁊ spũssanctus. Nec refert si qs trãslationem mutet vt loco verbi eloquium ponat. Nam id quod quis loquitur verbum eius est. Unde sicut solus filius in diuinitate est verbum ita solus est eloquium. ¶ Sed dicendum q̄ verbum dei quãdoq3 dicitur etiam sermo diuinitus inspiratus ⁊ ꝓlatus. Et de hoc verbo hic Basilius intelligit dicens spiritũsanctum esse verbum vel eloquium filij effectiue inquantum sancti ab eo inspirati de filio sunt locuti: sm q̄ dicitur Joã. 16. De spiritusancto. Quecunq3 audiet loquetur Et q̄ hic sit intellectus Basilij: patet ex eo quod subdit. Ex quo eloquium filij per apostolum gladium spiritus dicit sumite quod est verbum dei Id ẽ n. vbum fidei a sanctis ꝓlatũ gladi9 spũs manifeste dicit̃.

¶ Quomodo intelligitur quod dicitur q̄ noĩe xp̄i intelligitur spi. sanctus. CA. XIII.

i Tem dubium esse videtur q̄ Cirillus in libro thesaurorũ videt̃ dicere q̄ aliquãdo nomie xp̄i spũssanctus intelligatur sic inquiens. Apostolus appellatione xp̄i spũssanctũ xp̄m vocauit. Ait enim. Si xp̄s in vobis ẽ: xp̄s est corpus quidem mortuũ est ⁊c̃. Et post pauca. Spiritussanctus in nomine xp̄i operatur: dicit ⁊ eundem xp̄m in se representãdo nomẽ xp̄i accipere: ⁊ xp̄s

ad apostolo operari dicitur. ¶ Hoc autem videtur esse cōtra psonarum distinctionez: vt nomen vnius persone alteri attribuatur: sicut enī pater nūq̄ est filius nec ecōuerso: ita filius nunq̄ est spūssanctus: nec ecōuerso. Non potest ergo nomē xp̄i de spūsancto predicari: nec3 i3itur p spūsācto poni. ¶ Sed dicēdum q̄ dictus pater appellatione xp̄i dicit spiritum xp̄m vocari: vel nomen xp̄i accipere ⁊ xp̄s appellari nō quasi xp̄us de spiritu sancto p̄dicetur: vel ecōuerso. Hoc enim esset sabelliane impietatis: sed intelligit in nomine xp̄i spūssanctus rōne cōcomitantie: q: vbicunq̄ est xp̄us est spiritus xp̄i: sicut vbicunq̄ est pater est filius: vnde interponit. Nunquid in hoc veritatis p̄dicator .s. apostolus veritatē incōfusibilium psonarum confudit sabellizando: nō: sed potius hⁱ eccl'e indicare curauit vt spūssanctus nō sit alienᵘˢ a natura verbi.

¶ Q̄ō intelligit quod dī spūssanctus nō mittit filium. CA.XIIII.

Item dubium pōt videri q̄ Athanasius dicit in tertio sermone Niceni cōcilij loquens de arrianis. Non inquit vt asserūt alienati a gratia euangelij ⁊ p̄uati dn̄i spū: spūssanctus gratificat ⁊ mittit filium ,ppter hoc quod audierunt: ⁊ nunc dn̄s misit me ⁊ spūs eius. ysa. 48. ⁊ alibi. Spiritus dn̄i super me. ysa. 61. ¶ Hoc .n. videtur esse cōtrarium ei quod Augu. dicit in libro de trinitate q̄ filius sit missus a spiritusancto ,pbans hoc per auctoritates inductas. Nec solū a spūsancto: sed etiam a seipō ,pbat eum missum q: est missus a tota trinitate. ¶ Sed dicēdum ē q̄ in missione diuine psone duo possunt cōsiderari. Primo auctoritas persone mittentis ad personam que mittit. Secundo effectus in creatura rōne cuiᵘˢ psona diuina mitti dicitur. Cum .n. persone diuine sint vbiq̄ per eēntiam: presentiā ⁊ potentiam: ꝑm hoc persona diuina mitti dicit ꝑm q̄ nouo modo per aliquem nouum effectum incipit esse in creatura: sicut filius dicit esse missus in mūdum inquātum nouo modo incipit esse in mundo p visibilem carnem quā assumpsit ꝑm illud apostoli. Gal. 4. Misit deus filium suum factum ex muliere. factum sub lege. Dicit etiā mitti spūaliter ⁊ inuisibiliter ad aliquem in q̄tū per sapientie donum in eo incipit inhabitare: de qua missione dicit Sapiē. 9. Mitte illam .s. sapientiam a sede magnitudinis tue: vt mecū sit ⁊ mecum laboret. Similiter etiam spūssanctus ad aliquē mitti dicit in q̄tū ipm inhabitare incipit p donū charitatis: ꝑm illud. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritusanctū qui datus est nobis. Si ergo in missione diuine persone cōsideret auctoritas mittentis ad personam missam: sic sola psona pōt aliam mittere a q̄ est persona missa. Et ꝑm hoc pater mittit filium ⁊ filius spūssanctum: nō aūt spūssanctus filium: ⁊ sic Athanasius loquit. Si aūt in missione psone diuine consideretur effectus rōne cuius persona mitti dicit cum effectus sit cōmunis toti trinitati. nam tota trinitas operata est carnē xp̄i ⁊ operatur sapientiam ⁊ charitatem in sanctis: tūc potest dici q̄ persona mittitur a tota trinitate: ⁊ sic intelligit Augu. Sed tamē sciēdum est q̄ licet persona diuina interdum ꝑm Augu. dicatur mitti a persona a qua nō ,pcedit: nō tamē persona que a nullo ,pcedit potest dici q̄ mittatur. Pater enim q: a nullo est a nullo mittit: licet per aliquod nouum gratie donū hominē inhabitet: ⁊ ad hominem venire dicat: ꝑm illud Jo. 14. Pater meus diligit eum: ⁊ ad eum veniemus: ⁊ mansionem apud eū faciemus. Sic ergo in persona que mittitur requiritur q̄ eternaliter ab alia persona ,pcedat: sed nō est necessarium q̄ ,pcedat eternaliter ab illa persona a qua mittit: sed sufficit q̄ ab illa persona sit effectus ꝑm quem mittitur: ⁊ hoc dico ꝑm modum quo Augu. loquitur de missione. Sed ꝑm grecos persona nō mittitur: nisi ab illa a qua pcedit eternaliter. Unde filius nō mittit a spūsancto: nisi forte ꝑm q̄ est homo. ¶ Propter q̄ Basilius auctoritates predictas exponit: vt p spiritum intelligat pater: ꝑm q̄ spiritus essentialiter sumit: vt dicit Jo. 4. Deus spūs est: ⁊ sic et Hill'. exponit in li. de trinitate.

¶ Q̄ō intelligitur qd̄ dicit q̄ spūssanctus vere p filium operatur. CA.XV

Item dubium est qd̄ Basilius dicit in libro contra Eunomiū q̄ spūssanctus vere per filium operatur. Quod quidem videtur esse falsum. Nam persona dicitur operari per illam que ab ipa est: sicut pater per filium: et nō econuerso. ¶ Sed dicendum q̄ spūssanctus dicitur operari p filium ꝑm nām humanā: nō aūt ꝑm diuinam.

¶ Quomodo intelligitur q̄ dicitur in ecclesia deus nō erat per gratiam in hominibus ante xp̄i incarnationem. CA.XVI.

Item dubium esse videt qd̄ Athanasius dicit ad Serapionem. Impossibile erat ꝑm predeterminationem diuine rōnis: vt ecclesia dn̄i inuisibilem formā: ⁊ incorporeā imediate nudam reciperet: sed consubstantiauit se dn̄s eidem eccl'e formam eius in se assumens ¶ Ex quo videt q̄ ante xp̄i incarnationem deus per gratiā in hominibus nō habitaret. Quod etiā quidam heretici dicere presumpserunt occasione illius quod dicitur Joā. 7. Nundum erat spiritus datus: q: ihs nūdum erat glorificatᵘˢ. Utrūq̄ aūt eodem modo est intelligendū. Nā sicut dicit q̄ spūssanctus nō fuerit ante datus: q: nō in tanta

plenitudine deum susceperat in quanta apostoli eum post xpi resurrectionem acceperunt: ita etiam ecclesia in tanta plenitudine gratie deum accipere nõ potuit ſm ordinationē diuinam in quãta recepit per xpi incarnationem: q2 gratia ⁊ veritas p ihm xpum facta est: vt dicit Joã. pmo. Unde in sermone Niceni cõcilij Athanasius dicit. Equidem ipos cõsumari ⁊ perfici impossibile est: nisi ego perfectum suscipiam hominē. Quod eodem modo intelligēdum est: sicut quod supra dictum est. Ideo aūt dicit ſm pdeterminationē diuinā: q2 possibile erat deo alio modo q̃ per xpi incarnationem pfectionem gratie humano generi cõferre loquendo de potentia absoluta: sed nõ potuit humanū genus hanc plenitudinē aliter psequi supposita dei ordinatiõe.

Quõ intelligit diuinā essentiā increatā pceptā esse ⁊ natam. CA.XVII.

Item videt esse dubium qd Athanasius dicit in epistola ad Serapionem essentiam diuinam increatā pceptam eē ⁊ natam ex virgine matre. Magister.n.in.3.snīarū di.8. dicit q que res nõ est de patre genita nõ videtur esse de matre nata: ne res aliqua filiatiõis nomē habeat in humanitate que nõ habet in diuinitate. Et sic cum diuina essentia nõ sit nata de patre: nõ pōt dici esse de matre. Sed dicēdū q sicut in pprie essentia diuina dicit generans vel genita ſm generationem eternā: inq̃tum essentia ponit p persona: vt intelligatur essentia generare: q2 pater qui est essentia generat: ſm eūdem modū dicitur eētia diuina nata de virgine: q2 filius dei qui est diuina essentia nat⁹ est de virgine

Quomodo intelligitur cum dicitur deitas hõ facta. CA.XVIII.

Item pōt esse dubium qd Athanasius dicit in eadem epistola. Deitas homo facta p suum spm sibi ecclesiam conformauit. Dicit.n.magister.3.snīarum: q nõ debet dici q diuina nā sit caro facta: sic āt dicitur verbū caro factum est: quia verbum homo factus est. Non ergo debet dici q diuina essentia: siue deitas facta sit homo. Sed dicendum q nõ dicitur deitas esse facta homo: quia diuina natura sit conuersa in humanam. Sed per illum modum quo dicitur q natura diuina assumpsit naturam humanam in vna persona. scilicet verbi. Sicut etiam Damasen⁹ dicit q natura deitatis in vna personarum suarū incarnata est id est carni vnita. Sciendum tamen q alia rõne dicitur q verbum est homo: ⁊ q deitas est homo. Cum enim dicitur verbum est homo est predicatio per informationem: q2.s. persona verbi est subsistens in humana natura. Cum vero dicitur deitas est homo nõ est predicatio per informationem: q2 humana natura nõ informat diuinam: sed est predicatio p identitatē: sicut etiā cū dicit essentia diuina est pater: vl' eētia diuina ē filius. Homo enim supponit p psona filij cū dr deitas est hõ. Et eadem rõ veritatis: cū dicit deitas est facta hõ q2 incepit esse psona filij incarnata q importat in nomine hominis: lz nõ inceperit esse persona filij. Semper enim deitas fuit filius: sed nõ semp fuit homo.

Quomodo intelligatur q filius dei assumpsit humanā nām in sua essentia. CA.XIX.

Item dubiū videt qd Athanasius dicit in tertio sermone niceni cõcilij d filio dei loquens in sua vsia.i.eētia nām nostrā a nobis assumpsit. Cū enī assumptio ad vnionem terminet: sicut vnio nõ est facta in natura sed in psona: ita nõ vr q humana nā sit assumpta in essentia filij. Dicendū est ergo q locutio ē impropria: ⁊ sic exponenda. Assumpsit nrām nāz in sua vsia.i. vt eēt vnita sue vsie in vna psona.

Quõ intelligit cū dr hominem esse assumptū. CA.XX.

Item videtur esse dubiū q athanasius dicit in eodem sermone hoiem esse assumptum sic inquiens ex persona filij loquens Pro pleno hoie assumpto plenū ⁊ pfectū hoibus spūsanctum dedit: ⁊ in epla ad Serapionē. Cōmunio essentie ē a patre p filium in spūsancto per deificum ⁊ deū factum hoiem ab eodē filio sumptum. Sciendū est aūt q cū nihil sumat seipm oz semp esse diuersum assumens ⁊ assumptū recipiens ⁊ receptū. Si ergo homo dicit assumpt⁹ a filio dei: oz q id quod supponitur noīe hominis sit diuersum ab eo quod supponit noīe filij dei. Noīe nine aūt hoīs potest supponi vl' aliqua psona hoīs completa vl' saltem aliquod suppositū hoīs nõ habens rõnem psone. Si ergo dicat q homo sit assumptus ſm q homo supponit p aliqua psona humana: sic sequit q persona diuina assumpsit humanā personā: ⁊ sic erunt due psone in xpo quod est heresis nestoriane: ⁊ ideo Augu. dicit in libro de fide ad Petrum q deus verbū nõ accepit psonam hoīs: sz nām. Quidā ſ dixerūt volētes hunc errorē vitare: q cum dr hõ assumpt⁹ a vbo: in noīe hoīs intelligit quoddā suppositū humane nāe qd est b hõ: nõ tn̄ est psona hoīs: q2 nõ est p se sepatum eētis: sz est vnitū alieni digniori.s.filio dei: ⁊ q2 h suppositū hoīs qd significat assumptū cū dicit hõ assumptus ē aliud a supposito filij dei dicunt in xpo duo supposita sz nõ duas personas Sed ad hanc positionē sequit q hec ppositio nõ sit vera: filius dei est hõ. Impossibile ē.n. q duorum quoꝝ vnū est aliud ſm suppositū ab altero: vnū de altero vere pdicet: ⁊ iõ cōtrarie tenet q sit vnum tn̄ suppositū qd supponit noīe hoīs ⁊ noīe

filii dei. Ex quo sequitur quod hec sit falsa vel impropria homo est assumptus: sed est exponenda filius dei assumpsit hominem. i. humanam naturam.

¶ Quod intelligitur quod dicitur quod deus fecit hominem esse deum. CA. XXI.

Item dubium est de hoc quod athanasius dicit in eadem epistola. Filius dei ut hominem ad se reduceret hominem in sua ipostasi assumens deificando deum fecit. Et in tertio sermone niceni concilii. Ipse consumari impossibile est nisi ego suscipiam perfectum hominem et deificem et mecum deum faciam. ¶ Ex quibus datur intelligi quod hec sit vera homo factus est deo. Sed sciendum quod secundum illam opinionem que in christo dicit duo supposita equaliter utraque est vera deus est factus homo et homo factus est deus. Est enim sensus secundum eos cum dicitur deus factus est homo. Suppositum divine nature unitum est supposito humane nature. Et econverso cum dicitur homo factus est deus: sensus est. Suppositum humane nature est unitum filio dei. Sed tenendo quod in christo sit unum tantum suppositum hec est vera et propria deus factus est homo. quia ille qui fuit deus ab eterno incepit esse homo ex tempore. Hec autem non est vera proprie loquendo homo factus est deus quia suppositum eternum quod supponitur nomine hominis semper fuit deus. Unde exponenda est sic. Homo factus est deus. i. factum est ut homo sit deus.

¶ Quod intelligitur amotam esse a christo imaginem primi parentis. CA. XXII.

Item dubium est quod dicit athanasius in predicta epistola ex persona christi loquens. Post resurrectionem amota a me imagine primi parentis et abolita per tropheum crucis ergo iam immortalis vos patri meo in filios adopto. ¶ Sciendum est enim quod imaginem primi parentis tripliciter quis potest habere. Primo quantum ad similitudinem nature sicut dicitur Gen. v. vixit. Adam centum triginta annis et genuit filium ad imaginem et similitudinem suam. Secundo quantum ad culpam. de quo dicitur. i. Cor. xv. Sicut portavimus imaginem terreni: portemus et imaginem celestis. Tertio secundum penalitatem sic habetur Zac. xiii. Non agricola ego sum: quia Adam exemplum meum ab adolescentia mea. Primam ergo ade imaginem christus assumpsit cum nostra natura et numquam deposuit secundam vero numquam habuit. tertiam quidem assumpsit sed in resurrectione deposuit et de hac loquitur athanasius.

¶ Quod intelligitur quod dicitur quod creatura non potest cooperari creatori. CA. XXIII.

Item videtur esse dubium de hoc quod athanasius in sermone niceni concilii dicit. Aut quod creatori creatura cooperatur intimet nobis. ¶ Ex quo datur intelligi quod creatura creatori cooperari non possit. Quod videtur esse falsum cum sancti dicantur esse dei adiutores et cooperatores secundum apostolum. Sed sciendum quod aliquid dicitur cooperari alicui dupliciter. Uno modo quia operatur ad eundem effectum sed per aliam virtutem sicut minister domino dum eius preceptis obedit et instrumentum artifici a quo movetur. Alio modo dicitur aliquid cooperari alicui in quantum operatur eandem operationem cum ipso sicut si diceretur de duobus portantibus aliquod pondus vel de pluribus trahentibus navem quod unum alteri cooperatur. Secundum igitur primum modum creatura potest dici creatori cooperari quantum ad aliquos effectus qui fiunt mediante creatura non tamen quantum ad illos effectus qui sunt immediate a deo: ut creatio et sanctificatio. Secundo autem modo creatura creatori non cooperatur: sed solum tres persone sibi invicem cooperantur: quia earum est operatio una non autem ita quod quelibet earum partem virtutis possideat per quam operatio completur: sicut accidit in multis trahentibus navem. sic enim cuiuslibet virtus esset imperfecta: sed ita quod tota virtus ad operationem sufficiens est in qualibet trium personarum.

¶ Quod intelligitur quod dicitur creaturam creatori non esse propriam. CA. XXIIII.

Item dubium videtur esse quod Basilius dicit contra arrium: quod creatura creatori non est propria. Quod est contra id quod dicitur Jo. i. In propria venit et sui eum non receperunt. Sed hoc solvit gregorius in quadam omelia. dicens. quod creatura est propria dei secundum potentiam. aliena vero secundum naturam. i. alterius nature a deo existens.

¶ Quod intelligitur quod in angelis quantum ad naturam non dicimus esse secundum et tertium. CA. XXV.

Item dubium est quod Basilius dicit contra Eunomium. In angelis ornatum dicimus unum principem. alium autem subiectum in natura: tamen non dicimus secundum et tertium. ¶ Ex quo videtur quod omnes in natura sunt equales a deo creati ut posuit Origenes. Apud nos autem dicitur quod sicut differunt in donis gratiarum: ita etiam in naturalibus bonis. Sed dicendum quod hoc quod dicit Basilius in angelis non esse quantum ad naturam secundum et tertium: non est intelligendum quod unus non sit perfectioris nature quam alius: sed quia omnes conveniunt in una natura generis: licet non in natura speciei.

¶ Quod intelligitur quod dicitur quod docente Paulo etiam seraphin adiscit. CA. XXVI.

Item dubium est quod dicit Cirillus in libro thesaurorum quod docente Paulo non solum humana ratio adiscit. verum etiam et seraphin superius misteria cordis paterni occulta reserantur. ¶ Ex quo videtur quod ad angelos etiam summos cognitio devenit per homines. Et videtur hoc esse dictum propter id quod habetur ephe. iii. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hec in gentibus evangelizare investigabiles divitias christi etc. ut innotescat principibus et potestatibus in celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. Sed contrarium huius docet Dionysius in iiii. c. angelice. Hier. ostendens quod cognitio divinorum prius ad angelos quam ad homines pervenit. Et in vii. ca. eiusdem libri. dicit quod seraphin immediate a deo edo

cenf. Et Aug. dicit sup Gen. ad lram q nō latuit angelos misteriū regni celoꝝ qd oportuno tēpore reuelatum est pro nostra salute. ¶ Et ideo dicendum est q cum angeloꝝ non sit futura pnoscere: sed dei solius. licet angeli ipm misteriū nostre redēptionis a seculis cognouerūt vt Aug. dicit tamen aliquas huius redēptiōis circūstantias plene nesciuerūt qdiu erant futura sed eis cōpletis eoꝝ noticiā acceperūt: sicut ꝛ alioꝝ que pntialiter fiunt. Non ergo sic intelligēdū est qd docēte paulo misteria diuina supnis seraphin sint reuelata quasi ipsi a paulo didicerint. sz q: paulo pdicāte ꝛ alijs aplis pficiebātur ea que pntialiter angeli cognoscebant ꝛ futura ignorauerāt. Et hoc sonāt verba dicētis angelicas dignitates pfatū misteriū ad purū nō intellexisse donec cōpleta est passio xpi ꝛ aploꝝ pdicatio per gentes dilatata.

¶ Quō intelligit cum dicit qd spiramē qd inspirauit deus in faciem hois non est aīa rōnalis sed sanctispūs effusio. CA.XXVII.

i Tem dubiū est qd Cirillus dicit qd cū dicitur Gen̄. 2. q inspirauit deus in faciez hois spiraculū vite vt fieret homo i aīaz viuentē: ipm spiramē non dicim⁹ aīam. Si eniz esset aīa inconuertibilis ꝛ nō peccaret q: de essentia esset diuina. sz sanctispūs effusionez in ipso pncipio suppositā aīe hūane dixit Moyses. Qd est cōtra expositionē aug. qui aīaz hūanā per illud spiramē ponit: ꝛ ondit q non pter hoc sequit q sit de sbstantia diuina. Est eni tropica locutio vt dicatur inspirasse nō corpaliter: sed q: spūm. i. aīam fecit ex nihilo. Et qd est amplius videt esse repugnās dictis apli qui pme ad Cor. 15. dicit. Fact⁹ est primus homo adam in aīam viuētem nouissimus. Adā in spūm viuificantē: sed nō prius qd spūale est sed qd aīale. Ubi expsse illā vitā aīe dicit eē aliam a vita que est per spūmscm. Unde illa inspiratio per quā dicit homo fact⁹ in aīam viuētem: nō pōt de gratia spi. sancti intelligi. Unde dicēdū est q expositio Cirilli nō pōt esse lrālis: sed soluz allegorica.

¶ Quō intelligit q euz qui semel blasphemauit ipossibile est nō blasphemare. CA.XXVIII.

i Tem dubiū pōt esse de hoc qd athanasius dicit in epla ad serapionē q arrianos qui nō semel tm̄ sed plies blasphemauerūt: ipossibile est nō blasphemare: qd videt esse libera ti arbitrij repugnans. ¶ Sed dicendū q ipossibile hic p difficili sumit que difficultas ex ꝯsuetudine pueniт. Sicut hier. 13. dicit. Si mutare pōt ethiops pellē suā ꝛ pardus varietates suas ꝛ vos poteritis benefacere cū didiceritis malum.

¶ Quō intelligit qd dicit q fides non sit predicabilis. CA.XXIX.

i Tem dubium est qd Cris. dicit in sermone de fide q fides est nō pdicabilis. Sed intelligendū est. i. p pdicationē non pfecte explicabilis.

¶ Quō intelligit qd dicit q fides nō sit nobis ministrata per angelos. CA.XXX.

i Tem dubiū est de hoc qd athanasi⁹ dicit. q fides nobis administrata est nō ab angelis neq a signis ꝛ portētis cū dicat Hebre. 2. Q fides annūciata est cōtestāte deo signis ꝛ portētis. ¶ Sed intelligēdū est q fides nostra nō habet auctātē neq ab angelis neq ab aliqbus miraculis factis: sed a reuelatione patris p filiuz ꝛ spi. scm̄. licet etiā angeli ea que sunt fidei nostre reuelauerint aliquib⁹ vt zacharie ꝛ Marie ꝛ etiam Joseph ꝛ etiaz ad fidei robur miracula plurima facta sint.

¶ Quō intelligit q dicitur lrā mortalis eē ī noui testamenti. CA.XXXI.

i Tem dubiū esse videt qd athanasi⁹ dicit in epla ad serapionē. Lrā mortalis hec ē Ab initio ꝛ ante secula creata sum ꝛc. ꝛ sbiungit multa testimōia de veteri ꝛ de nouo testamēto. Lrā aūt noue legis ñ videt esse lrā mortis Sic eni nō differret a lrā veteris legis de qua dicit. 2. Cor. 3. q lrā occidit. ¶ Sed dicēdū q neq lrā noui testamēti neq veteris occidit nisi per occasionē. Sed occasionē mortis ex lrīs accipiunt aliqui dupliciter. Uno modo in qtuz ex lrā sacra accipiūt occasionē erroris. Et hoc cōe est tam lrē veteris testamēti q̄ noui. Unī ꝛ petrus dicit sede canonice vltimo caplo q in eplīs pauli sunt qdā difficilia intellectu que indocti ꝛ instabiles depnant sicut ꝛ ceteras scripturas ad suā dānationez Alio mō inqtum ex pdictis in lrā sacre scripture cōtentis sumit occasio male viuēdi: duz p phibitionē cōcupiscētia auget ꝛ gratia adiuuās nō confertur: ꝛ sic lrā veteris testamenti dicit mortalis non aūt littera noui.

¶ Quō intelligit q sola diffinitio niceni concilij est vnica ꝛ vera possessio fideliū. CA.XXXII.

i Tem dubiū est de hoc qd dicit athanasi⁹ in eadē epla q sola paterna diffinitio niceni cōcilij enūciata a spū ꝛ non littera est vnica ꝛ vera possessio ortodoxoꝝ. Posset eni aliquis intelligere q diffinitio dicti cōcilij auctoritate pferat littere veteris vel noui testamēti qd est oīno falsum. ¶ Intelligendū est aūt q per dictum cōciliū verus intellect⁹ ex sacra scriptura est accept⁹ quē soli catholici habēt: licet lrā sacre scripture sit cōis catholicis ꝛ hereticis ꝛ iudeis.

h Is igit expositis ondendū est quō ex auctātibus in pdicto libello cōtētis vera fides docetur ꝛ ꝯtra errores defendit. ¶ Cōsiderādū siquidē est q in hoc apparuit filius dei vt dissoluātur opera diaboli vt dicit. i. Jo. 3. Unde ꝛ ꝯtra. versa vice ad hoc totū suū conatū apposuit

ꝛ apponit vt ea que sunt xp̄i dissoluat. Nō quidē pmo ꝑ tyrānos facere tēptauit xp̄i ministros corporaliter occidētes: sed postmodū per hereticos per quos spūaliter plurimos interfecit. Unde si quis diligēter inspiciat: hereticoꝝ errores ad hoc pncipaliter videntur tendere vt xp̄i derogent dignitati. Derogauit nāqꝫ arrius dignitati xp̄i duz filiū dei coeēntialē patri esse negauit eū asserens creaturā. Derogauit etiā Macedonius qui duz spi. scm̄ creaturā esse dixit filio subtraxit auctātez spirandi diuinā psonā. Derogauit ꝛ Manicheus qui dū visibilia a malo deo creata esse asseruit: ꝑ filiū oīa esse creata negauit. Dissoluit etiā que sūt xp̄i Nestorius: qui dū aliā psonā esse filij hoīs aliā filij dei docuit: xp̄m esse aliqd vnū negauit. Dissoluit ꝛ eutihces qui dum ex duab⁹ naturis diui. s. ꝛ hūana in xp̄i incarnatiōe vnā cōficere voluit vtrāqꝫ subtraxit. Nō eni ex duob⁹ cōficit̄ neutruz eoꝝ veraciter dici pōt. Dissoluit ꝛ Pelagi⁹ qui dicēs grā nos nō indigere ad capescēdā salutē aduentū filij dei in carnē frustrauit. Grā eni ꝛ veritas per iesum xp̄m facta est. Jo. 1. Derogauit etiā xp̄o Jouinian⁹: qui dū virgines in cōiugio viuētibus equauit dignitati xp̄i detraxit: quia cum natū ex virgine ꝯfitemur. Derogauit ꝛ vigilāti⁹: q duz paupertatē ꝑ xp̄o susceptā impugnauit ꝑfectōi quā xp̄s seruauit ꝛ docuit detraxit. Unde nō inmerito dicit̄. 1. Jo. 4. Oīs spūs qui soluit iesum ex deo nō est: ꝛ hic est antixp̄s. Sic ergo ꝛ in hoc tp̄e aliqui esse dicātur qui soluere xp̄z tēptant: eius dignitatem q̄ntum in ipsis est minuētes. Dum eni dicūt spi. sanctū a filio nō pcedere eius dignitatē minuunt qua simul cū patre est spi. sancti spirator. Dū vero vnum caput ecclesie esse negant scām. s. romanā ecclesiā. manifeste vnitatē corporis mistici dissoluūt. Nō eni pōt esse vnū corpus si nō fuerit vnū caput: neqꝫ vna congregatio si non fuerit vn⁹ rector. Unde Jo. x. dicit̄. Fiet vnū ouile ꝛ vn⁹ pastor. Dum vero sacrm̄ altaris ex azimis posse cōfici negant: manifeste ipsi xp̄o repugnāt quē pma die azimoꝝ qn̄ nihil fermētatū ꝫ legē debebat in iudeoꝝ domib⁹ inueniri euāgeliste tradūt hoc sacrm̄ instituisse. Uidētur etiā puritati ipsius sacralis corpis xp̄i derogare ad quā apl's fideles exhortat̄ dicens. 1. ad Cor. 5. Ut nō in epulāduz in fermēto malitie ꝛ nequitie sed in azimis sinceritatis ꝛ veritatis. Huius etiā sacramēti virtutē minuūt duz purgatoriū negant qd̄ in ecclesia cōiter ꝑ viuis ꝛ mortuis cōsecratur cū purgatorio sublato in mortuis nullā efficatiā possit habere. Nō eni pdest hijs qui sunt in inferno vbi nulla est redemptio: neqꝫ illis qui sunt in glia qui suffragijs nostris nō egent. ¶ Quod igitur ex ꝑmultis auctātibus errores huiusmodi cōfutētur breuiter ostēdam incipiens pmo a processione spūsanct.

¶ Q spiritussanctus est spiritus filij.

d Ostendendū aūt q spūssanctus a pr̄e pcedat ꝛ filio: primo sumēdū est qd̄ etiā ab ipsis errātib⁹ negari n̄ pōt: cū expsse auctātē sacre scripture pbetur q. s. spūssanctus sit spūs filij. Dicitur eni ad Gal. 4. Qm̄ aūt estis filij dei misit deus spūm filij sui in corda vestra clamantem abba pater. Et Ro. 8. Si quis spūm xp̄i nō habet hic non est eius. Et act. 16. Cum venissent misiam tēptabāt ire in Bithiniā ꝛ nō pmisit eos spūs iesu. Dicit̄ etiā. 1. Cor. 2. Nos aūt sensū xp̄i habem⁹. Qd̄ de spūsancto necesse est intelligi: vt patet per ea que ab aplo pmittūtur. Noīatur etiam spūssanct⁹ spūs veritatis. Jo. 15. vbi dicitur. Cū venerit paclitus quē mittā vobis a patre spiritū veritatis. Dicit̄ ꝛ spūs vite. Ro. 8. Lex spūs vite in xp̄o iesu. Unde cū filius de se dicat Jo. 14. Ego sum via veritas ꝛ vita cōcludūt doctores grecoꝝ q sit spūs xp̄i. Qd̄ sūt arbitrāti ex hoc qd̄ habetur in ps̄. 3. Uerbo dn̄i celi firmati sūt ꝛ spū oris ei⁹ oīs virtus eoꝝ. Nam os patris fili⁹ dicit̄ sicut ꝛ vbum. Sed ne aliqs possit dicere q alius sit spūs qui a patre pcedit ꝛ ali⁹ q̄ qui filij esse dicitur ex scripturis q idem spūs sit pr̄is ꝛ filij. Nam Jo. 15. simul dicit̄ spūs veritatis ꝛ qui a pr̄e pcedit. Et Ro. 8. postq̄ dixerat. Si spūs dei habitat in vobis statim subiungit. Si quis spūm xp̄i non habz vt ostēdat eūdē esse spūm patris ꝛ filij. Unde Basilius dicit cōtra Eunomiū postq̄ pdicta verba apli induxerat. Ecce in patre ꝛ filio ꝛ spūs patris ꝛ filij vnū spūm vidit. s. apls. Et theodoret⁹ dicit sup eplam ad ro. exponēs idez verbū apli. Cōis est patris ꝛ filij spi. sanctus. Querēdū est ergo quō spi. sanctus sit spūs filij vel spūs xp̄i. Pōt aūt aliquis dicere q sit spūs xp̄i quasi in hoīe xp̄o plenarie inhabitās. ꝫm illud Luc. 4. Jesus plenus spi. sancto regressus est a iordane: de cuius plenitudine nos oēs accepim⁹. vt dicit̄ Jo. 1. Hec āt r̄nsio sustineri non pōt vt. s. hac tantū rōne spi. sanctus spūs xp̄i dicatur. Inuenit̄ eni a doctorib⁹ grecoꝝ q spūssanctus sit naturalis spūs filij. Dicit enim athanasius in sermōe tertio niceni cōcilij. Sicut in xp̄o viuit nostra natura deifice ꝛ ip̄e i ea regnat ita ꝛ nos in suo naturali spiritu: sim⁹ viuam⁹ ꝛ regnemus. Idē in epla ad serapionē. Accepimus spiritū adoptionis. i. naturalē spūz de natura filij naturalis. Et Cirillus dicit sup Jo. Et videt siquidez filius in ppro genitore habēs in se spm̄ gignentē se. Et sic patris spūs veraciter ꝛ naturaliter filij videt̄ ꝛ est spūs. Spūs aūt nō est naturalis xp̄o secūdū hūanitatē: q2 non ptinet ad naturā hūanitatis sed gratis a deo in natura humanitatis effundit̄. Non ergo pōt ꝑpter hoc dici spūs filij: q2 xp̄z excellēter repleuit ꝫm humanitatē. Item athanasius dicit in sermone de incarnatiōe verbi q ip̄e

xp̄us mittebat spiritū esursum sicut deus filius: ⁊ ipse deorsum accipiebat spiritum vt homo. Ex ipso ergo in ipsum habitat de deitate eius ⁊ humanitate eiusdem. Non solum ergo spiritussanctus est spiritus christi quia humanitatē eius repleuit: sed magis quia est ex diuinitate ipsius.

¶ Potest autē aliquis dicere ꝙ spiritussanctus est filij scḋm deitatē sicut a filio dei datus ⁊ missus: non autem sicut a filio personaliter ⁊ eternaliter existens. ¶ Sed hoc etiam stare non potest Dicit enim Cirillus super Jo. Proprius est spiritussanctus dei patris: sed non est minus ipsius dei filij non tanquā alius ⁊ alius spiritus. Idem dicit in exhortatorio sermone ad Theodosium imperatorē. Spūssanctus sicut est proprius patris a quo procedit: sic ⁊ in veritate est ipsius filij Si ergo patris est non solum quia ab ipso temporaliter datur ⁊ mittitur: sed etiam quia ab ip̄o eternaliter existit. eadem etiā ratione ⁊ filij erit quasi ab eo eternaliter existens. Itē Cirillus dicit super Jo. Ueracissimus fructus essentie ipsi⁹ filij existit spiritussanctus. Est ergo filij quasi a filio eēntiam habens. Patet ergo ꝙ ex hoc ꝙ spiritūsanctū spiritū xp̄i cōfitent̄: necesse est ꝙ vlteri⁹ dicant eum esse a filio ab eterno.

¶ Ꝙ filius mittit spiritumsanctum.

s Similiter autē patet ex auctoritate sacre scripture ꝙ filius mittit spiritumsanctū Dicitur enim Jo. 15. Cum venerit paraclitus quem ego mittā vobis ⁊c̄. Et. 16. Si enī non abiero paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittā eum ad vos. Habetur etiā ex auctētate sacre scripturē ꝙ pater dat spiritūsanctū Jo. 14. ego rogabo patrem ⁊ alium paraclitū dabit vobis. Sed ꝙ ⁊ filius det eundē spiritū sanctum dicitur. Jo. 20. ꝙ post resurrectionē dominus discipulis insufflauit ⁊ dixit eis. Accipite spiritumsanctū. Quod ⁊ Athanasius confitetur in sermone niceni concilij dicens ex persona filij. Quomodo erunt consumati ipsi nisi ego verbū tuum consumē idest perfectum assumam ⁊ perficiam in me hominē: ⁊ eis mihi equalem per omnia mihi cooperantem donem spiritūsanctum? Et idem in epistola ad Serapionem. Hunc spiritūsanctum a filio te recepisse credo o sancte sacerdos. Dicit autē idem Athanasius in eadem epistola. Hic ē ordo nature diuine a patre ⁊ filio vt qui a nullo est a nullo mittatur: ⁊ qui ē ab alio in nomine suo non veniat: sed in nomine illius a quo existit. Ita ⁊ spiritussanctus qui a se non est a se venire non debuit. sed in nomine illius a quo est ⁊ a quo habet vt ipostasis sit deus quēadmodū de eo dicit filius. Paraclitus spiritussanctus quem mittet pater in nomine meo. Patet ergo ꝙ ex hoc ꝙ spiritussanctus mittitur a filio sequit̄ ꝙ a filio existat eternaliter ⁊ ab eo habeat ꝙ sit deus. Item niceta dicit super Joannem. Non alia proprietate pater mittit spiritum qua proprietate non mittat filius vel aliqua alia proprietate filius mittit spiritumsanctum qua non mittit ⁊ pater. Ex quo patet ꝙ eadem proprietate ⁊ ratione pater ⁊ filius mittunt spiritumsanctum quasi ab ipso eternaliter existentem ⁊ similiter filius spiritumsanctum mittet quasi de se eternaliter existētem. Item Athanasius dicit in sermone Niceni concilij ex persona filij loquens. Sicut me perfectum genuisti deum ⁊ perfectum me fecisti assumere hominem: sic ex te ⁊ ex mea essentia da eis perfectum spiritumsanctū. Idem dicit in epistola ad Serapionem. Sicut in filio dei nostra sibi vnita manet natura quam de nobis assumpsit: ita ⁊ ipse manet in nobis per suum spiritum coessentialem sibi quem de sua essentia essentialiter spirat ⁊ donat nobis. Idem dicit in sermone de incarnatione verbi ꝙ datus est spiritussanct⁹ discipulis de plenitudine deitatis. Itē Niceta super Joannē dicit filius spūmsanctum de se dat: vt pater. Ex quibus omnibus accipitur ꝙ non solū sic dicitur spiritus a filio dari vel mitti inquātum donum gratie per quod spiritussanctus non inhabitat est a filio: sed inquātum ipse spiritussanctus est a filio. Impossibile est enim ꝙ donū gratie cum sit quoddam creatum sit ex essentia filij: sed spiritussanctus coessentialis est filio quare de essentia filij dari potest vel mitti. Itē a nullo pōt dari nisi qḋ ei⁹ est. spūs ergo scūs dat̄ ab eo cui⁹ est sicut habet̄. i Jo. 4. In hoc cognoscimus qm̄ in eo manem⁹ ⁊ ipse ī nobis: q: de spū suo dedit nobis Si ergo filius mittit vel dat spiritūsanctū oportet ꝙ sit spiritus eius. Ex hoc autē ꝙ est spiritus eius: sequitur ꝙ ab eo sit eternaliter vt ostensum est. Ex hoc ergo ꝙ filius mittit vel dat spiritum sanctū sequit̄ ꝙ ab eo similiter eternaliter existat

¶ Ꝙ spūssanctus accipit de eo quod est filij.

v Ulterius autem ex auctoritate sacre scripture habetur ꝙ spiritussanctus accipiat de eo quod est filij. Dicitur enim Joan. 15. Ille me clarificabit quia de meo accipiet ⁊ annunciabit vobis. Potest autem aliquis dicere ꝙ licet spiritussanctus accipiat id quod est filij: non tamen accipit a filio. Accipit enim essentiam patris a patre: que quidem essentia est etiā filij. Et pro tanto dicit filius ꝙ de meo accipiet. quod videtur innui ex consequētib⁹ domini verbis. Subdit enī quasi se exponens. Omnia quecunqꝫ habet pater mea sunt: propterea dixi vobis: quia de meo accipiet. Sꝫ ex hac domini expositione de necessitate cōcluditur ꝙ spiritussanctus a filio accipiat. Si enim oīa que sunt patris sunt etiam filij oportet ꝙ auctas patris s̄m quā

est principium spi. sancti: sit etiam filius. sicut ergo
spiritussanctus accipit de eo quod est patris a pa
tre: ita accipit de eo quod ē filij a filio. Hinc est φ
Athanasius dicit in epistola ad Serapionem.
De sua ppria essentia spūsanctum existentē de-
um de se essentialiter suis apostolis: ⁊ sue sponse
ecclesie demonstrando christus affirmauit: sic di
cens de meo accipiet. i. vt de mea eētia habet
vt sit deus, sic a me habet esse ⁊ loqui. Itez atha
nasius in sermone Niceni cōcilij. Spiritussan-
ctus qcquid habet: habet a verbo dei. Et in epi-
stola ad Serapionem dicit. Spiritussanctus est
coessentialis filio a quo habet oīa quecunqȝ ha
bet. Item in eadem epistola filius ait. Ille. s. spi-
ritus me clarificabit. i. in se meaȝ: vt habet a me
deitatem me gloriosum deum demonstrabit: si-
cut ⁊ ego glorifico patrem meū. i. sicut in me ab
ipo eius habeo deitatez. Et Basilius cōtra Eu-
nomium dicit. Denominatio a patre transit in
filium: vt de deo patre sit deus filius ex dño dñs
ex oīpotente oīpotens: ex sapiente sapiētia: ex
summo loquēte verbum: ex virtute virtus: ve-
re filius denominationes patris habet in se. Ita
etiam ⁊ spūssanctus est dñs ⁊ deus: oīpotens: sa-
piens: virtus: naturaliter sumens habet a domi
no deo patre ⁊ filio a quo est ⁊ datur. ¶ Patet
aūt φ per hoc φ filius habet deitatem ⁊ quicqd
habet a patre eternaliter est a patre. Spiritus er
go sanctus eternaliter a pre ⁊ filio: sicut ab eis ac
cipiens deitatem ⁊ quicqd habet.

¶ Quod filius operatur per spūsanctum.

Habetur ⁊ ex auctoritate sacre scripture φ
b filius operet in spūsancto vł per spūsan
ctum. Dicit enim apostolus Ro. 15. Non
enim audeo aliquid loqui eorum que per me nō
efficit xp̄s in obedientiam gentium verbo ⁊ factis
in virtute signorum ⁊ pdigiorum in virtute spi.
sancti. Et pme Corint. 2. dicit. Nobis reuelabit
deus per spūm suum. Est autē spūs patris ⁊ filij.
Pater ergo ⁊ filius per spūsanctum reuelando
operant. Hinc est φ athanasius dicit in epistola
ad Serapionem. Filius dei illuminando nos p-
ueniens ⁊ iustificando in fide corroborans ⁊ scri
pturas referendo donis sue sapientie nos replēs
nō in alieno ⁊ nō suo spiritu dona concedit remit
tans peccata ⁊ carismatibus nos imbuens: sȝ po
tius in suo pprio spūsancto. Cirillus etiam dicit
in sermone dogmatū dei φ filius ppūm hȝ in se eēn
tialiter spūsanctum: ⁊ ex se naturaliter missum:
in quo operat diuina miracula tanqȝ in ppria et
vera sua virtute. ¶ Ex hoc aūt φ filius operat p
spūsanctum de necessitate ɔcludit φ spiritussan
ctus sit a filio. ¶ Potest enim dici aliquis p ali-
quod operari dupliciter. Uno mod
per quod operat est sibi pncipiū ⁊ causa operādi:
siue efficiens ⁊ mouens: sicut dicit Balliuus ope
ri p regem: siue causa formalis: sicut dicit homo
p artem operari. Alio modo ita φ id p quod ope
ratur sit cā operato ⁊ nō operanti: sicut cum dicit
rex operari p Balliuum: ⁊ artifex operari p instru
mentum. Et tunc oȝ φ ecōtrario operans sit pn-
cipium opandi ei p quod opatur: sicut rex Balli-
uo ⁊ artifex instrumento. Cum aūt dicit filius p
spūsanctum operari: nō pōt intelligi φ spūsanctus
sit pncipium opandi filio: qr filius a spūsancto nō
accipit. Relinquit ergo φ filius sit pncipiuȝ ope
randi spūi sancto: quod quideȝ eē nō potest: nisi p
hoc φ dat ei virtutem opatiuam. Non autē dat
ei tanqȝ pus nō habenti: Sic eni daret ei tanquā
indigenti: ⁊ sequeret φ spūssanctus esset filio mi
nor. Relinquit ergo φ ab eterno ei dederit: nec ē
aliud virtus opatiua spūssancti qȝ eius eētia: cū
spūssanctus sit simplex sicut ⁊ pater. Relinquit ergo
φ ab eterno filius essentiā diuinam spūsancto de
derit: ⁊ hoc expsse ostendit Athanasius in epla ad
Serapionem dicēs. Sicut pater p filium ⁊ in fi
lio a se deoriginato nāliter opatur ⁊ nō ecōuerso:
ita ⁊ filius in spūsancto a se deoriginato nāliter ope
ratur tanqȝ in sua ppa virtute ⁊ nō ecōuerso.

¶ Quod spūssanctus sit ymago filij.

Habet etiam ex auctate sacre scripture φ
b spūssanctus sit ymago filij: sm expositōeȝ
doctoꝝ grecoꝝ: vt sup habitū ē: q hȝ qd di-
cit Ro. 8. Quos pscuit ɔformes fieri ymaginis
filij sui ⁊c. ⁊ itez. 1. cori. 15. Sicut portauimus yma
ginē terreni: portem⁹ ⁊ ymaginē celestis: exponūt p
ymaginē spūsanctū: ymaginē filij spūsanctuȝ eē
dicentes. Hinc est φ Athana. dicit in epla ad se-
rapionem ex persona filij dei loquens. Accipite
ipam ymaginē meā spūsanctū scie. Et Grego.
cesarien. dicit. Spūssanctus est ymago filij pfecti.
Cōstat aūt φ ymago deducit ab eo cuius ē yma
go. Ex hoc ergo φ spi. san. ē ymago filij sequit φ spūs
sanctus sit a filio. Posset aūt aliqs dicere φ ē yma
go filij inqȝtum assimilatur filio sm aliquē effectum
quē facit sicut ⁊ filius: vł qr est a pre sicut ⁊ filius
sȝ hoc excludit p auctate scōꝝ qui spūsanctū nā
lem ymaginē filij eē dicūt. Non. n. pōt dici yma
go nālis filij spūssanctus nisi inqȝtū sm nām filio
similatur accipiēs a filio naturam. Semper eni
oportet φ forma ymaginis ɔueniat ex forma ei⁹
cui⁹ est ymago. Hinc est φ Athanasius in predi-
cta epistola dicit. Quemadmodum consubstan-
tiauit se deus ecclesie formaȝ eius in se assumēs:
ita ipam eandem sua ymagine naturali. scilicet
spiritusancto de sua essentia naturaliter existente
desiccat ⁊ superabunde insigniuit. Et Cirillus di-
cit in libro thesaurorum. Qui accipit filij yma-
ginem naturalem hoc est spiritumsanctū: habet
veraciter per ipm spūm eūdem filiuȝ ⁊ filij patrem.

Quod ergo connumerabit creaturis spiritussanctus: cum [illegible] filii dei. Item Basilius dicit contra Eunomium. Naturalis filii imago est spiramen eius spiritus.

¶ Quod est caracter filii.

Secundum vero eandem rationem dicunt predicti doctores quod spiritussanctus sit caracter filii. Dicit enim Athanasius in prefata epistola quod filius spiritumsanctum tamquam caracterem et suam imaginem ad reformandam ecclesiam et sibi deifice conformandam transfundendo [illegible]. Et Basilius dicit in libro contra arrium et Sabellium. Sicut filius acquisivit nos patri ex patre idem ipse: sic et spiritus acquirit nos filio per fidem imprimens nobis caracterem filii in baptismate a quo filio existit et eius spiritus et caracter predicatur verus. ¶ Item quod est sigillum filii.

Similiter etiam dicunt quod spiritussanctus sit sigillum filii. Dicit enim Athanasius in predicta epistola. Equidem spiritussanctus est unctio et sigillum impressivum imaginis in se habite in quo spiritu vere tamquam in suo sigillo .i. imagine sue nature consignat et caracterizat imprimendo ipsam suam imaginem deus verbum ecclesie sponse sue. Et infra. Christus in suo proprio spiritu ungit et consignat: et eo tamquam suo sigillo continente ipsius essentiam se imprimit ecclesie sue sponse. Et Cris. dicit super epistolam ad Ro. Si spiritus est caracter et sigillum christi quicumque non habet sigillum et caracterem christi hic non est ipsius christi. Constat autem quod caracter et sigillum determinatur ab eo cuius sunt. Unde per auctoritates doctorum dictorum aperte ostenditur quod spiritussanctus a filio determinatur. ¶ Predictorum autem doctorum auctoritates etiam ex auctoritate sacre scripture confirmantur. Dicit enim .2. Cor. i. Unxit nos deus et signavit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Quod quidem de patre et filio intelligi oportet: cum utrumque spiritum sanctum det ut ostensum est. Et ad Eph. i. In quo .s. christo credentes signati estis spiritu promissionis sancto qui est pignus hereditatis nostre.

¶ Item quod spiritussanctus est a patre per filium.

Traditur etiam a predictis grecorum doctoribus quod spiritussanctus est a patre per filium. Dicit enim Cyrillus in libro thesaurorum. Deus pater per manum suam propriam .i. suam sapientiam et potentiam cuncta produxit in esse in uno suo vero et vivifico atque deifico coessentiali sibi spiritu: quem de se essentialiter per eundem filium naturaliter et eternum spiravit. Et Basilius dicit. Non est filius filii spiritus: quia est ex deo .s. patre per filium. Et idem dicit contra Eunomium. Si ex verbo tuo o qui inimicaris veritati ex proprio intellectu tuo spiritum producis aerem per verbum verberans unde eiusdem essentie spiritum sanctum a patre per verbum unigenitum dubitas provenire? Et infra. Ex proprie scriptum filius nominat verbum et ex patre per se ipsum spiritum nobis indubitanter affirmavit. Et hoc arte ostenditur de necessitate quod spiritussanctus sit a filio. Dictum est enim supra quod cum dicitur aliquis per aliquid operari oportet quod sit principium operandi ipsi operanti: vel saltem sit principium operationis ex parte eius ad quod terminatur operatio. Filius autem non potest esse principium spirandi patri: unde si pater per filium spiritum sanctum spirat: de necessitate sequitur quod filius sit principium spiritussancti. Idem autem habetur ex eo quod Greg. Nicenus dicit. Spiritumsanctum ex patre esse mediante filio tenemus. Sic enim dicitur spiritussanctus esse a patre mediante filio sicut et a patre per filium mediatum pater est principium filii et filius principium spiritussancti.

¶ Quod spiritussanctus sit a filio.

Sed iam accedere oportet ad ponendum auctoritates doctorum grecorum ex quibus habetur expresse quod spiritussanctus sit a filio. Dicit enim Athanasius in epistola ad Serapionem. Christus de suo spiritu dixit. Non loquetur a semetipso: sed quecumque audiet loquetur .i. non est ut sit in principiatus spiritus quod est solius patris: sed maxime et proprie est ab ipso filio quo et accipit ut sit deus essentialiter ab eo etiam audit que et loquitur. Et basilius dicit contra arrium et Sabellium. Quod adoptat in filio spiritussanctus si alienus est a patre et filio. Quod inhabitat extraneus in illis quos christus redimit si non est a christo. ¶ Quod simul est a patre et filio.

Si autem aliquis dicat aliter esse spiritumsanctum a patre et aliter a filio, simul ab utroque a predictis doctoribus esse asseritur. Dicit enim Epiphanius in libro de trinitate. Deus ex deo patre et filio etiam spiritussanctus.

¶ Quod est ab utroque ab eterno.

Si vero dicat aliquis quod spiritussanctus esse a patre et filio dicitur tamquam ab eis temporaliter datus et missus et non ab eterno ab eis existens, per sequentia ostenditur esse falsum. Dicit enim idem Epiphanius in libro de vestibus pelliciniis ade et eue. Sicut dicit christus spiritus veritatis qui a patre procedit ita et de meo accipiet. Ecce ex ambobus duorum semper spiritus existit. Idem dicit in sermone de incarnatione verbi. Pater siquidem erat semper: et filius erat semper et spiritussanctus a patre et filio erat semper. Est ergo eternaliter ab utroque.

¶ Quod spiritussanctus sit persona de personis.

Item ex auctoritatibus predictorum doctorum habetur quod spiritussanctus sit persona de personis patris et filii. Dicit enim athanasius in sermone Niceni concilii. Damnat mater ecclesia hic congregata adinventores huius hereseos .s. arrianorum et spiritumsanctum increatum deum verum: ypostasim de patris et filii ypostasibus eisdem coessentialem confitetur. Et epiphanius dicit in libro anchorati. Spiritussanctus in se est ypostasis vera non alia a patre et filio essentia nec aliena: sed eiusdem essentie veraciter existens: ypostasis vero per se ex ypostasibus patris et filii. Non ergo solum est a patre et filio sim

donū gratie: in quo datur vel mittitur: sed ratiōe sue psone. Est ergo a patre et filio ab eterno.

¶ Item q̄ sit ex essentia patris et filij.

Item ex auctoritatibus p̄dictoꝝ habet q̄ sit ex eēntia patris et filij. Dicit enī Athanasius in sermone niceni cōcilij. In sp̄uscō omnium peccatoꝝ et oīs blasphemie fit remissio qui vt dictū est de eēntia exn̄s patris et filij eoꝝ habz virtutē cūcta per oīa cuz eisdē et disponēs et creās Item in ep̄la ad serapionē dicit. X̄ps de sua et patris cōi eēntia sempiternaliter existem sp̄ūmscm̄ spirauit. Et infra. X̄ps in suo pprio sp̄ūsancto de sua vt supra dictū est vsia exn̄te oīa nobis condonat. Et in eadem ep̄la. Ab vna et eadē deitate patris et filij de filio existens sp̄ūsanctus vnus ē filius

¶ Item q̄ sit naturaliter a filio.

Item habet q̄ sit naturaliter a filio. Dicit enī Cirillus. Quis est vita: Ille equidez qui dixit x̄ps. Ego sum via veritas et vita Tanq̄ in ipso veraciter et de ipso n̄alis sp̄ūs eius exn̄s sp̄ūalem legez ponit. Ex quibus oībus habet q̄ sp̄ūsanctus nō tm̄ est a filio sicut tpaliter datus vel missus: sed sicut ab eterno ab eo pcedens. vtpote eēntiaz et nām ab ipso accipiēs. Hoc etiā haberi pōt ex ipso modo loquēdi: q: p̄dicti doctores n̄ solū dicunt q̄ sp̄ūsanctus est a filio qd̄ posset referri ad tpalem missionē: sed etiā q̄ a filio existit qd̄ nō pōt referri nisi ad eternā pcessionē. Existit enim vnūqdqz fm̄ q̄ in se est. Dicit enī Cyrillus Ierosolimitanus patriarcha. Spi. sanctus a patre pcedit et ex deitate patris et filij existit. Basilius etiaz dicit cōtra Eunomiū. Spi. sanctus a filio habz existere et ab ipso accipere et annūciare nobis.

¶ Item q̄ filius spirat spi. sanctum.

Ulterius aūt habet ex auctoritatibus predictoꝝ expsse q̄ filius spirat sp̄ūmsanctum Dicit enī athanasius in ep̄la ad Serapionē. Filius de patre genitus de sua imēsa eēntia n̄ extra se sed intra se īmensūz deū spirat spi. sanctū Itē Cyrillus dicit ī exhortatorio sermōe ad theodosium imperatorez. Saluator de se ipso pducit sp̄ūm et spirat sicut et ipse pater.

¶ Q: hoc q̄ spirat ex sua pprietate habet filius.

Si aūt aliquis dicat q̄ filius non pprie spirat sp̄ūmsanctū: noīatur a p̄dictis doctoribus filius spi. sancti spirator: tanq̄ sit ex sua pprietate habēs q̄ sp̄ūmsanctū spiret. Dicit eniz athanasius in ep̄la ad serapionē. Heretici ipsum filiū spiratorē veri sp̄ūs paracliti blasphemant et negant. Et in eadez ep̄la. Qui blasphemat in spiritū spiratū: blasphemat equidē in spiratorē eius .i. in ip̄m filiū: et per filiū blasphemat in genitorē eius. Itē Basilius dicit cōtra Eunomiū. Filium spi. sancti spiratorē et datorem sine aliquo dubio credimus.

¶ Q: eadem rōne spiratur a patre et filio.

Tam aūt oñdatur q̄ simul et eadē spiratione sp̄ūsanctus a patre spiratur et a filio dicit athanasius in p̄dicta ep̄la ad serapionē q̄ filius est cōspirās patri sic inquiēs. Deus pater p deū verbū nō tāquā p organū qd̄ absit: sz p coeēntialem sue eēntie vere viuenti conspirātē viuum et deificum spiramen spirat deum plenum et beatum spiritumsanctum.

¶ Q: est eternaliter a filio spiratus.

Et quis aūt dicat q̄ spiratio ad pcessionez ptinet tpalē: exprimūt p̄dicti doctores q̄ sp̄ūsanctus sit eternaliter a filio spiratus. Dicit enī athanasius in sermone niceni ccilij ex psona filij loquēs. Ut credat mundus a me eēntialiter sp̄ūm paclitum et eternaliter spiratū. Itē Cirillus in libro thesauroꝝ. Sp̄ūmsanctū a x̄po eternaliter et eēntialiter credimus et cōfitemur spiratum existere deum.

¶ Q: de eēntia filij spiratur sp̄ūsanctus.

Ad hoc etiā facit qd̄ in eisdē auctoritatibus ptinet q̄ de eēntia filij spiratur spi. sanctus Dicit enī athanasius in sermōe niceni cōcilij. De eēntia ipsius verbi adoramus spiramen sp̄ūm coeternaliter spiratū deum. Et in eodem. Deus ex sua eēntia spirauit sp̄ūmscm̄. Et in ep̄la ad serapionē. Heretici a filio sunt exheredati: q: ab eius eēntia eēntialiter deū spiratū non recipiunt sp̄ūmsanctū. Et in eodez quasi exponēs quod dicit ex sua eēntia .i. ex se eēntia sic dicit. Filius natus a patre in se patris nām tenēs equidē nomen nō paternitatis sed cōcreabilitatis cū ordine nature seruauit: vt ex se sua eēntia nō filiū gigneret sz sp̄ūm sibi per oīa equalē deum et coeternū spiraret. Et hoc quidem multotiēs ex verbis eius habet. ¶ Ex quo patet q̄ cum dicit sp̄ūsanctus spiratus esse a filio nō pōt referri ad pcessionē tpalē tm̄ sed ad eternā: fm̄ quā sp̄ūsanctus a filio eēntiaz diuinam accepit.

¶ Q: spiritussanctus emanat a filio.

Habetur etiā ex auctoritatibus eorūdem doctoꝝ pcessio sp̄ūsancti a filio sub verbo emanatiōis. Dicit enī athanasius in p̄dicta ep̄la ad serapionē. A verbo viuēte sp̄ūs viuus emanās et a forti virtus indeficiēs desup effunditur ecclesie. Itē theodoricus sup ep̄lam ad Ephe. Sp̄ūsanctus de sursum emanat a x̄po et sine inuidia datur omnibus accipiētibus.

¶ Q: sp̄ūsanctus pfluit a filio et q̄ ab eterno.

Utuntur aūt p̄dicti doctores ad pcessionē sp̄ūsancti a filio oñdendā verbo pfluxus Dicit enī athanasius in sermōe niceni cōcilij ex psona x̄pi loquens. Mitto ap̄los in mundū non in virtute hoīs sed in virtute sp̄ūsancti ex mea vsia pfluentis. Et in eodem sermōe. Si nō

ita credendū est de spūsancto ⁊ pdicandū q sit veritas patris ⁊ filii coeētialis vtriqꝫ de eētia con pfluens: quē in diuo symbolo salutiferi baptismatis saluator deus filius sibi ⁊ patri coopera[...] nō irā cōnumeraret. Et in ep̄la ad [...] dicit. Spūssanct⁹ coeētialē patri filiū [...] spūs ⁊ eidem coeētialis ipse tanqꝫ [...] pfluēs deus per pr̄es nicenos credi ⁊ pdicari fecit. Et cirillus dicit in libro thesauror. Qm̄ spūssanct⁹ in nobis effunditur cōfiguratos demōstrat nos deo. pfluit eni a patre ⁊ filio. Ex quo etiam habet q spūssanctus ab eterno est a filio tanquā ab ipso eētiam habens.

¶ Item q filius deoriginat spūmsanctum.

c Ex auctoritatib⁹ eorūdē etiā habet q fili⁹ deoriginat spūmsanctū. Dicit eni athanasius in sermone niceni cōcilii q ipse filius ex se nāliter ⁊ coeētialiter vt est deus deoriginat spirādo spūꝫ. Et in ep̄la ad serapionē dicit. q filius in spū a se deoriginato nāliter opatur tāqꝫ a sua ppria virtute qd non videt cōuenienter ad tpalem pcessionē posse trahi. Nam ab illo deoriginatur aliquis a quo habet suū esse. Deoriginare eni est originem alicui dare.

¶ Q filius est auctor spi. sancti.

h Abetur etiā a pdictis doctorib⁹ q fili⁹ sit auctor spūssancti. Dicit eni athanasi⁹ in ep̄la ad serapionē. Ap̄ls que in eo opatur spūs ⁊ efficit filio auctori eius attribuit: sicut ⁊ filius que ipse facit opa suo auctori deo patri attribuit. Auctoritas aūt in diuinis psonis vni⁹ ad alteram non est nisi fm q eternaliter vna est ab alia. Est ergo spūssanctus eternaliter a filio.

¶ Item q filius est principium spūssancti.

h Abet etiā in pdictis auctoritatib⁹ q filius sit principiū spi. sancti. Dicit eni Greg. nazanzenus in sermōe ꝯcilii ꝯstantinopolitani. Necessariū est credere sanctā trinitatē patrē. s. sine principio. filiū vero principiū a pr̄e pncipio. spūm aūt sanctū cum pncipio filio vnū deū esse per oīa ⁊ super oīa. Pater aūt per hoc est pncipiū filii q filius est ab eo eternaliter. Spūs ergo sanctus eternaliter est a filio.

¶ Item q filius sit fons spiritussancti.

h Abetur etiā ex auctoritatib⁹ eoꝝ q fili⁹ sit fons spūssancti. Dicit eni athanasi⁹ in sermone niceni cōcilii. Sic spūs est in filio sicut fluuius est in fonte: ⁊ fili⁹ est in patre sicut splēdor in sole glorie per nāmi: sic per grām spi. sancti electi sunt in patre ⁊ filio. Et in ep̄la ad serapionē dicit. Est equidem filius apud pr̄em fons ⁊ lux: cuius fontis ⁊ lucis spūssanctus est verus fluuius ⁊ splendor eterne glorie. Et in eadem ep̄la dicit. Non eni spūssanctus operatur in deo xpo verbo suo. s. naturali fonte. Et infra. Filius ⁊ fons spūssancti vtrinqꝫ in se cōtinet patrē. s. ⁊ spūm: quoꝝ ipse mediū ordinē tenet. Et idē athanasi⁹ in smone de incarnatione verbi dicit. Dauid psallit dicens. Quoniā apud te est fons vite: qm̄ equidem apud patrē filius est fons spūssancti. Ex quo etiā habet q fili⁹ sit pncipiū spūssancti: sicut a se e[...] existit.

¶ Cōclusio ex oib⁹ q spi. scūs pcedit a filio

v Olūt aūt quidā aduersarii veritatis post tot testimonia vere fidei cōfessiōi resistere dicētes q spūssanct⁹ ꝯuīs pbet esse existere spirari emanare: ⁊ pfluere a filio nō tn̄ est cōcedendū q a filio pcedat. Hoc eni in nulla pmissarū auctoritatū ptinet: neqꝫ etiā in auctoritate sacre scripture q̄ spi. scm̄ a pr̄e dicit pcedere patri i hoc filiū nō adiūgens cū dicit Jo. 15. Cuꝫ venerit paraclit⁹ quē ego mittā vobis a patre spūm veritatis qui a pr̄e pcedit. Ondendū est ergo q ex pmissis de necessitate sequit q spūssanct⁹ pcedat a filio. Uerbū eni pcessionis inter oīa que ad originē ptinēt magis inuenitur esse cōmune ⁊ mim⁹ modum originis determinare. Quicqd eni quocūqꝫ mō est ab aliquo: fm ꝯsuetū modū loquendi ab ipo pcedere dicim⁹: siue sit ab eo nāliter: sicut petr⁹ dicit a suo pr̄e pcessisse: seu emanasse sicut spiramen pcedit a spirāte seu effluxisse sicut fluuius pcedit a fonte siue artificialiter sicut dom⁹ pcedit ab artifice seu local'r tm̄: sicut sponsus dicit de thalamo pcedēs. Non aūt qcqd ē ab alio quocunqꝫ mō pōt dici spirari vel generari vel fluere vel mitti. Et pp hoc vbū pcessiōis etiā origini diuinarū psonaꝝ est maxīe accomodū: q sicut supra dictū est. diuina per cōia melius qꝫ per spālia designātur. Ex quocūqꝫ ergo eoꝝ q̄ sunt onsa. s. q spi. scūs existit a filio vel fluit vel spirat vel emanat: ō necessitate ꝯcludit q spi. scūs a filio pcedat

¶ Q idē est in diuinis psonis pfluere ⁊ pcedere.

i Tem Cirill⁹ in expositiōe niceni symboli dicit. Coeētial' ē spūs pr̄i ⁊ filio ⁊ pfluit h̄ē pcedit tāqꝫ a fonte ex dō ⁊ pr̄e. Ex quo hētur q idē ē in diuis psonis pfluere ⁊ pcedere. Spūs aūt scūs pfluit a filio vt sup onsum ē. ergo a filio pcedit. Hoc aūt magis ꝯfirmat ex h q in ep̄la nestorio directa dicit q xp̄s ē veritas ⁊ spi. scūs pfluit ab eo sicut ex deo ⁊ pr̄e. Si g idē est ipm pfluere a pr̄e q pcedere etiaꝫ p h q a filio pfluit onditur ab eodē pcedēs. ¶ Itē greg. nazāzen⁹ i smōe de epiphania. Spūsscūs vñ ē inde pcedit. Si āt a filio sic pbatū ē a filio ꝯ pcedit. ¶ Itē cirill⁹ dic sup iohelē. Spi. scūs ē ppri⁹ ipi⁹ xp̄i ⁊ i ipo ⁊ ex ipo quēadmodū ⁊ ab ipo itelligit deo ⁊ pr̄e. Et maxim⁹ mōach⁹ in smōe de cādelabro ⁊ 7. lucernis. Spi. scūs quēadmodū p nāꝫ existit a deo pr̄e fm eētiā: sic ⁊ a filio ꝫ nāꝫ ⁊ eētiā existit vaciē tāqꝫ ex pr̄e p filiū pcedat de[...] Intelligi[...] ē ex pr̄e [...] ab ipo pcedēs. ¶ Itē athanasi⁹ dicit i ep̄la ad serapionē. Quēadmodū fili⁹ se hꝫ ad patreꝫ ordine nature: ita ⁊ spūssanct⁹ se hꝫ ad filiū. Et in eadem

epl'a dicit ex psona filii loquēs. Et videē ordinē ⁊ eā dē nam habet spūs ad me nā ut sit deus de deo quē ordinē ⁊ quā naturā hēo ego ad patrē ut sim deus de deo. ¶ Itē Basili⁹ cōtra Eunomiū. Si cut filius se habet ad patrē ⁊ eodē mō spiritussanct⁹ se habet ad filiū. fili⁹ aūt hoc mō se habet ad patrē sicut ab eo pcedens. Dicit eni filius Jo. 8. Ego ex deo pcessi ⁊ veni. ergo ⁊ spūssanctus pcedit ex filio. ¶ Sed ⁊ verbo ipō pcessionis utitur epiphanius in libro de trini. dicens. Scdm quē modū nemo nouit pātrem nisi fili⁹ neqꝫ filiuz nouit quis nisi pater: sic audeo dicere neqꝫ spūmsanctū nouit quis nisi pater ⁊ filius a quo accipit ⁊ a quo pcedit. ¶ Et athanasius in symbolo dicit. Spiritussanct⁹ a patre ⁊ filio nō factus: nec creat⁹: nec genitus sed pcedens.

¶ Q ad ostendēdū pcessionē spi. sancti eisdē rōnibus utantur greci ⁊ latini doctores.

Onsiderandū est etiā ꝙ eisdē rōnib⁹ utūt doctores grecoꝝ ad oñdendū pcessionē spi. sancti a filio quib⁹ ⁊ utuntur latini doctores. Argumētat eni Ansel. in li. de pcessione spi. sancti ad oñdendū pcessionē spi. sancti ex hoc ꝙ pater ⁊ filius sunt vni⁹ eēntie. Ex quo seqtur ꝙ pater ⁊ filius nō differāt ab inuicē nisi in hoc ꝙ hic ē pater ille fili⁹. Habere aūt spūmscm ex se pcedētem nō ptinet ad rōnem paternitat neqꝫ ad rōnē filiationis. Non eni ex hoc pater dicit pr. ꝙ spūssanctus ab eo pcedit. Neqꝫ filiationi repugnat ꝙ habeat ex se spūm pcedentē. Relinquit ergo ꝙ habere ex se spūm pcedentē est cōe patri ⁊ filio.

¶ Et similiter athan. i. in eccā si p ioannē sic argumētatur. Ex quo fili⁹ oīa que patris sunt eēntialit habet ⁊ spiritū. ¶ Et Cirillus dicit in libro thesauroꝝ. Uere spūm xpi ⁊ spūm patris aplus dicit esse vnū ⁊ nō plures: q̄m oīa que sūt patris veraciter ⁊ pprie trāseunt fm naturam in vero filio. ¶ Ex hoc aūt patet ꝙ cum dicit in euāgelio spūz sanctū a patre pcedere datur intelligi ꝙ pcedat a filio licet in euāgelio nō addat. Ea eni que eēntialiter dicūtur de patre ⁊ filio, dicta de patre oꝫ ꝙ intelligātur de filio etiā si cū exclusiōe dicātur. Sicut cum dicit Jo. 17. Ut cognoscāt te solū deū verum. Et i. Thi. 6. Quē s. xpm suis tpibus ostēdet beatus ⁊ solus potēs rex regū ⁊ dñs dñantiū qui solus habet imortalitatē. Intelligūtur eni huiusmodi ⁊ de filio verificari ea rōne: ꝙ fili⁹ ⁊ pat fm eēntiam vnū sunt fꝫ qđ dicit. Jo. x. Ego ⁊ pater vnū sum⁹. Cū igit habere spūm ex se pcedētem sit cōe patri ⁊ filio sicut ea que dicūtur eēntialiter ut ex dictis patet. cū dicit in euāgelio spūz sanctū a patre pcedere intelligēdū est ꝙ pcedat a filio. Eadē rōne cum in symbolo a patrib⁹ edito dictū est ꝙ spūssanct⁹ pcedit a patre intelligi oꝫ ꝙ pcedit ⁊ a filio. Sicut cum de patre in eodem symbolo dicit ꝙ sit oīpotēs visibiliū ⁊ inuisibilium factor: oꝫ ꝙ ⁊ de filio intelligatur.

¶ Q spūssanctus distinguit a filio p hoc ꝙ ē ab eo.

Ostenditur etiā ex dictis dictoꝝ patrū ꝙ spūssanctus a filio distinguit p hoc ꝙ ab eo est. Dicit eni greg. nicenus. Dogma facientes de deitate imutabilē esse nāꝫ diuinā confitemur. sed dr̄iam que est fm cām ⁊ cātum nō negamus. s. fm pncipiū ⁊ ꝙ est de pncipio ut supra expositū est. Et postea subdit. Item aliā differentiā intelligim⁹. Unā nempe ppinquū et ꝑmo scꝫ filiū ex patre. aliū aūt ex ppinquo ⁊ ex ꝑmo. s. spūm ex filio ⁊ ex patre. Patet ergo ꝙ per ꝑmaz dr̄iam spi. sanctus ⁊ fili⁹ a patre distinguūtur. per scdam aūt distinguit spūssanct⁹ a filio. q. s. filius a patre pcedit non per spūm sed spūscū a p filiū. Sicut ⁊ Ricar. de scō vict. in quinto de trini. ondit duarū pcessionū dr̄iam per hoc ꝙ fili⁹ pcedit ab vno tm̄. spūs vero scūs a duob⁹. Relinquit ergo fm vtriusqꝫ sniam ꝙ fili⁹ ⁊ spūssanct⁹ ab inuicem nō distinguerētur si vn⁹ ab alio nō esset.

¶ Q oportet distinctionē psonarū esse fꝫ aliquē ordinem nature.

Tem distinctio psonarū oꝫ ꝙ sit fꝫ aliquē ordinē qui est ordo nature. ut Aug. dicit Unde ⁊ ordinē psonarū distinctarū. Athanasius in epla ad Serapionē cathene assimilat dicēs. Equidē sicut qui caput cathene trahit medū ⁊ aliā extremitatē trahit sic ⁊ qui in spūm blasphemat. s. tertiā psonā ⁊ in filiū mediū ⁊ in patrē extremū. i. pncipiū caput cathene tertij differēti icōfusi ordinis diuini blasphemat. Sicut ⁊ econuerso qui spūm credit ⁊ recipit deū recipit ⁊ filiū eius a quo est: sicut qui tenet vnū caput cathene ad se trahens mediū eius tenet: ⁊ per mediū aliud caput apphendit. Et ppter hoc etiā in eadem epl'a idē dicit ꝙ spūm pactū dicim⁹ terminū beatissimi ⁊ supeēntialis diuini ordinis ⁊ ꝙ infallibiliter terminat ppriū finē in se sua ipostasi: sicut ⁊ pater tenet ipsi⁹ ordinis caput ⁊ fontale principiū impncipiatus ipē. Mediū aūt extremitatum ordinis veraciter tenet fili⁹ iter patrē ⁊ spūmscm. Et paulo post. Pater a se pncipio trini ordinis diuini p mediū filiū genitū terminat ipsius ordinis finē nāli pprietate in tertio spirato spū. ¶ Cirill⁹ etiā dicit in libro thesauroꝝ. Spūmscm ex filio fm nām existētē, ⁊ ab ipso ad creaturā missum renouationē ecclesie opantē ⁊ terminū sancte trinitat existentē. Et cōcludit. si hoc ita est de⁹: ergo ex deo filio spi. sanct⁹ est. Si eni spūssanct⁹ non eēt a filio nō magis spi. sanct⁹ eēt termin⁹ trinitatis q̄ fili⁹ nec ordo trinitatis assimularet cathene fꝫ magis triangulo. Hanc etiā rōnē tangit. Ricard⁹ de scō vict. in. 4. de trini. vbi oñdit ꝙ in diuinis psonis nō pōt esse nisi vna sola psona a qua non pcedat

diuina persona:nec etiam possent esse due perso ne que sunt ab vna sola psona. Utrūqz.n. predicto ordini qui in diuinis psonis attendit repugnaret quorū vtrumqz oz poni si spūsanctus a filio nō pcederet. ☙ Hunc etiā psonarū diuinarū ordinez Cirillus in libro thesaurorū ostēdit sub alia silitudine ex auctate sacre scripture assumpta que spūsanctū digitū dei noīat in euangelio cum dicit. Si in digito dei eijcio demonia:loco cui⁹ in alio euangelio dicit:si in spū dei ꝛc. Filius aūt dr brachium patris. ysa.51. Induere fortitudinē brachium dni. Dicit ḡ sicut brachiū ꝛ manus nāliter a corpore inatum ꝛ ppagatū existit:ꝛ a manu nālit fiūt digiti:sic ita a deo patre nāliter filius brachiū ꝛ manus eius generatur:a deo ōnino:deus de deo:ꝛ ab ipso filio tanq̄ a nāli manu patris nālit pducit pcedēs spūsanctus deus digit⁹. Concludi ergo pōt q̄ spūsanctus sit a filio p rōnes vniformiter a doctorib⁹ latinis ꝛ grecis platas.

☙ Q credere spūsanctū esse a filio est de necessitate salutis.

q Uia vero inter disputantes plerūqz ɔtradictio accidit circa aliqua que nō sunt de necessitate salutis:ne aliquis opinet nō eē de necessitate fidei p quā saluamur credere spiritum sanctum eē a filio ostendēdum est p auctes doctorum grecorū hoc eē de necessitate fidei ꝛ salutis. Dicit.n. Athanasius in epla ad Serapionē. Iuxta quod mādat apls hereticū hoiem post pmaz ꝛ scdam correctionē de vita etiaz si quos videris cū helya volātes p aera ꝛ cū Petro ꝛ moyse sicco pede calcātes maria nisi spūsanctum pfiteantur deū essentialiter ex deo filio existētem sicut ꝛ filiū nāliter deum genitū eternalr ex deo patre existēte vt nos pfitemur eos nō recipias:ꝛ iteruz. Blasphemantibus ꝛ negātibus spūsanctum deuz eē de nā dei filij:nō cōices. Item Cirillus dicit in libro thesaurorū. Necessario salutis nostrum ē confiteri spūsanctum de eēntia filij existere tanq̄ ex ipso fm nām existētem. Item epiphani⁹ in li. de trinitate. Te ipm alienas a gratia dei cum nō recipis a patre filiuz:neqz spūsanctum a patre ꝛ filio dicis. Patet igit q̄ nullo modo sunt tollerandi q spūsanctum a filio pcedere negant.

☙ Q pontifex romanus est pmus ꝛ maxim⁹ inter oīes epos.

s Imilis aūt error est dicētium xpi vicarium romane ecclesie pontificē nō habere vniuersalis eccle pmatū errori dicentiuz spūsanctum a filio nō pcedere. Ipse.n. xps dei filius suam ecclam ɔsecrat:ꝛ ibi ɔsignat spūsancto quasi suo caractere ꝛ sigillo:vt ex supra positis auctoritatibus manifeste habet. Et similiter xpi vicarius suo pmatu ꝛ puidentia vniuersam ecclaz tanq̄ fidelis minister xpo subiectā cōseruat. Ostēdendum est ergo ex auctoritatibus grecorū doctorum pdictum xpi vicariū in totā ecclam xpi ptāq plenitudinem obtinere. Q .n. romanus pōtifex successor Petri:ꝛ xpi vicarius sit pmus ꝛ maximus oīum episcoporū canon cōcilij expresse ostēdit sic dicens. Ueneramur fm scripturas ꝛ canonuz diffinitionē sanctissimū antique Rome episcopum pmū esse ꝛ maximū oīum epōrum. Hoc aūt auctoritati ɔsonat sacre scripture que int apostolos Petro attribuit primū locum tā in euangelijs q̄ in actibus apostolorū. Unde dicit Cris. super Mat. sup illud accesserūt discipuli ad ihesum dicētes. Quis maior est in regno celorū:q: quoddam humanū scandalū cōceperant:quod ꝛ in se occultare iam nō poterant ꝛ tumorē cordis nō sustinebant in eo qd videbant Petrum sibi preferri ꝛ phonorari.

☙ Q idem pōtifex in totā ecclaz xpi vniuersalez plationem habet.

o Stendit etiā q̄ pdictus xpi vicarius i totam ecclam xpi vniuersalem plationez obtineat. Legit.n. in calcedonēsi cōsilio: q̄ tota synod⁹ clamauit Leoni papa. Leo sanctissimus aplicus ꝛ ycumeraycos.i. vniuersalis patriarcha p multos annos viuat:ꝛ Cris. sup Math. Filius que patris ē ꝛ ipius filij ptātez Petro vbiqz terrarum ɔcessit ꝛ hoi mortali oīum que in celo sunt dedit auctem dando eidem claues ad h: vt ecclam vbiqz terrarū amplificet. ꝛ sup Joā. in omel.55. Jacobuz localiter in loco terminat. Petrum aūt totius orbis ordinat magistrū ꝛ doctorem. Item sup actus aplorum. Petrus a filio super oēs qui filij sunt ptātez accepit nō vt moyses in gente vna sz in vniuerso orbe. Hoc etiā trahit ex auctate sacre scripture. Naz petro indistincte oues suas xps ɔmisit dicēs. Jo. vlti. Pasce oues meas. ꝛ Joā.x. Ut sit vnum ouile ꝛ vnus pastor.

☙ Q idem hz in eccla ptātis plenitudinē.

h Abetur etiā ex pdictorū doctorum auctatibus q̄ romanus pontifex habeat in ecclesia plenitudinem ptātis. Dicit Cirill⁹ patriarcha Alexandrinus in libro thesaurorū. Dicit xps accepit a patre dux ꝛ sceptruz eccle gentium ex isrl egrediens sup oēm pncipatum ꝛ ptātem super oē quodcunqz est:vt ei cuncta curuent plenissimam ptātem:sic ꝛ Petro ꝛ eius successoribus plenissime cōmisit:ꝛ etiā nulli alij q̄ Petro xpus qd suum est plenum:sz ipsi soli dedit:ꝛ infra. Pedes xpi hūmanitas est.s. ipe homo cui tota eternitas plenissimā dedit ptātem quē vnus triū assūpsit in vnitate persone:trāsiuerit ad pregi sup oēz pncipatum ꝛ ptātem vt adorēt eū oēs angeli dei quē totū dimisit p sacrm ꝛ ptātem petro et eccle eius. ꝛ Cris. dicit ad ɔsulta bulgarorū ex psona xpi loquēs. Ter te iterrogo an ames an ames an di-

[illegible] ter me trepide et timide [illegible]. Nūc aūt reductus ne credant te fratres grām et clauiū auctem amisisse: qz amas me corā ipis id tibi iā ɔfirmo qd meū est plenuz. Hoc etiā trahit aucte scripture. Nam dñs Mat. 16. vniuersaliter Petro dixit. Quodcunqz solueris sup terrā erit solutum et in celis.

¶ Q in eadē ptāte collata est petro a xpo.

Stenditur etiā q Petrus sit xpi vicarius
o et romanus pontifex Petri successor in eadem ptāte ei a xpo collata. Dicit. n. canō [illegible] calcedon. Siquis epūs [illegible] infamis [illegible] habeat [illegible] appellandi ad [illegible] antique rome: qz [illegible] Petrū Petra refugiū: et ipsi soli libera ptāte loco dei sit ius discernendi epi criminati infamiā scdm claues a dño sibi datas: et infra. Et oīa ab eo diffinita ab eo teneātur tanqz a vicario aplici throni. Item Cirillus Hiersolimitanus patriarcha dicit ex psona xpi loquens Tu cū fine et ego sine fine cuz oibus quos loco tui ponam plene et pfecte sacro et aucte cum eis ero sicut sum et tecū. et Cirillus in li. thesauroz dicit q apli in euangelijs et eplis affirmauerunt in oi doctrina Petrum eē loco dei et eius ecclam ei idem dantes locū in oi capitulo et synagoga in oi electōne et affirmatione: et infra cui. s. Petro oms iure diuino caput inclināt et pmates mundi tanqz ipsi dño ihu obediūt: et Cris. dicit ex psona filij loquēs Pasce oues meas [illegible]. Loco mei pposit[illegible] esto fratrum.

¶ Q ad eū ptinet determiare q sunt fidei.

Stenditur aūt q ad dcm pontificē ptine-
o at que fidei sunt determinare. Dicit eniz Cirillus in li. thesaurorū. Ut mēbra maneamus in capite nostro aplico throno romanoz pontificū a quo nostrum est querere qd credere et qd tenere debemus. Item marinus in epla orientalibus directa dicit. Omnes fines orbis q dnm sincere receperūt: et vbiqz terraz catholici verā fidem ɔfitentes in ecclam romanoz tanqz in solem respiciunt: et ex ipa lumē catholice et aplice fidei recipient: nec imerito. Nam Petrus legit p mo pfectā fidem esse ɔfessus dño reuelante cū dixit Mat. 16. Tu es xps filius dei viui. Uñ et eidez dñs dicit. Ego p te rogaui Petre: vt nō deficiat fides tua.

Atet etiā q ipe patriarchis platus existat
p ex h q Cirillus dicit q ipius. s. aplici throni romanoz pontificū solius est rephendere: [illegible] disponere: et loco illius ligare qui ipm edificauit: et Cris. sup actus apostolorum dixit q Petrus est vertex sanctissimus throni pastor bonus. Itē etiam h beati apli: pz ex aucte dñi dicēs Lu. 22. Tu aliquādo ɔuersus ɔfirma fratres tuos.

Stenditur etiā q subesse romano pontifi
o ci sit de necessitate salutis. Dicit eni Cirillus in li. thesau. Itaqz fratres si xpum imitamur: vt ipius oues vocē eius audiamus manētes in eccla Petri: et nō inflemur vento supbie ne forte tortuosus serpēs pter nostram ɔtentionez nos eijciat: vt Euam olim de paradiso: et Maximus in epla orientalibus directa dicit. Coadunatam et fundatā sup petrā ɔfessionis Petri dicimus vlem ecclam scdm diffinitionē saluatoris in qua necessario salutis aiaz nostraz est remanere et ei est obedire suā seruātes fidē et ɔfessionē.

Icut aūt pdicti errātes ɔ vnitatē corporis
s mistici peccāt romani pontificis ptātem plenariā abnegātes: sic ɔ puritatem sacri corporis xpi delinquunt dicentes ex azimo pane corpus xpi ɔsecrari nō posse: quod in grecoz doctoruz auctibus improbat. Dicit. n. Cris. sup illud euangelij pma die azimoz pmaz diem dicit diem iouis in quo incipiebant legis cultores pascha celebrare. i. azima comedere oi expulso fermento. Dñs g mittit discipulos suos die Jouis quā dicit euāge. pmaz diē azimoz: in qua ad vesperas saluator comedit pascha. In quo facto etiam [illegible] a pricipio [illegible] circuncisionis vsqz ad extremū diē pasce q nō erat ɔtrius diuinaz legum. Patet aūt q eēt ɔtrius si fermentato pane vsus fuiss. Patet g q xps in institutione huius sacri ex pane azimo corpus suū consecrauit. Sciendum tñ q qdam dicāt xpm puenisse diē azimoz pter passionē iminētem: et tūc fermentato eum vsum fuisse. Quod quidē ostendere nitunt ex duobus. Primo ex h q dicit Joā. 13. q ante diē festū pasce dñs cuz discipulis cenaz celebrauit in qua corpus suū ɔsecrauit: sicut apls tradit. i. Corin. xj. Uñ videt q xpus cenam celebrauit añ azimorū: et sic in ɔsecratiōe sui corporis vsus fuerit pane fermentato. Hoc etiā ɔfirmare voluit p hoc q habet Jo. 18. q feria sexta qua xps crucifixus est iudei nō intrauerunt ptorium pilati: vt nō ɔtaminarent sz māducarēt pascha. Pascha aūt dicunt azima: g ɔcludūt q cena fuit celebrata añ azima. Ad hoc autē respondet Cris. sup Jo. sup illud nō ɔtaminarent etc. Quid est h dicere: nisi: qz in alia die comederūt pascha et legē soluerunt: [illegible] desideriū in morte xpi. Xps aūt nō [illegible] diē sanctum Jouis: sz in ipo pascha comedit. Sed qz h nō ɔstat melius pōt dici: q sicut dñs mādat. exo. 12. festum azimoz. 7. diebus celebrat. Inter qs dies pma erat sancta atqz solēnis pcipue inter alias: qd erat qntadecima die mēsis. Sed qz apud iudeos solēnitates a pcedenti vespe incipiebant, ideo quartadecima die ad vesperā incipiebant comedere azima et comedebant p. 7. subsequen-

tes dicens: et ideo dicit in eadem ca. Primo mense quartadecima die mensis ad vesperā comedetis azima vsqz ad diē vicesimā primā eiusdē mensis ad vesperaz. 7. diebus fermētum nō inuenietur in domibus vestris. et eadē quartadecima die ad vesperas imolabat agnus paschal. Primus ergo dies azimorum a tribus euāgelistis. Matheo Marcho: et Luca dr̄ quartadecima die mēsis: qr ad vesperam comedebat azima: et tunc imolabat pascha. i. agnus paschalis: et hoc erat sm Jo. ante diem festum pasce. i. ante qntūdecimum diē mensis: qr erat solēnior inter oīs in quo iudei volebant comedere pascha. i. panes azimos paschales: et etiā agnum paschalē. Et sic nulla discordia inter euāgelistas existēte planū est q xp̄s ex pane azimo corpus suū ɔsecrauit in cena. Hoc etiā pz: q magis ɔgruit puritati corporis mistici. i. eccle que in hoc sacro figurat. Vñ dicit Greg. nazanzenus de pascha dñi. Celebremus dño festuz in iubilo nō in fermēto veteri malicie et nequicie: sed in azimis et sinceritatis et veritatis. Non autē pp̄ter hoc intendimus q ex fermentato hoc sacrm̄ ɔfici nō possit. Dicit. n. Greg. papa in registro. Romana ecclesia offert azimos panes pp̄terea q dñs sine vlla cōmixtione suscepit carnē: sz cetere eccle offerūt fermentatū p eo q verbū patris indutū est carne et est verus deus et verus hō. Itē et fermentū ɔmiscet farine et efficit corpus dñi nr̄i ihu xp̄i viui.

C Q est purgatoriū in quo purgant aīe a petis q nō in vita pñti purgant.

b Iminuit aūt virtus huius sacri ab hijs q purgatoriū negāt post mortē. Nam i purgatorio exītibus precipuū remediū in hoc sacro ɔfertur. Dicit. n. Greg. nicenus in sermone de defunct. Siqs in hac labili vita pctā purgare minus potuit post trāsitū hinc p purgatorii ignis ɔflationē: eiciuf magis ac magis fidelis spōsa spōso dona et hostias in passionis memoriam offert p filijs quos ipsi sponso verbo et sacramēto rei preclare genuit pena alacriter expedit: sm q pdicamus dogma veritatis seruātes: ita et credimus. Itē Theodoricus eps cyrenñ. sup illud. 1. Cori. 3. Si cuius opus arserit etc. sic dicit. Dicit aplūs q saluabit sic tanqz p ɔflatoriū ignē purgantē quicqd ierueniunt: p incautelā pterite vite: ex puluere sūtē pedū terreni sensus in quo tādiu manet qrdiu quicqd cōpulentie et terreni affect inhesit purget p quo mr̄ eccla hostias et dona pacifica deuote offert: et sic p hoc mādus inde pñs eriēs dñi sabaoth purissimus oculis imaculatus assistit.

b Hec sunt pater sanctissime que ex auctībus doctorum grecorum sm vrāam iussionē excepi: et exponēda: et ad ɔfirmationē vere fidei inducenda. Inueniūtur tn̄ inter pdictas auctes q̄dam indecētes expositiōes interpositīe: sicut q in gcs expositor transfert: fere vbiqz sermōe̅ mentalem: cū sm vsuz scripture latine ɔueniētius exponeret vbum. Et ypostasim exponit eēntialem personam quam expositorem sequens aliquando cogit incōueniens dice: sicut vbi dicit: deus trini postases. i. trinus eēntialiter psonalis. Hoc. n. est oīno erroneū q deus sit eēntialr trinus. Suffi ceret aūt p ypostasi transferre simplir psonā. Sic enī vtimur noīe psone in ɔfessione fidei: sicut greci noīe ypostasis: vt dicit Aug. Licet nō sit oīo eadem rō significādi p nomē. Inducit etiā ad laudē sanctorum patrum aliqua que modū pūr hoīs excedūt aliquos ueiamis pies fidei qd solū xp̄i est a quo sm aplm ad Heb. 2. Principiū accepit fides enarrādi. Ceteri vo pñt dici doctores vl expositores fidei nō āt pies. Inducit etiā in pncipio huius libelli quasdā auctes sacre scripture que si nude pferātur nō expsse pbant pcessionē spūssancti a filio sicut qd iducit. Spūs dñi ferebat sup aquas. Vtit etiā et ipse alicuius modis loquēdi quos in auctib sanctorum pm inuenit q sicut scriptus deū ē magis sūt reuerent i dict pm exponēdi q ab alijs vsurpandi: sicut q in diuinis psonis sit primū: scdum tertiū: cā et causatū. In suis etiā expositōibus mlt improprijs verbis et indecentibus vtit: sicut qd dicit q filius hz pprietatē geminā inter patrem et spūm: vt ita dicā subalternā p modū pdicandi: prima se hz ad pērm tanqz sbm ad pdicatum: et scda vt predicatū ad sbm: et ita ad spm̄sanctū. qd ē oīo erroneum. Item dicit q ymago in greco idez est qd entitas. scda quod oīno indecēter dicit. Item dicit q ymago nō importat origīnē qd est ɔ Aug. in li. 83. questionū. Sunt aūt forte alīis et alia in pdicto libello que vl dubia esse pñt et expositōe indigent: sed que ad fidei assertionē vtilia eē possēt ad ea que pmissa sunt: vt credo oīa pñt reduci.

C Explicit opusculum pmum sancti Tho. aquinatis ordinis pdicatorum ɔ errores grecorum ad Urbanum quartū pontificē maximum.

C Incipit opusculuz scdm beati Thome cōtinēs declarationē quorundā articulorum fidei ɔ grecos armenos et sarracenos quē scripsit ad instantiaz cantoris anthioceni. CA. I.

b Eatus Petrus apostolus q pmissionem accepit a dño vt sup eius ɔfessione fundaretur eccla ɔ quā porte inferorum pualere nō possent: vt ɔ hmōi portas inferorum eccle sibi cōmisse fides inuiolata psisteret: fideles xp̄i alloquit dicens. 1. pe. 3. Dnm xp̄m sanctificate in cordib vestris. s. per fidei firmitatem. Quo fundamento in corde collocato contra omnes impugnationes: aut irrisiones infidelium tuti esse poterimus. Unde etiā subdit.

Parati ad satisfactionem omni poscenti vos ra
tionem de ea que in vobis est spe. Fides aũt xp̃ia
na p̃ncipaliter cõsistit in ꝯfessione sancte trinita-
tis ⁊ specialiter gloriaẽ in cruce dñi nostri ihu xp̃i
Nam verbũ crucis: vt Paulus dicit p̃me Cor.
p̃mo. Et si pereuntibus stulticia sit: hijs tñ q sal
ui fiunt. i. nobis virtus dei est. Spes etiã nostra
in duobus ꝯsistit. s. in eo quod expectaẽ post mor
tem: ⁊ in auxilio dei quo in hac vita iuuamur ad
futuram beatitudinẽ per opera liberi arbitrij ꝓ
merendam. ¶ Hec ergo sunt: que vt tu asseris
ab infidelibus impugnanẽ ⁊ irridenẽ. Irridẽt .n.
sarraceni: vt tu dicis ꝙ xp̃m dei filium dicimus:
cum deus vxorẽ nõ habeat: ⁊ reputant nos insa-
nos ꝙ tres personas cõfitemur in deo etiam per
hoc existimantes nos tres deos ꝓfiteri. Irrident
etiam ꝙ xp̃m dei filium ꝓ salute humani generis
diximus crucifixum: q: si deus om̃ipotens potu-
it absq: filij sui passione genus humanum saluare
potuit sic instituere hominẽ: vt peccare nõ posset
¶ Improperant etiã christianis ꝙ in altari come
dunt deũ suum: ⁊ ꝙ corpus xp̃i si esset ita magnũ
sicut mons: iã deberet esse ꝯsumptũ. ¶ Circa sta
tum vo aĩarum post mortẽ: asseris errare grecos
⁊ armenos dicentes ꝙ aĩe post mortẽ vsq: ad di
em iudicij: nec puniunẽ: nec premianẽ sed sunt q̃
si in sequestro: q: nec penam: nec p̃mium debent
habere sine corpore. Et in sui erroris assertionez
inducunt qd̃ dñs in euangelio dicit. In domo pa
tris mei mansiones multe sunt. ¶ Circa meritũ
vo quod ex libero arbitrio depẽdet: asseris tam
sarracenos q̃ nationes alias necessitatẽ actibus
humanis imponere ex p̃scientia vl' ordinatione
diuina: dicentes ꝙ homo nõ põt mori: nec etiam
peccare: nisi sicut deus ordinauit de hoĩe: ⁊ qd̃
quelibet persona suũ euentũ habet scriptum in
fronte. Super quibus petis rõnes morales ⁊ phi
losophicas quas sarraceni recipiunt. Frustra eniz
videẽ auctoritates inducere cõtra eos qui aucto
ritates nõ recipiunt. Tue igiẽ petitioni que ex pio
desiderio videẽ ꝓcedere: vt sis iuxta aplĩcam do
ctrinam paratus ad satisfactionẽ omni poscenti
te rõnez: satisfacere volẽs aliqua facilia s̃m ꝙ mã
pateẽ sup p̃missis tibi exponã: que tñ alibi diffusi
us pertractaui.

¶ Qualiter sit disputandũ ꝯ infideles. CA. II.

D E hoc tamẽ primo admonere te volo ꝙ
in disputatõibus cõtra infideles de arti-
culis fidei nõ ad hoc conari debes: vt fidẽ
rõnibus necessarijs ꝓbes. Hoc .n. sublimitati fi-
dei derogaret: cuius veritas nõ soluz humanas
mẽtes: sed etiã angeloꝝ excedit. A nobis aũt credũ
tur quasi ab ipo deo reuelata: q: tñ qd̃ a sũma ve
ritate ꝓcedit falsum eẽ nõ põt: nec necessaria rõe
impugnari valet quod falsum nõ est: fides nostra
necessarijs rõnibus sicut ꝓbari non potest: q: hu
manam mentẽ excedit: ita improbari necessaria
rõne nõ põt ꝓpter sui veritatẽ. Ad hoc igiẽ dz tẽ
dere xp̃iani disputatoris intẽtio in articulis fidei
nõ vt fidem ꝓbet sz vt fidẽ defendat. Vñ ⁊ beat'
Petrus nõ dicit parati semp ad ꝓbationẽ: sz ad
satisfactionẽ: vt. s. rõnabiliter ostendaẽ nõ esse fal
sum qd̃ fides catholica ꝯfitetur.

¶ Qualiter in diuinis sit accipiẽda generatio. CA. III.

P Rimum igiẽ ꝯsiderandũ ẽ derisibilẽ esse
irrisionẽ quas nos irridẽt qd̃ ponim' xp̃z
filiũ dei viui quasi deus vxorẽ habuerit
Cum .n. carnales sint: nõ p̃nt nisi ea que sunt car
nis ⁊ sanguinis cogitare. Quilibet aũt sapiẽs ꝯsi
derare põt ꝙ nõ est idẽ generatiõis modus in oĩ
bus reb': sz in vnaquaq: re inueniẽ generatio s̃m
ꝓprietatẽ sue nãe. In aĩalibus quidẽ per maris ⁊
femine ꝯmixtionem. In plãtis vo ꝑ pullulationez
seu germinationẽ: atq: in alijs aliter. Deus autẽ
nõ est carnalis nãe: vt feminã requirat cui cõmi
sceatur ad ꝓlis generationẽ: sed e. spũalis nãe si
ue intellectualis. imo magis sup oẽm intellectua
lem. Est ergo in eo accipiẽda generatio s̃m ꝙ ꝯuenit
intellectuali nãe: ⁊ q̃uis intellect' dicitẽ noster ab
intellectu diuino deficiat: nõ possumus tñ aliter
loqui de intellectu diuino: nisi s̃m silitudinẽ eoꝝ
que in intellectu nostro inuenim'. Est aũt intelle
ctus noster: aliqñ quidẽ in potẽtia intelligẽs: ali
qñ in actu. Quãcunq: aũt actu intelligit quoddaz i
telligibile format: qd̃ est quedã ꝓles ipius. Vñ ⁊
mentis ꝯceptus noĩatur. Et hoc quidẽ est: qd̃ vo
ce exteriori significaẽ: vñ sicut vox significãs ver
bum exteri' dr̃: ita interior mentis ꝯceptus verbo
exteriori significatũ dr̃ verbũ intellect' seu mentis
Hic aũt mentis nr̃e ꝯceptus nõ est ipa mentis nr̃e es
sentia: sz est quoddã accidẽs ei: q: nec ipm intelli
gere nostrũ ẽ ipm esse intellect'. Alioqn nunq̃ in
tellect' eẽt qn actu intelligeret. Verbũ igiẽ nostri
intellect' s̃m quandaz silitudinẽ dici põt: vl' ꝯce
ptus: vl' ꝓles: ⁊ p̃cipue cũ intellect' seipm intelli
git: in q̃tum. s. est quedã silitudo intellectus ꝓce
dens ab intellectuali ei' virtute: sicut ⁊ fili' hz sili
tudinem p̃ris: ꝓcedẽs ab eius generatiua vtute.
Non tñ ꝓprie verbuz nr̃i intellect' põt dici ꝓles
vel filius: q: nõ est eiusdẽ nãe cuius ẽ intellect' nr̃.
Nõ aũt oẽ qd̃ ꝓcedit ab aliquo etiã si sit ei silẽ dr̃
filius: alioqn ymago sui q̃ aliquis pingit ꝓpe fili'
diceret. Sed ad hoc ꝙ sit fili' requiriẽ ꝙ ꝓcedẽs
ab altero silitudinem hẽat eius a quo ꝓcedit: ⁊ sit
eiusdẽ nãe cum eo. Quia vo in deo nõ est aliud in
telligere q̃ suũ esse ꝯñter neq: verbuz qd̃ in itelle
ctu eius ꝯcipitur est aliqd̃ accidẽs: aut aliqd alie
num ab eius nã: sz ex hoc ipso ꝙ verbũ est hz rõnem
ꝓcedentis ab altero: ⁊ vt silitudo eius cui' ẽ ver-

bum. Hoc enim in verbo nostro reperitur. Sed istud verbū dei hʒ vlteriꝰ ꝙ nō sit aliquod accñs neqꝫ aliq̄ ps dei qui ē simplex: neqꝫ aliqd alienū a diuina nā: sed quoddā cōpletū subsistens in nā diuina habens rōnem ab altero ꝑcedens. Sine hoc.n. verbū intelligi nō pōt. Hoc aūt ꝭm humane locutiōis ꝯsuetudinem nominaꝭ filius qd ꝑcedit ab alio in similitudinem eius: subsistens in eadē nā cum ipō: ꝭm igitur ꝙ diuina verbis humanis nominari pñt: verbū intellectus diuini filiū dei nominamꝰ: deū vo cuius ē verbum noīamꝰ patrem: pcessum vbi dicimꝰ esse generationē filij intellectualem: nō aūt carnalē: sicut carnales hoīes suspicanꝭ. Est aūt aliud in quo excedit pdicta filij dei generatio oēm generationē humanā: siue mālē ꝭm quā hō ex homine nascitꝭ: siue intelligibilē ꝭm quā verbū accipiꝭ in mēte humana. In vtraqꝫ.n. illud ꝙ p generationē pcedit inuenitꝭ posteriꝰ tpe eo a quo pcedit. Pater.n. nō generat statim a principio sui esse: sʒ oʒ ꝙ de imperfecto ad statū pfectū veniat in quo generare possit. Nec item statim vt generationi operā dat filius nascitꝭ. q: carnalis generatio in quadā mutatione ꝯsistit ꝛ successione. ꝭm intellectum etiam nō statim a principio homo est aptus ad intelligibiles ꝯceptus formandos: sed postq̄ ad statū pfectionis venit. Unū nō semp actu intelligit: sʒ potētia est intelligens tm̄: ꝛ post fit intelligens actu: ꝛ item desinit actu intelligere ꝛ remanet intelligēs in potētia: vł habitu tm̄. Sic ḡ verbū hoīe posteriꝰ inueniꝭ tpe ꝛ desinit aliqñ eē anteq̄ hō. Impossibile ē aūt ista duo deo ꝯuenire in quo neqꝫ imperfectio: neqꝫ mutatio locū hʒ: neqꝫ etiā exitꝰ de potentia ad actū: cum sit actus purꝰ ꝛ primus. Uerbum ḡ dei coeternū est ipsi deo. Est aūt ꝛ aliud in quo verbū nostrū differt a diuino. Intellectus.n. noster nō simul intelligit oīa: neqꝫ vnico actu: sʒ pluribus ꝛ diuersis: ꝛ iō verba intellectus nostri sunt multa: sʒ deus oīa simul intelligit: ꝛ vnico actu: q: eius intelligere nō pōt esse nisi vnū: cum sit suū eē. vñ sequitꝭ ꝙ in deo sit vnū verbum tm̄. Ulterius ē ꝯsiderāda alia drīa ꝙ.s. verbū intellectꝰ nostri nō adequat intellectꝰ virtutem: q: cū aliquid mēte ꝯcipimꝰ: adhuc possumus alia multa ꝯcipere. Unū verbū nostri intellectus imperfectū est: ꝛ in eo pōt cōpositio accidere: dum ex multis imperfectis fit vnū verbū pfectius. Sicut cū intellectꝰ ꝯcipit aliquā enunciatōem seu diffinitionē alicuius rei: sʒ verbū diuinū adequat virtutē dei: q: p suā essentiā seipm intelligit ꝛ oīa alia. vñ quāta est essentia tm̄ est verbū qd cōcipit p essentiam suā se ꝛ oīa alia intelligendo. Est ḡ pfectum simplex ꝛ equale deo: ꝛ hoc vbum dei filiū noīamus rōne iam dicta: qd eiusdē nāe cū pře et přī coeternum vnigenitū ꝛ pfectum ꝯfitemur.

¶ Qualiter in diuinis sit accipienda pcessio spūs sancti a patre ꝛ filio. CA. IIII.

Est aūt ꝯsiderandū vlterius ꝙ oēm cognitionem sequitꝭ aliqua appetitiua operatō Inter oēs aūt appetitiuas opatiōes inuenitur amor: eē principiū: quo sublato neqꝫ gaudiū erit: si adipiscitꝭ aliquis qd nō amat: neqꝫ tristitia si impediatur ab eo qd nō amat si vero amor tollatur: ꝛ p ꝯñs tolluntꝭ oēs appetitiue opationes: que quodāmodo ad tristitiā ꝛ gaudiū referunꝭ. Cum igiꝭ in deo sit pfecta cognitio: oʒ etiā in eo ponere pfectū amorē: in quo quidē pcessus ꝭm appetitiuam operationē exprimitꝭ: sicut ꝛ in verbo p opatōnem intellectꝰ. Est aūt attēdenda drīa quedā inter intellectualē opationem ꝛ appetitiuā: nā opatio intellectus: ꝛ oīs oīno cognitiua opatio cōpletur p hoc ꝙ cognoscibilia in cognoscente quodāmodo existunt. s. sensibilia in sensu: ꝛ intelligibilia in intellectu. Operatio aūt appetitiua cōpleꝭ ꝭm quēdā ordinē vel motū appetentis ad res appetitui obiectas. Ea vo que hñt occultū principiū sui motꝰ spūs nomē accipiūt: sic eni venti spūs dicunꝭ: q: eorū principiū nō apparet. Respiratio etiā arteriarū q ē motus ab intrinseco principio pcedēs: spūs nomē accepit. Unū ꝯuenienter ꝭm ꝙ diuina hūanis significari pñt: ipē diuinus amor pcedēs spūs nomen accepit: sed in nobis amor ex duplici cā pcedit: qñqꝫ quidē ex corporea ꝛ mālī nā qui ē amor imūdus: q: p eum puritas mentis turbaꝭ. Qñqꝫ aūt ex ipa ppietate nāe spūalis: sicut cū amamꝰ intelligibilia bona ꝛ que rōni ꝯueniūt: ꝛ h est amor purꝰ In deo aūt amor mālis locū nō hʒ. Conuenienter igiꝭ amorē ipius nō solū spm̄ sʒ spm̄ scm̄ vocamꝰ. vt p hoc ꝙ dr̄ sanctus: eiꝰ puritas exprimaꝭ. Manifestum ē aūt ꝙ nihil amare possumꝰ intelligibile ꝛ scō amore: nisi qd actu p intellectū ꝯcipimus Cōceptio aūt intellectꝰ est verbū: vñ oʒ ꝙ amor a verbo oriaꝭ. Uerbū aūt dei dicimꝰ esse filiū: ex quo pʒ spm̄ scm̄ esse a filio: sicut aūt diuinū intelligere est eius eē: ita etiā amare dei ē eiꝰ esse: ꝛ sicut deus semp actu intelligit: ꝛ oīa intelligēdo seipm intelligit: ita etiā se amat: ꝛ oīa amat suā bonitatē amādo. Sicut ḡ dei filius q est verbū dei: subsistens est in nā diuina ꝛ coeternus přī atqꝫ pfectus ꝛ vnicus: ita etiā h oīa de spūsancto ꝯfiteri oʒ. Ex h aūt colligere possumꝰ ꝙ cū oē qd subsistit in nā intelligēte apd nos psona dicaꝭ. apud grecos autē ypostasis: necesse ē dicere ꝙ verbū dei qd filium noīamꝰ sit quedā ypostasis seu psona: ꝛ idē de spū. sancto dici oʒ. Nulli aūt est dubiū qn deꝰ a quo vbum ꝛ amor pcedit sit res subsistens: vt etiā dici possit ypostasis vł psona. Et p hunc modū ꝯuenienter ponimꝰ in diuinis tres psonas. s. psonā přis: psonā filij: ꝛ psonā spūsancti. Has aūt tres psonas vł ypostases nō dicimus eē p essentiā diuersas: q: ut dictū est: sicut intelligē ꝛ amare dei est eius eē

ita verbum amor eius sunt ipa eẽntia dei. Qui-
quid aũt de deo absolute dĩ nõ est aliõ q̃ȝ dei eẽn-
tia. Non.n.est deus magnꝰ vl̓ potens vl̓ bonꝰ ac
cidentaliter ſȝ ꝑ essentiã suam: ⁊ tres ꝑsonas vel
ypostases nõ dicimus in diuinis distinctas ꝑ ali-
quid absolutũ: sed ꝑ solas relatões que ex ꝓcessio
ne vbi ⁊ amoris ꝓueniunt: ⁊ q: ꝓcessionẽ vbi no
minamꝰ generationẽ: ex gñatione aũt ꝓueniũt re
lationes pẽnitatis ⁊ filiatõis ꝑsonã filij a ꝑsona pa
tris distingui dicimꝰ solũmodo pẽnitate ⁊ filiatõe
oĩa cõiter ⁊ indifferenter de vtroq̧ p̃dicãtes. Si
cut.n. dicimus pr̃em verȝ deũ oĩpotentẽ eternuȝ
⁊ quecũq̧ filir dicunt̃: sic ⁊ filiũ. ⁊ eadem rõ est de
spũsancto. Quia ġ pr̃ ⁊ fi. ⁊ spi. san. nõ distingunt̃ i
nã diuinitat̃: ſȝ in relatiõibus solũ: ꝯuenienĩ tres
ꝑsonas nõ dicimus tres deos: ſȝ vnũ verȝ deum
⁊ ꝑfectum ꝯfitemur. In hoĩbus aũt iõ tres ꝑsone
tres hoĩes dicunt̃: ⁊ nõ vnus hõ: q: nã humanita
tis que cõis ẽ differenĩ ꝯuenit eis ẜm mãlez diui
sionem: que oĩno in deo locũ nõ hȝ. vñ in tribꝰ sũt
tres humanitates numero differentes: ⁊ sola rõ
humanitat̃ in eis cõis inuenit̃. In tribus aũt di-
uinis ꝑsonis nõ tres diuinitates numero differẽ-
tes: ſȝ vnã simplicẽ deitatẽ necesse est eẽ: cũ nõ sit
alia essentia vbis ⁊ amoris iõ ab eẽntia dei: ⁊ sic
nõ tres deos ſȝ vnũ deũ ꝯfitemur ꝓpter vnã sim
plicem deitatem in tribus ꝑsonis.

¶ Que fuit causa incarnationis filij dei.

CA. V.

e

X simili aũt cecitate irridẽt xp̄ianaȝ fideȝ
q: xp̄m ꝯfitemur dei filiũ mortuũ esse tã-
ti misterij ꝓfunditatẽ nõ intelligẽtes. Et
ne mors filij dei ꝑuerse intelligat̃: ꝑ̃us aliqd de fi
lij dei incarnatiõe dicere oȝ. Non.n. dicimus fi-
lium dei morti subiectũ fuisse ẜm nãm diuinã in
qua est equalis patri que est formalis oĩum vita
sed ẜm nãm nostrã quã assumpsit in vnitatẽ ꝑsõe
Ad incarnatõis ġ diuine misteriũ aliqualr cõsi-
derandũ oȝ aducere q̧ oẽ per intellectũ agẽs per
ꝯceptionem sui intellectus quã dicimus verbuȝ
opatur: vt ptȝ in edificatore ⁊ quolibet artifice: q
ẜm formã quaȝ mẽte ꝯcepit: exterius opatur: q: ġ
dei filius est ipm dei verbũ ꝯñs est vt deus oĩa ꝑ
filium fecerit. Vnaqueq̧ aũt res ꝑ eadẽ fit ⁊ repa
tur. Si.n. domus collapsa sit ꝑ formã art̃ repat̃ ꝑ
quã a p̃ncipio ꝯdita fuit. Inter creaturas ãt a dõ
ꝯditas ꝑ vbum suũ: p̃mũ gradũ tȝ creatura rõna-
lis: intm̃ q̧ oẽs alie creature ei subseruiunt: et ad
ipam ordinari vident̃: ⁊ h̊ rõnabilr: q: rõnal̓ crea
tura dñim hȝ sui actus ꝑ arbitrij libertatẽ. Cetere
vo creature nõ ex iudicio libero agunt ſȝ quadam
vi nãe mouent̃ ad agendũ. Vbiq̧ aũt qd̃ est libe
rum p̃eminet ei qd̃ est seruũ: ⁊ serui ad liberorum
famulatũ ordinant̃ ⁊ a liberis gubernantur. Lap
sus ġ rõnalis creature ẜm verã estimationẽ: ma-
gis [illegible] creature
defectus. Nec est dubiũ qn apud dei iudiciũ res
ẜm verã estimationẽ iudicent̃. Hoc ġ ꝯueniẽs ẽ
diuine sapie: vt p̃cipue lapsuȝ rõnalis creature re
pararet: magis etiã quã si celũ collaberet̃ vl̓ quic
quid aliõ in rebꝰ corporeis posset accidere. Est ãt
duplex creatura rõnalis seu intellectualis: vna a
corpe sepata: quã angelũ dicimꝰ: alia corpi iuncta
que est aĩa hoĩs. In vtraq̧ aũt lapsus accidere po
tuit: ꝓpter arbitrij libertatẽ. Dico aũt creature
rõnalis lapsum nõ vt ab esse deficiat: ſȝ ẜm q̧ de
ficit a rectitudine voluntat̃. Lapsus.n. seu defe-
ctus p̃cipue attẽdit̃ ẜm id quo opatur: sicut artifi
ceȝ errare dicimus si in arte deficiat qua dȝ opa-
ri: ⁊ rem nãlem deficiẽtem dicimꝰ: ⁊ collapsaȝ si
corrumpat̃ virtꝰ eius nãlis ꝑ quaȝ agit: puta si in
planta vis geminãdi deficiat. aut in terra vis fru
ctificandi. Id aũt ꝑ qd̃ opatur rõnalis creatura ẽ
voluntas in qua ꝯsistit libertas arbitrij. Lapsus
ġ rõnalis creature est ẜm q̧ deficit a rectitudine
voluntat̃: qd̃ fit ꝑ pctm̃. Defectuȝ ġ pcti q nihil ẽ
aliud q̃ȝ ꝑuersus volũtat̃ p̃cipue deo ꝯuẽit remo
uere: ⁊ h̓ per vbum suũ quo vniuersã ꝯdidit crea
turas. Angelorȝ aũt pctm̃ remediũ hẽre nõ potuit
q: ẜm imutabilitatẽ sue nãe ipenitibiles sũt ab eo
in qd̃ semel ꝯuertunt̃. Hoĩes aũt ẜm ꝯditiõeȝ sue
nãe hñt mutabilẽ volũtatẽ: vt nõ solũ diuersa pos
sint eligẽ: vl̓ bona: vl̓ mala: ſȝ etiã postq̃ȝ vnũ ele
gerunt. pñt ab illo resipiscere ⁊ ad aliud ꝯuerti. ⁊
hec volubilitas voluntat̃ in hoĩe maneat q̃ȝdiu
corpi vnit̃ varietati sbo. Cum aũt aĩa a corpe fue
rit sepata eandẽ imutabilitatẽ volũtat̃ hẽbit quã
nãlr angelus hȝ. Vñ ⁊ post mortẽ aĩa ipenitibilis
est: nec põt de bono ad malũ ꝯuerti: nec de malo
ad bonũ: sic ġ ad dei bonitatẽ ꝑtinuit vt ꝑ filiũ suũ
nãm humanã collapsaȝ repararet. Modus aũt re
patõis talis eẽ debuit: q̧ ⁊ nãe repande ꝯueniret
⁊ morbo. Nãe dico repande: q: cũ hõ sit rõnalis
nãe libero arbitrio p̃dictus nõ ex necessitate exte
rioris virtut̃: ſȝ ẜm ꝓpriã voluntatẽ ad statũ recti
tudinis reuocãdus fuit. Morbo etiã: q: cuȝ mor
bus ꝑuersitate voluntat̃ ꝯsisteret: optuit q: volũ-
tas ad rectitudinẽ reduceret̃. Volũtat̃ aũt hũma
ne rectitudo ꝯsistit in ordinatiõe amoris q est p̃n-
cipalis affectio. Ordinatꝰ aũt amor ẽ: vt deũ sup
oĩa diligamꝰ quasi summũ bonũ: ⁊ vt ipm refera
mus oĩa q̃ amamꝰ tanq̃ȝ in vltimũ finẽ: ⁊ vt i aliis
amãdis seruet̃ debitꝰ ordo: vt. s. corpalia spũalibꝰ
postponamꝰ. Ad ꝓuocandũ aũt nr̃am amoreȝ in
deũ nihil magis valere potuit q̃ȝ q̧ vbũ dei ꝑ qd̃
oĩa facta sũt ad repationẽ nãe nr̃e eã assumeret vt
idẽ eẽt ⁊ deꝰ ⁊ hõ. Primo quidẽ: q: ex h̓ maxime
demõstrat̃ q̃ȝtũ deus diligat hoĩem q̧ ꝓ eiꝰ salu
te hõ fieri voluit: nec est aliqd qd̃ ad amãdũ ma-
gis ꝓuocet q̃ȝ q̧ aliq se cognoscat amari. Deĩde ⁊

hō hēs intellectū ⁊ affectū corpalia depressꝰ ad ea
que supra se sunt de facili eleuari nō poterat. Faci
le aūt ē hoi cuilibet vt alium hoiem diligat ⁊ cogitat
sꝫ ꝯsiderare diuinā altitudinē ⁊ in eā ferri p debi
tum amoris affectū nō ē oim hoium: sꝫ eoꝝ q p dei
auxiliū cū magno studio ⁊ labore a corpalibꝰ ad spūa
lia subleuant: vt g oibꝰ pateret via ad deū voluit
deus hō fieri vt etiā paruuli deū cogitare ⁊ amare
possent quasi silem sibi: ⁊ sic p id qđ cape pñt pau
latim pficerēt ad pfectū. Per hoc etiā q deꝰ factus
est hō spēs dat hoi vt puenire possit ad pfecte bti
tudinis pticipationē quā solꝰ deꝰ nālr hꝫ. Hō.n. su
am infirmitatē cognoscēs si ei pmitteret q ad btitu-
dinē perueniret: cuiꝰ vix angeli sūt capaces: q.s. in vi
sione dei ⁊ fruitiōe ꝯsistit: vix hoc sperare posset: nisi
ex alia pte sibi dignitas nāe hūane ostenderet quaꝫ
tanti estimat deꝰ: vt p eius salute fieri hō voluerit
⁊ sic p hoc q deꝰ factꝰ ē hō spem nobis dedit: ⁊ et hō
posset puenire ad hoc q vniret deo p beatā fruitōꝫ
Valet et hoi sue cognitio dignitatis ex hoc q deꝰ hūa
nā nām assūpsit ad hoc q effectuꝫ suū nulli creature
subiiceret: neqꝫ demones aut quascūqꝫ creaturas
colēdo p ydolatriā: neqꝫ corpalibus creaturis se
subdēdo p inordinatū affectū. Indignū.n.ē vt cū
hō sit tante dignitatis sm estimationē diuinā: ⁊ ita
deo ppinquus sit vt deus hō fieri voluerit: q hō
rebus inferioribus deo inordinate se subiiciat.

¶ Qualr sit intelligēdū hoc q dr deꝰ fcūs est hō. C.VI.

c Um aūt dicimꝰ deū hoiem fieri nemo exi
stimet hoc sic accipiēdū eē: vt deꝰ ꝯuertat in
hoiem: sicut aer fit ignis cū in ignē ꝯuertit.
Immutabilis ē.n. dei nā: corporea aūt sūt que inui
cem ꝯuertunt. Spūalis aūt nā in nām corporeaꝫ
nō ꝯuertit: sꝫ pōt ei aliqualr vniri pp efficatiam
sue virtutis: sicut aīa vnit corpi ⁊ sꝫ hūana nā ex aīa
ꝯstet ⁊ corpore: aīa aūt nō corpore sed spūalis nāe
sit. eis tm̄ creatura spūalis distet a simplicitate di
uina multo amplius q̄ꝫ corporea creatura a sim-
plicitate spūalis nāe. Sicut ergo spūalis nā vnitur
corpori p efficaciā sue virtutis: ita ⁊ deus pōt vni-
ri tam spūali q̄ꝫ corpali. ⁊ sm hunc modū dicimꝰ
deū nāe humane fuisse vnitū. Est aūt attendēdū
q vnūquodqꝫ maxie vr eē illud qđ inuenit in eo
eē pncipiū. Oīa aūt alia vident ei qđ ē pncipiū
adherere: ⁊ ab eo quodāmō assumi inquātū id qđ ē
pncipiū aliis vtit sm suā dispōneꝫ: qđ quidē pꝫ nō
solū in ordinatōe ciuili in qua pncipes ciuitatꝫ q̄si
tota ciuitas eē vident. ⁊ aliis vtunt sm suā dispō
nem: vt sibi adherētibꝰ mēbris: sꝫ etiā in aduna-
tiōe nāli. Licet.n. hō nālr ꝯstet ex aīa ⁊ corpe: pn-
cipalius tm̄ vr hō eē aīa q̄ꝫ corpꝰ qđ aie adheret: et
quo aīa vtit ad opatiōes aie ꝯueniētes. Sic ḡ ⁊ i
vnione dei ad creaturā nō trahit deitas ad hūa-
nam nām: sed humana nā a deo assumit nō qui-
dem vt ꝯuertat in deum: sed vt deo adhereat.

⁊ sunt quodāmō aīa ⁊ corpꝰ sic assūpta aīa ⁊ corpꝰ
ipsius dei sunt pre ceteris corporis assūpte ab aīa s̄t quodā
mō ipsius aīe mēbra. Est tm̄ in hoc aliqua differē-
tia attendēda. Nam aīa lꝫ sit pfectio corpore nō
tū totā pfectionē in se possidet humane nāe. Vnde
corpus sic ei aduenit: vt ex corpe ⁊ aīa: vna cōple
atur humana nā: cuius quedā ptes sunt aīa ⁊ cor-
pus: sꝫ deus ita est in nā sua pfectꝰ: vt plenitudi
ni nāe ipsius nihil adici possit. Vñ cum nā diuina
nō pōt sic vniri altera nā: vt ex vtraqꝫ vna cōsti-
tuatur nā cōis: sic enim nā diuina pars esset illius
nāe cōmunis: qđ repugnat pfectioni diuine nāe
Nam oīs pars impfecta est: deus ergo dei vbuꝫ
sic humanā nām assumpsit que ex aīa ꝯstat ⁊ cor-
pore: vt tm̄ nec altera transiret in alteram: nec ex
duabus vna nā ꝯstaret: sꝫ post vnionē due nāe di
stincte remanerēt q̄ntum ad pprietates nāe. Est
aūt rursus ꝯsiderandū q cuꝫ spūalis nā corpore
vniat p spūalem virtutē: q̄nto fuerit maior virtus
spūalis nāe. tanto pfectius ⁊ firmius sibi nām infe-
riorē assumit. Est aūt virtus dei infinita: cui omnis
creatura subiicit: ⁊ vnaquaqꝫ vtit p suo arbitrio.
Non aūt eis vteret: nisi aliquo mō p efficaciā sue
virtutis vniret eis. Tanto aūt alicui nāe pfectius
vnit: q̄nto in eo magis suā virtutē exercet. Inter
oēs siquidē creaturas virtutē suā exercet q̄ntum
ad hoc q oibus eē largit: ⁊ ad pprias opationes
mouet. ⁊ sm hoc quodam cōi modo in omnibus
rebus dicit esse. Sed specialiori quodāmodo v-
tutem suam exercet in mētibus sanctis: quas nō
solum in esse ꝯseruat ⁊ ad operandū mouet sicut
alias creaturas: sed etiam eas conuertit ad se co
gnoscēdum ⁊ amādum. Vnde etiam sic in sanctꝫ
mētibus specialiter dicit habitare: ⁊ mētes san-
cte deo plene esse dicunt: quia ḡ sm quātitateꝫ v
tutis quam deus exercet in creaturā magis ⁊ mi
nus dicitur creature vniri: patet q cum efficacia
diuine virtutis humano intellectu comprehen-
di nō possit: sublimiori modo deus pōt creature
vniri q̄ꝫ intellectus humanꝰ capere possit. Quo
dam ergo incōprehēsibili ⁊ inefficabili modo di
cimus deū vnitum esse humane nature in xp̄o nō
solū p inhabitationē: sicut in aliis sanctis: sꝫ quo-
dāmodo singulari: ita q humana natura est que
dam filii dei nā: vt filiꝰ dei qui ab eterno hꝫ nām
diuinam a pře: ex tpore p assumptionē mirabilē
habeat humanaꝫ nām ex genere nostro: ⁊ sic que
libet partes humane nature ipsius filii dei dici
possunt deus: et quicquid agit vel patitur queli-
bet pars nāe humāe in filio dei: pōt attribui vnige-
nito dei verbo. Unde nō incōuenienter dicimus
aīam ⁊ corpus esse filii dei: sed ⁊ oculos ⁊ manus
⁊ q filius dei corporaliter videat per oculi visio
nem: ⁊ audit p auris auditum: ⁊ sic de aliis. que
partibus aīe vel corpis cōuenire pñt. Minus aūt

admirabilis vnionis nullū ɔueniēti⁹ exemplū in
ueniri pōt: q̄ȝ vnio corpis ⁊ aīe rōnalis. Est etiā ñ
incōueniēs exēplū de hoc ꝙ verbū nostrū in corde
manet abscōditū ⁊ sensibile fit ꝑ assūptionē vocis
⁊ scripture. Sed tñ hec exempla a p̄dicta vniōis
repñtatiōe deficiūt. sicut ⁊ cetera exempla hūana
a rebus dīnis. Nā neqȝ deitas sic vnit hūane na
ture vt sit ps alicuius nature: neqȝ sic vnit hūane
nature vt solū significet per eā sicut verbū cordis
significat per vocē aut scripturā: sed sic vt veracit
filius dei habeat nām hūanā ⁊ hō dicat. Patet ḡ
ꝙ nō dicim⁹ deū vnitū esse nature corporee vt sit
v̄tus corpe ad modū mālium ⁊ corpaliū virtutū
q: nec intellect⁹ aīe corpi vnite sic est virt⁹ in cor
pore. Multo min⁹ ergo dei verbū qd ineffabilit
⁊ sublimiori mō sibi nām hūanā assumpsit. Pa
tet etiā fm p̄missa ꝙ filius dei ⁊ diuinā nāȝ habet
⁊ hūanā: vnā ab eterno aliā ex tpe per assumptio
nē. Cōtigit aūt ab eodem plura haberi fm diuer
sos modos. in quib⁹ tñ oīb⁹ semp qd ē principali⁹
habere dicit. qd aūt min⁹ principale haberi. Ha
bet enī totū multas ptes vt homo man⁹ ⁊ pedes
Non aūt dicim⁹ ecōuerso ꝙ man⁹ vel pedes ha
beāt hoīem. Habet etiā vnū subiectū multa acci
dentia sicut pomū colorē ⁊ odorem nō ecōuerso.
Habȝ etiā hō aliq̄ exteriora sicut possessiōes ⁊ ve
stes nō ecōuerso. In solis aūt illis que sūt ptes ali
cui⁹ vni⁹ eēntiales. aliqñ aliqd dicit habere ⁊ ha
beri: vt aīa corp⁹ ⁊ corp⁹ aīam. Et sili modo q̄ȝ tñ vir ⁊
vxor in mrīmonio cōiūgūtur dicit vir hrē vxorē
⁊ vxor virū. Et similiter in his que per relationē
vniūtur sicut dicim⁹ ꝙ pater habet filiū ⁊ fili⁹ pa
trez. Si ergo sic vniret deus hūane nature sicut
aīa corpi vt ex his ɔstitueret vna natura cōis pos
set dici ꝙ deus hȝ naturā hūanaȝ ⁊ hūana natura
habet deū sicut aīa habet corp⁹ ⁊ ecōuerso. Sed
q: ex diuina ⁊ hūana natura nō pōt ɔstitui vna na
tura ꝓpter perfectionē dine vt dictū est. ⁊ tñ in p̄
dicta vnione principali⁹ est qd est ex pte dei ma-
nifeste ɔsequit ꝙ ex pte dei accipi oꝫ id qd habet
nām hūanā. Illud aūt ꝙ per aliquā naturaȝ dicit
esse: dicit esse suppositū vel ipostasis nature illi⁹
sicut qd hȝ nām equi dicit esse ipostasis vel sup
positū nature equine. Et si sit natura itellectualis
que habet talis ipostasis dicit psona. Sicut dici
mus Petrū esse personā qui naturā hūanā habet
que est intellectualis natura. Cū ergo fili⁹ dei vni
genitū dei verbū per assūptionē habeat hūanam
nām vt dictū est: sequit ꝙ sit ipostasis vel suppo-
situ vel psona hūane nature. Et cū ab eterno ha-
beat dinā nām nō per modū ɔpositiōis sȝ simpli
cis idēptitatis. dicit etiā ipostasis vl persona di
uine nature. scdm tñ ꝙ diuina verbis hūanis ex
primi possunt. Ipm ergo vnigenitū dei verbum
est ipostasis vel psona duaȝ nārū diuine. s. ⁊ hūa
ne in duab⁹ naturis subsistēs. ¶ Si qs aūt obijci
at ꝙ hūana natura etiā in xp̄o nō sit accidēs sȝ sub
stātia quedā. nō aūt vlis sȝ pticularis q̄ ipostasis
dicit: videt cōseq ꝙ ipsa hūana nā in xp̄o iposta-
sis q̄dā sit p̄ter ipostasim dei v̄bi: ⁊ sic in xp̄o erūt
due ipostases. Cōsiderare debet qui sic obijcit ꝙ
nō oīs s̄ba pticularis ipostasis dicit sed solū illa q̄
ab aliquo p̄ncipaliori non habet. Man⁹. n. hoīs
s̄ba est quedā particularis nō tñ pōt dici ipostasis
nec persona: q: habet a p̄ncipaliori qd ē hō. Alio
quin in quouis hoīe eēnt tot ipostases vel psone:
quot mēbra vel ptes. Hūana ergo nā in xp̄o nō ē
accñs sed substātia nō vlis sed particularis: nec
tñ ipostasis dici pōt: q: assumit a p̄ncipaliori. s. a
dei v̄bo. Sic ergo xp̄s est vn⁹ ꝓpter persone vel
ipostasis vnitatē nec pōt dici eē duo. Sed ꝓprie
dicit ꝙ habet duas nās. Et licet diuina nā p̄dice
tur de ipostasi xp̄i que est ipostasis verbi dei qd ē
eius eēntia: tñ humana natura nō pōt p̄dicari de
in abstracto sicut nec de aliquo hñte humanā na
turā. Sicut enī nō possum⁹ dicere ꝙ petrus ē hu-
mana natura: sed ꝙ est homo in q̄ȝtū hȝ humanā
nām: ita nec possum⁹ dicere ꝙ dei verbū sit hūa
na natura: sed ꝙ habet hūanā nām assūptā ⁊ ex h
dicit homo. Utraqȝ ergo natura p̄dicat de ver-
bo dei: sed vna in cōcreto tm̄. s. hūana. vt cū dici
mus fili⁹ dei est homo. dīna vero natura ⁊ in ab-
stracto ⁊ in cōcreto dici pōt vt ꝙ verbū dei est di
uina eēntia vel natura ⁊ ꝙ est deus. Cū aūt deus
sit hñs diuinā nām: ⁊ homo sit hñs humanā nām
ꝑ hec duo noīa significātur due nature habite. sed
vnus hñs vtrāqȝ. Et cū hñs nām sit ipostasis: si
cut in noīe dei intelligit ipostasis verbi dei: ita in
noīe hoīs intelligitur verbuȝ dei fm ꝙ attribuit
xp̄o. Et sic pȝ ꝙ per hoc ꝙ dicim⁹ deuȝ xp̄m ⁊ ho-
minē nō dicim⁹ eum esse duo: sed vnū in duabus
naturis. Quia v̄o ea q̄ ɔueniūt nature attribui pñt
ipostasi illius nature. ipostasis aūt tam hūane na
ture q̄ȝ diuine includit tā in noīe significāte dīnā
naturā q̄ȝ in noīe significāte hūanā qd est eadē ipo
stasis hñs vtrāqȝ nām: cōsequēs est vt tam hūana
q̄ȝ diuina p̄dicētur de illa ipostasi: seu fm ꝙ inclu
ditur in noīe significāte diuinā nām: seu fm ꝙ in-
cludit in noīe significāte hūanā. Possum⁹ enī di-
cere ꝙ deus v̄bū dei est ɔcept⁹ ⁊ natus de virgie
passus mortu⁹ ⁊ sepultus. attribuētes ipostasi v̄bi
hūana ꝓpter hūanā nām: ⁊ ecōuerso possum⁹ di-
cere ꝙ hō ille est vnū cū patre: ⁊ ꝙ est ab eterno ⁊
ꝙ creauit mūdū ꝓpter diuinā nām. In his ḡ tam
diuersis de xp̄o p̄dicādis distinctio inuenit si cōsi
deret scdm ꝙ illa de xp̄o dicūt. Quedā enī dicūt
fm hūanā nām. q̄dā fm diuinā. Si aūt ɔsideret
de quo dicūtur indistincte ꝓferūtur. q: eadē ē ipo
stasis de qua ⁊ dīna ⁊ hūana dicūtur: vt si dicaȝ ꝙ
idē est hō qui videt ⁊ audit sȝ nō fm idē. Uidet. n.

ſm oculos ⁊ audit ſm aures. Idē etiā eſt pomū qḋ videt̄ ⁊ odorat̄: hoc q̄dē colore: illud aūt odore: rōne cui⁹ dicere poſſum⁹ ꝙ videns audit: ⁊ audiēs videt: ⁊ viſum odorat̄ ⁊ odoratū videtur. Et ſic dicere poſſum⁹ ꝙ de⁹ naſcit̄ de virgine ꝓpter hūanā naturā: homo ille eſt etern⁹ ꝓp dinā.

¶ Qualiter ſit accipiēdū qḋ dicit̄ verbū dei paſſum ⁊c. CA.VII.

Ex ꝯſideratiōe ḡ p̄miſſoꝝ ſatis appere pōt iā nihil incōueniēs ſequi ex eo qḋ dictū ē ꝙ vnigenitū dei vbū paſſum ⁊ mortuū cōfitemur. Nō eni hec ei attribuim⁹ ſm nām dinā ſed ſm humanā quā ꝓ nr̄a ſalute in vnitatē pſōe aſſumpſit. Si qs aūt obijciat ꝙ deus cū ſit oīpotēs alio mō poterat hūanū genus ſaluare q̄z ꝑ vnigeniti ſui mortē: ꝯſiderare deb3 qui hoc obijcit ꝙ in factis dei cōſiderādū eſt qd ꝯueniēter fieri potuit etiā ſi alio mō illud deus facere potuiſſ3. alioquin oīa eius opa ſtis rō irritabit. Si eni cōſideret̄ q̄re de⁹ fecerit celū tāte q̄titatꝭ ⁊ q̄re ꝓdiderit in tali numero ſtellas ſapiēter cogitanti occurret ſm ꝙ ſic ꝯueniēter fieri potuit: licet aliter facere potuerit. Dico aūt hec ſcđm ꝙ credim⁹ totā nāe diſpōnē ⁊ humanos act⁹ diuine ꝓuidētie eſſe ſubiectos. Hac eni credulitate ſublata: oīs diuinitatis cultus excludit̄. Suſcepim⁹ aūt p̄ſtem diſputationē ad eos qui ſe dei cultores dicūt: ſeu ſint ſarraceni ſeu xp̄iani ſeu iudei. Ad eos aūt qui oīa ex neceſſitate ꝓuenire dicūt a deo: copioſius a nobis alibi diſputatū ē. ¶ Si aliqs ergo ꝯueniētiā paſſionis ⁊ mortis xp̄i pia intētione cōſideret tantā ſcie ꝓfūditatē inueniet: vt ſemꝑ aliq̄ cogitāti plura ⁊ maiora ſemꝑ occurrāt: ita ꝙ expiri poſſit vex eē qḋ Apl's dicit .i. Cor. i. Nos p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū. iudeis quidē ſcādalū. gētib⁹ vō ſtulticiā. ipſis aūt vocatis iudeis atqꝫ grecis. Xp̄m dei virtutē ⁊ dei ſapiam. Et iterū. Qḋ ſtultū eſt dei ſapiētius eſt hoib⁹. Primo ergo ꝯſiderādū occurrit ꝙ xp̄s humanā nām aſſumpſit ad lapſū3 hoīs repandū vt dixim⁹. Ea ergo oportuit xp̄m pati ⁊ agere ſ3 hūanā nām: ꝑ q̄ remediū adhiberi poſſet contra peccatum. Peccatū aūt hoīs in hoc cōſiſtit ꝙ hō corꝑalibus adherendo ſpūalia bona ꝑtermittat. Hoc ḡ decuit dei filiū in aſſumpta hoīs nā oſtēdere ꝑ ea que fecit ⁊ paſſus eſt: vt hoīes tꝑalia bona vel mala ꝓ nihilo ducerēt: ne ab eoꝝ inordinato affectu ipediti ſpūalib⁹ min⁹ dediti eēnt. Vn̄ xp̄s paupes parētes elegit: ⁊ tn̄ virtute ꝑfectos: ne qs de ſola carnis nobilitate ⁊ parētū diuitijs gl'ietur. Pauperē vitā geſſit: vt diuitias doceret cōtēnere. Priuat⁹ abſqꝫ dignitate vixit: vt hoīes ab inordinato hoꝝ appetitu reuocaret. Laborē ſitim: famē: ⁊ corꝑis flagella ſuſtinuit ne hoīes voluptatib⁹ ⁊ delicijs intēti: ꝓpter aſꝑitates hui⁹ vite retraherētur a bono virtutis. Ad extremū3 ſuſtinuit mortē ne ꝓpter mortis timorē aliqs veritatem desereret. Et ne aliqs ꝓ veritate vituperabilē3 mortē timeret: exprobratiſſimū gen⁹ mortis elegit. ſ. crucis. Sic quoqꝫ ꝯueniēs fuit filiū3 dei hominē factū mortē pati vt ſui exēplo hoīes ꝓuocaret ad vtutē: vt ſic verū ſit qḋ petr⁹ dicit .i. Pe. 2. Xp̄s paſſus eſt ꝓ nobis: vobis relinquēs exemplū vt ſeq̄mini veſtigia ei⁹. ¶ Deinde q: hoīb⁹ ad ſalutē neceſſaria eſt nō ſolū ꝯuerſatio recta ꝑ quā vitant̄ pctā: ſ3 etiā cognitio veritatis ꝑ quā vitant̄ errores ad repatiōnē hūani generis neceſſariū3 fuit vt vnigenitū dei vbū nām hūanā aſſumēs i certa veritatis cognitiōe firmaret vitatē. Ueritati aūt q̄ docet̄ ꝑ hoīe3 nō oīno firma credulitas adhibetur: q: hō decipi ⁊ decipe pōt: ſ3 a ſolo deo abſqꝫ oī dubitatiōe vitatiſ cognitio cōfirmat̄. Sic ḡ oportuit dei filiū hoīem factū doctrinā dīne vitatꝭ hoībus ꝓponere: vt oſtēderet hāc diuit⁹ nō hūanitus eſſe. Et hoc oſtēdit i miraculoꝝ mltitudine. Operāti eni ea que ſol⁹ de⁹ facere pōt: puta mortuos ſuſcitādo: cecos illuminādo ⁊c. credēdū erat vt ꝑ deū loq̄ret̄. S3 q: miracula ei⁹ p̄ntes qui aderāt videre potuerūt: ne a poſteris crederēt̄ ꝯficta cōtra h̄ dina ſapia remediū exhibuit ꝑ xp̄i infirmitatē. Si eni vixiſſet diues potēs ⁊ in magna dignitate cōſtitut⁹ credi potuiſſet ꝙ doctrina ei⁹ ⁊ miracula fauore hoīum ⁊ ꝑ ptāte hūana fuiſſent recepta. Et iō vt palā fieret op⁹ dīne vtutꝭ oīa abiecta ⁊ infima in mūdo elegit: pauperē matrē ⁊ vitā inopem: diſcipulos ⁊ nūtios ydiotas reprobari ⁊ cōdēnari vſqꝫ ad mortē a magnatib⁹ mūdi vt māifeſte appareret ꝙ ſuſceptio miracloꝝ eiuſqꝫ doctrine nō hūane potētie ſ3 dīne attribuēda ſit. Vn̄ ⁊ i his q̄ fecit vel paſſus eſt fil⁹ ꝯiūgebāt̄ ⁊ hūana iſirmitas ⁊ dīna ptās. In natiuitate. n. pānis inuolut⁹ in p̄ſepio ponit̄: ſ3 ab angelis collaudat̄ ⁊ a magis ſtella duce adoratur. Tēptatur a diabolo ſ3 ei miniſtratur ab angelis. Uiuit inops ⁊ mendicus ſed mortuos ſuſcitat ⁊ cecos illuminat. Morit̄ affixus patibulo ānumerat̄ latronib⁹: ſed i ei⁹ morte ſol obſcurat̄. terra tremuit: frangūt̄ lapides: apīunt̄ monumēta: ⁊ mortuoꝝ corꝑa ſuſcitāt̄. Si qs ergo ex talib⁹ inicijs tn̄ fructū videat ꝯſecutū. ſ. ꝯuerſionē fere toti⁹ mūdi ad xp̄m: ⁊ vlterius alia ſigna q̄rat ad credēdū duriorꝫ lapide cēſeri pōt: cū in morte ei⁹ ⁊ petre ſciſſe ſint. Hinc eſt ꝙ apl's .i. Cor. i. dicit. Verbū3 crucis pereuntib⁹ ſtulticia eſt. his aūt q ſalui fiūt .i. nobiſ virt⁹ dei eſt. Eſt aūt circa h̄ aliud ꝯſiderādū: ꝙ ſm eādē rōnē ꝓuidētie q̄ in ſeipſo dei fili⁹ hō fact⁹ infirma pati voluit: etiā ſuos diſcipulos quos hūane ſalutis miniſtros iſtituit voluit in mūdo eē abiectos. Unde nō elegit lr̄atos ⁊ nobiles: ſ3 illitteratos ⁊ ignobiles pauperes. ſ. piſcatores ⁊ eos mittēs ad ſalutē hoīum ꝓcurādā iuſſit paupꝑtatē ſeruare ⁊ ꝑſecutiōes ⁊ ob-

ppⁱa pati ⁊ mortē etiā ꝓ veritate subire: ne eorū ꝑdicatio ad aliqͦd terrenū cōmodū ꝯposita videretur: ⁊ ne salus mūdi ascriberet̄ hūane sapie aut virtuti: sꝫ solū diuine. Vñ nec in eis defuit virtus diuina mirabilia operans. q tñ ꝺm mūdū videbāt̄ abiecti. Hoc aūt necessariū erat reparatiōi hūane vt hoīes discerēt ne de seipsis supbe ꝯsiderent sed de deo. Hoc eni ad pfectionē hūane iusticie requirit̄ vt hō totaliter se deo subiiciat: a quo etiā oīa bona ꝯsequi speret adipiscī dari ⁊ adepta recognoscat. Ad hoīa igit̄ ꝑñtia hui⁹ mūdi ꝯtēnēda ⁊ aduersa q̄libꝫ tollerāda vsqꝫ ad mortē nullo mō meli⁹ ei⁹ discipuli potuerūt institui q̄ꝫ ꝑ passionē ⁊ mortem xp̄i. Vñ ⁊ ipse eis dicebat. Jo.15. Si me ꝑsecuti sunt ⁊ vos ꝑsequent̄. ¶ Deinde ꝯsiderādū est q̄ h̄ hꝫ ordo iusticie vt ꝑ pctō pena infligat̄. Apparet eniꝫ in hūanis iudiciis q̄ ea q̄ iniuste facta sūt ad iusticiā reducūtur dū tollit̄ ab eo q aliena capiēs plus hꝫ q̄ꝫ debeat: subtrahit qͦd pl⁹ hꝫ: ⁊ dat ei q minus hēbat. Quicūqꝫ aūt peccat pl⁹ sue volūtati indulget q̄ꝫ debeat. Vñ.n. volūtatē suā ipleat transgredit̄ ordinē rōnis ⁊ legis diuine. Ad hoc igit̄ q̄ ad iusticie ordinē reducat̄: oꝫ q̄ volūtati subtrahat̄ de eo q̄ vult: qͦd fit dū punit̄ vl ꝑ subtractionē bonorū q̄ vellꝫ h̄re: vl ꝑ illationē maloꝝ q̄ pati recusat. Hec ergo reintegratio iusticie ꝑ penaꝫ: qñqꝫ fit ꝑ volūtatē ei⁹ q punit̄ dū ipsemet sibimet penā imponit vt ad iusticiā redeat. qñqꝫ vͦo fit eo inuito: ⁊ tūc qdē ipse ad iusticiaꝫ nō redeunt sꝫ in eo iplet̄ iusticia. Erat aūt totū hūanū gen⁹ pctō sbm. Ad h̄ ğ q̄ ad statū iusticie reduceret̄: oportebat inueniri penā quā hō sibipͥ assumeret ad iplēdū diuine iusticie ordinē. Null⁹ aūt hō pur⁹ tante eē poterat q posset satisfacere sufficiēter deo penā volūtariaꝫ aliquā assumēdo: etiā ꝑ pctō ꝓprio: nedū ꝑ pctō vniuersoꝝ. Cū eni hō peccat legeꝫ dei trāsgredit̄. Et sic q̄tū ē in se iniuriā deo facit q est maiestatis infinite. Tāto āt ē maior iniuria q̄to maior ē is i quē ꝯmittit̄. Patet.n. q̄ maior iniuria reputat̄ si qs ꝑcutiat̄ militē q̄ꝫ si rusticū ⁊ adhuc maior si regē vl ꝑncipē. Habet ğ pctm̄ ꝯtra legē dei ꝯmissū quodāmō iniuriā ifinitā. Sꝫ rursus ꝯsiderādū ē q̄ ꝺꝫ dignitatē satisfaciēti et satisfactio pōderat̄. Unū eni vbū depcatoriū a rege ꝓlatū ꝓ satisfactiōe iniurie maior satisfactio reputat̄ q̄ꝫ si eo inferior vl genua flecteret vl aliā q̄tūlibꝫ humiliationē ostēderet ad satisfaciēdū passo iniuriā. Null⁹ aūt hō pur⁹ erat ifinite dignitatis: cui⁹ satisfactio posset eē cōdigna ꝯtra dei iniuriā. Oportuit igit̄ vt eēt aliqs hō infinite dignitatis q penā subiret ꝓ oīb⁹: ⁊ sic cōdigne satisfaceret ꝓ toti⁹ mūdi peccatis. Ad h̄ ğ vnigenitū dei vbū ver⁹ de⁹ ⁊ dei fili⁹ nāam hūanā assūpsit: ⁊ i ea mortē pati voluit vt totū gen⁹ hūanū ꝓ pctō satisfaciēdo purgaret. Vñ ⁊ petr⁹ dicit.1.pe.3. xp̄s semel ꝓ peccatis nr̄is mortu⁹ ē iust⁹ ꝓ iniustis ⁊c̄. Nō ğ vt opinant̄ ꝯueniēs fuit q̄ deus sine satisfactiōe sua hūana pctā purgaret: neqꝫ etiā q̄ hoīeꝫ nō permitteret cadere in pctm̄. Primū.n. repugnaret ordini iusticie. Secūm ordini nāe hūane ꝑ quā hō fact⁹ ē sue volūtatis liber potēs bonū vel malū eligere. Prouidētie aūt ē reꝝ nām ⁊ ordineꝫ nō destruere sꝫ saluare. Jn h̄ ğ maxie dei sapiā apparuit q̄ ⁊ ordinē reꝝ suauit tā iusticie q̄ꝫ nāe: ⁊ tñ misericorditer ꝓuidit hoī salutis remediū ꝑ filij sui incarnationē ⁊ morteꝫ.

¶ Qualiter sit accipiendū q̄ fideles accipiūt corp⁹ xp̄i ⁊c̄. CA.VIII

q Uia ğ ꝑ passionē ⁊ mortē xp̄i hoīes a peccato purgāt̄ vt hui⁹ tā imēsi bñficij iugis i nobis maneret memoria fili⁹ dei passiōe appropinquāte sue passiōis ⁊ mortis memoriā fidelib⁹ suis reliqt iugiter recolēdā suū corp⁹ ⁊ sanguinē tradēs discipulis sub spēb⁹ panis ⁊ vini: qͦd vsqꝫ nūc in memoriā illi⁹ venerāde passiōis vbiqꝫ terrarū xp̄i frequētat ecclia. Quā vane aūt h̄ sacrꝫ irrideāt ifideles: q̄libꝫ etiā parū in xp̄iana religiōe istruct⁹ ꝺ facili pōt attēdere. Nō.n. dicim⁹ q̄ corp⁹ xp̄i dilaceret̄ in ptes ⁊ q̄ sic diuisū a fidelib⁹ i sacro sumat̄ vt oporteat qñqꝫ illud deficere etiaꝫ si magnitudinē mōtis hēret vt dicūt: sꝫ dicim⁹ per ꝯuersionē panis in corp⁹ xp̄i ipꝫ corp⁹ xp̄i in sacro ecclie eē ⁊ a fidelib⁹ māducari. Ex quo ğ corp⁹ xp̄i nō diuidit̄: sꝫ in ipm̄ aliqd ꝯuertit̄ nulla nccītas ē vt ꝑ māducatiōeꝫ fideliū q̄titati ei⁹ aliqd subtrahatur. Si qs aūt infidelis velit dicere hāc ꝯuersionē ipossibilē eē ꝯsideret dī oīpotētiā. Cōstat̄ qdē q̄ ꝑ virtutē nāe potest vna res ꝯuerti in aliā q̄tū ad formā sicut q̄ aer i ignē ꝯuertit̄ dū mā q̄ prius erat subiecta forme aeris: postea forme ignis subiicit̄. Multo magis ğ virtus oīpotētis dei q̄ totā rei substātiā in eē ꝓducit nō solū trāsmutādo ꝺm formaꝫ vt facit nā poterit h̄ totū in illud totū ꝯuertere vt sic panis in corp⁹ xp̄i ꝯuertat̄ ⁊ vinū in sanguineꝫ. ¶ Si aūt huic ꝯuersiōi aliqs velit repugnari per id qͦd sensui apparet. naꝫ nihil ꝺm sensum imutat̄ ꝯsideret sic nobis diuina ꝓuisum vt ad nos sub tegimēto visibiliū reꝝ deueniāt. Ut ergo xp̄i corpus ⁊ sanguis spūalis ⁊ diuina refectio haberet̄ ⁊ nō q̄si cibus ⁊ pot⁹ cōis: sub specie panis ⁊ vini sumitur vt nō sit horribile carnē hūanaꝫ comedere ⁊ sanguinē bibere. Nō tñ hec fieri dicim⁹ q̄si spēs ille q̄ sensib⁹ apparēt i sacro sint solū in fantasia vidētiū sicut solet eē in ꝑstigiis artis magice: q: veritatis sacrm̄ nulla fictio decet: sꝫ de⁹ qui ē substātie ⁊ accidēter creator: pōt accn̄tia sensibilia ꝯseruare i eē subiectis tñ in aliud mutatis. Pōt.n. effect⁹ causarū secūdarū ꝑ suā oīpotētiā absqꝫ cāis scđis ⁊ ꝓducere ⁊ in eē ꝯseruare. Si qs vero dei oīpotētiā nō ꝯfitet̄ ꝯtra talē in hoc ope disputationē nō assumimus. sed ꝯtra sarracenos ⁊ alios q dei oīpotētiā ꝯfitent̄. ¶ Alia vero hui⁹ misteria sacri nō sūt h̄ magis discutienda: q: infidelib⁹ secreta fidei pādi nō debēt.

¶ Qualiter ē spūalis locus vbi anime purgātur

antequam sint beate. CA.IX.

Unc restat considerare de opinione quo-
n rũdam dicentiũ purgatoriũ non esse post
mortem. Ad quã quidẽ vt hoĩes aliq̃ de-
uenirent contigisse videt̃ qđ in pluribus aliis cõ
tingit. Dũ eñi aliquos errores vitare voluerunt
inciderũt in errores ɔtrarios. Sic arrius dũ vi
tare voluit errorẽ. Sabellii ɔfundẽtis sancte tri
nitatis psonas: incidit in errorẽ contrariũ vt di-
uideret deitatis eẽntiã. Silr eutices dũ vitare vo
luit errorẽ. Nestorii diuidẽtis i xp̃o psonã di ꝛ hoĩs
ɔtriũ errorẽ istituit vt ɔfiteret̃ vnã esse dei ꝛ hoĩs
nãm. Sic etiã dũ aliq̃ vitare volũt. Origenis er
rorẽ ponẽtis oẽs pẽas post mortẽ purgatorias eẽ
in contrarium plabuntur errorem vt dicant nul
lam penam post mortez purgatoriam esse. San
cta vero catholica ꝛ aplica ecclesia inter errores
ɔtrarios media lento passu icedit. Sicut eniz di
stinguit psonas in trinitate cõtra Sabelliũ ꝛ tñ in
errorem arrii non declinat: sed vnã tñ cõfitet̃ p
sonarũ essentiã in incarnatiõis vero misterio ecõ
uerso naturas distinguit cõtra Euticetẽ nec tamẽ
cum Nestorio psonã separat sic ꝛ in statu aiarum
post mortem penas quasdaz purgatorias cõfitet̃
eoꝝ dũtaxat qui de hoc seculo absq̃ pctõ mortali
cũ charitatis gr̃a decedũt: nec cũ origene oẽs pe-
nas purgatorias confitetur: sed q̃ cũ peccato mor
tali decedũt cum diabolo ꝛ angelis eius eterno
confitet̃ supplicio cruciãdos. ¶ Ad veritatis er
go assertionẽ primo cõsiderandũ est q̃ illi qui in
peccato mortali decedũt statiz ad infernalia sup
plicia rapiũtur quod aperte ex euãgelio pbatur.
Dicitur eñi Luc.16. Ex ore dñi q̃ mortuus est di-
ues epulo ꝛ sepult⁹ in inferno. Et de cruciatu ei⁹
ex ipius cõfessiõe apparet dum dicit q: crucior in
ac flamma. Job quoq̃ de ipsis dicit Job.21. Du
cunt in bonis dies suos: ꝛ in puncto ad inferna de
scendunt. Item Job.22. Qui dicebãt deo recede
a nobis ꝛc. Non solum aũt impii pro peccatis p-
priis: sed ẽt iusti añ passionẽ xp̃i p pctõ p̃mi parẽt
i morte ad iferos descẽdebãt. vñ iacob dicebat.
Gen.37. Descẽdã ad filiũ meũ lugẽs i infernũ. vñ
ipse xp̃s moriẽs ad iferna descẽdit vt i symbolo
ɔtinet̃ sicut añ p pphetã p̃dictũ fuerat. Nõ derelinques
aiaz meã i inferno: qđ petr⁹ i actib⁹ d xp̃o expõit: sz
xp̃s alio mõ ad iferna descẽdit q̃ q̃ pctõ obnoxii:
sz sol⁹ iter mortuos liber: ad h̃ descẽdit vt expoli-
aret principat⁹ ꝛ ptãtes captiuã ducẽt captiuitatẽ
sic p zachariã fuerat p̃dictũ. Zach.9. Tu aũt in san-
guine testi tui eduxisti vinctos tuos d lacu ꝛc. Sz
q: miserationes dei sũt sup oĩa opa ei⁹. credẽdũ est
multo magis q̃ illi q̃ sine macula moriũt stati eter
ne retributiõis mercedẽ recipiãt. Et hoc quidez
euitentibus auctoritatibus maxime probat̃. Di
cit eñi apostolus.2.Cor.5. Cum mentionẽ de tri
bulationibus sanctoꝝ fecisset. Scimus eñi quia
q̃ si terrestris domus nostra hui⁹ habitatiõis dis
soluatur q̃ edificationẽ ex deo habem⁹: domum
non manufactã sed eternã i celis. Ex quibus ver
bis prima facie inspectis hoc videtur elici posse
q̃ dissoluto mortali corpore: homo celesti gloria
induatur. Sed vt hic sensus euidẽtior fiat sequẽ
tia ptractemus. Quia eñi duo pposuerat. s. disso
lutionẽ habitationis terre ꝛ adoptionẽ domus ce
lestis ostendit quõ desideriũ hominis se habz ad
vtrũq̃: cum quadam expositiõe vtriusq̃. Unde
primo subiũgit de desiderio celestis domus ꝛ di
cit: quia igemiscim⁹ in hoc q̃ a nostro desiderio
retardati cupim⁹ superindui habitationẽ celestẽ
per quod etiam videt̃ intelligere q̃ illa dom⁹ ce
lestis quã supra dixerat non est aliqd ab hoĩe sepe
ratum: sed aliquid homini inherens. Non eñi di
citur homo induere domũ sed vestimẽtũ: sed di-
citur aliquis inhabitare domum. Cum ergo hec
duo cõiungit dicens superindui habitationẽ: ostẽ
dit q̃ id quod est primo desideratum ꝛ est aliqd
inherens q: induit̃: ꝛ est aliqd ɔtinẽs ꝛ excedens
q: ihabitat̃. Quid aũt sit illud desideratũ patebit
ex sequẽtib⁹. Sz q: nõ simplr dixerat indui sz sup
indui rõnẽ sui dicti expõit subdẽs. Si tñ vestiti ꝛ
nõ nudi inueniamur q̃si dicat. Si aĩa sic idueretur
hitatiõe celesti q̃ nõ exueret̃ hitatiõe terrena ad-
optio illi⁹ hitatõis celestis eẽt supinduitio. Sz q:
oz q̃ exuat̃ hitatõe t̃rena ad h̃ q̃ iduat̃ celesti: ñ pt
dici supinduitio simplr. Posset aũt aliq̃s ab aplo q̃-
rere. Quare g̃ dixisti supindui cupiẽtes: Ad qđ rñ
det dicẽs. Nã etiã q̃ sum⁹ i tabernaculo isto. i. q̃ i-
duimur terreno hitaculo q̃si trãsitorio nõ domo
q̃si pmanẽte igemiscim⁹ grauati q̃si aliquo acci-
dẽte ɔtra desideriũ nr̃m: eo qđ sz nãle desideriũ
nr̃m nolum⁹ expoliari q̃si tabnaculo terreno: sz su
puestiri celesti vt absorbeat̃ qđ mortale ẽ a vita. i
vt ad vitã imortalẽ sine mortis gustu trãseat̃. Pos
set aũt itez aliq̃s q̃rere ab aplo: q: rõnabilr appet
q̃ nolum⁹ expoliari terrena inhitatiõe q̃ ẽ nobis
nãlis: ꝛ sic nec q̃ hitatiõnẽ celestẽ indui cupiam⁹
Ad h̃ rñdit subdẽs. Qui aũt i nob efficit h̃ ipm vt de
siderem⁹ celestia de⁹ ẽ. Et quõ i nob h̃ efficiat ostẽ
dit subdẽs. Qui dedit nobis pign⁹ sp̃us. Per spi
ritũ.n. scm̃ quẽ accepim⁹ a deo sum⁹ d celesti hita
tiõe adipiscẽda certi ꝛ solliciti: sicut p pign⁹ de de
bito recupando. Ex hac g̃ certitudine in dsideriũ
celestis hitatiõis eleuamur. Sic g̃ in nobis duo
sũt desideria. Unũ nãe de t̃rena ihitatiõe nõ dese
rẽda: aliud gr̃e de celesti hitatiõe ɔsequẽda. Sed
hec duo desideria ipleri nõ pñt: q: ad celestẽ hita
tiõem puenire nõ possum⁹ nisi terrenã deseramus
Uñ cũ q̃dã fiducia firma ꝛ audacia desideriũ gr̃e
pferim⁹ desiderio nãe: vt velim⁹ terrenã hitatio-
nem deserere ꝛ ad celestez peruenire. Et hoc est
quod subdit. Audẽtes ergo semper ꝛ scientes q̃m
dũ sum⁹ in h̃ corpore pegrinamur a dño. p fidẽ. n.

[illegible] voluntatem [illegible] magis peregrinari a corpore et presentes esse ad dominum. [illegible] corpus corruptibile [illegible] terrestre domum [illegible] habitationis et tabernaculum [illegible] corporis est [illegible] quoddam indumentum. [illegible] quod supra dixerit domum non manufactam sed eternam in celis: quia ipsum deum quem homines induunt: vel etiam inhabitant duz ei presentes existunt per speciem. i. videndo eum sicut est. Peregrinantur autem ab eo: dum per fidem tenent quod nundum vident. Desiderant ergo sancti peregrinari a corpore: ut eorum anime per mortem a corporibus separentur: ad hoc quod sic peregrinantes a corpore sint presentes ad dominum. Patet ergo quod sanctorum anime a corporibus absolute ad celestem habitationem perveniunt deum videntes: Non ergo sanctarum animarum differtur gloria que in dei visione consistit usque ad diem iudicii quo corporea resument. Hoc etiam apparet per dictum apostoli ad phil. i. ubi dicit. Cupio dissolvi et esse cum christo. Vanum. n. hoc desiderium esset si corpore dissoluto adhuc paulus cum christo non esset: quem tamen constat esse in celis. Manifeste etiam dominus latroni in cruce confitenti dixit. Lu. 23. Hodie mecum eris in paradiso: per paradisum glorie fruitionem designans. unde non est credendum quod suos fideles christus remunerare differat: quantum ad gloriam animarum usque ad corporum resurrectionem. Quod ergo dominus dicit in domo patris mei mansiones multe sunt ad diversas referri [illegible] in celesti beatitudine remunerantur a deo non extra domum sed in ipsa domo. [illegible] purgatorium animarum esse post mortem. Ex multis. n. sacre scripture [illegible] manifeste habetur quod ad illam celestem gloriam nullus pervenire potest cum macula. Dicitur. n. de divine sapientie participatione. Sap. 7. quod nihil inquinatum incurrit in eam. [illegible] celestis felicitas in sapientie participatione perfecta [illegible] per speciem deum videbimus. Oportet igitur eos sine macula esse eos qui ad illam perveniunt. Hoc etiam habetur [illegible] ysa. 35. Via sancta vocabitur non transibit per eam pollutus. et Apo. 21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum. Contingit autem aliquos in hora mortis aliquibus peccatorum maculis coinquinari: propter que tamen eternam inferni damnationem non merentur: sicut sunt venialia peccata ut verbum ociosum et huiusmodi. Non ergo ad celestem beatitudinem qui talibus inquinati decedunt possunt pervenire statim post mortem. pervenirent autem ut probatum est si tales macule in eis non essent. Ad minus ergo post mortem dilationem glorie patiuntur propter venialia. Nulla autem est ratio quare magis hanc penam quam aliam animas pati post mortem concedant [illegible] cum carentia visionis divine et separatio a deo maior sit pena etiam existentibus in inferno quam ignis supplicium quod ibi patiuntur: et anime decedentium cum venialibus purgatorium ignem post mortem sustinent. Si [illegible] autem dicatur hec peccata venialia remanent purganda per ignem conflationis mundi qui faciem precedet iudicis: hoc cum premissis stare non potest. Ostensum est. n. quod sanctorum anime in quibus nulla est macula statim corpore dissoluto celestem habitationem adipiscuntur. Nec potest dici quod anime cum peccatis venialibus pervenirent ad gloriam ut [illegible] Differtur ergo eorum gloria propter venialia usque ad diem iudicii: quod omnino improbabile est: ut. s. pro levibus peccatis tantam penam patiatur aliquis in glorie dilatione. Amplius contingit aliquos a in morte preveniri non potuisse penitentiam debitam pro peccatis de quibus penitentiam [illegible] divine iustitie convenit [illegible] non evolvant. [illegible] melioris conditionis essent qui cito morte preoccuparentur quam qui diuturnam penitentiam in hac vita perficiunt. Patiuntur ergo post mortem hanc penam. Non autem in inferno in quo homines pro mortalibus patiuntur: cum tamen per penitentiam sint mortalia dimissa. Hec etiam esset conveniens ut per evolutionem huius pene usque ad diem iudicii eis gloria debita differretur. Oportet ergo ponere aliquas penas temporales et purgatorias post hanc vitam ante diem iudicii: huic etiam concordat ecclesie ritus ab apostolis introductus. Orat. n. tota ecclesia pro fidelibus defunctis [illegible] non orat pro his qui sunt in inferno ubi nulla est redemptio. neque pro his qui celestem gloriam sunt adepti qui iam pervenerunt ad finem. Relinquitur ergo quod sunt alique pene temporales et purgatorie post hanc vitam: pro quarum remissione orat ecclesia. Unde et apostolus dicit. 1. co. 3. Uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. si cuius opus manserit quod superedificavit mercedem accipiet. si cuius opus arserit detrimentum patietur. ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem. Non autem potest hoc intelligi de igne inferni: quia illum ignem patientes non salvantur. Oportet ergo quod intelligatur de aliquo igne purgante: et quod potest aliquis dicere hoc esse intelligendum de igne qui precedet faciem iudicis [illegible] dies domini declarabit. Dies autem domini intelligitur dies ultimi adventus eius: ad iudicium universale totius mundi: sicut apostolus dicit. 1. The. 5. Dies domini sicut fur in nocte ita veniet: ideo attendendum est quod sicut dies iudicii dicitur dies domini: quia est dies adventus eius ad iudicium universale totius mundi: ita dies cuiuslibet dicitur dies domini: quia ad unumquemque in morte venire dicitur christus remuneraturus vel condemnaturus. Unde quantum ad remunerationem bonorum dicit ad discipulos. Jo. 14. Si abiero et preparavero vobis locum: iterum venio et accipiam vos ad meipsum. Quantum vero ad damnationem malorum dicitur. Apo. ii. Age penitentiam et prima opera fac. Sin autem venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo. Dies ergo domini quo ad universale iudicium igne revelabitur qui faciem iudicis precedet: quo reprobi ad iudicium trahentur: et iusti qui vivi reperientur purgabuntur: sed et dies domini quo unusquisque in sua morte iudicatur igne revelatur qui purgat bonos et ipsos condemnat. Sic ergo patet purgatorium esse post mortem.

Quod divina predestinatio humanis actibus necessitatem non imponat. CA. X.

Nunc ultimo considerandum est an propter ordinationem seu predestinationem divinam humanis actibus imponatur. In qua questione sic caute procedendum est ut veritas defendatur et falsitas seu error vitetur. Erroneum enim est dicere: quod actus humani et eventus presentiente et ordinatione divine non subsunt. Nec minus est erroneum

dicere q̄ p̄sciētia vel ordinatiōe diua hūanis actibus necessitas iniungat. Tolleret̄ eni libertas arbitrij cōsiliandi oportunitas: legū vtilitas sollicitudo bene operandi ꝛ p̄miorū ꝛ penarū iusticia.

¶ Est ergo cōsiderādū q̄ deus aliter habet sciaꝫ de rebus q̄ȝ homo. Homo eni subiectus est tēpori ꝛ ideo res tp̄aliter cognoscit quedā respiciēs vt p̄ntia: quedā vt p̄terita recolēs: ꝛ quedā p̄uidens vt futura. Sed deus est sup̄ior tp̄is discursu: ꝛ eē suum est eternū. Unde ꝛ eius cognitio nō est temporalis ſꝫ eterna. Cōparatur aūt eternitas ad tēpus sicut indiuisibile ad cōtinuū. In tp̄e eni inuenitur diuersitas quedā partiū secūdū prius ꝛ posterius succedētiū sicut in linea inueniūtur diuerse p̄tes: scd̄m situm ad inuicē ordinate. Sed eternitas prius ꝛ posteri⁹ nō habet: q̄r res eterne mutatiōe carent. Et sic eternitas est tota simul. sicut ꝛ punctum p̄tibus caret scd̄m situm distinctis.

Punctū aūt dupliciter ad lineā cōpari pōt. Uno quidē mō sicut intra lineā cōprehensū seu sit i p̄ncipio linee: seu in medio: seu i fine. Alio mō vt extra lineā existens. Punctū ergo intra lineaꝫ exn̄s non pōt oībus p̄tibus linee adesse: sed in diuersis p̄tib⁹ linee oportet diuersa pūcta signari. Pūctū vero qd̄ extra lineā est nihil p̄hibet equaliter oēs linee p̄tes respicere: vt patet in circulo cuius centrū cū sit indiuisibile equaliter respicit omnes circūferētie p̄tes: ꝛ oēs quodāmodo sibi sunt presentes licet non vna earum alteri. Pūcto aūt incluso in linea similat̄ instans: qd̄ est termin⁹ tp̄is qd̄ quidē nō adest oībus p̄tibus tp̄is: sed in diuersis p̄tibus tp̄is diuersa instantia signātur. Pūcto vero qd̄ est extra lineā. s. centro quodāmō similatur eternitas: que cum sit simplex ꝛ indiuisibilis totū decursū tp̄is cōprehendit: ꝛ quelibet p̄s tp̄is est ei equaliter p̄n̄s. licet p̄tiuꝫ tp̄is vna sequatur aliaꝫ. Sic igit̄ deus qui de eternitatis excelso oīa respicit semper totū tp̄is decursum ꝛ oīa que geruntur in tp̄e p̄ntialiter intuet̄. Sicut ergo cum video sortē sedere infallibilis est ꝛ certa mea cognitio. nulla tñ ex hoc sorti necessitas sedēdi imponitur: ita deus oīa que sūt nobis p̄terita vel futura vel p̄ntia: quasi p̄ntia inspiciēs infallibiliter ꝛ certitudinaliter cognoscit: ita tñ q̄ ꝯtingentib⁹ nulla necessitas imponit̄ existendi. ¶ Huius aūt exēplū accipi pōt si cōparem⁹ decursum tp̄is ad trāsitum vie. Si quis eni sit in via per quā trāseunt multi. videt quidē eos qui sūt ante se: qui vō post ipm̄ trāseūt per certitudinē scire nō pōt. Sed si quis sit in aliquo excelso loco vnde totā viā aspicere possit simul videt oēs qui trāseūt per viam. Sic ergo homo qui est in tp̄e nō pōt totū cursum tp̄is simul videre sed videt ea solū que coraꝫ assistūt. p̄ntia. s. ꝛ de p̄teritis aliqua. Sed ea que ventura sunt p̄ certitudinē scire nō pōt. Deus aūt de excelso sue eternitatis per certitudinē videt quasi p̄ntia oīa que per totum tp̄is decursum agūtur absq; hoc q̄ rebus cōtingētibus necessitas ip̄onatur. Sicut aūt diuina scīa cōtingētibus necessitatem nō imponit: sic nec eius ordinatio qua p̄uide ordinat vniuersa. ¶ Sic enim ordinat res sicut agit res. Non eni ei⁹ ordinatio cassat̄: sed qd̄ p̄ sapientiā ordinat: exequitur per virtutē. In actione aūt diuine v̄tutis hoc cōsiderare oportet: q̄ opatur in oībus ꝛ mouet singula ad suos actus scd̄m modū vniuscuiusq;: ita q̄ quedā ex motiōe diua ex necessitate suas actiōes p̄ficiunt: vt patet i motibus celestiū corpoꝝ. quedā vero cōtingēter q̄n̄ interdū a p̄p̄ia actione deficiūt: vt patet in actiōibus corruptibiliū. Arbor eni q̄nq; a fructificādo impedit̄ ꝛ aīal a generando. Sic ergo diuina sapientia de rebus ordinat: vt ordinata p̄ueniant s̄m modū p̄p̄iaꝝ cāꝝum. Est aūt hic modus naturalis hoī vt libere agat non coactus: q̄r rōnales p̄tātes ad opposita se habēt. Sic igitur deus ordinat de actib⁹ humanis vt actus humani necessitati non subdant̄: sed p̄ueniāt ex arbitrij libertate Hec igitur que sunt ad p̄n̄s visa sunt de p̄positis q̄ōnibus conscribenda. que tamē alibi diligenti⁹ pertractata sunt.

¶ Explicit opusculū scd̄m videlicet sancti Thome de aquino ordinis p̄dicatoꝝ sup̄ quibusdā articulis fidei contra grecos armenos ꝛ saracenos quē scripsit ad cantorē antiocenū.

¶ Incipit opusculū tertiū videlicet cōpendium theologie eiusdēꝫ ad fratrem Reginaldū socium suum carissimum. CA. I.

Eterni patris verbū sua imensitate vniuersa cōprehendens vt hoīeꝫ per peccata minoratū in celsitudinē diuine glorie reuocaret breue fieri voluit nostra breuitate assumpta non sua deposita maiestate. Et vt a celestis verbi capescenda doctrina null⁹ excusabilis redderet̄: qd̄ p̄ studiosos diffuse ꝛ dilucide per diuersa scripture sancte volumina tradiderat p̄pter occupatos sub breui sūma humane salutis doctrinā conclusit. ¶ Consistit eni hūana salus in veritatis cognitiōe: ne p̄ diuersos errores intellectus obscuret̄ human⁹ in debiti finis intentione ne indebitos fines seccādo a vera felicitate deficiat in iusticie obseruatione ne per vitia diuersa sordescat. Cognitioneꝫ aūt veritatis hūane saluti necessariā breuibus ꝛ paucis fidei articulis cōprehēdit. Hinc est q̄ ap̄ls ad ro. 9. dicit. Uerbum abreuiatū faciet deus sup terrā. Et hoc q̄dē est verbū fidei: qd̄ p̄dicam⁹. Intētioneꝫ humanaꝫ breui oīone rectificauit in quo dum nos orare docuit quo nostra intentio ꝛ spes tendere debet ostē

dit. Humanã quidẽ ꝗ̃ legis obſuatõe cõſiſtit vno dit. Humanã enim legis obſuatõe cõſiſtit vno ꝑcepto charitatis ꝯſumauit. Plenitudo enĩ legis eſt dilectio. Vñ aplus. i. ad Cor. xiij. In fide ſpe ⁊ charitate. q̃ i quibuſdã ſalutꝭ nr̃e cõpẽdioſis capitlis totã pñtis vite pfectionẽ ꝯſiſtere docuit dicens. Nũc aũt manẽt fides ſpes charitas. Vñ hec tria ſũt vt btũs Aug. dicit qbꝰ colit deꝰ. ¶ Vt igit tibi fili chariſſime Reginalde cõpẽdioſam doctrinã de xp̃iana religione tradã quã ſemp ꝑ oculꝭ poſſis hr̃e circa hec tria in pñti ope tota nr̃a vṙat intẽtio. Primũ de fide. ſcdo de ſpe. tertio vo de charitate agemꝰ. Hec. n. ⁊ aplicus ordo hꝫ ⁊ rõ recta requirit. ¶ Nõ enĩ amor rectꝰ eẽ põt niſi ꝑmo debitꝰ finis ſpei ſtatuat nec h̃ eẽ pt ſi vitatꝭ agnitio deſit. Primo igĩ necia ẽ fides p quã vitatẽ cognoſcas. Scdo ſpes p quã i debito fine tua itẽtio collocet. Tertio necia ẽ charitas p quã tuꝰ affectus totalr̃. ordinet. ¶ Ordo dicẽdoꝝ circa fidem. CA. II.

f Ides aũt ꝑlibatio q̃daꝫ eſt illiꝰ cognitiõis q̃ nos in futuro beatos facit. Vñ ⁊ aplus dicit ꝙ eſt ſbã ſperãdarũ rex: q̃ſi iã i nobis ſperãdas res. i. futurã btitudinẽ p modũ cuiuſdã inchoatiõis ſubſiſtere faciẽs. Illã aũt btificatẽ cognitionẽ circa duo cognita dñs ꝯſiſtere docuit. ſ. circa diuinitatẽ trinitatꝭ ⁊ hũanitatẽ xp̃i. Vñ ad patrẽ loquẽs dicit. Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te verũ deum ⁊c. ¶ Circa hec ꝗ̃ duo tota fidei cognitio vṙat. ſ. circa diuinitatẽ trinitatis ⁊ hũanitatẽ xp̃i. Nec mirũ q: xp̃i hũanitas via eſt qua ad diuinitatẽ pueniť. Oportet igiť ⁊ in via viã cognoſcere p quã poſſit pueniri ad finem: ⁊ in patria dei gr̃aꝝ actio ſufficiẽs nõ eẽt niſi vie per quã ſaluati ſũt cognitionẽ haberẽt. Hinc eſt ꝙ dñs diſcipulis dixit. Et quo ego vado ſcitis ⁊ viã ſcitis. ¶ Circa diuinitatẽ vero tria cognoſci oꝫ. Primo qdẽ eſſentie vnitatẽ. Scdo pſonaꝝ trinitatẽ. Tertio diuinitatis effectus. ¶ Ꝙ deus ſit. CA. III.

c Irca eẽntie qdẽ diuine vnitatẽ. Primo quidẽ credẽdũ eſt deũ eſſe qd rõe ꝯſpicuũ eſt Videmꝰ. n. oĩa q̃ mouẽtur ab alijs moueri. inferiora qdẽ p ſupiora ſicut elemẽta p corpa celeſtia ⁊ in elemẽtꝭ qd fortiꝰ ẽ mouet id qd debiliꝰ ẽ ⁊ in corpibus etiã celeſtibꝰ inferiora a ſupioribus aguntꝭ. Hoc aũt in infinitũ ꝓcedere impoſſibile eſt. Cũ enĩ oẽ qd mouet ab aliquo ſit q̃ſi inſtrm̃ qddã ꝑmi mouẽtis. ſi ꝑmũ mouẽs nõ ſit q̃cũq mouẽtia inſtra erũt. Oportet aũt ſi in infinitũ ꝓcedat i mouẽtibꝰ ⁊ motis ꝑmũ mouẽs nõ eẽe igiť oĩa infinita mouẽtia ⁊ mota erũt inſtra. Ridiculũ ẽ aũt etiã apd indoctos ponẽ inſtra moueri nõ ab aliqꝰ ꝑncipali agẽte. Sile. n. eẽt h̃ ac ſi aliqſ circa cõſtõnẽ arche vel lecti ponat ſerrã vel ſecuri abſq carpentario opantẽ. Oꝫ igiť ꝑmũ mouẽs eẽ qd ſit oĩbꝰ ſupmũ ⁊ h̃ dicimꝰ deũ. ¶ Ꝙ deus ẽ imobil. C. IIII.

e X h̃ appet ꝙ neceſſe ẽ dñz mouẽtẽ oĩa imobilẽ eẽe. Cũ enĩ ſit ꝑmũ mouẽs ſi moueť neceẽ eẽt ſeipꝫ vł a ſeipo vł ab alio moueri. Ab alio qdẽ moueri nõ pt. opoꝛteret. n. eẽ aliqd mouẽs ꝑ eo qd ẽ ꝯ rõnẽ ꝑmi mouẽt. a ſeipo aũt ſi moueť h̃ pt eẽ dupł. Vel ꝙ ſꝫ idẽ ſit mouẽs ⁊ motũ aut ita ꝙ ſm aliqd ſui ſit mouẽs ⁊ ſꝫ aliqd motũ. Hoc ꝗ dẽ ꝑmũ eẽ ñ pt. Cũ. n. oẽ qd moueť in q̃tũ hmõi ſit i potẽtia qd aũt mouet ſit i actu ſi ſm idẽ eẽt mouẽs ⁊ motũ opoꝛteret ꝙ ſꝫ idẽ eẽt i potẽtia ⁊ i actu ꝙ ẽ ipoſſibile. ſm ẽt eẽ ñ pt. ſi. n. eẽt aliqd mouẽs ⁊ alteꝝ motũ nõ eẽt ipm̃ p ſe ꝑmũ mouẽs: ſꝫ rõe ſue ptꝭ q̃ mouet. Qd aũt ẽ p ſe priꝰ ẽ eo qd ñ eſt p ſe Nõ pt igiť ꝑmũ mouẽs eẽ ſi rõne ſue ptꝭ ei ꝯueniat. Oꝫ igiť ꝑmũ mouẽs oĩo imobile eẽ. Ex his ẽt q̃ mouẽt ⁊ mouẽt h̃ ipꝫ ꝯſiderari pt. Oĩs. n. motꝰ vꝛ ab aliqꝰ imobili ꝓcedẽ qd. ſ. ñ moueť ſm illã ſpẽꝫ motꝰ. Sic videmꝰ ꝙ alteratiões ⁊ gnatiões ⁊ corruptões q̃ ſũt i iſtꝭ iferioribꝰ reducũt ſic in ꝑmũ mouẽs i corpꝰ celeſte qd ſꝫ hãc ſpẽꝫ motꝰ nõ moueť cũ ſit ingenerabile ⁊ icorruptibile ⁊ inalterabile. Illud ergo qd eſt ꝑmũ ꝑncipiuꝫ oĩs motus oꝫ eẽ imobile oĩo. ¶ Ꝙ deꝰ eſt etnũ. CA. V.

e X h̃ aũt appet vlteriꝰ deũ eẽ etnũ. oẽ. n. qd icipit eẽ vł deſinit p motũ vł p mutationẽ h̃ patiť Oſtẽſũ ẽ aũt ꝙ deꝰ eſt oĩo imobilis ẽ ergo eternꝰ. ¶ Ꝙ deũ eſſe p ſe eſt neceſſariuꝫ. CA. VI.

p Ex hoc aũt oñdiť ꝙ deũ eẽ ſit necẽariũ. Oẽ enĩ ꝙ poſſibile eſt eẽ ⁊ nõ eẽ eſt mutabile Sꝫ deꝰ eſt oĩo imutabilꝭ vt oñſum eſt. ꝗ̃ deũ nõ eſt poſſibile eẽ ⁊ nõ eſſe. Oẽ aũt qd eſt ⁊ nõ eſt poſſibile ipꝫ nõ eſſe neceſſe eſt ipm̃ eẽ: q: neceẽ eẽe ⁊ nõ poſſibile nõ eẽe idẽ ſignificat. ꝗ̃ deũ eẽ ẽ neceſſe. ¶ Itẽ oẽ qd eſt poſſibile eẽ ⁊ nõ eẽ idiget aliquo alio qd faciat ipm̃ eẽe: q: q̃tũ eſt i ſe: ſe hꝫ ad vtrũq: qd aũt facit aliqd eẽ eſt ꝑus eo: ꝗ̃ ei qd eſt poſſibile eẽ ⁊ nõ eẽ eſt aliqd ꝑus. deo aũt nõ eſt aliqd ꝑus: ꝗ̃ nõ eſt poſſibile ipꝫ eẽ ⁊ nõ eẽ: ſꝫ neceſſe eſt eũ eſſe. Et q: aliq̃ neceſſaria ſũt q̃ ſue neceſſitatꝭ cãm hñt: quã oꝫ eis eẽe ꝑoꝛẽ deꝰ qui ẽ oĩũ ꝑmũ nõ hꝫ cãm ſue neceſſitatꝭ. Vñ deũ eẽ eſt per ſe ipm̃ neceſſe. ¶ Ꝙ deus ſemp eſt. CA. VII

e X his aũt manifeſtũ eſt ꝙ deꝰ eſt ſemper. Oẽ enĩ ꝙ neceſſe eſt eſſe: ſemp eſt: q: qd ñ poſſibile eſt nõ eẽ ipoſſibile eſt nõ eẽ: ⁊ ita nũq̃ nõ eſt: ſed neceſſe eſt deũ eẽ vt oñſuꝫ ẽ: ꝗ̃ deꝰ ſemp eſt. ¶ Adhuc nihil incipit eẽ aut deſinit niſi p motũ vel mutationẽ. deꝰ aũt oĩo eſt imutabilis vt ꝓbatũ eſt. Impoſſibile eſt igiť ꝙ eẽ icepit vel ꝙ eẽe deſinat. ¶ Itẽ oẽ qd nõ ſemp fuit ſi eẽe incipiat indiget aliquo: qd ſit ei cã eẽndi. Nihil enĩ ſeipm̃ educit de potẽtia in actuꝫ: vel de nõ eẽe in eẽe. Deo aũt nulla põt eẽe cã eẽndi cuꝫ ſit ꝑmũ ens. Cã enĩ pꝛoꝛ eſt cauſato. Neceſſe eſt igiť deũ ſemp fuiſſe. Ampliꝰ ꝙ ꝯuenit alicui nõ ex aliq̃ cã extrinſeca ꝯuenit ei p ſeipꝫ. eẽ aũt deo ñ ꝯuenit ex aliq̃ cã extrinſeca: q: illa cã eẽt eo pꝛoꝛ. Deꝰ igiť hꝫ eẽ p ſeipꝫ. Oꝫ ea q̃ p ſe ſũt ſemp ſũt: ⁊ ex necẽitate

igitur de aliq[ue]. ¶ Q[uod] i deo nō ē aliq[ua] successio. C. VIII.

Ex h[oc] āt manifestū est q[uod] i deo nō est aliq[ua] successio: sz eē totū est sil. Successio. n. nō iuenit, nisi i ill[is] q[ue] sūt aliq[ua]lit[er] motui subiecta. Prius. n. [et] posteri[us] i motu cāt t[em]p[or]is successionē. De[us] āt nullo mō ē motui subiect[us] vt ostēsū est. Nulla igit[ur] est in deo aliq[ua] successio: sz ei[us] eē est totū simul. Itē si alicui[us] eē nō ē totū sil oz q[uod] ei aliqd deperire possit [et] aliqd aduenire. Deperit. n. illud qd̄ trāsit [et] aduenire ei p[otes]t illud qd̄ i futurū expectat. Deo aūt nihil deperit nec accrescit: q[uia] imobilis ē. igit[ur] eē ei[us] est totū sil. Ex his āt duob[us] appet q[uod] p[ro]p[ri]e est etern[us]. Illud. n. p[ro]p[ri]e ē etnū qd̄ semp ē. [et] ei[us] eē est totū sil s[ecundu]m qd̄ boeti[us] dic[it] q[uod] etnitas ē iterminabil[is] vite tota sil [et] p[er]fcā possessio. ¶ Q[uod] de[us] ē simplex. C. IX.

Inde etiā appet q[uod] oz p[ri]mū mouēs simplex eē. Nā i oi c[om]positiōe oz eē duo q[ue] ad iuicē se hēant sic potētia ad actū. In p[ri]mo āt mouēte sic ē oīo imobile ipossibile ē eē potētiā cū actu nā vnūq[uod]q[ue] ex h[oc] q[uod] ē in potētia mobile ē. Impossibile igit[ur] ē p[ri]mū mouēs c[om]positū eē. Adhuc oī c[om]posito n[ecess]e ē eē aliqd p[ri]us. nā c[om]ponētia nāl[ite]r sūt c[om]posito p[ri]ora. Illud igit[ur] qd̄ oīum entiū ē p[ri]mū. ipossibile est eē c[om]positū. ¶ Videm[us] etiā i ordine eor[um] q[ue] sūt c[om]posita simpliciora p[ri]ora eē. nā elemēta sunt nāl[ite]r p[ri]ora corp[or]ib[us] mixtis. Itē etiā iter ip[s]a elemēta p[ri]mū est ignis qd̄ est simplicissimū. Oīb[us] aūt elemētis prius est corp[us] celeste qd̄ in maiori simplicitate c[on]stitutū est cū ab oi c[on]trarietate sit purū. Relinq[ui]tur igit[ur] q[uod] p[ri]mū entiū eportet oīno simplex eē. ¶ Q[uod] deus est sua essentia. CA. X.

Sequit[ur] aūt vlteri[us] q[uod] de[us] sit sua eētia. Essentia. n. vniuscuiusq[ue] rei est illud qd̄ significat diffinitio ei[us]. Hoc aūt est idē cū re cuius est diffinitio nisi p[er] accn̄s inq[uan]tū. s. diffinitio accidit aliqd qd̄ est p[re]ter diffinitionē ip[s]i[us]. Sicut hoi accidit albedo p[re]ter id qd̄ est aīal rōnale [et] mortale Vñ aīal rōnale [et] mortale ē idē q[uod] hō: sz nō idē hoi albo inq[uan]tū est albū. In quocūq[ue] igit[ur] nō ē iuenire duo quor[um] vnū est p[er] se: [et] aliud p[er] accn̄s oz q[uod] eētia ei[us] sit oīno idē cū eo. In deo aūt cuz sit simplex vt ostēsū est nō ē inuenire duo quor[um] vnū sit p[er] se [et] aliud p[er] accn̄s oz igit[ur] q[uod] eētia ei[us] sit oīno idē q[uod] ip[s]e. Itez in quocūq[ue] eētia nō est oīo idē cū re cui[us] ē eētia est inuenire aliqd p[er] modū potētie [et] aliqd p[er] modū act[us]. Nā eētia formalr se h[abe]t ad rē cui[us] ē eētia sic hūanitas ad hoiem in deo āt nō ē iuenire potētiā [et] actū: sz ē act[us] purus. Est igit[ur] ipse sua essentia.

¶ Q[uod] dei eētia nō ē aliud quā suū eē. CA. XI.

Vlteri[us] āt n[ecess]e ē q[uod] dei eētia nō sit aliud q[uam] eē ip[s]i[us]. In quocūq[ue]. n. aliud ē eētia: [et] aliud eē ei[us] oz q[uod] aliud sit quo sit [et] aliud quo aliqd sit. nā p[er] eē suū de quolib[et] dicit[ur] q[uod] ē p[er] eētiā vero suā de quolib[et] d[icitu]r qd sit. Vñ [et] diffinitio significās eētiā demōstrat qd ē res. In deo āt nō ē aliud quo e[st] [et] aliud quo aliqd ē cū nō sit i eo c[om]positio vt ostēsū ē. Nō ē igit[ur] ibi aliud ei[us] eētia q[uam] suū eē. ¶ Itē ostēsuz ē q[uod] de[us] ē act[us] pur[us] absq[ue] alicui[us] potētialitat[is] p[er]mixtiōe oz igit[ur] q[uod] ei[us] eētia sit vltim[us] act[us]. nā oīs act[us] q[ui] ē circa vltimū ē i potētia ad vltimū actū. Vltim[us] āt act[us] ē ip[s]z eē. Cū. n. oīs mot[us] sit exit[us] de potentia in actū: oz illud eē vltimū actū i qd̄ tēdit oīs motus. Et cū mot[us] nālis i h[oc] tēdat qd̄ ē nālr desideratū: oz h[oc] eē vltimū actū: qd̄ oīa desiderāt. H[oc] āt ē eē. Oportet igit[ur] q[uod] eētia diuina q[ue] est act[us] pur[us] [et] vltim[us] sit ip[s]z eē. ¶ Q[uod] de[us] nō ē in aliquo genē sicut spēs. C. XII.

Hinc āt appet q[uod] de[us] nō sit i aliquo genē sicut spēs. Nā dr̄ia addita generi c[on]stituit spēm. q[uare] cuiuslibet spēi eētia h[abe]t aliqd additū sup[er] gen[us]. sz ip[s]z eē qd̄ ē eētia dei nihil i se c[on]tinet qd̄ sit alteri additū. De[us] igit[ur] nō ē spēs alicui[us] generis. Itē cū gen[us] c[on]tineat dr̄ias p[otes]tāte i oī c[on]stituto ex genē [et] differētiis ē act[us] p[er]mixt[us] potētie. Ostēsū āt ē eūz eē purū actū absq[ue] p[er]mixtiōe potētie. Nō ē igit[ur] ei[us] eētia c[on]stituta ex genē [et] differētiis: [et] ita nō ē i genē.

¶ Q[uod] ipossibile ē deū eē gen[us] alicui[us]. CA. XIII.

Vlteri[us] āt ostēdēdū ē: q[uod] neq[ue] possibile ē deū eē gen[us]. Ex genē. n. h[abe]t[ur] qd ē res. nō āt rē eē. Nā p[er] dr̄ias specificas c[on]stituit[ur] res i p[ro]p[ri]o eē. Oz h[oc] qd̄ de[us] ē ip[s]z eē. ipossibile ē q[uod] sit gen[us]. ¶ Itē oē gen[us] differētiis aliqb[us] diuidit[ur]. Ip[s]i[us] āt eē nō ē accipe[re] aliq[ua]s dr̄ias. dr̄ie. n. nō p[ar]ticipāt gen[us] nisi p[er] accn̄s inq[uan]tū spēs c[on]stitute p[er] dr̄ias gen[us] p[ar]ticipāt. Nō p[otes]t āt eē aliq[ua] dr̄ia q[ue] nō p[ar]ticipet eē: q[uia] nō ens nulli[us] ē dr̄ia. ipossibile ē igit[ur] q[uod] de[us] sit gen[us] q[uo]d mult[is] sp[eci]eb[us] p[re]dicetur.

¶ Q[uod] de[us] nō ē aliq[ua] sp[eci]es q[ue] p[re]dicatur d[e] mult[is] i[n]diuiduis. C. 14

Neq[ue] ē possibile q[uod] sit sic vna spēs q[ue] d[e] mult[is] idiuiduis p[re]dicata. Indiuidua. n. diuersa q[ue] c[on]ueniūt i vna eētia spēi. distinguūt[ur] p[er] aliq[ua] q[ue] sūt p[re]ter eētiā spēi sic hoīes c[on]ueniūt i hūanitate: sz distinguūt[ur] ab iuicē p[er] id qd̄ ē p[re]ter rōnē hūanitat[is]. hoc aūt i deo nō p[otes]t accidē. Nā ip[s]e de[us] ē sua eētia vt ostēsū ē. Impossibile ē igit[ur] q[uod] de[us] sit spēs q[ue] d[e] plurib[us] idiuiduis p[re]diceēt. ¶ Itē plura idiuidua sb vna spē c[on]tenta dr̄nt s[ecundu]m eē [et] tñ c[on]ueniūt i vna eētia. Vbicūq[ue] igit[ur] sūt plura idiuidua sb spē vna oz q[uod] aliud sit eē [et] aliud eētia spēi. In deo āt idē ē eē [et] eētia vt ostēsū ē. Impossibile ē igit[ur] q[uod] de[us] sit sic q[ue]dā spēs d[e] plurib[us] p[re]dicata.

¶ Q[uod] necesse est dicere deū esse vnū. CA. XV.

Hinc etiā appet q[uod] n[ecess]e est vnū deū solū esse. Nā si sint multi dij. aut equoce aut vniuoce dicūt[ur]. Si equoce h[oc] nō ē ad p[ro]positū. Nihil. n. p[ro]hib[et] qd̄ nos appellam[us] deū aliq[ui] appellat deū. Si āt vniuoce oz q[uod] c[on]ueniāt vl i genē vl i spē. Ostēsū ē āt q[uod] de[us] nō p[otes]t eē gen[us] neq[ue] spēs plura sb se c[on]tinēs. ipossibile ē igit[ur] eē plures deos. Itē illud quo eētia cōis idiuiduat[ur] ipossibile ē plurib[us] c[on]uenire. vñ licz possint eē plres hoies. ipossibile tñ ē hūc hoiez eē nisi vnū tñ. si igit[ur] eētia p[er] seip[s]az idiuiduat[ur]: [et] nō p[er] aliqd aliud ipossibile ē q[uod] plurib[us] c[on]ueniat: sz eētia diuina p[er] seip[s]az idiuiduat[ur]. q[uia] i deo nō ē aliud eētia [et] q[uo]d ē: cū ostēsū sit q[uod] d[eu]s sit sua eētia. ipossibile ē g[itur] q[uod] sit de[us] ni

si vn⁹ tm̄. Itē duplex ē modꝰ quo aliqua forma pōt multiplicari. vnꝰ per dr̄ias sicut forma generalis: vt color in diuersas spēs colens aliꝰ p subiectū sicut albedo. Dis ergo forma que nō pōt multiplicari per dr̄ias si nō sit forma in subiecto ēnis ipossibile est q̄ multiplicet sicut albedo si subsisteret sine subiecto nō esset nisi vna tm̄. Essentia aūt diuina est ip̄m esse cuius nō est accipere dr̄ias vt ostēsum est. Cum igit ip̄m esse diuinū sit quasi forma per se subsistens eo q̄ deus est suū esse impossibile est q̄ eēntia diuina sit nisi vna tm̄. Impossibile est igitur esse plures deos.

¶ Q̄ ipossibile est deum esse corpꝰ. CA.XVI.

p Atet aūt vlteriꝰ q̄ impossibile est ip̄z deū esse corpꝰ. naz in omni corpe cōpositio aliqua inuenitur. Oē eni corpꝰ est ptes hn̄s. Id igitur qd̄ est oino simplex: corpꝰ esse nō potest. ¶ Itez nullū corpꝰ inuenit mouere nisi p hoc qd̄ ip̄m mouet vt p oia iducēti apparet. Si ḡ p̄muz mouēs est oino imobile ipossibile ē ip̄z eē corpus

¶ Q̄ impossibile est esse formā corpis aut virtutem in corpore. CA.XVII.

n Eq̄z etiā est possibile ip̄m esse formā corporis aut aliquā virtutē in corpe. Cū eni oē corpus mobile inueniat: oportet corpe moto ea que sūt in corpe moueri saltē per accn̄s. Primū aūt mouēs nō pōt nec per se: nec p accn̄s moueri: cū oporteat ip̄m oino esse imobile vt ostēsum est. Impossibile est igit q̄ sit forma vel virtus in corpe. ¶ Item oz oē mouēs ad hoc q̄ moueat dn̄ium sup rem que mouet habet. Uidemꝰ eniz q̄ quāto magis virtus mouēs excedit virtutem mobilis tāto velocior est motus. Illud igitur qd̄ ē oium mouētiū primū oz maxime dn̄ari super res motas. Hoc aūt esse nō posset si esset mobili aliquo modo alligatū qd̄ esse oporteret si eēt forma eius vel virtus. Oportet igit p̄muz mouēs neq̄z corpus esse: neq̄z virtutē in corpe: neq̄z formā i corpore. ¶ Hinc est q̄ anaxagoras posuit intellectum inmixtum ad hoc q̄ imperet ⁊ oia moueat.

¶ Q̄ deus est infinitus ſm eēntiā. CA.XVIII

h Inc etiam cōsiderari pōt ip̄m esse infinitū non priuatiue quidem secundum quod infinitum est passio q̄titatis prout .s. infinitū dicit qd̄ est natū habere finē rōe sui generis sed nō habet: sed negatiue, put infinitum dicit qd̄ nullo modo finitur. Nullus eni actus inuenit finiri per potētiā que est eius receptiua. Inuenimus eni formas limitari ſm potētiā materie. Si igit p̄mū mouens est actus absq̄z potētie p̄mixtione: q̄z non est forma alicuiꝰ corpis nec virtus in corpore necessariū est ip̄m infinitū esse. ¶ Hoc etiaz ipse ordo qui in rebus inuenitur demōstrat. nam quāto aliqua i entibꝰ sunt sublimiora: tāto suo mō maiora inueniūtur. Inter elemēta eni que sūt superiora maiora q̄titate inueniūtur: sicut etiaz in simplicitate. Qd̄ eoꝝ generatio demōstrat: cū multiplicata pportione ignis ex aere generetur: aer ex aqua. aqua aūt ex terra. Corpus aūt celeste manifeste apparet totā q̄titatē elemētoꝝ excedē. Oportet igit id qd̄ inter oia entia primū est ⁊ eo non pōt esse aliud prius infinite quātitatis sō mō existere. Nec mirū si id quod est simplex ⁊ corporea q̄titate caret infinitum ponat ⁊ sua imēsitate oēm corpis quātitate excedere cum intellectꝰ noster qui est incorporeꝰ ⁊ simplex oium corpoꝝ q̄titatē vi sue cognitiōis excedat: ⁊ oia circūplectatur. ¶ Multo igit magis id qd̄ est oium p̄mū sua imēsitate vniuersa excedit oia cōplectēs.

¶ Q̄ deus est infinite virtutis. CA.XIX.

h Inc etiam apparet deum infinite virtutis esse. ¶ Uirtus eni cōsequit eēntiam rei. Nā vnūq̄dq̄z ſm modū quo est agere pōt Si igitur deus ſm eēntiā infinitꝰ est: oz q̄ eiꝰ virtus sit infinita. ¶ Hoc etiā apparet si quis rerū ordinē diligēter inspiciat. Nā vnūq̄dq̄z q̄ in potētia ſm hoc habet virtutē receptiuā ⁊ passiuā. ſm vero q̄ actu est habet virtutē actiuā. Qd̄ igit est potētia tm̄ .s. materia prima habet virtutē infinitam ad recipiēdū nihil de virtute actiua participās Et supra ipsam quāto aliqd formalius est: tāto id abundat in virtute agendi. Propter qd̄ ignis inter oia elemēta est maxime actiuus. Deꝰ igit qui est actus purus nihil potētialitatis p̄mixtū habēs in infinitū abundat in virtute actiua sup alia.

¶ Q̄ infinitū in deo non importat imperfectionem. CA.XX.

q Uamuis aūt infinitū qd̄ in q̄titatibꝰ inuenitur impfectū sit: tm̄ q̄ deus infinitꝰ dicatur sūmā pfectionē i ipo demōstrat. ¶ Infinitū eni qd̄ est in q̄titatibꝰ ad māmi ptinet, put fine priuatur. Impfectio aūt accidit rei scd̄m q̄ materia sub priuatiōe inuenit. pfectio aūt ois ex forma est. Cum igitur deus ex hoc infinitus sit q̄ tantum forma vel actus est nulla materie vel potentialitatis p̄mixtionē habēs: sua infinitas ad sūmā pfectionē ipsius ptinet. ¶ Hoc etiaz ex rebꝰ aliis ɔsiderari pōt. nā licet in vno ⁊ eodē qd̄ de ipfecto ad pfectū pducitur prius sit aliqd imperfectuz q̄ pfectū. sicut prius est puer q̄ vir: tm̄ oportet q̄ oē impfectū a perfecto trahat originē. Non eni est puer nisi ex viro: nec semē nisi ex aīali vel planta ¶ Illud igitur qd̄ est nāliter oibus prius oia mouens oportet oibus pfectius esse.

¶ Q̄ in deo est oimoda pfectio que est in rebus ⁊ eminentius. CA.XXI.

v Nde etiam apparet q̄ oēs pfectiōes inq̄buscūq̄z rebus inuētas necesse est originaliter ⁊ supabūdanter in deo esse. Nam oē qd̄ mouet aliquid ad pfectionē prius habet in se

perfectionem ad quam mouet. sicut magister prius habet in se doctrinã quã aliis tradit. Cũ igit deus sit primũ mouẽs: et oĩa alia moueat in suas pfectiões necẽ ẽ oẽs pfectiões rez in ipo preexistere supabũdãter. Itẽ oẽ qd hz aliquã pfectionẽ si alia pfectio ei desit est limitatum sub aliquo genere: vl spẽ. Nam per formã que est pfectio rei quelibet res in genere vl spẽ collocat. Quod aũt est sb spẽ vl etiã genere cõstitutũ: nõ põt esse infinite eẽntie: nam oz q vltima differẽtia p quaz in spẽ ponitur terminet eius eẽntiam. Unde et rõ spẽm notificans diffinitio vl finis dicit. Sic ergo diuina essentia infinita est impossibile est q alicuius tm̃ generis vl speĩ pfectionem habeat: et aliis priuetur: sed oz q oium generum vl spẽrum pfectiones in ipo existant.

C Q in deo oẽs pfectiones sunt vnum fm rem CA. XXII.

S Jaũt colligam⁹ ea que supius dicta sunt: manifestuz est q oẽs pfectiões in deo sunt vnum fm rez. Ostẽsum ẽ eniz supra deuz simplicẽ eẽ: vbi aũt ẽ simplicitas diuersitas eoz q insunt: eẽ nõ potest. Si ergo in deo sunt oim pfectiones: impossibile est q sint diuerse in ipo. Relinquit ergo q oẽs sint vnũ in eo. Hoc aũt manifestum fit cõsiderãti virtutib⁹ cognoscitiuis. Nã superior vis fm vnũ et idẽ est cognoscitiua oium que ab inferioribus viribus fz diuersa cognoscũtur. Omnia. n. que visus: auditus: et ceteri sensus pcipiunt intellectus vna et simplici virtute diiudicat. Simile etiã apparet in scientiis. Nam cũ inferiores sciẽtie fm diuersa genera rerum circa que versat eazum intẽtio multiplicẽtur vna tamẽ scia est in eis superior ad oia se habens que pbra pma dicit. Apparet etiã idem in ptãtibus: nã in regia ptãte cuz sit vna includunt oẽs ptãtes que p diuersa officia sb dño regi distribuunt. Sic igitur et perfectiones que in inferioribus rebus fm diuersitatem reruz multiplicant oz q in ipo rez vertice. s. deo vniant.

C Q in deo nullũ accidẽs inenit. C. XXIII.

I Nde etiã apparet q in deo nullũ accidẽs esse põt. Si. n. in eo oẽs pfectiones sunt vnum: ad pfectionem aũt ptinet esse: posse: agere: et oĩa hmõi: necesse est oĩa in eo idez esse quod eius eẽntia. Nullũ igit eorum in eo est accidens. Item impossibile est infinitũ eẽ pfectiõe cuius pfectioni aliquid adici põt. Si aũt aliquid est cuius aliqua pfectio sit accidens: cũ oẽ accidẽs sup addatur eẽntie: oz q eius eẽntie aliqua pfectõ addici possit. Non igit inuenit in eẽntia pfectio infinita. Ostẽsum ẽ aũt deum fm suã eẽntiam infinite pfectionis esse. Nulla igit in eo perfectio accidẽtalis esse potest: sed quicquid in eo est substantia eius est. Hoc etiam facile est ɔcludere ex summa simplicitate illius: et ex hoc q est actus purus: et ex hoc q est pmuz in entibus. Est. n. aliquis cõpositionis modus accidẽtis ad sbm. Id etiam sbm est nõ põt esse actus purus: cũ accidens sit quedam forma vl actus subiecti. Semp etiã q est p se: prius est eo qd est p accidens. Ex quibus oib⁹ fm supradicta haberi põt q in deo nihil est qd fz accidens dicat.

C Q multitudo rõnis noium q dicũt de deo nõ repugnat simplicitati eius. CA. XXIIII.

P Er h aũt apparet rõ multitudinis noium que de deo dicunt: lz ipe in se sit oĩmode simplex. Cum. n. intellectus noster essentiam eius in seipa capere nõ sufficiat: in eius cognitionem ɔsurgit ex rebus que apud nos sunt: in quibus inueniunt diuerse pfectiões: quaz oium radix et origo in deo vna est vt ostẽsum: et q nõ possumus aliquid noiare: nisi fm q intelligim⁹. sunt eni noia intellectuũ signa: deũ nõ possum⁹ noiare nisi ex pfectionibus in aliis rebus inuẽtis: quarũ origo in ipo est: et q he in rebus illis multiplices sunt: oz multa nomia deo imponere. Si aũt eẽntiam eius in seipa videremus nõ requireret nominũ multitudo: sz esset simplex noticia eius: sicut est simplex essentia eius: et hoc in glorie nostre expectamus fm illud Zacha. vlti. In illa die erit dñs vnus: et nomẽ eius vnũ.

C Q licet diuersa noĩa dicant de deo: nõ tñ sint synonima. CA. XXV.

E X his aũt tria possumus ɔsiderare: quoz primũ est q diuersa noĩa: lz idez in deo fz rem significent: nõ tñ sunt synonima. Ad hoc. n. q nomia aliqua sint synonima: oz q signĩficent eandem rẽ: et eãdem intellectus ɔceptiõem representent. Ubi vero significat eadem res fm diuersas rões. i. apprehẽsiones quas hz intellectus de re illa nõ sunt noia synonima: q: nõ est penitus significatio eadem: cuz noia imediate significent ɔceptiones intellectus que sunt rez similitudines: et ideo cuz diuersa noia dicta de deo significent diuersas ɔceptiones quas intellectus noster hz de ipo nõ sunt synonima: lz oino eandẽ rez significent.

C Q per diffinitiões ipsorum noium nõ põt diffiniri id qd est in deo. CA. XXVI.

S Ecundũ est q cum intellectus noster fm nullam eaz ɔceptionũ: quas noia dicta d deo significant diuinã eẽntiam pfecte capiat: impossibile est q p diffinitiones hoz noium diffiniat id quod est in deo: sicut q diffinitio sapientie: sit diffinitio potẽtie diuine: et similit in aliis qd alio modo etiã est manifestũ. Ois. n. diffinitõ ex genere et differẽtiis ɔstat. Id etiã qd ꝓprie diffinitur spẽs est. Ostẽsum est aũt q diuina essentia nõ ɔcludit sub aliquo genere: nec sub aliqua spẽ.

Unde nō pōt eius eē aliqua diffinitio.

¶ Q noīa de deo ⁊ aliis nō oīno vniuoce nec equiuoce dicunt. CA.XXVII.

Certum est ꝙ noīa de deo ⁊ aliis reb⁹ dicta nō oīno vniuoce: nec oīno equiuoce dicuntur. Uniuoce nāq3 dici nō pñt: cū diffinitio eius quod est de creatura dr̄ nō sit diffinitio eius quod dr̄ de deo. Oportet aūt vniuoce dictorum eandē diffinitionē eē. Similiter aūt nec oīno equiuoce. In hiis.n.q̄ sunt a casu equiuoca. idem nomē imponit vni rei nullo habitu respectu ad rē aliam: vñ ꝑ vnū nō pōt rōcinari d̄ alio Hec aūt noīa q̄ dicunt de deo ⁊ de aliis rebus attribuunt deo s̄m aliquē ordinē quem h3 ad istas res in qbus intellectus significata eoꝝ cōsiderat Unde ⁊ ꝑ alias res rōcinari de deo possum⁹. Nō igitur oīno equiuoce dicunt ista de deo: ⁊ de aliis rebus: sicut ea que sunt a casu equiuoca. Dicunt igit s̄m analogiam.i. s̄m ꝓportionē ad vnū. Ex eo.n. ꝙ alias res cōparamus ad deū: sicut ad suā p̄maz originē: hmōi noīa que significant ꝑfectiones aliarum reꝝ deo attribuimus. Ex quo pꝫ ꝙ licet q̄ntum ad nois impositionē hmōi noīa ꝑ prius de creaturis dicant eo ꝙ ex creaturis intellectus noīa imponās ascēdit in deū: tñ s̄m rē significatam ꝑ nomen: ꝑ p̄us dicunt de deo a quo ꝑfectiones descēdunt in alias res.

¶ Q oꝫ deum eē intelligentē. CA.XXVIII.

Ulterius aūt ostēdendū est ꝙ deus est intelligens. Ostēsū ē.n. ꝙ in ipo p̄existūt oēs ꝑfectiones quoꝝlibet entiū supabundanter. Inter oēs aūt ꝑfectiones entiū ipm intelligere p̄cellere videt: cum res intellectuales sint oībus aliis potiores: igitur oꝫ deū eē intelligentē. Item ostēsum ē supra: ꝙ deus ē actus purus absq3 potētialitatis ꝑmixtione: mā aūt est ens in potentia. Oportet igit deum esse oīno immunē a mā. Immunitas aūt a mā est cā intellectualitat. Cuius signū est ꝙ forme māles efficiunt intelligibiles actu: ꝑ hoc ꝙ abstrahunt a mā: ⁊ a mālib⁹ conditionibus: est igitur deus intelligens. Itē ostēsum est deum eē primū mouēs: hoc aūt vt videt esse ꝓprium intellect⁹. Nam intellectus oībus aliis videt vti quasi instrumētis ad motū: vñ ⁊ homo suo intellectu vtit quasi instrumētis ⁊ aīalibus ⁊ plantis: ⁊ rebus inaīatis. Oportet igit deū qui ē primū mouēs eē intelligētem.

¶ Q in deo nō est itellectio: nec potentia: nec habitu: sed in actu. CA.XXIX.

Cum aūt in deo nō sit aliquid in potētia: sꝫ in actu tm̄: vt ostēsum est: oꝫ ꝙ deus nō sit intelligēs: neq3 in potentia: neq3 in habitu: sed actu tm̄. Ex quo pꝫ ꝙ nullā in itelligēdo patitur successionem: Cum.n. aliquis intellect⁹ successiue multa intelligit: oꝫ ꝙ dum vnū intelligit actu alterum intelligat in potentia. Inter ea.n.q̄ simul sunt nō est aliqua successio: si igitur de⁹ nihil intelligit in potētia: absq3 oī successione est ei⁹ intelligentia. Unde sequit ꝙ oīa quecunq3 intelligit simul intelligat: ⁊ iterū ꝙ nihil de nouo intelligat. Intellectus.n. de nouo aliquid intelligēs prius fuit intelligēs in potētia. Inde etiā pꝫ ꝙ intellectus eius nō discursiue intelligit: vt ex vno ī cognitionem alterius deueniat: sicut intellectus nr̄ rōcinando patit. Discursus enim talis in intellectu est dū ex noto ꝑuenim⁹ in cognitionē ignoti vl' eius qō prī⁹ actu nō ꝯsiderabam⁹ que in intellectu diuino accidere nō pñt.

¶ Q deus nō itelligit ꝑ aliā spēm q̄3 ꝑ eēntiam suam. CA.XXX.

Apparet etiā ex p̄dictis ꝙ deus nō intelligit ꝑ aliā spēm q̄3 ꝑ essentiam suā. Omnis.n. intellectus intelligēs ꝑ spēm aliā a se cōparat ad illā spēm intelligibilē: sicut potētia ad actū cū spēs intelligibilis sit ꝑfectio ei⁹ faciēs ipm intelligentē actu. Si igit in deo nihil ē in potētia: sꝫ ē actus purus: oꝫ ꝙ nō ꝑ aliā spēm: sꝫ ꝑ eēntiā suā intelligat: ⁊ inde sequit ꝙ directe ⁊ p̄ncipaliter seipm intelligat. Essentia.n. rei nō ducit ꝓprie ⁊ directe in cognitionē alicuius: nisi eius cui⁹ ē eēntia: nam ꝑ diffinitōem hois ꝓprie cognoscit hō: ⁊ ꝑ diffinitionē equi: equus. Si igit deus ē ꝑ eēntiam suā intelligēs: oꝫ ꝙ id qō est intellectū ab eo directe ⁊ p̄ncipaliter sit ipe deus: ⁊ cū ipe sit sua essentia sequit ꝙ in eo intelligēs ⁊ quo itelligit ⁊ intellectum sint oīno idem.

¶ Q deus ē suū intelligere. CA.XXXI.

Oportet etiā ꝙ ipe deus sit suū intelligere. Cum.n. intelligere sit actus scd's vt cōsiderare. Primus.n. actus est itellectus vl' scia. Oīs.n. intellectus q nō est suū intelligere: cōparatur ad suū intelligere: sicut potētia ad actū: Nam semp in ordine potētiaꝝ ⁊ actuū: qō ē prius est potētiale respectu sequētis: ⁊ vltimū est cōpletiuū: loquēdo: in vno ⁊ eodē: lꝫ in diuersis sit econuerso. Nam mouēs ⁊ agens cōparat ad motum ⁊ actum: sicut agens ad potentiā. In deo aūt cū sit actus purus nō est aliquid: qō cōparet ad alterum: sicut potentia ad actū. Oportet ergo ꝙ ipe deus sit suū intelligere. Item quodāmodo cōparatur intellectus ad intelligere: sicut eēntia ad eē sꝫ deus ē intelligens ꝑ eēntiā. eēntia aūt sua ē suū esse: ergo eius intellectus est suū intelligere; ⁊ sic ꝑ hoc qō ē intelligēs nulla cōpositio in eo ponit: cū in eo nō sint aliud intellect⁹ intelligere: ⁊ spēs intelligibilis: ⁊ hec nō sunt aliud q̄3 eius eēntia.

¶ Q oꝫ deum eē volētem. CA.XXXII.

Ulterius aūt manifestū est ꝙ necesse ē deū esse volētem. Ipe.n. seipm intelligit q ē bonum ꝑfectum: vt ex dictis pꝫ. Bonū aūt intellectum ex necessitate diligit: hoc aūt fit ꝑ volūtatem: necesse ē igit deū volētem eē. Item ostēsum

est supra: q deus est primũ mouẽs: intellectus aũt t nõ vtiqz mouet nisi mediãte appetitu: appetitus aũt sequens intellectũ est volũtas: oz igitur deuz esse volẽtem.

¶ Quod ipsam dei volũtatẽ oz nihil aliud eẽ q̃ eius intellectum. CA.XXXIII.

Patet et aũt q oz ipaz dei volũtatẽ nihil aliud eẽ q̃ eius intellectũ. Bonũ.n. intellectuz cum sit obiectũ voluntatis mouet volũtatem: et est actus et pfectio eius. in deo aũt nõ differt mouẽs et motũ: actus et potẽtia: pfectio et pfectibile. vt ex superioribus pz. Oportet igit voluntatem diuinam eẽ ipm bonũ intellectũ. Idem aũt est intellectus diuinus: et eẽntia diuina: voluntas igit dei nõ est aliud q̃ intellectus diuinus et essentia eius. Item inter alias pfectiones rez pcipue sunt intellectus et volũtas: cuius signũ est q inueniunt in rebus nobilioribus: pfectiones aũt oium rez sũt in deo vnũ quod ẽ eius essentia: vt supra ostẽsuz est: intellectus igitur et voluntas in deo sunt idez q eius essentia.

¶ Quod voluntas dei est ipsum eius velle. CA.XXXIIII.

Hinc etiã patz q voluntas diuina est ipm velle dei. Ostẽsum est.n. q voluntas in deo est idẽ qd bonum volitũ ab ipo. Hoc aũt eẽ nõ posset: nisi velle esset idẽ qd voluntas: cum velle insit volũtati ex volito: est igit dei voluntas suũ velle. Item voluntas dei idẽ est quod eius intellectus. et eius essentia: intellectus autẽ dei est suũ intelligere et eẽntia est suũ esse: ergo oz q voluntas sit suum velle: et sic pz q volũtas dei simplicitati nõ repugnat.

¶ Quod oia supradicta vno fidei articulo comprehenduntur. CA.XXXV.

Ex his aũt oibus que pdicta sunt colligere possumus: q deus est vnus simplex: perfectus: infinitus: intelligẽs: et volens. Que quidem oia in symbolo fidei breui articulo cõprehendunt: cũ nos pfitemur credere in deũ oipotẽtem. Cum.n. hoc nomẽ deus a noie greco qd dr theos dictũ videat: qd qdem a theaste dr qd est videre vl cõsiderare: in ipo dei noie pz: q sit intelligens: et p cõns volens. In hoc aũt q dicimus eũ vnum excludit et deoz pluralitas: et ois cõpositio Non.n. est simpliciter vnũ: nisi quod ẽ simplex. Per hoc aũt qd dicimus oipotẽtem ostẽdit q sit infinite virtutis cui nihil subtrahi possit: in quo includit q sit: et infinitus: et pfectus. Nam vtus rei pfectionem eẽntie eius cõsequit.

¶ Quod hec omnia a philosophis posita sunt. CA.XXXVI.

Hec autẽ que in supioribus de deo tradita sunt a pluribus qdez gẽtiliũ phis subtilr cõsiderata sunt: q̃uis nõnulli eoz circa pdcã errauerunt. et q in his vex dixerũt post longã et laboriosam inqsitionẽ ad veritatẽ pdictã vix puenire potuerũt. Sunt aũt et alia nob de deo tradita i doctrina xpiane religiõis ad quã puenire nõ potuerũt circa q̃ sz xpianã fidẽ vltra humanũ sensuz instruimur. Est aũt hoc q cũ sit vnus deus et simplex vt ostẽsum ẽ. est tñ deus pr̃. et deus filius: et deus spũssanctus: et hij tres nõ tres dij: sz vnus deus est: qd quidẽ q̃tum possibile nob est cõsiderare intẽdimus.

¶ Qualiter ponatur verbum in diuinis. CA.XXXVII.

Accipiẽdum aũt ẽ ex his q̃ supra dicta sũt q deus seipm intelligit et diligit. Itẽ q intelligere in ipo et velle nõ sit aliud q̃ eius eẽ: qz vo deus seipm intelligit: eẽ aũt intellectũ in intelligente ẽ: oz deũ in seipo cõsiderat sicut intellectũ in intelligente. Intellectũ aũt put ẽ in itelligẽte est vbũ quodam intellectus. Hoc.n. exteriori vbo significamus qd interius in intellectu cõprehẽdimus. Sunt.n. sm phm: voces signa itellectuũ. oz igit i deo ponere verbum ipius.

¶ Quod verbũ in diuinis cõceptio dicit. CA.XXXVIII.

Id aũt qd intellectu ptinet: vt iterius vbũ ex cõi vsu loquẽdi: cõceptio itellectus dr. nã corpalr aliqd cõcipi dr: qd in numero aial viuẽtis viuifica vtute formaf: mare agẽte et femia patiẽte in qua fit cõceptio: ita q ipm cõceptũ ptinet ad nãm vtriusqz q̃si sm spẽm cõforme. Qd aũt intellectus cõphendit: in itellectu formaf: itelligibili q̃si agẽte: et itellectu q̃si patiẽte: et ipm qd itellectu cõphẽdit: intra intellectũ exns cõforme ẽ: et itelligibili mouẽti cuius que dã similitudo ẽ: et itellectui q̃si patiẽti: sm q eẽ itelligibile hz: vñ id qd itellectu cõphendit nõ imerito cõceptio itellectus vocat.

¶ Quo verbũ cõpat ad prẽm. CA.XXXIX.

Hic aũt cõsideranda ẽ dñia. nã cũ id qd in intellectu cõcipit sit silitudo rei itellecte eius spẽm repñtans: quedã ples ipius esse vr. Quñ igit intellectus itelligit a se: res itellecta ẽ sicut pr verbi in itellectu cõcepti. ipe aũt itellectus magis gerit silitudinẽ mris cuius est vt in ea fiat cõceptio Qñ vo intellectus itelligit seipm: vbũ cõceptũ cõpat ad itelligentẽ: sicut ples ad prẽz. Cũ igit de vbo loquamur sm q deus seipm itelligit: oz q ipm verbum cõpetur ad deũ: cuius est vbũ: sicut filius ad prẽz.

¶ Quo itellr gnãtio in diuinis. CA.XL.

Hinc ẽ q in regla catholice fidei prẽz et filiũ in diuinis cõfiteri docemur: cũ dr. Credo in deũ prẽm et filiũ eius: et ne aliqs audiens nomẽ pris et filii carnalẽ gnãtionez suspicaret sm quã apud nos pr dr et filius. Jo. euãgelista cui reuelata sunt secreta celestia loco filii ponit verbũ: vt gnãtionem itelligibile cognoscamus.

¶ Quod verbũ qd est filius idẽ eẽ hz cũ deo prẽ et eãdem eẽntiam. CA.XLI.

Considerandum est autē q cum in nobis sit aliud eē nāle ⁊ intelligere: oꝫ q verbū in nostro intellectu ꝯceptū: qḋ hꝫ eē intelligibile tm̄: alterius nāe sit q̄ intellectus noster q hꝫ esse nāle. In deo aūt idē ē eē ⁊ intelligere. Verbum igr̄ dei qḋ est in deo cuius verbū est ꝑm eē intelligibile: idē esse hꝫ cum deo cuius est verbuꝫ. Et ꝑ hoc oꝫ q sit eiusdem essentie: ⁊ nāe: cū ipo ⁊ q oīa quecunqꝫ de deo dicunt̄ ꝟbo dei ꝯueniant.

¶ Qꝫ catholica fides h' docet. CA.XLII.

Et inde est q in regula catholice fidei docemur ꝯfiteri filiū ꝯsubstantialē patri: per qḋ duo excludunt̄. Primo quidē vt nō intelligatur pr̄ ⁊ filius ꝑm carnalē generationē q̄ fit ꝑ aliquam decisionē sub'tāne filij a patre vt sic oporteat filiū nō esse patri ꝯsubstantialē. Secundo vt etiā nō intelligamus pr̄em ⁊ filiū ꝑm generationē intelligibilē: put ꝟbum in mente nostra ꝯcipitur quasi accidentalr̄ supueniēs intellectui ⁊ nō de eius eēntia existens.

¶ Qꝫ in diuinis nō est dr̄ia verbi a patre ꝑm tp̄s vl' ſpēm vl' nām. CA.XLIII.

Eorum aūt que in eēntia nō differunt ipossibile est eē differentiā ꝑm ſpēm tp̄s ⁊ nāꝫ qꝛ ergo verbū patri est ꝯsubstātiale: necesse est q ꝑm nihil dictoꝝ a patre differat. Et qdeꝫ ꝑm tp̄s differre nō pōt. Cum.n. hoc verbū in deo ponat̄ ꝑ hoc q deus s seipm̄ intelligit sui ꝟbum intelligibile ꝯcipiendo: oꝫ q si aliqn̄ dei verbū non fuit q tunc deus seipm̄ nō intellexit. Semp autē qn̄ deus fuit intellexit: qꝛ eius intelligere est eiꝰ esse. Semp ergo ⁊ verbuꝫ eius fuit ⁊ iō in regula catholice fidei dicimus. Ex patre natuꝫ ante oīa secula. ꝑm ſpēm est īpossibile verbū dei a deo.q. minoratū differre: cū deus seipm̄ nō minus intelligat q̄ sit. Verbum aūt ꝑfectaꝫ ſpēm hꝫ: qꝛ id cuius est verbū ꝑfecte intelligit̄. Oportet igr̄ dei ꝟbum eius ꝑfectum ꝑm ſpēm diuinitat̄ esse. Inueniuntur aūt quedā que ex alijs ꝓcedunt ꝑfectam eoꝝ ſpēm nō ꝯsequi ex quibus ꝓcedunt. Uno mō sicut in generatōibus equiuocis. A sole.n. nō gnātur sol: sed quoddā aīal: vt ergo talis impfectio a generatione diuina excludat̄ ꝯfitemur natū deuꝫ de deo. alio mō qḋ ꝓcedit ex aliquo differt ab eo ꝑpt̄ defectuꝫ puritat̄. dū.s. ab eo qḋ est in se simplex ⁊ puꝝ ꝑ applicationē ad exteraꝫ mām aliquid ꝓducit̄ a pma ſpē deficiens: sicut ex domo que est in mēte artificis fit domus que est in mā: ⁊ a lumine recepto in corpore terminato fit colō ⁊ ex igne adiuncto alijs elemēt' fit mixtuꝝ: ⁊ ex radio ꝑ oppositionem corpis opaci fit vmbra. Ut hoc g a diuina generatione excludat̄ addit̄ lumē de lumine. Tertio modo qḋ ex aliquo ꝓcedit nō ꝯseq̄t ſpēm eius ꝑpter defectū veritat̄: qꝛ.s. nō vere recipit eius nām: sꝫ quādam eius silitudinē tm̄: sic ymago in speculo: vl' pictura: vl' sculptura: aut etiā silitudo rei in intellectu vl' sensu. Non.n. ymago hominis dr̄ verus hō: sꝫ silitudo: nec lapis est in aīa vt dicit phs: sꝫ ſpēs lapidis: vt igr̄ hec a diuina gnātione excludant̄ addit̄. Deuꝫ verū de deo vero. ꝑm nām etiā impossibile est verbū a deo differre: cū hoc sit deo nāle q seipm̄ intelligat. Habet.n. oīs intellectus aliqua que nālr̄ intelligit sicut intellectus noster hꝫ pma pncipia. Multo g magis deus cuius intelligere ē suum eē seipm̄ nālr̄ intelligit. Verbū ergo ipius nālr̄ ex ipo ē: nō sicut ea que pter nālem originē ꝓcedunt: vt a nobis ꝓcedūt res artificiales quas nāles dicimur. Que vō nālr̄ a nobis ꝓcedūt generare: vt filiꝰ. Ne igr̄ dei verbū nō nālr̄ a deo ꝓcedere itelligatur: sꝫ ꝑm ptātem sue voluntatis addit̄. Genitum nō factum.

¶ Conclusio ex pmissis. CA.XLIIII.

Quia ergo vt ex pmissis pꝫ oēs pdicte diuine generatōis ꝯditōes ad hoc ptinent: q filius est pr̄i ꝯsubstātialis: iō post oīa subiungit̄: quasi summa vniuersoꝝ ꝯsubstātialem patri.

¶ Qꝫ deus est in seipso sicut amatum in amante. CA.XLV.

Sicut aūt intellectum est in intelligente inquātum intelligit̄: ita ⁊ amatuꝫ esse dꝫ in amante inquātum amat̄. Mouet̄.n. quodāmodo amās ab amato quadā intrinseca motōne. Uñ cuꝫ mouēs ꝯtingat id quod mouet̄ necesse est amatū intrinsecū esse amāti. Deus autꝫ sicut intelligit seipm̄: ita necesse est q seipm̄ amet. Bonū.n. intellectū ꝑm se amabile ē. Est igr̄ deꝰ in seipo tanq̄ amatū in amāte.

¶ Qꝫ amoꝝ in deo dr̄ spūs. CA.XLVI.

Cum aūt intellectū sit in itelligente ⁊ amatum in amāte diuersa rō eius qḋ est esse in aliquo vtrobiqꝫ ꝯsideranda ē. Cum.n. intelligere fiat ꝑ assilationē aliquaꝫ intelligent̄ ad id qḋ intelligit̄ necesse ē id quod itelligit̄ in itelligente eē ꝑm q eius silitudo in eo ꝯsistit. Amatio aūt fit ꝑm quādam motionem amant̄ ab amato. Amatū.n. trahit ad seipm̄ amātem. Igr̄ nō pficitur amatio in silitudine amati: sicut pficitur intelligere in silitudie intellecti: sꝫ pficitur in attractione amant̄ ad ipm̄ amatū. Traductio aūt silitudinis pncipalis fit ꝑ gnātionem vniuocā: ꝑm quaꝫ in rebus viuētibus generās pater ⁊ genitus filiꝰ nōiatur. In eisdem etiā pma motio fit ꝑm ſpēm: sicut igr̄ in diuinis modus ille quo deus ē in deo vt intellectū in itelligente exp̄mit̄: ꝑ hoc qḋ dicimus filium qui est verbum dei: ita modum quo deus est in deo: sicut amatū in amāte exp̄mimus ꝑ hoc q ponimꝰ ibi spm̄ q est amoꝝ dei: ⁊ iō ꝑm regulam catholice fidei credere in spm̄ iubemur.

¶ Quod spūs quo est amor dei est sanctus. CA. XLVII.

c Onsiderandū est aūt q cum bonū amatū habeat rōnem finis: ex fine aūt mot⁹ voluntarius bonus vel malus reddat necesse est q amor quo ipm summū bonū amaf qd deus est eminētem quādam obtineat bonitatē: q noie sanctitat exprimit: siue dicaf sanctum. q. purū fm grecos: q: in deo est purissima bonitas ab oi defectu immunis: siue dicaf sanctū. i. firmū fm latinos q: in deo est imutabilis bonitas: ppter qd oia q ad deum ordināt sancta dicunt: sicut tēplum z vasa tēpli: z oia diuino cultui māncipata. Cōuenienter igif spūs quo nob insinuaf amor quo de⁹ se amat spūssanctus noiatur. Unā z regula catholice fidei spm predictū noiat sanctum cū dr. Credo in spm sanctum.

¶ Quod amor in diuinis nō importat accidens. CA. XLVIII.

s Icut aūt intelligere dei ē suū esse: ita z eius amare. Non igif deus amat seipum fm aliquid sue eēntie supueniēs: sz fm suā eēntiam. Cum igif amet seipm fm h q ipse in seipo est: vt amatū in amāte: nō est deus amat⁹ in deo amante p modū accidētalem: sicut res amate sūt in nob amātibus accidētaliter: sz deus ē in seipso vt amatū in amāte sbaliter. Ipse ergo spūssanct⁹ quo nobis insinuaf diuinus amor: nō est aliqd accidentale in deo: sz est res subsistēs in essentia diuina: sicut pr z filius: z iō in regula catholice fidei ostendif coadorādus: z simul glorificādus cuz patre z filio.

¶ Quod spiritussanctus a patre filioqz procedit. CA. XLIX.

e St etiam psiderandū q ipm intelligere ex virtute intellectiua: itellectus pcedit. Scdm aūt q intellectus actu itelligit est i ipo id quod itelligif. Hoc igif qd est intellectum esse in itelligente pcedit ex virtute itellectiua intellectus: z hoc ē verbū ipius: vt supra dcm est. Similiter etiā id qd amaf est in amante fm q amatur actu. Q aūt aliqd actu amef: pcedit: z ex virtute amatiua amātis: z ex bono amabili actu intellecto. Hoc igif qd est amatū esse in amante ex duobus pcedit. s. ex pncipio amatiuo: z ex intelligibili apprehēso qd est vbum pceptū de amabili Cum igif in deo seipm intelligēte z amante vbū sit filius: is aūt cuius est vbū sit verbi pr vt ex dictis pz: necesse est q spūssanctus q ptinet ad amorem: fm q deus in seipo est: vt amatū in amante ex pre pcedat z filio. vñ z in symbolo dr. Qui ex pře filioqz pcedit.

¶ Quod in diuinis trinitas psonarum nō repugnat vnitati eccĺesie. CA. L.

e X oibus aūt que dicta sunt colligi oz q in diuinitate quēdam trinariuz ponim⁹ q tn vnitati z simplicitati eēntie nō repugnat. Opz tn [illegible] pcedi deum eē vt exītem in sua nā: z intellectū [illegible] z amatū a seipo. Aliter aūt hoc accidit in deo z [illegible] nobis: q: n. in sua nā homo sba est: itelligere aūt z amare eius nō sunt eius sba: homo qdē fm q in nā sua psideratur quedā res subsistēs est: fm aūt qd est in suo itellectu nō est res subsistens: sed intētio quedā rei subsistent: z siliter fm q ē in seipo: vt amatū in amāte. Et sic ergo in hoie tria quedā psiderari possunt. s. homo in nā sua existēs z homo in itellectu existēs: z homo in amore existens: z tn hu tres nō sunt vnū: q: intelligere eius nō est eius esse: siliter aūt z amare: z hoz triū vn⁹ solus est res quedā subsistēs. s. homo in nā sua existens. In deo aūt idem est eē itelligere: z amare. deus ergo inesse suo nāli existēs: z deus existens ī intellectu: z deus existēs in amore suo vnū sunt: vnusqsqz tñ eoz est subsistens: z q: res subsistētes in itellectuali nā psonas latini noiare psueuerunt greci vo ypostases. ppter hō in diuinis latini dicūt tres psonas: greci vo tres ypostases: pēm. s. z filium z spūsanctum.

¶ Quomodo videf eē repugnantia trinitaf psonarum in diuinis. CA. LI.

v Idef aūt ex pdict repugnātia quedā suboriri. Si. n. in deo ternarius aliquis ponitur cū ois numer⁹ diuisionē aliquā pseq tur: oportebit in deo aliquā dñiam ponere p quā tres abinuicē distinguanf z ita nō erit in deo summa simplicitas. Nam si in aliquo tres puenunt z in aliquo differūt: necesse e. ibi eē cōpositionē: qd supioribus repugnat. Rursus si necesse ē esse vnū solū deū: vt sup ostensum est: nulla aūt res vna orif vel pcedit a seipa impossibile vr q sit de⁹ genitus: vel deus pcedēs. falso igif ponif in diuinis nomē pris: z filij: z spūs pcedentis.

¶ Solutio rōnis z q in diuinis nō est distinctio: nisi fm relationes. CA. LII.

p Rincipiuz aūt ad dissoluēdum hāc dubitationē hinc sumere oz: q: fm diuersitatē nāz est in diuersis rebus diuersus mod⁹ aliqd ex alio oriēdi vel pcedēdi. In reb⁹. n. vita carentib⁹: q: nō sūt seipa mouētia. sz solū extrinsecus pnt moueri orif vnū ex altero quasi exteri⁹ alteratum z imutatuz: sicut ab igne generaf ignis: z ab aere aer. In reb⁹ vo viuētibus quaz pprietas ē: vt seipas moueāt generaf aliqd in ipo generāte sicut fetus aīaluū z fruct⁹ plantaz. Est aūt psiderare diuersuz modū pcessionis fm diuersas vires z pcessiones eoūdez. Sunt. n. quedā vires i eis quaz opationes nō se extēdunt: nisi ad cōpa: fm q mālia sunt: sicut pz de virib⁹ aīe vegetabilis q sūt nutritiua: z augmētatiua: z gnātiua: z fm h genus virtū aīe nō pcedit: nisi aliqd copale corporalr distinctū: z tn aliquo mō pīunctuz in viuētibus ex a

quo ꝓcedit. Sūt aūt quedā vires quarū opatio
nes. ⁊ si corporanō trāscendant: tñ se extendūt ad
spēs corporū sine mā eas recipiēdo: sicut est in oi-
bus viribus aīe sensitiue. Est. n. sensus susceptī-
uus spērum sine mā: vt phs dicit. Hmōi āūt vi-
res: lz quodāmodo īmālr formas rerū suscipiant
nō tñ eas suscipiunt absq3 organo corpali. Sed ꝗ
igitr ꝓcessio in hmōi virib᷒ aīe inueniatr: qḋ ꝓce-
dit nō erit aliqḋ corpale vl' corpalr distinctū vl' cō
iūctum ei a quo ꝓcedit: sed in corpalr ⁊ imālter
quodāmodo: lz nō oīno absq3 adminiculo organi
corpalis. Sic. n. ꝓcedūt in aīalibus formatiōes
rerū ymaginatarū: que qdē sunt in ymaginatōe nō
sicut corpus in corpe: sz quodā spūali mō. Unḋ ⁊
ab Aug. ymaginaria visio spūalis noīatur. Si āt
sm opatiōem ymaginatiōis ꝓcedit aliqd nō per
modū corpalē: multo fortius hȝ accidet p opatōēz
partis intellectiue: que nec etiā in sui opatione in
diget organo corpali: sz oīno eius opatio imālis ē
Procedit. n. vbū sm opationē itellect᷒ vt in ipo
itellectu dicētis existens: nō quasi localr in eo cō
tentū: nec corpaliter ab eo sepatū: sz in ipo qdem
exñs sm ꝓcessionis nālis opationis: ab eo vō distin-
ctum sm ordinē originis: ⁊ eadē rō est de ꝓcessio
ne que attēdit sm opationē volūtatē put res ama
ta existit in amāte: vt dcm̄ est sup. Licet aūt vires
intellectiue ⁊ sensitiue sm ꝓpriā rōnem sint nobi
liores virib᷒ aīe vegetabilis: nō tñ in hoībus. aut
in alijs aīalibus sm ꝓcessionē ymaginatiue ptis
aut sensitiue ꝓcedit aliqd subsistēs in nā spēi eius-
dē: sz hoc solū accidit p ꝓcessionē que fit sm opatō
nem aīe vegetabilis: ⁊ hȝ iō ē: qꝛ in oībus ꝯpositis
ex mā ⁊ forma mltiplicatio indiuiduorū in eadē
spē fit sm mā̄e diuisionē. Unde in hoībus ⁊ alijs aīa
libus cū ex forma ⁊ mā cōponāt sm corpalem di
uisionē que inuenit sm ꝓcessionē que est sm opa-
tionē aīe vegetabilis: ⁊ nō in alijs opationib᷒ aīe
multiplicantur indiuidua sm eandē spēm. In re
bus aūt que nō sunt ex mā ⁊ forma cōposite nō pt
inueniri: nisi distinctio formal tñ: sz si forma sm
quā attendit distinctio sit sba rei: oȝ ꝙ illa distin-
ctio sit rerū sbsistentiū quarūdā: nō aūt si forma il
la nō sit rei sba. Est igit cōe in oī itellectu vt ex di
ctis pȝ: ꝙ oȝ id qḋ in intellectu ꝯcipit ab intelligen
te quodāmodo ꝓcedere inqūtū intelligēs ē: ⁊ sua
ꝓcessione quodāmō distinguit: sicut ꝯceptio itel
lectus: que ē intētio intellecta distinguit ab intel
lectu itelligente: ⁊ silr oȝ ꝙ affectio amātis p quā
amatū est in amāte ꝓcedit a volūtate amātis i
qūtum ē amans: sz hȝ ꝓpriū hȝ intellect᷒ diuinus
ꝙ cū intelligere eī sit eē ipius: oȝ ꝙ ꝯceptio itelle
ctus que ē intētio intellecta sit sba eius: ⁊ silr ē de
affectione in ipo deo amāte. Relinqt ergo ꝙ i-
tentio intellectus diuini q̄ est verbū ipius nō di-
stinguit a ꝓducēte ipm in hoc: qḋ est eē sm sbam: sz

solum in hoc quod est sm rōnem ꝓcessionis vni
us ex alio: ⁊ silr ē de affectiōe amoris in deo amā
te: que ad spūmsanctū ptinet. Sic igit pȝ ꝙ nihil p
hibet verbū dei qḋ est filius esse vnū cū pr̄e sm
sbam: ⁊ tñ distinguit ab eo sm relationē ꝓcessio
nis: vt dcm̄ est. Unde ⁊ manifestū est ꝙ eadē res nō
oritur: neq3 ꝓcedit a seipā: qꝛ filius sm ꝙ a pr̄e ꝓ-
cedit ab eo distinguit: ⁊ eadē rō est de spi. sancto
p cōparationē ad pr̄em ⁊ filium.

Quod relatiōes qbus pr̄ ⁊ fi. ⁊ spi. sanc. distingūt
sunt reales ⁊ nō rōnis tm̄. CA. LIII.

i Ste aūt relatōes quibus pr̄ ⁊ fi. ⁊ spi. san.
ab inuicē distinguūt sunt relatōes reales
⁊ nō rōnis tm̄. Ille. n. relatōes sunt rōnis
tm̄ q̄ nō ꝯsequunt ad aliqd quod est in rerū nā: sed
ad aliqd qḋ est in apprehēsione tm̄: sicut dextrū
⁊ sinistrū i lapide nō sunt relatōes reales: sz rōis
tm̄: qꝛ ñ ꝯsequūt aliquā virtutē realē in lapide exi
stentē: sz solū acceptiōem apprehēdentis lapidē vt
sinistrum: qꝛ ē alicui aīali ad sinistrū: sz sinistrū: ⁊
dextrū in aīali sunt relatiōes reales: qꝛ ꝯsequunt
vtutes quasdā in determinatis ptibus aīalis inuē
tas. Cum igit relatiōes p̄dicte qbus pr̄ ⁊ fi. ⁊ spi.
sanctus distinguunt sint realr in deo existētes oȝ ꝙ
relatōes p̄dicte sint relatōes reales nō rōnis tm̄.

Quod hmōi relationes nō sunt accidentaliter in
herentes. CA. LIIII.

n On est aūt possibile ꝙ sint accidētalr ihe-
rentes: tum qꝛ opatiōes ad quas sequunt
directe relatiōes sunt ipa dei sba: tum ēt
qꝛ supra ostēsum ē: ꝙ in deo nullū accidēs esse pōt.
Unde si relatōes p̄dicte realr sint in deo: oȝ ꝙ ñ sint
accidētalr inherētes: sz sbsistētes. Quō aūt id qḋ
est in alijs rebus accidens in deo sbaliter eē possit
ex p̄missis manifestū est.

Quod p p̄dictas relatiōes in deo psonalis distin
ctio cōstituitur. CA. LV.

.q Uia ꝰ in diuinis distinctio ē p relationes
que nō accidūt: sz sunt sbsistentes: rerū aūt
sbsistētiū in nā quacūq3 intellectuali ē di-
stinctio psonalis: necesse ē ꝙ p p̄dictas relatiōes
in deo psonalis distinctio ꝯstituat. Pater igit: ⁊
filius ⁊ spi. san. sunt tres psone ⁊ silr tres ypostā
ses: qꝛ ypostasis significat aliqd subsistens ꝯpletū

Quod impossibile est plures psonas eē in diuinis
q̄ tres. CA. LVI.

p Lures aūt in diuinis psonas tribus eē im
possibile est: cū nō sit possibile diuinas p-
sonas multiplicari p substātie diuine: sz so
lum p alicuius ꝓcessionis relationē nec cuiuscūq3
ꝓcessionis: sz talis q̄ nō terminet ad aliqḋ extrin
secum. Nam si terminaret ad aliqḋ extrinsecū:
nō hēret nām diuinā: ⁊ sic nō posset eē persona aut
ypostasis diuina. Processio aūt in deo ad exteri᷒
nō terminata nō pōt accipi: nisi aut sm opationē

intellectus: put pcedit verbum: aut sm operationem voluntatis put pcedit amor: vt ex dictis pz. Non igitur pōt esse aliqua psona diuina pcedens nisi vl' vt verbum qd dicimus filiū: vl' vt amor quod dicimus spi. sanctū. Rursus cum deus oia vno intuitu p suū intellectum cōprehendat: et silr vno actu volūtatis oia diligat: impossibile est in deo esse plura verba: aut plures amores. Si igitur filius pcedit: vt verbū: et spi. sanctus pcedit vt amor: impossibile ē in deo eē plures filios: vl' plures spi. sanctos. Item pfectū est cui quod nihil est. Quod igitur extra se aliquid sui generis patitur nō simplr pfectum est. ppter qd et ea que sunt simpliciter in suis naturis perfecta numero nō multiplicantur: sicut deus: sol: et luna: et hmōi. oportet aūt tam filiū qz spi. sanctum eē simplr pfectū cū vterqz eorum sit deus: vt ostēsum est: impossibile est igit esse plures filios: aut plures spi. scōs. Preterea illud p quod aliquid subsistēs est hoc aliqd: et ab aliis distinctū impossibile est qd numero multiplicet: eo qd indiuiduū de pluribus dici nō pōt: sed filiatiōe filius est h persona diuina in se subsistens: et ab aliis distincta: sicut p principia indiuiduantia: sortes est h psona humana. Sicut ergo principia indiuiduantia qbus sortes est hic homo nō pnt ouenire nisi vni: ita etiā filiatio in diuinis nō pōt: nisi vni cōuenire: et sile est de relatiōe patris et spi. sancti: impossibile est igit in diuinis eē plures pres: aut plures filios: aut plures spi. sanctos. Adhuc ea que sunt vnū sm formā nō multiplicātur numero nisi p mām: sicut multiplicat albedo: p hoc qd est in pluribus subiectis: in diuinis aūt nō est mā: quicqd igit est vnum specie et forma in diuinis impossibile est multiplicari sm numerū. Huiusmōi aūt sunt pnitas et filiatio: et spi. sancti pcessio. Impossibile est igit in diuinis eē plures pres: aut filios: aut spi. sanctos.

De pprietatibus seu notionibus in diuinis et quot sunt numero in pre. CA. LVII.

b Huiusmodi aūt existente numero psonarū in diuinis necesse est psonarum pprietates qbus abinuicē distinguunt in aliquo numero esse: quarū tres oportet patri cōuenire: vna qua distinguat a filio solo: et h est paternitas: alia qua distinguatur a duobus. s. filio et spi. sancto et hec est inascibilitas: qz pater nō est deus pcedēs ab alio: filius aūt et spi. scūs ab alio pcedunt: tertia est qua ipse pater cum filio a spi. scō distinguit. et h dicit cōis spiratio. Proprietatē aūt qua pater differat a solo spiritu scō nō est assignare eo qd pater et filius sunt vnum pricipium spi. sancti: vt ostēsum est.

De pprietatibus filii et spiritussancti que et quot sunt. CA. LVIII.

f Filio aūt necesse est duas ouenire vnā. s. qua distinguatur a pre: et hec ē filiatio: aliam qua simul cum patre distinguatur a spi. sancto que est cōis spiratio. Non aūt est assignare pprietatem qua distinguat a spi. sancto: qz vt iam dictū est filius: et pater sunt vnum pricipium spiritussancti Similiter etiā nō est assignare pprietatem vnā qua spiri. scūs et filius simul distinguātur a patre. Pater enim ab eis distinguit vna pprietate. s. inascibilitate inquātum est nō pcedēs. Sed qz filius et spiritussanctus nō vna pcessione pcedunt sed pluribus duabus pprietatibus a pre distinguūtur. Spi. aūt scūs habet vnā pprietatē tm. qua distinguitur a patre et filio: et dicit pcessio. Quod aūt nō possit esse aliqua pprietas qua spi. sanctus distinguatur a filio solo: vl' a patre solo ex dictis pz. Sūt igit quinqz q psonis attribuūtur. s. inascibilitas: pnitas: filiatio: spiratio: et pcessio.

Quare ille proprietates dicātur notiones. CA. LIX.

b Hec aūt quinqz notiōes psonarū dici pnt: eo qd per eas nobis inotescit in diuinis distictio psonarum. Non tn hec quiqz pnt dici pprietates: si hoc in pprietatis rōne obseruetur: vt pprium eē dicat: qd ouenit vni soli: nam cōis spiratio pri et filio ouenit: sz sm illum moduz quo aliqd dr pprium aliqbus p respectū ad aliud: sicut bipes hoi et aui p respectū ad quadrupedia: nihil phibet etiā cōem spiratiōe pprietatē dici. qz vo in diuinis psone solis relatiōibus distinguūtur. notiones aūt sunt qbus diuinarū psonarū distinctio inotescit: necesse est notiōes aliqualiter ad relationē ptinere. Sed earū quattuor vere relatiōes sūt qbus diuine psone adinuicē referūtur. Quinta vo notio. s. inascibilis ad relatiōem ptinet sicut relationis negatio. Nam negationes ad genus affirmationum reducūtur: et priuatiōes ad genus habituū: sicut nō homo ad genus hominis: et nō albū ad genus albedinis. Sciēdum tamē qd relationum quibus persone adinuicem referuntur quedam nominate sunt: vt paternitas: et filiatio que pprie relationem significant quedam vero innominate ille. scilicet quibus pater et filius ad spiritum sanctum referuntur: et spiritussanctus ad eos. Sed loco relationū vtimur nominibus originum. Manifestum est enim qd cōmunis spiratio et pcessio originem significāt: nō aūt relatiōes originem cōsequentes: quod pōt perpendi ex relationibus patris et filii. Generatio. n. significat actiuam originem: quā cōsequitur paternitatis relatio. Natiuitas vero significat passiuam filii: quam consequitur relatio filiationis. Similiter igitur ad cōem spirationem sequitur aliqua relatio: et etiam ad pcessionem. Sed quia relatiōes inominate sunt: vtuntur nominibus actuum p nominibus relationum.

¶ Qꝫ licet relatiões ī dīnis subsistētes sint quattuor: tñ non sunt nisi tres ꝑsone. CA.LX.

c Onsiderandū aūt ꝙ quāuis relationes sbsistentes in diuinis sint ipse ꝑsone dīne vt supꝛ dcm̄ ē. nō tñ oꝫ eē quinqꝫ vel q̄ttuoꝛ ꝑsonas ſm nūerū relationū. Numer⁹ enī distictionē aliquā cōsequitur. Sicut eni vnū est indiuisibile vel indiuisum ita pluralitas est diuisibile vel diuisum. Ad pluralitatē enim ꝑsonarum requiritur ꝙ relatiões vim distinctiuā habeāt rōne oppositiōis. naꝫ formalis distinctio nō ē nisi ꝑ oppositionē. Si ergo predicte relatiões īspiciāt paternitas ⁊ filiatio oppositionē ad inuicem habēt relatiuaꝫ. vnde non se cōpatiūtur in eodem supposito. ¶ Propter hoc oportet ꝙ paternitas ⁊ filiatio sint due ꝑsone subsistentes. Innascibilitas aūt opponitur quidē filiationi nō aūt paternitati. vñ paternitas ⁊ īnascibilitas possunt vni ⁊ eidē persone conuenire. Similiter cōis spiratio non opponitur neqꝫ paternitati neqꝫ filiationi nec etiaꝫ inascibilitati. Unde nihil ꝓhibet cōeꝫ spiratiōnē ineē ⁊ ꝑsone pr̄is ⁊ ꝑsone filij. Propt̄ qḋ cōis spiratio non est ꝑsona subsistens seorsum a ꝑsona patris ⁊ filij. Processio aūt oppositionē relatiuā habet ad cōem spirationē. Unde cum cōmunis spirō cōueniat patri ⁊ filio. oportet ꝙ ꝓcessio sit alia persona a ꝑsona patris ⁊ filij. Hinc aūt patet quare deus non dicit̄ quinus ꝓpter quinariū numerum notionum: sed dicitur trinus ꝓpter trinariū ꝑsonarum. Quinqꝫ enim notiones non sunt quiqꝫ subsistentes res: sed tres ꝑsone sunt tres res subsistentes. Licet aūt vni persone plures notiões aut ꝓprietates conueniāt. vna tamē sola est que ꝑsonam constituit. Non enim sic cōstituit̄ persona ꝓprietatibus: q. ex plurib⁹ constituta: sed eo ꝙ proprietas ipsa relatiua subsistēs persona est. Si igitur intelligerētur plures ꝓprietates vt seorsum ꝑ se subsistentes essent iam plures ꝑsone ⁊ non vna. Oportet igitur intelligi ꝙ plurium ꝓprietatum seu notionū vni persone cōuenientiū illa que procedit ſm ordinem nature ꝑsonā cōstituit. Alie vero intelligūtur vt persone iam cōstitute inherentes: Manifestuꝫ est aūt ꝙ innascibilitas non pōt esse prima notio patris que personaꝫ eius constituat. tum q: nihil negatione cōstituitur. tum quia nāliter affirmatio negationē precedit. Cōis autē spiratio ordine nature presupponit p̄rnitatem ⁊ filiationē sicut ꝓcessio amoris ꝓcessionē verbi. ¶ Unde nec cōis spiratio pōt esse p̄ma notio patris sed nec filij. Relinquit̄ ergo ꝙ p̄ma notio patris sit paternitas. filij aūt filiatio. spūs aūt sancti sola ꝓcessio notio est. Relinquit̄ igitur ꝙ tres sūt notiones cōstituentes ꝑsonas. s. paternitas filiatio ⁊ ꝓcessio. Et has quidem notiones necesse est ꝓprietates esse. Id eni quod ꝑsonā cōstituit oportet soli illi ꝑsone cōuenire. Principia eniꝫ indiuiduationis non possunt pluribus cōuenire. Dicūtur igitur p̄dicte tres notiones ꝑsonales proprietates quasi constituentes tres personas modo p̄dicto. Alie vero dicūtur ꝓprietates seu notiones ꝑsonarū. non aūt ꝑsonales q: ꝑsonā nō cōstituunt.

¶ Qꝫ remotis per intellectum ꝓprietatib⁹ ꝑsonalibus non remanent ipostases. CA.LXI.

e X ore aūt apparet ꝙ remotis per intellectū ꝓprietatibus ꝑsonalib⁹ non remanēt ipostases. In resolutiōe. n. q̄ fit ꝑ itellectuꝫ remota forma remāet sbiectuꝫ forme sic̄ remota albedine remanet supficies q̄ rmota remaēt sba cui⁹ forma remota remanet mā p̄ma. sꝫ remoto subiecto nihil remanet. Proprietates aūt ꝑsonales sunt ipse ꝑsone subsistentes. Nec cōstituūt personas. quasi p̄existentib⁹ suppositis aduenientes. q: nihil in diuinis potest esse distinctū qḋ absolute dicit̄. sed solum ꝙ relatiuū est. Relinquitur igitur ꝙ ꝓprietatibus ꝑsonalib⁹ remotis per itellectū non remanēt alique ipostases distincte: sed remotis notionib⁹ n̄ ꝑsonalib⁹ remanēt ipostases distincte. ¶ Qualiter remotis per intellectū ꝓprietatib⁹ ꝑsonalib⁹ remaneat eēntia dīna. CALXII.

s I quis aūt querat, vtrū remotis per intellectū ꝓprietatibus ꝑsonalibus remaneat eēntia dīna: est ꝙ quodāmō remanet quodā vero modo non. Est eni duplex resolutio q̄ fit per intellectū. Una ſm abstractionē forme a mā i qua quidē ꝓcedit̄ ab eo qḋ formali⁹ est ad id qḋ est māilius. Nā id qḋ est primū subiectuꝫ vltimo remanet. vltima vero forma primo remouetur. Alia vero resolutio est ſm abstractionē vniuersalis a ꝑticulari que quodāmō ꝯtrario ordine se hꝫ. Nam prius remouētur cōditiōes māles indiuiduātes vt accipiat̄ qḋ cōe est. Quāuis aūt in diuinis non sit materia ⁊ forma neqꝫ vl'e ⁊ ꝑticulare est tamē in diuinis cōe ⁊ ꝓprium ⁊ suppositū nature cōi. Persone eni cōparātur ad eēntiaꝫ ſm modū intelligēdi sicut supposita ꝓpria ad nām cōeꝫ. Scḋm igit̄ primū modū resolutionis que fit ꝑ intellectū remotis ꝓprietatib⁹ ꝑsonalibus que sunt ipse ꝑsone subsistētes nō remanet natura cōis. mō autem scḋo remanet.

¶ De ordine actuū ꝑsonaliū ad ꝓprietates personales. CA.LXIII.

p Otest aūt ex dictis. Manifestū esse qualis sit ordo ſm intellectū actuū ꝑsonaliū ad ꝓprietates ꝑsonales. Proprietates eni personales sunt subsistentes persone. Persona auteꝫ subsistens in quacūqꝫ natura agit cōicando suam naturā in virtute sue nature: nam forma spēi ē p̄ncipium generādi simile ſm spēm. Cū igit̄ actus personales ad cōicationē nature dīne ꝑtineāt oꝫ ꝙ ꝑsona subsistens cōicet nām cōem virtute ip̄i nature. Et ex hoc duo possunt cōcludi quoꝝ vnū

est q̄ potētia generatiua in patre sit ipsa nā diuina. Nam potētia quecunq̄ agendi est principiū cuius virtute aliquid agit. Aliud est q̄ actus psonalis scz generatio fm modū intelligendi psupponit: ꝛ naturā diuinā ꝛ pprietatem personalē patris q̄ ē ipsa hypostasis patris. Licet huiusmodi pprietas inq̄ztum relatio est ex actu psequatur. Unde si in patre attēdatur q̄ subsistens psona est: dici pōt: q̄ q̄ pater est generat. Si aūt attēdat qō relationis est ecōuerso dicendū videt: q̄ q̄ generat pater ē.

C Quō oportet recipere generationē rspectu patris ꝛ respectu filij. CA.LXIIII.

s Ciendū est tamē q̄ alio modo oportet accipere ordinē generatiōis actiue a paternitate. alio modo generationis passiue siue natiuitatis ad filiationē. Generatio eni actiua psupponit ordine nature personā generantis. Sz generatio passiua siue natiuitas ordine nature p̄cedit personā genitā: q̄ persona genita natiuitate sua habet vt sit. Sic igit generatio actiua scdz modū intelligēdi psupponit paternitatē scdm q̄ est cōstitutiua persone patris. natiuitas aūt non psupponit filiationē fm q̄ est cōstitutiua persone filij sed fm intelligendi modū p̄cedit eam vtroq̄z modo. s. ꝛ fm qō est cōstitutiua persone ꝛ secūdū qō est relatio. C Et similiter intelligēdum est de hijs que ptinēt ad pcessionē spūssancti.

C Quō actus notionales a psonis non differunt nisi fm rōnem. CA.LXV

e X ordine aūt assignato inter actus notionales ꝛ pprietates notionales nō intēdimus qō actus notionales fzrem a pprietatibus psonalibus differant: sed solum fm modū intelligendi. Sicut eni intelligere dei est ipse deus intelligēs: ita ꝛ generatio patris est ipse pater generās: licet alio mō significet. Silr etiaz licet vna psona plures notiōes hēat: nō tn̄ in ea est aliqua ɔpositio. Innascibilitas eni cū sit pprietas negatiua nullā ɔpositionez facere pōt. Due vero relationes que sūt in psona patris. s. paternitas ꝛ cōis spiratio sunt quidē idē fm rem, put cōpātur ad psonā patris. Sicut eni paternitas est pr̄ ita ꝛ cōis spiratio in patre est pater: ꝛ in filio est filius. Differūt aūt fm ea ad que referūtur. nā paternitate pater refert ad filiū cōi spiratiōe ad spūmsanctum. Et similiter filius filiatiōe quidē ad patrez cōi vero spiratiōe ad spūmsanctum.

C Q̄ pprietates relatiue sunt ipsa diuina eēntia CA.LXVI.

o Portet aūt q̄ ipse pprietates relatiue sint ipsa diua eēntia. C Proprietates eni relatiue sunt ipe psone subsistētes. psona aūt subsistens in diuinis non pōt esse aliud q̄ꝫ diuina eēntia eēntia aūt diuina est ipe deus vt supra ostēsū est. Unde relinquit q̄ pprietates relatiue sint fm rem idem qō diuina eēntia. C Item qcqd ē i aliquo preter eēntiaz eius inest ei accītaliter. in deo aūt nullū accīs esse pōt vt supra ośsum est. Proprietates igit relatiue non sunt aliud ab eēntia diuina fm rem ꝛc.

C Q̄ relationes nō sūt exterius affixe vt porretani dixerunt. C.LXVII.

n On aūt dici pōt q̄ pprietates p̄dicte non sint in personis: sed exterius ad eas se habeāt sicut porretani dixerūt. Relationes eni reales oz esse in rebus relatis qō quidē i creaturis manifestū est. Sūt eni relatōes reales i eis sicut accītia in subiectis. Relatiōes aūt iste qb⁹ psone distinguūtur in diuinis sunt relatiōes reales vt supra ośsum est. Igit oz q̄ sint in psonis diuinis nō quidē sicut accītia. Nam ꝛ alia que in creaturis sunt accītia: ad deū trāslata a rōne accītiū cadunt. vt sapia ꝛ iusticia ꝛ alia huiusmōi: vt supra ośsum est. C Preterea in diuinis nō pōt esse distinctio nisi per relatiōes. nam quecūq̄z absolute dicūtur cōia sunt. Si igit relatiōes exterius se habeāt ad psonas: nulla in ipsis psonis distinctio remanebit. Sūt igit pprietates relatiue in psonis ita tn̄ q̄ sunt ipse psone ꝛ etiā ipsa eēntia diuina sicut sapia ꝛ bonitas dicūtur esse in deo ꝛ sunt ipe de⁹ ꝛ eēntia diuina: vt supra ośsum est.

C De effectibus diuinitatis ꝛ primo de esse. CA.LXVIII.

h Is igit cōsideratis que ad vnitatez eēntie diuine pertinēt ꝛ ad psonaꝝ trinitatē. restat de effectibus trinitatis cōsiderādum C Primus aūt effect⁹ dei in rebus est ipm eē qō oēs alij effect⁹ psupponūt ꝛ supra qō fundantur. Necesse est aūt oē qō aliquo mō est a deo esse. In oibus aūt ordinatis hoc cōiter inuenit q̄ id qō est p̄mū ꝛ pfectissimū in aliquo ordine est cā eoꝝ que sunt post in ordine illo: sicut ignis qui est maxime calidus est cā caliditatis in reliqs corpibus calidis. Semp. n. impfecta a pfectis inueniūt habere originē sicut semina ab aīalibus ꝛ plātis. Ośsum est aūt supra q̄ deus est p̄mū ꝛ pfectissimum ens. Unū oz q̄ sit cā eēndi oibus que esse hñt. Adhuc oē qō habet aliqd per pticipationē reducitur in id qō habet illud per eēntiā sicut in pncipium ꝛ cām: sicut ferrū ignitū pticipat igneitatē ab eo qō est ignis p eēntiam suā. Ośsuz est aūt supra q̄ de⁹ est ipm suum esse. Unde esse cōuenit ei per suam eēntiam. oibus aūt alijs ɔuenit per pticipationē Nō. n. alicui⁹ alteri⁹ eēntia est suū eē. q̄ esse absolutū ꝛ per se subsistēs nō pōt esse nisi vnū vt supra ośsum est. Igit oz deuz esse cām existēdi omnib⁹ que sunt.

C Q̄ deus in creando res nō presupponit materiam. CA.LXIX

h Oc aūt ośdit q̄ deus in creādo res nō preexigit mām ex qua opetur. Nullū. n. agēs

ꝑrigit ad suā actionē id qđ per suā actionē ꝓducē sed solū ea ꝑrigit que sua actiōe ꝓducere nō pōt. Edificato: eni lapides ꝛ ligna ad suā actiōe3 ꝑrigit: q: ea sua actiōe ꝓducere nō pōt. domū aūt ꝓducit in agēdo sed nō ꝓsuppōit. Necesse est autez mām ꝓduci per actionē dei cū ōnsum sit ꝙ oē qđ quolibet mō est deū habeat cām existendi. Reliquit igit ꝙ de⁹ in agēdo mā3 nō ꝓsuppōit. ¶ Adhuc actus naturaliter ꝓor est potētia. Un ꝛ ꝑ p:i⁹ ɔpetit sibi rō principij. Omne aūt ꝑncipiū3 qđ in creādo aliud ꝑncipiū ꝓsuppōit per posteri⁹ habet rōnez ꝑncipij. Cū igit deus sit ꝑncipiū rerū sicut actus prim⁹. materia aūt sicut ens in potētia icōueniens est ꝙ deus in agendo mām ꝓsupponat. ¶ Itē quāto aliqua cā est magis vniuersalis tanto effectus eius est vniuersalio:. Nā cāe ꝑticulares effectus vniuersaliū cāru3 ad aliqd determinatū appropriāt. Que quidē determinatio ad effectū vniuersalē ɔparat sicut actus ad potentia3 Oīs igitur cā que facit aliquid esse i actu ꝓsupposito eo qđ est in potentia ad actū illā est cā ꝑticularis respectu alicu⁹ vniuersalioris cāe. Hoc autē deo nō cōpetit cū ipse sit cā ꝑma vt supra ōnsū est Nō igit ꝑrigit mām ad suā actionē. Ipsius igit est ꝓducere res in esse ex nihilo qđ est creare. Et inde est ꝙ fides catholica cū creatorē cōfitetur.

¶ Q creare soli deo cōuenit. CA.LXX.

h Oc etiam apparet ꝙ soli deo cōuenit esse creatorē. nā creare illi cāe cōuenit q̄ alia3 vniuersaliorē nō ꝓsupponit vt ex dict patet. hoc aūt soli deo cōpetit. Solus igit ipē ē creato:. ¶ Itē q̄to potētia est magis remota ab actu tanto oportet esse maiorē virtutē per quā reducatur in actum. Sed quātacūq3 distātia potētie ad actū detur semp remanet maio: distantia si ipsa potētia subtrahat. creare igitur aliqd ex nihilo requirit infinitā virtutem. Sed solus deus ē infinite virtutis cū ipse sit infinite eētie. Solus igitur deus potest creare.

¶ Q materie diuersitas nō est cā diuersitatis i rebus. CA.LXXI.

m Anifestū est aūt ex ꝓostensis ꝙ cā diuersitatis in rebus nō est materie diuersitas. Ōnsum est eni ꝙ materia nō ꝓsupponitur actioni diuine qua res inesse ꝓducit. Causa autē diuersitatis rerū nō ex materia nisi scōm ꝙ materia ad rerum ꝓductionē ꝑrigit vt.s. ꝓm diuersitatē materie diuerse inducātur forme. Nō igitur cā diuersitatis in rebus a deo ꝓductis ē materia ¶ Adhuc scōm ꝙ res habēt esse ita habēt pluralitatē ꝛ vnitatē nam vnūqđq3 ꝓm ꝙ est ens ē etiā vnū: sed nō habēt esse forme ꝓp mām sed magis materie ꝓpter formas. nā actus melio: est potētia. id aūt ꝓpter qđ aliqd est o3 meli⁹ esse. Neq3 igitur forme ideo sūt diuerse vt ɔpetāt materijs diuersis: sed materie ideo sūt diuerse vt cōpetāt diuersis formis.

¶ Quō deus diuersa ꝓduxit ꝛ quō pluralitas rerum cāta est. CA.LXXII.

s I aūt hoc mō se habeāt res ad vnitatem ꝛ multitudinē sicut se habēt ad esse totū autem esse rerū dependet a deo vt ōnsum ē pluralitatis rerum cām ex deo esse o3. ¶ Quod qdem qualiter sit cōsiderādū est. Necesse est eni3 ꝙ oē agens agat sibi simile scōm ꝙ possibile est. nō aūt erat possibile ꝙ similitudinē diuine bonitatis res a deo ꝓducte cōseq̄rētur in ea simplicitate ꝓm quam inuenit in deo. Unde oportuit ꝙ id qđ est vnū ꝛ simplex repītaret in rebus causatis diuersimode ꝛ dissimiliter. Necesse igit fuit diuersitatē esse in rebus a deo ꝓductis. vt dīna3 ꝑfectionē rerū diuersitas ꝓm suū modū imitaret Item vnūqđq3 cātum finitū est. solius eni dei est eēntia infinita vt supra ōnsum est. qđlib3 aūt finitum per additionē alterius redditur mai⁹. Melius igitur fuit diuersitatem in rebus creatis esse vt sic plura bona essent q̄3 ꝙ esset vnū tm̄ genus rerū a deo ꝓductum. Optimi aūt est optima adducere. Cōueniēs igit fuit deo ꝙ in rebus diuersitatem produceret.

¶ De diuersitate rerum gradu ꝛ ordine. CA.LXXIII.

o Portuit aūt diuersitatē in rebus cū ordie quodā institui vt.s. quedā alijs eēnt potiora. Hoc eni ad abūdantiā diuine bonitat ꝑtinet vt sue bonitatis similitudinē rebus causat cōicet: q̄tum possibile est. Deus autē nō tm̄ in se bonus est: sed etiā alia in bonitate excellit ꝛ ea ad bonitatē adducit. Ut igit ꝑfectio: esset rerū creatarum similitudo ad deū necessariu3 fuit vt q̄dā res alijs ɔstituerētur meliores. ꝛ vt quedā in alia agerent ea ad ꝑfectionē ducendo. Prima aūt diuersitas rerū ꝑncipaliter in diuersitate formaru3 cōsistit. formalis aūt diuersitas ꝓm ɔtrarietate3 est. Diuidit eni genus in diuersas spēs differentijs cōtrarijs. In cōtrarietatē aūt ordinē necesse ē esse. na3 semp alterū cōtrarioꝝ ꝑfecti⁹ est. Oportet igit rerū diuersitatē cū quodā ordine a deo eē institutā. vt.s. quedā sint alijs potiora.

¶ Quō res create quedā plus hñt de potētia minus de actu quedā ecōuerso. CA.LXXIIII.

q Uia vero vnūqđq3 in tm̄ nobile ꝛ ꝑfectu3 est in q̄tū ad dīnā similitudinē accedit. deus aūt est act⁹ purus absq3 potētie ꝑmixtione necesse est ea que sūt suprema in entib⁹ magis eē in actu ꝛ min⁹ de potētia hr̄e q̄ aūt inferiora sūt magis potētia esse. Hoc aūt qualiter sit cōsiderādu3 est. Cū.n. deus sit sempitern⁹ ꝛ incōmutabilis in suo esse: illa sūt in rebus infima vtpote de similitudine diuina minus hñtia q̄ sunt generatio: ꝛ co:

ruptioni subiecta: q̄ quãqz sunt ⁊ quãqz nõ sũt. Et quia esse sequit̃ formã rei. sunt quidẽ huiusmõi qñ formã habẽt. desinũt aũt esse qñ forma priuantur. Oz igit̃ in eis esse aliqd qd̃ possit quãqz formã habere quãqz vero forma priuari qd̃ dicim⁹ mãm. Huiusmodi igitur que sũt in rebus infima oportet esse, ex materia ⁊ forma cõposita. ¶ Illa vero que sũt suprema in entibus creatis ad similitudinẽ diuini esse maxime accedunt: nec est in eis potentia ad esse ⁊ non esse: sed a deo per creationẽ sempiternũ esse adepta sunt. Cũ aũt materia hoc ipm qd̃ ẽ sit potẽtia ad esse qd̃ est per formã huiusmodi entia in quibus nõ est potẽtia ad esse ⁊ nõ esse nõ sũt cõposita ex materia ⁊ forma: sed sũt forme tm̃ subsistentes in suo esse qd̃ acceperũt a deo. Necesse est aũt huiusmodi substãtias icorpales icorruptibiles esse. In oib⁹.n. corruptibilib⁹ est potẽtia ad nõ esse. In his aũt non est vt dictum est. Sũt igit̃ incorruptibiles. ¶ Item nihil corrũpitur nisi per sepationẽ forme ab ipso.n. esse semper cõsequit̃ formã. huiusmodi aũt substãtie cũ sint forme subsistentes nõ põt separi a suis formis: ⁊ ita eẽ amittere nõ possunt. ergo sunt incorruptibiles. Sũt autem inter vtraqz pdictoꝝ: quedã media in qbus ⁊ si nõ sit potẽtia ad esse ⁊ non esse. est tamẽ in eis potẽtia ad vbi. Huius aũt sunt corpa celestia que generationi ⁊ corruptioni non subijciũtur: qz in his ɔtrarietates non inueniũtur ⁊ tamẽ sunt mutabilia scd̃m locum. Sic aũt inuenit̃ in aliqb⁹ mã sicut ⁊ motus. Est eni mot⁹ actus existẽtis ĩ potẽtia. Habent igit̃ huiusmodi corpa mãm nõ subiectã generationi ⁊ corruptioni sed solũ loci mutationi.

¶ Q quedã sunt substãtie intellectuales q̄ imateriales dicũtur. CA.LXXV

p

Redictas aũt substantias quas imãles dixim⁹. Necesse est etiã intellectuales eẽ Ex hoc eni aliquid intellectuale est qz imune est a mã qd̃ ex ipso intelligẽdi modo pcipi põt. Intelligibile eni in actu ⁊ intellectus in actu sunt vnũ. Manifestũ est aũt aliquid esse actu intelligibile p hoc qz est a mã sepatũ. Nã ⁊ de rebus mãlibus intellectualẽ cognitionẽ habere nõ possum⁹ nisi p abstractionẽ a materia. Vñ oz idẽ iudiciũ de intellectu esse: vt.s. que sũt imãlia sint intellectualia. ¶ Itẽ substãtie imales sunt pme ⁊ supme in entib⁹. Nã actus naturaliter est prior potẽtia. Oibus aũt rebus apparet itellect⁹ esse supior. Intellectus eni vtit̃ corpalibus q̄si instris. Oportet igit̃ substãtias imãles intellectuales esse. ¶ Adhuc q̄to aliqua sũt supiora in entibus tãto magis ptingunt ad silitudinẽ diuinã. Videm⁹ eni res q̄sdam infimi gradus pticipare diuinã silitudinem q̄tum ad esse tantum velut inaĩata. quedã autẽ q̄tum ad esse ⁊ viuere vt plante. quedã aũt quantum ad sentire vt aĩalia. Suprem⁹ aũt mod⁹ est per intellectũ ⁊ maxie deo cõueniẽs. Supreme igitur creature sunt intellectuales. Et qz inter ceteras creaturas magis ad dei silitudinẽ accedũt pp hoc dicũt̃ ad imaginẽ dei cõstitute. ¶ Quõ tales substãtie sunt arbitrio libere. CA.LXXVI

p

Ex hoc aũt oñdit̃ qz sũt arbitrio libere. Intellect⁹.n. ñ agit aut appetit sine iudicio sicut inaĩata neqz etiã iudiciũ intellect⁹ ex nãli impetu sicut in brutis: sed ex ppria apphẽsione qz intellect⁹ etiã finẽ cognoscit ⁊ id qd̃ est ad finẽ ⁊ hitudinẽ vni⁹ ad alteꝝ. Et iõ ipse sui iudicij cã esse põt quo appetat ⁊ agat aliqd ppter finem Liberũ aũt dicim⁹ qd̃ sui cã est. Appetit igit̃ ⁊ agit itellect⁹ libero iudicio qd̃ est esse liberũ arbitrio. Supme igit̃ sbãtie sũt arbitrio libere. ¶ Adhuc liberũ est qd̃ nõ est obligatũ ad aliqd vnũ determinatũ. appetit⁹ aũt sbãtie itellectiue nõ est obligatus ad aliqd vnũ determiatũ bonuz. Sequtur.n. apphẽsionez intellect⁹ que est de bono vniuersalr. Igit̃ appetit⁹ substãtie intelligẽtis est liber vtpote cõiter se hñs ad qd̃cunqz bonũ. ¶ Q in eis est ordo ⁊ grad⁹ ſm pfectionẽ nãe. CA.LXXVII.

s

Icut aũt he substãtie intelligẽtes quadaz gradu alijs substãtijs pponũtur: ita etiaz ipsas substãtias necesse est aliquib⁹ gradibus ad inuicem distare. non enim ab inuicez differre põt materiali differentia cũ materia careãt Vñ si in eis est plũitas necesse est eã p distinctionẽ formalẽ cãri q̄ diuersitatez spẽi cõstituit. In qbuscũqz aũt est spẽi diuersitatẽ accipe necesse est ĩ eis gradum quendã ⁊ ordinẽ cõsiderare cuius rõ est: qz sicut in numeris additio vel subtractio vnitatis spẽm variat ita per additionẽ ⁊ subtractionez drãrũ res naturales specie differẽtes inueniũtur sicut qd̃ est aĩatum tm̃ ab eo differt qd̃ est aĩatum ⁊ sensibile: ⁊ qd̃ est aĩatum ⁊ sensibile tm̃ ab eo qd̃ est aĩatum sensibile ⁊ rõnale. Necesse est igit̃ pdictas imãles substãtias ſm quosdã gradus ⁊ ordines esse distinctas. ¶ Qualiter est ĩ eis ordo ⁊ gradus in intelligendo. CA.LXXVIII.

e

T qz ſm modũ sbãtie rei ẽ mod⁹ opationis: necesse est qz supiores eaꝝ nobili⁹ itelligãt vtpote formas itelligibiles ⁊ vtutes magis vlẽs ⁊ magis vnitas hñtes. iferiores aũt eẽ dbiliores ĩ itelligẽdo ⁊ hẽre formas magis multiplicatas ⁊ min⁹ vlẽs. ¶ De sbã p quã hõ itelligit ẽ ĩfima ĩ genẽ sbaꝝ itellectualiũ. CA.LXXIX

c

Um aũt nõ sit in reb⁹ in ĩfinitum pcedere sicut ẽ iuenire supmã in pdictis sbãtijs q̄ ppinquissime accedit ad deũ: ita necesse ẽ iueniri ĩfimã q̄ maxie appropinqt materie corpali. Et hoc quidẽ taliter põt eẽ manifestũ. Intelligẽ.n. hoĩ sup alia aĩa ɔuenit. Manifestũ ẽ.n. qz hõ sol⁹ vlia ɔsiderat ⁊ hitudines reꝝ ⁊ res imãles q̄ solũ itelligẽdo pcipiũt. Impossibile ẽ aũt qz itelligẽ sit act⁹ exercitus per organum corporale sicut visio exercetur per oculum. Necesse est eniz qz oẽ instrm

virtutis cognoscitiue careat illo genere rerum quod per ipsum cognoscitur: sicut pupilla caret coloribus ex sua natura. Sic enim cognoscuntur colores inquantum colorum species recipiuntur in pupilla: recipiens autem oportet esse denudatum ab eo quod recipitur. Intellectus autem cognoscitiuus est omnium naturarum sensibilium. Si igitur cognosceret per organum corporale: oporteret illud organum esse denudatum ab omni natura sensibili quod est impossibile. Item omnis virtus cognoscitiua eo modo cognoscit quo species cogniti est apud ipsam: nam hec est sibi principium cognoscendi. Intellectus autem cognoscit res immaterialiter: etiam eas que in sua natura sunt materiales: abstrahendo formam vniuersalem a materialibus conditionibus indiuidualitatibus. Impossibile est ergo quod species rei cognite sit in intellectu materialiter: ergo non recipitur in organo corporali. nam omne organum corporale est materiale. Idem etiam apparet ex hoc quod sensus debilitatur et corrumpitur ab excellentibus sensibilibus: sicut auditus a magnis sonis et visus a rebus valde fulgidis: quod accidit: quia soluitur organi armonia. Intellectus autem magis roboratur ex excellentia intelligibilium. Nam qui intelligit altiora intelligibilium: non minus potest intelligere alia: sed magis. Sic igitur cum homo inueniatur intelligens: et intelligere hominis non sit per organum corporale: oportet quod sit aliqua substantia incorporea: per quam homo intelligat. Nam quod per se potest operari sine corpore etiam substantia non dependet a corpore. Omnes enim virtutes et forme que per se subsistere non possunt sine corpore: operationem habere non possunt sine corpore. Non enim calor per se calefacit: sed corpus per calorem. Hec igitur substantia incorporea per quam homo intelligit est infima in genere substantiarum intellectualium et maxime materie propinqua.

De differentia intellectus et modo intelligendi. CA.LXXX.

Cum autem esse intelligibile sit supra esse sensibile: sicut intellectus supra sensum: ea autem que sunt inferiora in entibus imitantur: vt possunt superiora: sicut corpora generabilia et corruptibilia imitantur aliquo modo circulationem celestium corporum: necesse est et sensibilia intelligibilibus suo modo assimilari: et sic ex similitudine sensibilium vtcumque possumus deuenire in noticiam intelligibilium. Est autem in sensibilibus aliquid quasi supremum quod est actus. scilicet forma: et aliquid infimum quod est potentia tantum. scilicet materia: et aliquid medium scilicet compositum ex materia et forma. Sic etiam in esse intelligibili considerandum est. Nam supremum intelligibile quod est deus: est actus purus. Substantie vero intellectuales alie sunt habentes aliquid de actu: et de potentia secundum esse intelligibile. Infima vero intellectualium substantiarum per quam homo intelligit: est quasi in potentia tantum in esse intelligibili. Hinc etiam attestatur quod homo inuenitur a principio potentia tantum intelligens: et postmodum paulatim reducitur in actum: et inde est quod id per quod homo intelligit vocatur intellectus possibilis.

Quod intellectus possibilis in homine accipit formas intelligibiles a rebus sensibilibus. CA.LXXXI.

Quia vero vt dictum est quanto substantia intellectualis est altior tanto formas intelligibiles vniuersaliores habet: consequens est vt intellectus humanus quem possibilem diximus: inter alias intellectuales substantias formas habeat minus vniuersales: et inde est quod formas intelligibiles a rebus sensibilibus accipit. Hoc etiam aliter considerantibus manifestum esse potest. Oportet enim formam esse proportionatam susceptibili. Sicut igitur intellectus possibilis humanus inter omnes substantias intellectuales propinquior inuenitur materie corporali: ita necesse est quod eius forme intelligibiles rebus materialibus sint maxime propinque.

Quod homo indiget potentijs sensitiuis ad intelligendum. CA.LXXXII.

Considerandum autem quod forme in rebus corporeis particulares sunt et materiale esse habentes: in intellectu vero vniuersales sunt et immateriales: quod quidem demonstrat intelligendi modus. Intelligimus enim res vniuersaliter et immaterialiter. Modus autem intelligendi speciebus intelligibilibus quibus intelligimus necesse est quod respondeat. Oportet igitur cum de extremo ad extremum non perueniatur nisi per medium: quod forme a rebus corporeis ad intellectum perueniant per aliqua media. Huiusmodi autem sunt potentie sensitiue que formas rerum materialium recipiunt sine materia. fit enim in oculo species lapidis: sed non materia. recipiuntur tamen in potentijs sensitiuis forme rerum particulariter nam potentijs sensitiuis: non nisi particularia cognoscimus. Necesse igitur fuit hominem ad hoc quod intelligat etiam sensus habere. Huius autem signum est quod cui deficit vnus sensus: deficit scientia sensibilium que illo sensu comprehenduntur sicut cecus natus de coloribus scientiam habere non potest.

Quod necesse est ponere intellectum agentem. CA.LXXXIII.

Unde manifestum fit quod scientia rerum in intellectu nostro non causatur per participationem: aut influxum aliquarum formarum actu intelligibilium: per se subsistentium: sicut platonici posuerunt: et alij eorundem ipsos sequentes: sed intellectus acquirit eam a rebus sensibilibus mediantibus sensibus. Sed cum in potentijs sensitiuis forme rerum sint particulares: vt dictum est: non sunt intelligibiles actu: sed potentia tantum. Intellectus enim non nisi vniuersalia intelligit: quod autem est in potentia non reducitur in actum: nisi ab aliquo agente: oportet igitur quod sit aliquod agens quod species in potentijs sensitiuis existentes faciat intelligibiles actu. Hoc autem non potest facere intellectus possibilis. Ipse enim magis est in potentia ad intelligibilia quam intelligibilium actiuus. Necesse est igitur ponere alium

intellectum qui spēs intelligibiles in potētia faciat intelligibiles actu sicut lumē facit colores visibiles potētia esse visibiles actu. Et hūc dicimus intellectū agētē quē ponere nō esset necesse si forme rerū eēnt itelligibiles actu sicut platonici posuerūt. Sic igit ad intelligendū pmo necessarius est nobis intellect⁹ possibilis qui est receptiu spēcierū intelligibiliū. secūdo intellect⁹ agēs qui facit intelligibilia actu. Cū aūt intellect⁹ possibilis iam fuerit per spēs intelligibiles pfect⁹ vocatur intellect⁹ in habitu cum spēs intelligibiles iā sic habet vt eis possit vti cum voluerit medio quodā modo inter potentiā purā ⁊ actum cōpletum. Cum vero predictas spēs in actu cōpleto habuerit vocatur intellect⁹ in actu. Sic eni actu intelligit res cum spēs rei facta fuerit forma intellect⁹ possibilis. Propter qd dicit ꝙ intellect⁹ in actu est intellectum in actu.

¶ Quod anima humana est incorruptibilis.

CA. LXXXIIII.

n Ecesse est aūt ꝫm pmissa intellectum quo homo intelligit incorruptibilē esse. Unūqdq3 eni sic opatur ꝫm ꝙ habet esse. intellectus aūt habet opationem in qua nō cōicat sibi corpus vt ostensum est: ex quo patet ꝙ est operās per seipm. Ergo est substātia subsistēs in suo esse. Ostēsum est aūt supra ꝙ substātie itellectuales sūt incorruptibiles: ergo intellectus quo hō intelligit est incorruptibilis. ¶ Adhuc ppriū subiectū generationis ⁊ corruptionis est materia. intm̄ igit vnūqdq3 a corrptiōe recedit inqtū recedit a mā. ea eni que sunt cōposita ex materia ⁊ forma sūt p se corruptibilia. forme aūt materiales sunt corruptibiles per accñs ⁊ nō per se. forme aūt imateriales que materie pportionē excedūt sunt incorruptibiles oīno. Intellectus aūt oīno ꝫm suā nām supra nām eleuat qd eius opatio ostendit. nō.n. intelligimus aliqua nisi per hoc ꝙ ipsa a materia separam⁹. est igitur intellect⁹ ꝫm nāz incorruptibilis. ¶ Item corruptio absq3 cōtrarietate eē nō pōt. nihil eni corrūpit nisi a suo ɔtrario: vñ corpa celestia in qbus nō est cōtrarietas sūt incorruptibilia: sed ɔtrarietas longe est a natura intellectus intm̄ ꝙ ea que ꝫm se sūt ɔtraria in intellectu ɔtraria nō sunt. est eni ɔtrariorꝫ ratio intelligibil' vna qꝛ per vnū intelligit aliud. ipossibile est igit ꝙ intellectus sit corruptibilis.

¶ De vnitate intellectus possibilis.

CA. LXXXV.

f Orte aūt aliqs dicet ꝙ intellect⁹ quidem incorruptibilis est sed est vn⁹ in oībus hominibus ⁊ sic qd post corruptionē oīū hominū remanet nō est nisi vnū. Qd aūt sit vn⁹ tātū intellectus in omnibus multipliciter astrui pōt. Primo quidē ex pte intelligibilis: qꝛ si est ali⁹ intellectus in me alius in te: oportebit ꝙ sit alia species intelligibilis in me ⁊ alia i te: ⁊ per ɔñs aliud intellectū qd ego intelligo ⁊ aliud qd tu. Erit ergo intentio intellecta multiplicata ꝫm numerū indiuiduorꝫ. Et ita non erit vniuersalis sed indiuidualis. Ex quo videt sequi ꝙ nō sit intellecta in actu sed i potētia tantū. nā intentiōes indiuiduales sūt intelligibiles in potentia nō i actu. ¶ Deinde qꝛ cum ostēsum sit ꝙ intellect⁹ est substātia subsistens in suo esse. substātie aūt intellectuales plures nūero non sint in specie vna vt supra etiā ostēsuz est sequitur ꝙ si alius est intellectus in me ⁊ alius in te ꝫm numerū ꝙ sit etiā alius specie. Et sic ego ⁊ tu non sumus eiusdē spēi. ¶ Itē cum in natura spēi oīa indiuidua cōueniant oportet poni aliquid pter naturā spēi. scḋm qd ab inuicē indiuidua distinguāt. Si igitur in oībus hoībus est vnus intellect⁹ ꝫm spēm. plures aūt scḋꝫ numerū oportet ponere aliquid qd faciat numero differre vnū intellectum ab alio. hoc aūt nō pōt esse aliqd ꝙ sit de substātia intellectus: cum intellectus nō sit cōposit⁹ ex materia ⁊ forma. Ex quo sequit ꝙ oīs differētia que accipi posset scḋm id qd est de substātia intellectus sit differētia formalis ⁊ diuersificans spēm. Relinquit ergo ꝙ intellectus vniusḃois nō possit eē alius nūero ab intellectu alteri⁹ nisi pꝑter diuersitatē corporū. corruptis ergo corpib⁹ diuersis videtur ꝙ nō remaneāt plures intellectus sed vn⁹ tm̄. ¶ Hoc aūt ꝙ impossibile sit euidēter appet. Ad quod ostendendū pcedēdū est sicut pcedit contra negātes pncipia vt ponam⁹ aliqd qd oīno negari non possit. Ponamus igit ꝙ hic hō puta sortes vel plato intelligat qd negare nō posset respōdēs nisi intelligeret esse negādū. Negando igit ponit nam affirmare ⁊ negare intelligētis est. Si aūt hic hō intelligit oportet ꝙ id quo formaliter itelligit sit forma eius: qꝛ nihil agit nisi ꝫm ꝙ est actu. Illud ergo quo agit agens est actus eius: sicut calor quo calidū calefacit est actus eius. Intellect⁹ igit quo homo intelligit est forma huius hoīs ⁊ eadē rōne illius. Impossibile est aūt ꝙ forma eadē numero sit diuersorꝫ scḋm numerū: qꝛ diuersorꝫ ꝫm numerū non est idē esse. Unūqdq3 aūt habet esse p suā formā. Impossibile est igit ꝙ intellect⁹ quo hō intelligit sit vn⁹ in oīb⁹. ¶ Huius aūt rōnis difficultatē aliq cognoscētes: conāt inuenire viam euadēdi. Dicūt eni ꝙ intellect⁹ possibilis de quo supra est hit ū recipit spēs intelligibiles quib⁹ fit i actu. Spēs aūt intelligibiles sūt quodāmō in fantasmatib⁹. Inqtū igit spēs intelligibilis est in intellectu possibili ⁊ in fantasmatib⁹ que sūt in nob intm̄ intellect⁹ possibilis cōtinuat ⁊ vnit nobiscū vt sic p ipm intelligere possim⁹. ¶ Hec aūt rñsio oīno nulla est. Primo quidē qꝛ spēs intelligibilis ꝫm ꝙ est in fantasmatib⁹ est intellecta in potentia

tantū. sm aūt q̧ e. i. in intellectu possibili est intel-
lecta in actu scdm igit q̧ est in intellectu possibili
non est in fantasmatibꝰ ꝫ magis a fantasmatibꝰ
abstracta. Nulla ergo remanet vnio itellect' pos-
sibilis ad nos. ¶ Deinde dato q̧ sit aliq̃ vnio nō
tamē sufficeret ad hoc q̧ faceret nos intelligen-
tes. Per hoc. n. q̧ spēs alicuiꝰ est in intellectu nō
sequit q̧ ipm intelligat sed q̧ intelligat. Nō eniꝫ
lapis intelligit etiā si eiꝰ spēs sit in intellectu possi
bili. Neqꝫ igit p hoc q̧ spēs fantasmatū que sūt in
nobis in intellectu possibili sequit q̧ nos simus i
telligētes sed magis q̧ nos simꝰ intellecti. vel po
tius fantasmata que sūt in nobis. ¶ Hoc aūt eui
dentius appet si quis ɔsideret cōpatiōnē quā fac
Arist. in. 3. de aīa dicēs. q̧ intellectꝰ se hꝫ ad fan-
tasmata sicut visus ad colores. Manifestū est au
tem q̧ per hoc q̧ spēs colox qui sūt in pariete sūt i
visu nō habet paries q̧ videat ꝫ magis q̧ videa
tur. Neqꝫ ergo etiā ex hoc q̧ spēs fantasmatū que
sunt in nobis fiunt in intellectu sequit q̧ nos simꝰ
intelligētes sed q̧ simꝰ intellecti. ¶ Amplius si
nos per intellectū formalr intelligimꝰ oꝫ q̧ ipm
intelligere intellectꝰ sit intelligere hoīs sicut ea-
dē est calefactio ignis ⁊ caloris. Si igit idē est in
tellectꝰ numero in me ⁊ in te. sequit de necessita-
te q̧ respectu eiusdē intelligibilis sit idē itellige
re meū ⁊ tuū dum. s. simul aliqd idē intelligimꝰ.
qđ est ipossibile. Nō eni duox opantiū pōt eē
vna ⁊ eadeꝫ numero opatio. Impossibile est igit
q̧ sit vnꝰ intellectꝰ in oībꝰ. Sequit ergo q̧ si itel-
lectus est incorruptibilis vt ōnsum est: q̧ destru-
ctis corporibus remaneāt plures intellectꝰ sm nu-
merū hoīum. ¶ Ea vero que in cōtrariū obiciū
tur facile est soluere. Prima. n. rō multipliciter de
ficit. Primo quidē cōcedimꝰ idē esse intellectuꝫ
ab oībus hoībus. Dico aūt intellectū id qđ est in
tellectꝰ obiectū. Obiectū aūt intellectꝰ nō est spēs
intelligibilis sed q̃ditas rei. Nō eni scīe intelle
ctuales oēs sūt de spēbus intelligibilibꝰ ꝫ sūt de
naturis rerū sicut etiā obiectū visus est color non
spēs coloris que est in oculo. Quāuis igit sint plu
res intellectus diuersox hoīum nō tn̄ est nisi vnū
intellectū apud oēs: sicut vnū coloratū est qđ a di
uersis inspiciētibus videt. Scđo q: nō est neces-
sariū si aliqd est indiuiduū q̧ sit intellectū in potē
tia ⁊ non in actu: sed hoc est verū in illis tm̄ q̃ indi
uiduant per mãꝫ. Oportet eni illud qđ est intelle-
ctū in actu esse imateriale. Vñ substātie imāles lꝫ
sint quedā indiuidua p se existētia sūt tn̄ intellecta
in actu. Vñ ⁊ spēs itelligibiles que sunt imāles lꝫ
sint alie numero in me ⁊ in te nō ꝑpter hoc pdūt
quin sint intelligibiles actu. Sed intellectꝰ itelli
gēs per eas suū obiectū reflectit sup̃ a seipm itel-
ligendo ipm suū intelligere ⁊ spēm qua intelligit
¶ Deinde cōsiderādū est q̧ si ponat vnꝰ intellectꝰ
oīum hoīum adhuc est eadē difficultas q: adhuc
remanet multitudo intellectū cū sint plures sub
stantie sepate intelligētes. Et ita sequeret sm eo
rū rōnem q̧ intellecta essent sm numerū diuersa
⁊ per cōsequēs indiuidualia ⁊ non itellecta i actu
Patet igitur q̧ p̄missa rō si aliquid necessitatꝫ ha
beret: auferret pluralitatē intellectuū simplr ⁊ ñ
solū in hoībus. Unde cū hec cōclusio sit falsa. ma
nifestū est q̧ rō non ex necessitate cōcludit. ¶ Se
cūda ratio solu it facile si quis cōsideret dr̄iam in
tellectualis aīe ad substātias sepatas. Aīa eniꝫ in
tellectiua ex natura sue spēi hꝫ habet vt vniat ali-
cui corpori vt forma. Unde ⁊ in diffinitione aīe
cadit corpus. Et ꝑpter hoc sm habitudinē ad di
uersa corpa diuersificātur anime scdm numeruꝫ
qđ non est in substantiis sepatis. Ex quo etiā patꝫ
qualiter tertia rō sit soluēda. Nō eni anima intel
lectiua ex natura sue spēi habet corpus ptem sui
sed vnibilitatē ad ipm. Unde per hoc q̧ est vnibi
lis diuersis corporibus diuersificatur sm nume-
rum qđ etiā manet in animabus corpibus destru
ctis. ¶ Sūt eni vnibiles corporibus diuersis licet
non actu vnite.

¶ De intellectu agente q̧ non est vnus in omni-
bus. CA. LXXXVI.

f Uerūt aūt quidā qui licet cōcederēt intel
lectū possibilē diuersificari in hoībus. po
suerūt tamē intellectuꝫ agentē vnū respe-
ctu oīum esse. Que quidē opinio licꝫ sit tollerabi-
lior q̃ꝫ p̄missa. sīlibus tamē rōnibus confutari po
test. Est eni actio intellectus possibilis recipere i
tellecta ⁊ intelligere ea. actio aūt intellectus agē
tis facere intellecta i actu abstrahēdo ipsa. Utrū
qꝫ aūt hox huic hoī cōuenit. nā hic homo vt sor.
vel plato ⁊ recipit intellecta ⁊ abstrahit ⁊ intelli
git abstracta. Oportet igit q̧ tam intellectꝰ possi
bilis q̃ꝫ intellectꝰ agens vniat huic hoī vt forma.
Et sic oꝫ q̧ vterqꝫ multiplicet numero scdm nūe
rū hoīum. ¶ Itē agens ⁊ patiens oꝫ esse ad inui-
ceꝫ ꝑportionata sicut materia ⁊ forma. nam ma
teria fit in actu ab agente. Et inde est q̧ cuilibet
potentie passiue rñdet potētia actiua sui generis
Actus. n. ⁊ potētia vnius generis sunt. Intellectꝰ
aūt agēs cōparat ad possibilem sicut potētia acti
ua ad passiuā vt ex dictis pꝫ. Oportet igit vtrū
qꝫ esse vnius generis. Cū igit intellectꝰ possibilis
nō sit sm esse sepatus a nobis sed vnitꝰ nobis vt
forma ⁊ multiplicet sm multitudineꝫ hoīum vt
ostensum est: necesse est etiā q̧ intellectꝰ agens sit
aliquid vnitū nobis formaliter ⁊ multiplicet sꝫ
numerū hominū.

¶ Q̧ intellectus possibilis ⁊ agens fundatur in
eēntia anime. CA. LXXXVII.

c Um aūt itellectꝰ agēs ⁊ possibilis nobis
formaliter vniātur: necesse est dicere q̧ i

eadē eētia aīe ꝯueniāt. Omne.n.qđ alicui vnit formaliter: vnit ei per modū forme substātialis aut p modū forme accītalis. Si igit intellectus possibilis ⁊ agens vniātur hoi p modū forme substātialis cū vni⁹ rei nō sit nisi vna forma substātialis necesse est dicere ꝙ intellect⁹ possibilis ⁊ agēs ꝯueniāt in vna eētia forme q̄ est aīa. Si vō vniātur hoi per modū forme accītalis manifestū est ꝙ neutrū pōt esse accñs corꝑi ⁊ ex hoc ꝙ opatiōes eoꝝ sūt absq; organo corꝑali vt supra ōnsum est. Sequit ꝙ vterq; eoꝝ sit accñs aīe. Nō est autē in vno hoie nisi vna aīa. oportet igit ꝙ intellectus agens ⁊ possibilis in vna eētia aīe ꝯueniāt. Item cuiuslibet actio que ē ppria alicui spēi est a pncipiis cōsequētib⁹ formā q̄ dat spēm. itelligere aūt est opatio ppria hūane spēi. oꝫ igit ꝙ itellect⁹ agēs ⁊ possibilis qui sūt pncipia hui⁹ opationis sicut oīūꝫ ē ꝯsequāt aīam hūanā a qua hō hꝫ spēm. Nō aūt sic ꝯsequūtur eā quasi ab ipa pcedētia in corp⁹: q2 vt ōnsum est p̄dicta opatio est sine organo corꝑali cuius aūt est potētia ei⁹ ⁊ actio. Relinquit ergo ꝙ intellect⁹ possibilis ⁊ agēs ꝯueniāt in vna eētia aīe.

¶ Qualiter iste due potentie cōueniāt in vna essentia anime. CA.LXXXVIII.

c Onsiderādū aūt relinquit quō hoc possit esse. Videt eni circa hoc aliqua difficultas suboriri. Intellect⁹ eni possibilis est in potētia ad oia intelligibilia. Intellect⁹ aūt agens facit intelligibilia in potētia esse intelligibilia in actu: ⁊ sic oꝫ qđ cōpetur ad ea sicut actus ad potētiā. nō videt aūt possibile ꝙ idē respectu eiusdem sit in potētia ⁊ in actu. Sic igit ipossibile videtur ꝙ in vna substātia aīe ꝯueniāt intellect⁹ possibilis ⁊ agēs. ¶ Hec aūt dubitatio de facili soluit si qs ꝯsideret q̄liter intellect⁹ possibilis sit in potētia respectu itelligibiliū ⁊ q̄liter itellect⁹ agēs faciat ea esse in actu. Est eni intellect⁹ possibilis in potētia ad itelligibilia scōm ꝙ non hꝫ in sui nā aliquā determinatā formā rerū sensibiliū sicut pupilla est i potētia ad oēs colores. Inq̄ꝫtuꝫ ergo fantasmata a reb⁹ sensibilib⁹ abstracta sūt silitudines determinatarū rerū sensibiliū cōparātur ad intellectū possibilē sicut act⁹ ad potētiā. Sed tñ fantasmata sūt in potētia ad aliqđ qđ aīa itellectiua hꝫ in actu.s. esse abstractū a materialib⁹ ꝯditionib⁹. Et q̄ꝫtuꝫ ad hoc aīa intellectiua cōpatur ad ipam vt actus ad potētiā. Nō ē aūt icōueniens ꝙ aliqđ respectu eiusdē sit in actu ⁊ in potētia sꝫ diuersa. Propter hoc eni nālia corpa agunt ⁊ patiūtur ad inuicē: q2 vtrūq; est in potētia respectu alteri⁹. Sic igit nō est incōueniēs ꝙ eadē aīa intellectiua sit in potentia respectu oium intelligibiliū put ponit in ea intellect⁹ possibilis ⁊ cōparet ad ea vt act⁹ put ponitur in ea intellect⁹ agens. Et hoc manifesti⁹ apparebit ex mō quo intellect⁹ facit itelligibilia in actu. Nō eni intellect⁹ agens sic facit intelligibilia in actu q̄si ab ipo effluāt in intellectū possibilē. Si eni nō indigerem⁹ fantasmatib⁹ ⁊ sensu ad intelligendū: sed facit itelligibilia in actu abstrahēdo ea a fantasmatib⁹ sicut lumē fac quodāmodo colores in actu: nō q̄si hēat eos apud se: sed inq̄ꝫtū dat eis quodāmō visibilitatē. Sic igit estimādū est vnā esse aīam intellectiuā q̄ caret naturis rerū sensibiliū ⁊ pōt eas recipere p modū intelligibilē ⁊ q̄ fantasmata facit itelligibilia in actu abstrahēdo ab eis spēs itelligibiles. Vñ potētia ei⁹ sꝫ quā est receptiua intelligibiliū spērū dicit itellect⁹ possibilis. potētia aūt eius sm quā abstrahit spēs itelligibiles a fantasmatib⁹ vocat intellect⁹ agēs: q est q̄si qđdā lumē intelligibile qđ aīa intellectiua participat ad imitationē superioꝝ substātiarū intellectualiū.

¶ Q oēs potentie in eētia aīe radicantur. CA.LXXXIX.

n On solū aūt intellect⁹ agens ⁊ possibibilis in vna eētia aīe hūane cōueniūt: sed etiā oēs alie potētie que sunt principia opationū aīe. Oēs eni huiusmodi potentie quodāmō in aīa radicātur. quedā q̄dē sicut potētie vegetatiue ⁊ sensitiue ptis in aīa sunt sicut in pncipio. in coniuncto aūt sicut in subiecto: q2 eaꝝ opatiōes ꝯiuncti sūt ⁊ nō solū aīe. Cui⁹ est eni actio ei⁹ est potētia. Quedā vero sūt in aīa sicut i pncipio ⁊ in subiecto q2 eoꝝ opatiōes sunt aīe absq; organo corꝑali. Et huiusmodi sūt potētie intellectiue ptis. Nō est aūt possibile esse plures aīas in hoie. Oportet igitur ꝙ oēs potētie aīe ad eandē aīam ptineant.

¶ Q vnica est aīa in vno corꝑe. CA.LXXXX

q Uod autē ipossibile sit esse plures aīas in vno corꝑe sic pbatur. Manifestū est enī aīam esse formā corꝑis substātialē hūtis aīam ex hoc ꝙ per aīam aīatū gen⁹ ⁊ spēm sortit. Impossibile eē aūt plēs formas substātiales eiusdē esse rei. forma.n. substātialis in hoc differt ab accidētali: q2 forma substātial facit eē hoc aliqđ simplicit. forma aūt accītalis aduenit ei qđ iā ē hoc aliqđ: ⁊ facit ipm esse q̄le vel q̄ꝫtū vel q̄liter se habēs. Si igit plures forme sbales sint vni⁹ ⁊ eiusdem rei: aut pma earū facit hoc aliqđ aut nō. Si nō facit h̄ aliqđ nō est forma sbalis. Si aūt fac h̄ aliqđ: g oēs forme cōsequētes adueniūt ei qđ iā ē h̄ aliqđ. Nulla igit cōsequētiū erit forma sbalis: sꝫ accītalis. Sic igit pꝫ ꝙ ipossibile ē formas sbales eē plures vni⁹ ⁊ eiusdē rei. Nec q̄ igit possibile est plures aīas i vno ⁊ eodē eē. Adhuc pꝫ ꝙ hō dr viuēs sꝫ ꝙ hꝫ aīaꝫ vegetabilē. aīal aūt sm ꝙ hꝫ aīam sensitiuā. hō aūt sm ꝙ hꝫ aīaꝫ itellectiuā. Si igr sūt tres aīe i hoie.s. vegetabil sensibil ⁊ rōnalis seqt ꝙ hō sm aliā aīam ponat i genē ⁊ sꝫ aliā spēꝫ sortiat. Hoc aūt est ipossibile. Sic.n. ex genere ⁊ differētia nō fieret vnū simplr: sꝫ vnū per accñs.

vel quasi cõgregatū: sicut musicū et albū qḋ nõ est esse vnū simpliciter. Necesse est igit̃ in hoie vnā tantum aiam esse.

¶ Rõnes que videntur ꝓbare ꝙ in hoie sint plures anime. CA.LXXXXI.

Videntur autē quedā huic sniē aduersari. Primo quidē quia differētia cõparat̃ ad genus vt forma ad mām. aial autē est gen⁹ hoīs. rõnale autē est dr̃ia cõstitutiua eius. Cū igit̃ aial sit corpus aiatum aia sensitiua: videt̃ ꝙ corp⁹ aiatum aia sensitiua adhuc sit in potētia respectu aie rõnalis: et sic aia rõnalis esset aia alia a sensitiua. ¶ Itē intellect⁹ nõ habet organū corpale. Sensitiue autē potētie et nutritiue habēt organū corpale. Impossibile igitur videt̃ ꝙ eadē aia sit et intellectiua et sensitiua: quia non põt esse idē separatū et non separatum. ¶ Adhuc aia rõnalis est incorruptibil' vt supra osēsum est. vegetabilis autē aia et sensibil' sunt corruptibiles: quia sunt actus corruptibiliū organorum. Non igit̃ eadē aia est vegetabilis et sensibilis et rõnalis cū impossibile sit idē esse corruptibile et icorruptibile. ¶ Preterea in generatiõe hominis apparet vita que est per aiam vegetabilē ante ꝙ̄ cõceptū appareat esse aial ꝑ sensum et motum et prius demõstrat̃ aial esse per motū et sensū ꝙ̄ habeat intellectū. Si igit̃ est eadē aia per quā cõceptū primo viuit vita plāte. scḋo vita aialis et tertio vita hoīs sequeret̃ ꝙ vegetabilis sensibilis et rõnalis sint ab exteriori pncipio vel etiā intellectiua sit ex virtute que est in semine. Vtrūqȝ autē horū videt̃ incõueniēs: quia cū oparatiões aie vegetabilis et sensibilis nõ sint sine corpore: nec earū pncipia sine corpe possent eē. Opatio at aie intellectiue est sine corpe. Et sic impossibile videt̃ ꝙ aliq̄ virtus in corpe sit eius cā. Impossibile igit̃ videtur ꝙ eadē aia sit vegetabilis sensibilis et rõnalis.

¶ Solutio rõnū pmissarū. CA.LXXXXII.

Ad huiusmodi igit̃ dubitatiões tollēdas: ɔsiderādū est ꝙ sicut in numeris spēs diuersificātur per hoc ꝙ vna earū sup alterā addit: ita etiā in rebus mālib⁹ vna spēs aliā in pfectione excedit. Quicqḋ enim pfectiõis est in corpib⁹ inaiatis. hoc hn̄t plāte et adhuc ampli⁹. Et rursus qḋ hn̄t plāte hn̄t aialia et aliqḋ pl'. Et sic quousqȝ veniat̃ ad hoiem qui est pfectissim⁹ inter creaturas corporeas. Oē autē qḋ est impfectū se habet vt mā respectu pfectioris. Et hoc quidē in diuersis manifestū est. Nam elemēta sunt materia corporū similiū ptiū et rursus corpa similiū corporū sunt mālia respectu aialiū. Et sic in vno et eodem ɔsiderādū est. Qḋ enim in reb⁹ nālib⁹ ad altiorē gradū pfectiõis attingit p suā formā habet quicquid pfectiõis ɔuenit inferiori nature. Et p eandē habȝ id qḋ eidē de pfectiõe supaddit̃ sicut planta per suā aiam habet ꝙ sit substātia et ꝙ sit corporea et vlterius ꝙ sit aiatum corpus. Aial autē per suā aiam habet hec oīa et vltra ꝙ sit sentiēs. Homo aūt sup hec oīa habet per suā aiam ꝙ sit itelligēs. Si igitur in re aliq̄ ɔsideret̃ id qḋ ad inferioris gradus pfectionē ptinet erit māle respectu ei⁹ quod ptinet ad pfectionē supioris gradus. puta si ɔsideretur in aiali ꝙ habȝ vitā plāte: hoc est quodāmō māle respectu eius qḋ ptinet ad vitā sensitiuā q̄ ē ppria aiali. Gen⁹ autē nõ est materia. Nõ enī pdicaret̃ de toto sed est aliqḋ a materia sumptū. Denoīatio enī rei ab eo qḋ est materiale in ipsa ē genus eius. Et per eūdē modū dr̃ia sumit̃ a forma. Et ppter hoc corpus viuū seu aiatū est gen⁹ aialis sensibile autē dr̃ia cõstitutiua ipsius. Et similiter aial est genus hoīs et rõnale dr̃ia cõstitutiua eius. Quia igit̃ forma supioris gradus hȝ in se oēs pfectiões inferioris gradus nõ ē alia forma scḋm rē a qua sumitur genus: et a qua sumit̃ dr̃ia: sed ab eadē forma sm ꝙ habet inferioris gradus pfectionē sumit̃ genus. scḋm vero ꝙ habet pfectionem supioris gradus sumit̃ ab ea dr̃ia. Et sic pȝ ꝙ q̄uis aial sit genus hoīs et rõnale sit dr̃ia ɔstitutiua eius nõ tñ oȝ ꝙ sit in hoie alia aia sensitiua et alia intellectiua vt pma rõ obiiciebat. ¶ Per eadē aūt appet solutio scḋe rõnis. Dictū est enī ꝙ forma supioris spēi ɔphēdit in se omnes inferiorū gradū pfectiones. Cõsiderādū est aūt ꝙ tāto spēs materialis est altior q̄̄to minus subicit materie subiecta. Et sic oportet ꝙ quāto aliq̄ forma est nobilior tāto magis sup materiā eleuet̃. Vñ aia hūana que est nobilissima inter formas ad summū eleuatiõis gradū pertingit vt s. habeat operationem absqȝ cõicatione materie corpalis. Tñ quia eadem aia inferiorū graduū pfectiones ɔphendit: hȝ nihilominus et opationes in quibus cõicat materie corpali. Manifestū ē aūt ꝙ opatio pcedit a re scḋm eius virtutē. Oportet igit̃ ꝙ aia hūana habeat aliq̄s vires siue potētias que sunt principia operationū que exercentur per corp⁹ et has oportet esse actus aliquarū ptiū corpis. Et huiusmodi sunt potētie vegetatiue et sensitiue ptis. Habȝ etiā aliquas potētias que sunt principia opationū que sine corpe exercent̃. Et huiusmodi sunt intellectiue ptis potentie que nõ sunt actus aliquorū organorū. Et ideo intellect⁹ tam possibilis q̄̄ agēs dicit̃ sepatus: quia non habēt organa quorū sūt act⁹ sicut visus et audit⁹. sed sunt tantū in aia que ē corporis forma. Unde nõ oȝ ppter hoc ꝙ intellect⁹ dicit̃ separatus: et caret organo corpali. nõ autem sensus ꝙ alia sit aia intellectiua et sensitiua in hoīe. Ex quo etiā patet ꝙ nec ex hoc cogimur ponere aliā aiam intellectiuā et aliā sensitiuā in hoie. quia aia sensitiua est corruptibilis intellectiua incorruptibilis: vt alia rõ pcedebat. Esse enī incorruptibile ɔpetit intellectiue pti inq̄̄tū est separata. Sicut

igitur in eadem essentia aīe fundantur potentie: que sunt separate: vt dictum est: ⁊ nō separate: ita nihil ꝓhibet quasdam potētiarum aīe simul cuz corpore deficere: quasdaz aūt incorruptibiles eē. Scđm etiā p̄dicta patet solutio quarte obiectōis. Nam oīs motus naturalis paulatiz et imperfecto ad perfectū ꝑcedit: quod tamē aliter accidit in alteratōe: ⁊ generatione. Nam eadem qualitas suscipit magis ⁊ minus: ⁊ ideo alteratio que est motus in qualitate vna ⁊ cōtinua existens de potētia ad actum ꝑcedit de imꝑfecto ad ꝑfectuz. Forma vero substātialis nō recipit magis ⁊ minus: q: esse substātiale vniuscuiusqz est indiuisibiliter se habens. Unde nulla generatio nō ꝑcedit ꝯtinue p multa media de imperfecto ad perfectuz. Sed oportet esse ad singulos gradus ꝑfectionis nouam generationē: ⁊ corruptionem. Sic igitur in generatione hoīs cōceptum quidē p̄mo viuit vita plante per aīam vegetabilē. Deinde remota hac forma p corruptionez: acquirit quadaz alia generatione aīam sensibilē: ⁊ viuit vita aīalis. Deinde remota hac aīa p corruptionē: introducitur forma vltima ⁊ cōpleta: que est aīa rationalis comprehēdens in se quicqd ꝑfectionis in p̄cedētibus formis erat.

¶ De ꝓductione aīe rationalis. q nō sit ex traductione. CA.LXXXXIII.

b Ec aūt vltima ⁊ cōpleta forma. s. aīa ratōnalis nō educit in esse a virtute que est in semine: sed a superiori agente. Uirtus. n. que est in semine est virtus corporis cuiusdam. Anima eni rōnalis excedit oēm corporis naturā ⁊ virtutem: cum ad eius intellectualez operationem nullum corpus ꝑtingere possit. Cum igitur nihil agat vltra suaz spēm: eo q agens est nobilius patiente ⁊ faciens facto: impossibile est q virtus alicuius corporis ꝓducat aīam rationalem. Neqz igitur virtus que est in semine. Adhuc sm q vnūquodqz habet esse de nouo: sic de nouo cōpetit ei fieri. nam eius est fieri cuius est ⁊ esse. Ad hoc enim aliquid fit: vt sit. Eis igit que sm se habent esse cōpetit per se fieri: sicut rebus subsistentibus. Eis aūt que p se nō habent esse nō cōpetit per se fieri: sicut accidētibus ⁊ formis mālibus. Anima aūt rōnalis sm se habet esse: q: sm se habet operationem: vt ex dictis patet. Anime igit rōnali sm se competit fieri. Cum igit nō sit composita ex materia ⁊ forma: vt supra ostēsum est. sequit q nō possit educi in esse: nisi per creationē. Solius aūt dei est creare: vt supra ostēsum est. A solo igitur deo aīa rationalis in esse producitur. ¶ Hoc etiā rōnabiliter accidit. Uidemus eniz in artibus adinuicem ordinatis q supprema ars inducit vltimā formam: artes aūt inferiores disponunt materiā ad vltimam formā. Manifestū est autē q anima rōnalis est vltima ⁊ perfectissima forma quā potest cōsequi materia generabilium ⁊ corruptibiliū. Conuenienter igitur naturalia agentia inferiora causant precedētes dispositiones: ⁊ formas. suppremū vero agens. s. deus causat vltimaz formam que est aīa rōnalis.

¶ Qđ anima rationalis nō est de substantia dei. CA.LXXXXIIII.

n On tamē credendum est aīam ratōalem esse de substantia dei sm quorūdam errorem. Ostensum est eni supra q deus simplex ⁊ indiuisibilis est. Non igitur aīam rōnalem corpori vnit quasi eādem a sua substantia separādo. Item ostēsum est supra q impossibile est deuz esse formā alicuius corporis: aīa autem ratiōalis vnitur corpori: vt forma: nō igitur est de substantia dei. ¶ Adhuc ostensum est supra q deus non mouetur neqz p se: neqz per accidēs: cuius ꝯrium in aīa rōnali apparet. Mutat. n. de ignorātia ad sciaz: ⁊ de vitio ad v̄tutes. Nō ē igit de sba dei.

¶ Qđ illa que dicunt in eē a v̄tute extrinseca sunt imediate a deo. CA.LXXXXV.

e X his autē que supra ostensa sunt ex necessitate cōcluditur q illa que nō possunt produci in esse: nisi per creationez a deo imediate sunt. Manifestum est aūt q corpora celestia nō possunt ꝓduci in esse: nisi per creatiōem. Non enim pōt dici q ex materia aliqua preiacenti sint facta: q: sic eēnt generabilia: ⁊ corruptibilia: ⁊ cōtrarietati subiecta: quod eis nō cōpetit: vt motus eorum declarat. Mouentur enim circuliariter. Motus aūt circularis nō habet cōtrarium. Relinquit igitur q corpora celestia sint imediate in esse a deo ꝓducta. Similiter etiā elementa sm se tota nō sunt ex aliqua materia preiacēti: q: illō quod preexisteret haberet aliquam formaz: ⁊ sic oporteret q aliquod corpus aliud ab elementis esset prius eis in ordine cause materialis. Si tn̄ mā preexistens elemētis haberet formaz aliam oporteret q vnū eorum esset alijs prius in eodez ordine si materia precedēs formaz elementi haberet. Oportet igit etiam ipa elemēta imediate esse a deo ꝓducta. Multo igitur magis impossibile est substātias incorporeas ⁊ inuisibiles ab aliquo alio creari. Omnes. n. hmōi substantie imateriales sunt. Non eni pōt esse mā nisi dimēsioni subiecta: sm quam mā distinguit: vt ex vna materia fieri possunt. Unde impossibile est q ex materia preiacenti causent. Relinquit igitur: q per creationem solū a deo ꝓducuntur in esse: ⁊ ꝓpter hoc fides catholica confitetur deum esse creatorem celi ⁊ terre: ⁊ omniuz visibilium: necnō etiā inuisibilium.

¶ Qđ deus nō agit naturali necessitate: sed a voluntate. CA.LXXXXVI.

e x hoc autē ostenditur q̄ deus res in esse ꝓduxerit nō naturali necessitate: sȝ volūtate. Ab vno enī naturali agente nō ē īmediate nisi vnū: agens aūt volūtarium diuersa ꝓducere pōt: quod iō est: q2 oē agens agit ꝑ suaȝ formam: forma autē naturalis ꝑ quam naturaliter aliquid agit vnius vna est: forme aūt intellectiue per quas aliquid volūtate agit sunt plures: cum igiť a deo imediate plura ꝓducunť in esse: vt iaȝ ostēsum est manifestū est: q̄ deus in esse res ꝓduci volūtate ⁊ nō nāli necessitate. Adhuc agēs per intellectum ⁊ voluntatē est prius in ordine agentium agēte per necessitatem nature. nam agēs ꝑ voluntatem ꝯstituit sibi finem ꝓpter quem agit: agens aūt naturale agit ꝓpter finem sibi ab alio ꝯstitutum. Manifestum ē aūt ex ꝑmissis deum eē primū agens. Est igitur agēs per voluntatem: ⁊ nō per necessitatē nāe. Item oñsum est in superiobus deuȝ esse infinite virtutis. Non igitur determinatur ad hunc effectū vł illū: sed indeterminate se habet ad oīa. Quod aūt indeterminate se habet ad diuersos effectus: determinať ad vnuȝ ꝓducēdum ꝑ desiderium: vł per determinatōeȝ voluntatis: sicut homo qui pōt ambulare: ⁊ non ambulare: quādo vult ambulat. Oportet igitur q̄ effectus a deo ꝓcedant: ſm determinationem volūtatis. Non igiť agit per necessitatē nature sȝ per volūtatem. Inde est q̄ fides catholica deuȝ oīpotentem nō solū creatorem: sed etiam factorem noīat. Nam facere ꝓprie est artificis qui ꝑ voluntatē operatur: ⁊ q2 oīe agens volūtarium ꝑ ꝯceptionem sui intellectus agit: que verbum ipsius dicit: vt supra ostensum est. Uerbum autē dei filius est: ⁊ iō fides catholica ꝯfiteť de filio q̄ ꝑ eum oīa facta sunt.

¶ Q̄ deus in sua actione est immutabilis. CA.XCVII.

e x hoc aūt q̄ voluntate res in esse ꝓducit manifestum ē: q̄ absq2 sui mutatiōe res d̄ nouo in esse ꝓducere pōt. Hec est.n. differentia inter agens nāle: ⁊ agēs voluntarium: q̄ agens nāle eodem modo agit q̄diu eodē modo se habet: eo q̄ quale est talia agit: agens aūt voluntarium agit qualia vult. Pōt aūt cōtingere absq2 eius mutatiōe: q̄ velit nunc agere: ⁊ ꝑus nō agere. Nihil.n. ꝓhibet adesse alicui voluntatem de operando in posterū etiā quādo nō operatur: absq2 sui mutatōe. Ita absq2 dei mutatiōe cōtingere pōt: q̄ deus q̄uis sit eternus res in esse ꝓduxerit nō ab eterno.

¶ Ratio ꝓbans motum ab eterno fuisse ⁊ solutio eius. CA.LXLVIII.

v ideť aūt q̄ si deus voluntate eterna ⁊ imutabili nouū effectum ꝓducere possit: q̄ tū oporteat q̄ nouū effectum aliq̄s motus precedat. Non.n. videmus q̄ volūtas illud qō vult facere retardet: nisi ꝓpter aliquid quod nunc ē: ⁊ cessat in posterū: vł q̄ nō est ⁊ expectatur futurū: sicut hō in estate hȝ voluntatē: vt induat se aliquo indumēto: qō tū ad pn̄s induere nō vult. sed in futurū: q2 nunc est calor qui cessabit frigore adueniēte in posterū. Si igiť deus ab eterno voluit aliquē effectum ꝓducere: ⁊ nō ab eterno produxit: videť q̄ vł aliquid expectareť futurū. quod nondum erat: vł esset aliud auferēdum qō tunc erat. Neutrū autē horū sine motu cōtingere pōt: Uideť igiť q̄ a volūtate ꝓcedente nō posset effectus aliquis ꝓduci in posterū: nisi aliquo motu ꝑcedente: ⁊ sic si volūtas dei fuit eterna de rerū ꝓductione: ⁊ res nō sunt ab eterno ꝓducte: oȝ q̄ earum ꝓductionē ꝑcedat motus: ⁊ ꝑ ꝯn̄s mobilia. Que si a deo ꝓducta sunt: ⁊ nō ab eterno iterū oȝ ꝑexistere alios motus ⁊ mobilia vsq2 in īfinitum Huius aūt obiectiōis solutio facile pōt ꝑpendi: si quis dr̄iam ꝯsideret vlis ⁊ particularis agentis Nam agēs particulare hȝ actionem ꝓportionatam regule ⁊ mēsure quam agēs vle ꝯstituit. Qō quidē in ciuilibus apparet. Nā legislator ꝓponit legem quasi regulā ⁊ mēsuram: ſm quaȝ iudicari oȝ ab aliquo particulari iudice. Tempus aūt est mēsura actionum que fiunt in tpe. Agens.n. particulare habet actionē tpi ꝓportionatā vt.s. nunc ⁊ nō ꝑus agat: ꝓpter aliquā determinatā rōnem Agens aūt vle: qō deus est: hmōi mēsurā que tēpus est instituit: ⁊ ſm suā volūtatē. Inter res igiť ꝓductas a deo etiā tp̄s est: sicut igiť talis ē vniuscuiusq2 rei q̄titas ⁊ mēsura qualē deus ei tribuere voluit: ita ⁊ talis est q̄titas tpis qualem ei deus dare voluit: vt.s. tp̄s ⁊ ea que sunt in tpe tunc inciperēt qū deus ea eē voluit. Obiectio aūt premissa ꝓcedit de agēte: qō ꝑsupponit tp̄s ⁊ agit in tpe: nō aūt instituit tp̄s. Questio ergo qua queriť quare voluntas eterna ꝓducit effectū nūc: ⁊ nō prius ꝑsupponit tp̄s ꝑexistēs: nam nunc ⁊ ꝑus partes sunt tpis. Circa vlem igiť rerū ꝓductionem: inter q̄s etiam ꝯsideratur tp̄s nō est querēdum quare nūc ⁊ nō prius: sȝ quare huius tpis voluit esse mēsurā qō ex diuina voluntate dependet cui indifferens est: vł hanc q̄titatē: vł aliam tpi assignare. quod quidē ⁊ circa quātitatē dimēsiuam mūdi ꝯsiderari pōt. Non.n. queriť quare deus corporalē mundum in tali situ ꝯstituit: ⁊ nō supra: vł subtus: vel ſm aliā positionē dr̄iam: q2 nō est locus extra mūdū sȝ hoc ex diuina volūtate ꝓuenit q̄ talē q̄titateȝ mūdo corpali tribueret: vt nihil eius esset extra hūc situm ſm q̄cunq2 positiōis dr̄iam: lȝ aūt añ mundum tp̄s nō fuerit: nec extra mundū sit loc⁹ vtimur tū tali mō loquēdi: vt si dicamus q̄ anteq2 mundus eēt nihil erat nisi deus ⁊ q̄ extra mundū nō ē aliquod corpus: nō intelligētes per añ ⁊ extra tp̄us: aut

locum: nisi ſm ymaginatiõem tm̃.

❡ Rationes oſtẽdentes ꝙ mãm eſt neceſſariũ ab eterno creationẽ mundi p̃ceſſiſſe: ꝛ ſolutiones earum. CA.LXLIX.

Videtur aũt ꝙ ſi ꝛ rerum pfecta ꝓductio ab eterno nõ fuerit ꝙ mãm neceſſe ſit ab eterno fuiſſe. Omne. n. qḋ hꝫ eẽ poſt nõ eẽ mutaṫ de nõ eẽ ad eſſe. Si igiṫ res create: vtputa celũ: ꝛ terra: ꝛ alia hmõi ab eterno nõ fuerint: ſed inceperũt eẽ poſtq̃ꝫ nõ fuerant: neceſſe eſt dicere eas mutatas eſſe de nõ eſſe ad eẽ. Omnis aũt mutatio ꝛ motus ſubiectũ aliquod habet. Eſt. n. motus actus exiſtẽtis in potentia: ſcḋm autẽ mutationis ꝑ quã aliqua res ineſſe ꝓduciṫ: nõ ẽ ipa res ꝓducta. Hoc. n. eſt terminus motus: nõ ẽ aũt idẽ motus terminus ꝛ ſcḋm: ſꝫ ſcḋm predicte mutationis eſt id ex quo res ꝓduciṫ: quod mã dr̃. Videtur ergo ſi res in eſſe ꝓducte ſint poſtq̃ꝫ nõ fuerant: ꝙ oporteat eis mãm p̃extitiſſe: que ſi iterũ ꝓducta eſt poſtq̃ꝫ nõ fuerat: oꝫ ꝙ hẽat aliã mãm p̃exiſtentẽ. Non autẽ eſt ꝓcedere in infinitũ. Relinquiṫ igiṫ ꝙ oporteat deuenire ad aliquã mãm eternã: que nõ ſit ꝓducta poſtq̃ꝫ nõ fuerat. Item ſi mundus incepit poſtq̃ꝫ nõ fuerat: anteq̃ꝫ mũdꝰ eſſet: aut erat poſſibile mundũ eẽ vl fieri: aut non poſſibile. Si aũt nõ poſſibile erat eẽ vl fieri: ergo ab equipollenti impoſſibile erat mũdum eẽ: vel fieri. Quod autẽ impoſſibile ẽ fieri: neceſſe eſt nõ fieri. Neceſſe ẽ igitur mundũ nõ eſſe factũ. quod cũ manifeſte ſit falſum neceſſe eſt dicere: ꝙ ſi mũdus icepit eẽ poſtq̃ꝫ nõ fuerat: ꝙ poſſibile erat anteq̃ꝫ eẽet ipm̃ eẽ vl fieri. Erat igiṫ aliquid in potentia ad fieri: ꝛ eẽ mundi. Quod aũt eſt in potentia ad fieri ꝛ eſſe alicuius: eſt mã eius: ſicut lignũ ſe habet ad ſcãnum. Sic igitur videṫ ꝙ neceſſe eſt mãm ſemꝑ fuiſſe: etiam ſi mundus ſemꝑ nõ fuit. Sed cũ oñſum ſit ſupra ꝙ etiã materia nõ eſt niſi a deo pari ratione catholica nõ cõfitetur materiã eſſe eternã: ſicut nec mũdum eternũ. Oportet. n. hoc modo exprimi in ipis rebus cauſalitatẽ diuinam: vt res ab eo ꝓducte eſſe inciperent poſtq̃ꝫ nõ fuerant. Hoc eni euidenter ꝛ manifeſte oſtendit eas nõ a ſeipſis eẽ: ſed ab eterno auctore. Nõ autẽ p̃emiſſis rõnibus artamur ad ponendam eternitatem materie. Non eni vniuerſalis rerũ ꝓductio ꝓprie mutatio dici põt. In nulla eni mutatione ſubiectũ mutationis per mutatõem ꝓducitur: q: nõ eſt idem ſubiectũ mutatiõis ꝛ terminus: vt dictũ eſt. Cum igitur vniuerſalis ꝓductio rerum a deo que creatio diciṫ ſe extendat ad omnia que ſunt in re: huiuſmodi ꝓductio rationẽ mutatiõis ꝓprie habere nõ põt: etiam ſi res create ꝓducantur in eſſe poſtq̃ꝫ nõ fuerant. Eſſe eni poſt nõ eẽ nõ ſufficit ad veram ratiõem mutationis: niſi ſupponaṫ ꝙ ſubiectũ nunc ſit ſub priuatione: ꝛ nunc ſub forma. Unde in quibuſdam inuenitur hoc poſt illud: in qbus ꝓprie ratio motus aut mutationis nõ eſt: ſicut cũ dicitur ꝙ ex die fit nox. Sic igitur ꝛ ſi mundus eſſe inceperit poſtq̃ꝫ nõ fuerat: nõ oportet ꝙ hoc per aliquã mutatõem ſit factum: ſed ꝑ creationẽ: que vere mutatio nõ eſt: ſed q̃dam relatio rei create: a creatore ſm ſuũ eſſe depẽdentis cum ordine ad nõ eſſe precedẽs. In omni. n. mutatione oportet eẽ aliquid idẽ: aliter ꝛ aliter ſe habens: vtpote qḋ nunc ſit ſub vno extremo ꝛ poſtmodũ ſub alio: quod quidẽ in creatione ſm rei veritatẽ nõ inueniṫ: ſꝫ ſolum ſꝫ ymaginationem: prout ymaginamur vnã ꝛ eandẽ rem prius nõ fuiſſe: ꝛ poſtmodũ eſſe: ꝛ ſic ſm quandam ſimilitudinẽ creatio: mutatio dici pot. ❡ Similiter etiã ſecunda obiectio nõ cogit. Licet. n. verũ ſit dicẽ: ꝙ anteq̃ꝫ mundus eſſet poſſibile erat mũdum eſſe vl fieri: nõ tamẽ oportet hoc ſm aliquã potẽtiam dici. Diciṫ. n. poſſibile in enũciabilibꝰ quod ſignificat aliquem moduꝫ veritatis: quod ſ. neq̃ꝫ eſt neceſſariũ neq̃ꝫ impoſſibile. Unde huiuſmodi poſſibile: nõ ſm aliquã potentiã dicitur: vt phs docet in quinto metheφſice. Si autem ſm aliquã potentiã diciṫ poſſibile mundũ eſſe nõ eſt neceſſariũ: ꝙ dicaṫ ſm potentiã paſſiuam: ſed ſm potentiã actiuam: vt quod diciṫ ꝙ mundus poſſibile fuit eſſe anteq̃ꝫ eẽt ſic intelligaṫ: ꝙ deus potuit mundum in eſſe ꝓducere: anteq̃ꝫ ꝓduceret. Unde nõ cogimur ponere materiã preextitiſſe mundo. Sic ergo fides catholica nihil deo coeternum ponit. Et propter hoc creatorem ꝛ factorem oĩum viſibilium ꝛ inuiſibiliũ ꝯfitetur.

❡ Q deus opatur oĩa ꝓpter finẽ. CA.C.

Quoniam aũt ſupra oñſum ẽ: ꝙ deus res in eſſe ꝓduxit nõ ꝑ neceſſitatẽ nãe: ſꝫ ꝑ intellectum ꝛ volũtatem: oẽ aũt tale agẽs agit ꝓpter finẽ: operatiui. n. intellectus finis p̃ncipium eſt. Neceſſe ẽ igiṫ oĩa que a deo ſunt facta ꝑ finẽ eſſe. Adhuc ꝓductio rerũ a deo optime facta eſt. Optimi eni eſt optime facere vnũquodq̃ꝫ. Melius eſt aũt fieri aliqḋ ꝓpter finẽ q̃ꝫ abſq̃ꝫ finis intentione. Ex fine enim eſt ratio boni in hijs que ſunt. Sunt igitur res a deo facte ꝓpter finẽ. Huius etiam ſignum apparet in his que a natura aguntur: quorũ nihil in vanum eſt: ſed propter finem vnũquodq̃ꝫ. Inconueniens autẽ dicere ẽ magis ordinata eſſe que fiunt a natura q̃ꝫ ipã inſtitutione nãe a p̃mo agente: cũ totus ordo nãe exinde deriueṫ. Manifeſtũ ẽ igiṫ res a deo ꝓductas eſſe ꝓpter finem.

❡ Q vltimꝰ finis oĩum ẽ diuina bonitas. CA.CI.

Oportet aũt vltimũ finẽ rerũ diuinã bonitatem eſſe. Rerum eni factarũ ab aliquo agente ꝑ voluntatẽ: vltimꝰ finis ẽ qḋ ẽ primo: ꝛ ꝑ ſe volitũ ab agẽte: ꝛ ꝓpter hoc agit agens

omne quod agit. Primum autem volitũ diuine voluntatis est eius bonitas: vt ex superioribus patet. Necesse est igitur omnium rerum factarum a deo vltimum finem diuinam bonitatem esse. Item finis generationis vniuscuiusqȝ rei generate est forma eiusdem: hac .n. adepta generatio quiescit: vnumquodqȝ enim generatum: siue per artem: siue per naturam ſm suam formam similatur aliquo modo agenti. Nam omne agens agit aliqualiter sibi simile. Domus enim que est in materia procedit a domo que est in mente artificis. In naturalibus etiam homo generat hominem: Et si aliquid sit genitum vel factum ſm naturam: quod non sit simile generanti ſm speciem: similatur tamen suis agentibus: sicut imperfectum perfecto. Ex hoc .n. contingit quod generatum generanti ſm speciem non similatur: quia ad eius perfectam similitudinem non possit peruenire: sed aliqualiter eam imperfecte participat: sicut animalia et plante que generantur ex virtute solis. Omnium igitur que fiunt finis generationis siue perfectionis est forma facientis: vel generantis: vt .s. ad eius similitudinem perueniatur. Forma autem primi agentis .s. dei non est aliud quam eius bonitas. Propter hoc igitur omnia facta sunt: vt diuine bonitati assimilentur.

¶ Quod diuina assimilatio est causa diuersitatis in rebus. CA.CII.

Ex hoc igitur fine accipienda est ratio diuersitatis et distinctionis in rebus. Quia enim diuinam bonitatem perfecte representari impossibile fuit propter distantiam vniuscuiusqȝ creature a deo: necessarium fuit: vt representaretur per multa: vt quod deest ex vno suppleretur ex alio. Nam et in conclusionibus syllogisticis quando per vnum medium non sufficienter demonstratur conclusio: oportet media multiplicari ad conclusionis manifestationem vt in syllogismis dyaleticis accidit. Nec tota tamen vniuersitas creaturarum perfecte diuinam bonitatem representat per equiparantiam: sed ſm perfectionem creature possibilem. Item illud quod inest cause vniuersali simpliciter et vnite: inuenitur in effectibus multipliciter et distincte. Nobilius est enim aliquid in causa quam in effectibus. Diuina autem bonitas vna et simplex: principium est et radix totius bonitatis que in creaturis inuenitur. Necesse est igitur sic creaturas diuine bonitati assimilari: sicut multa et distincta assimilantur vni et simplici. Sic igitur multitudo et distinctio prouenit in rebus non casualiter: aut fortuito: sicut nec rerum productio est a casu vel a fortuna: sed propter finem. Ex eodem enim principio est esse: et vnitas: et multitudo in rebus. Neqȝ enim distinctio rerum causatur ex materia. Nam prima rerum institutio est per creationem que materiam non requirit. Similiter que solum ex necessitate materie proueniunt casualia esse videntur. Similiter autem neqȝ multitudo in rebus causatur propter ordinem mediorum agentium: puta quod ab vno primo simplici procedere immediate non potuerit: nisi vnum distans tamen a primo simplicitate: ita quod ex eo iam procedere potuerit multitudo: et sic deinceps quanto magis a primo simplici receditur tanto numerosior multitudo inuenitur: vt aliqui posuerunt. Iam enim ostensum est quod plura sunt que in esse prodire non potuerunt: nisi per creationem: que solius dei est: vt supra ostensum est. Vnde relinquitur quod ab ipso deo sunt plura immediate creata. Manifestum est etiam quod ſm hanc positionem rerum multitudo et distinctio casualis esset quasi non intenta a primo agente. Est enim multitudo rerum et distinctio ab intellectu diuino excogitata: et instituta in rebus ad hoc quod diuersimode diuina bonitas a rebus creatis representetur: et eam ſm diuersos gradus diuersa participarent: vt sic ex ipso diuersarum rerum ordine: quedam pulchritudo resultet in rebus que diuinam sapientiam commendaret.

¶ Quod non solum diuina bonitas est causa rerum: sed etiam omnis motus et operationis. CA.CIII.

Non solum autem institutionis rerum finis est diuina bonitas: sed etiam omnis operationis et motus creature cuiuslibet necesse est diuinam bonitatem finem esse. Vnumquodqȝ enim quale est talia agit: sicut calidum calefacit. Quelibet autem res creata ſm suam formam similitudinem quandam participat diuine bonitatis: vt ostensum est: ergo et omnis actio et motus creature cuiuslibet in diuinam bonitatem ordinatur sicut in finem. ¶ Preterea omnis motus et operatio rei cuiuslibet in aliquid perfectum tendere videtur. Perfectum autem habet rationem boni. Perfectio enim cuiuslibet rei est bonitas eius. Omnis igitur motus et actio rei cuiuslibet ad bonum tendit. Bonum autem quodlibet est similitudo quedam summi boni: sicut et ens quodlibet est similitudo primi entis. Igitur motus et actio cuiuslibet rei tendit in assimilationem bonitatis diuine. ¶ Preterea si sint multa agentia ordinem habentia necesse est quod omnium agentium actiones et motus ordinentur in bonum primi agentis: sicut in finem vltimum. Cum enim a superiori agente inferiora agentia moueantur: et omne mouens moueat ad finem proprium: oportet quod actiones et motus inferiorum agentium tendant in finem primi agentis sicut in exercitu omnium ordinum actiones ordinantur: sicut in vltimum ad victoriam que est finis ducis. Ostensum autem est supra quod primum mouens et agens est deus: finis autem eius non est aliud quam sua bonitas: vt etiam supra ostensum est. Necesse est igitur quod omnes actiones et motus quarumcunqȝ creaturarum sint propter diuinam bonitatem: non quidem causandam: neqȝ agendam: sed suo modo acquirendam: participando siquidem aliquam similitudinem eius. Diuine autem bonitatis similitudinem res create per suas operationes diuersimode consequuntur: sicut et diuersimode ſm suum esse ipsam representant. Vnumquodqȝ .n. operatur ſm quod est: quia igitur omnibus creatu

ris eēe est: vt diuinā bonitatem repñtent inquā
tum sunt: ita oībus cōe est: vt p operationes suas
ꝯsequanṫ diuinam silitudinem in ꝯseruatiōe sui
esse: ⁊ cōicatione sui esse ad alterū. Unaqueqꝫ eni
creatura: sua operatiōe p̄mo quidē se in esse perfe
cto ſm ꝙ est possibile cōseruare nititur in quo suo
modo tendit in silitudinem diuine ppetuitatis.
Secundo vō p suam operationē vnaqueqꝫ crea
tura suum eē perfectū alteri cōicare conatur. ſm
suum modū: ⁊ per hoc tendit in silitudinem diui
ne causalitatis. Sed creatura rōnalis p suaꝫ ope
rationem tendit in diuinā silitudinem singulari
quodāmodo p̄ceteris: sicut ⁊ p̄ceteris creaturis
nobilius esse habet. Esse. n. creaturarum cetera
rum cū sit p mām cōstrictum ⁊ finitū: vt infinita
tem nō habeat: nec actu: nec potentia. Omnis ve
ro natura rōnalis infinitatē habet: vl' actu: vl po-
tentia: ſm ꝙ intellectus cōtinet in se itelligibilia
In nobis igiṫ intellectualis nā in suo p̄mo eē con
siderata: est in potētia ad sua intelligibilia q̄ cuꝫ
sint infinita infinitatē quādam habent in potētia
Unde intellectus est spēs spērum: q2 nō habꝫ tm̄
spēm determinatā ad vnum: vt lapis: sed spēm
oīum sperum capaceꝫ. Natura vō intellectualis
in deo est infinita in actu: vtpote in se p̄habēs to
tius entis pfectionē: vt supra ostēsum est. Creatu
re vō alie intellectuales medio modo se habent:
inter potētiam ⁊ actum. Tendit igiṫ intellectua-
lis creatura p suā operationē in diuinā silitudinē
nō in hoc soluꝫ ꝙ se in esse ꝯseruet: vl' suum eē quo
dāmodo cōicando multiplicet: sed vt in se habe
at actu quod p nām in potentia habet. Est igitur
finis intellectualis creature quē p suam operatio
nem ꝯsequiṫ vt intellectus ei⁹ totaliter efficiatur
in actu: ſm oīa itelligibilia que in potentia hꝫ: ſm
hoc eni maxime deo silis erit.

C De duplici potentia cui in rebus respōdet du
plex intellectus: ⁊ quis sit finis itellectualis crea
ture. CA. CIIII.

Est aūt aliquid in potentia dupliciṫ: vno
c modo nāliter respectu eoꝝ. s. que p agens
nāle pñt reduci in actum. Alio mō respe-
ctu eoꝝ que reduci nō pñt in actū p agens nāle: ſꝫ
p aliquod aliud agēs: quod quidē in rebus corpa
libus apparet. Q2. n. ex puero fiat vir ē in potētia
nāli: vl' ꝙ ex semine fiat aīal. ſꝫ ꝙ ex ligno fiat scā-
num: vl' ex ceco fiat videns: nō est in potētia nāli
Sic aūt ⁊ circa intellectū nostrū accidit. Est eniꝫ
intellect⁹ noster in potētia nāli respectu quorūdā
intelligibiliū: que. s. reduci pñt in actum p intelle
ctum agētem qui ē pncipiū inatum nobis: vt per
ipm efficiamur intelligētes in actu. Est aūt ipos-
sibile nos vltimū finē cōsequi p hoc ꝙ intellectus
noster sic reducaṫ in actū: nā virtus intellect⁹ agē
tis est: vt fantasmata que sunt intelligibilia in po
tentia faciat intelligibilia in actu: vt ex superiori
bus pꝫ. Fantasmata aūt sunt accepta per sensum
Per intellectū igiṫ agentē intellectus noster in a
ctum reduciṫ: respectu hoꝝ itelligibiliū tm̄ i quo
rum noticiā p sensibilia possumus deuenire. Im
possibile est aūt in tali cognitiōe vltimū hoī fineꝫ
cōsistere. Nam vltimo fine adepto desiderium
nāle quiescit. Quātumcūqꝫ aūt aliqs pficiat itel-
ligendo ſm p̄dictum modū cognitiōis quo a sen
su sciam pcipimus: adhuc remanet nāle deside-
rium ad alia cognoscēda. Multa. n. sunt ad q̄ sen
sus pertingere nō pōt: de quibus p sensibilia non
nisi modicā noticiam accipere possumus: vt for-
te sciamus de eis ꝙ sint: nō aūt quid sint: eo ꝙ sba
rum imāliuꝫ quidditates alterius generis sunt a
quidditatibus reꝝ sensibiliū: ⁊ eas quasi improptio
nabiliter trāscēdentes. Circa ea etiā que sub sen-
su cadunt multa sunt quorū rōnem cognoscere p
certitudinē nō possumus: ſꝫ quorūdam quidē nul
lo modo: quorūdaꝫ vō debiliter. Unū semp rema
net nāle desideriū respectu pfectioris cognitiōis
Impossibile est aūt nāle desideriū eē vanū. Cōse
quimur igiṫ vltimū finē in hoc ꝙ intellect⁹ noster
fiat in actu aliquo sublimiori agēte q̄ꝫ sit agēs nob
ꝯnāle: qd̄ qescere faciat desideriū: qd̄ nobis inest
nāliter ad sciēdum. Tale est aūt in nobis sciendi
desideriū: vt cognoscētes effectū desiderem⁹ co-
gnoscere cām: ⁊ in quacunqꝫ re cogniṫ qbuscunqꝫ
eius circūstātiis nō qescit nostrū desideriū quous
qꝫ eius eēntiā cognoscamus. Non igiṫ nāle desi-
deriū sciendi pōt qetari in nobis quousqꝫ p̄mam
cām cognoscam⁹: nō quocūqꝫ mō: ſꝫ p eius eēntiā
Prima aūtē cā deus est: vt ex supioribus pꝫ. Est
igitur finis vltimus intellectualis creature deuꝫ
p eēntiam videre.

C Quō finis vltim⁹ itellectualis creature ē deū
p eēntiā videre. ⁊ quō hoc possit. CA. CV.

Hoc aūt quō possibile sit cōsiderādum est
b Manifestū est aūt ꝙ cū intellect⁹ nr̄ nihil
cognoscat: nisi p aliquā spēm eius: ipossi-
bile est ꝙ p spēm rei vni⁹ cognoscat eēntiaꝫ alteri
us: ⁊ q̄to magis spēs p quā cognoscit intellectus
plus distat a re cognita: tanto intellect⁹ noster ip-
fectiorem cognitionē hꝫ de eēntia rei illius: vtpu
ta si cognosceret bouē p spēꝫ asini: cognosceret ei⁹
eēntiam impfecte. s. q̄tum ad genus tm̄: magis
aūt impfecte si cognosceret p lapidē: q2 cognosce
ret p genus magis remotū. Si aūt cognosceret p
spēm alicuius rei que nulli boui cōicaret in gene
re: nullo mō eēntiaꝫ bouis cognosceret. Manife
stum ē aūt ex supioribus ꝙ nullū creatū cōicat cuꝫ
deo in genere. Per quācunqꝫ igiṫ spēm creataꝫ
nō solū sensibilē: ſꝫ intelligibilē deus cognosci per
eēntiam nō pōt. Ad hoc igiṫ ꝙ deus p eēntiaꝫ co
gnoscatur: oꝫ q ipse deus fiat forma itellect⁹ ipm

cognoscentis: ⁊ ꝯiungatur ei nõ ad vnā nãm ꝯsti
tuendā: ſ; sicut spẽs intelligibilis intelligẽti. Ipse
eñi sicut est suam eẽntia ẽ sua vitas: que ẽ forma
intellectꝰ. Necesse ẽ aũt ꝙ oẽ quod ꝯseq̃r aliquā
formā: ꝯsequat̃ dispositõem aliquā ad formā illā
Intellectus aũt nr̃ nõ est ex ipa sua nã in vltia di-
spositiõe exñs respectu forme illius que ẽ vitas:
q: sic a pͥncipio ipam assequeret̃. Oʒ igit̃ ꝙ cum
eã ꝯsequit̃: ⁊ aliqua dispõne de nouo addita ele-
uetur quã dicimꝰ glie lumẽ: quo quidẽ itellectꝰ nr̃
a deo ꝑficitur: q solus ẽm suã nãm hãc ꝓpriā for-
mam h;: sicut nec dispõ caloris ad formā ignis
põt esse: nisi ab igne. et de hoc lumie in ps. dicit̃.
In lumine tuo videbimus lumẽ.

¶ Quõ nãle desideriũ q̃escit ex diuina visione ꝑ
eẽntiam in q̃ beatitudo ꝯsistit. CA.CVI.

Qz aũt fine adepto necesse ẽ nãle deside-
b rium q̃etari: q: eẽntia diuina q̃ modo ꝑdi
cto ꝯiungeẽ intellectui deũ videntis: ẽ suffi
ciens pͥcipiū oĩa cognoscẽdi ⁊ fons totꝰ bonita
tis: vt nihil restare possit ad desiderãdū. Et hĩc
est ꝑfectissimꝰ modus diuinã silitudinẽ ꝯsequẽdi:
vt. s. ipm cognoscamꝰ: eo mõ quo se ipe cognoscit
s. ꝑ eẽntiã suã. l; nõ ꝯpͥchẽdamꝰ ipm: sicut ipe se
ꝯpͥchẽdit: nõ ꝙ aliquã partẽ eius ignoremꝰ. cū
partẽ nõ hẽat: s; q: nõ ita ꝑfecte ipm cognoscemꝰ
sicut cognoscibilis ẽ: cũ virtus itellectus nostri in
intelligẽdo nõ possit adequari vitati ipius: s; q̃
cognoscibilis ẽ: cũ eius claritas: seu vitas sit infi-
nita: intellectus autem noster finitus: intellectꝰ
aũt eius infinitꝰ est: sicut ⁊ vitas eius: ⁊ iõ ipe tm̃
se cognoscit q̃tum cognoscibilis ẽ: sicut ꝯclusionẽ
demonstrabilẽ ille ꝯpͥehẽdit q eam ꝑ demõstra-
tionẽ cognoscit: nõ aũt q cognoscit eã imꝑfectiori
mõ. s. ꝑ rõnem ꝓbabilẽ: ⁊ q: vltimũ finẽ hoĩs di-
cimus beatitudinẽ: in hoc ꝯsistit hoĩs felicitas: si
ue beatitudo ꝙ deũ videat ꝑ eẽntiã: l; in ꝑfectõe
btitudinis multũ distet a deo: cũ hanc btitudinẽ
deus ꝑ suã nãm hẽat: hõ vero eã ꝯsequat̃ ꝑ diuini
luminis ꝑticipationẽ: vt supra dcm̃ est.

¶ Quod motus in deũ ad beatitudinẽ ꝯsequẽdã
assimilat̃ motui nãli: ⁊ ꝙ beatitudo est in actu in-
tellectus. CA.CVII.

Qnsiderandũ est aũt ꝙ cũ ꝓcedere de po
c tentia in actũ: vl' sit motꝰ: vl' sit sile motui
circa ꝓcessum hꝰ beatitudinis ꝯsequẽdū
silr se h;: sicut in motu vl' in mutatiõe nãli. In
motu. n. nãli pͥmo quidẽ ꝯsiderat̃ aliqua ꝓpͥetas
ꝑ quã ꝓportionat̃: vl' inclinat̃ mobile ad talẽ finẽ
sicut grauitas in terra ad hĩ ꝙ ferat̃ deorsū. Non
eñi moueret̃ aliq̃d nãliter ad certũ finẽ: n. si hẽet ꝓ
portionẽ ad illū. Scdo aũt ꝯsiderat̃ ipe motꝰ ad
finem. Tertio aũt ipa forma vl' locus. Quarto q̃e
ges in forma vl' in loco. Sic igit̃ in intellectuali
motu ad finẽ: pͥmū quidẽ est amor inclinãs i finẽ
Scdm aũt est desideriũ quod est quasi motus in
finē: ⁊ opationes ex tali desiderio ꝓueniẽs. Ter
tiū aũt ẽ ipa forma quã intellectꝰ ꝯsequit̃. Quar-
tum aũt est delectatio ꝯsequẽs que nihil ẽ aliud q̃
quietatio voluntatis in fine adepto. Sic igit̃ nã
lis generatõis finis est forma ⁊ motus localis lo
cus: nõ aũt quies in forma vl' loco: s; hoc ẽ ꝯñs fi-
nem: ⁊ mlto minus motꝰ est finis: vl' ꝓportio ad
finẽ: ita vltimꝰ finis creature itellectualis ẽ vidẽ
deum: nõ aũt delectari in ipo: s; hĩ est ꝯcomitãs fi
nem: ⁊ quasi ꝑficiẽs ipm. Et multo minꝰ deside-
rium vl' amor põt esse vltimus finis: cum etiã hĩ
ante finẽ habeatur: ¶ De errore ponẽ
tium felicitatẽ in creaturis. CA.CVIII.

Anifestum est q̃ ꝙ felicitas falso a q̃busdã
m q̃rit̃ in q̃buscunq; ꝑter deũ q̃rat̃: siue
in voluptatibꝰ corꝑalibus q̃ sunt ⁊ brutis
cões: siue in diuitijs q̃ ad ꝯseruationẽ habẽtiũ ꝓpͥe
ordinant̃ que est cõis finis oĩs entis creati: siue in
ꝑtãtibus que ordinant̃ ad cõicandā ꝑfectionē
suã alijs: qd etiã diximꝰ oĩbus eẽ cõe: siue in hono
ribꝰ: vl' fama q̃ alicui debẽt̃ ẽm ꝙ finẽ iã h; vl' ad
finẽ bñ dispositꝰ est: s; nec in cognitõe quarũcunq;
rerum etiã supra hoĩem existẽtem cũ in sola diui
na cognitiõe desideriũ hoĩs quietetur.

¶ Q; solus deus est bonus ꝑ eẽntiã: creature võ
ꝑ participationẽ. CA.CIX.

Ex premissis igit̃ apparet ꝙ diuersimode
e se hñt ad bonitatẽ deus ⁊ creature ẽm du
plicẽ modũ bonitatꝭ que in creaturis põt
ꝯsiderari. Cum. n. bonũ hẽat rõnem ꝑfectõis ⁊ fi
nis ẽm duplicẽ ꝑfectionẽ ⁊ finē creature: attẽdit̃
duplex eius bonitas. Attẽdit̃. n. quedã creature
ꝑfectio ẽm ꝙ in sua nã ꝯsistit: ⁊ hec ẽ finis gnãtõis
aut factõis ipiꝰ. Alia võ ꝑfectio ipius attẽdit̃ quã
ꝯsequit̃ ꝑ suũ motũ vl' opatõem: ⁊ hĩ est finis motꝰ
vl' opatiõis ipius: ẽm vtrãq; võ creatura deficit
a bonitate diuina: nã cũ forma ⁊ eẽ rei sit bonū ⁊
ꝑfectio ipius ẽm ꝙ in sua nã ꝯsiderat̃: sba ꝯposita
neq; in sua forma: neq; suũ eẽ. sba võ simplex cre
ata: ⁊ si sit ipa forma nõ tñ ẽ suũ esse. Deus võ est
sua eẽntia: ⁊ suũ eẽ. vt sup̃ ostẽsū est. Silr etiã oẽs
creature ꝯsequunt̃ ꝑfectã bonitatẽ ex fine extrin
seco. Perfectio. n. bonitatꝭ ꝯsistit in adeptõe finis
vltimi. Finis aũt vltimus cuiuslibet creature est
ext ipm q est diuina bonitas: que q̃dē nõ ordinat̃
ad vlteriorẽ finẽ. Relinquit̃ igit̃ ꝙ deus mõis ci
bus est sua bonitas ⁊ eẽntialr bonus: nõ aũt crea
ture simplices: q: nõ sunt suũ esse: tum q: ordinãt̃
ad aliquid extrinsecũ: sicut ad vltimũ finẽ. In sb
stantijs võ cõpositis: manifestũ est ꝙ nullo modo
sunt sua bonitas. Solus igit̃ deus ẽ sua bonitas:
⁊ eẽntialr bonus. Alia võ dicunt̃ bona ẽm ꝑtici
pationem aliquã ipius ¶ Q; deus nõ põt
suam bonitatem amittere. CA.CX.

p Ex hoc autē apparet q deus nullo modo pōt deficere a bonitate. Qđ.n. alicui eēntialiter inest: nō pōt ei ab eē: sicut aīal non pōt ab hoie remoueri: neq; igitur deum possibile est non esse bonum: & vt magis ꝓprio vtamur exemplo: sicut nō pōt eē q homo nō sit homo: ita nō pōt esse q deus nō sit pfecte bonus.

¶ Q creatura possit deficere a sua bonitate. CA.CXI.

i In creaturis aūt ɔsiderādum ē qualr possit eē bonitatꝫ defect⁹. Manifestū est aūt q duobus modis aliqua bonitas inseparabiliter inest creature. Uno modo ex hoc q ipa bonitas est de eēntia eius. Alio modo ex hoc q est determinata ad vnū. Primo ḡ modo sbstantijs simplicibus ipa bonitas que ē forma inseparabilr se hꝫ ad ipas: cū ipe eēntialiter sint forme. Scđo autē modo: bonū qđ est eē amittere nō pñt.. Non enī forma est sicut mā q se hꝫ ad esse: & nō esse: sꝫ forma ɔsequit eē: . si etiā nō sit ipm eē. Unde pꝫ q sbe simplices bonū nāe in qua sbsistunt amittere nō possunt: sꝫ imutabiliter se habēt in illo. Substāne vō cōposite: q: nō sunt sue forme: nec suū esse: bonū nāe amissibiliter habent: nisi in illis in qbus potentia mãe nō se hꝫ ad diuersas formas: neq; ad esse & nō esse: sicut in corpibus celestibus pꝫ.

¶ Quomodo deficiunt a bonitate ꝺm suas opationes. CA.CXII.

e Et q: bonitas creature nō solum ɔsideraꝛ ꝺm q in sua nā subsistit: sꝫ pfectio bonitatꝫ ipsius est in hoc q ordinaꝛ ad finē: ad finem aūt ordinaꝛ p suā operationē: restat ɔsiderare quō creature deficiāt a sua bonitate ꝺm suas opatōes qbus ordinanꝛ ad finē. Ubi pmo ɔsiderandū ē q de opibus nālibus idem ē iudiciū: sicut & de nā: q ē eax principium. Unde quox nā defectū pati non pōt: nec in opatiōibus eox nālibus defectus accidere pōt: quox aūt nā defectū pati pōt: etiā operationes eox deficere ɔtingit. Unde in sbijs incorruptibilibus: siue incorporeis: siue corporeis nullus defectus nālis actionis ɔtingere pōt. In angelis.n. semp vtus nālis manet potens ad suas opationes exercēdas. Similiter motus corporū celestiū nūq; exorbitare inuenit. In corporibus vō inferioribus multi defectus nālium actionū cōtingunt: ꝓpter corruptōes: & defectus in naturis eox accidētes. Ex defectu.n. alicuius nālis pncipij ɔtingit plantax sterilitas: mōstruositas in generatione aīalium: & alie hmōi inordinatōes.

¶ De duplici pncipio actionis & quō aut in qbus pōt defectus esse. CA.CXIII.

s Sunt aūt quedā actiones: quax principiū nō est nā sed volūtas: cuius obiectū ē bonū: & finis quidē pncipalr: scđario aūt qđ ē ad finē. Sic igiꝛ se hꝫ opatio volūtaria ad bonum: sicut se hꝫ nālis opatio ad formā p quā res agit: sicut igitur defectus nālium actionum accidere nō pōt in illis que nō patiunꝛ defectū ꝺm suas formas: sꝫ solū in corruptibilibus quox forme deficere pñt: ita volūtarie actōes deficere pñt in illis in quibus voluntas potest a fine deficere. Sicubi autē nō potest voluntas a fine deficere. manifestū est q ibi defectus volūtarie actōis eē nō pōt. Volūtas aūt deficere nō pt respectu boni qđ est ipius volētis nā. Quelibet .n. res suo mō appetit suū esse pfectum qđ est bonū vniuscuiusq;. Respectu boni vō exterioris deficere pōt: bono sibi ɔnali contēta. Cuius igiꝛ volentis nā ē vltimus finis volūtatis ipius: in hoc defectus voluntarie actionis ɔtingere nō pt. hoc aūt solū dei est. Nam eius bonitas q est vltimus finis rex est sua nā. Aliox aūt volentiū nā nō est vltim⁹ finis voluntaꝛ eox. Unde pōt in eis defectus voluntarie actiōis ɔtingere: p hoc qđ voluntas remanet fixa in ꝓprio bono nō tendēdo vlterius in sūmum bonū: qđ est vltimus finis. In oībus igitur substātijs intellectualibus creatis pt defectus voluntarie actionis ɔtingere.

¶ Quid nomine boni: vl mali intelligatur in rebus. CA.CXIIII.

e Est igiꝛ hic ɔsiderādum q sicut noīe boni intelligitur eē pfectū: ita noīe mali nihil aliud itelligiꝛ q̄ puatio eē pfecti. Quia vō puatio ꝓprie accepta est eius qđ natum ē & quādo natum ē: & quō natū est haberi: manifestū ē hoc q ex hoc aliquid dī malū q caret pfectiōe quā dꝫ habere. Unde hō si visu careat malū est ei: nō aūt malū ē lapidi: quia nō est natus visum habere.

¶ Q impossibile ē eē aliquā nām malū. C.CXV.

i Impossibile est aūt malum esse aliquam nām. Nam oīs nā: vl est actus: vl potentia: aut compositū ex vtroq;. Quod āt est actus pfectio est & boni optinet rōnem: cū id quod est in potentia appetat nāliter esse actu: bonum vero est quod oīa appetunt. Unde & compositum ex actu & potētia: inquātum participat actum participat bonitatē. Potentia aūt inq̄tum ordinaꝛ ad actum bonitatē habet: cuius signum est q quāto potentia est capatior actus & pfectionis: tanto magis cōmendaꝛ. Relinquiꝛ igiꝛ q nulla nā ꝺm se sit malū. Item vnūquodq; ꝺm hoc completur qđ fit in actu: nam actus est perfectio rei. Nullum aūt oppositorū cōpletur per amixtionē alterius: sed magis destruiꝛ vl minuiꝛ. Et sic nec malū compleꝛ p participationē boni. Omnis aūt nā cōpletur p hoc q habet esse in actu. & sic cū esse bonū sit ab oībus appetibile: oīs nā cōpleꝛ p participationē boni. Nulla igiꝛ nā ē malū. Adhuc q̄libet nā appetit ɔseruationē sui eē: & fugit destructionē sui ꝺm pōt. Cum igiꝛ bonū sit qđ oīa ap-

petunt. malū vero e cōtrario qđ oīa fugiūt necesse
est dicere ꝙ esse vnāquāqꝫ nām sit bonū ſm se nō
esse vero malū. Esse aūt malū nō est bonū: ſꝫ ma
gis nō esse malum sub boni ꝯphendit rōne. Nul
la igitur natura est malum.

⁋ Qualiter bonū ⁊ malū sunt differentie entis: ⁊
cōtraria ⁊ genera cōtrarioꝝ. CA.CXVI.

C Onsiderādū igit̄ restat quō bonū ⁊ maluꝫ
dicātur ꝯtraria ⁊ cōtrarioꝝ genera ⁊ dr̄ie
aliqꝫ spēs. s. habitꝰ morales ꝯstituentes.
Cōtrarioꝝ eni vtrūqꝫ est aliq̄ nā. Nō ens eni non
pōt esse neqꝫ genus neqꝫ dr̄ia cū genus p̄dicet̄ de
re in eo ꝙ quid dr̄ia vero in eo ꝙ quale qđ. Scie
dū est igit̄ ꝙ sic nālia cōsequūtur spēꝫ a forma ita
moralia a fine qui est volūtatis obiectum a quo
oīa moralia depēdēt. Sicut at in nālibꝰ vni forme
adiūgit̄ priuatio alterius: puta forme ignis p̄ua-
tio forme aeris ita in moralibꝰ vni fini adiūgitur
priuatio finis alterius. Cū igit̄ priuatio pfectiōis
debite sit malū in nālibꝰ: formā accipe cui adiun
git̄ priuatio forme debite malū est: nō ꝓpter for-
mā sed ꝓpter priuationē eiꝰ adiunctā: sicut ignitū
malū est ligno. Et in moralibꝰ etiaꝫ inherere fini
cui adiūgitur p̄uatio finis debiti malū est nō ꝓpt̄
finē: sed ꝓpter priuationē adiunctam. Et sic due
actiōes morales que ad ꝯtrarios fines ordinant̄
ſm bonū ⁊ malū differūt ⁊ per ꝯn̄s cōtrarij habi-
tus differūt bono ⁊ malo quasi differētijs existētibꝰ
⁊ cōtrarietatē ad inuicē hn̄tibus non ꝓpter priua
tionē ex qua dicit̄ malū: sed ꝓpter finē cui p̄uatio
adiungit̄. Per hūc etiā modū quidaꝫ intelligunt
ab aristotele dictū ꝙ bonū ⁊ malū sūt genera ꝯtra
rioꝝ. s. moraliū. Sed si recte attendat̄ bonum ⁊
malū in genere moraliū magis sunt differētie q̄ꝫ
spēs: vnde meliꝰ videt̄ dicendū ꝙ bonū ⁊ malū
dicūtur genera ſm positionē pythagore qui om-
nia reduxit ad bonū ⁊ malū sicut ad prima gene-
ra que quidē positio hr̄e aliqđ veritatis inquātuꝫ
oīum ꝯtrarioꝝ vnū est pfectū ⁊ alterū diminutuꝫ
vt patet i albo ⁊ nigro dulci ⁊ amaro ⁊ sic de alijs
Semp aūt qđ pfectū est ptinet ad rōnē bōi qđ au
tē diminutū ad rōnem mali.

⁋ Q nihil pōt esse eēntialiter malum vel sūme
sed est corruptio alicuiꝰ boni. CA.CXVII.

h Abito igit̄ ꝙ malū est priuatio pfectionis
debite iam manifestū est qualiter maluꝫ
bonū corrūpit: inq̄ꝫtū. s. est eiꝰ p̄uatio sicut
⁊ cecitas dicit̄ corrūpere visum q: est ipsa visus
p̄uatio. Nec tn̄ totū bonū corrūpit: q: supra dictū
est ꝙ nō solū forma est bonū. sed etiam potētia ad
formā: que quidē potētia est subiectū p̄uatiōis sic
⁊ forme. Vn̄ oportet ꝙ subiectū mali sit bonū: nō
quidē qđ est oppositū malo: sed qđ est potētia ad
ipm̄. Ex quo etiā patet ꝙ nō qđlibet bonū pōt eē
subiectū mali: sed solū bonū qđ est i potētia respe
ctu alicuiꝰ pfectiōis qua pōt pri[illegible]ari. Unde in his
que solū actus sunt: vel in qui[illegible]
separi nō pōt: q̄ꝫtum ad hoc [illegible]
tet etiā ex hoc ꝙ ñ pōt esse a[illegible]
malū cū semp oporteat m[illegible]
bono fundari ac per hoc nihil pōt esse [illegible]
sicut est summe bonū qđ est eēntialiter bo[illegible]. Se
cundū idem etiā patet ꝙ malū nō pōt esse deside
ratū: nec aliqđ agere nisi virtute boni adiūcti. de
siderabile eni est pfectio ⁊ finis. Principiū auteꝫ
actionis est forma: q: vero vni pfectioni vel for-
me adiūgitur p̄uatio alteriꝰ pfectionis aut forme
contingit per accn̄s ꝙ priuatio seu malū desidera
tur ⁊ est alicuiꝰ actiōis p̄ncipiū nō inquātū est ma
lū sed ꝓpter bonū adiunctū sicut musicus edificat
nō inquātū musicus sed inq̄ꝫtuꝫ domificator. Ex
quo etiā patet ꝙ impossibile est malū esse primū
principiū eo ꝙ principiū per accidēs est posterius
eo quod est per se.

Q malū fundatur
in bono sicut in subiecto. CA.CXVIII.

s I quis aūt ꝯtra p̄dicta obijcere velit ꝙ bo
nū nō pōt esse subiectū mali eo ꝙ vnū op
positoꝝ non sit subiectū alterius nec vnq̄ꝫ
in alijs oppositis inuenit̄ ꝙ sint simul: considera-
re debet ꝙ alia opposita sunt alicuiꝰ generis det̄
minati. bonū aūt ⁊ malū cōia. Nā oē ens inq̄ꝫtuꝫ
huiusmōi bonuꝫ est. Oīs aūt priuatio inq̄ꝫtū talis
est mala. Unde sicut subiectū p̄uatiōis oꝫ esse ens
ita ⁊ bonū. non aūt subiectū p̄uatiōis oꝫ esse albū
aut dulce aut videns q: hec nō dicunt̄ de ente in
quātum huiusmodi. Et ideo nigrū nō est in albo.
nec cecitas in vidēte. sed malū est in bono sicut ⁊
cecitas est in subiecto visus: sed ꝙ subiectū visus
non dicat̄ videns: hoc est q: videns nō est cōe oī
enti.

⁋ De duplici genere mali. CA.CXIX.

q Uia igit̄ maluꝫ est p̄uatio ⁊ defectꝰ. defe-
ctus autē vt ex dictis patet pōt cōtingere
in re aliqua non solū scd̄m ꝙ in natura sua
ꝯsiderat̄: sed etiā scd̄ꝫ ꝙ per actionē ordinat̄ ad fi
nem: cōsequēs est vt malū vtroqꝫ mō dicat̄. s. ſꝫ
defectū in ipsa re: put cecitas est qđdā malū aial̄
⁊ ſm defectū in actione put claudicatio significat
actiōem cum defectu. Malū igitur actōis ad ali
quem finem ordinate ad quē nō debito mō se hꝫ
pctm̄ dicit̄ taꝫ in volūtarijs q̄ꝫ in nālibꝰ. Peccat
enim medicus in actione sua: duꝫ non operatur
ꝯueniēter ad sanitatē ⁊ natura etiaꝫ peccat in sua
opatione dum ad debitā dispōnem ⁊ formā rem
generatam non ꝓducit sicut cuꝫ accidunt mōstra
in natura.

⁋ De triplici genere actio-
nis ⁊ de malo culpe. CA.CXX.

E T sciēdū ꝙ aliquādo est actio in ptāte agē
tis vt sunt oēs volūtarie actiōes. Volūta
riā aūt actionē dico cuiꝰ principiū est i agē
te sciēte ea in quibꝰ actio cōsistit. Aliqū vero acti

ones nõ sunt volũtarie cuiusmodi sũt actiões vio
l[illegible] ũ est extra vt actiones natura
les vel [illegible] agũtur: q: nõ pcedũt a
p[illegible]. Si igit̃ in actiõibus nõ volũ
ta[illegible]s ad finez defectus accidat: pctm̃
tm̃ dicit̃. [illegible] aũt in volũtarijs dicit̃ nõ solũ pctm̃
sed culpa: eo q agẽs volũtariũ cũ sit dñs sue actio
nis vituperio dignus est ꝛ pena. Si que vo actio
nes sũt mixte hñtes. s. aliqd de volũtario ꝛ aliqd
de inuolũtario tanto ibi minorat̃ culpa quãto pl⁹
de inuolũtario admiscetur. Quia vero nãlis actio
nãm rei cõsequit̃ manifestũ est: q in reb⁹ incorru
ptibilib⁹ quaꝝ natura trãsmutari non põt: natura
lis actionis peccatũ accidere nõ põt. Volũtas ãt
intellectualis creature defectũ pati põt in volun
taria actione vt supra oñsum est. Unde relinquit̃
q licet carere malo nature oĩbus incorruptibili
b⁹ sit cõe: carere tñ ex necessitate sue nature malo
culpe cuius sola rõnalis natura est capax soli⁹ dei
ppriũ inuenitur.

¶ Q aliqd malũ habet rõnem pene ꝛ non culpe
CA.CXXI.

S Icut aũt defectus actionis volũtarie con
stituit rõnem peccati ꝛ culpe ita defectus
cuiuslibet boni p culpa illatus contra vo
luntatẽ eius cui infertur pene obtinet rõnez. Pe
na enĩ infertur vt medicina culpe: ꝛ vt ordinati
ua eius. Ut medicina quidẽ inqũtũ homo ppter
penã retrahit̃ a culpa: duz ne patiat̃ qd est sue cõ
trariũ volũtati dimittit agere inordinatã actiõez
que sue foret placita volũtati. Est etiã ordinatiua
ipsius. q: per culpã homo trãsgredit̃ metas ordi
nis naturalis plus sue volũtati tribuẽs q̃ oportz
Unde ad ordinẽ iusticie fit reductio per penã per
quã subtrahit̃ aliqd volũtati. Unde patet q cõue
niẽs pena pro culpa nõ reddit̃ nisi plus cõtrariet̃
volũtati pena q̃ placeat culpa.

¶ Q non eodẽ modo omnis pena cõtrariat̃ vo
luntati. CA.CXXII.

N On eodẽ aũt mõ oĩs pena est cõtra volun
tatẽ. Quedã enĩ pena ẽ cõtra id qd homo
actu vult ꝛ hec pena maxime sentit̃. Qdaz
vo nõ cõtrariat̃ voluntati in actu sed in hitu sicut
cum aliquis pûat̃ re aliqua puta filio vel possessi
one eo ignorãte. Unde per hoc nõ agit̃ actu aliqd
cõtra eius volũtatẽ. Esset aũt cõtrariũ voluntati
si sciret. Qñq vero pẽa cõtrariat̃ volũtati s3 nãm
ipsius potẽtie. Volũtas enĩ nãliter ordinat̃ ad bo
num. Unde si aliquis priuat̃ virtute. qñq quidẽ
nõ est cõtra actualẽ volũtatẽ eius: q: virtutẽ forte
cõtemnit: neq cõtra habitualẽ: q: forte est dispo
situs sm habitũ ad volendũ cõtraria virtuti: est
tamẽ cõtra naturalẽ rectitudinem volũtatis qua
homo nãliter appetit virtutẽ. Ex quo etiã patet:
q gradus penaꝝ dupliciter mensurari pñt. Uno

modo sm quãtitatẽ boni quo per penã priuatur.
Alio modo [illegible] magis vel mi[illegible] est cõtrariuz
volũtati. [illegible] enĩ magis cõtrariũ volũtati [illegible]
bono pûari q̃ priuari minori.

¶ Q oĩa reg[illegible] p[illegible] CA.CXXIII.

E X pdictis aũt manifestũ esse põt q oĩa di
uina puidẽtia gubernãtur. Quecũq enĩ
ordinãtur ad finem alicui⁹ agentis ab illo
agente dirigũtur in finẽ sicut oẽs qui sũt in exerci
tu ordinãtur ad finẽ ducis qui est victoria: ꝛ ab eo
dirigũtur in finẽ. Supra aũt oñsum est q oĩa suis
actib⁹ tendũt in finẽ diuine bonitatis. Ab ipo igi
tur deo cuius hic finis pprius est oĩa dirigũt̃ in fi
nem. Hoc aũt est puidẽtie alicui⁹ regi ꝛ guberna
ri. Omnia igit̃ diuina puidẽtia regũtur. ¶ Ad
huc ea que deficere pñt ꝛ nõ semp eodẽ modo se
habẽt ordinari inueniũtur ab his que semp eodez
modo se habent: sicut omnes mot⁹ corpoꝝ infe
rioꝝ qui defectibiles sunt ordinẽ habent s3 inua
riabilẽ motũ celestis corpis. Oẽs vero creature
mutabiles ꝛ defectibiles sunt. Nã in creaturis i
tellectualib⁹ quãtum ex eoꝝ natura est defectus
volũtarie actionis inueniri põt. Creature vero
alie motũ pticipant: vel sm generationẽ ꝛ corru
ptionẽ: vel sm locũ tm̃. Solus aũt deus est i quẽ
null⁹ defectus cadere põt. Relinquit̃ igit̃ q om
nia alia ordinãtur ab ipso. ¶ Itẽ ea que sunt p pti
cipationẽ reducũtur in id qd est per ẽentiaz sicut
in cãm. Oĩa enĩ ignita sue ignitionis ignẽ cãm ha
bent aliquo mõ. Cũ igit̃ sol⁹ deus p ẽentiã sit bo
nus. cetera vero oĩa per quãdã pticipationẽ cõple
mẽtũ optineãt bonitatis necesse est q oĩa ad cõple
mẽtũ bonitatis pducãtur a deo. Hoc aũt est regi
ꝛ gubernari. Scdm hoc enĩ aliq gubernãt̃ vel re
gunt̃ q in ordine boni statuunt̃. Omnia ergo gu
bernant̃ ꝛ regũtur a deo.

¶ Q deus per supiores creaturas regit inferio
res. CA.CXXIIII.

S Ecũdũ hoc aũt appet q inferiores creatu
re a deo p supiores regũtur. Scdz hoc. n.
aliqua creature supiores dicũtur q in bõi
tate pfectiores exũsũt. Ordinẽ aũt boni creature
cõsequũtur a deo inqũtũ regũtur ab ipso. Sic igit̃
supiores creature plus pticipãt de ordine guber
natiõis diuine q̃ inferiores. Qd aũt magis ptici
pat q̃tũcũq pfectionẽ cõpat̃ ad id qd min⁹ ipam
pticipat sicut actus ad potẽtiã ꝛ agẽs ad patiens
Supiores igit̃ creature cõpant̃ ad iferiores in or
dine diue puidẽtie sicut agẽs ad patiẽs. Per su
periores igit̃ creature inferiores gubernãt̃. Itez
ad dinã bõitatẽ ptinet q suã silitudinẽ cõicet crea
turis. Sic enĩ ppter suã bonitatẽ deus oĩa dicit̃
fecisse vt ex supradictis patet. Ad pfectionẽ autẽ
dine bõitatis ptinet ꝛ q in se bon⁹ sit ꝛ q alia ad
bõitatẽ reducat. Utrũq igit̃ creature cõicat ꝛ q i

se bona sit ⁊ ꝙ vna aliā ad bonū inducat. Sic igitur per quasdā creaturas alias ad bonū inducit. Has aūt oꝫ esse supiores creaturas. Naꝫ ꝙ participat ab aliquo agente similitudinē forme ⁊ actionis: pfectius est eo qđ pticipat similitudinē forme ⁊ non actionis sicut luna pfectius recipit lumē a sole: q̄ nō solū fit lucida: sed etiā illuminat ꝙ̄ corpa opaca: que illuminaꝫ tantū ⁊ non illumināt. Deꝰ igiꝫ per creaturas supiores inferiores gubernat. Ad huc bonū multoꝝ meliꝰ est ꝙ̄ bonū vnius tātū ⁊ ꝑ cōsequēs est magis diuine bonitatis repn̄tatiuū que est bonū totius vniuersi. Si aūt creatura supior que abūdātiorē bonitatē a deo pticipat non cooperaretur ad bonū inferioꝝ creaturarū illa abundātia bonitatis esset vnius tantū. Per hoc aūt fit cōis multoꝝ: ꝙ ad bonū multoꝝ coopaꝫ. Pertinet igitur hoc ad diuinā bonitatē vt deus ꝑ supiores creaturas inferiores regat.

C Q inferiores substātie intellectuales regūꝫ ꝑ superiores. CA.CXXV.

q Uia igitur itellectuales creature ceteris creaturis sunt supiores vt ex p̄missis patꝫ manifestū est ꝙ per creaturas intellectuales: oēs alie creature gubernātur a deo. C Itē cū inter ipsas creaturas intellectuales: quedā alijs sint supiores ꝑ supiores inferiores regūtur a deo. Unde fit vt hoīes qui infimū locū ꝺm nature ordinē in substātijs intellectualibꝰ tenēt: gubernāꝫ ꝑ supiores spūs qui ex eo ꝙ diuina hoībus nūtiāt angeli vocanꝫ .i. nūcij. Ipsoꝝ etiā angeloꝝ inferiores ꝑ supiores reguntur: scđm ꝙ in ipsis diuerse yerarchie .i. sacri p̄ncipatꝰ ⁊ i singulis yerarchijs diuersi ordines distinguūtur.

C De gradu ⁊ ordine angeloꝝ. CA.CXXVI.

c T q: oīs substātie intellectualis opatio in quātū huiusmōi ab intellectu ꝓcedit: oꝫ ꝙ ꝺm diuersuꝫ intelligētie modū diuersitas opatiōnis ⁊ p̄latiōis ⁊ ordinis in substātijs intellectualibꝰ inueniaꝫ. Intellectꝰ aūt ꝙ̄to est sublimior seu dignior tanto magis in altiori ⁊ vniuersaliori cā rōes effectuū cōsiderare pōt. Supiꝰ etiam dictū est: ꝙ supior intellectꝰ spēs intelligibiles vniuersaliores habet. Primꝰ igiꝫ intelligēdi modꝰ substātijs itellectualibꝰ ꝯueniēs est vt i ipa prima cā .s. deo effectuū rōes pticipēt ⁊ per ꝯsequēs suoꝝ opeꝝ cum per eas deus inferiores effectꝰ dispēsat. Et hoc est ꝓpriū prime yerarchie q̄ in tres ordines diuidiꝫ ꝺm tria q̄ in q̄libet opatiua arte cōsideraꝫ: quoꝝ p̄mū est finis ex quo rōnes opeꝝ sumūtur. scđm est rōnes opeꝝ i mēte artificis existētes. tertiū est applicatiōes operū ad effectus. C Primi ḡ ordinis est in ipso sūmo bono put est vltimꝰ finis rerum de effectibꝰ edoceri. vnde ab ardore amoris seraphin dicūꝫ q̄si ardētes vel incēdētes. Amoris .n. obiectū est bonū. Scđi vero ordinis est effectus dei in ipsis rebꝰ intelligibilibꝰ cōtēplari ꝓut sūt in deo. vn̄ cherubin dicūtur a plenitudine scie. tertij v̄o or. est ꝯsiderare in ipo deo quō a creaturis pticipenꝫ rōnibꝰ intelligibilibꝰ ad effectus applicatis. Un̄ ab habēdo i se deū insidentē troni sunt dicti. C Scđus aūt intelligēdi modꝰ est rōnes effectuū ꝓut sūt in cāis vlibus cōsiderare. Et hoc est ꝓpriū scđe yerarchie q̄ etiā in tres ordines diuidiꝫ ꝺm tria q̄ ad vles causas ⁊ maxime ꝺm intellectū agētes ptinēt quoꝝ p̄mū est p̄ordinare q̄ agēda sūt. vn̄ in artificibꝰ supme artes p̄ceptiue sūt q̄ architectonice vocāꝫ. Et ex hoc p̄mꝰ ordo yerar. huiꝰ dicūꝫ dn̄atiōes. Dn̄i .n. est p̄cipere ⁊ p̄ordinare. Scđm v̄o ꝙ i cāis vlibꝰ ineniꝫ: est aliqđ p̄mo mouēs ad opꝰ q̄si p̄ncipatū executiōis h̄ns. Et ex hoc scđus ordo huiꝰ yerar. p̄ncipatus vocaꝫ ꝺm greg. vel v̄tutes ꝺm Dio. vt v̄tutes intelligātur ex eo ꝙ p̄mo opari maxie ē v̄tuosum. tertiū aūt qđ in cāis vniuersalibꝰ inenitur est aliqđ impedimēta executionis remouens vn̄ tertius ordo huiꝰ yerar. est ptātū q̄rū officium est oē qđ possit obuiare executioni diui impij coherceꝫ vn̄ ⁊ demōes arcere dicūꝫ. Tertiꝰ v̄o modus intelligēdi est rōnes effectuū in ipsis effectibꝰ ꝯsiderare. Et hoc est ꝓpriū tertie yerar. q̄ immediate nobis p̄ficiꝫ qui ex effectibꝰ cognitiōem de ipsis effectibꝰ accipimꝰ. Et hoc etiā tres ordines hꝫ quoꝝ infimꝰ āgeli dicūꝫ ex eo ꝙ hoībꝰ nūtiāt ea q̄ ad eoꝝ gubernationē ptinēt vn̄ ⁊ hoīum custodes dicūꝫ. Supra hūc aūt est ordo archāgeloꝝ ꝑ quē hoībꝰ ea q̄ sūt supra rōneꝫ nūtiātur sicut misteria fidei. Supmꝰ aūt huiꝰ yerar. ordo ꝺm grego. v̄tutes dicūꝫ ex eo ꝙ ea q̄ sūt sup nām opanꝫ in argumētū eoꝝ q̄ nobis sup rōneꝫ nūtiāꝫ. vn̄ ad v̄tutes ptinere diciꝫ miracula facere ꝺm Dio. v̄o supmꝰ ordo huiꝰ yerar. p̄ncipatꝰ diciꝫ vt p̄ncipes intelligamꝰ q singulis gētibꝰ p̄sunt āgelos q singulis hoībꝰ archāgelos q singularibꝰ hoībꝰ ea q̄ sunt ad cōem salutē ptinētia denūtiāt. Et q: iferior potentia in v̄tute supioris agit iferior ordo ea q̄ sūt supioris exercet inq̄ꝫtū agit eius v̄tute. Supiores v̄o ea q̄ sūt iferioꝝ ꝓpria excellētiꝰ h̄nt. Un̄ oīa sunt i eis quodāmō cōia tn̄ ꝓpa noīa sortiūꝫ ex his q̄ vnicuiqꝫ ꝺm se ꝯueniūt. Infimꝰ aūt ordo cōe nomen sibi retinuit q̄si i v̄tute oīum agēs. Et q: supioris ē in inferiorē agē actio v̄o itellectualꝫ est instruere vel docere supiores angeli inq̄ꝫtū inferiores istruunt dicūꝫ eos purgare: illuminare ⁊ pficere. Purgare qdē inq̄ꝫtū nesciētiā remouēt. illuminare v̄o inq̄ꝫtū suo lumine inferioꝝ intellectꝰ cōfortāt ad aliqđ altiꝰ capiēdū. pficere v̄o inq̄ꝫtū eos ad supioris sciētie pfectionē ꝑducunt. Nā hec tria ad assūptionē scie ptinēt. vt Dio. dicit. Nec tn̄ ꝑ hoc remoueꝫ qn oēs angeli etiā infimi diuiā eēntiā videant. C Licet .n. vnusq̄sqꝫ beatoꝝ spirituū deuꝫ ꝑ

ẽtiā videat vn⁹ tñ alio pfectius eū videt vt ex supio:ib⁹ pōt patere. Quāto aūt aliq̄s eā pfecti⁹ cognoscit tāto plures effect⁹ ei⁹ cognoscunt in ea. De effectibus igit diuinis quos supiores angeli cognoscūt in deo p̄ alijs inferiores instruūt: nō autē de ẽntia diuina quā imediate vidēt omnes.

¶ Q̄ p supiora corpa inferiora nō aūt intellectus humanus disponuntur. CA.CXXVII.

Sicut igit intellectualiū substātiarū vna per aliā diuinit⁹ gubernat inferior. s. p supiorē: ita etiā inferiora corpa per supiora diuinit⁹ disponūt. Uñ ōis mot⁹ inferior a motib⁹ corpor celestiū cāntur. ⁊ ex vtute celestiū corpor hec inferiora formas ⁊ spēs ɔsequūt sicut ⁊ rōnes reruʒ itelligibiles ad inferiores spūs p supiores deueniunt. Cū aūt intellectualis substātia in ordine rerū oib⁹ corpib⁹ p̄ferat n̄ ē ɔueniēs ẽʒ p̄dcm̄ puidētie ordinē vt p aliquā corpalē sbam itellectual q̄cūq sba regat a dō. Cū igit aīa hūana sit itellectual sba īpossibile ē ẽʒ q ē itelligēs ⁊ volēs ẽʒ mot⁹ corpor celestiū dispōat. Neq igit i itellectū hūanū neq i volūtatē corpa celestia directe agere pñt vl ip̄a mere. ¶ Itē nullū corp⁹ agit nisi p motū. Ōē igit q̄d ab aliquo corpe patit mouet ab eo. Aīam aūt hūanā s̄m intellectuā ptē in qua est volūtas: īpossibile est motu corpali moueri: cū intellect⁹ nō sit act⁹ alicui⁹ organi corpalis. Impossibile igit est: q aīa hūana s̄m intellectū aut volūtatē a corpib⁹ celestib⁹ aliqd patiat. ¶ Adhuc ea q̄ ex īp̄ssiōe corpor celestiū in istis inferiorib⁹ pueniūt nālia sūt. Si igit opatiōes intellect⁹ ⁊ volūtatis ex ip̄ressione celestiū puenirēt ex nāli instinctu pcederēt: ⁊ sic hō non differret in suis actib⁹ ab alijs aīalib⁹ q̄ nāli instinctu mouēt ad suas actiōes ⁊ periret liberū arbitriū ⁊ ɔsiliū ⁊ electio ⁊ oīa huiusmōi que hō p̄e ceteris aīalib⁹ hʒ.

¶ Quō intellectus hūanus pficit mediātib⁹ potētijs sensitiuis ⁊ sic indirecte subdit corpib⁹ cel. CA.CXXVII.

Est aūt ɔsiderādū q intellect⁹ hūan⁹ a potētijs sensitiuis accipit sue cognitiōis originē. vñ pturbata fantasia ⁊ imaginatiua vel memoratiua pte aīe: pturbat cognitio itellectus ⁊ p̄dictis potētijs bñ se hñtib⁹ ɔuenientior fit acceptio intellect⁹. Silr etiā imutatio appetit⁹ sensitiui aliqd opat ad imutationē volūtatis q̄ est appetit⁹ rōnis ex ea pte q̄ bonū app̄hensum est obiectū volūtat. Ex eo. n. q diuersimode dispositi sum⁹. s̄m ɔcupiam iraʒ ⁊ timorē ⁊ alias passiōes diuersimode nobis aliqd bonū vel maluʒ videt. Ōēs aūt potētie sensitiue ptis siue sint app̄hensiue seu appetitiue q̄rūdā corpaliū ptiū act⁹ sūt: qb⁹ imutatis: necesse est p accñs ipas quoq potētias imutari: qꝛ igit imutatio iferior corpor sbiacet motui celi: eidē etiā motui potētiar sensitiuar opatiōes ʒ per accñs subdāt. Et sic indirecte mot⁹ celestis aliqd opatur ad actū intellect⁹ ⁊ volūtatis hūane inq̄ztum. s. per passiones: volūtas ad aliqd inclinatur. Sed qꝛ volūtas passiōis nō subdit vt ear ipetū ex necessitate sequat: sed magis in ptāte sua hʒ reprimere passiōes per iudiciuʒ rōnis p̄ns est vt nec etiā impssiōibus corpor celestiū volūtas humana subdat sʒ liberū iudiciū hʒ eas sequi ⁊ resistere cū videbit expedire qd tñ sapiētū est. Sequi vero passiōes corpales ⁊ inclinatōes est multor qui. s. sapia ⁊ virtute carēt.

¶ Q̄ sol⁹ de⁹ mouet volūtatē hōis n̄ res creata. C⁻. CXXIX

Cum aūt ōe mutabile ⁊ multiforme in aliqd p̄mū imobile ⁊ vnuʒ reducat sicut in cām. hōis aūt intellectus ⁊ volūtas mutabilis ⁊ multiformis appeat necesse est q in aliquā supiorē cām imobilē ⁊ vniformē reducātur. Et qꝛ nō reducūtur sicut in cāʒ in corpa celestia vt oñsum est oʒ eas reducere in cās altiores. ¶ Aliter aūt se habet circa intellectū ⁊ voluntatē. nā āctus intellectus est ẽʒ q res intellecte sūt in intellectu actus aūt volūtatis attendit s̄m inclinationē volūtatis ad res volitas. Intellect⁹ igit natus est pfici ab aliquo exteriori qd cōparatur ad ipsuʒ sicut actus ad potētiā. Uñ hō ad actū intellectus adiuuari pōt a quolibet exteriori qd est magis pfectū s̄m esse intelligibile non solum a deo sed etiā ab angelo: ⁊ etiaʒ ab homine magis instructo: aliter tamē ⁊ aliter. Homo enī adiuuat ab hoīe ad itelligendū per hoc q vnus eorum alteri p̄ponit intelligibile qd nō cōsiderabat: nō aūt ita q lumen intellectus vnius hōis ab altero hoīe perficiatur qꝛ vtrūq lumē naturale est vni⁹ spēi. Sed qꝛ lumen naturale angeli est s̄m naturā sublimi⁹ naturali lumine hōis: homo ab angelo pōt iuuari ad intelligenduʒ nō solū ex pte obiecti qd ei ab angelo p̄ponitur: sed etiaʒ ex pte luminis quod per lumen angeli confortat. Non tamē lumen naturale hōis ab angelo est cū natura rōnalis anime q̄ per creationē esse accepit non nisi a deo instituta sit. Deus aūt ad intelligendū hominē iuuat nō solum ex parte obiecti: qd homini p̄ponit a deo. vl per additionē luminis: sed etiā per hoc q lumen naturale hōis quo itellectualis est a deo est: ⁊ per hoc etiam q cū ipse sit veritas prima a qua ōis alia veritas certitudinē habet: sicut scđe p̄pōnes a primis in scientijs demōstratiuis nihil itellectui certū fieri pōt nisi virtute diuina sicut nec cōclusiones fiūt certe in scientijs nisi s̄m vtutē primor p̄ncipior. Sed cum act⁹ volūtat sit inclinatio q̄dā ab interiori ad exteri⁹ pcedēs ⁊ ɔparet iclinatiōib⁹ nālib⁹ sicut iclinatiōes nāles reb⁹ nālib⁹ solū insūt a cā sue nāe: ita act⁹ volūtat a solo deo ē q sol⁹ cā ē nāe rōnal volūtatē hñtis. vñ patet q nō est contra arbitrij libertatē. si deus volūtatē hōis mouet: sic nō est ɔtra nām q de⁹ in rebus naturalibus opat.

Sed tam inclinatio nālis q̄ȝ voluntaria a deo est vtraq̄ȝ proueniens ſm conditionem rei cuius ē. Sic.n. deus res mouet ſm q̄ꝑ ꝑpetit earum nām. Patet igit̄ ex p̄dictis: q̄ in corp⁹ humanū ⁊ virtutes ei corporeas imp̄mere pn̄t corpa celestia: sicut ⁊ in alia corpora: nō aūt in itellectū. Sed hoc pōt creatura intellectualis. In volūtatem aūt sol⁹ deus imprimere pōt.

℃ Q꞉ deus oīa gubernat: ⁊ quedā mouet mediātibus cāis secūdis. CA.CXXX.

q Uia vo cause secunde nō agunt: nisi virtute p̄me cause: sicut instrumēta agunt p directionē artis: necesse ē q̄ oīa alia agentia p que deus ordinem sue gubernatiōis adimplet virtute ipius dei agant. Agere igit̄ cuiuslibet ipōrum a deo causat̄: sicut ⁊ motus mobilis a motione mouētis. Mouens aūt ⁊ motum oꝫ simul eē. Oportet igit̄ q̄ deus cuilibet agenti adsit interius quasi in ipō agens: dum ipm ad agenduꝫ mouet. Adhuc nō solum agere agentiū secūdorū causatur a deo: sed ipm eoꝝ eē: sicut in supioribus ostensum est. Non aūt sic intelligendū est: q̄ esse reruꝫ causet̄ a deo: sicut esse domus causat̄ ab edificatore: quo remoto adhuc remanet eē domus. Edificator.n. nō causat eē domus: nisi inquātum mouet ad eē domus: que quidē motio est factio domus. Unde directe ē cā fieri ipius domus: quod quidē cessat edificatore remoto. Deus autē ē p se causa directe ipius esse quasi eē cōicans oībus rebus: sicut sol cōicat lumen aeri: ⁊ alijs que ab ipo illuminātur: ⁊ sicut ad ɔseruationem luminis in aere requirit̄ pseuerās illuminatio solis: ita ad hoc q̄ res ɔseruent̄ in eē requirit̄: q̄ deus eē incessanter tribuat rebus. ⁊ sic oīa nō solum inq̄ꝫtum eē incipiunt: ſꝫ etiam inq̄ꝫtum in eē ɔseruant̄: cōparant̄ ad deū: sicut factū ad faciēs. Faciēs aūt ⁊ factū: oꝫ eē simul: sicut mouēs ⁊ motuꝫ. Oportet igit̄ deū adeē oībus rebus: inq̄ꝫtuꝫ eē habēt: esse aūt est id qđ rebus oībus itimius adest. Igitur oꝫ deū in oīb⁹ eē. Itē quicūq̄ȝ exeq̄t̄ sue ꝓuidētie ordinem p aliquas medias cās: necesse ē q̄ effectus illarum mediaꝝ causarū cognoscat ⁊ ordinet: alioquin eēt̄ extra ordinē sue ꝓuidētie caderēt: ⁊ tāto pfectior est ꝓuidētia gubernant̄: q̄nto ei⁹ cognitō ⁊ ordinatio magis descēdit ad singularia: q꞉ si aliqđ singulariū a cognitiōe gubernant̄ subtrahit̄: determinatio ipius singularis eius ꝓuidētiam diffugiet. Ostensum est aūt supra: q̄ necesse ē oīa diuine ꝓuidentie subdi: ⁊ manifestū ē. q̄ diuina ꝓuidentia pfectissima ē: q꞉ quicqđ de deo dr̄ ſm maximuꝫ ɔuenit ei. Opꝫ igit̄ q̄ ordinatio ꝓuidētie ipius se extendat vsq̄ȝ ad minimos effectus.

℃ Q꞉ deus oīa disponit imediate: nec diminuit suam sapiam. CA.CXXXI.

s Ecundū hoc igit̄ pꝫ: q̄ lꝫ rerū gubernatio fiat a deo mediātibus cāis scđis: q̄ntuꝫ ptinet ad ꝓuidentie executionem: tn̄ ipa dispositio seu ordinatio diuine ꝓuidētie imediate se extēdit ad oīa. Nō enī sic p̄ma ⁊ vltima ordinat: vt vltia ⁊ singlaria alijs disponēda ɔmittat. Hoc.n. apud hoīes agit̄ ꝓpter debilitatē cognitōis ipoꝝ: que nō pōt simł vacare plibus. vñ supiores gubnatores disponūt de magnis: ⁊ minima alijs ɔmittūt disponēda: sed deus sił multa pōt cogńscere: vt supra ostēsuꝫ ē. Unū nō trahit̄ ab ordinatōe maximoꝝ p hoc q̄ dispēsat minima.

℃ Rōnes q̄ vident̄ ostēdere q̄ de⁹ nō hꝫ ꝓuidētiā de particularibus. CA.CXXXII.

p Osset tn̄ alicui videri q̄ singlaria n̄ disponant̄ a deo. Nullus.n. p suā ꝓuidētiaꝫ disponit: nisi que cognoscit: deo aūt cognitō singulariū videri pōt deesse ex hꝫ q̄ singlaria nō itellectu: ſꝫ sensu cognoscūt̄. In deo aūt qui eīno īcorpore⁹ est: nō pōt eē sensitiua: ſꝫ soluꝫ itellectiua cognitio. Pōt igit̄ alicui videri: ex hꝫ q̄ singlaria a diuina ꝓuidētia nō ordinēt̄. Itē cū singlaria sint infinita īfinitoꝝ aūt n̄ possit eē cognitō. īfinitū.n. vt sic ē ignotū: vī q̄ singlaria diuinā cognitōeꝫ ⁊ ꝓuidentiā effugiāt. Adhuc singlariū multa ɔtingētia sīt: hoꝝ aūt nō pōt eē certa sciā. Cuꝫ igit̄ sciam dei oporteat eē certissimā: vī q̄ singularia nō cognoscant̄: nec disponāt̄ a deo. Preterea singlaria nō oīa sił sunt: q꞉ qbusdā succedētibus alia corrūpūt̄ eoꝝ aūt que nō sīt nō pōt eē sciā. Si igit̄ singlariū de⁹ sciam hēat: sequit̄ q̄ quedā scire icipiat: ⁊ desinat. Ex quo sequit̄ eū eē mutabilē. Non igit̄ videtur singulariū cognitoꝝ ⁊ dispositoꝝ esse.

℃ Solutio predictarum rationum. CA.CXXXIII.

s Ed hec facile soluunt̄ si qs rei veritatem ɔsideret. Cum.n. deus seipm pfecte cognoscat: oꝫ q̄ cognoscat oē qđ in ipō ē quocunq̄ȝ mō. Cū aūt ab eo sit oīs eēntia ⁊ vtus entis creati. qđ aūt ab aliquo vtute in ipō ē: necesse ē q̄ seipm cogńcēs cogńscat eēntiā entis creati: ⁊ qcqđ in eo vtute ē: etiā sic cogńscit oīa singularia q̄ vtute sunt in ipō: ⁊ alijs suis cāis. Nec est siłe de cognitione intellectus diuini ⁊ nostri: vt p̄ma rō procedebat. Nam intellectus noster cognitionē de rebus accipit p spēs abstractas: que sunt siłitudines formaꝝ ⁊ nō mãe: nec materialiū dispositionum que sunt indiuiduatōis p̄ncipia. Unde intellect⁹ noster singularia cognoscere nō pōt: sed solū vniuersalia. Intellectus aūt diuinus cognoscit res p essentiaꝫ suā in q̄ sicut in p̄mo p̄ncipio virtute cōtinent̄: nō solū forma: sed etiam mã: ⁊ iō nō soluꝫ vniuersalium: sed etiā singulariuꝫ cognitor ē. Similiter etiam nō est inconueniens deum infinita cognoscere quāuis intellectus noster infinita cognoscere non possit. Intellectus enī noster nō pōt

simul actu plura cõsiderare ⁊ sic in infinita cognosceret ↄsiderãdo ea: oporteret ꝙ numeraret infinita vnũ post vnũ qḋ est cõtra rõnez infiniti. Sʒ virtute ⁊ potẽtia intellect⁹ noster infinita cognoscere põt. puta oẽs spẽs numeroꝝ vel ꝓportionũ inq̄ntum habet sufficiẽs ꝑncipiũ ad oĩa cognoscẽda. Deus aũt multa simul cognoscere põt: vt sup oñsuz est. ⁊ id per qḋ oĩa cognoscit. s. sua eẽntia sufficiens est principium oĩa cognoscẽdi nõ solũ que sunt sed que esse pñt. Sicut igiꝭ itellectus noster potẽtia ⁊ virtute cognoscit ĩfinita: quoꝝ cognitionis ꝑncipiũ habet: ita deus oĩa infinita actu cõsiderat. Manifestũ est etiam ꝙ licet singularia corporalia ⁊ tpalia nõ simul sint. tamẽ simul eorum deus cognitionẽ habet. Cognoscit eni ea fm modũ sui esse qḋ est eternum ⁊ sine successiõe. Sicut igitur mãlia immãliter: ⁊ mlta per vnũ cognoscit sic ⁊ que nõ simul sunt vno intuitu cõspicit. Et sic nõ oꝫ ꝙ eius cognitiõis aliqd addaꝭ vel subtrahatur per hoc ꝙ singularia cognoscit. Ex quo etiam manifestũ fit ꝙ de cõtingẽtib⁹ certã cognitionem habet: q: etiã anteq̄ fiant intueꝭ ea ꝓut sunt actu in suo esse: ⁊ nõ solũ ꝓut sunt futura ⁊ virtute in suis cãis: sicut nos aliqua futura cognoscere possumus. Contingẽtia aũt licet ꝓut sũt in suis causis ṽtute futura existẽtia nõ sint determiata ad vnuz vt de eis certa cognitio haberi possit: tamẽ ꝓut sunt actu in suo esse. iam sunt determiata ad vnũ ⁊ põt de eis certa haberi cognitio. Nã forte sedere dũ sedet per certitudinez visionis cognoscere possum⁹. Et similiter ꝑ certitudinẽ deus cognoscit oĩa quecũq̄ per totũ decursum tpis agũtur in suo eterno. Nã eternitas sua pñtialiter totũ tẽporis decursum attingit ⁊ vltra trãscẽdit vt sic cõsiderem⁹ deum in sua eternitate fluxũ tpis cognoscere: sicut qui in altitudine speculi cõstitut⁹ totũ trãsitũ viatorum simul intuetur.

¶ Q deus solus cognoscit singularia futura contingentia. CA.CXXXIIII.

m Anifestũ est aũt ꝙ hoc mõ futura cõtingẽtia cognoscere ꝓut sunt actu in suo esse qḋ est certitudinẽ de ipsis habere solius dei ꝓpriũ est: cui ꝓprie ⁊ vere ↄpetit eternitas. Un futuroꝝ ꝑnũciatio certa: ponit eẽ diuinitatis signũ fm illud Isa. 41. Annũciate q̄ ventura sũt in futurũ ⁊ sciem⁹ q: dii estis vos. Sed cognoscere futura in suis causis: etiã aliis ↄpetere põt. Sʒ hec cognitio nõ est certa: sed cõiecturalis magis nisi circa effectus qui de necessitate ex suis cãis sequũtur. Et per hũc modũ medicus ꝑnũciat infirmitates futuras ⁊ nauta tẽpestates.

¶ Q deus oĩbus adest per potẽtiã eẽntiã ⁊ pñtiam ⁊ oĩa imediate disponit. CA.C.XXXV

s Ic igiꝭ nihil impedit quin deus etiã singulariũ effectuũ cognitionẽ habeat: ⁊ eos immediate ordinet per seipsum: licet ꝑ causas medias exequaꝭ. Sed etiam in ipsa executione quodãmodo imediate se hꝫ ad oẽs effect⁹ inq̄ntũ oẽs cãe medie agũt in virtute cãe prime: vt quodãmodo ipse in oĩbus agere videaꝭ ⁊ oĩa opa scḋarium cãrum ei pñt attribui: sicut artifici attribuitur opus instrumẽti. Cõuenientius enĩ dicit ꝙ faber facit cultellũ q̄ martellus. Habet etiã se imediate ad oẽs effectus inq̄ntũ ipse est per se cã eẽndi: ⁊ oĩa ab ipso seruãtur in esse. Et scḋm hos tres imediatos modos diciꝭ deus in oĩbus esse ꝑ eẽntiam: potentiã ⁊ pñtiam. Per eẽntiam quidẽ: inquãtum esse cuiuslibet est quedã ꝑticipatio diuini esse. Et sic eẽntia dĩna cuilibet existenti adest iquãtum habet esse sicut cã ꝓpria effectui. per potentiã vero inquãtum oĩa in virtute ipsi⁹ agunt ꝑ pñtiam vero inquãtũ ipse imediate oĩa ordinat ⁊ disponit.

¶ Q soli deo cõuenit oĩa miracula facere. CA.CXXXVI.

q Uia igiꝭ totus ordo cãrum scḋarũ ⁊ ṽtus eaꝝ est a deo. ipse aũt nõ ꝓducit suos effectus per necessitatẽ: sed liberã volũtatez vt supra oñsum est manifestũ est ꝙ ꝑter ordinem cãrum scḋarũ agere põt: sicut ꝙ sanet illos q scḋm opationẽ nature sanari nõ pñt: vel faciat aliq̄ huiusmodi q̄ nõ sunt fm ordinẽ nãliũ cãrũ sũt tñ fm ordinẽ diuine ꝓuidẽtie. q: hoc ipm ꝙ aliq̄n a deo fiat ꝑter ordinẽ nãliũ cãrũ a deo dispositũ est ꝓpt aliquẽ finẽ. Cũ aũt aliqua huiusmodi diuinit⁹ fiunt ꝑter ordinẽ cãrum scḋarũ talia facta miracula dicũtur q: mirũ est cũ effect⁹ videꝭ ⁊ cã ignoraꝭ. Cũ igiꝭ de⁹ sit cã simpliciter nobis occulta cũ aliquid ab eo fit ꝑter ordinẽ cãrum scḋarũ nobis notaruz simpliciter miracl'a dicũtur. Si aũt fiat aliquid ab aliqua alia cã occulta huic vel illi nõ est simpliciter miraculũ sed quo ad illuz qui cãm ignorat. Unde cõtingit ꝙ aliqd appet mirũ vni qḋ nõ est alii mirũ qui cãm cognoscit. Sic aũt ꝑter ordinẽ cãrum scḋarũ opari soli⁹ dei est: q est hui⁹ ordinis institutor: ⁊ huic ordini nõ obligaꝭ. ¶ Alia vo oĩa huic ordini subdũtur. Un miracula face soli⁹ dei est fm illud ps. Qui facit mirabilia magna solus. Cũ igiꝭ ab aliqua creatura miracula fieri videntur. vel nõ sunt vera miracula q: fiũt per aliq̄s ṽtutes nãlium rerũ lʒ nobis occultas sicut est de miraculis demonũ: que magicis artib⁹ fiunt vel si sint vera miracula impetrãtur ꝑ aliquẽ a deo vt scʒ talia opereꝭ. Quia igiꝭ huiusmodi miracl'a solum diuinitus fiunt cõuenienter in argumẽtũ fidei assumũtur que soli deo innititur. Quia eni aliqd planũ ab hoĩe auctoritate dĩna dicaꝭ nũq̄ ꝑueniẽtius ostẽditur q̄ per opa que solus deus facere põt. Huiusmodi aũt miracula q̄uis preter ordinẽ cãrum scḋarũ fiant: tñ nõ sunt simpliciter dicẽda cõtra nãm: q: hocipsum nãlis ordo habet vt

inferiora actionibus superiorum subdantur. Unde que in corporibus inferioribus ex impressione celestium corporum proueniunt non dicuntur simpliciter esse contra naturam licet forte sint quandoque contra naturam particularem huius vel illius rei: sicut patet de motu aque in fluxu et refluxu maris qui accidit ex lune actione. Sic igitur et ea que in creaturis accidunt deo agente: licet videantur esse contra particularem ordinem causarum secundarum sunt tamen secundum ordinem vniuersalem nature. Non igitur miracula sunt contra naturam.

¶ Quod dicatur esse aliqua casualia et fortuita. CA.CXXXVII.

Quamuis autem omnia etiam minima diuinitus dispensentur: vt ostensum est. nihil tamen prohibet aliqua accidere a casu et fortuna. Contingit enim aliquid respectu inferioris cause esse fortuitum vel casuale dum preter eius intentionem aliquid agitur. quod tamen non est fortuitum vel casuale respectu superioris cause preter cuius intentionem non agitur. Sicut patet de domino qui duos seruos ad eundem locum mittit ita quod vnus ignoret de alio. Horum concursus casualis est quantum ad vtrumque. non autem quantum ad dominum. Sic igitur cum aliqua accidunt preter intentionem causarum secundarum: fortuita sunt vel casualia habito respectu ad illas causas et simpliciter casualia dici possunt: quia effectus simpliciter denominantur secundum conditionem primarum causarum. Si vero habeatur inspectus ad deum non sunt fortuita: sed prouisa.

¶ Utrum fatum sit aliqua natura et quid sit CA.CXXXVIII

Ex hoc autem appare que sit ratio fati. Cum enim multi effectus inueniantur casualiter prouenire secundum considerationem secundarum causarum: quidam huiusmodi effectus in nullam superiorem causam ordinantem eos reducere volunt quos totaliter negare fatum necesse est. ¶ Quidam vero hos effectus qui videntur casuales et fortuiti in superiorem causam ordinantem eos reducere voluerunt sed corporalium ordinem non transcendentes attribuerunt ordinationem corporibus primis. scilicet celestibus. Et hii fatum esse dixerunt vim positionis syderum: ex qua huiusmodi effectus contingere dicebant. Sed quia ostensum est quod intellectus et voluntas que sunt propria principia humanorum actuum proprie corporibus celestibus non subduntur: non potest dici quod ea que casualiter vel fortuito in rebus humanis accidere videntur reducantur in corporea celestia sicut in causam ordinantem. Fatum autem non videtur esse nisi in rebus humanis in quibus est et fortuna. De his enim solent aliqui querere futura cognoscere volentes et de his a diuinantibus responderi consueuit. vnde et fatum a fando est appellatum. Et ideo sic fatum ponere est alienum a fide. Sed quia non solum res naturales. sed etiam res humane diuine prouidentie subduntur que casualiter in rebus humanis accidere videntur in ordinationem diuine prouidentie reducenda. Et sic necesse est ponere fatum ponentibus diuine prouidentie omnia subiacere. Fatum enim sic acceptum se habet ad diuinam prouidentiam sicut proprius eius effectus. Est enim explicatio diuine prouidentie rebus adhibita secundum quod Boetius dicit. quod fatum est dispositio .i. ordinatio immobilis rebus mobilibus inherens. Sed quia cum infidelibus quantum possumus: nec nomina debemus habere communia ne a non intelligentibus erroris occasio sumi possit: cautius est fidelibus vt fati nomen reticeant: propter hoc quod fatum conuenientius et communius secundum primam acceptionem sumitur. Unde et aug. dicit. 5. de ciui. dei. quod si quis secundo modo fatum esse credat sententiam teneat et linguam corrigat.

¶ Quod non omnia sunt ex necessitate. CA.CXXXIX

Quamuis autem ordo diuine prouidentie rebus adhibitus certus sit ratione cuius Boetius dicit quod fatum est dispositio immobilis rebus mobilibus inherens: non tamen propter hoc sequitur omnia de necessitate accidere. Nam effectus necessarii vel contingentes dicuntur: secundum conditionem proximarum causarum. Manifestum est enim quod si causa prima fuerit necessaria et causa secunda fuerit contingens effectus sequitur contingens sicut prima causa generationis in rebus corporalibus inferioribus est motus celestis corporis qui licet ex necessitate proueniat. generatio tamen et corruptio in istis inferioribus prouenit contingenter propter hoc quod cause inferiores contingentes sunt et deficere possunt. Ostensum est autem quod deus sue prouidentie ordinem per causas inferiores exequitur. Erunt igitur aliqui effectus diuine prouidentie contingentes: secundum conditionem inferiorum causarum.

¶ Quod diuina prouidentia manente multa sunt contingentia. CA.CXL.

Nec tamen effectuum contingentia vel causarum certitudinem diuine prouidentie perturbare potest. Tria enim sunt que prouidentie certitudinem prestare videntur. scilicet infallibilitas diuine prescientie: efficacia diuine voluntatis: et sapientia diuine dispositionis que vias sufficientes ad effectum consequendum adinuenit: quorum nullum contingentie rerum repugnat. Nam prescientia dei infallibilis est etiam contingentium futurorum inquantum deus intuetur in suo eterno futura prout sunt actu in suo esse: vt supra expositum est. Uoluntas etiam dei cum sit vniuersalis rerum causa non solum est de hoc quod aliquid fiat sed vt sic fiat. Hoc igitur ad efficaciam diuine voluntatis pertinet vt non solum fiat quod deus vult sed vt hoc modo fiat quo illud fieri vult. Uult autem quedam fieri necessario et quedam contingenter: quia vtrumque requiritur ad completum esse vniuersi. Ut igitur vtroque modo res prouenirent quibusdam adaptauit necessarias causas. quibusdam vero contingentes vt sic dum quedam fiunt necessario quedam contingentes diuina voluntas efficaciter impleatur. Manifestum est etiam quod per sapientiam diuine dispositionis prouidentie certitudo seruatur contingentia rerum manente. Nam si hoc per prouidentiam hominis fieri potest vt cause que deficere potest ab effectu sic ferat auxilium vt interdum indeficienter sequatur effectus: sicut patet in medico sanante et in vinee cultore contra sterilitatem vitis adhibendo remedium multo magis hoc ex sapientia diuine dispositionis contingit vt quamuis

nis cāe ɔtingētes deficere possint ꝙtū est de se ab effectu tñ q̄busdā adminiculis adhibitis indeficienter sequat̄ effect⁹ qḋ eius ɔtingētiā ñ tollit. Sic ergo pȝ q̄ rerū cōtingētia diuine ꝓuidētie certitudinē nō excludit.

¶ Q͞ diuine ꝓuidētie certitudo nō excludit mala a reb⁹. CA.CXLI.

Quod etiā mō ꝯspici pōt q̄ diuina ꝓuidentia manēte: mala in mūdo accidere ꝓt ꝓpt defectū cāᵱum scdarū. Uidem⁹ eni ī cāis ordinatis accidere malū in effectu ex defectu cāe scd̄e q tñ defect⁹ a cā pᵱma nullo mō cāt̄r: sicut malū claudicatiōis cātur a curuitate crur. s. non aūt a v̄tute aīe motiua. Unde quicquid est ī claudicatiōe de motu refert̄ ī v̄tutē motiuā sicut in cāȝ qḋ aūt est ibi de obliquitate nō cātur a v̄tute motiua: sed a cruris curuitate. Et iō quicquid malū in reb⁹ accidit ꝙtū ad h̄ q̄ eē vel spēm vel nām aliquā hȝ: reducit̄ in deū sicut in cām. Nō eni pōt eē malū nisi in bono vt ex supradictis pȝ. Quātū vō ad id qḋ hȝ de defectu reducit̄ in cām inferiorē defectibilē. Et sic licet deus sit vniuersalis oīum cā: nō tñ est cā maloꝝ inq̄ntū sunt mala. Sed quicquid bōi eis adiūgit̄ causatur a deo.

¶ Q͞ nō derogat bōitate dei q̄ mala permittat. CA.CXLII.

Nec tñ hoc diuine bōitati repugnat q̄ mala eē ꝑmittit in reb⁹ ab eo gubernat̄. Primo qḋē q: ꝓuidētie nō est nām gubernatorum ꝑdere s; saluare. Requirit aūt h̄ ꝑfectio vniuersi vt sint q̄dā in qb⁹ malū nō possit accidere. q̄dā vō q̄ defectū mali pati possint sm suā nām. Si igitur malū totaliter excluderet̄ a reb⁹ ꝓuidētia diuina ñ regerentur res sm earum nām qḋ eēt maior defect⁹ q̄ȝ singulares defectus q tollerēt. Scḋo q: bonū vni⁹ nō pōt accidere sine malo alteri⁹. Sicut videmus q̄ generatio vni⁹ nō ē sine corruptione alteri⁹ ⁊ nutrimētū leonis ñ ē sine occisiōe alterius aīalis ⁊ paciētia iusti nō est sine ꝑsecutiōe iniusti. Si igit̄ malū totaliter excluderet̄ a reb⁹ sequeretur q̄ multa etiā bona tollerēt. Nō igit̄ ꝑtinet ad diuinā ꝓuidētiā vt malū totalr̄ excludat̄ a reb⁹: sed vt mala q̄ ꝓueniūt ad aliqḋ bonū ordinēt. Tertiō q: ex ipsis mal' ꝑticularib⁹ cōmēdabiliora reddūt̄ bōa dū eis cōparantur sicut ex obscuritate nigri magis declarat̄ claritas albi. Et sic ꝑ h̄ q̄ ꝑmittit mala eē in mūdo diuina bōitas magis declarat̄ ī bōis ⁊ sapiā in ordinatiōe maloꝝ ad bona.

¶ Q͞ deus spāliter hoi ꝓuidet per grām. CA.CXLIII.

Quia igit̄ diuina ꝓuidentia reb⁹ singulis sm earū modū ꝓuidet. creatura aūt rōnalis ꝑ liberū arbitrium est dn̄a sui act⁹ ꝑ ceteris creaturis necesse ē vt ēt ei singulari mō ꝓuideat̄ ꝙtū ad duo. Primo qḋē ꝙtū ad adminicula opis q̄ ei dant̄ a deo. scḋo ꝙtū ad ea q̄ ꝓ suis opibus ei reddūt̄. Creaturis. n. irrōnabilib⁹ hec solū adminicula dant̄ diuinit⁹ ad agendū: qb⁹ nālr̄ mouēt̄ ad agēdū. Creaturis vō rōnabilib⁹ dāt̄ documenta ⁊ ꝑcepta viuēdi. Nō. n. ꝑceptū dari cōpetit nisi ei q est dn̄s sui act⁹ ꝙuis etiā creaturis irrōnabilib⁹ ꝑcepta ꝑ quādā silitudinē de⁹ dare dicat̄ sȝ illud ps. ꝑceptū posuit ⁊ nō ꝑteribit. qḋ qḋē ꝑceptū nihil aliud ē q̄ȝ dispositio diuine ꝓuidētie mouētis res nāles ad ꝓprias actiōes. Dūr etiā actiōes creaturarū rōnaliū iputāt̄ eis ad culpā vel ad laudem ꝑ eo q̄ hñt dn̄iū sui act⁹ nō solū hoib⁹ ab hoīe ꝑsidente sȝ etiā a deo cū hoīes nō solū regāt̄ ab hoīe sȝ et a deo. Cuicūq; aūt regimini aliqs s̄dit̄ ab eo sibi iputat̄ qḋ laudabilit̄ vel culpabilit̄ agit. Et q: ꝓ bn̄ actis debet̄ ꝑmiū. culpe vō debet̄ pēa vt supra dictū est. creature rōnales sm iusticiā diuine ꝓuidētie ⁊ puniūt̄ ꝓ mal' ⁊ ꝑmiāt̄ ꝓ bonis. In creaturis aūt irrōnalib⁹ nō hȝ locū pēa nec ꝑmiū sicut nec laudari nec vitupari. Quia vō vltim⁹ finis creature rōnalis facultatē nāe ip̄i⁹ excedit ea vō q̄ sūt ad finē debēt eē fini ꝓportionata sm rectū ꝓuidētie ordinē ɔsns est vt creature rōnali etiā adiutoria diuinit⁹ ɔferāt̄: nō solū q̄ sūt ꝓportionata nāe: sȝ etiā q̄ facultatē nāe excedūt. vñ sup nālē facultatē rōis ipendit̄ hoi diuinit⁹ lumē grē ꝑ qḋ interi⁹ ꝑficitur ad v̄tutē ⁊ ꝙtū ad cognitionē dū eleuat̄ mēs hoīs ꝑ lumē huiusmōi ad cognoscēdū ea que rōnē excedūt ⁊ ꝙtū ad actōem ⁊ affectionē dū ꝑ lumē huiusmōi affect⁹ hoīs sup creata oīa eleuat ad deū diligēdū ⁊ sperādū ī ip̄m ⁊ ad agēdū ea q̄ tal' amor requirit. Huiusmōi āt dōa siue auxilia supnālit̄ hoi data gratuita vocāt̄ duplici rōe. Primo qḋē q: gratis diuinit⁹ dant̄. Nō. n. pōt ī hoīe aliqd inueniri cui condigne huiusmōi auxilia debeāt̄ cū hec facultatem hūane nāe excedāt. Scḋo vō q: spāli quodāmō ꝑ huiusmōi dōa hō efficit̄ deo grat⁹. Cū. n. dilectio dei sit cā bōitat̄ ī reb⁹ ñ a ꝑexistente bōitate ꝓuocata sicut ē dilectio nr̄a: necē ē q̄ qb⁹ aliquos spāles effect⁹ bōitat̄ largit̄: respectu hoꝝ spāliter rō dilectiōis diuine ɔsideret̄. Unde eos maxie ⁊ simplr̄ diligē dr̄ q̄b⁹ tales bōitat̄ effect⁹ largit̄ ꝑ quos ad vltimū finē veniāt qḋ est ip̄e q est fons bonitat̄.

¶ Q͞ de⁹ ꝑ dōa gratuita remittit pctā q̄ etiā gratiam interimūt. CA.CXLIIII.

Et q: pctā cōtingūt ex h̄ q̄ actiōes deficiūt a rcō ordīe ad finē. ad finē āt ordinat̄ hō ñ solū ꝑ nālia auxilia: sȝ ꝑ gratuita necē ē q̄ pctā hoīm nō solū nālib⁹ auxiliis sȝ ēt gratuitis ɔtrariēt̄ ɔtraria āt se inuicē expellūt. vñ sicut ꝑ pctā huiusmōi auxilia gratuita ab hoīe tollūt̄ ita ꝑ gratuita dona pctā hoī remittūt̄. Alioqn malicia hoīs ī peccādo plus posset dū remouet grām diuinā q̄ȝ diuina bōitas ad remouēdū pctā ꝑ grē dōa. Itē de⁹ reb⁹ ꝓuidet sȝ earū modū. Hic āt ē mod⁹ mutabiliū reꝝ vt ī eis ɔtraria alternari possint sicut gnātio ⁊ corruptio ī mā corporali: ⁊ albū ⁊ nigrū ī corpe colorato. Homo aūt est mutabilis sm volūtatē ꝙdiu in hac vita viuit. Sic igit̄ diuinit⁹ gratuita dona hoi dantur vt ea posset per pctm̄ amittere ⁊ sic peccata ꝑ grām remittat̄ vt

ea p gratuita dona remitti possint. ¶ Preterea in his que supra nāni agūtur possibile ⁊ īpossibile attendit̄ sm potentiā diuinā nō sm potētiā nālez. Qd eni cecus illuminari possit vel mortu⁹ resurgere nō est naturalis potētie sed diuine. Dona aūt gratuita sūt supnaturalia. Qd igitur ea aliqs ɔseq possit: ad diuā potētiā ptinet. Dicere igit̄ q aliqs post pctm̄ gratuita dona cōsequi nō possit: est diuine potentie derogare. gratuita aūt dona simul cū peccato esse non pnt cuz per gratuita dona hō ordinetur ad finem a quo per pctm̄ auertit̄. Dicere igit̄ peccata remissibilia nō esse diuine potētie cōtrariat̄.

¶ Qd pctā nō sunt irremissibilia. CA. CXLV.

s Jquis aūt dicat peccata irremissibilia eē nō pp̄ter diuinā īpotētiā: sed q: hoc habz diuina iusticia vt qui cadit a grā vlterius nō reuertat̄ ad ipam hoc patet esse falsum. Non eni hoc habz ordo diuine iusticie: q q̄zdiu aliqs ē in via: sibi detur qd ptinet ad terminū vie. Immobile aūt se habere vel in bono vel in malo ptinet ad terminū vie. Immobilitas eni ⁊ quies est termin⁹ motus. Tota aūt pn̄s vita ē stat⁹ vie: qd demōstrat mutabilitas hoīs ⁊ q̄tū ad corp⁹ ⁊ q̄ztum ad aiam. Nō igit̄ hoc habet diuina iusticia vt homo post peccatū imobiliter maneat in eo. Adhuc ex diuinis beneficijs periculū hoī nō irrogat̄ ⁊ p̄cipue ex maximis. Esset aūt periculosum hoī mutabilē vitā agenti grām accipere si post grām peccare posset ⁊ iterū redire ad grām nō posset p̄sertim cū peccata que grām p̄cedūt remittāt̄ per grām que interduz maiora sunt his que post gratiā susceptā homo ɔmittit. Non est igit̄ dicenduz q pctā hoīs irremissibilia sint siue ante siue post cōmittantur.

¶ Qd sol⁹ deus potest remittere peccata. CA.CXLVI.

p Eccata vero remittere solus deus potest Culpa eni cōtra aliquē cōmissa ille sol⁹ remittere pōt cōtra quē cōmittit̄. Peccata eni imputātur hoī ad culpam nō solū ab hoīe sed etiā a deo vt supra dictū est. Sic aūt nūc agimus de peccatis put imputātur hoī a deo. Deus igit̄ solus peccata remittere pōt. ¶ Adhuc cū p pctā homo dordinet̄ ab vltimo fine remitti nō possūt nisi homo reordinet̄ i finē. Hoc aūt fit per gratuita dona que sunt solū a deo cū excedāt facultatem nature. Solus igitur deus pōt peccata remittere ¶ Itē peccatū hoī imputat̄ ad culpā inquātū volūtariū. Volūtatē aūt imutare solus de⁹ pōt. Solus igitur ipse: vere pōt remittere peccata.

¶ De quibusdam articulis fidei qui sumūtur penes effect⁹ diuine gubernatiōis. CA.CXLVII

h Ec igit̄ secūdus dei effect⁹ gubernatio rerū ⁊ spāliter creaturarū rōnaliū quib⁹ ⁊ gratiam tribuit ⁊ peccata remittit. Qui quidem effectus in symbolo fidei tangit̄ ⁊ quātū ad hoc q oia in finē diuine bonitatis ordinātur p hoc q spiritūsanctū ɔfitemur dn̄ū. nā deo est ppriū ad finē suos subditos ordinare ⁊ q̄tum ad hoc q oia mouet per hoc q dicit̄ ⁊ viuificantē. Sicut eni mot⁹ qui est ab aīa in corpus est vita corpis ita motus quo vniuersum mouet̄ a deo. q. quedā vita vniuersi. Et q: tota rō diuine gubernatiōis a bonitate diuina sumit̄ que spūi sancto appropriat̄ qui pcedit vt amor: cōueniēter effectus diuine prudētie circa psonā. s. s. ponūtur. Quātū aūt ad effectū supnaturalis cognitionis quā per fidē in hoīb⁹ desacit dicit̄. Sanctā ecclesiā catholicaz. Nam ecclesie congregatio fidelium est. ¶ Quantum vero ad grām quam hoīb⁹ cōicat dicit̄. Sanctorūz cōionē. Quātū vō ad remissionē culpe dicit̄. peccatorū remissionē.

¶ Qd oia sunt facta ppter hominē. CA.CXLVIII

c Um aūt oia sicut ostēsum est in diuinā bōitatē ordinētur sicut in finē: eoz aūt que ad hunc finē ordinātur quedā alijs ppinquiora sunt fini que pleni⁹ diuinā bonitatē pticipāt cōsequēs est vt ea que sūt inferiora in rebus creatis que min⁹ de bonitate diuina pticipāt ordinet̄ quodāmodo sicut in fines in entia supiora. In oī eniz ordine finiū que sunt ppinquiora vltimo fini sunt etiā fines eoz que sunt magis remota sicut potio medicine est ppter purgationē. Purgatio autez ppter maciem. macies aūt ppter sanitatē. Et sic macies finis est quodammodo purgationis sicut etiam potionis purgatio. ⁊ hoc rōnaliter accidit Sicut eni in ordine cāarum agentium virtus pimi agentis puenit ad vltimos effectus per medias cās ita in ordine finiū que sūt magis remota a fine pertingunt ad vltimum finez mediantib⁹ his q̄ sūt magis ppinq̄ fini. sicut potio n̄ ordinat̄ ad sanitatē nisi p purgationē. Vn̄ ⁊ in ordine vniuersi inferiora cōsequūtur p̄cipue vltimū finē. inquātuz ordinātur ad supiora. Hoc etiā manifeste apparet ipm rerū ordinē cōsideranti. Sunt eniz ea que naturaliter fiunt sicut nata sunt agi sic agunt. videm⁹ aūt ipfectiora cedere ad vsum nobiliorz vtpote q plāte nutriūtur ex terra: aīalia ex plantis hec aūt ad vsum hoīs cedūt cōsequēs est vt iaiata sint ppter aīata: ⁊ plāte ppter aīalia ⁊ hec ppter hoīem. Cū aūt ostēsuz sit q natura intellectualis sit superior corpali cōsequens est vt tota natura corporalis ad intellectualē ordinet̄. Inter nās autez intellectuales q̄ maxime corpi est vicina est aīa rōnalis que est hoīs forma Igit̄ quodāmō ppter hoīem inquātū est rōnabile aīal tota natura corporalis esse videt̄. Ex cōsummatiōe igit̄ hoīs cōsummatio toti⁹ nāe corpalis quodāmō dependet.

¶ Quis est vltim⁹ finis hoīs. CA.CLXIX.

Onsumatio autē hominis est in adeptio-
c ne vltimis finis q est perfecta beatitudo siue felicitas: qu ɔsistit in diuina visiōe: vt supra ostensum ē. Visionē aūt diuinam ɔsequi tur imutabilitas intellectus ⁊ volūtatis. Intellectus quidē: qꝛ cū ꝑuentum fuerit ad primā causā: in qua oīa cognosci pñt inquisitio intellectus cessat. Mobilitas autē volūtatis cessat: qꝛ adepto fine vltimo in quo est plenitudo totius bonitatis nihil est quod desiderādū restet. Ex hoc aūt volūtas mutat: qꝛ desiderat aliquid quod nundū hꝫ. Manifestū est igiꝰ ꝙ vltima ɔsumatio hoīs imperfecta quieta idē: vl̄ imobilitate cōsistit: ⁊ q̄tū ad itellectum: ⁊ q̄tum ad volūtaem.

¶ Quō homo ad eternitatem ꝑuenit: vt ad consumationem. CA.CL.

Stensum est aūt in ꝑmissis ꝙ eternitatis
o ratio ex imobilitate cōsequiꝰ: sicut enī ex motu causaꝰ tp̄s in quo prius ⁊ posterius inueniꝰ: ita oꝫ ꝙ remoto motu cesset pꝰ ⁊ posteriꝰ ⁊ sic eternitatis rō relinquiꝰ que est tota simul. In vltima igiꝰ sua ɔsumatiōe homo eternitatē vite cōsequiꝰ: nō solum q̄tum ad hoc: ꝙ imortaliter fm aīam viuat: quod habet aīa rationalis ex sua nā: vt sup oñsum est: ſꝫ etiā q̄tuꝫ ad hoc ꝙ ad ꝑfectam imobilitatem ꝑduciꝰ.

¶ Quō ad ꝑfectā bonitatē aīe rōnalis ẽpꝫ eā corpori reuniri. CA.CLI.

Onsiderādum ē aūt: ꝙ nō pōt eē oīmoda
c imobilitas volūtatis: nisi nāle desideriū totaliter impleaꝰ. Quecunqꝫ aūt nata sūt vniri fm nām suaꝫ: nāliter sibi vniri appetunt. Unūquodqꝫ.n. appetit id quod ē sibi ɔueniēs fꝫ suam nām. Cum igiꝰ aīa humana nāliter corpori vniaꝰ. vt supra oñsum est: nāle ei desideriū inest ad corporis vnionē. Non poterit igiꝰ esse perfecta quietatio volūtatis: nisi iterato aīa corpori ɔiungaꝰ: quod est hoīem a morte resurgere. Item finalis ꝑfectio requirit ꝑfectionē primā. Prima aūt ꝑfectio vniuscuiusqꝫ rei est: vt sit ꝑfectū in sua nā: finalis vō ꝑfectio cōsistit in ɔsequutiōe vltimi finis. Ad hoc igiꝰ ꝙ aīa humana oīmode perficiatur: necesse ē ꝙ sit ꝑfecta in sua nā: quod nō pōt esse: nisi sit corpori vnita. Natura.n. aīe est: vt sit pars hominis vt forma. Nulla aūt pars perfecta est in sua nā: nisi sit in suo toto. Requiriꝰ igitur ad vltimā hominis beatitudinē: vt aīa rursum corpori vniaꝰ. Adhuc quod est per accidēs ⁊ cōtra nāꝫ nō pōt esse sempiternū: necesse ē aūt hoc quod ē aīam a corpore separatā esse per accidēs esse: ⁊ cōtra nām: si hoc ꝑ se ⁊ nāliter inest aīe: vt corpori vniatur. Non igitur aīa erit iperpetuū a corpore separata. Cuꝫ igiꝰ eius sbā sit incorruptibilis: vt sup oñsuꝫ ē relinqꝰ ꝙ sit iterato corpi vnienda.

¶ Qꝫ sēpato aīe a corpore sit fm nām: ⁊ quomodo cōtra nām. CA.CLII.

Idetur aūt aīam a corpore separari nō eē
v ꝑ accidēs: sed fm nām. Corpus enim hominis ex cōtrarijs cōpositum est. Omne aūt huiusmodi naturalit er corruptibile est. Corpus igitur humanū est naturaliter corruptibile. Corrupto aūt corpore est necesse aīam separataꝫ remanere: si aīa imortalis est: vt supra ostensum est. Videꝰ igitur aīam a corpore separari esse fm nām: Cōsiderandū est ergo quomodo sit fm naturam: ⁊ quomodo cōtra nām. Ostensum est enī supra ꝙ aīa ratiōalis preter modū aliarū formarum excedit totius corporalis materie facultatē quod eius operatio intellectualis demōstrat quā sine corpore habet. ¶ Ad hoc igitur ꝙ materia corporalis ɔuenienter ei aptata fuerit: necesse fuit ꝙ aliqua dispositiō corpori superadderetur per quaꝫ fieret cōueniens materia talis forme. Et sicut hec forma a solo deo exit in esse per creatiōeꝫ ita illa dispositio nāꝫ corporeā excedēs a solo deo corpi humāo attributa fuit: q̄ vꝫ ipm̄ corpꝰ incorruptū conseruaret vt sic ꝑpetue toti aīe ɔueniret. Et hec quideꝫ dispositio in corpore hoīs mansit q̄diu aīa hoīs deo adhesit: Auersa aūt aīa hoīs ꝑ peccā a deo: cōuenient̄ ⁊ corpus humanū illaꝫ supernālem dispositionē perdidit: per quā imobiliter aīe subdebaꝰ: ⁊ sic homo necessitateꝫ moriendi incurrit. Si igiꝰ ad naturā corporis respiciatur: mors naturalis est. Si vero ad naturam aīe: ⁊ ad dispositionē que ꝑpter aīam supnaturaliter humano corpori a pricipio indita fuit: est ꝑ accidens: ⁊ cōtra nām: cum nāle sit anime corpori esse vnitam. ¶ Qꝫ aīa oīno idem corpus resumet ⁊ nō alterius nature. CA.CLIII.

Um autē aīa corpori vniatur: vt forma
c vnicuiqꝫ autē forme ꝑpria materia respōdeat: necesse est ꝙ corpus cui iterato aīa vnietur sit eiusdē rōnis ⁊ speciei cum corpore qđ deponit ꝑ mortem. Non.n. resumet aīa in resurrectione corpus celeste: vl̄ aereuꝫ: vl̄ corpus alicuius alterius aīalis: vt quidā fabulātur: sed corpus humanū ex carnibus ⁊ ossibus cōpositū organicuꝫ eisdem organis ex quibus nunc cōsistit. Rursus sicut eidē forme fm spēm debeꝰ eadem mā fm spēm: ita eidē forme fm numeruꝫ debeꝰ eadē materia fm numerū. Sicut enī aīa bouis nō pōt esse aīa corporis equi: ita aīa huius bouis nō pōt esse aīa alterius bouis. Oportet igitur ꝙ cū eadē numero aīa rōnalis remaneat: ꝙ corpori eidē numero in resurrectione rursus vniaꝰ.

¶ Qꝫ resumet ideꝫ numero corpus sola dei virtute. CA.CLIIII.

A vō que fm sbam corrumpūtur nō reite
e rantur eadē numero fm opationē nāe sed solū fm spēm. Nō.n. eadē numero nubes

est ex qua pluuia generatur: ⁊ que iterum ex pluente aqua: ⁊ rursus euaporāte generaꝝ. Cū igitur corpus humanū p mortē substātialr corrūpatur: nō pōt opatione nāe idem numero reparari. Cū igitur hoc exigat resurrectōis rō: vt ostēsum est: cōsequens est ꝙ resurrectio hoīum nō fiet p actionē nāe: vt quidā posuerunt post multa annoꝝ circula redeuntib⁹ corpibus ad eūdem situ rursus eodem numero hoīes redire: sꝫ resurgētiuꝫ repatio sola vtute diuina fiet. Item manifestū est ꝙ sēsus priuati restitui nō possunt p opationē nāe nec aliqd eoꝝ que solū p generationē accipiunꝝ: eo ꝙ nō sit possibile idem numero pluries generari. Si aūt aliquid hmōi restituaꝝ alicui: puta oculus erutus aut manus abscisa: hoc erit virtute diuina: q̄ sup̄ nāe ordinē opatur: vt sup̄ ostēsum ē. Cum igiꝝ per mortē oēs hoīs sensus: ⁊ oīa mēbra depereāt: impossibile est hoīem mortuū rursus reparari ad vitam: nisi opatione diuina. Ex hoc aūt ꝙ resurrectionem ponimus diuina virtute futurā de facili videri pōt: q̄liō corpus idem numero repareꝝ. Cum.n. supra ostēsum sit: ꝙ oīa etiā minima sb diuina pudētia cōtineātur: manifestū est ꝙ mā hui⁹ humani corporis quācunqꝫ formā p ost mortem hoīs accipiat nō effugit: neqꝫ vtutēꝫ: neqꝫ cognitionem diuinā. Que quidē mā eadē numero manet in q̄ntum intelligiꝝ sub dimēsionibus extis: sꝫ quas hec mā dici pōt: ⁊ est indiuiduatiōis p̄ncipium. Hac igiꝝ mā eadē manente: ⁊ ex ea vtute diuina corpe reparato humano: necnō ⁊ aīa rōnali que cum sit incorruptibilis eadē manet eidē corpori vnita: cōsequēs fit: vt homo idē numero repetur. Nec pōt idēptitas fm numerū impediri: vt quidā obijciunt p hoc ꝙ nō sit humanitas eadem numero. Naꝫ humanitas que diciꝝ forma totius fm quosdaꝫ nihil est aliud q̄ꝫ forma partiꝫ que est aīa: que quidē dicitur forma corporis fm ꝙ dat ei vitam: forma aūt totius fm ꝙ dat spēm toti: quod si verū est manifestū est humanitateꝫ eādem numero remanere cū aīa rōnalis eadem numero maneat. Sed quia humanitas est q̄ꝫ significat diffinitō hoīs: sicut ⁊ ēentia cuiuslibet rei est q̄ꝫ significat sua diffinitio: diffinitio aūt hoīs nō solum significat formā: sꝫ etiā mām: cū in diffinitione rerum mālīuꝫ necesse sit mām poni: conueniētius fm alios diciꝝ ꝙ in rōne humanitaꝫ: ⁊ aīa ⁊ corpus includaꝝ: aliter tñ q̄ꝫ in diffinitōe hoīs: nam in rōne humanitatis icluduntꝝ ēentialia p̄ncipia hoīs sola: cū p̄cisione alioꝝ. Cum.n. humanitas dicaꝝ qua hō est hō: manifestuꝫ est ꝙ oīa de q̄bus nō est veꝝ dicere de eis q̄ hō sit hō: ab humanitate p̄ciduntꝝ. Cum vō hō dicaꝝ q humanitatē hꝫ: p hoc vero ꝙ humanitatē hꝫ: nō excludiꝝ q̄n alia habeat puta albedinē: aut aliqd hmōi: hō nomē hō significat sua ēentia p̄ncipia: nō tñ cū p̄cisione alioꝝ: lꝫ alia nō includant actu in eius rōne: sꝫ potētia tñ. Uñ homo significat p modū totius: humanitas vō p modū ptis: nec de hoīe p̄dicatur. In sorte vō aut platone includiꝝ hec mā ⁊ hec forma vt sicut est rō hoīs: ex hoc q̄ cōponiꝝ ex aīa ⁊ corpore: ita si sortes diffiniretꝝ rō eius eēt q̄ eēt cōpositus ex hijs carnibus ⁊ hijs ossib⁹: ⁊ hac aīa. Cuꝫ igiꝝ humanitas nō sit aliqua alia forma p̄ter aīam ⁊ corpus: sꝫ sit aliquid cōpositum ex vtroqꝫ: manifestū ē: ꝙ eodē corpe repato ⁊ eadeꝫ aīa remanēte eadē numero humanitas erit. Neqꝫ etiā predicta idēptitas fm numeꝝ ipediꝝ ex eo ꝙ corporeitas nō redeat eadem numero: cū corrupto corpe corrūpaꝝ. Nā si p corporeitatē intelligatur forma sbalis: p quā aliqd in genere sbe corporee ordinaꝝ: cū nō sit vnius nisi vna forma sbalis talis corporeitas nō est aliud q̄ꝫ aīa. Nā h aīal p hanc aīam nō solū est aīal: sꝫ aīatuꝫ corpus ⁊ corpus etiā hō aliquid in generꝫ sbe exñs. Alioqn aīa adueniret corpori existēti in actu: ⁊ sic esꝫ forma accidētalis: sbm.n. sbalis forme nō ē actu h aliqd sed potētia tñ. Uñ cum accipit formaꝫ sbaleꝫ nō dī tñ generari fm qd hoc aut illud: sicut dī in formis accidētalibus: sꝫ dī simplr generari: q̄si simpliciter eē accipiēs: ⁊ sic corporeitas accepta eadem numero manet: rōnali aīa eadē existēte. Si vō corporeitaꝫ noīe forma quedā itelligaꝝ a qua denoīatur corpus q̄ poniꝝ in genere q̄ntitatis: sic est quedā forma accidētalis: cū nihil aliud significet q̄ꝫ trinā dimēsionē. Uñ licet nō eadē numero redeat: idēptitas sbi nō impediꝝ ad quaꝫ sufficit vnitas ēentialium p̄ncipioꝝ. Eadē rō est d oībꝫ accidētib⁹: quoꝝ diuersitas idēptitatē fm numerum nō tollit. Uñ cum vnio sit quedaꝫ relatio ac p hoc sit accidēs: eius diuersitas fm numerū nō tollit idēptitatē sbi. Silr nec diuersitas potētiaꝝ fm numeꝝ aīe sensitiue ⁊ vegetatiue: si tñ corrupi ponaꝝ. Sunt.n. in genere accidenꝝ potētie naturales cōiuncti existēteꝫ: nec a sensu sumiꝝ sensibile: sꝫ ꝙ est dīa cōstitutiua aīalis: sꝫ ab ipa sba aīe sensitiue que in hoīe est eadē fm sbam cum rōnali.

Q Non resurgemus ad eundem modum viuendi. CA.CLV.

Quāuis aūt hoīes ijdem numero resurgēt nō tñ eundē modū viuēdi hēbunt. Nunc eni corruptibilē vitā hñt: tunc vō incorruptibilē. Si.n. nā in gnātione hoīs ppetuū eē intēdit: multo magis de⁹ in hoīs repatiōe. Q .n. nā ppetuum eē intēdat: hꝫ ex h ꝙ a deo moueꝝ. Nō aūt in repatiōe hoīs resurgenꝫ attendiꝝ ppetuum eē spēi: q: hoc p or unuā generatiōem poterat obtineri. Relinqꝫ igiꝝ ꝙ intēdatur ppetuū eē indiuidui. hoīes igiꝝ resurgētes in ppetuū viuēt. Preterea si hoīes resurgētes moriantꝝ: aīe ⁊ corpibus sepate nō in ppetuū absqꝫ corpe remanebūꝝ. Hoc.n.

est cõ nãm aíe: vt supra dcm̃ est. Oportebit igit: vt iterato resurgãt: ⁊ hoc idẽ ptinget si post scdã resurrectiõẽ ẽcõ morianť. Sic igiť i infinitũ mors ⁊ vita circulariter circa eundẽ hoiem reuerabũť: qd̃ videť eẽ vanũ. Conueniẽtius est igiť vt stetur in pmo.s. vt in pma resurrectiõe hoies imortales resurgant. Nec tñ mortalitatis ablatio diuersitatem: vł sm spẽm vł sm numerũ inducet. Mortale.n.sm ppriã rõnem dña specifica hoiš eẽ nõ põt: cũ passionẽ quãdam designet. sed poniť loco dñe hoiš: vt p hoc qd̃ dr̃ mortale designeť nã hominis: q.s.est ex ꝯrijs cõpositas sicut p hoc qd̃ dr̃ rõnale designať ppria forma eius. Res.n.mãles nõ pñt sine mã diffiniri. Non aũt auferť mortalitas p ablatiõnẽ ppie mãe. Non.n. resumet aĩa corpus celeste vł aereũ: vt supra habitũ est: s; corpus humanũ ex ꝯrijs cõpositũ. Incorruptibilitas tñ adueniet ex virtute diuina: p quã aĩa sup corp⁹ vsq; ad hoc dñabiť qd̃ corrumpi nõ possit. Tandiu.n.res ꝯseruať in eẽ q̃diu forma sup mãm dominatur.

¶ Qd̃ post resurrectionẽ vsus cibi ⁊ generatiõis cessabunt. CA.CLVI.

q Uia vero subtracto fine remoueri oẓ ea q̃ sunt ad finẽ: ẽpẓ ꝙ remota mortalitate a resurgẽtibus: etiã ea sbtrahanť q̃ ad statũ vite mortalis ordinanť. Hmõi aũt sunt cibi ⁊ potus q ad hoc sunt necessarij: vt mortales vita sustenteť: dũ id qd̃ p calorẽ nãlem resoluiť p cibos restaurať. Non igiť post resurrectionẽ erit vsus cibi vł potus. Silr etiã nec vestimẽtorũ: cũ vestimenta ad h hoi necessaria sint ne corpus ab exterioribus corrumpať p calorẽ vł frigus. Silr etiã necesse est venereorũ vsum cessare: cũ ad generationẽ aĩalium ordineť: generatio aũt mortali vite deseruit: vt qd̃ sm indiuiduũ ꝯseruari nõ põt: ꝯseruetť saltẽ in spẽ. Cum igiť hoies idẽ numero in ppetuo ꝯseruabunť: generatio in eis locũ nõ habebit: vñ nec venereorũ vsus. Rursus cũ semen sit supfluũ alimẽti: cessante vsu ciborũ necesse ẽ ẽt vt venereorũ vsus cesset. Non aũt põt ꝯueniẽter dici: ꝙ pp̃ter solã delectatiõem remaneat vsus cibi ⁊ potus ⁊ venereorũ: nihil.n. iordinatũ in illo finali statu erit: q: tũc oĩa suo mõ pfectã ꝯsumationem accipiẽt. Inordinatio aũt pfectioni opponiť: ⁊ cũ reparatio hoium p resurrectionẽ sit imediate a deo: nõ poterit in illo statu aliqua inordiatio esse: q: q̃ a deo sũt ordiata sint: vt dr̃ ro.13. Est aũt h inordinatũ: vt vsus cibi ⁊ venereorũ pp̃ter solã delectationẽ querať. Vñ ⁊ nũc apud hoies viciosuẓ reputatur. Nõ igiť pp̃ter solã delectationẽ in resurgentibus vsus cibi ⁊ potus ⁊ venereorũ eẽ potit.

¶ Qd̃ tñ oĩa mẽbra resurgẽt. CA.CLVII.

q Uãuis aũt vsus taliũ resurgẽtibus desit: nõ tñ eis deerunt mẽbra ad vsus taleš: q: sine hijs corpus resurgẽtis itegruẓ nõ esset. Conueniens est aũt vt in reparatiõe hoiš resurgẽtis que erit imediate a deo cui pfecta sũt opa natura integre repetur. Erunt g̃ hmõi mẽbra in resurgẽtib⁹ pp̃ter integritatẽ nãe ꝯseruandã: ⁊ nõ pp̃ter actus qbus deputanť. Itẽ si in illo statu hoies p actibus quos nũc agũt penã vł pmiũ ꝯsequunť. vt postea manifestabiť: ꝯueniẽs ẽ: vt eadẽ mẽbra hoies habeant: qbus peccatõ vł iustitie deseruierũt in hac vita: vt in quibus peccauerũt vł meruerũt puniãť vł pmientur.

¶ Qd̃ nõ resurgẽt cũ aliquo defectu. CA.CLVIII.

s Imiliter aũt ꝯueniẽs est: vt oẽs nãles defectus a corpibus resurgentiũ auferanť. p oẽs.n. hmõi defectus itegritati nãe derogatur. Si igiť ꝯueniẽs ẽ: vt in resurrectiõe nã humana itegraliter repareť a deo: ꝯñs est: vt etiam hmõi defect⁹ tollãtur. Preterea hmõi defect⁹ ex defectu ṽtutis nãlis que fuit gñationis hũane pncipiũ ꝯuenerũt. In resurrectione aũt nõ erit ṽt⁹ agẽs: nisi diuina: in quã defect⁹ nõ cadit. Nõ igiť hmõi defectus q sunt in hoibus generaťť: erunt in hoibus p resurrectionẽ repať.

¶ Qd̃ resurgent solum que sunt ad veritatẽ nãe. CA.CLIX.

q Uod aũt est dcm̃ de itegritate resurgẽtiũ: referri oẓ ad id qd̃ est de veritate humãe nãe. Quod.n. de ṽitate humane nãe nõ ẽ in resurgẽtibus nõ resumeť. alioqn oporteret immoderatã eẽ magnitudinẽ resurgentiũ: si quicqd ex cibis in carnẽ ⁊ sanguinẽ est ꝯuersuẓ in resurgẽtib⁹ resumereť. ṽitas aũt vniuscuiusq; nãe sm suã spẽm ⁊ formã attẽdiť. Partes igiť hoiš q̃ s; spẽẓ ⁊ formã attẽdunť oẽs itegralr in resurgẽtib⁹ erũt: nõ solũ ptes organice: s; etiaẓ ptes ꝯsiles: vt caro neruus ⁊ hmõi: ex qbus mẽbra organica ꝯponũť. Non aũt totũ quicqd mãlr fuit sub hijs ptibus resumeť: s; q̃tũ sufficiẽs erit ad spẽm ptiũ itegrãdã. Nec tñ pp̃ter hoc hõ ideẓ numero aut iteger non erit: si totũ qcqd in eo mãlr fuit nõ resurget: manifestũ est.n. in statu hui⁹ vite ꝙ a pncipio vsq; ad finem hõ idẽ numero manet. Id tñ qd̃ mãlr in eo ẽ sub spẽ partiũ nõ idẽ manet: s; paulatim fluit ⁊ refluit: ac si idẽ ignis ꝯseruareť ꝯsumptis: ⁊ appositis lignis: ⁊ tunc est integer homo qñ spẽs: ⁊ quãtitas speciei debita ꝯseruaretur.

¶ Quod deus omnia supplebit in corpore deformato: aut quicquid deficiet de materia. CA.CLX.

s Icut aũt nõ totum: qd̃ mãliter fuit in corpore hominis ad reparationẽ corporis resurgentis deus resumet: ita etiã si qd mãliter defuit deus supplebit. Si.n. hoc officio nature fieri põt: vt puero qui nõ habet debitã quãtitatem: ex aliena mã p assumptionẽ cibi ⁊ pot⁹ tñ addatur ꝙ ei sufficiat ad pfectã quãtitatẽ habendaẓ: nec pp̃ter hoc desinit esse idẽ numero q fuit

multo magis hoc virtute diuina fieri pōt: vt suppleatur minus habentibus de extrinseca mā qđ eis in hac vita defuit ad integritatē mēbrorū naturalium: vl' debite quātitatis. Sic igitur licet aliqui in hac vita aliquibus mēbris caruerint: vl' pfectā quātitatē nondū attingerint in quātacunqꝫ quātitate defuncti: virtute diuina in resurrectiōe perfectionem debitā cōsequētur: ꝛ mēbrorum ꝛ quātitatis.

¶ Solutio ad quedam que ibi obiici possent. CA.CLXI.

e Ex hoc aūt solui pōt qđ quidā ꝯ resurrectionem hanc obiiciunt. Dicunt.n. possibile esse qđ aliquis homo carnibꝰ humanis vescatur: ꝛ vlterius sit nutritus filiū generet q simili cibo vtatur. Si igitur nutrimētū ꝯuertitur in sbam carnis videt qđ sit impossibile integraliter vtrumqꝫ resurgere: cū carnes vnius ꝯuerse sint in carnes alterius: ꝛ quod difficilius videt si semen est ex nutrimēti supfluo: vt phi tradunt: sequitur qđ semē vnde natus est filius sit sumptū ex carnibus alterius. Et ita possibile videt puerū ex tali semine genitū resurgere: si hoies quorū carnes pater ipius ꝛ ipe comederant integraliter resurgunt. Sed hoc cōi resurrectioni nō repugnat. Dictum est.n. supra qđ nō est necessariū quicqd mālter fuit in aliquo hoie in ipo resurgēte resumi: sꝫ tm̄ quātum sufficit ad modū debite quātitat seruandū. Dictū est etiā qđ si alicui aliquid defuit de mā ad quātitatem pfectā supplebit diuina virtute. ¶ Considerādū est insup: qđ aliquid mālter in corpore hoīs existens: sm diuersos gradus ad veritatem nāe humane ptinere inuenit. Nam pmo ꝛ pricipaliter qđ a parētibus sumit sub veritate humane spēi tanqꝫ purissimū perficit ex vtute formatiua. Secūdario aūt qđ ex cibis generatum est necessariū: est ad debitā quātitatē mēbrorum: q: semp admixtio extranei debilitat virtutem rei: vñ ꝛ finalr necesse ē augmētū deficere. ꝛ corpus senescere: ꝛ dissolui: sicut ꝛ vinū p admixtionē aque tandē reddit aquosū. Ulteriꝰ aūt ex cibis alique supfluitates in corpore hoīs gnānt q̄rum quedā sunt necessarie ad aliquē vsū ꝛ semē ad generatōēꝫ: ꝛ capilli ad tegumētū ꝛ ornatū: q̄dam vō oīno ad nihil: vt que expellūt p sudorē ꝛ varias egestiones: vl interius retinētur in grauamē nāe. Hoc igit in cōi resurrectiōe sm diuinā ꝓuidētiā attendet: qđ si idē numero mālter in diuersis hoīb' fuit: in illo resurget in quo pncipaliorē gradū obtinuit. Si aūt in duob' extitit sꝫ vnū ꝛ eūdē modū resurget in eo in quo pmo fuit. In alio vō supplebit ex diuina virtute: ꝛ sic pꝫ qđ carnes hoīs comeste ab aliquo: nō resurgēt in comedēte: sꝫ in eo cuius pus fuerūt: resurgēt tm̄ in eo q ex tali semine generat' est ꝗtum ad id qđ in eis fuit de humido nutrimentali: aliud vero resurget in primo: deo vnicuiqꝫ supplēte quod deest.

¶ Qđ resurrectio mortuorum in articulis fidei exprimitur. CA.CLXII.

a Ad hanc igit fidē resurrectiōis ꝯfitendā in symbolo aplorū positū est. Carnis resurrectionē. Nec sine rōne additū est. Carnis q: fuerūt quidā etiā tpe aplorum qui carnis resurrectionē negabāt: solā spūalem resurrectionē ꝯfitentes: p quā hō a morte pctī resurget. Unū aplūs 2. ad Thy. 2. dicit de qbusdā q a vitate exciderūt dicētes resurrectionē iā factā: ꝛ subuerterūt quorumdā fidē: ad quorū remouēdū errorē: vt resurrectio futura credat dī in symbolo patrū. Expecto resurrectionē mortuorum.

¶ Qual' erit resurgētiū opatio. CA.CLXIII.

o Oportet aūt ꝯsiderare vlterius qualis sit opatio resurgentiū. Necesse.n. ē cuiuslibꝫ viuētis eē aliquē operationē cui pncipalr intēdit: ꝛ in hoc dī vita eius ꝯsistere: sicut q voluptatibus principalr vacāt: dicunt vitā voluptuosam agere: q vō ꝯtēplationi ꝯtēplatiuā: q vō ciuitatibus gubernandis ciuilē. Ostēsū est aūt qđ resurgentibus: neqꝫ ciborū: neqꝫ venereorū ad erit vsus: ad quē oīa corpalia exercitia ordinari videtur. Subtractis aūt corpalibus exercitiis remanent spūales opatiōes: in qbus vltimū hoīs finē ꝯsistere diximus: quē quidē finē adipisci resurgētibus cōpetit a statu corruptiōis ꝛ mutabilitat liberatis: vt ōñsū ē. Non āt in qbuscunqꝫ spūalibꝰ actibus vltimus finis hoīs ꝯsistit: sꝫ in hoc qđ deꝰ p ēētiā videat: vt sup ōñsū est. Deus aūt eternꝰ ē. Unde oꝫ qđ intellectꝰ deo ꝯiunctus eternitati cōiungat: sicut igit qui voluptati vacāt voluptuosā vitā agere dicunt: ita qui diuina potiunt visionē eternā optinēt vitā: sm illud Jo. 17. Hec est vita eterna: vt cognoscant te deum verum ꝛc.

¶ Qđ deus p ēētiam videbit: nō p silitudinem CA.CLXIIII.

v Uidebit aūt deus p essentiā ab intellectu creato: nō p aliquā sui silitudinē qua in intellectu pñte res intellecta possit distare: sicut lapis p silitudinē suā pñs est oculo: p sbam vō absēs sed sicut sup ōñsū ē ipa dei ēētia intellectui creato ꝯiungit quodāmodo: vt deus p ēētiā videri possit: sicut igit in illo vltimo fine videbit qđ pius de deo credebat: ita qđ sperabat vt distās tenebitur: vt pñs: ꝛ hoc cōprehēsio noiat sm illō apli phil. 3. Sequor aūt si quo mō ꝯphēdā. Qđ nō est intelligēdū sm qđ ꝯphēsio inclusionē importat sꝫ sm qđ importat pñtialitatē ꝛ tētionē quādā eiꝰ quod dī cōprehendi.

¶ Qđ videre deū ē summa pfectio ꝛ delectatio. CA.CLXV.

r Rursus ꝯsideradū est qđ ex apprehēsiōe cōuenientis delectatio generat: sicut visus

delectatur in pulchris coloribus: ⁊ gustus in sua-
uibus saporibus. Sed hec quidē delectatio sen-
suum pōt impediri ꝓpter organi indispositionē:
nā oculis egris odiosa est lux que puris ē amabi-
lis: ſʒ qꝛ intellectus nō intelligit ꝑ organū corꝑale
vt supꝰ ostensum ē: delectatiōi que ē in ꝯsideratione
veritatis nulla tristicia ꝯtrariatur. Potest tñ ꝑ accidēs
ex ꝯsideratione intellectꝰ tristicia sequi: inquātū
id quod intelligit apprehēdit vt nociuum: vt sic
delectatio quidē assit intellectui de cognitiōe ve-
ritatis: tristicia aūt in volūtate sequat de re que co
gnoscit: nō inquātum cognoscit: ſʒ inquātū suo actu
nocet. Deus aūt hoc ipm qḋ est: veritas est. Nō
pōt igit intellectus deum vidēs in eiꝰ visione nō
delectari. Item deus est ipa bonitas que ē rō dile
ctionis. Vñ necesse est ipam diligi ab oībus apꝓ-
hendentibꝰ ipam. Licet n. aliqḋ quod bonū est
possit nō diligi vl' etiā odio haberi: hoc nō est inquātū
apꝓhendit: vt bonū: ſʒ inquātum apprehēdit noci
uum. In visione igit dei qui ē ipa bonitas ⁊ veri
tas: oꝫ sicut ꝯprehēsionē ita dilectionē seu de-
lectabilē fruitionē adesse: ſm illud ysa. vlti. Vi-
debitis ⁊ gaudebit cor vestrum.

Quomodo oīa videntia deum confirmata
sunt in bono. CA.CLXVI.

e Ex hoc aūt apparet ꝙ aīa videns deum: vl'
quecunqꝫ alia spūalis creatura: hꝫ volūta
tem ꝯfirmatā in ipo: vt ad ꝯtrarium decete-
ro nō flectat. Cum n. obiectū volūtatis sit bonū
impossibile est volūtatē inclinari in aliqḋ: nisi ſb
aliqua rōne boni. possibile est aūt in quocūqꝫ ꝑti-
culari bono aliqḋ deficere qḋ ipi cognoscēti relin
quitur in alio querēdū. Vñ nō oꝫ volūtatē vidēt
quodcūqꝫ bonū ꝑticulare in illo solo ꝯsistere vt ex
eius ordinē nō diuertat: ſʒ in deo qui est bonū vl'e
⁊ ipa bonitas: nihil boni deest qḋ alibi queri pos-
sit: vt supꝰ ostēsū est. Quicūqꝫ igit dei essentiā videt
nō pōt voluntatē ab eo diuertere qn in oīa ſm rō
nem ipius tēdat. Est etiā h videre ꝑ sil'e in itelli-
gibilibus. Intellectus n. noster pōt dubitādo hac
atqꝫ illac diuertere: quousqꝫ ad primū ꝑncipium
ꝑueniat: in quo necesse ē intellectū firmari: qꝛ igi
tur finis in appetibilibus ē sicut ꝑncipiū in itelli-
gibilibus: pōt quidē volūtas ad ꝯria flecti quous
qꝫ ad cognitionē vl' fruitionē vltimi finis veniat
in qua necesse ē ipam firmari. Esset etiā ꝯ rōnē
ꝑfecte felicitatis: si hō in ꝯtrarium ꝯuerti posset. Non
eni totalr excluderet timor de amittēdo: ⁊ sic nō
esset totalr desideriū quietatū. Vñ apocal. 3. dr̄ d̄
beato. Foras nō egredietur amplius.

Q corpa erūt oīo obediētia aīe. C.CLXVII

q Uia vo corpus ē ꝓpter aīam: sicut mā ꝓp
ter formā: ⁊ organū ꝓp artificē: aīe vitā ꝓdi-
ctam ꝯsecute tale corpus in resurrectione
adiunget diuinitus q̄le ꝯpetat btitudini aīe. Que

eni ꝓpter finem sunt: disponi oꝫ ſm exigētiā finis
Aīe aūt ad summā operatōis intellectualis ꝑtingē
ti: nō ꝯuenit corpus hēre ꝑ quod aliqualr impedia
tur: aut retardet. Corpus aūt humanū rōne sue
corruptibilitat impedit aīam ⁊ retardat: vt nec
ꝯtinue ꝯtemplatōi insistere valeat: neqꝫ ad sum-
mū ꝯtemplatōis ꝑuenire. Vñ ꝑ abstractionē a
sensibus corporis: hoies aptiores ad diuina q̄dā
capiendā reddunt. Naꝫ ꝓphice reuelatōes dor
mientibus: vl' in aliquo excessu mētis existētibus
manifestantur ſm illud numeri. xij. Siqs fuerit i-
ter vos ꝓpha dñi in visione apparebo ei: vl' per
sonum loquar ad eū. Corpora igit resurgētiū bea
torū nō erūt corruptibilia ⁊ aīaꝫ retardātia: vt nūc
ſʒ magis incorruptibilia ⁊ totaliter obediētia ipi
aīe: vt in nullo ei resistant.

De dotibꝰ corporꝫ glificatorꝫ. C.CLXVIII.

e Ex hoc aūt ꝑspici pōt qualis sit dispositio
corporꝫ beatorꝫ. Aīa. n. est corpis forma ⁊
motor. Inquātum ē forma: nō solū est ꝑnci-
pium corpi q̄tum ad esse ſbale: ſʒ et q̄tum ad ꝓ-
pria accidētia que causant in ſbo ex vniōe forme
ad mām. Quāto aūt forma fuerit fortior: tāto im
pressio forme in mā minus pōt impedire a quo-
cunqꝫ exteriori agente: sicut pꝫ in igne cuiꝰ forma
dr̄ eē nobilissima inter elemētares formas h con
fert igni vt nō de facili trāsmutet a sua nāli dispō
ne patiendo ab aliquo agente: qꝛ igit aīa beata in
summo nobilitat ⁊ vtutis erit: vtpote rex ꝑmo ꝑn
cipio ꝯiuncta: ꝯfert corpori sibi diuinitꝰ vnito: ꝑ-
mo quidē eē ſbale nobilissimo mō totalr ipm sub
se ꝯtinēdo. Vñ subtile ⁊ spūale erit. Dabit etiā si
bi qualitatē nobilissimā. s. gloriā claritat: ⁊ ꝓpt v
tutem aīe a nullo agēte a sua dispōne poterit trā-
mutari: qḋ ē ipm impassibile eē: ⁊ qꝛ obediet to-
taliter aīe: vt instrm motori agile reddet. Erunt
igit hee quattuor ꝯditiones corporꝫ beatorꝫ sbtili
tas: claritas: impassibilitas: ⁊ agilitas. Vñ apls
i. ad Cor. i5. dicit. Corpus qḋ ꝑ mortē seminat i
corruptiōe: surget in icorruptōe: q̄tum ad impas
sibilitatē seminat in ignobilitate: surget in glia:
q̄tuꝫ ad claritatē: seminat in infirmitate: surget i
virtute: q̄tum ad agilitatē: seminat corpꝰ aīale:
surget corpus spūale: q̄tum ad subtilitatē.

Q homo tūc innouabit ⁊ oīs creatura corpo-
ralis. CA.CLXIX.

m Anifestū est āt ꝙ ea que sunt ad finē dispo
nunt ſm exigētiā finis: vñ si id ꝓpter qḋ
sunt aliqua variet ſm ꝑfectū ⁊ imꝑfectū: ea q̄ ad
ipm ordinat diuersimode disponi oꝫ: vt ei deser
uiant ſm vtrūqꝫ statū. Cibus. n. ⁊ vestimētū alr
ꝓparant puero: ⁊ aliter viro. Ostensum ē aūt supꝰ ꝙ
creatura corꝑalis ordinat ad rōnalē nām: quasi
ad finē. Oꝫ igit ꝙ hoie accipiēte vltimā ꝑfectio-
nem ꝑ resurrectionē creatura corꝑalis diuersum

statum accipiat: ꝛ ſm hoc dicitur innouari mun-
dus hoie reſurgente ſm illud Apo. 21. Vidi celū
nouū ꝛ terrā nouā: ꝛ yſa. 65. Ecce ego creo celos
nouos ꝛ terram nouam.

¶ Que creature innouabuntur ꝛ que manebunt. CA. CLXX.

Conſiderandū tñ eſt ꝙ diuerſa genera cre-
aturarum corpaliū ſm diuerſam rōnem
ad hoīem ordinātur. Manifeſtū eſt. n. ꝙ
plāte ꝛ aīalia deſeruiūt hoī in auxiliū infirmitatis
ipius: dū ex eis hꝫ victū: ꝛ veſtitū: ꝛ vehiculū: et
hmōi: quibus infirmitas humana ſuſtentat̄. In ſtatu
tñ vltīo p reſurrectionē tollet̄ ab hoīe oīs infirmi-
tas talis. Neq̄. n. īdigebūt vlterius hoīes cibis
ad veſcēduꝫ cū ſint incorruptibiles: vt ſupra oſtē-
ſum ē: neq̄ veſtimētis ad operiēduꝫ: vtpote qui
claritatē glorie veſtiētur: neq̄ aīalibus ad vehi-
culuꝫ qbus agilitas aderit: neq̄ aliqb⁹ remediis
ad ſanitatē oſeruandā vtpote qui īpaſſibiles erūt
Igit̄ hmōi corporeas creaturas. ſ. plātas ꝛ aīalia
ꝛ alia hmōi corpa mixta: ɔueniēs eſt in ſtatu vltie
ɔſumationis nō remanere. Quattuor vō elemen-
ta. ſ. ignis: aer: ꝛ aqua: ꝛ terra: ordinātur ad hoīeꝫ
nō ſolū q̄ntum ad vſum corpalis vite: ſꝫ etiā q̄ntū
ad ɔſtitutionē corpis eius. Nam corp⁹ humanuꝫ
ex elementis ɔſtitutū ē. Sic igit̄ eēntialē ordineꝫ
hñt elemēta ad corp⁹ humanū. vñ hoīe ɔſeruato
in corpe ꝛ aīa: ɔueniēs eſt: vt etiā elemēta rema-
neant. ſꝫ in meliorē diſpōnem mutata. Corpora
vō celeſtia q̄ntum ad ſui ſbam: neq̄ in vſu corru-
ptibilis vite ab hoīe aſſumunt̄: neq̄ corpis hūa-
ni ſbam intrāt: deſeruiūt tñ hoī in q̄ntum ex corū
ſpē ꝛ magnitudine excellētiaꝫ ſui creatoris demō-
ſtrāt. Vñ frequēter in ſcripturis hō mouet̄ ad cō-
ſiderandū celeſtia corpa: vt ex eis adducat̄ in re-
uerentiā diuinā: vt pꝫ yſa. 40. vbi dr̄. Leuate in
excelſum oculos veſtros: ꝛ videte q̄s creauit hec
ꝛ q̄uis in ſtatu pfectionis illi⁹: hō ex creaturis ſē-
ſibilib⁹ in dei noticiā nō adducat̄ cū deū videat ī
ſeipō: tñ delectabile ē ꝛ iocūdum etiā cognoſcēti
cām: ɔſiderare qualit̄ eius ſilitudo reſplēdeat in
effectu. Vñ ꝛ ſanct̄ cedet ad gaudiū ɔſiderare re-
fulgentiā diuine bonitat̄ in corpibus: ꝛ pcipue i ce-
leſtibus q̄ aliis peminere vident̄. Habēt etiā cor-
pora celeſtia eēntialē quodāmodo ordinē ad cor-
pus humanū ſm rōnem cāe agent̄: ſicut elemen-
ta rōneꝫ cāe mālis. homo. n. generat hoīem ꝛ ſol
Vñ ꝛ hac rōne ɔuenit etiā corpa celeſtia remanē.
Non ſolū aūt ex ɔpatione ad hoīem: ſꝫ etiā ex pre-
dictis corporeaꝝ creaturaꝝ naturis idē apparet
Quod. n. ſꝫ nihil ſui eſt icorruptibile nō dꝫ rema-
nere in illo incorruptōis ſtatu. Corpora quidē ce-
leſtia incorruptibilia ſunt: ſm totū ꝛ partē: elemē-
ta vō ſm totū: ſꝫ nō ſm partē: hō vō ſm ptē. ſ. aīaꝫ
rōnalem: ſꝫ nō ſm totū: q2 cōpoſitū p mortē diſſol-
uitur. Aīalia vō ꝛ plāte ꝛ oia corporea mixta neq̄
ſm totū: neq̄ ſm partē incorruptibilia ſunt. Con-
uenienter igit̄ in illo vltimo incorruptōis ſtatu re-
manebūt quidē hoīes ꝛ elemēta ꝛ corpa celeſtia
nō aūt alia aīalia: neq̄ plāte: aut corpora mixta.
Rationabiliter etiā idē apparet ex rōne vniuerſi
Cum. n. hō pars ſit vniuerſi corporei in vltīa ho-
minis ɔſumatōe neceſſe ē vniuerſuꝫ corporeum
remanere. Non. n. vī eſſe pars pfecta ſi fuerit ſi-
ne toto. Vniuerſum aūt corporeū remanē nō pōt
niſi ptes eēntiales ei⁹ remaneāt. Sunt aūt ptes
eius eēntiales corpora celeſtia: ꝛ elemēta: vtpo-
te ex qbus tota mundi machina ɔſiſtit: cetera vō
ad integritatē corporis vniuerſi ptinere nō videt̄
ſed magis ad quēdaꝫ ornatū ꝛ decorē ipius: q cō-
petit ſtatui mutabilitat̄: ſm ꝙ ex corpe celeſti vt
agente ꝛ elemētis: vt mālibus generant̄ aīalia ꝛ
plante ꝛ corpa mineralia. In ſtatu aūt vltime cō-
ſumatōis: aliꝰ ornatus elementis attribuet̄ q ɔ-
ceat incorruptōis ſtatū. Remanebūt igit̄ in illo
ſtatu hoīes elemēta: ꝛ corpa celeſtia: nō aūt aīalia
ꝛ plante ꝛ corpa mineralia.

¶ Qꝫ corpora celeſtia ceſſabunt a motu. CA. CLXXI.

Sed cum corpa celeſtia ɔtinue moueri vi-
deantur: pōt alicui videri ꝙ ſi eoꝝ ſba ma-
neat: ꝙ tunc ꝛ in illo ɔſumatōis ſtatu mo-
ueant̄: ꝛ quidē ſi ea rōne motus corpibus celeſti-
bus adeſſet: qua rōne adeſt elementis rōnabilis
eēt ſermo. Motus. n. elemētalis grauib⁹ vl' leui-
bus adeſt ppter corꝝ pfectionē ɔſequēdā. Tendūt
. n. ſuo motu nāli in ppriū locū ſibi ɔuenientē vbi
meli⁹ ē eis eē. Vñ in illo vltimo ɔſumatōis ſtatu
vnūqdq̄ elemētū ꝛ q̄cūq̄ ps eius in ſuo ppō loco
erit. Sed hꝫ de motu corpoꝝ celeſtiū dici nō pōt:
cum corp⁹ celeſte nullo loco obtēto q̄eſcat: ſꝫ ſicut
nāliter mouet̄ ad quodcūq̄ vbi: ita ꝛ nāliter diſ-
cedit ab eo. Sic ḡ nō deperit aliqd a corpibus ce-
leſtibus ſi motus eis auferat̄: ex quo mot⁹ eis nō
ineſt: vt in ipō pficiātur. Ridiculū etiā eſt dicere:
ꝙ ſicut corp⁹ leue p ſuā nām mouet̄ ſurſuꝫ: ita cor-
pus celeſte p ſuā nām circulariter moueat̄: ſicut p
actiuum pncipiū. Manifeſtū eſt. n. ꝙ nā ſemp in-
tendit ad vnū. Vñ illud qd ex ſui rōne vnitati re-
pugnat nō pōt eē finis vltimus nāe. Motus aūt
vnitati repugnat in q̄ntuꝫ id qd mouet̄: alio ꝛ alio
mō ſe hꝫ dū mouet̄. Natura igit̄ nō pducit motū
ppter ſeipm: ſꝫ cauſat motuꝫ intēdens terminuꝫ
motus: ſicut nā leuis intēdit locū ſurſum in aſcē-
ſu: ꝛ ſic de aliis. Cum igit̄ circularis celeſtis cor-
poris motus: nō ſit ad aliqd vbi determinatū nō
pōt dici ꝙ motus circularis celeſtis corpis pnci-
pium actiuū ſit nā ſicut ē pncipiuꝫ motus grauiū
ꝛ leuiū. Vñ manēte eadē nā corpoꝝ celeſtiū: nihil
phibet ipa q̄eſcere: ſꝫ ignē impoſſibile ē q̄eſcere ex-
tra ppriū locū exiſtentem dūmodo remaneat ea-

dem nã ipsius. Dicit tñ motus celestis corpis nãlis nõ ,ppter pñcipiũ actiuũ mot⁹: sꝫ ,ppter ipꝫ mobile: qḋ hꝫ aptitudinẽ: vt sic moueat. Relinquit ḡ ꝙ mot⁹ corpis celestis sit ab aliquo intellectu: sꝫ cũ intellect⁹ nõ moueat: nisi ex intẽtiõe finis ꝯside rare oꝫ q̄s sit finis mot⁹ corpoꝝ celestiũ. Nõ ãt pt dici ꝙ ipse mot⁹ sit finis. Mot⁹.n. cũ sit via ad pfectionem nõ hꝫ rõnem finis: sꝫ magis eius qḋ est ad finẽ. Silr etiã nõ põt dici ꝙ renouatio sit uũ sit terminus mot⁹ celestis corpis: vt.s. ,ppter hoc celeste corpus moueat: vt oẽ vbi ad qḋ est in potẽtia adipiscat in actu: q: hoc in infinitũ est. Infinitum aũt repugnat rõni finis. Oportet igit hinc cõsiderare finẽ motus celi. Manifestuꝫ est.n. ꝙ oẽ corpus motũ ab intellectu ẽ instrm ipsius: finis ãt motus instri est forma a pñcipali agẽte pcepta: q̄ p motũ instri in actum reducit. Forma aũt diuini intellectus quã p motũ celi implet: est pfectio rerum p viã generatiõis ꝛ corruptiõis. Generationis aũt ꝛ corruptiõis vltimus finis ẽ nobilissima forma: que est aĩa humana: cuius vltim⁹ finis est vita eterna: vt supra ostẽsum est. Est igit vltimus finis motus celi multiplicatio hoĩum ,pducẽdoꝝ ad vitã eternam. Hec aũt multitudo nõ põt esse infinita. Nam intentio cuiuslibet intellect⁹ stat in aliquo finito. Completo igit numero hoĩum ad vitaꝫ eternã ,pducẽdoꝝ: ꝛ eis in vita eterna cõstitutis: motus celi cessabit: sicut motus cuiuslibet instri cessat postꝗ̃ fuerit opus pfectũ. Cessante aũt motu celi: cessabit ꝑ ꝯñs motus in inferioribus corpibus: nisi solũ motus q erit ab aĩa in hoibus: ꝛ sic totũ vniuersum corporeũ hẽbit aliaꝫ dispositionẽ ꝛ formam fm illud .i. Corin.7. Preterit figura huius mundi.

¶ De pmio hoĩs fm eius opera vel miseria. CA.CLXXII.

Consideranduũ est aũt ꝙ si est determinata via pueniendi ad aliquẽ finẽ illũ finẽ ꝯsequi nõ pñt: qui p ꝯ̃riam viã incedũt: aut a via recta deficiunt. Non.n. sanat eger si ꝯ̃ria vtatur: que medicus phibet: nisi forte p accidẽs. Est aũt determinata via pueniẽdi ad felicitatẽ p virtutẽ. s. nõ.n. ꝯsequit aliqḋ finẽ suũ: nisi p id qḋ sibi ,ppriũ est bñ opando: neqꝫ.n. plãta fructũ faceret si nãlis opatiõis modus nõ seruaret in ipa: neqꝫ cursor pueniret ad brauiũ: aut miles ad palmaꝫ: nisi vterqꝫ fm ,ppriũ officiũ operet. Recte ãt opari hoiem ,ppriã opationẽ: est opari ipm fm virtutẽ. Nam virtus vniuscuiusqꝫ rei est q̄ bonũ facit hñteꝫ ꝛ opus eius bonũ reddit: vt di. ii. ethi. Cũ igit vltimus finis hoĩs sit vita eterna: de qua deiñ est nõ oẽs ad eã puenĩũt: sꝫ soli q fm virtutẽ opant. Preterea ẽ ostẽsum supius diuina puidẽtia ptinere nõ solum nãlia: sꝫ etiã res humanas nõ in vli tñ: sꝫ et in singulari. Ad eũ aũt q singulariũ hoĩm curã hꝫ ptinet pmia virtuti reddere: ꝛ penas peccãti: q: pena ẽ medicina culpe: ꝛ ordinatiua ipsius: vt sup̄ dictũ est. Virtutꝭ aũt pmiũ felicitas ẽ q̄ ex bonitate diuina hoi daṫ. Pertinet ḡ ad deũ his q ꝯ̃ virtutem agunt nõ felicitatẽ: sꝫ ꝯ̃rium in penã reddere. s. extremam miseriã.

¶ Q pmiũ hoĩs ẽ p⁹ hãc vitam: ꝛ silr miseria. CA.CLXXIII.

Considerare aũt oꝫ ꝙ ꝯ̃rioꝝ ꝯ̃rij sũt effect⁹. Opatiõi aũt fm virtutẽ ꝯ̃ria ẽ opatio fm maliciã. Oꝫ igit ꝙ miseria ad quã p opatiõeꝫ malicie puenit ꝯ̃ria sit felicitati q̄̃ meret opatio virtutꝭ. Cõ̃ria aũt sũt vni⁹ generis. Cũ igit felicitas vltia ad quã puenit p opationẽ virtutꝭ nõ sit aliqḋ bonũ hui⁹ vite: sꝫ post hãc vitã: vt ex sup̄ dictꝭ pꝫ ꝯñs est vt vltia miseria ad quã malicia pducit sit aliqḋ malũ post hãc vitã. Preterea oia bona: vel mala hui⁹ vite inueniunt ad aliqḋ ordinari. bona eñi exteriora: ꝛ etiã bona corpalia organice deseruiũt ad virtutẽ: q̄ est directe via pueniẽdi ad btitudinẽ apud eos q pdictꝭ reb⁹ bñ vtunt: sicut ꝛ apud eos q male eis vtũt sũt instra malicie p quã ad miseriã puenit ꝛ silr mala his opposita vtputa infirmitas: paupertas: ꝛ hmõi: qbusdã sunt ad pfectũ virtutis: aliis aũt ad malicie augmẽtũ fm ꝙ eis diuersimode vtũt: qḋ aũt ordinat ad aliud nõ ẽ vltim⁹ finis: q: neqꝫ vltimũ pmiũ neqꝫ pena. Nõ igit vltima felicitas neqꝫ vltia misia: in bonis vl mal hui⁹ vite ꝯsistit.

¶ In quo est misia hoĩs q̄̃tum ad penam dãni. CA.CLXXIIII.

Qvia igit miseria ad quã ducit malicia ꝯ̃riatur felicitati ad quã ducit virtus. oꝫ ea q̄ ad miseriã ptinẽt sumẽ p oppositũ eoꝝ q̄ de felicitate sũ dicta. Deiñ est ãt sup⁹ ꝙ vltia hoĩs felicitas q̄̃tũ ad itellectũ q̄dẽ ꝯsistit in plena dei visione: q̄̃tũ ad affectũ vo in h ꝙ volũtas hoĩs in pma bonitate sit imobilr firmata. Erit igit extrema misia hoĩs in h ꝙ itellect⁹ totalr diuino lumie p̄uet: ꝛ affect⁹ a dei bonitate obstinate auertat: ꝛ h ẽ pcipua misia dãnatoꝝ: q̄ vocat pena dãni. Cõsiderãdũ tñ ẽ ꝙ sicut ex sup̄dictis pꝫ: malũ nõ põt totalr excludere bonũ cũ oẽ malũ in aliquo bono fundet. Miseria igit q̄̃uis felicitati q̄ ab oĩ malo erit imunis oppoñat: oꝫ tñ ꝙ in bono nãe fundet Bonũ aũt itellectualis nãe i h ꝯsistit: ꝙ itell⁹ect⁹ respiciat veꝝ: ꝛ volũtas tẽdat in bonũ. Oẽ aũt veꝝ ꝛ oẽ bonũ deriuat a pmo ꝛ sũmo bono qḋ de⁹ ẽ. vñ oꝫ ꝙ intellect⁹ hoĩs in illa extrema misia ꝯstituti aliquam dei cognitionem habeat ꝛ aliquam dei dilectionem fm. s. ꝙ ẽ pncipium nãliũ pfectionũ que est nãlis dilectio: nõ aũt fm ꝙ in seipo est: neqꝫ fm ꝙ ẽ pncipiũ virtutũ seu et grãꝛ ꝛ quoꝝcũqꝫ bonoꝝ qbus intellectualis nã ab ipo pficit q̄ est pfectio virtutꝭ ꝛ glie. Nec tñ hoĩes in tali miseria cõstituti libero arbitrio carẽt: q̄̃uis habeant voluntatem immobiliter firmatam in malo: sicut nec beati: licet habeant voluntatẽ firmataꝫ in bono.

Libertas eni arbitrij ꝓprie ad electionē se exten
dit. Electio aūt est eoꝝ que sunt ad finē. Ultimus
aūt finis nālīter appetitur ab vnoquoq;. Un̄ oēs
hoies ex hoc ꝙ sūt intellectuales appetūt nālīter
felicitatē tanq̄ȝ vltimū finē ȝ adeo imobiliter ꝙ
nullus pōt velle fieri miser. ¶ Nec hoc libertati
repugnat arbitrij que non se extendit nisi ad ea q̄
sunt ad finē. Q2 autem in hoc particulari hic ho
mo vltimam suam felicitatem. ille autem in illo
ponat non conuenit huic aut illi inq̄ȝtū est homo
cum in tali estimatiōe ⁊ appetitu hoies differant
sed vnuſq̄ȝ hoc ꝓpetit ſm ꝙ est in se aliqualis.
Dico aūt aliqualē ſm aliquā passionē vel hitum
Un̄ si trāſmutet aliud ei optimū videbit. Et hoc
maxime patet i hijs qui ex passiōe appetūt aliqd
vt optimū. cessante aūt passiōe vt ire: vel cōcupi
scentie nō similiter iudicāt illō bonū vt pri⁹. Ha
bitus aūt ꝑmanētiores sūt. Unde firmi⁹ ꝑseuerāt
in hijs que ex habitu ꝓsequūtur tn̄ q̄ȝdiu habitus
mutari pōt etiā appetitus ⁊ extimatio hoīs de vl
timo fine mutatur. Hoc aūt cōuenit ⁊ cōtingit tā
tū hoībus in hac vita in qua sunt in statu mutabi-
litatis. Aīa eni post hanc vitā intrāſmutabilis est
ſm alterationē: q2 huiusmodi trāſmutatio nō cō-
petit ei nisi ꝑ accn̄s ſ3 aliquā trāſmutationē factā
circa corpus. Resūpto vero corpe nō sequet ipsa
mutatiōes corpis: sed potius econuerso. Nūc eniȝ
aīa īfundit corpi seminato: ⁊ ideo cōuenienter trāſ
mutatiōes corpis sequit. Tunc vero corp⁹ vniet
aīe p̄existenti. Un̄ totaliter sequet ei⁹ cōditiones.
Aīa igitur quecūq; finē sibi vltimū ꝓstituisse inue
nitur in statu mortis in eo fine ꝑpetuo ꝑmanebit
appetēs illud vt optimū siue sit bonū siue sit ma-
lū. ſm illud Eccl. xi. Si ceciderit lignū ad austrū
aut ad aquilonem in quocunq; loco ceciderit ibi
erit. Sic igit post hāc vitā qui boni in morte inue-
niūt habebūt ꝑpetuo volūtatē firmatā in bono q
aūt mali tunc inuenientur: erunt ꝑpetuo obstinati
in malo. ¶ Q2 peccata mortalia nō dimit-
tūt post hāc vitā ſ3 bene venialia. CA. CLXXV.

e X hoc aūt cōsiderari pōt ꝙ pctā mortalia
post hāc vitā nō dimittūtur. Uenialia ve
ro dimittūtur. Nā peccata mortalia sunt
ꝑ auersionē a fine vltio circa quē homo imobilit
firmatur post mortē vt dictū est. pctā vero veia-
lia nō respiciūt vltimū finē: sed viā ad finē vltimū
Sed si volūtas malorū post mortē obstinate fir-
matur in malo: semꝑ appetēt vt optimū qō pri⁹
appetierūt. Non ergo dolebūt se peccasse. Null⁹
eni dolet se ꝓsequutū esse qō estimat esse optimū
¶ Sed sciendū est ꝙ dānati ad vltimā miseriaȝ
ea que appetierāt vt optima habere post morteȝ
nō poterunt. Nō eni ibi dabit luxuriosis facultas
luxuriādi: aut iratis aut inuidis facultas offenden
di ⁊ impediēdi alios: ⁊ idē est de singulis vicijs.
Cognoscent aūt eos qui ſm virtutē vixerūt se ob
tinere qō appetierāt vt optimū. Dolent ergo ma
li q2 peccata cōmiserūt: nō ꝓpter hoc q2 pctā eis
displiceāt: q2 etiā tunc mallēt pctā illa cōmittere
si facultas daret q̄ȝ deum habere sed ꝓpter h̄ ꝙ
illud qō elegerūt habere nō pnt ⁊ illud qō respue
rūt possent habere. Sic igit ⁊ voluntas eoꝝ ꝑpe-
tuo manebit obstinata i malo: ⁊ tn̄ grauissime do
lebūt de culpa cōmissa ⁊ de glia amissa. Et h̄ do-
lor vocat remorsus ꝯscie: q2 methaphorice i scri-
pturis vermis noiatur ſ3 illud Isa. vlt. Uermis
eoꝝ non morietur.

¶ Q2 corpora dānatoꝝ erunt passibilia ⁊ tn̄ inte
gra ⁊ sine dotibus. CA. CLXXVI

s Icut autē in sanctis btitudo aīe quodāmō
ad corpa deriuat vt supra dcm̄ est: ita eti
am miseria aīe deriuabit ad corpa dāna
toꝝ hoc tn̄ obseruato ꝙ sicut miseria bonā nature
nō excludit ab aīa: ita nec etiā a corpe. Erunt igit
corpa dānatoꝝ integra in sua natura: nō tn̄ illas cō
ditiones habebūt q̄ ꝑtinēt ad gliam beatoꝝ. Nō
eni erūt subtilia ⁊ ipassibilia: ſ3 magis in sua gros-
sitie ⁊ passibilitate remanebūt ⁊ augebūtur in eis
nō erunt agilia: sed vix ab aīa portabilia non erūt
clara sed obscura: vt obscuritas aīe in corpib⁹ de
monstretur. ſm illud Isa. 13. facies cōbuste vult⁹
eoꝝ. ¶ Q2 corpa dānatoꝝ licet passibilia:
erūt tn̄ incorruptibilia. CA CLXXVII.

s Ciendū tn̄ est ꝙ licet dānatoꝝ corpa passi
bilia sint futura: nō tn̄ corrūpētur q̄ȝuis h̄
esse videat cōtra rōnē eoꝝ que nūc experi
mur. Nam passio magis facta abijcit a substātia
Erit tn̄ tunc duplex rō: quare passio in perpetuū
continuata passibilia corpa nō corrūpet. Prima
quidē q2 cessante motu celi vt supra dcm̄ est: ne-
cesse est oēm mutationē nature cessare. Non igit
tunc aliqd alterari poterit alteratiōe nature: ſ3 so-
lum alteratiōe aīe. Dico aūt alterationē nature si
cut cum aliqd ex calido fit frigidū vel q̄litercūq;
variat ſm nāle esse qualitatum. Alterationē aūt
aīe dico: sicut cum aliqd recipit qualitatē nō ſm
esse nāle qualitatis: ſ3 ſm esse ipsi⁹ spūale sicut pu
pilla nō recipit formā coloris vt sit colorata ſ3 vt
colorē sentiat. Sic igitur ⁊ corpa dānatoꝝ patiēt
ab igne vel a quocūq; alio corpe non vt alterētur
ad spēȝ vel qualitatē ignis ſ3 vt sentiāt excellētias
qualitatū ei⁹. Et hoc erit afflictiuū inq̄ȝtū huius-
modi excellētie cōtrariātur armonie in qua consi
stit ⁊ delectātur sensus. Nō tamē erit corruptiuū
q2 spūalis receptio formarū nām corpis nō trans
mutat nisi forte per accns. Scdā rō erit ex pte aīe
ad cui⁹ ꝑpetuitatē corp⁹ trahet diuina virtute. vn̄
aīa dānati inq̄ȝtū est forma ⁊ natura talis corpis
dabit ei esse ꝑpetuū nō tn̄ dabit ei vt pati nō pos-
sit ꝓpter suā imꝑfectionē. Sic igit semꝑ patiētur

illa corpa non tamen corrūpūtur.

¶ Qd pena dānatoꝝ est i malis ante resurrectionem. CA.CLXXVIII.

s Ic igit̃ ſm predicta patet q̄ tam felicitas q̃ miseria principaliter ɔsistit in aīa. Secūdario aūt ꝛ per quādā deriuationē i corpore. Non igit̃ felicitas vel miseria aīe depēdet ex felicitate vel miseria corpis sed magis ecōuerso. Cū igitur post mortē aīe remaneāt ante resūptionē corpoꝝ quedā quidē cum merito btitudinis. quedā autem cū merito miserie manifestuꝫ est q̄ etiā ante resumptionē anime quorūdā p̄dicta felicitate potiuntur ſm illud apl'i. 2. Corin. 5. Scim⁹ qm̄ si terrestris dom⁹ nostra hui⁹ habitationis dissoluat̃ q̄ edificationē ex deo habemus domū non manufactā sed eternā in celis. Et infra Audem⁹ aūt ꝛ bonam volūtateꝫ habem⁹ magis peregrinari a corpe ꝛ p̄ntes esse ad dn̄m. Quorūdā vero anime in miseria viuūt. ſm illud Luc. 16 Mortu⁹ est diues ꝛ sepultus in infernū.

¶ Qd pena dānatoꝝ est in malis tam sp̄ualibus quā corpalibus. CA.CLXXIX.

c Onsiderādū tamē est q̄ sanctaꝝ aīarū felicitas in solis bonis sp̄ualib⁹ erit. pena vero aīaꝝ dānatarū an̄ resurrectionē nō solū erit in malis sp̄ualib⁹ vt aliqui putauerunt: sꝫ etiā penas corporeas sustinebūt. Cui⁹ diuersitatis rō est q: aīe sanctoꝝ dum in hoc mūdo fuerūt corpibus vnite suū ordinē seruauerūt se rebus corpalibus nō subijciēdo: sed soli deo in cui⁹ fruitiōe tota eoꝝ felicitas consistit: nō aūt in aliquib⁹ corpalibus bonis. maloꝝ aūt aīe nature ordine nō seruato se per affectum rebus corpalib⁹ subdiderūt diuina ꝛ sp̄ualia cōtēnentes. Unde ɔñs est vt puniantur non solū ex priuatiōe sp̄ualiū bonoꝝ sed etiā per hoc q̄ rebus corpalib⁹ subdātur. Et ideo si q̄ in scripturis sacris inueniātur que sanctis aīabus corpaliā bonoꝝ retributionē p̄mittāt mistice sūt exponēda: scd̄m q̄ in p̄dictis scripturis sp̄ualia sb corporaliū similitudine designari solent. Que vō aīabus dānatoꝝ p̄nūtiant penas corpeas xpote q̄ ab igne inferni cruciabūtur sunt ſm l'ram intelligenda.

¶ Utrum anima possit pati ab igne corporeo. CA.CLXXX.

n E aūt alicui absurdum videat̃ aīam a corpore separatā ab igne corporeo pati: cōsiderādū est nō esse cōtra naturā sp̄ualis substantie alligari corpori. Hoc eni ꝛ per naturā fit sicut patet in vnione aīe ad corp⁹: ꝛ p magicas artes per quas aliquis sp̄us imaginib⁹ aut anulis: aut aliquib⁹ huiusmōi alligat̃. Hoc igit̃ ex dīna vẗute fieri pōt: vt alique sp̄uales substātie q̄uis sꝫ suā nām̄ sint sup oīa corporalia eleuate aliquibus corporib⁹ alligētur vt puta igni infernali nō ita q̄ ip̄m viuificent: sed q̄ eo quodāmō astringant̃. Et hoc ip̄m cōsiderandū a sp̄uali substātia q̄. s. creature i fine quodāmō subdit̃ ei ē afflictiuū. Ip̄ tū igit̃ huiusmōi ɔsideratio est sp̄ualis substātie afflictiua verificat̃ qd̄ dicit̃ q̄ aīa eo ipso q̄ se aspicit cremari: cremat̃ ꝛ iterū q̄ ille ignis sp̄ualis sit. Nam imediatū affligēs est ignis app̄hēsus vt alligās. In q̄ntū vero ignis cui alligat̃ corporeus ē sic verificat̃ qd̄ dicit̃ a gregorio q̄ aīa nō solū videndo sed etiā experiēdo ignēꝫ patit̃. Et q: ignis ille non ex sua natura: sed ex virtute dīna habet q̄ sp̄ualem substātiā alligare possit. Cōueniēter dicitur a quibusdā q̄ ignis ille agit in aīaꝫ vt instrumentū diuine iusticie vindicātis nō quideꝫ ita q̄ agat in sp̄ualem substātiā sicut agit in corpa: calefaciendo: disiccādo: dissoluēdo: sed alligādo vt dictum est. Et q: primū afflictiuū ꝛ sp̄ualis substantie est app̄hensio ignis alligātis in penā mātfeste perpendi pōt q̄ afflictio nō cessat etiā si ad horaꝫ dispēsatiue cōtingat sp̄ualem substantiā igne non ligari: sicut aliqs q̄ esset ad perpetua vincula dānatus ex hoc cōtinuā afflictionē nō min⁹ sentiret etiā si ad horam a vinculis solueret̃.

¶ Qd post hanc vitā sunt quedā purgatorie pene nō eterne: ad implēdas penitētias de mortalib⁹ non impletas in vita. CA.CLXXXI

l Icet aūt alique aīe statim cum a corporibus absoluūtur btitudinē eternā cōsequātur vt dictū est. alique tamē ab hac consecutione retardantur ad tēpus. ¶ Contingit eniꝫ quādoqꝫ aliquos pro peccatis cōmissis de quib⁹ tamē finaliter penitent: penitentiā nō impleuisse in hac vita. Et q: ordo diuine iusticie habet vt p culpis pene reddātur: oportet dicere q̄ post hāc vitā anime penā exsoluāt: quā in hoc mūdo nō exsoluerunt. Nō aūt ita q̄ ad vltimā miseriā dānatorum deueniāt: cum per pn̄iam ad statū charitatis sint reducte per quaꝫ deo sicut vltimo fini adheserunt: per qd̄ vitam eternā meruerūt. Uñ relinquit̃ post hanc vitam esse quasdā purgatorias penas quibus pn̄ie implent̃ non implete.

¶ Qd sunt alique pene purgatorie etiam venialium. CA.CLXXXII.

s Imiliter etiā cōtingit aliquos ex hac vita decedē sine peccato mortali: sed tamē cū peccato veniali per qd̄ ab vltimo fine nō auertūtur: licet circa ea que sunt ad finē indebite inherēdo peccauerint. Que quidē peccata i qbusdam viris perfectis ex feruore charitatis purgātur. In alijs aūt oportet per aliquā penā huiusmodi peccata purgari: q: ad vitā eternā cōsequēdaꝫ nō pducitur nisi qui ab omni peccato ꝛ defectu fuerit imunis. Oportet igit̃ ponere purgatorias penas post hanc vitā. ¶ Habēt aūt iste pene q̄ sint purgatorie ex cōditione eoꝝ qui eas patiūt̃: in qbus est charitas p quā volūtatē suā diuine volun

tati cõformat: et cui charitatis virtute pene quas patiũtur eis ad purgationẽ psunt. Unde in hijs q sine charitate sunt sicut in dãnatis pene nõ purgãt sed semper imperfectio peccati remanet. Et ideo pena semper durat.

¶ Utrum eternam penã pati: repugnet iusticie dine cũ culpa fuerit tpalis. CA.CLXXXIII

Non aũt est cõtra rõnem diuine iusticie vt aliquis penã ppetuã patiat: qz nec fm leges humanas hoc exigitur vt pena cõmẽsuret culpe z tpe. Nam pro peccato adulterij vel homicidij: qđ in tpe breui cõmittit lex hũana infert qñqz perpetuũ exiliũ aut etiã mortẽ per q aliquis in ppetuũ a societate ciuitatis excludit. Et q exiliũ non in perpetuũ duret: hoc per accñs cõtingit: qz vita hoĩs nõ est ppetua. Sed intentio iudicis ad hoc esse videt vt eũ sicut põt ppetuo puniat. Unde etiã nõ est iniustũ si p momentaneo peccato z tpali deus eternam penã infert. Similit etiã cõsiderandũ est q pctõ: pena etna isert quẽ de peccato non penitet z sic in ipso vsqz ad mortẽ perdurat. Et qz in suo eterno peccat: rõnabiliter a deo in eternũ punit. Habet etiã z qđlibet pctñ cõtra deũ cõmissum quãdã infinitatẽ ex pte dei cõtra quẽ cõmittit. Manifestũ ẽ eni q quãto maior persona est cõtra quã peccat tãto pctñ est grauius. Sicut qui dat alapã militi grauius reputatur qz si daret rustico: z adhuc multo grauius si principi vel regi. Et sic cum deus sit infinite magnus offensa cõtra ipm cõmissa est quodãmõ infinita. Unde z aliqualiter pena infinita ei debet. Non aũt põt esse pena infinita intẽsiue: qz nihil creatũ sic infinitũ esse põt. Unde relinquit q peccato mortali debet pena infinita duratiõe. Itẽ ei qui corrigi põt pena tpalis infert ad eius correctionẽ vel purgationẽ. ¶ Si igit aliqs a pctõ corrigi nõ põt sed volũtas ei' obstinate firmata est in pctõ sicut supra de dãnatis dictũ est: eius pena terminari nõ debet.

¶ Q predicta cõueniũt etiã alijs spiritualib' substãtijs sicut aiab'. CA.CLXXXIIII

Quia vero hõ in natura intellectuali cũ angelis cõuenit in qbus etiam potest eẽ peccatũ sicut z in hoib' vt supra dictũ est quecũqz dicta sũt de pena vel glia aiarum intelligẽda etiã sũt de glia bonoꝝ z pẽa maloꝝ angeloꝝ. hoc tamẽ solũ inter hoĩes z angelos differt q cõfirmationẽ volũtatis in bono: z obstinationẽ in malo aie quidẽ hũane habẽt cũ a corpe sepant sicut sup dictũ est. angeli vero qñ pmo cũ volũtate deliberata sibi finẽ pstituerũt vel deũ vel aliqđ creatũ z extũc beati vel miseri facti sũt. In aiab' eni hũanis mutabilitas esse põt nõ solũ ex libertate volũtatis sed etiã ex mutabilitate corpis. In angelis vero ex sola libertate arbitrij. Et ideo angeli ex prima electiõe imutabilitatẽ cõsequũt. aie vero nõ nisi cũ fuerint a corpibus exute. Ad ostẽdẽdũ igit remunerationẽ bonoꝝ in symbolo fidei dicit Uitã eternã. Que quidẽ nõ est intelligẽda eterna solũ pp durationẽ: sed magis pp eternitatis fruitionẽ. Sed qz circa hoc etiã alia multa credẽda occurrũt: que dicta sũt de penis dãnatoꝝ z de finali statu mũdi vt oia h cõphenderet in symbolo patrũ positũ est. Uitã futuri seculi. Futuꝝ.n. sclm omnia huiusmodi cõprehẽdit.

¶ Secũdus tractatus de fide ad hũanitatẽ xpi. CA.I.

Quia vero sicut in pncipio dictũ est xpiana fides circa duo pcipue versat. s. circa diuinitatẽ trinitatis: z circa hũanitatem xpi pmissis hijs q ad diuinitatẽ ptinẽt z effectus ei' psiderãdũ restat de his q ptinẽt ad hũanitatẽ xpi. Et qz vt dic apls. i. Thi. i. Xps iesus venit i hũc mũdũ peccatores saluos facere: pmittendũ videt quõ hũanũ gen' in pctñ incidit: vt sic euidẽti' agnoscat quõ per xpi hũanitatẽ hoĩes a peccatis liberantur.

¶ De pceptis datis primo hoĩ z eius pfectione in primo statu. CA.II.

Sicut supra dictũ est homo in sui cõditione taliter institut' fuit a deo: vt corpus oino esset aie subiectũ. Rursumqz iter ptes aie inferiores vires rõni absqz repugnantia subijcerent z ipa rõ hoĩs esset deo subiecta. Ex hoc autẽ q corpus erat aie subiectũ ptingebat q nulla passio in corpe posset accidere q dominio aie sup corpus repugnaret. Unde nec mors nec ifirmitas i homine locu habebat. Ex subiectiõe vero inferioꝝ viriũ ad rõnem erat in hoĩe oĩmoda mẽtis tranquillitas: qz rõ hũana nullis iordinatis passiõib' turbabat. Ex h vo q volũtas hoĩs erat deo subiecta: hõ referebat oĩa in deũ sicut in vltimũ finem in quo ei' iusticia z inocẽtia psistebat. Hoꝝ aũt triũ vltimũ erat cã alioꝝ. Nõ.n. h erat ex nã corporis si ei' pponẽtia cõsiderẽtur q ideo dissoluto siue q cũqz passio vite repugnãs locũ nõ hẽret cũ cẽt ex pntijs elemẽtis ppositũ. Silr etiã nõ erat ex nã aie q vires etiã sensibiles absqz repugnãtia rõni subijcerẽtur cũ vires sensibiles nãliter moueãt i ea q sũt delectabilia fm sensũ q multotiens recte rõni repugnãt. Erat igit h ex vtute supiori. s. dei q sicut aiam rõnabilẽ corpi pinxit oẽm pportionẽ corpis z corporeaꝝ vtutũ cuiusmõi sũt vires sensibiles trãscẽdẽtẽ: ita dedit aie rõnali vtutẽ vt sup pditionẽ corpis ipm ptinere possz z vires sensibiles fm q rõnali aie ppetebat. Ut igit rõ inferiora sub se firmiter ptineret oportebat q ipa firmit sb deo ptineret a quo vtutẽ pdictã hẽbat sup pditionẽ nãe. Fuit g hõ sic institut' vt nisi rõ ei' subduce

rel deo neqꝫ corp⁹ ei subdi poterat ad nutū aīe neqꝫ vires sensibiles ad rectitudinē rōnis. vñ q̄daꝫ imortalis vita ⁊ ipassibil' erat: q: s. nec mori nec pati poterat si non peccaret. Peccare vō poterat volūtate ei⁹ nūdū ɔfirmata p adeptionē vltimi finis. Et sub hoc euentu poterat mori ⁊ pati. Et i hoc differt ipassibilitas ⁊ imortalitas quā p̄im⁹ hō hūit ab ea q̄ in resurrectiōe sci hēbūt: q nunq̄ poterūt nec pati nec mori volūtate eoꝝ oīno ɔfirmata in deū: sicut sup dictū est. Differebat etiaꝫ quo ad aliud: q: post resurrectionē hoīes nec cibis nec venereis vtent. p̄im⁹ aūt hō sic ɔdit⁹ fuit vt necesse hēret vitā cibis sustentare ⁊ ei icūberet generationi operā dare vt gen⁹ hūanū multiplicaretur ex vno. Vñ duo p̄cepta accepit in sui ɔditione Ad p̄mū p̄tinet qđ ei dictū est. De oī ligno qđ est in paradiso comede. Ad scđm qđ ei dictū est: crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram.

¶ Q ille p̄fect⁹ status noiabat originalis iusticia ⁊ de loco in quo homo posit⁹ est. CA.III.

b Ic aūt hoīs taꝫ ordinat⁹ status originalis iusticia noiatur p quā ⁊ ipse suo supiori subdit⁹ erat ⁊ ei oīa inferiora subiiciebāt. fm q de eo dictū est vt p̄sit piscib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi. Et inter ptes etiā ei⁹ iferiores absqꝫ repugnātia supiori sbdebat. Qui qdē stat⁹ p̄mo hoī fuit cōcessus nō vt cuidā psone singulari sꝫ vt p̄mo hūane nāe p̄ncipio ita p ipm fil' cū nā hūana traduceret in posteros. Et q: vnicuiqꝫ debet loc⁹ sꝫ ɔueniētiā sue cōditiōis hō sic ordinate institut⁹ posit⁹ est in loco tpatissimo ⁊ delicioso: vt nō solū iteriorū molestiaꝝ: sꝫ etiā alioꝝ exterioꝝ oīs ei veratio tolleret.

¶ De ligno scie boni ⁊ mali ⁊ primo hominis precepto. CA.IIII.

q Uia vō p̄dict⁹ stat⁹ hoīs ex hoc depēdebat q hūana volūtas deo sbiceret: vt hō statim a p̄ncipio assuesceret ad dei volūtatē sequēdā: pposuit de⁹ hoī qdā p̄cepta. s. cib⁹ alijs lignis paradisi vesceret. phibēs sub mortis cōminatiōe ne de ligno scie bōi ⁊ mali vesceret. Cuius qdē ligni esus nō iō phibit⁹ ē: q: fm se mal⁹ eēt: sꝫ vt hō saltē i h modico aliqd obseruaret: ea sola rōe q: eēt a dō p̄ceptū. vñ p̄dicti ligni esus fact⁹ ē mal⁹: q: phibit⁹. Dicebat āt lignū illō scie bōi ⁊ mali nō q: hēret vtutē scie cātiuā: sꝫ pp euētū sequētē: q: s. hō p ei⁹ esum: expimēto didicit qd interfuit inter obediētie bonū ⁊ inobediētie malum.

¶ De seductione diaboli ad euā. CA.V.

d Iabol⁹ igit q iā peccauerat, vidēs hoīeꝫ taliter institutū vt ad ppetuā felicitatē p̄uenire posset a q̄ ipse deciderat ⁊ nihilomin⁹ posset peccare: conat⁹ est a rectitudine iusticie abducere aggrediēs hoiem ex pte debilioi tēptans sciam in q min⁹ vigebat sapie donū vl' lumē. Et vt in trāsgressionē p̄cepti facili⁹ inclinaret: exclusit mendaciter metū mortꝭ ⁊ ei illa pmisit que hō naturaliter appetit. s. vitationē ignorātie dicens. Aperientur oculi vestri. Et excellētiā dignitat' dicens. Eritis sicut dij. Et pfectionē scie cuꝫ dixit. Scientes bonū ⁊ malū. Hō eni ex pte intellect⁹ nāliter fugit ignorātiā ⁊ sciam appetit. Ex pte vero volūtatis que nāliter libera est appetit celsitudinē ⁊ pfectionē vt nulli vel quanto paucioib⁹ pōt subdat.

¶ Quid fuit inductiuū mulieris. CA.VI

m Ulier igit repromissaꝫ celsitudinē simul etiā pfectiōem scie cōcupiuit. Accessit etiam ad hoc pulchritudo ⁊ suauitas fructus alliciēs ad edēdū. Et sic metu mortis ɔtēpto p̄ceptū dei trāsgressa est de vetito ligno edēdo. Et sic ei⁹ petm̄ multiplex iuenit. P̄io quidēꝫ supbie q̄ iordinate excellētiā appetiit. Scđo curiositatis q sciam vltra limites sibi p̄fixos ɔcupiuit. Tertio gule q̄ suauitate cibi pmota ē ad edēdū. Quarto infidelitatis p falsaꝫ estimationē de deo. dū credidit vbis diaboli cōtra deū loquētis. Quito iobedientie p̄ceptum dei trāsgrediendo.

¶ Quō peruenit peccatuꝫ ad virū. CA.VII.

e X psuasiōe aūt mulieris petm̄ vsqꝫ ad viꝝ ɔuenit: q tn̄ vt apl's dicit nō est seduct⁹ vt mulier i h. s. q crederet vbis diaboli ɔtra deū loquētis. Nō. n. in ei⁹ mēte cadē poterat deū mēdaciter aliqd cōminatū esse neqꝫ inutiliter a re vtili phibuisse. Allect⁹ tn̄ fuit pmissiōe diaboli: excellētiā ⁊ sciam idebite appetēdo. Ex qbus cū volūtas ei⁹ a rectitudie iusticie discessisset vxori sue morē gerere volēs in trāsgressiōe diui p̄cepti eā sequut⁹ est: edēdo de fructu ligni vetiti.

¶ De effectū sequēte culpā q̄tuꝫ ad rebellionē iferioꝝ rationi. CA.VIII

q Uia igit dicti stat⁹ tā ordinata itegritas: tota cāabat ex sbiectione hūane volūtatis ad deū: ɔñs fuit vt subducta hūana volūtate a sbiectiōe diuina: deperiret illa pfecta subiectio iferiorū viriū ad rōnē ⁊ corpis ad aiam. vñ ɔsequutū ē: vt hō sentiret in iferiori appetitu sensibili ɔcupiscētie ⁊ ire ⁊ ceterarū passionū iordinatos mot⁹ nō fm ordinē rōnis sꝫ magis ei repugnātes ⁊ eā plerūqꝫ obnubilātes ⁊ q̄si pturbātes. Et hē repugnātia carnis ad spūꝫ de q̄ scriptura loquitur. Nā q: appetit⁹ sensitiu⁹ sicē ⁊ cetere sensitiue vires p instrumētū corporeū opat: rō aūt absqꝫ aliquo organo corpali cōueniēter qđ ad appetitū sensitiuū ptinet carni iputat qđ vō ad rōnē spūi sꝫ q spūales sbstātie dici solēt q̄ sūt a corpib⁹ sepate.

¶ Quō fuit pena illata q̄tum ad nc̄itatē moriēdi. CA.IX.

c Onsequutū ē etiā vt i corpe sentiret corruptiōis defectus ac p h hō icurreret nc̄itatē moriēdi quasi anima iam nō valente corpus in perpetuū cōtinere vitā ei prebēdo. Unde homo fact⁹ est passibilis ⁊ mortalis: nō solū. q. potens pati ⁊ mori vt antea: sed quasi necessitatē habens ad patiendū ⁊ moriendū.

¶ De alijs defectibus q̄ ꝯsequunť in intellectu ꝛ voluntate. CA.X.

c Onsequuti sunt in hoīe per cōsequens multi alij defectus. Abundantibus eni in appetitu inferiori inordinatis motibus passionum. Simul etiā ꝛ in ratione deficiente lumine sapientie quo diuinitus illustrabať: voluntas dum erat deo subiecta per ꝯsequēs affectū suum rebus sensibilibus subdidit in quibus aberrans a deo multipliciter peccauit: ꝛ vlterius in mundis spiritibus se subdidit: p̄ quos credidit in huiusmodi rebus agendis acquirendis sibi auxiliū prestari. Et sic in humano genere ydolatria: ꝛ diuersa peccatorū genera ꝑcesserunt: ꝛ quo magis in hijs homo corruptus fuit eo amplius a cognitione ꝛ desiderio bonorū spiritualium ꝛ diuinorum recessit.

¶ Quomodo isti defectus deriuati sunt ad posteros. CA.XI.

e T qꝛ predictū origīalis iusticie bonum sic humano generi in p̄mo parente diuinit⁹ attributū fuit: vt tn̄ per ip̄m deriuareť in posteros. remota aūt causa remouetur effect⁹ cōsequens fuit: vt p̄mo homine p̄dicto bono p̄ ꝓpriū peccatū p̄uato oēs posteri p̄uarenť: ꝛ sic de cetero s. post peccm̄ p̄mi parentis oēs absq̧ originali iusticia: ꝛ cū defectibus ꝯsequētibus sunt exorti. Nec hoc est ꝯtra ordinē iusticie quasi deo puniēte in filijs: quod prim⁹ parens deliquit: qꝛ ista pena nō est nisi subtractio eoꝝ que supernāliter primo homini diuinitus fuerant ꝯcessa: per ip̄m in alios deriuanda. Unde alijs nō debebanť: nisi quatenus p̄ primū parentē in eos erant trāsitura: sicut si rex det feudū militi transituꝝ per ip̄m ad heredes si miles cōtra regē peccat: vt feudū mereať amittere: nō pōt postmodū ad eius heredes deuenire. Unū iuste priuātur posteri p̄ culpam parētis.

¶ Utrū defectus originalis iusticie hēat rōnem culpe in posteris. CA.XII.

s Ed remanet questio magis vrgens vtrū defectus originalis iusticie in hijs qui ex p̄mo parente ꝓdierunt rōnem culpe possit habere. Hoc.n. ad rōnem culpe pertinere videtur: sicut sup̄ dcm̄ est: vt malū qd̄ culpabile dicit in ꝑtāte ei⁹ cui īputať in culpā. Nullus eni culpať d̄ eo qd̄ nō ē in eo facere: vl n̄ face. Non ē aūt in ꝑtāte eius q̄ nascit̄ vt cū originali iusticia nascatur vl sine ea. Unde vr̄ q̄ talis defectus rōnē culpe habere nō possit. Sed hec qō de facili soluiť: si distinguať inter ꝑsonam: ꝛ nām: sicut.n. in vna persona multa sunt membra: ita in vna humana nā multe sunt persone: vt participatione spēi multi hoīes intelligant: quasi vnus hō: vt Porphirius dicit. Est aūt hoc aduertēduz in pctō vnius hoīs: q̄ diuersis mēbris diuersa peccata exercentur: nec requiriť ad rōnem culpe q̄ singla peccata fiat voluntaria volūtate mēbroꝝ q̄bus exercentur: sꝫ volūtate eius qd̄ ē in hoīe p̄ncipale. s. intellectiue part. Non.n. pōt man⁹ nō percutere: aut pes nō ambulare voluntate iubēte. Per hūc igiť modū defectus original iusticie ē pctm̄ nāe inꝯ̄tum deriuať ex inordiata volūtate p̄mi p̄ncipij i nā humana. s. primi parētis. ꝛ sic est volūtarium habito respectu ad nām: volūtate. s. p̄mi p̄ncipij nāe: ꝛ sic transit in oēs qui ab ip̄o nām humanaꝫ accipiūt: quasi in quedā mēbra ip̄ius: ꝛ ꝓpter hoc dr̄ origiale pctm̄: qꝛ p̄ originē a p̄mo parēte in posteros deriuať. Unū cum alia pctā. s. actualia immediate respiciant ꝑsonaꝫ peccantē: hoc peccatū directe respicit nām. Nam p̄mus parēs suo peccato inficit nām: ꝛ nā infecta inficit ꝑsonas filioꝝ q̄ ip̄aꝫ a p̄mo parēte suscipiunt.

¶ Qr nō oīa peccata traducuntur in posteros. CA.XIII.

n Ectm̄ opꝫ q̄ oīa pctā alia: vl p̄mi parētis: vl etiā ceterorum traducanť in posteros qꝛ primū pctm̄ primi parētis sustulit donuꝫ totū: qd̄ supnāliter erat collatū in humana nā ꝑsone p̄mi parētis: ꝛ sic dr̄ corrupisse vl infecisse nām. Unde pctā ꝯsequētia n̄ inueniūt aliqd̄ hmōi quod possint sbtrahere a tota nā humana: sꝫ auferunt ab hoīe aut diminuūt aliqd̄ bonuꝫ ꝑticulare ꝑsonale: nec corrūpunt nām: nisi inꝗ̄tū ꝑtinet ad hanc vl illā ꝑsonā. Hō aūt nō generat sibi similē in ꝑsona: sꝫ in nā: ꝛ iō nō traduciť a parēte in posteros pctm̄ quod viciat ꝑsonam: sꝫ primū pctm̄ qd̄ viciauit nām.

¶ Qr meritū Ade nō ꝓfuit posteris ad reparationem CA.XIIII.

q Uāuis aūt pctm̄ p̄mi parētis totā humanaꝫ nām īfecerit: nō tn̄ potuit p̄ ei⁹ pniāꝫ: vl qd̄cūq̧ ei⁹ meritū tota nā repari. Manifestū est.n. q̄ pnia Ade vl quodcūq̧ aliud eius meritū fuit act⁹ singularis ꝑsone: actus alicui⁹ indiuidui nō pōt in totā nām spēi. Cause.n. q̄ possūt in totā spēm sunt cause equiuoce ꝛ nō vniuoce. Sol eni est cā gnātiōis in tota spē humana: sꝫ hō est cā gnātionis huius hoīs. Singlare ḡ meritū Ade: cuiuscūq̧ puri hoīs sufficiēs eē nō poterat ad totam nām reintegrādam. Qr aūt p̄ actū singularē p̄mi hoīs tota nā est viciata p̄ accidēs ē ꝯsequutū inꝗ̄tuꝫ eo p̄uato innocētie statu p̄ ip̄m in alios deriuari nō potuit. Et q̄uis p̄ pniāꝫ redierit ad grām nō tn̄ redire potuit ad p̄stinā innocētiā: cui diuinit⁹ p̄dictū originalis iusticie donū ꝯcessuꝫ erat. Silr est manifestū ē q̄ predict⁹ original' iusticie stat⁹ fuit qd̄dā spāle donū grē: grā aūt merit' nō acqriť: sed grat' a deo dať: sicut igiť primi hō a p̄ncipio originalē iusticiā n̄ ex merito hūit: sꝫ ex diuino dono ita etiā ꝛ multo min⁹ post pctm̄ eā mereri potuit penitendo: vl quodcūq̧ aliud opus agendo.

¶ De repatiōe humane nāe p̄ xp̄m. CA.XV.

o Portet aūt q̄ humana nā p̄dicto mō infecta: ex diuina ꝓuidētia repararet. Nō.n. poterat ad ꝑfectā beatitudinē ꝑuenire ni

si tali infectiõe remota: q: btitudo cum sit perfectũ bonum nullũ defectum patit᷑ ⁊ maxime defectum peccati: qḋ aliquo mõ virtuti opponit᷑ ꝗ̄ est via in ipsam vt dictũ est. Et sic cum hõ ꝑpter beatitudinẽ factus sit: q: ipsa est vltim⁹ eius finis. sequeret᷑ ꝙ opus dei in tam nobili creatura frustraretur: qḋ reputat inconueniẽs ps. cum dicit. Nunqd eni vane cõstituisti oẽs filios hoĩum? Sic igit᷑ oportebat humanã naturã reparari. ¶ Preterea bonitas dĩna exigit potẽtiã creature ad bonum Patet aũt ex supdictis ꝙ talis est hoĩs cõditio ꝙ̄diu in hac mortali vita viuit ꝙ sicut nec cõfirmatur in bono imobiliter ita nec imobiliter obstinatur in malo. Pertinet igitur hec ad conditionez hũane nature vt ab infectione peccati possit purgari. Non fuit igit᷑ cõueniẽs ꝙ dĩna bõitas hãc potentiã totaliter dimitteret vacuã qḋ fuisset si ei reparationis remediũ non ꝓcurasset.

¶ Q̄ per solũ deum ⁊ per incarnatũ debuit natura reparari. CA.XVI.

Ostensũ est aũt ꝙ neqꝫ p adã neqꝫ p aliquẽ aliũ hoĩez purũ poterat repari. tũ q: null⁹ singłaris hõ ꝑeminebat toti nãe. tũ q: null⁹ pur⁹ hõ põt esse gratie cã. Eadẽ ergo rõne nec p angelũ potuit repari: q: nec angel⁹ põt esse gratie cã nec etiã ꝑmiũ hoĩs ꝗ̄tum ad vltimã btitudinẽ perfectã ad quã oportebat hoĩem reuocari: q: i ea sunt pares. Relinquit᷑ igit᷑ ꝙ per solũ deũ tal' reparatio fieri poterat. ¶ Sed si de⁹ hoĩem sola sua voluntate ⁊ virtute repasset non seruaret᷑ diuine iustitie ordo sm quẽ exigit᷑ satisfactio ꝓ peccato. In deo aũt satisfactio nõ cadit sicut nec meritũ Hoc eni est sub alio existẽtis. Sic igit᷑ neqꝫ deo cõpetebat satisfacere ꝓ pctõ totius nãe hũane: nec purus hõ poterat vt ostẽsum est. Cõueniẽs igitur fuit deum hoĩem fieri vt sic vnus ⁊ idem esset: q ⁊ reparare ⁊ satisfacere posset. Et hanc cãm dĩne incarnatiõis assignat aplš. i. Thi. i. Xp̄s iesus venit in hũc mũdũ peccatores saluos facere.

¶ De aliis cãis incarnatiõis filii dei. CA.XVII

Sunt tñ ⁊ alie rõnes incarnatiõis diuine. Quia eni hõ a spũalib⁹ recesserat ⁊ totũ se rebus corpalib⁹ dederat: ex quib⁹ in deuz per seipm̃ redire nõ poterat dĩna sapia que hoĩez fecerat per nãm corporeã assũptam hoĩem incorporalib⁹ iacentẽ visitauit vt per sui corporis misteria eũ ad spũalia reuocaret. ¶ Fuit etiã necessariũ humano generi: vt deus homo fieret ad dẽmõstrandã nature humane dignitatez vt sic hõ neqꝫ demõibus subderet᷑ neqꝫ corpalib⁹ reb⁹. Simul etiã per hoc ꝙ deus homo fieri voluit manifeste ostẽdit imensitatez sui amoris ad hoĩes vt ex hoc iam hoĩes deo subderẽtur nõ ꝑpter metũ mortis quã primus homo cõtẽpsit sed per charitatis affectum. ¶ Datur etiã per hoc hoĩ quoddã exẽpluz filii beate vnionis qua intellect⁹ creat⁹ increato spũi intelligẽdo vnit᷑. Non eni restat incredibile quin intellect⁹ creature deo vniri possit et⁹ essentiam videndo: ex quo deus hoĩ vnitus est naturã eius assumẽdo. Perficit᷑ etiã per hoc quodãmodo totius operis diuini vniuersitas dũ hõ qui est vltimo creatus: circulo quodã in suũ reddit ꝑncipium: ipi rerũ principio per opus incarnationis vnitus.

¶ De errore Fotini circa incarnationẽ filii dei. CA.XVIII.

Hec aũt diuine incarnatiõis misteriũ Fotinus quãtũ i se est euacuauit. nã Ebionem ⁊ cherintũ ⁊ paulum Samositanũ sequẽs dñz iesum xp̄m fuisse purũ hoĩem asseruit nec aũ Mariã virginez extitisse. Sed ꝙ per beate vite meritũ ⁊ patientiã mortis gl̃iam diuinitatis ꝓmeruit vt sic deus diceret᷑ nõ per nãm: sed per adoptionis grãz. Sic igit᷑ nõ esset facta vnio dei ⁊ hominis: sed hõ esset per grãm deificatus qḋ nõ singulare est xp̄o: sꝫ cõe oĩbus sanctis ꝗ̄uis i hac grã aliqui excellentiores aliis habeat᷑. ¶ Hic aũt error auctoritatib⁹ diuine scripture cõtradicit. Dicit᷑ eni Jo. i. In principio erat verbũ: ⁊ postea subdit verbũ caro factum est. Uerbũ ergo ꝙ erat in ꝑncipio apud deũ carnẽ assumpsit. nõ aũt homo qui ante nõ fuerat per grãm adoptionis deificatus. ¶ Itẽ dñs dicit Jo. 6. Descẽdi de celo nõ vt faciã volũtatẽ meã: sed volũtatem eius qui misit me. ¶ Scḋz aũt Fotini errorẽ nõ cõueniret xp̄o descendisse sed solũ ascendisse cũ tamẽ apostolus dicat Eph. 4. ꝙ aũt ascẽdit qd est nisi q: ⁊ descendit ꝑmũ in inferiores partes terre. Ex quo manifeste datur intelligi ꝙ in xp̄o nõ haberet locũ ascẽsio nisi descensio ꝓcessisset.

¶ Error Nestorii circa incarnatiõem ⁊ eius improbatio. CA.XIX.

Hic igit᷑ volens declinare Nestori⁹ ptim quidez a Fotini errore discessit: q: posuit xp̄m filiũ dei nõ solũ per adoptionis grãz sed per naturã dĩnã in qua patri extitit coeternus partim vero cum Fotino ꝯcordat dicẽs filiũ dei nõ sic esse vnitũ hoĩ vt vna ꝑsona fieret dei ⁊ hominis: sed per solã inhabitationẽ in ipo. Et sic hõ ille sicut sm Fotinũ per solã grãm deus dicit᷑ sic ⁊ sm Nestorium dei filius dicit᷑ non q: ipe vere sit deus: sed ꝑpter filii dei inhabitatiõem in ipso ꝗ̄ ẽ per grãm. Hic aũt error auctoritati sacre scripture repugnat. Hãc eni vniõnẽ dei ⁊ hoĩs aplš exinanitionẽ noiat dicẽs. Phil. 2. de filio dei. Qui cũ in forma dei esset nõ rapinã arbitrat⁹ esse se eq̃lem deo: sed semetipm̃ exinanuit formã serui accipiẽs. Nõ est aũt exinanitio dei ꝙ creaturã rõnalẽ ihabitat per grãm. Alioquin ⁊ pater ⁊ spirit⁹ sanct⁹ exinanirẽtur: q: ⁊ ipi creaturã rõnalẽ p gratiam inhabitãt dicẽte dño de se ⁊ de patre. Jo. 14

Ad eũ veniem⁹ ⁊ mansionẽ apud eum faciemus
Et ap̄ls de spiritusancto. i. Corin. 3. Sp̄us dei ha
bitat in vobis. ¶ Item nõ cõueniret hoi illi vo-
ces diuinitatis emittere si psonaliter deus non eēt.
Presũptuosissime ergo dixisset. Ego ⁊ pater vnũ
sum⁹ ⁊ anteq̄ȝ abraam fieret ego suȝ. Ego eni psō-
nam loquẽtis demõstrat: homo aũt erat qui loq̄-
batur. Est igit̃ psona eadẽ dei ⁊ hois. ¶ Ad hos
ergo errores excludẽdos: in symbolo tam aplor̃
q̄ȝ patrum facta: mentiõe de psona filij subdit̃.
Qui conceptus est de spi. sancto natus passus: mor-
tu⁹ ⁊ resurrexit. ¶ Non. n. ea que sũt hois de fi-
lio dei p̄dicarentur nisi eadem esset persona filij
dei ⁊ hois: q̄z que vni psone cõueniunt non ex hoc
ipso de altera p̄dicãtur. Sicut q̄ cõueniunt paulo
nõ ex hoc ipso p̄dicãt̃ de petro. ¶ De errore arrij
circa incarnationẽ ⁊ improbatio eius. CA. XX.

v T ergo vnitatẽ dei ⁊ hois cõfiterẽtur qdã
heretici in ptem cõtrariã diuerterũt dicẽ
tes dei ⁊ hois esse vnã nõ solũ personã sed
etiã naturã. Cuius quidẽ erroris p̄ncipiũ fuit ab
arrio: qui vt ea que in scripturis dicũtur de xp̄o q
bus ostendit̃ minor patre nõ nisi ad ip̄m dei filium
possent referri s̃m assumentẽ nãm: posuit in xp̄o
nõ aliã aiam esse q̄ȝ dei verbũ qd̄ dixit corpi xp̄i
fuisse p aia. Et sic cũ dicit pater maior me est vl
eum orasse legitur aut tristatus ad ipam nãm fi-
lij dei sit referendũ. Hoc aũt posito sequit̃ q̄ vnio
filij dei ad hoiem facta: sit nõ solũ in persona sed
etiã in natura. Manifestũ est eni q̄ ex aia ⁊ corpe
cõstituit̃ vnitas hũane nãe. ¶ Et hui⁹ quidẽ posi
tiõis falsitas q̄tũ ad id q̄ filiũ minorẽ p̄re asserit
supra est declarata cũ ostendim⁹ filiũ esse p̄ri equalẽ
Quãtũ vero ad id qd̄ dicit verbũ dei in xp̄o fuisse
p aia. Hui⁹ erroris ex p̄missis falsitas ondi pōt.
Ostensum est eni sup aiam corpi vniri vt formã. deũ
aũt impossibile est formã corpis esse sicut sup ostẽ
sum est. Et ne forte arri⁹ hoc diceret de sũmo dō
patre intelligẽdũ idem ⁊ de angelis ondi pōt q̄ se
cũdũ nãm corpori nõ p̄nt vniri per modũ forme
cum sint s̃m nãm suaȝ a corporib⁹ separati. Multo
igit̃ minus filius dei per queȝ facti sunt angeli vt
etiã arrius cõfitet̃ corporis forma esse non potest
¶ Preterea fili⁹ dei etiã si sit creatura vt arrius
mentit̃ tñ s̃m ip̄m in btitudine p̄cedit oēs spirit⁹
creatos. Est aũt in tanta angelor̃ btitudo q̄ tristi
ciã habere nõ p̄nt. Nõ eni esset vera ⁊ plena feli-
citas si aliqd eor̃ votis deficeret. Est eni de rõe
btitudinis vt sit finale ⁊ pfectuȝ bonũ totaliter ap
petitũ quietans. Multo igit̃ min⁹ dei filius trista
ri pōt: aut timere s̃m suã nãm. Legit̃ aũt tristatus
cum dicit̃. Cepit iesus pauere ⁊ tedere ⁊ mestus
esse. Et ipse etiã suã tristiciã p̄fitet̃ dicẽs. Tristis
est aia mea vsq̄ ad mortẽ. Manifestũ est aũt tri
stitiã non esse corporis. sed alicui⁹ app̄hensiue sub
stantie. Oportet igit̃ p̄pter verbũ ⁊ corpus i xp̄o
aliã fuisse substantiã que tristiciã pati posset ⁊ hãc
dicim⁹ aiaȝ. ¶ Rursus si xp̄s p̄pterea assumpsit
que nostra sunt vt nos a peccatis mũdaret. ma-
gis aũt necessariũ erat nobis mũdari s̃m aiam a
qua origo peccati p̄cesserat ⁊ que est subiectũ pec
cati: nõ igit̃ corp⁹ assumpsit sine aia: sȝ q̄z p̄ncipali
us aiam ⁊ corpus cuȝ aia. ¶ De errore apolina-
ris circa incarnationẽ ⁊ iprobatio ei⁹. CA. XXI.

e X quo etiã excludit̃ error Apolinaris: q p̄
mo quidẽ arriũ sequut⁹ in xp̄o aliã aiaȝ eē
posuit q̄ȝ dei verbũ. Sed q̄z nõ sequebat̃
arriũ in hoc q̄ filiũ dei diceret creaturã. multa āt
dicũt̃ de xp̄o que nec corpi attribui p̄nt nec crea-
tori cõuenire vt tristicia timor ⁊ huiusmõi. coa-
ctus tandẽ fuit ponere quidẽ aliquã aiam in xp̄o
que corp⁹ sensificaret ⁊ que harũ passionũ possȝ eē
subiectũ: que tñ rõne ⁊ intellectu carebat. ip̄m aū
tẽ v̄bũ ho xp̄o p intellectu ⁊ rõne fuisse. Hoc aũt
multipliciter falsum esse ondit̃. Primo quidem
q̄z hoc est cõtra nature rõneȝ vt aia nõ rõnalis sit
forma hois cũ tñ formã corpis habeat. Nihil aũt
mõstruosum ⁊ innaturale in xp̄i incarnatiõe fuisse
putandũ est. ¶ Scđo q̄z fuisset ɔtra incarnatiõis
finẽ qui est reparatio hũane nãe: que qdẽ p̄ncipali⁹
incipit reparari q̄tũ ad intellectiuã ptẽ q̄ particeps
peccati ee pōt. Unde p̄cipue cõueniẽs fuit: vt intel-
lectiuã hois ptẽ assumeret. Dicit̃ etiã xp̄s admi-
ratus fuisse. admirari aũt nõ est nisi aie rõnalis.
deo v̄o oino ɔuenire n̄ pōt. Sicut igit̃ tristicia co
git in xp̄o ponere aiam sensitiuã sic admiratio co
git ponere in xp̄o partem aie intellectiuã.

¶ De errore Euticetis ponẽtis vnionẽ in natu-
ra. CA. XXII

h Os aũt q̄tũ ad aliqd Eutices secut⁹ ē. po-
suit eni vnã nãm fuisse dei ⁊ hois post in-
carnationẽ: nõ tñ posuit q̄ xp̄o deesset vel
aia vel intellect⁹ vel aliqd eor̃ que ad integrita-
tẽ spectant nature. Sed ⁊ hui⁹ opinionis falsitas
manifeste appet. Diuina eni nã in se pfecta ⁊ icõ
mutabilis est. Natura. n. que in se pfecta est cũ al
tera nõ pōt in vnã nãm ɔuenire nisi vel ipsa ɔuer
tatur in alterã sicut cib⁹ in cibatũ: vel alterũ ɔuer
tatur in ipȝ sicut in ignẽ ligna: vel vtrũq̄ trãsmu
tetur in tertiũ sicut elemẽta in corp⁹ mixtuȝ. Hec
aũt oia remouet diuina imutabilitas. Nõ enim
imutabile est: neq̄ qd̄ in alterũ cõuerti. neq̄ i qd̄
alterũ conuerti pōt. Cum ergo nã diuina in se sit pfe-
cta nullo mõ pōt esse q̄ simul cũ aliq̃ nã in vnam
nãm cõueniat. ¶ Rursuȝ si qs rerũ ordinẽ ɔside
ret additio amplioris perfectiois variat nãe spẽm
Alteri⁹. n. spẽi est qd̄ est ⁊ viuit tñ vt plãta q̄ȝ qd̄
est tantũ. Qd̄ aũt est ⁊ viuit ⁊ sentit vt aial est alte
ri⁹ spẽi q̄ȝ qd̄ est ⁊ viuit tñ vt planta. Itẽ qd̄ est vi
uit: sentit ⁊ intelligit vt hō est alteri⁹ spẽi: q̄ȝ qd̄ ē

viuit ꝛ sentit tm̄ vt aīal brutū. Si igit̄ illa vna nā q̄ ponit̄ esse xp̄i supra hec oīa habuit q̄ diuinā ē ōns est q̄ illa nā alteri⁹ fuerit spēi a nā hūana: sicut nā hūana a nā bruti aīalis. Neq̄ xp̄s igit̄ fuit hō eiusdē spēi. Qd̄ falsum esse ōndit̄ ex hoc q̄ ab hoibus fm̄ carnē ꝓgenit⁹ fuit sicut math. ōndit in pnci. suo euāgelij sui dicēs. Liber gnātionis iesu xp̄i filij Dauid filij abraā.

Cōtra errorē manichei dicētis xp̄m nō hūisse verū corp⁹ sed fantasticū. CA.XXIII.

Sicut aūt fotin⁹ euacuauit incarnatiōis misteriū diuinā nām a xp̄o auferēdo sic manicheꝰ auferēdo hūanā. Quia.n.ponebat totā creaturā corporeā a diabolo fuisse creatā: nec erat cōueniēs vt bonꝰ dei filiꝰ assumeret diaboli creaturā ideo posuit xp̄m nō hūisse verā carnē: sꝫ fantasticā tm̄ ꝛ oīa q̄ in euāgelio de xp̄o narrant̄ ad hūanā nām ptinētia in fantasia ꝛ nō in vitate fcā fuisse asserebat. Hec aūt positio manifeste sacre scripture ꝯdicit q̄ xp̄m asserit de vgine natū circūcisum esuriisse: comedisse: ꝛ alia ptulisse q̄ ptinent ad hūane carnis nām. Falsa igit̄ eēt euāgelioꝝ scriptura hec narrās de xp̄o. Rursus ipse xp̄us de se dicit. In hoc natꝰ sum ꝛ ad hoc veni in mūdū vt testimoniū phibeā vitati. Nō fuisset aūt vitat̄ testis sed magis falsitatis si in se demōstrasset qd̄ nō erat p̄sertim cū p̄dixerit se passurū q̄ sine va carne pati nō potuisset. s. q̄ traderet̄ i manꝰ hoiū q̄ cōspueret̄ flagellaret̄: crucifigeret̄. Dicere ḡ xp̄m verā carnē nō hūisse nec huiusmōi in vitate: sed solū in fantasia eā fuisse pp̄essum est xp̄o iponere falsitatē.

Adhuc verā opinionē a cordibꝰ hoium remouere est hoīs fallacis. xp̄s aūt hāc opinionē a cordibꝰ discipuloꝝ remouit. Cū.n.post resurrectionē discipulꝰ appuit q̄ eū spūm vel fantasma eē existimābāt ad huiusmōi suspitionē de cordibꝰ eoꝝ tollēdā dixit. Palpate ꝛ videte q: spūs carnē ꝛ ossa nō habet sicut me videt̄ hr̄e. Et in alio loco cū supra mare ābularet existimātibꝰ eū discipulꝰ eē fantasma: ꝛ ob hoc eis in timore ꝯstitut̄ dn̄s dixit Ego sū nolite timere. Si igit̄ hec opinio vera est necesse est dicere xp̄m fuisse fallacē. Xp̄s aūt veritas est vt ipse de se dicit. Hec igit̄ opinio ē falsa

Q xp̄s verū corpꝰ habuit non de celo contra valentinum. CA.XXIIII.

Ualentinꝰ aūt ꝛ si veꝝ corpꝰ xp̄m hūisse cōfiteret̄. dicebat tn̄ eū carnē nō assumpsisse de virgine: sꝫ attulisse corpꝰ de celo formatū: qd̄ trāsiuit p vgīnē nihil ex ea accipiens: sicut aqua trāsit p canale. Hoc etiā vitati scripture ꝯdicit. Dicit.n.apls Ro.i. qui factꝰ est ei ex semine Dauid fm̄ carnē. Et ad Gal.4. dicit. Misit deꝰ filiū suū vnigenitū factū ex muliere. Math. aūt dicit ꝛ Jacob genuit ioseph virū marie de q̄ natꝰ est iesus q vocat̄ xp̄s. Et postmodū eā eiꝰ m̄rem noīat subdens. Cum esset desponsata mater eiꝰ maria ioseph. Hec aūt vera nō eēnt si xp̄us de vgine carnē nō assumpsisset. Falsum est igit̄ q̄ corpꝰ celeste attulerit. Sed qd̄ apls .i. ad Cor.xv. dicit. scd̄us hō de celo celestis intelligēdū est q̄ de celo descēdit fm̄ diuinitatē: nō aūt scd̄m substātiā corpis.

Adhuc nulla rō esset q̄re corpꝰ de celo afferēs dei filiꝰ vterū virginis introisset si ex ea nihil assumeret. Sed magis videret̄ esse fictio quedā dū ex vtero matris egrediēs demōstraret se ab ea accepisse carnem quam nō acceperat. Cū igit̄ oīs falsitas a xp̄o sit aliena: simpliciter cōfitendū est: q̄ xp̄us sic pcessit ex vtero virginis q̄ ex ea carnē accepit.

Que sit fidia fidei circa incarnationē. CA.XXV.

Ex p̄missis igit̄ colligere possumꝰ q̄ in xp̄o fm̄ veritatē catholice fidei fuit veꝝ corpus nr̄e nāe vera aīa rōnalis: ꝛ simul cū hoc pfecta deitas. He aūt tres substātie in vnā psonā cōuenerūt: nō aūt in vnā nām. Ad cuiꝰ etiā vitatis expositionē aliq per quasdā vias erroneas pcesserūt. Cōsiderātes eni qdā q̄ oē qd̄ aduenit alicui post esse cōpletum: accītaliter ei adiūgitur vt hoi vestis posuerūt q̄ hūanitas accītali vnione fuerit in psona filij diuinitati cōiuncta ita. s. q̄ natura assūpta se haberet ad psonā filij dei sicut vestis ad hoiē. Ad cuiꝰ cōfirmationē inducebāt qd̄ apls dicit ad Phil. de xp̄o. q̄ habitu inuētus ē vt hō. Rursus cōsiderabāt q̄ ex vnione aīe ꝛ corporis efficit̄ indiuiduū qd̄dā rōnalis nature qd̄ noiatur psona. Si igit̄ anima in xp̄o fuisset corpi vnita: videre nō poterāt quin sequeret̄ q̄ ex tali vnione cōstitueret̄ psona. Seq̄ret̄ ergo in xp̄o duas esse psonas. s. psonā assumētē ꝛ psonā assumptā In hoie eni induto nō sūt due psone: q: indumētū rōnem psone nō habet. Si aūt vestis eēt psona sequeret̄ in hoie vestito duas esse psonas. Ad hoc igit̄ excludēdū posuerūt quidā aīam xp̄i vnitā nūquā fuisse corpi sed q̄ psona filij dei aīam ꝛ corpꝰ sepatim assūpsit. Sed hec opinio dū vnū incōueniēs vitare nititur incidit in maius. Sequit̄ eni ex necessitate q̄ xp̄s nō fuerit verꝰ homo. Ueritas eni hūane nature requirit aīe ꝛ corpis vnionē. nā hō est qui ex vtroq̄ cōponit̄. Sequeret̄ etiā q̄ caro xp̄i nō fuerit va caro nec aliqd̄ mēbꝛ eiꝰ hūit vitatē. Remota.n.aīa nō ē oculꝰ: aut manꝰ aut caro ꝛ os nisi equiuoce sicꝰ pictꝰ aut lapideus. Seq̄ret̄ ēt q̄ xp̄s ve mortuꝰ nō fuerit. Mors.n.ē puatio vite. Manifestū ē.n. q̄ diuinitas vita p mortē puari nō potuit. Corpꝰ aūt viuū eē nō potuit si ei aīa cōiūcta nō fuit. Seq̄ret̄ ēt vlteriꝰ q̄ xp̄i corpꝰ sentire nō potuit. Nō.n.sentit nisi corpꝰ p aīā sibi cōiūctam

Adhuc aūt hec opinio i errorē nestorij relabit̄. quem tn̄ declinare intendit. In hoc.n.errauit nestorius q̄ posuit verbū dei homini xp̄o fuisse vni

tum sm inhabitationē gratie:ita q verbū dei fu erit in illo hoīe sicut in teplo suo. Nihil aūt refert dicere q̄tum ad ꝓposita ptinet q verbū est i homine sicut in teplo ⁊ q natura hūana verbo adueniat vt vestimēto vestito:nisi q in tātū hec opinio est deterior:q: xp̄m verū hoiem cōfiteri nō potest Est igiť hec opinio ñ imerito ꝯdēnata. ¶ Adhuc aūt hō vestitus non pōt esse p̄sona vestis aut indumēti:nec aliquo mō dici pōt q sit in specie indumēti. Si igiť filius dei humanā nām vt vestimētū assumpsit:nullo mō dici poterit p̄sona hūane nature:nec etiā dici poterit q filius dei sit eiusdē spēi cum alijs hoibus de quo tamē apls dicit: q est in silitudine hoium factus. Unde patet hanc opinionē esse totaliter euitandam.

¶ Q2 in ipso nō sunt duo supposita. CA.XXVI

Alij vero p̄dicta incōuenientia vitare volē
a tes posuerūt quidē in xp̄o aīam corpi fuisse vnitā: ⁊ ex tali vnione quēdam hoiem ꝯstitutū fuisse quē dicūt a filio dei in vnitatē p̄sōe assumptū:rōne cuiꝰ assumptiōis illū hoiem dicūt esse filiū dei:⁊ filiū dei dicūt esse illū hoiem. Et q: assumptionē p̄dictā ad vnitatē p̄sone dicūt eē terminatā. cōfitebātur quidē in xp̄o vnā p̄sonā dei ⁊ hoīs. Sed q: hic hō quē ex aīa ⁊ corpe ꝯstitutū dicunt est qddā suppositū vel ypostasim hūane nature ponūt in xp̄o duo supposita ⁊ duas ipostases: vnū nature hūane creatū ⁊ tpale aliud diuine nature increatū ⁊ eternū. ¶ Hec aūt positio licz ab errore nestorij verbotenꝰ recedere videaťtamen si qs eā interiꝰ p̄scrutetť in idē cum nestorio labiť. Manifestū est eni q p̄sona nihil aliud ē q̄z substātia indiuidua rōnalis nature. Hūana autē natura rōnalis est. Unde ⁊ ex hoc ipso q ponit i xp̄o aliqua ypostasis vel suppositū nature hūane tpale ⁊ creatū ponit etiam aliqua p̄sona in xp̄o tpalis creata Hoc eni ē qd noie suppositi vel ypostasis signatur scz indiuidua substantia. Ponentes ergo in xp̄o duo supposita vel duas ypostases si qd dicunt intelligant necesse habēt ponere duas personas.

¶ Item quecūqz supposito differūt ita se habent q ea que sunt ꝓpria vniꝰ alteri ꝯuenire nō possūt Si ergo non est idē suppositū filiꝰ dei ⁊ filiꝰ hominis:sequiť q ea que sunt filij hoīs nō possunt attribui filio dei nec ecōuerso. Non ergo poterit dici deus crucifixꝰ:aut natus ex virgine qd est nestoriane ipietatis. ¶ Si quis aūt ad hec dicere velit q ea que sunt hoīs illiꝰ filio dei attribuuntur ⁊ econuerso ꝓpter vnitatē p̄sone q̄uis sint diuersa supposita hoc oīno stare nō pōt. Manifestū est.n. q suppositū eternū filij dei nō est aliud q̄z ipsa eiꝰ persona. Quecūqz igiť dicūtur de filio dei rōe sue persone dicerētur de ipo rōne sui suppositi. Sed ea que sunt hoīs nō dicūtur de eo rōne suppositi: q: ponit filius dei a filio hoīs supposito differre.

Neqz igitur rōe persone de filio dei dici poterūt que sunt ꝓpria filij hoīs vt nasci de virgine mori ⁊ similia. ¶ Adhuc si d' supposito aliquo tpali:dei nomen p̄dicetť:hoc erit recens ⁊ nouū. Sed omne qd recenter ⁊ de nouo diciť deus nō est deꝰ nisi q: factū est deus qd aūt est factū deus nō est naturaliter deus sz per adoptionē solū. Sequiť ergo q ille homo non fuerit vere ⁊ naturaliter deꝰ: sz solum per adoptionē qd etiā ad errorem nestorij pertinet.

¶ Q2 in xp̄o est vnū tantum suppositū ⁊ est vna tantum persona. CA.XXVII.

Si igiť oportet dicere q in xp̄o nō soluz sit
b vna persona dei ⁊ hoīs. sed etiaz vnū suppositū ⁊ vna ipostasis. natura aūt nō vna sed due. ¶ Ad cuius euidētiā ꝯsiderare oportet q hec noīa persona:ipostasis:⁊ suppositū:integrū qddam designant. Non eni pōt dici q manꝰ aut caro aut quecūqz aliarū partiū sit persona vel ipostasis:aut suppositū. sed hoc totū qd est hic homo Ea vero noīa que sunt cōia indiuiduis substātiarum ⁊ accidentium vt indiuiduū ⁊ singulare pñt ⁊ toti ⁊ ptibus aptari. Nam partes cum accidibꝰ aliquid habēt cōe. s. q nō per se existūt sed alijs insūt licet sm modū diuersum. Pōt igiť dici q manꝰ sortis ⁊ platonis est qddam indiuiduū vel singulare qddam licet nō sit ipostasis: vel suppositum vel persona. Est etiā cōsiderādū vlterius qd aliquorum coniunctio per se ꝯsiderata. qñqz quidē facit aliqd integrum que in alia ꝓpter additionē alterius nō cōstituit aliqd integrū: sicut in lapide cōmixtio quattuor elemētorum facit aliqd integrum. vnī illud qd est ex elemētis cōstitutū in lapide pōt dici suppositū vel ipostasis qd ē h lapis. ñ aūt p̄sona q: ñ ē ipostasis nature rōnalis. Cōpositio autē elemētorum in aīali non cōstituit aliqd integrū. sz cōstituit partē. s. corpus: q: necesse est aliqd aliud aduenire ad cōpletionē aīalis. s. aīam. Unde cōpositio elemētorum in aīali nō cōstituit suppositū vel ipostasim. Sed hoc aīal totū est ipostasis vel suppositum. Nec tñ ꝓpter hoc minus est efficax in aīali elemētorum ꝯpositio q̄z in lapide: sed multo amplius: q: est ordinata ad rem nobiliorem. Sic igiť in alijs hoibus vnio aīe ⁊ corporis cōstituit ipostasim ⁊ suppositū: q: nihil aliud est preter hec duo. In dño aūt iesu xp̄o p̄ter aīam ⁊ corpꝰ aduenit tertia substātia. s. diuinitas. Nō ergo est seorsum suppositū vel ipostasis sicut nec p̄sona id qd est ex corpe ⁊ aīa cōstitutū: sed suppositū ipostasis vel p̄sona ē id qd constat ex tribꝰ substātijs corpore. s. ⁊ anima ⁊ diuinitate. Et sic i xp̄o sicut est vna tñ persona ita vnū suppositū ⁊ vna ipostasis. Alia aūt rōe aduenit aīa corpori ⁊ diuinitas vtriqz. Nam aīa aduenit corpori vt forma eius existēs. Unde ex his duabus cōstituiť vna natura que diciť hūana natura.

Diuinitas aũt nõ aduenit anime ⁊ corpori p modum forme: neq per modũ partis. Hoc. n. est cõ rõnem diuine pfectionis. Uñ ex diuinitate ⁊ aĩa ⁊ corpore nõ cõstituitur vna nã: sed ipa nã diuina in seipa integra: ⁊ pura existens sibi quodãmodo incõprehẽsibili: ⁊ ineffabili humanã nãm ex aĩa ⁊ corpore cõstitutam assumpsit: quod ex infinita ṽtute eius pcessit. Uidemus. n. quod quãto aliqḋ agens est maioris virtutis tanto magis sibi applicat aliquod instrũm ad aliquod opus pficiẽdũ. Sicut igit virtus diuina pp̃ter sui infinitatẽ est infinita: ⁊ incomprehẽsibilis: ita modus quo sibi vniuit humanã nãm xp̃s que quasi organũ quoddam ad humane salutis effectum: est nobis ineffabilis: ⁊ excellens oẽm aliam vnionẽ dei ad creaturam. Et q: sicut iam diximus psona yposta sis ⁊ suppositũ designãt aliquid integrũ: si diuina nã in xp̃o est vt pars: ⁊ nõ vt aliquid integrũ: sicut aĩa in compositiõe hoĩs: vna persona xp̃i nõ se teneret tñ ex parte nãe diuine: sed eẽt quoddã cõstitutum ex tribus: sicut ⁊ in hoĩe: persona: ypostasis: ⁊ suppositũ: est quod ex aĩa ⁊ corpore cõstituitur. Sed q: diuina nã est aliquid integrũ quod sibi assumpsit p quãdam ineffabilẽ vnionẽ humanam nãm: psona se tenet ex parte diuine nãe: ⁊ similiter ypostasis ⁊ suppositũ. Anima ṽo ⁊ corpus trahunt ad psonalitatẽ persone diuine: vt sit persona filij dei: sicut etiã persona filij hoĩs: ⁊ ypostasis: ⁊ suppositũ. Potest aũt hmõi exẽplũ aliquale in creaturis inueniri. Subiectum. n. ⁊ accidẽs nõ sic vniuntur: vt ex eis aliquod tertiũ cõstituat. Unde sbm in tali vnione nõ se habz: vt pars: sed est integrum quoddã: quod ẽ psona: ypostasis: ⁊ suppositũ. Accidens aũt trahit ad personalitatẽ subiecti vt sit psona eadem hoĩs ⁊ albi: ⁊ similiter eadẽ ypostasis: ⁊ idem suppositum. Sic igit sm similitudinẽ quãdã: persona ypostasis: ⁊ suppositum filij dei est psona: ypostasis: ⁊ suppositũ humane nãe in xp̃o. Uñ quidã pp̃ter hmõi silitudinem dicere psumpserũt: q humana nã in xp̃o degenerat in accidẽs: ⁊ q accidẽtaliter dei filio vniret: veritatẽ a silitudine nõ discernẽtes. Patet igit ex pmissis q in xp̃o nõ est alia psona: nisi eterna q est psona filij dei: nec alia ypostasis: aut suppositũ. Unde cũ dr̃ hic homo demõstrato xp̃o importat suppositũ eternũ. Nec tñ pp̃t hoc equoce dr̃ hoc nomẽ hõ de xp̃o: ⁊ de alijs hoĩbus. Equocatio. n. nõ attẽdit sm diuersitatẽ suppositiõis: sz sm diuersitatẽ significatiõis. Nomẽ aũt hoĩs attributũ petro ⁊ xp̃o idem significat. s. nãm humanã: sz nõ idẽ supponit: q: hic supponit suppositũ eternũ filij dei: ibi aũt suppositum creatũ. Quia vero de vnoquoq supposito alicuius nãe possunt dici ea que cõpetunt illi nãe cuius est suppositũ: idem aũt est suppositũ in xp̃o humane ⁊ diuine nãe: manifestũ est q de hoc supposito vtriusq nature: siue supponat per nomen significans humanã nãm: aut p nomẽ significans diuinã nãm: aut psonam pñt dici indifferenter: ⁊ que sunt diuine: ⁊ que sunt humane nãe: vtputa si dicamus q filius dei est eternus: ⁊ q filius dei est natus de virgine: ⁊ silr̃ dicere possumus: q hic homo ẽ deus: ⁊ creauit stellas: ⁊ est natus: mortuus: ⁊ sepultus. Quod aũt predicatur de aliquo supposito pdicatur de eo sm aliquã formam: vl nãm: sicut sortes est albus sm albedinem: ⁊ est rõnalis sm aĩam. Dictũ est aũt sup: q in xp̃o sunt due nãe: ⁊ vnũ suppositũ. Si ergo referatur ad suppositũ. indifferẽter sunt predicãda de xp̃o humana ⁊ diuina. Est tñ discernẽdũ sm qd vtrũq dicat: q: diuina dicunt de xp̃o sm diuinam nãm: humana ṽo sm humanam.

De hijs que dicuntur in xp̃o vnum vl multa CA.XXVIII.

q

Uia igitur in xp̃o est vna psona: ⁊ due nãe ex horũ cõuenientia cõsiderandum est quid in xp̃o vnũ dici debeat: ⁊ quid multa. Quecunq. n. sm nãe diuersitatẽ multiplicant: necesse est q in xp̃o plura esse cõfiteamur inter que primo cõsiderandũ est: q cum p generationẽ: siue natiuitatem nã recipiatur: necesse est q sicut in xp̃o sunt due nãe: ita etiã duas esse generationes: siue natiuitates: vna eterna sm quã accepit nãm diuinam a patre: alia tẽporalis sm quã accepit humanã nãm a matre. Silr̃ etiã quecunq deo ⁊ homini cõuenienter attribuunt ad nãm ptinentia: necesse est plura dicere in xp̃o. Attribuitur aũt deo intellectus: ⁊ voluntas: ⁊ horũ perfectiones: puta scia: seu sapiẽtia: ⁊ charitas. siue iusticia: que homini etiã attribuunt ad humanã nãm ptinentia. Nam volũtas ⁊ intellect⁹ sunt partes aĩe: horũ aũt perfectiones sunt sapia ⁊ iusticia: ⁊ hmõi. Necesse est ĝ in xp̃o ponere duos intellectus. humanum. s. ⁊ diuinũ: ⁊ silr̃ duas voluntates: duplicẽ etiã sciam: ⁊ iusticiã siue caritatẽ creatã. s. ⁊ increatam. Ea ṽo que ad suppositũ: siue ypostasim ptinent: vnũ tñ in xp̃o cõfitemur. Uñ si eẽ accipiat sm q vnũ eẽ est vnius suppositi: vĩ dicendũ q in xp̃o sit tñ vnũ: ⁊ idẽ esse. Manifestũ est. n. q partes diuise singule pp̃riũ esse hñt: sm aũt q in toto cõsiderant nõ singule hñt suũ esse: sz oẽs sunt p esse totius. Si ĝ cõsideremus ipm xp̃m: vt quoddã integrũ suppositũ duarũ nãrum: eius erit vnũ tñ esse: sicut ⁊ vnũ suppositũ. q: ṽo opationes suppositorum sunt: visũ est aliquibus: q sicut in xp̃o nõ ẽ nisi vnũ suppositum: ita nõ esset nisi vna operatiõ sed nõ recte cõsiderauerunt: nã in quolibet indiuiduo repiunt multe opationes si sunt plura opationum pncipia: sicut in hoĩe alia est opatio intelligẽdi alia sentiẽdi pp̃ter diuersitatem sensus ⁊ intellectus: sicut in igne: alia est opatio calefactiõis: alia ascen

sionis ppter differentiaȝ caloris ⁊ leuitatis. Natura aũt cõparat̃ ad operationẽ: vt eius pncipiũ. Non ergo est vna operatio in xpo ppter vnũ suppositum: sȝ due ppter duas nãs: sicut econuerso in sancta trinitate: est vna opatio trium psonaruȝ ppter vnã nãm. Participat tñ operatio humanitatis in xpo aliquid de operatiõe virtutis diuine. Omniũ.n. eoruȝ que cõueniunt in vnũ suppositum ei quod pncipalius est cetera instrũaliter deseruiunt: sicut cetere partes hois sunt instrũa intellectus. Sic igit̃ in xpo humanitas quasi quoddã organũ diuinitatis censet̃. Patet aũt q instrumentum agit in virtute pncipalis agẽtis. Unde in actione instrumẽti nõ solũ inuenit̃ virtus instrumẽti: sed etiã pncipalis agent̃: sicut per actionẽ securis fit archa inq̃tum securis dirigit̃ ab artifice. Ita ergo ⁊ operatio humane nãe in xpo: quãdam vim ex deitate habebat supra virtutẽ humanaȝ. Qd enĩ tangeret leprosum humanitat̃ actio fuit: sȝ q tactus ille curaret a lepra ex virtute diuinitatis pcedebat: ⁊ p hunc modũ omnes eius actiões ⁊ passiones humane v̄tute diuinitat̃ salutares fuerunt. Et ideo Dyo: vocat humanã xpi operationem theandricã .i. dei virilẽ: q: s. sic pcedebat ex humanitate: q tñ in ea vigebat diuinitat̃ v̄tus. Uertit̃ etiã a quibusdã in dubiũ de filiatione: an sit vna tñ in xpo ppter vnitatẽ suppositi: vl' due ppter dualitatẽ natiuitat̃. Videt̃ aũt q sint due: q: multiplicata cã multiplicat̃ effectus. Est aũt cã filiationis natiuitas. Cum igit̃ sint due natiuitates xpi: ɔsequẽs videt̃ q etiã sint due filiatiões. Nec obstat q filiatio est relatio psonalis .i. psonã ɔstituens. Hoc.n. verũ est de filiatiõe diuina. Filiatio vo humana nõ ɔstituit psonam: sȝ accidit psone ɔstitute: Silr etiã nõ obstat: q vnus hõ vna filiatione refert̃ ad pr̃em ⁊ matrẽ: q: eadẽ natiuitate nascit̃ ab vtroq3 parẽte. Ubi aũt est eadeȝ cã relatiõis ⁊ vna relatio est vna realiter q̃uis multiplicent̃ respectus. Nihil.n. phibet aliquid hẽre respectũ ad alterum: absq3 hoc q realiter insit ei relatio: sicut scibile refert̃ ad sciam relatiõe in eo nõ existente. Ita etiã nihil phibet: q vna realis relatio plures respectus habeat. Nam sicut relatiõ ex cã sua hȝ: q sit res quedã: ita etiã q sit vna vel multiplex. ⁊ sic cũ xps nõ eadeȝ natiuitate nascat̃ ex patre ⁊ matre: due filiatiões reales in eo eẽ vident̃ ppter duas natiuitates. Sed ẽ aliud qd obstat ppter hoc qd nõ pñt eẽ plures filiatiões reales in xpo. Non.n. õe q nascit̃ ex aliquo filius eius dici põt: sed solũ cõpletũ suppositũ. Manus.n. alicuius hois nõ dr̃ filia: nec pes filius: sed totuȝ singulare qd est Petrus vl' Iohães. Propriũ igit̃ sbm filiationis ẽ ipm̃ suppositũ. Ostensum ẽ aũt supra q in xpo nõ est aliud suppositũ q̃ increatũ: cui nõ põt ex tpe aliqua realis relatio aduenire: sȝ sicut supra diximus: oĩs relatio dei ad creaturã est fm rõnem tñ. Oportet igit̃ q filiatio qua suppositum eternũ filij refert̃ ad virginẽ matrẽ: non sit relatio realis: sed respectus rõnis tñ. Nec ppter hoc impedit̃ qn xps sit vere ⁊ realiter filius virginis matris: q: realiter ab ea natus ẽ: sicut ⁊ deus vere ⁊ realiter est dñs creature: q: realẽ hȝ potentiã coercendi creaturã: ⁊ tñ dominij relatio solũ fm rõnem deo attribuitur. Si aũt in xpo eẽnt plura supposita: vt quidã posuerũt: nihil phiberet ponere in xpo duas filiatiões: q: filiatiõi tpali subiiceret̃ suppositũ creatũ.

¶ Qd oportuit xpm eẽ pfectuȝ in grã ⁊ sapiã v̄itatis. C.XXIX.

q Uia vo sicut iã dcm̃ est humanitas xpi se hȝ ad diuinitatẽ eius quasi quoddã organum eiꝰ: organũ aũt dispositio: ⁊ qualitas pensat̃ pcipue quidẽ ex fine: ⁊ ẽt ex decẽtia instro vtent̃ fm hos modos ɔñs est: vt ɔsideremꝰ qualitateȝ humane nãe a verbo dei assumpte. Finis aũt assumptiõis humane nãe: a verbo dei ẽ salus ⁊ repatio humane nãe. Talem igit̃ oportuit esse xpm fm humanã nãm: vt cõuenienter eẽ posset actor humane salut̃. Salus aũt humana ɔsistit in fruitiõ: diuina p quã hõ beatus efficitur: ⁊ iõ potuit xpm fm humanã nãm fuisse pfecte deo fruẽtem. Principiũ.n. in vno quoq3 genere oȝ esse pfectum. Fruitio aũt diuina fm duo existit .s. fm voluntatẽ ⁊ fm intellectũ: fm voluntatẽ quidẽ deo pfecte p amorem inherentẽ: fm intellectũ aũt pfecte deuȝ cognoscentẽ. Perfecta aũt inhesio voluntatis ad deũ p amorẽ est p grãm p quã hõ iustificatur: fm illud Ro. 3. Iustificati gratis p grãm eius. Ex hoc.n. hõ iustus est: q deo p amorẽ inheret. Perfecta aũt cognitio dei est p lumẽ sapientie que est cognitio diuine veritat̃. Oportuit igit̃ verbũ dei incarnatũ pfectum in grã ⁊ in sapiã veritatis existere: Unde Io. 1. dr̃. Uerbũ caro factũ est ⁊ habitauit in nobis: ⁊ vidimus glãm eiꝰ: gloriã quasi vnigeniti a pr̃e plenũ gratie ⁊ veritatis.

¶ De plenitudine grẽ xpi. CA.XXX.

p Rimo aũt videnduȝ est de plenitudine gratie ipsius. Circa qd ɔsiderandũ ẽ q nomen grẽ a duobus assumi põt. Uno modo ex eo qd ẽ gratũ esse. Dicimus.n. aliquẽ alicuius grãm hẽre: q: est ei gratus. Alio mõ ex eo qd ẽ gratis dari. Dicit̃.n. aliquis alteri grãm facere: qñ ei aliquod bñficiũ gratis ɔfert. Nec iste due acceptiones grẽ penitus sepate sunt. Ex eo.n. aliquid alteri gratis datur: q: is cui datur gratus ẽ danti vl' simpliciter: vl' fm quid. Simpliciter quideȝ quãdo ad hoc recipiens gratus est danti: vt eum sibi cõiungat fm aliquẽ modum. Hos enĩ quos gratos habemus nobis pposse attrahimus: fm quãtitatem ⁊ modũ quo nobis grati existunt. Fm quid aũt: quãdo ad hoc recipiens gratus est dan

ti: vt aliquid ab eo recipiat nō aūt ad hoc: vt assumatur ab ipo. Unde pz q oīs qui hz gratiā: aliqd habet quod gratis datur: nō aūt cuius qui habet aliquid gratis datū: gratus danti existit: ⁊ iō duplex gratia distingui solet: vna. s. que solū gratis ē data. Alia que etiā gratum facit. Gratis aūt dari dicit: quod nequaquā est debitū. Dupliciť aūt aliquid debitū existit. Uno quidē modo sm naturam. Alio modo sm operationē. Sm naturam quidē debitū est rei: quod ordo naturalis illi⁹ rei exposcit: sicut debitū est homini: q habeat rōnē ⁊ manus: ⁊ pedes: sm operationē aūt: sicut merces operanti debet. Illa ergo dona sunt hoībus diuinit⁹ grat data: q̄ ⁊ ordine nāe excedūt: ⁊ meritis nō acquirunt: Quis ⁊ ea que p meritis diuinitus dātur interdū gratie nomē vł rōnē nō amittant: tum qz pncipiū merendi fuit a grā: tū etiā qz sup habundantius dātur: q̄z merita humana requirant: sicut dicit Ro. 6. Gratia dei vita eterna. Huiusmodi aūt donoꝝ quedā quidem ⁊ nāe humane facultatē excedunt: ⁊ meritis nō reddūtur: nec tñ ex h ipo q homo ea hz reddit deo gratus: sicut donum pphie: miraculoꝝ operationis scie: ⁊ doctrine: vł si qua talia diuinitus oferunt. Per hoc. n. ⁊ hmōi homo nō coniungit deo: nisi forte p silitudinē quandā: put aliquid de eius bonitate participat: p quem modū oīa deo silantur. Quedam vo hoiem deo gratum reddūt: ⁊ ei cōiungunt. Et hmōi dona nō solū gratie dicunt: ex eo q gratis dant sed etiā ex eo q hominē faciunt deo gratum. Coniunctio aūt hoīs ad deum ē duplex. Una quidē per affectionē: ⁊ hec est per charitatē: que quodāmodo facit p affectionē hominem vnū cū deo: sm illud. 1. Corin. 6. Qui adheret deo vnus spūs est cū eo. Per hanc etiā deus hoiem inhabitat: sm illud. Joā. 14. Si quis diligit me sermonē meū seruabit: ⁊ pater meus diliget eū: ⁊ ad eum veniemus: ⁊ mansionē apud eū faciemus. Facit etiā hoiem esse in deo: sm illud. 1. Jo. 4. Qui manet in charitate in deo manet: ⁊ deus in eo. Ille igiť per acceptū donum gratuitū efficitur deo gratus: qui vsqz ad hoc pducit: q p charitatis amorē: vnus spūs fiat cū deo: q ipe in deo sit: ⁊ deus in eo. Unde apl's dicit. 1. Cori. 13. q sine charitate cetera dona hoībus nō psunt: qz gratū deo facere nō pñt: nisi charitas adsit. Hec aūt gratia est oīum sanctoꝝ cōis. Unde hāc grāz hō xp̄s discipulis orando impetrās dicit Joā. 17. Ut sint vnū. s. p cōnectionē amoris: sicut ⁊ nos vnū sumus. Alia vo coniunctio est hoīs ad deū nō solū p affectum: aut p inhabitatōem: sz etiā p vnitatē ypostasis: seu persone: vt. s. vna: ⁊ eadem ypostasis: seu psona sit deus ⁊ homo: ⁊ hec quidem cōiunctio hoīs ad deū est ppria ihu xp̄i de qua cōiunctōe plura iam dicta sunt. Hec etiā est hoīs xp̄i grā singularis: q est deo vnitus in vnitate psone: ⁊ h gratis datū est: qz ⁊ nāe facultatē excedit: ⁊ h donū nulla merita pcedūt. Sed ⁊ gratissimū deo facit ita q de ipo singulr dicaẗ. Hic est fili⁹ meus dilect⁹ in quo mihi cōplacui. Mat. 3. ⁊ 17. Hec tñ interesse vł inter vtrāqz grām: q grā quidē p quā hō deo vniť p affectū aliquid habituale existit in aīa: qz cum p actū amoris sit cōiunctio ista: actus aūt pfecti pcedunt ab habitu: cōns est: vt ad istū pfectissimū habitū quo aīa deo cōiungiť p amorem aliqua habitualis grā aīe infundat: eē aūt psonale vł ypostaticū nō ē p aliquē habitū: sz p ipās nās quaꝝ sunt ypostases: vł psone. Unio igiť humane nāe ad deū in vnitate psone nō fit p aliquā habitualē grām: sz p ipāꝝ nāꝝ cōiunctōez i psona vna. Inq̄tū aūt creatura aliq̄ magis ad deū accedit in tñ de bonitate eius magis pticipat: ⁊ abūdātioribus donis ex ei⁹ influētia repleť: sic ⁊ ignis calorē magis pticipat: qui ei magis appropinq̄t. Null⁹ aūt modus eē aut ex cogitari pōt quo aliqua creatura ppinquius deo adhereat: q̄z q ei in vnitate psone cōiungaẗ. Ex ipa igiť vnione nāe humane ad deū in vnitate psone: cōns est vt aīa xp̄i donis grārum habitualib⁹ pceteris fuerit plena: ⁊ sic habitualis grā in xp̄o nō ē dispō ad vnionē: sz magis vnionis effect⁹: qđ ex ipo modo loquēdi quo euāgelista vtiť in vbis pmissis manifeste apparet cū dicit. Uidim⁹ eū. q. vnī. a pa. ple. grā. ⁊ ve. Est aūt vnigenitus a pře hō xp̄s: inq̄tū verbū caro fac. ē: h effectum est: vt eēt plenū grē ⁊ veritať. In his aūt que aliq̄ bonitate replent vł pficit: illud magis plenū eē inueniť: ex quo etiā in alia redūdat: sic plenius lucet: qđ illuminare pōt alia: qz igiť hō xp̄s sūmā plenitudinē grē obtinuit. q. vnigenit⁹ a pře: cōns fuit: vt ab ipo in alios grā redūdaret: ita q filius dei factus hō: hoīes faceret deos: ⁊ filios dei: sm illud apli: ad Gal. 4. Misit de⁹ filiū suū factū ex muliere factū sub lege: vt eos q sub lege erant redimeret: vt adoptiōez filioꝝ reciperem⁹. Ex hoc aūt q a xp̄o ad alios grā ⁊ veritas deriuaẗ: cōuenit ei: vt sit caput eccle. Uň a capite alia mēbra q̄ si ei cōformia in nāe quodāmō sensus ⁊ mot⁹ deriuantur: sic a xp̄o ⁊ grā ⁊ vitas ad alios hoīes deriuať. Uň ad ephe. 1. Et ipz dedit caput sup oēm ecclaꝝ q̄ est corp⁹ eius. Dici aūt pōt caput nō solū hoīm: sz etiā angeloꝝ q̄tū ad excellētiā ⁊ influētiā: lz nō q̄tū ad cōformitatē nāe sz eadē spēz. Uň an pdicta vba apls pmittit q de⁹ cōstituit illū. s. xp̄m ad dexterā suā in celestibus supra oēm pncipatū ⁊ ptātem: ⁊ vtutem: ⁊ dñationem. Dic igiť sm pmissa triplex grā cōsueuit assignari in xp̄o. Primo quidē gratia vnionis: sm q humana natura nullis meritis pcedentibus hoc donū accepit: vt vniretur dei filio in psona. Secūdo grā singularis: q̄ aīa xp̄i pceteris fuit grā ⁊ vitate repleta. Tertio

gratia capitis: sm q ab ipo in alios gratia redū-
dat. Que tria in euangelista cōgruo ordine prose
quunt. Nam qntuz ad gratiā vnionis dicit. Ver
bum caro factū est: qntum ad grām singularē di-
cit. Vidimus eum quasi vnigenitū a patre plenū
gratie z veritatis: qntum ad gratiā capitis subdit
z de plenitudine eius nos oēs accepimus.

De infinitate gratie xpi. CA.XXXI.

Est aūt pprium xpi: q eius gratia sit infi-
nita: qz sm testimoniuz Joānis baptiste
nō ad mēsuram dat deus spiritū homini
xpo: vt dicit. Jo. 3. Aliis aūt datur spūs ad men-
suram: sm illud ad Ephesios. 4. Unicuiqz nrum
data est gratia sm mensuraz donationis xpi. Et
quidem si hoc referatur ad grām vnionis nullaz
dubitationē habet: quod dicit. Nam aliis quidē
sanctis datum ē: deos aut filios dei esse p partici-
pationem et influentia alicuius doni: quod quia
creatū est: necesse est ipum: sicut z ceteras creatu
ras eē finitas. Sed xpo sm humanā nām datuz
est: vt sit dei filius: nō per participationē: sed per
nām. Naturalis aūt diuinitas est infinita. Ex ipa
igitur vnione: accepit donuz infinitū. Unde gra-
tia vnionis absqz omni dubitatōe est īfinita. Sed
de grā habituali dubiū eē pōt: an sit infinita. Cuz
eni hmōi gratia sit etiā donum creatum: confite
ri oportet q habeat essentiaz finitam. Potest tn̄
dici infinita triplici rōne. Primo quidē ex parte
recipientis. Manifestū est. n. vniuscuiusqz natu-
re create capacitatē eē finitā: qz z si infinitū bonū
recipere possit: cognoscēdo: amando: z fruendo:
nō tn̄ ipm recipit infinite. Est igit cuiuslibet crea
ture sm suā spēm z nām determinata capacitatis
mēsura: que tn̄ diuine potestati nō preiudicat qn
possit aliā creaturam maioris capacitatis facere
Sed iam nō esset eiusdē nature sm spēm: sicut si
ternario addatur vnitas iam erit alia spēs nūeri
Qn igitur alicui nō tantū dat de bonitate diuina
quāta est capacitas nālis speciei sue: videt ei sm
aliquā mēsuram donatuz. Cum vero tota nālis
capacitas implet nō videt ei sm mēsuraz dona-
tum: qz z si sit mensura ex parte recipientis: nō tn̄
est mensura ex parte dantis: qui totū est parat da-
re: sicut si aliquis vas ad fluuiuz deferens absqz
mensura inuenit aquā preparataz: qntuis ipe cum
mensura accipiat ppter vasis determinatā quā
titatem. Sic igitur gratia xpi habitualis finita q
dem est sm eēntiam: sed infinite: z nō sm mensu
ram dari dicit: qz tm̄ datur qntum nā creata pōt
esse capax. Secūdo vero ex parte ipius doni re-
cepti. Considerādum. n. est q nihil phibet aliqd
sm essentiā finitum esse: quod tn̄: sm rōnem ali-
cuius forme infinitum existit. Infinitum. n. sm
essentiā est quod habet totā essendi plenitudinē
quod quidē soli deo cōuenit: qui est ipm esse. Si
aūt ponat esse aliqua forma specialis nō in subie
cto existens: puta albedo vł calor: nō quidem ha
beret essentiā infinitā: qz essentia eius esset limi-
tata ad genus vł speciē: sed tn̄ totam plenitudi-
nem illius speciei possideret. Unde sm ratōem
speciei absqz termino: vel mensura esset: habēs
quicquid ad illā spēm pertinere potest. Si autē
in aliquo subiecto recipiat albedo: vel calor: non
habet semp totū quicquid pertinet ad ratōez hu
ius forme de necessitate z semp: sed solū quando
sic perfecte habet: sicut pfecte haberi potest: ita
scilicet q modus habendi adequet rei habite po
testatem. Sic igit gratia xpi habitualis finita q-
dem fuit sm essentiā: sed tn̄ dicitur absqz termi-
no z mensura fuisse: qz quicquid ad rōnez gratie
poterat ptinere: totum xps accepit. Alii autē nō
totum accipiunt: sed vnus sic: alius aūt sic. Diui
siones eni grārum sunt: vt dicit pme ad Corint.
12. Tertio aūt ex parte cause. In causa. n. quodam
modo habet effectus. Cuicūqz ergo adest causa
infinite virtutis ad influēdum: habet quod influi
tur absqz mensura: z quodāmodo infinite: puta si
quis haberet fontē qui aquas in infinitū effluere
posset: aquam infinitaz absqz mensura: z infinite
quodāmodo diceret habere. Sic igitur aia xpi i-
finitam: z absqz mensura gratiā habet: ex hoc ipo
q habet verbū sibi vnituz: quod est totius ema-
nationis creaturarū indeficiens: z infinitū princi
pium. Ex hoc autē q gratia singularis aie xpi est
modus predictis infinita: euidenter colligitur q
gratia ipsius sm q est ecclesie caput: est etiaz in-
finita. Ex hoc eni q habet effundit. Unde qz abs-
qz mensura spiritus dona accepit: habet virtutē
absqz mēsura ipa effundēdi quod ad gratiaz capi
tis pertinet: vt scilicet sua gratia nō solum suffici
at ad salutem hoīum aliquorū: sed etiaz toti' mū-
di: sm illud pme Joā. 2. Et ipe est ppitiatio pro
peccatis nostris: z nō solū p nris sed etiā p totius
mūdi. Addi aūt pōt plurium mundorū si essent.

De plenitudine sapie xpi. CA.XXXII.

Portet autē cōsequenter dicere de pleni
tudine sapientie christi. Ubi pmo cōside-
randuz occurrit q cum in xpo sint due na
ture: diuina: scilicet z humana: quicquid ad vtrā
qz nām pertinet: necesse est q geminetur in xpo:
vt supra dictum est. Sapientia aūt z diuine na
ture cōuenit z humane. Dicit. n. de deo. Job. 9.
Sapiens corde est: z fortis robore. Sed etiā ho
mines interduz scriptura sapientes appellat seu
sm sapiētiam mundanā: sm illud. Jere. 9. Non
glorietur sapiēs in sapientia sua: siue sm sapiētiā
diuinam: sm illud. Mathei. 23. Ecce ego mitto
ad vos pphetas: z sapiētes: z scribas. Ergo opor
tet confiteri duas esse in xpo sapientias: sm duas
naturas: sapiētiam. s. increatā que ei cōpetit: sm

q̄ est deus: ꝛ sapiētiaȝ creatā que ei competit ſm
q̄ est homo: ꝛ ſm quidem: q̄ deus est: ꝛ verbum
dei: est genita sapientia patris: ſm illud p̄me ad
Corin. i. xp̄m dei virtutē: ꝛ dei sapiētiaȝ. Nihil
enī est aliud verbū interius vniuscuiusq; intelli-
gentis: nisi cōceptio sapiētie eius. Et q: verbum
dei supra diximus esse pfectū ꝛ vnicum: necesse ē
q̄ dei verbū sit perfecta ꝯceptio sapientie dei pa
tris vt. s. quicquid in sapiētia dei patris ꝯtinetur
p modū ingeniti totum in verbo ꝯtinetur p mo-
dum geniti ꝛ concepti. Et inde est q̄ dicitur q̄ in
ip̄o. s. xp̄o sunt om̄es thesauri sapientie: ꝛ scientie
absconditi. ¶ Hominis aūt xp̄i est duplex cogni
tio. Una quidem deiformis ſm q̄ deum p essen
tiam videt ꝛ alia videt in deo: sicut ꝛ ip̄e deus i-
telligendo seip̄m intelligit om̄ia alia: per quam
visionē: ꝛ ip̄e deus beatus est: ꝛ om̄is creatura ra
tionalis perfecte deo fruēs. Quia igitur xp̄m di-
cimus esse humane salutis auctorē: necesse est di
cere q̄ talis cognitio sic aīe christi cōueniat: vt de
cet auctorem. Principiū aūt ꝛ imobile esse opor
tet: ꝛ virtute p̄stantissimuȝ. Conueniēs igitur
fuit vt illa dei visio in qua beatitudo hominū: et
salus eterna consistit: excellentius p̄ceteris xp̄o
ꝯueniat ꝛ tanq̄ imobili p̄cipio. Hec aūt differē
tia inuenitur mobiliū ad imobilia: q̄ mobilia p-
priam perfectionē nō a p̄ncipio habent inq̄tum
mobilia sunt: sed eā per successionē tēporis asse-
quuntur. Immobilia vero inquātuȝ huiusmodi:
semp obtinent suas perfectiones: ex quo esse inci
piunt. Conueniēs igitur fuit: xp̄um humane salu
tis auctorem ab ip̄o sue incarnatiōis p̄ncipio ple
nam dei visionē possedisse. Non autē per tēpo-
ris successionē peruenisse ad ipaȝ: vt sancti alij
peruenerunt. Conueniens etiā fuit: vt p̄ceteris
creaturis illa aīa diuina visione beatificaretur:
que deo p̄pinquius cōiungebatur. In qua quidem
visione gradus attenditur ſm q̄ aliqui aliis cla-
rius deū vidēt: qui est oīum rerū causa. Quanto
aūt aliqua causa plenius cognoscit: tanto in ipsa
plures eius effectus perspici possunt. Non enim
magis cognoscit causa: nisi virtus eius plenꝰ co
gnoscatur: cuius virtutis cognitio sine cognitio-
ne effectuuȝ esse nō pōt. Nam quātitas virtutis
ſm effectus mensurari solet. Et inde est q̄ eoruȝ
qui essentiaȝ dei vident aliqui plures effectus vł
ratiōes diuinorum operū in ipso deo inspiciunt:
q̄ alij qui minus clare vidēt. Et ſm hoc inferio-
res angeli a superioribus instruunt vt supra iam
diximus. Anima igit christi summā perfectionē
diuine visionis obtinēs inter creaturas ceteras:
om̄ia diuina opera ꝛ rōnes ip̄oruȝ quecunq; sunt
erunt: vel fuerunt in ip̄o deo plene intuet: vt nō
solum homies: sed etiam supp̄emos angelorū il
luminet. Et ideo apostolus dicit ad Colocenses

secundo: q̄ in ip̄o sunt om̄es thesauri sapientie: ꝛ
scientie dei absconditi. Et ad Hebreos quarto:
q̄ om̄ia nuda ꝛ aperta sunt oculis eius. Nō tamē
aīa christi ad cōp̄hensionē diuinitatis pertinge
re pōt. Nam vt supra dictū est: illud cognoscen-
do comp̄henditur quod tātum cognoscit q̄tum
cognoscibile est. Unūquodq; enim cognoscibile
est inq̄tum est ens ꝛ verum. Esse autē diuinum
est infinitū: similiter ꝛ veritas eius. Infinite igi-
tur deus cognoscibilis est. Nulla autē creatura
infinite cognoscere pōt: ꝛ si īfinitū sit quod cogno-
scit. Nulla igitur creatura deū videndo compre
hendere pōt. Est autē aīa christi creatura: ꝛ quic-
quid in christo ad humā naturaȝ tātum pertinet:
creatum est. Alioqn nō erit in christo alia natura
humanitatis a natura diuinitatis: que sola increa-
ta est. ypostasis aūt dei verbi siue persona: increa
ta est: que vna est in duabus naturis: ratione cu-
ius christū nō dicimus creaturaȝ loquendo sim-
pliciter: quia noie xp̄i importat ypostasis. Dici-
mus tamē animā christi: vł corpus christi eē cre
aturam. Anima igit xp̄i deum nō comp̄hendit:
sed christus deum cōp̄hendit sua sapientia in-
creata: ſm queȝ modum dominꝰ dicit Matthei
xi. Nemo nouit filiū: nisi pater: neq; patreȝ quis
nouit: nisi filius de comp̄hensionis eius noticia
loquens. ¶ Est autē considerādum: q̄ eiusdē ra-
tionis est comp̄hendere essentiam alicuius rei: et
virtutē ip̄ius. Unūquodq; enī potest agere inq̄-
tum est ens actu. Si igitur aīa christi essentiaȝ di
uinitatis comprehēdere nō valet: vt ostensuȝ est
impossibile est: vt diuinā virtutē comp̄hendat.
Comprehēderet autē eius virtutē si cognosceret
quicquid deus facere pōt: ꝛ quibus rōnibus effe
ctus p̄ducere possit. hoc aūt est impossibile. Nō
igitur aīa christi cognoscit quicquid deus facere
potest: vł quibus rōnibus possit operari. Sed q:
xp̄us etiā ſm q̄ hō omnium creature a deo patre p̄-
positus est: cōueniens est: vt oīum que a deo qua
litercunq; facta sunt in ip̄ius diuine essentie vi-
sione plenam cognitionē participat. Et ſm hoc
aīa christi omnisciēs dicitur: quia plenā noticiaȝ
habet oīum que sunt: erunt: vł fuerunt. Aliarum
vero creaturarū deum videntiū: quedam pleni
us: ꝛ quedam minus plene p̄dictorū effectuȝ
in ip̄a dei visione cognitioneȝ percipiūt. Preter
hanc aūt rerū cognitionem: qua res ab intellectu
creato cognoscūtur ip̄ius diuine essentie visione
sunt alij modi cognitiōis quibus a creaturis habe
tur rerum cognitio. Nam angeli preter cognitio
nem matutinā: qua res in verbo cognoscunt ha-
bent cognitionē vespertinā: qua cognoscunt res
in p̄prijs naturis. Huiusmodi aūt cognitio: aliter
competit hoībus ſm naturā suam: atq; aliter an-
gelis. Nam homies ſm nature ordinē intelligi

bilem rerum veritatem a sensibus colligunt: vt Dyonisius dicit: ita. s. q spēs intelligibiles in eorum intellectibus actiōe intellectus agētis a fantasmatibus abstrahunt. Angeli vō p influxū diuini luminis rerum scientiam acquirunt: vt. s. sicut a deo res inesse pdeunt: ita etiā in intellectu angelico a deo rerū rōnes siue similitudines imprimunt. In vtrisqꝫ aūt tam hoibus ꝗ angelis: supra rerū cognitionē que cōpetit eis sm nām: inuenit quedam supernālis cognitio misteriorū diuinorum de quibus et angeli illuminant ab angelis: et hoies etiā de his ppheticā reuelatione instruunt: et q2 nulla perfectio creaturis exhibita: aīe xpi que est creaturarum excellētissima deneganda ē: cōuenienter preter cognitionē qua dei essentiā videt et oīa in ipā: triplex alia cognitio est ei attribuenda: vna quidem experimentalis: sicut alijs hoibus in qntum aliqua per sensus cognouit vt competit humane nāe. Alia vō diuinitus infusa ad cognoscēda oīa illa ad que nālis cognitio hois se extendit: vl' extēdere pōt. Conueniēs. n. fuit: vt humana nā a dei verbo assumpta in nullo a pfectione deficeret vtpote per quā tota humana nā restaurāda eēt. Est aūt imperfectū oē quod in potentia existit anteqꝫ reducat in actū. Intellectus autē humanus e. i in potentia ad intelligibilia que nāliter homo intelligere pōt. Omniū igit horum scientiā diuinitus aīa xpi per spēs infusas accepit: per hoc q tota potentia intellectus humani fuit reducta ad actum. Sed q2 xp̄s sm humanā nām nō solum fuit reparator nature: sed et gratie ppagator: affuit ei etiā tertia cognitio qua plenissime cognouit quicquid ad misteria gratie pōt pertinere: que nālē hois cognitionē excedūt. Sed cognoscunt ab hominibus per donū sapientie: vl' per spūm pphie. Nam ad huiōi cognoscēda est in potentia intellectus humanus: licet altiori agente reducat in actum. Nam ad nālia cognoscēda reducit in actū per lumē intellectus agentis. Horū autē cognitionem cōsequit per lumen diuinū. ¶ Patet igitur ex predictis q aīa xpi summū cognitionis gradū inter ceteras creaturas obtinuit: qntum ad dei visionem qua dei essentia videt: et alia in ipā. Etiā similiter qntum ad cognitionē misteriorū gratie: necnō qntum ad cognitionē nālium scibiliū. Unde in nullo horū triū cognitionū xp̄s pficere potuit. Sed manifestū est: q res sensibiles per tēporis successionē magis ac magis sensibus corporis experiendo cognouit. Et ideo solum qntū ad cognitionē experimentalē xp̄s potuit pficere sm illud. Luce. 2. Puer pficiebat sapientia: et etate: qūuis posset et hoc aliter intelligi: vt pfectus sapientie xpi dicat: nō quo ipse sit sapientior: sꝫ quo sapientia pficiebat in alijs: q2. s. p eius sapientiā magis ac magis instruebant. Quod dispēsatiue factum est: vt se alijs hoibus conformem ostēderet: ne si in puerili etate perfectā sapiam demonstrasset incarnatōis misteriū fantasticū videret.

¶ De mā corporis xpi. CA. XXXIII.

Secundū premissa igit euidenter apparet qualis debuit eē corporis xpi formatio. Poterat siquidē deus corpus xpi ex limo terre formare: vl' ex quacūqꝫ mā sicut formauit corpus pmi parētis. Sed hoc humane restaurationi ppter quam filius dei: vt dicimus carnem assumpsit: cōgruum nō fuisset. Non. n. sufficiēter nā humani generis ex pmo parente deriuata que sananda erat: in pristinū honorē restituta esset: si aliunde corpus assumeret dyaboli victor: et mortis triumphator: sub qbus humanū genus captiuum tenebat ppter petm̄ pmi parētis. Dei autē pfecta sunt opera: et ad pfectū pducit quod reparare intendit: vt etiā plus adiciat ꝗ fuerat subtractum: sm illud Apost. Ro. 5. Gratia dei per xpm amplius habundauit ꝗ delictū Ade. Conueniēs igit fuit: vt dei filius corpus assumeret de nā ppagata ab Adam. Adhuc incarnatōis misteriū hoibus pficuū p fidem reddit: nisi. n. hoies crederent dei filiū esse qui homo videbat: nō sequerent eum hoies: vt salutis auctorē: quod iudeis accidit: qui ex incarnatōis misterio ppter incredulitatem dānationē potius ꝗ salutē sunt cōsequuti. Ut ergo hoc ineffabile misteriū facilius crederet: filius dei sic oīa dispensauit: vt se verū hoiem esse ostenderet: qd nō ita videret: si aliunde nām sui corporis acciperet ꝗ ex nā humana. Conueniēs igit fuit: vt corpus a pmo parente ppagatū assumeret. Item filius dei hō factus humano generi salutē attribuit: nō solū cōferendo grē remediū: sed etiā prebēdo exemplū: quod repudiari nō pt. Alterius. n. hois et doctrina: et vita in dubiū verti pōt ppter defectū humane cognitiōis: et vitae. Sed sicut quod filius dei docet indubitāter creditur verū: ita quod operat credit indubitanter bonum. Oportuit aūt vt in eo exēplum acciperemus: et glorie quā speramus: et virtutis qua ipā meremur. Utrūqꝫ. n. exemplū minus efficax eēt si aliunde nām corporis assumpsisset ꝗ vnde alij hoies assumunt. Si cui. n. persuaderet q tolleraret passiones: sicut xp̄s sustinuit: q speraret se resurrecturū: sicut xp̄s resurrexit: posset excusationē pretēdere ex diuersa corporis cōditione. Ut igit exemplū xpi efficacius eēt: cōueniens fuit: vt non aliunde corporis nām assumeret: ꝗ de nā q a pmo parente ppagatur.

¶ De formatione corporis christi que nō ē ex semine. CA. XXXIIII.

Non tñ fuit cōueniens: vt eodē modo formaretur corpus xpi in humana nā: sicut formātur aliorū hoium corpora. Cum. n. ad

hoc nām assumeret: vt ipām a peccato mūdaret oportebat vt tali modo assumeret q nullū ↄtagium peccati incurreret. Hoīes aūt pctm̄ originale incurrūt ex hoc q generant p virtutem actiuā humanā que est in virili semine: quod est fm seminalez rōnem in Adam peccāte preextitisse: sicut eni pmus homo origīalē iusticiā transfudisset in posteros simul cū transfusione nāe: ita etiā originalem culpā transfudit transfundēdo nām: qḋ est per virtutē actiuam virilis seminis. Oportuit igit absq virili semine xp̄i formari corpus. Itē virtus actiua virilis seminis nāliter agit: ⁊ ideo homo q ex virili semine generat nō subito pducitur ad pfectum: sz determinatis pcessibus. Omnia.n. nālia per determinata media ad determinatos fines pcedunt. Oportebat aūt corpus xp̄i in ipsa assumptione pfectuz esse: ⁊ aīa rōnali informatum: qz corpus est assumptibile a dei verbo: inq̄tum est aīe rōnali vnitum. lz nō esset pfectuz fm debitaz q̄ntitatē. Non ḡ corpus xp̄i formari debuit p virilis seminis virtutē.

ℭ De causa formationis corporis christi. CA.XXXV.

Cum aūt corporis humani formatio nāliter sit ex virili semine: quocunq alio modo corpus xp̄i formatuz fuerit supra nām fuit talis formatio. Solus aūt deus institutor nature est qui supernāliter in rebus nālibus operat vt supra dictum ē. Unde relinquit q solus deus illud corpus miraculose formauit ex mā humane nature. Sed cum oīs dei operatio in creatura sit tribus personis cōis: tñ per quādam ↄuenientiam formatio corporis xp̄i attribuit spiritui sancto. Est.n. spiritusanct' amor pris: ⁊ filii quo se inuicem ⁊ nos diligunt. Deus aūt: vt aplūs ad Ephesios.2. dicit ppter nimiā charitatē suā qua dilexit nos filium suū incarnari cōstituit. Conuenienter igit carnis formatio spūsancto attribuit. Itē spūsanctus oīum gratiaz est actor: cum sit pmū in quo oīa dona gratis donant. Hoc aūt fuit supabundātis grē: vt humana nā in vnitatē diuine psone assumeret: vt ex sup dict pz. Ad demōstrandā igit hmōi grām formatio corporis xp̄i spūi sancto attribuit. Conueniēter etiā hoc dr fm silitudinē humani verbi ⁊ spūs. Verbū.n. humanū in corde existens silitudinē gerit eterni verbi: fz q existit in pre: sicut aūt humanū verbū vocē assumit: vt sensibilr hoībus inotescat: ita ⁊ verbū dei carnē assūpsit: vt visibilr hoībus appareret. Vox aūt humana p hoīs spm̄ format: vn̄ ⁊ caro verbi dei p spm̄ verbi formari debuit.

ℭ Expositio articli in symbolo positi de ↄceptione ⁊ natiuitate xp̄i. CA.XXXVI.

Ad excludendū igit errorē ebionis ⁊ cherinti q corpus xp̄i ex virili semine formatum dixerunt: dr in symbolo aplōx. Qui ↄceptus est de spūsancto. Loco cuius in symbolo patrum dr. Et incarnatus ē de spūsancto: vt nō fantasticū corpus fm manicheos: sz veraz carnē assumpsisse credat. Additum est aūt in symbolo pātm. Propter nos hoīes. ad excludendum originis errorē q posuit virtute passionis xp̄i: etiā demones liberandos. Additū est etiaz in eodē. Propter nrāz salutem: vt mysteriū incarnatōis xp̄i sufficiēs ad humanā salutē ostendat ↄ heresim nazareorū q fidem xp̄i sine opibus legis ad salutem humanaz nō sufficere putabāt. Additū etiā est. Descendit de celis: ad excludēdum errorē Fotini qui xp̄z purum hoīem asserebat: dicens eū ex Maria sumpsisse initiū: vt magis p bone vite meritū in terris hñs pncipiū ad celū ascenderet q̄ celestē hñs originē carnē descendisset ad terrā. Addit etiaz. Et hō factus est: ad excludendū errorē Nestorij fm cuius positionē filius dei de quo symbolū loquitur magis inhabitator hoīs q̄ homo esse diceretur.

ℭ Q ↄueniens fuit xp̄m nasci ex virgine. CA.XXXVII.

Cum aūt ostēsum sit: q de mā humana nāe ↄueniebat filium dei carnem assumere: mām āt in humana generatōe ministrat femina: ↄueniēs fuit: vt xp̄s de femina carnez assumeret: fm illud apl'i ad Gal.4. Misit deus filium suū factū ex muliere. Femina aūt idiget viri ↄmixtiōe: ad hoc q mām quā ipa ministrat formetur in corpus humanū. Formatio aūt corporis xp̄i fieri nō debuit p virtutē virilis seminis: vt supra iam dem̄ ē: vn̄ absq ↄmixtiōe virilis seminis illa femia ↄcepit: ex qua filius dei carnē assumpsit. Tanto aūt aliqs magis spūalibus donis replet: q̄to magis a carnalib' sepat. Nam p spūalia hō sursum trahit: p carnalia vo deorsuz. Cū aūt formatō corporis xp̄i fieri debuerit p spūsanctū: oportuit illā feminā de qua xp̄s corp' assumpsit maxime spūalibus donis repleri: vt p spūsanctū: non solum aīa fecūdaret virtutibus: sz etiaz venter ple diuina. Vn̄ oportuit nō solū mentē eius eē imunē a pctō: sz etiā corpus ei' ab oī corruptela carnalis ↄcupiscentie elōgari. vn̄ nō solū ad ↄcipiēduz xp̄m virilē ↄmixtionez nō est expta: sz nec an nec postea. Hoc etiam ↄueniebat ei qui nascebat ex ipa. Ad hoc eīm dei filius veniebat in mundū carne assumpta: vt nos ad resurrectionis statuz pmoueret: in quo neq nubent: neq nubētur: sed erunt homines: sicut angeli in celo. Unde ⁊ continentie ⁊ integritatis doctrinaz introduxit: vt in fidelīū vita resplēdeat aliqualr glē future ymago. Conueniēs ḡ fuit: vt etiā in suo ortu vite integritatem cōmendaret nascēdo ex vgine: ⁊ iō in symbolo apostolox dr. Natus ex virgine Maria. In-

symbolo aūt patrum ex virgine Maria dicitur
incarnatus: per qđ valentini error excludit' cete
rorūqꝫ qui corpus xp̄i dixerūt aut esse fantasticuꝫ
aut esse alterius nature ⁊ nō esse ex corpore virgi
nis sumptū atqꝫ formatū.

¶ Quod beata vgo sit mater xp̄i. CA.XXXVIII.

Error aūt Nestorij ex hoc excludit' q bea-
tā Mariā matrē dei ↄfiteri nolebat. In
vtroqꝫ aūt symbolo dicitur filius dei ē na
tus vel incarnatus ex virgine maria. Femina au
tem ex qua aliquis homo nascit': mater illius di-
citur ex eo q materiā ministrat humano ↄceptui
Unde beata virgo Maria que materiā ministra-
uit cōceptui filij dei: vera mater filij dei dicenda
est. Non eñi refert ad rōnē matris: quacūqꝫ virtu-
te materia ministrata ab ipa formet'. Nō igit' mi
nus mater est que materiā ministrauit spūsancto
formādam ꝙ que materiam ministrat forman-
dam virtute virilis seminis. ¶ Si quis aūt di-
cere velit beatā virginē dei matrē nō debere di
ci: q: nō est ex ea assumpta diuinitas: sed caro so-
la sicut dicebat nestorius: manifeste vocē suam
ignorat. Non eñi ex hoc aliqua dicit' alicui' ma-
ter: q: totū qđ in ipso est ex ea sumat'. Nō eñi con
stat ex aīa ⁊ corpe: magisqꝫ est homo id qđ est ſm
aīam quā id qđ est ſm corpus. Aīa aūt nulli' hoīs
a matre sumit': sed vel a deo imediate creat' vt vi
tas habet vel si esset ex traductiōe vt quidā posue
runt non sumeret' a matre sed magis a pr̄e: q: in
generatiōe ceterorꝫ aīalium ſm phoꝝ doctrinā
masculus dat aīam fēia vero corpus. Sicut igit'
cuiuslibꝫ hoīs mater aliqua fēia dicit' ex hoc q ab
ea corp' eius assumitur ita dei mater beata virgo
Maria dici debet si ex ea assumptū est corp' dei
Oportet aūt dicere q sit corpus dei si assumitur
in vnitatē persone filij dei qui est verus de'. Cō-
fitentib' igitur humanā naturā esse assumptā a fi-
lio dei in vnitatē psone necesse est dicere q beata
virgo Maria sit mater dei. Sed q: nestori' ne-
gabat vnā psonā esse dei ⁊ hoīs iesu christi: ideo
ex cōsequēti negabat virginē mariā eē dei mrē.

¶ Quod spūsanct' non sit pater xp̄i. CA.XXXIX

Licet aūt fili' dei dicatur de spūsancto ⁊ ex
Maria virgine incarnatus ⁊ cōcept': nō
tñ dicendū est q spūsanctus sit pater ho-
minis xp̄i: licet beata virgo eius mater dicatur.
Primo quidē q: in beata Maria virgine inue-
nitur totū qđ ptinet ad matris rōnem. Materiā
eñi ministrauit christi cōceptui spiritusancto for-
mandā vt requirit matris rō. sed ex pte spūsan-
cti nō inuenit' totū quod ad rōnem patris exigit'.
Est eñi de rōne patris vt ex sua natura filiuꝫ sibi
cōnaturalē pducat. Unde si fuerit aliqđ agēs qđ
faciat aliquid nō ex sua substātia nec pducat ipm
in similitudinē sue nature pater eius dici nō pote
rit. Nō. n. dicim' q homo sit pater corꝫ que facit
per artem: nisi forte ſm methaphorā. Spūs aūt
sanctus est quidē xp̄o cōnaturalis ſm diuinā nām
ſm quā pater xp̄i nō est: sed magis ab ipso pcedēs
Scđm aūt naturā humanā nō est xp̄o cōnatural'
Est eñi alia natura hūana ⁊ diuina i xp̄o: vt supra
dictū est. Neqꝫ in naturā humanā est versum ali
quid de natura diuina vt supra dictuꝫ est. Relin
quit' ergo q spūsanct' pater hoīs xp̄i dici nō pos-
sit. ¶ Item in vnoquoqꝫ filio: id qđ est principa-
lius in ipso est a patre: qđ aūt scđarium a matre.
In alijs eñi aīalib' anima est a patre. corp' vero
a matre. In hoīe aūt ⁊ si anima rōnalis a patre ñ
sit: sed a deo creata. virtus tamē paterni seminis
dispositiue opatur ad formā. Id aūt qđ principa-
lius est in christo est psona verbi que nullo mō est
a spūsancto. Relinquit' ergo q spūsanctus pater
christi dici non possit.

¶ De sanctificatione. CA.XXXX.

Quia igit' vt ex predictis apparet beata vir
go Maria mater filij dei facta est de spi
ritusancto concipiēs decuit vt excellētissi
ma puritate mūdaret' per quā cōgrueret tanto fi
lio. Et ideo credēdū est eam ab omni labe actua
lis peccati imunem fuisse non tm̄ mortalis ſꝫ etiā
venialis qđ nulli sanctorꝫ cōuenire pōt post xp̄m
cum dicat'. i. Io. i. Si dixerim' qm̄ peccatū non
habem' ipsi nos seducim' ⁊ veritas in nobis nō
est. Sed de beata virgine matre dei ītelligi pōt
qđ canticorum. 4. dicit'. Tota pulchra es amica
mea ⁊ macula non est in te. Nec solum a peccato
actuali imunis fuit ſꝫ etiā ab originali spāli p̄uilegio
mūdata. Oportuit siquidē q cū peccato origina-
li cōciperet': vtpote q̄ ex vtriusqꝫ sexus cōmixtiōe
cōcepta fuit. Hoc eñi priuilegiū sibi soli seruabat'
vt virgo cōciperet filiū dei. Cōmixtio aūt sexus
que sine libidine esse nō pōt post peccatū pmi pa
rētis trāsmittit peccatū originale in prolē. Simi
liter etiā q: si cū peccato originali ↄcepta nō fuis-
set non indigeret per christū redimi. Et sic nō est
christus vniuersalis hoīum redemptor: qđ dero-
gat dignitati christi. ¶ Est ergo tenēdū q cū pec
cato originali cōcepta fuit: sed ab eo quodaꝫ spāli
mō purgata fuit. Quidā. n. a pctō originali purgā
tur post natiuitatē ex vtero sicut qui in baptismo
sanctificat'. Quidā aūt quodā priuilegio grē etiaꝫ
in maternis vteris scificati legūtur. sicut de Iere
mia dicit'. Iere. i. Priusqꝫ te formarē in vtero no
ui te: ⁊ anteqꝫ exires de vulua sanctificaui te. Et
de ioanne baptista āgel' dicit. Spūsancto reple-
bit' adhuc ex vtero matris sue. Qđ aūt pstituꝫ est
christi precursori ⁊ pphe: nō debet credi denegarī
esse matri ipsius. Et ideo credit' in vtero sanctifi
cata ante. s. ꝙ ex vtero nasceret'. Nō aūt talis san
ctificatio pcessit infusionē aīe. Sic eñi nūqꝫ fuissꝫ

peccato originali subiecta: et redemptione non indiguisset. Non enim subiectum peccati esse potest nisi creatura rationalis. Similiter etiam gratia sanctificationis per prius in anima radicatur: nec ad corpus potest pervenire nisi per animam. Unde post infusionem anime credendum est eam sanctificatam fuisse. Eius autem sanctificatio amplior fuit quam aliorum in utero sanctificatorum. Alii namque sanctificati in utero: sunt quidem a peccato originali mundati: non tamen est eis prestitum ut postea non possent peccare saltem venialiter. Sed beata virgo Maria tanta abundantia gratie sanctificata fuit: ut deinceps ab omni peccato conservaretur immunis non solum mortali: sed etiam veniali. Et quia veniale peccatum interdum ex surreptione contingit: ex hoc scilicet quod aliquis inordinatus concupiscentie motus insurgit: aut alterius passionis preveniens rationem: ratione cuius primi motus dicuntur esse peccata: consequens est quod beata virgo Maria nunquam peccavit venialiter: eo quod inordinatos passionum motus non sensit. Contingunt autem huiusmodi motus inordinati ex hoc quod appetitus sensitivus qui est harum passionum subiectum non sic subiicitur rationi: quin interdum ad aliquid preter ordinationem rationis moveatur: et quandoque contra rationem: in quo consistit motus peccati. Sic igitur fuit in beata virgine appetitus sensitivus rationi subiectus per virtutem gratie ipsum sanctificantis quod nunquam contra rationem movebatur: sed secundum ordinem rationis. Poterat tamen habere aliquos motus subitos non preordinatos ratione. In domino autem iesu christo aliquid amplius fuit. Sic enim inferior appetitus in eo rationi subiiciebatur: ut ad nihil moveretur nisi secundum ordinem rationis: secundum scilicet quod ratio ordinabat vel permittebat appetitum inferiorem moveri proprio motu. Hoc autem videtur ad integritatem primi status pertinuisse: ut inferiores vires totaliter rationi subderentur. Que quidem subiectio per peccatum primi parentis est sublata non solum in ipso sed etiam in aliis qui ab eo contrahunt peccatum originale: in quibus etiam postquam a peccato mundantur per gratie sacramentum remanet rebellio vel inobedientia inferiorum virium ad rationem: que dicitur fomes peccati: que in christo nullatenus fuit secundum predicta. Sed quia in beata virgine Maria non erant inferiores vires totaliter rationi subiecte: ut scilicet nullum motum haberent a ratione non preordinatum: et tamen sic cohibebantur per virtutem gratie ut nullo modo contra rationem moverentur: propter hoc solet dici quod in beata virgine post sanctificationem remansit quidem fomes peccati secundum substantiam sed ligatus.

De perpetua virginitate matris christi. CA. XXXXI

s Si autem per primam sanctificationem sic fuit contra omnem motum peccati munita: multo magis in ea excrevit gratia: fomesque peccati in ea est debilitatus vel etiam totaliter sublatus spiritu sancto in ipsam secundum verbum angeli superveniente ad corpus christi ex ea formandum. Unde postquam facta est sacrarium spiritus sancti: et habitaculum filii dei: nephas est credere non solum aliquem motum peccati in ea fuisse: sed nec etiam carnalis concupiscentie delectationem eam fuisse expertam. Et ideo abhominandus error est Helvidii: qui etiam si asserat christum ex virgine conceptum et natum: dicit tamen eam postmodum ex ioseph alios filios genuisse. Nec hoc eius suffragatur errori quod matthei primo dicitur quod non cognovit eam Joseph scilicet Mariam donec peperit filium suum primogenitum quasi postquam peperit christum eam cognoverit: quia donec in hoc loco non significat tempus finitum sed indeterminatum. Est enim consuetudo sacre scripture ut usque tunc specialiter asserat aliquid factum vel non factum: quousque in dubium poterat venire. Sicut dicitur in psalmo. Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Dubium enim esse poterat an christus sederet ad dexteram dei quamdiu non viderentur ei inimici esse subiecti: quod postquam innotuerit nullus remanebit dubitandi locus. Similiter etiam dubium esse poterat an ante partum filii dei Joseph Mariam cognoverit. Unde hoc evangelista removere curavit quasi indubitabile relinquens: quia post partum non fuit cognita. Nec etiam ei suffragatur quod christus dicitur eius primogenitus: quasi post ipsum alios genuerit filios. Solet enim in scriptura primogenitus dici ante quem nullus genitus etiam si post ipsum nullus sequatur sicut patet de primogenitis qui secundum legem sanctificabantur domino et sacerdotibus offerebantur. Nec etiam ei suffragatur quod in evangelio aliqui dicuntur fratres christi fuisse quasi mater eius alios habuerit filios. Solet enim scriptura fratres dicere omnes qui sunt eiusdem cognationis. sicut abraham loth suum fratrem nominavit: cum tamen esset nepos eius. Et secundum hoc nepotes Marie: et alii eius consanguinei fratres christi dicuntur: et etiam consanguinei ioseph qui pater christi putabatur. Et ideo in symbolo dicitur. Qui natus est de virgine Maria. Que quidem virgo dicitur absolute quia et ante partum et in partu: et post partum virgo permansit. Et quidem quod ante partum et post partum eius virginitati derogatum non fuerit satis iam dictum est. Sed nec in partu eius virginitas fuit violata. Corpus enim christi quod ad discipulos ianuis clausis intravit: potuit eadem potestate de utero clauso matris exire. Non enim decebat ut integritatem nascendo tolleret: qui ad hoc nascebatur ut corrupta in integrum reformaret.

De defectibus assumptis a christo. CA. XXXXII

s Sicut autem conveniens fuit ut filius dei naturam assumens humanam propter humanam salutem in natura assumpta salutis humane finem ostenderet per gratie et sapientie perfectionem: ita etiam conveniens fuit: quod in humana natura assumpta a dei verbo conditiones aliquae existerent que congruerent decentissimo liberationis modo humani generis. Fuit autem congruentissimus

modus: vt homo qui per iniusticiam perierat per iusticiam repararetur. Exigit aūt hoc iusticie ordo vt qui pene alicuius peccādo fact⁹ est debitor per solutionē pene liberet. Quia vero que per amicos facim⁹ aut patimur: aliqualiter nos ipsi facere aut pati videmur eo q̄ amor est mutua virtus ex duob⁹ se amātib⁹ quodāmō faciēs vnū non discordat a iusticie ordine si aliqs liberet amico ei⁹ satisfaciēte pro ipso. Per pctm̄ aūt primi parētis pditio in totū humanū genus deuenerat: nec alicuius hoīs pena sufficere poterat vt totū gen⁹ hūanū liberaret. Nō enim erat condigna satisfactio: equalēs vt vno hoīe puro satisfaciēte oēs hoīes liberarentur. Similiter etiam nec sufficiebat ſm iusticiā vt angel⁹ ex amore hūani generis pro ipso satisfaceret. Angel⁹ enim nō hꝫ dignitatē infinitā vt satisfactio eius pro infinitis ⁊ infinitorum peccatis sufficere possꝫ. Solus aūt de⁹ est infinite dignitatis qui carne assūpta pro hoīe sufficiēter satisfacere poterat vt supra iam diximus. Talē igit̄ oportuit vt hūanā nām assumere tīn q̄ pati posset pro hoīe eā q̄ hō peccādo meruit vt pateret ad satisfaciēdū pro hoīe. Nō aūt oīs pena quā hō peccādo incurrit est ad satisfaciēdū idonea. Puenit. n. pctm̄ hoīs ex hoc q̄ a deo auertit̄ conuersus ad cōmutabilia bona. Punit̄ autē hō pro pctō in vtroqꝫ. Nā ⁊ puat̄ grā ⁊ ceteris donis qb⁹ deo cōiūgit̄: ⁊ meret̄ etiā pati molestiā ⁊ defectū in eo propter qd̄ est a deo auersus. Ille ordo igit̄ satisfactionis requirit vt per penas quas peccator in bonis cōmutabilib⁹ patit̄: reuocet̄ ad deū. Huic aūt reuocationi cōtrarie sūt ille pene quibus hō separat̄ a deo. Null⁹ igit̄ per hoc deo satisfacit q̄ puat̄ gratia: vel q̄ ignorat deū: vel q̄ hꝫ inordinatā aiam: quāuis hoc sit pena peccati: sed per hoc q̄ in se ipso aliquē dolorē sentit: ⁊ in exteriorib⁹ reb⁹ dānū suscipit. Nō igit̄ xp̄s illos defect⁹ assumere debuit quib⁹ hō separat̄ a deo: licet sint pena peccati: sicut puatio grē ignorātia ⁊ huiusmōi. Per hoc enim minus idone⁹ ad satisfaciēdū redderet̄: īmo ad hꝫ q̄ esset auctor hūane salutis: requirebat̄ vt plenitudinē gratie ⁊ sapiētie possideret sicut iam dictū est. Sed q2 hō per pctm̄ in hoc posit⁹ erat vt necessitatē moriēdi haberet ⁊ vt ſm corp⁹ ⁊ aiaꝫ eēt passibilis: huiusmōi defect⁹ xp̄us suscipere voluit vt mortē pro hoīb⁹ patiēdo genus hūanū redimeret. Est tamē attēdendū q̄ hmōi defect⁹ sūt xp̄o ⁊ nobis cōes. Alia tn̄ rōne inueniūtur in xp̄o ⁊ in nobis. Huiusmōi defect⁹ enim vt dictū est pena sunt primi peccati. Quia igit̄ nos per viciatā originē culpam originalē cōtrahim⁹ per cōns hos defectus dicimur cōtraxisse. xp̄s aūt ex sua origine nullā maculā peccati cōtraxit. Hos aūt defectus ex sua volūtate accepit. Unde dici nō debet: q̄ habuit hos defectus cōtractos sꝫ magis assūptos. Illud enim cōtrahit̄ q̄ cū alio ex necessitate trahit̄. Xp̄us aūt potuit assumere hūanā naturā sine huiusmōi defectib⁹ sicut sine culpe feditate assūpsit. Et hoc rōnis ordo poscere videbat̄: vt qui fuit immunis a culpa eēt immunis a pena. Et sic pꝫ q̄ nulla necessitate neqꝫ viciate originis neqꝫ iusticie: huiusmōi defect⁹ fuerunt in eo. Unde relinquit̄ q̄ nō cōtracti sed volūtarie assūpti fuerūt in eo. Quia vero corp⁹ nostrum pdictis defectib⁹ subiacet in pena peccati est. nā ante peccatū ab his eram⁹ immunes cōuenienter xp̄s inquātū huiusmōi defect⁹ in sua carne assūpsit dicit̄ siītudinē pctī gessisse: ſm illud aplī ad Ro. 8. De⁹ misit filiū suū in siītudinē carnis peccati. Unde ⁊ ipsa xp̄i passibilitas vel passio ab aplo peccatū noiat̄ cum subdit̄ Et de pctō dānauit peccatū in carne. Et ro. 6. q̄ mortu⁹ est pctō mortu⁹ est semel. Et qd̄ est mirabili⁹ hac etiā rōne dicit apostol⁹ ad Gal. 3. q̄ est fact⁹ pro nobis maledictum. Hac etiā rōne dicit̄ simplā nrām necessitatē assūpsisse. s. pene vt duplā nrām cōsumeret. s. culpe ⁊ pene. ¶ Est aūt cōsiderādū vlteri⁹ q̄ defect⁹ penales in corpe duplices inueniūtur. Quidā cōes oibus vt esuries sitis lassitudo post laborē: dolor mors ⁊ huiusmōi. Quidā vero nō sunt oib⁹ cōes. sꝫ quorūdā hoīum ppꝛij vt cecitas lepra febris membrorum mutilatio ⁊ huiusmōi. Horum aūt defectuū hec est dr̄ia. Quia defect⁹ cōes in nobis ab alio traducūtur. s. ex primo parēte qui eos pro peccato incurrit. Defectus aūt ppꝛij ex pticularib⁹ causis in singulis hoīb⁹ inascūtur. Xp̄s aūt ex seipso nullā cām defectus habebat: nec ex aīa que erat grā ⁊ sapiētia plena ⁊ verbo dei vnita: nec ex corpe qd̄ erat optime organizatū ⁊ dispositum oipotēti virtute spūssancti cōpactū. sꝫ sua volūtate dispēsatiue ad nrām salutē pcurandā aliquos defect⁹ suscepit. Illos igit̄ suscipe debuit qui ab alio deriuāt̄ ad alios. s. cōes nō ppꝛios q̄ in singulis ex cāis ppꝛijs īnascūtur. Similiter etiā q2 pncipaliter venerat ad restaurandū hūanā nām illos defect⁹ suscipere debuit: qui in totā nām inueniebātur. Patet etiam ſm pdicta q̄ vt damas. dicit xp̄s assūpsit defect⁹ nr̄os indetractabiles. i. qbus detrahi nō pt. Si. n. defectū sciē vel gratie suscepisset: aut etiā leprā aut cecitatē: aut aliqd hmōi. Hoc ad derogationē dignitatis xp̄i ptinere videret̄: ⁊ eēt hoībus detrahendi occasio: que nulla datur ex defectibus totius nature.

¶ Quare xp̄s mori voluit. CA. XLIII.

m Anifestū igit̄ est ſm pdicta q̄ xp̄s aliquos defectus nr̄os suscepit: nō ex necessitate: sed propter aliquē finē. s. propter salutē nr̄am. Omnis autem potentia ⁊ habitus siue habilitas ordinatur ad actum sicut ad finem. Unde passibilitas ad satisfaciendū vel merendū non sufficit sine passione in actu. Non enim aliquis dicitur bonus vel malus ex eo q̄ potest talia agere: sꝫ ex eo

q agit: nec laus ? vituperiũ debet potẽtie sꝫ actui vni ? christ9 non solũ passibilitatem nostram suscepit vt nos saluaret: sed etiam vt pro peccatis nostris satisfaceret voluit pati. ¶ Passus est autez pro nobis ea que vt nos pateremur ex peccato p̄mi parentis meruimus: quorum precipuum est mors ad quaz omnes alie passiones humane ordinãtur sicut ad vltimum. Stipendia enim peccati mors est: vt apostolus dicit ad Roma. 6. vnde ? christus pro peccatis nostris voluit mortez pati: vt dum penam nobis debitam ipse sine culpa susciperet: nos a reatu mortis liberaret: sicut aliquis debito pene liberaret alio pro eo penam sustinente. Mori etiam voluit vt non solũ mors eius esset nobis satisfactionis remedium: sed etiam salutis sacramentum: vt ad similitudinem mortis eius nos carnali vite moriamur i spiritualem vitam translati s̃m illud .1. Pe. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est: iustus p̄ iniustis: vt nos offerret deo mortificatos quidez carne viuificatos autem spiritu. Mori etiaz voluit vt nobis mors eius esset perfecte virtutis exemplum. ¶ Quantum ad charitatem quidem: quia maiorem charitatez nemo habet: q̃ꝫ vt animam suam ponat quis pro amicis suis: vt dicitur Joan. 15. Tanto eni quisqꝫ magis amare ostẽditur quanto plura ? grauiora pro amico pati nõ refugit. Omnium autem humanorum malorũ grauius est mors per quam tollitur vita humana. Unde nullum magis signum dilectionis esse potest q̃ꝫ q̧ homo pro amico se morti exponat. ¶ Quantum ad fortitudinem vero que propter aduersa a iusticia nõ recedit: quia maxime ad fortitudinem pertinere videtur vt etiaz nec timore mortis aliquis a virtute recedat. vnde dicit apostolus Hebre. secũdo. de passione christi loquẽs. Ut per mortem destrueret euz qui habebat mortis imperium idest diabolum: ? liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant seruituti. Dum enim pro veritate mori non recusauit exclusit timorem moriendi: propter quez homines seruituti peccati plerumqꝫ subduntur. ¶ Quantum ad patientiam vero que in aduersis tristitia hominẽ absorberi non sinit. Sed quãto sunt maiora aduersa tanto magis in his relucet patientie virtus. Unde in maximo malorũ quod est mors perfecte patientie datur exemplũ si absqꝫ mẽtis turbatiõe sustineatur quod de christo propheta predixit dicens. Isa. 53. Tanquam agnus coram tondente se obmutescet ? non aperiet os suum. ¶ Quantum ad obedientiam vero quia tanto laudabilior est obedientia: quanto in difficilioribus quis obedit. Omnium autem difficillimum est mors. Unde perfectam obedientiam christi cõmendandam. dicit Apostolus ad Philipẽses. 2. q̧ factus est obediẽs patri vsqꝫ ad mortẽ.

¶ De morte crucis. CA. XLIIII.

e X eisdem aũt causis apparet: quare mortem crucis voluit pati. Primo quidem quia hoc conuenit quantum ad remediũ satisfactionis. ¶ Conuenienter enim homo punitur per ea in quibus peccauit. Per que eni peccat quis: per hec ? torquetur vt dicitur Sap. xi. Peccatũ autem hominis p̄mũ fuit per hoc q̧ pomũ arboris ligni scientie boni ? mali contra p̄ceptum dei comedit: loco cuius xp̄s se ligno affigi permisit vt exsolueret que non rapuit sicut de eo p̄s dicit. ¶ Conuenit etiam quantũ ad sacramentum. Voluit eni xp̄s ostendere sua morte vt sic moreremur vita carnali q̧ spiritus noster i superna eleuaretur. Unde ? ipse dicit Jo. xij. Ego si exaltatus fuero a terra: omnia trahã ad me ipsũ. ¶ Conuenit etiam quantum ad exemplum perfecte virtutis. Homines enim quandoqꝫ nõ minus refugiunt vituperabile genus mortis q̃ꝫ mortis acerbitatem. Unde ad perfectionem virtutis pertinere videtur: vt propter bonũ virtutis etiam aliquis vituperabilem mortem non refugiat pati. Unde apostolus ad cõmendandã perfectaz obedientiã xp̄i: cum dixisset de eo q̧ fact9 est obediens vsqꝫ ad mortem subdit. Mortem aũt crucis. Que quidez mors turpissima videbatur s̃m illud Sap. 2. Morte turpissima condemnemus eum.

¶ De morte christi. CA. XLV.

c Um aũt in xp̄o cõueniãt in vnã p̄sonã tres substãtie. s. corpus aĩa ? diuinitas verbi: quarũ due. s. anima ? corpus vnite sũt in vnam naturaz. in morte quidem xp̄i separata est vnio corporis ? anime. Aliter eni corp9 vere mortuũ nõ fuisset. Mors eni corp̄is nihil est aliud q̃ꝫ separatio aĩe ab ipso. Neutrũ tñ separatum est a dei verbo q̃ntum ad vnione persone. Ex vnione autẽ aĩe ? corporis resultat humanitas. Unde separata aĩa a corp̄e xp̄i per mortẽ in triduo mortis hõ dici non potuit. Dictũ est aũt supra q̧ p̄pter vnionẽ i p̄sona hũane nature ad dei verbũ qcq̧d dicit̃ de hoĩe xp̄o põt ? cõueniẽter de dei filio p̄dicari. Unde cuz in morte mãserit vnio p̄sonalis filij dei tam ad aĩam q̃ꝫ ad corp9 xp̄i. qcq̧d de vtroqꝫ eorũ dicit̃ poterat de dei filio p̄dicari. Unde ? i symbolo dicit̃ de filio dei q̧ sepult9 ẽ p̄pter hoc q̧ corpus sibi vnitũ in sepulchro iacuit: ? q̧ descẽdit ad inferos aĩa descẽdente. ¶ Est etiã cõsiderandũ q̧ masculinũ gen9 designat p̄sonã: neutrũ vero naturã. Unde in trinitate dicim9 q̧ fili9 est ali9 a patre non aliud. Scd̃m hoc ẽ in triduo mortis xp̄s fuit tot9 in sepulchro: tot9 in iferno: totus in celo p̄pter p̄sonã que vnita erat ? carni in sepulchro iacẽti ? anime infernũ expolianti ? subsistebat in na diuina in

celo regnare. Sed non potest dici ꝙ totum in sepulchro: aut in inferno fuerit: q2 nō tota humana nā: ſ3 ps in ſepulchro: aut in inferno fuit.

¶ Q2 mors xp̄i fuit voluntaria. CA.XLVI.

f Uit igitur mors christi nostre morti conformis ꝗtum ad id quod ē de rōne mortis: quod est aīam a corpore separi: ſed ꝗtum ad aliquid mors xp̄i a nostra morte differēs fuit. Nos. n. morimur quasi morti ſubiecti ex necessitate: vl nāe: vl alicuius violentie nobis illate. Xp̄s aūt mortuus est: nō necessitate: ſed ptāte ⁊ ꝓpria voluntate. Unde ip̄e dicebat Jo. x. Potestatem habeo ponēdi aīam meā: ⁊ iterū ſumendi eam. Huius aūt differētie ratio est: q2 nālia voluntati nostre nō ſubiacent. Coniūctio aūt aīe ad corpus ē nālis. Unde volūtati nostre nō ſubiacet ꝙ aīa corpori vnita remaneat: vl ꝙ a corpore ſeparetur. Sed oꝫ hoc ex virtute alicuius agentis ꝓuenire. Quicquid aūt in xp̄o ſm humanā nām erat nāle: totum eius volūtati ſubiacebat ꝓpter diuinitatis virtutē cui ſubiacet tota natura. Erat igit̄ in ptāte xp̄i: vt ꝗdiu vellet aīa ei9 corpori vnita remaneret: ⁊ statim cū vellet ſepararetur ab ip̄o Huiuſmodi aūt diuine ṽtutis iudiciū: centurio cruci xp̄i assistens ſensit: dum eū vidit clamātē expirare: ꝑ quod manifestū ostēdebat: ꝙ nō ſicut ceteri hoīes ex defectu nāe moriebat. Non enī ꝑnt hoīes cū clamore ſpūm emittere: cū in illo mortis articulo vix etiā poſſint palpitādo linguā mouere. Unī ꝙ xp̄s clamās expirauit in eo diuinam manifestauit virtutē ⁊ ꝓpt h̄ centurio dixit. Uere filius dei erat iste: nō tñ dicendū est ꝙ iudei nō occiderint xp̄m: vl ꝙ xp̄s ip̄e ſe occiderit. Ille. n. dr̄ aliquem occidere q ei cām mortis inducit: nō tamē mors ſequit̄: niſi causa mortis nām vincat: que vitā ꝯſeruat. Erat aūt in ptāte xp̄i: vt nā eāe corrumpēti cederet vl reſisteret: ꝗtū ip̄e vellet iō ⁊ ip̄e volūtarie xp̄s mortu9 fuit: ⁊ tñ iudei occiderunt eum.

¶ De paſſione xp̄i ꝗtū ad corp9. CA.XLVII.

n On ſolū aūt xp̄s mortē pati voluit: ſed ⁊ alia que ex pctō p̄mi parētis in posteros ꝑueniunt: vt dū penā pcti integralr̄ ſuſciperet nos pfecte a pctō ſatiſfaciendo liberaret. Horum aūt quedā precedūt mortē: quedā mortē ſubſequunt̄. Precedūt qdem mortē corporis paſſiones: quedā nāles: vt fames: ſitis: laſſitudo: ⁊ huiuſmodi ⁊c̄. ꝗ etiā violente: vt vulneratio: flagellatio: ⁊ ſimilia. Que oīa xp̄s pati voluit: tanꝗ ꝓuenientia ex pctō. Si. n. hō nō peccaſſet: nec famis aut ſitis: aut laſſitudinis: vl frigoris: afflictionē ſenſiſſet: nec ab exterioribus ꝑtuliſſet violentam paſſionē. Has tñ paſſiones aliqua rōne xp̄s ꝑtulit ꝗ alii hoīes patiant̄. In aliis. n. hoībus nō ē aliquid ꝙ his paſſionibus repugnare poſſit. In xp̄o aūt erat vnde his paſſionibus reſiſteret̄ nō ſolum virtus diuina increata: ſed etiam aīe beatitudo: cuius tanta vis est: vt Aug. dicit: vt eius beatitudo ſuo modo redundet in corpus. Unde post reſurrectionē ex hoc ip̄o ꝙ aīa glorificata erit per viſionē dei: ⁊ apertam: ⁊ plenā fruitionem: corpus glorioſe aīe vnitū glorioſum reddet̄ impaſſibile ⁊ imortale. Cū igit̄ aīa xp̄i pfecta viſione dei frueret̄ ꝗtum est ex virtute hui9 viſionis ꝯſequens erat: vt corpus impaſſibile: ⁊ imortale redderet̄: per redundātiam glorie ab aīa in corpus: ſed diſpenſatiue factū est: vt aīa dei viſione fruente: ſimul corpus pateret̄: nulla redundātia glorie ab aīa in corpus facta. Suberat enī: vt dictum est: quod erat nāle xp̄o ſm humanā nām: eius voluntati. Unī poterat nālem redundātiā a ſuperioribus partibus ad inferiores ꝓ ſuo libito impedire: vt ſineret vnāquamꝗ ptem pati: aut agere: quod ſibi ꝓpriū eſſet abſꝗ alterius partis impedimēto: quod in aliis hoībus eſſe nō potest Inde etiā est ꝙ in paſſione xp̄s maximū corporis dolorē ſuſtinuit: q2 corporalis dolor in nullo mitigabat̄ ꝑ ſuperius gaudiū rōnis: ſicut nec econuerſo dolor corporis: rōnis gaudiū īpediebat. Hinc etiā apparet: ꝙ ſolus xp̄s ſimul viator ⁊ cōprehēſor fuit. Sic. n. diuina viſione fruebat̄: quod ad cōprehenſorem pertinet: vt tñ corpus paſſionib9 ſubiectum remaneret quod pertinet ad viatorē. Et q2 ꝓpriū est viatoris: vt per bona que ex charitate agit mereat̄: vl ſibi vl aliis: inde est ꝙ xp̄s ꝗuis comprehēſor eſſet, meruit tamē per ea que fecit: ⁊ paſſus est: ⁊ ſibi ⁊ nobis. Sibi quidem nō gloriam aīe quam a principio ſue conceptionis habuerat: ſed gloriam corporis ad quam patiendo peruenit. Nobis etiam, ſue ſingule paſſiones: ⁊ operationes fuerunt proficue ad ſalutem: nō ſolum per modum exempli: ſed etiam per modū meriti: inꝗtum ꝓpter habundātiam charitatis: ⁊ gratie nobis potuit gratiam promereri: vt ſic de plenitudine capitis: mēbra acciperent. Erat ſiquidem quelibet paſſio eius quātumcunꝗ minima ſufficiens ad redimēdum humanum gen9 ſi cōſideretur dignitas patientis. Quanto. n. aliqua paſſio in perſonā digniorem infert̄: tanto videtur maior iniuria. Puta ſi quis percutiat principem: ꝗ ſi percutiat quēdam de populo. Cū igitur xp̄s ſit dignitatis infinite: quelibet paſſio eius h3 infinitā extimatōē: vt ſic ſufficeret ad infinitorum pctōꝝ abolitionē. Non tñ fuit ꝑ quālibet cōſumata humani generis redēptio: ſ3 ꝑ mortē per quam ꝓpter rōnes ſupra poſitas ad hoc pati voluit: vt genus humanū redimeret a pctis. In emptione. n. qualibet: nō ſolū requirit̄ quātitas valoris: ſ3 deputatio p̄cii ad emēdum.

¶ De paſſibilitate xp̄i aīe. CA.XLVIII.

q Uia vero aīa est forma corpis ɔ̄ñs est vt patiēte corpe ⁊ aīa quodāmō patiat᷑. vñ pro statu illo quo xp̄s corp⁹ passibile habuit etiā aīa eius passibilis fuit. ¶ Est aūt ɔ̄siderandū q̄ duplex est aīe passio. Una quidē ex pte corporis: alia vero ex pte obiecti: qḋ in vna aliq̄ potentiarū ɔ̄siderari pōt. Sic.n. se habet aīa ad corpus sicut pars aīe ad partē corpis. Potētia autē visiua patit᷑ quidē ab obiecto: sicut cū ab excellēti fulgido visus obtundit᷑. Ex pte vero organi sicut cū lesa pupilla ebetat᷑ visus. Si igit᷑ ɔ̄sideretur passio aīe xp̄i ex pte corporis sic tota aīa patiebat᷑ corpore patiente. Est eni anima forma corporis ſm suā essentiam. In essentia vero aīe oēs potentie radicantur. Unde relinquit᷑ q̄ corpore patiēte q̄libet potētia aīe quodāmō pateret᷑. Si vero ɔ̄sideret᷑ aīe passio ex pte obiecti: nō oīs potētia anime patiebat᷑ scḋm q̄ passio ꝓprie sumpta nocumentū importat. Nō eni ex pte obiecti cuiuslibet potentie poterat aliq̄d esse nociuū. Iam eni supra dictū est: q̄ aīa xp̄i perfecta dei visione fruebat᷑. Superior igit᷑ rō aīe xp̄i que reb⁹ eternis ɔ̄templandis ⁊ ɔ̄sulēdis inheret nihil habebat aduersū aut repugnās ex quo aliqua nocumēti passio in ea locū haberet. Potētie vero sensitiue quaꝝ obiecta sunt res corpe habere poterāt aliqḋ nocumētū ex corporis passiōe. Unde sensibilis dolor in xp̄o fuit corpore patiente. Et q: lesio corporis sicut a sensu sentitur nociua: ita etiā interior imaginatio eaꝫ vt nociuā apphēndit: inde seq̄tur interior tristicia etiā cum dolor in corpe nō sentit᷑. Et hāc passionē tristicie dicim⁹ in aīa xp̄i fuisse. ¶ Nō solū autem imaginatio: sed etiā rō inferior nociua corpis apprehendit. Et ideo etiā ex apphensiōe inferioris rōnis que circa tpalia versat᷑: poterat passio tristicie habere locū i xp̄o inq̄ntū .s. mortē ⁊ aliā corpis lesionē inferior rō apphendebat vt nociuā ⁊ appetitui naturali ɔ̄trariā. ¶ Cōtingit aūt ex amore q̄ facit duos hoīes quasi vnū: vt aliq̄s tristiciaꝫ patiat᷑: non solū ex his que per imaginationē: vel p inferiorē rōnem apphēndit vt sibi nociua: sed etiā ex his que apphēndit vt nociua aliis quos amat. Unde ex hoc tristiciaꝫ xp̄s patiebat᷑ scḋm q̄ aliis quos ex charitate amabat periculum iminere cognoscebat culpe vel pene. Unā n̄ solū sibi: sꝫ ēt aliis doluit. Et q̄uis dilectio ꝓximi ad supiorē rōnem quodāmō ptineat inq̄ntū ꝓxim⁹ ex charitate diligit᷑ ꝓpter deum. superior tñ rō in xp̄o de ꝓximoꝝ defectib⁹ tristiciā habere nō potuit sicut in nobis habere pōt. Quia eni rō supior xp̄i plēa dei visione fruebat᷑. hoc mō apphēndebat q̄cquid ad alioꝝ defectus ptinet scḋm q̄ in dīna sapīa ɔ̄tinetur ſm quā decēter ordinatū existit q̄ aliq̄s peccare permittat᷑ ⁊ q̄ p peccato puniet᷑. Et ideo nec aīa xp̄i nec aliq̄s beat⁹ deū videns: ex defectib⁹ ꝓximoꝝ tristiciā pati pōt. Secus aūt est in viatorib⁹ qui ad rōnē sapīe videndā non attingunt. Hi.n. etiā ſm rōnem superiorē de defectib⁹ alioꝝ tristantur: dū ad honorē dei ⁊ exaltationē fidei pertinere existimāt q̄ aliq̄ saluent᷑ qui tñ dānant᷑. Sic igit᷑ de eisdē de quib⁹ dolebat ſm sensum imaginationē ⁊ rōnē inferiorē ſm supiorē gaudebat inq̄ntum ea ad ordinē diuine sapiētie referebat. Et q: referre aliq̄d ad alterū est ꝓpriū opus rōnis: ideo solet dici q̄ mortē rō xp̄i refugiebat quidē si ɔ̄sideret᷑ vt natura q: .s. naliter est mors odibilis. volebat tamē eaꝫ pati si ɔ̄sideret᷑ vt ratio. ¶ Sicut aūt in xp̄o fuit tristicia ita etiā ⁊ alie passiōes q̄ ex tristicia oriūtur vt timor: ira ⁊ huiusmodi. Ex his eni que tristiciā pītia igerunt timor in nobis causatur dum futura mala extimātur: ⁊ dum aliquo ledente ɔ̄tristati sum⁹ ɔ̄tra eū irascimur. ¶ Hec tñ passiōes aliter fuerūt in xp̄o q̄ in nobis. In nobis eni plerūq̄ iudiciū rōnis ꝓueniūt ⁊ interdum modū rōnis excedūt. In xp̄o aūt nūq̄ ꝓueniebāt iudiciū rōnis: nec modū a rōne taxatū excedebāt sed tñ mouebat᷑ inferior appetit⁹ qui est subiect⁹ passioni q̄ntū rō ordinabat eum debere moueri. Poterat igit᷑ cōtingere q̄ ſm inferiorē partē aīa xp̄i refugiebat aliq̄d qḋ ſm superiorē optabat: nō tñ erat cōtrarietas appetituū in ipso vel rebellio carnis ad sp̄ū: que in nobis cōtingit ex hoc q̄ appetitus inferior iudiciū ⁊ modū rōnis trāscendit. Sed in xp̄o mouebat᷑ ſm iudiciū rōnis inq̄ntum ꝓmittebat vnicuiq̄ inferioꝝ virīū moueri proprio motu scḋm q̄ ipm̄ decebat. ¶ His igit᷑ ɔ̄sideratis manifestū est q̄ supior ratio xp̄i tota qḋ fruebat᷑ ⁊ gaudebat per cōparationē ad suū obiectum. Nō eni ex hac pte aliq̄d ei occurrere poterat qḋ esset tristicie cā. Sed etiā tota patiebatur ex parte subiecti vt supradictū est. Nec illa fruitio minuebat passionē: nec passionem nec passio impediebat fruitionē cum non fieret redūdantia ex vna potentia in aliā: sed quelibet potētiarū ꝓmitteret᷑ agere qḋ sibi ꝓpriū erat sicut iam supra dictum est.

¶ De oratione xp̄i. CA. XLIX

q Uia vero oratio est desiderij expositiua: ex diuersitate appetituū rō sumi pōt orationis quā xp̄us iminēte passiōe ꝓposuit dicēs. Matth. 26. Pater mi si possibile ē trāseat a me calix iste. Uerūtamē non sicut ego volo: sed sicut tu. In hoc eni qḋ dicit trāseat a me calix iste. motum inferioris appetit⁹ ⁊ naturalis desiderij designat quo naturaliter quilibet mortē refugit ⁊ appetit vitā. In hoc aūt qḋ dicit verūtamē nō sicut ego volo: sed sicut tu vis: exprimit motū superioris rōnis oīa ɔ̄siderātis put sub ordinatiōe diuine sapiētie cōtinētur. Ad qḋ etiā pertinet qḋ dicit si nō pōt hoc solū fieri posse demōstrans qḋ ſm ordinē diuine volūtatis ꝓcedit. Et q̄uis calix passiōis

non transiuit ab eo quin ipsum biberit non tamē dici debet q̄ eius oratio exaudita non fuerit. Ut ait apłm ad hebreos. v. In oibus exauditus est p̄ sua reuerētia. Cuȝ enī rō vt dictū est sit desiderij expositiua illud simpliciter oramus qḋ simplicit volum⁹. Unde ⁊ desideriū iustoꝝ orationis vim optinet apud deum s̄m illud p̄s. Desideriū pauperū exaudiuit dn̄s. Illud autē simpliciter volumus qḋ s̄m rōnem superiorē appetimus: ad quam solā ptinet consentire in opus. Illud aūt simplicit orauit xp̄s vt patris voluntas fieret q: hoc simpliciter voluit. nō aūt q̄ calix ab eo trāsiret: quia nec hoc simpliciter voluit sed s̄m inferiorē rōnē vt dictum est.

De sepultura xp̄i. CA. L.

c Onsequūtur autē hoīem ex peccato post mortem alij defectus ⁊ ex parte corporis ⁊ ex parte aīe. Ex parte corporis quidem q̄ corpus redditur terre ex qua sumptuȝ est. Hic aūt defectus ex parte corporis in nobis quidē s̄ȝ duo attendit̄. s. s̄m positionē: ⁊ s̄m resolutionē. S̄ȝ positionē quidem inq̄tuȝ corpus mortuū sub terra ponitur sepultū. Scḋm resolutionē vero inq̄tum corpus in elemēta soluitur ex quibus est cōpactum. Horum aūt defectuū: primū quidē xp̄s pati voluit vt. s. corpus eius sub terra poneretur. Aliū aūt defectū passus nō fuit vt. s. corpus eius in terram resolueret̄. Unde de ipso p̄s. dicit. Nō dabis sanctū tuū videre corruptionē. i. corporis putrefactionē. Huius aūt ratio est q: corpus xp̄i materiā sumpsit de natura hūana: sed formatio eius non fuit virtute humana: sed virtute spiritussancti. Et ideo pp̄ter substātiā materie sub terra necū locū qui corporibus mortuis deputari cōsueuit voluit pati. Locus enī corporib⁹ debet̄ s̄m materiaȝ p̄dominātis elemēti. Sed dissolutionē corporis per spiūsctm̄ fabricati pati non voluit: q: quātum ad hoc ab alijs hoībus differebat.

De descensu xp̄i ad inferos. CA. LI.

e X pte vero anime sequit̄ i hoībus ex peccato post mortē vt ad infernuȝ descēdant non solū q̄tum ad locū sed etiā q̄tū ad penā. Sicut aūt corp⁹ xp̄i fuit quidē sub terra s̄m locum nō aūt s̄m cōem resolutōis defectū: ita ⁊ aīa xp̄i descēdit quidē ad inferos s̄m locū non aūt vt ibi penā subiret: sed magis vt alios a pena absolueret: qui pp̄ter peccatū primi parētis illic detinebant̄ pro quo plene iam satisfecerat mortē patiendo. Unde post mortē nihil patiendū restabat. Sed absq̄ omni pene passiōe localiter ad infernū descēdit vt seruiuoꝝ ⁊ mortuoꝝ liberatorē ostenderet. Ex hoc etiā dicit̄ q̄ solus inter mortuos fuit liber. q: aīa eius in inferno non subiacuit pene: nec corp⁹ eius corruptioni in sepulchro. Quāuis aūt christus descēdens ad inferos eos liberauit qui pro peccato primi parētis ibi tenebātur. illos tn̄ reliq̄t qui pro peccatis p̄prijs ibidem penis erāt adiecti. Et ideo dicit̄ momordisse infernū non absorbuisse: q: s. partē liberauit ⁊ partē dimisit. Hos igit̄ christi defectus symbolū fidei tāgit cum dicit. Passus sub pontio pilato: crucifixus: mortu⁹ ⁊ sepult⁹ descēdit ad inferos.

De resurrectione ⁊ tp̄e resurrectionis christi. CA. LII.

q Uia ergo per christū humanū genus liberatū est a malis que ex peccato primi parentis deriuata erant: oportuit q̄ sicut ipse mala nostra sustinuit vt ab eis nos liberaret: ita etiā reparationis humane per ip̄m facte in eo primitie appareret vt vtroq̄ȝ mō xp̄us p̄poneret̄ nobis in signū salutis dum ex ei⁹ passiōe ɔsideram⁹ qḋ pro peccato incurrim⁹ ⁊ quod nobis patiēdū est vt a peccato liberemur ⁊ per ei⁹ exaltationem cōsideram⁹ qḋ nobis per ip̄m sperādū p̄ponitur. Superata igit̄ morte que ex peccato primi parētis puenerat. prim⁹ ad imortalē vitā resurrexit: vt sicut adā peccāte p̄mo mortalis vita apparuit ita xp̄o p peccato satisfaciēte p̄mo imortalis vita in xp̄o appareret. Redierāt quidē ad vitā aliq̄ ante xp̄m vel ab eo vel a p̄phetis suscitati: iterū morituri. Sed xp̄s resurgēs ex mortuis iā non morit̄. Unde q: prim⁹ necessitatē moriēdi euasit dicitur p̄nceps mortuoꝝ ⁊ p̄mitie dormiētiuȝ. s. q: prim⁹ a somno mortis surrexit iugo mortis excusso. Ei⁹ āt resurrectio n̄ tardari debuit: nec statim p⁹ mortē eē. si. n. statiȝ p⁹ mortē rediss̄ȝ ad vitā mortis veritas ꝓbata n̄ fuisset. Si vō diu resurrectio ꝓtardaret̄ signū superate mortis i eo nō appereret: nec hominib⁹ daret̄ spes vt per ip̄m liberarētur a morte. Unde resurrectionē vsq̄ȝ ad tertiū diē distulit q: hoc tp̄s sufficiēs videbat̄ ad mortis veritatē cōprobandā: nec erat nimis p̄lixū ad spem liberationis tollēdā. Nā si amplius dilata fuisset iam fidelium spes dubitationē pateret̄. Unde ⁊ q̄si deficiente iam spe quidā dicebāt tertia die luce vltimo. Nos sperabamus q̄ ipse redēpturus esset israel. Non tamē per tres integros dies xp̄s mortuus remāsit. Dicit̄ tn̄ trib⁹ dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹ i corde terre fuisse illo mō loqutiōis quo pars p toto poni solet. Cum enī ex die ⁊ nocte vn⁹ dies naturalis cōstituat̄: quacūq̄ȝ pte diei vel noctis cōputata xp̄s fuit in morte tota illa die dicit̄ in morte fuisse. Scḋm aūt scripture ɔsuetudinē nox cum sequēti die cōputat̄: eo q̄ hebrei tp̄a s̄m cursum lune obseruāt que ḋ sero incipit apparere. Fuit aūt xp̄s i sepulchro vltima parte sexte ferie que si cū nocte p̄cedēti cōputet̄ erit quasi dies vn⁹ naturalis. Nocte vō sequēte sextā feriā cōputata cū integra die sabbati fuit in sepulchro. Et sic sūt duo dies. Iacuit etiā mortuus in sequēti nocte que p̄cedit diem dn̄icuȝ in qua resurrexit: vel media nocte s̄m grego. vel diluculo s̄m alios. Unde si cōpu-

tes vel tota nox: vel pars eius cũ sequẽti die dñi co erit tertius dies nãlis. ¶ Nec vacat a misterio q tertia die resurgere voluit vt per hoc manifestet q ex virtute totius trinitatis resurrexit. vñ 7 qñqz dicit pater eũ resuscitasse. qñqz aũt q ipse p ppria virtute resurrexit qđ nõ est cõtrariũ cũ eadẽ sit diuina virtus patris 7 filii 7 s.s. Et etiã vt ostẽderet q repatio vite nõ fuit facta pma die seculi .i. sub lege naturali: nec scđa die .i. sub lege mosayca: sed tertia die .i. tpe gratie. ¶ Habet etiã rõnẽ q xps vna die integra 7 duab⁹ noctib⁹ integris iacuit in sepulchro: q: xps vna vetustate quã suscepit .s. pene: duas nostras vetustates cõsumpsit .s. culpe 7 pene que per duas noctes signantur.

¶ De qualitate xpi resurgentis. CA.LIII.

n On soluz aũt xps recupauit hũano generi qđ adam peccãdo amiserat: sed etiã hoc ad qđ adam merendo puenire potuisset. Multo enĩ maior fuit xpi efficacia ad merendũ qz hoĩs ante peccatũ. Incurrit siquidẽ adam peccando necessitatẽ moriẽdi amissa facultate qua mori nõ poterat si non peccaret. Xps aũt nõ solũ necessitatẽ moriẽdi exclusit: sed etiã necessitatẽ nõ moriẽdi acquisiuit. Unde corp⁹ xpi post resurrectionẽ factũ est impassibile 7 imortale: nõ quidẽ sicut primi hoĩs potẽs nõ mori: sed oĩno nõ potẽs mori: qđ in futurũ de nobis ipsis expectam⁹. Et q: anima xpi ante mortẽ passibilis erat sz passionẽ corporis consequẽns est vt corpe impassibili facto: etiã aĩa impassibilis redderet. Et q: iã impletũ erat humane redẽptiõis misteriũ ppter qđ dispensatiue cõtinebat fruitiõis gloria in superiori aĩe parte ne fieret redundãtia ad inferiores ptes 7 ad ipm corpus: sed pmitteret vnũqđqz aut agere aut pati qđ sibi ppriũ erat cõsequẽs fuit vt iaz per redũdantiã glorie a superiori aĩe parte totaliter corpus glificaret 7 inferiores vires. Et inde est q cum ante passionẽ xps esset cõprehensor ppter fruitionẽ aĩe 7 viator ppter corporis passibilitatẽ iam post resurrectionẽ viator vltra non fuit sz solum comprehensor.

¶ Quõ puenientib⁹ argumẽtis christi resurrectio demonstratur. CA.LIIII.

e T q: vt dictũ est christus resurrectionem anticipauit vt eius resurrectio argumentum nobis spei existeret vt nos etiã resurgere speraremus oportuit ad spez resurrectiõis suadendã vt eius resurrectio nec nõ 7 resurgẽtis qlitas cõgruentib⁹ indiciis manifestaret. Nõ autẽ oĩbus indifferẽter suã resurrectionẽ manifestauit sicut hũanitatẽ 7 passionẽ sed solũ testib⁹ preordinatis a deo .s. discipulis quos elegerat ad procurãdũ humanã salutem. Nam status resurrectionis vt dictum est ptinet ad gloriã cõprehẽsoris cuius cognitio nõ debet oĩbus sed his tñ qui se dignos efficiunt. Manifestauit aũt eis et veritatem resurrectiõis 7 gloriã resurgẽtis. Ueritatem quidem resurrectiõis ostẽdẽdo q idẽ ipse qui mortuus fuerat resurrexit 7 quãtum ad naturã 7 quãtũ ad suppositũ. Quantũ ad naturã quidẽ: q: se verũ corpus humanũ habere demõstrauit dum ipm palpandũ 7 videndũ discipulis prebuit quib⁹ dixit luce vltimo. Palpate 7 videte: quia spiritus carnem 7 ossa non habet sicut me videtis habere. Manifestauit etiã exercendo actus qui nature humane conueniũt cum discipulis suis manducans 7 bibens 7 cum eis multotiẽs loquẽs 7 ambulans qui sunt actus hoĩs viuentis: quãuis illa comestio necessitatis non fuerit. Nõ enĩ incorruptibilia resurgentiũ corpora vlterius cibo indigebũt cum in eis nulla fiet deperditio quã oporteat per cibum restaurari. Unde 7 cibus a christo assumptus non cessit in corporis eius nutrimẽtũ sed fuit resolutũ in preiacentẽ materiã. Uerũtamẽ ex hoc ipso q comedit 7 bibit se verum hominẽ demõstrauit. ¶ Quãtũ vero ad suppositũ ostẽdit se esse eundẽ qui mortu⁹ fuerat per hoc q indicia sue mortis eis in suo corpe demõstrauit .s. vulnerũ cicatrices. Unde dicit thome. Jo. 20. Infer digitũ tuũ huc 7 vide man⁹ meas: 7 affer manũ tuã 7 mitte in latus meũ. Et luc. vlt. dixit. Uidete man⁹ meas 7 pedes meos: q: ego ipse sum: Quãuis hoc etiã dispẽsatiõis fuerit q cicatrices vulnerũ in suo corpe reseruauit vt p eas resurrectiõis veritas pbaret. Corpori enĩ incorruptibili resurgẽti debet oĩs integritas lz etiã dici possit q in martirib⁹ quedã indicia precedẽtium vulnerũ apparebũt cũ quodã decore in testimoniũ virtutis. Ostẽdit etiã se eẽ idẽ suppositũ 7 ex mõ loquẽdi 7 ex aliis cõsuetis opib⁹ ex quib⁹ hoĩes recognoscunt. Unde 7 discipuli recognouerũt eũ in fractiõe panis Luc. vlt. Et ipse in galilea aptẽ se eis demonstrauit vbi cũ eis erat solit⁹ cõuersari. Gloriam vero resurgẽtis manifestauit dũ ianuis clausis ad eos intrauit. Jo. 20. 7 dũ ab ocul' eorũ euanuit Luc. vlti. Hoc .n. ptinet ad gliam resurgẽtis vt in ptãte habeat apparere oculo nõ glioso qñ vult: vel nõ apparere qñ noluerit. q: tñ resurrectiõis fides difficultatẽ hẽbat ppterea p plura indicia tã veritatẽ resurrectiõis qz gliam resurgẽtis corporis demõstrauit. Nã si inusitatã cõditionẽ glificati corporis totalit demõstrasset fidei resurrectiõis preiudiciũ attulisset: q: imensitas glie opinionẽ exclusisset eiusdẽ nãe. Hoc etiã nõ solũ visibilib⁹ signis: sed etiã intelligibilib⁹ documẽtis manifestauit: dũ apuit eorũ sensũ vt scripturas intelligerẽt: 7 p scripturas pphaz se resurrecturum ostẽdit.

¶ De duplici vita repata in hoĩe per christum CA.LV.

s Icut aũt xps sua morte mortẽ nr̃az destruxit: ita sua resurrectiõe vitã nr̃az repauit. Est aũt hoĩs duplex mors 7 duplex vita. Una quidẽ mors est corporis p separationẽ ab aĩa. alia p separationẽ a deo. Xps aũt in quo scđa mors locũ nõ huit: p p

mã mortem quã subiit.s.corporalem vtrãq; ĩ no
bis mortẽ destruit.s.corpalem ⁊ spũalẽ. Simili
ter aũt per oppositũ intelligit̃ duplex vita. Una q
dẽ corporis ab anima que dicit̃ vita nature. alia
a deo q̃ dicit̃ vita iusticie vel vita gratie. Et hec
est per fidem per quã deus inhabitat in nobis: s;
illud Abacuch.2. Justus aũt meus in fide sua vi-
uet. Et sm̃ hoc duplex ẽ resurrectio. Una corpal̃
qua aĩa iterato cõiungit̃ corpi. alia spũalis q̃ iterũ
cõiungit̃ deo. Et hec quidẽ scd̃a resurrectio locu;
in xp̃o non habuit: q: nũq; eius aĩa fuit per pecca
tum separata a deo. Per resurrectionẽ igit̃ sua;
corporalẽ vtriusq; resurrectionis.s. corporalis ⁊
spũalis nobis est cã. ¶ Cõsiderãdũ tñ est q̃ vt dicit̃
Aug. super Jo. verbũ dei resuscitat aĩas: sed vbũ
caro factũ resuscitat corpora. Aiam eni viuificaẽ
solius dei est. Quia tñ caro est diuinitatis eius istru
mentũ instrm̃ aũt agit in virtute cãe principalis
vtraq; resurrectio nostra ⁊ corpalis ⁊ spiritalis in
corporalem xp̃i resurrectionẽ refertur vt in cãm
Oia enim que in xp̃i carne facta sunt nobis saluta
ria fuerũt virtute diuinitatis vnite. Unde ⁊ aplus
resurrectionẽ xp̃i cã; nostre spũalis resurrectiõis
ondens dicit ad Ro.4. q̃ traditus est ꝓpter deli
cta nostra ⁊ resurrexit ꝓpter iustificationẽ nostra;
Q; aũt xp̃i resurrectio nr̃e corporalis resurrectio
nis sit cã ondit.1.ad Cor.15. Si aũt xp̃s p̃dicatur
q̃ resurrexit: quõ quidã dicũt in vobis q̃m resur-
rectio mortuoꝝ non est. Pulchre aũt apls̃ peccatoꝝ
remissionẽ xp̃i attribuit morti. iustificationẽ ve-
ro nostrã resurrectioni vt designet̃ pformitas ⁊ si
militudo effect⁹ ad cãm. Nam sicut pctm̃ depo-
nit̃ cũ remittit̃: ita xp̃s moriẽdo deposuit passibi
lem vitã in qua erat similitudo peccati. Cũ autẽ
aliquid iustificat̃ nouã vitã adipiscit̃ ita xp̃s resur
gendo nouitate; glie pseqnt⁹ est. Sic igit̃ mors
xp̃i est cã remissionis peccati nostri: ⁊ effectiua in
strumẽtaliter ⁊ exẽplaris sacraliter ⁊ meritoria.
Resurrectio aũt xp̃i fuit cã resurrectionis nostre
effectiua quidẽ instrũaliter ⁊ exẽplaris sacramẽta-
liter: non aũt meritoria. tum q: xp̃s iam non erat
viator vt sibi mereri competeret. tũ q: claritas re
surrectionis fuit p̃miũ passionis vt per aplm̃ pa;
Phil.2. Sic igit̃ manifestũ est q̃ xp̃s põt dici pri
mogenitus resurgentiũ ex mortuis nõ solũ ordine
tpis: q: primus resurrexit sm̃ p̃dicta: sed etia; or
dine cãe: q: resurrectio eius est cã resurrectionis
alioꝝ: ⁊ in ordine dignitatis: q: pre cunctis glio-
sior resurrexit. Hanc igitur fidẽ resurrectiõis xp̃i:
symbolũ fidei cõtinet dicẽs. Tertia die resurre-
xit a mortuis.

¶ De duplici premio humiliationis xp̃i.s.resur
rectione ⁊ ascensione. CA.LVI

q Uia vero sm̃ aplm̃ exaltatio xp̃i p̃miũ fu
it humiliationis ipsius: cõsequẽs fuit vt du
plici eius humiliationi duplex exaltatio rñderet
Humiliauerat nãq; se p̃mo sm̃ mortis passionẽ;
in carne passibili quã assũpserat. scd̃o q̃tum ad lo
cum corpe posito in sepulchro ⁊ aĩa ad inferos d
scendente. Prime igit̃ hũiliationi rñdet exaltatio
resurrectionis in qua a morte ad vitam rediit im
mortalẽ: scd̃e hũiliationi rñdet exaltatio ascensio
nis: Unde apls̃ dicit. Eph.4. Qui descẽdit ipse
est ⁊ qui ascẽdit sup omnes celos. ¶ Sicut aute;
de filio dei dicit̃: q̃ est natus passus ⁊ sepultus: ⁊
q: resurrexit non tamẽ sm̃ nãm diuinã: sed s; hu
manã ita ⁊ dei filio dicit̃ q̃ ascendit in celũ non q
dẽ sm̃ diuinã naturã sed sm̃ humana;. Nam sm̃
diuinã natura; nunq; a celo discessit semp vbiq;
existens. Unde ipse dicit. Jo.3. Nemo ascẽdit in
celũ nisi qui descẽdit de celo filius hoĩs qui est in
celo. Per qð datur intelligi q̃ sic de celo descen-
disse dicit̃ nãm assumẽdo terrenã q̃ tamẽ in celo
semper permãsit. Ex quo etiã cõsiderandũ est q̃
solus xp̃s ꝓpria virtute celos ascendit. Locus.n.
ille debebat̃ ei qui de celo descẽderat rõe sue ori
ginis. Alij vero per seipsos ascendere non p̃nt;
per xp̃i virtutẽ eius mẽbra effecti. Et sicut ascen
dere in celum cõuenit filio dei sm̃ humanã nãm
ita additur alterũ qð ꝯuenit ei sm̃ nãm diuinam
s. q̃ sedeat ad dexterã patris. Non.n. ibi cogitan
da est dextera vel sessio corpalis. Sed q: dextera
est potior pars aĩalis datur per hoc intelligi q̃ fi-
lius cõsidet patri non in aliquo minorat⁹ ab ipso
sm̃ diuinã nãm: sed oĩno in eius equalitate exis.
¶ Põt tñ hoc ip̃; attribui filio dei sm̃ hũanam
nãm: vt sm̃ diuinã naturã intelligam⁹ filiũ in ip̃o
patre esse sm̃ eẽntie vnitatẽ cũ quo habet vnam
sedẽ regni.i. ptãte; candẽ. ¶ Sed q: solent regi-
bus aliqui assidere quibus.s. aliquid de regia po
testate cõicant. ille aũt potissim⁹ in regno esse vi-
det̃ quẽ rex ad dexterã suã ponit: merito filius dei
etiã sm̃ humanã naturã dicit̃ ad dexterã patris
sedere: quasi sup oẽm creaturã in dignitate cele-
stis regni exaltatus. ¶ Utroq; igit̃ mõ sedere ad
dextera; est ꝓpriũ xp̃i. Unde apls̃ ad hebreos
1. dicit. Ad quẽ aũt angeloꝝ dixit aliq̃n: sede a de
xtris meis. Hanc igit̃ xp̃i ascensionẽ cõfitemur ĩ
symbolo dicentes. Ascendit in celũ: sedet ad de-
xteram dei patris

¶ Q; xp̃s s; nã; humanã iudicabit. CA.LVII.

Ex his que dicta sunt manifeste colligitur
e q̃ per xp̃i passionẽ ⁊ mortem resurrectio
nis atq; ascensionis gliã; a peccato ⁊ mor
te liberati sum⁹ ⁊ iusticiã ⁊ imortalitatis gloriam
hanc in re illam in spe adepti. Hec aũt que p̃dixi
mus.s. passio mors ⁊ resurrectio ⁊ etiã ascẽsio sũt
in xp̃o cõpleta sm̃ hũanã nãm. ¶ Cõsequẽter igit̃
oportet dici q̃ sm̃ ea que in hũana natura xp̃s vel
passus est vel fecit nos a malis tam spũalib⁹ q̃ cor

corporalibus liberando: ad spūalia: et eterna bona pmouit. Est aūt ꝯsequens: vt qui aliquibꝰ aliqua bona acquirit eadē ipsis dispēset. Dispensatio aūt bonorū in multos requirit iudiciū: vt vnusquisqꝫ fm suum gradū accipiat. Conueniēter igitur xp̄s fm humanā nām fm quam misteria humane salutis impleuit: iudex ꝯstituit a deo super hoīes quos saluauit. Unde dr̄ Jo. 5. Potestatem dedit ei iudicium facere .s. pater filio: quia filius hoīs est: licꝫ etiā et hoc habeat aliā rōnem. Est eniꝫ ꝯueniens: vt iudiceꝫ videant iudicandi. Deum aūt apud quē iudicis auctoritas residet in sua nā videre est premiū: quod p iudiciū redditur. Oportuit igit̄ ꝙ deus iudex nō in nā ꝓpria: sed in nā assumpta ab hoībus videret qui iudicandi sunt tā bonis ꝙ malis. Mali. n. si deum in nā diuinitatis viderēt iam premiū reportarēt quo se reddiderunt indignos. Est etiā ꝯueniens exaltationis p̄miuꝫ humiliationi xp̄i respōdens: qui vsqꝫ ad hoc humiliari voluit: vt sub hoīe iudice iudicaret̄ iniuste. Unū ad hanc humiliationē exprimendā signanter significant̄ in symbolo cuꝫ sub pontio Pilato passum fatemur. Hoc igit̄ exaltatiōis premiū debebat̄ ei vt ipe fm humanā nām iudex a deo oīum hoīm mortuorꝫ et viuorꝫ ꝯstitueret̄ fm illud Jo. 36. Causa tua quasi impii iudicata ē: cām iudiciūqꝫ recipies: et q: ptās iudicaria ad xp̄i exaltationē ptinet sicut et resurrectōis gloria: xp̄s in iudicio apparebit: nō in humilitate que ptinebat ad meritū: sꝫ in forma gloriosa ad p̄miū ptinēte. Unde dr̄ in euāgelio: ꝙ videbunt filiū hoīs venientem in nube cū ptāte magna: et maiestate. Visio aūt claritat̄ ipiꝰ electis quidē qui eum dilexerunt erit ad gaudiuꝫ qbus Ysa. 33. pmitti. Regeꝫ in decore videbūt. Impiis aūt erit ad ꝯfusionem: et luctū: q: iudicantis gloria et ptās: dānationē timētibus tristiciaꝫ et metum inducit. Unde dr̄ ysa. 26. Videāt et ꝯfundant̄ zelātes ppli: et ignis hostes tuos deuoret: et q̄uis in forma gl̄osa se ostēdat: apparebūt tñ i eo indicia passionis: nō cū defectu: sꝫ cū decore et gl̄a vt ex his visis et electi recipiāt gaudiuꝫ qui p passionem xp̄i se liberatos recognoscēt: et pctōres tristiciam qui tm̄ bñficiuꝫ ꝯtempserūt. Unde dicit̄ Apocal. 1. Videbit eū oīs oculus: et q eū pupugerunt: et plangēt se sup eū oīs tribus terre.

¶ Q ipe oē iudiciuꝫ dedit filio suo q horam scit iudicij. CA. LVIII.

Et q: pater omne iudiciū dedit filio vt dicitur Joā. 5. Nunc aūt humana vita iusto dei iudicio dispensatur: ipe. n. est qui iudicat oēm carnē: vt Abraham dixit. Gen. 18. Non est dubitandum: etiam hoc iudiciū quo in mūdo regunt̄ homies ad xp̄i ptātem iudiciariā ptinere. Unde etiaꝫ ad ipm introducunt̄ in p̄s. verba patris dicētis. Sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Assidet eni a dextris dei fm humanā nām: in q̄tū ab eo recipit iudiciariā ptātem. Quam quidem etiā nunc exercet ant̄ ꝙ manifeste appareat: ꝙ oēs inimici pedibus eius subiecti sint. Unde et ipe statim post resurrectionē dixit Mathei vltio Data ē mihi oīs ptās in celo et in terra. Est aūt et aliud dei iudiciū: quo vnicuiqꝫ in exitu mortis sue retribuit̄ q̄tum ad aīam: fm ꝙ meruit. Justi enim dissoluti cuꝫ xp̄o manent: vt Paulus desiderat. Peccatores aūt mortui in inferno sepeliūtur. Non. n. putādum ē hanc discretionē absqꝫ dei iudicio fieri: aut hoc iudiciū ad xp̄i ptātem iudiciariam non ptinere: p̄sertim cū ipe discipulis suis dicat. Jo. 14. Si abiero et preparabo vobis locū iterum venio et accipiaꝫ vos ad meipm̄: vt vbi ego sum et vos sitis. Quod quidē tolli nihil ē aliō ꝙ dissolui: vt cum xp̄o eē possimus: q: q̄diu sumus in hoc corpore peregrinamur a dño: vt dicitur. 2. Corin. 5. Sed q: retributio hoīs nō solum ꝯsistit in bonis aīe: sed etiā in bonis corporis iterato p resurrectionē ab aīa resumendi: omnisqꝫ retributio requirit iudicium: oꝫ et aliud iudiciū esse quo retribuat̄ hoībus fm ea que gesserunt nō solum in aīa: verū etiā in corpore. Et hoc etiā iudicium xp̄o debet̄: vt sicut ipe p nobis mortuus resurrexit in gloria: et celos ascendit: ita etiā ipe sua virtute faciat resurgere corpora humilitatis nostre: ꝯfigurata corpori claritatis sue: vt ea in celū transferat quo ipe p̄cessit ascendēs et pandēs iter ante nos: vt fuerat p Micham predictū. Resurrectio autē oīum hoīum fiet in fine seculi huius: vt supra iā diximus. Unde hoc iudiciū cōe: et finale iudicium erit: ad qd̄ faciendū xp̄s credit̄ secūdo venturus cū gloria. Sed q: in p̄s. dicit̄ iudicia dñi abyssus multa: et apls dicit ad Ro. 11. ꝙ incōprehensibilia sunt iudicia eius: in singulis p̄missorum iudiciorū est aliquid ꝓfundū: et incōprehēsibile humane cognitioni. In p̄mo. n. dei iudicio quo presens vita hoīum dispensat̄: tēpus quideꝫ iudicii manifestū est hoībus: sed retributionū rō latet. p̄sertim: q: bonis plerūqꝫ mala in hoc mūdo eueniūt: et malis bona. In aliis aūt duobus dei iudiciis retributionū quidē ratio in euidenti erit sed tēps manet occultuꝫ: q: et mortis sue tēps homo ignorat: fm illud ecclastes. 9. Nescit homo fineꝫ suum. Et finem huius seculi nemo scire pōt. Nō eni p̄scimus futura. nisi quorꝫ cāsꝫ ꝯprehēdamus cāe Causa aūt finis mūdi est dei volūtas que est nobis ignota. Unde nec finis mundi ab aliqua creatura p̄sciri pōt: sed a solo deo: fm illud. Math. 24. De die aūt illa: et hora nemo scit: neqꝫ angeli celorū: nisi pr̄ solus. Sed q: in marco legit̄: neqꝫ filius: sumpserunt aliqui errandi mām: dicētes filium pre minorē: q: ea ignorat que pater nouit.

Posset aūt hoc euitari: vt diceret̄: q̄ filius hȯ ignorat fm̄ humanā nām assumptā: nō aūt ſ3 diuinā3 fm̄ quā vnam sapiētia3 habet cum patre: vel vt expressius dicat̄ est ipā sapientia in corde cōcepta. Sed hoc incōueniens videret̄: vt filius etiā fm̄ nām assumptā diuinū ignoret iudiciū cū eius aīa euangelista testante plena sit dei gratia: ꝛ veritate vt supra dictū est: nec etiam videt̄ habere rōnē vt cū xp̄s ptātem iudicādi acceperit: q: filius hominis est tēpus sui iudicij fm̄ humanā nām ignoret. Non .n. oē iudiciū pater ei dedisset: si determinandi tēporis sui aduētus esset ei subtractū iudicium. Est ergo hoc intelligēdū fm̄ vsitatū modum loquendi in scripturis: put dicit̄: tunc deus aliquid scire: qn̄ illius rei noticiā prebet. sicut dixit ad Abraam. Gen. 22. Nunc cognoui q̄ timeas dn̄m: non q̄ tunc inciperet noscere: qui oia ab eterno cognoscit: sed q: eius deuotionē p illud factum ostenderat. Sic igit̄ ꝛ filius dicit̄ die3 iudicij ignorare: q: noticia3 discipulis nō dedit: s3 eis respōdit. actuū primo. Non est vestrū noscere tēpora vl' momenta: que pater posuit in sua ptāte. Pater aūt illo mō nō ignorat: q: saltē filio huius rei noticiam dedit p generationē eternam. Quidam tn̄ breuius se expediunt dicētes hoc eē intelligendu3 de filio adoptiuo. Ideo voluit aūt dn̄s tēpus futuri iudicij esse occultū: vt hoīes sollicite vigilarent: ne forte tēpore iudicij imparati inueniantur. Propter qd̄ etiā voluit tēpus mortis vniuscuiusq3 esse ignotu3. Talis .n. in iudicio vnusquisq3 cōparebit qualis hinc p mortē exierit. Vn̄ dn̄s dixit Mathei. 24. Vigilate: q: nescit̄ q̄ hora dn̄s vester venturus sit:

Utrum omnes iudicabuntur an non. CA. LIX.

Ie igitur fm̄ p̄dicta: p3 q̄ xp̄s habet iudiciariam ptātem sup viuos ꝛ mortuos. Exercet .n. iudiciū ꝛ in eos qui in p̄nti seculo viuunt: ꝛ in eos qui ex hȯ seculo transeūt moriēdo. In finali aūt iudicio iudicabit simul viuos ꝛ mortuos: siue p viuos intelligant̄ iusti qui p grām viuunt: p mortuos aūt petōres q a grā exciderūt: siue p viuos intelligant̄ q in aduentu dn̄i viui reperient̄: p mortuos aūt q antea decesserunt. Hoc aūt nō est sic intelligēdu3: q̄ aliqui sic viui iudicent̄ q̄ nunq3 senserint corpis mortē sicut aliqui posuerit. Manifeste .n. apl's dicit. i. Corin. 15. Oēs qdē resurgemus: ꝛ alia lrā h3. Oēs quidē dormiemus. i. moriemur: siue vt in aliqbus libris habetur. Non oēs quidē dormiemus: vt Hiero. dicit in epl'a ad Minerū de resurrectiōe carnis qd̄ p̄dicte sñie firmitatē nō tollit: nā paulo ante p̄miserat apl's. sicut in Adam oēs moriunt̄: ita ꝛ oēs in xp̄o viuificabunt̄: ꝛ sic illud qd̄ dicit̄: nō oēs dormiemus nō pōt referri ad mortē corpis: q̄ in oēs transiuit p petm̄ primi parentis vt dr̄ Ro. 5. S3 exponēdu3 est de dormitiōe peccati: de qua dicit̄ Ephe. 5. Surge qui dormis ꝛ exurge a mortuis: ꝛ illuminabit te xp̄s. Distinguūt̄ ḡ qui in aduētu dn̄i reperient̄ ab his qui an̄ decesserūt: nō q: ipi nūq3 morient̄: s3 q: in ipo raptu quo rapient̄ in nubibus obuiā xp̄o in aera morient̄: ꝛ statim resurgēt: vt Aug. dicit. Considerandū tn̄ est q̄ ad iudiciu3 tria occurrere vident̄. Primo quidē q̄ aliqs iudici presentet̄ iudicādus. Scdō q̄ eius merita discutiant̄. Tertio q̄ sniam accipiat. Quātu3 igit̄ ad primū: oēs boni ꝛ mali a p̄mo hoīe vsq3 ad vltimū iudicio xp̄i subdent̄: q: vt dr̄. 2. Cor. 5. Oēs nos manifestari o3 ante tribunal xp̄i: quo3 generalitate nō excludunt̄ etiā puuli: qui vl' sine baptismo vl' cū baptismo decesserūt: vt glo. dicit ibidē. Quantū vō ad scdm̄. s. ad discussionē merito3 nō oēs iudicabunt̄: nec boni: nec mali. Non .n. ē necessaria iudicij discussio. nisi bona malis pmisceant̄. Ubi vō est bonū absq3 ꝯmixtione mali: vl' malū absq3 ꝯmixtione boni ibi discussio locū non h3. Bono3 igit̄ quidā sunt: qui totalr bona tpalia ꝯtēpserunt soli deo vacātes: ꝛ his que sunt dei. q: ergo petm̄ ꝯmittit̄ p hoc q̄ spreto incōmutabili bono: bonis cōmutabilibus adheret̄: nulla vi3 ē in his ꝯmixtio boni ꝛ mali: nō q̄ absq3 petō viuāt cū ex eo3 dicat̄ psona p̄me. Ioa. i. Si dixerimus qm̄ petm̄ nō h'mus ipi nos seducimus: s3 q: i eis sunt leuia quedā petā que p feruorē charitat̄ quodāmodo ꝯsumunt̄: vt nihil eē videāt̄. Vn̄ hi in iudicio nō iudicabūt̄ p merito3 discussionē. Qui vō terrenā vitā agentes reb' secularibus intēdentes: vtunt̄ eis: nō quidē ꝯ deum: s3 eis plus debito inherētes: hñt aliquid mali boni fidei: ꝛ charitatis amixtu3 fm̄ aliquā notabilē quātitatē: vt nō de facili apparere possit qd in eis p̄ualeat. Vn̄ tales iudicabunt̄ etiā q̄tum ad discutionē meritorum. Silr etiā ex parte malo3 notādū est: q̄ p̄ncipiu3 accedēdi ad deū est fides fm̄ illud Hebr. xi. Credere o3 accedētem ad deu3. Qui ḡ fidē nō h3 nihil boni inuenit̄ in eo cui' ad mala pmixtio faciat eius dubiā dānationē: ꝛ iō ꝯdēpnabit̄ absq3 merito3 discussione. Qui vō fidē h3 ꝛ charitatē nō h3: nec bona opa: h3 quidē aliqd vn̄ deo ꝯiungitur. Vn̄ necessaria ē merito3 discussio vt euidēter appareat qd in xp̄o p̄ponderat: vtrū bonū: vl' malū: vn̄ talis cū discussione merito3 dānabit̄: sicut rex terrenus ciuē peccantē cū audiētia dānat: hostem vō absq3 oī audientia punit. Quātum vō ad tertiū. s. sñie platiōe oēs iudicabunt̄: q: oēs ex ip̄ius sñia: vl glām vl penā reportabūt. Vn̄ dr̄ 2. Corī. 5. Ut referat vnusquisq3 ppria corpis put gessit: siue bonum: siue malum.

Qd nō erit examinatio in iudicio: q: ignorat̄ de modo: ꝛ loco. CA. LX.

Non est aũt extimandũ: q discussio iudicij erit necessaria: vt iudex informet: sicut cõtingit in humanis iudicijs: cũ oĩa sint nuda: ⁊ apta oculis eius: vt dr̃ Heb. 4. Sed ad hoc est necessaria pdicta discussio: vt vnicuiqz innotescat de seipso: ⁊ de alijs: quõ sint digni pena vel gloria: vt sic boni in oĩbus de dei iusticia gaudeãt: ⁊ mali cõtra seipsos irascant. Nec est estimãdũ q huiusmõi discussio meritorum verbotenus fiat. Immensum .n. tps requireret ad enarrãdã singulorum cogitata: dicta ⁊ facta: bona: vel mala: Unde Lactantius deceptus fuit: vt poneret diem iudicij mille ãnis duraturum: cum nec hoc tps sufficere videat: cum ad vnius hominis iudiciũ modo pdicto cõplẽdũ plures dies requirerent. Fiat ergo virtute diuina: vt statim vnicuiqz occurrãt bona vel mala oĩa quecũqz fecit p quibus est pmiandus: vel puniendus: ⁊ nõ solũ vnicuiqz de seipso: sed etiã vnicuiqz de alijs. Ubi ergo intantũ bona excedũt q mala nullius videntur esse momenti: aut ecõuerso: nulla esse cõcertatio videbitur bonorum ad mala sm extimationẽ humanã: ⁊ ppter hoc sine discussione pmiari: vel puniri dicunt. In illo aũt iudicio licet oẽs xpo assistant. Differũt tamen boni a malis: nõ solum quãtum ad cãm meritoriã: sed etiã loco segregabunt ab eis. Nam mali q terrena diligẽtes a xpo recesserũt remanebũt in terra boni vero q xpo adheserunt obuiã xpo occurrent in aera subleuati vt xpo cõformentur: nõ solũ cõfigurati glorie claritat eius. sed in loco cõsociati: sm illud Mat. 24. Ubicunqz fuerit corpus illuc cõgregabuntur: ⁊ aquile p quas signant sancti. Signãtur ãt loco corporis: in Heb. Joathan dicit sm Hieronimum: q cadauer significat: ad cõmemorãduz xpi passionẽ. p quam xps: ⁊ ptãtem iudiciariã promeruit: ⁊ hoĩes cõformati passioni eius ad societatem glorie ipsius assumunt: sm illud apli. Si cõpatimur ⁊ cõregnabimus. 2. Thi. 2. Et inde est: q circa locũ dominice passionis credit xps ad iudiciũ descẽsurus: sm illud Joel. 3. Cõgregabo oẽs gentes: ⁊ deducaz eas in vallẽ Josaphat: ⁊ disceptabo cũ eis ibi: que subiacet monti oliueti: vnde xps ascẽdit. Inde etiã est q veniẽte dño ad iudiciũ: signũ crucis: ⁊ alia passionis indicia demõstrabunt: sm illud Math. 24. Et tunc apparebit signum filij hoĩs in celo: vt impij vidẽtes in quẽ cõpunxerunt doleãt ⁊ crucient: ⁊ hij qui redẽpti sunt gaudeant de gloria redemptoris: ⁊ sicut xps a dextris dei sedere dicit sm humanã nãm inquãtum est ad bona potissima patris sublimatus: ita iusti in iudicio a dextris eius dicunt insistere. q. honorabilissimum apud eũ locũ habẽtes.

¶ Qꝫ sancti iudicabunt. CA. LXI.

Non solum aũt xpus in illo iudicio iudicabit: sed etiã alij: quorum quidã iudicabũt sola cõparatione. s. boni minus bonos: aut magis malos: sm illud Mat. 12. Uiri niniuite surgent in iudicio cũ generatiõe ista ⁊ cõdẽnabunt eam: quidam vero iudicabũt p sue approbationez ⁊ sic oẽs iusti iudicabunt: sm illud Sap. 3. Judicabunt sancti nationes. Quidã vero iudicabunt quasi iudiciariã ptãtem accipiẽtes a xpo: sm illud ps. Gladij ancipites in manibus eorum. Hanc aũt vltimam iudiciariaz ptãtem dñs aplis repromisit Mat. 19. dicens. Uos qui secuti estis me: in regeneratiõe cum sederit filius hoĩs in sede maiestatis sue sedebitis: ⁊ vos sup sedes. 12. iudicantes. 12. tribus isrl. Non est aũt estimãdum q soli iudei q ad. 12. tribus isrl ptinent p aplos iudicent sed p. 12. tribus isrl oẽs fideles intelligunt: qui in fidem ptriarcharũ sunt assumpti. Nam infideles nõ iudicant: sed iam iudicati sunt. Silr etiã nõ soli 12. apli q tunc erant cũ xpo iudicabũt. Nã neqz iudas iudicabit: neqz paulus q plus alijs laborauit carebit iudiciaria ptãte: psertim cũ ipse dicat: nescitis q ãgelos iudicabimus: sed ad illos pprie hec dignitas ptinet q relictis oĩbus xpm sunt secuti. hec .n. pmissa est petro querẽti ⁊ dicẽti: ecce nos reliquimus oĩa ⁊ secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Unde Job. 36. Judicium pauperibus tribuet ⁊ hoc rõnabiliter: vt enim dictũ est discussio erit de actibus hoĩm q terrenis rebus bñ: vel male sunt vsi. Requiritur aũt ad rectitudinẽ iudicij: vt aĩus iudicis sit liber ab his de quibus hz iudicare: ⁊ ideo p hoc q aliquis hñt aĩum suũ a rebus terrenis totalr abstractũ: dignitatẽ iudiciariam merent. Facit etiã ad meritã huius dignitat: pceptorum diuinorum annũciatio. vnde Mat. 25. Xps cũ angelis ad iudicandũ dr esse vẽturus: p quos pdicatores intelligũtur: vt Augu. in li. de pnia dicit. Decet .n. vt illi discutiant actus hoĩum circa obseruantiã diuinorum pceptorum: q pcepta vite ãnũciauerũt. Judicabũt aũt predicti cooperabunt: ad hoc q vnicuiqz appareat causa saluationis: ⁊ dãnationis tam sui qz aliorum: eo modo quo superiores angeli inferiores: vel etiã hoĩes illuminare dicunt. Hanc igit iudiciariã ptãtem cõfitemur in xpo in symbolo aplorum dicẽtes. Inde vẽturus est iudicare viuos ⁊ mortuos.

¶ Quõ distinguunt articuli de predictis. CA. LXII.

His igitur cõsideratis q ptinent ad fidẽ xpiane veritatẽ. Sciendũ est q oĩa pmissa: ad certos articulos reducunt. sm quosdã quidẽ ad. 12. sm alios aũt ad. 14. Cum .n. fides sit de his q sunt incõprehẽsibilia rõni: vbi aliqd nouum occurrit rõni incõprehẽsibile: ibi oportet esse nouũ articlm. Est igit vnus articulus pertinens ad diuinitatis vnitatez. Quãuis enim deum esse vnum rõne pbet: tñ cum sic preesse imediate oĩbus: vel singulr sic colendũ subiacet fidei. De tribus aũt psonis posuẽt tres articuli. De tribus aũt

effectibus dei.s.creationis que ptinet ad nãm iustificationis que ptinet ad grãm:remuneratõis que ptinet ad glã;:ponunt tres alij:⁊ sic de diuinitate in vniuerso ponũt septẽ articuli. Circa humanitatẽ võ xpĩ ponunt septẽ alij:vt pmus sit õ incarnatione ⁊ cõceptione. Scõs de natiuitate q̃ hꝫ spãlem difficultatẽ ppter exitũ a clauso virginis vtero. Tertius de morte ⁊ passione ⁊ sepultura. Quartus de descẽsu ad inferos. Quintus õ resurrectiõe. Sextus de ascensiõe. Septimus de aduentu ad iudiciũ:⁊ sic in vniuerso sunt.14.articuli. Alij võ rõnabiliter fidẽ triũ psonar̃ sub vno articulo cõprehẽdunt:eo q̃ nõ põt credi pr̃ q̃n credatur:⁊ filius:⁊ amor nectẽs vtrũq;:qui ẽ spũssanctus. Sꝫ distinguũt articulũ resurrectiõis ab articulo remuneratõis:⁊ sic duo articuli sunt de deo vnus de vnitate:⁊ alius de trinitate.quattuor õ effectibꝰ vnus de creatõe:alius de iustificatione tertius võ de cõi resurrectõe.quartꝰ de remũeratione. Silr circa fidẽ humanitat̃ xpĩ:cõceptionẽ ⁊ natiuitatẽ sub vno articulo cõprehẽdunt:sicut passionem ⁊ mortẽ. Sic igit̃ in vniuerso fm istã cõputationẽ sunt.12.articuli:⁊ hec de fide sufficiant

¶ Incipit scõa pars huius opis in qua ostẽdit̃ q̃ ad pfectionẽ christiane vite necessaria est virtus spei. CA.I.

Quia scdm princi-
pis aplorum sniam admouemur vt nõ solũ rõnem addamꝰ de fide sꝫ etiã de ea q̃ in nobis est spe post pmissa in qbus fidei xpiane sniaꝫ breuiter psequuti sumꝰ:restat vt de hijs q̃ ad speꝫ ptinent cõpẽdiosã tibi expositionẽ faciamꝰ. Est aũt cõsiderãdum q̃ in aliqua cognitiõe desideriũ hoĩs requiescere põt:cũ homo nãliter scire desideret vitatẽ:qua cognita eius desideriũ quietat̃:sꝫ in cognitiõe fidei desideriũ hoĩs nõ qescit. fides enĩ impfecta ẽ cognitio. Ea.n.credunt̃ q̃ nõ vidẽtur. Vñ apls eã vocat argumẽtuꝫ nõ apparentiũ ad Heb.11. Habita igit̃ fide adhuc remãet aĩe motus ad aliud.s.ad vidẽdum pfecte veritatẽ quaꝫ credit:⁊ assequẽdũ ea p que ad vitatem huiõi poterit introduci:sꝫ q: inter cetera fidei documẽta: vnũ ẽẽ diximus vt credat̃ deus puidẽtiã de rebꝰ humanis hr̃e:insurgit ex hoc in aĩo credẽtis motꝰ spei:vt.s.bona que nãliter desiderat:vt edoctus ex fide p eius auxiliũ cõsequat̃:vñ post fidẽ ad pfectionẽ xpiane vite spes necessaria ẽ:sicut sup̃ iam diximus.

¶ De hoĩbus cõueniẽter indicit̃ oõ p quã obtineant que a deo sperãt:⁊ õ diuersitate oõnis ad deum:⁊ ad hoĩem. CA.II.

Quia võ diuine puidentie ordinẽ vnicuiq; attribuit̃ modus pueniẽdi ad finẽ fm cõuenientiã sue nãe:est etiã hoĩbus cõcessus cõgruꝰ modus obtinẽdi que sperat a deo fm humane cõditionis tenorẽ. Habet.n.hoc humana cõditio:vt aliquis iterponat dep̃cationẽ ad obtinẽdum ab aliquo pcertim supiori:qd̃ p eũ se sperat adipisci. Et iõ inducta ẽ hoĩbus oõ p quã hoĩes a deo obtineant:qd̃ ab ipso cõsequi sperãt. Aliter tñ necessaria ẽ oõ ad obtinẽdum aliqd ab hoĩe:aliter a deo. Interponit̃.n.ad hoĩem pmũ quidẽ:vt desiderium orãtis:⁊ necessitat̃ exprimat̃. Scdo vt dep̃cantis animus ad cõcedendũ flectat̃:sed hec in oõne q̃ ad deum fundit̃ locũ nõ hñt. Non.n.orãdo intẽdimus necessitates nr̃as:aut desideria deo manifestare q̃ oĩum est cognitor:vñ ⁊ ps dicit ei. Dñe ante te oẽ desideriũ meũ.⁊ in euãgelio dr̃ Mat.6. Scit pr̃ vester:q: hijs oĩbus indigetis:nec etiã diuina voluntas verbis humanis flectit̃ ad volẽdũ qd̃ prius noluerat:q: vt dr̃ numeri.23. Non ẽ deus q̃si hõ vt mẽtiat̃:nec vt filius hoĩs vt mutet̃:nec penitudine flectit̃:vt dr̃.1.Re.15. Sed oõ ad obtinẽdum a deo est hoĩ necessaria ppter seipm q̃ orat vt.s.ipemet suos defectus cõsideret:⁊ aĩum suũ flectat ad feruẽter ⁊ pie desiderãdũ qd̃ orãdo sperat obtinere. Per hoc.n.ad recipiẽduꝫ ydoneus reddit̃. Est aũt ⁊ alia dr̃ia cõsideranda oõnis q̃ ad deum:⁊ ad hoĩem fit. Nã ad oõnẽ q̃ fit ad hoĩem pexigit̃ familiaritas p quã sibi dep̃cãdi aditus pa cat:sꝫ ipa oõ q̃ ad deũ emittit̃ familiares nos deo facit:dũ mẽs nr̃a eleuat̃ ad ipsũ:⁊ quodã spũali affectu deo colloqtur:in spũ ⁊ vitate ipꝫ adorãs ⁊ sic familiaris effectus orãdo aditũ sibi parat:vt iterũ fiducialiꝰ oret:vñ dr̃ in ps. Ego clamaui.s. fiduc alr orãdo:qm̃ exaudisti me deꝰ:quasi p p̃mã oõnem in familiaritatẽ receptꝰ scdo fiducialius clamet:⁊ ppter hoc in oõne diuina assiduitas: vl petitionũ frequẽtia nõ ẽ iportuna:sꝫ reputatur deo accepta. Oꝫ.n.semp orare:⁊ nõ deficere:vt dr̃ Lu.18. Vñ ⁊ dñs ad petendum inuitat dicẽs Mat.7. Petite ⁊ dabit̃ vobis:pulsate ⁊ apperiet̃ vobis. In oõne võ que ad hoĩem fit petitionũ assiduitas reddit̃ importuna.

¶ De cõueniẽs fuit ad cõsumationẽ spei:vt nobis forma orãdi tradet̃ a xpo. CA.III.

Quia igit̃ ad salutẽ nr̃am post fidẽ etiã spes reqrit̃:opportunũ fuit:vt saluator noster:sicut actor ⁊ cõsumator nobis factus ẽ fidei reserãdo celestia sacrã:ita etiam nos in speꝫ viuam induceret nobis formã orandi tradẽs p quã maxime spes nr̃a in deũ erigit̃ dũ ab ipo docemur qd̃ ab ipo petendũ sit. Non.n.ad petendũ induceret:nisi pponeret exaudire:nullusq; ab alio petit:nisi de quo sperat:⁊ ea ipe petit q̃ sperat. Sic igit̃ dũ nos docet a deo aliqua petere:in deo nos sperare admonet:⁊ qd̃ ab ipo sperare debeamus ostẽdit p ea que petẽda eẽ demõstrat. Sic igit̃ psequẽd

ea que in oõne dñica ptinent demõstrabim⁹ ge- quid ad spez xp̃ianoꝝ ptinere põt. s. in quo spẽ ponere dẽamus: ꝛ pp quã cãm: ꝛ que ab eo spare debeam⁹. spes quidẽ nr̃a dz eẽ in deo quẽ etiã orare dẽmus: ꝑz illud ps. Sperate in eo. s. deo oĩs ꝯgregatio ppli: effundite corã illo. s. orãdo corda vr̃a.

Causa quare q̃ speramus dẽmus ab ip̃o deo orãdo petere. CA. IIII.

c Ausa aũt q̃re in eo sperandũ est: h̃ pcipua est q: ptinem⁹ ad ip̃z sicut effect⁹ ad cãm nihil aũt in vanũ opatur: sꝫ pp aliquẽ finẽ certũ. Pertinet igit̃ ad vnũqdqz agẽs sic effectꝰ pducere: vt ei nõ desint p que possit puenire ad finẽ. Et ideo ꝙ in hijs a nãlibus agẽtib⁹ fiunt nã deficẽ in necessariis nõ inenit̃: sꝫ attribuit vnicuiqz gnãtio q̃ sũt ad necessaria ꝯsistentiã sui eẽ ꝛ ad pficiẽdũ opationem q̃ ptingat ad finẽ: nisi forte h̃ impediat̃ p defectũ agent̃ q sit insufficiẽs ad h̃ exhibẽda. Agens aũt p intellectũ nõ soluz in ip̃a effect⁹ pducẽdo ea ꝯfert suo effectui: q̃ sunt necessaria ad finẽ intẽt̃: sꝫ etiã ope iã pfecto disponit de vsu ip̃ius q ẽ opis finis: sicut faber nõ solũ cultellũ fabricat sꝫ et disponit de incisiõe ip̃ius. Homo aũt a deo ẽ pduct⁹ vt artificiatũ ab artifice. vñ dĩ. ysa. 64. Et nunc dñe factor nr̃ es tu nos võ lutũ: ꝛ iõ sicut vas fictile si sensũ hᵣet sperare de figulo posset vt bñ disponeret̃ ita etiã hõ dz hᵣe spez de deo: vt recte gubnet̃ ab eo: vñ dĩ Hiere. 18. Sicut lutũ in manu figuli sic vos dom⁹ isrl̃ in manu mea: h̃ aũt fiducia quã hõ hꝫ de deo dz eẽ certissima. dictũ ẽ. n. ꝙ agẽs a recta sui opis dispõne nõ recedit: nisi pp aliquẽ ei⁹ defectũ. In deo aũt null⁹ defectus cadẽ põt: neqz ignorantia: q: oĩa nuda ꝛ apta sũ oculis ei⁹ vt dĩ he. 4. Neqz in potẽtie: q: nõ ẽ abbreuiata man⁹ eius: vt saluare nõ possit vt dĩ ysa. 59. neqz iterũ defect⁹ bone volũtat̃: q: bon⁹ ẽ dñs spantib⁹ in eũ aĩe q̃renti illum: vt dĩ treñ. 3. Et iõ spes qua aliqs ĩ deo cõfidit spantẽ nõ ꝯfundit: vt dĩ Ro. 5. Est aũt ꝯsiderandũ vlteri⁹: ꝙ si respectu oĩum creaturaꝝ puidẽtia dispõnis inuigilet: spãli tñ rõne curã hꝫ de rõnabilibus creaturis q̃. s. dignitate ymaginis ip̃i⁹ sũt insignite: ꝛ ad deũ cognoscẽduz ꝛ amãdũ pñt ptingere: ꝛ suoꝝ actuũ dñiũ hñt: vt boni ꝛ mali discretionẽ hñtes. vñ ꝯpetit eis fiduciã hᵣe de deo nõ solũ: vt ꝯseruãtur in esse fm ꝯditõem sue nãe. qd ꝯpetit ceteris creaturis: sꝫ etiã vt credẽdo a malo ꝛ opando bonũ aliqd pmereãt ab ip̃o vñ in ps dĩ: Hoĩes vt iumẽta saluabis in sensũ. s. hoĩbus siꝯ cum irratõabilib⁹ creaturis ꝯfert: ea que ptinent ad subsidiũ vite: si postea subdit̃. filii aũt hoĩum in tegmine alaꝝ tuaꝝ spabunt: q̃si spãlem quãdã curã pcepti ab ip̃o. Vlteri⁹ aũt ꝯsiderare oz ꝙ pfectione quacũqz accedẽte: sup additur facultas aliqd faciẽdi vl adipiscẽdi: sicut aer illuminat⁹ a sole facultatẽ hꝫ: vt possit eẽ mediũ visionis ꝛ aqua calefacta ab igne facultatẽ hꝫ decoquẽdi: ꝛ h̃ec sperare posset si sensũ hᵣet. Hoĩ aũt sup aĩe nãm addit pfectio grẽ p quã efficit̃ diuine ꝯsortes nãe: vt dĩ 2. pe. 1. vñ ꝛ fm h̃ dicimur regenerari in filios dei: fm illud Jo. 1. Dedit eis ptãtẽ filios dei fieri. filij aũt effecti ꝯuenienter põt hẽditatẽ sperare: fm illud ro. 8. Si filii ꝛ hẽdes: ꝛ iõ fm hãc spũalẽ regñãtionem ꝯpetit hoĩ quãdaz altioꝝ spez ĩ deo hᵣe: hẽditatis. s. eterne ꝯsequẽde: fm illd̃. 1. pe. 1. Regñauit nos in spez viuã p resurrectionẽ xp̃i ex mortuis in hẽditatẽ incorruptibilẽ: ꝛ incõtaminatã: ꝛ immarcessibilẽ ꝯseruatã in celis. Et q: p spiritũ adoptiõis quẽ accepim⁹ clamam⁹ Abba pr̃: vt dĩ Ro. 8. Iõ dñs: vt ex hac spe nos esse orãduz oñderet suã rõnem a p̃re inuocatõe Ichoauit dicẽs: pr̃. Silr etiã ex h̃ qd dĩ pr̃ pꝑepat̃ hoĩs affect⁹ ad pure orãdum ꝛ ad obtinẽdũ qd spant. debẽt etiã filii imitatores parentũ existere: vñ qui pr̃em deũ ꝯfitet̃ dz conari: vt dei imitator existat viuãdo. s. illa q̃ deo assiilez reddũt: ꝛ huis insistẽdo q̃ nos deo assiilant. vñ dĩ Hie. 3. Patrẽ vocabis me: ꝛ post me ingredi non cessabis. Si g̃ vt Gre. Nice. dicit: ad res mũdanas intuitũ dirigis: aut humanã gliaz ãbis: aut sordes passibilis appetit⁹: quõ q corrupta viuis vita patrẽ vocas incorruptibilitatis genitorem.

Quare aũt q orãdo spata petim⁹ dz vocari ab orante pr̃ noster ꝛ nõ meus. CA. V.

i Nter alia võ pcipue q se dei filiũ recognoscit dz in charitate dñm imitari fm illud Ephe. 5. Estote imitatores dei: sicut filii charissimi: ꝛ ambulate in dilectõe. Dei aũt dilectio non puata est: sꝫ cõis ad oẽs. diligit. n. oĩa que sunt: vt dĩ sap. 11. ꝛ spãlr hoĩes. fm illud Deu. 33. Dilexit pplos: ꝛ iõ vt Cyp̃anus dicit publica est nobis: ꝛ cõis oõ: ꝛ qñ oram⁹ nõ p vno tñ: sꝫ p pplo toto oramus: q: tot⁹ ppls vnũ sum⁹. Pro se igit̃ orare vt Crisos. dicit necessitas cogit p altero aũt charitas fraternitatis hortat̃: ꝛ iõ nõ dicim⁹ pr̃ me⁹: sꝫ pr̃ noster. Simul etiaz ꝯsiderãduz ẽ ꝙ ꝛ si spes nr̃a pncipalr diuino auxilio innitat̃ adiuuaĩ iuuantur vt facili⁹ obtineam⁹ qd petim⁹ vñ dĩ. 2. Corin. 1. Eripiet nos adiuuãtib⁹: ꝛ võb in oõne p nob. vñ ꝛ Jac. 5. dĩ. Orate p inuicẽ vt saluemini: vt. n. dicit Amb. Multi minimi dũ ꝯgregãt̃: ꝛ vnanimes fiunt: fiũt magni: ꝛ multoꝝ pces ip̃ossibile ẽ: vt nõ impetrẽt: fm illud Mat. 18. Si duo ex vobis ꝯsenserint sup terrã de oĩ re quacũqz petierint fiet illis a pr̃e meo q in celis ẽ: ꝛ iõ nõ singlr oõnez porrigimus: sꝫ q̃si ex vnanimi ꝯsensu dicim⁹ pr̃ noster. Considerãdaz ẽ etiã ꝙ spes nr̃a ẽ ad deũ p xp̃um fm illud Ro. 5. Iustificati ex fide pacẽ hẽam⁹ ad deũ p dñm nostrũ ihm xp̃m: p quẽ hẽm⁹ accessum p fidẽ in grãm istã in qua stam⁹: ꝛ glamur in spe glie filioꝝ dei. Per ip̃z. n. q ẽ vnigenit⁹ dei fili⁹ nãlis efficimur filii adoptiui: q: vt dĩ gal. 4. misit deus

filium ſuum: vt adoptōem filioꝝ reciperemus. Tali igr̄ tenore deū p̄rem ꝯfiteri debem⁹: vt p̄uilegio vnigeniti nō derogeť. vn̄ Aug. dicit. Noli tibi aliquid ſpāliř vēdicare: ſolius xp̄i ſpāliť ē pr: nob̄ cōis⁹ in cōi pater eſt: q: illum ſolū genuit: nos creauit ⁊ ideo dicit pater noſter.

¶ Ubi oſtdiť dei p̄ris nr̄i quē oram⁹ ptās ad ſpāta ꝯcedendū p hoc qd̄ dr̄. q es in celis. CA. VI.

Solet aūt ꝯtingere ſpei defect⁹ pp̄ inpotētiā eius a quo auxiliū eſſet ſpandū. Nō. n. ſufficit ad ſpei fiduciā: ille cui ſpes initiť voluntatē hēat adiuuādi niſi adſit ptās. Sať aūt volūtatis diuine p̄mptitudinē adiuuādi exp̄mimus p̄rem eū ꝯfitēdo. ſ3 ne de excellētia ptāť ei⁹ dubiteť ſubdiť. q es in celis. Non. n. eē in celiſ dr̄ ſicut a celis ꝯtētus: ſ3 ſicut celos ſua ṽtute ꝯphendēs: ſm illō ecc. 24. Gyꝝ celi circuiui ſola ꝯ̄rimo ſup totā celoꝝ magnitudinē ṽtus ei⁹ eleuata ē: ſm illud p̄s. Eleuata ē magnificētia tua ſup celos de⁹. ⁊ iō ad ſpei fiduciā ꝯfirmandā ṽtutē ei⁹ ꝯfitemur q̄ celos ſuſtinet ⁊ trāſcēdit. Per h ēt īpedimētū quoddā ōonis excluditť. Sunt. n. aliq q res hūanas fatali neceſſitati ſyderꝫ ſubdunt ꝯ illud qd̄ dr̄ Hie. x. A ſignis celi nolite metuere: q̄ gētes timēt ſm aūt hūc errorē tolliť ōonis fruct⁹. Nā ſi neceſſitati ſyderꝫ vita nr̄a ſubiciť: nō pōt circa h aliqd īmutari. ſruſtra igř orādo peterem⁹ vl aliq̄ bona ꝯſequi vl liberari a maliſ vt igř nec h orātū fiducie obſit: dicim⁹: q es ī celis. i. tanq̄ motor ⁊ moderator eoꝝ: ⁊ ſic p ṽtutē celeſtiū corpoꝝ auxiliū qd̄ a deo ſpamus īpediri nō pōt. S3 etiā ad h q ōo ſit efficax apud deū: oꝫ vt ea petat hō q̄ dignū ē expectare a deo. dr̄. n. qbuſdā Ja. 4. Petiť ⁊ nō accipitis eo qd̄ male petať. Illa. n. male petunť: q̄ terrena ſapia ſuggerit nō celeſtis: ⁊ iō Criſo. dič Cū dicimus: q es in celis: nō deū ibi ꝯcludimus: ſ3 a terra abduciť orātis aīus ⁊ excelſis regionib⁹ afficiť. Eſt aūt ⁊ aliud ōonis ſiue fiducie īpedimētum qd̄ orās h3 de deo. ſ. ſi putet aliqs humanā vitā a diuina puidētia eē remotā: ſm q ex pſona īpioꝝ dr̄ Job. 22. Nubes latibulū ei⁹ nec nr̄a ꝯſiderat: ⁊ circa cardines celi pābulat: ⁊ Ezech. 8. Nō videt dn̄s nos dereliqt dn̄s terrā. Sc̄um āt apl̄us pauľ athenienſibus p̄dicās oſtdit dicēs. Nō lōge ē ab vnoquoq3 nr̄m. In ip̄o. n. viuim⁹ mouemur ⁊ ſum⁹: q: ſ. p ip̄m: nr̄m eē ꝯſeruať: vita gubnať: mot⁹ dirigiť: ſm illō ſap. 14. Tua āt p̄r puidentia ab initio cūcta gubernat. intm̄ q nec ei⁹ puidētie minīa aīalia ſubtrahunť: ſm illō Mat. x. Nōne duo paſſeres aſſe veneunt: ⁊ vn⁹ ex illis nō cadet ſup terrā ſine p̄re vr̄o: vr̄i aūt ⁊ capilli capiť oīs nūerati ſunt. Intm̄ tñ excellētiori mō ſb cura diuina hoīes ponunť: vt hoꝝ ꝯpatiōe dicat apl̄s. Nō eſt cura deo de bob⁹: nō q oīno eoꝝ curā nō hēat: ſ3 q: nec ſic eoꝝ curā h3 vt hoīum quos punit aut remunerat p bonis: aut malis: ⁊ eos ad eternitatem p̄ordinat vn̄ ⁊ poſt p̄mi ſa v̄ba dn̄s ſbdit. vr̄i aūt capilli capitꝫ oēs nūerati ſunt: tanq̄ totū qd̄ ē hoīs ſit in reſurrectōe reparandū: ⁊ ex h oīs diffidētia a nob̄ oꝫ excludi: vn̄ ⁊ ibidē ſubdit. nolite ḡ timē. Multiſ paſſerib⁹ pl̄is eſtis vos: ⁊ pp̄ h vt ſup̄ dēz ē in p̄s. dr̄. ſilij hoīm ī tegmie alaꝝ tuaꝝ ſpabunt Et q̄uis pp̄ ſpālē curā oībus hoībus de⁹ dicať p̄pinqu⁹ eē: ſpāliſſime tñ dr̄ eē p̄pinqu⁹ bonis: q ei fide: ⁊ dilectōe appropinq̄re nitunť. ſm illō Ja. 4. Appropinq̄te deo ⁊ appropinq̄bit vob̄. vn̄ ⁊ i p̄s dr̄. Prope ē dn̄s oībus inuocātib⁹ eū: oībus inuocātib⁹ eū in ṽitate. Nec ſolū eis appropinq̄t: ſ3 ēt eos p grām ihabitat: ſm illō Hie. 14. Tu in nobis es dn̄e. ⁊ iō ad ſcōꝝ ſpeꝫ augēdā3 dr̄. q es in celiſ. i. in ſanctiſ. vt Aug. exponit. Tm̄. n. vt ip̄e dicit ſpūaliter iteresse videť inter iuſtos: ⁊ petōres q̄tū corpaliter inter celū ⁊ terrā. hui⁹ rei ſignificāde grā: orātes ad oriētē ꝯuertimur: vn̄ celū ſurgit. Ex quo ēt ſpes ſanctiſ augeť: ⁊ orādi fiducia: nō ſolū ex p̄pinquitate diuina: ſ3 etiā ex dignitate quā ſūt ꝯſequuti a deo q eos p xp̄m celos fecit: ſm illō yſa. 51. Ut plātes celos: ⁊ fundes terrā. Qui. n. eos celos fecit bona eis celeſtia nō negabit.

¶ Qualia ſit que ſunt a deo ſperanda: ⁊ de ratione ſpei. CA. VII.

His p̄miſſis ex qbus hoīes ſpeꝫ de deo ꝯcipiunt: oꝫ ꝯſiderare que ſūt ea q̄ a deo ſpare debemus: vbi p̄mo ꝯſiderādū ē: q ſpes deſiderium p̄ſupponit. vn̄ ad h q aliqd ſit ſpandū: p̄mo reqriť qd ſit deſideratū. Que. n. nō deſideranť ſpari nō dicūť: ſ3 timeri vl ēt deſpici. ſcd̄o oꝫ: q id qd̄ ſpatur poſſibile eē eſtimeť ad ꝯſequēdū: ⁊ h ſpes ſup̄ deſideriū addit. Pōt. n. hō deſiderare ēt ea q̄ nō eſtimat ſe poſſe adipiſci: ſ3 hoꝝ ſpes eē nō pt. tertio reqriť q id qd̄ ſpandū ē ſit aliqd arduū. nā ea q̄ parua ſunt magis deſpicim⁹ q̄ ſpemus vl ſi ea deſideram⁹ q̄ſi in p̄mptu ea hñtes: nō videmur ea ſpare q̄ſi futura: ſ3 hēre q̄ſi p̄ntia. Ulteri⁹ aūt ꝯſiderandū ē q arduoꝝ q̄ qs ſe ſperat adeptuꝝ: q̄dā aliqs ſe ſpat adipiſci p aliū: quedā vo p ſeip̄m. Inter que h differt: q ad ea obtinēda q̄ p ſe hō ꝯſequi ſpat: conatū p̄p̄e ṽtutis adhibet: ad ea vo obtinēda que ſe ab alio ꝯſeq ſpat inp̄onit petitionē. ⁊ ſi quidē ab hoīe illud ſe adipiſci ſpat vocať ſimpler petitio. Si aūt ſpat illō obtinē a deo: vocať ōo: que vt Dama. dicit ē petitio decētiū a deo. Non aūt ad ṽtutē ſpei ꝑtinet ſpes quā h3 aliqs de ſeip̄o. nec etiā quā h3 de alio hoīe: ſ3 ſolū ſpes quā h3 de deo. Un̄ dr̄. Hie. 17. Maledict⁹ hō q ꝯfidit in hoīe: ⁊ ponit carnē brachiū ſuū: ⁊ p⁹ ſubdiť. Benedictus hō qui ꝯfidit in dn̄o: ⁊ erit dn̄s fiducia eius. Sic igř ea que dn̄s in ſua rōe petēda eē docuit oſtendunt hoī eē ꝯſideranda poſſibilia: ⁊ tñ ardua: vt ad ea nō humana ṽtute. ſ3 diuino auxilio

peruenіatur.

¶ De prima petitione in qua docemur desiderare ꝙ cognitō dei que ē in nobis inchoata pficiat᷑ ꝛ ꝙ hoc sit possibile. CA. VIII.

Oportet igit᷑ ꝯsiderare desiderij ordinē ex charitate pcedentē: vt fm̄ h̄ etiā sperandorū ꝛ petendorū a deo ordo accipi possit. Habet autē h̄ ordo charitatis: vt deus sup oīa diligat᷑: ꝛ iō primum desideriū nr̄m mouet charitas ad ea q̄ sūt dei. Sꝫ cū desideriū sit boni futuri: deo aūt fm̄ ꝙ i se ꝯsiderat᷑ nihil in futurꝫ adueniat: sꝫ eternalr̄ eodem mō se hēat desideriū nr̄m nō pōt ferri ad ea que dei sunt: put in seipis ꝯsiderant᷑ vt. s. de᷒ aliq̄ bona obtineat q̄ nō hꝫ: sic aūt ad ipa fert᷑ nr̄a dilectio: vt ea tanq̄ existētia amem᷒. Pōt tn̄ h̄ desiderari ꝺ deo: vt in opinione ꝛ reuerētia oim̄ magnificet᷑ q in seipō semꝑ man᷒ existit. Hoc aūt nō est tanq̄ impossibile reputāduꝫ. Cū. n. ad h̄ fact᷒ sit hō: vt magnitudinē diuinā cognoscat: si ad eaꝫ ꝑcipiendā puenire nō possit videret᷑ in vanū ꝯstitutus eē: ꝯ id qd̄ in ps. d᷑. Nūquid. n. vane ꝯstituisti oēs filios hoim̄: eēt quoq̄ inane nāe desideriuꝫ quo oēs nālr̄ desiderant aliqd cognoscere de diuinis. Vn̄ nullus est q dei cognitōe totalr̄ ꝑuet᷑ fm̄ illud Job. 36. Omēs hoīes vidēt eū. Est tn̄ h̄ tam arduū: vt oēm facultatē hūanā excedat: fm̄ illud Job. 36. Ecce deus magn᷒ vincēs sciam nostram. Vn̄ cognitio diuine magnitudis: ꝛ bonitat̄ hoībus puenire nō pōt: nisi p grām reuelatōis diuine: fm̄ illud Mat. xi. Nemo nouit filiū: nisi pr̄ neq̄ prēm quis nouit nisi filius: ꝛ cui voluerit filius reuelare. Vn̄ Aug. sup Jo. dicit. Deum nullus cognoscit si nō se idicat ipe qui nouit. Indicat se quippe deus aliqualiter hoībus naturali quadam cognitione cognoscendū: p hoc ꝙ hoībus lumen rōnis infundit: ꝛ creaturas visibiles condidit in quibus bonitatis ꝛ sapiētie ipius aliqualiter relucent vestigia: fm̄ illud Ro. i. Quod notū est dei. i. quod cognoscibile est de deo p nālem rōnem manifestuꝫ est illis. s. gētilibus hoībus. Deus. n. illis reuelauit. s. p lumē rōnis: ꝛ p creaturas quas ꝯdidit: vn̄ subdit. Inuisibilia. n. ipius a creatura mundi p ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunt᷑. Sempiterna quoq̄ eius vtus ꝛ diuinitas. Illa tn̄ cognitio ipfecta est: q: nec ipa creatura pfecta ab hoīe ꝯspici pōt: ꝛ etiā creatura deficit a pfecta dei representatōe: q: virtus huius cāe in infinitum excedit effectū: vn̄ d᷑ Job. xi. Forsitā vestigia dei ꝯphēdes ꝛ vsq̄ ad pfectū oipotentē reperies: ꝛ Job. 36. Postq̄ dixit: oēs hoīes vidēt eū subdit. Vnusq̄sq̄ intuet᷑ ꝓcul. Ex h᷒ aūt cognitōis imperfectione: ꝯsequutū ē: vt hoīes a vitate deficiētes diuersimode circa cognitōem dei errarēt intm̄ ꝙ sicut apls dicit Ro. i. Quidā euanuerūt i cogitatōibus suis: ꝛ obscuratū ē insipiēs cor eorū. Dicētes. n. se eē sapiētes stulti facti sunt ꝛ mutauerūt glām incorruptibilis dei in silitudinē corruptibilis hoīs: ꝛ volucrū: ꝛ quadrupedū ꝛ serpētū ꝛ iō: vt ab h̄ errore hoīes deus reuocaret: expss᷒ noticiā suā hoībus dedit i veteri lege p quā hoīes ad cultū vni᷒ dei reuocant᷑: fm̄ illud Deu. 6. Audi isrl̄ dn̄s deus tu᷒ vn᷒ ē: sꝫ h̄ de deo cognitō erat figurarꝫ obscuritatib᷒ implicita ꝛ infra vni᷒ iudaice gentꝫ terminos clausa. fm̄ illud ps. Notus i iudea deus in isrl̄ nomē magnū eius: vt g̃ toti hūano generi vera dei cognitio pueniret: verbū sue vtutis vnigenitū deus pr̄ misit in mūduꝫ: vt per eū tot᷒ mūdus ad verā cognitōem diuini noīs pueniret: ꝛ h̄ quidā dn̄s facere inchoauit in suis discipulis fm̄ illud Jo. 17. Manifestaui nomē tuū hoībus quos dedisti mihi de mūdo: nec in h̄ terminabat᷑ eius itētio: vt illi soli deitat᷑ haberēt noticiā: sꝫ vt p eos diuulgaret᷑ in mūdū vniuersum vn̄ postea subdit. Ut mūdus credat: q: tu me misisti. Quod qdē p aplos ꝛ successores eorꝫ ꝯtinue agit: dū ad dei noticiā p eos hoīes adducūt᷑: quousq̄ p totū mundū nomē dei sciāt ꝛ celebre hēat᷑: sicut pdictū est Mala. i. Ab ortu solis vsq̄ ad occasum magnū est nomē meū in gētibus: ꝛ in oī loco sacrificat᷑ ꝛ offert᷑ noī meo oblatio munda. Ut igit᷑ id qd̄ inchoatū est ad ꝯsummationē pueniat petimus dicētes. Sanctificet᷑ nomē tuū: qd̄ vt Augu. dicit: nō sic petit᷑ quasi nō sit sanctū dei nomē sꝫ vt sanctū habeat᷑ ab oībus. i. ita innotescat de᷒: vt nō estimet᷑ aliquid sanctius. Inter alia vō indicia qbus sanctitas dei manifestat᷑ hoībus: euidētissimum signū est sanctitas hoīum: q ex diuina inhabitatione sanctificant᷑. Ut. n. Greg. Nice. dicit. Quis est tā bestialis q vidēs in credētibus vitā purā nō glorificet nomē inuocatū in tali vita: fm̄ illud qd̄ apls dicit. i. Corin. 14. Si oēs ꝓphent intret aūt qs infidelis: vl ydiota ꝯuincit᷑ ab oībus. Et postea subdit. Et ita cadens in faciē adorabit deum: pnuncians ꝙ vere deus in vobis sit. Et iō sicut Crisostomus dicit: in hoc ꝙ dicit sanctificetur nomē tuū. rogare etiā iubꝫ orantē p nostrā glorificari vitā: ac si dicat: ita fac nos viuere: vt per nos te vniuersi glorificent. Sic aūt p nos de᷒ sanctificatur in mētibus aliorꝫ inq̄tum nos sanctificamur p ipm̄. Unde dicendo sanctificet᷑ nomen tuū. optam᷒ sicut dicit Cyprianus vt nomē eius sanctificet in nobis. Quia. n. xp̄s dicit sancti estote: q: ego sanct᷒ sum: id petim᷒: vt q in baptismo sanctificati sum᷒ in eo qd̄ esse cepim᷒ pseueremus. Quotidie etiā depcamur: vt sanctificemur: vt q quotidie delinquimus: delicta nr̄a sanctificatōe assidua purgemus. Ideo aūt hec petitio pimo ponit᷑ q: sicut Criso. dicit digna ē deum depcantis oīo: nihil ante pris glām petere: sꝫ oīa laudi eius postponere.

Secunda petitio ut participes glorie nos faciat. Ca. VIIII.

Post desiderium autem et petitionem divine glorie consequens est ut homo appetat et requirat particeps glorie divine fieri. Et ideo secunda petitio ponitur. Adveniat regnum tuum. Circa quam sicut et in premissa petitione est primo considerare quod regnum dei convenienter desideretur. Secundo vero quod ad id adipiscendum homo possit pervenire. Tertio vero quod ad illud pertingere non possit propria virtute sed solo auxilio divine gratie. Et sic quarto considerandum est quomodo regnum dei advenire petamus. Est igitur circa primum considerandum quod unicuique rei naturaliter appetibile est proprium bonum. Unde et bonum convenienter diffiniunt esse quod omnia appetunt. Proprium autem bonum uniuscuiusque rei est id quo res illa perficitur. Dicimus enim unamquamque rem bonam ex eo quod propriam perfectionem attingit. Intantum vero a bonitate caret inquantum propria perfectione caret. Unde consequens est ut unaqueque res suam perfectionem appetat. Unde et homo naturaliter appetit perfici. Et cum multi sint gradus perfectionis humane illud precipue et principaliter in eius appetitum naturaliter cadit quod ad ultimam eius perfectionem spectat. Hoc autem bonum hoc indicio cognoscitur quod naturale desiderium hominis in eo quiescit. Cum enim naturale desiderium hominis non tendat nisi in bonum proprium quod in aliqua perfectione consistit consequens est quod quamdiu aliquid desiderandum restat nondum pervenit homo ad ultimam perfectionem suam. Dupliciter autem adhuc restat aliquid desiderandum. Uno modo quando id quod desideratur propter aliquid aliud quaeritur. Unde oportet quod eo obtento adhuc desiderium non quiescat sed feratur in aliud. Alio modo quando non sufficit ad obtinendum id quod homo desiderat sicut modicus cibus non sufficit ad sustentationem nature. unde appetitum non satiat. Illud igitur bonum quod homo primo et principaliter desiderat: talem oportet esse ut non queratur propter aliud: et quod sufficiat homini. Hoc autem bonum communiter felicitas nominatur inquantum est bonum hominis principale. Per hoc enim aliquos felices esse dicimus quod eis credimus bene esse. Vocatur etiam beatitudo inquantum excellentiam quandam designat. Potest et pax vocari inquantum appetitum quietat. Nam quies appetitus pax interior esse videtur. unde in Ps. dicitur. Qui posuit fines tuos pacem. Sic igitur apparet quod in corporalibus bonis hominis felicitas vel beatitudo esse non potest. Primo quidem quia non sunt propter se quesita sed naturaliter propter aliud desiderantur. Competunt enim homini ratione sui corporis. Corpus autem hominis ordinatur ad animam sicut ad finem instrumentum quia corpus est instrumentum anime moventis. Omne autem instrumentum est propter artem que utitur eo. Etiam quia corpus comparatur ad animam sicut materia ad formam. Forma autem est finis materie sicut et actus potentie. Ex quo consequens est ut neque in divitiis: neque in honoribus: neque in sanitate aut pulchritudine neque in rebus aliquibus huiusmodi ultima hominis felicitas consistat. Secundo quia impossibile est ut corporalia bona sufficiant homini quod multipliciter apparet. Uno quidem modo quia cum in homine sit duplex vis appetitiva. scilicet intellectiva et sensitiva et per consequens desiderium duplex: desiderium intellectivi appetitus principaliter in bona intelligibilia tendit: ad que bona corporalia non attingunt. Alio modo quia bona corporalia tanquam infima in rerum ordine non collectam sed dispersam recipiunt bonitatem. ita scilicet ut hoc habeat hanc bonitatem puta delectationem illud aliam puta corporis salubritatem: et sic de aliis. Unde in nullo eorum appetitus humanus qui naturaliter in bonum universale tendit sufficientiam potest invenire. Sed neque in multis eorum quantumcumque multiplicentur: quia deficiunt ab infinitate universalis boni. unde dicitur Eccl. 5. Avarus non implebitur pecunia. Tertio quia cum homo apprehendat per intellectum bonum universale quod neque loco neque tempore circumscribitur consequens est quod appetitus humanus bonum desideret secundum convenientiam ad apprehensionem intellectus quod tempore non circumscribatur. unde naturale est homini ut perpetuam stabilitatem desideret. Que quidem non potest inveniri in corporalibus rebus que sunt corruptioni et multiplici subiecte variationi. unde conveniens est quod in corporalibus bonis appetitus humanus non inveniat sufficientiam quam requirit. Sic igitur in eis non potest esse ultima felicitas hominis. Sed quia vires sensitive corporeas operationes habent: utpote per organa corporea operantes que circa corporalia operantur consequens est quod neque in operationibus sensitive partis ultima hominis felicitas consistat: puta in quibuscumque delectationibus carnis. Habet etiam intellectus humanus aliquam circa corporalia operationem dum et corpora cognoscit homo per speculativum intellectum et res corporales dispensat per practicum. Et sic consequens fit quod nec in propria ipsa operatione intellectus speculativi vel practici que corporalibus rebus intendit ultima hominis felicitas et perfectio possit poni. Similiter etiam nec in operatione intellectus humani qua in seipsam anima reflectitur duplici ratione. Primo quidem quia anima secundum se considerata non est beata. Alioquin non oporteret eam operari propter beatitudinem acquirendam. Non igitur beatitudinem acquirit ex hoc solo quod sibi intendit. Secundo quia felicitas est ultima perfectio hominis ut supra dictum est. Cum autem perfectio anime in propria operatione eius consistat oportet ut ultima perfectio eius attendatur secundum optimam eius operationem que quidem est secundum optimum obiectum. Nam operationes secundum obiecta specificantur. Non autem anima est optimum in quod sua operatio tendere potest. Intelligit enim aliquid esse melius se. unde impossibile est quod ultima beatitudo hominis consistat in operatione qua sibi intendit vel quibuscumque aliis supercelestibus substantiis, dummodo eis sit aliquid melius in quod humane anime operatio tendere possit. Tendit autem operatio hominis in quodcumque bonum: quia universale bonum est quod homo desiderat cum per intellectum universale bonum apprehendat. Unde ad quemcumque gradum se porrigit bonum aliqualiter extendit operatio intellectus humani et per consequens voluntatis. Bonum autem summe invenitur in deo qui per essentiam suam bonus est et omnis bonitatis principium. Unde consequens est ut ultima hominis perfectio et finale bonum ipsius sit in hoc quod deo inhereat secundum illud Ps. Mihi adherere deo bonum est. Hoc etiam manifeste apparet si quis ad ceterarum rerum participationem inspiciat. Omnes enim singulares homines hanc predicationem recipiunt veritatem per hoc quod ipsam essentiam spe-

ꝑticipāt. Nullꝰ aūt eoꝝ ex hoc dicit͛ hō ꝙ similitu
dinē ꝑticipet alteriꝰ hoīs: sed ex eo solo ꝙ ꝑticipat
eēntiā ipēi. ad quā tñ ꝑticipādā vnꝰ inducit aliū
ꝑ viā generatōis pr̄. s. filiū. Btitudo aūt siue feli-
citas nihil est aliud ꝙ̄ bonū pfectū. Oꝫ igit͛ ꝑ solā
ꝑticipationē diue btitudinis q̄ ē eēntia ıꝰ bōitas
hoīs: oēs btitudinis participes esse beatos: ꝗ̄uis
vnū per aliū ad tēdēdū ad btitudinē adiuuet͛. vñ
aug. dicit in libro de vera religiōe ꝙ neqꝫ nos vi
dēdo āgelos beati sumꝰ: sed vidēdo veritatē q̄
ipsos diligimꝰ ⁊ hijs ꝯgratulamur. Cōtingit aūt
humanā mētē ferri in deū dupl͛r. Uno mō per se
alio mō per aliud. Per se quidē puta cū. s. i seipō
videt͛ ⁊ ꝓpter seipm̄ amat͛. Per aliud aūt cū ex
creaturis ip̄ius animus eleuat͛ in deū. ꝫ illud ro.
i. Inuisibilia dei per ea q̄ facta sūt intellecta ꝯspi
ciūtur. Non est aūt possibile vt pfecta btitudo cō
sistat in hoc ꝙ aliqs per aliud in deū tendit. Pri-
mo qdē q: cū btitudo significet oium hūanorum
actuū finē nō pōt vera btitudo ⁊ pfecta consistere
in eo qd̄ hꝫ rōnē nō quidē termini sed magis mu
tatiōis in finē. Ꝙ aūt deꝰ ꝑ aliud agnoscat͛ ⁊ ame
tur: quodā hūane mētis motu agit͛ inq̄tū ꝑ vnū
in aliud deuenit͛. Nō ergo in h vera ⁊ pfecta bea
titudo. Scdō q: si in hoc ꝙ mēs hūana deo inhe-
reat eiꝰ btitudo cōsistat ꝯñs est vt pfecta btitudo
perfectā inhesionē ad deū requirat. Nō aūt ē pos
sibile vt per aliquā creaturā mēs humana deo ꝑ-
fecte inhereat: neqꝫ per cognitionē neqꝫ per amo
rē. Quelibet enī forma creata in infinitū deficiēs
est a repñtatiōe diue eēntie. Sicut ergo nō ē possi
bile vt per formā inferioris ordinis cognoscātur
ea que sunt supioris ordinis: puta per corpꝰ spūa-
lis substātia vel per elemētū corpꝰ celeste: ita mlt
to minus possibile est vt per aliquā formā creatā
dei eēntia cognoscat͛. Sed sicut per ꝯsiderationē
inferioꝝ corpoꝝ superioꝝ nās negatiue percipi-
mꝰ: puta ꝙ nō sūt grauia neqꝫ leuia ⁊ per corpoꝝ
ꝯsiderationē negatiue de angelis ꝯcipimꝰ ꝙ sunt
īmāles vel incorporei: ita etiā per creaturas d͛ deo
nō cognoscimꝰ q̄ est: sed potꝰ qd nō est. Simili
ter etiā quecūqꝫ creature bōitas qdā minimū ē re
spectu bōitatis diue q̄ est bōitas infinita. Uñ bōi
tates in rebꝰ puenientes a deo: q̄ sunt dei bñficia:
nō subleuāt mentē vsqꝫ ad pfectū dei amorē. Nō
est igit͛ possibile ꝙ vera ⁊ pfecta btitudo ꝯsistat i
hoc ꝙ mens deo per aliud inhereat. Tertio q: ꝫ
rectū ordinē: minꝰ nota per ea q̄ sunt magis nota
cognoscūtur: ⁊ sir̄ ea q̄ sūt minꝰ bona per ea q̄ sunt
magis bōa amātur. Quia igit͛ deus est p̄ma veri
tas ⁊ sūma bōitas ꝫm se sūme cognoscibil͛ ⁊ ama
bilis. Hoc igit͛ nālis ordo hꝫ: vt oia cognoscātur
⁊ amēt͛ ꝑ ipꝫ. Si igit͛ oꝫ alicuiꝰ mētē in dei cogni
tionē ⁊ amorē per creaturas perduci hoc ex eius
impfectiōe cōtingit. Nōdum ergo ꝯsequutꝰ est

pfectā btitudinē: que oēm impfectiōem excludit
Relinquitur ḡ ꝙ pfecta btitudo sit in hoc ꝙ mēs deo
per se inhereat cognoscēdo ⁊ amādo. Et q: regis
est subditos disponere ⁊ gubernare illud i hoīe re
gere dicit͛ ꝫ qd̄ cetera disponūt͛. vñ aplūs monet
Ro. 6. Non regnet pctm̄ in vestro mortali corpe
Quia igit͛ ad perfectā btitudinē requirit͛ vt ip̄e deꝰ
per se cognoscat͛ ⁊ amet͛: vt per eū alia ferat͛ ad
alia: vere ⁊ pfecte in bōis deꝰ regnat. Uñ dicitur
Isa. 49. Miserator eoꝝ reget eos: ⁊ ad fontes aq̄
rum potabit eos. s. per ip̄m in quibuscunqꝫ potis
simis bonis reficiet͛. Est enī ꝯsiderādū ꝙ cum in-
tellectus per aliquā spēm seu formā intelligat oē
qd̄ nouit sicut etiā visus exterior per formā lapi
dis lapidē videt nō est igit͛ possibile ꝙ intellectꝰ
deū in sua eēntia videat per aliquā creatā speciē
seu formā q̄si diuā eēntiā repñtantē. Uidemꝰ enī
ꝙ per spēm inferioris ordinis reꝝ nō pōt repñta-
ri res superioris ordinis q̄tū ad suā eēntiā. Unde
fit ꝙ per nullā spēm corpalē pōt intelligi spūal sub
stātia q̄tū ad suā eēntiā. Cum igit͛ deus supergre
diat͛ totū creature ordinē multo magis ꝙ̄ spūa
lis substātia excedat ordinē corpaliū reꝝ impossi
bile est ꝙ per aliquā spēm corpalē deus ꝫm suā es
sentiā videat͛. Hoc etiā manifeste apparet si qs
ꝯsideret qd sit rem aliquā per suā eēntiā videre
Nō enī eēntiā hoīs videt qui aliqd eoꝝ q̄ eēntia
liter hoī ꝯueniūt nō apphēdit sicut nec cognoscit
eēntiā hoīs qui cognoscit aial absqꝫ rōnali. Quec-
qd aūt de deo dicit͛ eēntialiter ꝯuenit ei. Nō est
autē possibile ꝙ vna creata spēs repñtet deū q̄tū
tū ad oia que de deo dicūtur. Nā in itellectu crea
to alia est spēs per quā apphēdit vitā ⁊ sapiam: ⁊
iusticiā ⁊ oia alia hmōi que sunt dei eēntia. Non
est igit͛ possibile ꝙ intellectꝰ creatꝰ informet aliq̄
vna specie sic repñtante diuā eēntiā ꝙ deus in ea
per suā eēntiā possit videri. Si aūt per mltas de
ficeret vnitas q̄ idē est qd̄ dei eēntia. Non est igit͛
possibile ꝙ itellectꝰ creatꝰ eleuari possit ad vidē-
dū deū in seipō per suā eēntiā aliq̄ vna specie crea
ta vel etiā pluribꝰ. Relinquit͛ ḡ ꝙ oportet ad hoc
ꝙ deus per suā eēntiā videat͛ ab intellectu crea-
to: ꝙ ipsa diuina eēntia per seipsam non per aliā
spēm videatur ⁊ hoc per quādā vnitionē intelle
ctus creati ad deum. vñ diony. di. i. c. de di. no.
ꝙ qñ btissimum ꝯseq̄mur finē dei appariōe adi-
pleti erimꝰ per quādā supintellectualē cognitionē
ad deum. ¶ Est autē hoc singulare diuine eēntie
vt ei possit intellectus vniri absqꝫ ol similitudine
q: ⁊ ipsa diua eēntia est eius eē: qd̄ nulli alij forme
ꝯpetit. Uñ oꝫ ꝙ oīs forma sit in intellectu. Et iō
si aliq̄ formā q̄ per se exñs nō pōt esse informati-
ua intellectus puta substātia angeli cognosci de-
beat absqꝫ intellectu alteriꝰ: oportet ꝙ hoc fiat ꝑ
aliquā eius similitudinē intellectū informātē quod

non regnãt in diuina eẽntia q̃ est suũ eẽ. Sic igit̃ p ipsaꝫ dei visionẽ mẽs btã fit in itelligẽdo vnũ cũ deo. Oꝫ igit̃ itelligẽs ⁊ itellectũ eẽ quodãmõ vnũ Et iõ deo regnãte in sanct̃ ⁊ ipĩ sc̃t cũ deo cõregnabũt. Et iõ ex eoꝝ psona dr̃ apo. 5. fecisti nos deo nr̃o regnũ ⁊ sacerdotes ⁊ regnabim᷒ sr̃ terrã. Dicit̃ eniꝫ hoc regnũ quo de᷒ regnat i scis ⁊ sancti cuꝫ deo regnũ celoꝝ. s̃m illõ Mat. 4. Pniam agite. Appropinq̃bit. n. regnũ celoꝝ eo mõ loquẽdi quo eẽ in celo deo attribuit̃: non quia corpalib᷒ celis cõtineat̃: sed vt per hoc designet̃ dei eminentia sup oẽꝫ creaturã sic celi eminẽt sup oẽm aliã creaturã corporeã s̃m illõ ps. Excelsus sup oẽs gẽtes dñs ⁊ sup celos gla ei᷒. Sic igit̃ ⁊ btitudo scõꝝ regnuꝫ celoꝝ dr̃ nõ q: eoꝝ remũeratio sit in corpalib᷒ cel̃ sꝫ in ɔ̃teplatõe supcelestis nãe. Un̄ ⁊ de angelis dr̃ Mat. 18. Angeli eoꝝ in celis sp̃ vident faciẽ pris mei q in celis ẽ. Un̄ ⁊ aug. dicit exponẽs illud qõ dr̃ Mat. 5. Merces vr̃a copiosa ẽ in celis: in li. de ser. dñi in mõte. Nõ hic celos dici puto supiores ptes huius visibilis mũdi. Nõ. n. merces nr̃a i reb᷒ volubilib᷒ collocãda ẽ: sꝫ in cel̃ dcm̃ puto in sp̃ũalib᷒ firmamẽt̃ vbi habitat sẽpiterna iusticia. Dicit̃ etiã ⁊ hoc finale bonũ qõ in deo cõsistit vita eterna eo mõ loquẽdi quo actio aie viuificãtis dr̃ vita Un̄ tot modi vite distinguũtur quot st̃ genera aie actionũ: int̃ q̃s supma ẽ operatio itellect᷒: ⁊ sꝫ phm actio itellect᷒ ẽ vita. Et q: act᷒ ex obiecto sp̃ẽꝫ accipit inde est q visio diuinitatis vita eina noiatur s̃ꝫ illõ Jo. 17. Hec ẽ vita eina vt cognoscãt te solũ dm̃ verũ. Hec etiã finale bonũ ɔ̃phẽsio noiat̃ s̃m illõ Phil. 3. Sequor aũt si quõ ɔ̃phendã: qõ q̃dẽ non dicit̃ eo mõ loquẽdi quo ɔ̃phẽsio inclusionẽ iportat. Nõ eni ab alio includit̃ totũ ⁊ totaliter ab eo ɔ̃tinet̃. Nõ est aũt possibile q itellect᷒ creat᷒ dei eẽntiã totaliter videat: vt. s. q attingat ad ɔ̃pletũ ⁊ pfectũ modũ visiõis diuie vt. s. deũ videat q̃tũ visibilis est. Est eni deus visibilis s̃m sue veritatis claritatẽ que infinita est. Un̄ infinite visibilis est qõ ɔ̃uenire itellectui creato nõ põt cui᷒ est finita virt᷒ in intelligẽdo. Sol᷒ igit̃ deus per infinitã virtutẽ sui intellect᷒ se infinite intelligẽs totaliter se intelligẽdo ɔ̃phendit seipm̃. Repromittit̃ autẽ sanctis ɔ̃phẽsio put ɔ̃phẽsiõis nomẽ iportat quãdã tentionẽ. Cũ eni aliqs insequitur aliquẽ dicit̃ eũ ɔ̃phẽdere cũ eũ potuerit euꝫ manu tenere. Sic igit̃ q̃diu sum᷒ in corpe vt dicit̃. 2. ad Cor. 5. peregrinamur a dño. Per fidẽ eni ambulam᷒ ⁊ nõ per spẽm. Et ita in eũ tendim᷒ vt in aliqd distãs Sed qñ per spẽm videbim᷒ p̃ntialiter eũ in nob̃ metipsis tenebim᷒. vñ. Can. 3. sponsa q̃rẽs queꝫ diligit aia sua tandẽ vero eũ inueniẽs dicit. Tenui eum. nec dimittã. Habꝫ aũt p̄dictũ finale bonũ ppetuũ ⁊ plenũ gaudiũ. vñ dicit dñs. Jo. 16. petite ⁊ accipietis vt gaudiũ vestrũ plenũ sit. Non põt aũt esse plenũ gaudiũ de aliq̃ creatura sꝫ de solo deo: in quo est tota plenitudo bõitat̃. vñ ⁊ dñs dicit seruo fideli. Intra in gaudiuꝫ dñi tui vt. s. de dño tuo gaudeas iꝫ illõ Job. 22. sup oipotẽtẽ deliciis affluens. Et q: de᷒ p̃cipue de se ipso gaudet dicit̃ seru᷒ fidelis intrare in gaudiũ dñi sui. s. in q̃tũ intrat ad gaudiuꝫ quo dñs ei᷒ gaudet s̃m q alibi dñs discipulis. Luc. 22. pmittit dicẽs. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater me᷒ regnum vt edatis ⁊ bibatis sup mẽsam meã i regno meo Nõ q in illo finali bono corpalib᷒ cibis sancti vtãtur icorruptibiles iaꝫ effecti: sed per mẽsaꝫ signatur refectio gaudii qõ hꝫ de᷒ de se ipso ⁊ sancti de eo. Oportet g̃ plenitudinẽ gaudii attẽdi nõ solum s̃m rẽ de q̃ gaudet̃: sed s̃m dispositionẽ gaudẽtis vt. s. rem de q̃ gaudet p̃ntem hẽat ⁊ tot᷒ affectus gaudẽtis per amorẽ ferat̃ in gaudii cãm. iã autẽ ostẽsũ est q p visionẽ diuine eẽntie mẽs creata p̃ntialiter tenet deũ ipã etiã visio totalr̃ affectũ accẽdit ad diuinũ amorẽ. Si. n. vnũqdq est amabile inq̃tũ est pulchꝝ ⁊ bonũ s̃m dio. de di. no. c. 4. ipossibile est q deus qui est ipsa eẽntia pulchritudinis ⁊ bonitatis absq amore videat̃. Et ideo ex pfcã ei᷒ visiõe seq̃t pfect᷒ amor. vñ ⁊ greg. dicit super ezechielẽ. Amoris ignis q hic ardere icboat cũ ipꝫ quẽ amat viderit in amore ipsi᷒ ampli᷒ ignescit. Tãto autẽ maius est gaudiũ de aliquo p̃ntialr̃ habito q̃to magis amat̃. vnde seq̃t q illud gaudiũ sit plenũ: nõ tm̃ pte ex rei de q̃ gaudet̃: sꝫ etiaꝫ ex pte gaudẽtis. Et hoc gaudiũ hũane btitudinis ɔ̃sumatiuũ. Un̄ ⁊ aug. dicit. x. ɔ̃fes. q btitudo est gaudium de veritate. Est aũt vlteri᷒ ɔ̃siderãdũ q q: de᷒ ẽ ipã eẽntia bõitat̃ p̃ ħ ipẽ bonũ est oĩs bõi. vñ eo viso oẽ bonũ vr̃: s̃m q dñs dicit moysi. Exo. 33. ego ostẽdã tibi oẽ bonũ. Per ɔ̃ñs igit̃ eo hito oẽ bonuꝫ hẽtur: s̃m illud Sap. 7. Venerũt mihi oĩa bõa pariter cũ illa. Sic igit̃ i illo finali bono vidẽdo deũ habebim᷒ oiam bonoꝝ plenã sufficientiã. vñ ⁊ fideli seruo repromittit dñs mat. 24. q sup oĩa bõa sua ɔ̃stituet eũ. Quia vo malũ bono opponit̃. necesse est vt ad p̃ntiaꝫ oĩs boni malũ vlr̃ excludat̃ Nõ est eni pticipatio iusticie cũ iniqtate nec societas lucis ad tenebras: vt dicit̃. 2. Cor. 6. Sic igit̃ in illo finali bono nõ solũ aderit pfecta sufficiẽtia bonoꝝ oẽ bonũ sꝫ etiã aderit plẽa q̃es ⁊ securitas p immunitatẽ oĩs mali s̃m illud puer. 1. Qui me audiet absq terrore requiescet ⁊ abũdãtia p̃fruetur terrore maloꝝ sublato. Ex hoc aũt vlteri᷒ seq̃t q sit ibi futura oimoda pax. Nõ. n. ipedit̃ pax hoĩs nisi vel p̃ iteriorꝝ desideriorꝝ iquietudinẽ. dũ desiderat hẽre q̃ nõdũ hꝫ vel p aliquoꝝ maloꝝ molestiaꝫ q̃ vel patit̃ vel pati timet. Ibi aũt nihil timetur. Cessabit eni inquietudo desiderii ppter plenitudinẽ omnis boni. Cessabit etiã oĩs molestia exterior per absẽtiã oĩs mali. vnde relinq̃t q ibi sit pfecta pacis trãquillitas. Hinc ẽ qõ dr̃ Isa. 32. Sedebit popul᷒ me᷒ in pulchritudine pacis: ⁊ qõ ps

cis pfectio designat. Et ad ondēdū eā: pacis sub dit. Et in tabernaculis fiducie .s. erit subtractio timore maloꝝ in rege opulēta q̄ ptinet ad affluentiā oīs boni. Dui⁹ aūt finalis boni pfectio in ppetuū durabit. Nō eni poterit defice p defectū bonorū qb⁹ hō fruet: q: sūt etna ꝛ icorruptibilia. vñ dr̄ Isa. 33. Oculi tui videbūt ierusalē ciuitatē opulētā: tabernaculū qd̄ neq̄q̄ trāsferri poterit. Et postmodū subdit cā q: solūmō ibi erit magnific⁹ dñs deus nr̄. Tota eni illi⁹ stat⁹ pfectio erit i fruitōe diuine eternitat̄. Cōsimiliter etiā nō poterit ille stat⁹ deficere per corruptionē ibidē existētiū: q: vel sūt naliter icorruptibiles sicut angeli vel in incorruptionē trāsferētur sicut hoies. Oz eni corruptibile hoc induere icorruptionē: vt dicit̄ .1. Cor. 15. vnde ꝛ apoc. 3. dicit̄. Qui vicerit faciā illū colūnā in tēplo dei mei: ꝛ foras nō egredieē amplius. Nec etiā poterit ille stat⁹ deficere per hoc q̄ volūtas hoīs fastidiēdo se auertat: q: quāto de⁹ qui est bonitatis eēntia magis videt̄ tāto necesse est vt magis amet̄. Unde ꝛ magis eius fruitio desiderabit̄ ꝫ illō Eccl. 24. Qui edūt me adhuc esuriēt: ꝛ q bibūt me adhuc sitiēt. Propt̄ qd̄ ꝛ ð āgel̄ deū videntib⁹ dr̄ .1. p. 1. In quē dñiderāt āgeli pspicere. Sīr ēt n̄ deficiet ille stat⁹ p hostis alicui⁹ ipugnationē: q: cessabit ibi oīs mali molestia. ꝫ illō Isa. 35. nō erit ibi leo .i. diabol⁹ ipugnās ꝛ mala bestia .i. mal⁹ hō n̄ ascēdet p eā: nec iueniet ibi. vñ ꝛ dñs dic̄ Jo. x. ð ouib⁹ suis q̄ n̄ pibūt i etnū: ꝛ q̄ n̄ rapiet eas q̄sq̄ de manu sua. Oz nec finiri poterit ille stat⁹ p h̄ q̄ a deo aliq̄ inde excludat̄. Nō .n. aliqs ab illo statu repellet̄ pp culpā q̄ ibi n̄ erit vbi deerit oē malū. vñ dr̄ Isa. 6. ppl̄s tu⁹ oēs iusti: neq̄ ēt pp pmotionē ad meli⁹ bonū sic i h̄ mūdo de⁹ iterdū etiā iustis spūales ɔsolatōes sb̄trahit ꝛ alia sua bñficia vt auidi⁹ q̄rāt ꝛ suū defectū recognoscāt: q: stat⁹ ille n̄ est emēdatōis aut pfect⁹ sed pfectōis final̄. Et ideo dñs dicit Jo. 6. Eum qui venit ad me nō eiciā foras. Habebit igit̄ status ille oīum p̄dictorū bonoꝝ ppetuitatē ꝫm illud ps̄. In eternū exultabūt ꝛ habitabis in eis. Est igit̄ p̄dictū regnū bñ omnimodo pfecta vtpote imutabilē oīs boni sufficiētiā habēs. Et q: bñtudo naliter desiderat̄ ab hoibus: cōsequēs est q̄ regnū dei ab oībus desideret̄.

¶ Q̄z regnū obtineri est possibile. CA. X.

Oportet aūt vlterius ostēdere q̄ hō ad illud regnū puenire possit. Alioqn frustra speraret̄ ꝛ peteret̄. ¶ Primo autē appet h̄ esse possibile pmissiōe dīna. Dixit eni dñs luc. 12. Nolite timere pusill⁹ grex. q: ɔplacuit prī vestro dare nobis regnū. Est aūt dīnū beneplacitū efficax ad iplēdū oē qd̄ dispōit ꝫ illud Isa. 46. Cōsiliū meū stabit ꝛ oīs volūtas mea fiet. Uolūtati eni ei⁹ qs resistit vt dr̄ ad Ro. 9. ¶ Scdo ondit̄ h̄ esse possibile ex euidēti exēplo. Huculq̄ ɔplacuit sctūs thomas de aquino breuē ɔpilationē theologie: sed p dolor: morte p̄uētus eam sic icōpletā dimisit. Si qs voluerit hāc mām latius hēc legat opusculū septimū. Itē scda scde. q. 17. per totā. Itē .3. sen. di. 26. Item in q̄onibus de virtutib⁹. q. 4. Itē p̄ma scde. q. 65. ¶ Explicit opusculū tertiū sancti thome videlicet cōpendium theologie.

¶ Incipit opusculū quartū eiusdē de duob⁹ preceptis charitatis, ꝛ decem legis preceptis.

Tria sunt homini necessaria ad salutē .s. scia credendoꝝ: scia desiderādoꝝ: ꝛ scia opandoꝝ. Primū docetur in symbolo vbi tradit̄ scia ð articul̄ fidei. Secūdū in oīone dñica. Tertiū aūt in lege. Nūc autē de scia operādoꝝ intēdim⁹. Ad quā tractandā q̄druplex lex inuenit̄. Prima dr̄ lex nāe: ꝛ hec nihil aliud est nisi lumē intellect⁹ insitū nobis a deo: p qd̄ cognoscim⁹ qd agēdū ꝛ qd vitādū. Hoc lumē ꝛ hāc legē dedit de⁹ hoi in creatōe. Sed multi credūt excusari per ignorātiā si hāc legē nō obseruāt. ꝫ ɔ eos dicit pphā in ps̄. Multi dicūt qs ostēdit nobis bōa: q̄si ignorēt qd sit operādū. Oz ipe ibidē ndet. Signatū est sup nos lumē vult⁹ tui dñe. Lumē .s. itellect⁹ per qd̄ nota sūt nob̄ agēda. Nullus .n. ignorat q̄ illud qd̄ nollet sibi fieri nō faciat alteri ꝛ̄c. talia. Oz lꝫ de⁹ in creatōe dederit hoi hāc legē .s. nāe. diabol⁹ tñ in hoie sup̄seminauit aliā legē .s. ɔcupie. Quousq̄ .n. in p̄mo hoie aīa fuit subdita deo suādo dīna p̄cepta: ꝛ caro fuit sb̄dita i oīb⁹ aīe vl̄ rōni. Oz p⁹q̄ diabol⁹ p suggestionē traxit hoiez ab obsuātia dīnoꝝ p̄ceptoꝝ: ita etiā caro fuit iobediēs rōni. Et ide accidit q̄ lꝫ hō velit bonū ꝫ rōnē: tñ ex ɔcupia ad ɔtrariū inclinat̄. Et h̄ē qd̄ apl̄s dic̄ ro. 7. video āt aliā legē i mēbris meis repugnātē lege mētis mee. Et ide ē q̄ frequēt lex ɔcupiscētie legē nāe ꝛ ordinē rōnis corrūpit. ꝛ iō sb̄dit apo. captiuātē me i lege peti ꝛ̄c. q: ḡ lex nāe p legē ɔcupie distructa erat: oportebat q̄ hō reducet̄ ad opa virtut̄ ꝛ retraheret̄ a vicijs ad q̄ necāria erat lex scripture. Oz sciēdū q̄ hō retrahat̄ a malo ꝛ inducit̄ ad bonū ex duob⁹. Prio timore. p̄mū .n. pp qd̄ aliqs maxie icipit petm̄ vitare ē ɔsideratio pene iferni ꝛ extremi iudicij. Et iō dr̄ Eccl. 1. Initiū sapie timor dñi. et ibidē. timor dñi expellit petm̄. Lꝫ .n. ille q ex timorē n̄ peccat nō sit iust⁹. īde tñ incipit iustificatio. Hoc ḡ mō retrahit̄ hō a malo ꝛ inducit̄ ad bonū p legē moysi quā q̄dē transgredientes morte puniebat̄. Hebr. x. Irritā qs faciē legē moysi sine vlla miseratiōe duob⁹ vl trib⁹ testib⁹ morit̄. Sed q: mod⁹ iste ē isufficiēs: ꝛ lex q̄ data erat p moysē h̄ mō .s. p timorē retrahebat a mal̄ isufficiēs fuit. Licet .n. coercuerit manū n̄ coercebat aīuz: iō est alius modus retrahendi a malo ꝛ iducēdi ad bonum modus .s. amoris. Et hoc modo fuit data lex christi scilicet lex euāgelica: que est lex amoris

Sed considerandum est: q̄ inter legem timoris
et legem amoris triplex differētia inuenit̄: et pri-
mo q: lex timoris facit suos obseruatores seruos
lex vō amoris facit liberos. Qui. n. operatur solum
ex timore operatur p modum serui. Qui vō ex amo
re p modū liberi arbitrij vl' filij. vñ aplūs. 2. Cor.
3. Ubi spūs dñi: ibi libertas: q: s. tales ex amore
vt filij operant̄. Scdā differētia est: q: obseruato
res p̄me legis ad bona tp̄alia introducebant̄. ysa.
1. Si volueritis et audieritis me bona terre come
detis: s; obseruatores scde legis in bona celestia
introducunt̄. Mat. 19. Si vis ad vitā ingredi ser-
ua mādata: et Math. 3. Pniam agite ec̄. Tertia
dīa est q: p̄ma grauis. actuū. 15. Cur tēptatis im
ponere iugū sup ceruicē nr̄am: qđ neq3 nos: neq3
pres nostri portare potuerūt. scda aūt leuis mat.
11. Jugū. n. meū suaue est: et onus meū leue. apo.
Ro. 8. Nō accepistis spūm seruitutis iterū in timo
re: s; accepistis spūm adoptionis filiorum.

8 Jam sicut iam p̄dictum est quadruplex lex in
uenit̄: et p̄ma q: lex nāe quā deus in crea
tione infudit. scda lex concupiscentie. Tertia lex
scripture. quarta est lex charitat̄ et gr̄e: que est lex
xp̄i. Sed manifestū est: q: nō oēs pñt scientie insu-
dare: et ppterea a christo data est lex breuis: vt ab
oībus posset sciri. et nullus pp̄ter ignorātiā3 posse
ab eius obseruantia excusari: et hec lex diuini amo
ris. Apo⁹. Ro. 9. Uerbū breuiatū faciet dñs sup
terrā. s; sciendū q: hec lex d3 esse regula oīm actu
um humanor̄: sicut. n. videmus in artificialibus
q: vnūquodq3 opus tūc bonū et rectū dr̄ qñ regule
coequat̄: sic etiā quodlibet humanū opus rectu3
est et vtuosū: q: qñ regule diuine dilectōis cocordat
qñ vō discordat ab hac regula nō est bonū nec re-
ctum: aut p̄fectu3. Ad hoc aūt q: actus humani bo
ni reddant̄: oz q: regule diuine dilectōis cocordēt
Sed sciendū: q: hec lex. s. diuini amoris quattuor
efficit i hoīe valde desiderabilia. Primo causat
in eo spūale3 vitā. Manifestū est. n. q: nl'r ama-
tum est in amante. et iō qui deus diligit ip̄m in se
h3. 1. Jo. 4. Qui manet in charitate in deo manet
et deus in eo. Nam etiā amoris ē: q: amātem in a
matu3 trāsformat. Unde si vilia diligimus: et ca-
duca: viles: et instabiles efficimur. Osee. 1. Facti
sunt abhoīabiles: sicut que dilexerunt. Si aūt de
um diligimus diuini efficimur: q: vt dr̄. 1. Cor.
6. Qui adheret dño vnus spūs ē: s; sicut Aug. dic̄
sicut aīa est vita corporis: ita deus est vita aīe: et
hoc manifestū est. Tunc. n. dicim⁹ corpus p aīa3
viuere qñ h3 operationes pprias vite: et qñ ope-
ratur et mouet̄: aīa vō recedēte corpus nec ope-
ratur: nec mouet̄. Sic etiā tunc aīa operat̄ vtuo
se et perfecte qñ p charitatē operat̄: p quā habitat
[illegible] in ea. Absq3 charitate vō nō operat̄. 1. Jo. 3.
Q[illegible] nō diligit manet in morte. Considerandū ē
aūt: q: si quis habet omnia dona spūs sancti abs-
q3 charitate: nō h3 vitam: siue. n. sit gr̄a linguarū:
siue sit donum fidei vl quicquid sit aliud sine cha
ritate vitam nō tribuunt. Si. n. corpus mortuū
induat̄ auro: et lapidibus preciosis: nihilominus
mortuū manet. Hoc est s̄ primū qđ efficit chari-
tas. scdm q: facit charitas ē diuinor̄ mādator3
obseruantia. Greg. Nunq̄ est dei amor ociosus
Operat̄. n. magna si est. si vō operari renuit amor
nō est. Unū manifestū signum charitatis ē p̄mpti-
tudo implēdi diuina p̄cepta. Uidimus. n. aman
tem pp̄ter amatū magna et difficilia operari. Jo.
14. Si quis diligit me sermonē meū seruabit. S3
ōsiderandū q: qui mādatū et legē diuine dilectōis
seruat totā legē implet. Est aūt duplex modus di
uinorum mādator̄. Quedam. n. sunt affirmati-
ua. Et hec quidē implet charitas. q: plenitudo le
gis que ōsistit in mandat̄ est dilectio qua manda
ta seruant̄. Quedā vō sunt p̄hibitoria. hec etiam
implet charitas: q: nō agit pperam vt dicit aplūs
1. Corin. 13. Tertiū qđ facit charitas ē: q: est p̄si-
dium ō aduersa. Habēti. n. charitatē nulla adu̅er
sa nocēt: s; in vtilia ouertunt̄. Ro. 8. Diligentib⁹
deum: oīa cooperantur in bonū: imo etiā aduersa et
difficilia suauia vident̄ amanti sicut et apud nos
manifeste videmus. Quartū vō est: q: ad felicita
tem pducit. Solū. n. charitatē habētibus eterna
beatitudo pmittit̄. Oīa. n. absq3 charitate in-
sufficientia sunt. 2. Thi. 4. In reliquo reposita est
mihi corona iusticie: quā reddet mihi in illa die:
iustus iudex. Non solu3 aūt mihi s; et hijs qui dili
gunt aduentū eius. Et sciendū: q: solū s̄m diām
charitatis est differētia beatitudinis: et nō s̄m ali
quam aliā virtutē. Multi. n. magis abstinentes
fuerūt q̄ apl'i: s; ipsi in beatitudie oēs alios excel
lunt pp excellētiā charitat̄. Ipsi. n. fuerūt p̄mitias
spūs hñtes: sicut dicit apo. ro. 8. Unū dīa beatitudi
nis est ex dīa charitat̄: et sic patent quattuor q̄ in
nobis efficit charitas. Sed p̄ter illa: quedā alia
efficit que p̄termittēda nō sunt. Primo. n. efficit
petōr̄ remissionē. Et h̄ manifeste videm⁹ ex nobis
Si. n. aliqs aliquē offenderit: et ip̄m postea intime
diligat: pp dilectionē sibi offensā laxat. Sic et de
us diligentibus se petā dimittit. 1. pe. 4. Charitas
operit multitudine3 petōr̄: et bñ dicit operit: q: s. a
deo nō vident̄: vt puniat: s; l; dicat q: opit multi
tudinē. tñ Salomō dicit. puer. 1. q: vniuersa de
licta operit charitas: et h̄ maxie manifestat magda
lene exēplus. Lu. 7. Dimissa sūt ei petā multa: q:
dilexit: qñ dilexit multū: s; forte dicet aliqs. Suf
ficit s̄ charitas ad delēda petā: et nō est necessaria
pnia. Sed cōsiderandum: q: nullus vere diligit
qui nō vere penitet. Manifestū est. n. q: q̄to ma
gis aliquē diligimus tanto magis dolem⁹ si ip̄m
offendimus: et h̄ est vnus charitat̄ effect⁹. Jtē ex

cordis illuminationē. Sicut enim dicit. Job. 37
Oēs inuoluimur tenebris. frequēter enim nesci
mus quid agendū vel desiderandū. Sed chari-
tas docet oīa necessaria ad salutem. Ideo dicit .i.
Jo. 2. Unctio eius docet vos de omnibus. Et h
ideo est: quia vbi charitas ibi spiritussanctus qui
docet omnia q deducit nos in viā rectā sic dicit in
psalmo. Ideo dicit ecclesiastici. 2. Qui timetis de
um diligite illū ꝛ illuminabūtur corda vestra. s.
ad sciendū necessaria ad salutē. ¶ Itē pficit in ho
mine pfectā leticiā. Nullus enī vere gaudiū habet
nisi existens in charitate. Quicūqꝫ enī aliqd deside-
rat non gaudet nec letat nec quietat: donec illud
adipiscatur. Et accidit in rebus tpalibus q nō ha
bitū appetat ꝛ habitū despicit: ꝛ tediū generat.
Sed nō sic est in spūalibus: imo qui deū diligit ha
bet ipm. Et ideo animus diligētis ꝛ desiderantis
quietat in eo. Qui enī manet in charitate in deo
manet ꝛ deus in eo. vt dicit .i. Jo. 4. ¶ Itē efficit
pacē pfectā. Accidit enī in rebus tempalibus q fre
quenter desiderātur sed ipis habitis adhuc aīus
desiderans nō quiescit imo vno habito aliud ap-
petit. Isa. 57. Cor impij autē quasi mare feruēs
qd quiescere nō pōt. Itē ibidē. Nō est pax impijs
dicit dñs. Sed non sic accidit in charitate circa
deum. Qui enī diligit deū pacē pfectā habet ps.
Pax multa diligētibus legē tuā: ꝛ nō est illis scan
dalum. Et hoc ideo est q sol9 deus sufficit ad im
plendū desideriū nostrū. Deus enī maior est cor
de nostro: sicut dicit apls. Et ideo dicit aug. i pri
mo ɔfes. fecisti nos dñe ad te ꝛ iquietū est cor no-
strum donec requiescat in te ps. Qui replet in bo
nis desideriū tuū. ¶ Itē facit charitas hoiē ma
gne dignitatis. Oēs enī creature ipsi diuine ma
iestati seruiunt. Oia enī ab ipso sunt facta: sicut ar
tificialia subseruiūt artifici. Sed charitas de suo
facit liberū ꝛ amicū. vnde ait dñs aplis Jo. 15. Iā
nō dicā vos seruos sed amicos. Sed nūqd paul9
nō seru9: sed ꝛ alij apli qui se seruos scribūt. Sed
sciendū q duplex est seruitus. Prima est timoris
ꝛ hec est penosa ꝛ nō meritoria. Si enī aliqs a pec
cato abstinet solū timore pene nō meret et hec sꝫ
adhuc est seru9. est amoris. Si enī qs opat nō ti-
more iusticie. sed amore diuino nō sicut seru9 opa
tur: sed sicut liber q voluntarie. Et ideo dicit Iā
non dicam vos seruos. Et quare Ad hoc rñdet
apls Ro. 8. Non enī accepistis spūm seruitutis ite
rum in timore: sed accepistis spūm adoptiōis fi-
lioꝝ. Timor enī non est in charitate sicut dicit .i.
Jo. 4. Habet enī penā sed charitas delectationē
Itē charitas facit non solū liberos sed etiā filios
vt. s. filij dei noiemur ꝛ simus vt dicit .i. Jo. 3. Tūc
enī extraneus efficit alterius filius adoptiuus: qui acq-
rit sibi ius in hereditate illius. Sic ꝛ charitas ac
quirit ius in hereditate dei que est vita eterna:
q vt dicit Ro. 8. Ipse spūs testimoniū reddit spi
ritui nostro: q sumus filij dei. Si aūt filij ꝛ heredes
Heredes quidē dei. coheredes aūt xpi. Sap. 5.
Ecce quō cōputati sunt inter filios dei.

Ex iam dictis patēt vtilitates charitatis.
c Postqꝫ igitur tam vtilis est studiose la-
borādū est ad acquirēdū eā ꝛ retinēdam.
Sed sciendū q null9 a se charitatē habere potest
Imo solius dei est donū. Unde Jo. dicit. i. Jo. 4.
Nō quasi nos dilexerim9 deū. sed qm ipse prior di
lexit nos: q valet nō ppterea ipse nos diligit: q
nos prius dilexerim9 eū: sed hoc ipm q diligim9
eum cātur in nobis ex dilectiōe ipsius. Cōsiderā
dū etiā q licet oia dona sint a patre luminū: illud
tamē donū. s. charitatis oia alia dona superexcellit
Oia enī alia sine charitate a spūsancto habēt cū
charitate vero necessario spi. sanctus habet. apls
Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris
per spūmsanctū qui datus est nobis. Siue enī sit
donū linguaꝝ siue scie siue philosophie absqꝫ gra
tia ꝛ spūsancto habētur. Sed licet charitas sit do
nū diuinū ad ipsam tn̄ hūdam requirit dispositio
ex pte nostra. Et ideo sciendū q duo spāliter ad
acquirēdū charitatē necessaria sunt: ꝛ duo ad au-
gmentū charitatis iam acquisite. Ad acquirēdā
igitur charitatē pmū est diligēs diuini verbi au-
ditio. Et hoc manifestū est satis ex his que sunt
apud nos. Audiētes enī bona de aliquo in ei9 di-
lectionē accendimur. Sic ꝛ dei verba audiētes
accendimur in amorē ipsius ps. Ignitū eloquiū
tuū vehemēter ꝛ seru9 tu9 dilexit illd. Itē eloquiū
dñi inflāmauit eum. Et ppterea illi duo discipu
li diuino amore extuantes dicebāt Luc. 24. Nō-
ne cor nostrū ardēs erat in nobis dum loqueret i
via ꝛ apiret nobis scripturas: Un̄ ꝛ Actu. x. legit
q pdicante Petro spi. scūs in auditores diuini v
bi cecidit. Et hoc frequēter accidit in pdicatōib9
q qui duro corde accedūt pter verba pdicatio-
nis ad diuinū amorē accēdūtur. ¶ Scdm est bo
noꝝ cōtinua cogitatio ps. Cōcaluit cor meū itra
me. Si ergo vis diuinū amorē cōsequi medite-
ris bona. Dur9 enī nimis esset qui diuina benefi
cia que cōsecutus est pericula etiam que euasit ꝛ
beatitudinē que sibi a deo repromittit cogitans
ad diuinū amorē non accēderet. vnde aug. Du-
rus est aīus hois qui ꝛ si dilectionē nolit impēde
re saltē non velit rependere. Et vniuersaliter si
cut cogitationes male destruūt charitatē ita bōe
eā acquirūt nutriūt ꝛ ɔseruāt. Un̄ iubemur Isa. i.
Auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis me
is. Sap. i. Peruerse cogitatiōes separāt a deo.
¶ Sunt aūt ꝛ duo que habitā charitatē augent.
Primū est cordis separatio a terrenis. Cor enim
pfecte in diuersa ferri nō pōt. Un̄ null9 valet deū
ꝛ mūdū diligere. Et iō q̄to magis ab amore ter

reno⁊ noster aīus elongat̃ tāto magis firmat̃ ī di lectiōne dīna. Uñ aug. dicit in libro. 83. q. Chari tatis venenū est spes adipiscēdo⁊ aut retinēdo⁊ tpaliū. Nutrimētū eius est iminutio cupiditat̃: p fectio nulla cupiditas: qr radix eius mala. ex est cu piditas. Quisqs igit̃ charitatē nutrire vult instet minuēdis cupiditatibus. Est aūt cupiditas amor adipiscēdi aut obtinēdi tpalia. Nutrimēti iminuēde in icuūz est deū timere: qui solus timeri sine amore non pōt. Et ꝓpter hoc ordinate fuerūt religiōes ī quib⁹ ⁊ per quas a mūdanis ⁊ corruptibilib⁹ ani m⁹ trahit̃ ⁊ erigit̃ ad dīna qđ signat̃. 2. Macha. 1 vbi dicit̃ Refulsit sol q prius erat in nubilo. Sol .i. intellect⁹ hūanus est ī nubilo qñ deduc⁹ est terre nis. Sed refulget qñ a terreno⁊ amore elongat̃ ⁊ retrahit̃. Tunc eni splēdet ⁊ tūc diuin⁹ amor in eo crescit. ❡ Secūdū est firma paciētia in aduer sis. Manifestū est eni ꝙ qñ grauia ꝓ eo quē dili gim⁹ sustinem⁹ amor ipse nō destruit̃ imo crescit. Cant. 8. Aque multe .i. tribulatiōes multe nō po tuerunt extinguere charitatē. Et ideo sancti viri qui aduersitates ꝓ deo sustinēt magis in eis dile ctiōe firmātur: sicut artifex illud artificiuz magis diligit in quo plus laborauit. Et inde est ꝙ fide les q̄to plures afflictiōes ꝓ deo sustinēt tāto ma gis eleuātur in amore ipi⁹ Gen. 7. Multiplica te sunt aque .i. tribulatiōes ⁊ eleuauerūt archā in sublime .i. ecclesiā vel aiam viri iusti.

❡ De dilectione dei.

i Nterrogat⁹ xp̄s ante passionē a legisperit̃ qđ eēt maximū ⁊ primū mādatum dixit. Matth. 22. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: ⁊ in tota aīa tua ⁊ in tota mēte tua. hoc est maximū ⁊ pmū mandatū. Et vere illud ē ma ius ⁊ nobili⁹ ⁊ vtili⁹ inter oia mādata: sicut satis manifestū est. In h eni oia mādata iplētur. Sed ad hoc ꝙ illud p̄ceptū dilectiōis possit pfecte iple ri q̄ttuor requirūt̃. Primū est dino⁊ beneficio⁊ rememoratio: qr oia q̄ habem⁹ siue aiaz siue cor p⁹ siue exteriora habem⁹ a deo. Et ideo oz ꝙ sibi de oib⁹ seruiam⁹: ⁊ eū diligam⁹ corde pfecto. Ni mis eni ingrat⁹ est qui cogitās alicui⁹ bñficia eū ñ diligit. Hec recogitās Dauid dicebat. 1. Paral. 29. Tua sūt oia ⁊ q̄ d manu tua accepim⁹: dedim⁹ tibi ⁊c̄. Et ideo in ei⁹ laudē dicit̃ Eccl. 47. De oi corde suo laudauit dñm ⁊ dilexit deū qui fecit il lū. ❡ Scđm est dine excellētie cōsideratio. De⁹ eniz maior est corde nr̄o. 1. Jo. 3. Uñ si toto corde ⁊ virib⁹ ei seruiam⁹ adhuc nō sufficim⁹. Eccl. 43. Glorificātes dñm q̄ tūcūqz potueritis: supualebit adhuc. Bñdicētes dñz exaltate illū q̄tū potestis Maior est eni oi laude. ❡ Tertiū est mūdano⁊ ⁊ terreno⁊ abdicatio. Magnā eni iniuriā deo fa cit q aliqđ ei adequat. Isa. 40. Cui similē fecistis deū? Tunc aūt alia deo adeq̄m⁹: qñ res tpales ⁊ corruptibiles simul cū deo diligim⁹. Sz h̄ est oi no ipossibile. Propterea dicit̃ Isa. 28. Coangusta tū ē stratū ita vt alter decidat ⁊ palliū breue vtrū qz operire nō pōt. Ubi cor hoīs assimulat̃ strato ar to ⁊ pallio breui. Cor eni hūanū artū est in respe ctu ad deū. Uñ qñ alia ab eo in corde tuo recipis ipm expellis. Ipse eni nō patit̃ cōsortē in aīa sicut nec vir in vxore. Et ideo dicit ipse. Exo. 20. Ego sum deus tu⁹ zelotes. Nihil eni vult ꝙ diligam⁹ quātū eū aut p̄ter eū. ❡ Quartū est oimoda pec cato⁊ vitatio. Null⁹ eni pōt diligere deū in pecca to exñs. Matth. 6. Nō potestis deo seruire ⁊ mā mone. vñ si in peccato existis deū nō diligis. Sz ille diligebat qui dicebat Isa. 38. Memēto quō ambulauerim corā te in vitate ⁊ in corde pfecto. Preterea dicebat helyas. 3. Regū. 18. Quousqz claudicat̃ in duas ptes: sicut claudicās nunc huc nūc illuc inclinat̃ sic ⁊ peccator nūc peccat ⁊ nunc deū q̄rere nitit̃. Et ideo dñs dicit Joel. 2. Cōuer timini ad me in toto corde vestro. ❡ Sed cōtra illud p̄ceptū duo genera hoīum peccāt. Illi .s. ho mines q vitādo vnū peccātū vt puta luxuriaz aliud cōmittūt vt vsurā. Sed nihilomin⁹ dānant̃: qr q offendit in vno fact⁹ est oīum reus vt dicit̃ Jac. 2 ❡ Itē sūt aliqui q ꝯfitēt̃ q̄dā: q̄dā nō vł q̄tū ad di uersos ꝯfessiones diuidūt. Sz illi nō merent̃ imo peccāt in h: qr deū decipe intēdūt: ⁊ qr diuisionē in sacro ꝯmittūt. Quātū ad pmū dicit qdā. Im piū est: a deo dimidiā spare veniā. Quātū ad sm ps. Effūdite corā illo corda vestra: qr vz oia sunt in cōfessione reuelanda.

i Am ostēsum est ꝙ hō se deo dare tenet̃ nūc ꝯsiderādū est qd hō d se deo dare debeat Debet .n. hō deo dare q̄ttuor .s. cor: aiam mentē ⁊ fortitudinē. Et iō dicit̃ mat. xij. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex to ta aima tua: ⁊ ex tota mēte tua: ⁊ ex tota virtute .i. fortitudine tua. ❡ Secūdū ē autē ꝙ p cor intelligit̃ hic intētio. Est aūt intentio tāte virtut̃ ꝙ oia opa ad se trahit. Uñ q̄cūqz bona mala intētiōe facta: ī mala ꝯuertūtur. Luc. 11. Si ocul⁹ tu⁹ .i. intētio neq̄ fue rit totū corp⁹ tuū tenebrosu erit .i. cogeries bono⁊ opm tuo⁊ tenebrosa erit. Et ꝓpterea ī oi ope nr̄o intētio ponēda ē ī deo apostol. 1. Cor. 10. Siue q̄ mā ducat̃ siue bibit̃ vel aliud qđ facit̃ oia in gl̄iā dei facite. Sz bōa intētio nō sufficit: imo oz ꝙ adsit bona volūtas q̄ p aiam significat̃. Frequēter eni aliqs bōa intētiōe opat̃ sz inutiliter cū bona volūtas desit vt si qs furet̃ vt pascat paupem est qdē recta intē tio: sz deest rcitudo debite volūtat̃. vñ nullū ma lū bōa intētiōe factū: excusat ro. 3. Qui dicūt facia m⁹ mala vt veniāt bona: quo⁊ dānatio iusta est. Tūc aūt adest bōa volūtas intētiōi: qñ ipa volūtas volūtati dine ꝯcordat qđ quotidie postulam⁹ di cētes. Fiat volūtas tua ⁊c̄. Et ps. Ut facerē volū

tatē tuā de⁹ me⁹ volui. Et pp̄ h̄ dicit ī tota aīa tua.
Aīa.n. in scriptura frequēter ꝓ volūtate accipit.
vt Heb.x. Quō si subtraxerit se nō placebit anime
mee.i. volūtati mee. Sꝫ aliqū ē bōa intētio ꝛ bo
na volūtas: sꝫ in itellectu qncꝫ aliqđ peccm̄ habet
Et ideo tot⁹ intellect⁹ dād⁹ est deo. aplš.ij. Cor.
x. In captiuitatē redigētes oēm intellectū in obse
quiū xp̄i. Multi.n. in ope nō peccāt: sed tn̄ volūt
ipsa pctā cogitare frequēter. Cōtra quos dr̄ Isa.i
Auferte malū cogitationū vr̄az. Sūt ēt multi q in
sua sapia ɔn̄dētes nolūt fidei assentire. Et tales n̄
dāt mētē deo. Cōtra hos dr̄ ꝓuer.3. Ne innitaris
prudētie tue. ¶ Sꝫ adhuc illud nō sufficit imo to
tā vtutē ꝛ fortitudinē deo dare oꝫ. ps̄. Fortitudinē
meā ad te custodiā. Aliqui.n. sūt q fortitudinē suā
tribuūt ad peccādū ꝛ ī hoc suā potētiā manifestāt
Cōtra quos dicit Isa.5. Ve q potētes estis ad bi
bēdū vinū ꝛc̄. Aliq ɔn̄dūt potētiā suā vel vtutē in
nocēdo primis cū deberēt eā ɔn̄dere in subueniē
do ipsis. ꝓuer.24. Erue eos q ducūt ad mortē ꝛc̄.
Igit ad diligēdū deū danda sūt ista deo.s. intētio
volūtas mēs ꝛ fortitudo. ¶ De dilectiōe primi

Interrogat⁹ xp̄us qđ eēt maximū manda
tū vni iterrogatōi duas rn̄siōes dedit. Et
p̄ma fuit diliges dn̄m deū tuū de quo di
ctū est. Scđa vo fuit ꝛ primū tuum sicut teip̄m.
Ubi ɔsiderādū est ꝙ qui hoc seruat totā legē iplet
aplš. Ro.13. Plenitudo legis ē dilectio. sꝫ sciē
dū ꝙ ad dilectionē primi q̄ttuor nos inducūt. p̄
mo diuin⁹ amor: qꝛ sic dicit.i. Jo.4. Si qs dixerit
qm̄ diligo deū ꝛ frēm suū oderit mendax est. Qui
eni dicit se diligere aliquē ꝛ filiū ei⁹ vel ei⁹ mēbra
odio hꝫ mētit. Oēs aūt fideles filij ꝛ mēbra xp̄i su
m⁹. aplš.i. Cor.12. Uos estis corpus xp̄i: ꝛ mēbra
de mēbro. Et iō q odit primū nō diligit deū. Se
cūdū ē diuinū p̄ceptū. Xp̄s eni ī recessu suo iter oia
alia p̄cepta h̄ p̄ceptū discipulꝭ p̄cipue comēdauit
dicēs. Jo.15. Hoc est p̄ceptū meū vt diligat īuicē
ꝛc̄. Null⁹.n. p̄cepta diuina seruat q primū odit. vn̄
illud ē signū obseruantie diuine legis dilectio primi
vn̄ dn̄s Jo.13. In h̄ cognoscēt oēs qꝛ discipuli mei
estis: si dilectionē hūeritis ad īuicē. Nō dicit ī susci
tatiōe mortuoꝝ nō ī aliquo euidēti signo sed h̄ est
signū si dilectionē hūeritis ad inuicē. Et h̄ btūs Jo.
recte ɔsiderabat. vn̄ dicebat.i. Jo.3. Nos scim⁹
qm̄ trāslati sum⁹ de morte ad vitā. Et q̄re qm̄ di
ligim⁹ frēs. Qui nō diligit manet in morte. Ter
tiū est nāe cōicatio. Sicut.n. dicit eccl.13. oē aīal
diligit simile sibi. Un̄ cū oēs hoīes sint siles in nā
ad inuicē se diligere debēt. Et iō odire primū nō
solū est ɔ̄ diuinā legē sꝫ etiā cōtra legē nāe. ¶ Quar
tū est vtilitatis ɔsecutio. Oia.n. alteri⁹ alij sūt vti
lia ꝑ charitatē. hec.n. ē q̄ vnit ecclīaꝫ ꝛ oia cōia facit
ps̄. Particeps ego sū oium timētiū te ꝛc̄.

Iliges primū tuū sicut teip̄m. Illud ē scđm
p̄ceptū legis ꝛ est de dilectiōe primi. Quātū aūt
primū diligere debeam⁹ iam dictū est. Et dicē
dū restat de mō dilectiōis qui quidē innuit cū dici
tur sicut teip̄m. ¶ Circa qđ verbū quinqꝫ ɔside
rare possum⁹ que in dilectiōe primi seruare de
bem⁹. Primū ē qꝛ debem⁹ eū diligere vt sicut
nos: qđ facim⁹ si ꝓpter seip̄m ip̄m diligim⁹ nō ꝓ
pter nos. Ideo notādū ꝙ triplex est amor: quoꝝ
duo n̄ sūt veri terti⁹ āt ver⁹. Prim⁹ ē q ē pp̄ vtile.
Eccl.6. Est amic⁹ soci⁹ mēse ꝛ nō ꝑmanebit ī die
necessitatis. Sed certe iste nō est ver⁹ amor. De
ficit.n. deficiēte vtilitate ꝛ tūc nolum⁹ bonū ꝓxio
sed potius bonū vtilitatꝭ volum⁹ nobis. Est ꝛ ali
us amor qui est ꝓpter delectabile ꝛ h̄ etiā nō ē ve
rus: qꝛ deficiēte delectabili deficit. Et iō nolum⁹
bonū ꝓpter hoc p̄ncipalr̄ primo sꝫ poti⁹ bonū suū
nobis volum⁹. Terti⁹ ē amor q est pp̄ vtutē ꝛ iste
sol⁹ est ver⁹. Tūc.n. nō diligim⁹ primū pp̄ bonuꝫ
n̄rm: sed ꝓpter suū. ¶ Scđm est ꝙ debem⁹ dili
gere ordinate. vt.s. nō diligam⁹ eū sup̄ deum vel
q̄tū deū: sꝫ iuxta sicut teip̄m debet diligere. Cāt.
2. Ordinauit in me charitatē. Hūc ordinē docuit
dn̄s Mat.x. dicēs. ¶ Qui amat p̄rem aut m̄reꝫ
pl⁹ q̄ꝫ me nō est me dign⁹. Et q amat filiū aut fili
am sup̄ me nō est me dign⁹. ¶ Tertiū est ꝙ debe
m⁹ eū diligere efficaciter. Nō.n. te solū diligis sꝫ
etiā ꝓcuras studiose tibi bona ꝛ vitas mala. Sic
quoqꝫ debes facere primo.i. Jo.3. Nō diligam⁹
verbo neqꝫ lingua sꝫ ope ꝛ vitate. Sed certe illi
pessimi sūt qui ore diligūt ꝛ corde nocēt de qbus
ps̄. Loquūtur pacē cū primo suo. mala aūt in cor
dib⁹ eoꝝ. aplš. Ro.12. Dilectio sine simulatione
¶ Quartū ꝙ debem⁹ eū diligere ꝑseuerāter sicut
ꝛ te ꝑseuerāter diligis. Prouer.17. Omni tpe di
ligit qui amic⁹ est ꝛ frater in angustijs ɔ̄probat.s.
tā tpe aduersitatꝭ q̄ꝫ ꝓsperitatis imo tūc.s. tpe ad
uersitatꝭ maxime ꝓbat amic⁹: vt dicit ibidē. Sꝫ
sciēdū ꝙ duo sūt q̄ iuuāt ad amicitiā cōseruādam
Primū est paciētia. Uir.n. iracūd⁹ suscitat rixas
vt dicit ꝓuer.15. Scđm est hūilitas q̄ causat pri
mū.s. paciētiā. ꝓuer.13. Inter supbos semp iurgia
sūt. Qui.n. ɔsiderat magna de se ꝛ despicit aliuꝫ
nō pōt defect⁹ illi⁹ pati. ¶ Quītū ē ꝙ eū debem⁹
diligere iuste ꝛ sancte. vt.s. eū nō diligam⁹ ad pec
candū: qꝛ nec te sic debes diligere cū deuꝫ ex hoc
amittas. vn̄ Jo.15. Manete ī dilectiōe mea: de q̄
dilectiōe dr̄. Eccl.24. Ego mat pulchre dilectiōis

Iliges primū tuū sic teip̄m. Hoc p̄ceptuꝫ
iudei ꝛ pharisei male itelligebāt credētes
ꝙ de⁹ p̄ciperet diligēdos amicos ꝛ odiēdos īimi
cos. Et iō ꝑ primos itelligebāt tm̄ amicos. Hūc
āt itellectū intēdit xp̄s reprobare dicēs. Mat.5.
Diligite inimicos vr̄os ꝛc̄. Sciēdū āt ꝙ qcūqꝫ odit
frēm suū n̄ ē ī statu salutꝭ.i. Jo.2. Qui odit frēꝫ suū
ī tenebris ē. Est āt attēdēdū ꝙ ēt ī h̄ iuenit q̄dā ɔ̄
rietas. Nā sancti aliquos oderunt. ps̄. Perfecto
odio oderāt illos ꝛc̄. Et ī euāgelio. Lu.14. Si qs

non odit patrem ſuum ꝛ matrē ꝛc̄. Et ideo ſciendū ꝙ in oībus factis noſtris factū xp̄i debet eē nobis exēplū. Deus enī diligit ꝛ odit: qꝛ in quolibet hoīe duo ſunt cōſiderāda .ſ. natura ꝛ viciū. Natura quidē in oībus hoībus diligi debet viciū vero odiri. Unde ſi quis vellet hoīem eſſe in inferno: odiret nām. Si quis vero vellet ipm̄ eſſe bonuꝫ odiret peccatū: qḋ ſemꝑ odiendū eſt. p̄s. Odiſti oēs qui opantur iniquitateꝫ ꝛc̄. Sap. xi. Diligis dn̄e oīa que ſūt ꝛ nihil odiſti eorum que feciſti. Ecce ergo ꝙ deus diligit ꝛ odit: diligit nāꝫ ꝛ odit vicium. ¶ Sciendū etiā ꝙ homo aliqñ ſine peccato pōt malū facere qñ .ſ. ſic facit malū vt veīat bonum: qꝛ ꝛ deus ſic facit. Sicut cū homo infirmatur ꝯuertit ad bonū qui in ſanitate erat mal'. Itē in aduerſitate aliqs ꝯuertit ꝛ eſt bon': qui in pſperitate erat malus. iuxta illud. Iſa. 28. Uexatio intellectū dabit auditui. Itē ſi deſideras malum tirāni deſtruentis eccleſiam: inquātuꝫ deſideras bonū eccleſie per deſtructioneꝫ tiranni. Unde. 2. Macha. 1. per oīa benedictus deus qui tradidit impios. Et hoc oēs debent velle: non ſolū voluntate ſed etiā opere. Nō enī eſt peccatuꝫ ſuſpēdere iuſte malos. Miniſtri enim dei ſūt tales ſm̄ apoſtolum. Roma. 13. ꝛ ſeruāt ibi dilectionem: quia pena fit aliquādo ꝑpter caſtigationē aliqñ ꝑpter bonū meli' ꝛ diuinius. Eſt enī mai' bonuꝫ vnius ciuitatis ꝙ̄ vita vnius hoīs. ¶ Sed ſciēdū ꝙ nō ſufficit non velle malum: ſed oportet velle bonū .ſ. emēdationē ſuā ꝛ vitā eternā. Duob' enī modiſ quis vult bonū alterius. Uno mō generaliter inquātum eſt creatura dei: ꝛ ꝑticipabilis vite eterne. Alio mō ſpāliter inquātū eſt amic' vel ſoci'. A generali aūt dilectione null' excludiť. Debet enī quilibet pro quolibet orare: ꝛ cuilibet in neceſſitate vltima ſubuenire. Sed nō teneris cū quolibet habere familiaritatē niſi peteret veniā: qꝛ tūc eēt amicus ꝛ ſi refutares haberes odio amicum. vñ matth. 6. diciť. Si dimiſeritis hoīb' peccata eorū dimittet ꝛ pater veſter celeſtis delicta veſtra. Si aūt nō dimiſeritis hoībuſ nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra. Et in oratiōe dn̄ica que poniť Matth. 6. diciť. Dimitte nobis debita noſtra: ſicut ꝛ nos dimittim' debitorib' nr̄is.

Uges primū tuū ſicut teipſꝫ. Dictū eſt ꝙ tu peccas ſi nō parcis veniā poſtulanti: ꝛ ꝙ pfectiōis eſt ſi tu eū ad te reuocas licet nō tenearis. ¶ Sed ad hoc vt euꝫ trahas ad te: multe rōnes induciť. ¶ Prima eſt ꝑprie dignitatis cōſeruatio. Diuerſe enī dignitates diuerſa ſigna habent. Null' aūt ꝑprie dignitatis ſigna dimittere debet. Inter oēs aūt dignitates maior ē ꝙ quis ſit filı' dei. Huius aūt dignitatis ſignū eſt ſi diligis inimicū. Matth. 5. Diligite inimicos veſtros vt ſitis filij patris veſtri qui in celis eſt. Si enī diligis amicū: nō eſt hoc ſignū filiatiōis diuine. Nā publicani ꝛ ethnici hoc faciūt. vt diciť Matth. 5. ¶ Scḋa eſt victorie acqſitio. Oēs n. hoc naturaliter deſiderāt. eſt ergo ꝙ vel trahaſ eū qui te offendit ad dilectionem bonitate tua ꝛ tūc vincis vel ꝙ alius trahat te ad odiū ꝛ tunc ꝑdis. Ro. xii. Noli vinci a malo: ſꝫ vince in bono malum. ¶ Tertia eſt multiplicis vtilitatiſ cōſecutio. Acquirit enī ex hoc amicoſ. Ro. xij. Si eſurierit inimic' tuus ciba illū ſi ſitit potū da illi. Hoc enī faciens carbones ignis congeres ſuꝑ caput eius. Aug. Nulla maior ꝓuocatio ad amorē ꝙ̄ ꝓuenire amādo. Null' enī eſt ita durus qui ꝛ ſi dilectionē nolit impēdere: nolit tn̄ rependere: qꝛ vt diciť Eccleſiaſtici. 6. Amico fideli nulla cōparatio. Prouerb. 16. Cum placuerint dn̄o vie hoīs: inimicoſ quoqꝫ eius cōuertet ad paceꝫ. ¶ Quarta eſt qꝛ ex hoc ꝑces tue facilius exaudiūtur. vnde ſuꝑ illud Iere. 15. Si ſteterit moyſes ꝛ ſamuel corā me dicit Greg. ꝙ fecit potius de iſtis mentionē: qꝛ rogauerūt ꝑ inimicis. Sic xp̄s ait Luc. 23. Pater dimitte illis. Itē beatus ſtephan' orādo ꝑ inimicis magnā vtilitatē fecit eccleſie qꝛ paulū cōuertit. ¶ Quīta eſt peccati euaſio: quā maxime deſiderare debem'. Aliqñ enī peccamus nec deuꝫ querimus ꝛ deus trahit nos ad ſe vel infirmitate vel aliquo huiuſmodi. Oſee. 2. Sepiam viā tuā ſpinis. Sic fuit tractus beatus Paul' ꝑs. Erraui ſicut ouis que perijt quere ſeruū tuū dn̄e. Can. 1. Trahe me poſt te ꝛc̄. Hoc aūt conſequimur ſi inimicum ad nos trahim' ꝑrimo remittentes quia vt dicitur. Luce. 6. Eadem menſura qua menſi fueritis remetieť vobis. Et ibidē. Dimittite ꝛ dimittemini. Et Matth. 5. Beati miſericordeſ qm̄ ipſi miſericordiam cōſequētur. Nulla eſt enī maior miſericordia ꝙ̄ offendenti dimittere.

¶ De primo precepto legis.

Non habebis deos alienos. Exo. 20. Sicut iam dictū eſt tota lex xp̄i dependet a charitate. Charitas aūt pendet ex duob' ꝑceptis quoꝝ vnū eſt de dilectiōe dei: ꝛ reliquū de dilectiōe ꝓximi. Et de iſtis duob' iam dictum eſt. Nūc aūt ſciendū ꝙ deus dando legē moyſi dedit decē ꝑcepta in duabus tabulis lapideis ſcripta: quoꝝ tria in prima tabula ſcripta ꝑtinēt ad amorem dei: ſeptē vero ſcripta in ſcḋa tabula ꝑtinent ad amorē ꝓximi. Et ideo tota lex fundať in duobus ꝑceptis. ¶ Primū aūt qḋ ꝑtinet ad amoreꝫ dei eſt. Non habebis deos alienos. ¶ Et ad huius intellectū ſciēdū eſt ꝙ antiqui multipliciter hoc ꝑceptū trāſgrediebātur. Quidā enī colebāt demonia. p̄s. Oēs dij gentiū demonia. Hoc aūt ē maximū omnium peccatoꝝ ꝛ horribile. Nūc quoqꝫ multi trāſgrediūtur hoc ꝑceptū oēs .ſ. qui diuinatiōibus ꝛ ſortilegijs intendunt. Hec enīꝫ ſcḋm Aug.

fieri nō possunt quia aliquod pactum cū dyabolo ꝓbatur. i. Cor. x. Nolo vos fieri socios demoniorum: ⁊ iterū ibidem. Non potestis mense dn̄i pticipes eē ⁊ mēse demoniorū. Alij colebant celestia corpora: credētes astra eē deos. Sap. 13. Solem ⁊ lunā rectores orbis terrarū deos putauerūt ⁊ ideo Moyses ꝓhibuit iudeis: ꝗ nō leuarēt oculos: nec adorarent solē: ⁊ lunā: ⁊ stellas. Deu. 4. Custodite sollicite aīas vestras: ne forte eleuatis oculis ad celū videas solē ⁊ lunā: ⁊ oīa astra celi: ⁊ errore deceptus adores ea ⁊ colas que creauit dn̄s deus tuus in ministeriū cunctis gētibus idem dicit Deu. 5. Contra h p̄ceptum peccāt astrologi q dicunt hec esse aīarum rectores: cum tn̄ ꝓpter hoīem facta sint: cuius solus deus rector est. Alij vo colebant inferiora elementa. Sap. 13. Aut ignem: aut spm̄ deos putarent. In quorū errorem inciderunt hoīes q inferioribus male vtūtur nimis ea diligentes. Apo. Ephe. 5. Aut auarus: quod ē ydolorū seruitus. Alij errātes colebāt hoīes: vt aues: vt alios: vt seipos: qd quidē cōtigit ex tribus. Primo ex carnalitate: Sap. 14. Acerbo luctu dolens pr̄ rapti cito sibi filij fecit ymaginem: ⁊ illum qui tunc quasi hō mortuus fuerat nunc tanq̄ deū colere cepit: ⁊ cōstituit inter suos suos sacra ⁊ sacrificia. Scdo ex adulatiōe: cū. n. quidā aliquos quos nō potuerūt honorare in p̄ntia curauerunt in absentia honorare faciendo. s. eorū ymagines ⁊ colēdo loco eorū. Sap. 14. Quem honorare volebāt fecerūt: vt illū qui aberat tanq̄ p̄ntem colerent. Tales sunt quicūq̄ diligunt ⁊ venerant hoīes plusq̄ deum. Mat. x. Qui diligit patrē: aut matrē plusq̄ me nō est me dignus. Ps. Nolite cōfidere in p̄ncipibus: neq̄ in filijs hominū in qbus nō est salus. Tertio ex p̄sumptione Quidā. n. ex p̄sumptiōe fecerunt se vocari deos. sicut p3 Judit. 3. de Nabuchodonosor. Ezec. 28. Eleuatum est cor tuū ⁊ dixisti. deus ego sum: ⁊ h faciunt: qui plus suo sensui q̄ dei p̄ceptis credūt. Ili. n. se p dijs colunt. Sequētes. n. delectatiōes carnis corpus suū p deo colūt. Apo. Phi. 3. Quorum deus venter ē. Ab hijs ḡ oībus cauere oz.

Non habebis deos alienos ⁊c. sicut dictū est. Primū p̄ceptum legis est h: quo ꝓhibemur nō colere: nisi vnum deū. Et ad h etiam inducimur quatuor rōnibus. Prima sumitur ex dei dignitate: que si auferat fit deo iniuria: sicut pōt videri ex ꝯsuetudine hoīum. Cuilibet. n. dignitati debet reuerentia. Unde ꝓditor regis ē qui aufert qd exhibere tenet: ⁊ hoc quidā deo faciunt. Ro. I. Mutauerunt gl'am incorruptibilis dei in similitudinē ymaginis corruptibilis hoīs: ⁊ h summe deo displicet. ysa. 42. Gloriā meam alteri nō dabo: ⁊ laudē meā sculptilibus. Et ꝯsiderandum q hec dei dignitas e. i. s. ꝙ oīa sciat. Unū deus dicit a videndo: hoc. n. est vnū signū deitatis. ysa. 41. Annunciate que ventura sunt in futurum: ⁊ sciemus q: dij estis vos. Heb. 4. Omnia nuda ⁊ apta sunt oculis eius. Hanc aūt dignitatē auferunt diuinatores: ꝯ quos dicit ysa. 8. Nunqd nō ppls a deo suo requirit visionē p viuis ac mortuis. Secūda rō sumit ex eius largitate. Oīe. n. bonum hēmus a deo: ⁊ hoc etiā ad dignitatē dei ptinet: q factor ⁊ dator est oīum bonorū. Ps. Aperiente te manū tuā: oia implebunt bonitate. ⁊ h iportatur in hoc noīe deus: qd dicit a distributōe. i. dator rerū: q: oia replet sua bonitate. Nimis ḡ ingratus es si hoc ab illo tibi collatū nō recognoscis: imo facis tibi aliū deū: sicut filij isrl̄ educti d egypto fecerunt ydolum. Osee. 2. Uadam post amatores meos. Hoc etiā fit qn̄ quis in alio q̄ i deo spem ponit: hoc est quādo adiutoriū ab alio petit. Ps. Beatus vir cuius ē nomē dn̄i spes eius Apo. ad Gal. 4. Cum cognoueritis deū: quō cōuertimini iterū ad infirma. dies obseruatis: ⁊ mēses: ⁊ tpa: ⁊ annos. Tertia rō sumit ex ꝓmissi firmitate: Abrenunciauimus. n. dyabolo: ⁊ fidē ꝓmisimus soli deo. Unū nō debemus ipam infringere. Heb. x. Irritam quis faciēs legē Moysi sine vlla miseratione duobus: vel tribus testibus morit: q̄to magis putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei cōculcauerit: ⁊ sanguinē testamenti pollutū duxerit: in quo sanctificat' ē: ⁊ spūi gratie contumeliā fecerit. Ro. 7. Uiuente viro vocabitur adultera: si fuerit cū alio viro: ⁊ talis debet comburi. Ue ergo peccatori ingrediēti terrā duabus vijs. ꝓme. Re. Usq̄ quo claudicatis in duas partes. Quarta rō est ex dominij dyaboli grauitate. Hier. 6. Seruiet is dijs alienis die ac nocte: qui nō dabunt vobis requiē. Non. n. quiescit in vno peccato: sed potius nitit ad aliud ducere: quia facit pctm̄ seruus est peccati. Ideo nō de facili quis egredit de peccato. Greg. Peccatū quod p penitētiā nō deletur: mox suo pondere in aliud trahit. Contrariū est de dn̄io diuino: q: p̄cepta eius grauia nō sunt. Mathei. xi. Iugū. n. meum suaue ē: ⁊ onus meū leue. Satis. n. reputat q̄s facere: si tm̄ facit p deo q̄tum fecit p pctō Ro. 6. Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire imundicie ⁊ iniq̄tate ad iniq̄tatē: ita nūc exhibere mēbra vr̄a seruire iusticie in sanctificationē: s3 de seruis dyaboli dr̄. Sap. 5. Lassati sumus in via iniquitatis: ⁊ pditionis: ⁊ ambulauimus vias difficiles. ⁊ Hie. 9. Ut inique agerēt laborauerūt. Quinta est ex p̄mij sine muneris imēsitate. In nulla. n. lege talia ꝓmittunt p̄mia: sicut in lege xp̄i. Sarracenis. n. ꝓmittunt fluuij lactis ⁊ mellis. Judeis terra ꝓmissionis: s3 xp̄ianis āgelorū gl'a. Mat. 22. Erūt sicut angeli dei in celo: h audierās. Pe. aut Ioā. 6. Dn̄e ad quē ibim? verba vite eterne hēs.

¶ De secundo precepto legis.

n On assumes nomē dñi dei tui in vanū. Exo. 20. hoc est scđm pceptū legis: et sicut est nisi vnus deus quē debemus colere: ita nō est nisi vnus quē debemus maxime venerari. et pmo quātum ad nomē: vñ nō assumes etc. Sciēdū q vanum dr̃ tripliciter. aliquādo. n. dicit falsum. ps. Vana locuti sunt etc. Assumit ergo nomē dei in vanum: qui assumit illud ad ꝯfirmationē falsitatis. Zach. 8. Iuramētū mēdax ne diligatis. Zach. 13. Non viues: quia locutus es mendaciū in noīe domini. Talis aūt facit iniuriā deo: sibi ipsi: et oibus hoībus. Deo quidē: quia cum iurare p deū nihil aliud sit: nisi inuocare eius testimonium: cum iuras falsū: aut credis deū nescire veṛ: et sic ponis ignorantiam in deo: cū tn̄ oīa nuda: et aperta sint oculis eius: vt dicit ad Hebr. 4. Aut q diligat mendaciū cū tn̄ odiat ipm. ps. Perdes oēs q loquunt mendaciū: aut derogas potētie: quasi nō possit testimoniū reddere. vel quasi nō possit de eo punire. Item facit iniuriam sibi ipsi. obligat. n. se iudicio dei. Nihil est aūt aliud dicere p deum ita est: nisi q deus puniat me si nō est ita. Item iniuriat alijs hoībus. Nulla eni inter aliquos societas durare pōt: nisi credat sibi inuicē. Dubia aūt iuramento ꝯfirmant. Heb. 6. Omnis controuersie finis ad cōfirmationē est iuramētū. Iniuriat ergo deo: crudelis est sibi: et nociuus est hoībus. Aliquādo dicit vanum inutile. ps. Dñs scit cogitationes hoīum qm̄ vane sunt: et ideo ꝯfirmando vanitatē assumitur nomē dei inuanū. In veteri. n. lege phibitum fuit: vt nō iuraret falsum. Deu. 5. Non vsurpabis nomē dei tui frustra etc. sz xp̄s phibuit nō nisi in necessitate iurare. Et ideo dr̃ Mat. 5. Audistis q: dictū est antiqs nō iurabis. Ego aūt dico vobis Nolite iurare oino. Et huius rō est: quia in nulla pte ita fragiles sumus: sicut in lingua: quia eā nullus domare potuit: sicut dr̃ Ia. 3. Et ideo de leui posset homo deierare. Mat. 5. Sit sermo vester est est nō nō: et iterū. Ego aūt dico vobis nolite iurare oio Et nota q iuramentum est sicut medicina: que nō semp accipit: sz in necessitate: et ibi: vt dicit Mat. 5. Quod aūt his amplius ē: a malo est. Eccli. 23. Iurationi nō assuescat os tuū. multi. n. casus in illa. Nominatio vō dei nō sit assidua in ore tuo: et nominibus sanctorum ne admiscearis: qm̄ nō eris immunis ab eis. Aliqñ aūt dicit vanū: peccatū: vel iniusticia. ps. Filij hoīum vsquequo graui corde vt quid diligitis vanitatē. Qui ergo iurat p pctō faciēdo: assumit nomē dei sui inuanū. Iusticie vō partes sunt: facere bonū: et declinare malū. Si ḡ iuras facere furtū: vel aliud hmōi: hoc ꝯ iusticiam est et ꝯtus nō sit seruandū hoc iuramētum: tn̄ sic iurans piurus ē. Talis fuit Herodes ꝯ Io. Mar. 6. Similiter ꝯ iusticiā facit q iurat nō facere bonum: sicut nō intrare ecclesiam: vel religionē: et hoc etiā iuramentū nō est seruādum: [illegible] tn̄ piurus est iurans. Nō est ergo iurandū de falso: nō de inutili: nō etiā de iniusticia: et ideo dr̃ Hier. 4. Et iurabis viuit dñs in veritate: et in iudicio: et in iusticia. Vanū dr̃ aliquādo fatuū. Sap. 13. Vani sunt oēs hoīes in qbus nō est scia dei. Qui ergo accipit nomē dei stulte: sicut blasphemi assumūt nomē dei inuanum. Leui. 24. Qui blasphemauerit nomē dñi morte moriat.

n On assumes nomē dñi dei tui inuanum Sciendū q nomē dei sumit ad sex. Primo quidē ad dicti ꝯfirmatōez: sic in iuramento: et in hoc ostendimus q prima veritas nō est nisi in deo. In hoc aūt fit reuerētia deo. Vñ in lege pcipitur. Deu. 6. q nō iuret nisi p deū. Contrarium faciunt qui aliter iurant. Exo. 23. Non iurabis p noia deorum exterorum: et quius aliqui iuret p creaturas: tn̄ sciendū q in oibus his nō iurat: nisi p deū Cum. n. iuras p aīam tuā: vel caput tuū. idē est q eaz obligare pene infligende a deo. Apo. 2. Corin. 1. Testē deum inuoco in aīam meā. Item cum iuras p euangeliū iuras p deū qui dedit euāgeliū et ideo peccant qui iurant p deum de facili: aut p euangeliū. Secūdo sumit ad sanctificationem. Baptismus. n. sanctificat. Apo. 1. Corin. 6. Sz ablūti estis: sz sanctificati estis: sz iustificati estis in noīe dñi nostri iesu xp̄i. Hoc aūt nō hz virtutē. nisi in inuocatione trinitatis. Hiere. 14. Tu autē in nobis es dñe: et nomē sanctū tuū inuocatū ē sup nos. Tertio sumit ad aduersarij expulsionē. Vñ ante baptismum abrenunciat dyabolo. Ysa. 4. Tantūmodo inuocet nomē tuū sup nos: aufert obprobriū nrm̄ Et ideo si redis ad pctā: nomē dei sumit inuanū Quarto sumit ad eiusdē noīs ꝯfessionē. Apo. Ro. 10. Quō inuocabūt in quē nō crediderūt: et iterum Oīs e. n. quicunq inuocauerit nomē dñi saluus erit. Confitemur aūt: pmo ore ad manifestandā glam dei. Ysa. 43. Oīs qui inuocat nomē meū in glam meā creaui eū. Ergo si dicis aliquid ꝯ gloriam dei assumis nomē dei inuanum. Confitemur secūdo opere: cum ea opamur que gloriā dei manifestant. Mat. 5. Videant opera vestra bona: et glorificent patrē vestrū qui in celis est. Contrariū faciunt quidā: de qbus dicit Apo. Ro. 2. Nomē dei p vos blasphemat inter gentes. Quinto assumitur ad defensionē. Prouerb. 18. Turris fortissima nomē dñi: ad ipam currit iustus: et exaltabit. Mar. vlt. In noīe meo demonia eijcient. Actuū 4. Non ē aliud nomē sub celo datū hoībus: in quo oporteat nos saluos fieri. Sexto sumit ad opis ꝯpletionē. Apos. Collo. 3. Oīe quodcunq faciatis in verbo aut ope oīa in noīe dñi nostri iesu xp̄i. ps. Adiutoriū nostrū in noīe dñi. Sz quia aliqui aliquid indiscrete incipit: sicut accidit in voto qd nō adimplet: tunc etiā inuanum nomē dñi assumit. Vnde Eccli. 4. Si quid vouisti deo: ne moreris reddere. ps. Vouete etc. Displicet enim ei infidelis et

stulta pmissio. ¶ De tertio precepto legis.

Memento vt diē sabbati sanctifices. Exo. m [illegible] xx. Hoc est tertiū mādatū legis ꝛ cueniē[illegible] ter. Primo.n. dēmus deū venerari corde. Unde precipit q nō colat nisi vnus de⁹. Un̄ nō habebis deos alienos. Scdo ore: vn̄ nō assumes. Tertio ope: ꝛ hoc ē. Memento ꝛc̄. Uoluit enī: vt eēt certus dies in quo intēderēt hoies ad seruitium dei. Habet aūt hoc preceptū gnq3 rōnibus. Primo.n. datū fuit ad destructionē erroris. Preuidit.n. spūssanctus q futuri erant aliqui dicturi mundū semp fuisse. 2. Pe. 3. Uenient in nouissimis diebus in deceptiōe illusores iuxta p̄prias ɔcupiscētias ambulātes: dicētes. vbi est p̄missio: aut aduentus eius. Ex quo.n. p̄res dormierunt oīa sic pseuerāt ab initio creature. Latet.n. eos hoc volens: q celi erāt prius ꝛ terra. Uoluit g̊ deus: vt custodiret vn⁹ dies in memoriā: q deus oīa creauerat in sex diebus: ꝛ in septimo quieuit a nouis creaturis ɔdendis: ꝛ hanc rōnem ponit dn̄s in lege dicēs. Memēto: vt diē sabbati sāctifices: s3 iudei in memoriā p̄me creatiōis colebant sabbatū. Xp̄s aūt veniēs fecit nouā creationem. Per p̄mā.n. hō terrenus: p scdām hō celestis effectus est. Gal. 6. In xp̄o ihū: neq3 circuncisio aliqd valet: neq3 p̄putiū: s3 noua creatura: ꝛ hec noua creatura est p grām que incepit in resurrectione. Ro. 6. Quō xp̄s surrexit a mortuis p gloriam p̄ris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulemus Si.n. ɔplātati facti sumus silitudini mortis eius simul: ꝛ resurrectiōis erimus: ꝛ q: resurrectio scā est in dn̄ica: iō celebramus illū diē sicut iudei sabbatū ppter p̄mā creationē. Scdo datū fuit ad īstructionē fidei redēptoris. Caro.n. xp̄i in sepulchro corrupta nō fuit. Un̄ dicit p̄s. Caro mea requiescet in spe. Itē ibi: nō dabis sanctū tuū videre corruptionē. Un̄ voluit sabbatū obseruari: vt sicut sacrificia significabāt mortē xp̄i: ita ges sabbati requiē carnis eius: s3 nos ista sacrificia nō s̄uamus: q: aduenīēte re ꝛ veritate d3 cessare figura: sicut aduenīēte sole cessat vmbra. Seruam⁹ tn̄ in veneratiōe virginis gloriose in qua remāsit tota fides tali die in morte xp̄i. Tertio datū fuit ad roberandū siue figurandū veritatē p̄missionis Promittit.n. nobis quies. ysa. 14. Et erit in die illa cū requiem dederit tibi deus a labore tuo ꝛ a ɔcussione tua: ꝛ a seruitute dura qua an̄ seruisti. Itē ysa. 32. Sedebit ppls meus ī pulchritudie pacis ꝛ in tabernaculis fiducie: ꝛ in requie opulēta. Et notā q expectamus requiē de trib⁹ de labore p̄ntis vite: de tēptationū ɔcussione: ꝛ de diaboli seruitute. Hāc xp̄s repromisit venīētibus ad se dicēs Mat. xi. Uenite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiā vos. Tollite iugū meū sup vos: ꝛ discite a me: q: mitis sum ꝛ humilis corde: ꝛ inueniētis requiem aiabus vestris. Iugū.n. meū suaue est: ꝛ onus meū leue. Inuenimus āt q dn̄s operatus ē sex diebus: ꝛ in septimo quieuit: q: p̄mo oz facē opa perfecta. ecc. 51. Modicū laboraui: ꝛ inueni mihi multā requiē. Plus.n. incōparabiliter excedit tp̄s eternitatis totū tp̄s p̄ns: q3 mille āni diem vnū. Quarto datū fuit hoc p̄ceptū ad inflāmationē amoris. sap. 6. Corpus qd corrūpit aggrauat aiam: ꝛ iō homo semp ad terrena īseruus tēdit: nisi conetur erigere se ab eis: ꝛ iō oz hīe certū tp̄s ad hoc. Un̄ aliqui toto tp̄e hoc faciūt. p̄s. Benedicā dn̄m in oī tp̄e: semp laus eius in ore meo. apo. 1. Thesal. 5. Sine intermissione orate ꝛ hi ɔtinue sabbatū hn̄t. aliqui hō faciunt in aliqua pte tp̄is. p̄s. Septies in die laudē dixi tibi. Alij ne oīno alienarent a deo: opoztuit q haberēt aliquē diem determinatū ne nimis tepescat in eis amor dei. ysa. 58. Si vocaueris sabbatū delicatū: tunc delectaberis sup dn̄o. Iob. 22. Tunc sup oīpotentē delicijs affluces: ꝛ eleuabis ad deū faciem tuā. Non.n. ad ludēdū ordinat talis dies. s3 ad laudandū: ꝛ orandū dn̄m deū. Un̄ Aug. dicit q nimis malū est tali die arare q3 ludere. Quīto datū fuit ad opa pietatis respectu subiectoꝝ. Aliq enī crudeles sibi: ꝛ suis nō cessant ɔtinue opari ppter lucrū: ꝛ hoc hn̄t iudei maxime: q: auarissimi sunt. Deu. 5. Obserua diē sabbati: vt requiescat seruus tuus ꝛ ancilla tua: sicut ꝛ tu. ꝛ post. Nō facies in eo quicq3 opis tu ꝛ fili⁹: ꝛ filia: seruus ꝛ ancilla: bos ꝛ asin⁹: ꝛ oē iumētū tuū: vt requiescat seru⁹ ꝛ ancilla tua sicut ꝛ tu. ppter p̄dicta ergo predictū mādatum datum fuit.

Memento vt diē sabbati sanctifices. Dicēdū est q sicut iudei celebrāt sabbatū: sic nos xp̄iani dn̄icā: ꝛ alia p̄ncipalia festa. Uideamus g̊ quō illa seruare debeam⁹. Et sciēdū q n̄ dicit: custodi sabbatū: s3 memēto ꝛc̄. Sanctū aūt accipit duobus mōis. aliqñ.n. ē scm̄ idē q purū. apo. 1. Cori. 6. S3 abluti estis: s3 sctificati estis ꝛc̄. aliqñ dr̄ scm̄ res ɔsecrata ad cultū dei: vt loc⁹ xp̄s vestes ꝛ vasa sacra. Istis g̊ duobus mōis dēmus festa celebrare: q: ꝛ puri: ꝛ mācipādo se diuino s̄uitio. In isto g̊ p̄cepto: duo ɔsiderāt. Primo qdē in festo qd cauēdū sit. Scdo qd faciēdū: dēmus aūt cauere tria. p̄mo corpalē opam. Hie. 17. Sāctificabis sabbatū vt nō facias op⁹ seruile. vn̄ ꝛ in lege dr̄. Leui. 23. Oē opus seruile nō facies in eo. Opus aūt seruile ē op⁹ corpale. nā opus liberū est aie: sicut intelligē. ꝛ hmōi. ad qd opus hō cōpelli nō pōt. Sed sciēdū q opa corpalia pnt fieri ī sabbato pp q̄tuor. p̄mo pp necessitatē. vn̄ dn̄s excusauit discipulos euellētes spicas ī sabbato: vt dr̄ Math. 12. scdo ppter ecclesie vtilitatem. Unde dicitur in euangelio Mathei. 12. q sacerdotes faciebant omnia que erant necessaria in templo ia

die sabbati. Tertio ꝓpter p̄ximi vtilitatē. Unde dn̄s curauit in die sabbati habētem manū aridā et ↄfutauit iudeos rep̄hendētes cū ponens exemplū de oue. Mat. 12. Quarto ꝓpter supioris auctoritatē. Un̄ dn̄s p̄cepit iudeis vt circūciderent in die sabbati: vt dicit Joā. 7. Sc̄do debem⁹ cauere culpam. Hiere. 17. Custodite aīas vras et nolite portare pondera in die sabbati. Onus aūt aīe vl' pondus malū: est pctm̄. ps. Sicut onus graue grauate sunt sup me. Peccatum aūt op⁹ seruile ē: q2 vt dr̄ Jo. 8. Qui facit pctm̄ seruus est peccati. Unde cū dr̄. Omne opus seruile nō facietis i eo pōt intelligi de pctō: et iō duo ꝯ p̄ceptū h̄ facit qs qn̄ in sabbato peccat: q2 opando et peccādo de⁹ offendit. ysa. 1. Sabbatū et festiuitates alias nō feram: et quare q2 iniqui sunt cetus vestri. Kalēdas vestras et solēnitates vr̄a et odiuit aīa mea: facta sunt mihi molesta. Tertio dēmus cauere negligētiam. ecc. 33. Multā maliciam docuit ociositas Hier. ad Rusticū. Semp aliqd boni opis facito vt te dyabolus inueniat occupatuz: et iō nō est bonuz custodire: nisi p̄ncipalia festa: si in alijs vacat homo eē ociosus. ps. Honor regis iudiciū diligit s. discretionē. Un̄ 1. Macha. 2. dr̄ q iudei quidā occultati erant: et inimici irruerunt sup eos. Qui credētes q se nō possent in sabbato defendere victi: et occisi sunt. Ita accidit multis q ociosi sunt in festis. Tre. 1. Uiderunt eā hostes: et deriserūt sabbata eius: sz tales debēt facere: sicut illi iudei fecerunt. Un̄ 1. Mach. 2. dicit. Quicunqz venerit ad nos in bello in die sabbatorū: pugnem⁹ aduersus eum.

Memento: vt diē sabbati sanctifices: sicut deīn est homo diē festū dz sanctificare: et deīn est q sanctū dicit duobus modis: q2 et q mundū est: et q deo ↄsecratum ē. Itē deīn ē a qbus tali die abstinere debemus. Nūc dicēdū ē in qbus occupari debem⁹: et sunt tria. ¶ Primo in faciēdis sacrificijs. Unde numeri. 28. dr̄ q deus p̄cepit q quolibet die vn⁹ agnus mane: et ali⁹ vespere debeat offerri: sz in sabbatū debēt duplicari: et significat q in sabbato debem⁹ offerre deo sacrificiuz: et de oībus que hēmus. 1. pali. 29. Tua sunt: et que de manibus tuis accepim⁹ dedimus tibi. vn̄ p̄mo debemus vltra ferre aīam nostraz dolēdo de pctīs. ps. Sacrificiū deo sp̄us ↄtribulatus: et orādo p b̄nficijs. ps. Dirigat dn̄e oīo mea sicut incēsum in ↄspectu tuo. factus est. n. dies festus ad q̄ndam sp̄ualē leticiā: quā facit oīo. vn̄ et tali die multiplicari debēt preces. ¶ Sc̄do corpus nostrū affligere: et h̄ ieiunando. Ro. 12. Obsecro vos per mīam dei vt exhibeatis mēbra vr̄a hostiā viuētem deo sanctā: laudādo. ps. Sacrificium laudis honorificabit me. vn̄ in tali die cāt⁹ multiplicatur. ¶ Tertio res tuas sacrificare: et h̄ dando elemosynas. Hebr. 13. Beneficentie aūt et cōionis nolite obliuisci. Talibus. n. hostijs p̄meretur deus: et hoc in duplo magis q in alijs diebus: q2 tunc ē cōis leticia. Neee. 8. Mittite partes hijs q nō parauerit sibi: q2 sanct⁹ dies dn̄i est. Sc̄do in verbor2 dei studijs: sicut et iudei faciūt hodie. actuū. 13. Uoces pp̄hetarū que p oē sabbatū legunt: vn̄ et xp̄iani quorū iusticia dz esse p̄ceme: debēt tali die ↄuenire ad p̄dicationes et ad offi ecclesie. Jo. 8. Qui ē ex deo: verba dei audit. Itē loqui vtilia. Apo. Ephe. 4. Omnis sermo mal⁹ ex ore vestro nō pcedat: sz siqs bonus ad edificationē. Ista. n. duo vtilia sunt aīe pctōris: q2 imutant cor eius in melius. Hiere. 23. Uerba mea sūt qua si ignis ardens dicit dn̄s: et quasi malleus cōterens petrā. Contrariū aūt accidit etiā imp̄fectis nō loquētibus vtilia: vl' audiētibus. Apo. 1. Cor. 15. Corrumpūt bonos mores colloqa mala. Euigilati iusti et nolite peccare et ps. In corde meo abscondi eloquia tua. Eloquiū. n. et instruit ignorantem. ps. Lucerna pedibus meis et c̄. Et inflāmat tepescētem. ps. Eloquiū dn̄i inflāmauit eū. Tertio in diuinorū exercitijs. Hoc aūt p̄fectorū est. ps. Uacate et videte qm̄ suauis ē dn̄s: et hoc pp quietez aīe. sicut. n. corpus fatigatū quietē desiderat: ita et aīa. Locus aūt aīe deus est. ps. Esto mihi in deum ptectorē et in locū refugij. Heb. 4. Itaqz relinquit sabbatissimus pplo dei et c̄. Sap. 8. Intrans in domū meā quiescā cū illa. Sed anteqz ad hāc quietē p̄ueniat aīa: oz tres quietes p̄cedere. Prima ab inquietudine peccati. ysa. 57. Cor impij aūt quasi mare feruens: qd̄ quiescere nō pōt. Sc̄da a passionib⁹ carnis: q2 caro ↄcupiscit aduersus sp̄m sp̄us aūt aduersus carnē: vt dr̄ Gal. 5. Tertia ab occupationibus mūdi. Luce. 10. Martha Martha sollicita es: et turbaris erga plurima: et tūc p⁹ hec aīa libere quiescit in deo. ysa. 58. Si vocaueris sabbatū delicatum: tūc delectaberis sup dn̄o Propterea sancti oīa dimiserunt: q2 hec est p̄ciosa margarita: quā qui inuenit homo abscōdit: et p̄ gaudio illius vadit et vendit vniuersa que habet et emit eam: vt dr̄ Mat. 13. Hec. n. requies vita eterna: et delectatio eterna ē. ps. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo qm̄ elegi eam. ad quam nos perducat et c̄.

¶ De quarto precepto legis.

Honora patrem tuum et c̄. Perfectio hoīs ↄsistit in dilectione dei et p̄ximi: et ad dilectionē dei ptinent tria p̄cepta que scripta fuerunt in p̄ma tabula: ad dilectionē vo p̄ximi p̄tem que sunt in sc̄da tabula. sed sicut dr̄ 1. Jo. 3. Non debemus diligere verbo: neqz lingua: sed opere et veritate. Homo. n. sic diligēs dz duo facere. s. fugere malū: et facere bonū. Un̄ quedā sūt in p̄ceptis inducentia ad bonū: alia aūt sunt p̄h

dentia facere malũ. Et sciendum ꝙ cauere a malo faciendo est in potẽtia nostra: sȝ facere cuilibet bonũ nõ possumus. ⁊ ideo dicit beatus Augu. ꝙ nos oẽs debemus diligere: sȝ nõ oĩbus tenemur bñfacere: sȝ inter oẽs debemus bñfacere ꝯiunctꝭ nobis: q: si quis suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curam nõ hȝ infidelis ẽ. ad Thesa. 5. Inter ex oẽs aũt ꝓpinquos sunt nobis ꝓpinqores pr̃ ⁊ mater: ⁊ iõ dicit Ambro. Primo debem⁹ diligere deũ. scd̃o prẽm ⁊ matrẽ. Et h̃ est qd̃ dicit: honora prẽm tuũ ⁊ matrẽ tuã: ⁊ hm̃oi rõnem reddit pħus qui dicit ꝙ ex magno bñficio recepto ab eis nõ possumus eis respondere ex equali: ⁊ ideo bñ põt pater offẽsus expellere filiũ: sed nõ econuerso. Dant aũt parentes filio tria. Primo stabilimentum: quo ad esse. Ecc. 7. Honora prẽm tuũ: ⁊ gemitus matris tue nõ obliuiscaris. Memẽto qm̃ nisi p illos natus nõ fuisses. Secũdo nutrimentũ: siue fulcimẽtum: quo ad necessaria vite. Nudus. n. intrat filius in hunc mundũ: vt dr̃ Jo. 1. Sed a parẽtib⁹ sustentatur. Tertio documentũ. Heb. 12. Patres quidẽ carnis nostre eruditores habuim⁹ ⁊c̃. Ecc. 7. Filij tibi sunt: erudi illos: ⁊ debẽt parentes dare duo documẽta filijs: ⁊ cito: q: vt dr̃ ꝓuerb. 22. Adolescẽs iuxta viam suã etiã cũ senuerit nõ recedet ab ea. ⁊ Tre. 3. Bonum ẽ viro cũ portauerit iugum ab adolescentia sua: ⁊ sunt illa que docuit Thobias filiũ suum Thobie. 4. s. timorẽ dñi: ⁊ abstinere ab oĩ pctõ: ⁊ hoc est ꝯ illos q delectant in malicijs filioꝝ: sed sicut dr̃ Sap. 4. Ex iniquis oẽs filij qui nascunt testes sunt nequicie aduersus parẽtes. Unde deus punit pctm̃ parẽtũ in filios vt dicit Exo. 20. Igitur filij a parẽtibus habẽt eẽ nutrimẽtum: ⁊ disciplinã: ⁊ q: esse habemus ab eis. debemus magis reuereri ꝙ̃ dños a qbus solum res: ꝓpter ꝙ̃ deum a quo habem⁹ aĩam. ecc. 3. Qui timet dñm honorat parẽtes: ⁊ quasi dñis seruiet hijs qui se genuerunt in opere: ⁊ sermone: ⁊ oĩ patientia. Honora prẽm tuũ ⁊ matrẽ tuam: vt superueniat tibi bñdictio a deo. Et in hoc etiã honoras teipȝ: q: vt sicut dr̃ ecclastici. 3. Gloria hoĩs ex honore patris sui: ⁊ dedecus filij pater sine honore. Itẽ q: dant nobis nutrimentũ in pueritia: ⁊ nos debemus eis dare in senectute. Ecc. 3. Filij suscipe senectã patris tui: ⁊ nõ ꝯtristes eũ in vita illius: ⁊ si defecerit sensu veniã da ⁊ ne spernas eũ in tua virtute. Quã male fame est qui derelinqt patrem: ⁊ ẽ maledictus a deo q exasperat matrẽ ad ꝯfusionẽ illorum qui ꝯ faciunt ponet Cassiodorus in epl̃is. li. 2. Ciconie cum parẽtes earũ pennas senio cogẽte laxauerũt: nec ad ꝓprios cibos ydonei pñt inueniri plumis suis genitoꝝ mẽbra fouẽtes efetis corpora lata reficiunt: ⁊ pia vicissitudine iuuenes reddunt qd a parẽtibus puuli susceperunt. Itẽ tertio: q: docuerunt nos debemus eis obedire. Colo. 5. Filij obedire parẽtibus vestris: nisi. s. in his que sunt ꝯ deum. Hiero. ad heliodorum. Solũ pietatis genus ẽ in hac re eẽ crudelem. Lu. 14. Si quis nõ od. ꝑ prẽm suũ ⁊ matrẽ nõ põt meus esse discipulus. Deus. n. verior pater est. Deu. 32. Nunqd nõ ipe est pr̃ tuus q possidit: ⁊ fecit: ⁊ creauit te.

Honora patrẽ tuũ ⁊c̃. Inter oĩa precepta
b huic tm̃ adiungitur: vt sis longeuus super terram. Et rõ huius est ne credat nõ deberi premiũ honorantibus parẽtes: q: ẽ nũ. Sȝ sciendũ ꝙ honorãtibus parẽtes quinqȝ desiderabilia ꝓmittunt. Et primuȝ est gratia in presenti: gloria in futuro: que maxime desideratur. Eccl. 3. Honora patrẽ tuum: vt superueniat tibi benedictio a deo ⁊c̃. Contrariũ debet in maledicentib⁹ ⁊ etiaȝ in lege maledicunt a deo: vt dicit Deut. 27. ⁊ Lu. 16. dicit. Qui in modico iniquus est: ⁊ in maiori iniquus est. Sed vita naturalis quasi nihil est in cõparatione ad vitã gratie. Si ergo nõ recognoscis beneficiũ vite naturalis quã habes a parentibus: indignus es vita gratie qua maior est: ⁊ p ꝯsequẽs vita glorie que maxima est. Secundũ desiderabile est vita. Unde vt sis longeuus super terraȝ dicit. Eccl'a. 3. Qui honorat patrem suũ vita viuet longiore: Et nota ꝙ vita longa est qñ est plena: ⁊ que nõ mensurat tẽpore: sed actione s̃m pħm. Tunc aũt plena est vita qñ ẽ virtuosa. Et ideo virtuosus ⁊ sanctus diu viuit: ꝙ̃uis cito moriant corporalr̃. ideo dr̃ Sap. 4. Consummatus in breui expleuit tpa multa. Placita eniȝ erat deo aĩa illi⁹. Optime autẽ mercat ille q tm̃ facit vna die: ꝙ̃tum alius in vno anno. Et nota: ꝙ aliquãdo accidit ꝙ longior vita cã est mort corporalis ⁊ spũalis: sicut accidit iude. Premiuȝ ergo est vita corporalis: sȝ ꝯtrium. s. mortẽ acquirũt illi qui iniuriant parẽtibus. Habemus. n. ab eis vitaȝ: sicut milites a rege feudũ. Et ideo sicut dignum est q illi amittant ꝑ ꝑditione feudũ: ita isti ꝓpter iniuriã illatã parentibus vitam. ꝓuer. 30. Oculum q subsanat patrẽ: ⁊ qui despicit partum matris sue: suffodiant eũ corui de torrẽtibus: ⁊ comedant euȝ filij aquile. Per filios aquile intelligere reges ⁊ ꝑncipes. ꝑ coruos officiales: ⁊ si aliqñ nõ puniunt corpaliter: mortem tñ spũalẽ effugere nõ pñt. Propterea pater nõ dȝ ꝑtãtem multã dare filijs. Ecc. 33. Dum adhuc superes: ⁊ aspiras nõ immutet te oĩus caro. Item. 6. capi. Filio ⁊ mulieri fratri ⁊ amico nõ des ꝑtãteȝ sup te in vita tua ⁊ ne dederis illis possessionẽ in vita tua ne forte peniteat te. Tertiuȝ ẽ habere filios sibi gratos ⁊ acceptos. Naturalr̃ eniȝ pater thesaurizat filijs: sed nõ econuerso. Eccl'a. 3. Qui honorat patrem suũ iocundabit in filijs. Mathei. 7. In qua mensura mẽsi fueritis remetiet vobis. Quartũ

est habere famā laudabilē. eccli. 3. Gloria hominis ex honore patris sui: ⁊ iterum. Quam male fame est qui derelinquit patrem. Quintū est habere diuicias. Eccl. 3. Benedictio p̄tis firmat domos filiorum: maledictio autē matris eradicat fundamenta.

b Onora patrem ⁊c̄. Notandū ꝙ nō solum dicit̄ aliquis pater rōne carnalis generationis: sed q̄busdam alijs rōnibus aliqui dicunt̄ patres: ⁊ cuilibet eoꝝ debet̄ aliqua reuerentia. Dicunt̄ enī patres apostoli: ⁊ alij sancti: p̄ doctrinā ⁊ exemplū fidei. Apo. i. Corin. 4. Nam si decē milia pedagogorū habeatis in x̄po: sȝ non multos patres. Naȝ in x̄po ihu per euāgeliū ego vos genui. Et iō dicit̄ ecclastici. 44. Laudemus viros gloriosos ⁊ parentes nostros in generatiōe sua: laudemus aūt nō ore: sȝ imitatione. Et hoc fit si nō inuenit̄ in nobis ꝯ̄trarium eius quod laudam⁹ Heb. 13. Mementote p̄positoꝝ vestrorum: quorum intuentes exitum ꝯuersationis imitamini fidem. Dicunt̄ etiā prelati patres: ⁊ isti venerandi sunt: sunt enī dei ministri. Luce. x. Qui vos audit me audit: ⁊ qui vos spernit me spernit. Et iō debemus eos honorare: obediendo. Apo. Heb. 13. Obedite prepositis vestris: ⁊ subiacete eis. ⁊ decimas prebēdo. puer. 3. Honora dn̄m de tua substantia: ⁊ de p̄mitijs frugum tuaꝝ da pauperibus. Item reges ⁊ p̄ncipes. 4. Re. 5. Pater: ⁊ si rem grandē dixisset tibi ꝓpheta: certe facere debueras. Qui dicunt̄ patres. q: debent intendere bonum ppli. Et i los honoramus p̄ subiectionē. ro. 13. Om̄is aīa p̄tātibus sublimioribus subdita sit. Et hoc nō solū timore: sȝ amore: nec solū ꝓpter rōnem: sed etiaȝ ꝓpter ꝯsciētiam. Et rō huius est: q: fm aplm ibidē: oīs potestas a deo est: ⁊ iō reddendum est debitum: q: cui tributū tributum ⁊c̄. puer. 24. Time dn̄m fili mi ⁊ regem. Item benefactores. Ecclasti. 4. Esto pupillis misericors: vt pater. Est. n. ꝓpriuȝ patris bn̄facere filijs: ⁊ ideo tenemur reddere vicē in benefaciēdo. Eccla. 29. Gratiam fideiussoris ne obliuiscaris. Ingrat. n. accidit illud: sap. 15. Ingrati spes tanq̄ȝ hibernalis glacies tabescet. Iteȝ etate. Deu. 32. Interroga patrē tuum: ⁊ annunciabit tibi: maiores tuos ⁊ dicent tibi. Leui. 19. Coram cano capite ꝯsurge ⁊ honora p̄sonam senis. Eccli. 32. In medio magnatorū loqui nō presumas: ⁊ vbi sunt senes non multum loquaris: ibidē. Audi tacens: ⁊ p̄ reuerētia accedet tibi bona gratia. Omnes igit̄ isti venerandi sunt: q: om̄s portat quodāmodo similitudinem patris qui in celis est: ⁊ de istis dicitur. Qui vos spernit ⁊c̄.

¶ De quinto precepto legis.

n On occides. In lege diuina per quā ordinamur ad dilectionē dei: ⁊ p̄ximi precipitur non solum facere bonum: sed etiam declinare a malo. Inter alia aūt maius malum quod possit fieri. primo est occidere eum: ⁊ hoc ꝓhibetur cum dicit̄ nō occides. ¶ Circa qḋ preceptuȝ tripliciter est erratū. Quidam. n. dixerunt ꝙ non licet occidere etiaȝ bruta aīalia. Sed hoc falsum est: q: nō est peccatū vti illis que sunt subdita hominis potestati. Est etiā nālis ordo ꝙ plante sint in nutrimētum aīalium ⁊ quedam aīalia in nutrimentū aliorū ⁊ oīa in nutrimētum hoium. Gen. 9. Quasi olera virentia tradidi vobis oīa. Phus etiā dicit in politices ꝙ venatio est: sicut iustū bellum. Aposto. i. Corin. x. Omne quod in macello venit manducate: ⁊c̄. ergo non occides hoies. Quidam dixerūt hic ꝓhibitū esse homicidiuȝ hominis oīno. Unde homicidas dicūt esse iudices seculares qui cōdēnant fm leges aliquos: cōtra quos dicit Aug. ꝙ deus p̄ hoc preceptū nō abstulit sibi potestatē occidendi. Uñ Deutro. 32. Ego occidā ⁊ viuere faciam. Est ergo licitū illis q mādato dei occidūt: q: tunc deus facit. Omnis. n. lex mandatū dei est. puerb. 8. Per me reges regnant: ⁊ legū conditores iusta decernunt. Et apostolo. Ro. 13. Si malū feceris time. Non. n. sine cā gladiuȝ portat. Dei. n. minister est. Moysi quoq̄ȝ dicit̄. Exo. 22. Maleficos nō patieris viuere. Id. n. quod licitū est deo: licitum est: ⁊ ministris eius p̄ mandatū ipsius. Cōstat aūt ꝙ deus nō peccat cuȝ sit actor legū: infligendo mortē ꝓpter peccatum. Ro. 6. Stipendia peccati mors: ergo nec minister eius. Est ergo sensus: nō occides ꝓpria auctoritate. Alij vō dixerunt ꝙ per hoc qḋ dicit̄ nō occides: ꝓhibet̄ nō occidere aliū. Unde dicebant ꝙ licitum erat occidere seip̄m. Sic. n. inuenitur de Sāsone Iudicū. 16. ⁊ de Catone: ⁊ de q̄busdam virginibus que se in flāmas iniecerūt: sicut recitat Aug. in p̄mo de ciui. dei. Sed ad hoc respondet Aug. ibidē dicens. Qui se occidit: hominē vtiq̄ȝ occidit. Si ergo hominē nō licet occidere: nisi auctoritate dei: ergo nec seip̄m nisi vel auctē dei: vel instinctu spūssancti: sicut dicitur de Samsone: ergo nō occides. Sciendū est etiaȝ ꝙ hoiem occidere contingit multipliciter. Primo manu. ysa. i. Manus vestre: sanguine plene sunt. Quod quidē est nō solū ꝯ charitateȝ qua precipit̄ vt diligas p̄ximū sicut teip̄m. i. Io. 3. Om̄is homicida nō hȝ vitā eternā in se manentē: verū ꝯ nām: q: vt dicit̄ ecc. 13. Omne aīal diligit sibi simile. Uñ Exo. 21. Qui percusserit hoiem volēs occidere: morte moriat̄. Et h̄ quidē crudelior ē lupo de quo dicit̄ in. 4. aīalium: ꝙ si lupo det̄ caro lupi nō comedit. Item ore ⁊ hoc fit dando ꝯsiliū alicui ꝯ aliquē ꝓuocando: accusando: ⁊ detrahendo. ps. Filij hoium dētes eoꝝ: arma: ⁊ sagitte: et lingua eoꝝ gladius acutus. Tertio adiutorio. p̄

uer.i. Fili mi ne ambules cũ eis. Pedes .n. illoꝝ ad malum currunt: et festinant: vt effundant sanguinẽ. Consensu. Ro.i. Digni sunt morte nõ solũ qui ea faciunt: sꝫ etiaꝫ qui ꝯsentiunt facientibus. Consentit aũt quodãmodo qñ potest impedire. Puer.24. Erue eos qui ducunt ad mortẽ: et iterũ si vires suppetunt: sed dimittis negligẽtia vl auaritia. Ambro. Pasce fame morientẽ: si nõ paueris: occidisti. Et sciendũ ꝙ aliqui occidunt soluꝫ corpus de quo dictũ est. Alij aĩam: auferendo vitam gratie: tradendo .s. ad pctm̃ mortale. Jo.8. Ille homicida erat ab initio: inquantum .s. trahit ad pctm̃. Alij aũt vtrũqꝫ: et hoc dupliciter. Primo in destructione ꝓgnantiuꝫ: Occidunt .n. pueri in corpe et in aĩa: scḋo interficiendo seipm̃.

Non occides et cetera. Xp̃s dat i euãgelio Mat. 5. Quandã doctrinaꝫ que ẽ ꝙ iusticia nr̃a debet eẽ maior iusticia legis. Unde docet pfectius seruari mandata legis a xp̃ianis ꝙ̃ iudei seruauerũt: et rõ huius est: qꝛ maiori labore acquiritur maior merces. 1. Corin.9. Qui parce seminat parce et metet. In lege .n. pmittebant tpalia et terrena. Ysa.1. Si volueritis et audieritis me: bona terre comedetis: sꝫ in lege nostra pmittunt celestia et eterna: ergo iusticia que est obseruãtia mãdatoꝝ dꝫ abundare: cũ maior expectet merces. Inter alia aũt pcepta facit mẽtionẽ de isto: dicẽs Mat.5. Audistis: qꝛ dictũ est antiquis. Non occides. Ego aũt dico vobis: qꝛ ois qui irascit fratri suo reus erit iudicio .i. pena quã lex adiudicauit. Exo.21. vbi dr̃. Si quis p industriã occiderit primum suũ: et p insidias: ab altari meo auelles euꝫ: vt moriat. Debet aũt quilibet quoqꝫ mõis ab ira cauere. Primo ne cito puocet. Ja.1. Sit ois hõ velox ad audiendũ: tardus aũt ad loquẽdũ: et tardus ad irã et cetera. Et rõ huius ẽ: qꝛ ira pctm̃ est: et punitur a deo: sꝫ nũqd ois ira est ꝯtria virtuti. Circa hoc duplex ẽ opinio. Stoyci .n. dixerunt ꝙ nulla passio cadit in sapientẽ: imo volebãt ꝙ vera virtus eẽt in quiete mẽtis. Peripatetici aũt dixerũt ꝙ ira cadit in sapiẽteꝫ: sed moderata: et est opinio verior. Et pꝫ pͥmo auctoritate: qꝛ in euãgelijs inuenimus istas passiones xp̃o attributas: in quo fuit fontalis plenitudo sapiẽtie. Scḋo pꝫ rõne. Nã si oẽs passiones virtuti ꝯtrariarent eẽnt alique potentie aĩe que eẽnt frustra: imo que eẽnt hoĩ in nocumentũ: qꝛ nõ haberẽt aliquos actus ꝯuenientes Et sic irascibilis: et ꝯcupiscibilis frustra date eẽnt homini: et iõ dicendũ est ꝙ aliqñ ira est virtus: aliqñ non. accipit .n. ira tripliciter. Primo put est in solo iudicio rõnis absqꝫ cõmotiõe animi: et ista nõ dicit ꝓprie ira sꝫ iudiciũ. Sic .n. dñs puniens malos iratus dicit. Mich.7. Iram dñi portabo qm̃ peccaui ei. Secundo accipit put est passio: et ista est in appetitu sensitiuo: et est duplex: qꝛ aliqñ ordinatur rõne: et ꝯtinetur sub terminis rõis qꝛ s. quis irascit qñ debet: et ꝙ̃tuꝫ debet: et p quo dꝫ: et hmõi. Et tunc est actus virtutis: et dicit ira p zelum. Unde phus dicit ꝙ mansuetudo nõ est nullo modo irasci. Ista ergo ira nõ est pctm̃. Est et tertia ira que refugit iudicium rõnis: et ista semp est pctm̃: sꝫ aliquãdo veniale: aliqñ est mortale: et hꝫ distinguit ex eo quod ad irã incitat: quod aliquãdo ẽ veniale: aliqñ est mortale. Mortale duplex vl ex genere vl ex circumstãtijs. Homicidiũ autẽ videt esse actus peccati mortalis ex suo genere: qꝛ directe ordinat ꝯtra preceptũ diuinum. Et iõ ꝯsensus in homicidiũ est peccatuꝫ mortale ex genere: qꝛ si actus est mortalis et ꝯsensus in actũ erit mortalis. Aliquãdo autẽ peccatuꝫ mortale est ex genere: sed tñ motus nõ ẽ peccatũ mortale: qꝛ est sine cõsensu: sicut si ascendit motus concupiscentie ad fornicandũ: et nõ ꝯsentitur nõ est peccatum mortale: similiter ira. Est .n. motus ad iniuriam illatam vindicandaꝫ. Nec enim ẽ ꝓprie ira. Si ergo iste motus est taliter in passione: ita ꝙ rõ deducatur: tunc est pctm̃ mortale. Si autẽ vsqꝫ ad ꝯsensum nõ peruenit rõ: tunc est peccatũ veniale. Si aũt motus nõ sit ex genere peccatũ mortale: tunc et si cõsensus adhibeat nõ est pctm̃ mortale. Quod ergo dicit qui irascit fratri suo: reus erit iudicio: intelligendũ est de motu tendẽte in nocumentũ qui mot⁹ est pctm̃ mortale: ita ꝙ sit ibi cõsensus. Ecc. vlti. Cuncta que fiunt adducet deus in iudiciũ p omni errato: siue bonum: siue maluꝫ Secũda rõ quare debem⁹ nõ puocari cito ad irã est: qꝛ ois hõ diligit libertatẽ: et odit seruitutẽ. Nõ est aũt iracundus dñs sui ip̃ius. puer.27. Impetum ꝯcitati spũs ferre quis poterit. ibideꝫ. Graue saxuꝫ: et onerosa arena: sed ira stulti vtroqꝫ grauior. ¶ Secundo cauere debet ne diu in ira permancat. ps. Irascimini et nolite peccare. Ephesi. quarto. Sol nõ accidat super iracundiaꝫ vestraꝫ Et rationem huius assignat in euangelio dominus dicens Mathei.5. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in via cum eo ne forte tradat te ministro: Et in carcerem mittatis. Amen dico tibi non exies inde: donec reddas nouissimum quadrantem. ¶ Tertio cauere debet: ne ira procedat. Primo in corde: quod fit quando peruenit ad odium. Est enim differẽtia inter irã et odium: quia ira subita est: odium vero diuturnum. Et ideo est mortale peccatum. i. Joãnis.3. Qui odit fratrem suum homicida est. Et ratio huius est: quia et se interficit spoliando se charitate: et aliuꝫ. Augu. in regula. Lites aut nullas habeatis: aut ꝙ̃ celerrime finiatis: ne ira crescat in odium et trabem faciat de festuca: et aĩam faciat homicidam. puerb.15. Uir iracundus prouocat rixas. Gen̄.49. Maledictus furor eoꝝ: qꝛ per

tinar ⁊ idignatio eoꝝ q: dura. Quarto cauere dꝫ ne pecdat in verbo. puerb. 12. Fatu⁹ statim indicat irā suā. Et pōt indicare duobus modis iuriādo. s. ⁊ supbe loquēdo. Quātū ad pmū dicit dñs Mat. 5. Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehēne ignis. Quātū ad 2m dicit ibidē. Qui aūt dixerit racha: reus erit cōcilio. puer. 15. Rñsio mollis frangit iram: fmo durus suscitat furorē. Quito cauere debet ne pecdat in ope. In oī eni opere nostro duo debem⁹ obseruare. s. facere iusticiam ⁊ misericordiā ⁊ ira vtrūqꝫ impedit. Ira. n. viri iusticiā dei nō opat vt dicit Jac. 1. Quāuis. n. velit tñ nō pōt. Unde pbs quidā dixit cuidā qui cuꝫ offenderat. Punirē te nisi eēm iratus. Prouer. 27. Ira nō habet misericordiā nec erūpens furor: Gen. 49. In furore suo occiderūt virum. Et propter hoc xp̄s non solū docuit nos cauere ab homicidio sꝫ ab ira. Bon⁹ eni medic⁹ nō tm̄ tollit malum qd̄ appz sed etiā radicē remouet infirmitatis ne. s. recidiuet. Et ideo vult nos abstinere a pncipijs peccatoꝝ ⁊ ita ab ira que est principiū homicidij.

¶ De sexto pcepto legis.

Non mechaberis ⁊c. Post phibitionē homicidij phibet adulteriū. Et ꝯgrue quia vir ⁊ vxor sunt q̄si vnuꝫ corp⁹. Erunt inqt dñs. Gen. 2. duo in carne vna. Et iō post iniuriā que infertur persone nulla maior est q̄ illa que infertur cōiuncte. Prohibet autem adulteriū vxori ⁊ viro. Sed prius dicendū est de vxoris adulterio: q: maius peccatū videt ꝯmittere. Cōmittit aūt tria peccata grauia vxor mechādo q̄ īsinuantur eccl. 23. Mulier ois relinquēs virū suū primo in lege altissimi incredibilis fuit ⁊ scdo viruꝫ suū dereliquit. tertio adulterio fornicata est ⁊c. pmo ergo peccat per incredulitatē: q: legi incredibilis fit. Dñs. n. phibuit adulteriū. Itē facit ꝯtra dei ordinationē. Mat. 19. quos de⁹ cōiunxit hō ñ separet. Itē ꝯ ecclie statuta vel sacrā. Fit. n. matrimoniū in facie ecclesie: ⁊ ideo adducit de⁹ q̄si in testē ⁊ fideiussorē de seruanda fide. Mat. 2. Dñs testificat⁹ est inter te ⁊ vxorē pubertatis tue quaꝫ tu despexisti ergo peccat ꝯtra legē ꝯtra facturum ⁊ ꝯtra sacrm̄ dei. Scdo peccat per pditionē: q: derelinquit virū. apl's. 1. Cor. 7. Mulier sui corporis ptātem nō hꝫ sed vir. Ideo etiā nec castitatē seruare pōt sine ꝯsensu viri. Et ideo si mechat pditionē cōmittit dum seipsam alteri tradit sicut seruus dn̄s se alteri dn̄o. puer. 2. Reliquit ducē pubertatis sue: ⁊ pacti dei sui oblita est. Tertio p furti cōmissionē q: ex alieno viro cōstituit sibi filios: ⁊ hoc maximū furtū ē: q: totā hereditatē dat alienis filijs. Et nota q̄ ista deberet studere q̄ filij intrarent religionem vel aliquid aliud facerēt ita q̄ in bonis viri nō succederēt. Est ergo mulier mechans: sacrilega pditrix furatrix. Uiri vero peccāt nō min⁹ q̄ vxor: licet sibi q̄nqꝫ blādiāt: qd̄ patet ex trib⁹. Primo ex eq̄litate quā habet. Nā vir sui corporis ptātem nō habet sed mulier. vt dicit. 1. Cor. 7. Et ideo neuter pōt aliqd facere sine alteri⁹ ꝯsensu q̄tū ad mr̄imoniū. Et ad hoc significandū deus nō de pede vel de capite: sꝫ d̄ costa mulierē formauit. Et iō mr̄imoniū nūquā statū pfectū habuit nisi in lege xp̄i: q: iudei vn⁹ plures habebant vxores: sed vxor nō plures viros. Et iō ñ erat eq̄litas. Scdo ex viri fortitudine q: ꝓpria passio mulierꝫ est ꝯcupia. 1. pe. 3. Uiri silr cohabitātes fm sciam q̄si infirmiori. vasculo muliebri īpartiētes honorē. Et iō si petis ab vxore qd̄ tu nō potes seruare frangis fidē. Tertio ex eius auctoritate q: vir est caput mulieris. Uñ mulieres non debent loqui in ecclesia: sꝫ domi viros interrogare. vt dr̄. 1. Cor. 14. Est ergo vir doctor mulieris Et ideo deus pceptū dedit viro. Magis aūt peccat sacerdos q̄ laic⁹: ⁊ ep̄s q̄ sacerdos si nō fuit que debēt q: docere alios ad ipsos ptinet. Assit si vir mechat frangit fidē nō seruādo ea q̄ dꝫ. Sꝫ tm̄ vxores attendāt ad id qd̄ xp̄us dicit Mat. Oia quecūqꝫ dixerint vobis seruate ⁊ facite: fm opa vero eoꝝ nolite facere.

Non mechaberis. Sicut dictū est de⁹ tam viris q̄ mulierib⁹ phibuit adulteriū. Sꝫ sciendū q̄ licet aliqui credāt adulteriū eē peccatū tñ nō credūt simplicē fornicationē eē peccatū mortale. Cōtra quos apl's Heb. 13. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. 1. Cor. 6. Nolite errare. neqꝫ fornicarij: neqꝫ adulteri: neqꝫ molles: neqꝫ masculoꝝ ꝯcubitores regnū dei possidebūt. A regno aūt dei nō excludit aliqs nisi p peccatū mortale: ḡ ē pctm̄ mortale. Sed forte dices nō ē rō q̄re sit pctm̄ mortale cuꝫ nō det corp⁹ vxoris sicut in adulterio. Dico q̄ si nō detur corpus vxoris: dat tm̄ corpus xp̄i qd̄ sibi datū fuit ⁊ consecratū in baptismo. Si ergo null⁹ debet facere iniuriā vxori: mlto magis nec xp̄o. 1. Cor. 6. Nescitis q̄m corpa vestra mēbra sunt xp̄i. Tollēs ergo mēbra xp̄i: faciā mēbra meretricis. Absit. Est ergo heresis dicere fornicationē simplicē nō eē peccatū mortale. Et ideo sciēdū q̄ in isto pcepto non mechaberis phibet nō solū adulteriū sed ois carnalis corruptio pter eam que est mr̄imonij. Ulterius aūt sciēdū q̄ alij dicūt ꝯmixtionē viri ⁊ vxoris nō esse sine peccato qd̄ ē hereticū. apl's Heb. 13. Sit honorabile cōnubiū in oibus: ⁊ thor⁹ immaculat⁹. Talis aūt cōiūctio aliqñ nō solū sine pctō ē sed etiā est ad meritū vite eterne hn̄tib⁹ charitatē Aliqñ est cum peccato veniali aliqñ cum mortali. Qñ eni est cum intentiōe procreande plis tūc est opus virtutis qñ aūt cum intentiōe reddēdi debitū tunc est etiā opus iusticie. Qñ aūt est cā excitande libidinis tūc est cōuenialis qñ. s. non excedat

limites matrimonij. Qñ autẽ excedit vt. s. si posset
extenderet se ad aliã tũc est mortale. Sciẽdũ aũt
ꝙ adulteriũ ⁊ fornicatio ꝓhibẽtur ꝓpter multa.
Primo. n. perimit aiam. ꝓuer. 6. Qui adulter ẽ
ꝓpter cordis inopiam ꝑdet aiam suã. Et dicit ꝓ-
pter cordis inopiã qḋ est qñ caro dñatur spiritui.
Scḋo priuat vita. Talis eni ſm legẽ debet mori
vt dicit Leui. 20. ⁊ Deut. 22. Et ꝙ aliqñ nõ punia
tur corpaliter est i malũ suũ: q: pena corpalis que
cũ paciẽtia tollerat est in remissionẽ peccatoꝝ pu
niet tamẽ postea in vita futura. Tertio consumit
substãtiã. Unde Luc. 15. de filio ꝓdigo dicit ꝙ dis
pauit substãtiã suã viuendo luxuriose. Eccl. 9. Ne
des fornicarijs aiam tuaȝ in vllo ne perdas te ⁊
hereditatẽ tuã. Quarto vilificat ꝓlẽ. Sap. 3. Filij
adulteroꝝ in ↄsumatiõe erũt ⁊ ab iniquo thoro se
men exterminabit. Et siquidẽ longe vite erũt in
nihilũ cõputabũtur ⁊ sine honore. 1. Cor. 7. Alio-
quin filij vestri immũdi essẽt: nũc aũt sancti sunt.
Nãqȝ etiã hñt honorẽ in ecclia si clerici sine ḋ de-
core haberi pñt. Quinto priuat honore ⁊ spũaliter
mulieres. Eccl. 9. Ois mulier que est fornicaria
quasi stercꝰ in via cõculcabit. Et de viro dicitur
Prouer. 6. Turpitudinẽ ⁊ ignominiam cõgreget
sibi: ⁊ obprobriũ illius non delebit. Greg. etiam
dicit ꝙ peccata carnalia sunt maioris infamie ⁊
minoris culpe ꝗ̃ spũalia. Et rõ huiꝰ est: q: est cõe
cum bestijs ꝑs. Homo cũ in honore esset nõ intel
lexit cõparatus est iumẽtis insipiẽtibus ⁊ similis
factus est illis.

De septimo ꝑcepto legis.

n On furtũ facies. Dñs ꝓhibuit principa-
liter in lege sua iniuriã primi ⁊ primo iniu
riã in ꝓpriã ꝑsonã ibi non occides. Secũ-
do in ꝑsona cõiuncta ibi nõ mechaberis. Tertio
in rebus hic nõ furtũ facies. Et sciendũ ꝙ in h̃ ꝑ-
cepto ꝓhibet oẽ male ablatũ. Cõmittit eni furtũ
multis mõis. Primo occulte accipiẽdo. Mat.
24. Si sciret paterfamilias qua hora fur vẽturꝰ
esset. Et hoc vituperabile est: q: est ꝑditio quedã
Eccl. 5. Sup furẽ. n. est cõfusio. Scḋo violẽter as
ferẽdo. Et hec est maior iniuria. Job. 24. Uim fe
cerũt depẽdãtes pupillos. Inter istos sũt mali ꝑn-
cipes ⁊ reges. Soph. 3. Principes eiꝰ in medio
eiꝰ q̃si leones rugiẽtes ⁊c̃. Isti eni faciũt ↄtra intẽ-
tionẽ dñi volẽtis iustũ regnũ ⁊ dicẽtis. Prouer. 8
Per me reges regnãt: ⁊ legũ ↄditores iusta decer
nũt. Et aliqñ talia faciũt per modũ furti. Aliqñ p
violẽtiã Isa. 1. Principes tui infideles ⁊ cetera q̃
sequũtur. Aliqñ cõdẽdo leges ⁊ statuẽdo ad lucrã
dũ tm̃. Isa. x. Ue qui cõdũt leges iniquas. Et aug.
dicit ꝙ ois mala donatio furtũ ẽ. Uñ dicit. Quid
regna nisi latrocinia. Tertio mercedẽ nõ soluẽdo
Leui. 19. Nõ morabit opus mercenarij apud te
vsqȝ mane. Et hoc intelligit ꝙ hõ cuilibȝ dare ḋ-
bet qḋ suũ est siue principi siue ꝑlato siue clerico
⁊c̃. Ro. 13. Reddite oibus debita. Cui tributum
tributũ cui vectigal: vectigal. Tenemur eni regi
bus custodiẽtibꝰ pacẽ nr̃aȝ dare mercedẽ. Quar
to fraudẽ i mercatioibꝰ cõmittẽdo. Uñ dr̃ Deut.
22. Nõ hẽbis in sacculo diuersa põdera ⁊ et Leui.
19. Nolite facere iniquũ aliqḋ i iudicio in regula
in pondere in mensura. Statera iusta ⁊ equa sint
pondera: iustus modiꝰ: equusqȝ sextarius. ꝓuerb.
20. Abhominatio est apud deũ: pondꝰ ⁊ põdꝰ: sta
tera dolosa nõ est bõa. Hoc est etiã ↄtra caupones
q miscẽt aquã vino. In hoc etiã ꝓhibet vsura. ꝑs
Dñe qs habitabit in tabernaculo tuo ⁊c̃. Et post
Qui pecuniã suã nõ dedit ad vsurã ⁊c̃. Hoc etiã ẽ
cõtra campsores q multas falsitates ↄmittũt ⁊ ↄ
vẽditores pãnoꝝ ⁊ aliarũ reꝝ. Sed dices forsitã
Quare nõ possum dare pecuniã sicut equũ vel do
mũ. Dicẽdũ ꝙ in illis est peccatũ que bis vẽdũt
In domo aũt sũt duo. s. substãtia ⁊ vsus. Aliud au
tẽ est habere domũ ⁊ aliud vti domo. Uñ separatȝ
possum vsũ vẽdere sine domꝰ vẽditiõe: ⁊ ita in el
hꝰ huiusmõi. vñ si aliq̃ sũt q̃ ↄsistant in ipõ vsu tm̃
⁊ vsus eoꝝ est distractio non põt fieri id qḋ de do
mo. Denarius. n. vtimur distrahẽdo ⁊ frumento
ↄsumẽdo. Et ideo si vsũ vẽdis: bis vẽdis. Quin-
to dignitates emẽdo siue spũales siue tpales. De
q. Job. xx. Diuitias q̃s deuorauit euomet: ⁊ de vẽ
tre illiꝰ extrahet eas deꝰ. Oẽs. n. tyrãni q vi tenẽt
regna vel ꝓuinciã vel feudũ fures sũt: ⁊ oẽs tenẽt
ad restitutionẽ. De scḋo Jo. x. Amẽ amẽ dico vo
bis qui nõ intrat per ostiũ i ouile ouiũ: sed ascẽdit
aliũde: ille fur ẽ ⁊ latro. Et tũ symoniaci fures sũt

n On furtũ facies ⁊c̃. Hoc ꝑceptũ sicut di-
ctũ est ꝓhibet oẽ male ablatũ. Et debent
nos inducere multe rõnes ad hoc cauen-
dũ. Prima sumit ex grauitate. Assimilat eni
hoc peccatũ homicidio. Eccl. 34. Panis egentiũ
vita paupis est: qui defraudat illũ vir sanguinis
est. Et iteꝝ ibidẽ. Qui effundit sanguinẽ ⁊ q frau-
dẽ facit mercẽnario frẽs sunt. Scḋa ex ꝑiculi q̃li
tate. Nullum. n. pctũ est ita periculosum. nullȝ
enim peccatum remittitur sine satisfactione ⁊ pe
nitẽtia. De oibꝰ cito penitet qs: sicut pȝ de homi
cidio cessante ira: ita ⁊ de fornicatiõe cessante pas
sione cõcupie ⁊ sic de alijs. De hoc aũt pctõ lȝ ali
qñ peniteat qs nõ tñ de facili satisfacit ⁊ maxime
cũ nõ solũ teneat id qḋ accepit sȝ etiã de dãno qḋ
fecit patrono ex hoc: ⁊ cũ hoc etiã tenet facere pe
nitẽtiã de pctõ. Ideo dr̃ Abac. 2. Ue ei qui multi
plicat nõ sua. Usqȝ quo ⁊ aggrauat ↄtra se densũȝ
lutũ: Densũ lutũ dicit ꝙ nõ de facili hõ egredit.
Tertio ex taliũ inutilitate. Nõ. n. sunt vtilia. neqȝ
spũaliter. Prouer. x. Nil ꝓderũt thesauri ipietatis
Diuitie. n. spũaliter ꝓsũt ad elemosinas ⁊ sacri
ficia. Prouer. 13. Redẽptio aie viri diuitie sue.
sȝ ḋ nõ ꝓprijs dicit Isa. 61. Ego dñs diligẽs iudici

um ⁊ odio hn̄s rapinā in holocaustum. Eccl. 34. Qui offert sacrificiū ex substātia pauperū: q̄si q victimat filiū i ↄspectu pr̄is sui. Nec tn̄ aliter: q: parum durāt. Abacuk. 2. Ue qui cōgregat auariciam in malū domui sue: ⁊ liberari se putat de manu mali ⁊c̄. Prouer. 28. Qui coaceruat diuitias vsuris ⁊ fenore: liberali in pauperes cōgregat eas. Prouer. 13. Custodit᷑ iusto substātia peccatoris. Quarto est nocumēti singularitate. Faciūt enī₃ pdere alia. Sūt .n. sicut ignis paleis alijs cōmixt⁹. Job. 15. Ignis deuorabit tabernacula eor̄ q mūera libēter accipiūt. Scias insup q̄ talis nō solū suam amittit aīam s₃ etiā filior̄: q: illi tenētur reddere.

Ⅽ De. 8. p̄cepto legis.

n On loq̃ris ↄtra pximū tuū falsu₃ testimoniū. Prohibuit iā dn̄s q̄ null⁹ iniuriet᷑ pximo suo ope. nūc aūt p̄cipit q̄ nō iuriet᷑ v̄bo. Et hoc est nō loq̃ris ⁊c̄. Hoc aūt pōt eē̄ dupliciter vel in iuditio vel in cōi locutiōe. In iudicio ꝯ̄t trib⁹ mōis ſm q̄ tres psone pñt facere ↄtra hoc p̄ceptū. Primo psona. s. accusantis falso. Leui. 19. Nō eris criminator: nec susurro in popul᷑. Et nota q̄ sicut nō debes dicere falsum: ita non debes tacere ver̄. Mat. 18. Si peccauerit in te frat᷑ tu⁹ vade ⁊ corripe eū. Itē psona testificātis mētiēdo. Prouer. 19. Testis falsus nō erit impunit⁹. Hoc .n. p̄ceptū includit oīa p̄cedētia: q: aliq̄n talis est homicida aliq̄n fur ⁊c̄. Debēt aūt illi puniri pena d̄ qua dr̄ Deut. 19. Cū diligētissime pscrutātes inuenerit falsū testē dixisse ↄtra frēm suū mēdaciū: reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit. Nō misereberis ei⁹ sed aīam. s. vitā p aīa: oculu₃ p oculo dentē p̄ro dente: manū p manu: pedē p pede exiges. Et puer. 25. Jaculu₃ ⁊ gladi⁹ ⁊ sagitta accuta hō q loquit᷑ cōtra pximū suū falsū testimoniū. Itē psona iudicis male sniando. Leui. 19. Nō iniuste iudicabis. Nō ↄsideres psona₃ paupis nec honores vultū potētis. Juste iudica pximo tuo. In cōi locutiōe peccāt aliq̄n ↄtra hoc p̄ceptū quinq₃ genera hoium. s. detractores. Ro. 1. Detractores deo odibiles. Dicit cū deo odibiles: q: nihil est ita carū hoi sicut fama. Eccl. 7. Meli⁹ est nomen bonū q̄₃ vnguēta p̄ciosa. Prouer. 22. Meli⁹ ē nomē bonū q̄₃ diuitie multe. Detractores aūt aufer̄rīt hoc Eccl. 10. Si mordeat serpens in silentio nihil eo min⁹ h₃ q occulte detrahit. Uñ si famam nō restituāt saluari nō pñt. Itē q detractores libēter audit. Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis ⁊ linguā nequā noli audire: ⁊ ori tuo facito hostia ⁊ seras aurib⁹ tuis. Nō debet aūt hō tales libēter audire q̄ñimo d₃ detrahēti ostēdere vultū tristē ⁊ toruum. Prouer. 25. Uent⁹ aq̄lo dissipat pluuias: ⁊ facies tristis linguā detrahētē. Itē susurratores q s. recitāt qc̄qd audiūt. Prouer. 6. Sex sunt q̄ odit dn̄s: ⁊ septimū detestat᷑ aīa ei⁹. s. eū q seminat inter frēs discordias. Eccl. 28. Susurro ⁊ bilinguis maledict⁹. Multos .n. turbauit pacē hn̄tes ⁊ multa q̄ sequūt᷑. Ⅽ Itē blāditores. i. adulatores. ps. laudat᷑ peccator in desiderijs aīe sue ⁊ iniqu⁹ bn̄dicit᷑. Isa. 3. Popule me⁹ q beatū te dicunt ipsi te decipiūt. ps. Corripiet me iust⁹ i misericordia ⁊ increpabit me. oleū āt peccatoris nō impinguet caput meū. Ⅽ Itē murmuratores. Et hoc maxie abundat i s̄bdit᷑. 1. Cor. 10. Neq₃ murmurauerit᷑ ⁊c̄. sap. 1. Custodite vos a murmuratione q̄ nihil pdest. Prouerb. 25. Paciētia lenit᷑ princeps ⁊ lingua mollis confringet duriciā.

n On loquaris ⁊c̄. In hac phibitiōe phibetur oē̄ mendaciū. Eccl. 7. Noli velle mētiri oē̄ mēdaciū. Assiduitas .n. illi⁹ nō ē bonā. Et hoc pp̄ q̄ttuor. Primo pp̄ diaboli assimilationē. Talis .n. efficit᷑ diaboli fili⁹. Nā hō ex v̄bis suis cognoscit᷑ d̄ q̄ regiōe ⁊ p̄ria sit. Nā ⁊ loq̄la tua manifestū te facit. vt dicit᷑ Mat. 26. Itē hoies q̄dā sūt de genere diaboli ⁊ dicūt᷑ diaboli filij: qui s. loquūtur mēdaciū: q: diabol⁹ mēdax est ⁊ pater eius. vt dicit᷑ Jo. 8. Ipse .n. mētit⁹ est p̄mo Gen. 3. Nequaq̄₃ moriemini ⁊c̄. Quidā v̄o filij dei: q: s. veritatē loquūt᷑: q: deus v̄itas est. Scd̄o pp̄ societatis dissolutionē. hoies .n. simul viuūt qd̄ esse nō posset si simul verū nō dicerēt aplus Eph. 4. Deponētes mēdaciū loq̄mini v̄itatem vnusq̄sq₃ cum pximo suo q̄ñ sum⁹ inuicē mēbra. Tertio ppter fame amissionē. Qui .n. assuescit mēdacijs nō creditur sibi etia₃ si ver̄ dicat. Eccl. 34. Ab imūdo qd mūdabit᷑ ⁊ a mēdace qd verū dicetur. Quarto ppter aīe pditionē. Occidit enī hō mendax aīam suā. Sap. 1. Os qd̄ mentit᷑ occidit aīa₃ ps. Perdes oēs qui loquūt᷑ mendaciū. vn̄ p₃ q̄ ē petm̄ mortale. Unde aduertas q: ipor̄ mēdaciorū qd̄dā est mortale qd̄dā veniale. Mortale aūt est mētiri in his q̄ sūt fidei qd̄ ptinet ad p̄latos magistros ⁊ p̄dicatores. Et hoc est grauī⁹ oib⁹ alijs sp̄ēb⁹ mēdacij. 2. pe. 2. In vobis erūt magistri mēdaces q introducēt sectas pditiōis. Et aliqui aliquādo talia dicūt vt videāt᷑ scire. Isa. 57. Super quē lusistis sup quē dilatastis os ⁊ eiecistis linguā. Nūquid nō vos filij celesti semē mendax. Itē ali q̄ñ mentiūtur aliqui in dānū pximi. Colo. 3. Nolite mentiri. Et hec duo mēdacia mortalia sunt. Aliqui aūt mentiūtur pro seipsis ⁊ hoc multipliciter. Aliq̄n ex hūilitate ⁊ hoc in cōfessione q̄nq₃ de quo ait aug. Sicut cauēdū est ne hō taceat qd̄ fecit ita ne dicat q̄ nō fecit. Job. 13. Nūquid de⁹ indiget v̄ro mēdacio. Eccl. 19. Est q nequiter se hūiliat ⁊ interiora ei⁹ plēa sūt dolo. Et est iust⁹ q se nimium submittit a multa hūilitate. Aliqui ex verecūdie leuitate: cū. s. qs credit verū dicere ⁊ dicit falsum ⁊ hoc aduertēs verecūdat᷑ retractare. Eccl. 4. Nō ↄtradicas verbo v̄itatꝭ vllo mō ⁊ de mēdacio in

eruditionis ostendere. alij ex vtilitate q̄i veluti ali quid adipisci vel ab aliquo euadere. Isa. 28. Posui mus mēdaciū spem nr̄am ⁊ mēdacio protecti sum⁹ Prouerb. x. Qui nititur mēdacijs hic pascit ventos aliq̄ pp̄ alteri⁹ cōmodū q̄n .s. volūt aliquē a morte vel periculo vel dāno aliquo liberare. Et hoc cauēdū est sic dicit aug. Eccl. 5. Nō accipias faciem aduersus faciē tuā nec aduersus aīam tuā mēdaciū Aliq̄ pp̄ ludū. Et hoc cauēdū ne pp̄ ɔsuetudinem ducat ad mortale. Sap̄. 4. Fascinatio nugacitatis obscurat bōa.

De. ix. precepto legis.

n On cōcupisces rem p̄rimi tui. Hec ē d̄rīa inter legē dīnā ⁊ mūdanā: q: lex mūdana iudicat facta ⁊ dicta. dīna aūt nō hec tm̄ sȝ etiā cogitata. Et rō hui⁹ est: q: illa est ab hoīe q iudicat ea q̄ apparent exteri⁹. Sȝ dīna ē a deo q exteri⁹ interiusq; ɔspicit. ps̄. De⁹ cordis mei. 1. Reg. 16. Hō videt q̄ foris sūt. de⁹ aūt intuet cor. Dictū est aūt de p̄ceptis q̄ ptinēt ad dicta ⁊ facta: nūc ḡ dicēdū est de cogitat. Nā apud deū voluntas p̄ facto reputat. vnde nō ɔcupiscas .i. nō solū nō auferas facto: sed nec etiā rē p̄rimi tui ɔcupisces. Et hoc pp̄ multa. Primo pp̄ ɔcupie infinitatē. Cōcupia enī q̄d infinitū est. Quilibet aūt sapiēs dȝ intēdere finē aliquē imo null⁹ dȝ ire per viā infinitā. Eccle. 5. Auar⁹ nō iplebit pecūia. Isa. 5. Ue q ɔiūgitis domū ad domū ⁊ agrū agro copulat. Et q̄ cōcupiscētia nūq̄ȝ saciet rō est: q: cor hoīs factuȝ est ad recipiēdū deū. Un̄ aug. i p̄mo ɔfes. Fecisti nos dñe ad te ⁊ iq̄etū est cor nr̄m donec requiescat in te. Ui ḡ qō min⁹ deo ē ipm̄ iplere nō p̄ōt. ps̄. Qui replet in bonis desideriū tuū. Scd̄o q: aufert quietē q̄ multū est delectabilis. Semp enī cupidi sollicitī sūt acq̄rere nō hita ⁊ habita custodire. eccl. 5. Saturitas diuit̄ nō sinit eū dormire. Mat. 6. vbi ē thesaur⁹ tu⁹: ibi ē ⁊ cor tuū. ⁊ iō xp̄s. Luc. 8. Diuitias spinis assimilauit. vt dicit Greg. Tertio q: est in diuitijs inutilitatē. facit. n. diuitias eē nō vtiles: nec sibi nec alijs. Nō. n. vtūt eis nisi cōseruādo. eccl. 14. Uiro cupido ⁊ tenaci sine rōne est substātia. Quarto q: tollit iusticie equitatem. exo. 23. Ne accipias mūera q̄ etiā excecāt prudētes ⁊ subuertunt verba iustor. Eccl. 31. Qui aurū diligit nō iustificabit. Quinto q: necat charitatē dei: ⁊ p̄rimi: q: fm̄ aug. quāto magis habet q̄s de charitate: tāto min⁹ d̄ cupiditate ⁊ ecōuerso. Eccl. 7. Ne ɔ̄s fratrē carissimū auro spreueris ⁊ charitatē dei q: sicut nemo p̄ōt duob⁹ dn̄is seruire: ita neq̄ȝ deo ⁊ māmone. vt d̄r Mat. 6. Sexto q: p̄ducit oēm iniquitatē. Est enim radix oium malor fm̄ apostolū. vt dicitur. i. Thi. 6. Et ideo si in corde radicata est: homicidiū ⁊ furtum ⁊ omnia mala operatur. Et ideo dicit apostol⁹. i. Thi. 6. Qui volūt diuites fieri incidunt in tēptationē ⁊ in laqueum diaboli: ⁊ desideria multa inutilia ⁊ nociua q̄ mergunt hoīes in interitum ⁊ perditionē. Radix enī oium malor est cupiditas. Et nota q̄ cupiditas tūc est peccatū mortale qn̄ sine rōne cōcupiscuntur res p̄rimi. sȝ qn̄ rōnabiliter veniale.

De decimo precepto legis.

n On desiderabis vxorē p̄ximi tui. Beatus Jo. in prima canonica sua secūdo capitulo dicit q̄ omne qō est in mūdo cōcupiscētia carnis est ⁊ concupiscētia oculor ⁊ superbia vite. Unde omne desiderabile in hijs tribus cōsistit. Sed duo ex istis itelligūtur p̄hibita per hoc p̄ceptum non concupisces domū p̄rimi tui. In domo enī intelligit ⁊ altitudo per quā auaritia designatur. ps̄. Gloria ⁊ diuitie in domo eius Qui ergo desiderat domū desiderat dignitates ⁊ diuitias. Et ideo post hoc preceptum non cōcupisces ⁊c̄. ponitur aliud per quod p̄hibet carnis cōcupia. Nō inq̄t desiderabis vxorē ⁊c̄. Et est sciēdū q̄ post petm̄ pp̄ corruptiōeȝ null⁹ euadit cōcupiscētiā p̄ter xp̄ȝ ⁊ v̄ginē gl̄iosā. Et qn̄cūq; concupiscētia adest: adest vel cū veniali vel cuȝ mortali qn̄ .s. dn̄at. apostol⁹. Ro. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ⁊ non dicit non sit quia sicut ip̄e dicit. Scio q̄ non habitat in me .i. in carne mea bonum. Regnat aūt peccatū in carne quādo primo in corde regnat concupiscentia consentiendo. Et ideo subdit apostolus: vt .s. obediatis concupiscētijs carnis. Mat. 5. Qui viderit mulierem ad cōcupiscendū eam iam mechatus est eā in corde suo. Uoluntas enim apud deū pro facto reputatur. Secundo quando dn̄atur in ore cōceptū exprimēdo. Matth. 12. Ex abundantia enīȝ cordis os loquit. Eph. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Et ideo nō est sine peccato componere cantiones vanas etiaȝ fm̄ philosophos: q: ⁊ poete fingentes carmina amatoria debebāt expelli ex ciuitatib⁹. Tertio qn̄ egredit in ope mēbris ɔcupiscētie fruēdo. Ro. 6. Sicut exhibuistis mēbra v̄ra seruire iniq̄tati ⁊c̄. Hi ḡ sūt grad⁹ ɔcupiscētie. Et sciēdū q̄ in fugiēdo istud petm̄ eȝ multū laborare cū sit intrinsecū. Difficili⁹. n. vincit inimic⁹ familiaris. Uincit aūt q̄tuor modis. Primo occasiōes exteriores fugiendo vt puta malā societatē ⁊ oīa inducētia occasionalit ad hoc petm̄. Eccl. 9. Uirginē ne ɔspicias ne forte scādalizeris in decore illi⁹. Noli circumspicere in vicis ciuitat: ne oberraueris in plateis illius. Auerte faciē tuā a muliere cōpta ⁊ ne circūspicias spēm alienā. Propter spēm mulieris multi perierūt: ⁊ ex hoc ɔcupiscētia q̄si ignis exardescit. prouer. 6. Nūq̄d p̄ōt hō abscōdere ignē in sinu suo vt vestimēta illi⁹ nō ardeāt. Et iō p̄ceptū fuit loth vt fugeret ab oī circa regiōe. Gen. 19. Scd̄o cogitationib⁹ aditū nō p̄bēdo: q: occasio sūt excitāde ɔcupiscentie: ⁊ faciendum est per carnis afflictionem 1. Corinth. 9. castigo corpus meuȝ ⁊c̄. Tertio orationibus insistēdo. Quia nisi domin⁹ custodierit

ciuitatem ⁊c̃. sapiẽ. 8. Sciui quoniam aliter non possum eẽ cõtinẽs: nisi deus det. Math. 17. Hoc genus demonioꝝ nõ eijcitur nisi ꝑ orõnem ⁊ ieiunium. Si. n. duo pugnarent: ⁊ velles vnũ iuuare altero vero nõ: oporteret ꝑmo auxiliũ dare: secũdo vero subtrahere. Inter spiritũ autẽ ⁊ carnẽ est ꝑlium cõtinuum. Unde oportet: ꝙ si vis ꝙ spiritus vincat: ꝙ des eis auxilium: ⁊ hoc fit per orationem: carni vero subtrahas: ⁊ fit per ieiuniũ. Nã caro per ieiuniũ debilitaẽ. Quarto licitis occupationibus insistendo. Eccla. 33. Multam maliciam docuit ociositas. Ezech. 16. Hec fuit iniquitas sodome: superbia: saturitas panis: ⁊ abundãtia: ⁊ ocium. Hiero. Semper aliquid boni facito: vt te dyabolus inueniat occupatũ. Inter oẽs aũt occupationes melior est studium scripturarũ Hierõ. ad Paulinũ. Ama studia scripturaꝝ ⁊ carnis vicia nõ amabis.

h Ec ergo sunt decem verba de quibus dicit dñs Mathei. 21. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Due enĩ sunt radices ꝑncipales oĩum mandatorũ. s. dilectio dei et ꝓximi. Diligenti autẽ deum tria necesse est facere. s. ꝙ nõ habeat alium deũ: ⁊ qͣntum ad hoc dicit. Non coles deos alienos. Secũdo ꝙ honoret eũ: ⁊ qͣntum ad hoc dicit. Non assumes nomen dei tui inuanum. Tertio: ꝙ libenter quiescat in eo: ⁊ quantum ad hoc dicit. Memento: vt diẽ sabbati sanctifices. Diligentẽ autẽ ꝓximũ oportet ꝙ primo faciat ei honorem debitũ. vnde dicit. Honora patrẽ tuum. Scdõ ꝙ abstineat a faciendo ei malũ: ⁊ hoc facto. vnde dicit. Non occides: quod est in ꝑsona ꝓpria. Non adulterabis ꝙ est in persona cõiuncta. Non furtũ facies: ꝙ ẽ in rebus exterioribus. Item dicto ibi. Non falsum testimoniũ dices: vł corde: ⁊ qͣntum ad hoc dicit. Non ꝯcupisces rem ꝓximi tui: ⁊ nõ desiderabis vxorem ꝓximi tui.

Explicit opusculum quartum sancti Thome de aquino ordinis ꝑdicatoꝝ: de lege charitatis ⁊ decem preceptis.

Incipit opusculum quintum eiusdẽ de articulis fidei: ⁊ sacramentis ecclesie ad archiepiscopũ panormitanum:

p Ostulat a me vestra dilectio: vt de articulis fidei ⁊ ecclesie sacramentis aliqua vobis cõpendiose ꝑ memoriali transcriberẽ cũ dubitatõib⁹ que circa hec moueri possent. Uerũ cum oẽ theologoꝝ studium versetᷣ circa dubieta ꝯtingentes articulos fidei ⁊ eccle sacrã: si ad plenũ vestre petitioni satisfacere vellẽ: oporteret totius theologie cõprehendere summatim difficultates: qđ qͣntũ sit operosum aduertit vestra prudẽtia. Uñ ad pñs vobis sufficiat si articulos fidei ⁊ eccle sacrã breuiter vobis distinguã: ⁊ q errores sunt circa quelibet eorũ vitandi. In ꝑmis igitᷣ vos scire opꝫ: ꝙ tota fides xp̃iana circa diuinitatẽ ⁊ humanitatẽ xp̃i versatᷣ. Uñ xp̃s voce Jo. loquens ait Jo. 14. Creditis in deum ⁊ in me credite. Circa vtrũqꝫ aũt hoꝝ a qbusdã sex a quibusdã 7. articuli distinguũtᷣ: ⁊ sic oẽs articuli ẜm quosdã. 12. ẜm quosdã. 14. esse dicuntᷣ Primo igitᷣ sex articulos sic distinguũt circa fidẽ diuinitatis. sunt. n. circa diuinitatẽ tria ꝯsiderãda s. vnitas diuine eẽntie: trinitas ꝑsonaꝝ: ⁊ effectus diuine virtutis. Primus igitᷣ articulus ẽ vt credamus eẽntie diuine vnitatẽ ẜm illud Deu. Audi isrł dñs deus tuus deus vn⁹ est. Circa hũc aũt articulũ plures errores vitãdi occurrũt. Primo quidem quorũdã gentiliũ siue paganoꝝ ponẽtiũ plures deos ꝯ quos dᷣ. Exo. 20. Non habebis deos alienos corã me. Scđs est error manicheoꝝ qui ponunt duo ꝑncipia eẽ: vnũ a quo sunt oĩa bona: aliud a quo sũt oĩa mala. ꝯ quos dᷣ. ysa. 45. Ego dñs: nõ est alter formãs lucẽ ⁊ creãs tenebras: faciens pacẽ ⁊ creãs malũ. q: ip̃e ẜm suã iusticiã infligit malũ pene: cũ eẽ ꝯspicit in sua creatura malum culpe. Tertius ẽ error antropomorphitaꝝ ponẽtium vnũ deũ: ſꝫ dicẽtiũ eũ corporeũ: ⁊ ad modũ humani corꝑis formatũ. ꝯ quos dᷣ Jo. 4. Spũs ẽ deus: ⁊ ysa. 40. Cui silẽ fecistis deũ aut quã ymaginem ponetis ei. Quartus ẽ error epicureoꝝ ponentiũ ꝙ deus nõ hꝫ ꝓuidentiã ⁊ sciam de rebus humanis: ꝯ quos dᷣ. 1. Pe. vł. Omnẽ sollicitudinem ꝓijciẽtes in eũ: qm ipsi cura ẽ de vob. Quintus error est quorũdã gentiliũ phoꝝ dicẽtiũ deũ nõ eẽ oĩpotẽtem: ſꝫ ꝙ solũ põt ea que nãlr fiunt. ꝯ quos dᷣ in ꝑs. Oĩa quecũqꝫ voluit dñs fecit. Oẽs igitᷣ hij derogãt vnitati diuine eẽntie: vł ꝑfectiõi Unde ꝯ oẽs ponitur in symbolo. Credo in vnũ deum patrem omnipotentem.

s Ecundus articulus est: ꝙ sunt tres ꝑsone diuine in vna eẽntia: ẜm illud. 1. Jo. vlti. Tres sunt qui testimoniũ dant in celo: pater: verbum: ⁊ spũssanctus: ⁊ hij tres vnum sunt Circa hunc autẽ articulum sunt plures errores. Primus fuit sabellij qui posuit vnam eẽntiam: sed trinitatem personarum negauit: dicens: ꝙ vna persona quãdoqꝫ dicitur pater: quãdoqꝫ filius: quandoqꝫ spiritussanctus. Secundus est error Arrij qui posuit tres personas: sed negauit vnitatẽ essentie: dicens filiũ esse alterius substantie a patre: ⁊ esse creaturã ⁊ minorem patre: ⁊ sibi nõ coequalẽ: nec coeternum: ſꝫ ꝙ incepit esse postqͣ nõ fuerat: ⁊ contra hos duos errores dicit dñs Jo. x. Ego ⁊ pater vnũ sumus: q: vt dicit Aug. ꝙ dicit vnũ liberat te ab arrio ꝙ dicit

sum⁹ pluraliter liberat te a sabellio. Terti⁹ est error Eunomij qui posuit filiū dissilem patri. Contra quē dicit Col.i. Qui est imago dei inuisibilis Quartus est error macedonij qui posuit spūsctū esse creaturā. Cōtra quē dicit .2. Cor.3. Dñs aūt spūs est. Quint⁹ est error grecoꝝ qui dicūt spūm sanctū ꝓcedere a patre sed nō a filio. Cōtra quos dicit Jo.14. Paraclit⁹ aūt spūsanct⁹ quē3 mittet pater in noīe meo q.d. enim mittit pater tanquā spūm filij ⁊ a filio ꝓcedētē. ⁊ Jo.16. dicit. Ille me clarificabit q: de meo accipiet. Et cōtra oēs hos errores in symbolo dicit. Credo in deū patrem: ⁊ in filiū eius vnigenitū nō factū cōsubstātialē patri: ⁊ i spūmsctū dñm ⁊ viuificantē: qui ex patre filioq3 procedit.

Alij vero .4. articuli diuinitatis ptinēt ad effectus diuine virtutis. Quoꝝ prim⁹ qui est tertius pertinet ad creationē reꝝ ī esse nature ſm illud. Dixit ⁊ facta sunt. Cōtra hūc articulū primo quidē errauit democrit⁹ ⁊ epicurus ponētes ꝙ nec materia mūdi nec ipsa mūdi ꝯpositio est a deo sed ꝙ mūdus est casu factus p ꝯcursum corpoꝝ inuisibiliū que rerū principia estimabant. Contra quos dicit in ps. Uerbo dñi celi firmati sunt. i. ſm rōnem eternā nō aūt casu. Scdʒ est error platonis ⁊ anaxagore qui posuerūt mundū factū a deo: sed ex materia p̄iacēti. Cōtra quos dicit in ps. Mādauit ⁊ creata sunt. i. ex nihilo facta. Tertius est error aristotelis qui posuit mūdū a deo factū non eē sed ab eterno fuisse. Cōtra qd dicit Gen.i. In principio creauit deus celum ⁊ terrā. Quart⁹ est error māicheoꝝ qui posuerunt deū factorē inuisibiliū sed visibilia a diabolo fcā Contra quos dicit Heb.xi. Fide intelligim⁹ aptata esse secula verbo dei: vt ex inuisibilib⁹ visibilia fierent. Quintus est error simonis magi ⁊ menādri eius discipuli ⁊ multoꝝ alioꝝ hereticorum eos sequētiū qui creationē mūdi nō deo sed angelis attribuunt. Contra quos dicit paulus Act.17. Deus qui fecit mūdū ⁊ oīa que in eo sunt. Sext⁹ est error eoꝝ qui posuerūt deū per seipm non gubernare mūdū sed per quasdā ptes sibi subiectas Contra quos dicit Job.34. Quē cōstituit aliū sup terrā: aut quē posuit sup orbem quē3 fabricat⁹ est Et contra hos errores dicitur in symbolo. Factorem vel creatorē celi ⁊ terre: visibilium omniu3 ⁊ inuisibilium.

Quartus articul⁹ ptinet ad effectu3 grē per quā viuificat ecclesia a deo ſ3 illud Ro.3. Justificati gratis per grām ipsius. s. dei. Et sub articulo isto ꝯphendūtur oīa sacra ecclesie ⁊ quecūq3 ptinēt ad ecclesie vnitatē ⁊ dona spi. sci ⁊ iusticia hoīu3. Et q: de sacris ecclesie postea ius est tractādū: de his interim supsedeam⁹ ⁊ alios errores cōtra hūc articulū exponam⁹. Quorū primus est cherinti ⁊ ebionis ⁊ etiā nazareoꝝ qui dixerunt grām xpi non sufficiēter ad salutē operari nisi aliquis circūcisionē ⁊ alia legis mandata custodiat: Contra quos dicit Ro.3. Arbitramur iustificari hoīem per fidem sine opibus legis. Secūdus est error donatistarū qui posuerūt grā3 xpi solum in affrica remansisse. q.d. s. totus alius mundus cōicabat. Ceciliano cartaginēsi epo quē ipsi cōdēnauerunt. Et in hoc negabant vnitate ecclesie. Contra quos dicit ad Colo.3. In xpo Jesu nō est gētilis ⁊ iudeus circūcisio ⁊ ꝑpuciū barbar⁹ ⁊ scytha: seruus ⁊ liber sed oīa in oībus xps. Tertius est error pelagianoꝝ qui quidē p̄mo negauerunt peccatū originale esse in paruulis contra id qd dicit apls Ro.5. Per vnū hoīem peccatū in hūc mūdū intrauit: ⁊ per petm̄ mors ita ⁊ ī oēs hoīes mors pertrāsijt: in quo oēs peccauerūt. Et in ps. dicit. Ecce in iniquitatib⁹ ꝯceptus sum. Scdo dicūt ꝙ principiū boni operis inest hoī a seipso: sed cōsumatio est a deo. Cōtra id qd dicit apls. phi. 2. Deus est qui operatur in vobis ⁊ velle ⁊ pficere p bona voluntate. Tertio dicūt grām dari homini ſm sua merita cōtra id qd dicit Ro.xi. Si aūt grā iam nō ex opibus alioquin grā iam nō est grā Quartus error est origenis qui posuit oēs aīas creatas cū angelis simul ⁊ pro diuersitate eorum que ibi egerūt quosdā hoīes vocari a deo p grām quosdā vero in infidelitate relinqui. Cōtra quod dicit apls ad Ro.9. Cum nōdu3 nati eēnt aut aliquid boni egissent aut mali: vt ſm electionē ꝓpositum dei maneret non ex opibus sed ex vocante dictū est ei: q: maior seruiret minori. Quintus error est cathafrigarū. i. montani prisce ⁊ maxille q dicūt ꝓphas quasi arrepticios fuisse ⁊ ꝙ nō ꝓphanerūt per spi. scm̄. Cōtra quos dicit .2. Pe.1. Nō enī volūtate hūana allata ē aliqn̄ ꝓphia ſ3 spi. scō inspirati locuti sunt sci dei hoīes. Sextus est error Cerdonis qui p̄mo dixit deū legis ⁊ ꝓpharu3 non esse p̄rem xpi: nec bonū deū esse sed iniustum p̄rem vero xpi bonū esse quē etiā manichei secuti sūt legē reprobātes. Cōtra quos dicit Ro.7. Lex quidē sancta ⁊ mādatū sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū. ⁊ Ro. 1. dicit. Qd ante pmiserat per ꝓphas suos in scripturis sanctis de filio suo. Septim⁹ error est eorum qui quedam que ad pfectione3 vite ptinent asserunt esse ad necessitatē salutis. Quoꝝ quida3 fuerūt qui se arrogantissime aplos vocauerūt: qui nullā spem putāt habere salutis eos qui cōiugib⁹ vtūtur ⁊ ꝓpria possident. Alij vero. s. taciani nō vescūtur carnibus ⁊ eas oīo abhominātur ſm illud apli. i. ad Thi.4. In nouissimis tpibus discedent quidā a fide. attēdētes spiritib⁹ erroris ⁊ doctrinis demonioꝝ in hypocrisi loquētiū mendacium ⁊ cauteriatā habentiū suā ꝯsciam. ꝓhibētiu3 nubere abstinere a cibis quos de⁹ creauit ad pei

piendā cū ſctarum actione fidelib⁹ ꝛ hiis q cognouerunt veritatē. Dicit eni ꝙ pmiſſio de aduentu ſpi. ſancti. non fuit in aplis cōpleta ſꝫ in eis: cōtra illud quod dicit Act. 2. Euthiciani etiam dicunt hoies non poſſe ſaluari niſi cōtinue orent ppter illud qḋ dūs dicit. Luc. 18. Oꝫ ſemp orare ꝛ non deficere. Qḋ ſic accipit ſm aug. vt nullū diē ptermittāt circa orandi opera. Alij vero qui paſſalonite dicūtur intūi ſilentio ſtudent vt naribus ꝛ labijs digitū apponāt. Paſſallos enī grece dicitur palus: ꝛ ranchos naſus. Quidā etiā dicunt ꝙ hoies non poſſunt ſaluari niſi ſemp nudis pedibus ābulent. Contra quos oēs dicit apl's. i. Cor. 6. Oia mihi licent ſed nō oia expediūt. Ex quibus datur intelligi ꝙ licet aliqua a ſanctis viris aſſumātur tanq̄ꝫ expedientia non tamē ppter hoc eppoſita reddātur illicita. Octauus error eſt eorū qui dicūt ecōtrario opera pfectiōis nō eſſe pferenda cōi vite fideliū ſicut Iouinianus poſuit ꝙ virginitas nō pfert cōiugio. cōtra illud qḋ dicitur. i. Cor. 7. Qui mrīmonio iūgit virginē ſuā bene facit ꝛ qui non iūgit melius facit. Et ſicut vigilātius qui equauit ſtatū diuitias poſſidētiū ſtatui paupertatis ppter tp̄s aſſumpte. Cōtra quē dicit dūs Mat. 19. Si vis pfectus eſſe vade ꝛ vende oia que habes ꝛ da pauperibus ꝛ habebis theſaurū in celo ꝛ veni ſequere me. Nonus error eſt negantiū liberū arbitriū ſicut quidā negauit dicēs aīas que ſūt male creatiōis nō poſſe peccare. Cōtra quos dicitur. i. Io. 2. Hec ſcribo vobis vt nō peccetis. Decim⁹ error eſt priſcianiſtarū ꝛ etiā mathematicorū dicētiū hoies fatalib⁹ ſtellis obligatos: ita. ſ. ꝙ eorū opa ſūt neceſſitati ſtellarum ſubiecta. Cōtra quos dicit Iere. x. A ſignis celi nolite metuere q̄ timēt gētes. Undecim⁹ error eſt dicētiū ꝙ hoies dei grām ꝛ charitatē hūtes peccare nō pnt: ita ꝙ aſſerunt eos qui aliqñ peccauerūt nūq̄ꝫ charitatē habuiſſe. Cōtra quos dicit. Apoc. 6. Charitatē tuā pmā reliquiſti memor eſto itaq̄ꝫ vn cecideris Duodecim⁹ error eſt eorū qui ea que ab eccleſia dei vlr ſunt ſtatuta dicūt nō eſſe obſeruāda: ſicut arriani qui dicūt ſtatuta ieiunia non eſſe ſolēniter celebrāda ſꝫ cū quis voluerit ieiunet ne videat eſſe ſub lege ꝛ ſicut refert ireneus: ꝛ etiā quartodecimani qui dicūt quartadecima luna paſcha eē celebrandū: quocūq̄ꝫ die ſeptimane occurreret. Et eadē rō eſt de quibuſcūq̄ꝫ ab eccleſia ſtatutis. Et cōtra oēs iſtos errores in ſymbolo aplorū dicitur Sanctā eccleſiā catholicā ſanctorū cōem: remiſſionē peccatorū. Et in ſymbolo patrū dicit. Qui locutus eſt per pphas: ꝛ vnā ſcāꝫ catholicā ꝛ apoſtolicā eccleſiā. Confiteor vnū baptiſma in remiſſionem peccatorū.

q Uint⁹ articul⁹ eſt de reſurrectiōe mortuorū: de quo dicit. i. Cor. 15. Oēs quidā reſurgemus. Contra quem etiam ſunt plures errores. Quorū prim⁹ eſt error valētini qui carnis reſurrectionē negauit quē etiā plures heretici ſunt ſecuti. Cōtra quē dicit. i. Cor. 15. Si xp̄us pdicat ꝙ reſurrexit a mortuis: quō quidā dicūt in vobis qm̄ reſurrectio mortuorū non eſt. Scḋs eſt error ymenei ꝛ fileti. contra quos dicit apl's ꝙ a veritate ceciderūt dicētes reſurrectionē iam factam vel q2 nō credebāt niſi reſurrectionē ſpūalē: vl q2 nō credebāt alios reſurrecturos niſi illos q cū xp̄o reſurrexerūt. Tertius eſt error quorūdā hereticorū modernorū qui dicūt reſurrectionē futurā nō in eorūdē corporū ſꝫ ꝙ aie reſument quedā corpora celeſtia. ɔtra quos apl's dicit. i. Cor. 15. Oꝫ corruptibile hoc induere incorruptionem ꝛ mortalem hoc induere imortalitatē. Quartus eſt error euticij patriarche ɔſtāntinopol. qui poſuit corpa nr̄a i reſurrectione aeri vel vēto ſilari qḋ greg. narrat in. 14 moraliū. Cōtra quē eſt ꝙ dūs poſt reſurrectionē ſuā corp⁹ ſuū diſcipul' palpādū pbuit dicēs. Luce vlt. Palpate ꝛ videte cū tn̄ apl's dicat Phil. 3. ꝙ reformabit corp⁹ hūilitatis nr̄e ɔfiguratū corpi claritatis ſue. Quint⁹ error eſt dicētiū ꝙ corpora hūana in reſurrectiōe vertēt in ſpūꝫ. Cōtra quos dicit Lu. vl. Spūs carnē ꝛ oſſa nō hꝫ ſicut me videt hr̄e. Sext⁹ error eſt cerinthi qui mille ānos p⁹ reſurrectiōē in terreno regno fabulat futuros in qb⁹ hoies carnales vētris ac libidinis voluptates habebūt. Cōtra quē dicit Mat. 22. In reſurrectiōe neq̄ꝫ nubēt neq̄ꝫ nubēt. Quidā dixerūt etiam ꝙ poſt reſurrectionē mortuorū in eodē ſtatu i quo nūc ē mūd⁹ manebit. Cōtra quos dicit apoc. 21. Uidi celum nouum ꝛ terrā nouā. Et apls dicit Ro. 8. ꝙ ip̄a creatura liberabit a ſeruitute corruptiōis in libertate glīe: filiorū dei. Et cōtra oēs hos errores dicit. Carnis reſurrectionē. Et i alio ſymbolo. Expecto reſurrectiōe mortuorū.

s Ext⁹ articul⁹ ptinet ad vltimū effectū diuinitatis q eſt remuneratio bonorū ꝛ punitio malorū ſm illud p̄s. Tu reddes vnicuiq̄ꝫ iuxta opa ſua. Et circa hūc etiā fuerūt multi errores. Quorū prim⁹ eſt dicētiū ꝙ aia morit cū corpore ſicut arabs aſſerit vel etiā poſt modicū interuallū ſicut zeno dixit vt recitat in libro de eccleſiaſticis dogmatibus. Contra qḋ eſt ꝙ apl's dicit Phil. i. Deſiderū hñs diſſolui ꝛ eſſe cū xp̄o. Et Apoc. 6. Uidi ſub⁹ altare dei aias interfectorū ppt verbū dei. Scḋs error eſt. Origenis q poſuit homines ꝛ demones dānatos iterū poſſe purgari ꝛ reddire in grām ꝛ angelos ſcōs ꝛ hoies beatos iterū poſſe deduci ad mala qḋ eſt ɔ auctatē dūi Mat. 25. Ibūt hii in ſupplicū eternū. Iuſti aūt in vitā eternā. Tertius eſt error dicētiū oēs pēas ꝛ oia pmia malorū ꝛ bonorū futuras eē eq̄les. Contra quorū pmū dicit. i. Cor. 15. Stella a ſtella d-

fert in claritate sic et resurrectio mortuorum. Cōtra quos dicit Mat. xi. Terre sodomorum remissius erit i die iudicii ꝙ vobis. Quart⁹ error ē dicētiū aīas malorū nō statim post mortē descēdere ad īfernū: nec aliquas scōrum aīas paradisum intrare ante diē iudicii. cōtra quos dicit Luc. 16. ꝙ mortu⁹ est diues et sepult⁹ in inferno. Et .2. Cor. 5. dicit. Scim⁹ .n. qm̄ si terrestris dom⁹ nostra hui⁹ habitatōis dissoluatur ꝙ edificationē ex deo habem⁹ domū nō manufactā: sed eternā in celis. Quint⁹ est error dicētiū nō esse purgatoriū aīarum post mortē eorum .s. q i charitate decesserūt sed aliqd purgabile hūt. Cōtra quos dicit .1. Cor. 3. Si qs edificauerit sup̄ fūdamētū .s. fidei per dilectionē opantis lignū: fenum stipulam: detrimētū patiet: ipse t salu⁹ erit sic tn̄ quasi per ignē. Et ɔtra hos errores dicit in symbolo. vitā eternam amen.

Alij vero qui septē articulos circa fidez diuinitatis assignāt eos sic distinguūt vt primus sit de eēntie vnitate. Scd̄s de psona patris. Terti⁹ de psona filij. Quart⁹ de psona spi. sancti. Quint⁹ de effectu creationis. Sextus de effectu iustificationis. Septimus de effectu remunerationis: sub quo cōprehendunt resurresurrectionē et vitā eternā. Et sic dū predictorum sex articulorum scd̄m diuidāt in tres. Quintū vero et sextū cōpingunt in vnam hūt sm̄ eos septē articuli. Nec refert ꝙtum ad veritatē fidei vel errorum vitationē qualiter distinguātur.

Nunc restat ɔsiderare articulos qui ptinēt ad hūanitatē xp̄i. Circa quā etiā sex articulos distinguūt. Quorum pm⁹ est circa conceptionē natiuitatē xp̄i sm̄ qd̄ dicit Isa. 7. et introducit Mat. 1. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū et vocabit nomē ei⁹ emanuel. Et circa hūc multi fuerūt errores. Quorum pm⁹ fuit dicētiū xp̄m fuisse purū hoiem et ꝙ nō semp fuit: sz a maria sūpsit exordiū. Et iste ē error Cirinthi et Cherinthi et Ebionis et pauli Samositani et Fotini. Cōtra quos dr̄ Ro. 9. Ex quib⁹ est xp̄s sm̄ carnē qui ē sup oīa de⁹ bn̄dict⁹ in secula. Scd̄s error est manicheorum dicētiū ꝙ xp̄s nō hūit verū corp⁹ sed fantasticū. ɔtra qd̄ est dn̄s Luc. vlt. Reph̄ndit errorē discipulorū suorum q cturbati et pterriti existimabāt se spūm videre. Et Mat. 14. Videntes eū sup̄ mare ambulātē turbati sūt dicētes q: fantasma ē et p̄ timore clamauerūt. Quorum opinionē dn̄s remouit dicēs. habete fiduciā. Ego sū noli te timere. Terti⁹ error ē valentini qui dicit xp̄m celeste corp⁹ attulisse nihilq de virgine assūpsisse sed per ipaz tanq̄ per riuū aut fistulā sine vlla de illa assūpta carne trāsisse. Cōtra qd̄ dicit Gal. 4. Misit deus filiū suum factū ex muliere. Quart⁹ est error apolinaris q dixit aliqd vbi in carnē fuisse cōuersū aut trāsmutatū nō aūt carnē de maria carne suscepta. Propter illud ei⁹ qd̄ dicit Jo. 1. Verbū caro factū est intelligit ꝙ verbū sit in carne ɔuersum. Cōtra qd̄ statī ibidē subdit. Et hītauit in nobis. Nō aūt i nōis nā integre habitasset si fuisset in carne ɔuersū. vn̄ intelligēdū est. Verbū caro factū est .i. verbū factū est hō. Sic eni frequēter caro sumit in scripturis sm̄ illō Isa. 40. Videbit ois caro pariter qd̄ os dn̄i locutū ē. Quint⁹ error ē arrii q posuit xp̄m hūanā aīaz nō hūisse: sz vbū fuisse loco aīe. ɔtra qd̄ dr̄ Jo. x. Ego pono aīaz meā et iterū sumā eaz. Nēo tollit eā a me: sz ego pono eā a meipo. Sext⁹ error est apolinaris qui cū p̄dicto testimonio et aliis cōuincerent hūanā aīam xp̄m hūisse: posuit ꝙ xp̄s nō hūit itellectū hūanū: sz vbū dei fuit ei loco itellect⁹. cōtra qd̄ est ꝙ dn̄s se hoiem eē ɔfitet Jo. 8. Queritis me interficere hoiem q veritatē locut⁹ sū vobis Nō aūt fuisset hō si aīa rōnali caruisset. Septim⁹ est error eutices q posuit in xp̄o vnā nām ɔpositā ex diuinitate et hūanitate. Cōtra qd̄ ap̄s dicit. Qui cū in forma dei eēt nō rapinā arbitrat⁹ est eē se eq̄lē deo: sz semetipm̄ exinaniuit formā sui accipiēs in silitudinē hoīz fact⁹ et habitu inuēt⁹ vt hō phī. 2. manifeste distinguēs in eo duas nās diuā et humanaz. Octau⁹ error est monotellitarum ponētium i xp̄o vnā sciam opationē et volūtatē. Cōtra quos dn̄s dicit. Nō sic ego volo: sz sicut tu. Ubi manifeste in xp̄o ponit alia volūtas hūana alia diuina: q̄ est cōis patri et filio. Nonus error est nestorii q posuit xp̄m deū pfectū et hoiem perfectū: et tā aliā dixit esse psonā dei aliā hois et ꝙ nō est facta vnio dei et hois in vna psona xp̄i: sz solū sm̄ grē inhabitationē: ita ꝙ negat beatā v̄ginē esse matrē dei sz dicit eā esse matrē hois xp̄i. Cōtra qd̄ dr̄ Luc. 1. Qd̄ nascet ex te scm̄ vocabit fili⁹ dei. Decim⁹ error est carpocratis qui hoiem xp̄m de vtroq natuz putasse phibet. Cōtra qd̄ dr̄ Mat. 1. Anteq̄ ɔuenirēt inuēta est in vtero hn̄s de spū scō. Undecimus error est eludij dicētis ꝙ postq̄ btā v̄go peperit filiū xp̄z, ex Joseph plures filios genuit. ɔtra qd̄ dr̄ Ezech. 44. Porta hec clausa erit et non aperietur: et vir non trāsibit p eā: qm̄ dn̄s de⁹ isrl̄ ingressus est p eā eritq clausa p̄ncipi. Et ɔ oēs hos errores i symbolo aplorum dr̄. Cōcept⁹ ē de spū scō. nat⁹ ex maria v̄gine. Et in symbolo pm̄i. Qui p̄ nos hoies et p pter nrām salutē descēdit de celis et incarnat⁹ est de spū scō ex maria virgine: et homo factus est.

Secūd⁹ articul⁹ ē de passiōe et morte xp̄i sz ꝙ ipse dn̄s p̄dixit Mat. 20. Ecce ascendim⁹ ierosolimā et fili⁹ hois tradet p̄ncipib⁹ sacerdotū et scribis et ɔdēnabūt eū morte: et tradēt eū gētib⁹ ad illudēdū et flagellādū et crucifigēdū. Et circa hūc articulū pm⁹ qdē ē error manicheorum q sic corp⁹ xp̄i eē fant. asticū asserūt ita passionē xp̄i nō i vitate sz in fantasia esse arbitrant. ɔtra qd̄ dr̄ Isa. 53. Vere lāguores nr̄os ipse tulit et dolores nr̄os ipe portauit. Et iter. Tāq̄ ouis ad occisionē duct⁹ ē. Qd̄ etiā idaci Act. 8. Scd̄s ē error gaiani q

in xp̄o vnā nām posuit: sed incorpalem ⁊ immortalē. Cōtra qđ dicitur. i. Pe. 3. Xp̄s semel ꝓ peccatis nostris mortu' est. Et cōtra hos errores ponit in symbolo. Crucifixus: mortuus ⁊ sepultus.

t

Ertius articul' est de resurrectiōe xp̄i fm qđ ipse dicit Mat. 20. Tertia die resurget Et circa hunc articulū primo quidē errauit cerinthus asserēs xp̄m nōn surrexisse sed resurrecturū esse. Cōtra qđ dicitur. i. Cor. 15. Resurrexit tertia die fm scripturas. Scđs error est q imponitur. Origeni qđ sit iterū ꝓ salute hoīum ⁊ demonū passurus. Contra qđ dicit Ro. 6. Xp̄s resurgēs ex mortuis iā3 nō morit mors illi vltra nō dñabitur. Q̄ enī mortu' est peccato mortu' est semel qđ autē viuit: viuit deo. Et ꝯtra hos errores dicitur in symbolo. Tertia die resurrexit a mortuis.

q

Uartus articul' est de descēsu ad inferos Credim' enī aīam xp̄i descendisse ad inferos corpe iacente in sepulchro. Eph. 4. Descēdit primū in inferiores ptes terre. Unde i symbolo dicit. Descēdit ad inferos. Nō est ꝯtra quosdam qui posuerūt ipm xp̄3 nō descēdisse per seipm ad inferos. cū tñ petrus dicat Act. 2. qđ nō est derelictus in inferno.

q

Uintus articul' est de ascensione xp̄i in celū: de quo ipse dicit Jo. 20. Ascēdo ad patrē meū ⁊ patrē vestrū: deū meū ⁊ deū vestrū. Circa quē errāt seleciani qui negāt saluatorē sca ne sedere ad dexterā dei patris: s3 qđ eā exuit ⁊ in sole posuit. Circa qđ dicit Marci. vlt. Dñs quidem iesus postq̄ locut' est eis ascēdit in celu3 ⁊ sedet a dextris dei. Uñ in symbolo dicit. Ascēdit in celum sedet ad dexterā patris.

s

Extus articul' est de aduētu ad iudiciū de quo ipse dñs dicit. Mat. 25. Cū venerit filius hoīs in maiestate sua ⁊ oēs angeli ei' cū eo: tūc sedebit sup sedē maiestat̄ sue. Et petr' dicit Act. x. Hic est qui ꝯstitut' est a deo iudex viuo⁊ ⁊ mortuo⁊ siue eo⁊ qui iam mortui sūt: ⁊ eo⁊ qui in aduētu xp̄i viui inuenientur. Et circa hoc aliqui errāt. De quib' dicit. 2. pe. 3. Uenient in nouissimis diebus in decep̄tiōe illusores iuxta ꝓprias ꝯcupiās ambulātes dicētes. Ubi ē ꝓmissio aut aduentus ei'. Cōtra quos dicit Job. 19. Fugite a facie gladij: q̄ñ vltor iniquitatū gladi' est ⁊ scitote esse iudiciū. Unde in symbolo dicit. Qui ventur' est iudicare viuos ⁊ mortuos. Illi aūt qui septe3 articulos hūanitatis esse ponūt: distinguūt ꝑmū articulum in duos ponētes. s. sub alio articulo cōceptionē xp̄i ⁊ sub alio eius natiuitatē.

¶ De ecclesie sacramētis.

n

Unc restat cōsiderādū de ecclesie sacramētis que tamē oīa cōprehendūtur sub vno articulo: que ad effectum gratie ptinēt. s3 q: spālem de sacramētis scđis rōnem de his seorsu3 agendū est. Et p̄mo igit sciendum qđ sicut aug. dicit in. x. libro de ciui. dei. sacrm̄ est sacrum signū vel sacre rei signū. fuerūt aūt in veteri lege quedā sacra. i. sacre rei signa: sicut agn' paschalis ⁊ alia sacra legalia. Que quidē solū significabant xp̄i grām nō tamē eā cābant. Unde apls Gal. 4. Uocat ea egena ⁊ infirma elemēta. Egena quidē q: grām nō ꝯtinebāt ⁊ infirma q: grā3 cōferre nō poterāt. Sacra vero noue legis ꝯtinēt ⁊ conferūt grām. In eis enī virt' xp̄i sub tegumēto rerū visibiliū secret' opatur salutē vt dicit Aug. Et iđo sacramētū noue legis est inuisibilis grē visibil forma vt eius silitudinē gerat ⁊ eā existat. Sicut ablutio que fit in aqua baptismatis repñtat interiorē mūdatiōem que fit a peccatis per virtutē baptismi. Sūt aūt sacra legis noue septē. s. baptism' cōfirmatio: eucharistia: pnīa: extrema vnctio: ordo ⁊ mrīmoniū. Quo⁊ prima quinq3 ordinat ad perfectione3 vni' hoīs in seipso. Sed alia duo. s. ordo ⁊ mrīmoniū ordināt ad perfectionē ⁊ multiplicationē totius ecclesie. Uita enī spūalis ꝯformatur vite corpali. In vita aūt corpali perficitur hō primo per generationē: q: nascit in hoc mūdo Scđo per augmētū quo pducit ad q̄titatē ⁊ virtutē perfectā. tertio per cibū quo sustētatur hoīs vita ⁊ virtus. Et hoc quidē sufficerēt si nūquam eum infirmari cōtingeret: sed q: freqūēter hō infirmatur. q̄rto indiget sanatione. Sic est in vita spirituali. Primo enī indiget homo regeneratione que fit per baptismū fm illud. Jo. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ sp̄. sancto nō pōt intrare in regnū dei. Secūdo o3 qđ hō accipiat perfectā virtutē quasi qđdā spūale augmentū. s. per sacr3 cōfirmationis ad silitudine3 aplo⁊ quos spī. sanct' in eos veniēs cōfirmauit. Unde dñs dixit eis Luc. vlt. Uos sedete in ciuitate iRm quoadusq3 induamini virtute ex alto. Tertio oportet qđ hō spūaliter nutriat per eucharistie sacr3. fm illud Jo. 6. Nisi māducaueritis carne3 filij hoīs ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Quarto oportet qđ hō sanet spūaliter per sacrm̄ pnīe. fm illud ps. Sana dñe aīa3 meā: q: peccaui tibi. Quinto spūaliter simul ⁊ corporaliter per sacrm̄ extreme vnctionis sanat: fm illud Jac. vlt. Infirmat aliquis in vobis inducat p̄sbyteros ecclesie ⁊ orēt super eū vngētes eum oleo in noīe dñi ⁊ oratio fidei saluabit infirmū ⁊ alleuabit eum dñs: ⁊ si in peccatis sit dimittentur ei. Quātū aūt ad cōem ecclesie vtilitatē ordinātur duo sacra. s. ordo ⁊ mrīmoniū. Nā per ordinē ecclesia gubernat ⁊ multiplicat spūaliter: ⁊ per mrīmoniū multiplicat corpaliter. Est aūt cōsiderādū qđ p̄dicta septē sacra quedam hūt cōīa ⁊ quedā ꝓpria. Cōe quidē est oībus sacris qđ ꝯferant grām sicut dictū est. Cōe etiam

et omnibus ꝙ sacramentum consistit in verbis
⁊ rebus corporalibus sicut in xp̄o qui est sacramẽ
torum auctor est verbũ caro factũ. Et sicut caro
xp̄i sanctificata est: ⁊ virtutẽ sanctificandi habet
per verbũ sibi vnitũ: ita ⁊ res sacrorum sanctifi-
cantur: ⁊ vim sanctificandi habẽt ꝑ verba que in
his ꝓferunt̄: vñ Aug. dicit super Jo. Accedit ver
bum ad elementum: ⁊ fit sacrm̄. Unde verba qui-
bus sanctificant̄ sacramẽta dicunt̄ sacramẽtorũ
forme: res aũt sanctificate dicunt̄ sacrorum ma-
teria: sicut aqua est mã baptismi ⁊ crisma ꝯfirma
tionis. Requirit̄ etiã in quolibet sacramẽto ꝑso-
na ministri conferentis sacramẽtum cũ intentio
ne cõferendi: ⁊ faciẽdi quod facit ecclesia. Quo-
rum triũ si aliquid desit. i. si nõ sit debita forma
verborũ: ⁊ si nõ sit debita materia: ⁊ si minister sa
cramenti nõ intendit sacramentũ ꝯficere: nõ ꝯfi-
citur sacramẽtũ. Impedit̄ etiã effectus sacramẽ
ti per culpã recipientis. Puta si fictus accedat ⁊
nõ corde parato ad suscipiendũ sacramentũ. Ta-
lis. n. licet sacramentũ suscipiat effectum tñ sacra
mẽti. i. grãm spũssancti nõ recipit: q2 vt dr̄ sap. i.
Spiritussanctus discipline effugiet fictum. E cõ
trario aũt sunt alij qui nunq̄ receperũt sacramẽ-
tum: qui tñ effectũ sacramenti susceperũt ꝓpter de
uotionem quã habent ad sacrm̄: quod habent in
voto siue desiderio. Sunt autẽ ⁊ quedã ꝓpria sa
cramentis quibusdã. Nam quedam horũ impri
munt caracterẽ. i. spũale quoddã signum distin-
ctiuũ a ceteris: sicut in sacramẽto ordinis: vel sa
cramento baptismi: ⁊ in sacramẽto ꝯfirmationis
Et talia sacramẽta nunq̄ iterant̄ sup eandẽ ꝑso-
nam. Nunq̄ enĩ ille qui est baptizatus dz vlteri
us baptizari: neq2 cõfirmatus iterũ cõfirmari: ne
q2 ordinatus iterũ ordinari: q2 caracter qui in hu
iusmodi sacramẽtis imprimit̄ indelebile est. In
alijs vero sacramẽtis nõ imprimitur caracter susci-
pienti ea: ⁊ ideo possunt iterari ad ꝑsonam suscipi
entẽ: nõ tñ q̄rum ad mãm. Potest. n. vnus ho
mo frequẽter penitere: frequẽter eucharistiã su-
mere: frequẽter extremã vnctionẽ suscipere: fre-
quenter matrimoniũ cõtrahere: nõ tñ eadem ho
stia debet frequẽter cõsecrari: nec idem oleũ in-
firmorum debet frequenter benedici. Est etiam
alia differẽtia q2 quedam sacra sunt de necessita
te salutis: sicut baptismus ⁊ penitẽtia quibus nõ
existentibus nõ põt homo saluari. Alia vero sacra-
menta nõ sunt de necessitate salutis. q2 sine eis po
test esse salus: nisi ꝓpter cõtemptum sacramẽti.
Hijs visis in cõi circa eccl'a sacramẽta: oportet
quedã in speciali de singulis dicere. ¶ Primo
igitur circa baptismũ sciendũ est: ꝙ mã baptismi
est aqua vera ⁊ naturalis: nec differt: vtrũ sit fri
gida vl' calefacta. In aquis autẽ artificialibus si
cut est aqua rosacea: ⁊ alijs hmõi: non põt bapti

zari. Forma aũt baptismi est ista. Ego te baptizo
in noie patris ⁊ filij ⁊ spũssancti. Minister huius
sacramẽti ꝓprius ẽ sacerdos: cui ex officio cõpe-
tit baptizare. In articulo tñ necessitatis nõ solũ
dyaconus: sz etiã laycus ⁊ mulier: imo paganus
etiã hereticus põt baptizare: dũmodo seruet for
mam eccl'e: ⁊ intẽdat facere quod facit eccl'a. Si
vero extra articulũ necessitatis aliquis a talibus ba
ptizetur recipit quidẽ sacrm̄: ⁊ nõ debet iterũ ba-
ptizari: nõ tñ recipit gratiã sacramẽti: q2 ficti de-
putant̄: vtpote ꝯ statutũ eccl'e sacrm̄ accipientes
Effectus aũt baptismi est remissio culpe origina
lis: ⁊ actualis: ⁊ etiã totius culpe ⁊ pene: ita ꝙ ba
ptizatis nõ est aliqua satisfactio iniungẽda ꝑ pec-
catis p̄teritis: sz statim morientes post baptismũ
introducunt̄ ad gl'am dei. Unde effectus baptis
mi ponit̄ apertio ianue paradisi. Circa h' sacrm̄
fuerunt aliqui errores. Primus quidẽ fuit solẽ-
tianorũ qui baptismũ in aqua nõ recipiunt: sed so-
lum baptismũ spũalem: ꝯtra quos dicit dñs. Jo.
3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊c̄. Secũdus
error fuit donatistarũ rebaptizantiũ eos qui sunt
baptizati a catholicis: cõtra quos dr̄ Ephesi. 4.
Una fides: vnũ baptisma. Est aũt alter error eo
rundẽ. Nam dicunt ꝙ hõ in peccato existens: non
põt baptizare: ꝯ quos dicit̄ Jo. i. Super quẽ vi-
deris spũm descẽdentẽ ⁊ manentẽ: hic est qui ba-
ptizat. s. xp̄us. Unde nõ nocet homini malus mini-
ster: nec in hoc: nec in alijs sacris: q2 xp̄us est bo-
nus qui merito sue passionis ꝯficit sacrm̄. Quar-
tus error est pelagianorũ qui dicunt pueros bapti
zari: vt regeneratiõe adoptati admittant̄. ad re-
gnum dei de bono in melius translati: nõ ista re-
generatiõe ab aliquo malo obligationis veteris
absoluti. Secundũ sacrm̄ est ꝯfirmationis: cui⁹
mã est crisma ꝯfectum ex oleo ꝙ significat nito-
rem ꝯsciẽtie: ⁊ balsamo: quod significat odorem
bone fame: ꝑ ep̄m benedicto. Forma aũt hui⁹ sa-
cramẽti est talis. Consigno te signo crucis: ⁊ ꝯfir-
mo te crismate salutis. In noie patris ⁊ filij ⁊ spi-
ritussancti: Amen. Minister aũt huius sacri ẽ so
lum ep̄s. Non. n. licet sacerdoti ꝯfirmandos cris
mate in fronte iungere. Effectus aũt huius sacri
est ꝙ in eo datur spũssanctus ad robur: sicut dat⁹
est ap'lis in die penthecostes: vt. s. xp̄ianus auda-
cter cõfiteat̄ nomẽ xp̄i. Et ideo ꝯfirmãdus in frõ
te vngit̄ in qua ẽ sedes verecũdie: vt. s. nomẽ xp̄i
ꝯfiteri nõ erubescat: ⁊ p̄cipue crucẽ eius q̄ ẽ iudeis
scandalũ: gẽtibus aũt stulticia: ⁊ ꝓpter h' etiam si-
gno crucis signant̄. Circa hoc sacrm̄ ẽ error quo-
rundã grecorũ dicẽtium ꝙ sacerdos simplex hoc
sacrm̄ põt ꝯferre. ꝯ quos dr̄ act. aũ. 8. ꝙ ap'li mise-
runt Petrũ ⁊ Joãnem ap'los q imponebãt man⁹
sup eos qui baptizati erãt a Philippo dyacono ⁊
accipiebãt spũmsanctũ. Episcopi aũt sunt in eccl'a

i

loco apostolorum: et loco illius manus impositio
nis datur in eccl'a cõfirmatiõ. Tertiũ sacr'm eucha
ristie: cuius mã est panis triticeus: et vinũ de vite
modica aqua pmixtũ: ita q' aqua transeat in vi-
num. Nam aqua significat pplm qui incorpatur
xp̃o. De alio aũt pane quã tritici et alio vino q̃ vi
tis: nõ põt hoc cõfici sacr'm. Forma aũt huius sacri
sunt ip̃a verba xp̃i dicẽtis. Hoc est corpus meũ
et hic est calix sanguinis mei noui et eterni testamẽ
ti misteriũ fidei: qui p vobis et p multis effundet
in remissione pctõrũ: q2 sacerdos in psona xp̃i lo
quens hoc cõficit sacr'm. Minister aũt sacri huius
est sacerdos: neq3 aliquis alius põt corpus xp̃i cõ
ficere. Effectus aũt huius duplex ẽ: quorũ p̃m' cõ
sistit in ip̃a cõsecratiõe sacri. Nam virtute p̃dicto
rum verborũ panis cõuertit in corpus xp̃i: et vinũ
in sanguinẽ: ita tñ q' totus xp̃s cõtinet sub spẽbus
panis que remanẽt sine subiecto: et totus xp̃s cõti-
netur sub spẽbus vini. Et sub quelibet parte ho-
stie cõsecrate: et vini cõsecrati separatõe facta est tot'
xp̃s. Alius vo effectus huius sacri quem in aĩa di
gne sumẽtis facit: est adunatio hoĩs ad xp̃m sicut
ip̃e dicit Jo. 6. Qui manducat meã carnẽ et bibit
meũ sanguinẽ in me manet et ego in eo. Et q2 gra
tiam hõ xp̃o incorpatur: et mẽbris eius vnit: di-
gnum est p hoc sacr'm sumẽtibus digne gr̃a auge
atur. Sic igit in hoc sacro est aliquid qd̃ est sacrũ
tñ. s. ip̃a spẽs panis et vini: et aliquid qd̃ est res: et
sacr'm. s. corpus xp̃i verũ: et aliquid qd̃ est res tñ.
s. vnitas corporis mistici. i. eccle: quã hoc sacr'm
et significat et causat. Fuerunt aũt circa hoc sacr'm mul
ti errores: quorũ p̃mus est eorũ qui dicũt q' in hoc
sacro nõ est verũ corpus xp̃i: sed tñ significatiue.
Autor erroris cuius dicit fuisse berẽgarius. Cõ-
tra quẽ dicit Jo. 6. Caro mea vere ẽ cibus et san-
guis meus vere ẽ potus. Secũdus ẽ error arto-
tiritarũ qui offerunt in sacro hoc panẽ et caseũ di-
centes a p̃mis hoĩbus oblatiões de frugibus ter
re: et ouium celebratas fuisse. Contra qd̃ ẽ q' dñs
huius sacri institutor: panẽ et vinũ discipulis suis
dedit. Tertius est error cathafrigarũ et p̃puciato-
rum qui de infantis sanguine: quẽ de toto ei' cor-
pore minutis punctionũ vulneribus extorquẽt:
quasi eucharistiã suam cõficere phibent: immiscen-
tes cũ farina panẽq3 inde faciẽtes: quod magis ẽ
sile sacrificijs demoniũ: q̃ sacrificijs xp̃i: s'm illud
p̃s. Effuderunt sanguinẽ innocentẽ: quẽ sacrifi-
cauerunt sculptilibus canaan. Quartus est error
aquariorũ qui aquã solã in sacrificijs offerũt: cum
tñ puer. 9. Dicat ex ore sapiẽtie qui ẽ xp̃s. Bibi-
te vinum quod miscui vobis. Quintus est error
ophitarũ qui serpentẽ xp̃m esse estimantes habẽt
vnũ colubrum assuetũ panes lingua lambere: at
q3 ita eis velut eucharistiã sanctificare. Sextus
est error p̃pucianorũ: qui tñ dant mulierib' p̃n
cipatum: vt sacerdotio quoq3 apud eos honorẽ
tur. Septimus ẽ error pauperũ de lugduno: qui
dicunt quẽlibet iustũ hoĩem posse cõficere hoc sa-
cramentũ: cõ quos errores est q' dñs ap̃lis suis po
testatem tradidit hoc sacr'm celebrãdi. Vñ solũ
illi qui quadam successione ab ap̃lis acceperunt
hanc ptãtem possunt hoc sacr'm cõficere. Octau'
est error quorũdam q dicunt adamiani qui imitã
tes nuditatẽ ade: nudi mares feminęq3 cõueniũt:
nudi lectionẽ audiunt: nudi orant: sacra nudi ce-
lebrant: cõ quos dicit. i. Corin. 14. Omnia hone-
ste et s'm ordinẽ fiant in vobis. Quartũ sacr'm est
pnĩa cuius quasi mã sunt actus penitentis: qui di
cunt tres penitentie partes: quarũ p̃ma est cordis
cõtritio: ad quã ptinet q' homo doleat de pctõ cõ
misso et pponat se de cetero nõ peccaturũ. Secun
da pars est oris cõfessio: ad quã ptinet vt peccator
oĩa peccata: quorũ memoriã hz suo sacerdoti cõfite
atur integralr non diuidens ea diuersis sacerdo-
tibus. Tertia pars est satisfactio p pctĩs s'm arbi
trium sacerdotis: que quidẽ p̃cipue fit p ieiuniũ
et orõnem et elemosynã. Forma aũt huius sacri sũt
verba absolutionis que sacerdos pfert cũ dicit
ego te absoluo. Minister huius sacri est sacerdos
habẽs auctẽm absoluẽdi: vl ordinariã: vl ex cõ-
missione superioris. Effectus huius sacri est absolu
tio a pctõ. Est aũt cõ hoc sacr'm error nouatianorũ
qui dicũt hoĩem post baptismũ peccantẽ nõ pos-
se p pnĩam veniã cõsequi: cõ quos dr apoc. 2. Me
mor esto vñ excideris: et age pnĩam: et p̃ma opera
fac. Quintũ sacr'm est extreme vnctiõis: cuius mã
est oleum oliue p ep̃m bñdictum. Hoc aũt sacr'm
nõ dz dari nisi infirmis qui timet de piculo mortis
qui debẽt inungi in locis quinq3 sensuũ: vz in ocu
lis ppter visum: in auribus ppter auditũ: in nari
bus ppter odoratũ. in ore ppter gustũ vl' locutio
nem: in manibus ppter tactũ: in pedib' ppter gres
sum. Quidã aũt inungunt in renibus vbi viget
libido. Forma aũt huius sacri est ista. Per istam
vnctionẽ: et suã piissimã mĩam indulgeat tibi do
minus quicqd deliquisti p visũ. et silr in alijs. Mi
nister huius sacri ẽ sacerdos. Effectus aũt huius
sacri est sanatio mẽtis et corpis. Cõtra hoc sacr'm
est error heracleonitarũ qui ferũt suos morientes nouo
modo quasi redimere p oleum et balsamũ et aquã
et inuocatiõibus quas hebraicis verbis dicũt sup
capita eorũ: quod est cõ formã a iacobo traditã: vt
supra dictũ est. Sextum ẽ sacr'm ordinis. Sunt aũt
septem ordines. s. p̃sbyteratus: dyaconatus: sub
diaconatus: acolitatus: ordo exorciste: lectoris: et
hostiarij. clericatus aũt nõ est ordo: sed quedã p
fessio vite dantiũ se diuino ministerio. Ep̃atus aũt
magis est dignitas q̃ ordo. Materia aũt huius
sacri est illud in mãle p cuius traditionẽ cõfert ordo.
Sicut p̃sbyteratus tradit p collationẽ calicis: et

quilibet ordo traditur p collationē illius rei que precipue pertinet ad ministerium illius ordinis forma autē huius sacramēti est talis. Accipe potestatem offerendi sacrificium in eccla p viuis & mortuis: & idem ē dicendū in cōsilibus ordinib9 Minister huius sacramēti est ep̄us qui cōfert ordines. Effectus aūt huius sacramēti est augmentum gratie: ad hoc q aliquis sit ydoneus minister xp̄i. Contra hoc sacrm̄ fuit error Arrij: qui dicebat p̄sbyterum ab ep̄o nō debere discerni. Septimū sacrm̄ est matrimoniū: quod est signū cōiunctionis xp̄i & eccle. Causa aūt efficiens matrimonii est mutuus cōsensus p verba de p̄senti expssus Est aūt triplex bonū matrimonij: quorū primuz est ples suscipienda: & educanda ad cultum dei. Secundū est fides q̄ vnus cōiugum alteri debet seruare. Tertium est sacrm̄. i. indiuisibilitas matrimonij: pp̄ter hoc q significat indiuisibilē cōiunctionē xp̄i & eccle. Est aūt circa hoc sacrm̄ multiplex error. ¶ Primo quidez est tacianorum qui nuptias dānant. Contra quos est quod dicitur p̄me Corin. 7. Si nupserit virgo nō peccauit. Secundus est error Iouiniani qui nuptias equauit virginitati d quo: vt sup̄ dcm̄ ē. Tertius error ē nicholaitarum qui indifferenter mutuis vxoribus vtuntur. Fuerunt etiā multi alij heretici turpia quedam docentes & exercētes: cōtra id quod dicitur Hebre. vltimo. Sit honorabile cōnubium in oībus: & thorus imaculatus. ¶ Porro aūt virtute sacramentorū homo pducitur ad futurā gloriam que consistet in septē dotibus: tribus aīe & quattuor corporis. Prima dos anime est visio dei per essentiam: fm illud. i. Io. 3. Videbimus eum sicuti est. Secunda est comprehensio qua. s. deum cōprehendemus quasi meritorum mercedem. i. Corin. 9. Sic currite: vt comprehēdatis Tertia est fruitio q in deo delectabimur: fm illō Iob. 22. Tunc sup oīpotentem delicijs afflues: et eleuabis ad deum faciem tuaz. Prima aūt dos corporis ē impassibilitas: fm illud. i. Corinth. 15. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionē Secunda est claritas: fm illud Mathei. 13. Fulgebunt iusti: sicut sol in regno patris eorū. Tertia est agilitas p quam celeriter adesse poterunt vbi volent. Sap. 3. Tanq̄ scintille in arūdineto discurrent. Quarta est subtilitas per quā poterunt quecunq3 voluerint penetrare: fm illud. i. Corin. 15. Seminat corpus aīale: surget corpus spirituale ad quā nos perducat q viuit & regnat p oīa secla seculorum: Amen.

¶ Explicit opusculū qntum diui Thome de articulis fidei: & eccle sacris ad panormitanū archiepiscopum.

¶ Incipit opusculū. 6. eiusdez vz deuotissima expositio sup symbolo aplorum. s. Credo in deum. patrem &c.

c Redo in vnū deum &c. Primū quod ē necessariuz xp̄iano ē fides: sine qua nullus dī fidelis xp̄ianus. Fides aūt facit q̄ttuor bona. Primū est q p fidē aīa coniungitur deo. Nam p fidē aīa xp̄iana facit q̄si quoddā matrimoniū cum deo. Osee. 2. Sponsabo te mihi in fide: & inde ē q qn̄ hō baptizat: p̄mo cōfitetur fidē: cum dr̄ ei. Credis in deuz: q: baptismus ē primū sacrm̄ fidei: & iō dicit dn̄s Mar. vlt. Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit. Baptismus. n. sine fide nō pdest. Et ideo sciendū ē: q nullus ē acceptus deo sine fide. Heb. 11. Sine fide īpossibile ē placere deo: & iō dicit Augu. sup illud Ro. 14. Oē qd nō est ex fide &c. vbi nō ē eterne & incōmutabilis veritat agnitio falsa ē virt9 etiā in optimis morib9. Secūdo q p fidē inchoat in nobis vita eterna. Nam vita etna nihil aliud ē: q̄ cognoscere deū. Vn̄ dicit dn̄s Io. 17. Hec ē vita eterna: vt cognoscāt te solū verū deū. Hec autē cognitio dei incipit hic p fidē: sz pficit in vita futura in qua cognoscem9 eū sicuti est: & iō dr̄ Heb. 11. Fides est sba sperandar rez. Nullus ḡ pōt puenire ad beatitudinē: que ē vera cognitio dei: nisi primo cognoscat p fidē. Io. 20. Beati q nō viderunt & crediderūt. Tertio q fides dirigit vitā p̄ntem Nam ad hoc q homo bene viuat: opz q sciat necessaria ad bn̄ viuēdū: & si deberet oīa necessaria ad bn̄ viuendū p studiū addiscere: vl' nō posset puenire: vl' post longā tp̄s. Fides aūt docet oīa necessaria ad bn̄ viuendū. Ipsa. n. docet q est vnus deus qui ē remunerator bonoz: & punitor maloz & q est alia vita: & hmōi qbus satis allicimur ad bonum & vitamus malum. Abacuc secūdo. Iustus meus ex fide viuit. Et hoc etiaz patet: quia nullus philosophorū ante aduentum xp̄i cuz toto conatu suo potuit tm̄ scire de deo: & d necessarijs ad vitā eternā q̄tum post aduentuz xp̄i scit vna vetula p fidē: & ideo dicit Isa. 11. Repleta est terra scia dn̄i. Quarto q fides ē qua vincimus temptationes Heb. 11. Sancti p fidem vicerunt regna. Et hoc pz: q: oīs temptatio vl' est a dyabolo vl' a mundo: vel a carne. Dyabolus. n. temptat vt nō obedias deo: nec subiciaris ei: & hoc per fidem remouet. Nam per fidem cognoscimus q ipse est dn̄s oīum: & ideo sibi est obediēdum. i. pe. 5. Aduersarius vester dyabolus circuit querens quē deuoret cui resistite fortes in fide. Mundus autem temptat: vel alliciendo psperis: vel terrendo aduersis. Sed hec vincimus per fidem: que facit nos credere aliam vitam meliorem ista. Et ideo prospera mundi huius despicimus:

⁊ nõ formidamus aduersa.i.Jo.5. Hec est victo
ria que vincit mundũ fides nostra. Et etiam: qꝛ
docet nos credere alia maiora mala.s.inferni.
Caro vero temptat: inducendo nos ad delecta-
tiones vite p̄sentis momẽtaneas. Sꝫ fides ostẽ
dit nobis: ꝙ ꝑ has si eis indebite adhererim⁹ eter-
nas delectationes amittimus. Ephe.6. Jn om-
nibus sumentes scutum fidei. Sic ergo patet ꝙ
multũ est vtile habere fidem. Sed dicit aliquis
stultum est credere: quod nõ videt: nec sunt cre-
denda que nõ vident. Respondeo dicẽdum ꝙ hꝫ
dubium ꝑmo tollit imꝑfectio intellectus nostri.
Nam si homo posset ꝑfecte ꝑ se cognoscere omĩa
visibilia ⁊ inuisibilia stultum esset credere q̄ non
videmus: sed cognitio nostra est adeo debilis:
ꝙ nullus ph̄s potuit vnq̄ꝫ ꝑfecte inuestigare na-
turam vnius musce. Unde legit: ꝙ vnus ph̄us
fuit triginta annis in solitudine: vt cognosceret na
turam apis. Si ergo intellectus noster est ita de
bilis: nõne stultũ est nolle credere de deo: nisi illa
tm̃ que homo põt cognoscere ꝑ se? Et ideo cõtra
hoc dicit Job.36. Ecce deus magnus vincẽs sci
entiam nr̃am. ❡ Secundo põt responderi qꝛ da
to.ꝙ aliquis magister aliquid diceret in sua scien
tia: ⁊ aliquis rusticus diceret nõ esse ita sicut ma
gister doceret eo ꝙ ip̄e nõ intelligeret: multũ re
putaret stultus ille rusticus. Constat aũt ꝙ intel-
lectus angeli excedit magis intellectum optimi
ph̄i: q̄ꝫ intellectus optimi ph̄i intellectũ rustici: ⁊
ideo stultus est ph̄us si nolit credere ea que ange
li dicũt: ⁊ multo mag⁹ si nolit credere ea que de
us dicit. Et cõtra hoc dicit.ecclasti.3. Plurima
supra sensum hoium ostensa sunt tibi. ❡ Tertio
responderi potest: quia si homo nollet credere ni
si ea que cognosceret: certe nõ posset viuere in hꝫ
mundo. Quomodo.n.aliquis viuere posset.nisi
crederet alicui. Quomodo etiã crederet: ꝙ talis
eẽt pater suus? ⁊ ideo est necesse vt homo credat
alicui de hijs que ꝑfecte nõ potest scire ꝑ se: sꝫ nul
li est credendũ: sicut deo: ⁊ ideo illi qui nõ credũt
dictis fidei nõ sunt sapientes: sed stulti ⁊ sup̄bi: si-
cut dicit Apostolus.1.Thi.6. Superbus est nihil
sciẽs. Propterea dicebat.2.Thi.1. Scio cui cre
didi: ⁊ certus sum. Ecclasti.2. Qui timetis deũ
credite illi. ❡ Quarto põt etiã responderi: qꝛ de
us ꝓbat ꝙ ea que docet fides sunt vera. Si enĩ
rex mitteret litteras cũ sigillo suo sigillatas nul-
lus auderet dicẽ ꝙ ille lr̃e nõ processissent ꝺ regis
volũtate. Cõstat aũt ꝙ oĩa que sancti crediderũt
⁊ tradiderũt nobis de fide xp̄i signata sũ sigillo dei
quod sigillũ ostendunt illa opera que nulla pura
creatura facere põt. Et hec sunt miracula: quib⁹
xp̄s ꝯfirmauit dicta apostolorũ ⁊ sanctorũ. Si di
cas ꝙ miracula nullus vidit fieri. Respõdeo ad
hoc. Constat.n.ꝙ totus mũdus colebat ydola: et
fidem christi persequebat: sicut paganorum etiã
hystorie tradunt. Sed modo oẽs cõuersi sunt ad
xp̄m: ⁊ sapientes: ⁊ nobiles: ⁊ diuites: ⁊ potẽtes:
⁊ magni: ad predicationẽ suppliciũ: ⁊ pauperũ: et
paucorũ p̄dicantiũ xp̄m. Aut ergo hoc est mira-
culose factum: aut nõ. Si miraculose: habes pro
positum. Si nõ: dico ꝙ nõ potuit esse maius mi
raculum: q̄ꝫ ꝙ mundus totus: sine miraculis cõ-
uerteret. Non ergo querimus aliũ. Sic ergo nul
lus debet dubitare de fide: sed credere ea que fi-
dei sunt: magis q̄ꝫ ea que videt: qꝛ visus hoĩs põt
decipi: sed dei scia nunq̄ꝫ fallit.

Credo in vnũ deum ⁊c. Jnter oĩa que
debẽt credere fideles: hoc est primũ quod
debent credere.s.ꝙ sit vnus deus. Consi
derandum autẽ quid significet hoc nomẽ deus.
Quod quidẽ nihil est aliud q̄ꝫ gubernator ⁊ ꝓui-
sor: rex omniũ. Jlle igit credit deum esse qui cre-
dit oẽs res mundi huius gubernari: ⁊ ꝓuideri ab
illo. Qui aũt credit: ꝙ oĩa ꝓueniant a casu: hic
nõ credit deũ esse. Nullus aũt inuenit adeo stul-
tus qui nõ credat ꝙ res naturales gubernent: ꝓ-
uideant ⁊ disponant cum in quodã ordine: ⁊ certis
tẽporibus ꝓcedant. Uidemus.n.solẽ: ⁊ lunam: ⁊
stellas: ⁊ alias res nãles oĩs seruare determina
tum cursum: quod nõ ꝯtingeret si a casu eẽnt. vñ
si aliquis esset: qui nõ crederet deum esse: stultus
esset.ps. Dixit insipiẽs in corde suo: nõ est deus.
Sunt aũt aliq qui licet credãt deũ gubernare: ⁊
disponere res nãles: nõ tñ credũt deum eẽ huma
norum actuũ ꝓuisorem qui.s.credũt actus huma
nos nõ disponi a deo. Cuius ẽ rõ: qꝛ vident in mũ
do isto bonos affligi: ⁊ malos ꝓsperari: quod vi-
det tollere ꝓuidentiã diuinam circa hoies. Uñ
in ꝑsona eorũ dicit Job.22. Circa cardines celi ꝑ
ambulat: nec nostra ꝯsiderat. Hoc aũt est valde
stultũ. Nam istis accidit: sicut si aliquis nesciens
medicinã videret medicũ ꝓpinantẽ vni infirmo
aquam alteri vinum scd̃m.s.ꝙ ars medicine di
ctat crederet ꝙ hoc fiat a casu cum nesciat artem
medicine q̄ ex iusta cã hoc facit.s.ꝙ isti dat vinũ
illi vero aquã: sic est de deo. Deus.n.ex iusta cã:
⁊ sua ꝓuidentia disponit ea que sunt hoibus neces
saria: ⁊ sic quosdã bonos affligit: ⁊ quosdã malos
in ꝓsperitate dimittit. Unde qui credit hoc ꝓue-
nire a casu: est ⁊ reputat insipiens: qꝛ nõ ꝯtingit hꝫ
nisi qꝛ nescit artem ⁊ cãm dispositionis diuine.
Job.11. Utinã ostenderet tibi secreta sapientie: ⁊
ꝙ multiplex esset lex eius: ⁊ ideo firmiter creden
dum est ꝙ deus gubernat ⁊ disponit nõ solũ res
nãles: sed etiam actus humanos.ps. Et dixerũt
nõ videbit dñs: nec intelliget deus Jacob. Jntel
ligite insipiẽtes in ꝓplo: ⁊ stulti aliquando sapite.
Qui plãtauit aurem nõ audiet: aut qui finxit ocu
lum nõ cõsiderat. Dñs scit cogitationes hoium.

Omnia ergo videt: ⁊ cogitationes: ⁊ occulta volū tatis. Unde ⁊ hoībus specialiter imponit̄ necessitas bene faciendi: q2 oīa que cogitant ⁊ faciunt: dīno cōspectui sunt manifesta. Apost. Heb .4. Omnia nuda sunt ⁊ aperta oculis eius. Est autē credendū ꝙ hic deus: qui oīa disponit: ⁊ regit: sit vnus deus tm̄: cuius ratio est: q2 illa dispositō rerum humanaꝝ est bene disposita in qua multitudo inuenit̄ disponi ⁊ gubernari p vnum. Nam multitudo p̄sidentium inducit sepe dissensionē in subditis. Unde cū diuinū regimen preemineat regimini humano: manifestū est ꝙ regnū mundi nō est per multos deos: sed per vnū tm̄. Sunt autē quattuor ex quibus homines inducti sunt ad ponendū plures deos. Primuꝫ est imbecillitas intellectus humani. Nam hoīes imbecillis intellectus nō valentes corporalia transcēdere: nō crediderunt aliquid esse vltra naturā corporum sensibiliū: ⁊ ideo inter corpora illa posuerunt preeminere: ⁊ disponere mundū: que pulchriora ⁊ digniora inter ea videbant̄: ⁊ eis attribuebant: ⁊ impēdebant diuinū cultuꝫ: ⁊ huiusmodi sunt corpora celestia. s. sol: ⁊ luna: ⁊ stelle. Sꝫ istis accidit sicut alicui eunti ad curiā regis: qui volens videre regem: ⁊ credit quēcunqꝫ bene indutum: vł in officio cōstitutum regē esse. De quibus dicit̄: sapien. 13. Solem ⁊ lunā: aut girū stellarum rectores orbis terraꝝ deos putauerūt. ysa. 51. Leuate in excelsum oculos vestros ⁊c̄. Secundo ꝓuenit ex adulatione hoīum. Nam aliqui volentes adulari dominis ⁊ regibus: honorē deo debitū eis exhibent: obediendo eis: ⁊ subijciēdo se eis. Unde ⁊ aliquos post mortē fecerunt deos: alios etiā in vita dixerunt deos. Judith. 5. Sciat oīs gens qm̄ Nabuchodonosor deus terre est: ⁊ preter ipꝫ alius nō est. ℂ Tertio ꝓuenit ex carnali affectu ad filios ⁊ ꝯsanguineos. Nam aliqui ꝓpter nimium amorē quē ad suos habebant: faciebant statuas post eorū mortem: ⁊ sic ex hoc ꝓcessum est ꝙ illis statuis diuinū cultum impēdebant. De qbus dicitur: sap. 14. Quoniā aut affectui: aut regibus deseruientes hoīes incōicabile nomen lapidibꝰ: ⁊ lignis imposuerunt. ℂ Quarto ex malicia dyaboli. Ipse. n. ab initio voluit equiparari deo. Unī ipse ait ysa. 14. Ponam sedē meā ab aquilone: in celuꝫ cōscendam: ⁊ ero similis altissimo. Et hanc voluntatē nundū deposuit. Et ideo totus conatꝰ suus in hoc existit: vt faciat se ab hoībus adorari: ⁊ sacrificia sibi offerri: nō ꝙ delectet̄ in vno cane vł cato qui ei offertur: sꝫ delectat̄ in hoc ꝙ ei impendatur reuerentia: sicut deo. Unde ⁊ xp̄o dixit Math. 4. Hec oīa tibi dabo si cadens adoraueris me. Inde est etiā ꝙ intrantes ydola dabāt responsa: vt. s. venerarent̄ vt dij. ꝓs. Omnes dij gentium demonia. Apos. i. Corin. x. Sed que immolant gentes: demonijs imolant: ⁊ nō deo. Licet aūt hec sint horribilia: sunt tamen aliqui ⁊ multi qui frequenter incidūt in istas quattuor causas. Et licet nō ore: aut corde tm̄ factis ostendūt se credere plures deos. Nam qui credunt ꝙ corpora celestia p̄nt in voluntatē hoīs imprimere: ⁊ q in factis suis certa accipiunt tempora hij ponūt corpora celestia esse deos ⁊ alios dn̄ari: faciētes astrolabia. Hiere. x. A signis celi nolite metuere que timent gētes: q2 leges ꝓplorum vane sunt. Item oēs illi qui obediunt regibus plusq̄ꝫ deo: vł in illis in quibus nō debēt: cōstituunt eos deos suos. actuū. 5. Obedire oꝫ deo magis q̄ꝫ hoībus. Iteꝫ illi qui diligunt filios: aut ꝯsanguineos plusq̄ꝫ deum: ostendūt factis suis plures eē deos. Uel etiā illi qui diligunt escā plusq̄ꝫ deū de qbus ap. s. philip. 3. Quoꝝ deus venter ē. Item oēs illi qui insistunt veneficijs: ⁊ incātatiōibus: credunt demones esse deos. cuius rō est: q2 petunt a demonibꝰ id quod solus deus dare pōt. s. reuelationē alicuius rei occulte: ⁊ veritatē futuroꝝ. Est ḡ p̄mo credendū: ꝙ deus est vnus tm̄.

P Atrem oīpotentem creatorem celi ⁊ terre. sicut dcm̄ est. Primū quod credere d bemus: est ꝙ sit vnus solus deus. Scđm est ꝙ iste deus sit creator ⁊ factor celi ⁊ terre: visibilium ⁊ inuisibiliū: ⁊ vt rōnes subtiles dimittātur ad p̄ns: quodā rudi exēplo manifestat̄ ꝓpositum ꝙ. s. oīa sunt a deo creata ⁊ facta. Constat. n. ꝙ si aliqs intraret domū aliquā: ⁊ in ip̄ius domus introitu sentiret calorē postmoduꝫ vadēs interiꝰ sentiret maiorem calorē ⁊ sic deinceps: crederet ignem eē interius: etiā si ip̄m ignem nō videret qui causaret dictos calores. Sic quoqꝫ contingit ꝯsideranti res huius mūdi. Nam ip̄e inuenit res omnes ſm diuersos gradus pulchritudinis ⁊ nobilitatis esse dispositas: ⁊ quāto magis appropinquat deo tanto pulchriora ⁊ meliora inuenit. vn̄ corpa celestia pulchriora ⁊ nobiliora sunt q̄ꝫ corpora inferiora: ⁊ inuisibilia visibilibus. Et ideo credendū est ꝙ oīa hec sunt ab vno deo: q dat suū esse singulis rebus ⁊ nobilitateꝫ. sap. 13. Uani sunt aūt oēs homīes in quibus nō subest scientia dei: ⁊ de his que vident̄ bona nō potuerunt intelligere eū qui est: neqꝫ operibus attendentes: agnouerunt quis esset artifex: ⁊ infra. A magnitudine enim sp̄ei ⁊ creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Sic ergo ꝓ certo debet nobis ꝯstare ꝙ oīa que sunt in mundo a deo sunt. Circa hoc aūt debemus vitare tres errores. Primꝰ est error manicheoꝝ qui dicunt ꝙ oīa visibilia creata sunt a dyabolo: ⁊ ideo deo solum attribuunt creationē inuisibiliū. Et cā huius erroris est: q2 ip̄i deum asserūt summū bonū: sicut ⁊ verū est ⁊ oīa que a bono sunt bona eē. Unde nesciē es di

scernere quid sit malũ: et quid bonũ: crediderunt quod omnia illa que sunt aliqualiter mala simpliciter eẽnt mala: sicut ignis: quia urit dicitur ab eis simpliciter malus: et aqua: quia suffocat: et sic de alijs. Unde quia nihil istorum sensibilium est simpliciter bonum sed aliqualiter malũ et deficiẽs dixerunt quod visibilia oĩa nõ sunt facta a deo bono: sed a malo. Cõtra hos ponit Aug. tale exemplum. Si aliquis intraret domũ fabri et inueniret instrumẽta ad que impingeret et lederent eũ: et ex hoc reputaret illum fabrũ malum: quia tenet talia instrumẽta stultus esset: cum faber ea teneat ad opus suũ. Ita stultũ est dicere: quod propter hoc creature sint male quia sunt in aliquo nociue. Nam quod vni est nociuũ: alteri est vtile. Hic aũt error est contra fidem ecclesie: et ideo ad hunc remouendum dicitur visibilium oĩum et inuisibiliũ. Gen. i. In principio creauit deus celum et terrã. Jo. i. Oĩa per ipsum facta sunt. Secũdus est error ponentiũ mundum ab eterno secundum quẽ modum loquitur Petrus dicens. 2. Pe. 3. Ex quo patres dormierunt oĩa sic pseuerant ab initio creature. Et isti ducti sunt ad hanc positionẽ: quia nescierũt considerare principium mũdi. Unde sicut Rabbi Moyses dicit: illis contingit sicut puero: qui si statim cũ nascitur poneretur in insula: et nunquam videret mulierẽ pregnantem: nec puerum nasci: et diceretur illi puero qui magnus eẽt qualiter homo concipitur: portatur in vtero: et nascitur nulli crederet sibi dicẽti: quia impossibile sibi videretur quod homo posset eẽ in vtero matris. Sic isti considerãtes statum mũdi presentẽ nõ credunt: quod inceperit. Est etiã hoc contra fidẽ ecclesie. et ideo ad hoc remouendũ dicitur factorẽ celi et terre. Si. n. fuerunt facta constat: quod nõ semper fuerunt. Et ideo dicitur in ps. Dixit et facta sunt. Tertius est error ponentiũ deum fecisse mundũ ex preiacenti mã. et ad hoc ducti sunt: quia voluerũt metiri potentiam dei secundum potentiã nostram. et ideo: quia homo nihil põt facere: nisi ex preiacenti mã crediderunt quod eodem modo et deus. Unde dixerunt quod in productiõe rerum habuit mãm preiacentẽ: sed hoc nõ est verum. Nam homo ideo nihil põt facere sine preiacenti mã: quia ẽ factor particularis: et nõ põt inducere: nisi hanc formam indeterminata mã ab aliquo alio presupposita: cuius rõ est: quia virtus sua ẽ determinata ad formã tm̃: et ideo nõ põt eẽ cã. nisi huius forme. Deus autem est vniuersalis cã oĩum rerum: et nõ solum creat formam: sed etiã mãm: Unde et de nihilo oĩa fecit: et ideo ad remouendũ hunc errorẽ dr̃: creatorẽ celi et terre. In hoc. n. differũt creare et facere: quia creare est de nihilo aliquid facere: facere aũt est de aliquo aliquid facere. Si ergo ex nihilo fecit: credẽdum est quod iterum posset oĩa facere si destruerentur. Unde põt cecum illuminare: mortuũ suscitare et cetera opera miraculosa facere: sap. 12. Subest. n. tibi cũ volueris posse. Ex hmõi aũt consideratiõe homo dirigitur ad quinque. Primo ad cognitionẽ diuine maiestatis. Nã factor preeminet factis. Unde quia deus ẽ factor oĩm rerum constat eum eminentiorẽ oĩbus rebus: sapien. 13. Quorũ et si spetie delectati deos putauerunt: sciant quanto his dñator eorum speciosior est. Aut si virtutẽ et opera eorum mirati sunt et intelligant ab illis: quoniam qui hec fecit fortior est illis. Et inde ẽ quod quicquid põt intelligi vel cogitari: minus est ipso deo Job. 36. Ecce deus magnus vincẽs sciam nostrã. Secũdo ex hoc dirigimur ad gratiarum actionem: quia. n. deus est creator oĩum rerum certum ẽ: quod quicquid sumus et quicquid hẽmus: a deo ẽ. apo. i. Corint. 4. Quid habes quod non accepisti. ps. Domini est terra et plenitudo eius etc. Et ideo debemus ei reddere gratiarum actiones. ps. Quid retribuam dño pro oĩbus que retribuit mihi. Tertio inducimur ad patientiã in aduersis. Nã licet oĩs creatura sit a deo: et ex hoc sit bona secundum suam nãm: tamen si in aliquo noceat et inferat nobis penã debemus credere quod illa pena sit a deo nõ tñ culpa: quia nullũ malum est a deo: nisi quod ordinatur ad bonum: et ideo si oĩs pena quã homo suffert est a deo: debet patiẽter sustinere. Nam pene purgãt peccata: humiliant reos prouocant bonos ad amorem dei. Job. 2. Si bona suscepimus de manu dñi: mala aũt quare nõ sustineamus. Quarto inducitur ad recte vtẽdũ rebus creatis. Nam creaturis debemus vti ad hoc ad quod facte sunt a deo. Sunt autẽ facte ad duo. s. ad gloriam dei: quia vniuersa propter semetipsum i. ad gloriam suã operatus est dñs: vt dicitur prouer. 16. et ad vtilitatem nostram. Deut. 4. Que fecit dñs deus tuus in ministeriũ cunctis gentibus. Debemus ergo vti rebus ad gloriam dei: vt. s. in hoc placeamus deo: et ad vtilitatem nostrã: vt. s. ipsis vtendo nõ cõmittamus peccatum. i. Para. 29. Tua sunt oĩa: et que de manu tua accepimus dedimus tibi. Quicquid ergo habes: siue scientiam siue sapientiã: siue pulchritudinẽ totũ debes referre: et vti eo ad gloriam Dei. Quinto ducimur ex hoc in cognitionem dignitatis humane. Deus enim oĩa fecit propter hoiem: sicut dicitur in ps. Oĩa subiecisti sub pedibus eius. Et homo magis est silis deo inter creaturas post angelos. Unde dicit genesi. i. Faciamus hoiem ad ymaginem et similitudinem nostrã. Hoc quidem nõ dixit de celo: siue de stellis: sed de homine: nõ aũt quantum ad corpus sed quantum ad aiam: que est liberã voluntatẽ hñs et incorruptibilis: in quo magis assilatur deo quam cetere creature. Debemus ergo cõsiderare hominẽ post angelos digniorem esse ceteris creaturis: et nullo modo dignitatẽ nostram diminuere propter peccata: et propter inordinatũ appetitum rerum corporaliũ que viliores sunt nobis: et ad seruitiũ nostrum facte. Sed eo modo debemus nos habere: quo deus fecit nos. Deus enim fecit hoiem: vt preesset oĩbus que sunt in terra: et vt subsit deo.

Debemus ergo dominari ⁊ preesse rebus: deo aũt subesse: obedire: ac seruire: ⁊ ex h̃ puenim⁹ ad fruitionem dei: qđ nobis pstare ⁊c̃.

Et in ihm xp̃m filium eius vnicum: dñm nostrum. Non solum est necesse xp̃ianis vnum deum credere: ⁊ hunc esse creatorem celi ⁊ terre: ⁊ oĩum: sed etiã necesse ẽ vt credant ꝙ deus est pater: ⁊ ꝙ xp̃s sit verus filius dei Hoc autẽ sicut dicit beatus Petrus in canonica sua. 2. Pe. i. Non est fabulosum: sed certum ⁊ pbatum p verbum dei in monte. Unde dicit ibidem. Non enim indoctas fabulas secuti notam facimus vobis dñi nostri ihesu christi virtutem ⁊ prescientiã: sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens. n. a deo patre honorez: ⁊ gloriam: voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus in quo mihi cõplacui ipsum audite. Et hanc vocez nos audiuimus de celo allatam: cum essemus cũ ipso in monte sancto. Ipse etiam xp̃s ihs in pluribus locis vocat deum patrẽ suum: ⁊ se dicit filiuz dei Et apostoli: ⁊ sancti patres posuerunt inter articulos fidei: ꝙ christus ẽ filius dei dicentes. Et in iesum xp̃m filium eius. s. dei: supple credo. Sed aliqui heretici fuerunt qui hoc peruerse crediderunt. Fotinus. n. dicit ꝙ xp̃s nõ est alter filius dei q̃ boni viri qui bene viuẽdo merent̃ dici filij dei p adoptionẽ faciendo dei voluntatẽ: ⁊ ita xp̃us q bene vixit: ⁊ fecit dei voluntatẽ: meruit dici filius dei. Et voluit ꝙ xp̃us nõ fuerit ante beatã virginem: sed tunc incepit quãdo ex ea cõceptus est ⁊ sic in duobus errauit. Primo in hoc ꝙ nõ dixit eum verũ filium dei sm nãm. Secundo ꝙ dixit eum sm totum suũ esse ex tempore incepisse: cuz fides nostra teneat: ꝙ filius sit dei p naturam: et ꝙ ab eterno sit. Et de his habemus expressas auctoritates cõtra eum in sacra scriptura. Nam cõtra primũ dicit̃ ꝙ sit nõ filius solum: sꝫ etiam vnigenitus. Joh. i. Unigenitus qui est in sinu patris. Cõtra sm Jo. 8. Anteq̃ Abraham fieret ego sum Constat aũt ꝙ Abraham ante beatã virginẽ fuit Et ideo sancti patres addiderunt in alio symbolo ꝯ primũ: filium dei vnigenitũ: ꝯ secũduz. ex patre natum ante oĩa secula. Sabellius vo licet diceret ꝙ xp̃s fuit ante beataz virginem: dixit tñ ꝙ nõ est alia persona patris: alia filij: sed ip̃e pater ẽ incarnatus: Et ideo eadem est psona patris ⁊ filij Sed hoc est erroneum: q2 aufert trinitatem psonarum: ⁊ cõtra hoc est auctoritas. Jo. 8. Sol⁹ nõ sum: sed ego ⁊ qui misit me pater. Constat autez nullum a se mitti. Sic ergo mentit̃ Sabellius: ⁊ ideo in symbolo patrũ addit̃. Deum de deo lumẽ de lumine. s. deũ filiũ de deo pr̃e: ⁊ filiũ qui ẽ lumẽ de lumine pr̃e eẽ credere debem⁹. Arrius aũt lꝫ diceret ꝙ xp̃s fuerit ãte beatã virginẽ: ⁊ ꝙ alia fuerit psona patris alia filij: tñ tria attribuit xp̃o. Primum est ꝙ filius dei fuit creatura. Secundũ ẽ ꝙ nõ fuit ab eterno: sed ex tp̃e factus a deo nobilissima creaturaz. Tertium ẽ ꝙ nõ fuerit vnius nãe deus filius cum deo patre: ⁊ sic ꝙ nõ fuerit ver⁹ deus. Sed hoc similiter est erroneum: ⁊ contra auctoritates sacre scripture. dicit̃. n. Joh. x. Ego ⁊ pater vnum sumus. s. in nã. Et ideo sicut pater fuit semp: ita ⁊ filius: ⁊ sicut pater est verus deus ita ⁊ filius. Ubi ergo dicit̃ ab Arrio xp̃um fuisse creaturam: ecõtra dicit̃ in symbolo a patribus. Deum verũ de deo vero. Ubi autẽ dicit̃ eũ non fuisse ab eterno: sed ex tempore: ecõtra in symbolo dicit̃. Genitum nõ factum. Contra illud vero quod dicit̃ eum nõ esse eiusdẽ substãtie cuz patre additur in symbolo. Consubstantialẽ patri. Patet ergo ꝙ credere debemus ꝙ xp̃us vnigenitus dei est: ⁊ vere filius dei: ⁊ ꝙ semp fuerit cum pr̃e: ⁊ ꝙ alia est persona filij: alia patris: ⁊ ꝙ vnius est nature cum patre. Sed hoc credimus hic per fidem: cognoscemus aũt in vita eterna per pfectã visionem. Et ideo ad cõsolationẽ nostram: dicemus aliquid de hijs. Sciendũ est igit̃: ꝙ diuersa diuersum modũ generationis habent. Generatio autẽ dei: alia est q̃ generatio aliarũ rerum. Unde nõ possumus attingere ad generationem dei: nisi p generationẽ eius quod in creaturis magis accedit ad similitudinem dei. Nihil est aũt deo ita sile sicut aĩa hoĩs vt dictũ est. Modus aũt generationis in aĩa est: q2 hõ cogitat p aĩam suã aliquid: quod vocat̃ ꝯceptio intellectus. ⁊ hmõi cõceptio orit̃ ex aĩa: sicut ex patre: ⁊ vocat̃ verbum intellectus siue hoĩs. Anima igit̃ cogitãdo generat verbũ suũ: sic ⁊ filius dei nihil ẽ aliud q̃ verbũ dei. Non sicut verbũ exteri⁹ platũ: q2 illud trãsit sed sicut verbũ interi⁹ ꝯceptuz: ⁊ iõ ip̃m verbũ dei est vnius nãe cũ deo ⁊ equale deo. Unñ ⁊ beatus Jo. de verbo dei loquẽs: tres hereses destruxit. Primo heresim Fotini que tacta est. cũ dicit. In pncipio erat verbũ. Scdo Sabellij: cũ dicit. Et verbũ erat apud deũ. Tertio arrij cũ dicit. Et deus erat verbũ. Uerbũ aũt aliter ẽ in nobis: ⁊ alit̃ in deo. In nobis. n. verbũ nostruz ẽ accidens sꝫ in deo verbum dei est idem quod ip̃e deus: cũ nihil sit in deo quod nõ sit essentia dei. Nullus aũt põt dicere: ꝙ deus nõ habeat verbum: q2 contingeret deum esse insipientissimum. Et ideo sicut fuit semper deus: ita ⁊ verbum eius. Sicut autez artifex facit omnia per formaz quam precogitauit in corde suo: quod est verbum eius: ita ⁊ deus omnia facit verbo suo: sicut per artem suam. Jo. pmo. Omnia per ip̃m facta sunt. Si ergo verbũ dei est filius dei. ⁊ oĩa dei verba sunt silitudo q̃dã illius verbi: debem⁹ pmo libẽter audire v̓ba dei Hoc ẽ. n. signũ ꝙ diligam⁹ deũ: si v̓ba illi⁹ libẽter au

dimꝰ 3. Scdo debemꝰ credere vbis dei. quia ex
hoc vbū dei habitat in nobis. i. xp̄s qui est vbum
dei. apl's. Ephe. 3. Habitare xp̄m per fidē in cor-
dibus vestris. Jo. 5. Uerbū dei nō habetꝪ in vob
manēs. Tertio oꝫ ꝙ verbuꝫ dei in nobis manēs
ꝯtinue meditemur: q: nō solum oꝫ credere ſꝫ me
ditari aliter nō ꝓderet. Et huiusmōi meditatio
valet mltū ꝯtra petm̄. ps. In corde meo abscōdi
eloq̄a tua: vt n̄ peccē tibi. ⁊ iterū de viro iusto dr
In lege eius meditabit die ac nocte. vn̄ de beata
virgine dr ꝙ ꝯseruabat oīa verba hec: ꝯferēs in
corde suo. Quarto oꝫ ꝙ hō verbū dei cōicet alijs
ꝯmonēdo ꝑdicādo ⁊ inflāmādo. apl's. ephe. 4. oīs
sermo malus ex ore vestro nō ꝓcedat. Sed siq̄s
bonꝰ ad edificationē. Idē. col. 3. Uerbū xp̄i habi
tet in vobis abūdanter in omni sapia docentes ⁊
cōmonētes vosmetipsos. Idē. 2. Thi. 4. Predi-
ca verbū insta opportune iportune ⁊c̄. Ultimo ver
bū dei debꝫ execution̄i mādari. Ja. i. Estote facto
res vbi ⁊ non auditores tm̄ fallētes vosmetipsos
Ista quinq̄ꝫ seruauit per ordinē beata Maria i ge
neratione verbi dei ex se. Primo eni audiuit spi
ritussanctꝰ supueniet in te. Scdo cōsensit per fidē
Ecce ancilla dn̄i. Tertio tenuit ⁊ portauit in vte
ro. Quarto ꝓtulit ⁊ peperit eū. Quinto nutriuit ⁊
lactauit eū. vn̄ ecclesia cantat. Ip̄m regē angelo-
rū sola virgo lactabat vbere de celo pleno.

Ui ꝯceptus est de spū scō natꝰ ex maria v-
q gine. Nō solū est necessariā credere xp̄ia
no filiū dei vt ostēsum est: ſꝫ etiā oꝫ credere
incarnationē eiꝰ. Et ideo btūs ioānes postq̄ꝫ dixe
rat multa subtilia ⁊ ardua: ꝯter insinuat nobis eiꝰ
incarnationē cū dicit. Et verbū caro factū est. Et
vt de hoc aliqd capere possimꝰ duo exēpla ponā
in mediuꝫ. Cōstat ꝙ filio dei nihil est ita silē sicut
verbū in corde nr̄o cōceptū nō ꝓlatū. Nullꝰ autē
cognoscit verbū dū est in corde hoīs nisi ille q cō
cipit: sed tūc p̄mo cognoscit cū ꝓferꝉ. Sic verbū
dei dū erat in corde patris nō cognoscebaꝉ nisi a
patre tantū: sed carne idutū sicut verbū voce tūc
p̄mo manifestū ⁊ cognitū est. Baruch. 3. Post h̄
in terris visus est ⁊ cū hoībus cōuersatus est. aliō
exemplū est: q: licet verbū ꝓlatū cognoscaꝉ p au-
ditū: tn̄ nō videꝉ nec tangiꝉ: sed cum scribiꝉ in car
ta tūc videꝉ ⁊ tangiꝉ. Sic ⁊ verbum dei ⁊ visibi-
le ⁊ tangibile factū est cum in carne nostra fuit q̄si
scriptū. Et sicut carta in qua vbū regis scriptū est
dicit verbū regis: ita homo cui cōiunctū est vbū
dei i vna ypostasi dicit filiꝰ dei. Isa. 8. Sume ti-
bi libꝝ grandē ⁊ scribe in eo stilo hoīs. Et ideo sci
apli dixerūt. Qui cōceptus est de spūsancto: natꝰ
ex maria virgine. In quo quidē multi errauerunt
vnde ⁊ sancti patres in alio symbolo in sinodo ny
cena multa addiderūt per que nūc oēs errores de
struūtur. Origenes eni dixit ꝙ xp̄s est natꝰ ⁊ etiaꝫ
venit in mundū vt etiā saluaret demones. Unde
dixit demones oēs esse saluādos in fine mundi.
Sed hoc est cōtra sacrā scripturā. Dicit. n. mat.
25. Discedite a me maledicti in ignē eternū q pa
ratus est diabolo ⁊ angelis eius. Et ideo ad hoc
remouendū additur. Qui ꝓpter nos hoīes nō ꝓp
demones: ⁊ ꝓpter nr̄am salutē. In quo quidē ma
gis apparet amor dei ad nos. Fotinꝰ vero voluit
ꝙ xp̄s natus estꝫ de beata virgine. Sed addidit
ꝙ esset purus hō qui bene viuēdo ⁊ faciēdo volū
tatē dei: meruit filꝰ dei fieri sicut ⁊ alij sancti. Cō
tra qd̄ dicit. Jo. 6. descēdi de celo: nō vt faciā vo-
luntatē meā sed volūtatē eiꝰ qui misit me. Cōstat
aūt ꝙ nō descēdisset nisi ibi fuisset: ⁊ si fuisset purꝰ
homo nō fuisset in celo. Et ideo ad hoc remouen
dū addiꝉ. Descēdit de celis. Manicheꝰ vero di
xit ꝙ licet filꝰ dei fuerit semp ⁊ descēderit de ce-
lo: tn̄ nō hūit verā carnē sed apparētē. Sed hoc ē
falsū. Nō eni decebat doctorē veritatis aliquaꝫ
falsitatē habere. Et ideo sicut ostēdit verā carneꝫ
sic habuit. vn̄ dixit. Luc. 24. Palpate ⁊ videte:
q: spūs carnē ⁊ ossa nō habet sicut me videtꝪ hr̄e
Et ideo ad hoc remouēdū addiderūt. Et icarna-
tus est. Hebion vero qui fuit genere iudeꝰ dixit
ꝙ xp̄s natꝰ ē de btā v̄gine: ſꝫ ex ꝯmixtiōe viri ⁊ ex
virili semine. Sed hoc est falsum: q: angelꝰ dixit
Mat. i. Qd̄ eni in ea natum est: de spiritu scō est.
Et ideo sancti patres ad hoc remouēdū addide-
runt. De spiritu scō. Ualentinꝰ aūt licet cōfiteret
ꝙ xp̄s cōceptus fuerit de spūscō: voluit tn̄ ꝙ spi
ritussanctꝰ portauerit vnū corpus celeste ⁊ posuerit
in beata v̄gine ⁊ hoc fuit corpꝰ xp̄i. Unde nihil ali
ud opata est beata virgo nisi ꝙ fuit locꝰ eiꝰ. Unde
dixit ꝙ illud corpꝰ trāsiuit per beatā v̄ginē sicut p
aqueductū. Sed hoc est falsum. Naꝫ angelꝰ dixit
ei Luc. i. Qd̄ eni ex te nasceꝉ scm̄ vocabiꝉ filꝰ dei
Et apl's. Gal. 4. At vbi venit plenitudo tp̄is mi
sit deꝰ filiū suū factū ex muliere. Et ideo addide-
rūt. Natus ex maria virgine. Arriꝰ vero ⁊ Apo-
linariꝰ dixerūt ꝙ licet xp̄s fuerit vbū dei: ⁊ natꝰ ex
maria v̄gine: tn̄ n̄ hūit aīaꝫ: ſꝫ loco aīe fuit ibi diui
tas. Sed hoc est cōtra scripturā q: xp̄s dixit. Jo.
xij. Nunc aīa mea turbata ē. ⁊ iteꝝ Mat. 26. Tri
stis est aīa mea vsq̄ ad mortē. Et ideo sancti pa-
tres ad hoc remouēdū addiderūt. Et hō factꝰ est
Homo eni ex aīa ⁊ corpe ꝯstituit. vn̄ verissime ha
buit oīa que homo habere pōt p̄ter petm̄. In hoc
aūt ꝙ dicit hō factꝰ destruūtur oēs errores supius
positi ⁊ oēs alij qui dici possent ⁊ p̄cipue error eu
tichetis qui dixit ꝯmixtiōem factam. s. ex diuina na
tura ⁊ hūana factā vnā naturā xp̄i que nec deꝰ pu
re est nec purꝰ homo. ſꝫ hoc est falsū: q: tūc nō eēt
homo: ⁊ est etiā cōtra hoc qd̄ dicitur ꝙ homo factꝰ
est. Destruiꝉ etiā error Nestorij qui dixit filiū dei
vnitum esse hoī soluꝫ per inhabitationē. sed hoc

est falsum: quia tunc non esset homo sed in homi
ne. Et q̄ sit homo patet per apostolum. Phil. 2.
⁊ habitu inuēt⁹ vt homo. Jo. 8. Quid queritis me
interficere hoiē ⁊c. Possum⁹ aūt sumere ex his
aliqua ad eruditionē. Primo enim confirmat̄ fi
des nr̄a. Si eni aliqs diceret aliqua de aliq̄ terra
remota: ⁊ ipse non fuisset ibi nō crederet̄ ei sicut
si ibi fuisset. Anteq̄ ergo veniret xp̄s i mūdū pri
arche ⁊ pphete ⁊ ioānes baptista dixerūt aliq̄ de
deo. sʒ tamē nō ita crediderūt eis hoies sicut xp̄o
qui fuit cum deo imo vnū cum ipso. Unde mltū
firma est fides nr̄a ab ipso xp̄o nobis tradita. Jo.
i. Deum nemo vidit vnq̄. Unigenit⁹ fili⁹ qui est
in sinu patris ipse enarrauit. Et inde est q̄ multa
fidei secreta sunt manifesta nobis post aduentū
xp̄i que ante occulta erant. Secūdo ex his eleua
tur spes nr̄a. Cōstat eni q̄ dei filius nō p paruo ad
nos venit sumēs carnē nr̄am: sed pro magna vti
litate nr̄a. Unde fecit qddā cōmertium. s. q̄ assū
psit corpus aiatum ⁊ de vgine nasci dignat⁹ ē: vt
nobis largiret̄ suā deitatē: ⁊ sic fact⁹ est homo vt
hoiem faceret deū. Ro. 5. Per quē habemus ac
cessum per fidē in grām istam ⁊ gloriamur in spe
glorie filiorum dei. Tertio ex hoc accēdit̄ charitas.
Nullū eni est tam euidens diue charitatis indici
um q̄ q̄ deus creator oīum factus ē creatura do
min⁹ nr̄ fact⁹ est frater nr̄: fili⁹ dei factus est filius
hoīs. Jo. 3. Sic deus dilexit mūdū vt filiū suum
vnigenitū daret. Et ideo ex huiusmodi considera
tione amor reaccēdi debet: ⁊ inflāmari ad deum
Quarto inducimur ad seruādū purā aiam nr̄am
Intantū eni natura nr̄a fuit nobilitata ⁊ exaltata
ex cōiunctione ad deum q̄ fuit ad cōsortiū diuine
psone suscepta. Unī angel⁹ post incarnationē nolu
it sustinere q̄ beat⁹ Jo. adoraret eum: qd ante su
stinuerat etiā a maximis patriarchis. Ideo homo
hui⁹ exaltationē recolēs ⁊ attēdēs debet dedigna
ri vilificare se ⁊ nām suā per peccatū. Ideo dicit
beat⁹ petr⁹. 2. pe. 1. Per quē maxima ⁊ p̄ciosa no
bis pmissa donauit vt per hoc efficiamur diue
cōsortes nature: cōfugiētes ei⁹ q̄ in mūdo est cōcu
piscētie corruptionē. Quinto ex his inflāmat̄ de
siderū nr̄ ad puenīendū ad xp̄m. Si eni aliquis
rex esset frater alicui⁹ ⁊ eēt remot⁹ ab eo desidera
ret ille cui⁹ frater esset rex ad eū venire ⁊ apud eū
esse ⁊ manere. vnī cū xp̄s sit frater noster debem⁹
desiderare esse cū eo ⁊ coniungi ei. Matt. 24. Ubi
cūq̄ fuerit corp⁹ illuc cōgregabūtur ⁊ aquile. Et
apls desideriū habebat dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Nō
quidē desideriū crescit in nobis cōsiderādo incar
nationem eius.

P Assus sub pontio pilato crucifixus mortu⁹
⁊ sepultus. Sicut necessariū est xp̄iano q̄
credat incarnationē filij dei. ita necessariū est q̄
credat passionē eius ⁊ mortē q: sicut dicit Greg.
Nihil nobis nasci pfuit nisi redimi pfuisset. hoc
aūt scʒ q̄ xp̄s pro nobis est mortu⁹ ita est arduum
q̄ vix ip̄e intellect⁹ noster capere. Immo nullo mō
cadit in intellectu nr̄o. Et hoc est qd dicit aposto
lus. Act. 13. Opus operor ego in diebus vestris
opus qd nō credetis: si quis enarrauerit vobis.
Et abacuch. 1. Opus factū est in diebus vr̄is qd
nemo credet cū narrabit̄. Tanta est enī grā dei
⁊ amor ad nos: q̄ pl⁹ ipse fecit nobis q̄ possum⁹
intelligere. Nō tn̄ debem⁹ credere q̄ xp̄s ita susti
nuerit mortē q̄ deitas mortua sit sed q̄ humana
nā in ipso mortua sit. Nō eni mortu⁹ est sʒ q̄ de⁹
erat: sed sm̄ q̄ hō. ⁊ hoc pʒ per tria exēpla. Unū
est in nobis. Cōstat eni q̄ cū homo morit̄ in sepa
ratione aie a corpe nō morit̄ aia sed ip̄m corp⁹ seu
caro. Sic ⁊ in morte xp̄i nō est mortua diuitas sʒ
natura hūana. Sed si iudei nō occiderunt diuinita
tē videt̄ q̄ nō magis peccauerūt q̄ si occidissent
vnū aliū hoiem. Ad hoc est dicēdū q̄ dato q̄ rex
esset indut⁹ vna veste si quis inquinaret vestē il
lam: tantū reatū incurreret ac si ip̄m regē inquinas
set. Judei licet nō possent deū interficere: tn̄ hūa
nam nām a xp̄o assumptā occidētes sūt tn̄ puniti
ac si ip̄am diuinitatē occidissent. Itē sicut dictū ē
superius fili⁹ dei est verbū dei ⁊ verbū dei incar
natū est sicut verbū regis scriptum in carta. Si
igit̄ aliqs dilaniaret cartā regis: pro tāto habere
tur ac si dilaniaret verbū regis. Et ideo p tāto ha
bet̄ pctm̄ iudeorum: ac si occidissent verbū dei. Sʒ
que necessitas vt verbū dei pateretur p nobis?
Magna. ⁊ pōt colligi duplex necessitas. Una est
ad remediū ōtra peccata: alia est ad exemplū q̄tū
ad agenda. Ad remediū quidē q: cōtra oia mala
q̄ incurrim⁹ per pctm̄ inuenim⁹ remediū per pas
sionē xp̄i. Incurrim⁹ aūt quinq̄ mala: pmo macu
lam. Hō. n. cum peccat deturpat aiam suā: q: si
cut virtus aie est pulchritudo eius: ita pctm̄ ē ma
cula eius. Baruc. 3. Quid est israel q̄ in terra ini
micorum es: coinquinat⁹ es cū mortuis. Sed hoc
remouet passio xp̄i. Nā xp̄s sua passione fecit bal
neū in sanguine suo quo peccatores lauaret. apoc.
1. Lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo. Lauat̄ āt
aia sanguine xp̄i in baptismo: q: ex xp̄i sanguine v
tutē habet regeneratiuā. Et ideo cū aliqs se inqui
nat per pctm̄ facit xp̄o iniuriā ⁊ magis peccat q̄
ante. Heb. x. Irritā quis faciēs legem moysi sine
vlla miseratiōe duob⁹ vel tribus testib⁹ moritur
q̄to magis putatis deteriora mereri supplicia q
filiū dei cōculcauerit ⁊ sanguinē testi pollutū duxe
rit. Scdo incurrim⁹ offensam dei. Nā sicut car
nalis diligit carnalē pulchritudinē ita de⁹ spūalē
que ē pulchritudo aie. Cū ergo anima per pctm̄
inquinat̄ deus offendit̄: ⁊ odio habet peccatorē
Sap. 14. Odio sunt deo impius ⁊ impietas eius
Sed xp̄i passio hoc remouet qui deo patri satisfe

cit pro peccato: p quo ipse homo satisfacere nō po
terat: cuius charitas fuit maior ꝛ obediētia ꝙ pec
catum primi hois ꝛ preuaricatio. Ro.5. Cū inimi
ci essem⁹ deo recōciliati sum⁹ deo per mortē filij
eius. Tertio incurrim⁹ ī īfirmitatē. Nā homo se
mel peccādo credit postmodū a peccato posse cō
tinere sed totū ɔtrariū accidit: q: per primū pec-
catū debilitaᷓ ꝛ fit pronior ad peccādū: ꝛ peccatū
magis dn̄aᷓ hoi: ꝛ homo ꝙtuꝫ de se est ponit se ī
tali statu vt non surgat: sicut qui in puteū se ꝓijcit
nisi ex diūa virtute. vnde postꝙ homo peccauit
nā nostra fuit debilitata ꝛ corrupta ꝛ tūc hō fuit ꝓ
nior ad peccandū. Sed xp̄s hāc infirmitatē ꝛ de
bilitatē diminuit licet non totam deleuerit tamē
ita est hō ex xp̄i passione ɔfortaᷓ⁹ ꝛ peccati debilita-
tū ꝙ nō tantū dn̄aᷓ ei: ꝛ pōt hō conari adiutus grā
dei que cōferᷓ in sacramētis q̄ ex xp̄i passione effi
caciam habēt ita ꝙ pōt resilire a peccatis. aplus
Ro.6. Vetus homo noster simul crucifix⁹ ē vt de
struaᷓ corpus peccati. Nā ante passionē xp̄i pau-
ci inuēti sunt sine pctō mortali viuētes sed post si
ne peccato mortali multi vixerūt ꝛ viuūt. Quar-
to icurrim⁹ reatū pene. Hoc eni exigit iusticia dei
vt quicūꝙ peccat puniaᷓ. Pena aūt pēsaᷓ ex cul
pa. vnde cum culpa peccati mortalis sit infinita
vtpote cōtra bonū infinitum. s. deum cuius p̄ce-
pta peccator ɔtēnit pena debita peccato morta-
li est infinita. Sed xp̄us per suā passionē abstulit
nobis penā hanc ꝛ sustinuit ipse. 1. pe. 2. Peccata
nostra. i. penā peccati ptulit in corpe suo. Nā pas-
sio xp̄i fuit tante virtutis ꝙ sufficit ad expiādū oīa
peccata toti⁹ mūdi etiā si eēnt centū milia. Et in-
de ē ꝙ baptizati ab oībus peccatis lauātur. In-
de ē etiā ꝙ sacdos pctā dimittit. Inde ē etiā ꝙ qcū
ꝙ magis passioni xp̄i se ɔformat maiorē cōsequiᷓ
veniā ꝛ plus mereᷓ de grā. Quinto incurrim⁹ exi
liū regni. Nā qui offendūt reges exulare cogūtur
a regno. sic ꝛ homo ꝓpter pctīn expelliᷓ de para-
diso. Inde est ꝙ adam statim post peccatū est eie
ctus de paradiso ꝛ clausa est ianua paradisi. Sed
xp̄s sua passiōe ianuā illam aperuit ꝛ ad regnum
exules reuocauit. Aperto eni latere xp̄i apta est ia
nua paradisi ꝛ fuso sanguine eius deleta est macu
la placat⁹ est de⁹ ablata est debilitas expiata ē pe
na: exules reuocātur ad regnū. Et inde est ꝙ stati
latroni diciᷓ. Hodie mecū eris in paradiso: hoc ñ
est dictum olim. Nō eni dictū fuit alicui non ade
nō abrae nō dauid. sed hodie. s. qñ apta est ianua
latro veniā petit ꝛ inuenit. Heb. x. Hn̄tes fiduci-
am in introitu sanctoꝝ in sanguine xp̄i. Sic ergo
patet vtilitas ex pte remedij. Sed nō minor est
vtilitas ꝙtū ad exēplū. Nā sicut dicit btūs aug.
passio xp̄i sufficit ad informādū totaliter vitā no-
strā. Quicunꝙ eni vult pfecte viuere nihil aliud
faciat nisi ꝙ ɔtemnat que xp̄s in cruce cōtempsit

ꝛ appetat que xp̄s appetijt. Nullū eni exēplū vir
tutis abest a cruce. Si eni queras exemplū chari
tatis. Maiorē charitatē nemo habet vt aīam su
am ponat quis ꝓ amicis suis. Jo.15. Et hoc ī cru
ce fecit xp̄s. Et ideo si pro nobis aīam suaꝫ dedit
nō debet nobis esse graue quecūꝙ mala sustinere
pro ipo. ps. Quid retribuā dn̄o ꝓ oībus que retri
buit mihi? Si queris exēpluꝫ paciētie excellētissi
mū in cruce inuenitur. Paciētia eni ex duob⁹ ma
gna oñditur: aut cuꝫ quis magna paciēter suffert
aut cum ea suffert que vitare posset ꝛ non vitat.
Xp̄s aūt magna ī cruce ptulit. Trenoꝝ. 1. O vos
oēs q̄ trāsitis per viā attēdite ꝛ videte si est dolor
sicut dolor me⁹. Et paciēter q: cū pateref non cō
minabaᷓ. 1. pe. 2. Et Isa. 53. Sicut ouis ad occisi
onē duceᷓ ꝛ q̄si agn⁹ corā tondēte se obmutescet.
Itē vitare potuit ꝛ nō vitauit. Mat. 26. An putas
q: nō possum rogare prēꝫ meū ꝛ exhibebit mihi
mō plusꝙ. 12. legiones angeloꝝ. Magna est ergo
xp̄i paciētia ī cruce. Heb. 12. Per pacientiam cu-
rram⁹ ad ꝓpositū nobis certamē: aspiciētes in au
ctorē fidei ꝛ consumatorē iesum qui ꝓposito sibi
gaudio sustinuit crucē cōfusiōe ɔtempta. Si q̄ris
exemplū hūilitatis respice crucifixū. Naꝫ de⁹ iu-
dicari voluit sub pontio pilato ꝛ mori. Job. 36. cā
tua q̄si impij iudicata est. Vere ipij: q: morte tur
pissima ɔdēnem⁹ eū. Sap. 2. Dn̄s pro seruo ꝛ vi
ta angeloꝝ ꝓ hoie mori voluit. Phil. 2. factus est
obediēs vsꝙ ad mortē. Si q̄ris exemplū obediē
tie seq̄re eum qui fact⁹ est obediens patri vsꝙ ad
mortē. Ro. 5. Sicut per inobediētiā vnius hois
peccatores cōstituti sunt multi: ita per vni⁹ obedi
entiā iusti ɔstituētur multi. Si queris exemplum
ɔtemnēdi terrena sequere eū qui est rex regum ꝛ
dn̄s dn̄antiū in quo sūt thesauri sapie. in cruce ni
datū: illusum: cōsputū cesum spinis coronatū: fel
le ꝛ aceto potatū ꝛ mortuū. Igiᷓ non afficiaris ad
vestes ꝛ ad diuitias: q: diuiserūt sibi vestimenta
mea. Nō ad honores q: ego ludibria ꝛ verbera
expertus sum. Non ad dignitates: q: plectentes
coronā de spinis imposuerūt capiti meo. Nō ad
delicias q: in siti mea potauerūt me aceto. aug.
supra illō Heb. 12. Qui ꝓposito sibi gaudio ꝛc. di
cit. Oīa bona terrena cōtempsit homo xp̄s iesus
vt cōtemnenda monstraret.

Escēdit ad inferos. Sicut dictū est mors
d xp̄i fuit in separatiōe anime a corpe sicut
ꝛ alioꝝ hoium. sed diuinitas ita insolubi-
liter iūcta fuit hoi xp̄o: ꝙ licet anima ꝛ corp⁹ sepa
rarentur ab inuicē: ipsa tñ deitas pfectissime sem
p r ꝛ anime ꝛ corpi affuit: ꝛ ideo in sepulchro cuꝫ
corpe fuit filius dei: ꝛ ad inferos cum aīa descen-
dit. Sūt aūt q̄tuor rōnes quare xp̄s cum aīa ad ī
fernū descendit. Prima vt sustineret totā penaꝫ

peccati: vt sic totã culpam expiraret. Pena autẽ
peccati hoĩs non solũ erat mors corporis: sed eti-
am erat pena in anima: q2 etiam peccatum erat
quantũ ad aĩaz: quia etiã ipsa anima puniebatur
q̃tum ad carentiã visionis diuine pro qua abo-
lenda nũdum satisfactum erat. Et ideo post mor
tem descendebãt omnes etiã sancti patres ante
xp̃i aduentũ ad infernũ. Ut ergo xp̃s sustineret to
tam penam peccatoribus debitam: voluit nõ so
lum mori: sed etiam s̃m animã ad infernũ descẽ
dere. vnde ps̃. Estimat9 suz cum descẽdentibus
in lacum. Factus sum sicut homo sine adiutorio i
ter mortuos liber. Alij enim erant ibi vt serui: s3
xp̃us vt liber. Secũda ratio est vt perfecte subue
niret suis amicis omnib9. Habebat enĩ amicos
suos non solum in mũdo sed etiam in inferno. In
hoc enim sunt aliqui amici xp̃i in q̃tuz habẽt cha
ritatẽ. In inferno autem multi erãt qui cum cha
ritate ⁊ fide venturi decesserant. Sicut abraam
Isaac iacob: Moyses dauid ⁊ alij iusti ⁊ perfecti
viri. Et quia xp̃s suos visitauerat in mundo ⁊ eis
subuenerat per mortem suam: voluit etiam visi
tare suos qui erant in inferno ⁊ subuenire eis de-
scendẽdo ad eos. Eccl. 24. Penetrabo omnes in
feriores partes terre: ⁊ inspiciam omnes dormi
entes ⁊ illuminabo omnes sperantes in domino
Tertia vero ratio est vt perfecte de diabolo triũ
pharet. Tunc enim perfecte triũphat aliquis de
aliquo qñ non soluz vincit eum in campo: sed eti
am inuadit eum vsq3 in domum propriam ⁊ au-
fert ei sedem regni ⁊ domũ suam. Xp̃us aũt triũ-
phauerat contra diabolum ⁊ in cruce vicerat euz
vnde ait Jo. 12. Nunc iudiciũ est mundi: nũc prin
ceps huius mundi. s. diabolus eijcietur foras. Et
ideo vt perfecte triumpharet voluit auferre se-
dem regni sui ⁊ ligare euz in domo sua que ẽ infer
nus. Et ideo descendit illuc: ⁊ diripuit omnia sua
⁊ ligauit eum ⁊ abstulit ei predam suã. Col. 2. Ex-
polians principatus ⁊ potestates transduxit con-
fidenter palam triumphans illos in semetipso.
Similiter etiã q2 potestatẽ ⁊ possessionẽ accepe-
rat xp̃s celi ⁊ terre: voluit etiã possessionẽ accipe
inferni vt sic s̃m apostolũ. ad Phil. 2. In nomine
iesu omne genu flectatur celestiũ terrestrium ⁊ in
fernoꝝ. Mar. vlt. In noĩe meo dmõia eijciẽt ⁊c̃.
Quarta ratio ⁊ vltima est: vt liberaret sanctos q̃
erant in inferno. Xp̃s enim sicut voluit pati mor
tem vt liberaret viuentes a morte ita etiam vo
luit descendere ad infernuz vt liberaret eos qui
erant ibi. Zach. 9. Tu quoq3 in sanguine testamẽ-
ti tui emisisti vinctos tuos de lacu i quo nõ est aq̃
Osee. 13. Ero mors tua o mors: ero morsus tuus
inferne. Licet enĩ mortẽ totaliter destruxerit xp̃s
infernuz tamẽ non oĩno destruxit sed momordit
q2. s. non omnes liberauit de inferno: sed illos tã

tum qui erant sine peccato mortali. Et similiter
sine peccato originali: a quo quantũ ad personam
liberati erant per circũcisionem. vel ante circun
cisionem qui saluati erant in fide parentum fide-
lium quantũ ad eos qui non habebant vsum rõ-
nis: vel per sacrificia ⁊ in fide xp̃i venturi quãtũ
ad adultos. Sed erant ibi propter peccatum ori
ginale ade a quo quantũ ad naturã non potuerũt
liberari nisi per xp̃z. Et ideo dimisit ibi illos qui
descenderunt cum peccato mortali ⁊ incircunci-
sos paruulos. Et ideo dicit. Ero morsus tuus in-
ferne. Sic ergo patet q̃ xp̃s descendit ad inferos
⁊ propter quid. Ex his ad instructionem nostraz
possumus accipere quattuor. Primo spez firmã
de deo. Nam quãtũcunq3 homo sit in afflictione
semper tamen debet sperare de dei adiutorio ⁊ i
eo confidere. Nihil enĩz ita graue inuenitur sicut
esse in inferno. Si ergo xp̃us illos qui erant in in
ferno liberauit: multum debet quilibet si est ami
cus dei confidere vt liberetur ab eo a quacunq3
angustia. Sap. 10. Hec. s. sapiã venditum iustum
non dereliquit descenditq3 cum illo in foueam
⁊ in vinculis non dereliquit euz. Et quia spẽaliter
deus iuuat seruos suos multum debet esse secur9
ille qui seruit deo. Eccl. 34. Qui timet deum ni-
hil trepidabit ⁊ non pauebit quoniã ipse est spes
eius. Secũdo debem9 concipere timorẽ ⁊ expel
lere presumptionẽ. Nam licet xp̃us passus sit p
peccatoribus: ⁊ ad infernũ descenderit: nõ tamẽ
liberauit omnes: sed illos tantum qui sine pecca
to mortali erant vt dictum est. Illos vero qui in
mortali decesserant dimisit. Et ideo null9 qui cũ
peccato mortali illuc descẽdit speret veniaz. Sz
tantũ in inferno erit quantũ sancti patres in para
diso. s. in eternum. Mat. 25. Ibunt hij in supplici
um eternum. iusti aũt in vitam eternam. Tertio
debem9 habere sollicitudinẽ. Nam xp̃us descen
dit ad inferos p salute nostra: ⁊ nos frequẽter de
bemus sollicitii esse illuc descẽdere cõsiderãdo. s.
penas illas sicut faciebat ille sanct9 Ezechias di
cẽs. Isa. 38. Ego dixi in dimidio dierũ meoꝝ va
dam ad portas inferi. Nã qui ibi frequẽter p co-
gitationẽ descẽdit in vita nõ descẽdit de facili in
mortẽ: q2 huiusmõi cõsideratio retrahit a pctõ. vi
dem9. n. q̃ hoĩes hui9 mũdi cauẽt sibi a maleficijs
ppter tpalẽ penã: quãto ergo magis debẽt sibi ca
uere pp penã inferni q̃ maior est ⁊ q̃tũ ad diutur
nitatẽ: ⁊ q̃tũ ad acerbitatẽ ⁊ q̃tũ ad multiplicita
tẽ. Eccl. 7. Memorare nouissima tua: ⁊ i eternuz
nõ peccabis. Quarto puenit nobis ex hoc exẽplũ
dilectiõis. Xp̃s. n. descẽdit ad inferos vt libera-
ret suos: ⁊ ideo debem9 illuc descẽdere vt subue-
niam9 nr̃is. Ipi. n. nihil pñt: ⁊ iõ debem9 eis sbue
nire q̃ sũt i purgatorio. Nimis eẽt dur9 q̃ ñ sbueni
ret caro suo q̃ eẽt i carcẽ treno. Multo g̃ magis est

durus qui nō subuenit amico qui est in purgatorio
cum nulla sit cōparatio penaꝝ mundi ad illas. Job.
19. Miseremini mei miseremini mei saltē vos
amici mei: q: manus dñi tetigit me. 2. Macha.
12. Sancta ⁊ salubris ē cogitatio ꝓ defunctis exo
rare: vt a peccatis absoluant. Subueniꝰ aūt eis
ꝑcipue ꝑ tria sicut dicit Aug. s. ꝑ missas: orōnes: ⁊
elemosynas. Gregorius addit quartū. s. ieiuniū
Nec est miꝝ: q: etiā in mundo isto pōt amicꝰ sa-
tisfacere ꝑ amico. Intelligendū est tñ hoc de illis
qui sunt in purgatorio.

T Ertia die resurrexit a mortuis. Duo sunt
hoī necessaria ad cognoscendū. s. glīa dei ⁊
pena inferni. Nam ꝑ gloriā electi: ⁊ ꝑ penas ter-
riti cauent sibi hoīes ⁊ retrahunt a pctīs. Sz hec
sunt valde difficilia hoī ad cognoscendū. Vñ de
gloria dr̄: sap. 9. Que in celis sunt: qs inuestigauit
⁊ hoc quidē difficile est terrenis: q: vt dr̄ Jo. 3. q
de terra est de terra loquit: sz nō est difficile spūa
libꝰ: q: qui de celo venit sup oēs est: vt dr̄ ibidē
⁊ iō deus de celo descendit: ⁊ incarnatus ē: vt do
ceret nos celestia. Erat etiā difficile cognoscere
penas inferni: sap. 2. Non est qui agnitus sit reuer
sus ab inferis: ⁊ hoc dr̄ in ꝑsona impioꝝ: ⁊ hoc nō
pōt modo dici: q: sicut descēdit de celo: vt doce-
ret celestia: ita resurrexit ab inferis: vt nos de in
feris edoceret: ⁊ ideo necesse est: vt credamus ꝙ
nō solum hō factus ē ⁊ mortuus: sz ꝙ resurrexit a
mortuis: ⁊ ideo dr̄ tertia die resurrexit a mortuis
Inuenimus aūt ꝙ multi surrexerūt a mortuis: sicͭ
Lazarus ⁊ filius vidue: ⁊ filia archisinagogi. Sz
resurrectio xp̄i differt a resurrectiōe istoꝝ ⁊ alioꝝ
in quattuor. Pmo q̄tum ad cām resurrectiōis q:
alij qui surrexerūt nō surrexerūt sua virtute: sz vl
xp̄i: vl ad preces alicuius sancti: xp̄us vo resurre
xit ꝓpria virtute: q: nō solum erat homo: sz etiā
deus ⁊ diuinitas verbi nunꝙ̄ separata fuit: nec
ab aīa: nec a corpore: ⁊ ideo corpus aīmam ⁊ aīa
corpus cum voluit resumpsit. Jo. x. Ptātē hēo
ponendi aīam meā: ⁊ ptatem habeo iterū sumen
di eam: ⁊ lz mortuus fuerit hoc nō fuit ex infirmi
tate nec ex necessitate: sz virtute: q: sponte: ⁊ h pz
q: cum emisit spm̄ clamauit voce magna: quod
alij morientes nequeūt: q: ex infirmitate moriū-
tur. Vnde centurio dixit Mat. 27. Vere filꝰ dei
erat iste: ⁊ ideo sicut sua virtute posuit aīam suā
ita sua virtute recepit eā: ⁊ ideo dr̄: q: resurrexit:
⁊ nō ꝙ fuerit suscitatus quasi ab alio. ps. Ego dor
miui ⁊ soporatus sum: ⁊ exurrexi: nec ē hoc 9triū
ei ꝙ dicit actuū. 2. Hunc ihm̄ resuscitauit deus.
Nam ⁊ pr̄ resuscitauit eū: ⁊ filius: q: eadem ē vir
tus patris ⁊ filij. Secundo differt q̄tum ad vitā
ad quam resurrexit: q: xp̄s ad vitā gloriosam. ⁊ i
corruptibilē. Apo. Ro. 6. Xp̄us resurrexit a mor
tuis ꝑ glām patris. Alij vo ad eandē vitā quā ꝓ-
us habuerant: sicut patet de Lazaro: ⁊ de alijs.
Tertio differt q̄tum ad fructum ⁊ efficaciā: q:
virtute resurrectionis xp̄i resurgunt oēs. Math.
27. Multa corpora scōꝝ q dormierāt surrexerūt
Apo. i. Corin. 15. Xp̄us resurrexit a mortuis pri-
mitie dormientiū: sed vide ꝙ xp̄s ꝑ passionē per
uenit ad glām. Lu. 24. Nōne sic oportuit pati xp̄m
⁊ ita intrare in gloriā suam: vt doceat nos qualit
ad glām ꝑuenire possumus. actuū. 14. Per mul-
tas tribulationes oz nos intrare in regnum dei.
Quarto differt q̄tum ad xp̄s: q: resurrectio alio-
rum differt vsq̄ ad finē mundi: nisi aliquibus ex
ꝑuilegio ante cōcedat: vt beate virgini: ⁊ vt pie
credit beato Joāni euangeliste. Sed xp̄s resurre
xit tertia die: cuius ratio ē: ⁊ resurrectio ⁊ mors ⁊
natiuitas xp̄i fuit ꝓpter nostrā salutem: ⁊ ideo tūc
voluit resurgere quādo salus nostra pficeret. Vn
de si statim resurrexisset nō fuisset creditum ꝙ fu
isset mortuus. Item si multū distulisset discipu-
li nō remansissent in fide: ⁊ sic nulla vtilitas fuis-
set in passione sua. ps. Que vtilitas in sanguine
meo dum descēdo in corruptionē: ⁊ ideo die ter-
tia resurrexit: vt crederet mortuus ⁊ vt discipuli
fidem nō amitterēt. Possumus aūt ex hijs quat-
tuor ad nostrā eruditionē accipere. Primo vt stu-
deamus resurgere spūaliter a morte aīe quā in-
currimus ꝑ peccatū: ad vitā iusticie que habet ꝑ
pniam. Apostolus. Ephe. 5. Surge qui dormis
⁊ exurge a mortuis: ⁊ illuminabit te xp̄us. Et hec
est resurrectio pma. Apoc. 20. Beatus qui habet
partē in resurrectione pma. Secūdo ꝙ nō diffe-
ramus resurgere vsq̄ ad mortē: sed cito: q: xp̄us
resurrexit tertia die. Ecclasti. 5. Ne tardes uer
ti ad dñm: ⁊ ne differas de die in diē ⁊c: q: nō po
teris cogitare que pertinent ad salutem infirmi
tate grauatus. Et q: etiam perdis partem omni
um bonorum que fiunt in eccliā: ⁊ multa mala in
curris ex perseuerentia in peccato. Dyabolus et
quanto diutius possidet: tanto difficilius dimit-
tit: vt dicit Beda. Tertio: vt resurgamus ad vi-
tam incorruptibilem: vt. s. nō iterū moriamur. i.
in tali ꝓposito: ꝙ vltra nō peccemus. Ro. 6. Xp̄s
resurgens ex mortuis: iam nō moritur ⁊c. ⁊ infra
Ita ⁊ vos existimate vos mortuos quidē eē pec
cato: viuētes autē deo in xp̄o ihū. Non ē regnet
pctm̄ in vestro mortali corpore: vt obediatis cō
cupiscentijs eius: sz neq̄ exhibeatis mēbra vr̄a
arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos deo:
tanꝙ̄ ex mortuis viuentes. Quarto: vt resurga-
mus ad vitam nouā ⁊ gloriosam: vt. s. vitemus
oīa que pius fuerant occasiones ⁊ cā mortis: ⁊ pctī.
Ro. 6. Quō xp̄s surrexit a mortuis ꝑ glām pris:
ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. ⁊ hec no-
ua vita ē vita iusticie que innouat aīam ⁊ ꝑducit
ad vitam glorie. Amen.

Scendit ad celos: sedet ad dexterã dei
patris oipotẽtis. ¶ Post xp̄i resurrectio
nẽ oz credere eius ascẽsionẽ qua in celum
ascendit die. 40. ꝛ ideo dicit ascẽdit ꝛc̃. Circa qḋ
debes notare tria. Primo. s. ꝙ fuit sublimis rõ
nalis ꝛ vtilis. Sublimis quidẽ fuit: q: ascẽdit ad
celos. ꝛ hoc tripliciť exponiť. Primo sup oẽs ce-
los corporeos. apls. eph. 4. Ascẽdit super oẽs ce-
los. Et hoc primo incepit in xp̄o. Nã antea corp⁹
terrenũ nõ erat nisi in terra intantũ vt etiã adã fu
erit in paradiso terrestri. Scḋo ascẽdit sup oẽs ce
los spũales. s. naturas spũales. eph. 1. Constituens
ihm ad dexterã suã in celestib⁹ sup oẽm principa
tũ ꝛ ptãtem ꝛ virtutẽ ꝛ dñationez ꝛ oẽ qḋ noiatur
non solũ in hoc seculo sed etiã in futuro: ꝛ oĩa sub-
iecit sub pedibus eius. Tertio ascendit vsq3 ad se
dem patris. Danielis. 7. Ecce cum nubib⁹ celi
q̃si fili⁹ hoīs veniebat ꝛ vsq3 ad antiquũ dierum
peruenit. ꝛ Mar. vlt. Et dñs quidẽ iesus postq̃
loquut⁹ est eis assumptus est in celũ: ꝛ sedet a de-
xtris dei. Nõ aũt accipiť in deo dextera corpaliť
sed metaphorice: q: inquãtuz de⁹ diciť sedere ad
dexterã patris. i. ad equalitatẽ patris. Inq̃tũ ho
mo sedet ad dexterã patris. i. in potiorib⁹ bõis.
Hoc aũt affectauit diabol⁹. Isa. 14. In celũ cõscen
dã super astra dei exaltabo soliũ meũ. Sedebo ĩ
monte testi: in lateribus aquilonis. Ascendã sup
altitudinẽ nubiũ similis ero altissimo. Sed nõ p
uenit nisi xp̄s. ideo diciť. ascẽdit in celũ sedet ad
dexterã patris. ps̄. Dixit dñs dño meo sede a de
xtris meis. Scḋo xp̄i ascẽsio fuit rõnalis q: ad ce
los. ꝛ hoc ꝓpter tria. Primo q: celũ ḋbebať xp̄o
ex sua natura. Naturale eñi est vt vnũquodq3 reuer
tatur vnde trahit originẽ. Pricipiũ aũt originis
xp̄i ẽ a deo qui est sup oĩa. Jo. 16. exiui a patre ꝛ ve
ni in mũdũ iterũ relinquo mũdũ ꝛ vado ad patrẽ
Jo. 3. Nemo ascẽdit in celũ nisi qui descẽdit ḋ ce
lo filius hoīs qui est in celo. ꝛ licet sancti in celum
ascẽdãt nõ tñ sicut xp̄s: q: xp̄s sua v̄tute: sancti vo
attracti a xp̄o. Cant. 1. Trahe me post te. Uel põt
dici q: nemo ascẽdit in celũ nisi xp̄s: q: sancti non
ascendũt nisi inq̃tuz sunt mẽbra xp̄i qui est caput
ecclesie. Mat. 24. Ubicũq3 fuerit corp⁹ illuc con
gregabũtur ꝛ aquile. Scḋo debebať xp̄o celũ ex
sua victoria. Nã xp̄s est ĩ mũdũ missus ad pugnã
dũ cõtra diabolũ ꝛ vicit euz ꝛ ideo meruit exalta
ri sup oĩa. Apoc. 3. ego vici ꝛ sedi cum patre meo
in throno eius. Tertio ex sua hũilitate. Nulla eniz
hũilitas est ita magna sicut hũilitas xp̄i qui cũ eẽt
deus voluit fieri homo ꝛ cuz esset dñs voluit for
mã serui accipere factus obediẽs vsq3 ad mortẽ
vt diciť Phil. 2. ꝛ descẽdit vsq3 ad infernuz: ꝛ iõ
meruit exaltari vsq3 ad celũ ad sedem dei. Naz
humilitas via est ad exaltationẽ. Luc. 14. Qui se
humiliat exaltabitur. eph. 4. Qui descẽdit ip̄e est
ꝛ qui ascendit sup oẽs celos. Tertio xp̄i ascẽsio fu-
it vtilis. ꝛ hoc quãtũ ad tria. Primo quãtũ ad du
cẽ. Nam ad hoc ascendit vt nos duceret sicut re
surrexit vt nos resurgere faceret: ita ascẽdit vt nos
duceret. Nos eñi nesciebam⁹ viã sed ipse ondit.
Mich. 2. Ascendit iter pãdẽs ante eos. ꝛ vt nos
assecuraret de possessiõe regni celestis. Jo. 14. Ua
do parare vobis locum. Scḋo quãtũ ad securita
tẽ. ad hoc eniz ascendit vt interpellaret ꝓ nobis.
Heb. 7. Accedens per semetipz ad deuz semper
viuens ad interpellãdũ pro nobis. 1. Jo. 2. Aduo
catũ habem⁹ apud patrez iesum xp̄m. Tertio vt
ad se corda nostra traheret. Mat. 6. Ubi est the-
saurus tuus: ibi est ꝛ cor tuũ: vt cõtemnam⁹ tẽpa-
lia. apls. Col. 3. Si cõsurrexistis cũ xp̄o: que sur-
sum sũt querite vbi xp̄s est in dextera dei sedens
que sursum sunt sapiẽte non que sunt super terrã.

Inde ventur⁹ ẽ iudicare viuos ꝛ mortuos.

Ad officiũ regis ꝛ dñi spectat iudicare. ꝓ
uer. 20. Rex qui sedet in solio iudicij dissi
pat omne malũ intuitu suo. Quia ergo xp̄s ascen
dit in celum: ꝛ sedet ad dexterã dei sicut d̄r is oiuz
manifestũ est ꝙ spectat ad eum iudiciũ. Et ideo ĩ
regula catholice fidei cõfitemur: ꝙ ventur⁹ est iu
dicare viuos ꝛ mortuos. Hoc etiã dixerũt ange
li. act. 1. Hic iesus qui assũptus est a vobis in celũ
sic veniet quẽadmodũ vidistis eum euntẽ in ce-
lũ. Sũt aũt tria cõsiderãda de hoc iudicio. Pri-
mũ est forma iudicij. Scḋm est ꝙ iudiciũ hoc est
timendũ. Tertiuz est qualiter ꝑparem⁹ nos ad h̄
iudiciuz. Quo ad formã iudicij tria ocurrũt. s. qs
sit iudex qui iudicãdi ꝛ de quib⁹ sit. xp̄s aũt est iu-
dex. actu. x. Ipse est qui cõstitut⁹ est a deo iudex vi
uorꝫ ꝛ mortuorꝫ siue accipiam⁹ per mortuos: pec
catores ꝛ p viuos recte viuentes: siue per viuos
ad lr̃am i. los qui tũc viuent: ꝛ per mortuos om-
nes qui mortui sũt. est aũt iudex non soluz inq̃tuz
deus est sed etiam inq̃tũ homo: ꝛ hoc ꝓpter tria
primo q: necessariũ est vt iudicãdi iudicẽ videãt
Diuinitas aũt est ita delectabilis: ꝙ nullus põt si
ne gaudio eam videre ꝛ ideo null⁹ dãnatus pote
rit eam videre: q: tũc gauderet. ꝛ adeo necesse est
vt appareat ĩ forma hoīs vt ab oĩbus videatur.
Jo. 5. Ptãtez dedit ei iudiciũ facere: q: fili⁹ hoīs
est. Scḋo q: ipse meruit hoc officium scḋm ꝙ ho
mo. Ipse eñi scḋm ꝙ homo fuit iniuste iudicatus
ꝛ ex hoc deus fecit eũ iudicẽ totius mũdi. Job. 36
Causa tua q̃si impij iudicata est: cãm iudiciũq3 re
cipies. Tertio vt cessat desperatio ab hoīb⁹ si ab
hoīe iudicãtur. Si eñi solu⁹ deus iudicaret hoīes
iterriti desperarẽt. Luc. 21. Uidebũt filiũ hoīs ve
nientez in nube. Iudicandi vero sunt oẽs hoīes q
sunt fuerunt. ꝛ erũt apls. 2. Cor. 5. Oẽs nos mani
festari oz ante tribunal xp̄i vt referat vnusq̄sq3 ꝓ-
pria corporis ꝓut gessit. siue bonũ siue malũ. est aũt

sicut dicit Greg. quadruplex dr̄ia inter iudicandos. aut eni iudicādi sunt boni aut mali. Malorꝫ aūt quidā cōdemnabunt̄ sꝫ nō iudicabūtur sicut īfideles: quorꝫ facta nō discutiētur: q: qui ñ credit iā iudicat᷒ ē. vt dr̄ Jo.3. Quidā vō ꝯdēnabūt̄ ⁊ iudicabūt̄ sicut fideles qui decesserūt cū peccō mortali. apl̄s. Ro.6. Stipēdia peccati mors. Mō. n. excludētur a iudicio ꝑpt̄ fidē quā habuerūt. Bonorꝫ etiā quidā saluabūtur ⁊ nō iudicabūtur paupres. s. spū ꝑpter deum qnimo alios iudicabūt. Mat.19. Uos qui secuti estis me in regeneratiōe cū sederit fili᷒ hoīs in sede maiestatis sue: sedebitis ⁊ vos sup sedes duodecim iudicātes duodecim trib᷒ israel. Qd̄ quidē nō solū intelligit̄ de discipulis sed etiā de oīb᷒ paupibus: alias Paulus qui plus alijs laborauit nō esset de numero illorꝫ Et ideo intelligendū est etiā de oībus sequētibus aplos ⁊ de apl̄icis viris. Ideo apl̄s.1. Cor.6. An nescitis qm̄ angelos iudicabim᷒. Jsa.3. Dn̄s ad iudiciū veniet cum senib᷒ ppl̄i sui ⁊ principibus eius. Quidā aūt saluabūtur ⁊ iudicabūtur. s. morientes in iusticia. Licet. n. in iusticia decesserint. occupatiōe tn̄ tp̄aliū in aliquo lapsi sunt ⁊ ideo iudicabūtur sed saluabūtur. Judicabūtur aūt de oībus factis bonis ⁊ malis. Eccl̄.xi. Ambula ī vijs cordis tui: ⁊ scito q̄ ꝓ oībus his: adducet te deus in iudiciū. Eccl̄.xij. Cūcta que fiunt adducet de᷒ in iudiciū ꝓ oī errato siue bonū siue malū sit. De verbis etiā ociosis. Mat.xij. Omne verbū ociosum qd̄ loquuti fuerint hoīes reddent rōnē de eo in die iudicij. De cogitatiōib᷒. Sap.1. In cogitatiōib᷒ impij interrogatio erit. ⁊ sic patet forma iudicij ¶ Est aūt iudiciū illud timēdū ꝑpter q̄tuor. Primo ꝑpter iudicis sapiam. Sicut enim oīa ⁊ cogitationes ⁊ locutiōes ⁊ operatiōes qm̄ oīa nuda ⁊ aperta sunt oculis eius. vt dicit̄ Heb.4. Prouer.16. Oēs vie hoīum patēt oculis ei᷒. ipē etiaꝫ scit v̄ba nostra. Sap.1. Auris zeli audit oīa Itē cogitationes nr̄as. Jer.17. Prauū est cor hoīs ⁊ inscrutabile. qs cognoscet illd̄. Ego dn̄s scrutāś corda ⁊ ꝓbans renes. qui do vnicuiqꝫ iuxta viaꝫ suā ⁊ iuxta fructū adinuētionū suarꝫ. Ibi erūt testes infallibiles. s. ꝓprie hoīum ꝯscie apl̄s. Ro.2. Testimoniū reddente illis ꝯscia ipsorꝫ ⁊ inter seinuicem cogitationū accusantiū aut etiā defendētiuꝫ in die cū iudicabit deus occulta hoīum. Scd̄o ꝑpter iudicis potētiā: q: oīpotens est in se. Jsa.40. Ecce dn̄s deus in fortitudine veniet. Itē oīpotēs est in alijs. q: oīs creatura erit cū eo. Sap.5. Pugnabit cū illo orbis terrarꝫ cōtra insensatos. ⁊ iō dicebat. Job.x. Cū sit nemo qui d̄ manu tua possit eruere. ps. Si ascēdero in celū tu illic es: si descendero ad infernū ades. Tertio ꝑpter opis istē ribilē iusticiā. Nunc eni est tp̄s misericordie: sed tēpus futurum erit solū tēpus iusticie. Et iō nunc est tp̄s nostrū: sed tūc erit solū tp̄s dei ps. Cū accepero tp̄s ego iusticias iudicabo. Prouer.6. Zel᷒ ⁊ furor viri nō parcet ī die vindicte: nec acquiescet cuiusqꝫ ꝓcib᷒: nec suscipiet ꝓ redēptiōe dona plurima. Quarto ꝑpter iudicis irā. Aliter eni apparebit iustis. q: dulcis ⁊ delectabilis. Jsa.33. Regē in decore videbūt. aliter malis q: irat᷒ ⁊ crudelis ita vt dicāt montib᷒ cadite sup nos ⁊ abscōdite nos ab ira agni. vt dr̄ apoc.6. Nec aūt ira nō dicit in deo cōmotionē animi: sed effectū ire penā. s. peccatorib᷒ īflictā. s. eternalē. Origenes. Quā anguste erunt peccatoribus vie in iudicio. Desuper erit iudex irat᷒ ⁊c. Cōtra hūc autem timorē debem᷒ quattuor habere remedia. Primū ē bona opatio. apl̄s. Ro.13. Uis non timere ptātem? Bonū fac: ⁊ habebis laudē ex illa. Scd̄m est ꝯfessio ⁊ pnīa de cōmissis. In qua tria debēt esse. s. dolor in cogitatione: pudor in ꝯfessione ⁊ acerbitas in satisfactiōe que quidē expiāt penā eternā. Terciū est elemosina que oīa mundat. Luc.16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis vt cū defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Quartū est charitas. s. amor dei ⁊ ꝓximi que quidē charitas operit multitudinē peccatorꝫ. vt dicitur. i. pe.4. ⁊ ꝓuerb.x.

C Redo in spūm sanctū. Sicut dictū est verbū dei est fili᷒ dei sicut verbū hoīs est conceptio itellect᷒. Sꝫ qn̄qꝫ hō hꝫ v̄buꝫ mortuū. s. qn̄ hō cogitat q̄ debet facere sꝫ tn̄ volūtas faciendi nō adest ei: sicut qn̄ hō credit ⁊ non operat̄ fides ei᷒ dicit̄ mortua. vt dr̄ Jac.2. Uerbū aūt dei est viuū. Heb.4. Uiu᷒ est s̄mo dei. Et ideo necesse est q̄ de᷒ hēat secū volūtatē ⁊ amorē. vn̄ aug. in lib. de tri. Uerbū qd̄ insinuare itendim᷒ cū amore noticia est. sicut aūt v̄bū dei ē fili᷒ dei ita amor dei est spūssanct᷒. Et ide est q̄ tūc hō hꝫ spūmscm̄ qn̄ diligit deū. apl̄s Ro.5. Charitas dei diffusa ē in cordib᷒ nr̄is ꝑ spi. scm̄ q datus est nobis. Fuerūt aūt aliq̄ q male sentiētes de spi. scō dixerūt q̄ erat creatura ⁊ q̄ erat minor pr̄e ⁊ filio ⁊ q̄ erat seruus ⁊ minister dei. Et iō sci ad remouēdū hos errores addiderunt qnqꝫ v̄ba in alio symbolo de spi. scō. Primū ē q̄ lꝫ sint alij spūs. s. angeli sūt tn̄ ministri dei. s̄m illud apl̄i. Heb.1. Oēs sunt administratorij spūs. sꝫ spūssanct᷒ dn̄s est. Jo.4. Spūs ē de᷒ ⁊ apl̄s.2. Cor.3. Dn̄s autē spūs est. Et inde est q̄ vbi est spūs dn̄i ibi ē libertas. vt dr̄.2. Cor.3. Cuius rō est q: facit diligere deū ⁊ aufert amorē mūdi. ⁊ iō dicit̄ in spūmscm̄ dn̄m. Scd̄m est q: in hō est vita aīe q̄ cōiūgit̄ deo: cū ipse de᷒ sit vita aīe: sicut aīa vita corpis. Deo aūt cōiungit spūssanct᷒ per amorē: q: ipse est amor dei: ⁊ ideo viuificat. Jo.6. Spūs est q viuificat. vn̄ dicit̄ ⁊ viuificantē. Terciū est q̄ spi. scūs est eiusdē substātie cū pr̄e ⁊ filio: q: sicut fili᷒ est verbum pr̄is ita spi. sanct᷒ est

amor prīs & filij & ideo ꝓcedit ab vtroqȝ. Et sicut
verbū dei est eiusdē substātie cū patre: ita & amor
cum patre & filio, & ideo dicit̄. Qui ex prē & filioqȝ
ꝓcedit. vñ & ꝑ hoc patet ꝙ nō est creatura. Quar
tuȝ est ꝙ est equalis prī & filio ꝗtū ad cultū. Jo. 4.
Ueri adoratores adorabūt prēm in spiritu & ve-
ritate. Mat. vlt. Docete oēs gētes baptizantes
eos in noīe patris & filij & spūssancti. Et ideo dici
tur ꝙ cum patre & filio simul adorat̄. Quintū per
qđ manifestat̄ ꝙ sit equal' deo est: q2 sancti ꝓphe
te locuti sunt a deo. Cōstat aūt ꝙ si spūs nō eēt de9
nō diceret̄ ꝙ ꝓphete fuerint locuti ab eo. Sȝ pe-
trus dicit. 2. pe. 1. ꝙ spi. sancto inspirati locuti sunt
sancti dei hoīes. Jsa. 48. Dñs deus misit me & spi
ritus ei9. vñ hic dicit̄. Qui locut9 est ꝑ ꝓphas. Per
hāc destruūt̄ duo errores: error. s. Manicheoruȝ
qui dixerūt ꝙ vet9 testamētū nō erat a deo. qđ fal
sum est: q2 per ꝓphas locut9 est spūs scūs. Itē error
prisille & Mōtani qui dixerūt ꝙ ꝓphe nō sunt lo-
cuti a spū scō sed ꝗsi amētes. Prouenit aūt in nob
multiplex fruct9 a spi. scō. Primo q2 purgat a pec
catis. Cui9 rō est: q2 eiusdē est reficere cui9 est ꝯsti-
tuere. Aia autē creat̄ ꝑ spi. scm̄: q2 oīa ꝑ ip̄m facit
deus. Deus eni diligēdo suā bonitatē cāt oīa. sap.
xi. Diligis oīa que sūt &c. Dio. in. 4. ca. de di. no.
Diuin9 amor nō ꝑmisit eū sine germine esse. Sȝ
ꝙ ꝙ corda hoīu ꝑ peccm̄ destructa reficiūtur a spi.
sancto. ps. Emitte spūm tuū & creabūtur: et reno
uabis faciē terre. Nec mirū si spūs purgat: q2 oīa
peccata dimittūtur per amorē. Luc. 7. Dimissa
sūt ei peccā multa: qm̄ dilexit multū. puer. x. Uni-
uersa delicta operit charitas. Itē. 1. pe. 4. Chari-
tas operit multitudinē peccatoꝝ. Scdo illuminat
intellectū: q2 oīa que scim9 a spi. scō scim9. Jo. 14.
Paraclit9 aūt spi. sanct9 quē mittet prī in noīe meo
ille vos docebit oīa: & suggeret vobis oīa quecūqȝ
dixero vobis. Itē. 1. Jo. 2. Unctio docebit vos de
oībus. Tertio iuuat & quodāmō cogit seruare mā
data. Null9 eni posset seruare mādata dei: nisi a-
maret deū. Jo. 14. Si qs diligit me: fmonē meū
seruabit. Spirit9 aūt sanct9 facit amare deū: ideo
iuuat. Eze. 36. Dabo vobis cor nouū & spūm no-
uū ponā in medio vrī. Et auferaȝ cor lapideū de
carne vestra: & dabo vobis cor carneū: & spirituȝ
meū ponā in medio vestri. Et faciā vt in p̄ceptis
meis ambuletis & iudicia mea custodiatis & ope
mini. Quarto cōfirmat spem vite eterne: q2 est si
cut pign9 hereditat̄ illi9. apls. eph. 1. signati estis
spū ꝓmissiōis scō q ē pign9 hereditat̄ nrē. &c. n. ꝗsi
certa vite etne. Cui9 rō ē: q2 ex hoc debet̄ vita etna
hoi inꝗtuȝ efficitur fili9 dei & hoc fit ꝑ hoc ꝙ fit filius
xpō. Assimilat̄ autē aliqs xpō ꝑ hoc ꝙ hȝ spūȝ xpi
q est spi. sanct9. apls. Ro. 8. Nō eni accepistis spi
ritū seruitutis iterū in timore: sed accepistis spiritum
adoptionis filioꝝ in quo clamam9 abba prī. Ipse
eni spirit9 testimoniuȝ reddit spūi nro ꝙ sum9 filij
dei. et Gal. 4. Qm̄ āt estis filij dei misit de9 spūȝ
filij sui in corda nrā clamātē abba prī. Quinto cō-
sulit i dubijs: & docet nos q̄ sit volūtas dei. apoc.
1. Qui hȝ aures audiēdi audiat: qđ spirit9 dicat ec
clesijs. Jsa. 50. Audiam eum quasi magistrum.

s Anctā ecclesiā catholicā. Sicut videm9
ꝙ in vno hoīe est vna aīa & vnū corp9: & tñ
sunt diuersa mēbra ip̄i9: ita ecclīa catholi
ca est vnū corp9 & hȝ diuersa mēbra. aīa āt q̄ hoc cor
p9 viuificat est spi. sanct9. & iō post fidē de spi. scō iu
bemur credere scām ecclīaȝ catholicā. vñ addit̄
in symbolo. scām ecclīam catholicaȝ. ¶ Circa ꝙ
sciēdū est ꝙ ecclīa idē ꝙ ꝯgregatio. vñ ecclīa scā
idē est ꝙ ꝯgregatio fideliū & ꝗlibet xpian9 est sicut
mēbrū ip̄i9 ecclīe: de q̄ dr̄ Eccl. vlt. Appropinquate
ad me indocti & ꝯgregate vos in domū discipline.
Hec āt ecclīa scā hȝ ꝗtuor ꝯditiōes: q2 est vna q2
est scā: q2 est catholica. i. vlīs: & q2 est fortis & firma
Quātū ad p̄mū sciēdū est ꝙ lȝ diuersi heretici di-
uersas sectas adinuenerint: nō tñ ꝑtinent ad ecclīaȝ
q2 sūt diuisi in ptes sȝ ecclīa est vna. Cant. 6. vna
est colūba mea ꝑfecta mea. Cāt̄ aūt vnitas ec-
clesie ex trib9. p̄mo ex vnitate fidei. Oēs. n. xpīa-
ni q sunt de corpore ecclesie idem credunt. 1. Co-
rinth. 1. Idipsum dicatis omnes & non sint in vo
bis scismata. Et Ephe. quarto. Unus deus vna
fides: vnum baptisma. Secūdo ex vnitate spei:
quia omnes firmati sunt in vna spe perueniendi
ad vitaȝ eternā. Et ideo dicit Apostolus. Ephe.
4. Unuȝ corpus: vnus spiritus sicut vocati estis
in vna spe vocationis vestre. Tertio ex vnitate
charitatis: q2 omnes cōnectūtur in amore dei: &
ad inuicē in amore mutuo. Jo. 17. Claritatē quaȝ
dedisti mihi dedi eis vt sint vnū sicut & nos vnū
sumus. Manifestatur autem huiusmodi amor si
verus est, quādo membra pro se inuicem sunt so
licita: & quando inuicem cōpatiuntur. Ephe. 4.
In charitate crescamus in illo per omnia qui est
caput Christus: ex quo totum corpus connexum
& compactū per omnem iuncturam subministra
tionis: secundū operationem in mensuram vni-
uscuiusqȝ membri augmentum corporis facit in
edificationē sui in charitate: quia quilibet de gra
tia sibi collata a deo debet proximo seruire. Un-
de nullus debet contemnere: nec pati ab illa ec-
clesia abijci & expelli: quia non est nisi vna eccle-
sia in qua homines saluent̄: sicut extra archā noe
nullus saluari potuit. ¶ Circa secūdum sciendū
ꝙ est etiam alia cōgregatio sed malignātiū. ps.
Odiui ecclesiā malignantiū &c. sed hec est mala.
Ecclesia vero xpī est sancta. aplus. 1. Cor. 3. Tēplū
dei scm̄ est qđ estis vos. vñ dicit̄ scām ecclesiam
Sanctificantur autē fideles huius ꝯgregatiōis
ex tribus. Primo eni q2 sicut ecclesia cum conse-

cratur maliter lauatur: ita ⁊ fideles loti sūt sangui ne xp̄i. Apoc. i. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Heb. xiij. Jesus vt sanctifi caret p̄ suū sanguinē populū. Secūdo ex inunctio ne: q: sicut ecclesia inungit̄ sic ⁊ fideles spūali un ctione vngūtur vt sanctificētur alias nō eēnt xp̄i ani. Xp̄s eni idē est qd̄ vnctus. Hec aūt vnctio est gratia spūssancti. ij. Cor. i. Qui vnxit nos deus apls. i. Cor. 6. Sanctificati estis i noīe dn̄i nostri iesu xp̄i. Tertio ex inhabitatiōe trinitat̄. Nā vbi cunq̄ deus inhabitat locus ille sanctus est. vnde Gen. xxv. Vere locus iste sanct⁹ est. ⁊ p̄s. Domuꝫ tuā decet sanctitudo dn̄e. Quarto ꝓpter inuoca tionē dei. Jere. 4. Tu aūt in nobis es dn̄e ⁊ nomē tuū inuocatū est super nos. Cauenduꝫ est ergo ne post talem sanctificationē polluam⁹ aīam nostrā que tēplū dei est per petm̄: aplus. i. Cor. 3. Si qs templū dei violauerit disperdet illū deus. Circa tertiū sciendū est ꝙ ecclesia est catholica. i. vlis p̄ mo q̄tū ad locum q: est per totū munduꝫ contra donatistas. Ro. i. Fides vestra ānunciat̄ in vni uerso mūdo. Mar. vlt. Eūtes in mūduꝫ vniuer sum p̄dicate euāgeliū omni creature. Unde anti quit⁹ deus erat notus tm̄ in iudea. nūc aūt p̄ totū mundū. Habet aūt hec ecclesia tres ptes. vna ē in terra. alia est in celo: tertia est in purgatorio. Se cūdo est vlis q̄tum ad cōditionē hoīum: q: null⁹ abijcitur nec dn̄s nec seruus nec mascul⁹ nec fe͞ia Gal. 3. Non est mascul⁹ neq̄ fe͞ia. tertio est vni uersalis q̄tum ad tēpus. Nam aliqui dixerūt ꝙ ecclesia debet durare vsq̄ ad certū tp̄s. sed hoc ē falsum: q: hec ecclesia incepit a tp̄e abel ⁊ dura bit vsq̄ ad finem seculi. Mat. vlt. Ecce ego vo biscum sum oībus diebus vsq̄ ad ↄsumationem seculi sed post consumationem seculi remanebit in celo. ¶ Circa quartum sciendū est ꝙ ecclesia dei est firma. Domus autem dicit̄ firma p̄mo si habet bona fundamēta. Fundamētū aūt eccle sie p̄ncipale est xp̄s. apls. i. Cor. 3. Fūdamentū ali ud nemo pōt ponere p̄ter id qd̄ positū est quod est xp̄s iesus. Scd̄ariū vero fundamētuꝫ sunt apli ⁊ coꝝ doctrina: ⁊ ideo firma est. Unde in apoc. di citur ꝙ ciuitas habebat. xij. fundamēta ⁊ erāt ibi scripta noīa. xij. aploꝝ. apoc. xxi. ⁊ inde est qd̄ dici tur ecclesia aplica. Et inde etiā est ꝙ ad significā dum firmitatē huius ecclesie beatus petr⁹ dict⁹ est vertex. Scd̄o apparet firmitas dom⁹ si ↄquas sata non pōt destrui. ecclesia aūt nūquā potuit de strui. Nec a psecutorib⁹ imo psecutionib⁹ durāti bus magis creuit: ⁊ qui eā psequebāt̄: ⁊ quos ip̄a psequebatur deficiebāt. Matt. xxi. Qui ceciderit super lapidē istum cōfringet̄. Sup quē vero ceci derit cōteret eū. Nec ab erroribꝰ imo q̄to magis errores superuenerant tanto magis veritas mani festata est. ij. Thi. 3. Homies mente corrupti repꝛobi circa fideꝫ sed vltra non p̄ficient ⁊c̄. Nec a tēpta tionibus demonū. Ecclesia eni est sicut turris ad quā fugit quicūq̄ pugnat ↄtra diabolū. Prouer. xviij. Turris fortissima nomē dn̄i. Et id diabol⁹ p̄n cipalr̄ conat̄ ad destructionē ei⁹ sꝫ n̄ p̄ualet q: do minus dixit Mat. 16. Et porte inferi non p̄eua lebunt aduersus eam. quasi dicat. Bellabunt ad uersum te: sꝫ nō p̄eualebūt. Et inde est ꝙ sola ec clesia petri in cui⁹ partē venit tota italia dum di scipuli mitterētur ad p̄dicādū semper fuit firma in fide cum in alijs ptib⁹ vel nulla fides sit vl sit cōmixta multis erroribꝰ ecclesia tn̄ petri ⁊ fide vi get ⁊ ab erroribꝰ munda est. Nec mirū q: dn̄s di xit petro. Luc. xxij. ergo rogaui p̄ te petre vt nō de ficiat fides tua.

S Anctoꝝ cōionē. Sicut in corpe nāli opa tio vni⁹ mēbri cedit in bonū totius corpo ris: ita in corpe spūali. s. ecclesia. Et q: oēs fideles sunt vnū corpus bonū vni⁹ alteri cōicat̄. apls. Ro. xij. Singuli aūt alter alteri⁹ membra. vn̄ ⁊ inter alia credēda que tradiderūt apli est ꝙ cōio bonoꝝ sit in ecclesia. ⁊ hoc est qd̄ dicit̄. San ctoꝝ cōionem. Inter alia vero mēbra ecclesie p̄n cipale mēbrū est xp̄s: q: est caput. eph. i. Ipsuꝫ de dit caput sup oēm ecclesiā que est corp⁹ ip̄si⁹. Bo nū ergo xp̄i cōicat̄ oībus xp̄ianis sicut virtus capi tis oībus mēbris. Et hec cōicatio fit per sacr̄a ec clesie in quib⁹ opatur virtus passionis xp̄i: q̄ opa tur ad cōferendā grām in remissionē peccatoꝝ Huiusmōi aūt sacr̄a ecclesie sunt septē. Primum est baptismus qui est regeneratio quedā spūalis Sicut eni vita carnalis nō pōt haberi nisi hō car naliter nascat̄ ita vita spūalis vel gratie non pōt haberi nisi homo renascat̄ spūaliter. Hec aūt ge neratio fit per baptismū. Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spū. sancto: non pōt introire in re gnū dei. Et est sciendū ꝙ sicut homo nō nascitur nisi semel sic ⁊ semel tantuꝫ baptizat̄. vn̄ ⁊ sancti addiderunt: cōfiteor vnū baptisma. Uirtus aūt baptismi est ꝙ purgat ob oībus peccatis: ⁊ q̄tuꝫ ad culpā ⁊ quātum ad penā ⁊ inde est ꝙ nulla pe nitētia imponit̄ baptizatis quantūcunq̄ fuerint peccatores. Et si statim moriant̄ post baptismū imediate euolant in vitā eternā. Inde est etiaꝫ ꝙ licet soli sacerdotes ex officio baptizent. ex neces sitate tamē cuilibet licet baptizare: seruata tn̄ for ma baptismi que est. Ego te baptizo in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ spūssancti. Sumit aūt hoc sacr̄ꝫ virtutem a passione xp̄i. Ro. 6. Quicūq̄ baptizati sumus i xp̄o iesu: in morte ip̄i⁹ baptizati sum⁹. Et inde est ꝙ sicut xp̄s fuit tribus diebus in sepulchro ita fit trina imersio in aqua. Secūdū sacr̄m est cōfirma tio. Sicut eni in illis qui corpaliter nascuntur ne cessarie sunt vires ad operādū: ita spūaliter rena tis necessariuꝫ est robur spū. sancti. Un̄ ⁊ apostoli

ad hoc q̄ essent fortes receperunt spiritū sanctum post ascēsionē xp̄i. Lu. 24. Vos aūt sedete in ciuitate: quousq̄ induamini virtute ex alto. Hoc aūt robur cōfert' in sacro ɔfirmatōis. Et ideo illi qui habent curā puerorū debēt multum eē solliciti q̄ cōfirment': q: in ɔfirmatione cōfert' magna gratia. Et si decedat maiorē habet gloriā ɔfirmatus q̄ nō ɔfirmatus: q: hic habuit plus de gratia. Tertium sacr̄m est eucharistia: sicut .n. in vita corporali postq̄ homo ē: ⁊ vires sumpsit necessarius ē ei cibus vt ɔseruet' ⁊ sustentet': ita in vita spūali post habitum robur necessarius est ei cibus spūalis q̄ est corpus xp̄i. Jo. 6. Nisi manducaueritis carnē filij hoīs: ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis. Et ideo fm̄ ordinationē eccl'e quilibet xp̄ianus semel in anno d3 recipere corp⁹ xp̄i digne tn̄ ⁊ munde: q: vt dr̄. i. Corin. xj. Qui manducat ⁊ bibit indigne .s. cum ɔsciā peccati mortalis de quo nō est ɔfessus: vl' nō pponit abstinere: iudiciū sibi manducat ⁊ bibit. Quartum sacr̄m ē penitētia. Contingit .n. in vita corporali q̄ qñq̄ quis infirmat': ⁊ nisi habeat medicinam morit': ita in vita spūali quis infirmat' p pctm̄. Unde necessaria est medicina ad recuperandā sanitatem Et hec ē gratia que ɔfert' in penitentie sacro. ps. Qui ppiciat' omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat oēs infirmitates tuas. In pnīa aūt tria debēt esse. Contritio que est dolor de pctō cum pposito abstinendi. Confessio pctōrum cū integritate. Et satisfactio que ē per bona opa. Quintū sacr̄m ē extrema vnctio. In hac .n. vita sunt multa que impediunt ppter que hō nō pōt pfecte ɔsequi purgationē a peccatis: ⁊ q: nullus pōt intrare vitā eternam: nisi sit bn̄ purgatus: necessarium fuit aliud sacr̄m quo hō purgaret' a peccatis: ⁊ liberaret' ab infirmitate: ⁊ prepararet' ad introitū regni celestis ⁊ hoc est sacr̄m extreme vnctiōis. Sed q̄ nō semper curet corporaliter hoc ē: q: forte viuere non expedit saluti aīe. Ja. 5. Infirmat' quis in vobis inducat p̄sbyteros eccl'e: ⁊ orent sup eum: vngētes eum oleo in noīe dn̄i: ⁊ orō fidei saluabit infirmū: ⁊ alleuiabit eum dn̄s: ⁊ si in peccatis sit remittēt' ei. Sic ergo p3 q̄ p quinq̄ sacr̄a que p̄dicta sunt habet' pfectio vite. Sed q: necessariū ē q̄ hmōi sacr̄a ɔferant' p determinatos ministros. ido fuit necessariū sacr̄m ordinis: cuius ministerio hmōi sacr̄a dispēsarent'. Nec est attēdenda ad hoc eorū vita si aliquādo ad mala declināt: sed virtus xp̄i p quam ip̄a sacr̄a efficaciā habent quorū ip̄i disp̄ēsatores sunt. Apo. Cor. 4. Sic nos existimet hō vt ministros xp̄i: ⁊ dispēsatores misteriorū dei: ⁊ hoc est sextū sacr̄m .s. ordinis. Septimū sacr̄m est matrimoniū in quo si munde viuunt hoīes saluātur: ⁊ pñt sine pctō mortali viuere. Et interdū declinant cōiugati ad veniale: qñ eorū cōcupiscentia nō fertur extra bona matrimonij: ⁊ si effertur extra tunc declinant ad mortale. Per hec aūt septem sacr̄a cōsequimur peccatorū remissionem: ⁊ ideo hic statim subdit'. Remissionē peccatorum. Per hoc etiā datum est apostolis dimittere peccata. Et ideo credēdū ē q̄ ministri eccl'e ad quos deriuata est hmōi potestas ab ap̄lis: Et ad ap̄los a xp̄o: in eccl'a habeāt potestatē ligādi: atq̄ soluēdi: ⁊ q̄ in eccl'a sit plena potestas dimittendi peccata: sed gradatim .s. a papa in alios p̄latos. Sciendum est etiā q̄ nō solū virtus passionis xp̄i cōicatur nobis: sed etiā meritū vite xp̄i: ⁊ quicquid boni fecerunt oēs sancti cōicatur in charitate existentib⁹: q: oēs vnū sunt. ps. Particeps ego sum oīum timentiū te. Et inde ē q̄ qui in charitate viuit particeps ē oīs boni quod fit in toto mundo. Sed tn̄ specialius illi p quibus specialius fit aliquod bonū. Nam vnus pōt satisfacere p alio: sicut patet in beneficijs: ad que plures ɔgregationes admittunt aliquos. Sic ergo per hanc cōionem cōsequimur duo: vnum .s. q̄ meritū xp̄i cōicatur oībus. aliud q̄ bonum vnius cōicatur alteri. Unde excōicati per hoc q̄ sunt extra ecclesiam perdunt partē oīum bonorū que fiunt: quod ē maius dānum q̄ dānum alicuius rei tēporalis. Est etiā aliud periculū: q: cōstat q̄ per huiusmodi suffragia impedit' dyabolus ne possit nos tēptare. Unde quando quis excluditur ab huiusmodi suffragijs dyabolus facilius vincit eum. Et inde ē: q̄ in p̄mitiua eccl'a cum aliquis excōicabat' statī dyabolus vexabat eū corpaliter.

c Arnis resurrectionem. Spūssanctus nō solum sanctificat ecclam q̄tum ad aīam: sed virtute eius resurgent corpora nostra Ro. 4. Qui suscitauit ih̄m xp̄um dn̄m nostrum a mortuis: ⁊ .i. Corint. 15. Quoniā quidem per hominem mors: ⁊ p hoīem resurrectio mortuorum. Et ideo credimus fm̄ fidem nostrā resurrectōē3 mortuorū futuram. ¶ Circa quā quattuor ɔsideranda occurrunt. Primū est vtilitas que ex fide resurrectionis puenit. Secundū est qualitas resurgentium: q̄tum ad oēs in generali. Tertium q̄tum ad bonos. Quartum q̄tum ad malos in speciali. ¶ Circa primū sciendu3: q̄ ad quattuor est nobis vtilis fides ⁊ spes resurrectionis. Primo ad tollendū tristicias quas ex mortuis concipimus. Impossibile est .n. q̄ homo nō doleat de morte cari sui. Sed p hoc q̄ sperat eum resurrecturum multū tēperat' dolor mortis. i. Thesa. 4. Nolumus vos ignorare fratres de dormientib⁹ vt nō cōtristemini: sicut ⁊ ceteri qui spem nō hñt. ¶ Secundo aufert' timorē mortis. Nam si hō post mortē nō speraret aliam vitā meliorem: sine dubio mors esset valde timenda: ⁊ potius deberet hō quecunq̄ mala facere q̄ incurrere mor

tem. Sed q: credimus esse aliam vitã meliorez ad quam puenimus post mortẽ: constat q nullus debet mortẽ timere: nec timore mortis aliq̃ mala facere. Heb. 2. Ut p mortem destrueret eũ qui habebat mortis imperium .i. dyabolũ: ⁊ liberaret eos qui timore mortis p totaz vitam obnoxij erãt seruituti. ¶ Tertio reddit sollicitos: ⁊ studiosos ad bene opandum. Si.n. vita hoīs esset tm̃ ista in qua viuimus: nõ inesset homibus magnuz studium ad bñ operãdum: q: quicquid facere possum eẽt: cũ eius desideriũ nõ sit ad bonum determinatum ſm certũ tp̃s: ſʒ ad eternitatẽ. Sed q credimus q p hec que hic facimus recipim⁹ bona eterna in resurrectõe: ideo studem⁹ bona operari. i. Corin. 5. Si in hac vita tm̃ in xp̃o spantes sumus miserabiliores sumus oībus hoībus. ¶ Quarto retrahit a malo: sicut.n. spes premij allicit ad bonũ operãdũ: ita timor pene quã credimus malis reseruari retrahit a malo. Jo. 6. Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionẽ vite. Qui v̓o mala egerunt in resurrectionem iudicij. ¶ Circa secundũ sciẽdum ẽ q q̄ntum ad oẽs quadruplex ɔditio attendi põt in resurrectione. Prima est ad identitatẽ corporũ resurgentiũ: quia idem corpus quod nunc ẽ: ⁊ q̄ntum ad carnẽ: ⁊ q̄ntum ad ossa resurget: lʒ aliqui dixerint q hoc corpus quod nunc corrumpit̃ nõ resurget: quod est ɔ apostolum. Ait.n. i. Corin. 15. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionẽ ⁊ q: sacra scriptura dicit: q virtute dei idem corpus ad vitam resurget. Job. 19. Rursum circundabor pelle mea ⁊ in carne mea videbo deũ. Scdã ɔditio erit: q̄ntũ ad qualitatem: q: corpora resurgentia erunt alterius qualitatis q̄ʒ nunc sint: q: ⁊ q̄ntum ad beatos ⁊ q̄ntum ad malos corpora erunt incorruptibilia. q: boni erunt semp in gloria: ⁊ mali semp in pena eorum. i. Corin. 15. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionẽ: ⁊ mortale hoc iduere Imortalitatem: ⁊ q: corpus erit incorruptibile: ⁊ Imortale nõ erit vsus ciborũ ⁊ venereorũ. Math. 22. In resurrectione neq; nubẽt: neq; nubent̃: ſʒ erũt sicut angeli dei in celo. Et hoc est ɔ iudeos ⁊ sarracenos. Job. 7. Non reuertet̃ vltra in domum suã. Tertia cõditio q̄ntum ad integritatẽ: q: oĩa ⁊ boni ⁊ mali resurgent cũ omni integritate q̃ ad pfectionẽ hominis ptinet. Non.n. erit ibi cecus vl̓ claudus: nec aliqs defectus Apostolus. i. Co. 15. Mortui resurgant incorrupti .i. impassibiles: q̄ntum ad corruptiones piores. Quarta ɔditio est q̄ntum ad etatẽ: q: oẽs resurgẽt in etate pfecta .i. triginta triũ vl̓ duor annorum: cuius rõ ẽ: q: q nundũ puenerũt ad hoc nõ habent etatẽ pfectam ⁊ senes hanc iam amiserunt: ⁊ ideo iuuenibus: et pueris addet̃ quod deest: senibus v̓o restituetur. Ephe. 4. Donec occurramus oẽs in viꝝ pfectũ in mensuram etatis plenitudinis xp̃i. ¶ Circa tertiam sciendũ ẽ q q̄ntum ad bonos erit spãlis gl̓ia q: sancti habebunt corpora glorificata in qb⁹ erit quadruplex ɔditio. Prima ẽ claritas. Math. 13. Fulgebunt iusti sicut sol in regno p̄ris eorũ. Scda est impassibilitas. i. Corin. 15. Seminat̃ in ignobilitate surget in gl̓ia. Apoc. 21. Absterget de⁹ oẽʒ lachrimã ab oculis eoꝝ ⁊ mors vltra nõ erit: neq; luctus: neq; clamor: neq; dolor erit vltra: que primo habuerunt. Tertia est agilitas sap. 3. Fulgebunt iusti ⁊ tanq̃ scintille in arundineto discurrẽt. Quarta est subtilitas. i. Corin. 15. Seminat̃ corpus aĩale: surget corpus spũale. Non q oio sit spiritus: ſʒ q: erit totalr̃ spũi subiectum. ¶ Circa quartum sciendũ: q: dãnatorum cõditio ɔ̃ria erit ɔditioni beatoꝝ: q: erit in eis pena eterna: in qua est quadruplex mala ɔditio. Nam corpora eoꝝ erũt obscura. Ysa. 14. Facies cõbuste vultus eoꝝ. Itẽ passibilia lʒ nunq̃ corrumpãt̃: q: semp in igne ardebunt: ⁊ nunq̃ ɔsumabunt̃. Ysa. 66. Uermis eorum nõ morietur: ⁊ ignis eoꝝ nõ extinguet̃. Itẽ erũt grauia. Anima.n. erit ibi quasi cathenata. ps. Ad alligandos reges eoꝝ in ɔpedibus. Itẽ erũt quodãmodo carnalia: ⁊ aĩa: ⁊ corpus. Joel. 1. Cõputruerunt iumẽta in stercore suo.

v Itam eternã amen. Conuenienter in fine oĩum desideriorũ nr̃oꝝ .s. in vita eterna finis dat̃ credẽdis in symbolo cũ dr̃. vitã eternã amen. ɔ quod dicũt illi q ponunt aĩaz interire cũ corpore. Si.n. hoc eẽt veꝝ homo eẽt eiusdem ɔditionis cũ brutis: ⁊ illis ɔuenit illud. ps. Homo cũ in honore eẽt nõ intellexit: cõparatus est iumẽtis insipientibus: ⁊ silis factus est illis. Aĩa eni humana assilatur deo in imortalitate: ex parte aũt sensualitat̃ assilatur bestijs. Cum g̃ credit qs q aĩa moriat̃ cum corpe recedit a dei silitudine ⁊ bestijs ɔparat̃: ɔ quos dr̃. sap. 2. Neq; mercedem spauerunt iusticie: nec iudicauerũt honorez aĩaꝝ sanctaꝝ: qm̃ deus creauit hoīem inexterminabilẽ: ⁊ ad ymaginẽ silitudinis sue fecit illũ. Est ãt primo ɔsiderandũ in hoc articulo: q̃ vita sit vita eterna. Circa qd̓ sciendũ: q in vita eterna: primũ est q homo ɔiungit̃ deo. Nam ip̃e deus est p̄miũ ⁊ finis oĩm laboꝝ nostroꝝ. Gen. 15. Ego ptector tuus ⁊ merces tua magna nimis. Consistit ãt hec ɔiunctio in pfecta visione. i. Corin. 13. Uidemus nunc p speculũ in enigmate: tunc aũt facie ad faciem. Itẽ ɔsistit in summa laudẽ Aug. in. 22. de ci. dei. Uidebimus: amabimus: ⁊ laudabim⁹. Ysa. 51. Gaudiũ ⁊ leticia inuenietur in ea: grãrum actio: et vox laudis. Itẽ in pfecta facietate desiderij. Na ibi habebit qlibet beatus vltra desiderata ⁊ sperata: cuius rõ est: q: nullus põt in vita ista implere desideriũ suum: nec vnq̃ aliqd̓ creatũ satiat desideriũ hoīs. Deus.n. solus satiat ⁊ in infinituʒ exc

ctu: ⁊ inde est: q̄ nō quiescit nisi in deo. Aug. in p̄mo ꝯfessionū. Fecisti nos dn̄e ad te ⁊ inquietum est cor nostrū: donec requiescat in te: ⁊ q̄ sancti in patria pfecte habebūt deū manifestū eis: q̄ satiabit desiderium eoꝝ: ⁊ adhuc glīa excedet: ⁊ ideo dicit dn̄s Mat. 25. Intra in gaudiū dn̄i tui. Aug. Totū gaudiū nō intrabit in gaudentes: sꝫ toti gaudētes intrabūt in gaudiū. ps. Satiabor cū apparuerit gloria tua. ⁊ iteꝝ. Qui replet in bonis desideriū tuum ⁊c. Quicq̄d.n. delectabile est totū ē ibi supabundāter. Si.n. appetunt delectatiōes: ibi erit summa ⁊ pfectissima delectatio. q̄ de sūmo bono. s. deo. Job. 22. Tunc sup oipotentē delicijs afflues. ps. delectatiōes in dextera tua vsq̄ in finē. Itē si appetunt honores: ibi erit ois honor. Homines p̄cipue desiderāt eē reges q̄tū ad laycos: ⁊ epi q̄tum ad clericos: ⁊ vtrūq̄ erit ibi. Apoc. 5. Fecisti nos deo nostro regnum ⁊ sacerdotes: sap. 5. Ecce q̄ō ꝯputati sunt inter filios dei. Itē si scia appetitur: ibi erit pfectissima: q̄ oēs nāas reꝝ: oēm veritatem: ⁊ quicq̄d volemus sciemus: ⁊ quicq̄d voluimus habere hēmus: ibi cū ip̄a vita eterna: sap. 7. Venerunt mihi oīa bona pariter cū illa. puer. x. Desideriū suū iustis dabit. Tertio ꝯsistit in pfecta securitate. Nam in mūdo isto nō est pfecta securitas: q̄ q̄n quis hꝫ plura ⁊ magis eminet: tāto plura timet: ⁊ pluribus indiget. Sed in vita eterna nulla est tristicia: nullus labor: null9 timor. puer. 1. Abundantia pfruet: malor timore sublato. Quarto subsistit in oīum beatoꝝ iocūda societate que societas erit maxime delectabilis: q̄ qlibet hēbit oīa bona cum oībus beat. Naꝫ quilibet diliget aliū: sicut seip̄m: ⁊ iō gaudebit de bono alterius: sicut de suo: quo fit vt tm̄ augeat letitia ⁊ gaudium vni9 q̄tum ē gaudiū oīum. ps. Sicut letātiū oīum hītatio est in te. Hec aūt q̄ dicta sūt ⁊ multa ineffabilia habebūt sancti q̄ erūt in p̄ria. Mali vō qui erūt in morte etīa nō minus hēbunt d̄ dolore ⁊ pena q̄ boni de gaudio ⁊ glīa. Exaggerat aūt pena eoꝝ p̄mo ex sepatiōe dei ⁊ oīum bonoꝝ: ⁊ h̄ est pena dāni que r̄ndet auersioni q̄ pena maior ē q̄ pena sensus. Mat. 25. Inutilē seruū eiicite in tenebras exteriores. In vita.n. ista mali hūt tenebras interiores. s. peccati: sꝫ tunc habebūt ēt exteriores. Secdō ex remorsu ꝯscie. ps. Arguā te ⁊ statuam ꝯ faciē tuā: sap. 5. Pre angustia sp̄ūs gemētes: ⁊ tn̄ hec pnia ⁊ gemitus erit inutilis: q̄ nō pp odiū mali: sꝫ ppter dolorē pene. Tertio ex imensitate pene sensibilis. s. ignis inferni q̄ aīam ⁊ corp9 cruciabit: que ē acerbissima pena: sicut dicūt sancti. Et erūt sicut semp morietes: ⁊ nunq̄ mortui nec morituri. Unde dr̄ mors eterna: q̄ sicut moriens ē in acerbitate pena: sic ⁊ illi q̄ sunt in inferno. ps. Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos. Quarto ex desꝑatiōe salutis. Nā si eis daret spes liberationis a penis eoꝝ pena mitigaret: sꝫ cū subtrahit eis ois spes: pena efficitur grauissima. ysa. 66. Vermis eorum nō morietur: ⁊ ignis eoꝝ nō extinguet: Sic ḡ pꝫ d̄ra inter bn̄ opari ⁊ male: q̄ bona opera ducūt ad vitā: mala attrahunt ad mortē ⁊ ppter h̄ hoies deberēt frequēter reducere h̄ ad memoriā q̄ ex h̄ puocarent ad bonū: ⁊ retraherent a malo. Vn̄ ⁊ signāter in fine oīum ponit vitā eternā: vt semp magis memorie imp̄mat. Ad quā vitam nos pducat dn̄s iesus xp̄s deus bn̄dictus in scl'a scloꝝ Amen.

¶ Explicit opusculū. 6. vꝫ expositio sancti Tho. d' aquino ordinis p̄dicatoꝝ sup symbolo apostoloꝝ. s. Credo in deum.

¶ Incipit opusculū. 7. eiusdē vꝫ expositio deuotissima oōnis dn̄ice. s. Pater noster.

P Ater noster. Inter alias oōnes oīo dn̄ica p̄ncipalior iuenit. hꝫ.n. q̄nq̄ excellētias q̄ in oōne regrūt. Debet.n. eē oīo secura: recta: ordinata: deuota: ⁊ humilis. Secura q̄dem: vt cū fiducia adeam9 ad thronū grē eius vt dr̄ Heb. 4. In fide ēt nō deficiētes. dr̄.n. Ja. 1. Postulet aūt in fide nihil hesitās. Rationabilr aūt h̄ oīo est securissima. est.n. ab aduocato nr̄o formata: qui ē sapiētissim9 petitor: in quo sūt oēs thesauri sapie: vt dr̄ ad Col. 2. de quo dr̄. 1. Jo. 2. Aduocatū habem9 apud p̄rem. Vn̄ dicit Cypri. in li. de oōne dn̄ica. Cū xp̄m hēamus aduocatū apud patrem p pctīs nr̄is: q̄n p delictis nostris petim9 aduocati nostri verba pponam9. Vl' tertius securior apparet ex h̄ q̄ ip̄e qui oōnem exaudit cū p̄re: docuit nos orare. s̄m illud ps. Clamabit ad me: et ego exaudiā eū. Vn̄ dicit Cypri. Amica familiaris ⁊ deuota est oīo: dn̄m de suo rogare. Vn̄ ab hac oōne nunq̄ sine fructu recedit. Nam p eā venialia dimittunt: vt dicit Aug. Debet ēt esse oīo nr̄a recta: vt petat orās a deo q̄ sibi ꝯueniunt. Nam Dama. dicit. Oratio ē petitio decētium a deo. Multotiēs.n. nō exaudit oīo: q̄ indecentia postulant. Ja. 4. Petit ⁊ non accipit: eo q̄d male petat. Scire aūt q̄d sit petēdū difficillimū ē: cū difficillimū sit scire q̄d sit desiderandū. Ea.n. q̄ licite petunt in oōne licite desiderant: ⁊ iō apl's dicit ad Ro. 8. Naꝫ q̄d oremus: sicut oꝫ nescim9. Ipse aūt xp̄s doctor ē. Nam ip̄i9 ē docere q̄d nos orare oporteat. Nam discipuli dixerūt ei. Lu. xj. Dn̄e doce nos orare. Ea ergo q̄ ip̄e orare docuit: rectissime postulant. Unde Aug. Quecunq̄ aūt verba dicamus nihil aliud dicimus: q̄ q̄d in ista oōne dn̄ica positū ē: si recte ⁊ congruēter oram9.

¶ Debet etiam esse oratio ordinata: sicut desiderium: cum oratio sit desiderij interpres. Est

autez hic debitus ordo: vt spiritualia carnalibus celestia terrenis: desiderãdo ⁊ orando pferamus fm illud Math.6. Primũ querite regnũ dei ⁊c. Hoc dñs in hac oõne seruare docuit. In qua primo petanł celestia: ⁊ postmodũ terrena. Debet oõo esse deuota: q: pinguedo deuotionis facit sacrificium oõnis esse deo acceptum: fm illud ps. In noĩe tuo leuabo manus meas: sicut adipe ⁊ pinguedine repleał aĩa mea. Deuotio aũt plerũqz ppter pluralitatem oõnis obtundił. Unde dñs supfluam oõnis pluralitatem docuit vitare dicẽs Mat.6 Orantes aũt nolite multũ loqui. Et Augu. dicit ad pbam. Absit ab oõne multa locutio sed nõ desit multa pdicatio si feruens pseueret intentio. Unde dñs hanc oõnem breuem instituit Consurgit aũt deuotio ex charitate: que est amor dei ⁊ primi: quorũ vtrũqz in hac oõne ostendił. Nam ad insinuandũ diuinũ amorẽ vocamus eũ patrem. Ad insinuandũ aũt amorẽ primi cõiter p oĩbus oramus dicẽtes. Pater noster ⁊c. Et dimitte nobis debita nostra ⁊c. ad qd primorũ dilectio nos īducit. Debet etiã oõo eẽ humilis fm illud ps. Respexit in oõnez humiliũ. ⁊ Luce.18. de phariseo ⁊ publicano. ⁊ Judit.9. Humilium ⁊ mansuetoꝝ semp tibi placuit deprecatio. Que qdam humilitas in hac oõne seruał. Nam vera humilitas est qñ aliquis nihil ex suis viribus psumit: sz totũ ex diuina virtute impetrandũ expectat. Nota insup q tria bõa facit oõo. Primo.n. est efficax ⁊ vtile remediuz ꝯ mala. Liberat.n. a petis ꝯmissis. ps. Tu remisisti impietatẽ peccati mei: p hac orabit ad te oĩs sanctus. sic latro in cruce orauit: ⁊ remissionẽ obtinuit: q: hodie mecum eris in paradiso. Lu.23. Sic publicanus orauit. ⁊ iustificatus descẽdit in domũ suam. Lu.18. Liberat etiã a timore petõꝝ supuenientiũ a tribulationibus: ⁊ tristicijs. Ja. vl. Tristał qs in vobis oret equo aĩo. Liberat etiã a psecutionibus ⁊ inimicis. ps. Pro eo vt me diligerẽt detrahebãt mihi: ego aũt orabã. Scdo est efficax: ⁊ vtilis ad oĩa desideria obtinenda. Mar.xi. Om̃ia quecũqz orantes petitis: credite q: accipietis: ⁊ si nõ exaudimur hoc ẽ: q: nõ instãter petimus. Oportet n. semp orare: ⁊ nunqz deficere. Luc.18. vl q: non petim⁹ id qd magis expedit ad salutẽ. Aug. Bonus dñs qui sepe nõ tribuit qd volumus: vt tribuat qd mallemus. Et hoc repił de Paulo qui ter petijt a se remoueri stimulũ ⁊ nõ ẽ exauditus Tertio est vtilis: q: facit nos familiares deo. ps. Dirigatur oratio mea: sicut incensum in ꝯspectu tuo. Dicit ergo.

p Ater. Nota hic duo qũo. s. pater sit ⁊ quid debemus ei: q: pater ẽ. Dicił aũt pr̃ rõne specialis creatõis: q: creauit nos ad ymaginem ⁊ silitudinem suã: quã alijs creaturis inferioribus nõ impressit. Deu.32. Ipse est pr̃ tu⁹ qui fecit ⁊ creauit te. Item rõne gubernationis. Qui quã.n. oĩa gubernet: nos tñ gubernat vt dños. alia vt seruos. sap.14. Tua pater pudẽtia cuncta gubernat. ⁊ sap.12. Et cũ magna reuerẽtia disponis nos. Item rõne adoptionis: q: alijs creaturis dedit quasi munuscula: nobis aũt hereditatẽ: ⁊ hoc q: filij. Sed si filij ⁊ heredes. Apost. Ro.8. Non accepistis spũm seruitutis in timore: sz spũm adoptionis filioꝝ in quo clamam⁹ Abba pr̃. Debem⁹ aũt nos ei tria. pmo honorem. Mal.1. Si ego pr̃ vbi est honor meus: qui ꝯsistit in trib⁹. In laudis datione quo ad deũ. ps. Sacrificiũ laudis honorificabit me: que nõ solũ dz esse in ore: sz etiam in corde. ysa.29. Populus hic labijs me honorat: cor aũt eoꝝ longe est a me. In corpis puritate quo ad seipm. 1. Corin.6. Glorificate ⁊ portate deũ i corpore vestro. In iudicij equitate quo ad primũ. ps. Honor regis iudiciuz diligit. Scdo debemus ei imitationẽ: q: pr̃ est. Hiere.3. Patrẽ vocab me. ⁊ post me ingredi nõ cessabis. Que pficił in trib⁹ In dilectõe. Ephe.5. Estote imitatores dei sicut filij carissimi: ⁊ ambulate in dilectõe: ⁊ hoc dz eẽ in corde. in miseratione. Dilectio.n. dz eẽ cũ miseratione. Lu.6. Estote misericordes: ⁊ hoc dz eẽ in opere: In pfectõe: q: dilectio ⁊ miseratio dz eẽ pfecta. Mat.5. Estote pfecti sicut ⁊ pr̃ vester celestis pfectus ẽ. Tertio dẽmus ei obediẽtiã. He.12. Multo magis obtẽperabim⁹ patri spũuz: ⁊ hoc ppter tria. pmo ppi dñum. Ipe.n. ẽ dñs. Exo.24. Om̃ia que locut⁹ est dñs faciem⁹: ⁊ erim⁹ obedientes. scdo ppter exemplũ: q: xp̃s filius factus ẽ patri obediẽs vsqz ad mortẽ: vt dr̃ Phi.2. Tertio ppter cõmodum. 1. Ro.6. Ludaz ante dñm q elegit me. Quarto dẽmus ei patientiã in castigationibus. puer.3. Disciplinã dñi fili mi ne abijcias: nec deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ.n. diligit dñs corripit: ⁊ quasi pater in filio ꝯplacet sibi.

n Oster. Ex hoc aũt ostendił q duo dẽmus primis. pmo amorẽ: q: fratres sunt. Nã oẽs sũt filij dei. 1. Jo.4. Qui nõ diligit fratrem suũ quẽ videt ⁊c. Itẽ reuerentiaz: q: filij dei sunt. Mal.2. Nunquid pr̃ vnus oĩum nrm̃. Nũquid nõ deus vnus creauit nos. Quare ergo decipit vnusquisqz vestrũ fratrẽ suũ. Ro.12. Honore inuicẽ puenientes: ⁊ hoc ppter fructũ: q: ipe factus est oĩbus obtemperantibus sibi cã salutis eterne. Heb.5.

q Ui es in celis. Inter cetera que orãti sunt necessaria: fiducia plurimũ valet. Jac.1. Postulet aũt in fide nihil hesitãs. Unde dñs nos orare docẽs ea pmittit ex qbus in nobis fiducia generet. s. ex benignitate pr̃is. Ui pr̃ noster dicit: fm illud Lu.xj. Si vos cũ sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: qñto magis pa-

ter vester celestis de celo dabit spiritum bonum petentibus se: et magnitudine patris. Unde dicit qui es in celis. Unde ps. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Potest autem hoc ad tria pertinere. Primo quidem ad orantis preparationem: quia dicitur eccl. 18. Ante orationem prepara animam tuam: vt intelligatur in celis: hoc est in celesti gloria secundum illud Mat. 5. Merces vestra copiosa est in celis. Et hec preparatio debet esse per celestium imitationem: quia filius debet imitari patrem. vnde dicitur 1. Corin. 15. Sicut portauimus ymaginem terreni: portemus et ymaginem celestis. Item per celestium contemplationem: quia homines solent frequentius cogitationem dirigere vbi habent patrem et alia que diligunt secundum illud Mat. 6. Ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Unde dicebat Apo. Phi. 3. Nostra conuersatio in celis est. Et per celestium intentionem: vt ab eo qui in celis est: non nisi celestia queramus: secundum Collo. 3. Que sursum sunt querite vbi christus est. Secundo potest pertinere: quod dicitur qui es in celis ad audientis facilitatem: quia propinquus est nobis: vt intelligatur qui es in celis. i. in sanctis in quibus deus habitat secundum illud Jere. 14. Tu in nobis es Domine. Sancti enim celi dicuntur: secundum ps. Celi enarrant gloriam dei. Habitat autem deus in sanctis per fidem. Ephe. 3. Habitare christum per fidem in cordibus vestris. per dilectionem. 1. Jo. 4. Qui manet in charitate in deo manet: et deus in eo. Per mandatorum impletionem. Jo. 14. Si quis diligit me sermonem meum seruabit: et pater meus diliget eum. et ad eum veniemus: et mansionem apud eum faciemus etc. Tertio potest pertinere: quod dicitur qui es in celis ad efficaciam exaudientis: vt per celos: corporeos celos intelligamus: non quod deus corporalibus celis includatur: secundum illud. 3. Re. 8. Celum et celi celorum te capere non possunt: sed vt significetur quod deus est perspicax in consideratione et potens quod de alto videt. ps. Prospexit de excelso sancto suo: et quod sublimis est in potentia secundum illud. ps. Dominus in celo parauit sedem suam: et quod stabilis est in eternitate: secundum illud ps. Tu autem in eternum permanes: et anni tui non deficient. vnde et de christo dicitur. Thronus eius sicut dies celi: et philosophus dicit in. 1. de celo quod propter incorruptionem celi: omnes posuerunt celum esse locum spirituum. Per hoc ergo quod dicitur qui es in celis: datur nobis fiducia orandi quantum ad tria: quantum ad potentiam: et quantum ad familiaritatem eius a quo petitur: et quantum ad congruitatem petitionis. Potentia enim eius a quo petitur insinuatur si per celos intelligantur celi corporei. Et quamuis ipse locis corporalibus non comprehendatur: cum scriptum sit Hiere. 23. Celum et terram ego impleo: tamen dicitur esse in celis corporeis ad insinuandum duo. s. potentiam eius virtutem et sublimitatem nature. Primum quidem est contra illos qui dicunt omnia ex fato celestium corporum ex necessitate accidere: secundum quam opinionem inutile esset aliquid a deo orando petere: sed hoc stultum est: cum deus in celis sic esse dicatur: vt celorum dominus et stellarum: secundum illud ps. Dominus in celo parauit sedem suam. Secundum vero contra illos qui in orando aliquas sibi corporeas fantasias de deo proponunt: et fingunt: ideo dicitur esse in celis vt per id quod in sensibilibus rebus est altissimum ostendatur diuina sublimitas omnia excedens etiam hominum desiderium: et intellectum. Unde quicquid cogitari vel desiderari potest: est minus quam deus: propter quod dicitur in Job 36. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram. ps. Excelsus super omnes gentes dominus. ysa. 40. Cui similem fecistis deum. Familiaritas autem dei ostenditur si per celos sancti accipiantur: quia enim propter eius altitudinem aliqui dixerunt quod humana non curat: oportet considerare: quia nobis est vicinus imo intimus: quia dicitur esse in celis. i. in sanctis qui celi dicuntur: secundum illud ps. Celi enarrant gloriam dei. Hiere. 14. Tu in nobis es domine. Hoc enim affert fiduciam orantibus quantum ad duo. Primo quantum ad propinquitatem dei. secundum illud ps. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum. Unde et Mat. 6. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum. s. cordis. Secundo quia per patrocinium aliorum sanctorum possumus impetrare quod petimus: secundum illud Job. 5. Ad aliquem sanctorum conuertere. Ja. 5. Orate pro inuicem: vt saluemini. Idoneitatem etiam et congruitatem accipit oratio ex hoc quod dicitur esse in celis: secundum quod per celos: spiritualia bona et eterna intelliguntur in quibus est beatitudo: propter duo. Primo quia per hoc excitatur nostrum desiderium ad celestia. Tendere enim debet illuc desiderium nostrum: vbi patrem habemus: quia illic est hereditas nostra. Col. 3. Que sursum sunt querite. 1. Pe. 1. In hereditatem immarcescibilem conseruatam in celis. Secundo quia per hoc informatur: vt sit vita celestis: vt simus conformes patri celesti secundum illud. 1. Corin. 15. Qualis celestis: tales et celestes: et hec duo faciunt ydoneum ad petendum. s. desiderium celeste: et vita celestis: ex quibus oratio congrua fit.

Prima petitio.

s Anctificetur nomen tuum. Hec est prima petitio in qua petitur vt nomen eius in nobis manifestetur et declaretur. Est autem nomen dei. Primo mirabile: quia in omnibus creaturis mirabilia operatur. Unde dominus in euangelio Mar. vltimo In nomine meo demonia eiicient etc. Secundo est amabile actuum. 4. Non est aliud nomen datum sub celo in quo oporteat nos saluos fieri. Salus autem est ab omnibus diligenda. Exemplum de beato Ignatio qui in tantum nomen christi dilexit quod cum Traianus requireret ab eo: vt nomen christi negaret respondit quod de ore eius remoueri non posset. Et cum ille minaretur sibi caput abscindere: et christum de eius ore remouere dixit. Et si de ore abstuleris: nunquam tamen de corde eripere poteris. Hoc enim nomen cordi meo inscriptum habeo: et ideo ab eius inuocatione cessare non valeo. Quod audiens Traianus: et probari cupiens serui dei abscisso capite cor eius extrahi iussit: et inuentum est habens nomen christi in se scriptum litteris aureis. Posuerat enim super cor suum hoc nomen quasi signaculum. Tertio est venerabile. Apost. Phi. 2.

Ut in nomine iesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum. Celestium quantum ad angelos et beatos. Terrestrium quantum ad mundanos qui hoc faciunt ex amore adipiscende glorie vel timore fugiende pene: et infernorum quo ad damnatos qui hoc faciunt ex timore. Quarto inexplicabile: quia a narratione eius deficiunt omnis lingue: et ideo explicatur aliquando per creaturas. Unde dicitur lapis ratione firmitatis. Mat.16. Super hanc petram edificabo ecclesiam. Item ignis ratione purificationis: quia sicut ignis metalla purificat ita deus purificat corda peccatorum. Unde Deu.4. Deus tuus ignis consumens est. Item lux ratione illuminationis: quia sicut lux illuminat tenebras: ita nomen dei illuminat tenebras mentis. Ps. Deus meus illumina tenebras meas. Unde illud nomen petimus manifestari: ut cognoscatur et teneatur sanctum. Sanctum autem tripliciter dicitur. Sanctum enim idem est quod firmum. unde omnes beati qui in celo sunt sancti dicuntur: quia sunt eterna felicitate firmati. In mundo non possunt esse sancti: quia sunt continue mobiles. Augu. Defluxi domine a te et erraui nimis deuius factus sum a stabilitate tua. Secundo sanctum idem est quod non terrenum. Unde sancti qui in celo sunt nullum habent affectum terrenum. Unde Apo. Phi.3. Omnia arbitratus sum ut stercora etc. Per terram autem designantur peccatores. Primo ratione germinis. Terra enim si non colitur spinas et tribulos germinat: sic anima peccatoris: nisi colatur per gratiam non germinat nisi tribulos et punctiones peccatorum. Gene.3. Spinas et tribulos germinabit tibi. Secundo ratione caliginis. Terra enim caliginosa est et opaca. sic enim peccator caliginosus et opacus est. Gen.1. Tenebre erant super faciem abyssi. Tertio ratione conditionis. Terra est elementum siccum quod spargitur: nisi contineatur ab aque humiditate. Nam deus posuit terram super aquas iuxta illud Ps. Qui firmauit terram super aquas: quia ex humiditate aque continetur ariditas vel siccitas terre. Sic peccator animam habet siccam et aridam: iuxta illud Ps. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Item tertio dicitur sanctum .i. sanguine tinctum. Unde sancti qui sunt in celo sancti dicuntur. eo quod sunt sanguine tincti iuxta illud Apoca.7. Isti sunt qui venerunt ex magna tribulatione: et lauerunt stolas suas in sanguine agni. Item apoca. primo. Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.

¶ Secunda petitio.

a Adueniat regnum tuum. Sicut dictum est spiritussanctus facit nos recte amare: desiderare: et petere: et efficit in nobis primo timorem per quem querimus: quod nomen dei sanctificetur. Illud donum: quod est donum pietatis et est proprie pietas: dulcis: et deuotus affectus ad patrem: et omnem hominem in miseria constitutum. Cum ergo deus sit pater noster: ut patet non solum debemus eum reuereri et timere: sed etiam ad eum habere debemus dulcem et pium affectum. Hic autem affectus facit nos petere: quod adueniat regnum dei. Tit.2. Pie et iuste viuamus in hoc seculo: expectantes beatam spem: et aduentum glorie magni dei. Posset autem queri: regnum dei semper fuit: quare ergo petimus quod veniat. Et ideo dicendum est quod hoc potest tripliciter intelligi. Primo quia aliquando rex habet ius regni solum seu dominii: et tamen nundum dominium ipsius regni est declaratum quia nundum homines regni sunt ei subiecti. Tunc ergo apparebit primo eius regnum seu dominium quando homines regni erunt sibi subiecti. Deus autem ex se et sua natura est dominus omnium: et christus secundum quod deus: et etiam secundum quod homo habet a deo quod sit dominus omnium. Dani.7. Dedit ei potestatem et honorem et regnum. Oportet ergo quod sibi sint omnia subiecta: hoc autem nundum est: sed erit in fine. i. Corin.15. Oportet illud regnare: donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Et ideo petimus et dicimus. Adueniat regnum tuum. Et hoc quantum ad tria. scilicet ut iusti conuertantur: peccatores puniantur: et mors destruatur. Nam homines dupliciter subiiciuntur christo: aut voluntarii: aut inuiti. Cum enim voluntas dei sit ita efficax: quod oporteat penitus illam compleri: et deus velit quod omnia subiiciantur christo: alterum duorum erit necessarium: ut scilicet aut homo faciat voluntatem dei subiiciendo se mandatis eius et hoc facient iusti: aut deus faciet de omnibus voluntatem suam puniendo eos: et hoc faciet peccatoribus: et inimicis suis: et hoc erit in fine mundi. Ps. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Et ideo sanctis est datum querere quod adueniat regnum dei. scilicet quod ipsi totaliter subiiciantur ei: sed peccatoribus est horribile: quia nihil aliud est querere: quod adueniat regnum dei: nisi quod de voluntate dei subiiciantur penis. Amos.5. Ue desiderantibus diem domini. Sed et ex hoc destruitur mors. Cum enim christus sit vita: non potest in regno eius esse mors que est vite contraria: ideo dicitur .i. Corinth.15. Nouissime autem inimica destruetur mors. et hoc erit in resurrectione. Phi.3. Reformabit corpus humilitatis nostre. Secundo regnum celorum dicitur gloria paradisi: nec mirum. Nam regnum nihil aliud dicitur nisi regimen. Ibi autem est optimum regimen: ubi nihil inuenitur contra voluntatem regentis. Uoluntas autem dei est salus hominum: quia vult omnes homines saluos fieri. Et hoc potissime erit in paradiso ubi nihil erit saluti hominum repugnans. Mat.13. Auferentur de regno eius omnia scandala. In mundo autem isto sunt multa contra salutem hominum. Cum ergo petimus. Adueniat regnum tuum: oramus: ut simus participes regni celestis: et glorie paradisi. Quod quidem regnum est valde desiderandum propter tria. primo propter summam iustitiam que est in eo. Ysa.6. Populus tuus omnes iusti. Hic enim mali sunt mixti bonis

sed ibi nullus malus erit: et nullus peccator. Itē perfectissimā libertatem. Hic. n. nō est libertas: q̄ꝙ oēs naturaliter desiderent eam: sed ibi erit oīmoda libertas contra oēm seruitutē. Ro. 8. Ipsa creatura liberabitur a corruptione: et non solum erunt ibi oēs liberi: sed erunt reges. Apoca. 5. Fecisti nos deo nostro regnū cuius ratio est: quia oēs erūt eiusdem voluntatis cū deo: et deus volet quicqd sancti volent: et sancti quicqd deus voluerit. Unde cum voluntate dei fiet voluntas oīm: et ideo oēs regnabunt: quia oīum voluntas fiet: et dñs erit corona oīm ysa. 28. In die illa erit dominus exercituū corona glorie: et sertū exultationis residuo populi sui. Item propter mirabilē affluentiam. ysa. 64. Oculus nō vidit deus absqꝫ te que p̄parasti expectantibus te. ps. Qui replet in bonis desideriū tuum ⁊c. Et nota ꝙ homo inueniet oīa in solo deo excellentius: et perfectius omni eo quod in mundo queritur. Si delectationē queris: summā inuenies in deo. Si diuitias: ibi oēm sufficientiā inuenies: propter quā sunt diuitie: et sic de alijs. Augustinus in confessionibus. Anima cū fornicatur abs te querit extra te: que pura et limpida nō inuenit: nisi cum redit ad te. Tertio modo: quia aliquando in mundo isto regnat peccatū. Et hoc est quando homo est ita dispositus ꝙ statim sequitur et prosequitur appetitū peccati. Aposto. Ro. 6. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore: sed debet deus regnare in corde tuo. ysa. 52. Syon regnabit deus tuus. Et hoc est quando paratus es obedire deo: et seruare oīa mandata sua. Cum ergo petimus quod veniat regnum oramus quod nō regnet in nobis peccatū: sed ipse deus. ¶ Per hanc aūt petitionē peruenimus ad beatitudinē qua dicitur. Mathei. 5. Beati mites. Nam s̄m primā expositionē ex quo homo desiderat: ꝙ deus sit dñs oīum: nō vincat se de iniuria sibi illata sed reseruat eam deo. Nam si vindicares te non quereres ꝙ adueniret regnum eius. Secundū vero secundam expositionem: si tu expectas regnum eius. i. gloriam paradisi non debes curare si perdis res mundanas. Item s̄m tertiam expositionem si tu petis ꝙ deus regnet in te et christus cum ipse fuerit mitissimus: et tu debes esse mitis Mathei. 11. Discite a me quia mitis sum. Hebr. 10. Rapinam bonorū vestrorū cum gaudio suscepistis.

¶ Tertia petitio.

Fiat voluntas tua: sicut in celo: et in terra. Tertium donū quod efficit in nobis spiritussanctus. dicitur donum scientie. Ipse enim spūssanctus nō solū efficit in bonis donū timoris: et donū pietatis que ē dulcis affectus ad deum: vt dcīū est: sed etiā facit hoīem sapientē. et hoc petebat Dauid in ps. dicens. Bonitatē et disciplinam et sciam doce me. Et hec est scientia qua homo bene viuit: quam docuit nos spūssanctus. Inter alia autē que faciunt ad scientiā et sapientiam homis: potissima sapientia est: ꝙ homo nō innitatur sensui suo. prouer. 3. Ne innitaris prudentie tue. Nam illi qui presumunt de sensu suo: ita ꝙ nō credunt alijs. sed sibi tātum: semper inueniuntur: et iudicantur stulti. prouerbio. 26. Uidisti hominem sapientem sibi videri: magis illo spem habebit insipiens. Quod autem homo nō credat sensui suo procedit ex humilitate. Unde et locus humilitatis est sapientie: vt dicitur prouer. 11. Superbi autē sibiipsis nimis credunt. Docet ergo hoc spiritussanctus per donum scientie: vt scilicet nō faciamus voluntatem nostram: sed voluntatem dei. Et ideo propter hoc donū petimus a deo. vt fiat voluntas sua: sicut in celo et in terra. Et in hoc apparet donum scientie. Unde hoc modo dicitur deo: fiat voluntas tua: sicut si eēt vnus infirmus: et vellet aliqd a medico nō precise vult: sed de voluntate medici: alias si tantū de voluntate sua vellet esset stultus. Sic nos a deo nihil petere debemus: nisi ꝙ fiat de nobis voluntas sua. i. vt voluntas sua compleatur in nobis Tunc enī est rectum cor hominis: quando concordat cū voluntate diuina. Hoc xp̄s fecit. Joānis. 6. Descendi de celo: nō vt faciam voluntatem meā: sed eius qui misit me. Christus enim s̄m ꝙ deus eandem voluntatē habet cum patre sed s̄m ꝙ homo habet aliam voluntatē a patre: et s̄m hanc dicit se nō facere voluntatem suā: sed patris. Et ideo docet nos orare et petere. fiat voluntas tua. ¶ Sed quid est quod dicitur. Nōne in ps. dicitur. Omnia quecūqꝫ voluit fecit. Si oīa facit que vult in celo et in terra: qd est hoc qd dicit: fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Ad hoc sciendū est ꝙ deus tria vult de nobis: et nos petimus ꝙ hec impleantur. Primū quidē qd deus vult de nobis est: et ꝙ habemus vitā eternā. Quecunqꝫ. n. facit aliquid propter aliquē finem vult de illa re illud pro quo facit ea. Deus aūt fecit hoīem: sed nō pro nihilo: quia sicut dicitur in ps. Nunquid vane cōstituisti omnes filios hominū. Fecit ergo homines propter aliquid. Sed non propter voluptates: quia et bruta habent eas: sed vt habeāt vitam eternam. Uult ergo dominus: vt homo habeat vitam eternam. Quando vero aliquid consequitur illud ad quod factum est dicitur ꝙ saluatur. Quando vero nō consequitur: dicitur ꝙ res illa perdatur. Deus aūt fecit hominem propter vitā eternam. Cum ergo consequitur vitam eternam saluatur: et hoc vult dominus. Joannis. 6. Hec est voluntas patris mei qui misit me vt omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam eternam. Hec aūt voluntas iam cōpleta est in angelis: et in sanctis qui sunt in patria: quia vident deū et

cognoscũt ⁊ fruũtur eo: sed nos desideram⁹ ꝙ sicut
voluntas dei completa est in beatis qui sũt in ce
lis ita ꝯpleat in nobis qui sum⁹ ĩ terra. Et hoc pe
timus cum oram⁹ fiat volũtas tua in nobis q su-
m⁹ in terra sicut in sanctis q sunt in celo. Alia vo
lũtas dei de nobis est vt seruem⁹ mãdata eius.
Qñ eñi aliqs desiderat aliqd nõ solũ vult illud qd
desiderat sed oĩa per que venit ad illud. Sicut me
dic⁹ vt ꝯsequat sanitatẽ vult etiã dietã ⁊ medicinã
⁊ hmõi. De⁹ aũt vult vt habeam⁹ vitã eternã. Mat.
19. Si vis ad vitã ingredi sua mãdata. vult ergo vt
fuem⁹ mãdata. Ro. xij. Rõnabile obsequiũ vrĩ
vt pbetis q̃ sit volũtas dei bõa bñplacẽs ⁊ pfecta
i. bona qr vtilis. Isa. 48. Ego dñs docẽs te vtilia
Bñplacens amãti ⁊ si alius nõ sit grata amãti tñ ẽ
delectabilis. ps. Lux orta est iusto ⁊ rectis corde
leticia pfecta qr honesta. Mat. 5. Estote pfecti si
cut ⁊ pater vester celestis pfectus est. Sic ergo cũ
dicim⁹ fiat volũtas tua: oram⁹ vt ipleam⁹ mãda
ta dei. Hec aũt volũtas dei fit in iustis sz ĩ pecca-
torib⁹ nũquã fit. Iusti aũt designãtur per celũ. pec-
catores aũt per terrã. Petim⁹ ergo vt fiat volun
tas dei ita in terra. i. in petõrib⁹ sicut in celo. i. iu
stis. Notãdũ aũt ꝙ ex mõ loquẽdi daf nobis do-
ctrina. Nõ enĩ dicit fac nec etiam faciam⁹ sed di
cit fiat volũtas tua: qr ad vitã eternã duo sunt ne-
cessaria. s. grã dei: ⁊ volũtas hoĩs. Et licet de⁹ fe-
cerit hoiem sine hoĩe: nõ tñ iustificat eum sine eo
Aug. sup Jo. Qui creauit te sine te nõ iustificabit
te sine te: qr vult ꝙ hõ cooperet. Zacha. i. Conuer-
timini ad me: ⁊ ego ꝯuertar ad vos. apls. i. Cor.
15. Grã dei sum id qd sũ ⁊ grã ei⁹ in me vacua nõ
fuit. Nõ ergo pſumas de te sed cõfidas de gratia
dei. Nec negligas sz adhibeas studiũ tuũ. Et ideo
nõ dicit faciam⁹ ne videref ꝙ nihil faceret gra-
tia dei: nec dicit fac: ne videref ꝙ nihil facẽt vo-
lũtas ⁊ conatus nr̃: sed dicit fiat per grãm dei ad
hibito studio ⁊ conatu nr̃o. Tertiuz ꝙ vult de⁹ de
nob ẽ vt restituat hõ ad statũ ⁊ dignitatẽ in q̃ crea
tus fuit p̃mi⁹ hõ: q̃ tãta fuit vt spũs ⁊ aĩa nullaz re-
pugnãtiã sentiret a carne ⁊ sensualitate. Quãdiu
enĩ aĩa subiecta fuit deo: caro ita subiecta fuit spi-
ritui vt nullã corruptionẽ mortis seu infirmitatis
⁊ aliarũ passionũ sentiret. Sed ex quo spũs ⁊ ani-
ma que erat media inter deũ ⁊ carnez rebellauit
deo per petm̃ tũc corp⁹ rebellauit aĩe: ⁊ tunc mor
tẽ ⁊ infirmitates sentire cepit ⁊ cõtinuã rebellio-
nẽ sensualitatis ad spũm. Ro. 7. Uideo aliã legẽ
in mẽbris meis repugnãtem legi mẽtis mee. Et
gal. 5. Caro cõcupiscit aduersus spũm. spũs autẽ
aduersus carnẽ. sic est cõtinua pugna inter carnẽ
⁊ spũm: ⁊ hõ cõtinue deteriorat per petm̃. Est er-
go volũtas dei vt hõ restituat ad statũ p̃mũ vt. s.
nihil sit in carne ꝯtrariũ spũi. i. Thess. 4. Hec est
volũtas dei sanctificatio vestra. Hec aũt volun-
tas dei nõ põt ipleri in vita ista: sed cõplebif in re
surrectiõe sanctorũ qñ resurgent corpa glorificata
⁊ erũt ĩcorruptibilia ⁊ nobilissima. i. Cor. 15. Se
minaf in ignobilitate surget in glia. Est tñ volun
tas dei in iustis ꝗtum ad spũm per iusticiã ⁊ sciẽ
tiã ⁊ vitam. Et ideo cum dicim⁹ fiat volũtas tua
oram⁹ vt etiam fiat in carne. Nã hoc mõ per ce-
lũ accipim⁹ spũm per terrã carnẽ vt sit sensus. fi
at volũtas tua ita in terra. i. in carne nr̃a sicut fit ĩ
celo. i. in spũ nr̃o per iusticiã. Per hãc aũt petitio
nẽ puenim⁹ ad btitudinẽ luct⁹ de qua Mat. 5. btĩ
qui lugẽt ⁊c. ⁊ hoc fz q̃libet triũ expositionũ. Nã
fm primã: desideram⁹ vitã eternã. Uñ p ei⁹ dile
ctiõe inducimur ad luctũ. ps. Heu mihi: qr in co
latus me⁹ plongatus est. Et hoc desideriũ sancto
rũ est ita vehemẽs ꝙ ppter hoc desiderãt mortẽ:
q̃ fm se fugiẽda est. 2. Cor. 5. Audem⁹ ⁊ bonã vo-
lũtatẽ habem⁹ magis peregrinari a corpe ⁊ p̃ntes
esse deum. Itẽ scdm scdam expositionẽ illi q fuit
mãdata sũt in luctu qr licet sint dulcia aĩe tñ car-
ni sũt amara q̃ ꝯtinue maceraf. ps. Eũtes ibant ⁊
flebãt quãtũ ad carnẽ. venientes aũt venient cũ ex
ultatiõe q̃tũ ad aĩam. Itẽ fm tertiã expositionez
ex pugna q̃ cõtinue est inter carnẽ ⁊ spũm puenit lu
ctus. Nõ. n. põt fieri quin aĩa sanciet ad min⁹ per
venialia a carne: ⁊ ideo vt expietur ẽ in luctu. ps
Lauabo per singulas noctes. i. obscuritates pec-
cati lectũ meũ. i. ꝯsciam meã. Et qui sic plorãt p
ueniũt ad patriã ad quã nos pdu. ⁊c.

Quarta petitio.

Panẽ nostrũ quotidianũ da nobis hodie.
Multotiẽs accidit ꝙ aliqs ex magna sci-
entia ⁊ sapia efficif timid⁹ ⁊ ideo est ei ne-
cessaria fortitudo cordis ne deficiat in neccẽitati
b⁹. Isa. 40. Qui dat lasso virtutẽ ⁊ his qui nõ sũt
fortitudinẽ ⁊ robur multiplicat. Hãc aũt fortitu-
dinẽ spũssanct⁹ dat. Eze. 2. Ingressus est in me spi
ritus ⁊ statuit me sup pedes meos. Est aũt hec for
titudo: quã spũssanct⁹ dat vt cor hoĩs nõ deficiat
timore rerũ necessariarũ: sed credat firmiter ꝙ oĩa
q̃ sũt ei necessaria ministrẽtur sibi a deo. Et ideo
spũssctũs q hãc fortitudinẽ dat docet nos petere a
deo: panẽ nr̃m quotidianũ da nobis hodie. vñ
spũs fortitudinis dicif. Sciendũ est aũt ꝙ in trib⁹
bus p̃cedẽtib⁹ petitiõibus petũtur spũalia q̃ hic ĩ
choanf in h mũdo: sed nõ pficiũtur nisi ĩ vita eter
na. Cũ. n. petim⁹ ꝙ sanctificef nomẽ dei: petim⁹
ꝙ cognoscaf scitas dei. Cũ vero petim⁹ ꝙ adueniat
regnũ dei: petim⁹ ꝙ sim⁹ participes vite eterne
Cũ aũt oram⁹ ꝙ fiat volũtas dei: petim⁹ ꝙ cõple
atur volũtas eius in nobis. Que oĩa ⁊ si inchoen
tur in hoc mũdo nõ tñ pñt haberi pfecte nisi ĩ vi-
ta eterna: ⁊ ideo necessariũ fuit aliqua petere ne-
cessaria q̃ pfecte possent haberi in vita p̃nti. Et i-
de est ꝙ spũssanct⁹ docuit petere necessaria in vi-

ta p̄nti que ꝑfecte hic habēt. Simul etiā vt osten
dat ꝙ etiā tꝑalia ꝓuidētur nobis a deo. Et hoc est
qd̓ dicit. Panē nostrū quotidianū da nobis ho-
die. In q̄bus q̄dē verbis docuit nos vitare q̄nq3
pctā q̄ ɔsueuerūt ɔtingere ex desiderio rerū tꝑaliū
Primū pctm̄ est ꝙ hō ꝑ imoderatū appetitū pe-
tit ea q̄ statū ⁊ ɔditionē eiꝰ excedūt nō cōtentꝰ hijs
q̄ decēt eū. Sicut si desiderat vestes nō vult eas
vt miles si est miles s3 sicut cōes nō vt clericꝰ si ē
clericꝰ: sed sicut epūs. Et hoc viciū retrahit hoīes
a spūalibꝰ inq̄ntū nimis inheret eoꝝ desideriū tē-
poralibꝰ. Hoc aūt viciū docuit nos vitare dn̄s
docēs nos petere panē tm̄.i. necessaria ad p̄ntē
vitā sm̄ ɔditionē vniuscuiusq3 q̄ oīa sub noīe pa-
nis intelligūtur. vn̄ nō docuit delicata petere nō
diuersa: nō exq̄sita: sed panē sine quo vita hoīs du
ci nō pōt: q oībꝰ cōis est. Eccl. 29. Initiū vite hoīs
panis ⁊ aqua. apl's. i. Thi. 6. Hn̄tes alimēta ⁊ q-
bus tegamur his cōtēti simus. Scd'm viciū est
ꝙ aliq in acq̄sitiōe rerū tꝑaliū alios molestāt ⁊ de
fraudāt: hoc viciū est adeo periculosū quo est dif
ficile bōa ablata restitui. Nō. n. dimittit peccatū
nisi restituat ablatū sm̄ aug. Hō quidē viciū do
cuit nos vitare docēs nos petere panē nr̄m nō alie
nū. Raptores enī ñ comedūt panē suū sed alienū
Tertiū est: sup̄flua sollicitudo. Aliqui. n. sūt q nun
quā sunt ɔtenti de eo qd̓ hn̄t sed semꝑ plus volūt
Quod quidē imoderatū est q: desideriū d3 mode
rari sm̄ necessitatē. Prouer. 30. Diuitias ⁊ pau-
pertatē ne dederis mihi: sed tm̄ victui meo tri-
bue necessaria ⁊c̄. Et hoc monuit nos vitare di-
cēs. panem nr̄m quotidianū.i. vniꝰ diei vel vni
us tpis. Quartū viciū est imoderata voracitas.
Sūt. n. aliqui q tm̄ volūt ɔsumere vno die quod
sufficeret pluribꝰ diebꝰ ⁊ isti petūt nō panē quoti-
dianū sed decē dierū: ⁊ ex hoc ꝙ nimis expēdunt
cōtingit ꝙ oīa ɔsumūt. ꝓuer. 23. Vacātes potibꝰ
⁊ dātes symbola ɔsumētur. Eccl. 19. Operarius
ebriosus nō locupletabit. Quintū viciū est ingra
titudo. Nā cū aliqs ex diuitijs supbit ⁊ non reco-
gnoscit a deo ea q̄ h3 hoc est valde malū: q: oīa q̄
habemꝰ siue spūalia siue tꝑalia a dō sūt. i. Paral.
29. Oīa tua sunt q̄ de manu tua accepimꝰ. Nō ad
remouēdū hoc viciū dicit. Da nobis: ⁊ panē nr̄m
vt sciamꝰ ꝙ oīa nostra a deo sūt. Sed de hoc ha-
bemꝰ vnū documentū: q: aliq̄ aliqs h3 multas
diuicias ⁊ ex eis nullā vtilitatē cōseqt̄ sed dam
nū spūale ⁊ tꝑale. Nā aliqui ꝓp diuicias perierūt
Eccl. 6. Est ⁊ aliud malū qd̓ vidi sub sole ⁊ q̄dem
freq̄ns apud hoīes. Vir cui dedit deꝰ diuicias ⁊
substātiā ⁊ honorē ⁊ nihil deest aīe sue ex oībꝰ que
desiderat: nec tribuit ei ptātem deꝰ vt comedat
ex eo sed hō extraneꝰ vorabit illud. Itē Eccl. 5.
Diuicie cōgregate in malū dn̄i sui. Debemꝰ er-
go petere vt diuicie nr̄e sint nobis ad vtilitatē: ⁊
hoc petimꝰ cum dicimꝰ. Panē nostrū da nobis
i. diuicias nobis vtiles. Job. xx. Panis eiꝰ in vte
ro illiꝰ vtet in fel aspidū intrinsecꝰ. Diuicias quas
deuorauit euomet: ⁊ de vētre illius extrahet eas
deus. Aliud viciū est in rebus mūdi. s. sup̄flua so
licitudo. Nā aliqui sūt qui hodie solicitātur de re
bus tꝑalibus q̄ erūt vsq3 ad vnū annū. Et q b' hn̄t
nūq3 q̄escūt. Mat. 6. Nolite soliciti eē dicētes qd̓
manducabimꝰ ⁊c̄. Et iō dn̄s docet nos petere ꝙ
hodie detur nobis panis nr̄.i. ea q̄ sūt nobis neces
saria ad p̄ns tp̄s. Inueniē q̄dē alius duplex panis
s. sacrālis ⁊ panis vbi dei. Petimꝰ ḡ panē nr̄m sa
cramētalē quotidie in ecclia ɔficiē vt sicut illud
accipimꝰ in sacro: ita deē nobis ad salutē. Jo. 6.
Ego sum panis viuꝰ q de celo descēdi. i. Cor. xi.
Qui mānducat ⁊ bibit indigne: iudiciū sibi mādu-
cat ⁊ bibit. Itē aliꝰ panis est vbū dei. Mat. 4. Nō
in solo pane viuit hō: sed in oī vbo qd̓ ꝓcedit de
ore dei. Petimꝰ ḡ vt det nobis panē.i. verbū su
um. Et hoc aūt ꝓuenit hoī btitudo q̄ est fames iu
sticie. Nā postq̄ spūalia habētur magis desiderā
tur ⁊ ex hoc desiderio ꝓuenit fames: ⁊ ex fame sa
cietas vite eterne. ¶ Quinta petitio.

T dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos
e dimittimꝰ debitoribꝰ nostris. Inueniūt
aliqui magne sapie ⁊ fortitudinis: ⁊ q: ni-
mis ɔfidūt de vtute sua nō agūt sapiēter q̄ agunt
nec ꝑducūt qd̓ intendūt ad ɔplemētum. ꝓuer. 20.
Cogitatiōes ɔsilijs roborāē. Sed notādū ꝙ spūs
scūs q dat fortitudinē dat etiā ɔsiliū. Nā oē bonū
ɔsiliū de salute hoīum est a spūscō. Tūc aūt ɔsiliū
est hoī necessariū qn̄ ē ī tribulatōe: sicut ɔsiliū me
dicoꝝ cū aliqs infirmaē. vn̄ ⁊ hō cum spūaliter ī-
firmeē per pctm̄: debet q̄rere ɔsiliū vt saneē. Cō
siliū aūt peccatori necessariū eē dicē. Dan. 4. cum
dicit. Cōsiliū meum placeat tibi rex. peccata tua
elemosinis redime. Optimū ergo ɔsiliū ɔtra pec
cata est elemosina ⁊ misericordia. Et ideo spiritꝰ
sanctus docet peccatores petere ⁊ orare. Dimit
te nobis debita nostra. Debemꝰ aūt deo illud qd̓
auferimꝰ de iure suo. Jus aūt dei est vt faciamꝰ
volūtatē suā ꝑferēdo eā voluntati nostre. Auferi
mꝰ ergo deo ius suū cū ꝑferimꝰ volūtatē nostram
volūtati sue: ⁊ hoc est peccatum. peccata ergo sūt
debita nostra. Est ergo cōsiliū spūsancti vt peta
mus a deo veniam peccatoꝝ. Et ideo dicimꝰ di
mitte nobis debita nostra. Possumꝰ aūt in hijs
verbis tria cōsiderare. primū est quare fit hec pe
titio. scd'3 quō impleat. tertiū est q̄d req̄rit ex pte
nostra vt impleat. Circa primū sciendū ꝙ ex hac
petitione possumꝰ duo colligere q̄ necessaria sunt
hoībus in vita ista. Vnū est ꝙ homo semꝑ sit in ti
more ⁊ humilitate. Aliqui enī fuerūt ita p̄sūptuosi
qui dicerēt ꝙ hō poterat viuere in mūdo isto: ita
ꝙ ex se poterat vitare pctā. Sed hoc nulli datū

est nisi soli xp̄o qui habuit spūm nō ad mensurā ⁊
beate v̄ginı q̄ fuit plena grē: in qua nullū pc̄m̄ fu
it. sicut dicit aug. De q̄. s. virgine cū de pc̄is agit
nullā volo fieri mētionē. Sed alijs sanctis nulli
ↄcessū est quin ad min⁹ veniale pc̄m incurreret. i.
Jo. i. Si dixerim⁹ qm̄ pc̄m nō habem⁹ ipsi nos
seducim⁹ ⁊ veritas in nobis nō est. Et h̄ etiā pba
tur p petitionē istā. Cōstat. n. q̄ oīb⁹ scīs ⁊ hoibus
ↄuenit dicere pr̄ nr̄: in quo dr̄ dimitte nobis debi
ta nostra: ḡ oēs recognoscūt ⁊ ↄfitent se pctōres vl
debitores. Si ḡ peccator es debes timere ⁊ hūi
liari. Aliud est q̄ semp viuam⁹ in spe: q: lȝ simus
peccatores nō debem⁹ desperare: ne desperatio
ducat nos ad maiora ⁊ diuersa pc̄ā sicut dic apls
Ephe. 4. Qui desperātes semetipsos tradiderunt
īpudicitie. ⁊c̄. ḡ multū est vtile q̄ semp speremus
q: q̄ntūcūqȝ hō sit peccator dȝ sperare q̄ de⁹ si pte
cte ↄterat ⁊ ↄuertat dimittet ei. Hec aūt spes fir
mat in nobis cū petim⁹ dimitte nobis debita no
stra. Sed hāc spem abstulerūt nouatiani qui di
xerūt q̄ q semel peccabāt post baptismū nūqȝ ↄse
quebātur misericordiā. Hoc aūt nō est verū si ve
rū dixit xp̄s dicēdo oē debitū dimisi tibi qm̄ roga
sti me. Mat. 18. In quocunqȝ ergo peccato es pe
tes poteris ↄsequi misericordiā: si roges cū peni
tudine pc̄i. Sic igr̄ ex hac petitiōe ↄsurgit timor
⁊ spes: q: oēs peccatores cōtriti ⁊ ↄtritēs miam
ↄsequūtur ⁊ ideo necessaria fuit hec petitio. Cir
ca scđm sciēdū est q̄ in pc̄ō sunt duo. s. culpa qua
offendit de⁹ ⁊ pena que debet p culpa. Sed cul
pa remittit in ↄtritiōe q̄ est cū ppōsito ↄfitendi ⁊
satisfaciēdi. ps. Dixi ↄfitebor aduersū me iniusti
ciā meā dn̄o: ⁊ tu remisisti ipietatē peccati mei.
Nō est igr̄ desperādū ex quo ad remissionē culpe
sufficit ↄtritio cū ppōsito ↄfitendi. Sed forte qs
dicet. Ex quo dimittit pc̄m̄ in ↄtritiōe ad qd ne
cessari⁹ est sacerdos. Ad h̄ dm̄ est q̄ de⁹ in ↄtritiōe
dimittit culpā ⁊ pena eterna ↄmutat in tpalē sed
nihilomin⁹ manet adhuc obligat⁹ ad penā tpalē
Vn̄ si decederet sine ↄfessiōe nō ↄtēpta tn̄ sed p
ueniā iret ad purgatoriū: cui⁹ pena sicut dicit aug.
est maxima. Qn̄ ergo cōfiteris sacerdos absoluit
te de hac pena in clauiū virtute cui te subieceris
in ↄfessiōe: ⁊ ideo dixit xp̄s aplis. Jo. 20. Accipite
spūm scm̄ quoȝ remiseritis peccata remittunt eis
⁊c̄. Vn̄ qn̄ semel ↄfitet qs dimittit ei aliqd de pe
na huiōi. Et sic̄ qn̄ iteȝ ↄfitet. Et posset totiēs cō
fiteri q̄ tota sibi dimitteret. Inuenerūt aūt succes
sores aploȝ aliū modū remissiōis hui⁹ pene. s. bn̄
ficia indulgētiaȝ q̄ existētī in charitate tn̄ valēt q̄n
tū sonāt ⁊ q̄ntū pnūciāt. Q aūt papa h̄ possit: satis
pȝ. Nā multi scī multa bona fecerūt: ⁊ tn̄ nūq̄ pec
cauerūt ad min⁹ mortalit̄ ⁊ hec bōa fecerūt i vtili
tatē ecclie. Sic̄ meritū xp̄i ⁊ beate v̄gīs sūt sicut
in thesauro. vn̄ sūm⁹ pōtifex ⁊ illi qb⁹ ipse cōmit

tit pūt huiōi merita vbi necesse est dispēsare. Sic
ḡ dimittūt pc̄ā nō solū q̄ntū ad culpā in ↄtritione
sed etiā q̄ntū ad penā in cōfessiōe ⁊ p indulgētias.
Circa tertiū sciēdū q̄ ex pte nr̄a regrit̄ vt nos di
mittam⁹ pximis nr̄is offensas factas nobis: vñ
dr̄. Sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is: aliter
deus nō dimitteret nobis. Eccl. 28. Hō hoi fuat
irā ⁊ a deo q̄rit medelā. Luc. 6. Dimitte ⁊ dimit
temini. Et ideo solūmō in ista petitiōe ponit ↄdi
tio cū dr̄. sicut ⁊ nos dimittim⁹ ⁊c̄. Si ḡ nō dimit
tis: nō dimittet tibi. Sed posses dicere. Ego di
cā pcedētia. s. dimitte nobis: sed illō. s. sicut ⁊ nos
⁊c̄. tacebo. ḡ xp̄m decipe q̄rīs: sȝ certe nō decipis
Nā xp̄s q hāc orationē fecit bn̄ recordat ei⁹. Vn̄
nō pōt decipi. ḡ si dicis ore adimpleas corde. Sed
q̄rit vtrū ille q nō ppōnit dimittere pximo suo
debeat dicere sicut ⁊ nos dimittim⁹ ⁊c̄. videtur
q̄ nō: q: mētit. Dicēdū q̄ nō mētit q: nō orat i p
sona sua sed ecclie q̄ nō decipit ⁊ ideo ponit ipsa
petitio in plurali. Sed sciēdū q̄ duob⁹ modis di
mittit. vn⁹ est pfectoȝ. vt. s. offensus reqrat offen
dentē. ps. Inquire pacē. ali⁹ ē cōuer oium ad quē
tenēt oēs: vt. s. petēti veniā tribuat. Eccl. 28. Re
linque pximo tuo nocēti te: ⁊ tūc deprecāti tibi pec
cata soluētur. Ex hoc seqtur alia btitudo beati mi
sericordes. Misericordia eni facit nos misereri
pximo nostro.

¶ Sexta petitio.

Et ne nos inducas in tēptationē. Sūt ali
qui qui lȝ peccauerint tn̄ desiderāt veniā
cōsequi de peccatis: vnde ⁊ cōfitētur ⁊ pe
nitēt: sȝ tn̄ nō adhibēt totū studiū qđ deberent vt
iterato in pc̄ā nō ruāt. Qđ qdem nō est cōueniēs
vt. s. ex vna pte ploret qs peccata dum penitet ex
alia vō ploret accumulet dū peccat. Et pp̄ter h̄
dicit Isa. 1. Lauamini mūdi estote ⁊c̄. Et ideo sic
sup̄dictū est xp̄s in pcedēti docuit nos petere ve
niā peccatoȝ. In hac vō docet nos petere vt pos
sim⁹ vitare pc̄ā. vt. s. nō inducamur in tentatio
nē per quā labamur in pc̄is cum dixit: ⁊ ne nos in
ducas ⁊c̄. Circa qđ tria qrūtur. pmo qd sit tētatio
scđo q̄liter hō tentat ⁊ a quo. tertio vō quō libera
tur a tētatiōe. Circa pmū sciendū est q̄ tentare ni
hil aliud est q̄ experiri seu pbare. vñ tēptare hoiē
est pbare virtute eius. Experit aūt seu pbat vir
tus hoīs dupliciter scđm q̄ duo exigit hoīs virtus.
vnū ptinet ad bn̄ opandū. s. q̄ bn̄ opetur. aliud est
q̄ caueat a malo. ps. Declina a malo ⁊ fac bonū
⁊c̄. Probat ḡ virtus hoīs qñqȝ q̄ntū ad hoc q̄ bn̄
faciat. qñqȝ vero q̄ntū ad hoc q̄ cessat a malo. Qñ
tū ad pmū pbat hō vtrū inueniat pmpt⁹ ad bo
nū vt ad ieiunādum ⁊ huiusmōi. Tūc eni est vir
tus tua magna qn̄ pmpt⁹ inueniris ad bonū. Et
hoc mō deus pbat aliqn̄ hoiēs nō q̄ lateat eū vir
tus hoīs sed vt etiā oēs cognoscāt ⁊ det oīb⁹ in exē
plū. Sic tēptauit deus habraaȝ. Gen. 22. ⁊ Job.

Et ideo deus sepe imittit tribulationes iustis: vt dum pacienter sustinēt appareant virtutes eorū ꝛ in virtute pficiant. Deut. 13. Temptat vos dñs deus vester vt palā fiat vtrū diligatis eū an non Sic ergo deus tēptat puocādo ad bonū. Quātuʒ ad s̄m pbat virtus hoīs p inductionē ad maluʒ Et si bñ resistit ꝛ nō cōsentit tūc v̄tus hoīs magna est. Si vero hō succūbit tētationi tūc virtꝰ hoīs nulla est. Hoc aūt mō nullꝰ tēptat a deo q: sicut dicitur Jac. i. deꝰ intēptator maloꝝ est ꝛc̄. Sed tēptatur hō a ppria carne a diabolo ꝛ a mūdo. a carne dupl'r. pmo q: caro instigat ad malū. Caro enim semp q̄rit delectatiōes suas. s. carnales i qbꝰ ē sepe petm̄. Qui. n. imorat delectatiōibꝰ carnalibꝰ negligit spūalia. Jac. i. Unusq̄sq; tēptat a ꝯcupia sua. Scdo tēptat caro retrahēdo a bono. Nā spiritꝰ q̄ntū est de se semp delectaret in spūalibꝰ bōis sed caro aggrauās ipedit spūm. Sap. 9. Corpus qd corrūpit aggrauat aiaʒ. Ro. 7. Cōdelector legi dei s̄m iteriorē hoīem. video aūt aliā legē i mēbris meis repugnātē legi mētis mee ꝛ captiuātē me i lege peti q̄ est i mēbris meis. ſʒ hec tēptatio s. carnis est valde grauis q: inimicꝰ nr̄. s. caro ꝯiunctꝰ est nobis. Et sicut dicit Boetiꝰ nulla pestis efficatior est ad nocēdū q̄ʒ familiaris inimicꝰ: ꝛ ideo ꝯtra eā vigilādū est. Mat. 26. Uigilate ꝛ orate ne intretis in tētationē. diabolꝰ fortissime tētat. Nā postq̄ȝ ꝯculcat caro isurgit aliꝰ. s. diabolꝰ ꝯtra quē est nobis magna colluctatio. apls Eph. 6. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: ſʒ aduersus pncipes ꝛ ptātes ꝛc̄. vñ ꝛ signāter dr̄ tēptator. 1. Thes. 3. Ne forte tēptauerit vos is q tēptat ꝛc̄. In tēptatiōe aūt sua callidissime pcedit. Ipse enī sicut bonꝰ dux exercitꝰ q obsidet aliqd castruʒ ꝯsiderat īfirma eiꝰ q̄ impugnare vult: ꝛ ex illa pte vñ magis est hō debilis tēptat eū. Et iō tēptat d̄ illis vicijs ad q̄ hoīes ꝯculcata carne magis pdisūt vt de ira de sugbia ꝛ de alijs spūalibꝰ vicijs. i pe. 5. aduersariꝰ vr̄ diabolꝰ tāq̄ȝ leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret. Facit āt duo diabolꝰ dū tēptat q: nō statī pponit illi quē tēptat malū aliqd apparēs: ſʒ aliqd qd hēat speʒ boni: vt saltē in ipso pncipio p illud remoueat eū aliquātulū a pposito suo pncipali: q: postmodū faciliꝰ iducit ipʒ ad peccādū qñ tñ̄ vel modicū auertit. apls. 2. Cor. 11. Ipse sathanas trāffigurat se in angeluʒ lucis. Deinde postq̄ȝ induxit eū ad peccādū sic alligat eū vt nō pmittat eū a petis resurgere. Job. 40. Nerui testiculoꝝ eiꝰ pplexi sūt. Sic ḡ duo facit diabolꝰ q: decipit ꝛ deceptū detinet in petō. ſʒ mūdꝰ dupl'r tētat. pmo p nimiū ꝛ imoderatū desideriū reꝝ tpaliū. apls. 1. Thi. 6. Radix oium maloꝝ est cupiditas. scdo p psecutores ꝛ tyrānos terrēdo. Job. 37. Nos quoq; inoluimur tenebris. 2. Thi. 3. Oēs q pie volūt viuere in xp̄o iesu psecutionē paciuntur. Mat. 10. Nolite timere eos qui occidūt corpꝰ. Sic ergo p; qd est tēptatio ꝛ q̄liter tēptat hō ꝛ a quo. Sequit videre q̄liter hō liberat. Circa qd sciendū est q xp̄s docet nos rogare nō vt nō tēptemur sed vt nō inducamur in tēptationē. Nā si hō vincat tēptationē meret coronā. Et ideo dr̄ Ja. 1. Oē gaudiū extimate frēs cū in tēptatiōes varias incideritis. Eccl. 2. fili accedēs ad seruitutē dei ꝑpara aiam tuā ad tēptationē. Itē Jac. 1. Beatꝰ vir qui suffert tēptationē: qm̄ cū pbatꝰ fuerit accipiet coronā vite. Et ideo docet petere vt nō inducamur in tēptationē p ꝯsensū. 1. Cor. 10. Tēptatio vos nō apphendat nisi hūana. Nā tēptari hūanuʒ est sed ꝯsentire diabolicū est. Sed nūqd deus inducit ad malū: q: dicit. Et ne nos inducas in tēptationē. Dico q deꝰ dr̄ inducere ad malū pmittēdo in q̄ntū. s. pꝑter multa peccata subtrahit hoī gr̄aʒ suā q̄ sublata hō labit in petm̄ ꝛ iō cātamꝰ i. ps̄. Cum defecerit virtꝰ mea ne derelinq̄s me dñe. Regit aūt hoīem ne inducat in tēptationē per feruoreʒ charitatis. q: q̄libet charitas q̄ntūcūq; pua pōt resistere cuilibet petō. Cant. 8. Aque multe non potuerūt extinguere charitatē. Itē p lumē intellectꝰ quo instruit nos de agēdis: q: sicut dicit phs. oīs peccās est ignorās. ps̄. Intellectum tibi dabo ꝛ instruā te. Hoc aūt petebat Dauid q dicebat. Illumina oculos meos ne vnq̄ȝ obdormiā i morte: ne qñ dicat inimicꝰ meꝰ pualui aduersus eū. Hoc aūt hēmꝰ p donū intellectꝰ. Et q: cū nō assentimꝰ tēptationi seruamꝰ cor mūdū: de quo Mat. 5. Bt̄i mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. Et ex h pueniemꝰ ad visionē dei ad quā nos pducat.

Septima petitio.

s Ed libera nos a malo. Supra docuit nos dñs petere veniā peccatoꝝ ꝛ quō possumus vitare tēptatiōes. hic vero docet petere ꝑseruationē a malis: ꝛ hec petitio est gnālis ꝯ oia mala s. petā: īfirmitates aduersitates ꝛ afflictiōes sicut dicit aug. Sed q: de petō ꝛ tēptatiōe dictū est: dicēdū est de alijs malis. s. aduersitatibꝰ ꝛ afflictionibꝰ oibꝰ huiꝰ mūdi: a qbꝰ deꝰ liberat quadrupl'r primo ne superueniat afflictio: ſʒ h raro ꝯtingit qm̄ sci in mūdo isto affligūt q: vt dr̄. 2. Thi. 3. Oēs q pie volūt viuere i xp̄o iesu psecutionē patiēt. Sʒ tñ̄ alicui deus ꝯcedit aliqñ vt nō affligat a malo. qñ. s. cognoscit eū ipotētem ꝛ nō posse resistere: sic medicꝰ īfirmo debili nō dat violētas medicinas Apoc. 3. Ecce dedi corā te hostiū apti qd nēo pōt claudere: q: modicā habes virtutē. In patria autē erit gnāle hoc: q: nullus affliget ibi Job. 5. In sex tribulationibus. s. presentis vite que per sex etates distinguntur liberabit te: in septima non tāget te malum. Apoc. 7. Non esuriēt neq; sitient amplius. Secundo liberat quando in afflictionibus consolat. nam nisi deus consolaretur: non posset

homo subsistere. 2. Corin. 1. Supra modum grauati sumus supra virtutē nostrā. 2. Corin. 7. Sz qui ꝯsolatur humiles ꝯsolatus est nos deus ps. Secundū multitudinē dolorū meorū in corde meo ꝯsolationes tue letificauerunt aīam meā. Tertio q: afflictus tot bona facit q̄ tradunt mala obliuioni. Tob. 3. Post tēpestatē tranquillū facis. Sic ḡ afflictiones ⁊ tribulationes huius mūdi nō sūt timende: q: facile tollerantur: ⁊ ꝓpter ꝯsolationē admixtā: ⁊ ꝓpter breuitatē. Apo. 2. Cor. 4. Id qḋ in ꝑsenti est momentaneū: ⁊ leue tribulationis nr̄e: supra modū in sublimitate eternū glorie pōdus operatur in nobis: q: ex his ꝑuenitur ad vitā eternā. Quarto: q: temptatio ⁊ tribulatiō cōuertitur in bonum: ⁊ ideo nō dicit libera nos a tribulatiōe: sed a malo: q: tribulationes sunt sanctis ad coronā: ⁊ inde est q̄ gloriantur de tribulationibus. Apost. Ro. 5. Non solū aūt: sed ⁊ gloriamur in tribulatōnibus. scientes q̄ tribulatio patientiam operatur. Tob. 3. In tp̄e tribulationis pctā dimittis. Liberat ergo deus hoiem a malo ⁊ tribulatōibus eas in bonum ꝯuertendo qḋ est signū maxime sapie: q: sapientis est malū ordinare in bonū: ⁊ hoc fit p patientiam que habetur in tribulationibus. Cetere vo virtutes bonis vtuntur: sed patientia malis: ⁊ iō solū in malis. i. in aduersitatibus est necessaria. Prouer. 19. Doctrina viri p patientiā noscitur: ⁊ iō spūs sanctus p donum sapie facit nos petere: ⁊ p hec ꝑuenimus ad beatitudinē ad quā ordinat pax: q: p patiētiā pacē habemus. ⁊ in tp̄e ꝓspero ⁊ aduerso ⁊ ideo pacifici dicuntur filij dei: q: sunt siles deo: q: sicut deo nihil nocere pōt ita nec eis: q: nec ꝓspera: nec aduersa: ⁊ ideo beati pacifici: qm̄ filij dei vocabuntur. Amen est ꝯfirmatio vniuersalis oīm petitionum.

Compendiosa expositio totius orōnis.

Pater noster. Ut in summa exponatur. Sciendum ē q̄ in oratiōe dñica ꝯtinentur oia q̄ desiderantur: ⁊ oia que fugiuntur. Inter oīa aūt desiderabilia illud plus desideratur: quod plus amatur: ⁊ hoc est deus: ⁊ iō p̄mo petis gl'iam dei cū dicis. Sanctificetur nomen tuū. A deo aūt desideranda sunt tria que ꝑtinent ad te. Primū est q̄ ꝑuenias ad vitā eternam: ⁊ hoc petis cum dicis Adueniat regnum tuū. Secundū est q̄ facias voluntatē dei ⁊ iusticiā: ⁊ hoc petis cum dicis. Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra. Tertiū est vt habeas necessaria ad vitā: ⁊ hoc petis cū dicis. Panem nostrū quotidianū da nobis hodie. Et de his tribus dicit dñs. Mathei. 6. Primū querite regnum dei q̄tum ad primū: ⁊ iusticiā eius q̄tum ad secundū: ⁊ hec oia adijcientur vobis q̄tum ad tertiū. Illa aūt que vitanda sunt: ⁊ fugienda: sunt illa que cōtrariantur bono. Bonum autē quod desiderabile est: est quadruplex: vt dictū ē. Et primū est gloria dei: ⁊ huic nullū malum ē contrarium. Job. 35. Si peccaueris quid ei nocebis: si iuste egeris quid donabis ei? Nam ⁊ de malo inq̄tum punit: ⁊ de bono inq̄tum remunerat resultat gloria dei. Secundū bonū ē vita eterna. ⁊ huic ꝯtrariatur peccatū: q: p peccatum ꝑditur. Et ideo ad hoc remouendum dicimus: Dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus ⁊c̄. Tertium bonū est iusticia: ⁊ bona opera. Et huic ꝯtrariatur tēptatio: q: temptationes impediunt nos a bono operando. Et ad hoc remouēdū petimꝰ Et ne nos inducas in temptationē. Quartum bonum sunt bona necessaria. Et huic cōtrariantur aduersitates: ⁊ tribulationes: ⁊ ad hoc remouēdū petimus. Sed libera nos a malo. Amen.

Explicit opusculum. 7. vz expositio orationis dñice scḋm sanctū Thomā de aquino ordinis p̄dicatorum.

Incipit opusculum. 8. videlicet deuotissima expositio super salutatione angelica. scilicet Aue Maria.

Aue maria gratia plena dñs tecū. In salutatione ista ꝯtinentur tria. Unā partē fecit angelus. s. Aue gratia plena dñs tecum benedicta tu in mulieribus. Aliā partē fecit Elisabet mater Jo. bap. s. Benedictus fructus vētris tui. Tertiā partē addidit eccl'ia. s. Maria. Nam angelus nō dixit aue Maria: sed aue gr̄a plena: ⁊ hoc nomē. s. Maria scḋm suā interpretationē cōuenit dictis angeli: sicut patebit. Est ḡ circa primū ꝯsiderandum q̄ antiquitus erat valde magnū q̄ angeli apparerēt hoibus vl q̄ hoies facerent eis reuerētiā hēbant p maxima laude. vñ ⁊ ad laudē Abrae scribitur q̄ recepit angelos hospitio: ⁊ q̄ exhibuit eis reuerētiā. Q̄ aūt angelus faceret hoi reuerentiam nunq̄ fuit auditū: nisi postq̄ salutauit beatā virginē reuerēter dicēs. Aue. Q̄ aūt antiquꝰ nō reuerebatur hoiem angelꝰ: sz hō angelum rō ē: q: angelus erat maior hoie ⁊ hoc q̄tū ad tria p̄mo q̄tū ad dignitatē rō est: nā angelus ē nāe spūalis ps. Qui facit angelos suos spūs ⁊c̄. Hō vo est nāe corruptibilis. Unde dicebat Abraā. Loquar ad dñm meū cū sim puluis ⁊ cinis. Non ḡ erat decēs: vt spūalis: ⁊ incorruptibilis creatura reuerētiā exhiberet corruptibili. s. homini. Scḋo q̄tum ad familiaritatē ad deū. Nam angelus est deo familiaris: vtpote assistens. Danielis. 7. Milia miliū ministrabant ei: ⁊ decies milies centena milia assistebant ei. Homo vero est quasi extraneus: ⁊ elongatus a deo per peccatum. ps. Elongaui fugiēs. Ideo conueniens est vt hō reuereatur angelū vtpote ꝓpinquū ⁊ familiarē regis. Tertio p̄emi-

nota hanc sententiam beati thome dicentis [illegible] excedit beata virgo [illegible] plus illis incorruptibilis secundo in familiaritate ad deum tertio in plenitudine gratie

nebat. ppter plenitudinē splendoris gratie diuine
Angeli cui participat ipm lumen diuinā in sūma
plenitudine. Job.25. Nunquid est numer⁹ mi[li]tu
eius. Et super quē nō surget lumē ei⁹. ꝛ ideo sem
per apparet cum lumine. Sed hoīes ꝛ si aliquid
pticipēt de ipso lumine gratie. parū tñ ꝛ in obscu-
ritate quadā. Nō ergo decens erat vt hoī reuerē
tiam exhiberet quousqꝫ aliqs inueniret in hūana
natura. qui i his trib⁹ excederet angelos. Et hec
fuit beata virgo. Et ideo ad designādū q in his
tribus excedebat eum voluit ei angel⁹ reuerētiā
exhibere. vnde dixit. Aue. Unde beata virgo ex
cessit angelos in his tribus. Et primo in plenitu
dine gratie: que magis est in beata virgine q̄ꝫ in
aliquo angelo. Et ideo ad insinuandū hoc angel⁹
ei reuerentiā exhibuit dicens. Grā plena q̄si di-
ceret. Ideo exhibeo tibi reuerētiā: q: me excellis
in plenitudine grē. Dicit autē beata virgo plena
grā q̄ntum ad tria. Primo q̄tū ad aīaꝫ in qua ha
buit oēm plenitudinē gratie. Nam gratia dei da
tur ad duo. s. ad bonū operanduꝫ ꝛ ad vitandum
malū. Et q̄tū ad ista duo pfectissimaꝫ gratiam
habuit beata virgo. Nam ipsa oē peccatuꝫ vita
uit magis q̄ꝫ aliquis sanctus post xpm. Peccatū
enī aut est originale ꝛ d̄ isto fuit mūdata in vtero
aut mortale: aut veniale ꝛ de istis libera fuit. vñ
Cant.4. Tota pulchra es amica mea ꝛ macula
non est in te. Aug. in lib. de natura ꝛ grā. excepta
sancta virgine maria: si oēs sancti ꝛ sancte cum h
viuerent interrogati fuissent vtruꝫ sine peccato
eēnt: omnes vna voce clamassent. Si dixerim⁹
q: peccatū non habem⁹: ipsi nos seducim⁹ ꝛ ve-
ritas in nobis non est. Excepta inquā hac sancta
virgine de qua ppter honorē dñi cum de pecca-
to agitur nullam prorsus volo questionē habere.
Scimus. n. q ei plus gratie collatū fuerit ad pec
catum ex omni pte vincendū que illuꝫ ɔcipere ꝛ
parere meruit quē constat nullum habuisse petīm
sed xp̄s excellit beatā virginē in hoc q sine origi-
nali conceptus ꝛ natus est. beata autem virgo in
originali est ɔcepta: sed non nata. Ipsa etiā oīum
virtutuꝫ opera exercuit. alij aūt sancti spālia q̄daꝫ
q: alius fuit humilis alius castus: ali⁹ misericors
Et ideo ipsi dantur in exemplū spālium virtutū
sicut beatus Nicolaus in exemplū misericordie
ꝛc. Sed beata virgo in exemplū oīum virtutum
q: in ea reperis exemplū hūilitatis. Luc. i. Ecce
ancilla. Et post respexit hūilitatem ancille sue. ca
stitatis q̄m virū non cognosco ꝛ oīum virtutuꝫ vt
satis pꝫ. Sic ḡ plena ē grā btā vgo: q̄tū ad bōi opa
tionē ꝛ q̄tū ad mali vitationem. Scđo plēa fuit
grā q̄tū ad redūdātiā aīe ad carnē vel corp⁹. Nā
magnum est in sanctis habere tñ de gratia q sci
ficet aīam. Sed aīa beate virginis ita fuit plena
q ex ea refudit grām in carnē vt de ipsa concipe

ret filium dei. Et ideo dicit Hugo de sancto vi-
ctore. Quia in corde eius amor spūssancti singula
riter ardebat ideo in carne eius mirabilia facie-
bat: intm̄ q de ea nasceret deus ꝛ homo. Luce. i.
Quod enī nascet ex te sanctum vocabit fili⁹ dei.
Tertio q̄tum ad refusionē in oēs hoīes. Magnū
enim est in quolibet sancto qn̄ haret tñ de grā q
sufficit ad salutē multor. Sed qn̄ haberet tantū
quod sufficeret ad salutē oīum hoīum de mundo
hoc esset maximū. ꝛ hoc est in xp̄o ꝛ in beata vir-
gine. Nam in omni periculo potes salutē obtine
re ab ipsa virgine gl'osa. vnde Can.4. Mille cli
pei. i. remedia cōtra pericula pendēt ꝛc. Itē in oī
opere virtutis potes eam habere in adiutoriū. Et
ideo dicit ipsa ecclesiastici.24. In me oīs spes vi
te ꝛ virtutis. sic ergo plena est gratia ꝛ excedit an
gelos in plenitudine gratie. Et ppter hoc cōueni
enter vocatur Maria que interp̄tatur illumina
ta in se. vnde Isa.58. Implebit splēdorib⁹ aīaꝫ tuā
Et illuminatrix in alios q̄tū ad totum mundum
Et ideo assimilat soli ꝛ lune. Secūdo excellit an-
gelos in familiaritate diuina. Et ideo hoc designāt
angelus dixit. Dñs tecū. q̄si dicat. Ideo exhibeo
tibi reuerētiā: q: tu familiarior es deo q̄ꝫ ego. Nā
dñs est tecū. Dñs inquit pater cū eodē filio quod
nullus angel⁹ nec aliqua creatura habuit. Luc. i.
Qd̄ enī nascet ex te sanctū vocabit fili⁹ dei. Deus
filius in vtero. Isa.12. Exulta ꝛ lauda habitatio sy
on q: magn⁹ in medio tui sanct⁹ israel. Aliter est ḡ
dñs cum beata virgine q̄ꝫ cum angelo: q: cuꝫ ea
vt filius cuꝫ angelo vt dñs. Dñs spūssanct⁹ sicut
in templo. Unde dicit templū dñi sacrariū spiri-
tussancti q: cōcepit ex spiritusctō. Luc. i. Spūssan
ctus superueniet in te. Sic ergo familiarior cū deo
est beata virgo q̄ꝫ angelus: q: cuꝫ ipsa dñs pater
dñs filius: dñs spūssanct⁹. s. tota trinitas. vñ cāta
tur de ea. Totius trinitatis nobile tricliniū. Hoc
aūt verbū dñs tecū: est nobilius verbū qd̄ sibi di
ci possit. Merito ergo angel⁹ reueretur beatā vir
ginē. q: mater dñi. Et ideo dña est. vñ cōuenit ei
hoc nomē Maria: qd̄ syra lingua interp̄tat dña.
Tertio excedit angelos q̄tū ad puritatē: q: btā
virgo nō solū erat pura in se: sed etiā pcurauit pu
ritatē aliis. Ipsa enī purissima fuit ꝛ q̄tum ad cul
pam: q: ipsa virgo nec mortale nec veniale pec-
catum incurrit. Itē q̄tum ad penā. Tres enī ma
ledictiōes date sunt hoībus ppter petīn. Prima
data ē mulieri. s. q cū corruptiōe cōciperet: cū gra
uamine portaret ꝛ i dolorē pareret. Sꝫ ab hac im
munis fuit beata vgo: q: sine corruptiōe cōcepit i
solatio portauit ꝛ in gaudio peperit saluatorē. Isa.
35. Germinās germinabit exultabūda ꝛ laudans
Secūda data est hoī. s. q in sudore vultus vesce-
retur pane suo. Ab hac imunis fuit beata virgo:
q: vt dicit aplus. i. Cor.7. Uirgines solute sunt a

cura hui᷒ mūdi ⁊ soli deo vacant. Tertia fuit cōis viris ⁊ mulierib᷒. s. vt in puluerē reuerterentur. Et ab hac imunis fuit beata virgo q: cū corpore assumpta est in celū.

Credim᷒ eni q post mortem resuscitata fuerit ⁊ portata in celū. ps. Surge domine in requiē tuā tu ⁊ archa sanctificatiōis tue. Sic ḡ imunis fuit ab oī maledictiōe. Et iō būdicta ī mulierib᷒ q: ipa sola maledictionē sustulit ⁊ būdictionē portauit ⁊ ianuā paradisi aperuit. Et iō ꝯuenit ei nomen Maria q̄ interp̄tat stella maris q: sicut per stellam maris nauigātes dirigūtur ad portū ita xp̄iani dirigūtur per mariā ad gliaꝫ. Benedict᷒ fructus ventris tui. Peccator aliqñ querit ī aliquo qđ nō pōt cōsequi sed cōsequit illud iustus. Prouer. 13. Custodit iusto substantia peccatoris. sic Eua quesiuit fructū ⁊ in illo nō inuenit oīa que desiderauit. Beata aūt virgo in fructu suo inuenit oīa que desiderauit Eua. Nā eua in fructu suo tria desiderauit. Primo id qđ falso ꝓmisit ei diabol᷒. s. q eēnt sicut dii sciētes bonuꝫ ⁊ malū. Eritis inquit ille mēdax sicut dii sciētes. Gen. 3. Et mentit᷒ est: q: mendax est ⁊ pater ei᷒. Nam eua ꝓpter esum fructus nō est facta similis deo sed dissimilis: q: peccādo recessit a deo salutari suo. Unde ⁊ expulsa est d̄ paradiso. Sed hoc inuenit beata virgo ⁊ oēs xp̄iani in fructu vētris sui: q: per xp̄m cōiungimur ⁊ assimilamur deo. 1. Jo. 3. Cum apparuerit similes ei erim᷒. ⁊c. Secūdo in fructu suo eua desiderauit delectationeꝫ q: bonus ad edendū. sed nō inuenit: q: statim cognouit se nudā ⁊ habuit dolorē. Sed in fructu virginis suauitatē inuenimus ⁊ salutē. Jo. 6. Qui mā ducat meā carnē habꝫ vitā eternā. Tertio fruct᷒ eue erat pulcher aspectu. Sed pulchrior fructus virginis in quē desiderant angeli prospicere. ps. Speciosus forma pre filiis hoīum. Et hoc est q: est splendor paterne glorie. Non ergo potuit inuenire eua in fructu suo qđ nec quilibet peccator in peccatis. Et ideo que desideram᷒ queram᷒ ī fructu virginis. Est aūt hic fructus būdictus a deo: q: sic repleuit eum omni gratia q ꝑuenit ad nos exhibēdo ei reuerētiā. Eph. 1. Benedict᷒ de᷒ ⁊ pater dñi nostri iesu xp̄i qui benedixit nos ī oī būdictione spūali in xp̄o. Ab angelis. Apoc. 7. Benedictio ⁊ claritas ⁊ sapia ⁊ gratiaꝝ actio honor ⁊ virtus ⁊ fortitudo deo nr̄o. Ab hoībus. apls. Phil. 2. Ois lingua confiteat ⁊c. ps. Benedict᷒ qui venit in noīe dñi. Sit ergo ⁊ virgo benedicta. Sꝫ ⁊ magis benedictus fructus eius.

¶ Explicit opusculum octauuꝫ vꝫ expositio salutationis angelice: ſm sanctum Thomaꝫ de aquino ordinis predicatorum.

¶ Incipit opusculū nonū vꝫ respōsio eiusdem ad fratrē Joannē vercellensem generalē magistruꝫ ordinis p̄dicatoꝝ de articulis centū ⁊ octo sūptis ex opere petri de tarantasio. ¶ Questio. 1.

PRimo consideranduꝫ est q ratio cuiuslibet est quā significat nomē ei᷒: sicut ratio lapidis est quā significat nomen eius. Noīa autē sunt signa intellectualiū cōceptionū. Unde ratio vniuscuiusqꝫ rei significata per nomē est ꝯceptio intellectus quā significat nomē. Hec aūt ꝯceptio intellectus est quidē in intellectu sicut in subiecto. in re autēꝫ intellecta sicut in rep̄ntato. Nā ꝯceptiōes intellectuū sunt similitudines quedā rerū intellectaꝝ. Si aūt ꝯceptio intellectus nō assimilaret rei falsa eēt ꝯceptio de re illa: sicut si intelligeret esse lapideꝫ qđ nō est lapis. Rō igit lapidis est quidē in intellectu sicut in subiecto. in lapide aūt sicut in eo qđ causat vitatē in ꝯceptiōe intellectus intelligentis lapidē talē esse. Cū igit intellect᷒ rem aliquā cōprehendit vna ꝯceptiōe pfecte illā rem rep̄ntat ⁊ sic diuersas ꝯceptiōes ꝯtingit esse diuersarū rerum. Intellect᷒ aūt noster deum ꝯp̄hendere nō pōt nec ipm in eēntia sua videre in statu vie sed aliq̄liter ex rebus creatis ipꝫ cognoscit. diuerse aūt pfectiones rerū creatarū puta sapia: volūtas ⁊ hmōi representant quidē impfecte diuinā pfectionē. Et hoc eni q aliq̄ creatura est sapiēs aliq̄liter accedit ad diuinā similitudinē: silr ex hoc q est potēs: ⁊ ex hoc q est volēs. ita tñ q quęqđ pfectiōis seu nobilitatis ꝯpetit creature etiā deo cōpetit qui est creaturaꝝ causa effectiua equoca. sed tñ hec diuersa eminētius ꝯpetūt deo ſm simplicē eēntiā suā. Et silr intellectus noster ex rebus creatis sciam accipiēs p diuersas cōceptiōes assimilat vni diuine eēntie lꝫ impfecte. Sic igit bonitas: sapia ⁊ potētia ⁊ siq̄ aliud hmōi de deo dicim᷒: differunt rōne ꝓpter diuersas cōceptiōes intellect᷒ nostri: sed sunt idē re. q: eēntia diuina est vna ⁊ eadē quā itellect᷒ nr̄ diuersis ꝯceptiōib᷒ rep̄ntat sicut etiā diuerse res rep̄ntant eēntiā diuinā diuersis formis. Sic igit sane intelligi pōt qđ primo ponitur. Quia ois pfectio est in deo verissime cū alia sit sapie alia bonitatis verissima rō oportet q hec in deo differāt rōne. q: vero mō simplici in ipso sūt idem re. Calūniose aūt cōtra hec obiicit q ipsa differētia sapientie ⁊ bonitatis in deo sit ⁊ non solum in intellectu creato. Non eni h intellectu scribens: sed q in deo. i. cum de deo dicūtur differūt rōne. i. ſm diuersas cōceptiones intellectus nostri que vnā diuinā eēntiam rep̄ntent lꝫ impfecte. Patet. n. iam ex dictis q ratio de qua mentio fit est quidē in intellectu sicut in subiecto. in eēntia aūt diuina sicut in representato. Item quod secundo obiicit q ratio bonitatis diuine includit in se sapientiaꝫ

quia bonitas diuina est sapia nō valet: q: bonitas diuina est diuina sapia ex hoc ꝙ est diuina non ex hoc ꝙ est bonitas neq3 ex hoc ꝙ est sapiētia est bonitas. Hoc aūt ptinet ad rōnem bonitatis ⁊ sapientie. s. qd competit bonitati inquātū est bonitas ⁊ sapientie inquantū sapientia. Unde patet ꝙ etiam tertium nō valet. Non eni ptinet ad rōnē bonitatis ⁊ sapie ꝙ huic vel illi cōuenit inq̄tū est diuina sed qd competit bonitati inquātū est bō. tas ⁊ sapiētie inquātum est sapiētia vt dictum est.

¶ Questio. 2.

Ex pmissis etiā patet ꝙ sanum intellectū habere pōt qd secūdo ponit. s. ratio q̄ differunt diuina attributa ptim fundat sup rem ptim sup intellectū. Oportet tamē ꝙ aliter ⁊ aliter fundetur sup vtrūq3. Nam rōnes quib9 attributa differūt fundant in intellectu nostro quia sunt in eo sicut in subiecto. Fundat aūt sup rem q: sunt silitudines quedā repñtantes eēntiā dinam suo modo. Sic eni dicit ratio lapidis fūdari sup rem inquantū cōceptio intellectus repñtat lapidem. Quod aūt in cōtrariū obiicit. s. id qd oīno vnū est non est diuersitatis fundamētū patet esse falsum ex premissis. Nam eadē dina eēntia a diuersis repñtat ⁊ in intellectu ⁊ in natura. Sic aūt intellexit scribēs rōnes diuersoꝝ attributoꝝ fundari sup eēntiā diuinā: sicut super repñtatū per diuersas cōceptiones intellectus nostri quas noīa diuersa significant.

¶ Questio. 3.

Ex eisdē etiā patet hoc qd tertio ponitur sanum habere intellectū. s. Diuersitas rōnis potētie: sapiētie ⁊ bonitatis fundatur in intellectu sicut in subiecto in deo sicut in obiecto quod pstat cām ⁊ fulcimentū sue veritati. Ut tñ intelligat qd pstat fulcimentū veritati inq̄tū repñtatur per vnāquāq3 cōceptionē intellect9 nostri intelligētis hmōi attributa: non aūt q̄tū ad h ꝙ ipsa diuersitas attributoꝝ repñtet aliquam diuersitatē in deo vt in cōtrariū obiicit. Nec eni diuersitas cōceptionū seu rōnū non puenit ex diuersitate dei sed ex defectu intellectus nostri qui rē vnam pfecte non pōt intelligere nisi per multa q intelligit attributa fm ꝙ perfectio inuenit in rebus creatis.

¶ Questio. 4.

Quod vero quarto ponit. In deo non est infinitas extensiua sed intensiua. Non sic ē in scripto. Ibi eni sic scriptū est. Nō obiicitur de infinita emanatione. Rn. Infinitas extēsiua imperfectionis est cū recedat ab vnitate. infinitas aūt intensiua pfectionis est cū accedat ad vnitatē. Prima ergo deo nō cōuenit sed secūda. Patet eni ꝙ loquit de infinitate emanationis. Emanatio aūt extensionē habere pōt fm numerū saltem in creaturis licet deus habere nō possit extensionē fm quātitatem dimensiuā. Intensiua āt dicit infinitas emanatiōis: ⁊ si nō pprie eo tamē modo loquēdi quo dicit deus intensius in bonitate q: est sūmus bonus. Emanatio aūt dina nō est extensiue infinita q: non est infinit9 numer9 psonarū emanātiū: licet emanatio diuina sit eterna vt obiiciens pponit.

¶ Questio. 5

Quod vo quinto ponit. In deo pducere psonas nō est de rōne pfectiōis sed in creaturis eēt. Simplr intellectū falsū est nisi addat ꝙ nō est de rōne pfectiōis absolute vel ad se dicte. Et h vr ipse intelligere p ea q̄ subdit l3 ñ bene exprimat. Subdit. n. q: dicit ꝙ nō ē ad aliqd si pducere psonam in creatura.

¶ Questio. 6.

Quod vo sexto ponit. Relatio i diuinis cōparata ad eēntiā rō sola est: ꝯpata ad obiectū cui9 est sic res q̄dā ē. Sic itelligit q: relatio ꝯpata ad eēntiā differt solū rōne ab ea: ab opposita aūt relatiōe differt realr vñ postea subdit. Ipsa. n. relatio. s. p ꝯpationē ad eēntiā idē ē ꝙ ipsa re l3 differt rōe ñ aūt itelligit ꝙ relo sit solū rō cui nō rñdeat res aliq̄ vt obiiciēs calūniat.

¶ Q. 7

Quod vo septio pōit: lux ē q̄litas agētis vlis. s. celi. Intelligit vlis in genere nālium agētiū ⁊ nō simplr vt obiiciēs intellexit. Lux etiā ⁊ si sit in aere est tñ i eo a corpe celesti sic calor in aq̄ ab igne. sicut igit calor ē ppria q̄litas ignis l3 sit i aliis corpib9 ab igne: ita lux pōt dici ppa q̄litas celi l3 sit i aliis corpib9 cāta a celo.

¶ Q. 8.

Quod vo octauo pponit q: in hoc noīe de9 tātū res q̄ mod9 significādi idē est cū psona iō pōt h nomē de9 supponē p psona. Non sic itelligit ꝙ mod9 significādi sit idē cū psōa vt obiciēs itellexit: s3 ꝙ mod9 significādi i h noīe de9: ē idē cū mō significādi psone q̄tū ad hoc ꝙ vtrūq3 significat in concreto.

¶ Questio. 9.

Quod vo. 9. dr: gnātio dina nō terminat ad relationē s3 ad ypostasī q̄ ē sba. verū est si itelligat de sba put significat suppositū: nō āt si itelligat de sba q̄ ē eēntia vel nā. Nec valet qd obiicit in ꝯriū: relatio in diuinis est ypostasis: ḡ si tmīat ad ypostasim terminat ad relationē: sic valet eēntia dina est ypostasis: ḡ gnātio dina tmiat ad eēntiam. Sicut eni eēntia diuina nō generat ita nec filiatio sed filius.

¶ Questio. 10.

Quod vo. 10. pōit: q̄uis hec ꝯcedat s aliq̄ ipropr̄etate nā de nālū: lux de luce: sba d sba de9 de deo: nō tñ cōiter ꝯcedit hec: eēntia de eēntia. Male dictū ē q̄tū ad qd dr ꝙ de9 de deo ipropie dicat. Est. n. hec ppria: de9 de deo sic ⁊ hec. de9 genuit deū vt obiiciēs dic ⁊ vt ipsemet in q̄rta distinctiōe determinat. Uñ arbitror ex errore scriptoris accidisse.

¶ Questio. 11

Quod vo vndecio pponit: ⁊ si eadē sit nā i pre ⁊ filio ⁊ spū scō nō tñ eodē mō se hñs. Dubiū sensū h3. Si. n. itelligat modū eēntialē exp̄sse falsū est. Puta si dicēt ꝙ meli9 aut pfecti9 eēntia sit i vno q̄ i alio. si āt itelligat modū relatiuū

sm q Hugo de sancto victo. in li. de trinitate cuilibet psone attribuit quēdam essendi modum sic verū est qd dicitur. Quia licet eētia non referatur vt sit generās vel genita sicut obijciēs dicit: ē tū eētia per generationē accepta vel cōicata. Eētia igit diuina est in patre vt non accepta ab alio in filio vt accepta per generationē in spūsctō vt accepta per processionem. ¶ Questio. 12

Quod vero duodecimo ponit pductio a natura ⁊ a voluntate pōt intelligi tripliciter a natura solū aut a volūtate soluz aut a nā ⁊ volūtate simul. Primo mō pcedit filius. Secūdo mō creatura. Tertio mō pcedit spi. sanct⁹. Quātū ad id qd obijciēs cōtra opponit nō magnā difficultatē habet. Sic eniz pōt dici fili⁹ a natura ⁊ spi. sanctus a natura ⁊ volūtate pcedere sicut dicitur fili⁹ eē natura de nā sapia. de sapia lz pr̄ ⁊ filius sint vna natura ⁊ vna sapia: sed magis videt esse calūniosa ista distinctio ex qua videt reliqui spi. sanctus quasi medio modo se habēs inter filium ⁊ creaturā. Sicut igitur deus pater filiuz non volūtate sed natura pduxit: ita de spūsancto sentiendū est. Nō enim deus pducit volūtate creatura est vt Hylari⁹ pbat in libro de synodis. dicitur tū q spi. sanct⁹ pcedit per modū voluntatis q: pcedit vt amor: sicut ⁊ filius pcedit per modū intellectus inq̄tum pcedit vt verbū: sicut tamen verbum pcedit naturaliter a deo dicente ita ⁊ amor similiter a deo amāte. ¶ Questio. 13.

Quod aūt terciodecimo ponit: generare nō est actus nature vt cōis est: sed vt cōiūctā cum pprietate suppositi generātis. Quantum ad id qd obijciens tangit non multū videtur calūnabile: quia coniunctio pōt referri ad intellectum vel locutionē nr̄am: vt puta cum dicimus eētia ⁊ paternitas sunt in patre. Nō aūt ad compositionē rei: sed magis posset calūniari ex hoc q dicit generatio esse actus nature in patre si intelligeret esse actus nature vt generātis. Debet. n. intelligi esse actus nature vt quo generans generat. Natura eni nō generat sed pater naturaliter generat filium. ¶ Questio. 14.

Quod vero quartodecimo ponit potentie eni ex pte opationū. s. creatiōis ⁊ generationis que diuersa sunt ⁊ sm q prius ⁊ posterius se habent: habent distinctionē. sanū habet intellectū. Quāuis eni potētia creandi ⁊ generandi sit dina eētia vt obijciēs tangit: tamē importat respectum quez non importat eētia ⁊ q̄tum ad hūc respectū distinguit potētia licet nō distinguatur essentia. Similiter etiā licet creatio actio sit deus ⁊ diuina eētia: tū cōnotat effectū sm quez distinguit creatio a generatione nō aūt sm ipam eētiam actionis put est ipsa diuina essentia. ¶ Questio. 15.

Quod aūt decimoquinto ponit: sicut eternū prius est tpali ita aliqd eternū prius est secūdū ordinē ad tpale. vn̄ potentie ordinatio ad actū eternū generādi prior est ordine ei⁹ ad actum tpale creandi. Nō habet calūniā q: actus creandi dicit tpalis q̄tum ad effectū cōnotatum rōne cui⁹ nō cōcedit q deus ab eterno creet: licet actio eius sit eterna que est dina eētia. Eternuz etiā licet nō habeat ordinē ad aliqd tpale vt ad finē hz tū ordinē ad aliqd tpale vt principiū ad effectum. Deus eni qui est eternus est principium ⁊ finis ōis creature. ¶ Questio. 16.

Quod vero sextodecimo ponit esse: pōt dupliciter accipi simpliciter ⁊ absolute ⁊ sic non est deo ppriū vel cum pcisione. i. nullo addito: ⁊ sic est deo ppriū. Calūniat obijciens nō intelligēs qd dicit. Nō eni hic accipit absolute sm q absolutū dicit qd non dependet ab alio sed absolute. i. vlr. Similiter qd dicit cū pcisiōe i. nullo addito non bene intellexit. Intellexit eniz scribens q esse cui nihil addit sed est esse purum subsistens est ppriū deo. nō aūt intellexit q eē pur sine additione pponitur sit ppriū deo. ¶ Q̄o. 17.

Quod vero decimoseptimo pōit. vitas rerū cpreate ad subiectuz diuerse sunt sed sm q comparantur ad intellectū diuinuz vna est oium veritas. Verissimuz est tamen illa vna veritas nō est veritas creata vt obijciēs intellexit: sed veritas increata. ¶ Questio. 18.

Quod vero decimooctauo ponit: rō creandi vt est in creaturis est inuariabilis ⁊ dicit eterna a carētia variatiōis. Nō recte ipugnat obijciens. Licet eni ōis creatura de non esse ad esse pducta sit ⁊ p tanto sit aliquo mō variabilis tū ⁊ diffinitiōes ⁊ ppositiones aliq que dicuntur iuariabiles pпter necessariū ordinē vni⁹ termini ad aliū. sicut sortes variabilis est ⁊ similiter cursus eius ⁊ mot⁹: ⁊ tamē hoc est iuariabile si currit mouet: hec tamē iuariabilitas nō facit ppositionē eternā nisi sz q est in intellectu eterno. s. diuino. ¶ Questio. 19

Quod aūt decimonono ponit: decima cōpositio est ex corpe etherogeneo ⁊ anima vegetabili: vndecima ex corpe huiusmōi ⁊ aīa vegetabili ⁊ sensibibili vt aīal: duodecia ex his ⁊ aīa rōnali. Improprie dictū est vt obijciēs tangit: q: dat intelligere per copulā q aīa rōnalis sit aliud a vegetabili ⁊ sensibili: sed credo q retulit copulā ad rōnale tm̄ non ad substātiā aīe. Vn̄ meli⁹ staret si diceret ex his ⁊ rōnali sicut dixit supra ex aīa vegetabili ⁊ sensibili. ¶ Q̄o. 20.

Quod vero vigesimo ponitur: eētia dina nō ab alio in se sed in persona filij. Dupliceз habet intellectū. Si enim intelligat q essentia dina in filio ex̄ns sit ab alio: falsum est sicut

obijciens impugnat. Si vero intelligatur q̄ eē̄n tia diuina est in filio ab alio.i.a patre: verū est. A patre enim est q̄ essentia diuina sit in filio.

℄ Questio.21.

q Uod aũt vigesimop̄mo ponit̃ eē̄ntia ē p̄n cipium actuũ notionaliũ, put est cõiuncta cum ppͤetatibus psonalibus. Non hʒ calũniā ex h̄ q̄ dicit eē̄ntiā esse ɔiunctā ppͤetatib⁹ eo mō quo supra expositũ est. Habere aũt calũniā magis videt̃ ex hoc q̄ dicit̃ eē̄ntia est p̄ncipiũ actuũ notionalium. Est.n.falsũ si intelligat̃ eē̄ntia eē p̄n cipium hmōi actuũ: vt generās vl' spirās: ſʒ si in telligat̃ esse p̄ncipiũ actuũ notionaliũ: vt quo ɔso nat dictis magistri in.7.distin.p̄mi libri vbi di cit q̄ potētia generādi est diuina essentia.potētia aũt generandi ē p̄ncipiũ generationis: vt quo ge nerans generat.

℄ Questio.22.

q Uod aũt vigesimosecundo ponit̃: alioꝝ attributoꝝ a nā ⁊ voluntate p̄ncipalitas nō est rōne agentꝭ: ſʒ exemplaris tm̄. Unde respectu rei alterius eē̄ntie est nō respectu rei sbā lis. Hoc accipere voluit scribēs ex hoc qd̄ ph̄us distinguit in.2.phycoꝝ duo p̄ncipia agentia di cens. Eoꝝ que fiunt alia fiũt a nā alia a pposito vl' voluntate. Potētia aũt ⁊ virt⁹ nō distinguunt̃ ab hijs duobus: eo q̄ cõiter se habēt ab vtrũqꝫ. Est eni potentia ⁊ virtus ⁊ nālis ⁊ rōnalis siue volun taria. silr' etiā intellectus in agēdo nō distinguit̃ a voluntate: q: intellect⁹ nō mouet nisi mediante voluntate. Procedit tñ in diuinis aliquid p mo dum intellectus.s.verbũ: sicut ⁊ spūsanct⁹ p mo dum voluntatis: vt amor.

℄ Questio.23.

q Uod vero vigesimotertio ponit̃: fili⁹ pce dit: vt verbũ ⁊ ars q̄ pōt pr̄ oīa pducere: spi.sanctus: vt amor quo amor vult ea p ducere. Multipliceē hʒ intellectũ. Pōt.n.intelli gi q̄ pr̄ filio pōt: ⁊ spūsancto velit: ⁊ sic falsum ē vt obiciēs impugnat. Pōt etiaʒ intelligi q̄ pr̄ pess.t pducere filio ⁊ velit pducere spi.sancto: ⁊ sic verū est. Nam pr̄ oīa pducit p filiũ ⁊ spi.sanctũ: ⁊ quod facit manifestũ est: q̄ pōt ⁊ vult. Pōt ḡ ⁊ vult oīa pducere p filium.

℄ Questio.24.

q Uod aũt vigesimoquarto ponit̃: spi. san ctus pcedit: vt rō volēdi: creatura vt vo litum: si intelligat̃ spi.sanc. eē rō volēti ex pte volentis: falsum ē: vt obijciēs tangit: q: nō ē pr̄i rō volendi: qd̄ nō est ei rō essendi. Si aũt itel ligat̃ ex parte voliti verū est qd̄ scribit̃. finis.n.ē rō volendi ea que sunt ad finem. Nullus aũt du bitat spi.sanctum eē cām pductionis creaturarũ sicut pr̄em ⁊ filium.

℄ Questio.25.

q Uod vero vigesimoquinto ponit̃: spi. san ctus pcedit a pr̄e ⁊ filio: vt sunt plures a gentes: ſʒ tñ vt vnũ in p̄ncipio quo agũt. Recte pōt intelligi: nec ē silr' de pcessu creature: ⁊ spi.sancti: q: spi.sanctus requirit f̃m rōnem sue pcessionis in hijs a qbus pcedit distinctionem. Procedit.n. vt nexus duoꝝ: qd̄ de creatura dici nō pōt. Nec oʒ q̄ effectus sit simplicior: cā si spi.s. pcedit a pluribus f̃m q̄ sunt plures aliquo mō: q: silitudo effectus ad cām agentē: vl' dissilitudo attendit̃ f̃m formā qua agens agit. Pater aũt ⁊ filius spirāt potētia spiratiua que ē nā diuina que est vna in vtroqꝫ nō tñ hec dicunt̃ p tanto q̄ in di uinis sit cā ⁊ causatũ: vl' agens ⁊ factum: ſʒ h̄ mō hic dicunt̃ f̃m q̄ loquimur de diuinis mō huma no. Nec etiā oʒ q̄ si pcedit a pluribus inqr̄tum sũt plures q̄ nō pcedat totalr' ab vno: ſʒ q̄ nō pcedat ab vno siue respectu ad alteꝝ.

℄ Qō.26.

q Uod aũt vigesimosexto ponit̃ q̄uis spūs pcedat ab eis: vt sunt plures f̃m numeꝝ agentiũ nō tñ f̃m formā eos plurificanteꝫ eandē hʒ rōnem sicut ⁊ p̄cedens.

℄ Qō.27.

q Uod vero.27.ponitur: non sequitur q̄ sit magis auctor: ſʒ alio mō auctor: q: ⁊ me dietate ⁊ imedietate: si modũ absolutũ in telligit falsũ est. Si aũt intelligat modũ relatiuũ q̄tum ad aliqd verū est: ⁊ q̄tum ad aliqd falsum q: relatio qua filius est p̄ncipium spi.sancti ē cōis patri ⁊ filio. Un̄ q̄tum ad hanc idē est modus re latiuus: ſʒ relatio qua filius ē a patre ppͥa est ei. f̃m hunc igit̃ modum pōt dici q̄ filius alio mō ē auctor spi.sancti q̄ pater: inq̄tuʒ filius hec hʒ ab alio.nō aũt pater. Et similiter pōt dici de oībus que ɔueniũt patri ⁊ filio: q: oīa filius hʒ a pr̄e: ⁊ pr̄ a nullo.

℄ Qō.28.

q Uod vero.28.ponit̃: deus generās ē no men eē̄ntiale tractũ ad psonale sicut potē tia ɔiuncta alicui notionale ē notionalis sanā intellectũ hʒ: nec est silr' de eē̄ntia ⁊ potentiā. vt obijcit̃: q: eē̄ntia nō īportat aliquā habitudinē p̄ncipij: sicut potētia: f̃m rōnem cuius habitudi nis dr̄ potētia generēdi.i.que ē generatiōis p̄n cipium.

℄ Qō.29.

q Uod.29.ponit̃ spi. sanctus pcedit a duo bus: filius ab vno. Unde videt̃ magis p cedere. Omnino falsuʒ est: nisi faciat viʒ in hoc q̄ dicit̃ videt̃ vt intelligat̃: videt̃ sophisti cum qd̄ nō est.

℄ Qō.30.

q Uod vero.30.ponit̃: alia rō est: q: pcedit spi.sanctus ab vno in alteꝝ: nō vr̄ magis hr̄e de rōne pcessionis: silr' male dr̄: nisi fiat vīs in h̄ quod dicit̃ vr̄.

℄ Qō.31.

q Uod aũt.31.dr̄ vno modo dr̄ tpale q̄ sub iacet variationi tpali: ⁊ hoc mō illud p qd̄ eleuamur supra tp̄s nō est tpale: siue in tē pore: sic vero est gratia. Hoc videt̃ accipi: ex eo q̄ Augustinus dicit q̄ inq̄tum aliquid eternum mente sapimus nō in hoc mundo sumus. Quod quidē verū est ex parte obiecti in quod eleuamur

quod est supra mundū: et supra tps: sed ex parte nostri qui eleuamur cū simus tpales et in mūdo: grā tpalis est. ¶ Nō.32.

q Uod vero.32.ponit: datio aliqñ importat cōcreationē solā: aliqñ etiā emanationē: aliqñ translationē. pmo nō pōt dici quelibet psona dare seipsam. scdo nō vna psona aliā. tertio modo quelibet psona donū creatū. sane dr: nō sane aūt diceret: si diceret q scdo modo qlibz psona dat qñcūqz aliā vt obijciēs intellerit. ¶ Nō.33.

q Uod aūt.33.ponit: sancti noui testamēti magis sunt disponsiti ad recipiendā grāz qz sancti veteris testamēti pter impedimentū peccati a se remotū. Sane dr: qr et si circūcisio a peccato originali purgaret in veteri lege: vt obijciens dicit nō tn̄ tanta copia gratie pferebatur: sicut in baptismo: nec erat solutum pciuz p redemptione totius humani generis.

¶ Questio.34.

q Uod vero.34.ponit: nō aliud est esse aīe: qz quod dat corpori. Oportet verū eē. Si aīa.n.est forma corporis: forma aūt et mā sunt vnum fm esse: quod nō eēt verū: si aliud eēt eē forme: et aliud esset esse qd dat mãe. Nec pp hoc sequit q aīa habeat eē corruptibile: sicut corpus: qr illud esse corpus pōt amittere: nō aūt aīa: et pp hō remanet anima habens esse a corpore separata. ¶ Nō.35.

q Uod vero.35.ponit: nō fiebat missio visibilis in veteri testō: quod verū est: sz decipitur obijciēs q nō distinguit int apparitiones et missiones. Non.n.ōis apparitio ē missio visibilis: sz solū illa que fit ad declarādū pcessum copiosum grē in aliquo. ¶ Nō.36.

q Uod vō.36.dr in fine ecclē nō erit tps ppagatiōis spūalis ad multiplicationez fideliū. Hoc pōt verū eē si intelligat qztum ad tps antixpi: nō qn in illo tpe aliqui ad ecclīam puertant: vt Aug. dicit.20.de ci.dei: sz pp tribulationes nō multi puertent. ¶ Nō.37.

q Uod vero.57.ponit: oē agere est a forma inherente agēti: si intelligat inherēte accidentalr: vt obijciēs intellerit falsum ē. si intelligat inherēte.i.existēte in agēte quocunqz mō verū est. Dicimus.n.formā sbalem eē i igne et deitatem in deo. ¶ Nō.38.

q Uod vero.38.dr hoc falsum ē.s. q deus nō agit in aīa: nisi p nouū influxū. Nam nouus effectus pōt puenire in aīa ex noua dispositione recipiētis sicut noua illuminatio in aere ex noua dispositione aeris. Nam festū est.n.q deus in aīa agit nō solum causando in ea aliquez habitum: puta grē vl virtutis: sz etiā inclinādo liberum arbitriū ad hoc vl ad illud: qd nō pprie dr influere: sed magis mouere ad actū. ¶ Nō.39.

q Uod vero.39.ponit in spūalibus additio nō recedit a simplicitate. Uerum est si intelligatur de additione que est p modum intentiōis: sicut illud quod ē melius dicit addere in bonitate supra illud quod est minus bonum Non est aūt verū si intelligatur de additione rei ad rem vl spēi ad spēm. Nam intellectus minus est simplex qui habet plures species intelligibiles. ¶ Nō.40.

q Uod vero.40.ponit: filio conuenit dari actu nō aptitudine. Credo inconuenienter dici. ¶ Nō.41.

q Uod vero.41.ponit: verbum increatuz nō est rō pferendi alia verba: simpliciter falsum est. ¶ Nō.42.

q Uod vero.42.ponit: qzuis idem sit finis vtriusqz tn̄ alter est ordo vtriusqz ad illuz finem: qr spūssanctus ordinat ad illum p moduz efficiēt. Incōuenienter dicit si p finē intelligat illud pter quod est aliud. Nam spūssanctus nō est pter aliquez effectum creatū. Si vō finis accipiat p termino sicut punctū dr finis linee: sic pōt dici aliquis effectus creatus finis ad quē terminatur opatio psone increate. ¶ Nō.43.

q Uod vero.43.ponit: quod pcedit ab aliquo in aliud: sicut in obiectū nō dicit respectu eius pcedere: vt donū. Non habz aliquam necessariaz rōnem. ¶ Nō.44.

q Uod vero.44.ponitur equale pōt accipi dupliciter: vt dicat solam relationē: aut vt cum relatione importat actuz seu motum ad illā: pmo dicit pater equalis filio: secūdo modo filius equalis patri. Non est calūniabile qztum ad id qd obijciēs tangit. Equalitas.n.solaz relationem significat: psupponit tn̄ vnitatem: qztum ad hoc tn̄ nō videt bn̄ dictum q equale quiqz importat motū ad equalitatē. Huiusmodi.n. motū nō significat equale: sine equalitas: sz adeqtio: dato tn̄ q hmōi motū significaret nō sequitur incōueniens: ex eo quod dicit filiū hoc modo eē equalē patri. Naz lz in filio nō sit motus ad equalitatem accipit tn̄ a patre vn̄ est ei equalis: et ipsa acceptio qztū ad hoc idē facit in filio qd mot ad equalitatem in creatura. ¶ Nō.45.

q Uod vō.45.dr filius dr equari patri sz q equari quasi motū dicit ad qztitatem eādem quā psequit relatio: sanū hz itellectū Nam licet in filio nō sit mot tn̄ generatio habet aliquid sile motui qztum ad hoc q accipere sicut dicit Basilius ē cōe filio et creature. ¶ Nō.46.

q Uod vero.46.dicit vna psona nō hz esse in seipsa: falsum est fm q dicit deus eē in seipso quod exponit magis negatiue qz affirmatiue: qr.s.nō indiget alio in quo sit: eo mōdo quēdi quo dr pi eē a seipso qr nō ab alio. ¶ Nō.47.

q Uod vero.47.dicit̃ actus existẽdi triplex est quidẽ oĩno potẽtie in pmixtus: vt esse diuinũ: ali⁹ semp potẽtie pmixtus: ⁊ tale ẽ esse rerũ generabiliũ: tertius mõ medio se hñs. Est.n. impotẽtie pmixtus inq̃ntũ ẽ ab alio: ptm vo nõ inq̃tum ẽ simplex ⁊ simul totus ꝯplet⁹: ⁊ tale est eẽ angeli: sanũ põt hĩc intellectũ. Nõ.n. scribens intẽdit excludere ab esse angelico quaslibet potẽtias: ſʒ potẽtiam que eẽt trãsmutabilis q̃ ẽ in rebus corruptibilibus. ¶ Nõ.48.

q Uod vo.48.ponit̃ posse ⁊ agere rex eternax nõ est totum sil: ſʒ successiue: nõ tñ ꝯtinue ſʒ intercisse: vex est de actionib⁹ ſm suam nãm. Habẽt.n. actiões successiuas: vñ Augu. dicit ꝙ deus mouet creaturã spũalẽ p tps: ⁊ p tps moueri est p affectões moueri: ſʒ actiones angelorũ ſm quas fruunt̃ vbo sunt sine successiõe: ⁊ ſm eas sunt in participatiõe eternitatis. Posse etiã angeli dr̃ intercisum nõ ꝯtinuũ ad eẽntiaʒ potẽtie: ſʒ ſm ꝙ posse diuidit̃ ꝯ agere: q: angel⁹ qñqʒ põt agere aliqd: qñqʒ agit. ¶ Nõ.49.

q Uod vo.49.ponit̃: materia a deo distinguit̃ impfecta distinctiõe: ꝯuis deus ab ipa distinguat̃ distinctõe pfecta. Non satis ꝓprie dicit̃: licet sustineri possit. Proprie aũt diceret̃ ꝙ materia pma distinguat̃ a deo p aliqd imperfectum. ¶ Nõ.50.

q Uod vo.50.ponit̃: ordo alicuius dr̃ dupliciter: vl' vt subiecti qd ordinat̃: vl' vt rõnis ſm quã ordo attendit̃: pmo mõ nõ est in diuinis ordo nãe: ſʒ scdo modo: põt recte ⁊ non recte intelligi. Ordo.n. nõ est nisi aliquox distinctox ꝯuenientiũ in aliquo. Que.n. in nullo ꝯueniũt nullũ hñt ordinẽ adinuicẽ. rõ igit̃ ordinis põt accipi in diuinis psonis: vl' ex parte distinctõis psonarum: ⁊ sic rõ ordinis nõ est nã: sed relatio: vl' ex pte ꝯueniẽtie: ⁊ sic nã est rõ ordinis. Propter h.n. dr̃ ordo nãe in diuinis psonis: q: nã diuina cõicat̃ filio a pr̃e: ⁊ ab vtroqʒ spũi sancto. ¶ Nõ.51.

q Uod vero.51.ponit̃ essentia in deo vna ẽ re: sed hʒ multitudinẽ attributox differẽtium in deo sola rõne. in seipsis vo re ſm nãs ⁊ rões ꝓprias: falsum est: ⁊ improprie dcm̃ ſm ꝙ sonãt verba. Contradicit.n. sibiipi si stricte verba discutiant̃. Primo.n. dicit ꝙ attributa q̃ hʒ essentia diuina in se in deo differunt sola rõne ⁊ ꝙ in seipis differunt re. Ideʒ est.n. eẽ in eẽntia diuina: ⁊ esse in deo. Hec aũt falsitas cõtingit nõ ex malo intellectu scribẽtis: sed q: nimis truncate scripsit: poterat sic bene dici. Essentia diuina ẽ vna re cui multa attribuunt̃ que in deo differũt sola rõne. In rebus aũt creatis re ſm nãs ⁊ rões ꝓprias. ¶ Nõ.52.

q Uod vero.52.ponit̃: ipm suppositũ diuinum a nã generali habet rõneʒ per se subsistendi a natura spãli habet rationem intelligendi: a forma singulari rõnem distinguendi. Male exceptum est. Addidit.n. exceptor diuinũ de suo In scripto aũt sic habet̃. Ipsum aũt suppositum a nã generali ⁊c. ⁊ loquit̃ de supposito creato. Unde parum supra dixerat. Animal significat sbam cũ ꝓprietate generali: hõ cum ꝓprietate spãli. Paulus cuʒ indiuiduali. Si vo intelligeret̃ de supposito diuino eẽt simplr̃ male dcm̃: q: in diuinis nõ est genus ⁊ spẽs. ¶ Nõ.53.

q Uod vo.53.ponit̃: ypostasis in intellectu suo claudit: ⁊ naturas cões ⁊ ꝓprietatẽ: nõ ita ꝙ vnũ hox insit alteri: ſʒ ita ꝙ vtrũqʒ sibi bene dcm̃ est: sed nimis calũniose ab obijciente reprehendit̃. Dicunt̃.n. ꝓprietates inesse psonis: sicut ⁊ esse in personis: ⁊ similiter essentia diuina est in patre: ⁊ est pater. Per hunc aũt modum oĩa que de deo dicunt̃ reprobari possent: cũ nihil de deo vbis nr̃is ꝓpe dici possit. ¶ Nõ.54.

q Uod vero.54.ponitur deus pater in eadem specie.s. seipso siue essentia sua: se et omnia intelligit: ideo eãdem spẽm. i. filium ad se: ⁊ ad oĩa pferẽda de se gignit. Impropꝛie dcm̃ est sicut ⁊ si diceret̃. Deus pater de se gignit sapientiã. Esset aũt ꝓprie dictum si diceret: filium de se gigni sapientiã: q: est eadem species pferenti. Proferre aũt accipit dicere. vnde conuenientius diceret̃: deus pater gignit de se filiuʒ ad se: ⁊ oĩa dicẽda. Pater.n. se ⁊ oĩa alia dicit verbo suo quod est filius. Obijciens autem male exponit proferre. i. pducere. ¶ Nõ.55.

q Uod vero.55.ponit̃: filius magis conuenit cum patre q̃ spũs in exterioribus. In scripto additur. i. in habitudine spiratiua s. cõi spiratione. Hoc acceptum videt̃ a Ricardo de sancto victore pmo libro de trinitate: ſʒ nõ videt̃ ꝯuenienter dici. q: neqʒ in diuinis dicitur aliquid interius: ⁊ exterius ꝓprie loquendo: neqʒ filius ꝯuenit magis cũ patre q̃ spi. sanct⁹ ſʒ in pluribus relationibus cum eo ꝯueniat. ¶ Nõ.56.

q Uod vero.56. ponitur: pater ⁊ filius non sunt idem principiuʒ spiritussancti: licet a multis hoc dicatur ꝓpter articuluʒ quẽ habet propositum inclusum ratione cuius videt̃ ad personã pertinere: tñ hoc videt̃ multũ nõ cogere qn possit concedi: ꝙ pater ⁊ filius sint idem pncipium: sicut et vnũ: vtimur.n. pnoĩbus cõit̃ ⁊ p essentia: ⁊ p persona. ¶ Nõ.57.

q Uod vero.57.ponit̃: loquendo de spẽ nature: ⁊ de spẽ cognitionis dicit̃ filius spẽs patris: ſm ꝙ noĩatiuus cõstruit̃ cũ genitiuo in rõne cãe efficiẽtis: nõ in rõne cãe formalis. nõ hʒ calũniam ex h ꝙ obijciẽs tangit. Non eniʒ sequit̃ ꝙ filius sit cã efficiens patris vl' econuerso sed constructio est ſm habitudinem talis cãe ſm

modum loquendi quo grãmatici vtuntur. Uult
aũt hoc accipere ꝙ filius sit spẽs patris: ex hoc ꝙ
Hylarius dicit. Species est in ymagine. Augu.
aũt spẽm interp̃tatur pulchritudinẽ ⁊ licet Hyla
rius nõ dicat ꝙ filius sit spẽs patris: põt tñ h̓ mo-
do intelligi spẽs vl' pulchritudo p̃ris: sicut dr̃ splẽ
dor patris. ❡ Nõ.58.

q Uod vero.58.ponit': aliqd põt significari
terminus actõis dupliciter: ſm rẽ: aliqd
ſm rõnem. Primo mõ termin⁹ spirandi
amorẽ respectu p̃ris est filius. Scd̃o mõ p̃r respe
ctu sui ip̃ius. Nimis obscure dictũ est. Hic tñ vr̃
esse sensus: q: .n. terminus actiõis p̃ncipaliter di
stinguit' ab agente vbi est realis distinctio: termi
num actiõis ab agente dixit esse terminũ ſm rez
⁊ sic est realis distinctio inter p̃rem ⁊ filiũ. Ubi aũt
nõ est realis distinctio dixit eẽ terminũ ſm rõnez
sicut in patre cũ diligit seip̃m distinguit' amans ⁊
amatũ rõne tñ. Non aũt ex h̓ sequit' ꝙ p̃r alit' dili
gat se alr' filiũ: vt obiciẽs tãgit: s; sequit' ꝙ se dili-
gat: vt eundẽ ⁊ filium vt aliũ. ❡ Nõ.59.

q Uod vero.59.ponit' loquendo de amore
eẽntiali spi.sancte. se diligit seip̃o. loquẽdo
de amore notionali nõ credo falsuz eẽ: q:
cum amor notionalis nihil aliud sit q̃ȝ spi.sanct⁹:
sicut hec est vera spi.sanctus se diligit seip̃o: ita h̓
est vera spi.sanctus diligit se amore notionali: ni
si forte dicat' ꝙ diligere notionalr' sumptum ẽ spi
rare amorem: ⁊ sic diligere nullo modo cõuenit
spũi sancto. ❡ Nõ.60.

q Uod vero.60.ponit': l; spi.s. nõ diligat se
vl' alteram p̃sonaz notionalr' seip̃o: tñ dili
git creaturã: ⁊ p̃sonalr': ⁊ eẽntialr' seip̃o: credo sim
pliciter eẽ falsum ſm p̃dicta. ❡ Nõ.61.

q Uod vº.61.ponit' cum dicit' oĩa in vbo di
cit p̃r nõ vocat' verbũ dicẽdi p̃ncipiũ: sed
termin⁹. Intelligendũ ẽ ex p̃te dicent'. sic
eni verbũ est p̃ncipium p̃ri quo dicat: sed dr̃ a p̃re
vt p̃ncipium alioꝝ que dicunt' p h̓ verbum: ⁊ sic
cessat oĩs obiectio. ❡ Nõ.62.

q Uod vero.62.ponit': filius respectu alicu
ius actus paterni nõ põt esse p̃ncipiuz sed
terminus: eundẽ h; intellectum. Et si .n.
sit p̃ncipiũ spirãdi ⁊ creãdi: nõ tñ ẽ p̃ncipiũ quo p̃r
spiret vl' creet. ❡ Nõ.63.

q Uod vero.63.dicit' nõ põt dici eternitas
de eẽnitate: male dictũ ẽ q̃ȝtũ ad duo. prĩo
q: ea rõne põt dici eternitas de eẽnitate:
sicut sapiẽ de sapiẽ: vl' nã de nã. Scd̃o: q: eterni-
tas nõ repugnat rõni originis: q: ⁊ filius ⁊ spi.san
ctus sunt eterni. ❡ Nõ.64.

q Uod vero.64.ponit': p̃sona nõ distinguit'
seip̃a: s; sua p̃prietate. falsũ ẽ. Nam p̃sone
seip̃is ⁊ p̃petatib⁹ distinguunt'. ❡ Nõ.65.

q Uod vero.65.ponit': solus xp̃s h; p̃fectio
nem cognitiõis in genere creature. Uerum ẽ ſm
aliquẽ modũ p̃fectionis. vnde nõ obstat ꝙ beato
rum cognitio est p̃fecta. Nam multiplex est mo-
dus p̃fectionis. ❡ Nõ.66.

q Uod vero.66.ponit' ydee h̃nt pluralitatẽ
ex p̃te cõnotati p̃p respectũ pluralitatez ⁊
ille respectus etern⁹ ẽ: verũ ẽ: s; respectus
ille est intellectus a deo. Deus .n. ab eterno sic i
tellexit multitudinẽ creaturaꝝ: ita intellexit mlti
titudinẽ respectuũ q sunt int' ip̃m ⁊ creaturas: ⁊ h̓
sufficit ad pluralitatẽ ydearũ que nihil aliud sunt
q̃ȝ rõnes reꝝ put sunt intellecte a deo: ⁊ sic nec
oꝫ eẽntiam diuinã plurificari: neqȝ oꝫ eẽ aliquaz
relationẽ realẽ eternã. p̃pter p̃prietates p̃sonales
vt obijcitur. ❡ Nõ.67.

q Uod vero.67. ponit' pluralitas ydearũ ẽ
in deo: ſm rõnez nõ tñ intellect⁹ humani
vl' angelici s; diuini: p; ex p̃cedẽti quõ verũ ẽ: nõ tñ
sequit' ꝙ aliqua realis distinctio ex ydeis sit i deo
sed ꝙ plura intelligant' ab ip̃o. ❡ Nõ.68.

q Uod vero.68.ponit': vl' ſm aliõ. In insta
ti eodẽ ſm rez ẽ angelus in vtroqȝ termio
tñ multiplicato ſm rõnem: h̓ simplr' falsum ẽ: s; h̓
dicit nõ asserẽdo s; opinionẽ recitãdo. ❡ Nõ.69.

q Uod vero.69.ponit' scia deo q̃ est p spẽm
alienã nõ est assilitudo cuz rebus scit': sed
scia p spẽm p̃priã. obscure dictũ est ⁊ male
ab obiciẽte intellectũ. Non .n. loquit' de spẽ qua
deus sciẽs sit: sed de spẽ qua scitũ scit'. Que .n. h̃nt
formã sciunt' p p̃prias formas: sicut hõ scit' ex h̓ ꝙ
cognoscit' humanitas ei⁹: que vº nõ h̃nt formã: si
cut p̃uatões cognoscunt' p opposita. Cogñscere .n.
cecitatẽ est cognoscere defectũ visus. ❡ Nõ.70.

q Uod vero.70. ponit' malũ scit' a deo per
spẽm alienã: nõ p p̃p̃am: vñ quasi p acci-
dens nõ p se: qualr' intelligendũ sit p; ex i
mediate p̃cedẽti: tñ qd̃ dicit p accidẽs nõ p se nõ
vsquequaqȝ bñ dicit'. Non .n. cecitas p accidens
cognoscit' cũ cogñscit' eẽ p̃uatio visus. ❡ Nõ.71.

q Uod vero.71.ponit' est actio dei interior
⁊ exterior: exterior cessat cessante obiecto
Si intelligat ꝙ deus agat aliqua actione
exteriora que nõ sit sua essentia: oĩno falsum ẽ. Si
vº actio dei dicat' exterior nõ rõne sui ip̃ius: s; rõ
ne obiecti sic substineri põt. ❡ Nõ.72.

q Uod vero.72.ponit': creare obiectũ suuz
ponit in tp̃e: ⁊ ideo actus est tp̃alis: ⁊ subia
cens legibus tp̃alibus: ⁊ põt nõ eẽ anteq̃ȝ
sit nõ est bene dictum de actione: sed de obiecto
tantum. ❡ Nõ.73.

q Uod vº.73.ponit quedã dicunt' sbiacere
diuine p̃uidẽtie: vt facta: quedã vt fiẽda:
mala vt iaȝ facta bona: vt fienda: obscure
dictũ est ⁊ hunc h; sensuz: q: p diuinã p̃uidẽtiã or
dinat': vt bona fiãt: nõ aũt vt mala fiant: s; iã fa-

cia ordinant ad aliquod bonū sm eternā dei pui dentiam: vñ cessat obiectio obiicientis. ℂ Nō.74.

q Uod vero.74.ponit p̄destinatio est cā salutis p̄ria: liberum arbitriū p̄xima. effect⁹ vo magis sequit cōditionem cāe p̄xime: q̄ p̄rie: vt p3 in generatiōe inferiorum ex motu necessario superiorū: q̄tū ad aliqd vex est q̄tū ad p̄tingētiā et necessitatē: q: si cā p̄ma ē necessaria: et scda p̄tingēs seqt effect⁹ p̄tigēs s3 nō debuit ppōni cōit quod vo obiiciens calūniat q deus est magis cā prima q̄ liberum arbitriu3: oino friuolū est. Est enim deus cā prima sm efficaciā actiōis: et nō s3 ordinem enumerationis cāx. ℂ Nō.75.

q Uod vero.75.ponit: deus mera volūtate dat grām rōnabilr bñ vsuro: et nō dat male vsuro: falsum ē si vniuersalr intelligat: vt sit sensus q nunq̄ dat male vsuro. Si vo particulariter intelligat: vt.s. qñq3 det male vsuro: et qñq3 nō det: verum est. ℂ Nō.76.

q Uod vero.76.ponit diuina potētia ab actu exteriori nullā recipit multiplicitate3: sed ab actu interiori pōt recipere multiplicitatē aliquam. Prout.n. differunt actus notionales et ēētiales interiores sic differt potētia actui notionali et ēētiali piuncta: diminute excerptum est. Proponitur.n. p̄mo q diuina potētia vna tm̄ est si in sua radice psideret que est diuina ēētia. Si aūt psideret diuina potētia put piuncta actibus interioribus ēētialibus: et notionalibus sic h3 dīam sm modū quo dr differre in dō absolutū et relatiuum: vl ēētiale vl notionale: potentia.n. generādi rōne actus ē notionalis: potētia intelligendi ēētialis: s3 potētia creādi et gubnandi: vl q̄cunq3 alius effect⁹ adiūgat ē ēētialis et sic ex p̄cedētibus et sequētibus p3 intētionē scribentis absq3 calūnia esse. ℂ Nō.77.

q Uod vo.77.ponit: q̄titas virtutis nō est idē3 q q̄titas potētie: s3 vlior: q: q̄titas virtutis attendit siue in ēēndo siue in opando: siue in durando: q̄titas vo potētie in opando tm̄: bñ diceret si adderet q̄titas potentie actiue alias diminute dcm̄ est. ℂ Nō.78.

q Uod vo.78.ponit: infinitas potentie tota attendit penes respectū ad potētialia: infinitas aūt ēētie non solū attendit penes esse h: et nō illud: s3 penes eē in h et in altero quolibet ente: et etiā in infinitis si eēnt infinita: vl male vl defectiue dr. si.n. diceret sic: infinitas potētie inq̄tum ē potētia tota attendit penes respectu3 ad potentialia posset sustineri: q: potētia inq̄tu3 potētia importat respectū ad potentialia: qd aūt dr de infinitate ēētie nō bñ explanat. Nō.n. infinitas diuine ēētie est ex h q deus pōt eē in infinitis: s3 p se infinita est. ℂ Nō.79.

q Uod vero.79.ponit: deus vere ē q̄cq̄d sibi est: itelligit de hiis q̄ sibi ē simplr: vt bonus sapiens: et nō de hiis que sibi est sm modū itelligēdi vt finitus cōprehēsibilis. Addendū ē sm quendam modū intelligēdi. Cū.n. dr deus eē sibi finitus: vl cōprehēsibilis nō eode3 mō dr: sicut res alie dicunt finite et cōprehensibiles: s3 quodā spāli mō: vt intelligat magis negatiue dcm̄ q̄ affirmatiue. Dicit.n. sibi cōprehensibilis: q: suū intellectū nō excedit: finitus vo: q: nō est sibi ignotus: vl impertransibilis sm intellectum: sed bonus et sapiēs dr affirmatiue. ℂ Nō.80.

q Uod vero.80.ponit: ille actus.s. generatio de dei sba: et ideo ē ei ēētiale eē infinitum: s3 p̄ductio creaturax nō ē ex nihilo et ideo est illi ēētiale eē finitū: obscure dcm̄ est. Nō dicit p̄ductionē creaturax eē ex nihilo: nō sic ē intelligēdum quasi ipa actio p̄ductiōis sit ex nihilo s3 p̄ductum: eo mō loquēdi quo diceret q opatio cultelli est ex ferro: silr quod dicit p̄ductionē creaturax eē aliquod finitū intelligit ex pte p̄ducti: et nō ex parte actiōis. Deus.n. actiōe infinita p̄ducit effectum finitum. ℂ Nō.81.

q Uod vero.81.ponit: nō est silr de oīpotētia: et de oīscia: q: posse ptinet ad actione3 scire ad receptiōem: in creatura vo nō pōt esse potentia actiua infinita: s3 passiua que pōt reduci in actū: sm q vnit agenti infinito: obscure et defectiue dcm̄ est. Nam posse ptinet: et ad actiōe3 et ad receptionē: addēdum igit fuit q posse potentie actiue ad actionē. Ite3 nō oē scire ptinet ad receptionē: s3 scire intellectus possibil humani: scire aūt intellectus diuini nō est p receptionē: qd vo dr q in creatura pōt esse potētia passiua infinita: nō h3 calūnia3: vt.n. supra iam dcm̄ ē potētia importat respectū ad possibile. vñ potentia passiua creature dr infinita: sm q ad infinita se h3: sicut potentia mãe p̄me se h3 ad infinitas formas: et figuras: et p̄tinuum ē diuisibile in infinitū: et silr intellectus possibilis se h3 ad infinitas spēs intelligibiles: nec pp̄ter h sequit q aliqd creatū sit infinitu3 simplr sed infinitū in potētia tm̄. Hec aūt potētia passiua infinita in rebus nālibus nō reducit in actum tota siml: s3 successiue: s3 potētia passiua aīe xpi ad intelligēdu3 reducit tota in actū: q: scit oīa scibilia ad que intellectus humanus ē in potētia nāli que sunt infinita: et h h3 ex vnione verbi qd est agens infinitum. ℂ Nō.82.

q Uod vo.82.ponit: q aliquis nō possit q̄cq̄d aliqñ potuit: pōt eē dupl: aut q: nō h3 oēs potētias quas aliqñ habuit: aut q: factu3 ē ipossibile qd aliqñ fuit possibile: h scdo mō deus nō pōt q̄cq̄d potuit: q: nō ē possibile deo q̄cquid fuit possibile: qd.n. actu p̄ns est aut p̄teritu3 p̄dit rōnem possibilis: h oino calūnia3 nō h3. Nō enī deus pōt facere id qd est p̄ns siml cum ē nō esse

aut id quod preteritum est nõ esse preteritum. Ex magna aũt ignorãtia calũniãtis pcedit qd 3 h obijcit: q: deus põt id qd in nihilũ cedit idẽ numero facere: ⁊ q eadẽ caro numero resurgat q̃uis aliquid eius in nihilũ cesserit: q: vt hoc ei sine q̃ne ↄcedat nõ ppter hoc sequit q id qd est pteritum nõ sit pteritum. Quãuis.n. deus faceret id quod in nihilũ cedit iterũ esse: nõ tñ faceret q in nihilũ nõ cessisset. ⁋ Questio.83.

q Uod vo.83.ponit: q̃uis pmo malũ nõ p-cesserit meritũ de ↄdigno: pcessit tñ de cõgruo.s. nõ ↄuerti ad suũ creatorẽ: nõ bñ dictum est. Nam primũ malũ est pma culpa: pma aũt culpa nõ est pena vñ nullũ meritũ hz. Si ãt intelligit de pmo malo pene: sic oz q pcesserit ipm meritum de ↄdigno. ⁋ Qõ.84.

q Uod vero.84.ponit: mala esse futura in tpe fuit verũ ab eterno p accidẽs nõ p se.s. p spẽm sui oppositi: q est bona fieri: nõ ppie dcm est. Nam lz maluz cognoscat p aliud: ls tñ nõ est ei p accidens: sed p se vt supra dcm ẽ. Et licet bono eterno nõ opponat malũ ppie loquẽdo: tñ bonũ creatũ cui opponit malũ fuit intellectum ab eterno: ⁊ sic malũ fieri potuit p spẽm sui oppositi ab eterno intellecti: nec sequit plura esse ab eterno: vt obijciẽs dicit: lz sequit plura esse intellecta ab eterno. Omnia.n. tpalia sunt intellecta ab eterno. ⁋ Qõ.85.

q Uod vero.85.ponit: licet mala futura eẽ sit verũ ab eterno veritate eterna: nõ tñ fuit veritas eterna: q: nõ est verũ p se: lz p accidens: male dr. Oĩe.n. verũ: ⁊ ab etno inq̃tuz est verũ ẽ vitas eterna: lz res cui ↄpetit eẽ sctã vẽ ab etnõ nõ sit etna: vt diuina vitas. ⁋ Qõ.86.

q Uod vero.86.ponit: innocẽtez infici nõ est sm se malũ: hoc falsum ẽ si intelligat interfici ab hoie put vba sonant: lz interfici a deo q occidit ⁊ viuere facit oẽs qui viuunt ⁊ moriunt tam innocẽtes q̃z nocẽtes iustũ ẽ: nisi forte dicat q innocẽtes nõ occidunt a deo: q: mors est pena peccati originalis: sicut obijciẽs tãgit: vnde nulla instãtia ẽ de puulis sodomoꝝ. ⁋ Qõ.87.

q Uod vero.87.ponit: ad ↄformitatẽ volũtatis diuine in actu nõ tenet quis nisi habita charitate: falsuz est: q: quilibet tenet hre rectũ cor qd nõ põt esse: nisi deo conforme.

⁋ Questiones.88.⁊.89.

q Uod vero.88.ponitur: q actu cogitat articulos tenet credere: ⁊ qd.89.ponit q actu cogitat diuinã bonitatẽ tenet diligere: falsum est si vlr intelligat. Non.n. peccat qcunqz cogitans articulos fidei nõ mouet actu fidei ⁊ quicunqz cogitans dei bonitatem nõ mouet actu charitatis: q: aliqñ speculatiue tñ põt aliquis ↄsiderare: vt in disputationibus accidit: ⁊ tñ nõ mouet aliquo actu volũtatis ad id quod speculat. ⁋ Qõ.90.

q Uod vero.90.ponit: volũtatem nrãm cõformare volũtati diuine nõ tenemur i eo quod ignotũ est vlr verũ est in hijs q̃ ignorare possum⁹ absqz petõ: vñ cessat calũniam obijcientis. ⁋ Qõ.91.

q Uod vero.91.ponit: modus pductõis alicuius ex aliquo triplex est: de sua nã: aut d aliena: aut de nulla: iproprie dr: q: pductõ alicuius de nulla nã nõ est pductio alicuius d aliquo: nisi aliqd accipiat valde cõiter sm q ẽt nĩl dr aliqd: ⁊ nõ ens dr ens: vt phs dicit. ⁋ Qõ.92.

q Uod vero.92.ponit: mutatio accipit stricte ⁊ ppẽ que hz duo extrema a quoꝝ vno tendit in alteꝝ manẽte eodẽ sbo: ⁊ sic accipitur mutatio nãliter bñ dcm est: si p extrema itelligat terminos: ⁊ si p hoc quod dicit nãliter intelligatur.i. in sciã nãli. Hoc.n. qd hic dr cõe est taz mutationi nãli q̃z violẽte: nec ẽ instãtia quã ponit obijciẽs q in generatõe ⁊ corruptiõe nõ sunt duo extrema: lz termini generatõis: ⁊ corruptõis sũt puatio ⁊ forma: nõ aũt due forme. ⁋ Qõ.93.

q Uod vero.93.ponit: in relatiõibus q̃ sunt sm intellectũ nõ est incõueniẽs abire in infinitum: oĩno verum ẽ sm potẽtiaz: lz sm actum nõ cõtingit esse relatiões infinitas in itellectu nostro. Possum.n. intelligere relationẽ albedinis ad subiectum: ⁊ relatiõem ipius relationis: ⁊ sic in infinitum. ⁋ Qõ.94.

q Uod vero.94.dr: fieri est passio cuz hẽat mã suum sbm: lz creatio relatio tñ est: et nõ passio: verũ est si fieri ⁊ passio: accipiãt: sicut in scia nãli. Passio.n. ẽ alicui⁹ sbiecti patiẽtis: ⁊ fieri nãle est ex sbo: creatio aũt alio modo dr fieri ⁊ passio. ⁋ Questio.95.

q Uod vero.95.ponit: creatio passio in creatura est: ⁊ ẽ accidẽs eius ⁊ posteri⁹ ea nãliter sm rem: verũ est q creatio sm rẽ nihil ponit in creato: nisi relatõem tñ a quo hz esse q̃ ẽ quoddam accidẽs: ⁊ hec quidẽ relatio q̃tum ad aliud eẽ qd hz in sbo accidẽs quoddaz ẽ ⁊ posterius sbo lz inq̃tum est termin⁹ actionis diuine creãtis hz quandã rõnem ppҫietatis. ⁋ Qõ.96.

q Uod vero.96.ponit: p generationem nõ possent fieri que hñt ante se simile sue speciei: nõ est verum in qualibz gnãtione: sed solũ in generatiõe vniuoca. ⁋ Qõ.97.

q Uod vero.97.ponit: opinio Moysi fuit q mundus nõ eẽt eternus: nõ satis reuerenter dcm est: nisi forte dicat p ↄpatiões ad opiniones alioꝝ: vt si diceret opinio Aristotelis talis fuit lz opinio Moysi talis ad designãdũ excellẽtiam huius sup alios. ⁋ Qõ.98.

q Uod vo.98.ponit: sol q est agẽs iproportionatus effectũ cõem in iferioribus facit

nō est verum si simpliciter accipiat: sed solū sm nos: sicut dr q terra p pparationem ad primū celū obtinet locū puncti: t nō hz pportionē ad ipm .s. sm aspectum nostrum. ¶ Qō.99.

q Uod vero.99.ponit: creatura psequit bonitatem creatoris: nō in seipa: sz in participatiua silitudine vex est. Logt.n.de creatura qtum adesse: nō qtuz ad opationē q creatura rōnalis fruit ipo deo: t sic cessat obiectio. ¶ Qō.100.

q Uod vo.100.ponit: res dicunt creature i pncipio tpis qd mēsurat pmi mobil' motum nō sicut in mēsurāte creationē: sz sicut in adiacēte: vex est si intelligat: sicut in adiacēte i.sit existēte: nō aūt si itelligat sicut in adiacēte.i. inherēte accidētaliter. ¶ Qō.101.

q Uod vero.101.ponit: infinitū actu nihil pter deū eē pōt: sz infinitū actu p aliqua cōditione infinitat pōt esse. Illud aūt ifinitū actu est sm qd t nō simplr: q: a pte post non a pte añ hoc deīn ē: q: si hz ad successionē: tūc nō ē totū in actu: si nō hz successionē tūc nō est infinituz: sed quoddā simplr indefectibile. ¶ Qō.102.

q Uod vo.102.ponit in euo sm se nō ē fuisse neqz futuz eē: vex est: sz euū nō mēsurat opatiōes angeli q sunt successiue: sz solū eē ipius qd est vniforme: t sic cessat obiectio de deo q nō nouit fuisse: nec futuz eē: neqz sm eē: neqz sz operationē: t de pfirmatiōe: vl' culpa angeli q ptinent ad operationes. ¶ Questio.103.

q Uod vero.103.ponit: nihil ens vnuz pōt esse in diuersis: sed aliqd vnū ens in potētia pōt: sic intelligenduz ē. Nihil ens actu creatū pōt esse in diuersis nāliter: nō.n. hec ē falsa. Cecus nō pōt videre: sz deus miraculose posset ei dare visum: t sic cessant obiectiōes. Materia aūt pma vna existēs in se psiderata nō p vnitatem forme: sed p carētiam oīs forme est in potentia ad hoc q sit in diuersis: sz sm q est in diuersis nō sit vna: sz multiplex. ¶ Qō.104.

q Uod.vero.104.ponitur: mā sm eēntiam vna est mltiplicata in singlis: iprope dēz est. Proprie aūt diceret mā sm eēntiam vna est multiplicata in singulis vel magis in singula. ¶ Questio.105.

q Uod vero.105. ponit: infinitū simplex pt agere multa: finitū simplex nō nisi vnum vex est si bñ intelligat: vt.s. accipiat vnū in genere: vl spē sm q exigit vtus simplex: vt si diceret q auditus nō pōt cognoscere: nisi vnum s.sonum. ¶ Qō.106.

q Uod vo.106.ponit: qnis in creatione aīe noua mā sm eē creet tñ p eēntiā māe pexistenti vnit: t pungit: sicut pūctus puncto nec bene: nec intelligibiliter dicitur.

¶ Questio.107.

q Uod vero.107.ponit: duplex est potentia quedā determinata q agit p modū nāe qdā indeterminata q agit p modū volūtat: penes primū accipit triplex potētia ymaginis: penes sm libertas arbitrij nō bñ deīn est: q: que ad liberum arbitriū ptinent etiā ad volūtatez ptinēt que est pars ymaginis. ¶ Qō.108.

q Uod vero.108.ponit: anie indiuiduant p indiuiduationez t mās corporum: qtuis ab eis sepatis retineant indiuiduationez sicut cera in impssione sigilli: pōt t bñ t male intelligi. Si.n.intelligat q aīe idiuiduent p corpa: quasi corpora sint cā totalis indiuiduatiōis aiax falsum ē. Si vo intelligantur eē aliqualr corpora cā indiuiduationis aiarum: vex est. Unūquodqz eni sm q hz esse: hz vnitatē t indiuiduatōem: sicut igit corpus nō est tota cā aīe: sed aīa sm suā rōnem aliquē ordinē ad corpus habet cum de rōne aīe sit q sit vnibilis corpori: ita corpus nō est tota cā indiuiduationis huius aīe: sz de rōne h' aīe est q sit vnibilis huic corpori: t hec remanet i aīa etiam corpore destructo.

¶ Explicit opusculum.9.vz. fro diui Tho. aquinatis ad fratrem Jo. vercellēsem gnālem magistrum totius ordi. pdi. de articulis cētum t octo: sumptis ex ope Petri de tarantasio.

¶ Incipit opusculū.x.vz fro eiusdem ad eundē magrm Jo. de vercellis gnālem magrm eiusdē ordinis de articulis.42.

r Euerendo in xpo patri fratri Joanni magistro ordinis fratrū pdicatorum frater Thomas de aquino cū debita reuerentia seipm ad obediētiam promptuz Paternitatis vestre lras feria quarta an pascha recepi dum missax solēnia agerent multos articulos interclusa cedula ptinentes qbus singulis mihi rndendū mandabatis: rñsionis forma tacta an.s. sancti sint illius snie: vl' opinionis quā ptinet articulus. Et si sancti sint: vl nō illius sententie: vl opinionis quam articulus continet: an ego sum illius opinionis vl sententie. Et si nō sim: an tollerabiliter dici possit. Quibus articulis statiz sequenti die sm formam a vobis traditam: pretermissis alijs occupationibus sm q mihi occurrit respondere curaui. Fuisset tamē mihi facilius respondere: si vobis scibere placuisset rōnes quibus dicti articuli: vl asseruntur: vl impugnant. Sic.n. potuissem magis ad intentionez dubitātium respondere. Nihilominus tñ qtum pcipere potui in singulis ad id q dubitatōem facit rndere curaui: hoc tñ in principio protestans q plures

hoꝝ articuloꝝ ad fidei doctrinā non ptinēt sꝫ magis ad phoꝝ dogmata. Multum autē nocēt talia que ad pietatis doctrinā nō spectant vel asserere vel negare quasi ptinētia ad sacrā doctrinā. Dicit enim Aug. in .5. ofes. Cum audio xpianū aliquē ista s. q̄ phi de celo aut stellis ⁊ de solis ⁊ lune motibus dixerūt nescientē ⁊ aliud pro alio sencientē patienter intueor opinantē hoīem nec illi obesse video cū de te dñe creator oīuz nrm nō credat indigna si forte situs ⁊ habitus creature corpalis ignoret. Obest autē si hec ad ipam pietatis doctrinā ptinere arbitret ⁊ ptinacius affirmare audeat q̄ ignorat. Qꝫ autē obsit manifestat aug. in pmo sup gen. ad lrām. Turpe est inquit nimis ⁊ pniciosū ac maxime cauendū vt xpianā de hijs rebus quasi fm xpianas lrās loquētē ita delirare quilibet infidelis audiat vt quēadmodū dicit toto celo errare ospiciens risum tenere vix possit. Et nō tam molestū est q̄ errās hō videat sed q̄ auctores nostri ab eis qui foris sunt talia sensisse credūtur ⁊ cuꝫ magno eoꝝ exitio de quoꝝ salute satagimus tanq̄ indocti reprehendūtur atqꝫ respuūtur. Unū mihi videt tutius esse vt h que phi cōes senserūt ⁊ nostre fidei nō repugnāt neqꝫ sic esse asserēda vt dogmata fidei lꝫ aliqū sub noīe phoꝝ introducātur neqꝫ sic eē neganda tanq̄ fidei otraria ne sapiētibus huius mundi cōtēnendi doctrinā fidei occasio prebeatur.

¶ Primus articulus.

P Rimus articulus in cedula ppositus est an deus moueat aliqđ corpus imediate. ¶ Ad qđ rñdēdū vr q̄ ordo cōis diuinitus institutus hoc habet vt corpalis creatura ab ipo moueat spū mediāte. Dicit enim aug. in .3. de trinitate. Quēadmodū corpa grossiora ⁊ inferiora p subtiliora ⁊ supiora quodā ordine regūtur ita oīa corpora per spūm vite rōnalē. Et .8. sup Gen. ad literā dicit q̄ deus spūalē creaturā corpali pposuit. Neqꝫ tn̄ diuina potentia est huic ordini alligata qn possit quāqꝫ pter ordinē cāꝝ secūdarū aliqđ agere cum sibi placuerit vt pꝫ in opibus miraculosis. dicit enim aug. 26. cōtra faustū. Appellamus nāꝫ cognitum nobis cursum solitū nature otra quē deus cum aliquid facit magnalia vel mirabilia noīantur.

¶ Secundus articulus.

S Ecūdus articulus est. an oīa que mouent naturaliter: moueātur ministerio angeloꝝ mouentiū corpa celestia. ¶ Tertius ar.

T Ertius ar. est. an angeli sint motores corpoꝝ celestiū. His duobus articulis sic rñdēdū videt qꝛ secundus depēdet ex tertio ⁊ tertius ex primo. Si enim corpa regūtur a deo mediāte spūali creatura. ad ipm autē opus regiminis diuini ptinet motio corpoꝝ. vt aug. dicit .8. super gen. ad lrām. pꝫ q̄ deus per spūalē creaturaꝫ moueat celestia corpa. Et ibi expsse dicit aug. Sicut per tps ⁊ locū mouet corpus ipse. itā per tps ā est pditus spūs. ita per tps mouet oditā spūm ipē tn̄ nec per tps nec per locū motus pditor spūs. Esse quidē aīata corpa celestia Damas. negat in scđo li. lꝫ hoc aug. sub dubio relinquat in .2. sup gen. ad lrām. Sed celestia corpora a spūali creatura moueri a nemine scōꝝ vel phoꝝ negatum legisse me memini. Hoc igit supposito q̄ angeli moueāt celestia corpa: hoc i dubiū nulli sapiēti vertit quin oēs motus nāles inferioꝝ corpoꝝ ex motu celestis corporis causent qđ ⁊ rōne a phis est pbatū ⁊ experimēto pꝫ ⁊ auctoritatibus scōꝝ ꝯfirmat: qꝛ vt dictū ē Aug. in .3. de tri. dicit q̄ corpa grossiora ⁊ inferiora per subtiliora ⁊ supiora quodā ordine regunt. Et dio. dicit .4. ca. de di. no. q̄ solis radius ad generationē sensibiliū corpoꝝ cōfert ⁊ ad vitā ipaꝫ mouet ⁊ nutrit ⁊ auget ⁊ pficit. Unū oñs est q̄ oīa q nāliter mouētur: moueātur ministerio angeloꝝ mouētē corpora celestia. ¶ Quartus articulus.

Q Uartus articulus est. an infallibiliter sit pbatū angelos esse motores corpoꝝ celestium apud aliquos. ¶ Quintus articulus

Q Uintus ar. est. an infallibiliter sit pbatū angelos esse motores celestiū corpoꝝ supposito deū nō esse imediatū motorē illoꝝ corpoꝝ. His rñdeo q̄ phi tam platonici q̄ꝫ ꝑpatetici hoc pbare conati sunt rōnibus quas efficaces putauerūt. Et eoꝝ rōnes fundant sup pdicto rerum ordine. q. s. deus inferiora per supiora regit vt ēt sci doctores tradūt. Qꝫ autē corpa celestia a sola natura sua moueāt sic grauia ⁊ leuia ē oīno ipossibile. vñ nisi moueātur a deo imediate: pñs est q̄ vl sint aīata celestia corpa ⁊ moueātur a ppriis aīabus vel q̄ moueāt ab angelis qđ melius dicit. fuerūt tn̄ aliq phi qui posuerūt corpus primū celestiuꝫ corpoꝝ moueri a deo nō mediāte alia intelligētia sꝫ mediāte aīa ppria. alia vero celestia corpora moueri mediātibus intelligētijs ⁊ aīabus.

¶ Sextus articulus.

S Extus ar. est. an oīa inferiora nāliter inesse pducta per viā motus: regātur per angelos mediātibus motibus corpoꝝ celestiuꝫ.

¶ Septimus articulus.

S Eptimus ar. est. an oīa inferiora q̄ nāliter in esse pducūtur fiant per angelos mediātibus motibus corpoꝝ celestiū sꝫ q̄ facere attribuit cāis nālibus. i. educātur de potētia i actuꝫ. Hoꝝ etiā responsio depēdet ex pmissis. Si enim corpora celestia per suū motū sunt cā generationis ⁊ corruptiōis ⁊ oīum motuū nāliū inferioꝝ corpoꝝ pñs est q̄ si angeli sūt cā motus celi sint etiā cā generationis ⁊ corruptiōis ⁊ oīum motuū nāliū inferioꝝ corpoꝝ. vñ ⁊ greg. i .4. dyalogoꝝ dicit q̄ in hoc mūdo visibili nihil nisi p creaturā inuisibilē disponi pōt. Et vt breuiter dicā oēs pdicti articuli vide-

rum vel nihil faciunt ad doctrinã fidei sed sũt pe
nitus pbici. ¶ Octauus articulus.

Ctauꝰ articulꝰ est. an ordine nãe faber pos
o set moueř manũ ad aliqđ operãdũ sine an
gelico ministerio mouẽte corpa celestia.
Huic videř per distinctionẽ rñdendũ. Qꝛ enĩ ali
quis nõ possit mouere manũ põt esse duplr. vno
mõ ex defectu aĩe mouẽtis: vt. s. aĩe deficiat potẽ
tia motiua corpis. Et sub hoc intellectu falsũ ẽ qđ
dř. Nã aĩa fabri mouet manũ p liberũ arbitriũ qđ
non subiacet neqꝫ celestibꝰ corpibꝰ neqꝫ angelis sꝫ
soli deo. Alio mõ põt intelligi ex defectu corpalis
mẽbri sicut hõ qui hꝫ manũ ligatã vel aridã nõ pt
eã mouere. Et hoc mõ cessante motu celi organũ
corporis nõ posset ab aĩa moueri: qꝛ non remane
ret viuũ qꝛ corpa celestia ad vitam mouẽt inferi
ora corpora vt pꝫ ex auctoritate Dio. supra indu
cta. Si tñ diuina virtute pter nãe ordinẽ corpꝰ ho
minis viuũ remaneret cessante motu celi ⁊ ser
uareř in dispõne illa qua est mobile ab aĩa posset
hõ per liberũ arbitriũ quãlibet partẽ mouere cor
poris. ¶ Nonus articulus.

Onus ar. est. an oĩa bñficia exteriora nãli
n ter de potẽtia ad actũ reducta habeamus
per angelos mouẽtes corpa celestia. Di
co qꝫ huiꝰ etiã rñsio depẽdet ex pmissis. Naturali
ter enĩ de potẽtia ad actũ deduci nihil est aliud qꝫ
nãliter moueri. Si ergo oĩs motꝰ nãlis inferiorum
corporum cãtur a motu superiorum corporum pñs est qꝫ hu
iusmodi beneficia pueniãt ex ministerio angelorum
mouentiũ celestia corpa. ¶ Decimꝰ articulus.

Ecimꝰ ar. est. an pptẽr pdicta bñficia que
d habemꝰ per angelos eos uereri debea
mus. Ad hoc plana ẽ rñsio qꝛ nõ debemꝰ
eos uereri reuerẽtia latrie vt actores dictorum
bñficiorum: sꝫ vt ministros reuerẽtia dulie: qꝛ pter
hec bñficia debemꝰ eos diligere. Dicit enĩ aug. in
primo de doct. xpiana. In pcepto quo debemꝰ di
ligere pximũ ⁊ sci angeli otinẽt a qbus tãta nobis
officia ipendũtur misericordie. ¶ Undecimꝰ ar.

Ndecimꝰ ar. est. an angeli mouẽtes cor
v pora celestia: mediãtibꝰ motibꝰ corporum ce
lestium sint factores oĩum corporum hũanorum
nãlr in esse pductorum sm qꝫ facere attribuiř cãis
nãlibus. i. sint de potentia in actum eductores.

¶ Duodecimus articulus.

Uodecimꝰ ar. est. an angeli mouẽtes cele
d stia corpa mediãtibꝰ motibꝰ celestium cor
porum sint factores etiã oĩum aĩalium irrõ
naliũ q mouẽtur vel viuũt tam in mari qꝫ in ter
ra nãlr in esse pductorum. ¶ Tertiꝰ decimꝰ ar.

Ertiusdecimꝰ. an etiã oĩum terre nascen
d tium eodẽ modo. ¶ Quartusdecimꝰ ar.

Uartusdecimꝰ. an etiã oĩum metallorum
q ⁊c. Ad oẽs istos articulos est vna rñsio qꝛ
cum corpora celestia sint causa generatiõis infer
orum corporum vt pꝫ per auctẽm Dio. supra inductã
pñs est qꝫ angeli mouẽtes celestia corpa sint etiaꝫ
huiꝰ generatiõis cã. vñ aug. in li. 83. qõnũ dicit qꝫ
vnaqꝫ res visibilis in hoc mũdo hꝫ angelicam
ptãtem sibi ppositã. ¶ Quintusdecimꝰ ar.

Uintusdecimꝰ ar. est. an angelꝰ habeat vir
q tutẽ infinitã inferius. Ad qđ dđ qꝫ hoc põt
capi dupliciter. Uno mõ qꝫ virtus angeli
nõ sit cõphẽsibilis ab aliquo inferiorum. Et hoc mõ
inducit in li. de cãis: ⁊ a phis platonicis. ⁊ dio. di
cit. 6. c. cel. ier. Quot qdẽ sũt ⁊ qles supcelestiũ sub
stantiarum ornatꝰ ⁊ qliter sm ipas ierarchie pficiun
tur solã manifeste scire dico deificã ipariũ ierar
chiã pterea ⁊ ipsos cognouisse pprias vtutes ⁊ il
luminatiões ⁊ iporum sancã ⁊ sup mũdanã bonam
ordinationẽ. Impossibile est. n nos scire supcele
stiũ mentiũ ministeria. Hoc enĩ dicit esse vnicui
qꝫ infinitũ qđ est ei incõphensibile. Alio mõ põt sic
intelligi qꝫ hẽat infinitaꝫ virtutẽ sup ea q infra ipm
sunt: ⁊ hoc est falsũ ⁊ erroneũ. Posset etiã dici vir
tus angeli infinita inferius. qꝛ nõ est finita p aliqꝫ
mãm corpalẽ in qua recipiař sicut sunt infinite vtu
tes formarum mãliũ. Est tñ simpliciter finita virtꝰ
angeli sm mensurã sue eẽntie que finita est.

¶ Sextusdecimus articulus.

Extusdecimꝰ ar. est. an angelꝰ possit moue
s re totã molẽ terre ⁊ vsqꝫ ad globũ lune: sꝫ
nũquã mouerit vel moturꝰ sit. Videř mi
hi dđ qꝫ nãli sua vtute hꝫ nõ põt: qꝛ nulla vtus crea
ture põt imutare ordinẽ pncipaliũ ptiũ vniuersi:
ad quẽ ptinet qꝫ terra sit i medio locata. vñ tñ mi
hi otrariũ posse tollerari absqꝫ fidei periculo: si ꝗs
referat intẽtionẽ suã ad põderis qntitatẽ nõ ad pdi
ctũ ordinẽ vniuersi. Certũ est enĩ qꝫ nãli sua virtu
te angelꝰ põt alicuiꝰ põderis terrã mouere. Sed
vsqꝫ ad quãti põderis qntitatẽ moueri possit non
põt a nobis dterminari. Si aũt qrit de motu cir
culari per quẽ dictꝰ ordo nõ variař: vñ qꝫ nãlr ter
ra quiescat vt vult phs in li. de celo.

¶ Decimusseptimus articulus.

Ecimusseptimꝰ ar. est. an ãgeli mouentes
d orbes sint de numero vtutũ. vñ mihi qꝫ sa
tis pbabilr hꝫ dici possit nec video qd incõ
ueniẽs inde seqř cum ⁊ Origenes expõnẽs illud
Mat. 24. vtutes celorum õmouebũř dicat qꝫ oueni
ens est celorũ rõnabiles virtutes pati stuporẽ re
motas a primis functiõibus suis. Hoc tñ eino as
serendũ non videtur. ¶ Decimusoctauus ar.

Ecimusoctauꝰ ar. est. an illud Eccl. i. In
d circuitu pgit spũs sic possit expõi spũs pu
ta angelicus pgit in circuitu celi ⁊ pgendo
celum mouere facit in circuitu. Nõ video quare
hec expositio sustineri non possit pserti cũ dicat
aug. in. i. sup gen. ad lrãm qꝫ in multis extibꝰ vba

scripture expon̄ātur vt se ab irrisiōe cohibeāt lr̄is secularibus instari. ¶ Decimusnonus ar.

v Ecimusnonus articulꝰ est. an si motus celi cessaret ordine nature oēs ferrū in elemēta in instanti resolueret. ¶ Uigesimꝰ ar.

v Igesimꝰ articulus est. an silr esset de omni elemento corruptibili.

¶ Uigesimus primus ar.

v Igesimusprimus ar. est. an silr totus mūdus quantū ad corruptibilia.

¶ Uigesimussecūdus articulus.

v Igesimussecūdus ar. est. an si non esset lux stellarū ordine nature oēs hoīes corruptibiles morerēt in instanti. ¶ Uigesimꝰ tertiꝰ ar.

v Igesimꝰ tertius ar. est. an silr oīa aīalia irrōnalia. Ad oīa ista est eadē rn̄sio. vt.n. dictū est supiora corpa per suū motuz ⁊ lumē sūt cā gn̄atiōis ⁊ corruptiōis ⁊ vite corpalis in inferioribꝰ corpibꝰ. Nō est ḡ dubiuz qn remota tali cā remoueat effectꝰ. pserti3 cū valde ɔsonuz fidei videat: s3 quā poninꝰ ꝙ trāseūte figura huiꝰ mūdi ⁊ motu celi cessante p volūtatē dei: sola elemēta inouata remanebūt: ⁊ hoīes īmortales effecti erūt virtute dīna. S3 si fiat vis in h̄ ꝙ dr̄ in instāti: dr̄ ꝙ l3 talis resolutio nō sit in instāti cū sit motꝰ pncipiū tn̄ eiꝰ in istāti eē pōt. ¶ Uigesimꝰ q̄rtꝰ ar.

v Igesimꝰ q̄rtꝰ ar. ē. an post diem iudicij oīa corpa scōꝝ erūt incorruptibilia p nām siue nālr q: cessabit motꝰ celi q ē cā corruptōis

¶ Uigesimusquintus articulus.

v Igesimꝰ qītꝰ an silr corpa dānatoꝝ. Ad h̄ vr̄ dō ꝙ cū dr̄ aliqͦd icorruptibile eē p nāz significat nām eē icorruptiōis cāz: cū hec ppositio p cām designet. Est autē duplex cā. s. p se ⁊ per accis. per se qdē cā alicuꝰ ē qͦd directe ē illiꝰ cā p suā v̄tutē: sicut aq̄ est cā īfrigidādi. p accis aūt est cā alicuꝰ qn̄ indirecte cāt illud puta remouendo cām ɔrīā: sicut remouēs ignē de domo est cā īfrigidatiōis eiꝰ. Cū ḡ dr̄ cessante motu celi corpꝰ hoīs eē icorruptibile p nām. si ly per dicat cā3 p se falsū ē. Nō eni ad h̄ se extēdit virtꝰ nāe create vt cāre possit icorruptiōem corpis ex ɔrijs ɔpositi. si āt dicit cām p accis sic aliquo mō veꝝ ē qͦd dr̄: q: subtracta cā vlis corruptōis nālis subtrahit corruptio. In h̄ ēt sensu meliꝰ diceret negatiue q̄3 puatiue puta si sic diceret. Cessante motu celi corpꝰ hominis si dīna v̄tute remaneat nō erit corruptibile p nām. veꝝ q: sp id qͦd ē p se potiꝰ est eo qͦd est p accīs potiꝰ vr̄ dō ꝙ erit corruptibile p nā3 s3 icorruptibile per grām vel iusticiā. vel si ɔriuz dicat d3 dici cū determiatiōe sanā sensū exprimente.

¶ Uigesimussextus articulus.

v Igesimꝰ sextꝰ ar. ē. an dānati ī suis corpibꝰ ī iferno sentiāt pēas ignis p apphēsionez ⁊ receptionē spēi ignis p modū afflictiuuz ⁊ lesiuū. Ad h̄ dō ē ꝙ cū s̄m fidē dicamꝰ corpa dānatoꝝ ī iferno afflictionē ex igne pati nec tn̄ ɔsumi s3 illud aug. xi. de ci. dei. hūana corpa nō solū nūq̄ morte dissoluēt s3 ī eīno quoq3 ignuū durabūt tormēt necesse est in eis ponē id qͦd afflictionē fac. i. receptionē spēi sensibil. S3 ēt remouere id qͦd ɔsumare posset. s. trāsmutationē nāe corpoꝝ. Nec video qd calūnie hēat articulꝰ.

¶ Uigesimusseptimus articulus.

v Igesimꝰ septimꝰ ar. est. an snīa xp̄i in iudicio erit corpal vel spūal. dr̄ ꝙ l3 vtrūq3 eē possit: pbabiliꝰ tn̄ vr̄ ꝙ sit spūalis: q: ⁊ alia q̄ tūc agēt spūalr dīna v̄tute agēt. vt.n. dicit aug. 20. de ci. dei. Dīna v̄tute fiet cuiq3 opa sua vel bona vel mala cūcta ī memoriā reuocēt ⁊ mētis intuitu mira celeritate cernant vt accuset vel excuset scīa ɔsciam: atq3 ita simul ⁊ oēs singuli iudicent.

¶ Uigesimusoctauus articulus.

v Igesimꝰ octauꝰ ar. est. an xp̄s venit tollere nūi pctīn originale pncipalr seu pncipaliꝰ inter oīa pctā q̄ tollere venit. Ad qͦd dō ꝙ xp̄s q̄tū est ī se venit tollere oīa pctā. Donū.n. xp̄i vt apls dicit ro. 5. excedit pctīn ade: naz vnū tn̄ ex vno in ɔdēnatiōem. grā āt ex multis delictī in iustificationē. Tāto āt pncipaliꝰ ɔ aliqͦd pctīn venit q̄to est maiꝰ. pctīn āt qͦd originale ɔbit l3 sit minꝰ grauitate ⁊ reatu pene: ē tn̄ maximū cōitate: s3 illud apli ro. 5. In quo oēs peccauerūt. Et q̄tū ad h̄ pōt dici ꝙ xp̄s pncipalr venit tollere originale. vn̄ sup illud Jo. i. Ecce q tollit pctīn mūdi dic gl. Pctīn mūdi dr̄ pctīn originale qͦd ē cōe toti mūdo. ¶ Uigesimusnonus articulus.

v Igesimꝰ nonꝰ ar. ē. an noīa scōꝝ digito dei scripta sint in celis ad honorē eoꝝ. Uidet mihi nō esse veꝝ. si tn̄ dicat ꝙ sic nullū est periculū. ¶ Trigesimus articulus.

t Rigesimꝰ ar. est. an noīa īpioꝝ ī iferno existētiū digito dei scripta sint in terra ad vituperiū eoꝝ. Nō hoc verū puto si corpalr intelligat. In nullo tn̄ fides obsistit vt mihi videtur. ¶ Trigesimusprimus articulus.

t Rigesimusprimꝰ ar. est. an infernꝰ sit ī cētro vel circa cētrū terre. Ad hoc dō vr̄ ꝙ locꝰ īferni sit infra terrā. vn̄ aug. in li. retractationuz dicit. De iferis magis vt vr̄ dicere debuisse3 ꝙ sub terris sint q̄3 rōnē reddere: cum sub tris esse dicātur. Ubi tn̄ sit infernꝰ an circa cētruz t̄re vel circa supficiē nihil arbitror ad doctrinā fidei ptinere ⁊ supfluū est de talibus sollicitari: asserēdo vel iprobādo. ¶ Trigesimussecūdꝰ ar.

t Rigesimꝰ scōs ar. est. an liceat disputare an aīa xp̄i sit ex traduce determinādo qͦd veꝝ est. Hic ar. dubie positꝰ est. Si eni intelligat ꝙ liceat disputare ⁊ detmiare h̄ eē veꝝ ꝙ aīa xp̄i sit ex traduce erroneū est: q: nulliꝰ hoīs aīa

est ex traduce. Multo q̃ minꝰ aīa xp̄i cuiꝰ etiā corpus est virtute spūssci formatū. Si āt itelligat̄ q̄ liceat disputare an aīa xp̄i sit ex traduce: ⁊ circa hoc determinare illud qḋ tenet fides catholica tꝫ.s.q̄ nō: nō video q̄re h̄ nō liceat: cū quottidie in scolis magistroꝝ disputet̄ ⁊ de trinitate ⁊ de alijs ar. fidei nō ꝓpter dubitationē: sꝫ ꝓpter vitaꝫ itellectū ⁊ manifestationē ⁊ ꝯfirmationeꝫ. Posset tñ hoc p accūs in aliquo casu esse malū: puta si corā simplicibꝰ ⁊ paratis ad errandū talia disputarent̄.

¶ Trigesimustertius articulus.

T Rigesimustertiꝰ ar. est. an illud vbū ph̄i d̄ aīalibꝰ li.16.c.6.s. corpꝰ spmatis cum quo erit spūs q est vtus p̄ncipij aīe q est separatꝰ a corpe ⁊ est res dīna ⁊ talis dr̄ itellectꝰ: sic possit vel debeat expōni .i. ille spūs seu vtus formatiua dr̄ intellectꝰ p silitudinē: q: sicut intellectꝰ opat̄ sine organo ita illa vtus. Dicit̄ q̄ illā auctātē ph̄i h̄ mō expōit cōmētator eiꝰ met.7. Nec dr̄ res dīna q: sit p eēntiā deꝰ: sed per quādā silitudinis pticipationē sicut qḋlibet magnuꝫ ⁊ admirabile solet dici dīnū. Nec video qd ptineat ad doctrinā fidei q̄lr ph̄i vba exponāt̄.

¶ Trigesimꝰ q̄rtus ar.

T Rigesimꝰ q̄rtus ar. est. an aliqd de sba celi intret ꝯpositionē corpis nālr cōpositi ex q̄ttuor elementis per effectū sue virtutis.

¶ Trigesimusq̄ntus articulus.

T Rigesimusq̄ntus ar. est. an aliqd de sba celi ꝯpositionē corpis viui ⁊ aīati. Dr̄ q̄ cū aliqd dr̄ de sba celi si hec ꝯpositio de: designet cām mālē: sic credo eē falsum: nō tñ periculosū nec ꝯ fidē. Si aūt designet h̄itudinē cāe efficiētis: sic puto nō solū eē verū sed necessariū vt pꝫ per auctēz dio. supa inductā. Et h̄ senius determinat̄ per h̄ qḋ dr̄ p effectū sue virtut̄.

¶ Trigesimꝰ sextꝰ ar.

T Rigesimꝰ sextus ar. est. an corpa scōꝝ glificata lucebūt plꝰ q̄z sol: ⁊ sol septuplū q̄z nūc ⁊ corpa scōꝝ septuplū q̄z tūc sol. Dicit̄ ad p̄mū q̄ Cris. expōnēs illḋ Mat.13. tūc iusti fulgebūt sicut sol in regno p̄ris eoꝝ dicit. Nō q: ita solū sicut sol: sꝫ q: h̄ sydere nihil lucidiꝰ scimꝰ. Alia vero q̄ sequūt̄ n̄ occurrit q̄re tute dici nō possint p̄sertiꝫ cū in inouatiōe mūdi certū sit s̄z catholicā doctrinā q̄ tota creatura corpalis meliorabit̄ q̄ reuelationē filioꝝ dei expectat. vt dr̄ ro.8. Hiero. etiāꝫ dicit sup illud Mat.24. Sol obscurabit̄ ⁊ luna nō dabit lumē suuꝫ. Nō h̄ diminutiōe luminis accidet cū solē legamꝰ septuplū luminis h̄iturū s̄z cōpatiōe vere lucis oīa visui apparebunt tenebrosa.

¶ Trigesimusseptimus articulus.

T Rigesimusseptimꝰ ar. est. an angeli quos vidit maria magd. circa sepulchruꝫ dñi eius resurrectionē lacrimabili voce cōsolati sint eā. Ad h̄ mihi vr̄ q̄ ea q̄ in appōe angeloꝝ ꝯtīgūt ad quādā significatiōnē sūt referenda nō ad ꝓprietatē sbātie ipsoꝝ. vt pꝫ p dyo. in .c. cel. ier. vñ sicut in scripturis sacris aliq̄ p silitudinē legūt̄ de deo ad irā vel tristiciā vel aliqd humanū ptinētia ita etiā nihil ꝓhibet in appitiōibꝰ āgeloꝝ aliqd tale ꝓpter aliquā significationē demōstrari. Et lꝫ āgelis resurrectiōis nūtijs magis ꝯgruāt signa gaudij ꝓpter rē nūtiatā: nihil tñ ꝓhibet qn aliq̄ doloris signa ondērēt vt tales se mulieri fleti ondērēt q̄lē seipam iteriꝰ exhibebat sicut Greg. dicit de dn̄o appente duobꝰ discipul̄ in effigie peregrini.

¶ Trigesimusoctauus.

T Rigesimꝰ octauus ar. est. an bō posset videre oclo mētis oīa q̄ agūt̄ in corde hoīs hn̄tia imp̄ssionē exteriꝰ in corde si hēret visum acutū vt diabolꝰ. De hoc ita dicit aug. in lib. de diuinatiōe demonū. Hoium dispōnes nō solū voce platas s̄z ⁊ cogitatiōe ꝯceptas demones cū signāt q̄ dū ex aīo exp̄mūtur in corpe tota facultate pdiscūt. Et in lib. retrac. dicit. Peruenire ista ad noticiā demonū per nōnulla expimēta cōptuꝫ est. Uerū signa q̄dā dant̄ ex corpe cogitantiū illis sensibilia nos aūt latentia. An aūt alia in spāli cognoscant aut difficilime potest ab hoībus aut oīo nō pōt inueniri. Ex quibus patet q̄ demones cogitatōes cordiū cognoscere pñt que per aliquos corpis motus manifestant̄. Nec hoc est mirū cuꝫ etiā subtiles medici ppulsum: dep̄hēdāt interiores aīe passiōes. Et sic dr̄ Eccl.19. Ex visu cognoscitur vir: ⁊ ab occursu faciei cognoscit̄ sensatus.

¶ Trigesimusnonus articulus.

T Rigesimusnonus ar. est. an lꝫ ascēdendo imediate Mars sit supra solē quātum ad situm cū sit imediate supra lunam quātuꝫ ad dn̄ium in prima hora martis. Ad hoc dicendū videt̄ q̄ si dn̄ium Martis ⁊ lune referatur ad liberū arbitriū est erroneū. Si aūt referat̄ ad corporales ⁊ nāles res nulla seqtur absurditas in fidei doctrina. Dicit.n. aug.5.d̄ ci. dei. Nō vsquequaq̄ dici pōt ad solā corpoꝝ drām afflatꝰ quosdā valere sydereos: imo etiā hoc verū est s̄m ordinē dierū. Nā cū septem planetis septeꝫ hore s̄z astrologos deputēt̄: cū .24. hore sint nālis diei cōseq̄ns est vt p̄ma feria. in .22. hora diei luna dn̄ium habeat sicut ⁊ in prima eiusdem. Uñ reincipiēdo a saturno .23. hora ei deputabitur ⁊ .24. Joui prima diei seq̄ntis Marti deputabit̄. Sꝫ h̄ nihil ad doctrinā fidei ptinet nec asserere nec improbare.

¶ Quadragesimus articulus.

Q Uadragesimꝰ ar. est. an in inferno erit fletus corpalis quātū ad lacrimarū resolutionē. Puto q̄ nō erit: q: cū fletus ille sit infinitꝰ ⁊ nihil corpibus dānatoꝝ adiciat̄ per nutrimētum sequeret̄ q̄ aliqn̄ per fletum: corpa resoluerent̄ ⁊ cōsumerētur qḋ est cōtra fidē.

¶ Quadragesimusprimus articulus.

q Uadragesimusprimus ar. est, an in inferno erit corpalis vmis. Hoc Aug. s dubio relinqt. xi. de ci. dei: lz in. 20. eiusdē dicat hoc pbabilibus videri q ignis referat ad corp' vermis tropice ad aiam: quod etiā mihi pbabilius videtur. ¶ Quadragesimus scd's ar.

q Uadragesimus scd's ar. ē: an sciri possit distantia supficiei terre ab ei' cētro: vñ q sic fm tñ modū demōstrationis astrologice ā geometrice. Hec si pī reuerende qp nunc occurrunt: lz plura sint eē theologie limites regsita.

¶ Explicit opusculū. x. vz. Ro. b. Tho. de aqno ad magīm Jo. de vercelis gnālē ma. or. pdi. d ar. 42.

¶ Incipit opusculū. xi. eiusdē. b. Tho. vz Ro. ad lectorem venetum de ar. 36.

L Ectis vestris litteris in eis inueni articlo℞ mltitudinē numerosā sup qb' a me vob respōderi. s. quatriduū vr̄a charitas postulabat: ⁊ lz essem in alijs plurimū occupat' ne tñ deessem vr̄e dilectōis obsequio dilatis parūp alijs qbus me intēdere oportebat qōnibus a vob pposistis pposui p singula rūdere. ¶ Primus arti.

p Rimus g art. est. An angeli sint motores celo℞: sup quo dixi talr rūdendū q h nō solum a phis ē multipliciter pbatū: ⁊ ex ēt a scīs doctorib' euidentr asserit. dicit. Aug. l. 3. de tri. q sicut corpa grossiora: ⁊ inferiora p subtiliora: ⁊ supiora quodā ordine regunt: ita oīa corpa p spūm vite rōnalē. Jn li. 83. qōnuz dicit q vnaquequz res visibilis in hoc mūdo hz angelicā ptātē sibi ppositam. Gre. etiā dicit in. 4. dyalo. q in h mūdo visibili nihil nisi p creaturā inuisibilē disponi pōt. ¶ Secūdus arti.

s Ecūdus ar. est. An aliq extimauerūt sp infallibiliter h esse pbatū. Ad h rūdeo q li. pho℞ hmōi pbationibus abundāt q̄s ipsi demōstratiōes putāt: mihi ēt vī q demōstratiue pbari possit q ab aliquo intellectu corpa celestia moueant vl a deo imediate: vl mediātib' āgelis: sz q mediātib' āgel' ea moueat magis ꝯgruit re℞ ordini quē dyo. īfallibilē asserit vt iferiora a dō p media sz cursū cōem administrent. ¶ 3'. arti.

t Ertius ar. est An angeli moueāt celos suo impio: ptāte eis a deo tradita: sup quo qd dubiū eē possit plene nō video. Nō. n. extimo aliquē dubitare qn eē qd āgeli faciūt operent ptāte eis a deo tradita. si vo h vrtaf in dubiū qd deos mouē celestia corpa suo impio. irrōnabil dubitatio vī. Nō. n. pōt moue aliqd corp' p ptactuz qntitatis: cum sint incorporei: sed per contactum virtut'. Nihil aūt in āgelis alia' q eo℞ intellect': cū ⁊ ipi a dyo. intellectus vl mētes noient: vñ corp motiōes a vtute intellectus pcedūt. Jpa aūt pceptio itellectus: fm q hz efficaciā aliqd trāsmutādi impiuz noiat. vñ si mouēt: nullo mō: nisi p impium mouere pñt. ¶ Quartus ar.

q Uartus ar. est. An angeli mouētes celos sint de ordie vtutū. Hoc quidē: ⁊ mihi vī pcipue si ordo vtutū dicat medi' ordo scde Jerarchie: vt vult dyo. Hic. n. ordo hz primū locuz int exequētes exteriora misteria: vñ dyo. 8. c. ce. ie. dicit q nomē vtutū ostendit diuinā quādā ⁊ incōcussam fortitudinē ad oēs deiformes opatōes: nihil aūt in exterior' misterijs mai' eē vī q̄z dispō cārū vlium. vñ maxime vī: administratio celestiū corporū ad ordinē vtutū ptinere: vñ origenes exponēs illud Mat. 24. Uirtutes celo℞ ꝯmouebunt dicit q ꝯuenies ē celo℞ rōnabiles vtutes pati supiores remotas. s. a pmis functionibus suis. Hoc tñ oio asserēdum nō videt. ¶ Quintus ar.

q Uintus ar. est. An angelus suo impio pōt mouere totā mollē terre vsqz ad globum lune. Ista mihi asserēdū nō vī. Uirtutes. n. creatura℞ se extēdūt ad nāles effect' ⁊ iō angeli corpa celestia mouere pñt fm mot' ꝯuenietes naturis eo℞: alijs aūt motib' ea mouere nō possent fm ppriā vtutē: sz h diuinit' miraculose fieri possz: possz aūt fieri nō solū vtute angeli: sz ēt vtute hois q aliqua ps terre p violētiaz sursuz ferat: sz q totā vnū elemētū eē suū ordinē nāle ponat nō credo h iacere āgelice ptāti: ⁊ q vtus āgeli sit infinita īferi' nō est sic itelligēdū q nō determinet ad determinatos effectus: sz q: in suis effectibus pducēdis nō patitur lassitudinē aut defectum. ¶ Sextus ar.

s Extus ar. est. An id qd d' ecclastes. 1. [?] circuitu pgit spūs: possit sane ita exponi. spūs angelic' pgit ī circuitu. s. p opatōez: q: mouet celū fm circuitū. Nō video quare nō possit sane exponi: cuz h snia vā sit fm pdictā: ⁊ iste mod' exponendi a ꝯsuetudine sacre scripture nō discrepet: sicut Ro. 8. q spūs interpellat. i. interpellare facit. ¶ Septimus ar.

s Eptimus ar. est. An angelus hēat vtutez infinitā inferius. Hoc pōt ⁊ bñ ⁊ male intelligi. Si. n. sic intelligat q angelus hēat infinitā vtutē sup ea que. s. ipm sunt: ē falsus: ⁊ erroneus intellectus. Sic. n. posset creare aliqd. s. se: ⁊ quodlibet in qdlibet ꝯuertere: qd pz eē falsuz Est ergo sic intelligendum q vtus angeli ꝯsequit nām ipsius. Sic g finitu ⁊ infinitū inuenit in nā eius: ita ⁊ in virtute. Habet aūt angelus finitam nām fm opationē ad suū sapius qd est deus qui ē ens: ⁊ bonū infinitū: cuius sil'tudo in angelo pticipat finite. Cū tñ āgelus nō hēat formā in mā nō limitat: vl ꝯhibet p aliquā nām: sicut forme māles. vñ ⁊ virt' angeli finita ē fm q extēdit ad determinatos effect' put percipat finite silitudinē pme cāe. ē tñ īfinita qntū ad h q nō ꝯhibet virtus ei' ad agendā

sm exigentiaȝ materie vel organi corporalis sicut forme materiales ⁊ corporee. Est etiã infinita duratione ex pte post q: in ppetuũ durat natura eius ⁊ eius duratio nullo modo tpis pyodo mẽsurat.

C Octauus articulus.

o Ctauus ar. est. an angeli sunt cã oĩum que nãliter generãtur ⁊ corrũpũtur in hoc mũdo. C Hoc ex necessitate sequit si sunt cã motus celi qui est cã generatiõis ⁊ corruptionis ĩ istis inferiorib⁹ corpibus vt Dio. dicit. 4. cã. de di. no. Qð eni est causa cause est cã causati.

C Nonus articulus.

n Onus ar. est. An angeli sũt factores oĩum corpoꝶ nãliter ↄpositoꝶ siue hũanoꝶ siue alioꝶ: q: cãre est aliquid ex aliquo facere. C Dicit q hoc põt habere calũniaȝ eo q verbo faciẽdi vt plurimã vtimur in opibus artis ⁊ non in opibus nature. Non eni ↄsuete dicit q pr̃ fac filiũ. vñ ⁊ sm hũc modũ loquẽdi phus in. 6. ethi. dicit q ars est recta rõ factibiliũ. Et sm hoc incõsuete dicit q angeli vel corpa celestia faciant corpora hũana vel alia corpora cõposita nãliter generata. Illud eni videmur facere qð in ptãte nr̃a est quale futurũ sit: eiusmõi sũt opa artis. Opera aũt nature nõ subsũt arbitrio nãliũ cãrum sed ↄsequũtur necessitatẽ ordinis nãlis subiectã arbitrio dei ↄstituẽtis naturã. vnde facere effectus nãles magis solet attribui deo. Inuenit tñ verbũ faciẽdi attributũ etiã cãm nãlib⁹: sm q ↄsueuit dici q oẽ agens facit sibi sile: put ignis dicit calefacere q nihil est aliud q̃ȝ facere calidũ. Et sm hũc modum loquẽdi dici põt q corpa celestia ⁊ etiã angeli faciũt corpa inferiora. Sed in talib⁹ magis requẽd⁹ est vsus loquẽdi: q: sm phm noibus vtendum est vt plures lȝ vanũ videat de noib⁹ contẽdere vbi cõstat de rebus.

C Decimus articulus.

d Ecim⁹ ar. est. An faber nãliter possit mouere manũ ad malleũ vl̃ ad aliud nãliter opandũ sine ãgelis mouẽtibus corpa celestia. Hoc nõ habet explicitã veritatẽ. Manifestũ est eni q oĩa corpa mixta cõseruãtur in esse p motũ celestiũ corpoꝶ. ex hoc q certo pyodo celestis motus generãtur ⁊ corrũpũtur ⁊ similiter sm elõgationẽ vel appropinquationẽ aliquoꝶ corporuȝ celestium. Est ergo verum q cessante motu celi cessarent corpa fabroꝶ ⁊ martelloꝶ. Si aũt super naturali virtute ⁊ fabri ⁊ martelli remanerẽt oȝ dicere q fabroꝶ corpa eandẽ haberent habitudinẽ ad aĩas eoꝶ q̃ȝ nunc. Nec obstat si dicit q aer nõ esset diuisibilis: q: nõ esset corruptibilis p cessantẽ motũ celi. Licet eni hoc sit: suã tñ nãm nõ pdet sm quã est facile diuisibilis rõne humiditat̃ ⁊ subtilitatem: ita etiam vt instrumentuȝ vocalis laudis esse possit.

C Undecimus articulus.

v Ndecimus ar. est: An cessantib⁹ motõib⁹ celestiũ corpoꝶ oẽ corpus elemẽtatũ corruptibile in elemẽta solueret in momẽto. Hoc quidẽ aliquo mõ intellectũ credo esse verum ⁊ aliquo modo esse falsum. Necesse est eniȝ q mot⁹ celi sicut ⁊ quilibet mot⁹ cesset in momẽto: q: vltimũ instãs tpis r̃ndet vltio instãti motus Si ḡ itelligat corruptionẽ illoꝶ corpoꝶ vl̃ resolutionẽ ĩ elemẽta eẽ in instãti q̃tũ ad suũ pncipiũ veȝ ẽ. si q̃tũ ad suũ ẽminũ falsũ ẽ. Corpora. n. celestia causant ⁊ cõseruẽt siue mouet. vñ ⁊ resolutio que ex corruptione talis cause accidit oȝ q fit per motum. Nullius aũt mot⁹ terminus ⁊ principiũ potest esse in momẽto: sed oĩs mot⁹ eget aliquo tempore. Secus aũt est de subtractiõe cõseruationis dei. Quia eni ipse est cã essendi rebus ĩmobiliter operãs sicut in momẽto res in esse pduxit creando ⁊ non in tpe ita eius opatiõe cessante res ĩ momento esse desinerẽt ⁊ non per aliquem motum

C Duodecimus articulus.

d Uodecimus ar. est. an post opa sex dieruȝ deus aliqð corp⁹ mouerit imediate. Uidetur q nõ q̃tũ ad motus qui per creaturam fieri pñt. Sed miracula vt mortui suscitatio ceci illuminatio ⁊ similia fiunt ĩmediate a deo: lȝ quãtum ad aliquos effectus cõiunctos non desit ministerium angeloꝶ.

C Tertiusdecimus articulus.

d Ertiusdecimus ar. est. An deus possit aut velit mouere corpus ĩmediate. Iste ar. ĩplicite pponit. Ex vna eniȝ pte videt q deus sua vtute ⁊ altissima volũtate põt omne corpus mouere imediate qð ñ video quin repugnet ei qð dicit q nõ põt corpus mouere nisi forte hoc qð dicit nõ põt mouere ĩmediate referat ad hoc qð subdit. Ita q mouet qð est diuisibile ⁊ mẽsuratuȝ tpe sit actio diuina que est eius eẽntia simplicissima. Hoc eni deus nec facere põt nec vult. lȝ cum dicit q deus aliqð corpus mouet per hoc v̄bum mouet nõ ĩportat actio diuisibilis ⁊ tpe mẽsurata sed actio simplex que est sua eẽntia. Nã nõ solum deus sed etiã quilibet intellectus mouet p imperiũ vt supra dictũ est. Imperiũ aũt itellect⁹ nihil est aliud q̃ȝ ↄceptio effect⁹ ordinata ad iplendum volũtatẽ. Uelle aũt ⁊ intelligere dei non est aliud q̃ȝ eius eẽntia. Unde sicut actio qua de⁹ creauit res ita ⁊ actio qua de⁹ ĩmediate põt mouere corpus nihil est aliud q̃ȝ eius itelligere ⁊ ei⁹ velle.

C Decimusquartus articulus.

d Ecimusquartus ar. est. an si nulla eẽnt lumina stellaꝶ ⁊ null⁹ esset motus celestiuȝ corpoꝶ oĩa aĩalia corruptibilia in momẽto morerent. De hoc quid mihi videt supradcm̃ est. Mors eni est per sepatiõnẽ aĩe a corpe qð nõ

sit nisi ꝑ aliquā mutatōe ꝫ corpis a sua nāli dispōne q̄ nō pōt esse in īstanti totalʒ ciꝰ cā ꝛ pncipiū possit esse in instanti. ¶ Decimusquintꝰ articulus

D Ecimꝰ quintꝰ articulꝰ est. an deꝰ miracula faciat ministerio angeloꝝ. Hoc puto verū esse. ita tñ ꝙ nō in oībꝰ miraculis opatio angeloꝝ se pōt extendere ad pncipales effectus.

¶ Decimussextus articulus.

D Ecimussextꝰ articulꝰ est. an deꝰ aliq̄ miracula faciat nō tm̄ ministerio angeloꝝ visibili vel inuisibili. Hoc puto etiā veꝝ q̄tū ad aliqd angeloꝝ ministeriū. ita tñ ꝙ angeloꝝ ministeriū nō extēdat ad oīa que fiūt i miraculo. Hoc patet etiā in formatione corpis xp̄i ex virgine.

¶ Decimusseptimꝰ articulus.

D Ecimꝰ septimꝰ articulꝰ est. an diuinitas i xp̄o faceret miracula auctate ꝛ hūanitas ministerio. Dicēdū ꝙ sic: nā diuinitas opabat ꝑ hūanitatē sicut per organū vt dicit Damas. Eadē aūt in opando est rō organi ꝛ ministri: q: vtrūqꝫ mouet ꝑ hoc est aliqd ab alio motū.

¶ Decimusoctauus articulus.

D Ecimusoctauꝰ articulꝰ est. an oīa miracula q̄ fiūt ab aliq̄ creatura ministerio fiant auctē dei. i. ꝑ v̄tutē eiꝰ sine qua nihil pt̄ fieri. Dicit ꝙ verū est si de veris miracul' itelligat ꝛ dico v̄a miracula q̄ nulla nāli v̄tute alicuiꝰ creature fieri pn̄t. Sūt tñ aliq̄ nō simplr̄ miracula sed quo ad aliquos q coꝝ cās ignorāt. sicut q̄daꝫ arte hūana facta miracula ignorātibꝰ artē videt ꝛ mlto magis arte angelica: ꝛ talia pn̄t fieri v̄tute alicuius creature sʒ non exclusa virtute diuina.

¶ Decimusnonus articulus.

D Ecimusnonꝰ ar. est. an post diē iudicij corpora scōꝝ erūt icorruptibilia tribꝰ modis s. ꝑ diuā iusticiā itē per gl'iam itē per nām siue nāliter. Hoc q̄dē q̄tū ad duo pma calūniam hr̄e nō pōt. q̄tū ad tertiū posset hr̄e calūniā. si itelligat ꝙ ad incorruptionē hūani corpis sola nā sufficiat q̄si icorruptio hūani corpis ex nā causet sicut ab agēte. Nō eni ad hr̄ extendit virtꝰ alicuiꝰ nāe create vt rebꝰ corruptibilibꝰ icorruptioneꝫ possit cōferre. Dictū est etiā supra ꝙ fm ordinē nāe corpora hūana ꝛ oīa corpa mixta cessante motu celi dissoluta corrūpēt. Immortalitas ḡ hūanoꝝ corpoꝝ post resurrectionē nō erit ex v̄tute nāe sʒ ex v̄tute diuina ꝑ quā corpa hūana ꝯseruabūtur in eē sʒ veꝝ est ꝙ nālis cā corruptiōis q̄ est motꝰ celi subtracta erit. Motꝰ. n. celi sicut est cā gnātiōis ꝛ ꝯsuatiōis mixtoꝝ corpoꝝ ita etiā est cā corruptiōis eorū. Supposita ḡ ꝯseruatiōe hūanoꝝ corpoꝝ ꝑ v̄tutē diuā nō erit aliq̄ cā agēs ad corruptionē. Et fm hoc aliquo mō posset sustineri ꝙ illa incorruptio eēt ꝑ nām: q: s. cā nālis corruptiōis subtracta erit eo mō loquēdi quo dici posset ꝙ submersio nauis est ꝑ gubernatorē q: ꝑ eiꝰ absētiā nauis piclitatur.

¶ Uigesimus articulus.

V Igesimꝰ ar. ē. an post diē iudicij corpa dānatoꝝ erūt icorruptibilia duobꝰ mōis s. ꝑ diuā iusticiā itē ꝑ nām siue nālr. Hoc hʒ candē rōnē cū pcedēti. ¶ Uigesimꝰ pmꝰ ar.

V Igesimusprimꝰ ar. est. an corpa dānatoꝝ cū erūt in iferno erūt passibilia ꝛ patient ab igne infernique: recipiēt spēm ignis inferni ꝑ modū afflictiui vel lesiui. ¶ Hoc n̄ video quā calūniā hr̄e possit. Si eni ipassibilitas pertinet ad dotes corpis gl'iosi cōis est ꝙ corpa nō gl'iosa passibilia erūt. Qꝫ aūt spēm ignis per modū afflictiui in se recipiāt: h̄ negari nō pōt nisi ab eo q negat huiusmōi corpa ignē inferni sentire. Necesse est. n. spēꝫ sensibilis fieri in sensu ad hoc ꝙ seq̄tur afflictio. ¶ Uigesimussecūdꝰ articulus.

V Igesimꝰ secūdꝰ ar. est. an possit disputari i scolis an aīa xp̄i ꝛ oēs alie aīe rōnales sint extra duce.. Nō video cur h̄ nō liceat nisi forte in casu si ex hoc apud aliquos scandalū orire tur sicut aliq̄n cōtingit ꝙ aliq simplices audiētes de hꝪ q̄ sūt fidei disputari in scolis credāt ea rōe de hꝪ disputari q̄si dubitet de fidei v̄itate. Sʒ in tali casu posset disputās ad hāc opinionē amputādā ꝓtestari ꝙ disputaret nō pp̄ disputationem de v̄itate sʒ pp̄ ingrēdā v̄itat rōnem.

Uigesimꝰ tertius articulus.

V Igesimꝰ tertiꝰ ar. est. an xp̄s pncipaliter venit tollē nisi originale pctm̄. Ad qd̄ dicēdū est ꝙ xp̄s venit pncipaliter ad introducendū hoīes in vitā eternā sicut dicit ipse Jo. x. Ego veni vt vitā habeāt. vn̄ oē impedimētū vite eterne venit remouere ꝛ id eo oīa venit tollere oē pctm̄. Sʒ sicut bonū cōe est meliꝰ q̄ꝫ bonum pticulare vniꝰ hoīs: ita malū cōe multoꝝ est peiꝰ. Un̄ pncipaliꝰ venit tollere pctm̄ originale qd̄ totā nāꝫ hūanā infecerat q̄ꝫ singuloꝝ pticularia peccata. Un̄ sup illud Jo. i. Ecce qui tollit pctā dicit glo. Pctm̄ mūdi dicit originale pctm̄ qd̄ est cōe totius mūdi. Et infra. Qd̄ originale pctm̄ ꝛ singulo quoqꝫ supaddita xp̄s relaxat. Meliꝰ ḡ dō videtur affirmatiue ꝙ xp̄s venit pncipaliꝰ tollere originale pctm̄ q̄ꝫ alia q̄ꝫ negatiue sicut si pōit ꝙ xp̄s pncipaliter non venit tollere nisi originale pctm̄. Nā etiā tollere actualia peccata ptinet ad pncipalē xp̄i intentionē qua venit mūdū saluare fm illud Luc. v. Ueni vocare iustos ad pn̄iam.

¶ Uigesimusquartus articulus.

V Igesimꝰ q̄rtꝰ ar. est. an infernꝰ sit in centro vel circa cētrū terre. Circa qd̄ nihil mihi vr̄ temere asserēdū pcipue cū aug. Neminē arbitret scire vbi sit. Non tñ estimo ꝙ sit in cētro terre: q: ille est locꝰ quo nāliter ferūt grauia. Nec vr̄ intētionē nāe frustrari vt cōiter dr̄. Qd̄ si

qreē si ad centrū corpa grauia nō puenirēt. Si ēt naliter tra circa cētrū eēt cōcaua nō posset assignari nalis cā q̄ tm̄ pōd⁹ sustineret. Si aūt dr̄ h̄ eē miraculose nulla subeē vr̄ miraculi rō. Preparatio enī iferni ab initio mūdi fuit fm illud Isa. 30. parata est ab heri tophet fz expositionē glo. In pma āt rex iustitiōe nō est ɔsiderādā qd de⁹ possit facere fz qd nā rex hēat vt sic fiat sicut dicit aug. 2. super Geñ. ad lrā. Nō aūt dr̄ xp̄s descēdisse ad īimas ptes terre: sed ad iferiores ad cui⁹ veritatē suffic̄ q̄litercūq; iferiores nobis dicant.

℃ Uigesim⁹ quint⁹ articulus.

Vigesim⁹ qntus ar. est. an possit sciri distantia a supficie terre vsq; ad infernū supposito infernū esse in cētro vel circa centruz tre. Puto sciri posse distātiā a supficie tre vsq; ad centrū nō tm̄ vsq; ad infernū: nō credo ab hoīe sciri posse vbi sit infern⁹.

℃ Uigesim⁹ sext⁹ ar.

Vigesim⁹ sext⁹ ar. est. an corp⁹ spermatā cuz quo erit spūs q est vt⁹ pncipij aīe est sepatū a corpe ɔ est res dina ɔ talis dicit̄ itellect⁹ sic pōt vel dz exponi. i. ille spūs siue vt⁹ formatiua dr̄ itellect⁹ p silitudinē: qr sicut itellect⁹ opat̄ sine organo ita ɔ illa vut⁹. Hāc expositionē cōmētator pōit in. 7. methaphisice sup illud q̄ sicut supra dcm̄ est q in sb̄stāijs est pncipiū ɔc. Et sūt hec ei⁹ vba iō dicit Arist. in li. de aīalib⁹ q vtutes q̄ sunt in seminib⁹ sūt siles itellectui. s. qr agūt actiōe itellect⁹ qr iste vtutes assimilāt̄ intellectui in h̄ q nō agāt p instrm corpale.

℃ Uigesim⁹ septim⁹ ar.

Vigesim⁹ septim⁹ ar. est. an opinari possit sine periculo q post cōem resurrectionē luna magis lucebit q̄ nūc sol. sol āt in septuplū q̄ mō luceat. corpa vō beatoz septies magis sole. Nullū piculū h̄ video qn opinari possit si assertio desit q̄ posset ad p̄sumptionē imputari.

℃ Uigesim⁹ octauus articulus.

Vigesim⁹ octau⁹ ar. est. an aliqd dicat̄ venire ad ɔpositionē alteri⁹ duob⁹ mōis. Uno mō per eēntiā suā p modū pncipij mālis ɔ formal̄: ɔ sic nullo mō aliqd de nā corpis celestis venit in ɔpositionē corpis hūani vel alioz corporū mixtoz. Scdō mō venit ad ɔpositionē alteri⁹ aliqd p effectū sue vtut̄: ɔ h̄ mō nā corpis celestis venit ad ɔpositionē corpis hūani ɔ oīum corpoz mixtoz. Hoc est ex necessitate vez: qr corpa celestia sūt cā generatiōis ɔ corruptiōis in istis iferioribus. vt Dio. dicit.

℃ Uigesim⁹ non⁹ ɔ trigesimus articuli.

Vigesim⁹ non⁹ ɔ trigesim⁹ articuli ɔtinent an angeli nō doleāt nec lacrimentur: fz ad modū dolentiū vel lachrimātiū se hēant Hoc est ex necessitate vez. Et est sña aug. q dicit in. 9. de ci. dei. Sci angeli puniūt sine ira quos accipiūt eīna dei lege puniēdos ɔ miseris sine miserie ɔpassiōe subueniūt: ɔ periclitātib⁹ quos diligūt sine timore opitulātur. ɔ tn̄ istarū noīa passionum per ɔsuetudinem hūane locutiōis etiā in eos vsurpant. ppter quādā operū silitudinē: non ppter affectionū ifirmitatē.

℃ Trigesimusprim⁹ articul⁹.

Trigesimusprimus ar. est. an facta trāsubstātiatiōe substātie panis in substantiā corporis xp̄i miraculose in sacramēto altaris substantia corpis xp̄i naturaliter sine miraculo in hoc sacramēto est sine dimēsionib⁹ hostie que remanserūt eo q substātia ex hoc q est substātia non pibet̄ esse in magna ɔ parua dimēsiōe. ℃ Credo hoc esse falsum. Sicut eni nō quidez naturaliter sed miraculose substātia panis in substātiā corporis xp̄i conuertit̄. ita etiā miraculose sub dimēsionib⁹ ɔseruat̄ ɔ nō naturaliter. Ut eni dicit aug. 5. super Geñ. ad lrām. Deus eo modo cōseruat res quo eas opatur. Nō eni est sicut edificator q operat̄ tantū ad constructionē dom⁹: ɔ postea eaz dimittit: sed deus circa rez cōtinue operat̄ cōseruans eam in esse fm illud. Jo. 5. Pater me⁹ vsq; modo operat̄. Quod aūt inducit̄ pro rōne q substātia ex eo q est substātia non pibet̄ esse in magna ɔ parua dimēsione non est sic intelligendum q de rōne cuiuslibet substantie sit q possit esse in magna vel parua dimēsione sed ɔtrariuz non est de rōne substantie vt sic: sicut non est de rōne aialis q sit rōnale non tamē est de rōne eius q sit sine rōne. Si ergo esset de rōne substātie q non pibe retur esse in magna vel parua dimēsione sequeretur q substātia corpis xp̄i fm suaz naturā haberet vt esset equalis sub magna vel parua dimensione. ℃ Sed quia hoc non est de ratione substātie q possit esse in magna vel parua dimensione nec tamen est contra rationem substantie: patet q ponere substantiam corporis xp̄i in magna vel parua dimēsione non iplicat contradictionē si aliquid attribuatur alicui quod repugnat eius rōni Ad hoc ergo inducitur illa ratio vt excludat̄ contradictio nō ad hoc vt ostendatur esse naturale.

℃ Trigesimussecūdus articulus.

Trigesimussecundus articulus est q proprie dimensiones corporis xp̄i ɔ dimensiōes panis que remanserūt nō sunt equales. ℃ Istud est manifeste verum ɔ contrarium dicere est hereticum. Sequeretur eni q sub vna parua particula hodie non esset totum corp⁹ xp̄i.

℃ Trigesimustertius articulus.

Trigesimustertius articulus est. an corpus christi in sacramento sit in loco. ℃ Dicitur q est in loco altaris vel in ecclesia. sed hoc verum est q corpus xp̄i non est in sacramēto vt in loco. Non enim comparat̄ ad sacramentū vt locatum ad locum qr non cōmensurat̄ ei fm ppias dimensiones.

¶ Trigesimusquartus articulus.

t Rigesimusquartus articul' est. an corpus xpi in hoc sacro moueat ad motū hostie. Uez est q non mouetur sicut corpora mouentur per se vel per accidens in loco: qz nec eo modo est in illo loco in quo est sacrm sicut corpa sunt in loco per se vel per accidēs: cum aliā hēat pparationē ad dimēsiones sacrales q̄z corpus ad dimēsiones pprias fm quas moueṫ p se z ad vehiculum fm qd moueṫ per accñs: sed eo mō quo pueniṫ corpori xpi esse in loco rōne dimēsionū sacramētaliū pueniṫ sibi moueri in loco.

¶ Trigesimusquintus articulus.

t Rigesimusquintus articulus est. An spēs sacralis sine subiecto remanētes possint naturaliter agere imutari z corrūpi sicut prius. Quantū ad aliqd verū est z quātū ad aliquid non. Nihil enī pōt agere vel pati nisi psupposito suo esse. Qz aūt in esse cōseruentur absqz subiecto: miraculosum est: z quātū ad hoc actio pñs miraculosa est z similiter passio fm q dimensio miraculose subsistens miraculose habet officium subiecti materie cuius est pati.

¶ Trigesimussextus articulus.

t Trigesimussext' articul' est. An oēs cogitationes cordis que habēt imagines i fantasia vl quas cōitanṫ alique passiōes i corpore demones scire possint. Hoc puto veruz esse de illis cogitatiōibus quas comitātur aliqui motus corporales quicūqz. Et hoc etiā aug. dicit in libro de diuinatiōe demonū. Nonnunquam inquit dispositiones demones non solum voce platas verū etiā cogitatione cceptas cōsignātque duz ex animo exprimūtur in corpore tota facilitate pdiscūt Et de hoc verbo in libro retractationū faciēs mētionē sic dicit. Dixi hoc audaciore asseueratōe q̄z debui. Nā puenire ista ad noticiā demonū p nonnulla etiā experimēta compertū est. Sed vtrum signa quedam denṫ ex corpe cogitantiū illis sensibilia nos aūt latentia aut alia vi spūali cognoscāt aut difficillime pōt ab hoībus aut oīno nō pōt inueniri. Sed si spūali vi cogitatōes cognoscāt mito magis motus corpales ex quib' etiā hoies iterdum interiores dispositiōes cognoscunt. Uñ fm non excludit primū sed amplius dicit. Solas āt spēs in fantasia existes nō reputo sufficiētes ad h q demones humanas cogitationes cognoscere possint: qz homo vtute rōnis z liberi arbitrij pōt vna specie in vi imaginatiua cōseruata multipliciter vti ad diuersas cogitatiōes vel totalr̄ ē actu non vti. ¶ Hec sunt carissime que ad articulos a vobis trāsmissos respōdeo diffusius q̄z petistis. Non enī absolute respōderi poterat ad ea que diuersum sensum continere poterant psertim cum non sci.. psentis quid cōtra huiusmodi articulos obijceretur. Sic enī petiisset z absolut' z certius respōderi. Ualeat caritas vestra diu z pro hoc labore mihi oratiōnū suffragia repēdatis.

¶ Explicit opusculū. xi. videlicet rñsio beati thome aquinatis ad lectorem venetum de. 36. articulis.

¶ Incipit opusculū. xij. videlicet eiusdē ad lectorē bisuntinum de. 6. articulis.

c Arissimo sibi i xpo fratri Gerardo bisuntino ordinis fratrum pdicatoꝝ frater Tho. de aquino eiusdē or. cum fraterna dilectione salutē. Percepi lras vras quosdā ar. cōtinentes sup quib' vobis p me respōderi petebatis. Et licet in pluribus eēm occupatus: tamē ne vestre charitatis petitioni deessem qcito facultas se obtulit vobis rescribere curaui

¶ Questio. i. 2. z 3.

p Rima ergo questio fuit. An stella que magis apparuit haberet figurā crucis. Scdā an hēret figurā hoīs. Tertia an hēret figurā crucifixi. ¶ His simul rñdeo q Cris. qdā similia narrat sup Mat. non quasi asserēdo: sed potꝰ quasi ab alijs dictū recitādo. Et qz pro certo non habeṫ nō reputo hoc esse pdicandū: psertim qua nō videṫ pbabile q sacri doctores vt Aug. Leo papa Greg. z alij in suis sermonib' tacuissent si aliqd robur auctoritatis haberet. Non enī decet pdicatorē veritatis ad fabulas ignotas diuertere. Si tamē ab aliquo sit pdicatū non arbitror esse necessariū q reuoceṫ nisi forte ex hoc pe pulo scandalū sit exortum: z tunc non deberet vt erroneuz reprobari sed vt incertum exponi.

¶ Questio. 4.

q Uarta questio est. An paruule man' pueri iesu nati creauerit stellas. Ad qd rñdeo q locutio hec non est ppria. Nā puule manus sunt man' hūanitatis quarum nō est creare. Sed qz vnus z idem xps est in diuina z humana natura pfect' pōt huiusmōi locutio sane exponi vt dicatur. Manus puule illius pueri creauerūt stellas. i. ille puer habēs man' paruulas creauit stellas. Tali enī mōdo loquēdi ad quandaz vnionis expssiōem aliqui doctores vtūtur sicut in quibusdā cantaṫ ecclesijs. Manus que nos plasmauerunt claus' confixe sunt. Non tñ hec sunt extendēda vel pdicāda populo. Sed tñ si pdicatū sit non arbitror reuocandū nisi si per hoc error aut scādalū oriaṫ. In quo casu oporteret sane locutionis sensuz exponi. Nō sunt aūt in talibus quātū fieri pōt simpliciū animi sollicitandi.

¶ Questio. 5.

q Uinta questio est. An ex quo symeō dixit beate virgini tuā ipsius aiam pertrāsibit

gladius quolibet die naturali vsq3 ad resurrecti
onem xp̄i septies illud recoleret pia virgo: cū do
lore vehemēti. Ad hoc etiā respondeo q̄ istō ea-
dem facilitate contēnit̄ qua dicit̄: cu3 nullius au
ctoritatis robore fulciatur. Nec estimo hm̄oi fri
uola esse p̄dicāda: vbi tanta suppetit copia predi
cādi ea que sunt certissime veritatis. Neq3 tñ o3
q̄ reuocet̄ si p̄dicatū fuerit: nisi ex hoc scandalum
fuisset exortum. ℂ Nō.6.

s Exta questio est. An circunstātis peccati
trahentes in alterū genus: nō notabiliter
aggrauātes: teneat̄ homo ꝯfiteri etiā inno-
tescendo p̄sonam cum qua peccauerit. Ad hoc re
spondēdum videt̄ q̄ omnino debet has hō ꝯfiteri
Non.n. homo cōfitet̄ pctīn suum: nisi spēm ꝯfite-
atur peccati que cognosci nō pōt: nisi p circunstan
tias trahētes in aliud genus: ex quibus peccatu3
specificatur. Circunstātias vero nō aggrauantes
que in aliud genus peccati nō trahunt nō tenetur
homo ꝯfiteri: sicut nec peccata venialia. Licet sit
laudabile q̄ homo ea ꝯfiteatur. Eadem.n. ratio
videt̄ esse de huiusmodi circūstantijs: ⁊ de veni-
alibus peccatis. Circunstātie autē dicunt̄ in ali-
ud genus trahere que specialē repugnātiam im-
portant ad aliquod preceptorū diuine legis. Si
cut furtum simpler repugnat huic p̄cepto: nō fur
tum facies. Si autē furtum in loco sacro cōmit-
tatur: habet iam repugnātiam ad aliud p̄ceptu3:
quod est de veneratiōe sacrorum: ⁊ ideo habet h̄
repugnātiam ad aliud preceptorū. Et sic additur
noua species peccati. Unde ꝯsequēs est q̄ addat
aliā repugnātiam ad legem dei. Ideo ⁊ nouā de-
formitate3 peccati mortalis habebit: quod ex ne
cessitate cōfiteri tenebit̄. Sic igit̄ huiusmodi cir
cunstātias aggrauantes que non trahunt in aliud
genus peccati: nō credo q̄ aliquis teneat̄ cōfiteri
De expressione autē persone cu3 qua aliquis pec
cauit videt̄ mihi q̄ nō sit in ꝯfessione faciēda qñ
potest vitari. Primo quidē: q2 p̄dere crimen al-
terius: ⁊ ledere famā est pctīn: qd̄ maxime vitā-
dum est in ꝯfessione per quā quis querit preteri-
ta peccata delere. Secundo: q2 a dn̄o Math.18.
Est forma denunciandi peccatum primi descri-
pta: cōtra quam agere nō licet. Tertio: q2 in ꝯfes-
sione est credēdum peccatori ꝯfitenti: ⁊ p se: ⁊ cō-
tra se: sed contra alium nullo modo est ei creden-
dum. Alioquin daret̄ multis occasio ficte cōfes-
sionis ⁊ fraudulente infamationis. Et ideo si pōt
spēm peccati cōfiteri nō innotescēdo p̄sonam cu3
qua peccauit: peccat eā exprimendo: nisi forte sal
uato correctionis ordine quem dn̄s statuit. Si
vero speciē peccati exprimere nō possit: nisi exp-
mendo personā cum qua peccauit: puta si cum so
rore cōcubuit necesse est: vt exprimendo peccati
spēm exprimat personā. Sed si fieri potest debet
querere talem cōfessorem qui personam sororis
penitus nō cognoscat. ℂ Quod autē dixi circun-
stantias aggrauantes que nō trahunt in aliud ge-
nus peccati nō esse de necessitate cōfitendas non
est referēdum ad numerū quem aliquis cōfiteri
tenetur si potest: q2 iam nō est vnum peccatū: sed
multa. ℂ Hec sunt frater carissime que ad p̄sens
mihi occurrunt questionibus a vobis propositis
respōdenda p quo mihi si placet orationum suf-
fragia impēdatis. Finis.

ℂ Explicit opusculu3.12. videlicet responsio diui
Thome aquinatis ad lectorem bysuntinum.6.
articulis.

ℂ Incipit opusculum.13. eiusdē de differētia di-
uini verbi: ⁊ humani.

a D intellectum hu
ius nominis quod dicit̄ verbum
sciēdum est s̄m ph̄um: q̄ ea q̄ sunt
in voce sunt signa earum que sunt
in aīa passionum. Consuetum aūt
est in scripturis: q̄ res significate
sortiuntur vocabula signorū ⁊ econtrario: sicut il
lud petra autē erat christus. De necessitate ergo
sequitur q̄ illud intrinsecum aīme nostre: quod si
gnificatur voce exteriori cum verbo nostro ver-
bum vocet̄. Utrum autē prius cōueniat nomen
verbi rei exteriori voce p̄late: vl ipsi conceptui
aīe interiori nihil refert ad presens. Planum ta-
men est q̄ illud quod significat̄ interius in aīa exi
stens prius est q̄3 ip̄m verbū voce p̄latum: vtpo
te causa eius existens. Si vero volumus scire qd̄
est interius verbum in aīa nostra: videamus qd̄
significet verbū quod exteriori voce p̄fertur. In
intellectu autē tria sunt. s. ip̄a potentia intellectus
species rei intellecte que est forma eius: se habēs
ad ip̄m intellectū: sicut species coloris ad pupil-
lam: ⁊ intelligere quod est operatio intellectus.
Nullum vero istorū significatur verbo exteriori
voce p̄lato. Na3 hoc nomē lapis nō significat sb̄-
stantiam intellectus: q2 hoc nō intēdit dicere no-
minans: nec significat spēm qua intellectus itel-
ligit: cum nec sit hec intentio nominantis: nec eti
am significat ip̄m intelligere: cum intelligere nō
sit actio p̄grediens ab intelligente: sed in ip̄o ma
nens: verbum autē interius cōceptum p modu3
egredientis se habet: quod testat̄ verbum exteri
us vocale quod est eius signum. Illud.n. egredi-
tur a dicente vocaliter ad extra. Illud ergo pro-
prie dicit̄ verbum interius quod intelligēs itel-
ligendo format. Intellectus aūt duo format: s̄m
duas eius operationes. Nam s̄m operationem
suam que dicit̄ indiuisibilu3 intelligētia format
diffinitiōem. Secūdum vō operatiōem qua cō-

ponit ⁊ diuidit format enunciationem: vel aliqd
tale. Et ideo illud sic formatũ: ⁊ expressum ꝑ ope
rationem intellectus: vel diffinientis: vel enũciãtis
exteriori verbo significat. Unde dicit phus .4.
metha. ratio quam significat nomẽ est diffinitio.
Istud ergo sic formatũ ⁊ expressum in aĩa dicitur
verbum interius. Et ideo cõparatur ad intelle-
ctum: nõ sicut quo intellectus intelligit: sed sicut
in quo intelligit: q: in isto sic expresso: ⁊ formato
videt naturã rei intellecte. ¶ Ex his ergo duo
possumus de verbo accipere. s. ꝙ verbum ẽ sem
per aliquid ꝓcedens ab intellectu: ⁊ in intellectu
existens: ⁊ ꝙ verbum est rõ: ⁊ silitudo rei intelle-
cte. Et si quidem eadẽ res sit intelligẽs ⁊ intelle-
cta: tunc verbũ est ratio ⁊ silitudo intellect⁹ a quo
ꝓcedit. Si autẽ aliud sit intellectus: ⁊ intellectũ:
tunc verbũ nõ est ratio intelligẽtis: sꝫ rei intelle-
cte. Sicut cõceptio quã habet aliquis de lapide
est silitudo lapidis tantũ. Sed quando intellect⁹
intelligit se: tunc tale verbum est ratio: ⁊ simili-
tudo intellectus. Et ideo Augustin⁹ ponit silitudi
nem trinitatis in aĩa sm ꝙ mens intelligit seipãz
nõ autem sm ꝙ itelligit alia. ¶ Patet ergo ꝙ in
qualibet re intellectuali cui competit intelligere
necesse est ponere verbum. De rõne. n. intelligẽ
di est: ꝙ intellectus intelligẽdo aliqd formet. Ta
lis autẽ formatio dicit̃ verbuꝫ. Natura vero in-
tellectualis est natura humana: angelica: ⁊ diui-
na. Et ideo est verbum humanuꝫ. Unde in psal-
mo. Dixit insipiens in corde suo nõ est deus ⁊c̃.
Est ⁊ verbũ angeli. Zacha. pmo. Dixit angelus
⁊c̃. Est ⁊ verbum diuinũ. Gen. i. Dixit deus ⁊c̃.
De quo Joãnis pmo. In pncipio erat verbuꝫ ⁊c̃.
Cõstat ꝙ nõ dixit hoc de verbo humano: nec an
gelico: q: vtrũqꝫ istorum factũ est cum verbum
nõ precedat dicẽtem. Hoc aũt verbũ de quo Jo-
annes loquit̃ nõ ẽ factũ: sed oĩa ꝑ ipꝫ facta sunt.
Oportet ergo hoc de verbo diuino intelligi. Et
sciẽdum ꝙ verbum dei de quo loquitur Joãnes
tres habet differẽtias ad verbum nostruꝫ. Pri-
ma est sm Augu. q: verbũ nostrum est prius for-
mabile ꝙ̃ formatũ. Nam cum volo cõcipere ra
tionem lapidis: oportet ꝙ ad ipsum verbum ra-
tiocinãdo perueniã: ⁊ sic est in oĩbus alijs que a
nobis intelligunt̃: nisi forte in primis principijs
que cũ sint naturaliter nota absqꝫ discursu ratiõis
statim intelligunt̃ seu cognoscunt̃. Quãdiu ergo
intellect⁹ ratiocinãdo discurrit huc illucqꝫ iacta
tur: nec dum formatio ꝑfecta est: nisi quãdo ipãꝫ
rõnem rei ꝑfecte cõceperit: ⁊ tunc pmo habet ra-
tionem verbi. Et inde est ꝙ in aĩa nostra est etiam
cogitatio per quam significatur ipe discursus in-
quisitionis: ⁊ verbũ quod perfectũ. Ideo perfe-
cta cõtemplatio veritatis ꝺ est verbum. Sic er
go verbum nostrum prius est in potentia ꝙ̃ in a-
ctu. Sed verbum diuinum semper est in actu.
Et ideo nomen cogitationis: verbo dei proprie
nõ cõuenit. Dicit enim Augu. tertio de trinitate
Ita dicitur illud verbũ dei: vt cogitando nõ dica
tur: ne quid quasi volubile in deo credat̃. Et illd
quod Anselmus dicit: ꝙ dicere summo patri ni-
hil aliud est ꝙ̃ cogitando intueri improprie dcm̃
est. ¶ Secũda differentia est verbi nostri ad di-
uinum: q: nostrũ est imperfectũ: sꝫ verbuꝫ dei est
perfectissimuꝫ: q: nos nõ possumus oĩa que sũt
in aĩa nostra vno verbo exprimere. Et ideo opor
tet ꝙ sint plura verba imꝑfecta per que diuisim
exprimamus oĩa que in scientia nostra sunt. In
deo autẽ nõ est sic. Cum. n. ipse intelligat ⁊ seipꝫ
⁊ quicquid intelligit per essentiaꝫ suam intelligit
vno actu vnicũ verbum diuinuꝫ expressiuum est
totius quod in deo est: nõ soluꝫ patris: sed etiam
creaturaruꝫ: aliter esset imꝑfectum. Unde dicit
Augu. Si aliquid minus esset in verbo ꝙ̃ in sciẽ
tia cõtinetur dicẽtis: esset verbũ imꝑfectũ. Sed
ꝯstat ꝙ diuinũ verbuꝫ est ꝑfectissimum: ergo est
tm̃ vnum. Unde Job. 33. Semel loquitur deus
¶ Tertia differentia est ꝙ verbũ nostrum nõ est
eiusdẽ nature nobiscum: sed verbuꝫ diuinum est
eiusdẽ nature cũ deo: ⁊ subsistens in natura diui-
na. Nam rõ intellectiua quã intellectus noster ꝺ
aliqua re format habet eẽ in aĩa intelligibili tm̃:
intelligere autẽ aĩe nõ est idem cum esse natural
aĩe: quia aĩa non est sua operatio: ⁊ ideo verbum
quod format intellectus noster nõ est de essentia
aĩe: sed ẽ accidẽs ei. In deo autẽ idem ẽ intellige-
re ⁊ esse: ⁊ ideo verbũ quod format intellectus di
uinus nõ est aliquod accidẽs: sꝫ pertinẽs ad natu
ram eius. Unde oportet ꝙ sit subsistẽs q: quicqd
est in natura dei est deus. Unde dicit Damasce-
nus ꝙ dei verbum subsistẽs est: ⁊ in ypostasi ens
Reliqua vo verba nostra. s. virtutes sunt anime
¶ Ex pmissis ergo tenẽduꝫ ẽ ꝙ ꝓprie loquendo
verbũ semꝑ dicit̃ ꝑsonaliter in diuinis: cũ nõ im
portet nisi quid expssum ab intelligẽte. Patet ẽt
ꝙ verbũ in diuinis est similitudo eius a quo pro
cedit: ⁊ ꝙ est coeternum ei a quo ꝓcedit: cum nõ
fuerit prius formabile ꝙ̃ formatũ: sꝫ semꝑ in ac-
tu: ⁊ ꝙ sit equale patri: cum sit ꝑfectum: ⁊ totius
esse patris expssiuum: ⁊ ꝙ sit coessentiale: ⁊ cõsub
stantiale patri: cum sit subsistens in natura eius.
Patet etiã ꝙ cum in qualibet natura id quod ꝓ-
cedit habens similitudinẽ ⁊ naturã eius a quo ꝓ-
cedit vocetur filius: ⁊ hoc fit in verbo: qd̃ in deo
dicatur filius: et productio eius dicitur genera-
tio.

¶ Explicit opusculũ. 13. diui Thome aquinatis ꝺ
dĩa verbi diuini ⁊ humani.

¶ Incipit opusculum. 14. eiusdẽ de nã verbi in-
tellectus.

Quoniam circa naturam verbi intellectus ſine quo ymago trinitatis nõ inuenitur in hõie expreſſa multiplex difficultas ⁊ pluritas nimia animũ inuoluit: ideo ſũmatim eiꝰ naturã tradere intẽdimus: inſuper ⁊ difficultates ipm̃ tangẽtes ſimul manifeſtare. ⁋ Sciendum eſt igit̃ p̃mo q̃ verbũ cum re dicta per verbũ cõuenientiã habet maiorẽ in natura ſua q̃ʒ cum dicente: licet in dicẽte ſit: vt in ſubiecto. Unãquodq̃ʒ eni ab illo naturam ſortit̃ a quo ſpẽm accipit: nomen ſortit̃ cum ſpẽs ſit tota natura rei. Verbũ autẽ ſpẽm accipit a re dicta: ⁊ nõ a dicẽte: niſi forte quãdo dicit ſe. Sicut verbum lapidis differt ſpecie a verbo aſini: verbũ etiam dcm̃ a diuerſis de eadẽ re: idem ſpẽ eſt. Et huius ratio eſt: q̃a effectus quilibet magis cõuenit cuʒ p̃icipio quo agens agit: q̃ʒ cum agente: cui ſolũ aſſimilatur rõne ipiꝰ p̃ncipii. Hoc.n. eſt quod cõicatur effectui p̱ actionem agẽtis. Similitudo autẽ rei dicte eſt p̃ncipium quo verbũ efficitur: que etiam in verbo reperit̃ a dicente ſibi cõicata. Et ideo ipſum verbũ quãdoq̃ʒ dicit ſimilitudo rei: quãdoq̃ʒ vero verbum rei: vbicunq̃ʒ illa rei ſimilitudo exp̃mitur ſiue in parte ymaginatiua: ſicut fantaſma cartaginis eſt verbũ cartaginis ſm̃ Aug. ſiue in intellectu noſtro vbi p̱fecta rõ verbi inuenit̃ qd̃ ad ymaginẽ p̱tinet. In verb.n. q̃ in ymaginatiua ſunt nõ eſt rõ vbi expſſa. Aliud namq̃ʒ ẽ in ea vñ ſiĺitudo exprimit̃: ⁊ aliud in quo terminat̃. Exprimitur.n. a ſenſu: ⁊ terminat̃ in ipa fantaſia: cum fantaſia ſit motus factus a ſenſu ſm̃ actũ ſm̃ phʒ in.3. de aia. Sed ſupra itellectũ nihil ẽ in quo ab ipo aliquid exprimat̃: ⁊ iõ nõ eſt aliud qd̃ exp̃mit ab eo in quo exprimit̃. Sicut nec in deo aliud eſt p̱r exprimens: ⁊ aliud in quo recipit̃ expſſum: ſed adhuc in intellectu noſtro ẽ defectus: q: aliud ẽ quod exp̃mit aliud ipm̃ verbũ expſſum: quod in deo nõ inuenit̃: ⁊ iõ verbum dei eſt deus. Intellectus aũt noſter verbũ ſuũ nõ ẽ: neq̃ʒ etiam ẽ ſuũ dicere: quod eſt prima cã verbi. Naſcit̃.n. verbum noſtrũ ex noticia alicuius habiti apud memoriaʒ noſtrã: que nihil aliud ẽ in hoc loco: q̃ʒ ipa receptibilitas aĩe noſtre in qua etiã tenet ſe ſm̃ Aug. etiaʒ cũ ſe nõ diſcernit: ſed alia que ab extra acquirit. Primus ergo ꝓceſſus in cognitione vbi eſt cuʒ intellectus accipit a memoria: qd̃ ab ea ſibi offert̃: nõ eaʒ ſpolians quaſi in ea nihil relinquens: ſed ſiĺitudinem habiti in ſe aſſumens: ⁊ hõ eſt ſiĺe illi quod in memoria habet̃: ⁊ iõ vocat̃ aliquando illud quod ab intellectu accipit̃ verbum memorie: ſʒ adhuc nõ habet p̱fectam rõnem verbi haberet tñ ſi intellectus ſolum reciperet a memoria exp̃mẽte: ſʒ cũ memoria nõ habeat actum aliquẽ: ſʒ loco actus ſolũ tenet libere quaſi parata capiẽti a ſe. Intellectus võ in lumine ſuo capit ea ⁊ adhuc p̱fectã rõneʒ verbi nõ hʒ. In diuinis võ pater cui reſpondet memoria in rõne ordinis cõplete generat: q: pater id quod habet nõ ſoluʒ tenet vt memoria apud nos: ſed q: ẽ ſuppoſituʒ cõpletum cuius eſt agere: ideo generat filiũ. Nõ.n. in generatiõe iſta p̱reſupponit̃ aliquid quaſi a patre accipiens: ⁊ aliud quaſi acceptum: ſicut apud nos intellectus accipit a memoria: ⁊ p̱reſupponitur generationi. Ibi vero filius generat̃ a patre: ſicut ſi totus intellectus noſter eſſet a noſtra memoria: ⁊ nõ ſiĺitudo iſta vl̕ illa. Cum ergo intellectus iformatus ſpẽ natus ſit agere: terminus aũt cuiuſlibet actionis eſt eius obiectum obiectũ aũt ſuum eſt quidditas aliqua cuius ſpẽ informatur que nõ eſt p̃ncipiuʒ operationis vl̕ actionis: niſi ex ꝓpria rõne illius cuius eſt ſpẽs. Obiectuʒ aũt nõ adeſt ipi aĩe illa ſpẽ informate cum obiectum ſit extra in ſua natura. Actio aũt aĩe nõ ẽ ab extra q: intelligere eſt motus ad aiam: tum ex nã ſpẽi: que in talẽ quidditatem ducit: tum ex nã intellectus cuiꝰ actõ nõ eſt ad extra. Prima aũt actio eiꝰ p̱ ſpẽm eſt formatio ſui obiecti: quo formato intelligit. Simul tñ tp̱e ipe format: ⁊ formatũ eſt: ⁊ ſil̕ intelligit: q: iſta nõ ſunt motus de potentia ad actum: q: iam factus eſt intellectus in actu p̱ ſpẽm: ſed ꝓceſſus p̱fectus de actu in actum: vbi nõ requiritur aliqua ſpẽs motus. Et quia: vt dictum eſt huiuſmodi obiectũ in ipa anima formatur: et nõ extra: ideo erit in anima vt in ſubiecto. Eſt.n. ſimilitudo rei extra. Quod aũt eſt in anima vt in ſubiecto efficitur in ea: vt habitus. De perfecta autem ratione habitus eſt quando actui coniungitur. In hoc eniʒ natura ſua perficitur per lumẽ naturale intellectus: inuoluens ſpeciem intelligibilem in quo: ⁊ ſub quo intelligatur. Idem eni lumen quod intellectus poſſibilis recipit cum ſpẽ ab agente: per actionem intellectus informati tali ſpecie diffunditur cum obiectum formatur: et manet cum obiecto formato. Et hoc habet plenam rõnem verbi cum in eo quidditas rei intelligatur. Sicut in p̃ncipio actionis intellectus ſpecies nõ ſunt duo: ſed vnuʒ eſt ipe intellectus ⁊ ſpecies illuſtrata: ita vnum in fine relinquitur: ſimilitudo.ſ. perfecta: genita: ⁊ expreſſa ab intellectu Et hoc totum expreſſum eſt verbum: ⁊ eſt totum rei dicte expreſſiuum: et totum in quo res exprimitur. Et hoc intellectum p̃ncipale: quia res nõ intelligitur: niſi in eo. Eſt enim tanq̃ʒ ſpeculum in quo res cernitur: ſed non excedens id quod in eo cernitur. Efficitur enim opere nature vt in eo aliqd cernat̃: nã aũt nõ agit aliquid ſupfluũ: ⁊ ideo nõ excedit ſpeculum hoc.i. id quod in eo videtur

Verbum igitur cordis est vltimum quod potest
intellectus in se operari. Ad ipm.n. in quo quid-
ditas rei recipitur: imo qr ipsemet est quidditas
silitudo: terminatur intelligere. Sic.n. habet rõ
nem obiecti intellectus: vt vero est p intellectũ
expressum: ei ꝯiungit dicere: ⁊ sic ipm idem ver
bum est effectus actus intellectus qui ẽ formati-
uus obiecti: ⁊ ipius dicere. Sed in hoc reperitur
differẽtia quedam. Quod.n. intelligitur põt esse
in intellectu ⁊ manere in itellectu nõ intellectũ a
ctu: quod autẽ dicit põt esse dictum sed nõ potest
manere dictũ: nisi cum actu dicit. Unde in itelle-
ctu põt manere species obiecti in habitu. Illud
enim dico qr formatũ est: sed manet id in quo for
matum ẽ sine lumine in quo actu aliquid intelli-
gitur. Inde est qr verbum nõ est sine intelligẽ in a
ctu: licet ipm intellectũ nudum in habitu mane-
re possit. Habitus hic dicit nõ ipsa potentia me-
moratiua tñ que ꝓcedit intellectũ: imo ipse intel
lectus est natus retinere suum obiectũ: ꝓpter tñ
nãm memorie que prior est. Unũquodqz enim pri-
us saluatur in suo posteriori: ⁊ ideo ipa perfectio
obiecti habet in ipso habitu intellectus: vt dictũ
est: ⁊ ibi posita est perfectio vbi superius. Ex hijs
manifestũ ẽ qualiter apud nos deficit repꝛesen
tatione filij in diuinis: qr s. ipa intelligẽtia nostra
nõ est educta de memoria nostra: a qua tñ ꝓcipi
um ⁊ rõnem agẽdi habet: que si eẽt de memoria
⁊ et aliter educta ipa esset verbum memorie sue.
Unde nõ diceret se nec exprimeret: nisi dictatũ
⁊ expressũ a memoria sua: qr aliter falso diceret:
⁊ exprimeret se: sicut verbum in diuinis nõ dicit
se gignendo ⁊ exprimẽdo: sed dicit se genitũ ⁊ ex-
pressum. Rursum manifestũ est quare verbũ p
prie dicit psonaliter tñ. Verbum.n. nostrũ sem
per est in cõtinuo fieri: qr pfectum esse suum est in
fieri: sed hoc nõ est impfectũ: quasi totũ simul nõ
existens: sicut est de alijs que sunt in fieri que etiã
semp sunt impfecta imo verbũ in principio sui est
pfectum: qr ꝯceptio perfecte formata est ⁊ nihilo
minus esse eius pfectum seruat eodem mõ quo
gignebat. Non.n. transit formatio verbi ipo for
mato: sed dũ actu intelligit cõtinue format vbũ
qr semp est: vt in fieri: ⁊ vt in egrediendo ab ali-
quo. s. a dicente: ⁊ hoc cum psonarum ꝓcessioni-
bus ꝯuenit. Intelligere võ: vt in quiete accipitur
⁊ essentiale est in diuinis. dicere vero sicut ⁊ ver-
bum psonaliter dicit. Nunc restat videre vtrũ
verbum gignat p reflexionẽ actus intellectus vl
p actum rectũ. Ad cuius euidẽtiam ꝯsiderandũ
est: qr verbum quod est expressiuũ rei que intelli
gitur nõ est reflexum: nec actio qua format ver-
bum quod ẽ expssiuum quidditatis rei que cõci-
pitur nõ est reflexa: alioqn oẽ intelligerẽ esset re-
flexum: qr semp cũ actu intelligit aliquid verbũ

format. Unde manifestũ est qr intellectus infra
seipm actionem rectam exercere põt: ⁊ hec sem-
per est actio sua ꝓpria que terminatur ad obiectũ
factum in se: ⁊ a se. Unum.n. constituit ex intelle
ctu ⁊ specie que est pn̄cipium actiõis sue: ⁊ huius
est agere. Unde spẽs hec est ꝓma qua agitur non
aũt ad quam. Non.n. intellectus noster inspiciẽs
hanc spẽm tanqz exemplar sibi simile aliquid fa-
cit qua verbum eius. Sic.n. nõ fieret vnũ ex in-
tellectu ⁊ specie: cum intellectus nõ intelligat ni
si factus vnum aliquid cum spẽ: sed ipa specie in
formatus agit tanqz aliquo sui: ipam tamẽ nõ ex-
cedens. Species autẽ sic accepta semp ducit in
obiectum primũ. Unde manifestũ est: qr ipm v-
bum intellectus pficitur per actũ rectum. Tamẽ
qr nõ mittit ad aliquid aliud cõceptiones suas si
cut facit sensus: hinc est qr potest super actus suos
reflecti: cum vult quod nõ potest sensus. Non.n.
vtitur medio corpore cuius nõ est percipere: qd
in eo fit. Sed cum sit vnum agẽs cum quo ⁊ spe
cies ipa efficitur vnũ spiritualiter in participan-
do vitam eius percipit actum suũ cum vult com
plete: quod nõ potest sensus. Non.n. indiget ani-
ma ad hoc qr a se intelligatur specie illa: sed ad h
vt intelligat. De se namqz habet: vt intelligatur
sed nõ quod intelligat. Intelligit enim se: sicut alia
sm phm. Hoc autẽ est per spẽm: qr alia sic intel-
ligitur. Sensus aũt indiget organo ad h: vt agat
organũ aũt nõ redit supra se: vnde nõ est reflexio
in sensu. Considerãdum tñ est qr generatio verbi
videtur ꝓpinquissima cognitioni reflexe. Unde
multi putauerunt eã reflexam. Cum.n. aia infor
mata spẽ format verbũ in se: nõ format ipũ in ali
quo sui nõ iformata spẽ quasi aliquid sui extẽdat
a se nõ informatũ spẽ ꝓma: vt in eo verbum pri-
mum formet: ⁊ ipm esset informatũ verbo in eo
formato. Sic.n. videret extẽdi quasi in rectum: et
sic p actum rectũ formaret verbum: sed in se spẽ
ꝓma formata: eo qr formata est actu gignit ver-
bum: ⁊ nõ in aliquo sui nudo. Unde videt hec ge
nitio simillima reflexe. Sed sciẽdum est qr cum
reflexio fiat redeũdo sup idem: hic aũt nõ fit redi-
tio sup spẽm: nec sup intellectũ formatũ spẽ: qr nõ
pcipiunt qui verbum format: genitio verbi non
est reflexa. Non.n. generat verbũ ipm p actũ in
tellectus: nec eius silitudo: nec etiã similitudo il-
lius spẽi qua intellectus informat: quasi verbũ
eẽt eius expressiuum: sꝫ silitudo rei. Illius.n. sili-
tudo generat: qr in sua silitudine cognoscitur. Est
tñ ipm verbum silitudo illius spẽi tanqz ei⁹ quo
factum ẽ sibi simillimũ. Similitudo võ rei est: vt
ad quod formatur: ⁊ tanqz ad eius exemplar. Pro
ꝓpter hec opꝫ ipm formãtem ꝓus rem intueri: ⁊
post ad eã verbũ seu ymaginẽ ipam in se forma
re: qr habere spẽm rei apud se est sibi loco aspe-

ctus exemplaris. Artifices nam intuētes sua
exemplaria nihil aliud acquirunt: nisi ipas spēs
exēplarium. Hec autē spēs quam habet intelle
ctus: aduenit sibi a re quam ipe nō est intuitus: sz
sensus. Et q2 est rei silitudo: est principium gnāti
onis huius. Unde in intellectu pōt eē generatio
prectum cum nihil eius generet. Directe igitur
a spē ipa itur in ipm verbū: cum nō pcipitur eius
subiectum: sz res cuius est illa silitudo. Huic etiā
silitudini tanto intimius est verbum q̄to pfecti9
genitum ē. Ideo verbum intelligentis intimum
est principio intellecto ex quo: et spē fit vnum: nec
tñ informat subiectū simul diuersis accidētibus
eiusdem spēi: q2 impossibile est eandē suphiciem
simul duabus albedinibus informari. Hoc enī
est impossibile quādo vtrūq3 accidens ē in rōne
eius: quo aliquid fieri habet. Verbum autē est in
quo aliquid intelligit: sicut lux est in qua videt ali
quid: spēs aūt est qua pficit cognitio: sicut spēs co
loris in visu exteriori: et forte similius si lux et spē
coloris generaret: sicut ibi fit verbū ex spē. Exte-
riora.n. deficiunt a repñtatione interior2: et pro
pter hoc licet vtrumq3 sit accidēs spēs.s. et vbum
ex spē genitum: q2 vtrumq3 est in aīa: vt in subie-
cto: verbū tñ magis transit in silitudinem substā-
tie q̄ spēs ipa. Quia.n. intellectus nititur in quid
ditatē rei venire: ideo in spē predicta est virtus
quidditatis substantie spūaliter p quam quiddi-
tas spiritualr recta formatur: sicut in calore ē virt9
forme ignis p quā attingit in generatione ad for
mam sbalem ignis: ad quod accidens p se nō at-
tingeret. Unde vbum quod est vltimū quod pōt
fieri intra p spēm: magis accidit ad ipam rem re
pñtandam q̄ nuda spēs rei. Quia igit res intel
ligibilis eo ipo intelligit quo intellectus format
sua spē actu: prius nā est informari: q̄ intelligere:
sed nō tpe. Ideo videt verbū quod sequit spēm
rei: silr sequi intelligere eius. Hoc autē nō eēt si p
spēm rei tenderet intellectus in ipam rē: vt in se:
sicut visus videt colorē extra se existentē: et tunc
formaret verbū in se de re prius intellecta. Sed
q2 intellectus accipiens spēm a re p sensus nō du
citur p ipam in rem: vt est in sui nā: sed vt in se ē:
q2 ipe facit in se obiectum quod ē in eo intellectū
obiectum autē nāliter prius est actione potentie
circa obiectū: iō verbum quod est intra ipm intel
lectum prius ē ipo intelligere ad ipm terminato
Aliud.n. est hec a quo accipitur spēs.s. res ipa: et
aliud ad quod terminat actio intellectus.s. simi-
litudo rei formata ab intellectu. Ex dictis mani-
festum ē quō attendit prioritas vnius eorum ad
alterum. Prius.n. nā est intellectus informatus
spē que ē primū sufficiens intelligendi: q̄ gignat
vbum. Et ideo intelligere in radice prius est vbo
et verbum ē terminus actionis intellectus. Sed
q2 obiectum nō habet: nisi in verbo: vt dictum
est: obiectum aūt prius ē q̄ quelibet actio ad eū
terminata: ideo verbum prius ē q̄ intelligere: et
hoc totum: iō cōtingit: q2 nō tminat actio intelle
ctus ad rem extra a qua acquirit spēm: vt dictū est
Si.n. spēs nata esset ducere intellectū ad rē: vt
in se est: vt spēs coloris ducit in colorem: oībus
modis pcederet intelligere vbum. Unde mani-
festum ē q verbum nō est quod sequitur intelle-
ctum imediate post rōnem intellectus: sic.n. sim
pliciter pcederet verbum actū intellectus qui ē
intelligere: sz vbum sequit imediate intellectū
in actu p spēm: a qua pcedit vbum: vt actus ex a
ctu: et nō vt actus ex potētia. Unde verbū posteri
us est actu intelligēdi a parte intellectus: et sic ver
bum sequit ad intelligere nō in se: sz in sua radice
vt dcm̄ est. Si vero intellectus a verbo accipe-
ret spēm prius q̄ intelligeret ipm verbū: et rē in
verbo: impossibile foret p illud intelligere: vel v-
bum formare p eius pncipium: sicut impossibile
est intellectū facere rem extra a qua spēm trahit.
Ex dictis facile est scire: quare intellectus nō di-
cit se quando format verbum sm rē. Anima.n.
quasi transformata est in rem p spēm qua agit qc
quid agit. Unde cum ea informatus est actu ver
bum pducit in quo rē illam dicit cuius spēm ha-
bet: et nō se. Cum vo nititur se apprehēdere: q2 nō
est cognoscibilis: nisi sicut alia p spēm aliorū: q2
nō indiget spē: vt intelligat: hoc.n. pōt de se: non
habet in se: vt intelligēs est: spēm qua formet v-
bum sui: sed accipit a se intelligibilē spēm nō sui:
sed rei qua necessario informat: vt intelligatur:
vt dictum ē. Cum igit illa spē informat: statī se
intelligit: et hoc est p reflexionem: q2 hic spēs prius
accepta a re q̄ a se informata ē intelligibilis. nec
oportet prius formare vbum q̄ intelligere: sz cū
intellexerit format vbum sui: et iō intelligere non
tpe: sz nā pcedere necesse est cum seipm intelligit
Non.n. cum se intelligit facit totū obiectū: sz ali
quid circa ipum. Induit.n. se: et hoc ē verbum sui
cū se intelligit. Non.n. est aliud a quo accipit spe
cies ab eo ad quod terminat: sz idem: Sed quia
illa est spēs rei: et nō genita de eēntia nuda forma
tum verbū de aīa p spēm rei: nō ē purum vbum
aīe: sed rei dicte. Si vo nudatā ab omi re se app
henderet: et similia sui in se gigneret. hoc eius v-
bum eēt purum nihil extraneū habēs admixtū.
Tale est verbum dei: quod idē est in nā cum pa-
tre dicēte ipm vbum. Verbum tñ aīe tali modo
se dicentis foret accidens: et p tanto diuerse nāe
foret ab aīa: cum accidēs sui foret: et a se: et de se fa
ctum. Ipsa.n. sbam facere nō pōt. Deus aūt nihil
diuersitatis in sua nā hz: iō verbum suū deus vir
tus et sba vera est. Deus.n.: q2 oīa vnico intuitu
videt: vno verbo omnia dicit: nos vero multa

verba habemus ꝑpter impotētiam intellectus nostri intelligendo. Et horum quedā oriuntur ex alijs: sicut verbū ↄclusionis ex ꝑncipijs: quedaꝫ vero nō: sicut in rebus que nō habēt ↄnexionem ad inuicē: vt pꝫ de lapide ⁊ ligno: quedaꝫ statim offerunt intelligēti: quedā .n. cum maiori: quedā cum minori discursu. Ideo vba nostra: quedam plus: quedā minus habēt de cognitiōe: ⁊ quedaꝫ citi⁹ ⁊ quedā tardi⁹ formant: sicut scire quarūdaꝫ ↄclusionū tardius ⁊ difficilius quarūdā vō facili⁹ ⁊ citius acquirit. Et hec de verbo dicta sufficiāt.

¶ Explicit opusculū .14. dn̄i Thome de nā ⁊ origine verbi intellectus.

¶ Incipit opusculū .15. vꝫ tractatus insignis dn̄i Thome aquinatis de substantijs separatis seu d angelorum natura ad fratrem reginaldum sociū suum carissimum.

Q[uia sacris ange]lorum solēnijs interesse nō possimus nō dꝫ nobis deuotiōis tp̄us transire in vacuū: sꝫ quod psallēdi officio subtrahit scribendi studio compenset. Intendētes igit sanctoꝝ angeloꝝ excellentiā vtcūqꝫ depromere: incipiēdum videt ab his que de angelis antiqtas humana coniectura estimauit: vt si quid inuenerimus fidei cōsonum accipiamus. que vō doctrine repugnāt catholice refutemus.

¶ De opinionibus antiquoꝝ phōꝝ. CA. I.

P[rimi] quidē igit philosophantium de rerꝫ naturis sola corpa eē estimauerūt ponentes ꝑma ꝑncipia aliqua corporea elementa: aut plura: aut vnū: ⁊ si vnū: aut aquaꝫ: vt thales milesius: aut aerē: vt dyogenes: aut ignē: vt eraclit⁹ ⁊ si plura: aut finita: sicut empedocles quattuor elemēta: ⁊ cum hijs duo mouētia amicitia amicitiā ⁊ litē: aut infinita sicut democritus ⁊ anaxagoras: quoꝝ vterqꝫ posuit infinitas ptes minimas eē oīum reꝝ ꝑncipia: nisi ꝙ democrit⁹ eas posuit genere similes: differre aūt solū figura ⁊ ordine: ⁊ positione. Anaxa. aūt diuersaꝝ reꝝ q̄ sunt similiū partiū infinitas ptes minimas: ꝑma reꝝ ꝑncipia estimauit: ⁊ qꝛ oībus inditū fuit aīo: vt illud diū estimarēt quod eēt primū reꝝ ꝑncipium. put quisqꝫ aliquid eoꝝ corporꝫ auctem attribuebat ꝑmi ꝑncipij: eidē etiā diuinitat nomen ⁊ dignitatē attribuēda censebat. Que quidē iō dcā sunt: qꝛ hijs oībus ⁊ eoꝝ sequacibus nullas sbas incorporeas eē videbat: quas angelos noīamus Sed epycuri et democriti doctrinis originē sumentes: deos quosdā ponebāt corporeos quidē vtpote humana figura figuratos: quos dicebant esse penitus ociosos nihil curantes: vt sic ppetuis voluptatibus fruētes possent eē beati. Unde hec opinio intantū inualuit vt vsqꝫ ad iudeos dei cultores puenirет: quoꝝ saducei dicebāt nō eē angelum: neqꝫ spm̄. Huic autē opinioni triplici via restiterunt antiq phi. Primo nāqꝫ anaxagoras ⁊ si cū ceteris phis nālibus mālia pncipia corpalia poneret: posuit tn̄ ꝑmus inter phōs quoddaꝫ incorpale ꝑncipiū .s. intellectū. Cuꝫ .n. fm̄ suā positionē oīa corpalia in oībus mixta eēnt: nō videbatur ꝙ ab inuicē corpa distingui potuissent nisi fuisset aliquod distinctōis ꝑncipiū: qd̄ ipm̄ fm̄ se penitus eēt immixtuꝫ: ⁊ nihil cū nā corpali hns cōe sed eius opinio ⁊ si in vītate alias ꝓcesserit: qꝛ solum mālez nam ponebāt: inuenit tn̄ a vītate deficere in duobus. Primo quidē: qꝛ vt ex eius positione apparet nō posuit: nisi vnū intellectū separatū q hunc mundū effecerat ↄmixta distinguēdo. Cū aūt deo attribuamus mūdi institutōem: fm̄ hec de sbijs incorpalibus quas angelos dicim⁹ q̄ sūt infra deū: ⁊ supra nās corporeas ex eius opinōe nihil hēre poterimus. Scdō qꝛ etiā circa itellectū quē vnū ponebat immixtuꝫ: in hꝫ videt defecisse ꝙ eius vītutē ⁊ dignitatē nō sufficiēter expssit. Cū .n. estimaret intellectū quē posuit separatū: vt vlem sen. ꝑncipiū: sꝫ solū vt ꝑncipiū distinctiuū. Non ponebat qd̄ corpa inuicē cōmixta eē hērent ab intellectu separato: sꝫ solū ꝙ ab eo distinctionē sortiretur. Unā plato sufficiētiori via ꝓcessit ad opinionum nāliū euacuandā. Cuꝫ .n. apud antiquos nāles poneret ab oībus certā reꝝ vītatem sciri posse: tū ꝑpter reꝝ corpalium ↄtinuū fluxū: tū ꝑp deceptionē sensuū qbus corpa cognoscunt: posuit nās quasdā a mā fluxibiliꝫ reꝝ separatas in qbus esset vītas fixa: ⁊ sic eis inherēdo aīa nostra vītatem cognosceret: Unā fm̄ hꝫ intellect⁹ vītatē cognoscēs aliquid seorsum apphēdit ꝑter mām sensibilium reꝝ: ⁊ sic estimauit eē aliqua a sensibilibus sepata. Intellectus aūt noster duplici abstractione vtit circa intelligētiam vītatis. Una qdē fꝫ ꝙ apphēdit numeros mathematicos: ⁊ magnitudines ⁊ figuras mathematicas sine māe sensibilis itellectu. Nō .n. intelligēdo binariū aut ternariū: aut lineā ⁊ supficiē: aut triāgulū ⁊ quadratū sil in nostra apphēsiōe aliqd cadit ꝙ ptineat ad calidū vl frigiduꝫ. aut aliqd hmōi: qd̄ sensu pcipi possit. Alia vō abstractiōe vtit intellect⁹ ni intelligendo aliqd vle absqꝫ ↄsideratiōe alicuius pticularis: puta cū intelligimus hoīes nihil intelligentes de socrate vl platone: aut alio quocūqꝫ: ⁊ idē apparet in alijs. Unā plato duo gnā reꝝ a sensibilib⁹ abstracta ponebat .s. mathematica: ⁊ vlia que spēs seu ydeas noīnabat. Inter q̄ tn̄ hec dīa videbat: ꝙ in mathematicis apphēdere possumus plura vnius spēi: puta duas lineas equales vl duos triāgulos eqlateros: ⁊ equales ꝙ in spēbus oīno eē nō pōt: sꝫ hō in vli acceptus fm̄ spēm

est vnũ nũ. Sic igit mathematica ponebat me-
dia int spẽs seu ydeas: ꝛ sensibilia. Que quidẽ cũ
sensibilibus ꝯueniũt in h ꝙ plura sb eadẽ spẽ ptí-
nentur. Cum spẽbus aũt in h ꝙ sunt a mã sensibi
li sepata. In ipis etiã spẽbus ordinẽ quẽdã pone-
bat: q2 fm ꝙ aliqd erat simplici9 in intellectu fm
h pũ: erat in ordine rez. Id ãt qd pmo ẽ in intelle
ctu: est vnũ ꝛ bonũ: nihil.n. itelligit q nõ itelligit
vnũ ꝛ bonũ: Unũ aũt ꝛ bonũ ꝯsequunt se. vñ ipaz
pmã ydeã vnius qd noiabat fm se vnũ: ꝛ fm se bo
nũ: primũ rez pncipiũ eẽ ponebat ꝛ hũc summũ
deũ eẽ dicebat. Sub h aũt vno diuersos ordies
pticipanciũ: ꝛ pticipatoz istituebat in sbis a mã
sepatis. Quos quidã oẽs ordines fos deos eẽ di
cebat: quasi quasdã vnitates scdas post pmã sim
plicem vnitatẽ. Rursus: q2 oẽs alie spẽs pticipãt
vno: ita etiã oẽs ꝙ intellect9 ad h ꝙ intelligat ptici
pet entiũ spẽbus. Ideo sicut sub summo deo q est
vnitas pma simplex ꝛ pticipata: sũt alie rez spẽs
qsi vnitates scde ꝛ dij scdi: ita sb ordine haz spẽz
seu vnitatũ ponebat ordinẽ intellectuũ sepatoz: uz
qui participant supdictas spẽs ad h ꝙ sint intelli
gentes in actu. Inter quos tãto vnusqsqz ẽ supior:
qto ppinquior ẽ pmo intellectui q plenã hz ptici
patiõnẽ spẽz: sicut ꝛ i dijs seu vnitatib9 tãto vnus
quisqz ẽ supior: qto pfectius pticipat vnitatẽ pri-
maz. Sepando aũt itellect9 a dijs nõ excludebat
qn dij essent intelligẽtes: sz volebat ꝙ supintelle-
ctualr intelligerẽt nõ quidẽ quasi pticipantes ali
quas spẽs: sz p seipõs: ita tñ ꝙ nullus eoz eẽt bo-
nus ꝛ vnũ: nisi p participationẽ pmi vni9 ꝛ boni.
Rursus: q2 aias quasdã intelligẽtes videm9: nõ
aũt h ꝯuenit aie ex eo ꝙ ẽ aia: alioqn seqret ꝙ oĩs
aia esst intelligẽs: ꝛ ꝙ aia fm totũ id qd est eẽt in-
tellectus ponebat vlterius ꝙ sb ordine itellectuũ
sepatoz esset ordo aiaz quaz quedã: supiores: vz
pticipanti intellectuali vtute: infime vo ab hac v
tute deficiũt. Rursus: q2 corpa videt nõ p se mo
ueri: nisi sint aiata: hoc ipm qd est p se moueri po
nebat corpibus accidere inqtũ pticipabãt aiaz
Nam illa corpora que ab aie participatõe defici
ent: nõ mouent ab alio. Uñ ponebat aiabus esse
ꝙ seipas mouerent fm seipas. Sic igit sb ordine
aiarum ponebat ordinẽ corpoz: ita tñ ꝙ suppmũ
corpoz .s. primũ celũ quod pmo motu mouet p-
ticipat motũ a suppmã aia: ꝛ sic deinceps vsqz
ad infimũ celestiũ corpoz. Sub his aũt ponebãt
platonici: ꝛ alia imortalia corpora que perpetuo
aias participãt .s. aerea: vl etherea. Horum autẽ
quedã ponebant a terrenis corporibus eẽ penit9
absoluta que dicebãt eẽ corpa demonũ. Quedaz
vo terrenis corporib9 induta: quod ptinet ad aias
hoium. Non.n. ponebãt hoc corpus terrenũ hu-
manum: quod palpamus ꝛ videmus imediate
pticipare aiam: sz esse aliud interi9 corpus aie in
corruptibile: ꝛ ppetuũ sicut ꝛ ipa incorruptibilis
est: ita ꝙ aia cũ suo ppetuo inuisibili corpe: est in h
corpe grossiori nõ sicut forma in mã: sz sicut nauta
in naui: ꝛ sicut hoium quosdã dicebãt esse bonos:
quosdã aũt malos: ita ꝛ demonũ. Alias aũt cele-
stes ꝛ intellectus sepatos: ꝛ deos oẽs dicebant eẽ
bonos. Sic igit pz ꝙ inter nos ꝛ summũ deũ qt-
tuor ordines ponebat .s. deoz scdoz: intellectuũ
sepatorum: aiarum celestiũ ꝛ demonũ bonoz seu
maloz. Que si vera eẽnt oẽs hmõi medij ordies
apud nos angeloz aie conferent. Nam ꝛ demo-
nes in sacra scriptura ãgeli noiant. Mat. 20. Ipe
etiã aie celestiũ corpoz: si tñ sint aiata inter ange-
los sint ꝯnumerande: vt Aug. diffinit in enchyri
dion. ¶ Opinio Aristotilis ꝛ Auicene de nũero
sbarum separatarum. CA. II.

Uius aũt positionis radix inuenit effica-
b ciam nõ hre. Non.n. necesse ẽ: vt ea q in-
tellectus sepatim intelligit: sepatim eẽ ha
beãt in rez nã. Unde nec vlia oz sepata ponere ꝛ
subsistẽtia pter singlaria: neqz etiã mathematica
pter sensibilia: q2 vlia sunt eẽntie ipoz pticulariũ
ꝛ mathematica sunt terminatões quedã sensibi-
lium corpoz: ꝛ iõ Ari. manifestiori ꝛ certiori via
pcessit ad inuestigandũ sbas a mã sepata .s. p viã
motus. Primo quidẽ ꝯstituens ꝛ rõne: ꝛ exẽplis
oẽ quod mouet ab alio moueri: ꝛ si aliqd a seipso
mouere dicat: h nõ est fm idẽ: sz fm diuersas sui
ptes: ita ꝙ .s. vna ps eius sit mouẽs: ꝛ alia mota.
Et cũ nõ sit pcedere in infinitũ in mouẽtib9 ꝛ mo
tis: q2 remoto pmo mouẽte eẽt ꝯñs etiam alia re
moueri: oz deuenire ad aliqd primũ mouẽs imo
bile: ꝛ aliqd primũ mobile: qd mouet a seipo mõ
quo dcm ẽ. semp.n. qd p seipm ẽ: ẽ pus ꝛ cã ei9 qd
p aliud. Rursus ꝯstituere intẽdit mot9 eternitatẽ
ꝛ ꝙ nulla vtus mouere põt tpe infinito: nisi ĩfinita
fuerit. Itẽqz ꝙ nlla vtus in magnitudie sit vtus i-
finita. Ex qbus ꝯcludit ꝙ virt9 pmi motoris nõ ẽ
vtus corpis alicuius. Uñ oz primũ motorẽ eẽ in-
corporeũ ꝛ absqz magnitudine. Itẽ cũ in gnẽ mo-
bilium inueniat appetibile: sicut mouẽs nõ mo-
tũ: appetẽs aũt sicut mouẽs motũ: ꝯcludit vlteri9
ꝙ primũ mouẽs imobile ẽ: sicut bonũ quoddam
appetibile: ꝛ ꝙ primũ mouẽs seipm ẽ primũ mo
bile qd mouet p appetitũ ipsi9. Est aũt ꝯsiderãdũ
vlteri9 ꝙ in ordine appetituũ ꝛ appetibiliũ: pmũ
ẽ qd ẽ fm intellectũ. Nã appetit9 itellectiu9 appe
tit id qd ẽ fm se bonũ: appetit9 aũt sensitiu9 nõ põt
attingẽ ad appetẽdũ: qd ẽ fz se bonũ: sz solũ ad ap
petendũ id qd vr bonũ. Bonũ.n. simplr ꝛ absolu
te nõ cadit sb apphensiõe sẽsus: sz soli9 intellectus
Uñ relinqt ꝙ pmũ mobile appetit pmũ mouẽs
appetitu itellectuali. ex q9 pt ꝯcludi ꝙ pmũ mobi
le sit appetẽs: ꝛ itelligẽs. Et cũ nihil moueat: nisi
corp9: pt ꝯcludi ꝙ pmũ mobile sit corp9 aiatũ ai ꝛ

intellectuali. Nō aūt solū primū mobile qḋ est primū celum mouet̃ motu eterno: sed etiā oēs inferiores orbes celestiū corpoꝝ. Unū ꝛ vnūqḋqꝫ celestium corpoꝝ aīatum est ꝓpria aīa: ꝛ vnūqḋqꝫ hꝫ suū appetibile separatū qḋ ē ꝓprius finis sui mot⁹. Sic igit̃ sunt multe substantie separate null⁹ penit⁹ vnite corpibus: Sūt autē ꝛ multe intellectuales substātie celestib⁹ corpib⁹ vnite. Harū aūt numerū aristoteles inuestigare conat̃ fm numeꝝ motuū celestium corpoꝝ. Quidā aūt de eius sectatoribus. s. auicēna numeꝝ earū assignat nō quidem fm numerū motuū: sed magis fꝫ numerū planetarū ꝛ alioꝝ supioꝝ corpoꝝ. s. orbis stellati: ꝛ orbis qui est sine stellis. Uult eni mot⁹ ordinari vidētur ad motū vni⁹ stelle. Et sicut oīa alia corpa celestia sub vno primo celo cōtinēt̃ cuius motu oīa alia reuoluūtur: ita etiā sub prima substātia separata que est vnus deus omnes alie substātie separate ordināt̃. Et sic sub aīa primi celi oēs celoꝝ anie. Sub corpib⁹ aūt celestibus fm aristotelē ponūtur aīata sola corpa aīaliū ꝛ plantarū. Non eni posuit ꝙ aliqḋ simplex elemētare corpus possit esse aīatum: qꝛ corpus simplex nō pōt esse cōueniēs organū tactus qui sensus est de necessitate cuiuslibꝫ aīalis. Et sic inter nos ꝛ corpa celestia nullū intermediū corpus aīatum ponebat. ¶ Sic igit̃ fm aristotelē pōnē iter nos ꝛ summū deū ñ ponit nisi duplex ordo itellectualiū sbaꝝ. s. substātie separate que sunt fines motuū celestiū corpoꝝ ꝛ aīe orbiū que sunt mouentes per appetitū ꝛ desideriū. ¶ Hec aūt aristo. positio certior quidē videtur eo ꝙ non multū recedit ab his que sunt manifestata: fm sensum tñ minus sufficiēs videt̃ quā platonis positio. Primo quidē: qꝛ multa fꝫ sensus apparent quoꝝ rō reddi nō pōt fm ea que ab aristotele traduntur. Apparent eni in hoīb⁹ qui a demonib⁹ opprimūtur: ꝛ in magoꝝ opibus aliqua fieri non posse nisi per aliquā intellectualē sbam. Temptauerūt igitur quidā sectatoꝝ aristo. vt patet in epistola porfirij ad anebontē egyptium: hoꝝ causas reducere i virtutē celestiū corpoꝝ quasi sub qbusdam certis cōstellatiōibus magoꝝ opa effectus quosdā insolitos ꝛ mirabiles assequātur: quos ex stellarum impssionib⁹ esse dicunt. Sicut ꝙ arreptitij interdū aliqua futura pnūciant ad quorum euentū fit quedā dispositio in natura per celestia corpora. Sed manif⁹ esse sunt in talibus quedam opera que nullo modo pñt in cām corpalē reduci. sicut ꝙ arreptitij interdū de scientijs loquuntur quas ignorant: litteraliter loquūtur cum sint simplices ydiote: ꝛ qui vir villā vnde nati sunt exierūt aliene gentis vulgare polite loquuntur. Dicuntur etiam in magoꝝ opibus qdam imagines fieri respōsa dantes ꝛ se mouētes: que nullo mō p aliquā i cām corpalē pduci possent. ¶ Huiusmōi aūt effectuū cām plane quis poterit fm platonicos assignare si dicātur h per demōes pcurari. Secūdo qꝛ incōueniēs videt̃ imāles substātias ad numerū corporaliū substātiarū coartari. Non eni ea q̄ sunt superiora in entib⁹ sunt ꝓpter ea que sunt iferiora sed potius ecōtrario. Id eni ꝓpter qḋ aliqd est nobilius est. Rōnē aūt finis non sufficiēter aliqs accipere pōt ex his que sūt ad finē sed pot⁹ ecōtrario. Unde magnitudinē ꝛ virtutē supioꝝ rerū nō sufficiēter aliqs accipere pōt ex inferioꝝ rerū consideratiōe qḋ manifeste appet in rerū corpalium ordine. Nō eni pōt celestiū corpoꝝ magnitudo ꝛ numerus accipi ex elemētariū corpoꝝ dispōne: q̄ quasi nihil sunt in compatiōe ad illa. Plus aūt excedunt imāles substātie sbas corpales ꝙ corpa celestia excedāt elemētaria corpa. Unde numer⁹ ꝛ virtus ꝛ dispositio imālium sbarum ex numero celestiū motuū sufficiēter apphendi nō pōt. Et vt hoc spālius manifestet̃ ipm ꝓcessum pbationis aristotelis assumam⁹. Assumit. n. ꝙ null⁹ motus esse pōt in celo nisi ordinat⁹ ad alicui⁹ stelle delationē qḋ satis pbabilitatē habet. Oēs. n. substantie orbiū esse viderētur ꝓpter astra que sunt nobiliora inter celestia corpa ꝛ manifestiorē effectū habentia. Ulteri⁹ aūt assumit ꝙ oēs substātie superiores ipassibiles ꝛ imāles sunt fines cū sint fꝫ se optima. Et hoc quidē rōnabiliter dicit̃. Nā bonū habet rōnē finis. vñ illa que sunt p se optima i entib⁹ sunt fines alioꝝ. Sed ꝙ cōcludit hūc eē numerū imaterialiū sbaꝝ qui est celestiū motuū nō sequit̃ ex necessitate. Est eni finis ꝓximus ꝛ remotus. Nō est aūt necessariū ꝙ ꝓximus finis supremi celi sit suprema sba imālis que est summus de⁹ sed magis pbabile est vt inter primā imālem sbam ꝛ corp⁹ celeste sint multi ordines imāliū sbarū quarū inferior ordinet̃ ad supiorē sicut ad finē ꝛ ad vltima earū ordinet̃ corp⁹ celeste sic ad finē primū. Oꝫ eni vnāquāqꝫ reꝝ esse ꝓportionatā quodāmō suo primo fini. Unde ꝓpter distātiā maximā pme imālis substātie ad substātiā corporeā quicūqꝫ nō est pbabile ꝙ corpalis sba ordinet̃ ad supremā sbam sicut ad primū finē. Unde etiā auicenna posuit cām primā non esse imediatū finē alicuius celestiū motuū sed quādā intelligētiam pmā. Et idē etiam pōt dici de inferiorib⁹ motib⁹ celestiū corpoꝝ. Et ideo non est necessariū ꝙ non sint plures imāles substātie ꝙꝫ sit numerus celestium motuū. Et hoc presentiēs aristoteles nō induxit hoc quasi necessariū: sed quasi pbabiliter dictū. Sic. n. dicit anteqꝫ pdictā rōnē assignet enumeratis celestib⁹ motibus. quare sbas ꝛ principia imobilia ꝛ sensibilia tot rōnabile est suscipere. Necessariū. n. dimittat̃ fortioribus dicere. Nō eni reputabat se sufficientē ad hoc ꝙ in talib⁹ aliquid ex necessitate ꝯcluderet. Pōt etiā alicui videri:

p̄dictum arist. processū aristotelis ad sbās imāles ponēdas incōueniētē eē: eo q̄ ꝓcedit ex sempiternitate motus: que fidei veritati repugnat. Sed si quis diligēter attendat rōnē eius ꝓcessus nō tollitur etiā eternitate motus sublata. Naz sicut ex eternitate mot⁹ ꝯcludit̄ motoris infinita potētia ita hoc idē concludi pōt ex motus vniformitate. Motor enī qui semꝑ mouet nō pōt necesse est q̄ q̄n̄qꝫ citius q̄n̄qꝫ tardius moueat s̄m q̄d paulatiꝫ virtus eius deficit in mouendo. In motibus aūt celestibus inuenit̄ oīmoda vniformitas. Unde cōcludi pōt q̄ motori primi motus insit virt⁹ ad semꝑ mouendum ⁊ sic idē sequitur.

¶ In quo cōueniat opinio platonis ⁊ aristotelis. CA. III.

His igitur visis de facili accipere possum⁹ in quo ꝯueniāt ⁊ in quo differāt pōnes aristotelis ⁊ platonis circa imāles sbās. Primo quidē cōueniūt in mō eēndi ipsar̄. Posuit .n. plato inferiores oēs sbās imāles eē vnū ⁊ bonuꝫ: ꝑ participatiōes primi q̄ est s̄m se vnū ⁊ bonum. Omne aūt ꝑticipās aliqd: accipit id q̄d ꝑticipat ab eo a quo ꝑticipat. Et q̄ntū ad hoc id a quo ꝑticipat est cā ipsius: sicut aer habet lumē ꝑticipatū a sole qui est cā illuminatiōis ipsius. Sic igit̄ s̄m platonē sūmus deus cā est oībus imālib⁹ substantijs q̄ vnaq̄qꝫ earū ⁊ vnū sit ⁊ bonū sit. Et h̄ etiaꝫ aristoteles posuit: q: vt dicit necesse est vt id q̄d ē maxime ens ⁊ maxime verū sit cā eēndi ⁊ veritatis oībus alijs. ¶ Scd̄o aūt cōueniūt q̄ntū ad cōditionē nature ipsarum: q: vterqꝫ posuit oēs huiusmodi sbās penitus esse a materia imunes. nō tñ eē eas imunes a ꝯpositiōe potētie ⁊ actus. Nā oē ꝑticipās ens oportet eē cōpositū ex potētia ⁊ actu Id .n. q̄d recipit̄ vt participatū oꝫ esse actū ipsius substātie ꝑticipātis. Et sic cū oēs substātie ꝑter supremā que est per se vnū ⁊ per se bonū: sint ꝑticipantes s̄m platonē necesse est q̄ oēs sint cōposite ex potētia ⁊ actu q̄d etiam a necesse est dicere s̄m sniam arist. Ponit enī q̄ rō veri ⁊ boni attribuit̄ actui. Unde illud q̄d est primū verū ⁊ primū bonū: oꝫ esse actum purū. Quecūqꝫ vero ab h̄ deficiunt oportet aliquaꝫ ꝑmixtionē potentie h̄re. Tertio vero cōueniūt in rōne ꝓuidētie. Posuit enim plato q̄ sūmus deus qui h̄ q̄d est ipꝫ vnū est ⁊ ipꝫ bonum: ex prime sua rōne bonitatis ꝓpriū hꝫ vt inferioribus oībus ꝓuideat: ⁊ vnūqd̄qꝫ inferiorum in q̄ntū ꝑticipat bonitatē primi boni etiaꝫ ꝓuidet his que post se sūt nō solū eiusdē ordinis: sed etiaꝫ diuersor. Et s̄m h̄ primus intellectus sepatus ꝓuidet toti ordini sepator intellectuū: ⁊ quilibet superior suo inferiori: totusqꝫ ordo sepator intellectuū ꝓuidet ordini aīar ⁊ inferioribus ordinibus Rursūqꝫ idem obseruari putat in ipsis aīab⁹: vt supreme quidē celor aīe ꝓuideāt oībus inferioribus aīabus ⁊ toti generatiōi inferior corporum. Itē supiores aīe inferiorib⁹. s. aīe demonum aīabus hoīum. Ponebāt enī platonici demones eē mediatores inter nos ⁊ supiores sbās. Ab hac etiā ꝓuidētie rōne aristoteles non discordat. Ponit enī vnū bonū sepatū oībus ꝓuidētē sicut vnū imperatorē vel dn̄m sub quo sunt diuersi rerū ordines ita. s. q̄ supiores ordines rerū pfecte ꝓuidētie ordinē cōsequūtur. Unde null⁹ defectus in eis inuenitur. Inferiores enī entiū qui min⁹ pfecte ꝓuidētie ordinē recipere pñt multis defectibus subiacent. Sicut etiā in domo liberi qui pfecte ꝑticipant regimē patris familias in paucis vel nullus deficiunt. Seruor aūt actiōes in plurib⁹ inueniūtur deficere. Unde in inferiorib⁹ corpib⁹ defect⁹ ꝓueniūt naturalis ordinis qui in supiorib⁹ corporibus nūq̄ deficere inuenitur. ¶ Similiter etiā hūane aīe plerūqꝫ deficiūt ab intelligētia veritatis ⁊ a recto appetitu veri boni q̄d in inferiorib⁹ aīabus vel intellectib⁹ nō inuenit̄. Propter q̄d etiā plato posuit demonū eē quosdā bonos quosdā malos: sicut ⁊ hoīes deos vero: ⁊ intellectus ⁊ celor aīas: oīno absqꝫ malicia esse. ¶ Scd̄m igitur hec tria circa sbās sepatas inuenit̄ opinio arist. cū platonis opinione cōcordare.

¶ In quo differunt plato ⁊ aristoteles. CA. IIII

Sunt aūt alia in quibus differunt. Primo quidē vt supra dictū est: plato supra celorū aīas duplicē ordinē imālium sbarum posuit scilicet itellect⁹ ⁊ deos. Quos oēs dicebat eē spēs intelligibiles sepatas quarū participatione intellect⁹ intelligunt. Aristoteles vero vniuersalia sepata nō ponēs: vnū solū ordinē rerū posuit supra celor aīas. In quor etiā ordine primū esse posuit sūmū deū: sicut ⁊ plato sūmū deū primū eē posuit in ordine spērum quasi sūmus deus sit prima ydea vnius ⁊ boni. Hunc aūt ordinē Aristoteles posuit vtrūqꝫ habere vt .s. eēt intelligens ⁊ intellectū: ita .s. q̄ sūmus deus intelligeret non participatione alicuius superioris quod esset eius perfectio: sed per eēntiam suā. Et idem estimauit esse dicēdū in ceteris bonis sepatis substātijs sub sūmo deo ordinatis: nisi q̄ in q̄ntū a simplicitate primi deficiūt ⁊ sūma pfectiōe ipsius eorum intelligere ꝑfici pōt per supiorū sbarū ꝑticipatiōnē. Sic igit̄ s̄m aristotelē: huius substātie que sūt fines celestiū motuū: sunt ⁊ intellect⁹ intelligētes ⁊ intelligibiles spēs. Nō aūt ita q̄ sint spēs vl nature sensibiliū substātiar sicut platonici posuerūt sed oīno altiores. ¶ Scd̄o vero q: plato nō coartauit numerū intellectū sepatorū numero celestiū motuū. Non enī ex hac causa mouebat̄ ad ponēdum intellectus sepatos: sed ipam naturā rerum s̄m se cōsiderās. Aristotel. vero a sensibilib⁹ recedere nolēs ex sola cōsideratiōe motuū vt supra di-

etiā est: puenit ad ponēdū intellectuales sbas separatas. Et ideo earū numerū coartauit celestibus motib⁹. ¶ Tertio aūt q2 aristoteles nō posuit aliquas aīas medias īter celor aīas ⁊ animas bestiarū sicut posuit plato. Unū de motibus nullaʒ inuenitur nec ipse nec eius sequaces fecisse mentionē. ¶ Hec igit sunt que de opinionibus platonis ⁊ aristo. circa substātias separatas ex diuersis scripturis collegimus.

¶ De substātiarū separatarū essentia sm auicebron CA. V.

Horum vero qui post secuti sunt aliqui ab eor positiōibus recedētes in deteri⁹ errauerūt. Primo nāqʒ auicebron in libro fontis vite alterius cōditiōis substātias separatas posuit esse. Extimauit eni oēs substātias sub deo cōstitutas ex materia ⁊ forma cōpositas esse: qđ taʒ ab opinione platonis quā aristotelis discordat. Qui quidē dupliciter deceptus fuisse videt. ¶ Primo quidē q2 extimauit q sm intelligibilē cōpositionē que in rerū genere inuenit put. s. ex genere ⁊ dr̄ia constituitur spēs esset in rebus ipsis cōpositio realis intelligēda. vt. s. vniuscuiusqʒ rei i genere existētis genus sit materia dr̄ia vero forma. Secūdo q2 extimauit q esse in potētia vel esse subiectum vel esse recipiēs sm vnā rōnem in oibus diceret. Quibus duabus positiōibus innitus quadā resolutoria via processit inuestigādo cōpositiones rerū vsqʒ ad intellectuales substātias. Primo eniʒ inspexit in artificialib⁹: q cōponūtur ex forma artificiali ⁊ materia que est aliqua res nālis: puta ferrū vel lignū que se habet ad formaʒ artificialē vt potētia ad actuʒ. Rursus cōsiderauit q huiusmōi nālia corpa pticularia cōposita erāt ex elementis. Unde posuit q quattuor elemēta cōparātur ad formas pticulares naturales: puta lapidis aut ferri sicut materia ad formā ⁊ potētia ad actū. Iterum cōsiderauit q quattuor elemēta cōueniūt in hoc q quodlibet eorum est corpus. Differunt aūt sm cōtrarias qualitates. Unde tertio posuit q ipm corp⁹ est materia elemētorū quā vocauit mām vniuersalē: ⁊ q forme hui⁹ materie sūt qualitates elemētorū. Secūdo q2 videbat q corpus celeste conuenit cuʒ elemētis in corporeitate, differt vero ab eis in hoc q nō est susceptiuū cōtrariarū qualitatū posuit quarto ordine mām corporis celestis. Que etiā cōparatur ad formā celestis corporis sicut potētia ad actū. Et sic posuit quattuor ordines materie corporalis. ¶ Rursus q2 vidit q oē corp⁹ significat sbam quandā longā latam ⁊ spissam extimauit q corpis mēsurā est corpus: huiusmōi tres dimensiones sint sicut forma ⁊ substātia que subiicit quātitati ⁊ aliis generibus accituʒ est materia corporis in quātū est corpus. Sic igit substātia que sustinet nouē pdicamēta vt etiā ipe dicit est pma spiritualis materia. Et sicut posuit i materia corporali vniuersali quā dixit esse corpus: qđdā superius qđ non est susceptiuū cōtrariarū qualitatū. s. materiā celestis corpis ⁊ aliqd inferi⁹ qđ est susceptiuū cōtrariarū qualitatū quā credidit esse numerū quattuor elemētorū: ita etiaʒ in ipsa sba posuit qddaʒ superi⁹ qđ non est susceptiuū quātitatis qđ posuit eē sbam separatā ⁊ qđdam inferius qđ est susceptiuuʒ quātitatis quā posuit esse māam corporeā corporuʒ. Rursus ipsas sbas separatas vel spūales cōpositas esse ex materia ⁊ forma ⁊ hoc pbauit plurib⁹ rōnibus. Primo quidē q2 extimauit q nisi substantie spūales essent cōposite ex materia ⁊ forma nulla posset inter eas esse diuersitas. Si eni nō sunt cōposite ex materia ⁊ forma: aut sunt materia tantū aut sunt forma tm̄. Si sunt materia tm̄ nō pōt esse q sint multe substātie spūales: q2 mā est vna ⁊ eadē de se ⁊ diuersificat per formas. Similr etiā si substantia spūalis sit forma tantū non poterit assignari vnde substātie spūales sint diuerse. Quia si dicas q sint diuerse sm pfectionē ⁊ impfectionem seqret q substātia spūalis sit subiectū pfectiōis ⁊ impfectionis. Sed esse subiectū ptinet ad rōnem materie nō aūt ad rōnē forme. vnde relinquitur q vel nō sunt plures substātie spūales vel sunt cōposite ex materia ⁊ forma. Secūda rō eius est: q2 intellect⁹ spūalitatis est pter intellectū corporeitat. Et ita substātia corpalis ⁊ spūalis habent aliqd in quo differunt ⁊ habet aliqd in quo cōueniūt quia vtrūqʒ est sba. Ergo sicut in substātia corpali substantia est tanqʒ materia sustentās corporeitatem ita in sba spūali substātia est quasi materia sustentans spūalitatē. Et sm q materia plus vel min⁹ pticipat de forma spūalitatis: scdm h substantie spūales sunt supiores vel īferiores sicut ⁊ aer quāto est subtilior tāto pl⁹ pticipat de claritate. ¶ Tertia rō eius est q2 esse cōe ex inuenitur in substātijs spūalib⁹ ⁊ corpalib⁹ tam supioribus qʒ inferiorib⁹. Illud ergo qđ est cōsequēs ad esse in substātijs corporalib⁹ erit cōsequēs ad esse in substātijs spūalib⁹. Sed in substātijs corpalibus inuenit triplex ordo. s. corpus spissum qđ est corpus elemētorū ⁊ corp⁹ subtile qđ est corpus celeste ⁊ iterū materia ⁊ forma corporis. ergo etiā in substātia spūali inuenit sba spūalis inferior: puta que cōiungit corpi ⁊ superior q nō est cōiuncta corpi ⁊ iterū mā ⁊ forma ex quibus sba spūalis cōponit. ¶ Quarta rō ei⁹ ē q oīs sba creata oʒ q distinguat a creatore: sed creator est vnū tantum. oʒ igit q oīs sba creata nō sit vnū tm̄: sed cōposita ex duob⁹ quor necesse est vt vnuʒ sit forma: ⁊ aliud materia q2 ex duab⁹ materijs nō pōt aliquid fieri nec ex duabus formis. ¶ Quinta ratio est q oīs sba spūalis creata est finita. Res aūt nō est finita nisi per suā formā: q2 res que non habet formā per quā fiat vnū est infinita. Omnis

igitur sba spūalis creata est cōposita ex materia & forma.

¶ Reprobatio opinionis avicebron inq̄tum ad modum ponendum. CA. VI.

Hec aūt que dicta sūt in plurib⁹ manifestā b: iprobabilitatē ɔtinēt. ¶ Prīo nāq3 quia ab inferiorib⁹ ad sup̄ma entiū resoluendo in p̄ncipia materialia qd̄ eiuo rōni repugnat. Cōparatur eni materia ad formam sicut potētia ad actum. Manifestū est aūt q̄ potētia est min⁹ ens q̄3 actus. Nō eni dicit potentia ens nisi ſm ordinē ad actū. Unū nō simplr dicim⁹ eē q̄ sūt i potētia s3 solū q̄ sūt i actu. Quāto igit magis resoluēdo descēdit ad principia materialia tāto min⁹ inuenit de rōne entis. Suprema aūt in entib⁹ oportet eē maxime entia. Nam & in vnoquoq3 genere sup̄ma que sunt aliorū principia esse maxime dicunt sicut ignis est calidus maxime. Unde & plato inuestigando suprema entium processit resoluēdo in principia formalia sicut supra dictum est. Incōuenētissime igit hic per cōtrariā viam pcessit in principia materialia resoluēdo. ¶ Scd̄o quia quantū ex suis dictis apparet in antiquorū quādā mō nālium opinionē reddijt: qui posuerunt q̄ oīa essent vnum ens: dum ponebāt sbam rerū omnium non esse aliud q̄3 mām quā non ponebāt eē aliquid in potentia tantū sicut plato & aristoteles sed esse aliquid ens actu: nisi q̄ antiqui naturales nihil aliud p̄ter corpa esse extimātes: hanc materiam cōem & sbam oīum aliqd̄ corpus esse dicebant: puta aut ignē aut aerem aut aliqd medium. Sed iste nō solū in corpib⁹ materiā rerum existimās ɔp̄hendi illud vnum qd̄ posuit esse primam mām cōem & sbam oīum dixit esse sbā nō corporeā. Et q̄ simili modo posuerit hāc vniuersalem mām quā dicit esse sbam oīum sicut naturales. Hoc ponebāt de aliquo vno corporū manifestū est ex hoc q̄ eorū que cōueniūt in genere ponit genus esse mām. Drīas vero quib⁹ spēs differunt ponit esse formas. Dicit. n. q̄ oīum māliū est mā cōis ipm corpus. Rursūq3 oīum substātiarū tam corporalium q̄3 spūalium est cōis materia substātia ipsa. Ubi apparet q̄ similis est habitudo generis ad drīas: sicut subiecti ad ppriās passiōes vt s. substātia hoc mō diuidat per spūalē & corpalem & corpus per celeste & elementare sicut numerus per par & impar: aut aīal per sanum & egrum: quorum numre⁹ est subiectū paris & imparis sicut p̄priarū passionum & aīal sani & egri & tam subiecto q̄3 passionibus de spēbus oībus p̄dicatis. Sic igitur si substātia que p̄dicat de oībus cōparetur ad spūalem & corpalem sicut materia est & subiectū eorū: sequetur q̄ hec duo adueniāt substātie p modū accñt aliā passionū: similiter in oībus aliis cōsequētibus qd̄ ipse expsse concedit. Ponit enim oēs formas ſm se ɔsideratas accñtia esse: dicunt tū sbales esse per cōpatione ad aliq̄s res in quorū diffinitionib⁹ cadūt sicut albedo est de rōne hoīs albi. Sed hec positio tollit qdē vitatē materie p̄me: q: si de rōne māe est q̄ sit in potētia oz q̄ p̄ia mā sit oīno in potētia. vñ nec de aliquo existētiū actu p̄dicat: sicut nec ps de toto. Tollit etiā logice p̄ncipia auferēs verā rōnē generis & spēi & sbalis drīe. dū oīa i modū accñtalis p̄dicatiōis ɔuertit. Tollit ēt nālis pħie fūdamēta auferēs vā3 gnātionē & corruptionē a reb⁹ sicut & antiq nāles ponētes vnū māle principiū. Neq3 eni simpliciter aliqd gnāri dicit nisi q: simplr de nō ente fit ens. Nihil aūt fit q̄ prius erat. Si igit aliqd fit q̄ prius erat in actu qd̄ est simplr esse: seq̄retur q̄ nō simpliciter fiat ens hoc q̄ prius non erat. vnde ſm qd generabit & non simpliciter. Tollit demū vt finaliter ɔcludā p̄dicta positio etiā pħie p̄me principia auferens vnitatē a singulis rebus: & per cōsequens verā entitatē simul & rerū diuersitatē. Si eni alicui existēti in actu superueniat alius actus non erit totum vnum per se: sed solum per accidens eo q̄ duo actus vel forme ſm se diuerse sunt, cōueniūt aūt solum in subiecto: esse aūt vnū per vnitatem subiecti est esse vnum per accidens: seu due forme sint non inordinate adinuicē vt album & musicum que sunt vnum per accidens. Dicim⁹ eni q̄ album & musicum sunt vnum per accidens: q: insunt vni subiecto. Siue etiā forme vel actus sint adinuicem ordinate sicut color & superficies. Non enim est simpliciter vnum superficiatum & coloratum: & si quodāmodo coloratum per se de superficiato predicetur: non quia superficiatū significet essentiam colorati: sicut genus significat essentiam speciei: sed a ratione qua subiectū ponitur in diffinitione accidentis: alioquin nō predicaretur coloratum de supficiato per se: sed hoc de illo. Solo autem hoc modo species est vnum simpliciter inquantum vere id quod est homo animal est: nō quia animal subijciatur forme hominis s3 quia ipsa forma significata per hunc terminum animal aliquādo est forma hominis: nō differens nisi sicut determinatū ab indeterminato. Si enim aliud sit animal & aliud bipes nō erit per se vnum animal bipes quod est homo. Unde nec erit per se ens & per consequēs sequeretur q̄ quecunq3 in genere conueniunt non differrent nisi accidentali differentia: & omnia erunt vnum ſm substantiam que est genus & subiectū omnium substantiarum: sicut si superficiei vna pars sit alba & alia nigra: totum est vna superficies. Propter quod & antiqui ponentes vnā materiam que erat substantia omniū de omnibus predicata: ponebant omnia esse vnū. Et hoc etiam inconuenientia sequuntur ponentes ordinē

diuersarum formaꝝ substant aliã in vno: ⁊ eodē

¶ Tertio sm̃ predicte positionis ꝓcessum necesse ē ꝓcedere in causis materialibus in infinitum ita ꝙ nunq̃ sit deuenire ad primã materiã. In oībus.n. que in aliquo conueniũt: ⁊ in aliquo differunt: id in quo cōueniunt accipit̃: vt materia. Id vero in quo differunt accipit̃: vt forma: vt ex p̄missis patet. Si ergo vna est mã cōis oīum: ad hoc ꝙ diuersas formas recipiat: oportet ꝙ nobiliorē formã in subtiliori ⁊ altiori materia recipiat ignobiliorem vero in inferiori materia ⁊ grossiori: puta formam spũalitatis in subtiliori mã. formã vero corporeitatis in inferiori vt ipē dicit. Precedit ergo in materia differētia subtilitatis ⁊ grossiciei ante formã spiritualitatis: ⁊ corporeitatis. Oportet igit̃ ꝙ iterum ante grossiciē ⁊ subtilitatem precedat in mã aliqua alia differētia ꝑ quã vna materia sit receptiua vnius: ⁊ alia alterius: ⁊ eadem q̃stio redibit de illis alijs p̄cedētibus: ⁊ sic in infinitum. Quãdocunq̃.n. deueniret̃ ad mãm totaliter informẽ sm̃ p̄ncipia positiōis p̄dicte: oporteret ꝙ nō reciperet: nisi vnã formaꝫ ⁊ equaliter ꝑ totum. Et iterum mã illi forme subtracta nō reciperet consequēter nisi vnam formaꝫ: ⁊ vniformiter ꝑ totũ: ⁊ ita descēdēdo vsq̃ ad infima nulla diuersitas in rebus inueniri posset. ¶ Quarto q: antiquis naturalibus ponētibus p̄maꝫ mãm cōem substantiaꝫ oīum possibile erat ex ea diuersas res instituere: attribuēdo diuersis partib⁹ ei⁹ formas diuersas. Poterat enim in illa cōi materia: cum corporalis eēt intelligi diuisio sm̃ quantitatē. Remota autē diuisione que ē sm̃ q̃ntitateꝫ: nō remanet nisi diuisio sm̃ formã: vl' sm̃ mãm. Si igitur ponat̃ vniuersalis mã que ē cōis oīum sbã. nō h̃ns in sui rōne q̃ntitatē: eius diuisio nō pōt intelligi: nisi vl' sm̃ formã: vl' sm̃ mãm ipaꝫ. Cũ aũt dr̃ ꝙ mã icorporea cōis: ptẽ recipit formã hãc ⁊ ptẽ recipit formã illã: diuisio mãe p̄supponit diuersitati formaꝝ in mã receptaꝝ. Non g̃ illa diuisio pōt sm̃ has formas intelligi. Si ergo intelligat̃ sm̃ formas aliquas. oportet ꝙ intelligat̃ sm̃ formas priores: quas neutra mã ꝑ totum recipit. Unde oportet iterum in mã p̄intelligere diuisionem: vl' distinctionē q̃cunq̃. Erit igitur ⁊ h̃ sm̃ alias formas in infinitũ: vl' opꝫ deuenire ad hoc ꝙ prima diuisio sit sm̃ ipam mãm. Non ē aũt diuisio sm̃ mãm: nisi q: mã sm̃ ipam distinguitur: nō ꝓpter diuersam dispositioneꝫ: vl formaꝫ: aut quãtitatem q: hoc esset distingui mãm sm̃ quãtitatem: aut formã seu dispositionē. Oportet igit̃: ꝙ finaliter deueniat̃ ad h̃ ꝙ nō sit vna oīum materia: sꝫ sint multe: ⁊ distincte sm̃ seipas. Materie autē ꝓpriũ ē in potentia eē. Hanc igitur materie distinctionē accipere opꝫ: nō sm̃ ꝙ ē vestita diuersis formis: aut dispositionibus. Hoc.n. est ꝓpter cōuentiam mãe: sꝫ sm̃ distinctionē potētie respectu diuersitatis formarum. Cum.n. potentia id quod ē ad actum dicat̃: necesse ē vt potētia distinguat̃ sm̃ id quod potētia dicit̃. Dico autē aliquid primo potētiam dici: sicut potētiam visiuã ad colorem: nō autē ad album: aut nigruꝫ: q: eadem ē susceptiua vtriusq̃. Et similiter supficies est susceptiua albi: ⁊ nigri sm̃ vnaꝫ potētiam: que primo dicit̃ respectu coloris. Unde patet falsum eē principiũ quod supponebat: dicens potētiam ⁊ receptionē in oībus eodem modo inueniri.

¶ Reprobatio opinionis auicebrō de mãlitate sbarum separatarum. CA. VII.

Ex hac aũt rōne vlterius ꝯcludi pōt ꝙ spũalis ⁊ corpalis sbe nō pōt eē vna mã. Naꝫ si ē vna mã ⁊ cōis vtrorũq̃: oꝫ in ipa distinctionē p̄intelligi añ d'iam formaꝝ. s. spũalitatis ⁊ corporeitatis: que quidē nō pōt eē sm̃ q̃ntitatis diuisionē in substãtijs spũalibus in quibus q̃ntitatis dimēsiones nō inueniunt̃. vñ relinquit̃ ꝙ illa distinctio sit: vl' sm̃ formas seu dispositiones: vl' sm̃ ipam mãm: ⁊ cum nō possit eē sm̃ formas: ⁊ dispōnes in infinitũ oꝫ tandē reddire ad hoc ꝙ sit distinctio in mã sm̃ seipam. Erit igitur eīne alia mã spũalium: ⁊ corporaliũ sbarum. Itē cum recipere sit ꝓprium mãe in q̃ntum huius si sit eadem mã spũalium ⁊ corporaliũ sbarum: oꝫ ꝙ in vtrisq̃ sit idē receptionis modus. Materia aũt corporalium reꝝ suscipit formaꝫ particulariter. i. nō sm̃ cōem rationē forme. Nec hic habet mã corporalis in q̃ntuꝫ dimēsionibus subijcit̃. aut forme corporali: q: etiam ipam formã corporalē indiuidualiter mã corpalis recipit. Un̄ manifestũ fit ꝙ hoc ꝯuenit tali materie ex ipa natura materie: que q: est infima: debilissimo modo recipit formas. fit enim receptio sm̃ recipientis naturam. Et per hoc maxime deficit a completa ratione forme: que est sm̃ totalitatem ipsius ꝑticularitatis ipaꝫ recipientis. Manifestum est autē ꝙ omnis substantia intellectualis recipit formã intellectam: sm̃ suã totalitatem alioquin causa in sua totalitate intelligere non valeret. Sic enim intellectus intelligit reꝫ sm̃ ꝙ forma eius in ipso existit. Relinquitur igitur ꝙ materia si qua sit in spiritualibus substantijs nō est eadem cum materia corporalium rerum sed multo altior ⁊ sublimior: vt pote recipiens formam sm̃ eius totalitatem.

¶ Adhuc vltra ꝓcedentibus manifestum fit ꝙ tanto aliquid in entibus est altius: quãto magis habet de ratione eēndi. Manifestum ē autē ꝙ eñs ꝑ potētiam: ⁊ actum diuidatur: ꝙ actus ē potentia perfectior: ⁊ magis habet de ratione essendi. Non igitur simpliciter esse dicimus quod est in potentia: sed solum quod est in actu. Oportet igit̃ id quod semꝑ est superius in entibus magis

accidere ad actum. Nō aūt est in entibus infimū
ꝓpinquius esse potētie. Quia igitur materia spi-
ritualiū substātiarū nō pōt esse eadē cū corpalium
materia: sed longe distet ab ea puta altior vt ostē-
sum est necesse est vt longe distet a corpaliū mā:
sm dr̄iam potentie ⁊ actus. Corpaliū aūt mā est
potētia pura sm sniam aristotelis ⁊ platonis. Re-
linquit igitur ꝙ materia substātiarū spūaliū nō sit
potētia pura: sed sit aliqd ens actu potētia exis.
Non aūt sic dico ens actu quasi ex potētia ⁊ actu
ꝯpositum: qꝛ vel esset ꝓcedere in infinitū vel oꝫ
venire ad aliqd qd̄ esset ens in potētia tm̄. Quod
cum sit vltimū in entibus ⁊ per cōsequēs non pōt
recipere nisi debiliter ⁊ ꝑticulariter non pōt esse
prima materia spūalis ⁊ intellectualis substantie
Relinquit ergo ꝙ si spūalis substātie materia sit
ens actu ꝙ sit act⁹ vel forma subsistēs sicut ⁊ mā
corpaliū rerū ita dicit ens in potētia qꝛ est ipa po
tentia formis subiecta. Ubicūqꝫ aūt ponit mate
ria ens actu: nihil differt dicere materiā ⁊ substā-
tiā rei. Sic eni antiqui naturales qui ponebāt p̄-
mā mām corpaliū rerū esse aliqd ens actu: dice-
bāt mām esse oium rerū substātiā per modū quo
artificialiū substātia nihil est aliud quā eorꝫ mate-
ria. Sic igit si materia spūaliū substātiarū nō pōt
esse aliqd ens in potētia tm̄: sed est aliqd ens actu
ipsa spūaliū rerū materia est eorꝫ substātia. Et sm
hoc nihil differt ponere mām in substātiis spūali
bus ⁊ ponere substātias spūales simplices nō ꝯpo
sitas ex mā ⁊ forma. ¶ Amplius cū actus natura
liter sit prior potētia ⁊ forma q̄ꝫ materia. potētia
quidē depēdet in suo esse ab actu: ⁊ materia a for
ma. Forma aūt in suo eē non dependet a mā sꝫ ꝑ
priā rōnem actus. Nō eni priora nāliter a poste-
rioribus dependent. Si igit alique sint forme q̄
sine materia esse nō pn̄t hoc nō cōuenit eis ex hoc
ꝙ sunt tales forme. s. iperfecte que per se sustenta
ri nō pn̄t: sed indigent materie fundamēto. Sed
dicūt in omni genere in quo inuenit aliqd impfe
ctū: inuenit etiā aliqd pfectū sm naturā illi⁹ gene
ris: puta si est ignis in materia aliena a qua ignis
sm suā rōnem nō dependet: necesse est esse ignē
non sustentatū in materia aliena. Sūt igit supra
formas in materiis receptas alique forme per se
subsistētes: que sunt spūales substātie ex mā ⁊ for-
ma nō cōposite. Hoc etiā apparet in infimis sub-
stantiarū spūaliū. s. aiabus si qs eas ponit corpib⁹
vniri vt formas. Impossibile est eni id qd̄ ex mā
⁊ forma ꝯpositum est: esse alicui⁹ corporis formam
Et similiter ipossibile est id qd̄ est materia alicu-
ius esse actum eiusdem. Nulla igitur ps eius qd̄
est alicui⁹ forma pōt esse materia que est potētia
pura non actus.

¶ Solutio rōnū auicebron opinionis. CA. VIII

b His igit visis facile est rōnes dissoluere in
ꝯtrariū adductas. Prima eni rō ꝯcludere
videbat: ꝙ non posset esse diuersitas i spi
ritualibus substātiis si nō essent ex materia ⁊ for-
ma ꝯposite. Que quidē rō in vtraqꝫ ꝑte sue dedu
ctionis deficiebat. Neqꝫ eni oꝫ ꝙ ea que sūt mate
rie tm̄ sint absqꝫ diuersitate: neqꝫ etiā hoc oꝫ de sb
stantiis que sunt forme tm̄. Dictū est eni ꝙ quia
materia sm id qd̄ est: est in potētia eius necesse ē
vt sm potētie diuersitatē sint diuerse materie.
Nec aliud dicim⁹ materie substātiā q̄ꝫ ipsam po-
tentiā que est in genere substātie. Nam genus sb-
stantie sicut ⁊ alia genera diuidit per potentiā ⁊
actum ⁊ sm hoc nihil ꝓhibet aliquas substātias
que sunt in potētia tm̄ esse diuersas sm qd̄ ad di-
uersa genera actuū ordināt. Per quē modū cele
stiū corporꝫ materia ⁊ materia elementorꝫ distin
guit. Nā materia celestiū corporꝫ est in potentia
ad actum pfectū. i. ad formā que ꝯplet totā potē-
tialitatē materie vt iam nō remaneat potētia ad
alias formas. Materia aūt elemētorꝫ est ipoten
tia ad formā incōpletā que totā terminare nō po
test materie potētiā. Sed supra has materias est
spūalis materia. i. ipsa substātia spūalis que reci-
pit formā sm suā totalitatē inferiorib⁹ materiis
formā ꝑticulariter recipiētibus. Similiter etiā
non tenet deductio ex ꝑte formarꝫ. Manifestū ē
enim ꝙ si res cōposite ex materia ⁊ forma sm for-
mas differūt: ꝙ ipse forme sm seipsas differunt
⁊ diuerse sunt. Sed si dicat ꝙ diuersarū rerū non
sunt forme diuerse nisi ꝓpter materie diuersitatē
sicut diuersi colores ex vna solis illustratiōe cāt
in aere sm dr̄iam spissitudinis ⁊ diuersitatis il. i⁹
vn̄ necesse est ꝙ ante colorꝫ diuersitatē ꝓintelliga
tur in aere diuersitas puritatis ⁊ spissitudinis. Et
sic etiā necesse erit ꝙ in materia ante vnā formā
intelligat alia forma: sicut etiā in corpib⁹ ante co
lorē intelligit superficies. Inuenit igit in formis di
uersitas sm quēdā ordinē pfectionis ⁊ impfectio
nis. Nā que materie est ꝓpinquior ipfectior est:
⁊ q̄si in potentia respectu superuenientis forme. Sic
igit nihil ꝓhibet in spūalib⁹ substātiis ponere mul-
titudinē q̄uis sint forme tantū ex hoc ꝙ vna eaꝝ
ē alia pfectior ita ꝙ ipfectior est ipotētia respectu
pfectionis vsqꝫ ad primā earū que est actus tātū
que deus est: vt sic oēs inferiores spūales substā-
tie ⁊ materie possint dici sm hoc ꝙ sunt ipotētia:
⁊ forme sm hoc ꝙ sunt actu. vn̄ pꝫ friuolū esse: qd̄
cōtra hoc obiicit cōcludēs si spūalis substātia sm
pfectionē ⁊ ipfectionē differt qd̄ oꝫ ipsam esse pfe
ctionis subiectū: ⁊ sic cū subiectū ꝑtineat ad rōnē
materie oportebit substātiā spūalem habere ma-
teriā. In quo quidē dupliciter fallit. Primo qdē
extimat pfectionē ⁊ impfectionē esse quasdā for-
mas superuenientes vel accidētia que subiecto indi

gerit qd quidem manifeste falsũ est. Est enĩ ꝗd ł rei pfectio fm suã spẽm ⁊ substantiã que cõparat ad rem sicut accñs ad subiectũ vł sicut forma ad mãm sed ipsa ꝓpriã spẽm rei designat. Sicut .n. in numeris vnꝰ est maior alio fm ꝓpriã speciem Unde inequales numeri fm spẽm dñt. Ita ĩ formis tam mãlibꝰ quã a materia separatis vna est pfectior: alia fm rõnem ꝓprie nature indiuiduũ .s. ꝓpriã rõ spẽi in tali gradu pfectionis consistit. Secũdo q: entire subiectũ nõ ꝯsequit solã mãm que est ps rei sed vniuersaliter cõsequit oẽm potẽtiaʒ Omne enĩ qd se habet ad alterum vt potẽtia ad actum et natuʒ est subiici ⁊ p hũc etiã modũ spũalis substãtia q̃uis nõ hẽat mãm p̃tẽ sui. ipsa tamẽ ꝓut est ens fʒ aliqd ĩ potẽtia põt subiici itelligibilibꝰ spẽbꝰ. Ex hoc etiã solutio sc̃de rõnis apparet. Cum .n. dicimꝰ aliquã substantiã corpalẽ esse vł spũalẽ nõ ꝯparamꝰ spũalitatẽ vel corporeitatẽ ad ẽam sicut formas ad mãm vel accñtia ad subiectum: sed sicut dñas ad genꝰ. Ita q sola substãtia spũalis nõ per aliqd additũ substãtie sue est spũał sed per suã ẽam. Non enĩ est alia forma per quã spẽs dñe p̃dicationẽ suscipit ab ea p quaʒ suscipit p̃dicationẽ generis: vt sup̃ dictũ est. Ulñ nõ oportet q spũalitati spũalis substãtie subiiciat aliquid sicut mã vel subiectũ. Tertia vero rõ efficatiã nõ habet. Cũ .n. ens nõ vniuoce de oĩbꝰ p̃diceł non est requirẽdus idẽ modꝰ essendi in oĩbus que esse dicũtur. Sed quedã pfectius quedã impfectius esse pticipant. Accñtia enĩ entia dicũtur: nõ q: in seipsis esse habeãt. sed q: esse eoꝝ est in hoc q ĩsũt substantie. Rursumq̃ in substãtiis oĩbus non est idem modꝰ essendi. Ille enĩ substãtie que pfectissime esse pticipant non habent in seipsis aliquid qd sit ens in potẽtia solum. Unde in materiales substantie eẽ dicũł. Sub his sunt substãtie q̃ etiã in seipsis huiusmodi mãm hñt que fm suĩ eẽntiaʒ est ens in potẽtia tantuʒ: tota tñ eoꝝ potẽtialitas cõpletur per formã vt in eis nõ remaneat potentia ad aliã formã. Unde ⁊ icorruptibiles sũt: sicut celestia corpa que necesse est ex materia ⁊ forma ꝯposita esse. Manifestũ est enĩ ea in actu existere alioquin motꝰ subiecta esse possent: aut sensui subiacere aut alicuiꝰ actiõis esse principium. Nullũ aũt eoꝝ est forma tantum: q: si eẽnt forme absq̃ materia: eẽnt substantie intelligibiles actu simul ⁊ intelligẽtes fm seipsas: qd esse non potest cũ intelligere actu corporis esse non possit vt ꝓbał ĩ libro de aĩa. Relinquił ergo q sunt quidẽ ex materia ⁊ forma ꝯposita: sed sicut illud corpus ita est huic magnitudini ⁊ figure determinate subiectũ q tamẽ non est in potẽtia ad aliã magnitudinem vel figurã: ita celestiũ corpoꝝ materia est huic forme subiecta q non est in potẽtia ad aliam formã. Sub his vero substãtiis est tertius substãtiarum gradus .s. corruptibiliũ corporum: que in seipsis huiꝰ materiam habẽt: que est ens in potẽtia tñ. Nec tamen tota potẽtialitas huiusmodi materie complet per formã vnam cui subiicił quin remaneat adhuc in potentia ad alias formas. Et fm hanc diuersitatẽ materie inuenił in corporibꝰ subtilius ⁊ grossius ꝓut celestia corpa sunt subtiliora ⁊ magis formalia q̃ elemẽtaria. Et q: forma ꝓportionatur materie cõsequẽs est q celestia corpa habeãt nobiliorẽ formã ⁊ magis pfectam vtpote totam potẽtialitatẽ materie adimplentẽ. In substãtiis igitur supioribꝰ a quibus est oĩno potẽtia materie aliena. inuenił quidem dñia maioris ⁊ minoris subtilitatis fm dñiam pfectiõnis formarũ: nõ tamen in eis est compositio materie ⁊ forme.

¶ Quarta vero ratio efficaciã nõ habet. Non .n. oportet: vt si substãtie spũales materia careant q ideo non distinguãtur sublata omni potentialitate materie: q: remanet in eis potentia quedã inquantuʒ non sunt ip̃m esse sed esse pticipant. Nihil aũt per se subsistens quod sit ip̃m esse potest esse nisi vnum solum sicut nec aliqua forma si separata consideretur põt esse nisi vna. Inde est .n. q ea que sũt diuersa numero sunt vnũ spẽ: q: natura spẽi fm se considerata est vna. Sicut igitur est vna fm cõsiderationẽ dum per se cõsideratur ita esset vna fm esse si per se subsisteret vel existeret Eademq̃ ratio est de genere per cõparationẽ ad spẽs quousq̃ pueniatur ad ip̃m esse qd est cõmunissimũ. Ipsum igił esse per se subsistens est vnũ tñ. Impossibile est igił q preter ip̃m sit aliqd subsistens qd sit esse tantũ. Omne aũt qd est: esse habʒ Est igitur in quocũq̃ preter primũ: ⁊ ip̃m esse tanquã actus: ⁊ substantia rei habens esse tanquã potentia receptiua huius actus quod est eẽ. Potest aũt quis dicere: id qd participat esse fm se carens est illo: sicut superficies que nata est participare colorẽ fm se considerata est non color ⁊ nõ colorata. Similiter igił id qd participat esse oportet esse nõ ens: quod aũt est ĩ potentia ens est participatiuũ ipsius non aũt fm se est ens. Sequił ergo q habeat materiã: quia ipsiꝰ esse receptiua ẽ materia vt supra dictum est. Sic igitur omne qd est post primũ ens q est ipsum esse cum sit pticipatiue ens habet materiam. Sed considerãdũ est q ea que a primo ente esse participãt: nõ participãt esse fm vniuersalẽ modũ eẽndi fm q est in primo principio: sed particulariter fm quendam determinatum essendi modum qui conuenit huic generi vel huic spẽi. vnaqueq̃ autẽ res adaptat ad vnũ determinatũ modũ essendi fm modũ sue substantie. Modus autem vniuscuiusq̃ substãtie cõposite ex materia ⁊ forma est fm formaʒ per quã ptinet ad determinatã spẽʒ. ¶ Sic igitur res cõposita ex materia ⁊ forma per suã formã fit participans

cipatiua ipsius esse a deo sm quendã propriũ mo-
dum. Inuenitur igitur in substantia composita ex
materia et forma duplex ordo. Unus quidẽ ipsius
materie ad formã. alius autem ipsius rei iam cõ
posite ad esse participatum. Non enim est esse rei
neqz forma eius: neqz materia ipsius sed aliquid
adueniens rei per formam. Sic igitur in rebus
ex materia et forma compositis materia quidem
sm se cõsiderata sm modum sue essentie habet eẽ
in potentia et hoc ipsum est ei ex aliqua pticipatio
ne primi entis. Caret vero sm se considerata for
mã per quam pticipat esse in actu sm ppriũ mo-
dum. Ipsa vero res composita in sui eẽntia consi
derata iam habet formã esse. sed pticipat esse p-
prium sibi per formã suam. Quia igitur materia
recipit esse determinatũ actualiẽ per formã et non
ecõuerso nihil phibet esse aliquã formã que reci-
piat esse in se ipsa non in aliquo subiecto. Nõ enim
causa dependet ab effectu: sed potius econuerso.
Ipsa igit forma sic per se subsistens esse pticipat i
se ipsa: sicut forma materialis in subiecto. Si igi
tur per hoc qđ dico non ens remoueatur solũ esse
in actu: ipsa forma sm se cõsiderata est non ens:
sed esse pticipans. Si autẽ non ens remoueat nõ
solum ipm esse in actu: sed etiam actũ seu formam
per quã aliquid pticipat esse: sic materia est non
ens: forma vero subsistens non est nõ ens: sed est
actus qui est forma pticipatiua vltimi actus qui
est esse. Patet igitur in quo differt potentia que i
substantijs spũalibus a potẽtia que est in materia
Nam potẽtia substãtie spũalis attendit solum sm
ordinem ipsius ad esse. Potentia vero materie
sm ordinẽ et ad formã et ad spẽm esse. Si quis au
tem vtrũqz materiã esse dicat. Manifestũ est qđ
equiuoce materiã noiabit. ❡ Quinte vero rõnis
solutio iam ex dictis apparet. Quia enĩ substãtia
spũalis esse pticipat non sm sue cõitatis infinita-
tẽ sicut est in primo principio: sed sm pprium mo-
dũ sue eẽntie: manifestũ est qđ esse eius non est infi
nitũ sed finitum. Quia tamẽ ipsa forma non est p
ticipata in materia: ex hac pte nõ finitur per mo-
dum quo finiuntur forme in materia existentes.
Sic igitur apparet gradus quidam infinitatis in
rebus. Nam materiales substãtie finite quidem
sunt dupliciter. s. ex pte forme que in materie re-
cipitur: et ex pte ipsius esse qđ pticipat sm pprium
modum: quasi superius et inferius finita existens
Substãtia vero spũalis est quidẽ finita supius inqʒtũ
a primo principio pticipat esse sm ppriũ modum
est aũt aliquo mõ infinita inferius inqʒtũ nõ ptici
pat in subiecto. Primũ vero principiũ qđ deus est:
est oĩbus modis infinitum.

❡ Opiniones dicẽtiũ sbas immãles cãm sui esse
non habere et eius reprobatio. CCA.IX.

s Icut aũt pdicta positio circa cõditionẽ spi-
ritualiũ substãtiarum a sñia platonis et aristo
telis deuiat eis immãlitatis simplicitatem
auferẽs ita et circa modũ eẽndi ipsarũ aliqui a ve-
ritate deuiasse inueniũtur auferẽtes earũ originem
a primo et sũmo auctore. In quo inueniũtur diuer
si hoĩes tripliciter errasse. Quidam enĩ posuerũt
pdictas sbas oĩno cãm sui esse nõ habere. Quidã
posuerũt eas quidẽ eẽndi cãm habere: nõ tñ ime
diate oẽs eas pcedere a sũmo et primo pncipio:
sed quadã serie ordinis iferiores earum a supioribus
essendi originẽ habere. Alij vero cõtentur oẽs q
dem huiusmodi sbas imediate eẽndi habere ori
ginẽ a primo pncipio: sed in ceteris que de eis di
cunt puta qđ sunt viuẽtes intelligẽtes et alia huius
modi: superiores iferioribus cãs existere. Primũ
quidẽ igit spũales sbas oĩno incausatas esse existi
mãt huius opinionẽ sumẽtes ex his sm materiã
causant: vtẽtes cõi suppõne naturali philosopho
rum pro principio ex nihilo nihil fieri. Hoc autẽ
videt fieri qđ hz cãm sui eẽ. Quicqd igitur sui eẽ
cãm hz oz illud ex alio fieri. Hoc aũt ex quo aliqd
fit: ẽ materia. Si igitur spũales substãtie materi
am non habent cõns videt eas oĩno cãm sui esse ñ
habere. Rursus fieri moueri qđdam est vel mu
tari. Mutatiõis aũt omnis et motus subiectũ ali
qđ esse oportet. Est enĩ motus actus existis in po
tentia. Oportet igitur omni ei qđ fit subiectũ ali-
qđ pexistere. Spũales igit substãtie si imãles sũt
facte esse nõ pñt. Itẽ in qualibet factiõe cũ puenit
ad factũ eẽ vltimũ nõ remanet aliqd fieri. Sicut
nec post vltimũ motũ eẽ remanet moueri. Unde
mĩ aũt in his que generãtur qđ vnũqđqz eorum tunc
factũ eẽ dicit qñ terminata factiõe qñ accipit for
mã. Est. n. forma gnãtiõis terminus. Adepta igit
forma nõ restat aliqd fiendũ. Habẽs igit formam
nõ fit ens: sed est ens sm suam formã. Si igit ali
qd sit sm se forma: hoc nõ fit ens. Spũales autem
substãtie sunt qdã forme subsistẽtes vt ex pmissis
manifestũ est: nõ igit spũales substantie sui eẽ cãm
habẽt quasi ab alio facte. ❡ Posset aliquis ad h
argumẽtari ex opinionibus aristotelis et platonis
qui huiusmodi substantias ponunt esse sempiter-
nas. Nullũ aũt sempiternũ videt eẽ factũ: qr ens
fit ex nõ ente sicut albũ ex nõ albo. vñ videt cõns vt
qđ fit prius nõ fuerit. Sic igitur cõns est si spũales
substãtie sũt sempiterne: qđ ñ sint facte: nec hẽant
sui eẽ pncipiũ et cãm. Sz si qs diligẽter cõsideret
ab eadẽ radice inueniet hãc opinionẽ pcedere: et p
dictã: qr maxime spũalibus substãtijs adhibet. pcessit
enĩ supdcã opio ex hoc qđ spũales sbas eiusdẽ rõ
nis eẽ exĩstimauit cũ mãlibus substãtijs q̃ sũ pcipiũt
qđ ẽ eorum q imaginationẽ trãscẽdẽ ñ valent. Sic et
ista opio ex hoc pcedẽ qđ eleuari nõ pt intellectus ad
intuẽdã aliũ modũ cãndi pter istũ qui cõuenit mate-

rialibus rebus. Paulatim enim humana ingenia processisse videntur ad investigandam rerum originem. Primo namque in sola exteriori mutatione rerum originem consistere homines estimaverunt. Dico autem exteriorem originem que fit secundum accidentales transmutationes. Primi enim philosophantes de naturis fieri rerum statuerunt non esse aliud quam alterari: ita quod id quod est rerum substantia quam materiam nominabant sit principium primum penitus non causatum. Non enim distinctionem substantie et accidentis intellectu transcendere poterant. Alii vero aliquantulum ulterius procedentes etiam ipsarum substantiarum originem investigaverunt ponentes aliquas substantias causam sui esse habere. Sed quia nihil preter corpora mente percipere poterant: resolvebant quidem substantias in aliqua principia: sed corporalia ponentes ex quibusdam corporibus congregatis alia fieri ac si rerum origo in sola congregatione et segregatione consisteret. Posteriores vero philosophi ulterius processerunt resolventes sensibiles substantias in partes essentie: que sunt materia et forma. Et sic fieri rerum naturalium in quadam transmutatione posuerunt secundum quod materia alternatim diversis formis subiicitur. Sed ultra hunc modum fiendi necesse est secundum sententiam platonis et aristotelis ponere alium altiorem. Cum enim necesse sit primum principium simplicissimum esse: necesse est quod non hoc modo esse ponatur quasi esse participans: sed quasi ipsum esse existens. Quia vero esse subsistens non potest esse nisi unum sicut supra habitum est: necesse est omnia alia que sub ipso sunt sic esse quasi esse participantia. Oportet igitur communem quandam resolutionem in omnibus huiusmodi fieri: secundum quod unumquodque eorum intellectu resolvitur in id quod est et in suum esse. Oportet igitur supra modum fiendi quo aliquid fit: forma materie adveniente preintelligere aliam rerum originem secundum quod esse attribuitur toti universitati rerum a primo ente quod est suum esse. Rursus in omni causarum ordine necesse est universalem causam particulari preexistere. Nam cause particulares non agunt nisi in universalium causarum virtute. Manifestum est autem quod omnis causa per motum aliquid faciens particularis causa est. habet enim particularem effectum. Est enim omnis motus ex hoc determinato in illud determinatum omnisque mutatio motus cuiusdam terminus est. Oportet igitur supra modum fiendi quo aliquid fit per mutationem vel motum esse aliquem modum fiendi seu originem rerum absque omni mutatione vel motu per influentiam essendi. Item necesse est quod per accidens est: in id reduci quod per se est. In omni autem factione que fit per motum vel mutationem fit quidem hoc vel illud ens per se. ens autem communiter sumptum per accidens fit. Non enim fit ex non ente sed ex non ente hoc. Ut si canis ex equo fiat ut Aristotelis exemplo utamur fit quidem canis per se: non autem fit animal per se: sed per accidens: quia animal erat prius. Oportet igitur originem quandam in rebus considerari secundum quam ipsum esse communiter sumptum per se attribuitur rebus: quod omnem mutationem et motum transcendat. Adhuc si quis ordinem rerum consideret semper inveniet id quod est maximum causam esse eorum que sunt post ipsum. sicut ignis qui est calidissimus causa est caliditatis in ceteris elementatis corporibus. Primum autem principium quod deum dicimus est maxime ens. Non enim est ire in infinitum in rerum ordine: sed ad aliquid summum devenire quod melius est esse unum quam plura. Quod autem in universo melius est: necesse est esse: quia universum dependet ex essentia bonitatis eius. Necesse est igitur primum ens esse causam essendi omnibus. His autem visis facile est solvere rationes inductas. Quod enim antiqui naturales quasi principium supposuerunt ex nihilo nihil fieri: ex hoc processit quia solum ad particularem fiendi modum pervenire potuerunt qui est per mutationem vel motum. De quo etiam fiendi modo secunda ratio procedebat. In his enim que fiunt per mutationem vel motum subiectum factioni presupponitur. Sed in supremo modo fiendi qui est per essendi influxum: nullum subiectum factioni presupponitur: quia hoc ipsum est subiectum fieri secundum hunc factionis modum quod est subiectum esse participare per influentiam superioris entis. Similiter etiam tertia ratio de hoc modo fiendi procedit qui est per mutationem et motum. Cum enim ad formam perventum fuerit: nihil de motu restabit. Oportet enim intelligere quod per formam res generata esse participat ab universali essendi principio. Non enim cause agentes ad determinatas formas: sunt cause essendi nisi inquantum agunt in virtute primi et universalis principii essendi. Quarta etiam ratio eodem modo procedit de his que fiunt per motum vel mutationem in quibus necesse est ut non esse precedat esse eorum que fiunt: quia eorum esse est terminus mutationis vel motus. In his autem que fiunt absque mutatione vel motu per simplicem emanationem seu influxum: potest intelligi aliquid esse factum preter hoc quod nunquam non fuerit. Sublata enim mutatione vel motu non invenitur in actione influentis principii: prioris et posterioris successio. Unde necesse est ut sic se habeat effectus per influxum causatus ad causam influentem quamdiu agit sicut in rebus que per motum fiunt se habet effectus ad causam agentem in termino actionis cum motu existens. Tunc autem effectus iam est. Necesse est igitur ut in his que absque motu fiunt: simul cum agentis influxu sit ipse effectus productus. Si autem actio influentis sine motu extiterit non accedit agenti dispositio ut post modum possit agere cum prius non potuerit: quia iam hec mutatio quedam esset. Potuit igitur semper agere influendo. unde et effectus productus intelligi potest semper fuisse. Et hoc quidem aliqualiter apparet in corporalibus rebus. Ad presentiam enim corporis illuminantis producitur lumen in aere absque aliqua aeris transmutatione precedente. unde si semper corpus illuminans aeri presens semper fuisset: semper ab ipso aeri lumen haberet. Sed expressius hoc videtur in intellectualibus

rebus que sunt magis remote a motu. Est enim ꝑncipiorum veritas causa veritatis in conclusionibus semp̄ veris. Sunt enim quedam necessaria q̃ causam sue necessitatis habēt: vt etiam Aristoteles dicit in .2. metha. ⁊ in .4. physicorum. Non ergo extimandū est ꝙ Plato ⁊ Aristo. ꝓpter hoc ꝙ posuerunt substantias males: seu etiā celestia corpa semper fuisse: eis subtraxerint cām essendi. Non enim a sentētia catholice fidei deuiant: ꝙ huius posuerint causata: sed q: posuerunt ea semp̄ fuisse cuius cōtrarium fides catholica tenet. Non enim est necessarium ꝙ q̃uis ergo sit ab imobili ꝑncipio absq; motu: ꝙ eorum eē sit sempiternū. A quolibet enim agente ꝓcedit effectus ſm modum sui esse. Esse aūt primi ꝑncipij: est eius intelligere et velle. Procedit igitur vniuersitas rerū a p̄mo ꝑncipio: sicut ab intelligēte ⁊ volente. Intelligentis autē ⁊ volentis est ꝓducere aliquid nō quidem ex necessitate: sicut ip̄m est: sed sicut vult ⁊ etiā intelligit. In intellectu autē primi intelligentis comp̄hendi͂tur cuiꝰ modus essendi: ⁊ oīs mensura q̃titatis ⁊ durationis. Sicut igitur nō eūdem modum essendi rebus indidit quo ip̄m existit: corporumq; quātitatem sub determinata mēsura conclusit: cum in eius potestate: sicut ⁊ in itellectu omnes mēsure ꝯtineantur: ita etiā dedit rebus talem durationis mensurā qualē voluit: nō qualē ip̄m habet. Sicut igitur corporum quātitas sub tali determinata mēsura cōcludit: nō q: actio primi ꝑncipij ad hanc mensurā quātitatis determinetur. sed q: talis mensura quantitatis sequit in effectu qualē intellectus prime cause p̄scripsit: ita etiam ex actione p̄mi agentis cōsequit determinata durationis mēsura ex intellectu diuino eam p̄scribēte: nō quasi ip̄e subiaceat successiue durationi: vt nunc velit: aut agat aliquid quod prius noluerit: sed q: tota rerum duratio sub eius intellectu: ⁊ virtute ꝯcludit: vt determinet rebus ab eterno mensuram duratōis quā velit.

Opinio Auicēne de fluxu rerum a p̄mo ꝑncipio cum sua reprobatione. CA.X.

Hec igitur ⁊ huiusmodi alij cōsiderantes
b asserunt quidē oīa essendi originem trahere a p̄mo ⁊ summo rerū ꝑncipio quem dicimus deū. nō tamē imediate: sed ordine quodam. Cum. n. primū rerum principium sit penitus vnum ⁊ simplex: nō extimauerūt ꝙ ab eo ꝓcederet nisi vnū. Quod quidē ⁊ si ceteris rebus inferiobus simplicius sit ⁊ magis vnum: deficit tñ a primi simplicitate: in q̃tum ip̄m nō est suū esse: sed est substātia habens eē. Et hanc nomināt intelligentiam primā a qua quidē iam dicunt plura posse ꝓcedere. Nam ſm ꝙ ꝯuertit ad intelligendum scdm simplex ⁊ primū ꝑncipiū dicunt ꝙ ab ea ꝓcedit intelligentia scdā: put vō seip̄am intelligit ſm id qd̄ est intellectualitatis in ea: ꝓducit aīam primi orbis: put vero intelligit seip̄am q̃tum ad id quod est in ea de potētia: ꝓcedit ab eo corpus primū: ⁊ sic p ordinem vsq; ad vltima corporum hunc ꝓcessum a p̄mo principio determinant. Et hec est positio Auicēne: que etiam videt supponi in libro de causis. Hec aūt positio etiā p̄mo aspectu reprobabilis videt. Bonum. n. vniuersi potius q̃ bonum cuiusq; ꝑticularis nature inuenit. Destruit aūt rōnem boni in particularibus effectibus nature vl' artis: si quis ꝑfectionem effectꝰ nō attribuat intentioni agentis cū eadem sit ratō boni ⁊ finis: ⁊ ideo Aristo. reprobauit antiquorū nāliū opinionē: qui posuerūt formas rerum que nāliter generant: ⁊ alia naturalia bona nō esse intenta a nā: sed prouenire ex necessitate materie. Multo igit magis incōueniens est: vt bonū vniuersi nō ꝓueniat ex intentiōe vniuersalis agētis: sed quadā necessitate ordinis rerum. Si aūt bonum vniuersi quod in distinctiōe ⁊ ordine ꝯsistit partium: ex intentione primi ⁊ vniuersalis agentis ꝓcedit: necesse est ꝙ ip̄a distinctio ⁊ ordo partiū vniuersi etiā in intellectu p̄mi principij p̄existat: ⁊ q: res ꝓcedūt ab eo sicut ab intellectiuo ꝑncipio qd̄ agit ſm formas cōceptas: nō oportet ponere ꝙ a p̄mo ꝑncipio: ⁊ si in eēntia sua sit simplex ꝓcedat vnum tñ: ⁊ ꝙ ab illo ſm modū sue cōpositionis: ⁊ virtutis ꝓcedant plura: ⁊ sic inde. Hoc. n. esset distinctionem: ⁊ ordinem talem: in rebus eē non ex intētione p̄mi agentis: sed ex quadam rerum necessitate. Potest tñ dici ꝙ rerum distinctio ⁊ ordo ꝓcedit quidē ex intētione p̄mi ꝑncipij: cuius intentio est nō solū ad ꝓducēdum primū causatū: sed ad ꝓducendū totū vniuersum: tñ quodā ordine: vt ip̄e imediate ꝓducat primū causatū quo mediāte alia p ordinem ꝓducat in esse. Sed cum sit duplex modus ꝓductiōis rerum: vnus quidē ſm mutationē ⁊ motū. Alius aūt absq; mutatōe: ⁊ motu vt supra iam diximus: in eo quidē ꝓductōis modo qui p motū est hoc manifeste videmus accidere ꝙ a p̄mo ꝑncipio alia ꝓcedunt mediātibus causis scdis. Videmus. n. ⁊ plātas ⁊ aīalia ꝓduci inesse p motū ſm virtutes supiorum cārum ordinatarum vsq; ad primū principiū: sed in eo modo ꝓducendi qui ē absq; motu p simplicē influxum ip̄ius esse: hoc accidere impossibile est. Scdm enim hunc ꝓductionis modū: quod inesse ꝓducit: nō solū fit per se hoc ens: sed etiā p se fit ens simpliciter vt dcm̄ est. Oportet aūt effectus ꝓportionaliter causis respōdere: vt. s. effectus particularis cause particulari respōdeat: effectus aūt vniuersalis vniuersali cause. Sic igitur cum p motū aliquid fit per se hoc ens: effectus huiusmodi in particularē causam reducit que ad determinatā formam mouet: ita etiam cū simplr fit ens: ⁊ per se:

et nō per accidens: oportet hunc effectum reduci in vniuersalē essendi cām. Hoc autē est primum principiū quod deus est. Preter igit̄ illum modū producendi qui est per mutationē vl' motum: ē alius modus quo res producunt̄ in esse a primo principio: nō mediantibus causis secūdis: sed eo productionis modo qui fit absq3 motu: qui creatio nominatur: ꝛ qui in solum deū refertur: vt in actorem. Solo autē hoc modo produci possunt in esse immateriales substātie: ꝛ celestia corpora: ꝛ corporum quorūcunq3 materia ante formā esse nō potuit: sicut dictum ē de materia celestiū corporū que nō est in potētia ad aliā formam. ❡ Relinquitur igit̄ q̄ oēs immateriales substātie: ꝛ celestia corpora que per motū produci nō possunt in esse solum deū sui esse habēt auctorem. Nō ergo id quod est prius in eis est posterioribus causa essendi. ❡ Adhuc quāto aliqua causa est superior: tanto est vniuersalior: ꝛ virtus eius ad plura se extēdit. Sed id quod primū inuenit̄ in vno quoq3 ente maxime est cōe omnibus. Quecunq3.n. superaddunt̄ cōtrahunt id quod prius inueniūt. Nā quod posterius in re intelligit̄ comparat̄ ad prius vt actus ad potētiam: per actum aūt potentia determinat̄. Sic igitur oportet: vt id quod primū subsistit in vno quoq3 sit effectus supreme virtutis. Quanto autē aliquod ad posterius tanto reducatur ad inferioris cause virtutē. Oportet igitur q̄ id quod primū subsistit in vnoquoq3: sicut in corporalibus materia: ꝛ immaterialibus substātijs q̄ potentiale est sit proprius effectus prime virtutis ꝛ vniuersalis effectus agentis. Impossibile est igit̄ q̄ ab aliquibus causis secūdis aliqua producantur in esse: nō p supposito aliquo effectu superioris agentis. Et sic nullum agēs post primum rem totā in esse producit quod est producere ens simpliciter per se: ꝛ nō p accidens: quod est creare vt dictū est. Item alicuius nāe vl' forme duplex causa inuenit̄. Una quidē que est per se ꝛ simpliciter causa talis nature vl' forme: alia vero que est causa huius nāe: vl forme in hoc. Cuius quidem distinctionis necessitas apparet si quis cās cōsideret eoꝝ que generant̄. Cum.n. equus generatur: equus generās est quidē causa q̄ nā equi in h' esse incipiat: nō tn̄ est per se causa nature equine. Nō enim est p se alicuius cā nature sm̄ spēm: oportet q̄ sit cā eius in oībus habētibus illam spēm. Cū igitur equus generans hz eandē nām sm̄ speciē: oporteret q̄ esset sui ipsius causa: quod esse nō pōt. Relinquit̄ igitur q̄ oportet sup oēs participantes nām equinam esse aliquā vniuersalē causam totius spēi: quam quidē cām platonici posuerunt spēm separatam a mā: ad modum quo oīum artificialium principiū est forma artis: nō in mā existēs sm̄ aliquo aūt hanc vniuersalē cām oportet ponere in aliquo celestium corporum. Unde ꝛ ipse has duas cās distinguens dixit q̄ homo generat hominem ꝛ sol. Cum aūt aliquid p motū causat̄: nā cōis alicui preexistenti adu nit p formā materie aduenientem vl' subiecto. Potest igit̄ sic per motum esse alicuius causa id quod particulariter naturam illā habet: vt homo hoīs: aut equus equi. Cum vero nō p motū causatur: talis productio est ipsius nature sm̄ seipsam. Oportet igit̄ q̄ reducat̄ in id quod est p se causa illius nāe: nō autē in aliqd quod particulariter nām participet. Assimulatur enim talis productio processui vl' causalitati qui in intellectibus inuenit̄: in qbus natura rei sm̄ seipsā nō dependet nisi a primo: sicut natura senarij: ꝛ eius ratio nō depēdet a ternario: vl' binario: sz ab ipsa vnitate. Non.n. sex sm̄ primam rōnem spēi sunt bis tria: sed sex solum: alioquin oporteret vnius rei multas esse. Sic igitur cum esse alicui' causatur absq3 motu: eius causalitas attribui non potest alicui particulariū entium quod participat eē: sed opz q̄ reducat̄ in ipm̄ vniuersalez ꝛ primam cām essendi. s. in deum qui ē ipsum esse. Amplius q̄nto aliqua potentia magis distat ab actu: maiori virtute indiget ad hoc q̄ in actum reducatur. Maiori.n. virtute ignis opus est ad resoluēdum lapidem quā ceram. Sed nullius potentie ad aliquam potētiam quātumcūq3 indispositā ꝛ remotam est cōparatio: aut proportio. Non entis.n. ad ens nulla est proportio. Uirtus igitur que ex nulla potentia preexistente aliquē effectum producit in infinitum excedit virtutē que producit effectum ex aliqua potentia q̄ntūcunq3 remota. Infinita autē virtus aliorū quidē pōt esse sm̄ quid: sed simpliciter respectu totius eē infinita virtus nō est nisi primi agentis quod est suū esse: ꝛ per hoc ē modis oībus infinitum: vt supra dcm̄ est. Sola igit̄ virt' primi agentis potest effectū producere nulla potentia presupposita. Talem autē oportet esse productionem oīum ingenerabilium: ꝛ incorruptibiliū que absq3 motu producunt̄. Oportet igitur omnia hmōi a solo deo esse producta. Sic igitur impossibile est: vt immāles substātie a deo procedant in esse sm̄ ordinem quē dicta positio assignabat.

❡ Opinio platonicorum de effluxu rerum a primo principio cū reprobatione. CA. XI.

b His aūt rōnibus moti platonici posuerunt quidem oīum immaterialium substātiarum ꝛ vniuersaliter oīum existentium deū esse immediate causam essendi sm̄ predictum productionis modum qui est absq3 mutatione: vl' motu. Posuerunt tā sm̄ alias participationes bonitatis diuine: ordinem quēdam causalitatis in predicti substantijs. Ut.n. supra dictum est. Posuerunt abstracta principia sm̄ ordinem intelligibilium cōceptionū: vt. s. sicut vnum ꝛ ens sunt cōs

ſima ⁊ primo cadunt in intellectu: ſub hoc autē eſt vita: ſub qua iterum eſt intellectus: ⁊ ſic inde ita etiã primuꝫ ⁊ ſuppremũ inter ſepata eſt id qḋ eſt ipſum ens: ⁊ ipſm vnum: ⁊ hoc eſt primũ principium: quod eſt deus de quo iam dictum eſt: ꝙ ē ſuum eſſe. Sub hoc autē poſuit aliud principiuꝫ ſeparatum: quod eſt vita: ⁊ iterum aliud quod ē intellectus. Si igitur ſit aliqua imaterialis ſubſtantia que ſit intelligens viuens: ⁊ ens: erit quidem ens per participationē primi ꝑncipij quod eſt ipſm eſſe. Erit quidem viuens per participationem alterius ꝑncipij ſeparati quod eſt vita: ⁊ erit intelligens per participationē alterius ſeparati principij quod eſt ipſe intellectus: ſicut ſi ponatur ꝙ homo ſit animal ꝑ participationē huius principij ſeparati quod eſt aial: ſit autē bipes per participationē ſecundi principij: quod eſt bipes. Hec autē poſitio ꝙtum ad aliquid quidem veritatem habere poteſt: ſimpliciter autē vera eē nõ poteſt. Eorum .n. que accidētaliter alicui adueniunt nihil ꝓhibet ad id quideꝫ quod eſt ꝑus ab aliqua vniuerſaliori cauſa ꝓcedere: quod vero eſt poſterius ab aliquo poſteriori principio ſicut aial ⁊ plante calidum quidē: ⁊ frigidum ab elemētis participant ſm determinatũ cõplexionis modũ ad ſpēm ꝓpriam pertinenteꝫ: quē modum optinent ex virtute ſeminali per quam generantur. Nec eſt incõueniens ꝙ ab aliquo ꝑncipio aliquid ſit quantũ vł albũ ſeu calidũ. Sed in hijs que ſbaliter predicanť h̃ ꝯtingere penitus impoſſibile ē. Naꝫ oia que ſbaliter de aliquo ꝑdicanť: ſunt per ſe: ⁊ ſimpliciter vnũ. Un⁹ aũt effectus nõ reduciť in plura ꝑma ꝑncipia ſm eãdem rõnem ꝑncipij. q: effectus nõ põt eſſe cã ſimpliciter: vł ſimplicior ꝑma cã. Unde ⁊ Ariſto. hac rõne vtiť ꝯ platonicos ꝙ ſi eſſet aliḋ aial: ⁊ aliud bipes in ꝑncipijs ſeparatis nõ eſſet ſimpliciter vnũ: aial bipes. Si igitur imãlibus ſubſtantijs aliud eſſet id quod eſt eſſe: ⁊ aliud quod eſt viuere: ⁊ aliud quod eſt itellectiuum eē: ita ꝙ viuens adueniret enti: vł itelligens viuēti: ſicut accidens ſubiecto: vel forma materie haberet rõnem quod diciť. Uidemus eni aliquid eſſe cãm accidēꝭ quod nõ eſt cauſa ſbiecti: ⁊ aliquid eē cãm ſbalis forme quod nõ eſt cã mãe: ſed in imãlibus ſubſtantijs ad ipſm eſſe eoꝝ eſt ipſm viuere eorum. Nec eſt in eis aliud viuere quam intellectiuũ eſſe. Unde a nullo alio hñt: ꝙ viuant: ⁊ intellectiua ſint ꝙ̃ a quo habēt ꝙ ſint Si igitur oēs imãles ſubſtãtie a deo hñt imediate ꝙ ſint: ab eo imediate hñt ꝙ viuant ⁊ intellectiue ſint. Si quid autē aduenit eis ſupra eorum eſſentiam: puta intelligibiles ſpēs: vel aliquid huiuſmodi: ꝙtum ad talia põt platonicoꝝ opinio ꝓcedere vt .ſ. huiuſmodi in inferioribus imãlium ſbarum inueniamť ordine quodam a ſuperiorib⁹ deriua

Opinio origenis ⁊ eius reprobatio. C.XII.

s Jcut aũt ꝑdicte poſitiones immãliũ ſbaꝝ ordinē ꝯſiderantes: nõ imediate: ſꝫ ordine quodã eaꝝ ꝓceſſum a ꝑmo ꝑncipio tradiderunt: ita aliqui ecõuerſo volētes ſaluare immediatũ eaꝝ ꝓceſſum a ꝑncipio totalr ab eis nãe ordinem ſubſtulerũt. Cuius poſitionis auctor inenitur origenes fuiſſe. Conſiderauit .n. ꝙ ab vno iuſto auctore res diuerſe ⁊ inequaleſ nõ poſſent ꝓcedere: niſi aliqua diuerſitate ꝑcedēte. Nulla ãt diuerſitas precedere potuit primã ꝓductionem reꝝ a deo que nihil preſupponit. Uñ ponebat oēſ res a deo ꝑmo ꝓductas eē equales. Unde q: corpora incorꝑalibus ſubſtantijs equari nõ poſſunt poſuit in ꝑma reꝝ ꝓductione corpora nõ fuiſſe: ſꝫ ꝙ poſtmodũ rebus a deo ꝓductis diuerſitas inueniť ex diuerſitate motuũ voluntatis imãlium ſbarum que ex ſua nã hñt arbitrij libertatē. Quedam igiť earum in ſuũ ꝑncipium ordinato motu voluntatis ꝯuerſe: in meliuſ ꝓfecerunt: ⁊ hoc diuerſimode ſm voluntarij motus diuerſitatē. Uñ ⁊ inter eas: quedã ſunt alijs ſuperioreſ effecte: alie vͦ inordinato motu voluntaꝭ a ſuo ꝑncipio: ſicut auerſe: ⁊ h̃ in deterius defecerunt: quedã pluſ: quedam minus: ita vt h̃ fuerit corpoꝝ ꝓducendorũ occaſio: vt eis imãles ſubſtantie ab ordine boni auerſe alligarenť quaſi vſqꝫ ad inferiorem nãm ꝓlapſe. Uñ ⁊ totã diuerſitatē corpoꝝ dicebat ꝓcedere ex diuerſitate inordinatõis volũtarij motus imãlis ſbe: vt que minus a deo auerſe fuerãt nobilioribus corꝑibus alligarenť: que aũt magis ignobilioribus. Huius aũt poſitioniſ rõ vana ē ⁊ ipſa poſitio ipoſſibilis. Cui⁹ quidē ipoſſibilitatiſ rõ accipi põt ex hiſs que iã diximus. Dictũ eſt .n. ſupra ſpũales ſbas imãles eſſe. Si igiť in eis ſit aliqua diuerſitas: oꝫ qḋ hoc ſit ſm formalē dĩaꝫ In hijs aũt que formali dĩa differunt equalitas inueniri nõ põt. Oportet .n. oēm formalē dĩam ad primã oppoſitionē reduci: que ē ꝑuationis ad formã. Uñ oium formalr differentiũ nã vnius iꝑfecta exiſtens reſpectu alterius ſe hꝫ ad ipſꝫ ſm habitudinē ꝑuatiõis ad formã. Hoc aũt in diuerſitate ſpēꝝ nobis notaꝝ apparet. Sic igiť ſpēruꝫ dĩam in aialibus ⁊ plantis: ⁊ metallis: ⁊ elementis inuenimus ſm ordinem nature ꝓcedere: vt paulatim ab imperfectiori ad perfectiſſimũ natura conſurgat. Quod etiaꝫ apparet in ſpēbus colorum: ⁊ ſaporum: ⁊ alioꝝ ſenſibilium qualitatuꝫ In hijs vero que mãliter differunt eandē formã habētibus: nihil ꝓhibet equalitatē inueniri. Põt eniꝫ ſubiecta diuerſa eandē formã ꝑticipare: aut ſm equalitatē: aut ſm exceſſuꝫ ⁊ defectũ. Sic igitur poſſibile eſſet ſpirituales ſbas oēs eq̃les eſſe:

si solum fm nãm different eandem formaz fm
spẽm habẽtes: ⁊ forte tales eas esse origenes opi
nebaẗ: nõ multũ discernẽs inter naturas spũales
⁊ corporales: qꝛ vo spũales substãtie imãles sunt
necesse est in eis ordinẽ nature eẽ. Adhuc fm hãc
positionẽ necesse ẽ spũales sbãs: aut imperfectas
esse: aut supfluas esse. Non. n. inueniuntur multa
equalia in vno gradu nature: nisi ꝓpter impfecti
onem cuiuslibet eoꝝ vl ꝓpter ꝑmanendi necessi
tatem: vt que numero ꝑmanere nõ possunt mul-
tiplicata ꝑmaneant: sicut inueniunẗ incorruptibi
libus rebus multa indiuidua equalia fm naturã
speciei: aut ꝓpter necessitatẽ alicuius operãdis
ad quã virtus vnius nõ sufficit: sed oportet agre
gari virtutẽ multorum quasi ad vnam pfectam
virtutem ꝯstituendã vt patet in multitudine bel
latorum ⁊ in multitudine trahentiuz nauim. Illa
vo quorum est virtus pfecta: ⁊ que sunt ꝑmanen
tia in ordine sue nãe: nõ multiplicanẗ fm numeꝝ
in equalitate eiusdem spẽi. Est. n. vnus sol tãtuz
qui sufficit ad semp permanendũ: ⁊ ad oẽs effect⁹
ꝓducendos q sibi ꝯueniunt fm gradũ sue nãe: et
idem apparet in ceteris celestibus corporibus.
Substantie aũt spũales sunt mlto pfectiores cor
poribus etiã celestibus. Non igiẗ in eis inueniũ-
tur multe in eodem gradu nãe. Una. n. sufficiẽte
alie superfluerẽt. Item predicta positio vniuersi
tati reꝝ predictarum a deo subtrahi boni pfectio
nem. vniuscuiusqꝫ. n. effectus pfectio in hoc ꝯsi
stit: q sue cause assimileẗ. Quod. n. fm nãm gene
ratur: tunc pfectum est qñ ꝯtingit ad similitudineꝫ
generantis: artificialia etiã p hoc perfecta redduntẗ
q artis formã ꝯsequunẗ. In pmo aũt pncipio non
solum ꝯsideraẗ q ipm est bonuꝫ ⁊ ens: ⁊ vnũ: sed
etiã q hoc eminẽtius pceteris hꝫ: ⁊ alia ad sui boni
tatem pticipandã adducit. Requirit igiẗ assimi
latio pfecta vniuersitaẗ a deo ꝓducte: nõ soluꝫ q
vnũquodqꝫ sit bonũ ⁊ ens: sed ⁊ vnũ supemineat
alteri: ⁊ vnũ moueat alterũ ad suum finẽ. Unde ⁊
bonũ vniuersi: est bonũ ordinis: sicut bonũ exerci
tus. Hoc igiẗ bonũ vniuersitati rerũ subtrahit p-
dicta positio: oimodaꝫ equalitatẽ in reꝝ ꝓductio
ne ꝯstituens. Amplius incõueniens ẽ: id quod ẽ
optimũ in vniuerso attribuere casui. Nam id qd
est optimũ maxime hꝫ rõnem finis intẽti. Opti-
muꝫ aũt in reꝝ vniuersitate ẽ bonũ ordinis. Hoc
enim est bonũ cõe: cetera vo sunt singularia bona
Hunc aũt ordinẽ qui in rebus nunc inueniẗ pdi-
cta positio attribuit casui: scḋm. s. q accidit vnaꝫ
imãlium sbarum sic moueri fm voluntatẽ: ⁊ ali-
am aliter. Est igiẗ pdicta positio oino abiicienda
Ratio etiã positionis manifeste ꝯtinet vanitateꝫ
Non. n. est eadẽ rõ iusticie in ꝯstitutione alicuius
totius ex pluribus ptibus ⁊ diuersis: ⁊ in distribu
tione alicuius cõis p singularia. Quia. n. aliquod
totum perfectuꝫ fit: fm hoc diuersas partes ⁊ in-
equales ad eius cõpositionẽ cõducit. Si. n. oẽs
essent equales iam nõ esset totũ pfectum. Quod
pꝫ tam in toto naturali: qꝫ in toto ciuili. Non eni
esset corpus hoĩs perfectuꝫ: nisi mẽbra diuersa ⁊
inequalis dignitatis haberet: neqꝫ esset ciuitas p
fecta: nisi inequales cõditiones: ⁊ officia diuersa
in ciuitate existerent. In distributiõe vo attendiẗ
bonum vniuscuiusqꝫ. Et ideo diuersis diuersa as
signãtur fm diuersitateꝫ in eis pcedentẽ: fm quã
cõpetunt eis diuersa. In pma igiẗ rerũ ꝓductiõe
deus diuersa ⁊ inequalia inesse ꝓduxit attendẽs
ad id quod requirit pfectio vniuersi: nõ ad aliquaꝫ
diuersitatem in rebus pexistentẽ: sꝫ hoc attẽdit in
renumeratiõe finalis iudicij vnicuiqꝫ retribuẽs
fm q meruit.

Opinio auferentiũ reꝝ ꝓuidentiã a deo ⁊ sub
stantijs separatis: ⁊ eius reprobatio. CA. XIII.

Non solum aũt in ordine spũalium sbaruꝫ:
aliqui errauerũt: ad modum inferiorum
rerum de eis extimantes: sed hoc etiã qui
busdam accidit circa agnitionẽ ⁊ ꝓuidentiaꝫ ea-
rumdẽ. Dum. n. spũalium sbarum intelligentiaꝫ
⁊ operationẽ ad modũ humane intelligẽtie: ⁊ ope
rationis diiudicare voluerunt: posuerunt deũ ⁊
alias sbas imãles singulariũ cognitionẽ nõ habe
re: nec inferioruꝫ ⁊ precipue humanoꝝ actuũ p-
uidentiam gerere: qꝛ enim in nobis singulariuꝫ
quidẽ sensus est: intellectus aũt ꝓpter sui imãlita
tem nõ singularium: sed vniuersaliũ est: ꝯsequẽs
eẽ extimauerunt: vt intellectus sbarum spũaliuꝫ
qui sunt multo simpliciores nostro intellectu sin
gularia cognoscere nõ possint. Non est aũt in sub
stantijs spũalibus cum sint oino incorporee aliqs
sensus: cuius operatio sine corpore esse nõ potest
Unũ videẗ eis impossibile: q spũales substãtie ali
quam de singularibus noticiã habeant. Adhuc i
maiorẽ insaniã inde pcedẽtes extimãt deum ni-
hil nisi seipm intellectu cognoscere. Sic. n. vide
mus in nobis q intellectus ẽ intelligẽtis pfectio
⁊ actus. Per hoc. n. intellectus fit actu intelligẽs
nihil aũt aliud deo est nobilius quod possit eẽ ei⁹
pfectio. Unũ ex necessitate ꝯsequi arbitranẗ: q ni-
hil aliud sit a deo intellectum: nisi eius esse. Am-
plius ea que ex alicuius ꝓuidẽtia pcedunt: casu-
alia esse nõ pñt. Si igiẗ oia q in hoc mũdo accidũt
ex diuina ꝓuidentia pcedunt: nihil in rebus erit
fortuitum ⁊ casuale. Item vtunẗ rõne Aristo. in
6. metha. ꝓbantis: q si oẽm effectum ponam ha
bere cãm per se: ⁊ q qualibet cã posita necesse sit
effectũ poni sequeẗ q oia futura ex necessitate ꝯ-
tingerent: qꝛ erit inducere quẽlibet effectuꝫ futu-
rum in aliquã precedẽtem cãm: ⁊ illam in aliam
⁊ sic inde quousqꝫ veniaẗ ad cãm que iã est. vl q
fuit. Hoc aũt iam posita est ex quo in pñti: vel in

preterito fuit. Si igitur posita causa necesse est ef
fectum poni: ex necessitate cõsequunt oẽs futuri
effectus. Sed si oia que in mundo sunt ꝓuidẽtie
subdunt: oium cã nõ solum est pñs vl' ꝑterita: sed
ab eterno ꝑcessit. Nõ est aũt possibile quin ea po-
sita effect⁹ sequant. Non.n. cassat diuina ꝓuidẽ
tia: neqꝫ p ignorãtiam: neqꝫ p impotẽtiam ꝓuidẽ
tis in quẽ nullus cadit defectus: sequet igit etiã
ex necessitate ꝓcedere. Ad hoc si deus est ipsum
bonũ: opꝫ ꝙ ordo ꝓuidentie eius ẜm rõnem bo-
ni procedat: aut igit inefficax est diuina ꝓuiden-
tia: aut vniuersaliter malũ a rebus excludit. Ui-
demus aũt in singularibus generabiliũ ⁊ corru-
ptibilium multa mala ꝯtingere: ⁊ precipue inter
hoies: in quibus preter naturalia mala: que sunt
nãles defectus ⁊ corruptões cões eis ⁊ aliis cor
ruptibilibus rebus: superaddunt insup mala vi-
tiorum ⁊ inordinatorũ euentuũ: puta cum iustis
multotiens multa mala veniũt: iniustis aũt bo-
na. Propter hoc igitur aliqui extimauerũt diui-
nam ꝓuidentiã se extẽdere vsqꝫ ad sbãs imãles:
⁊ incorruptibilia ⁊ celestia corpora in quibus nul
lum malũ videbant. Inferiora aũt ꝓuidẽtie sub-
di dicebant diuine vl aliarum spũalium sbarum
ꝗ̃tum ad genera: nõ aũt ꝗ̃tum ad indiuidua. Et
qr ea que predicta sunt cõi opinioni hoium repu
gnant: nõ solũ plebis: sꝫ etiã sapientũ: certis rõni-
bus ostendẽdum est ꝑdicta veritatẽ nõ hẽe ⁊ rõ
nes ꝑmissas nõ h̃ ꝯcludere quod intẽdunt. Et ꝓ-
mo quidẽ ꝗ̃tum ad diuinã cognitionẽ. Scdõ ꝗ̃
tum ad eius ꝓuidẽtiam. Oportet aũt ex necessi-
tate h̃ firmiter tenere: ꝙ deus oium cognoscibili
um quocũqꝫ tpe: vl' a quocũqꝫ cognoscẽte certissi
mam cognitionẽ habeat: vt.n. supra habitũ est
dei sba est ipm eius esse. Non est autẽ in eo aliud
esse atqꝫ aliud intelligere: sic.n. nõ essꝫ pfecte sim
plex: vnde nec simpliciter primũ. Oportet igit
ꝙ sicut eius sba est suũ esse: ita etiã eius sba sit su-
um intelligere: seu intelligẽtia: vt etiã phs cõclu-
dit in.12. meth. Sicut igit eius sba est ipm esse se
paratum: ita ⁊ eius sba est ipm intelligere separa
tũ. Si. aũt sit aliqua forma separata nihil qđ ad rõ
nem illius forme ptinere posset ei deesset: sicut si
albedo separata eẽt: nihil quod sub rõne albedinis
cõprehendit ei deficeret. Cuiuslibet aũt cogno-
scibilis cognitio sub vniuersali rõne cognitionis
cõtinet: opꝫ igit deo nullius cognoscibilis cogni-
tionem deesse. Cognitio aũt cuiuslibet cognoscẽ-
tis est ẜm modũ substãtie ei⁹: sicut ⁊ quelibet ope
ratio est ẜm modũ operãtis. Multo igit magis
diuina cognitio que est eius sba est ẜm modũ esse
ipius. Esse aũt eius ẽ vnum simplex: fixũ: ⁊ eter
num. Sequit ergo ꝙ deus vno simplici intuitu
eternam ⁊ fixã de oibus notitiã hẽat. Adhuc aũt
id quod abstractũ est nõ põt esse nisi vnũ in vna-
quaqꝫ nã. Si eniꝫ albedo posset esse abstracta so
la vna esset albedo que abstracta esset: oẽs aũt
alie albedines eẽnt eã participare. Sic igit sicut
sola dei sba est ipm abstractũ eẽ: ita sola eius sba
est ipm intelligere oino abstractũ. Omnia igitur
alia sicut habent eẽ participatũ: ita participatiue
intelligunt: seu qualitercunqꝫ cognoscũt. Omne
aũt ꝙ ꝯuenit alicui p participationẽ pfectius inue
nitur in eo quod est tale p essentiã a quo alia de-
riuant. Oportet igit deum oium a quibuscunqꝫ
cognoscunt cognitionẽ habere. Uñ ⁊ phs p incõ-
uenienti habet: vt aliquid a nobis cognitũ: sit deo
ignotum: vt pꝫ in pmo de aia: ⁊ in.3. de metha.
Itẽ si deus seipm cognoscit: opꝫ ꝙ pfecte cogno
scat se: pfectiꝫ qr si eius intelligere est eius sba: ne
cesse est vt quicqđ est in eius sba ipius cognitione
cõprehendat. Cuiuscũqꝫ aũt rei pfecte sba cogno
scit necesse vt ẽt vt⁹ pfecte cognoscat. Cognoscit
igitur pfecte suã virtutem. Oportet igit ꝙ cogno
scat oia ad que sua virtus extendit. Sua aũt vir
tus extendit ab oẽ quod ẽ quocunqꝫ modo in re-
bus: vl' esse põt: siue sit ꝓprium: siue cõe: siue ime
diate ab eo ꝓductũ: siue mediãtibus cãis scdis qr
cãe pme virt⁹ magis impmit in effectũꝗ̃ vt⁹ cãe
secũde. Oportet igit deum cognitionẽ habere õ
oibus que sunt quocũqꝫ modo in rebus. Amplius
sicut cã est quodãmodo in effectu p sui silitudinẽ
participatã: ita ois effectus est in sua cã excellen-
tiori modo ẜm virtutem ipius. In cã igit pma oĩ
um que deus ẽ: opꝫ oia eminẽtius existere ex nã:
ꝗ̃ etiã in seipis. Quod aũt est in aliquo: opꝫ ꝙ in
eo sit ẜm modũ substãtie eius. Substãtia aũt dei
est ipm itelligere eius. Oportet igit oia que quo
cunqꝫ modo sunt in rebus: in deo intelligibiliter
existere ẜm eminẽtiam substãtie eius. Necesse ẽ
igitur deum pfectissime oia cognoscere. Sed oc
tionem errãdi sumpserũt ex demonstratõe Ari-
stotilis in.12. meto. Oportet aũt ostẽdere ꝙ phi i
tentionẽ nõ assequunt. Sciẽdũ est igit ꝙ ẜm pla-
tonicos ordo intelligibiliũ ꝑcellebat ordini itel-
lectuũ. ita ꝙ intellectus participãdo intelligibile
fieret intelligens actu: vt supra iam diximus. Et
p hunc modũ etiã Aristo. ostẽderat prius in eodẽ
libro ꝙ supra intellectũ ⁊ appetitum intellectua-
lem quo celũ mouet. est quoddã intelligibile pti-
cipatum ab ipo intellectu celũ mouẽte sic dicẽs
Susceptiuum intelligibilis: ⁊ substãtie: ⁊ intelle
ctus agit: vt agens: quasi dicat. actu intelligit ẜꝫ
ꝙ hꝫ iam participatũ suum intelligibile superius
Et ex hoc vlterius concludit ꝙ illud intelligibile
sit magis diuinũ: ⁊ interpositis quibusdã mouet
qõnem de intellectu huius diuinissimi: cuius pti
cipatione motor celi est intelligens actu. Quia si
istud diuinissimũ nõ intelligit: nõ erit insigne ali
quid. sed se hẽbit: vt dormiens. Si aũt intelligit

erit primo dubitatio quō intelligat: qꝛ si intelligit
participando aliquid aliud supius sicut p pticipa
tionez eius inferioꝛ intellect⁹ intelligit: sequeꝛ qꝛ
erit aliqd aliud pncipale respectu ipius: qꝛ ex quo
p participationē alterius itelligit nō est intelligēs
p suam eēntiaz ita qꝛ sua sba sit suū intelligere: sed
magis sua sba erit in potentia respectu intelligen
tie. Sic.n.se hz sba cuiuslibet pticipantꝭ ad id qđ
p participationez obtinet: ⁊ ita vlterius sequeꝛ qꝛ
illud diuinissimū nō erit optima sba: qđ est ꝯ posi
tum. Mouet etiā ꝯsequēter aliā dubitationē de
eo qđ intelligiꝭ ab optima sba: siue.n. dícꝭ qꝛ sba p
mi sit ipm eius intelligere: siue sba eius sit intelle
ctus q ꝯparatur ad intelligere: vt potētia: dubiū
erit quid sit illud qđ intelligit pma sba. Aut.n. in-
telligit seipsum: aut aliqd diuersum a se: ⁊ si dícꝭ qꝛ
aliqd diuersum a se intelligat: erit vlteri⁹ dubita
bile vtrū semp idē intelligat: aut qñqz vnū: qñqz
aliud: ⁊ qꝛ posset aliqd dicere qꝛ nihil differt qd i-
telligat: mouet sup hoc dubitationē vtrū aliquid
differat: vl' nihil in quocūqz intelligēre intellige-
re aliquid bonū vl' intelligere quodcunqz ꝯtingēs
⁊ respōdet satisfaciēs huic dubitationi: qꝛ de qui-
busdam absurdum est intellige: cuius potest esse
sensus duplex: vl qꝛ absurdū est intelligere de q-
busdā verum ea intelligere sit ita bonū: sicut que
dam alia: cū quedaz respectu alioꝝ sint vl' multo
peioꝛa: vl' multo melioꝛa. Alius autē sensus ē: qꝛ
videmus qꝛ intelligere quedā in actu apud nos:
vī esse absurdū: vñ ⁊ alia lrā hz: aut incōueniens
meditari de quibusdā. Habito igiꝭ qꝛ melius est
intelligere aliquod bonū: q̄ȝ intelligere min⁹ bo-
nuz ꝯcludit: qꝛ id quod itelligit pma sba ē optimū
⁊ qꝛ intelligēdo nō mutaꝭ: vt nunc itelligat vnuz
nunc aliud: ⁊ hꝭ pbat duplr. Primo quidē: qꝛ cuz
intelligat id qđ est nobilissimū: vt dcm̄ est: seqre-
tur si mutareꝭ ad aliō intelligibile: qꝛ mutatio eēt
in aliqd indignius. Scdō qꝛ talis vicissitudo itel
lectuum iā est motus quidā. Primū aūt pncipiū
eē esse oibus modis imobile: deinde redit ad de
terminandā primā qōnem: an.s. dei sba sit suū in
telligere: ⁊ an eē dei sit suū itelligere: qđ sic duplr
pbaꝭ. pmo quidē pbat qꝛ si pma sba nō est suū in-
telligere: sȝ ē sicut potētia adhuc sit pbabile qꝛ ꝯti
nue intelligere eēt ei laboꝛiosū. Hoc aūt dicit eē
pbabile ex eo qꝛ in nobis sic accidit: sȝ qꝛ in nobis
pōt accidere: nō ex nā intellect⁹: sȝ ex virib⁹ infe-
rioꝛib⁹ qbus vtimur intelligendo: ıō nō dixit eē hꝭ
necessariū in oibus. Si tñ hꝭ pbabile accipiaꝭ vt
verū: sequeꝭ qꝛ ꝯtinue intelligere sit laboꝛiosuz p-
me sbe: ⁊ ita nō poterit semp intelligere quod ē ꝯ
pmissa. Scdō pbat p hoc: qꝛ si sba sua nō esset suū
intelligere: sequeꝭ qđ aliquid aliud erit digni⁹ q̄ȝ
eius intellectus.s. res intellecta p cuius pticipati
onem sit intelligēs. Qñcunqz.n. sba intelligentis
nō est suum intelligere: opoꝛtet qꝛ sba intellectus
nobiliteꝭ ⁊ pficiaꝭ: p hoc qꝛ actu intelligit aliquod
intelligibile: etiā si illud sit indignissimuz. Oñe
aūt p quod aliqd sit actu nobilius ē. Unde sequeꝭ
qꝛ aliquod indignissimū intelligibile sit digni⁹ q̄ȝ
intellectus q nō est intelligēs p suā essentiā: quare
significandū est hoc.s. qꝛ aliqd intellectū aliud ab
ipo: sit pfectio intellectus diuini: qꝛ ad pfectionē
ipius intelligere: ptinet nobilitas ipius intellecti
qđ pȝ ex hoc qꝛ in nobis in qbus differt sba cogno
scentis a cognitione actuali: dignius est quedam
nō videre q̄ȝ videre: ⁊ ita si sic sit in deo qꝛ eius i-
tellectus: nō sit sua intelligētia: ⁊ aliquid aliud in
telligat: nō erit sua intelligētia optima: qꝛ nō erit
optimi intelligibilis. Relinquiꝭ ergo qꝛ seipsum
intelligat cū ipe sit nobilissimū entiuz. Patet igi
tur pdicta verba phi diligenter ꝯsiderātī: qꝛ nō ē
intentio eius excludere a deo simplr aliaꝝ rerū
cognitionē: sȝ qꝛ nō intelligit alia a se quasi partici
pādo ea: vt p ea fiat intelligēs: sicut fit in quocūqz
intellectu cuius sba nō est suū intelligere. Intelli-
git aūt oīa alia a se intelligēdo seipm inq̄ȝtū ipius
esse est vle ⁊ fontale pncipiū oīs esse: ⁊ suum itelli
gere quedā vniuersalis radix intelligēdi: oēm in
telligētiam ꝯphēdens. Inferioꝛes vō intellect⁹
separati: quos angelos dicimus: intelligūt quidē
seipos singuli p suā essentiā: alia vō intelligūt sm
platonicas positiones p pticipationē foꝛmaꝝ intel
ligibiliū separatarum quas deos vocabat: vt supra
dcm̄ est: sm Aristo. vō partim psp̄ēs: partim q
dem p suam eēntiam: partim vō p participatiōez
foꝛmaꝝ intelligibiliuz separatarum ipius pmi in-
telligibilis: quod est deus a quo ⁊ esse: ⁊ intellige
re participāt.

¶ Qꝛ diuina puidētia ad minima se extendit.
CA. XIIII.

Icut aūt diuinā cognitionē necesse est sm
s pmissa vsqꝫ ad minima reꝝ extēdere: ita
necesse ē sub diuine puidentie curaz vni-
uersaz ꝯcludere. Inueniꝭ.n. in rebus oibus bonū
eē in oꝛdine quodā sm qꝛ res sibi inuicē subseruī-
unt: ⁊ oꝛdinanꝭ ad finē. Necesse ē aūt sicut oē esse
deriuaꝭ a pmo ente qđ est ipm eē: ita oē bonū de-
riueꝭ a pmo bono: qđ ē ipa bonitas. Opoꝛtet igiꝭ
singuloꝝ oꝛdinē a pma ⁊ pura vitate deriuari a
quidē aliquid deriuaꝭ: sm qꝛ in eo est p intelligi-
bilem.s. modū. In hoc aūt rō puidentie ꝯsistit qꝛ
ab aliquo intelligēte statuaꝭ oꝛdo in reb⁹ que eius
puidentie subsunt. Necesse est igiꝭ oīa diuine pui
dentie subiacere. Adhuc primū mouēs imobile
qđ deus est oium motionū pncipiū est: sicut ⁊ pri-
mum ens ē oīs esse pncipiū. In cāis aūt p se oꝛdi
natis tanto aliquid magis est cā q̄ȝto in oꝛdine cā
rum prioꝛ ē: cū ipa alijs ꝯferat qꝛ cause sint. Deus
igitur sm hoc oium motiū vehemētius cā est q̄ȝ

etiam singulares cause mouentes. Non est autẽ alicuius cã deus: nisi sit intelligens: cum sua sbã sit suum intelligere: vt p supra posita Aristo. verba p3. Unũquodqȝ aũt agit p modũ sue substãtie. Deus igitur p suũ intellectũ oĩa mouet ad ꝓprios fines: hoc aũt ꝓuidere est. Oĩa igit diuine ꝓuidentie subsunt. Amplius si sunt res in vniuerso disposite: sicut optimũ est eas eẽ: eo q oĩa ex summa bonitate dependẽt. Melius ẽ aũt aliqua esse ordinata p se q̃ p accidens ordinent. Est igit totius vniuersi ordo nõ p accidens: sȝ p se. Hoc aũt requirit ad hoc q aliqua p se ordinent: q p̃mi intentio ferat vsqȝ ad vltimũ. Si.n. p̃mũ mouerent fm ꝛ eius intentio vlterius nõ ferat: fm vero tertiũ moueat: hoc erit p̃ter intẽtionẽ primi mouentis. Erit igit talis ordo p accidens. Oportet igit q p̃mi mouẽtis ꝛ ordinãtis intentio.s. dei nõ solum vsqȝ ad quedã entiũ ꝓcedat: sȝ vsqȝ ad vltima. Omnia igit eius ꝓuidẽtie subsunt. Itez q cause ꝛ effectui ꝯuenit: eminẽtius inuenit in cã q̃ in effectu: a cã.n. in effectuȝ deriuat. Quicqd igit in inferioribus cãis existens p̃me oĩum cãe attribuitur: excellentissime ꝯuenit ei. Oportet igitur aliquã ꝓuidentiã attribuere deo: alioqn vniuersum cã ageret. Oportet ẽ diuinam ꝓuidẽtiaȝ ꝑfectissimã esse. Sunt aũt in ꝓuidẽtia duo ꝯsiderãda.s. dispositio: ꝛ dispositorum executio: in quibus quodãmodo diuersa rõ ꝑfectionis inuenit. Nam in dispositione tanto ꝑfectior ẽ ꝓuidentia: q̃to ꝓuidẽs magis singula mẽte ꝯsiderare ꝛ ordinare põt. Unde ꝛ oẽs operatiue artes tanto ꝑfecti⁹ dicũtur: q̃to quisqȝ singula põt magis ꝯsiderari. Circa executionẽ võ tanto videt eẽ ꝓuidẽtia ꝑfectior q̃to ꝓuidens p plura media ꝛ diuersa agẽtia vniuersaliũs mouet. Diuina igit ꝓuidentia h3 dispositionem intelligibilẽ oĩum ꝛ singulorũ. Exequit võ disposita p plurimas ꝛ varias cãs: inter quas spũales substantie quas angelos dicimus prime cãe ꝓpinquiores existẽtes vniuersalius diuinam ꝓuidẽtiam exequunt. Sunt igit angeli vniuersales executores diuine ꝓuidẽtie. Unde ꝛ signantur ãgeli.i. nuncij noĩantur. Nuncioꝛ.n. ẽ exequi ea que a dño disponũtur.

¶ Solutio opinionum predictarũ p p̃dicta opinione. CA.XV.

b His igitur visis facile est iam ad obiectiones supra positas respondere. Non ẽ.n. verum q prima ratio p̃tendebat intellectum dei: ꝛ angeloꝛ singularia nõ posse cognoscere si intellectus humanus ea cognoscere nõ põt. Et vt eius differẽtie euidentius appareat ratio: ꝯsiderandũ est q cognitionis ordo est fm ꝓportionem ordini qui inuenit in rebus fm esse. ipaȝ In hoc.n. ꝑfectio ꝛ veritas cognitionis existit: q rerum cognitarum similitudinem habeat. In rebus autez talis ordo inuenitur: q superiora in entibus vniuersalius esse ꝛ bonitatem habent. Non quidem ita q obtineant esse: ꝛ bonitatem solum fm rationem cõmunem: put vniuersale dicitur quod de pluribus p̃dicatur. sed q quicquid in inferioribus inuenit in superioribus eminentius existit. Et hoc ex virtute operatiua que est in rebus apparet. Nam inferiora in entibus habent cõtractas: seu determinatas virtutes effectiuas ad determinatos effectus. Superiora vero habent virtutes vniuersaliter ad multos effectus se extendẽtes. Et tñ vt⁹ superior etiam in particularibus effectibus plus operatur q̃ inferior: ꝛ hoc maxime in corporibus apparet. Nam in inferioribus corporibus ignis quidem per suũ calorem calefacit: ꝛ semen huius aĩalis: vl plante ita determinate ꝓducit indiuiduum huius speciei: q nõ ꝓducit alterius speciei indiuiduũ. Ex quo patet q virtus vniuersalis in superioribus entibus dicitur: nõ ex hoc q nõ se extẽdat ad particulares effectus: sed q se extendit ad plures effectus: q̃ virtus inferior ꝛ superior in singulis eoruȝ vehementius operatur. Per hunc igitur moduȝ quãto virtus cognoscitiua est altior: tanto est vniuersalior. Non quidem sic q cognoscat solam vniuersalem naturam. Sic enim quanto esset superior: tanto esset imperfectior. Cognoscere enim aliquid solum in vniuersali: est cognoscere imꝑfecto ꝛ medio modo inter potentiam ꝛ actum. Sed ob hoc superior cognitio vniuersalior dicitur: quia a pluras se extendit: ꝛ singula magis cognoscit. In ordine autẽ cognoscitiuarum virtutũ est virtus sensitiua inferior: ꝛ ideo nõ põt cognoscere singula: nisi per spẽs proprias singulorum. Et quia indiuiduationis principium est materia in rebus materialibus: ide est q per species indiuiduales in organis corporeis receptas vis sensitiua singularia cognoscit. Inter cognitiones autem intellectuales: cognitio intellect⁹ humani ẽ infima. Unde spẽs intelligibiles in intellectu humano recipiuntur fm debilissimũ modum intellectualis cognitionis: ita q earum virtute intellectus humanus cognoscere nõ potest res: nisi fȝ vniuersalem naturã generis: vl spẽi: ad quam representãdam in sola sui vniuersalitate sunt determinate ꝛ quodãmodo contracte: ex hoc ipso: q a singularium fantasmatibus abstrahuntur. Et sic homo singularia quidem cognoscit per sensum: Uniuersalia vero per intellectum. Sed superiores intellectus sunt vniuersalioris virtutis in cognoscendo vt scilicet per intelligibilem speciem vtrumqȝ cognoscãt: ꝛ vniuersale: ꝛ singulare. Secunda etiam ratio efficaciam nõ haberet. Cum enĩ dicit q intellectum ẽ ꝑfectio intelligẽtis: hoc quidẽ veritatem habet fm spẽm intelligibilẽ: q

est forma intellectus inquantuȝ est actu intelligens. Non enim natura lapidis que est materialis est pfectio intellectus humani sed spēs intelligibilis abstracta a fantasmatib⁹ per quam intellectus intelligit lapidis naturā. Oportet aūt ꝙ cuȝ omnis forma deriuata ab aliquo agente pcedat. agens aūt sit honorabilius paciente seu recipiente ꝙ oē illud agens a quo intellectus intelligibilē habet formā sit perfectius intellectu. ℂ Sicut in intellectu humano apparet ꝙ intellectus agēs est nobilior intellectu passibili qui recipit species intelligibiles actu ab intellectu agente factas. Nō autem ipse res naturales cognite sunt intellectu passibili nobiliores. Superiores aūt intellectus angelorum spēs intelligibiles pticipant vel ab ydeis sm platonicos vel a prima substātia que deus est sm ꝙ ɔñs est ad positiōes aristotelis ⁊ sicut se rei veritas habet. Spēs aūt intelligibilis intellect⁹ diuini per quaȝ omnia cognoscit non est aliud ꝗ̄ eius substantia que est suum intelligere vt supra probatum est per verba phi. Unde relinquit ꝙ intellectu diuino nihil aliud sit altius per quod pficiatur: sed ab ipso intellectu diuino tanꝗ̄ ab altiori puenitāt spēs intelligibiles ad intellect⁹ angelorū. ad intellectū aūt humanū a sensibilib⁹ rebus p actionē intellectus agentis. ℂ Tertiam vero rationē soluere facile est. Nihil phibet aliquid esse fortuitū ⁊ casuale dum refertur ad inferioris agētis intentionē: qd̄ tamē sm superioris agentis intētionē est ordinatum. Sicut patet si aliqs insidiose aliquē mittat ad locum vbi sciat esse latrones vel hostes: quoꝝ occursus est casualis ei qui mittitur vtpote preter intentionē eius exñs: non est autē casualis ei qui hoc p̄cogitauit. Sic igitur nihil phibet aliqua fortuito vel casualiter agi sm ea que ptinent ad humanā cognitionē: que tñ sunt sꝫ diuinā puidentiā ordinata. ℂ Quarte vero rōnis solutionē ex hoc accipere possum⁹: ꝙ necessarius ɔsecutiōis ordo effectus ad cām: accipiend⁹ est sm rōnē cāe. Non enim ōis causa eadē rōne pducit effectū: sed cā nālis per formā nālem per quam est actu. Unde oportet ꝙ agens nāle quale ipsum est: tale pducat ⁊ alterum. Agens aūt rōnale producit effectum sm rōnem forme intellecte quaȝ intendit in esse deducere. Et ideo agēs per intellectū tale aliquid pducit quale intelligit in esse pducenduȝ: nisi virtus actiua deficiat. Necesse est aūt vt cuicūꝗ virtuti subiicitur pductio generis alicui⁹: ad illius etiā virtutē ptineat pducere illius generis dñas pprias. Sicut si ad aliqueȝ pertinet constituere triangulū ad eum etiam pertinet constituere triangulum equilaterū vel ysochelē. Necessariū aūt ⁊ possibile sunt pprie differētie entis. Uñ ad deum cuius virtus est pprie pductiua entis ptinet sm suā p̄cognitioneȝ attribuere rebus a se pductis vel necessitatē vel possibilitateȝ essendi. Concedendū est igitur diuina puidentia ab eterno p̄existens causa esse oium effectuū qui sm ipam fiunt ⁊ qui immutabili dispōne ab ipsa pcedunt. Nec tñ sic oēs pcedūt vt necessarij sint: sed sicut eius puidētia disponit vt tales effectus fiant: ita etiā disponit vt effectus quidaȝ sint necessarij ad quos cās pprias et necessitate agētes ordinauit. quidā vero cōtingētes ad quos cās pprias ɔtingētes ordinauit. Ex his aūt apparet quinte rōnis solutio. Sicut enī a deo cui⁹ esse est per se ⁊ sūme necessariū pcedūt ɔtingētes effectus pp̄ter pprias cārum ɔditionē: ita etiā ab eo qui ē summū bonū pcedūt aliq effect⁹: qui quidē in eo qd̄ a deo sunt boni sunt: incidunt tamē in eos aliqui defectus pp̄ter ɔditionē suarum cārū propter quas mali dicunt. Et sm hoc ipm bonū est ꝙ a deo tales defectus pmittūt euenire in rebus tum q: est cōueniēs rerū ordini vt boni vniuersitati vt effectus sequātur sm cōditionē cārum tum etiā quia ex malo vnius puenit bonū alteri⁹ sicut in rebus nālibus corruptio vnius est alteri⁹ generatio: ⁊ in moralib⁹ ex psecutiōe tirāni sequit patiētia iusti. Unde per diuinā puidentiā non decuit totaliter mala impediri.

ℂ Error manicheoꝝ circa p̄dicta ⁊ eius reprobatio. CA.XVI.

o Mnes aūt p̄dictos errores manicheorū error trāscendit: qui in oibus p̄dictis articulis grauiter errauerūt. ℂ Primo nāꝗ rerū originē nō in vnū sed i duo creatiōis p̄cipia reduxerunt: quoꝝ vnū dicebāt esse auctorē bonorū aliū vero auctorē maloꝝ. ℂ Scdo errauerūt circa cōditionē nature ipoꝝ. Posuerūt enī vtrūꝗ principiū corpale. auctorē quidē bonoꝝ dicentes eē ꝗ̄dā lucē corporeā infinitā vim intelligētiā hñtem: actorē vero maloꝝ dixerūt esse quasdam corpales tenebras infinitas. ℂ Tertio vero errauerunt per ɔñs in rerū gubernatione: ɔstituentes eā nō sub vno principatu sed sub ɔtrarijs. Nec aūt que p̄dicta sunt exp̄ssaȝ cōtinēt falsitatē vt pōt videri per singula. Primo nāꝗ penitus irrōnabile est vt maloꝝ ponat esse aliqd̄ primū principium quasi cōtrariū summo bono. Nihil enī pōt esse actiuum nisi inꝗ̄tū est ens actu: q: vnūqd̄ꝗ tale alterum agit quale ipm est. Rursūꝗ ex hoc aliqd agitur ꝙ actu fit. Unūqd̄ꝗ aūt ex hoc bonū dicimus ꝙ actum ⁊ perfectionē ppriam ɔsequitur. Malum aūt ex hoc ꝙ debito actu ⁊ pfectione priuat. Sicut vita est corporis bonuȝ. Uiuit.n. corp⁹ p aiaȝ que est pfectio ⁊ actus ipsius. Unde ⁊ mors malum corporis dicitur per quā corpus aīa priuat. Nihil igitur agit neꝗ agitur nisi inꝗ̄tū bonū est. Inquātū vero vnūqd̄ꝗ malum est intantuȝ deficit in hoc ꝙ perfecte agat vel agat. Sicut domū malam fieri dicimus si ad debitā pfectionē nō p

ducatur: ⁊ edificatorē malū dicim⁹ si in arte edifi
candi deficiat. Nec igiť malum inq̄tum huius-
modi principiū actiuū habet: neq̃ principiū acti
uum esse pōt: sed cōsequiť ex defectu alicui⁹ agen
tis. ¶ Scdō vero impossibile est corpus aliqđ i-
tellectū esse aut vim intellectiuā habere. Intelle
ctus eni neq̃ corpus est: neq̃ corpis actus. Alio-
quin nō esset oium cognoscitiu⁹ vt improbat phs
in .3. de aīa. Si igiť primū pncipiū cōfitētur vim
intellectiuā habere qđ sentiunt oēs qui de deo lo
quūtur: impossibile est primū pncipiū esse aliqđ
corpale. ¶ Tertio vero manifestū est q̄ bonū ha
bet finis rōnem. hoc eni bonū dicim⁹ in quod ap-
petitus tendit. Ois aūt gubernatio est fm ordinē
in aliquē finem fm cuius rōnem ea que sunt ad fi
nē ordinanť in ipm. Omnis igitur gubernatio ē
fm rōnē boni. Non pōt igitur esse nec guberna-
tio nec principat⁹ aliquis seu regimē malū inquā
tum est malū. Frustra igiť posuerūt duo regna vl'
principia cuius vnū bonoꝝ aliud aūt maloꝝ est.
Uidetur aūt hic error puenisse sicut ⁊ alij supradi
cti: ex eo q̄ ea que circa pticulares cās ꝯsideraue
rūt conati sunt in vniuersalē rerū cām trāsferre.
Uiderūt eni pticulares effectus cōtrarios ex con
trarijs pticularib⁹ causis pcedere: sicut q̄ ignis ca
lefacit: aqua vero infrigidat. Uñ crediderūt q̄ h
pcessus a cōtrarijs effectib⁹ in cōtrarias causas
non deficiat: vsq̃ ad prima reꝝ principia. Et q̄:
oia cōtraria cōtineri videntur sub bono ⁊ malo in
quātū cōtrarioꝝ semp vnū est deficiēs vt nigrum
⁊ amarū: aliud vero pfectū vt dulce ⁊ albū: ideo
estimauerūt q̄ prima oium actiua principia sint
bonū ⁊ malum. ¶ Sed manifeste defecerunt in
cōsiderādo cōtrarioꝝ naturā. Non eni contraria
oino diuersa sunt: sed fm aliqđ quidē cōueniūt fz
aliquid aūt differunt. Cōueniūt eni in genere. dif
ferunt aūt fm drias specificas. Sicut igiť cōtra-
rioꝝ sunt ꝯtrarie cāe pprie fm q̄ specificis diffe-
rētijs differunt: ita eoꝝ oz esse vnā cām cōem to
tius generis in quo cōueniūt. Causa aūt cōis pri-
or ⁊ superior est pprijs causis pticularib⁹. Quāto
eni est aliqua causa supior: tanto virtus eius ma-
ior est ⁊ ad plura se extendens. Relinquiť igitur
cōtraria nō esse prima rerū actiua principia sz ei-
um esse vnā primā cām actiuam.

¶ Q̄ oēs substātie sepate: sint a deo producte.
CA. XVII.

Q (Uia igiť ostēsum est quid de substātijs spi-
ritualib⁹ pcipue phi plato ⁊ aristoteles sen
serunt quātū ad earū originē cōditionē na
ture distinctiōis ⁊ gubernatiōis ordinē: ⁊ in quo
ab eis alij errātes dissenserūt: restat ostēdere quid
de singulis habeat xp̄iane religiōis assertio. Ad
quod ostendendū vtemur pcipue dionysij docu
mentis: qui sup alios ea que ad spūales sbas per-
tinent excellētius tradidit. ¶ Primū quidē igiť
circa spūaliū sbarū originē firmissime docet xp̄ia
na traditio oēs spūales sbas sicꝫ ⁊ ceteras creaturas
a deo eē pductas: ⁊ hoc quidē canonice scripture
auctoritate pbatur. In ps. n. diciť. Laudate eū
oēs angeli eius. Laudate eū oēs virtutes ei⁹. Et
enumeratis alijs creaturis subditur. Quia ipse
dixit ⁊ facta sunt ipse mādauit ⁊ creata sunt. Sed
⁊ dio. 4. c. cele. ierar. Hāc originē subtiliter expli
cat dicens: primū illud dicere verū est: q̄ bonita
te vniuersali supsubstantialis diuinitas eoꝝ que sunt
eēntias substituens ad esse adduxit. Et post pau-
ca subdit q̄ ipse celestes substantie sunt primo: ⁊
multipliciter in pticipatiōe dei facte. Et in quar
to caplo de di. no. dicit q̄ ppter diuine bonitatis
radios substiterūt intelligibiles ⁊ intellectuales
oēs substātie: ⁊ virtutes ⁊ opatiōes. Propter illos
sunt ⁊ viuūt ⁊ vitā hñt indeficientē. Q̄ aūt a deo
īmediate pducte sint oēs spūales substātie ⁊ non
solū supme expssit i q̄nto caplo de di. no. Sanctis
sime inquit ⁊ puenerabilissime virtutes existētes: ⁊ sic
in vestibulis supsubstantialis trinitatis collocate
ab ipsa ⁊ in ipsa ⁊ esse ⁊ deiformiter esse habent ⁊
post illas subiecte. i. inferiores supmis subiecte. i.
inferiori mō esse hñt a deo ⁊ extreme. i. infime ex
treme. i. infimo mō sicut ad angelos. sicut ad nos
aūt sup mūdane. Per qđ dat itelligere q̄ oēs spi-
ritualiū sbarum ordines ex diuina dispōne instituū
tur nō ex hoc q̄ vna earū causetur ab alia. Et h
expressius in. 4. c. cele. ierar. sane est inquit oium
cāe ⁊ sup oia bonitatis pprium ad cōionē suam ea q̄
sunt vocare sicut vnicuiq̃ eoꝝ que sunt ex ppria
diffiniť analogia. Unāquāq̃. n. rem constituit in
ordine qui cōpetit sue nature. ¶ Similiter etiā
xp̄iane religioni repugnat q̄ spūales substātie ab
alio ⁊ alio principio habeāt bonitatē ⁊ esse ⁊ vitā
⁊ alia huiusmodi que ptinēt ad earū pfectionem
Nam in canonica scriptura vni ⁊ eidē deo attri-
buiť eēntia bonitatis ⁊ q̄ sit ipm esse. Unde dici
tur Mat. 19. Unus est bon⁹ deus q̄ aūt sit ipm eē
patet. Nā Exo. 3. Querēti moysi qđ eēt nomē dī
rñdit dñs. Ego sum qui sum. Et similiter q̄ sit ipa
viuētiū vita. vñ diciť Deutero. 30. Ipse est enī
vita tua. Et hāc quidē veritatē expssit diony. tra
dit. 5. ca. de diui. noib⁹ dicens. q̄ sacra doctrina
non aliud esse bonū dicit ⁊ aliud existens ⁊ aliud
vitā aut sapiam neq̃ multas cās ⁊ alioꝝ alias p
ductiuas deitates excedētes ⁊ subiectas. In quo
remouet opinionē platonicoꝝ qui ponebāt q̄ ipa
eēntia bonitatis erat summus de⁹: sub quo erat ali⁹
deus qui est ipsum esse ⁊ sic de alijs vt supra dctm̄
est. Subdit aūt sed vni⁹. s. deitatis dicit esse om-
nes bonos pcessus. q̄: s. ⁊ esse ⁊ viuere: ⁊ oia alia
huiusmodi a summa deitate pcedunt in res. Hoc
etiam diffusius explicat in. xi. ca. de di. no. dicēs

Non enī sbam quādā diuinā aut angelicā dicim⁹
per se esse q̄ est causa q̄ sint omnia. Solum enī q̄
sint existentia omnia ⁊ ip̄z esse supsubstantiale .s.
sūmi dei est ⁊ principiū ⁊ substantia ⁊ causa. Prin
cipiū quidē effectiuū. sba aūt quasi forma exēpla-
ris. causa aūt finalis. subdit aūt. Neq̄ʒ vite gene-
ratiuā aliam deitatē dicimus preter supdiuinā
vitā oīum queciīq̄ʒ viuūt ⁊ ipsius per se vite cāʒ
que .s. formaliter viuētib⁹ inheret neq̄ʒ in colligē
do dicim⁹ principales existentiū ⁊ cātiuas sbas ⁊
psonas quas ⁊ deos existentiū ⁊ creatores p se fa
cientes dixerūt. ¶ Ad hanc etiā positionē exclu-
dendaʒ signanter dionysius ab cēntiali dei boni-
tate quā platonici sūmū deū exponebāt dicit in sb
stantijs spūalibus pcedere q̄ sunt ⁊ viuūt ⁊ intel-
ligunt: ⁊ oīa alia huiusmodi ad earū pfectionē pti
nentia ab ea sortiūtur. Et idem etiā replicat i sin
gulis capitulis ondens q̄ abesse diuino habēt q̄
sint: ⁊ a vita diuina habēt q̄ viuūt ⁊ sic de ceteris
Est aūt xp̄iane doctrine ɔtrariū vt sic dicāt spūa
les substātie a sūma deitate originē trahere q̄ fue
rint ab eterno sicut platonici ⁊ ꝑipathetici posue-
runt: sed hoc habet assertio catholice fidei q̄ cepe
runt esse postq̄ʒ prius non fuerant. Un̄ dicit Isa.
40. Leuate in excelsum oculos vestros: ⁊ videte
quis creauit hoc .s. superiora oīa. Et ne itelligere-
tur de corpalibus solum subdit. Qui educit in nu
mero militiam celi. Solet aūt sacra scriptura no
minare militiā celi spūaliū sbarum celestē exerci
tū ppter earū ordinē ⁊ virtutē in exequēdo volū-
tatē diuā. Unde dicit Luc. 2. q̄ facta est cuʒ ange
lo multitudo celestis militie. Datur igit intelligi
non solū corpa sed etiā spūales sbas p creationem
de non esse incisse fuisse eductas. sm illud Ro. 4.
Uocat ea q̄ nō sunt tanq̄ʒ ea que sūt. Un̄ ⁊ dio. di-
cit. x. c. de di. no. q̄ nō oīno ⁊ absolute ingenita ⁊
vere eterna vbiq̄ʒ sacra scriptura noiat eterna sʒ
incorruptibilia ⁊ imortalia ⁊ inuariabilia ⁊ existē
tia eodē mō .s. noiat eterna sicut qn̄ dicit eleuami
ni porte eternales ⁊ similia qd̄ maxime videtur
de spūalibus substātijs dictuʒ. Et postea subdit.
Oportet igit nō simplr coeterna deo qui est ante
euū arbitrari eterna dicta. Sed sacra scriptura i
genesi loquēs de principio creatiōis rerū de spūa
liū substātiarū pductiōe expssam mētionē non fa
cit ne populo rudi: quib⁹ lex pponebat idolatrie
daret occasio si plures spūales sbas sup oēs corpo
reas creaturas introduceret sermo diuin⁹. Non
pōt etiā ex scripturis canonicis expsse haberi quā
do creati fuerint angeli. Q̄ enī post corpalia crea
ti non fuerint rō manifestat: q̄ nō fuit decēs vt p
fectiora posteri⁹ crearent. Et etiaʒ ex auctē sacre
scripture expsse colligit. Dicit .n. Job. 38. Cū me
laudarēt simul astra matutina ⁊ iubilarēt omnes
filii dei. Per quos spūales substātie intelligūtur

Arguit aūt sic aug. xi. de ci. dei. Iaʒ ergo erāt āge-
li q̄i facta sūt sydera: facta sūt aūt quarto die. Nū
quidnā ergo tertio die factos eē angelos dicim⁹
Absit. In pmptu est enī quid illo die factuʒ sit ab
aquis vtiq̄ʒ terra discreta. Nūquid naʒ scdo ne ō
quidē. Tunc enī firmamētū factum est. Et postea
subijcit. Nimirū ergo si ad ista opa dei ptinēt an-
geli. Ipsi .n. sūt illa lux q̄ diei nomē accepit. Sic
igitur sm sniam augustini simul cū corpalib⁹ crea
ta est spūalis creatura que significat noie celi cuʒ
in gen. dicit. In principio fecit deus celū ⁊ terraʒ
Formatio aūt eius ⁊ pfectio significat in lucis pro
ductiōe vt multipliciter psequit in li. sup gen. ad
lrām. Sed vt damas. dicit in tertio libro. quidā
aiunt q̄ an̄ oēm creationē .s. corpalis creature ge-
niti sunt angeli q̄ vt Greg. theolog⁹ dicit primū
excogitauit angelicas vtutes ⁊ celestes ⁊ excogita
tio ei⁹ opus fuit. Et huic snie ipse damascen⁹ cō-
sentit. Sed ⁊ Iero. pdicti gregorij nazāzeni disci
pul⁹ eandē sniam sequit. Dicit enī sup eplam ad
titū. Sex milia nec dum nostri tpis implent an-
noꝝ ⁊ quātas prius eternitates: q̄nta tpa q̄ntas se
culoꝝ origines fuisse arbitrādum est: in q̄bus an-
geli throni ⁊ dn̄atiōes ceteriq̄ʒ ordines seruierūt
deo absq̄ʒ tēpoꝝ vicibus atq̄ʒ mēsuris ⁊ deo iubē
te substiterūt. Neutrū aūt hoꝝ estimo eē sane do-
ctrine ɔtrariū: q̄ nimis psumptuosum videret:
asserere tantos ecclesie doctores a sana doctrina
pietatis deuiasse. Nam sniam aug. magis vī cō
petere snie coꝝ q ponūt in reꝝ pductiōe nō fuisse
tpis ordinē sʒ numeꝝ dieꝝ senariū quos scriptu-
ra ɔmemorat. Sʒ illos sex dies refert aug. ad in
telligentiā angelicā sex rerū generib⁹ pñtatā. Se
tētia vero gregorij nazāzeni Ieronimi ⁊ damas.
ɔueniētior est sm eoꝝ positionē q ponūt in rerum
pductiōe successionē tpis scdm sex dies pductos
Si enī creature nō fuerūt oēs simul pducte satis
pbabile est creaturas spūales oīa corpa pcessisse
Si vō q̄rat vbi creati sit angeli manifestuʒ ē q̄ qō
ista locū nō hʒ si creata est spūalis substātia an̄ oēʒ
creaturā corporeā cū loc⁹ sit aliqd corpale nisi for
te p loco accipiam⁹ spūalē claritatē qua illustran
tur a deo. Un̄ basili⁹ dicit in. 2. examerō. Arbitra
mur q̄ si fuit q̄ppiā ante institutionē sensibilis ha
ius ⁊ corruptibilis mūdi: pfecto in luce fuit. Ne-
q̄ʒ enī dignitas angeloꝝ nec oīum celestiū militie
vel si qd est noiatum aut etiā i appellabile aut ali
qd rōnalis virt⁹: vel ministratoꝝ spūs degere pos
set in tenebris: sed in luce ⁊ leticia decentē sibi ha
bitū possidebat de qua re neminē puto cōtradi-
cturū. Si vō simul cū corpali creatura creati fue
rūt angeli qō locū pōt habere: eo tñ mō quo ange
lis cōpetit eē in loco de quo infra dicet. Et sm ba
dā dixerūt in quodā supmo celo splēdido āgelos
esse creatos qd̄ empyriū noiant .i. igneū: nō ab ar

dore sȝ a splẽdore. Et de hoc celo strabus ⁊ beda exponũt qd̕ dicit̃ in ꝓncipio gen̄. Creauit deus celũ ⁊ trã. Quãuis hec expositio ab augustino ⁊ alijs antiquioribꝰ ecclesie doctoribus nõ tangat̃.

¶ De cõditiõe substãtiarũ spũaliũ. CA. XVIII

D Einde cõsiderare oȝ qd de cõditiõe spũaliũ substãtiarũ ẜm catholice doctrine sententiã sit tenẽdũ. Fuerunt igit̃ quidã q̄ ãgelos putauerũt corporeos esse vel ex materia ⁊ forma esse ꝯpositos qd̕ quidẽ sensisse videt̃ origenes in primo ꝑiarchon vbi dicit. Solius dei. s. pr̃is ⁊ filij ⁊ spũssancti nature id ꝓpriuȝ est: vt sine mãli substãtia ⁊ absqȝ vlla corporee adiectiõis societate intelligat̃ existere. Et ad hoc quideȝ ꝙ angelos corporeos ponerẽt mouere potuerũt eos v̄ba scripture que attribuũt q̄dã corpalia ãgelis cũ eos etiã in loco corpali eẽ ꝓnũciet. ẜm illud Mat. 18. Angeli eoꝝ in celis semꝑ vident faciẽ pr̃is mei: qui in celis est ⁊ eos moueri asserat ẜm illud Isa. 6. Uolauit ad me vnꝰ de seraphin ⁊ qd̕ est ampliꝰ figura corpali describat sicut ibidẽ de seraphin dicit̃ sex ale vni ⁊ sex ale alteri. Et de gabriele dicit̃ Dan. x. Ecce vir vnus vestitus lineis ⁊ renes eiꝰ accincti auro obrizo: ⁊ corpus eiꝰ quasi crisolitus ⁊ adhuc alia ad ornatũ corporis ꝑtinẽtia ibidem subdũtur. ¶ Quidã aũt de angelis dicũt ꝙ ⁊ si nõ sint corporei est tamẽ in eis ꝯpositio forme ⁊ materie qd̕ ex quibus rõnibus accipere velũt q̄s supra iã diximꝰ. Sed ꝙ angeli icorporei sint canonice scripture auctoritate ꝓbat̃ q̄ eos spũs noiat. Dicit̃ eni in p̄s. Qui facit angelos suos spũs. Et apl̃s dicit ad Hebre. i. de angelis loquens. Oẽs sunt administratorij spũs in misteriũ missi ꝓpter eos qui hereditatẽ capiũt salutis. Cõsueuit auteȝ scriptura noie spũs aliqd incorporeuȝ designare ẜm illud Jo. 4. Spũs est deus ⁊ eos qui adorant eum in spũ ⁊ veritate oportet adorare ⁊ Isa. 31. Egyptus hõ ⁊ nõ deus ⁊ equi eoꝝ caro ⁊ nõ spiritꝰ Sic igit̃ ꝯñs est ẜm sacre scripture sniaȝ angelos incorporeos esse. Si quis aũt diligẽter velit verba sacre scripture inspicere: ex eisdẽ accipere poterit eos imãles esse. Noiat eni eos sacra scriptura quasdã virtutes. Dicit̃ eni in p̄s. Bñdicite domino oẽs angeli eius. Et postea subdit̃. Bñdicite dño oẽs virtutes eius. Et luc. 21. dicit̃. Uirtutes celoꝝ mouebũtur. Qd̕ de sanctis angelis oẽs doctores exponũt. Qd̕ aũt mãle est nõ est virtus sed habet virtutẽ sicut nõ est eẽntia sed habẽs eẽntiaȝ. Sequit̃ eni eẽntiã virtus. Nõ est aũt homo sua hũanitas neqȝ sua eẽntia neqȝ sua virtus. Similiter aũt neqȝ aliqd aliud ex materia ⁊ forma cõpositũ. Relinquit̃ igit̃ ẜm intentionẽ scripture angelos imãles esse. Utrũqȝ aũt hoꝝ expsse dionisij verbis astruit̃ qui in quarto ca. de di. no. de angelis loquẽs dicit ꝙ intellectuales substãtie ab vniuersa corruptiõe morte: ⁊ materia mũde existunt ⁊ sicut incorporales ⁊ imãles intelligũt̃. In p̄mo etiã ca. celestis ierar. dicit. ꝙ dina dispositõ imãles angeloꝝ ierarchias mãlibus figuris varijs tradidit. Et in scd̕o ca. eiusdẽ libri querit quare sacri doctores ad corpalem formationẽ incorporaliũ. s. angeloꝝ venientes nõ figurauerũt ea preciosissimis figuris sed imãlibus substãtijs ⁊ deiformibus simplicitatibꝰ terrenas figuras imposuerũt. Ex quibꝰ patet oibus hãc fuisse dionisij sententiã ꝙ angeli sũt imãles ⁊ simplices substantie. Qd̕ etiã ex hoc pȝ ꝙ frequẽter eos noiat celestes intellectꝰ seu dinas mẽtes. Intellectꝰ aũt ⁊ mẽs aliqd icorporeũ ⁊ imãle est vt phs ꝓbat in. 3. de aia. Aug. etiã in. 2. sup gen̄. ad lr̃am dicit ꝙ primo die quo lux facta est: ꝯditio spũalis ⁊ intellectual' creature lucis appellatiõe isinuat̃ in q̄ nã intelligũtur oẽs sc̄i angeli atqȝ virtutes. Damas. etiã dicit ꝙ angelꝰ est sb̄a itellectualis ⁊ icorꝑea. Sed dubiuȝ facit ꝙ postea subdit. Incorporeꝰ aũt ⁊ imãlis dr̄ ꝯtrã ad nos. Oẽ. n. ꝯpatũ ad deũ grossum ⁊ mãle iuenit̃ qd̕ ad h̄ inducit̃ vt nõ estimet̃ angelꝰ ꝑp suã icorꝑietatẽ ⁊ imãlitatẽ dinã simplicitatẽ equare. Corpales v̄o figure seu forme q̄ i scriptura sacra iterdũ ãgelis attribuũt̃ ꝑ q̄dã silitudinẽ sũt intelligẽda: q: sicut dicit dio. in p̄mo ca. cele. ierar. non est possibile nostre mẽti ad imãlẽ illã sursũ excitari celestiũ Jerarchiaꝝ ⁊ imitationẽ ⁊ ꝯtẽplationẽ nisi ẜm se mãli manuductiõe vtat̃ sicut ⁊ de ipso dño multa corpalia in scripturis ꝑ quãdã silitudinẽ dicũt̃. vñ. 15. ca. ce. ierar. dionysiꝰ exponit: qd spũale significet i angelis per oẽs huiusmodi corporales figuras. Nec solũ huiusmõi formas corporeas ꝑ silitudinẽ de angelis asserit: sȝ dicit etiã ea q̄ ꝑtinẽt ad affectionẽ sensitiui appetitꝰ vt per hoc detur intelligi ꝙ nõ solũ ãgeli nõ sunt corpora sed etiam non sunt spũs corpibꝰ vniti qui sensificãdo ꝑcipiant vt sic in eis inueniant̃ opatiões aie sensitiue. Dicit eni i. 2. ca. ce. ie. ꝙ furor irrõnabilis ex passibiũ motu gignit̃: sed in angelis altero mõ oportet irascibile intelligere declarãs vt ex timo virilẽ ipsoꝝ rõnabilitatẽ. Alia lr̃a hȝ sic. sed in angelis furibũdã demõstrat virilẽ ipsoꝝ rõnabilitateȝ. Et silr̃ dicit ꝙ ꝯcupia in eis significat amorẽ diuinũ. Cui ꝯsonat id qd̕ aug. dicit in nono de ciuitate dei: ꝙ sancti ãgeli sine ira puniũt quos accipiũt eterna dei lege puniẽdos ⁊ miseris sine miserie cõpassione subueniũt piclitantibus ⁊ eis quos diligunt absqȝ timore opitulãtur ⁊ tñ istarũ noia passionũ ꝯsuetudinẽ locutiõis hũane etiam in eos vsurpant ꝓpter quãdã operum similitudinem non propter affectionuȝ infirmitatem. Qd̕ Qd̕ ãt ãgeli dicũt̃ eẽ i celis aut i aliqbꝰ alijs corpalibꝰ locis ñ ẽ itelligẽdũ ꝙ sint i eis corpali mõ. s. ꝑ ꝯtactũ dimẽsiue q̄titatis sȝ mõ spũali ꝑ q̄ndã ꝯtu

virtutis. Proprius aūt locus angelorum est spiritualis: fm ꝙ Dyo. dicit. 5. ca. de di. no. ꝙ supp̄me spūales substantie sunt inuestibulis trinitatis collocate: ꝛ Basilius dicit in scđo exameron: ꝙ sicut in luce ꝛ leticia spūali habitant. Et Greg. nisenus dicit in libro de homine ꝙ intelligibilia existentia in intelligibilibus locis sunt: aut in seipsis aut in superiacētibus intelligibilibus. Cum igit̄ in corpore dr̄ itellectuale aliquid localiter: nō vt in loco corporeo dicit̄ eē: sȝ vt in habitudine: ꝛ in eo ꝙ adest: vt dicimus deuȝ esse in nobis: ꝛ post pauca subdit. Cum igitur in habitudine fuerit intelligibile aliquod vl̄ loci alicuius: vl̄ rei: vt in loco existētis: abusiue dicimus illic id eē ꝑpter actum eius q est illic: locū ꝑ habitudine suscipiētes Cum. n. deberem̄ dicere illic agit dicimus illic est: ꝛ hoc sequēs Dama. dixit ꝙ angelus vbi opatur ibi est. Aug. etiā. 8. sup Geń. ad lr̄am dicit ꝙ spūs creator mouet cōditū spm̄ ꝑ tp̄s sine loco: mouet aūt corpus ꝑ tēpus ꝛ locuȝ. Ex quibus oībus datur intelligi sbās spūales nō esse in loco corpaliter. sed quodā modo spūali. Et q: eodē mō ꝑpe tit alicui moueri in loco: ꝛ esse in loco: ꝑ pn̄s: neqȝ corpali mō angeli mouētur in loco: sȝ motus eorū q exprimit̄ in scripturis si referat̄ ad locū corpalē est accipiēdus: fm successionē virtualis ꝯtact᷒ ad loca diuersa: vl̄ est accipiēdus fm misticā intelligentiaȝ: sicut Dyo. 4. c. de di. no. dicit ꝙ moueri dicunt̄ diuine mētes circulariter quidē vnite illuminatōibus pulchri ꝛ boni: indirectū aūt qñ ꝓcedunt ad subiector ꝓuidentiā: aut qñ ꝓuidētie minus habētes ingressibiliter manēt circa deū Ex his igit̄ manifestū est qd circa ꝯditōem spūaliuȝ sbarum. i. angelorȝ sacri doctores tradiderūt asserētes eos incorporeos ꝛ imāles eē.

¶ De distinctōe spūum angelorȝ. CA. XIX.

Oportet aūt ꝯsequēter ꝯsiderare qd fm sacram doctrinā de distinctōe spirituū sit tenendū. Ubi ꝛ primū ꝯsiderandū occurrit de dīa bonorȝ ꝛ malorȝ. Est. n. apud multos receptum eē quosdā spūs bonos: quosdā vo malos Quod auctē sacre scripture cōprobat̄. De bonis eni spiritibus dr̄ ad Heb. 1. Omnes sunt administratorij spūs in misteriū missi ꝑpter eos q hereditatem capiunt salutis. de malis aūt spiritib᷒ dr̄ Mat. 12. Cum immūdus spūs exierit ab hoīe ambulat ꝑ loca arida querēs requiē: ꝛ nō inuenit. Et postea subdit̄: tunc vadit ꝛ assumit. 7. alios spūs nequiores se. Et ꝗuis vt Aug. narrat in. 9. de ci. dei: quidam posuerint: ꝛ bonos ꝛ malos spūs deos eē: ꝛ sil'r bonos ꝛ malos demones noīari: qđā tñ melius deos: nō nisi bonos asserunt quos nos angelos dicimus: demones aūt fm cōem vsum loquēdi. nō nisi in malo accipiunt̄: qđ vt dicit rōnabiliter accidit. Demones. n. in greco a scia nominant̄ q̄ sine charitate fm sniam aplī ꝑ supbiā inflat: sȝ cā malicie demonū nō eadē ab oībus assignatur. Quidā. n. eos asserūt nāliter malos tanq̄ a malo ꝓductos ꝑncipio: ꝛ sic etiā ꝙ ipsorȝ nā sit mala qđ ad manicheorȝ errorē ꝑtinet: vt pȝ ex dictis. Sed hūc errorē efficacissime Dyo. ꝓprobat 4. c. de di. no. dicēs. Neqȝ demones nā mali sūt qđ ꝓbat. Primo qdem q: si nālr mali eēnt simr̄ oporteret dicere ꝙ neqȝ eēnt ꝓducti ex bono ꝑncipio: neqȝ int̄ exn̄tia ꝯputarent̄: q: malū nō est nā aliqua nec si eēt aliqua carent̄ a bono ꝑn. Scđo q: si sunt nālr mali: aut sibiipsis: ꝛ sic seipsos corrūperent qđ ē impossibile: malū. n. rōnem corruptiui hȝ. Si vo sit nālr alijs oporteret ꝙ ea qbus sī mali corrūpent: qđ aūt ē nālr tale ē oībus tale ꝛ oīno tale. Sequet̄ ḡ ꝙ oīa: ꝛ oīno corrūperent: qđ ē impossibile: tū q: quedā sunt incorruptibilia q̄ corrūpi nō pn̄t: tū q: ea q̄ etiā corrūpunt̄ nō totalr corrūpunt̄. Nō igit̄ ipa nā demonū ē mala. Tertō q: si eēnt nāliter mali nō eēnt a deo facti: q: bonū bōa ꝓducit ꝛ sbsistere facit: ꝛ hͦ ē impossibile fm illud qđ sup ꝓbatū ē. s. ꝙ eȝ oīm dcū eē ꝑncipiuȝ. Quarto q: si demones semꝑ eodē mō se hñt: nō sī mali qđ. n. ē semꝑ idē boni ē ꝓpriū: si āt nō semꝑ sī mali nō sunt nā mali: Quinto q: nō sunt oīno expertes boni fm ꝙ sunt: ꝛ viuunt: ꝛ intelligunt: ꝛ aliquod bonum desiderāt. Fuerunt aūt alij ponentes demones nāliter malos nō q: eorȝ nā sit mala: sȝ q: hñt quandā inclinationē nālem ad malum: sicut Aug. x. de ci. dei introducit porphirium dicētez in epla ad Anebontē: quosdaȝ opinari esse quoddam spirituū genus: cui ex audire sit ꝓpriuȝ: natura fallax: oīformem multimodū: simulans deos: ꝛ demones: ꝛ ipsas aīas defunctorȝ. ¶ Que quidē opinio veritatem habere nō pōt: si ponamus demones incorporeos esse ꝛ intellectus quosdaȝ separatos. Cum. n. omnia nā bona sunt: impossibile est ꝙ natura aliqua habeat inclinationē ad malum: nisi sub rōne particularis boni. Nihil enim ꝓhibet aliquid quod est particulariter bonuȝ alicui nāe: intantum dici malū inq̄ntum repugnat ꝑfectioni nobilioris nature: sicut furiosuȝ eē quoddam bonū ē cani: qđ tñ malū est hoi rōnem: hñti. Possibile tñ est in hoīe fm sensibilē ꝛ corporaleȝ nām in qua cum brutis cōicat esse quandaȝ inclinationem ad furorē qui est homini malū. Sed hͦ de intellectuale natura dici nō pōt: q: intellectus ordinē hȝ ad bonum cōe: vnde dici nō pōt in demonibus inueniri nālem inclinationē ad maluȝ si sunt pure intellectuales nō hñtes admixtionē corporee nāe. Sciendū est ergo ꝙ platonici posuerunt: vt etiā supra dictū ē demones esse aīalia quedā corporea: habētia intellectuȝ. Et inq̄ntum habent corporeā: ꝛ sensitiuā nām: sunt̄ varijs affectionibus subiecti sicut ꝛ homines: ex qbus in-

clinātur ad malū. Un̄ apuleiꝰ in lib. de deo socra-
tis diffiniēs demones: dixit eos esse genere aīa-
lia: aīo passiua: mēte rōnalia: corꝑe aerea: tꝑe eter
na. Et sicut ipse dicit subiecta est mēs demonum
passionibꝰ libidinū formidinū: iraruz atq̄ huiuſ-
modi ceteris. Sic ergo demōes etiā loco discer
nūtur a diis quos angelos dicimꝰ: aerea loca de
monibꝰ attribuētes. etherea vero angelis siue diis
Hanc aūt positionē q̄tuz ad aliq̄d aliqui ecclesie
doctores sequūtur. Aug. eni. 3. sup Gen. ad l̄ram
videt̄ dicere vel sub dubio relinquere ꝙ demo-
nes aerea sunt aīalia q̄ꝛ corꝑoꝝ aereoꝝ natura
vigēt. Et ꝓpterea morte nō dissoluūtur q̄ꝛ p̄ualet
in eis elemētū q̄d tā ad faciendū q̄z ad paciēdum
est aptū. s. aer. Et hoc idez in pluribus aliis locis
dicit. Sed ⁊ dionisiꝰ videt̄ ī demōibꝰ ponere ea
que ad sensibilē aīaz ꝑtinēt. Dicit. n. 4. ca. de di.
no. ꝙ est in demonibꝰ malū furor irrōnabilis de-
mens ꝯcupia ⁊ fantasia ꝓterua. Manifestū ē aūt
fantasiā ⁊ ꝯcupiam ⁊ irā siue furorē nō ad intelle-
ctum sed ad sensitiue ꝑtē aīe ꝑtinere. Sed ⁊ q̄tū
ad locū quidā cū eis ꝯsenserūt putātes demones
nō celestes vel supcelestes angelos fuisse. vt aug.
narrat in. 3. sup Gen. ad l̄ram. sed ⁊ Damas. ī suo
li. demones ex his angelicis virtutibꝰ fuisse: qui
terrestri ordini p̄erant. Sed ⁊ aplˢ ad Eph. 6. no
minat diabolū principē ꝑtātis aeris huiꝰ. Sz oc
currit hic aliud ꝯsideratiōe dignū. Cum eni vni
cuiq̄z spēi sit attributa natura s̄z ꝯuenientiā sue for-
me: nō videt̄ esse possibile ꝙ in tota aliqua specie
sit naturalis inclinatio ad id q̄d est malū illiꝰ spēi
s̄m rōnem ꝓprie forme. Sicut nō oībus hoībus
inest nālis inclinatio ad imoderantiā ꝯcupie siue
ire. Sic igit̄ nō est possibile oēs demones hr̄e na
turalē inclinationē ad fallatiā ⁊ ad alia mala etiā
si oēs essent vniꝰ spēi: multo ergo minus si singuli
essent in singulis spēbus: q̄uis si sint corporei ni-
hil impedire videatur plures sub vna specie con
tineri. poterit eni s̄m diuersitatē materie diuersi
tas indiuiduoꝝ vnius spēi cāri. Oportebit igitur
dicere ꝙ nō oēs natura nec semꝑ fuerūt mali. sed
aliqui eoꝝ mali eē īceperit ꝓprio arbitrio passio
nū inclinationē sequētes. Un̄ dio. dicit ꝙ auersio
s. a deo est ipis demonibꝰ malū ⁊ q̄si menciū ex-
cessus: q̄ꝛ ꝑ supbiā vltra se ipsos sunt elati. Et po-
stea subdit quedā ad penā ꝑtinētia sicut nō ꝯsecu
tio finis vltimi: ⁊ ipfectio ꝑ carentiā debite ꝑfectio
nis ⁊ in potētia ꝯsequēdi ꝙ nāliter desiderāt ⁊: ī
firmitas v̄tutis ꝯseruātis nālē in eis ordinē reuo-
cātē a malo. Aug. etiā dicit in. 3. sup gen. ad l̄ram
ꝙ trāsgressores angeli an trāsgressionē suā fuerūt
in supiori ꝑte aeris ꝓpinqua celo cū z principe suo
nūc diabolo tūc archangelo indistincte exꝑmens
per transgressionē quādā eos esse malos factos.
Sed ⁊ Damascenꝰ dicit in secūdo li. ꝙ diabolus
nō natura malꝰ factꝰ est. sed bonꝰ exīs ⁊ ī bono ge-
nitus liberi sui arbitrii electiōe versutus. Hec in
sup ⁊ origenes in p̄mo ꝑiarcō. ⁊ aug. in. xi. de ciui
tate dei auctībus sacre scripture ꝯfirmāt inducē-
tes id q̄d habet̄. Isa. 14. dictū diabolo sub siltudi
ne regis babilonis. Quō cecidisti de celo lucifer
qui mane oriebaris. Et ezech. 28. ad eū dicit̄ ī ꝑ-
sona regis tyri. Tu signaculū siltudinis plenꝰ sa-
pientia ꝑfectꝰ decore in deliciis padisi dei fuisti ⁊
postea subdit̄. Perfectus ī viis tuis a die ꝯditio
nis tue donec inuēta est iniq̄tas in te. Volunt aug.
in his verbis dici id q̄d dicit̄ Jo. 8. Ille homici-
da erat abinitio ⁊ in veritate nō stetit ⁊ etiā id ꝙ ī
canonica Jo. dicit̄. ꝙ diabolꝰ ab initio peccat re-
ferens hoc ad iniciū quo incepit peccare: vel ad
initiuz ꝯditionis hūane quo deceptū hoīem spi
ritualiter occidit. ¶ Huic aūt sīie ꝯsonare vide-
tur platonicoꝝ opinio qui demonū quosdā bonos
quosdā malos dicūt: quasi eos ꝓprio arbitrio bo
nos vel malos factos. Un̄ ⁊ plotinus vlteriꝰ ꝓce
dēs dixit aīas hoīum demones esse: ⁊ ex hoībus
fieri lares si meriti boni sunt. lemures aūt si ma-
li seu laruas: manes aūt deos dici si incertum est
bonoꝝ eos seu maloꝝ esse meritoꝝ. sicut aug. in-
troducit nono de ciuitate dei. Qui q̄dem q̄tum
ad hoc p̄misse sanctoꝝ assertioni ꝯcordat ꝙ ꝑ me
ritis bonis vel malis aliquos demones bonos
vel malos esse asserunt q̄uis nō sit nostre ꝯsue-
tudinis ꝙ bonos spūs demones sed angeloꝝ no-
mine noīemꝰ. Quātū vero ad hoc ꝙ dixit aīas ho
minū mortuoꝝ fieri demōes: est erronea positio
Un̄ Crisostomꝰ dicit exponēs id q̄d habet̄. mat.
8. ꝙ duo hn̄tes demonia exeūtes de monumenꝭ
Per hoc īquit q̄d subdit̄ de monumētis exeūtes
ꝑniciosū dogma imponere volebāt ꝙ aīe morien
tiū demones fiant. Un̄ ⁊ multi aruspicū occidūt
pueros vt aīam eoꝝ cooperātē habeāt. Propter
q̄d ⁊ demoniaci clamāt: q̄ꝛ aīa illius ego sū. Nō
est aūt aīa defuncti q̄ clamat: sed demon hoc fin-
git vt decipiat audiētes. Si eni in alteriꝰ corpus
aīaz mortui possibile esset intrare: multo magis
in corpus suū. Sed neq̄z habet rōnez iniq̄ua pas-
sam aīam coopari iniqua sibi faciēti. Vel hoīem
posse virtutē in corporeā in aliā trāsmutare s̄bam
s. aīam in s̄bam demonis. Neq̄z eni in corpibus
hoc machinari quis pōt: vt in hoīs corpꝰ faciat
asini corpus. Neq̄z eni rōnabile est aīam a corꝑe
sepatā hic iam oberrare. Justoꝝ eni aīe in manu
dei sunt. Un̄ ⁊ q̄ua prauoꝝ neq̄z eni male sunt sed
⁊ que peccatoꝝ sunt confestim hinc abducūt̄. Et
hoc manifestū est ex lazaro ⁊ diuite. Nec tn̄ putā-
dū est plotinū in hoc a platonicoꝝ opinione de-
masse ponētium demones esse aeria corꝑa quod
aīas hoīum post mortē fieri existimabāt: q̄ꝛ etiaz
aīe hoīuz s̄m platonicoꝝ opinionē p̄ter ista cor-

pora corruptibilia habēt quedā etherea corpora:
quib⁹ semp etiā post sensibiliū corpoꝝ dissolutio-
nē quasi in corruptibilib⁹ vniūtur. Vñ, pcul⁹ dixit
i libro diuaꝝ decleměrationū. Ois aīa pticipabil
corpe vtit: pmo ppetuo ꝛ hñte ipostasim in ge-
nerabilē ꝛ incorruptibilē. Et sic aie a corpib⁹ sepa
te ſm eos aerea aīalia esse nō desinunt. Sed ſm
alioꝝ scōꝝ sniam demones quos malos esse dici
m⁹ nō solū fuerūt de inferiori angeloꝝ ordine: sed
etiā de supioribus ordinib⁹ quos in corporeos ꝛ i
māles esse ondim⁹ inter eos vn⁹ est q sum⁹ oium
fuit. Vñ grego. in quadā omelia exponens illud.
Ezech. 28. Ois lapis ptiosus operimētū tuū dicit
ꝙ princeps maloꝝ angeloꝝ in alioꝝ angeloꝝ cō-
paratione ceteris clarior fuit. Et in hoc cōsentire
videt illis qui deoꝝ quosdā bonos quosdā malos
esse asserebant ſm qd dij angeli noiant. vñ ꝛ Job
4. dicit ecce qui seruiūt ei nō sunt stabiles ꝛ in an
gelis suis reperit prauitatē. Sed h multas diffi-
cultates hz. In substātia eni icorporea ꝛ itellectua
li null⁹ appetit⁹ esse videt nisi intellectiu⁹: qui qui
dē est simpliciter boni vt per phz patet in. 12. me
thaphisice. Null⁹ āt efficit malus ex hoc ꝙ ei⁹ in
tellect⁹ simplr tendit in hoc qd est simpliciter bo
nū sed ex h ꝙ tendit in aliqd qd est ſm quid bonū
ac si esset simpliciter bonū. Non ergo videt esse
possibile: ꝙ ꝓprio appetitu aliqua incorpea ꝛ itel
lectualis sba mala efficiat. Rursus appetitus eē
nō pōt nisi boni vel apparētis boni. bonuz eni est
qd oia appetūt. Ex hoc aūt ꝙ aliqs verū bonum
appetit nō efficit mal⁹. Oz igit in oi eo qui per ꝓ
priū appetit⁹ mal⁹ efficit ꝙ appetat apparens bo
nū tanqȝ vere bonū. Hoc aūt nō pōt esse nisi i suo
iudicio fallat qd nō videt posse cōtingere in sba i
corporea intellectuali: que false apphensionis ca
pax vt videt esse nō pōt. Nā ꝛ in nobis qn intelli-
gan⁹ vere aliqd falsitas esse nō pōt. vñ aug. dic
in li. octoginta triū qōnū ꝙ ois qui fallit id in quo
fallit non intelligit. Vñ ꝛ circa ea q̄ ꝓprie intelle-
ctu capiun⁹: sicut circa prima principia null⁹ deci
pi pōt. Impossibile igit videt ꝙ aliqua incorpo-
rea ꝛ intellectualis substātia per ꝓpriū appetitū
mala fiat. Adhuc in sba q̄ est intellectualis nāe a
corpe separata necesse est ꝙ sit opatio a tpe absoluta
Potētia. n. vniuscuiusqȝ rei ex ei⁹ opatōe depꝛhē
dit. opatio vero recognosc. t ex obiecto. Intelligi
bile aūt inqȝtū huiusmōi neqȝ est hic: neqȝ vnū nu
mero sed abstractū sicut a loci dimēsiōib⁹: ita ꝛ a
tēpoꝝ successione. Ipsa igit intellectualis opatio
si per se osideret oz ꝙ sicut est abstracta ab oi cor-
porali dimēsiōe ita etiā excedat oēm successionē
tpalē. Et si alicui intellectuali opationi cōtinuum
vel tps ad[illegible]gat hoc nō est nisi per accñs: sicut in
nobis accidit inqȝtū intellect⁹ noster a fantasma-
tibus abstrahit intelligibiles spēs quas etiā i eis

osiderat. Qd in sba incorpea ꝛ intellectuali locū
habere nō pōt. Relinqt igit ꝙ hui⁹ substātie opa-
tio ꝛ per ons sba: oio sit extra oēm tpalē successio-
nē. Vñ ꝛ pclus dicit ꝙ ois intellect⁹ in eternitate
sbam habet ꝛ potētiā ꝛ opationē. Et i lib. de cās
dicit ꝙ intelligētia pficiat eternitate. Quicquid
igit substātijs illis incorporeis ꝛ intellectualib⁹
ꝯuenit: semp ꝛ absqȝ successiōe cōuenit illis. Aut
igit semp fuerūt male qd est cōtra pmissa: aut ne
quaquā male fieri poterūt. ¶ Ampli⁹ cū sit ipsa
eēntia bonitatis vt dio. dicit in primo. ca. de di.
no. necesse est ꝙ tāto aliqua sint pfecti⁹ in pticipa
tiōe bonitatis firmata qȝto sunt deo ꝓpinquiora.
Manifestū est aūt sbas itellectuales incorpeas su
pra oia corpa esse. Sz aliq corpa. s. celestia nō sūt
susceptiua alicui⁹ inordinatiōis vel mali: ḡ multo
minus ille supcelestes substātie iordinatōis ꝛ ma
li capaces esse nō potuerūt. Vñ ꝛ dio. dicit. 4. ca.
ce. ierar. ꝙ celestiū sbarū ornat⁹ sup solū existētia ꝛ
rōnabiliter viuētia ꝛ ea q̄ ſm nos sūt rōnabilia in
pticipatiōe diue traditōis sūt facti ꝛ copiosiores
ad deū hñt cōiones attēti manētes ꝛ semp ad su-
perius sicut est phas in fortitudine diuie indecli
nabilis amoris extenti. Hoc igit videt ordo reꝝ
habere vt sicut inferiora corpa inordinatōi ꝛ ma
lo pñt esse subiecta non aūt celestia corpa: ita etiā
intellectus corpib⁹ inferioribus vniti pñt subiaci
malo: non aūt ille supcelestes substātie. Et hoc se-
cuti esse vident qui posuerūt demones quos ma
los esse dicimus: ex inferiori ordine ꝛ corporeos
esse. Huc vsqȝ scripsit sanct⁹ doctor de angelis: sz
morte preuētus nō potuit pficere hunc tractatū
sicut nec plura alia que impfecta reliquit.

¶ Explicit oposculū. xv. videlicet tractat⁹ insi-
gnis diui thome aquinatis de āgeloꝝ natura ad
fratrem Ragynaldum socium suū.

¶ Incipit opusculū. xvi. eiusdē cōtra auerroy[illegible]s
dicentes esse vnū ꝛ eūdē intellectum omniū ho
minum.

Sicut omnes ho-

mines nāliter scire desiderāt ve-
ritatē: ita nāle desideriū inest hoi-
bus fugiēdi errores ꝛ eos cū facul
tas affuerit cōfutandi. Inter alios
aūt errores indecentior videt esse error que cir-
ca intellectū errat: per quem nati sumus deuita-
tis erroribus cognoscere veritatē. Inoleuit si q̄
dem iam dudū circa intellectū error apud mul-
tos: ex dictis auerroys sumēs exordiū qui asserere
nititur intellectū quē aristoteles possibilē vocat
ipe aūt incōueniēti noie im mālē esse quādā sbam
ſm esse a corpe separatā: ꝛ aliquo mō vniri ei vt for
mā ꝛ vlterius ꝙ iste intellect⁹ possibilis sit vnus
oium. Contra quē iam pridez multa cōscripsim⁹

Sed q: errantiũ ĩpudẽtia nõ cessat veritati reni
ti ꝑpositũ nostre intentiõis est iterato cõtra eun-
dẽ errorẽ cõscribere alia quibus manifeste predi
ctus error cõfutaret. Nec id nũc agẽdũ est vt po-
sitionẽ ꝑdictã oñdam⁹ erroneã q: repugnet veri-
tati fidei xp̃iane. Hoc.n. cuiq; satis in ꝓmptu ap
parere põt. Subtracta eni ab hoibus diuersitate
intellect⁹ qui solus inter ptes aie incorruptibilis
⁊ imortalis appet: sequit̃ post mortẽ nihil de aia
bus hoium remanere nisi vnitatez intellect⁹. Et
sic tollit̃ retributio p̃mioꝝ ⁊ penarũ ⁊ diuersitas
eorũdem. Intendim⁹ aũt oñdere positionẽ predi
ctã nõ min⁹ cõtra phie p̃ncipia esse: q̃z cõtra fidei
documẽta. Et q: quibusdã in hac materia verba
latinoꝝ nõ sapiunt: sed per ꝑpatheticoꝝ verba se
ctari se dicũt quarũ libros in hac mã nũq̃z vide-
runt nisi aristotelẽ qui fuit secte ꝑ ypathetice insti
tutor: ostẽdem⁹ positionẽ ꝑdictã ei⁹ verbis ⁊ snie
repugnare oĩno. Accipiẽda est ergo p̃ma diffini-
tio aie quã aristo.in.2. de anima põit dicẽs q aia
est actus prim⁹ corpois phici organici. Et ne for
te aliqs diceret hãc diffinitionẽ nõ oi anime ꝯpe
tere ꝑpter hoc q supra sub ꝯditiõe dixerat: sed oz
aliqd cõe in omni aia dicere: qd itelligũt sic deiñ
quasi hoc esse nõ possit: accipiẽda sunt verba eius
sequẽtia. Dicit enĩ. Uniuersaliter quidẽ dictum
est quid sit aia. Substãtia eni est que ƀz rõnẽ. hoc
aũt est qd quid erat hui⁹ corpis.i. forma sbalis cor
poris phici organici. Et ne forte dicat̃ ab hac vni
uersalitate p⁹ez intellectiuã excludi hoc remoue-
tur per id qd postea dicit. Q2 quidẽ igit̃ nõ sit aia
sepabilis a corpe aut pars quedaz ipsi⁹ partibilis
apta nata est: nõ in anifestũ est. Quarũdã eni ptiũ
actus est ipsa. At vero ƀm quosdã nihil ꝓhibet ꝓ
pter id q nulli⁹ corpis sunt actus. Qd nõ põt intel
ligi nisi de hijs que ad partẽ intellectiuã ptinent
puta intellectus ⁊ volũtas. Ex quo manifeste ostẽ
ditur: illius anime quam supra vniuersaliter dif-
finierat dicẽs eam esse corporis actum: quasdaz
partes anime que sunt quarũdã partiuz corporis
actus esse. quasdam autez nullius corporis actus
esse. Aliud est enim animã esse actum corporis:
⁊ aliud partem eius esse corporis actum vt infra
manifestabitur. Unde ⁊ in hoc eodẽ capitulo ma
nifestat animã esse actum corporis per hoc q ali
que partes eius sunt corporis actus: cum dicit.
Considerare oportet in partibus quod dictuz est
scilicet in toto. ¶ Adhuc autem manifestius ex
sequentibus apparet: quomõ sƀ hac generalita-
te diffinitionis intellectus includitur: per ea que
sequũtur. Nam cum supra satis probauerit aiam
esse actum corporis quia separata anima non est
viuens in actu: q: tamen aliquid potest dici actu
tale ad presentiam alicuius: non solum si sit for-
ma sed etiaz si sit motor: sicut cõbustibile ad pre-
sentiaz conburentis actu cõburitur ⁊ qdlibet mo
bile ad p̃ntiam mouentis actu mouetur: possz ali
cui venire in dubium vtrum corp⁹ sic viuat actu
ad p̃ntiam anime sicut mobile mouet̃ ad p̃ntiaz
motoris: an sicut materia est in actu ad p̃ntiã for
me: ⁊ precipue quia plato posuit animã non vni-
ri corpori vt formam: sed magis vt motorem ⁊
rectorem: vt patet per plotinum ⁊ gregoriũ nice
num. Quos ideo induco quia non fuerunt latini
sed greci. Hanc igitur dubitationez insinuat phi-
losophus cum post premissa subiungit. Amplius
autem imanifestuz si sit corporis actus anima si-
cut nauta nauis. Quia igitur post premissa adhuc
hoc dubium remanebat ideo subdit. Figuraliter
quidem igitur sic determinetur ⁊ describatur de
anima. Quia scilicet nonduz ad liquidum demõ
strauerat veritatem. Ad hanc igitur dubitationẽ
tollendã: consequenter procedit ad manifestãdũ
id quod est ƀm se ⁊ ƀm rationẽ certius per ea que
sunt minus certa ƀm se: sed magis certa quo ad
nos idest per effectus anime qui sunt actus ipsi⁹.
Unde statim distinguit opera anime dicẽs q ani
matum distinguitur ab inanimato in viuendo: ⁊
q multa sunt que pertinent ad vitaz scilicet intel
lectus: sensus: motus: ⁊ status ƀm locum: ⁊ mot⁹
ƀm nutrimentum ⁊ augmentum. Ita q cuicũq;
inest aliquod horum dicitur viuere. Etiaz osten-
so quomodo ista se habeant ad inuicez idest qua-
liter vnũ sine altero horum dicitur viuere ⁊ qua
liter vnum istorum sine altero possit esse conclu-
dit in hoc q anima sit omniũ predictorum princi
pium: ⁊ q anima determinatur per suas partes
vegetatiuo: sensitiuo: ⁊ itellectiuo: ⁊ motiuo: ⁊ q
hec omnia contingit in vno ⁊ eodem inueniri si-
cut in homine. Et quia plato posuit diuersas esse
animas in homine: ƀm quas diuerse operatiões
vite ei conueniant: consequenter dubitationem
mouet. Utrum vnumqdq; horum sit anima per
se vel sit aliqua pars anime. Et si sint ptes vni⁹
anime: vtrum differant solum ƀm rationem aut
etiaz differant loco.i. organo. Et subiungit q de
qbusdã hoc difficile nõ videt̃: sed quedã sunt que
dubitatiõem hñt. Oñdit eni cõsequẽter q mani-
festũ est de hijs que ptinẽt ad aiam vegetabilem
⁊ de his que ptinẽt ad aiam sensibilẽ ꝑ hoc q plã-
te ⁊ aialia quedã decisa viuunt ⁊ in q̃libet ꝑte oẽs
opatiões aie q̃ sũt in toto apparent. Sed de qui-
bus dubitationem habeat oñdit cum dicit q de
intellectu ⁊ potentia prospectiua nihil adhuc ma
nifestum est. Quod nõ dicit volens ostẽdere q in
tellectus non sit aia vt cõmẽtator puerse exponit
⁊ sectatores ipsius. Manifeste enim hoc non se-
quit̃ ad hoc qd supra dixerat. Quedam enim du
bitationem habent. Unde intelligenduz est. Ni
hil adhuc manifestũ est: an intellectus sit anima

vel pars aīe ⁊ si ps aīe vtrū sepato loco vel rōne
tm̄. Et q̄uis dicat hoc adhuc non esse manifestū
tñ quid circa hoc prima frōte appeat manifestat
subdens. Sed videt̄ genus alterū aīe esse. Nō ñ
est intelligēdū sicut cōmentator ⁊ sectatores eius
ꝑuerse exponūt ideo dictū esse: q: intellect⁹ equo-
ce dicatur de aīa: vel ꝙ p̄dicta diffinitio sibi non
possit adaptari. Sed qualiter sit hoc intelligēdū
appet ex eo qd̄ subd.t. Et hoc solū ꝯtingere separi
sicut ꝑpetuū a corruptibili. In hoc ergo est alterū
gen⁹: q: intellect⁹ noster in hoc videt̄ esse qd̄dam
ꝑpetuū. alie aūt ptes aīe corruptibiles. Et q: cor-
ruptibile ⁊ ꝑpetuū non videntur in vnā sbam cōue
nire posse: videt̄ ꝙ hoc solū de ptibus aīe. s. intel
lectum cōtingat separi nō quidē a corpe vt comen
tator ꝑuerse exponit: sed ab alijs ptibus aīe: nec
in vnā sbam aīe cōicat. Et ꝙ sic sit intelligēdū pz
ex eo qd̄ subdit̄. Reliquę aūt ptes aīe manifestuz
est ex hijs ꝙ non sepabiles sunt. s. substātia aīe rō-
ne vl̄ loco. De hoc enī supra quesitū ē ⁊ hoc ex su
pra dictis ꝓbatū est. Et ꝙ nō intelligat̄ de sepabi
litate a corpe: sꝫ de sepabilitate potētiarū ab inuicē
pz p h' qd̄ sb̄dit̄. Rōne āt ꝙ altere sint ad inuicē ma
nifestū ē. Sensi tiuo. n. alterū eē ⁊ opinatiue mani
festuz ē. Et sic māifeste ondit ꝙ h' determinare videt
q̄stiōnē sup̄ mote. Supra enī q̄situ est vtꝝ vna ps
aīe ab alia sepata sit rōne solū: aut etiaꝫ loco. Di-
missa qōne ista q̄ntum ad intellectū de quo hic
nihil determinat dicit de alijs ptib⁹ aīe manife-
stū esse ꝙ non sunt sepabiles. s. loco sed sunt altere
rōne. Hoc ergo habito ꝙ aīa determinat̄ vegeta
tiuo: sensitiuo: ⁊ intellectiuo ⁊ motiuo vult ondere
ꝯsiter ꝙ q̄ntū ad oēs illas ptes aīa vnit̄ corpi non
sicut nauta naui: sed sic forma materie. Et sic cer
tificatū erit quid sit aīa in cōi qd̄ supra figuraliter
tantū dictū est. Hoc aūt ꝓbat per opatōes anime
sic. Manifestū est enī ꝙ illud quo p̄mo opatur ali
quid est forma opantis. Sicut dicimur scire aīa
⁊ scire scia: per prius aūt scia q̄ꝫ anima. Quia per
aīam nō scim⁹ nisi inq̄ntū habet sciam. Et similit̄
etiā sanari dicimur corpe ⁊ sanitate sed per prius
sanitate. Et sic pz sciam esse formā aīe ⁊ sanitatez
corpis. Et h' ꝓcedit sic. Aīa est p̄mū quo viuimus
quod dicit ꝓpter vegetatiuū quo sentim⁹ ꝓpter
sensitiuū ⁊ mouemur ꝓpter motiuū ⁊ intelligim⁹
ꝓpter intellectū ⁊ ꝯcludit. Quia rō quedaꝫ vtiqꝫ
erit ⁊ species sed nō vt mā ⁊ vt subiectū. Mani-
feste ergo qd̄ supra dixerat aīam esse actuꝫ corpis
phisici: hic ꝯcludit nō solū de vegatiuo sensitiuo ⁊
motiuo: sed etiā intellectiuo. Fuit ergo sñia arist.
ꝙ illud quo itelligim⁹ sit forma corpis phici. Sꝫ
ne aliqs dicat ꝙ id quo itelligim⁹ nō dicit h' intel
lectū possibilē sed aliqd aliud manifeste hoc exclu
dit̄ p illud ꝙ aristoteles in. 3. de aīa dicit de intel
lectu possibili loquēs. Dico aūt itellectū quo opi
natur ⁊ intelligit aīa. Sed antequā ad verba ari
stotelis que sūt in. 3. de aīa accedam⁹ adhuc am-
plius circa verba ipsi⁹ in secūdo de aīa imoremur
vt ex collatiōe verboꝝ eius ad inuicē appeat q̄ fu
erit ei⁹ sñia de aīa. Cū enī aīam in cōi diffiniuiꝫ in
cepit distinguere potētias ei⁹: ⁊ dicit ꝙ potētie aīe
sunt vegetatiuū: sensitiuū: appetitiuū: motiuū sm̄
locū: ⁊ intellectiuū. Et ꝙ intellectiuū sit intellect⁹
pz per id qd̄ postea subdit diuisionē explanās. Al
teris aūt intellectiuū ⁊ intellect⁹ vt hoīb⁹. Vult ḡ
ꝙ intellect⁹ est potētia aīe que est actus corpis. Et
ꝙ hui⁹ aīe potētiā dixerit intellectū ⁊ iteruꝫ ꝙ sua
diffinitio aīe sit oībus p̄dictis ptibus cōis pz p id
qd̄ ꝯcludit. Manifestū igit̄ est qm̄ eodē mō vna
vtiqꝫ erit rō anime ⁊ figure. neqꝫ enī ibi figura est
p̄ter triangulū ⁊ figuras ⁊ que cōsequēter sunt ne
qꝫ hec aīa p̄ter p̄dictas est. Nō est ergo q̄rēda alia
aīa p̄ter p̄dictas quib⁹ cōis est aīe diffinitio supra
posita. Neqꝫ plus de intellectu intentionē facit
aristoteles in hoc. 2. nisi ꝙ postmodū subdit ꝙ vl
timā ondit ⁊ minimā eē rōcinationē ⁊ intellectū
q: s. in paucioribus est vt per sequētia appet. Sꝫ
q: magna dr̄ia est q̄ntum ad modum opandi inter
itellectū ⁊ imaginationē subdit ꝙ de speculatiuo
intellectu altera rō est. Reseruat. n. hoc inquiren
dū vsqꝫ ad tertiū. Et ne quis dicat sicut auerois ꝑ
uerse exponit: ꝙ ideo dicit aristoteles ꝙ de intel-
lectu speculatiuo est alia rō. q: intellect⁹ neqꝫ ē aīa
neqꝫ ps aīe: statim hoc excludit̄ in p̄ncipio tertij.
vbi resumit de intellectu tractatū. Dicit enī. De
pte aūt aīe qua cognoscit aīa ⁊ sapit. Nec debet ali
quis dicere ꝙ h' dicat̄ solū sm̄ ꝙ intellect⁹ possibi
lis diuidit̄ cōtra agētē sicut aliqui somniūt. Hoc
enī dictū est antequā aristoteles ꝓbet intellectū
possibilem ⁊ agentē. Unde intellectū dicit h' ꝑtē
in cōi sm̄ ꝙ cōtinet ⁊ agentē ⁊ possibilē sicut supra
in secūdo manifeste distinxit intellectū cōtra ali
as ptes aīe: vt iam dictū est. Est aūt cōsideranda
mirabilis diligentia ⁊ ordo in ꝓcessu aristotelis.
Ab hijs enī incipit in tertio tractare de itellectu
q̄ in secūdo reliq̄rat indeterminata circa intelle-
ctū. Duo aūt supra reliq̄rat indeterminata circa
intellectū. Primo quidē vtrū itellectus ab alijs
ptibus aīe sepetur rōne solū aut etiā loco. Quod q
dē indeterminatū dimisit cum dixit. De intelle
ctu aūt ⁊ ꝑspectiua potētia nihil adhuc manifestū
est. Et hāc positionē p̄mo resumit cū dicit. Siue
sepabili existēte. s. ab alijs aīe ptibus siue nō sepa
bili sm̄ magnitudinē: sed sm̄ rōnem. Pro eodē
enī accipit hic sepabile sm̄ magnitudinē: pro eo
supra dixerat sepabile loco. Secūdo indetermi
natū reliquerat de dr̄ia intellectus ad alias aīe
ptes cum postmodū dixit. De speculatiuo aūt in
tellectu altera ratio est. Et hoc statim querit cum
dicit. Cōsiderādū quā habet dr̄iam. Taleꝫ enī

intendit assignare que possit stare cum vtroq; p̄missorū: siue sit separabilis aīa magnitudine: seu loco ab alijs partibus: siue nō. Quod ip̄e modus loquendi satis indicat. Considerāduz .n. dicit ꝙ hꝫ intellectus differētiam ad alias aīe partes: siue sit separabilis ab eis magnitudine: seu loco .i. subiecto: siue nō: sed ratiōem tm̄. Unde manifestuz ē ꝙ nō intēdit hanc differētiam ostēdere ꝙ sit s̄ba a corpore separata ſm esse. Hoc .n. nō posset saluari cum vtroq; p̄dictorum. Sed intēdit assignare differētiam q̄tum ad modū operādi. Unī subdit: ⁊ quō sit quidē intelligere ip̄um. Sic igit̄ ꝑ ea que ex verbis Aristo. accipere possumus vsq; huc: manifestuz est ꝙ ip̄e voluit intellectum eē partem aīe que est actus corporis phici Sed q̄a ex quibusdam verbis ꝯsequētibus auerroys accipere voluit intētiōem Aristo. fuisse ꝙ intellectus nō sit aīa que ē actus corporis: aut pars talis aīe: ideo etiā diligētius eius verba sequētia cōsiderāda sunt. Statiz igit̄ post questionē motā de differentia intellectus ⁊ sensus: inquirit ſm quid itellectus sit similis sensui: ⁊ ſm quid ab eo differat. Duo .n. supra de sensu terminauerat .s. ꝙ sensus est in potētia ad sensibilia: ⁊ ꝙ sensus patit̄ ⁊ corrūpitur ab excellētijs sensibilium. Hoc ergo ē quod querit Arist. dicens. Si igit̄ est intelligere: sicut sentire: aut pati aliquid: vtiq; erit ab intelligibili: vt .s. sic corrumpat̄ intellectus ab excellēti itelligibili sicut sensus ab excellēti sensibili: aut aliqd hmōi alterum .i. an intelligere est aliquid huius simile .s. ei quod est sentire: alterum tm̄ q̄tum ad hoc .s. ꝙ nō sit passibile. Huic igit̄ questioni statiz respōdet ⁊ cōcludit: nō ex p̄cedentibus: sed ex sequētibus: que tm̄ ex precedētibus manifestantur: ꝙ hanc partē aīe opꝫ esse impassibilē: vt nō corrūpatur: sicut sensus. Est tm̄ quedā alia passio eius: ſm ꝙ intelligere cōi modo pati dicit̄. In hoc ergo differt a sensu. Sed ꝯsequēter ondit in quo cuz sensu ꝯueniat: qꝛ .s. opꝫ hmōi partē eē susceptiuaz spēi intelligibilis: ⁊ ꝙ sit in potētia ad huiusmodi spēm: ⁊ ꝙ nō sit hoc in actu ſm suam nām: sicut ⁊ de sensu supra dcm̄ est: ꝙ est in potētia ad sensibilia: ⁊ nō in actu. Et ex hoc cōludit ꝙ opꝫ se sic hr̄e intellectum ad intelligibilia: sicut sensum ad sensibilia. Hoc aūt inducit ad excludēdum opinionē empedoclis: ⁊ aliorum antiquorum: qui posuerunt ꝙ cognoscēs est de nā cogniti: vtpote ꝙ terrā terra cognoscimus: aqua aquā. Aristoteles aūt supra ostēdit hoc nō esse verū in sensu: qꝛ sensitiuum nō est actu: sꝫ potētia ea que sentit: ⁊ idem hoc dic̄ de intellectu. Est autē differētia inter sensum ⁊ intellectum: qꝛ sensus nō ē cognoscitiuus oīm: sed visus colorum tm̄: auditus sonorum: ⁊ sic de alijs. Intellectus autē est simplr̄ cognoscitiuus oīum. Dicebant autē antiqui phi estimantes ꝙ cognoscēs deberet habere nām cogniti: ꝙ aīaz ad hoc ꝙ cognoscat oīa: necesse est ex principijs oīum esse cōmixtam: qꝛ vō Aristo. iam ꝓbauit de intellectu ꝑ similitudinez sensus: qꝛ nō est actu id quod cognoscit: sꝫ in potētia tm̄: ꝯcludit ecōtrario: ꝙ necesse est intellectum: qꝛ cognoscit oīa esse immixtum .i. nō cōpositum ex oībus: sicut empedocles ponebat. Et ad hoc iducit testimoniū Anaxagore nō tm̄ de hoc eodem intellectu loquētis: sed de intellectu qui mouet oīa. Sicut ergo anaxagoras dixit illum intellectū esse immixtum: vt imperet mouēdo ⁊ segregando: sic nos possumus dicere de intellectu humano: ꝙ opꝫ eum eē immixtum ad hoc vt cognoscat oīa: ⁊ hoc ꝓbat cōsequenter: ⁊ habet̄ sic sequēs littera in greco. Intus eni apparēs ꝓhibet extraneum ⁊ obstruet. Quod potest intelligi ex simili in visu. Si .n. esset aliquis color intrinsecus pupille: ille color interior ꝓhiberet videri extraneuz colorē: ⁊ quodāmodo obstrueret oculū ne videret alia. Similiter si aliq̄ natura reruz quas intellectus cognoscit: puta terra vł aqua: aut calidū: ⁊ frigidū: ⁊ aliqd hmōi eēt intrinseca intellectui: illa natura intrinseca intellectui impediret ip̄m: ⁊ quodāmodo obstrueret ne alia cognosceret: qꝛ ergo oīa cognoscit: ꝯcludit ꝙ nō cōtingit ip̄m habere aliquam naturā determinatā ex naturis sensibilibus quas cognoscit sed hanc solam nām habet: ꝙ sit possibilis .i. i potentia ad ea que itelligiuntur q̄tum est de sua nā: sed fit actu illa dū ea intelligit in actu sicut sensus in actu fit sensibile in actu vt supra in scdo dixerat Cōcludit ergo ꝙ itellectus anteq̄ꝫ intelligat in actu: nihil est actu eorū que sunt quod est ꝯtrium his que antiqui dicebāt .s. ꝙ est actu oīa. Et qꝛ fecerat mētionem de dicto Anaxagore loquētis de intellectu qui imperat oībus: ne crederet̄ de hoc intellectu: hoc cōclusisse vtitur tali modo loquēdi. vocatus itaq; anie intellectus. Dico autē intellectuz quo opinat̄ ⁊ intelligat aīa nihil esse actu eoruz que sunt āte intelligere. Ex quo duo apparēt Primo quidē ꝙ nō loquit̄ hic de itellectu qui sit aliqua s̄ba separata: sed de intellectu quem supra dixit potētiam: ⁊ partem aīe quo aīa intelligit: secūdo quod supra ꝓbauit .s. ꝙ intellectus nō habꝫ naturā aliquam determinataz in actu. Nūdum autē ꝓbauit ꝙ nō sit virtus in corpore: vt auerroys dicit: sed hoc statim cōcludit ex p̄missis. Naz sequit̄. Unde neq; misceri est ratiōabile ip̄m corpori. Et hoc ſm ꝓbat ꝑ p̄mum quod supra ꝓbauit .s. ꝙ intellectus nō habet aliquaz in actu d̄ naturis rerum sensibilium. Ex quo pꝫ ꝙ nō misceat̄ corpori: qꝛ si misceret̄ corpori haberet aliquā de naturis corporeis: ⁊ hoc est quod subdit. Qualis enim vtiq; fiet aliquis: aut calidus: aut frigidus si organuz aliquod erit sicut sensitiuo. Sensus .n.

ꝓportionat̄ ſuo organo ⁊ trahit̄ quodāmodo ad ſuam nām. Vñ etiā ſm̄ imutationē organi imutatur opatio ſenſus. Sic ḡ intelligit̄ illud non miſceri corpori q2 nō hꝫ organum: ſicut ſenſus. Et ꝙ intellectus aīe nō habeat organū: manifeſtat per dictū quorūdam qui dixerūt ꝙ aīa eſt locus ſpērū accipiētes large locū ꝓ ōi receptiuo: more platonico: niſi ꝙ eſſe ſpērum locuꝫ nō ꝯuenit toti aīe: ſꝫ ſolum intellectiue. Senſitiua.n.pars nō recipit in ſe ſpēs: ſꝫ in organo. Pars autē intellectiua nō recipit eas in organo: ſꝫ tm̄ in ſeipſa. Item nō ſic ē locus ſpērum: ꝙ habeat eas in actu: ſed in potentia tm̄. Quia igit̄ iam oſtēdit quid ꝯueniat intellectui ex ſimilitudine ſenſuſ redit ad primū quod dixerat: ꝙ opꝫ partem intellectiuā eē paſſibilem ⁊ ſic ad mirabili ſbtilitate ex ipſa ſimilitudine ſenſus ꝯcludit diſſimilitudinē. Oſtēdit ergo ꝯſequēter ꝙ nō ſimiliter ſit paſſibilis ſenſus ⁊ intellect᷒ ꝑ hoc ꝙ ſenſus corrumpit̄ ab excellenti ſenſibili: nō autē intellectus ab excellēti itelligibili. Et huius cām aſſignat ex ſupra ꝓbatis: q2 ſenſitiuuꝫ nō eſt ſine corpore: ſꝫ itellectus ē ſeparatus. Hoc aūt vltimum verbū maxime aſſumūt ad ſui erroris fulcimētum: volētes ꝑ hoc dicere ꝙ intellect᷒ neqꝫ ſit aīa: neqꝫ pars aīe: ſꝫ quedam ſbā ſeparata: ſꝫ cito obliuiſcunt̄ eius qd̄ paulo ſupra Ariſto. dixit Sicut.n.hic dicit̄: ꝙ ſenſitiuum nō eſt ſine corpe ⁊ intellectus ē ſeparatus: ſicut ſupra dixit: ꝙ itellectus fieret qualis: aut calidus: aut frigidus: ſi aliqd̄ organū erit ei: ſicut ſenſitiuo. Ea igit̄ rōne hic dicit ꝙ ſenſitiuuꝫ nō ē ſine corpe: intellect᷒ aūt eſt ſeparatus: q2 ſenſus hꝫ organū: nō aūt intellectus. Manifeſtiſſime igit̄ apparet abſqꝫ oī dubitatione ex verbis Ariſto. hanc fuiſſe eius ſniam: de intellectu poſſibili: ꝙ intellectus ſit aliqd aīe: quod ē actus corpis: ita tñ ꝙ intellectus aīe nō habeat aliquod organū corpale: ſicut hñt cetere potentie aīe. Quomodo aūt hoc eſſe poſſit: ꝙ aīa ſit forma corpis: ⁊ aliqua virtus aīe nō ſit corpis virtus nō difficile ē intelligere ſi quis etiā in alijs rebus ꝯſideret. Videmus.n. in mltis: ꝙ aliqua forma eſt actus corporis ex elemētis ꝯmixti: ⁊ tñ hꝫ aliquam virtutē: que nō ē virtus alicuius elemēti: ſed cōpetit tali forme ex alio ꝑncipio: puta corpore celeſti: ſicut ꝙ magnes hꝫ virtutē attrahendi ferrum: ⁊ iaſpis reſtringēdi ſanguinē: ⁊ paulati videmus: ſic ꝙ forme que ſunt nobiliores hñt aliqs virtutes magis ac magis ſupergredientes māꝫ Vñ vltima formaꝝ que eſt aīa humana hꝫ virtutem totaliter ſupergrediētem mām corporalē.ſ. intellectum. Sic ergo intellectus ſepatus ē. q2 ñ eſt virtus in corpe: ſꝫ eſt virtus in aīa. Anima aūt eſt actus corporis: nec dicimus ꝙ aīa in qua ē intellectus ſic excedit mām corporalē: ꝙ nō habeat eē in corpore: ſꝫ ꝙ intellectus quem Ariſto. dicit potentiā aīe nō eſt actus corporis. Neqꝫ enīꝫ aīa eſt actus corporis mediantibus ſuis potētijs ſed aīa ꝑ ſeipſam eſt actus corporis dans eē corpi ſpecificum: alique aūt potentie eius ſunt actus ꝑtium quorūdam corporis ꝑficientes ipſas ad aliquas opationes: ſicut ergo potētia que ē intellectus nullius partium corporis actus eſt: qꝛ eius operatio nō fit ꝑ organum corporale. Et ne alicui videat̄ ꝙ hoc ex noſtro ſenſu dicamus ꝓter Ariſ. intētionem: inducenda ſunt verba Ariſto. expſſe hoc dicentis. Querit.n.in.2.phicorum vſqꝫ ad quantum oporteat cognoſcere ſpēm: ⁊ ꝙ quid eſt Non.n.oēm formam ꝯſiderare ꝑtinet ad phyſicum: ⁊ ſoluit ſubdens. Aut quēadmodum medicus neruum: ⁊ faber es vſquequo.i. vſqꝫ ad aliquem terminū: ⁊ vſqꝫ ad quem terminū oſtēdit ſubdens. Cuius.n.cauſa vnūquodqꝫ. Quaſi dicat in tātum medicus ꝯſiderat neruum inq̄ntum ꝑtinet ad ſanitatē ꝓpter quam neruum medicus ꝯſiderat: ⁊ ſimiliter faber es ꝓpter artificium: ⁊ quia phyſicus ꝯſiderat formā inq̄ntum eſt in mā ſic enim ē forma corporis mobilis. Silr accipiēdum ē ꝙ nālis intm̄ ꝯſiderat formā inq̄ntum ē in mā. Termini ergo ꝯſideratōis phyſici d̄ formis eſt in formis q̄ ſunt in mā quodāmodo ⁊ alio mō nō eſt in mā. Iſte.n. forme ſunt in ꝯfinio formarū ſepatarum ⁊ imāliuꝫ: vñ ſubdit. Et circa hoc.ſ. eſt ꝯſideratio nālis de formis que ſunt ſeparate quidē: ſpēs autē in mā. Que aūt ſunt iſte forme oſtēdit ſubdens. Homo.n. hoīem generat ex mā ⁊ ſol. Forma ergo hominis eſt in mā: ⁊ ē ſeparata. In mā quidem ſm̄ eē quod dat corpori: ſic.n. eſt cauſa generationis: ſepata aūt ſm̄ virtutē que eſt ꝓpria homini.ſ. ſm̄ intellectū. Nō ē ergo impoſſibile ꝙ aliqua forma ſit in mā: ⁊ virtus ei᷒ ſit ſeparata ſicut expoſitū eſt de intellectu. Adhuc aūt alio modo ꝓcedunt ad oſtēdendum ꝙ ſnia fuerit Ariſto. ꝙ intellectus nō ſit in aīa vl̄ pars aīe que vnit̄ corpori: vt forma. Dicit.n. Ariſto. in pluribus locis: intellectum eē ꝑpetuum: ⁊ incorruptibilem: ſicut pꝫ in.2.de aīa vbi dixit: hoc ſolū contingere ſeparari. ſicut ꝑpetuuꝫ a corruptibili: ⁊ in ꝑmo vbi dixit: ꝙ intellectus videtur eſſe ſbā quedam ⁊ nō corrumpi: ⁊ in tertio vbi dixit. Separatus autē eſt ſolum hoc quod vere ē: ⁊ hoc ſoluꝫ imortale ⁊ ꝑpetuum eſt. Quāuis hoc vltimū quidam nō exponant de intellectu poſſibili: ſꝫ de intellectu agente. Ex quibus oībus apparet: ꝙ Ariſto. voluit intellectū eē aliquid icorruptibile. Videtur aūt ꝙ nihil incorruptibile poſſit eſſe forma corporis corruptibilis. Non.n. eſt accidētale forme: ſed ꝑ ſe ei ꝯuenit eſſe in mā. alioquin ex mā ⁊ forma fieret vnū ꝑ accidens. Nihil aūt pōt eē

ne eo quod inest ei ꝑ se. Ergo forma corporis nõ
põt esse sine corpore. Si ergo corpus sit corrupti
bile: necesse sequeref formam corporis corrupti
bilem esse. Preterea forme separate a mã: ⁊ for
me que sunt in mã nõ sunt eede spẽm: vt ꝓbatur
in. 7. meth. Multo ergo minus vna ⁊ eadez for-
ma numero põt nunc eẽ sine corpore: ⁊ eẽ nunc in
corpore. Destructo ergo corpore: vł destruif for-
ma corporis: vł transit ad aliud corpus. Si ergo
intellectus ẽ forma corporis videf ex necessitate
sequi ꝙ intellectus sit corruptibilis. Est aũt scien
dum ꝙ rõ h plurimos mouit. Nam Greg. nise
nus imponit aristoteli ecõtrario ꝙ q: ponit aiam
eẽ formam corporis ꝙ posueru eam eẽ corrupti-
bilem. Quidam võ posuerunt ꝓpter hoc aniam
transire de corpore in corpus. Quidaz etiã posue
runt ꝙ aia haberet corpus quoddam incorrubi-
le a quo nunquã separaref. Et ideo ostẽdendum
est ꝑ verba Aristo. ꝙ sic posuit intellectiuã aiam
esse formã corporis ꝙ tñ posuit eam incorrupti-
lem. In vndecimo. n. methaphysice postꝗ ostẽ-
derat ꝙ forme nõ sunt ante mãs: q: quãdo sanaf
homo: tunc est sanitas: ⁊ figura Enee spere simul
est cũ figura Enea: ꝯsequẽter inquirit vtrum ali-
qua forma remãeat post mãm: ⁊ dicit sic ꝫm intel
lectum Boetii. Si võ aliquid posterius remane-
at. s. preter mãm cõsiderandum est. In quibusdã
enim nihil ꝓhibet. Ut si aia hmõi est: nõ oĩs: sꝫ
intellectus. Omniuz. n. impossibile est fortasse.
Patet ergo ꝙ aiam que est forma ꝗtuz ad intel-
lectiuaz partẽ dicit nihil ꝓhibere remanere post
corpus: ⁊ tñ ante corpus nõ fuisse. Cum. n. abso-
lute dixisset ꝙ cause mouẽtes sunt ante: nõ autez
cause formales: nõ quesiuit vtrum aliqua forma
eẽt ante mãm: sꝫ vtrum aliqua forma remanerꝫ
post mãm. Et dicit hoc nihil ꝓhibere de forma
que est aia ꝗtum ad intellectiuã partem. Cũ igi-
tur ꝫm ꝑmissa Aristo. verba hec forma que ẽ aia
post corpus remaneat. nõ tota sꝫ intellectus: cõsi
derandũ restat quare magis aia ꝫm partẽ intelle
ctiuam post corpus remaneat ꝗꝫ ꝫm alias partes
⁊ ꝗꝫ alie forme post suas mãs. Cuius quidẽ rõnẽ
ex ipsis Arl. verbis assumere oꝫ. Dicit. n. in. 3. ð
aia. Separatũ aũt est solum h quod vere ẽ: ⁊ hoc
solum imortale ⁊ ꝑpetuum est. Hanc igif rõnem
assignare videf: q: hoc solum imortale ⁊ ꝑpetuuꝫ
esse videf: q: hoc solum ẽ sepatum. Sed de quo
intellectu h loquaf dubiũ esse põt: quibusdã dicẽ-
tibus ꝙ loquif de intellectu possibili: quibusdaꝫ
ꝙ de agẽte: quoꝝ vtrũqꝫ apparet eẽ falsum si dili
genter verba Aristo. ꝯsiderenf. Nam de vtroqꝫ
dixerat Aristo. ipm sepatum. Restat igif ꝙ intel
ligatur de tota intellectiua parte. Que quidez se
parata dicif: q: nõ ẽ ei aliquod organũ: sicut ex ꝟ
bis Aristo. ꝑꝫ. Dixerat aũt Aristo. in. i. de aia: ꝙ
si est aliquid aĩe operꝫ: aut passionum ꝓpriuꝫ ipĩ
ꝯtingit vtiqꝫ ipam separi. si võ nullum ẽ ꝓprium
ipius: nõ vtiqꝫ erit separabilis. Cuius quidẽ cõis
rõ talis est: q: . n. vnũquodqꝫ operaf inꝗtum est
ens: eo mõ vnicuiqꝫ cõpetit operari quo sibi con
uenit esse. Forme igif que nullam operationẽ ha
bent sine cõiunctione sue mãe: ipẽ nõ opãtur: sꝫ cõ
positum est quod operaf ꝑ formam. Unde h mõl
forme ipẽ quidẽ ꝓprie loquẽdo nõ sunt: sꝫ eis ali-
quid est. Sicut. n. calor nõ calefacit: sꝫ calidũ: ita
etiam calor nõ est ꝑ calidum ꝓprie loquẽdo: sed
calidum ẽ ꝑ calorẽ: ꝓpter ꝙ Aristo. dicit in. x. me
tha. ꝙ de accidẽtibus nõ vere dicif ꝙ sunt entia
sed magis ꝙ sunt entis: ⁊ similis rõ est de formis
ꝫalibus que nullã opationem hñt absqꝫ cõicatio
ne mãe: h excepto ꝙ huius forme ẽ ꝑncipiuꝫ eẽn
di ꝫaliter. Forma igif que habet operationem
ꝫm aliquam sui potentiam: vel virtutem absqꝫ
cõmunicationem sue materie ipsa est que habet
esse: nec est per esse compositi tantum: sicut alie
forme: sed magis compositum est per esse eius.
Et ideo destructo composito destruitur illa for-
ma que est per eẽ compositi. Non autez oportet
ꝙ destruaf ad compositi destructionem illa for-
ma per cuius esse est compositum: ⁊ nõ ipa per es
se compositi. Si quis autẽ contra hoc obiiciat ꝙ
Aristoteles dicit in ꝑmo de anima: ꝙ intelligere
⁊ amare: ⁊ odire: nõ sunt illius passiões id est ani
me: sed huius habentis illud ꝫm ꝙ illud habet:
quare: ⁊ hoc corrupto: neqꝫ memoratur: neqꝫ a-
mat. Non enim illius erant: sed cõmunis: vt di
ctum est: patet responsio per dictã Temistii hoc
exponenf qui dicit. Nunc dubitanti magis ꝗꝫ do
centi assimulatur Aristoteles. Nondum eniꝫ de
struxerat opinionem dicentium nõ differre intel
lectum ⁊ sensum. Unde in toto illo capitulo loqui
tur de intellectu: sicut de sensu. Quod patet preci
pue vbi probat intellectum esse incorruptibileꝫ
per exẽpluꝫ sensus qui nõ corrumpitur ex senectu
te. Unde ⁊ per totum sub conditione ⁊ sub dubio
loquitur: sicut inquirens: semper coniungens ea
que sunt intellectus hiis que sunt sensus. Quod
precipue apparet: ex eo ꝙ in principio solutionis
dicit. Si enim ⁊ ꝗꝫ maxime gaudere: aut dolore
aut intelligere motus sunt: ⁊ vnumquodqꝫ mo-
ueri aliquid. ¶ Si quis autem pertinaciter di-
cere vellet ꝙ Aristoteles loquitur ibi determi-
nando. Ad hoc restat responsio: quia intelligere
dicitur esse actus coniuncti: non per se: sed per ac
cidens. inquãtum scilicet eius obiectum quod ẽ
fantasma ẽ in organo corporali: nõ ꝙ iste actus ꝑ
organum corporalem exerceatur. Si quis autez
querat vlterius: si intellectus sine fantasmate nõ
intelligit quomodo ergo habebit operationeꝫ in
tellectualem postquam fuerit anima a corpore

separata: scire debet qui hec obijcit ꝙ istam questionem soluere nō ptinet ad naturalē. Unde Aristo. in. 2. phicorum dicit de aīa loquēs. Quomodo aūt separabilis hec se habeat: ⁊ quid sit phie pme opus est determiare. Estimādum est. n. ꝙ alterum modum intelligēdi habebit aīa separata: ꝗ̄ habeat coniuncta: similem. s. alijs substātijs separatis. Unde nō sine causa Aristo. querit in. 3. de aīa: vtrum intellectus nō separatus a magnitudine intelligat aliquid separatū. Per quod dat intelligere: ꝙ aliquid poterit intelligere separatꝰ qd nō pōt nō separatus. In quibus etiam verbis valde notādum est: ꝙ supra vtrūqꝫ intellectum s. possibilē ⁊ agētem dixit separatum: hic tn̄ dicit eum nō separatū. n. Est. n. separatus inq̄tū nō est actus organi: nō separatus vero inq̄tū pars siue potentia aīe: que ē actus corporis: sicut supra dictum ē. Huiusmodi aūt questiones: certissime colligi pōt Aristotelē soluisse in his libris quos pꝫ eum scripsisse de substātijs separatis ex hijs que dicit in pncipio. 12. meth. quos etiam libros vidimus numero. 14. lꝫ nundū translatos in lingua nostra. Scdm hoc igit pꝫ ꝙ rōnes in cōtrarium necessitatē nō habent. Essentiale est. n. aīe ꝙ corpori vniat: sꝫ hoc impedit p accidēs: nō ex parte sua: sꝫ ex parte corporis: quod corrumpit: sicut p se cōpetit leui eē sursum: ⁊ hoc ē leui eē: vt sit sursum: vt Aristo. dicit in. 8. phicorū. Contingit tn̄ ppter aliquod impedimētum ꝙ nō sit sursū. Ex hoc etiā pꝫ solutio alterius rōnis: sicut. n. quod hꝫ nām: vt sit sursū: ⁊ qd nō hꝫ nām: vt sit sursū spē differunt: ⁊ tn̄ idē numero: ⁊ spē est qd hꝫ nām: vt sit sursum: lꝫ qn̄qꝫ sit sursū: ⁊ qn̄qꝫ nō sit sursū ppter aliquod impedimētū: ita differūt spē due forme quarum vna hꝫ nām: vt vniat corpi: alia vō nō. Sꝫ tn̄ vnā ⁊ idē nūero: ⁊ spē eē pōt hn̄s nām: vt vniatur corpori: lꝫ qn̄qꝫ actu sit vnitum: qn̄qꝫ nō actu vnitū ppter aliquod impedimētū. Adhuc aūt ad sui erroris fulcimētum assumūt qd Arist. dicit in libro de generatiōe aīalium. s. intellectū solum de foris aduenire ⁊ diuinū eē solum. Nulla aūt forma que ē actus mãe aduenit mãe de foris: sꝫ educit de potētia mãe. Intellectus igit nō est forma corporis. Obijciunt etiā ꝙ ois forma corporis mixti causat ex elementis. Un̄ si intellectus eēt forma corporis humani: nō eēt ab extrinseco: sꝫ eēt ab elemētis causatus. Obuciūt vlterius ꝯ hoc: q: sequeret ꝙ etiā vegetatiuū ⁊ sensitiuū eēt ab extrinseco: quod ē ꝯ Arist. pcipue si eēt vna sba aīe: cuius potētie eēnt vegetatiuū: ⁊ sensitiuū ⁊ intellectiuum: cū intellectus sit ab extrinseco sꝫ Aristo. Horum aūt solutio in prōptu apparet sm pmissa. Cum. n. dicit ꝙ ois forma educit de potentia mãe: educi de potētia mãe est duobus modis. Primo modo formā depēdere a mā sm eē: ⁊ operari. Alio modo preexistere forme. Si. n. hoc nihil aliud sit quā mām p̄existere ꝯsiderādum videt quid sit formā de potentia mãe educi. Si enim hoc nihil aliud sit ꝗ̄ mām p̄existere in potētia ad formā: nihil phibet sic dicere mām corporalem p̄existere in potētia ad aīam intellectiuā. Unde Aristo. in libro de gnātione aīalium dicit. Animā igit vegetalē in seminibus ⁊ cōceptibus s. mundū separatis habere potētia statuēdum ē: nō actu pusꝗ̄ eo modo cōceptus qui iam separant: cibum trahant: ⁊ officio eius aīe fungant. Principio. n. hec oīa vita stirpis viuere vident. De aīa quoqꝫ sensuali pari modo dicēdum est: atqꝫ etiā de itellectuali. Omnes. n. potētia pus haberi ꝗ̄ actu necesse ē: sꝫ quia potētia dicit ad actum: necesse ē vt nunqꝫ sm eam rōnem sit in potētia sm ꝗ̄ rōnem ꝯuenit sibi eē actu. Jam. n. ostēsum est: ꝙ alijs formis que nō hn̄t operationē aliquā absqꝫ cōicatiōe mãe ꝯuenit sic eē actu: vt magis ipe sint quibus ꝯposita sunt ⁊ quodāmodo cōposita coexistētes: ꝗ̄ ipe suū eē hēant. Un̄ sicut totū esse earū ē in ꝯcretiōe ad mām: ita totalr educi dicit de potētia mãe. Aīa aūt intellectiua cū hēat operationē sine corpe nō ē eē suum solū in ꝯcretione ad mām. Un̄ nō pōt dici ꝙ educat de mā: sꝫ magis ꝙ ē a pncipio extrinseco. Et hꝫ ex verbis Arist. apparet. Relinquit aūt intellectū solū de foris aduenire ⁊ diuinū eē solū: ⁊ cām assignat dicēs. Nihil enī ipius opationi cōicat corpalis opatō. Miror autē vn̄ scda obiectio pcesserit. s. ꝙ si intellectiua aīa eēt forma corpis mixti cāret excōmixtiōe elementorū: cū nulla aīa ex ꝯmixtiōe elemētorū cāet. Dicit. n. Ari. imediate post vba pmissa. Sed. n. ois aīe: siue vtus: siue potētia corpus aliud participare vr: idqꝫ magis diuinū ꝗ̄ ea que elemēta appellant: verū put nobilitate ignobilitateue aīe inter se differūt: ita ⁊ nā eius corpis differt. Inest enī in semine oīum qd facit: vt scda sint semia: vꝫ qd calor vocat. idqꝫ nō ignis nō talis facultas aliqua ē. sꝫ spūs: q in semine spumosoqꝫ corpore cōtinetur: ⁊ nā que in eo spū ē ꝓportione respōdēs elemento stellarū: ḡ ex mixtione elementorum nec dū intellectus: sꝫ nec aīa vegetatiua pducit. Qd vero tertio obijcit ꝙ sequeret sensitiuū ⁊ vegetatiuum eē ab extrinseco: nō ē ad ppositū. Jam. n. pꝫ ex verbis Ari. ꝙ ipse hoc indeterminatū relinquit: vtrum intellectus differat ab alijs partibꝰ aīe subiecto: ⁊ loco: vt Plato dixit: vl rōne tm̄. Si vō det ꝙ sint idem subiecto: sicut verius est: nec ad hoc incōueniēs sequit. Dicit. n. Ari. in. 2. de aīa: ꝙ similiter se habēt ei quod de figuris: ⁊ q̄ sm aīam sunt. Sēp. n. in eo quod ē consequenter est potētia quod prius est in figuris: ⁊ in aīatis: vt in tetragono quidem trigonum ē: in sensitiue aūt vegetatiuū. Similiter aūt idē subiecto est etiam

intellectiuum quod ipse sub dubio relinquit simi liter dicendum eēt ꝙ vegetatiuum ⁊ sensitiuum sunt in intellectiuo: vt trigonum ⁊ tetragonuꝫ in pentagono. Est autē tetragonū qdā a trigono simpliciter alia figura fm spēm nō autē a trigono qd est potentia in ipo: sicut nec quaternarius a ternario que ē pars ipius: sꝫ a ternario qui est seorsum existens. Et si ꝯtingeret diuersas figuras a diuersis agētibus ꝓduci: trigonum quidē seorsum a tetragono existens: haberet aliā cām ꝓducenteꝫ ꝙ̄ tetragonum: sicut ⁊ habet aliā spēm: sed trigonuꝫ quod inest tetragono haberet eandā cām ꝓducētem. Sic igit̄ vegetatiuum quidā seorsum a sensitiuo existens: alia spēs aie est: ⁊ aliam cām ꝓductiuam habet. Eadem tñ causa ꝓductiua est sensitiui: ⁊ vegetatiui: quod inest sensitiuo. Si ergo si dicat̄ ꝙ vegetatiuum ⁊ sensitiuum: quod inest intellectiuo: est a causa extrinseca a qua est itellectiuum: nullum incōueniēs sequit̄. Non. n. inconueniens est effectum superioris agētis habere virtutem quam habet effectus inferioris agentis: ⁊ adhuc amplius. Unde etiā aīa intellectiua ꝙ̄uis sit ab exteriori agēte: habet tñ virtutes quas habent aīa vegetatiua: ⁊ sensitiua que sunt ab inferioribus agētibus. Sic igit̄ diligenter consideratis fere oībus verbis Aristotelis que de intellectu humano dixit apparet cum huius fuisse sententie: ꝙ aīa humana sit actus corporis: ⁊ ꝙ eius ps siue potētie sit intellectus possibilis.

n

Nunc autē ꝯsiderare opꝫ quid alij peripatetici: de hoc ipo senserunt: ⁊ accipiamꝰ primo verba Temistij in cométo de aīa: vbi sic dicit. Duas ergo differentias esse humani animi necesse ē: intellectum potētie: ⁊ intellectum agentem hic priorem illum quasi adortus amplexusqꝫ primuꝫ quasi educit in lucem e tenebris: ⁊ in actu cōstituit: deinde habituꝫ in eo quēdam afformat: in quo vniuersales rerum notiones ⁊ scientie collocant̄. Nam quēadmodum neqꝫ rude satum: neqꝫ impolitum es: quorū alteruꝫ domus potentia ē: alterum statua. Aut hoc accipere formaꝫ domus pōt: aut illud statue: nisi ars māns illas: que ad domū ⁊ statuam cōparate sunt fingat: ⁊ formā artificiosam imponat: atqꝫ ita domum cōsistat domus ⁊ statua: ita intellectū potētie ab altero intellectu pfici oportet: qui ꝙ ipi pfectus est: ⁊ in actu semꝑ: nulli potentie affinis ꝯsortie: ꝑparationē illā intellectui ad intelligēduꝫ adiunctam ad instar artis excitet excollatqꝫ habitū ⁊ sciētiam rerum absoluat. Atqꝫ hic intellectus separatus ⁊ impatibilis impmistusqꝫ est. Intellectus aūt potestatis: ꝙ̄uis eadem fere qua intellectus agens: dignitate auctoritateqꝫ polleat: qꝛ tñ aliquāto cōiunctior: addictiorqꝫ humane aīe ē: videtur societate hac nobilitate sue nō nihil dispendij detrimentiqꝫ facere: quēadmodum itaqꝫ lumen cum oculos: ⁊ colores accedit: nō modo visui: sꝫ coloribus etiā actum ꝓbet: ita intellectus agens: quū intellectū potētie agitat: nō soluꝫ intellectui actum ministrat: sꝫ ⁊ res que potētia intellecte sunt: facit vt in eo itellecte sint actu: atqꝫ he sant forme māles ⁊ rationes cōes de singularibus sensibus collecte: ⁊ post pauca subdit. Qualis est ergo artis ad suā māintrom paratio: talis est intellectus agētis ad intellectū potentie ꝓbanda Item hic oīa facit: ille fit cūcta: ex quo sequit̄: vt in nostra potestate sit intelligere: ⁊ speculari cum volumus: qꝛ intellectus agens nō quēadmoduꝫ ars seorsum a sua mā est: sꝫ totus intellectui potētie intextus imersusqꝫ habet̄. Finge excussoreꝫ in aere: aut inferro eē: nō extrinsecus: nonne puadet penetrabitqꝫ in mām vniuersam. Eodē modo intellectus agens intellectui ptātis assistens vnus cum illo reddit̄: ꝓpterea ꝙ vna res ē: que ex mā ⁊ forma ꝯsistit: ⁊ tñ pmittio hec rōnes duas habꝫ Et quibusdā interpositis subdit. Nos igitur vtriusqꝫ intellectus copulatio sumus. Si ergo ita habent oīa que ex actu ⁊ potētia cōciliant̄: vt in hijs aliud sit ipsa res: aliud essentia: sequitur vt aliud ego sim: aliud essentia mea: ita vt ego sim is: qui ex actu ⁊ ptāte ꝯstitutꝰ: eēntia mea sit solus actus tñ: quāobrem eadeꝫ que ꝯsidero hec etiā scribo: ⁊ lrīs mando. Scribit vō itellectus q ex ptāte cōponitur: scribit inqꝫ nō tñ quatenus ex ptāte ꝯstat sꝫ quatenus itellectus agens ē. qꝛ illinc quasi oīs actio riuat̄: ⁊ ducit̄. Et post pauca adhuc manifestius subdit: vt ergo redeamus vñ discessimus: quēadmodū aliud ē aīal: aliud suū aīali eē: ⁊ quēadmodum suū aīali eē ab ipa depēdet aīalis aīa: ita aliud ego sum: aliud mihi eē: ⁊ mea essentia. Hec aūt ab aīa ꝓuenit: nō quidē sensuali: quippe que tanqꝫ mā intellectus potentie habeat̄. Neqꝫ item ab ipo intellectu potētie: vt q ꝑ mā intellectus agētis fit. Restat igit̄: vt ab intellectu agētetñ eēntia mea ꝓficisci ac pendere dicat̄. Solus enim intellectus agens ꝓprie ⁊ maxime censendus est forma: imo vō forma formaruꝫ. Inferiora aūt cetera: modo subiectorū loco: modo formaꝝ habent̄. Sane ordo nature ⁊ ꝓcessus h̄ est: vt respectu inferiorū superioribus vice formarū vtatur: respectu superiorum inferioribus loco māe. Summā vō ⁊ supremā formaꝝ intellectū agētem cōstituit: que simul atqꝫ ꝓgressa ē receptui canit in eoqꝫ finem: quasi extremā manuꝫ imponit: vtpote que nullam formā superiorē: aut nobiliorem haberet: cui loco materie subiceret itellectum agētem. Quāobrem nos ꝓprie animus: ⁊ intellectus sumus. Et postea reprobans quorūdam opinionē dicit. Quom. n. statuisset Aristoteles in omni nā alterum ꝑ mā haberi: alteꝝ ꝑ for

ma mouente perficienteqꝫ: necesse inquit est eas dem differẽtias in aĩa reperiri: ⁊ talem aliquẽ in tellectum adesse: qui pars aĩe rationalis prestan tissima sit. Et post pauca etiam subdit. Ex eisdeꝫ verbis illud subinde colligi confirmariqꝫ cupio Aristotelẽ opinatum fuisse intellectũ agẽteꝫ: aut aliquid nostri esse: aut plane ipsos. ¶ Patet igiꝰ ex premissis verbis themistij: ꝙ nõ solum intel lectum possibilẽ: sed etiã agẽtem partem aĩe hu mane esse dicit. ⁊ Aristotelẽ hic sensisse. Et iterũ ꝙ homo est id quod ẽ nõ ex aĩa sensitiua: vt quidã mentiũtur: sꝫ ex parte intellectiua ⁊ ꝑncipaliori. Et Theophrasti quidem libros nõ vidi: sed eius verba introducit themestius in comẽto de aĩa q̃ sunt talia sic dicens. Plane facturũ hoc loco me opere p̃cium arbitror: si verba theophrasti de in tellectu potẽtiali: ⁊ agente p̃teruero. De intelle ctu itaqꝫ potẽtia hec dicit. Quom intellectꝰ inquit homini extrinsecus accedat. ¶ Quomqꝫ tã ꝗ̃ ap positus inuectusqꝫ sit: queriꝰ quẽadmodũ cõgeni tus nobis dicaꝰ: demũ quenam ꝯformatio natu raue eius sit. Certe id quod dicit nihil actu esse i tellectum: sed potẽtia oĩa: recte hactenus dicit: qua tenus ⁊ in sensu: nõ tñ vsqꝫ eo ad vnuꝫ resecanda res est: neqꝫ tam nihil actu ꝓbandus: vt neqꝫ ipse met sit: calũnia hec esset ⁊ oratio cõtentioni cauil loqꝫ ꝓxima: sed ita intelligẽdum: vt in aĩo talis q̃ dam sui generis potẽtia sit ꝓ subiecto formaruꝫ: ac gremio: qualis in rebus mãlibus facultas illa est que constitutioni earum ⁊ concretioni subster nitur. Porro quod dicit mẽtem extrinsecus ac cedere: nõ ita statuẽdum est: vt qui vere appositus inuectusqꝫ habeaꝰ: sed vt qui statim ab ortu: quasi comprehendere nos: complectiqꝫ soleat.

¶ Sic igitur theophrastus cum quesisset duo. Primo quidẽ quõ intellectus possibilis sit ab ex trinseco: ⁊ tñ nobis cõnaturalis: ⁊ secundo que sit natura intellectus possibilis. Respondit primo ad scdm: ꝙ est in potentia oĩa nõ quidẽ: sicut ni hil existens: sed sicut sensus ad sensibilia. Et ex hꝰ excludit responsionem p̃me questionis: ꝙ nõ itel ligitur sic esse ab extrinseco: quasi aliquid adiectũ accidẽtaliter: vel tẽpore ꝓcedẽte: sꝫ a p̃ma genera tione: sicut cõtinẽs. cõprehẽdens nãm humanaꝫ. Qꝫ aũt Alexander intellectũ possibilem posuerit eẽ formam corporis: ⁊ etiã ipse auerroys confiteꝰ q̃uis vt arbitror: ꝑuerse verba Alexandri acce perit: sicut ⁊ verba a themistij p̃ter eius itellectũ assumit. Nam ꝙ dicit Alexandrũ dixisse intelle ctum possibilem nõ esse aliud ꝗ̃ preparationem que est in nã humana ad intellectũ agẽtem: ⁊ ad intel ligibilia: hanc preparationem nihil aliud intellexit ꝗ̃ potẽtiam intellectiuã que est in aĩa intelligibi lia. Et iõ dixit eam nõ esse virtutem in corpore: q: talis potentia nõ habet corporale organum: ⁊ nõ ex ea rõne: vt auerroys impugnat sm ꝙ nulla p̃paratio est virtus in corpore: ⁊ vt a grecis ad a rabes transeamus. Primo manifestũ est ꝙ aui cẽna posuit intellectũ virtutem aĩe que est forma corporis. Dicit. n. sic in suo libro de aĩa. Intelle ctus actiuus. i. praticus eget corpore: ⁊ virtutibꝰ corporalibus ad oĩes actiões suas. Contẽplati uus aũt intellectus eget corpore: ⁊ virtutibus eiꝰ sed nec semꝑ nec oĩo. Sufficit. n. ipse sibi ꝑ seipꝫ Nihil aũt horum ẽ aĩa humana: sed aĩa est id qđ habet has virtutes. Et sicut postea declarabi mus est substãtia solitaria ꝑ se que habꝫ aptitudi nem ad actiones quarũ quedam sunt que nõ ꝑfi ciunꝰ: nisi ꝑ instrumẽta: ⁊ ꝑ vsum eorũ vllo modo quedã vero sunt quibus nõ sunt necessaria instrumẽ ta aliquo modo. Item in p̃ma parte dicit ꝙ aĩa humana est perfectio p̃ma corporis nãlis instru mentalis: sm quod attribuiꝰ ei agere actiões de electiõe deliberatiõis ⁊ adinuenire meditando: ⁊ sm hoc ꝙ apprehẽdit vniuersalia. Sed verum ẽ qđ postea edicit ⁊ ꝓbat: ⁊ aĩa humana sm id quod ẽ sibi ꝓprium. s. sm vim intellectiuã: nõ sic se habꝫ ad corpus: vt forma: nec eget vt sibi p̃pararet or ganum. ¶ Deinde subiungẽda sunt verba alga zelis sic dicẽtis. Cum cõmixtio elemẽtorum fue rit pulchrioris: ⁊ ꝑfectioris equalitatis qua nihil possit inueniri subtilius ⁊ pulchrius: tunc fiet ap ta ad recipenduꝫ a datore formarũ formam pul chriorem aliis formis: que est aĩa hominis. Hu ius vero aĩe humãe due sunt virtutes. Una ope rans: ⁊ altera sciens quam vocat intellectuꝫ: vt ex ꝯsequẽtibus patet. Et postea multis argumen tis ꝓbat ꝙ operatio intellectus nõ fit ꝑ organum corpale: hoc aũt premisimus: nõ quasi volẽtes ex ꝓborum auctoritatibus reprobare supra positũ errorẽ: sꝫ vt ostẽdamus: ꝙ nõ solũ latini quorum verba quibusdã nõ sapiunt: sed ⁊ greci ⁊ arabes hoc senserunt: ꝙ intellectus sit pars vel potentia: siue virtus aĩe que est corporis forma. Unde mi ror ex quibus perypatheticis hũc errorẽ se assũp sisse gl̃ianꝰ: nisi q: minꝰ volũt cũ ceteris ꝑipatheticꝭ recte sapere ꝗ̃ cũ auerroy aberrare: q nõ tã fuit pe ripathetic9 ꝗ̃ perypathetice ꝑhie deprauator.

O Stenso igiꝰ ex verbis Ari. ⁊ aliorũ sequẽ tium ipm ꝙ intellectus ẽ potentia aĩe q̃ ẽ corporis forma: lꝫ ipsa potẽtia q̃ est itellectꝰ nõ sit ali cuiꝰ organi actꝰ: q: nihil ipsius operatiõi cõicat corpa lis operatio vt Aristoteles dicit. Inquirendũ ẽ ꝑ rõnes quid circa hoc sentire sit necesse: ⁊ quia sm doctrinam aristotelis oportet ex actibus princi pia actuum cõsiderare: ex ipso actu quidem ꝓprio intellectus qui est intelligere p̃mo hoc cõsiderã dum videꝰ. In quo nullaꝫ firmiorẽ rõnem habe re possumus ea quã Aristoteles ponit: ⁊ sic argu mentatur. Anima ẽ ꝑncipium quo viuimus ⁊ in

telligimus: ergo ⁊ ratio quedam ⁊ species corporis cuiusdam. Et a deo huic rõni innitit᷑: q̃ eam dicit esse demõstrationem. Nam in ꝓ̃ncipio capituli sic dicit. Non .n. solum quicquid est oportet diffinitiuã rõnem ostendere: sicut plures terminorũ dicunt: sed ⁊ cãm inesse: ⁊ demonstrare. ⁊ ponit exemplũ: sicut demonstrat᷑ quid est tetragonismus .i. quadratũ ꝑ inuẽtionẽ medie linee ꝓportionalis. Uirtus aũt huius demõstrationis ⁊ insolubilitas apparet: q: quicũq3 ab hac via diuertere voluerit: necesse habet incõuenientẽs dicere. Manifestum est .n. ꝙ hic homo singularis intelligit: Nunq̃ .n. de intellectu quereremus: nisi intelligeremus: nec cũ querimus de intellectu de alio ꝓ̃ncipio querimus quã de eo quo nos itelligimus. Unde ⁊ Aristoteles dicit. Dico aũt itellectum quo intelligit aĩa. Cõcludit aũt sic Aristoteles ꝙ si aliquid est primũ principiũ quo intelligimus: oportet illud esse formã corporis: q: ipse ꝓus manifestauit: ꝙ illud quo primo aliquid operatur est forma: ⁊ p3 hoc per operationem. Quia vnumquodq3 agit in q̃tum est actu. Est aũt vnũquodq3 actu ꝑ formã. Unde oportet illud quo ꝓ̃mo aliquid agit formã. Si aũt dicas ꝙ ꝓ̃ncipiũ huius actus qui est intelligere quod nomiamus intellectum nõ sit forma: op3 te inuenire modũ quo actio illius principij sit actio huius hominis Quod diuersimode quidam conati sunt dicere. Quorũ vnus .s. Auerroys ponens hm̃õi ꝓ̃ncipiũ intelligẽdi quod dicit᷑ intellectus possibilis non eẽ aĩam: nec partẽ aĩe: nisi equiuoce: s3 potius ꝙ sit sbã quedã separata: dixit ꝙ illi᷒ itelligere sbe separate ẽ intelligere mei: vl illi᷒ in q̃tũ intellect᷒ ille possibilis copulat᷑ mihi: vl tibi ꝑ fantasmata q̃ sunt i me vl in te. Quod sic fieri dicebat. Spẽs .n. itelligibilis que fit vnã cũ intellectu possibili: cũ sit forma ⁊ actus eius h3 duo subiecta. Unũ ip̃a fantasmata aliud intellectũ possibilẽ. Sic ẽ intellectus possibilis ꝯtinuat᷑ nobis ꝑ formã suã mediãtibus fantasmatibus: ⁊ sic dũ intellect᷒ possibilis intelligit. h hõ intelligit. Qꝫ aũt hoc nihil sit p3 tripliciter. Primo quidẽ ꝙ sic ꝯtinuatio intellectus ad hoiem nõ eẽt ꝫm primã eius gñationẽ vt theophrastus dicit: ⁊ Ari. innuit in .2. phicoꝝ: vbi dic̃ ꝙ terminus nãlis ꝯ̃siderationis de formis est ad formam ꝫm quã hõ ab hoie generat᷑ ⁊ a sole. Manifestum ẽ aũt ꝙ terminus ꝯ̃siderationis nãlis est in intellectu: ꝫm aũt dictũ auerroys intellect᷒ nõ ꝯtinuatur hoi ꝫm suã gñationem: s3 ꝫm operationẽ sensus. in q̃tum ẽ sentiẽs in actu. Fantasma .n. ẽ motus factus a sensu ꝫm actũ: vt dicit᷑ in .3. li. de aĩa Scd̃o vo: q: ista ꝯiunctio nõ eẽt ꝫm aliquid vnũ s3 ꝫm diuersa. Manifestũ ẽ .n. ꝙ spẽs intelligibilis ꝫm ꝙ est in fantasmatibus ẽ intellecta in potẽtia: in intellectu aũt possibili est ꝫm ꝙ intellecta in acta abstracta a fantasmatibus. Si ergo spẽs intelligibilis nõ ẽ forma intellectus possibilis: nisi ꝫm ꝙ est abstracta a fantasmatibus: sequit᷑ ꝙ per spẽm intelligibilẽ nõ ꝯtinuat᷑ intellectus fantasmatibus: s3 magis ab eis est separatus: nisi forte dicatur ꝙ intellect᷒ possibilis cõtinuat᷑ fantasmatibus: sicut speculatũ cõtinuat᷑ homini cuius spẽs resultat in speculo. Talis aũt ꝯtinuatio manifestũ est ꝙ nõ sufficit ad ꝯtinuationẽ actus. Manifestũ est .n. ꝙ actio speculi que ẽ repñtare nõ ꝓpter hoc põt attribui hoi. Uñ nec actio intellectus possibilis ꝓpter ꝓ̃dictã copulationẽ posset attribui huic homini qui est sortes: vt hic homo intelligeret. Tertio q: dato ꝙ vna ⁊ eadẽ spẽs numero eẽt forma intellectus possibilis: ⁊ eẽt siml in fantasmatibus nec adhuc talis copulatio sufficeret ad h ꝙ h homo intelligeret. Manifestũ ẽ .n. ꝙ ꝑ spẽm intelligibilẽ aliquid intelligit᷑: s3 ꝑ potẽtiam intellectiuam aliquid intelligit: sicut etiã ꝑ spẽm sensibilem aliquid sentit᷑: ꝑ potẽtiam aũt sensitiuã aliqs sentit. Uñ paries in quo ẽ color cuius spẽs sensibilis in actu est in visu: videt᷑ nõ videt: aĩal aũt hñs potẽtiam visiuã in qua ẽ talis spẽs videt. Talis aũt ꝓ̃dicta copulatio intellectus possibilis ad hominẽ in quo sunt fantasmata quoꝝ spẽs sunt in intellectu possibili: qualis est copulatio parietis in quo est color ad visum in quo est spẽs sui coloris. Sicut igit᷑ paries nõ videt: s3 videt᷑ eius color: ita sequeret᷑ ꝙ homo nõ intelligeret: sed ꝙ ei᷒ fantasmata intelligerent᷑ ab itellectu possibili. Impossibile est ergo saluari ꝙ hic hõ itelligat ꝫm positionem auerroys. Quidam vo videntes: ꝙ ꝫm viam auerroys sustineri nõ põt: ꝙ hic homo intelligat: in aliam diuertunt viã ⁊ dicunt ꝙ intellectus vnit᷑ corpori vt motor: ⁊ sic in q̃tum ex corpore ⁊ intellectu fit vnũ: sicut ex mouente ⁊ moto: intellectus ẽ pars huius hominis: ⁊ ideo operatio intellectus attribuit᷑ huic homini: sicut operatio oculi que est videre attribuitur huic homini. ¶ Querẽdum est autem ab eo qui hoc ponit. Primo quid sit hoc singulare quod est sortes. Utrum sortes sit solus intellectus qui est motor aut sit motũ ab ip̃o quod ẽ corpus aĩatum tñ aĩa vegetatiua ⁊ sensitiua: aut si cõpositum ex vtroq3. Et q̃tum ex sua positione videt᷑: hoc tertium accipiet .s. ꝙ sor. sit aliquid cõpositum ex vtroq3. Procedamus ẽ ꝯ̃ eos ꝑ rõnem Ari. in .8. meth. dicent᷑. Cum .n. quecũq3 partes hñt: ⁊ nõ vt aceruus qd̃ totũ: s3 aliqd ẽ totũ ꝓ̃ter partes est alia causa: quoniam in corporibus ijs quidem tactus causa est vnũ essendi: alijs vero viscositas: aut aliqua passio altera. Talis diffinitio vo rõ ẽ vna: nõ ꝯiunctione quẽadmodum ylias: sed vni᷒ esse Quid igit᷑ est qd̃ facit hoiem vnũ: ⁊ ꝑ qd vnũ: s3 nõ mlta: puta aĩal ⁊ bipes: alr̃q3 ⁊ si ẽ vt aiunt qdã

ƀm aliqd aial: ip̄z bipes. Quare nāq̄ nō illa ip̄a nō est ⁊ erūt ƀm ꝑticipationē hoīs ⁊ hoīs nō vni⁹ sed duoꝝ. s. aialis nō bipedis ⁊ totaliter vtiq̄ nō erit homo vnū ⁊ plura aial ⁊ bipes. Palā itaq̄ q: sic quidē acceptātibus cōsueuerunt diffinire ⁊ dicere nō cōtingit reddere ⁊ soluere dubitationē Si aūt est vt diximus hoc quidā mā illō vero forma ⁊ hoc quidē potētia illud vero actu nō adhuc dubitatio videbit esse. Sed si tu dicas q̄ soꝛ. nō est vnū quid simpliciter sed vnū quid aggregatione motoꝛis ⁊ mot sequūtur multa incōueniētia. ¶ Primo quidē q: si vnūqd̄q̄ est sic vnuz ⁊ ens sequit q̄ soꝛ. nō sit aliquid ⁊ q̄ nō sit in specie nec in genere ⁊ vlterius q̄ nō habeat aliquā actionez q: actio ñ ē nisi ent. Vñ ñ dicim⁹ q̄ itelligē naute sit itelligē hui⁹ toti⁹ qd̄ est nauta ⁊ nauis: sz naute tm̄. Et similiter intelligere nō erit actio soꝛtis: sz intellectus tantū vtētis coꝛpe soꝛ. In solo eni toto qd̄ est aliqd vnū ⁊ ens actio ꝑtis est actio totius. Et si quis aliter loquit: ipꝛopꝛie loquit. Et si tu dicas: q̄ hoc mō celū intelligit per motoꝛē suū est assūptio diff. ciliōꝛis materie. Per intellectū enim humanū opoꝛtet nos deuenire ad cognoscēdū intellectus supioꝛes ⁊ nō ecōuerso. Si vero dicat q̄ hoc īdiuiduū qd̄ est soꝛ. est coꝛp⁹ aiatū aīa vegetatiua ⁊ sensitiua: vt videt sequi ƀz eos qui ponūt q̄ hic homo nō ꝯstituit in specie per intellectū: sz per aīam sensitiuā nobilitatā ex aliqua illustratione intellectus possibilis tunc intellectus nō se habet ad soꝛtē nisi sicut mouēs ad motū. Sed scd̄m hoc actio intellectus que est intelligere nullo mō poterit attribui soꝛti. Qd̄ multipliciter apparet. Primo quidē per hoc qd̄ dicit ph̄s in. xi. metħ. q̄ quoꝝ diuersum est aliqd̄ opus ꝑter actionem. actio est in eo qd̄ fit vt edificatio in edificato: ⁊ cōtextio in cōtexto. Silr aūt ⁊ in alijs ⁊ totaliter motus in moto. Quoꝝ vero nō est aliud aliqd̄ opus ꝑter actionē in eis existit actio: vt visio in vidente ⁊ speculatio in speculante. Sic ergo ⁊ si intellectus ponatur vniri soꝛti vt mouēs nihil ꝓficit ad hoc q̄ intelligere sit in soꝛte nec q̄ soꝛ. itelligat: q: itelligere est actio que est in itellectu tm̄. Ex quo etiā pz falsū esse qd̄ dicūt q̄ intellect⁹ nō est actus coꝛpis sed ip̄m intelligere. Nō eni pōt esse alicui⁹ actus intelligere cui⁹ nō sit actus intellect⁹: q: intelligere nō nisi in intellectu est: sicut nec visio nisi in visu. Vñ nec visio pōt esse alicui⁹ nisi illi⁹ cui⁹ actus est visus. ¶ Scd̄o q: actio mouētis ꝓpꝛia nō attribuit instrumēto aut motoꝛ: sed magis ecōuerso actio instrumēti attribuit principali mouēti. Nō. n. pōt dici: q̄ serra disponat de artificio ꝑt tm̄ dici q̄ artifex secat qd̄ est opus serre. Pꝛopꝛia aūt operatio ip̄ius intellect⁹ est intelligere. Vñ dato etiā q̄ intelligere esset actio transiēs in alteꝝ sicut mouere: nō sequeret q̄ intelligere cōueniret soꝛti si intellectus vniat ei solū vt motoꝛ. ¶ Tertio q: in hijs quoꝝ actiōes in alteꝝ trāseūt opposito mō attribuūt actiōes mouētib⁹ ⁊ mot⁹. Scd̄m edificationē eni edificatoꝛ dicit edificare. edificiū vero edificari. Si ergo intelligere esset actio in alterum trāsiens sicut mouere adhuc nō eēt dicēdū q̄ soꝛ. intelligeret ad hoc q̄ intellect⁹ vniret ei vt motoꝛ: sed magis q̄ intellect⁹ intelligeret ⁊ soꝛ. intelligeret: aut foꝛte q̄ intellectus intelligēdo moueret soꝛtē: ⁊ soꝛ. moueret. Contingit tm̄ q̄nq̄ q̄ actio mouētis traducit in rem motā. Puta cum ip̄m motū mouet ex eo q̄ mouet vt calefactū calefacit. Posset ergo aliquis sic dicere q̄ motum ab intellectu qui intelligēdo mouet ex hoc ip̄o qd̄ mouet intelligit. Huic aūt dicto aristo. resistit in 2. de aīa. vnde ꝑncipiū hui⁹ rōnis assūpsim⁹. Cū eni dixisset q̄ id quo primo scim⁹ ⁊ sanamur ē foꝛma. s. scia ⁊ sanitas subiungit. Videtur. n. in paciente ⁊ disposito actiuoꝝ inesse actus. Qd̄ exponens temisti⁹ dicit. Nā ⁊ si ab alijs aliqñ scia ⁊ sanitas est puta a docēte ⁊ medico tamē in paciēte ⁊ disposito facientiū inexistere actus oñdim⁹ pri⁹ ī hijs que de natura. Est ergo intencio aristotelis ⁊ cū dēter est verū. q̄ qd̄ motū mouet ⁊ habet actionē mouētis: opoꝛtet q̄ insit ei actus aliquis a mouēte qui huiusmodi actionē habeat. Et hoc est ꝑncipiū quo agit ⁊ est actus ⁊ foꝛma eius. Sicut si aliquid est calefactū: calefacit per caloꝛē qui inest ei a calefaciēte. Detur ergo q̄ itellect⁹ moueat aīam soꝛtis: vel illustrādo vel quocūq̄ mō: ħ qd̄ est relictū ab impꝛ̄ssiōe intellect⁹ in soꝛ. est ꝑmuz quo soꝛ. intelligit. Id aūt quo soꝛ. primo itelligit sicut sensu sentit. Aristoteles ꝓbauit esse in potētia sicut ⁊ per hoc nō habet naturā determinatā nisi hanc q̄ sit possibilis: ⁊ per ꝯñs q̄ nō misceat coꝛpori sz sit sepatus. Dato ergo q̄ sit aliquis intellect⁹ sepatus mouens soꝛtē: tm̄ adhuc opoꝛtet q̄ ille intellectus possibilis de quo aristoteles loquit sit in anima soꝛtis sicut ⁊ sensus q ē ī potētia ad oīa sensibilia quo soꝛ. sentit. Si aūt dicat q̄ ħ indiuiduū qd̄ est soꝛtes nō est aliqd ꝯpositū ex intellectu ⁊ coꝛpe aiato neq̄ est coꝛpus aiatum tantum: sed est solū intellect⁹: hec iaz erit opinio platonis qui vt gregoꝛius nicenus refert ꝓpter hāc difficultatē nō vult hoīem ex aīa ⁊ coꝛpe esse: sed aīam coꝛpore vtē ⁊ velut indutā coꝛpe sed ⁊ plotin⁹: vt macrobius refert: ip̄am aīam hoīem esse testatur sic dicens. Qui videt nō ipse verus homo est: sed ille a quo regitur qd̄ videtur. Sic cū moꝛte aialis discedit aiatio: cadit coꝛpus a regente viduatū ⁊ ħ est qd̄ videt in hoīe moꝛtale. Aīa vero que est verus homo: est ab omni imoꝛtalitatis ꝯditiōe aliena. Qui quidē plotin⁹ vnus de magnis cōmētatoꝛibus ponit īter cōmētatoꝛes aristotelis vt simplicius refert in cōmēto ꝑdicamētoꝝ. Hec aūt

snia nec a vbis aristotelis videt discordare. Dič
in.9.eth. ꝙ boni hoīs est bonū elaborare etiā sui
ipsius gratia. Intellect⁹ eni gratia vnusquisqz eē vi
det. Quod quidē nō dicit ꝓpter hoc ꝙ homo sit
solus intellectus sed qꝛ id qđ est in hoīe principa-
lius est intellectus. Unde ⁊ in sequētib⁹ dicit. Q
quēadmodū ciuitas principalissimū maxime vi
det ⁊ omnis alia constitutio sic ⁊ homo. Unī subiū
git ꝙ vnusquisqz homo vel est h.s. intellect⁹ vł ma
xime. Et per hunc modū arbitror ⁊ themistiū i v
bis supra positis ⁊ plotinū in verbis nūc inductis
dixisse ꝙ homo est aīa vel intellectus. Q.n. ho-
mo nō sit itellectus tm̄: vel aīa tm̄: multipliciter
ꝓbatur. ¶ Primo quidē ab ipso gregorio nice
no qui inducta opinione platonis subdit. Habet
aūt hic sermo difficile vel indissolubile qd. Qua
liter eni vnū esse pōt cum indumēto aīa. Non.n.
vnū est tunica cum induto. ¶ Scđo qꝛ aristote-
les in.7.meth. ꝓbat. Q homo ⁊ equus ⁊ similia
nō sunt solum forma sed totum qđdam ex forma
⁊ materia vt vniuersale. singulare vō ex vltima
mā ⁊ forma vt socrates. Jam est ⁊ in alijs simi-
liter. Et hoc ꝓbauit p hoc ꝙ nulla pars corporis
pōt diffiniri sine pte aliqua aīe ⁊ recedente aīa
nec oculus: nec caro dicitur nisi equiuoce. qđ non
esset si homo aut socrates esset tm̄ intellectus aut
aīa. ¶ Tertio sequeretur ꝙ cum intellect⁹ nō mo
ueat nisi per volūtatē vt ꝓbatur in.3. de aīa. ꝙ h
esset subiectū volūtati ꝙ retineret homo corpus
cum vellet ⁊ abijceret cum vellet. Qđ manifeste
patet esse falsum. Sic igit pꝫ ꝙ intellect⁹ nō vni
tur sorti solū vt motor ⁊ ꝙ etiā si hoc esset nihil ꝓ-
ficeret ad hoc qđ sortes itelligeret. Qui ergo hāc
positionē defendere volūt. aut cōfiteant se nihil i
telligere ⁊ indignos esse cū quibus aliqui dispu
tent: aut ꝯfiteātur qđ aristoteles cōcludit .s. ꝙ id
quo primo intelligim⁹ est spēs ⁊ forma. Pōt etiā
hoc cōcludi ex hoc ꝙ hic homo i aliqua specie col
locat. spēm aūt nūquā sortit aliquid nisi ex forma
Id igitur per qđ hic homo spēm sortit est forma
Unūqđqz aūt ab eo spēm sortit qđ ē principiū ꝓ-
prie ꝑationis spēi. Propria autē ꝑatio hoīs in
q̄ntū est homo est intelligere. Per hoc eni differt
ab alijs aīalibus ⁊ ideo in hac ꝑatione aristote-
les felicitatē vltimā constituit. Principiū autem
quo intelligim⁹ est intellectus vt aristoteles dič.
Oportet igit ipm̄ vniri corpori vt formā. Non q
dem ita ꝙ ipsa intellectiua potentia sit alicui⁹ or
gani actus: sed qꝛ est virtus anime que est actus
corporis phisici organici. Adhuc ſm istoꝝ positio
nem destruunt moralis phie principia. Subtra
hit eni q̄ ucqđ est in nobis. Non eni est aliqđ i no
bis nisi per voluntatē. Unde ⁊ hoc ipsum volun-
tariū dicit qđ in nobis est. Volūtas aūt in intelle
ctu est vt patet per dictum aristotelē in.3. de aīa.

⁊ per hoc ꝙ in substantijs sepatis est intellectus ⁊
voluntas ⁊ per hoc etiam ꝙ ꝯtingit per volūtatē
aliqđ in vniuersali amare vel odire sicut odim⁹
latronum genus: vt aristoteles dicit in sua retho
rica. Si igitur intellectus non est aliqđ huius ho
minis: vel non est vere vnū cum eo: sed vnitur ei
solum per fantasmata vel sicut motor: non erit in
hoīe voluntas: sed in intellectu sepato. Et ita hic
homo non erit dn̄s sui actus: nec aliquis ei⁹ act⁹
erit laudabilis vel vituꝑabił qđ est diuellere ꝑn-
cipia moralis phie. Quod cum sit absurdum ⁊ vi
te hūane ꝯtrariū nō eni esset necesse cōsiliari nec
leges ferre: sequit ꝙ intellectus sic vniat nobis:
vt vere ex eo ⁊ nobis fiat vnum: qđ vere non pōt
esse nisi eo modo quo dictum est: vt sit etiā potē-
tia anime que vnitur nobis vt forma. Relinquit
tur igit h absqz omni dubitatiōe tenendū ꝓpter
reuelationē fidei vt dicunt: sed qꝛ hoc subtrahe-
re est niti cōtra manifeste apparētia. Rōnes ve-
ro quas in cōtrarium adducit nō difficile est sol-
uere. Dicunt eni ꝙ ex hac positiōe sequit ꝙ intel-
lectus sit forma materialis ⁊ nō sit denudata ab
oībus naturis rerū sensibiliū: ⁊ per cōsequēs quic
quid recipit in intellectu recipiet sicut in mate-
ria indiuidualiter ⁊ non vniuersaliter. Et vlteri⁹
qꝛ si est forma materialis ꝙ nō est intellecta i actu
⁊ ita intellectus non poterit se intelligere: quod
est manifeste falsum. Nulla eniꝫ forma materia
lis est intellecta in actu. Horum aūt solutio appa
ret ex his que premissa sunt. Non enim dicimus
aīam humanā esse formā corporis ſm intellecti
uam potentiā: que ſm doctrinā aristotelis nulli⁹
organi actus est. Unde remanet ꝙ anima quan-
tuꝫ ad intellectiuā potentiā sit imālis ⁊ imāliter
recipiens: ⁊ seipāꝫ intelligēs. Unde ⁊ aristoteles
signanter dicit de anima ꝙ est locus spēꝝ non
tota sed intellectus. ¶ Si aūt contra hoc obijcia
tur ꝙ potētia aīe nō pōt esse imaterialior aut sim-
plicior qꝫ eius eēntia optime ꝓcederet si essentia
aīe humane sic esset forma materie ꝙ non per eē
suum eēt: sed per esse compositi: sicut est de alijs
formis que ſm se nec esse nec operationē habent
preter cōicationē materie que ꝓpter hoc imerse
materie dicūtur. Anima aūt humana qꝛ ſm suū
esse est forma cui aliqualiter cōicat materia nō to
taliter cōphendens ipsaꝫ: eo ꝙ maior est digni
tas huius forme qꝫ capacitas materie: nihil pro
hibet quin habeat aliquā operationē vel virtutē
ad quam materia non attingit. Consideret autē
qui hoc dicit ꝙ si hoc intellectiuū principiū quo
nos intelligimus esset ſm esse separatum ⁊ distin-
ctum ab anima que est corporis nostri forma esset
ſm se intelligēs ⁊ intellectū: nec quādoqz intelli-
geret quādoqz non. Neqz etiā indigeret vt seipꝫ
cognosceret per intelligibilia ⁊ per actus: sꝫ p eēn

tiam suaz sicut alie substantie separate. Neqz etiam esset conueniens ꝙ ad intelligendū indigeret fantasmatibus nostris. Non enim inuenitur in rerum ordine ꝙ superiores substantie ad suas principales perfectiones indigeant inferioribus substantijs sicut nec corpora celestia formantur aut ꝑficiuntur ad suas operationes ex corporibus inferioribus. Magnam igitur improbitatez continet sermo dicentis. ꝙ intellectus sit quoddaz principium fm substantiam separatum ⁊ tamen ꝙ per species a fantasmatibus acceptas perficiatur ⁊ fiat actu intelligens.

b His igitur cōsideratis quantuz ad id quod ponunt intellectum non esse animaz que est nostri corporis forma neqz partem ipsius sed aliquid fm substantiam separatum: considerandum restat de hoc ꝙ dicunt intellectū possibilem esse vnum in omnibus. Forte enī de agēte hoc dicere aliquam rōnez haberet ⁊ multi ꝑhi hoc posuerunt. Nihil enī videtur inconueniens sequi ab vno agente multa perficiantur. Quēadmodū ab vno sole perficiuntur oēs potentie visiue animalium ad videndū ꝗuis etiaz hoc nō sit fm intentionē aristotelis qui ponit intellectū agētem esse aliquid in anima. Unde cōparat ipsum lumini. Plato autem ponens intellectum vnuz separatum cōparauit ipsum soli vt themistius dicit. Est enī vnus sol sed plura lumina diffusa a sole ad videndum. Sed quicquid sit de intellectu agente: dicere intellectum possibilem esse vnuz oīum hominum multipliciter impossibile apparet. ¶ Primo quidem quia si intellectus possibilis est quo intelligimus: necesse est dicere ꝙ homo singularis intelligens: vel sit ipse intellectus vel intellectus formaliter ei inhereat non quidē ita ꝙ sit forma corporis sed quia est virtus anime q̄ est forma corporis. Si quis autez dicat ꝙ hic homo singularis est ipse intellectus: consequens est ꝙ hō homo singularis non sit alius ab illo homine singulari: ⁊ ꝙ omnes homines sint vnus homo non quidem participatiōe speciei sed fm vnum indiuiduum. Si vero intellectus inest nobis formaliter sicut iam dictum est: sequitur ꝙ diuersorum corporꝫ sunt diuerse aīe. Sicut enim homo est ex corpore ⁊ anima: ita hic homo. s. callias aut sortes est ex hoc corpore ⁊ ex hac anima. Si aūt anime sunt diuerse ⁊ intellectus possibilis est virtus anime qua anima itelligit: oportet ꝙ differat numero quia nec fingere possibile est ꝙ diuersarum rerum sit vna numero virtus. Si quis autez dicat ꝙ homo intelligit per intellectum possibilez sicut per aliquid sui qđ tamen est pars eius nō vt forma sed sicut motor: iam ostensum est supra ꝙ hac positione facta nullo modo potest dici ꝙ sor. intelligat. Sed dicamus ꝙ sortes intelligit per hō ꝙ intellectus intelligit licet intellectus sit solum motor: sicut homo videt per hoc ꝙ oculus videt. Et vt similitudinē sequamur ponat ꝙ omnium hominū sit vnus oculus numero: inquirendū restat vtrū omnes hoīes sint vnus videns vel multi videntes. ¶ Ad cuius veritatis inquisitionē cōsiderare oportet ꝙ aliter se habet de primo mouente ⁊ aliter de instrumento. Si enim multi homines vtantur vno ⁊ eodem instrumēto numero dicentur multe operationes: puta cum multi vtuntur vna machina ad lapidum proiectionez vel eleuationē. Si vero principale agēs sit vnū qđ vtatur multis instrumentis: nihilominus operans est vnum: sed forte opatiōes diuerse propter diuersa instrumenta. Aliquando autem est operatio vna licet ad eam multa instrumēta requirātur. Sic igitur vnitas operantis attenditur non fm instrumenta: sed fm principale agens quod vtitur instrumentis. ¶ Predicta igitur positione facta: si oculus esset principale in homine qui vteretur omnibus potentijs anime ⁊ ꝑtibus corporis quasi instrumentis multi habentes vnum oculum essent vnus videns. Si ergo oculus non sit principale hoīs sed aliquid sit eo principalius quod vtitur oculo quod diuersificatur in diuersis essent quidē multi videntes sed vno oculo. Manifestū est autē ꝙ intellectus est id qđ est principale in homine ⁊ quod vtitur omnibus potētijs aīme ⁊ mēbris corporis tanꝗ organis ꝑpter hoc arist. subtiliter dixit ꝙ homo est intellectus maxime. Si igitur sit vnus intellectus oīum ex necessitate sequitur ꝙ sit vnus intelligens ⁊ per cōsequēs vnus volens ⁊ vnus vtens pro sue volūtatis arbitrio oībus illis fm que hoīes diuersificant adinuicem. Et ex hoc vlterius sequitur ꝙ nulla differentia sit inter homines quantum ad liberaz voluntatis electionem: sed eadem sit oīum si intellectus apud quem solum residet principalitas ⁊ dominiū vtendi omnibus alijs est vnus ⁊ idem in diuersis hominibus quod est manifeste falsuz ⁊ impossibile. ¶ Repugnat enim hijs que apparent ⁊ destruit totam scientiam moralem: ⁊ omnia que pertinent ad conuersationem ciuilez que est omnibus naturalis vt aristoteles dicit. Ad hō si omnes homines intelligunt vno intellectu qualitercūqz eis vniatur: aut vt forma siue vt motor de necessitate sequitur ꝙ omniū hominū sit vnū numero ipsum intelligere quod est simul ⁊ respectu vnius intelligibilis. Puta si ego intelligo lapidem ⁊ tu similiter oportebit ꝙ vna ⁊ eadez sit itellectualis operatio ⁊ mei ⁊ tui. Non enī potest esse eiusdem actiui principij siue sit forma siue sit motor: respectu eiusdez obiecti: nisi vna numero operatio eiusdem speciei in eodez tempore. Qđ manifestum est ex his que philosophus determi

nat in .5. phisicoꝝ. Unde si essent multi homines habentes vnum oculum omniuȝ visio non esset nisi vna respectu eiusdem obiecti in eodem tempore. Similiter ergo si intellectus sit vnus omnium: sequitur ꝙ omnium hominū idem intelligentiuȝ eodem tempore sit vna actio intellectualis tantum: ⁊ precipue cum nihil eorum ſm que ponuntur homines differre ab inuicem in operatione intellectuali diuersificetur. Fantasmata eni preambula sunt actioni intellectus sicut colores actioni visus. Unde per eorum diuersitatem nō diuersificatur actio intellectus maxime vnius intelligibilis. secundum que tamen ponunt diuersificari scientiam huius a scientia alterius inquātum hic intelligit ea quorum fantasmata habet ⁊ ille ea quorum fantasmata habet. Sed in duob⁹ qui idem sciunt ⁊ intelligunt ipsa operatio intellectualis per diuersitatem fantasmatum nullatenus diuersificari potest. ¶ Adhuc autem ostendendum est ꝙ hec positio manifeste apparet repugnans dictis aristotelis. Cum eniȝ dixisset de intellectu possibili ꝙ est separatus: ⁊ ꝙ est in potētia omnia: subiungit ꝙ cum sic singula sciat scilicȝ in actu vt sciens dicitur qui ſm actum .i. hoc modo sicut scientia est actus: ⁊ sicut sciens dicitur eē in actu inquantum habet habitum: vnde subdit: hoc autem confestim accidit cum possit operari per seipsum. Est quidē igitur ⁊ tunc potentia quodammodo: non tamē similiter sicut ante addiscere aut inuenire. Et postea cum quesiuisset si intellectus simplex est ⁊ impassibilis ⁊ nulli nihil habet cōmune sicut dixit anaxagoras quomodo intelliget si itelligere pati aliquid est: ⁊ ad hoc soluēdum respondet dicens. Quoniam potentia quodammodo est intelligibilia intellectus: sed actu nihil antequam intelligat. Oportet autem sit sicut in tabula nihil est actu scriptum. quod quidȝ accidit in itellectu. Est ergo sententia aristotelis ꝙ intellectus possibilis ante addiscere aut inuenire est in potētia sicut tabula in qua nihil est actu scriptum. Sed post addiscere ⁊ inuenire ſm habitum scientie quo potest per seipsum operari ꝗ̄uis ⁊ tunc sit in potentia ad considerare in actu.

¶ Ubi tria notanda sunt. Primo ꝙ habitus scientie est actus primus ipsius intellectus possibilis: qui ſm hunc fit actu: ⁊ potest per seipsum operari. Non autem scientia est solum ſm fantasmata illustrata vt quidam dicunt: ⁊ quedam facultas que in nobis acquiritur ex frequenti meditatione ⁊ exercitio: vt continuemur cum intellectu possibili per nostra fantasmata. Secundo notandum ꝙ ante nostrum addiscere ⁊ inuenire ipse intellectus possibilis est in potentia sicut tabula in qua nihil est scriptum. Tertio ꝙ per nostrum addiscere seu inuenire ipse intellectus possibilis fit actu. ¶ Hec autem nullo modo possunt stare si sit vnus intellectus possibilis omnium qui sunt: ⁊ erunt aut fuerunt. Manifestum est enim ꝙ species conseruantur in intellectu. Est eni locus specierum vt philosophus supra dixerat ⁊ iteruȝ scientia est habitus ꝑmanens. Si ergo per aliquē precedentium hominum factus est in actu ſȝ aliquas species intelligibiles ⁊ perfectus ſm habituȝ scientie ille: habitus ⁊ ille species in eo remanet. Cum autem omne recipiens sit denudatuȝ ab eo ꝙ recipit impossibile est ꝙ per meum addiscere aut inuenire ille species acquirantur in intellectu possibili. ¶ Et si tamen aliquis dicat ꝙ ſm nostrum inuenire intellectus possibilis scdm aliquid fiat in actu de nouo: puta si aliquid intelligibilium inuenio ꝙ a nullo precedentium est inuentum: tamen in addiscendo hoc contingere non potest. Non enim possuȝ addiscere nisi ꝙ docens sciuit. Frustra ergo dixit ꝙ ante addiscere aut inuenire intellectus erat in potentia. Sed ⁊ si quis addat homines semper fuisse ſm opinionem aristotelis. sequeretur ꝙ nō fuerit primus homo intelligens: ⁊ sic per fantasmata nullius species intelligibiles sunt acquisite in intellectu possibili: sȝ sunt species itelligibiles intellectus possibilis eterne. Frustra ergo aristoteles posuit intellectuȝ agētem qui faceret intelligibilia in potentia intelligibilia actu. Frustra etiaȝ posuit ꝙ fantasmata se habent ad intellectum possibilē sicut colores ad visum: si intellectus possibilis nihil a fantasmatibus accipit. Quamuis ⁊ hoc ipsum irrationabile videatur ꝙ substantia separata a fantasmatibus nostris accipiat ⁊ ꝙ non possit se intelligere: nisi post nostruȝ addiscere aut inuenire siue intelligere: quia aristoteles post verba premissa subiungit. Et ipse tunc seipsum potest intelligere: scilicet post addiscere aut inuenire. Substantia eni separata per seipsam est intelligibilis. Unde per suam essentiaȝ se intelligeret intellectus possibilis si esset substantia separata: nec indigeret ad hō speciebus intelligibilibus ei superuenientibus per nostrum intelligere aut inuenire. Si autem hec incōuenientia velint euadere dicendo ꝙ omnia predicta Aristoteles dicit de intellectu possibili secundum ꝙ continuatur nobis: ⁊ non secundum ꝙ in se est. Primo quidem dicendum est ꝙ verba aristotelis hoc non sapiunt imo de ipso intellectu possibili loquitur secundum id quod est proprium sibi ⁊ secūdum quod distinguitur ab agente. ¶ Si vero fiat vis de verbis aristotelis: ponamus vt dicunt ꝙ intellectus possibilis ab eterno habuerit spēs intelligibiles per quas continuet nobis ſȝ fantasmata que sūt in nobis. oportet .n.

spēs intelligibiles que sunt in itellectu possibili ⁊ fantasmata que sunt in nobis aliquo horum triū modorum se habeant: quorum vnus est ꝙ spēs itelligibiles que sunt in intellectu possibili sint accepte a fantasmatibus que sunt in nobis: vt sonant verba Aristotelis: quod nō pōt esse fm ṗdictam positionem: vt ostēsum est. Secundus autē modus est: vt ille spēs nō sint accepte a fantasmatibus: sʒ sint irradiantes sup fantasmata nostra: puta si spēs alique essent in oculo: irradiātes sup colores qui sunt in pariete. Tertius aūt modus est vt neqʒ spēs intelligibiles que sunt in intellectu possibili sunt accepte a fantasmatibus: neqʒ imp̄mant aliquid supra fantasmata. Si autē ponat fm .s. ꝙ spēs intelligibiles illustrent fantasmata: ⁊ fm hoc intelligant: ṗmo quidē sequit ꝙ fantasmata fiunt intelligibilia actu nō p intellectum agentē. sʒ per intellectū possibilem fm suas spēs Secūdo ꝙ talis irradiatio fantasmatū nō poterit facere ꝙ fantasmata sint intelligibilia actu. Non. n. fiunt fantasmata intelligibilia actu: nisi p abstractionē. Nec aūt magis erit receptio: ꝙ̄ abstractio. Et iterum cum omnis receptio sit fm modum recepti: irradiatio spērum intelligibiliū q̄ sunt in intellectu possibili nō erit in fantasmatibꝰ que sunt in nobis intelligibiliter: sʒ sensibiliter ⁊ materialiter: ⁊ sic nō poterimus intelligere vniuersale p huiusmodi irradiationē. Si aūt spēs intelligibiles intellectꝰ possibilis: neqʒ accipiunt a fantasmatibus: neqʒ irradiāt sup ea erunt oīno disparate: ⁊ nihil pportionale habentes: nec fantasmata aliquid faciēt ad intelligēdum: qđ manifeste veritati repugnat. Sic igitur oībus modis impossibile est: ꝙ intellectus possibilis sit vnus tm̄ oīum hoīum.

r
Estat aūt nunc soluere ea quibus pluralitatem intellectus possibilis nitunt excludere. Quorum primū est ꝙ om̄e quod multiplicat fm diuisionē māe est forma mālis. Unō substātie separate a mā nō sunt plures in vna specie Si ergo plures intellectus eēnt in pluribus hoībus qui diuidunt adinuicē numero p diuisionē māe: sequeret ex necessitate ꝙ intellectus eēt forma mālis: quod est cōtra verba Aristo. ⁊ pbationem illius qua pbat ꝙ intellectus ē sepatus. Si ergo est sepatus: ⁊ nō est forma mālis: nullo modo multiplicat fm multiplicatōēs corpoꝝ. Huic aūt rōni tm̄ innitunt: ꝙ dicunt ꝙ deus nō possʒ facere plures intellectus vnius spēi in diuersis hominibus. Dicunt. n. ꝙ hoc implicaret cōtradictionem: q: habere māmꝫ vt numeraliter multiplicet est aliud a natura forme separate. Procedunt autē vlterius ex hoc cōcludere volentes: ꝙ nulla forma separata est vna numero. nec aliquid indiuiduum. Quod dicunt ex ipō vocabulo apparere: qa nō est vnū numero: nisi quod est vnū de numero forma aūt liberata a mā nō est vnum de numero. quia nō habet in se causam numeri: eo ꝙ causa numeri est a mā. Sed vt posterioribus incipiamus: vident vocē ppriam ignorare in hoc quod vltimo dictuʒ est. Dicit. n. Aristoteles in quarto metha. ꝙ cuiusqʒ substātie vnum ē esse nō fm accidens: ⁊ ꝙ nihil est aliud vnum pter ens. Substantia ergo separata si est ens fm suam substantiaʒ est vna: pcipue cū Aristoteles dicat in. 8. metha. ꝙ ea que nō habent māmꝫ nō habent cām: vt sint vnum ⁊ ens. Unum aūt in. 5. metha. dicitur quadrupliciter. s. numero: spē. genere: ⁊ pportiōe. nec est dicēdum ꝙ aliqua substātia separata sit vnū tm̄ spē: vl' genere: quia hoc nō est esse simplr vnum.

¶ Relinquit ergo ꝙ quelibet substātia separata sit vnum numero: nec dicit aliquid vnum numero: q: sit vnum de numero. Non. n. numerus est causa vnius: sʒ econuerso: q: i numerando nō diuiditur. Unum. n. est id quod nō diuidit. Nec etiā hoc verū est ꝙ omnis numerus causat a mā. Frustra. n. Aristoteles quesiuisset numerū substantiarum separataruʒ.

¶ Ponit etiaʒ Aristoteles in. 5. metha. ꝙ multū diuidit: nō soluʒ numero: sʒ etiā spē ⁊ genere. Nec etiā hoc verum est ꝙ substātia separata nō sit singularis ⁊ indiuiduū aliquod. Alioquin nō haberet aliquā operationem: cum actus sint solum singulariū: vt philosophus dicit. Unde contra Platonem dicit in septimo metha. ꝙ si ydee sunt separate non predicabitur de multis ydea: nec poterit diffiniri: sicut nec alia indiuidua que sūt vnica in sua specie: vt sol ⁊ luna. Nō enim materia est pncipiuʒ aliquid indiuiduationis in rebus materialibus: nisi inq̄tum materia nō est participabilis a pluribus. cum sit primū subiectum nō existens in alio. Unde ⁊ de ydea Aristoteles dicit: ꝙ si ydea esset separata esset quedā substantia indiuidua. quam impossibile esset predicari de multis. Indiuidue ergo sunt substantie separate ⁊ singulares: nō autē indiuiduant ex materia: sed ex hoc ipso ꝙ nō sunt nate in alio esse: et per cōsequens: nec participari a multis. Ex quo sequitur ꝙ si aliqua forma nata est participari ab aliquo: ita ꝙ sit actus alicuius materie illa potest indiuiduari ⁊ multiplicari per comparationem ad materiā. Jam autem supra ostensum est: ꝙ intellectus est virtus anime: que est actus corporis. In multis igitur corporibus sunt multe anime ⁊ in multis animabus sunt multe virtutes intellectuales que vocantur intellectus. Nec pter hoc sequitur ꝙ intellectus sit virtus materialis: vt supra ostensum est.

¶ Si quis autem obijciat ꝙ si multiplicantur fm corpora: sequitur ꝙ destructis corporibus non remanent multe anime patet solutō per ea que dicta sunt. Unumquodqʒ

eni sic est ens sicut est vnū vt dicitur in .4. metha
phisice. Sicut igit̄ esse aie est quod ē in corpe inq̄tū
tū est forma corpis nec est ante corpus tñ destru-
cto corpe adhuc remanet in suo esse ita vnaq̄q̄
aīa remanet in sua vnitate ⁊ per ɔ̄ñs mlte anime
in sua multitudine. ¶ Ualde aūt ridiculer argumē
tantur ad ostēdendū q̄ deus facere non posset q̄
sint multi intellect⁹ eiusdē spēi credēt̄ es hoc inclu
dere ɔtradictionē. Dato .n. q̄ nō esset de natura
intellectus q̄ multiplicaret̄ nō ꝓpter hoc oporte
ret q̄ intellectū multiplicari icluderet ɔtradictio
nē. Nihil eni ꝓhibet aliq̄d nō habere in sua natu
ra cām alicu⁹ qđ tñ habet illud ex alia cā. Sicut
graue habet ex sua natura q̄ non sit sursum tñ gra
ue esse sursum: non includit ɔtradictionez. Sed
graue esse sursum ẜm suā nām ɔtradictionē inclu
deret. Sic ergo si intellect⁹ nālr̄ esset vnus oi-
um q̄ nō haberet naturalē cām multiplicationis
posset tñ sortiri multiplicationē ex supnaturali cā
nec esset implicatio cōtradictōis: qđ nō tñ dici-
mus ꝓpter ꝓpositū: sed magis ne h̄ argumētādi
forma ad alia extendat̄: sic eni possent cōcludere
q̄ deus nō potest facere q̄ mortui resurgāt ⁊ q̄ ce
ci ad visum reparent̄. ¶ Adhuc aūt ad munimē
tum sui erroris aliā rōnem inducūt. Querūt eniz
vtrū intellectū in me ⁊ in te est vnuz penitus aut
duo in numero ⁊ vnū in specie. Si eni vnū intel-
lectū tunc vnus erit intellect⁹. Si duo in nume-
ro ⁊ vnū in specie seq̄tur q̄ intellecta habebūt rez
intellectā. Quecūq̄ eni sūt duo in numero ⁊ vnū
in specie sūt vnū intellectū: q: est vna quiditas p
quā intelligitur ⁊ sic ꝓcedetur in infinitū qđ est i-
possibile. Ergo ipossibile est q̄ sint duo intellecta
numero in me ⁊ in te. Est ergo vnū tantū ⁊ vnus
intellect⁹ numero tñ in oībus hoibus. Querēdū
est aūt ab hys qui taz subtiliter se argumētari pu
tant: vtrum esse duo intellecta in numero ⁊ vnū
in specie sit ɔtra rōnē intellecti inq̄tuz est intelle
ctū: aut inq̄tum est intellectū ab hoie. Et manife
stum est ẜm rōnem quā ponūt q̄ h̄ est cōtra rōnez
intellecti inquātū est intellectū. De rōne eni intel
lecti inquātū huiusmodi est q̄ non indigeat q̄ ab
eo aliq̄d abstrahat̄ ad hoc q̄ sit intellectuz. Ergo
ẜm eoꝝ rōnē simpliciter cōcludere possum⁹ q̄ sit
vnū intellectū tantū ⁊ non solū vnū intellectū ab
oībus hoibus. Et si est vnū intellectū tantū ẜz eo
rū rōnem sequit̄ q̄ sit vnus tñ intellectus in toto
mūdo: ⁊ nō solū in hoibus. Ergo intellect⁹ noster
nō solū est substātia sepata: sed etiā est ipse deus ⁊
vniuersaliter tollit̄ pluralitas substātiarū sepata
rum. Si quis aūt vellet rñdere q̄ intellectuz ab
vna substātia sepata ⁊ intellectū ab alia nō ē vnuz
spē q: intellectus differūt specie seipm̄ deciperet
q: id qđ intelligit̄ ɔpatur ad intelligere ⁊ ad intel
lectū sicut obiectū ad actū ⁊ potētiā. obiectū autē
nō recipit spēm ab actu neq̄ a potētia sed magis
ecōuerso. Est ergo simpliciter ɔcedēdū q̄ intelle
ctū vnius rei puta lapidē est vnū tñ non soluz in
oībus hoibus: sed etiam in oībus intellectibus.
Sed inquirēdū restat quid sit ipm̄ intellectum.
Si eni dicāt q̄ intellectū est vna spēs imālis exi
stens in intellectu possibili latet ipos q̄ quodam
mō trāseūt in dogma platonis qui posuit q̄ de re
b⁹ sensibilib⁹ nulla scia pōt haberi sed oīs scia ha
betur de forma vna sepata. Nihil eniz refert ad
ꝓpositum vtrum aliquis dicat scia que habetur
de lapide habetur de vna forma lapidis sepata:
aut de vna forma lapidis q̄ est in intellectu. vtro
biq̄ eni sequit̄ q̄ scie nō sint de rebus que sūt hic
sed de rebus separatis solum. Sed q: plato po-
suit huiusmodi formas imāles per se subsistētes
poterat etiā cuz hoc ponere plures intellect⁹ par-
ticipātes ab vna forma sepata vni⁹ veritatis co
gnitionē. Isti aūt qui ponūt huiusmōi formas im
materiales quas dicūt esse intellecta necesse ha-
bent ponere q̄ sit vnus intellectus tñ nō solū om
niū hoium sed etiā simpliciter. Est ergo dōm ẜm
sniam aristotelis q̄ intellectū qđ est vnuz est ipsa
natura vel quiditas rei. ¶ De rebus enim ē sci-
entia naturalis ⁊ alie scientie non de spēbus intel
lectis. Si eni intellectū esset nō ipsa natura lapi-
dis que est in rebus sed species que est in intelle-
ctu sequeret̄ q̄ ego non intelligerem rem que est
lapis sed solū intentionē que est abstracta a lapi-
de. Sed veꝝ est q̄ lapidis natura ꝓut est in singu
laribus est intellecta in potētia: sed fit intellecta i
actu per hoc q̄ spēs a rebus sensibilibus median
tibus sensibus vt ad fantasiam perueniūt ⁊ p v̄-
tutē intellect⁹ agentis spēs intelligibiles abstra-
hunt̄ que sunt in intellectu possibili. Hec aūt spēs
nō se habēt ad intellectū possibilē vt intellecta ẜz
sicut spēs quibus itellect⁹ intelligit sicut etiā spe-
cies q̄ sūt in visu nō sunt ipsa visa: sed ea quib⁹ vi-
sus videt nisi inq̄tum intellectus reflectit̄ supra
seipm̄ qđ in sensu accidere nō pōt. Si aūt intelli
gere esset actio trāsiens in exteriorē māz sicut cō-
burere ⁊ mouere: sequeret̄ q̄ intelligere esset ẜm
modū quo natura realiter habet esse in singulari
bus sicut cōbustio ignis ē ẜz modū ɔbustibil̄. Sz
q: intelligere est actio in ipso intelligēte manens
vt aristoteles dicit .9. meth. sequit̄ q̄ intelligere
sit ẜm modū intelligētis .i. ẜm exigētiā spēi qua i-
tellectus intelligit. Hec aūt cū sit abstracta a ꝓn-
cipiis indiuiduātib⁹ nō repñtat rem ẜm ɔditōes
indiuiduales sed ẜm nām vniuersalē tantū. Ni-
hil eni ꝓhibet si aliqua duo coniungūtur in re q̄n
vnum eoꝝ repñtari possit etiā in sensu sine alte-
ro. Unde color mellis vel pomi videt̄ a visu sine
eius sapore. Sic igit̄ intellectus intelligit naturā
vniuersalē per abstractionē ab indiuidualib⁹ ꝓn

cipijs. Est ergo vnū qđ intelligitur a me ⁊ a te.
Sed alio intelligitur a me: ⁊ alio a te idest alia spe
cie intelligibili ⁊ aliud est intelligere meū ⁊ aliud
tuum ⁊ alius e. intellectus meus ⁊ alius tuus.
Unde ⁊ aristoteles in p̄dicamētis dicit aliquā sci
entiā esse singularē q̄tum ad subiectū: vt quedā
grāmatica in subiecto quidē est in aīa de subiecto
vero nullo dicit. Unde ⁊ intellectus meus qñ in
telligit se intelligere: intelligit quēdā singularem
actum: qñ aūt intelligit intelligere simplr intelli-
git aliquid vniuersale. Non eni singularitas repu
gnat intelligibilitati sed mālitas. Unde cū sint
aliqua singularia imālia sicut de substātijs separ
supra dictum est: nihil p̄hibet huiusmōi singula-
ria intelligi. Ex hoc aūt apparet quō sit eadē scia
in discipulo ⁊ doctore. Est eni eadē q̄tum ad rē
scitam: nō tñ q̄tum ad spēs intelligibiles quibus
vterq̄ intelligit. Quātū eni ad hoc indiuiduatur
scia in me ⁊ in illo. Nec oz q̄ scia que est in discipu
lo causetur a scia que est in magistro sicut calor aq̄
a calore ignis sed sicut sanitas que est in mā a sani
tate que est in aīa medici. Sicut eni in infirmo ē
p̄ncipiū naturale sanitatis cui medic auxilia sub
ministrat ad sanitatē p̄ficiendā: ita in discipulo ē
p̄ncipiū naturale scie. s. intellect⁹ agens ⁊ prima
principia per se nota. Doctor aūt subministrat q̄
dam adminicula deducendo q̄ñs ex principijs p
se notis. Unī ⁊ medicus nititur sanare eo mō quo
natura sanaret. s. calefaciēdo ⁊ frigidādo ⁊ magi
ster eodē mō inducit ad sciam quo inueniens p se
ip̄m sciam acquireret procedendo. s. de notis ad
ignota. Et sicut sanitas in infirmo fit non s̄m po-
testatē medici: sed s̄m facultatē nature: ita ⁊ scia
cātur in discipulo nō s̄m virtutē magistri sed s̄m
facultatē adiscentis. ¶ Qđ aūt vlterius obijciūt
q̄ si remanerēt plures substantie intellectuales
destructis corpibus sequeret q̄ essent ociose sicut
arist. in. xi. meth. argumētat q̄ si eēnt substātie se-
parate nō mouētes corpus essent ociose si bñ lrā
aristotelis q̄siderassent de facili possent dissolue
re. Nam arist. ante q̄ hanc rōnem inducat p̄mit-
tit. Quare ⁊ sbas ⁊ principia imobilia tot esse rō-
nale est suscipere. necessariū eni dimittatur forti
oribus dicere. Ex quo patet q̄ ipse p̄babilitatē
quādā sequit nō necessitatē inducit. Deinde cū
ociosum sit quod nō pertingit ad finē ad quem est
nō potest dici etiā p̄babiliter q̄ substātie separate
essent ociose si nō mouerent corpa nisi forte dica-
tur q̄ motus corpōz sint fines sbarum separatarū
qđ est oīno ip̄ossibile cum finis sit potior hijs que
sunt ad finē. Unde nec aristoteles inducit q̄ eēnt
ociose si non mouerēt corpa: sed q̄ oēm substātiā
impassibilē s̄m se optimū finē sortitā esse oz esti
mare. Est eni p̄fectissimū vniuscuiusq̄ rei: vt nō
solum sit in se bonū sed vt bonitatē in alijs causet
Non erat aūt manifestū qualiter substātie separate
cārent bonitatē in inferioribus nisi per motū ali-
quoꝝ corpoꝝ. Unde ex hoc aristoteles quādam
p̄babilē rōnē assumit ad ostendendum q̄ nō sunt ali
que substātie separate: nisi que per motus celestiū
corporum manifestātur: q̄uis hoc necessitatē nō
habeat vt ipsemet dicit. Concedim⁹ aūt q̄ aīa
hūana a corpe separata nō hꝫ vltimā p̄fectionē sue
nāe cū sit ps nāe hūane. Nulla. n. ps hꝫ omnimodā
p̄fectionē si a toto separet. Non aūt pp h est frustra
q: non est aīe hūane finis mouere corp⁹ sꝫ intelligē
in quo est sua felicitas vt arist. p̄bat in. x. ethicoꝝ
Obijciūt ēt ad sui erroris assertionē q̄ si itellect⁹
eēnt plures pluriū hoīuꝫ cū itellect⁹ sit icorrupti-
bilis sequeret q̄ actu essent infiniti intellect⁹ s̄m
positionē aristotelis q posuit mūdū eternū ⁊ hoīes
semp fuisse. ¶ Ad hanc aūt obiectionē sic ridet
algazel i sua methaphisica. Dicit. n. q̄ l quodcūq̄
fuerit vnū illoꝝ sine alio. i. q̄titas vel multitudo
sine ordine infinitas nō remouebit ab eo sicā mo-
tu celi. Et postea sbdit. Simulr etiā aīas hūanas
que sunt separabiles a corporibus per mortem
cedimus esse infinitas numero quāuis habeant
esse simul: quoniā non est inter eas ordinatio na-
turalis qua remota desināt esse anime eo q̄ nulle
earum sint cause alijs sed simul sunt siue prius ⁊
posterius natura ⁊ situ. Non eni intelligitur in eis
prius ⁊ posterius s̄m naturā: nisi s̄m tempus crea
tionis sue. In eēntijs aūt earum s̄m q̄ sunt eēntie
non est ordinatio vllo modo: sed sunt equales in
esse econtrario spacijs ⁊ corporibus ⁊ cause ⁊ cau
sato. Quomodo autē h aristoteles solueret a no-
bis sciri non potest quia illam partem methaphi
sice non habemus quā fecit de substantijs sepa-
ratis. Dicit eni phs in. 2. phisicoꝝ. q̄ de formis
que sunt separate. in materia autem in q̄tum sūt
separabiles q̄siderare est opus p̄hie prime. Quic
quid autem circa hoc dicatur manifestū est q̄ ex
hoc nullam angustiā catholici patiuntur qui po
nunt mundum incepisse. ¶ Patet aūt falsum eē
q̄ dicunt h fuisse principium apud omnes philo
sophātes ⁊ arabes ⁊ pypateticos q̄ intellectus nō
multiplicaretur numeraliter: licet apud latinos
non. Algazel eni latinus non fuit sed arabs. Aui-
cenna etiā qui arabs fuit in suo libro de aīa sic di
cit. Prudētia ⁊ stulticia ⁊ opinio ⁊ alia hui⁹ simi-
lia non sunt nisi in essentia anime: ergo anima nō
est vna sed sūt multe numero ⁊ eius species vna
est. Et vt grecos nō omittamus ponenda sunt cir
ca hec verba themistij in cōmēto de aīa. Cū. n.
quesisset de intellectu agente vtrum sit vnus aut
plures subiungit soluens. Aut primū quidē intel-
lectū illuminātē credi vnū oportet. Illuminatos
vero ⁊ subinde illuminantes multos: quēadmo
dū quāq̄ sol est vn⁹: tñ lux que d sole procedit ⁊ mit
titur q̄si abiungit ab eo ⁊ diuellitur atq̄ ita in mul
tos obtutus diffrabit distribuit q̄. Quia obrē ar-

stoteles intellectum non soli sed lumini cōparauit plato aūt soli. Ergo patet per verba themistij ꝙ nec intellectus agens de quo aristoteles loquitur est vnus q est illustrans: nec etiā possibilis qui est illustratus. Sed verū ē ꝙ principiū illustrationis est vnum. s. aliqua substantia sepata vel deus sm catholicos vel intelligentia vltima secundum auicēnā. Unitatē aūt huius principij separati probat themistius per hoc ꝙ docēs ꝛ addiscēs idem intelligit. Qd non esset: nisi esset idem principium illustrans. Sed verū est ꝙ postea dicit quosdā dubitasse de intellectu possibili vtrū sit vnus. Nec circa hoc plus loquitur: quia non erat intētio eius tangere diuersas opiniones phorum: sed exponere snias aristotelis platonis ꝛ theofrasti. Un̄ in fine cōcludit. Qd dixi ꝓnūciare quidem de eo qd dicit phs singularis est studij ꝛ sollicitudinis. Qd autē maxime aliquis vtiqꝫ aliqd ex verbis que collegimus accipiat de his sniam arist. ꝛ theofrasti. magis aūt ipsius platonis hoc ꝓmptum est ꝓpalare. Ceterū querere quid quisqꝫ de aia senserit ꝛ loci cure alterius est. Atque nam fuerit opinio aristotelis que theophrasti ꝛ que etiam platonis: facile arbitror colligi posse ex vbis his: que supra de libris eorum ꝑmpsim⁹ pcurrimusqꝫ. Ergo pꝫ ꝙ aristoteles ꝛ theophrastus ꝛ themistius ꝛ ipse plato non habuerunt pro principio ꝙ intellectus possibilis sit vnus in omnib⁹. Patet etiā ꝙ aueroys ꝑuerse refert sniam themistij ꝛ theophrasti de intellectu possibili ꝛ agente. Un̄ merito supra diximus eum phie ꝑipatetice ꝑuersorem. Unde mirū est quō aliqui solū cōmētum aueroys videntes ꝓnunciare ꝑsumunt ꝙ ipse dicit hoc sensisse oēs phos grecos ꝛ arabes preter latinos. Est etiā maiori admiratiōe vel etiam idignatiōe dignum: ꝙ aliquis xp̄ianum se ꝓfitens tam irreuerenter de xp̄iana fide loqui ꝑsumpserit. Sicut cum dicit ꝙ latini pro principijs eorum hoc non recipiunt. s. ꝙ sit vnus intellectus tantum: quia forte lex eorum est in contrarium. Ubi duo sunt mala. Primo quia dubitat an hoc sit contra fidem. Secūdo quia alienum se innuit ab hac lege ꝛ qd postmodum dicit Hec est ratio per quam catholici videntur habere hanc positionē. Ubi sniam fidei positionem nominat. Nec minoris ꝑsumptionis est qd postmodum asserere audet: deum facere nō posse ꝙ sint multi intellectus quia implicat contradictionem.

¶ Adhuc aūt grauius est quod postmodum. Per rōnē concludo de necessitate ꝙ intellect⁹ est vnus numero: firmiter tñ teneo oppositum per fidē. Ergo sentit ꝙ fides sit de aliquib⁹: quorū cōtraria de necessitate concludi pñt. Cū aūt de necessitate cōcludi nō possit nisi verū necessarium cuius oppositū est falsum ꝛ ipossibile: sequitur sm eius dictū ꝙ fides sit de falso ꝛ impossibili. Qd etiā deus facere nō pōt. Qd fideliū aures ferre non pñt. Non caret etiā magna temeritate ꝙ de hijs q ad phiam non ꝑtinēt: sed sunt pure fidei disputare ꝑsumit: sicut ꝙ aia patiatur ab igne inferni ꝛ dicere snias doctorum de hoc esse reprobādas. Pari ergo rōne posset disputare de trinitate: de incarnatione ꝛ alijs huiusmodi de quib⁹ non nisi balbutiēs loqueretur. Hec igitur sunt que in destructiōem p̄dicti erroris ꝯscripsim⁹ nō per documēta fidei: sed per ipsorum phorum rōnes ꝛ dicta. Si quis aūt gliabūd⁹ de falsi nominis scia velit contra hec que scripsim⁹ aliquid dicere: nō loquatur in angulis nec corā pueris qui nesciūt de causis arduis iudicare: sed contra hoc scriptum scribat si audet ꝛ inueniet nō solum me qui aliorum sum minim⁹: sed multos alios qui veritatis sunt cultores per quos eius errori resistetur vel ignorantie consuletur.

¶ Explicit diuinū opusculū. xvi. beati thome aquinatis de vnitate intellectus cōtra auerroistas dicentes vnū esse intellectum oium hoium.

¶ Incipit opusculū. 17. eiusdē videlicet p̄clarum opus contra pestiferā doctrinā retrahentium hoies a religionis ingressu auctoris intentio manifestatur. CA. I.

Christiane religionis ꝓpositū in hꝫ p̄cipue videtur cōsistere vt a terrenis hoies abstrahat ꝛ spūalib⁹ faciat esse intētos. Hinc est ꝙ actor fidei ꝛ ꝯsūmator ihs in hūc mūdū veniēs secularium rerū ꝯtēptum ꝛ facto ꝛ vbo suis fidelib⁹ demōstrauit. Facto siqdē quia sicut dicit aug. in lib. de cathetizādis rudib⁹ oia bona terrena ꝯtēpsit hō fact⁹ dñs iesus vt ꝯtēnēda mōstraret ꝛ oia terrena mala sustinuit q̄ sustinēda precipiebat vt neqꝫ i illis q̄reretur felicitas neqꝫ in istis ifelicitas timeretur. Nat⁹. n. ē matre q̄ q̄uis a viro intacta ꝯceperit semperqꝫ intacta pmāserit tñ fabro despōsata erat oēm typū carnalis nobilitatis extinxit. Nat⁹ in ciuitate bethleē q̄ inter oēs iudee ciuitates erat exigua noluit quēqꝫ de terrene ciuitatis sublimitate gliari. Paup fact⁹ est cui⁹ sūt oia ꝛ p quē facta sūt oia ne qsqꝫ cū in eū crederet de terrenis diuitijs auderet extolli. Noluit rex ab hoib⁹ fieri quia hūilitatis ōndebat viā. Esuriuit q oēs pascit sitiuit p quē oīs pot⁹ creatur: ab itinere fatigat⁹ ē q seipm nob viā fecit in celū crucifix⁹ est q cruciat⁹ nros finiuit mortu⁹ est q mortuos suscitauit. Verbo idē i verbis ōndit. nā in sue p̄dicatiōis exordio nō aliq̄ regna terrena sicut in veteri testō sꝫ regnā celorum venitētib⁹ repromisit: discipulis p̄mā btitudinē i spūs paupertate cōstituit in qua etiam pfectiōis iter esse monstrauit dicens querenti iuueni. Si vis perfectus esse vade ꝛ vende omnia que habes ꝛ da paupib⁹ ꝛ veni seq̄re me. Hanc viam eius disci-

puli sunt secuti ⁊ q̄uā tp̄alit ex nihil habētes: sed spūali virtute oīa possidētes. Diuites .n. alimēta ⁊ quibus tegebātur his erāt contenti. Hoc autē tam pium tanq̄ʒ salubre studiū diabol⁹ hūane salutis emulus per hoīes carnales inimicos crucis xp̄i terrena sapiētes ab antiquis tp̄ibus impedirē nō cessat. Dicit eni aug. in lib. de agone xp̄iano. Masculi ⁊ fēie ⁊ oīs etas ⁊ oīs seculi dignitas ad spem vite eterne cōmutata est. Alij neglectis tēporalibus bonis cōuolāt ad diuina. alij cedūt eorū virtutibus qui hec faciūt: ⁊ laudāt qđ mutari nō audent. Pauci aūt adhuc murmurāt ⁊ inani liuore torquētur: aut qui sua querūt in ecclesia quāuis catholici videātur aut ex ipso xp̄i noīe gl'iam querētes heretici. Ex hoꝝ siquidem numero īsurrexerūt ab olim diuersis quidē locis sed pari vesania Iouinian⁹. Rome. Uigilātius in gallia q̄ antea erroꝝ mōstris caruerat quoꝝ prim⁹ virginitati matrimoniū scđs paupertatē diuitiaʒ p̄sūpserūt equare manifesta ꝑfidia euāgelica ⁊ apostolica cōsilia q̄ntū in ip̄is est reddētes inania. Si eni diuitie paupertati virginitati matrimoniū ꝯparant ex equo frustra vel dñs de paupertate seruāda vel ei⁹ ap̄ls de virginitate custodieda dedit cōsiliū. Uñ insignis doctor Hiero. vtrūqʒ eoꝝ efficaciter cōfutauit. ¶ Sʒ sic i apocalipsi legit̄ vnū de capitib⁹ bestie qđ quasi occisum fuerat a plaga sue mortis curat̄. Insurgūt eni iterato in gallia noui vigilantij a cōsilioꝝ obseruātia multipliciter ⁊ astute homines retrahētes. Primo nāqʒ ꝓponunt nullos ꝯsiliorum obseruātia per religionis introitū debere assumere nisi prius in mādatoꝝ obseruātia exercitatos per quoꝝ dictū ⁊ pueris ⁊ peccatoribus ⁊ nouiter ꝯuersis ad fidē arripiēde ꝑfectiōis via ꝑcludit̄. Addūt insup q̄ cōsilioꝝ viā null⁹ debeat assumere nisi prius multoꝝ cōsilio requisito per qđ quātū impedimētū assume ꝑfectiōis paretur hoibus null⁹ sane mētis ignorat: dum carnalium hoīum cōsilia quoꝝ maior est numer⁹ facil⁹ a spūalibus hoīes retrahūt q̄ʒ inducāt. Conātur insuper impedire obligationē hoīuʒ ad religionis ingressum per quā firmatur aīm⁹ ad ꝑfectiōis viam assumēdā. Demū paupertatis ꝑfectiōi derogare multipliciter nō verentur. Hoꝝ aūt conatum nephariū ꝑfigurauit pharao qui vt legit̄ Exo. 5. obiurgās moysen ⁊ aaron volētes populū dei ex egypto educere quare inquit moyses ⁊ aaron sollicitatis populū ab opibus suis. Ubi dicit glo. Origenes. Hodie quoqʒ si moyses ⁊ aaron .i. ꝓpheticus ⁊ sacerdotalis sermo aīam sollicitet ad seruitium dei exire de seculo: renūciare oibus que possidet: attendere legi ⁊ verbo dei: cōtinuo audies vnanimes ⁊ amicos ꝓphonis dicētes. Uidete quō seducūtur hoīes ⁊ puertūtur adolescētes. Et postea subdit Hec erāt tūc verba ꝓphonis ꝯ nūc amici eius loquūtur. Hec igitur sūt eoꝝ cōsilijs quibus impedire conātur tendētium ad ꝑfectionem profectum. Sed scđm salonis sn̄iam non est consiliū cōtra dñm de cuius cōfisi auxilio spūalibus armis que sunt potētia a deo ꝑdicta consilia nitemur destruere ⁊ ꝑsumptiōis altitudinē extollentē se aduersus sciam dei. De singulis igit̄ p̄missis hoc ordine ꝑsequemur vt primo ponam⁹ ea q̄b⁹ suam intētionē fundare nitūtur: post hec ostēdere conabimur sꝫm quid ⁊ quō singulū p̄dictoꝝ repugnat veritati que sꝫm pietatē est. Deinde ostēdemus ea quib⁹ vtūtur ad sue opinionis assertionē inania ⁊ friuola esse.

¶ Rōnes quibus astruere quidā nitūtur nō debere aliquos ad religionē admitti anq̄ʒ fuerint in p̄ceptis exercitati. CA. II.

Nitūtur autē ostēdere multipliciter q̄ ꝯsiliorū viam nō debent arripere nisi prius fuerint in obseruātia mādatoꝝ exercitati. Saluator .n. noster vbi ꝯsiliū de paupertate seruāda dedit primo adolescēti ꝓposuit vt si vellet vitam ingredi seruaret mādata ⁊ tūc ꝑfitenti se a iuuētute mādata seruasse ꝯsiliū seruāde paupertat̄ dedit. Uidet̄ igit̄ q̄ obseruātia mādatoꝝ viam consilioꝝ p̄cedere debeat. ¶ Itē inducunt qđ Mat. vlt. sup illud docent eos seruare oīa quecūqʒ mādaui vobis dicit glo. Bede. Cōgruus ordo. Primo eni docēdus est auditor: deinde fidei sacramētis ibuēdus tūc ad seruāda mādata instruēd⁹. Ex quo volūt accipere q̄ obseruātia mādatoꝝ precedere debeat cōsilioꝝ assūptionē. ¶ Adhuc in ps. legit̄. A mādatis tuis itellexi. Ubi dicit glo. Nō mādata ipsa dico me intellexisse sed a mādatis: q: ea faciēdo venit iste ad altitudinem sapie. Ex quo etiam ideʒ qđ prius volūt cōcludere. ¶ Itē inducūt quod alibi in psalmo sup illud sicut ablactatus sup matre sua dicit glo. Sicut quinqʒ tempora notātur in carnali ꝓcreatiōe ⁊ alitiōe ita ⁊ in spūali. Prius eniʒ concipimur in vtero: deinde ibidem alimur: donec in lucem edamur: deinde manibus matris gestamur ⁊ lacte nutrimur quousqʒ ablactati ad mēsam patris accedam⁹. Et postea subdit. Hec quinqʒ tp̄a sancta seruat eccl'ia. In quarta eni feria quarte edomade quasi eccl'ie infantia cōcipitur. Tunc eni per exorcismū ⁊ cathecismū rudimētis xp̄ianitatis ibuūtur. Deinde quasi i vtero eccl'ie alūtur vsqʒ ad sabbatū sanctū in quo per baptismuʒ ad lucē generātur. Deinde quasi manibus eccl'ie gestant̄ ⁊ lacte nutriūtur vsqʒ ad penthecostē: quo tp̄e nulla difficilia inducātur nō media nocte surgitur n̄ ieiunatur. Postea spū paraclito cōfirmati quasi ablactati incipiunt ieiunare ⁊ alia difficilia seruaē. Multi vero hūc ordinē puertunt vt heretici ⁊ scismatici se ante tp̄s a lacte sepantes. Unde extinguuntur. Cum ergo

obseruatio psiliorũ sit difficilior q̃ obseruatio mãdatorum: videt peruersus eẽ ordo: ⁊ ad heresim: vel scisma ptinere q̃ aliquis accedat ad obseruãduz psilia prius in p̃ceptis obseruãdis nõ exercitatus. Hoc etiã idẽ pbare nitit p ordinem miraculorũ qbus saluator turbas pauit. Primo.n. vt legitur Mat.14. Satiauit quinq milia hoium ex quinq panibus ⁊ duobus piscibus. Postea vo satiauit quattuor milia hoim de.7.panibus ⁊ paucis pisciculis vt habet Mat.15. Significant autẽ p quinq milia hi quid in seculari habitu exterioribus vti recte nouerũt. Nam q in mundo integre renũciant.4.milia sunt: ⁊.7.panibus.i.euãgelica perfectione sublimes ⁊ spũali gratia reficiunt. Ex quo volunt accipere q̃ prius debẽt aliqui nutriri in obseruantia mãdatorum: ⁊ postmodũ pduci ad pfectõnem psiliorũ. Item inducunt q̃ Hier. dicit super Mat. in pncipio. Quattuor ingt sunt qualitates de qbus sancta euãgelia pterunt: p̃cepta: mandata: testimonia: exempla. in p̃ceptis iusticia: in mãdatis charitas: in testimonijs fides: in exẽplis pfectio. Volunt igit pcludere q̃ a iusticia p̃ceptorum sit pcedẽdum ad pfectionẽ exemplorum: que in psilijs videt psistere. Inducũt etiã q̃ Greg. dicit in 6.mora. Post Lie amplexus ad Rachelẽ Jacob peruenit: q: pfectus quisq ad fecunditatẽ actiue vite añ iungit: ⁊ post ad regnũ ptemplatiue copulatur. Status aũt religionis q psiliorũ obseruantiã pfitetur ptinet ad vitã ptemplatiuaz. Precepta aũt dirigunt nos ad vitã actiuã: q: Mat.19. vbi enumerant p̃cepta legis dicit glo. Ecce vita actiua: vbi aũt postea subiicit. Si vis pfectus eẽ ⁊c. dicit glo. Ecce vita cõtemplatiua. Non videt g̃ esse transeundũ ad religionis statũ: nisi prius aliqs fuerit in vita actiua exercitatus p obseruãtiaz p̃ceptorũ. Assumunt etiã q̃ Greg. dicit sup Ezec. Nemo repẽte fit summus: sz in bona puersatione a minimis qs inchoat: vt ad magna perueniat. Minima aũt vident eẽ p̃cepta decalogi: magna aũt vident esse psilia que ptinent ad pfectionẽ vite. Dicit.n. Aug. in li. de sermone dñi in mõte. Illa que p̃cepta sunt in lege dicunt minima: q̃ aũt xp̃s dicturus ẽ sunt maxima. Nullus g̃ dz ad obseruãtiam maiorum.i.psiliorum accedere: nisi prius in minoribus h est in p̃ceptis exercitatus. Item Grego. dicit ⁊ habet in decretis di.48.c.sicut. Scimus q̃ edificati parietes nõ prius tignorum pondus accipiunt: nisi a nouitat sue humore siccẽtur: ne si añ pondera q̃ solident accipiãt cunctã siml ad terram fabricã deponãt. Ibidem etiaz habet ex dictis Greg. Cassum appetit q ad summi loci fastigia postpositis gradibus p abrupta querit ascensum. Vñ pcludant piculosũ eẽ q̃ aliqs summaz pfectiõem psiliorum attingere psumat: nisi prius in minoribus hoc ẽ in mãdatis fuerit exercitatus.

Adiiciunt etiã q̃ nãe ordine mãdata p̃cedunt psilia: vtpote magis cõia a qbus nõ puertit psequẽtia cẽndi. Possunt.n. p̃cepta sine psilijs obseruari: psilia vo sine p̃ceptis nequaq̃. Unde inordinatum eẽ pcludũt ad psilia tẽdere nõ p̃misso exercitio mandatorum. Addũt ẽt q̃ si psilia p̃cepta p̃cederent salus eẽ nõ posset his q psilia nõ obseruãt: q: sm hoc nec p̃cepta obseruare valerent. Hec igit sunt qbus maxime vtunt ad oñdendũ q̃ statũ pfectionis p religionis ingressum assumere nõ debent: nisi q sunt in obseruãtia mãdatorum exercitati

¶ Q: p̃ dcã assertio locũ nõ hz in pueris. C.III.

Et q: p̃ns qõ ad mores ptinet in qbus p̃cipue psiderãdum ẽ vtrũ qõ dẽ opibus cõgruat oñdamus p̃mo hoc qõ asserere nitũtur a rectis opibus discordare. Sunt aũt tria genera hoium q p̃ceptorum exercitationẽ nõ hñt. Primo quidẽ pueri q pp̃ter defectũ tpis mãdatoruz exercitium nõ poterunt habẽ. Scdõ sunt nup ad fidem puersi ante quã nullũ in p̃ceptorum obseruantia exercitiũ esse põt: q: oẽ qõ nõ ẽ ex fide pctm ẽ: vt apls dicit ad ro.14. Et sine fide impossibile ẽ placere deo: vt dr ad heb.11. Tertio pctõres qui in pctis vitã duxerũt. In singulis aũt p̃missorum generibus manifeste apparz falsuz eẽ qõ dicit. Si eni ex necessitate p̃ceptorum exercitiũ viã psilioruz p̃cederet quã qs arripit p religionis igressum: iordinatum valde eẽt: nec ab eccla sustinẽduz q̃ parentes pueros in ãnis minoribus pstitutos offerãt deo in religione nutriẽdos sub psiliorum obseruãtia anteq̃ in p̃ceptis exercitari potuerit cuius p̃rium ⁊ eccle psuetudo hz que maximũ hz auctis põdus ⁊ multipliciter scripturarum auctibus pprobat. Dicit.n. Grego. ⁊ hẽ.20.q.i.c.addidistis. Si pr̃ vel mater filiũ vl filiã intra septa monasterij in infantie ãnis sub regula tradiderũt disciplina vtrũ liceat eis postq̃ pubertatis ãnos ipleuerint egredi ⁊ mrĩmonio copulari: hoc oĩno deuitamus. nec refert q̃tum ad ppositũ ptinet vtrũ sint obligati ad regularẽ obseruãtiam ppetuo tenẽdaz: q: si p̃ceptorum exercitiũ ex necessitate obseruãtiaz psiliorum p̃cederet nullomõ liceret regla: i psiliorum obseruantie aliquos applicare q mundũ eẽnt in p̃ceptis exercitati. Hec aũt psuetudo pueros religioni tradẽdi nõ solũ ecclasticis statutis q̃ pluribus sz etiã sanctorum exẽplis cõpprobat. Narrat.n. gre. in.2.dialogorum li. q̃ ceperũt ad beatũ Bñdictum romane vrbis nobiles ⁊ religiosi pcurrere suosq ei filios oĩpotẽti deo nutriẽdos dare. Tũc quoq bone spei suas soboles Euticius: Maurum: Tertullus vo patricius Placidũ tradidit. Ex qbus maurus iunior cũ bonis polleret moribus magistri adiutor cepit existere. Placidus vo puerilis adhuc indolis ãnos gerebat. Ipse etiã btũs Bñ. ad huc puer existẽs despectis lr̃arum studijs relicta do-

mo rebusq͡ȝ patris soli deo placere desiderās san
cte ꝯuersationis habitū quesiuit: vt Greg. in eo-
dem li. narrat. Hic etiā mos ab ipsis aplis sum-
psisse inuenit̃ exordiū. Dicit. n. Dyo. in fine eccle.
hierar. Sursum acti infantes ad habitū sanctuȝ
hēbant ꝯsuetudinē ab oī remoti errore ⁊ imunde
vite expertes. Hoc diuinis nostris ducibus ad mē
tem venit: ⁊ visum ē suscipere infantes. Et q̄uis
ibi loquat̃ Dyo. de susceptione infantū ad xp̄ianā
religionem in baptismo assumēdaȝ: tñ rō ibi idu
cta etiā ꝓposito cōpetit: q: vtrobiq͡ȝ pueros expe
dit nutriri in his que postmodū sunt obseruaturi
vt ad hoc eoȝ habitus informet̃. Et vt vlterius
ꝓcedat̃ hoc etiā ip̄ius dn̄i auc̃te firmat̃. Legit̃. n.
Mat. 19. φ oblati sunt xp̄o paruli: vt manus eis i-
poneret ⁊ oraret: discipli aūt increpabāt eos: ih̄s
aūt ait eis. Sinite paruulos ⁊ nolite eos ꝓhibē ad
me venire. Talium ē. n. regnū celoȝ. vbi dicit
Criso. Quis mereat̃ appropinquare xp̄o: si repel
litur ab eo simplex infantia. Nam si sancti futu-
ri sunt: q̄d negatis filios ad p̄rem venire. Si aūt
peccōres futuri sunt: vt q̄d sniam ꝯdēnatiōis pfer
tis anteq͡ȝ culpā videatis. Manifestuȝ est aūt: φ
maxime appropinquat hō xp̄o p viam ꝯsilioȝ. s̄ȝ
illud Mat. 19. Uende oīa que hēs ⁊ da pauperibus
⁊ sequere me. Non sunt igit̃ pueri retrahēdi ne p
obseruātiā ꝯsilioȝ xp̄o appinquēt. Sed sicut ori
gines ibidē dicit q̄dam priusq͡ȝ discāt rōem iusti-
cie de pueris reprehēdunt eos q p simpliceȝ do-
ctrinaȝ pueros ⁊ īfantes. i. minus adhuc eruditos
offerunt xp̄o. Dn̄s aūt hortās discipulos suos vi
ros iā ꝯstitutos ꝯdescēdere vtilitatibus pueroȝ
vt fiant pueris: quasi pueri: vt pueros lucrent̃ di
cit. Taliū est regnū celoȝ. Nam ⁊ ip̄e cū in forma
dei eēt factus ē puer. Hoc ergo debem⁹ attēde-
re ne estimatiōe sapie excellētioris ꝯtēnamus: q̄si
magni pusillos eccl̄e ꝓhibētes pueros venire ad
ih̄m. Et vt adhuc ad ꝓꝑa nos extēdam⁹: de Jo.
baptista legit̃. Lu. i. Puer crescebat ⁊ ꝯfortabat̃
spū: ⁊ erat in desertis vsq͡ȝ ad diē ostēsionis sue ad
isrl̃. vbi dicit Beda. Predicator pnie futurus vt
liberius auditores suos a mūdi illecebris erudi-
endo subtollat p̄meuā in desertis trāsigit vitā: ne
vt Greg. nissenus dicit hmōi fallacijs que p sen
sus ingerunt̃ affectus quēdam ꝯfusionē ac errorē
incurreret erga veri boni discretionē: ⁊ io ad tm̄
diuinaȝ grāȝ celuat⁹ ē apicē: vt plusq͡ȝ ꝓphis
sibi grā infunderet̃: q: mūdus expers cuiuslibȝ pas
sionis desideriū suū a p̄ncipio vsq͡ȝ ad finē diuinis
aspectus obtulit. Non solū igit̃ licitū est: s̄ȝ etiam
valde expediēs ad maiorē grāȝ optime ꝓmerē
dam: vt alij a pueritia secūm desiderātes in de-
serto religionis viuāt. Ubi Treñ. 3. dr̄. Bonuȝ est
viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua. Et cū
videt̃ assignari: cū subdit̃. Sedebit solitarius ⁊
tacebit: q: leuauit se sup se: p quod datur intelligi
qui ab adolescētia sua iugū religionis portādo se
sup se leuant ad obseruātias religionis que in ge-
te ꝯsistit a mūdanis curis ⁊ silētio: a turbaȝ tumul
tibus magis reddunt̃ ydonei s̄m illud puer. 22.
Adolescēs iuxtā viam suā etiā cum senuerit nō re
cedet ab ea. Et inde ē φ Anselmus in li. de simili
tudinibus: eos q sunt a pueritia in monasterijs nu-
triti angelis cōparat: eos v̄o qui postmodū in pfe
cta etate ꝯuertunt̃ hoībus. Hoc etiā nō solū sacre
scripture auc̃tibus: s̄ȝ etiā phōrum sentētijs ꝯfir-
matur. Dicit. n. phs in. 2. ethi. Non parū differt
sic vl sic ex iuuentute ꝯsestim assuefieri. Sed multo
magis aut oē. i. totū in hoc ꝯsistit φ aliqui a pueri
tia erudiant̃ in hoc qō p totaȝ vitā debet̃ seruare
⁊ in. 8. polliti. dicit idē phs φ legislatori maxime
negociandū ē circa iuuenū disciplinā quos oȝ eru
dire s̄m φ ꝯuenit ad vnāquāq͡ȝ qualitatē. Hoc īt
ex cōi hoīum ꝯsuetudine manifeste apparet: sm̄
quā hoīes a pueritia applicant̃ illis officijs vir
tutibus in q̄bus vitā sunt acturi. Sicut q futuri sūt
clerici mox a pueritia in clericatu erudiunt̃: q fu-
turi sunt milites opȝ φ a pueritia in militarib⁹ ex
ercitijs nutriant̃: sicut Uegetius dicit in li. de re
militari: q futuri sunt fabri: fabrilē artem a pueri
tia discunt. Cur igit̃ in h̄ solo regula fallet: vt q̄i
futuri sunt religiosi nō a pueritia in religione exer
ceant̃. Quinimo necesse ē: vt q̄to aliq̄d est diffi-
cilius tāto ad illud portādū magis hō a pueritia
ꝯuescat. Sic igit̃ manifeste apparet φ in pueris
locum nō hȝ φ dicunt oportere aliquē p̄us in mū
danis exerceri q̄ȝ ad cōsilia transeat religioneȝ in
trando.

Q̄ ꝓdicta assertio locū nō hȝ in his q de nouo
ꝯuertunt̃ ad fidem. CA. IIII.

n Unc videre oȝ vtrū hoc locū hic possit ha
bere qui nup ad fidē sunt ꝯuersi: q̄bus si q̄s
religionis habitū indicat tanq͡ȝ in ꝑcep̄
nō exercitatis p̄mo aspectu absurdū apparet: cū
ꝯstet xp̄i discipulos statiȝ in sua ꝯuersione ad fidē
esse assumptos ad xp̄i collegiū in quo p̄mū exē-
plar ꝯsilioȝ pfectionis apparuit ⁊ absq͡ȝ dubio
quēcunq͡ȝ religionis statū excessit: Ipse quoq͡ȝ pau
lus inter aplos ꝯuersione nouissimus ꝓdicatōe
p̄mus statim ad fidē ꝯuersus viā pfectionis euā
gelice sumpsit. Dicit. n. ad gal. 1. Cum aūt pla
cuit ei q me segregauit ex vtero matris mee: vt vo
caret p grām suā: vt reuelaret filiuȝ suū in me: vt
euangelizarē illum in gētibus. ꝯtinuo nō acquie-
ui carni ⁊ sanguini. Hoc etiaȝ ex ip̄ius xp̄i exēplo
nobis ostēdit̃. Legit̃. n. Mat. 4. post baptismū
xp̄i φ tunc ih̄s ductus ē in desertū a spū. vbi dicit
glo. Tunc. i. post baptismū docēs baptizatos de
mundo exire: ⁊ in quiete deo vocare. Hoc etiā
ex multoȝ laudabili ꝯsuetudine apparebat̃ q̄ ab

fidelitate quacunq; ad fidē xpi ɔuersi statim habi
tuʒ religionis assumūt. Quis aūt erit tā improbꝰ
disputato: q audeat eis ɔsulere: vt potius in secu
lo remaneāt q̄ʒ in religione pceptā baptismi gra-
tiam studeant ɔseruare. Quis sane mētis ab h̄ ꝓ
posito eū impediat ne xp̄m quē p sacrm̄ baptismi
iam induit pfecta imitatōe induere mereat. Ap
paret igit: ꝛ in hoc scdo hoīum genere derisibile
oīno eē q dicūt hoīes ab ingressu religionis arcē-
dos añ exercitiū preceptoꝝ.

C Q ꝑdicta assertio locū nō hʒ in pctōribus per
pniam ɔuersis. CA.V.

D Enicq; videamus an in tertio genere hoīʒ
s. de pctīs penitentiū munduʒ in p̄ceptis
exercitatoꝝ: ɔueniēs eē possit qd dicunt.
Ubi p̄mo assumēduʒ videt qd in euāgelio legit
de ɔuersione Mathei quē dn̄s de tolonei lucris
ad sui sequelā vocauit: ꝛ q̄uis nō statim fit i apla
tum assumpt9: statim tā ɔsilioꝝ pfectionē assum
psit. Dicit.n. Lu.5. q relictis oībus surgēs sequu
tus est eū: ꝛ sicut Ambro. ibidē dicit: ppria dere-
liquit q rapiebat aliena. Ex quo manifeste appa
ret q statim penitētes post q̄cunq; imanitatem
pctōrum viā ɔsilioꝝ pñt arripere. Quinmo vt ve
rius dicat eis maxime cōpetit pfectionē viā ɔsi-
lioꝝ assumere. Greg.n. in quadā omelia expo-
nens illud qd habet Lu.3. Facite dignos fructus
pnie dicit. Quisq; illicita nulla cōmisit huic iure
ɔcedit: vt licitis vtat. At si qs in culpā lapsus ē:
tanto a se licita dʒ abscindere q̄to se meminit il-
licita ppetrasse: ꝛ postmodū subdit. Per hoc ḡ cu
iusq; hʒ ɔscia ɔuenit: vt tāto maiora querat bono
rum opeꝝ lucra p pniam: q̄to grauiora sibi intu-
lit dāna p culpā q: igit in statu religionis hoīes ēt
a licitis abstinēt ꝛ pfectoꝝ opeꝝ lucra querūt: ma
nifestū est q a pctīs recedētes nō in obseruātia p̄
ceptorum: sʒ potius in eoꝝ trāsgressione exercita
ti debēt viaʒ ɔsilioꝝ assumere religionē intrādo
q̄ est pfecte pnie status: vn̄ vt habet. 33.q.2.c.ad
monere. Stephanus papa Astulphū quēdaʒ qui
grauia pctā portauerat admonet dicēs. Placeat
tibi ɔsiliū nostrū. Ingredere monasteriū humili-
are sb manu abbatis: ꝛ multoꝝ fratrū p̄cibus ad
iutus obserua cūcta simpliciter aīo que tibi fuerint
impata: ꝛ postea subdit. Sin aūt pniam publicaʒ
pmanēs in domo tua: vl' in h mundo vis agere:
qd pculus tibi ꝛ duriꝰ ꝛ grauiꝰ eē nō dubites ita vt
agere dēas exortamur. Et ɔiungit quedā grauis-
sima qbus tm̄ oībus vtiliꝰ ꝛ melius eē dicit religio
nis igressū. Sic igit pʒ q nō exercitati in p̄ceptis
sʒ potius in pctīs ɔuersati salubrit admonent ad
religionis igressuʒ: q tm̄ p hoꝝ admirabilē sapiaʒ
a ɔsilus assumēdis arcēt: quoꝝ in h sn̄ia apli sn̄ia
ɔfutat qui dicit Ro.6. Humanū dico ppter īfir-
mitatē carnis vre. Sicut.n. exhibuistis mēbra ve

stra seruire imundicie ꝛ iniquitati ad iniqtatē: ita
nūc exhibete mēbra vra seruire iusticie in sctifica
tionē: vbi dicit glo. Humanum dico q: plus ser-
uitutis debet iusticie q̄ʒ pctō: ꝛ baruch. 4. dī. Si
cut fuit sensus vester: vt erraretis a deo decies
tm̄ iteꝝ ɔuertētes regreretis eū: q: vʒ post pctā
qbus hō a deo recessit eius p̄cepta trāsgrediens:
ad maiora debet manū extēdere: ꝛ nō eē medio-
cribus ɔtētus. Huic etiā rei multa exēpla sancto
rum suffragant. Plurimi.n. vtriusq; sexus post
grauia facinora: ꝛ flagitia ppetrata in qbus totaʒ
vitā suā ɔsumpserant statim ɔsilioꝝ viā assumē-
tes nullo p̄misso p̄ceptoꝝ exercitio religioni artis
sime se dederunt. Nec solū hoc auctibus sanctoꝝ
ꝛ exēplis: sʒ etiā pbicis documētis cōprobat. Di
cit.n. pħs in.2. ethi. Multū.n. abducētes a pctō
in mediū veniemus qd tortuosa lignoꝝ dirigen-
tes faciunt. Oportet igit eos q per pctā sunt di-
storti ad rectitudineʒ deduci pfectiora virtutis
opera obseruando. Patet igit ex p̄missis q i nul-
lo genere hoīm locū hʒ pōt qd dicunt nō debere
aliquos ad religionē trāsire: nisi p̄us fuerint in p̄-
ceptis exercitati.

C Destructio radicis erroris p̄missi. CA.VI.

A D hunc aūt errorē radicitus extirpāduʒ
oʒ eius radicē siue originē inuenire. Videt
aūt ex hoc p̄dictus error pcedere q existi
mant in ɔsilijs p̄ncipalr pfectionē existere: ꝛ p̄ce-
pta ad ɔsilia ordinari sicut ipfectū ordinat ad pfe
ctuʒ: ꝛ sic necesse sit a p̄ceptis ad ɔsilia trāsire: sicut
ab ipfecto ad pfectū puenit. Quʒ aūt h simplr de
p̄ceptis enunciēt fallunt. Manifestū ē.n. p̄cipua
p̄cepta eē de dilectiōe dei ꝛ pximi sm q dn̄s di
cit Mat.22. q primū ꝛ maximū mādatū legis ē
Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo: sm autē
simile est huic: diliges pximū tuum sicut teip̄m
In hijs aūt duobus p̄ceptis essentialiter cōsistit
vite xp̄iane pfectio. Unde apls dicit ad Colo.3.
Super oīa aūt hec charitatē habete qd ē vin-
culum pfectionis. Ubi dicit glo. q cetera prece-
pta pfectum faciunt in q̄tum s. ad charitatē ordi
nantur: charitas aūt oīa ligat. Et inde ē q cū dn̄s
Math.5. Precepta de pximi dilectione dedis-
set subiūxit. Estote ḡ vos pfecti: sicut ꝛ pr̄ vester
celestis pfectus ē: ꝛ Mat.19. sup illud. Ecce nos
relinqmus oīa ꝛ sequuti sum9 te dicit Hier. Quia
nō sufficit tm̄ relinquere: iūgit q pfectū ē ꝛ sequuti
sumus te. Sequebant aūt apli dn̄m: nō tā passi-
bus corporis q̄ʒ affectibus mētis. Un̄ sup illud Lu.
.5. ꝛ ait illi sequere me. Dicit Ambro. Sequi iu
bet nō corporis gressu: sʒ mētis affectu. Patet igit
q p̄cipue in affectu charitatis ad deum perfectio
xp̄iane vite ɔsistit: ꝛ hoc rōnabiliter. Cuiuslibet
eni rei pfectio in assecutiōe sui finis ɔsistit. Finis āt
xp̄iane vite ē charitas ad quā sc oīa ordināda sm

illud .i. ad Thi. i. Finis p̄cepti charitas ē: vbi dicit glo. Charitas est finis .i. p̄fectio p̄cepti .i. p̄ceptorum omnium quoꝝ impletio ē dilectio dei ⁊ p̄ximi. Oportet aūt ɔsiderare q̄ aliter iudicandum est de fine: ⁊ de his que sunt ad finē. In his .n. q̄ sunt ad finē p̄figenda ē quedā mēsura fm q̄ ɔgruit fini. Sed circa ip̄m finē nulla mēsura adhibet̄: s; vnusq̄sq; ip̄m assequit̄ quantū pōt: sicut medicus medicinā quādā moderat̄ ne superexcedat: sanitatē aūt inducit quāto p̄fectius pōt. Sic igit̄ p̄ceptum dilectiōis dei qd̄ ē vltimus finis xp̄iane vite nullis terminis coartat̄: vt possit dici q̄ tanta dilectio dei cadat sub p̄cepto: maior aūt dilectio limites p̄cepti excedens sub consilio cadat. Sed vnicuiq; p̄cipit: vt deū diligat q̄tum pōt: q̄ et ip̄a forma p̄cepti apparet cū dicit̄. Diliges dūm deū tuū ex toto corde tuo. Vnusq̄sq; aūt hoc obseruat fm suā mēsurā: vnus quidē p̄fecti⁹ ali⁹ aūt minus perfecte. Ille aūt totalr̄ ab obseruātia huius p̄cepti deficit q̄ deū in suo amore nō oībus p̄fert. Qui vō ip̄m p̄fert oībus vt vltimū finē implet quidē p̄ceptū: vl̄ p̄fectius: vl̄ minus p̄fecte: fm q̄ magis: vl̄ minus detinet̄ aliaꝝ reꝝ amore Vnde Augu. dicit in libro. 83. q. Charitatis venenum ē spes adipiscēdorū: aut retinēdorum tp̄aliū quod ē intelligēdū si sperent̄ tanq̄ vltimus finis nutrimētū eius ē imminutio cupiditatis. Perfectio nulla cupiditas. Est aūt ⁊ alius modus p̄fectus obseruantie huius p̄cepti q̄ nō pōt obseruari in via. Dicit .n. Aug. in l. de p̄fectiōe iustitie q̄ in illa plenitudine charitat̄ q̄ erit in patria charitatis p̄ceptum illud implebit̄ diliges dūm deum tuū ex toto corde tuo ⁊c. ⁊ postea subdit. Cur ergo nō p̄ciperet̄ hoi ista p̄fectio: q̄uis eā in hac vita nō habeat. Non .n. recte currit̄: si quo currēdum ē nesciat̄. Quō aūt sciret̄ si nullis p̄ceptis ostēderet̄. Ad hec igit̄ p̄cepta dilectiōis dei ⁊ p̄ximi oīa alia p̄cepta ⁊ ɔsilia ordinant̄: sicut ad finē. vñ Aug. dicit in enchiridion. Quecunq; mādat deus ex q̄bus vnū est nō mechaberis: ⁊ quecūq; nō iubent̄: s; spūali ɔsilio monētur ex quib⁹ vnum est bonum ē hominē mulierē nō tāgere: tunc recte fiunt cū referunt̄ ad diligēdū deū ⁊ p̄ximū p̄pter deū Aliter tñ ad p̄cepta charitatis ordinant̄ alia p̄cepta legis: alia aūt ɔsilia. Ad finē .n. aliq̄d ordinat̄ vt sine quo finis haberi nō pōt: sicut cibus ad vitam ɔseruādā: aliquid vō ordinat̄ in finē: sicut p̄ qd̄ ⁊ facilius: ⁊ securius: ⁊ p̄fectius finis obtinet̄: sicut ad vitā corporis ɔseruādā ordinat̄ cibus ex necessitate: medicina vō ɔseruatiua sanitatis vt p̄fecti⁹ ⁊ securius sanitas habeat̄. Primo q̄dē mō ad charitatē ordināt̄ alia legis p̄cepta. Nullo .n. modo pōt p̄cepta charitatis implere: q̄ vl̄ alios deos colit p̄ quod discedit̄ a dei dilectiōe: vl̄ qui homicidiū aut furtū ɔmittit que dilectiōi p̄ximi aduersant̄. Secūdo aūt modo ordinant̄ ad charitatem ɔsilia: ⁊ de ɔsilio quidē virginitatis expressa est apostoli snīa ostēdentis: q̄ ad dilectionē dei ordinat̄. Dicit .n. i. ad Corin. 7. Qui sine vxore ē sollicitus ē que sunt dei q̄ō placeat deo: qui aūt cum vxore ē sollicitus est que sunt mūdi: quō placeat vxori. De ɔsilio vō paupertatis ip̄e saluator dicit q̄ ad sui sequelā ordinat̄: vt p; Mat. 19. Que quidē sequela in affectu charitatis ɔsistere ostēsum ē. Charitas aūt p̄ cupiditatis minutiōē p̄ficit̄: cupiditas vō ⁊ diuitiaꝝ amor p̄ abiectiōē eaꝝ diminuit̄: vl̄ etiā totalr̄ auferī. Dicit .n. Aug. in ep̄la ad paulinū ⁊ therasiā q̄ terrena diligunt̄ artius adepta q̄ cōcupita ɔstringunt. Aliud ē .n. iam nolle incorpare que desunt: aliud iā incorpata diuellere. Vtrumq; etiā ɔsiliū ad dilectionē p̄ximi ordinat̄. Cum .n. ea que dn̄s p̄cipit Mat. 5. ad dilectionē p̄ximi ptinētia sint in p̄paratiōe animi obseruāda: manifestū est q̄ magis ad hec obseruantiā p̄parat̄ anīus qui circa p̄p̄a nō sollicitat̄. Facilius .n. tollēti tunicā: ⁊ palliū dimittere ē paratus si necesse fuerit q̄ nihil haberet suo aīo decliuauit: q̄ qui h; aīm aliquid in hoc seculo possidēdi. Quia vō charitas nō solū finis ē: s; etiā radix oīum virtutū: ⁊ p̄ceptorū que de actib⁹ virtutū dant̄: oīa est: vt sicut p̄ ɔsilia hō p̄ficit ad p̄fectū diligendū deū ⁊ p̄ximū: ita etiā p̄ficiat ad p̄fecti⁹ obseruāda que de necessitate ad charitatē ordinātur. Qui .n. ɔtinētiam aut paupertatē seruare p̄posuit p̄pter x̄p̄m lōgius ab adulterio ⁊ furto recessit. Adduntur etiā in religionis statu multe obseruātie: puta vigiliaꝝ: ieiuniorum ⁊ sequestratiōis a secularium vita: p̄ que hoīes magis a vicijs arcent̄: ⁊ ad virtutis p̄fectionē facilius p̄mouēt̄: ⁊ sic ɔsiliorum obseruatio ad aliorum obseruantiā p̄ceptorum ordinatā tñ ordinat̄ ad ea sicut ad finē. Non .n. aliq̄s virginitatem seruat: vt adulteriū vitet: vl̄ paupertatem a furto ɔsistat: s; vt in dei dilectionē p̄ficiat. Ista .n. ordinat̄ ad maiora: sicut ad finē. Sic ig̃r p; q̄ ɔsilia ad vite p̄fectionē ptinēt nō q̄ in eis p̄ncipalr̄ ɔsistat p̄fectio: s; q̄ sunt vie quedā: vl̄ ɔsilia ad p̄fectionē charitat̄ hñdam. Vñ Aug. dicit in li. de moribus eccl̄e de vita religiosoꝝ loquens. Concupiscētie domāde ⁊ dilectioni fraterne retinende inuigilat oīs intētio: ⁊ ibidē dicit. Charitas p̄cipue custodit̄: charitati victus: charitati sermo: charitati habitus: charitati vultus aptat̄. Et in coll. patrū dicit abbas Moyses. p̄ hac .f. puritate cordis ⁊ charitate vniuersa agim⁹ atq; toleram⁹ p̄ hac parētes spernimus: dignitates diuitie: delectatiōes ⁊ voluptas vniuersa ɔtēnit̄. p̄ hac ieiunia inedia: vigilias: labores: corporis nuditatē: lectiones ceterasq; virtutes suscipimus: vt p̄ illa ab vniuersis cogitatiōib⁹ noxiis illesum preparare cor nr̄m ⁊ ɔseruare possimus: ⁊ ad p̄fectiōē charitat̄ illa

gradibus innitēdo cōscendere. Sic igit̄ cum du
plex sit modus obseruādi p̄cepta pfectus.s. ⁊ imp
fectus: est etiā duplex exercitiū p̄ceptoꝝ: vnū qui
dem quo aliq̄s exercitat̄ in pfecta obseruātia p̄ce
ptoꝝ. Et hoc idē exercitiū fit p ꝯsilia: sicut ex p̄-
missis pz. Aliud aūt ē exercitiū in iperfecta obser
uantia p̄ceptoꝝ: qd̄ fit in vita seculari absqꝫ cōsi-
lijs. Cum ḡ dicit̄ q̄ oꝫ aliquē p̄us exercitari in p̄-
ceptis q̄ ad ꝯsilia transeat: idē est ac si dicat̄: opꝫ
p̄us hoiem exercitari in iperfecta obseruātia p̄ce
ptorum: q̄ exercitari in pfecta obseruātia eorum
dem: qd̄ valde inepte dr̄ siue ad ipsa p̄cepta respi
ciamus siue ad ipsa exercitia. Quis.n. taꝫ insane
mētis eē poterit q aliquē volentē pfecte diligere
deū ⁊ primū retrahat cogēs ipm̄ p̄us diligere ip
fecte. Nonne h̄ forme dilectōis ꝯdicit que nobis
tradit̄ in p̄ceptis charitatis diuine: cū dr̄ diliges
dn̄m deū tuuꝫ ex toto corde tuo. Nunqd timēduꝫ
eēt ne nimis cito hō incipiat deū pfecte diligere:
quasi possit in diligēdo deū moduꝫ p̄terire. dicit̄
ecc.43. Glorificātes dn̄m q̄ntūcunqꝫ potuerit̄ su-
peruale bit adhuc ⁊c̄. Ubi apls.i.ad Cori.9. monet
Sic currite vt cōprehēdatis: ⁊ ad Heb.4. dicit.
Festinemus igredi in illā requiē: q: q̄ntūcūqꝫ hō
tēpe huiꝰ vitā pfectionis icipiat: semp sibi remāet
quo possit pficere quousqꝫ vltimaꝫ pfectionē hō
ꝯsequat̄ in patria. Si v̄o ad ip̄a exercitia īspicia-
mus maior apparebit absurditas. Quis.n. dicat
volēti ꝯtinentiā: vl̄ virginitatē seruare vt p̄us in
mr̄imonio caste viuat: quis dicat pauptatē p xp̄o
volēti subire: vt p̄us in diuitijs iuste viuat: quasi
p diuitias aīus hoīs ad pauptatē p̄paret̄: ⁊ nō ma
gis ꝓpositū paupertatis ipediant: qd̄ manifeste ap
paret Mat.19. De adolescēte q paupertat̄ ꝯsiliū
a dn̄o nō suscepit: s̄ȝ abijt tristis ꝓpter diuitias q̄s
habebat. Et hec quidē dicta sūt si ꝯparent̄ ꝯsilia
ad p̄cepta charitatis. Si v̄o cōparemus ea ad a-
lia legis p̄cepta: quis nō videat q̄nta sequat̄ absur
ditas. Si.n. p ꝯsilia ⁊ religionis obseruātias tol-
lunt̄ occasiones pctōꝝ p que sūt p̄ceptoꝝ trāsgres
siones: qs nō videat aliquē tāto magis indigere:
vt occasiones pctōꝝ euitet. Nunqd ḡ dicēdū erit
iuueni viuas interim inter mulieres ⁊ lasciuorū
ꝯsortia: vt sic in castitate exercitat᷑ postmoduꝫ in
religione castitatē obseruet: tāq̄ȝ facilius sit in se-
culo q̄ in religione castitatē seruare. Idem ēt de
alijs virtutibus ⁊ pctīs apparet. Tales sunt igit̄
hmōi doctrinā ꝓmulgātes belloꝝ ducibus: q mi
lites in suo tirocinij exordio acrioribus bellis ex-
ponerēt. Fatemur aūt q̄ si qui sunt in vita seclari
exercitati p̄ceptoꝝ ꝯ̄ītes melius p̄ūt in religione
p̄ficere: s̄ȝ sicut ex vna p̄te p̄ceptoꝝ exercitiū in vi
ta seculari p̄parat hoiem ad ꝯsilia melius obser-
uanda: ita ex alia p̄te secularis vite ꝯsuetudo ꝯsi-
liis obseruādis impedimētuꝫ p̄stat. Ubi Grego.

dicit in principio mora. Cum adhuc me cogeret
aīus p̄nti mundo quasi specietenꝰ deseruire: cepe
runt multa ꝯ̄ me ex eiusdē mundi cura succrescē-
re: vt in eo iam nō spē: s̄ȝ quod ē grauius mēte re-
tineret. Que tandē cūcta solicite fugiēs portum
monasterij petij.

C Solutio rōnuꝫ aduersarioꝝ. CA.VII.

His igit̄ visis facile ē ea q̄bus innitunt̄ re-
b fellere: qd̄.n. p̄mo inducūt de adolescēte
cui dn̄s ꝯsilium pfectiōis dedit vtputa iā
in mādatis exercitato: q: dixerat hec oīa seruaui
a iuuētute mea: manifestū est s̄m Hier. efficatiā
nō habere. Dic̄t.n. sup Mat. mentit̄ adolescēs
Si.n. quod positū ē in mādatis: diliges primuꝫ
tuum sicut teip̄m opere cōplesset: quō postea au-
diēs vade ⁊ vēde oīa que habes: ⁊ da pauperibus
tristis recessit. Et sicut origenes sup Math. nar-
rat: scriptū ē in euangelio s̄m hebreos q̄ cuꝫ dn̄s
dixisset ei: vade ⁊ vende oīa que hēs: cepit diues
scalpere caput suū: ⁊ dixit ad euꝫ dn̄s. Quō dicis
feci legē ⁊ ꝓphās: scriptū est in lege. Diliges pri
mum tuū sicut teip̄m: ⁊ ecce multi fratres tui filij
abrahe amicti sūt stercore morientes pre fame: et
domus tua plena ē multis bonis: ⁊ nō egredit̄ ali
quid oīno ex ea ad eos. Itaqꝫ dn̄s redarguēs euꝫ
dicit. Si vis pfectus eē ⁊c̄. Impossibile ē.n. im-
plere mādatū: qd̄ dicit: diliges ꝓximuꝫ tuū: sicut
teip̄m: ⁊ eē diuitē: ⁊ maxie tātas hēe possessiones
s̄ȝ hec intelligēda sunt q̄ntum ad pfectū modū ob
seruātie huius p̄cepti. Nihil aūt ꝓhibet dicere eū
p̄us iperfecte p̄cepta obseruasse: ⁊ q̄ntum ad h̄ eū
nō fuisse mentitū sicut Criso. ⁊ alij expositores di
cunt. Nec tn̄ q: exercitato aliqualr̄ in obseruātia
mandatoꝝ dn̄s pfectionis ꝯsiliū dedit: nō necessa
ria forma p̄scribit̄: vt solis talibus aditus ad ꝯsi
lia pateat: q: etiā Mat. nō eē exercitatū in p̄ceptis
s̄ȝ potius in pctīs ꝯuersatū ad ꝯsilia sequēda voca
uit: vt sic nec pctōribus: nec etiā innocētibus per-
fectionis viā p̄cluderet. Quod v̄o scd̄o inductuꝫ
est q̄ post sacrā ad mādata seruāda auditor instru
endus: h̄ nihil ad ꝓpositū facit: q: instructio i mā
datis oibus necessaria est siue in seculo remanē-
tibus: siue etiā assumētibus pfectionis viā p reli
gionis ingressum: sicut etiā doctrina fidei: ⁊ sacrā
de q̄bus p̄mittit̄ sunt vtrisqꝫ cōia. Similiter qd̄
tertio est inductū q̄ faciēdo mādata homo venit
ad latitudineꝫ sapie: nihil aliud indicat: nisi p ob
seruantiā mandatoꝝ hō meret̄ sapiam occultoꝝ
Unde ibidē inducit̄ illud qd̄ habet̄ ecc.i. s̄m aliā
lr̄am. Concupisce sapiam: serua mādata: ⁊ dn̄s p̄
bebit illā tibi: quod manifestū eē nihil ad ꝓposi-
tum ptinere. Iam v̄o q̄ q̄nto ꝓpositū est de glo.
super illud p̄s. Sicut ablactatꝰ sup matre sua di
ligentius discutiamus: q: q̄ntū sit friuolū multū
tā hoc iactantes inanter innitunt̄ eidē. Patet aūt

ex ipso ꝓgressu glose inducte q̄ agit de nutritione
nouiter ad fidē ꝯuersorū. Dic.n. p̄mittit q̄ post
baptismū bonis operibus informamur ⁊ lacte sim
plicis doctrine nutrimur ꝓficiēdo a lacte donec
tam grandiusculi a lacte matris accedamus ad
mēsam patris.i.a simpliciori doctrina vbi ꝑsta-
tur verbū caro factum ē accedamus ad v̄bū pa
tris in p̄ncipio apud deū: qd̄ manifestū est ad do-
ctrine ordinē ꝑtinere. Postmodū v̄o ecclastica
obseruatio in exēplum inducit̄ que qnq̄ t̄pa obs̄-
uat: in quorū p̄mo ꝑ exorcismū ⁊ cathecismū nu-
per ꝯuersi ad fidem rudimētis x̄pianitatis imbu
unt̄: scd̄m t̄ps est qn̄ in vtero eccle aluntur vsq̄ ad
sabbatum sanctū: ⁊ tūc est tertiū t̄pus in quo ꝑ ba
ptismū ad lucē generant̄. quartū t̄pus est in quo
manibus eccle gestant̄ ⁊ lacte nutriūt̄ vsq̄ ad pē
thecostem: quo t̄pe nulla difficilia inducunt̄: non
ieiunat̄: nō media nocte surgit̄. quintum ē t̄pus in
quo sp̄ū paraclito ꝯfirmati quasi ablactati incipi
unt ieiunare: ⁊ alia difficilia facere ⁊ seruare: qd̄
videt̄ ad hoc ꝓpositū ꝑtinere. q: manifeste agit̄
de ordine transeundi a facilioribꝰ operibus ad dif-
ficiliora. ¶ Hic aūt eorū processus tripl̄r deficit. pri
mo quidem: q: alia est rō in his que sponte assumū
tur: alia in his que ex necessitate inducunt̄. Item
ē alia rō de nup ꝯuersis ad fidem q sunt q̄si pueri
nutriendi: atq̄ alia de penitētibus qui sunt quasi
infirmi sanādi. Si igit̄ aliqui fuerint de nouo ad
fidē ꝯuersi nō sunt eis ex necessitate a p̄ncipio dif
ficilia imponēda: s; p̄mū in leuioribus exercitā-
di. postmodū v̄o sunt eis artiora imponēda. sicut
pueri p̄us nutriunt̄ lacte: postmodū vero durio-
ribus cibis: ⁊ in hoc casu loquit̄ glosa. Si tñ mox
ꝯuersi ad fidem spōte ꝓpria voluerint manū mit
tere ad altiora quis eos audebit arcere. Et vt ab
exemplo glose nō recedamus. sicut post solēnem
baptismū qui fit in vigilia pasche quedā requies
a laboriosis operibus indulget̄ ꝓpter infirmos:
ita post solēnē baptismū qui in vigilia pēthecō
stes celebrat̄ statim eccla indicit ieiunia ad signi
ficandū eos q ex feruore sp̄ūs in baptismo susce-
pti statim se artiori vite subijciūt. De penitēti-
bus aūt est alia rō: q: eis a p̄ncipio iniūgit̄ pnīa ar
tior: postmodū v̄o paulatim leuigat̄: sicut etiā in-
firmis cū sanari inceperint artior dieta imponit̄
que postmodū cū in valitudine ꝓfecerint remit-
titur. Scd̄m hoc ḡ eccla innocentibus a p̄ncipio
leuiora imponit onera p̄ceptorum que ex necessi
tate seruant̄: ꝯsilia v̄o ex necessitate eis eccla non
imponit: nec tñ ꝓhibet si ea velint ꝓpria volun-
tate assumere: penitētibus aūt s̄m statuta canonū
in p̄mis annis artiores obseruantie iniungunt̄.
¶ Secūdus defectus ē: q: in quolibet officio vel
statu a facilioribus ad difficiliora transit̄. Nec tñ
opꝫ q̄ quicunq̄ altiorē statum recipit: in leuiora
p̄us exerceat̄. Non.n. necesse est: vt q in aliquo
artificio exerceri voluerit prius in aliquo leuiori
exerceat̄: s; in eodē artificio a leuioribus ad ma-
iora ꝑducitur. Unde nō opꝫ vt qui in statu religi-
onis ꝑ ꝯsiliorum obseruātiā exerceri voluerint
p̄us exerceant̄ in seculo in obseruantia p̄ceptorū:
s; q̄ de his que ad religionē ꝑtinent a p̄ncipio mi
nora eis imponant̄: sicut nec opꝫ q̄ qui volūt cle
ricale offm̄ assumere p̄us in vita laycali exerce
tur: aut qui volunt ꝯtinenter viuere: nō p̄us opꝫ
eos in ꝯtinentia cōiugali exerceri. ¶ Tertius de
fectus est: q: duplex ē operis difficultas. Quedā
ex sola magnitudine operis: ⁊ talis difficultas: q̄
requirit ꝑfectionē virtutis nō imponit̄ imꝑfectis
Quedā v̄o est difficultas cohibitionis qua magis
indigent q sunt imꝑfecte virtutis. Unde pueris
artior adhibet̄ custodia dū sub pedagogis educā
tur q̄; postmodū cū peruenerint ad etatē ꝑfectam.
Status aūt religionis est quedā disciplina cohi
bens a peccatis ⁊ facilius ad ꝑfectionē inducens
sicut ex p̄dictis apparet. Et ideo hij qui sunt imꝑ
fecte virtutis: puta nundū in p̄ceptis exercitati
magis indigēt tali custodia: q: facilius ē eos a pec-
catis abstinere tali discipline subiectos q̄; si libe-
rius in seculo nutriant̄. Quod vero in glo. subdit̄
multi hunc ordinē ꝑuertunt: vt heretici ⁊ scisma
tici manifeste apparet ꝑ sequentia ad ordinē do-
ctrine ꝑtinere: sequit̄.n. Hic vero seruasse se dicit
obstringēs se maledicto sic: quasi nō modo ī aliis
fui humilis: s; etiā in scia: q: ego humiliter senti
ebam p̄us nutritus in lacte quod ē verbū caro fa
ctum: vt succrescerē ad panem angelorū. s. ad v̄
bum quod ē in p̄ncipio apud deū: ⁊ sic reddit ad
id quod p̄us dixerat. Unde qd̄ in medio positū
est cā exempli inducit̄. Quod v̄o quīto inductum
est: de quinq̄ milibus hominum quos x̄ps de quinq̄ pa
nibus p̄us pauit: ⁊ postmodū quattuor milia de
septē panibus: tam friuolū est: vt risione nō eg-
eat. Nec.n. opꝫ s̄m ordinē figurantis ordinē rerū
esse q̄ figurant̄: q: quādoq̄ ꝑ p̄ora figurant̄ posteriora
⁊ econuerso. Nec ab hmōi figuris efficax argumē
tatio trahit̄: vt Aug. dicit in quadā ep̄la ꝯ dona
tistas: ⁊ Dyo. dicit in ep̄la ad titū: q̄ symbolica
theologia nō est argumētatiua. Hoc tñ nō obstā-
te dicamus: q̄ ꝑ istū ordinē miraculorū designat̄
ordo p̄ceptorū ad ꝯsilia q̄ntum ad statū totius hu-
mani generis. Non.n. ꝯsilia fuerunt data in vete
ri testamēto s; in nouo: q: nihil ad ꝑfectum addu
xit lex: ⁊ hoc pꝫ per glo. que quinq̄ panes dicit esse
legalia p̄cepta: septē aūt panes euangelicā ꝑfecti
onem. Non aūt ꝓpter hoc opꝫ q̄ iidem hoīes p̄
us exerceant̄ in p̄ceptis legalibus in seculari vi
ta: ⁊ postmodū in ꝯsilijs in vita religiosa. Nō.n.
legitur q̄ iidem hoīes fuerint inter quinq̄ milia: ⁊
postmodū inter quattuor milia. ¶ Similiter vo

quod sexto ꝓponitur de illis quattuor ex quibus
sancta euāgelia cōtinentur: nō facit ad ꝓpositū: q:
ꝙ dicit in exemplis ꝑfectio. nō refert ad ꝯsilia: sꝫ
ad ꝑfectum modū obseruandi ꝑcepta que sunt d̄
actibus virtutū: sicut xp̄s obseruauit. Un̄ subdit
in glo. Exempla: vt hoc discite a me q: mitis sū
ɫc. ⁊ estote ꝑfecti: sicut ⁊ pater vester ɫc. ⁊ alibi:
exemplū. n. dedi vobis ɫc. Jam v̄o quod septi-
mo ꝓponitur de ordine vite actiue ad cōtēplati-
uam: diligētius ꝯsiderandū est: q: hoc ab eis fre-
quentius inculcat. Uerū quidē igit est: ꝙ actiua
vita ꝯtemplatiuā ꝑcedit: sed ignorare videntur qd
sit vita actiua. Primo quidē q: credunt vitā ac-
tiuam in sola dispēsatione rex tp̄alium existere: ita
ꝙ asserunt religiosos q nihil possidēt: nec ꝓpriū
nec cōe actiue vite participes esse nō posse: quod
manifeste falsum ostendit in hoc quod Greg. di
cit in secūda omelia secūde partis sup Ezechielē
Actiua vita ē panē esurienti tribuere: verbo sapie
nescientem docere: errantē corrigere: ad humilita
tis viā superbiā ꝓximū reuocare: infirmāti curā
gerere: que singulis quibusqꝫ expediunt dispēsa-
re ⁊ cōmissis nobis qualiter subsistere valeāt ꝓui
dere. Ex quo pꝫ ꝙ ad actiuā ꝑtinet nō solū in tp̄a-
libus: sed ēt in sp̄ualibus docendo: vl' corrigendo
alijs ꝓuidere: ad que magis hoīes reddunt ydo
nei nihil penitus in hoc seclo habētes. Un̄ ⁊ dn̄s
ap̄los orbis doctores futuros oībus huius mun
di bonis spoliauit: vt habet Mat. x. Est aūt que
rendū vlterius vtrū exercitiū moraliū virtutū
hoīs ad seip̄m ad vitā actiuā ꝑtineat: ⁊ si quidem
doctrinā sequamur phi: morales virtutes oēs
ꝑtinent ad vitā actiuam: vt pꝫ in. x. eth. Intelle-
ctuales v̄o ad vitā ꝯtemplatiuam: cui ēt Aug. at
testatur. xii. de tri. Ubi ydem inferiorē que tp̄alia
dispensat: siue ad se: siue ad aliū ꝑtinētia deputat
actioni: superiorem v̄o rōnem que rōnibus eternis
inheret deputat cōtemplationi. Hoc ergo habi-
to in ꝓmptu est rō quare vita actiua ꝑcedat contē
platiuam: q: nisi hō ꝑ virtutes morales habeat
aīam a passionibus depuratā quod ꝑtinet ad vi-
tam actiuā nō est ydoneus ad diuinā veritatē cō
templādam: sm̄ illud Mat. 5. Beati mundo cor
de: q̄m ipsi deū videbūt: ⁊ hic impfecta: ⁊ in futu
ro ꝯtemplatione ꝑfecta. Sic igit exercitiū vite
actiue est nō solum in secularibus: sꝫ etiā in religi
osis. Primo quidē inq̄ntū ꝑ virtutes morales
in eis aīe passiones refrenant. Scd̄o q: ipsi ēt in
alios ꝓñt misericordie officia exhibere: vl docē-
do vl corrigēdo: vl' saltē infirmos visitando: me
stos ꝯsolando: vl' seculo existentes: vl' secū in mo
nasterio viuētes. Unde q̄ntum ad hec duo dicit
Jacobi p̄mo. Religio munda ⁊ imaculata apud
deū ⁊ p̄rem hec ē: visitare pupillos: ⁊ viduas in
tribulatione eox ⁊ imaculatū se custodire ab h' se

culo. Tertio: q: in ip̄e religionis ingressu etiam
tp̄alia dispensauerunt: que hēbant pauꝑibus lar-
gientes. Non ergo ꝓpter hoc glosa inducta ꝑce-
pta dicit ad vitā actiuam ꝑtinere: ꝯsilia vero ad
ꝯtemplatiuam: q: ꝑcepta ad solā vitā actiuam ꝑ
tineant. Dicit. n. ibidem Gre. Contēplatiua vi-
ta est charitatē dei ⁊ ꝓximi tota mēte retinere: q̄
sunt magna ꝑcepta in lege: vt dicit Mat. xx. ne-
qꝫ ita ꝙ ꝯsilia pertineāt ad solā ꝯtemplatiuā sicut
ostēsum est: sꝫ q: cōsilia ꝑncipalr dispenunt ad vi
tam ꝯtemplatiuā: ꝑcepta aūt sine ꝯsilijs obserua
ta nō sufficiēter dispenūt ad vitam ꝯtemplatiuā
ad quā requirit maior ꝑfectio. Non ergo ꝓpter h'
opꝫ aliquem in seculo remanere: vt ibi exerceat
in vita actiua: q: etiā in statu religionis potest ho
mo habere exercitium tm̄ vite actiue q̄ntum ne-
cesse est: ad hoc ꝙ homo ꝓmoueatur ad contem-
plationem. ¶ Quod vero octauo propositum ē
nemo repente fit summus: nō multum ad ꝓposi
tum facit: q̄uis etiam sup hoc multū innitantur.
Est enī summū ⁊ infimū accipere in eodem statu
⁊ in eodē homine: aut in diuersis statibus: ⁊ in di
uersis hominibus. Si quidem igitur vtrumqꝫ
accipiatur in eodem statu: ⁊ in eodem homine:
manifestum est: ꝙ nemo repēte fit summus: quia
vnusquisqꝫ recte viuens toto tēpore vite sue pro
ficit vt ad summū perueniat. Si vero hoc refera
tur ad diuersos status non opꝫ: vt quicunqꝫ vult
ad superiorē statum peruenire a minori statu in-
cipiat: sicut nō opꝫ: vt qui vult eē clericus ꝓus in
laycali vita exerceat: sed statim a pluribus ānis
aliqui clericali militie ascribunt. Similiter etiā
nec hoc opꝫ q̄ntum ad diuersas personas. Unus
enim ab alterius sanctitatis gradu incipit quā sit
summū alterius: ad quod ꝑ totā vitam suā alter
perueniet. Unde Grego dicit in scd̄o dyalogo-
rum. Quatenus ꝑsentes ⁊ futuri oēs cognoscerēt
benedictus puer cōuersionis gratiā a quanta ꝑ-
fectione cepisset. ¶ Quod v̄o nono ꝓponit de pa
rietibus recētibus quibus nō sunt tignorū onera
imponēda: ⁊ quod decimo ꝓponit casum querit
qui postpositis gradibus ꝑ abrupta querit ascēsū
nō sunt ad ꝓpositum: q: auctoritates ille loquun
tur de honore ꝑlationis qui requirit perfectā vir
tutem: ⁊ ideo nō est impꝑfectis imponendus. Sꝫ
consilia sunt ꝓmotiones quedam ad perfectionē
⁊ cohibitiones a peccatis: quibus noui parietes
indigent: vt exsiccentur ab humore vitiorum: et
quibus quasi per debitos gradus ad perfectionē
perueniatur. ¶ Quod vero vndecimo ꝓponitur
p̄posita esse nature ordine precepta consilijs: parꝫ
ex predictis qualiter habeat veritatem. Si enī
loquamur de preceptis finalibus que sunt dile-
ctio dei ⁊ ꝓximi: manifestū ē ꝙ cōsilia ordinant
ad ea sicut ad finem: Talis est ergo ordo ꝯsilior̄

ad ꝑcepta huiusmōi: ꝗlis eoꝝ q̄ sunt ad finē respe
ctu finis. Finis aūt e'l prior in intētiōe. Posterior
vo est in executiōe. Et sic si ꝯsilia ordinarēt ad p̄
dicta ꝑcepta sicut q̄ sine eis nullaten⁹ pōt seruari
sequeret̄ ꝙ necesse esset prius obseruari ꝯsilia q̄
aliqs diligat deū vel primū qđ est manifeste fal-
sum. Sed qꝛ hec mō ꝯsilia ordināt̄ ad p̄dicta ꝑce
pta vt per eas facili⁹ ꝛ ꝑfecti⁹ custodiātur ꝯñs est
ꝙ per huiusmodi ꝯsilia ꝑueniat̄ ad ꝑfectā dilecti
onē dei ꝛ ꝓximi q̄ intētiōe ꝑcedit ꝯsilia. seqt̄ autē
sꝫ opis executionē. Si āt ꝯparem⁹ ꝯsilia ad alia
ꝑcepta q̄ ordināntur ad dilectionē dei ꝛ primi iter
ea duplex ꝯparatio pōt attendi. Quia eni ꝯsilia si
ne ꝑceptis obseruari nō pñt ꝑcepta vo a nullis ob
seruāntur sine ꝯsilijs poterūt ꝯpari ꝯsilia ad ꝑcepta
ꝯuer ꝯsiderata. Et sic erit ordo consilioꝝ ad ꝑce
pta sicut ordo ꝓprij ad cōe. Qđ est quodāmō nāe
ordine prius: nō tñ oꝫ ꝙ tpe. Et scđꝫ hoc nō opor-
tebit ꝙ aliqs pri⁹ exerceat̄ in ꝑceptis: ꝛ sic ad cō-
silia trāseat. Alia vo ꝯparatio pōt attēdi ꝯsilioꝝ
ad ꝑcepta huiusmōi fm ꝙ sine ꝯsilijs obseruāt̄: ꝛ
sic est ꝯpatio ꝯsilioꝝ ad ꝑcepta sicut vni⁹ spēi ꝑfcē
ad aliā spēm impfectā sicut aīal rōnale ꝯpatur ad
aīal rōne carēs: ꝛ sic consilia nāe ordine sūt priora
ꝑceptis: qꝛ ꝑfectū in quolibet genere nāīr pri⁹ est
Natura.n. vt boeti⁹ dicit a ꝑfectis sumit initiuꝫ.
Nec tñ oꝫ ꝙ ꝑcepta sic ꝯsiderata sint tpe ꝑora cō-
silijs. Nō.n.oꝫ vt aliqd sit primo in specie impfe
cta ad hoc ꝙ trāseat ad ꝑfectā: sed necesse est ꝙ in
fra limites eiusdē spēi aliqs de impfecto trāseat
ad ꝑfectū. ¶ Qđ vero vltimo ꝓpositū est ꝙ non
eēt salus sine ꝯsilijs si ꝯsilia ꝑcepta ꝑcederēt mā
festū est ex p̄missis ꝙ ꝓcedit ex falso intellectu eo
rum que dicunt̄. Nō eni sic dicim⁹ ꝯsilia ordina-
ri ad ꝑcepta vt sine quib⁹ ꝑcepta seruari nō pñt sꝫ
sicut ea per que ꝑcepta ꝑfecti⁹ ꝛ meli⁹ seruātur.

¶ Rōnes inducte ad astruendū ꝙ ante religiōis ingressuꝫ debet quis diu ꝛ cum multis delibera-re. CA.VIII.

b Is igitur ꝑtractatis ingrēdū est an oporte
at volētes religionē intrare cū multis ante
ꝯsiliū habere vt dicūt. Et hoc quidē nitū-
tur astruere per h̄ ꝙ de arduis ꝛ ad totā vitā ꝑtinē
tib⁹ maxime sūt a plurib⁹ requirēda ꝯsilia. Nihil
aūt videt̄ esse magis arduū ꝛ difficile in reb⁹ hūa
nis q̄ semetipm abnegare: ꝛ mundū deserere re
ligionē intrādo in qua necesse sit per totā vitā mo
rari. In hoc igit̄ maxime sunt multoꝝ ꝯsilia requi
rēda ꝛ diutina deliberatiōe pensandū. ¶ Hoc et
oñdere nitunt̄ ex voti diffinitiōe. Dicit̄ eni votū
esse sponsio melioris boni cū deliberatiōe firma
ta. Ex deliberatiōe igit̄ dependet firmitas voti.
Sed votū religionis est firmissimū vtpote quod
nullo superueniēte pōt īfringi ergo ꝑexigit maximā
ꝺliberatiōnē. Itē hoc nitūtur oñdere ꝑ hoc qđ di-
citur.i. Io.4. Nolite oī spiritui credere: sed ꝓba-
te spūs si ex deo sint: qđ in religiōis introitu locū
hꝫ: vt pꝫ per hoc ꝙ beat⁹ bñdict⁹ in regula ꝛ inno
cētius in decretali in hoc casu hāc auc̄ tez inducūt
Sed hmōi ꝓbatio idiget diligēti exaīe qđ plerū⁹
fit per deliberationē cū multis. Oportet igit̄ vo
lentē religionē intrare p̄mo deliberare cū multis
Addūt etiā ꝙ ibi est ꝯsiliū requirēdū vbi decepti
onis ꝑiculū iminet. Hoc aūt cōtingit in religiōis
ingressu qꝛ vt dicit̄. 2.ad Cor. xi. Ipse sathanas
trāsfigurat se in angelū lucis. vñ sub specie boni ꝺ-
cipit incautos. Oportet igit̄ cum multis delibe
ratiōe habita religionē intrare. ¶ Itē ea que pñt
habere malū exitū sūt diligēti ꝯsilio p̄⁹ examinā
da. religiōis aūt introitus in plerisqꝫ malū exituꝫ
hꝫ qui apostare ꝛ desperati sunt. Oportet igitur
maxima deliberatiōe p̄missa religionē intrare.
Deniqꝫ ponēdum est qđ maxime replicāt. Dici
tur eni Act.5. Si ex deo ꝯsilium est hoc aut opus
non poteritis dissoluere illud. dissoluit̄ aūt ꝓposi
tum religionis intrande in multis ꝑ apostasiam.
Nō igit̄ hoc ꝓpositū fuit a deo. Oꝫ igit̄ magnā ꝺ
liberatiōe cū multis habita prius ꝯsiderare an q̄s
debeat religionē itrare. ¶ Hec igit̄ sunt quib⁹ ne
cessitatē magne deliberatiōis ꝛ cuꝫ multis hūde
nitūtur iponere his qui sunt religionē intraturi:
vt multiplicatis ꝯsilijs ex aliqua ꝑte impedimē
tum paretur.

¶ Reprobatio predicte positionis. CA.IX

Ad huius aūt falsitatē assertiōis oñdendam
a primo quidē assumam⁹ qđ habet̄ Mat.
4. ꝙ petrus ꝛ andreas ꝯtinuo vocati a do
mino relictis retib⁹ sequuti sunt eū. In quoꝝ ꝯmē
datione Cris. dicit In maris opibus exītes audi
entes iubentē nō distulerūt. Nō dixerūt reuerten
tes domū loquamur amicis: sꝫ oīa dimittētes se
quuti sunt eū. Sicut ꝛ heliseus helye fecit. Talē
eni obedientiā xp̄s querit a nobis vt neqꝫ in isti
ti tpe remoremur. Deide sequit̄ de Jacobo ꝛ Io
anne qui vocati a deo statiꝫ relictis retib⁹ ꝛ patre
sequuti sunt eū. Et sicut Hylari⁹ dicit sup Mat.
Eis artē ꝛ patrē domū relinquētib⁹ docemur ie
sum sequuturi ꝛ secularis vite sollicitudine ꝛ pa
ne domus ꝯsuetudine nō teneri. Postea vo mat.
9. de matheo subdit̄ ꝙ ad vocationē dñi surgens
sequut⁹ est euꝫ. vbi Cris. dicit. Disce vocati obe
dientiā. Neqꝫ eni resistit neqꝫ domū abire rogauit ꝛ suis hoc cōicare. Hūana etiā pericula que ei
a principib⁹ accidere poterāt paruipendit ꝺuꝯ
ficij sui rōnes impfectas reliquit. vt Remigius
dicit ibidē. Ex quo euidēter acipit̄ ꝙ nihil hūanā
nos debꝫ retardare a seruitio dei. Rursus mat.
8. ꝛ Luc.9. legitur ꝙ quidaꝫ discipul⁹ xp̄i dixit ad
eum. Domine ꝑmitte me primuꝫ ire ꝛ sepelire
patrē meū. Cui dñs rñdit. Sequere me ꝛ dimit

te mortuos sepelire mortuos suos. Quod exponens Cris. sup mattheū dicit. Hoc dixit nō iubens cō temnere amorē q est ad parētes: sed monstrans q̄ nihil celestib⁹ negotijs nobis magis necessarium esse oz: ꝛ q̄m cū toto studio hijs iungi debemus: ꝛ neqꝫ parum tardare etiā si valde ineuitabilia ꝛ incitātia fuerūt que attrahunt. Quid enī magis necessariū erat q̄z sepeliēdū prēm. Quid etiā facili. neqꝫ. n. multū tp̄s ɔsumēdū erat. Sed diabol⁹ instat ardētius volēs aliquē additū inuenire ꝛ si modicā sumat negligētiā magnā opat pusillanimitatē. Prop̄ qđ sapiēs admonet dicēs. Ne differas de die in diē. Nihil igit̄ aliud inde docemur nisi q̄ nec minimū tp̄is frustra ducere decet etiā si mille cogētia sint imo p̄ferre sp̄ualia cūctis ꝛ admodū necessarijs. Et aug. dicit in lib. de verbis do. Honorādus est pater: sed obediendū ē dō Ego inquit ad euāgeliū te voco: ad illud opus mihi necessari⁹ es. Maius est hoc q̄z qđ vis facere: sunt alij qui sepeliāt mortuos suos. Nō lz anteriora posteriorib⁹ subdere. Amate parētes ꝛ p̄ponite deū parētib⁹. Si ergo ꝓpter rē tā necessariam dn̄s modici tp̄is inducias petētē redarguit q̄ frōte diutinā deliberationē quidā asserūt p̄mittēdā eē xp̄i ɔsilijs. Deinde luce. 9. sequit̄. Et ait alter. Sequar te dn̄e. Sed primū p̄mitte mihi renunciare hijs qui domi sunt. Quod exponēs Cirill⁹ insignis grecoꝝ doctor dicit. Imitāda p̄missio ꝛ omni laude plēa. Sz q̄rere renūciare his qui domi sunt licētiā de se ab eis ostēdit q̄ vtcūqꝫ diuisus sit a dn̄o quū hec p̄fecte adire ꝓposuerit mēte. Nam velle ɔsulere primos nō ɔsensuros huic ꝓposito indicat se vtcūqꝫ labentē ꝓpter qđ dn̄s improbat Sequit̄ enī. ait ad illū iesus. Nemo mittēs manū suā in aratrū ꝛ respiciēs retro aptus est regno dei. Apposuit manū aratro qui affectuosus est ad sequēdū: tn̄ respicit retro qui dilationē petit occasione redeūdi ad domū ꝛ cū ꝓpinquis ɔferendi Nō hoc inuenim⁹ fecisse sacros aplos qui ꝓtin⁹ omni sanauicula ꝛ parēte secuti sunt xp̄m. Sed ꝛ paulus statim nō acquieuit carni ꝛ sanguini. Tales esse decet volētes sequi xp̄m. Et aug. h exponēs in lib. ð verbis dn̄i dicit. Vocat te oriēs ꝛ tu attēdis occidētē. Oriēs quidē xp̄s est fm illud zach. 6. Ecce vir oriēs nomē ei⁹. Occidēs aūt est quilibet hō in mortē cadens ꝛ in tenebras peccati vel ignorantie cadere valens. Iniuriam ergo facit xp̄o in quo sunt oēs thesauri sapie dei abscōditi: si ei⁹ audito ɔsilio adhuc ad mortalis hoīs ɔsiliū aliquis ev[illegible] et recurrēdū. ¶ Sed derisibili quadā tergiuersatiōe p̄dicta conāt̄ euadere. Dicunt enī q̄ p̄dicta locū nō hūt nisi aliquis ipsi⁹ dn̄i voce vocaret̄. Tūc enī ɔstetur differēdū nō eē nec ad aliud ɔsiliū recurrēdū. Sz qn̄ hō interi⁹ vocat̄ ad religiōis ingressum. tūc op⁹ hz deliberatione magna ꝛ multoꝝ ɔsilio vt discernere possit si hoc sit ex instinctu diuino. Sed hec misio errore plena ē. Sic enī verba xp̄i que in scripturis dicūt̄. Debem⁹ accipere ac si ab ipsi⁹ dn̄i ore audirem⁹. Dicit enī ipse Mat. 13. Quod vobis dico oīb⁹ dico: vigilate. Et Ro. 15. dicit̄. Quecūqꝫ scripta sūt ad nr̄am doctrinā scripta sūt. Et Cris. dicit. Si tn̄ ꝓpter illos dicta fuissent scripta nō eēnt: nūc aūt dicta q̄dez sunt ꝓp illos: scripta vō sunt ꝓpter nos. Vn̄ ꝛ apls inducēs auctē veritat̄ testi dic̄ Heb. 12. Obliti estis ɔsolatiōis q̄ vobis tāq̄z filiis loqt̄ dicens Fili mi noli negligere disciplinā. Ex quo pz q̄ vba sacre scripture nō solis p̄ntibus sed futuris loquūt̄. ¶ Sp̄ualiter aūt videam⁹ an ɔsiliū qđ dn̄s dedit adolescēti Mat. 19. Si vis p̄fect⁹ esse vade ꝛ vēde oīa que habes ꝛ da paupib⁹: illi soli sit datū vel etiā vniuersis. Quod ɔsiderare possumus ex hijs q̄ sequūt̄. Cū enī petr⁹ dixisset ei. ecce nos reliquim⁹ oīa ꝛ secuti sum⁹ te: vir p̄miū oīb⁹ statuit dicēs. Oīs q relīq̄rit domū vel fratres ꝛc. ꝓpt nomē meū cētuplū accipiet ꝛ vitā eternā possidebit. Nō min⁹ ḡ sequēdū ē hoc ɔsiliū ab vnoquoqꝫ q̄z si vnicuiqꝫ singulariter ex ipsi⁹ ore dn̄ico ꝓferret̄. Vn̄ Hiero. dicit ad paulinū p̄sbyteꝝ. Tu audita snīa saluatoris: si vis p̄fectus esse vade vēde oīa q̄ hēs ꝛ da paupib⁹ ꝛ veni seq̄re me: vba vertis I opa ꝛ nudā crucē nud⁹ sequēs expeditior ꝛ leuior ascēdēs scalā iacob. Quāuis etiā adolescēti loq̄ns singulariter ad ip̄m vba ꝓtulerit: alibi tn̄ idē ɔsiliū vir ꝓtulit dicēs. Si q̄s vult post me venire abneget semetip̄m ꝛ tollat crucē suā ꝛ seq̄t̄ me. vbi dicit Cris. q̄ cōe h̄ dogma orbi terraꝝ ꝓpōit dicēs Si q̄s vult. i. si vir: si mulier: si rex: si liber: si su⁹. Abnegatio aūt sui ip̄i⁹ fm basiliū est totalis p̄teritoꝝ obliuio ꝛ recessus a ꝓprijs volūtatib⁹. Et sic pz q̄ in hac abnegatiōe sui ip̄i⁹ itelligit̄ etiā depositio diuiciaꝝ q̄ p volūtatē ꝓpriā possidēt̄. Sic igitur ɔsiliū adolescēti a dn̄o datū sic est accipiēduz ac si oīb⁹ ex ore dn̄i ꝓponeret̄. Sz in missiōe p̄missa adhuc aliud ɔsiderari oz. Iā. n. ostēsum est q̄ locutio q̄ nobis dn̄s loqt̄ i scripturis idē hz auctē pō d⁹ ac si vba ab ipso saluatoris ore p̄ferent̄. Est āt ꝛ ali⁹ mod⁹ quo de⁹ iteri⁹ hoī loqt̄ fm illud p̄s. audiā qđ loq̄t̄ in me dn̄s de⁹. Que qdē locutio cuilibet locutiōi exteriori p̄pōit̄. Dicit. n. greg. i omel. p̄tecostes. Ipse ɔditor nō ad eruditionē hoīs loquit̄ si eidē hoī p vnctionē sp̄us nō loquat̄. Certe chayin p̄usq̄z fricidiū opere ꝑpetraret audiuit. Peccasti quiesce. Sz q: culpis suis exigentib⁹ sola vocē ē admonit⁹ nō vnctiōe sp̄us: audire vba dei potuit sz fuare otēpsit. Si igit̄ voci ɔditoris exteriꝰ ꝓlate statim obediēdū esset vt dicūt: multo magis interiori locutiōi qua sp̄uss[illegible] mentē imutat resistere null⁹ debet: sz absqꝫ dubitatiōe obedire. Vn̄ Isa. 50. dicit̄ ex ore ꝓphe vel poti⁹ ip̄i⁹ xp̄i

Dñs deꝰ aperuit mihi aurē. s. interiꝰ inspirando: ego aūt nō cōtradico retrorsū non abii. q. p̄teritorum oblitꝰ ad anteriora me extēdens vt dicit ad philip. 3. Dicit etiā apls ad ro. 8. Quicūqȝ spū dei agunt hij filij dei sunt. vbi dicit glo. aug. Non q: nihil agāt sed q: impetu gratie agūtur. Nō autē agit impetu spūssancti qui resistit vel tardat. Est ergo ꝓpriū filioꝝ dei vt impetu gratie agant ad meliora nō expectato ꝯsilio. De quo etiā impetu dicit. Isa. 59. Cum venerit quasi fluuius violentꝰ quē spūs dñi cogit. Hūc aūt impetū sequēdum esse apls docet ad Gal. 5. vbi dicit. Spū ābulate. Et iterū. Si spiritu ducimini nō estis sub lege. Et iterū. Si spiritu viuimꝰ spiritu ⁊ ambulemus. Pro magna aūt culpa quibusdā improperat a stephano act. 7. Uos semꝑ spūiscō restitistis. vnde ⁊ apls. i. ad thes. 5. dicit. Spūm nolite extinguere. vbi dicit glo. Si cui spūssanctus ad horā aliqd reuelet nolite ꝓhibere eū loqui qd sentit. Spūs autē sanctꝰ reuelat nō solū docēdo qd homo debeat loqui: sed etiā suggerēdo qd hō debeat facere: vt dicit Jo. 14. Cum igit hō instinctu spūssci mouetur ad religiōis ingressum: nō est ei differēdū vt humanū requirat ꝯsilium: sed statim homo impetum spi. sancti sequi dȝ. Unde ⁊ ezech. i. dicitur. Quocūqȝ ibat spūs illuc eūte spiritu ⁊ rote pariter leuabātur sequētes eum. Nec solū hoc scripture auctībus: sed etiā scōꝝ exēplis manifestat. Narrat enī aug. in. 8. ꝯfes. de duobꝰ militibꝰ quoꝝ vnꝰ lecta vita antonij subito repletus amore scō ait amico suo. Ego deo seruire statui ⁊ hoc ex hac hora i hoc loco aggredior: te si piget imitari noli aduersari. Rñdit ille adherere se socio tante mercedis tanteqȝ militie. Et ambo iam tui edificabāt turri sumptu idoneo relinquēdi oīa sua ⁊ sequēdi te. In quo etiā libro aug. seipsū reprehēdit de hoc q retardabat suā ꝯuersionē vbi dicit. Non erat oīo quid riderē veritate ꝯuictus nisi tm̄ verba lēta ⁊ somnolēta: mō: ecce mō: sine paululū. Sed mō ⁊ mō nō habebat modū ⁊ sine paululū in lōgū ibat. Et in eodē libro dicit. Erubescebā nimis q: illarū nugarū murmur. s. seculariū ⁊ carnaliū adhuc audiebā ⁊ cūctabādꝰ pendebā. Nō est ergo laudabile sed magis vituperabile post vocationē interiorē vel exteriorē vel verbo vel scripturis factā differre ⁊ q̄si in dubijs ꝯsiliū q̄rere. Hoc etiā ad interioris inspiratiōis efficatiā ꝑtinet vt hoīes inspirati subito ad maiora ꝓuehātur: qd significat p h q cōgregatis in vnū discipulis vt legit act. 2. Repente spi. sanctus sup eos veniēs eos fecit magnalia dei loqui. vbi dicit glo. Nescit tarda molimina spūssancti grā. Et eccl. 11. dicit. Facile est i oculis dei subito honestare pauperē. Hāc etiā efficaciā dei intrinsecus inspirātis aug. ostēdit in lib. de ꝑdestinatiōe sanctoꝝ inducēs qd habet. Jo. 6. oīs qui audiuit a p̄re ⁊ didicit venit ad me. valde in quid remota est a sensibꝰ carnis hec scola in q̄ pater auditur: ⁊ docet vt veniat ad filiū. Nec agit h cum carnis aure: sȝ cordis. Et postea subdit. Itaqȝ grā que occulte hūanis cordibꝰ diuina largitate tribuitur a nullo corde duro respuit. Ideo q̄ppe tribuit vt cordis duritia penitus auferat. Hac etiā efficaciā inspiratiōis interne. Greg. in omel. penthecostes ꝯmēdat dicēs. O qualis artifex est iste spiritus. Nulla ad docēdū mora agit in oē qd voluerit mox vt tetigerit mētem docet solūqȝ tetigisse docuisse est. Nā hūanū aīum subito vt illustrat immutat. Abnegat hoc repēte qd erat ⁊ exhibet repēte qd nō erat. Uirtutē igit spūssci vl ignorat vel ei resistere nitit qui a spūsco motū diuturnitate ꝯsilij detinere cōtendit. Nec solū sacroꝝ doctoꝝ auctībus assertiōis eoꝝ ꝯuincit falsitas: sed etiā phicis documētis. Dicit enī arist. in quodā ca. eth. qd intitulat de bona fortuna. Q aūt q̄rit qd est motꝰ p̄ncipiū in aīa palā quēadmodū in toto deus: rationis enim principiū non ratio sed aliquid melius. Quid igitur vtiqȝ erit melius sciētia ⁊ intellectu nisi deus. Et postea subdit de his q a deo mouētur q ꝯsiliari nō expedit eis. Habēt enī p̄ncipiū tale qd meliꝰ est itellectu ⁊ ꝯsilio. Erubescat igit q se dicit catholicū diuinꝰ inspiratiōe ad hūana trāsmittēs ꝯsilia qbꝰ eos phs ethnicꝰ asserit nō egere. Uideamꝰ aūt vlteriꝰ ad qd ꝯsilio indigeāt hij qbꝰ est sacre religionis ꝓpositū inspiratū. Et p̄mo qdē occurrit dubitare an id qd ꝑpōs ꝯsulit meliꝰ sit aut sacrilegiū est. Dubitare vero ꝓpter cōtristationē amicoꝝ vel qdcūqȝ tpale detrimētū hō debeat religiōis ꝓpositū ꝑtermittere est aī adhuc carnali amore irretiti. Unde Hiero. dicit in epla ad eliodoꝝ. Licet paruulꝰ e collo pēdeat nepos: licet sparso crine ⁊ scissis vestibꝰ vbera quibꝰ te nutrierat mr̄ ostēdat lȝ in limine p̄r iaceat: ꝑcalcato p̄re p̄ge siccis oculis ad vexillū crucis euola. Solū pietatis genꝰ est in hac re esse crudelem. Et postea subdit. Gladiū tenet hostis vt me perimat: ⁊ ego de matris lachrimis cogitabo. Propter p̄rē militiā deserā cui sepulturā xp̄i cā nō debeo. Et ad h plura alia sūt inducta. ¶ Forte aūt aliqs inducet ad ꝯsiliū regrēdū an possit iplere qd i ꝓposito gerit. Sed etiā huic dubitatiōi occurrit aug. 8. ꝯfes. de seipso loquēs q ꝯsiliū ꝯtinētie assumere formidabat. Aperiebat inqt ab ea pte q̄ intēderā faciē ⁊ quo trāsire trepidabā casta dignitas ꝯtinētie serena ⁊ nō dissolute hilaris: honeste blādiēs vt venirē neqȝ dubitarē ⁊ extēdēs ad me suscipiēdū ⁊ āplectēdū pias manꝰ plenas gregibus bonoꝝ exēploꝝ. Ibi tot pueri ⁊ puelle ibi iuuētus multa ⁊ oīs etas: ⁊ graues vidue ⁊ v̄gines anus. Et pꝰ pauca. Et irridebat me irrisiōe exhortatoria: q̄si diceret. Tu nō poteris qd isti ⁊ iste. An vero isti ⁊ iste in semetipis p̄nt ⁊ nō in dño deo suo. Dñs deꝰ eoꝝ me dedit eis. Quid in te stas ⁊ non stas.

Proijce te in eũ: noli metuere: nõ te subtrahet vt
cadas. Proijce te secur⁹: excipiet te ⁊ sanabit te.
Restãt aũt duo de qb⁹ ɔsiliari relinqƚ his q religi
onis assumẽde ꝓpositũ gerũt. Quoꝝ vnũ ẽ de mõ
religionẽ intrãdi. Aliud aũt est: si aliqd̄ spãle ipe
dimẽtũ hẽãt p qd̄ ipediãƚ a religiõis ingressu pu
ta si sint filii vel mr̃imonio iũcti vel aliqd hmõi.
Sʒ ab h̄ ɔsilio p̃mo qdẽ ãmouẽdi sũt carnis ꝓpin
qui. Dicitƚ.n. puer.25. Cãʒ tuã tracta cuʒ amico
tuo: ⁊ secretũ extneo nõ reueles. Propinq aũt car
nis in h̄ ꝓposito amici nõ sũt sed poti⁹ inimici ꝫ il
lud qd̄ hẽtur michee.7. Inimici hõis domestici
ei⁹. Qd̄ etiã dñs itroducit mat.x. In h̄ igiƚ casu sũt
p̃cipue vitãda carnaliũ ꝓpinquoꝝ ɔsilia. Hic eti
am est ꝙ Hiero. i epla ad eliodoꝝ ipedimẽta re
ligiosi ꝓpositi q̃ a ꝓpinqs carnalib⁹ ingeruntƚ enu
merat dicẽs. Licet tibi blandis vidua soror heret
lacertis: nunc illi cum qb⁹ adoleuisti vernaculi aiũt
Cui nos seruituros relinqs. Nũc ⁊ gerula quõdã
iã anu⁹ ⁊ nutriti⁹ scd̄s post nãlẽ pietate pr̃ clami
tãt. Morituros expecta paulisp ⁊ sepeli. Et greg.
dicit.3. moraliũ. Callid⁹ aduersari⁹ cũ a bonoꝝ
cordib⁹ repelli se conspicit eos qui ab illis valde
diligũtur exqrit: ⁊ per eoꝝ verba blãdiẽs loqtur
q: pl⁹ ceteris amãƚ: vt dum vis amoris cor ꝑfo
rat: facile ꝑsuasiõis eius gladi⁹ ad itime rectitudi
nis munimina irrũpat. Hinc est ꝙ btũs bñdict⁹
vt greg. refert in.2. dialogoꝝ nutricẽ suã occulte
fugiens deserti loci secessũ petijt: sʒ romano mo
nacho ꝓpositũ suũ aperuit qui ei⁹ desideriũ ⁊ secre
tũ tenuit ⁊ adiutoriũ impẽdit. Arcẽdi sunt etiã ab
hoc ɔsilio carnales hoĩes apud quos dei sapia stul
ticia reputaƚ. vñ Eccl.37. irrisorie dicitƚ. Cũ viro
irreligioso tracta de scitate cũ iniusto de iusticia.
Et postea subdit. Nõ attẽdas his in oĩ ɔsilio: sed
cũ viro sancto assidu⁹ esto: a quo ẽ petẽdũ cõsiliuʒ
si de aliqbus in hoc casu cõsiliari oporteat.

Solutio rõnum cõtra veritatẽ supra inductarum. CA.X.

Ea vero quib⁹ innitũtur ɔrĩũ asserẽtes de fa
cili refelluntur. Qd̄.n. p̃mo inductũ est ꝙ i
arduis ⁊ difficilib⁹ sunt maxime ɔsilia re
quirẽda: verũ est vbi nõ est vitas manifesta. Sʒ
qñ id qd̄ est meli⁹ est alti ori ɔsilio diffinitũ: iniuri
osum est iterũ id i dubiũ reuocare iterato ɔsilia re
quirẽdo. Qd̄ vero.2. ꝓpositũ est ꝙ votũ ai deli
beratiõe firmaƚ: ad ꝓpositũ nõ facit. Hec eni de
liberatio in interiori ɔsistit ꝓposito quo qs eligit
mai⁹ bonũ cui se obligare intendit. Dẽ aũt qd̄ ex
electiõe agiƚ ex deliberatiõe siue ɔsilio agiƚ: quia
electio est appetit⁹ p̃cõsiliati vt dr̃ in.3. eth. Et sic
a spũ scõ qui est spũs fortitudinis ⁊ pietaƚ h̄ ꝓposi
tum hoĩ inspiraƚ ita etiã ab eodẽ q ẽ cõsilij ⁊ scie
spũs deliberatio interi⁹ ministraƚ. Qd̄ etiã.3.
inducitƚ ꝓbate spũs si ex deo sunt ad ꝓpositũ non
facit. Ibi.n. necessaria est ꝓbatio vbi nõ est certi
tudo. vñ sup illud.i. ad thi. vlt. Oia ꝓbate dicit
gl. Certa nõ egẽt discussiõe. Incertuʒ aũt põt esse
hijs qb⁹ alios ad religionẽ recipe incũbit quo spũ
ad religionẽ veniãt vtꝝ.s. desiderio spũalis ꝑfe
ct⁹: an etiã sicut qñqʒ accidit ad exploradũ vel ad
malefaciẽdũ: vel etiã vtꝝ sint ad religionẽ apti q
veniũt. Et iõ indicitƚ eis rã p statutũ eccliẽ ꝗ̃ɜ p re
gulare edictũ eoꝝ q sũt recipiẽdi ꝓbatio: sʒ hijs q
ꝓpositũ religiõis assumẽde gerũt dubiũ esse ñ p̃t
q̃ intẽtiõe id faciãt. Vñ eis deliberãdi necessitas
ñ incũbit. Precipue si de suis corpalib⁹ virib⁹ nõ
diffidãt ad q̃s examinãdas religionẽ intrãtib⁹ an
n⁹ ꝓbatiõis ɔcedit. Qd̄ vo.4. ꝓponiƚ ꝙ satha
nas trãsfigurat se in angelũ lucis: ⁊ multotiẽs bo
na suggerit intẽtiõe fallẽdi veꝝ est. Sʒ sicut glo.
ibidẽ dicit qñ diabol⁹ sensus corpis fallit. mentẽ
vo nõ mouet a vã rectaqʒ snĩa q̃ qsqʒ vitã fidelẽ ge
rit: nullũ ẽ in religiõe piculũ vel cũ se bonũ fingẽs
ea vel facit vel dicit q̃ bõis ãgelis ɔgruũt ẽt si cre
daƚ bon⁹ nõ est error piculosus aut morbid⁹. Cuʒ
vo p hec aliena bõa ad sua ducere icipit ne qs p⁹
eũ eat op⁹ ẽ magna vigilãtia. Detƚ ꝙ ꝙ diabol⁹ ali
quẽ incitet ad religionẽ itrãdã hoc op⁹ bonũ est ⁊
bõis ãgelis ɔgruũ. vñ nõ ẽ piculũ si qs ei in h̄ ɔsen
tiat: sʒ vigilãdũ erit vt ei resistaƚ cũ ad supbiã vel
alia vicia iceperit ducẽ. frequẽter.n. ɔtigit ꝙ de⁹
vtiƚ malitia dmonũ i bonũ scõꝝ qb⁹ p̃parat coro
nas iuictẽ. Et sic eis a scis illuditƚ. Sciẽdũ tñ ꝙ si
cui a diabolo suggeraƚ: vel ẽt ab hoĩe religiõis in
troit⁹ p quẽ aliqs accedit ad xp̃ʒ sequẽdũ talis sug
gestio efficatiã nõ hʒ nisi iteri⁹ attrahaƚ a deo. Di
cit.n. aug. i lib. de p̃destinatiõe scõꝝ ꝙ oẽs sci sunt
docibiles dei: nõ q: oẽs ad xp̃m veniãt: sʒ q: nẽo
aliƚ veit ⁊ sic religiõis ꝓpositũ a quocũqʒ suggera
tur a dõ ẽ. Qd̄ vo.5. ꝓpõitƚ ꝙ i his ẽ regrẽdũ ɔsi
liũ q̃ malũ exitũ põt sortiri distinctiõe idiget. aut
eni mal⁹ exit⁹ põt ɔtingere ex pte ipsi⁹ rei q̃ assumẽ
da iminet: aut ex pte hoĩs assumẽtƚ. Si ex pte rei
q̃ assumẽda ẽ piculũ iminet ⁊ h̄ qdẽ frequẽter acci
dat magna deliberatiõe op⁹ ẽ vt picul obuietƚ vel
res totalr̃ relinqƚ. Si vo vt i paucioꝛib⁹ piculũ ac
cidat nõ est magna deliberatiõe op⁹ sʒ vigilantia
⁊ cautela ne aliquo casu in piculũ incidaƚ. Aliogn
dareƚ occasio oĩa hũana studia p̃termittẽdi ꝫm il
lud Eccl. xi. Qui obseruat vẽtũ nõ seminat: ⁊ q ɔsi
derat nubes nũqʒ metet. Et puer. 26. dr̃. dicƚ piger
Leo ẽ in via: leena i itinerib⁹. vbi dicƚ glo. Multi
cũ vba exhortatiõis audiũt dicũt se velle viã iusti
cie incipe: sʒ a sathana retrahi ne pficiãt. Qñqʒ vo
res ipa i se secura ẽ hʒ tñ malũ exitũ pp h̄ ꝙ hõ mu
tat ꝓpositũ: ⁊ ex ista cã ñ dʒ hõ retrahi vl̃ differre
sb spẽ maioris delibatiõis religiõis igressũ: ꝗ̃uis
aliq mutato ꝓposito a religiõe apostatãtes dete
riores fiũt. Aliogn ẽt silis rõ eẽt de accessu ad fidẽ
⁊ fidei sacra: q: dicitƚ.2. pe.2. Meli⁹ erat viã veritaƚ
nõ cognoscere ꝗ̃ɜ post agnitã retro ire. Et apls ad

Heb. c. x. Deteriora mereř supplicia qui sangui-
nem testamēti pollutū duxerit. ꝛ spū: gratie cōtu-
meliā fecerit. Non ēē etiā passiz ad iusticie ope
ra pcedendū q: scriptum ē eccl. 26. Qui trāsgredi
tur a iusticia ad petm: deus parauit eū ad rūpheā
Jam vō qd̄ semꝫ ppositū est: si est ex deo ꝯsiliuz h̄
aut opus: nō poteritis id dissoluere: diligētius cō
siderandū est: tum q: hoc ab eis frequētius incul
catur: tum quia latet ibi virtus heretice prauita
tis. Ex hoc. n. vbo praue intellecto nostri tpis
heretici duo erronea ꝯcludere nituň: quorū pri-
mum ē: q corpa que corrumpūř a deo nō sunt. se-
cunduz ē: q si aliquis grām hꝫ vl charitatē a deo
amitti nō pōt. Assumamus ēt alia: si dyabol' pec
cauit: opus dei nō fuit: si Judas a choro aplorum
decidit: eius electio a deo nō fuit: si Symon ma
gus post baptismū in heresim decidit a deo non
fuit q eū Philippus baptizauit. Cum qbus ci-
bus addamus: ꝛ hoc argumētum mirabile cōsi
milem virtutē hn̄s cū p̄dictis. Si ille qui religio
nem intrauit ab ea egrediř: ppositum quo intra
uit a deo nō fuit: vl studiū eoꝝ a deo nō fuit q euz
ad religionē attraxerūt. Contra quos vtamur v̄
bis Aug. in p̄mo li. ꝯ Julianū qui dicebat. Nō ēt
mali radix in eo qd̄ donū est dei locari: ꝯ quē Au-
gu. dicit. Erit pfecto manicheus victor: nisi ꝛ il-
li resistař ꝛ tibi ꝛc̄. Ueritas ḡ fidei catholice ideo
vincit manicheū: q: vincit teipm: vt ergo isti pa
riter cū manicheis vincanř: dicamus q ꝯsiliū dei
nunq̄ dissoluiř sm illud ysa. 46. Consiliū meum
stabit: ꝛ ois volūtas mea fiet. Ex hoc tn̄ ꝯsilio im
mutabili: sicut dat rebus corruptibilibus eē tpa-
le qbus sempiternitatē nō tribuit ita qbusdā dat iu
sticiā tpalē qbus nō largiř pseuerātie donū vt Au.
dič li. de pseuerātia. Et sic vincūř manichei: q:
etiā dei ꝯsilio corruptibilia instituūř vt tpalia sint
vincunř aūt isti: q: ex imobili dei ꝯsilio qbusdaz
dař sm eternū dei ꝯsiliūm: ppositū religionē in-
trandi qbus in ea pseuerādi donum nō datur.

¶ Rōnes qbus astruere nituř q hoies nō debēt
se ad religionē obligare p votum. CA. XI.

Unc inquirēdum ē de hoc q ipedire nitū
n tur obligationē qua aliq voto se ad ingres
sum religionis astringunt. Et p̄mo qdem
aliqui sunt qui nituř cuilibet voto derogare di
centes melius esse q absq; voto aliquis virtutū
opera exequař q̄ q ad ea obseruāda voto se obli
get: inducentes ad hoc q psper dicit in scd̄o li. de
vita ꝯtemplatiua: sic abstinere: vl ieiunare debe
mus: vt nō nos necessitati ieiunādi subdamus ne
iam nō deuoti: sꝫ inuiti rem nō voluntarie facia-
mus. Qui autē vouet se ieiunaturū necessitati ie-
iunandi se subijcit: ꝛ eadem rō est in alijs opibus
virtuosis. Non igiř videř esse laudabile: q aliqs
voueat vl ieiunare: vl religionē intrare: vl quod
cunq; aliud opus virtutis explere. Addunt etiaz
ad hoc rōnem: q: q̄to aliquid ē magis necessariū
tanto fit minus meritoriū. Cum aūt aliquis iam
vouit: vl religionē itrare: vl quodcūq; aliud op'
explere necessitas ei incūbit: vt impleat quod p
misit. Laudabilius igiř erit ꝛ magis meritoriū
si aliquis absq; voto faciat aliqua opera virtuo-
sa q̄ si expleat voto p̄misso. ¶ Specialiter autē
ostendere nituř: q ad religionis ingressum non
debēt aliqui per obligationē voti: vl iuramenti
ādici inducētes statutū ꝯsilij tolletani quod habe
tur in decretis di. 45. c. de iudeis: vbi diciř. Nō
eni tales inuiti saluādi sunt: sꝫ volentes: vt itegra
sit forma iusticie: sicut. n. homo pprij arbitrij vo
luntate serpēti obediens perijt sic vocante se gra
tia dei ppͥe mentis cōuersione quisq; credendo
saluatur: ergo nō vi: sed libera animi voluntate
ꝛ facultate: vt cōuertantur suadendi sunt. Quod
multo magis obseruandū videř circa religionis
ingressum qui est minus necessarius ad salutem
Illi autē qui obligant iuramento vl voto ad reli
gionis ingressum nō pprij arbitrij voluntate: sed
necessitate cogente conuertunř. Non igitur vide
tur obligatio talis esse ꝯueniens. Inducunt etiaz
decretum Urbani pape quod habeř. 19. q. 2. ca.
due sunt. Ubi dicitur q illi qui religionem ingre
diuntur ducunt lege priuata que est lex spūsancti.
Ubi autez spiritus domini: ibi libertas sm apo-
stolum: scd̄e ad Corin. 3. Libertati autez oppon
tur necessitas quam inducit obligatio iuramenti
vel voti. Inconueniēs igitur est aliquos ad reli-
gionis ingressum voto vl iuramento cōstringe-
re. ¶ Idem etiā arguunt ex euentu qui videř in
pluribus qui post huiusmodi obligationē ad reli
gionem attracti in ea nō perseuerant: sed redeun
tes ad seculum desperantes seipsos omni iniqui
tati peruersitatis se tradunt. Et sic impleri vide
tur quod dn̄s scribis ꝛ phariseis dicit Math. 23.
Circuitis mare: ꝛ aridam: vt faciatis vnum p
selitum: ꝛ cum fecceritis facitis euz filium gehen
ne duplo q̄ vos. Dicunt etiam q aliqui sic obli
gati aliquādo votum suū nō implent: ꝛ tamē po
stea facti sunt boni episcopi: vl archidiacōi a quo
per obligationem premissam impediti fuissent.
¶ Addunt etiam q nec beneficijs temporalib'
puta per exhibitionem numeruz sunt aliqui ad reli
gionem inducēdi. Et ad hoc inducunt decretū Bo
nifacij pape quod habeř. 1. q. 2. c. quā pio. vbi di-
citur. Nunq̄ legimus dn̄i discipulos vl eorū mi
nisterio cōuersos quēpiam ad dei cultum aliquo
muneris interuentu prouocasse. ¶ Adiciunt ēt
hoc cōtra fidelitatem esse dum incipit ad graui
ra religiōis onera vl ad lōgas matutinas: graues
vigilias: ieiunia: ꝛ disciplinas: ꝛ alias huiōi aspera
tes obliganř ꝛ ducunř sic bos ad victimā: ꝛ ita cū

non implent quod vouerunt: paratur eis laqueꝰ ad mortē eternā. Dicunt etiam huiusmodi obligationem esse illicitā: vtpote factā cōtra statutū innocentij.4. qui mādauit annū ꝓbatiōis cōcedi volētibꝰ religionē intrare ⁊ ꝓhibuit ante.14. ānū eos per votum religioni astringi. Qđ etiā consonat regule beati Benedicti in qua cōcediť ꝓbationis ānus nuper ad religionē cōuersis. ¶ Ulterius aũt ꝓcedunt dicētes spāliter esse illicitū: vt pueri ante annos pubertatis ꝑdicto mō ad religionis ingressum obligētur. Illicitū eniȝ videť esse ꝙ aliquis obligeť tali obligatiōe que iuste possit ab alio irritari. Si aũt aliqui impuberes se religioni obligauerint pñt retrahi a parētibꝰ vel a tutoribus vt ꝓbatur per id quod habeť.20.q.2. vbi diciť. Puella si ante.12. etatis ānos spōte sua sacrum velamē sibi assumpserit pñt statim parētes eius vel tutores id factū irritū facere si voluerint Illicitū est ergo impuberes ad religioneȝ obligare iuramēto vel voto. ¶ Inducūt etiā vlteriꝰ ꝙ aliqs infra ānos pubertatis cōstitutꝰ etiā si sit doli capax ad religionē obligari nō pōt. Et inducūt ad hoc illud qđ dicit bernardꝰ in apparatu de regularibus ⁊ trāseuntibꝰ ad religionē super illā decre. innocētij.3. que incipit postulasti ⁊ sunt hec ṽba apparatus. Si vis intelligere ꝙ erāt ifra tertiū ⁊ q̃rtūdecimū ānū hec potuit esse dubitatio qꝫ forte erāt doli capaces: ⁊ sic videbať ꝙ malitia suppleret etatē sicut i matrimonio carnali vt habeť extra de despon. ipuberū. c. a nobis.⁊.c. tue. qꝫ sicut potuerūt se obligare diabolo sic deo: sed papa videt ꝙ libere pñt ministrare i ecclesijs postea receptis ⁊ sic nō obligātur ante.14. ānū. Huguitio vero dicebat ꝙ bene obligať doli capax ⁊ tenebat monachatꝰ qꝫ poterat se obligare diabolo. Et Innoc.3. fuit in eadē opinione qui in decretali illa videt ꝙ ingressus tenuit si malitia supplebat etatē sicut in antiqua decretali patet: sed hodie nō ꝓcedit. Et ad hoc etiā inducūt ꝙ Raymundus ⁊ Gof. in suis sūmis dicūt idē. ¶ Inducunt etiā ꝙ pueri ante.14. ānos nō debēt obligari iuramēto vt habeť.22.q.5.c. pueri.⁊.c. honestū. Pari igiť rōne nec voto sunt obligandi pueri añ.14. annū ad religiōis igressū. ¶ Dicūt etiā ꝙ religio diciť a religādo vel religēdo. vt aug. dicit.10. de ciuitate dei. Uñ cōcludūt ꝙ pueri qui nō sunt ligati nō debēt religari ⁊ qui nō elegerūt nō debēt reeligere per religionis ingressum. Ex quibus oībus cōcludunt pueros esse miseros ⁊ insensatos q religionē ingrediūtur vel ad religionis ingressum se obligant.

¶ Improbatio erroris p̃missi ⁊ ostēsio ꝙ opus virtutis factum cū voto magis est meritoriū. XII

T aũt i singulis p̃missoꝝ veritas possit manifeste videri seriatim que p̃missa sũt inuestigare oportet a cōibus ad spālia descēdēdo Et primo ꝯsideremꝰ an verū sit qđ dicunt. s. magis esse meritoriū opus virtutis absqꝫ voti obligatiōe factū q̄ȝ si ex voto id aliqs impleat. Et quāuis de hoc plura sint dicta in alio nro libello quē de ꝑfectiōe cōscripsimꝰ: hic tñ aliqua iterare non pigeat. ¶ Primo igiť ꝯsiderādū est ꝙ cum laus operis ex radice volūtatis dependeat tanto exterius opus laudabiliꝰ reddiť quāto ex meliori voluntate ꝓcedit. Inter alias aũt ꝯditiōes bone volūtatis vna est vt sit volūtas firma ⁊ stabilis. vñ in vituperium pigroꝝ induciť qđ habeť ꝓuer.13. Uult ⁊ nō vult piger. Tanto igiť opus exteriꝰ laudabilius reddiť ⁊ magis meritoꝝ quanto voluntas eius magis stabilitur in bono. Unde ⁊ aplus monet. i. ad Cor.15. Stabiles estote ⁊ imobiles. Et ꝺm phm ad virtutē requiriť vt aliquis firmiter ⁊ imobiliter opereť. Sed ⁊ iusticiā iurisperiti diffiniūt ꝙ est constans ⁊ ꝑpetua volūtas. Sicut ⁊ ecōtrario patet ꝙ tanto pctm̄ est detestabilius quāto volūtas hoīs magis fuerint obstinata i malo: vnde ⁊ obstinatio poniť pctm̄ in spūm scm̄. Manifestū est aũt ꝙ volūtas firmať ad aliqd faciēdū per iuramētū. vñ ⁊ ꝓs dicebat. Iuraui ⁊ statui custodire iudicia iusticie tue. Confirmať etiā similiter ⁊ voto: cum votū sit ꝓmissio quedam. Qui aũt ꝓmittit se aliqd facturū firmat ꝓpositū suū ad illud implendū. Laudabiliꝰ igiť est virtutis opus ⁊ magis meritoriū sit fiat volūtate firmata per votum. ¶ Hoc etiā apparet ex cōsuetudine vite hūane. Quia eni volūtas hūana mutabilis est ad hoc vt ṽbis hoīum fides adhibeať inualuit cōsuetudo vt hoc qđ aliqs alteri vult facere ꝓmissiōe ꝯfirmet ⁊ vlteriꝰ ꝓmissionē roboret legitimis munimētis. Plus aũt debet vnusquisqꝫ sibi q̄ȝ primo ꝑcipue in his q̄ ꝑtinēt ad spiritualē salutē ꝺm illud Eccl.30. Miserere aīe tue placēs deo. Pōt aũt hō ꝓpter volūtatis mutabilitatē ꝑtermittere id qđ ꝓposuit ꝓ sua spūali salute: sicut ⁊ qđ ꝓposuit ꝓ cōmodo tpāli alteriꝰ. Si igiť aliqs vtiliter ꝓuidet primo vallādo ꝓmissionē suā iuramēto: fideiussione vel pignore: multo magis vtiliter ⁊ laudabiliter sibi ꝓuidet si bonū ꝓpositum qđ concepit vel voto vel iuramēto vł quocūqꝫ alio mō firmare studuerit. Uñ aug. dicit in epła ad paulinam ⁊ armentariū. Quia vouisti iam te astrinxisti: aliud tibi facere nō licet. Et postea subdit. Nec tñ te vouisse peniteat imo gaude iam tibi nō licere qđ cum tuo detrimento licuisset. ¶ Ampliꝰ cōsiderādū est ꝙ opus inferioris ṽtutibꝰ laudabilius reddiť ⁊ magis meritoriū si ad supiorē ṽtutē ordineť sicut opus abstinētie si ordineť ad charitatē. pari ergo rōne ⁊ si ordineť ad latriā que est abstinētia potior. Uotū autē est latrie actus. Est eni ꝓmissio deo facta de his

que ptinēt ad dei obsequiū. vñ Isa. 19. dicit. Cognoscent egiptij dñm in die illa ⁊ colent eū in hostijs ⁊ muneribꝰ ⁊ vota vouebūt dño ⁊ soluēt. Ieiuniū igit laudabiliꝰ erit ⁊ magis meritoriū si fiat ex voto. Hinc est ꝙ in ps̄ vel cōsulit vel mandat Vouete ⁊ reddite dño deo vestro. Nō frustra mādaret vel cōsuleret nisi opus bonū ex voto facere melius esset. Hoc aūt habito dubitat vlteriꝰ vtrū alicui liceat se obligare voto ad religionis ingressum vel erroneū est. Si .n. virtuosum est religionis statum assumere. virtuosos aūt actus ex voto facere laudabilius est laudabiliter agunt illi q statum religionē ingredi nō valētes se ad ingressū religionis voto astringunt. Nisi forte qs f̄m vigilantiū dicat ꝙ status secularis vite statui religionis equatur: vel maiori vesania innixi errore prumpat ꝙ p̄sumat asserere statū religionū q̄s ecclesia approbauit nō esse statū salutis: in quo iam vigilātij heresim supabunt nō solū inania reddētes xp̄i ꝯsilia: sed ea penitus euacuātes necnō ⁊ ordinationi ecclīe repugnātes qđ est scismaticum esse. Si aūt laudabiliter faciūt ⁊ a sp̄ū dei mouentur qui se obligāt voto ad religiōis ingressum: cōsequēs est eos laudabiliter facere q alios suis exhortatōibus ad hoc inducūt in hoc sp̄ūi sc̄o cooperātes: dum satagūt id ministerio exteriori suadere ad qđ sp̄ūs sc̄ūs instigat interiꝰ. Vñ ⁊ ap̄ls dic. i. ad Cor. 3. Dei enī adiutores sumꝰ: scꝫ exteriꝰ .s. ministrādo. ¶ Sed q: q̄tū ad eos qui pubertatis annos excedunt ꝯtrariū sapere nephariū est: restat ꝯsiderādū vtrū pueri vel puelle añ pubertatis annos ꝯpletos valeāt se voto religiōis astringere. Vbi oportet distinguere duplex esse votū. vnum quidē simplex aliud aūt solēne. Simplex quidē votū in sola pmissiōe cōsistit. Solēne aūt votū cū pmissiōe habet exteriorē exhibitionē: dū .s. hō actualiter se offert deo vel per ordinis sacri susceptionē: vel p pfessionē certe religiōis in manu p̄lati: quibus duobꝰ modis votū solēnizat: vel etiam per susceptionē habitꝰ pfessorū que est quedā interp̄tatiua pfessio. ¶ Vtriusqꝫ aūt voti circa matrimoniū est diuersus effectus. Nam votū solēne ipedit mr̄imoniū ꝯtrahendū ⁊ dirimit iam cōtractū. votū aūt simplex ⁊ si ꝯtrahendū ipediat cōtractū tñ nō dirimit. ¶ Est aūt ⁊ cōtrariꝰ diuersus effectus vtriusqꝫ voti circa religionē. Nā votum solēne qđ fit per exp̄ssam aut īplicitā pfessionē iam monachū facit vel cuiuscunqꝫ alteriꝰ ordinis fratrē. votū vero simplex nōdum monachū facit: cum adhuc dñs rerū suarū remaneat ⁊ adhuc si cōtrahat possit esse maritus. Quia igit simplex votū consistit in sola pmissiōe deo facta que ex interiori mētis deliberatiōe procedit: votū simplex ex iure diuino efficaciā hꝫ ꝙ nullo hūano iure tolli pōt. Huius aūt voti efficacia dupliciter tolli pōt. Vno quidē mō p defectū deliberatiōis que pmissioni firmitatē p̄stat. Et ideo furiosorū ⁊ aliorū amētiū vota vīꝫ obligatiōis nō habēt vt habetur extra de regula. ⁊ trāsc. ad reli. Sicut tenet: ⁊ eadem ratio est de pueris qui non sunt doli capaces nec hñt debitū rōnis vsum qui in quibusdā anticipat in quibusdā tardat f̄m diuersam dispōnē nature: vñ ad hoc nō pōt certū tp̄s p̄figi. Alio mō ipedit efficacia simplicis voti si aliqs se voueat qui nō est ꝓprie ptātis: puta si seruꝰ voueret se religionē intrare. haberet quidē efficaciā q̄tū ad ipm qui vsum rōnis hꝫ: si dñs eius pmitteret. Si tñ dñs hoc votū ratū nō habeat absqꝫ peccato poterit reuocare: vt habet in decretis di. 44. Si seruus. Vbi dicit ꝙ si dño ignorāte seruꝰ fuerit ordinatꝰ: licet ei infra spaciū vniꝰ anni ⁊ seruilē scientiā pbare ⁊ seruū suū recipere. Et quia puer vel puella infra pueriles ānos etiā ex naturali iure in ptāte patris cōstituit: poterit pater votum ab eis emissum si voluerit reuocare: vel si voluerit acceptare f̄m ordinationē iuris diui. Dicit .n. Nume. 30. Mulier si q̄ppiā vouerit ⁊ se astrinxerit iuramēto que est in domo pr̄is sui ⁊ in etate adhuc puellari: si cognouerit pr̄ votū qđ pollicita est ⁊ iuramētū quo obligauit aīaꝫ suā ⁊ tacuerit voti rea erit: q̄cqd pollicita est ⁊ iurauit ope ꝯplebit. Sin aūt statiꝫ vt audierit ꝯtradixerit pr̄ ⁊ vota ⁊ iuramēta eiꝰ irrita erūt nec obnoxia tenebit spōsioni eo ꝙ ꝯtradixerit pr̄. Ex quo pꝫ ꝙ puella vel puer de quo est eadē rō infra pueritie ānos q̄tū in ip̄is est uoto se obligare pñt: nisi ipediat rōnis defectꝰ vt dictū est. Sed q: potestati alteriꝰ subijciūt pōt votū reuocari a pr̄e. Nō enī pꝫ p hꝫ qđ subdit de muliere adulta cuiꝰ votū a viro reuocari pōt. Et licꝫ ius positiuū determinare nō possit tp̄s quo hō hēc incipiat vsū rōnis p quē se deo se valeat obligare. pōt tñ determiare tp̄s obligandi vel subiectiōis vniꝰ ꝑsone ad aliā. Determiat aūt hꝫ tp̄s ī puella qdē vsqꝫ ad duodeci ānos ꝯpletos. in mare aūt vsqꝫ ad q̄tuordeci: q: hꝫ cōiter ꝯueniūt esse tp̄s pubertatis: vt habet. 20. q. 2. c. puella. ⁊ c. si ī quibet. ¶ Sic igitur q̄tū ad votū simplex quo qs obligat ad religiōis ingressū pōt aliqs obligari q̄tū in ip̄o est añ ꝯpletos pubertatis ānos: cū sit doli capax ⁊ hñs debitum rōnis vsū ad discernēdū qđ facit. Pōt tñ hꝫ votū reuocari a pr̄e: vel tutore q est loco pr̄is. Quia vo solēne votū religiōis qđ fit p pfessionē tacitā vel exp̄ssam hꝫ q̄dā exteriores solēnitates q̄ ordinationi subduntur ecclesie sicut ⁊ solemnitas ordinis sacri f̄m ecclesie determinationē exigit ad huiusmōi votū cōpletū pubertatis tp̄s. i. in puero. 14. ānos ⁊ in puella. 12. ita ꝙ pfessio añ hoc tp̄s facta q̄tūcūqꝫ aliqs sit doli capax nō facit ptinētē esse monachū vel cuiuscūqꝫ ordinis fratrē. Hoc enī cōiter tenet ecclesia: licet Iano. tertius aliter sensisse dicatur.

¶ Solutio rōnū īductarū. CA. XIII.

His igit̃ visis facile est ad oĩa obiecta rñde
b re. ¶ Qd̃ .n. p̃mo īducit̃ de v̄bis ꝓsperi.
Sic ieiunare debem⁹ ut nõ nos necessita
ti ieiunãdi subdam⁹: intelligit̃ de necessitate co
actionis q̃ volũtario repugnat. Vñ subdit ne iam
nõ deuoti sed inuiti: rẽ nõ volũtarie faciam⁹: non
aũt loqt̃ur de necessitate voti per quã magis au
getur deuotio q̃ a deuouẽdo nõiatur. ¶ Qd̃ vero
scd̃o ꝓpositũ est q̄ necessariũ est min⁹ meritoriuz
intelligẽdũ est de necessitate que ab aliquo impo
nit̃ ꝯtra volũtatẽ ipsi⁹. Sed cũ aliqs sibi ipsi neces
sitatẽ impõit benefaciẽdi ex hoc laudabilio: red-
dit̃: q: p h̄ se facit quodãmõ seruũ iusticie vt apls
monet ad ro. 6. vñ ⁊ aug. dicit in ep̄la ad paulinã
⁊ armẽtariũ. Felix necessitas que ad meliora cõ-
pellit. ¶ Qd̃ vo. 3. ꝓpositũ est de iudeis ꝯuerten
dis libera volũtate pꝫ ad ꝓpositũ nõ ꝑtinere. Li-
bertati eñi volũtatis nõ opponit̃ ꝯfirmatio volũ
tatis in bono. Alioquin nec de⁹ nec beati liberaz
volũtatẽ haberẽt. Opponit̃ aũt ei necessitas co-
actiõis ex violẽtia vel metu ꝓcedens. Et ideo si-
gnãter dicit canon de iudeis ꝓcepit sancta syno-
dus nemini deinceps ad credẽdũ vim inferre.
Per votũ aũt aut iuramẽtũ nõ infert̃ hoi vis: sed
ex eis volũtas hoĩs cõfirmat̃ in bonuz. Vñ p hoc
nõ reddit̃ hõ inuitus sed magis firmiter volens
⁊ iam incipit hõ quodãmõ facere: inq̃ntũ se obli
gat ad faciendũ. Et per hũc etiã modũ null⁹ sane
mẽtis diceret esse illicitũ inducere iudeos vt se ꝓ
pria volũtate obligarẽt vel iuramento vel voto
ad accipiẽdũ baptismũ. ¶ Qd̃ aũt. 4. ꝓpositũ est
q̄ aliqñ voto aut iuramẽto se ad religionẽ obligã
tes retrocedũt ⁊ in desperationẽ incidẽtes tradũt
se oĩ iniqtati ⁊ sic fiũt filij gehẽne duplo q̃ illi qui
eos inducũt: refellit̃ per verbũ apli qd̃ dicit ro. 3
Nũqd incredulitas illoꝝ fidẽ dei euacuauit. Ex
quo accipere possum⁹ q̄ per hoc q̄ quidã hoĩs ab
utũtur nullũ fit ꝑiudiciũ illis qui ꝑseuerãt in bono
Sicut etiã glo. dicit ibidẽ q̄ nõ iõ q: aliqui iudeo
rũ credere noluerũt: ideirco ꝑiudicabit̃ ceteris iu
deis ne digni dicãtur accipe qd̃ deus ꝓmisit fide
libus. ¶ Similiter etiã nec ideo q: aliq vouẽtes
vel iurãtes religionẽ intrare post votũ penitẽtes
deteriores fiũt: ideirco aliqd ꝑiudicat̃ illis qui vo
uẽtes in voto ꝑseuerãt. Et ideo qui hoĩes inducũt
ad vouẽdũ religiõis ingressũ non faciũt eos filios
gehẽne q̃ntũ in eis est: sed poti⁹ filios regni: ꝑsertiz
cũ plures ex talib⁹ ꝑficiãt votũ implẽtes q̃ defici
ant a voto recedẽtes: nisi forte qd̃ absit ꝑuis ex
emplis eos ad peccãdũ inducerẽt vt pꝫ ꝑ expositi-
onẽ Hiero. ⁊ Criso. Videt̃ tñ huic rõni suffraga
ri q̄ apls dicit. 1. ad thi. 5. Adolescẽtiores viduas
deuita. Et rõnẽ assignat cũ subdit. Hñtes dãnati
onẽ q̄ ꝑmã fidẽ irritã fecerũt q̃. s. deo cõtinẽtiaz
ꝓmiserũt. Sed sicut Hiero. dicit in ep̄la de mo-
nogamia ad gerũchiã. Propter has que fornica
te sũt in iniuriã viri sui xp̄i fecerũt vult apl's alte
rũ m̃rimoniũ ꝑferẽs bigamiã fornicatiõi: sꝫ idul
gentiã dũtaxat nõ s̃m imperiũ: q: multo tollera-
bili⁹ est bigamiã esse q̃ scortũ s̃m habere virũ q̃
plures habere adulteros. Nõ ergo apls ꝓhibet
simpliciter adolescẽtes viduas ꝯtinẽtiã vouere:
cũ p̃me ad Cor. 7. dicat q̄ bonũ est eis si sic in vi-
duitate ꝑmãserint sed eas ꝓhibet recipi ad stipẽ
dia ecclie q̃ in lasciuia viuũt. vñ dicit. Adolescẽ-
tiores viduas deuita: q̃ cũ luxuriate fuerit in xp̄o
nubere volũt. ¶ Qd̃ vero sexto ꝓponũt q̄ aliqui
post votũ de ingressu religionis emissum in secu-
lo remanẽtes facti sũt hõi ep̄i manifeste vitari ꝯ-
uincũtur vt pꝫ ꝑ decretalẽ innocẽtij que habet̃ de vo
to ⁊ voti redẽptiõe que sic dicit. Per tuas nobis
lr̃as intimasti te in gra[t]inopolitana ecclia suscipi
endi hitũ regularẽ votũ solẽnit̃ emisisse: ⁊ postea
ꝓmisisse in manib⁹ p̃lati eiusdẽ ecclie te infra du
os mẽses p⁹q̃ ab aplica sede redisses votũ quod
emiseras ipleturũ. Cũqꝫ termino ipso trãsacto non
curasses qd̃ voueras adiplere tãdẽ exñs voti trãs
gressor vocat⁹ fuisti ad regimẽ ecclie gebenẽsis.
Et īfra. Nos igit̃ tue discretiõi ꝯsulim⁹ vt si tuaz
sanare ꝯsideras ꝯsciaz: regimẽ reſignes ecclie me
morate ac reddas altissimo vota tua. Ex quo pꝫ
manifeste q̄ ñ pñt hõa ꝯscia vel ep̄atũ vel archidia
conatũ retinere q vouerũt religionẽ itrare ⁊ ita si
retinẽt nõ sũt hõi ep̄i vel archidiaconi cũ sint voti
trãsgressores. ¶ Qd̃ aũt. 7. ꝓpositũ est q̄ nõ sunt
aliq ad dei cultũ mũeris īteruẽtu ꝓuocãdi soluit̃
ꝑ idẽ. c. qd̃ ad h īducũt. Seqt̃. n. p⁹ v̄ba ꝓmissa ni
si forte de pauperũ alimẽto qs ī cõe ꝓponat quoꝝ
nulli cuiuscũqꝫ ꝓfessiõis eẽt victualia negabant̃.
Ex quo pꝫ q̄ īcõuenīẽter redarguũt eos q paupi-
b⁹ scolarib⁹ bursas ꝓcurãt: ⁊ eos ī studio nutriunt
vt postmodũ sint religiõi aptiores. Sꝫ ⁊ si q̃ alia
bñficia tẽpalia alicui ꝯferãt̃ vt ex hei⁹ familiarita
te captata ꝓuocet̃ ad meli⁹ nõ ẽ illicitũ. eẽt ãt illi-
citũ si aliq̃ pactio vel ꝯuẽtio īteruenirct. vñ ⁊ ī eo
dẽ. c. subdit̃. Dũ tñ oĩs absit pactioꝝ oĩs cesset cõ
uẽtio. Alioqn si nõ liceret aliquẽ ꝑ tp̄alia bñficia
ꝓuocare ad aliqd̃ sp̄uale bonũ illicitũ eẽt q̄ ī qbus
dã ecclijs q̃dã distribuũt̃ hijs q ad officiũ diuinũ ac
cedũt. Qd̃ vo. 8. ꝓpositũ est ꝯ fidelitatẽ eẽ q̄ iuue
nes inducãt̃ ad grauiora onera. s. ieiunia vigilias
⁊ huiusmõi: manifestã ꝯtinet falsitatẽ. Hĩs. n. q ī re
ligiõe recipiũt̃ vel ad eã obligãt̃: ī ꝑncipio grauio
ra religiõis onera manifestãt̃. Nec tñ est ꝯ fidelita
tẽ si ad ꝓuocãdos aliquos ad religionẽ cui⁹ aspira
tes sũt manifeste sp̄uales eis ai ꝯsolatiões repñtãt
tãt exẽplo dñi q dicebat mat. 11. tollite iugũ meũ
sup vos ⁊ discite a me q: mitis sũ hũilis corde ⁊ ĩue
nietis requiẽ aiab⁹ vr̃is. In qb⁹ v̄bis ⁊ corpale on⁹ si
gnat̃ ꝑ h q̄ iugũ nõiat ⁊ sp̄ualis ꝯsolatio iõ q̄ q̄tẽ

pmittit. Unde aug. dicit in lib. de vbis dñi. Qui iugũ dñi intrepida ceruice subierunt tam difficilia pericula patiunt̃ vt non a laboribus ad quietẽ sed a quiete ad laborẽ vocari videatur. Sed profecto adest spũsanct⁹ qui in affluẽtia deliciarum dei in spe future btitudinis oĩa pñtia deliniret: asperas ⁊ oĩa grauia releuaret. Satis ergo spũaliũ deliciarũ inexptos se indicant eos decipi arbitrãtes qui ea que sunt corpi grauia ppter xp̃m suscipiũt. ¶ Qđ vo. 9. ppositũ est de statuto innoc. pape ad ppositum non facit q: statutũ illud est editum de voto solẽni qđ per pfessionẽ emittit̃. non aũt de voto simplici quo aliq ad religionẽ ex deuotione se obligant. ¶ Qđ vo. x. ppositũ est posse parẽtes huiusmõi vota ipuberũ retractare efficatiã nõ habet. Nõ eñ oẽ id qđ reuocari põt illicite cõmittit̃. Alioquin oporteret dicere q minores 25. ãnis peccarẽt in cibus que cũ suo dãno facerẽt q: pñt in integrum restitui. Sic igit̃ impuberes nõ peccãt si votũ religiõis emittãt: vel si etiã habitum religiõis assumãt absq parẽtũ scia q̃uis hoc possit per parẽtes reuocari. Alioquin si hoc esset peccatũ phiberet̃ per canones: per quos parentibus reuocãdi facultas pcedit̃. ¶ Ea vero q. xi. de apparatu decretaliũ ⁊ sũmis iuristarũ ppenũtur ad ppositũ nõ faciũt: q: loquũtur de voto solẽni qđ monachũ facit vel cuiuscũq religiõis pfessum de quo fuerũt inter doctores iuris canonici opiniones diuerse. Quãuis incõsonũ ⁊ derisibile videat̃ q sacre doctrine pfessores iuristarũ glosulas in auctoritatẽ inducãt: vel de eis disceptent. ¶ Illud etiã qđ. xii. de iuramẽto ppenit̃ ad ppositũ nõ facit: q: nõ phibent canones pueros iurare sed discernũt q iurare nõ cogitur. ¶ Qđ vero 13. ppenit̃ falsitatẽ ptinet. Pueri eñi ligati sunt pfessiõe fidei xp̃iane quã etiã in baptismo sacramẽtaliter elegerũt. Unde pñt iterato ligari ⁊ eligere pfectiõis statũ q̃uis ⁊ ppter aliud hoc incõgrue dicat̃: q: ⁊ in ipso sacro baptismi pueri xp̃ianã religionẽ suscipiũt ⁊ religãt̃ deo xp̃m iterũ eligentes a quo per peccm̃ pmi parẽtis fuerũt separati. ¶ Demũ pphanã pclusionẽ pueros stulticie arguentẽ pioꝝ aures ferre nõ valẽt. Quis eñi puerũ benedictũ stulticie argui patiat̃ q relicta domo rebus q patris soli deo placere desiderãs: sancte puersatiõis habitũ ⁊ desertũ q̃siuit. Quis nisi hereticus blasphemet Ioãnẽ baptistã de quo leg̃ Luc. 1. q puer crescebat ⁊ pfortabat̃ spũ ⁊ erat i desertis vsq ad diẽ ostẽsionis sue ad isrl. Manifeste tales insultatores aiales se esse demõstrãt: dum stulticiã reputãt ea que sũt spũs dei: qui sicut Ambro. dicit super lucã nõ coercet̃ etatib⁹ nõ obitu extinguit̃ nõ aluo matris excludit̃. Et sicut grego. dicit i omelia pẽthecostes: q implet citharedũ puerũ ⁊ psalmistã facit: iplet pastorẽ armẽtariũ sicco moros vellicãtẽ ⁊ pphã facit: implet puerũ abstinẽtẽ ⁊ iudicẽ senũ facit: implet piscatorẽ ⁊ pdicatorem facit: implet psecutorẽ ⁊ doctorẽ gentiũ facit: implet publicanũ ⁊ euãgelistã facit. Utar ergo econtrario verbis apli dicẽtis. i. ad Cor. 3. Si quis inter vos videt̃ sapiẽs esse in hoc seculo stultus fiat vt sit sapiẽs. Stultus quidẽ scdm sapiam mũdi q stulticia est apud deũ: non aũt scdm sapiam dei q sicut legit̃ puer. i. puulos alloquit̃ dicẽs. Usq quo paruuli diligit̃ infantiã. Et post. Cõuertimini ad correptionẽ meã en pferã vobis spũm meum.

¶ Rõnes cõtra pfectionẽ religioꝝ nõ habentiũ possessiones in cõi. CA. XIIII.

Nunc restat psiderandũ quõ hoĩes a religione retrahere conãtur religionis pfectiõi derogãdo: maxime eoꝝ qui in cõi possessiões nõ habẽt. ¶ Inducũt. n. illõ qđ dicit psper i lib. de vita cõtẽplatiua ⁊ habet̃. 12. q. 1. Expedit facultates ecclesie possideri ⁊ pprias pfectionis amore cõtemni. Nõ. n. pprie sũt: sed cões ecclie facultates: ⁊ ideo q̃sq̃s oĩbus que habuit dimissis aut venditis fit rei sue pemptor: cũ ppositus factus fuerit ecclesie eium que habet ecclia efficit̃ dispẽsator. Deniq scũs paulin⁹ vt ipsi meli⁹ nosti ingẽtia pdia que fuerũt sua vẽdita paupib⁹ erogauit. Sed cũ factus esset ep̃us nõ cõtempsit ecclie facultates sed fidelissime dispẽsauit: quo facto satis ostẽditur ⁊ ppria debere ppter pfectionẽ cõtẽni ⁊ sine impedimẽto pfectiõis posse ecclie facultates que sunt pfecto cõia possidere. Ex hoc accipe volũt nõ ptinere ad pfectiõem nõ habere possessiones cões. ¶ Inducũt etiã ad hoc aliorũ sanctorũ exempla. Nã btũs greg. de facultatib⁹ suis intra vrbis romane menia vnũ monasteriũ. in sicilia vero sex legit̃ cõstruxisse. Beatus etiã bñdictus monachoꝝ pceptor: a multis amplas possessiones p suo monasterio recepit: qđ tãti viri euãgelice pfectiõis emulatores nullo modo fecissent si possessiões cões in aliquo aplice ⁊ euãgelice pfectioni derogarẽt. Et ex hoc cõcludere volũt nõ ptinere ad maiorẽ pfectionẽ q aliq possessiõib⁹ careant. ¶ Addunt etiã q apli quib⁹ dñs mãdauerat vt nihil possiderẽt nec aliquid deferrẽt in via tpe necessitatis aliqua possidebant. Unũ sequitur Luc. 22. sed nũc qui habet sacculũ tollat sĩr ⁊ perã dicit glo. q instãte mortis articulo ⁊ tota illa gente pastorẽ simul ⁊ gregẽ psequẽte pgruã tpi regulã decernit pmittẽs vt tollãt victui necessaria. Nõ aũt pfectiõis tpe apli minoris pfectiõis fuerũt. igit̃ possidere cõia pfectionẽ nõ diminuit. ¶ Dicũt insup q xp̃s ordinẽ discipuloꝝ instituit: cui⁹ succedũt ep̃i ⁊ clerici possessiões hñtes: ordines ãt religiosoꝝ absq possessiõib⁹ i paupertate viuẽtiũ postea ab aliis sunt instituti. Nõ aũt xp̃s instituit pfectus est. Perfecti igit̃ esse videt̃ cões possi

siones habere q̃ absq; possessionibus viuere. ¶ Arguũt insup q̄ nõ est credibile q̄ pfectio quã xp̄s instituit obdormisset intermissa a tpe aposto loꝝ vsq; ad hec tẽpora in quibus aliqui ordines inceperunt sine cõibus possessionib⁹ viuere. Unũ ꝯcludere volunt q̄ cõibus possessionibus carere ad pfectionem euangelicã nõ ptineat. Dicunt ẽt q̄ siqui apostoloꝝ tẽpora cõibus possessionib⁹ caruerunt viuebant de opere manuali: sicut legitur de sanctis patribus in egypto. Unde illi qui possessionibus cõibus carẽt: ⁊ tñ de ope manuali nõ viuunt videnť oĩno ab euangelica pfectione deficere. ¶ Inducunt etiã q̄ diuitiarũ abrenunciatio introducta ẽ ad tollẽdam sollicitudinẽ tpaliũ rerum: ſm illud Lu. xii. Nolite solliciti eẽ aie vr̄e quid manducetur ⁊c̄. ⁊ i. Corinť. 7. Uolo vos sine sollicitudine esse: ſ; maior sollicitudo iminet virtus querendi hijs qui possessiones nõ habẽt: q̃ hijs qui sufficiẽtiã victus iam habẽt p possessiones cões: ergo cõibus possessionibus carẽ diminuit euãgelicam pfectionem. ¶ Circa hoc etiaz addunt q̄ tales religiosi necesse hñt de negocijs multoꝝ se intromittere qui eis necessaria vict⁹ ministrant: ⁊ sic multiplicanť in eis tẽporalium sollicitudines euãgelice perfectioni aduersantes Uidenť igiť ex hoc ip̄o q̄ possessionibus cõibus carent detrimẽtum pfectionis pati. ¶ Dicũt deniq; hoc eẽ impossibile q̄ aliquis nihil in cõi vel ꝓprio possideat: q: necesse ẽ q̄ comedant ⁊ bibãt ⁊ induanť: quod facere nõ pñt si nihil haberẽt. Ex his igiť derogare nituť pfectiõi possessiones nõ habẽtium in cõi.

¶ Confutatio erroris p̄missi. CA.XV.

Oportet aũt attẽdere q̄ p̄dicti paupertatis impugnatores: doctrine xp̄i necnõ ⁊ vite ip̄ius nõ modicũ aduersanť q in oĩbus paupertatem ⁊ seruãdã verbo docuit ⁊ exemplo mõstrauit. Dicit.n. de ip̄o ap̄ls. 2. ad Corin. 8. q̄ pp nos egenus factus ẽ cum diues eẽt. Paupertatem.n. assumpsit: vt glosa ibidẽ dicit ⁊ diuitias nõ amisit: intus diues: foris paup: latẽs deus in diuitijs apparens homo in paupertate. Ex quo hijs qui xp̄i paupertatẽ sequunť magna dignitas accrescit. Unũ post pauca ibidem ꝯcludiť. Nemo igiť se ꝯtẽnat paup in cella: diues in ꝯsciã: ⁊ ab exordio introit⁹ eius in mundũ incipiamus: pauperculam elegit matrẽ pauperiorẽ patriã eligẽs fit pecunijs egẽs ⁊ hec tibi exponat presepe vt legiť quodã synoda li sermone ephesini ꝯsilij: ⁊ post pauca subditur. Respice paupertimũ habitaculum eius qui ditat celum: vñ presepe sedẽti sup cherubin: vide pannis obsitũ cũ qui pelagus arenee iũxit. Uide deorsum paupertatẽ diuitias eius sursum ꝯsiderans. Si aũt nõ ꝓpter se: ſ; ꝓpi nos egenus factus ẽ ſ; ap̄lm. Nunqd nõ poterat matrẽ mirtas possessiones hũtem eligere: atq; in domo ꝓpria nasci: si nihil ad pfectionem xp̄iane vite ptineret terrenas possessiones nõ hr̄e: qñ ymo ꝓpria domo carere. Confundanť igiť paupertatis detractores cui⁹ gl̄ia in ip̄sis xp̄i cunabulis p̄clare refulget. Et ne putetur paupertatẽ quã in infantia sustinuit in pfecta deseruisse etate: videamus qd ip̄e d̃ se dicat Mat. 8. Filius hoĩs nõ h; vbi caput suũ reclinet. q. d. vt Hiero. exponit: qd me ꝓpter diuitias ⁊ seculi lucra cupis sequi: cũ tante sim paupertatis vt nec hospiciolũ qdem habeã: ⁊ tecto vtar nõ meo Et Criso. idẽ exponens dicit. Aspice qualr paupertatem quam dñs docuerat p opera demõstrauit Non erat ei mẽsa: nõ cãdelabrũ: nõ domus: nec quicquã aliud taliũ. Hec aũt paupertas ad pfectionem ptinet quã dñs: ⁊ verbo docuit ⁊ per opa demõstrauit. Pertinet igiť ad pfectionẽ xp̄iane vite terrenis possessionibus oĩo carere. Rursus vlterius ꝓcedẽtes inuenimus testimoniũ paupertať xp̄i ex hoc q̄ cũ ab eo tributũ requireret̃ dixit petro. Uade ad mare ⁊ mitte hamũ: ⁊ eũ piscez qui p̄mo ascẽderit tolle ⁊ apto ore eius inuenies staterem: illũ sumẽs da eis p me ⁊ te. In cuius expositione Hiero. dicit hoc ẽt simplr intellectũ edificat auditorẽ: dũ audit dñm tante fuisse paupertatis vt vñ tributa ꝓ se ⁊ ap̄lo redderet nõ habuerit. Qd si qs obijcere voluerit quõ iudas i loculis portabat pecuniã. Respõdebimus rẽ paupeꝝ i vsus suos ꝯuertere nephas putauit: nobisq; idẽ tribuit exemplũ. Manifestũ est aũt nec alicui xp̄iano d; venire in dubiũ: q̄ xp̄s summã pfectionẽ in sua ꝯuersatione seruauit. Unũ ⁊ paupertatis pfectionẽ docebat. Si vis pfectus eẽ vade ⁊ vende oĩa q̄ hẽs ⁊ da pauperibus ⁊ veni sequere me: in quo ẽ pfectionis sñia: vt Hie. dicit. Est igiť summa paupertať pfectio vt ad exẽplũ xp̄i aliq hoĩes possessionib⁹ careant: ⁊ si aliqua reseruẽt ad pauperꝝ vsum: presertim quoꝝ eis cura incumbit: sicut dñs p̄cipue suos discipulos ꝓpter ip̄m pauperes effectos de hijs que sibi dabanť reseruãs sustentabat. Inter cetera võ que xp̄us imortali vita: vl̄ fecit: vl̄ passus est: p̄cipue xp̄ianis imitandũ ꝓponiť venerãde crucis exemplũ. Unũ ⁊ ip̄e dñs dicebat Mat. 16. Siqs vult post me venire abneget semetip̄m ⁊ tollat crucẽ suã ⁊ sequať me. Unũ ⁊ ap̄ls quasi sil cum xp̄o cruci ꝯfixus ⁊ in sola xp̄i cruce gl̄am hñs dicebat. Ego stigmata dñi in corpore meo porto exemplũ crucis diligẽter sequutus. Inter alia võ crucis insignia apparet oĩmoda paupertas: in qua exterioribus rebus p̄uatus ẽ vsq; ad corpis nuditatem: vñ ex psona eius in p̄s. d̃. Diuiserunt sibi vestimẽta mea: ⁊ sup vestẽ meam miserũt sortẽ. Hanc aũt crucis nuditatẽ p voluntariã paupertatẽ hoĩes sequunť: ⁊ p̄cipue q possessionũ redditibus carẽt. Unũ dicit Hiet. ad paulinũ p̄sbr̄m. Tu au-

dicta sniā saluatoris si vis pfect⁹ eē vade ⁊ vē. om.
q̄ ha. ⁊ da pau. ⁊ veni seq̄re me v̄ba v̄tis in opa ⁊ nu
dā crucē nudus sequēs expeditioꝛ ⁊ leuioꝛ ascēdis
scalā Jacob: ⁊ post pauca s̄bdit. Nihil.n.ē grāde
tristi ⁊ liuida facie vl' simulare vl' ostētare ieiunia
possessionū redditib⁹ habundare ⁊ vile iactare
palliolū. Sic igit̄ p3 inimicos esse crucis xp̄i p̄di
ctos aduersarios paupertatis: q terrena sapientes
terrenas possessiones ad pfectionē xp̄ianā ptine
re arbitrant̄ p quoꝝ abiectionē fiat minoꝛ pfectō
His igit̄ circa vitā xp̄i ꝯsideratis tā in eius ortu:
q̄3 in eius pgressu: q̄3 etiā in ip̄o crucis occasu ad
xp̄i doctrinā accedamus q discipulos sil' ⁊ turbas
instruēs a paupertate p̄ncipiū sumpsit Mat. 5. vbi
dicit. Beati pauperes spū: qd̄ Hier: exponēs di
cit. Qui. s. ppter spm̄ sanctum volūtate sunt pau
peres: ⁊ sicut Amb. dicit sup Lu. Primā beatitu
dinem paupertatis vterq3 euāgelista posuit. Ordi
ne. n. p̄ma ē ⁊ parens quedā generatrixq3 v̄tutū
q: q ꝯtempserit secularia ip̄e merebit̄ sempiterna:
nec pōt quisq3 meritū regni celestis adipisci qui
mundi cupiditate possessus est. Qualis aūt paup
spū p̄cipue sit btūs Basilius ondit dicēs. Beat⁹
paup qui xp̄i discipulus q p nobis paupertatē susti
nuit. Nam ip̄e dn̄s quodlibet opus ipleuit qd̄ ad
beatitudinē ducit: se p̄bens exēplar discentibus.
Nusq3 aūt dn̄s legit̄ possessiones habuisse. Non
igit̄ beatitudinis detrimētū h3 paupertas eoꝝ q
possessionib⁹ carere volūt ppter xp̄m: s3 magis be
atitudinis augmētū. Deinde dn̄s elect. 12. aplis
ad p̄dicandū eos mittēs ꝯcessa eis miraculoꝝ
ptāte īter cetera vite documēta p̄mo īducit paup
tatis doctrinā dicēs Mat. 10. Nolite possidē aurū
nec argentū in zonis v̄ris nō perā in via: qd̄ expo
nens Eusebius cesarien. dicit. Prohibebat eis
auri ⁊ argēti: ⁊ eris possessionē p̄cognitiōe futuroꝝ
Contēplabat̄.n. q q sanādi erant p eos ⁊ ab incu
rabilibus passionibus liberādi velēt eis cedere
oībus bonis suis. ⁊ post aliq̄ s̄bdit. Putabat opoꝛ
tere ꝯductos arra regni dei terrena despicere vt
nec aurū nec argentū. nec possessiones: nec quicq3
eoꝝ q̄ mortales appretiāt̄ ꝯdignū existimēt datis
sibi celestibus opib⁹: necnō cū milites eos facerē
regni dei monebat eos colere paupertatē. Nullus
enī militās deo ip'icat se huius vite negocijs vt
placeat deo: ⁊ sicut Hier. dicit sup Mat. Qui di
uitias detrūcauerat. s. in v̄bis premissis ppe mo
dum ēt vite necessaria iputat vt apli doctores v̄e
religionis q instituebāt oia dei puidētia gube rna
ri seip̄os ostēderent nihil cogitare de crastino. ⁊ si
cut Criso. dicit sup Mat. p hoc p̄ceptū. Primo q
dē dn̄s discip̄los facit nō eē s̄biectos. Scd̄o ab oī
eos liberat solicitudine: vt vacationē oēm tribu
ant verbo dei. Tertio docet eos suā virtutē. q̄lis
ē eē dicat q euāgelizat regnū dei p̄cepit̄ euāgelicis

ꝯdignat̄ hoc ē vt subsidiū secularis amminiculi nō
requirat fideiq3 totus inherēs putet quo minus
ista requirat magis posse suppetē: vt Amb. dicit
sup Lu. Manifestū est aūt q si apli possessiones ha
cepissent nō min⁹: s3 multo magis suspecti fuisse
q ppter questū p̄dicarēt: q̄3 si aurū vl' argētū pos
siderēt: multo ēt maiori sollicitudie circa agroꝝ
culturā occuparent̄: multoq3 maius ē sectare ami
niculū ex agris: vl vineis possessis q̄3 si bona mo
bilia hēant̄. Manifestū ē igit̄ s̄m expositiōes pre
missas aplis iterdictū fuisse ne agros: vl vineas
vl alia hmōi bona imobilia possiderēt. Quis ērgo
dicat: nisi heretic⁹ primā discipuloꝝ instructionē
a xp̄o pfectioni euāgelice derogare. Mentiunt̄ g̃
in doctrina fidei dicētes minoris eē pfectōis eos
qui oībus possessionib⁹ carēt. Est aūt vlteri⁹ ꝯsi
derandū q̄ aliq p̄cepta dn̄i p̄missa fuerūt ab aplis
obseruata: q: vt Augu. dicit in li. ꝯ mendaciū di
uine scripture nō solū p̄cepta dei retinēt: s3 ēt vitā
moresq3 iustoꝝ: vt si forte occultū ē quēadmodū
accipiēdū sit qd̄ p̄cipit̄ in factis iustoꝝ intelligat̄
Q aūt nihil tpale possiderēt: aut ēt in via deffer
rent aū tp̄s passionis: apte ondit̄: ex h qd̄ legit̄ lu.
22. vbi dn̄s discipulis dixit. Quādo misi vos sine
sacculo ⁊ pera ⁊ calciamētis: nunqd aliqd defuit
nobis. At illi dixerūt: nihil. Sed q: ibi s̄bdit: di
xit g̃ eis: s3 nūc q h3 sacculū tollat silr ⁊ perā possit
alicui videri: q dn̄s totalr p̄ora p̄cepta relaxaue
rit: s3 hanc relaxationē ꝯsuetum ad psonas aploꝝ ad so
lis tp̄s iminent̄ psecutiōis eē referendā apparet
ex verbis Bede q dicit. Non eadē viuendi regu
la psecutionis tp̄e qua pacis discipulos iformat.
Missis quidē discipulis ad p̄dicandū ne qd tolle
rent in via p̄cepit ordinās. s. vt q euāgeliū nūciāt
de euāgelio viuāt. Mortis vō instāte piculo ⁊ to
ta simul gēte pastorē pariter gregēq3 psequēte ꝯ
gruam tpi regulā decernit: pmittēs vt tollant vi
ctui necessaria donec sopita insania psecutoꝝ tp̄s
euāgelizandi redeat: ⁊ subdit. Ubi nobis quoq3
dat exemplū ex iusta nō nunq3 cā instāte quedam
de nostri ppositi rigore posse sine culpa intermitti.
Ex quo etiā apparet ad rigorē euāgelice discipli
ne ptinere: q aliqs careat oī terrena possessione.
Quid aūt sup h apli post passionē seruauerūt ⁊ ser
uandū tradiderūt apte in actibus aploꝝ docet.
Legit̄. n. actuū. 4. q multitudinis credentiū erat
cor vnū ⁊ aīa vna. Nec q̄sq3 eoꝝ que possidebat
aliqd suū eē dicebat s3 erāt illis oīa cōia. Et ne ali
qs dicat eos hūisse possessiones cōes: puta agros
vl' vineas: vl' aliqd hmōi: hoc p sequētia excludi
tur. Sequitur. n. Quotquot possessores agrorum
aut domoꝝ erāt vendētes afferebāt p̄cia eoꝝ q̄
vēdebāt ⁊ ponebant aū pedes aploꝝ. Ex quo3
hanc eā euāgelice vite obseruantiā: vt ea que ad
necessitatē vite pirent possideāt̄ cōiter: volendo

nibus oino a possessoribus abdicans. Qd aūt hoc
ad abūdātiorē pfectionē ptineat: apparet p Aug.
in li. de doc. xpiana vbi dicit. Qui crediderūt ex
iudeis ex qbus facta ē pma ecclia Hierosolimis
sat ostenderūt qnta vtilitas fuerit sub pedagogo
i. sb lege custodiri. Nāq tā capaces extiterunt
spūssancti: vt oia sua venderēt eorūq pcium indi
gentib⁹ distribuēdū an apl'orum pedes ponerent
Et postea subdit. Nō. n. h villas ecclīas gentiū fe-
cisse scriptū est: q: nō tā pprie inuēti erāt q simula
cra manufacta deos hēbant. Videt tñ huius rei
aliā rōnem assignare Melchiades papa: q vt hr
12. q. 1. dicit. Futurā ecclīam in gētibus apli puide
rant idcirco predia in iudea minime sūt adepti: sz
pcia tñmō ad fouēdos egentes. At vō cū inī tur
bines τ aduersa mundi succresceret eccla ad hoc
vsqz puenit: vt nō solū gētes: sz etiā romani pnci-
pes q totius orbis monarchiā tenebāt ad fidē xpi
τ baptismi sacra ꝯcurrerēt. Ex quib⁹ vir religiosis
simus Constātin⁹ pmus licētiā dedit nō solū fieri
xpianos: sz etiā fabricādi ecclīas τ predia ꝯstituit
tribuēda: τ in sequēti capitulo dicit Urban⁹ papa
Uidētes summi sacerdotes τ alij atqz leuite τ re
liqui fideles pl⁹ vtilitat posse ꝯferre si heredita
tes τ agros quos vendebant ecclijs quib⁹ psidē
bant epi traderēt: eo q ex sūptib⁹ eorū tā pñtibus
qz futuris tpibus plura τ electiora possent mini-
strare fidelibus cōem vitā ducentib⁹ qz ex precio
eorū: ceperūt pdia τ agros quos vēdere solebant
matricibus ecclīis tradere τ ex sumptib⁹ eorū viue
re. Ex his ḡ videt q meli⁹ sit possessiones in cōi
hēre qz alia mobilia ad victū ptinentia τ q in pmi
tiua ecclia pdia vēdebant: nō q: h eēt meli⁹: sz qa
puidebant apli q apud iudeos ecclīa duratura nō
erat: tū ppter infidelitatē: tū ppter excidiū
qd eis iminebat. Sed siqs recte ꝯsideret: hec p-
missa nō ꝯtrant. Eccla. n. in sui pmordio in oib⁹
suis mēbris talis fuit qlis postmodū fuisse apud
pfectos quoslqz inuenit: sicut. n. nā sic τ gra ōbuit
a pfectis initiū assumere. τ iō apli fm illū statum
fideliū vitā ordinauerūt pfectioni ꝯuenientē. Uñ
dicit Hier. in li. de illustrib⁹ viris. Apparet talē
pmā xpo credentiū fuisse ecclīam quales nūc mo
nachi eē nituntr τ cupiūt: vt nihil cuiusqz ppriū sit
null⁹ inē eos diues: null⁹ paup: pātrimonia egētib⁹
diuidāt: orōni vacet: τ psalmis, doctrine quoqz:
τ ꝯtinentie. Hic aūt modus viuēdi pfectōi ꝯgru⁹
fuit apd pmos credētes: nō solū in iudea sb aplis
sz etiā apud egyptū sub Mar. euan. vt ibidē hie-
ro. dicit: τ sicut in. 2. li. ecclastice hystorie narrat.
Processu vō tpis multi in ecclā: erāt intraturi q
ab hac pfectiōe deficerēt quod nō erat futurū īter
iudeos creditū: sz eccla apud gētes multiplicata.
Quod postqz ꝯtigit vtile iudicauerūt ecclarū pla-
ti. vt pdia τ agri ecclijs ꝯferent: nō ppter pfectio
res quosqz: sz ppter infirmiores qui ad pmorū fi
delium pfectionē attingē nō valerēt. Fuerūt tñ τ
aliq postmodū pie pfectōis emuli q in ꝯgregatiō
nibus viuētes. his caruerūt sicut plima mōacho
rum collegia in egypto. Narrat et Gre. in. 3. dy
alo. de quodā sanctissimo viro noie ysaac: q d sy-
rie partib⁹ in italiā veniēs pfectōis formā quā in
oriēte didicerat: in occidēte obseruauit. Cum. n.
crebro ei discipuli humilr innuerēt: vt p vsu mōa
sterij possessiones q offerebāt acciperet: ille sollici-
tus sue paupertatis custos fortē sniaz tenebat dicēs
Monachus q in terra possessiones querit mona
chus nō ē: qd nō pōt intelligi de acqsitiōe possessi
onum p modū pprietatis hñdaz. Nō. n. simulā
ē q ei possessiones offerent: nisi p monasterij vsu
Nec tñ eius snia sic intelligēda ē: qsi possessiones
cōes hñtes oino a monachorū pfectione deficiāt.
sz h dicebat ppter pculū paupertatis amittēde qd
iminet plerisqz monachorū cōes possessiones hñ-
tium. Dicit. n. Hier. in epitaphio nepotiani ad
elyodorū epm. Sint ditiores monachi qz fuerāt
seculares. Possideāt opes sub paupe xpo quas sb
locuplete dyabolo nō habuerāt: τ suspiret eos ec
clesia diuites quos tenuit mūdus an mendicos: τ
iō signanter Greg. de sancto Isaac sbdit. Sic qp
pe metuebat paupertatis sue securitatē pdere: sicut
auari diuites solēt pituras diuitias custodire. vñ
ad eius sanctitatē ondendā dñs eum clarificauit
Subdit. n. Greg. de eo ibi: itaqz pphie spū ma-
gnisqz miraclis cunct lōge lateqz hitantibus vita
eius iclaruit. Manifestū ē igit ad cumulū pfecti
onis ptinere q aliq possessiones nō hēant nec pp
as nec cōes. Adhuc pōt h euidēter ostēdi si rō ꝯsi
liorum ad euāgelicā pfectionē ptinentiū ꝯsideret
Ad hoc. n. introducunt: vt hoies a curis mundi
expediti liberi⁹ deo vacēt. Uñ apls ppositō cōsi-
lio de virginitate seruanda dicit. Qui sine vxore
est sollicitus ē que sunt dñi qō placeat deo. Qui
aūt cū vxore ē: sollicitus ē que sunt mūdi qūo pla
ceat vxori: τ diuisus ē. Ex quo pz tāto aliqua ma
gis ad ꝯsiliorū pfectionē ptinere: quāto magis ho
minē a sollicitudine mūdi absoluūt. Manifestū
est aūt q diuitiarū possessionū cura impedit aīuz
a rebus diuinis. Dicit. n. Mat. 13. Qui semina-
tus est in spinis hic est qui verbū audit τ sollicitu
do seculi istius τ fallatia diuitiarū suffocant vbuz
τ sine fructu efficit. Quod exponens Hier. dicit
Blande sunt diuitie aliud agentes: τ aliud polli
centes. Lubrica est earum possessio dum huc il
lucqz circumferunt: τ in stabili gradu: vl habētes
deserunt: vl nō habentes reficiunt. Hoc etiā eui
denter ostendit Luce. 14. vbi vnus de hijs q sunt
vocati ad cenam se excusaunt dicens. Uillā emi:
τ necesse habeo ire τ videre illam. Et sicut Gre
go. dicit: qd per villā nisi terrena sba designatur.

Erit ergo videre villā q sola exteriora cogitat. In fine aūt pabole subdit. Pauperes et debiles introduc huc: qđ exponens Amb. dicit. Qꝛ rarius delinquit cui deest illecebra peccādi: citius ad deum ꝯuertit qui nō hꝫ in mundo vñ delectet. Sic igit pꝫ ꝙ possessiones et quascūqꝫ diuitias oīo nō hīc magis ad euāgelicā ptineat perfectionē. Itē Aug. dicit in li. de verbis dñi. Minimi xp̄i sunt illi qui oīa sua dimiserūt et secuti sūt eū: et quicqđ habuerūt paupibus distribuerūt vt deo sine seculari cōpede expediti seruirēt: et ab oneribus mundi liberatos velut pēnatos sursum humeros tollerent: hij sunt minimi: qꝛ humiles appēde minimos istos: et graue pōdus inuenies. Nullus aūt sani capitis dicet ad mundi onera nō ptinere cōiuꝫ possessionū curā. Pertinet igit ad pfectionis pōdus: vt ēt ab hmōi cōpedibus expediti hoies seruiant deo. Sic igit pꝫ vanā eē doctrinā: imo pestiferā et xp̄iane doctrine ꝯtrariā illoꝝ q dicunt ꝙ possessionibus cōibus carē ꝓpter xp̄m ad pfectōnem nō ptineat: de qbus sup illud ps. Cōuertant et erubescāt valde velociter dicit glo. Hoc nō est h vbi potius inigridēt eos q oīa relinquūt et suis irrisionibus infirmos xp̄i noie erubescere faciūt Ad eos ēt pertinere videt qđ alibi in ps dr. Cōsilium inopis ꝯfudistis qm̄ dñs spes eius ē. Ubi dicit gl. inopis cuiuslibet q est mēbrū xp̄i: h idō fecistis qm̄ dñs ē spes eius. Unde ergo magis reuerendus erat inde magis ꝯtēnit. Quid. n. aliud isti faciunt: nisi ꝙ ꝯtēnere nitunt eos q xp̄iane paupꝑtatꝭ ꝯsiliuꝫ perfecte sectant: et hoc idō qꝛ nō in terrenis possessionibus: sꝫ in deo spem habent.

¶ Solutio rōnum ꝯ pdictam perfectionem inductarum. CA. XVI.

His igit visis facile ē rñdere ad ea que i ꝯtrarium ꝓponunt. Quod. n. pmo inductū ē: ꝙ expedit possessiones cōes possideri: itā pꝫ ꝙ expedit ꝓpter eos q nō sūt summe perfectōis capaces qlis in pmis credētibus fuit: q tn̄ iperfectiores oīno negligēdi nō erāt. Unde et apud illos q illaꝫ summā pfectionē sectabant possessiōes nō erant sicut etiā dñs cui angeli ministrabāt loculos hūit ꝓpter necessitatē alioꝝ: qꝛ. s. ei⁹ eccl'ia loculos erat habitura: sicut Aug. dicit sup Jo. Unde si qua sit cōgregatio in qua oēs ad maiorē pfectionē tēdant: expedit eis cōes possessiones nō hīe. Quod vo. 2. ꝓponit ꝙ beatus Bñ. in vita sua āples pos. recepit: h sufficit ad oñdendum ꝙ cōes pos. nō totalr monasticā pfectionē excludunt. Non aūt ex h hīi pōt ꝙ maioris pfectionis nō sit possessionib⁹ cōibus carere ꝑsertim cū idē. b. Bñ. in sua regla dicat se aliqđ remisisse de rigore monastice vite a pribus institute: ꝯdescēdendo īfirmitatibus sui tpis monachoꝝ: et eadem rō ē de beato Greg. q monasteria ꝯstruxit sm regulā a beato Bñ. institutam. Quod vo. 3. ꝓpositū est ꝙ aplis psecutōis tpe pmisit dñs: vt perā et sacculū tollerēt magis ꝯ eos facit. sicut ex pmissis apparet. Si. n. in psecutōis tpe rigor: pōne discipline remittit: ꝯñs ē ꝙ ad rigorē discipline ptinebat: vt perā et sacculum nō hīent. Nec tn̄ legit ꝙ illo persecutōis tpe parauerint sibi aliquas pos. cōes: et sic pꝫ qđ inducit ad ꝓpositū nō pertinē. Quod vo. 4. īducit ꝙ dñs nō instituit ordinē nō hītiū pos. sꝫ ordinē platoꝝ q possessiones hñt. In altero quidē est apertū mēdaciuꝫ. Cū. n. dñs discipulos instituit: ꝙ nec argētum nec auꝝ possiderēt: et ꝙ corda eoꝝ nō grauēt curis huius mundi et dimittētib⁹ agros et domos ꝓpter nomē suū pmia repromittit nō solū in futuro: sꝫ in h seculo: vt. s. sint cū aplis nihil in h mundo hñtes et oīa possidētes: manifestū ē ꝙ oēs quicunqꝫ hāc regulā secuti fuerint institutionē xp̄i sequunt. Nec. n. illi q sanctos sequunt per quos sūt ordines instituti ad ipos accedunt: sꝫ ad xp̄m cuius documēta ꝓponūt qꝛ nec illi seipos pdicauerūt sꝫ cū aplo ipsum xp̄m ei⁹ documēta ꝓponētes. In altero vo fallūt: vl fallere volūt p fallaciā accidētis. Instituit. n. xp̄s epoꝝ ordinē et alioꝝ clericoꝝ q pos. cōes hñt vl ꝓpas: sꝫ h xp̄s in eis nō instituit: sꝫ magis instituit eoꝝ ordinē impfecta paupꝑtate: sicut ex pdictis apparet. Postmoduꝫ vo dispēsatiue sunt in eccl'ia cōes pos. accipere ꝓpter rōnē pdictā. Quod ēt. 5. ꝓpositū est ꝙ xp̄iana pfectio ꝯ dormitauit a tpe aploꝝ vsqꝫ ad pñtia tpa. certuꝫ est eā nō dormitasse: sꝫ in plurimis viguit et in egypto: et in alijs ptibus mūdi. Nunqđ tn̄ aliqs deo modū iponere pōt: vt oēs in oī tpe: et in oibus locis hoies eodē mō ad se trahat: qn ymo sm sue sapientie ordinē quo suauiter vniuersa disponit singulis tpibus ꝯgruētia adminicula ꝓuidet hūane saluti: qđ. n. si querat. Nunqđ dormitauit doctrina xp̄iana a tpibus magnoꝝ doctoꝝ Athanasij: Basilij: Ambrosij: Augustini: et alioꝝ q circa illa tpa fuerūt vsqꝫ ad hec nostra tpa in qbus magis in doctrina xp̄iana hoies exercēt. Nūqđ sm mirabilē eoꝝ rōnē quicqđ boni tpe aliquo intermissū fuit illicitū erit resumi. Sic. n. et martyꝝ illicituꝫ erit subire et miracula facere: qꝛ multo tpe sūt hmōi intermissa. Quod vo. 6. ꝓponūt ꝙ illi q possessionibus cōibus carebāt viuebāt de opibus manualibus h nō minorē calūniā alijs qꝫ religiosis īgerit: qꝛ ēt aplus q euangeliuꝫ pdicabat viuebat de ope manuali. Nunqđ ergo epi archidiaconi: et qbuscunqꝫ ex offō cōpetit euāgeliū pdicare: peccāt si nō viuūt de ope manuali. Si aūt ad hec nō tenēt qꝛ paul⁹ h nō ex necessitate: sꝫ superogando faciebat: qđ iponūt religiosis qcquid sancti pres superogando fecerūt. Nullus. n. ē qui oēs superogatōes possit implere: cū vnus in vno: et alius supabūdet ī alio Si vo nō superogatōis: sꝫ necessitatis eē dicas

qui possessionibus cōibus carent de labore manuum viuere: fateor quidē q̄tum ad h necessitatis eē: vt nō ociose viuāt. Sed ociū non solū p laborem manuū tollit: sz multo melius p sacre scripture studiū: qd ociū hz magnū negociū: sicut Aug. dicit. Vn̄ sup illud defecerūt oculi mei zc. dic glo. Nō ē ociosus verbo dei tm̄ studet: ne pluris est qui ex opa q̄ qui studiū cognoscēde diuinitatis exercet. Ipsa etiā sapia maximū opus ē. Tollitur etiā ociū p laborē doctrine quo ꝯ hostes fidei dimicatur fm illud apli. Labora sicut bonus miles xp̄i ihu. 2. ad thi. 2. vbi dicit glo. In p̄dicādo euāgelium ꝯ hostes fidei. Fateor etiā hoc necessitatis eē his qui aliunde nō hn̄t de quo licite viuāt. Licitum ē aūt euāgelistis etiā monachis: vt de euāgelio viuāt: z de altaris misterio: sicut Aug. dicit in li. de ope monachoꝝ. Alioqn nunqd illas solas possessiones cōes mōachis lz hre quas prit lucrari de opere manuali. Nonne aūt derisibilis est si quis dicat licere religiosis in elemosynā amplas possessiones accipe: nō aūt eis licere accipe de fidelium elemosynis ea que ptinent ad quottidianum z simplicē victū. Sic igit nulla necessitas imminet his qui cōes possessiones nō hn̄t manibus opari. De hoc tm̄ difusius alibi a nobis dictū est. Jam vo q̄ .7. ppositū est magis derisione q̄ responsione dignū est. Quis. n. nō videat in immēsuꝫ maioris sollicitudinis eē possessionibus p̄curandis curā impēdere: ad qd̄ viri seculares sufficiūt: q̄ acquirere simplicē victū ex fideliū pietate collatum z clemētia diuina p̄uisum. Quod vero. 8. ppositū est de hoc q̄ religiosi necesse hn̄t circa eorum negocia sollicitari a qbus pascunt: fateor: habent qdem: sz circa spūalē eoꝝ salutē: vl vt tribulatos ꝯsolētur. que quidē sollicitudo est charitatis vnde religioni nō repugnat quymo: vt dr̄ Jac. 1. Religio mūda z imaculata apud deū z patrē hec est visitare pupillos z viduas in tribulatōe eorū Quod aūt vltimo ppositū est oīno ē friuolū: q2 ea in qbus vtunt religiosi ad sustentationē vite non sunt eoꝝ q̄tum ad pprietatē dn̄ij: sz dispēsant ad vsum necessitatis eoꝝ ab his qui harū rerū dominium hn̄t quicunqꝫ sint illi. Hec igit sunt que ad p̄ns scribēda occurrūt ꝯ erroneam z pestiferā doctrinam auertētium hoīes a religionis ingressu. Si quis aūt his ꝯdicere voluerit nō corā pueris garriat: sz scribat z scripturā p̄ponat in publico: vt ab intelligētib' diiudicari possit qd verū sit: z vt qd̄ erroneū est auctē veritatis ꝯfutet.

¶ Explicit opusculū. 17. diuinuꝫ opus diui Thome a quinatꝫ ꝯ pestiferā doctrinā retrahentiū homines a religionis ingressu.

¶ Incipit opusculū. 18. eiusdeꝫ vꝫ preclaꝝ op' d̄ pfectione vite spūalis: z primo ponitur auctoris intentio.

Quoniam quidā perfectionis ignari de pfectionis statu vana quedam dicere p̄sumpserunt ppositum nostre intentionis est de pfectione tractare: qd sit esse pfectū: qualr pfectio acquirit: qs sit pfectōis status: z que cōpetant assumētib' pfectiōis statū

¶ Qr perfectio spūalis vite attendit simplr fm charitatē. CA. I.

Primum igit ꝯsiderare oꝫ q̄ pfectū multipliciter dr̄. Est. n. aliqd simplr pfectū: aliquid vo dr̄ pfectuꝫ fm quid. Simplr qdē pfectū est qd̄ attingit ad finē eius qd̄ ei cōpetit fꝫ p̄priam rōem. Scd̄m qd aūt pfectū dici pōt qd̄ attingit ad finē alicuius eoꝝ que ꝯcomitant p̄priā rōnem: sicut aīal simplr dr̄ esse pfectū q̄n ad hunc finē pducit vt nihil ei desit ex his que integritatē vite aīalis ꝯstituunt: puta cū nihil ei desit ex nūero z dispositione mēbroꝝ: z debita corpis q̄titate: z vtutibus qbus operatōes vite aīalis p̄ficiūt Scd̄m qd aūt pfectū: aīal dici pōt si sit pfectuꝫ in aliquo ꝯcomitante: puta si sit pfectū in albedine: aut in odore: aut in aliquo hmōi. Sic igit z i spūali vita simplr quidē hō pfectus dr̄ rōne eius i quo p̄ncipalr spūalis vita ꝯsistit: sz fm qd pfect' dici pōt rōne cuiuscunqꝫ qd̄ spūali vite adiungit. Cōsistit aūt p̄ncipilr spūalis vita in charitate: quaꝫ q nō hz nihil eē spūalr reputat. vn̄ apo. 1. Corin. 13. dicit. Si habuero pphiaꝫ z nouerim misteria oīa z oēm sciam: z si habuero oēm fidē ita vt mōtes trāsferā: charitatē aūt nō habuero nihil sum. Beatus ēt Jo. apls totā vitā spūalē in dilectione ꝯsistere asserit dicēs. 1. Jo. 3. Nos scimus qm̄ trāslati sumus de morte ad vitā qm̄ diligim' fratres Qui nō diligit manet in morte. Simplr ḡ in spūali vita pfectus ē: q ē in charitate pfectus. Scd̄ꝫ qd aūt pfectus dici pōt fm qd̄cunqꝫ quod spūali vite adiungit: qd̄ euidēter ex vbis sacre scripture ondi pōt. Apls. n. ad coll. 3. pfectōnem p̄ncipalr charitati attribuit. Enumeratis. n. multis vtutibus s. misericordia: benignitate: z hūilitate zc. iterū subdit. Sup oīa aūt hec charitatē hēte que ē vinculū pfectionis: sed z fm intellectus cognitionem aliq dicunt eē pfecti. Dicit. n. apls. 1. ad Corin. 14. Malicia puuli estote: sensibus aūt pfecti: z alibi in eadē epla. Sitis aūt pfecti in eodem sensu: z in eadem scia: cum tm̄ sicut dictū est. Quantūcunqꝫ aliqs hēat pfectā sciam sinē charitate nihil esse iudicet. Sic ēt z pfectus aliqs dici pōt fm patientiā que opus pfectū hz: vt dicit Ja. z fm quascūqꝫ alias vtutes. Nec dꝫ hoc mirū videri: q2 etiā in malis aliq dicit eē pfectus: sicut dr̄ aliqs pfectus fur aut latro: z hoc etiā mō loquēdi interdū scriptura vtit. Dicit. n. ysa. 32. Cor stul-

ti faciet iniqtatem: vt pficiat simulationem.

¶ Qp pfectio atēdit tam fm dilectionē dei q̄ȝ p ximi. CA.II.

P Erfectione aūt circa charitatē pncipalr cō siderata: plane accipi pōt in quo pfectio spūalis vite csistat. Sunt.n. duo pcepta charitatis: quoꝝ vnū ptinet ad dilectionē dei ali ud aūt ad dilectionē pximi. Que quidā duo pre cepta ordinē quēdam adinuicē habēt fm ordinē charitatis. Nam id qđ pncipalr charitate diligē dum ē: est summū bonū qđ nos beatos efficit. s. deus. scđario vo diligēdus ex charitate ē pxim⁹: q nobis quodā socialis vite iure ɔiungit in beati tudinis pceptione: vl participatiōe. Vñ hoc ē qđ in pximo ex charitate debemus diligere vt simul ad beatitudinē pueniamus. Hunc aūt ordinē p ceptoꝝ charitatis dñs in euāgelio Mat.22. ostē dit dicēs. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊ in tota aīa tua: ⁊ in tota mente tua. Hoc est maximū ⁊ primū mandatū. Scđm aūt simile ē huic. Diliges pximū tuū sicut teipm. Primum igit ⁊ pncipalr csistit spūalis vite pfectio in di lectione dei. Unde dñs ad Abraam loquēs dicit Gen.17. Ego dñs oīpotens: ambula coraȝ me ⁊ esto pfectus. Ambulat aūt corā deo nō passibus corporis: sȝ affectibus mētis. Scđario vo ɔsistit spūalis vite pfectio in pximi dilectiōe. Vñ dñs cū dixisset Mat.5. Diligite inimicos vr̄os: ⁊ plu ra subiunxisset que ad dilectionē pximi ptinent: ɔcludit in fine. Estote ḡ vos pfecti: sicut ⁊ pr̄ ve ster celestis pfectus est.

¶ De perfectione diuine dilectōis que soli deo conuenit. CA.III.

I N vtraqȝ aūt dilectōe multiplex pfectōis gradus repitur: ⁊ q̄ntum ad dilectionem dei ptinet: pmus ⁊ summ⁹ pfectionis gra dus diuine dilectōis cōuenit soli deo. Qui quidā modus ɔsideratur ex pte dilecti ⁊ ex pte diligentis Dico aūt ex pte dilecti: vt. s. aliqd tm̄ diligat q̄ tum diligibile est. Ex pte vo diligētis: vt aliquid diligat fm totā facultatē diligētis. Cum aūt vnū quodqȝ sit diligibile fm q est bonū: bonitas dei: cum sit infinita infinite diligibilis ē. Infinite aūt diligere nulla creatura pōt: q2 nullius virtutis fi nite pōt eē actus infinitus. Solus ḡ deus cuius ē tanta vtus in diligendo q̄ta est bonitas eius: se ipm pfecte diligē pōt fm pmū pfectōis modū.

¶ De pfectōe diuine dilectionis q̄ ɔuenit ɔpre hensoribus. CA.IIII.

C Reature igit rōnali h solus modus pfe cte deū diligendi possibilis est q sumit ex pte diligentis vt. s. fm suā totā vtutē crea tura rōnalis diligat deū. Vñ ⁊ in ipō diuine dile ctionis pcepto manifeste h exprimit. Dicit .n. Deu.6. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota fortitudine tua: sed Lu. x. addit: ⁊ ex oī mēte tua: vt cor referat ad inten tionē: mēs aūt ad cognitōem: aīa vo ad effectū: fortitudo ad executionē. Hec.n. oīa in dei dile ctione sunt expendēda. Considerādū est aūt q h dupl'r impleri ɔtingit. Cum.n. totū ⁊ pfectum sit cui nihil deest: ex toto corde: ⁊ aīa: ⁊ fortitudine: ⁊ mente deus diliget: si nihil in his oībus nobis d sit quin totū actualr ɔuertat in deū. sed h pfecte dilectionis modus nō ē viatoꝝ: sȝ cōprehēsoꝝ. Vñ apl's ad phil.3. dicit. Non q iam accepenim aut iā pfectus sim. Sequor aūt si quo modo ɔpre hendā: quasi tunc pfectionē expectās: cum ad cō phēsionē puenerit beatitudis palmā accipiens. Comphensionē aūt accipit nō fm q importat i clusionē: aut terminationē ɔprehēsi: sic.n. deus i comphensibilis est oī creature: sȝ fm q ɔprehen sio iportat ɔsecutionē eius qđ in sequēdo aliquis quesiuit. In illa autē celesti beatitudine semp ac tualiter intellectus ⁊ volūtas creature rōnalis in deum fert: cū in diuina fruitiōe illa beatitudo cō sistat. Beatitudo aūt nō ē in habitu: sȝ in actu: et q2 vo creatura rōnalis inherebit tanq̄ȝ vltimo fi ni qui ē vitas summa: in finē aūt vltimū oīa p in tentionē referunt: ⁊ fm vltimū finē oīa exequen da disponunt: ɔñs est q in illa beatitudinis pfer ctione creatura rōnalis diliget deū ex toto corde dum tota eius intētio feret in deū ex oībus q̄ co gitat: amat: aut agit. Ex tota mente: dum semp actualr mēs eius feret in deū: ipm semp videns ⁊ oīa in ipō: ⁊ fm eius vitatē de oībus iudicās. Ex tota aīa: dum tota eius affectio ad deū diligēdū feret ɔtinue: ⁊ pp̄ter ipm oīa diligēt. Ex tota for titudine: vl ex oībus virib⁹: dum oīum exterioꝝ actuū rō erit dei dilectio. Hic est ḡ scđs pfecte di lectionis diuine modus q est beatorum.

¶ De pfectōe diuine dilectōis que in statu hui⁹ vie est de necessitate salutis. CA.V.

A Lio vo modo ex toto corde: mente aīa: ⁊ fortitudine deū diligimus. si nihil nob̄ de sit ad diuinā dilectionē qđ actu vl habitu in deū nō referamus. Et huius diuine dilectōis pfectio dat hoi in pcepto. primo quidē vt hō oīa in deū referat: sicut in finē: sicut apl's dicit. i. cori. x. Siue mādūcatis: siue bibitis: vl aliqd aliđ fa citis: oīa in glām dei facite: qđ quidē implet cū aliqs vitā suā ad dei seruitiū ordinat: ⁊ p ɔñs oīa que p seipm agit virtualr ordināt in deū: nisi sint talia q̄ a deo abducāt: sicut sunt pctā: ⁊ sic deū dili git hō ex toto corde. Scđo vt intellectū suū hō do subiiciat ea credēs que diuinit⁹ tradunt fm illud apli. 2. ad Corin. x. In captiuitatē redigētes oēm intellectū in obsequiū xp̄i: ⁊ sic deus diligit ex to ta mēte. Tertio vt quecūqȝ hō amat in deo amet ⁊ vl'r oēm suā affectionem ad dei dilectionē refe rat. Vñ dicebat apl's in. 2. ad Corin. 5. Siue eniȝ mente excedimus deo: siue sobrij sumus vobis.

Charitas .n. xpi vrget nos: et sic deus ex tota aia diligitur. Quarto vt etia exteriora nostra vba et opa ex diuina charitate firment: fm illud apli. i. ad Corin. xvi. Omia .n. vestra in charitate fiat. Et sic deus ex tota fortitudine diligitur. Hic est ergo tertius pfecte dilectois diuine modus ad que oes ex necessitate pcepti obligantur. Scds vo modus nulli e possibilis in hac vita: nisi sil fuerit viator et cophensor: sicut dns noster ihs xps.

De pfectione diuine dilectionis que cadit sub consilio. CA.VI.

Et cum apls dixisset no q ia cophederim aut pfectus sim: subdit tertio. Sequor aut si quo mo cophedam: et postmodu subdit quarto. Quicunq ergo pfecti sumus hoc sentiamus. Ex qbus vbis manifeste accipit: q et si cophesor pfectio no sit nobis possibilis in hac vita: emulari tn debemus: vt in similitudine pfectois illius quantum possibile e nos trahamus: et in hac pfectio huius vite psistit: ad qua p consilia iuuamur. Manifestu naq e q humanu cor tanto intesius in aliqd vnu fertur: quanto magis a multis reuocatur. Sic igit tato pfectius aius hois ad deu diligedu fertur: quanto magis ab affectu tpaliu reuocatur. Vn Aug. in li. octuagintatriu qonu dic q venenu charitat est spes adipiscedoru aut retinedoru tpalium rerum. Augmetu vo eius est cupiditatis diminutio: pfectio vo nulla cupiditas. Oia igit psilia qbus ad pfectionem iuuamur ad hoc ptinet: vt aius hois ab affectu reru tpaliu auertatur: vt sic liberius mens tedat in deu: ptemplado: amado: et eius volutatem implendo.

De scda via pfectionis que e p dimissionem teporalium. CA.VII.

Inter tpalia vo bona: pmo relinquenda occurrut bona extrinseca q diuitie nuncupantur: et hoc dns psulit Mat. 19. dices. Si vis pfectus ee va. et ve. om. que ha. et da pau. et hebis thesauru in celo: et veni seqre me: cuius psilij vtilitas piter ostedit. Primo quide p euidetia facti Nam cu adolesces q de via pfectois quesierat hoc audisset: abiit tristis. Cau aut tristicie vt Hie. dicit sup Mat. redditur. Erat .n. hns multas possessiones .i. spinas et tribulos q semete dnica suffocauerut: et Criso. ide expoedo dicit q no silr detinentur q pauca hnt et q multis habudant: qm adiectio diuitiaru maiore accedit flamma et violetior fit cupido. Aug. et dicit in epla ad pauli. et therasia q cu supflua terrena diligunt artius adepta qua cocupita pstringunt: Nam vn iuuenis iste tristis discessit: nisi q magnas hebat diuitias. Aliud e .n. ia nolle incorpare q desunt aliud ia incorpata diuellere. Illa .n. velut extranea repudiantur: ista velut mebra pciduntur. Scdo vo vtilitas pdicti consilij manifestatur p dni verba q subdidit: q diues difficile intrabit i regnu celoru: et no est: vt Hie. dic. Nam diuitie habite difficile ptemnuntur: no dixit impossibile e diuite intrare in regnu celoru: sz difficile: vbi difficile ponit no ipossibilitas pdicitur: sz raritas demostratur: et sicut Cris. dicit sup Mat. pcedit vlterius dns ad ostedendu q e ipossibile dices. Facilius e camelu p forame acus trasire qua diuite itrare in regnu celoru. Ex qbus vbis vt Aug. dicit in li. de qonibus euangelij discipli aduerterut oes q diuitias cupiut in diuitu hri nuero. Alioqn cum pauci sint diuites i pparatoe multitudis paupru q psiuissent discipuli. Quis ergo potit saluus ee. Ex qbus duabus dni snijs apte ostendit q diuitias possidetes difficile intrat in regnu celoru: q sicut ipe dns alibi dic sollicitudo seli istius et fallatia diuitiaru suffocant vbu dei: et sine fructu efficitur. Eos vo q diuitias iordinate amat ipossibile e intrare i regnu celoru: multo magis qua ad lram camelu p forame acus trasire. Hoc .n. e ipossibile: q repugnat nae illud vo q repugnat diuie iusticie q est vtuosior oi na creata. Ex hijs ergo manifeste apparet ro diuini psilij: psiliu .n. dat de eo qd vtile e: fm illud apli. 2. ad cori. 8. psiliu in hoc do. Hoc .n. vobis vtile e. Vtilius aut e ad vita eterna pndaz diuitias abijcere qua eas possidere: q possidetes diuitias difficile intrant i regnu celoru: eo q difficile sit affectu diuitijs possessis no alligari: qd ia facit ipossibilitatez intradi i regnu celoru. Salubriter ergo dns psuluit tanqua vtilius vt diuitie relinqrentur: sz pot aliqs pmissa obijcere: q Matheus Bar. et Zacheus diuitias habuerut: et tn in regnu celoru itrauerut: sz hoc Hie. soluens dicit. Consideradu e aut q eo tpe quo itrauerunt diuites ee desierut. Sz cu abraa nuq diues ee desierit: qn potius in diuitijs fuerit mortuus: et eas in morte reliqrit filijs: vt in gen. legitur: videtur fm pdicta no fuisse pfectus: cu tn ad eu dns dixerit gene. 17. esto pfectus: q qdez qd solui no posset: si pfectio vite xpiane in ipa dimissioe diuitiaru psisteret Seqret .n. q q diuitias possideret no posset ee pfectus: sz si vba dni diligeter psiderantur no in ipa diuitiaru dimissione pfectione posuit: sz hoc ostedit ee q si quada pfectois viaz vt ipe modus loquedi ostendit cu dr si vis pfectus ee va. et ve. om. q ha. et da pau. et sequere me: qsi in sequela xpi psistat pfectio: dimissio vo diuitiaru sit pfectois via. Vn Hie. dicit sup Mat. q no sufficit tm relinque: subiungit petrus qd pfectu e: et sequuti sumus te. Origenes et i eode loco dic q hoc qd dr. si vis pfectus ec. no sic itelligitur: vt ipo tpe quo tradiderit bona sua paupibus fiat oio pfectus: sz ex illo die icipiet speclatio dei adducere eu ad oes vtutes: Pot ergo ptingere q aliqs diuitias possidens pfectione hebat: charitate pfecta deo inherens: et hoc modo Abraam diuitias possidens pfectus fuit: no quide hns aium diuitijs iferiorem: sz totalr deo punctu: et hoc figurat vba dni dicetis ad eu Ambula cora me et esto pfectus: qsi in hoc eius pfec

tionē ostēdens esse q coram deo ambulauerit cū pfecte amando vsq ad cōtemptū sui et suorū oium qd maxime ex imolatiōe filij demōstrauit. Ubi ei dictū est. Quia fecisti rem hāc et nō pepercisti filio tuo ppter me bñdicā tibi. Gen. xxij. Si quis vero ex hoc arguere velit inutile esse ɔsiliū dñi de diuitijs dimittēdis: q: abraam diuitias possidēs fuit pfectus: ad hoc pz iam visio ex pdictis. Nō eni dñs ea rōne hoc dedit ɔsiliū quasi diuites pfecti esse non possint aut intrare in regnū celoꝝ: sꝫ q: nō de facili pñt. Magna ergo fuit virtus abrae q: etiā diuitias possidēs a diuitijs liberū aium habuit: sicut et magna virtus fuit Sanson qui absq armis cum sola mādibula asine multos hostes ꝓstrauit. Nec tñ ɔsiliū inutiliter datur militi vt ad bellū accedēs assumat arma ad hostes vincendos nec ergo inutiliter dat ɔsiliū pfectionē desiderātibus vt dimittāt diuitias: q: in diuitijs abraā potuit esse pfectus. Facta .n. mirabilia nō sunt ad ɔsilia trahēda: q: infirmi ea magis mirari et laudare pñt q̄ꝫ imitari. vñ et in ecclesiastico dicit. xxxi. c. Beatꝰ diues qui inuentꝰ est sine macula: et qui post aurū non abijt nec sperauit i pecunia et thesauris. Magne virtutis diues esse ondit in pfecta charitate firmus in deo: qui ex affectu diuitiaꝝ maculā peccati nō ɔtrahit: qui post aurū cōcupiscēdo nō vadit nec de diuitijs ɔfitendo per supbiā sup alios se extollit. vñ apls. i. ad thi. vlt. ca. dicit. Diuitibꝰ huius seculi pcipe nō sublime sapere nec sperare in incerto diuitiarū. Sed q̄to diuitijs taliter institui maior est btitudo et virtus tanto taliū diuitū minor est numerus vnde sequit. Quis est hic et laudabimꝰ eum. Fecit eni mirabilia in vita sua. Uere eni mirabilia facit q in diuitijs viuēs diuitijs affluētibus cor non apponit. Et si qs talis ē: absq dubio pbat pfectus. vnde sequit. Quis pbatꝰ est in illo. i. in hoc q absq macula diuitias habeat et pfectus inuentꝰ est: quasi dicat. Rarus. Et ħ erit illi in gliam eternā. Qd ɔsonat verbis dñi dicentis q difficile diues intrabit in regnū celoꝝ. Hec est ergo prima via ꝑueniēdi ad pfectionē vt aliquis studio sequēdi xp̄m dimissis diuitijs paupertatem sectetur.

De scđa pfectionis via que est per abdicationē corpaliū affectionū et matrimonij. CA. VIII

Ut aūt scđaꝫ pfectiōis viā ꝯuenientius ostēdamꝰ accipiendū est verbū aug. qui dicit in. xij. de trinitate. Tāto magis inheretur deo q̄to minus diligit bonū ꝓpriū. Igit fꝫ ordinē ꝓpriorū bonoꝝ que hō ppter deū ɔtēnit est attēdendꝰ ordo eoꝝ quibꝰ ad pfectā dei inhesionē peruenit. Prius eni relinquēda occurrūt que minꝰ nobis cōiuncta existunt. vñ in primo loco occurrit ad perfectionē tēdētibus exteriora bona relinquere que a nr̄a nā sunt separata. Post hec vero relinquenda occurrūt ea que nobis nature cōiōne et affinitatis cuiuscūq necessitudine cōiūgūtur. vñ dñs dicit Luc. 14. Si quis venit ad me et nō odit prēm suū et matrē et vxorē et filios et fratres et sorores nō pōt meꝰ esse discipulꝰ. Sed pēdctari libet vt greg. dicit quō parētes et carnales ꝓpinquos pcipimur odisse: qui iubemur et inimicos diligere. Sed si vim pcepti ppendimꝰ vtrūq agere p discretionē valemꝰ. Quasi .n. per odiū diligit q carnaliter sapiēs dum praua nobis ingerit nō auditur. Sic eni exhibere ꝓximis nostris odij discretionē debemꝰ: vt in eis et diligamus q sunt: et habeamꝰ odio q in dei nobis itinere obsistunt. Quisqs .n. iam eterna cōcupiscit in eam quā aggredit cām dei: extra patrē: extra matrem: extra vxorē: extra filios: extra cognatos: et semetipsū fieri debet: vt eo verius cognoscat deū quo in ea cā neminē cognoscit. Manifestū nāq est q carnales affectus intentionē mētis diuerberāt eiusq aciem obscurant. Inter ceteras aūt ꝓximorū necessitudines maxime affectu ɔiugali hūanꝰ animꝰ irretit intātū q sicut dicit Gen. ij. ex ore pmi parētis relinquet hō prēm et matrē et adherebit vxori sue. Et ideo ad pfectionē tendētibꝰ maxime vinculū ɔiugale est vitandū. q: per hoc homo maxime curis secularibꝰ implicat. Et hanc cām apls assignat sui ɔsilij qd dederat de cōtinētia seruāda dicēs. i. ad Cor. 7. Qui sine vxore est solicitus est que dñi sūt quō placeat deo. qui aūt cum vxore est: solicitus est que sūt mūdi. Ut ergo hō liberius deo vacet eiq pfectius inhereat: secūda ad pfectionē via est ꝑpetua castitatis obseruatio. Habet aūt et hoc cōtinētie bonū aliquā idoneitatē ad pfectionē adipiscēdā. Impedit eni animus hoīs ne libere possit deo vacare non solū ex amore exteriorū rerū: sed multo magis ex interiorū passionū impulsu. Inter oēs aūt īteriores passiones maxime rōnem absorbet cōcupia carnis et venereoꝝ vsus. Unde aug. dicit in pmo lib. soliloquioꝝ. Nihil esse sentio qd magis ex arce virtutis deijciat aium virilē q̄ꝫ blandimēta femine corporūq ille cōtactus sine quo vxor haberi non potest. Et ideo continentie via est maxime necessaria ad pfectionē cōsequēdā. Quā quidē viā apls cōsulit. i. ad Cor. 7. dicens. De virginibus pceptū dñi nō hēo. ɔsiliū aūt do tanq̄ꝫ misericordiā ɔsequutꝰ vt sim fidelis. Huius aūt vie vtilitas ondit. Mat. 19. vbi cū discipuli xp̄o dicerent si ita est cā hoīs cum vxore nō impedit nubere dixit. Nō oēs capiūt vbū istud: sed qbus datū est. In quo arduitatē huiꝰ vie ondit: et q: ab eiꝰ ɔsecutione deficit hoīum virtus cōis: et q: nō nisi dono dei ad eā ꝑuenit. vñ dr Sap. 8. Sciui qm̄ aliter nō possum esse cōtinēs nisi deus det. Et ħ ipsum erat sūma sapia scire cuiꝰ esset hoc donū. Cui cōso

nat qđ aplš dicit. i. ad Cor. 7. Uolo oēs hoīes eē sicut meipm̄. s. qui ꝯtinētiā seruo sed vnusq̄sq; ꝓpriū hꝫ donū ex deo ali⁹ quidē sic ali⁹ vo sic. vbi ꝑte ꝯtinētie bonū dono ascribit. Sed ne rursus ad hoc aliqs donū ꝯsequēdū ſm suas vires conari negligat: dn̄s ad hō hortat̄ ꝯtr. Et p̄mo qdez exēplo cū dicit. Sūt eunuchi q seipos castrauerūt nō mēbꝛoꝝ abscisiōe vt Cris. dicit sꝫ malaꝝ cogitationū itercēptiōe. Et deinde inuitat ꝓponēs p̄miū cum subdit. Propter regnū celoꝝ. vn̄ dicit Sap. 4. Casta generatio i ꝑpetuū coronata triū- phat ⁊ coinquinatoꝝ certaminū p̄miū vincens. Et vltimo hortat̄ verbo cū dicit. Qui pōt capere capiat. Que vt Jero. dicit hortantis dn̄i vox est: ⁊ milites suos ad pudicitie p̄miū ꝯcitātis q̄si qui pōt pugnare pugnet ⁊ supet ac triūphet. Si quis aūt obiectiōem moueat de abraā qui ꝑfect⁹ fuit: ⁊ alijs multis antiqs a m̄rimonio nō abstinētibus: pꝫ r̄nsio per hoc qđ aug. dicit in lib. de bono cōiugali. Cōtinētia nō corpis sꝫ animi virt⁹ est. Uirtutes aūt ai aliqñ in ope manifestātur aliqñ in habitu latēt. Quo circa sicut nō est ipar meritū paciētie in petro q passus ē: ⁊ in Joāne qui passus nō ē sic nō impar meritū est cōtinētie in Joāne qui nullas expertus est nuptias: ⁊ in abraā qui filios generauit. Et illi⁹. n. celibat⁹ ⁊ illi⁹ ꝯnubiū per tēpoꝝ distributionē xp̄o militauerūt. Dicat ḡ fidelis cōtinēs. Ego quidē nō sū melioꝛ q̄ abraā. Sꝫ melior est castitas celibū q̄ castitas nuptiaꝝ q̄ꝝ abraam vnā hūit in vsu alterā in habitu. Caste quippe ꝯiugalr vixit. Esse aūt castus sine ꝯiugio potuit: sed tūc nō oportuit. Ego vō facili⁹ non vtoꝛ nuptijs quib⁹ vsus ē abraā q̄ si vterer nuptijs quēadmodū vsus est abraam. Et ideo melioꝛ sū illis q per animi ꝯtinētiā nō pn̄t qđ ego nō illis q ꝓpt tp̄is diñam nō fecerūt qđ ego. Qđ. n. nūc ago meli⁹ illi egissent si tūc agendū esset. Nō aūt illi egerūt sic ego nō agerē ⁊ si nūc agendū esset. Nec aūt aug. solutio ꝯcoꝛdat cū eo qđ supꝛa dictū est de obseruātia pauptatis. Tantā eni ꝑfectiōis virtutez habebat in mēte vt nec ꝓpt tpaliū possessionē nec ꝓpter vsū ꝯiugij mens ei⁹ deficeret a ꝑfecta dilectiōe ad deum. Si qs tñ eandē mētis virtutē nō hn̄s cū possessione diuitiarū ⁊ vsu ꝯiugij ad ꝑfectionē ꝑuenire cōtenderet p̄sūptuose ꝯuinceret errare ꝯsilia dn̄i paruipēdens.

De his quib⁹ homo iuuatur ad cōtinentiā seruandam. CA. IX.

Q Uia igit̄ per cōtinētie viā incedere taz arduū est: vt iuxta verbū dn̄i nō oēs hoc capiāt sed dei dono habeat̄: per hāc viā icedere volētibus sic agere opoꝛtet vt vitent ea qbus a ꝓsecutiōe hui⁹ itineris ipediri possent. Tria aūt esse impedimēta cōtinētie appet. Primū quidez ex pte corpis. Scđm ex pte aīe. Tertiū ex pte exterioꝝ ꝑsonaꝝ vel reꝝ. Ex pte quidē ꝓprij corporis qꝛ sicut apls dicit ad Gal. 5. Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄. Cui⁹ carnis opa ibidē eē dicūt̄ fornicatio: imūdicia: ipudicitia ⁊ cetera huiusmodi. Nec aūt ꝯcupia carnis est lex de q̄ dicit apls ad Ro. 7. Uideo aliā legē in mēbꝛis meis repugnātē legi mētis mee. Quāto aūt caro magis fouet̄ per ciboꝝ affluētiā ⁊ diciaꝝ mollitiē ⁊ alia huiusmodi ꝯcupia magis crescit. vn̄ Jero. dicit. Uēter mero extuās cito despumat in libidinē. Et ꝓuer. 20. Luxuriosa res vinū. Et Job. 40. dicit̄ de behemoth per quē diabol⁹ significat̄. Sub vmbꝛa dormit in secreto chalami in locis humētib⁹. Qđ exponēs greg. 33. moꝛa. dicit. Loca humētia sunt opa voluptuosa. Pes quippe in arida terra nō labit̄. Situs vero in lubꝛica vix tenet̄. In locis ergo humētib⁹ iter vite pꝛimo faciūt qui in hac ad iusticiā recte stare nō pn̄t. Opoꝛtet igit̄ ꝯtinēte viā assumētib⁹ carnē ꝓpꝛiā abstractis delicijs vigilijs ⁊ ieiunijs ⁊ huiusmōi exercitijs castigare. Cuius rei exēplū apls nobis oñdit. i. ad Coꝛ. 9. dicēs Ois qui in agone ꝯtendit ab oībus se abstinet. Et post modica subdit. Castigo corp⁹ meū ⁊ i seruitutē redigo: ne foꝛte cum alijs p̄dicauerim ipse repꝛobus efficiar. Et qđ ope ꝑfecit verbo docuit Dicit eni ad ro. 13. cum p̄misisset nō in cubilibus ⁊ ipudicitijs ⁊ carnis inquit curaz ne feceritis in desiderijs. Recte aūt dicit in desiderijs. i. ad voluptatē: qꝛ ad necessitatē nature carni cura est impendēda. Un̄ idē dicit ad Eph. 5. Nemo carnez suā vnq̄ odio habuit sed nutrit ⁊ fouet eaz. Ex pte aūt aīe ꝓpositū ꝯtinētie ipedit̄ duz lasciuis cogitatiōib⁹ aliqs imoꝛat̄. Un̄ dn̄s per ꝓphā dicē Isa. i. Auferte malū cogitationū vestraꝝ ab oculis meis. Male. n. cogitatiōes plerūq; ad malū faciendū inducūt. Un̄ dicit Mich. 2. Ue h. q cogitatis inutile. Et statim subdit̄. Et opamini malum in cubilib⁹ vestris. Inter ceteras aūt cogitatiōes malas magis ad peccatū iclināt cogitationes de delectatiōibus carnis. Cui⁹ rātio etiā ſm phoꝝ doctrinā duplr assignari pōt. Una qdez qꝛ cum ipsa delectatio sit hoī ꝯnālis ⁊ a iuuētute ꝯnutrita faci⁹ e in ipam appetit⁹ fertur cum eā cogitatio ꝓponit. vn̄ phs dicit. 2. eth. q delectationem iudicare nō possum⁹ de facili quin accipiam⁹ eaz Scđa rō est qꝛ vt idem dicit in. 3. ethi. delectabilia in particulari sūt magis voluntaria q̄ in vli. Manifestū est aūt q per moꝛā cogitatiōis ad pticularia queq; descēdim⁹. vnde per cogitationez diutinā maxime libido ꝓuocat̄. Et ꝓpt hoc apls i. ad Coꝛ. 6. dic̄. Fugite foꝛnicationē. Quia vt glo. ibidem dicit: cum alijs vitijs pōt expectari ꝯflictus: sed hāc fugite ne appꝛoximet: qꝛ nō alr hoc malū pōt vinci. Cōtra igit̄ huiusmōi incōtinētie impedimētū multiplex remediū inuenit̄. Quoꝛum

primū ⁊ pcipuū est: vt mens circa cōtēplationem diuinoꝝ ⁊ orōnē occupet. vñ dicit aplus ad eph. 5. Noli inebriari vino in quo est luxuria. sed implemini spūscō loquētes vobismetipsis in psalmis ymnis ⁊ cāticis spūalib⁹. Qđ ad cōtēplationē ptinē vt Cātātes ⁊ psallātes i cordib⁹ vris dño qđ ad orōnē ptinere vr. Hinc etiā dñs p ꝓphaꝫ dicit Isa. 48. Laude mea infrenabo te ne intereas. Est. n. qđdā frenū aiam ab interitu pctī retrahēs laus diuina. ⁋ Scđm remediū est studiū scripturaꝝ: ꝫꝫ illud Hie. ad rusticū monachū. Ama scripturaꝝ studia: ⁊ carnis vicia nō amabis. Vñ apls cuꝫ dixisset. 1. ad thi. 4. exemplū esto fideliū in verbo in cōuersatiōe in charitate in fide: in castitate statī subdit. Dū venio attēde lectiōi. ⁋ Tertiū remediū est quibuscūqꝫ bonis cogitatiōib⁹ aīum occupare. vñ Cris. sup Mat. dicit. ꝙ abscisio mēbri nō ita cōprimit tēptatiōes ⁊ trāquillitatē facit vt cogitatiōis frenū vñ apls ad phil. 4. dicit. De cetero fratres quecūqꝫ sūt vā quecūqꝫ pudica: quecūqꝫ iusta quecūqꝫ scā: q̄cūqꝫ amabilia: quecūqꝫ bōe fame: si qua virtus: si qua laus discipline hec cogitate. ⁋ Quartū remediū est vt homo ab ocio desistēs etiā in corpalib⁹ laborib⁹ seipm exerceat. Dicit. n. eccl. 33. Multā maliciā docuit ociositas Et spāliter ociū est vicioꝝ carnaliū incentiuū. vñ dicit eze. 16. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue supbia saturitas panis: ⁊ abūdātia ⁊ ociū ipi⁹. Et ideo Hie. ad rusticū monachū scribēs dicit. Facito aliqd opis vt semp te diabol⁹ inueniat occupatum. ⁋ Quintū remediū adhibet cōtra carnis cōcupiscētiā etiā per aliq̄s aī pturbatiōes. vñ Hie. refert in eadē epl'a qđ in quodā cenobio erat qdā adolescēs qui nulla abstinētia nulla opis magnitudine flāmā poterat carnis extinguere. Vñ euꝫ pīclitantē pater monasterij hac arte seruauit. Imperauit eni cuidā viro graui vt iurgijs atqꝫ conuicijs euꝫ insectaret. Et post irrogatā iniuriā p̄m⁹ veniret ad ꝙrerēdū. Vocati etiā testes p eo loqbant qui ꝯtumeliā fecerat. Sol⁹ pater monasterij defensionē suā opponebat ne abūdāti tristicia frater absorberet. Ita ann⁹ duct⁹ est. Quo expleto interrogat⁹ adolescēs sup cogitatiōib⁹ pristinis mādit. Pape viuere mihi non licet ⁊ fornicari libet ⁋ Ex pte aūt exterioꝝ reꝝ ppositū ꝯtinētie impeditur p aspectū ⁊ frequētia colloqa mulieꝝ ⁊ earum ꝯsortia. vñ dicit eccl. 9. Propter spēm mulieris multi perierūt. Et ex hoc ꝯcupia q̄si ignis exardescit. Et po lea subdit. Colloquiū ipsi⁹ q̄si ignis exardescit. Et iđ ꝯ hoc est adhibēdū rmediū qđ ibidē dicit. Ne respicias mulierē multiuolā ne forte incidas in laq̄os illi⁹: cum saltatrice ne assidu⁹ sis nec audias illā ne forte pereas in efficacia illi⁹ Et eccl. 42. dicit. Oī hoī noli intēdere in specie: ⁊ in medio mulieꝝ noli ꝯmorari. De vestimētis. n. ꝓcedit tinea ⁊ a muliere iniqtas viri. vñ Hier. cōtra vigilātiū scribēs dicit ꝙ monach⁹ sciēs debilitatē suā ⁊ vas fragile qđ portat: timet offendere ne impingat ⁊ corruat atqꝫ frangat. Vñ ⁊ mulierū maxime adolescētulaꝝ vitat aspectū ne eū capiat oculus meretricis ne forma pulcherrima ad illicitos ducat āplex⁹. Ex quo pꝫ ꝙ sicut abbas moyses dicit i collonib⁹ patruꝫ p puritate cordis seruanda solitudo sectāda est ac ieiunioꝝ inediaꝫ vigilias: labores corporis nuditatē lectionē: ceterasqꝫ virtutes debere nos suscipe nouim⁹: vt. s. p illas ab vniuersis passiōib⁹ noxijs illesum parare cor nostrū ⁊ ꝯseruare possim⁹: ⁊ ad pfectionē charitatis istis gradib⁹ innitēdo ascēdere. Ob hec igit in religiōib⁹ sunt huiusmōi opa instituta: nō q: in ipsis principaliter ꝯsistat pfectio: sed q: his quasi quibusdā instrumētis ad pfectionē puenit. Vñ post pauca subdit ibidē. Igit ieiunia vigilie: inedia: meditatio scripturaꝝ nuditas ac priuatio oīuꝫ facultatū nō pfectio sed instrā pfectiōis sūt. Quia nō in ipsis ꝯsistit discipline finis: sed per illa puenit ad finē. ⁋ Si qs aūt obijciat ꝙ absqꝫ ieiunio vigilijs ⁊ alijs huiusmōi exercitijs pōt hō pfectionē acqrere. pserum cū de dño legat Mat. 11. Venit filius hoīs mādūcās ⁊ bibēs sūt quoqꝫ discipuli nō ieiunarēt quēadmodū discipuli Joānis ⁊ pharisei ad hoc in glo. ridet ꝙ Joānes vinū ⁊ sicerā nō bibit q: abstinētia meritū auget cui nulla est potentia nāe. Dñs aūt qui peccā pōt ꝯdonare cur a peccatorib⁹ mādūcātib⁹ declinaret ques abstinētib⁹ poterat facere iustiores. Discipuli ergo xpī nō habebāt opus ieiunio q: pñtia spōsi illis fortitudinē dabat maiorē q̄ discipuli Joānis per ieiuniū haberēt. vñ dñs ibidē dicit. Venient dies qñ auferetur ab eis spōsus ⁊ tūc ieiunabūt. qđ expōnēs Crisosto. dicit. Ieiuniū triste est nō nāliter sed illis ībecill⁹ adhuc dispositi sūt. his. n. qui sapiam ꝯtēplari desiderāt delectabile est. Quia ḡ discipuli ībecilles erāt nō erat tēps tristiciā introducēdi quousqꝫ firmarētur. Per hoc mōstrat ꝙ nō gule erat qđ fiebat sꝫ dispēsatiōis cuiusdā. Qꝫ aūt huiusmōi exercitia expediāt ad vitāda peccata ⁊ pfectionē ꝯsidam: apls expsse ondit. 2. ad Cor. 6. dicēs. Nemini dātes vllā offensionē vt nō vituperet ministeriū nr̄ꝫ. Sed in oībus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros in multa paciētia in necessitatib⁹ in angustijs: in plagis: in carcerib⁹: in seditionib⁹: in laborib⁹: in vigilijs in ieiunijs ⁊ castitate.

⁋ De tertia via pfectiōis que est per abiectionē ꝓprie volūtatis. CA: X.

Non solū aūt necessariū est ad pfectionem charitatis cōsequēdā ꝙ hō exteriora abijciat: sed etiā ꝙ hō quodāmō seipm derelinquat. Dicit. n. Dio. 4. c. de di. no. ꝙ diuinus amor est extasim faciēs. 1. extra seipm ponēs nō sinens holem sui ipius esse: sed ei⁹ qđ amat. Cui⁹ rei exemplū in seipo demōstrauit apls dicēs ad Gal.

2. Uiuo aūt iam non ego: viuit vero in me xp̄us.
Quasi suā vitā nō suā extimās sed xp̄i: q2 qḋ ꝓpri
um sibi erat cōtēnēs totus xp̄o inherebat. Et hoc
etiā in q̄busdā esse cōpletū ostēdit cū dicit ad coll. 3
Mortui eni estis: ⁊ vita vestra abscōdita est cum
xp̄o in deo. Exhortat̄ etiā alios vt ad hoc ꝑueni
ant cum dicit. 2. ad Cor. 5. Pro oībus mortu⁹ est
xp̄s vt ⁊ qui viuūt iam nō sibi viuāt: sꝫ ei q̄ ꝓ ip̄is
mortu⁹ est ⁊ resurrexit. Et ideo vt habet̄ luce. 14.
postq̄ꝫ dixerat si q̄s venit ad me ⁊ nō odit patrē
suū ⁊ matrē ⁊ vxorē ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores tan
quā aliq̄d maius addēs subdit. adhuc aūt ⁊ aiam
suā: nō pōt meus esse discipul⁹. Hoc etiā idē dn̄s
docet. Mat. 16. dicens. Si q̄s vult venire post
me abneget semetip̄m ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat̄
me. ¶ Hui⁹ aūt salubris abnegatiōis ⁊ charitati
ui odij obseruātia: ꝑtim quidē necessaria est ad sa
lutē ⁊ oībus qui saluāt̄ cōis. ꝑtim aūt ad ꝑfectōis
pertinet cōplemētū. Ut eni ex sup̄aposita dionysij
auctē apparet de rōne diui amoris est vt amans
nō sui ip̄i⁹ remaneat sed amati. Scḋm igit̄ diui a
moris gradū: necesse est ⁊ odiū ⁊ abnegationem
p̄dictā distingui. Est aūt necessariū ad salutē vt
hō sic deū diligat vt in eo finē sue intētōis ponat
nihilq̄ꝫ admittat qḋ cōtrariū diue dilectioni existi
mat. Et ideo cōīter ⁊ odiū ⁊ abnegatio sump̄t⁹ē de
necessitate salutis. vn̄ grego. dicit in omel. Tunc
nosmetip̄os relinq̄m⁹ ⁊ abnegam⁹ cū vitam⁹ qḋ
per vetustatē fuim⁹: ⁊ ad h̄ nitimur qḋ ꝑ nouitatē
vocamur. Et sicut in omel. alia dicit: tūc bn̄ aiā
nr̄am odim⁹ cū ei⁹ carnalib⁹ desiderijs nō acq̄esci
m⁹ cū ei⁹ appetit⁹ frāgim⁹ ⁊ ei⁹ voluptatib⁹ ructa
mur. Ad ꝑfectionē v̄o ꝑtinet vt hō ꝓpē intētionē
amoris diuini etiā ea abijciat quib⁹ licite vti posset
vt per h̄ liberi⁹ deo vacet. Scḋm hūc ḡ modū cō
sequēs est vt ⁊ odiū ⁊ abnegatio sump̄t⁹ ad ꝑfectio
nē ꝑtineāt. Un̄ ex ipso mō loquēdi apparet hec a
dn̄o ꝓposita esse q̄̄ ad ꝑfectionē pertineāt. Sic
eni dicit Mat. 19. Si vis ꝑfect⁹ eē vade ⁊ vende
oīa q̄ habes ⁊ da paupib⁹. nō necessitatē ipōnēs
sꝫ volūtati relinquēs ita dicit. Si q̄s vult venire
post me abneget semetip̄m: ⁊ tollat crucē suā ⁊ se
quat̄ me. Qḋ Crisr. exponit dicēs. Nō coactiuū
facit sermonē. nō. n. dicit. Si vos volueritis ⁊ no
lueritis oꝫ hec vos pati. Silr̄ cū dixisſꝫ si q̄s vēit ad
me ⁊ nō odit p̄rem suū ⁊c̄. postmodū s̄bdit. Quis
eni ex vob̄ volēs turrī edificare nōne p̄us sedens
cōputat sūpt⁹ q̄ necessarij sūt si habeat ad ꝑficiēdū
Qḋ exponēs greg. in omel. dicit q2 sublimia p̄ce
pta data sūt ꝑ in⁹ cōpatio edificādē sublimitat̄ ad
iungit̄. ⁊ post pauca dicit. Illos sup̄⁹ diues ille ha
bere nō potuit: qui cū post finata p̄cepta relinq̄nda
oīa audiuisꝫ tristis abscessit. Ex q̄b⁹ p̄ꝫ hec ad per
fectiōis cōsiliā sꝫ aliquē modū ꝑtinere. Hoc āt cō
siliū ꝑfectissime martires ipleuerūt de q̄b⁹ aug.
dicit in s̄mōe d̄ martirib⁹. q̄ nulli tn̄ ip̄edūt quā

tum qui seipsos impendunt. Martires autē xp̄i
sunt qui vitam presentem ꝓpter xp̄m quodāmō
habuerūt odio abnegantes seip̄os. quia vt Cris.
dicit sup mat. q̄ negat aliū vel fratrē: vel famulū
vel q̄ncūq̄ꝫ ⁊ si flagellatū viderit ⁊ q̄cūq̄ꝫ pacien
tē nō assistit: nō adiuuat ita vult corpi nr̄o nos nō
ignoscere vt ⁊ si flagellauerit vel qḋcūq̄ꝫ aliud fe
cerint corpi nō ꝑcam⁹. Et ne extimes q̄ vsq̄ꝫ ad
verba tantum ⁊ cōtumelias oportet abnegare se
ipsū ostendit q̄ oportet abnegare seip̄m vsq̄ꝫ ad
mortē etiā turpissimā. s. crucis qḋ signat i h̄ qḋ di
cit. Et tollat crucē suā ⁊ seq̄t̄ me. Hoc aūt idō ꝑfe
ctissimū diximus: q2 martires illud ꝓpter deū cō
temnūt. s. ꝓpriā vitā ꝓpt̄ quā oīa tp̄alia q̄rūt ⁊ ei⁹
cōseruatio etiā cū oīum alior̄ amissiōe alijs oībus
p̄fert̄. Magis. n. hō vult ⁊ diuitias ꝑdere ⁊ ami
cos adhuc etiā corpis īfirmitati succūbere ⁊ in ser
uitutē redigi q̄ꝫ vita p̄uari. vn̄ h̄ bn̄ficiū victi ⁊ vi
ctorib⁹ p̄stat̄: vt vite p̄cētes cōseruēt seruituti sub
iectos. vn̄ sathan ad dn̄m dixit vt habet̄ Job. 2.
Pellē ꝓ pelle ⁊ cūcta q̄ hꝫ hō dabit ꝓ aīa sua. i. ꝓ
corꝑali vita seruāda. Int̄ alia āt q̄̄to aliq̄d magis
nāliter amatur: tāto perfecti⁹ cōtēnit̄ ꝓpter xp̄m.
Nihil eni est hoī amabili⁹ libertate ꝓprie volūta
tis. Per hāc. n. hō est etiā alior̄ dn̄s per hāc alijs
vti vel frui pōt: per hāc etiā actib⁹ suis dn̄at̄. Un̄
sicut hō dimittens diuitias vel ꝑsonas cōiunctas
eas abnegat: ita deserēs ꝓprie volūtat̄ arbitriū
per qḋ ipse sui ip̄i⁹ dn̄s est seip̄m abnegare inueni
tur. Nihil est etiā qḋ hō nāli affectu magis refu
giat q̄ꝫ seruitutē. vn̄ ⁊ nihil posset hō pro alio āpli
us impēdere post h̄ q̄ seip̄m in mortē ꝓ eo trade
ret q̄ꝫ q̄ se seruituti ei⁹ subiugaret. Un̄ vt dicitur
Thobie. 9. thobias iunior dixit ad angelū. Si me
ip̄m tradā tibi seruū nō ero cōdign⁹ ꝓuidētie tue.
Hui⁹ aūt volūtatis libertatē aliqui sibi ꝓpt̄ deū
ꝑticulariter adimunt: dum qḋcūq̄ꝫ ꝑticulare vo
tū emittūt de quocūq̄ꝫ faciendo vel nō faciendo.
Per votū. n. necessitas quedā imponit̄ vouenti
vt de cetero non liceat qḋ prius licebat: sed q̄dā
necessitate cōstringit̄ ad reddendū qḋ vouit. Un̄
in p̄s dicit̄. Reddam tibi vota mea que distinxe
rūt labia mea. Et eccl̄. 4. Si quid vouisti deo ne
moreris reddere. Displicet eni ei infidelis ⁊ stul
ta ꝓmissio. Aliqui vero libertati ꝓprie volūtat̄
totaliter abrenūciāt sed ꝓpter deū alijs subijcien
tes per obediētie votū. Cui⁹ quidē obediētie exē
plum precipuum habuimus in xp̄o: de quo ap̄ls
dicit Ro. 5. Sicut per obedientiam vnius ho
minis peccatores constituti sunt multi: ita ⁊ per
vnius obeditionem iusti constituent̄ multi. Quā
quidem obedientiā ap̄lus manifestat ad phi. 2.
dicens. Humiliauit semetipsum factus obediē.
vsq̄ꝫ ad mortem. Hec autem obedientia in abre
nunciatione proprie voluntatis consistit. Un̄ ip̄e
dicebat Mat. 26. Pater mi si possibile ē transeat

a me calix iste. Uerumtamen non sicut ego volo
sed sicut tu. & Jo.6. dicit. Descendi de celo nō vt fa
ciam volūtatē meā: sz voluntatē eius q misit me
In quo nobis dedit exēplum: vt sicut ipse suā vo
luntatē humanā abnegabat sup̄ponēdo eā diuine:
ita & nos nostrā voluntatē deo totalr supponamus
& hoibus q nobis p̄ponunt tanq̄ dei ministri: vn̄
Apo. ait ad Heb. vlti. Obedite p̄positis vestris
& subiacete eis.

¶ Qz tres vie p̄dicte pfectionis p̄pe ad statum
religionis pertinent. CA.XI.

Secundū aūt triplicē viā pfectionis assi-
s gnatā in religionibus triplex cōe votū in
uenitur. s. votū paupertatis ɔtinētie: & obe-
dientie vsq ad mortē. Per votū paupertatis pri-
mā pfectionis viā regligiosi assumūt oi p̄prietati
abrenunciātes. Per votū aūt ɔtinētie aggrediū
tur viā scdam matrimonio ppetuo abrenunciātes
p votū aūt obediētie: maxime viā tertiā assumūt
volūtatem p̄priā abnegādo. Hoc ēt triplex votū
ɔgrue religioni adaptat. Nam sicut dicit Aug. x.
de ci. dei religio nō quālibet: sz dei cultū significa
re videt. Un̄ & Tulius dicit in rethorica q religio
est virtus q̄ cuidā supiori nāe quā diuinā vocant cul
tum cerimoniāqz affert. Cultus aūt soli deo debi
tus in sacrificij oblatiōe ostendit. Offert aūt deo
sacrificiū de exterioribus rebus qn̄ eas aliqs ppt
deū largit: sm illud Heb. vlti. Beneficētie & cōi
onis nolite obliuisci: talib⁹ .n. hostiis pmeret de⁹
Offert etiā deo sacrificiū de p̄prio rpe qn̄. s. q xp̄i
sunt carnē suā crucifigūt cū vitijs & ɔcupiscētijs:
vt dicit Apo. Gal. 5. Un̄ & ipse dicit. Ro. 12. Ex
hibeatis corpa vestra hostiā viuentē sanctā deo pla
centē. Est etiā sacrificiū tertiuz deo acceptissimū
qn̄ aliquis spm̄ suū offert deo sm illud ps. Sacri
ficium deo spūs ɔtribulatus. Sed sciendū q sic
Greg. dicit sup Ezech. hoc inter sacrificiū & ho-
locaustū distat q oē holocaustū est sacrificiū: sz nō
oē sacrificiū holocaustū. In sacrificio. n. pars pe-
cudis: in holocaustū vō totum pecus offerri ɔsue-
uerat. Cum ergo aliqs suuz aliquid deo vouet &
aliquid nō vouet sacrificiū est. Cum vō oē qd hz
oē quod viuit: oē qd sapit oipotenti deo vouerit:
holocaustuz ē. Quod quidē implet p tria vota p̄-
dicta. Unde manifestū est eos q hmōi vota deo
emittūt quasi ppter holocaustū excellentiā anto-
nomasice religiosos vocari. Per sacrificij autez
oblationē sm legis mādatū p petis satisfacere eʒ
vt in leuitico expsse iubet. Un̄ ps cum dixisset q
dicitis in cordibus vr̄is: & in cubilibus vestris cō
pungimini statim de sacrificatiōe scribens dixit.
Sacrificate sacrificiuz iustitie. i. opa facite iusta
post pnie lamēta vt glo. exponit: sicut ḡ holocau
stum sacrificiuz ē pfectū: ita p vota p̄missa pfecte
hō deo satisfacit: cū & de exterioribus rebus: & de
p̄prio corpore: & de p̄prio spū holocaustuz offert.

Ex quo pz q religionis status nō solū pfectionē
charitatis: sz etiā pfectionē pnie ɔtinet. Intantum
q nulla sunt petā tam grauia p qbus possit hoi i-
poni p satisfactione religionis assumptio: qsi reli
gionis statū oēm satisfactionē transcēdēte: vn̄ re
habet. 33. q. 2. c. admonere. Astulpho q vxorem
occiderat ɔsulit: vt monasteriuz ingrediat quasi
melius & leuius: alioqn ei durissimā pniam iniū-
git. Inter hec aūt tria que ad religionis statū dixi
mus ptin ere p̄cipuuz ē obediētie votū: qd quidē
multipliciter apparet. Primo quidē q: p obediētie
votū hō deo p̄priā voluntatē offert: p votū autez
ɔtinētie offert ei sacrificiū de p̄prio corpe: p votū
vō paupertatis offert de exterioribus rebus: sicut ḡ
inter bona hoīs corpus p̄fert exterioribus rebus
& aīa corpori: ita votū ɔtinentie voto paupertat p̄-
fertur: votū aūt obediētie vtriqz. Scdo q: p̄pter
p̄priam voluntatē hō & exteriorib⁹ rebus vtit &
p̄prio corpe. Sic igit q p̄priā voluntatē dat: totū
dedisse videt. Uniuersalius igit ē obediētie vo
tum q̄ ɔtinētie & paupertatis: & quodāmodo inclu
dit vtrūqz. Hinc est q Samuel obediētia cibus
sacrificijs p̄fert dicens p̄mi regū. 15. Melior est
obediētia q̄ victime.

¶ Contra errores illoꝝ q p̄sumpserūt diminue
re meritū obediētie vl' voti. CA.XII.

Umane igit pfectioni dyabol⁹ inuidens
h diuersos vaniloques & seductōis mag-
stros suscitauit q p̄dictas pfectionis vias
impugnarēt. Primā. n. pfectiōis viā vigilanti
bus ipugnauit: ɔ quem Hier. loquēs ait. Qd aūt
asserit eos melius facere q vtant reb⁹ suis & pau
latim fruct⁹ possessionuz paupib⁹ diuidūt q̄ illos
q possessionib⁹ venundatis semel oia largiant: n a
me eis: sz a dn̄o rn̄debit. Si vis eē pfectus vade
& ven. om. que ha. & da pau. & veni sequere me.
Ad eū loquit q vult eē pfect⁹: q cū aplis pñz na
uiculā & rete dimittit. Iste quē tu laudas scds aut
tertius grad⁹ est quē & nos recipim⁹ dūmodo scia
mus p̄ma scdis & tertijs p̄ferēda: & iō ad excludē
dū hunc errorē dr̄ in li. de ecclasticis dogmatib⁹
Bonū ē facultates cū dispēsatiōe paupibus ero
gare: meli⁹ est p intētiōe sequēdi dn̄m insimul do
nare: & absolutū sollicitudie cū xp̄o egere. Scdaz
pfectiōis viā ipugnauit Jouinian⁹ matrimoniū vir
ginitati adequās: cui⁹ errorē btūs Hie. euidētissi
me ɔfutat in li. quē ɔ eū scripsit: de quo ēt errore
Aug. in li. retractationū sic dic. Jouiniani heresis
sacrarū v̄ginū meritū eq̄re pudicitie ɔiugali vole
it. Un̄ in vrbe romana nōnullas ēt scimoniales de
q̄z ipudicitia suspicio nulla p̄cesserat deiecisse in
nuptias dr̄. Hinc nr̄a scā mr ecclia p oia fidelissi-
me ac fortissime restitit. vn̄ in li. de ecc. dogmati
b⁹ dr̄. Sacrate dō virginitati nuptias coeq̄re: aut p
amore castigādi corpus abstinētib⁹ a vino vl carni
b⁹ nihil credē meriti accrescē: n ē xp̄iani. sz iouiniani

¶ Hijs aūt antiquis insidijs diabol⁹ nō contē-
tus tpibus nostris quosdā dicit incitasse votum
obie ac alia vota cōīter īpugnātes: dicēdo lauda-
bili⁹ esse bona opa virtutum facere sine voto vel
obia q̄ȝ si ad hoc faciēda hō per votū vel obedien
tiā cōstringatur. Quoꝝ aliqui dicūtur in tantā ve
saniā ꝓsilire: ꝙ asserat votū qd̄ aliqs emisit d̄ re
ligione intrāda posse ꝑ ermitti absq̄ detrimēto
salutis. Hūc autē errorē quibusdā vanis ⁊ friuol'
rōnibus cōfirmare dicūtur. Dicūt. n. ꝙ tanto ali
quid est laudabili⁹ ⁊ magis meritoriū q̄to ē ma
gis volūtariū: sed q̄to aliqd est magis necessariū
tāto videt' min⁹ volūtariū. Laudabili⁹ ergo ⁊ ma
gis meritoriū videt' esse ꝙ quis opa virtutū exer-
ceat ꝓprio arbitrio ⁊ absq̄ necessitate voti vł obe
dientie: q̄ȝ ꝙ ex voto vel obediētia hoc facere cō-
pellat'. Dicūtur etiā ad hoc inducere qd̄ ꝓsper di
cit in. 2. lib. de vita ꝯtēplatiua. Dicit enī. Sic ab
stinere vel ieiunare debem⁹ vt nō nos necessita
ti ieiunādi subdam⁹: ne iam nō deuoti sed inuiti rē
nō volūtarie faciam⁹. ¶ Possent etiā ad hoc in-
ducere qd̄ dicit apłs. 2. Cor. 9. Unusq̄sq̄ ꝓut di-
stinauit in corde suo nō ex tristicia aut ex necessita
te. Hilarē enī datorē diligit deus. ¶ Oportet ergo
manifeste ōndere ⁊ hoc falsum esse qd̄ dicūt: ⁊ eo
rum friuolas rōnes eludere. ¶ Ad ōndēdū autē
huius erroris falsitatē primo assumendū est qd̄ ī
psalmo dicit'. Uouete ⁊ reddite dn̄o deo vestro.
vbi dicit glo. Notandū ꝙ alia sunt cōia vota dei
s. sine quib⁹ nō est sal⁹ vt vouere fidē in baptismo
⁊ huiusmōi que etiā si nō ꝑmittim⁹ soluere debe
m⁹: ⁊ de hijs p̄cipit' oībus: vouete ⁊ reddite. alia
sunt vota ꝓpria singuloꝝ vt castitas: virginitas:
⁊ huiusmodi. Ad hec ergo vouēda nos inuitat: nō
p̄cipit vt voueam⁹ sed vt vota reddamus. Uoue
re enī volūtati ꝯsulitur: sed post voti emissionem
redditio exigit' necessario. Uotū ergo qd̄dā est in
p̄cepto qd̄dā in ꝯsilio. Ex vtroq̄ aūt ex necessita-
te ꝯcludit' ꝙ meli⁹ est aliqd̄ bonū facere ex voto
q̄ȝ sine voto. Manifestū est. n. ꝙ ad ea que sūt de
necessitate salutis oēs tenētur ex dei p̄cepto nec ē
fas extimare aliqd̄ dei p̄ceptū in vacuū dari. finis
aūt cuiuslibet p̄cepti est charitas. vt dicit apłus
1. Thi. 1. frustra ergo daret' aliqd̄ p̄ceptum de ali
quo faciendo si non magis ad charitatē ꝑtineret
illud facere q̄ȝ nō facere. Datur aūt p̄ceptū nō so
lū de credēdo vel de nō furādo: sed etiā vt hec vo
ueamus. Credere igit' ex voto ⁊ abstinere a furto
ex voto: ⁊ cetera huiusmōi: magis ad charitatē
ꝑtinēt: q̄ȝ si sine voto fiant. Qd̄ aūt magis ad cha-
ritatē ꝑtinet: magis est laudabile ⁊ magis meri
toriū. Magis ergo est laudabile ⁊ meritoriū fa
cere aliqd̄ ex voto q̄ȝ sine voto. ¶ Rursus ꝯsiliū
datur nō solū de virginitate vel castitate seruan
da: sed etiā de vouendo vt pȝ ex glo. supra inducta

Sed ꝯsiliū non datur nisi de meliori bono vt su
pra dictū est. meli⁹ ergo est seruare virginitatē cū
voto q̄ȝ sine voto ⁊ sile est in alijs. ¶ Item inter
alia bona opa maxime obseruatio virginitat' cō-
mēdari solet: ad quā dn̄s inuitat dicēs. Mat. 19.
qui pōt cape capiat: sed ipā virginitas ex voto cō
mēdabilis reddit'. dicit. n. aug. in lib. de v̄ginita
te. Neq̄ v̄ginitas q: virginitas est sed q: deo di
cata est honorat' quā vouet ⁊ seruat cōtinētia pie-
tatis. Et infra. Nec nos in v̄ginib⁹ ꝙ v̄gines sunt
p̄dicam⁹: sed ꝙ deo dicate sunt pia ꝯtinētia v̄gi-
nitatis. Multo igit' magis aliq̄ opa laudabiliora
reddūtur ex hoc ꝙ per votū deo dicatur. ¶ Iterū
qd̄libet bonū finitū cū enumeratione alteri⁹ boni
melius est. nulli aūt dubiū esse pōt quin ipsa pro-
missio boni sit aliqd̄ bonū: vn̄ ⁊ qui hoi aliqd pro-
mittit: bonū aliqd̄ ei videt' iam impendere: vnde
⁊ quib⁹ aliqd ꝑmittit' grās agunt. votū aūt est q̄-
dā ꝑmissio deo facta: vt pȝ per illud qd̄ dicitur
Eccl. 4. Si quid vouisti deo ne moreris reddere
displicet. n. ei infidelis ⁊ stulta ꝑmissio. Melius
est igit' aliqd facere ⁊ vouere q̄ȝ facere simplr abs
q̄ȝ voto. ¶ Adhuc q̄to aliqs plus dat alicui tan-
to maius aliqd ab eo meret'. Qui aūt facit aliqd
sine voto dat ei solū qd̄ facit ꝓpter ei⁹ amorē. qui
aūt non solum facit sed etiā vouet non solum dat
ei qd̄ facit: sed etiā potentiā qua facit. facit. n. se
non posse quin faciat qd̄ prius nō facere licite po
terat. Maius igitur aliqd meret' apud deū qui
ex voto aliquid facit: q̄ȝ qui illud facit sine voto.
¶ Amplius ad laudē boni opis ꝑtinet ꝙ volūtas
firmet' ī bono: sicut ad aggrauationē culpe ꝑtinet
ꝙ voluntas sit obstinata in malo. Manifestū est
aūt ꝙ qui aliquid vouet: volūtatē suā firmat ad
id qd̄ vouet: ⁊ sic cum implet qd̄ vouerat op⁹ bo-
num ex voluntate firmata ꝓcedit. Sicut igit' ad
grauamē culpe ꝑtinet ꝙ ex ꝓposito firmato aliqs
malū operet'. hoc enī est ex malicia peccare: ita
ad augmētum meriti ꝑtinet ꝙ aliquis bonū op⁹
operetur ex voto. ¶ Item q̄to aliquis actus ab
excellentiori virtute ꝓgredit' tanto laudabilior ē
cum tota laus operis ex virtute ꝓcedat. Contin
git aūt qn̄q̄ actum inferioris virtutis a superio-
ri virtute imperari: puta cum aliquis actū iusticie
ex charitate facit: multo igitur meli⁹ est op⁹ virtu
tis inferioris facere ex imperio superioris v̄tut': sic
meli⁹ est opus iusticie si ex charitate fiat. Manife
stū est aūt ꝙ particularia bōa opa que facim⁹ ꝑtinēt
ad aliquas inferiores v̄tutes: puta ieiunare ad ab
stinentiā: cōtinere ad castitatē: ⁊ sic de alijs. voue
re aūt est ꝓprie latrie actus quā nulli dubiū eē dȝ
esse potiorē vel abstinētia vel castitate vel q̄cūq̄
alia huiusmōi v̄tute. Maius enī est colere deum
q̄ȝ recte se habere erga ꝓximū aut seipm̄. Opus
igitur abstinētie vel castitatis vel cuiuscūq̄ taliū

virtutū que sunt infra latriā laudabili⁹ est si ex voto fiant. Hinc etiā suffragaē piū ecclesie studiuz qui hoīes ad vouendū inuitans ⁊ vouētibus ire ī subsidiū terre sancte vel alias in defensionem ecclesie indulgētias ⁊ priuilegia largiē nō aūt inuitaret ad vouendū si meli⁹ bona opa esset facere sine voto. Hoc.n. esset ꝯtra exhortationē apli.1. Cor. 12. Emulamini carismata meliora. Uñ si melius esset bona opera facere absq; voto nō inuitaret ad vouēdū sed etiā a vouēdo retraheret vel ꝓhibēdo vel etiā dissuadēdo. Silr etiā cū ecclesie intētio sit hoīes fideles ad meliorē statū reducere eū a votis factis absolueret vt sic eoꝝ bona opa laudabiliora existerēt. Patet igiē huiusmodi positionez repugnare ei qd̄ cōiter ecclia tenet ⁊ sentit: vñ ⁊ tanq̄ heretica reprobāda est. Ad ea vero q̄ ꝓ se obiiciūt facile est multipliciter ridere. Primo eni qꝫ dicūt qꝫ opus bonū ex voto factū est minus volūtariū: nō est vɼr ⁊ in oībus verū. Multi eni sunt qui ea que vouerūt tam ꝓmpta voluntate faciunt vt etiā si nō vouissent non solū facerent sed vouerent. ¶ Scd̄o dr̄ qꝫ aliqd̄ bonū op⁹ qd̄ quis facit ex voto vel obediētia simpliciter consideratū sit inuolūtariū: sed tñ facit hoc ex necessitate voti vel obediētie quā non vult ꝑterire: adhuc dum hoc facit laudabili⁹ opatur ⁊ magis meritorie: q̄ si ꝓmpta volūtate illud faceret sine voto. Et si eni nō habeat volūtatē ꝓmptā illud faciēdi puta ieiunādi: hꝫ tñ volūtatē ꝓmptam votū implendi vel obediēdi: qd̄ est multo laudabilius ⁊ magiē meritoriū q̄ ieiunare. vñ plus mereē q̄ ille qui sua volūtate ieiunat: tantoq; volūtas votū implēdi aut obediendi ꝓmptior iudicaē: q̄to id qd̄ aliqs facit ꝓpter obedientiā vel votū: magis in se ꝯsideratū volūtati repugnat. vnde Jero. ad rusticū monachū dicit. Per hec eīa ad illud tendit oratio vt doceā te nō tuo arbitrio dimittēduz Et post pauca dicit. Nō facias qd̄ vis: comedas qd̄ iuberis: habeas q̄tū accepis: vestiaris quod datur: opis tui pensam psoluas: s.biiciaris cui nō vis lassus ad stratū venias. ambulāsq; dormites ⁊ necdū expleto somno surgere ꝯpellaris. Ex quo patet qꝫ ad meritū boni opis ꝑtinet vt ne aliquis ꝓpter se ipsa non vellet ꝓpter deum faciat aut patiatur: q: tanto inueniē volūtas ꝓmptior ad feruorē diuini amoris q̄to magis ea que ꝓpter ipꝫ facimus aut patimur nr̄e volūtati repugnant Unde ⁊ martires maxime ꝯmēdanē q̄to plura sustinuerūt ꝓpter dei amorē ꝯtra volūtatē humanaꝫ. vnde. 2. Machabe. 6. eleazar⁹ dum torq̄ret ait. Diros corpis sustineo dolores sm̄ aīam vo ꝓpter timorē dei libēter hec patior. ¶ Tertio dr̄ qꝫ nec etiā aliqs ipam volūtatē retineat votū seruādi aut obediēdi: manifestū est qꝫ cum de⁹ iudex sit cordiū: apud deū talis habeē q̄si voti fractor aut obediētie ꝑuaricator. Si tñ impleat qd̄ vouit vel qd̄ ei ꝑcipiē solo hūano timore vel pudore: nō est ei meritoriū apud deū: q: nō facit voluntate deo placēdi sꝫ hūana necessitate coactus nec tñ inutiliter vouit si ex charitate vouit. Naz plus meruit in vouēdo q̄ alius simplr ieiunando qd̄ meritū ei reseruaē si de ꝑuaricatiōe cordis peniteat. ¶ Per hoc etiaꝫ pꝫ rñsio ad auctes inductas que loquūtur de necessitate hūana cum aliquis.s. ex pudore vel timore hūano facit qd̄ iurauit vel vouit: nō aūt loquūtur de necessitate q̄ est ex fine dilectiōis diuine. Puta cū aliqs facit vel patiē ea que alias nollet vt ipleat volūtatē diuinam Et hoc pꝫ ex v̄bis apli qui dicit. 2. ad Cor. 9. Nō ex tristicia aut necessitate. Tristiciā eni hūana necessitas inducit. necessitas aūt dilectiōis diuine tristiciā tollit vel minuit. Patet etiā hoc ex v̄bis ꝓsperi dicēē. Ne nō deuoti sed inuiti rem nō volūtarie faciam⁹. Nō eni necessitas que ex diuina dilectiōe ꝓcedit minuit dilectionē sed auget. Et qꝫ talis necessitas sit laudāda ⁊ appetenda: pꝫ p̄ qd̄ aug. dicit in epl̄a ad armētariū ⁊ paulinā. Jā iam vouisti iam te obstrinxisti aliud tibi facere ñ licet. Priusq̄ esses voti reus liber fuit qd̄ velles facere: sed tūc eēs inferior q̄uis nō sit gratulāda libertas qua fit vt nō debeaē qd̄ cū lucro reddiē. Nūc vō q: teneē apud deū spōsio tua nō te ad magnā iusticiā inuito.s. ad ꝯtinētiā quā iā voueras vt per supiora apparet: sꝫ a magna iniquitate deterreo. Nō eni talis eris si non feceris qd̄ vouisti q̄lis mansisses si nihil tale vouisses. Minor enim tūc eēē nō peior. mō aūt tāto qd̄ absit miserior: si fidē deo fregeris: q̄to beatior si psolueris. Nec iā te vouisse peniteat imo gaude iā tibi nō sic licere qd̄ cū tuo detrimēto licuisset. Aggredere itaq; intrepid⁹ ⁊ dicta imple factis ipse adiuuabit q vota tua expetit. Felix est necessitas que ad meliora ꝯpellit. ¶ Patet etiā ex his verbiē erroneū esse qd̄ dicunt: qꝫ aliqs non teneē de implendo votuz de religione intranda.

¶ De ꝑfectione dilectionis ꝓximi que est necessaria ad salutem. CA. XIII.

Is aūt ꝯsideratis de ꝑfectiōe charitatiē q̄-
h tum ꝑtinet ad dilectionē dei: ꝯsiderāduꝫ
reliquiē de charitatis ꝑfectiōe q̄tū ꝑtinet
ad dilectionē ꝓximi. Est aūt ꝯsiderād⁹ multiplex gradus ꝑfectiōis circa dilectionez ꝓximi sicut ⁊ circa dilectionē dei. Est.n. quedā ꝑfectio que requiriē ad salutē que cadit sub necessitate ꝑcepti. Est etiā quedā vlterior ꝑfectio supabūdans q̄ sub ꝯsilio cadit. Perfectio aūt dilectiōis ꝓximi necessaria ad salutē ꝯsiderāda est ex ipso mō diligendi q nobis ꝑscribiē in ꝑcepto de ꝓximi dilectiōe cum dicit diliges ꝓximū tuū sicut teip̄ꝫ. Unū vō de⁹ est vle bonū supra nos existens: ad ꝑfectionē dilecti

enis diuine regrit vt totũ cor hois sꝫ aliquẽ modũ ꝯuertatur in deũ sicut ex supradictis pꝫ. Et iõ mod⁹ dine dilectõis ꝯuenient̃ exprimit̃ per h̃ qd̃ dicit̃. Diliges dñm deũ tuum ex toto corde tuo. Proxim⁹ aũt nr̃ non est vl̃e bonũ supra nos exñs sed ꝑticulare infra nos cõstitutũ. Et iõ non determinat̃ nobis mod⁹ vt aliqs diligat ꝓximũ ex toto corde sed sicut seip̃m. Ex hoc aũt mõ circa dilectionẽ ꝓximi tria ꝯsequũt̃. ¶ Primo quidẽ vt sit vera dilectio. Cum. n. de rõne dilectõis siue amoris hoc esse videat̃ vt aliqs bonũ velit ei quẽ amat manifestũ est ꝙ mot⁹ amoris siue dilectionis in duo tendit. s. in eũ cui aliqs vult bonũ: ⁊ in bonũ qd̃ optat eidẽ. Et q̃uis vtrũqꝫ amari dicat̃ tñ illud vere amat̃ cui aliqs bonũ optat. Bonuꝫ vo qd̃ quis optat alicui q̃si per accñs dicit̃ amori ꝑut ex ꝯñti sub actu amoris cadit. Incõueniens eñi est dicere ꝙ illud vere ⁊ ꝓprie amet̃ cui⁹ destructiõeꝫ aliqs optat. Multa aũt sunt bona que dum in nr̃m vsum vertim⁹ ꝯsumũtur sicut vinũ dum bibit̃ ⁊ equ⁹ duꝫ exponit̃ pugne. Unũ manifestũ est ꝙ duꝫ res aliq̃s in nostrũ vsũ vertere cupim⁹. vere quidẽ ⁊ ꝓprie nos ipsos amam⁹. res aũt ille per accñs ⁊ quasi abusiue a nobis amari dicũtur. Manifestũ est aũt ꝙ vnusq̃sqꝫ nãliter sic vere se amat vt sibiipsi bona optet: puta felicitatẽ virtutẽ sciaꝫ ⁊ que ad sustẽtationẽ vite requirũtur. Quecũqꝫ vero aliqs in suũ vsũ assumit nõ vere illa amat. sꝫ vsum ⁊ magis seip̃m. Sicut autẽ alias res assumim⁹ in nr̃m vsũ ita ẽt ⁊ hoies ipos diligit̃ ꝓximos eo tantũmõ diligam⁹ inq̃ztuꝫ in nr̃m vsum venire pñt: manifestũ est ꝙ eos nõ vere diligim⁹: nec sicut nos ipsos. Et h̃ quidẽ appet in amicitia vtilis ⁊ delectabilis. Qui. n. amat aliquẽ q: est ad suã vtilitatẽ vel delectationẽ seip̃m amare cõuincit̃ cũ ex altero bonũ delectabile vel vtile q̃rit: ñ illũ ex quo q̃rit. nisi sicut dr̃ amari vinũ vel equ⁹ q̃ nõ diligim⁹ sicut nos ip̃os vt eis bona optem⁹: sed magis vt ipsa bona exñtia nobis cupiam⁹. Primo g̃ ex h̃ qd̃ p̃cipit̃ ꝙ hõ ꝓximũ tãquã se ip̃m diligat: dilectõis veritas demõstrat̃ quã necesse est charitati adesse. Procedit. n. charitas de corde puro ⁊ ꝯsciã bõa ⁊ fide nõ ficta: vt ap̃ls dicit. i. thi. i. Ideo vt ip̃e dicit. i. Cor. xiij. charitas nõ q̃rit que sua sũt: sed optat bona eis quos amat. Et hui⁹ rei seip̃z exẽplũ dat cũ dicit. i. cor. x. Nõ q̃rẽs qd̃ mihi vtile est sed qd̃ multis vt salui fiant. Scd̃o ex p̃determiato mõ nobis indicitur vt dilectio ꝓximi sit iusta ⁊ recta. Est. n. iusta ⁊ recta dilectio: cum mai⁹ bonũ minori bono p̃ponit̃. Manifestũ est aũt ꝙ inter oĩa hũana bona bonuꝫ aie p̃cipuũ locũ tenet post h̃ aũt ordinat̃ bonũ corporis. vltimũ aũt bonũ est qd̃ ꝯsistit in rebus exterioꝛib⁹. Unũ ⁊ hũc ordinẽ diligẽdi seip̃m videm⁹ hoi nãliter inditũ. Null⁹ eñi est q nõ malet se corporis oculo ꝑuari: q̃ȝ vsu rõnis q̃ est ocul⁹ mẽtis.

¶ Rursusqꝫ ꝓ vita corꝑali tuẽda vl' ꝯseruãda hõcia sua bõa exterioꝛa largit̃ sm̃ illud Job. ij. Pellẽ pro pelle ⁊ cũcta que hꝫ hõ dabit ꝓ aia sua. Et h̃ quidẽ nãlis ordo dilectõis sui ipsius in paucis vl nullus deficit q̃ztũ ad nãlia bona: de quib⁹ exemplũ posuim⁹. Sed inueniunt̃ nõnulli q q̃ztũ ad superaddita hũc ordinẽ dilectõis ꝑuertut sicut cuꝫ ꝓpter salutẽ vel delectationẽ corꝑis bonũ virtutis aut sciẽ multi abijciũt. Rursusqꝫ ꝓpter exterioꝛa bona ꝯquirẽda corp⁹ suũ periculis ⁊ laborib⁹ imoderatis exponũt: quoꝝ non est recta dilectio imo vt ampli⁹ dicã nec vere isti seip̃os diligere ꝓbabant. Hoc. n. maxime videt̃ esse vnũqdqꝫ qd̃ ẽ in ip̃o p̃cipuũ. Unũ ⁊ ciuitatẽ aliqd facere dicimus qñ id faciũt principes ciuitatis. Manifestuꝫ est eñi ꝙ p̃cipuũ in hoie est aia ⁊ inter aie ptes siue potẽtias rõ siue intellect⁹. Qui ergo bonũ rõnal' aie cõtemnit inherẽs bonis corpis vel aie sensitiue manifestũ est ꝙ nõ vere seip̃m diligit. vñ ⁊ in p̃s. dicit̃. Qui diligit iniq̃tatẽ odit aĩam suã. Sic ergo rectitudo circa dilectionẽ ꝓximi instituit cuꝫ p̃cipit̃ alicui ꝙ ꝓximũ diligat sicut seip̃m vt. s. eo ordine bona ꝓximis optet quo sibi optare debet p̃cipue quidẽ spũalia bona: deinde bona corporis etiã que in exterioꝛib⁹ bonis cõsistunt. Si qs vero ꝓximo bõa exterioꝛa optet ꝯ salutẽ corpis aut bõa corpis ꝯ salutẽ aie ñ eũ diligit sicut seip̃m. Tertio vo ex p̃dicto mõ p̃cipit̃ vt sit scã ꝓximi dilectio. Dicitur eñi aliqd sanctum ex eo quod ordinatur ad deum. Unũ ⁊ altare sanctũ dicit̃ q: deo est dicatum ⁊ alia huiusmodi que diuino ministerio mãcipãtur. Qꝫ aũt aliquis aliũ diligat sicut seip̃m ex hoc ꝯtingit ꝙ cõionẽ aliquã adinuicẽ hñt. Inq̃ztũ eñi aliqua duo simul cõueniũt ꝯsiderãt̃ quasi vnũ ⁊ sic vnũ eoꝝ se hꝫ ad alteꝝ sicut ad seip̃m. Cõtingit. n. aliquos duos multipl' cõuenire. Cõueniũt eñi aliqui nãli cõueniẽtia sm̃ generationẽ carnalẽ: puta qui ex eisdẽ parẽtib⁹ oriunt̃. alij vero conueniũt ꝯueniẽtia quadã ciuili: puta q: sunt eiusdẽ ciuitatis municipes ⁊ sub eodẽ principe ⁊ eisdeꝫ legib⁹ gubernãt̃. Et sm̃ vnũqdqꝫ officiũ vel negociationẽ aliqua cõueniẽtia vel cõicatio inuenitur sicut q sũt socij in negociãdo vel militãdo vel fabrili officio seu artificio aut in quocũqꝫ huiusmõi. Et huiusmõi qdẽ ꝓximoꝝ dilectões honeste qdẽ ⁊ recte pñt eẽ: sꝫ nõ ex h̃ sancte dicũt̃: sꝫ solũ ex h̃ ꝙ dilectio ꝓximi ordinat̃ i deũ. sic. n. hoies q sũt vni⁹ ciuitat̃ ꝯsortes i h̃ ꝯueniũt ꝙ vni subdũt̃ p̃ncipi cuius legib⁹ gubernãt̃: ita ⁊ oẽs hoies inq̃ztũ nãliter i btitudinẽ tẽdũt: hñt quãdã gnalẽ ꝯueniẽtiã in ordine ad deũ sic ad summũ oĩum p̃ncipẽ ⁊ btitudinis fontẽ ⁊ totius iusticie legis latorẽ. Cõsiderandũ est aũt ꝙ bonũ cõmune sm̃ rectam rõnem est bono proprio preferendũ. Unde vnaqueqꝫ pars naturali quodã instinctu ordinatur ad bonum tocius. Cuius signum est ꝙ aliquis percussioni ma-

num exponit et cor vel caput ꝯsernet: ex quib⁹ totius hoīs vita dependet. In p̄dicta aūt cōitate q̄ oēs hoīes in btitudinis fine cōueniūt vnusq̄sq3 hō vt pars quedā cōsiderat̃. bonū aūt cōe totius est ipse deus in quo oium beatitudo ꝯsistit. Sic igit̃ ſm rectā rōnem ꝛ nature instinctum vnusq̄sq3 se ip̄m in deum ordinat sicut ps ordinat̃ ad bonum totius: qd̄ quidē per charitatē pficit̃ qua hō seip̄3 ꝓpter deum amat. Cum igitur aliqs etiā ꝓximū ꝓpter deū amat: diligit eū3 sicut seip̄m. ꝛ per hoc dilectio ipsa sancta efficit̃. Unī dicit̃. i. Jo. 4. hoc mādatum habem⁹ a deo vt qui diligit deū diligat ꝛ fratrem suum. ¶ Quarto ex p̄dicto mō dilectiōis instruimur vt ꝓximi dilectio sit efficax ꝛ operosa. Manifestū est enī q̄ vnusq̄sq3 sic seip̄m diligit vt non solum velit sibi ipsi bonū aduenire ꝛ malū abesse: sed vnusq̄sq3 pro posse bona sibi ꝓcurat ꝛ mala repellit. Tūc ergo hō ꝓximū diligit sicut seip̄m qñ non solū affectū ad ꝓximū h3 quo ei bona cupit aduenire ꝛ mala repelli: sed etiā effectū oñdit opere adimplendo. vnde. i. Jo. 3. dicitur. Filioli mei nō diligam⁹ verbo neq3 lingua sed opere ꝛ veritate.

¶ De pfectione dilectiōis ꝓximi que cadit sub consilio. CA. XIIII.

Consideratis igitur hijs quib⁹ dilectio ꝓximi pficitur pfectiōe necessaria ad salutē ꝯsiderādū est de pfectōe dilectiōis ꝓximi que cōem pfectionē3 excedit ꝛ sub consilio cadit. Hec aūt pfectio ſm tria attendit̃. ¶ Primo quidem ſm extēsionē. Quāto enī ad plures dilectio extendit̃ tanto videt̃ dilectio ꝓximi esse magis pfecta. In hac aūt dilectiōis extensiōe triplex gradus ꝯsiderādus occurrit. Sūt. n. quidā qui alios hoīes diligūt vel ꝓpter beneficia sibi impēsa vel ꝓpter naturalis cognatiōis vinculū aut ciuilis ꝛ iste dilectionis gradus terminis ciuilis amicitie coartat̃. Unde dicit dn̄s Mat. 5. Si diligit̃ eos qui vos diligūt quā mercedē habebitis. Nōne ꝛ publicani hoc faciūt. Et si salutaueritis fratres vestros tm̄ quid ampli⁹ facitis. Nōne ꝛ ethnici hoc faciunt. Sūt aūt alij qui dilectiōis affectū etiam ad extraneos extendūt. dum tm̄ in eis nō inueniatur aliqd qd̄ eis aduerset̃. Et hic quidē dilectiōis gradus quodāmō sub nāe limitib⁹ coartat̃. Quia enī oēs hoīes ꝯueniūt in natura sp̄ei oīs hō est nāliter oī hoī amicus. Et hoc maxime oñdit̃ in hoc q̄ homo aliū errantē in via dirigit ꝛ a casu subleuat ꝛ alios huiusmōi dilectiōis effect⁹ impēdit. s3 q: hō naturaliter seip̄3 magis q̄ aliū diligit ex eadem aūt radice ꝓcedit vt aliqd diligat̃ ꝛ eius cōtrariū odio habeat̃ ꝯñs est vt infra naturalis dilectiōis limites inimicoꝝ dilectio nō cōprehēdat̃. ¶ Tertius aūt dilectiōis gradus est vt dilectio ꝓximi etiā ad inimicos extendatur quē quidem dilectionis gradū dn̄s docet Mat. 5. dicēs. Diligite inimicos vestros: benefacite hijs qui oderunt vos. Et in hoc dilectiōis pfectionē3 esse demōstrat. Unde ꝯcludit subdens. Estote ergo vos pfecti sicut ꝛ pater vester pfectus est. Q2 aūt hoc sit vltra pfectionē cōem p3 per aug. in enchi. qui q̄ ista sūt pfectoꝝ filioꝝ dei: ad que quidē se d3 oīs fidelis extēdere: ꝛ hūanū aium ad hunc affectum orādo deū secūq3 luctādo pducere. Tamē hoc ta3 magnū bonū tante multitudinis nō est quā tamē credim⁹ exaudiri cum in oratiōe dicim⁹. Dimitte nobis debita nostra sicut ꝛ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Hic tn̄ ꝯsiderādū videt̃ q̄ cū nomine ꝓximi oīs homo itelligat̃: in hoc aūt qd̄ diliges ꝓximū tuū sicut teip̄m nulla fiat exceptio videt̃ ad necessitatē p̄cepti ptinere q̄ etiā inimici diligātur. Sed hoc de facili solut̃: si hoc quod supra dictū est de pfectiōe diuini amoris ad memoriam reuocet̃. Dictū est enī supra q̄ in hoc qd̄ dicit̃ diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo pōt telligi qd̄ est de necessitate p̄cepti ꝛ qd̄ est de pfectiōe ꝯsilij ꝛ vltern⁹ qd̄ ē de pfectōe ꝯphēsoris. Si enī sic intelligat̃ diliges dn̄3 deū tuū ex toto corde tuo vt sp̄ cor hoīs actu ferat̃ in deū sic ptinet ad pfectionē ꝯphēsoris. Si aūt sic intelligat̃ vt cor hoīs nihil acceptet qd̄ sit diuine dilectiōi ꝯtrariū sic est de necessitate p̄cepti. Q2 vero homo etia3 ea abijciat quib⁹ pōt licite vti vt liberius deo vacet hoc est de pfectione ꝯsilij. Sic igit̃ hic dicendū est q̄ de necessitate p̄cepti est vt a cōitate dilectiōis qua quis ꝓximos tenet̃ diligere, inimicu3 non excludat: nec aliqd ꝯtrariū hui⁹ dilectiōis p corde suo recipiat. Sed q̄ actu ferat̃ mens hoīs in dilectionē inimici etiā cū3 nō adest necessitas ptinet ad pfectionē cōsilij. In casu enī alicuius necessitatis etiā in sp̄ali actu inimicos diligere ꝛ eis benefacere tenemur ex necessitate p̄cepti: puta si fame morerētur vel in alio huiusmodi articulo essent. Extra hos aūt necessitatis articulos inimicis sp̄alem affectum ꝛ effectū impēdere ex necessitate p̄cepti nō tenemur cū nec etiā teneamur ex necessitate p̄cepti hec i sp̄ali oībus exhibere. Huiusmōi aūt inimicoꝝ dilectio directe ex sola diuina dilectiōe deriuat̃. In alijs aūt dilectiōib⁹ mouet ad diligendū aliqd aliud bonū: puta vel beneficium exhibitū: vel cōcatio sanguinis vel vnitas ciuitatis aut aliquid huiusmōi. Sed ad diligendum inimicos nihil mouere pōt nisi solus deus. Diligūtur enī in q̄tū sunt creature dei: quasi ad eius imaginē facti: ꝛ ipsius capaces. Et q: deum oībus alijs bonis charitas p̄fert non ꝯsiderat cuiuscūq3 boni detrimentū qd̄ ab hostib⁹ patit̃ ad h q̄ eos odiat: sed magis cōsiderat diuinū bonum vt eos diligat. Unī q̄to pfectius viget i hoīe charitas dei: tanto facilius animus eius flectitur vt

diligat inimicum. Consideratur aũt secundo perfe
ctio dilectionis ꝓximi ſm intensionem amoris.
Manifestũ est.n.ꝙ quanto aliqs intẽsius amat: tan
to facilius alia ꝓpter ipsum contẽnunt. Et ĩ huius ſ que
hõ ꝓpter dilectionẽ ꝓximi contẽnit ꝯsiderari potest
an sit pfecta dilectio ꝓximi. Huius aũt pfectõis
triplex gradus inuenitur. Sunt.n. aliqui q exterio-
ra bona contẽnunt ꝓpter ꝓximoꝝ dilectionẽ: dum
vl' ea particulariter ꝓximis administrãt: vl' tota
liter oĩa necessitatib9 erogãt ꝓximoꝝ: qḋ videt
apl's tãgere cũ dicit.i. Cori.13. Si distribuero in
cibos pauperũ oẽm sbam: ꝛ cant.8. dĩ si dederit
homo oẽm substãtiam domus sue p dilectõe q̃si
nihil despiciet eã. Unde ꝛ dñs hoc cõprehẽdẽ vi
detur dum cõsiliũ de pfectione sectanda cuidam
daret dicens Mat.19. Si vis pfectus esse vade
ꝛ vẽde oĩa que habes ꝛ da pauperibus ꝛ habebis the
saurum in celo ꝛ veni sequere me: vbi oium bo-
norum exterioꝝ abdicationẽ ad duo videt ordi-
nare.s. ad dilectionẽ ꝓximi cũ dicit: ꝛ da pauperi
bus: ꝛ ad dilectionẽ dei cũ dicit: sequere me. Ad
idem etiã ptinet si quis dãnum in exterioribus re
bus pati nõ recuset ꝓpter dilectionẽ dei vl' ꝓxi
mi. Unde apl's cõmendat quosdã dicens ad He
bre.x. Rapinã bonorũ vestrorũ cum gaudio sus-
cepistis: ꝛ ꝓuer.12. dicit. Qui negligit damnũ ꝓ-
pter amicũ iustus ẽ. Ab hoc aũt dilectiõis gradu
deficiunt q de bonis que habẽt ꝓximis necessita
tem habẽtibus subuenire nõ curant: Unde dicit
i. Jo.3. Qui habuerit sbam mundi huius ꝛ vide-
rit fratrẽ suũ necesse habere: ꝛ clauserit viscera
sua ab eo quõ charitas dei manet in illo. Scdus
aũt gradus dilectionis ẽ: vt aliqs corpus suũ la-
boribus exponat ꝓpter ꝓximoꝝ amorẽ: cui9 rei
exemplũ apl's in seipso ostendit: cũ dicit.2. Thes.
3. In labore ꝛ fatigatione nocte ꝛ die opantes ne
quẽ vestrum grauaremus: ꝛ ad idem refert. siqs
tribulationes ꝛ psecutiones ꝓpter ꝓximoꝝ amo
rem pati nõ recuset. Unñ ꝛ apl's dicit.2. Corint.1.
Siue tribulamur p vestra exortatiõe ꝛ salute. ꝛ
2. Thi.2. dicit. Laboro vsq ad vincula quasi ma
le operans: s3 verbũ dei nõ est alligatũ: ideo oĩa
sustineo ꝓpter electos: vt ꝛ ipsi salutẽ ꝯsequant.
¶ Ab hoc aũt gradu deficiunt qui de delicijs ni
hil omitterẽt nec aliquid incõmodi sustinerent p
alioꝝ amore: ꝯ quos dĩ Amos.6. Qui dormitis in
lectis eburneis ꝛ lasciuitis in stratis vestris. Qui
comeditis agnũ de grege: ꝛ vitulos de medio ar
menti. Qui canitis ad vocẽ psalterij: sicut dauid
putauerũt se habere vasa cantici: bibentes vinũ
in phialis ꝛ optimo vnguẽto delibuti: ꝛ nihil pa-
tiebantur sup cõtritiõe Joseph. Et Ezech.13. dici
tur. Non ascendistis ex aduerso neq opposuistis
vos murũ p domo isrl': vt staretis in ꝓlio in die
dñi. Tertius aũt gradus dilectionis ẽ: vt aliquis
aĩam suam p fratribus ponat. Unde dicit.i. Jo.
3. In hoc cognouimus charitatẽ dei quoniã ille p
nobis aĩam suã posuit: ꝛ nos debemus p fratrib9
aĩas ponere. Ultra aũt hũc gradũ dilectio intẽdi
nõ põt. Dicit.n. dñs Jo.15. Maiorẽ hac dilectio
nem nemo h3 vt aĩam suã ponat quis p amicis
suis. Unde in hoc pfectio fraterne dilectionis cõ
sistit. Pertinẽt aũt ad aĩam duo. Unum qdẽ ſm
ꝙ viuificatur a deo: ꝛ quantum ad hoc p fratribus ani
mam ponere nõ debet. Tantũ.n. qs diligit vitã
aĩe quantum diligit deũ. Plus.n. debet vnusquisq
deum diligere q̃ ꝓximũ. Non debet ergo aliqs
peccando vitam aĩe sue cõtẽnere: vt ꝓximũ sal-
uet. Aliud aũt ꝯsideratur in aĩa ſm ꝙ viuificat cor
pus ꝛ est ꝑncipiũ vite humane: ꝛ ſm hoc p fratri
bus aĩam ponere debemus. Plus.n. debemus
ꝓximũ diligere q̃ corpora nostra. Unde vitã cor
poralem p salute spũali ꝓximoꝝ ponere cõuenit
Et hoc cadit sub necessitate pcepti in necessitatis
articulo: puta si aliqs videret aliquẽ ab infideli
bus seduci deberet se mortis periculo exponere
vt eũ a seductiõe liberaret. Sed ꝙ aliquis extra
hos necessitatis casus p salute eorũ mortis pericu-
lis se exponat ptinet ad pfectionẽ iusticie: vl' ad p
fectionem cõsilij: cuius exemplũ ab aplo accipe-
re possumus q dicit.2. Corin.12. Ego aũt libẽtissi
me impẽdar: ꝛ superimpẽdar ipse p aĩabus vestris
vbi dicit glo. Perfecta charitas hec est: vt quis
paratus sit ẽt p fratribus mori. Habet aũt quan
dam mortis silitudinẽ cõditio seruitutis: vnde ꝛ
mors ciuilis dĩ. Uita.n. in hoc maxime manife-
statur ꝙ aliquis mouet seipsum: qḋ aũt nõ põt mo-
ueri: nisi ab alio quasi mortuũ esse videt. Mani
festum ẽ aũt ꝙ seruus nõ a seipso mouetur: s3 p im-
perium dñi. Unde hõ inquantum seruituti subijcitur
quandã mortis silitudinem habet. Unñ ad eandẽ
pfectionẽ dilectõis ptinere videt ꝙ aliqs seipsum
seruituti subijciat ꝓpter amorẽ ꝓximi: ꝛ ꝙ se peri
culo mortis exponat: l3 hoc pfectius esse videat
q: hoĩes nãliter magis mortẽ refugiunt q̃ serui-
tutem. Tertio vero ꝯsideratur fraterne dilectõis p-
fectio ex effectu. Quãto.n. maiora bona ꝓximis
impẽdimus tanto pfectior dilectio videt. Sunt
aũt circa h' tres gradus ꝯsiderãdi. Sunt.n. quidã
q ꝓximis obsequunt in corpalibus bonis. puta q
vestiunt nudos: pascũt famelicos: ꝛ infirmis mi
nistrant: ꝛ alia hmõi faciunt que sibi dñs. reputat
exhiberi: vt p3 Mathei.25. Sunt aũt aliq q spũa
lia bona largiunt: que tñ nõ excedũt ꝯditionẽ hu-
manam: sicut q docet ignorantẽ: ꝯsulit dubitanti
ꝛ reuocat errantẽ: de quo cõmendat. Job.4. Ec-
ce docuistis multos ꝛ man9 lassas roborasti. Ua
cillantes ꝯfirmauerũt sermones tui: ꝛ genua tre-
mentia ꝯfortasti. Sunt aũt alij q spũalia bona: et
diuina supra nãm ꝛ rõnem existẽtia ꝓximis lar-

giuntur.s.doctrinā diuinorū: manuductionē ad deum: et spūaliū sacrorum cōicationē. Et de his donis apls mētionē facit ad Gall.3.dicēs. Qui tribuit vobis spm̄ et operat in vobis virtutes: et i.Thes.2. Cum accepissetis a nobis verbū audi tus dei: ecce accepistis illud nō vt verbū hoīum sed vt est vere verbū dei: et.2.Corin.xj. Despon di vos vni viro: et postmodū subdit. Nam si his qui venit aliū xpm̄ p̄dicat quē nō p̄dicauimus aut aliū spm̄ accipitis quē nō accepistis aut aliud euangeliū quod nō recepistis recte pateremini. Huiusmodi aūt bonorū collatio singularē quādā pfectionē ptinet fraterne dilectionis: q: p hec bo na hō vltimo fini cōiungit in quo summa hoīs p fectio cōsistit. Unde ad hāc pfectionē ostēdendā dr̄ Job.37. Nunqd nosti semitas nubiū magnas et pfectas scias: p nubes aūt sm̄ Greg. sancti p̄di catores itelligunt. Habēt aūt iste nubes semi tas subtilissimas.s.p̄dicationis sancte vias et p fectas scias: dum de suis meritis se nihil eē sciūt q: ea que proximis ipendūt supra ipos erūt. Ad ditur aūt ad hanc pfectionē: si hmōi spūalia bona nō vni tm̄ vl̄ duobus: sz toti multitudini exhibe antur: q: etiā sm̄ phos bonū gentis pfectius est et diuinius q̄z bonū vnius. Unde et apls dicit Eph.4. Alios aūt pastores et doctores ad cōsumationē san ctorum in opus ministerij in edificationē corpo ris xpi.s.totius eccle. Et.1.Corint.14.dicit. Qm̄ emulatores estis spūum ad edificationem eccle: querite vt habundatis.

Quid requirat ad statū pfectionis. CA.XV.

Est autē cōsiderandū q̄ sicut supra p̄misi mus pfectionis ē: nō solū aliquod opus p fectum facere: sz etiā opus pfectum voue re. De vtroqz.n.cōsilium datur: vt supra dictū est Qui g̃ aliquod opus pfectū ex voto facit: ad du plicem pfectionē attingit: sicut q cōtinentiā seruat vnam pfectionē hz: qui aūt ex voto se obligat ad cōtinentiā seruandā et eam seruat: hz et cōtinētie pfe ctionē et voti. Perfectio āt que ē ex voto cōditōez mutat et statum: sm̄ q̄ libertas et seruitus diuer se cōditōis vl̄ status eē dicunt. Sic.n.accipit sta tus.2.q.6. vbi Adrianus papa ait. Si qn̄ in cau sa capitali vl̄ cā status interpellatū fuerit: nō per exploratores: sz p se ipos est agendū. Nam cū ali quis vouet cōtinētiā seruare adimit sibi liberta tem ducēdi vxorē. Qui aūt simplr̄ cōtinet absqz vo to: p̄dicta libertate nō p̄uat. Non g̃ in aliquo mu tatur eius cōditio: sicut mutat cōditio eius q vouet Nam et apud hoīes siqs alicui obsequat nō ex h cōditionē mutat: sz si obligat se ad seruandū iā al terius cōditionis efficit. Sed cōsiderandū ē q̄ pōt aliquis sibi libertatē adimere: vl̄ simplr̄: vl̄ sm̄ quid. Si.n.aliqs se deo vl̄ hoī obliget ad aliquid faciendū spāle et p aliquo tpe nō simplr̄ libertatē amisit: sz solū sm̄ illud ad quod se obligauit. Si aūt se totalr̄ in ptāte alicuius ponat: ita q̄ nihil si bi libertatis retineat simplr̄ cōditionē mutauit fa ctus simplr̄ seruus. Sic g̃ dum aliqs deo vouet aliquod pticulare opus: puta pegrinationē aut ie iunium: aut aliqd hmōi: nō simplr̄ cōditionē: vl̄ statum mutauit: sed sm̄ aliqd tm̄. Si vō totā vi tam suā voto deo obligauit: vt in opibus pfectio nis ei deseruiat: iam simplr̄ cōditōem: vl̄ statū p fectionis assumpsit. Contingit aūt aliquos opa p fectionis facere nō vouētes: aliquos vō totā vitā suam voto obligātes ad pfectionis opa que nō i plent. Unde pz quosdā pfectos qdem eē q tm̄ pfecti onis statum nō hn̄t: aliquos vō pfectionis statū hr̄e: sz pfectos nō esse.

Q esse in statu pfectōis cōuenit epīs et religio sis. CA.XVI.

Ex hijs aūt que dicta sunt supra manifeste apparet qbus cōpetat in pfectionis statu esse. Dictū est.n.supra q̄ ad pfectionē di uine dilectōis triplici via pcedit.s.abrenunciā do exterioribus bonis: relinquēdo vxorē: et alias cogitationes carnales: et abnegādo seipm̄: vl̄ per mortē quam p xpo patit: vl̄ q: abnegat ppriā vo luntatē. Qui g̃ ad hec opa pfectionis totā vitā sui voto obligāt deo: manifestū est eos pfectōis sta tum assumere: et q: in oī religione hec tria vouet manifestū ē oēm religionē pfectionis statum eē. Rursus aūt ostēsum ē tria ptinere ad pfectionē fraterne dilectōis: vt.s.inimici diligant eisqz se muatur: et vt aliqs aiam suā p fratribus ponat: vl̄ exponendo se piculis mortis: vl̄ etiā vitā suā to taliter ordinādo in vtilitatē proximorū et q̄ p̄ximis spūalia impēdant. Ad h aūt tria manifestū ē te neri epos. Cum.n.eccle vniuersam curā suscepe rint in qua plerunqz inueniunt aliqui eos odien tes: psequētes et blasphemātes necesse hn̄t inimi cis et psequētibus dilectōis et bnficentie vicē re pendere: cuius exemplū in aplis apparet quorū sunt epi successores. In medio.n.psequutorū cō morātes salutē eorū pcurabāt. Unde et dn̄s eis mā dat. Math.x. Ecce ego mitto vos: sicut oues in medio luporū: vt.s.plurimos morsus ab eis acci pientes nō solū nō cōsumant: sz et illos cōuertant et Aug. in li. de sermone dn̄i in monte exponēs illō quod hr̄ Mat.5. Siqs te pcusserit in dexteram maxillā tuā p̄be illi et alterā: sic dicit. Hec ad mi sericordiā ptinere hij maxime sentiūt q eis quos multū diligunt seruiūt: vl̄ pueris: vl̄ freneticis: a qbus multa sepe patiunt: et si eorū salus illud exi gat prebēt se eē vt plura patiant. Docet g̃ medic̄ et dn̄s aiarū: vt discipuli sui eorū quorū saluti cōsule re volūt ibecillitates equo aīo tollerarēt. Oīus namqz iprobitas ex ibecillitate animi venit: qa nihil innocētius ē eo q est in virtute pfectus. Pre

est q aplš.1.Corin.4.dicit. Maledicimur & benedicimus:psecutionē patimur & sustinem⁹:blasphemamur & obsecramus. Tenemur ēt epi vt p salute suoꝝ subditoꝝ aiam suā ponant. Dicit eni dñs Joā.x. Ego sum pastor bonus: bonus pastor aiam suam ponat p ouibus suis:quod exponens btūs Greg.dicit. Audistis fratres carissimi ex lectione euangelica eruditionē vrām:audistis & piculum nostrū:& postea subdit. Ostēsa nobis ē igit de cotemptu mortis via quā sequamur:apposita est forma cui ipzimamur. Primū nobis ē exteriora nrā misericorditer ouibus eius impendere. Postremū vō si necesse sit etiā mortē nrām p eis debem⁹ ministrare:& postea subdit. Lupus &.n. sup oues venit cū glibet iniustus & raptor:fideles quosqz atqz humiles opprimit:ſʒ is qui pastor videbatur eē & nō erat:relinquit oues & fugit:q2 dū sibi ab eo piculuʒ metuit:resistere eius in iusticie nō p̄sumit. Ex qbus verbis pʒ q ō necessitate pastoralis officii est: vt piculū mortis nō refugiat, p pter gregis sibi cōmissi salutē. Obligat̃ ḡ ex ipso officio sibi cōmisso ad hāc psectionē dilectōis: vt p fratribus aiam ponat. Silr etiā ex officio pōtifex obligat̃ ad hoc q bona spūalia primis administret quasi quidā mediator inter deuʒ & hoiem ↄstitutus: vicē eius agēs q est mediator dei & hominuʒ ihs xps vt dr.i.Thy.2. Cuius figura moyses gerēs dicebat Deu.5. Ego sequester & medi⁹ fui inter deū & vos in tpe illo:& ideo p̄ces & oblationes deo in psona ppli offert:q2 vt dicit̃ He.5. Omnis pontifex ex hoibus assumptus p hoibus ↄstituit̃ in his que sunt ad deū:vt offerat dona & sacrificia p peccatis. Sed rursus psonā dei gerit in cōpatione ad pplm dū pplo quasi virtute dñi iudicia:documēta:exēpla:& sacra ministrat. Vñ aplš dicit.2.Corin.2. Ego qd donaui si qd donaui ppter vos in psona xpi:& in eadem epla dicit. An experimētum queritis eius q in me loqt̃ xps Et.1.Cori.9. Si nos vobis spūalia seminauim⁹ magnū est si nos carnalia vr̄a metamus. Ad huiusmodi aūt psectionē epi in sua ordinatōe vl' coronatōe se obligāt:sicut & religiosi in sua pfessione. Vñ dicit aplš.1.ad Thy.vlti. Certa bonum certamē fidei apprehēde vitā eternā in qua vocatus es & pfessus bonā pfessionē corā multis testibus.f.in tua ordinatiōe vt glo.ibidē exponit. Et īō epi statum psectōis hñt sicut & religiosi. Sicut aūt in humanis ↄctibus alique solēnitates ſʒ humana iura adhibēt̃:vt ↄctus firmior hēatur: ita cū quadā solēnitate & bñdictione status pontificalis assumit̃:& ēt religionis pfessio celebrat̃. Vñ Dyo.dicit.6.c.ecc.ierar.de monachis loquens Propter qđ & psectam ipsis donauit grām scā legislatio:& quadā ip̄os dignata est sanctificatiua inuocatione.

¶ Q2 status pontificalis est psectior q̃ status religionis. CA.XVII.

Posset aūt alicui minus circūspecto videri q status psectōis religionis eēt sblimior q̃ status pōtificalis psectōis:sicut dilectio dei ad cuius psectionē ordinat̃ religionis stat⁹ pemīnet dilectioni primi ad cuius psectionē ordinat̃ pōtificalis status. Et sicut vita actiua cui pontifices inseruiūt minor ē: q̃ vita ↄtēplatiua ad quaʒ religionis status ordinari vr̃. Dicit.n. Dyo.6.c. ecc.ierar. q religiosos alij quidē famulos: alij āt ip̄os monachos noiantes:ex dei puro seruitio:& famulatu:& induuisibili:& singulari vita tāq̃ vniēte ip̄os indiuisibiliū sanctis ↄuolutōibus.i.cōtēplationibus ad deiformē vnitatē & amabilē deo psectionē. Potest etiā aliqbus videri q status plationis nō sit psectus:q2 diuitias eis possidere lʒ cū tñ dñs dicit Mat.19. Si vis psectus eē vade & vende oia que habes & da pauperibus Sed hoc deiū veritati repugnat. Dyo.n.dicit.5.c.ecc.ierar. q ordo epoꝝ est psectiuus:& in.6.c. dicit ordinem monachoꝝ esse ordinē psectoꝝ. Manifestū est aūt maiorē psectionē requiri ad hoc q aliquis psectionē aliis tribuat:q̃ ad hoc q aliqs in seipso psectus sit:sicut maius est posse facere aliquē talē q̃ esse talē:& oīs cā potior est suo effectu. Relinquit̃ ḡ epalem statum maioris perfectōis esse:q̃ sit status cuiuscunqz religionis. Idem aūt apparʒ siqs consideret ea ad que vtriqz obligant̃. Obligantur.n.religiosi ad hō q tpalia deserant:q castimoniā seruent:& q sb obediētia viuāt: qbus multo ē ampli⁹ & difficilius p salute alioꝝ vitā ponē ad qđ deiū ē epi obligāt̃. Vñ māifestū ē grauiorē eē epalem obligationē obligatōe religionis. Amplius in his ipsis ad que religiosi obligant̃ episcopi quodāmodo obligari videnk. Tenent̃.n.epi bona tēporalia que habent in necessitate suis subditis exibere:quos pascere debēt nō solum vbo & exemplo:sed etiā tpali subsidio. Vñ Petro Joā. vltimo ter deiū est a dño: vt eius gregē pasceret Quod ip̄e retinēs alios ad hō ip̄m exortatur dicēs.1.Pe.vlti. Pascite q in vobis est gregem dñi: & Greg. dicit in aucte supra inducta ex psona epoꝝ loquēs. Exteriora nrā misericorditer ouibus eius debem⁹ impēdere:& postea sbdit. Qui nō dat pro ouibus sbam suam qū pro hijs daturus est aiam suam. Ipsi etiā episcopi ad castitatē obligantur. Nam cū alios mundare debeāt:ip̄os p̄cipue cōuenit eē mundos. Unde Dyo.dicit.3.c.celestis ierarchie q purgatiuos ordines oportet ex habūdantiam purgationis alijs tradere de ppria castitate. Et quidē religiosi per votū obediētie se vni prelato subijciunt:epus vero seruuʒ se constituit oium quorum curā assumit:dum tenet̃ nō quod suuʒ est querere:ſʒ qđ mult̃: vt salui fiant vt dicit

aplus.i.Corin.x. Unde ipse seipso dicit.9.c.eiusdem eple. Cum liber essem ex oibus oim me seruum feci. Et.2.Corin.4. Non nosmet ipsos pdicamus:sed ihm xpm dnm nostrū:nos aūt seruos vestros p ihm. Unde ⁊ cōsuetudo inoleuit:vt sūmus pontifex se scribat seruū seruoꝝ dei. Unde pꝫ epalem statū maioris pfectōis eē ꝙ̄ statū religionis. Iterum Dyo.dicit.6.c.eccla.ierarchie monachorum ordinē nō eē adductiuū alioꝝ:ſꝫ in se ipo stantē in singulari ⁊ sancta statōe. Ad epos aūt ex obligatōe voti ptinet alios ad deū adducere. Dicit.n. Greg.sup Ezech.ꝙ nullū sacrificiū est magis deo acceptū: ꝙ̄ zelus aiarum. Ordo igit eporum pfectissimus ē. Hoc aūt euidēter ostēdit ex eccle cōsuetudine:p quam religiosi a suorū platorum obediētia absoluti ad epatus ordinē assumuntur. Quod quidē licitū nō esset nisi epalis stat⁹ esset pfectior. Sequitur.n. eccla dei pauli sniam:q dicit.i.ad Corin.12. Emulamini carismata meliora.

C Solutio rōnum qbus impugnari videbat pfectio pōtificalis status. CA.XVIII.

e Ad vo que in ɔ̄triū obijciunt nō ē difficile soluere. Perfectio.n.dilectōis primi:vt supra dcm̄ est ex pfectōe diuine dilectōis deriuat que quidē tm̄ in cordibus aliquoꝝ pualet vt nō solū deo frui velint ⁊ ei seruire:ſꝫ etiā primis ppter deū: Unde apls dicit.2.Corin.5. Siue.n.mēte excedimus .s.p ɔ̄templationē hoc est deo.i.ad honorē dei:siue sobrij sumus quasi vob ɔ̄descēdentes:hoc est vobis.i.ad vtilitatē vr̄az. Charitas.n.xpi vrget nos:vt.s.p vobis oia faciamus:sicut gl.exponit. Manifestū est aūt ꝙ maioris dilectōis signū est vt hō ppter amicū etiā alij seruiat ꝙ̄ si soli amico seruire velit. Quod ēt dr̄ de ɔ̄tēplatiue vite pfectōe nō videt ad ppositum ptinere. Cū.n.eps mediator inter deum ⁊ hoies ɔ̄stituat:opꝫ ipm̄ ⁊ in ac.de pcellere ministerium bonum ɔ̄stituit:⁊ in ɔ̄templatōe pcipuū eē vt ex do hauriat qd hoibus tradat. Un̄ dicit gre. in pastorali. Sit psul actione pcipuus:pre cunctis ɔ̄tēplatōe suspensus:rector internoꝝ curā in exterioꝝ occupatōe nō minuēs: exterioꝝ puidētiam in īteriorum sollicitudine nō relinquēs. Sed ⁊ si detrimentū aliquod in dulcedine cōtemplatōis patiunt ppter exterioꝝ occupatōem qua primis seruiunt:h ipm̄ pfectionē diuine dilectōis attestatur. Magis.n.aliquē amare ɔ̄uincit:q ppter ei⁹ amorē iocunditate pn̄tie eius ad tps carere desiderat in eius seruitijs occupatus:ꝙ̄ si eius pn̄tia semp frui vellet. Un̄ apls ad Ro.9. Postꝙ̄ dixerat:neqꝫ mors:neqꝫ vita sepabit me a charitate dei:postmodū subiungit. Optabam ego ipse anathema esse a xpo p fratribus meis:qd exponens Criso. dicit in lib. de cōpunctione cordis. Ita.n. totam eius mētem deuicit amor xpi:vt etiā hoc quod ei pceteris oībus amabilius erat eē cū xpo rursus id ipsum: q: ita placeret xpo ɔ̄tēneret.

Tertie vo obiectioni dupli r̄ndet. Prime qdē q: epi diuitias eccle quas habent nō quasi suas possident:sed quasi cōes dispēsant:quod euāgelice pfectioni nō derogat. Unde psper dicit ⁊ habetur.12.q.i. Expedit facultates eccle possideri:⁊ pprias amore pfectionis ɔ̄tēni. Et postea introducto sancti Paulini exēplo subiungit:quo facto satis ostendit:⁊ ppria debere ppter pfectionē contēni:⁊ sine impedimēto pfectionis:eccle facultates que sunt pfecto cōes possideri. C Circa qd tñ ɔ̄siderandū est ꝙ eccle facultates si sic ab aliquo possideant:ꝙ eoꝝ fructus nō lucri faciat:ſꝫ solū dispenset:euangelice pfectōi nō derogat. alioqn abbates ⁊ ppositi monasterioꝝ a religionis pfectione deciderēt ɔ̄ votū paupertatis agētes: qd est oino absurdum. Si vo aliqs ex cōibus eccle facultatibus nō solū dispēsator fructuū:ſꝫ dn̄s fiat eos lucrifaciēs:manifestū est eū aliqd ppriū possidere:⁊ ita deficit a pfectōe eoꝝ q oibus abrenūciantes sine pprio viuūt. Sed q: epi nō solum facultates eccle possidere pn̄t:sed ēt patrimonialia bona de qbus ēt eis testm̄ ɔ̄dere licꝫ:videt ꝙ ab euangelica pfectione deficiāt:ad quā inuitat dn̄s Mat.19.d. Si vis pfectus esse ⁊c. Sed hec qd de facili soluit si pdicta ad memoriā reuocentur Dictū est.n.sup ꝙ abdicatio ppriaꝝ diuitiarum nō est pfectio ſꝫ quoddā pfectionis instrm̄. Possibile aūt est aliquē pfectionē acquirere sine propriaꝝ diuitiaꝝ abiectōe actuali:hoc aūt sic potest manifestari. Cum.n.dn̄s pfectōis documenta tradens dicat. Math.5. Si qs te pcusserit in dexteram maxillā tuā pbe illi ⁊ alterā. Et ei q vult tecum in iudicio ɔ̄tendere ⁊ tunicā tollere dimitte ei ⁊ palliū:⁊ quicunqꝫ te angariauerit mile passus vade cum illo:⁊ alia duo:nō semp pfecti hoc actu cōplent. Alioqn dn̄s ab hac pfectione defecit:q: in maxilla alapa suscepta nō pbuit ei alteram:sed dixit. Si male loquutus sum phibe testimonium de malo:si autē bn̄: cur me cedis:vt dr̄ Jo.18. Sꝫ nec paulus cū pcuteret:maxillā pbuit sed sicut dr̄ actuū.23.dixit. Percutiat te deus paries dealbate. Non est ergo de necessitate perfectionis:vt huiusmodi opere compleant:sed hec intelligenda sunt sm̄ animi preparationē vt Augu.dicit in li. de sermone dn̄i in mōte. In hoc.n. perfectio hois cōsistit:vt homo habeat aīum paratum ad hec faciēda quotienscūqꝫ fuerit opus. Similiter etiā vt Aug.dicit in libro qōnum euāgelij ⁊ habet in decretis.41.di.quod dn̄s dicit in euangelio iustificata est sapiētia ab oibus filijs suis:ostēdit filios sapientie intelligere:nō in mādu cando:nec in abstinēdo esse iusticiā: ſꝫ in equanī-

mitate tollerandi inopiam. Un̄ ⁊ ap̄ls dicit phi. 4. Scio habundare ⁊ penuriā pati. Ad hanc aūt equanimitatē inopiā tollerandi religiosi pueniūt p exercitiū nihil habēdi: sȝ ep̄i ad eam pduci pn̄t p exercitiū circa curā eccle ⁊ dilectionē fraternā ex qua nō solū ꝓprias diuitias ꝓ salute primorū exponere vl' cōtēnere debēt esse parati qñ fuerit oportunū: sȝ etiam ꝓpria corpora: vt supra dcm̄ est. Unde Criso. dicit in dyalogo suo. Magnum certe monachorū certamē: ⁊ postea subdit. Ibi. s. in monastico statu ieiuniū est durū: ⁊ vigilie: ⁊ reliqua que ad afflictionē corporis cōcurrunt: vt h vero. s. in statu pōtificali erga aiam ars tota versatur. Et postea ponit exemplū: sicut hi qui arte mechanica quedā stupenda faciunt ad que vtuntur pluribus instrumētis: pōs autē nihil de hijs requirens: oēm artē suam operibus scitius manifestis ostendit. Posset aūt alicui videri q ep̄i teneātur: vt hanc pfectionē de abijciendis diuitijs habeant nō solū in preparatione animi: sȝ etiā in exercitio actus. Dn̄s. n. ap̄lis mandauit: vt dicitur Mat. x. Nolite possidere aurū neqȝ argentū: neqȝ pecuniā in zonis vestris: nō perā in via: neqȝ duas tunicas: neqȝ calciamēta: neqȝ virgā. Ep̄i aūt successores ap̄lorum sunt: tenētur ergo ad hec mandata ap̄lis facta. Sed manifestū est id qd ꝯcludit verum nō esse. Fuerunt. n. plurimi in ecclesia dei ep̄i: de quorū sanctitate dubitari nō pōt qui hoc nō obseruauerūt: sicut Athanasius: Hylarius: ⁊ alij plurimi successores. Unde Aug. dicit in libro ꝯ mēdatium. Non opȝ tm̄ ꝑcepta dei retinere: sed etiā vitā moresqȝ iustorū. Itaqȝ plura in verbis intelligere nō valētes: in factis sanctorum colligimus quēadmodū oȝ ea accipi. Et huius rō est: qȝ idē spūssanctus qui loquit in scripturis mouet sanctos ad operādum: fm illō Roma. 8. Quicunqȝ spū dei agunt hi filij dei sunt: ⁊ iō nō est credēdum id quod a sanctis viris cōiter agitur ꝯ diuinum ꝑceptū esse. vt ergo ibidē dicit ⁊ etiā in libro de ꝯsensu euangelistarū: cur dn̄s dixerit ap̄lis: vt nihil possiderēt: nec aliquid secū in via portarent: satis ipse significauit cum addidit. Dignus est. n. operarius mercede sua. vn̄ satꝭ ostēdit hoc esse pmissum nō iussum: vt q pmissiōe vti nō vult: vt ab alijs accipiat vnde viuat: sed sua differt ad viuēdum nō cōtra dn̄i preceptum facit. Aliud est. n. pmissione nō vti quod ⁊ Paulus fecit: ⁊ aliud agere cōtra ꝑceptum. Potest et ⁊ aliter solui: vt intelligat hoc dn̄m ꝑcepisse q̄tū ad primā missionē qua mittebant ap̄li ad predicandū iudeis apud quos ꝯsuetum erat: vt doctores viuerēt de stipendijs eorum quos docebant Uoluit. n. dn̄s sicut dicit Criso. Primo quidem discipulos p hoc facere nō suspectos: quasi causa questus predicarent. Secūdo vt a soli sollicitudine liberarentur. Tertio vt virtutis eius experimentū sumerēt: qui sine huiusmodi poterat eis in necessarijs puidere. Sed postmodū imminente passione quādo iam ad gentes mittendi erant aliud eis precepit: vt habetur Luce. 22. Quesiuit enim ab eis: quādo misi vos sine sacculo: ⁊ pera ⁊ calciamētis: nunquid aliquid defuit vob. Qui cum dixissent: nihil. Subiunxit. Sed nunc q habet sacculū tollat similiter ⁊ perā. Unde ob hoc nō tenent episcopi ap̄lorū successores vt nihil possideant: nec aliqd secū in via deferant.

¶ Qȝ status episcopalis q̄uis sit perfectior q̄ status religionis: nō tamē est ambiendus.

CA. XIX.

Sed cum apostolus dicat pme Corinth. 12. Emulamini carismata meliora: si pontificalis status est pfectior q̄ status religionis: magis deberet sibi aliquis statū prelationis pcurare q̄ q ad statū religionis accedere. Sed siquis diligenter cōsideret: euidens rō inuenit q̄re religionis status meritorie appetit: status aūt pontificalis nō absqȝ vitio ambitionis desideratur. Qui. n. statū religionis assumit se ⁊ sua abnegans alijs se subijcit ꝑpter xp̄m: qui vero ad statum pontificalē pmouet quēdam sublimitatis honorē in hijs que sunt xp̄i cōsequit: quē appetere ꝑsumptuosum videt: cum maior honor ⁊ potestas: nō nisi melioribus debeat. Unde Augu. 19. de ciuitate dei dicit. Exponere voluit apostolus quid sit ep̄atus: qȝ nomē est operis non honoris. Grecum est. n. atqȝ inde ductū vocabulum quod ille qui preficit superintendit curā. s. eorum gerens. Ep̄i quippe sup scopos vero intētio est. Ergo episcopi grece latine supintendere possumus dicere: vt intelligat nō se ep̄um qui preesse dilexerit nō pdesse. Itaqȝ a studio cognoscēde veritatis nemo phibet quod ad laudabile pertinet ocium: locus vero superior: sine quo ꝑplus regi nō pōt: ⁊ si ita teneat atqȝ administret: vt decet: tn̄ indecēter appetit. Quāobrem ociū sanctum q̄rit charitas veritatis: negocium iustū suscipit necessitas charitatis. Quā sarcinā si nullus imponit: percipiēde atqȝ intuēde vacādum ē veritati Si aūt imponit suscipienda ē ꝑpter charitatē necessitatem. Criso. autē super Matheū exponens illud pncipes gentiū dominant eorum: sic dicit. Opus quidē desiderare bonū: bonum est: qȝ nostre voluntatis est: ⁊ nostra est merces: primatū aūt honoris cōcupiscere vanitas est. Neqȝ enim aplius laudē habebit apud deū: qȝ apostolus fuit sed qȝ opus apostolatus sui bene impleuit. Conuersatio ergo desideranda. non dignior gradus. Est etiā ⁊ aliud attendēdum q religionis status perfectionē nō presupponit: sed ad perfectionē inducit. Pontificalis aūt dignitas perfectionē

presupponit. Qui enim pontificatus honorem suscepit: spūale magisteriū assumit. Unde apostolꝰ dicebat. i. Thy. 2. Positus sū ego predicator ⁊ apostolus: veritatē dico nō mentior doctor gentium in fide ⁊ veritate. Ridiculum aūt est pfectionis magisteriū fieri qui pfectionē per experimentum nō novit. Et sicut dicit Greg. in pastorali: tantum debet actionē populi actio transcēdere presulis: quātum distare solet a grege vita pastoralis.

Que quidam differentia ex verbis dn̄i manifeste colligitur. Cum enī dominꝰ paupertatis consilium daret: hijs verbis est usus. Si vis perfectus esse vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da pauperibus. Unde manifeste apparet ꝙ paupertatis assumptio perfectionē nō preexigit: sed ad eā ducit. Cum vero plationis officiū Petro cōmitteret quesivit. Symon Joānis diligis me plꝰ his. Qui cum responderet: tu scis q amo te: subiecit Pasce oves meas. Per quod manifeste datur intelligi: ꝙ perfectionē charitatis preexigit assumptio prelatiōis. Presumptuosū aūt esse videtur ut quis se extimet eē perfectū. Unde apostolꝰ dicit Philip. 3. Non ꝙ iam acceperim: aut iam pfectus sim. Et postea subdit. Quicunqȝ ergo perfecti sumus: hoc sentiamus. Quod aūt aliquis pfectionem desideret: ⁊ eam assequi velit: nō presumptionis: sed sancte emulatiōis esse videt. Ad quam apostolꝰ hortatus ē .i. Corin. 12. Emulamini carismata meliora. Et ideo religionis statū assumere laudabile est. ad plationis aūt fastigiū hanellare nimie psumptiōis ē. Unde greg. dicit in pastorali. Is qui recusavit prelatiōis officiū plene nō restitit: ⁊ his qui mitti voluit ante se p altaris calculum purgatū vidit. Per quod datur intelligi ꝙ vocatus ad plationis officium: nec oīno resistat: nec ad ipm̄ hanellet: nisi se prius purgatū videat: ne aut nō purgatus adire quis sacra misteria audeat: aut quē superna gratia elegit sub humilitatis specie superbe contradicat. Quia ergo valde difficile est purgatum se quēlibet posse cognoscere: prelationis officiū tutius declinat. Est autē ⁊ aliud considerādū. s. ꝙ statum religionis rerum tēporaliū abiectio comitat. E contrario vero statui prelationis multa bona tēporalia adiunguntur. Qui ergo religionis statū assumunt: manifestū demonstrant se tēporalia bona nō querere: sed ꝙ per eorū abiectionē ad bona spiritualia tendāt. Qui vero pontificalē dignitatem assumunt: plerumqȝ magis tēporalia bona cōsiderāt ꝗ̄ eterna. Unde Grego. dicit in pastorali. Tunc fuit laudabile episcopatū querere: quādo per hūc quemqȝ dubiū nō erat ad supplicia graviora pervenire. Et postea subdit. Sanctum quippe officium nō diligit oīno: sed nescit qui ad culmen regiminis hanellans in occulta meditatiōe cogitationis ceterorū subiectione pascitur: laude propria letatur: ad honorem cor elevat: ⁊ rerum affluentium habundantia exultat. Mundi ergo lucrum queritur sub eius honoris specie: quo mundi destrui lucra debuerūt. Est ⁊ aliud advertendū ꝙ qui plationis statū assumit multis periculis se exponit. Dicit. n. Greg. in pastorali. Plerūqȝ in occupatione regiminis: ipē quoqȝ boni operis usus perdit qui in tranquillitate tenebatur: quia quieto mari recte navis etiā imperitus dirigit. Perturbato aūt tēpestatis fluctibus etiā peritus se nauta confudit. Quid nāqȝ ē ptās culminis: nisi tēpestas mētis: in q̄ cogitationum semp procellis navis cordis quatitur: ⁊ huc illucqȝ incessanter impellit: ut per repentinos excessus oris ⁊ operis: quasi p obviantia saxa frangatur. Cuius periculū exemplū in David apparet: q ut dicit Gregorius. David actionis meritio pene in cunctis actibus placens: ut principatꝰ pondere claruit in tumore vulneris erupit: factusqȝ ē in morte viri crudeliter rigidus qui in appetitu femine fuit enerviter fluxus: ⁊ prius ferire cōprehensum persecutorē noluit: ⁊ post cum dāno exercitus devotū militē sub studio fraudis extinxit. Qui autē statum religionis assumit pericula peccati vitat. Unde Hieronymꝰ ex persona monachi loquens in epistola contra vigilantiū dicit. Ego cum fugero. i. mundū nō vincor: in eo ꝙ fugio: sed ideo fugio ne vincar. Nulla securitas cū vicino serpente dormire. Potest fieri ut me nō mordeat: tamē potest fieri: ut aliquādo me mordeat. Quod ergo aliquis pericula peccati evitās religionis statum assumat prudentie est. Quod vero sponte ad prelatiōis statum aspiret: vl nimie presumptionis est si se tam fortē extimet esse: ut inter pericula possit manere securus: vl oīno sue salutis curā nō habens si peccata vitare nō curat. Ex hijs ergo apparet ꝙ prelatiōis status: ⁊ si pfectus sit tn̄ absqȝ vitio ꝯcupiscentie appeti nō pōt.

¶ Rationes quorundam qui astruere conantur ꝙ presbyteri curati ⁊ archidiaconi sunt in statu pfectioīs ꝗ̄ religiosi ⁊ earū solutiōes. C. XX.

Sunt autē quidam qui nō solum episcoporum statū preferre religiosorum statui sūt contēti: sed ⁊ decanorū: ⁊ plebanorū: ⁊ archidiaconorū: ⁊ quorūcunqȝ curam habētium aīarum. Quod multipliciter asserere conantur. Dicit enī Criso. in. 6. li. sui dyalogi. Si aliquē mihi talem adducas monachū qualis: ut ita exaggerationem dicam fuit Helyas: tamē ꝗ̄diu solus est si nō perturbat: neqȝ graviter peccat: quippe nō habet quibus stimuletur: atqȝ exasperetur: nō tamē illi cōparandus est qui traditus populis ⁊ multorū ferre peccata cōpulsus: immobilis perseveravit ⁊ fortis. Ex quo manifeste videt ꝙ monachus ꝗ̄tūcunqȝ perfectus adequari nō pōt

cuicumq; curã animarũ habenti si eam bene exer
ceat. ¶ Adhuc ibidẽ postmodũ subditur. Siqs
mihi pponeret optionem vbi mallez placere: in
officio sacerdotali: an in solitudine monachorũ:
sine cõparatione eligerem illud quod prius dixi.
Incõparabiliter igitur preferendus est status cu-
ram aiarum habentium: q̃ viuere etiã in solitu-
dine monachorũ quod genus religionis perfectis
simum reputat. ¶ Item Augu. dicit in epistola
ad valeriũ. Cogitet religiosa prudentia tua nihil
esse in hac vita: ⁊ maxime hoc tẽpore facilius: ⁊
leuius ⁊ hominibus acceptabilius: episcopi: aut p̃s
byteri: aut dyaconi officio: si psunctorie atq; adu
latorie res agatur. Sed nihil apud deum mise-
rabilius: ⁊ tristius: ⁊ dãnabilius. Item nihil ẽ in
hac vita maxime hoc tẽpore difficilius: ⁊ labori
osius: ⁊ periculosius episcopi: aut p̃sbyteri aut dy
aconi officio: sed apud deũ nihil beatius si eo mo
do militet quo noster impator iubet. Non ergo
religionis status est pfectior statu presbyterorum
aut dyaconorũ qui curas aiarum habent ad quo
rum officiũ ptinet cõuersari hoibus. ¶ Preterea
Aug. dicit ad Aureliũ. Nimis dolenduz est si ad
tam ruinosam superbiã monachos subigimus: ⁊
tam graui cõtumelia clericos dignos putam⁹ in
quorũ numero nos sumus: si. s. vulgares de nobis
iocabunt dicentes malus monachus bonus cle-
ricus est: cum aliqñ bonus etiã monachus vix bo
num clericũ faciat. Maior ergo est pfectio boni
clerici q̃ boni monachi. Item Paulo ante dicit.
Non ẽ via dãda seruis dei. i. monachis: vt se fa
cilius putent eligi ad aliquod melius. i. ad offiñ
clericatus: si facti fuerint deteriores monasteriũ
s. deserendo. Melius est ẽ offiñ clericatus q̃ sta-
tus monasticus. Item Hiero. dicit ad Rusticuz
monachũ. Sic viue in monasterio vt cleric⁹ esse
merearis. Maius est ẽ clericatus offiñ q̃ mona
chi cõuersatio. ¶ Preterea nõ lz d̃ maiori ad mi-
nus transire: sz de statu monastico lz trãsire ad of
ficiũ presbyteri curã hñtis sicut dicit Gela. papa
⁊ hr̃. 16. q. 1. Siqs monachus fuerit q venerabilis
vite merito sacerdotio dignos p̃uideat: ⁊ abbas
sb cuius impio regi xp̃o militat illuz fieri presbm
petierit ab ep̃o dz eligi: ⁊ in loco quo iudicauerit
ordinaria: oia q̃ ad sacerdotij offiñ ptinẽt vl' ppli
vl' ep̃i electione puide ac iuste actur⁹ ⁊ plura alia
capitula ibidẽ ponunt: ⁊ dist. 47. Ex his ẽ oibus
vr q status quorũcumq; clericorũ ⁊ maxime curã
aiarũ hñtium religionis statui p̃ferat. Horũ autẽ
dictorũ rõ de facili pcipi põt si ea q̃ dicta sunt ad
memoriã reuocent. Jam. n. sup̃dictũ est aliud esse
pfectionis actũ atq; aliud pfectiõis statũ. Nam p
fectionis statũ nõ efficit nisi ppetua obligatio ad
ea que ad pfectionẽ spectant sine qua obligatiõe
plurimi pfectiõis opa exequunt: puta q nullo vo

to cõtinentiã seruãt: aut in paupertate viuũt. Rursũ
cõsiderandũ est q in p̃sbyteris ⁊ dyaconib⁹ curaz
aiarum hñtibus duo cõsiderãda sunt. s. offiñ cure:
⁊ dignitas ordis: manifestũ est ãt q offiñ cure su-
scipientes ppetuã obligationẽ nõ hñt cũ mitonẽ
curã dimittãt susceptã: sicut pz d̃ illis q dimittũt
prochias vl' archidiaconat⁹ ⁊ religionẽ intrãt. pz
etiã ex sup̃dictis q stat⁹ pfectionis nõ hr̃: nisi cũ p-
petua obligatiõe. Manifestũ ẽ aũt q archi. ⁊ pro
chiales sacerdotes: ⁊ etiã electi añ cõsecrationem
statũ pfectionis nũduz adepti sunt: sicut nec noui
cij in religionib⁹ añ pfessionẽ. Cõtingit aũt vt su
pradictũ est aliquẽ nõ in pfectionis statu existẽtez
opa pfectionis agere ⁊ pfectuz eẽ s̃m habitũ cha
ritatis. Sic igit cõtingit archidiaconos ⁊ prochia
nos p̃sbos pfectos eẽ s̃m habitũ charitatis: ⁊ ptici-
pare in aliquo pfectiõis officio: statũ tñ pfectiõis
nõ assequunt. Huius aũt euidẽs signũ ẽ: q: hijs q
ppetuo ad aliqd deputant vl' obligant: aliq̃ eccla
stica solẽnitas in tali obligatiõe adhibet: puta q
ep̃os cõsecrãtur vl' q in pfessione religionis bñdi-
cunt etiã s̃m antiquũ ritũ eccle: vt pz p dyo. in li.
de ecc. ierar. c. 6. Manifestũ ẽ aũt q nihil horũ fit
in cõmissione archidiaconat⁹ vl' prochie sz simplr
inuestiunt: vl' p ãnullũ: vl' p aliqd tale. Vñ mani-
festũ ẽ q ex h̃ q aliqs archidiaconatũ vl prochie
curã accipit nõ sortit ppetue obligationis statum
Hijs aũt visis facile ẽ obiecta in cõtrariũ soluere: qd̃
enĩ Criso. dicit si talẽ aliquẽ adducas monachuz
q̃lis fuit Helyas nõ tñ illi cõparandus ẽ q multorũ
pctã ferre cõpellit: manifeste apparet p ea q̃ dicit
q intẽdit statũ statui cõpare: sz ondere difficultatẽ
bñ psistenti maiorẽ eẽ in eo q preest pplis q̃ i eo
q solitariã vitã ducit: qd̃ pz si itegre v̄ba accipiãt
Non. n. simplr dicit q monach⁹ nõ sit cõparandus il
li q cõpellit pctã ppli ferre: sz q monach⁹ si nõ per
turbat: nec grauiter peccat q̃diu sol⁹ est: nõ cõpat
illi q pseuerat imobilis ⁊ fortis in multitudine ppli
q: maioris v̄tutis ẽ illesuz se cõseruare vbi plura
picula imunẽt. Vñ ⁊ añ hec v̄ba dicit. Cum aliqs
fuerit in medijs fluctib⁹ de tẽpestate nauẽ libera
re potuerit tũc merito testimoniũ pfecti gubnato
ris ab oibus pmeret. Sic etiã dici posset q ille
q inter malos bñ cõuersat: maioris v̄tutis eẽ ondit
q̃ q bñ cõuersat int̃ hoies bonos. Vñ in laudẽ loth
dr̃. 2. pe. 2. q aspectu ⁊ auditu iust⁹ erat: habitans
apud eos q de die in diẽ aiam iustã iniqs opibus
cruciabãt. Nec tñ dici p̃t q cõuersari int̃ malos ad
statũ pfectõis ptineat: cũ h̃ s̃m sacre scripture do
cumenta prudẽtius declinet. Ex his igit v̄bis nõ
ondit q status curã aiarũ hñtiuz sit pfectior q̃ sta
tus religiosorũ: sz q sit piculosior. Per hec ẽt pz re
sio ad v̄ba eiusdẽ que postmodũ subdunt. Siqs
inquit mihi pponeret optionem vbi mallez pla
cere in officio sacerdotali an i solitudie mõachorũ

sine oparatione eligerē illud qđ prius dixi .s. placere deo in officio sacerdotali. Ubi cōsiderādū est q non dicit q mallet esse in officio sacerdotali q̄z in solitudine monachoꝝ sed q mallet ibi q̄z ħ placere deo: q: in sacerdotali officio absq̧ peccato manere difficilius est q̄z manere absq̧ pctō in solitudine monachoꝝ sicut iā supra dixerat. vbi aūt est maius periculū: ibi maior virtꝰ ostendit̄ si piculum euitetur sicut iam dictū est. Et q̄uis qlibz sapiēs magis eligeret esse tante virtutis vt etiā inter pericula quecūq̧ illesus posset psistere. nullus tamē nisi insipiens statū periculosiorē ex hoc ipso statui securiori pferret. Ex hoc etiā apparet solutio ad verba aug. quibꝰ asserit̄ nihil esse periculosius ⁊ laboriosiꝰ officio epī ⁊ sacerdotis ⁊ diaconi si bn̄ exerceat̄ ⁊ nihil esse deo acceptabilius. Ex hoc enī ipso q est laboriosū ⁊ difficile imunē se a peccato cōseruare in huiꝰ officij executiōe maioris virtutis esse ostendit̄ ⁊ sm hoc deo acceptabilius. nō tamē ex hoc sequit̄ q status sacerdotū parrochialiū aut archidiaconoꝝ sit maioris pfectionis q̄z status religionis. ¶ Ad alia vero que subsequūtur ⁊ similia: est vna eadēq̧ visio. Nā in oībꝰ illis auctibus non oparatur status religionis statui curatoꝝ: sed status monachoꝝ inq̄ntum sunt monachi statui clericoꝝ. Non enī monachi in eo q sunt monachi sunt clerici: cum multi sint monachi laici. Et antiquis tpibus fere oēs monachi laici erant vt habet̄. 16. q. i. Manifestū est aūt clericos in ecclesia dei maiorē gradū obtinere q̄z laicos. Unde laici pmouētur ad clericatū tanq̄z ad aliquid maius: ⁊ sicut est maior gradus: ita ⁊ amplior virtus requirit̄ ad bonū clericū q̄z ad bonū laicū q̄uis sit monachus. Sed in monacho clerico duo cōcurrūt ⁊ clericatus ⁊ status religiōis: similiter in clerico habente curam aīarum .s. cura aīarum ⁊ clericatus. Qd ergo clerici pferunt̄ monachis: nihil ptinet ad hoc q curati inq̄ntū curati monachis pferunt̄: sed verū est q si bene officiū suū exequātur ⁊ absq̧ peccato maioris esse virtutis demōstrātur q̄z si monachꝰ imunis a peccato pmaneat vt supra dictū est. Qd aūt monachꝰ assumit̄ ad curā aīarū in pochialibꝰ ecclesijs: nō ostēdit statū curati ex hoc q est curatus esse pfectiorē q: religiosus pochiā adeptus statū pristinū non omittit. Dicit̄ enī. 16. q. i. De monachis qui diu morātes in monasterijs si postea ad clericatꝰ ordinē puenerint: statuimꝰ non debere eos a priori pposito discedere. Sic ergo nō ostendit̄ q statꝰ clerici hn̄tis curam aīaꝝ sit pfectior q̄z status religionis. q̄uis religiosi curam aīarū accipere possint in priori statu ⁊ pposito pmanētes. Ad epatū aūt pmoti statum altiorē assumunt.

¶ Rōnes quorūdā destruere volentiū imediate determinatā veritatem. CA. XXI.

Erūt quidā cōtentionis studio exagitati neq̧ que dicunt neq̧ que audiūt debite ponderantes adhuc conātur predictis cōtradicētes obuiare: quoꝝ obuiatiōes postq̄z pmissa cōscripseram ad me puenerūt. Ad quoꝝ confutationē necesse est aliqua ex supra positis replicare. ¶ Primo igit̄ multipliciter nitūtur ostendere archidiaconos ⁊ pochiales pbyteros in statu pfectionis esse ⁊ maioris q̄z religiosi. Presbyter enī si delinquat iubetur eijci de statu suo sz canones vt habet̄. 81. di. Si qs amō epus. ⁊. 14. q. 4. si quis oblitus. ergo erat in statu alioquin a statu eijci non posset. ¶ Itē inuenit̄ status tripliciter dici. Importat enī rectitudinē. Nam homo erectus dicitur stare. Unde grego. dicit in. 7. mora. Ab omni rectitudinis statu deperēūt qui per noxia verba dilabunt̄. Importat etiā pmanētiā ⁊ firmitatē: sm illud greg. in. 8. mora. Conditoris protectio ⁊ custodia est q in statu pmanemꝰ. Et in. 9 omelia secūde partis super Eze. Lapis quadrus est ⁊ quasi ex omni latere statum habet: qui casum in qualibet permutatiōe nō habz. Importat etiā magnitudinē vel longitudinē. Dicit̄ enī a stādo. Cum aūt archidiaconi ⁊ pochiales pbyteri habeant magnitudinē spūalem: cum pter aīarum zelum curā suscipiūt: habeāt etiā pmanētiā: quia inter pericula imobiles pseuerāt ⁊ fortes habeāt etiā rectitudinē intentionis ⁊ iusticie nō est dicendū huiusmodi in statu pfectiōis non esse. ¶ Preterea religiōis institutio pjudicare nō potuit diaconibus ⁊ pbyteris curā aīarum hn̄tibꝰ: sed ante institutas religiōes pdicti curā aīarū habentes statū pfectionis tenebāt. Dicit̄ .n. i. thi. 5. Qui bene psunt pbyteri .s. vita ⁊ doctrina digni habeant̄ a subditis duplici honore: vt .s. eis spūaliter obediāt ⁊ exteriora ministrēt: ergo etiā pꝰ religiones institutas habent statum pfectiōis. ¶ Itē dicunt q tpe hie. pbyter ⁊ epus erant noīa synonima vt patet per illud quod dicit Hiero. super epistolā ad titum. Olim idem pbyter qui ⁊ epus: sed postea in toto orbe decretum est vt vnus pbyteris pponeret̄ vt scismatum semina tollerētur. Si ergo epi sint in statu perfectiori q̄z religiosi etiam pbyteri in statu perfectiori erunt. ¶ Itē qui ad maius ⁊ dignus ⁊ fructuosiꝰ officiū ecclesie assumitur in maiori statu esse videt̄: sed archidiaconi ⁊ pbyteri curati assumūtur ad dignus officiū q̄z religiosi: q: licet vita cōtemplatiua sit magis secura tamen vita actiua eā magis fructifera vt habetur extra de renūciatiōe. Nisi cum pridem. Presbyteri igitur curati sunt in maiori statu perfectionis q̄z religiosi. ¶ Item nulla maior charitas esse potest q̄z vt aīam suam ponat quis p amicis suis vt dicitur Jo. 15. Boni aūt curati aīam suam ponunt pro suis subditis quorum etiā sele-

nos cōstituerunt ſm illud .i. Cor.9. Cum liber eēm ex oībus oium me ſeruum feci. Uidetur etiā plus mereri cum plus laborent ſʒ illud apli .i. Cor.15. Plus oībus laboraui. ⁊ .i. Corin.3. Unuſqſqʒ propriam mercedē accipiet ſm ſuum laborē. Uidet̄ igitur ꝙ curati p̄ſbyteri ſint i pfectiori ſtatu q̄ʒ religioſi. ¶ Item videtur hoc idem de archidiaconis. Septem enim diacones quos elegerūt apl'i erant in excellēti ſtatu pfectionis. Dicit̄ eni act.6 Cōſiderate fratres viros ex nobis vobis boni teſtimonij ſeptem plenos ſpū ſcō ⁊ ſapia quos cōſtituamus ſuper hoc opus. Ubi dicit gl. bede. Hic diſcernebāt apl'i per eccl'ias cōſtitui .7. diacones qui eſſent ſublimioris gradus ceteris ⁊ primi circa aram quaſi columne aſſiſterent. Uidetur autē eos in ſtatu pfectionis fuiſſe qui ſublimioris gradus erant ceteris ⁊ quaſi colūne eccleſie onera ſupportātes. Hoꝝ aūt gradū repn̄tant in eccleſia archidiaconi qui miniſtrāt ⁊ preſunt miniſtrātibus ſm gloſam ibidē. Uidet̄ ergo ꝙ archidiaconi ſint in maiori ſtatu pfectionis q̄ʒ p̄ſbyteri curati quibus p̄ficiūtur ⁊ ita per ↄ̄ns etiā q̄ʒ religioſi ¶ Item inſanū videt̄ eſſe dicere beatos ſtephanū laurentiū ⁊ vincētiū archidiaconos in ſtatu pfectionis non fuiſſe qui meruerunt ad palmam martirij puenire. ¶ Item p̄ſbyteri curati ⁊ archidiaconi ſimiliores ſunt ep̄is q̄ʒ monachi ⁊ quicūqʒ religioſi qui tenēt infimū ſubiectionis gradū intātū ꝙ p̄ſbyteri ep̄i noīant̄ ſm illud act.20. Attēdite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpūs .ſ. poſuit ep̄os regere eccleſiā dei. Qd̄ exponit glo. de p̄ſbyteris epheſi. Multo igitur magis p̄ſbyteri curati ſunt in ſtatu pfectiōis. ¶ Item adminiſtratio facultatū eccleſie ſtatū pfectiōis nō minuit cū ſint bona cōia: vt habet̄ .12. q.i. c. expedit. Non ḡ p̄ſbyteri curati vel archidiaconi deficiūt a ſtatu pfectionis ꝓpter adminiſtrationē rerum eccleſie. ¶ Item p̄ſbyteri curati ⁊ archidiaconi de bonis tp̄alibus tenētur facere hoſpitalitatē vt .42. diſt. habetur. c.i. Hoc aūt monach⁹ nō pōt facere quia nō habet ꝓpriū. Maioris ergo meriti eſt p̄ſbyter curatus q̄ʒ monachus. ¶ Item greg. dicit ꝙ nullum ſacrificiū eſt qd̄ ita placeat deo ſicut zel⁹ aiarum. Et bernar. dicit in lib. de amore dei. ꝙ ille maior eſt in amore dei qui plures ad amorē dei trahit. Hoc āt ↄ̄uenit archidiacono ⁊ p̄ſbytero curato: non aūt monacho cui⁹ non eſt officium vt aliquē trahat ad deum. ¶ Itē ſicut patriarcha p̄ſidet in ſuo patriarchatu ⁊ ep̄us in ſuo ep̄atu: ita ⁊ archidiacon⁹ i ſuo archidiaconatu ⁊ p̄ſbyter curatus in ſua pr̄ochia. Quid eni facit ep̄s excepta ordinatione qd̄ p̄ſbyter curatus non facit: vt habetur di.93. ca. legim⁹. Et quecūqʒ dicūtur de ep̄o ſeu ordinando in ep̄m ſm quattuordecim capitula aplice regule oīa debent intelligi de quolibet electo ad quālibet prelationē vt p̄ſbytero curato ⁊ archidiacono: vt habet̄ .81. di. c.i. Si ergo ep̄s eſt in pfectiori ſtatu q̄ʒ monachus: pari rōne ⁊ preſbyter curatus ⁊ archidiacon⁹. ¶ Itē preſbyter vel diacon⁹ ꝓpter delictum iubet̄ eijci de ſtatu ⁊ recludi in monaſteriū ad agendum pn̄iam vt habetur .81. di. c. dictum eſt. ⁊ c. ſi quis clericus. Ex quo videt̄ ꝙ ſtatus archidiaconat⁹ ſiue cure prochie vere ſtatus eſt: ſed ingreſſus religionis non eſt ſtatus ſed potius caſus vel deſcenſus. Hec igitur ſunt que ex eoꝝ ſcriptis colligi p̄nt: q̄ʒuis non eodem ordine ponātur ibidem.

Et qr̄ ſupra oñſum eſt archidiaconos ⁊ preſbyteros curatos in ſtatu pfectiōis nō eſſe reſtat videre qualiter ipās ꝓbationes conentur elidere. Dictū eſt enī ſupra quod quilibʒ ſtatus pfectionis in eccleſia cum aliqua ſolēni cōſecratiōe vel benedictiōe cōfertur: qd̄ nō fit in cōmiſſione prochialis eccleſie vel archidiaconatus Quā ꝓbationē quidā excludere conātur multipliciter. ¶ Primo qr̄ in ↄ̄ſecratiōe tam ep̄i q̄ʒ ſacerdotis v̄ba ſūt cōia: vt ↄ̄ſecrent̄ ⁊ ſanctificent̄ dn̄e man⁹ iſte. ⁊c̄. ¶ Itē ſi dicat̄ ꝙ vnctio capitis datur ep̄o ⁊ non ſacerdoti: hoc nō videt̄ ad ꝓpoſitū ptinere: qr̄ etiā reges olim in capite vngebantur qui tn̄ nō poſſunt ſibi ſtatum pfectiōis vendicare Non ergo per hoc pōt dici ep̄us eſſe in ſtatu pfectiori ſupra p̄ſbyterum curatum qr̄ in capite vngitur. ¶ Item qr̄ meritū nō acquirit̄ per ↄ̄ſecrationem ſed per bona opera mentis. Aliqñ eni etiā mal⁹ in ep̄m ↄ̄ſecratur: ⁊ in hoc maxime demeretur. Non .n. qui maior fuerit in honore iuſtior eſt ſed qui fuerit iuſtior maior eſt: vt habetur .40. di. c. multi. Et in eadem di. dicit̄ ꝙ non loca vel ordines creatori noſtro nos ꝓximos faciunt: ſʒ nos aut merita bona ei iungunt aut mala diſiungunt ⁊ non ſcōꝝ filij ſunt qui tenēt loca ſanctoꝝ: ſed qui exercent op̄a eoꝝ. Non ergo ꝓpter hoc ep̄i ſunt i ſtatu magis perfecto q̄ʒ preſbyteri curati: qr̄ maiorē ↄ̄ſecrationē habent. ¶ Item ↄ̄ſecratio capitis magis ptinet ad ſignū ⁊ gradum ſacerdotij. Epiſcopatus eni non eſt nou⁹ ordo ſed gradus in ordine. Alioquin eſſent plures ordines q̄ʒ .7. Perfectio aūt charitatis ptinet ad meritū ſanctitatis non ad gradum ordinis. Non ergo epiſcopi qui p vnctionē capitis obtinent maiorē gradum ſacerdotij ſunt in pfectiori ſtatu. ¶ Item ep̄s inſtituit archidiaconū vel plebanū vel curatum per librū vel per annulū vt habet̄ extra de ſn̄ia ⁊ re iudicata: velut cum papa mandat aliquē inſtitui in eccleſia aliqua in canonicū ⁊ in fratrē: ſeu in plebanum vel curatum: mandat eum inſtitui cum plenitudine honoris: vt habetur extra de ↄ̄ceſſione eccleſie. c. ꝓpoſuit. Uidetur ergo ſtatus curatoꝝ ⁊ archidiaconoꝝ eē ſtat⁹: ex quo ſtatu qs eijci pōt

¶ Rōnes ad ostēdēdū ꝙ dimissio cure nō sufficit ad ꝓbandū ꝙ pr̄sbyteri curati vel archidiaconi sūt in statu ꝑfectionis. CA.XXII.

Similiter etiā cōtra id qđ dictū est ꝙ archi
a diaconi vel pr̄sbyteri curati non sunt in statu ꝑfectiōis: q2 pñt sine peccato ab hoc recedere multipliciter obijciunt. ¶ Primo quidē q2 dicunt ꝙ ꝓpter hoc curatus pr̄sbyter ad religionem transire pōt q̄uis status curati sit ꝑfectior et fructuosior: q2 status religionis est securior. Et ad hoc ꝓbandū inducūt qđ dicit̄ extra de renūc. nisi cum pridem. ¶ Item vir vxorē suā nō pōt dimittere ea inuita et ad religionē trāsire vt dicit̄ extra de cōuersione cōiugatoꝝ ca. vxoratus. Sed hoc nō est ideo q2 status cōiugij maioris ꝑfectiōis sit q̄3 status religionis vel eque: sed q2 se vxori sue per matrimoniū insolubiliter obligauit: ergo similiter pr̄sbyter curatus licet possit trāsire ad religionē nō ꝓpter hoc sequitur ꝙ status religiōis sit ꝑfectior vel eque perfectus. Inducūt etiā ad hoc exēplum dauid qui vt habet̄. i. Reg. 17. Cum nō posset pugnare in armis saulis que requirebāt maiorem fortitudinē cōtulit se ad arma maioris hūilitatis lz minoris roboris vel fortitudinis. s. ad fūdam et ad lapides quibus gigantē philisteū virū ab adolescētia sua bellatorē puer deiecit et ꝓstrauit. Pōt ergo curatus exēplo dauid ad arma maioris hūilitatis. s. religionis se transferre licet cēt in statu ꝑfectionis. ¶ Item si inseparabilitas esset cā status: sequeret̄ ꝙ non liceret alicui se transferre de statu in statum. Hoc aūt licet: ergo inseparabilitas non est de rōne status. ¶ Itē3 s̄m iura scripta p̄latus posset curatum sibi subditū de religione ad ecclesiā suā reuocare si sciret eu3 esse vtilē aut ꝓficuum ecclesie sue: imo curatus non debet ecclesiā suam dimittere sine ꝯsensu et auctē epi. Nō si fecerit pōt ep̄s in eum exercere canonicā vltionem: vt habet̄ extra de renūciatione. c. amouet. Et de priuilegijs et excess. ꝑuilegiatoꝝ. c. cu3 et plātare. §. in ecclesijs. et. 7. q. 1. c. ep̄s de loco. Sic ergo non videt̄ verū ꝙ status religionis sit ꝑfectior ꝓpter hoc ꝙ curati pr̄sbyteri possunt religionē intrare. ¶ Item etiā econuerso monachus ꝓ necessitate ecclesie et cura aīarum pōt trāsire de religione ad ecc̄liā3 secularē cū cura: vt habet̄. 16. q. 1. c. vos aūt. et. c. monachos. Nam vniꝰ vtilitati p̄ferēda est vtilitas plurimoꝝ. vt habet̄. 7. q. 1. c. scias. ¶ Itē non sequit̄ ꝙ si aliquis cadere pōt a ꝑfectione charitatis ꝙ nūq̄3 fuerit in ꝑfectiōe charitatis sed magis ecōuerso ꝙ fuerit. Licet ergo pr̄sbyter curatꝰ discedat a suo regimine ex aliqua cā nō sequit̄ ꝙ non fuerit in statu ꝑfectionis. ¶ Ite3 ꝙ maiores p̄lati ecc̄lie. s. ep̄i nō pñt transire ad religionē sine licētia sūmi pōtificis: hoc est de ꝯstitutione ecc̄lie ꝓmulgata tp̄e. Innocentij sicut patet ꝑ illā decretalē extra de renūciatiōe. c. nisi cum pridem. Ergo ante ꝯstitutionē licebat maioribꝰ sicut minoribꝰ et tamē maiores sunt in ꝑfectionis statu. Nō ergo hoc ipedit pr̄sbyteros curatos esse in ꝑfectionis statu q̄3 religiosos licet sine licētia sūmi pōtificis possint ad religionē transire. ¶ Itē nullus debet in ep̄m eligi nisi fuerit in sacris ordinibus ꝯstitutꝰ: vt habet̄. 60. di. nullꝰ in ep̄m. Sed in sacris ordinibus ꝯstitutꝰ nō pōt vxorē ducere. Non est ergo verum ꝙ electꝰ possit ducere vxorem.

¶ Solutio rōnum p̄missarum in quibꝰ ꝓbari videbat ꝙ curati vel archidiaconi sunt magis in statu ꝑfectionis q̄3 religiosi. CA.XXIII.

Hec aūt que posita sunt q̄3 sint friuola derisibilia
b et in multis erronea demōstrandu3 est singuloꝝ efficatiā diligēter pōderādo. ¶ Nō enī primo inducūt quosdā canones ad ꝓbandū pr̄sbyteros curatos et archidiaconos in statu esse: nihil ad ꝓpositū facit. Na3 in caplīs inductis nulla fit mētio de statu sed de gradu. Sic. n. habet̄. 81. di. Si quis amando ep̄us: pr̄sbyter aut diaconꝰ sciam accepit vel acceptā retinuerit: a ꝓprio gradu decidat. Itē. 14. q. 4. c. si qs dicit̄. Si qs oblitꝰ timorē dñi et scār̄um scripturarū q̄ dicūt Qui pecuniā suā ñ dedit ad vsurā et post hāc cognitionē magni ocultij feneraueriit vel centesimā exegerit aut ex quolibet negocio inhonesto turpis lucri quesierit: aut per diuersas spēs vini vel frugis vel cuiuslibet rei emēdo vel vendēdo aliqua incremēta susceperit de gradu suo deiectus alienꝰ habeatur a clero. Non ergo per hoc ꝓbari pōt a contrario sensu ꝙ habeat statū sed gradu3. Et hoc necesse est: q2 vbicūq3 est ordo vel superioritas̄ aliq̄ ibi est aliqs gradus. ¶ Nō vero scđo est ꝓpositū q̄3 sit friuolū quilibet intelligēs aduertere pōt. Nulli enī dubiū est: statum multipliciter dici. Nā ille qui erigit̄ stare dicit̄ et magnitudo statū facit: s̄m qđ distinguit̄ status incipientiū ꝓficiētiū et ꝑfectorū. Stare etia3 firmitatē iportat s̄m illud apli. i. Cor. 15. Stabiles estote et imobiles abundantes in omni ope dñi. Nō aūt sic loquit̄ de statu: s3 s̄m qđ dicit̄ status libertatis vel seruitutis: sicut accipit̄. 2. q. 6. Si quādo in cā capitali vel cā statꝰ interpellatu3 fuerit: non per exploratores sed ꝑ seipsos est agendum. Et sic accipiēdo statum: illi statum ꝑfectionis accipiūt qui se seruos cōstituūt ad opera ꝑfectionis implēda vt supra dictū est. Hoc itē nō otingit nisi per votū obligatiōis ꝑpetue: q2 seruitus libertati opponit̄. Quādiu igit̄ in sua libertate aliquis habet recedere a ꝑfectiōis opere statum ꝑfectionis non habet sicut et supra ostensum est ¶ Quod vero. 3. ꝓpositū fuit tam friuolū esse videtur vt rñsione non egeat. In hoc enī quod dicitur. Qui bene presunt pr̄sbyteri ꝛc. nec de ꝑfectione nec de statu fit mentio. Precise enī nō cōtra

it statuz: sed gradum: nec honor debet soli pfecti
oni: sed vniuersaliter oibus q bene opantur qd de
signatur in hoc quod dicit. bene presunt. Dicitur
eni Ro. 2. Gloria et honor et pax omni operanti bo
nu. ¶ In hoc vero qd .4. ppositu est: manifeste fal
sitas otinet vbi dicit q tpe Hiero. et aug. no erat
aliud psbyter et epus. Huius eni otrariu expsse di
cit aug. in epla ad Hiero. dicens. Quauis fm ho
nor vocabula que iaz ecclesie vsus obtinuit epa
tus psbyterio maior sit tn in multis reb minor e
Sed ne aliqs calumnietur hoc citra temp Hiero.
in vsum venisse vt epus psbytero maior sit accipi
enda est auctas dionysij qui scripsit ordine eccle-
siastice ierarchie fm q erat in ecclesia primitiua
Dicit. enim in .5. ca. eccle. ierar. tres esse ordies
ecclesiastice ierar. s. epor psbyteror et diaconor
Ubi notadu est q ordine diaconor dicit esse pur-
gatiuu. ordine aut sacerdotu illuminatiuu. ordine
vero epor perfectiuu. Et sicut ipse dicit in .6. ca.
eiusde libri his tribus ordinib tres ordines alij
rndent. Naz ordini diaconor subijcit ordo inmu-
dorum qui purgatoe indigent. ordini vero pre-
sbyteror subijcit ordo illuminador. s. sacer popu
lus qui a presbyteris illuminat per sacror susce-
ptione. ordini vero epor subijcit ordo pfectoruz
s. monachor qui per eor traditoes edocent ad
perfectissimaz perfectione sursum actus. Ex quo
pz fm dio. q perfectio attribuit solis epis et mona
chis. Epis tanq perfectorib monachis aut ta
qua pfectis. Sed ne aliqs dicat q dio. tradit or-
dine ecclice ierarchie ab aplis institutu: cum ta-
men ex dni institutoe idem essent epi et presbyte
ri: hoc manifeste falsum apparet ex hoc qd dicit
luc. x. Post hec aute designauit dns et c. vbi dicit
gl. Sicut in aplis est forma episcopor sic i septua
gintaduob forma e presbyteror scdi ordinis. Et
miru est cum hoc ipsi introducant qualiter ppriam
voce ignorent: statiz postmodu asserentes soluz ci
tra tpa hiero. epos a psbyteris esse distinctos. Et
si quis ad anteriora tepora pgredi voluerit inue
niet etia in veteri lege distinctos potifices a mi-
noribus sacerdotib: in figuram erat sacerdotiu illd
nostri sacerdotij figurale. Dicit eni di. 21. c. de q-
bus. Summi potifices et minores sacerdotes a deo
sunt instituti per moysen qui ex pcepto dni Aaro
in summu pontifice. filios vero eius vnxit in mi-
nores sacerdotes. Ex quo pz q falsum intellectu
oceperunt ex verbis Hiero. Non eni intendit hie
ro. dicere q in primitiua ecclia esset ide ordo vel
status epor et psbyteror: sed q vocabulor illoruz
erat pmiscuus vsus: qr et psbyteri dicebatur epi q
si intendetes et epi psbyteri pter dignitate. Uh
Isidorus dicit et habet di. 21. c. cleros. q psbyteri
minores licet sint sacerdotes tn pontificat apice
no habent: qr nec crismate fronte signant nec sp.

ritu paclitum dant: quod soluz deberi epis lectio
actuu aplor demonstrat. Et ocludit. Un et apud
veteres idez epi et presbyteri fuerunt qr illud no
men est dignitatis n etatis. Ubi ondit dria ce
in re: sed ouenietia in noie pter dignitate quam
importat nome presbyteratus. Fuit aut postmo-
du necessariu ad vitadu scismatis errore qui ex in
dria nois oriebatur vt etia noia distinguerent vt. s.
soli maiores presbyteri epi dicerent. ¶ Qd vero
quinto ppositu est no habet efficatia. Uita eni co-
templatiua no soluz pfertur actiue qr est securior
vt pponitur: sed qr est simplr melior fm q dns
dicit Luc. x. Optima ptem elegit sibi maria. Et
quato cotemplatio melior est actoe: tanto pl pro
deo videtur facere qui dilecte cotemplatois aliqd
detrimetuz patit vt saluti primor pter deum
intendat. Intendere igitur saluti primor cu ali-
quo detrimeto cotemplatois pter amore dei et p
ximi: ad maiore pfectione charitatis videt perti
nere q si aliquis in tm dulcedini otemplatois inhe
reret q nullo mo ea deserere vellet etia pter sa
lute alior pter qua apls no solu plongationem
pntis vite sed etia a cotemplatoe celestis pre retar
dari ad tepus voluit pter primor salute vt pz
per illud qd dicit phil. 1. Coartor e duobus deside
riu hns dissolui et esse cu xpo. multo eni meli est:
pmanere aut in carne necessariu pter vos. Sed
sio e perfectioe charitatis agit que in animi pre
paratioe plurimu osistit vt supra ex verbis aug.
probatum est: multi cotemplatiua vitam agentes
etia hanc perfectione habent vt cum animo sint
parati fm dei beneplacitum etiam a dilecte con
templationis ocio suspendi ad tempus vt prio-
rum saluti vacent. Que tamen perfectio charita
tis in plerisq proximorum vtilitati vacantibus
non inuenitur: quos magis contemplatiue vite
tediu ad exteriora deducit q in desiderio habea
tur vt sic in eis ad perfectione dilectionis perti-
neat q eam tanquaz bonum dilectuz ad tempus
postponant. Sed quorudam defectus statui vel
officio preiudiciu afferre non potest. Hoc enim
ipsum quod est alioru primor curam gerere per
fectionis actus censeri debet cum ad perfectam
dilectione dei et primi ptineat. Sed hic osidera
du est q no quicuq actu hz qd est pfectis in pfecti
onis statu ostituit. Nullus eni dubitat quin virgini-
tate seruare ad pfectione ptineat qr de hoc dns dic
qui pot capere capiat. Mat. 19. Et aplus dicit. 1.
Cor. 7. De virginib pceptu dni no habeo osiliuz
aut do. sunt aut osilia de opib pfectionis et tame
virginitas oseruata absq voto pfectiois statum
no habet. Dicit eni aug. in li. de virginib. Neq
eni ipsa. s. virginitas qr virginitas est: sed qr deo
dicata e honorat que lz i carne fuet ac p hoc etia
virginitas corpis spualis est: quaz vouet et seruat

continentia pietatis: ⁊ infra. Honoratius in ani-
mi bonis illa continentia numeranda est qua integri
tas carnis ipsi creatori aie ⁊ carnis vouet: cōse-
cratur: seruat. Manifestū est aūt q archidiaconi
⁊ curati p̄sbyteri: ⁊ si curā aīarum habeāt: nō tn̄ se
voto astringunt ad hm̄oi curā hn̄dam. Alioquin
nō possent absq3 auctē eius q in voto ꝑpetuo di-
spensare posset: archidiaconatus parrochiane cu
ram dimittere. Et si igit archidiaconus vł p̄sby-
ter curatus aliquē ꝑfectōis actum exerceat vł
offm̄ accipiat: nō tn̄ ꝑfectionis statū3 h3. Et si qs
recte ɔsideret: huius ꝑfectionis statū magis hn̄t
religiosi qui ex voto sui ordinis obligant ad hoc
q ep̄is subministrēt in hijs que ad curā aīaꝝ ptī-
nent p̄dicando ⁊ audiēdo ɔfessiones q3 ipi archi-
diachoni curati. Jam vō qd̄ sexto ꝑponit augmē
tum vł ꝑfectio charitatis nō pōt esse in ꝑsona q̄
nō sit in statu: p3 sm̄ p̄dicta oīno eē falsum. Sunt
enim aliq in statu ꝑfectōis imꝑfectā charitatem
vł oīno nullā3 hn̄tes: sicut multi ep̄i ⁊ religiosi in
pctō mortali existētes. Quāuis igit multi boni cu
rati ꝑfectā charitatē hēant: vt sint parati aīa3 suā
ponere ꝑ alijs: nō tn̄ ꝓpter hoc sunt in statu ꝑfe-
ctionis: q: nō desunt multi layci etiā cōiugati eā-
dem charitatis ꝑfectionem habētes vt ꝑ salute
ꝓximor parati sint aīas ponere: nec tn̄ in statu ꝑ-
fectionis eē dicunt. ¶ Quod vero septimo ꝓpo
nitur septē dyacones ab apl̄is institutos ꝑfectōis
statum habuisse: hoc nec ex textu: nec ex glosa ha-
beri pōt. Qr.n. eos dicit fuisse plenos spū̄sancto
⁊ sapientia ostendit eos gratie ꝑfectione3 habuis
se que pōt esse etiā in hijs qui statum ꝑfectionis
nō habent. Quod vero in glosa Bede dicitur: q
erant sublimioris gradus ⁊ ꝓximi circa ara3: de
signat eminentiā gradus: vł officij. Aliud aūt est
esse in gradu ⁊ esse in statu: vt supra iam dctm̄ est.
Et tn̄ verū est illos septē dyacones etiā in statu ꝑ-
fectionis fuisse illius in quam ꝑfectionis de qua
dn̄s dicit: si vis perfectus eē vade ⁊ vende oīa
que habes: ⁊ veni sequere me. Math. 19. Nam
relictis oīb9 secuti fuerant xp̄m: nihil ꝓprium
possidentes: sed erant illis oīa cōia: vt dicit ac
tuum. 4. A quorū exemplo oēs religiones deri-
uate sunt. ¶ Quod vero octauo ꝓponit beatos
Stephanū: Laurentium: ⁊ Vincētium archid. a
chones in statu ꝑfectionis fuisse: cōcedimus qui
dem: sed nō ꝓpter archidiaconatum: sed ꝓpter
martyriū quod ei ꝑfectioni religionis p̄fert. Vn̄
dicit Aug. in li. de virginibus. Perhibet huius
rei preclarissimū testimoniū ecclastica autoritas
in qua fidelibus notū ē quo loco martyres ⁊ quo
defuncte sanctimoniales ad altaris sacrā reciten
tur. sic. n. dico: ⁊ Sebastianu3 in statu ꝑfectionis
fuisse: ⁊ Greg. nec tn̄ ꝓpter h̄ dicem9 milites sta
tum ꝑfectionis hr̄e. ¶ Quod aūt nono obijcit q p̄s-

byteri curati: ⁊ archidiaconi sunt similiores ep̄is
q3 religiosis: veꝝ est q̄tum ad aliqd. s. q̄tum ad
curā subditor: s3 q̄tum ad ꝑpetuā obligationem
q̄ requirit ad statū ꝑfectionis siliores sunt ep̄o re
ligiosi q3 archidiaconi p̄sbyteri curati: vt ex p̄di-
ctis p3. ¶ Quod vero decimo ꝓponit q admi-
nistratio facultatum eccle statū ꝑfectionis nō mi
nuit: indubitanter ɔcedimus. Alioqn in ipsis re-
ligionibus p̄lati ⁊ alij officiales tpalia dispensan
tes a gradu ꝑfectionis deciderēt. Sed hn̄c eis ꝑ-
fectionis euisdē statū diminuit q ꝓprijs nō ab-
renunciāt sua oīa ꝓpter xp̄m relinquātes: qn̄imo
ecclaꝝ fructus tanq3 ꝓprios lucrifaciūt. ¶ In eo
vō qd̄ vndecimo ꝓponit manifeste inueniunt de
sipere vigilātij errorē sequētes ɔ quē Hie. scribēs
dicit. Qȝ autē asserit eos melius facere qui vtan
tur rebus suis ⁊ paulati3 fructus possessionū pau
peribus diuidant: q3 illos qui possessionibus ve-
nundatis semel oīa largiunt: nō a me eis sed a
dn̄o respondebit. Si vis ꝑfectus esse vade ⁊ vē
de oīa que habes ⁊ da pauperibus ⁊ veni seque
re me. Ad eū loquit q vult ꝑfectus eē q cu3 apl̄is
patrē nauiculā ⁊ rete dimittit: iste quē tu laudas
scd̄us aut tertius gradus est. Nonq̄ ꝓpter hoc ar
chidiaconi vł p̄sbyteri curati sunt ꝑfectiores: q:
seruāt hospitalitatē quā monachi q ꝓpriū nō ha-
bentes seruare nō pn̄t. ¶ Quod vō. 12. ꝓponit q
nullū sacrificiū est deo magis acceptū q3 zelus aīa
rum: absq3 dubitatōe ɔcedimus: s3 in zelo aīaꝝ
h ordo seruādus est: vt p̄mo hō zelus aie sue hēat
eam ab oī affectu terrenor absoluās sm̄ illud sa-
piēns ecclastici. 30. Miserere aie tue placēs deo
vt p3 ꝑ Aug. 21. de ci. dei. Sic ḡ si aliquis post cō-
tēptum terrenor: ⁊ sui ipsius in h̄ ꝓcedat vlteri9
vt etiā aliaꝝ aīaꝝ zelu3 habeat erit ꝑfectus suf-
ficiunt. Sed tunc ꝑfectissimū est qn̄ ad zelu3 aīa-
rum habendū voto seu ꝓfessione obligatur: sicut
ep̄s vł etiā religiosi ad h̄ ꝑ votu3 obligant. ¶ Qd̄
vō. 13. ꝓponit q sicut patriarcha p̄sidet in sue pa
triarchatu: ⁊ ep̄s in suo ep̄atu: ita archidiacon9 in
suo archidiaconatu: ⁊ p̄sbyter curatus in sua par-
rochia: est manifeste falsum. Nam ep̄i p̄ncipalē
curam hn̄t oīum sue diocesis: p̄sbyteri aūt curati
vł etiā archidiaconi hn̄t aliquas subministratōēs
sub ep̄is. Sic. n. se hn̄t ad ep̄m: sicut balliui vł p̄-
positi ad regem. Unde sup illud. 1. Corint. 12. an
tipulationes: alij gubernatōes dicit glosa. An
tilationes. s. eos q maioribus ferunt opes vt Ti
tus apl̄o vł archidiaconi ep̄is: gubernationes. s.
minorum ꝑsonarum p̄lationes: vt sunt presbyte
ri qui documēto sunt. Unde ⁊ hoc ipsum ostendi
tur in ordinatione sacerdotum de quibus episco
pus dicit. Quanto fragiliores sumus. s. apl̄is tan
to magis hijs auxilijs indigem9. Vn̄. 16. q. 1. c. cun
ctis. di. Omnibus presbyteris: diaconib9 ⁊ reli-

quis clericis attendendū est vt nihil absq; ꝓprij epi licentia agāt. Non vtiq; missas sine suo iussu quisq; p̄sbyterorū in sua parochia agat: nō baptizet nec quicq; absq; eius permissu faciat. Et silr. 80. d. c. Nō debere. Presbyteri nihil sine p̄cepto ⁊ ꝯsilio epi agant. ¶ Qd̄ vō. 14. ꝓponit de clericis q ꝓpter enormia delicta in monasterio retruduntur satis eorū aīum ⁊ intentionē declarat. Naz sicut greg. dicit. x. mora. praui cum recta p̄dicant valde difficile est vt ad hoc qd̄ taciti ambiūt nō erūpant. Arbitrātur. n. clericos esse in statu p̄fectionis non aūt monachos ꝓpter p̄nie altitudinē quā monachi volūtarie suscipiūt innocētes: ad quā cogūtur clerici delinquētes. Qui quidē status tāto est apud deū altior q̄to in mūdo fuerit abiectior s̄m illud luc. 14. Qui se hūiliat exaltabit̄. Et Jac. 2. dicit̄. Elegit de⁹ paupes in hoc mūdo diuites i fide ⁊ heredes regni. Sed mūdanā gl'iam ambientes illa stare reputant que ad gl'iam ptinent atq; illa esse deiecta que videnī humilia.

¶ Solutio rōnū que inducebāt̄ ad ꝓbanduz q̄re defectus solēnis bn̄dictiōis vel ꝯsecratōis nō derogat statui p̄fectōis p̄sbyteri curati vel archidiaconi. CA. XXIIII

Ostensio igit̄ q̄ friuole sunt rōnes quas inducunt ad oñdendū q; archidiaconi ⁊ presbyteri curati sunt in statu p̄fectiori q̄z religiosi: oñdendū est q̄ friuolū sit qd̄ obijciūt ꝯtra id qd̄ dictū est q; in statu perfectiōis quis ponit̄ per solēnē bn̄dictionē aut ꝯsecrationē. Ubi primo cōsiderādū est q; solēnis ꝯsecratio aut bn̄dictio nō ē cā q; hō sit in statu p̄fectiōis: sed inducit̄ q̄si signuz. Non eni adhibet̄ nisi illis qui in aliquo statu ponūtur: nō quidē semp in statu perfectiōis exitib⁹ sed statum quēcūq; adipiscētib⁹. Hij eni qui m̄rimonio iungūtur in statu aliquo ponūtur q: extūc vir non habet ptātem sui corpis. silr neq; mulier vt dicit̄. i. Cor. 7. Est. n. in m̄rimonio ꝑpetua obligatio vni⁹ ad alterū: ad quā significādā ab eccl'ia solemnis benedictio nuptiaz exhibet̄: non tamē in statu p̄fectiōis ponit̄: s; in statu m̄rimonij. vñ ⁊ hijs qui in statu p̄fectiōis ponūtur in signū ꝑpetue oblatiōis solēnis benedictio aut ꝯsecratio exhibetur. Sicut etiā cum ciuiliter aliq̄s statū mutat sicut cū seru⁹ manumittit̄ aliq̄ ciuilis solēnitas exhibet̄. Hoc aūt nō friuole dicit̄ sed auctate dionysij cōfirmat̄: qui dicit. 6. ca. cele. Ierar. q; diuini duces nr̄i. s. ap̄li noiatiōib⁹ sanctis ip̄os dignati sunt. s. qui sunt in statu p̄fectoz. alij quidē famulos. alij aūt ipsos monachos noiantes ex dei puro seruitio ⁊ famulatu ⁊ indiuisibili ⁊ singulari vita tanq̄ vniēte ipsos indiuisibiliū sanctis ꝯuolutiōibus ad deiformē vnitatē ⁊ amabilē deo p̄fectionē. Propter qd̄ ⁊ p̄fectaz ipsis donauit grām sancta legislatio: ⁊ quadā ip̄os dignata e. i. sancti ficatiua inuocatiōe. Ubi exp̄sse habet̄ q; q: monachi perfectiōis statū assumūt: ideo eis solēnis bn̄dictio s̄m traditiōes ap̄loz datur. ¶ Qd̄ ergo p̄mo ꝓponit̄ q; in ꝯsecratiōe tam epi q̄z sacerdotis verba cōia ꝓferūtur sicut hec ꝯsecrent̄ ⁊ sanctificent̄ manus iste ⁊c. nō facit ad ꝓpositū. Non eni nūc agim⁹ de sacerdote inq̄tū sacerdos est. sic. n. in statu ponit̄ per solēnem ꝯsecrationē: nō quidez in statu perfectiōis actiuo vel passiuo sed in statu illuminatiuo s̄m diony. s. inq̄tū curā accipit: tūc eni ei nulla solēnis bn̄dictio adhibet̄: vnde tunc nullū statum suscipit sed fit ei quedā officij cōmissio. ep̄s aūt ad ip̄am curā pastoralē ꝯsecrat̄ ꝓpter ꝑpetuā oblationē qua se ad pastoralē curā obligat sicut ex supradictis apparet. ¶ Qd̄ vō. 2. ꝓponit̄ dicendū q; vnctio capit̄ que regibus exhibeba signū erat status hn̄tis p̄ncipalē curā regni. alij aūt qui sunt officiales in regno tanq̄ non hn̄tes perfectā regiminis rōnē non vngebātur. Ita etiā in regno ecclie ep̄s vngit̄ tanq̄ p̄ncipalr hn̄s curaz regiminis. Archidiaconi vō ⁊ p̄sbyteri curati ñ vngunt̄ in susceptiōe cure q: nō suscipiūt p̄ncipaliter curam: sed quādā subministrationez sub ep̄ali regimine sicut balliui vel p̄positi sub rege. Nec ꝓpter hoc sequit̄ q; rex habeat statum perfectionis q: cura eius se extendit ad tp̄alia nō ad sp̄ūalia: sic cura ep̄alis. Charitas aūt in qua perfectio consistit per se respicit sp̄ūale bonuz. vñ ⁊ cura sp̄ūalis ad p̄fectionez pertinet nō aūt cura tp̄alis: licet ex perfecta charitate possit exerceri. ¶ Qd̄ vō. 3. ꝓponit̄ longe est a ꝓposito. Nō. n. nunc agim⁹ de p̄fectiōe meriti qd̄ pōt esse interdum perfecti⁹ non solū in curato p̄sbytero q̄z in ep̄o vel religioso: s; etiā in laico ꝯiugato: sed loq̄mur de perfectiōis statu. Unde etiā in hoc videt̄ obijcies suā vocē ignorare. Nā s̄cdm qd̄ obijcit nec etiā ipsi ep̄i eēnt i maiori statu q̄z religiosi cuz interdū sint minoris meriti. ¶ Qd̄ vō. 4. ꝓponit̄ q; ep̄atus nō est ordo: id manifeste cōtinet falsitatez si absolute intelligat̄. Exp̄sse. n. dicit dionysius esse tres ordines ecclesiastice ierarchie. s. ep̄oz p̄sbyteroz ⁊ diaconoruz. Et. 21. di. c. Cleros habet̄ q; ordo ep̄oz quadripti tus est. Habet. n. ordinē ep̄s per cōparationē ad corpus xp̄i misticū qd̄ est ecclesia sup quā principalē accipit curā ⁊ quasi regalez. Sed quātū ad corp⁹ xp̄i verū qd̄ in sacro cōtinet̄ nō habet ordinē sup p̄sbyterū. Qz aūt habeat aliquē ordinē ⁊ non iurisdictionē solā sicut archidiacon⁹ vel curatus p̄sbyter: patet ex hoc q; ep̄s pōt multa facere que non pōt cōmittere sicut ꝯfirmare: ordinare ⁊ cōsecrare basilicas ⁊ huiusmōi. Que vero iurisdictionis sunt: pōt alijs cōmittere. Idē etiā patet ex hoc q; si ep̄s depositus restituat̄ non iterum consecrat̄ tanq̄ ptāte ordinis remanēte sicut ⁊ in alijs contingit ordinibus. ¶ Qd̄ vero. 5. ꝓponitur q; solē

niter instituit archidiacon⁹ vel pleban⁹: q: inue-
stitur per annullũ vel aliqd huiusmodi oino ridi-
culosũ est. Illa.n. solẽnitas est magis similis cui
libet solẽnitatib⁹ ſm quas aliqui inuestiũtur de feu
do per baculũ vel per ãnulũ q̃ʒ solẽnitatib⁹ eccle-
sie que in quadã cõsecratiõe vel benedictione cõ
sistunt.

¶ Solutio rõnũ que inducebant ad ꝓbandũ q̃ nõ derogat statui ꝑfectionis p̃sbyteri vel archidiaconi q̃ curã dimittere p̃nt. CA.XXV

Hnc ostendẽdũ est tertio quõ sit friuolum
id quod obijcit cõtra id qð dictuʒ est q̃ p̃
sbyteri vel archidiaconi p̃nt dimittere cu
ram: non aũt ep̃us ep̃atum vel religiosus religio
nẽ. ¶ Circa qð primo cõsiderandũ est q̃ quicũq3
a ꝑfectiori statu trãsit ad statuʒ qui non est ꝑfectio
nis: censetur apostata ſm illud apli .1. Thi.5. De
viduis cum luxuriate fuerint in xp̃o nubere volẽ
tibus: hñtes dãnationẽ q: primã fidem irritã fe-
cerunt. Ubi dicit gl. q̃ in hoc dãnat ꝓpositi fraus
damnatur fracti voti fides: damnãtur tales qui
cõtinẽtie primã fidem irritaʒ fecere ⁊ omnes hu
iusmodi sunt similes vxori loth que retro respe-
xit ⁊ hoc est apostatare. Unde si archidiaconi vel
plebani in statu ꝑfectionis essent dimittẽtes ar-
chidiaconatũ vel ꝓchie curaʒ dãnarent cum a
postate eẽnt. ¶ Qð vero primo ꝓponit q̃ archi-
diaconi vel plebani p̃nt transire ad religionẽ: nõ
ꝓpter hoc q̃ status religionis sit perfectior: sed q:
est securior: patet expsse falsum esse. Dicit enĩ .19.
q.1. Clerici qui monachoꝝ ꝓpositũ appetũt quia
meliorem vitã sequi cupiũt liberos eis ab ep̃is i
monasterijs largiri oportet ingressus. Ex quo ha
betur q̃ ideo lʒ eis transire q: melius est ⁊ non so
lum q: securi⁹. Et p̃terea archidiaconi ⁊ habẽtes
curam parrochie nõ solum p̃nt cura archidiaco-
nat⁹ ⁊ parrochie dimissa religiõnẽ intrare: sʒ etiã
in seculo remanere: sicut patet de illis qui dimit
tũt ꝓchiam ⁊ accipiũt p̄bendã in ecclesia cathe
drali. Possunt etiã cõiugem accipere si non fue-
rint in sacris ordinib⁹ constituti. Ex quib⁹ oibus
patet q̃ statum ꝑfectionis non habent. ¶ Qð ve
ro scðo ꝓponit q̃ religiosus nõ est ꝓpter hoc ꝑfe-
ctionis status q: nõ põt religionẽ dimittere: q: eti
am ille qui est vxoratus nõ põt vxoreʒ dimittere
q̃ tñ nõ est in statu ꝑfectiõis: ex p̃dictis pʒ oino
friuolũ esse. Uterq3 enĩ status .s. religionis ⁊ mri-
monij aliqd simile hʒ .s. ꝑpetuã obligationẽ: ⁊ iõo
vterq3 status est quasi alicui⁹ seruitutis. Sed ob
ligatio mrimonij nõ est ad opus ꝑfectiõis sed ad
reddẽdũ carnale debitũ: ⁊ ideo est quidẽ stat⁹ sed
non ꝑfectionis. Status aũt religiõis habet obli-
gationẽ ad opa perfectiõis que sunt paupertas: cõti
nentia: ⁊ obedientia: ⁊ ideo est status ꝑfectionis.
¶ Qð vero tertio ꝓponit q̃ ꝓpter humilitatem
⁊ infirmitatem viriũ: põt aliqs a ꝑfectiori statu
discedere ad minorẽ sicut David dimissis armis
Saulis accepit fundam ⁊ lapidẽ: ſm aliqd verũ
est ⁊ ſm aliqd falsum est. Põt enĩ aliqs ꝓpter in-
firmitatẽ ab altiori religiõe ad minorẽʒ transire
nõ tamẽ sine dispẽsatiõe. a religione vero ad sta-
tum secularẽ etiã p̃sbyteri curati vel archidiaco-
ni trãsire non p̃nt. Nullo enĩ mõ in hoc dispensat
ecclesia. Ex quo manifeste appet q̃ multo pl⁹ ex-
cedit status religionis cuiuscũq3 statũ archidiaco
ni vel plebani: si tñ status dicẽdus est: q̃ʒ status al
tissime religiõis cuiuscũq3 infime. ¶ Qð vero .4.
ꝓponit q̃ si imutabilitas esset de rõne status nũ-
quã liceret de statu ad statum trãsire oino friuolũ
est. Licet enĩ trãsire ad statũ maiorẽ non tamẽ ad
minorẽ: sicut habet extra de regularib⁹. In maio
ri enĩ itelligit esse etiã id qð est minus sed nõ ecõ-
uerso: ⁊ qui obligat se ad dandũ aliqd min⁹ nõ re-
putatur reus si dederit maius. ¶ Qð vero .5. ꝓ
ponit q̃ p̃latus põt curatũ sibi subditũ de religiõe
ad ecclesiã suã reuocare: est oino falsuʒ ⁊ sacris ca
nonibus cõtrariũ. Dicit enĩ extra de renũciatiõe
ca. Admonet. Uniuersis presbyteris tui ep̃atus
sub districtiõe ꝓhibeas: ne ecclesias tue diocesis
ad ordinationẽ tuã ptinẽtes absq3 tuo assensu itra
re audeant aut detinere: aut dimittere te incõsul
to. Et si qs cõtra ꝓhibitionẽ tuã venire p̃sumpse
rit: in eũ canonicã exerceas vltionẽ. Et de p̄ule.
Cũ ⁊ plantare. §. In ecclesijs dicit q̃ religiosi i ec
clesijs suis que ad ipsos pleno iure nõ ptinẽt insti
tuẽdos p̃sbyteros ep̃is repñtent: vt eis de plebis
cura rñdeant. ipsis vero ꝓ rebus tpalib⁹ rõnẽ exhi
beãt opetentẽ: institutos etiã incõsultis ep̃is non
audeãt remouere. Ex quib⁹ nõ plus habet nisi q̃
p̃sbyteri curati nõ p̃nt dimittere ecclesias ep̃o in
cõsulto: ⁊ si dimiserint puniri p̃nt. Sed hoc gene
rale ip̃rudẽter applicãt ad hoc spẽale vt nõ possint
sine licẽtia ep̃i dimissa cura religionẽ intrare. Di
cit enĩ expsse .19. q .1. c. Due. q̃ etiam ĩdicẽte ep̃o
p̃nt clerici seculares eccl'ijs suis dimissis religio
nẽ itrare. Qð võ habet .7. q .1. ep̃s de loco ⁊c. ma-
nifeste dicit de trãsitu ad aliã eccl'iam. nõ aũt de
transitu ad religionẽ. ¶ Qð võ .6. obijcit q̃ mõa
chi etiã p̃nt trãsire de religione ad eccl'iam secula
rem cũ cura: nõ est sile q: nõ trãseunt statu religio
nis dimisso. Dicit enĩ .16. q .1. de monachisq3 diu
morãtes in monasterijs si postea ad clericat⁹ or
dines puenerint: statuim⁹ nõ debere eos a priori
ꝓposito discedere. Sed archidiacon⁹ vel curat⁹
dimissa cura põt religionẽ intrare tanq̃ʒ trãsiens
de statu imperfectiori ad perfectionẽ spũ dei duct⁹
vt habet .19. q .1. Due. ¶ Qð võ .7. ꝓponit q̃ ali-
quis qui fuit i charitate põt recedere a charitate
igitur non sequit q̃ qui recedit a statu ꝑfectionis
non fuerit in statu ꝑfectiõis: tam friuolũ est vt ⁊

spōsione nō indigeat. A charitate eni nullus dis
cedit nisi peccādo. Et similiter a statu pfectionis
aliquis peccādo recedit: qꝛ sicut ad charitatis di
lectionē aliqs obligatur ex lege cōi: ita ad statum
pfectionis aliqs obligat ex voto spāli. ¶ Qđ vo
8. ꝓponit ꝙ epi ñ possunt trāsire ad religionē sine
licētia pape hoc est ex ꝯstitutiōe ecclie: pz eē falsū
Immo est ex ipsa obligatiōe qua se epi obligāt ad
ꝑpetuā curā plebis hñdā. vñ apls dicit. i. Cor. 9.
Necessitas mihi incūbit. veh. n. mihi est si ñ euā
gelizauero. Et tñ necessitat subdit dicēs. Cū
liber eēm ex oibus oium me fuū feci. s. ꝑ ꝑpetuā
obligationē. vnde ⁊ in decreta nō inducit qsi sta
tutū: sed qsi rōne ꝓbatū. ¶ Qđ vo. 9. ꝓponit nul
lā efficatiā hz. Certū est eni ꝙ de iure cōi nō debz
aliqs eligi ad epatū: nec dz suscipe archidiacona
tū vel prochie curā nisi sit in sacris ordinib⁹ ꝯstitu
tus fm ecclīastica statuta. Sed in hijs papa pōt
dispēsare ⁊ aliqñ dispēsat: ⁊ tūc hñtes curā archi
diaconat⁹ vel parrochie: vel etiā in epos sic ele
cti pñt relicta cura ꝯtrahere mrimoniū: ita ꝙ non
dirimit iam ꝯtractū: qđ de religiosis dici nō pōt

¶ Que opa ad rligiosos ptīere pñt. CA. XXVI

Restat igit dō que opa ad eos ptineāt q in
religionis statu sunt. Sz qꝛ de hijs plene
alibi tractauim⁹: sufficit hī ꝓpter calūnia-
tores pauca quedā inserere. Inducūt. n. verbū
Hiero. qđ habet in decretis dist. 95. olim. Ante
quā diaboli instinctu studia in religi. e fierēt: vbi
miror si hoc introducāt qsi religiosi studere nō de
beant: cum studiū ⁊ sacre scripture pcipue ad eos
maxime ptineat qui vitā ꝯteplatiuā elegerūt pre
sertim cū aug. dicat. 19. đ ci. dei. ꝙ a studio cogno
scendū veritatis nemo ꝓhibet: qđ ad laudabile
ptinet ocium. Si. n. hoc intēderent per hec vba
hieronimi ꝓbare: ꝯuincerētur per id qđ sequitur
in eodē ca. Et diceret in populis: ego sum pauli
ego sum apollo. Vñ manifestū est hunc eē intelle
ctū verbi pmissi. Anteqꝫ diaboli instinctu studia
i. dissensiones in religione. s. xpiana fierent. ¶ Itē
inducūt ꝙ ptās ligandi atqꝫ soluēdi qꝫtum ad exe
cutionē vel executiōis rōnē sacerdotib⁹ religio-
sis nō tribuit. Miror aūt ad qđ tendant. Si eni
sic intelligūt ꝙ monachi si hñt ex hoc ipso ꝙ ordi
nātur in sacerdotes executionē clauiū verū est qui
dē. Sed hoc idē de secularib⁹ dici pōt. Nō. n. ex
hoc ipso ꝙ secularis ordinat in sacerdotē suscipit
executionē clauiū: sed ex hoc ꝙ aliquā suscipit cu
rā. Si vo intendūt ꝙ ex hoc ipso ꝙ est religiosus ñ
possit habere executionē clauiū manifestū falsū
est: ⁊ ꝯtra id qđ dicit. 16. q. i. Sūt nōnulli nullo do
gmate fulti. audacissimo quidē zelo magis ama
ritudinis qꝫ dilectiōis inflāmati asserentes mo
nachos qꝛ mūdo mortui sunt ⁊ deo viuunt sacer-
dotales officij potentia indignos neqꝫ pniām: nec
ꝙ xpianitatē largiri: nec absoluere posse ꝑ sacer-
dotalis officij diuinitus sibi iniūctam ptātem: sz
oino labūtur. Neqꝫ. n. btūs bñdict⁹ monachorū
pceptor almificus huiuscemodi rei aliquo mō ex
titit interdictor. In quo etiā notādū est id solū reli
giosis esse illicitū qđ eis est fm statuta sue regule
interdictū. ¶ Itē inducūt qđ habet. 16. q. i. mōa-
chus nō doctoris: sed plangētis hz officiū. Qđ si
iō inducūt vt ꝓbēt ꝙ nō ꝯuenit mōacho ex hoc ꝙ
est mōach⁹ ꝙ sit doctor verū est: alioqn oīs mona
ch⁹ doctor esset. Si vo itelligāt ꝙ mōach⁹ hz ali
qđ repugnās doctoris officio: manifeste falsū est
qnimo ꝯueniētissimū est religiosis docere pcipue
sacrā scripturā. vnde sup illud Jo. 4. Reliqt er-
go mulier ydriā ⁊c. glo. dicit ⁊ est aug. Hinc dis
cant euāgelizaturi prius deponere curā ⁊ on⁹ secu
li. Vñ ⁊ dñs illis vlis doctrine ꝯmisit officiū: qui
eum fuerant oib⁹ relictis secuti: dicēs. Mat. vl.
Discipulis suis. Eūtes docete oēs gētes. Et si his
rñsio est ad oia silia sicut ad illud. Alia est cā clici
alia mōachi. Clericus. s. hñs curā dicit ego pasco
mōach⁹ ego pascor. Et iterū. Mōach⁹ sedeat soli
tari⁹ ⁊ taceat. Per hec. n. ⁊ silia declarat qđ mo
nacho cōueniat ex hoc ꝙ est monach⁹. Nō autē p
hec ei interdicit alia maiora assumere si ei fuerit
ꝯmissa sicut cleric⁹ nō pōt excōicare ex hī ꝙ est cle
ricus pōt tñ si hoc ei ab epō ꝯmittat. ¶ Itē qđ in-
ducūt nō amplī⁹ qꝫ duos esse ordines a dño insti-
tutos. s. duodecim aplor quor formā tenent epi
⁊ septuagintaduor discipulor quor formā tenēt
curati psbyteri. Si ad hoc inducit ꝙ religiosi nō
habent ordinariam curam si non fuerint vel epi
vel curati nullus potest negare. Si autē hoc intē
dant ꝙ religiosi non possunt predicare vel cōfes-
siones audire ex superiorum prelatorum cōmis-
sione patet hoc esse falsum: qꝛ quāto quis est celsi
or tanto ⁊ illis erit potētior. vt habet. 16. q. i. sunt
nōnulli. Unde si seculares sacerdotes non curati
possunt huiusmodi facere ex cōmissione prelato-
rum: multo magis hoc possunt religiosi si eis co-
mittatur. ¶ Hec respondēda occurrunt his qui
perfectionem religionis denigrare nitūtur a con
tumelijs abstinendo: quia sicut scriptū est. Pro
uerb. x. Qui profert contumeliam insipiens est.
Et. 20. omnes stulti miscentur contumelijs. Si
quis igitur cōtra hec rescribere voluerit mihi ac
ceptissimū erit. Nullo enim modo melius qꝫ cō
tradicentibus resistendo aperitur veritas ⁊ falsi
tas confutatur fm illud salomonis. Ferrū ferro
acuitur: ⁊ homo exacuit faciē amici sui. Ipse aūt
deus iudicet inter nos ⁊ eos: qui est benedictus ⁊
in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit opusculum. 18. videlicet opus diuinū
beati Thome de perfectiōe vite spūalis.

¶ Rubrice sequentis operis.

¶ Argumentum in opus sequens.

Tempore sancti Ludouici francoꝝ regis: Vuilhelm⁹ de scōamore Sigert⁹ꝙ magistri parisienses multiqꝫ sequaces in hunc inciderūt errorem vt religiosoꝝ mēdicantiū statum damnatū assererēt:librūqꝫ sacrilegū multis sacre pagine sanctorūqꝫ auctibus licet male intellectis ꝛ pu'se expositis refertum Clemēti.4.summo pōtifici obtulerūt. Pōtifex igit reuerēdo magistro Joāni de vercellis magro ordinis pdicatoꝝ dictū librū trāsmisit pcipiēs vt eidē per famosissimū tūc in toto orbe doctorē fratrez Thomā de aquino faceret uideri. Deuotissim⁹ igitur pater ꝛ doctor Thomas fratrū in caplo generali Ananie cōgregatoꝝ oꝛonibus se faciens cōmendatū ꝑfatum librū studiose perlegit quē reppertit erroribus plenū. Quo ꝯperto aliū ipe liber qui incipit Ecce inimici tui sonuerūt ꝛ qui oderūt te extulerunt caput ꝛc.taꝫ cito tanqꝫ elegāter ꝛ copiose cōposuit: vt non humano ingenio euz visus sit edidisse:sed potius in spū accepisse de dextera sedentis in throno. Quē librū in quo oīa nequissimorū tela penit⁹ extinxerat:ꝑfatus sūm⁹ pōtifex tanqꝫ vere catholicū approbās:librūqꝫ ꝯtrariū tanquā hereticum ꝛ nephariū dānās ipi⁹ auctores cū cōplicib⁹ deposuit de cathedra magistratus:expulsosqꝫ de parisiēsi studio oī dignitate puauit. Predictus vero doctor post diuinitus obtentā victoriā parisius reciens:oēs dicti opis articulos publice ꝛ solēniter repetens disputauit firmauitqꝫ.

¶ Explicit argumentum.

¶ Incipit.28.opusculū eiusdem mirandū contra impugnātes dei cultum ꝛ religionē:qd quidē religiosoꝝ oīuz sed pmaxime mendicātiū ꝓpugnaculum est:turrisqꝫ validissima.

¶ Proemiū in quo auctoris intētio declaratur.

Ecce inimici tui sonuerunt:ꝛ qui oderūt te extulerūt caput. Sup populū tuū malignauerūt ꝯsiliū:cogitauerūt aduersus sanctos tuos. Dixerūt. Uenite disperdam⁹ eos de gente:ꝛ nō memoret nomē isrl' vltra. Psalmo octuagesimosecūdo. ¶ Dilectionis de⁹ amator bonum suo amore nobis vtit ad eius bonitatē ꝛ nostrā vtilitatē. vt aug. docet in pmo lib. de doctrina xpiana. Ad suā quidē bonitatem

vt homines deo dent gloriam. ysa. 43. Omnis qui inuocat nomē meū: in glām meā creaui eum. Sed ad nostrā vtilitatem: vt ipse oībus det salutem. i. Thy. 2. Qui oēs hoīes vult saluos fieri. Et hanc ꝯcordiam inter hoīes ⁊ deum nascente dño ānunciauit angelus Lu. 2. Gloria in altissimis deo: ⁊ in terra pax hoībus bone voluntatis. Quāuis aūt ipse cū sit oīpotens p semetipm possz glīam suā ab hoībus ⁊ salutem hoium ꝓcurare: disposuit tñ vt ordo seruaret in rebus: ministros eligere: quoꝝ ministerio pficeret vtrunqz. Et recte tales dei adiutores dicunt. i. Corin. 3. Sz dyabolus inuidus diuine glorie ⁊ humane salutꝫ p ministros suos quos ad psecutionē predictoꝝ ministroꝝ dei incitat: vtrūqz nitunt impedire. Unde tales ministri dyaboli ⁊ inimici dei in hoc ostendūtur cuius glām impediūt: ⁊ totius humani generis cuius saluti aduersant: ⁊ specialr ministrorum dei quos psequunt. i. Thes. 2. Nos psecuti sunt ⁊ deo nō placent: ⁊ oībus hominibus aduersant. Et ppter hᷓ psalmista in verbis ꝓpositis tria facit. ¶ Primo ostēdit eoꝝ inimicitiam ad deum ibi. Ecce inimici tui sonuerūt. i. qui prius occulte ꝯ te loquebant: nunc in publico loqui nō formidant: vt. n. dicit glo. nouissima tpa antixpi designat quādo hij qui modo ꝓmunt metu: in liberam vocē erumpēt. Que vox qꝛ irrōnalis est: magis sonus ꝙ vox dicit. Nec solū voce inimicitias suas exercent sed etiā factis: vñ sequit. Et qui oderunt te extulerūt caput. s. antixpm ſm glosam ⁊ mēbra eius que sub illo capite capita sunt: vt ab vno capite gubernati: efficati⁹ sanctos dei psequantur. ¶ Secundo ostēdit quō toti humano generi aduersant subiungēs. Sup pplum tuū malignauerūt ꝯsilium: vl' astute cogitauerūt ſm aliam lrām ad eos decipiendū: ſm glo. sup illud ysa. 3. Popule meus qui beatū te dicunt ipsi te decipiunt. glo. Blandis verbis. ¶ Tertio ostendit quō ministros dei psequunt cū subdit. Cogitauerunt aduersus sanctos tuos. glo. Non solum ꝯ mediocres: sz etiā ꝯ celestes viros. Uñ Greg. in 13. li. mor. expōnēs illud Job. 16. Aperuerunt sup me ora sua ⁊ exprobātes ⁊c. sic dicit. Illos ꝓcipue reprobi in sancta eccl'a psequunt quos meliꝰ ꝯspiciunt eē ꝓfuturos: ⁊. ſ. Reprobi grāde se aliqd fecisse estimāt cum vitā ꝓdicatoꝝ necant. Duo āt ꝯ sanctos cogitant. Primo vt ipsos annihilent. Hester. 13. Uolunt nos inimici nr̄i pdere: ⁊ hereditatē tuam delere. Scdo vt si hᷓ nō possint saltē eorum famā destruant apud hoīes: vt in eis fructificare nō possint. Ja. 2. Nōne diuites per potētiam opprimūt vos. Nōne ipsi blasphemāt bonum nomē: qd inuocatū ē sup vos: ⁊ iō ꝙtum ad primū hoꝝ ꝑs. subiūgit. dixerūt. Uenite. gl. Querentes sibi socios. Disꝑdamus eos de gēte: vel de gentibus. glo. s. ne sint inter gentes. i. tollamꝰ eos de mundo: ecce psecutio antixpi. Quātū ad scdm subdit: ⁊ nō memoret nomē isrl' vltra vt. s. nomē eoꝝ in fama nō hēatur. eoꝝ. s. qui se dicūt vere eē isrl': vt glo. dicit. Hoꝝ primū. s. sanctoꝝ expulsionē de mundo tyrāni antiqtus p violētiā ꝓcurare conati sūt. Uñ aplūs ad Ro. 8. suo tpe illd ꝑs. cōpleri dicit. Propter te mortificamur tota die estimati sumꝰ sicut oues occisionis. Sed nūc hoc idē puersi hoīes astutis ꝯsilijs attēptant ꝯtrā ad religiosos specialr q verbo ⁊ exēplo fructificare pñt pfectionē ꝓfitentes: volētes quedā astruere p que eoꝝ status totalr destruit ⁊ reddit nimium onerosus ⁊ vitupabilis: subtrahēdo eis spūalia solatia ⁊ corpalia onera imponentes. Primo eni eis ꝓposse studiū ⁊ doctrinā aufferre conant. vt sic aduersarijs veritatis resistere nō possint: nec in scriptura ꝯsolonem spūs inuenire. ⁊ hec est astutia philistinoꝝ. i. re. 13. Cauerāt philistij ne forte facerent hebrei gladiū aut lanceā: qd gl. exponit de ꝓhibitōe studij lraꝝ. ⁊ hoc ꝓmitus Julianus apostata inchoauit: vt eccl'astica testat hystoria. Scdo a ꝯsortio studentiū eos ꝓposse excludendo: vt p hoc sanctoꝝ vita veniat in ꝯtemptū Apoc. 13. Ne quis possit emere aut vēdere nisi q hꝫ characterē: aut nomē bestie: eoꝝ. s. malitie ꝯsentiendo. Tertio eoꝝ ꝓdicationem ⁊ ꝯfessionū audientiā qbus in pplo fructificant impedire nitūt i. Thes. 2. Prohibētes nos gentibus loqui vt salue fiant. Quarto ad laborē manuū eos cōpellunt vt sic grauati ⁊ sui status tediū habeāt ⁊ in ꝓdicat impediant ſm ꝯsiliū pharaonis dicentis. Exo. i. Ecce pplus filioꝝ isrl' multus ⁊ fortior nobis est. Uenite sapiēter opprimamꝰ eū. ⁊. ſ. Preposuit itaqz eis magistros opeꝝ. glo. Pharao significat zabulū q luti ⁊ lateris īponit grauissimū iugū: seruitutem. s. lutulēti ⁊ terreni opis. Quinto vitupērant eoꝝ pfectionē ⁊ blasphemant. s. paupertatem mendicātiū. 2. pe. 2. Multi sequent eoꝝ luxurias p quos via vitatis blasphemabit. i. bona opa ſm gl. Sexto eis victum ⁊ elemosynas vñ viuebant subtrahūt vt pñt. In tertia cano. Jo. Et quasi ista nō sufficiāt ei gl. ꝙ hospitalitatē dissuadet: neqz ipse fratres suscipit: glo. indigētes. ⁊ eos qui suscipiūt ꝓhibet. Gl. ne impēdant curā humanitatis. Septimo famā sanctoꝝ ꝓdicti ministri dyaboli nitunt corrūpere intūi: vt nō solū p se apud pñtes sanctos dei infamēt verbo: sz etiā lrās per vniuersū orbē dirigāt. Hiere. 23. A pphis irlm egressa est pollutio sup oēm terrā. glo. Hie. Hoc vtimur testimonio aduersus eos q' eplas plenas mendatio: ⁊ fraudulētia: ⁊ piurio in orbē dirigūt: ⁊ aures audientiū polluūt. Non. n. sufficit eis iniquitatē ꝓpriā deuorare vl' primos ledere: sz qd semel oderūt p totū orbē conant infamare ⁊ vbi-

ꝙ blasphemias seminare. Predictoꝝ igiť mali gnantiũ nequitiã opprimere intẽdentes hoc ordie ꝓcedamus. ¶ Primo. n. ostẽdimus qd sit religio ⁊ in quo ꝑfectio religionis ↄsistat: q꜡ eoꝝ tota intentio ꝯ religiosos eē videť. ¶ Scḋo ondim⁹ ea quibus religiosos opprimere nituť: friuola et nulla esse. ¶ Tertio monstrabim⁹ ꝙ ea q̃ ad religiosorum infamiam proferunt: nequiter proponunt.

¶ Quid sit religio: ⁊ in quo ↄsistat religionis ꝑfectio. CA. I.

Vt aũt religionis nãm cognoscere valeamus: huius nois originẽ ingramus. Nomen igiť religionis: vt Aug. in li. de vera reli. innuere vi꜡: a religãdo sumptũ est. Illud aũt ꝓpe ligari di꜡ qḋ ita vni astringiť ꝙ et ad alia diuertendi libertas tollať: sꝫ religatio iteratã ligationẽ importans ostẽdit ad illud aliquẽ ligari cui ṗmo cõiunctus fuerat: ⁊ ab eo distare incepit: ⁊ q꜡ oīs creatura ṗus in deo extitit q̃ꝫ in seipã: ⁊ a deo ꝓcessit quodãmodo ab eo distare incipiẽs ꝑm eẽntiaꝫ ꝑ creationẽ: iḋ rõnalis creatura ad ipm deũ dꝫ religari cui ṗmo ↄiuncta fuerat etiã anteq̃ꝫ eẽt: vt sic ad locũ vñ exeunt flumina reuertãť: eccľ. i. ⁊ ideo Aug. dicit in li. de vera reli. Religet nos religio vni oipotenti deo: ⁊ hř in glo. Ro. xi. sup illud ex ipo ⁊ ꝑ ipm ⁊c̃. Prima aũt ligatio qua hõ deo ligatur ē ꝑ fidẽ. vt di꜡ Heb. xi. Accendẽteꝫ ad deuꝫ opꝫ credere q꜡ ē: huius fidei ꝓtestatio latria est: q̃ cultũ dõ exhibet quasi recognoscẽs deũ eē ṗncipium. Vñ religio ṗmo ⁊ ṗncipalr latriam significat que deo cultum exhibet in vere fidei ꝓtestationem: ⁊ hoc ē quod Aug. dicit. x. de ci. dei: ꝙ religio nõ quẽl bet: sꝫ dei cultũ significare vi꜡: ⁊ hↄ mõ Tullius religionẽ diffinuit in veti rethorica dicens. Religio est que supioris cuiusdã nãe quã diuinam vocãt curã cerimoniãq꜡ affert. Et sic ṗmo ⁊ ṗncipalr ad verã religionẽ ꝑtinere noscunť quecunq꜡ ad fidẽ integrã ꝑtinent: ⁊ ad debitaꝫ latrie seruitutẽ. Sed scḋo ad religionẽ ꝑtinere noscunť illa oīa in qbus possumus seruitiũ dei exhiberẽ: q꜡ vt Aug. dicit in enchi. deus coliť nõ solũ fide: sed spe ⁊ charitate: vt sic oīa charitatꝫ opa religionis esse dicanť. Vñ Ja. i. Religio munda ⁊ immaculata apud deũ ⁊ patrem hec ē: visitare pupillos: ⁊ viduas in tribulatõe eoꝝ ⁊c̃. Ex his ꝫ pꝫ ꝙ duplex ē religionis acceptio: vna ꝑm sui nois primã institutionẽ: ꝑm ꝙ aliqs deo se ligat ꝑ fidẽ ad debituꝫ cultũ: ⁊ sic qlibet xpiane religionis fit ꝑticipes in baptismo abrenuncians sathane ⁊ oībus pompis eius. Scḋa put aliqs ad aliqua charitatis opa se obligat qbus spãliter deo seruiť abrenunciãs secularibus: ⁊ hↄ modo religionis noie ad pñs vtimur. Charitas aũt deo debituꝫ obsequim reddit ꝑm actus vite actiue ⁊ ↄtẽplatiue. In actib⁹ qdeꝫ actiue vite diuersimode ꝑm diuersa officia charitatis: que ꝓximis impendunť: ⁊ iḋ sunt aliquę religiones institute ad vacãduꝫ deo ꝑ ↄtẽplationẽ sicut religio monastica ⁊ hẽremitica: aliquę aũt ad seruiendũ deo in mẽbris suis ꝑ actionẽ: sicut illoꝝ q ad hↄ deo se dedicãt: vt infirmos suscipiãt. captiuos redimant ⁊ alia misericordie opa exequanť. Nec ē aliqḋ opus misericordie ad cui⁹ executionem religio institui nõ possit: ⁊ si nõ sit hacten⁹ instituta. Sicut aũt in baptismo quo hõ ꝑ fidei religionẽ deo ligať pctõ moriť: ita ꝑ votũ religionis nõ solũ pctõ: sꝫ seculo moriť: vt soli deo viuat in illo ope in quo se deo ministraturꝫ deuouit fidi: q꜡ sicut ꝑ pctm̃ vita totalr: ita ꝑ occupatões seculi xpi ministeriũ impediť. 2. ad Thy. 2. Nemo militãs dõ implicat se negocijs sclaribus: ⁊ iḋ ꝑ religiõis votum abrenũciať illis qbus human⁹ aius maxime occupari ↄsueuit ⁊ a diuis obsequijs ipediri: quorum primã ⁊ ṗncipale ē ↄiugiũ. 1. ad cor. 7. Volo aũt vos sine solicitudine eē: q sine vxore ē solicitus est q̃ dñi sunt q̃mo placeat deo. Qui aũt cum vxore ē solicit⁹ est q̃ sunt mũdi: q̃mo placeat vxori ⁊ diuisus ē. Scḋm ē possessio diuinaꝝ terrenaꝝ. Mat. 13. Solicitudo hↄ sclĩ ⁊ fallatia diuitiarũ suffocat vbũ: ⁊ sine fructu efficiť. Vñ dicit gl. lu. 8. sup illud qḋ aũt in spinis cecidit ⁊c̃. Diuitie q̃ delectare videanť suis tñ possessorib⁹ sunt spine cũ aculeis curaꝝ mẽtes eoꝝ ↄfodiũt que aude q̃runť ⁊ solicite seruanť. Tertiũ est ꝓpria volũtas: q꜡ q sue volũtatis ē arbiter solicitudinẽ hꝫ de sue vite gubernatione: ⁊ iḋ nobis ↄsuliť: vt nři statꝰ depositionẽ diuine ꝓuidẽtie ↄmittamus. 1. pe. 5. Oẽm solicitudinẽ vestrã ꝓijciẽtes in eũ: qm̃ ipsi cura est de vobiť. ꝓuer. 3. Habe fiduciã in dño ex toto corde tuo: ⁊ ne innitaris ꝓudẽtie tue: ⁊ inde ē ꝙ ꝑfecta religio triplici voto ↄsecrať. s. voto castitatis ꝑ qḋ abrenunciať ↄiugio: voto paupertatis ꝑ qḋ abrenũciať diuitijs: voto obediẽtie ꝑ qḋ abrenunciať ꝓprie voluntati. Per hec aũtẽ tria vota hõ deo sacrificiũ offert de oībus bonis: ꝑ votũ quidem castitatis in sacrificiũ deo offerẽs corpus ꝓpriũ: de quo. ro. 12. dicit aplus. Exhibeatꝫ corpa vestra hostiã viuẽteꝫ: ꝑ votũ aũt paupertatis oblationẽ deo faciẽs de exteriorib⁹ bonis: de quo ro. 15. Obsequij mei oblatio accepta fiat in Jerosolimis sanctꝭ. Per votũ aũt obediẽtie sacrificiũ deo spũs offerens: de quo in ps̃. Sacrificiũ deo spũs ↄtribulatus ⁊c̃. Nec solũ sacrificiũ ꝑ hec tria deo offerť: sꝫ holocaustũ qḋ erat in lege acceptissimũ Vñ Gre. in. 8. omel. 2. ptis sup Eze. Cum qs suum aliqd deo vouet: ⁊ aliqd nõ vouet sacrificiuꝫ est. Cũ vo oẽ qḋ hꝫ: oẽ qḋ viuit: oẽ qḋ sapit oipotẽti deo vouerit: holocaustũ ē. ⁊ sic religio scḋo mõ accepta in hↄ ꝙ sacrificiũ deo offert ṗmo modũ religionis imitať. Sunt aũt quidã modi viuẽdi in

qbus aliqua bōꝝ ꝑtermittūť: ſꝫ in eis pfecta religionis rō nō inuenit. Alia aūt oīa que in religionibus requirunť sunt admicula quedā ad cauendū ea qbus p votū religionis abrenūciať: vl ad obſuandū id in quo hō p religiōis votū deo ſe ſeruiturū pmiſit. Ex pdictis igiť patere pōt ſꝫ qd vna religio poſſit pfectior altera iudicari. Ultima. n. rei pfectio in fine oſecutōe ꝯſiſtit. Uñ ꝺꝫ pncipalr ex duob⁹ religionis pfectio iudicari. Primo ex h̄ ad qđ religio ordinať vt dicať illa religio eē eminentior q̄ digniori actui dedicať: vt ſic ſm ꝯpationē actiue ⁊ ꝯtēplatiue vite in vtilitate ⁊ dignitate accipiať ꝯpatio religionū q̄ actiue: ⁊ q̄ ꝯtēplatiue vite deputať. Scđo ex ꝯpatiōe religiōis ad executionē illi⁹ ad qđ ē inſtituta. Nō. n. ſufficit religionē aliquā ad aliqd inſtitui: niſi ſit taliter ordinata obſeruationib⁹ ⁊ mōis viuēdi ꝙ ad ſuū finē ſine impedimēto ptingat: ſicut ſi due religiones ſunt iſtitute ad ꝯtēplandū: illa p quā hoī liberior ꝯtēplatio reddiť ꝺꝫ pfectior iudicari. Sꝫ qr vt dicit Aug. Nemo pōt nouā vitā inchoare: niſi veteris eū vite peniteat: quelibet religio p quā hō nouam vitā inchoat quidā pnie ſtatus ē vt hō a veteri vita purgeť. Et h̄ tertio mō pñt ꝯpari religiones vt illa dicať pfectior: q̄ maiores auſteritates hꝫ ſicut in ieiunio: vl paupťate: vl alijs hmōi: qa opa ſatiſfactoria debēt eē penalia: ſꝫ pme ꝯpatōes ſunt magis religioni eēntiales: ⁊ iō ſm eas ē magis pfectio religionis iudicāda: ⁊ pcipue cū pfctō vite magis ꝯſiſtat in interiori iuſticia q̄ in exteriori abſtinētia. Sic ē ḡ pꝫ qd ſit religio: ⁊ in quo pfectio religionis ꝯſiſtat.

¶ Scđa pars pncipalis totius opis.

b Js igiť viſis pcedēdū ē ad ea excludēda qbus aduerſarij religionis: religionē opprimere conanť h̄ mō pcedētes. ¶ Prio. n. igrem⁹ vtrū alicui religioſo docere liceat. ¶ Scđo vtrꝫ religioſus poſſit eē de collegio ſeculariū magroꝝ licite. ¶ Tertio vtrū religioſo liceat pdicare ⁊ cōfeſſiones audire ſi curā nō h̄eat aiaꝝ. ¶ Quarto vtrū religioſus teneať ppꝛijs manib⁹ laborare. ¶ Quinto vtrū liceat religioſo oīa ſua relinquere ita ꝙ nihil ſibi poſſidēdū remaneat: nec in ppꝛio nec in cōi. ¶ Sexto vtrū poſſit viuere de elemoſinis: ⁊ de mendicātis pcipue.

¶ An religioſo liceat docere. CA. II.

D Octrinā āt religioſoꝝ ne. ſ. docere poſſint multiplr excluderē nituť. Primo auctē dñi dicētis Mat. 23. Uos aūt nolite vocari rabi: qđ ꝯſiliū quidā dicūt a pfectis eē obſeruādū. Uñ cū oēs religioſi pfectionē ꝯfiteanť a magiſterio abſtinere debent. Scđo aucte Hiero. in epla ad Riparium: ⁊ Deſideriū ꝯ vigilātiū ⁊ hr. 16. q. i. Monach⁹ nō doctoris hꝫ: ſꝫ plāgētis offm̄. ⁊ 7. q. i. c. hoc nequaq̄. dr. Monachoꝝ vita ſubiectionis hꝫ verbū ⁊ diſciplinat⁹: nō docēdi: vl pſidendi: vl paſcēdi alios. ⁊ ita cum canonici regulares: ⁊ alij religioſi monachoꝝ iure cenſeanť: vt diciť extra de poſtulādo: ex parte: ⁊ de ſtatu mōachorum: qđ dei timor relinquiť ꝙ nulli religioſo docere liceat. Ad idē addunt ꝙ docere ē ꝯ religionis votū: p votū. n. religionis: mūdo abrenūciať Omne aūt qđ eſt in mūdo eſt ꝯcupiſcentia carnis ꝯcupiſcētia oculoꝝ ⁊ ſupbia vite: p que tria intelliguntur diuitias: delitias ⁊ honores: magiſteriū aūt honorē eſſe dicūt: qđ pbant p glo. que diť Math. 4. ſup illud. ſtatuit illū ſupra pinaculū. In paleſtina plana deſup erāt tecta: ⁊ ibi erat ſedes doctorum vñ pplō loquerenť: vbi multos decepit dyabolus vana gloria: honore magiſterij inflatos: vñ ꝯcludūt ꝙ docere eſt ꝯ religionis votū. Itē religioſi teneņť ad pfectā humilitatē: ſicut ad pfectam paupťatem: ſed ita teneņť ad pfectam paupťatē ꝙ nō lꝫ eos aliquid ppꝛiū poſſidere: ḡ debent ita humilitatē ſeruare: ꝙ nullo honore potiānť: magiſteriū aūt ē honor: vt pbatū eſt ḡ magiſteriū ē illis illicitū. Itē Dyo. 5. c. ec. ierar. diſtīguit vtrāqꝫ ierarchiā in tria. ſ. in ſacras actiōes ⁊ in cōicātes eas: ⁊ in eos q ea tm̄ recipiūt. Actiones aūt ſacras diuidit in tria in eodē. c. ſ. in purgātes qđ eſt dyaconoꝝ: in illuminātes qđ eſt ſacerdotum: in pficientes qđ eſt epōꝝ. Recipiētes etiā diuinas actiones diuidit in tria. in. 5. capi. ſ. in imundos qui purganť per dyacones: in ſacrum pplm qui illuminať per ſacerdotes: in mōachos q ſunt altioris gradus q pficiunť per epōs: ergo patet ꝙ mōachoꝝ ñ eſt ſacra alijs cōicare: ſꝫ ab alijs recipere. Sed quicunqꝫ docet ſacra alijs cōicat: ergo monachus nō debet docere. Item magis eſt remotum a vita monaſtica ſcholaſticū officiū: q̄ eccleſiaſticum: ſꝫ vt diciť. 16. q. i. nemo pōt ⁊ eccleſiaſticis officijs deſeruire: ⁊ in monaſtica regula ordinate pſiſtere: ergo mlto minus pōt monach⁹ ſcholaſticis officijs vacare docēdo: vl audiēdo. Addunt etiā qđ eſt cōtra doctrinā apoſtolicā. 2. Corin. x. Nos aūt nō in imēſum gloriabimur: ſꝫ ſm menſurā regule qua mēſus eſt nobis deus. gl. Tanta ptāte vtimur q̄ta cōceſſa eſt ab auctore: nec menſuram: vl modum egredimur. Unde dicunt ꝙ quicūqꝫ religioſus vltra illū modū egredit: q ſibi ab auctore ſue regule eſt ſtatutus: ſeipm ſuperextendit ꝯ apoſtolicā doctrinam veniēs. Uñ nulla religio in ſui pncipio habuit magiſtros: ergo nulli religioſo lꝫ ad magiſterium promoueri. ¶ Ulterius aūt ⁊ ſi nō ex toto doctrinā religioſorum impedire poſſunt: eā ſaltem attenuare nituntur dicentes: ꝙ in vno religioſorum collegio doctores plures eſſe nō debent inducentes illud quod dicitur Jacobi. 3. Nol te plures magiſtri fieri fratres mei. glo. Plures in eccla ne velitis

esse magistri. Sed vnum religiosorum collegium est vna ecclesia: ergo in vno religiosorum collegio non debent esse plures magistri. Item Hiero. ad Rusti. et habetur etiam .7. q. i. In apibus princeps est vnus: grues ordine litterato vnam sequuntur etc. Et. Vnus gubernator in naui: in domo vnus dominus: ergo et in vno collegio religiosorum non debet esse nisi vnus magister. Item cum sint multa religiosorum collegia: si vnum collegium haberet plures quam vnum doctorem: sequeretur tanta multiplicatio religiosorum doctorum quod seculares magistri excluderentur propter auditorum paucitatem: precipue cum oporteat in vno studio esse determinatum numerum magistrorum ne ex doctorum multitudine doctrina sacra veniat in contemptum. ¶ Huiusmodi autem errorum assertores prauorum errantium semitas imitantur. Est enim errantium consuetudo: vt quia in medio veritatis non possunt consistere: vnum errorem declinantes in contrarium dilabantur. Sic euitans diuisionem essentie quam Arrius introduxerit in confusionem personarum Sabellius declinauit sicut dicit Aug. Sic etiam Euthices declinans diuisionem personarum in christo quam Nestorius asserebat: confusionem naturarum in christo posuit: sicut dicit Boetius. Idem etiam patet de pellagio et manicheo: et de multis aliis hereticis: propter quod dicitur .2. Thy. 3. Homines corrupti mente reprobi circa fidem glo. et nunquam in fide quia in circuitu impii ambulant in medio non sistentes. Fuit ergo quondam quorundam religiosorum presumptuosorum error: qui ex hoc ipso quod monachi erant de sua vita presumentes auctoritate propria sibi docendi officium vsurpabant: et in hoc pacem ecclesiasticam turbabant: vt habetur .16. q. i. Quidam monachi nihil habentes sibi iniunctum a proprio episcopo veniunt ad ciuitatem constantinopolitanam: et in ea perturbationes tranquillitati ecclesiastice inferunt quod etiam plenius in ecclesiastica narratur hystoria: quorum presumptiones sancti patres conati sunt reprimere rationibus et decretis. Eorum autem dictis quidam peruersi nostri temporis abutuntur: ea indocti atque instabiles deprauantes sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem: vt dicitur .2. pe. vlti. inuicem quod in contrarium errorem labuntur asserentes quod non licet religioso doctoris officium exercere vel suscipere: et quod non debet ei iniungi. Quod quidem falsum esse: primo ostendamus: postmodum ad eorum probationes respondentes. Primo ergo inducatur Hie. auctoritas ad Rusti. que habetur .16. q. i. Sic viue in monasterio vt clericus esse merearis multo tempore disce: que postmodum doceas. Item ad eundem in ca. sequenti. si clericatus te titillat desiderium discas quod possis docere. Ex quibus accipi potest quod monachi possunt suscipere docendi officium. Hoc idem ostenditur exemplis sanctorum qui in religione viuentes docuerunt: sicut patet de Greg. nazanzeno qui cum monachus esset constantinopolim est adductus: vt sacram scripturam ibi doceret: vt ecclesiastica narrat hystoria. Hoc etiam patet de Damasceno qui cum monachus esset scolares docuit non solum in sacra scriptura: sed etiam in liberalibus artibus: vt patet in libro de miraculis beate virginis. Hiero. etiam in prologo biblie: cum monachus esset doctrinam sacre scripture promittit paulino monacho. s. quod eum docebit. Quem etiam ad studium sacre scripture hortatur. De Aug. etiam legitur quod postquam monasterium instituit in quo cepit viuere secundum regulam sub sanctis apostolis institutam: scribebat libros et docebat indoctos. Hoc etiam patet de aliis ecclesie doctoribus .s. Greg. Basilio: Criso. et aliis multis qui religiosi fuerunt: et precipui ecclesie doctores. Hoc etiam rationibus ostendere facile est. Doctrina enim sacre scripture operibus comprobatur: actu. i. Cepit ihesus facere et docere. glo. Qui cepit facere et docere bonum doctorem instruit: qui quod docet facit. Doctrina autem euangelica non solum precepta: sed et consilia continet. Conuenientissime ergo doctrinam euangelicam docet qui non solum precepta: sed etiam consilia seruat cuiusmodi sunt religiosi. Item qui moritur alicui vite: ab illis operibus decidit que illi vite congruunt: et qui viuere incipit aliqua vita: illa opera tunc sibi fiunt maxime conuenientia que illi vite competunt. Unde Dyo. 2. c. eccl. ierar. ostendit quod ante baptismum per quem homo diuinam vitam accipit non potest exercere diuinas operationes: quia sicut ipse dicit: oportet primum existere: et deinde operari. Sed religiosus per votum religionis seculo moritur deo viuens: ergo per hoc quod religiosus est interdicuntur sibi operationes seculares: sicut mercationes: et alia negocia secularia. Non autem actiones diuine que .s. hominem in deo viuentem requirunt. Talis autem est diuina professio que fit per doctrinam: ps. Non mortui laudabunt te domine: sed nos qui viuimus etc. Et ita religiosi per votum religionis a doctrine officio non excluduntur. Preterea illi maxime sunt ydonei ad docendum qui maxime diuina per contemplationem capere possunt: vnde Greg. in .6. mora. Quieti contemplantes sorbeant: quod occupati erga proximos loquentes refundant: sed ad vacandum contemplationi precipue religiosi sunt deputati: ergo per hoc quod sunt religiosi redduntur magis ad docendum ydonei quam impediantur. Item ridiculum est dicere quod ex hoc aliquis a doctrina repellatur per quod magis aptus ad vacandum studio et doctrine redditur: sicut ridiculum esset quod a currendo impediretur qui impedimentia cursum relinquit. Sed religiosi per triplex votum reliquerunt illa quibus animus maxime inquietatur: vt ex predictis patet: ergo eis maxime docere et studere competit. eccl. 38. Sapientiam glo. diuinam scribe in tabulis cordis. i. disce in tempore vacuitatis: et qui minoratur actu: percipiet sapientiam. Item pauperibus christi maxime competit noticia scripturarum habere: vt patet per Hiero. in pro. hebraycarum questionum sup Gen. Ut nos humiles et pauperes nec habemus diuitias: nec oblatas dignamur accipere ita et illi nouerunt non posse noticiam scripturarum .i. christi cum mundi habere diuitiis. Eis autem competit docere qui noticiam habent scripturarum: ergo religiosis qui paupertatem profitentur maxime competit docere.

Item sicut supra pbatum est ad quodlibet opus misericordie exequendū pōt aliqua religio institui:sed docere est actus misericordie. Unde inter elemosynas spūales cōputatur:ergo pōt aliqua religio institui spūaliter ad docendū. ¶ Preterea magis remota videt a religionis pposito corporalis militia que corporalibus armis exercet q̄ militia spūalis que vtitur armis spūalibus.s.sacris documētis ad errorū impugnationē de quibus dicit .2.ad Corin.x. Arma militie nostre nō sunt carnalia ꝛc. Sed religiones alique pvide institute sunt ad exequendā militiā corporalē in tutelam ecclesie ab hostibus corporalib⁹ q̄uis non desint ecclesie pncipes seculares qui ex officio ecclesiam defendere debēt:ergo ꝛ salubriter institute sunt alique religiones ad docēdum: vt sic p eorum doctrinā eccl'ia ab hostibus defendat:q̄uis etiam sint alij ad quos ptinet hoc modo ecclesiam defensare. Item qui ydoneus est ad hoc vt possit assumi ad id quod maius est ꝛ in quo aliud includit:ydoneus debet reputari ad id quod minus est:ꝛ quod in maiori includit. Sed religiosus etiā si religio eius nō sit ad docendā instituta potest assumi ad plationis officiū:vt pz de monachis p multa capitula.16.q.i. Cum ergo prelationis offiū sit maius q̄ offiū doctoris:quod magistri legentes in scolis exercent:ꝛ tn̄ prelationis offiū simul habeat etiā doctrinā adiunctam:non debet incōueniens reputari si monachus auctoritate eius ad quē spectat ad predictū doctrine offiū assumatur. Item minora bona p maiorib⁹ intermitti possunt: vt dicit glo.sup illud Luce.9. Tu aūt vade ꝛ ānuncia regnū dei. Sed bonū cōmune pfertur bono pvato. Cum ergo monachus in claustro ordinē suū seruās pvato bono insistat s.tn̄ sue saluti:doctrine autē offiū quo plurimi erudiunt in cōe bonum totius ecclesie redundet nō est incōueniens si monachus extra claustrum viuat ad doctrine offm assumptus de licētia ei⁹ ad quē spectat. Nec valet qđ dicunt q̄ hoc possz fieri quādo necessitas immineret que nūc nō appa ret cum magistrorū seculariū iam copia habeat. q2 vtilitas cōis nō solū debet pcurari:vt sit quocunq3 modo:sed vt sit optimo modo quo fieri pt Quanto aūt doctores magis multiplicant: tanto vtilitas cōis que ex doctrina prouenit: magis crescit:q2 vni manifestat:quod alteri nūdū notū est. Propter quod dicit sapiē.6. Multitudo aūt sapiētium sanitas est orbis terrarum. Quo zelo Moyses ductus dixit numeri.xi. Quis tribuat: vt oīs pplus pphetizet.glo. Fidelis pdicator optat si fieri valeat:vt veritatē quā solus loqui nō sufficit:ora cunctorū sonent.ꝛ infra. Prophetare oēs voluit qui bonū quod habuit nō inuidit Item eiusdē est verbo presentes:ꝛ scripto absentes docere: vt habet.2.Corin.x. Quales sumus verbo per epistolas absentes:tales ꝛ presentes. Sed nullus dubitat quin religiosi possīt docere absentes scripto cum oīa armaria plena inueniātur operibus siue libris quos religiosi fecerūt ad ecclesie instructionē:ergo ꝛ presentes pñt verbo docere. ¶ Ea aūt que in cōtrarium opponuntur facile est soluere. Quod enim pmo dicunt esse dñi ꝯsilium de vitando magisterio:patet multipliciter esse falsum. Primo:q2 superogationes de q̄bus dant cōsilia habent premiū eminentius: vt patet ex hoc quod dicit Luce.x. Et quocūq3 superogaueris:ego cum rediero reddā tibi. Quod glo.de superogatione cōsiliorum exponit. Unde abstinere ab illis actibus quibus excellens debetur premiū:sub ꝯsilio cadere nō pōt. Doctoribus aūt debet premiū excellēs:sicut ꝛ virginibus .s. Aureola: vt patet Danielis.12. Qui ad iusticiā erudiunt multos glo. verbo ꝛ exemplo quasi stelle in ppetuas eternitates. Sicut ergo incōueniēs esset dicere q̄ declinare virginitatē ꝛ martyriū sub ꝯsilio caderet:ita incōueniens est dicere q̄ abstinere ab actu docendi sub cōsilio cadat. Item cōsilium nō pōt esse de eo quod cōtrariat cōsilio: vl pcepto:sed docere cadit sub precepto: vl sub cōsilio: vt patet Mat.vlti. Euntes docete oēs gentes ꝛc. Gal.6. Uos qui spirituales estis:hmōi instruite in spū leuitatis. Non ergo de nō docendo pōt esse ꝯsilium. Item cōsilia que dñs pposuit immediate ab aplis obseruari voluit: vt eorū exemplo alij ad obseruanda cōsilia puocarent: Unde Paulus.i.Corin.7. Consilium de virginitate pponens dixit. Uolo omnes homies esse sicut me ipsum. Sed obseruatio huius quod dicunt consilium.s.abstinere a docēdo ad aplos nō ptinebat cū ipsi ad docendū in vniuersum orbē mitterent Non ergo abstinere a docendo sub ꝯsilio cadit. Nec pōt dici q̄ sub ꝯsilio cadat abstinere ab his que ad solēnitatē docēdi ptinēt:q2 ea q̄ ad solēnitatē docēdi ptinent:nō sunt cā elatiōis:alias.n.eēnt ab oībus vitanda:q2 quilibet tenet elationē vitare:sed sunt ordinata ad auctoritatē officij ostendendā:ꝛ ideo sicut pfectioni nihil deperit si sacerdos supra dracone sedeat:ꝛ sericis ornet vestib⁹ ita nō obstat pfectioni:siquis magistralibus insignijs vtatur. Et hoc est quod dicit quedā gl. sup illud Math.23. amant primos recubitus. Magistros inquit pmos sedere nō vetat:sz eos arguit qui hec habita vl nō habita appetunt. Adhuc āt est magis ridiculū dicere q̄ ꝛ si abstinere a docēdo sub ꝯsilio non cadat: abstinere tn̄ a magisterij noīe sub ꝯsilio cadit. Non.n.pōt esse pceptū vel ꝯsilium de eo quod nō est in nobis:sed in alio. In nobis quidē est docere vl nō docere: de quo non esse ꝯsilium pbatū est:sz doctores atq3 magistros

vocari non est in nobis: sed in eis qui sic nos nominant. Non ergo pōt sub ↄsilio cadere vt nō vocemur magistri. Item cū noīa sint imposita ad significandū res: ridiculum ē dicere ꝙ nomē sit ꝓhibitum cum res nō sit interdicta. Item ↄsilioꝝ obseruatio maxime ad aplos ꝑtinuit: quibꝰ mediantibus ad alios ꝑuenit. Magistri ergo nomē nullo ↄsilio est interdictū cum ipsi apli seipsos magistros ⁊ doctores noīauerint. i. Thy. 2. Veritatē dico nō mentior: doctor gentiū in fide ⁊ veritate. 2. Thy. i. In quo positus sum ego ꝑdicator ⁊ apls ⁊ magister gētium. Restat ergo dicēdum ꝙ h̄ qđ dn̄s dixit: nolite vocari Rabi: nō sit ↄsiliū sed ꝑceptum: ad qđ oēs tenent̄: nec ꝓhibent̄ actus docendi ⁊ magisterij nomē: sꝫ ambitio magisterij: vn̄ cum subiungit nec magistri gl. nec appetatis vocari: nec quēlibet appetitū interdicit sꝫ inordinatum vt ex gl. prius inducta apparet: ⁊ ex h̄ etiā ꝙ de inordinato appetitu phariseoꝝ ꝑmiserat dicens. Amant ꝑos recubitus ⁊c. Potest tn̄ aliter intelligi ſm gl. vt etiam ex circunstātia lr̄e patet. Simul. n. dn̄s ꝓhibet ibidem patris nomen ac magistri: q2 vnus est pater noster qui es in celis: ⁊ q2 magister noster vnus ē xp̄s. Deus. n. vt glo. dicit ibidē: ⁊ pater ⁊ magister nā dicit̄. Homo āt dicit̄ indulgentia pr̄ ⁊ magister ministerio. Prohibet ergo dn̄s ne auctoritas vite naturalis seu spūalis: aut etiā sapientie alicui homini attribuatur. Vn̄ dicit gl. Vos aūt nolite vocari magistri: ne quē deo debent̄ vobis ꝑsumatis: alios raby vocetis: ne diuinū honorem hoībus deferatus. Unde in alia glo. dicit̄ ꝙ pater vocādus est aliqs vt honor etati deferat̄: nō vt auctor vite habeatur. Magister ex ↄsortio veri magistri tanq̄ eius nuncius: ⁊ ꝓ reuerentia eius a quo mittunt̄ honoratur. Sic ergo patet ꝙ dn̄s nō ꝓhibuit simpliciter: nec ꝑcepto: nec ↄsilio nomē patris aut magistri. Alias qūo sancti patres sustinuissent vt illi q presunt monasterijs abbates. i. patres vocarent̄ Dn̄o etiam xp̄i vicarius qui debet ēē ꝑfectionis exemplū papa. i. pater diceret̄. Augustinus etiā ⁊ Hiero. epōs qbus scribunt papas. i. patres frequenter noīant. Stultissimū est ergo dicere ꝙ h̄ quod dicit̄ nolite vocari rabi: sit ↄsiliū. Dato ēt ꝙ sit ↄsilium: nō sequit̄ ꝙ oēs perfecti ad illud ↄsilium teneant̄. Non. n. qui statū ꝑfectionis ꝓfitētur ad omnia tenent̄ ↄsilia: sed ad ea tn̄ ad que ex voto se obligant: alꝛ apli qui in statu ꝑfectionis erant tenebant̄ ad hanc supererogationē quam Paulus faciebat: vt nō acciperent stipendia ab ecclesijs quibus ꝑdicabāt: ⁊ ꝑdicabant cū h̄ nō obseruarēt: vt pꝫ. i. Corin. 9. Sequeret̄ etiā ex h̄ religionū ↄfusio si oēs ad oēs supererogatiōes ⁊ oīa ↄsilia tenerent̄. Quicqd. n. vna supererogaret: oēs supererogare tenerent̄: ⁊ sic inter eas nulla distinctio remaneret ꝙ est incōueniens. Non ergo ad oīa ↄsilia ꝑfecti tenent̄: sed solū ad ea que se obligant. Qd etiā scđo obijciunt ꝙ monachus nō docentis: sed plāgentis hꝫ officiū: ꝓ eis nō facit. Ibi enim Hiero. ostēdit ꝙ monacho ex hoc ꝙ ē monachus cōpetat pn̄iam agere nō docere: sicut illi sibi vsurpabant: de qbus diximus ꝙ ex hoc ipso ꝙ monachi erant docere volebāt: vl' intēdit ostēdere ꝙ monachus ex hoc ꝙ est mōachus nō obligatur ad docendū. Sic. n. Hiero. inducit hoc in ep̄la ↄ̄ Vigilantiū. Non aūt sequit̄ si monachus nō habeat officiū docendi qđ accipe nō possit: sicut nō sequit̄ si subdiaconus nō habeat officiū legendi euangeliū ꝙ ad hoc officiū assumi nō possit. et hoc est ꝙ Grānus dicit. 16. q. i. superiori. Voluit ergo Hiero. distinguere inter ꝑsonam monachi ⁊ ꝑsonam clericis ostēdens qđ cuiqꝫ ex ꝓprio officio ↄueniat. Aliud. n. ↄuenit cuiqꝫ ex eo ꝙ monachus est: aliud ex eo ꝙ clericus est. Ex eo ꝙ monachus est sua ⁊ alioꝝ pctā deflendi hꝫ officiū: ex eo ꝙ clericus est docendi ⁊ pascēdi ppl'm. Ex quo etiā pꝫ intellectus alterius capituli supradicti in quo Grānus loquit̄ in illa qōne de doctrina ꝑdicatiōis q ad ꝑlatos ꝑtinet: nō aūt de doctrina scolastica cui ꝑlati nō multū intēdunt. Vn̄ hec obiectio ꝓcedit in equiuoco. Item dato ꝙ monacho docere nō liceat nō sequit̄ ꝙ canonicis reglaribꝰ nō liceat docere: cū canonici regulares inter clericos ↄputēt̄ de qbus Aug. in sermone de cōi vita clericoꝝ: ⁊ hꝫ. 12. q. i. nemo. Qui habuerit ꝓprium vl' habere voluerit ⁊ de ꝓprio viuere: parū est vt dicaꝫ nō mecum manebit: sꝫ nec clericus erit. Ex quo pꝫ: ꝙ illi qui sub beato Augu. sine ꝓprio viuebāt int̄ clericos ↄputabant̄. Quāuis āt Aug. postea reuocauerit hoc generale interdictū qđ fecerat vt nullus clericus eēt nisi sine ꝓprio viueret: nō tn̄ reuocauit qn illi qui sine ꝓprio sub eo viuebant clerici eēnt: vt pꝫ p. c. certe ego sum: qōne eadem. Qd aūt obijciunt ꝙ canonici regulares ⁊ monachi ad paria censent̄: intelligendū est in illis q̄ sunt cōia omni religioni: sicut viuere sine ꝓprio abstinere a negociationibus ⁊ ab officio aduocādi in causis ⁊ hmōi. Alias possent sil'r concludere ꝙ canonici regulares tenerent̄ abstinere a lineis indumētis q2 monachi ad hoc tenent̄. Multo etiā fortiꝰ lꝫ illis religiosis docere quoꝝ religio est ad h̄ statuta etiā si monachis nō liceret: sicut tēplarijs licet armis vti: qđ nō licet monachis. Qd aūt tertio obijciunt ꝙ assumere magisterij officiū est ↄ̄ votū religionis pꝫ multipl'r eē falsum. Religiosi. n. per votū religionis nō h̄ mō abrenunciāt mundo vt rebus mundi vti nō possint sꝫ mūdane vite. i. mundi actōibus nō occupent̄. Vn̄ ⁊ sunt in mundo inq̄tum rebꝰ mundi vtunt̄: ⁊ nō sunt de mundo inq̄tum a mūdanis actōibus sunt liberi. Vn̄

nõ est ꝯ votum eoꝝ si vtant͂ diuitijs: vł etiã q̄nqꝫ delitijs: alias q̄ncunqꝫ deliciose comederẽt mortaliter peccarẽt qđ nõ est dicendum. Un̄ nõ est ꝯ votum eoꝝ si q̄nqꝫ honoribus vtant͂. Item mũdo ṙni ꝙ ibi accipit͂ nõ solũ religiosi: sꝫ etiam oẽs hoies abrenunciare tenent͂: qđ pꝫ ex hoc ꝙ supra p̄mittit Joãnes. Siquis diligit mundũ nõ ē charitas patris in eo: q̄m oẽ quod est in mũdo ⁊c̄. gl. Omnes dilectores mundi nihil habẽt: nisi h̄ tria quibus oĩa vicioꝝ genera cõprehẽdunt͂. Unđ pꝫ ꝙ ad mundũ dicunt͂ ibi ptinere nõ diuitie ⁊ delitie simplr̄: sꝫ inordinat᷒ appetit᷒ eaꝝ: ⁊ sic nõ solũ religiosis: sꝫ etiã oĩbus interdicit͂ nõ quidẽ honor sꝫ ãbitio honoris: gl. Ibi sugbia vite. i. oĩs ambitio seculi. Item dato ꝙ honor simplr̄ ad mundũ ptinere intelligat͂: nõ tñ hoc põt dici de quolibet honore: sed de honore qui ꝯsistit in rebus mũdanis. Non. n. põt dici ꝙ honor sacerdotij ptineat ad mundũ: ⁊ silr̄ nec honor magisterij: cuꝫ doctrina quã ꝯseqnt͂ talis honor sit de sp̄ualibus bonis sicut ḡ religiosi nõ abrenunciãt p votũ sacerdotio ita nec magisterio. Item h̄ falsum ē ꝙ magisteriũ sit honor. Est. n. offm̄ cui debet͂ honor. Dato etiã ꝙ religiosi cuilibet honori abrenunciassent: nõ tñ abrenunciauerũt eis quibus debet͂ honor: alias renunciassent opibus virtutũ. Honor. n. fm̄ phꝫ in p̄mo ethi. est premiũ v̄tutis. Nec ꝑpter h̄ aliq̄s dꝫ abstinere a magisterio: q: dyabol᷒ aliques inflatos honore magisterij decipit: sicut nec a bonis opibus: q: Aug. dicit. Supbia etiã bonis opibus insidiat͂ vt pereant. Ad illud aũt qđ quarto obijciunt ꝙ religiosi ꝓfitent͂ ꝑfectam humilitateꝫ dicendũ qđ est falsum. Non. n. vouẽt humilitateꝫ: sed obedientiã. Humilitas. n. sub voto nõ cadit: sicut nec alie virtutes cũ actus virtutũ sint necessitatis: q: sunt in p̄cepto: votũ aũt est de eo qđ est voluntariũ. Similr̄ etiã nec ꝑfectio humilitatis sub voto cadere põt: sicut nec ꝑfectio charitatis: cum ꝑfectio virtutis nõ sit ex nostro arbitrio: sed ex dei munere. Dato aũt ꝙ ad ꝑfectã humilitatẽ tenerent͂: nõ sequit͂ ꝙ nõ possent aliq̄bus honoribus potiri: sicut nõ p̄nt possidere diuitias: ꝑpter h̄ ꝙ ꝓfitent͂ summã paupertatem: q: possidere diuitias paupertati opponit͂ nõ aũt potiri honoribus opponit͂ humilitati sꝫ in honorib᷒ se iordinate extollere. Un̄ vt ber. dicit in li. de ꝯsideratõe. Nulla splẽdidior gẽma humilitate. i. in oĩ ornatu sũmi põtificis. Quo. n. celsior ceteris: eo humilitate apparet illustrior ⁊ seipo. ⁊ ecc̄. 3. dr̄. Quanto magn᷒ es: humilia te in oĩbus. Quis. n. audiat dicere ꝙ Greg᷒. aliquid de ꝑfectõe humilitatis deperierit: q: ad summũ apicẽ ecclastici honoris ꝓmot᷒ est. Patet ẽt ex dictis ꝙ magisteriũ nõ est honor. ⁊ sic rõ illa penit᷒ nihil valet. Ad id qđ q̄nto obijciunt dicendũ ꝙ Dyo. distinguit mõachos ꝯ diaconos ꝑsbyteros ⁊ ep̄os. Patet etiã ꝙ loquit͂ de monachis q̄ clerici nõ erãt tp̄e ecc̄ie p̄mitiue vt pꝫ. 16. q. 1. superiori. Mõachos vsqꝫ ad tp̄s eusebij. Zosimi ⁊ Siricij clericos nõ fuisse ecclastica testat͂ hystoria: ⁊ sic nõ põt ꝯcludi p dictũ Dyo. aliquid de monachis q̄ sunt ep̄i. vł p̄sbi vł diaconi. Procedit etiã eoꝝ rõ ex malo itellectu Dyo. Uocat. n. actiones sacras ecclastica sacra baptismũ dicẽs eẽ purgationẽ ⁊ illuminationẽ: sꝫ ꝯfirmationem ⁊ eucharistiã ꝑfectõem: vt pꝫ in. 4. c. ec. ie. Et hec dispẽsare nõ lꝫ: nisi p̄dictis ordinibus. sed docere in scolis nõ ē de istis sacris actõibus de q̄bus Dyo. loquit͂: alias nullus posset docere i scolis: nisi ẽẽt dyaconus vł sacerdos. Iteꝫ monachi clerici p̄nt ꝯficere corpus xp̄i: qđ nõ nisi sacerdotibus licet: ḡ multo fortius docendi vti p̄nt offõ ad quod sacer ordo nõ requiritur. Ad aliud quod serto obijciunt ꝙ nullus põt ecclasticis officijs deseruire: ⁊ in monastica regula ordinare ꝓsistere: ⁊ ita multo minus scolastice: intelligendum est nõ de hijs que ad substãtiam religionis ꝑtinent: vt etiam p apparatũ ibi patet: q: hec bene seruare p̄nt ecclasticis vacantes officijs: sed intelligitur q̄tum ad alias obseruantias: sicut silẽtium ⁊ vigilias ⁊ hm̄oi: qđ etiã pꝫ ex h̄ qđ sequit͂ in p̄dicto c. vt ip̄e districtõeꝫ mõasterij teneat q̄ quottidie in ministerio ecclastico cogit͂ deseruire. A q̄bus obseruãtijs regularib᷒ nõ est incõueniẽs si aliq̄ abstineant: vt vtilitati cõi vacẽt docẽdo sicut pꝫ in illis qui ad p̄latiõis offm̄ assumunt͂: cũ etiã in claustris manẽtes in talib᷒ q̄nqꝫ dispensatiõem accipiant ꝑpter aliquaꝫ cãm. Et p̄terea aliq̄ religiosi sunt q̄ in claustris suis manẽtes: districtõeꝫ sui ordinis seruantes scolastico insistunt officio qđ ex institutiõe sui ordinis habent. Ad illud qđ. 7. obijciunt dicendũ ꝙ ille se supextẽdit sup mẽsurã suã: vt pꝫ p gl. ibidẽ q̄ se extẽdit vltra q̄ꝫ ei ꝯcedat͂. Illud aũt intelligit͂ ꝯcessum ꝙ nulla lege ꝓhibitũ iuenit͂. Un̄ si religiosus aliq̄d faciat qđ nõ sit sibi p regulã suam ꝓhibitũ nõ supextendit se supra mẽsuram: q̄uis de illo faciendo in regula nulla mẽtio fiat alias nõ liceret religiosis aliq̄bus q̄ habẽt regulas latiores assumere sibi ꝑfectioris vite cõsuetudines ⁊ statuta: qđ est ꝯ aplm̄ ad phil. 3. qui ea q̄ retro sũt obliuiscẽs ad ea q̄ sũt priora se extẽdebat Et p̄terea aliq̄ religiosi sũt q̄ doctrinã ex institutõe sui ordinis hñt ⁊ pꝫ ꝙ ꝯ eos dicta obiectio nõ procedit. Qđ aũt adiungunt ꝙ in vno religiosoꝝ collegio duo doctores eẽ nõ dẽant mãifeste patẽ ẽt iniquũ eẽ. Cũ. n. religiosi nõ sint min᷒ hũiles q̄ꝫ seclares: vt sup ꝓbatũ ē: nõ dꝫ i docẽdo religiosi peior eẽ ꝯditio q̄ꝫ secularis. Esset aũt fm̄ positionẽ predictaꝫ q: nõ maior via pateret toti vni multitudini religiosoꝝ veniẽdi ad magisterium q̄ꝫ vni seculari q̄ singlariter p se studet qui magister fieri potest si

in studio pficiat. ¶ Itẽ ſm hanc positionẽ pfect⁹ studij in religiosis ipedit. Sicut eni pugnāti est ipedimētū ad pugnā premiū pugne ei subtraheretur q: vt phs in .3. ethi. dicit fortissimi pugnatores esse videntur apud quos sunt timidi inhonorati fortes honorati: ita studēti esset impedimētum ad studiū si ei magisteriū subtrahat quod est studentis premiū. ¶ Itẽ hoc reputaretur in penā infligi alicui si ei postq̃ in studio pfecit magisterium denegaretur. Si ergo religiosus in magisterio cōsequēdo plusq̃ alij impediat ex hoc ipso q religiosus est punit: ⁊ hoc est punire hoies p bono qḋ iniquū est. ¶ Ad primū ergo qḋ inducunt dicendū q illa auctas nō magis ad religiosos ptinet q̃ ad seculares. Fratres eni in nouo testō omnes xp̄iani appellātur vt per se patet. Quorūlibet etiā xp̄ianoꝝ collegiū ecclesia dicit. Non tamē numer⁹ magroꝝ interdicit per auctem p̄dicta: religiosis seu secularib⁹: q: vt augu. dicit. Multi magistri dicūtur q: cōtraria docēt ⁊ multi docentes vnus magister sunt: ⁊ sic ꝯtrarietas nō pluralitas doctoꝝ phibet. ¶ Uel magis ſm lr̃am prohibetur vt nō quilibet indifferēter ad magisteriū assumat sed discreti ⁊ in scripturis edocti vt dicit gl. ⁊ hoc paucoꝝ est. Et alia glo. dicit q nō eruditos in verbo fidei ab officio verbi remouet vt ñ impediat veros p̄dicatores. Uel loquit de magisterio qḋ cōpetit prelatis ecclesiaꝝ. Prohibet eni ne vn⁹ pluribus ecclesijs aut plures vni ecclesie presint. vnde glo. In plurib⁹ ecclesijs aut plures in vna ecclesia ne velitis esse magistri .i. prelati: qui soli sunt ecclesiarū magistri. Nō eni qui de aliquo collegio docet ecclesie magister est: q̃uis collegiū de quo est ecclesia dicat. ¶ Ad scḋm dicēdū q plures magistri qui sunt de vno collegio nō p̄sunt illi collegio sicut rector in naui vel princeps in apibus sed sicut vnusquisq̃ preest in sua scola. Uñ per auctē predictā nō pōt pbari qḋ intēdūt sed solum q in vna scola nō pñt esse plures magistri. ¶ Ad tertiū dicēdū q per hoc q in vno religiosoꝝ collegio multiplicātur plures magistri nō excludūtur seculares a doctrina: q̃uis sint multa religiosoꝝ collegia: q: nō semper de quolibet religiosoꝝ collegio inueniūtur plures ad docēdū idonei: sicut nec aliqs a docēdo impedit pp̄ter hoc q de qualibet diocesi pñt esse tot magistri quot ad hoc inueniūtur digni rōne eadem. Et si etiā multi inuenirētur idonei de vtrisq̃ essent magis idonei p̄eligendi siue religiosi siue seculares sine psonaꝝ acceptiōe. ¶ Nec tamen ex multitudine doctoꝝ sacra scriptura venit in cōtemptum dūmō sint sufficiētes sed magis ex insufficiētia etiā si sint pauci. vñ nō est ꝯueniēs determinatū numerū magistroꝝ esse ne hac occasiōe idonei a magisterio repellātur.

¶ An religiosus licite possit esse de collegio secularium magistroꝝ. CA. III.

a Dhuc aūt sua malitia eos instigāte conātur ostendere q religiosi secularib⁹ in hijs q̄ ad studiū ptinent cōicare ñ debent: vt si nō ex toto doctrine amittāt officiū: tñ in exercitatione officij aliquo mō impediātur. ¶ Ad hoc aūt euidendā inducūt primo illud qḋ habet .16. q. 7. c. Inoua actiōe: vbi dicit. In vno eodemq̃ officio nō debet esse dispar pfessio. Qḋ etiā in lege diuina phibet dicente moyse. Nō arabis simul in boue ⁊ asino .i. hoies diuerse pfessiōis in vno officio simul nō sociabis. Et infra. Nā coherere ⁊ ꝯiungi nō pñt quibus ⁊ studia ⁊ vota sunt diuersa. Cū ergo religiosis ⁊ secularibus sit pfessio dispar in vno docendi officio sociari nō pñt. ¶ Itē cū quilibet morē gerere debeat illis quib⁹ cōuiuit ſm aug. in cōueniēs videtur vt vnus ⁊ idem sit de religioso ⁊ seculari collegio simul ⁊ semel. Nō enim pōt sic vtroꝝq̃ actus imitari. Sic ergo religiosus quē de collegio sue religionis nō pōt esse de collegio seculariū doctoꝝ. ¶ Item ſm iuris ordinationē statutū est vt vnus ⁊ idem nō sit in diuersis collegijs secularibus nisi forte per dispēsationē. multo igitur min⁹ religiosus qui est de collegio sue religiōis poterit esse de collegio seculariū magistroꝝ. ¶ Item quicūq̃ sunt de aliquo collegio obseruare tenētur ea que ad illud collegiū spectāt. Religiosi aūt obseruare nō pñt ea que ꝯpetunt collegio doctoꝝ ⁊ scolariū seculariū. Nō eni pñt se obligare ad que alij se obligāt: nec iurare que alij iurant vel alia huiusmodi seruare que alij seruāt cū nō sint sui iuris. sed sub ptāte alterius ꝯstituti ⁊ ita videt q nō possint eē de collegio eoꝝ. ¶ Adhuc aūt amplius in sua pcedūt malicia vt quos a sua societate vident se nō posse efficaci rōne diuidere saltē infamādo seiungant. Dicūt eni per religiosos offendicula ⁊ scandala excitari ⁊ iō se debere eoꝝ vitare ꝯsortiū ſm preceptū apli ad Ro. vlt. Rogo aūt vos fratres vt obseruetis eos qui dissensiones ⁊ offendicula p̄ter doctrinā quā vos didicistis faciunt ⁊ declinate ab illis. Dicūt etiam q religiosi ociose viuunt vnde vitari debēt ſm p̄ceptū apli .2. ad Thes. 3. Denūciam⁹ aūt vob fratres in noie dñi nostri iesu xp̄i. gl. Per iesum p̄cipim⁹ vt subtrahatis vos ab oī fratre ambulāte inordinate. gl. i. nō cōiceatis eis qui ambulāt inordinate ⁊ nō ſm traditionē q̃ acceperūt a nobis: ⁊ subiungit de labore manuū dicens. Ipsi. n. scitis quēadmodū opꝫ eat imitari nos ⁊c. Et infra expressius. Si quis nō obedierit verbo nostro per eplam. s. de operādo manib⁹: hūc notate ⁊ ne cōmisceamini cū illo vt cōfūdat. ¶ Imponūt etiā religiosis q ipsi sunt actores periculoꝝ in nouissimis dieb⁹ futuroꝝ. vnde sunt vitādi ſm p̄ceptū

apli. 2. Thi. 3. Hoc aũt scitote ꝙ in nouissimis die
bus instabũt tpa periculosa ⁊ erunt hoies seipsos
amãtes cupidi elati. Et infra. Hñtes quidẽ spẽꝫ
pietatis. i. religionis ƀm glo. virtutẽ aũt eius ab
negãtes. Et hos deuita. sed sicut in eodẽ capitu-
lo dicitur: mali homines ⁊ seductores proficient
in peius errantes ⁊ in errorem mittentes. Unde
nõ contenti religiosorum infamia etiam apostoli
cam auctoritatẽ euacuare conãtur dicẽtes ꝙ nec
etiã apostolica auctoritate cogi pñt vt ad suam so
cietatẽ religiosos admittãt: quia ƀm iuris ciuilis
ordinem: nullus ad societatẽ cõpelli debet: cum
societas voluntate firmetur. Unde nec ipsi com
pelli possunt aliqua auctoritate vt religiosos i su-
am societatem admittant. ¶ Item aplica aucto
ritas nõ se extendit nisi ad ea que ad cathedram
pertinent. Unde apl's dicebat. 2. Cor. x. Nos aũt
nõ in imẽsum gl'abimur sed ƀm mensuraꝫ regule
qua mensus est nobis deus. Ad cathedrã autem
vt dicunt nõ pertinet studentiũ societas: sed col-
latio beneficioꝝ administratio sacramẽtoꝝ ⁊ alia
huiusmõi: vnde auctoritate aplica cogi nõ possũt
vt religiosos ad suã societatẽ admittãt. ¶ Item
ptãs ministris ecclesie collata est nõ in destructio
nẽ sed inedificationẽ. vt dicit. 2. Cor. vlti. Unde
cum in destructionẽ ordinetur societas religioso-
rum ⁊ seculariũ vt ex premissis ostendere conan
tur ꝯpelli nõ possũt aplica auctẽ vt religiosos ad
suã societatẽ admittãt. ¶ Hec aũt eoꝝ snia inue-
nitur esse dãnosa falsa ⁊ friuola. Dãnosa quidem
est: qꝛ derogat ecclesiastice vnitati que cõsistit ƀꝫ
aplm ad ro. 12. in hoc ꝙ multi vnũ corpus sumus
in christo. singuli autem alter alterius membra.
glosa. sumus alter alterius membra. duꝫ sumus
alijs seruiẽtes alijs indigẽtes. Ideo dicit singuli
ƀm gl. qꝛ null' excludit maior vel minor. vñ pa-
tet ꝙ ecclesiastice vnitati derogat quicũqꝫ impe
dit ꝙ vnusqsqꝫ alterius mẽbrũ nõ sit ei seruiendo
ƀm officium sibi ꝯpetens. Cũ ergo religiosis cõ
petat docendi officium de quo post pauca aplus
mentionem facit dicens: siue qui docet in doctri
na gl. qui habet gratiam docendi sit membrum
alterius in exhibitiõe doctrine manifestum est ꝙ
ecclesiastice vnitati derogat quicunqꝫ religiosos
impedit ne quẽqꝫ docere possint vel a quocunqꝫ
addiscere. ¶ Derogauit etiam predicta charitati
qꝛ ƀm phm in. 8. ⁊. x. eth. in cõicatiõe amicitia fũ
datur ⁊ saluatur. Cui cõgruit snia salomonis pro-
uerb. 18. Uir amicabilis ad societatẽ magis ami
cus erit ꝙ̃ frater. Unde qui prohibet seculares in
studio religiosis cõicare vel ecõuerso ipedit cha
ritatẽ ⁊ ex hoc etiam dissensiõis ⁊ rixe disseminat
incentiuum. ¶ Derogat etiaꝫ hec snia profectui
studẽtium. In omnibus enim negotijs que a plu
ribus exerceri pñt pluriũ societas multum ꝓdest
Unde puerb. 18. frater qui adiuuat a fratre qua
si ciuitas firma. Et ecclesiastes. 4. Melius ẽ du
os esse simul ꝙ̃ vnum. habent eni emolumentuꝫ
societatis sue. Sed precipue in acquisitiõe scien
tie plerũqꝫ societas multorum studentiuꝫ ꝓdest:
quia interdũ alter ignorat ꝙ alius inuenit aut qꝺ
ei reuelatur. vnde ⁊ phus primo lib. celi ⁊ mũdi
dicit ꝙ antiqui phi in ꝯuentiõibus diuersis ve-
ritatem de celestibus inuestigauerunt. Quicũqꝫ
ergo aliqꝺ genus hominum a societate studentiũ se-
gregat manifeste cõmune studium impedit. Et
hoc precipue veruꝫ est de religiosis qui ꝙ̃to sunt
a curis secularibus absoluti: tanto ad studium in
ueniũtur magis idonei ƀm illud eccl'. 38. Qui mi
noratur actu sapientiã percipiet. ¶ Derogat aũt
predicta snia ⁊ fidei cõitati que qꝛ vna debet esse
catholica noiatur. Facile eni ꝯtingit vt qui secum
in doctrina non cõicant simul cõueniẽdo diuersa
⁊ interdũ ꝯtraria doceant. vnde aplus de semet
ipso dicit ad Gal'. 2. Deinde post annos. 14. iteꝝ
ascendi Ierosolimam cum barnaba assumpto ⁊
tito. ascendi aũt ƀm reuelatiõem ⁊ ꝯtuli cum illis
euangeliuꝫ qꝺ predico in gentibus. Seorsum au
tem cum hijs qui videbãtur aliquid esse ne forte
inuacuũ currerẽ aut cucurrisseꝫ. vnde ⁊ in decre-
tis di. 15. c. Canones dicit ꝙ a tpibus cõstantini
ꝯcilia inceperunt. In ꝑcedẽtibus nãqꝫ ãnis perse
cutiõe feruente docendarũ plebiũ minime daba
tur facultas. Inde xpianitas in diuersas hereses
scissa est: qꝛ nõ erat epis licẽtia ꝯueniendi in vnũ
Patet ergo ꝙ in periculũ fidei diuisionẽ inducit
qui doctores fidei in vnaꝫ societatẽ ꝯgregari nõ
permittit. Et sic patet multipliciter predictã sen
tentiã esse dãnosam. Est etiam eadem snia falsa
qꝺ multipliciter patet qꝛ est cõtraria doctrine apl'i
ce que falsa esse nõ põt. Dicit eni. i. pe. 4. Unusqs
qꝫ sicut accepit gratiã in alterutrũ illã administrã
tes sicut boni dispensatores multiformis gratie
dei gl. Gratiam dicit. i. qꝺlibet donum spi. san-
cti ad subseruiendũ. alijs taꝫ in secularib' ꝙ̃ i spi-
ritualibus. Et exemplificat de dono scientie di-
cens. Si quis loquit quasi sermones dei. gl. Si
quis habet sciaꝫ loquẽdi nõ sibi: sed deo imputet
Time aũt ne preter voluntatẽ dei vel auctẽꝫ scã-
rum scripturaꝝ vel preter vtilitateꝫ fratrem do
ceat nec etiã qꝺ docendũ est taceat. Qui igit di-
cit ꝙ religiosi ⁊ seculares in alterutrũ dono scien-
tie nõ cõicent manifeste auctĩ aplice ꝯtradicit.
¶ Item ex ore sapiẽtis dicit ecclesiastici. 33. Re-
spicite ꝙ nõ mihi soli laboraui sed omnibus exq-
rentibus disciplinã. Qꝺ ad ecclesiasticũ doctorẽ
ptinet vt glo. ibidẽ dicit. qui nõ solũ sibi sed alijs
scribendo ⁊ docendo ꝓficit. Qui oẽs dicit nulluꝫ
excipit: ergo tam religiosi ꝙ̃ seculares doctores
oibus cõiter ⁊ secularibus ⁊ religiosis ꝓficere de

bent docendo. ¶ Itē diuersa officia sunt in eccl'ia sicut diuersa membra in corpe vt patet in prima ad Cor. xii. ī textu ⁊ in gl. Sicut aũt oculi sunt ī corpore: ita doctores sunt in ecclesia. Mat. vi. ⁊ xviii. p hoc ꝙ dicit̄ si oculus tu⁹ scādalizat te doctores ⁊ ɔsiliarii intelligũtur vt per glo. patet. In corpore aũt hũano est ita ꝙ ocul⁹ oībus mēbris ꝓuidet indifferēter ⁊ similiter qdlibet aliud mēbrum alteri subseruit in suo officio. i. Cor. xii. Nō pōt autem dicere oculus manui opera tua non indigeo: aut iterum caput pedibus nō estis mihi necessarij: ḡ ⁊ quicũqȝ sumãtur ad officiũ doctrine debent oibus cuiuscũqȝ cō. itiōis fuerint docendo ꝓficere ⁊ religiosi secularib⁹ ⁊ seculares religiosis. ¶ Itē quibuscũqȝ ɔpetit aliq̄s act⁹ ɔpetit admitti ad societatē illoꝝ qui ordinãtur ad actum illũ. cum societas nihil aliud esse videat̄ q̃ adunatio hoīum ad vnũ aliquid cōiter agendũ. Unde ⁊ oēs quib⁹ pugnare lȝ pñt cōicare in eodē exercitu q̄ est societas ordīata ad pugnãdũ. Nō. n. vidm⁹ ꝙ milites religiosi repellãt milites seculares a suo exercitu nec ecōuerso. sȝ societas studij est ordīata ad actũ docendi ⁊ discendi. Cum ergo nō solum secularibus sed etiã religiosis liceat docere ⁊ discere vt ex predictis patet: non est dubiũ ꝙ religiosi ⁊ seculares in vna societate studij esse pñt. ¶ Est etiaȝ predicta sñia friuola: q̄ rōnes quibus innitit̄ nullius momēti sunt ⁊ oñdunt ignorãtiã eorũ qui eas inducunt vel verã vel fictam. Est eni societas vt dictum est adunatio hoīum ad aliqd vnũ ꝑficiendum: ⁊ ideo ꝯm diuersa ad que ꝑficienda societas ordinatur oportet societates distingui ⁊ de eis iudicari cum iudiciũ vniuscuiusqȝ rei precipue sumatur ex fine. Et inde est ꝙ phs in. viii. ethi. diuersas cōicationes distinguit que nihil aliud sunt q̃ societates quedam ꝯm diuersa officia in quibus hoīes sibi inuicem cōicant ⁊ ꝯm has cōicatiões amicitias distinguit: sicut eoꝝ qui simul nutriũtur vel qui simul negotiãtur aut aliqd aliud negotiũ exercent. Exinde etiã venit distinctio societatis que distinguit in publicã ⁊ priuatã. Publica autē societas dicit̄ ꝯm quã hoīes sibi inuicē cōicant in vna republica ɔstituēda sicut oēs hoīes vnius ciuitatis vel vni⁹ regni in vna republica sociãtur. Priuata aũt societas est que ad aliqd negocium priuatũ exercendũ cōiungit̄ sicut ꝙ duo vel tres societatē ineunt vt simul negociētur. Utraqȝ aũt dictarũ societatũ distinguit̄ in ꝑpetuũ ⁊ tꝑale. Illud eni ad qd aliqua multitudo vel etiaȝ duo vel tres obligãtur quãqȝ est ꝑpetuũ: sicut illi qui efficiũtur alicuius ciuitatis ciues ꝑpetuã societatē ineũt q̄ mãsio ciuitatis eligitur ad totuȝ tempus vite hoīs ⁊ hec est societas pollitica. Similiter etiaȝ societas priuata que est inter virũ ⁊ vxorē ⁊ dñm ⁊ seruũ: perpetuo manet ꝓpter ꝑpetuitatē vinculi quo colligãtur: ⁊ hec societas vocatur iconomica. Quã vero negociũ ad qd multitudo cōgregat̄ tꝑaliter exercendũ eligitur nō est societas ꝑpetua sed tꝑalis sicut ꝙ multi negociatores ad nũdinas ɔueniũt nō vt ibidē ꝑpetuo morētur sed donec negocia expleant: ⁊ hec est societas publica ⁊ tꝑalis Similiter ꝙ duo socij qui idem hospitiũ ɔducũt nō ineunt ꝑpetuã societatē sed tꝑalem. Et hec est societas priuata ⁊ tꝑalis. De hijs ergo societatibus diuersimode iudicãdũ est: vnde qui indistincte noīe societatis vtitur vel collegij ignorantiaȝ suã ostendit. Scdm hec ergo patȝ de facili responsio ad rōnes eoꝝ. ¶ Ad illud eni qd primo obijcitur ꝙ in vno ⁊ eodē officio nō debet esse dispar ꝓfessio. Et infra. Hoīes diuerse ꝓfessiōis simul nō sociabis: videtur ꝙ intelligendũ est q̃tum ad illud in quo diuersificãtur: sicut ꝙ laici ⁊ clerici socientur in his que ꝑtinēt tñ ad officiũ clerici. vñ ante ṗdicta verba ṗmittitur. Indecoꝝ est laicũ vicarium epī esse ⁊ viros ecclesiasticos iudicare Similiter etiã religiosus nō pōt sociari seculari illo in quo secularis a religioso diuersificat̄: vt in negocijs seculi exercendis que sunt religioso ꝓhibita. ii. thi. ii. Nemo militãs deo implicat se negocijs secularib⁹. Officiũ aũt docendi ⁊ discendi ē cōe religioso ⁊ seculari vt ex supdictis patet. vnde nihil ꝓhibet religiosos secularibus in vno officio docendi ⁊ discēdi sociari: sicut diuerse etiã cōditiōis hoīes vnũ corpus ecclesie ɔstituũt ꝯm ꝙ in vnitate fidei ɔueniũt. Gal. iii. Nō est iudeus neqȝ grecus nō est seru⁹ neqȝ liber nō est mascul⁹ neqȝ femīa. Oēs eni vos vnũ estis in xp̄o iesu. ¶ Ad id qd scdo obijciũt dicēdũ ꝙ sicut quedã sũt cōia religiosis ⁊ secularibus: quedã aũt sunt in quibus differũt ita est qddã collegiũ qd ē tñ seculariũ ꝯm qd quidē adunãtur hoīes ad ea ꝑficienda que ad seculares tantũ spectant. Aliqd aũt collegium est religiosoꝝ tñ in quo. s. aliquid agit̄ ad religiosam vitam ducendam. Aliqd aũt est qd est religiosis ⁊ secularibus cōe: q̄ in illo adunãtur hoīes ad hoc in quo religiosi a secularib⁹ nō distinguũt̄ sicut religiosi ⁊ seculares cōiter sũt ď collegio vnius ecclesie xp̄i inq̃ntum in vna fide ɔueniũt que vnitatē ecclesie ꝑficit. Similiter q̄ docere ⁊ discere cōiter religiosis ⁊ secularib⁹ ɔpetit: collegiũ studij nō debet censeri. q. collegiũ religiosoꝝ vel quasi collegiũ seculariũ: sed quasi collegiũ in se cōprehendens vtrosqȝ. ¶ Ad id qd tertio obijciũt̄. s. ꝙ nullus pōt esse de duobus collegijs dicenduȝ ꝙ illa ratio tripliciter deficit. ¶ Primo q̄ pars nō pōit in numerũ cōtra totũ. collegiũ aũt priuatum pars est publici collegij: sicut domus est ps ciuitatis. Unde per hoc ꝙ aliquis est de collegio alicui⁹ familie ex h̄ ipso ē ď collegio ciuitatȝ q̄ ex diuersis familijs ɔstituit̄ nec tñ ē ex duob⁹ collegijs Cũ ḡ collegium studij sit publicũ collegiũ: p hoc ꝙ aliquis est de collegio priuato aliquoꝝ studen-

tiã sicut qui conueniũt ad cõuiuendũ in vna domo religiosa vel seculari hoc ipso est de collegio cõi studij nec ꝑpter hoc est de duobus collegijs. ¶ Secũdo predicta rõ deficit ex hoc ꝙ nihil prohibet aliquẽ esse de vno collegio perpetuo publico vel priuato ⁊ simul ⁊ semel esse de aliquo collegio publico vel priuato tpali sicut ille q est de collegio alicuius ciuitatis qñqꝫ est ad temp⁹ de collegio ꝯmilitantiũ in vno exercitu ⁊ qui est de collegio alicui⁹ familie põt ad tẽpus aliquib⁹ sociari in aliquo hospitio. Collegiũ aũt studij nõ est collegiũ ꝑpetuũ sed tpale. Non eñi ad hoc hoĩes ad studium cõueniũt vt ꝑpetuo ibi morẽtur: sed vadunt ⁊ veniunt pro suo libito. Unde nihil ꝓhibet eũ qui est de religioso collegio ꝑpetuo simul esse de collegio scolastico. ¶ Tertio ꝓdicta rõ fallit: qꝛ illud qδ est spãle ad oĩa extendit. Hoc autẽ ꝙ vn⁹ nõ possit esse de duobus collegijs ĩtelligitur de collegijs ecclesiasticis qꝛ vnus nõ põt esse canonicus in duabus ecclesijs absqꝫ dispensatione vel cã legittima. Unde dicit̃. xxi. q. i. Clericus ab instanti tpe non numeret̃ in duabus ecclesijs. In alijs aũt collegijs locũ nõ habet. vnde vn⁹ ⁊ idẽ hõ põt esse ciuis in duab⁹ ciuitatibus. Unde cũ collegiũ scolasticũ nõ sit collegiũ ecclesiasticũ: nihil ꝓhibet eum qui est de collegio aliquo religioso vel seculari esse simul de collegio scolastico.

¶ Ad id qδ quarto obijciũt dicendũ ꝙ religiosi nõ pñt esse de collegio seculariũ nisi quatin⁹ licet eis docere ⁊ discere qδ nõ pñt absqꝫ moderamine ⁊ licẽtia suoꝝ supioꝝ ex quoꝝ etiã licentia ⁊ iuramẽta ⁊ colligatiões licitas expedientes facere pñt vt sic in collegio scolastico cõnumeret̃. Sciẽdum tñ ꝙ cum ꝑfectio totius cõsistat in partiũ adunatiõe illud toti nõ expedit in quo ptes cõuenire nõ pñt: quia hoc ꝑfectiõi totius repugnat. vnde ⁊ ordinatiões que in republica statuũtur tales debent esse que oĩbus qui ad rem publicã ꝑtinẽt coaptent̃. magis vero essent remouendũ ordinatiões a republica que adunationẽ ciuiũ impedirent ꝙ̃ aliqua scissura reipublice tollerãda: qꝛ statuta sunt ꝑpter vnitatem reipublice cõseruãdã ⁊ nõ ecõuerso. Similiter etiã in collegio scolastico nõ debent esse aliqua statuta que nõ possunt cõgruere oĩbus qui ad studiũ licite cõueniunt. Uerba aũt apli que ad suam sñiam asserendam assumunt ꝓ eis nõ faciunt. Primo qꝛ religiosi nõ sũt similes illis de quibus loquit̃ aplus qδ patet ꝑ singula. Qδ eñi dicit̃ ad ro. xi. Rogo ad vos fratres ⁊c̃. intelligitur de hereticis qui hoĩes in fide dissentire faciebant qδ patet per hoc ꝙ dicit preter doctrinã quã didicistis. glo. A veris aplis qꝛ illi a quibus declinare iubet de lege agebant: qꝛ cogebãt gentes iudaizare. Similiter illud qδ habetur. ii. thes. 3. Annũciam⁹ aũt ⁊c̃. ad religiosos nõ ꝑtinet: sed ad eos qui turpia negocia exercẽtes ociũ sectãtes quod per hoc patet quod dicit apostolus. Audiuimus enim inter vos quosdã ambulare inquiete nihil operãtes sed criminose agẽtes. glo. Qui feda cura sibi necessaria ꝓuidẽt. feda autem cura ibi dicitur omne illicitum negotium. Similiter quod dicit̃. ii. thi. 3. Hoc aũt scito qꝛ in nouissimis diebus ⁊c̃. non pertinet ad religiosos: sed ad hereticos vt patet per id quod dicit blasphemi. glo. in deũ per hereses ⁊ per hoc ꝙ subdit quẽadmodũ aũt Joannes ⁊ Mãbres restiterunt moysi ita ⁊ hij glo. s. heretici resistunt veritati homines reprobi corrupti mente circa fidem. Nec obstat ꝙ dicit habẽtes quidẽ spiritũ pietatis. i. religionis. Religio eñi accipitur ibi pro latria que fidem protestatur. In hac eñi significatione religio est idẽ ꝙ pietas vt patet per augu. in. x. de ciui. dei. Dato aũt ꝙ religiosi vel omnes vel aliqui tales essent: non tamen eorum eẽt a sua cõmuniõe eos excludere quod patet per gl. que habetur. i. Cor. 5. super illud is qui frater nominatur ⁊c̃. cum huiusmodi nec cibum sumere. glo. Dicendo noĩatur ostendit non temere ⁊ quolibet modo sed per iudicium auferendos malos esse ab ecclesie cõmunione. Et si per iudiciũ auferri non possunt tollerẽtur potius. Non enim a cõmunione quẽꝙ̃ prohibere possum⁹ nisi aut spõte cõfessũ: aut in aliquo iudicio ecclesiastico vel seculari noĩatum atqꝫ cõuictum. Hoc ergo dicẽdo noluit hoĩem ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis vel etiam extraordinario vsurpato iudicio: sed poti⁹ ex lege dei ꝓm ordinẽ ecclie siue vltro ꝯfessũ siue accusatũ atqꝫ ꝯuictũ. Pꝫ ḡ ꝙ ꝙ̃uis religiosi eẽntiales quales dicũt: nõ tñ possent eos a sua societate repellere nisi prius eẽnt in iudicio ꝯdemnati. ¶ In hijs aũt que sequũtur in qbus aplice ptãti derogant nõ solum falsitatis: sꝫ etiã heresis crimen incurrunt: qꝛ vt dicitur in decretis di. xxii. c. omnes. Qui romane ecclesie priuilegium ab ipso sũmo oĩum ecclesiarũ capite traditum auferre conatur: hic ꝓculdubio in heresiꝫ labit̃. Et infra. Fidẽ quippe violat qui aduersus illã agit que est fidei mater. Hoc ꝯ aũt priuilegiũ xp̄s romane ecclesie ꝯtulit vt omnes ei sicut xp̄o obediãt. vnde dicit Cirill⁹ alexandrin⁹ eps̄ in li. ii. thesaurorum. Ut membra maneamus in capite nostro aplico throno romanorũ põtifice a quo nostrum est querere quid credere ⁊ quid tenere debeamus: ipsum venerantes: ipsum rogantes pro omnibus: qm̃ ipsius solum est reprehendere corrigere ⁊ loco illius ligare qui ipm̃ edificauit ⁊ nulli alij quod suum est plenum sed ipsi soli dedit cui omnes iure diuĩo caput inclinant ⁊ primates mundi tanquã ipsi dño iesu xp̄o obediunt. vñ pꝫ ꝙ qcũqꝫ dicit nõ esse obediẽdũ hijs que ꝑ papam

statuuntur in heresim labitur. Quod etiam obijciunt q̄ nullus pōt cogi ad societatē inuit⁹: vt lex dicit: pz q̄ intelligit̄ de p̄uata societate que ɔsensu duoꝝ vl triū ɔ̄trahit̄. Sz ad societatē publicaz que nō pōt cōstitui: nisi ex superioris auctē aliqs cōpelli pōt: sicut p̄nceps q̄ preest reipublice pōt cōpellere ciues: vt in sua societate aliquē recipiant sicut etiā collegium alicuius eccl'e cogit̄: vt aliquē recipiat in canonicū vl' in fratrē. Vñ cum collegium studij generalis sit aliqua societas: ad eaz aliquis induci pōt auctē superioris cogente. Ad illud quod postea obijciunt q̄ h̄ est de illis q̄ nō ptinent ad cathedrā dicendā: qđ hoc ē falsuz. Ad eū enī qui regit r̄publicā ptinet ordinare de nutritionibus ꝛ adinuētionibus iuuenū in qbus exerceri debeāt: vt dicit̄ in .x. ethi. Vñ ꝛ in pollitica: vt in .i. ethi. dicit̄ quas disciplinas debitū est eē in ciuitatibus: ꝛ quales vnūquēq3 opz discere: ꝛ vsquequo. Et sic pz q̄ ordinare de studio ptinet ad eum qui preest reipublice: ꝛ precipue ad auctem apostolice sedis qua vniuersalis eccl'a gubernat̄ cui p generale studiū p̄uidet̄. Quod aūt obijcitur vltimo: pcedit ex falsis. Non. n. est ad destructōnem studij: sed ad eius p̄fectus: si religiosi secularibus in studio sociant̄: vt ex p̄dictis pz. Unde nulli dubiū esse debet seculares cōpelli posse auctoritate apostolica: vt ad societatē studij religiosos admittant.

¶ An religioso liceat p̄dicare ꝛ ɔfessiones audire: si curā nō habeat aīarum. CA. IIII.

Non soluz aūt impedire conant̄ ne religiosi fructū in eccl'a faciant p doctrinā veritatem sacre scripture alijs exponēdo: sed qđ penitiosius ē eos a p̄dicationibus ꝛ ɔfessionibus audiēdis amouere conant̄: vt nec fructuz in pplo faciāt in exhortatione virtutū ꝛ extirpatōe vicioꝝ. In quo etiā psecutores ecclesie sancte se esse ostēdunt. Unde dicit Greg. li. 20. moraliū. super illud quasi capitio tunice ꝛc. Hoc conari psecutores eccl'e specialiter solent: vt ab ea aū eia verbū predicationis tollant. Inducunt aūt p̄mo id quod habet̄ .16. q. i. Alia ē causa monachi alia clerici. Clerici oues pascunt ego. s. monach⁹ pascor: ꝛ .7. q. i. c. Hoc nequaq̄ dicit̄. Monachoꝝ vita subiectiōis habet verbū nō docēdi vl' presidendi vl' pascendi alios: predicare aūt est pascere verbo dei. Jo. vltimo. Pasce oues meas. gl. Pascere oues est credentes ne deficiāt ɔfortare ergo monachi ꝛ alij religiosi qui oēs monachoꝝ iure censent̄ p̄dicare nō possunt. Hoc expssius haberi videt̄ .16. q. i. c. adicimus vbi dī. Statuim⁹ vt preter dn̄i sacerdotes nulli liceat p̄dicare siue laycus siue monachus ille sit: qui cuiuscunq3 scie nōie glorie̅t. Item. c. Juxta. Monachos a pplorum predicatione oino cessare censuimus. Inducunt aūt auctoritatem Ber. super can. qui dicit q̄ predicare monacho nō ɔuenit nouitio: nō expedit: nō misso: nō licet. Item illi qui pascunt pplm verbo dei debēt etiā pascere necessaria subministrando: vt pz sup illud Jo. vlti. Pasce oues meas. vbi dicit glo. Pascere oues est credētes ɔfortare ne deficiant: terrena subsidia si necesse ē subditis p̄uidere. Sed religiosi nō p̄nt necessaria puidere cū paupertatem p̄fiteant̄: ergo nō p̄nt pascere verbum dei p̄dicando. Item Eze. 34. dicitur Nonne greges a pastoribus pascunt̄. Per pastores aūt vt dicit glo. ibidē significant̄ epi: p̄sbyteri dyaconi: qbus grex ɔmittit̄: ergo religiosi qui nō sunt epi: vl' p̄sbyteri: vl' dyaconi habētes gregez ɔmissum predicari nō p̄nt. Item Ro. x. dicitur. Quomodo predicabunt nisi mittant̄: sed nō legimus missos a dn̄o nisi duodecim apostolos: Luce 9. ꝛ .72. discipulos. Luce. x. Ubi dicit glo. q̄ sicut in apostolis forma est epoꝝ: sic in .72. forma p̄sbyteroꝝ secūdi ordinis: qui. s. sunt p̄sbyteri parrochiales. Adiungit aūt apostolus .i. ad Corint. 12. opitulationes. i. eos qui maioribus ferūt opē vt Titus apostolo: vl' archidiaconi episcopis: vt glo. ibidē dicit: ergo religiosi qui nec epi sunt: nec p̄sbyteri parrochiales: nec archidiaconi p̄dicare debent. Item in decretis dicit̄. distin. 68. Corepiscopi ab hac sacra sede q̄ ab episcopis totius orbis p̄hibiti sunt. Nimis. n. improba eorum institutio est ꝛ praua. Et infra. Nam nō amplius q̄ duos ordines inter discipulos domini esse cognouimus. id est. 12. apl'orum: ꝛ .72. discipuloꝝ. Unde iste tertius pcesserit ignoramus: ꝛ quod ratione caret: extirpare necesse est: ꝛ ita ordo religiosoꝝ qui predicant: ꝛ nō sunt episcopi qui sunt successores apostolorum: vl' presbyteri parrochiales qui sunt successores .72. discipulorum debet extirpari. Item Dyonisius in .6. ca. eccl'a. ierar. dicit q̄ monasticus ordo nō debet esse alijs prelatus: vl' s̄m aliam translationem nō est aliorum adductiuus. Sed inducuntur homines in deum per doctrinam ꝛ predicationem: ergo monachi vl' alij religiosi nō debent predicare vl' docere. Itez ecclesiastica ierarchia cōstituta est ad exemplar celestis s̄m illud Exo. 25. Inspice ꝛ fac s̄m exēplar quod tibi in monte monstratum est. Sed in celesti ierarchia angelus inferioris ordinis nunq̄ exercet officium superioris ordinis. Cuz ergo monasticus ordo inter ordines inferiores computetur: vt dicitur .6. c. eccl'astice ierarchie nō debent monachi ꝛ alij religiosi exercere predicationis officium quod est superioris episcoporū ꝛ prelatorum alioꝝ. Item si religiosus predicat: aut predicat cum potestate: aut sine potestate. Si sine potestate: ergo est pseudo apostolus. Si cum potestate: ergo pōt pcurationes exigere. Dn̄s enī

mittens aplos ad predicandu precepit eis ne qd tollerent in via nisi virgā tm̄ vt dicit Marci. 6. Per virgā aūt vt glo. ibidem dicit ptātem accipiendi necessaria a subditis intelligit. Hoc autē nō videt religiosis puenire vt pcurationes exigere possint: ergo nec predicare debent. ¶ Item episcopi maiorē hn̄t auctem predicādi q̄ religiosi q nō habēt cura aiarum: sed epi extra diocesim suā predicare non pn̄t nisi reqsiti ab alijs epis vel p̄sbyteris. vt dicit. 9. q. 3. Null' primas nullus metropolitan' diocesam ecclesiā vel parrochiā aut aliquem de ei' parrochia presumat excōicare vl iudicare. Et hoc idē habet per multa alia capitula ibidē: ergo nec religiosi qui oīno diocesim non hn̄t nec pochias predicare pn̄t nisi forte fuerint inuitati. ¶ Item predicator non debet edificare sup aliud fundamētū: nec gliari in plebib' alienis ad instar apli dicētis. Ro. 15. Sic autē predicaui euāgelium hoc nō vbi noīatus est xp̄s ne supra alienū fundamētū edificarē. Et. 2. ad Cor. 10. dicitur Nō in imensum gliantes in alienis laborib'. gl. Ubi alius fūdamētū fidei posuisset qd esset vltra mensurā gliari. Et infra. ibi nō in alia regula. gl. exponit de hijs qui sunt de alieno regimine ergo illi qui nō hn̄t curā aiar nō debēt predicare plebibus alijs pmissis: sed fundamētū fidei in infidelibus iacere. ¶ Ulteri' aūt ondere nitutur q cōfessiones audire nō pn̄t. 16. q. i. c. placuit. Firmiter et insolubiliter oēs precipim' vt aliquis monachus pnias nemini tribuat. Et alio. c. placuit. dicitur q nullus monachor presumat neq pniam dare neq filiū de baptismo accipere neq infirmū visitare et vnctiōes facere neq mortuū sepelire: neq ō qualibuscūq negocijs sese iplicare. Itē 3. c. interdicim' dicit. Interdicim' abbatib' et monachis publicas pnias dare: infirmos visitare et vnctiōes facere. Ex quib' oibus videt q monachis et religiosis qui eodē iure censentur nō liceat pfessiones audire. ¶ Itē rectoribus ecclesiarū precептum est puer. 27. Diligēter agnosce vultū pecoris tui. glo. Pastori ecclesie dicit diligēter adhibe curam eis quib' te preesse cōtigerit. Agnosce eor actus et vitia que in eis inueneris citius castigare memento. Sed nō pn̄t agnoscere actus et vicia subditor pastores ecclesie nisi per pfessiones: ergo nō debent alijs pfiteri nisi suis rectorib'. ¶ Preterea extra de penitētijs et remis. dicit Inno. in pcilio generali. Ois vtriusq sexus fidel' postq ad annos discretiōis peruenerit oia sua solus peccata saltē semel in āno pfiteat pprio sacerdoti: sed ille qui absolut' est a peccatis predictis nō tenet vlteri' peccata pfiteri: ergo si aliqs alius q̄ pprius sacerdos posset pfessiōes audire et absoluere aliquē: ille nō teneret semel in āno cōfiteri pprio sacerdoti: qd est cōtra decretalē inductā

Cum ergo religiosi nō sint pprij sacerdotes quia nō hn̄t plebes sibi cōmissas: videt q non possint pfessiōes audire et absoluere. ¶ Item fideles debent a pprijs sacerdotib' sacramēta percipere vt in decretali iducta precipit: sed sacra ecclesie nō debet ministrare sacerdos nisi digno. Nō autem pōt scire aliquē esse dignū nisi eius psciam nouerit per pfessionē: ergo sacerdotes debēt audire cōfessiones subditor: et ita alij non pn̄t eos absoluere. ¶ Itē in ecclesia nō solum vitanda sunt mala sed etiā occasiones malor sicut apl's de seipso dicit. 2. Cor. 11. vt amputē occasionē eor et c. Sed si aliquis posset alteri pfiteri q̄ pprio sacerdoti mlti possent dicere se esse cōfessos et sic incōfessi ad sacra accedere et nō possent artari per ppriū sacerdotē latentes sub pretextu cōfessiōis alijs facte: ergo hoc nullo mō debet esse in ecclesia q religiosi pfessiones audiant qui nō sunt pprij sacerdotes ¶ Item ad eum solū ptinet penitētes absoluere ad quē ptinet corrigere. Sed sicut dicit diony. in epl'a ad demofilū monachū correctio nō pertinet ad monachos sed ad sacerdotes: ergo religiosi nō possunt pfitentes absoluere. ¶ Itē cū non habeāt aliquas certas puintias vel dioceses vel parrochias sibi cōmissas si possunt predicare et cōfessiones audire vbiq hoc poterūt: ergo ampliorē hn̄t ptātem q̄ epi vel primates vel patriarche q nō sunt vl'is ecclesie gubernatores: cū etiā papa vlē pōtificem se vocari phibeat. vn̄ dicit in decretis di. 99. Null' patriarcharū vl'itatis vocabulo vnq̄ vtatur. Et hoc idē habet in sequēti capl'o.

¶ Ulteri' aūt nitunt ostendere q nec ex pmissione epor predicare pn̄t aut cōfessiōes audire. Dicūt eni qd illud q dat aliqs iam non habet. Si ḡ epi pmittūt curas plebiū pochialib' sacerdotib' ad eos iam non pertinet cura ipor: et ita ex auctē eor non possunt aliqui p̄dicare plebibus aut confessiones audire nisi vocati a sacerdote prochiali ¶ Itē qn̄ ep's pmittit curā plebis sacerdoti: ipse seipm exonerat et periculū remanet sup sacerdotē cui cura cōmittit: s3 illud. 3. Reg. 20. Custodi virum istum. Qui si lapsus fuerit erit aīa tua p aīa eius. Alias essent epi i magno periculo iportabile onus totius multitudinis habentes: ergo episcopi non habent se vlterius intromittere de plebibus quas sacerdotib' cōmiserunt. ¶ Itē sicut ep's subditur archiepo: ita sacerdotes subduntur ep'is. Sed archiepi nō possunt se intromittere ō illis qui subdunt ep'is nisi forte pter negligētiā epor. vnde dicitur. 9. q. 3. archiep's nihil de eporum causis absq illor consilio agat: ergo nec epi possunt aliquid in plebib' subiectis sacerdotib' prochialibus absq illor consensu nisi ppter eorū negligentiā vel defectum. ¶ Item presbyteri prochiales sunt sponsi ecclesiarum sibi pmissarū

Si ergo aliqui alij ex commissione epor in plebibus predi-
ctis sacerdotibus cõmissis pdicent aut ɔfessiões au
diãt ecclesia habebit plures spõsos: qd est contra
id qd habet. 7. q. i. Sicut alterius vxor nec adulte
rari ab aliquo vel iudicari aut dispõi nisi a pprio
viro eo viuẽte pmittit sic nec vxor epi q eius eccle
sia vel prochia indubitãter itelligit eo viuẽte absq
eius cõsilio & volũtate alteri iudicari vel dispõi
aut eius concubitu. i. ordinatõe frui nõ cõceditur
Hoc aũt nõ solum de epis: sed de quibuslibet ec
clesie ministris intelligit vt gratianus per sequẽ
tia capitula pbat. ¶ Alterius ãt nitũtur oñdere q
nec priuilegio aplice sedis possint pdicare aut cõ
fessiones audire: q cõtra statuta patrũ aliqd con
dere vel mutare nec romane sedis auctas potest
vt dicit. 25. q. i. c. cõtra statuta. Si ergo statutum
est antiquor patrũ: q nullus predicet vel cõfessiões
audiat preter dñi sacerdotes vt dicitur. 16. q. i. c.
adijcimus. nõ poterit hoc ex priuilegio pape alicui
cõcedi. ¶ Item. 25. q. i. c. sunt quidã dicit. Si. n.
qd docuerunt apli & pphe destruere qd absit nite
retur romanus põtifex non sulaz dare sed magis
errare ɔuinceret. Si ergo ordinatio ẽ apli. 2. cor.
x. vt nullus glietur in plebibus alienis: si papa dat
alicui hoc priuilegiũ errare conuincit. ¶ Itẽ scri
ptum est in iure q si princeps cõcedit alicui q li-
ceat ei edificare in loco publico debet intelligi si-
ne preiudicio alterius. vt. ff. ne qd in loco publi-
co edificare. l. i. §. si quis a principe. & 25. q. 2. c. d
ecclesiasticis dicit greg. Sicut nostra ɔ̃fendimus:
ita singulis quibusq ecclesijs sua iura seruamus:
nec cuiq gratia fauente vltra q meret ipartior:
nec vlli qd sui iuris est ambitu stimulãte deroga
bo. Sed q aliquis predicet in parrochia alicuius
vel audiat cõfessiões eo irrequisito esset in preiu
dicium sacerdotis prochialis: ergo si cõcedat ali-
cui q possit predicare vel ɔfessiões audire nihilo
minus hoc exequi nõ poterit sine cõsensu sacerdotis
prochialis. ¶ Item si princeps cõcessit alicui li-
beram testamẽti factionẽ nihil aliud cõcessisse vi
detur nisi vt habeat ɔsuetam & legitimã testamẽ
ti factionẽ. Neq. n. credendũ est romanũ princi
pem qui iura tuetur totam testamẽtor obseruan
tiã multis vigilijs excogitatã atq inuentã vno v-
bo velle euertere. vt. C. de inoffi. testã. l. si quã-
do. Similiter si papa ɔcedat aliquibus q pdicent
vel ɔfessiões audiant: debet intelligi fm cõez for
mã. s. vt hoc exequat requisitis sacerdotibus par-
rochialibus. ¶ Itẽ monachus qui accipit sacer-
dotale officiũ non tamẽ habet executionez officij
vt. s. sacra ministret: nisi sup aliq plebe fuerit ca-
nonice istitutus. vt dicit. 16. q. i. c. adijcimus. §. mo
nachi aũt. Et si aliquibus ex priuilegio pape officiũ
vm predicãdi ɔmittat h exequi nõ poterũt qdiu
plebes nõ fuerint eis cõmisse. ¶ Item nec papa
nec aliquis mortaliũ põt ecclesiasticã ierarchiaz
diuinitus ordinatã mutare aut euertere cum nulli
platorum data sit ptãs in destructionẽ sed medifica
tionẽ vt dicit. 2. Cor. x. Sed iste est ordo ecclesia
stice ierar. q monachi & regulares sint in ordine
pficiendor. vt pz in. 6. c. ecclesiastice ierar. ergo
nec põt hoc aliter imutare. vt. s. religiosi pficien-
di habeãt officiũ. ¶ Itẽ volũt oñdere q etiã inta
libus nõ liceat petere licentiã a psbyteris prochia
libus aut ab epis predicãdi aut ɔfessiões audien
di: q ambitiõis est ingerere se ad officia ecclesia
stica. vnde dicit. 8. q. i. c. sciendũ. Cũ locus regi-
or imperat is qui ad percipiẽda hec obedit obediẽ
tie sibi virtutẽ euacuat: si ad hec ex pprio deside
rio hanelat. Sed pdicare & cõfessiones audire p-
tinet ad officiũ ecclesiasticuz qd est ptãtis & hono
ris: ergo sine nota ambitiõis non pñt petere licẽ-
tiam predicãdi aut ɔfessiões audiendi: sed hoc so
lum facere pñt cuz fuerint requisiti. vnde pdicto
error sumpsit originẽ. ¶ Quia vero vt boetius di-
cit in lib. de duabus naturis: via fidei inter duas
hereses media est sicut virtutes mediũ locum te
nent. ois eni virtus in medio rerũ decore locata
consistit. Si quid. n. vel infra vel vltra q oporte
erit fiat a virtute discedit. Ideo videamus qd cir-
ca predicta sit vltra vel infra q qd veritas habe
at: vt hoc totum reputemus errorem. mediã autẽ
viam fidei veritatẽ. ¶ Sciendũz est ergo quos-
dam fuisse hereticos & adhuc esse qui ptãtem ec-
clesiastici ministerij in vite scitate ponebãt vt vi-
delicet qui scitate caruerit ordinis quoq ptãtem
amittat: & qui scitate fulget etiã ordinis ptãte po-
tiatur. Quã quidẽ sniam esse erroneã q de eaũ
agitur: supponat ad pñs. Ex huius aũt erroris radi
ce pcessit quorũdam psumptio & precipue mona
chor qui de sua scitate psumẽtes ministror eccle
sie officia proprio arbitrio vsurpabãt absoluẽdo
s. peccatores & predicãdo absq alicuius auctẽte epi
qd eis nullatenus licebat. vnde dicit. 16. q. i. puc
nit ad nos. vnde valde miramur q quidã mona
chi & abbates in parrochia vestra cõtra sanctorũ
decreta episcopalia iura & officia sibi arrogãter
vendicat videlicet penitẽtiã dare & remissionez
peccator recõciliationẽ: decimas & ecclesias cũ
absq pprij episcopi licẽtia vel auctoritate sedis
apostolice hoc nullatenus presumere debeant:
¶ Sed quidam nimis incaute ab hoc errore re
cedentes in errorem contrarium sunt prolapsi:
asserentes monachos & religiosos ad pdicta non
idoneos esse etiam si de auctoritate episcoporũ
h agant. Unde dicitur. 16. q. i. Sunt nonnulli nul
lo dogmate fulti. audacissime quidẽ zelo magis
amaritudinis q dilectionis inflãmati asserẽtes
monachos qui mundo mortui sunt & deo viuunt
sacerdotalis officij potentia indignos: neq poti

tentiā neq xp̄ianitatē largiri: neq absoluere posse per sacerdotalis officij sibi diuinitus iniunctam ptātez. Sed oīno labunt. Quidā aūt nouellū sibi statuētes errorē in tantā ꝓrumpūt audaciam: vt asserant non solum ꝑpter religiosorum ꝯditionē sed etiā ꝑpter epōrum īpotentiaz non posse ꝑ episcopos religiosis p̄dicta cōmitti absq ꝑrochialis sacerdotis voluntate. Et qđ etiā ꝑniciosius ē nō posse eis hoc ip̄m asserunt per aplice sedis priuilegium indulgeri. Et sic per viā cōtrariā ad eundem finem huiusmodi error elabitur cum predicto vt. s. subtrahant aliqđ ecclesiastice ptāti: sicut ⁊ illi qui in vite merito ptātem ecclesie cōsistere arbitrantur. ¶ Ad hui⁹ ergo erroris destructionē hoc ordine ꝓcedendum est. ¶ Primo ostendem⁹ ꝙ episcopi ⁊ superiores p̄lati pn̄t predicare ⁊ absoluere eos qui sacerdotibus subdunt sine licentia ipsoꝝ sacerdotum. ¶ Scđo ꝙ hoc idem pn̄t alijs cōmittere. ¶ Tertio ꝙ hoc alijs cōmitti ꝙ̄ ꝑrochialibus sacerdotibus expedit saluti aīaruz. ¶ Quarto ꝙ etiaz religiosi ad officia huiusmodi exercenda ex cōmissione prelatorum sunt idonei ¶ Quinto ꝙ religio aliqua salubriter institui pōt ad hec exequenda de licētia prelatoꝝ. ¶ Sexto videbimus rōnibus que ad ptem ꝯtrariā inducuntur. ¶ Qđ aūt epūs in parrochia sacerdoti cōmissa plenā habeat ptātem: ꝓbatur per id qđ dicitur. x. q. i. c. sic quidā. Ubi dicit ꝙ oīa que sunt ecclesie ꝺ̄z ꝯstitutionē antiquā ad epī ordinationē ⁊ ptātem ꝑtinent. Et hoc idem habet in sequēti capitulo. Sed res tp̄ales ecclesie ordinantur ad sp̄ūalia: ergo multo fortius sp̄ūalia singularū parrochiarū epō sunt cōmissa. ¶ Itē. q. eadē. Regēda est vnaqueq ꝑrochia sub ꝓuisione ac tuitione epī: per sacerdotē vel ceteros clericos quos ipse cum dei timore ꝓuiderit. ¶ Item in sequēti capitulo dicit ꝙ ecclesia debet gubernari ⁊ dispēsari cum iudicio ⁊ ptāte epī cui totius plebis aīe vident esse ꝯmisse. ¶ Itez sacerdos cui ꝑrochia cōmittit nō pōt aliquid in ecclesia facere qđ non sit de licentia epī sp̄ali vel saltē generali. vn̄ dicitur 16. q. i. Cūctis fidelibus ⁊ summope oībus presbyteris ⁊ diaconibus ⁊ reliquis clericis attendenduz est vt nihil absq ꝓprij episcopi licētia agāt. Nō vtiq missas sine eius iussu quisq p̄sbyteroꝝ i sua ꝑrochia agat: non baptizet nec quicq ab ei⁹ ꝑmissu faciat: ergo patet ꝙ in ꝑrochia p̄sbytero ꝯmissa adhuc maiorē ptātem habet episcopus ꝙ̄ sacerdos qui sine ꝑmissiōe epī nihil in ea agere potest ¶ Itez. i. Cor. i. sup illud in omni loco ipsoꝝ ⁊ nostro dicit glo. i. mihi primitus cōmisso: ⁊ loquitur de suffraganeis. i. de ꝑrochijs subiectis ecclesie corinthioꝝ: vt patet per gl. Si ergo episcopi sūt successores apostoloꝝ ipsoꝝ formaz tenentes vt dicitur luc. x. in glo. patet ꝙ parrochia principalius est cōmissa episcopo ꝙ̄ sacerdoti. Non enim pōt intelligi ꝙ ipsa apostolo fuerit cōmissa ⁊ postea ab ipso in alterum translata: qui non diceret in omni loco ipsoꝝ ⁊ nostro si ex quo ipsoꝝ cepat esse: sua esse desiuisset. ¶ Itez apollo erat presbyter corinthioꝝ qui eis sacra ministrabat vt patet i. Corin. 3. Apollo rigauit glo. baptismo ⁊ tamen apostol⁹ de corinthijs se intromittebat. vt patet i. Corin. xi. Cetera aūt cum venero disponā. ⁊. 2. Corin. 2. Nam ⁊ ego qđ donaui si quid donaui ꝓpter vos in ꝑsona xp̄i. Et. i. Cor. 4. Quid vultis i virga veniam ad vos ⁊c. ⁊. 2. cor. x. Secundum mensurā regule qua mensus est nobis deus mensuram ꝑtingendi vsq ad vos. ⁊. c. vlt. Ideo hec absens scribo vt non p̄ns durius agam ꝺ̄m ptātē glo. ligandi atq soluendi quam dedit mihi dn̄s. Patet ergo ꝙ epī in plebibus sacerdotibus commissis plenā retinent ptātem. ¶ Item cuz sacerdotes succedant in locum. 72. discipuloꝝ. episcopi vero in locum. 12. aploꝝ vt dicitur in glo. luc. x absurdissimū videt si dicere velint ꝙ apli soluere nō possint ⁊ ligare vel alia huiusmodi facere sine licētia. 72. discipuloꝝ. qđ tn̄ eos dicere oportet si h̄ de epis ⁊ p̄sbyteris dixerint. ¶ Itē dio. dicit in. 5. c. eccle. ierar. ꝙ quāuis pontificum ordo sit perfectiuus ⁊ ordo sacerdotū illuminatiuus ⁊ ministrantiū ordo sit purgatiuus: tamē ierarchicus ordo. s. pontificum non tantū habet perficere: sed illuminare ⁊ purgare: ⁊ sacerdotū ordo nō soluz illuminare sed ⁊ purgare. Et subiungit causam dicens. Ipse quidez minores virtutes in ea que in meliora sunt transmouere non possunt: eo ꝙ iniustum eis sit ad huiusmodi conari maiestatem: Ipse autē diuiniores virtutes cum proprijs habent ⁊ subiectas operationes: vt patet per expositionē maximi ibidē. Pz ḡ ꝙ sicut sacerdos pōt qcqd diacon⁹ pōt ⁊ adhuc āpli⁹ ita ⁊ epūs pōt q̄cūq pōt sacerdos ⁊ adhuc āpli⁹. Si ḡ sacerdos pōt legere euāgeliū i ecclesia n̄ reqsito diacono: ita ⁊ episcop⁹ pōt absoluere ⁊ alia ecclesie sacra ministrare quib⁹ voluerit non requisito sacerdote parrochiali. ¶ Item qui facit aliquid per aliuz ⁊ per seip̄z hoc facere potest. Sed dū presbyteri absoluunt sibi subditos hoc per eos episcopi facere dicuntur. Unde dionysius dicit in. 6. c. eccle. ierar. Is qui ꝺ̄m nos summ⁹ est sacerdos per suos ministros aut sacerdotes purgās aut illuminans ipse dicitur purgare aut illuminare alijs in ipsum reponentibus proprias sacras actiones ergo ⁊ episcopus cum voluerit poterit absoluere subditos sacerdotes: vel eis predicare per seip̄m. ¶ Itez prelatis ecclesiarū a subditis ecclesiarū obedientia debetur inquātū eoꝝ curam hn̄t. Unde dicit

ad heb. vlt. Obedite prepositis vestris: & subiacete eis. Ipsi.n. puigilāt.i.p vobis soliciti sunt pdicando: quasi rōnem reddituri p aīabus vestris. Sed prochian' quilibz magis tenet obedire epō q̄ presbytero prochiali vt pz per gl. ad ro.13. vbi dicitur q maiori ptāti est magis obediendum q̄ minori sicut pcōsuli q̄ curatori & iperatori q̄ pcōsuli: qd ad ptātis ordinē ptinet qui multo magis in spūalibus ptātibus q̄ in tpalibus inuenit: ergo episcopi qui sunt in supiori ptāte constituti: magis hūt curam de subditis q̄ etiam ipsi sacerdotes prochiales. Ad curā aūt aīaꝝ ptinet qd dicit pverb. 27. Diligēter agnosce vultū pecoris tui: quod fit maxime in ɔfessionib' audiēdis. Et ita epi pnt audire ɔfessiōes prochianoꝝ etiā ɔueniēti' q̄ ipsi veri parrochiales. ¶ Item sacerdotes dantur epis vt coadiutores q2 soli on' ferre nō pnt sicut septuagintaduo senes dati sunt in adiutoriū moysi vt patet Nume.xi. Unde eps in ordinatione sacerdotū hoc exēplo & quibusdā alijs premissis subiūgit q̄to fragiliores sum': tanto magis hijs auxilijs indigem'. Sed ille cui datur aliqs adiutor nō ex hoc amittit ptātem opandi cū sibi vacauerit imo ipse est principalis operās & adiutor est agēs secūdari': ergo epi pnt oīa agere que ad curā plebis pertinēt irrequisito sacerdote etiā magis q̄ ipsi sacerdotes. ¶ Item epi in ecclesia tenent locum dñi nři iesu xpi. vn dio. dicit in.5.c. ecclesiastice ierar. Pōtificū ordo prim' quidē est dinarū ordinationū sublimissim' aūt & nouissim': etenim in ipsum perficit & implet oīs nostre ierar. dispositio. Ut.n. oēm ierar. videm' in iesum ɔsummatā sic vnāquāqz in pprium diuinū sacerdotē sūmus i. epm. vn̄ &.1.pe.2. dicit de xpo. Conuersi estis ad pastorē & epm aīarum vrarum. Hoc aūt precipue verū est de romano pōtifice cui vt Cyrillus dicit oēs iure diuino caput inclināt & ei tanq̄ ipsi dño iesu xpo obediūt. Et Cris. dicit sup illud Jo. vlt. Pasce oues meas.i. loco mei preposit' & caput esto fratrū: ergo ridiculū est dicere & blasphemie vicinū q eps nō possit vsum clauiū exercere in quēlibet sue diocesis sicut & xps posset. ¶ Item ad hoc qd aliquis possit absoluere in foro pniali sufficit q habeat clauem & iurisdictionē in quēlibet sue diocesis per quā materia sibi determinatur: sicut & in alijs sacramētis qui habet ptātē ordinis & materiā debitā pōt operari si formā & intentionē debitā adhibeat. Hoc.n. semp in ptāte eius est. Sed eps habet clauē cū sit sacerdos: hz etiā iurisdictionē in quēlibet sue diocesis: alis non posset eos citare & corā se cōuenire: ergo pōt quēlibet sue diocesis sine alicui' sacerdotis requisitiōe in foro pniali absoluere. ¶ Item ideo sacerdotibus necessariū videt cōfessiōes audire subditorū quibus etiam eucharistie ministrant: qd ab hijs q sunt in peccato mortali sumi nō debet sed similiter sacramēta cōfirmatiōis & ordinis sumi nō debent ab hijs qui sunt in peccato mortali: q2 hec sacramēta grām psupponūt. Hec aūt sacramēta a solis epis ministrātur: ergo & pari rōne episcopis cōpetit cōfessiōes audire quorūlibet sue diocesis. ¶ Itē nemo pōt assumere sibi id quod non est in sua ptāte: sed sicut cōis consuetudo pbat epi assumūt sibi casus quos volunt de quib' ad eos p absolutione recurrat: ergo etiā anteq̄ eos sibi assumerent hoc erat in eoꝝ ptāte: ergo & de alijs casibus possunt absoluere cum voluerint. ¶ Itez fm dio. ptās episcopi in nostra ierar. est vlis. ptās autem sacerdotis & ministroꝝ est ptās pticularis vt patet in primo capto & in.5. eccle. ierar. Sed fm q pbatum est a pbis. virtus vlis efficaci' agit in id qd subijcit virtuti pticulari q̄ etiā ipsa pticularis virtus: ergo eps magis habet vsum clauium in eos qui subdūtur sacerdotib' q̄ ipsi sacerdotes. ¶ Item nullus pōt dare qd non habet sed epi est dare sacerdotib' oēm auctem quā sacerdotes habent: nullā aūt spūale amittit cum datur: q2 spūalia nō dant nisi per actionē dantis in recipientes, agens aūt nō amittit virtutē agendi ex hoc ipso q agit: ergo episcop' habet oēm ptātē quā habet sacerdos prochialis. ¶ Deinde ōndēdū est q ali qui ex cōmissiōe epoꝝ pnt predicare & cōfessiōes audire in prochijs sacerdotum. Nam extra de officio iudi. or. c. inter cetera. dicit q eps viros idoneos ad sancte predicatiōis officiū salubriter exequendū assumat. Et infra. Precipim' tam in cathedralibus q̄ in cōuētualib' ecclesijs viros idoneos ordinari quos episcopi coadiutores & cooperatores habeāt nō solū in predicatiōis officio verum etiam in cōfessiōib' audiendis & penitētijs iniūgendis & ceteris que ptinēt ad salutē aīarum. Ex quo patet q clerici ɔuētualiū ecclesiaꝝ alicui' diocesis qui non sūt prochiales sacerdotes possūt predicare & cōfessiōes audire aucte episcopi. Itē rum extra de hereticis. c. excōicauim'. §. q2 vero dicitur. Oēs qui phibiti vel non missi preter auctoritatē ab aplica sede vel catholico episcopo loci susceptā publice vel priuatim predicatiōis officiū vsurpare presumpserint excōicatiōis vinculo innodētur. Ex quo haberi pōt q papa vel episcopus pōt dare alicui auctem predicādi. ¶ Itē cōstat q apli quoꝝ episcopi sunt successores per ciuitates & castella presbyteros ordinabāt qui ptinue cum populis sibi subiectis cōmorabātur & tamē alios mittebāt ad predicādū & ad alia exercenda que ad salutem pertinent aīaꝝ.1. Cor.4. Misi ad vos thimotheū qui est filius me' carissimus & fidelis in dño qui vos cōmone faciat vias meas q sunt in christo iesu.&.2. ad Cor.12. Rogaui titū & misi cum illo fratrē. glo.i. Barnabā vel lucā. Et

ad Titum.i. Huius rei gratia reliq te crete ⁊c. ergo
⁊ aliq alij q̄z p̄sbyteri prochiales pn̄t p̄dicare ⁊ cō
fessiones audire ex ꝯmissione epoꝝ. Itē p̄dica
re ⁊ ꝯfessiones audire sunt iurisdictiōis ⁊ ordinis
simul: sz ea que sunt hmōi pn̄t cōmitti hijs saltez
q ordinē hn̄t. g cum epūs possit p̄dicare ⁊ ꝯfessiōes
audire in prochia non requisito sacerdote: vt sup̄
ꝓbatuz est h̄ idē ⁊ alius poterit ex eius ꝯmissione
Item ad h̄ facit ꝯsuetudo romane eccle ad quaz
accedētes a pniarijs pape ad quoscūqz sacerdo-
tes lr̄as impetrāt vt eis ꝯfiteant. Item legati pa
pe ⁊ eoꝝ pniarij ꝯfessiones audiunt nō petita licē
tia a prochialibus ⁊ etiā auctē pape vbiqz p̄dicāt
⁊ ita pz q p̄dicare ⁊ cōfessiones audire pōt alijs
ꝯmitti sine licētia sacerdotuz prochialiū. ¶ Nūc
restat ostendere q religiosi sunt ydonei ad h̄ q ta
lia eis cōmittant. Nam.16.q.1.c.puenit. dicit q
monachi ⁊ abbates absqz ꝓprij epi licētia h̄ nul-
latenus p̄sumere debēt: vt vz pniaz dēt. Ex quo
relinquit q ex auctē pape ⁊ epi monachis ⁊ alijs
religiosis liceat ꝯfessiones audire. Item.q. eadē
di. Ex auctē huius decreti qd aplico moderami
ne ⁊ pietatis officio a nobis est ꝯstitutū: sacerdo-
tibus monachis aplorum figurā tenētibus liceat
p̄dicare: baptizare: cōionem dare: p petōribus
orare: pnias imponere atqz peccata soluere. Itē
in sequēti ca. Sunt tn̄ nōnulli dicit Bonifaciꝰ pa
pa. Credimus a sacerdotibus monachis ligādi
soluendiqz offm̄ deo opante digne administrari:
si eos digne cōtigerit hoc ministerio sublimari.
Decertantes igit monastice ꝓfessionis p̄sbyte-
ros sacerdotalis potētie arcere officio oino p̄cipi
mus: vt ab huiuscemodi ausibus reprimant in po
sterum: q: q̄nto quisqz celsior est: tanto ⁊ illis erit
potētior. Item epi debēt diuina iudicia imitari
q̄ntum pn̄t.1. Corint.3. Imitatores mei estote si-
cut ⁊ ego xp̄i: sz diuino iudicio aliq religiosi sūt re
putati ydonei: vt eis imediate a deo p̄dicatiōis
ꝯmitteret offm̄: sicut de equitio monacho btūs
Greg. narrat in dya. ⁊ etiā de beato Bn̄dicto: g
⁊ iudicio epoꝝ aliqui religiosi pn̄t reputari ydo-
nei: vt eis p̄dicatio ꝯmittat. Iterum oia que licēt
secularibus clericis licent ⁊ religiosis exceptis eis
que in sua regula eis ꝓhibētur. Argu.16.q.1. Sūt
tn̄ nōnulli vbi dr̄ q monachus lz absoluere ⁊ alia
hmōi facere. Neqz.n. beatus Bn̄dictus mōacho
rum p̄ceptor almificus huiuscemōi rei fuit inter
dictor: sz secularibus licet ex ꝯmissione epoꝝ p̄dica
re ⁊ ꝯfessiones audire: g ⁊ religiosis cū in nulla re
gula h̄ sit ꝓhibitū. Item maius ē p̄dicatōis offm̄
ex ꝓpria auctē assequi q̄z ex cōmissione alterius.
sz religiosi pn̄t ad p̄lationis gradus sublimari in
quo eis cōpetit ⁊ p̄dicare: ⁊ alia ꝓpria auctē exeq
que ad salutē ptinent aiaꝝ: g multo magis debēt
ydonei reputari: vt p̄dicatōis offm̄: ⁊ alia hmōi

ex cōmissione epi exequant. Item ad illud quod
maxime cōpetit pfectis nō reddit aliqs minus
ydoneus ex hoc q in statu pfectōis se ponit: sed p̄
dicationis offm̄ ꝯpetit maxime pfectis quē statū
religiosi assumunt. Unde.1. esdre.1. sup illud: oēs
reliqui ⁊c. dicit gl. Oēs electi deptāte tenebra
rum eruti ad libertatē ptinent glorie filioꝝ dei ⁊
glorie: oēs societati sancte ciuitatis.i. eccle annū
ciari letant: sz tn̄ pfectorum ē in edificatiōe eius
dem eccle: etiā alijs p̄dicando laborare. Et q in
telligat de pfectione religionis: pz ex hoc qd sequi
tur. Eruditores multoꝝ cū magis ad celestia di-
ligentia auditores instituūt minus p terrenis cu
ras gerūt: imo acquisita p spe eternoꝝ relinquūt
Hoc etiā pz p interlineare que dicit. Oēs relig
i. diuites q p̄dicare nō pn̄t: g religiosi nō reddunt
minus ydonei ad exequēdū p̄dicationis offm̄ q̄z
alij: ⁊ ita cū alij possint ex cōmissione epoꝝ p̄dica
re ⁊ ꝯfessiones audire: vt ꝓbatuz ē: ⁊ religiosi pn̄t
hoc idem. Item.1. esdre.8. sup illud ꝓmouimus
g a flumine ⁊c. dicit glo. fratrū quoqz cohortem
religiosam nobis in auxiliū vocamus: qua adiu-
ti aias fidelium ad societatē electoꝝ ⁊ arcem vi-
te pfectionis quasi vasa sancta ad tēplum dn̄i effi
catius transferamus: ex quo pz idem qd p̄us. Itē
⁊ hoc apparet ex cōi ꝯsuetudine orientalis eccle
scḋm quā fere oēs monachis cōfitent. Item maio
ris ptātis est legationis offm̄ exercere: epos ꝯfir-
mare: ⁊ de eis ecclesijs ꝓuideri q̄z p̄dicare vl' cō
fessiones audire. Sed primū inuenit religiosis
eē ꝯmissum: g ⁊ scḋm eis cōmitti pōt. Item magis
ē remotū ⁊ religiosoꝝ vita cās audire q̄z ꝯfessio-
nes vl' p̄dicare: sz primū eis cōmitti pōt: g multo
fortius alia. ¶ Nunc restat ostēdere q saluti aia-
rum expediat etiā alijs q̄z sacerdotibus prochia-
libus p̄dicationē cōmitti ⁊ alia que ad salutē pti-
nent aiaruz. Primo p hoc quod dicit dn̄s Mat.
9. Messis quidā multa. gl. Turba ppl'oꝝ suscipiē
do v̄bo ⁊ ferendo fructui apta. Operarij aūt pau
ci. glo. p̄dicatores ad ꝯgregandū electoꝝ ecclam
Rogate g dn̄m messis: vt mittat operarios in mes
sem suā. Ex quo pz q salubre ē eccle p multos dei
p̄dicari fidelibus ⁊ maxime turba fideliū crescē-
te. Item pōt haberi p illud qd dicit. sap.6. Mul-
titudo sapientū. Interlinearis. Cetus p̄dicatoꝝ
sanitas est orbis terrarū. Item.2. ad Thy.2. Que
audisti a me p multos testes hec cōmenda fideli
bus hoibus. glo.i. sane fidei. Qui ydonei erunt.
glo. Uita ⁊ scia ⁊ facundia. Et alios docere. glo.
Illis.n. dz cōmitti p̄dicatio diuina: qui apti sunt
illi officio. Iterū p̄mi esdre.3. sup illud: ⁊ oēs q ve
nerant de captiuitate in irlm. gl. sic dicit. Nō so-
lum epi ⁊ p̄sbyteri plebē fidelium.i. dei domuz
debent edificare: sz etiā ppl's de captiuitate iu-
deorum ad visionē vere pacis vocatus: misteriū

verbi ab hijs qui dicere nouerunt debet exigere.
Item Greg. in .19. mora. sup illud Job. 29. Quan
do lauabam pedes meos butiro: sic dicit. Quid
ad hec nos epi dicimus qui cōmissis nobis ver-
ba vite impēdere nō curamus, qñ coniugatuz vi
rum ꝓhibere nō valuit ab officio ꝑdicationis vl'
secularis habitus: vl' magne occupatio facultat.
Ex quo pꝫ ꝙ alij etiā ꝗ̃ ꝑlati vl' rectores ecclarū
laudabiliter possunt ꝑdicationis offiñ exercere.
Hoc idē pōt ostēdi p multa exempla veteris te-
stamēti. Dauid. n. laudat de hoc ꝙ cultū dei am
pliauit vigintiquattuor sacerdotes cōstituēdo: vt
magis possent ppls expediri: vt pꝫ ꝑmi paral. 23.
et. 24. Similiter legitur de Ezechia. 2. paral. 30.
Perrexerunt cursores cum eplis ex regis impe
rio et ꝑncipuz eius in vniuersum isrl' et iudā: iuxta
id qđ rex iusserat ꝑdicantes. Filij isrl' reuertimi-
ni ad dñm deū etc̃. Assuerus etiā nuncios celeres
misit p ꝓuincias qui nunciarēt liberationez ppli
dei: vt legit Hester. 8. ꝗ̃ multo magis saluberri-
me hoc fieri pōt: vt alijs ꝗ̃ sacerdotibus proch'a
libus ꝑdicationis offiñ cōmittat: et alia q̄ ptinent
ad salutē aiarum. Item Greg. in .5. omelia ꝑme
partis sup Ezec̃. dicit. Hij qui aiarum custodes
sunt et pascendi gregis onera susceperunt mutare
loca minime pmittunt. Hij autē qui amore dñi
in predicatōe discurrūt rote eius ignis ardēs sūt:
q2 cum ex eius desiderio p varia loca discurrunt
vnde ipsi ardēt et alios incēdūt. Ex quo pꝫ ꝙ cōue
niens est: vt ꝑter rectores ecclaꝝ qui residēt i suis
ecclesijs: alijs predicatōis offiñ cōmittat q p di-
uersa loca discurrant. Item ꝙ hoc vtile sit et salu-
bre: satis manifestat occupatio rectoꝝ eccle quos
in alijs rebus pijs et ecclasticis oportet freqūter
occupari: cum tñ oporteat ꝑdicatorē verbi dei
ab omī alia occupatōe liberū esse. Vñ apli dixe-
runt actuū. 6. Non est equum nos derelinquere
verbū dei: et ministrare mensis. Vñ pꝫ ꝙ satis ne
cessarium ē eos ab alijs iuuari. Hanc etiā necessi
tatem maxime ostēdit imꝑitia multoꝝ sacerdo-
tum qui in aliqbus partibus adeo ignorātes inue-
niūtur: vt nec etiā loqui latinū sciāt. Paucissimi
etiā inueniunt q sacram scripturā didicerint: et tñ
opꝫ predicatorē verbi dei in sacra scriptura īstru
ctum esse. Unde satis apertū est multū saluti fide
lium detrahi: si solū sacerdotib' prochialib' ver-
bum dei relinquat. In ꝯfessionibus aūt audiēdis
nō minor necessitas apparet ꝓpter ignorātiam
multoꝝ sacerdotū que periculosissima ē in ꝯfessi
onibus audiēdis. Unde Aug. in li. de pnia. Qui
vult ꝯfiteri petā sua: vt inueniat grām querat sa-
cerdotē scientē ligare et soluere: ne cum negligēs
circa se extiterit negligat ab illo qui eū misericor-
diter monet et petit: ne ambo in foueā cadāt quaꝫ
stultus euitare noluit. Iterum eandē necessitatez

ostendit multitudo plebis que interdū vni sacer
doti gubernanda cōmittit: qui si toto tēpore vite
sue nihil aliud ageret vix oīum cōfessiones dili-
genter audire posset. Iterum hanc necessitatem
ostendit difficultas cōfitendi. Quidam. n. vt ex-
perimento inuētum est a cōfessione desisterent:
nisi possent alijs ꝗ̃ suis sacerdotibus cōfiteri: qui
dā ꝓpter verecundiā: q2 erubescūt confiteri illis
peccata cū quibus quotidie cōuersant: quidā
vero q2 suspicant sacerdotes sibi esse inimicos: et
ꝓpter multa alia. Unde pie ꝑlati eorum infirmi
tati condescēdunt ne eis in desperationē laban
tur de alijs cōfessoribus eis ꝓuidendo. ¶ His
visis ostendendū est aliquā religionē ad hoc spe-
cialiter salubriter posse instituti ad cooperanduꝫ
prelatis ecclarum in predicatione et confessioni
bus audiendis ex cōmissione prelatorū. ¶ Pri-
mo p hoc omīs religio ad exemplar vite aposto-
lice formata est. Unde dicit actuū. 4. sup illud: et
erant illis omīa cōia. glo. Cōmunia grece cena:
vnde cenobite. i. cōiter viuētes: cenobia. i. habi
tacula eorum. Hec aūt fuit vita apostolica: vt re
lictis oīubus p mundū discurrent euangelizan-
do et ꝑdicando vt patet Math. x. et in regula qua
dam que eis inscribit: ergo ad ꝑdicta pōt aliqua
religio cōuenientissime institui. Item Jac. 1. Re
ligio munda et immaculata apud deū et patreꝫ hec
est: visitare pupillos: et viduas in tribulatōe eo-
rum. Sed illa visitatio maxime est necessaria ꝗ̃
fit per eos qui saluti aiarum intendūt: ergo cōuē-
uenientissime pōt religio institui ad visitandum
homies qui cōsolatione indigent: vt per patien-
tiam et cōsolationem scripturarū spem habeant.
Item actuū. 6. sup illud nō est equum nos dereli
quere verbū dei et ministrare mensis dicit inter-
linearis. Meliora sunt fercula mentis ꝗ̃ dapes
corporis: sꝫ alique religiones pie et salubriter in-
stitute sunt ad subueniēdum pauperibus in cor
poralibus dapibus et alijs necessitatibus corpo-
ris: ergo multo ꝯuenienti' pōt aliqua religio in-
stitui ad subueniēdum necessitatibus aiarum. Itē
Aug. Melius ē pascere aias in eternū cū dño vi
cturas ꝗ̃ corpa moritura: nimirꝝ cuꝫ salus corpo
rum ex salute depēdeat aiaꝝ et nō econuerso. Item
spūalis militia magis ꝯpetit religioso ꝗ̃ seculari
sꝫ ad militiā secularē exercendā alique religiōes
vtiliter institute sunt ꝗ̃ multo ꝯueniētius institui
pñt ad militiā spūalem que cōpetit ꝑdicatoribꝫ
vbi: de qua dr. 2. ad Thy. 2. Labora sicut bon' mi
les xpi. gl. In ꝑdicando euāgelium contra hostes
fidei. Item eis q ꝓcurant salutē aiaꝝ necessariū
est vt vita et scia clareant: ex qbus nō de facili pos
sent tot inueniri q singulis prochijs p vniuersum
mundū ꝑficerent: cū etiā ꝓpter litatē impiū
adhuc p seculares potuerit obseruari statutū

ranen̄. ɔſilii: vt in ſingulis eccleſiis metropolita-
nis eēnt aliq̄ qui theologiā docerēt: qḋ tn̄ p religi
oſos dei grā cernimus multo latius impletū q̄
etiā fuerit ſtatutū: adeo vt impletū videat̄ illud
yſa. xj. Repleta ē terra ſciā dn̄i: q̄ ſaluberrime re
ligio aliqua īſtituit̄ in qua ſint hoīes lr̄ati ⁊ ſtudio
vacātes ad iuuādū ſacerdotes qui ad h̄ min⁹ ſuf-
ficiunt. Item hoc euidētiſſime oſtēdit̄ ex effectu
ſequēte. Uidem⁹. n. talibus religionib⁹ inſtitutis
in pluribus ptibus hereticā prauitatē eoꝝ miſte-
rio extirpatā. infideles etiā nōnullos ad fidē ɔuer
ſos: multos p vniuerſū mundū in lege dei inſtru
ctos: q̄ plurimos ad ſtatū pnie ɔuerſos: ita q̄ ſi qs
inutilē talē religionē mentiat̄: manifeſte ɔuinci
poſſit quaſi ḡre inuidus q̄ in eiſ opatur in ſpūſan
ctū peccare. Itē. 25. q. 1. dī. Nulli fas ſit ſine ſtat⁹
ſui piculo: vl' diuinas ɔſtitutiōes vl' aplice ſedis
decreta temerare. Cum ḡ p aplicam ſedē religio
nes alique ſint inſtitute ad p̄dicta qḋ etiā ex ipo
noīe oſtēdit̄: nemo. n. vt dicit Aug. in li. de xp̄ia-
na vita nomē ſine cā ſortit̄: manifeſte ſe dānabi-
lem reddit qcūq̄ talē religionē dānare conant̄.
¶ Nunc vltimo reſtat aduerſarioꝝ obiectōibus
r̄ndere. Quod ḡ p̄mo obiicit̄ q̄ paſcere ad mona
chos nō ptinet ſ; paſci: intelligendū ē ex h̄ q̄ ſunt
monachi ɔ illos q̄ ex ſola virtute ſanctitat̄ ptātē
eccl'aſtici ordinis alicui cōpetere dicebāt: ſicut ēt
pōt dici q̄ ſclari clerico nō ɔpetit paſcere ſi nō ha
beat curā aīarum: vl' niſi ſit ſibi ab hn̄tibus curā
aīarum ɔmiſſum. Un̄ pp̄ter h̄ nō ɔcludit̄ q̄n reli-
gioſis cōpetat paſcere pplm̄ verbo dei ſi vl' ad p̄
lationē aſſumant̄: vl' a p̄latis eis ɔmittat̄. Nō. n.
minus ſunt ydonei religioſi ad predicatōis offiīn
exequendū q̄ ſcl'ares niſi forte q̄tinus ſint ſb obe-
dientia ɔſtituti: vt ſic indigeāt duplici licētia ad
p̄dicāndū. ſ. licētia eoꝝ q̄bus plebis cura ɔmittit̄
⁊ licētia p̄latoꝝ ordinis ſui ſine q̄ eis nihil agere lꝫ
Silr̄ eſt itelligendū qḋ poſtea obiicit̄: p̄ter dn̄i ſa-
cerdotes nullus audeat p̄dicare ⁊c. ē quaſi p̄pa
auc̄te. ſ. ordinaria. Silr̄ qḋ ſequit̄. Monachos a
ppl'oꝝ p̄dicatione ɔīno ceſſare cēſemus: intelligē
dum ē vt nō p̄pa auc̄te ex h̄ ipſo q̄ monachi ſunt
offiīn ſibi predicatōis aſſumāt. Silr̄ qḋ ſequit̄ q̄
monacho nō ɔuenit p̄dicare intelligēdū ē q̄ſi ex
h̄ ipſo q̄ monach⁹ ſit offiīn h̄eat p̄dicandi. Ad aliḋ
qḋ poſtea obiicit̄ q̄ illi q̄ paſcūt pplm̄ v̄bo dei de
bent paſcere tpali ſbſidio: reſpōdet̄ q̄ intelligēdā
eſt ſi vires ſuppetāt ſm̄ illud. i. Jo. 3. Qui habue
rit ſbam h⁹ mundi ⁊ viderit fratrē ſuū neceſſe ha
bere ⁊c. aliter apl'i p̄dicare nō potuiſſent q̄ dixit
act. 3. Argentū ⁊ aurū ⁊c. Nihilomin⁹ tn̄ ⁊ illi q̄ h̄ꝫ
ſe paupes ſunt pn̄t ⁊ aliis tpali ſbſidio pūidere dn̄
diuites ad elemoſinaꝝ largitatē hortant̄: ſicut ⁊
Paulo ⁊ ad p̄dicatiōis offiīn aſſumpto in gētes
ɔmiſſū ē: vt paupeꝝ memor eēt: vt dī gal. 2. Ad

illud q̄ poſtea obiicit̄ q̄ greges paſcunt̄ a paſtori
bus: dōm ē q̄ paſtores greges dn̄i paſcere pn̄t nō
ſolū p ſe: ſ; p alios q̄bus ipi ɔmittūt: q: ille intelli
git̄ aliq̄d facere cui⁹ auc̄te fit. Ad id qḋ poſtea ob
iicitur q̄ nō debēt p̄dicare niſi miſſi: miſſi autē a
dn̄o legūt̄ tm̄. 12. apl'i: ⁊. 72. diſcipli: dōm q̄ ēt illi
q̄ ſt miſſi a dn̄o pn̄t alioſ mittē ſic Paulus q̄ miſit
Thi. ad p̄dicādū. i. ad Cori. 4. Ideo miſi ad vos
Thi. ⁊c. Et ita ex ɔmiſſiōe epoꝝ ⁊ preſboꝝ pn̄t ēt
alij miſſi ad p̄dicta mitti: ⁊ tn̄ illi miſſi a dn̄o itelli
gunt̄ q̄ p ptātem a dn̄o traditā mittunt̄: ⁊ oēs illi
ſic miſſi a p̄latis ecclaꝝ. ſ. epīs vl p̄ſbyteris: inter
opulatores ɔputant̄: q: ipſi maiorib⁹ opē ferūt: q̄
uis nō ſint archidiaconi: qḋ. n. in gl. dī. vt Titus
Paulo vl' archidiacōi epīs p modū exēpli ponit̄
Un̄ nō ſequit̄ q̄ q̄ nō ſunt archidiaconi nō poſſint
maiorib⁹ ɔpitulari: ⁊ tn̄ cū aliqs ex ɔmiſſione epī
p̄dicat vl' ɔfeſſiones audit: epūs h̄ facere itelligit̄
vt pꝫ ex auc̄te Dyo. ſupra iducta. Nihilomin⁹ tn̄
⁊ ſi duo ordines tm̄ eēnt iſtituti a dn̄o q̄ poſſent p̄
dicare p̄pa auc̄te: poſſet tn̄ eccl'a tertiū ordinē ſta
tuere p̄dicatoꝝ: q̄ p̄pa auc̄te p̄dicarēt: ⁊ p̄cipue pa
pa q̄ hꝫ plenitudinē ptātis in eccl'a: ſicut ēt in p̄mi
tiua eccl'a fuerūt ſoli duo ordines ſacri. ſ. p̄ſbyteri
⁊ dyaconi: ⁊ tn̄ poſtea eccl'a minores ſibi ordines ī
ſtituit: vt magr̄ in ſnīis dicit. Ad id qḋ poſtea ob
iicit̄: dōm q̄ decretū illḋ loq̄t̄ de q̄buſdā q̄ coepi
vocabant̄ q̄ nō in ciuitatib⁹ ſ; in vicis ſeu vill or
dinabāt̄ q̄ aliq̄ poterāt pluſq̄ alij ſacdotes. ſ. mio
res ordines dare: ⁊ hij aliquo tpe in eccl'a fuerūt
iſtituti hn̄tes ordinariā ptātē: ſ; poſtea: vt in eadē
dī. dī. pp̄t inſolētiā ſuā qua epoꝝ officia ſibi vſur-
pabant ab eccl'a ꝓhibiti ſūt: ⁊ iō pꝫ q̄ nō ē ſilis rō d̄
religioſis illis q̄ ex ɔmiſſiōe p̄latoꝝ ɔfeſſiōes au-
diunt ptātē ordinariā nō hn̄tes. Nec. n. ordo i nu
meꝝ nō ponit ɔ ordīes a dn̄o iſtitutos cū ille hꝫ iu
ra facē itelligat̄ cui⁹ auc̄te fit qḋ ēt pꝫ p auc̄tē dyo.
ſup̄ iductā. Ad aliḋ dōm q̄ ex illa auc̄te dyo. āplī⁹
hr̄i nō pt̄: niſi q: mōachi ex ptāte ordiaria ſui ordīſ
nō hn̄t q̄ ſint p̄lati vl' alioꝝ adductiui. Nō āt exclu
dit̄ q̄n mōach⁹ poſſit accipe ptātē ordinariā vl' ɔ̄
miſſā ad alios adducēdū: p̄cipue cū in lr̄a dicat̄:
q̄ monaſtic⁹ ordo nō eſt aliis p̄lat⁹ vl' alioꝝ addu
ctiuus: nō āt q̄ eē nō poſſit vl' nō dēat. Ad aliḋ di
cendū q̄ eccl'aſtica ie. imitat̄ celeſtē q̄ſtū pōt: ſ; n̄
in oībus. In celeſti. n. ierarchia diſtinctio donoꝝ
gratuitoꝝ hꝫ quā ordīes diſtinguūt̄ ſequit̄ diſtin-
ctionē nāe: nō aūt in hoībus: ⁊ iō cū angeloꝝ nā ſit
immutabil' angel⁹ īferioris ordīs ad ſupiorē ordinē
trāſferri nō pt̄: qḋ tn̄ ī eccl'aſtica fieri pt̄: ſ; tn̄ ī cele-
ſti angel⁹ īferioris ordīs in ſuo ordine manēs: exe
quit̄ actū ſupioris ordīs ſupioriſ v̄tute: ſicut. n. di
cit dyo. 13. cel. ie. angelus q̄ purgauit labia yſaye
dictus eſt ſeraphin: q: ſeraphin offiīn exercuit. ⁊
gre. dīc in omel'. de cētū oūib⁹ q̄ hij ſpūs q̄ mittūt̄

horum vocabulum percipiunt quoꝝ officia gerunt. Unde nõ ē incõueniēs si in ecclastica re. aliqs inferioris ordis exerceat aliqđ officiũ superioris ordinis eiꝰ ꝯmissione. Ad aliđ qđ postea obiicit̃ q̄ aut p̄dicant cũ ptāte: aut sine ptāte dicendũ q̄ p̄dicāt cum ptāte p̄dicandi non ordinaria: sꝫ eis ab aliis cõmissa. Nec tñ sequit̃ q̄ possint ꝑcuratões exigẽ q: h nõ est eis datũ. possent tñ si eis daret̃ ab aliis in qbus residet p̄dicta ptās: ⁊ sic etiã nõ sequit̃ q̄ ꝓpter hoc eē dēant plures ꝑcuratões. Ad aliud qđ obiicit̃ postea q̄ religiosi sm h̄ erent maiorẽ ptatem q̄ꝫ epi vl patriarche: dicendũ q̄ nõ ē verũ q: pīiarche vl' epi pñt alicubi p̄dicare ordinariã ptāte: religiosi aũt nõ hñtes curã aiaꝝ nullã. Pñt tñ vbilibꝫ p̄dicare auc̃te eoꝝ q pñt: sicut ⁊ epūs pt̃ epalia exercere in aliena dyocesi auc̃te illius epi in cuius dyocesi ꝯmorat̃. Ad id qđ postea obiicitur q̄ p̄dicator nõ dꝫ edificare sup fundamētum alienũ dicēdũ: q̄ falsum ē: ⁊ ꝯ aplum .i. Corin. 3. Ut sapiēs architectꝰ fundamentũ posui. gl. p̄dicationē. Alius aũt supedificat. Unusqsqꝫ aũt videat quõ supedificet: qđ sm Ambro. in glo. exponit̃ de supedificatõe doctrine. Quod aũt apls dicit ro. 15. Sic aũt p̄dicaui euãgeliũ nõ vbi noiatus ē xp̄s ne supra alienũ fundamētuꝫ edificarē: nõ est intelligendũ quasi nõ liceret: sed q: h tunc tpis magis necessariũ q̄ꝫ aliđ reputabat. Unde dicit gl. ibidē ne edificarē sup alienũ fundamētuꝫ .i. ne p̄dicarem iã ꝑ alios ꝯuersis: nõ q̄ hoc nõ facerẽ si ꝯtigisset: sꝫ malebam iacere fundamētuꝫ fidei vbi nõ erat. Alias nõ licuisꝫ Johāni euãgeliste p̄dicare ephesi vbi Paulus fidē plãtauerat: aut Paulo p̄dicare rome vbi Petrus eũ ꝑuenerat. Quid aũt dicēt si religiosi ꝯ quos loquunt̃: hoc mõ distributi sint vt qdam eoꝝ infidelibꝰ annũcient verbũ dei: qdam aũt inter fideles sint in subsidiũ p̄latoꝝ: nec tñ hoc facit ad ꝓpositũ: q: nõ est idē p̄dicare plebi aliene ⁊ edificare sup alienũ fundamētuꝫ: vt in p̄dicta auc̃te accipit̃: cũ etiã sacerdos ꝑrochialis i sua ꝑrochia p̄dicans sup alienũ edificet fundamētum: q: p̄dicat ꝯuersis ꝑ alios ad fidē. Silr qđ dī 2. ad Corin. x. Non gloriātes in imēsum alienis laboribꝰ .s. vbi alius fundamētuꝫ fidei posuisset qđ eēt vltra mensurã glari: nõ est intellectꝰ glo. q̄ si apls laborasset vbi alius fundamētũ fidei posuerat q̄ hoc eēt in imēsum glari: sꝫ q̄ si ipē gliatus eēt q̄si fundamētũ iaciēs fundamēto ꝑius ab alio posito vltra mensurã laboris sui gliatus est. Silr etiã qđ sequit̃ postea nõ habētes spē glari in aliena regula .i. in hiis q sunt in alieno regimine: glo. illa male inducit̃. Non. n. sic h̄r in gl. sꝫ sic. Regulam nostrã .i. regimē nostrũ .i. sm q̄ a deo nobis est iniunctũ. Euãgelizare dico in habundātia .s. nõ in paucis locis: imo etiã in illa supple loca q̄ vltra vos sunt. Nec tñ sumus hñtes spem .i. nõ speramus gloriari in aliqua alienã regula: nec illi qui vltra vos sunt de alieno regimine sunt. Si tñ ita eēt in glo. vt dicũt nõ intelligit̃ quin apls potuisset p̄dicare illis qui erāt de regimine alteriꝰ apli. Ipse. n. p̄dicauit anthiochenis ⁊ romanis q erāt de regimine Petri: sꝫ q: nõ gliabat̃ de eis quasi de subiectis suo regimini: hoc. n. eēt in aliena regula glari. Et p̄terea illi q ex cõmissione p̄latoꝝ p̄dicant: nõ p̄dicant in plebibus alienis: sꝫ in plebibus p̄latoꝝ qui eos mittũt: quinetiã ipsis opantibus coopari dicunt̃. ¶ Ad ea qbus postmoduꝫ ostēdere nitunt̃: q̄ religiosi ꝯfessiones audire nõ debēt: de facili pꝫ responsio. Per illa. n. decreta q inducũt nihil aliud ostēdunt. nisi q̄ religiosi nõ p̄t ꝓpria auc̃te ꝯfessiones audire. Non aũt excludit̃ qn possint audire ex auc̃te pape vl' epi: vt manifeste h̄r. 16. q. i. ꝯuenit. Nec ēt q̄ religiosi sint minus ydonei ad hmõi q̄ꝫ seculares vt pꝫ. 16. q. i. sunt tñ nõnulli. Ad aliud qđ postea obiicit̃ q̄ p̄sbyteri ꝑrochiales cũ sint rectores aīaruꝫ dēnt diligēter agnoscere vultũ pecoris sibi cõmissi: qđ nõ pñt facere: nisi eoꝝ ꝯfessiones audiāt: dicēdum q̄ de bonitate: vl malicia alicuiꝰ ꝯstare põt alicui nõ solum ꝑ ꝓpriam ꝯfessionē: sꝫ etiã ꝑ sniam superioris declarati. Unde si epūs subditũ sacerdotis absoluat vl' ꝑ se: vl' ꝑ aliũ cui ipē ꝯmisit: sacerdos ꝑrochialis ita dꝫ se reputare cognoscere eũ ac si sibi ꝯfessus eēt: cũ iam sit ꝑ superioris sniam approbatꝰ de qua ei iudicare nõ lꝫ. Et p̄terea sacerdos vultũ eiꝰ satis põt agnoscere si sm decretalē semel in ãno ꝯfiteatur ei. Ad illud q̄ postea obiicit̃ q̄ qlibet tenetur in ãno semel ꝯfiteri dicēduꝫ q̄ sacerdos ꝓprius nõ solũ est ꝑrochialis: sꝫ ēt epūs vl' papa: ad quos etiã magis ꝑtinet cura eiꝰ q̄ꝫ ad sacerdotē vt multipliciter ostēsum ē. Propriũ. n. h nõ accipit̃ sm q̄ diuidit̃ ꝯ cõe: sꝫ sm q̄ diuidit̃ ꝯ alienũ. Unde q confessus ē epō suo vl alicui habēti vicē eius ꝯfessus ē ꝓprio sacerdoti. Et p̄terea ꝑ hoc nõ excludit̃ si semel in ãno ꝯfitet̃ sacerdoti ꝓprio .s. ꝑrochiali dato q̄ de eo tñ intelligat̃ quin possit aliis vicibus aliis etiam ꝯfiteri q ptātem hēant absoluēdi. Ad aliud q̄ postea obiicit̃ q̄ nõ põt scire eũ dignuꝫ eē vt admittat̃ ad sacrm eucharistie: nisi audita eiꝰ ꝯfessione: dicēduꝫ q̄ falsuꝫ ē. Potest. n. scire per sniam superioris q eum in foro pn̄iali absoluit: cuiꝰ snie stari dꝫ nõ minus q̄ꝫ sue. Ad id quod postea obiicit̃ q̄ si aliqs põt ꝯfiteri alteri q̄ꝫ ꝓprio sacerdoti datur ꝑ hoc occasio multis latēdi: dicēdũ q̄ falsum ē. Cum. n. in foro pn̄iali cuilibet sit credēdum ⁊ ꝑ se ⁊ ꝯ se: sacerdos dꝫ credere eũ ꝯfessum fateat̃: q: ⁊ si sibi ꝯfiteret̃ posset eũ decipe vt leuius cõfessis maiora taceat. Et p̄terea dato q̄ ex h daret̃ aliqua occasio mali: tñ multũ p̄ponderat q̄ ꝑ hoc vitant̃ multa alia maiora mala: sicut prius ostēsum ē: q̄ ꝑ hoc multis piculis obiiciat̃. Ad aliđ

ꝙ postea obijcit̃ ꝙ ad monachum nõ ꝑtinet cor-
rigere: ⁊ sic nec absoluere: dõm ꝙ verũ est ꝓpria
auc̃te. Sed ex ꝯmissione auc̃tem hñtis vtrumqꝫ
põt sibi cõpetere: si sacerdotali ordine fungatur.
Demophilus tñ cui Dyo. scribebat nõ erat sacer
dos: nec etiã dyaconus: vt ex hijs q̃ in eadẽ ep̃la
dicunt̃ apparet. Ad illud qđ postea obijcit̃: ꝙ si
possent ꝯfessiones audire eadẽ rõne vbiqꝫ possẽt
⁊ sic eẽnt vles eccl'e gubernatores: dõm ꝙ nusq̃
pñt audire ꝓpria auc̃te: pñt tñ audire vbicunqꝫ
eis ꝯmissuꝫ fuerit: ⁊ si cõmitteret̃ eis ꝙ vbiqꝫ au
dirent ab eo q toti eccl'e preest: possent vbiqꝫ au-
dire. Nec tñ eẽnt vles eccl'e gubernatores: q: nõ
absoluerẽt auc̃te ordinaria: sꝫ cõmissa. Qꝫ aũt pa
pa vlem pontificẽ se ꝓbibꝫ noiari: nõ iđ est q: ip̃e
nõ hẽat auc̃tatem imediatã ⁊ plenaꝫ in qualibet
eccl'a: sꝫ q: nõ ꝓficit̃ cuilibet ꝑticulari eccl'e vt ꝓꝓ
us ⁊ sp̃alis illius eccl'e rector: q: sic cessarent oim
alioꝝ pontificũ ꝑtãtes ⁊ h' cap'l'm inductũ inducit
ꝓ rõne. ⁋ Ad ea aũt q̃bus postmodũ nitunt̃ osten-
dere ꝙ nec etiã auc̃te ep̃oꝝ pñt religiosi p̃dicare
vl' ꝯfessiones audire de facili pꝫ rñsio. Qꝫ .n. pri
mo obijciũt qđ dat aliqs iam nõ hꝫ: pꝫ eẽ falsum
in sp̃ualibus que cõicant̃ nõ ꝑ translationẽ alicu-
ius dñij: sicut accidit in rebus corꝑalibus: sꝫ ma-
gis ꝑ modũ emanatõis cuiusdã effectus a sua cã
sicut q cõicat alij sciam nõ ꝓpter h' sciam amittit
sed ẽ etiã in cõicante ꝑtãs. Qui .n. dat alicui ꝑtãtẽ
nõ amittit eã: sicut ep̃s q dat sacerdoti ꝑtãtẽ ꝙ cõ
ficiat corpus dñi dãdo nõ amittit eã. vñ de cõica
tione reꝝ sp̃ualiũ dicit Aug in .i. đ doctrina xp̃ia
na. Oĩs res q̃ dãdo nõ deficit dũ hẽt nõ dat̃ nũdũ
hẽ q̃uõ hñda est. Et silr qñ dat ep̃s ꝑtãtem sacer-
doti absoluẽdi aliquos hoies: nõ amittit i'lã ꝑtã-
tem: nisi forte estimet̃ ꝑtãs quã hꝫ sacerdos ĩ ꝓro
chia sua: quasi ꝑtãs quã hꝫ miles in villa sua: qđ
est ridiculũ: cũ nõ sint dñi sꝫ ministri: ꝫ illud .i. ad
Cori. 4. Sic nos existimet hõ vt ministros xp̃i ⁊c̃.
⁊ Lu. 22. Reges gentiũ dñant̃ eoꝝ: vos aũt nõ sic
sꝫ qui maior ẽ in vobis fiat sicut minor: ⁊ q p̃cessor
est. sicut ministrator. Ad illud qđ obijcit̃ post-
ea ꝙ ep̃s qñ cõmittit curã ꝓrochie ip̃e se exonerat
dõm ꝙ falsum est: q: adhuc ꝑtinet ad eũ hẽe curã
totius plebis sibi cõmisse: vt hꝫ .x. q. i. c. quecũqꝫ
Vñ ⁊ ap'ls de se dicebat. 2. ad Corin. xj. p̃ter illa
que extrinsecus sunt instãtia mea quotidiana sol
licitudo oium eccl'arum. Non tñ fit onus ei ĩpor-
tabile q: hꝫ alios inferioris ordinis adiutores.
Dato aũt ꝙ sit imunis a ꝑiculo ꝑ hoc ꝙ sacerdo-
ti curã cõmittit: nõ tñ sequit̃ ꝙ ꝑ h' sit imunis a po
testate quã in ꝓrochia hꝫ. Ministri .n. xp̃i nõ solũ
pñt oꝑari ad salutem plebis ad vitandũ ꝑiculum
sibi imminẽs: sed etiã ad augendũ meritũ ⁊ magis
fructificandũ in ꝑplo dei sicut etiã Paulus mul
ta supererogabat ꝓpter salutẽ electoꝝ que sine ꝑicu
lo sue salutis dimittere poterat. Ad aliud qđ ob-
ijcitur .s. ꝙ sacerdos est sub ep̃o: sicut ep̃us sub ar
chiepiscopo: dicẽdum ꝙ ñ est oino sile. Cõstat .n.
ꝙ archiep̃us nõ hẽat imediataꝫ iurisdictionẽ in il-
los qui sunt de diocesi ep̃i: nisi cã ad eum deferre
tur. Sed ep̃s hꝫ imediatã iurisdictionẽ in ꝓrochi
anos sacerdotis cum possit quẽlibet corã se cita-
re ⁊ excõicare: quod archiep̃s nõ põt in subditis
ep̃orum: vt dictum ẽ. Cuius rõ est q: ꝑtãs sacer-
dotis nãliter ⁊ ex iure diuino subdit̃ ꝑtãti ep̃i cuꝫ
sit imꝑfecta respectu illius: vt Dyo. ꝓbat: sꝫ ep̃s
subdit̃ archiepiscopo solum ex ordinatiõe eccl'ie:
⁊ ideo in quibus eccl'a statuit ep̃m archiepiscopo
subiectum: in illis tñ subiectus est ei. Sacerdos
aũt q ex iure diuino ep̃o subdit̃ in oibus est ei sub
iectus: sicut etiã papa habet imediatam iurisdi-
tionem in oẽs xp̃ianos: q: romana eccl'a nullis si
nodicis ꝯstitutis ceteris ecclesijs p̃lata est: sꝫ euã
gelica voce dñi ⁊ saluatoris nostri p̃matum obti
nuit: vt habet̃ in decretis dist. xxi. c. q̃uis. Ad id
quod postea obijcit̃ ꝙ p̃sbyteri parrochiarũ sunt
sponsi eccl'aꝝ sibi cõmissaꝝ: dicẽdum ꝙ sponsus
eccl'e ꝓprie loquẽdo xp̃s ẽ: de quo dr̃ Joã. 3. Qui
hꝫ spõsam spõsus est. Ip̃e .n. de eccl'a suo noie fili-
os generat. Alij aũt qui sponsi dicunt̃ sunt mini-
stri sponsi: exterius cooperãtes ad generationem
sp̃ualium filioꝝ quos tñ non sibi sꝫ xp̃o generant.
Qui quidem ministri intãtuꝫ sponsi dicunt̃ inq̃s-
tum vicẽ veri sponsi obtinent. Et iđ papa qui ob
tinet vicem in tota eccl'a vlis eccl'e sponsus dici
tur: ep̃s autẽ sue dyocesis: presbyter autẽ sue ꝓro-
chie. Vñ ⁊ dyocesis sponsus papa est: ⁊ ep̃s ꝓro-
chie: nec tñ ꝓpter hoc sequit̃ ꝙ sint plures sponsi
vnius eccl'e: q: sacerdotes suo ministerio coope
rantur ep̃o tanq̃ p̃ncipali: ⁊ similiter ep̃i pape ⁊
ip̃e papa xp̃o. Unde xp̃s: papa: ep̃us: ⁊ sacerdos
nõ ꝯputant̃: nisi vnus sponsus eccl'e. Unde pꝫ ꝙ
ex hoc ꝙ papa vl' ep̃s audit cõfessiones ꝓrochia-
norum: vl' alij audiendas cõmittit: non sequit̃ ꝙ
sint plures vnius eccl'e spõsi: sequeret̃ aũt si duo
p̃ficeretur eidem eccl'ie eodem gradu: sicut duo
episcopi in vna dyocesi ⁊ duo p̃sbyteri curati in
vna parrochia: quod canones prohibent. ⁋ Ad
ea võ quibus ꝓbare nitunt̃: ꝙ nec ex p̃uilegio pa-
pe religiosi p̃dicare: nec cõfessiones audire pñt:
nunc residẽdum est. Qꝫ ergo p̃mo obijcitur ꝙ ro
mane sedis auctoritas nõ põt aliquid cõdere: vl'
mutare cõtra statuta sanctorũ patrũ: dicẽdum ꝙ
veꝝ est in illis que statuta sanctoꝝ determinaue
runt eẽ de iure diuino: sicut articuli fidei qui de-
terminati sunt ꝑ cõsilia. Sed illa que sancti p̃res
determinauerunt eẽ de iure positiuo sunt relicta
sub dispositione pape: vt possit ea mutare vl' di-
spensare s̃m oportunitates tẽporum vl' negotio-
rum. Sancti .n. patres in ꝯcilijs cõgregati nihil

statuere p̄nt: nisi auctē romani pontificis interueniente: sine qua etiam nec concilium congregari pōt. Nec tñ papa qñ aliqd aliter facit q̄ȝ a sanctis pr̄ibus statutū sit ꝯ eoꝝ statuta facit: q: seruat intentio statuentiū et si nō seruant̄ v̄ba statutoꝝ q̄ nō p̄nt in oībus casibus: ⁊ in oībus tp̄ibus obseruari iuxta intētōe statuentiū que ē vtilitas eccle: sicut ⁊ in oī iure positiuo accidit. Derogat̄ .n. p̄oribus statutis p statuta sequētia. Nec tñ h̄ q̄ aliqui religiosi q̄ nō sunt ep̄i vl p̄sb̄ri vel p̄rochiales p̄dicāt: ⁊ ꝯfessiones audiūt est ꝯ decreta patrū: nisi ex sua auctē h̄ facerēt sine auctē pape vl ep̄i: vt ex p̄dcis pȝ. Et p h̄ pȝ solutio ad id qd̄ postea obiicit̄: q: papa ex h̄ q̄ dat alicui licētiā: vl p̄uilegium audiēdi ꝯfessiones: vl p̄dicādi: nō facit p̄l ꝯ aplm: q: tales religiosi nō p̄dicant plebib⁹ alienis: vt supra dcm̄ est. Nec tñ hoc ē veꝝ q̄ papa nō possit aliqd facere ꝯ aplm. Dispēsat .n. cuȝ bigamo ⁊ in pena quā canones aplorum statuerūt presb̄o fornicāti. Ex decreto autē inducto nō pōt ampli⁹ h̄ri: nisi q̄ papa nō pōt destruere canonicā scripturā aplorū ⁊ p̄phetaꝝ: que ē ecclastice fidei fundamētū. Ad id qd̄ postea obiicit̄ q̄ p̄uilegia p̄ncipū sunt intelligenda sine p̄iudicio alteri⁹: dcm̄ q̄ p̄iudicium dicitur alicui qñ subtrahit̄ ei aliqd qd̄ in fauorē eius introductū est: vl qd̄ ad vtilitatē eius ordinat̄: sȝ subiectio alicui⁹ subditi ad rectorē eccle nō ē ordinata p̄ncipalr ad vtilitatē p̄sidentiū: sȝ ad vtilitatem subiectoꝝ. Vñ Eze. 34. dr̄. Ve pastorib⁹ isrl̄ q̄ pascebāt semetipos. Nōne greges pascūt̄ a pastoribus: ⁊ iō nullum p̄iudiciū fit rectori eccle qñ subditus eius a sua ptāte eximit̄ sine p̄iudicio ei⁹ sicut papa eximit abbatē a ptāte ep̄i sine eius p̄iudicio: ⁊ silr ep̄m a ptāte archiep̄i. Si aūt ipemet operatur in subditis q̄ ptinēt ad salutē: vl alijs h̄ ipȝ ꝯmittat: nō solū nō facit ei p̄iudiciū: sȝ p̄stat ei magnum bñficium qd̄ maxime acceptat̄ a cūctis rectoribus que nō querūt que sua sunt: sȝ que ihu xp̄i. Vñ sup illud Ma. xii. Quid emularis p me. dicit gl. Greg. P̄ia mens pastoꝝ q: nō p p̄pam gloriā: sȝ auctoris querit: ab oībus vult iuuari in eo qd̄ facit. Fidelis .n. p̄dicator optat si fieri valeat vt veritatem quā solus loq̄ nō sufficit: ora cūctoꝝ sonent. Ad id qd̄ postea obiicit̄ q̄ p̄nceps qñ alicui ꝯmittit liberā testi factorē intelligit̄ tñ ꝯcessisse legitimam ⁊ ꝯfectam: dcm̄ q̄ silr papa q̄i ꝯmittit alicui q̄ p̄dicat vl ꝯfessiones audiat ꝯmittit ei: vt legitime h̄ faciat. Vñ p hanc ꝯmissionē nō pōt p̄dicare aliqua q̄ nō decēt. sȝ ex quo ab eo dat̄ libera ptās p̄dicādi nō requirit̄ ad h̄ q̄ eius p̄dicatio legitima sit q̄ ab alio ptātem accipiat: q: sic inutil' eēt eis ptās a papa accepta: sicut ⁊ ille q̄ hȝ licētiā ab imp̄atore q̄ te hñi ꝯdat nō opȝ q̄ ab alio vlterius licentiā petat sȝ q̄ obseruet ea que ptinēt ad debitum modū testādi. Silr ⁊ p̄dicator cui dat̄ licentia a papa p̄dicādi: opȝ debito mō p̄dicaret .s. alia p̄dicet paupibus: ⁊ alia diuitibus: ⁊ obseruet hmōi que Greg. in pastorali docet. Ad illud qd̄ postea obiicit̄ q̄ monach⁹ cū ordinat̄ nō accipit executionē officij: nisi cū cura plebis sibi ꝯmittitur: dcm̄ q̄ ptās ordis sacerdotalis ad duo ordinat̄. Et p⁹ ⁊ p̄ncipalr ad corpus xp̄i veꝝ ꝯficiendum ⁊ h⁹ ptātis executionē statim cū ordinat̄ accipit: nisi sit defect⁹ in ordinatōe vl in ordinato. Scd̄ario ordinat̄ ad corp⁹ xp̄i misticū p claues ecclesie q̄ sibi ꝯmittunt̄ ⁊ h⁹ ptātis executionē nō recipit: nisi cura ei ꝯmittat̄: vl nisi auctē alteri⁹ hn̄tis curā h̄ agat. Nec tñ ptās sacerdotalis frustra dat̄ ei: q: hȝ executionē in h̄ ad qd̄ sacerdotij ptās p̄ncipalr ordinat̄: sȝ offm̄ p̄dicationis nō ordinat̄ ad aliud q̄ȝ ad p̄dicandū. Vñ cū p̄uilegiū p̄ncipis nō dēat alicui eē inutile vt iura dicūt: opȝ ex h̄ ipō q̄ papa cōmittit alicui offm̄ p̄dicandi: ille hēat executionē officij quicūqȝ sit: ⁊ tñ qñ papa dat p̄uilegium alicui religioso q̄ possit p̄dicare nō p̄pter hoc cōmittit ei offm̄: sed magis officij ad executionem: q: religiosi tales nō p̄dicāt quasi vtantes sua ptāte: sȝ aliena sibi cōmissa: sicut dcm̄ est. Ad aliud dicendū q̄ sicut supradcm̄ est in p̄ma q̄one de doctrina. Dyo. ibi loquit̄ de monachis laicis q̄ nō sunt ep̄i p̄sb̄teri vl dyaconi: si tñ de oībus intelligeret̄ nō destruit eclasticā ier. papa mittens monachos ad p̄dicandū: q: sicut supradcm̄ est in eccl'a. ie. ille q̄ est iferioris ordinis pōt superioris offm̄ exercere etiā in suo ordine manēs: sicut etiā ⁊ in celesti: ⁊ vlterius pōt ad supiorē ordinē p̄moueri: qd̄ nō est in celesti. Vñ ⁊ Inno. tertius in cōcilium generale quosdā cistercienses ordinis misit ad p̄dicanduȝ in ptibus tholosanis. Ad aliud qd̄ vltimo obiicit̄ q̄ religiosi nō p̄nt petere licētiam p̄dicandi: q: h̄ est ambitiōis: dcm̄ q̄ falsum ē: q̄a p̄dicationis offm̄ ⁊ laudabilr appeti pōt ex charitate: exemplo ysaye q̄ se ad h̄ sponte obtulit. ysa. 6. Ecce ego: mitte me: ⁊ laudabilit̄ pōt vitari ex humilitate exemplo Hieremie q̄ dixit. Ah. Ah. Ah. dñe deus nescio loqui: q: puer ego sum. Hiere. i. vt pȝ p gl. Greg. ibidē. Et silis snīa habetur .8. q. i. c. in scripturis. Sciēdum etiā q̄ ecclastica officia duo hn̄t adiuncta .s. opus: ⁊ dignitatē: vel honorem: ⁊ rōne honoris laudabilr recusant̄: sed rōne operis laudabilr p̄nt queri. i. Thy. 3. Si quis ep̄atum desiderat bonū opus desiderat. Vñ Augus. dicit in. 19. de ci. dei. Exponere voluit. qd sit ep̄atus s̄m .s. q̄ desiderari pōt: q: nomen est operis nō honoris: vt habet̄ .8. q. i. qui ep̄atum. Et idem habet̄ in gl. sup eodeȝ verbo: ⁊ ideo si opus separatur a dignitate laudabiliter: ⁊ sine ambitionis periculo pōt desiderari: ⁊ ideo nō est ambitionis si religiosus petat a sacerdote: vl ep̄o licentiā p̄dicādi: sȝ e. l signū dilectōis dei, ⁊ p̄xim-

¶ An religiosus teneatur manibus laborare. CA.V.

Quia vero p sufficientes rōnes religiosos a fructu aīarum arcere nō pñt: eos indirecte impedire nitunt: iponentes eis necessitatem manibus operandi: vt vl sic saltē retrahantur a studio quo ad pdicta reddunt ydonei. In quo hostes ciuitatis sancte p̄fati malignātes ostēdunt. Unde sup illud nee.6. veni ꝛ percutiam' fedus ꝛc̄. dicit glo. Hostes ciuitatis sancte suadebant Neemie in cāpestria descēdere ꝛ fedus pacis secum inire: sic ꝛ heretici ꝛ falsi catholici cum veris catholicis pacis ꝯsortiū hic volunt: nō vt ipsi ad arcem catholice fidei ꝛ operationis ascēdāt: sed vt potius eos quos in culmine virtutū ꝯmorantes aspiciunt: ad infima oper: vl pauper dogmatum descēdere cogāt. Q aūt religiosi manibus opari teneant multiplr nitunt ōndere. Primo p hqͦ dr. i. Thes.4. Opamini manibus vestris: sicut p̄cepimus vobis: ꝫ ad p̄cepta seruanda tenēt maxime religiosi: ḡ debēt manib' laborare. Item. 2. Thes.3. Siquis nō vult opari nec manducet gl. Dicunt quidā de opibus spūalibus h p̄cepisse aplm nō de ope corpali in quo agricole: vl opifices laborant: ꝛ.ī. Sed supfluo conant sibi ꝛ ceteris caliginē inducere: vt qͦ vtilr charitas monet nō solū facere nolint: ꝫ nec intelligere ꝛ.ī. Uult apls seruos dei corporalr opari vñ viuāt: ꝫ ad seruitutē dei religiosi spūaliter deputant ḡ debēt opari sm apli p̄ceptum. Item inducūt h qͦ hr ad Ephe.4. Laboret opando manibus suis quod bonū est: vt habeat vñ tribuat necessitatē patienti: gl. Non tm̄ vñ viuat: ḡ religiosi q nō habent aliunde vñ tribuāt necessitatē patiēti debēt manibus opari. Item Lu.12. sup illud vendite q possidetis dicit glo. Non tm̄ cibos vros cōicate paupibus: ꝫ etiā vēdite possessiones vrās: vt oibus vrīs sel p dño sp̄tis postea labore manuū operum vñ viuatis: vl elemosynā faciatis: ḡ religiosi q oia sua relinquūt debēt de labore manuum suar viuere ꝛ elemosynas facere. Item religiosi maxime tenent aplor vitā imitari: q statū pfectionis pfitent: ꝫ apli ppriis manib' laborabant. i. ad Co. 4. Laboramus opantes manib' nostris. ꝛ actuū. 20. Ad ea q mihi opus erāt ministrauerūt man' iste ꝛ in h se imitabiles ōndebant aliis. i. The. 3. Neqꝫ gratis panē māducauimus ab aliquo: ꝫ in labore: ꝛ fatigatōe nocte ꝛ die operantes: vt nosmetipsos formā darem' vobis ad imitādū nos: ḡ religiosi dēnt aplos in labore manuū imitari. Itē religiosi magis tenēt ad opa humilia ꝙ seculares clerici: ꝫ sclares clici tenēt manib' laborare. Uñ dr in decret. di. 91. Cleric' victū ꝛ vestitum sibi artificio vl agricultura absqꝫ sui officii dūtaxat detrimēto p̄paret. Itē in sequēti. c. Quilibet clericus verbo dei erudit' artificio victum querat. Item oēs clerici qui ad operandum validi sunt artificialia ꝛ lrās discant: ḡ multo fortius religiosi tenent manibus laborare. Itē actuū. 20. Ad ea que mihi opus erant ꝛ his qui mecum sunt ministrauerūt manus iste. gl. interlinares. Exemplū opandi etiā epīs ē signū quo discernunt a lupis. ḡ multo magis illi q epor officiū exercēt: pdicando debēt manibus laborare. Item Hiero. dicit ad Rusticū monachum. Egiptiorum monasteria hūc morē tenent: vt nullum absqꝫ ope ꝛ labore suscipiāt nō tam pp̄ter victus necessaria ꝙ pp̄ter aīe salutē ne vagent pniciosis cogitationib': ḡ requirit ad salutē aīar in religiosis ꝙ manibus operent. Item religiosi semp dēnt ad pfectum spūalem conari: sm illud. i. ad Corint. 12. Emulamini carismata meliora. Sed sicut dicit Aug. in libro de opere mona. religiosi q nō operant manibus: illos qui operant sibi anteponendos esse nō dubitēt. Et actuū. 20. sup illud beatius est magis dare ꝙ accipere dicit glo. Illos maxime glorificat qui cunctis que possident in semet renunciantes: nihilominus laborāt manibus operando: vt habeant vnde tribuant necessitatem patiēti: ergo oēs religiosi ad hoc debent tendere: vt manibus operent. Item Augustinus in eodem libro religiosos nō operantes cōtumaces nominat subdens premissis verbis.

Ceterum quis ferat homies cōtumaces saluberrimis apostoli monitis subsistentes: nō sicut infirmiores tollerari: sed sicut sanctiores et predicari. Sed ꝯtumacia est peccatū mortale: alias p cōtumacia nullus excōicaretur: ergo sine periculo peccati mortalis religiosi nō possunt dimitte quin manibus operent. Item si religiosi excusantur a labore manuū: maxime vident excusari pp̄ter hoc ꝙ vacant psalmis: orationibus: predicationibus: ꝛ lectionibus: sed pp̄ter ista nō excusantur: ergo omnino laborare tenent. Media pbatur per hoc quod dicit Aug. in libro de opere mona. Quid agant qui operari corporaliter nolunt: cui rei vacent scire desidero. Orationibus inquiunt: ꝛ psalmis: ꝛ lectioni: ꝛ verbo dei. Et singula istorum remouens dicit p̄mo de oratione. Citius exaudit vna obediētis oratio ꝙ decem milia cōtemptoris: innuens illos esse ꝯtemptores ꝛ indignos exaudiri qui manibus non operant. Secundo ꝙtum ad vacantes diuinis canticis subiungit. Cantica cātare diuina etiā manibus operantes facile possunt: ꝛ infra. Quid ergo impedit seruum dei manibus operantem in lege domini meditari: ꝛ psallē nomini dñi altissimi. Tertō subiungit de lectione. Qui autem dicunt se vacare lectioni: nonne illic inueniunt quod precepit apostolus. Que est ergo ista peruersitas: lectioni nole

le obtemperare dñ vult ei vacare: ⁊ vt quod bo-
num est diuinus legatur: ideo facere nolle bonuz
qđ legitur. Quis eñi nesciat tanto citius quẽq; ꝓ
ficere cũ bona legit: q̃to citi⁹ facit qđ legit. Quar
to subiũgit de ꝑdicatiõe. Si aũt alicui sermo ero
gandus est ⁊ ita occupet vt manibus operari nõ
vacet nũquid hoc oẽs in monasterio pñt. Qñ er
go non oẽs pñt cur sub hoc obtẽtu oẽs vacare vo-
lunt. Quãq; si oẽs possent vicissitudine facere de
berẽt: nõ solum ne ceteri a necessarijs oꝑibus oc
cuparẽtur sed etiã q: sufficit vt audiẽtib⁹ plurib⁹
vnus loquatur. ¶ Sciendũ vero ꝙ in ista etiaz
questione viã veritatis relinquẽtes dum ab vno
errore recedunt in cõtrariũ dilabũtur. Fuit enim
quorũdam monachoꝝ error antiquitus qui dice
bant religiosos manib⁹ operari sine sue ꝑfectiõis
detrimẽto nõ posse: q: qui manibus laborat non
totã solicitudinẽ in deũ iactat: ⁊ ita nõ implet illđ
euãgeliũ. Nolite solliciti esse aĩe vestre qđ man
ducetis ⁊ corpi vestro quid iduamini Mat. 6. vñ
⁊ cogebãtur negare apl'm manibus operasse ⁊ di
cere hoc qđ apl's dicit. 2. thes. 3. Si quis nõ vult
operari nec mãducet de opere spũali intelligẽdũ
fore nõ de opere corꝑali ne ꝑceptũ apl'i precepto
euãgelii cõtrariũ inueniat. ¶ Horũ ergo errorez
vtpote sacre scripture manifeste ɔtrariũ aug. re-
probat in lib. de ope mona. q: ɔtra tales hũc libꝝ
scripsit vt pȝ in l. b. retractationũ. Ex quo quidaz
ꝑuersi sensus hoĩes ɔtrarij erroris occasionẽ assu
mũt vt dicãt religiosos esse in statu dãnatiõis qui
manibus non laborãt: in hoc pharaoni amicos ⁊
vnanimes se oñdentes vt pȝ per glo. Exo. 5. sup
illud quare Moyses ⁊ Aaron sollicitatis populũ
⁊c. glo. Hodie quoq; si Moyses ⁊ Aarõ. i. ꝓphe
ticus ⁊ sacerdotalis sermo aĩam sollicitet ad ser-
uitiũ dei: exire de seculo renunciare oĩbus q̃ possi
det attẽdere legi ⁊ verbo dei ɔtinuo audies vna
nimes ⁊ amicos pharaonis dicentes. Videte quõ
seducũtur hoĩes ⁊ ꝑuertũtur adolescẽtes ne labo-
rẽt: ne militẽt: ne agant aliqđ quod ꝓsit relictis re
bus necessarijs in eptias sectãtur ⁊ ocium. Quid
eñi est seruire deo. Laborare nolũt ⁊ ocij occasio
nes querũt. Hec erãt tunc verba pharaonis. Hec ⁊
nunc amici eius loquũtur. Ut ergo ab istoꝝ infe-
statiõe seruos dei defendam⁹ oñdamus oẽs reli
giosos nisi forte in casu ad manib⁹ laborãduz non
tñ non teneri sed etiã manibus nõ laborãtes i sta
tu salutis esse. ¶ Primo per glo. que habet Mat. 6
Respicite volatilia celi. glo. Sancti merito aui-
bus cõparãtur q: celũ petũt ⁊ quidam ita remoti
sunt a mundo: vt iam in terris nil agant nil labo
rent: sed sola ɔtẽplatiõe iam in celo degũt. De q-
bus dicit. Qui sunt hij qui vt nubes volãt. Item
greg. super eze. in scđa omelia scđe ptis. Cõtẽpla
tiua vita est charitatẽ dei ⁊ ꝓximi tota mẽte reti-
nere: ab exteriori actiõe quiescere: soli desiderio
ɔditoris inherere vt nil iam agere libeat: sed cal
catis curis oĩb⁹ ad videndã faciẽ sui ɔditoris ani
mus inardescat: ergo ꝑfecti ɔtẽplatiui ab exterio
ne exteriori se retrahunt. ¶ Item luc. x. sup illud
dñe nõ est tibi cure ꝙ soror mea reliq̃t me solã mi-
nistrare dicit gl. Ex illoꝝ ꝑsona loquit qui adhuc
dine ɔtẽplatiõis ignari solũ qđ didicere fraterne
dilectiõis opus deo placitũ dicunt ideoq; cũctos
qui xp̃o deuoti esse volunt: huic mãcipãdos arbi-
trãt. Sed illi qui dicũt religiosos manib⁹ debe-
re laborare hoc ꝓpter fraterne dilectiõis op⁹ di-
cũt vt. s. habeãt vnde elemosinas tribuãt ſm il-
lud ephe. 4. Laboret manib⁹ suis vt habeat vnde
tribuat necessitatẽ patienti: ergo illi qui volũt ꝙ
oẽs religiosi manib⁹ laborẽt voce marthe vtunt
q̃ de quiete marie murmurauit. vñ a dño marie
ocium est excusatum. ¶ Itẽ hoc exemplo ꝓbari
põt. Beatus. n. benedict⁹ vt greg. in scđo dialo-
goꝝ narrat trib⁹ ãnis in specu. mansit manib⁹
nõ laborãs vt ex hoc victũ quereret: q: lõge a cõ-
uersatiõe hoĩum positus erat soli romano mona-
cho cognitus qui ei victũ ministrabat. Quis tñ
audeat dicere eũ tunc in statu salutis nõ fuisse cũ
dñs euz seruũ suũ noĩauerit cuidã sacerdoti dicẽs
seru⁹ me⁹ illo i loco fame morit. Multa etiã alia
exẽpla scõꝝ patẽt in dialogor. in vitis patrũ q sine
labore manuũ istam vitã trãsigebãt. ¶ Itẽ labo-
rare manib⁹ aut ẽ ꝑceptuz aut cõsiliũ. Si cõsiliũ
ẽ null⁹ tenet ad laborãdũ manib⁹ nisi qui ad hoc
voto se astrinxit: ergo religiosi qui ex regula suã
hñt ꝙ debeãt manibus laborare: ad laborẽ ma-
nuũ nõ tenẽtur. Si aũt est in ꝑcepto cũ ad ꝑcepta
dina ⁊ aplĩca eq̃liter teneãtur religiosi ⁊ seculares
nõ magis ad laborẽ manuũ tenẽtur religiosi q̃ se
culares: ergo si licebat alicui sine labore manuũ
viuere qñ in seculo erat: idẽ licebit qñ in religiõe
aliq̃ erit. ¶ Itẽ tp̃e illo quo dixit apl's qui n̄ vult la
borare nõ mãducet nõ erãt religiosi a secularib⁹
distincti: vñ illud ꝑceptũ cõiter oĩbus xp̃ianis ꝓ
positũ est. qđ etiã pȝ ex hoc qđ dicit. 2. thes. 3. sub
trahatis vos ab oĩ fratre ãbulãte inordinate. Oẽs
eñi xp̃iani tũc fratres appellabãt vt pȝ. 1. ad cor.
7. Si qs frater hȝ vxorẽ infidelẽ ⁊c. glo. i. si qs fi-
delis. Si ergo religiosi tenẽtur laborare manib⁹
ꝓpter illa apl'i verba pari rõne tenẽtur oẽs secula
res ⁊ sic redit idẽ qđ prius. ¶ Itẽ aug. dicit in lib.
de ope mona. Illi qui saltẽ habebãt aliqđ in secu
lo quo facile sine opificio sustẽtarẽt hãc vitã quod
ɔuersi ad deũ indigẽtib⁹ distributi sunt: ⁊ credẽda ẽ
coꝝ infirmitas ⁊ ferenda. Solẽt. n. tales operũ
corꝑaliũ laborẽ sustinere nõ posse: ergo illi qui i se
culo de labore manuũ non vixerũt nec in religiõ
ne ad laborẽ manuũ sunt cogẽdi. ¶ Item in eodẽ
lib. aug. loquẽs de aliquo diuite qui bona sua ab-

cui monasterio tribuit dicit ꝙ bene facit manib⁹ laborādo vt alijs exēplū det. Quod quidē si nolit s. laborare māib⁹ quis eū audeat cogere. Nec differt vt ibi ipse subiungit siue monasterio dederit siue vbicūq; dimiserit cū3 oīum xpianoꝝ sit vna res publica ergo idē qḋ prius. ⁋ Item id qḋ non ꝓcipit̄ nisi sub ꝯditōe ⁊ in casu: nō obligat nisi ꝯditione illa exn̄te ⁊ in casu illo: sed labor manuū nūquā inuenitur ab aplo impatus nisi in casu. qñ. s. per hoc vitant̄ aliqua peccata: volēs prius hoīes manib⁹ laborare q̄3 in illa peccata incidere: ergo qui pn̄t manibus nō laborādo talia vitare nō tenēt̄ur māib⁹ laborare. Media p3 per hoc ꝙ apostolus nō nisi in tribus locis inenit̄ laborē manuum iposuisse. i. ad eph. 4. Qui furabat̄ iam nō furetur magis aūt laboret opando manibus suis in quo apparet ꝙ laborē manuū imponit ad furtu3 vitandū eis. s. qui a manuū labore abstinētes victum in furto querebāt. Scḋo hoc ip̄m ꝓcepit. i. thes. 4. vbi dicit. Operemini manib⁹ vestris sicut ꝓcepim⁹ vobis ⁊ vt honeste ābuletis ad eos qui foris sunt ⁊ nulli⁹ aliqḋ desideretis. In quo laborē manuū indurit ad vitandā ꝯcupiam alienarum reꝝ qḋ est furtu3 mentale. Tertio de hoc loquit̄. 2. thes. 3. vbi sic dicit. Cū essem⁹ apud vos hoc denūciabam⁹ vobis: qm̄ si quis nō vult opari nec māducet. Audiuim⁹ eni inter vos quosda3 ambulare inquiete nihil operantes: sed curiose agentes glo. Qui feda cura necessaria sibi ꝓuidēt. Hijs aūt qui eiusmodi sunt denūciam⁹ ⁊ obsecramus in dn̄o iesu xp̄o vt cum silentio operātes suū panē māducent. In quo patet ꝙ laborē manuum iponit illis qui laborē manuū fugiētes ex turpib⁹ negotijs victū sibi acquirebāt. Sic ergo p3 ꝙ religiosi ⁊ seclares qui ⁊ sine furto ⁊ sine ꝯcupia alienarū rerum aut sine turpi cura victu3 habere pn̄t vndecūq; ex ꝓcepto apli laborare nō tenētur. Similiter nec ex ꝓcepto aug. in lib. de opere monachoꝝ cum non inducat nisi ad obseruādū ꝓcepta aplica sicut patet inspicienti diligēter verba eius: ergo nō tenētur religiosi manib⁹ laborare nisi i casu. ⁋ Ite3 illi qui habent alias vnde viuant q̄3 de labore manuū nō tenētur manib⁹ operari. Alioquin oēs diuites ⁊ oēs clerici ⁊ laici qui non laborant essent in statu dānatiōis qḋ est absurdū. S3 aliqui religiosi sunt qui habent vnde alias viuāt q̄3 de labore manuū: q2 habent possessiones q̄ ad eoꝝ vitā sustentādā a fidelib⁹ collate sūt: vel hn̄t ministeriū ꝓdicatiōis sibi ꝯmissum de quo viuere pn̄t. i. ad Cor. 9. Dn̄s ordinauit hijs qui euāgeliū annūciāt de euāgelio viuere. glo. Sic dn̄s rōnabilit̄ disposuit de ꝓdicatorib⁹ vt expeditiores sint ad ꝓdicandū verbū dei. vn̄ nō pōt dici ꝙ hec intelligendū sit solum de ꝓlatis quib⁹ ex auctoritate ordinaria ꝓdicare icūbit q2 ta3 ipsos q̄3 alios quoscūq; qui ex eoꝝ cōmissiōe predicant oportet expeditos esse ad ꝓdicandū verbu3 dei inter quos possunt esse religiosi sicut supra ꝓbatū est. ⁋ Similiter aliqui religiosi sunt qui ecclesie deseruiunt in diuino officio: ⁊ de hoc etiā licite viuere pn̄t. vnde dicit̄. i. Cor. 9. Qui altare deseruiūt cu3 altari participāt. Et de hijs duob⁹ dicit aug. in lib. monachoꝝ de religiosis loquēs. Si euāgeliste sunt fateor hn̄t. s. ptātem de sumptib⁹ fideliū viuendi. Si ministri altaris bene sibi istam non arrogant sed plane vendicāt ptātem. ⁋ Similiter sunt aliqui religiosi qui sacre scripture vacant ⁊ de hoc etiā licite viuere pn̄t. Unde dicit Hier. in epla cōtra vigilātiu3. Hec in iudea vsq; hodie perseuerat ꝯsuetudo nō solū apud nos sed etiam apud hebreos: vt qui in lege dn̄i meditantur die ac nocte ⁊ patrē nō habent in terra nisi solū deum synagogarū ⁊ totius orbis foueātur ministerijs: ergo patet ꝙ nō oēs religiosi tenētur manib⁹ laborare. Itē vtilitas spūal' ꝓfert̄ vtilitati tpali: s3 qui seruiūt vtilitati cōi ad pacē tpalem cōseruandā licite accipiūt vnde viuunt. vn̄ dicit̄ Ro. 13. Ideo ⁊ tributa prestatis. Ministri. n. dei sūt in hoc ip̄3 seruientes. glo. Dū pugnāt pro patria: ergo multo fortius qui in spūalib⁹ cōi vtilitati deseruiunt vel predicādo vel sacre scripture insistendo vel ecclesie deseruiēdo in qua fiunt orationes ꝓ salute totius ecclesie: possunt licite accipere a fidelibus vnde sustētentur: nō ergo tenētur manib⁹ laborare. ⁋ Itē sicut dicit aug. in lib. de ope mōa. apls ibi manibus opabat̄ vbi iudeis solo die sabbati ꝓdicare cōsueuerat hn̄s reliquū tēpus libeꝝ ad manibus laborādū: sicut faciebat cū esset corinthi. Sed qñ erat athenis vbi poterat quottidie ꝓdicare: manib⁹ nō opabat̄ sed viuebat de hijs q̄ detulerāt sibi frēs de macedonia venientes. Ex quo patet ꝙ officiū ꝓdicatiōis nō est ꝓpter laborem manuū dimittēdū: ergo illi qui possunt ꝓdicationi quottidie insistere ⁊ alijs que ad salutē aīarum spectant: siue aucte ordinaria hoc agant siue ex ꝯmissiōe alteri⁹ debent oīno a labore manuu3 abstinere. ⁋ Ite3 opa misericordie ꝓferūtur corporalib⁹ exercitijs. i. Thi. 4. Corpalis quidē exercitatio ad modicū vtilis. pietas aūt ad oīa valet sed opa pietatis sunt intermittēda vt vacet̄ ꝓdicatiōi. act. 6. Nō est equū nos derelinquere vbu3 dei ⁊ ministrare mēsis. luc. 9. Sine vt mortui sepeliāt mortuos suos. tu aūt vade ⁊ annūcia regnū dei. glo. Dn̄s docet bona minora ꝓ vtilitate maiorū esse ꝓtermittēda. Mai⁹ est eni aīas mortuorum ꝓdicādo suscitare q̄3 corpus mortui terra abscōdere: ergo ⁊ illi qui licite ꝓdicare pn̄t qualitercūq; debent laborē manuū ꝓpter ꝓdicationē intermittere. ⁋ Ite3 nō ē possibile studio sacre scripture ꝯtinuo insistere ⁊ de labore manuū victū que-

rere. Sed sicut grego. in pastorali dicit exponēs illud qđ dicit exo. 25. Uectes semp erūt i circulis. Nimirꝫ necesse est inquit: vt qui ad officiū p̄dicationis excubant a sacre lectionis studio non recedant. vt. s. semp sint parati ad predicādū ⁊ si non semper predicēt: vt patet per ea que ibi subdunt. ergo illi qui ad p̄dicandū deputati sunt: siue ex ꝓpria auctoritate sicut prelati siue ex p̄latoꝝ cōmissione debēt a labore manuū cessare vt studio vacent. ❡ Itē ꝙ religiosi possint labore manuū dimisso studio sacre scripture absqꝫ rep̄hensiōe vacare patet per id qđ dicit Hie. in ꝓlogo sup Job. Si āt fiscellā iunco texerē aut palmaꝝ folia ꝯplicarē vt in sudore vultus mei comederē panē ⁊ vētris opus sollicita mente ꝑtractarē nullus morderet: nemo rep̄henderet. Nūc aūt q: iuxta s. iam saluatoris volo opari cibum qui nō ꝑit ⁊ antiquā diuinoꝝ voluminū viā sentibus virgultisqꝫ purgare: error mihi geminꝰ iungit. Et īfra. Quapropter o fratres dilectissimi: p̄ flabello calatis sporteliſqꝫ munusculis monachoꝝ spūalia hec ⁊ mansura dona suscipite. ergo patet ꝙ beatus Jer. q erat monachꝰ loco laboris manualis studiū sacre scripture assumpserat: de quo tamē ab inuidis rep̄hēdebat: ergo ⁊ aliis religiosis hoc ip̄m licet q̄tūcūqꝫ murmurēt detractores. Itē aug. i li. de opere mona. Qui relicta vel distributa siue ampla siue qualicūqꝫ opulentia inter paupes xp̄i pia ⁊ salubri humilitate numerari voluerint si corpe ita valent ⁊ ab ecclesiasticis occupatiōibꝰ vacāt: si ⁊ ipsi manibus operentur vt pigris auferant excusationē multo misericordius agunt: q̄ꝫ cū oīa sua indigentibꝰ diuiserūt. Ex quo pꝫ ꝙ tam illos q corpore nō valent q̄ꝫ illos qui ecclesiasticis opibꝰ implicātur nō vult manibus laborare. Sed inter ecclesiasticas occupatiōes p̄dicatio est vtilior ⁊ dignior. 1. thi. 5. Qui bene p̄sunt p̄sbyteri duplici honore digni habeātur maxime qui laborāt in vbo ⁊ doctrina: ergo illi qui in p̄dicatiōe occupāt: non debent manibus laborare. ❡ His ergo visis restat obiectis in cōtrariū ridere. Ad illud ergo qđ primo obiicit ꝙ laborare manibꝰ est ab aplo p̄ceptum dicēdū ꝙ illud p̄ceptū ab aplo ꝓpositū non est iuris positiui sed legis naturalis. Qđ patet ꝑ hoc ꝙ dicitur. 2. thes. 3. vt subtrahatis vos ab oī fratre ambulāte inordinate gl. Aliter q̄ꝫ ordo nature exigit. Loquit aūt de illis qui ab ope manuali cessabant. Qđ aūt ad manibꝰ operādū ipsa natura inclinet indicat corporis dispositio: q: natura nō dedit hoī vestes sicut pilos aliis aīalibus neqꝫ arma sicut cornua bobꝰ ⁊ vngues leonibus nec aliquē cibū sibi natura preparauit excepto lacte vt Damasc. dicit. Uerūm loco oīum dedit sibi rōnem qua hec oīa sibi posset ꝓuidere: ⁊ manꝰ quibꝰ prouisionē rōnis exequi posset vt dicit phs in. 14. de aīalibus. Et q: p̄cepta legis nature cōiter omnes respiciūt hoc p̄ceptum naturalis iuris de labore manuū ad oēs hoīum diias se extēdit nec magis ad religiosos q̄ꝫ ad alios. Nec tñ dicēdū ꝙ ad manibus operandū quilibet homo teneat. qđ sic patet. Sūt eni quedā legis nature p̄cepta per quoꝝ impletionē nō ꝓuidet nisi implēti sicut p̄ceptum de manducādo. Unde ad hoc implēda quilibet homo singulariter tenet. Sūt etiā quedā p̄cepta legis nature quibꝰ homo sibi nō ꝓuidet sed nature cōi: sicut p̄ceptū de actu generatiue virtut quo spēs humana multiplicatur ⁊ saluat: vel etiā quibus hō nō soli ipsi sed aliis ꝓuidere pōt: ⁊ ad hec obseruāda nō quilibet obligat q: nec vnus ad oīa sufficeret quibꝰ vita hoīuꝫ indiget. Nō. n. posset vnꝰ hō generatiōi intēdere ⁊ ꝯtēplatiōi ⁊ edificationi ⁊ agriculture ⁊ oībus aliis exercitiis quibus indiget vita hūana. Uñ in his vnꝰ ab alio iuuat: sicut in corpe membꝝ vnū ab alio. Et ꝓpter mutuū obsequiū qđ hoīes sibi inuicē ip̄ēdere debēt dicit aplš Ro. 12. Singuli aūt alter alterꝰ membra. Hoꝝ aūt ministerioꝝ distributio vt. s. diuersi hoīes diuersis ministeriis occupētur fit principaliter ex diuina ꝓuidētia sed secūdario ex cāis nālibꝰ per q̄s magis hō inclinat ad vnū q̄ꝫ ad aliud. Sic ergo pꝫ ꝙ in talibꝰ nullus obligat ex p̄cepto nisi quādo necessitas incumbit ⁊ per aliū sibi non ꝓuidet: sicut si necessitas incūberet hoī vt domo vel aliquo huiusmodi vteret ⁊ nullꝰ alius eēt qui ei p̄pararet ipsemet sibi habitaculū p̄parare teneretur: alias sibi manꝰ iniiceret. Et silr dico ꝙ ad manibus laborādū nullꝰ tenet nisi qñ necessitas sibi incūbit vtendi his que labore manuū querātur ⁊ ea ab aliis aliūde habere nō pōt sine peccato. Illud. n. dicimur posse qđ licite possumꝰ: ⁊ hoc pꝫ per id qđ dicit. 1. Cor. 4. Laboramꝰ operātes manibꝰ nostris. glo. ꝓ nobis necessariis quia nemo dat nobis. Uñ ⁊ aplš laborē manuū nūq̄ꝫ precepit nisi illis qui a labore manuū abstinētes causa victus acquirēdi in peccata alia incidebant vt supra ꝓbatū est. Et sic ex verbis apli nō pōt ꝓbari nisi ꝙ quilibet hō vel religiosus vl secularis tenetur manibꝰ laborare potiꝰ q̄ꝫ se mori dimittat vel victum aliquo mō illicito q̄rat. Et hoc ꝯcedimꝰ. Ad illud qđ scđo obiicit dicendū ꝙ ex prima pte illius glo. nō pōt plus haberi nisi ꝙ illud verbum apostoli si quis nō laborat nec māducet intelligitur de opere corpali cōtra quosdā monachos qui dicebāt illud verbū intelligendū esse de ope spūali tantū: volentes ꝙ seruis dei nō liceret opari. Et hūc intellectū glo. aufert. ⁊ aug. reprobat in lib. de ope mo. vñ gl. sumit. Habito ergo ꝙ textꝰ sic intelligendꝰ: qui nō vult opari. s. corpaliter nō māducet. nō sequit ꝙ quilibet q māducare vult teneatur manibus laborare. Si. n. de oībus hoc

diceret̃ esset ꝯtrariũ ei q̃d paulo ante p̃misit. No
cte ⁊ die opantes nõ quasi nõ habuerimꝰ ptãtem
⁊c̃. Habebat ergo apl's ptãtem mãducãdi sine la
boꝛe manuũ. Nõ igit̃ sic intelligendũ est: si quis
nõ vult opari nec mãducet. Sed de quibꝰ loquat̃
pꝫ mãifeste p illd̃ q̃d s̃bdit̃. Audiuimꝰ .n. iter vos
quosdã ambulãtes inquiete nihil opãtes sed cu-
riose agentes. gl. Qui feda cura necessaria sibi p-
uident. His aũt qui eiusmodi sunt denũciamus
vt cum silentio opantes suũ panẽ manducẽt. Cũ
eni nullo mõ debeãt feda cura .i. illicito negotio
victum querere: in idem reddit eos non opari ⁊
nõ manducare. Q̃d aũt subiungit̃ in glo. vult ser-
uos dei coꝛpaliter opari: non simplr ꝓponit̃ sed si
militer cum ꝯditione alteriꝰ mali vitandi .s. inuo
lũtarie ⁊ coacte mẽdicatiõis: q: sequit̃ vt nec cõ-
pellantur egestate necessaria petere. Esset enim
potius manibꝰ laboꝛãdũ q̃ȝ ad tantã miseriaȝ de
ueniendũ ꝙ cõtra suũ ꝓpositũ ⁊ volũtatẽ aliqs mẽ
dicare cogeret̃. Nec tñ sequit̃ ꝙ paupꝛtatẽ assumẽ
tes ⁊ ex hũilitate mẽdicare volẽtes laboꝛare ma
nibꝰ teneãtur. ¶ Ad id q̃d tertio obijcit̃ dicẽduȝ
ꝙ apl's nõ p̃cepit laboꝛẽ manuũ absolute sed cum
quadã cõpatiõe vt .s. quis potius manibus labo-
rare debeat q̃ȝ furari. Dicit eni. Qui furabat̃ iaȝ
non furet̃: magis aut laboꝛet manibꝰ suis ⁊c̃. Jdõ
nõ sequit̃ ꝙ religiosi qui sine furto victuȝ habere
possunt: laboꝛare coꝛpaliter teneãtur. ¶ Ad illd̃
q̃d q̃rto obijcit̃ dicẽdũ ꝙ illi qui oĩa sua vendunt
vt ꝯsilio xp̃i obediãt: debẽt suis rebus venditis
sequi xp̃m. vñ petrꝰ dicit Mat. 19. Ecce nos reli-
quimꝰ oĩa ⁊ sequuti sumꝰ te ⁊c̃. Sequi aũt põt ali-
quis xp̃m nõ solũ opa vite ꝯtẽplatiue opando: sed
etiã opa actiue faciendo. vñ qui relictis oĩbꝰ ꝯtẽ-
platiõi vacat ꝯsiliũ xp̃i iplet. Silr qui relict̃ oĩbꝰ
eĩas coꝛpales vel spũales facit p̃dicãdo vel docẽ
do. Glo. ḡ inducta põit vnũ illoꝝ quibꝰ ꝯsiliũ xp̃i
ipletur: nec tñ per hoc alia excludũtur: alias gl. ꝯ
ria eẽt euãgelio. dicit̃ eni luc. 9. ꝙ dñs cuidã dixit
Sequere me. Qui cũ dilationẽ peteret cã sepeli
endi patris dñs r̃ndit. Sine vt moꝛtui sepeliant
moꝛtuos suos: tu aũt vade ⁊ annũcia regnuȝ dei.
Voluit ergo aliquos dimissis oĩbꝰ se sequi ad an
nũciandũ verbũ dei. Vel põt dici ꝙ cum tertius
sit ꝯsiliũ: totũ q̃d in glo. ꝯtinet̃ ꝯsiliũ est: ⁊ ideo ad
h̃ nullꝰ tenet̃ nisi ad hoc per votũ obliget̃. ¶ Ad
id q̃d .5. obijcit̃ dõm ꝙ hoc ꝙ apli manibꝰ labora
uerũt qñq3 quidẽ fuit necessitatis qñq3 superogati
onis. Necessitat̃ quidẽ fuit qñ ab alijs victũ inue-
nire nõ poterãt vt pꝫ .1. Coꝛ. 4. per glo. pꝛius idu
ctã. Q̃ etiã superogatiõis fuerit pꝫ per id q̃d ha-
bet̃ .1. coꝛ. 9. hac tñ superogatiõe tribꝰ d̃ cãis apl's
vtebat̃. Qñq3 quidẽ vt occasioneȝ auferret pseu
do aplis p̃dicãdi qui ꝓpter sola tpalia p̃dicabant
vt pꝫ .2. Coꝛ. 11. q̃d aũt facio ⁊ faciã vt amputem
occasionẽ coꝝ ⁊c̃. Qñq3 ꝓpter auaritiã coꝝ qbꝰ p̃
dicabat ne grauati si apl's seminãti spũalia ꝓutde
rẽt tpalia a fide discederẽt vt pꝫ .2. coꝛ. 12. q̃d ẽ .n.
q̃d minꝰ hũ1tis p̃ceteris ecclijs: nisi q̃d ego ipse
ñ grauaui vos. Tertio ad dãdũ exẽplũ ociosis opã
di .2. thes. 3. Nocte ⁊ die opãtes: ne quẽ vr̃ȝ graua
remꝰ. Et ifra. Ut nosmetipos foꝛmã daremꝰ vo
bis ad imitãdũ nos. Nec tñ apl's laboꝛabat i ill lo
cis i qbꝰ quottidie p̃dicãdi facultateȝ habebat sic
athenis vt aug. dicit in lib. de opo. mo. Et idõ non
est de necessitate salut̃ ꝙ religiosi in h̃ aplm imi-
tẽt̃: cũ ñ teneãt̃ ad oẽs superogatiões. Vñ nec alij
apli manibꝰ laboꝛabãt nisi foꝛte qñ nõ inueniebãt
q eis daret: in quo casu tenet̃ qlibet manibꝰ labo
rare. ¶ Ad id q̃d .6. obijcit̃ dõm ꝙ decreta illa lo
quũtur de illis clericis qbꝰ facultates eccl'ie ⁊ ob
latiões fideliũ nõ sufficiãt ad viuẽdũ qui debẽt vi
ctũ mãibꝰ q̃rere. ¶ Ad .7. dõm ꝙ apl's dat ep̃is
exẽplũ laboꝛãdi in cãibꝰ in qbꝰ ipse laboꝛabat: qñ
s. p laboꝛẽ manuũ ab occupatõibꝰ ecclesiasticis ñ
ipediũt̃ ⁊ accipe sũptꝰ eẽt in grauamẽ ⁊ scãdalum
subditoꝝ de nouo ꝯuersoꝝ ad fidẽ. ¶ Ad id q̃d .8
obijcit̃ dõm ꝙ laboꝛ manualꝰ vt per auctem hie.
inductã pꝫ: nõ solũ assumit̃ ad victũ querẽdũ sȝ ad
vanas cogitatiões repimẽdas: q̃ nascũtur ex ocio
⁊ carnis coꝛruptiõe. Ociũ aũt efficacit̃ remouet̃
nõ solũ p opa manualia: sed etiã p exercitia spũa-
lia qbꝰ etiã ꝯcupia carnis frenat̃. vñ dicit Hie. in
eadẽ epl'a. Ama sciam scripturaꝝ: ⁊ carnis vicia
nõ amabis. Vñ q̃ȝtũ ptinet ad coꝛpꝰ domãdum ⁊
ociũ tollẽdũ laboꝛ manualis nõ ẽ in p̃cepto: dum
mõ hõ p alia spũalia exercitia ociũ euitet ⁊ coꝛpꝰ
castiget alijs pnie opibꝰ: sicut ieiunijs: vigilijs: ⁊
huiusmõi: inter q̃ ꝯnumerat apl's laboꝛẽ manuuȝ
dicẽs .2. Coꝛ. 6. In laboꝛibꝰ in vigilijs: in ieiunijs
glo. In laboꝛibꝰ operum: q: manibꝰ suis opabat̃.
¶ Ad illud q̃d .9. obijcit̃ dõm ꝙ laboꝛare mãibꝰ
qñq3 est meliꝰ q̃ȝ ñ laboꝛare ⁊ qñq3 ecõuerso. Qñ
eni aliqs per laboꝛẽ manuũ ñ retrahit̃ ab aliquo
vtilioꝛi ope: meliꝰ est manibꝰ laboꝛare vt exinde
possit sibi sufficere ⁊ alijs ministrare: ⁊ p̃cipue qñ
eẽt in scãdalũ infirmoꝝ infideliũ vel de nouo con
uersoꝝ ad fidẽ si aliqs a laboꝛe manuũ abstinens
de sũptibꝰ fideliũ viuere vellet. In quo casu apl's
mãibꝰ laboꝛabat: vt pꝫ p glo. 1. ad coꝛ. 9. ⁊ sic logt̃
etiã gl. inducta d̃ actibꝰ. Qñ aũt p laboꝛẽ manuũ
aliqs ab vtilioꝛi ope ipedit̃: tũc meliꝰ ẽ a laboꝛe
manuũ abstinere: vt pꝫ p gl. luc. 9. sup illd̃. Sine
vt moꝛtui sepeliãt moꝛtuos suos que sup fuit idu
cta: ⁊ sic pꝫ p exẽplũ apli q ab ope cessabat qñ p̃di-
cãdi opoꝛtũitatẽ hẽbat. facilꝰ aũt ipedirẽt̃ moder
ni p̃dicatoꝛes a p̃dicatiõe p laboꝛẽ manuũ q̃ȝ apli
q ex inspiratiõe sciam p̃dicãdi hẽbãt: cũ opoꝛteat
p̃dicatoꝛes moderni tp'is ex ꝯtinuo studio ad p̃di
cãduȝ paratos esse: vt pꝫ per auctem greg. supꝛa

inductam. ¶ Ad illud quod .x. obijcit̃ dicẽdum q̄ Aug. illos ab ope desistẽtes ɔtumaces dicit:q ex p̃cepto apli laborare tenent̃ quos ⁊ apls .2. ad Thessa. 3. exc̄dicandos dicit:hij aũt sunt q ociose viuẽtes ex feda cura sibi victũ acq̃rũt. Et q̄ d̃ talibus Aug. loquat̃ pʒ ex his que supra dixerat assignans cām quare illi q ex rusticana vita ad religionem ɔuertunt̃ laborare debeãt. Dicit .n. nec cīi apparet vtrũ ex ꝑposito seruitutis dei venerint:an vitã inopẽ ⁊ laboriosam fugientes vacui pasci atq̃ʒ vestiri voluerint:⁊ insup honorari ab eis a q̄bus ɔtẽni cõterique ɔsueuerant:quos vult manibus operari. Tales .n. manifeste sunt de numero ociosoꝝ quibus denunciat aplus:vt cum silentio operantes suũ panem manducent:⁊ p̃cipue ɔtumaces Aug. noiat illos q dicebant nõ licere seruis dei manibus suis opari:sensum apli ɔuertentes. ¶ Ad illud qd̃ .xj. obijcit̃ dicẽdum q̄ spũalibus opibus que obiectio tangit:põt quis vacare dupl'r .s. quasi inseruiens vtilitati cõi ⁊ quasi insistens vtilitati p̃uate qd̃ pʒ p singla. Potest .n. aliquis orõnibus ⁊ psalmis vacare diuinũ offiĩi in eccla celebrãdo qd̃ est quoddã opus publicuʒ ad eccle edificationẽ ordinatũ:⁊ põt etiã p̃dictis aliquis vacare p modũ p̃uate orõnis qd̃ interdum etiã layci faciunt:⁊ sic de hijs loquit̃ Aug. Non aũt p̃mo mõ:qd̃ pʒ ex hoc qd̃ dicit q̄ cantica diuina decantare manibus operantes pñt:exẽplo opificum q fabulis corda ⁊ linguas donãt:cũ tñ manibus ab ope nõ recedãt:qd̃ nõ sustineret̃ in illis q debẽt in ecclia horas canonicas celebrare. Silr lectioni aliqs vacat quasi opi publico in scolis docendo:vl' etiaʒ addiscendo:vt magistri ⁊ scolares faciunt religiosi:vl' seculares:ʒ quasi opi p̃uato: q sibi ipsis ad ɔsolationẽ suã scripturas plegunt sicut monachi in claustris faciunt:⁊ sic loq̄t̃ Augu. vnde nõ dicit. Qui dicunt se vacare doctrine vl' instructioni:sed dicit q dicunt se vacare lectioni. Silr verbo dei aliqs insistit quasi opi publico publice ꝑplis p̃dicando:sed tanq̄ p̃uato ope insistit verbo dei qui alicui in cõi locutõe verba edificatoria loquit̃:sicut monachi in deserto fratrib' ad se veniẽtibus mlta dicebãt ad edificationẽ ipoꝝ ⁊ sic loquit̃ Aug. qd̃ pʒ ex hoc quod dicit. Nunq̄d cẽs in monasterio pñt veniẽtibus ad se fratribus diuinas exponere lectõẽs:⁊ hõ etiã nõ dicit si p̃dicatio ẽ eroganda:ʒ si sermo erogãdus ẽ:q:vt dicit gl. i. Corin. 2. Sermo est q p̃uatim fit p̃dicatõ aũt que fit in cõi. Illi ẽ qui p̃dictis spũalibus operibus quasi opibus publicis vacãt. suo labore legitime victũ acquirunt a fidelibus accipiẽdo vtilitati cõi inseruientes. Qui aũt p̃dictis operibus quasi p̃uatis vacant a labore manuũ abstinentes quãdoq̃ʒ quidẽ sunt transgressores p̃cepti aplici: quãdo .s. sunt de illis quibus denunciat apls:vt cum silentio operantes suum panem manducẽt vt dcm̃ est. De hijs ergo loquit̃ Augu. vt pʒ ex h quod dicit. Cur ⁊ nõ p̃ceptis aplicis obseruãdis aliquas partes tẽporum deputamus. Et etiã ex hoc quod dicit. Citius exaudit̃ vna obediẽtis orõ q̄ decẽ milia ɔtẽptoris:⁊ ex hoc qd̃ dicit. Que ẽ ista ꝑuersitas lectioni nolle obtẽperare. Ex q̄bus orõibus pʒ q̄ loq̄t̃ de vacãtib' spũalib' opibus:q p̃ceptum aplicuʒ trãsgrediũt̃. Nec trãsgrediũt̃ nisi q ad obseruandũ obligãt̃:de q̄bus p̃us dcm̃ ẽ. Qui q̃ʒ aũt vacãtes p̃dictis:vt etiam p̃uatis opibus: apli p̃ceptũ non trãsgrediunt̃ manib' nõ operantes q: nõ laboriosam vitã ex pigritia fugiẽtes vacui ⁊ ociosi volũt pasci: ʒ habũdãtia diuini amoris ab oi exteriori ope retrahũt̃ vt ɔtẽplationi vacẽt:vt p auctes supra inductas p̃batum est.

¶ An religio liceat oia sua relinquere ⁊ sibi nihil retinere in ꝑpo:nec in cõi. CA. VI.

p Redictis aũt nõ ɔtẽti aduersarij v̄itatis religionũ oium fundamẽtũ ab ipo dño firmiter collocatũ nitunt̃ euertere vʒ paup̄tatẽ:dicentes illicitũ fore oibus dimissis pauperẽ religionem ingredi q̄ possessiones:aut reddit' nõ hẽat: nisi forte sb ꝑposito manib' laborandi inducẽtes ad ɔfirmationẽ sui erroris qd̃ dr̃ ꝑuer. 30. Mendicitatem ⁊ diuitias ne dederis mihi:tribue tñ victui meo necessaria ne forte saciat' illiciar ad negandũ:aut egestate ɔpulsus furer:⁊ ꝑiurẽ nomen dei mei:ʒ ille q dimissis oib' pauperẽ religionẽ itrat:q possessiones nõ hʒ victũ sibi necessariũ ɔfert mẽdicitati se exponẽs p̃cipue si nõ hẽat ꝑpositũ laborare manuũ victuʒ querẽdi:ẽ ɔmittit se ꝑiculo furti ⁊ ꝑiurij in quo rep̃hẽsibilis vr̃. Itẽ ec. 7. dr̃. Utilior ẽ sapia cũ diuitijs gl. q̄ sola:ẽ rep̃hẽsibilr agit q sapiam sine diuitijs p̃elegit diuitias relinquẽs vt sapie vacet. In ecc. 27. dr̃. Propter inopiã multi deliquerũt glo. ꝑpter inopiã cordis ⁊ opis:ʒ illud qd̃ est cã ꝑiculi ẽ fugiẽduʒ:ẽ aliqs se inopem facere nõ dʒ oia sua relinquẽdo. Item .2. ad Corin. 8. apls dat formã fidelib' elemosinas faciendi sic dicẽs. Si volũtas p̃ompta ẽ fm id qd̃ hʒ gl. vt necessaria retineat tñ accepta ẽ:nõ fm id qd̃ nõ hʒ .i. vltra vires. Non .n. volo vt alijs remissio:vobis aũt tribulatio .gl. i. paup̄tas. sed ille q oia dat nõ retinet necessaria sibi ʒ vltra vires dans paup̄tatẽ patit̃:ẽ inordinate dat ⁊ ɔ formam ab aplo traditã. Item .1. Thes. 5. sup illõ rogamus aũt vos fratres:vt nouerit̃ eos dicit gl. Sicut diuitie negligẽtiã pariũt salut̃:ita egestas dum saturari querit a iustitia declinat:ʒ illi q relictis oĩbus pauperẽ religionẽ intrãt se egestati ɔiciunt:ẽ ponunt se in ꝑiculo declinãdi a iustitia: qd̃ videt̃ rep̃hensibile. Item .1. ad Thi. 6. sup illud hñtes alimẽta ⁊ q̄bus tegamur:dicit glo. ⁊ si nil intulerimus vl' ablaturi sumus:nõ tñ omnino

abijcienda sunt hec tpalia. Sed ille qui dimissis oibus religionē intrat que tpalibus possessiōibus caret oino tpalia abijcit ergo inordinate agit.

¶ Item sup illud luc.3. Qui habet duas tunicas det non habenti glo. de duabus tunicis diuidendis datur preceptu: quia si vna diuiditur nemo vestit. Misericordie eni ipsi᷒ p possibilitate humane cōditiōis seruat mensura vt nō sibi vnusqsq totū eripiat sed qd̄ habet cum paupe partiatur ergo qui oia paupibus dat nihil sibi reseruās: vltra mensurā ⁊ imoderate dat ⁊ ita peccat. ¶ Itez sup illud luc.12. nolite querere qd̄ māducetis glo. Nō p̄cepit vt nihil pecunie ad vsus necessarios reseruet a sanctis: cum ⁊ ipse dn̄s loculos habuisse legatur. Sed nisi esset bonū reseruare aliquid sibi: reseruatio ,phibita esset: nec dn̄s aliqd reseruasset: ergo bonū ⁊ expediēs est aliqd sibi reseruare ⁊ nō oia relinquere. ¶ Itez dare dāda ⁊ nō dāda est actus ,pdigalitatis: sed ille qui dat oia dat danda ⁊ nō danda cum nihil nō dandū sibi reseruet: ergo talis peccat vitio ,pdigalitatis. ¶ Itez ro.12. Rōnabile obsequiū vestrū gl. Ne qd nimis sit. Sed dare oia est dare nimis: q: excedit medium qd̄ tenet liberalitas in dando: que dat aliq ⁊ reseruat que dā: ergo qui oia dās religionē itrat nō p̄stat rōnabile obsequiū deo. ¶ Item exo.20. dicit nō occides. gl. subtrahēdo ɔsiliū vite cui debes dare: sed cōsilium vite ɔseruāde adhibet p bona tpalia: ergo qui bōa tpalia subtrahit sibi cui maxime debet cōsiliū vite adhibere venit cōtra illud p̄ceptū decalogi nō occides sibi man᷒ inijciendo. ¶ Item treno.4. Melius fuit occisis gladio q̄ꝫ interfectis fame: ergo se exponere fami peius est q̄ꝫ se exponere gladio: sed hoc nō licet duz homo habet qd̄ faciat sine peccato vt aug. dicit ergo multo minus licz se fami exponere: qd̄ facere videtur qui sua relinquūt nihil sibi reseruātes ¶ Item plus hō sibi tenet q̄ꝫ alij. Sed peccaret aliquis qui alteri totū subtraheret vn̄ vitā sustentare deberet ⁊ quodāmō ipz occideret. Eccl.34. Panis egentiū vita paupis e: qui defraudat illū hō sanguinis est: ergo peccat seipm̄ quodāmō occidens qui oia relinquit vt religionē intret in qua cōes possessiōes nō sunt vn̄ sustētet. ¶ Itez tot᷒ p̄fectiōis exēplar vita xp̄i est. Sed xp̄s hūit vn̄ vitā sustētaret. Legit. n. Jo.12. loculos habuisse. Et Jo.4. legit q discipuli eius inerāt in ciuitatem vt cibos sibi emerēt: ergo nō est p̄fectiōis q aliqs oia det nihil sibi reseruās. ¶ Itē ois religionis obseruatio habet ortū a ɔuersatiōe discipulorū xp̄i. Vn̄ dicit Hier. in lib. de illustrib᷒ viris q tales in primitiua ecclesia erāt oēs xp̄iani quales nō sunt religiosi etiā p̄fectissimi. Et hoc idez habet in collatiōibus patrū ⁊ haberi pōt ex glo. que habet actu.4. sup illud multitudinis credētium ⁊c. Sed de his dicit act.4. q erāt illis oia cōia ⁊ nullus erat egēs inter eos: ergo illi qui dimissis p̄prijs nō habent possessiōes in cōi quos oꝫ esse egētes nō religiosam sed supstitiosam vitam ducunt

¶ Item dn̄s mittēs discipulos suos ad p̄dicādū duo eis p̄cepta dedisse videtur vnū. s. vt nihil in via secū ferrēt. vt pꝫ mat.x. Mar.6. ⁊ luc.9. Aliud vt in viā gentiuz ne abirent vt dicit Mat.x. Primū aūt videt reuocasse passiōe iminēte luc.22. Sed nūc qui habet sacculū tollat similiter ⁊ peram. Scd̄m p̄ceptuz reuocasse videt Mat. vl. Euntes docete oēs gentes. Et Mar. vlt. Eūtes in mūdū vniuersum ⁊c. Sed post reuocationem fm̄ p̄ceptū nullatenus est obseruādū: sed magis ē euāgeliū gentibus p̄dicādū: ergo nec primū p̄ceptum est deinceps obseruādū vt aliquis. s. totaliter subsidia vite a se abijciat. ¶ Item.12.q.i. dicitur. Expedit facultates ecclesie possideri ⁊ ,ppriās p̄fectiōis amore ɔtēni. Et infra. Satis ondit ⁊ ,ppria debere ,ppter p̄fectionē ɔtēni ⁊ sine impedimēto p̄fectiōis posse ecclesie facultates que sūt p̄fectō cōes possidere: ergo ⁊ si aliq oia sua dimittāt ad religionē ɔuolātes. talem tn̄ religionez debent eligere que habeat facultates cōes. ¶ Itez q. eadem. c. vidētes. dicit q sūmi sacerdotes statuerūt possessiōes ecclesie ɔferri vt inter eos qui in cōi vita degunt nullus egēs inueniat. Si ergo aliqui cōib᷒ possessiōib᷒ sp̄retis in egestate viuāt ɔtra statuta scōꝝ patrū faciūt ⁊ ita peccāt. ¶ Itez Mat.4. sup illud si filius dei es mitte te deorsuz glo. Nemo debet tēptare deum qn̄ habet ex hūana rōne quid faciat. Et infra. Postq̄ꝫ deficit hūana rō comēdet se hō deo nō tēptando: sed deuote ɔfitendo. Sed ille qui habet diuitias quibus p̄t resistere hijs que corrūpūt corpus. s. calori naturali ⁊ alijs huiusmodi ɔtra que munimur p victū ⁊ vestitū habet ex hūana rōne quid faciat. ergo si his auxilijs sibi subtractis a deo victuz expectet videtur q peccet tēptādo deū: sicut si aliqs videns vrsum venietē arma deponeret quib᷒ vitā suam poterat tueri videret tēptare deū. ¶ Itē illa que quottidie a deo petim᷒ nō sunt abijcienda. Sed corpalia necessaria ad vitā quottidie a deo petimus dicētes. Panē nostrū quottidianū da nobis hodie: ergo tpalia nō sunt oino abijciēda. vt. s. aliquis volūtarie se subijciat paupertati. ¶ Itē in decretis de ɔsecra. di.i.c. Nemo dicit q ecclesia nō debet edificari anteq̄ꝫ ille qui vult edificare prouiderit que ad alimēta ⁊ custodiā ⁊ stipendia custodū sufficiāt: ergo illi qui possessiōes nō habent cōtra decreta sanctoꝝ patrū viuūt. ¶ Item mod᷒ iste viuendi cū cōibus possessiōibus in religionibus est approbatus per antiquos p̄res augustinū Basiliū: Benedictū ⁊ multos alios: ergo temerariū videt aliquem modū nouū inducere. ¶ Itez

in nouo testa͂ discipulis xp̄i imponit͛ vt necessita
tibus pauperū subueniāt: sed hoc nō pōt fieri ab il
lis qui nec ꝓprias nec cōes possessiōes hn̄t: ergo
talis modus viuendi nō est approbādus. ¶ Et
q: rerum cognitiōes interdum ex sua pensant͛ ori
gine ꝑdicte positiōis ortū ⁊ ꝓcessum inuestigem⁹
Sciēdū ḡ ē hereticū quēdā fuisse Rome āngstri
b⁹ Iouinianū noīe q̄ ī hūc errorē lapsus ē: vt dicēt
oīuȝ baptizatoꝝ q̄ suū baptisma suauerūt vnā in
regno celoꝝ eē remūerationē vt Hie. narrat ī li.
quē ɔ̄ eū scribit: ex quo ī tm̄ ꝓcessit vt dicēt ṽgines
viduas: ⁊ maritatas que semel ī xp̄o sūt lote si nō
discrepēt ceteris opib⁹ eiusdē meriti eē ⁊ q̄ inter
abstinētiā ciboꝝ ⁊ ꝑceptionē eoꝝ cū grāꝝ actione
nulla eēt drīa ⁊ matrimoniū p̄ h̄ ṽginitati adequās.
In quo ɔ̄siliū ɔ̄ ṽginitate suāda euacuabat qḋ ha
bet͛ a dn̄o Mat. 19. Nō oēs capiūt ṽbū istḋ vt. s.
a nuptijs abstineat͛: sed q̄ pōt capere capiat: ⁊ ab
ap̄lo. i. Cor. 7. De virginib⁹ aūt p̄ceptū dn̄i nō ha
beo ɔ̄siliū aūt do. Unde positio eius ꝓ heresi dā-
nata ē vt aug. narrat. ¶ Hic aūt Iouiniani error
in vigilātio surrexit vt Hie. dicit in ep̄la cōtra vi
gilātiū qui veritatē fidei īpugnabat vt ibidē dici
tur: pudicitiā odio habens: ⁊ in cōuiuio seculariū
ɔ̄tra ieiunia scōꝝ declamās vt Hie. in eadē ep̄la
dicit. Nec solū ɔ̄tētus fuit Iouinianū imitari cōsi
liū de virginitate euacuās: sed sup addere ausus
est vt etiaȝ ɔ̄siliū de paupertate seruāda destrueret
oīno. Un̄ Hie. de eo dicit. Qꝫ aūt asserit eos me-
lius facere qui vtūtur rebus suis ⁊ paulatim fru-
ctus possessionū pauperibus diuidūt q̄ꝫ illos q̄ pos-
sessiōibus venūdatis simul oīa largiūtur nō a me
ei: sed a deo r̄ndebit͛ si vis ꝑfect⁹ esse vade ⁊ ven
de oīa que habes ⁊c̄. Mat. 19. ¶ Hic aūt error ꝑ
successiōes errantiū vsqꝫ ad hodierna tp̄a ꝑuenit
⁊ in hereticis quibusdā qui cathari noīant͛ ꝑman
sit: ⁊ adhuc ꝑmanet sicut patet in quodā tractatu
cuiusdā desiderij heresiarche lumbardi nostri tē
poris quē edidit cōtra catholicā veritateȝ in quo
inter cetera cōdēnat statū eoꝝ qui relictis oībus
egere volunt cū xp̄o. ¶ Nuper aūt qḋ est horribi
lius antiqu⁹ error renouat⁹ est ab his qui fidē de-
fendere videbant͛. Qui more errantiū in pei⁹ ꝓ-
cedētes nō sunt cōtenti diuitias paupertati equare
vt Iouinian⁹: vel diuitias paupertati ꝑferre vt vi
gilātı⁹: sed paupertatē totaliter cōdēnare: dicētes n̄
esse licitū sua oīa ꝑ xp̄o relinquere nisi talē religio
nē intret que possessiōes habeat: vel nisi talis sit
q̄ de labore manuū viuere intendat. Asserūt eti
am paupertatē laudari in scripturā: nō actualē qua
aliqs se rebus tp̄alib⁹ expoliat: sed habitualē qua
aliquis rem tp̄alem ɔ̄tēnit corde ⁊ si re possideat
¶ Ad destructionē igit͛ hui⁹ erroris hoc mō ꝓce-
dem⁹. ¶ Primo eni oñdem⁹ ad ꝑfectionē euāge
licā ꝑtinere nō solū paupertatē habitualē sed etiā actu
alem que fit per abiectionē rerū tp̄aliū. ¶ Scḋo

oñdemus q̄ hec ꝑfectio manet etiā si possessiōes
in cōi nō habeantur. ¶ Tertio q̄ hec ꝑfectio etiā
in hijs qui possessionib⁹ carēt non semper requi-
rit manuū laborē. ¶ Quarto soluem⁹ ea que ꝯͣ
inducunt. ¶ Ad oñdendū aūt paupertatē actualē
ad euāgelicā perfectionē pertinere assumat͛ p̄mo
illud quod dicit͛ Mat. 19. Si vis perfectus esse
vade ⁊ vende oīa ⁊c̄. Sed ille q̄ sua vendit ⁊ pau
peribus tribuit nō solū habitualē paupertatē elegit
sed etiā actualē: ergo actualis paupertas ad euā-
gelicā perfectionē pertinet. ¶ Itē perfectio euā
gelica ɔ̄sistit in imitatiōe xp̄i: sed xp̄s non solū vo
lūtate sed etiā realiter fuit paup. Unde mat. 17.
super illud. vade ad mare. glo. Dn̄s tante paup-
tatis fuit vt vnde tributum solueret nō haberet.
Et luce. 9 super illud vulpes foueas hn̄t ⁊c̄. dicit
glo. Ego sum tante paupertatis vt nec hospitiū q̄-
dem habeā nec meo vtar tecto ⁊ per multas ali
as auctē͛ de facili hoc ꝓbari pōt: ergo actualis pau
pertas ad ꝑfectionē ꝑtinet euāgelicā. ¶ Itē perfe
ctio euāgelica in ap̄lis maxie claruit s̄ȝ ipsi actua
lē paupertatē hūerūt sua oīa relinquētes. vn̄ petrus
dixit. Mat. 19. Ecce nos reliquim⁹ oīa ⁊c̄. Etiā
Hie. dicit ad hedibiā. Uis eē ꝑfecta ⁊ ī p̄mo sta-
re fastigio dignitat͛. fac qḋ fecerūt ap̄li: vēde oīa
q̄ habes ⁊ da paupib⁹ ⁊ sequere saluatorē ⁊ nudā
solāqꝫ crucē nuda sequaris ⁊ sola: ergo actualis pau
ptas ad euāgelicā ꝑfectionē ꝑtiet. ¶ Itē mar. 10.
sup illud q̄ꝫ difficile qui pecunias hn̄t ⁊c̄. gl. Aliud
est pecuniā habere: aliud amare. Multi hn̄t ⁊ nō
amāt: ⁊ multi nō hn̄t ⁊ amēt. itē alij ⁊ hn̄t ⁊ amant
alij vō nō habere nec amare se gaudēt. Qui ꝑio
res sūt ⁊ quidē cū ap̄lo dicere pn̄t. Mihi mūdus
crucifix⁹ est ⁊ ego mūdo: ḡ actualis paupertas ⁊ ha
bitualis sit: ꝑferēda est hituali paupertati. ¶ Itē idē
pōt hr̄i Mat. 19. ꝑ glo. sup illud diues difficile in
trabit in regnū dei glo. De oībus tuti⁹ est nec ha
bere nec amare diuitias. ¶ Itē Iac. 2. Nōne de⁹
elegit paupes in hoc mūdo. glo. Inopes rerū tē-
poraliū. Hoc aūt nō est nisi per actualē paupertateȝ
ergo actualiter pauperes sūt electi a deo. ¶ Iteȝ
luc. 14. dicit͛. Qui nō renūciat oībus que possidet
glo. Hoc tn̄ distat inter renūciare oīb⁹ ⁊ relinque
re oīa: q: renūciare ɔ̄uenit oībus q̄ ita licite vtūt͛
oībus mūdanis que possidēt: vt tn̄ mēte tendant
ad eterna. Relinq̄re est tm̄mō ꝑfectoꝝ q̄ oīa tp̄a-
lia postponūt ⁊ solis eternis inhiāt: ḡ relinq̄re qḋ
ꝑtinet ad actualē paupertatē est euāgelice ꝑfectiōis
sed renūciare qḋ pertinet ad hitualē fm̄ glo. p̄di
ctā est de necessitate salut͛. ¶ Itē Hie. in ep̄la cō
tra vigilātiū post ṽba inducta subiūgit. Ad eū loq̄
tur dn̄s q̄ vult esse ꝑfect⁹ qui cū ap̄lis p̄reȝ nauicu
lā ⁊ rete dimittit. Ille quē tu laudas scḋs ⁊ terti⁹
gradus est qui. s. fructū possessionū dat pauperibus
quē ⁊ nos recipim⁹ dūmō sciamus p̄ma scḋis ⁊
tertijs ꝑferēda: ergo patet q̄ ꝑferēdi sunt illi qui

oīa sua dimittūt illis qui de fructibᵒ possessionū
diuidāt pauperibus. ¶ Jtem in epistola ad Ru-
sticū monachū. Si habes substantiā vende ⁊ da
pauperibus: si nō habes grandi onere liberatus
es nudum xp̄m nudus sequere. Durū grande dif
ficile sed magna sunt p̄mia. Et multa alia huius-
modi ex ep̄lis Hie. accipi p̄nt que de actuali pau
pertate necesse est vt intelligātur que cū breuitaꝫ
dimittūtur. ¶ Jtē aug. dicit in lib. de ecclesiasti-
cis dogmatibus. Bonū est facultates cum dispē
satione pauperibus erogare melius est pro intē
tione sequēdi dn̄m insimul donare ⁊ absolutuꝫ a
sollicitudinibus egere cum xp̄o ⁊ sic idem ꝙ prius
¶ Jtem ambro. in lib. de offi. Nullū adminicu-
lū p̄stant diuitie ad vitā beatā: qd̄ euidēter dn̄s in
euāgelio demōstrauit dicēs. Beati paupes quo-
niā vestruꝫ est regnū dei. Et infra. Jtaqꝫ pauper-
tatē famē ⁊ dolorē que putātur mala nō soluꝫ im-
pedimēto nō esse ad vitā beatā: sed adiumēto eē
euidentissime ꝓnūciatū est. Sed hoc nō pōt itel
ligi de paupⁱtate spūali qua homo diuitias subij-
cit: q2 h̄ a nullo putātur īpeditiua btitudinis: ḡ oꝫ
ꝙ intelligat̄ de paupⁱtate actuali que oīa abijcit.
¶ Jtē greg. dicit in .8. ome. scd̄e ptis sup eze. Cū
quis suū aliqd deo vouet ⁊ aliqd nō vouet sacrifi
ciū est cum vero oē qd̄ habet oē qd̄ viuit oē qd̄ sa-
pit oīpotēti deo vouerit holocaustuꝫ est: sed holo-
caustū erat dignissimū sacrificioꝝ: ergo pfectissi-
mū opus est oīa sua ꝓpter deū dimittere. ¶ Jteꝫ
greg. in ꝓlogo mo. Cūqꝫ adhuc me cogeret ani-
mᵒ p̄nti mūdo quasi specietenᵘ deseruire: ceperūt
multa ꝯtra me ex eiusdē mūdi cura succrescere vt
in eo iā nō specie sed qd̄ est grauiᵘ mēte retinerer
Qui tandē cūcta solicite fugiens portū monaste-
rij petij ⁊ relictis que mūdi sūt vt frustra tūc cre-
didi ex huiᵘ mūdi naufragio nudus euasi. Ex quo
patet ꝙ periculosuꝫ est res mūdi possidere: q2 ea
rum possessio ꝑiculose mētem retinet ⁊ iō lauda-
biliᵒ est etiā possessiōes reꝝ tpaliū a se abijcere ꝑ
actualē paupⁱtatē vt mēs a cura diuitiaꝝ liberet̄.
¶ Jtē Crisͦ. dicit in lib. ꝙ nemo ledit̄ nisi a seip̄o
Quid ap̄los penuria reꝝ corꝑaliū lesit. Nōne i fa
me ⁊ siti ⁊ nuditate degebant. Et ꝑ hīs clari ma
gis ⁊ magnifici habebāt̄: atqꝫ ingentē ꝓ hoc fidu-
ciā quesierūt apud deū. Ex quo pꝫ ꝙ actualis pau
pertas que i penuria reꝝ ꝯsistit ad ap̄licā pfectio-
nē pertinet. ¶ Jtē Ber. dicit ad senonēseꝫ archi-
ep̄m. Felix qui nihil sibi retentat ex oībus que ha
bet. Nō fouea vt vulpes: nō tandē volucres nidū
nō loculos quō iudas nō domos sicut nec maria
locū in diuersorio imitatᵒ pfecto illū qui nō habe
bat vbi caput suū reclinaret. Ex quo pꝫ ꝙ nil oīno
possidere in mūdo ad xp̄ianā pfectionē pertinet.
¶ Jtē .i.q.ii.c. si qs. Profecto pfectior est ille qui
se rebus mūdi expoliat: aut qui cum nihil habue
rit nec habere desiderat: qꝫ ille qui ex multis q̄ pos
sidet aliqd eccl'ie p̄stiterit. Ex quo pꝫ ꝙ nihil pos-
sidere ad perfectionē xp̄ianā ptinet. ¶ Jtē cū qui
vacat ꝯtēplatiōi diue magis oꝫ esse a rebus mū-
danis liberꝝ qꝫ eos q ꝯtēplatiōi philosophice va-
cabāt: sed phi vt libere phie vacarent laudabilit̄
mūdi substātiā abiecerūt. vn̄ Hie. dicit ad pauli
nū p̄sbyteꝝ de institutiōe monachoꝝ. Socrates
ille thebanus hō quondā ditissimᵒ cum ad philo
sophādū athenas pgeret magnū auri pōdus abie
cit nec putauit se posse ⁊ vtutes sil' ⁊ diuitias possi
dere: ḡ multo magis ad vacādū ꝯtēplationi diue
laudabile ē oīa sua relinqre. vn̄ sup illud mat. 19.
Si vis pfectᵒ eē ⁊c̄. dicit glo. Ecce ꝯtēplatiua q̄
ad euāgeliū ptinet. Jtē p̄miū excellēs n̄ debet̄ nisi
merito excellēti. sꝫ p̄miū excellēs .i. iudiciaria po
testas d̄bet̄ actuali paupⁱtati: sicut pꝫ mat. 19. sup
illud vos q reliquistis ⁊c̄. sedebit̄ ⁊c̄. vbi dicit glo.
Qui reliqrūt oīa ⁊ secuti sūt dn̄m hij iudices erūt
Qui licita hn̄tes recte vsi sūt iudicabūt̄: ḡ in actua
li paupⁱtate meritū excellēs ꝯsistit. Jtē .i. ad cor. 7.
ap̄ls ꝯsiliū dās de v̄ginitate suādā rōneꝫ assignat
vt .s. sine sollicitudine sint sed abiectio diuitiaruꝫ
marie fac̄ hoīeꝫ sine solicitudīe eē: q2 diuitie suis
possessoribᵒ de necessitate multas solicitudīes in
gerūt. vn̄ luc. 8. diuitie ꝑ spinas signāt̄ q̄ v̄bū sua
solicitudīe suffocāt i cordibᵒ auditoꝝ: ḡ sicut v̄gini
tas ita actual' paupⁱtas ad euāgelicā pfectionē pti
net. Ulteriᵒ ostendemᵒ ꝙ ista pfectio q̄ aliqs religt
ꝓpria n̄ reqrit possessionē diuitiaꝝ i cōi. Primoꝝ
dū .n. pfectōnis i xp̄o ⁊ i ap̄lis fuit. sꝫ ip̄i n̄ legit̄ sua
relinquētes aliqs possiones hūisse i cōi imo potiᵒ
legit̄ ꝙ nec ēt domos hēbāt ad manēdū vt sup ꝓ-
batū ē. ḡ pfectio paupⁱtatis n̄ reqrit aliqs possiones
cōes. Jtē aug. i. 3. d̄ doc. xp̄iana dic̄. ꝙ illi q ꝯuersi
fuerūt ex iudeis ad xp̄m i p̄mitiua ecclesia q2 primi
sp̄ualibᵘ fuerūt tā capaces extiterūt spi. sci. vt oīa
sua vēderēt eoꝝqꝫ p̄ciū idigētibᵒ distribuendū an
pedes apl'oꝝ ponerēt. Et īfra. Nō .n. h̄ vllas ec-
clesias gētiū fecisse scriptū ē: q2 n̄ tā ꝓpe inuēti erāt q
simlacra manufacta deos hēbāt. Ex quo pꝫ ꝙ aug.
p̄fert pfectionē p̄mitiue eccl'e iudeoꝝ p̄mitiue eccl'ie
ex gētibᵒ in h̄ ꝙ oīa sua vēdiderūt paupibᵒ distri
buēda. Sꝫ ip̄i ita vēdiderūt ꝓpa ꝙ nullas posses
siōes i cōi reseruauerīt sibi: ḡ maioris pfectōnis ē pau
ptas illa sine possessiōibᵒ i cōi qꝫ illa q̄ i cōi possessiōes hꝫ. Jtē Hie. ad helio. de morte nepotiani ir
ridēdo loqns dic̄. Sint ditiores mōachi qꝫ fuerāt
seculares: possideāt opes sb̄ paupe xp̄o q̄s sb̄ locu
plete diabolo n̄ hūerāt ⁊ suspiret eos eccl'ia diui-
tes quos tenuit mūdᵘ an̄ mēdicos. h̄ āt freqnt ꝯti
gere ēt i religiōibᵘ q̄ p̄nt possessiōes hr̄e. n̄ āt i illis
q̄ possessiōibᵒ carēt: ḡ magis ē laudabile i religiōi
bᵘ possessiōibᵒ carere qꝫ eas hr̄e. Jtē Hie. ad iuci
nū beticū. Quādiu v̄samur i rebᵒ seculi: ⁊ aīa n̄ra
possessionū ac redditū ꝓcuratiōe deuīcta ē d̄ deo
libere cogitare n̄ possumᵘ: ḡ magis expedit religio

fiʒ redditib⁹ ⁊ possessiōib⁹ carere q̄ȝ eas habere. ¶ Item greg. dicit in .3. lib. dialogoꝝ loquēs de Isaac seruo dei. Cūq; ei crebo discipuli innueret vt p vsu monasterij possessiōes que offerebāt acciperet: ille sollicitus sue paupertatis custos fortez illā suā tenebat sniam dicens. Monach⁹ qui i terra possessiōes querit nō est mōachus. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatē pdere sicut auari diuites solēt perituras diuitias custodire. Ex quo pȝ q̄ maioris pfectiōis ⁊ securitatis ē possessiōibus cōibus carere q̄ȝ eas habere. ¶ Item inter monachos egypti de quib⁹ in vitis patruȝ legitur: illi pfectiores reputabātur qui in heremo nullas possessiōes habuisse legātur. Nō ergo possessiōes cōes ad paupertatē euāgelicā requiruntur. ¶ Item cōes possessiōes auferre in ptāte tirānorū cōsistit. Si ergo nō sunt relinquēda oīa nisi iretur in religionē que possessiōes habeat in ptāte tirānoꝝ erit impedire pfectionē euāgelice paupertatis qḋ est absurdū. ¶ Item ad hoc paupertas ↄsulitur vt solicitudo de rebus mūdi minuat̃. Sȝ possessiones cōes multas solicitudines ingerunt de ipsis ↄseruādis ⁊ custodiēdis ⁊ excolēdis: ergo pfectius ↄsiliū paupertatis implet̃ ab illis qui cōes possessiōes nō hn̄t. ¶ Ulteri⁹ ondendū q̄ paupertas pdicta laborē manuū nō requirit in oībus de necessitate. Sicut .n. dicit aug. in lib. de ope mo. illi qui habebāt in seculo aliqd quo sine opificio sustentarent hāc vitā qḋ cōuersi ad deū indigētibus distribuerunt nō sunt cogendi manibus laborare. Sed tales laudabiliter voluntariā paupertatē pro xp̄o assumūt etiā si cōes ꝓprietates nō habeant. Tales .n. fuisse multos in primitiua ecclesia Ierosolimis legim⁹ vt aug. ibidē dic̄. ergo illi q paupertatē eligūt ⁊ si cōes possessiōes nō habeāt non tenētur manibus laborare. ¶ Item nullus tenetur manibus laborare quasi ex precepto nisi in illo casu quo aliunde licite victū habere nō pōt. Sed illi qui possessiōes nō hn̄t nō aliunde ad laborem manuū obligātur q̄ȝ ex pcepto nisi forte ex voto: ḡ nō simpliciter verū est q̄ ad laborē manuū teneātur sed solū in casu. q̄n .s. alias licite victuȝ habere nō possent. In quo etiā casu quilibet hō teneretur manibus laborare vel etiā nisi ad hoc ex statuto sue regule teneret̃. ¶ Item ↄsiliū de paupertate a dn̄o datū ad vitā ↄtemplatiuā ordinat̃: vt pȝ per gl. Mat. 19. sup illud. Si vis pfectus esse ⁊c̄. glo. Ecce ↄtēplatiua vita que ad euāgelicā pertinet. Sed eos quos oȝ victū querere manuuȝ labore necesse est plurimū a ↄtēplatiōis opere retardari. Si ergo qui pauperē vitā eligūt ꝓpter xp̄ȝ necesse hn̄t manibus laborare. sequit̃ q̄ ↄsiliū paupertatis magis ipediat q̄ȝ pmoueat id ad qḋ ordinat̃ ⁊ ita erit indiscretū ↄsiliū qḋ dicere est absurdū. ¶ Itē si eos qui relinquūt oīa ꝓpter xp̄m oȝ intentionē habere vt manibus laborēt: aut ista intentio ordinat̃ ad laborē manuū ꝓpter seipȝ: aut ꝓpter victum querendum: aut ꝓpter elemosinas faciendas ex hijs que labore manuū acquirūtur. Sȝ ridiculū est dicere q̄ spūalis pfectio que in paupertate ↄsistit ad laborē manua ē ꝓpter seipm ordinet̃ sic eni labor corpalis spūali pfectiōi pferret̃. Similiter nō pōt dici q̄ intentio eoꝝ debeat ordinari ad laborē manuū ꝓpter victū querēdū. tum q̄ victū habere poterāt ex reb⁹ q̄s dimiserāt. tū q̄ labor manuū pauperibus xp̄i qui oīonib⁹ ⁊ aliis spiritualib⁹ bonis vacant ad victū nō sufficit de facili. Unde etiā si manib⁹ laborēt indigēt a fidelib⁹ sustentari vt dicit aug. i lib. de ope mo. Similiter nō pōt dici q̄ labori manuū debeāt intendere ꝓpter elemosinas exinde faciēdas: q: multo largiores elemosinas ex rebus possessis prius facere potuissent: ⁊ sic eos nō oportebat ꝓpter hec sua relinquere vt ex labore manuū elemosinas facerent: ergo nō oȝ q̄ illi qui sua relinquētes possessiones cōes nō hn̄t: laborare manib⁹ intendāt ad hō q̄ faciat illa que supra de labore manuū dicta sūt. ¶ Nūc restat rn̄dere hiis que ab aduersarijs in cōtrariū obijciūtur. Ad id ergo qḋ pmo obijcit̃ mēdicitatē ⁊ diuitias ⁊c̄. dicēdū q̄ sicut diuitie nō sūt in culpa: sed diuitiarū abusus ita mēdicitas siue paupertas nō est in culpa: sed paupertatis abusus cū s. aliqs paupertatē inuitus ⁊ ipaciēter sustinet. Tūc eni desiderio diuitiaꝝ in multa petā q̄sq; incidit .i. ad thi. 6. Qui volūt diuites fieri incidūt in tēptationē ⁊ in laqueum diaboli ⁊c̄. Et hoc est qḋ dicit Cris. sup mat. Audite quicūq; pauperes estis. magis aūt qui ditari ocupisciit. Nō pauperē esse malū est sed nō velle pauperē esse. Patet ergo q̄ coacta paupertas aliqā picula hȝ inera que a voluntaria paupertate sūt pcul. Qui eni sūt inuolūtarie paupertate diuites fieri volūt. Qḋ ergo dicit salomō mēdicitatē ⁊ diuitias ⁊c̄. intelligit̃ de paupertate inuolūtaria qḋ pȝ ex hoc qḋ sequit̃ ne egestate ↄpulsus ⁊c̄. ⁊ etiā ex glo. que dicit q̄ vir cū quo est deꝰ petit ne copia vel inopia trāseūtiū rerū in obliuionē decidat eternoꝝ. Ex quo pȝ q̄ abusum diuitiarū ⁊ paupertatis sapiēs fugiendū docet nō ipsas diuitias vel paupertatē. ¶ Ad illud qḋ scḋo obijcit̃ q̄ vtilior est sapia cū diuitijs ⁊c̄. dicēdū q̄ verbū illud salomonis ꝓcedit fm regulā quā phs docet in .1. lib. eth. q̄ maximū bonū sicut felicitas cōnumeratū minimo bonoꝝ est eligibilius. Unde ⁊ sapientia que inter maxima bona ↄputat̃: connumerata cū diuitijs que sūt de minimis bonis est eligibilior. Sed fm hāc regulā maximū bonū cōnumeratū alteri maxio bono est eligibili⁹ q̄ȝ si onumeret̃ minimo bono vel p seipm accipiat̃. Unde sapia cum pfectiōe euāgelica q̄ in paupertate ↄsistit q̄ est de maximis bōis: est eligibilior q̄ȝ sapia per se accepta.

vel sapientia cum diuitijs. Ad illud quod tertio
obijcit̃ ꝑpter inopiã multi perierũt: dõm ꝙ loqt̃
de inopia inuolũtaria que hꝫ de necessitate desi-
derium diuitiaꝝ annexũ. Uñ ibi sequit̃. Qui q̃rit
locupletari. gl. in mũdo aduertit oculũ suũ. gl. in-
terior̃ẽ a timore dei. Ad illud qð. 4. obijcit̃ dõm
ꝙ gl. illa detrũcate ꝓponit̃: ꝛ ꝯ intẽtionẽ glosato-
ris: qð pꝫ: q: post inducta verba subiungit̃ in glo.
Non video dixit gn meli⁹ eẽt dare oĩa: ſꝫ īfirmis
timet quos sic dare monet: vt egestatẽ nõ patiãt̃
Ad. 5. dõm ꝙ h̃ quod dĩ ꝙ egestas amiticiã decli
nat: intelligendũ ẽ de egestate coacta que hꝫ desi
deriũ diuitiaꝝ annexũ: qð pꝫ ꝑ hoc qð dicit. Duꝫ
saturari querit. Saturitas. n. copiã quandã ipor
tat quã querũt q nõ sunt modicis ꝯtenti ſm illud
i. ad Thy. 6. hñtes alimẽta ꝛ qbus tegamur: hijs
ꝯtẽti simus. Uñ ſbiungit rõnem. Nam q volunt
diuites fieri ꝛc̃. q: desideriũ p̃dicte copie a iusti-
cia freq̃nter declinare facit. Ad. 6. dõm ꝙ illud
qð dĩ ꝙ tpalia nõ sunt oĩno abijciẽda: intelligẽdũ
est gn eis vtamur ad sustẽtationẽ vite i cibo ꝛ po
tu ꝛ vestitu: qð pꝫ ex h qð dĩ hñtes alimẽta: ꝛ qb⁹
tegamur: hijs ꝯtenti simus: nõ tñ intelligit gn hõ
possit oĩum tpalium curã a se abijcere. Ad illud
qð. 7. obijcit̃ dõꝫ ꝙ in rebus tpalibus quedã sunt
que sunt necessaria ad sustentatõem vite p̃ntialr
sicut vestis qua induoꝛ: ꝛ cibus: ꝛ potus qbus vti
debeo ad p̃ns. De hmõi aũt si tñ̃ suppetat mihi
qð ꝛ alij sufficiat: debeo indigẽti ꝓuidere: ꝛ alias
nõ debeo mihi totũ eripe: vt. s. nudus remaneaꝫ
vl' absqꝫ cibo ꝛ potu tpe comestionis: ꝛ de hijs lo
quit̃ glo. Quedã aũt sunt tpalia que reseruant̃ ad
ꝓuidendũ necessitati corpis in futuꝝ sicut pecũia
possessiões ꝛ hmõi: ꝛ ista talia p̃nt a pfectis viris
totalr alijs dari q: interim anq̃ꝫ necessitas imi-
neat: põt p diuinã ꝓuidentiã multiplr ſbuenire: ꝺ
qua fiduciã hic monemur in scripturis. Ad illud
qð. 8. obijcit̃ dõm ꝙ q̃uis nõ sit p̃ceptũ qð nil pe
cunie ad vsus necessarios reseruet̃: est tñ ꝯsilium
Nec dñs loculos habuit quasi alias ei nõ potuis-
set ꝓmoueri: ſꝫ vt infirmoꝝ gerẽs ꝑsonã: vt sibi li
citũ crederẽt: qð a xp̃o obseruatũ viderẽt. Unde
Jo. 12. sup illud: ꝛ loculos hñs dicit glo. Cui mini
strãt angeli loculos hꝫ in sumptus paupeꝝ: cõde
scendens infirmis. ꝛ sup illud psal. Producẽs fe-
num iumẽtis. dicit gl. Dñs loculos habuit i vsus
coꝝ: qui cũ eo erant ꝛ suos: ꝑsonã infirmoꝝ magis
suscipiẽs: vt ibi: tristis est aĩa mea. Habuit ꝛ reli
giosas mulieres in comitatu que ministrabant ei ꝺ
ſbã sua. Preuidit. n. multos infirmos futuros: ꝛ
ista quesituros: ꝛ tñ loculos quos hẽbat ex posses-
sionibus nõ impleuerat: ſꝫ ex hijs q̃ ei a deuotis ꝛ
fidelibus administrabant̃. Ad. 9. dõm ꝙ sicut in. 2.
ethi. determinat̃: mediũ in v̾tutibus nõ accipit̃
ſm distantiã ab extremis ſꝫ debitã ꝓportionẽ cir

cũstantiaꝝ quam facit rõ recta. Uñ nõ oꝫ ꝙ me
dium virtutis sit inter supfluum ꝛ diminutuꝫ in
vnaquaqꝫ circũstantia ſm se ꝯsiderata: ſꝫ in vna
circunstãtia ꝑ ꝯparationẽ ad alias. Contingit. n. qñ
qꝫ vnius circunstãtie mediũ variare oꝫ ſm vari
ationẽ alterius circũstantie: vbi grã. In sobrieta-
te modus huius circũstantie qs variat̃ ſm varie
tatem huius circũstante qd. Constat. n. ꝙ aliqd ĩ
cibum sumere ẽ alicui ꝑsone moderatũ qð alteri
ꝑsone ẽ supfluũ: alteri võ diminutũ. Uñ aliqñ ꝯtin
git ꝙ vna circũstantia in suo maximo existẽs mo
derat̃ ſm ꝓportionẽ ad aliã circũstantiã: sicut in
magnanimitate cõtingit. Magnanimus. n. ſm
phm in. 4. ethi. maxime se dignificat. Uñ q exce
dit hanc virtutẽ in supfluitate quẽ caymũ vocat:
nõ magnificat se maiorib⁹ q̃ꝫ magnanimus: ſꝫ in
h̃ excedit v̾tutis modũ ꝙ illa q̃ erãt magnanimo
moderata sibi sunt supflua: pꝫ ḡ ꝙ mediuꝫ v̾tutis
nõ corrumpit̃ ex h̃ ꝙ vna circũstantia in sui sũmo
accipiat̃ dũmodo ꝑ alias circũstantias moderet̃
Si ḡ in liberalitate ꝯsideremus q̃tũ sit danduꝫ
ꝛ accipiat̃ vltimũ circũstantie huius vꝫ oĩa dare
aliqbus circunstãtijs adiunct̃ cadet in supfluita-
tem: ꝛ erit ꝓdigalitatis viciũ: alijs aũt circunstã-
tijs adiũctis erit pfecte liberalitat̃ opus. vbi grã
Si daret aliqs oĩa sua: vt ꝯsulat p̃rie cui piculuꝫ
destructionis iminet nõ reputabit̃ a morali pho
ꝓdigus: sed pfecte liberalis. Silr q oĩa sua dat ꝓ
pter xp̃i ꝯsilium implẽdũ nõ est ꝓdigus: ſꝫ pfectũ
actuꝫ v̾tutis agit. Si aũt nõ debito fine: aut alijs
circunstãtijs indebitis oĩa daret: ꝓdigus eẽt. Et
silr est dicenduꝫ de virginitate: ꝛ de alijs hmõi
in qbus videt̃ excessus ꝯ cõe medium v̾tutis. sic
ḡ pꝫ ꝙ dare oĩa ꝓpter xp̃m nõ est dare dãda: ꝛ nõ
danda: ſꝫ est dare danda tñ. Q̃uis. n. nõ oĩa
sint danda quocunqꝫ mõ: sunt tñ danda ꝓpt̃ xp̃m
Ad. x. dõm ꝙ grã est perfectio nãe vnde nil ꝙ ad
grãm attinet nãm interimit. Sunt ḡ quedã que
imediate ad nãm sustentãdam ptinẽt: sicut pot⁹:
cibus: sõnus: ꝛ hmõi: ꝛ in istis actus gratuitate v̾-
tutis modũ nãe cõseruande non excedit. Uñ si in
istis aliqs sibi subtrahat vltra id qð nã sustinere
põt sic rõnis mediũ excedit ꝛ viciosus ẽ: ꝛ ꝺ hijs
loquit̃ apls ꝛ gl. Unde dicit gl. Obsequiũ vestrũ
in p̃dictis. s. in maceratiõe carnis de qua p̃mise-
rat: sit rõnabile. i. cũ discretiõe ne qd nimis sit: ſꝫ
cũ tẽperantia corpa vestra castigetis: vt non nãe
defectu cogant̃ dissolui. Quedã aũt sunt sine qb⁹
nã ꝯseruari põt: sicut venereoꝝ vsus: ꝛ iõ in istis
q̃ntũcunqꝫ subtrahat̃ ꝓpter deũ nõ põt eẽ s. pluũ
dũmodo ex aliqua alia circũstantia viciũ nõ inci
dat: ꝛ ꝓpter h̃ virginitas laudabilis ẽ: q̃ ab omi
hmõi delectabili abstinet: ꝛ silr ẽ i ꝓposito. Põt
eni sine dñio possessionũ terrenaꝝ nã ꝯseruari cũ
spe diuini auxilij multis mõis. Uñ q̃ntũcunqꝫ ei

subtrahatur nõ erit supfluum si ppter deum fiat: ⁊ sic pz q voluntaria paupertas ppter xp̄m suscepta a medio virtutis nõ discedit. ¶ Ad.xi. dõm q lz ille q dat oia ppter xp̄m subtrahat sibi aliqd auxilium vite: nõ tñ oẽ: q: adhuc remanet ei auxiliu3 diuine puidentie q̃ ei in necessariis nõ deerit: ⁊ fidelium deuotio. Vñ Aug. in li. de ecl̄a inuehit ꝯ talia obijcientes sic dicẽs. Tu xp̄iano: tu dei seruo: tu bonis opibus dedito: tu dño suo caro aliqd existimas defuturu3: an putas q xp̄m pascit a xp̄o ip̄e nõ pascit: an putas terrena deerũt qbus celestia ⁊ diuina tribunt. Vñ hec incredula cogitatio. vñ inpia ⁊ sacrilega ista meditatio. Quid facit i domo dei pfidũ pectus. Quid q xp̄o eo nõ credit appellatur: ⁊ dr̄ xp̄ianus. Pharisei sibi magis cõgruit nomẽ. Nam cũ in euãgelio d̄ elemosinis dñs disputaret ⁊ vt nob amicos de terrenis lucris faceremus moneret: addidit scriptura dicẽs. Audiebant hec oia pharisei q erãt auari ⁊ deridebãt eũ quales in eccl̄a quosdã videmus: quoꝝ pcluse aures ⁊ corda cecata nullũ de spũalibus ⁊ salutaribus monitis lumẽ admittũt: de qbus nõ ẽ3 mirari: q ꝯtẽnant in talibus seruos qñ a talibus videmus ip̄m dñm eẽ ꝯtẽptum: ⁊ sic pz q sacrilegũ est dicere q illi q oia ppter xp̄m dãt se piculo homicidij ꝯmittũt. ¶ Ad.12. dõm q sicut ex iã dictis pz ille q dimittit oia ppter xp̄m nõ se expõit fami q̃ ip̄m interimat: q: nunq̃ a deo ita deserit q fame moriat: qd pz Heb. vl. sup illud: nõ te deserã neq3 derelinquã. gl. Sed ne forte diceret qd facturi erimus si suffragia nobis necessaria defecerint: primus sbdit ꝯsolationẽ: adhibẽs testimonium de li. ibu naue nõ te deserã qn dam necessaria: neq3 derelinquã. Derelinqueret ille q fame periret: s3 q: hoc nõ ẽ nõ sit hõ cupidus ⁊c. Hoc ãt dicit oĩ sperãti in se sicut iosue. Hoc.n. nob pmittit si in illo spem nostrã ponim⁹: nõ tenacibus: nõ cupidis fit ista pmissio: s3 sperãtibus in deo: ⁊ tñ hoc qd assumit ẽ falsum: q: posset hõ se exponere piculo gladij ppi xp̄m laudabiliter: etiã si hẽet aliud qd faceret: sicut legit de multis martyribus tpe psecutõis: q vltro se offerebãt in mediu3 nomẽ xp̄i publice ꝯfitẽtes: alias nõ liceret militib⁹ ire vltra mare ⁊ expõnẽ se multis piculis ppter xp̄i honorẽ ¶ Ad.13. dõm q hõ rex suaꝝ est dñs: nõ aũt rex alterius: ⁊ iõ iniuriã faceret alteri si possessiones ei auferret: nõ aũt si possessiões sibi aufert iniuriã sibi facit: pter qd dr̄ in.5. eth. qd nõ est iniusticia hois ad seip̄m: pp̄e loquẽdo de iniusticia. Et preterea q alteri sua aufert inducit eũ in paupertatẽ inuoluntariã que ẽ piculosa: q aũt sua dimittit inducit se in paupertatẽ voluntariã q̃ est meritoria si sit ppter xp̄3 suscepta. ¶ Ad.14. dõm q sicut supradictũ ẽ dñs pecuniã reseruari fecit ad necessarios vsus vt infirmis ꝯdescẽderet: ⁊ iõ nõ est reputandũ p supstitione si aliqui pfecti viri pecuniam reseruare nolũt: sicut etiã: vt infirmis ꝯdescẽderet cũ publicanis comedebat ⁊ vinũ bibẽs ⁊ alijs cibariis cõiter vtẽs. Nec tñ reputãdi sunt supstitiosi sancti pr̄es in heremo q a vino ⁊ alijs cibarijs delicatis abstinebãt. Et tñ dñs q̃uis pecuniã reseruari fecerit: nõ tñ eã de aliqbus proprijs possessionib⁹ habeat: s3 magis ei a fidelib⁹ p modũ elemosine ministrabat. Vñ dr̄ Lu.8. q mulieres quedã sequebant dñm ministrantes de facultatib⁹ suis. ¶ Ad 15. q apli reseruabãt pecunias ⁊ etiã colligebãt vt sancti pauperibus q pdia sua vẽdiderãt ppter xp̄m necessaria ministrarẽt: nec tñ illas pecunias hẽbãt de aliqbus possessionib⁹: s3 ex elemosinis fideliũ qd etiã dr̄ q nullus egen⁹ erat inter eos nõ ẽ intelligendu3 qn apli ⁊ primitiue eccl̄e discipli multas egestates ⁊ penurias sustinuerint ppi xp̄m cũ dicat. 1. Cor. 4. Usq3 in hãc horã esurim⁹ ⁊ sitim⁹ ⁊c. ⁊. 2. Cori. 6. In multa pacia in tribulatõibus in necessitatibus. gl. Victus vl' vestit⁹: s3 q: de hijs q̃ hẽ poterãt vnicuiq3 fm q op⁹ erat tribuebãt vt q̃tum eis facultas suppeteret: oim indigẽtias releuarent. ¶ Ad.16. dõm q q̃uis illud pceptum viã gentiũ ne abieritis fuerit post resurrectionẽ totaliter reuocatũ eo q primũ oportebat iudeis vbũ dei loqui: ⁊ sic transire ad gẽtes: vt dr̄ act.13. tñ qd dñs dixerat aplis: q nõ secũ necessaria ferrẽt nõ totaliter reuocauit i cena: s3 solũ tpe psecutõis: qz a psecutoribus necessaria hẽre nõ potuissent. Vñ Lu.22. Qñ misi vos ⁊c. gl. Non eadẽ viuendi regula psecutõis tpe qua pacis discipulos informat Missis siquidẽ discipulis ad pdicãdũ ne qd tollerent in via pcepit: ordinãs.s. vt q euangeliũ nũtiat de euãgelio viuat. Instãte vo mortis articulo ⁊ tota illa gẽte pastorẽ silr ⁊ gregẽ psequẽte ꝯgruã tpi regulã decernit: pmittẽs necessaria victui de nec sopita psecutoꝝ insania tps euangelizãdi redeat: ⁊ alia gl. dicit. In h nobis quoq3 dat exemplu vt nõ nunq̃ cã instãte quedã de nostri ppositi rigore sine culpa intermittere possimus vbi gra. Si p inhospitales regiones iter agim⁹: plura viatica cã l3 portare q̃3 domi hẽamus: s3 q: quidã heretici quoꝝ est illa obiectio glosas nõ recipiũt: ip̄e textu ostendemi⁹ q multiplicat fidelib⁹ discipli xp̄i secũ necessaria in via nõ portabãt. Dicit.n. in vltimo. c. Jo. Carissime fideliter facis qcqd opans i frẽs: ⁊ h in pegrinos ⁊c. Pro noie.n. eius pfecti sunt nihil accipiẽtes a gẽtilibus. Nos g dẽm⁹ suscipere hmõi. Non aũt eẽt necessariũ q̃uis a gẽtibus nihil acciperẽt: q reciperent a fidelibus si ea necessaria ad victũ deferrẽt: qd etiã pz p glo. q dicit. Pro noie eius pfecti sunt alieni a rebus pprijs. ¶ Ad.17. dõm q eccl̄a multos infirmos ꝯstinet quos nõ facile sustineret sine tpaliu3 possionu3 solatio expedit facultates oẽs in eccl̄a p

fideri ꝓprijs dimissis: et precipue propter pauperes sustentandos. Non tamen sequitur quod non sit expediens perfectis viris qui sua dimiserunt vitam religiosam agere sine communibus possessionibus: et quamuis perfectio apostolica non annulletur in illis qui possessiones communes habent: tamen expressius seruatur in illis qui proprijs dimissis: etiam communibus carent. ¶ Ad. 18. dicendum quod per illud decretum non videtur esse prohibitum alicui quin pauperem vitam eligat propter christum: sed est preceptum episcopis: et eis qui ecclesiarum bona possident quod pauperes sunt: ut eis de fructibus possessionum ecclesie prouideant: et quantum possunt eorum sublenent egestatem: et hoc patet diligenter inspicienti seriem capituli inducti. ¶ Ad. 19. dicendum quod ille qui dimissis omnibus propter christum spem habet: ut sustentetur a deo. neque presumptuosus est: neque deum temptat. Qui enim fiduciam debitam de deo habet: neque presumptuosus est: neque deum temptat. Talem autem fiduciam debent habere de deo pauperes christi et precipue predicatores veritatis. Unde glossa super illud Luc. x. Nolite portare sacculum etc. Tanta predicatori debet esse fiducia in deo: ut presentis vite sumptus si non prouideat tamen sibi non defecturos certissime sciat: ne dum mens occupatur ad temporalia minus predicet eterna: imo magis deum temptarent: nisi istam fiduciam haberent. 1. Cor. x. Neque temptemus christum sicut quidam eorum temptauerunt glossa. Dicentes. nunquid poterit deus parare mensam in deserto. Distinguendum tamen est in illis in quibus se homo totum committit. Quedam enim hoc faciens temptat deum: quedam vero non. Sunt enim quedam in quibus est impossibile hominem iuuari: nisi a deo miraculose operante: et talibus periculis se exponens deum temptaret. sicut si aliquis de muro se precipitaret sub spe diuini auxilij: nisi forte a deo certificatus esset de futuro euentu aliqua diuina inspiratione: sicut Petrus ad iussum domini se exposuit fluctui maris: sicut etiam beatus Martinus dixit. Ego signo crucis non clipeo protectus: aut galea hostium cuneos penetrabo securus: et sicut beatus Jo. euangelista venenum confidenter bibit: et sicut beata Agatha que dixit. Medicinam carnalem etc. Quedam autem sunt in quibus possibile est remedium adhiberi: etiam per causas inferiores: et in istis non est temptare deum si se aliquis diuino auxilio committit: sicut miles non temptat deum qui pugnam ingreditur de diuino auxilio confisus: quamuis de euasione securus non sit. Ex hoc patet quod ille qui omnia sua propter deum reliquit non temptat deum: tum quia plenas fiducia ex diuina auctoritate precepta hoc facere debet tum quia remanent fideles deuotis per quos satisfieri ei potest et debet: sicut etiam non temptaret deum qui ob aliquam causam rationabilem hoste veniente arma deponeret aliis armatis presentibus qui eum defendere possent et deberent. ¶ Ad. 20. dicendum quod temporalia a deo petere iubemur ad nostros vsus necessarios. Unde temporalia non debemus abijcere quin eis vtamur ad necessitatem corporis in cibo et vestitu. ¶ Ad. 21. dicendum quod statutum illud inductum est in fauorem ministrorum ecclesie et ideo si aliqui supererogare velint vt sine possessionibus ecclesie seruiant laudabiliores existunt: sicut Paulus predicans euangelium sine sumptu quo predicator a deo erat ordinatus: vt patet 1. Corin. 9. ¶ Ad. 22. dicendum quod quamuis sancti patres illum modum approbauerint: non tamen istum modum reprobauerunt: et ideo non est presumptuosum hunc modum sequi: alias nihil de nouo posset institui quod non fuerit antiquitus obseruatum. Nihilominus tamen iste modus antiquus a multis sanctis fuit approbatus etiam in ecclesia primitiua. ¶ Ad. 23. dicendum quod subuenire indigentibus inducitur illis qui diuitias possident: sicut patet ex hoc quod dicitur 1. Jo. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necesse habere: et clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in eo: sed multo laudabilius est: quod aliquis omnibus suis datis: etiam semetipsum deo det quod ad apostolicam perfectionem pertinet. Unde dicit Hier. ad Lucinium beticum. Seipsum offerre deo proprie christianorum est et apostolorum: qui totum censum quem habuerant domino tradiderunt.

¶ An religiosus de elemosinis viuere possit. CA. VII.

Non solum autem predicti aduersarij christi paupertatem ratione impugnare nituntur: sed eam totaliter eradicare conantur quodammodo indirecte: dum victum pauperibus christi crudeliter subtrahere nituntur dicentes eos de elemosinis viuere non posse: ecc. 34. Panis egentium vita pauperis est: qui defraudat illum homo sanguinis est. Ad quod probandum multipliciter nituntur. Primum enim illud inducunt quod dicitur Deu. 16. Non accipies personam: nec munera: quia munera execant oculos sapientum: et mutant verba iustorum: sed elemosine munera quedam sunt: ergo cum religiosis maxime competat oculos spirituales illuminatos habere: non competit eis de elemosinis viuere. Item prouer. 22. Qui accipit mutuum seruus est fenerantis: multo magis ergo qui accipit datum seruus dantis efficitur: sed religiosos maxime decet esse liberos a seruitute seculi: quia in libertatem spiritus sunt vocati. Unde 2. The. 3. super illud: vt nosmetipsos formam daremus etc. dicit glossa. Religio nostra ad libertatem homines aduocat: ergo non debet de elemosinis viuere. Item religiosi statum perfectionis profitentur: sed perfectius est dare elemosinas quam accipere. Unde dicitur act. 20. Beatius est magis dare quam accipere: ergo magis debent manibus laborare: vt habeant vnde tribuant necessitatem patienti: quam elemosinas accipere de quibus viuant. Item apostolus 1. ad Ti. 5. Precipit et vidue que possunt aliunde sustentari non viuant de elemosinis ecclesie ne grauetur ecclesia vt illis que sunt vere vidue sufficiat: ergo illi qui sunt validi et robusti debent de laboribus manuum viuere non de elemosinis quas accipiunt pauperibus aliunde quam de elemosinis viuere non possunt. Item 1. q. 2. c. clericos dicit hic. Qui bonis parentum et opibus suis sustentari possunt si quod pauperum est accipiunt sacrilegium profecto committunt et per abusionem talium iudicium sibi manducant et bibunt:

ergo si aliquis habebat vnde sustentaret quo relicto velit de elemosinis viuere sacrileg⁹ est reputandus. Itē .1. The. vl. sup illud vt nosmetipsos formā daremus ꝛc. gl. Qui frequēter ad alienaꝫ mēsam ꝯuenit ocio deditus adulet necesse ē pascenti se: sꝫ q de elemosinis viuūt frequēter aliorum mense ꝯueniūt: imo magis de mēsa aliorū semp viuūt: ergo de necessitate sunt adulatores. Peccant ergo q se in tali statu ponūt ꝙ oporteat eos de elemosinis viuere. Item accipe nō pōt eē actus alicui⁹ ꝟtutis: nisi liberalitatis que mediū ē in dando ꝛ accipiēdo: sꝫ liberalis solū accipit: vt det vt dicit phs in .4. eth. ergo qui ducūt vitā semp in accipiēdo illiberabiliter ꝛ reprehensibiliter viuūt. Itē Aug. in li. de ope mo. reprehēdit quosdā religiosos q sine labore manuū volebāt de elemosinis viuere: de quibus inter cetera dicit. Isti fratres temere sibi arrogant ꝙtum existimo ꝙ eiusmōi hēant ptātē .s. viuendi de euāgelio sine labore manuū. Et tñ illi ꝯ quos loquit̃ sua ppter xp̄m reliquerāt ꝛ spūalibus opibus vacabāt .s. orōnibus: psalmis: ꝛ lectionibꝰ ꝛ vbo dei: vt in lib. illi dr̄: ergo illi q sua dimiserunt ppter xp̄m etiā si spūalibus vacāt nō debent de elemosinis viuere. Item Mar. 6. dr̄. Precepit eis ne qd tollerēt in via: nisi ꝟgā tm̄. gl. Per virgā ptātem accipiēdi necessaria a subditis intelligit sꝫ hōc subditos est tm̄ platorꝫ: ergo illi religiosi q plati nō sunt nō pn̄t a fidelibus sumptus suos accipere. Item illud qđ ē ꝯcessum in solatiū laborātibus nō laborātibus nō debet: sꝫ viuere de sumptibꝰ fideliū est a dño ꝯcessū ad solatiū eorꝫ q in euāgelio laborāt vt pꝫ .1. Corin. 9. ꝛ .2. ad Thy. 2. Laborantē agricolaꝫ ꝛc. ergo saltem illi q nō laborāt in euāgelio nō pn̄t de elemosinis viuere. Item apl's nolebat accipe sumptus a corinthijs vn̄ viueret vt occasionē auferret pseudo aplis: vt pꝫ .2. ad Cori. xj. Sed nūc etiā multi sunt q turpiter de elemosinis viuūt: ergo saltē ad auferendā eis occasionē religiosi viri debēt ab elemosinis abstinere. Vn̄ Augu. dicit in li. de ope mo. Eadē vobis cā est q aplo fuit: vt amputet occasionē hijs q querūt occasionē. Item apls cō sūpēdia a gētibus nō accipiebat ne scandalū in fide pateret. Vn̄ Lu. 8. sup illud ꝛ alie multe que ministrabant eis ꝛc. gl. Antiquus mos erat iudeorꝫ nec ducebat in culpaꝫ: vt mulieres sua sba pascerēt ꝛ vestirēt doctores: sꝫ qꝛ hō scandalum in gētibus poterat facere. Paulus se memorat abstinuisse: ꝛ hoc idē hr̄ .1. Corin. 9. Sed ꝛ nunc multi scādalizant de hoc ꝙ religiosi sine labore manuū viuere volūt: ergo saltē ppter scādaluꝫ debent ab elemosinis abstinere. Vn̄ Aug. in lib. de ope mo. In meditatiōe vr̄a exardescat ignis: vt istorꝫ mala opa bonis opibus vr̄is psequamini: vt eis amputet occasionē turpiū nūdinarꝫ qbus existimatio vr̄a leditur: vt infirmis offendiculū ponitur. Misereminī ergo ꝛ cōpatiamini ꝛ ostēdite hoībus nō vos in ocio facilē victū sꝫ p angustaꝫ viā ꝛ artā hoc ppositū regnū dei querere. Itē si religiosi q sunt validi ꝛ fortes de elemosinis viuere pn̄t sine labore manuū eadē rōne: ꝛ alij poterunt sꝫ si oēs talē vitā agere vellēt tota vita humana periret. Non. n. inuenirēt artifices q necessaria vitibus hoim ppararēt: ergo nullo mō est sustinēdū ꝙ religiosi validi ꝛ fortes de elemosinis viuāt. ¶ Vlterius nitunt̃ ostēdere ꝙ ꝛ si possent aliquo mō de elemosinis vltro oblatis viuere nō tñ lꝫ ipsis elemosinas mēdicando petere: qꝛ deu. 15. dr̄. Oīno indigēs ꝛ mēdicus nō erit inter vos: ergo phibitū ē ei mēdicare q aliunde viuere pōt. Itē in ps. dr̄. Non vidi iustū derelictū: nec semen ei⁹ querens panē: ergo illi q mendicando panē querūt nō sunt semen iusti .i. xp̄i. Item illud qđ aliem sacra scriptura imperat: viris iustis nō ꝯpetit: sꝫ hmōi ē mēdicitas. vt dr̄ in ps. Nutātes trāsferant filij eius ꝛ mēdicent: ergo mēdicitas pfectis viris nō ꝯpetit. Item .1. The. 4. Operemini manibꝰ vr̄is: sicut p̄cepimus vobis. ꝛ vt honeste ābuletis ad eos q foris sunt: ꝛ nullius aliqd desideretis. gl. Quasi dō opus agendū ē nō ociādū: qꝛ ꝛ honestū ē ꝛ quasi lux ad infideles: ꝛ nō desiderabitis rē alteri⁹ nedū rogādo vl' tollatis aliqd: ergo potius ē manibus opandū ꝙ rogādo aliqd petere p mēdicitatē. Itē .2. ad thes. 3. sup illud. Siqs nō vult opari ꝛc. gl. Aug. vult seruos dei corpalr opari vn̄ viuāt: vt nec ꝯpellant egestate necessaria petē: ergo magis debēt manibus opari ꝙ necessaria petere mēdicando. Itē Hie. ad nepotianū p̄sbyterꝫ. Manꝰ petētes raro accipiamus rogati. Beatius. n. est magis dare ꝙ accipere: ergo nō lꝫ seruis dei petere: aut accipe victui necessaria medicādo. Item certū ē grauius esse delictum qđ seuerius vindicatur est: vt hr̄ .24. q. 1. Non afferam⁹ stateras dolosas: sꝫ grauissime iure ciuile punit̃ validus mēdicus si pdat̃: qꝛ si ꝯditionis ē ꝯditionis efficit̃ seruus pdētis: si liber efficitur eius colonꝰ ppetuus. C. de mēdicantibus validis. l. vnica: ergo grauiter peccāt religiosi q sunt validi mendicādo. Item ꝯ religiosos mēdicantes dicit Aug. in li. de ope mo. Tam multos ypocritas sub habitu monachorꝫ vsquequaqꝫ dispsit callidissimus hostis circumeūtes ꝓuincias nusꝙ̄ missos: nusꝙ̄ fixos: nusꝙ̄ stātes: nusꝙ̄ sedentes. ꝛ i. Oēs petūt ꝛ oēs exigūt: aut sumptꝰ lucrose egestatis. aut simulate p̄ciū sanctitatis: ergo videt ꝙ vita religiosorꝫ mendicantiū sit reprobāda. Itē illud qđ nāliter hꝫ erubescentiā adiunctā in se aliquid turpitudinis hēt vnū: cū verecūdia nō sit nisi de turpi: vt Dama. dicit. Sed petere vl' mēdicare nāliter erubescit hō tantoqꝫ magis quāto ē nobilior nāe. Vn̄ dicit Amb. in li. de offi. ꝙ verecūdia petendi ingenuos ꝓdit natales: ꝛ phs in .4. eth. dr̄

de liberali q̄ nō est petitiuus: ergo mendicare in se turpe ē: ⁊ ita nullo mō mēdicare dꝫ q aliter viuere pōt. Item. 2. Cori. 9. sup illud Hylarē datorem ⁊c̄. dicit gl. Qui dat: vt careat tedio interpellātis nō vt reficiat viscera indigētis: ⁊ rē: ⁊ meritū pdit: ſꝫ frequēter sic dat mēdicātibus: q: mēdicātes tediū faciūt petēdo: ḡ ⁊ si aliq possint d̄ elemosinis viuere: nō tñ debēt mēdicare. ¶ Ulterius nitunt ostēdere q̄ religiosi etiā p̄dicātes de elemosinis viuere: vl̄ ēt elemosinas petē nō debēt. Dicit. n. apl's. i. ad The. 2. Neqꝫ aliqñ fuimus in sermone adulatiōis: sicut scitis: ſꝫ p̄dicatores q mēdicant: ⁊ de elemosinis viuūt opꝫ adulari illis a qbus pascūt: qd̄ pꝫ Mat. 21. sup illud. Et relictis illis abijt foras: vbi dicit glo. Quia paup nulliqꝫ adulatus. nullū in tāta vrbe inuenit hospitē: ſꝫ apd̄ lazaꝝ recept⁹ est. Et tñ intm̄ erat gratiosus cū p̄dicaret: q̄ sicut dī lu. 21. Omnis pplīs manicabat ad eū in tēplo audire eū. gl. i. mane ire accelerabat: ⁊. i. ad Corin. 4. dī. Usqꝫ in hanc horā ⁊ esurimus: ⁊ sitimus: ⁊ nudi sum⁹. glo. Libere. n. ⁊ sine aliqua adulatiōe v̄itatē p̄dicantes: ⁊ gesta praue vite arguētes grāꝫ nō hn̄t apud hoīes: ḡ p̄dicatores nō dēnt elemosinas querere. Preterea. i. ad The. 2. Neqꝫ fuimus in occasione auaritie deus testis ē. gl. Nō dico in auaritia: ſꝫ nec feci: nec dixi etiā in quo eēt occasio auaritie: ſꝫ illi q petūt elemosinas sibi dari faciūt aliqd in quo ē occasio auaritie: ḡ p̄dicatores h̄ nō debēt facere. Itē. 2. cor. 12. Non ero grauis vob. nō. n. quero que vr̄a sunt ſꝫ vos: ⁊ ad phil. vl. Non q: quero datū: ſꝫ reqro fructū. gl. datū est ip̄a res q̄ dat: vt nūmus: cibus potus: ⁊ hmōi. Fructus aūt bona opa ⁊ recta voluntas datoris: ḡ veri p̄dicatores nō dēnt q̄rere ab hijs qbus p̄dicāt tp̄ales res: ⁊ ita nō dēnt de mēdicitate viuere. Item. 2. ad Thy. 2. sup illud. Laborantē agricolā ⁊c̄. dicit gl. Uult apl's vt intelligat euāgelista q̄ necessaria sibi sumere lꝫ ab eis i qbus deo militat: ⁊ quos tanq̄ vineā cultor exercet: vl̄ tanq̄ gregē pascit. Non ē. n. mēdicitas: ſꝫ ptās. Ex quo pꝫ q̄ viuere de euāgelio ptās ē nō mēdicitas: ſꝫ ptās ista nō cōpetit nisi p̄latis: ḡ alij p̄dicatores q nō sunt p̄lati nō dēnt p mēdicitatē de euāgelio viuere. Item apl's. i. ad Cori. 9. Uolens ondere q̄ ip̄e de sumptib⁹ fideliū viuere poterat ptās. pbat se aplm eē: ḡ illi q nō sunt apli non pnt de sumptibus fideliū viuere. ſꝫ religiosi p̄dicantes nō sunt apli cū non sint p̄lati: ḡ ⁊c̄. Item. i. ad The. 2. sup illud cū possemus vobis oneri eē vt xp̄i apli. dicit gl. In tātum grauat eām pseudo vt se abnuere dicat cum liceat illi subsidia reqrere ad cōprimēdū illos qbus: nec facultas erat: nec pudor poscendi. Aplice aūt ptātis debitū vocat onus pp̄ter pseudo aplos q illud indebite vsurpātes importune a plebibus exigebāt. Ex quo pꝫ q̄ illi qui exigunt victum a plebibus cū nō sint apli i. p̄lati sunt reputādi pseudo apli: ḡ p̄dicator q nō est p̄latus nō lꝫ mēdicare. Item p̄dicatores q nō sunt p̄lati victū suū ab hijs qbus p̄dicant mēdicādo querētes: aut querūt qd̄ est eis debitū: aut qd̄ nō est eis debitū. Si qd̄ est eis debitū: ḡ pñt illud ptātiue exigere ⁊ p coactionē: qd̄ manifeste ē falsum. Si aūt petūt qd̄ nō est eis debitū: ḡ ⁊ indebite ⁊ iniuste petūt: ⁊ sic pseudo reputādi sunt: vt pꝫ p gl. p̄us inductā. Item p̄lati recipiētes a plebib⁹ decimas ⁊ oblatiōes tenent in sp̄ualibus eis puidere: ḡ si alij ab ep̄is dirigant ad sp̄ualia ministranda: iniuria fit plebi si a plebe victū recipiāt cum magis ep̄i teneāt eis puidere. Item p̄lati mittētes aliquos ad p̄dicandū tenēt eis in necessarijs puidere: vt habet ex de offi. or. Inter cetera: si ḡ p̄dicatores ab ep̄is missis ab alijs victū reqrant h̄ in illoꝝ grauamē cedit: ⁊ ita nō dēnt ab alijs sūptus accipere. Iteꝫ dn̄s Mat. 23. c̄ phariseos dicit Ue vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite q comeditis domos viduaꝝ orōnes longas orātes: ḡ ⁊ illis sēper vident eē rep̄hensibiles: q sub p̄textu orōnis aut p̄dicatōis: aut alicuius hmōi elemosinas petunt. Item Mat. 10. Dn̄s discipulis ad predicandum missis dicit. In q̄cumqꝫ ciuitatē: aut castellum intraueritis: interrogate qs in ea dignus sit gl. Testimonio vicinoꝝ eligēdus ē hospes ne ei⁹ infamia p̄dicatio legat: ⁊ alia glo. Ille ē dignus q magis scit se accipe grām q̄ꝫ dare: ḡ ad minus in talibus rep̄hēsibile videt q̄ qñqꝫ ad diuites peccatores declinant: ⁊ ad eos q sibi h̄ p grā nō reputant. Item quicūqꝫ p re sp̄uali accipit tp̄alem symonie crimē icurrit: siue petat: sicut gyezi siue recipiat absqꝫ petitiōe oblatū: sicut Eliseus a Naaman recipe noluit. 4. Re. 5. ⁊ siue añ accipiat siue post vt p illud pꝫ qd̄ hr̄. i. q. i. c. eos. Sed ille q p̄dicat pplo: sp̄ualia ministrat: ḡ nō lꝫ ei accipe tēporalia ab eis añ vl̄ post: neqꝫ petēdo: neqꝫ oblata recipiēdo. Item. i. ad Thes. vlti. Ab omni spē mala abstinete vos. gl. Si qd spēm mali p̄tēdit ⁊ si nō sit malū nolite p̄cipiēter agere: ſꝫ q̄ p̄dicator tp̄alia querat ab hijs qbus p̄dicat spēm mali p̄tendit. Unñ. 2. ad Corin. 12. sup illud: nō q̄ro que vestra sunt: ſꝫ vos, dicit gl. Non querebat aplus datum ſꝫ fructū: ne quasi vēditor euāgelij putaretur: ḡ p̄dicatores nō debēt ab hijs qbus p̄dicant victum querere mēdicando. ¶ Ulterius nitunt ostēdere q̄ talibus etiā elemosine nō sunt dande q: Lu. 14. dicit. Cum facis cōuiuiuꝫ voca pauperes: debiles: claudos: ⁊ cecos. glo. A quibus in p̄senti nihil potes expectare. Sed a talibus mēdicis qui sunt validi ⁊ fortes potes in p̄nti multa expectare cū sint familiares potētum: ḡ talibus nō sunt elemosine dande. Item Aug. ad Uincētiuꝫ donastitā. Utilius esurienti panis tollit: si de cibo

securus iusticiam negligat: q̄z eidē panis frangi
tur: vt in sufficiēte seductus acquiescat. Sed q nō
vult operari corpaliter ad victū querēdum cum
possit: vl' q pōt aliunde victuz hr̄e sine peccō: si pe
tat iniuste agit: vt pōt ꝓbari p multa que superi⁹
sunt inducta: ḡ talibus dʒ panis subtrahi. Item
Lu. 6. sup illud. Omni petēti te tribue. gl. Rē vl'
correptionē. Et sup illud Math. 5. Qui petit a te
da ei dicit glosa. Ita. s. vt nec tibi noceat nec alij.
Pensanda est. n. iusticia. Ita. n. oīu petēti dabis
t si nō id quod petit: sed melius cum iniuste petē
tē correxeris. Sed ille q pōt manibus laborare
si petat sibi elemosinā dari: iniuste petit: vt ꝓba-
tuʒ est: ḡ magis deberet sibi dari correptio q̄z res
petita: vt ita ab iniusta petitiōe auertat. Item Au
gu. ad Vincentiū donatistā. Sepe mali ꝑsecuti
sunt bonos t boni malos: illi nocendo p iniustici
am: t illi ɔsulendo p disciplinā: ḡ boni pūt perseq
malos cā discipline. Sed quedā ꝑsecutio est: vt
panis alicui subtrahat: ḡ aliquibus qui sunt mali
dʒ panis subtrahi vt corrigant: t ꝑcipue si panē
petēdo peccent. Sed validi mēdicantes peccāt
etiam si ꝑdicēt vt ꝓbatum est: ḡ talibus dʒ panis
subtrahi. Item Ambro. in. 1. libro de offi. Consi-
deranda ē aūt etiā in largiēdo etas atq̄ debilitas
s. eius cui dat nōnuq̄ etiā verecūdia que inge-
nuos ꝓdit natales: vt senibus plus largiaris qui
sibi labore iam nō queūt victū querere. Silr t d
bilitas corpis t hec iuuanda ꝓmptius: tum siquis
et diuitijs cecidit in egestatē: t maxime si nō vi-
tio suo: s3 aut latrocinijs: aut ꝓscriptione: aut calū
nijs: q̄ hēbat amisit. Ex quo pʒ q in hijs qbus dā
tur elemosine ɔsiderandū ē: si sunt debiles corpe
aut verecūdi: aut si bona sua latrocinio: aut ꝓscri
ptione amiserint. Sed pauperes validi q se ad
mendicādum exponunt nō sunt hmōi: ḡ elemosi
ne eis nō sunt dande. Item elemosine ordinant
ad indigētiam subleuandam: ḡ magis indigenti
dandū est. Sed magis indigēt illi q nō pūt de la
bore ꝓprio victū acquirere: vl' aliunde habere:
q̄z tales qui aliunde hr̄e possunt: ḡ q̄diu magis i-
digentes inueniunt: talibus nō sunt dande. Itē
dare elemosinam ē actus misericordie: ḡ illis so
lum sunt elemosine dande qui sunt miserabiles.
Sed illi q voluntarie mēdicitati se exponunt nō
sunt hmōi: sed illi solū qui in statū mēdicitatis in
uoluntarie incidūt: q: vt phs dicit in. 3. ethi. In-
uoluntarium misericordiā meret: t ignoscētiam
ḡ ꝑdictis pauperibus elemosine nō sunt dande.
Item Aug. dicit in ꝑmo de doctrina xp̄iana. Cū
oībus ꝓdesse nō possis his potissime ɔsulendū
est qui ꝓ locorū t tēporum: vl' quarūlibet rerum
opportunitatibus ɔstrictius tibi quasi quadā sor
te iungunt. Sed maxime ɔstricti vident ɔsan
guinei: t vicini: t alij familiares: ḡ alijs extrane-
is elemosine nō sunt dande q̄diu tales indigen-
tes inueniunt quibus possint dari. ¶ Ne igit
visis ne ista positio nouella videat: errorem pre
dictum ostēdemus tēpore ꝑmitiue eccle incepis-
se. Dicit. n. in tertia cano. Jo. Is qui amat ꝑma-
tum gerere in eis Dyotrepes nō recipit nos. Et
infra. Et quasi ei ista nō sufficiant: neq; ipse susci
pit fratres glo. Indigētes. Et eos qui suscipiūt ꝓhi-
bet. glo. Ne impendāt curam humanitatis. Et
de ecclesia eijcit. glosa. De loco vbi cōueniunt: t
alia glosa dicit ibidē. Perseuerare debes in ele-
mosina: q: vtilitatem tātam in ea intelligo: q nō
solum tibi: sed etiaʒ toti ecclesie scripsissem de cō
mendatione elemosine: sed hanc necessitate di-
misi: q: Dyotrepes nō curat nostram auctorita-
tem Dyotrepes heresiarcha illius tēporis noua
docendo ꝑmatū sibi vsurpat. Hec aūt eius erat
heretica doctrina q ꝓhibebat ne impēderet cu
ra humanitatis fratribus peregrinis alienis a re
bus ꝓprijs: vt per textum t glo. ibidem pʒ. Hic
etiam error in vigilantio surrexit: vt pʒ in episto
la Hiero. ad Riparium: t Desiderium contra
Vigilantium: vbi sic dicit. Preterea eūdeʒ ad
me relatum est epistolis q ɔtra auctoritatē apo
stoli Pauli: imo Petri: Joānis: t Jacobi qui dex-
tras dederunt Paulo: t Barnabe cōicationis
t preceperunt eis: vt pauperum memores ēēt
tu ꝓhibeas hierosolimaʒ in vsus sanctorum ali-
qua sumptuū solatia dirigi. ¶ Nunc igitur erro-
rem excludere volētes: hoc ordine ꝓcedemus.
¶ Primo ostendemus q pauperes qui reliquē
runt oīa ꝓpter xp̄m pūt de elemosinis viuere.
¶ Secundo q predicatores t si non sint prelati
dūmodo a prelatis ecclesie mittant: possunt ab
eis quibus ꝑdicant accipere vñ viuant. ¶ Ter-
tio q liceat ꝑdictis elemosinas petere mēdican-
do q̄uis sint corpe validi. ¶ Quarto q eis ꝑci-
pue sunt elemosine dāde. ¶ Quinto soluemus ea
que in ɔtrarium sunt obiecta. ¶ Q aūt pauperes q
reliquerunt oīa ꝓpter xp̄m possint de elemosi-
nis viuere ꝓbatur ꝑmo exēplo beati Benedicti de
quo narrat beatus Grego. in secundo libro dya-
logorum q tribus annis in specu manens de his
que a Romano monacho ministrabant refectus
est postq̄ꝫ domum parētesq; reliquerat: t tñ vali
dus corpore existens nō legitur de labore manuū
victum quesiuisse. Item. 1. q. 2. c. sacerdos. dicit
q ille qui oīa sua: aut relinquit parētibus: aut pau
peribus distribuit: aut eccle rebus adiungit: se
in numero pauperū paupertatis amore ɔstituit nō
solum sine cupiditate: s3 etiā cū laude pietatis ac
cipit a ꝓplo dispēsanda t fideliter dispēsat acceptā
vt vñ pauperibus subministrat inde t ipse tanq̄ pau
per voluntarius viuat. Patet ḡ q paup qui oīa
sua ꝓpter xp̄m relinquit pōt viuere de elemosinis

que a pplo paupibus ministrant. Itē potius dz bō
bonū ꝑtermittere qḋ sine petō ꝑmitti pōt: ꝙ aliqḋ
petm̄ ꝯmittere. Si ḡ illi qui sunt validi corpore
peccant elemosinas recipiēdo potius dēnt ꝯm̄s
alias occupationes dimittere ꝙtūcunq̄ bonas
ꝙ elemosinas accipe. Hoc aūt apte est falsum p
hoc quod dicit Aug. in li. de ope mo. ꝙ illi serui
dei qui etiā manibus opant ad ea discēda q̄ me
moriter recolant debēt hic se posita tpa qbus .s.
a labore manuū vacēt. Ad hoc. n. ⁊ illa bona opa
fidelium subsidio supplēdorum necessariorū de-
esse nō debēt: vt hore quibus ad erudiēdum ani-
mū ita vacat vt illa corpalia opa geri nō possint
nō opprimāt egestate. Ex quo etiā pz ꝙ Aug. nō
intēdit ꝙ monachi laborent manibus ad totum
victum querendū ex labore manuū: qꝛ si hoc fa-
cerent nō relinqueret aliquod tps vacuū ad spūa
lia opa. Itez Aug. in eodē libro loquēs de aliquo
diuite qui bona sua alicui monasterio tribuit di-
cit ꝙ bn̄ facit operando: vt alijs exemplū det: ꝙ
nis ipa res cōis monasterij iam facta debeat ei
rependere vicē ad vitā eius sustentandā. Quod
quidem si noluit. s. manibus operari quis audeat
cogere. Ex quo pz ꝙ ille qui bona sua monasterio
dat pōt sine labore manuuz de rebus monsterij
viuere: sz sicut idem Aug. statim subiungit cum
cium xpianoꝝ sit vna respublica: nō differt vbi-
cunq̄ sua reliquerit: vl' a qbuscūq̄ accipiat neces
saria vite: ḡ illi qui oīa que hēbant reliquerunt p-
pter xp̄m pn̄t a quibuscūq̄ accipere vnde viuāt.
Item ꝓpositum desistēdi quēq̄ ab aliquo qḋ est p
se malū nō aufert illi ope rōnez peccati: ꝙuis for
te petm̄ diminuat. Si ḡ pauperem validum ad
laborandū de elemosinis viuere ē per se pecca-
tum: illi qui cuz sint validi ad tp̄s de elemosinis
viuere volunt ꝙuis intēdant: qn̄q̄ alio mō viuē
nō excusabunt a petō: ḡ s'm hoc peregrini de ele-
mosinis viuētes q sunt corpore validi peccant: ⁊
sil'r qui eis tales pegrinationes iniungunt quod ē
absurdum. Item vacare cōtēplationi diuine lau
dabilius est ꝙ vacare studio p̄bie: sed aliqui sine
peccato: vt studio p̄bie vacēt de elemosinis vi-
uunt ad tēpus: ergo ⁊ aliqui: vt cōtemplationi va
cent ad tp̄s pn̄t ꝑtermisso labore manuuz de ele-
mosinis viuere. Sed ꝯtēplationi diuine vacare
in oī tpe est laudabilius ꝙ certū tp̄s ad hoc ꝑfige
re: ḡ aliq pn̄t vt ꝯtēplationi vacent toto tpe vite
sue ꝑtermisso labore de elemosinis viuere. Itez
charitas xp̄i magis facit oīa cōia ꝙ amicitia pol-
litica: sz si aliquis dat mihi rē aliquā. licite possuz
vti illa vt libet. ḡ multo fortius possum viuere d
bus que dant mihi ꝓpter charitatē xp̄i. Item q
pōt accipe qḋ maius ē: pōt accipe qḋ minus ē: sz
religiosi pn̄t accipe redditus mille marchaꝝ: ⁊ d
eis viuere sine labore manuū: alias multi religio
si habentes multas possessiones eēnt in statu dā-
nationis. Et eadem rōne multi clerici seculares
nō habentes curā aīarum: qui de possessionibus
eccl'e que de elemosinis ꝓueniunt viuunt: ḡ ridi
culum est dicere ꝙ pauperes religiosi nō possunt
modicas elemosinas recipe: ⁊ ex eis sine labore
manuū sustētari. Itez magis defraudant paupes
inualidi ad laborādum si alijs detur id qḋ ē debi
tum ⁊ determinatū ꝙ si alijs detur id qḋ nō ē eis
debitum: sz fructus possessionū eccl'e sunt depu-
tati ad hoc vt pauperibus dant: vt pz. 12. q. 1. ca.
vidētes. Unde dicit. 1. q. 2. c. claricus. ⁊. c. siquis
ꝙ clerici q de bonis parētum sustētari pn̄t nō pn̄t
sine petō viuere de bonis eccl'ie vn̄ paupes sunt
victuri: ḡ magis vi ꝙ defraudent paupes si aliq
nō laborātes manibus cū sint validi de possessio
nibus eccl'e viuāt: ꝙ si viuant paupes xp̄i de his
que a fidelibus offerunt de bonis ꝓprijs q̄ paupi
bus nō sūt deputata. Si ḡ p̄mi paupes nō defrau
dant multo minus necsc̄di. Ad hoc etiaz faciunt
multa q̄ supra dicta sunt in tractatu de opib' ma-
nualibus. ¶ Nunc scḋo ostēdendum ē ꝙ etiā pre
dicatores ꝙuis nō sint ꝑlati pn̄t accipe ab illis q-
bus ꝑdicant elemosinas vn̄ viuant. Apostol'. n.
dicit. 1. Cori. 9. Quis militat suis stipēdijs vnq̄
qs plātat vineā ⁊ de fructu eius nō edit: qs pascit
gregē ⁊ de lacte gregis nō māducat: que oīa ⁊ plu
ra alia exēpla inducit: vt gl. dicit ad ostēdendū ꝙ
apli nō sibi aliqd vltra debitū vsurpāt: si sic dn̄s
ꝯstituit ex euāgelio viuētes panē gratuitū mandu
cabāt ab eis sumptū qbus gratuitā grām ꝑdica-
bant: sz ꝯstat ꝙ militi cuilibet ⁊ plātatori vinee ⁊
pastori gregis dētur victus ex suo ope: ꝓpter h ꝙ
in ope laborāt. Cum ḡ in euāgelio laborē hēant ꝑ
dicando: nō solū ꝑlati: sz etiā qcunq̄ alij licite ꝑdi
cant vtriq̄ pn̄t ab hijs qbus ꝑdicant panē accipe
vn̄ sustētent. Itē apls ꝓbat ꝙ poterāt apli tpalia
accipe ab eis qbus ꝑdicabant: qꝛ eis spūalia seia-
bāt: qꝛ q dat magna nō ē mirꝝ si accipiat pua. Un̄
dicit in eodē. c. Si nos vob̄ spūalia seiauim' ma
gnū ē si nos carnalia vr̄a mectam' sz eadē spūalia
q̄ ꝑdicāt ꝑlati ꝑdicāt alij ex eoꝝ auctē: ḡ ēt ipi pn̄t
ab his qb' ꝑdicāt carnalia accipe vn̄ viuāt. Itē eo
dem. c. dicit apls. Dominus ordinauit hijs qui
euangeliū annunciant de euangelio viuere. glo.
Hoc rōnabiliter fecit vt expeditiores sint ad pre
dicandum verbū dei. Sed omnes qui ad predi
canduz deputant oportet eē expeditos ad predi-
candum: siue sint ꝑlati: siue auctē ꝑlatorum ꝑdi-
cent: ḡ ad eos etiaz qui nō sunt ꝑlati ordinatio do
mini se extendit: vt de euangelio viuant. Quod
etiaz pz ex ipis verbis apli. Non. n. dicit qui ha-
bent ordinariam auctem: sed simpl'r qui annun-
ciant. Item Luce. x. Dominus discipl'is missis
ad ꝑdicādū dicit. In eadē domo manete edētes:

⁊ bibentes que apud illos sunt. Dign⁹ est eni͂ ope
rarius mercede sua. Et quo pz ꝙ p̄dicatori quasi
merces debet victus ab his quib⁹ predicat: vt
pz ibidē per glo. que dicit. Nota ꝙ viri ep̄i p̄dica
torū due mercedes debētur. Una in via q̄ nos in
labore sustentat alia in patria que nos in resurre-
ctionē remunerat. Sed merces nō debetur po
testati vel auc̄ti vel habitui sꝫ actui: q: solū actib⁹
meremur. Un̄ ⁊ ph̄s in .i. eth̄. dicit. Quēadmo-
dū in olimpiadibus nō optimi ⁊ fortissimi coro-
nant sed agonizantes. Hor enī quidā vincūt: ita
⁊ eoꝝ que in vita bonoꝝ ⁊ optimoꝝ operātes re-
cte illustres fiunt. Et hoc est etiā qđ ap̄ls dicit .2.
thi .2. Nō coronabit nisi qui legittime certauerit
Ergo illi qui predicāt siue sint prelati siue nō dū-
modo licite predicēt pn̄t licite de euāgelio viue-
re. ¶ Item magis laborāt in euāgelio illi qui p̄di
cant missi a p̄latis q̄ȝ illi ex quoꝝ collegio mittūt
vel qui mittūt eos de volūtate prelatoꝝ. Sed il
li ex quoꝝ collegio predicatores mittūtur q̄uis n̄
sint prelati pn̄t viuere de elemosinis acceptis ab
hijs quib⁹ euāgeliū p̄dicant: qđ pz ex hoc qđ dici-
tur. Ro. 15. Probauerūt macedonia ⁊ achaia col
lationē aliquā facere in paupes scōꝝ qui sunt in ie
rusalē. Placuit eni͂ eis ⁊ debitores sunt eoꝝ. Nā
si spūaliū eoꝝ ꝑticipes facti sunt gētiles. glo. eoꝝ
i. iudeoꝝ qui miserūt eis p̄dicatores ab Jerosoli
mis debent ⁊ in carnalib⁹ ministrare eis. Illi aūt
paupes non pn̄t tantū itelligi apostoli: q: nō opor
tebat ꝑ ap̄lis soluz qui .12. erant ⁊ paruo victu cō-
tenti facere collectas per oēs ecclesias ⁊ p̄cipue
cum ipsimet victum acciperēt ab hijs quib⁹ p̄di-
cabant vt pz .i. Cor. 9. Ergo multo fortius illi q p̄
dicāt q̄uis non sint prelati sꝫ a p̄latis missi possūt
de euāgelio viuere. ¶ Item magis coopant p̄la
tis ad euāgeliū predicādū illi qui ex eoꝝ miūctiōe
euangeliuz p̄dicant q̄ȝ illi qui in alijs ministerijs
eis obsequūtur. Sed prelati predicātes euāgeliū
pn̄t accipere sūptus non solū pro se sed etiā ꝑ fa-
milia sua que eis ministrat. Ergo multo forti⁹ illi
qui euāgeliū annūciāt ex cōmissione prelatoꝝ pn̄t
đ euāgelio viuere. ¶ Itē ille qui ipendit aliquid
gratis ad qđ nō tenet nō min⁹ pōt recipere vicez
q̄ȝ ille qui impēdit hoc ad qđ tenet: sed p̄lati obli
gati sunt plebib⁹ ad hoc ꝙ eis spūalia ministrent.
Un̄ dicit ap̄ls .1. Cor. 9. Nā ⁊ si euāgelizauero nō
est mihi gloria. Necessitas .n. mihi incūbit. Ue
eni͂ mihi est si nō euāgelizauero. Ergo illi qui non
sunt prelati nec in aliquo plebib⁹ tenētur: non mi
nus possunt licite accipere t̄palia ab eis quib⁹ pre
dicant. ¶ Itē aug. dicit in lib. de ope mo. Si euā
geliste sūt .s. hi religiosi fateor habēt p̄tātem .s. vi
uendi de sumptib⁹ fideliū: sed nō soli prelati sunt
euāgeliste: sed oēs qui euāgelizare pn̄t etiā diaco
nes. vn̄ eph̄ .4. ap̄ls dicit. Dedit quosdā quidez

ap̄los. quosdā aūt ꝓph̄as. alios vero euāgelistas
alios aūt pastores ⁊ doctores distinguēs euāgeli
stas a pastorib⁹ ⁊ ap̄lis per quos prelati intelligū
tur: ergo quicūqꝫ p̄dicāt siue sint prelati siue non:
possunt de euangelio viuere. ¶ Itez inter oēs oc
cupatiōes ecclesiasticas dignior est occupatio eo
rū qui verbū dei annūciāt. Un̄ ad hoc x̄p̄s venis
se se monstrat. Mar. i. Ad hoc etiā missus demō
stratur Isa. 61. ad euāgelizādū paupib⁹ misit me.
Et ad hoc etiā paul⁹ missuz se dicit .i. Cor. i. Nō
eni͂ misit me x̄p̄s baptizare sꝫ euāgelizare. Sꝫ il-
li qui occupatiōib⁹ ecclesiasticis īplicant non de
bēt manib⁹ laborare: sꝫ de reb⁹ ecclesie viuere vt
dicit aug. in lib. de ope. mō. de seipso loquēs: er-
go multo forti⁹ illi qui occupātur in p̄dicatiōe v̄bi
dei possunt sine labore manuū de euangelio viue
re. ¶ Itē vtili⁹ est p̄dicatiōis officiū q̄ȝ aduocati
onis. Sꝫ aduocati qui licite aduocatiōis officiuz
exercent possunt de suo labore ⁊ officio viuere. er
go multo fortius p̄dicatores possunt de euāgelio
viuere: siue sint p̄lati siue nō dūmō licite p̄dicent
¶ Item q̄uis de vsura non possit elemosina fie-
ri tamē p̄dicatorib⁹ est ꝯcessum vt ab vsurarijs
elemosinas accipiāt si aliter non possint morari
terris vsurarioꝝ: hac rōne q: gerūt negotia eorū
quibus vsure r̄ddūtur: dum per p̄dicationē vsu-
rarios ad vsurarū restitutionē inducūt vt decre-
talis dicit extra de sen. exō. c. cum volūtate. Sꝫ
ipsi silr̄ gerūt negotia oīum ⁊ diuitū ⁊ pauperꝝ dū
diuites ad dandū elemosinas paupib⁹ inducūt
⁊ dum ad alia salutaria opa alios exhortant. Er-
go possunt licite accipe elemosinas ab illis quib⁹
predicāt. ¶ Itē in artib⁹ mechanicis videm⁹ ꝙ n̄
solū illi qui manib⁹ operātur licite de artificio vi
uunt. sed ⁊ sapiēs architectus qui manib⁹ nō labo
rāt alios dirigit. Sed ille qui de morib⁹ docet ē
quasi architectus respectu oīum officioꝝ hūano-
rum vt pz per ph̄ꝫ in .i. eth̄. Ergo p̄dicatores pn̄t
de officio p̄dicatiōis viuere etiā si manib⁹ nō ope
rēt. ¶ Itē sanitas aie p̄ferēda est sanitati corpis.
Sed medici dantes ꝯsiliū de salute corpis ⁊ si ni
hil manibus operētur pn̄t licite accipe vn̄ viuāt.
Ergo multo forti⁹ illi qui ꝯsulūt saluti aiarū etiaꝫ
si manib⁹ nō laborent. ¶ Nūc tertio restat osten-
dere ꝙ predicti nō solū viuere possint de elemo-
sinis spōte oblatis: sed etiā eas petere mēdicādo
Qđ ꝓbat exēplo x̄p̄i in cuius ꝑsona in psal. dicitur
Ego aūt mēdic⁹ sum ⁊ paup. glo. Hoc dicit x̄p̄us
de se ex forma serui. Et infra. Mendic⁹ est q ab
alio petit: ⁊ pauper qui sibi nō sufficit. ¶ Itē i alio
psalmo. Ego vero egen⁹ ⁊ paup sum. glo. Sū ege
nus .i. petens. Et paup sum .i. insufficiēs mihi: q:
⁊ mūdanas copias nō habet ⁊ intus vbi est diues
semp ambit: desiderat: accipit. ¶ Itē i alio psal.
Persequut⁹ est hoīem inopē ⁊ mēdicū. gl. .s. x̄p̄m.

Et alia glo. Paupes inseq̄ui sola scīētia est: alij ꝓ-
diuitijs vel honorib⁹ interdū huiusmodi patiunt̄.
Ille due vltime glose o͂ñdūt manifeste ꝙ de mē
dicitate rerū tp̄aliū ꝑdicta verba intelligere oꝫ
¶ Itē .2. Cor.8. Scitis grām dn̄i nr̄i iesu xp̄i: q̄ꝛ
ꝓpter vos egen⁹ factus est. glo. in mūdo. Et ꝙ i h
xp̄s sit imitād⁹ pꝫ per glo. que ibidē dicit. Nemo
se ꝯtēnat. Pauper in cella diues in ꝯscia securior
dormit in terra ꝙ̄ cū auro diues in purpura. Nō
ergo expauescas cum tua mēdicitate ad illū acce
dere qui indut⁹ est nostra paupertate. ¶ Itē ꝙ dn̄s
victū petierit expꝛ̄sse habet̄ luc.19. Ubi dn̄s dixit
ad zacheū Zachee festināns descende q̄ꝛ hodie in
domo tua oꝫ me manere. gl. Nō inuitat⁹ inuitat
q̄ꝛ ⁊ si nūdū audierat vocē inuitantis audierat tñ
affectū. ¶ Item Mar. xi. Circūspectis oīb⁹ cuꝫ
iam vespera esset ⁊c. glo. Circūspectis oīb⁹ si quis
eum hospitio susciperet. Tante. n. paupertatis fuit
⁊ ita nulli adulatus: vt in tanta vrbe nullū hospi-
tiū inueniret. Ex quo patet ꝙ xp̄s ita paup erat ꝙ
hospitiū ꝯducere nō posset. Sed ab alijs hospiti-
um petebat ⁊ expectabat. Unde blasphemū ē di
cere ꝙ non liceat mendicare. ¶ Itē hoc ꝓbat̄ exē
plo aplor̄ qui iussi sunt a dn̄o necessaria ad victū
in via nō ferre vt patet Mat.x. Mar.6. ⁊ luc.9.
⁊ .x. Cōstat aūt ꝙ ipi imperiose nō peterāt accipe
ergo satis euidens est ꝙ necessaria victus humi-
liter petebāt qđ est mēdicare. ¶ Itē hoc etiā pa-
tet de discipulis aplor̄ post resurrectionē xp̄i. Di
cit̄ enim in tertia ca. Ioh. Pro noīe ei⁹ ꝑfecti sunt.
glo. Pro noīe xp̄i ampliādo. ꝑfecti sunt glo. Alie
nati a rebus ꝓprijs. ergo sine necessarijs vie ibāt
Ex quo pꝫ ꝙ necesse habebāt petere. ¶ Item hō
magis debet sibi ꝓuidere ꝙ̄ alijs. sed apls pete-
bat elemosinas ꝓ alijs. s. ꝓ paupibus sanctoruꝫ
qui erāt in ierl̄m: ergo etiā licet alicui elemosinas
petere ꝓ fratrib⁹ suis vel etiā ꝓ seipso. ¶ Iteꝫ ꝙ
mēdicare liceat patet per exemplū beati alexij q
oībus suis dimissis ꝓpter xp̄m sine labore manu
um viuebat de elemosinis quas mendicando q̄
rebat: ita etiā ꝙ a seruis patris sui qui eum quere
bant elemosinas peteret: ⁊ de hoc grās deo age-
ret ꝙ a seruis suis elemosinas accepisset. Cui⁹ sci
tatis indiciū fuit vox celitus delapsa audiētibus
papa: ⁊ īperatorib⁹ honorio ⁊ archadio: ⁊ vniuer-
so populo romano in ecclesia beati petri existētibus
que testata est meritis eius romā stare. Multis
etiā miraculis post mortē claruit. vnde ⁊ canoni
zatus est ⁊ festum ei⁹ a romana ecclesia solēniter
celebratur. ¶ Itē Hie. ad Oceanū in ꝯmēdatio
ne fabiole dicit ꝙ optabat suis diuitijs pariter ef
fusis pro xp̄o stipes accipere. In hoc aūt nō eēt cō
mendanda si peccatū eēt mēdicare. ¶ Iteꝫ illud
qđ est illicitū in ecclesia nō iniungit̄ alicui ī pn̄iaꝫ
sed ꝓ grauiorib⁹ peccatis aliqn iniūgit̄ ꝙ extra ter
ram suam sine expēsis mēdicādo peregrinet̄. er-
go mēdicare non est illicitū sed pōt eē penitētie
op⁹: ⁊ ita assumere mēdicationē ꝓpter xp̄m ad ꝑ
fectionē vite ꝑtinet: sicut ⁊ cetera pn̄ie opera in q
bus religiones fundant̄. ¶ Itē sicut ea quib⁹ ma
cerat̄ corp⁹: vt ieiuniū vigilie ⁊ huiusmodi valēt
ꝯtra ꝯcupiscētiā carnis ita ea que ad humiliatio-
nē hoīs ꝑtinent valent ꝯtra supbiam spūs: q̄ñ nō mi
nus est fugienda ꝙ̄ ꝯcupiscētia carnis cū etiā pec
cata spūalia sint maioris culpe. vt greg. dicit. Sꝫ
nihil pōt esse inter opera penitētie qđ hoīem ma-
gis humilē ⁊ abiectū reddat ꝙ̄ mēdicatio: vnde
nāl̄r oīs homo mēdicare erubescit. Ergo sicut ad
statum ꝑfectionis ꝑtinet ꝙ homo ieiuniū ⁊ vigili
as assumat vt carnis ꝯcupiscētiā domet: ita ad ꝑ
fectionē vite ꝑtinet si aliqs mēdicationē assumat
ꝓpter xp̄m vt spūm humiliet. ¶ Itē charitas xp̄i
liberalior est ꝙ̄ amicitia seculi. Sed licet ex ami
citia seculi aliquid petere ab amico suo: quo indi
geat ⁊ ꝑcipue si ei in aliquo recōpensare pōt: nec
differt vtrū recōpensatio fiat de eodē vel de alio
vt dicit̄ in .5. eth. ergo multo fortius licet alicui
ꝙ̄uis sit validus ꝙ petat illa quib⁹ indiget ꝓpter
charitatē xp̄i: ⁊ precipue cum possit recōpēsare re
cipiens danti in oratiōib⁹ ⁊ alijs spūalib⁹ bonis.
¶ Itē licet petere ab aliquo illud ex cui⁹ datione
fit dantis ꝯditio melior: sed ex hoc. s. ꝙ aliqs dat
elemosinā fit eius ꝯditio melior: q̄ꝛ per hoc mere
tur vitā eternā: ergo nō est illicitū elemosinas pe
tere. ¶ Item indigentie pauperū nō pōt subueni
ri nisi eor̄ indigentia sciatur: sciri aūt nō pōt oīno
nisi necessitatē suā petendo exponāt: ergo si licitū
est aliqbus ꝙ sint in tali statu ꝙ reb⁹ alienis indi-
geant ad sustētationē licitū est ꝙ eas petant. Sed
licitū est ꝙ aliqui in statu egestatis se ponāt ꝓpter
xp̄m vt supra ꝓbatū est. In quo etiā si manib⁹ ope
rentur oportet ꝙ indigeant multis vt aug. dicit i
lib. de ope mo. ergo licitū est elemosinas petere.
¶ Nūc q̄rto ostēdem⁹ ꝙ predictis mēdicātib⁹ ele
mosine sunt dande. Primo per hoc qđ habetur
in .3. cano. Io. Carissime fideliter facis q̄cq̄d opa
ris in fratres ⁊ hoc in peregrinos. Et de quib⁹ lo
quat̄ subiungit. Pro noīe enī eius ꝑfecti sūt. glo.
Alienati a reb⁹ ꝓprijs. Et īfra. Nos ḡ debemus
suscipe huiusmōi. gl. Ioānes oīa dimiserat ⁊ se di
uitib⁹ ꝯnumerat vt alacriores reddat ⁊ ꝓmptio-
res ad ꝯmiserēdū paupib⁹. ḡ ꝯmēdabile est dare
elemosinas illis q ꝓ noīe xp̄i sine reb⁹ ꝓprijs vi-
uunt. ¶ Itē mat. x. Qui recipit iustū in noīe iusti.
glo. ꝓ eo ꝙ noīatur iust⁹. Mercedē iusti accipiet
glo. Dicit ḡ aliqs. ḡ ⁊ pseudo ꝓphas ⁊ Iudā ꝓdi-
torē suscipiem⁹. Hoc dn̄s ꝓcurās dixit ꝑsonas nō
esse suscipiēdas sed noīa: ⁊ mercedē nō carere su-
scipiētē licꝫ indign⁹ sit qui suscipit̄. Ex quo pꝫ ꝙ ele
mosine sunt dāde his qui hn̄t nomē scitatis etiaꝫ

si indigni sint. ¶ Item ad ro. 15. cōmēdat apl's macedones et achaios de hoc q̄ p̄bauerūt collationē facere in paupes scōr. vbi dicit glo. Hij totos se dederūt diuīs obsequijs nihil mūdanū curātes exēplū bone cōuersatiōis p̄bebāt credētibus. Illis mittēdā fecerāt achaici et macedones collectā per quā rem ad huiusmodi opera romanos aplūs inuitat. Ergo p3 q̄ p̄dictis paupib9 elemosine sunt dande. ¶ Item .2. ad. Cor. 8. Uīa abūdātia illorū inopiam suppleat. glo. Illorū qui oīa mūdi deserunt ergo idē vt prius. ¶ Itē sup illud .2. ad thes. 3. Uos aūt fratres nolite deficere bñfacientes. glo. paupib9. et alia glo. Quia et si operētur possint tn̄ nōnullis idigere. Et id monet ne illi q̄ habebant vnde seruis dei necessaria p̄berēt hac occasione pigrescerēt. Nō. n. in rep̄hensionē venit qui h̄ianus est in largiēdo: sed hic qui cū possit laborē ferre ociose vult vitā agere. ergo p3 q̄ seruis dei est laudabile elemosinas dare siue laborēt siue nō: etiā quādo non laborātes rep̄hensibiles sūt. ¶ Itē Hie. contra vigilātiū. Nec nos negam9 cūctis paupib9 et etiā iudeis et samaritanis si tāta sit largitas stipes porrigēdas. Sed apl's docet faciendā quidē ad oēs elemosinam s3 maxime ad domesticos fidei: de qb9 et saluator in euāgelio loquebat. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tatis qui vos recipiāt in eterna tabernacula. Nūquid isti paupes inter quorū pānos et illuuiē corporis flagrans libido dn̄at pñt habere eterna tabernacula q̄ nec p̄ntia poss. nec futura. Nō. n. simplr paupes s3 paupes sp̄ū beati appellātur. de quib9 scriptū est. Beat9 qui intellig3 sup egenū et pauperē. In vulgi paupib9 sustentādis nequaq̄ intellectu sed elemosina op9 est: in sanctis paupib9 beatitudinis intelligētia vt ei tribuat q̄ erubescit accipere: et cū acceperit dolet: metēs carnalia et seminās sp̄ualia. Ex quo p3 q̄ meli9 est sanctis paupib9 dare elemosinas q̄ quibuscūq3 alijs. ¶ Itē 2. Cor. 9. sup illō. Dispsit dedit paupib9. dicit gl. Si hui9 q̄ paupib9 largit merces magna est: q̄to magis eius qui ministrat sanctis. Paupes n. dicit p̄ntes etiā qui mali sūt. Et sic idē qō p9. ¶ Itē Hie. super eplam ad gal. exponēs illud cōicet aūt is qui cathecisat sic dicit. Hus qui adhuc ī occultores et discipuli et carnales erāt imperat: vt quō ipsi a magistris sp̄ualia metūt sic magistris carnalia p̄beāt: qui totos se ī diuine eruditiōi et studio tradiderāt [illegible] necessarijs indigēt: ergo etiā nō laborātib9 corporaliter: sed ex toto se studio scripturarum [illegible] elemosine sunt dande. ¶ Itē Hie. ad [illegible]. Quē senseris tibi aut semp aut crebro de nūmis loquētē excepta elemosina que indifferenter oīb9 p3 institorē potius habeto q̄ monachū. Ex quo p3 q̄ monachis et oīb9 alijs elemosine sūt dande: et q̄ eis licit loq̄ de elemosina petēda. ¶ Itē dicit in decre. di. 42. Qui gs despicit eos qui fidelite agapes. i. cōuiuia paupum exhibēt: et p̄p honorē dn̄i cōuocāt fratres: et noluerit cōicare huiuscemodi vocantib9 paruipēdēs qō gerit anathema sit. ergo p3 q̄ excōicand9 est qui dicit elemosinas indigētib9 nō esse largiēdas. ¶ Itē puer. 21. Qui obturat aurē suā ad clamorē paupis et ipse clamabit et nō exaudiet. glo. Paupis generalr nō egenti tm̄ vel corporalr infirmi. Nā qui criminib9 alienis affect9 nō vult cōdolere sed iudicātis magis tenere censurā: ostēdit se nūdum victorū scelerib9 eiectum: neq3 auditu diuine misericordie dignū. Patet ergo q̄ oīb9 paupib9 elemosine sunt dande etiā corpe validis. ¶ Item sup illud p̄s. Producens fenū iumētis et herbā seruituti hoīum dicit glo. Terra satiabit p̄ducēs fenū .i. tp̄alia iumētis .i. p̄dicatorib9: vt de euāgelio viuāt qui euāgeliū annūciant. Nisi terra p̄ducat fenū .i. tp̄alia nō est irrigata sed siti rus qō si facit ip̄e est fructus. Et infra. Debētur p̄dicatorib9 tp̄alia qui largiūtur sp̄ualia de qb9 dicit. Beat9 q̄ p̄occupat vocē petitur. Nō ita debes agē bonū tuū: vt mēdico trāseūti. Illi. s. mēdico das: q: lege dicit oī petēti da: huic vō etiā nō petēti dare debes. Et infra. Si petēti das gēuū sit da agnoscis in eo cū cui desēdit multo magis da seruo dei: multi rp̄ēt etiā nō petēti. Ex quo p3 q̄ oīb9 paupib9 etiā nō petētib9 elemosine sūt dāde. p̄cipue tn̄ p̄dicatorib9 dari dēbēt a suis auditorib9. ¶ Itē luc. 16. Facite vobis amicos de māmona iniq̄tat. gl. Nō quoslibet paupres: s3 eos q̄ pñt vos recipe in eterna tabernacula. Qz maxie pñt in eterna terbernacula recipe paupres p̄p̄ xp̄m: q̄ etiā iudices cū xp̄o erūt: ergo eis p̄cipue sūt elemosine faciēde. ¶ Nūc vltio restat rn̄dere hijs q̄ in ɔ̄triū obijciūt. ¶ Ad id ḡ qō p̄io obijcit q̄ munera excecāt oculos sapiētū: dicēdū q̄ reo tp̄alia dupl'r accipi pñt. Uno mō ad diuitias augēdas et ɔgregādas: et talis receptio munerū ex cupiditate p̄cedit q̄ oculos cordis excecat et a iusticia declinare facit. Alio mō ad necessitatē vict9 et vestit9: et illa munerū acceptio cupiditatē nō h3 annexā. vn̄ nō excecat oculos nec verba iusticie facit mutare. Et hec distinctio p̄bat p̄ hoc qō habetur .1. thi. vlt. Habētes alimēta et quib9 tegamur hiis ɔtenti sim9. glo. Qui vltra tēdit malū inuenit. vn̄ subdit. Nā q̄ volūt diuites fieri incidūt in tēptationē et in laqueū diaboli. ¶ Ad scdm dicēdū q̄ duplex ē seruit9. Est. n. fuit9 timoris et amoris. Qui ergo accipit mūera ex cupiditate seru9 est timoris: q: q̄ cū cupiditate acq̄rūtur cū timore possidētur. Et ab hac fuitute liberi debēt esse serui xp̄i. Ro. 8. Nō accepistis sp̄m fuitutis iterū in timore. Qz q̄ accipit munera ex charitate: seru9 est amoris. Et ab hac seruitute nō sunt liberi serui xp̄i. vn̄ apl's dicit .2. Cor. 4. Nō nosmetipsos p̄dicam9: s3 iesum

xp̄m dn̄m nr̄m. nos aūt seruos vr̄os p̄ iēm. Pa-
tet ergo q̄ ille q̄ ꝓpter officiū charitat̄ iplēdū ele-
mosinas ad corpis sustētationē recipit: nō icurrit
furturē q̄ sit indigna suis xp̄i: ꝫ illā q̄ operat̄ seruis
xp̄i. ¶ Ad tertiū dōꝫ q̄ dare p̄m se est laudabili⁹
q̄ accipe. vn̄ ⁊ phs dicit in .4. eth. q̄ act⁹ liberali
tat̄ magis ē i dādo q̄ in accipiēdo: q̄uis liberal̄
det ⁊ recipiat. Nihil tn̄ ꝓhibet receptionē eē me
liorē rōne alicui⁹ adiūcti: ⁊ hoc est p accn̄s. Dicē-
dū ergo q̄ si in paupe nihil ꝯsideret nisi receptio
elemosine tn̄: beatior est diues q̄ dat elemosinas
q̄ paup qui recipit. Sꝫ talis pōt eē cā recipiendi
elemosinā: q̄ magis merebit̄ recipiēs q̄ dās: vtpo
te si se in tali statu ꝓpter xp̄m ꝯstituerit vt elemo
sinas recipiat nō q̄si coact⁹ ſꝫ volūtari⁹ paup. Vn̄
gl. ibidē dic̄. Nō illis q̄ relict̄ oib⁹ secuti sunt dn̄m
diuites elemosinarios ꝓponit: sed illos maxime
ꝯstituat q̄ cūct̄ que possidēt insemet renūciantes:
nihilominꝰ laborāt manib⁹ operando vt hēant vn̄
tribuāt necītatē paciēti. Et ꝓculdubio hoc est lau
dabili⁹ in illis dūtaxat q̄ ab alijs magis necessa-
rijs occupatōib⁹ vacāt. Et ita etiā tales si possent
sine ipedimēto taliū occupationū laborare ⁊ alijs
dare pfecti⁹ eēt vt etiā sup dcn̄ ē cū de labore ma
nuū agebat̄. Nec tn̄ ꝯcedēdū ē q̄ religiosi teneāt̄
ad oē id qd̄ pfecti⁹ est: ſꝫ ad illa tn̄ ad q̄ ex voto se
astringūt. ¶ Ad .4. dōꝫ q̄ ecclesia nō grauat̄ si ta
les de elemosinis viuūt: q̄ modici ꝯsūt p̄cti ma
gnū fructū in ecclia faciētes. Imo i h̄ ecclia maxie
alleuiat̄: q̄ qd̄ alij q̄ n̄ sūt ita modicis p̄cij cū ma
gnis expēsis faciūt: hoc idē p tales cū paruis sūptib⁹
explet̄. Nec in h̄ paupib⁹ aliqd subtrahit̄ q̄ tales
de elemosinis viuūt: q̄ taliū ꝯsilio ⁊ iductiōe ml̄-
to plura paupib⁹ dāt̄ q̄ ipi accipiāt. Et p̄terea ipi
etiā oia q̄ hūerūt paupib⁹ sūt largiti: vn̄ multo pl⁹
in sūptib⁹ pauper posuerūt q̄ illud qd̄ de elemo-
sinis accipiūt. ¶ Ad .5. dōm q̄ illd̄ decreti puer
se inducit̄: qd̄ pꝫ ex h̄ qd̄ grān⁹ dicit i. c. seq̄nti. ve
rū hijs auctib⁹ ꝓhibet̄ ab ecclia suscipi nō illi qui
quondā fuerūt diuites ⁊ postea oia reliquerūt vt
petr⁹ ⁊ mathe⁹ ⁊ pau. aut paupib⁹ distribuerūt vt
zache⁹: aut ecclie reb⁹ adiūxerūt sicut illi q̄ predia
sua vēdētes ⁊ ponebāt p̄cia an̄ pedes aploꝝ vt eēnt
illis oia cōia: sed illi qui in domib⁹ parētū residē-
tes vel sua relinq̄re nolētes ecclia sticis facultati
b⁹ pasci desiderāt. ¶ Ad .6. dōꝫ q̄ aug. loq̄t de ill̄
q̄ sunt ocio dediti qui in nullo pn̄t esse vtiles illis
a quib⁹ pascūtur. Tales. n. necesse est vt adulent̄
ad hoc q̄ pascant̄. Tales. n. pascere onerosū esset
cuilibet nisi fauorē pascēt̄ saltē adulatōib⁹ capta
rent. Sed illi qui pascūtur ꝓpter xp̄m a q̄b⁹ pascē
tes. s. sp̄ant sp̄ūalia p t̄palib⁹ que largiūt̄ nō opor
tet adulari: q̄ talib⁹ nō dat̄ ꝓpter eos: sed ꝓpter
illū cui⁹ sunt serui qui eis recipit̄ vt dicit̄ Mat. x.
Qui recipit vos: me recipit. vbi glo. Qui a nō ali

ud recipit in aplis: q̄ q̄ in xp̄o est. Et sic pꝫ q̄ illi
qui paupes efficiūtur ⁊ mēdicāt ⁊ de elemosinis
viuūt ꝓpter xp̄m: nō sibi necessitatē adulationis
imponūt. Sed maior necessitas adulatōis ⁊ ser
uitutis inest diuitib⁹ quos oꝫ adulari principibus
vt diuitias amplięt ⁊ ꝯseruēt. vnde dicit Chrs.
sup mat. Adulari necesse est principes ⁊ milites
⁊ subiectos ⁊ mult̄ idigere ⁊ turpiter seruire ⁊ for
midare ⁊ suspicari ⁊ timere eoꝝ ꝯsuspicāt̄ oculos
⁊ calūniātiū ora ⁊ auaroꝝ ꝯcupias: ſꝫ nō est paup-
tas aliqd tale sed ꝯtriū vniuersū. ¶ Ad .7. dōꝫ q̄
q̄uis accipe nō sit act⁹ liberalitat̄ nisi put ordina
tur ad dādū: tn̄ accipe necessaria ad victū act⁹ est
hūilitat̄ i hijs qui tn̄ se hūiliauerūt ꝓp xp̄ꝫ vt se sb̄
ijcerēt egestati q̄ q̄dē virtus est eminētior q̄ libe
ralitas. ¶ Ad .8. dōm q̄ aug. in lib. illo rep̄hēdit
monachos q̄ volebāt de elemosinis viuere ꝓpt
duo. Primo ꝓpter errorē in quē inciderāt vt. s.
dicerēt manib⁹ operari eē ꝯtriū p̄cepto euāgelico qd̄
habet̄ Mat. 6. Nolite solliciti esse corpi vr̄o ⁊c.
Scd̄o q̄ ꝓp pigritiā a labore manuū desistebant
laboriosā vitā fugiētes quā i seculo laborauerūt
Vn̄ d̄ hijs dicit q̄ nullo mō decet vt i ea vita vbi
senatores fiūt laboriosi ibi fiāt opifices ociosi. eos
āt q̄ in seculo possessiōes hūerūt vn̄ viuerēt sine la
bore manuū: vel qui occupatiōib⁹ eccliasticis oc
cupāt̄ nō ꝓhibet de elemosinis viuere exēplo eo
rū quos tales fuisse in primitiua ecclesia Jeroso-
limis dicit: ⁊ h̄ manifeste pꝫ v̄ba libri diligēter in
tueri. Et q̄uis si nō p̄dicēt nō habeāt p̄tātem vi-
uēdi de elemosinis q̄si operarij d̄ mercede laboris
nō tn̄ eis ꝓhibet̄ q̄n sic paupes de elemosinis vi-
uāt. Alio. n. mō d̄bet̄ elemosina paupi ⁊ alio mō
p̄dicatori vt dicit gl. sup illud p̄s. ꝓducēs fenum
iumēt̄. ¶ Ad .9. dō. q̄ vt dictū est p̄latis vict⁹ ne
cessaria a subditis accipe lꝫ: q̄ laborāt i euāgelio
Merces. n. operi debet̄ nō p̄tāti aut auctī. Cū ḡ re
ligiosi ex ꝯmissiōe p̄dicātes siit laborēt dignū est
vt ⁊ ipsi ab hijs q̄b⁹ p̄dicāt necessaria vict⁹ accipi
ant. Sūt tn̄ ⁊ alie cāe ꝓpt q̄s ⁊ religiosi etiā nō p̄-
dicātes necessaria vict⁹ a fidelib⁹ accipe pn̄t: puta
q̄ oia sua ꝓpter xp̄m reliq̄rūt: vel q̄ ministrāt al
tari cui⁹ sacrificiū vbicūq̄ agat̄ cōe est toti popu-
lo fideliū: vel q̄ vacāt studio sacre scripture: cōtē
plationi: orōni ⁊ alijs sp̄ūalib⁹ ad cōem vtilitatē
toti⁹ ecclie. ¶ Ad .x. dōm. q̄ nō est incōueniens il
lud qd̄ alicui datur pro mercede: alteri dari gra-
tis ⁊ misericorditer. Unde victus qui ministrat̄
predicatoribus quasi debita merces laboris: po
test omnibus pauperibus misericorditer ⁊ meri
torie dari: non vt debita merces sed quasi subsi-
dium charitatis. ¶ Ad .xi. dōm q̄ maius dānuꝫ
sequebat̄ ex p̄dicatione pseudo aploꝝ quib⁹ p̄di-
candi occasionem aplus auferebat de sumptib⁹
fidelium non viuendo cum cōtraria fidei predi-

carent: ꝫ de hoc ꝙ apostolus se haberi manuū implicabat de ꝓprio labore viuēs. Nunc aūt est econuerso: q2 maior ꝓfectus ē eccle fidelibus de h ꝙ aliqui exēplum humilitatis ꝓbent in paupertate ⁊ mēdicitate viuēdo volūtarie ꝓpter xp̄m: ⁊ dimisso labore manuū occupādo se in hijs que ꝑtinent ad salutem aiarum: ꝗ̄ sequat̄ dānum ꝺ hoc ꝙ aliq̄ turpiter de elemosinis viuere volūt: ⁊ idō nō debēt desistere pauperes xp̄i ab hoc ꝙ de elemosinis viuāt: vt alijs occasionē auferāt. ¶ Ad 12. dicēdum ꝙ apud iudeos ꝯsuetudo erat: vt doctoribus ab alijs subsidia vite ministrarent̄: ita iā inter cunctos fideles in ꝯsuetudinē venit diuulgata euangelicata doctrina que hoc ordinauit.
Unde ⁊ si a ꝑncipio ꝯuersionis gentiū qn̄ adhuc in gētibus hoc nō ꝯsuetum erat dimittebāt sumptus accipere ꝓpter scandalū. nunc tn̄ h scandaluꝫ nō est timendū: ⁊ ꝑcipue in illis qui modico victu ⁊ vestitu sunt ꝯtenti: de quo multo plures edificant̄ ꝗ̄ scandalizant̄. Qui. n. de hoc scandalizātur phariseoꝝ scandalū sibi inducūt: qd̄ dn̄s ꝑmpendere iubet. Mat. 15. Secus aūt eēt si elemosinā acciperēt: nō solū ad necessitatē victus: ſꝫ ad laute viuēdaꝫ: vl' ad diuitias ꝯgregādas. ¶ Ad 13. dicēdum ꝙ eadē rōne ꝓbari posset: ꝙ ꝟginitas nō sit bona: q2 hoc Hiero. dicit ꝯ Uigilantiū ꝑdictā rōnem facientē: si oēs ꝟgines fuerint nupte non erunt: interibit humanū gen9 ⁊c. ꝗ. Rara ē virtus nec a plurib9 appetit̄: atq2 vtinā hoc oēs eēnt qd̄ pauci sunt de qbus dr̄. Multi sunt vocati pauci ꝟo electi. Ex quo pꝫ solutio ꝑdicte obiectionis.
Opera. n. ꝓfectōis tante difficultatis sunt ꝙ paucorum ē se ad ea extēdere. Nec dicēdū ꝙ timēdū sit ꝙ dū oēs eis inhererēt mund9 pereat. ¶ Ad ea autē qbus ostēdere nitunt̄ ꝙ nō liceat mēdicando elemosinas petere: h modo rn̄dendū ē. ¶ Ad .1. ꝗ dcēm ꝙ cū dr̄ oīno indigēs ⁊ mēdicus nō erit inter vos: nō ꝓhibet̄ qn aliquis statum mēdicitatis: vl' paupertatis assumat: ſꝫ q2 nō ita derelinquatur ab alijs: vt in talem statū incidat in quo eum oporteat de necessitate mēdicare. Et hoc pꝫ p id quod ꝑcedit. ꝯtinē ⁊ ꝓpinquū repetēdi nō hēbis ptātem: ⁊ gl. ibi dicit. Licet oēs ꝓximi nostri sint illis tn̄ maxime misericordia impēdenda est qui xp̄i nobiscū sunt mēbra. Ex quo pꝫ ꝙ ibi ꝑcipitur misericordia nō ꝓhibet̄ mēdicitas. ¶ Ad 2. dicendum ꝙ glo. exponit de pane spūali: vnde dicit. Non vidi iustū derelictum a deo: nec semen eius querens panē spūalem. i. indigere pane verbi dei: q2 verbū dei semꝑ cum eo est. Si tn̄ ꝺ pane māli intelligat̄ intelligēduꝫ ē ꝙ iusti nō ꝗ̄runt panē ex necessitate quasi ꝺrelicti a deo. cū dicat̄ heb. 13. Nō te deserā neq2 derelinquā nō tn̄ excluditur qn aliqui sunt iusti volūtarie se possint exponere paupertati ꝓpter xp̄m: qd̄ tn̄ forte tꝑibus psalmiste factuꝫ nō erat: q2 ꝓfectionis opera tempori gratie seruabant̄. ¶ Ad 3. dicendū ꝙ nō est inconueniēs ꝙ illud qd̄ alicui in penā infligit̄: ab alio voluntarie assumptū in iusticiā vertat̄. sicut aliq ꝓpter scelera que cōmittūt rebus suis spoliant̄: ⁊ tn̄ ad ꝓfectionē iusticie ꝑtinet ꝙ aliquis rebus ꝓprijs se spoliet ꝓpter xp̄um. Et silr mēdicitas ꝗ̄uis aliqbus malefactoribus inducat̄ a deo i penam: nihil tn̄ ꝓhibet qn volūtarie assumpta ꝓpter xp̄m ad ꝓfectionē iusticie ꝑtineat. ¶ Ad 4. dcēm ꝙ ꝑ illam glosaꝫ ꝓhibet̄ ꝙ aliquis nō petat ex cupiditate: alias gl. nō ꝯcordaret textui. In textu. n. dicit̄: vt nulli9 aliqd desideretis. Ex cupiditate aūt querunt nō qui necessaria vict9 ⁊ vestitus petūt sed qui vltra h querūt vn̄ diuites fieri possint: vt pꝫ per h qd̄ dr̄. 1. Thy. 6. vt sup̄ adductū est. ¶ Ad 5. dicēduꝫ ꝙ duplex est mēdicitas: coacta. s. ⁊ voluntaria. Coacta mendicitas: q2 ꝯ voluntatē est. periculum impatiētie hꝫ annexum. Uolūtaria aūt mendicitas que nō ex cupiditate ꝓcedit: vt dcm̄ est: humilitat̄ meritū hꝫ adiunctū. Un̄ Aug. per verba illa nō ꝓhibet mēdicitatē voluntariā: sed docet occasionē necessarie mēdicitatis vitandaꝫ esse a pauperibus xp̄i dum manibus laborāt: qd̄ pꝫ per hoc qd̄ dicit: vt nō cōpellant̄ egestate ⁊c.
¶ Ad 6. dicēdum ꝙ Hiero. loquit̄ de petitione ⁊ acceptiōe eoꝝ que sunt vltra necessariū victum qd̄ pꝫ ex hoc qd̄ loquit̄ Nepotiano ꝑsbytero q de rebus mūdi sufficiēter hēbat ad vitā sustētandā. Un̄ pꝫ ꝙ nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad 7. dicēdum ꝙ lex illa loquit̄ de validis mēdicātibus qui nullā vtilitatē reipublice afferebāt: ſꝫ ociose viuentes vsurpabant illud qd̄ alijs paupibus debebat̄ qd̄ pꝫ ex hoc ꝙ lex eos inertes noiat: sicut sunt gulardi: ⁊ alij siles: q victum ab hoībus querunt ociose viuentes: qd̄ nō nisi peruersissime in religiosos retorqueri potest. Et tamen non oportet ꝙ peccatuꝫ semꝑ sit grauius quod grauius punit̄: q2 pene peccatoribus infligunt̄ nō solū ꝓpter vindictā culpe: sed etiā ꝓpter correptionē: vl' eius q peccauit vl' alioꝝ. Unde ꝓ minori peccato aliquando aliquis grauius punit̄ quādo homines ad peccatum illud sunt ꝓniores vt terrore pena magis caueant. Capitulū autē inductum loquit̄ de pena que inducit̄ ad vindictam peccati tn̄. ¶ Ad 8. dicenduꝫ ꝙ illi de quibus Aug. loquit̄ nō solū ꝑtebant necessaria victus: ſꝫ aliquid vltra ad diuitias ꝯgregādas. Nec habebant verā sanctitatē sed simulatam. Quod pꝫ ex hoc qd̄ dicit ꝙ exigebant sumptus lucrose egestatis: aut simulate ꝑcium sanctitatis. Et hoc ꝓculdubio repꝑhēsibile erat. ¶ Ad 9. dicenduꝫ ꝙ erubescētia semꝑ ē de turpi. turpe autem pulchro opponitur. Unde secundum differentiam pulchri oportet accipere differentiam turpitudinis: ⁊ ruboris. Est enim

duplex pulchritudo. Una spūalis que ɔsistit in debita ordinatiōe aīe ⁊ affluētia bonoꝝ spūaliū. vñ oē qđ ꝓcedit ex defectu spūalis boni vel qđ interiorē inordinationē oñdit turpitudinē hꝫ. Alia est pulchritudo exterior q̄ ɔsistit in debita ordinatione corpis ⁊ affluētia exterioꝝ rerū que ad corpus ordinātur. Et ecōuerso inordinatio corpis vł defectus tp̄aliū rez exteriorē quādā turpitudinem hꝫ. Et sicut vtraqꝫ pulchritudo delectat ⁊ desideratur: ita vtraqꝫ turpitudo erubescētiā parit. Uerecūdatur eni aliquis de hoc ꝙ est paup: vel de hꝫ ꝙ est corpe viciatus: vel de hoc ꝙ est inscius vel inordinata gessit. Quia igitur turpitudo interior semꝑ est reprobanda ideo oē qđ habet erubescētiā predicte turpitudinis reprobādū est. Nec est instantia de ɔfessione peccatoꝝ q: ɔfitens nō erubescit de ɔfessione: sed de pctō qđ ɔfessio manifestat. Defectus autē exterioꝝ vel turpitudo a scis viris ɔtēnit: ⁊ qñqꝫ perfectiōis studio ab eis assumit ꝓpter xp̄m. Unde illud qđ hꝫ erubescētiā illius turpitudinis nō semꝑ est reprobandū: imo qñqꝫ maxime laudaƀ qñ ꝓpter hūilitatē assumitur. Mēdicare aūt hꝫ erubescentiā huic scđe turpitudini rñdentē: q: ois mendicās se pauperē ostendit ⁊ quodāmō se subijcit ei quo mēdicat que ad defectū exteriorē ptinēt. Unde mēdicitas ꝓpter xp̄m assumpta nō solū non est reprobanda sꝫ maxime laudāda. ¶ Ad .x. dicēdum ꝙ ille a quo elemosina petitur nō debet habere tediū si ordinate ab eo petatur. Et iđ qñ aliquis ordinate elemosinā petit. s. ad necessitatē sustentādā nō est in culpa qui petit: sed ille qui ad tediū remouēdā dat. Si aūt inordinate petaƀ petens etiaꝫ peccat. ¶ Ad ea vero quibꝰ oñdere nitūtur ꝙ religiosi predicātes nō pñt de elemosinis viuere vel elemosinas petere: per ordinē deinceps rñdēdū est. ¶ Ad pmū ergo dđ ꝙ q̄uis p̄dicatores de elemosinis viuant: non tñ sequit ꝙ adulenter. Quāuis eni illi q sine adulatiōe predicāt nō habeāt grāꝫ apud malos qui dicitur hoies carnales: habēt tñ grāꝫ apđ bonos. Et ideo qñqꝫ si sine adulatiōe predicāt cogunƀ defectus multos pati: qñ. s. in illos incidūt apud quos sine adulatiōe grām habē non pñt. qñqꝫ aūt sine egestate sunt qñ in illos incidūt quoꝝ sine adulatione grām hñt. Unde ⁊ xp̄s hospitiuꝫ qñqꝫ habere nō poterat: qñqꝫ etiā inuitabaƀ a multis: ⁊ mulieres que cū sequebātur de suis facultatibus ei ministrabāt vt diciƀ luc. 8. Ita etiaꝫ apli qñqꝫ multas penurias sustinebāt: qñqꝫ aūt abundabāt in vtrisqꝫ modeste se hñtes. philip. vi. scio ⁊ abūdare ⁊ penuriā pati. Et has etiā vicissitudines paupes predicatores nostri tp̄is experiūƀ frequēter. ¶ Ad scđm dđm ꝙ predicatores elemosinas petentes nō faciūt aliquid in quo sit occasio auaritie. Auaritia eni est imoderatus amor habēdi. velle aūt victū ⁊ vestitū ad necessitatē non est imoderatuꝫ. i. thi. vlt. Hñtes alimēta ⁊ quibꝰ tegamur his ɔtenti sumꝰ. Unde paupes qui petūt necessaria victus ⁊ vestitus ⁊ alioꝝ que humana vita exigit non sunt in aliqua occasione auaritie. ¶ Ad tertiū dđm. ꝙ predicatores nō debēt q̄rere tp̄alia quasi ex principali intentiōe vt in eis finem ɔstituāt: pñt tñ querere secūdario vt sustentent ad euāgeliū predicādū qđ primo querere debent Mat. 6. pmū querite regnū dei ⁊ iusticiā eiꝰ glo. Hic apte oñdit ista non esse petenda tanquā bona nostra ⁊ si necessaria. Regnū eni petenduꝫ est: ⁊ in eo finis noster est ponēdus ꝓpter quē omnia faciamꝰ. vbi grā. Manducemꝰ vt euāgelizemꝰ nō euāgelizemꝰ vt māducemꝰ. ¶ Ad quartū dđm ꝙ sicut supra ꝓbatū est sumptus quē predicatores accipiūt debeƀ eis tanqꝫ merces. Merces aūt alicui operāti debeƀ dupliciter. Uno mō ex debito legalis iustitie: sicut qñ pactū interuenit inter operātem ⁊ eum cui opatur ita ꝙ operarius pōt aliū ɔpellere ad soluēdū. alio mō ex debito iusticie amicabilis: sicut qñ aliquis amicabiliter alteri de suo labore seruit: debitū est vt alius ei suo mō vicem rependat q̄uis nō possit eū per iudicium ɔpellere. Hos eni duos iusticie modos phs distinguit in. 8. eth. Dico ergo ꝙ qñ aliquis p̄latꝰ alicui plebi preficiƀ: hoc mō ad inuicē colligātur ꝙ subditi possunt a prelato spūalia petere ⁊ prelati a subditis tp̄alia. Sed ab alijs qui nō sunt prelati non pñt subditi spūalia exigere nec econuerso ipsi pñt eos cogere ad soluēdū tp̄alia: q̄uis ex licētia prelatoꝝ spūalia seminēt: nisi forte q̄tū ad oia vicarij prelatoꝝ ɔstituāƀ. Patet igiƀ ꝙ diuersimode accipiunt sumptus paupes qui oino nihil ipendunt ⁊ religiosi qui non sunt prelati sed p̄dicāt de licentia prelatoruꝫ ⁊ prelati. Quia alij pauperes totaliter accipiūt gratis: vnde in eis est pura mēdicitas. Sed predicātes qui sūt prelati accipiūt sicut mercedē debitā. vñ habent ptātem accipiēdi q̄uis nō coactiuā. prelati aūt etiā coactiuā hñt ptātem. Si tñ ille qui pōt aliqđ ex ptāte accipere petat nō q̄si debitū sed quasi oino gratuitū nulli facit iniuriā: sed in se hūilitatē cōmēdabilē reddit. ¶ Ad qntū dđꝫ ꝙ aplꝰs volebat oñdere ꝙ ipse poterat sumere sūptꝰ a fidelibꝰ eadē rōne q̄ alij apli accipiebāt. Et ideo vt oñderet se eādē habere potestatē pmo oñdit se aplꝫ esse sicut ⁊ alij apli erāt ¶ Ad sextum dđm ꝙ pseudo apli vsurpabāt sibi indebite sumptus fideliuꝫ tripliciter. ¶ Primo q: falsa predicabāt ⁊ cōtra euāgelicā doctrinam vt patet Ro. vlt. sup illud. Rogamus auteꝫ vos fratres quod glo. de pseudo aplis exponit qui credentes cogebant iudaizare. Scđo q: p̄dicabant non missi a veris apostolis. Unde apostolus vocat eos ad Gal. 2. subintrantes. Tertio q: aucto-

ritatiue exigebant ac si eent apli. Et hec tria defi ciunt in pposito: vnde rõ non valet. ¶ Ad septimũ dõm q predicti religiosi pdicãtes petũt qd ẽ eis debitũ per fm modũ iusticie q: debitũ iusticiam respicit: sed in hoc cõmẽdabiliores sunt: quia hoc qd est debitũ vt gratuitũ petunt. ¶ Ad octauũ dõz q prelati recipiẽtes a populo decimas ꝛ oblatiões ꝛ si ipsi soluãt per se debito mõ spũalia seminãdo: pñt tñ ad maiorẽ plebis vtilitatẽ etiaz alios cooperatores habere. Unde nulla iniuria fit plebi si plus de tpalib' oferant q̃z sit stãtutũ qñ ꝛ plus de spũalib' eis impẽdit q̃z prelati teneant ꝛ pcipue cũ quo nõ ptãtiue accipit sz charitatiue ꝛ humiliter petit. ¶ Ad nonuz dõm q vnusqsq; põt abrenũciare ei qd sibi debet. Unde ꝛ si prelati ex debito teneãtur puidere eis quos mittũt ad pdicãdũ. pñt tñ qui mittũtur huic debito abrenũciare. Nec tñ in hoc aliqd grauamẽ ingerit illis ad quos mittũtur: cum ab eis vltra necessaria victus nõ petant: nec etiã ista exigãt coactiue sz charitatiue put vnusqsq; destinauit in corde suo in h exẽplũ apli imitãtes. 2. Cor. 8. ꝛ. 9. c. ¶ Ad. x. dõ. q ipocrite ppter hoc a dño redarguũt q: p oratione ꝛ alia que supsticiose agebãt soluz intendebant ad questũ. vnde glo. ibi. Ue vobis scribe ꝛ pharisei qui vestra supsticione nihil intẽditis nisi vt pdã de subiecta plebe faciatis. Hec aũt de aliquo iudicare est temerariũ cum pertineat ad intẽtionẽ cordis. ¶ Ad. xi. dõz q ad infames psonas pdicatores declinare nõ debent: ita q eoꝝ ifamia in pdicatores retorqueri possit. Sic eni pdicatio venit in ↄtemptũ: q: sicut dicit greg. cui' vita despicit' restat vt eius predicatio ↄtẽnatur: ꝛ sic loquit' glo. inducta. Si autẽ ad predicatores declinent qui eoꝝ ↄsortio meliores reddãtur ꝛ ipsi exinde nõ infamẽtur laudabile est: q: hoc dñs legit fecisse. vnde Mt. 9. Uidẽtes hoc pharisei discipulis eius dicebãt: quare cum publicanis ꝛ peccatorib' manducat magister vester. vbi ꝛ gl. dic q dñs suis in hoc misericordie exẽplũ dedit. Si tñ illi ad quos declinãt hoc sibi p gratia nõ imputant eoꝝ culpa est nõ illoꝝ qui ad eos declinant. ¶ Ad. 12. dõm q illi qui euangelizant ꝛ si accipiant ab eis quib' predicãt necessaria vite nõ tamẽ euangeliũ vendũt: q: non habẽt finalẽ intentionẽ ad ea que accipiunt vt supra dictũ est. vñ. 1. Thi. 5. super illud qui bene presunt psbyteri ꝛc. dic gl. Boni dispẽsatores ꝛ fideles nõ solũ honore sublimi pueniri debent: sed ꝛ terreno vt nõ cõtristẽtur Et infra. Necessitatis ergo est accipere vñ viuit charitatis est prebere. Nõ tamẽ venale est euangeliũ vt pro his predicet' sed pro eternis. Si eniz sic vendãt magnã rẽ vili vendũt. accipiũt ergo sustentationẽ necessitatis a populo mercedẽ dispẽsationis a dño. Nõ. n. a populo reddit' quasi merces ppter quã. s. finaliter fuiat' illis qui sibi i charitate seruiunt euãgelij: sed tanquã stipendiũ dat' quo vt possint laborare pascãtur. ¶ Ad. 13. dõz q qñuis potuerit esse aliqua spẽs mali accipere victum a gẽtibus quib' ndes pdicabat ppter hoc q nõ erat eis ↄsuetũ vt sup dictũ ẽ: tñ nũc spẽs nulla mali apparet diuulgata euãgelij doctrina que hec debere euãgelizantibus ordinauit: ꝛ precipue illis q non querũt ad supfluitatẽ sed ad necessitatẽ: ꝛ de quibus ↄstat q non ppter hoc labori euãgelij se exponũt vt lucrẽt': cuz hoc qd ppt euãgeliũ accipiũt multo sit minus eo qd ab eis in seculo reliquerũt pp xpm. ¶ Ad ea vero quib' ostendere nitit' q talibus elemosine non sunt dande iam per ordinez rñdendũ est. ¶ Ad pmũ ergo dõm q cũ dicat' voca pauperes a quib' in pñti nil potes expectare: intelligendũ est q excludit' intentio retributionis in pñti nõ aũt possibilitas euentus: cum null' sit pauper a quo aliqs nõ possit iuuari i pñti qñq; aliquo casu emergẽte. Et q ita debeat intelligi pz p glo. que ibi dicit. Si intendis inuitare vt inuiteris ibi potes falli. Nec tñ intelligendũ est q semper retributiõe eterna careat si aliqs diuites vel amicos ad cõuiuiũ vocet: cũ hoc possit ex charitate pcedere ꝛ ppter deum fieri. vnde glo. ibi dicit q qui paupes vocat: i futuro pmiũ pcipiet q amicos fratres ꝛ diuites vocat: recepit mercedẽ suã Sz si hõ ppter deũ facit in exẽplũ filioꝝ Job sic cetera fraterne dilectõis officia ipse qui iussit remunerat. Nec tñ intelligẽdũ q si frẽs ꝛ familiares ppter solã familiaritatẽ vocẽt q sit pctñ q̃uis merito eterno careat. vñ gl. ibidẽ dicit. frẽs amicos ꝛ diuites alteruteꝝ cõuiuia celebrare ñ q̃si scel' iter dicit: sz ostẽdit ñ valere ad pmia vite. ¶ Ad sc̃z dõm q verbũ aug. intelligendũ est in illo casu in quo loquit' sapiẽs eccl. 12. Da misericordi ꝛ ne suscipias peccatorẽ. vbi dicit glo. Peccatorib' p eo q peccatores sũt noli cõicare: sicut qui nutriũt histriones cũ esuriãt xpi paupes. Qui aũt dat indigenti peccatori nõ q: peccator est: sed q: homo ẽ nõ peccatorẽ sed iustũ nutrit: q: culpã nõ diligit sz nãz. Uñ qñ elemosina dat' alicui ppter hoc q peccator est vel vt peccator sit magis esset ei subtrahenda. Nec tamẽ seqtur q paupib' xpi qui manib' nõ laborãt elemosine nõ sint dande. Nõ. n. ex hoc iniusticiã incurrunt cuz nõ laborãdo nõ peccãt vt supra ostensum est. Et si etiã peccatores eẽnt non tamẽ eis daretur ppter hoc qd sunt peccatores: sed q: sunt indigentes. ¶ Ad. 3. dõm q ei qui inordinate petit nõ est danda res petita sz correptio sed ei qui ordinate petit danda est res si facultas adsit. vñ greg. 21. mora. sup illo Job. si negaui qd volebãt pauperibus dicit. Per hec dicta vir sctũs ostendit non solũ ad inopiã pauperibus sed etiã ad habendi desideriũ detulisse. Sed quid si ipsi

vellent paupes que fortasse accipere nō expediret. an qȝ in scriptura sacra paupes hūiles dici solent ea sola elimāda sunt que pauper est accipere volunt que humiles petunt. Et pculdubio oȝ vt incunctanter detur quicquid cū vera humilitate requirit. i. qđ non ex desiderio sed ex necessitate postulatur. Nam valde iaȝ supbire est: extra metas inopie aliquid desiderare. Patet ergo ꝙ petentibꝰ ad necessitatē danda ē. i. indubitāter res: sed petentibꝰ ad supfluitatē danda est correptio. ¶ Ad qrtū dōm ꝙ tunc in penā subtrahēda est elemosina petētibꝰ qñ ex acceptis occasionē iniusticie manifeste accipiūt. Nec tñ etiā tunc ita sūt eis subtrahēde quin in vltima necessitate eis subueniatur Religiosi aūt paupes nō ex elemosinis acceptis ad iniusticiā abutūtur: sed magis per eas ad iusticie opa sustentantur. vñ ratio nō est ad ppositum ¶ Ad quintū dō. ꝙ ambro. nō dicit pensanda eē in hijs quibꝰ datur elemosina debilitatē corporis ꝛ verecūdiā quasi rōnes dandi: qȝ rō dandi est indigētia eius cui datur: sed quasi rōnes quare hijs magis dari debeat. Unde nō sequit ꝙ nō debilibus vel his qui nō verecūdant accipe nō sit dandū: sed ꝙ debilibꝰ ꝛ verecūdis magis sit dandū ceteris paribꝰ: qȝ predicte due ↄditiōes non sunt sole que deb eant mouere ad magis dandū sȝ mlte alie: sicut bonitas psone ppinquitas: indigētia ꝛ multa huiusmodi. Nec tñ verecūdia accipiēdi est tm̄ in illis qui sua violēter amiserūt: sed etiam in illis qui volūtarie sua dimiserūt ꝓpter ipȝ cuȝ qñqȝ equaliter vtriqȝ ingenuos natales habeant quos verecūdia ↄdit: qȝuis forte volūtarij paupes magis verecūdiā rōni subiciāt sicut ꝛ ceteras passiōes. ¶ Ad. 6. dōm ꝙ cum multe sint cōditiōes quare alicui potiꝰ sit elemosina danda ꝗ̄ alteri vt dictū est: nō pōt ex vna sola cōditiōe absolute ↄcludi ꝙ tali sit elemosina semp magis dāda: vtputa ꝙ magis indigēti semp magis sit dāda. Uñ si alie ↄditiōes ꝓpōderēt in alio minꝰ indigente est magis dandū ei. Inter oēs aūt ↄditiōes efficacior est debitū vt dicit phs. in. 9. eth. qȝ magis debemꝰ reddere debitū ꝗ̄ grām impendere nisi multe ↄditiones ex alia pte ꝓponderarēt vt ibidē dicit. vñ cū ꝑdicantibꝰ debeātur necessaria victus quasi stipēdia quedā vt dictū est: his potissime sunt elemosine dāde: ꝑcipue si indigeant: nisi multū ex alia pte ꝓponderarēt alie ↄditiōes. ¶ Ad. 7. dōm ꝙ sicut duplex est felicitas spūalis s. ꝛ tpalis ita duplex miseria. s. tpalis ꝛ spūal. Quāuis ergo volūtarij paupes non sint miseri spūali miseria cue simplr miseria est cū dñs beatos eos vocet Mat. 5. ꝛ luc. 6. pñt tñ tpali miserie esse subiecti vñ ꝛ de tpalibꝰ est eis misericordia exhibenda. ¶ Ad. 8. dōm ꝙ ppinqtas est vna de ↄditiōibꝰ q̄ facit ꝙ alicui sit magis dādū nō tñ ē sola. Et ideo nō oȝ ꝙ sp magis ppinqs magis debeat vt ex dicē pȝ.

¶ Tertia pars principalis totius opis in qua ondit ditur quō religiosoꝝ famam corrumpere nituntur in multis eos friuole impugnādo: ꝛ pmo ꝙ habitū vilem ꝛ humilem deferunt. CA. VIII.

Nunc accedendū est ad refellendū ea que a pdictis malignātibus in religiosoꝝ infamiā ꝓferūtur qđ ex eoꝝ ꝓsumptione pcedit: qȝ vt greg. dicit in. 5. mora. nequaq̄ quis scōꝝ neglecta corrigere ꝓsumeret nisi de se priꝰ meliora sensisset. vnde Hie. Sabinianū sup hac materia sic alloquit. Ne tibi solꝰ videaris errasse stimulas nefanda de seruis dei: nesciēs ꝙ iniquitatē in alterū loquaris ꝛ ponas in celū os tuū. Ne mirꝰ si a te qualescūqȝ sim dñi blasphemētur cum patrēfamilias Beelzebub vocauerūt patres tui Et ne quid eis ad maliciā desit dupliciter puertunt iudiciū. s. male iudicādo de rebus ꝛ male iudicādo de psonis. Et hec duplex iudicij puersitas distinguit in glo. i. Cor. 4. sup illud. Nolite ante tēpus iudicare. vñ dicit. Cauendū est ne pniciosa opinatiōe fallamur: vt qȝ nō possumꝰ hoium I dagare consciam de ipsis rebꝰ habeamꝰ veram certamqȝ sententiā: hoc modo vt si nescimꝰ an ille vel ille homo sit impudicus pudicusue: vel iustus siue iniustus oderimus tamen impudicitiā ꝛ iniusticiam ꝛ iusticiam pudiciciāqȝ diligamus ꝛ hec appetenda illaqȝ vitanda in dei veritate cōspiciamus: vt cum de ipsis rebus qđ appetendū est appetimus ꝛ quod deuitandū est deuitamus: ignoscatur nobis ꝙ de hoibus aliquādo imo assidue non vera sentimus. Quia vero puersitas iudicij de rebus perniciosior est vt ibidē habetur per glo. periculosiori morbo primitus occurrentes pmo videamꝰ qliter iudiciū puertunt in rebꝰ deinde qualiter in psonis. In rebus siquidē puertunt iudiciā duplr. primo manifesta bona q̄ a religiosis agūtur praua esse iudicādo ꝯ illud eccl. xi. Bona in mala uertēs isidiat ꝛ in electis iponet maculā. Scđo que bene ꝛ male pñt fieri: illicita asserēdo. In hoc aūt ꝙ bona que a religiosis agūtur iudicāt esse mala seipōs cōdēnant ꝛ eos ↄtra quos loquūtur marie ↄmēdabiles oñdunt. Se quidem ↄdēnāt: qȝ sibi bona displicere oñdūt. vñ de talibꝰ dicit greg. in. 6. mora. Nūc malꝰ bonis derogat: ꝛ recta que agere negligit hec in alijs obtrectādo lacerare nō cessat. Cōmēdabiles etiā ex hꝯ illos ꝯ quos loquūt oñdunt: in eis Danielis inocētiā oñdentes de quo dixerūt ꝑncipes babilonis Daniel. 6. Nō inuenienꝰ danieli huic aliquā occasionē nisi forte in lege dei sui. gl. Felix ↄuersatio in q̄ inimici culpā nō inueniūt nisi in lege quā custodit. Ita ꝛ ꝑdicti malignātes i lege dei quā religiosi custodiūt occasionē dtractiōis iueniūt eos i ↄtēptū iducētes. Primo ex ipō hitu hūilitatis quē dferūt

¶ Secūdo ex officio charitatis qḋ primis impendunt dum alijs seruiunt iuxta posse aliorū negotia charitatiue ptractādo. ¶ Tertio ex hoc ꝙ nō habētes hic manētē ciuitatē de loco ad locū discurrunt ad fructificandū in populo dei. ¶ Quarto ex hoc ꝙ studio vacant. ¶ Quinto de hoc ꝙ verbū dei ordinate ⁊ gratiose ꝓponūt. ¶ Ad hoc etiam refertur ꝙ in eis paupertatē ⁊ mendicitatē ⁊ doctrinā ↄtēnunt ⁊ fructū aīarū quē in populo faciūt ex licentia p̄latorū de quibus supra tractatum est.

¶ Utilitatē vero vestiū in religiosam vitā agentibus ↄtēptibilē multipliciter nituntur ostēdere. ¶ Primo ex hoc ꝙ dñs dicit Mat. 7. attēdite a falsis ꝓphis qui veniūt ad vos in vestimētis ouium: eos qui vilib⁹ vestib⁹ induūtur ex hoc intēdētes suspectos reddere ꝙ sint falsi ꝓphe. ¶ Item apoc. 6. super illud. ecce equ⁹ pallidus ⁊c. dić glo. Uidēs diabol⁹ nec per apertas tribulatiōes: nec p apertas hereses posse se ꝓficere: p̄mittit falsos fratres qui sub habitu religionis obtinēt nām ⁊ nigri equi puertendo fidē. Et ex hoc arguūt vt supra. ¶ Item dicūt antiquis tꝑib⁹ a sede aplica epis gallie esse mādatū vt eos corrigāt qui dissimilē habitū alijs volebāt assumere sub quadam specie sctatis humiliorib⁹ induti: qḋ mādatum pape in registro romane ecclesie habeť vt dicunt ꝗuis in corpe decretorū nō ↄtineať. Ex quo volūt habere ꝙ hoīes ad minus in seculo viuētes humilioribus vestibus nō vtanť ꝙ̃ alij sui status. ¶ Itē aug. dicit in. 3. li. de doc. xp̄iana. Quisq̄s reb⁹ ꝑ palib⁹ restrictius vtiť ꝙ̃ se habent mores eorū cum quibus viuit: aut intēꝑās aut supstitiosus ē. Ex quo pꝫ ꝙ vituꝑabile est ꝙ aliquis vtať viliorib⁹ vestibus ꝙ̃ illi cum quib⁹ viuit. ¶ Item Hiero. dicit ad nepocianū. Uestes pullas eque vita vt candidas. Ornatus ⁊ sordes pari mō fugiēde: qr alterū delitias alterū gliam redolet. Et ita videť ꝙ vituperabile sit viles vestes portare. ¶ Item Ro. 14. diciť. Nō est regnū dei esca ⁊ potus. glo. Non interest oīno quid alimētorū vel ꝗtū qs capiat: dū id faciat ꝓ ↄgruētia hoīuꝫ cū quib⁹ viuit ⁊ ꝑsone sue ⁊ ꝓ valitudinis sue necitate: ḡ pari rōe nec ad ↄtutē oīno interest quib⁹ vestib⁹ vtať hō dū mō ꝓ ↄgruētia ꝑsone sue hoc faciat: ⁊ ita nō videtur esse religio in hoc ꝙ aliquis in signū ↄtēpt⁹ mūdi habitū vilē exterius portet. ¶ Item ipocrisis videť esse maximū peccatorū. vñ dñs in euangelio ↄtra ipocritas pl⁹ inueheť ꝙ̃ ↄtra alios peccatores. Et greg. in primo pastora. Nemo amplius in ecclesia nocet ꝙ̃ qui pꝟerse agens: nomē vel ordinem sctatis tenet. Sed sub vilitate vestiū latet ipocrisis. ꝓciositas aūt vestiū ad delicias carnis ꝑtinet: vel etiā aliquē motū supbie occasionaliter inducit: ergo vituꝑabili⁹ est credere in vilitate vestiū ꝙ̃ in ꝓciositate. ¶ Itē in dño iesu xp̄o oīs religionis ⁊ sctatis ꝑfectio fuit: sed ipse portauit vestē ꝓciosam .s. tunicā incōsutilē que desuper erat ↄtexta per totuꝫ vt diciť Jo. 19. In quo videt quod erat facta tali ope sicut pāni ↄsuunť acu cuꝫ auro ⁊ serico. Et ꝓciosa esset patet ex hoc ꝙ milites eā diuidere noluerūt sed sortē super eam miserunt. Ergo hoc ad religionē nō ꝑtinet ꝙ aliquis vilibus vestib⁹ induatur. ¶ Itē dñs papa ꝓciosis ⁊ sericis vestib⁹ vtitur ⁊ reges etiā antiq̄t⁹ purpureis vestib⁹ vtebātur. Nec laudabile eis eēt si viliores vestes assumerēt. Ergo pari rōe nec i alijs laudabile est si viliores vestes assumāt ꝙ̃ sui stat⁹ requirat. Et sic ꝑ huiusmodi in ↄtēptū inducūt habitus humilitatē. ¶ Hoc aūt ↄtrariū sit v̄itati veritati patet per illud qḋ diciť. 21. q. 4. Oīs iactātia ⁊ ornatura corporalis a sacrato ordine aliena est. Eos ergo epos vel clericos qui se fulgidis ⁊ claris vestib⁹ ornāt: emēdari oꝫ. Q si in hoc ꝑmanserint: epitimio ↄtra danť. Et infra. Igiť si inuenti fuerint deridētes eos qui vilib⁹ ⁊ religiosis vestibus amicti sunt: per epithimiā corriganť. Priscis. n. tꝑibus oīs sacratus vir cuꝫ mediocri aut vili veste ↄuersabať. Omne quippe qḋ nō ꝓpter necessitatē suā sed ꝓpter venustatē accipiť elatiōis habet calūniā: quēadmodū magn⁹ ait Basili⁹. Patet ergo ꝙ vilitas vestiū est amplectēda ⁊ ꝓciositas fugienda ⁊ ꝙ grauiter puniēdi sunt qui cōtra vilitatem vestiū loquūtur. ¶ Itē eorū falsitas apparet exēplo ioānis baptiste de quo Mat. 3. dicitur. ꝙ habebat vestimētuꝫ de pilis camelorū vbi dicit glo. Qui pniam ꝑdicat habitū pnie p̄tēdat In eo vilitas vestis ⁊ cibi laudať: quorū vsus i diuite arguiť. Et alia glo. dicit ibidē ꝙ seru⁹ dei nō dꝫ hr̄e vestimētū ad decorē vel ad delectationē sed tm̄ ad tegendā nuditatē. Et Mar. p̄mo sup illud Erat ioan. vestit⁹ pilis dić gl. Cōueniēs vestis p̄dicatori. Ex quib⁹ pꝫ ꝙ serui dei ⁊ ꝑcipue qui penitētiā ꝑdicant debēt vilib⁹ vestib⁹ indui. ¶ Iteꝫ ꝓbať exēplo antiquorū ꝓphārū de quib⁹ diciť ad Heb. 11. Circuierūt in meloti: in pellib⁹ caprinis gl. Ut helias ⁊ alij. Melus est aīal qḋ ⁊ taxus diciť cui⁹ pellis melota diciť ⁊ ē valde hyspida. vł melota est vestis de pilis camelorū vt pꝫ ibi per gl. ¶ Iteꝫ ꝓbať beati ylarionis exēplo ⁊ arsenij ⁊ aliorū patrū in heremo de qb⁹ narrať in eorū gestis ꝙ vilissimis vestib⁹ induebāť. ¶ Itē apoc. 11. dabo duob⁹ testib⁹ meis ⁊ ꝓphabūt dieb⁹ mille ducēt sexaginta amicti saccis. glo. i. ꝑdicātes pniaꝫ ⁊ exēplo ostēdentes. ¶ Item alia gl. ibi. Et ad exēplū eorū debeť ꝑdicare. Ex quo iterū aperte habetur ꝙ debēt vilib⁹ indui ꝑcipue pniam ꝑdicantes ¶ Iteꝫ ꝙ vilitas vestiū sit approbāda ⁊ ꝓciositas reprobāda aꝑte ostēdit. Greg. i omel. hō qdā erat diues sic dicēs. Sunt nōnulli qui cultū subtiliū ꝓ ciosarū vestiū nō putāt esse pctm̄. Qḋ videlicet si

culpa nō esset nequaꝗ̄ sermo dei tam vigilanter
exprimeret ꝙ diues q torquebatur apud inferos
bysso ꝛ purpura indutus fuisset. Nemo quippe
vestimenta ꝑcipua nisi ad inanē glām querit: vꝫ
vt honorabilior ceteris eē videat. Nam qꝛ ꝓ so
la inani glīa vestimētum ꝑciosū querit ipa res
testat: ꝙ nemo vult ibi ꝑciosis vestib⁹ indui vbi
ab alijs nō possit videri. Quā culpā possum⁹ me
lius vilis indumēti virtute ex diuerso colligere:
qꝛ si abiectio preciosi indumēti virt⁹ nō esset euā
gelista de Joan. tam vigilāter non diceret. Erat
Joānes indutus pilis camelor̄. Item .i. pe. 3. su-
per illud: quar̄ nō sit extrinsecus ꝛc̄. dicit gl. Si-
cut Cyprianus ait: serico ꝛ purpura indute: xp̄m
induere nō pn̄t. Auro ꝛ margaritis ꝛ monilibus
adornate: ornamēta cordis ꝛ corpis ꝑdiderunt.
Qꝫ si petrus mulieres quoqꝫ admonet coherceē-
das que excusare pn̄t cultus suos ꝑ maritos: q̄to
magis ad virginem obseruare fas ē: cui nulla sui
cultus cōpetit venia. Ex quo pꝫ ꝙ etiā in clericis
multo amplius reꝑhensibilis ē habitus ornatus
Item illud ꝑ qḋ virtus mētis manifestat ꝑ se lo
quendo ē laudabile: q̄uis eo possit aliquis in sup
biam vti: sꝫ vilitas vestiū est hmōi. Vn̄ Hiero.
dicit ad Rusticū monachū. Sordes vestiū can-
dide mētis indicia sunt. Vilis tunica ꝯtēptū se-
culi ꝓbat: ita dūtaxat ne aīus tumeat: ne habitus
sermoqꝫ dissentiāt. ḡ vilitas vestiū ſm se ē sectā-
da dūmodo supbia remoueat. Item illud ꝙ diui
nam miām ꝓmeret nō pōt eē malum: sꝫ ꝑ vilita
tem vestium diuinā miām ꝓmeruerūt etiā ma
ximi petōres. Vn̄. 3. Re. 21. dr̄ de impijssimo achab
ꝙ cum audisset sermones helye scidit vestimen
ta sua ꝛ operuit cilitio carnē suam: ieiunauitqꝫ ꝛ
dormiuit in sacco. Unde dn̄s de eo dixit ad hely
am. Nonne vidisti Achab humiliatū corā me.
Quia igit humiliatus est mei cā nō inducā ma-
lum in diebus eius. Et tn̄ nō fuit vera humili-
tas cordis: vt ibi glo. dicit. Et Jone. 3. dr̄ ꝙ abie-
cit rex vestimentum suū a se ꝛ indutus ē sacco ꝛ se
dit in cinere: ꝛ hec idē alijs ꝑcepit. ḡ vilitas ve
stium est deo accepta. Itē ph̄s ꝓbat l. x. ethi. ꝙ
v̄tutes nō solū in iterioribus actib⁹: sꝫ in exteriori
bus ēt ꝯsistunt: ꝛ loquit de moralibus v̄tutibus.
Humilitas aūt quedā moralis v̄tus ē. Non. n. ē
intellectualis neqꝫ theologica: ḡ nō solū in iterio-
ri ꝯsistit: sꝫ etiā in exterioribus. Cum ḡ ad hūilita
tem ꝑtineat ꝙ hō ꝯtēnat seipm̄ h etiā ad humili-
tatē ꝑtinebit ꝙ ꝯtēptibilib⁹ exterius vtat. Itē ma
lum nunꝗ̄ palliat nisi sub eo qḋ hꝫ spēm boni: sꝫ
ypocrite sua mala palliāt sub vestiū vilitate: ḡ vi
litas vestiū q̄stum est in se hꝫ spēm boni: ḡ ſm se
ꝯmendabilis ē: ꝛ si ea aliq abuti possint. Itē sicut
ieiuniū ꝛ elemosina sunt pnie instrumēta ꝛ vilitas
vestiū est laudabilis: sꝫ ieiuniū ꝛ elemosina ꝑ se
sunt laudabilia: ḡ ꝛ vilitas vestium ꝑ se ē lauda
bilis q̄uis eis aliq abutant. Nos igit ꝯsentien
tes dicimus vilitatē vestiū ꝑ se loquēdo ꝯmēda-
bilem: vtpote ꝛ pnie ꝛ humilitatꝭ actū: q̄uis etiā
aliq vilibus vtant vestib⁹ q ꝑciosioribus ſm sui
status ꝯditionē licite vti possent: sicut q ſm stat⁹
sui ꝯditionē licite carnib⁹ vti possent ꝛ ñ ieiunare
cōmendabilr̄ a carnibus abstinēt ꝛ ieiunāt. Per
accidens tn̄ pōt eē malū vtrūqꝫ: vt si ex ꝑdictis ꝑ
turbent illi cū qbus nos socialr̄ vitā agere oꝫ: vl̄
etiā si aliqs pnie opibus ad inanē glām abutat:
sicut ꝛ de oione: ꝛ de ieiunio: ꝛ de elemosina dn̄s
Mat. 6. docet. ¶ Ad primū ḡ dicendū: ꝙ ex h ꝙ
falsi ꝓphe vestimētis ouiū vtunt ad deceptionē
vilitas vestiū nō ē reprobāda: sꝫ magis ꝯmēden
da. Non. n. vilitate vestiū maliciā suā obtegerēt
nisi vilitas vestiū spēm boni hēret: sic̄ scriptura q̄
heretici abutunt: vt dr̄. 2. pe. vlti. reprobāda eēt
ꝛ silr̄ pietas cuius spēm heretici hn̄t: vt dr̄. 2. thy.
3. vn̄ ꝛ gl. dicit Mat. 7. ibidē: ꝙ nō a veste: sꝫ ab
opibus ꝓphe falsi cognoscunt. ꝛ. ī. dicit ꝙ oues ñ
debēt pelles suas deponere: ꝛ si aliqñ lupi eis se
ꝯtegant. ¶ Ad. 2. dōm ꝙ dyabolus ministros suos
sb religionis habitu nō obtegeret ad decipiēdū:
nisi religiosus habitus q̄tum in se ē spēm boni ha
beret. Nec tn̄ boni dēnt a tali habitu abstinē: nec
ex tali habitu aliq iudicādi sunt mali: vt pꝫ ex gl.
inducta que habet Mat. 7. Vn̄ ꝛ Hiero. dicit in
li. ꝯ Eluidiū. Nunqḋ v̄ginitatis ē culpa si simula
tor virginitatꝭ in crīe eēt. ¶ Ad. 3. dōm ꝙ illa ꝓ-
hibitio nō fuit facta: qꝛ vilitas vestiū reprobāda
eēt: sꝫ qꝛ forte aliq ad deceptionē vilitate vestiū
vtebant. ¶ Ad. 4. dōm ꝙ Aug. loquit qñ ex re-
strictione vite turbat societas inter eos quos oꝫ
socialr̄ viuere. Si. n. simplr̄ esset intelligēdum:
tunc q ieiunaret vbi alij nō ieiunāt repꝛehēsibilis
esset: qḋ manifeste apparet falsum. ¶ Ad. 5. dōꝫ
ꝙ Hier. in verbis ꝑmissis nō vilitatē vestiū ca-
uendā eē docet: sꝫ abusum: vt. s. ex vilitate vesti-
um aliqs in elationē nō incidat. Alr̄ sibi ꝯtrius eēt
q ad vilitatē vestiū Rusticū mo. inducit: ꝛ eā in
Pamachio viro nobilissimo ꝯmēdat vt pꝫ i epl̄a
ad Pamachiū de morte pauline. ¶ Ad. 6. dōm
ꝙ vsus exterior̄ rer̄ dupl̄r ꝯsiderari pōt: vno mō
ex nā ipar̄ rer̄: ꝛ sic ē indifferēs. alio mō ex fine ad
quē ordinat: ꝛ ſm h in vsu exterior̄ rer̄ illud qḋ ē
ordinabile ad meliorē finē est ꝯmēdabilius: sicut
abstinētia cibor̄ que ordinabilis ē ad ꝯcupiscētiā
carnis domandā est ꝯmēdabilior: q̄ cōis victus
quo qs vtit cibis cum grār̄ actōe: cuius ꝯriū
Jouinian⁹ hereticus asserebat vt pꝫ ꝑ Hie. q hūc
ꝛ alios ei⁹ errores ꝯdēnat. Silr̄ ēt vilitas vestiū
ordinat ad humiliandū aīum: ꝛ etiā ad corp⁹ do
mandū. vn̄ etiā pari rōe vilitas vestiū ſm se ma
gis ꝯmēdabilis ē q̄ habitus cōis: ꝛ h mō sicut in

ieiunio consistit religio: ita etiã in vestium vilitate. ¶ Ad.7. dõm q̃ et hec q̃ ypocrisis q̃ sub vilitate vestium latet est magnũ pctm̃ nõ põt haberi q̃ vilitas vestiũ sit deterior q̃ꝫ preciositas. Non.n. hoc mõ cõparat vilitas vestiũ ad ypocrisim: sicut preciositas carnis ad delicias carnis: vel ad superbiam. Preciositas.n. vestiũ p se ꝛ directe ad predicta vitia ordinat. Unde excessus i preciositate vestiũ p se loquendo vituperabilis ẽ. Vilitas aũt vestiũ nõ ordinatur p se ꝛ directe ad ypocrisim: sꝫ ypocrisis est abusio quedã eius. sicut ꝛ ceterorũ operũ sanctitat. Et q: quãto aliqua res ẽ sanctior: tãto abusus eius est vituperabilior: ex h̃ q̃ ypocrisis ẽ magnũ pctm̃: manifeste cõmendabilis reddit vilitas vestium ꝛ cetera exteriora pnie opa quibus ypocrisis abutit. Nec tñ concedendũ ẽ q̃ ypocrisis simplr loquendo sit maximũ pctõꝝ: q: infidelitas qua qs mentitur de deo ẽ grauior q̃ꝫ simulatio qua qs mẽtit de seipso. ¶ Ad.8. dõm q̃ nõ est credibile q̃ dñs Ihs xp̃s preciosis vestibus indueret q Joãnem cõmendabilẽ ostẽdit q̃ nõ erat mollibus indutus. alioquin pharisei q exteriorẽ sanctitatẽ ostẽdebant: sicut de eo dicebãt q̃ erat vorax ꝛ potator vini ꝛ publicanorum amator: ita ꝛ de eo dixissent q̃ eẽt mollibus indutus. Milites etiã q ei illudebãt nõ eũ veste purpurea induissent in signũ regie dignitat si tunica inconsutilis auro ꝛ serico cõtexta fuisset. Sꝫ q̃ tunicã eius milites diuidere noluerunt: h̃ non fuit pp̃ter preciositatẽ vestis: sꝫ pp̃ter numerũ: q̃ a quattuor ptibus supfuerat quas milites d̃ vestib' xp̃i fecerunt: ꝛ si diuisa fuisset oĩno fuisset inutilis in quo manifeste apparet q̃ nõ erat de preciosa mã. Nihilominus tñ sm gl. ibi notat sacrm̃ ecclastice vnitatis. ¶ Ad.9. dõm q̃ quidã sunt status hoĩꝫ qbus ẽ habit' determinat': sicut quelibet religio suum determinatũ habitũ hꝫ. Ita etiã antiqs tpibus reges ꝛ in dignitatib' cõstituti determinatos habitus hẽbant quasi sue dignitatis insignia: ꝛ sic etiaꝫ nunc summ' pontifex determinato habitu vtit. Unde sicut religioso vnius religionis nõ liceret assumere viliorẽ habitũ q sue religionis metas excederet: q̃uis intra metas habitus sue religionis si vilioribus vtat nõ sit rephensibilis: sed laudet: ita etiã nõ fuisset laudabile in antiqs principibus: nec mõ eẽt in summo põtifice si viliorẽ habitum assumeret cẽ metas habitus cõsueti. Sec' aũt est de principibus ꝛ alijs hoĩbus q nõ hñt certũ habitũ ꝛ determinatũ. In eis.n. nõ ẽ vituperabile si vilioribus vtant q̃ꝫ eis cõuenire possit sm suũ statum. Unde.2. Re.6. d̃r q̃ Michol deridẽs Dauid ait. Quã gloriosus fuit hodie rex isrl' discoopiens se añ ancillas seruorũ suorũ: ꝛ nudat' est quasi si nudetur vnus de scurris: ꝛ Dauid r̃ndit. Ludã ꝛ vilior fiam plusq̃ꝫ fact' sum: ꝛ ero humilis in oculis meis: ꝛ Hester.14. Tu scis necessitatẽ meã q̃ abhominer signũ superbie ꝛ glorie mee qd̃ est super caput meũ in diebus ostentatõis mee: ꝛ nõ portẽ illud in diebus silẽtij mei. Ex quo pꝫ q̃ etiã regibus ꝛ principibus ẽ laudabile q̃ humilib' vtant vestitu: q̃ sine scãdalo fieri põt ꝛ sine detrimẽto proprie auctoritatis.

¶ Quo religiosos impugnãt q̃ntum ad opa charitatis. CA.IX.

Nunc secundo videndũ ẽ qualr in suggillationẽ religiosoꝝ pponũt q̃ religiosi d̃ alioꝝ negotijs se intromittũt: inducẽtes illud qd̃ hr̃ .1. ad The.4. Operã detis: vt q̃eti sitis: ꝛ vt vr̃m negociũ agatis. gl. Dimissis alienis qd̃ vob vtile est in emẽdationẽ vite. Item.2. ad The.3. Audiuimus inter vos quosdã ambulãtes inquiete nihil opantes: sꝫ curiose agẽtes. gl. De alienis hoc mõ merent pasci: qd̃ factũ abhorret disciplina diuina. Itẽ.2. ad Thi.2. Nemo militãs deo implicat se negotijs secularibus. glo. Quibuslibet: sed frequẽter aliena negocia sunt secularia: ꝛ ita ex his volunt hr̃e q̃ religiosi de alioꝝ negotijs se intromittere nõ d̃eant. Quod est expsse cõ sniam Ja. apl'i dicẽtis Ja.1. Religio mũda ꝛ immaculata apd̃ deum ꝛ patrem hec ẽ: visitare pupillos ꝛ viduas i tribulatione eoꝝ. gl. Succurrere eis q carẽt p̃sidio in tpe necessitat. Item ro. vlti. Cõmendo vobis Phebẽ sororẽ nostrã. gl. Que a p aliquo negocio tẽporis romã pfecta ẽ. Unde sbdit apl's. Et assistatis ei in quocunq̃ negocio vr̃i indiguerit. Item ad Gal. vlti. Alter alterius onera portate: ꝛ sic adimplebitis legẽ xp̃i. Patet g̃ q̃ cõmendabile ẽ q̃ aliquis ex charitate alterius negocia gerat: vt sua. Sed tñ h̃ põt duplr male fieri. Uno mõ qñ aliqs est ita curiosus ptractator alioꝝ negocioꝝ q̃ oĩno negligit sua: ꝛ h̃ phibet apl's.1. ad The.4. dicẽs. Operam detis vt q̃eti sitis. gl. a curiositate. Et vt est vestrũ negociũ agatis. gl. dimissis alienis Ad hoc.n. dimittere aliena iubet vt sua quisq̃ p̃tractet. Alio mõ qñ aliquis cooperet alijs in turpibus negocijs: vel etiã turpi intẽtione: ꝛ h̃ etiam phibet idem apl's.2. ad The. vlti. Unde dicit glo. sup illud. curiose agentes. Hoc mõ merent pasci quod factũ abhorret disciplina diuina. Eoꝝ.n. deus vẽter ẽ q foeda cura necessaria sibi puidẽt. In hoc.n. q̃ ventrẽ pascere intẽdebãt ostẽdit turpis intẽtio. In hoc võ. q̃ turpi cura h̃ agebãt tãgũt turpe negociũ. ¶ Et p hec pꝫ r̃nsio ad duo pma. Ad tertium dõm q̃ secularia negocia sunt illa vt gl. ibidem dicit. Cum q̃uis occupat colligẽde cura pecunie sine labore corpis: vt faciunt negotiatores ꝛ hmõi: ꝛ talibus negotijs religiosi se implicare nõ debẽt: vt.s. p alijs negocient: vl aliqua hmõi exerceant: sꝫ p̃ter hec de alioꝝ negocijs nihilominus se misericorditer itromittere põt: sicut dãdo cõsilium vl intercedendo: vl aliquo sili modo.

¶ Quõ religiosos impugnant quãtuz ad discursuz
p salute aiarum. CA.X.

n Unc tertio videamus quõ religiosos iaci
sant de discursu: inducẽtes illud qđ aplus
dicit. 2. Thes. vlti. Audiuimus quosdã inter vos
ambulare inquiete. Ex quo eos girouagos appel
lant. Item in eoꝝ irrisionẽ inducũt ꝙ Aug. in li. đ
ope mo. quosdã monachos notãs ait. Nusq̃ mis
sos: nusq̃ fixos: nusq̃ stantes: nusq̃ sedẽtes. Itez
Mar. 6. Quocũq; introieritis in domũ: illic ma-
nete. gl. Alienũ ẽ a pdicatore p domos cursitare
ꝛ hospitij iura mutare. Item Lu. x. In eadẽ ãt do
mo manete. glo. Non ẽ de domo in domũ vaga
facilitate demigrãdũ vt in hospitali amore fuerit
ꝯstantia. Item ad h facere vr quod dr ysa. 30. ido
clamaui sup h: supbia tñ est: quiesce. gl. in terra tua
Item Hiere. 14. Ppls h dilexit mouere pedes
suos ꝛ nõ quieuit ꝛ dño nõ placuit. ¶ Hec aũt ir-
risio nõ est noua: sicut. n. Pro. narrat in epla ad
Apolepoanũ ipe gentilis existẽs paulũ irridebat
vocãs mundi circuitorẽ. quippe q pceptuz dñi dili
genter iplebat dicẽtis Mar. vl. Euntes i mũdũ
vniuersaz pdicate euãgeliuz oi creature: ꝛ Jo. 15.
Dñs discipulis dixit. Ego elegi vos vt eatis ꝛ fru
ctum afferatis. Hic ẽt pdicatoꝝ discursus signifi
catus fuit Job. 37. Nubes spargũt lumẽ suũ que
illustrãt cũcta p circuitũ quocũq; eas voluntas gu
bernãtis duxerit ad oẽ qđ pceperit illis sup faci-
em orb terraꝝ. gl. Nubes spargere ẽ pdicatores
sanctos exẽpla vite ꝛ agẽdo ꝛ loquẽdo dilatare.
Que lustrãt cũcta p circuitũ: q: pdicationis luce
mũdi fines illuminãt. Itẽ. Job. 38. Quis dedit ve
hemẽtissimo imbri cursuz. qđ de cursu pdicatorũ
gl. exponit: ꝛ Gre. in mo. Item Zach. 6. Qui aũt
erãt robustissimi exierũt: ꝛ querebant ire ꝛ discurre
re oẽm terrã: qđ gl. de aplis ꝛ alijs pdicatoribus
exponit. Itẽ ad ro. vlt. sup illud. salutate eos q ex
narcissi domo. gl. Narcissus iste dr fuisse pbr qui
q sicut in alijs codicib legit pegrinando ꝯfirma-
bat sanctos frẽs. Item ysa. 27. Qui ingredient ipe
tu a Jacobo. gl. Ad pdicandũ. implebũt faciẽ or-
bis semine. gl. Semine pdicatõis. ꝛ in ps. In oẽz
terram ꝛc. Item pverb. 16. Discurre: festina: sus-
cita amicũ tuuz. gl. A somno pcti. Excitat aũt ali
quis a sõno pcti p pdicationẽ: ẽ discursus pdicãti-
um ad salutẽ aiaꝝ est cõmẽdandus. Item Eze. i.
Hec erat visio discurrẽs in medio aialium. sup
quo dicit Greg. in. 5. omel. i. ptis sup Eze. Hij q
aiaꝝ custodes sunt ꝛ pascẽdi gregis onera suscepe
runt mutare loca minime pmittunt. Hi ãt q amo
re dñi in pdicatõe discurrũt rote eius igne ardẽs
sunt: q: cũ ex eius desiderio p varia loca discurrũt
vñ ipsi ardẽt ꝛ alios incendunt. Ex hac aut auctte
duo habet. s. ꝙ alij pñt pdicare q̃ plati: ꝛ ꝙ illi p-
dicatores debẽt p diuersa loca discurrere nõ i vno
loco manere. Item sup illud cũ ambularent qua
si sonus erat multitudinis: vt sonus castroꝝ omel.
8. pime ptis sup Eze. dicit Gre. Illa sunt castra p
dicantiuz q huc illucq; p colligẽdis aiabus in san
cti opis pcinctu laborãt. Ex cibus igit pdictis pz
ꝙ pdicantiũ discursus ad salutẽ aiaꝝ pcurandaz
ꝯmendãdus ẽ. Sciendũ tñ est ꝙ discursus triplr
in sacra scriptura vituperat. Uno mõ qñ ex incõstã
tia mẽtis pcedit vl animi leuitate: ꝛ h pcipue ac
cidit in illis q sine aliquo fructu discurrunt. Alio
mõ qñ ex ꝯcupiscẽtia terrenoꝝ ad lucra querẽda
discurrit. Tertio mõ qñ p h icitat malitia ad ali-
qua mala pcurãda: ꝛ de his tribus hr in cano. Ju-
de. Ue illis q in via caym abierũt: ꝛ errore bala
ham mercede effusi sunt. In quo ostendit intẽtio
nocẽdi. Hij sunt in epulis suis male ꝯuiuãtes si-
ne timore: semetipos pascẽtes nubes sine aqua q
a vẽtis circũferunt. In quo tãgit ꝯcupiscẽtia im
pellens ad motũ. Arbores autũnales infructuo-
se: in quo ondit ꝙ ex leuitate sine fructu discurrũt
¶ Unde ergo apls arguit quosdã de ingetudine di-
scursum ex leuitate pcedẽtem rephendit: vl etiã
ex ꝯcupiscẽtia: qđ pz ex h ꝙ in gl. subiungit. Qui fe-
da cura pastum sibi querebãt p curiosam ingetu-
dinem. Silr ꝙ dicit Aug. quosdã monachos: nus
q̃ missos: nusq̃ fixos: nusq̃ stantes: nusq̃ sedẽtes
arguit eoꝝ discursum ex leuitate pcedentẽ: vl po
tius ex cupiditate. Unde subiungit ꝙ ppter lucruz
querendũ discurrebãt: ꝛ in hoc rephẽsibiles erãt
Unde etiam dicit Mar. 6. ꝛ Lu. x. Manifeste phi
bet discursum de domo in domũ. i. de hospitio i
hospitiũ ad qđ frequenter ꝯcupiscẽtia inducit vt
s. ꝯtingit in illis qb ea que hñt nõ sufficiũt lautio-
ra querẽtes vnde de domo in domũ discurrunt.
Quod aũt dr ysa. 30. ptinet ad animi leuitatẽ per
quã hõ q in deo fixus nõ ẽ ad diuersa discurrit in
qbus quietẽ inuenire possit. Uñ h ad lrãm dr ꝯ iu
deos q diuino auxilio nõ ꝯtenti in egyptũ descen
dere volebãt: vt egyptioꝝ patrocinio saluarent.
Silr qđ dr Hiere. 14. ad discursũ ex leuitate pce
dentẽ referẽdum ẽ: qđ pz ex hoc ꝙ dicit q dilexit
mouere pedes suos. Eis. n. q ex leuitate mouet
h ipz ꝙ circueũt appetibile vr. Uñ gl. exponit ibi
motũ pedum de motu affectuũ.

¶ Quomodo religiosos impugnant quo ad stu-
dium. CA. XI.

n Unc quarto videndum est quomodo in
religiosorum suggilationẽ inducunt ꝙ stu
dio vacant. Dicit. n. 2. ad Thy. 3. in dero
gationem quorumdam per quos pericula eccle
sie imminebunt ꝙ erunt semper discentes: ꝛ nũ-
q̃ ad scientiam veritatis peruenientes: ꝛ ita ex
hoc ipso suspectos eos reddere volunt ꝙ studio
vacant. ¶ Item Gregorius in. 12. libro morali-
um super illud Job. 16. Hostis meus terribilibus

oculis me intuitus est: sicut incarnata veritas in p̄dicationē suā paupes ydiotas & simplices elegit: sic ecōtrario dānatus ille hō quē in fine mūdi apostata angelus assumit ad p̄dicandū falsitatē suā astutos ac duplices: atq; huius mūdi sciaz habentes electurus est. Un̄ et h̄ ipo eos q̄si p̄nuncios antixp̄i insimulāt: q: p̄dicatōis offm̄ scia fulgētes exercēt. Item apoc. 13. Vidi aliā bestiā ascēdētem de terra: & hēbat cornua duo silia agni. gl. De scripta tribulatōe que erit p antixp̄m & suos p̄ncipes: sbiungit aliā que fiet p aplos suos quos ip̄e p totū mundū sparget. Item glo. ascēdentē. i. in p̄dicatōe p̄ficientē. Item sup illud hēbat duo cornua. gl. q: simulabūt se hēre innocētiā & purā vitaz & verā doctrinā & miracula que xp̄s habuit & suis discipl'is dedit: vl' duo testā sibi vsurpabūt: & ita videt q̄ illi q cum scia duoz testōz in p̄dicatōe p̄ficiunt sanctitatē simulātes sint apli āntixp̄i. Itē i. Corin. 8. Scia inflat charitas vo edificat: sz religiosi p̄cipue humilitatē sectari deberēt: ḡ deberent a studio scie abstinere. Itez de btō Bn̄°. qui fuit p̄cipuus in religione dicit Gre. in. 2. dyal' q̄ recessit a studio lr̄arum sciēter nescius & sapiēter indoctus. Un̄ ad eius exēpluz deberēt religiosi scie studiū deserere. Itez apls. 2 ad The. 3. arguit eos q relicto ope manuali curiositati vacabāt & ocio. Sed curiositas in studio scie cōsistit: ḡ nō dērent religiosi ab opere manuali desistere vt studio vacarent. ¶ Huius aūt cogitatōis ipsi auctores nō sunt: sz Julia. apostata: q vt ecctastica narrat hystoria seruos xp̄i a studio lr̄arum cohercuit: cuius imitatores se ostēdunt q religiosis studiū interdicunt: manifeste ͻ auctē in scripture loquētes. Dicitur. n. ysa. 5. Propterea captiu⁹ ductus ē ppls meus: q: nō habuit sciam. gl. q: noluit hēre. Non aūt volūtarius defectus scie puniret: nisi studiuz scie laudabile esset. Item Osee. 4. Nocte tacere feci matrē tuam: ɔticuit ppls meus eo q̄ nō hūerit sciam: q: tu sciam repulisti: repellā te ne sacerdotio fungaris mihi. In hoc etiā manifeste ostenditur quē defectus scie grauiter punit. Item in ps. Bonitatē & disciplinā & sciam doce me. glosa Bonitatē. i. charitatē inspira: disciplinā. i. paciaz da sciam. i. mentem illumina. Scientia. n. vtil est qua sibi hō innotescit. Item Hiero. ad Rusticum mo. Nunq̄ de manu & oculis tuis recedat liber: &. j. Ama sciam scripturaz: & carnis vitia nō amabis. Idem in epl'a ad Paulinū mo. Sancta rusticitas solū sibi p̄dest & q̄tum edificat ex vite merito ecclam xp̄i: tn̄ nocet: si ɔdicentib⁹ nō resistat: in quo manifeste sanctoz scia p̄ferē simplicium sanctitati. Itē in eadē numeratis sacre scripture libris sbiungit. Oro te frater carissime inter hec viuere: ista meditari: nihil aliud nosse: nihilq; aliud querere. Nonne vl' tibi iam h in terris regni celestis habitaculum. Ex quo pz q̄ celestis cōuersatio est in studio sacre scripture cōmorari. Qz aūt illis q ad p̄dicationis offm̄ deputant p̄cipue studium scripturaz ɔueniat pz per illō qō dicit apls. 1. Thy. 4. Dum venio attēde lectōi exhortationi: & doctrine. Ex quo pz q̄ exhortari et docere volētibus necessariū est studium lectōis. Item Hiero. ad Rusticū mo. Multo tpe disce q̄ postmodū doceas: & idē ad eundez. Si clericat⁹ te titillat desideriū: discas qō possis docere. Itez Gre. in pastorali. Nimirum necesse ē: vt q ad p̄dicatōis offm̄ excubant a sacre lectōis studio nō recedant. Item vita religiosoz p̄cipue ad ɔtemplationē ordinat: sz pars ɔtēplationis est lectio: vt Hugo. de sancto vic. dicit: ḡ religiosis studio vacare cōpetit. Item illi p̄cipue sunt ad sciam capiendā ydonei qui a carnalibus curis magis sūt separati. ysa. 28. Quem docebit sciam: & quē intelligere faciat auditū. Ablactatos a lacte: puulsos ab vberibus: & Cōmen. dicit in. 7. phy. q̄ castitas & alie virtutes quibus ɔcupiscētie carnis reprimātur p̄cipue valent ad acquirēdas scias speculatiuas. Cum igit religiosi ɔcupiscētie carnis domāde magis inseruiāt p ɔtinētiam & abstinentiā eis p̄cipue studiū lr̄arum cōpetit. Item q̄ nō solū studio lr̄arum sacraz: sed etiā studio lr̄arum secularium laudabilr vacare possint expresse hr̄ p Hiero. in epl'a ad Pāmachium mo. Si adamaueris captiuā mulierē sciam. s. secularē & eius pulchritudine captus fueris: decalua eā atq; illecebras crinium atq; ornamēta verboz cum remotis vnguibus seca: laua eā ppbali nitro: & tunc requiescens cum illa dicito: sinistra eius sub capite meo: & dextera illius amplexabit me: & multos tibi fetus captiua dabit ac de moabitide efficietur isrlitis. Ex quo pz q̄ & monachis lz seculares scias addiscere: dūmodo ea ibi que rep̄hēsibilia inueniātur ḃm regulā sacre scripture rescecent. Itē Aug. in. 2. de doc. xp̄ia. dicit. Phi qui vocāt si qua forte vera & fidei nostre accōmoda dixerunt maxie platonici: nō solum formidāda nō sunt: sz ab eis tanq̄ ab iniustis possessoribus in vsum nostrū vendicanda. Item Dan̄. i. sup illud. Posuit aūt Daniel in corde suo &c. dicit glo. Qui de mensa regis nō vult comedē ne polluat: si sapiam & doctrinaz egyptioz sciret esse pctm̄ nunq̄ didicisset. Didicit aūt nō vt sequat: sz vt iudicet atq; ɔuincat. Si quis. n. imperitus huius artis aduersus mathematicos scribat: aut exps phie ͻ phos agat: quis etiam ridēdus vl' ridendo nō rideat. Ex quibus pz q̄ studium in religiosis est cōmendādum & p̄cipue sanctaz scripturaz: & maxime in illis q ad p̄dicandū deputant. ¶ Quod ḡ dicitur. 2. ad Thy. 3. semp discētes: & nunq̄ ad sciam veritatis puenientes: nō in rep̄hēsionē dicit qō semp discāt

sed q: ad sciam veritatis nõ pueniunt: et hoc ptingit illis quorum studiũ eos a fidei veritate seu rectitudine errare facit. Unde et ibidem sequit. homines corrupti mente: reprobi circa fidẽ. Ad id quod Gre. dicit q antixps hẽbit pdicatores mũdi sciam hñtes: dõm q intelligit de illis q humana vtẽtes scia inducũt ppl̃m ad mundi desideria et ptã. Un Greg. statim sbiungit auctem. ysa.18. Ue terre cymbalo alar q mittit in mari legatos suos et in vãsis papiri sup aquas: qd exponẽs ibidem dicit. Ex papiro quippe carta e. Quid itaq p papir: nisi scia secularis designat. Uasa igit papiri sunt pcordia seculariũ doctor. In vasis igit papiri legatos sup aquas mittere e pdicationem suam in sapiẽtiã carnaliũ sensibus ponere: et resluentes pplos ad culpã vacare. Ad aliud dicẽdu q illa glo. loquit de pdicatoribus quos antixpus post suũ aduẽtum p mundũ sparget: sicut p multa q ibi dicunt apparet. Nec tñ pp hoc est scia duorum testiũm reprobanda in religiosis: q illi ea ambulant: nisi dicat q innocẽtia et puritas vite sunt reprobãda: q illi ea simulabũt: qd est absurdu. Ad illud qd obiciunt q scia inflat: dõm q itelligendũ est qñ scia est sine charitate: vñ glo. ibidem dicit. Sciẽtia iflat si sola e.i. Addite g scie charitatẽ et vtilis erit scia. Un in illis q charitatis opibus insistũt minus e piculosa scia: si tñ pp hoc vitanda eẽt: q inflat: quãq pari rõne bona opa vitanda eẽnt: q Aug. dicit q supbia bonis opibus insidiat vt pereãt. Ad id qd. 4°. obiicit de beato Benedicto dõm q ipe nõ discessit a studio quasi sciam horrẽs: aut studiũ: s sclarem vitã et societatem formidãs. Unde Gre. de eodẽ pmittit q rome liberalibus studijs lrãrum tradit fuerat. S cum in hijs multos p abrupta vitior pgere cerneret eũ quem quasi in ingressu mũdi posuerat retrarit pedẽ ne si qd de scia eius attingeret ipe quoq postmodũ qsi in imane pcipitiũ totus iret: et id etiã nunc laudabilr faciũt q sclari vita studẽtium relicta ad religionẽ transeunt in q studio vacare pñt. Ad vltimũ dõm q curiositas supfluã curam importat et inordinatã. Un nõ solũ in studio lrãrũ s in oibus studijs ad que aius occupat supflua cura que curiositatẽ facit rephensibilis e. In pdicta tñ auctẽ apli rephendit eor curiositas q feda cura alienis negotijs se ingerebãt: vt vẽtrem pascerent: vt p p gl. ibidẽ. Dicere aũt eos ocio dedit tos q studio sacre scripture vacãt: est cõ id qd hr in gl. supra illud ps. Defecerũt oculi mei: que dicit Sicut nõ e ociosus q verbo dei tñi studet: nec plus e qui ei opatur q qui studiũ cognoscẽde diuinitatis exercet. Ipsa etiã sapia maximũ opus est et anteferit Maria q audiebat Marthe q ministrabat. ¶ Quo religiosos ipugnãt quo ad ordinatam pdicationem. CA. XII.

Nunc quãto videndũ est quõ in religiosis ordinatam et oppositã pdicationẽ vituperãt inducẽtes illud qd hr .i. Corint. i. Non in sapia verbi et nõ euacuet crux xpi. gl. i. nõ in lepore et ornatu verbor: q pdicatio xpiana nõ idiget pompa et cultu smonis: ne videat eẽ ex versutia et calliditate humãe sapie nõ ex vitate: sicut pseudo apli in sapia humana xpm pdicabãt eloquẽtie studẽtes. Un volũt pcludere religiosos eẽ pseudo aplos: q eloquẽter et ornate verbũ dei pponunt. Item .i. ad Corin. 2. Ego cũ venissem ad vos veni nõ in sblimitate smonis. gl. sm logicã. s. vt logicis rõnibus vterer: aut sapie. gl. sm phycã: vt phycis speculatõibus illud firmarẽ. i. Et smo meus et pdicatio mea nõ in psuasibilibus humane sapie verbis. gl. Quia et si psuasibilia fuerũt vba mea: nõ tñ p humanã sapiam: vt vba pseudo aplor. Ex hoc aũt idẽ pcludũt quod supius. Ite. 2. ad Corint. xj. Nam et si impitus smone s nõ scia gl. q: nõ orno verba. i. qd aũt impitus sermone nõ ad aplos ptinet q nõ erãt eloquẽtes: s ad pseudo q cõponebant vba: quos pferebant corinthij cã acurati sermonis: cũ in religiones vis sermonis necessaria sit: nõ sonus vocis: et ex hoc arguunt idẽ q pus. Item Neemi vl. filij eor ex media pte loquebãt azotice: et loqbant iuxta linguã ppli et ppli obiurgaui eos et maledixi. Per azoticũ aũt smonẽ gl. interptat eloqũ rethoricũ et phephicũ g excõicandi sunt q vbis sacre scripture eloquẽtiã rethoricã vl sapiam phephicã imiscent. Itẽ ysa. i. Uinum tuũ mixtũ e aqua: vinũ aũt significat sacram doctrinã: vt p p glo. g illi q sacre scripture amiscẽt aquã humane sapie rephensibiles sunt. Item ysa.15. sup illud. Nocte vastata e ar. gl. ar. i. aduersarius. i. sapia sclaris que aduersaria e deo cuius murus dyalectica arte pstructus nocte vastatur et pticescit. Ex quo etiã p rephensibiles esse eos q in sacra doctrina sclari sapia: vl eloquentia vtunt. Item puer. 7. sup illud. Lectulũ meũ strati tapetibus pictis ex egypto. gl. In tapetibus pictis de egypto ornatus eloquẽtie: vl dyalectice artis versutia: q ab ethnicis originẽ sumpsit intelligit: p quã heretica mẽs sensu pestilẽtis doctrine quasi meretrix thor facinoris se texuisse glatur. Ex quo etiã videt q pniciosu sit sapia et eloquẽtia seculari in sacra doctrina vti. Item .i. ad Thy. 3. Oportet aũt illũ. s. epm testimoniũ hre bonũ ab hijs qui foris sunt: vt nõ opprobriũ incidat. gl. i. in ptemptũ apud fideles et infideles: s p hoc q aliq religiosi eloquẽter et ordinate pdicãt epi veniũt i ptemptũ apud ppl̃m q taliter nõ pdicant: g talis pdicatio religiosor piculosa est eccl̃ie dei. ¶ Ad horum at rñsionẽ accipiẽda sunt vba Hie. ita scribentis ad Magnũ vrbis rome oratorẽ. Quod queris cur in nostris opusculis sclarium lrãrum iter

dum ponamus exemplū: ⁊ candorē ecclē ethnico
rum sordibus polluamus misum breuiter dicto.
Nunq̄ h̄ quereres: nisi te totū tullius possideret
si scripturas sanctas legeres: si interpretes earum
omisso vulgatio euolueres. Quis. n. nesciat ⁊ in
Moyse ⁊ in pphaꝝ voluminibus quedā assum
pta de gentiliū libris: ⁊ Salomonē phicis vti et
ꝓposuisse nulla ⁊ aliqua ridisse: ⁊ infra sequētes
in tota epl'a ondit tam scriptores canonis q̄ꝫ expo
sitores eoꝝ oēs a tpe apl'orum vsqꝫ ad sua tpa sa
cre scripture immiscuisse sapiam ⁊ eloquētiā secla
rem. Vñ multis doctoribus enumeratis subiun
git. Qui oēs intm̄ phoꝝ doctrinis atqꝫ sētētiis sa
cos referserūt libros: vt nescias qd in illis primū
admirari dēas eruditionē seculi an sciam scriptu
rarum: ⁊ in fine ep'le cōcludit. Queso vt suadeas
ei. s. q sup p̄dictis eū reprehēdebat ne vescētium
dentib⁹ edētulis inuideat ⁊ oculos capraꝝ talpa
ɔtēnat. Ex quo pꝫ q̄ ɔmēdabile ē q̄ aliqs eloquē
tiam ⁊ sapiam sclarem ad obsequiū diuine sapie
trahat: ⁊ q̄ h̄ rep̄hendētes sunt sicut ceci inuiden
tes vidētes queciīqꝫ ignorāt blasphemantes: vt
dr̄ in cano. iude. Item Aug. in. 4. li. de doc. xp̄ia.
Porro q nō solū sapiēter verꝫ etiā qui eloquenter
vult dicere qm̄ ꝑfecto plus ꝓderit si vtrūqꝫ po
tuerit ad legēdos vl audiēdos ⁊ exercitatōe imi
tandos eloquentes eū mitto. Patet ḡ q̄ in sacra
scriptura curādum ē: vt hō eloquēter ⁊ ornate lo
quat: vt magis sermo ꝓficiat audiētibus. Itē in
eodē li. Hic aliqs forsan querit vtrū auctores nr̄i
q canonē nobis saluberrima auctē fecerūt sapiē
tes tm̄ an eloquētes sint nuncupādi: ⁊ ondit eos
eloquētes fuisse ⁊ ornati verboꝝ p colores retho
ricos vsos eē. Vñ ɔcludit. Quapropt ⁊ eloquētes
quidē nō solū sapiētes canonicos nostros aucto
res fateamur: taliqꝫ eloquētia vsos: qualis ꝑsonis
eiusmodi ɔgruebat. Item in eodē li. Oportet elo
quentē ecclasticū qn̄ suadet aliqd qd̄ agendū est:
nō solū docere vt instruat: ⁊ delectare vt teneat:
sed etiā flectere vt vincat: ⁊ hec tria quō a sacris
doctoribus fieri dēant p ornatissimas loquutōes
sanctoꝝ patrū ondit. Ex qbus oībus pꝫ eos q p̄e
dicando vl legēdo sacrā scripturā docēt: eloquen
tia vti debere ⁊ sapia sclari. Hoc etiā pꝫ p Gre.
⁊ Ambro. ⁊ alios q ornatissime sunt loquuti. Au
gu. etiā ⁊ Dro. ⁊ Basilius multa in suis libris de
sapia sclī interseruerūt: sicut pꝫ legētibus ⁊ intelli
gentibus eoꝝ scripta. Apl's etiā Paulus auctib⁹
ethnicoꝝ in sua p̄dicatione est vsus: vt pꝫ act. 17.
⁊ ad Titū. 1. Item Greg. in. 9. li. mo. exponēs il
lud Iob. 9. Qui facis arcturꝫ ⁊ orionas ⁊c. sicut di
cit. Hec quippe astroꝝ noīa a cultorib⁹ sapie car
nalis inuēta sunt. Sic ḡ in sacro eloquio sapiētes
dei sermonē trahunt a sapiētibus seculi: sicut i eo
p vtilitate hoīs vocez in se humane passiōis ip̄e
ɔditor hoīum sumit deus. Ex quo iterū pꝫ q̄ do
ctoribus sacre scripture ɔuenit eloquētia ⁊ sapiē
tia seculari vti. Sciendū est igit̄ q̄ vti sapia ⁊ elo
quētia seculari in sacra scriptura quodāmodo cō
mendat: ⁊ quodāmodo rep̄hendit. Rep̄hendit
quidē qn̄ aliquis ad iactātiam eis vtit: ⁊ qn̄ elo
quentie ⁊ sapie seculari p̄ncipalr studet. Tunc. n.
opꝫ q̄ illa vl taceat: vl neget que secularis scia nō
approbat: sicut articulos fidei qui sunt supra hu
manā rōnem. Et silr qui eloquētie p̄ncipaliter
student: hoīes nō intendit inducere in admiratio
nem eoꝝ que dicit: sꝫ dicentis. Et hoc mō huma
na sapia ⁊ eloquētia pseudo apl'i vtebant: ɔ quos
apl's loquit in ep'la ad Corin. Unde. i. ad Cor. i.
sup illud nō in humane sapie v̄bis dicit gl. Pseu
do apl'i ne stulti viderent prudētibus mūdi: in sa
pientia humana xp̄m p̄dicabāt dupliciter. s. elo
quentie studētes: ⁊ que mūdus stulta iudicat eui
tantes. Cōmendat aūt qn̄ ad se nō ostandū: sed
ad vtilitatē audiētium q sic qnqꝫ facilius ⁊ effica
cius instruunt: vl ɔuincunt aduersarij vtit aliqs
sapia ⁊ eloquētia seculari. Et iterꝫ qn̄ aliquis non
p̄ncipalr eis intēdit: sꝫ eis vtit in obsequiū sacre
scripture cui p̄ncipalr inheret vt sic eis alia in ob
sequiū eius assumat fm id qd̄ habet. 2. Cor. 1. In
captiuitatē redigētes oēm intellectū in obsequiū
xp̄i: ⁊ ita etiā apl'i eloquentia vtebant. Vñ Aug.
in. 4. de doc. xp̄ia. dicit q̄ in verbis apl'i erat dux
sapientia et sequens comes eloquentia et sapien
tia p̄cedens: eloquētiam sequentem non respue
bat. Sed tn̄ posteriores doctores magis adhuc
vsi sunt sapia ⁊ eloquētia seculari ꝓpter eandem
rōnem quia nō p̄us phi v rethores sunt electi ad p̄
dicandū: sꝫ plebeij ⁊ piscatores q postmodū phos
⁊ oratores ɔuerterunt: vt. s. fides nostra nō consi
stat in sapia hoīm: sꝫ in v̄tute dei: ⁊ nō glorieť ois
caro coram illo: vt habet. i. Corin. 1. in textu ⁊ gl.
sup illud videte vocationeꝫ vestram fratres ⁊c.
Et per hoc pꝫ responsio ad duo p̄ma que in con
trarium obijciebant. Ad tertiū dicendum q̄ fm
Aug. in. 4. de doc. xp̄ia. Videt apl's vbi ait ⁊ si i
peritus sermone sed nō scientia: quasi cōcedēdo
obtractatoribus sic loquutus: non tanq̄ꝫ id agno
sceret cōfitendo. In quo ostendit q̄ pl⁹ ꝓdest do
ctori sapia q̄ꝫ eloquentia. Unde Augu. subiungit.
Scientiā plane nō cunctatus est ꝓfiteri sine qua
esse doctor gētium nō valeret. Si aūt hoc asser
tiue intelligat: nō est intelligēdum quin apostol⁹
eloquentia vteret: sꝫ q̄ nō p̄ncipale studium ap
ponebat ad ornatum verboꝝ vt rethores faciūt
vl q: ad liām impedite lingue erat. Unde glo.
ibi dicit. Nam ⁊ si sim imperitus sermone. glo:
Quia nō orno verba: vl q: impedite lingue sum
Sed pseudo apl'i p̄ncipale studiū apponebāt ad
ornandū verba. Unde ibidē subdit q̄ verba cō

penebant: et q corinthij cũ accurati sermonis eos apostolo preferebant. Ad. 4. dicendum q quando aliquid totaliter transit in alterum nõ dicit esse mixtio: sed quã est mixtio vtrũq3 miscibiliũ cõuertitur in vnum tertiũ: et io quãdo aliquid adiungit sacre scripture de sapientia seclari qd cedit in fidei veritatem vinum sacre scripture nõ est mixtum sed purũ remanet. Tunc aũt mixtũ fit quãdo aliqd adiũgitur qd corrũpit sacre scripture veritatẽ. Unde glo. ibidem dicit. Qui pcepta sacre scripture quibus debet auditores corrigere ad illorũ voluntatem emollit. sensu suo admixto vinũ corrũpit: et p hoc p3 rñsio ad quintum. Ad. 6. dõm q glo. illa loquit de sapia seculari que aduersa ẽ deo: qd cõtingit quãdo sapia secularis ponit pncipalis. Tunc eni3 sequit q aliquis velit regulare fidẽ scdm documẽta sapie secularis: et exinde sequũt heresei cõtra xpo. Et hoc mõ etiam loquit gl. sequẽs inducta de puer. vñ patet rñsio ad septimũ. Ad. 8 dicẽdum q nõ sunt phibendi boni ab hijs que bene faciunt: pter hoc q ex cõparatione eorũ aliqui cõtẽnunt s3 magis illi qui se cõtẽptibiles reddunt. Uñ sicut religiosi nõ sunt phibendi ab operibus pfectionis. pter hoc q aliqui plati ex eoru3 cõparatione carnaliter viuentes cõtẽptibiles reddunt: ita nec religiosorũ diserta pdicatio rephẽda ẽ quãuis aliquorum platorum minus diserta predicatio cõtẽnat.

¶ Quõ iudiciũ puertũt in reb9 religiosos isamãdo: et pmo q: se et religionẽ suã cõmendãt: et p eplas cõmendari pcurant. CA. XIII.

N Unc restat videre quõ iudiciũ de rebus puertunt ea que bñ et male fieri pñt precise reprehẽdendo. Reprehẽdunt. n. religiosos pmo de hoc q se vl suam religionem cõmendant vl cõmendari per epistolas aliorũ pcurant ¶ Secundo q detractorum suorũ verba non sustinent: sed eis resistunt. ¶ Tertio de hoc q in iudicio contendunt. ¶ Quarto de hoc q persecutores suos puniri pcurant. ¶ Quinto de hoc q hominibus placere volunt ¶ Sexto de hoc q gaudent de hijs que magnifice deus per eos facit. ¶ Septimo de hoc q curias regum et potẽtum frequẽtant. ¶ Q autẽ seipsos cõmendare nõ debeant pbare nitunt pmo p illõ quod habet. Roma. vltimo sup illud per dulces sermones et benedictiones. glo. Compositis verbis suam traditionem cõmendabant pseudo apli quib9 simplicium corda decipiebam. Unde cum religiosi suum ordinẽ cõmendent: et per hoc aliquos ad suum ordinẽ trahant se pseudo apostolos ostẽdunt: et siles phariseis de quibus dicitur Mat. 23. Ue vobis scribe et pharisei ypocrite qui circuit9 mare et aridam: vt faciatis vnum pselitum. Item 2. Corin. 3. Incipimus iterũ nosmetipsos cõmendare. glo. Quasi est aliquis qui hoc imponat nobis. Absit vt hoc faciamus: et sic idem quod prius. ¶ Item ibidem subditur: aut nunquid egemus commendaticijs epistolis ad vos: aut ex vobis sicut quidam. glo. i. pseudo apostoli quos nulla virtus cõmendat. Utiq3 non egemus. In quo videtur q illi qui cõmendaticias litteras pcurant sint speudo apostoli. Item. 2. Corin. 4. In manifestatione veritatis cõmendentes nosmet ipsos. glo. Sine cõparatione aduersariorum: ergo religiosi qui se cõmendantes religionem sua3 alijs religionibus preferunt nõ sunt veri apostoli. ¶ Item. 2. Corin. 4. Non eni nosmetipsos predicamus: sed ihesum christum: sed illi qui seipsos cõmendant seipsos predicant: ergo tales nõ sunt verorum apostolorũ imitatores. ¶ Item. 2. Corin. x. Non enim audemus inserere: aut cõparare nos quibusdam qui seipsos commendant. gl. i. pseudo: ergo illi qui seipsos cõmendant videntur esse pseudo apostoli. ¶ Item. 2. Corin. x. Nõ enim qui seipsum cõmendat ille probatus est: sed quem deus cõmendat: ergo illi qui seipsos commendant nõ sunt a deo approbati. ¶ Item prouerbio. 27. Laudet te os alienum et nõ tuum: extraneus et nõ labia tua. ¶ Item puerbi. 28. Qui se iactat et dilatat: iurgia concitat. Ex quibus patet q3 reprehẽbabile sit q aliquis seipsum cõmendet. ¶ Item Jo. 8. Si ego glorifico meipsm gloria mea nihil ẽ: ergo multo fortius qui seipsos cõmendant ostendũt gloria3 suam nihil esse. Et sic ex omnibus pdictis ostendere nituntur q nõ liceat alicui seipsm: aut suum statũ cõmendare. Sed q aliquãdo sancti seipsos cõmendent: hoc manifeste pbatur tam ex veteri q3 ex nouo testamẽto Dicitur enim Neem. 5. q ipse in sui cõmendationem dixit. Insup et annonas ducatus mei nõ quesiui. Ualde. n. erat attenuatus pplus. Memẽto mei deus meus in bonũ scdm oia que feci. Itẽ Job 31. Pepigi fedus cũ oculis meis vt ne cogitare3 qdem de virgine. et. 29. Justicia indutus sum: et vestiui me sicut vestimẽto: et mlta alia in vtroq3 capitulo dicit manifeste ad sui cõmẽdationẽ. Ite3 apls. ro. 15. Nõ. n. audeo aliqd loq eorũ que p me nõ efficit xps: et. j. Ab ierlem p circuitum vsq3 ad illiricũ repleui euãgelium xpi. Item. i. Corin. 15. Habundantius illis omnibus laboraui. Et. 2. Corinti. xj. In quo quis audet: audeo et ego. Et multa alia que ibi in sui commẽdationem dicit. Item Gal. pmo. Non acquieui carni et sanguini et multa alia in eodem et sequenti ca. dicit que ad suam cõmendationẽ pertinent. ¶ Q etia3 statũ suum cõmendauerit expresse p3. 2. Corin. 3. Qui et ydoneos nos fecit ministros noui testamẽti nõ lra: s3 spũ: et ibi multa alia subiũgit ad cõmẽdationẽ aplice dignitatis. et ita p3 q religioso licet sui religionẽ cõmendare: et p hoc alios ad suã religionẽ

adducere. Item apls.i. Corin.7. Uirginitatis p̄fectionem ɔmendās: ⁊ alios ad v̄ginitatis statū in quo erat ip̄e hortabaꝫ dicens. Uolo oēs hoīes esse sicut meip̄m: ḡ ⁊ religiosi in statu p̄fectionis p̄nt suā religionē ɔmēdare. Quia ḡ ɔmendare seip̄m aliqñ quidē est laudabile: aliqñ v̄o rep̄hēdiꝫ qualr̄ boni seip̄os ɔmendare possint. Gre. oñdit in omel. nona p̄me p̄tis sup. Eze. sic dicēs. Iusti atq; p̄fecti aliqñ suas v̄tutes p̄dicāt: bona q̄ ɔ̄tinuitus acceperūt narrāt: nō vt ipsi apud hoīes sua ostensione p̄ficiant: sꝫ vt eos qbus p̄dicāt exēplo suo ad vitā trahant. Q̄ in p̄adisum duct⁹ sit paulus corinthijs narrat: vt eorꝫ sensuꝫ a falsis p̄dicatoribus auertāt ⁊c. Quod p̄fecti cū faciūt.i. cū virtutes p̄prias loquūtur in h̄ quoq; imitatores oīpotentis dei sunt: q laudes suas hoībus loquiꝫ vt ab hoībus cognoscaꝫ: sꝫ ne passim q̄sq; se laudare p̄sumat: post pauca s̄biungit in qbus cāis se cōmendare dēant. Uñ dicit. de qbus tñ. s. iustis sciēduꝫ est q̄ nunq̄ꝫ bona sua detegūt nisi eos: vt dixi aut proximorꝫ vtilitas: aut certe nimia necessitas cogat. Uñ paulus apls cū virtutes suas corinthijs enumerasset adiūxit. Factus suꝫ insipiēs vos me coegistis. Et v̄o aliqñ vt necessitate ɔpulsi in bonis q̄ de se referūt nō aliorꝫ vtilitatē: sꝫ suā req̄rāt sicut btūs Job f̄cta sua enumerat dicēs. Oculus fui ceco ⁊c. Sed q: in vulnere doloris posit⁹ ab amicis increpātib⁹ impie egisse ⁊ violēt⁹ p̄rimis: atq; exp̄lio: pauperꝫ fuisse dicebaꝫ: vir sanct⁹ inter flagella dei ⁊ hūane increpatōis v̄ba dep̄hensus mētē suā grauiter cōcuti atq; ad desp̄ationis foueā ɔ̄stertit ip̄elli: q iam iā q; cadere poterat: nisi ad memoriā bñ acta sua reuocasset. Q̄ ḡ bona sua enumerat nō innotescē alijs q̄si ex laude desiderat: sꝫ ad spem aīum reformat. Patet igiꝫ ex p̄dictis q̄ multis ex cāis p̄nt iusti ɔmēdare seip̄os nō quasi glām ab hoībus querētes: sꝫ p̄p̄ aīe vtilitatē suam vl' aliorū. Precipue aūt lꝫ p̄fecto viro statū p̄fectionis ɔmēdare: vt alij ad p̄fectōem seq̄dāꝫ inflāmenꝫ: sicut xp̄iano lꝫ xp̄ianā religionem ɔmēdare apud infideles vt ad fidē ɔuertāꝫ ⁊ quāto sūt magis sancti tāto hūc zelum ɔuertēdi alios ad statū p̄fectōis magis h̄nt. Uñ Pau. dicebat act. 26. Opto apud deū ⁊ in modico ⁊ in magno: nō tñ te: sꝫ etiā oēs q audiūt hodie tales fieri qualis ⁊ ego sum. ¶ Quod ḡ dr̄ Ro. vl. q̄ pseudo traditiōes suas cōmēdabāt: pꝫ p gl. ibidem q̄ traditio eorꝫ erat q̄ cogebant gētes iudaizare: et hanc traditionē ɔposite v̄bis cōmendabāt ad simplices ɔuertēdos. Non ḡ traditionē nolat aliquē religionis statū: sꝫ falsam doctrinā ⁊ hereticā. Et Mat. 23. Non rep̄hendāꝫ pharisei de h̄ q̄ solliciti erāt faciendi p̄selitos: sꝫ de h̄ q̄ postq̄ꝫ eos ɔuerterent falsis doctrinis inbuebāt: vt q: p̄seliti videntes eorꝫ vitia rursum ad gētilitatē reuertebāꝫ ⁊ sic maiori pena erāt digni: vt pꝫ p glo. ibidem. Ad aliud v̄o quod dr̄.2. Corin.3. dōm q̄ apli non ɔmendabāt semetip̄os quasi glām suā querētes sed ex cāis quas Greg. dicit. Ad tertiū dicēdū q̄ apls nō negat qn sit ɔmēdaticijs l̄ris vtendū: sed oñdit se eis nō indigere q̄ūtum ad se: sicut indigebant pseudo apli quos nulla virtus ɔmēdabat: vt gl. dicit. Indigēt aūt sancti q̄nq; ɔmendaticijs l̄ris nō p̄pter se: sꝫ p̄pter alios q eorum virtutē vl' auctorem ignorāt: ⁊ h̄ mō Paulus Thi. in sua ep̄la ɔmēdauit.1. Cori. vlti. Si venerit Thimoteus videte: vt sine timore sit apō vos. Opus.n. dñi op̄atur ⁊c. Et phil.2. spera aūt in dño ihu thimoteum me cito mittere ⁊c. ⁊ post. Neminē.n. h̄eo tam vnanimē: ⁊ col. vl. Marchus ɔsobrin⁹ barnabe de quo accepistis mādata ⁊c. ⁊ Ro. vl. Cōmēdo vobis phebē sororē nr̄am ⁊c. Et eandem ɔleuit ɔsuetudo vt illi q mittūꝫ a mittentib⁹ l̄ras testimoniales ⁊ ɔmēdaticias accipiāt. Ad. 4. dicendū q̄ sicut sancti nō ɔmendāt seip̄os: vt glām p̄priā h̄eant: sꝫ p̄pter vtilitatē aliorꝫ: ita ⁊ q̄nq; se alijs p̄ferunt. Sic.n. q̄nq; sancti se p̄ferunt malis vt mali euitēꝫ a p̄plo q sanctos imitāꝫ: sicut apls 2. Corin. xi. Ministri xp̄i sunt: ⁊ ego: vt min⁹ sapiens dico: plus ego. Q̄nq; etiā bonis p̄ferunt se vt in auctē apud hoīes h̄eanꝫ a qbus si ɔ̄tēnunꝫ p̄ficere in eis nō p̄nt: ⁊ sic apls seip̄m p̄tulit etiā veris aplis q̄ūtum ad aliqd.i. Cori.15. Gratia eius in me vacua nō fuit: sꝫ habūdanti⁹ illis oībus laboraui. Sed adhuc magis sine rep̄hensione p̄ferunt statum suū statui aliorꝫ minus p̄fecto in q̄ūtū talis ɔpatio minus sapit p̄uataꝫ glām: ⁊ h̄ modo apls 2. Cori.3. Pretulit mistros noui testi ministris veteris. Hoc etiā mō.i. ad Thy.5. Statum doctorꝫ ō quorꝫ numero erat alijs statibus eccl'ie p̄fert dicēs. Qui bñ p̄sunt p̄sbyteri duplici honore digni habeanꝫ maxime q laborāt v̄bo ⁊ doctrina: vl' p̄ōt dici gl. illa in falso sensu induciꝫ. Apls eni ibi loquiꝫ nō de cōmēdatōe p v̄ba: sꝫ p̄ facta q bus se ɔmendabiles in ɔsciētijs hoīm reddebāt: vt pꝫ ex ip̄o textu: ⁊ ɔ̄stat q̄ ex op̄ibus se meliores ostendebāt q̄ꝫ pseudo apli facerēt cū meliora op̄a facerent. Uñ q̄ dicit sine ɔpatione aduersariorꝫ exponēduꝫ ē.i. incōpabilr̄ plusq̄ꝫ aduersarij. Uñ glo. cit ɔ̄ id ad qd̄ induciꝫ. Ad.5. pꝫ r̄n̄s° p h̄ q̄ glo. ibidem dicit. Non.n. p̄dicamus nosmetip̄os.i. p̄dicatio nostra nō tendit ad glām nostrā: vel ad lucra nostra: sed ad glām xp̄i. Sancti.n. ⁊ si aliq̄n se ɔmendant: nō tñ ex hoc querent glām suaꝫ: sed dei p p̄fectum aliorꝫ. Ad.6. etiā pꝫ r̄ñsio p gl. que ibi dicit. Non inserimus nos qbusdaꝫ.i. pseudo q nō missi a deo ɔmendāt seip̄os aliqbus actibus nō deus eos. Uñ ex h̄ nō p̄ōt ɔ̄cludi qn illi q sunt a deo p p̄latos eccl'e missi possint ɔmēdare seip̄os cum deus illos ɔmēdet largiēdo munera grāꝫ

et causis tñ supra dictis: et sic etiã pãtet responsio ad septimũ. Ad. 8. et. 9. dicẽdum q auctes ille loquunt de laude qua aliqs seipm ɔmendat glam ppriã querẽs. Ad. x. etiam pz p glo. p interline. q dicit. si ego tñ glorifico meipm vñ et illorꝝ q a deo nõ glorificant si seipos glorificant glã nihil est: secus aũt est d illis quos deus glorificat p munera grarum que eis largit.

Secũdo de hoc q religiosi detractatoribus suis resistunt. CA. XIIII.

Nunc scdo videamus qũo nitunt ondere q religiosi suis detractatoribus resistere nõ debẽt. Nam. i. Corin. i2. sup illud. Nemo põt dicere dñs ihs dicit glo. Humiliari dẽnt xpiani: vt patiant se argui: nõ querãt adulatorĩbus deliniri: g religiosi q nõ sustinẽt se argui ondunt se nõ esse veros xpianos. Item. 2. Cori. i2. Signa apostolat⁹ mei facta sunt sup vos in oi patientia. gl. Patientiã primã memorat que ad mores ptinet: g illi qui aplorum offm pdicando exercẽt pcipue debẽt eẽ patiẽtes: fm illud ps. Bene patientes erunt vt annuntiẽt: g dẽnt sustinere in patientia suos detractores et nõ eis resistere. Itez gal. 4. Ergo inimicus vobis factus sum verũ dicens vobis. gl. Nemo carnalis se vult argui errantez g qui seipos argui nõ patiunt ondunt se carnales eẽ. Preterea phil. 3. sup illud videte canes et c. dicit gl. i. cognoscite illos eẽ canes nõ rõne: sz ɔsuetudine ɔ insolitam veritatẽ latrãtes: et. s. Sicut canes ɔsuetudinẽ magis sequuntur q rõnem: ita pseudo apli irrõnabiliter ɔ veritatẽ latrẽt et mordent: et ita illi q mordent de nouo rephendentes sua vita sunt pseudo apli. Item Gre. dicit in pastorali. Qui praua studet agere: et tñ ad hec ceteros vult tacere ipe sibimet testis ẽ: q plus vitate se appetit diligi quã ɔ se nõ vult defendi. Ueritas aũt de⁹ ẽ: vt dr Jo. 14. Ergo illi q nõ sustinẽt se argui: ondunt se plus q deũ diligere: et ita in statu dãnationis eẽ. Item adhuc põt melius obijci p pte ista: pucr. 9. Noli arguere derisorẽ ne oderit te: argue sapientẽ et diliget te. Itez eccla. 2i. Qui odit correctionẽ: vestigiũ est peccãtis. Itez Ro. i2. Benedicite psequẽtibus vos bñdicite et nolite maledicere. Item Luc. 6. Benedicite maledicẽtibus vobis: et orate p calũniãtibus vos. Item. i. Corin. 4. Maledicimur et bñdicimus: blasphemamur et obsecram⁹. Ex qbus oibus videt q pfecti viri et pcipue q officio pdicationis vacãt nõ debeant maledicẽtibus resistere. Qr aũt aplici viri aliqñ maledicẽtib⁹ resistere possint: pz p illud qd habet. Ro. 3. Non sicut blasphemamur: et sicut aiunt qdam nos dicere faciam⁹ mala vt veniãt bona quorꝝ dãnatio iusta est. gl. Quidã puersi homines nõ intelligẽtes et ad rephẽdendũ pclives ita imponũt nobis et horꝝ dãnatio iusta ẽ: et tñ nen est eis credendũ: in quo manifeste detratatorib⁹ suis resistit. Item in. 3. cano. Jo. Si venero ɔmone faciã eius opa que facit verbis malignis garriens in nos: vbi glo. dicit. Sicut linguas detrahentium nostro vitio nõ debemus excitare ne pereant: ita p suam nequitiã excitatas dẽmus equanimiter tollerare vt meritũ nobis crescat: aliqñ etiã ɔpescere ne dum de nobis mala disseminãt eorum q bona audire poterãt corda corrumpant. Item. 2. Corint. x. Epl'e inquiunt graues sunt et fortes: pñs aũt corporis infirma: et sermo ɔtẽptibilis: h cogitet qui eiusmodi ẽ: q quales sumus i verbo p eplas absentes: tales et pñtes in facto: in quo etiã pz q apls hijs qui de se mala disseminabant resistit. Item Gre. omel. 9. pme partis sup Eze. Hij quorꝝ vita in exẽplum imitatiõis ẽ posita debẽt si pñt detrahẽtiũ sibi verba cõpescere: ne eorũ pdicationẽ nõ audiãt qui audire poterãt: et in prauis moribus remanẽtes bene viuere cõtẽnant. Perfecti aũt viri sunt quorꝝ vita in imitatione est posita: g ipsi debẽt cõpescere linguas detrahẽtium cũ pñt. Itẽ Aug. in. 2. de trini. Gratanter suscepit osculũ columbinũ pulcherrima et modestissima charitas: dẽtez aũt caninũ vel vitat castissima cautissimaqz humilitas: vel retũdit solidissima veritas. Ex quo patz q canini dentes detractorꝝ: qñqz sunt euitãdi qñ retundẽdi. Itez hoc pz multorꝝ exemplo sanctorũ: vt Gregorij nazanzeni Hieronimi: Bernardi et multorꝝ aliorum q appologeticos fecerũt et eplas qbus se excusarent a hijs que imponebant. Est g in rephendentibus distinguẽdum: q aũt ordinate rephendũt et intẽtione correctõis: et sic sũ nõ solũ ferẽdi sz diligendi: aut rephẽdendo falsa ipõnũt apd alios detrahẽtes. Et tunc qñqz sunt patiẽter sustinendi qñ. s. talis detractio nõ multũ nocet alijs generãdo scandalũ in cordibus auditorꝝ: qñqz aũt si fieri põt sunt repellẽdi nõ amore puate glorie: sz cõis vtilitatis. Si vo repelli nõ pñt: nihilominus patiẽter tollerandi sunt. Unde Greg. in pdcã ome. dicit. Justi sicut sine arrogãtia loquunt aliquãdo bona que agũt: ita sine zelo puate glorie detrahẽtium sibi linguas redarguunt q nocia loquuntur Cuz vo lingue detrahentiũ corrigi nequeũt equanimiter sunt p oia sustinẽde: nec obtractat eis ĩmo timẽdus est: ne dũ vituperatio puersorꝝ metuit recti opis via deserat. Ad primũ quidã dicẽdum q veri xpiani patiunt se argui ab hijs q ad correctionẽ arguũt: resistunt aũt his qui ad subuersionem arguũt: et pcipue qñ nõ solũ psone: sz veritas blasphemat. Ad. 2. dicẽduz q aplici viri semp habẽt dẽnt patiẽtiã. Qr aũt aliqñ resistũt detractoribus nõ est ex in patientia: sz ex zelo veritatis: vt dctũ est. Ad. 3. dõm q illi q iniquos reputant charitatiue corrigẽtes se carnales ostẽ-

dunt: nõ aũt illi qui resistunt detractoribus veritatis. ¶ Ad .4. dõm ꝙ glo. illa loquitur de illis qui sine rõe ꝯ veritatẽ latrãt mordẽdo ꝑdicatores veritatis. Illi võ q falsitatẽ ꝑdicantes sustinerẽt sub ꝑtextu patiẽtie: essent mutis canibꝰ ꝯpandi: de quibus ysa. 56. Canes muti nõ valẽtes latrare. ¶ Ad .5. dõm ꝙ sicut ꝓbatur plus se diligere ꝙ̃ veritatem q nõ vult veritatem ꝯ se defendi: ita ostenditur plus se diligere ꝙ̃ veritatẽ q veritatis aduersarijs non resistit: vt sibi pacẽ querat. Et ita ex amore veritatis sancti viri detractoribus resistũt. ¶ Ad alia aũt que sequuntur pꝫ solutio: q: in sequẽtibus auctibꝰ ꝑcipitur: vt recte corrigẽtes diligantur: et ꝓhibetur ne ꝑuerse detrahẽtes odio vel impatiẽtia psequamur: sꝫ eos magis diligamus et p eis oremus: qđ etiã sancti viri ꝯplent in illis quorum detractionibus resistunt.

¶ Tertio de hoc ꝙ religiosi in iudicio cõtendunt CA. XV.

Nunc tertio restat videre quõ nituntur ostẽdere ꝙ religiosi in iudicio ꝯtẽdere nõ debeant nec ꝓcurare ꝙ armis defendantur. ꝑmo inducẽtes illud qđ hr. i. Corin. 6. Iam quidem omnino delictũ est in vobis ꝙ iudicia habetis inter vos quare nõ magis iniuriã accipitis: quare nõ magis fraudẽ patimini. vbi dicit gl. Perfectis licꝫ sua repetere simplr. i. sine cã: sine iudicio: sine lite: sed nõ ꝯuenit eis inde mouere cãm añ iudicẽ. Cum ergo religiosi sint in statu pfectõis nõ debẽt cum aliquo ꝯtẽdere. Item Mat. 5. dicitur. Et q vult tecum in iudicio ꝯtẽdere et tunicã tuã tollere: dimitte ei et palliũ: et sicut pꝫ p glo. tria ꝑcepta q̃ ibi ponuntur pfectionẽ iusticie demõstrãt: ergo cũ religiosi pfectionem vite ꝓfiteantur: nõ debẽt cũ aliquo in iudicio ꝯtẽdere: sꝫ potius sua dimittere. Item Lu. 6. Ab eo q aufert tibi vestimẽtum etiã tunicã noli ꝓhibere: et .i. Qui aufert q̃ tua sunt ne repetas vbi dicit glo. Quod de vestimẽto et tunica dicit: etiã in alijs est faciendũ: ergo videtur ꝙ religiosi ad quos precipue illa ꝑcepta ptinent nõ dẽant auferẽtes ꝓhibere: nec etiã ablata repetere. Item Mat. x. Dñs aplis mandat. q cunqꝫ nõ recipit vos: neqꝫ audierit sermones vr̃os exeuntes foras de domo vel ciuitate excutite puluerẽ de pedibus vr̃is: et Idẽ hr. Lu. 9. Ex quo vr ꝙ apli et aplici et pfecti viri nõ debeãt litigare si in aliqua ciuitate vel castello: vel aliqua societate nõ recipiantur. Item .i. ad Cor. xi. Si quis vr ꝯtẽtiosus ẽẽ: nos talẽ ꝯsuetudinẽ non habemꝰ: ergo illi q in iudicio ꝯtẽdunt a forma aplice pfectionis declinãt. Item .i. Corin. 13. Charitas nõ querit q̃ sua sunt. gl. Non repetit ablata: ergo q in iudicio ꝯtendẽtes sua repetunt charitatẽ nõ hñt. Item Gre. in .31. li. mo. Cum ꝓ terrena re para corde cũ ꝓximo scinditur: apparet ꝙ plus res ꝙ̃ ꝓximus amatur. sꝫ hoc est ꝯ charitatis ordinẽ: ergo q ꝓpter Iđ ꝙ repetit suã rem turbationẽ sustinet ꝓximorum ꝯ charitatẽ agit. Item sm regulã Hier. Od qđ põt fieri vel nõ fieri salua triplice veritate omittẽdum est ꝓpter scandalũ: sꝫ aliqs põt dimittere rẽ suam de qua in iudicio ꝯtendit salua triplici veritate: ergo si in iudicio repetat cũ turbatiõe et scandalo ꝓximorum ꝯ charitatẽ facit. Item inter oĩa tpalia maxime est necessaria corpi ad vitã sustentãdam esca: sꝫ esca dimittitur ꝓpter scandalũ ꝓximi. i. corin. 8. Si esca scandalizat fratrẽ meũ nõ manducabo carnẽ in eternũ: ergo multo fortius oĩa alia tpalia sunt potiꝰ dimittẽda: ꝙ̃ aliqs scãdalum vel turbationẽ sustineat ꝓximorũ. Sed ꝙ sanctis viris liceat se p iudiciũ tueri pꝫ p qđ hr actuum .25. vbi Paulus ne iudeis traderetur cesarẽ appellauit: appellatio aũt ad iudiciũ ptinet: ergo viri pfecti pñt se p iudiciũ defendere. Item ꝙ possint ꝓcurare ꝙ armis defendantur pꝫ exemplo eiusdẽ apli de quo dr actuũ .23. q ꝓcurauit: vt deduceretur cum custodia militũ armatorum q eũ defenderẽt ab insidiatoribꝰ. Item ꝙ liceat pfectis viris libertatẽ sui status defendere ꝑcipue in iudicio eccl'iastico: pꝫ p hoc qđ habetur act. 15. Paulus et Barnabas ꝯ eos q volebant credẽtes ex gẽtibus in seruitutẽ redigere legis Hierosolimã ascẽderũt ad iudiciũ aplorum: de quo etiã dicit Gal. 2. Propter subintroductos falsos fratres q subintroierũt explorare libertatẽ nostram quã habemꝰ in xp̃o Iħu: vt nos in seruitutẽ redigerẽt qbus neqꝫ ad horã cessimus subiectiõi. ergo cum aliq volunt in seruitutẽ redigere religiosos et pfectos viros pñt se defẽdere iudicio ecclastico. Item ꝙ possint sua tpalia aliqñ p iudiciũ defendere: expꝰsse hr p Gre. in .31. li. mora. sup illud Job. 29. frustra laborauit sic dicẽtem. Cũ curã rerum tpalium nobis itineris necessitas imponit: quidã dũ eas rapiũt solũmodo tollerãdi sunt: quidam võ seruata charitate ꝓhibẽdi: nõ tam sola cura ne nr̃a subtrahãt: sꝫ ne rapiẽtes nõ sua semetipsos pdant. Plus qppe ipsis raptoribus debemꝰ metuere ꝙ̃ rebus irrõnabilibus defendẽdis inhiare. Item Greg. in eodẽ sup illud Job in occursum pgit armatis. Plerũqꝫ queti atqꝫ incõcussi relinquimur si obuiare prauis ꝓ iusticia nõ curamꝰ. Sed si ad eterne vite desideriũ aius exarsit: si vere lumen intrinsecus respicit si in se flammã sancti sermonis accẽdit inq̃ntum locus admittit inq̃ntum cã exigit debemꝰ p defensione iusticie nosmetipsos obijcere: et ꝑuersis ad iniusta erũpentibus etiã cũ ab eis nõ q̃runtur obuiare. Nam cũ iusticiã quam nos amamus in alijs feriunt nos nihilominꝰ sua ꝑcussione ꝯfodiunt etiã si venerari videantur. Ex quo pꝫ ꝙ pfecti viri debẽt se vltro ingerere ad aliorũ iniurias repellẽdas etiã nõ ꝓuocati. Itẽ ad officium charitatis ptinet ꝙ aliqs oppressos ab opprimẽtibus liberet: sm illud Job. 29. Conterebã

molas iniqui: ꝛ de dentibus illius auferebā pre
dam: ꝛ puer. 24. Erue eos q̄ ducunt ad mortem
ꝛ in ps. Eripe pauperē ꝛ egenū de manu pctōris
liberate: ſꝫ aliqs tenet ad impēdenda charitatis
officia magis illis q̄ sunt sibi magis ꝯiuncti sūt re
ligioso alicui fratres sue religiōis: ꝗ debet ſm cha
ritatem resistere illis q̄ fratres religionis sue ni-
tunt opprimere: sic ꝗ ex oībus predictis pꝫ ꝙ reli
giosi nō solū licite: sed etiā laudabiliter interdum
resistunt violēcijs ꝛ fraudibus malignoꝝ. Sciē-
dū eſt ꝗ ꝙ aliqñ religiosoꝝ aduersarij impugnāt
ipsam religionē vl̄ religiosoꝝ statū i hijs q̄ ad spūa
lia ptinēt: aliqñ vō in tp̄alibꝰ ꝛ siqdē in spūalibꝰ im
pugnēt totis viribus resistē dēnt: ꝛ p̄cipue in illis
in qbus nō solū sibi: ſꝫ ꝛ alijs psunt: q: cū religio-
nis statum nō assumāt: nisi vt spūalibus vacent
ꝑ hmōi impugnationē pfectionis ꝓpositū ipedit
Unde sicut pfectionis ē: vt hō pfectionis ꝓposi-
tum custodiat: ita etiā vt impedientibus resistat.
Si aūt ꝓ tp̄alibus: tunc pfectionis ē: vt qs dānū
patienter sustineat quod vḡit in suū ꝓprium de-
trimētum: nisi forte inferenti violētiam ꝯsulere
vellet eius malitie resistendo: vt ꝑ auctem Gre
go. p̄dictam pꝫ: sed in illis que ad detrimētū cōe
ptinent etiā tp̄ale: nō est pfectiōis: ſꝫ negligētie vl̄
pusillanimitatis talia incōmoda dum posse resi-
stere sustinere: cum aliquis ex charitate teneat.
dum pōt primoꝝ incōmodis obuiare: ſm illud
quod dicit puer. 14. Erue eos q̄ ducunt ad mor-
tem ꝛc. ¶ Ad aliud ergo ꝙ p̄mo obijcit dicendū
ꝙ in illo verbo aplī aliquid interdicit oībus ꝛ ali
quid pfectis tm̄. Omnibus quidē interdicit cuꝫ
cōtentione: vl̄ fraudulēter: vl̄ apud infideles iu-
dices sua repetere mouēdo causam: vt pꝫ ꝑ glo.
ibidem: sed pfectis interdicit cum lite ꝛ in iudi-
cio ꝓ rebus suis repetēdis cām coram iudice mo
uere: ſꝫ vt Gratianus dicit. 14. q. i. c. epus. Hoc
intelligendū eſt de reꝝ ꝓpriaꝝ petitione: nō autē
de repetitione reꝝ cōium que licet eis repetere:
sicut habere. Et sic hmōi repetētes in iudicio nō
sua repetunt. ſꝫ res eccle quaꝝ pcuratōes gerunt
nec coram iudice sibi ſꝫ alijs stant quoꝝ negocia
agunt. Sciēdū tn̄ ꝙ illa gl. nō est autētica ſꝫ magi
stralis: qđ pꝫ ex hoc qđ ē quedā ꝯclusio ex verbis
Augustini illata. Uñ pauloante p̄mittit. Ut aūt p̄
dicta verba Augustini ꝛc. in qbus Augu. verbis
ꝯtinuis dicat habere iudiciū infirmꝰ ꝯcessum esse
ſm veniā nō tn̄ dicit ꝙ nō liceat pfectis: nec ma-
gister etiā subdit postea ꝙ eis nō liceat: ſꝫ ꝙ eis ñ
ꝯueniat. Si. n. hijs q̄ sunt in statu pfectionis in iu
dicium nō liceret aliquē trahere: nec ipsis epis h̄
licitum eēt quoꝝ status ē pfectioꝛ ꝙ̄ religiosoꝝ.
Alias religiosi ad p̄lationis apicē pmoueri non
possent. Non. n. ex h̄ ꝙ aliquis pfectionis statum
assumit: aliqđ ei illicitū reddit qđ prius nō erat:
nisi se ad illud specialiter voto astrinxerint. Unđ
nō plus est religiosis illicitū in iudicio cām mo-
uere ꝙ̄ prius: nisi quatenus voto paupertatis ꝯdi-
cit: ꝛ hoc ē qñ aliquis religiosus vellet ꝓ recupe-
randa vl̄ acquirēda re ꝓpria litigare: qđ ei ſꝫ vo
tum sue pfessionis possidere nō licet: aut etiāꝫ in
terdum ꝓpter scandalū: vl̄ pōt dici ꝛ forte veriꝰ
ꝙ verbum illud gl. nō pōt intelligi de pfectis quo
ad statū: sicut sunt religiosi: q: tales nō hñt aliqđ
ꝓprium. Uñ nihil eēt dictu quod in eadē gl. dicit
ꝙ sua pñt repetere simplr̄. Quod ꝗ dicit in glo. in
telligendū est de pfectis ſm gradū charitatis. i. q̄
pfectam charitatē habēt in quocunqꝫ statu sint: ſꝫ
enim tales sua repetēdo in iudicio nō peccent in
terdū tn̄ ꝑ hoc eoꝝ pfectioni derogat. Uñ gl. nō
dicit ꝙ talibus nō liceat: ſꝫ ꝙ eis non ꝯueniat. In
aliquibus tn̄ casibus nō ē eis inconueniēs in iudi
cio sua repetere. ¶ Primus casus ē qñ orit ꝯten
tio de re spūali. Unde act. 15. Cum eēt orta ꝯten-
tio de obseruatōe legaliū b paulus detulit ad iu-
dicium aploꝝ: ꝛ de eodē ad gal. 2. ꝓpter quosdāꝫ
falsos fratres q̄ subintroierunt ꝛc. ¶ Secūdus est
qñ orit ꝯtentio de eo qđ pōt vergere in detrimē-
tum rei spūalis quis sit tp̄ale. Unđ act. 25. Pau
lus appellauit cesarē ꝓ liberatione sua: q: ꝑ eius
mortē vl̄ incarcerationē impediebat fructus p̄-
dicatōis. Ipse tn̄ ꝙ̄tum in se erat cupiebat dissol-
ui ꝛ eē cū xp̄o: vt dicit phi. i. ¶ Tertius ē qñ ꝯten
tio est de aliquo qđ vḡit in tp̄ale dānum: alterius
ꝛ maxime pauperꝫ. Reus. n. ē quodāmodo rapi-
ne q̄ sua negligētia alijs dānuꝫ incurrere pmittit:
ꝛ p̄cipue in hijs que sunt eius cure ꝯmissa. Uñ de
hoc nō p̄t pfectionis sacrificiū deo exhiberi. ecc.
34. Qui offert sacrificiū ex sba pauperꝫ: quasi q̄ vi
ctimat filiū in ꝯspectu pris sui. ¶ Quartus est qñ
ꝯtētio ē de eo qđ vḡit in spūale dānū illiꝰ q̄ iniuste
detinet rē alterius tp̄aleꝫ. Uñ Gre. in. 31. li. mo.
sup illō Job. 39. frustra laborauit. Quidāꝫ dū res
tp̄ales rapiūt solūmō sūt tollerādi: qdāꝫ vō serua
ta charitate ꝓhibēdi nō sola cura ne nr̄a subtrahāt
ſꝫ ne rapiētes nō sua semetipos pdant. ¶ Quin-
tus ē qñ vḡit in corruptionē multoꝝ ꝑ exemplūꝫ
rapiendi. ecc. 8. Quia nō pfert cito ꝯ malos snia
absqꝫ timore vllo filij hoim ꝑpetrāt mala. ¶ Ad
2. dōm ꝙ sicut glo. ibidēꝫ dicit in tribus p̄ceptis
ibidem positis pfectio iusticie ostēdit: quoꝝ pri-
mum ē. Si qs te pcusserit in dexterā maxillā pre
be ei ꝛ alterā: vl̄ scdm ē. Qui vult tecū in iudicio
ꝯtendere ꝛ tunicā tuā tollere: dimitte ei ꝛ palliū
tertiū est. Quicunqꝫ te angariauerit mille passus
vade cū eo ꝛ alia duo: que tria ad patiētiam pti-
nere noscunt. Hoc aūt tertiū: vt gl. exponit ibidē
intelligendū est nō tam vt cū eo pedibus vadas
q: hoc nec in xp̄o: nec alijs hystorialr̄ legimus eē
cōpletum: sed vt parato animo sis ire cū oporte-

ret. Similiter ⁊ primū p̄ceptū vt aug. dicit in li. de mēdacio sic est intelligendū vt hō corporatuȝ habeat n. nō solū ad alias alapas accipiēdas: s; etiā quelibet tormēta ꝑ veritate patienda cum eoruȝ dilectiōe a qbus illa pateret. Nec intelligit̄ ꝙ ad lr̄am aliqs debeat maxillā p̄bere se ꝑcutiēti cum nec dn̄s hoc etiā ꝑcussus īpleuerit nec aplos paulus. vnde patet ꝙ mediū preceptū fm eandē formā est exponēdum. vt. s. quilibet habeat cor paratum ad quelibet damna ⁊ palia sustinēda pot⁹ ꝙ̄ȝ charitatē vel veritatē relinquat. Pōt aūt sine preiudicio veritatis vel charitatis contingere ꝙ aliquis in iudicio sua repetat vt ex p̄dictis pȝ: ⁊ ꝓpter hoc non sequit̄ rō ⁊ similiter dicēdum est ad tertiā. ℂ Ad. 4. dōm ꝙ dn̄s precepit vt apostoli pedes excutiant a puluere in testimoniū eoꝝ qui eos nō recipiūt. vnde Mar. 6. dicit̄. Excutite puluerem de pedib⁹ vestris in testimoniū illis. vñ super illud luc. x. Excutite pulvereȝ dicit glo. Ad cōtestationē terreni laboris quē ꝑ eis inaniter susceperūt. Et hoc testimoniū ordinat̄ ad diuinum iudiciū. vnde sequit̄ Mat. x. Amen dico vobis tollerabilius erit terre sodomoꝝ ⁊ gomorreoruȝ in die iudicij ꝙ̄ȝ illi ciuitati. Ab illis ergo dn̄s discipulis suis mādat vt nō r̄cepti recedam⁹ qui finali iudicio ꝑ suis scelerib⁹ reseruāt̄ sicut sūt infideles de quibus dicit̄. i. Cor. 5. Eos qui foris sūt iudicabit deus. Sed de his qui intus sunt. s. fidelibus iudiciū ecclesie ꝯmittit̄. Unde si aliqs in societate fideliū recipi velit ⁊ ipsi iniuste ꝯdicāt nō debȝ hō hoc diuino iudicio reseruari: sed ad iudicium ecclesie corrigendū deduci. ℂ Ad quintuȝ dicendū ꝙ iudiciū cum cōtentiōe eibus infirmus est ꝓhibitū vt patet per glo. i. Cor. 6. sup illud. Iā quidē oino delictū est ⁊c̄. Est eni ꝯtentio ipugnatio veritatis per ꝯfidentiā clamoris vt habet̄ in glo. Ro. i. sup illud homicidijs ꝯtētiōe ⁊c̄. Unde illi qui cum veritate in iudicio stant non ꝯfidētes in clamore non ꝓpter hoc sunt ꝯtentiosi. ℂ Ad sextā dicendū ꝙ nō est intelligendū ꝙ salua charitate nullo mō possit aliqs ablata repetere: sed quia charitas non inducit ad repetendū ablata ex cupiditate. vnde glo. Non q̄rit q̄ sua sunt. i. ablata nō repetit q: non est amatrix pecunie. Qn̄qȝ tn̄ aliqs ex charitate sua repetere pōt ȝelo fraterne correptionis mot⁹: vt patet per auctēȝ grego. inductā ℂ Ad. 7. dōm ꝙ nō semꝑ qn̄ aliqs rem suā repetit in iudicio pacem quā cum ꝓximo debet habere a corde suo repellit. Unde ꝙ̄uis pax cordis nullo mō sit ꝑdenda ꝓ terrena re recuperāda nō sequtur ꝙ aliquis nō possit in iudicio terrenā rem repetere. In ipso. n. tumultu iudicij plerūqȝ est salua pax pectoris cum etiā a bonis viris in belloꝝ tumultib⁹ nō amittat̄. Alias oia bella essent illicita. ℂ Ad. 8. dōm ꝙ si aliqs iuste in iudicio sua repetit ipse nō scādalizat scandalū actiue faciēs: sed si aliqs scādalizat̄ est scandalū passiuū tm̄. In quo distinguendū videt̄ ꝙ aut est scādalū pharisēoꝝ eoȝ scȝ quis ex malitia scādalizat̄ ⁊ scādalū in alijs suscitat: ⁊ tale scādalū est ꝯtēnēdū exēplo dn̄i qui audito pharisēoꝝ scādalo dixit Mat. 15. Sinite eos: ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. aut est scādalū infirmorū qd̄. s. ꝓcedit ex infirmitate vel ignorātia. Et huic scādalo occurrēdū est iuxta possibilitatē tn̄ vt ꝓ hoc removēdo aliqd̄ illicitū nō omittam⁹. Esset autē illicitū si aliqs bona eccl̄e sibi ꝯmissa perire ꝑmitteret a p̄donib⁹ direpta. Uñ ⁊ ꝙ̄uis aliqs scādalo passiuo scādalizet̄ nihilomin⁹ ille cui cura ecclesie ꝯmittit̄ debet custodire ⁊ defendere iura ecclesie sibi ꝯmisse. vnde beat⁹ tho. cātuarien. ep̄us ꝯtēpto scādalo regis anglie bona sue ecclesie defensauit vsqȝ ad mortē. Sed si etiā possȝ sine peccato dimittere illi⁹ rei repetitionē: n̄ oȝ ꝙ ꝓpter scādalū passiuuȝ dimittat repetere. Pōt. n. alio mō scādalo passiuo obuiare si est scādalū infirmoruȝ s. pacificis verbis se iuste agere ostendendo. Et magis ꝓximo ꝓdesset si eū ab iniusta deceptiōe: eriperet vel ꝯsuetudinē similia p̄sumēdi auferret ꝙ̄ȝ si ei rem suā dimitteret. Et p̄terea magis dȝ aliqs scādalo suo ꝙ̄ȝ proximi cauere. Et iō si timeret se scādalū ꝑpeti nisi sua repeteret non deberet a rei sue repetitiōe ꝓhiberi. ℂ Ad. 9. dōȝ ꝙ ꝙ̄uis esca simpliciter sit maxie necessaria corpi n̄ tn̄ quelibȝ esca. Si. n. aliqs ab vna esca abstineant: pōt alia sustentari. vnde aliquo genere esce magis cēt abstinēdū ꝓ scādalo euitādo: ꝙ̄ȝ res aliq̄s alias tēporales dimittere q̄ cum maiori nocumēto amitterent̄. Et qn̄qȝ cū aliquo periculo peccati esset si n̄ repeterētur vt ex dictis patet.

ℂ Quarto de hoc ꝙ religiosi ꝑsecutores suos puniri ꝓcurant. CAXVI.

n Unc restat quarto ostēdere quō nitūt̄ monstrare ꝙ religiosi suis ꝑsecutorib⁹ nullā penā aut ꝑsecutionē debeāt ꝓcurare. Dicit̄ eni Mat. 5. Benefacite his qui oderūt vos ⁊ orate ꝓ ꝑsequētibus ⁊ calūniātib⁹ vos. Et hoc idem dicit̄ luc. 6. Ergo inimicis ꝑsecutionē inferre prohibemur. Qui. n. alicui bona dȝ iferre multo magis nō debet ei nocere. Itē mat. x. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio lupoꝝ. gl. Qui locum p̄dicatōis suscepit: mala inferre nō debet sed tollerare. ꝙ̄ si aliq p̄dicatores penas inferri suis aduersarijs ꝓcurent se falsos p̄dicatores ostendunt. Itē ro. 12. Nulli malū ꝓ malo reddētes. Et infra Nō vosmetipsos defendētes carissimi. i. nō sint referiētes aduersarios. ergo ꝯ doctrinā apl̄i faciunt q suos aduersarios puniri ꝓcurant. Itē in legēda scōꝝ simōis ⁊ iude legit̄ ꝙ cum dux regis ꝑsarum vellet punire sacerdotes idoloꝝ ꝯtrios apostolis: apl̄i ꝓiecerūt se ad pedes ducis rogātes vt

eis parceret ne essent alicui interemptiōis occa-
sio qui ad cōem salutē venerāt ꝓcurandā. ergo il
li q ꝓcurāt vt sui aduersarij a ꝑncipib⁹ puniāt nō
sunt veri sed falsi apl'i. Itē gal. 4. Quō tūc is q sm
carnē natus est ꝑsequebať eum q sm spūm ita ⁊
nunc glo. aug. Qui sūt sm carnē nati. Dilectores
mūdi: amatores seculi. Qui sunt sm spūm nati.
Amatores regni celoꝝ: dilectores xpi. ergo illos
qui alijs ꝑsecutionē ꝓcurāt appꝫ esse amatores
mundi. Itē gal. vlt. Nō efficiamur inanis glorie
cupidi. gl. Inanis glīa est vincere velle vbi ꝑmi-
um nō est. Sꝫ illi q aduersarijs suis ꝑsecutionem
ꝓcurant victoriā q̄rere videtur. ergo hoc ad ina-
nē gloriā ꝑtinet. Ex hijs ḡ ꝯcludere volūt q nullo
mō sāctis viris liceat aliqb⁹ ꝑsecutionē ꝓcurare.
Itē luc. 9. dicit. q iacob⁹ ⁊ Io. dixerūt. Dñe vis di
cimus vt ignis descendat de celo ⁊ consumat il-
los ⁊ couersus increpauit illos dicens. Nescitis
cuius spiritus estis. Ex quo videtur q illi qui sūt
spiritu dei repleti punitionem alioꝝ nō debeant
ꝓcurare. ¶ Sed q sancti viri penas aliqb⁹ īferāt
vel inferri ꝓcurēt ꝓbať primo exēplo ipiꝰ xpi: de
quo dicit Jo. 2. q vēdētes ⁊ emētes de tēplo eie-
cit ⁊ nūmularioꝝ effudit es ⁊ mensas subuertit.
Itē exemplo petri q ananiā ⁊ saphirā verbo suo
morti cōdēnauit q: fraudauerant de precio agri
act. 5. Itē act. 13. dicit q paul⁹ replet⁹ spū scō intu-
ens elimā magū dixit. O plene oī dolo ⁊ oī falla-
cia fili diaboli inimice ois iusticie nō desinis sub
uertere vias dñi rectas. Et nūc ecce man⁹ dñi su
per te: ⁊ eris cecus nō vidēs solē vsqꝫ ad tps. In
quo pꝫ q verbis eū exasperauit ⁊ penā cecitatis in
flixit. Itē. i. cor. 5. Jam iudicaui vt pñs eum q sic
opat⁹ est in noie dñi nři iesu xpi ꝯgregatis vobis ⁊
meo spū cum vtute dñi iesu: tradere huiusmodi
hoiem sathane in interitū carnis. gl. Ut sathanas
corpaliter eū vexet. Quā quidē cōstat magnā pe-
nā eē. Et sic idē qō pri⁹. Itē cant. 2. Capite nobis
vulpes paruulas. glo. Debellate ⁊ ꝯphendite scis-
maticos ⁊ hereticos: q: vt in alia glo. ibidē dicit
nō sufficit nobis vitā nřam alijs in exēplū ꝓpone
re ⁊ bonā ꝑdicationē facere nisi errantes corriga-
m⁹ ⁊ infirmos ab insidijs alioꝝ defendam⁹. Itē
dyo. in. 4. c. de di. no. dicit q āgeli non sunt mali
q̄uis īterdū malos puniāt. Sed ecclīastica hie-
rarchia exēplata est a celesti: ḡ sine malitia pōt eē
hois alicui⁹ q malis penā inferat vel inferri pro
curet. Itē. 23. q. 3. c. qui pōt dicit. Qui pōt obuia
re ⁊ ꝑturbare ꝑuersos ⁊ nō facit: nihil est aliud q̄
fauere ipietati eoꝝ nec caret scrupulo societatis oc
culte qui manifeste facinori desinit obuiare. Ex
quo patꝫ qui nō solū nō licet malis resistere ⁊ eos
ꝑturbare: sed et hꝰ sine pctō dimitti nō pōt. Item
iob. 39. dicit de equo p quē ꝑdicator intelligit. In
occursū ꝑgit armatis. gl. Quia praue ac male a
gētib⁹ se ꝓ defensiōe iusticie oppōnit. Et interli-
niaris. Etiā cū ipse nō q̄rit. Ex quo pꝫ q sanctoꝝ
ꝑdicatoꝝ est iniquos ꝑturbare etiā eos q eis mo
lestia nō īferūt. Sed tñ hoc nō faciūt sci ex odio sꝫ
ex amore. vñ. i. cor. 5. sup illud tradere huiusmōi
hoiē sathane in interitū carnis vt spūs salu⁹ fiat
dicit glo. Ex his vbis manifestat apl's se nō odio
sed amore illud fecisse. Et infra. Sic ⁊ helyas ⁊
alij viri boni nō nulla pctā morte punierūt: q: sic
⁊ viuētib⁹ vtilis met⁹ incutiebať: ⁊ illis q morte
puniebāť nō ipa mors nocebat: sed pctm̄ qō auge
ri posset si viuerēt minuebať. Vñ nō ꝓprie ꝑsecu
tio pōt dici quā sancti malis inferūt cū nō totalit
eos insequātur vt in malo eoꝝ finē ꝯstituāt sed in
bono eoꝝ vt corrigāť vel a peccato desistāt vł sal
tē in bono alioꝝ vt metu coherceātur vel ab ipsis
liberēť. Aliqñ tñ ꝑsecutiōis nomē accipit ꝑdicta
punitio ꝓp pene similitudinē. vñ arg. ad bonifa-
ciū comitē: ⁊ habeť. 23. q. 4. c. si ecclesia. Si verū
dicere vel cognoscere volum⁹ ꝑsecutio est iniu-
sta quā impij faciūt ecclesie xpi: iusta quā facit ec
clesia xpi impijs. itē in ps. Persequar inimicos
meos donec deficiāt. ⁊ alibi. Detrahentē secreto
ꝓximo suo hūc ꝑsequebar. ¶ Ad id ḡ qō ꝑmo ob
ijcit dōm q sicut iam ꝓbatū est: sancti nō ex odio
sed ex amore malos puniūt ꝓcurāt. In hoc. n. eis
nō nocēt sed ꝓsunt vt supra dictū est. ¶ Ad scōm
dōꝫ q ꝑdicatores nō debēt alijs mala inferre vt
eoꝝ intentio in malis eoꝝ quiescat quasi penis de-
lecteť. Debēt tñ mala pene inferre vel p se vel p
alios ꝓpter qō bonū vel eius q puniť vel alioꝝ
vt prius dictū est. ¶ Ad tertiū dōm q ille q ex ze
lo charitatis alicui⁹ punitionē ꝓcurat non reddit
malū ꝓ malo sed magis bonū ꝓ malo cū ipsa pe-
na sit vtil' ei qui puniť. Sūt. n. pene medicine q̄-
dam vt in. 2. eth. dicit. Et dyo. dicit in. 4. c. ō di.
no. Puniri nō est malū: sed fieri pena dignū. Si-
milit hoc q ꝓhibemur aduersarios referire intel
ligēdū ē ne referiam⁹ ex odio vel liuore vindicte
¶ Ad. 4. dōm q sancti sic dictū est ali⁹ nō puniūt
vel puniri ꝓcurant. nisi ꝓpter correctionē eorum
vel alioꝝ. Qñqꝫ aūt aliq ex īpunitate īsolētes red
dūtur ⁊ ad peccādū ꝓniores. Eccl. 8. Etenī q: nō
ꝓferť cito ꝯtra malos sñia absqꝫ vllo timore filij
hoīu ꝑpetrāt mala. Et tūc sci ꝯ malos penis vtū
tur. Qñqꝫ aūt clemētia magis ꝓficit ad correcti
onē ⁊ tūc sci penas īpediūt ⁊ eis remittūt. vñ luc. 9
sup illud nescitis cui⁹ spūs estis ⁊c. glo. Nō semp
in eos q peccāt est vindicandū q: nōnūq̄ magis
ꝓdest clemētia tibi ad paciētiā lapso ad correcti-
onē. Et hac de causa symon ⁊ iudas aduersarioꝝ
penas īpediuerūt. ¶ Ad. 5. dōꝫ q dilectores mū
di iniuste ꝑsequūtur eos q sūt dilectores dei: sꝫ iu
ste ab eis ꝑsecutionē patiūtur vt pꝫ ex auctē aug.
supra inducta. ¶ Ad. 6. dōm q vt iā pꝫ ex dictis

ſci nõ ꝑcurrũt alioꝝ penã niſi ꝓpter aliquã vtilita-
tē ⁊ hanc vtilitatē ꝓ p̄mio cõputant: vñ ex hoc nõ
incurrũt notã inanis glorie. ¶ Ad. 7. dõz ꝙ ſicut
glo. ibidē dicit apli adhuc rudes ⁊ modũ mēdicã
di ignorãtes nõ ex amore correctiõis alioꝝ vel
malitie finiende in illis: ſed ex odio vindictã de-
ſiderãt. Hãc aũt ignorãtiã dñs rep̄hendit. Poſt
ꝗ̃ vero eas de vera dilectiõe docuit aliqñ ꝑtãtē
tribuit tales vindictas exercendi ſicut petro in a
naniã ⁊ vxorē eiꝰ quoꝝ mors viuẽtibꝰ vtilē metũ
mortis incuſſit: ⁊ in illis qui puniebãtur peccñ qđ
augere poterãt ſi viuerēt finiuit. Et hoc idē habe
tur in glo. i. Cor. 5. ſup illud tradere huiuſmõi ho
minē ſathane ⁊c̃. ¶ Uel dõz ꝙ ideo dñs increpa
uit diſcipulos penã ſamaritanoꝝ petẽtes: q: vidẽ-
bat eos clemẽtia faciliꝰ poſſe ꝯuerti. Uñ glo. ibi-
dē dicit. Deniqꝫ ſamaritani citius crediderunt:
a quibꝰ hoc loco ignis arcet̃.

¶ Quinto de hoc ꝙ religioſi placere hoibus vo-
lunt. CA. XVII.

nUnc quinto reſtat videre quõ oñdere ꝯni-
tunt̃ ꝙ religioſi nõ debent q̃rere vt hoibꝰ
placeant q: in p̄s. dicit̃. Deus diſſipauit
oſſa eorũ q hoibus placẽt cõfuſi ſunt qm̃ deꝰ ſp̃re-
uit eos. Itē ad Gal. i. Si adhuc hoibꝰ placerē xp̄i
ſeruꝰ nõ eēz. ergo religioſi q ſe ſuos ⁊ xp̄i ꝓfitent̃ nõ
debēt q̃rere vt hoibꝰ placeãt. Itē. i. Cor. 4. ſup il-
lud vſqꝫ in hãc horã eſurimꝰ ⁊ ſitimꝰ ⁊c̃. glo. Libe
re ⁊ ſine aliq̃ adulatiõe veritateꝫ p̄dicãtes ⁊ geſta
praue vite maloꝝ arguẽtes: grãm non hñt apud
hoies. Si ergo religioſi debēt ſine adulatiõe libe
re veritatē p̄dicare nõ debēt q̃rere ꝙ hoibꝰ place
ant. Itē greg. in paſtorali. Adulterine cogitatiõis
reus eſt ſi placere puer ſponſe oculis appetit per
quē ſpõſus dona trãſmiſit. Sponſaꝫ aũt ibi eccle
ſiã vocat: puerũ aũt dei miniſtrũ. ergo ſi religioſi
q ſe dei miniſtros ꝓfitent̃ hoibꝰ placere q̃rãt ad-
ulterine cogitatiõis rei ſunt. Item deſideriũ hoi-
bꝰ placendi ꝓcedit ex amore ſui. Sed ſicut dicit
Greg. in paſtorali actori reddit aliquē extraneuꝫ
amor ſuus. ergo per h̾ ꝙ aliqs hoi placere q̃rit dõ
extraneꝰ reddit̃. Item illud qđ in viciũ ſonat p̄ci-
pue a religioſis caueri debet: ſꝫ eē placituꝫ ſonat
in viciũ vt pꝫ ꝑ phꝫ in. 4. eth. ergo religioſi q̃rere
nõ debēt vt hoibꝰ placeãt. Ex huiuſmõi igit̃ ꝓba-
re volũt ꝙ nullo mõ aliqs debeat q̃rere hoibꝰ pla
cere. ¶ Sed hoc eſſe falſum multipliciter oſten
dit̃. Dicit̃. n. ad Ro. 15. Unuſqſqꝫ primo placeat
i bonũ ad edificationē. Itē. i. cor. x. Sine offenſio
ne eſtote iudeis ⁊ gẽtibꝰ ⁊ eccleſie dei: ſicut ⁊ ego
ꝑ oĩa oibus placeo. Itē ro. 12. Prouidẽtes bona nõ
ſolũ corã deo ſed etiã corã oibus hoibꝰ. Hoc autē
nõ eſſet neceſſariũ ſi nõ oporteret curare quõ hoi-
bus placeremꝰ. ergo quilibet curare dꝫ vt hoibus
placeat. Item Mat. 5. Sic luceat lux vr̃a corã
hoibꝰ vt videãt opa vr̃a bona: ⁊ glificẽt patreꝫ ve
ſtrũ qui in celis eſt. Sed nullꝰ mouet̃ ad glãdã
ex bonis opibus niſi per hoc ꝙ ſibi placent. ergo
quilibet ſtudere debet vt opa ſua ſint talia q̃ aliis
placere debeãt. ¶ Ad hoꝝ ergo euidẽtiã ſciẽduꝫ
eſt ꝙ tribus mõis ꝓhibet̃ ne aliqs hoibꝰ placere
deſideret vel q̃rat. Uno mõ ne ꝓpter ſeipm̃ pla-
cere q̃rat q̃ſi in hũano fauore finē ꝯſtituẽs. Sed h̾
ꝙ hoibꝰ placere curat dꝫ aliqd referre vlteriꝰ ad
aliqđ bonũ. ſ. ad dei gl̾iam vel p̾ximoꝝ ſalutē. Et
hoc eſt qđ greg. dicit i paſtorali. Sciẽduꝫ eſt ꝙ eꝫ
vt rectores boni placere hoibus appetãt. ſ. vt ſue
eſtimatiõis dulcedine p̾x. mos in affectũ veritat̃
trahãt nõ vt ſe amari deſiderẽt: ſed vt dilectionē
ſuã q̃ſi quãdã viã faciãt ꝑ quã corda audientiũ ad
amorē ꝯditoris introducãt. Difficile qppe eſt vt
q̃ſtulibꝫ recta denũciet p̄dicator q nõ diligit̃ libē
ter audiat̃. Et infra. Qđ bene paulꝰ inſinuat cum
ſui nobis ſtudij occulta manifeſtat dicens. Sicꝫ
ego ꝑ oĩa oibꝰ placeo. Qui tñ rurſus dicit. Si ad
huc hoibꝰ placerē xp̄i ſeruꝰ nõ eēm. Placet ḡ pau-
lus ⁊ nõ placet: q: in hoc ꝙ placere appetit nõ ſe ſꝫ
per ſe hoibꝰ veritatē placere q̃rit. Alio mõ qñ ali
quis vt placeat hoibꝰ facit aliqđ ꝑ qđ deo diſplu-
cet. Et hoc eſt qđ Hie. dicit ſup eplam ad gal. ex
ponēs illud ſi hoibꝰ placerē ⁊c̃. Si in qt fieri pōt vt
pariter deo ⁊ hoibꝰ placeamꝰ placẽdũ eſt ⁊ hoibꝰ
Si aũt aliter nõ placemꝰ hoibꝰ niſi deo diſplicea
mꝰ deo magis ꝗ̃ hoibꝰ placere debemꝰ. ¶ Ter-
tio mõ qñ aliqs qđ in ſe ē facit exteriꝰ: ⁊ tñ ab aliis
temerarie iudicat̃. Tũc ergo ſibi debet ſufficere
ꝙ deo placeat in ꝯſcia nõ curãs ꝙ hoibꝰ nõ place-
at q ꝑuerſe iudicant. Et hoc eſt qđ habet̃ in gl. ad
gal. i. ſup illud. ſi adhuc hoibꝰ placerē ⁊c̃. Sũt ho
mines temerarij iudices detractores: ſuſurrones
murmuratores: q̃rẽtes ſuſpicari qđ nõ vident q̃rē
tes etiã iactare q̃ nõ ſuſpicãtur. Cõtra tales ſuffic̃
teſtimoniũ ꝯſcie nr̃e. ¶ Et ſm̃ hoc de facili patꝫ
r̃nſio ad oĩa obiecta. Qđ enĩ dicit̃ diſſipauit oſſa
eoꝝ qui hoibꝰ placẽt: intelligẽduꝫ eſt de hiis qui
hoibus placere volũt ꝙ in hoc finē ꝯſtituũt ⁊ q vt
hoibus placeãt deũ offendũt. Et ſimiliter intelli
gendũ eſt qđ dicit̃ ad gal. i. ſi hoibꝰ placerē ⁊c̃. vt
ex dictis pꝫ. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ ꝗ̃uis illi q veri-
tatē annũciant malis diſpliceãt q corrigi nolũt tñ
ex hoc ipſo bonis placẽt q correptionē amãt. vñ
dicit̃ ꝓuerb. 9. argue ſapiẽtē ⁊ diliget te. ¶ Ad. 4
dõm ꝙ v̾bũ greg. intelligẽdũ eſt qñ aliqs ita hoi-
bꝰ placere q̃rit vt i hoc finis ꝯſtituat̃: vt. ſ. eo mõ
amet̃ quo deꝰ amari debet: ne. ſ. aliqđ quocunqꝫ
mõ ꝯtra deũ fiat: qđ pꝫ ex hoc qđ imediate p̄mit-
tit. Hoſtis inquit redẽptoris eſt qui per recta opa
q̃ facit eiꝰ vice ab eccleſia amari ꝯcupiſcit. ¶ Ad
5. dõm ꝙ v̾bã aug. eſt intelligendũ de inordinato
ſui amore: ex quo ꝓcedit vt aliqs ꝓpter ſe hoibus

placere q̃rat. ¶ Ad.6.dõm q placid⁹ ſm p̄hm ñ dicit̃ qui q̃litercũq; hoib⁹ placere q̃rit: ſed q i hoc excedit: dum.ſ.placere q̃rit pluſq̃ oz vel in q̃bus nõ oz. Eũ eni q ſm q oz alijs placere ſtudet amicum ibidem vocat.

¶ Sexto de hoc q religioſi gaudent de hijs que per eos deus magnifice operat̃. CA.XVIII.

Sexto videam⁹ quõ nitũtur oſtendere q religioſi gaudere nõ debẽt de hijs que de⁹ magnifice p eos opat̃. Luc.n.x.dicit̃. In hoc nolite gaudere q: ſp̃us vobis ſubijciũt. ergo eadẽ rõne nec de alijs magnifice p eos factis gaudere debent. Itẽ iob.31.dicit̃. Si letat⁹ ſũ ſup diuitijs meis multis ⁊ q plurima repperit manus mea. Si vidi ſolẽ cũ fulgeret: ⁊ lunã incedẽtẽ clare ⁊ letatũ eſt i abſcõdito cor meũ. q̃ſi dicat. Male mihi accidat. Qđ exponẽs greg.in.22.lib.mo. dicit. Quia ſcm̃ virũ intelligẽtia ſcie nõ corrupit de multis diuitijs gaudere deſperit. Quia vero eũ magnitudo opis nõ inflauit ſolẽ fulgẽtẽ nõ vidit Quia aũt illũ nec fama laudis extulit: clare incẽdentẽ lunã minime attẽdit. ergo pz q nõ debent nec de ſcia nec de fama nec ð opib⁹ gaudere. Itez gaudio alicu⁹ rei glia circa illã rem adiũgit̃. Sz hõ nõ dz gliari de bonis pprijs ſm illud Iere.9. No glietur ſapiẽs in ſapia ſua: ⁊ nõ glieẽ fortis in fortitudine ſua: ⁊ non glorieẽ diues i diuitijs ſuis ergo nec de bonis que per eum fiunt aliquis gaudere debet. Et ſic videẽ oſtendi q nullo mõ aliqs gaudere debeat de bonis q̃ per eũ deus facit. Sed q hoc ſit falſum manifeſte oñdit̃ per illud. act.11. vbi dr̃. q mult⁹ numer⁹ credẽtiũ ↄuerſus ẽ ad dñm.ſ.ad p̃dicationẽ quõrũdã fideliũ. Peruenit aũt ſermo ad aures eccl'e ſup illis ⁊ miſerunt barnabã vſq; ad anthiochiã. Qui cuz puenifſet ⁊ vidiſſet grãz dei gauiſus ẽ. Gaudebãt ergo apl'i de hoc per eor fratres ⁊ ſocios fruct⁹ fiebat in eccleſia. Itez act.15.dr̃ de paulo ⁊ barnaba q deducti ab eccl'ia ptrãſibãt phenicẽ ⁊ ſamariã narrantes ↄuerſionẽ gentiũ: ⁊ faciebãt gaudiũ magnum oibus fratrib⁹ ⁊c̃. Ex hoc etiã habeẽ idẽ qđ prius. Itẽ phip.4. Itaq; fratres mei cariſſimi ⁊ deſideratiſſimi gaudiũ meũ ⁊ corona mea. ergo patz q apl's gaudebat de illis quos ad xp̃m cõuertebat ergo ⁊ religioſi ⁊ alij pfecti viri gaudere pñt i illis q̃ de⁹ magnifice per eos facit: p̃cipue in ↄuerſiõe alior. Itez null⁹ agit grãs de hoc in quo nõ credit ſibi grãm eẽ factã. ſz null⁹ reputat ſibi grãz fieri ð eo quo non gaudet. Si g̃ nõ eſt gaudẽdũ de hijs q̃ deus magnifice per eũ opat̃ nõ ẽẽt de h̃ grẽ agende qđ eſt oĩno abſurdũ. Itẽ ſm p̄hm in.1.eth. nul l⁹ eſt iuſt⁹ q nõ gaudet iuſtis opatiõib⁹. Et huic cõcordat qđ dicit̃ in p̃s. Seruite dño in leticia. Sz nihil magnificẽti⁹ de⁹ p aliquẽ facit q̃z op⁹ iuſticie quo ei ſeruit̃. g̃ ſci viri gaudere debẽt de hijs que de⁹ magnifice p eos opat̃. ¶ Ad hor g̃ euidẽtiaz ſciẽdũ eſt q gaudiũ nõ eſt niſi de bono. vñ ſm ordinẽ bonor eſt de eis gaudẽdũ. Et iõ finis leticie i ſolo ſũmo bono ponẽd⁹ ẽ quo pp̃ie dicimur frui. Alijs aũt reb⁹ h̃ nõ gaudere debem⁹ vt ita li gaudio finis nõ ponat̃: ſed referat̃ ad vltimum finẽ. Qui ergo gaudet ð bonis q̃ de⁹ p eũ opat̃ hoc gaudiũ in deũ referẽs recte gaudet. qđ ↄtingit dũ aliqs pp h̃ gaudet ð hijs q̃ de⁹ p eũ fac̃ q: videt h̃ i gl'iam dei cedere ⁊ ſuã ⁊ alior ſalutẽ. Si aũt aliẽ gaudeat ſuis opib⁹ fruit̃ ⁊ peccat. vñ grego.in.22. lib.mora.exponẽs p̃fata v̑ba Iob.ſic dicit. Non nũquã etiã ſancti viri de ſua bõa opiniõe gaudent ſz cũ p hãc ad meliora pficere audiẽtes p̃ẽſant nõ iã de opiniõe ſua ſz de prior vtilitate gaudẽt: q: ẽ fauores q̃rere ⁊ aliđ de pfectib⁹ exultare. ¶ Et p h̃ de facili pz riſio ad obiecta. Qđ.n.dr̃ luc.x.in hoc nolite gaudere q: ſp̃us vobis ſubijciũt: eſt intelligẽdũ q de hoc gaudere nõ debeãt q̃tum ptinet ad ſpirituũ deie̾ctionẽ ſz q̃tũ ptinet ad dei ⁊ ſuam exaltationẽ. vñ dicit gl.ibidẽ. Prohibẽt gaudere de hũiliatiõe diaboli q pp ſupbiã cecidit Sz gaudeãt ð ſua ſublimatiõe. Uel dõ. q de hoc nõ debẽt gaudere q̃ſi de maiori bono: cuz h̃ poſſit fieri ſine merito ei⁹ q talia opat̃ vt glo.ibidẽ dicit ſz p̃ncipale gaudiũ eor eẽ debet de hijs q̃ eos ordinãt ad vitã etnã. vñ ⁊ ſeq̃t: gaudete aũt q noĩa veſtra ſcripta ſũt in celis. ¶ Ad ſcdm̃ dõm q v̑ba iob ſũt itelligẽda de gaudio elatiõis ⁊ h̃ etiam pz in v̑bis greg.inducẽ. Supbũ aũt gaudiũ eſt qñ aliqs de bõis q̃ de⁹ p eũ facit q̃ſi pp̃ia glia delectat̃. ¶ Ad.3.dõm q ille q gaudiũ de quo agitur refert in deũ nõ in ſeipõ gliat̃ ſz gliat̃ in deũ i quẽ refert hoc de quo gloriari poſſet.

¶ Septimo de h̃ q religioſi curias p̃ncipũ frequentant. CA.XIX.

Unc ſeptimo reſtat oñdere quõ nitũẽ pbare q religioſi nõ debẽt in familijs p̃ncipũ ⁊ magnatũ ↄuerſari. Mat.n.11.dr̃. Ecce q mollib⁹ veſtiũtur in domib⁹ regũ ſũt. Sz mollib⁹ veſtiri religioſis nõ ↄpetit cũ ſtatũ pnie pfitẽant. g̃ i domib⁹ regũ ⁊ p̃ncipũ religioſi eẽ ñ debẽt Itẽ glo.ibidẽ dicit. Rigida vita ⁊ p̃dicatio dz declinare molliũ pallatia q̃ frequẽtãt mollib⁹ induti vz adulãtes. Et ſic idẽ qđ prius. Itẽ luc.9.ſup illud loq̃bat̃ illis de regno dei dic gl. Illis nõ ocioſis nõ i ciuitate ſynagoge.i.ſecularis dignitat̃ reſidẽtib⁹ ſz iter deſerta xp̃m q̃rent. h⁹ celeſtis grẽ alimonia ĩpartit̃. Si g̃ religioſor vita ad h̃ ẽ ordinata vt aliqs alimoniã celeſtis grẽ pſeq̃t̃ a xp̃o ñ debẽt religioſi cũ hijs q ſũt in ſeculari dignitate cõmorari. Itẽ hie.ad paulinũ p̃ſbyter. multitudines hoim ⁊ officia ⁊ ſalutatiões ⁊ ↄuiuia veluti q̃ſdaz cathenas fugias voluptatũ. ſz i eruciis p̃ncipũ ↄueniunt multitudines ⁊ cõuiuia frequẽtant̃. Ergo religioſi ibi morari nõ debẽt. Item Boetius dicit in lib. de conſolatione q illi q in potentia gliant̃

querunt: vl' regnare vl' regnātibus adherē. Sed
hec ē reprobabile in religiosis q̄ humilē vitā ele-
gerunt q̄ in potētia gloriēt: ḡ regnātibus adhere
re nō debēt. Item cū honores ad sup̄biā vite ptī-
neant que ē vnū de tribus q̄ in mūdo reprobant
religiosi q̄ mūdo abrenunciauerūt dēnt ab his q̄
ad honorē ptinēt abstinere. Sꝫ h̄ vl' ad honorē p
tinere q̄ aliqs p̄dicet in curijs regū vl' p̄ncipū vl'
synodis vbi multitudo hoīum ꝯgregat: ḡ religio
si de talibus se intromittere nō dēnt: ⁊ sic nitunt
ꝯcludere q̄ religiosi nullaten⁹ debēt in curijs re-
gum vl' p̄ncipū ꝯuersari. Sed h̄ manifeste falsuꝫ
ostēdit ex hoc q̄ multi sancti viri cū regib⁹ ⁊ p̄nci
pibus ꝯmorati sunt. Joseph.n. cōmorat⁹ est in cu
ria pharaonis de quo in ps. dī. Constituit eū dñꝫ
domus sue ⁊ p̄ncipē oīs possessionis sue. Moy-
ses etiā in domo filie pharaonis nutrit⁹ est ⁊ instru
ctus oī sapīa egyptiorꝫ phibet act. 7. Nathā ēt
p̄pha inter familiares dauid ⁊ salomonis cōpu-
tatur. Daniel ēt in curia regis babilonis ꝯstitut⁹
est p̄ncipes sup oēs p̄uincias babilonie: ⁊ postu-
lauit a rege ⁊ ꝯstituit sup opa p̄uincie babilonis.
Sydrach: Misach: ⁊ Abdenago. Ipe aūt Dani
el erat in foribus regis. Dañ. 2. gl. A regis latere
nō recedēs honorat⁹ familiaris. Neemias etiaꝫ
pincerna regis p̄sar fuit vt hꝫ Neemi. 1. Mardo
cheus ēt factꝰ est p̄nceps in curia assueri hest. 8.
In nouo ēt testō in regū palatijs aliq̄ sancti mora
ti fuisse legunt. Vñ phil. vl. dī. Salutāt vos san-
cti maxime āt q̄ de domo cesaris sēt. Sebastian⁹
etiā i curia dyocletiani int' p̄mos pallatij fuisse le
gitur: silr Jo. ⁊ Pau. fuerūt de familia ꝯstantini
augusti. ⁊ Gre. in plo. mo. narrat q̄ i terreno pa
latio excubabat: vbi multi ex mōasterio fratres
germana charitate ꝯiuncti sunt cū. Non ē ḡ illici-
tum viris pfectis ⁊ viris religiosis in curijs regū
ꝯmorari: vt ḡ appareat qd in ista ꝯtrouersia sit te
nendū: sciendū q̄ sancti viri aliqd p̄pter se q̄runt
aliqd p̄pter alios: p̄pter se quidē q̄runt xp̄o p ꝯtē
plationē inherere: vl' in h̄ mūdo q̄tum p̄ntis vi-
te infirmitas patit: vl' in futura vita vbi euꝫ ple
nissime ꝯtēplent: sꝫ p̄pter alios indūꝫ cogūt a d
siderata ꝯtēplatione discedere ⁊ se actionū tumul-
tibus iplicare. Sic ḡ ⁊ in desiderio hñt quietē ꝯtē-
plationis: ⁊ tñ p̄pi salutē p̄ximorꝫ patiēter sustinēt
laborē actionis. Vñ Pau. phi. 1. Coartor e duob⁹
desideriū hñs dissolui ⁊ eē cū xp̄o: pmanere autē
in carne necessariū pp vos. Gre. ēt in ome. 4. 2.
ptis sup Eze. ait. Menti spōsuꝫ suū fortiter amā-
ti vna solet eē ꝯsolatio: si p h̄ q̄ ipa a visiōe differ
tur aliorꝫ aīe p eius vba pficiāt ⁊ ad celestē spōsuꝫ
amoris facib⁹ inardescāt. Et hac necessitate ꝯtin-
git q̄ sancti q̄nq; multitudinib⁹ se ingerāt ⁊ magna
tum grām ⁊ ꝯsortia querāt: nō fauore hūano vel
potētia delectari: sꝫ vt plēs ad viā salutꝭ trahere
possint: q: vt dicit Aug. 8. ꝯfes. Multis noti mul
tis sunt auctī ad salutē ⁊ multis p̄eunt sequuturis
q: vt ipe infra dicit. Plus hostis vicit in eo quē
plus tꝫ. Plus aūt supbos tꝫ nomē nobilitatꝭ ⁊ de
his plures noīe auctis: iō vigente charitate no-
biliū ⁊ auctem hñtium sancti ꝯsortia querūt: vt p
eos pluribus possint pficere ad salutē: ⁊ nisi h̄ fa-
cerent eēnt merito arguēdi. Vñ dicit Gre. in pa
sto. Qua mente his qui p̄mis pfuturus enite-
sceret vtilitati ceterorꝫ secretū p̄ponit suū: qñ ipe
summi pris vnigenitus: vt multis pdesset de si-
nu pris egressus ē ad publicū nostrū. ¶ His igit
visis facile est videre ad obiecta: qd̄ .n. dī Ma-
thei. xi. Qui mollibus vestiunt ⁊c. satis apte ostē
ditur q̄ de his loquit q̄ in curijs regū morant vt
ibi suas pficiāt voluptates: silr q̄ dicit glo. Lu. 9.
Non ociosis ⁊c. intelligit de illis q̄ in ciuitate vl'
seculari dignitate residēt ibi quietem hñtes. Sed
sancti quietē suā in deo solū hñt ⁊ in ipo resident.
Qꝫ aūt eos oporteat in dignitatibus vl' cū multi
tudine ꝯmorari magis laborē reputāt q̄ꝫ quieteꝫ
Qꝫ aūt dicit Hiero. multitudines hoīum ⁊c. pꝫ q̄
loquit de frequētantibus multitudines ⁊ hmōi nō
ad fructificandū: sꝫ ad delectādū: qd̄ pꝫ ex h̄ qd̄ se
quit: quasi cathenas fugias voluptatuꝫ. Silr q̄
Boetius dicit illi q̄ in potētia ⁊c. manifeste appa
ret verꝫ eē: Non tñ sequit si illi q̄ in potētia gloriā
tur volūt potētibus aherere q̄ ecōuerso oēs q̄ po
tentib⁹ adherēt vl' adherere volūt in potētia de-
lectent: cū h̄ possit fieri p̄pter aliā cām: vt dcm̄ ē
Silr etiā q̄uis p̄dicare multitudini sit honorifi-
cum: nō tñ sancti in h̄ glām suā querūt sꝫ dei imi-
tantes eū q̄ dicit Jo. 7. Ego glām meā nō quero:
sed eius qui misit me.

¶ Quō puertunt iudiciū in infamiā psonarꝫ reli-
giosorum: p̄mo mala si qua in eis sunt extenden-
do. CA. XX.

Viso igit quō blasphemantes puersi hoīes
iudicium de rebus puertunt: nunc viden
dum ē quō puertūt iudiciū de psonis. For
te aūt posset alicui videri q̄ detractōes q̄ psonis
irrogant eēnt tollerandū sine ꝯdictione: tū q: vt
Greg. dicit. 9. omel. p̄me ptis sup Eze. Peruer
sorum derogatio vite nr̄e approbatio ē: q: iā ostē
ditur nos aliqd iusticie hre si illis displicere inci-
pimus q̄ nō placēt deo iuxta illud qd̄ dī Jo. 15. Si
mūdus vos odit ⁊c: tū etiā q: humana iudicia sūt
puipendēda: fm aplm. 1. Cor. 4. Mihi p mini-
mo ē vt a vobis iudicer aut ab humano die: p̄
cipue cū nr̄e ꝯscie deū testē habeam⁹ fm illō Job
16. Ecce in celo testis meus ⁊c. Sed interius ꝯsi
derātibus apparet hmōi detrahentiū linguas eē
efficaciter repmendas p̄pter tria. ¶ Primo q̄a
eorꝫ detractio nō ad vnā psonā: aut ad plures de
terminatas fert: sꝫ ad totū religiosorꝫ collegiꝫ.

Unde eorum temeritati est viriliter resistēdū ne oues xpi passim luporum morsib⁹ lacerentur. In detestationē .n. mercenarij dicit Jo. x. ꝙ mercenarius videt lupū venientē ⁊ dimittit oues ⁊ fugit. Lup⁹ aūt vt glo. ibidē dicit est vel violent⁹ qui corꝑaliter vastat vel diabol⁹ qui spūaliter dissipat. Reprehēdūt̄ et qdā Eze. 13. Nō ascēdistis ex aduerso neq; opposuistis murū ꝓ domo isrl. ¶ Scḋo q2 eorū vitā denigrare nitūtur qb⁹ nō solū ꝯsciā necessaria est ꝓpter seipsos: sed etiā fama vt in primis ꝑ predicationē ꝓficere possint. De istis .n. detractorib⁹ sup illud ad gal. 4. eiice ācillam ⁊c̄. dicit glo. Oēs qui in ecclesia terrenā felicitatē q̄rūt adhuc ad ysmael ꝑtinēt. Ipsi sunt qui ꝯtendūt spūalibus ꝓficiētib⁹: ⁊ detrahūt illis ⁊ habēt labia iniq̄ ⁊ linguas dolosas. Et ideo talib⁹ detractorib⁹ resistendū est. Ut .n. dicit greg. in omel. predicta. Hij quorū vita in exēplū imitatiōis est posita debēt si pñt detrahētiū sibi v̄ba ꝯpescere ne eorū predicationē nō audiāt q audire poterāt ⁊ in ꝑuis morib⁹ remanentes bn̄ viuere ꝯtēnant. vnde ⁊ Jo. detrahentiū sibi verba ꝯpescuit i epl̄a ad gayum cū dixit. Si venero ꝯmonebo ei⁹ opa q̄ fac̄ v̄bis malignis garriens in nos. Et paul⁹ .2. ad Cor. x. epl̄e inquiunt graues sunt ⁊c̄. ¶ Tertio q2 nō in hoc sistunt vt i famēt: sed ad hoc tendūt vt totaliter extirpent. Qḋ manifeste apparet ex hoc ꝙ prelatos inducūt vt eos faciāt ab oībus euitari vt i necessarijs eis nō ꝓuideat̄: ⁊ ad eorū ꝯsortiū null⁹ admitti ꝑmittat̄. Qḋ quidē ꝯsiliū significat̄ Isa. 7. Eo ꝙ ꝯsiliū inierit ꝯ̄ te syria in malū: effraym ⁊ fili⁹ romelie dicētes. Ascēdam⁹ ad iudā ⁊ suscitem⁹ eū ⁊ auellam⁹ eum ad nos. Sed vt ibi dicit̄ nō stabit ⁊ nō erit illud. Ista etiā sunt ꝯsilia de qbus dicit̄ Jere. xi. Cogitauerūt sup me ꝯsilia dicētes. Eradam⁹ eū de terra viuētiū ⁊ nomē ei⁹ nō memoret̄ ampli⁹ Sed in ꝯsiliū eorū nō veniat aīa mea dicit Jacob Gen. penul. Unde eorū crudelitas nō dz ampli⁹ tollerari. Ut .n. dicit̄ hester. 7. Traditi sum⁹ ego ⁊ popul⁹ me⁹ ꝑ eorū .s. ꝑuersa ꝯsilia vt ꝯteramur ⁊ iugulemur ⁊ peream⁹. Atq; vtinā in seruos ⁊ famulas vēderemur eēt q; tollerabile malū ⁊ gemens tacerē. Dicit̄ .n. eccl. 4. Ne accipias faciē aduersus faciē tuā: nec aduersus aīam tuā mendacium Ut ergo eorū detractiōib⁹ resistat̄: sciēdū est ꝙ ipsi in sua detractiōe q̄drupliciter ꝓcedunt. De viris eñi spūalib⁹ mala si qua sunt vera extendūt. Dubia asserunt. falsa cōfingunt. bona ꝑuertūt. ¶ Extendūt siquidē mala que in religiosis inueniri pñt tripliciter. Primo q̄tū ad tēpus ea videlicet que ante ꝯuersionē ab eis ꝑpetrata sunt in eorū ꝯtumeliā ꝯmemorādo. Exponentes eñi hoc qḋ dicit̄ .2. Thi. 3. erūt hoīes seipsos amātes ⁊c̄. ꝯtra religiosos dicūt in eorū obꝓbriū hoc de eis intelligi: q2 ex statu in quo huiusmodi peccatis detinebāt̄ ad sta-

tum religionis ꝑueniūt quā ipsi detractores sectā penetrantiū domos appellāt. Sed in hoc manifeste errare ꝯuincūtur: q2 vt dicit greg. in .18. mo. sup illud Job. 28. ferrū de terra tollit̄. Tūc ferrū de terra tollit̄ dū fortis ꝓpugnator ecclesie a terrena quā prius tenuit actiōe sepatur. Nō ergo debet in eo despici qḋ fuit: q2 iam cepit esse qḋ non fuit. Et apl̄s .1. Cor. 6. post multorū enumerationē peccatorū subiungit. Et hoc aliq̄n qdem fuistis sed abluti estis: sed sc̄ificati estis sz iustificati estis ⁊c̄. Expositio etiā eorū ꝯtra intētionē apl̄i est. Nō eñi vult ꝙ prius fuerint tales q̄les ꝑdixerat ⁊ postea penetratores domorū efficiant̄: sed q2 simul dum domos penetrāt sūt de numero eorū pctōrū quos prius enumerauerat. ¶ Scḋo extēdūt quo ad ꝑsonas vt vz qḋ ab vno vel duobus gerit̄ toti religioni iponere presumāt sicut cū dicūt ꝙ nō sūt cibis sibi appositis ꝯtenti lautiora q̄rētes ⁊ multa huiusmodi q̄ etiā si ab aliqb⁹ aliqñ fiant nullaten⁹ sunt totali collegio iponēda. vñ dicit aug. ad vincentiū donatistam ⁊ habet̄ .23. q. 7. Quicūq; Quisq; res pauperū q̄s sub noīe ecclie tenebatis nō per iusticiā sed ꝑ auaritiā tenet displicet nobis Sed nec facile ista mōstratis. Nōnullos tolleram⁹ quos corrigere vel punire nō possum⁹: neq; ꝓpter paleā relinqm⁹ areā dñi: neq; ꝓpter pisces malos rūpim⁹ retia dñi ⁊c̄. Nō ergo ꝓp h̄ infamādū est religiosorū collegium si aliqui ex eorū numero grauia etiā pctā ꝯmittūt. Alias sili mō ⁊ apl̄orū collegiū vituꝑabile fuit ꝓpter h̄ qḋ dr̄ Jo. 6. nōne .12. vos elegi. Et vn⁹ ex vobis diabol⁹ est. vñ etiā Canti. 2. dr̄. Sicut liliū inter spinas sic amica mea iter filias. gl. greg. Nec mali sine bonis: nec boni sine malis esse pñt. sz tñ de hijs dici pōt qḋ dr̄ .1. Jo. 2. Ex nobis ꝓdierūt: sed ex nobis non erant. ¶ Tertio extendūt religiosorū mala sz quātitatē vz eorū peccata leuia vltra modū aggrauādo. Nō eñi pōt hō in hoc mūdo sine pctō viuere: sm̄ illud .1. Jo. 1. Si dixerim⁹ qm̄ pctm̄ ⁊c̄. Sz tñ pctā leuia q̄ etiā in qbuscūq; ꝑfectis inueniūt̄ quasi grauia exaggerāt ꝯ̄ illud ꝓuer. 24. Ne insidieris ⁊ q̄ras ipietatē in domo iusti. Et ad hoc ꝑtinet ꝙ religiosos pseudo apl̄os esse dicūt hijs signis ꝙ q̄rūt opulētiora hospitia in quib⁹ meli⁹ ꝓcurēt̄ ꝙ ꝓcurāt aliena negotia vt sic mereāt̄ hospitia ꝙ rapiūt bona tp̄alia illorū qb⁹ ꝑdicāt ⁊ alia huiusmōi q̄ ⁊ si in vitiū sonēt nō tñ sunt tā grauia vt ꝓ eis dici possint pctōres q hec ꝯmittūt nedū vt ꝓ eis possint dici pseudo apl̄i. vñ sup illud Gal. 2. Nos nā iudei: ⁊ nō ex gētib⁹ pctōres dicit glo. Hoc nomē nō est vsitatū in scriptura de illis qui cū iuste ⁊ laudabiliter viuāt: nō tñ sunt sine pctō. Et sic eis ꝯuenit qḋ dr̄ Mat. 7. ꝙ .s. vidēt festucā in oculo fr̄is sui ⁊ trabē i oculo suo nō vidēt. vbi dicit gl. Multi ꝓuenti maiorib⁹ leuiora in fratre malūt vituperare

& dānare q̄ emēdare: pleni odio & inuidia & malitia. Implēt etiā qđ dicit Mat. 23. Colātes culicem: camelū aūt glutiētes: minima religiosorum peccata mordaci arguētes sua grauia n̄ curātes.

¶ Scđo dubia asserēdo q. s. religiosi fauorē mūdi q̄rūt & suā gliam & non xpi. CA. XXI

Unc videndū est quō dubia asserūt in religiosorum infamiā. Dubia aūt maxime sunt futura & etiā occulta cordis: de qb' etiā iudicare p̄sumūt de futuris qdē cū dicūt q erūt finaliter in morib' reprobi & tandē in fide erunt corrupti. De occultis vo cordiū dū dicūt q querūt fauorē mūdi q querūt suā gliam & nō xpi: & mlta huiusmodi in qb' manifeste temerarij iudices puincūtur: vt pz per h qđ habet Ro. 14. Nō ergo amplius inuicē iudicemus: vbi dicit glo. In his duob' temerariū iudiciū. s. cum incertū est quo aio qd factū sit: vel cum incertū est qualis futurus sit q nunc bon' vel mal' manifeste apparet. Uel supbia vl' inuidētia est de his iudicare. Qđ maxime faciunt qui magis amāt clamare & vituperare q̄ corrigere & emēdare. In hoc etiam sibi qđ soli' dei est vsurpāt. s. scire futura & secreta cordium. Un dicit Isa. 41. Annūciate que vētura sunt in futurum: & sciemus q: dij estis vos. Et Iere. 17. Prauū est cor hominis & inscrutabile: qs cognoscet illud. Ego dñs &c. vnde. i. Cor. 4. Nolite añ tēpus iudicare &c. gl. Aliter. n. iniuria iudici fit si ante sniaz ei' a seruo pcedat snia qđ intelligēdū est in illis quorum sibi dñs iudiciū reseruauit.

¶ Tertio falsa cōfingēdo q. s. religiosi sunt pseudo apli pseudo pphete: & pseudo xpi. CA. XXII

Am restat videre quō in diffamationē religiosorum falsa cōfingunt. Et q: vt dicitur ad pterēdū est cor eorum vt dicit Isa. x. Non sunt ptenti quelibet mala cōfingere: sed grauissima qb' eos suspectos reddāt & bonum societate indignos & oibus odiosos. Et vt eos sua detractione pleni' opprimāt: eis imponūt mala illa q̄ i ecclesia: pessima inueniri pñt & sm ei' initiū vt in p̄mitiua ecclesia & sm eius pgressum sicut sm tēpus qđ nūc agit & sz eius terminū sicut erit tpib' antixpi. ¶ Dicūt. n. eos esse pseudo aplos: q in p̄mitiua ecclesia vituperant. ¶ Dicūt eos esse fures & latrones & penetratores domorum: quales p totū tēpus ecclesie sunt cauendi. ¶ Dicūt eos nucios antixpi nouissimorum tēporū pericula pcurantes quales in finali ecclesia sunt timēdi. A quib' tribus eos p ordinē defendam' & p̄mo q̄ntum ad hoc q pseudo apli dicūt. ¶ Ut ergo appareat q̄ fallaciter hoc nomē religiosis imponāt: qd h nomine significet videam'. Inueniūtur. n. in sacra scriptura mlta q̄ ad idē ptinēt sicut pseudo pphe & pseudo apli & pseudo xpi: q̄ oia in falsitatē sonāt & ad idē ptinēt. vn de eis sile est iudiciū. Qđ patz ex hoc qđ habet. 2. pe. 2. Fuerūt & pseudo pphe in populo sicut & in vobis erūt magistri mendaces. Prophe aūt & apli officiū est vt sit mediator inter deū & populuz verba dei populo annūciādo sicut habet. 2. Cor. 5. Pro xpo legatiõe fungimur tanquā deo exhortāte p nos. vn ex duob' dicit aliqs falsus ppha & falsus aplus. Primo ex hoc q a deo nō est missus put dicit Iere. 23. Nō mittebā prophetas & ipsi currebāt nō loqbar ad eos & ipsi prophetabāt. Scđo ex h q vba dñi nō ponūt sed falsa de suo cōfingūt. vn in eodē caplo dr. Nolite audire vba pphaz q pphetāt vobis & decipiūt vos Uisionē cordis sui loquūtur nō d ore dñi. Et eze. 13. h duo tāgūtur. Uidēt inqt vana: & diuināt mēdatiū dicētes ait dñs cū dñs nō miserit eos. Et addit tertiū qđ ad ptinaciā falsitat ptinet cū subdit Et pseuerauerūt ɔfirmare smonē. vn cuz hieremias q̄si falsus ppha ɔdēnaret h duo a se remouit Iere. 26. inquiens. In vitate misit me dñs ad vos q̄tū ad p̄mū: vt loq̄rer in aurib' vris oia vba h q̄tum ad sz. Et hec duo in nouo testō pseudo aplos ɔstituūt vz q nō mittūtur a dño & q falsam doctrinā dissemināt. Intelligūtur aūt a dño mitti etiā qui a plat ecclesie mittūtur. vn aug. ad Orosiū. Apls int extpat missus. Aplorum quattuor sunt genera a deo. A deo & per hoiez. Et p hominez tm̄. Et ex se a deo sicut Moyses a deo & p hoiem sicut iesus naue. Per hoiem tm̄ sicut nris tpibus multi fauore vulgi in sacerdotiū subrogati sunt. Ex se sunt ipsi pseudo pphe. & postea subiigit. Illum cognosce missum a deo quē non paucorum hoium laudatio vel potius adulatio eligit: sz illum quē vita & mores optimi & aplicorum exacto ɔmendat sacerdotū. Et etiā pseudo apostoli dicūtur illi qui doctrinā hereticam disseminabāt: pz ex hoc qđ habet in glo. ad gal. 1. super illud. Nisi q sunt alii qui vos conturbant. glo. Hi erant pseudo apostoli qui dicebāt aliud euangeliū esse: & aliud legē moysi. & Mat. 13. super illud. exurgēt pseudo xpi & pseudo pphete &c. dicit glo. De hereticis accipiēdū est qui cōtra ecclesiā venientes se xpos esse mentiunt quorum primus est. Symon magus extrem' antixps. ¶ Ad hoc aūt q aliquis non missus predicet vel falsam doctrinā predicet ex aliqua mala radice mouet: vt pote vel ex auaritia lucri querēs vel ex supbia vel inani gl'a. Cōtingit etiaz huiusmodi hoies gr'a dei desertos p multa vitia defluere & magna & parua. Nō tamē ex oibus his radicibus vel huiusmodi vitijs dicuntur pseudo apostoli vel pseudo pphe: quia nō ois qui pter lucrum predicat vel pter fauorē mundi pseudo apostol' est. Alias nō esset diffa inter mercēnariuz & pseudo aplm. Qui. n. aliud q̄ fructum aiarum & honorē dei per p̄dicationē q̄runt mercēnarij dicunt siue vera siue falsa annūciant

et siue missi siue nō missi. Sz pseudo apli seu pseu do pphe dici non pñt nisi qñ nō sunt missi vel fal sa ānūciant. Similiter etiā non oēs peccatores q verbū dei ānūciant vel sacra ministrāt sunt pseu do apli vel pseudo pphe. Ueri. n. plati sunt veri apli: q tñ pctis exigētib⁹ interdū pctōres inueniūt. In h etiā ōtractor ꝯ quos agim⁹ insipiētia siue ma licia ondit q religiosos pseudoaplos vel pseudo pphas noiare psumūt ex qbusdā signis quor qdā pctā leuia sunt qdā vo grauia nō tñ ad duo pdicta ptinētia: vtpote q qrūt honorē pprīū q qrūt de inimicis vindictā z qdā alia huiusmodi q etiaz si oia pregata eēnt in aliquo hoie pdicāte: nō tñ eū pseudo aplm ostituerēt vel onderēt dūmō vā pre dicaret z missus. De falsitate aūt pdicationis ni hil pponere audēt. Sed de hoc q dicūt eos pdi care nō missos qd ad rem ptinet sufficienter dicāt pz ex hijs que sup dicta sunt cū de eor pdicatiōe ageret. vñ relinquit in hoc eos esse mendaces q eis tm crimē iponere psumūt religiosos pseudo aplos noiando. Possent aūt eadē astutia vel ipsi met vel qlibet alij de sili crimine infamari. Cū eni pseudo apli multa egerint q etiā alij peccato res agūt z interdū etiā iusti lz ex alia cā in pmptu esset arguere pseudo apli legūt h vel illud fecisse vñ z illi q hoc vel illud fecisse. vnde z illi qui hoc vel illud faciunt sunt pseudo apostoli reputandi. Sed in hoc argumēto manifeste vanitas inueni tur: vt ex dictis patet.

¶ Quarto crimina iponēdo que ecclia toto tpis pcessu patit. s. q religiosi sunt lupi: fures latrones z penetrantes domos. CA. XXIIII

Nunc videndū est quod religiosis crimina i ponāt q ecclia toto tpis sui pcessu patitur vtpote q dicūt eos esse lupos latrones z penetrātes domos. Q. n. sint fures z latrones p hoc volūt ondere q vt dicūt nō intrāt p ostium in ouile ouiū. dum pfessiōes audiūt z predicāt z do cent aliunde qz per ostiuz. Ex quo manifeste insi pientie cōuinci possunt: q ostium xps est vt p gl. ibidē pz. Nec prelat⁹ ostium dici pōt. Uñ glo. ibi dē dicit q ostiū sibi soli xps retinuit. Nō g intelligit intrare nō p ostiū: qui nō intrat p platū sz q nō itrat per xpm sicut iudei gentiles phi: pharisei z here tici vt ibidē glo. exponit. Illi ergo fures dicūtur: q qd alienū est suū dicunt. i. oues dei suas faciūt nō cōuertendo ad doctrinaz xpi: sed ad suam. La trones q qd furātur occidūt retrahendo a fide vt ex verbis glosar ibi accipi pōt. Et tamē dato q fures z latrones dici deberēt qui xpm annūciant sz verā doctrinā nō per platos ecclesie: tñ hoc sit a religiosis alienum ex predictis manifeste appa ret: nisi illū errorem aliquis sapiat q eps vel pa pa nō sit imediatus prelat⁹ cuiuslibet qui parro chiali subdit sacerdoti. Lupos aūt rapaces eos di cunt p hoc q accedunt ad ministrādū fidelib⁹ xpi

spūalia alimēta. intrinsecus aūt intendūt refici d bonis carnalib⁹ eor sicut lupi accedūt ad oues z vt de carnib⁹ earū reficiant. In quo etiaz manifeste desipere ouincūtur. Manifeste enim Jo. x. Dñs distingunt iter mercēnariū z lupū. Hoc āt q lupo iponūt gl. mercēnario attribuit: q sic dicit. Mer cēnari⁹ est q qrit q sua sunt nō q xpi q seruit deo nō pter deū: sed p aliqua mercede. Illi ergo q in h tm offendunt q intendūt tpalia accipe z p eis pre dicāt mercēnarij sunt nō lupi: nisi ipsi vel corpali ter mactent per potētiā sicut tirāni vel spūaliter dissipent sicut diabol⁹ z eius ministri heretici: vt per glo. ibidem patet. Hoc etiā apparet per hoc qd dicit act. 20. Scio qm intrabūt post discessio nē meā lupi rapaces in vos. glo. Heretici callidi in frande: fortes in disputatiōe: crudeles in occi siōe. Et per hoc etiā qd habetur. Mat. 7. Intrin secus aūt sunt lupi rapaces. qd glo. spūaliter expo nit de hereticis qui venenato animo z intentiōe nocendi lupi rapaces sunt vel exteri⁹ si detur co pia persequēdo vel interi⁹ corrūpendo. Quō etiā hoc sit temerariū iudiciū iudicare de aliqbus q carnalia principaliter intēdāt qz ius spūalia semi nantes carnalia accipiāt ex dictis patet. Dicunt etiā eos esse penetrantes domos per hoc q pfes siones audiunt sine licentia sacerdotū. Sic enim penetrāt domos psciaz: qd pbant per quandam expositionē glo. que habet. 2. thi. 3. super illud ex hijs sunt qui penetrāt domos zc. glo. Penetrant domos. i. rimantur pprietatē cuiusqz z quos ido neos inueniūt captiuos ducunt. Proprietatē aūt cuiusqz rimari non possunt nisi pfessiōes audirēt. Quia ergo huic auct i multum innitūtur: videa mus intellectum eius. Predixit eniz apostol⁹ q in nouissimis diebus instabunt tēpora periculo sa: z erunt hoies seipsos amantes zc. Nouissimi aūt dies vt aug. dicit in epistola ad hesitiuz qñqz dicunt etiā ipsa aplor tēpora. vnde illud qd dici tur Joel. 2. In nouissimis dieb⁹ effundam de spū meo zc. Petrus dicit esse cōpletū in die pente cost. act. 2. Qñqz etiam nouissimus dies dicitur oium vltimus Jo. 6. Ego resuscitabo eum in no uissimo die. Hic aūt oportet vt intelligant nouis simi dies qui sunt illi nouissimo ppinquiores eo q apostolus in futurū loquit. Instabunt inquit tē pora periculosa z erunt zc. qd ad illud ptinere vi det qd habet mat. 24. q refrigescet charitas mlto rum z abūdabit iniqtas. vñ glo. ibidē dicit. vnde apls. Erūt hoies seipsos amātes. Nō g vba apli sūt itelligēda qsi vicia q ēnumerat vllo seculo vn qz defuerit: sz q abūdātē malitia in futuris tpib⁹ crescēt. Quidā tñ in primitiua ecclesia erāt q etiā illis vicijs abūdabāt alias frustra diceret. Et hos deuita. Et qsi thimotheo quereti quō possim vi tare que nūdū sunt. Rñdet apls. Ex hijs iaz sūt illi qui penetrāt domos zc. Illa igitur vicia que

sup̄ posuerat ad futurū ꝑtinere vult. Sed h̄ qd̄ di
cit ex his sūt q penetrāt domos ad prīs. Un̄ dic̄
penetrāt nō penetrabūt captiuos ducūt nō ducēt
Nec putandū est hoc loco ꝑ tpis futuri verbis p̄-
sentis tpis verba posuisse vt aug. in eadem epla
dicit. Erāt ergo in p̄mitiua ecclesia aliqui ex hoc
actu noti: q: penetrabāt domos ⁊c̄. quos vult itel
ligi illis vicijs esse irretitos que in nouissimis tē-
porib⁹ abūdabūt. Qui aūt sunt isti expssius expōit
ad Titum. i. vbi sic dicit. Sunt multi inobedien
tes ⁊ vani loqui ⁊ seductores qui de circūcisiōe
sūt quos oꝫ redargui q vniuersas domos subuer-
tunt docētes q̄ nō oꝫ turpis lucri grā. Sic g̊ qd̄ di
cit ex his sunt qui penetrant domos de illis itel-
ligit qui latēter circuibāt domos falsaꝫ doctrinaꝫ
disseminādo siue intelligat̄ de domo ꝯscie siue d̄
domo materiali ⁊ captiuabant vinculis erroris.
vnde subiūgit apl's. Hoīes corrupti mēte repro-
bi circa fidem. Nec est intelligēdū vt ipsi volunt
ꝙ hoc ꝙ dicūt reprobi circa fidē accipiat̄ ꝑ futu-
ro. quasi dicat. Qui nūc penetrāt domos: erūt re
probi circa fidē: qd̄ pꝫ. tum ex h̄ ꝙ dicit p̄ntaliter
hij resistūt vitati. tum ex h̄ qd̄ sequit̄. Sed vltra n̄
pficiēt. Insipiētia. n. eoꝝ manifesta erit. gl. ꝑ bo-
nos p̄sertim per Io. apl'm ꝑ quē in asia destruen-
dos hereticos p̄dicit. Ex quo etiā pꝫ ꝙ de hereti
cis apl's loq̄t. Un̄ dato ꝙ religiosi ꝯfessiōes audi
rent sine licētia p̄latoꝝ: dūmō hereticā doctrinā
nō seminarēt illis v̄bis apli nō notarēt̄. Et sic eti
am exclusum est totū eoꝝ figmentū quo ꝯfingere
nitūtur occasiōe hoꝝ verboꝝ ꝑ religiosos qui cō
fessiōes audiūt nouissimoꝝ tēpoꝝ ꝑicula īmine-
re. Quō aūt religiosi licite ⁊ vtilr ꝯfessiōes audiāt
supra dictum est cū de hoc ageret̄.

¶ Quō mala que in finali ecclesia timēt̄ religio-
sis iponūt ꝓbare volētes ꝙ euicino instēt tp̄a an-
tixp̄i. CA. XXIIII.

Iam videam⁹ quō mala que ī finali eccle-
sia timēt̄ religiosis iponāt dicētes eos eē
nūcios antixp̄i. Ad qd̄ ꝑsuadēduꝫ ad duo
ostēdenda conāt̄. Primo ꝙ nūc q̄si euicino tp̄a an
tixp̄i iminēāt. Scd̄o q: nūcij antixp̄i sūt spāl'r re-
ligiosi q predicāt ⁊ ꝯfessiōes audiūt. De qb⁹ ꝑ or-
dinē agem⁹. ¶ Q͛ aūt nō lōge sint tp̄a nouissima
ex h̄ ꝓbare volūt qd̄ apl's dic̄. i. cor. x. Nos sumus
in quos fines seculoꝝ deuenerūt. ⁊. i. Io. ii. Filioli
nouissima hora est. Et heb. x. Adhuc modicū ali
quātulūq; q ventur⁹ est veniet ⁊ nō tardabit. Et Ia.
v. Ecce iudex ante ianuā assistit. Ex qb⁹ oīb⁹ hēre
volūt ꝙ cū a tpibus aploꝝ qui h̄ dicebāt iā tm̄ tē-
pus sit elapsum ꝙ nunc ꝑpe iminicat tp̄s antixp̄i.
Hec qdē v̄ba si sic intelligāt vt tēpus antixp̄i ꝓ-
pinquū eē denūciēt eo mō loquēdi quo tp̄is q̄ātū-
cūq; spatiū in sacra scriptura breue solet accipi in
ꝯparatiōe eternitatis: s̄m quē modū dr̄. i. cor. vii. tp̄s bre
ue est: in nullo rephēsibiles inueniūt̄. Sed tn̄ hec
eoꝝ assertio ad suā sniam ꝯfirmandā efficaciā nō
hēbit: q̄ vꝫ volūt astruere ꝙ nūc sint cauenda illa
ꝑicula q̄ ꝑpinquissimus tpib⁹ antixp̄i p̄dicāt̄ futura
Et ꝙ ꝑ religiosos q nūc sūt euenient de qb⁹ igit vo
lūt a p̄lat̄. Si aūt ex his v̄bis aliqd̄ diffinitū tēpus
signari volūt vtpote ꝙ antixp̄s veniet infra septē
ānos aut cētū aut mille inueniūtur p̄sūptuosissimi
mult̄ auctorib⁹ ꝯuicti. Dn̄s. n. act. i. q̄rētib⁹ discipu
lis de hoc ipso ridit. Nō ē vestꝝ nosce ⁊c̄. Ex quo
argumētat̄ aug. in epla ad hesitiū ꝙ si nō est eoꝝ
nosce multo min⁹ alioꝝ. Et Mat. xxiiii. De die aūt
illa nemo scit neq; angeli celoꝝ. Et ideꝫ habetur
Mar. xiii. Et. ii. thes. ii. Nō moueamini a sensu no
stro q̄si instet dies dn̄i. Et aug. dicit in epla ad he
sitiū loquēs. Dixisti. Euāgeliū dicit. De die illa
⁊ hora nemo scit. Ego aūt ingt ꝑ possibilitate in-
tellect⁹ mei dico: neq; mēsem: neq; ānū aduētus
ipsi⁹ sciri posse. Ita. n. videt̄ sonare tanq̄ nō pos-
sit sciri quo āno ventur⁹ sit licet posset sciri q̄ eb-
domade annoꝝ vel q̄ decade. Et infra. Q͛ si nec
h̄ qdē ꝯphēdi pōt: q̄ro vtꝝ sic saltē possit intelligi
tēpus aduēt⁹ ei⁹ vt cū ventuꝝ dicam⁹ infra istos: v
bi grā vel qnq̄ginta vel cētū ānos vel quotlibet
seu maioris numeri seu minoris ānoꝝ. Et infra.
Si aūt nec h̄ te ꝯphēdisse p̄sumis h̄ sentis qd̄ ego
In p̄mitiua ecclia vt Hie. narrat in lib. de illustri
b⁹ viris ⁊ Eusebi⁹ in ecclīastica historia quorūdā
doctrina reprobata est ꝑp hoc ꝙ aduētū dn̄i instā
re dicebāt sicut ⁊ isti nūc vident̄ dicere. Non ergo
pōt q̄ātulibet spatiū determinari aut paruum vel
magnū tēpus quo finis mūdi ī quo xp̄s ⁊ antixp̄s
expectāt̄ expectet̄. Et ꝑp hoc dr̄. i. thes. v. ꝙ dies
dn̄i sicut fur veniet. Et Mat. xxiiii. Sicut aūt ī die-
b⁹ noe nō cognouerūt donec venit diluuiuꝫ ⁊ tulit
oēs: ita erit ⁊ aduēt⁹ filij hoīs. vn̄ ⁊ aug. in epla ad
hesitiū ꝓponit tres aduētū dn̄i expectātes quoꝝ
vn⁹ citi⁹ alter tardi⁹ dn̄m putat eē ventuꝝ: tertius
suā de h̄ ignorātiā ꝯfitet̄: ⁊ hūc magis ꝯmēdat p̄-
mā v̄o magis icrepat. Ad astruēdā etiā suā inten
tionē tali rōne vtūtur. Ab aduētu xp̄i vltima etas
incepit. alie v̄o etates n̄ durauerūt vltra mille an
nos. Un̄ cū iā ab aduētu xp̄i multo plures q̄ mil
le āni trāsierūt: in breui hui⁹ etat̄ est termin⁹ expe
ctād⁹. Cui rōni obuiat aug. in li. lxxxiii. q. q. lx. sic di-
cēs. Senect⁹ aūt solet etiā tm̄ tenere tp̄is q̄tū re
lique oēs etates. Senectuti aūt ꝯpat illā vltimā
etatem. vnde ꝯcludit. Etas igit̄ vltima generis
humani que incipit a dn̄i aduentu vsq; ad finem
seculi quibus generatiōib⁹ ꝯputet̄ incertū est. Et
hoc vtiliter deus voluit latere sicut in euangelio
scriptum est. ⁊ apostolus attestat̄ dicens dieꝫ dn̄i
tanq̄ furem in nocte esse ventuꝝ. Inducūt etiaꝫ
octo signa quib⁹ ꝑpinquuꝫ antixp̄i aduentū ostēde
re volunt. Quorū primū videt̄ sumi ex hoc quod

dicit Dan.7.de antixpo. Putabit q possit muta-
re tēpora glo. In tantā elatus supbiā vt leges et ce
rimonias mutare conetur. Unde cum quidā iam
xpi euāgeliū mutare conētur in qddā aliud euan-
geliū qd dicunt eternū: manifeste dicūt instare tē
pora antixpi. Hoc aūt euāgeliū de quo loquūt est
qddā introductoriū in libros ioachim ↄpositū qd
est ab ecclia reprobatū. Uel etiā ipa doctrina ioa
chim per quā vt dicūt euāgeliū xpi mutat. Quo
supposito illud signū nullū est: q: tpib apl'oꝝ qdā
euāgeliū xpi mutare voluerūt vt pꝫ gal.i. Miror
q sic tam cito trāsferimini ab eo qui vos vocauit
in grām xpi in aliud euāgelium. ¶ Scdm signū
assumūt ex hoc qd habet in ps. Cōstitue dñe legis
latorē sup eos glo. Antixpm legis praue latorem
Uñ cum doctrina pdicta quā legē antixpi dicunt
sit parisius exposita: signū est antixpi tēpus īstare
Sed doctrinā ioachim vel illi' introductorij cū'uis
alia reprobāda ↄtineat eē doctrinā quā pdicabit
antixps falsum est. Ipse.n. predicabit se esse deū
vt habet.2.thes.2. ita vt in tēplo dei sedeat osten
dens se tanq̄ sit deus. Qr si doctrinā antixpi itel
ligunt oēm falsam doctrinā sicut et antixpi dicun
tur oēs heretici tunc illud signū nullū est. A pmi-
tiua eni ecclia nullū tēpus fuit in quo doctrine he
retice nō pponerētur.i.Jo.2. Nunc antixpi multi
facti sunt. glo. Antixpi sunt oēs heretici. ¶ Ter-
tiū signū assumūt ex hoc qd habet Dan.5. et Isa.
21. Uisa est in babilone reproba man' scribēs. ma
ne. Techel. Phares. Hāc etiā scripturā iam dicūt
esse visam in babilone dilecta.s. ecclesia. Mane
eni interptat numerauit regnū tuū et ↄpleuit.i.fi-
niuit. Per scripturā aūt supradictā numerat re-
gnū xpi. Dicit.n. q durabit vsq ad mille ducen
tos et septuaginta ānos. Techel expōit appēsus es
in statera et inuent' es minus hñs q: in scriptura
predicta euāgelio xpi prefert aliud euāgeliū eter
nū. Phares interptat diuisum est regnū tuū et da
tum est medis et psis. Et silr dicūt q regnū eccle-
sie finiet et ad alios trāsferet. vnde sicut scriptu-
ra illa signat terminū babilonis instare: ita etiam
hec scriptura signat tminū ecclesie. Sed hoc signū
apparet esse friuolum ex hoc qd dicit aug.in.18.de
ci. dei q quidam dixerūt q cult' nois xpi debebat
durare per trecētos sexaginta quinq ānos: deinde
ↄpleto memorato annoꝝ numero sumeret finem
Jam ergo ante tēpus aug. aliqui fuerūt qui tēpus
xpi numerauerūt: sic illa scriptura nō est de nouo
visa. Uñ per hoc nō pōt pbari q aduent' antixpi
iam de ppinquo imineat. Aug. etiā ibidē narrat
suo tpe quosdam fuisse qui ↄputabāt ānos ab ascē
sione xpi vsq ad vltimū eius aduentū quidā qua
dringētos quidā quingētos et quidam mille: quos
oēs confutat auctoritate dñi dicētis. Nō est vrm
nosse tpa vel momēta. Ibidē etiā hunc modū ar-
gumētandi quo isti vtūtur iprobat in quibusdam
qui ex decē plagis egipti volebant sumere nume
rū psecutionum quas ecclesia passura est: quas di-
cit esse ↄiecturas hūanas nulla veritatis firmita
te roboratas. In hoc etiā signo euidenter scriptu
re quā reprobant assentiūt: cum et ipsi dicant babi-
lonē dilectam cito esse destruēdam sicut et scriptu
ra quā iprobant asserebat. Patet etiā nullam simi
tudinē esse: q: scriptura illa que visa est in babilo
ne diuinit' ē ostēsa: vñ erat indicium veritatis. Sed
scriptura de qua loquuntur est ex errore cōfecta.
vñ ex ea nullū pōt elici argumētū. Alia vero quin
q signa sumūt ex euāgelio Mathei Ubi dñs vi
detur ponere signa aduētus sui. ¶ Quartū quidē
signū ē ex hoc quod dicit Mat.24. Occidēt vos
et eritis odio oibus gētib' ppter nomen meū. Di
cunt eni q hoc nunc implet: q: quidā qui in eccle
sia vident esse sciores correptionē non sustinētes
suos correptores tradūt in tribulationē et mortem
et in odiū hoium. Hoc vero signū oino nullū est cū
huiusmodi tribulatiōes scdm marie fuerint i ipis
aplis et i martirib' de quib' dñs hec pdicebat nec
adhuc alique psecutiōes siles illis apparent. vñ
nō est magis signum ppinquitatis aduent' xpi q̄
tunc erat. ¶ Quintū signū sumūt ex hoc qd subdi
tur ibi. Et tunc scandalizabūtur multi etc. Qd et i
cūt nūc iplerī qñ religiosi diffamāt: et ex hoc hoies
scandalizantur. Sed ista expositio est ↄtra glo. que
ibi dicit. Scādalizabunt.i. discedēt a fide timo-
re vel portētis vel imanitate tormētoꝝ. vñ pꝫ hoc
esse ↄpletū tpibus martirū. Et iterū nō est nouum
q sancti viri ab impijs infamēt: cum dicat etiam
ipsis aplis Mat.5. Beati eritis cū maledixerint
vobis hoies et dixerint oē malum aduersum vos
mentiētes. In ecclesiastica etiā historia recitatur
quō tirāni pcurabāt fideles xpi turpissimis vicijs
infamari. ¶ Sextū signū accipiunt ex hoc qd seq
tur ibi. Et multi pseudo pphete surgēt et seducent
multos. Qd dicunt nunc apparere qñ religiosi q-
dam apparent quos pseudo pphas neiant ppter
hoc q seipsos cōmēdant et ppter alia quedam hu-
iusmodi. Sed hec eoꝝ expositio patet esse puer-
sa glo. que habet Mar.13. vbi hec eadē verba le
gunt que pseudo pphas dicit esse intelligēdos he
reticos vel illos qui in populo iudeoꝝ fuerūt se-
ductores p' xpi passionē ante euersionē terrene ie
rusalē. Ad hui' etiā destructionē sufficit q sup di-
ctū est de pseudo pphis. ¶ Septimū signū acci-
piūt ex hoc qd ibidē subdit. Et qm abūdabit iniq
tas: refrigescet charitas multoꝝ. Qd dicūt nunc
impleri qñ quidā q videt in ecclia maxime fidei
zelatores dimittūt euāgeliū xpi et adherēt euāge-
lio eterno: in quo oñdit charitatē quā habere de-
bent ad xpm refrigisse. Sed in hoc plane men-
tiūtur: q: illi de quib' loqui videt euāgeliū xpi nō

dimittunt nec alteri euangelio adherent. Et preterea dato quod hoc esset nunquam a multis retroactis temporibus aliqui in ecclesia videbantur profecti nouas hereses confinxerit christi euangelium dimittentes. vt pellagius: Nestorius: euthicees et multi alij huiusmodi. Nec tamen in illorum charitas refrigescere ostenditur: quia et si predictam doctrinam non sequantur tamen non persequuntur. Non enim persecutione indiget in quo defensor non inuenitur: immo hoc esset errores extirpatores sub specie correctionis suscitare et auribus populi inculcare. Quod est maxime periculosum. vnde Greg. dicit in .14. mora. quod mortuo Euticio heretico quia forte non erat qui eius doctrinam sequeretur: dissimulauit eius dicta persequi ne in famillas videantur verba iaculari. Octauum signum sumunt ex hoc quod ibi subditur. Predicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe. Quod impleri dicunt per seipsos qui hec signa et pericula annunciant que ab omnibus annunciari volunt secundum illud 2.thi.4. Predica verbum insta opportune importune In tantum quod eos qui huiusmodi signa non predicant dicunt esse pseudo apostolos: quia non habent oculos ante et retro. i. ad cognoscendum preterita et futura sicut animalia de quibus legitur apoc.4. Sed hoc etiam eorum signum omnino nullum est. Quidam enim eorum vanitati similes etiam a tempore primitiue ecclesie huiusmodi signa conficta annunciabant: qui ab alijs catholicis et grauibus reprimebantur vt habetur in ecclesiastica historia. Et Mar. 13. in glo. super illud multi venient in nomine meo. sic dicit. Imminente excidio multi venerunt qui se esse christos dicerent: et iam tempus libertatis adesse mentiuntur. Multi etiam in ecclesia temporibus apostolorum inter cetera diem domini instare nunciati sunt. Sic ergo illi qui huiusmodi signa pronunciant non reputantur in numero illorum qui euangelium annunciant sed in numero eorum qui seducent multos Unde quod dominus dicit predicabitur hoc euangelium regni etc. non refertur ad predicationem horum vanorum signorum sed ad predicationem fidei christiane que in vniuerso orbe ante christi aduentum debet annunciari. Unde et aug. in epistola ad hesitium probat non instare adhuc diem dominicum cum adhuc suo tempore essent gentes in quibus certissimum erat euangelium christi nondum esse predicatum. Patet etiam quod in hoc signo incidunt etiam in foueam quam fecerunt dum imponunt alijs quod quandam nouam doctrinam euangelium regni nominant et ipsi manifeste hec signa que annunciant euangelium regni dicunt. Hec etiam quoque vltima signa vana et nulla esse patet per aug. in epistola ad hesitium vbi sic dicit. Fortasse omnia que a tribus euangelistis dicta sunt de christi aduentu diligentius inter se collata atque discussa inuenientur ad hoc pertinere quod quotidie euenit in corpore suo quod est ecclesia de quo aduentu suo dixit. Ammodo videbitis filium hominis venientem vel sedentem etc.

Quod probare nituntur quod religiosi nuncij sunt antichristi. CA.XXV.

Uideamus quod nititur inuestigare qui sunt illi per quos pericula nouissimorum temporum iminebunt quos appellantur nuntios antichristi. Et procedunt tali deductione. Certum est inquiunt quod isti seductores non erunt de barbaris gentibus et inderis. Hoc autem est contra id quod habetur apoc.20. Seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre gog et magog etc. Has duas gentes ad litteram primus seducet et per has ad alias procedet. Uel secundum aliam expositionem ibidem per magog intelliguntur omnes persecutores diabolum intra se regentes et tandem ad apertam persecutionem procedentes. Non ergo barbari a persecutione antichristi excluduntur vt dicunt. Procedant autem vlterius ad euidendum quod erunt christiani per hoc quod dicitur .2.thi.3. Habentes speciem quidem pietatis. glo. .i. christiane religionis. Et loquitur de illis per quos pericula nouissimorum temporum imminebunt. sed in hoc errare noscuntur: quia illa vicia que ibi numerantur ab apostolo non sunt ita accipienda quasi omnia eisdem oporteat inesse: sed quedam his quedam alijs. Unde non oportet quod omnes illi per quos iminent illa pericula habeant speciem pietatis: sed eorum aliqui. Sicut etiam in primitiua ecclesia patiebantur apostoli persecutionem et a fidelibus et ab infidelibus vt patet .1. Cor. 11. Periculis ex gentibus periculis ex falsis fratribus. Ulterius procedunt quod isti nuncij antichristi non reperientur inter aperte malos. Hoc est autem expresse contra glo. super illud ps. Deus quis similis erit tibi, que totum illum psalmum exponit de persecutione antichristi et inter ceteros antichristi ministros per philistim dicit significari illos qui sunt ebrij luxuria secularium. Grego. etiam in .20. mora. exponens illud Job.30. Nunc autem derident me etc. dicit hec esse verba ecclesie ab aduersarijs suis extremis temporibus passe. Et postea subiungit. Quorum patres manuum erat mihi pro nihilo et vita ipsa putabantur indigni. Que postea et multa sequentia de aperte malis et carnaliter viuentibus exponit. Dicunt etiam quod tales antichristi ministri inter eos qui videntur boni inuenientur. Quod probant per illud quod dicitur mat.7. Attendite a falsis prophetis et per aliquas alias huiusmodi auctoritates. Sed quamuis tales aliqui sint futuri per quos antichristus seducet: nihilominus et alij non excluduntur sicut etiam in primitiua ecclesia fideles per vtrosque persecutiones patiebantur. Quod autem dicunt quod nullus potest seducere nisi sit apparens bonus patet esse falsum: cum multo plures seducantur delicijs huius mundi et terroribus quam etiam specie honestatis. Procedunt vlterius quod nuntij antichristi inuenientur inter eos qui vacant studio litterarum. quod probare nituntur per quod habetur .2.thi.3. Semper discentes et nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Que probatio quam sit inepta apparet cum hoc referatur ad mulierculas seductas vt ipse textus ostendit magis quam ad homines seductores. Dato etiam quod ad seductores esset referendum: ad illos pertineret qui studio vacantes deuiant a fidei veritate cum de hereticis verba illa sint exponenda vt supra dictum est. Hoc idem probare nituntur per hoc quod dicit Greg. in li.13. mora. super illud Job.16. hostis meus terribilibus oculis etc. Sicut incarnata veritas in predicatione sua pauperes idiotas et simplices elegit.

Sic e cōtrario antixp̄s ad p̄dicādū falsitatē suaz
astutos ac duplices atqꝫ hui⁹ mundi sciam hn̄tes
electur⁹ est. Sꝫ q sint illi p̄dicatores lr̄ati quos an
tixp̄s mittet Greg. infra statī exponit vtens au
ctoritate Isa. 18. Qui mittit in mare legatos ⁊ in
vasis papiri sup aq̄s. qd̄ exponēs dicit. Mittit in
mare legatos: q: p̄dicatores suos in seculo spargit.
In vasis papiri sup aq̄s. Vasa papiri sūt corde se-
cularū doctoꝝ. In vasis ergo papiri sup aq̄s lega
tos mittere est p̄dicationē suā in carnaliū sapien-
tum sensib⁹ ponere: ⁊ defluētes ad culpā populos
vocare. Illi ergo litterati sūt p̄dicatores antixp̄i q
seculariter viuētes populos ad lasciuias inducūt
Nec tn̄ si per lr̄atos antixp̄s pericula in ecclesiaz
inducet seqtur q solū per eos. Procedūt vlteri⁹
deducēdo q inter illos litteratos inuenientur nun
tij antixp̄i quoꝝ ꝯsiliū reputat precioſum maxi-
mū ⁊ optimū q̄si si qs ꝯsuleret deū vt dr̄ de achi-
tophel. 2. Reg. 16. Et q seductores finalis eccle-
sie per achitophel significent̄ ꝓbāt per h q achi-
tophel prius fuit cū dauid ⁊ postea cū absalon. sic
illi prius erūt cū xp̄o postea cū antixp̄o. vn̄ dicit̄. 2
Thi. 3. Hn̄tes spēm pietatis. Et postea seqt̄. Ho
mines corrupti mēte reprobi circa fidē. Et p illd̄
qd̄ dicit̄. 1. Jo. 2. Ex nobis ꝓdierūt glo. Nobiscuꝫ
in sacramētis cōicant. Sed ista ꝓbatio nō est ef
ficax q: nō est intentio apl̄i in v̄bis p̄missis q p̄us
habeāt spēm pietatis ⁊ postea eam deponāt ad i
fidelitatē ꝯuersi: sed simul dum spēm hn̄t pietatis
sufficieter⁹ virtutē ei⁹ abnegāt infideles existes.
Multi etiā heretici qui cum ecclesia in sacris cō
ueniūt. Aliqui. n. sacrā ecclesie recipiūt ad min⁹
ad apparētiā. Dato etiā q q̄stum ad hoc p achi-
tophel significarēt̄ nō tn̄ oꝫ q̄stum ad hoc q achi-
tophel in ꝯsilijs fuerit famosus. Hic etiā coꝝ ꝓ-
cessus ex ꝯiectura humana ꝓcedere apparet sicͭ i
illis qui per plagas egypti futuras ꝑsecutiōes ec-
clesie p̄dicere voluerūt vt supra dictū est. Adhuc
ꝓcedunt vlterius ⁊ ōndere volunt q tales nuntij
antixp̄i inter eos inuenient̄ qui sūt ad ꝯsilia obliga
ti p hoc qd̄ dicit greg. sup illud Job. 30. ad dexterā
orientis ⁊c̄. ad dexterā inquit orientis calamitates
insurgūt: q: hij quoqꝫ ad ꝑsecutionē ecclesie ꝓsilu
unt qui electa mēbra redēptoris esse credebant̄.
Sed p h nō pōt ꝓbari q inueniātur inter ligatos
ad ꝯsilia q: per electa mēbra q̄ p dexterā significā
tur oēs bonos intelligit. vn̄ ibidē dicit. In h loco
dextere vocabulo fidelis popul⁹ ecclesie sancte d̄
signat̄. Sꝫ si etiā p mēbra electa nō significāt̄ nisi
ꝑfecti. adhuc ꝓbatio nō est efficax: q: etiā alij sūt
ꝑfecti ꝓpter gradū charitatis etiā si sint minime
reli[illegible]. Prelati etiā sūt ꝑfecti q̄stū ad statū. vn̄
per electa mēbra nō pn̄t soli religiosi intelligi sed
in p[illegible] plane apparet fallatia ꝯtis.
Probāt etiā nitūtur hoc idē p hoc qd̄ dicit̄ mat.
2. futurū est vt herodes querat puerū ad pdendū
eum. glo. Quia cito xp̄s in mūdo apparuit incepit
in eū ꝑsecutio q̄ prefigurat ꝑsecutionē sanctoꝝ. Et
ideo ꝯcludūt q sicut in aduentu xp̄i se opposuerūt
xp̄o qui sapiētiores ⁊ sanctiores videbātur. s. scri-
be ⁊ pharisei: ita etiā se opponēt fidelib⁹ xp̄i in fine
qui sapiētes ⁊ sci videntur. s. lr̄ati ⁊ religiosi. Sed
hec ꝓbatio nō est efficax q: etiā xp̄m nō solū ꝑsecu
ti sūt scribe ⁊ pharisei: sꝫ p̄ncipes sacerdotū vt anna
⁊ cayphas: ⁊ p̄ncipes seculares vt herodes ⁊ py-
lat⁹. Nec illi qui xp̄m ꝑsecuti sunt erāt simul oēs
scribe ⁊ pharisei sꝫ qdā pharisei tm̄ quidaꝫ scribe tm̄.
Vn̄ ex hoc nō pōt haberi qd̄ intendūt: q: hec rō n̄
magis tāgit religiosos lr̄atos q̄ illr̄atos nec eos
magis q̄ p̄latos ⁊ p̄ncipes ⁊ doctores seculares
Ex hijs aūt oib⁹ predict̄ sic colligēdo ꝯcludūt. pꝫ
ergo q nūtij antixp̄i erūt xp̄iani apparentes boni
studijs lr̄aꝝ dediti in ꝯsilijs ꝯ[illegible] famosi: religio
si ad ꝯsilia obligati. In qua cōclusiōe qd intendūt
ōndunt. Eos. n. quos infamare nitūtur ita notifi
cāt: ac si eos exp̄merēt noiatim. Nihil. n. differt
dicere socratē ⁊ soffronici filiū: si sol⁹ sit soffronici
fili⁹ socrates. In quo coꝝ excusatio tollit̄ ⁊ simul
ōnditur q ad ꝑsonas descēdūt. Sed in hoc coꝝ
ꝓcessu multipliciter errare ꝯuincūt̄. Primo ex h
q nūtios antixp̄i diffiniūt tanq̄ vnū gen⁹ hoīum
cum ex diuersis statib⁹ hoīum ministros antixp̄i
futuros glo. ōndat sup illum p̄s. De⁹ qs silis erit
tibi. Scd̄o q: ⁊ si diuerse auctes de singulis q̄ col
ligūt loquūtur nō tn̄ pōt hab[illegible] q oēs ꝯditiōes p̄-
dicte cōgregētur: sed forte multi erūt seductores
nuntij antixp̄i quoꝝ alij erūt religiosi alij lr̄ati alij
famosi in cōsilijs ⁊ sic de alijs: ⁊ forte nō erūt ali
qui de numero coꝝ in qbus oīa p̄dicta ꝯueniunt
¶ Tertio q: ⁊ si inter istos inuenirēt̄ non tn̄ inter
eos solos vt ꝓbatū est. Vn̄ hec ꝓbatio non magis
ꝓcedit ꝯtra eos q̄ ꝯtra alios. ¶ Quarto q: ⁊ si ali
qui taliū sint futuri nūtij antixp̄i nō tn̄ oēs tales: sꝫ
aliqui forte pauci sicut ⁊ de singulis statib⁹ forte
aliquos ad se colliget antixp̄s. ¶ Quīto quia ille
conditiōes sunt bone. s. esse christianuꝫ litteratuꝫ
famosum in cōsilijs: religiosum. Unde ex hijs cō
ditionib⁹ non potest iudicari de aliquo q sit nun-
tius antixp̄i: sed magis ex aliquib⁹ malis fm̄ do-
ctrinam dn̄i. Math. 7. ⁊ 12. Unaqueqꝫ arbor ex
fructu suo noscit̄. s. bona ex bonis: mala ex malis.
¶ Quō religiosoꝝ manifesta bona vt orōnes ie-
iunia ⁊ huiusmodi puertere nitūt̄ ⁊ suspecta ostē
dere. CA.XXVI.

n Unc vltimo videamus quō bona religio
sorum que negare non possunt nec mala
esse asserere vtpote orationes: ieiunia: mi
racula ⁊ huiusmodi peruertere nituntur ⁊ suspe-
cta ostendere: occasione accepta ex hoc q in ali-
quibus scripture locis aliqui pernitiosi homines

huiuſmodi opibus ſuā malitiā palliare dicuntur
Dicit enim Mat.7. de falſis ꝓphetis ꝙ veniunt
in veſtimētis ouiū. Ubi dicit glo. ꝙ in ꝯſpectu ho
minū ſimiles ſunt. inanibus iuſticie duꝫ ieiunāt
orant elemoſinas dant. Sed nō ſunt eoꝝ fructuſ
q: ꝓ vicio eis reputātur. Et infra ſup illud multi
dicent mihi ⁊c̄. dicit glo. Maxime cauēdū eſt ab
his qui ꝓpter nomē xp̄i miracula hñt que cū ꝓpt
infideles dñs fecerit: monuit tñ ne a talibꝰ decipi
ant putātes ibi eſſe viſibilē ſapiam vbi eſt viſibi
le miraculū. Et quibꝰ oñdere volūt ꝙ nec ex vtu-
tum opibꝰ nec ex miraculoꝝ ſignis ſint aliqui ac-
ceptādi. ¶ Sed hec eoꝝ ſnīa ꝙꝫ manifeſte ſit di-
uinne auctī ꝯtraria facillimū eſt videre cū domi
nus dicat Mat.5. videant opa vr̄a bona ⁊ glori
ficent patrem veſtrū ⁊c̄. Mathe. etiā.12. etiā dici
tur ꝙ arbor ex fructu cognoſcit bona ex bono ma
la ex malo. Dicit etiā.1.pe.2. Couerſatiōem ve-
ſtram inter gentes hñtes bonā vt in eo ꝙ detra-
ctant de vobis tanꝗ de malefactoribꝰ ex bonis
opibus vos ꝯſiderātes.glo. Uram dignitatē glo
rificent deum in tp̄e viſitatiōis. Ex qbus pꝫ ꝙ ex
bonis opibus in aliquo viſis eſt acceptādus. Si
militer ⁊ miracula per aliquē facta eū cōmenda
bilē reddūt ⁊ doctrinaꝫ ipius. vñ dñs dicit Jo.5.
Opera que dedit mihi pater vt ꝑficiā ea teſtimo
niū ꝑhibent de me. Et Mar. vlt. dicit ꝙ apli ꝑ-
dicauerūt vbiqꝫ dño cooꝑante ⁊ ſermonē ꝯfirmā
te ſequētibꝰ ſignis. Signa vero teſtimoniū perhi
bēt ⁊ hoi ⁊ doctrine. Hoc aūt nō ꝓ tanto dicimꝰ
quin ab aliquibꝰ malis aliqua virtutuꝫ indicia ⁊
miraculoꝝ ſigna oſtendantur: ſed q: nobis tm̄ de
manifeſtis iudicare ꝯcedit. Uñ ſi in aliquo bona
appareant manifeſte ex eis iudicādꝰ eſt bonꝰ: niſi
alia manifeſta mala oſtēdant ex qbꝰ apparere poſ-
ſint illa bona indicia que in eis apparēt nō eſſe eo
rū fructꝰ. vñ Mat.7. ſup illud. A fructibꝰ eorum
cognoſcetis eos: dicit. gl. Nō a veſte ſed ab opibus
qd ē manifeſtis accipit. Et Ro.14. ſup illud. Js
qui nō māducat ⁊c̄. dicit glo. manifeſta ſunt q̄ nō pnt
bono aīo fieri vt ſūt blaſphemie furta ⁊ huiuſmōi
de quibꝰ nobis ꝑmittit iudicare: de quibꝰ etiam
dicit. A fructibꝰ eoꝝ cognoſcetis eos. Sed ea q̄
dubia ſunt quo aīo fiant in meliorē partē interp̄re
temur. ¶ Auctes ergo quas inducūt ſic intelligē
de ſunt vt ꝗtacūqꝫ in aliquo bona ſigna appareāt
illis decipi nō debemꝰ vt ex illis ſignis vel ad ma
lū vel ad errorē aliquē pertrahamꝰ. Sed ſi aliqſ
qui nō inuenit ad errorē ꝓtrahere vel ad malum
ſuggerere credat eſſe bonꝰ per opa bona que oſtē
dit ꝗuis forte ſit malus: nō eſt in hoc periculoſa
deceptio cum nō ſit bo[n]um e occultis cordis iu
dicare. vñ.2. Cor. ri. ſup illud. Ipe ſathanas trāſ
figurat ſe in angelū lucis dicit glo. Cum ſe bonuꝫ
fingens ea vel facit vel dicit que bōis angel. e cō

gruūt: etiā ſi credat bonus non periculoſus error
aut morbidꝰ. Cū vero per hec aliena ad ſua inci
pit ducere ne qe poſt eū eat magna vigilātia opꝰ
eſt. ¶ Addūt etiā huic ſue nequicie vt opa bona q̄ i
religioſis reſpiciūt ipocriſim nolent quā grauiſſi-
mū aſſerunt eſſe pctm̄ etiā in hoc phariſeis ſimiles
qui dño eiicientē demoniū dixerūt. In beelzebub
ꝑncipe demonioꝝ eiicit demōia vt habet Mat.
12. ⁊ luc. ri. Quibꝰ ſimiles ſunt q bona opa que in
alijs vident ſtatim ad ipocriſim referūt. vñ dñs
ad eos ꝯſutādos dicit. Si quidē ex fructibꝰ arbor
cognoſcit. In hoc etiā ꝗꝫ ſit periculoſa eoꝝ aſſer-
tio facile pꝫ: q: ſic hoies a ꝑfectiōis opibus retra
herent ſi illud iudiciū ꝓcederet ⁊ i cordibꝰ hoīuꝫ
ꝯfirmaret ꝙ ꝓpter opa ꝑfectiōis exteriꝰ apparen
tia aliqs eſſet ipocrita iudicādꝰ. Uel ſi etiā poſtꝗ
ꝑfectiōis ſtatum aſſumpſerit ex quocūqꝫ peccato
ꝯmiſſo ipocrita diceret: ipocriſi eriſtēte tā graui
peccato vt dicūt Sed hoc remouet Grego. 31.
lib. mo. ſup illud Job. 39. Fruſtra laborauit nullo
timore cogēte vbi ſic dicit. Scienduꝫ vero eſt ꝙ
ſunt nōnulli quos charitatis gremio nutriēs ma-
ter eccleſia tollerat quouſqꝫ ad ſpūalis etatis icre
mēta ꝑducat: qui nōnūꝗ ⁊ ſanctitatis habituꝫ te
nēt ⁊ perfectiōis meritū exequi non valent. Et in
fra. Hos nequaquā credēdū eſt in ipocritarū nu-
merū currere: q: aliud eſt infirmitate aliud mali
cia peccare. Illi ergo ſoli ſunt ipocrite dicendi ex
ſnīa beati greg. qui ea intētione opa ꝑfectiōis aſſu
mūt vt maliciā ſuā occultiꝰ exerceant ⁊ magis no
cere poſſint. nō aūt illi quos ꝯtingit ex infirmita-
te peccare etiā poſt habitū ꝑfectionis aſſumptuꝫ

¶ Epilogus ⁊ totius operis concluſio.

s Jc igit diuina auxiliāte gratia malignitā
detractiōibꝰ repreſſis: euidenter appꝫ ꝙ
nihil dānationis eſt his qui ſunt in xp̄o ie-
ſu qui nō ſm carnē ambulant: ſed crucē dñi baiu-
lantes operibꝰ ſpūalibꝰ inſiſtūt: carnalia deſideria
ꝯtēnentes. Pateret ſiquidē locus multa reprehē
di cōtra ꝑdictos detractores: ſed eos diuino iudi
cio reſeruamꝰ cū eoꝝ nequicia poſſit eſſe oibꝰ ma
nifeſta ex hijs que ex corde ſuo nequiſſime ꝓtule-
runt ſm ſnīam dñi dicētis. Mat.12. quō poteſtis
bona loqui cum ſitis mali. Ex abūdantia enī cor
dis os loquit. Si quis ergo emūdauerit ſe ab iſtis
vt habetur.2.thi.2. eoꝝ. ſ. iniquitati nō ꝯſentiens
erit vas in honorē ſanctificatū ⁊ vtile dño ad om
ne opus bonū paratū. Qui vero eis ꝯſentiūt ceci
cecos ſequētes ſimul cum eis in foueā cadent. A
qua vt liberemur hec dicta ſufficiāt dño adiuuā-
te cui ſit honor ⁊ grãrum actio: in ſecula ſeculorū.
Amen.

¶ Explicit opuſculuꝫ.19. videlicet diuinū opus
ſancti Thome de aquino cōtra impugnātes dei
cultum ⁊ religionem.

¶ Incipit opusculū vigesimum eiusdē bt̄issimi Thome de regimine p̄ncipū ad regē cipri.

¶ Incipiunt rubrice capitulo҄ꝝ p̄mi libri ad regē Cipri de regimine p̄ncipum.

¶ Argumentum.

Cogitanti mihi quid offerrē regie celsitudini dignū meeq̄ꝫ ꝓfessioni ꝯgruū ꝛ officio: id occurrit potissime offerendum: vt regi librū de regno cōscriberē in quo ꝛ regni originē ꝛ ea que ad regis officium pertinent s̄m scripture diuine auctoritate pho҄ꝝ dogma ꝛ exempla laudato҄ꝝ principū diligenter depromerē iuxta ingeniū ꝓprij facultatē: principium ꝓgressum ꝛ ꝯsumationē opis ex illius expectans auxilio qui est rex regū ꝛ dn̄s dominātium per quē reges regnant deus magnus dn̄s ꝛ rex magnus sup oēs deos.

¶ Quod necesse est hoīes simul viuētes ab aliquo diligenter regi. CA.I.

PRincipium autē intentionis nostre hinc sumere oportet vt q̄d noīe regis intelligendū sit exponat᷑. In oīb' autē q̄ ad finē aliquē ordinant᷑ in q̄bus ꝯtingit sic ꝛ aliter ꝓcedere op' est aliquo dirigēte: per quod directe debitū ꝑueniatur ad finē. Nō.n. nauis quā s̄m diuerso҄ꝝ vento҄ꝝ impulsum in diuersa moueri ꝯtingit ad destinatū finē perueniret: nisi p̄ gubernatoris industriam dirigeret᷑ ad portū. Hominis aūt ē aliquis finis: ad quē tota vita eius ꝛ actio ordinat᷑: cum sit agens p̄ intellectū: cuius ē manifeste ꝓpt᷑ finē opari. Cōtingit aūt diuersimode hoīes ad finē intentū ꝓcedere: Quod ip̄a diuersitas humanorum studio҄ꝝ ꝛ actionū declarat. Indiget igit᷑ homo aliquo dirigēte ad finē. Est aūt vnicuiq̄ꝫ hoīum naturaliter insitū rōnis lumē: quo in suis actibus dirigat᷑ ad finem. Et siquidē homini cōueniret singulariter viuere sicut multis aīalium nullo alio dirigente indigeret ad finē: sed ip̄e sibi vnusquisq̄ꝫ eēt rex sub deo summo rege: inquantum p̄ lumen rōnis diuinitus datū sibi in suis actibus seip̄m dirigeret. Naturale aūt est homini vt sit aīal sociale ꝛ politicū in multitudine viuens: magis etiā q̄ꝫ oīa alia aīalia. Quod q̄dem naturalis necessitas declarat. Alijs enim aīali-

bus natura p̄parauit cibum: tegumēta pilor: defensionē: vt dentes: cornua: vngues: vl' saltē velocitatem ad fugā. Homo aūt instituitus ē nullo horum sibi a natura p̄parato: sed loco oiuz data est ei rō per quam sibi hec oia officio manuuz posset preparare: ad que oia preparanda vn⁹ homo nō sufficit. Nam vnus homo ꝑ se sufficienter vitam transigere nō posset. Est igit̄ homini naturale qd' in societate multoꝝ viuat. ¶ Amplius alijs aīalibus insita est naturalis idustria ad oia ea que sunt eis vtilia vl' nociua: sicut ouis naturaliter extimat lupū inimicū. Quedā etiā aīalia ex naturali industria cognoscūt aliquas herbas medicinales: ⁊ alia eoꝝ vite necessaria. Homo aūt hoꝝ q̄ sūt sue vite necessaria naturalē cognitionem habet solū in cōi: quasi eo ꝑ rōnem valēte ex vniuersalibus p̄ncipijs ad cognitionez singulorum que necessaria sunt humane vite peruenire. Non est aūt possibile q̄ vnus homo ad oīa huiusmodi ꝑ suā rōnem pertingat. Est igit̄ necessarium homini q̄ in multitudine viuat vt vn⁹ ab alio adiuuet̄: ⁊ diuersi diuersis inueniendis ꝑ rōnem occupent̄: puta vnus in medicina: ali⁹ in hoc: alius in alio. ¶ Hoc etiaz euidentissime declarat̄ ꝑ hoc qd' est ꝓprium hoīs locutiōe vti ꝑ quā vnus homo alijs suū conceptum totaliter potest exp̄mere. Alia quidez aīalia exp̄mūt mutuo passiones suas in cōi: vt canis ī latratu irā: ⁊ alia aīalia passiones suas diuersis modis. Magis igitur hō est cōicatiuus alteri q̄z quodcūq₃ aliud aīal qd' gregale videt̄: vt grus: formica: ⁊ apis. Hoc ergo ꝯsiderans Salomō in ecclesiaste ait. Melius est esse duos q̄z vnū. Habēt eni emolumentum mutue societatis. Si ergo naturale est homini q̄ in societate multorū viuat necesse est in hoībus eē ꝑ quod multitudo regat̄. Multis .n. existētibus hoībus ⁊ vnoquoq₃ id quod ē sibi cōgruum ꝓuidente multitudo in diuersa dispergeretur nisi etiā esset aliquis de eo qd' ad bonū multitudinis ptinet curā habēs: sicut ⁊ corpus hoīs et cuiuslibet aīalis deflueret: nisi eēt aliqua vis regitiua cōis in corpore que ad bonū cōe oium mēbrorum intēderet. Quod ꝯsiderās Salomō dicit: vbi nō est gubernator dissipabit̄ pp̄ls. Hoc aūt rōnabiliter accidit. Non eni idē est qd' ꝓpriū ⁊ quod cōe. Secundū ꝓpria quidē differūt: scd'm aūt cōe vniunt̄. diuersoꝝ aūt diuerse sunt cause. Oportet igit̄ p̄ter id qd' mouet ad ꝓprium bonū vniuscuiusq₃ eē aliquid qd' mouet ad bonuz cōe multoꝝ. Propter qd' ⁊ in oībus que in vnum ordinant̄ aliquid inuenit̄ alterius regitiuū. In vniuersitate eni corpoꝝ ꝑ primū corp⁹ .s. celeste alia corpora ordine quodam diuine ꝓuidentie regūtur. oīaq₃ corpora ꝑ creaturam rōnalem. In vno etiam hoīe aīa regit corpus: atq₃ inter aīe partes irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis rōne regunt̄. Itēq₃ inter membra corporis: vnum est p̄ncipale qd' oia mouet aut cor aut caput. Oportet igit̄ esse in oi multitudine aliquod regitiuum. ¶ Contingit aūt in quibusdam que ordinant̄ ad finē ⁊ recte ⁊ nō recte ꝓcedere. Quare ⁊ in regimine multitudinis ⁊ rectū ⁊ nō rectum inuenitur. Recte aūt dirigitur vnūquodq₃ qn̄ ad finem conuenientē deducitur: nō recte aūt qn̄ ad finem nō cōuenientē. Alius aūt est finis ꝯueniens multitudini liberorum ⁊ seruorum. Nam liber est qui sui cā est. seruus aūt est qui id qd' est alterius est. Si igit̄ liberorum multitudo a regente ad bonum cōe multitudinis ordinet̄ erit regimen rectum ⁊ iustum quale ꝯuenit liberis. Si vō nō ad bonū cōe multitudinis sed ad bonuz priuatū regentis regimē ordinet̄ erit regimē iniustum atq₃ ꝑuersum. Vñ ⁊ dñs talibus rectoribus cominat̄ ꝑ Ezechielez dicens. Veh pastoribus q̄ pascebant semetip̄os quasi sua ꝓpria cōmoda querentes. Nonne greges a pastoribus pascunt̄? Bonum siquidez gregis pastores querere debent: ⁊ rectores quibꝫ bonum multitudinis sibi subiecte. Si igitur regimen iniustum per vnum tantū fiat qui sua cōmoda ex regimine querat nō aūt bonum multitudinis sibi subiecte talis rector tyrānus vocat̄ noīe a fortitudine deriuato: q: .s. per potentiam opprimit: nō ꝑ iustitiam regit. Vnde ⁊ apud antiquos potentes quiq₃ tyrāni vocabant̄. Si vō iniustum regimen nō ꝑ vnū fiat sed ꝑ plures siquidem per paucos oligarchia vocat̄ .i. p̄ncipatus paucoꝝ qn̄ .s. pauci ꝓpter diuitias opprimūt plebem sola pluralitate a tyrāno differentes. Si vō iniquuz regimē exerceat̄ ꝑ multos democratia nuncupat̄ .i. potentatus populi qn̄ .s. popul⁹ plebeorum ꝑ potentiā multitudinis opprimit diuites: Sic enim ⁊ popul⁹ totus erit quasi vnus tyrānus. Similiter aūt ⁊ iustū regimen distingui oportet. Si enim administret̄ ꝑ aliquam multitudinem cōi noīe pollicia vocat̄: vtpote cū multitudo bellatorum in ciuitate vl' ꝓuincia dñatur. Si vō administret̄ per paucos v̄tuosos aūt huiusmodi regimen aristocratia vocat̄ .i. potentatus optimus vl' optimoꝝ q̄ ꝓpterea optimates dicunt̄. Si vō iustum regimen ad vnum tantū ptineat ille ꝓprie rex vocat̄. Vnde dñs ꝑ Ezech. dicit. Seruus me⁹ dauid rex super oēs erit ⁊ pastor vnus erit oium eoꝝ. Ex quo manifeste ostēditur q̄ de rōne regis ē q̄ sit vnus qui presit ⁊ q̄ sit pastor cōe multitudinis bonuz ⁊ nō suū cōmodum querens. Cum aūt homini ꝯpetat in multitudine viuere q: sibi nō sufficit ad necessaria vite si solitarius maneat: oportet q̄ tanto sit perfectior multitudinis societas quāto magis per se sufficiens erit ad necessaria vite. Habet siq₃

dem aliqua vite sufficientia in vna familia domus vnius quantum .s. ad naturales actus nutritionis et plis generande et aliorum huiusmodi in vno aũt vico quãto ad ea que ad vnum artificiũ pertinent: in ciuitate vo que est perfecta cõmunitas q̃tuz ad omnia necessaria vite: sed adhuc magis in puincia vna: ppter necessitatem compugnationis et mutui auxilij contra hostes Unde qui perfectam cõmunitatẽ regit .i. ciuitatem vel puinciam anthonomasice rex vocatur Qui aũt domum regit nõ rex sed pater familias dicitur. Habet tamen aliquã similitudinem regis ppter quam aliquando reges populoruz patres vocãtur. Ex dictis igitur patz q rex ẽ q vnius multitudinem ciuitatis vel puincie et ppter bonum cõmune regit. Unde Salomon in ecclesiaste dicit. Uniuerse terre rex imperat seruiẽti.

¶ Quod vtilius est multitudini hoĩum sil' viuẽtium regi p vnũ q̃ p plures. CA.II.

b His aũt premissis requirere oportet quid puincie vl' ciuitati magis expedit: vtruz pluribus regi vel vno. Hoc aũt considerari potest ex ipso fine regiminis. Ad hoc enim cuiuslibet regentis ferri debet intentio. vt eius quod regendũ suscepit salutem pcuret. Gubernatoris enim est nauem contra maris pericula seruando illesam perducere ad portum salutis. Bonum autez et salus consociate multitudinis ẽ vt eius vnitas cõseruetur que dicitur pax. Qua remota socialis vite perit vtilitas: quinymo multitudo dissentiens sibiipsi fit onerosa. Hoc igitur est ad quod maxime rector multitudinis intendere debet: vt pacis vnitatem pcuret. Nec recte consiliatur an pacem faciat in multitudine sibi subiecta: sicut nec medicus an sanet infirmũ sibi cõmissum. Nullus enim ɔsiliari debet de fine quem intẽdere debet: sed de his que sunt ad finem. Propterea apostolus cõmendata fidelis populi vnitate: solliciti inquit sitis seruare vnitatem spũs in vinculo pacis. Quãto igit regimẽ efficatius fuerit ad vnitatem pacis seruandam tanto erit vtilius. Hoc enĩ vtilius dicimus qd magis perducit ad finem. Manifestum est autẽ q vnitatem magis efficere põt quod est per se vnum q̃ plures. Sicut efficacissima causa est calefactionis quod est per se calidum. Utilius igitur est regimen vnius q̃ plurium. ¶ Amplius manifestum est q plures multitudinem nullo modo conseruant si omnino dissentirent. Requiritur enim in pluribus quedam vnio ad hoc q quoquo modo regere possint: quia nec multi nauem in vnam partem traherent: nisi aliquo modo coniuncti. Uniri autẽ dicuntur plura per appropinquationem ad vnum. Melius igitur regit vnus q̃ plures ex eo q appropinquant ad vnum. ¶ Adhuc ea que sunt fm naturaz optime se habent. In singulis enim operatur natura quod optimum est. Omne aũt naturale regimen ab vno est. In membrorum enim multitudine vnum est quod omnia mouet .s. cor: et i partibus anime vna vis pncipaliter presidet .s. ratio. Est etiam apibus vnus rex: et in toto vniuerso vnus deus factor omniuz. et rector et hoc rationabiliter. Omnis eniz multitudo deriuatur ab vno. Quare si ea que sunt fm artem imitantur ea que sunt fm naturam: et tanto magis opus artis est melius q̃to magis assequitur similitudinem eius quod est in natura: necesse est quod in humana multitudine optimum sit qd p vnuz regatur. Hoc etiam experimentis apparet. Nam puincie vel ciuitates que non reguntur ab vno dissensionibus laborant et absq3 pace fluctuant: vt videatur adimpleri quod dominus per prophetam conqueritur dicens. Pastores multi d molliti sunt vineam meam. E contrario vero puincie et ciuitates que sub vno rege regũtur pace gaudent. iustitia florent: et affluentia rerum letantur. Unde dominus pro magno munere per pphetas populo suo pmittit q poneret sibi caput vnum et q pnceps vnus erit in medio eorum.

¶ Quod sicut dominium vnius optimum est: quando est iustum: ita oppositum eius est pessimum: pbaturq3 multis rõnibus et argumentis. CA.III.

s Sicut aũt regimen regis est optimum: ita regimen tyranni est pessimum: Opponitur aũt pollicie quidã democratia. Utrũq3 enim sicut ex dictis apparet est regimen qd per plures exercetur. Aristocratie vero oligarchia. Utrumq3 eniz exercet per paucos. Regnũ aũt tyrannidi. Utrũq3 enim per vnum exercet. Q autem regnum sit optimum regimen: ostensum est prius. Si igitur optimo opponitur pessimum: necesse est q tyrãnis sit pessimum. ¶ Adhuc vtus vnita magis est efficax ad effectum inducendum q̃ dispersa vl' diuisa. Multi enĩ congregati simul trahunt qd diuisum p partes singulis a singulis trahi nõ posset. Sicut igitur vtilius ẽ vtutẽ opantẽ ad bonũ eẽ magis vnã vt sit vtuosior ad operandũ bonum: ita magis est nociuum si vtus operans malum sit vna q̃ diuisa: Uirtus aũt iniuste pñdentis opatur ad maluz multitudinis: dũ cõe bonũ multitudis in sui ipi' bonũ tm̃ retorquet. Sicut igit in regimine iusto q̃to regens ẽ magis vnũ tanto ẽ vtilius regimẽ: vt regnũ melius ẽ q̃ Aristocratia. Aristocratia vo q̃ pollicia: ita econuerso erit. et in iniusto regimine vt vz q̃to regens est magis vnum tanto magis sit nociuum. Magis igit est nociua tyrannis q̃ oligarchia. Oligarchia autem q̃ democratia.

¶ Amplius per hoc regimē fit iniustum q spre-
to bono cōi multitudinis queritur bonum ꝑuatū
regentis. Quanto igitur magis recedit a bono
cōi tanto est regimen magis iniustum. Plꝰ aūt
receditur a bono cōi in oligarchia in qua querit
bonum paucoꝝ: q̄ȝ in democratia in qua que-
ritur bonū multoꝝ. Et adhuc plus recedit a bo
no cōi in tyrannide in qua queritur bonum tm̄
vnius. Omni enī vniuersitati ꝓpinquius ē mul
tum q̄ȝ paucū: ⁊ paucum q̄ȝ vnum solum. Regi
men igitur tyrāni est iniustissimū. ¶ Similiter
aūt manifestū fit ꝯsiderantibus diuine ꝓuidētie
ordinem que optime vniuersa disponit. ¶ Naȝ
bonum ꝓuenit in rebus ex vna cā ꝑfecta: quasi
oībus adunatis que ad bonum iuuare pñt: malū
aūt sigillatim ex singularibus defectibus. Non
eniȝ est pulcritudo in corpore: nisi oīa mēbra fue
rint decēter disposita. Turpitudo aūt ꝯtingit qñ-
cunq; membrū indecēter se habeat. Et sic turpi
tudo ex pluribus causis diuersimode ꝓuenit: pul
critudo aūt vno modo ex vna cā perfecta. Et sic
est in oībus bonis ⁊ malis: tanq̄ȝ hoc deo ꝓuidē
te vt bonū ex vna cā sit fortius: malum autē ex
pluribus causis sit debilius. Expedit igit vt re-
gimen iustum sit vnius tm̄ ad hoc vt sit fortius.
Quod si in iniustitiā declinat regimē: expedit ma
gis vt sit multoꝝ vt sit debilius ⁊ se inuicem im
pediant. Inter iniusta igit regimina tollerabiliꝰ
est democratia: pessimum vero tyrānis. ¶ Idē
etiam maxime apparet si quis ꝯsideret mala q̄
ex tyrānis ꝓueniunt: q: cū tyrānus ꝯtempto cōi
bono querit priuatum: ꝯñs est vt subditos diuer
simode grauet: sm q diuersis passionibus subia
cet ad bona aliqua affectanda. Qui enī passione
cupiditatis detinet bona subditoꝝ rapit. Unde
Salomō. Rex iustus erigit terram: vir auarꝰ de
struet eam. Si vō iracūdie passioni subiaceat ꝓ
nihilo sanguinē fundit. Unde ꝑ ezech. xx. dicit.
Principes eius in medio eius quasi lupi rapien
tes predaȝ ad effundendū sanguinē. Hoc igitur
regimē fugiendum eē sapiens monet dicēs. Lō
ge esto ab homine ptātem habēte occidendi: q:
nō. s. ꝑ iustitia sed per ptātem occidit ꝓ libidine
voluntatis. Sic igit nulla erit securitas: sed oīa
sunt incerta cū a iure discedit. nec firmari quicq̄ȝ
pōt: qđ positum ē in alterius voluntate ne dicaȝ
libidine. Nec solum in corporalibus subditos
grauat: sed etiam spūalia eoꝝ bona impedit: q:
qui plus preesse appetunt q̄ȝ prodesse: omnem
ꝓfectum subditorū impediunt: suspicantes oēm
subditoꝝ excellantiaȝ sue inique dominationis
preiudicium eē. Tyrannis. n. magis boni q̄ȝ ma
li suspecti sunt: semperq; his aliena virtus formi-
dolosa est. Conantur igit predicti tyrāni ne ipo-
rum subditi virtuosi effecti magnanimitatis cō
cipiant spūm ⁊ eorum iniquam dn̄ationem nō fe-
rant: ne inter subditos amicitie fedus firmetur ⁊
pacis emolumēto adinuicē gaudeant: vt sic dū
vnus de altero nō cōfidit: ꝯ eorum dn̄ium aliqd
moliri nō possint. ¶ Propter qđ inter ipos di-
scordias seminant: exortas nutriunt: ⁊ ea que ad
federationē hominū pertinent vt cōnubia: ⁊ cō-
uiuia ꝓhibent: ⁊ cetera huiusmodi per que inter
homines solet familiaritas ⁊ fiducia generari.
Conant etiam ne potentes aut diuites fiant: q:
de subditis sm sue malitie ꝯscientiā suspicantes
sicut ipi potentia ⁊ diuitijs ad nocendū vtuntur
ita timent ne potentia subditorum ⁊ diuitie eis
nociue reddantur. Unde ⁊ Job. 15. ď tyrāno dici
tur. Sonitus terroris semper in auribus eius: ⁊
cum pax sit nullo. s. malū eis intētante ille semꝑ
insidias suspicat. ¶ Ex hoc aūt cōtingit vt dum
presidentes qui subditos ad vitutes inducere de
berent virtuti subditorum nequiter inuident et
eam ꝓ posse impediunt: sub tyrānis pauci virtuo-
si inueniantur. Nam iuxta sniam phi apud illos
inueniunt fortes viri: apud quos fortissimi qui-
q; honorant. Et vt tullius dicit Jacent semꝑ et
parum vigent que apud quosq; improbantur.
¶ Naturale etiam est vt homines sub timore
nutriti in seruilem degenerent aīum: ⁊ pusillanī
mes fiant ad omne virile opus ⁊ strēnuū. Quod
experimento patet in ꝓuintijs que diu sub tyrā
nis fuerunt. Unde Apostolus ad colocenses. 3.
dicit. Patres nolite ad indignationē ꝓuocare fi
lios vestros: ne pusillo aīo fiant. Hec igitur nocu
menta tyrānidis rex Salomon cōsiderans di-
cit: Regnantibus impijs ruine hoium: q: s. per
nequitiam tyrānorum subiecti a virtutuȝ perfe-
ctione deficiunt: Et iterum dicit. Cum impij sum
pserint principatū gemet populus: quasi sub ser-
uitute deductus. Et iterum. Cū surrexerint im-
pij abscondent homines vt tyrānoꝝ crudelita-
tem euadant. Nec est mirū: q: homo absq; rōne
sm aīe sue libidinem presidens: nihil differt a be
stia. Unde salomō. Leo rugiens ⁊ vrsus esuriens
ꝑnceps impius super populū pauperem. Et ıō
a tyrānis se abscondunt homines sicut a crudeli
bus bestijs: Ideoq; videt tyrāno subijci: ⁊ bestie se
uienti substerni.

¶ Quomodo variatū est dominiuȝ apud roma
nos: ⁊ q interdum apud eos magis aucta ē res
pu. ex dn̄io plurium. CA. IIII.

q Uia igitur optimum ⁊ pessimum cōsi
stunt in monarchia. i. ꝑncipatu vnius:
multis quidē ꝓpter tyrānoꝝ malitiaȝ
redditur regia dignitas odiosa. Qui-
dam vero dum regimen regis desiderant incī
dunt in seuitias tyrannorum: rectoresq; q̄ȝ plures

tyrannidem exercent sub pretextu regie dignitatis. Horuꝫ quidē exemplū euidenter apparet in romana re publica. Regibus enim a populo romano expulsis dum regiū vl' potius tyrānicū fastum ferre nō possent: instituerunt sibi cōsules ⁊ alios magistratus ꝑ quos regi ceperunt ⁊ dirigi: regnū in aristocratiā ꝯmutare volētes. Et sicut refert Salustius: incredibile est memoratu ꝙtum adepta libertate in breui romana ciuitas creuerit. Plerūqꝫ namqꝫ ꝯtingit vt homines sub rege viuentes segnius ad bonū cōe nitant̄: vtpote extimantes id quod ad cōe bonum impedunt nō sibi ipsis conferre sed alteri sub cuius potestate vident eē bona cōīa. Cum vō bonuꝫ cōe nō vident eē in ptāte vnius nō attendunt ad bonum cōe quasi ad id quod est alterius: sed quilibet attendit ad illud quasi ad suum. Unde experimento videt̄ ꝙ vna ciuitas ꝑ ānuos rectores administrata plus pōt interdū ꝙ̄ rex aliquis si haberet tres vl quattuor ciuitates. Paruaqꝫ seruicia exacta a regibus grauius ferunt ꝙ̄ magna onera si a cōītate ciuium imponant̄. ℂ Quod in ꝓmotione romane rei publice seruatum fuit. Nam plebs ad militiam scribebat̄: ⁊ ꝓ militantibus stipendia exsoluebant: ⁊ cum stipendiis exsoluendis nō sufficeret cōe erarium in vsus publicos opes venere priuate: adeo vt preter singulos ānulos aureos singulasqꝫ bullas que erāt dignitatis insignia: nihil sibi auri ip̄e etiam senatus reliquerit. Sed cum dissensionibus fatigabatur cōtinuis que vsqꝫ ad bella ciuilia excreuerunt: quibus bellis ciuilibus eis libertas ad quā multum studuerant de manibus erepta est: ⁊ sb ptāte imperatoꝝ esse ceperunt qui se reges a prīcipio appellari noluerunt: q: romanis fuerat nomen regium odiosum. ℂ Horum aūt quidā more regio bonum cōe fideliter ꝓcurauerunt ꝑ quorum studium romana res pu. ⁊ aucta ⁊ ꝯseruata est. Plurimi vō eorum in subditos quidē tyranni ad hostes vō effecti desides ⁊ imbecilles .ro. rem pu. ad nihilum redegerūt. ℂ Similis etiā processus fuit in pplo hebreoꝝ. Primo quidē duꝫ sub iudicibus regebant̄. vndiqꝫ diripiebant̄ ab hostibus. Nam vnusquisqꝫ ꝙ bonum erat in oculis suis hoc faciebat. Regibus vō eis diuinitus datis ad eorum instantiā ꝓpter regum maliciā a cultu vnius dei recesserunt: ⁊ finaliter ducti sūt in captiuitatem. ℂ Utrinqꝫ igit̄ pericula imminent siue dum timet̄ tyrānus euitet̄ regis optimum dn̄ium: siue dum hoc ꝯsiderat̄ ptās regia in maliciam tyrānicem cōuertat̄.

ℂ Quod in dn̄io plurīū magis sepe ꝯtingit dn̄ium tyrānicum ꝙ̄ ex dn̄io vnius: ⁊ io regimē vnius melius est. CA.V.

Cum aūt inter duo ex quoꝝ vtroqꝫ periculum iminet: eligere oporteat: illud potissime eligendū est ex quo sequit̄ minus malum. Ex monarchia aūt si in tyrānidem ꝯuertatur minus malum sequit̄ ꝙ̄ ex regimine pluriuꝫ optimatum qū corrumpit̄: Dissensio eni ꝙ̄ plurimum sequit̄ ex regimine plurium cōtrariat̄ bono pacis quod est precipuū in multitudine sociali. quod quidē bonū per tyrānidem nō tollit̄: sed aliqua particularium hoīum bona impediuntur nisi fuerit excessus tyrānidis: qꝺ in totam cōitatem deseuiat. Magis igit̄ preoptandū est vni⁹ regimen ꝙ̄ multorum ꝙ̄uis ex vtroqꝫ sequant̄ pericula. ℂ Adhuc illud magis fugiendum videtur ex quo plures sequi possunt magna pericula. frequentius aūt sequunt̄ maxima picula multitudinis ex multorum regimine ꝙ̄ ex regimine vnius. Plerūqꝫ enim ꝯtingit vt ex pluribus aliquis ab intentione cōis boni deficiat ꝙ̄ qꝺ vnus tm̄. Quicunqꝫ aūt ex pluribus ꝑsidentibus diuertat ab intētione cōis boni dissensionis periculuꝫ in subditorum multitudine iminet: q: dissentientibus principibus ꝯñs est vt in multitudine seq̄tur dissensio. Si vō vnus presit plerūqꝫ quidem ad bonum cōe respicit: aut si a bono cōi intentionem auertat: nō statim sequit̄ vt ad subditorum depressionem intendat: quod est excessus tyrannidis ⁊ in malicia regiminis maximū graduꝫ tenens: vt supra ostensum est. Magis igitur sūt fugienda pericula que ꝓueniunt ex regimine plurium ꝙ̄ ea que ꝓueniunt ex gubernatione vnius. ℂ Amplius nō minus ꝯtingit in tyrānidem verti regimen multorum ꝙ̄ vnius sed forte frequētius. Exorta naqꝫ dissensione per regimē plurīū ꝯtingit sepe vnum alios superare ⁊ sibi soli multitudinis dn̄ium vsurpare. Quod quideꝫ ex his que ꝑ tēpore fuerunt manifeste inspici pōt. Naꝫ fere oīum multoꝝ regimē est in tyrānidē terminatum: vt in romana re pu. manifeste apparet. Que dum diu ꝑ plures magistratus administrata fuisset exortis simultatibus dissensionibus et bellis ciuilibus in crudelissimos tyrānos incidit. ⁊ vniuersaliter siquis ꝑterita facta ⁊ que nunc fiunt diligenter ꝯsideret plures inueniet exercuisse tyrānidem in terris que per multos reguntur ꝙ̄ in illis que gubernant̄ ꝑ vnum. ℂ Si igit̄ regimen quod est optimum regimen maxime vitandum videat̄ ꝓpter tyrānidem: tyrānis auteꝫ nō minus sed magis ꝯtingere solet in regimine plurium ꝙ̄ vnius: relinquit̄ simpliciter magis esse expediens sub rege vno viuere ꝙ̄ sub regimine plurium.

ℂ Concluso ꝙ regimen vnius simpliciter sit optimuꝫ: ostendit qualiter multitudo se debet hēe circa ip̄ꝫ: q: auferenda est ei occasio ne tyrānizet

& q̄ etiam in hoc est tollerandus ꝓpter maius malum vitandum. CA. VI.

q Uia ergo vnius regimen preeligendū est quod est optimū & cōtingit ipm in tyrānidem ꝯuerti quod est pessimū vt ex dictis patet. Laborandū ē diligenti studio: vt sic multitudini ꝓuideatꝰ de rege vt nō incidant in tyrānum. ¶ Primū aūt est necessarium: vt talis cōditionis homo ab illis ad quos hoc spectat officium ꝓmoueatꝰ in regem: q̄ nō sit ꝓbabile in tyrannidem declinare. Unde Samuel dei ꝓuidētiam erga institutionē regis cōmēdans ait prī. re. 13. Quesiuit sibi dn̄s viruz fm cor suum. Deinde sic disponenda est regni gubernatio vt regi iam instituto tyrānidis subtrahatꝰ occasio. Simul etiam sic eius temperetꝰ potestas: vt in tyrānidem de facili declinare nō possit. Que quidē vt fiant in sequētibus ꝯsiderādū erit. Demuz vero curandum est si rex in tyrānidez diuerteret: qualiter posset occurri. ¶ Et quidem si nō fuerit excessus tyrānidis vtilius est remissam tyrānidē tollerare ad tēpus q̄ ꝯtra tyrānum agendo multis implicari periculis que sunt grauiora ipa tyrannide. ¶ Potest enim ꝯtingere vt qui cōtra tyrānum agunt preualere nō possint: & sic ꝓuocatus tyrānus magis deseuiat. Quod si preualere quis possit aduersus tyrānum: ex hoc ꝓueniunt multotiens grauissime dissensiones in populo: siue dum in tyrānum insurgitꝰ: siue post deiectionē tyrāni erga ordinationem regiminis multitudo separatꝰ in partes. ¶ Contingit etiā vt interduz dum alicuius auxilio multitudo expellit tyrānū ille ꝑtāte accepta tyrānidem arripiat: & timens pati ab alio quod ipe in alium fecit: grauiori seruitute subditos opprimat. Sic enim in tyrannide solet ꝯtingere: vt posterior grauior fiat q̄ precedens: dum precedētia grauamina nō deserit: & etiam ipa ex sui cordis malitia noua excogitat Unde Siracusis quōdam dyonisij mortē omnibus desiderātibus anus quedam vt incolumis & sibi superstes eēt ꝯtinue orabat. Quod vt tyrānus cognouit cur hoc faceret interrogauit. Tum illa puella inquit existens cum grauem tyrānum haberemus mortē eius cupiebam quo interfecto aliquātulum durior successit. Eius quoq3 dominationem finiri: magnum extimabam. Tertium te importuniorez habere cepimus rectorē Itaq3 si tu fueris absumptus: deterior in locum tuuz succedet. Et si sit intollerabilis excessus tyrannidis: quibusdam visum fuit: vt ad fortium virorum virtutem pertineat tyrānum interimere: seq3 ꝓ liberatione multitudinis exponere periculis mortis. Cuius rei exemplū etiā in veteri testamento habetꝰ. Nam aioth quidā eglon regē moab qui graui seruitute populum dei ꝑmebat sica infixa in eius femore interemit: & factus est populi iudex. ¶ Sed hoc aplice doctrine nō cōgruit. Docet enim nos Petrus nō bonis tm̄ et modestis verū discolis dn̄is reuerēter subditos esse. 1. pe. 2. Hec est enim gratia: si ꝓpter ꝯsciam dei sustineat quis tristitias patiens iniuste. Unde cum multi ro. imꝑatores fidem xp̄i ꝑsequerentꝰ tyrānice magnaq3 multitudo tam nobiliū q̄ populi esset ad fidem ꝯuersa: nō resistendo sed mortem patienter & armati sustinentes ꝓ xp̄o laudātur vt in sacra thebeorū legione manifeste apparet Magis autē aioth iudicandus est hostem interemisse q̄ populi rectorem: lz tyrānum. Unde & in veteri testamēto leguntꝰ occisi fuisse hi qui occiderunt Joas regem iuda: quāuis a cultu dei recedētem eorum filijs reseruatis fm legis preceptuz. ¶ Esse aūt hoc multitudini periculosum & eius rectoribus: si priuata ꝑsumptione aliqui attētarēt ꝑsidentium necem etiā tyrānorum. Plerumq3 enim huiusmodi periculis magis exponūt se mali q̄ boni. Malis aūt solet eē graue dn̄ium nō minus regum q̄ tyrannoruz: q2 fm sniam Salomonis. Dissipat impios rex sapiens. Magis igitur ex huius presumptione immineret ꝑiculum multitudini de amissione regis: q̄ remediū de subtractione tyrāni. ¶ Uidetꝰ aūt magis ꝯ tyrānorum seuitiam nō priuata ꝑsumptione aliquorū: sed auctoritate publica ꝓcedendum. ¶ Primo quidez si ad ius multitudinis alicuius pertineat sibi ꝓuidere de rege nō iniuste ab eadem rex institutꝰ pōt destitui vl' refrenari eius potestas: si potestate regia tyrānice abutatꝰ. Nec putanda est talis multitudo infideliter agere tyrānum destituens etiam si eidez imperpetuuz se ante subiecerat. Quia hoc ipe meruit in multitudinis regimine se nō fideliter gerens: vt exigit regis officium q̄ ei pactū a subditis nō seruetꝰ. ¶ Sic romani tarquinium superbū quem in regez susceperant propter eius & filiorum tyrānidem a regno eiecerūt substituta minori. s. ꝯsularia potestate. Sic etiaz domicianus qui modestissimus imperatoribus Vespesiano patri & Tyto fratri eius successerat dum tyrānidē exerceret a senatu romano interemptus est oibus que peruerse romanis fecerat ꝑ senatus ꝯsultum iuste & salubriter in irritum reuocatis. Quo quo factuz est: vt beatus Joānes euāgelista dilectus dei discipulus qui ꝑ ipz domicianum in pathmos insulam fuerat exilio relegatus: ad ephesum ꝑ senatus consultuz remitteretꝰ ¶ Si vero ad ius alicuiꝰ superioris ꝑtineat multitudini ꝓuidere de rege. Expectanduz est ab eo remedium ꝯtra tyrāni nequitiā. Sic archelaus q̄ in iudea pro erode patre suo regnare iam ceperat paternam malitiā imitātis iudeis ꝯtra eum querimoniā ad cesarem augustuz deferentibus.

primo quidē ptēs diminuit. ablato sibi regio nomine ꝛ medietate regni sui inter duos fratres suos diuisa. Deinde cum nec sic a tyrānide compesceret. A tyberio cesare relegatus est in exiliū apud Lugdunū gallie ciuitatē. ¶ Quod si omnino contra tyrānum auxilium humanū haberi nō pōt. recurrendū est ad regem oium deū qui est adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Eius enī potentie subest vt cor tyrāni crudele cōuertat in mansuetudinē ꝑm Salomonis sniam. puer. 21. Cor regis in manu dei quocūqꝫ voluerit inclinabit illud. Ipse enim regis Assueri crudelitatē qui iudeis mortē parabat in mansuetudinē vertit. Ipse est qui ita Nabuchodonosor crudelē regem conuertit: qꝛ factus est diuine potentie pdicator. Nūc igitꝛ inqt ego nabuchodonosor laudo ꝛ magnifico ꝛ glorifico regem celi: qꝛ opera eius vera ꝛ vie eius iudicia ꝛ gradientes in superbia pōt humiliare. dan. 4. Tyrānos vero quos reputat cōuersione indignos pōt auferre ō medio: vl' ad infimum statum reducere ꝑm illud sapientis eccl. xi. Sedem ducū superborū destruxit deus: ꝛ sedere fecit mites p eis. Ipse est enī qui vidēs afflictionem populi sui in egypto: ꝛ audiens eorum clamorē Pharaonem tyrānum deiecit cū exercitu suo in mare. Ipse est qui memoratū nabuchodonosor prius superbientē nō solum eiectum de regni solio: sed etiā de hominū cōsortio in similitudinem bestie cōmutauit. ¶ Nec enim abbreuiata manus eius est: vt populū suum a tyrannis liberare nō possit. Promittit enī populo suo p Isaiam requiē se daturum a labore: ꝛ concussione: ac seruitute dura qua ante seruierat.

¶ Et per Ezech. 34. dicit. Liberabo meum gregem de ore eorꝫ. s. pastorꝫ qui pascunt seipos. Sꝫ vt hoc beneficium ppls a deo cōsequi mereatꝛ debet a peccatis cessare: qꝛ in vltionē peccati diuina ꝑmissione impij accipiunt pncipatum dicente dn̄o per Osee. 13. Dabo tibi regem in furore meo. Et in Job. 34. dicitꝛ qꝛ regnare facit hominem ypocritam ꝓpter peccata populi. Tollenda est igitꝛ culpa vt cesset a tyrānorꝫ plaga.

¶ Hic querit sanctus doctor quid precipue mouere debeat regem ad regēdum: vtrum honor vl' gloria. ꝛ ponit opiniones circa hoc quid sit tenendum. CA. VII.

Quoniam autē ꝑm predicta regis est. bonū multitudinis querere: nimis videtꝛ onerosum regis officiū: nisi et aliquod ꝓprium bonum ex hoc ꝓueniret. Oportet igitur considerare quale sit boni regis cōueniens premiū. Quibusdam igitur visū est: nō esse aliud nisi honorem ꝛ gloriam. Unde ꝛ Tullius de re pu. diffinit pncipem ciuitatis esse alendum gloria. Cuius rationem Aristotel. in libro ethicorum assignare videtur. Quia princeps cui nō sufficit honor ꝛ gloria cōsequenter tyrānus efficitur. Inest enim animis omnium vt ꝓprium bonum querant. Si ergo contentus nō fuerit princeps gloria ꝛ honore queret voluptates: ꝛ diuitias: ꝛ sic ad rapinas ꝛ subditorum iniurias conuertentur. ¶ Sed si hanc sententiā receperimus: plurima sequuntur inconuenientia. Primo namqꝫ hoc regibus dispendiosum esset si tot labores ꝛ sollicitudines paterentur pro mercede tam fragili. Nihil enim videtꝛ in rebus humanis fragilius gloria: ꝛ honore fauoris hominum cum dependeat ex opinionibus hominum ꝛ verbis eorum quibus nihil mutabilius in vita hominum. Et inde est qꝛ Isaias ꝓpheta. 40. huiusmodi gloriā nominat florem feni. Deinde humane glorie cupido animi magnitudinē aufert. Qui enim fauorem hominum querit necesse est vt in omni eo quod dicit aut facit: eorum voluntati deseruiat. Et sic dū placere hominibus studet fit seruus singulorum. Propter qđ ꝛ idem Tullius in libro de officijs cauendam dicit esse glorie cupidinem. Eripit enim animi libertatē p qua magnanimis viris omnis debet esse cōtentio. Nihil autem pncipem qui ad bona peragenda instituitur magis decet: quam animi magnitudo. Est igitur incompetens regis officio humane glorie premium. Simul etiam est multitudini nociuū si tale premium statuatur principibus. Pertinet enim ad boni viri officium: vt contēnat gloriam sicut alia temporalia bona. Virtuosi enim ꝛ fortis animi est pro iustitia contēnere gloriam sicut ꝛ vitam. Unde fit quoddam mirabile. Ut qꝛ virtuosos actus sequitur gloria: ipsa gloria virtuose contēnatur: ꝛ ex cōtemptu glorie homo gloriosus reddatur ꝑm sententiam Fabij dicentis. gloriam qui spreuerit veram habebit. Et de catone dixit Salustius. Quo minus petebat gloriam tanto magis assequebatur illam. Ipsiqꝫ xp̄i discipuli se sicut dei ministros exhibebāt per gloriam ꝛ ignobilitatem: per infamiam ꝛ bonā famam. Non est igitur boni viri conueniens premiū gloria: quam contēnūt boni. Si igitur hoc solum bonum statuatur premium principibus. sequetur bonos viros nō assumere principatum aut si assumpserint impremiatos esse. ¶ Amplius ex cupidine glorie periculosa mala proueniunt: multi enim dum immoderate gloriā in rebus bellicis querunt se ac suos perdiderūt exercitus libertate patrie sub hostili potestate redacta. Unde Torquatus roman⁹ pnceps in exemplo huius vitandi discriminis. filiū qꝛ ꝯ imperiū suum prouocatus ab hoste iuuenili ardore pugnauit. licet

vicisset occiditene plus mali esset in p̄sumptionis exemplo q̄ utilitatis in gl'ia hostis occisi. ¶ Habet etiam cupido glorie aliud sibi familiare vicium simulationē v3. Quia enim difficile ē paucisq3 ɔtingit veras virtutes assequi: quibus solis honor debet multi gl'iam cupientes virtutu3 simulatores fiunt. Propter qd sicut dicit Salustius. Ambitio multos mortales falsos fieri coegit Aliud clausum in pectore aliud ꝓmptum habere in lingua: magisq3 vultū q̄ ingenium habere Sed ⁊ saluator noster eos q bona opera faciunt: vt ab hominib' videant hypocritas .i. simulatores vocat. Sicut igit periculosum est multitudini si p̄nceps voluptates diuitias querat pro p̄mio. vt raptor ⁊ contumeliosus fiat: ita periculosum est cum detinet glorie premio. ne presumptuosus ⁊ simulator existat. ¶ S3 q̄tum ex dictor3 sapientum intētione apparet non ea ratiōe honorem ⁊ gl'iam pro p̄mio principi decreuerūt tanq3 ad hoc p̄ncipaliter ferri debeat boni regis intentio: s3 q2 tollerabilius est si gl'iam querat: q̄ si pecuniam cupiat: vel voluptatē sequat. Hoc enim vitium virtuti ꝓpinquus est: cum gl'ia quā hoies cupiunt vt ait Augustin' nihil aliud sit q̄ iudicium hoium bene de hominib' opinantiu3. Cupido enim glorie aliquod h3 virtutis vestigium dum saltem bonor3 approbationē3 querit ⁊ eis displicere recusat. Paucis igit ad verā virtute3 ꝓuenientib' tollerabili' videtur: si preferatur ad regimen q vel iudicium hoium metuens a malis manifestis retrahit. Qui enim gloriam cupit: aut vera via p virtutis opera nitit: vt ab hominib' approbetur: vel saltē dolis ad hoc cōtendit atq3 fallacijs. At qui dn̄ari desiderat si cupiditate glorie carens non timeat bene iudicantibus displicere: p apertissima scelera querit plerūq3 obtinere qd diligit. Unde bestias superat. siue crudelitate: siue luxurie vicijs. Sicut in Nerone Cesare p3. cui' vt aug. dicit tāta luxuria fuit: vt nihil putaret ab eo virile metuēdum: tāta crudelitas: vt nihil molle hic putaretur. ¶ Hoc aūt satis exprimit per id quod Aristotel. de magnanimo in ethicis dicit q̄ non querit honorē3 ⁊ gloriam quasi aliqd magnum qd sit virtut' sufficiens p̄mium s3 nihil vltra hoc ab hominibus exigit. Hoc enim inter oīa terrena videt esse p̄cipuum vt homini ab hominib' testimoniu3 de virtute reddatur.

¶ Hic declarat sanctus doctor: qualis ē verus finis Regis q mouere ip̄m d3 ad bene regendū.

CA. VIII.

Quoniam ergo mundanus honor ⁊ hominum gloria regie sollicitudinis non ē sufficiens p̄mium. Inquirendum restat quale sit eidem sufficiens. Est autem conueniens vt rex p̄mium expectet a deo. Minister enim p suo ministerio p̄mium expectat a domino. ¶ Rex aūt populum gubernando minister dei est. dicente apostolo Ro. 13. q̄ omnis potestas a domino deo est: ⁊ q̄ est dei minister vindex in iram ei q male agit. Et in libro sapientie reges dei esse ministros describunt. Debent igitur reges p suo regimine p̄mium expectare a deo. Remunerat aūt deus p suo ministerio reges interdum temporalib' bonis. S3 talia premia sūt bonis malisq3 cōmunia. Unū dominus Ezech. 29. dicit Nabuchdonosor Rex babylonis fuit fecit exercitū suū3 seruitute magna aduersus tyrum ⁊ merces non est reddita ei: nec exercitui eius de tyro p seruitute qua seruiuit mihi aduersus ea3: ea .s. seruitute qua potestas s̄m apostolum dei minister est vindex in iram ei q male agit. Et postea de premio subdidit. Propterea hec dicit dominus de'. Ecce ego dabo nabuchdonosor regem babylonis i terra egypti. ⁊ diripiet spolia eius ⁊ erit merces exercitui ei'. Si ergo reges iniquos ɔ̄ dei hostes pugnantes l3 non intentione seruiendi deo: sed sua odia ⁊ cupiditates exequendi tanta mercede dominus remunerat vt de hostib' victoria3 tribuat regna subijciat: ⁊ spolia diripienda ꝓponat qd faciet bonis regib': qui pia intentione dei populum regūt: ⁊ hostes impugnant. Non quidem terrenam: s3 eterna3 mercedem eis ꝓmittit: nec in alio q̄ in seipso. dicēte Petro pastorib' populi dei p̄me petr. 5. Pascite q in vobis est grege3 domini: vt cum venerit p̄nceps pastor3 .i. rex regum x̄ps. Percipiatis immarcessibilem glorie coronam: de qua dicit Ysaias. 28. Erit domin' sertum exultationis ⁊ diadema glorie populo suo. Hoc aūt ratione manifestatur. ¶ Est enim mentib' omnium ratione vtentium inditum: virtutis p̄mium beatitudinem esse. Uirtus enim vniuscuiusq3 rei describit que bonum facit habentē ⁊ opus ei' bonu3 reddit. Ad hoc aūt q̄sq3 bn̄ operando nitit peruenire quod ē maxime desiderio inditum. Hoc aūt est esse felicem qd nullus potest non velle. Hoc igit p̄mium virtut' cōuenienter expectat: quod hoiem beatum facit. Si aūt bene operari virtutis est opus. regis aūt opus ē bene regere subditos. hoc etiam erit p̄mium regis quod eum faciat eē beatum. ¶ Quid aūt hoc sit hinc considerandū est. Beatitudinem quide3 dicimus vltimum desideriorum finem. Neq3 enim desiderij mot' vsq3 in infinitum ꝓcedit: esset enim inane naturale desiderium cū infinita pertransiri non possint. ¶ Cum aūt desideriū intellectualis nature sit v'lis boni. hoc solu3 bonū vere beatum facere poterit quo adepto nullū bonū restat quod ampli' desiderari possit. Unde ⁊ beatitu-

do dicitur bonum pfectum quasi omnia desiderabilia in se cōprehendens. Tale autem non est aliquod bonum terrenum. Nam q diuitias habent. amplius habere desiderant. Et simile pz in ceteris. Et si ampliora non querunt desiderāt tamen vt ea pmaneant vel alia in locum eoꝝ succedant. Nihil enim pmanens inuenit in reb' terrenis. Nihil igit terrenum est quod qetare dsiderium possit. Neqꝫ igit terrenum aliquod beatuꝫ facere potest vt possit esse regis conueniēs pmiū. ¶ Adhuc cuiuslibet rei finalis perfectio: ⁊ bonū completū ab aliquo superiore dependet: q: ⁊ ipa corporalia meliora redduntur ex adiunctione melioꝝ: peiora vo si deteriorib' misceantur. Si eni argento misceat aurum: argentū fit meli' quod ex plumbi admixtione in purum efficitur. Constat aūt terrena oia esse infra mentē humanā. beatitudo aūt est hominis finalis perfectio: ⁊ bonuꝫ completū. ad quod omnes peruenire desiderāt. Nihil igitur terrenum est. qd hominē possit beatum facere. Nec igitur terrenum aliquod est premium regis sufficiens. Non enim vt Augustin' dicit christianos. Principes q: diutius imperarunt vel imperatores filios morte placida reliquerunt. vel hostes rei pu. diminuerunt: vel ciues aduersum se insurgentes ⁊ cauere ⁊ opprimere potuerunt: sed felices eos dicimus si iuste iperant: si malunt cupiditatib' potius q̄ȝ gentibus quibuslibet imperare: si omnia faciunt nō ppter ardorem inanis glorie: sed ppter charitatem felicitatis eterne. Tales imperatores christianos felices dicimus interiꝫ spe: postea re ipsa futuros: cū id quod expectamus aduenerit. Sed nec aliquod aliud creatum est. qd beatum hominez faciat: ⁊ possit regi decerni p premio. Tendit eniꝫ vniuscuiusqꝫ rei desiderium in suum pncipiuꝫ a quo esse suum pncipium causatur. Causa vo mētis humane non est aliud q̄ȝ deus: q eam ad suaꝫ imaginē facit. Solus igitur deus est qui hominis desiderium quietare potest ⁊ facere hominē beatum: ⁊ esse regi conueniens premiū. ¶ Amplius mens humana vlis boni cognoscitiua est p intellectum ⁊ desideratiua per volūtatem. Bonum aūt vniuersale non inuenit nisi in deo. Nihil ergo est quod possit hoiem beatū facere eius implendo desiderium: nisi deus de quo dicitur i psalmo. Qui replet in bonis desideriū tuum. In hoc ergo rex suū pmium statuere debet. Hoc igitur considerans Dauid rex dicebat. Quid mihi ē in celo: ⁊ a te qd volui super terram. Cui questioni postea respondēs subiungit. Mihi aūt adherere bonum est: ⁊ ponere in domino deo spem meam. Ipse enim est qui dat salutem regib' non solum temporalē qua cōmuniter saluat homines: ⁊ iumēta. sed etiā eam de qua p Isaiam. 51. dicit. Salus aūt mea in sempiternum erit: qua homines saluat eos ad equalitatē angeloꝝ perducēs. Sic igitur verificari potest. q regis premiuꝫ est honor ⁊ gloria. ¶ Quis enim mundanus ⁊ caducus honor huic honori similis esse potest: vt homo sit ciuis ⁊ domesticus dei: ⁊ iter dei filios cōputatus: ⁊ hereditatē regni celestis assequat cuꝫ christo. Hic est honor quem cōcupiscens ⁊ admirans Rex Dauid dicebat. Nimis honorati sunt amici tui deus. Que insuper humane laudis gloria huic cōparari potest quā non fallax blādictū lingua non decepta hoium opinio profert: sed ex interioris conscientie testimonio pducit: ⁊ dei testimonio confirmat: qui suis confessorib' repromittit: quod confiteatur eos in gloria patris coram angelis dei: Qui aūt hanc gloriā querunt eā inueniunt ⁊ quam nō querunt gloriam hominuꝫ consequūtur: exēplo Salomonis qui non solū sapientiā quā quesiuit accepit a domino: sed fact' ē super reges alios gloriosus.

¶ Hic declarat sanctus doctor q premiuꝫ regū ⁊ pncipum tenet suppremum gradum in beatitudine celesti: ⁊ hoc multis rationibus ostēditur ⁊ exemplis. CA. IX.

c Onsiderandum autem restat vlterius q ⁊ eminentē obtinebunt celestis beatitudinis graduꝫ qui officium regium digne ⁊ laudabiliter exequuntur. Si eniꝫ beatitudo virtutis est premiū. consequens est vt maiori virtuti maior gradus beatitudinis debeatur. Est aūt precipua virtus qua homo aliqs non solum seipsum sed etiam alios dirigere potest: ⁊ tanto magis quāto plurium est regitiua. Quia ⁊ scdm virtutem corporalē tanto aliqs virtuosior reputat: quāto plures vincere potest: aut pōdera plura leuare. Sic igitur maior virtus requiritur ad regēdum domesticam familiā q̄ȝ ad regendū seipm. multoqꝫ maior ad regimen ciuitatis ⁊ regni. Est igit excellentis virtutis bene regiuꝫ officiū exercere. Debet igitur ei excellens in beatitudie premium. ¶ Adhuc in omnibus artibus ⁊ potētijs laudabiliores sunt qui alios bene regunt q̄ȝ q sm alienam directionem bene se habent. In speculatiuis enim mai' est veritatem alijs docendo tradere q̄ȝ quod ab alijs docet capere posse. In artificijs ēt mai' extimat maioriqꝫ conducitur precio architector qui edificium disponit q̄ȝ artifex qui sm eius dispositionē manualiter operatur. ⁊ in rebus bellicis maiorem gloriam de victoria sequitur prudētia ducis q̄ȝ militis fortitudo. Sic autem se habet rector multitudinis in his que a singulis sm virtutem sunt agenda sicut doctor in disciplinis: ⁊ architector in edificijs: ⁊ dux

in bellis. Est igitur rex maiori precio dignus si bene subiectos gubernauerit: q̄ aliquis subditorum sub rege bene se habuerit. ¶ Amplius si virtutis est vt per eam opus hominis bonum reddatur. maioris virtutis esse videtur ꝙ maius bonum per eam aliquis operetur. Maius autem et diuinius est bonum multitudinis q̄ bonum vnius. vnde interdum malum vnius sustinetur si in bonum multitudinis cedat: sicut occiditur latro vt pax multitudini detur. Et ipse deus mala esse in mundo nō sineret: nisi ex eis bona elliceret ad vtilitatem ⁊ pulchritudinem vniuersi. Pertinet autem ad regis officium vt bonum multitudinis studiose procuret. Maius igitur premium debetur regi pro bono regimine q̄ subdito pro bona actione. ¶ Hoc autem manifestius fiet si quis magis in speciali consideret. Laudatur enim ab hominibus queuis priuata persona: ⁊ ei adeo computatur in premium si egenti subueniat: si discordes pacificet: si oppressum a potentiore eripiat. Denique si alicui qualitercunque opem vel consilium conferat ad salutem. Quanto igitur magis laudandus est ab hominibus ⁊ premiandus a deo. qui totam prouinciam facit pace gaudere. violentias cohibet iusticiam seruat: ⁊ disponit quid sit agendum ab hominibus suis legibus ⁊ preceptis. ¶ Hinc etiam magnitudo regie virtutis apparet ꝙ precipue dei similitudinem gerit. dum agit in regno ꝙ deus in mundo. Unde ⁊ in exodo. xx. iudices multitudinis dij vocantur. Imperatores etiam apud ro. diui vocabantur. Tanto autem est aliquid deo acceptius quanto magis ad eius imitationem accedit. Unde ⁊ apostolus monet ad ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij carissimi. Sed si secundum sapientis sententiam. omne animal diligit simile sibi. secundum ꝙ cause aliqualiter similitudinem habent causati. Consequens igitur est bonos reges deo esse acceptissimos: ⁊ ab eo maxime premiandos. ¶ Simul etiam vt gregorij verbis vtar. Quid est tempestas maris. nisi tempestas mentis? Quieto autem mari recte nauem etiam imperitus dirigit. turbato autem mari tempestatis fluctibus etiam peritus nauta confunditur. Unde ⁊ plerumque in occupatione regiminis ipse quoque boni operis vsus perditur qui in tranquillitate tenebatur. Ualde enim difficile est si vt Aug. dicit inter linguas sublimantium ⁊ honorantium: ⁊ obsequia nimis humiliter salutantium non extolluntur. sed se homines esse meminerint. Et in ecclesiastico. xxxi. beatus dicitur vir qui post aurum non abijt. nec sperauit in pecunie thesauris. Qui potuit impune transgredi ⁊ non est transgressus: ⁊ facere mala ⁊ non fecit. Ex quo quasi in virtutis opere probatus inuenitur fidelis. Unde secundum Biantis prouerbium. Principatus virum ostenditur. Multi enim ad principatus culmen peruenientes, a virtute deficiunt: qui dum in statu essent infimo virtuosi videbantur. Ipsa igitur difficultas que principibus iminet ad bene agendum. eos facit maiori premio dignos. Et si aliquando per infirmitatem peccauerunt: apud homines excusabiliores redduntur: ⁊ facilius a deo veniam promerentur. si tamen vt Aug. ait pro suis peccatis humilitatis: ⁊ miserationis: ⁊ orationis sacrificium deo suo vero imolare nō negligunt. In cuius rei exemplum de Achab rege israel qui multum peccauerat: dominus ad helyam dixit. Quia humiliatus est mei causa: non inducam hoc malum in diebus suis. ¶ Non solum autem ratione ostenditur: ꝙ regibus excellens premium debeatur: sed etiam auctoritate diuina firmatur. Dicitur enim in zach. xii. ꝙ in illa beatitudinis die qua erit dominus protector habitantibus in Jerusalē. i. in visione pacis eterne: aliorum domus erunt sicut domus dauid. quia s. omnes reges erunt: ⁊ regnabunt cum christo sicut membra cum capite: sed domus dauid erit sicut domus dei: quia sicut regēdo fideliter dei officium gessit in populo: ita in premio deo propinquius erit ⁊ inherebit. Hoc etiam fuit apud gentiles aliqualiter somniatum: dum ciuitatum rectores atque seruatores in deos transformari putabant.

¶ Quod rex ⁊ princeps studere debet ad bonum regimen propter bonum sui ipsius ⁊ vtile quod inde sequitur cuius contrarium sequitur regimen tyrānicum. CA. X.

Cum regibus tam grande in celesti beatitudine premium proponatur si bene in regendo se habuerint: diligenti cura seipsos obseruare debent ne in tyrānidem conuertantur. Nihil enim eis acceptabilius esse debet: q̄ ꝙ ex honore regio quo sublimantur in terris: in celestis regni gloriam transferantur. Errant vero tyranni qui propter quedam terrena cōmoda iusticiam deserunt. qui tanto priuantur premio quod adipisci poterant iuste regendo. Quam autem stultum sit pro huiusmodi paruis ⁊ temporalibus bonis maxima ⁊ sempiterna perdere bona nullus nisi stultus aut infidelis ignorat. ¶ Addendum est etiam ꝙ hec temporalia cōmoda propter que tyrāni iusticiam deserunt magis ad lucrum proueniunt regibus: dum iusticiam seruant. Primo namque inter mundana omnia nihil est: ꝙ amicitie digne preferendum videatur. Ipsa namque est que virtuosos in vnum conciliat: virtutem conseruat atque promouet. Ipsa est qua omnes indigent in quibuscunque negocijs peragendis: que nec pro-

speris importune se ingerit: nec deserit in aduersis. Ipsa est que maximas delectationes affert: intantum vt quecunq; delectabilia in tedium sine amicis vertantur. Quelibet autem aspera facilia ⁊ prope nulla facit amor. Nec est alicuius tyranni tanta crudelitas vt amicitia non delectetur. ¶ Dyonisius enim quondam syracusanorũ tyrannus cum duorum amicorum qui Damon ⁊ Phitias dicebantur alterum occidere vellet: is qui occidendus erat inducias impetrauit vt domum profectus res suas ordinaret. Alter vero amicorum sese tyranno ob fidem pro eius reditu dedit. Appropinquante autem promisso die: nec illo redeunte, vnusquisq; fideiussorem stulticie arguebat. At ille nihil se metuere de amici cõstantia predicabat. Eadem autem hora qua fuerat occidendus rediit. Admirans autem amborum animum tyrannus supplicium propter fidem amicitie remisit: insuper rogans vt eũ tertium reciperent in amicitie gradu. ¶ Hoc autẽ amicitie bonum quãuis desiderent tyranni consequi tamen non possunt. Dum enim commune bonum non querunt sed proprium fit parua vel nulla cõmunio eorum ad subditos. Omnis autẽ amicitia super aliqua cõmunione firmatur. Eos enim qui conueniunt vel per nature originẽ: vel per morum similitudinem: vel per cuiuscũq; societatis cõmunionem: videmus amicitia coniũgi. Parua igitur vel potius nulla est amicitia tyranni ⁊ subditi. Simulq; dum subditi per tyrannicam iniusticiam opprimuntur: ⁊ se amari non sentiunt sed contẽni nequaq̃ amant. Nec habẽt tyranni vnde de subditis conquerantur si ab eis non diliguntur: quia nec ipsi tales seipsos exhibẽt vt diligi ab eis debeant. Sed boni reges dũ cõmuni profectui studiose intendunt: ⁊ eorum studio subditi plura cõmoda se assequi sentiunt. diliguntur a plurimis: dum subditos se amare dẽmõstrant. Quia ⁊ hoc est maioris malicie q̃ ꝙ in multitudine cadat: vt odio habeantur amici ⁊ benefactoribus rependatur malũ pro bono: ⁊ ex hoc amore prouenit vt bonorum regum regnum sit stabile. dum pro ipsis se subditis quibuscunq; periculis exponere non recusant. Cuius exemplũ in Julio cesare apparet de quo suetonius refert: ꝙ milites suos vsq; adeo diligebat: vt audita quorũdam cede capillos ⁊ barbam ante non deposuerit q̃ vindicasset. Quibus rebus deuotissimos sibi ⁊ strenuissimos milites reddidit: ita ꝙ plerisq; eorum capti: concessam sibi sub ea conditione vitam si militare aduersus Cesarem vellent recusarent. Octauianus etiam Augustus q̄ modestissime imperio vsus est: intantum diligebatur a subditis vt plerisq; morientes victimas quas deuouerant immolari mandarent: quia eum superstitem reliquissent. Non est ergo facile vt principis perturbetur dominium: quem tãto cõsensu populus amat. Propter quod Salomon dicit prouerbio. 29. Rex q̄ iudicat in iusticia pauperes thronus eius in eternum firmabitur. ¶ Tyrannorum vero dominium diuturnum esse non potest: cum sit multitudini odiosum. ¶ Non potest enim diu conseruari: quod votis multorum repugnat. Vix enim a quoq̃ presens vita transigitur quin aliquas aduersitates patiatur. Aduersitatis autem tempore occasio deesse non potest contra tyrannum insurgendi. Et vbi adsit occasio: non deerit ex multis vel vnus qui occasione non vtatur. Insurgentem autem populus votiue prosequitur. Nec de facili carebit effectu: quod cũ fauore multitudinis attemptatur. Vix ergo potest contingere ꝙ tyranni dominium protendatur in longum. ¶ Hoc etiam manifeste patet si quis consideret: vnde tyranni dominium conseruatur. Non enim conseruatur amore: cũ parua vel nulla sit amicitia subiecte multitudinis ad tyrãnum: vt ex prehabitis patet. De subditorum autem fide tyrannis confidendum non est. Non enim inuenitur tanta virtus in multis: vt fidelitatis virtute reprimantur: ne indebite seruitutis iugum si possint excutiant. Fortasis autem nec fidelitati contrarium reputabitur secundum opinionem multorum si tyrãnice nequitie qualitercunq; obuietur. Restat ergo vt solo timore tyrãni regimen sustentetur. Unde ⁊ timeri se a subditis tota intentione procurant. Timor autem est debile fundamentum. Nam qui timore subduntur: si occurrat occasio qua possint impunitatem sperare: contra presidentes insurgunt: eo ardentius quo magis contra voluntatem ex solo timore cohibebantur. Sicut si aqua per violentiam includatur: cum aditum inuenerit impetuosius fluit. Sed nec ipse timor caret periculo: cũ ex nimio timore: plerisq; in desperationẽ inciderint. Salutis aũt desperatio audacter ad quelibet attẽptanda percipitat. Nõ potest igitur tyrãni dñium eẽ diuturnũ. ¶ Hoc etiam non minus exemplis q̃ rationibus apparet. Si quis enim antiquorum gesta ⁊ modernorum euentus consideret: vix inueniet dominiũ tyranni alicuius diuturnũ fuisse. Unde et Aristotiles in sua pollitica: multis tyrannis enumeratis omnium demonstrat dñium breui tempore fuisse finitum. Quorum tamen aliqui diutius prefuerunt: quia non multũ in tyrãnide excedebãt: sed quãtũ ad multa imitabant regalẽ modestiã. ¶ Adhuc autem hoc magis fit manifestum ex cõsideratione diuini iudicii. Ut enim in Job. 34. dicitur. Regnare facit dominũ hypocritam propter peccata populi. Nullus aũt verius hypocrita dici põt q̃ q̄ regis assumit offitiũ ⁊ exhibet se tyrãnum.

Nam hypocrita dicit̃ qui alterius representat personam: sicut in spectaculis fieri consueuit. Sic igit̃ deus permittit tyrãnos ad puniẽdum subditoꝝ peccata. Talis aũt punitio in scripturis: ira dei ꝯsueuit nominari. Unde ꝑ Osee 13. dñs dicit. Dabo vobis regem in furore meo Infelix est aũt rex qui populo in furore dei conceditur. Non enim eius stabile põt eẽ dñium: q2 nõ obliuiscet̃ misereri deus: nec ꝯtinebit in ira sua misericordias suas. quinimo ꝑ Joelem. 2. dicit̃ ꝙ est patiens ⁊ multe misericordie: ⁊ ꝑstabilis sup malitia. Nõ igit̃ permittit deus diu regnare tyrannos: sed post tẽpestatem ꝑ eos inductam populo ꝑ eorum deiectionẽ tranquillitatẽ inducet. Unde sapiens dicit. Sedes ducum superborũ destruxit deus: ⁊ sedere fecit mites ꝓ eis. ¶ Experimento etiã magis apparet qḋ reges ꝑ iustitiam magis adipiscunt̃ diuitias q̃3 per rapinas tyrãni. Quia eni dñium tyrãnoꝝ subiecte multitudini displicet. iḋ opus habent tyrãni multos habere satellites: ꝑ quos ꝯtra subditos tuti reddantur: in quibus necesse est plura expendere q̃3 a subditis rapiunt. Regum aũt dñium: qḋ subditis placet: oẽs subditos pro satellitibus ad custodiam habet: in q̃bus expendere opus nõ est: sed interdũ in necessitatibus plura regibus sponte donant q̃3 tyrãni diripere possint. Et sic implet̃ ꝙ Salomon dicit ꝓuerbioꝝ. xi. Alij. s. reges diuidunt ꝓpria benefaciendo subiectis: ⁊ ditiores fiunt. Alij. s. tyrãni rapiunt nõ sua: ⁊ semp in egestate sunt. ¶ Similiter aũt iusto dei ꝯtingit iuditio vt qui diuitias iniuste cõgregant inutiliter eas dispergãt: aut etiã iuste auferant̃ ab eis. Ut enim Salomõ dicit ecclesiastes. 5. Auarus nõ implebitur pecunia: ⁊ qui amat pecunias fructum nõ capiet ex eis. quinimo vt ꝓuerbioꝝ. 15. dicit. Conturbat domũ suam qui sectat̃ auaritiã. Regibus vero qui iustitiã querunt: diuitie addunt̃ a deo: sicut Salomõ qui dum sapientiã quesiuit ad faciendum iudiciũ ꝓmissionem de abundãtia diuitiaꝝ accepit. ¶ De fama vero supfluũ videt̃ dicere. Quis enim dubitet bonos reges nõ solum in vita: sed magis post mortẽ quodam modo laudibus hoĩum viuere: ⁊ in desiderio haberi: maloꝝ vero nomẽ aut statim deficere: vel si excellentes in malicia fuerint: cum detestatione eorum rememorari. Unde Salomõ dicit ꝓuer. 10. Memoria iusti cũ laudibus. nomen aũt impioꝝ putrescet: q2 vel deficit vel remanet cũ fetore.

¶ Quod bona etiam mundialia vt sunt diuitie potestas: honor: ⁊ fama magis ꝓueniunt regibꝰ q̃3 tyrãnis: ⁊ de malis que incurrunt tyrãni etiã in hac vita. Cap. XI.

e X his ergo manifestũ est: ꝙ stabilitas potestatis diuitie honor ⁊ fama: magis regibus q̃3 tyrãnis ad votũ ꝓueniũt ꝓpter que tamẽ indebite adipiscenda: declinat in tyrãnidẽ ꝑnceps. Nullus enim a iustitia declinat: nisi cupiditate alicuius cõmodi tractus. Priuat̃ insup tyrãnus excellentissima beatitudine que regibꝰ debetur pro premio. Et qḋ est grauius maximã tormentũ sibi acquirit in penis. Si enim q vnũ hoĩem spoliat: vel in seruitutem redigit vl̃ occidit: maximã penam meret̃ quãtum quidem ad iudicium hoĩum mortem: quãtum vero ad iudicium dei dãnationem eternã: quãto magis putandum est: tyrãnũ deteriora mereri supplicia qui vndiq3 ab omnibus rapit: ꝯtra omniũ libertatem laborat: pro libito voluntatis sue quoscũq3 interficit. Tales insuper raro penitent: vento inflati superbie, merito peccatorum a deo deserti: ⁊ adulationibus hominũ delibuti: rarius digne satisfacere possunt. Quando enim restituent omnia que preter iustitie debitum abstulerunt. Ad que tamen restituenda nullus dubitat eos teneri. Quando recõpensabunt eis quos oppresserunt ⁊ iniuste qualitercũq3 leserunt. ¶ Adijcit̃ autem ad eorum impenitentiam ꝙ omnia sibi licita extimant: que impune sine resistentia facere potuerunt. Unde nõ solum emendare nõ satagunt que malefecerunt: sed sua consuetudine pro auctoritate vtentes: peccandi audaciã trãsmittunt ad posteros. Et sic nõ solum suorum facinorum apud deum rei tenent̃: sed etiam eoꝝ quibus apud deum peccandi occasionem reliquerunt. ¶ Aggrauat̃ etiam eorum peccatum ex dignitate suscepti officij. Sicut enim terrenus rex grauius punit suos ministros: si inuenit eos sibi contrarios: ita deus magis puniet eos quos sui regiminis executores ⁊ ministros facit si nequiter agant dei iudicium in amaritudinẽ conuertẽtes. Unde ⁊ in libro sapientie. 6. ca. ad reges iniquos dicitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius nõ recte iudicastis: neq3 custodistis legem iustitie nostre: nec fm voluntatem dei ambulastis. horrende ⁊ cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimũ in his qui presunt fiet Exiguo enim conceditur misericordia: potẽtes autẽ potenter tormenta patientur. Et nabuchadonosor per Jsa. 14. dicitur. Ad infernum detraheris in ꝓfundum laci. Qui te viderint ad te inclinabunt̃: teq3 ꝯspicient: quasi ꝓfundius impenis submersum. ¶ Si igitur regibus abundant temporalia bona: ⁊ proueniunt ⁊ excellens beatitudinis gradus preparatur a deo: tyranni autem a temporalibus bonis que cupiunt plerumque frustantur: multis insuper periculis subiacentes: et quod est amplius bonis eternis

priuant ad penas grauissimas reseruati: vehementer studendũ est his qui regendi offiĩ suscipiunt vt reges se subditis pbeant non tyrãnos.

¶ De rege aũt quid sit: ꝛ ꝙ expediat multitudini regem habere. Adhuc aũt ꝙ presidi expediat se regem multitudini exhibere subiecte non tyrãnum tanta a nobis dicta sint.

¶ Procedit ad ostendẽdum regis offiĩ: vbi fꝫ viam nature ondit regem eẽ in regno sicut aĩa ẽ in corpore: ꝛ sicut deus est in mundo. CA.XII.

c Onsequens aũt dictis est ↄ̃siderare qđ sit regis offiĩ: ꝛ qualẽ oporteat eẽ regeꝫ. Qr vͦo ea que sunt ẜm artem imitantᷣ ea que sunt ẜm nãm: ex qbus accipimus vt ẜm rationẽ opari possimus optimum videtᷣ regis offiĩ a forma regiminis nãlis assumere. Inuenitᷣ aũt in rerum natura regimẽ ꝛ vle ꝛ particulare. Uniuersale qdem ẜm ꝙ oĩa sub dei regimine continentᷣ: q sua prudentia vniuersa gubernat. Particulare aũt regimen maxime qdem diuino regimini sile est quod inuenitᷣ in hoĩe: q ob hoc minor mũdus appellatᷣ: q: in eo inuenitᷣ forma vlis regiminis. Nam sicut vniuersa creatura corporea ꝛ oẽs spirituales virtutes sub diuino regimine continentur: sic ꝛ corporis mẽbra ꝛ cetere vires anime a rõne regunᷣ. Et sic quodãmodo se hꝫ ratio in homine sicut deus in mundo. Sꝫ q: sicut supra ondimus homo est aĩal naturaliter sociale in multitudine viuens: similitudo diuini regiminis inuenitur in hoĩe non solum q̃tuꝫ ad hoc ꝙ p rõnem regitur vnus homo. sed etiam q̃ntum ad hoc ꝙ p rõnem vnius hominis regitᷣ multitudo: qđ maxime ptinet ad offiĩ regis: dum ꝛ in qbusdaꝫ aĩalibus que socialiter viuũt quedã similitudo inuenitur huius regiminis sicut in apibus: in qbus et reges eẽ dicunᷣ. Nõ ꝙ in eis p rõnem sit regimẽ sed p instinctum nature inditum a sũmo regente q est actor nature. Hoc igiᷣ offiĩ rex se suscepisse cognoscat: vt sit in regno sicut in corpore aĩa: ꝛ sicut deus in mundo. Que si diligẽter recogitet ex altero iusticie in eo zelus accẽditᷣ: dũ ↄ̃siderat ad hoc se positũ vt loco dei iudiciũ in regno exerceat: ex altero vͦo mãsuetudinis ꝛ clementie lenitatem acqrit: dũ reputat singulos q suo subsunt regimini sicut ppria membra.

¶ Assumit ex hac similitudine modum regiminis: vt sicut deus vnãquãqꝫ rem distinguit quodam ordine ꝛ ppria opatione ꝛ loco: ita rex subditos suos ĩ regno: ꝛ eodẽ modo de aĩa. C.XIII.

o Portet igitur considerare quid deus ĩ mundo faciat. Sic enim manifestum erit quid ĩmineat regi faciẽdũ. Sũt ãt vniuersaliter ↄ̃sideranda duo opera dei in mundo. Unum quo mundum instituit. Alterum quo mundũ institutũ gubernat. Hec etiaꝫ duo opera aĩa habet in corpore. Nam pͥmo quidem virtute aĩe informatᷣ corpus: deinde vͦo p aĩam corpus regitur ꝛ mouetur. Horꝫ aũt scđm quidẽ magis pprie pertinet ad regis officium. Unde ad oẽs reges ptinet gubernatio ꝛ a gubernationis regimine regis nomẽ accipitᷣ. Primũ aũt opus nõ oĩbus regibus ↄ̃uenit. Non enĩ oẽs regnum aut ciuitatem instituunt in quo regnant sed regno ac ciuitati iaꝫ institutis regiminis curam impendunt. Est autẽ ↄ̃siderandũ ꝙ nisi precessisset qui institueret ciuitatẽ aut regnum: locũ nõ haberet gubernatio regni. Sub regis enĩ officio cõprehenditur etiaꝫ institutio ciuitatis ꝛ regni. Nõnulli enim ciuitates instituerunt in quibus regnarent: vt Ninus niniuẽ: ꝛ romulus romam. Similiter etiam ad gubernationis officium pertinet: vt gubernata ↄ̃seruet ac eis vtatᷣ ad quod sunt ↄ̃stituta. Non igitur gubernatiõis officium plene cognosci poterit: si institutiõis rõ ignoretᷣ. ¶ Ratio aũt institutionis regni ab exẽplo institutionis mundi sumẽda est. In quo pͥmo ↄ̃sideratur ipãrum rerum pductio: deinde partiuꝫ mundi ordinata distinctio. Ulterius aũt singulis mundi partibus diuerse rerum species distribute videntᷣ: vt stelle celo: volucres aeri: pisces aq̃ aĩalia terre. Deinde singulis ea quibus indigẽt abundanter diuinitus puisa videntur. ¶ Hanc aũt institutiõis rõnem Moyses subtiliter ꝛ diligenter expressit. Primo enim rerum pductionẽ ppõit dicens: In principio creauit deꝰ celum ꝛ terram. Deinde ẜm ordinẽ ↄ̃uenientẽ oĩa diuinitus distincta esse denunciat: vꝫ diem a nocte: a superioribꝰ inferiora: mare ab arida. Hinc celum luminaribus: auibus aereꝫ: mare piscibus aĩalibus terraꝫ ornatam refert. Ultimo assignatum hominibus terre aĩaliũqꝫ dñium. Usum vͦo plantarum tam ipĩs q̃ꝫ aĩalibus ceteris ex prudentia diuina denunciat. Institutor aũt ciuitatis ꝛ regni de nouo pducere homines ꝛ loca ad inhabitandum ꝛ cetera vite subsidia nõ põt: ſꝫ necesse habet his vti que in natura preexistunt. Sicut etiam cetere artes operationis sue materiã a natura accipiunt: vt fabri ferrum: hedificatores ligna ꝛ lapides in artis vsum assumũt. ¶ Necesse est igitur institutori ciuitatis ꝛ regni: pͥmum quidem ↄ̃gruum locũ eligere qui salubritate habitatores ↄ̃seruet: vbertate ad victũ sufficiat: amenitate delectet: munitione ab hostibus tutos reddat. Quod si aliquid de dicta oportunitate deficiat: tanto locus erit ↄ̃uenientior: q̃nto plura vel magis necessaria de pdictis habuerit. Deinde necesse est vt locum electum institutor ciuitatis aut regni distinguat ẜm exigentiã eorum que pfectio ciuitatis aut regni requirit. Puta si regnũ instituẽdũ sit oportet prouidere quis locus aptus

sit vrbibus constituendis: quis villis: qs castris vbi constituenda sint studia litterarum: vbi exercitia militum: vbi negociatorum cōuentus: et sic de alijs que perfectio regni requirit. Si autem institutiōi ciuitatis opera detur: prouidere oportet: quis locus sit sacris: quis iuri reddendo: qs artificibus singulis deputādus. Ulterius aūt oportet hoīes congregare: q sunt congruis locis sm sua officia deputādi. Demum vero prouidendum est vt singulis necessaria suppetant sm vniuscuiusqꝫ conditionem et statum. Aliter enim nequaqꝫ posset regnū vel ciuitas cōmanere. ¶ Hec igitur sunt vt summarie dicatur: que ad regis officiū pertinent in institutione ciuitatis aut regni ex similitudine institutionis mundi assumpta.

¶ Quis modus gubernandi competat regi: quia sm modum gubernationis diuine: q quidē modus gubernādi a gubernatiōe nauis sumpsit initium: vbi et ponitur comparatio sacerdotalis dominij et regalis. CA. XIIII.

Sicut autem institutio ciuitatis aut regni ex forma institutionis mundi conuenienter accipitur: sic et gubernationis ratio ex diuina gubernatione sumēda est. Est tamē preconsiderādum q gubernare ē id quod gubernaꝫ conuenienter ad debitū finem perducere. Sicut etiaꝫ nauis gubernari dicitur: dum per naute industriam recto itinere ad portū illesa perducitur. Si igitur aliquid ad finem extra se ordinetur vt nauis ad portū ad gubernatoris officiū pertinebit: non solum vt rem in se conseruet illesam: sed q vlterius ad finē perducat. Si vero aliquid eēt cuius finis nō eēt extra ipsum: ad hoc solum intēderet gubernatoris intentio vt rem illam in sua perfectione conseruaret illesam. Et q̄uis nihil tale inueniatur in rebus post ipm deum q ē oībus finis: erga id tamē qd ad finē extrinsecum ordinatur multipliciter cura impeditur a diuersis. Nam forte alius erit q curam gerit vt res in suo eē conseruetur. Alius autem vt ad vlteriorem perfectionē perueniat: vt in ipsa naui vnde gubernationis ratio assumitur manifeste apparet. Faber enim lignarius curam hꝫ reparandi si qd collapsum fuerit in naui: sꝫ nauta sollicitudinem gerit vt nauem perducat ad portum. Sic etiam contingit in homine. Nam medicus curam gerit vt vita hominis conseruetur in sanitate: Iconomus vt suppetāt necessaria vite: doctor aūt curam gerit vt veritatem cognoscat: institutor aūt morum: vt sm rōnem viuat. Qꝫ si homo non ordinaretur ad aliud exterius bonum sufficerent homini cure predicte. Sed est qdam bonum extraneum homini q̄diu mortaliter viuit. s. vltima beatitudo que in fruitione dei expectatur post mortē. Quia vt apostolus ait secūde ad cor. 5. q̄diu sumus in corpore peregrinamur a domino. Unde homo xp̄ianus cui beatitudo illa ē per xp̄i sanguinem acquisita: et qui pro ea assequenda spi. sancti arram accepit: indiget alia spirituali cura per quam dirigatur ad portum salutis eterne. Hec aūt cura per ministros ecclesie xp̄i fidelibus exhibetur. ¶ Idem aūt oportet eē iudicium de fine totius multitudinis et vnius. Si igitur finis hominis eēt bonum quodcūqꝫ in ipso existens: et regende multitudinis finis vltimus eēt similiter: vt tale bonū multitudo acquireret et in eo permaneret: et si quidem talis vltimus siue vnius hominis siue multitudinis finis eēt corporalis vita et sanitas corporis: medici eēt officiū. Si autē vltimus finis eēt diuitiarum affluentia. Iconomus rex quidam multitudinis eēt. Si vero bonuꝫ cognoscende veritatis tale qd esset ad quod posꝫ multitudo pertingere: rex haberet doctoris officiū. Uidetur aūt vltimus finis eē multitudinis congregare viuere sm virtutē. Ad hoc enim hoīes congregātur vt simul bene viuant quod consequi non posset vnusqꝫ singulariter viuens. Bona autē vita est sm virtutem. Uirtuosa igitur vita ē congregationis humane finis. Huius autem signuꝫ est q hi soli partes sunt multitudinis congregate q sibi inuicem cōmunicant in bene viuendo. Si enim propter solum viuere hoīes conuenirēt: alia et serui eēnt pars aliqua congregationis ciuilis. Si vero propter acquirēdas diuitias: oēs simul negociantes ad vnam ciuitatem pertinerēt. Sicut videmus eos solos sua vna multitudine computari q sub eisdem legibus: et eodem regimine diriguntur ad bene viuenduꝫ. Sꝫ quia homo viuendo sm virtutē ad vlteriorem finem ordinatur q cōsistit in fruitione diuina vt supra iam diximus: opꝫ eundem finem eē multitudinis humane qui est hominis vnius. ¶ Non ē ergo vltimus finis multitudinis ꝯgregate viuere sm virtutē: sed per virtuosam vitam peruenire ad fruitionē diuinaꝫ. ¶ Si quidem aūt ad hunc finē perueniri posset virtute humane nature: necesse eēt vt ad officiū regis pertineret dirigere homines in hunc finem. Hunc enim dici regē supponimus cui sūma regiminis in rebus humanis cōmittitur. Tanto aūt est regimen sublimius: q̄to ad finem vlterioreꝫ ordinatur. Semp enim inuenitur ille ad quem pertinet vltimus finis imperare operantibus ea que ad finem vltimū ordinantur. Sicut gubernator ad quem pertinet nauigationē disponere: imperat ei q nauem constituit qualē nauē nauigatiōi aptā facere debeat. Ciuilis aūt q vtitur armis imperat fabro qualia arma fabricet. Sꝫ quia finem fruitiōis diuine nō consequitur homo per virtutem humanā sed virtute diuina iuxta illud apostoli Ro. 6. gratia dei vita eterna: perducere ad illū finē nō humani erit sꝫ diuini regiminis. Ad illū igitur regem

huiuſmodi regimē ptinet q non eſt ſolū homo ſ;
etiā deus.ſ.ad dñm noſtrum ieſum xp̄m qui ho
mines filios dei faciēs in celeſtē gl'iam introdu-
xit. Hoc igit̄ ē regimē ei traditū qd̄ non corrūpet
ppter qd̄ non ſolū ſacerdos ſed rex in ſcripturis
ſacris noiatur dicēte Jeremia.23. Regnabit rex
⁊ ſapiens erit. Uñ ab eo regale ſacerdotium deri-
uatur. Et q̄ ē ampli⁹ oēs xp̄i fideles in xp̄m ſūt
mēbra eius:reges ⁊ ſacerdotes dicunt̄. ¶ Hui⁹
ergo regni miniſteriū vt a terrenis eēnt ſpūalia
diſtincta:nō terrenis regib⁹.ſ; ſacerdotib⁹ eſt cō
miſſū. Et p̄cipue ſumo ſacerdoti ſucceſſori Pe.
tri xp̄i vicario romano pōtifici:cui oēs reges po
puli xp̄iani op; eē ſubditos ſicut ipſi dño ieſu xp̄o
Sic enim ei ad quē finis vltimi cura ptinet ſub
di debēt illi ad quos ptinet cura anteceden tiū fini-
um:⁊ eius impio dirigi. ¶ Quia igit̄ ſacerdotiū
gentiliū ⁊ totus diuinoꝝ cultus erat ppter tēpo-
ralia bona congrenda:que oia ordinant̄ ad mul-
titudinis bonū cōe cui⁹ regi cura incūbit:ɔuenien-
ter ſacerdotes gētilium regib⁹ ſubdebant̄. Sed
⁊ q: in veteri lege pmittebant̄ bona terrena nō
a demonib⁹ ſ; a deo vero religioſo ppl'o exhiben
da:inde ⁊ in lege veteri ſacerdotes regib⁹ legun
tur fuiſſe ſubiecti. S; in noua lege ē ſacerdotiū
alti⁹:p qd̄ hoies traducunt̄ ad bona celeſtia. Un
in lege xp̄i reges debēt ſacerdotib⁹ eſſe ſubiecti.
Propter qd̄ mirabiliter ex diuina puidentia fa-
ctū eſt:vt in Ro. vrbe quā deus p̄uiderat xp̄iani
populi p̄ncipalē ſedē futurā hic mos paulatī in-
oleſceret vt ciuitatum rectores ſacerdotib⁹ ſub-
iacerent. Sicut eni maximus Ualeri⁹ refert:oia
poſt religionē ponēda ſemp nr̄a ciuitas duxit eti-
am in qbus ſūme maieſtatis decus ɔſpici volu-
it. Quapropter nō dubitauerūt ſacris impia ſer-
uire. Ita ſe humanarū rerū habitura regimē exti
mātia ſi diuine potentie bñ atq; ɔſtanter fuiſſent
famulata. Quia vo ēt futuꝝ erat vt in gallia xp̄ia
ni ſacerdotij plurimū vigeret religio:diuinit⁹ eſt
pmiſſum vt ēt apud gallos gentiles ſacerdotes
quos druides noiabant totius gallie ius diffini-
rent:vt refert Julius ceſar in libro quem de bel
lo gallico ſcripſit.

¶ Q; ſicut ad vltimū finem ɔſequendū requiri-
tur vt rex ſubditos ſuos ad viuēdum ſm virtu-
tem diſponat:Ita ad fines medios. Et ponūtur
hic que ſunt:illa que ordināt ad bene viuēdū ⁊ q̄
impediunt:⁊ qd̄ remedium rex apponere d; cir
ca dicta impedimēta. CA.XV.

S Jcut aūt ad vitā quā in celo ſperam⁹ bea-
tam ordinat̄ ſicut ad finē vita qua hic ho
mines bene viuūt:ita ad bonū multitu-
dinis ordinant̄ ſicut ad finē quecūq; particularia
bona p hoiem pcurant̄:ſiue diuitie:ſiue lucra:ſi-
ue ſanitas:ſiue facūdia vel eruditio. Si igitur vt
deū eſt q de vltimo fine curam h; p̄eſſe d; his
q curam habent de ordinatis ad finē ⁊ eos diri-
gere ſuo imperio:manifeſtū ex dictis fit q̄ rex ſi-
cut dño ⁊ regimini qd̄ adminiſtratur per ſacer-
dotij officiū ſubdi debet:ita p̄eſſe debet oib⁹ hu-
manis officijs ⁊ ea impio ſui regiminis ordina-
re. Cuicūq; aūt incūbit aliquid pficere qd̄ ordina
tur in aliud ſicut in finē:hoc d; attendere vt ſuū
opus ſit cōgruū fini. Sicut faber ſic facit gladiū
vt pugne conueniat. Et edificator ſic d; domū
diſponere:vt ad habitādū ſit apta. ¶ Quia igi
tur vite qua in p̄ſenti bene viuimus finis eſt bea
titudo celeſtis:ad regis officiū pertinet ea rōne vi
tam multitudinis bonā pcurare ſm q̄ congruit
ad celeſtē beatitudinē conſequendā:vt.ſ.ea p̄ci-
piat que ad celeſtē beatitudinē ducunt:⁊ eoꝝ cō-
traria ſm q̄ fuerit poſſibile interdicat. Que aūt
ſit ad verā beatitudinē via:⁊ que ſint īpedimen
ta eius ex lege diuina cognoſcitur:cuius doctri-
na pertinet ad ſacerdotū officium ſm illud Ma
lachie.2.c. Labia ſacerdotū cuſtodiunt ſciam:et
legē requirent de ore eius. Et ideo in deuterono
mio.17. dñs precipit. Poſtq; ſederit rex in ſolio
regni ſui deſcribet ſibi deuteronomiū legis hui⁹
in volumine accipiens exemplar a ſacerdote le-
uitice tribus:⁊ habebit ſecū legetq; illud oib⁹ di
ebus vite ſue:vt diſcat timere dñm deū ſuū et
cuſtodire vba ⁊ cerimonias ei⁹ que in lege p̄ce-
pta ſunt. Per legē igitur diuinā edoctus:ad hoc
p̄cipuum ſtudiū debet intendere:qualiter multi
tudo ſibi ſubdita bene viuat. Quod quidē ſtudiū
in tria diuiditur:vt primo quidē in ſubiecta ml-
titudine bonā vitā inſtituat:ſecūdo vt inſtitutā
conſeruet:tertio vt conſeruatā ad meliora pmo
ueat. ¶ Ad bona aūt vnius hominis vitā duo
requiruntur:vnū principale quod eſt operatio ſm
virtutem. Uirtus enim eſt qua bene viuit̄. Ali-
ud vo ſecūdarium ⁊ quaſi inſtrumentale.ſ.corpo-
ralium bonorum ſufficientia:quorum vſus ē ne
ceſſarius ad actum virtutis. Ipſa tamen homi-
nis vnitas per naturā cauſatur. Multitudinis
autem vnitas que pax dicitur:per regētis indu-
ſtriam eſt procuranda. Sic igitur ad bonam vi
tam multitudinis inſtituendam tria requirunt̄.
Primo quidem vt multitudo in vnitate pacis
conſtituatur. Secūdo vt multitudo vinculo pa-
cis vnita dirigatur ad bene agendū. Sicut enī
homo nihil bene agere poteſt niſi p̄ſuppoſita ſua
rum partium vnitate:ita hominum multitudo
pacis vnitate carens:dum impugnat ſe ipſam
impeditur a bene agendo. Tertio vero requiri-
tur vt per regentis induſtriam neceſſariorū ad
bene viuendum adſit ſufficiens copia. Sic igit̄
bona vita per regis officiū in multitudie ɔſtituta:
ɔſequens eſt vt ad eius conſeruationē intendat.

¶ Sunt aũt tria qbus bonum publicũ pmanere nõ sinitur. Quoꝝ qdem vnum ẽ a natura pueniens. Non enim bonũ multitudinis ad vnũ tñ tp̃s institui dꝫ sed vt sit quodãmodo perpetuũ. Homines aũt cũ sint mortales imperpetuũ durare non possunt. Nec dũ viuũt semp sunt ĩ eodẽ vigore: q: multꝭ variationib⁹ humana vita subijcitur: ⁊ sic nõ sunt hoĩes ad eadẽ officia pagenda equalr p totam vitã ydonei. ¶ Aliud aũt impedimẽtum boni publici ↄseruandi ab interiori pueniens in puersitate volũtatum ↄsistit: dũ vl sũt desides ad ea pagenda que regnũ res pu. vel insup sunt paci multitudinis nociui: dũ trãsgrediendo iusticiã alioꝝ pacem perturbant. ¶ Tertiuꝫ aũt impedimentũ rei pu. ↄseruande ab exteriori causatur: dũ p incursum hostiũ pax dissoluiť: ⁊ interdum regnũ aut ciuitas funditus dissipať. ¶ Igiť circa tria p̃dicta triplex cura imminet regi. ¶ Primo qdem de successione hoĩum ⁊ substitutiõe illoꝝ q diuersis officijs p̃sunt: vt sicut p diuinũ regimen in reb⁹ corruptibilibus q: semp eadẽ durare nõ possũt, puisũ est vt p gñationem alia in locum alioꝝ succedãt: vt vel sic conseruet̃ integritas vniuersi: ita p regis studiũ cõseruet̃ subiecte multitudinis bonũ: dũ solicite curat qualr alij in deficiẽtum locum succedãt. ¶ Scd̃o aũt vt suis legibus ⁊ p̃ceptis: penis ⁊ p̃mijs: hoĩes sibi subiectos ab iniqtate cohereceat: ⁊ ad opa virtuosa inducat: exemplũ a deo accipiens q hominib⁹ legẽ dedit: obseruãtib⁹ qdem mercedẽ: trãsgredientibus penas retribueñs. Tertio imminet regi cura: vt multitudo sibi subiecta ↄ hostes tuta reddať. Nihil enim pdesset interiora vitare picula: si ab exteriorib⁹ defendi nõ posset. Si igiť bone multitudinis institutionẽ tertiũ restat ad regis offiñ ptinẽs: vt sit de pmotione solicitus. Quod fit dũ ĩ singulis q̃ p̃missa sunt: si qd inordinatũ ẽ corrigere: si qd deest supplere: si q ã meli⁹ fieri põt studet pficere. Uñ ⁊ aplś fideles monet: vt semp emulent̃ carismata meliora. ¶ Hec igiť sunt que ad regis officium pertinent: de quibus per singula diligentius tractare oportet.

¶ Explicit liber p̃mus de regimine p̃ncipum.

¶ Incipiunt rũice capituloꝝ secũdi libri.

¶ Expliciunt rũice capituloꝝ secundi libri.

¶ Incipit liber secundus.

¶ Qualiter ad regem pertinet instituere ciuita
tem vł castra ad gloriam ꝯsequendā: ⁊ ꝙ eligere
debet ad hec loca temperata: ⁊ que cōmoda ex
hoc regna ꝯsequant̄ ⁊ que incōmoda de ꝯtrio.

CA. I.

P Rimum igitur

precipue oportet exponere re-
gis offīm ab institutione ciuita-
tis aut regni. Nam sicut Vege
tius dicit: potētissime natiōes
⁊ principes noīati nullā maio-
rem potuerūt gloriā assequi: ꝙ̄
aut fundare nouas ciuitates: aut ab alijs ꝯditas
in nomē suū sub quadam amplificatione trāsfer
re. Quod quidē documentis sacre scripture con
cordat. Dicit enī sapiēs i ecclesiastico. 40. ꝙ edi
ficatio ciuitatis cōfirmabit nomen. Hodie nāq̧
nomē romuli nesciret̄: nisi q: ꝯdidit romā. ¶ In
institutione aūt ciuitatis aut regni si copia detur
ꝑmo quidē est regio p regē eligenda: quā tēpera-
tam eē oportet. Ex regionis enī tēperie habita-
tores multa cōmoda ꝯsequunt̄. ¶ Primo nam
q̧ consequuntur homines ex temperie regionis
incolumitatem corporis ⁊ longitudinem vite.
Cum enim sanitas in quadam tēperie humorū
ꝯsistat: in loco tēperato ꝯseruabit̄ sanitas. Simi
le nāq̧ suo simili ꝯseruat̄. Si aūt fuerit excessus
caloris vl frigoris: necesse est ꝙ ſm qualitatem
aeris corporis qualitas imutet̄. Unde quadam
naturali industria: aīalia quedā tpe frigido ad ca
lida loca se transferūt: rursum tpe calido loca fri-
gida repetentes: vt ex ꝯtria dispositione loci tpis
temperiē ꝯsequant̄. ¶ Rursum cū aīal viuat p
calidū ⁊ humidū: si fuerit calor intēsus cito nāle
humidū exsiccat̄ ⁊ deficit vita. Sicut lucerna ci
to extinguit̄: si humor infusus cito p ignis magni
tudinē ꝯsumat̄. Unde in quibusdā calidissimis
ethiopū regionibus hoīes vltra. xxx. annos non
viuere phibent̄. In regionibus vō frigidis in ex
cessu: nāle humidum de facili cōgelat̄. ⁊ calor na
turalis extinguit̄. Deinde ad oportunitates bel-
lorum qbus tuta reddit̄ humana societas: regio
nis tēperies plurimū valet. Nam sicut Vegeti⁹
refert: oēs natiōes que vicine sunt soli. nimio ca
lore siccate: amplius quidē sapere: sed minus de
sanguine hr̄e dicunt̄. Ac ꝓpterea ꝯstantiā atq̧ fi
duciā de ꝓpinque pugnandi nō hn̄t: q: metuūt
vulnera qui modicū sāguinē se habere nouerunt
E contra septētrionales populi remoti a solis ar
doribus incōsultiores quidē: s; tn̄ largo sanguine
redundantes sunt ad bella ꝓptissimi. Hijs q
temperatioribꝰ habitant plagis: ⁊ copia sangui-
nis suppetit ad vulnerū mortisq̧ ꝯtemptum: nec
prudentia deficit que modestiā seruet in castris
⁊ nō parū ꝓdest etiā in dimicatiōe ꝯsilijs. Demū
temperata regio ad politicā vitā valet. Ut enī
Aristoteles dicit in sua politica. Que in frigidis
locis habitant gentes sunt quidē plene aīositate
intellectu aūt ⁊ arte magis deficientes. Propt̄
quod libere ꝑseuerant magis. Non viuūt autē
politice: ⁊ vicinis ꝓpter īprudētiā ꝑncipari nō
pñt. Que aūt in calidis sunt intellectiue quidem
sunt ⁊ artificiose ſm aīam sine aīositate aūt: ꝓpt̄
qđ subiecte quidē sunt ⁊ subiecte ꝑseuerāt. Que
aūt in medijs locis habitant vtroq̧ participant
Propter qđ ⁊ liberi ꝑseuerant ⁊ maxime politi
ce viuere pñt ⁊ sciūt alijs ꝑncipari. Est igit̄ eligē
da regio tēpata ad institutionē ciuitatis vł regni

¶ Qualiter eligere debent reges ⁊ ꝑncipes re-
giones ad ciuitates vł castra instituenda in qbꝰ
aer sit salubris: ⁊ ostēdit in quo talis aer cogno-
scitur ⁊ quibus signis.

CA. II.

P Ost electionem aūt regionis oꝫ ciuitati
constituēde idoneū locum eligere: in quo
ꝑmo videt̄ aeris salubritas requirenda.
Conuersationi enim ciuili ꝑiacet nālis vita: que
p salubritatē aeris seruat̄ illesa. Locus aūt salu-
berrimus erit vt Vegetius tradit: excelsus: non
nebulosus: nō pruinosus: regionesq̧ celi spectās
neq̧ estuosas: neq̧ frigidas: demum paludibus
nō vicinas: Eminētia quidē loci solet ad aeris
salubritatem ꝯferre: q: locus eminēs ventorum
ꝑflationibus pꝫ quibus reddit̄ aer purus: vapo-
res etiā qui virtute radij solaris resoluunt̄: a ter
ra ⁊ ab aquis multiplicant̄ magis in cōuallibus
⁊ in locis demissis ꝙ̄ in altis. Unde i locis altis
aer subtilior inuenit̄. Huiusmodi aūt subtilitas
aeris que ad liberam ⁊ sincerā respirationē plu-
rimum valet: impedit̄ p nebulas ⁊ pruinas que
solent in locis multū humidis habūdare. Unde
loca huiusmodi inueniunt̄ salubritati eē ꝯtria. Et
q: loca paludosa nimia humiditate habūdāt: oꝫ
locum ꝯstruende vrbi electū paludibus eē remo
tum. Cum enī aure matutine sole oriente ad lo-
cum ipm̄ ꝑuenient ⁊ eis orte a paludibus nebu-
le adiungent̄ flatus bestiaꝝ palustrium venena-
torum cum nebulis mixtos spargent ⁊ locū faci
ent pestilentē. Si tn̄ menia ꝯstructa fuerint i pa
ludibus que fuerint ꝓpe mare spectentq̧ ad sep
tentrionem vł circa: heeq̧ paludes excelsiores
fuerint ꝙ̄ littus marinū rōnabiliter videbuntur
eē ꝯstructa. Fossis enim ductis exitus aque pate
bit ad littus: ⁊ mare tēpestatibus auctū in palu-
des redundādo nō ꝑmittet aīalia palustria nasci
Et si aliqua aīalia de superioribus locis venerit
in cōsueta salsedine occident̄. ¶ Oportet ⁊ locū
vrbi destinatū ad calorem ⁊ frigus temperate

disponi: scdm aspectum ad plagas celi diuersas.
Si .n. menia maxime ppe mare constituta spe
ctabunt ad meridiẽ: nõ erunt salubria. Nam hu
iusmodi loca mane quidẽ erunt frigida: q2 nõ re
spiciunt a sole: meridie vo erunt feruentia pp solis
respectũ. Que aũt ad occidentẽ spectãt: orto sole
tẽpescũt vl etiã frigẽt: meridie calẽt. vespere fer
uent: ppter caloris cõtinuitatẽ & solis aspectum.
Si vo ad orientẽ spectabant: mane quidẽ ppter
solis oppositionẽ directã tẽperate calescẽt. Nec
multũ in meridie calor augebit: sole nõ directe
spectante ad locũ: vespere vo totalr radijs solis
auersis loca frigescẽt. Et adẽq3 vl' similis tẽperi
es erit si ad aquilonẽ locus respiciat vrbis: e con
uerso est qd de meridie respiciẽte ẽ dictũ. ¶ Ex
perimẽto aũt cognoscere possumus q in maiorẽ
calorẽ minus salubriter aliquis trãsmutat. Que
enim a frigidis locis corpa traducunt in calida
nõ pñt durare sed dissoluũt: q2 calor suggẽdo va
porem nãles virtutes dissoluit. Unde etiã in sa
lubribus locis corpa estate ifirma reddũt. Quia
vo ad corpor sanitatem cõuenientium ciboz vsus
requirit: in hoc oferre oz de loci salubritate q cõ
stituendũ vrbi eligit: vt ex cõditiõe ciboz discer
natur qui nascunt in terra: qd quidẽ explorare so
lebant antiqui ex aĩalibus ibidem nutritis. Cuz
enim hoibus alijsq3 aĩalibus cõe sit vti ad nutri
mentum his que nascunt in terra: cõns est vt si oc
cisorum aĩalium viscera inueniunt bñ valentia
q hoies etiã in loco eodẽ salubrius possint nutri
ri. Si vo aĩalium occisoz appareãt morbida mẽ
bra: rõnabiliter accipi põt q nec hoibus illius lo
ci habitatio sit salubris. ¶ Sicut aũt aer tẽpera
tus: ita salubris aqua est reqrenda. Ex his eniz
maxime depẽdet sanitas corpoz: que sepius in
vsum hoium assumunt. Et de aere quidẽ mani
festum est: q quotidie ipsum aspirãdo introrsum
attrahimus vsq3 ad ipa vitalia. Uñ pncipaliter
eius salubritas ad incolumitatẽ corpoz cõfert.
Itẽ q2 inter ea que assumunt p modũ nutrimẽti:
aqua est qua sepissime vtimur tam in potibus q̃
in cibis. iõ nihil ẽ preter aeris puritatẽ magis p
tinẽs ad loci sanitatẽ q̃ aquaz salubritas. ¶ Est
& aliud signũ ex quo cõsiderari põt loci salubritas.
Si videlicet hoiz in loco cõmorantiũ facies bñ
colorate appareant: robusta corpa & bñ disposita
mẽbra. Si pueri multi & viuaces. si senes multi
reperiant ibidẽ. E cõuerso si facies hoium defor
mes appareant: debilia corpa. extenuata mẽbra
vel morbida: si pauci & morbidi pueri: & adhuc
pauciores senes: dubitari nõ põt locum esse mor
tiferum.

¶ Qualiter necesse est talẽ ciuitatẽ cõstruẽdã a re
ge habere copiã rez victualium: q2 sine eis ciui
tas esse perfecta nõ poterit: & distinguit duplicem
modum illius copie: primum tamen magis cõ
mendat. CA. III.

Oportet aũt vt locus cõstruende vrbi ele
ctus nõ solũ talis sit qui salubritate habi
tatores cõseruet: sed vbertate ad victum
sufficiat. Non .n. est possibile multitudinẽ hoiz
habitare vbi victualiũ nõ suppetit copia. Unde
vt vult phs cũ xenocrates architector peritissim'
Alexandro macedoni demõstraret in quodam
mõte ciuitatẽ egregie forme cõstrui posse interro
gasse fert Alexander si essẽt agri qui ciuitati pos
sent frumẽtoz copiã ministrare. Quod cũ defice
re inueniret: respõdit vituperãdum eẽ si qs in ta
li loco ciuitatẽ cõstrueret. Sicut eniz natus ifans
nõ põt ali sine nutricis lacte nec ad incremẽtum
pduci: sic ciuitas sine ciborũ abundantia frequẽ
tiam ppli habere nõ põt. Duo tñ sunt modi qui
bus alicui ciuitati põt affluentia rerũ suppetere
Unus qui dictus est ppter regionis fertilitatez
abunde oia pducentis: que humane vite requi
rit necessitas. Alius aũt p mercatores vsuz. Ex
quo ibidem necessaria vite ex diuersis ptib' ad
ducant. ¶ Primus aũt modus cõuenientior esse
manifeste cõuincit. Tanto .n. aliquid dign' est q̃
to p se sufficienti' inuenit: q2 qd alio indiget defi
ciens eẽ mõstrat. Sufficientiã aũt plenis' possidet
ciuitas cui circũiacens regio sufficiẽs ẽ ad neces
saria vite: q̃ illa que indiget ab alijs p mercatio
nem accipere. Dignior enĩ ẽ ciuitas si abũdãtiã
rez habeat ex territorio pprio: q̃ si p mercatores
abundet. Cum h' etiã videt esse securius: q2 ppt
belloz euẽtus & diuersa viaz discrimina de faci
li põt impediri victualiuz deportatio: & sic ciui
tas p defectũ victualiũ opprimet. ¶ Est etiam
hoc vtilius ad cõuersationẽ ciuilẽ. Nam ciuitas
que ad sui sustentationẽ mercationũ multitudie
indiget necesse ẽ vt cõtinuum extraneorũ cõuictũ pa
tiatur. Extraneoz aũt cõuersatio corrumpit pluri
mum ciuiũ mores scdm Aristotelis doctrinam in
sua pollitica: q2 necesse ẽ euenire vt hoies extranei
alijs legibus & cõsuetudinibus enutriti in mltis
aliter agant q̃ sint ciuiũ mores. Et sic dũ ciues
eorum exẽplo ad agenda similia pruocant ciuilis
cõuersatio pturbat. ¶ Rursus si ciues ipi merca
tionis fuerit dediti: pandet pluribus vitijs adi
tus. Nam cũ negociatoz studiuz maxime ad lu
crum tẽdat: p negociatiõis vsuz cupiditas in cor
dibus ciuiũ traducit. Ex quo cõuenit vt in ciuita
te oia fiant venalia: & fide subtracta locus fraudi
bus aperit: publicoq3 bono cõtẽpto pprio como
do quisq3 deseruiet: deficietq3 virtutis studiũ: dũ
honor virtutis premium oibus deferret. Uñ ne
cesse erit in tali ciuitate ciuilẽ cõuersationem cor
rumpi. ¶ Est etiã negociatõis vsus cõtrarius qua
plurimũ exercitio militari. Negotiatores enim

dum vmbrã colũt a laboribus vacãt: et dũ fruũt delicijs mollescũt aĩo: et corpora reddunt debilia et ad labores militares inepta. Unde fm iura ciuilia negotiatio ẽ militibus interdicta. ¶ Denique ciuitas illa solet eẽ magis pacifica cuius pplus rarius ɔgregat minusque intra vrbis menia resident. Ex frequẽti enim hoĩum ɔcursu daẽ occasio litibus et seditiõib' materia ministrat. ¶ Unde fm Aristo. doctrinã vtilius est quidẽ q pp'ls extra ciuitates exerceat: ꝙ q intra ciuitatis menia iugiter ɔmoret. Si aũt ciuitas sit mercationibus dedita: maxime necesse ẽ vt intra vrbẽ ciues resideant: ibique mercatiões exerceãt. Melius igit est q ciuitati victualiũ copia suppetat ex ppriis agris: ꝙ q ciuitas sit totaliter negociationi exposita. ¶ Nec tñ negociatores oĩno a ciuitate oz excludi: q: nõ de facili põt inueniri locus qui sic oibus vite necessarijs habundet q nõ indigeat aliquibus aliunde allatis: eorũque que in eodez loco supabundant eodẽ modo redderet multis dãnosa copia si p mercatores offiũ ad alia loca trãsferri nõ possent. Uidelicet oz q pfecta ciuitas moderate mercatoribus vtat.

¶ Q regio quã rex eligit ad ciuitates et castra instituenda dz habere amenitates in qbus ciues sunt arcendi vt moderate eis vtant: q: sepi' sũt cã dissolutiõis vnde regnũ dissipat. CA.IIII.

Et etiã ɔstituẽdis vrbibus eligẽdus loc' qui amenitate habitatores delectet. Nõ enim facile deserit locus amenus: nec d facili ad locũ illũ confluit habitãtium multitudo cui deest amenitas: eo q absque amenitate vita hoĩs diu durare nõ possit. Ad hanc aũt amenitatem ptinet: q sit locus cãpor planicie distentus arborum ferax: montiũ ppinquitate ɔspicu': nemoribus grat': et aquis irriguus. Uez q: nimia amenitas supflue ad delicias hoĩes allicit q ciuitati plurimũ nocet: ideo oz ea moderate vti. ¶ Primo nãque hoĩes vacantes delitijs sensu hebetant. Immergit enĩ eaz suauitas sensibus aĩam: ita q in rebus delectãtibus liberũ iudiciũ habere non põt. Unde fm Aristo. sniam: Prudẽtia iudicis p delectationẽ corrumpit. ¶ Deinde delectatiões superflue ab honestate virtutis deficere faciunt. Nihil enĩ magis pducit ad imoderatũ augmẽtum: p qð mediũ virtutis corrumpit ꝙ delectationum: q: nã delectatiõis est auida: et sic modica delectatione sumpta ɔcipiat in turpiũ delectatiõnum illecebras: sicut ligna sicca ex modico igne accendunt. tũ etiã q: delectatio appetitũ nõ satiat: sed gustata sitiz sui magis inducit. Unde ad virtutis offiũ ptinet vt hoĩes a delectatiõibus supfluis abstineant. Sic enĩ supfluitate vitata facilius ad mediũ virtutis puenit. ¶ Consequẽter etiã delitijs supflue dediti mollescunt aĩo: et ad ardua queque attemptanda necnõ ad tollerandos labores et pericula abhorrẽda pusillanimes fiũt. Unde et ad bellicũ vsum delicie plurimũ nocent. Quia vt Uegetius dicit in libro de re militari. Min' timet mortẽ q minus delictaz se nouit habuisse in vita. ¶ Demũ delicijs resoluti plerũque pigrescunt: et intermissis necessarijs studijs et negotijs debitis solis delicijs adhibẽt curã: in quas q pri' ab alijs fuerãt ɔgregata pfusi dispergũt. Unde ad pauptatẽ deducti dũ ɔsuetis delicijs carere nõ possunt: se furtis et rapinis exponunt vt hẽant vñ possint suas voluptates explere: Est igit nociuum ciuitati vl' ex loci dispositiõe vl' ex qbuscunque alijs rebus: delicijs supfluis abundare. Oportunũ est igit in ɔuersatiõe humana modicum delectatiõis quasi p ɔdimẽto hre vt aĩus hoĩum recreet: q: vt Seneca dicit de trãquilitate animi ad serenũ. Danda est aĩs remissio. Meliores enĩ aptioresque requieti resurgũt. ꝗsi psit aĩo tẽperate delicijs vti vt sal in ciborum coctura p ipsorum suauitate. qð supflue inmissum illos corrũpit. ¶ Amplius aũt si id qð est ad finẽ vt finis ꝗritur: tollit et destruit ordo nature. Sicut si faber quereret martellũ ppter seipm: aut carpẽtari' serrã siue medicus medicinã: que ordinant ad suos debitos fines. Finis aũt quẽ rex in ciuitate sui regiminis dz intẽdere: est viuere fm virtutẽ. Ceteris aũt quilibet vti dz sicut hijs que sunt ad finez et ꝗtum est necessariũ in ɔsequẽdo finẽ. Hoc aũt nõ ɔtingit in hijs q supflue delectatiõibus inituñt q: tales delectatiões nõ ordinant ad finẽ tã deniq imo queri videnť vt finis. Quo quidẽ mõ videbant velle vti illi impij q in libro sapiẽtie dicũt nõ recte cogitãtes: vt dicta scriptura testat. Uenite fruamur bonis que sunt: qð ad finem ptinet et vtamur creatura tanquaz in iuuentute celeriter etc. que ibidẽ sequunt. In quibus imoderat' vsus delectabiliuz corporis vt iuuenilis etatis ostendit et digne a scriptura reprehendit. Hinc est q Arist. in suis ethicis vsum delectabiliũ corporis vsui ciborum assimilat: qui ampli' nimiusue sumpti sanitatem corrumpũt. Qui aũt ɔmẽsurati sunt: et saluant et augent. Ita et de virtute ɔtingit circa amenitates et delicias hoĩum.

¶ Q necessariũ est regi et cuicunque dño abundare diuicijs tpalibus que naturales vocant: et ponitur causa. CA.V.

His igitur sic deductis que ad substantiale esse ciuilitatis siue pollicie seu regalis regiminis reqrunt ad quor institutionem et puidẽtiam rex pncipaliter dz intẽdere: agẽdum est de qbusdã q ad regẽ ptinent in relatiõe ad subditos: vñ et suum regimẽ gerius gubernetur. Et

quãuis supra aliqualiter sit tactũ in genere: nunc in specie ẽ tractandũ ad maiorẽ declarationẽ eorum que sunt agenda ꝑ principẽ. ¶ Primũ quidẽ vt ĩ singulis ꝑtibus sui regiminis abũdet ĩ diuitijs nãlibus quas sic vocat Arist. in ꝑmo sue politice: vł q2 nãlia sunt: seu q2 hõ ipsis nãliter indiget vt sunt vinea: nemora: silue: viuaria: diuersorũ aĩalium ⁊ auiũ genera. De quibus Paladi9 paliciu9 comes valentiniano Imperatori ad ꝑfata exhortans luculentissimo stillo ac diffusius documentum tradidit. Hinc etiam Salomon rex volens ostendere magnificentiã sui regiminis edificauit inquit mihi domos: plãtaui vineas feci ortos ⁊ pomeria: ⁊ ꝯseui ea cuncti generis arboribus: extruxi mihi piscinas ad irrigandum siluã lignoꝝ germinãtiũ. ¶ Cuius quidẽ triplex rõ sumi põt. Una sumit̃ ex ꝑte vsus ipsius rei: q quidẽ delectabilior ẽẽ videt̃ in re ꝓpria q̃ͣ aliena: eo ꝙ magis vnita. Unio enĩ est amoris ꝓprietas vt tradit dyonisius. Ad amorẽ aũt sequitur delectatio. Cuȝ enĩ adest qd̾ diligit̃ etiã delectationẽ secum affert. ¶ Amplius aũt ⁊ ipsa diligentia operis exercita circa ꝑdicta in qua quidẽ hõ sibi ꝯgaudet: q̃ͭo est opus difficilius. Magis ei amamus cũ nõ est facile qd̾ sumit̃: vt ꝑhs dicit. Ex quo rõne ⁊ filios diligimus: ⁊ quãlibet nostrã facturã ẜm mẽsurã operis. Adhibẽdo igit̃ sollicitudinem circa ꝓprias diuitias nãles iaȝ dictas: gratiores iam fiunt q̃ͣ aliene. Et si gratiores delectabiliores ipsas dicemus. ¶ Scḋa rõ sumit̃ ex parte officialiũ regis. Si. n. ipsos oporteat recurrere ad ꝯuicaneos ꝓ necessarijs vite sui dñi interdũ scandala generant̃ in subditis vł ex reꝝ ꝯmertio in quo vł ledit auaritia que ementẽ vł vendẽtẽ ꝯcomitat̃ vł fraus ꝯturbat. Unñ ĩ ꝓuer. 20. ca. dr̄. Malũ est dicit oĩs emptor: ⁊ cũ recesserit tũc ꝯtiabit̃ quasi fraude vendẽte ꝑuenerit. Et in ecclastico monemur cauere a corruptiõe emptionis ⁊ negociatoꝝ: quasi hoc sit ꝓpriũ eoꝝ ĩ mercando. ¶ Amplius aũt ex ꝯmertio ꝯhibitur familiaritas ad feminas ꝑ qd̾ vł ex incauta locutiõe ĩ alteruttũ: aut aspectu: aut gestu causat̃ zelotipia ĩter ciues: ⁊ inde ꝯ͠ regimẽ ꝓuocant̃: Sed etiã tertia rõ hũc ꝯfirmat quã accipimus ex ꝑte reꝝ venalium. Uictualia enĩ que vẽdunt̃ vt in plurib9 nõ carent sophismate: ⁊ iõ nõ sunt tãte efficatie sicut ꝓpria ad nutriendũ. Unñ dẽ Salomõ in prouerbijs. 5. ca. Bibe inquit aquã de cisterna tua. In h͠ ꝯprehẽdens oẽ nutrimentũ ⁊ precipue potus: q2 facilius põt sophisticari: ⁊ ipm min9 a sua nã ⁊ puritate remotũ citius de ipsius malitia iudicat. ¶ Rursus ꝓpria victualia sunt maioris securitatis in sumẽdo: q2 põt facili9 ab ẽmico venerari vł eẽ nociua: q̃ͣ si in ꝓprio horreo vł cellario reponant̃. Unñ ꝯ ꝓpha ysaias. 2. ca. in exaltatione retributiõis viri iusti: panis inquit datus ẽ ei. ⁊ aque eius fideliores sũt: quasi ꝓpria cibaria ⁊ potabilia securiora sint ad sumẽdum.

¶ Qz expedit regi habere alias diuitias nãles: vt sunt armenta ⁊ greges sine q̃bus dñi bñ regere terram nõ possunt. CA. VI.

n Non solum aũt ꝑdicta ad nãles diuitias ꝑtinẽt: sȝ ⁊ diuersa genera aĩantiũ ex eadem rõne ⁊ cã vt de ꝑcedẽtibus ẽ ostensum In q̃bus ꝑmo patri tanq̃ͣ ꝑdñanti toti humane nature datũ est priuilegiũ regẽdi ⁊ dñandi: vt in gen. scribitur. Crescite inquit dñs ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrã: ⁊ dñamini piscib9 maris et volatilibus celi ⁊ cũctis aĩantib9 que mouentur sup terrã. Unñ ad regiã maiestatẽ ꝑtinet his oĩbus vti ⁊ abũdare. Et q̃ͭo plus in his dñat̃ tãto pl9 ꝑmi dñi ꝑncipatũ hȝ similiorẽ: cũ oĩa sint ad vsũ hoĩs deputata in creatiõis ꝑmordio. Propt̃ qd̾ ꝑhs dicit in ꝑmo pol. ꝙ venatio aĩaliũ siluestriũ nãliter est iusta: q2 ꝑ eã hõ sibi vendicat qd̾ suũ ẽ Et de piscatiõe ⁊ aucupatiõe silr̃ dici põt. Unñ et nũ aues rapaces ꝓducit ⁊ canes ad hmõi officiũ exercẽdũ. Quia võ in piscibus nõ ẽ aptitudo loci ad talia ministeria: loco canũ ⁊ auiũ hõ retia adinuenit. Ad supplemẽtũ igit̃ ⁊ decorẽ regni rex indiget sup̾adictis: q̃busdã quidẽ ad vsum ⁊ esuȝ: vt sunt pisces ⁊ aues: armẽta boũ ⁊ greges ouium q̃bus Salomõ abundauit: vt scribit̃ in ecclia͠ste ⁊ in tertio li. regũ ad sui magnificẽtiã ostandam Alijs aũt aĩalibus rex indiget ad ministeriũ: vt sũt equi ⁊ muli: asini ⁊ cameli ad diuersa ministeria deputati ẜm varias ꝯsuetudines regionũ. Horum igit̃ oĩum rex copiã hr̃e dȝ q̃ͭũ eidẽ est possibile siue de aĩantib9 deputatis ad esum siue ad ministerium: ⁊ ꝓpter eãm iã dictã de alijs diuitijs nãlibus: q2 rex ꝓprie delectabiliores sunt: vt sup9 ẽ ostẽsũ: ⁊ tãto pl9 q̃ͭo pl9 hñt ꝯ rõe vite: vñ magis accedunt ad diuinã assimulatiõem que ẽ maxĩe cã amoris. ¶ Adhuc alie sunt cause in ꝑdictis ꝓpter quas expedit regi ipsius abundare vt ꝓprijs Primo aũt ad hoc mouet nã que delectat̃ ex suo ope: dum ꝯsiderat in eis nouã ꝯtinue modũ procedendi in suis actibus: siue in viuẽdo: siue in generãdo: siue in parturiẽdo: ex quibus ꝯsurgit ĩ oĩus admiratio: ⁊ ex admiratiõe delectatio. Qz aũt nutritura sit cã dilectiõis ⁊ ꝑ ꝯñs delectatiõis apparet in Exo. in filia pharaonis que moysezȝ nutriri fecit. Et postea ibidẽ subiungit̃: ꝙ post nutritionem ipm sibi adoptauit in filiũ. Qua rõne dicit dñs in Osee. Ego quasi nutrit9 effraym. In h͠ insinuãs suũ affectũ ad ꝑplm. ¶ Amplius aũt ⁊ ipsoꝝ venatura siue siluestriũ aĩalium siue auiũ ꝓ quib9 se ꝑncipes ⁊ reges gymnasijs exponũt ⁊ filios suos submittũt valet ad robur acq̄rendũ corꝑis ⁊ ꝯseruandũ sanitatẽ ⁊ cordis vigorandũ

virtutem si temperate vtantur: vt phs tradit in ethicis: et hoc cū in pace gescunt ab hostibus: vt solent reges francie et anglie talibus vti. Et vt de germanis in gestis francoꝝ scribit Amonius.
¶ Rursus equitatura ad hoc idē mouetur: quia reges eē debēt ornati ad decorem regni et eiusdē ꝯ hostes defensionē: ad qd aptiores reddunt et expeditiores si ꝓpria hēant equoꝝ armēta vt mos est regibus ac pncipibus orientis. Quēadmodū et de Salomone scribit in tertio regū. 4. q in sua florens ꝓsperitate hēbat. xl. milia ꝓsepia equoꝝ curraliuṁ et. xii. milia equoꝝ equestrium quos custodiebāt supradicti regis prefecti. ¶ Preterea si de aiantib⁹ agat que ordinant ad esum adhuc magis ꝯpetit habere ꝓpria: siue quadrupedia siue reptilia. i. pisces: q2 cibus his hō delectabili⁹ vtit: et hoc q melius nutriunt et aptiora efficiuntur ad esum: tum q2 re cognita in vtendo magis gaudemus: tum etiā q2 securi⁹ et liberius nobis offerunt ad esum: qd est actus magis nostre proportionat⁹ nature et quo et delectabilius agit.
¶ Amplius aūt et cā cōis iam dicta superius ad hoc facit. s. vitatio ꝯmercij cū ciuibus: qd pōt eē scandali adminiculū precauēdum officialib⁹ regis. ¶ Rursus h exigit magnificentia regis: vt trāseuntibus in cibis et potibus vberius administret et largius. Hoc aūt fit expediti⁹ si reges abūdent gregibus et armētis. ¶ Concludit ergo ex dictis q diuicie naturales necessarie sunt regi: vt in singulis regionib⁹ ꝓprias hēat ad sui regiminis et regni munimen.

¶ Q oportet regē abundare diuicijs artificialibus auro. s. argento et numismate ꝯflato ex hijs

CA. VII.

Sed et de artificialibus diuicijs: vt est aurum et argentū: et alia metalla: et ex ipsis ꝯflata numismata necessaria sunt regi ad munimē regiminis sui. Supposito eni q collegium sit necessarium fm nām ad regimē ꝯstituēdum siue pollitiā et p ꝯñs rex et quicūq5 dñs q mltitudinē regat: oꝫ vlterius ꝯcludere de sibi cōnexo videlicet thesauro: vt est auꝝ et argētū et ex eis ꝯflatū numisma. sine quo suū regimē rex ꝯgrue et oportune exercere nō pōt: qd quidē ostendi pōt multiplici via. ¶ Prima qdem manifestat ex parte regis. Homo eni in ꝯmutatiōibus faciendis auro vl argento siue numismate vtit vt instrumēto. Unde phs dicit in quīto ethi. q numisma est quasi fideiussor future necessitatis: q2 continet oīa opera: sicut ipaꝝ preciū. Si ergo qlibet indiget multo magis rex: q2 si simpliciter ad simpliciter: et magis ad magis. Rursus virtus proportionat nature et opus virtuti. Natura aūt status regalis quādam hꝫ vniuersalitatē: eo q cōis est populo sibi subiecto: ergo et virtus: et siīr opus. Si ergo status dñoꝝ fm suā nām est cōicatiuus: ergo virtus et operatio. Hoc aūt eē nō pōt sine numismate: sicut nec faber nec carpētarius sine ꝓprijs instris. ¶ Itē ad idem fm phm iu. 4. ethi: virtus magnificentie magnos sumptus respicit. Magni aūt sumpt⁹ ad magnum ptinēt qd est rex: vt ipe phs tangit. Unā in hester pmo scribitur de assuero q in oriēte dñabat. 127. puīciis q in ꝯuiuio qd fecit pncipibus sui regni ministrabat in cibis et potibus ꝓut exigebat magnificētia regis. Hoc aūt sine instrō vtē fieri nō pōt. qd est numisma siue auꝝ vl argētum. Quare idē q prius. Concludit ergo ex parte regis eidem thesauꝝ eē necīu q artificiales diuitias ꝯtinet. ¶ Secunda via sumit in ꝯpatione ad populū: siue in genere siue in spē: q2 ad hoc oꝫ rex abundare pecunijs: vt possit sue domui ꝓuidere i necessarijs et suoꝝ subuenire necessitatibus subditoꝝ. Ut. n. tradit phs in. 8. ethi. sic se rex hře oꝫ ad pplm sicut pastor ad oues: et sicut pater ad filios. Sic se habuit pharao ad totam terram egypti: vt i genesi scribit. De publico eni erario frumentum emit: quod ingruente fame distribuit fm prudētiam Joseph ne ppls fame deficeret. Salustius etiā narrat sniam Cathonis in catheli. Qualiter res pu. ꝓfecit romāis: q2 erariū publicū viguit rome: quo deficiente ad nihilū est redacta vt tēporibus eiusdē Cathonis dicit accidisse. ¶ Amplius aūt qdlibet regnū siue ciuitas: siue castrum siue qdcunq5 collegiū assimilat humano corpori sicut ipe phs tradit. Et h idem in pollicrato scribitur: vñ ꝯparatur ibidē cōe erariū regis stomaco: vt sicut in stomaco recipiunt cibi et diffundūtur ad membra: ita et erarium regis repletur thesauro pecuniaꝝ et cōicatur atq5 diffundit pro necessitatib⁹ subditoꝝ et regni. ¶ Rursus et in spē hoc idem ꝯtingit. Turpe est eni et multū regali reuerentie derogat a suis subditis mutuare ꝓ sumptibus regis vl regni. ¶ Ampli⁹ aūt ex hac subiectione mutui subsistunt a dñis vt p subditos siue quoscunq5 fiant sup regnum exactiōes indebite. Unā status eneruat regni. ¶ Itē ad idē. In mutuis sepe mutuās scandaluꝫ patit. q2 h est nā mutuātis: vt difficile sit ei mutuū reddere. Unā snīa fert esse Biātis vni⁹ de septē sapientibus.
Amico a te mutuāte pecuniā et ipm et pecuniam pdis. Necessariū est igit regi artificiales diuicias ꝯgregare ex causis iam dictis in ꝯparatōe ad pplm: siue in genere: siue in spē. ¶ Tertia āt via ad hoc idē ꝓbādū accipit in respectu ad rē siue psonam ex regis dñium cōstitutas. Quaꝝ qdem duo sunt genera: vnum vꝫ inimicoꝝ ꝯ quos oꝫ erarium publicū regis eē plenum. Et pmo ꝓ stipendijs sue familie. Secūdo ꝓ stipendiis militū ꝯductoꝝ cū ꝯ hostes mouet exercitū. Tertio ad

p̄sidia resarcienda: vel constituenda ne hostes inuadant terminos sui regni. Aliud aũt genꝰ in augmentũ tendit sui regni: vñ ⁊ necessarius regi est thesaurus. Contingit eni interdũ regiones grauari vl' penuria vl' onere debitoꝝ: aut etiã ab hostibus: ⁊ recurrunt tũc ad regi subsidiũ. Quibꝰ subueniẽdo cũ instro vite qđ est auꝝ vl' argentuꝫ vl' qđcunqꝫ numisma subijciunt eidẽ: ⁊ sic augmẽtat regnũ. Liquet ḡ ex dictis regi necessarias esse artificiales diuitias ad ꝯseruationẽ sui regiminis ex tribus cãis iã dictis. Vñ etiã in iudith scribit q̄ Holofernes p̄nceps nabuchodonosoꝛ qui inuasit regiones syrie ⁊ cilitie cũ exercitu magno tulit auꝝ ⁊ argentũ multũ nimis de domo regis: patum vꝫ ad expeditionẽ ꝯ suos hostes. Et hoc idem de Salomone scribit in libro supius allegato inter actus regalis magnificentie. Coaceruaui inquit mihi auꝝ ⁊ argentũ: ⁊ substantiaꝫ regum ac puinciaꝝ. Ubam vocans numismatuꝫ thesauros ꝓpter tributa ab ip̄o exacta ⁊ p̄ris sui Dauid: vt pꝫ. 2. ⁊ 3. libꝛis regũ. Et h ideo: q: sm phm in ethicis humane vite sũt instrm: vt dictũ est supꝛa: nec illud ꝯdicit diuino p̄cepto tradito a dño in deuteronomio p moysem quãtum ad reges ⁊ p̄ncipes ppli. Ibi eni lex scribit de rege q̄ nõ hẽat auri vl' argenti imensa põdera. Quod quidem intelligendũ est ad ostentationẽ siue fastum regalẽ vt de creso rege lidoꝝ narrãt hystoꝛie ex q̄ etiã ruinã passus est: q: captus a Ciro rege psaruꝫ nudus in alto mõte patibulo est affixus: Sed ad subuentionem regni oĩno est necessarium ꝓpter cãs iam dictas.

¶ Qualiter ad regimeꝫ regni ⁊ cuiuscunqꝫ dñi necessarij sunt ministri. Ubi incidẽter distinguitur de duplici dñio pollitico ⁊ dispotico ostẽdẽs multis rõnibus q̄ pollitictum oꝫ esse suaue.

CA. VIII.

Non solum aũt diuitijs oꝫ regem eẽ munitum: sꝫ etiã ministris. Vñ ⁊ ille magnus rex Salomon in p̄allegato libro dicit de seip̄o. Possedi seruos ⁊ ancillas ⁊ familiã multam nimis. Quod aũt possidet in dñio videt eẽ possidentis. Et iõ h distinguẽdum ẽ circa dñiuꝫ incidenter. Duplex eni p̄ncipatus ab Aristotele ponit in sua pollitica quoꝝ quilibet suos hꝫ ministros: lꝫ plures ponat in. 5. politicoꝝ: vt supꝛa ẽ distinctũ: ⁊ infra etiã declarabit: pollitictus vꝫ ⁊ dispoticus. Pollitictus quidẽ qñ regio: siue puincia: siue ciuitas: siue castrũ p vnum vl' plures regitur sm ip̄orum statuta: vt in regionibꝰ ꝯtingit italie ⁊ p̄cipue rome: vt p senatores ⁊ ꝯsules pro maioꝛi parte ab vrbe ꝯdita. Hoꝝ aũt dñium cõuenit amplꝰ quadã ciuilitate regere: eo q̄ in ip̄a sit ꝯtinua de ciuibus: siue etneis alternatio. Sicut de romanis scribit in p̄mo mach. 8. vbi dr q̄ p singulos annos ꝯmittunt vni homini magistratuꝫ suũ dñari vniuerse terre sue. Vñ duplex est in tali dñio rõ quare subditi nõ rigide possint corrigi: vt in regali pñio. Una sumit ex parte regentis: q: tẽporaneum est eiꝰ regimẽ. Ex hoc eni diminuitur eiꝰ sollicitudo in sibi subditis dũ ꝯsiderat suum tã breui tp̄e dñium terminari. Propt qđ ⁊ iudices ppli isrl' q pollitice iudicabant moderatioꝛes fuerũt in iudicando q̄ꝫ reges sequentes. Unde Samuel q demũ populũ certis iudicauit tp̄ibus sic ait ad ip̄os volens oñdere suũ regimen fuisse pollitictũ ⁊ nõ regale qđ elegerãt. p̄mo R. 17. Loquimini inquit de me coꝛã dño ⁊ xp̄o eiꝰ: vtrũ bouẽ cuiusq̄ꝫ tulerim aut asinũ. Si quẽpiaꝫ calũniatus sum: si oppꝛessi aliquẽ: si de manu alicuius munꝰ accepi. Quod quidem q regale dñium habẽt nõ faciunt vt infra patebit: ⁊ in p̄mo libro reguꝫ dictus ꝓpha ostẽdit. ¶ Amplius aũt modus regẽdi in dictis p̄tibus vbi pollitictũ est dñium mercenariꝰ ẽ. Mercede eni dñi ꝯducuntur Ubi aũt merces ꝓ fine p̄tigit nõ tm̃ intendit regimini subditoꝝ: ⁊ sic p ꝯñs tẽperat correctõis rigoꝛ. Unde ⁊ dñs in Iohe. 10. c. dicit de talibus. Mercenarius aũt ⁊ q nõ est pastoꝛ cui nõ est cura de ouibus: q: s. ad tp̄s p̄ponit: videt lupũ ⁊ fugit Mercenarius aũt fugit: q: mercenariꝰ est: quasi ip̄a merces sit sibi finis regiminis ⁊ subditos sibi postponat. Propter qđ ⁊ antiqui romani duces vt scribit maximus valeriꝰ curam gerebãt rei pu. sumptibus ꝓprijs: vt marcus curius ⁊ fabritius ⁊ multi alij. Unde reddebant ad curam pollicie attẽtiores ⁊ magis soliciti: quasi tota i hoc eẽt eoꝝ intẽtio ⁊ maioꝛ affectus. Et in talibꝰ verificat cathonis snĩa quã Salustius refert in catelinario. Vñ res pu. ex parua effecta ẽ magna q: in illis domi fuit industria: foꝛis iustũ imperiũ aĩus in ꝯsulendo liber: neqꝫ delicto: neqꝫ libidini obnoxius. ¶ Scđa aũt rõ vñ dñium pollitictum oꝫ esse moderatũ: ac cũ moderatõe exercituꝫ: sumitur ex parte subditoꝝ. q: talis est eoꝝ dispositio sm nãm ꝓpoꝛtionata tali regimini. ¶ Probat. n. Ptolomeus i quadripertito regiões hoĩum esse distinctas sm ꝯstellatões diuersas: q̄ꝫ tuꝫ ad moꝛes ⁊ regimẽ: circumscripto semp sm ip̄m super stellaꝝ dñium impio voluntatis. Vñ regiones romanoꝝ sub marte ponunt ab ip̄o: ⁊ iõ minus subicibiles. Propter qđ ex eadẽ cã p̄sara gẽtẽ esse ponit insueta pati eꝝ suis terminis ⁊ subdi nescia: nisi cũ nõ possit resistere: ⁊ q: impatiẽs alieni arbitrij ⁊ p ꝯñs supioꝛis inuida. Inter romanos p̄sides: vt in p̄mo Mach. 8. c. scribit nemo poꝛtabat dyadema: nec induebat purpura: ⁊ vlterius subdit effectꝰ istius humilitatis: q: nõ erat inuidia: nec zelus iter eos. Quadã igit placabilitate aĩ vt nã regit subditoꝝ illꝰ regionis: ⁊ necessa

bomili rem pu. gubernabãt: q: vt tradit Tulli⁹ in philippicis. Nullũ maius armatoꝝ p̄sidium caritate ⁊ beniuolẽtia ciuiũ: quia oꝫ p̄ncipantẽ eẽ munitũ nõ armis. Et hanc etiã sniam refert Salustius de cathone q̄ntum ad antiquos patres romanos. ¶ Rursus ad idẽ ↄfidentia subditoꝝ sibi de exoneratiõe dñij regẽtium siue dñandi in suo tp̄e ↄgruo: reddit ip̄os ad libertatẽ audaces ne colla submittãt regentib⁹. vñ oꝫ polliticũ regimen eẽ suaue. ¶ Amplius aũt est certus modus regendi: q: ſm formã legũ: siue cõium: siue municipaliũ cui rector astringit: ꝑpter quã cãm ⁊ prudẽtia p̄ncipis q: nõ est libera tollit ⁊ minus imitat diuinã. Et q̄uis leges a iure nãe trahant exignẽ: vt Tullius ꝓbat in tractatu de legib⁹: ⁊ ius nãe a iure diuino vt testat David ꝓpha. signatum ẽ ingens lumẽ vultus tui sup nos dñe: ꝯ ficiunt tñ in p̄ticularibus actibus qbus oibus legis lator ꝓuidere nõ potuit ex ignorãtia subditorum futuroꝝ. Et inde sequit in regimine pollitico diminutio: q: legib⁹ solũ rector pollitic⁹ iudicat pplm. Quod ꝑ regale dñium supplet dũ non legibus obligat⁹ ꝑ eam censeat que ẽ in pectore p̄ncipis: ꝑpter qð diuinã magis sequit ꝓuidẽtiã cui est cura de oibus: vt in li. sap. dicit. Patꝫ igitur qualis ẽ p̄ncipat⁹ pollitic⁹ ⁊ modus eius regendi. Nunc vidẽdũ est de p̄ncipatu dispotico.

¶ De p̄ncipatu dispotico qs est ⁊ qualiter ad regale reducit. Ubi incidẽter cõparat polliticum ad dispoticum ſm diuersas regiones ⁊ tẽpora.

CA. IX.

Se aũt h aduertẽdũ q̄ p̄ncipat⁹ dispotic⁹
e dicit qui ẽ dñi ad seruũ: qð quidẽ nomen grecũ ẽ. Unũ quidã dñi illi⁹ ꝓuincie adhuc hodie dispoti vocant: quẽ p̄ncipatũ ad regalem possum⁹ reducere: vt ex sacra liquet scriptura. Sed tũc est qð q: ph̄s in p̄mo polliticoꝝ diuidit regale ↄ dispoticũ. Hoc aũt in sequenti libro declarabit: q: ibidẽ occurrit diffinĩẽdi mã: sꝫ nunc sufficiat ꝑ diuinã scripturã ꝓbare qð d̄r. Tradũtur. n. leges regales ꝑ Samuelẽ ꝓpham isrlitico pplo que seruitutẽ importãt. Cum. n. petiuissent regẽ a samuele iã etate defecto: ⁊ filijs suis nõ iuste dñantib⁹ mõ pollitico: vt iudices alij dicti ppli fecerãt ↄsulto dño respõdit. p̄. R. 8. Audi inqt vocẽ ppli in his que loquunt. Uerũtamẽ ↄtestare eos ⁊ p̄dic eis ius regis. Filios vr̃os tollet ⁊ ponet in curribꝰ suis: facietq; sibi currus ⁊ equites ⁊ p̄cursores quadrigarũ suaꝝ: ⁊ ↄstituet aratores agroꝝ suoꝝ: ⁊ messores segetum: ac fabros armoꝝ suoꝝ: filias quoq; vr̃as faciet sibi focarias: vnguẽtarias: ac panificas: ⁊ sic ꝯ alijs cõditionib⁹ ad seruitutẽ ꝑtinentib⁹: que in p̄mo li. regũ tradunt: ꝑ hoc quasi volẽs ostẽdere q̄ regimen polliticũ qð erat iudicũ ⁊ suũ fuerat fructuosius erat pplo. Cuius tñ superius ↄriũ ẽ ostẽsum.

¶ Ad cui⁹ dubij declarationẽ sciẽdũ ẽ q̄ ex dupli ci p̄te regimẽ polliticũ regali p̄ponit. Primo quidẽ si referam⁹ dñiũ ad statũ integꝝ hũane nãe q statꝰ innocẽtie appellat in quo nõ fuisset regale regimẽ sꝫ polliticũ eo q̄ tũc nõ fuisset dñium qð seruitutẽ h̄ret sꝫ p̄eminẽtiã ⁊ subiectionẽ in disponendo ⁊ gubernãdo multitudinẽ ſm merita cuiuscũq;: vt sic vl in influẽdo: vl in recipiẽdo influẽtiã quilibet eẽt disposit⁹ ſꝫ ↄgruẽtiã sue nãe. ¶ Unũ apud sapiẽtes ⁊ hoies virtuosos vt fuerũt antiq romani ſm imitationẽ talis nãe regimẽ polliticũ meli⁹ fuit. Sꝫ q: ꝑuersi difficile corrigunt: ⁊ stultoꝝ infinit⁹ ẽ numer⁹: vt d̄r in eccl. in nã corrupta regimẽ regale ẽ fructuosi⁹: q: opꝫ ip̄am nãm hũanã sic dispositã q̄si ad sui fluxũ limitib⁹ refrenare. Hoc aũt facit regale fastigiũ. Unũ scriptũ est in puer. 20. c. Rex q sedet in solio iudicij dissipat oẽ malũ intuitu suo. Uirga ẽ discipline quã quilibꝫ timet ⁊ rigor iustitie sũt necessaria in gubernatiõe mũdi: q: ꝑ ea ppl̄s ⁊ indocta multitudo meli⁹ regitur. Unũ apl̄s ad ro. 13. dicit loquẽs de rectorib⁹ mũdi q̄ nõ sine cã gladiũ portat vindex in irã ei q male agit. Et aristoteles dic̃ in ethicis q̄ pene in legib⁹ istitute sũt medicine quedã. Ergo q̄tũ ad h excellit regale dñiũ. ¶ Ampli⁹ aũt ⁊ sit terre ſm stellaꝝ aspectũ regionẽ disponit: vt dictũ ẽ supra. vñ videm⁹ quasdã ꝓuincias aptas ad seruitutẽ: quasdã aũt ad libertatẽ. Prepi qð Julius celsus ⁊ amoni⁹ q describũt gesta frãcoꝝ ⁊ germanoꝝ eos mores ⁊ act⁹ attribuũt eisdẽ: in qb⁹ et nũc pseuerãt. Romãi ãt ciues aliq̄ tp̄e vixerũt sb regib⁹ a romulo vꝫ vsq; ad targniũ supbũ. C⁹ cursus ãnoꝝ. cclxiiij. fuit vt hystorie tradũt. Sic ⁊ athenienses p⁹ mortẽ codri regis sb magistrat⁹ vixerũt q: sb eodẽ climate ↄstituti. Cõsiderãtes. n. q̄ deã regio magis apta foret ex cãis iã dcis ad polliticũ regimẽ sic ip̄aꝫ rexerũt vsq; ad tp̄a Julij cesa. sb cõsulib⁹ dictatorib⁹: ⁊ tribunis qð fuit q̄dringẽtoꝝ q̄draginta q̄ttuor ãnoꝝ. ¶ In quo qdẽ tp̄e vt dictũ ẽ sup tali regie miltũ ꝑfecẽ res pu. Patꝫ igit q̄ ↄsideratiõe polliciã reg̃ ⁊ regale dñiũ pollitico p̄ponim⁹.

¶ Habita distictiõe dñij h distiguit ꝯ ministris ſꝫ dñiaꝫ dñoꝝ: ⁊ q̄daꝫ gnã ministroꝝ ondit oib⁹ dñijs cõia. Postea ꝓbat seruitutẽ qbusdã eẽ nãlẽ. C. X.

Ja igit sic deductis vidẽdũ ẽ de ministris q ad regis sit cõplemẽtũ: q: sini eis qðcũq; dñiũ trãsire nõ p̄t: vt ꝑ eos ſm gradũ psonarũ exerceãt officia distribuãt opa administrẽt necessaria: siue in reg̃: siue in q̄cunq; re pu. ⁊ ſꝫ merita cuiuscũq; in ea ↄtẽtu. Unũ ⁊ p̄m⁹ dux in israelitico pplo moyses a iethro cognato suo merito redarguit: vt pꝫ i exo. 18. c. q: ip̄e sol⁹ satisfaciebat pplo suo sini ministris. Stulto igit labore ↄsueris tu ⁊ ppls iste q tecũ ẽ ⁊ vltra vires tuas ẽ nec poteris sustinẽ.

Provide inque viros potentes et timentes deū in q
bus sit veritas: et q oderint auaritiā et cōstitue ex eis
Tribunos: et Centuriones: et qnquagenarios: ac de
narios q iudicent pplm. Hoc idē et de romanis i
uenit. Quia cū Regū regimen cessasset ab vrbe
Brutus fact' cōsul parū i cōsulatu solus vrbē rexit:
sz mouentib' bellū Sabinis eidē p senatū adiun-
ctus est dictator q dignitate cōsules pibat. Quorū
pmus lartius vocat' est. Hoc et tpe adiunctus ē
magister eqtum q dictature obseqretur. Quor p
mus Spurius Cassius. Post hec q̄si circa idem
tps istituti sunt tribuni q in fauorem ppli essent.
Nō p tanto sit dein ad euidendum qd regimē cu-
iuscunqz collegii siue puincie: siue ciuitatis vl' ca
stri: sine ministerio diuersor officialiū bn regi nō
pōt. Sz circa hoc distinguendū de eis vz: fm di-
uersitatē regiminis: q: opz ministros dnis cuius
cūqz regiminis esse cōformes sicut mēbra capiti.
Unā regimē polliticū ministros requirit fm q̄litatē
pollitie. Propter qd hodie in italia oēs sunt mer
cenarii sicut et dni: et nō agunt sicut mercede cōdu
cti nō ad vtilitatem subditor: sz ad lucrū suū cōsti-
tuentes i mercede finem. Qui vo gratis ministra
bant: vt antiq romani tunc eor solicitudo figeba
tur ad rem pu. sicut ad finē. Et ideo pficiebāt. Si-
cut maximus valerius narrat de Camillo, q pre
catus est q si alicui deor felicitas romanorū ni
mia videref: eius inuidia suo et nō rei pu. incōmodo
saciaref. Sz regalis regiminis alii sunt ministri
ppetuis officiis deputati ad ministrādū regi pro
suo suiqz ppli fructu: vt sunt comites: barones et
milites simplices: feudatarii q ex suo feudo et ipi
et sui successores ad regni gubernacula sunt obli-
gati ppetuo. Unā pz et ministros eē necessarios cui
cūqz dnio et fm ipsi' dnantis cōditionē ministros
debere cōstitui. Propter qd et in eccliā dr: fm iudi
cem ppli sic et ministri eius: et q̄lis rector est ciuita
tis tales et habitantes in ea. ¶ Distinguūtur au
tem et alia q̄ttuor genera ministror a pho in pol-
litica q haberi pnt regimini magis cōuenienti. Quic
dā eni sunt quos hz ciuilitas siue regimē oīno ne-
cessarios ad vilia officia exercēda dnor de qbus
natura puidit vt sint gradus in hoibus sicut et in
aliis reb'. Uidemus eni in elementis eē infimū
et suppmū. Uidem' et in mixto semp eē aliqd pre
dominās elemētū. In plantis et q̄dā deputata st
ad humanū cibū: q̄dam ad fimū: et eodē modo in
aīalibus. Sz et in hoīe iter mēbra corpis silr erit.
¶ Hoc idē cōsideram' in relatione corpis ad ani
mam. Et in ipsis et potentiis aīe in alterutrū cō-
paratis q: q̄dam ordinate sunt ad iperandum et
mouendū vt itellect' et volūtas: q̄dam ad seruiē-
dū eisdem fm gradū ipsar. Ita int hoīes erit. Et
inde pbaf esse aliquos oīno seruos fm naturaz.
¶ Amplius aūt cōtingit aliquos deficere a rōne p-
pter defectū nature. Tales aūt opz ad opus in-
ducere p modū seruilē q: rōne vti nō pnt. Et hoc iu
stū nāle vocaf. Hec aūt oīa phs tāgit in pmo pol-
liticor. Sūt aūt et alii ministri ad idē deputati of
ficiū alia rōne vt i bello deuicti. Nā lex humana
nō sine rōne sic statuit ad acuendū bellatores p re
pu. fortiter pugnādū. vt vz victi subiciantr victo
ribus iure quodā qd phs in pdicto loco iustū lega
le appellat. Unū isti q̄uis vigeant rōne ad statum
tn̄ rediguntr seruor quadā militari lege ad acuen
dū corda bellantiū. Et hūc modū obseruauerunt
romani. Unā tradūt histo. T. liuiū tante eloquētie
virū a romanis captū in seruitutē redactū: sed p-
pter suā pbitatem a liuio nobilissimo ro. sub cu'
dictōe tradit' erat manumissus ab ipo cognomē
accipiens. T. liuius est vocatus: quē libertati tra
didit p suis filiis instituēdis in liberalib' artibus
cui ante nō licuisset: fm pncipū instituta. Hoc et
et lex dina pcipit: vt in deuteronomio pz. ¶ Sūt
aūt et alia duo genera ministror in familia assistē
tium: vz vel mercede cōductor: seu seruientium
quadā beniuolētia et amore ad sui honoris cumu
lū: vel virtutis pfectū: vt sunt ministrantes pnci
pi in domestica domo: siue de re militari: siue au
cupii: siue venatiōis: siue in aliis rebus familiari
bus dom' de qbus nō est modo dicendū p singu-
la: et p qbus qs captat vel amicitiā vl' grāz dnor
vel mercedē repotat vel virtutis laudem acq-
rit. Unā in pūerbiis dr q accept' est regi minister
intelligens. Et in ecclīastico. Si est tibi seruus fi-
delis sit tibi sicut aīa tua. Cōcludendū est igit q
ad cōplementū regni et fulcimentū regiminis q̄
dicta sunt supra dn̄ diuitiis et ministris pnceps de
bet esse munit'. Propter qd phs dicit in. 8. ethi.
q nō est rex q p se nō est sufficiens: et oībus bonis
superexcellens. Quib' oībus supabundauit rex Sa
lomon: vt pz in. 3. li. regū. sz pcipue in ornatu et or
dine ministrorū de quo admirata regina Saba
maior est inqt sapientia tua q̄z rumor quē audiui.
Beati viri tui: et serui tui hii q astant corā te semp
et audiunt sapientiam tuam.

¶ Qz necessariū est regi et cuilibet dnō i sua iuris
ditione munitiones habere fortissimas et rōnes
quare ibi multe ponūtur. CA. XI.

P Ost hec autē ad robur dnii siue regalis si-
ue pollitici necessarie sunt munitiōes ad
quas se cōferant domestici regis: vel ipse
rex. Cui rei documentū accipim' a rege Dauid
q postqz cepit Jerusalem accepit mōtem syon p
suo munimine ibiqz arcez edificauit vbi dogma
rū fistule dicebāt vsqz ad mello: ipamqz arcē sui
vocauit ciuitatem. ¶ Hoc aūt vbiqz reges ob-
seruant q in singulis ciuitatib' et castris spāle hūt
presidiū siue arcem vbi degit regis familia et of-
ficiales eiusdez. Cui' qdem rei multe sunt cause:

vna sumit̃ ex parte p̃ncipũ: q: expedit eis esse in loco tuto ⁊ i regẽdo corrigendo ⁊ gubernãdo sint magis securi: ⁊ in exequendo miliciã efficiant̃ audaces. Vñ ⁊ romani ↄsules ⁊ senatores tutiorem elegerũt locum vz Capitolium de quo narrant historie q̄ tota occupata ab hostib⁹ vrbe roma in isto ꝑmanserũt illesi. ¶ Ampli⁹ aũt ⁊ regis sueq̧ familie maior honestas hoc exigit ne vel earum cõmertio cũ subditis vilificet̃ in ↄspectu populi ipsoꝝ maiestas vel ex incauto aspectu vbi marinia reqrit̃ pudicitia sicut senex ppli troiani se habebant ad Helenã: vt p̃hs dicit in ethi. ppl's regis indignationem incurrat vel ipse rex ⁊ sui se d̃honestandi in subditis occasionem assumant. In quem casum lapsus est rex Dauid circa vxorem vrie scutiferi Joab quã lauantez vidit de solario domus regie vt scribit̃ in scd̃o libro regũ. ¶ Secũda rõ sumit̃ ex parte ppli q magis sensibilibus mouet̃ q̃ȝ rõne ducat̃. Cũ enim vident magnificos sumptus regũ munitionibus facili⁹ ex admiratione inclinant̃ ad obedientiã: ⁊ ad suis parendũ mãdatis: vt p̃hs dicit i. 6. polliticoꝝ. ¶ Amplius aũt minorẽ cãm habent rebellandi seu sbiciendi se hostib⁹: dũ nimiũ infestant̃. Cũ eniȝ ministros regis munitionib⁹ habent p̃ntes sollicitãtur audacius ad defensionẽ sui. Sic ⁊ Judas machabeus fecit de arce syon: Quã deuictam cinxit muris fortissimis ⁊ turrib⁹ alter ꝑ defensione patrie ↄ hostes: vt scribitur in p̃mo macħ. Et sĩlr in bethsurã munitiões fortissimas extruxit ↄ faciez idumee. ¶ Rursus ad idẽ necessarie sunt munitiones p̃ncipib⁹ ꝑ ↄseruãdis diuicijs: qbus abundare debẽt vt dcm̃ est supra: ⁊ vt eisdẽ possint cũ sua familia liberi⁹ vti: vñ ⁊ ministri fiãt ad p̃parandũ necessaria ꝑmptiores q̄ est delectabili⁹ ac honorificenti⁹ ẽt in domestica domo. Hoc enim est ꝓpriũ in humanis actib⁹ q̄ ex ordine d̃bito causant spẽm: siue pulchritudinẽ tanq̧ in re ꝓportionata ⁊ cõmẽsurata i suis partib⁹. Vñ ↄsequit̃ i nobis sp̃ualis letitia q̃ ex se q̃si extasim facit quã passa vĩ regina Saba in aspectu ordinis ministroꝝ curie Salomonis: vt supius est ostensum.

¶ Q: ad bonũ regimẽ regni siue cuiuscunq̧ dñij ꝑtinet stratas siue quascũq̧ vias in regione vl' ꝓuincia hr̃e securas ⁊ liberas. CA. XII.

e St ⁊ aliud necessariũ regi ad bonuz regimen regni ad qd̃ ordinãt ipse munitiões vt vz stratas faciãt securas ⁊ aptas ad trãseundũ: siue ꝑ aduenis siue ꝑ idigenis vel regalibus suis. Vie eni cõẽs sunt oib⁹ quodã iure nãe ⁊ legib⁹ gentiũ. Propter qd̃ ꝓhibent̃ a nemine occupari nec vlla p̃scriptione nec quocũq̧ tꝑoꝝ cursu eis de eisdẽ posset aliqui acqri. Vñ in libro numeroꝝ via publica via regia noiatur ad significandã ei⁹ curitatẽ. Vbi Aug. in glosa dcm̃ verbũ exponit q: ꝓ tanto sic appellat̃: q: ꝓ oĩa cẽ libera cuilibet trãseũti iure iõ rõne humane societat̃. Propter qd̃ ⁊ ibidẽ scribit̃ q̄ a moyseis ↄdicentib⁹ ne filij isrl trãsirent ꝑ eos cũ sola via regia gradi permitterẽt hoc est sine lesione aliqua regionis dñs mãdauit ipsos deleri. Vt aũt strate in sua cõitate sint libere ⁊ trãseuntib⁹ forent secure iura p̃ncipibus ꝑmittũt pedagia. Vñ ⁊ eis seruantib⁹ q̃ viatoribus sunt p̃dicta: officiales p̃ncipum ipa merito possunt exigere: ⁊ ꝓficiscentes debite obligant̃ ꝑsoluere. ¶ Ampli⁹ aũt ⁊ viarum securitas in regimine regni p̃ncipibus est fructuosa: q: illuc magis confluũt mercatores cũ mercib⁹. vñ ⁊ regnũ in diuicijs crescit. Qua ratione in vrbe aucta fuit res pu. ꝓpter vias circa quas sollicitabant̃ expeditas hr̃e: ⁊ strate vocabãt̃ romane: vt hoies magis redderent̃ securi ad deferendũ merces ac sb simulatione callida sub noibus librarij ꝑmutatis vt latrones ignorarent tp̃s sicut cõpotiste scribũt cũ in vrbe celebrarent̃ nundine sic eos decipiebant. Quedã ẽt extra vrbem institute fuerũt ꝑ romanos p̃ncipes: eorũq̧ sunt intitulate noibus vt ex hoc maiorẽ obtinuerint firmitatẽ ⁊ loca tutiora aduenientibus redderent̃: vt foꝝ Julij qd̃ i cõfinibus multarũ ꝓuinciarũ ⁊ diuersis regionibus adhuc nomẽ remãsit. ¶ Amplius aũt ⁊ ꝑ diuersos ↄsules ac senatores romanos strate sunt institute extẽdentes se ad diuersas ꝓuincias quoꝝ titulis autẽticari viderent̃ ad liberiorem ac securiorẽ accessum ad vrbem vel ad ipsoꝝ memoriã clariorem. vt via aurelia ab aurelio p̃ncipe via appia ab appio senatore. Quarum p̃ma tẽdebat versus reatẽ: vbi historie ꝓuinciã aureliã ponũt. Scd̃a võ in campaniã suũ habebat ꝓgressum ac sic de singulis alijs siue ↄsulibus siue senatorib⁹: vt flãminio vel emilio a qbus strate vel ꝓuincie sunt noiate ꝓpter cãm iam dictaz. ¶ Rursus et diuin⁹ cultus in hoc auget̃ ꝓpterea q̄ ꝑmptiores sunt hoies ad reuerentiã diuinã cũ liberẽ aditus viarũ ad indulgentiã siue ad aditũ sancti. Unde ⁊ p̃cipuũ motiuũ romanoꝝ fuit stratas faciẽdi securas diuinus videlz ydoloꝝ cultus ꝑ quo multum zelabat res pu. vt Maximus valerius scribit in p̃ncipio libri sui. Sacra etiam scriptura in Esdra refert reuerẽtiam tẽpli ipeditã fuisse propter hostes in circuitu: ꝓpter quod ⁊ tardata fuit edificatio tẽpli. Juxta qd̃ dño dr̃ i Johe. Quadraginta ⁊ sex annis edificatũ est tẽplũ hoc ⁊ tu in triduo reedificabis illud.

¶ Qualr in quolibet regno ⁊ quocũq̧ dñio necessariũ ẽ numisma ꝓpriũ: ⁊ quot bona ex hoc sequũtur: ⁊ q̃ incõmoda si nõ habeat̃. CA. XIII.

b Js igit̃ expletis agendũ est de numismate in cui⁹ vsu vita hois regulat̃. Et sic per ↄñs omne dñium sȝ p̃cipue regnuȝ ꝓpter

varios ꝓuentus quos ex numismate ꝑcipit. Unde ⁊ dñs querens a phariseis simulatorie tēptantibus ipm̄: cuiꝰ est inq̄t ymago hec ⁊ supscriptio. Cūqꝫ rñdissent Cesaris sniam quesiti sup ipos retorsit dicens. Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ q̄ sunt dei deo quasi ipm̄ numisma sit causa vt ī pluribꝰ tributa soluendi. De materia aūt numismatis ⁊ qualr̄ sit regi necessarium talibꝰ abundare supra satis est ꝑtractatū. Sed nūc ipm̄ accipiamus ꝓut ē mensura q̄dam ꝑ quā supabundātia et defectꝰ reducunt ad mediū: vt phūs in .5. ethi. dicit. Ad hoc enim inuentum ē numisma vt soluantur lites in cōmercijs ⁊ sit mensura in cōmutationibus. Et lꝫ multa sint genera cōmutationū vt ex phō habemꝰ ꝑmo politicoꝝ: ista tñ expeditior est inter oēs. ꝓpter quod inuentuꝫ dicit esse numisma. Unde ⁊ pollicia ligurgi qui Parthis ⁊ lidis primo leges tradidit in q̄bus numisma ꝓhibebat: ⁊ solā cōmutationem ex alterutrū mercibꝰ ꝑmittēs ꝑ phūm reprobat: vt ex iam dictis apparet. Unde ⁊ ipse ꝯcludit eodem libro ethi. numisma ꝯstitutuꝫ ꝓpter cōmutationis necessitatem: q: ꝑ ipm̄ expeditius fit cōmertiū ac tollit in cōmutando materia litis. Quā q̄dem habemꝰ ab Abraā patre nr̄o q̄ ꝑ multa tempora fuit ante ligurgū ⁊ oēs phōs. Unde de ipo scribit in gen̄. q agruꝫ emit ꝓ sepultura suoꝝ ꝑcio quadrigentoꝝ sicloꝝ publice ac ꝓbate monete. Sꝫ q̄uis ex se numisma sit necessarium ꝓpriū tñ in omni regimine sed ꝑcipue regis. Cuiꝰ due sunt cause. Unā accipimꝰ ex parte regis aliā vō ex parte ꝑpli sibi subiecti. Quantū ad primū numisma siue moneta ꝓpria ornamentum ē regis ⁊ regni: ⁊ cuiuslibet regiminis: q: in ea repsentat ymago regis: vt Cesaris sicut dictū est sup. Unde in nulla re tāta pōt esse claritas memorie eiꝰ eo q nihil sic ꝑ manus hoīuꝫ frequētat: qd ad regem vel quēcūqꝫ dnm̄ ptineat q̄ntum numisma. ¶ Amplius aūt in q̄ntum moneta regula ē ⁊ mēsura rerū venaliū intātū monstrat sua excellētia: vt vꝫ ymago ipsiꝰ sit in nūmo regula hoīum in ipoꝝ cōmercijs. Unde moneta dicit q: monet mentem ne fraus inter hoīes cū sit mensura debita cōitat vt ymago cesaris sit in hoīe: quasi ymago diuina sicut Aug. exponit ꝑtractans dictā mām. Numisma vō dicit q: noībus ꝑncipum effigieqꝫ designat: vt tradit Isidorus. Per qd manifeste apparet q ex numismate maiestas dnoꝝ relucet. Et ideo ciuitates siue ꝑncipes: siue ꝑlati hoc ꝓ sua glia singulariter ab impatoribꝰ impetrant: vt habeant sp̄ale numisma. ¶ Rursus numisma ꝓpriū cedit in cōmodū ꝑncipis vt dictū est supra: q: ꝑ ipsum mensurant tributa: ⁊ quecūqꝫ exactiones q̄ fiunt in ꝑplo: vt in lege mādabat diuina circa oblationes vꝫ ⁊ redemptiones quascūqꝫ sacrificij loco. ¶ Amplius aūt ipsiꝰ factura ꝓpter auctem ꝑncipis excusat cōmodū regi. q: nulli alij lꝫ sub eadeꝫ figura ⁊ supscriptione cudere vt iura gentiū mandāt. In qua q̄dem ⁊ si liceat suū ius exigere in cudēdo numisma: moderatꝰ tñ dꝫ esse ꝑnceps q̄cūqꝫ vel rex siue imutādo: siue in diminuendo pōdus vel metallū: q: hoc cedit in detrimentū ꝑpli: cum sit rerū mensura sicut supra dictū est. Unde tñ ē mutare monetā siue numisma q̄ntuꝫ staterā siue quodcūqꝫ pōdus. Hoc aūt q̄ntū deo displiceat in ꝓuer. 20. c. scribit. Pōdus inq̄t ⁊ pondus statera ⁊ statera vtrūqꝫ abhoīabile est apud deū. De quo et grauiter rex aragonū rephendit ab Inno. papa: q: numisma mutauerat diminuēdo in ꝑpli detrimentū. Propter qd ⁊ filiū obligantē se ꝑ iuramentum dictā seruare monetā a dicto absoluit iuramento: eidē mādans vt ipam ad ꝑstinum statuꝫ reformaret. Iura ēt in numismatibꝰ fauēt mutuis ⁊ pactionibꝰ q̄buscūqꝫ. Mādat eni solui mutua ⁊ pacta seruari: iuxta illiꝰ tꝑis numisma in q̄ fuit mensura q̄litatis ⁊ q̄ntitatis. Concludit ergo qualiter vnicuiqꝫ regi numisma ꝓpium est necessariuꝫ. ¶ Sed ēt ex parte ꝑpli adhuc numisma regis ꝓprium ē necessariū: vt ēt ex iam dictis apparet. ¶ Primo q: expeditior ē in cōmutationibꝰ mēsura. ¶ Rursus q: certior inter ꝑplares ē. Multi eni sunt q alias monetas ignorāt: ⁊ sic de facili pñt simplices ꝑueniri fraude: qd ē ꝯ formam regalis regiminis. Circa qd romani ꝑncipes puiderūt. Unde tradunt historie q tꝑe dni nr̄i iesu christi in signū subiectionis romanoꝝ vnum erat numisma in toto orbe terraruꝫ in quo erat Cesaris ymago quā statim cognouerūt pharisei suscitati a dño iesu xp̄o ad discooperiendū eoꝝ fraudē. Et istud numisma decē vsuales valebat denarios. Qd soluebat q̄libet thelonearijs ꝑdictoꝝ ꝑncipū siue eoꝝ gerentibꝰ vicē in ꝓuincijs vel ciuitatibus seu castris. ¶ Rursus ꝓpriū numisma fructuosius ē. Cū enim extranee monete cōcant in ꝑmutationibꝰ: opꝫ recurrere ad artem campsoriaꝫ cū talia numismata nō tñ valeant in regionibus extraneis q̄ntum in ꝓprijs. Et hoc sine dāno eē non pōt. Et ꝑcipue accidit in partibꝰ theotonie ⁊ regionibꝰ circūstantibus. ꝓpter qd cogunt cum de loco ad locū trāseunt massam auri vel argenti secū deferre ⁊ q̄ntum in cōmutationibꝰ rerū venaliū indigent tñ vendūt. ¶ Unde phūs in lib. 4. politicoꝝ: spēs pecuniarū distinguēs. siue artis pecuniarie: siue numismatiā siue campsoriā obolostaticā ⁊ cambos. primā solā dicit esse nālem: et ad cōmutationē reꝝ nālium ordinat: qd facit ꝓpriū numisma ⁊ nō aliud vt ex iam dictis appet. ¶ Propter hoc ipam solā cōmendat: alijs supradictis spretis: ⁊ de q̄bus infra dicet. Cōcludēdū est igit in oī regimine ꝓ ꝯseruatione dnij ⁊ ꝑcipue regalis: necessariū eē numisma ꝓpriū: siue ex parte

pollitie: siue ex parte regis vel regiminis cuiuscūq;.

¶ Qualiter ad bonū regimē regni et cuiuscūq; dñij siue pollicie pondera et mensure sunt necessarie: exemplis et rōnibus psuadet. CA.XIIII.

P Ost hec aūt agendū est de ponderibus et mēsuris q̄ necessaria sunt ad dñij cuiuscūq; regimē ↄseruandū sicut et numisma: qz cū eis soluūt tributa seu etiā qz p ipa lites diminuūtur: et in emptionib⁹ et venditionib⁹ fidelitas seruat: vel qz sicut et numismata: vite sunt humane ↄtrarie: imo plus imitant nālē actionē qȝ numisma qz scriptū ē i li. sapie. xi. c. qꝫ oīa disposuit de⁹ i nūero: pondē et mēsura. Si ḡ oēs creature his trib⁹ limitib⁹ tminant: magis vr̄ qꝫ pōdus et mēsura a nā trahāt originē qȝ numisma: et iō magis necia i repu. siue i regno. ¶ Amplius aūt pondus et mēsura inq̄tū talia semp ordinant ad mēsurata et ponderata. Aliter p se nihil sunt: sed numisma q̄uis sit mēsura et instrm in pmutationib⁹: tn̄ p se aliqd ē pōt: puta si cōflet erit aliqd vz aurū vel argentū: ergo semp nō ordinabit ad pmutationes. Et hoc ēt hz veritatē i aliis spēb⁹ pecuniaꝝ: imo ampli⁹ vt i campsoria q̄ nō pprie ordinat: vt sit mēsura reꝝ venaliū: sz magis ad pmutationē numismatis. Itē in obolostatica q̄ ↄsistit circa pōderis excessū in pmutationib⁹: qbus inuētis supra pōdus i metalla resoluūtur vt sunt pōderatores in trabuchetis et aliis pōderib⁹. Itē nec cachos. i. ars furnaria q̄ magis ordinat ad numisma sicut ad finem aliis pmutationib⁹ exclusis: De qbus spēb⁹ in. 4. polliticoꝝ agit phs et ifra dicet et supra est tactū. ¶ Rursus illi act⁹ sunt maxime necessarij i repu. siue in regno q ex iure nature pcedunt: qz leges instituere p pncipes inde hñt initiū. alias iuste leges nō essent. Sz talia sunt d iure nature: qz adequāt nālem iusticiā. Sic ḡ ad nām regni siue pollicie: mēsure et pōdera sunt necia. Hinc ē qꝫ pmus dux israhelitici ppli vz Moyses vt describit Isidor⁹ tradēdo leges dinas q̄ pme fuerūt simul cū illis pondera et mēsuras ↄstituit siue pro cibis et potib⁹ vt ephi. et gomor. et modi⁹: et sextari⁹: siue in terris et pānis q̄ cubitales hñt mēsuras: siue i auro et argēto: et numismatib⁹ q̄ sc̄ statera et alia pondera. Unde cū dict⁹ Moyses i leuitico exhortaret ppl'z ad iusticiā faciēdā statī subiūgit regulas nālis iusticie: vt Origenes ibidē exponit. Nō facietis inqt iniquū aliqd i pondere et mēsura. Statera iusta et eq̄ sint pōdera: iust⁹ modi⁹: equusq; sextari⁹. Refert iterū Isidorus qꝫ Sidō argus grecis mēsuras dedit: vbi tūc florebat argiuoꝝ regna circa tpa pfati ducis Moysi. Narrāt ēt historie Cererē mensuras agriculture et frumēti grecis fictione tradidisse. Unde et dea frumētaria et demetra ē vocata. Ex his ḡ appet qꝫ nālr opz regē vl quēcūq; dñz ad bonū ipoꝝ regimē mēsuras et pondera pplo sibi subiecto tradere pp cās iā dictas: et exēplo dictorū pncipum de qbus nunc est actū.

¶ Hic scđs doctor declarat qꝫ opz regē et quelibz dñm ad ↄseruationē sui stat⁹ adhibere solicitudinē: vt de erario publico prouideat paupib⁹: et hoc exēplis et rōnibus probat. CA.XV.

E St aūt et aliud qđ ē ad bonum regimē pricipatus regni siue puincie: vl ciuitatis: vel cuiuscūq; pncipat⁹: vt vz de cōi erario puideat p pncipē q psit idigētiis pauperū pupilloꝝ: et viduarū: ac aduenis et pegrinis assistat. Si enīz nā q̄cūq; nō deficit i necessariis: vt phs dicit i. 3. de celo et mūdo: multo minus et ars q̄ imitat naturā. Inter oēs aūt artes ars viuēdi et regendi superior et amplior ē: vt tradit Tullius de tusculanis qōnibus. Ergo reges et pncipes i necessariis deficere nō debent indigentib⁹: imo poti⁹ subuenire. ¶ Preterea reges et pncipes vices dei gerūt in terris p quos deus mundū gubernat: sicut p causas secūdas. Unde et Samuel ppheta suntptus in dñio cū querelā pponeret corā deo: responsum habuit qꝫ nō ipm israeliticus ppls spreuerat sed deū cui⁹ vz vices gerebat. Et in prouerb. di. Per me reges regnāt et legū ↄditores iusta decernunt. Sed deo spāliter ē cura paupum ad nature ipoꝝ defectum supplendū. ¶ Propter quod sic agit diuina pudentia circa indigentem: sicut pater erga filios impotētes: de qbus amplior incūbit sollicitudo pp̄ter ampliorē necessitatē. Unde et ipse dñs sibi reputat fieri spāliter quod fit paupi ipo attestante q dicit. Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Ergo ad istum defectuz pauperum supplendum sicut vices dei gerētes in terris pncipes et prelati sunt debitores: et sicut patres quos cogit officium esse auxiliatores subditoꝝ: vt philosophus dicit in octauo ethi. ipoꝝ cum effectu beneficij spālem debent curam habere. Talem autem sollitudinez habuit Philippus rex macedo circa phisiam. Quem vt scribit Vegetius libro tertio de re militari: cum prius haberet offensum audiens ipsum lz nobilem habere tres filias et cum ipsis inopia premi ab amonentibus de hoc querens vtrū melius foret partem egram corporis abscindere qȝ curare familiariter accersiuit: et accepta de facultatibuz domesticarum pecunia instruxit et fideliorem habuit. ¶ Amplius autem quia reges et principes communes habent actiones et vniuersalem diligentiam subditorum cum non sufficiat homo solus ad proprias actiones: oportet qꝫ in multis deficiant: quia talis actio siue actiones que sunt populum gubernare: iudicare: ac vnicuiq; suorum subditorum fm merita prouidere trāscendit virtutem nature. Propter quod dicitur qꝫ est ars artium regimen animarum. Et arduū est valde

vt qui nescit tenere moderamina vite sue index
fiat vite aliene. Scd'm quā cām Sauli assum-
pto ⁊ inuncto in regē p Samuelē ꝓphetam ꝑcipitur
q ascenderet ad cuneū ꝓphetarū: vt ibidē p ele-
uationē mētis ꝓphetando cū eis circa ppl'm gu
bernādum ex diuina influētia haberet ⁊ notitiā
agendoꝝ. Quod ⁊ factū fuit: vt p3 in p̄mo regū
Vñ impossibile est reges ⁊ p̄ncipes nō errare ꝑ
dictam causam: nisi ad illuz q omnia gubernat.
et omnium est conditor se conuertant. Et ꝓpter
hanc cām dicit' in ecclastico de regibus isrl'itici
ppli q p̄ter Dauid: Ezechiā: ⁊ Josiā q fuerunt
viri spūales ⁊ a deo illuminati oēs peccauerūt do
mino. Isti aūt defectui subuenit' p elemosyne bñ
ficium vñ paupes sustentent'. Sicut p Danielē
ꝓphetam dcīn est illi p̄ncipi Ethnico regi babilo-
nis Nabuchodonosor: q in toto oriēte generalis
erat monarcha. Peccata tua elemosynis redi-
me: ⁊ iniqtates tuas in misericordiis paupeꝝ cō
uerte. Sunt ḡ ip̄e elemosyne quas faciunt p̄nci-
pes indigētib⁹ quasi quidā fideiussor corā deo ꝓ
ip̄is ad soluēdum debita peccatoꝝ: vt phs dicit
de numismate respectu reꝝ venaliū. Et sicut nu-
misma est mēsura in ꝑmutatiōib⁹ ꝓ vita corpali
ita elemosyna in vita spūali: ꝓpter qd in eccl'a-
stico dicit'. Elemosyna viri quasi saculus cū ip̄o
⁊ gratiā hoīs q̄si pupillā oculi ꝯseruabit. Ex his
igit' satis est manifestū qualr' oportunū ē regib⁹
⁊ cuicūq3 dño in ip̄oꝝ dñio de cōi errario rei pu.
siue regali pauperib⁹ ꝓuidere. Hinc ē q in singu
lis ꝓuincijs: ciuitatibus ⁊ castris ad talia miste-
ria exercenda sunt hospitalia instituta: siue p re-
ges siue p p̄ncipes: ⁊ ciues ad paupeꝝ inopiam
subleuādū: ⁊ nō solū apud fideles: sed etiā infide-
les. Domos. n. instituebāt hospitalitatis ad pau
perum subuētionē quas Jouis hospitalia nomīa
bant: vt p3 in libro. 2. mach. ꝓpter effectū beni-
uolentie ⁊ pietatis q eidē attribuit' planete f'm
astrologos. De Aristotele etiā tradunt hystorie
q Alexādro exhortatorias litteras destinauit q
paupeꝝ inopie memor eēt ad ꝓspitatē sui regimi
nis augmentandam.

¶ Hic sanctus doctor declarat qualr' o3 reges ⁊
quēcunq3 dñantes ad cultū diuinū intēdere: ⁊ qs
fructus ex hoc sequat'. CA. XVI.

b Js habitis agendū est de cultu diuino ad
quem reges ⁊ p̄ncipes studere debēt to-
to conatu ⁊ sollicitudine: sicut ad finē de-
bitum. Et iō h in h vltio capitulo tradit': de quo
⁊ rex ille magnificus Salomō in ecc. 12. c. scribit
finē loquēdi oēs pariter audiamus. Deū time
⁊ mandata ei⁹ obserua: hoc est enī oīs hō. Et quā
[illegible] iste finis oībus sit necessari⁹ diuinus v3 cul-
[illegible] ꝑ obseruantiā mandatoꝝ vt iam

dcīn est regi tn̄ magis ꝯpetit. Et huiu3 rōēm ma
gis debito: ꝓpter tria que sunt in ipso. Et q: v3
hō: ⁊ q: dñs: ⁊ q: rex. Quia homo singulariter a
deo creatus. Ceteras enī creaturas de⁹ dicēdo
fecit. Cum vō hoīem creauit dixit. Faciam⁹ ho-
minem ad ymaginē ⁊ silitudinē nostrā. Vñ apl's
in actibus aploꝝ. 17. ca. refert verba arati poe
te dicētis q nos genus dei sum⁹. Ex hac ḡ parte
debitores sum⁹ oēs deo in generali ad diuinā re
uerentiā: qd est p̄mū ꝑceptū p̄me tabule. Vñ dr̄
pplo isrl'itico in deutro. p moysem ⁊ p ꝯñs nobis
Audi isrl' dñs de⁹ tuus deus vn⁹ est. Quasi ip̄e so
lus sit cui debet' reuerētia ⁊ honor: inq̄tū ab ip̄o
solo creati sumus ⁊ singulari quadā ꝑrogatiua ꝓ
ducti. Et ꝓpter h habita ꝯsideratōe tanti bñficij
subdit moyses in eodē statī3 loco dicēs. Diliges
dñm deū tuum ex toto corde tuo: ⁊ in tota aīa tua
⁊ in tota fortitudine tua: Jn hoc volēs ostēdē q to
tum deo debeam⁹ quod sum⁹. Et in recognitiōe
eius ꝑceptum de decimis fuit institutū: ad qd q-
libet obligat' nō in quātitate numeri: s3 cuiuscūq3
rei ex dicta iā3 cā. Sed q̄uis qlibet ad h sit obli
gatus pl⁹ tn̄ p̄nceps etiā sicut ꝑuata ꝑsona: inq̄tū
plus participat de nobilitate humane nāe rōne
sui generis vñ trahit originē ⁊ inde nobilitatem
vñ phs ꝓbat in sua rethorica. ¶ Qua ꝯsideratiō
ne motus Cesar Aug⁹ qui ⁊ Octauianus vt hy-
storie tradunt: diuinos honores nō sustinēs q ei-
dem exhibebant' a ro. pplo ꝓpter corporis eius
pulchritudinē ⁊ animi ꝓbitatē. suū creatorē ⁊ fa-
ctorem q̄siuit a Sibilla tyburtina quē ⁊ inuenit
⁊ adorauit: ꝓhibuitq3 edicto publico ne ip̄m vl-
terius aliquis de dicto populo adoraret: vel de-
um aut dominū vocaret. ¶ Amplius aūt ⁊ inq̄-
tum dñs: q: nō est potestas nisi a deo: vt apósto-
lus dicit ad romaos. 13. c. Vñ ⁊ vices dei gerit in
terris vt dcīn est supra. Propter qd tota virtus
dominij ex deo dependet' sicut eius ministri.
Ubi aūt est dependentia in dominio necessaria
est superioris reuerentia: q: p se nihil est: vt i mi-
nistris regalium curiarum cōtingit. Propter qd
in apoch. quotienscunq3 agitur de celestiū spiri-
tuum ministerio qui per se mores tāq3 maturio
res in actōibus: ⁊ animalia que potius agūtur q̄
agant ex vehementi irradiatione diuina: ⁊ in mi
nisterio designantur: semper de eisdem subiun-
gitur q ceciderunt in facies suas ⁊ adorauerunt
deum. Qui quidem duo actus sunt latrie: seu di
uini cultus. Unde ⁊ illa Nabuchodonosor mo-
narche in oriente vt scribitur in Daniele: quia
suum dominiū nō recognoscebat a deo f'm suam
ymaginationem in bestiam est translatus: ⁊ di-
ctum est ei. Septem tempora mutabuntur sup
te: donec scias q dñet' excelsus in regno hoīum ⁊
cuicunq3 voluerit det illud. Circa q etiā monit⁹

Alexāder vt historie tradunt cū ꝓposito vadens
in iudeā destruēdi regionē cū appropinquaret ie
rusalē et irato in albis summus pōtifex occurris-
set cū ministris tēpli māsuefact⁹ ꝛ de equo descē-
dens ipse eū vice dei reuerit⁹ est. Et ingressus tē
plum maximus honorauit donis: ꝛ gentē totā ꝑ
diuina reuerentia libertate donauit. ¶ Nō solū
aūt sicut hō ꝛ dñs ad diuinū obligat cultū: sꝫ etiā
sicut ꝛ rex: q: inunguntur oleo ꝯsecrato: vt pꝫ de re
gibus israelitici ppli q oleo scō inūgebant mani-
bus ꝓpharum. Un̄ ꝛ xpi dñi vocabant ꝓpter ex-
cellentiā virtutis ꝛ grē in ꝯiūctione ad deū qbus
ꝑditi esse debebāt. Scōm quā vnctionē quandā
ꝯsequebant reuerētiā ꝛ delationē honoris. Pro-
pter qd̄ ēt Dauid q: ꝑcidit clamidē regis Sau-
lis ꝑcussit pect⁹ suū in penitudinis signū: vt scri-
bit in ꝑmo libro regū. Rex ēt Dauid cū lamenta
biliter dploꝛat mortē Saulis ꝛ Jonathe: ita q̄re-
lam ꝓponit de allophiloꝝ irreuerētia: q sic occi-
derant regē Saul quasi nō eēt vnct⁹ oleo: vt in fi
ne scribit scdi libri regum. Cui⁹ scitatis ēt argu-
mentū assummimus ex gestis frācoꝝ: ꝛ bti remi
gij sup clodoueū regem ꝑmū xpianum īter reges
francoꝝ ex delatione olei desup ꝑ colūbam: quo
rex ꝑsatus fuit inunct⁹ ꝛ inungunt posteri signis:
ꝛ portentis ac varijs curis apparentib⁹ ī eis ex
vnctione ꝑdicta. ¶ Ampli⁹ aūt ꝛ in dicta vnctio
ne vt Aug. ait de ciuitate dei figurabat rex ver⁹
ꝛ sacerdos iux̄ Dan. ꝓpham. 9. c. Cū venerit in-
qt sanctus scōꝝ cessabit vnctio vr̄a. Jndꝫtuꝫ igit
figurā gerunt in hac vnctione illi⁹ q est rex regū ꝛ
dñs dñantium vt dr̄ in apoc. 19. c. q est xp̄s dñs nr̄
debitores sunt reges ad ip̄m imitandū: vt sit dbi
ta ꝓportio figure ad figuratū: ꝛ vmbre ad corpus: ī
quo verus ac ꝑfect⁹ cultus diuinus includit. Pa
tet igit quā necessariuꝫ sit cuilibet dño: vt sit deo
deuot⁹ ꝛ reuerens: sꝫ ꝑcipue regi ad ꝯseruationeꝫ
sui regiminis. Cui⁹ exemplū trahim⁹ qdē a ꝑmo
vrbis rege vꝫ Romulo vt historie tradūt. Jn ꝑ-
mordio eni sui regiminis ī vrbe romana: fabrica
uit asylū qd̄ tēplū pacis noiabat multꝫ amplians
gratijs. Pro cuius numine ꝛ reuerentia omneꝫ
sceleratum q ad ipꝫ confugeret cuiuscūqꝫ status
reddebat immunem. Qualē aūt habuerint exituꝫ
posteri ei⁹ q in diuino cultu fuerūt negligētes: et
q fuerunt seruētes scribit maxim⁹ Ualerius ī ꝑn
cipio li. sui. Quid vō dicam de deicolis regib⁹: si
ue veteris siue noui testi: Oēs enim q ad diuinā
reuerentiā fuerunt solliciti: feliciter suū ꝯsumaue
runt cursum. Qui vō econtra infelicē ꝯsequti sūt
exituꝫ. Tradunt ēt historie q in qualibet monar-
chia ab initio seculi tria se inuicē ꝑ ordinē cōitata
sunt: Diuinus cult⁹: sapiētia scholastica: ꝛ secula-
ris potētia. Que qdem tria se inuicē ꝑ ordinē con
sequitur: ꝛ in rege Salomone ex suis meritis cō

seruata sunt: q: ꝑ diuinā reuerētiam cū descendit
in ebron locū orōnis assumpt⁹ in regē ꝯsecutus ē
sapientiā: ꝛ ex vtroqꝫ vlteri⁹ in regali virtute su-
per reges sui tpis excellentiā. Cū vō a vero cultu
dei recessit infelicē exitū hūit: vt pꝫ in. 3. li. regū.
¶ Hec igit de ptinētib⁹ ad regimē cuiuscūqꝫ do-
minij sꝫ ꝑcipue regalis in hō libro in tātū sint dcā.

¶ Explicit liber scds. Jncipiūt capitula tertij.

¶ In hoc p̄mo caplo ꝯsideraẗ r pbaẗ oē dñiū eē a deo: ꝯsiderata natura entis. CA.I.

Cor regis in manu dei: quocunq3 voluerit inclinabit illud: vt in pūerbio. xi. c. scribitur. Quod r ille magn⁹ monarcha in oriēte Cirus vz rex psarū p publicū ꝯfitet edictū. Post victoriā eni ō Babylonia ꝯsecutā quā vsq3 ad solū destruxit ac occiso Baltasar rege ibidez sicut histoꝛie tradūt: sic aut vt in pncipio libri esdre p3. Hec dicit Cirus rex psarū: oia regna mūdi ō dit mihi dñs deus celi. Inde manifeste appet a deo oē ꝯuenire dñiū sicut a p̄mo dñante. Qđ qdem ondi pōt triplici via: quā pbs tāgit. Quia vł inq̄tum ens vł inquātū motor vel inquātū finis Rōne qdē entis: q2 op3 oē ens ad ens p̄mū reducere sicut ad pncipiū oīs entis: r vt oē calidū ad calidū ignis: vt p3 p pbm in scđo methaphisice. Qua ergo rōne oē ens ex ente p̄mo dependet cadē r dñium. q2 ipm sup ens fundaẗ: r tanto super nobili⁹ ens q̄to r ad dñandū sup hoīes in natura coequales eisdē p̄poniẗ. Un̄ r eām h3 nō supbiendi: s3 humane suū pplm gubernandi: vt Seneca dicit in epla ad lucillū. Propter qđ in ecclesiastico dr. 32. c. Rectoꝛē te posuerūt: noli extolli: s3 esto in illis quasi vn⁹ ex illis. Sicut ergo oē ens ab ente p̄mo depēdet qđ est p̄ma cā: ita r oē dñium creature a deo sic a p̄mo dñante r p̄mo ente. ¶ Amplius aūt oīs multitudo ab vno pcedit r p vnum mēsuraẗ: vt p3 p pbm in decimo p̄me phie. Ergo eodē modo r multitudo dñantium ab vno domināte trahet originē qđ ē deus: Sicut videm⁹ in regalib⁹ curijs q i diuersis officijs multi sunt dñantes: s3 oēs ex vno dependēt vz rege: Propē qđ pbs i. 12. p̄me phie dicit: q sic se h3 deus sine p̄ma cā ad totū vniuersum: sicut dux ad exercitū: a quo tota multitudo castroꝝ depēdet. Un̄ r ipse moyses in exodo. 15. c. deum ducē populi vocat. Dux inqt fuisti in misericoꝛdia tua pplo quem redemisti. A deo igiẗ oē dñium h3 initiū. ¶ Rursus ad idē. Uirtus est pportionata enti cui⁹ ē virtus r adequaẗ ei: q2 virtus fluit ab eēntia rei: vt p3 p pbm in p̄mo r scđo libro ō celo. Sic ergo se h3 ens creatū ad increatū qđ ē deus: ita virt⁹ cuiuslibet entis creati ad virtutē increatā q̄ et ē de⁹ q2 quicqd ē in deo: deus ē. S3 oē ens creatū ab ente increato trahit originē: ergo virt⁹ creata ab increata. Hoc aūt in dñio p̄supponiẗ q2 nō ē dominiū vbi nō est potētia siue virtus: ergo oē dñium erit ab increata virtute: r hec ē deus vt sup deū est. Et sic idē qđ p̄us. Un̄ apls dicit ad heb. q deus poꝛtat oīa vbo virtutis sue. In ecclesiastico p̄mo. c. et scribiẗ q vnus ē altissimus: creatoꝛ oium: oīpotentes: rex potens: metuēdus nimis: sedens sup thronū dñans deus. In quib⁹ vbis satis apparet a quo oīs creatura h3 esse: virtutē et opationem r per ꝯñs dominium. Et multo amplius rex vt superius est ostensum.

¶ Hoc idem probat ex ꝯsideratione mot⁹ cuiuslibet nature create. CA.II.

Non solū aūt rōne entis s3 rōne et motus pbaẗ a deo ꝯuenire dñium: r p̄mo qdē assumēda est rō pbi in. 8. phicoꝝ. Quia oē qđ moueẗ ab aliquo moueẗ: r in mouētib⁹ r mot⁹ nō est abire in ifinitū: ergo op3 venire ad aliquod p̄mū mouens imobile: qđ est deus siue cā p̄ma. Inter oēs aūt hoīes q plus hñt de rōne mot⁹ sunt reges r pncipes r oēs q p̄sunt: siue in gubernādo: siue in iudicando: siue in defendēdo: r sic de alijs actib⁹ q ad curam regiminis ptinent. Un̄ Seneca de ꝯsolatione fratris ad polibiū sic loqtur ō cesare exoꝛtās eū ad cōtēptū mūdi. Cū volēs oīum rerū obliuisci cogita Cesarē: Uide quantā huius vite indulgētie fidē: quātā industriā debeas: intelliges nō magis tibi incuruari licere: q̄ illi. Si q̄modo ē fabulis tradit⁹: cui⁹ humeris mūdus inniẗ. Cesari quoq3 ipsi cui oīa licent: pp̄ter hō ipsū multa nō licent. Oīum domos illi⁹ vigilia defendit: oīum ociū illius laboꝛ: oīum delicias illi⁹ industria: oīum vacationē: illi⁹ occupatio. Ex quo se Cesar oꝛbi terrarū dedicauit: sibi eripuit: r syderū modo q̄ irrequieta semp cursus suos explicat nunq̄ illi l3 nec subsistere nec qcq̄ suū facere. Si ergo reges r alij dñi tm̄ habēt de rōne mot⁹ ipm nō possunt p̄ncere nisi p influentiā r virtutē motoris p̄mi: qđ est deus vt supius ē pbatū. Propter qđ in libro sapie vbi ꝯnumerantur effect⁹ diuine virtutis p suā sapiam: volens auctoꝛ ondere qualiter oīa influentiā diuini mot⁹ participāt sub dū statim: oībus mobilib⁹ mobilioꝛ est sapia. Attingit aūt vbiq3 pp̄ter suā mūdiciā: mūdiciā vocās absolutā r supgredientē ac īmixtā diuinā virtutē ad oīa mouēdā ad similitudinē coꝛpoꝛalis lucis

q̄ ex hac parte nām imittat̄ diuinam. ¶ Rursus ad idē. Oīs cā p̄maria plus ē influens in suū causatū q̄ cā secūdaria. Cū aūt p̄ma deus ē: ergo si i virtute p̄me cause oīa mouent̄ ⁊ influētiam p̄mi motus oīa recipiunt: ⁊ motus dn̄oꝝ erit ex virtute dei ⁊ ex deo mouente. ¶ Amplius aūt si ē ordo in motib' corporalib': multo magis ⁊ i spūalib' erit. Sic aūt videm' in corporib' q̄ iferiora p superiora mouent̄: ⁊ oīa reducunt̄ ad motū supp̄remi qd̄ est nona spera s̄m Ptholomeū in p̄ma distinctione almagesti: s̄ꝫ s̄m Aristo. in sc̄do de celo ē octaua. Si ergo oēs mot' corpales regulant̄ p primū: ⁊ a p̄mo h̄nt influētiā: multo magis spūales sbe ꝓpter maiorē assimilationē quā h̄nt in alterutrū. Uñ aptiores sunt ad recipiēdā isluentiaꝫ p̄mi ⁊ supp̄mi mouētis siue motoris qd̄ est deus Quē q̄dē motū nobis tradit btūs Dioni. in libro de diuinis noīb' ⁊ de celesti ierarchia: distinguēs in eis motū: sicut ⁊ i corporib' vꝫ circularē: rectū ⁊ obliquū. Qui q̄dem mot' sunt q̄dā illuminationes quas recipiūt a supiorib' ad agendū: vt ideꝫ doctor exponit. Ad quas q̄dē illuminatiōes recipiēdas necessaria ē dispō mētis i qua fit ista isluētia mot'. Inter oēs aūt hoīes q paratiores eē debeant sunt reges ⁊ p̄ncipes ⁊ alij dn̄atores orbis tū ex exercitio qd̄ h̄nt: tū ob vlēs actiones regiminis: vñ ⁊ mēs magis eleuat̄ ad diuina: tū ēt q̄a h̄ eis incūbit: vt se disponāt vt cura eis iposit: i gubernādo gregē: ⁊ alia q̄ sunt necessaria in actibus regiminis q̄ sup̄ra ip̄m sunt ⁊ nām particularem excedūt p talē motū diuine isluentie sufficientius deducant̄. Sic eni Dauid rex se disposuit. Propter quam cām ex motu illuminationis p̄fate sup̄ra oēs reges ⁊ ꝓphetas meruit i suis psalmis spūm ꝓphetice intelligentie: vt doctores tradūt scripture sacre. Ex cuius ꝯrio actu p̄ncipes ethnici de q̄bus Daniel ꝓpheta mētionē facit: vt Nabuch. ⁊ Balthasar p̄r ⁊ filius meruerūt obumbrari. Unde ⁊ isluentia diuine illuminationis mouit eorū fantasiam in imaginatiuis visionib': vt in Dani. est manifestū vt scirent q̄d circa regale regimen eis eēt agendū. Sꝫ q: mens ip̄oꝝ nō erat disposita sed inuoluta tenebris peccatoꝝ: ad ip̄aꝫ noticiā nō potuerūt venire. Propter qd̄ insignito lumine ꝓp̄he Danieli dc̄m est. Tibi dat' fuit spūs intelligentie ad ista itp̄tandū: vt verificet̄ qd̄ p Salomonē dr̄ in puerbio. Meū est ꝯsilium ⁊ eq̄tas: mea ē prudētia ⁊ mea est fortitudo. Per me reges regnant ⁊ legū ꝯditores iusta decernūt p me p̄ncipes iperant ⁊ potētes decernūt iusticiā Et sic manifestū est qualit̄ omne dn̄ium est a deo in ꝯsideratione motus.

¶ Hic sanctus doctor hoc idem ꝓbat per consyderationem finis. CA. III.

Sed ⁊ respectu finis adhuc h̄ idē apparet. Si. n. est hoīs agere ꝓpter finē rōne sui intellectus q finē in vnaquaq̄ꝫ ei' actiōe p̄stituit: vnaquecꝫ nā q̄to ē magis intellectiua tanto magis ꝓpter finē agit. Cū ḡ deus sit summa itelligētia ⁊ purus act' itelligendi sua actio magis finem icludit. Ergo opꝫ dicere q̄ i vnoquoq̄ꝫ fine vniuscuiusq̄ꝫ rei create p̄tingat̄ actio itellect' diuini: quā ⁊ nos diuinā prudentiā vocam': p quaꝫ dn̄s cuncta disponit ⁊ i debitum finē deducit: vt Boetius de ꝯsolatione p̄hie ip̄am noiat. Sc̄dm quā rōnem dr̄ i libro sapientie q̄ diuina sap̄ia attingit a fine vsq̄ꝫ ad finē fortit: ⁊ disponit oīa suauiter. Cōcludit̄ ḡ ex hoc q̄ q̄lībet res q̄to ordinat̄ ad excellentiorē finē tāto plus participat d̄ actiōe diuina. Huiusmodi aūt est regnū cuiuscūq̄ꝫ cōitatis seu collegij: siue pollicie: siue regalis: siue cuiuscūq̄ꝫ ꝯditionis: q: cū itendat nobilissimū fineꝫ vt p̄hs tāgit i ethi. ⁊ i p̄mo polliticoꝝ: in ip̄o diuina p̄intelligit̄ actio ⁊ sue virtuti dn̄oꝝ subijcit̄ regimē. Et hinc forte trahit originē ciuitatis q̄ bonū cōe dr̄ potentia a p̄ho in eth. ¶ Amplius i regimine legislator semp dꝫ intendere vt ciues dirigantur ad viuēdū s̄ꝫ virtutē: imo hic ē finis legislatoris vt p̄hs dicit i sc̄do ethi. Propter qd̄ ⁊ ap̄ls dicit ad thimotheū q̄ finis p̄cepti est charitas. Sꝫ ad istū finem venire nō possum' sine motione diuina. Sicut nec calor calefacere sine virtute caloris ignis: nec lucidum lucere sine virtute lucis. Et tanto alti' ⁊ excellētius motio p̄mi mouētis: q̄to virtus diuina supgredit̄ ⁊ trāscendit virtutē creatā ⁊ oē genus opis. Sꝫ ⁊ forti' isluit itātū vt dicat ille Isaias ꝓp̄ha. 26. c. Oīa opa n̄ra opatus es i nobis dn̄e. Et vox euangelica. Sine me nihil potestis facere. ¶ Rursus ad idē. Finis mouet efficientē: ⁊ tāto efficaci' q̄to finis nobilior et melior reperit̄: vt bonum gentis respectu boni ciuitatis vel familie sicut p̄hs dicit in p̄mo pol. Finis aūt ad quem p̄ncipaliter res intendere dꝫ in seipso ⁊ in subditis est eterna btitudo: q̄ i visione dei ꝯsistit. Et q: ista visio est pfectissimum bonū: maxime dꝫ mouere regē ⁊ quēcūq̄ꝫ dn̄ꝫ: vt hunc finem subditi ꝯsequant̄: q: tunc optime regit si talis in ip̄o sit finis intent'. Tali aūt modo suos regebat ⁊ gubernabat rex ille ⁊ sacerdos xp̄s iesus: q̄ dicebat in iohe. 10. c. Ego vitā eternam do eis. Et iterum. Ego veni vt vitam h̄eant ⁊ abūdantius habeant. Hoc aūt maxie facit rex qn̄ sup gregem suū sic bonus pastor inuigilat: q: tunc sup eū diuina lux irradiat ad bn̄ regendū: vt pastoribus in ortu regis n̄ri ⁊ saluatoris. Et irradiationis tā dicte ad bonum regimen ⁊ in p̄ncipe ⁊ i subditis motum circularem accipim' rectum ⁊ obliquuꝫ de quibus distinctum est sup̄ra: ⁊ beatus Dio. loquitur in. 4. c. de diuinis nominibus. Hic enim

mot⁹ ið rectus dr̄: q: fit p diuinā illuminationē su
per p̄ncipe ad bn̄ regendū: ꝛ sup pplm meritū p̄n
cipis. Sꝫ obliqu⁹ vocaꝫ: qn̄ p diuinā illuminatio
nē sic subditos regit ꝙ virtuose viuūt ꝛ īsurgit in
eis diuina laus ꝛ grārum actio: vt sit q̄si q̄dāꝫ ar
cualis figura ex corda recta ꝛ arcu obliquo: Sed
circularis mot⁹ diuinoꝝ radioꝝ dr̄: qn̄ diuina il
luminatio irradiat p̄ncipē vel subditū: ex q̄ qdeꝫ
eleuanꝫ ad deū ɔtēplandū ꝛ diligendū. Qui ideo
circularis mot⁹ vocaꝫ: q: est ab eodē ad ideꝫ ꝛ a
puncto ad punctū: qđ circularis mot⁹ est ꝓprius.
Quē qdeꝫ motū pħs ēt ponit in. 12. meth. vbi di
caꝫ ꝙ motor p̄imus siue cā p̄ma qđ ē deus: mouet
alia sicut desideratū ħ est rōne finis: q est ipse: de
quo ꝛ ꝓpħa Dauid loquiꝫ in p̄s. 7ꝫ sm̄ sacros do
ctores adaptaꝫ ad xp̄m regē nr̄m. Deus inqt iu
diciū tuū regi da: ꝛ iusticiā tuā filio regis. Judica
re pplm tuū in iusticia: ꝛ pauperes tuos in iudicio.
Suscipiāt montes pacē pplo: ꝛ colles iusticiam.
Que quidē oīa depcatiua sunt regis ꝛ cuiuslibet
dn̄i ad deū p bono regimine ppli: ad qđ p̄ncipali
ter conari debēt vt dcm̄ est supra. Et q: mēteꝫ sic
dispositā hn̄t ad diuinā īfluentiā recipiendū p sa
lute subditoꝝ statim subdiꝫ. Descēdet sicͭ pluuia
in vellus: ꝛ sicͭ stillicidia stillātia sup terrā. Orieꝫ
in dieb⁹ eius iusticia ꝛ abūdātia pacis. Per q̄ oīa
satis manifestū est ꝙ dn̄iuꝫ est a deo in relatione
ad finē: siue remotuꝫ q est ipse: siue ꝓpinquū qui ē
opari sm̄ virtutem.

Hic scđs doctor declarat qualr̄ dn̄ium roma
nū fuit a deo ꝓuisum ꝓpter zelū p̄rie. C. IIII.

Et q: inter oēs reges ꝛ p̄ncipes mundi ro
mani ad p̄dicta magis fuerūt solliciti: de
us illis inspirauit ad bn̄ regendū. Vn̄ ꝛ di
gne meruerūt imperium: vt ꝓbat aug. in libro đ ci
uitate dei diuersis causis ꝛ rōnib⁹ q̄s ad pn̄s per
stringēdo ad tres reducere possum⁹: alijs vt tra
daꝫ cōpendiosi⁹ resecatis: quarū intuitu meruē
rūt dn̄ium. Vna sumiꝫ ex amore p̄rie. Alia vō ex
zelo iusticie. Tertia aūt ex zelo ciuilis beniuolen
tie. Prima iā dicta virt⁹ satis erat digna dn̄io
qua participabāt quādā nām diuinā: eo ꝙ ad cōi
tatē suus ferꝫ affect⁹. Versaꝫ eni ad vl'es actiōes
ppli. Sicut deus ē vl'is cā rex. Vn̄ ꝛ pħs dicit in
p̄mo ethi. ꝙ bonū gētis est bonū diuinū. Et q: re
gale regimē ꝛ quodcūqꝫ dn̄ium cōitatem iportat
cōitateꝫ diligens dn̄ij cōitatem mereꝫ: vt sic ipꝫ
cōcomitaꝫ p̄mium sm̄ meriti q̄litatē. Et hoc re
quirit ɔditio diuine iusticie vnicuiqꝫ mercedem
rependere iux̄ virtutꝫ opus vt verbū scriptum in
apocalipsi ipleaꝫ in eis. Opa eoꝝ sequātur illos.
Et iterū in matheo. 25. c. scribiꝫ ꝙ dn̄s đdit vni
cuiqꝫ sm̄ ꝓpriā virtutē. Amplꝰ aūt. Amor pa
trie in radice charitaꝫ fundaꝫ: q̄ cōia ꝓprijs nō ꝓ
pria cōibus anponit: vt btūs Aug. dicit exponēs
verbū apl'i de charitate. Virt⁹ aūt charitaꝫ īme
rito añcedit oēm virtutē: q: meritū cuiuscūqꝫ vir
tutis ex virtute charitatis dependet. Ergo amor
patrie super ceteras virtutes gradum meretur
honoris. Hoc aūt est dominium. Ergo ex amo
re p̄rie digne ɔsequiꝫ qs p̄ncipatū. De hoc aūteꝫ
amore p̄rie dicit Tulli⁹ ī libro de officijs: ꝙ oīuꝫ
societatū nulla ē grauior: nulla carior: q̄ꝫ ea q̄ cum
re pu. ꝓseuerat. Vnicuiqꝫ eniꝫ nostrū cari sunt pa
rentes: cari sunt liberi: cari sunt ꝓpinq ac familia
res: sꝫ oēs oium ꝓpinquitates p̄ria sua cōplexa est:
p qua qs bonus dubitet mortē appetere si eideꝫ
sit ꝓfuturus. Quātus vō fuerit amor p̄rie ī an
tiqs romanis Salustius refert in catelinario ex
sn̄ia catonis: quasdā de eis ɔnumerādo virtutes
in qbus dict⁹ amor icludiꝫ. Nolite inqt existima
re maiores nr̄os armis rē pu. ex parua magnā fe
cisse: qppe amplior nobis q̄ꝫ ipis armoꝝ ē copia.
Sꝫ q: in eis fuit domi industria foris iustū impe
riū: in ɔsulēdo aīus liber: neqꝫ delicto neqꝫ libidi
ni obnoxi⁹. Pro his nos hēm⁹ luxuriā atqꝫ auari
tiam: publice egestatē: p̄uati opulentiā: laudam⁹
diuitias: sequimur inertiā: inꝫ bonos ꝛ malos nul
lū discrimē: oīa virtutꝫ p̄mia ambitio possidet.

Rursus amor p̄rie p̄mū ꝛ maximū mādatum
ɔtinere vr̄: de quo euāgeliū luce mentionē facit:
q: in zelando rem cōem assimilat sibi naturā di
uinā: inq̄ꝫtum vice dei diligentē circa multitudi
nē adhibet curā. Itē primi dilectionē adiplet:
dū toti⁹ ppli sibi cōmissi ex affectu p̄rio sollicitu
dinē gerit. Et sic adimplet mādatū p̄fatū de quo
dr̄ in deuterono. 6. c. Diliges dn̄m deū tuū ex to
to corde tuo: ꝛ ex tota aīa tua: ꝛ ex tota fortitudie
tua: ꝛ primū tuū sicut teip̄m. Et q: in isto p̄cepto
diuino nō cadit dispēsatio: inde ē ꝙ Tulli⁹ dicit đ
repu. ꝙ nulla causa interueniente dꝫ: vir ꝓpria p̄ria
denegeꝫ. De isto aūt amore p̄rie exemplū accipi
mus vt historie tradūt: ꝛ btūs Aug. in. 5. đ ci. dei
de marco curtio nobili milite q: armatū equo se
dentē in abruptū terre hyatū se p̄cipitē dedit vt
pestilētia cessaret ab vrbe. Itē de. M. regulo
q salutē reipu. sue p̄ferēs ɔsultus a romano pplo
ꝛ inꝫ p̄dictū pplm: ꝛ penoꝝ gentē mediator: paci
extn̄s in aphricam rediēs a carthaginensib⁹ ē occi
sus. Quā mūdas ēt habuerūt man⁹ a muneribus
p̄ncipes eoꝝ p ɔseruāda repu. pꝫ de. M. curio đ
quo scribit maximus valeri⁹ libro. 4. quō sanc
tū diuitias contēpsit. Cū eni post victoriā đ ipis
habitā legati eoꝝ ad ipꝫ aditū habuissent: ip̄m ꝙ
repissent in scāno sedentē foco ꝛ catino ligneo ce
nantē: magnūqꝫ auri pōdus offerrēt: suis iuxta
verbis ꝛ eo vti vellet vultū p̄mus risu soluens:
supuacue inqt. Narrate sannitib⁹. M. curiū mal
le locupletib⁹ imperare: q̄ꝫ locupleteꝫ fieri. Et me
mētote me nō acie vinci nec pecunia posse corrū

pi. Simile etiam refert idem auctor libro eodē de fabricio: q cum honore ꝛ auctate oībus in etate sua maior: censu vō par eēt vnicuiqꝫ paupꝛimo requisitus a sanitatibus quos in clientela detinebat pecuniā ꝛ seruos sibi missos ꝯtempsit ac frustratos remisit. Cōtinētie sue beneficio ꝛ zelo patrie sine pecunia ꝑdiues: ꝛ sine vsu familie abundē cōtatus: q: locupletez illū faciebat nō multa possidere sꝫ pauca desiderare. De talibꝰ aūt concludit dictꝰ doctor: ꝙ eisdē nō daꝶ dn̄andi ptās: nisi summi dei ꝓuidētia: qñ res humanas iudicat talibꝰ donis eē dignas. Multa similia ibidē dicit p que diffinire videꝶ eoꝝ dominiū fuisse legitimum. ꝛ eis a deo collatū. Sed ꝛ mathatias ꝛ filij ꝗuis fuerint de sacerdotali genere: pp zelū legis ꝛ patrie in pplo israitico meruerunt dn̄ium vt pꝫ in pmo ꝛ scḋo Mach. Cum eni morti esset vicinus sic filios suos alloquiꝶ. Emulatores inquit estote legis ꝛ date aīas vr̄as ꝓ testō patruꝫ qḋ ꝓ re pu. accipimꝰ in pplo ꝑdicto. Et postea subditur. Et accipietis gliam magnā ꝛ nomē eternum: qḋ ad filioꝝ referimus pncipatum: quorū vnus alteri successit Judas vꝫ ꝛ Jonathas ꝛ Symon: ꝛ qlibet eoꝝ sacerdos ꝛ dux in eodē floruit populo.

¶ Qualiter romani meruerunt dn̄ium pp leges sanctissimas quas tradiderunt. CA. V.

Est aūt ꝛ alia rō vn̄ digne romane dn̄iuꝫ sunt adepti: zelus vꝫ iusticie. Quo qdem modo acqsierūt pncipatū quodā iure nāe a quo hꝫ exordiū eē iustum dn̄ium. ¶ Primo qdem q: vt idē doctor scribit ꝯsulebant patrie cōsilio libero: auaritiā relegātes in dn̄o: siue turpis lucri grām: neqꝫ delicto: neqꝫ libidini obnoxij: ꝑ qbus iam stans dn̄ium dissipaꝶ. Trahebanꝶ .n. hoīes ad ipsorum amorem: vt ꝓpter ipoꝝ iustissimas leges se sponte eisdē subicerēt. Unde ꝛ ipse apl's Paulus cū a iudeis nimijs iniurijs vexaretur corā festo pncipe circa partes cesaree palestine: vt in actibꝰ aploꝝ tradiꝶ ad cesarē appellauit ac se subiecit legibꝰ romanis. Quales autē fuerint eoꝝ leges ꝛ ꝗꝫ sancte: sic in eisdem actibꝰ aploꝝ scribiꝶ de dicto festo q: cū Jerosolimis esset adierunt ipm pncipes sacerdotum ꝛ sacerdotes postulantes aduersus paulū dānationem mortis. Quibus dictꝰ festus respondit ꝓut deis legibꝰ romanoꝝ subiectus: ꝙ nō est cōsuetudo romanis dānare aliquē siue donare nisi presentes habeat accusatores: locūqꝫ defendendi accipiat ad abluēda crimina. Propter qḋ dicit idem doctor Augꝰ. in. xviij. libro prefato: ꝙ deo placuit orbem terraꝝ per romanos debellare: vt i vnā societatem rei pu. legumqꝫ ꝑductum longe lateqꝫ pacaret. ¶ Amplius aūt ad hoc q: de iure nature ē vt quis gerens curā alteriꝰ mercedē repor

tat: eo ꝙ vt scribiꝶ in puer. vnicuiqꝫ mandauit deus de ꝓximo suo. Ex qua quidē rōne iura concedunt: ꝙ quis rē alienā ꝯtractare possit ꝛ expēsas deducere ac p̄mium accipere iuxta meritū actionis: cū dicta bona male tractanꝶ a ꝑdonibꝰ vel qbuscunqꝫ raptoribꝰ. Hoc ergo supposito cōsonum videꝶ nature: vt dominium sit cōcessum pro pace ac iusticia cōseruanda iurgijs ac discordijs resecandis. Itē ad hoc videꝶ ꝓuisum vt mali puniantꝶ ꝛ boni ꝓmoueanꝶ. Et hoc est officium dominoꝝ in hoc quasi officium gerentiū ꝓximorum: vt inde suam reportēt mercedem: q: ex hꝫ sua recipiunt: vectigalia ꝛ tributa. Unde cuꝫ apostolus ad roma. ostendisset a deo ꝓuenire omne dominiū: nō est inquit potestas nisi a deo ꝛ cetera que ibi ponūꝶ ad dominiū pertinētia: vltimo ꝯcludit. Ideo ꝛ tributa prestatis. Ministri enim dei sunt in hoc ipm seruiētes. Inquātum igiꝶ homines virtuosi ac sua ꝓbitate prepollētes ꝓ gubernanda populi multitudine que regi indiget ꝛ rectorem nō habet. curā assumunt: ꝛ sub legibus populū dirigunt: nō tm̄ instinctu dei moueri videntur sed vicē dei gerunt in terris: q: ꝯseruant hominū multitudines in ciuili societate: qua necessario homo indiget cum sit aīal naturaliter sociale: vt phs dicit in p̄mo pol. Unde ꝛ in isto casu dn̄ium videꝶ eē legitimū. Quod qdem ꝓbat Aug. in. 4. de ci. dei. Dicit. n. sic remota iusticia quid sunt ipa regna nisi quedā latrocinia: Ergo ipa supposita regnū ꝛ quodlibet dn̄ium eē videꝶ ꝯcessum. Introducit aūt ad suū ꝓbandū intentū exēplum de quodā pirrata qui vocabaꝶ dyonides. Qui cum fuisset captus ab Alexandro quesiuit ab eo cur mare haberet infestū. Ipse libera cōtumacia respondit. Quid tibi vt orbē terrarū Sed q: ego exiguo nauigio id facio: latro vocor tu vō q: magna classe: diceris impator. Ista ergo rōne romanis a deo collatum fuit dn̄ium. Unde ꝛ idem doctor in. 5. eiusdē libri dicit: ꝙ ꝓpter leges ipoꝝ sanctissimas nisi sunt tāquam recta via ad honores: imperium ꝛ gliam: nec habēt vn̄ cōqueri debeant de summi ꝛ veri dei iusticia. Perceperūt enim mercedeꝫ suā: iuste videlicet dn̄ando ac legitime gubernādo. Quātus autem fuerit zelus iusticie apud romanos consules antiquos contra malos de multis est manifestum Unde scribit Augꝰ. in. 5. sepe iam dicti libri: ꝙ Brutus filios suos occidit: q: bella concitabant in populo. Ex quo vigore iusticie mortē merebātur. Uicit eniꝫ in eo vt ait poeta amor patrie laudumqꝫ imēsa cupido. Narrat etiā de Torquato ꝙ idem fecit de filio: q: ꝯtra edictum patris inuasit hostes: iuuenili quodā ꝓuocatꝰ ardore. Et licet victoriosus extiterit: q: tamē castra sue gētis discrimini exposuit: ipum morti adiudicauit

iuxta militares leges. Ubi idem doctor causam sue mortis insinuat dicens. Ne plus mali eēt in exēplo imperij cōtempti: q̄ȝ boni in glīa hostis occisi. Maximus aūt valerius dicit de ipo q̄ mal luit ꝓprio nato carere: q̄ȝ disciplīe militaris trā̄sgressionibus indulgere. Sic ergo pȝ qualiter zelo legalis iusticie romani dn̄ium meruerunt.

¶ Quō cōcessum ē eis dominium a deo ꝓpt̄ ipo rum ciuilē beniuolētiam. CX.VI.

Tertia vō virtus ꝑ quam subiugauerunt romani mūdum ⁊ meruerunt dn̄ium fuit singularis pietas ac ciuilis beniuolētia Quia vt tradit Maximus valeri⁹ libro .5. humanitatis dulcedo barbaroꝝ ingenia penetrat. Et hoc experimētuȝ habet. Unde ⁊ in puer.6.c. dicit̄ q̄ verbuȝ dulce multiplicat amicos ⁊ mitigat inimicos. Item in codeȝ. Respōsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furorē. Cuius quidem rō sumit̄ ex generositate animi: vt dicit Seneca qui magis ducit̄ q̄ȝ trahatur. Habet.n. mens quoddam sublime ⁊ actū ac impatiens superioris: sed delectatōe cuiusdā subiicit̄ reuerentie seu lenitatis: ꝑ quam suspicatur ad paria posse cōscendere: ⁊ a suo nō resilire gradu. Proptē q̄ ⁊ phs dicit in. 8 . ethi. q̄ beniuolentia est p̄ncipiū amicitie. Quātum aūt antiqui romani in hac excelluerint virtute. vnde ceteras nationes ad suū traherent amorē seq̄ȝ eisdem sponte subiicerent: exempla ipoꝝ deducant̄ in medium. Primo quidem de Scipione: qui vt refert Maximus valerius libro.4. cum esset in hispania dux ro. exercitus cōtra gentem Hanibalis ac vigesimūquartum agens annum cartaginem ibidem a penis conditā in suā redegisset potestatem in ipa virginem cepit eximie venustatis. Quam vt desponsatam agnouit ⁊ nobilē ipam inuiolatā parentibus reddidit: ⁊ aurum qd̄ in redemptione eius traditum fuerat doti ei⁹ adiecit. Ex quo facto ad amorem romanoꝝ hostes adduxit: admirantes de tam casta moderatione cōtinentie dicti p̄ncipis. Quia cum idem auctor ipm̄ referat solutioris vite in iuuenili etate fuisse: seipm̄ in tanta libertate ⁊ potestate consistens ab omni delicto cōseruauit inmunem. Unde Titus liuius de bello punico narrat. Sypionem spōsum dicte virginis allocutū fuisse. In quo sermone suam ostendit pudicitiam digne p̄ncipibus imitabilē: ⁊ dn̄ij meritoriam. Scribit ⁊ idem Titus de ipso quedam beniuolentia inductiua in predicta victoria. Cū enim misit obsides romanis: p̄mo quidem hortatus est vniuersos bonum habere animuȝ. venisse enim eos in romanorū potestatem qui beneficio q̄ȝ metu obligare homines mallent: exterasq̄ȝ gentes fide ac societate iunctas habere q̄ȝ tristi subiectas seruitio. De hoc etiam dicit. Augu. primo de ciuitate dei q̄ ꝓprium ipsorum fuit parcere subiectis ⁊ debellare superbos: acceptaq̄ȝ iniuria ignoscere q̄ȝ ꝑsequi mallebant. Refert etiam idem doctor in eodem libro de Marco Marcello: qui cum syracusam vrbē cepisset: ante illi ruinam suas illi effudit lachrimas: tāteq̄ȝ fuit pudicitie ⁊ cōtinens animi benigneq̄ȝ mentis q̄ p̄usq̄ȝ opidum iussisset inuadit publico edicto cōstituit ne quis corpus liberi violaret. Quid pluribus exemplis insistimus? Cum etiā machabei Judas vȝ Jonathas ⁊ Symon de genere iudeorum quorū est ꝓprium aliarum nationū aspernari cōsortium: tum q̄ Saturnini sunt sicut macrobius dicit super somnium Scipionis: tum q̄ legib⁹ ꝓhibebat̄ eisdem: cōsiderata beniuolentia romanoꝝ cum ipis statuerunt amicitiā. vt in p̄mo Machabeoꝝ scribit̄. Ubi inter alia cōmendabilia de ipis vnde populos gentesq̄ȝ diuersas ad suum trahebāt amorem ⁊ subiectionem politicam seu dispoticā sub cōpendio interseritur: q̄ inter presides romanos nemo portabat diadema: nec induebat̄ purpura vt magnificaret̄ in ea Et q̄ curiā fecerunt ⁊ cōsulebant quotidie trecētos viginti cōsilium agentes semper de multitudine vt que digna sunt gerant. Et cōmittūt vni homini magistratū suuȝ ꝑ singulos annos dominari vniuerse terre sue: ⁊ omnes obediunt vni: ⁊ nō est inuidia neq̄ȝ zelus inter eos. Ubi attendēdum q̄ȝ ordinatū erat tunc tp̄is regimē politicū in vrbe: qd̄ erat p̄cipuū motiuū cuiuscunq̄ȝ nationis ⁊ prouincie ipoꝝ appetere dn̄ium ⁊ eisdem sua colla subiicere. ¶ Aliud etiā erat in eis prouocatiuum subiectōis: q̄ ex cupiditate dn̄andi nō se dominos vocabāt: sed socios ⁊ amicos. Unde ⁊ de Julio cesare in Suetonio scribit̄ q̄ milites suos nō sibi subiectos: sed socios ⁊ cōmilitones vocabat. Sic ⁊ antiqui consules de iudeis fecerunt. Qui qdem ⁊ si modicū haberēt in oriēte dn̄ium cum romanis tn̄ cōfederati sunt federe amicitie Et cum amplā haberēt romani monarchiā in oriente ⁊ occidēte: ⁊ aliis mundi plagis: vt ex p̄dcō li. mach. est manifestū: nō tn̄ dedignati sunt cum iudeis societatē inire: ⁊ ad paria se publico in alterutrum attestant̄ edicto. ¶ Patet igit̄ ex iam dictis q̄ meritū virtutis in romanis antiq̄s meretur dn̄ium. Unde etiā alie natiōes allecte sunt ad ipoꝝ dn̄ium: tum ex dilectione patrie ꝑ qua oīa cōtēnebant: tum ex vigore iusticie ꝓpter quā ꝯ oēm malefactorē ⁊ perturbatorē pacis se opponebant: tum ex ciuili ipoꝝ beniuolētia in qua ceteras nationes ad sui amorē trahebant. Pro q̄bus omnibus ex merito virtutuȝ in ipis diuina bonitas cōsentanea videt̄ ad ipoꝝ p̄ncipatum ex causis ⁊ rōnibus assignatis. Sic enim q̄s meret̄ dn̄ium: vt phs in.5. ethi. tradit: vbi dicit q̄ non

ſtimus pncipari hoiez in quo ē natura humana dñā: ſed illū qui eſt perfectus ſm rōnem: ſicut dictum eſt ſupra.

¶ Hic ſanctus doctor declarat qualiter de⁹ permittit aliquod dñium ad punitōem maloꝝ: ⁊ ꝙ tale dñium eſt quaſi inſtrm̄ diuine iuſticie cōtra peccatores. CA. VII.

Fuit aūt ⁊ alia cā vnde dñium eſt a deo ꝑmiſſum quā a ſacra accipimus ſcriptura nec phoꝝ ⁊ ſapiētum huius ſeculi ſniis cōtraria: vz ꝓpter merita populoꝝ: quā beat⁹ Auguſti. aſſignat l. 19. de ci. dei. Probat. n. ibi ſeruitutem introductaz ꝓpter pctm̄. Unde ⁊ ſacra ſcriptura dicit in Job. 35. vz ꝙ facit regnare hoiem hypocritā ꝓpter pctā ppli. Quod quidē apparet q: pmo dñantes in mundo fuerūt hoies iniq: vt hyſtorie tradunt: ſicut Chaym: Nembroth: Bellus: Ninus: ⁊ Semiranis vxor eius: q ⁊ dñium habuerunt in pma ⁊ ſecūda etate mūdi. ¶ Cauſa aūt vnde habuerūt illud dñium aſſumi pōt ex parte ſubditoꝝ vl' dñantiū: q: tyrāni ſunt inſtrm̄ diuine iuſticie ad puniendū delicta hoīum: ſicut rex aſſyrioꝝ ſuper iſrl'iticuz pplm̄: ⁊ rex gothoꝝ flagellum dei ſup italiā: vt hyſtorie narrant. Itē Dyoniſius in ſicilia ſub quo captiuat⁹ eſt pplus ⁊ tandē ab ipo libertate donatus: vt ſcribit Maximus valeri⁹ li. 4. De rege vo aſſyrioꝝ qūo ad puniendū delicta ſui ppli eſt deſtinat⁹ ſic oſtēdit ꝑ yſaiam ꝓpham. Aſſur virga furoris mei. vnō ⁊ baculus ipe eſt: in manu eius indignatio mea: ad gentē fallacez mittā eū: ⁊ ꝯ pplm̄ furoris mei mandabo illi: vt auferat ſpolia ⁊ diuidat pdam ⁊ ponat illud in ꝯculcationē quaſi lutum plateaꝝ. Que oīa verificata ſunt qū ierlm̄ obſeſſa eſt a caldeis ꝑ nabuchodonoſor regem aſſyrioꝝ capta ⁊ cōbuſta: captis pncipibus ei⁹ cū rege. Sedechia eius ꝯfoſſis oculis ⁊ occiſis filiis ſicut i fine quarti libri regū tradit. Per que vba ſatis oſtendit q̄liter de⁹ punit peccatorē per manum tyrāni. Un ꝯcludit ipos eē inſtrm̄ dei ſicut demones: quoꝝ prās iuſta a ſacris doctoribus ponit: voluntas tn̄ ſemꝑ iniqua. Quod etiam oſtendit nobis tyrannicum regimē: q: nō ordinat: niſi ad onus ⁊ moleſtiaz ſubditoꝝ. Tyrāni enī ꝓprietas eſt ꝓpriā ⁊ ſolā ſui vtilitatē ⁊ cōmodū querere: vt deiñ ē ſupͣ ⁊ phs tradit in. 8. eth. Ubi ponit ꝙ ſic ſe habet tyrānus ad ſubditos ſicut dñs ad ſeruos: ⁊ ſicut artifex ad organum ⁊ inſtrumētum. Hoc aūt penale eſt ſubditis ⁊ ꝯ naturam dñii: ſicut ſuperius eſt ꝓbatum. Sed ⁊ ex parte dñantium tale dñium videt a deo ꝯceſſum. Primo in caſu ſuppoſito: vel deo diſponente ꝑ ſubditis quod eſt ad exitū meliorem: quādo videlicet pnceps ad dei placitum ſtudet ꝯtra peccator. vt de Cirro rege perſarum ſcribit in yſaia. Hec inquit dicit dñs xpo meo Cirro cui⁹ apprehēdi dexterā: vt ſubiiciam ante faciē ei⁹ gentes: ⁊ dorſa regum vertā. Aperiam añ faciē eius ianuas ⁊ porte nō claudentur. Quod qdem adimpletū fuit: vt hyſtorie tradūt: quādo ſubito deſiccato alueo eufratis ⁊ tygris q per mediam babiloniam tranſibant ciuitatem intrauit occiditqꝫ Balthaſar ipoꝝ regem cū gente ſua ipamqꝫ ciuitatem deſtruxit ad medos trāſferens monarchiā: vbi tunc regnabat darius cyri ꝓpinquus: vt Joſeph⁹ ſcribit: Hoc autē de⁹ ſic diſpoſuit: q: dictus cyrus humanitatem oſtendit in ſuis fidelibus iudeis q captiui tenebant in aſſyria: quos poſtea remiſit liberos in iudeā cuz vaſis templi: ⁊ ipm̄ templū reedificari mandauit. Ex quib⁹ bonis ⁊ operibus virtuoſis que exercuit circa diuinum cultum ⁊ dei pplm̄: totius orientis obtinuit monarchiā: vt ſuperius ē oſtēſum. Predictus vo Balthaſar occiſus fuit: vt ex ſententia Danielis apparet: q: deo ingratus ⁊ q: vaſis templi dñi in vno cōuiuio eſt abuſus. Unde dcm̄ eſt ei per Danielem. Quia nō humiliaſti cor tuū ſed aduerſus dñatorem celi eleuatū eſt: ⁊ vaſa domus eius allata ſunt coram te: ⁊ tu ⁊ optimates tui ⁊ vxores vinum bibiſtis in eis. Porro deum celi qui habet flatum tuū in manibus ſuis: ⁊ omnes vias tuas nō glorificaſti: ideirco ab ipo miſſus eſt articulus manus contra te. Quod ꝑ ſniā diuina accipimus cōtra ipm̄: vt rei poſtea ꝓbauit euentus. Narrat. n. hyſtoria dañ. ꝙ dum Balthaſar rex babiloniorum ꝓſiſteret in dei ꝯtumelia: vt ex dictis liquet: ex oppoſito menſe ſui conuiuii videbat digitoſ manus in pariete ſcribētis: ex qua ſcriptura perterrit⁹ eſt quaſi ipa eſſet nuncius ſue mortis. Refert enim ſcriptura dañ. ꝙ ex aſpectu ſcribētis cuius ymaginē nō videbat niſi digitoꝝ manus facies eius pterrita ē: ⁊ cogitationes eius perturbabant eū cōpages renum eius diſſoluebant ⁊ genua eius ad ſe inuicez collidebant. Que omnia inſinuatiua erant timoris immenſi ⁊ futuri iudicii ſuper eum. Sed hanc ſcripturam rex nō diſcernēs vocatus Daniel interpretatuſqꝫ ſub tribus noībus ipm̄ denunciauit moriturum: vz mane: techel: phares: quod expoſuit ſcriptura. Mane. Numerauit deus regnum tuum: ⁊ compleuit illud: hoc eſt i termino poſuit ſicut res numerata que tollitur ⁊ ſeparatur ab aceruo pecunie. Techel. Appenſus eſt in ſtatera ⁊ inuentus es minus habens: vñ ⁊ dignus es morte. Phares. Diuiſum eſt regnuz tuum ⁊ datum eſt medis ⁊ perſis vt ſuperius eſt oſtenſum. Ex quibus omnibus ſatis eſt manifeſtum ꝙ ille clauſule non proprie ſunt ſignificatiue ſm aliquod idioma linguarum: ſed ſm diſpoſitionem diuinā: ſicut ⁊ factum quoddam i quo ꝓpha ꝯprehendit diuinā circa nos voluntatem

Sit ergo hic conclusum q in illa scriptura suam firmauit sniam cōtra pncipem babilonie: qr propter peccata sua dignus erat morte et puatiōe regalis pncipatus iuxta illud. Regnū de gēte in gētem transfertur ppē iniusticias et diuersos dolos

¶ Hic factus doctor declarat q interdū tale dominium cedit in malū dñantium: qr pp ipoꝝ ingratitudinē in supbiā elati grauiter depmuntur.

CA. VIII.

Sed adhuc insistendū est circa diuinā pudentiam in dñio. Contingit eni interdū q cum quis assumit pncipatū erit bō virtuosus: et aliquo tēpore perseuerabit in eo. Sed aliquo tēpore pcedendo ex fauore humano et psperitate reꝝ regalium eleuat quis in supbiā: et de beneficijs sibi a deo collatis ingratus eidem efficitur. Unde phs dicit. 5. ethi. q pncipatus virum ostendit. sicut accidit de Saule: de quo scribitur pmo regū q in tota tribu bēyamin nō erat vir melior illo. Sed post duos ānos a suo regimine factus est deo inobediēs. Unde dciū est pphete Samueli de ipo. Usquequo tu luges Saul cū ego piecerim eū: ne regnet sup isrl. Quasi et diuina snia irrefragabili sit repulsus. Propē qd vltimo dict pnceps fuit occisus cū filijs: totaq eius pgenies a dñio est auulsa. Unde in palipomenon de ipo ccludit q mortu est Saul ppē iniquitates suas. Hoc aūt et de Salomone accidit qui magnificat est sup oēs reges q fuerant an eum: vt scribit in ecc. et vniuersa terra desiderabat audire sapientiā Salomonis. Sed vt dicit Aug. 17. ciui. dei secūde res pdicto regi fuerūt noxie: qr lapsus in luxuriā ruit in ydolatriā. Ex quo factus est abhoiabilis pplo: intm: vt serui ei rebellarent ei diripiētes spolia sua regionis: et vastantes terram absq resistentia aliqua: cū tñ pus oēs obedirēt ad nutum: sicut testat regina sabba vt pz in. 3. li. re. Ad magna igit pmotus in pncipio sui regiminis ppter diuinā reuerentiā quaz exhibuit in fine sui regiminis decidit in vilia: pp delicta que omisit: qr miseros facit pplos peccm. Tradunt tñ hebrei vt Hiero. refert in comento sup ecclaste q in fine vite sue ex multis vexatus suū recognouit errorē seq disposuit ad pniam ipmissis librūq pfatum cposuit. In quo sicut expertus cuncta diffinit vanitati subiacere: subijciēs se diuino timori ad suoꝝ obseruantiā mādatorū. Unde in fine pdicti libri ccludit. Finem loquēdi pariter audiamus. Deū time et mādata ei obserua hoc est. n. oīs hō. Sed et pter reges deicolas: qd de pncipib ethnicis dicam? Qui qdiu fuerunt deo grati virtutūq cultores floruerunt in dñio. Cum vero ex elatione dñij ad ptrium se cuerterunt mala morte vitam finierūt. Sicut ptingit de pfato Ciro rege psarum monarcha. Tradūt eni hystorie de ipo q cum totam subiugasset asyam pthiā: scithiāq ferro pdomuit. Tandē longū certamen scitis inferens dñante: tunc tamari regia dicte gentis que massageria vocabat. pmo q rex cū filio dicte regine adolescētulo dimicauit ipm q vicit et occidit: nulliq parcēs etati ingentem multitudinē pemit. Quia ergo crudelitatē exercuit: et in babilonia: et in regno lidie: qr in vtroq reges et pncipes mala morte trucidauit: et in regno massagetaꝝ silr fecit: in hoc eodē iudicio silr eum de puniuit. Narrāt eni hystorie q dicta regina cgregauit exercitū c ipm: scithas vz massagetas et ptos: et in qbusdā montib dicta regina isidijs cōpositis inuasit castra eiusdem: et sic ipem armatoꝝ absorbuit q ducēta milia fuerunt occisa pfati pncipis et ipe captus. Cui amputato capite regina ipm in vtre sanguine pleno mādauit includi et sic iuectiue acclamabat eidē. Sāguinē sitisti sanguinē bibe: quasi ipa mors ignominiosa quā passus est fuerit argumētum sue attrocitatis. Omnes etiā monarchi ipm sequētes: vt in grecia magnus Allexander: qdiu cū reuerentia suos tractauit macedones vocans milites suos pres tanq antiqores optime pcessit in monarchia. Sed eisdē existens ingratus a sorore venenatus est. Et pcipue qr post victoriā Darij accepta filia in cniuge militaria cepit postponere luxui vite intendēs: et sui imemor fact dolorosa morte vitaz finiuit. Et sic de multis alijs pncipibus ethnicis exēplum pōt adduci: vt de Julio cesare et hanibale q ppter abusum dñij diro necati sunt exitu: vt eis cueniat qd in ecclaste scribit. Interduz dñat hō homini in malū suū. Necnō et illud ysa. pphe qd in oībus tyrānis locum hz. Cū. n. ostendisset ipos eē diuine iusticie exactores ctra peccatores sicut carnifices dñoꝝ: vt manifestū ē supra cū dixit Assur virga furoris mei etc. statim subdit. Ipe aūt nō sic arbitrabit et cor eius nō sic extimabit q si sic agat vt dei mistrm: ad cterendū erit cor ei: et ad interfectionē gentiū nō paucaꝝ. dixit enim Nunqd nō pncipes nostri simul reges sunt: attribuens vz sue virtuti et nō dei q mouet ipm ad puniendū transgressores diuinoꝝ mandatoꝝ. Hic aūt ingratitudinē ad psumptionez tyrānoꝝ dñs statim ibidē redarguit et grauissime punit: vt in iam dictis pncipib pz. Unde subdit ppha i eodē loco. Nunqd gliabit securis c eum q secat in ea? An exaltabit serra c eum q se fecit? Quō si eleuetur virga c eleuantē eam et exaltet baculus qui q lignum ē. Ubi csiderāda est silitudo: qr valde cgrua est. Sic enim se hz virtus dñantis ad deum: sic virtus baculi ad pcutientē et sicut vl serre ad artificem. Constat aūt q virtus serre vl securis in artificio nulla est nisi p artificē mouentem et dirigentē. Ita et de virtute dñantis contingit

ꝙ nulla est sine deo mouēte ⁊ gubernante. Ergo stultum ⁊ p̄sumptuosum est gl'iari de sua v'tute. Ista aūt rō satis aperta eē videt̄ ⁊ haberi pōt ex verbis p̄hi supra inductis. Quia v'tus cuiuslibet mobilis a v'tute dependet p̄mi mouentis ⁊ eius instrm̄ erit. Et hinc ē ꝙ deo talis gl'ia est displici bilis: q2 tales derogāt diuine potētie. Propter qd̄ scribit̄ in Judith ꝙ de sua virtute gl'iantes de us humiliat. Et iō subiūgit dict⁹ ppha ysa. Propter hoc mittet dn̄ator dn̄s exercituū in pingui-bus ei⁹ tenuitatem: ⁊ subtus gloriam ei⁹ succensa ardebit quasi cōbustio ignis. In quo significatur pena sensibilis que talibus infert̄ tirānis ⁊ ambi tiō p̄ncipatus: vt in p̄dictis est manifestū. Relinquit̄ igit̄ a deo oē eē diuinū siue legitimū: siue tyrānicum: s̄m varias rimas sue inuestigabilis p̄uidentie.

¶ Hic sanctus doctor declarat ꝙ hō nal'r dn̄at̄ aīalibus siluestrib⁹ ⁊ alijs rebus irrōnabilibus: ⁊ q̄uo qd̄ ꝓbat̄ multis rōnibus. CA.IX.

Nunc igit̄ accedendū est ad diuersas sp̄es dn̄andi s̄m diuersos mōs ⁊ gradus in hominibus dn̄ij ⁊ p̄ncipat⁹. Et p̄mus qdez generalis est oīum q cōpetit homini s̄m nām vt tradit Aug. 19. de ci. dei. In quo casu ⁊ p̄hs ꝯcordat in p̄mo politicoꝝ. Hoc aūt ⁊ scriptura sacra ꝯfirmat: qn̄ in sui creatiōe tanq̄ nature indute dixit. Dn̄amini piscibus maris: ⁊ volatilibus celi ⁊ vniuersis aīantib⁹ que mouent̄ sup terram. In qbus ostendit̄ ꝙ nature institute humane talem indidit ptātez. Qui eni dixit germinet terra herbam virentē: ⁊ ex tali dicto data est ptās arboribus germinandi: dixit ⁊ nobis sil'r. Dn̄amini piscibus maris ⁊c̄. Et sic ex iam dictis apparet ꝙ dn̄ium hois sup ceteras creaturas est nāle. Vnd̄ ⁊ p̄hs ꝓbat s̄m eandē rōnem ꝙ venatiōes ⁊ aucupia sunt a nā. Et Aug. in p̄dicto li. hoc ꝓbat p dn̄ium qd̄ antiqui patres soliti erant habere: vt pastores eēnt pecorum: que ⁊ diuitie nāles diffinite sunt supra. Et q̄uis tale dn̄ium diminutum sit ꝓpter peccata: q2 etiā vilia aīalia dn̄ant̄ in nobis: ⁊ facta sunt nob̄ nociua: qd̄ nō ꝯtingit in homine nisi ꝓpter dictā cām: tāto magis tn̄ pticipamus de dcō dn̄io q̄nto magis ad statū attingim⁹ innocētie. Quod etiā vox euāgelica nobis ꝓmit tit si eius imitatores fuerim⁹ in iusticia ⁊ scitate. Cum eni dn̄s exhortaret̄ discipulos ad aīaꝝ salutem verbū dei p̄dicando: sic de eisdē virtutē denunciat dicens. In nomine meo demonia ejicient: linguis loquent̄ nouis: serpētes tollent: Et si mortiferū quid biberint nō eis nocebit. Quod experimento didicim⁹ in virtuosis ⁊ pfectissimis viris: vt in gestis sanctoꝝ patrum scribit̄. Et de beato Paulo tradit̄ in actib⁹ aplorum: q2 vipera ip̄m nō lesit: nec beatū Joannē euangelistā venenum. Et sic de multis alijs sanctissimis p̄rib⁹ q sup cocodrillos atrocissimas bestias siue venenosa reptilia nilum vadabāt: vt impleret̄ in eis qd̄ dn̄s in Luca dixit discipulis. Ecce dedi vob ptātem calcādi sup serpentes ⁊ scorpiones ⁊ sup oēm virtutē inimici. ¶ Istud⁹ aūt dn̄ij in p̄ma hominis instōne collati ex triplici via rō ꝯgruentie assignari pōt. Primo qdem ex ip̄o nāe ꝓcessu. Sicut. n. in generatōe reꝝ nāliū intelligit̄ quidam ordo quo de impfecto ad pfectum ꝓcedit̄: nam mā est ꝓpter formā ⁊ forma impfectior est ꝓpter pfectiorē: ita ⁊ in vsu reꝝ nālium. Nam impfectiora cedūt in vsum pfectoꝝ. Plante. n. vtūt̄ terra ad suū nutrimētum: aīalia v'o plātis: hō aūt plantis ⁊ aīalibus. Vn̄ ꝯcludit̄ ꝙ hō nāliter dn̄atur aīalib⁹. Propter qd̄ sicut superi⁹ ē tactū p̄hus ꝓbat in p̄mo politicoꝝ ꝙ venatio aīalium siluestrium ē iusta nāliter. q2 p eam hō sibi vendicat qd̄ naturalr est suū. Scdo apparet ⁊ h̄ ex ordine diuine ꝓuidentie que semp inferiora p superiora gubernat. Vn̄ cum hō sit supra cetera aīalia: vtpote ad ymaginē dei factus: ꝯuenièter hois gubernationi alia aīalia subdunt̄. Tertio apparet idem ex ꝓprietate hois ⁊ alioꝝ aīalium. In alijs eni aīalibus inuenit̄ s̄m extimationē nālem quedam pticipatio prudētie ad aliques particulares actus. In hoie v'o reperitur quedā vl'is prudentia que est rō nālium agibiliū. Omne aūt qd̄ ē p participatōem subdit̄ ei qd̄ est p essentiā ⁊ vl'r. Vnd̄ pz qd̄ est nālis subiectio alioꝝ aīaliū ad hoiem. sz vtrū dn̄ium hois sup hoiem sit nāle vl' a deo permissum vl' ꝓuisum: ex iā dictis veritas hri pōt. q2 si loquamur de dn̄io p modū s'uilis subiectōis introductū ē pp peccā: vt dcm̄ est sup. Sed si loquamur de dn̄io ꝓut importat offm̄ ꝯsulēdi ⁊ dirigendi isto modo quasi nāle pōt dici q2 etiā i statu innocētie fuisset. Et h̄ est snīa Aug. in. 19. de ci. dei. Vn̄ istud dn̄ium ei cōpetebat inq̄ntum hō est sociale nāl'r siue politicum: vt dcm̄ est sup. Talē aūt societatē oz adinuicē ordinari. In his aūt que sunt adinuicē ordinata oz semp aliqd esse p̄ncipale ⁊ dirigens p̄mū: vt tradit p̄hs in p̄mo politicorum. Hoc etiā ostendit ip̄a rō ordinis siue nā: q2 vt p Augustinū scribit̄ in p̄dicto li. ordo est parium dispariūq3 reꝝ sua cuiq3 tribuēs dispositio Vnde manifestū est ꝙ nomē ordinis inequalitatem importat. ⁊ hoc est de rōne dn̄ij. Et ideo s̄m hanc ꝯsiderationē dn̄ium hois sup hoiem est nāle: ⁊ est in angelis: ⁊ fuisset in p̄mo statu ⁊ est etiaz modo. de quo nūc p ordinē est dicēdum s̄m ei⁹ dignitatē ⁊ gradum.

¶ Hic sanctus doctor declarat de dn̄io hois s̄m gradū ⁊ dignitatē. ⁊ p̄mo de dn̄io pape qual'r p̄fertur oī dn̄io. CA.X.

r Ecipit igitur diuiſionem dñium quadrimēbrem ex eadē cā ⁊ rōne. Quia quoddā eſt ſacerdotale ⁊ regale ſil: aliud aūt eſt regale ſolū ſub quo impiale ſumit: ⁊ ſic de aliis: vt infra patebit: Tertiū vō polliticū: quartū aūt yconomicum. ¶ Primū aūt ceteris an̄ fert multiplici via: ſꝫ ꝓcipua ſumit ex inſtōne diuia: vꝫ xp̄i Cum eni eidē ſm ſuā humanitatē oīs ſit collata ptās vt pꝫ in matheo. 16. c. dictā ptātem ſuo cōicauit vicario cū dixit. Ego dico tibi q: tu es petrus: ⁊ ſup hanc petrā edificabo ecclam meā. Et tibi dabo claues regni celoꝝ: ⁊ qdcūqꝫ ligaueris ſup terrā erit ligatū ⁊ in celis: ⁊ qdcunqꝫ ſolueris ſup terrā erit ſolutū ⁊ i celiſ. Ubi quattuoꝛ ponūt clauſule oēs ſignificatiue dñij petri ſuorūqꝫ ſucceſſorum ſup oēs fideles. ⁊ ꝓpter quas merito ſummus pōtifer romanus eps̄ dici pt rex ⁊ ſacerdos Si enim dñs noſter ihs xp̄s ſic appellat vt Aug. ꝓbat. 17. de ci. dei nō vr incōgruum ſuū ſic vocare ſucceſſorē circūſcriptꝫ rōibus q̄ poſſent adduci q: ſatis eſt claꝝ. Sed redeundū ē ad clās iā dictas: quaꝝ vna ſumit ex nois ipoſiti magnitudie ſcd̄a vō ex dñij fortitudine: tertia aūt ex dñij āplitudine: quarta ex dñij plenitudine. ¶ Primam igit partē ꝑfatā accipimꝰ cū dñs dicit. Ego dico tibi q: tu es pe. ⁊ ſup hāc pe. edi. ec. me. In h̄ eni noie vt ſacri exponūt doctores. ſicut Illarius et Au. dñs potētiā petri iſinuat q: a petra q̄ ē xp̄s vt dic apls cuiꝰ ꝯfeſſionē petrꝰ ꝓmiſit petrꝰ ē appellatꝰ vt ſm ēt quādā pticipationē nom acqrit ⁊ ptātem ⁊ audire mereat: Et ſup hanc pe. edi. ec. meam: quaſi totū dñiuꝫ inter fideles ex petro depēdeat: ⁊ eiꝰ ſucceſſores. ¶ Scd̄a vō clā dñij ipoꝛtat fortitudinē. Qd̄ ſignificat v̄buꝫ qd̄ ſequit. Et poꝛte inferi nō p̄ualebūt aduerſus eā q̄ ſunt curie tyrānoꝝ ⁊ pſecutoꝝ eccl̄ie: vt doctores ſacri ibidem tradūt ſic dicte q: ſunt eā oīum pctōꝛuꝫ intra eccl'am militantē. Ad tales. n. ꝓncipes oēſ celerati recurrunt: vt accidit in curia federici et coꝛadini ⁊ māfredi. Sꝫ tales n̄ ꝑualuerūt aduerſus eccl'am ro. Immo oēs mala moꝛte extirpati ſunt: q: vt dr̄ in li. ſap. 3. c. natōes inique dire ſūt ꝯſummatiōis. ¶ Dñij vō amplitudo oſtēdit cū ſb iungit dñs: ⁊ tibi dabo cla. re. ce. In hoc. n. inſinuatur nobiſ ptās petri ⁊ ſucceſſoꝝ ſuoꝝ q̄ ſe extēdit ad totā eccl'am. ſ. militātē ⁊ triumphātēꝫ q̄ p regnum celoꝝ deſignant: ⁊ que claudunt clauibuſ petri. Sed dñij plenitudo oñdit cum vltimo dī ⁊ qdcūqꝫ ligaueris ſup terrā erit ligatū ⁊ in celis. ⁊ qdcunqꝫ ſolueris ſup terrā erit ſolutū ⁊ in celis: Cum. n. ſummꝰ pōtifer ſit caput in coꝛpoꝛe miſtico oīum fideliū xp̄i: ⁊ a capite ſit oīs modus ⁊ ſenſus in coꝛpoꝛe vō ſic erit in ꝓpoſito. Propter qd̄ oꝫ dicere in ſummo pōtifice eē plenitudinē oīuꝫ gr̄arum: q: ipē ſolꝰ ꝯfert plenā indulgentiā oīum pctōꝛum vt ꝯpetat ſibi qd̄ de ꝑmo ꝓncipe dñs dicimus: q: de plenitudine eiꝰ nos oēs accepimꝰ. Quod ſi dicat ad ſolā referri ſp̄ualem ptātem h̄ eē nō pōt: q: coꝛpoꝛale ⁊ tpale ex ſp̄uali ⁊ ꝑpetuo dependet. ſicut coꝛpoꝛis opatio ex virtute aīe. Sicut ḡ coꝛpus p aīam hꝫ eē virtutē ⁊ operationem: vt ex v̄bis ꝓbi ⁊ Auguſtini de imoꝛtalitate anime pꝫ ita ⁊ tpalis iuriſdictio ꝓncipum p ſp̄ualē petri ⁊ ſucceſſoꝝ eiꝰ. ¶ Cuius quidē argumētū aſſumi pōt p ea que inuenimꝰ in actis ⁊ geſtis ſūmoꝛum pontificū ⁊ impatoꝝ: q: tpali iuriſdictōi ceſſerunt. Primo qdem de ꝯſtantino apparet q ſilueſtro in impio ceſſit. Itē d̄ karolo magno quē papa adrianꝰ impatorē ꝯſtituit. Idē de ottone ꝑmo q per leonē creatꝰ ⁊ impatoꝛ eſt ꝯſtitutꝰ vt hyſtorie referunt. Sed ex diſpoſitiōe ꝓncipū auctate aplica facta ſatis apparet ipoꝛum ptās. Primo. n. inuenimꝰ de Zacharia hanc ptātem exercuiſſe ſup regē francoꝝ q: ipm a regno depoſuit. ⁊ oēs barones a iuramento fidelitatis abſoluit. Itē de innocētio tertio q ottoni. 4. impium abſtulit. Sed ⁊ de federico ſcd̄o hoc idē accidit p hoꝛum innocētij imediatū ſucceſſorē. Quāuis l oībus iſtis ſummi pōtifices nō extenderunt manum niſi rōne delicti: q: ad h̄ oꝛdinat eoꝝ ptās: ⁊ cuiuſlibet dñi vt ꝓſint gregi. Uñ ⁊ merito paſtores vocant: qbus vigilantia incūbit ad ſubditoꝛum vtilitatē. Alias nō ſunt legitimi dñi: ſꝫ tyrāni vt ꝓbat pbs ⁊ dcm̄ eſt ſupꝛa. Uñ dominꝰ vtitur in Ioāne quadā impoꝛtuna interrogatōe terq̄rens a ſuo ſucceſſoꝛe beato petro q ſi ipm diligit gregē paſcat. Petre inqt amas me ⁊ paſce oues meas. Io. 21. Quaſi in hoc ꝯſiſtat tota paſtoralis cura ꝓfectus vꝫ gregis. Hoc ḡ ſuppoſito q p vtilitate gregis agat ſicut xp̄us intēdit oē ſupgredit dñium vt ex dictis apparet. Quod ex viſione ꝑma nabuchodonoſoꝛ ſatꝫ eſt manifeſtū de ſtatua vꝫ quā vidit: cuiꝰ caput aureū: pectus ⁊ brachia de argento: vēter ⁊ femur de ere: tibie vō ferree Pedū aūt quedā pars ferrea quedā fictilis. Sꝫ dictam ſtatuā dū ꝯtēplat abſciſus eſt lapis d̄ mōte ſine manibus ⁊ oīa ꝑdicta ꝯtriuit. Hic aūt lapis factus eſt mōs magnus ⁊ impleuit vniuerſā terrā. Quā quidē viſionē Daniel ꝓpha vt hieronimus ⁊ Auguꝰ exponūt ad quattuoꝛ monarchias adaptat Aſſirioꝝ vꝫ p aureo capite. Medorum ⁊ pſaꝝ p argento in brachijs ⁊ pectoꝛe: grecorum vō monarchiā p ereo vētre ⁊ femoꝛe: ſed romanoꝝ vltio p tibus ferreis ⁊ pedibꝰ partim ferreis partim vō fictilibus. Sꝫ poſt hec ſuſcitabit ait ꝓpha: dñs deus celi regnū qd̄ in eternum nō diſſipabit ⁊ regnū eiꝰ ꝓplo alteri nō tradet cōminuetqꝫ vniuerſa regna ⁊ ipm ſtabit in eternū Quod totū ad xp̄m referimꝰ: ſed vice eiꝰ ad roeccl'am ſi ad paſcendum gregē eius intēdat. Et

tendendã etiã q diuina institutio destitui nõ põt qꝛ solũ dispẽsatores ⁊ ministros assumpsit suos vicarios xp̃s sicut ap̃ls dixit p̃.ad Corin. Sic nos inqt existimet hõ vt ministros xp̃i vt dispẽsatores ministerioꝝ dei. Solus.n.xp̃s fundauit ecclam cuius ministerium petro cõmisit. Fundamentũ aũt aliud nemo põt ponere p̃ter id qđ positũ ẽ qđ ẽ xp̃s ihs. Unñ sacri doctores quãdam p̃tãtem xp̃o attribuunt: quã petrus nõ habuit nec sui successores ⁊ ip̃am p̃tãtem excellentẽ nuncupãt. ⁊ sic potestas petri ⁊ successoꝝ eius nõ adequat p̃tãti xp̃i Immo eã nõ trãscẽdit. Potuit.n.xp̃s sine baptismo saluare. ꝓpter qđ ⁊ hieronim⁹ dicit sup matheum q nullũ sanauit in corpore quẽ nõ sanauit in mẽte ⁊ tñ sine baptismo. Quod tñ petr⁹ nõ potuit. Unñ ⁊ corneliũ centurionẽ vt in actib⁹ apłoꝝ legit cũ tota sua familia baptizauit: etiã post aduentum sp̃i.sancti. Potuit ẽt mutare xp̃s formã sacroꝝ ⁊ mãm. Quod petrus nõ potuit nec successores eius. ¶ Hec ad p̃ns dicta sufficiant subtiliora sapientib⁹ relinquẽdo ⁊ altiora q̃ dici possent. In h̃ tñ sistat cõclusio p̃ntis capituli vicariũ xp̃i cunctis debere p̃ferri ex iam dictis causis.

¶ Hic sanctus doctor declarat de dñio regali in quo cõsistit: ⁊ in quo differt a pollitico: ⁊ quõ distinguit diuersimode fm diuersas rõnes. CA.XI.

Unc aũt ad regale dñium ẽ ꝓcedẽdũ vbi
n est distinguendũ de ip̃o fm diuersas regiones ⁊ put a diuersis varie inuenit traditum. Et p̃mo qdem. In sacra scriptura alr leges regalis dñij tradunt in deutronomio p moysen: aliter in p̃mo. R.p Samuelẽ ꝓphã. Utreq; tñ in p̃sona dei differẽter ordinat regẽ ad vtilitatẽ subditoꝝ. Qđ est ꝓp̃iũ regũ: vt ph̃s tradit in.8. ethi. Cum inqt cõstitut⁹ fuerit rex nõ multiplicabit sibi equos: nec reducet pplm in egyptũ eqtat⁹ numero subleuat⁹. Non hẽbit vxores plurimas q̃ alliciant aĩam ei⁹: neq; argenti aut auri imẽsa põdera. Quod qdem qualr h3 intelligi supra tradit in h̃ li. describetq; sibi deutronomiũ legis huius ⁊ hẽbit secũ legetq; illud oĩbus diebus vite sue: vt discat timere dñm deũ suum: ⁊ custodire verba ei⁹ ⁊ cerimonias. Et vt v3 possit pplm dirigere fm legẽ diuinã. Unñ ⁊ rex Salomõ in p̃ncipio sui regiminis hanc sapientiã a deo petiuit ad directionem sui regiminis p̃ vtilitate subditoꝝ sicẽ scribitur in.3.li. R. Subdit võ dict⁹ moyses in eođ li. Nec eleuet cor eius in supbiã sup fratres suos neq; declinet in partẽ dexterã vł sinistrã: vt longo tpe regnet. Ip̃e ⁊ filius ei⁹ sup isrl. Sed in p̃mo regũ tradunt leges regni magis ad vtilitatẽ regis vt supra patuit in li.2.huius operis vbi ponuntur verba eius ptinentia ad cõditionem seruilem. Et tñ Samuel leges quas tradit cũ sint

penitus dispotice dicit eẽ regales. Ph̃s aũt l.8. ethi. magis cõcordat cum p̃mis legibus. Tria.n. ponit de rege in eo li. v3 q ille legitim⁹ est rex q p̃ncipaliter bonum subditoꝝ intẽdit. Itẽ q per se sufficiens reperit. Et qui oĩbus bonis superexcellit ne v3 subditos grauet. Itẽ ille rex est q curã subditorum h3: vt bene operent quẽadmodum pastor ouium. Ex qbus oĩbus manifestũ est q iuxta istũ modũ dispoticũ multũ differat a regali: vt idem ph̃s videt dicere in p̃mo polliticoꝝ. Item q regnum nõ est ꝓpter regẽ: sed rex ꝓpter regnũ: qꝛ ad hoc deus ꝓuidit de eis vt regnũ regant ⁊ gubernent: ⁊ vnũquemq; in suo iure cõseruent. Et h̃ est finis regiminis. Qꝛ si ad aliud faciunt in seip̃os cõmodũ retorq̃ndo nõ sunt reges: sed tyrãni. Cõtra quos dicit dñs in Ezech. Ueh pastorib⁹ isrł q pascunt semeip̃os. Nõne greges pascunt a pastoribus? Lac comedebatis ⁊ lanis operiebamini: ⁊ qđ crassum erat occidebatis: gregem aũt meũ nõ pascebatis. Quod infirmũ fuit nõ cõsolidastis ⁊ qđ egrotũ nõ sanastis: qđ cõfractũ nõ alligastis qđ adiectũ nõ reduxistis: ⁊ qđ pierat nõ quesistis sed cũ austeritate impabatis eis ⁊ cum potentia In qbus v̄bis nobis sufficienter forma regiminis tradit redarguẽdo cõtrariũ. ¶ Amplius aũt regnũ ex hoĩbus cõstituit: sicut dom⁹ ex parietibus ⁊ corpus humanũ ex mẽbris: vt ph̃s dicit in.3. polliticorum. Finis ĝ regis est vt regimẽ p̃spet q homines cõseruent p regem. Et hinc h3 cõe bonum cuiuslibet p̃ncipatus participationẽ diuine bonitatis. Unñ bonũ cõe dr a ph̃o in p̃.eth. eẽ qđ oĩa appetunt ⁊ eẽ bonũ diuinũ: vt sicut de⁹ q ẽ rex regũ ⁊ dñs dñantiũ: cui⁹ virtute p̃ncipes impant vt ꝓbatum ẽ supra nos regit ⁊ gubernat nõ ꝓpt seip̃3 sed ꝓpter nostrã salutẽ: ita ⁊ reges faciãt ⁊ alij dominatores in orbe. S3 qꝛ nemo militat stipẽdijs suis: vnde ⁊ quodã iure nãe de suo labore vnusq̃sq; d3 reportare mercedẽ: vt ꝓbat Apo⁹ in p̃ma ep̃la ad Corin. Hinc hẽmus q licet p̃ncipibus a suis subditis tributa pcipere ⁊ annuos census. vñ cum ap̃lus ad romanos ꝓbasset oẽ diuinũ a deo eẽ p̃uisum. Ultimo p̃suadet eisdem retribuere p labore. Ideo inquit ⁊ tributa prestatis. Ministri enim dei sunt in hoc ip̃i seruientes. Aug⁹ etiam eadẽ verba ptractans de verbis dñi hoc idẽ ꝓbat. Concludendũ ẽ ĝ legitimũ regẽ fm formã in deutronomio traditam sic debere regere ⁊ gubernare. ¶ Ad hoc etiã exemplis monemur: qꝛ oĩbus agẽtib⁹ cõtrariũ male cessit. Primo qdẽ regibus romanis: qꝛ ꝓpter eoꝝ supbiam ⁊ violẽtiã quã exercebant eiecti sunt a regno: vt Targnus supbus cum filio sicut hystorie tradunt. Itẽ acab ⁊ Jezabel vxor eius mala morte interierunt pro violentia quam fecerunt Naboth de vinea sua vt in quarto libro regum scribitur. Tradit ẽt ibi

q canes lingerēt sanguinē suo᷑ cadauerū in p̄di-
cta vinea in argumentū maleficij in Naboth cō-
missi. Sʒ nō sic rex Dauid vt scribit in. 3. lib. re
gum. Cū eni vellet altare ↄdere ad deū placādū
ꝓ numeratione ppl'i fastuosa nimis offensuʒ are
am emit ab barcuma Jebuseo. Ipsoqʒ offerente
gratis recusauit rex. Et vt scribit in p̄mo paraly
pomenō ꝑ p̄fata area dedit Dō sexcētos siclos au
ri iustissimi pōderis. Per qd̄ habem⁹ q p̄ncipes
suis debēt eē ↄtēti stipēdijs nec subditos suos gra-
uare pñt in bonis eo᷑ ꝛ reb⁹ nisi i duob⁹ casib⁹ vʒ
rōne delicti ꝛ ꝑ bono cōi sui regiminis. Pmo eni
modo ꝑpter ingratitudinē suos p̄uat feudo fide-
les alios aūt titulo iusticie. ꝑpter quā sunt cōces-
sa dñia: vt deciū est supra. Et i pūerbijs d'. Q iu-
sticia firmat thronus regis. Vñ ꝛ lex diuina trās-
gressores diuino᷑ p̄cepto᷑ mādat lapidari ꝛ di-
uersis cruciari penis. Quod qdem cōsonū videt
si attēdamus ad quācūqʒ rē creatam: ꝛ p̄cipue ad
corpus humanū: q: vt nobilior pars ↄseruet abi
cimus viliorē. Amputam⁹ enim manū vt cōser
uet cor ꝛ cerebrū: in qbus p̄ncipalr hois vita ↄsi-
stit qd̄ ꝛ lex euangelica approbat. Si inqt oculus
tuus scandalizat te: ꝛ siue man⁹ siue pes qd̄ ꝑ gra
du hoīum accipit Aug. erue eū ꝛ ꝑiice abs te: qa
meli⁹ est ad vitā ingredi debilē vel claudū q̄ du-
os oculos ꝛ duas man⁹ hñtem mitti in gehennā.
¶ Item q ꝑ bono reipublice possit exigere sicut
ꝓ defensione regni vel ꝑ quacūqʒ alia cā ꝑtinēte
rōnabiliter ad bonū cōe sui dñij. rō est in ꝑmptu.
Quia supposito q humana societas sit nālis: vt ꝑ
batum ē supra: oīa necessaria ad cōem ↄseruatio-
nem dicte societat' erunt de iure nature. Hoc au
tem ē in ꝑposito. Sic igit supposito legitimo do
minio regali pōt rex exigere a subditis qd̄ ad bonū
ipso᷑ regnit. ¶ Preterea ars imitat nām in q̄tū
pōt vt phs in scdo phie tradit: sʒ nā nō deficit i ne-
cessarijs: ḡ nec ars. Sʒ int oēs artes ars viuēdi ē
melior ꝛ amplior vt tactū est sup: ꝛ ꝑbat Tullius
in tusculanis qōnib⁹: eo q cetere artes ordinant
ad ipam. Sic ꝛ i necessitatib⁹ regni qd̄ ꝑtinet ad
ↄseruationē socialis humane vite: rex q ē artifex
architectus dicte societat' nō dʒ deficere: sʒ oēm
defectū supplere cū ipa societate. Et io ↄcludēdū
est q isto casu pñt legitime exactiōnes ꝛ tallie: ac
census: siue tributa iponi: dūmodo nō trāscēdant
necessitat' metas. Vñ Aug. de v̄bis dñi exponēs
illud mathei redite q̄ sunt cesaris cesari. Igit in
qt q cesar p̄cipit ferendū ē: qd̄ impat tollerandū.
Sed fit intollerabile dum p̄dam exactores accu
mulāt. Et postea exponēs v̄bum Jobis baptiste:
qd̄ militib⁹ dixit. Neminē cōcutiat' neqʒ calūniā
faciatis: sʒ estote ↄtenti stipendijs vestris. Hoc in-
quit sanu pōt d' militib⁹: pretorib⁹ cūctisqʒ recto-
ribus. Quicūqʒ enim sibi stipendia publice d'cre
ta ↄsequit: si ampli⁹ q̄rit tanq̄ calūniator ꝛ ↄcus-
sor: snia Jobis ↄdēnat. Ex hac ḡ duplici parte p̄n-
cipatus dispotic⁹ ad regale reducit. Sed p̄cipue
rōne delicti ꝑpt qd̄ seruit' ē introducta: vt Aug.
dicit. 19. de ci. dei. Lʒ enim ēt in p̄mo statu fuisʒ
dñium: nō tn̄ nisi officio ↄsulendi ꝛ dirigendi: nō
libidine dñandi vel itētione subijciēdi seruiliter:
vt deciū est supra. Leges v̄o tradite de regali do-
minio isrlitico ppl'o ꝑ Samuelem ꝑpbāʒ hac cō-
sideratione sunt date: q: dictus ppls ꝑpter suam
ingratitudinē: ꝛ q: dure ceruicis erat merebat ta
les leges audire. Interdū enim dū ppl's non co-
gnoscit bñficium boni regiminis expedit exerce-
re tyrānides: q: ēt hec sunt instrm diuine iusticie.
Vñ ꝛ q̄dam insule ꝛ ꝑuincie fm q historie narrāt
semꝑ hñt tyrānos ꝑpter maliciā ppli: q: alr nisi i
virga ferrea regi non pñt. In talib⁹ ergo regioni-
bus sic discolis: necessari⁹ ē regib⁹ p̄ncipatus dis-
poticus. Non qdem iuxta nām regalis dñij: sed
fm merita ꝛ ꝑtinatias subdito᷑. Et ista ē rō aug.
in p̄dicto xi libro. Phs ēt in. 3. polt. vbi distiguit
genera regni: ondit apud quasdā barbaras natio
nes regale dñium eē oīno dispoticum: q: alr regi
nō possent: qd̄ qdem dñium p̄cipue viget i grecia
ꝛ apud psas: saltem q̄ntum ad reginē populare.
¶ Hec igit de regali dñio intantū sint dicta: ꝛ q̄-
liter p̄ncipat⁹ dispoticus ad ipm reducit: ꝛ vnde
diuidit ↄ pollitticum. Quod in caplo de dominio
pollitico: adhuc clari⁹ ostendet.

¶ Hic sanctus doctor declarat de dñio impiali
vñ illud nomen habuit originē ꝛ de qbusdā alijs
noībus: vbi incidenter distinguūtur monarchie
ꝛ q̄ntum durauerunt. CA. XII.

De impiali v̄o post p̄dicta dñia ↄgruum vi
eē dicendū: q: mediū tʒ int pollitticū ꝛ re-
gale q̄uis vltius. Et ideo q̄ntum ad h̄ pre-
poni deberet regali. Sʒ alia cā ē quare postponi
tur quā nūc ꝑmutatum⁹. Circa h̄ qdē tria ꝑ nunc
sunt attēdenda. Vnū de noīe: q: nomē illud a su-
premo dñio fastuose ꝛ clare trahit originē quasi
oīum dñs. Vñ ꝛ ille supbus nichanor cū rogaret
a iudeis vt deferret diei sanctificatiōis h̄ est sab-
bato: cū arrogantia ab eisdē querens si erat potēs
in celo q impauit agi diem talē: responsoqʒ acce-
pto q erat potēs in celo dñs deus: ꝛ ego inqt eum
fastu nō modico sum potens sup terrā q impo ar-
ma sumi: Propter quam cāni ipe postea diuini-
tus turpit a Juda machabeo vt scribit in scdo
machabeo᷑ capt⁹ in bello: amputatisqʒ capite ꝛ
manu dextera quā ↄ templū exercerat mala mor-
te vitā finiuit. Quedam ... alia noīa illi⁹ dñij as-
sumpta sunt a qb... excellētib⁹ viris dicti p̄nci
patus ꝑpter aliquā ꝑrogatiuā in eis reptam. Vt
cesar a Jullio: vt ... tradūt: sic dictus: q: vt
scribit Isidorus libro ethim ... nomo: q: ce-

ſo mortue mr̄is vtero plaꝰ eſt: vl' q2 cū ceſarie natus. A quo imꝑatores ſequētes ſic vocati ſunt q2 comati eēnt. Sȝ auguſtus ab augendo rē publicā ꝑmus vocatus ē Octauianus vt idem Iſidorus ſcribit. Scđm aūt ꝙ hic attēdimꝰ ē de ꝓceſſu iſtius imꝑij: q2 ſupra ē tactū de quadruplici monarchia. Sed nos quītam poſſumꝰ addere: ⁊ de qua infra dicemꝰ. Prima fuit aſſyriorū cuiꝰ caput Ninus fuit tꝑe Abrae ꝑriarche q̄ durauit. M.ccl. annos: vt ſcribit Aug. li. 4. de ci. dei: vſqȝ ad ſardanapalū q ꝓpter merita muliebria ꝑdidit ꝑncipatum. Sȝ arbaces trāſtulit ad medos ⁊ perſas. Quo tꝑe regnauit procas dux romanorū vt idem doctor in. 18. dicit. Scđa vō monarchia vȝ medorū ⁊ ꝑſarum durauit vſqȝ ad tꝑa Alexandri. ccxxxiij. annos: qn̄ vȝ deuincit dariꝰ a ꝑdicto ꝑncipe vt ſcribit idē doctor in eodē libro. 12. Sed monarchia grecorū in Alexādro icepit: ⁊ in eodē finitur. De quo dr̄ in ꝑmo Mach. ꝙ regnauit Alexāder annis. 12. ⁊ mortuus eſt. Sed ꝗuis greci non habuerint vl'e dn̄ium: viguit tn̄ regnū macedonum vſqȝ ad mortē Alexādri: de quo ⁊ ꝑdictus liber mentionē facit annis. cccclxxxv. vt Aug. ſcribit i eodem. 12. li. In quo ꝑdictus ꝑnceps ſuū inchoauit dn̄ium ꝑr̄ ſuo i eodem regno ſuccedens: vt hiſtorie tradunt. Poſt hāc aūt monarchiā romanus ꝑncipatus vigere icepit. Tꝑe enim Iude machabei q imediate q̄ſi poſt mortē floruit alexādri cū ptolomeo lagiꝰ ꝯcurrentes i libro ꝑmo machabeorū multa de romanis tradunt. In qbꝰ ipſorum potētia ad oēs mundi plagas videbat diffuſa ſb ꝯſulibꝰ tn̄: q2 ſupſtitibꝰ regibꝰ cū finitimis ſollicitabant regionibꝰ ⁊ modice adhuc erāt virtutꝪ. Durauitqȝ ꝯſulatꝰ imo monarchia vſqȝ ad tēpora Iulij ceſaris: q ꝑmus vſurpauit imꝑiū. Sed parū in ipſo ſupuixit: a ſenatoribꝰ qdem occiſus ꝓpter abuſum dn̄ij. Poſt hūc octauianus filiꝰ ſororis ſue ſucceſſit: q vindicta exercita ꝯ occiſores illi, interfectoqȝ Antonio q monarchiam tenebat i oriente ſolus ipſam obtinuit. Et ꝓpter ſuā modeſtiā lōgo tꝑe i eo ꝑncipatū habuit. ac i. xlij. anno ſui regiminis cōpleta ſeptuageſimaſexta ebdomada ſcḋm Dan. ſub dn̄ij ceſſante regno ⁊ ſacerdotio i iudea naſcit xp̄s: q fuit verus rex ⁊ ſacerdos ⁊ verus monarchus. Unde poſt reſurrectionem ſuā apparēs diſcipulis ſuis dixit. Data ē mihi oīs ꝑtās i celo ⁊ i terra. Quod qdem ad humanitatē opȝ referre ſcḋm Aug. ⁊ Hieronymum: q2 de diuinitate nulli ē dubiū qn ſemꝑ habuerit.

¶ Hic ſcđs doctor declarat de monarchia xp̄i: q̄uo in tribꝰ excellit: ⁊ de octauiano auguſto quomodo geſſit vices xp̄i. CA. XIII.

e Thec qnta monarchia q̄ ſucceſſit romanis ſcḋm veritatem oībus ꝓcellit ex triplici parte. Primo qdem ex annorū q̄ntitate q2 plus durauit ⁊ adhuc durat ⁊ durabit vſqȝ ad mundi renouatōem: vt pȝ i viſione danielis: vt dcm̄ eſt ſupra: ⁊ adhuc nūc magis declarabitur. Scđo apparet eiꝰ excellētia ex dn̄ij vl'itate: q2 in oēm terrā exiuit ſonus eorū ⁊ in fines orbis terre verba eorū. Nullus eni angulus mūdi ē: nulla plaga in q̄ nomē xp̄i nō adoret. Oīa enim ſubiecit ſb pedibꝰ eius: vt introducit apl's in fine ꝑme epiſtole ad corin. In ꝑncipio ēt malachie ꝓphe oſtēdit iſtud dn̄ium. Ab ortu inqt ſolis vſqȝ ad occaſum magnū ē nomē meū in gentibꝰ: ⁊ in omni loco ſacrificat ⁊ offert nomini meo oblatio mūda: quia magnū ē nomen meū in gentibꝰ dicit dn̄s exercituū. In quo vbo ſatis apparet ꝙ dn̄ium xp̄i ordiatur ad ſalutē aīe: ⁊ ad ſpūalia bona vt iam videbitur: lȝ a tꝑalibꝰ nō excludat: eo modo quo ad ſpiritualia ordinant. Et inde ē ꝙ ꝗuis xp̄s adoraretur a magis: glificaret ab angelis in ſignū vl'is ſui dn̄ij: humili tn̄ loco iacuit vilibꝰ inuolutus pānis. Qua qdē via hoīes meliꝰ ad virtutē trahunt q̄ȝ armorū virtute. Et hō qdem intēdebat: lȝ ſepiꝰ ſua vteret potētia vt verus dn̄s. In humilitate ḡ vixit ⁊ dn̄ium in angulo ſubſtituit vt deſcriberetur vniuerſus orbis i ortu dn̄i vt lucas euāgeliſta teſtat. Et i hac deſcriptione ſoluebat cēſus ſiue tributū vt hiſtorie tradūt in recognitionē debite ſeruitut nō ſine myſterio: q2 ille natꝰ erat q verꝰ erat mūdi dn̄s ⁊ monarcha cuiꝰ vices gerebat Auguſtus lȝ nō itelligēs: ſed nutu dei ſicut Cayphas ꝓphetauit. Unde hō iſtinctu dictꝰ ceſar mādauit tūc tꝑis: vt narrāt hiſtorie: ne qs de romano ꝑplo dominū ipm̄ vocaret. Quas qdē vices monarchie poſt xp̄i veri dn̄i natiuitatē geſſit Auguſtus, quattuordecim annos toto orbe terrarū ſubacto: q2 vt acta ꝑncipū romanorū deſcribūt dictꝰ ceſar auguſtus qnquaginta ſex annos ⁊ mēſes ſex tenuit ꝑncipatū. Tyberiꝰ ēt q eidem Auguſto ſucceſſit: vt narrāt hiſtorie xp̄ȝ tanq̄ȝ verū dn̄m int deos trāſferri voluit: lȝ ipeditꝰ fuerit a ſupbo ⁊ faſtidioſo ſenatu ipatiente alicuius dn̄ij. Tertio aūt appet excellentia monarchie xp̄i ſup alias quattuor ꝓcedētes ex dn̄antis dignitate: q2 deus ⁊ hō. Scđȝ quā ꝯſideratiōe ē humana natura in xp̄o participat infinitā virtutē. Ex q̄ maioris fortitudinis ē ⁊ virtutis ſupra humanā fortitudinē ⁊ virtutē. Quā qdem deſcribit Iſaias q̄tū ad virtutē tꝑalem xp̄i: vnde ipm̄ monarchā appellamꝰ. Paruulus inqt natus ē nobis: ⁊ filiꝰ datus eſt nobis. Et factꝰ ē ꝑncipatus ſup humerū eiꝰ. Et vocabit nomē eiꝰ admirabilis ꝯſiliariꝰ: deus fortis pr̄ futuri ſeculi: ꝑnceps pacis. Multiplicabit eiꝰ imꝑiū ⁊ pacis nō erit finis. In qbus vbis ea tangūt q̄ requirunt ad verū ꝑncipem. Immo trāſcendit metas oium dn̄orū vt in ſeq̄nti caplo declarabit ⁊ aſpicienti pȝ. ¶ Hic ḡ ꝑncipatus ſiue dn̄ium oēs mo-

narchias sine dñia trāscendit annichilat ⁊ ɔfrin-
git: q: eciā regna subiiciunt eidē. Nō p eūdem p-
phetā p̄nūciatum est. Uiuo ego dicit dñs: q: mi-
hi curuabit oē genus. Et aplus Paulus ad phil.
In noīe ihu omne genu flectat: celestiū: terrestriū
⁊ infernoꝝ. De hac monarchia cōcludit Daniel
exposita Nabuchodonosoꝛ sui somnio visione. In
dieb⁹ inqt illis hoc est post illas quattuoꝛ monar
chias assyrioꝝ: persarū ⁊ medoꝝ grecoꝝ: ⁊ roma
noꝝ: suscitabit dñs regnū celi qḋ i eternū nō dissipa
bit ⁊ regnū ei⁹ alteri nō tradet: ⁊ ɔminuet vniuer
sa regna hec: ⁊ ipm̄ stabit in eternū. Cui⁹ qdē rō
eternitat satis est in p̄mptu: q: iste p̄ncipat⁹ eter-
no ɔiungit: cū iste dominus: deus ⁊ homo sit. Et
sic cōpletus ē circulus a puncto ad punctū: q: p-
batū est supra a deo oē dñium originē trahere. In
isto v̄o p̄ncipatu pcursis hoīum motib⁹ terminat
p̄ncipatus sicut in re imobili vltra quam non est
motus. Et sic op; ex dictis concludere q̄ illud do
miniū non pōt deficere.

¶ Mouet qḋ de monarchia xp̄i quo tpe icepit ⁊
quō latuit ⁊ q̄re. Ubi duplex assignat cā sue occul
tationis: ⁊ p̄mo ponit vna. CA.XIIII.

S Ed tūc oꝛit qḋ de isto dñi p̄ncipatu quan-
do icepit: q: ɔstat multos postea impasse
ipe v̄o abiectam vitā elegit. Unde in ma
theo dr̄. Uulpes foueas habēt: ⁊ volucres celi ni
dos: fili⁹ aūt hoīs nō h; vbi caput suū reclinet. Itē
in Iohe scribit: q̄ cū pauisset multitudinē abscon
dit se: q: volebāt eū ppli rape ac regē facere. Itē i
eodem ipe dicit. Regnū meū nō ē de hoc mūdo.
¶ Ad hāc aūt qōnem est rñsio: q: p̄ncipatus xp̄i i
cepit statim in ipa sui natiuitate tpali. Cui⁹ argu-
menta sunt in eodē die angeloꝝ ministratio ⁊ de-
nūciatio. Unde in luca scribit: q̄ angelus ad pa-
stores ait. Annūcio vobis gaudiū magnū: q: na-
tus ē vobis saluatoꝛ mūdi. Item magoꝝ adora-
tio. Un̄ in Math. dr̄. Cū natus eēt iesus in dieb⁹
herodis regis: ecce magi venerunt ab oriente hie
rosolymā dicentes. Ubi ē q natus ē rex iudeoꝛū.
Uidim⁹ eni stellā eius in oriēte: ⁊ venim⁹ adora-
re eū. In qbus actib⁹ satis ē notus p̄ncipatus ei⁹:
ac tpis exoꝛdiū: pphetatus qdem ⁊ pnūciatus p
Isaiam in v̄bis supra p̄missis. Et attēdendū q̄ in
sua infantia plus apparuit virtut ⁊ potētie ōten-
dens excellentiā sui dñij: q; in adulta etate: ad in
sinuādū suā infirmitatē esse volūtariā nō necīam q̄
assumpta ē ab ipo: ⁊ nō publice vsus nisi in casib⁹
ppter duplicē cām q̄ ad p̄ns sufficiant. Una ē ad
docendū in p̄ncipib⁹ humilitatē: p quā qs reddit
in regimine gratiosus. Quia humilitas meretur
grām: iuxta illḋ. Humilē spū suscipiet glia. Et ite
rū in māsuetudine opa tua p̄fice: ⁊ sup hoīum glo-
riā diligeris. Et in canonica bti Iacobi. Deus su
pbis resistit: humilib⁹ aūt dat grām. Sz tāto am-
plius in p̄ncipe ē necīa: q̄to p eminētiā sui status
dētib⁹ inuidie supioꝛē nō patiētis laceratur. Quod
considerās Dauid rex fastuose regis filie x; Mi
chol isultāti ⁊ dicēti: q̄ corā ancillis suis se disco-
operuisset ad dei laudē ⁊ reuerētiā diuine arche:
q̄ tūc p numine habebat rñsum dedit vt p; in se-
cūdo regū. Ludā inqt ante dñm: q elegit me poti
us q̄ p̄rem tuū ⁊ q̄ oēm domū ei⁹: ⁊ p̄cepit mihi
vt essem dux sup pplz dñi in isrl. Et ludā ⁊ vilioꝛ
fiam plus q̄ fact⁹ sū: ⁊ ero humilis i oculis meis.
Quā regulā xp̄s seruare voluit i seipo: s̄m volūta-
tem dei p̄ris p pphām zachariā pnūciatā. quam
euāgelista Matth. in xp̄o adipletā eē pnūciat. ec
ce inqt rex tuus venit tibi māsuetus: sedēs super
asinā ⁊ pullū filiū subiugalis. Et si p̄ncipes mundi
de humilitate cōmendant ⁊ pauptate: p q̄ grōsi fa
cti sunt subditis ⁊ ipoꝝ psperatū ē dñium: q̄re nō
magis cōmēdabim⁹ pfectā humilitatē xp̄i. Scri
bit eni maximus valeri⁹ lib. vj. de Codro atheni
ensi rege ⁊ Aug. de ci. dei. q̄ cū peloponēses pu-
gnarent ɔ̄ athenienses ex ɔsultatiōe Apolinis cer-
tioꝛat⁹ est: q̄ ille exercit⁹ p̄ualeret cui⁹ dux morti
dicaret. Un̄ rex codrus p salute sue gētis i effigie
paupis se hostib⁹ iterficiendū obtulit: ipoq; mor-
tuo in fugā v̄si sunt hostes. Propter qḋ athenienses
ipm̄ int deos asserebāt fuisse trāslatū. Tradit etiā
idē Aug. i p̄fato libro ⁊ maxim⁹ valeri⁹ d̄ qbusdā
ɔsulib⁹ romanis vt de lucio valerio: q̄ i tāta mor-
tuus ē idigētia: vt cogerent amici collectā facere
nūmoꝝ p ei⁹ sepultura. Fabriti⁹ ēt ɔsul de h̄ ipo sū
me cōmendat. Unde scribit idē valeri⁹ maxim⁹
⁊ vegeti⁹ de re militari li. 4. ⁊ dcm̄ est supra q̄ cū
eēt par vnicuiq; paupi ⁊ legati epirrotarum ma
gnū auri pōdus eidē offerrēt eo recusante: narra-
te inqt Epirotis me malle hec habētib⁹ imperare:
q̄ ipa possidere. Quid plus isistim⁹? Oēs magni
p̄ncipes ⁊ monarchi cū humilitate subiugauerunt
mūdū: s; cū fastu elatiōis pdiderūt dñium vt su-
perius ē tactū. Propter qḋ i ecclesiastico scribitur.
Quāto magn⁹ es humilia te in oīb⁹: ⁊ corā deo in
uenies grām. ¶ Amplius aūt si virtus humilitat
⁊ beniuolētie in quocūq; p̄ncipe cōmendat: mul
to magis laudari d; in p̄ncipe nr̄o xp̄o tāq̄ i sū
mo gradu v̄tutis ɔstituto. Cōcludit ḡ q̄ xp̄i humi
litas ⁊ pauptas fuit ɔsona rōni: q̄uis legitim⁹ eēt
dñs ppter cām iam dictam.

¶ Scḋa cā assignat q̄re dñs assūpsit vitā abiectā
⁊ occultā l; verus eēt dñs mūdi: ⁊ exponunt v̄ba
Isaie pphete de ipo. CA.XV.

e St ⁊ alia rō quare dñs nr̄ statū humilem
assumpsit q̄uis dñs mūdi ad insinuandā
v; dñiam int suū ⁊ alioꝝ p̄ncipū dñium.
Quāuis eni tpalr̄ eēt dñs oꝛbis: directe tñ ad spi

ritualẽ vitam suũ ordinauit ꝑncipatũ. Iuxta illud
Iohis. Ego veni vt vitã hẽant ⁊ abũdanti⁹ habe
ant. Hic eẽt verificat̃ suũ verbũ sup̃ius allegatuꝫ.
Regnũ meũ nõ ẽ de hoc mundo. Propter h̄ igit̃
humilẽ vixit: vt suos fideles exẽplo sui traheret
ad opandũ ſꝫ virtutẽ: cui⁹ via aptior ẽ humilitas
ac mũdi ↄtemptus vt Stoici ⁊ cinici posuerunt
vt de ipsis Aug. ⁊ marim⁹ valeri⁹ referũt. Ipẽ ẽt
Seneca idẽ oñdit: q ꝑfectus stoicus fuit: i libello
de dei ꝓuidentia: ⁊ de breuitate vite ad paulinũ:
ꝑ quã qs efficit̃ dign⁹ ad regnũ eternũ. Ad qd̃ cõ-
sequendũ sui dñi fuit ꝑncipalis intẽtio. Vñ ipse
dñs in luca discipulis suisqꝫ sequacib⁹ dicit. Uos
estis q ꝑmansistis mecũ in tẽptationib⁹ meis. Et
ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̃ me⁹ re
gnũ vt edatis ⁊ bibatis sup̃ mẽsam meam in regno
meo. Uoluit igit̃ dñs sequaces suos humilit̃ vi-
uere exẽplo sui ex cã iam dicta: iuxta illud Mat.
Discite a me q: mitis sum ⁊ humilis corde. Ac
suũ tp̃ale dominiũ ad h̄ ordinare. Vñ vita spũalis
fideliũ regnũ celoꝝ vocat̃: q: differt a viuẽdo a re
gno mũdano: ⁊ q: ad verũ regnũ ordinat̃ eternũ
nõ ad tp̃ale dominiũ tñ. Ad tollẽdã igit̃ suspitio
nẽ de cordib⁹ hoium ꝙ q̃si ꝑncipatũ assumpserit:
vt i mũdo dominaret̃: ⁊ hoc eẽt finis ei⁹ vt alio-
rum dñoꝝ: vitã abiectã elegit: ⁊ tñ verus erat do
minus ⁊ monarchus: q: fact⁹ ẽ ꝑncipatus sup̃ hu
merũ ei⁹: vt dcm̃ ẽ sup̃ ꝑ ꝓpham. Qd̃ optime fu-
it in ꝑmissis v̈bis ysaie ꝑnũciatũ: q: ꝑmo ꝑponit̃
humilis ⁊ abiectus. Paruulus inq̄t natus ẽ nob:
Postea subiũgit̃ cũ ista paruitate virt⁹ ⁊ excellen
tia sui dñi ꝓpter ↄiũctũ. Et fili⁹ inq̄t datus ẽ nob.
Quia .n. humanitas i xp̃o ↄiũcta erat diuinitati fi
lii tanq̃ instrm̃ ei⁹ oipotent̃ erat virtut̃. Et io ꝓ-
pheta ibidẽ circũloquit̃ ineffabile ei⁹ dñium mul
tis clausulis: singularis potẽtie: q̃ oẽs distincte ha
bẽt intelligi: vt hieronym⁹ exponit ibidẽ: vt ꝑ or-
dinẽ clausulaꝝ ẽ manifestũ. Primo siqdem q̃tũ
ad dñii securitatẽ ⁊ soliditatẽ. Cuius inq̄t ꝑncipa
tus sup̃ humerũ ei⁹. Ea enĩ q̃ portant̃ in humeris
firmiora sunt. Sic .n. onera solidius vehũt̃. Se-
cũdo q̃tum ad dñii nouitatẽ: vñ scribit̃. Et voca
bit̃ nomẽ ei⁹ admirabilis. Admiratõe enĩ dignũ
est q: humil̃ ⁊ paup̃ ⁊ tñ dñs mũdi. Tertio q̃tum
ad sapientie claritatem qd̃ est p̄cipue ꝑncipib⁹ ne
cessariũ: q: veh terre cuius rex puer est: vt dicit̃ i
ecclesiastico. Quod accidit quando ꝑnceps ꝑ se ni-
hil põt: sed nutus alioꝝ agit consilio siue agit̃ vt
melius dicatur. Unde subiungit̃ ↄsiliari⁹. Quar
to q̃tum ad domini dignitatẽ q: deus. Cũ enĩꝫ
in ip̃o sit vnũ suppositũ ⁊ vna ꝑsona in qua sũt vni
te diuina ⁊ humana natura: ꝑncipatus xp̃i in vir-
tute agit diuini suppositi. Et ideo sequit̃. Fortis.
Recipit enim influentiã xp̃i ꝑncipatus ex diui-
na virtute que in ip̃o ꝑsonaliter erat: quia potẽtia
visus est xp̃s circa passionem cũ iudei vellent eũ
occidere ⁊ ip̃m quererent: quo dicente ego sum:
statim ceciderũt in terram: vt in Iohe scribitur.
Que qdem fines sui successoris excedit: q: cõstat
ꝙ vicarius xp̃i nõ est deus. Et in hoc transcendit
sua ptãs potentiã sui successoris. Et quo xp̃s mul
ta potuit circa ordinationem suoꝝ fidelium ⁊ re-
gimẽ: que beatus Petrus nõ potuit nec sui succes
sores: vt sup̃ius est ostensum. Et ex eadem parte
vꝫ ꝙ iste paruulus erat: subdit̃ sexta conditio sin-
gularis sui ꝑncipatus que est regendi benignitas
Quia pr̃ futuri seculi. Quod ad plenitudineꝫ gra
tie referre possumus: qua qdem q pleni sunt oẽ iu
gum legis leuiter portant. Qua rõne ap̃lus dicit
ad gal. Si spũ ducimini non estis sub lege. Unde
talibus ad regendũ virga ferrea nõ ẽ necessaria.
Et h̄ singulare est in ꝑncipatu xp̃i. Septimũ ⁊ vl
timũ sumit̃ ex eadem cã: qd̃ ẽ regendi tranqllitas
cũ subdit̃. ¶ Princeps pacis. Et si nõ corporis
tamen pectoris. Et hanc qdem suis fidelibus xp̃s
rex noster ⁊ ꝑnceps: ⁊ viuendo offert ⁊ moriendo
relinq̄t. In mundo inq̄t ꝑssuram habebitis: i me
aũt pacem. Et hoc etiam est singulare in suo ꝑnci
patu. In humilitate ergo ⁊ paup̃tate suũ fũdauit
dominiũ: ⁊ in aduersitatibus ⁊ laboribus ⁊ erum
nis. Quomodo aucta fuit res pu. romanoꝝ nõ vꝫ
fastu vel pompis sup̃bie: vt Salustius refert ex
sententia Catonis ⁊ Maximus valerius hoc idẽ
probat.

¶ Hic sanctus doctor declarat ꝙ isto modo au
cta fuit res pu. per exempla antiquorum roma-
norum ⁊ postea ſbdit de ↄstantino. C.XVI.

ET hinc est ꝙ rex noster xp̃s: principes se-
culi permisit dominari ⁊ eo viuente ⁊ eo
moriente ad tempus: quousqꝫ vꝫ suuꝫ re-
gnum esset perfectum ⁊ ordinatum in suis fideli
bus operationibus virtuosis ⁊ eorum sanguine
laureatum. Si enim regulus qui ⁊ marchus ap-
pellatur pro zelo sue patrie a carthaginensibus ẽ
occisus: si marcus curtius in abruptum terre hia
tum se proiecit ad liberationem patrie: si Brut⁹
⁊ torquatus filios occiderunt pro iusticia ⁊ disci-
plina militari conseruandis: vt historie tradunt:
quorum zelo res pu. ex parua facta ẽ magna: iteꝫ
si Seleucos apud locros dominans, vt Mari-
mus valerius refert libro sexto: filium vno orba
uit oculo: alteroqꝫ seipsum pro adulterio cõmis-
so vt iusticia seruaretur cõtra predictum delictũ
per filium perpetratum: sicqꝫ admirabili equi-
tatis temperamento se inter misericordem pa-
trem ⁊ iustũ legislatorẽ partitus ẽ: quare non ma
gis christiani reddi debent laudabiles si se expo-
nunt passionibus et tormentis pro zelo fidei: et

amore dei ac virtutibus varijs conantur florere vt regnum ↄsequant̃ eternũ ac xp̃i p̃ncipatus ac crescat in eoꝝ meritis. Hec aũt Aug⁹ de ci. dei. quasi p totũ subtiliter valde ac diffuse ptractat. Propter qd̓ ꝛ deis libꝝ̃ fecit qd̓ ꝛ factũ fuit iter medio tp̃e a passione dñi vsq3 ad tp̃a beati siluestri ꝛ cõstantini. Quo qdem seculi spatio infinita pp̃li multitudo p mortẽ xp̃o dño suo dedicata est ꝛ ↄiuncta: ac suũ ducẽ ꝛ p̃ncipẽ est secuta. ¶ Primo qdem p̃mi duces apl̃i ꝛ alij xp̃i discipuli oẽs xp̃i vicarij ꝛ petri successores. Quod fuit tẽpus. 350. ãnoꝝ. In quoꝝ sanguine ꝛ corporib⁹ ac ipoꝝ vite meritis fũdata ẽ eccl'a tanq3 lapidib⁹ viuis ꝛ p̃ciosis ac ineffabili fundamẽto: ↄ qd̓ nec venti nec pluuie nec quecũq3 pcelle diuersarũ passionũ vl quarũcũq3 pturbationũ seuiant: ip̃m possunt obruere. Oportuno igit̃ tp̃e vt manifestaret̃ mũdo regnũ xp̃i sic cõpositum virtus p̃ncipis nostri ihu xp̃i p̃ncipẽ mundi sollicitauit. Cõstantinũ vz percutiẽs cum lepra ac ip̃m curãs supra humanã v̾tutem. Qua pbata in dño cessit vicario xp̃i: beato vz siluestro cui de iure debebat̃ ex cãis ꝛ rõnibus superi⁹ assignatis. In qua quidẽ cessione: sp̃uali xp̃i regno adiunctũ est tp̃ale sp̃uali manẽte in suo vigore. Quia illud p se queri dz a xp̃i fidelibus: illud v̾o secundario tanq3 administrãs p̃mo Aliter aũt ↄ intẽtionem fit xp̃i. Tunc adimpletũ est qd̓ post illã etiam scribit̃ in ysaia. Multiplicabitur ei⁹ imperium ꝛ pacis nõ erit finis. Aperte si enim eccl'e ab eo tp̃e: ꝛ cepit xp̃s p̃dicari publice qd̓ añ nõ poterat sine p̾iculo mortis. Et eodẽ anno quo Constantin⁹ curat⁹ est a lepra ꝛ ↄuersus ẽ ad fidem: baptizati sunt circa ptes romanas plus q3 centũ milia hoĩum ex v̾tutib⁹ ostensis p dictũ xp̃i vicariũ. Sed attendẽdum qd̓ dicit ppha. Et pacis nõ erit finis. Constat .n. post mortẽ ↄstantini filium ei⁹ heresi arriana fuisse infectũ: ꝛ ecclĩã pturbasse. Unde sb eo passi sunt exiliũ solẽnes ecclesie doctores. Hilarius pictauieñ. ꝛ Athanasius Alexandrin⁹ ep̃s: ac Eusebius vercelleñ. ꝛ mlti alij eccl'arum doctores ꝛ clerici: nec nõ ꝛ caput eccl'e sũmus pontifex liberi⁹ in veritate fidei vacillauit ex multa psecutiõe cõstantij vt hystorie tradunt. Post ip̃m fuit Julianus apostata frater Galli ꝛ ↄsobrinus Constãtij. Hic sc̃dam intulit p̾secutionẽ fidelibus: sub quo passi sunt Joãnes ꝛ Paulus germani. Uñ ergo verificat̃ verbũ dñi p ppham iam dcm̃: Oportet autẽ p̃dicta ad pacem pectoris reducere nõ corporis. Unde ipse dñs qñ pacem offert discipulis in Joãne: de tali pace loquit̃. Pacẽ meã do vobis: nõ quõ mũd⁹ dat ego do vobis. Manifestũ est .n. illa verba discipulis iminẽte passione dicta. Tunc aũt constat ip̃os psecutionẽ passos. Unde dcm̃ est eis in eodem temporis momento. Si me psecuti sunt ꝛ vos psequent̃. Hanc ergo pacẽ electi xp̃i fideles pdere nõ p̃nt nisi velint. Q2 si licuit stoicis dicere bona hominis que virtutes appellãt in homine semp manere nec auferri posse virtuosis inuitis: vt refert A. Gelius in li. noctium athicaꝝ de dibon stoyco. ꝛ Aug. de ci. dei libro .5. quare nõ magis dicemus de mentibus fidelium q̃ pacis eorum nõ erit finis. cum inhereant fini: qui sine fine viuit.

¶ Qualiter impatores cõstantinopolitani seq̃ntes a ↄstantino: fuerunt obedientes ꝛ reuerentes ecclesie romane: ꝛ hoc ostendit per quattuor concilia quibus dicti p̃ncipes se subiecerunt.

CA.XVII.

h His aũt pactis Juliano in bello psaꝝ interfecto: reddita est pax eccl'e p Jouinianũ fratrum ei⁹ vix catholicum: lz pax regnauerit. Illud aũt notabile abinde vsq3 ad tẽpora karoli magni de impatoribus reperit̃: oẽs quasi obedientes ꝛ reuerẽtes fuisse romane eccl'e tanq3 ip̃a p̃ncipatum teneret: siue respectu sp̃ualis dñij: sicut sancta synodus nicena diffinit siue tp̃alis. Unde Gelasi⁹ papa Anastasio impatori scripsit impatorem iudicio pape dependere: vt hystorie tradũt ꝛ nõ ecõtrario. Ualentinianus etiã qui imediate Jouiniano successit sic fert̃ dixisse: vt eccl'astica hystoria refert: cũ archiep̃i Mediolaneñ. instaret electio. Talem ingt nobis in pontificali ↄstitute sede cui nos qui gubernamus imperium sincere nostra capita submittamus: ꝛ ei⁹ monita dum tãq3 hoĩes deliquerimus necessario veluti curãtis medicina suscipiamus. ¶ Et q2 ista mã est fructuosa ad ostendẽdam reuerẽtiam p̃ncipũ circa vicarium xp̃i: de imperatoribus vsq3 ad tẽpora karoli est hic agendũ. Ulterius aũt a karolo vsq3 ad octonem p̃mum: inter q̃ tẽpora facta est diuersitas in tribus. Primo q̃3tum ad modũ eligendi. Scd̓o q̃tum ad modũ succedendi. Tertio q̃tũ ad modũ puidẽdi. Et vt appareat tradendũ ẽ h aliud de pcessu impatoꝝ a tp̃e ↄstantini q̃ subiecti fuerunt eccl'e p̾ter ũ dictos tyrãnos. Sicut .n. narrãt hystorie postq3 constantinus cessit impiũ vicario xp̃i: transtulit se cum satrapis ꝛ p̃ncipibus suis in puinciã tracie. Ubi asia maior incipit ꝛ terminat̃ europa: ibiq3 vnam ciuitatẽ assumpsit que vocabat̃ bisantiũ Quã quidẽ vt hystorie tradunt quasi adequauit vrbi ꝛ suo noĩe appellauit. In hac ẽ fuit impialis sedes vsq3 ad karolũ in cuius psona Adrianus papa congregato concilio in vrbe imperium a grecis transtulit in germanos. In quo apparet iperatores constantinopolis a vicario xp̃i summo vz pontifice dependere: vt Gelasius papa Anastasio scribit imperatori. Unde ipoꝝ impiũ ad exequẽdã regimẽ fideliũ fm mãdatũ summi

pontificis ordinat᷑: vt merito dici possint ipsoꝝ executores etiā ac cooperatores dei ad gubernandū pplm xp̄ianum. Quod quidē ostendit᷑ primo de qttuor imperatorib⁹ q in isto medio tpe regnauerunt: necnō ⁊ prītes fuerūt quattuor ꝯcilijs solēniorib⁹ ⁊ vlioribus: approbātes ipsoꝝ statuta ⁊ eisdē se humiliter subijciētes. ¶ Primū fuit Nicenum trecētoꝝ decē ⁊ octo epōꝝ tpe Constātini: vbi cōdēnatus ē Arrius pſbyter Alexādrinus vt histoꝛie tradūt: q filium dei asserebat minorem pr̄e. Ubi de dicto pncipe fert᷑: eidem ꝯcilio oēs sumpt⁹ fecit q̄si in hoc recognoscens suū dn̄m vicarium xp̄i. Cui⁹ vices totū gerebat ꝯciliū: qꝛ beatus Siluester absēs fuerat ab eodē ex spāli cā. ¶ Scd̄m autem ꝯciliū fuit ꝯstantinopoli sub Ciriaco papa celebratū. Quidā tn̄ dicūt sub damaso pn̄te Theodosio senioꝛe vt histoꝛie tradūt centū qnquaginta epōꝝ. In quo multe fuerūt hereses ꝯdēnate: sz p̄cipue Macedonij epi Cōstātinopolis q spm̄ sanctum negabat eē deum: pr̄i ꝯsubstātialem ⁊ filio. Hic aūt Theodosi⁹ tāte reuerētie fugit ad ecclesiā: qꝛ vt scribit gelasius Anastasio impatori: beato Ambrosio ꝓhibente eidē ingressum eccl'ie nō fuit ausus intrare: qn potius excōicauit eū qꝛ ꝯsensit in necē multitudinis thesalonice eo q suū iudicez occidissent: vt narrat histoꝛia tripartita. Qd̄ totū pnceps catholicus paciēter tulit: ⁊ tādem durissime repꝛehensus ab ipo publicam pn̄s egit penitentiā q̄z publicū hēret eccl'ie igressū. ¶ Tertiū aūt ꝯcilium celebratū fuit sub Theodosio iuniore Archadij filio apud ephesum ducentoꝝ epōꝝ tpe celestini pmi: lz pn̄s non fuerit sed eius vices gessit Cirillus alexādrinus epūs ex ꝯsidētia Theodosij: q tāte fuit honestatis ⁊ maturi ꝯsilij ⁊ reuerentie ad diuinū cultū q ēt in tenella etate pmissus ē impare vt histoꝛie tradūt. Sinodus aūt p̄dicta ꝯ Nestoꝛiū ꝯstātinopolis epm̄ ꝯgregata fuit q duas psonas ponebat in xp̄o ⁊ duo supposita p que tollebat᷑ vā vnio vtriusqꝫ nature. ¶ Quartū aūt ꝯcilium fuit celebratū in calcedonia sexcētoꝝ triginta epōꝝ sub leone pmo: pn̄te pncipe Marciano de quo ꝓ reuerētia romane eccl'ie sic dixisse fert᷑ in actione septima p̄fate synodi. Nos inqt ad fidem ꝯfirmandā non ad potentiā ostēdendā exēplo religiosissimi viri ꝯstantini huic ꝯcilio interesse volum⁹: vt inuēta veritate: nō vltra multitudo prauis doctrinis attracta discoꝛdet. Per qd̄ habeo q tota intentio pncipū antiquitus erat ad fauendū fidei: ⁊ eccl'ie romane reuerētie ⁊ honoꝛi. In hoc aūt ꝯcilio dānatus est Eutices cum Dioscoro epō Alexādrino. Qui sicut Nestoꝛius ponebat naturas ⁊ personas distinctas: sic isti asserebant confusas ⁊ admixtas.

¶ De duob⁹ ꝯcilijs sequētib⁹ post alia quattuoꝛ celebratis tpe Justiniani ⁊ Constantini iunioꝛis: Et que fuit ratio q̄re imperium translatū fuit a grecis ad germanos. CA.XVIII.

m ulta ēt ⁊ alia fuerūt cōcilia. lz ista fuerint pncipaliora a tpe ꝯstantini vsqꝫ ad Karolum in qbus pncipes se subiectos eccl'ie ac fideles ostēdunt. Sed p̄cipue Justinianus post cursum quarte synodi centūuiginti annoꝝ p̄sidēte Julio papa. Hoc enim manifestū ē ex suis legibus quas in fauorē ꝯdidit ecclasticī status. Itez ex ep'la quā celebrato ꝯcilio in ꝯstantinopoli p totum orbē terrarū direxit. In qua institutis eccl'ie se subiecit: mādans ppl'is eidē in oib⁹ obedire: replicans ēt sup quattuor ꝯcilioꝝ memoratoꝝ statuta ⁊ eadem ꝯfirmās sanctas sanctiōes siue leges subijciens ecclasticis institutis. Sz p̄cipue in vsuris ⁊ m̄rimonio in qbus tota vita ciuilis versat᷑. Que quidem synodus celebrata fuit ꝯ theodoꝝ et ei⁹ sectatores ꝯstantinopoli. Qui aliud dicebant eē verbū dei: ⁊ aliud xp̄m: negantes ēt btām mariā. ¶ Sexta aūt synodus celebrata fuit in vrbe regia p̄fata ꝯstantino iunioꝛe ꝑurāte centūquinquaginta epōꝝ rogatu Agathonis ꝯ macharium antheocenū epm̄ ⁊ ei⁹ socios: q vnā opationem ⁊ vnam volūtatem in xp̄o asserunt iuxta ꝑfidiā enthicetis. In qua quidem synodo dict⁹ ꝯstātinus qui fuit post Justinianū pncipem ad .150. annos fidei multū fauit: destruens Monothelitas hereticos quoꝝ pr̄ ⁊ auus fuerūt fautores: restaurauitqꝫ ecclesias p ipos destructas. Hec ꝓ tanto sint dicta ad ostendendū q ꝯstātinopolis impatores fuerunt romane eccl'ie ꝓtectores ac ꝓpugnatores vsqꝫ ad tpa Karoli magni. Tūc igit᷑ grauata eccl'ia a longobardis ⁊ ꝯstātinopolis impio auxiliū nō ferēte qꝛ forte nō poterat ei⁹ potētia diminuta aduocauit romanus pōtifex ad sui defensionē ꝯ p̄dictos barbaros regē francoꝝ. Primo quidem Pipinum Stephan⁹ papa ⁊ successor zacharie ꝯ Aistulfum regē lōgobardoꝝ. Deinde Adrian⁹ ⁊ Leo Karolum magnū ꝯ desideriū Aistulfi filiū. Quo extirpato ⁊ deuicto cū sua gente: ꝓpter tm̄ beneficium Adrian⁹ ꝯcilio celebrato rome centūqnquaginta qnqꝫ epōꝝ ⁊ venerabiliū abbatū: impium in psonam magnifici pncipis karoli a grecis trāstulit in germanos. In quo facto satis ostendit᷑ qualr̄ ptās imperij ex iudicio pape depēdet. Quādiu eni ꝯstantinopolis pncipes romanā eccl'iam defenderūt: vt fecit Justinian⁹ p bellisarium. Cōtra Gothos ⁊ Mauriti⁹ contra lōgobardos: eccl'ia dictos pncipes fouit. Postq̄ vo defecerunt: vt tpe michaelis contēporanei karoli: de alio pncipe ad sui ꝓtectionem prouidit.

¶ Qualiter diuersificatus est modus imperij a karolo magno vsqꝫ ad Ottonē tertiū ⁊ vn̄ plenitudo ptātis sūmo pōtifici ꝯuenit. CA.XIX.

E T tūc diuersificatus ē modus impij quia
e vsqꝫ ad tpa karoli in ꝯstantinopoli in eli-
gendo seruabat modus antiquus. ¶ Ali-
quādo enim assūmebant de eodē genere: aliquā-
do aliunde: ⁊ aliquā ꝑ ꝓncipem fiebat electio: ali-
quando ꝑ exercitū. Sꝫ instituto karolo cessauit ele-
ctio ⁊ ꝑ successionē assūmebant de eodē genere:
vt semꝑ ꝓmogenitꝰ esset impator: ⁊ hoc durauit
vsqꝫ ad septimā gnātionem. Qua ēt deficiēte tpe
Ludouici a karolo sepati: cum ecclia vexaret ab
iniqs romanis. Aduocatꝰ ē Otto ꝓmus dux saxo-
nū: in ecclie subsidiū. Liberataqꝫ ecclia a vexatio-
ne lōgobardoꝝ ⁊ ipioꝝ romanoꝝ ac berrēgarij ty-
rāni in impatorē coronat a Leone septimo gene-
re Alamano: q ⁊ impium tenuit vsqꝫ ad tertiam
generationē quoꝝ qlibet vocatꝰ ē Otto. Et ex tūc
vt hystorie tradūt ꝑ Gregoriū qntū. genere simi-
liter Theotonicū ꝓuisa ē electio: vt vꝫ ꝑ septē ꝓn-
cipes alamanie fiat q̄ vsqꝫ ad ista tpa ꝑseuerat qđ
est spatiū ducentoꝝ septuaginta annoꝝ vel circa.
Et tm̄ durabit q̄tum romana ecclia q̄ supꝑmuꝫ
gradū in ꝓncipatu tꝫ xp̄i fidelibꝰ expediēs iudica-
uerit. In quo casu vt ex verbis dn̄i supra inducē
est manifestū: vꝫ ꝑ bono statu vlis ecclie videt
vicarius xp̄i hr̄e plenitudinem ptātis cui cōpetit
dicta ꝓuisio ex triplici iure. ¶ Primo qdem di-
uino. Quia sic vī voluisse xp̄s: ex verbis supius i-
troducens ⁊ infra ēt ostendet. ¶ Scđo vō ex iure
nāli. Quia supposito xp̄m ꝓmum locū tenere i ꝓn-
cipatu: opꝫ eū dici caput a quo ē oīs motus ⁊ sen-
sus in corpe mistico: ꝑ qđ habemꝰ ꝙ oīs influētia
regiminis ab ipo dependet. ¶ Amplꝰ aūt in cōi-
tate opꝫ attendere ad ꝯuersationē ipsiꝰ: q2 hoc nā
reqrit humana q̄ sine societate viuere nō pōt. Cō-
seruari aūt neqt nisi ꝑ dirigentē ꝓmū in quolibet
gradu hoīum. Et hoc ē in actibꝰ hoīum ꝓmus ie-
rarcha q est xp̄s. Un̄ est ꝓmū dirigens: ⁊ ꝯsulens.
ac mouens. cuiꝰ vices summus pōtifex gerit. Rur-
sus aūt dictū est supra i ꝓmo libro: ꝙ ꝓnceps est in
regno sicut deus in mūdo ⁊ aīa in corpe. Constat
aūt ꝙ oīs opatio nature ex deo depēdet sicut gu-
bernāte: mouente: ⁊ conseruante: q2 in ipo moue-
mur ⁊ sumꝰ vt dī in actibus aploꝝ. Et ꝓpha ysa-
ias. Oīa opa nostra opatus es in nobis dn̄e. Si-
militer ⁊ de aīa dici pōt: q2 oīs actio nāe in corpe
in triplici genere cause depēdet ex aīa. Hoc autē
videmꝰ in deo: ꝙ gubernādo ⁊ dirigendo mūduꝫ
ꝑmittit corruptionē particularis entis ꝑ ꝯserua-
tione totiꝰ sic ⁊ nā facit ꝑ ꝯseruatiōe humani cor-
poris ex virtute aīe. Silr̄ ꝯtingit in ꝓncipe totiꝰ
regni: q2 ꝑ ꝯseruatiōe regiminis sup subditos am-
pliat eius ptās iponēdo talias: destruēdo ciuita-
tes ⁊ castra ꝑ ꝯseruatione totiꝰ regni. Multo igit
magis hoc ꝯueniet summo ⁊ supmo ꝓncipi .i. pape
ad bonū totiꝰ xp̄ianitatꝪ. Propter qđ ⁊ ꝓma sy-
nodus nicena pn̄te Cōstantino eidē ꝓmatū attri-
buit in ꝓmis canonibꝰ quos instituit. Iura etiā se-
quētia dictū ꝯcludūt: in his singulr̄ dictū ꝓncipatum
attollūt dicentia ꝙ sic dꝫ reputari eius snīa tanq̄
ab ore dei plata. Et hoc idē karolus magnus cō-
fitet ibidem. Itē nō lꝫ appellare ab eius snīa. Itē
ipe est q superiorem nō hꝫ. Itē ipe est q vices dei ge-
rit in terris. Et hec ē tertia via siue rō: ꝑ quā ostē-
dit ⁊ ꝯcludit summū pōtificē in dicto casu pleni-
tudinem ptātis hr̄e. In duobꝰ igit casibꝰ ampliat
eius potestas vt pꝫ sup: vel rōne dlicti: vel ad bo-
num totiꝰ fidei. Quod elegāter nobis oīdit ꝓpha
Ieremias: cui in ꝑsona vicarij xp̄i dī. Ecce ique
ꝯstitui te sup gentes ⁊ regna: vt euellas: ⁊ dstruas
⁊ dispdas: ac dissipes. Qđ ad rōnem delicti refe-
rimus. Ubi in q̄tuor illis vocabulis diuersa gene-
ra penarū accipimus q̄ infligi pn̄t vnicuiqꝫ fideli
siue subdito cū dicit: sup gentes: siue dn̄o cū dicit:
⁊ sup regna. Scđm aūt ē vn̄ accipimus ampliari
sūmi pontificis ptātem. Cū postea dī. Et edifices
⁊ plantes. Quod ad ꝓuidentiam vicarij xp̄i ꝑti-
net ꝑ bono vniuersalis ecclie.

¶ Compatio regalis dn̄ij int impiale ⁊ polliticū
qualr̄ ꝯuenit cū vtrisqꝫ. CA. XX.

H Is habitꝪ vidēda ē cōparatio impialis do-
b minij ad regale ⁊ polliticū: q2 vt ex dictis
appet ꝯuenit cum vtroqꝫ. Et cū pollitico
qdem q̄tum ad tria. Primo enim ꝯsiderata ele-
ctione. Sicut enim ꝯsules romani ⁊ dictatores q
pollitice regebāt pplm assumebant ꝑ viā electio-
nis: siue a pplo siue a Senatoribꝰ: ita ⁊ de impa-
toribus ꝯtingebat: ꝙ assumebant siue a romano
exercitu: vt Uespasianus in palestina vt hystorie
tradunt. Et silr̄ focas ex militari seditione in exē-
te assumptꝰ est ꝯ mauritium impatorem quē postea
interfecit. Aliqn̄ aūt eligebant impatores a Se-
natoribꝰ: vt traianus ⁊ diocletianus: q̄uis vnꝰ
de hispania eēt alter vō de dalmatia. Et silr̄ He-
lius ptinax a senatoribꝰ ē assumptus. Itē nō semꝑ
de genere nobili: sꝫ de obscuro vt in ꝓnoīatis li-
quet cesaribus: vespasiano ⁊ diocletiano sicut hi-
storie tradūt. Sic de ꝯsulibus ⁊ dictatoribꝰ roma-
nis ꝯtigit: sicut sup patuit de lucio valerio ⁊ fabri-
cio. Et Aug. refert in qnto de ci. dei de qntio cin-
cinnato qualr̄ cū solū quattuor haberet iugera ad
collendū: factus est dictator maior. Itē alia est cō-
paratio siue silitudo. Quia ipoꝝ dn̄ium nō transi-
bat i posteros. Un̄ statim ipo mortuo dn̄iuꝫ expi-
rabat. Quātū aūt ad ista duo exēplū habemus ēt
modernis tpibꝰ: ꝙ electi sunt impatores vꝫ Ro-
dolfus simplex comes de Asburg. Quo mortuo
assumptus ē in impatorē comes Adolfus de ana-
xone. Quo occiso ab alberto Rodolfi filio eodēꝫ
modo assumptꝰ ē. Hoc ergo gnāle ē. nisi forte al
ipoꝝ ꝓbitate ꝯtingeret ipos assumi vel ex gratia

pńsis īpoꝝ: vt de archadio ⁊ honorio filijs antigo-
ris theodosij ꝯtigit. Et sīlr de Theodosio iuniore
honorij filio. Illā q: bene rexerūt rēpu. ⁊ impialē
aulā meruerūt in suo genere aliquo tpe ꝑseuerare
dn̄m. Silr accidit de romanis ꝯsulib⁹ ꝙ lꝫ sin
gulis annis eligerēt ꝯsules saltē in q̄stum ad ma-
gistratū vt pꝫ in p̄mo machabeoꝝ: sepi⁹ tn̄ cōtin
gebat ꝙ ꝓpter ꝓbitatē ꝑsone vel generis trāsibat
in posteros: vt de fabio maximo ꝯtigit. De quo
scribit maxim⁹ valerius ꝙ cū a se qnquies ⁊ a pa
tre: auo: ⁊ pauo maioribusq; suis: sepe ꝯsulatū ge-
stū ꝯspiceret: aīa diuersione q̄ ꝯstāter potuit cū po
pulo id egit: vt aliq̄n vacationem fabie genti da
ret: ne maximū impium in vna tn̄ ꝯtinuaretur
familia. Accidit quoq; q̄nq; ꝑ q̄ndā violētiā vsur
pari impium nō ex merito virtutū: sicut fertur d̄
gaio gallicula scelleratissimo q fuit nepos tyberij
sub quo xp̄s passus. Et similis de Nerone verifi-
caꝭ sn̄ia. Hoc idem accidit de ꝯsulib⁹ vrbis ꝙ ex
eoꝝ impietate vt historie narrāt vsurpauerūt do
miniū: sicut Silla ⁊ Mari⁹ cōmotores vrbis et
orbis. Ex quib⁹ oībus pꝫ ꝯueniētia impialis dn̄ij
cū pollitico. Sꝫ ⁊ cum regali ex triplici parte con
ueniētia ostn̄diꝭ. ¶ Primo qdem ex modo regen
di: q: iurisditionem h̄nt vt reges: ⁊ eisdē quodā
iure nature sunt vt regib⁹ tributa ⁊ vectigalia īsti
tuta. Que ⁊ trāsgredi nō possunt sine peccato nisi
sicut in iure regali supius diffinito. Quod ꝯsules
nequeunt: nec ēt qcūq; alij ciuitatum rectores in
Italia: q pollitico regūt regimine: vt iam diceꝭ.
Tributa enim ⁊ vectigalia ad errariū publicum
deducunꝭ. Et de hoc Salusti⁹ refert qualr repre
hendit cato in sua cōtione romanos ꝯsules sui tē-
poris. Cū eniꝫ cōmendasset eos ꝙ eis fuit domi
industria: foris iustū impium: aīus in ꝯsulendo li-
ber: neq; libidini neq; delicto obnoxius subiūgit
Pro his nos habem⁹ luxuriā atq; auaritiā. publi
ce egestatē: p̄uatim opulentiā. Scd̄a ꝯuenientia
impatoꝝ cū regib⁹ ē corona: q: coronanꝭ vt reges
Duplicē enim h̄nt coronā ⁊ recipiunt electi ī im
peratorem. Unā qdem ꝓpe mediolanū in villa q̄
dr̄ Modoetia: vbi sepulti sunt reges lōgobardo
rum. Que qdem corona ferrea dr̄ eē in signū ꝙ p̄
mus impator german⁹ karolus magnus: colla re
gum lōgobardorum sueq; gentis ꝑdomuit. Se-
cundā coronā que aurea est a summo ꝑcipit pon-
tifice: ⁊ cū pede sibi porrigiꝭ in signū sue subiectio
nis ⁊ fidelitaꝭ ad romanā ecclesiā. Illi⁹ aūt fasti
gij dignitatē nec ꝯsules nec dictatores habebāt
in vrbe. Quia vt scribiꝭ in p̄mo machabeoꝝ int
p̄sides romanos nemo portabat dyadema neci
duebaꝭ purpura: quoꝝ vtrūq; faciunt impatores
⁊ reges. Tertia v̄o ꝯueniētia quā impatores h̄nt
cū regib⁹: ē differunt a ꝯsulib⁹ siue rectorib⁹ polli
ticis: ē institutio legū ⁊ arbitraria potestas quam
habent sup subditos in dictis casib⁹. Propter qđ
⁊ eoꝝ dn̄ium maiestas appellaꝭ: impialis vꝫ ⁊ re-
galis. Quod ꝯsulib⁹ ⁊ rectorib⁹ polliticis nō ꝯue-
nit: q: agere ipsis nō lꝫ nisi s̄m formā legū eis tra
ditā: vel ex arbitrio ppli: vltra quā iudicare non
p̄nt. Patet igiꝭ de q̄litatib⁹ impialis regiminis
s̄m diuersitatem tp̄oꝝ ⁊ cōparationem ipsius ad
regimen polliticum ⁊ regale.

¶ De dominio p̄ncipū q subsunt impatorib⁹ ⁊ re
gib⁹: ⁊ d̄ diuersis noib⁹ eoꝝ qd ipoꝛtēt. C.XXI.

D Eterminatis his q̄ ad regimē regale ⁊ i-
periale ꝑtinent: nūc de dn̄ijs eisdem an-
nexis ē dicendū: vt sunt p̄ncipes: comites
duces: marchiones: barones: castellani: ⁊ quibus
dam alijs nobus ad dignitatem pertinentibus
s̄m diuersas consuetudines regionuꝫ. Sunt etiā
alia noīa dignitatum sub regibus: de quibus scri
ptura sacra mentionem faciꝭ: vt satrapa. Unde ī
Daniele scribiꝭ. Congregati sunt satrape regis
babylonie: magistratus ⁊ iudices. Et ibidēꝫ etiā
fit mentio de optimatib⁹ regis. In p̄mo etiā ma-
chabeoꝝ quattuor ponunꝭ nomina dignitatum.
Ubi diciꝭ ꝙ contra nichanorem Judas cōstituit
populo duces: tribunos ⁊ centuriones ⁊ pentacō
tarchos ⁊ decuriones. Gesta etiam romanoꝝ
qbusdam singularibus nominibus suos rectores
appellant post exactos reges: vꝫ consules: dicta-
tores: magistrat⁹: tribunos: senatores: patricios
⁊ p̄fectos. Item scipiones: censores ⁊ censorinos
De quibus omnibus sub duplici titulo est agen-
dum. Primo qdem de nominibus ꝓprijs impe
ratorum ⁊ regum ⁊ annexis statui: vnde traxerūt
originem ⁊ quale fuit ipsorum regimen. Postea
v̄o de ꝓprijs pertinentibus ad polliticum princi
patum. ¶ Propria autem nomina dignitatum
deseruientium imperatoribus ⁊ regibus sunt q-
dem principes: domini vꝫ ꝓuinciarum: quasi p̄-
mum locum tenentes sub regali vel iperiali do-
minio. Unde ⁊ dominantur baronibus ⁊ comiti
bus interduꝫ: vt in theotonia ⁊ regno Sicilie pꝫ
Quāuis etiam scriptura illud nomen sepi⁹ exten
dat ad omne genus dn̄ij ⁊ p̄cipue nobilis. Ad cu
ius similitudinem qdam angeloꝝ ordo vocatur
p̄ncipatus: q: dominanꝭ toti ꝓuincie. Unde ⁊ in
daniele scribiꝭ. Princeps persaruꝫ restitit mihi
viginti vno diebus. Itē etiā Joseph q scd̄s erat a
rege in egypto: se p̄ncipem vocat: vt ī genesi scri
biꝭ. Scd̄m nomen est comitum quod qdem no-
men fuit assumptuꝫ p̄mo a populo romano post
exactos reges. Eligebant eniꝫ singulis annis: vt
tradit Isidorus vndecimo ethimologiarum du-
os consules: quoꝝ vnus rem militarem: alter v̄o
rem administrabat ciuilem. Et isti duo consules
primo vocati sunt comites a comeando simul ꝑ
veram concordiam. Unde aucta fuit res pu. vt

Salusti⁹ tradit de bello Jugurtino. Processu vo tp̄or illud nomē abolitū ē a romano regimine: ⁊ translatū ē ad statū aliquem dignitatis sub regib⁹ ⁊ impatorib⁹ deputatū. Unde dicunt comites a comitādo: q: ipor offīn ē p̄cipue reges ⁊ impatores seq in reb⁹ bellicis: vel quacūq3 re militari ⁊ in aliis qbuscūq3 gerēdis: p toti⁹ regni vtilitate. Duces aūt a ducatu ppli dicti sunt: sed p̄cipue in castris. Est enim ipor offīn exercitū dirigere: et ip̄m in pugna p̄ire. Uñ cum filii isrl impugnarentur a cananeis quesiuerūt a se inuicem: vt scribit in libro iudicū. Quis ascēdet ante nos ꝯ cananeū ⁊ qs erit dux belli? Et hoc nomen tali rectore p̄prie ꝯuenit pp̄ter difficultatē regendi qñ qs est in pugna. Uñ ab excellentia regiminis ꝯgruissime dux vocat. Qua rōne Josue siue iesus naue: q: pugnauit bella dn̄i sic vocat⁹ ē: sicut testificat de ip̄o ille egregi⁹ p̄nceps mathathias in p̄mo machabeor. Jesus dū implet verbū fact⁹ est dux in isrl. Sic ēt dixerunt zelatores legis iudaice Jonathe mortuo Juda machabeo. Eligim⁹ te in p̄ncipē ⁊ ducem ad bellādum bellū nostrū. ℂ Aliud autē nomē dignitat deseruiens impatorib⁹ ⁊ regib⁹ ē Marchio: q comitatu excellet. Sz hoc nomen sortit a seueritate iusticie. Dicit eni3 marchio a marcha qd ē singulare diuitū pondus: p quod significat recta ⁊ rigida iusticia. Hoc aūt sat congrue apparet in dictis p̄ncipib⁹: q: vt cōiter repperit in regionib⁹ nobis notis: oēs tales p̄ncipes q isto noīe nūcupant sunt in puinciis asperis. Propter qd ⁊ ꝯtra regionū q̄ sunt loca montuosa ⁊ rigida: apud aliquos appellant marchie: vel in puinciis lateriis: quor vtrūq3 gen⁹ rigore iusticie ꝯseruat. ℂ Est ⁊ aliud nomē qd barro dr̄: a labore dcīn: siue q: in laborib⁹ fortes vt Jsidorus tradit in cōmemorato libro. Barra eni grece: latine grauis siue fortis vocat. Hoc aūt pp̄riū ē p̄ncipū vt in ꝯtinuis sint gimnasiis: sicut in partib⁹ gallie ⁊ germanie ē solitū: siue in venationib⁹ vel aucupiis: siue in torneamētis vt mos fuit ipor antiquis: vt amoni⁹ bistoriarū scriptor egregi⁹ scribit. Cui⁹ rō ponit a vegetio de re militari. Quia op3 ipos esse p̄ntos ad bellandū p subditis: ⁊ assuetudine efficiunt audaces. Uñ ip̄e subdit ibidē q null⁹ attēptare dubitat qd se bn̄ didicisse ꝯfidit. Et qa ad oēs p̄ncipes laboris exercitiū ptinet: nō istud nomē oīb⁹ est cōe: siue ad p̄ncipes: siue ad comites: ⁊ sic de aliis sb regali dn̄io existibus.

ℂ De qbusdam nominib⁹ dignitatum singularibus in quibusdam regionibus. Et quale sit oīum istor regimen. CA.XXII.

Unt aūt ⁊ alia noīa ꝯsequētia regale vel
s impiale dn̄ium: in qbusdā regionib⁹ siue puinciis: q̄ aliqd importāt: vt nomē satrape ⁊ optimat: apud psas ⁊ philisteos. Quorum p̄mū significat pmptitudinē seruiendi. Unde satrape dicunt q̄si sat parati. Qd ē offīn p̄ncipis pp̄ter fidelitatē quā iurat suo supiori: vel sat rapiētes: quod vr̄ ipoꝛtare ip̄m nomen, cū sit fastuosum vt ex ipsa sacra scriptura ē manifestum. Optimatū aūt nomen significare vr̄ suppremū gradū sub p̄ncipe ab optimo dcīn. Magistrat⁹ a preeminētia ꝯsilii ⁊ doctrine dicti sunt in regimine. Quo modo ⁊ maiores curie regis francie sic vocant quasi maiores statu. Stero grece: latine statio dr̄. Judices vo q̄si ius dantes pplo: q pp̄rie assessores dicunt: q ēt p̄tores quasi pre aliis loca tenētes in curia. Sz p̄ses nomen est sacre scripture: sic dicti vt tradit Jsidorus: q: alicui⁹ loci tutelam p̄sidialiter tz. Sunt ⁊ alia duo noīa ad dignitatem ptinentia in curia regis: de qbus fit mētio inter officiales curie Salomonis in tertio regū vt a cōmentariis: ⁊ scriba q in officiis distinguebant: q: vn⁹ preerat legionib⁹ scribendis per p̄ncipem institutis: qd idem vr̄ q magistrat⁹. Aliud autē p̄positus erat responsiuus regū: quem ⁊ nos canzellariū appellam⁹. Preter hec aūt sūt ⁊ alia duo noīa vsitata qdem in partib⁹ gallie: forte ex proprio idiomate alicui⁹ gentis: in qbus nos ab ipis talē possum⁹ ethimologiā sortiri: vt est mariscallus ⁊ senescallus: q pp̄rie rectores exposita sūt ad vlia negocia regionis. Quod vtrūq3 nomē importat: vt mariscallus. i. dn̄s labor. Maris enim siriace dn̄a vel dn̄s latinē: callus aūt laborem importat. Senescallus aūt a senes pp̄ter maturitatem regiminis: ⁊ callus calli. Jn tali eni officio nō debent exponi nisi hoīes magne experientie ⁊ laboris assidui. ℂ Apud hispanos aūt oēs sub rege p̄ncipes: diuites hoīes appellant: ⁊ p̄cipue in castella cui⁹ ē rō: q: rex puidet in pecuniis singulis baronib⁹ s̄m merita sua: vl s̄m cōplacentiā hos deprimit: hos exaltat. Ut in plurib⁹ eni munitiones et iurisditiones non hn̄t: nisi ex volūtate regis. Et inde vocant diuites hoīes: q: cui in maiori summa puidet p regem: ille maior ē p̄nceps: q: pluribus pōt militib⁹ puidere. Quem modū adhuc obseruant romane milicie: eo q sub stipendiis viuūt. Sūt ibi ⁊ alii q vocant infantes: alii infansiones. Quor p̄mi sunt de genere regio: q filii vel nepotes sic dicti ab īnocentia ppli: q: nullū debēt ledere sed ꝯseruare ac in iusticia fouere: ⁊ regi sicut infantes in oībus obedire. Quod hodie male obseruat ibidem. Scdi vo sic sunt dicti: q: p̄mos debent seq sicut maiores. Sūt enim nobiles q plus virtutis hūt q̄ miles simplex: ⁊ aliquor castror ⁊ villarū dn̄i: q ⁊ alicubi castellani dicunt. Dicti aūt sunt infansiones: q: min⁹ possunt inter alios p̄ncipes ledere pp̄ter īpotentiā suā sicut pueri ab infantia recedētes. Si enim ledāt subditos [illegible] rebellant maiorib⁹ p̄ncipib⁹ adherētes: [illegible]

dominium. Item nec potentiam habent maioꝝ ꝑncipum: sicut nec puer respectu viri. Hec igit̃ ꝺ ꝑncipibus subiecti: ⁊ subalternatis regibus dcã suf ficiant: ⁊ quid significent vł quid importent. De ceteris vo dignitatibus supra ꝑmissis: qꝛ vt ĩ plu ribus ptinent ad pollitiã: licet aliqua sint cõia in fra in sequẽti opere declarabit̃. Nunc igit̃ videndum est quale est dictoꝝ ꝑncipũ regimen. Circa quod ẽ respõdendũ ſm sniam sacre scripture. Di citur. n. in ecclastico ſm iudicẽ ppli: sic ⁊ ei⁹ mini stri sunt: ⁊ qualis est rector ciuitatis tales hitãtes in ea. Tales. n. ꝑncipes modũ hñt cõiter regen. regalr̃ vł impialiter: nisi forte in aliqbus locis ꝑ pter ꝯsuetudinem vsurpatã: vł ex tyrãnide: vł ꝑ pter malitiam gẽtis: qꝛ aliter domari nõ pñt: vt deni est supra: nisi tyrãnico regimine: vt accidit in insulã Sardine ⁊ Corsie. Itẽ in qbusdã insulis grecie. Itẽ in Cypro in qbus dñant̃ nobiles ꝑnci patu dispotico vł tyrãnico. Vñ ⁊ de insula Sici lie tradunt hystorie ꝙ semꝑ fuit nutrix tyranoꝝ in partib⁹ etiã italie: Comites ⁊ alij ꝑncipes: ni si forte ꝑ violentiã tyrãnizent: opꝫ subditos suos regere more pollitico ⁊ ciuili. Inueniũt̃ etiã apd eos quedã noĩa dignitatũ ex iure imperij depen dentiũ ⁊ supra simplicẽ militiã trãscendẽtiũ: vt sũ valuasalla ⁊ cathani: qui ⁊ ꝑceres appellant̃ iu risditionẽ sup subditos habentes: qꝛuis hodie ꝑ ciuitatũ potentiã sit diminuta vł subtracta totalr̃ Valuasalli aũt vocant̃ a valuis: qꝛ deputati erãt ad custodiendũ portas palatij regalis siue impia lis: quos nos hostiarios appellamus. Cathani ab vniuersalitate operꝝ in curia ꝑncipũ ⁊ strenuita te sup alios simplices milites sunt dicti: qui ⁊ ꝑ ceres quasi ante alios ꝑcedẽtes dicunt̃. Catha eni vł e greco nomine significam⁹. Multa etiaꝫ sunt alia noĩa ſm diuersas regiones ⁊ linguas ad beneplacitũ ꝑncipuꝫ instituta. Sed hec ad pñs suf ficiant reliqua reseruando ad regimẽ pollicie de quo spãlis dꝫ eẽ tractatus ꝑpter diffusionẽ mãe. Vbi de noĩbus dignitatũ aget̃: put patet̃ nã re giminis ſm diuersos ꝑuinciaꝝ mores: vt phi ⁊ hystorici tradunt scriptores.

Explicit liber tertius.

¶ Incipit liber quartus.

¶ Agitur in primo capitulo de differentia inter principatum regni: et principatum polliticum quem diuidit in duos. CA.I.

Onstitues eos pri

cipes super omnem terram: memores erunt nominis tui domine. Licet dominium omne siue principatus a deo sit institutus: vt supra est declaratum in .3. libro: diuersus tamen in ipso traditur modus a philosopho: et per sacram scripturam Quia ergo supra in prefato iam libro actum est de monarchia vnius: puta de dominio summi pontificis regali et imperiali: ac ipsorum naturam concomitantibus: nunc hic congrue agitur de dominio plurium: quod communi nomine polliticum appellamus. describitur nobis in presumptis verbis dupliciter: et quantum quidem ad modum assumendi: et quantum ad modum viuendi. Modus autem assumendi in hoc gradu: electiuus est in quocumque hominis genere non per nature originem vt de regibus accidit: quod verbum constitutionis importat Constitues inquit eos principes. Sed addit super omnem terram: in hoc ostendens generalem regulam in principatu pollitico: vt generalis sit per viam electionis: vt statuantur principes. Sed quod sit virtuosus Unde subdit. Memores erunt nominis tui domine: in consideratione. scilicet diuina suorumque preceptorum que sunt regentibus quedam recta ratio agendorum. ¶ Propter quod in prouerbijs dicitur quod mandatum domini lucerna est: et lex: lux. Maximus etiam valerius de Cesare dicit quod celesti prouidentia virtutes per ipsum fouebantur: et vicia vindicabantur. De hoc igitur principatu in presenti libro est pertractandum quem philosophus sic distinguit in .3. polli. et supra ostensum est in principio libri Quia si tale regimen gubernatur per paucos et virtuosos vocatur aristrocacia: vt per duos consules: vel etiam dictatorem in vrbe romana in principio expulsis regibus. Si autem per multos veluti per consules: dictatorem: et tribunos: sicut in processu temporis in eadem contigit vrbe: postea vero senatores: vt hystorie narrant tale regimen polliciam appellat a polis quod est pluralitas siue ciuitas: quia hoc regimen proprie ad ciuitates pertinet: vt in partibus italie maxime videmus et olim viguit apud athenas post mortem codri: vt Aug. refert de ci. dei. Tunc enim a regali dominio destiterunt magistratus rei pu. assumentes sicut in vrbe. Sed quocumque modo diuiditur contra regnum siue monarchiam: et ipsorum oppositum contra oppositum. Quia si propositum in proposito et oppositum in opposito. Et quoniam vtrumque pluralitatem includit ista duo ad polliticum se extendunt, prout diuiditur contra regale seu dispoticum vt philosophus tangit in .1. et .3. politicorum. de hoc ergo hic est agendum. ¶ Et primo quidem in quo differt a regali siue imperiali siue monarchico: quod ex supradictis in .1. et .3. li. aliqualiter videri potest. Sed nunc etiam differentia est addenda: quia legibus astringuntur rectores pollitici: nec vltra possunt procedere in prosecutione iusticie: quod de regibus et alijs monarchis principibus non conuenit: quia in ipsorum pectore sunt leges recondite prout casus occurrunt. Et pro lege habetur quod principi placet: sicut iura gentium tradunt. Sed de rectoribus polliticis non sic reperitur: quia non audebant aliquam facere nouitatem preter legem conscriptam. Unde in primo machabeorum scribitur quod romani curiam fecerunt: et quod quotidie consulebant trecentos viginti consilium agentes semper de multitudine: vt que digna sunt gerant. Per quod habetur quod in regimine romano a regum expulsione dominium fuerit polliticum vsque ad vsurpationem imperij. quod fuit quando Julius cesar prostratis hostibus: videlicet pompeio occiso et filijs subiugatoque orbe singulare sibi assumpsit dominium et monarchiam: conuertitque polliciam in dispoticum principatum siue tyrannicum. Nam sicut hystorie tradunt post predicta ad contemptum senatorum vix

batur intendere. Ex quo pvocati maiores vrbis ipm in capitolio vigintiquattuor pugionibus pforauerūt: auctoribus Bruto: ⁊ Cassio: plurimoqȝ senatu. ¶ Aduertendum etiam hic ꝙ quāuis vnus dn̄aretur singulis annis: vt in dicto libro machabeorum scribitur: sicut in ciuitatibus italie etiam domo cōntingit: regimen tamē dependebat ex pluribus: ⁊ ideo nō regale sed polliticuȝ appellabatur. sicut ⁊ de iudicibus isrl̄itici populi accidit: cum tamen nō regaliter sed pollitice populum regerent sicut dictum est supra. Considerandum etiaȝ ꝙ in omnibus regionibus: siue in germania: siue in Scicilia: siue in Gallia: ciuitates pollitice viuunt: sed circunscripta potētia regis: siue imperatoris: cui sub certis legibus sunt astricti. Est etiam alia differentia: quia rectores sepius exponuntur examini: si bene iudicauerunt: aut rexerunt ſm leges eisdem traditas: ⁊ ex contrario subijciuntur penis. Unde ipse Samuel sicut in pmo regum scribit: quia pplm isrl̄iticum iudicauerat predicto modo: tali se sententie exponit assumpto in regeȝ Saule. Ecce inquit presto sum loquimini de me coram domino: ⁊ xpo eius scilicet. Saule: vtrum bouem cuiuscunqȝ tulerim si quēpiam calumniatus sum: si oppressi aliqueȝ si de manu alicuius munus accepi. Sic etiā de consulibus romanis tradunt hystorie. Propter quam causam accusatus Scipio affricanus ab impijs emulis ꝙ pecunia corruptus fuisset vrbē reliquit. Et ex talibus falsis emulationibus in pcessu temporis exorta sunt bella ciuilia. Quod in regibus vl' imperatoribus locum nō habet: nisi ꝙ regiones interduȝ eis rebellant si iura regni trāscendant: sicut in partibus hispanie ⁊ vngarie frequentius accidit: ⁊ inde etiam in oriente sepius machinantur mortem dominis: vt apud Egyptuȝ de Soldano contigit: ⁊ in perside: ⁊ assyria de principibus Tartarorum. Ex qua causa quia pncipes sepe efficiuntur tyranni: quedam regiones indignum iudicant. vt etiam phs narrat in sua pollitica: ꝙ reges in ipsorum puincijs perpetuentur in filijs. hoc est ꝙ filij regum succedant in regno: sed ipso mortuo eligit ppls queȝ magis ornatum moribus cōprehendunt: sicut fiebat de imperatoribus: vt supra patuit in tertio libro: ⁊ in Egypto adhuc obseruatur modernis temporibus. Queruntur enim pueri elegantes in diuersis regionibus: ⁊ precipue in partibus aquilonis quia sunt stature pcedere: ⁊ ad militarem disciplinam ydonei. Hij de erario publico nutriuntur: exercitantur in gymnasijs: in disciplinis scolasticis: in ciuilibus actibus: ⁊ rebus bellicis assistunt Soldano in ministerio sicut traditur: et post mortem eius qui pbati inueniuntur ad pncipatum assumunt. Interdum tamē impedit ex violentia: siue ex tyrānide: aut fastu ambitionis Sunt ⁊ alie differentie circa regimen: quātuȝ ad tempus regiminis ⁊ alias circunstantias de quibus phs mentionem facit in .4. polliticorum: sȝ ista sufficiant ⁊ que dicta sunt supra in scd̄o ⁊ tertio libro.

¶ Hic ostendit necessitatem constituendi ciuitatem pter cōitatem necessariam humane vite: circa quam precipue consistit principatus polliticus. CA. II.

Et quia regimē polliticū maxime cōsistit in ciuitatib': vt ex supradictis apparet: puincie .n. magis ad regale ptinere vident vt in pluribus repitur excepta roma: que p cōsules ⁊ tribunos ac senatores gubernabat orbeȝ: vt in decō li. mach. est manifestū: ⁊ qbusdā alijs italie ciuitatibus: que lȝ dn̄ent puincijs regunt tn̄ pollitice idō de ipsius cōstitutiōe nūc est agendū. Et pmo quidem ostendēda ē eius cōstitutiōe necessitas: ⁊ que eius cōitas. Scd̄o vō quot sunt ptes ei': siue ex qbus hoium generib' cōponit. ¶ Necessitudo aūt apparet pmo quidē cōsiderata humana indigētia p quā cogit hō in societate viuē. Quia vt in Job 13. scribit. Homo natus de muliere breui viuēs tpe repleē multis miserijs. i. necessitatibus vite in qbus miseria manifestaē. Un̄ ſm nām ē aial sociale siue polliticū: vt phs pbat in pmo poll. ⁊ inde cōcludit cōitatem ciuitatis eē necessariam p necessitatibus humane vite. ¶ Amplius aūt nā puidit ceteris aialibus ornamēta ⁊ munimēta in sui exordio. Un̄ ex virtute nāe extimatiua vitat cōtria ⁊ cōuenientia diligit nullo dirigēte precio: vt opus nāe sit in eis opus intelligētie: sicut phs tradit in .2. phi. Sed in hoīe nō sic. imo instructore indiget ad eligendū pportionata nāe. pptē qd̄ nutricē hȝ ad ista docenda. ¶ Rursus ad idē vestes ⁊ tegumēta quibus ornant aialia ⁊ plāte statim sicut nascunt ⁊ homo caret: significatiua sūt indigentie: p qbus oȝ recurrere ad hoīm multitudinē: vn̄ ciuitas cōstituit. Propter qd̄ dn̄s ostēdit in hoc lilia agri ⁊ volucres celi: ⁊ sic de silib' melioris eē cōditiōis q̄ȝ hō referēdo indigētiā ad illum magnificū regem Salomonē qui tā excellenter habundauit. Respicite inqt volucres celi quia nō serunt neqȝ metūt neqȝ cōgregāt in horrea. Considerate lilia agri quō nō laborāt neqȝ nent. Postea subdit. Dico vobis ꝙ nec Salomō i oī glīa sua coopertus est sicut vnū ex istis quasi maioris fuerit indigentie q̄tum ad victū ⁊ vestimenta ac tegmēta: q̄ȝ plāte ⁊ aialia. ¶ Amplificāt ferocitas aialiuȝ que facta sunt hoi nociua post lapsū Ade: ad h̄ ipm inducit. Ad maiorem enim securitatem hominis cuiuscunqȝ re timende: necessaria est cōmunitas hominum ex quibus ciuitas

constituitur: vnde homo reddatur securus. Et inde motus fuit Caym ciuitatem construere: vt in genesi scribitur: Unde et in ecclesiastico dicitur quod edificatio ciuitatis confirmabit nomen. ¶ Rursus preter necessitatem in corpore sano: sunt et alie conditiones necessitatis pertinentes ad corpora egra: quibus homo frequenter subicitur. Ad sui autem reparationem sibi homo solus non sufficit: quemadmodum animalia compatiuntur quibus natura prouidit: vt sine hominum medicina curentur: cognoscentia per estimatiuam eis inditam herbas sanatiuas eorundem seu quecunque alia ordinata ad ipsorum salutem. Homo autem horum ignarus indiget medicis medicina: et omnium ministerio que omnia multitudinem requirunt hominum que ciuitatem facit: et sic idem quod prius. ¶ Amplius autem quia casus sunt multi in quos homines incidunt per inopinatum euentum quibus releuantur in societate. Unde in ecclesiaste. 4. c. scribitur. Ue soli quia si ceciderit non habet subleuantem se. Si autem fuerint duo fouebuntur mutuo. Ex quibus omnibus concluditur ciuitatem esse necessariam homini constituendam propter communitatem multitudinis sine qua homo viuere decenter non potest. Et tanto magis de ciuitate quam de castro vel quacunque villa quanto in ea plures sunt artes: et artifices ad sufficientiam humane vite: ex quibus ciuitas constituitur. Sic enim Aug. diffinit eam in primo de ci. dei quod est multitudo hominum in vno societatis vinculo colligata. Aduertendum autem quod superius in principio primi libri probatum est societatem humanam esse necessariam: et hic similiter. Sed aliter et aliter vtrobique: quia ibi secundum quod ordinatur ad principem: hic autem secundum quod partes multitudinis sibi inuicem sunt necessarie: propter quam causam necessario sunt institute ciuitates et castra prout ordinantur ad politicum regimen.

¶ Hic declarat hoc idem ex parte anime: siue ex parte intellectus siue voluntatis. s. constitutionem ciuitatis esse necessariam. CA. III.

Non solum autem ex parte corporis hoc est ostensum ad sensitiuam virtutem habet persuasionem et veritatem pertinet: quod secundum naturam constructio ciuitatis est necessaria: sed etiam ex parte anime rationabilis hoc est manifestum: et tanto amplius quanto homo inquantum homo est rationalis: quod ex parte intellectus prouenit societatem magis requirit. Circa partem autem rationalem duplex distinguitur potentia et actus: videlicet intellectus et voluntatis. Quantum autem ad partem intellectiuam duplices sunt actus iuxta quos versatur politicum regimen videlicet speculatiuus et praticus. In pratico quidem includuntur virtutes morales que referuntur ad opus et non ad scire tantum: sicut philosophus dicit in secundo ethi. vt sunt temperantia: fortitudo: prudentia: et iusticia. Que quidem omnes ad alterum ordinantur: et sic requirunt multitudinem hominum ex quibus constituitur ciuitas: vt iam dictum est supra. Et quamuis dicte virtutes non omnes habeant pro subiecto intellectum. Fortitudo. n. est in irascibili: temperantia in concupiscibili que ad partem sensitiuam pertinent: participant tamen rationem inquantum regulantur ab ipsa. Unde prudentia est ipsarum directiua. Est. n. prudentia recta ratio agibilium vt philosophus dicit in. 6. ethi. ¶ Amplius autem et ipsa sacra scriptura dictas virtutes morales ad hoc idem ordinat. Sic. n. de istis virtutibus dicit in libro sap. loquens de deo quod sobrietatem et sapientiam docet iusticiam et virtutem: quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Deinde subdit de merito istarum virtutum. Habebo inquit per hanc videlicet scientiam siue experientiam harum virtutum claritatem ad turbas et honorem apud seniores: et multa alia ibidem subduntur que ad multitudinem hominum pertinent. Sed de speculatiuo intellectu adhuc est manifestum. Qui vt vult Aristoteles in secundo eth. homo maturine ex doctrina argumentum accipit: et scientie generationem: et experimento indiget et tempore que omnia respiciunt hominum multitudinem ex quibus ciuitas constituitur. ¶ Rursus duo sunt disciplinabiles sensus vt tradit philosophus de sensu et sensato visus videlicet et auditus. Auditus autem multitudinem respicit. ergo idem quod prius. ¶ Preterea philosophus dicit in primo methaphisice quod sapientis est ordinare. Ordo autem multitudinem requirit. Est. n. ordo: vt Augustinus dicit de ci. dei parium dispariumque sua cuique tribuens dispositio: quod sine multitudine esse non potest. ¶ Amplius autem et ipsa loquela que manifestatiua est cordis ad partem intellectiuam pertinet: vt philosophus dicit: et ad alterum ordinatur. Propter quod in ecclesiastico scribitur. Sapientia absconsa et thesaurus inuisus que vtilitas vtriusque. Hoc idem et de scriptura dici potest: quia respicit multitudinem sine qua nec fieri nec explanari valeret: sed ex parte voluntatis que potentia rationalis ponitur a philosopho hoc idem dici potest. Due. n. sunt virtutes in ipsa que ad alteram ordinantur ac multitudinem requirunt. Una quidem est iusticia quam respectu voluntatis ius gentium sic diffinit. Justicia est constans et perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuens. Que quidem siue legalis que dominatum iustum vocatur a philosopho: siue distributiua: siue commutatiua: que partes iusticie omnes sunt pollicie in ciuitatibus sunt precipue necessarie: immo sine eis exerceri non possunt: vt philosophus tradit in. 5. ethi. nec etiam ipse ciuitates conseruari. Per quod concluditur ciuitatis constructionem esse necessariam secundum naturam respectu talis virtutis. ¶ Secunda vero que in voluntate ponitur et ad multitudinem refertur: est amicitia que principaliter communitatem requirit multitudinis: et sine ea non est ista virtus de qua philosophus dicit in. 8. ethi. quod maxime est necessaria ad vitam humanam: eo quod nullus eligeret viuere sine amicis. Unde idem Aristoteles connumerat

utilitates istius virtutis est ostendendam ipsius necessitatē: semp tñ respectu multitudinis. Primo qd in fortuniis: q: in talibus recurrit ad amicos. Item in eufortunijs: q: p amicos ɔseruant. Unde pcipue opus hñt amicis q diuitias possident ⁊ sunt in pncipatibus: vt phs idez ait. Amicis aūt indigent iuuenes vt religent a ɔcupiscētijs ⁊ ad nō peccandū. Senes vō ad famulatum ⁊ sic de singulis generibus hoīum. Per que colligitur cōitatem multitudinis hoībus esse necessariam fm nām: ⁊ per ɔns ɔstructio ciuitatis: i qua si amicitia vigeat ⁊ nutriat ɔcordia: ciuitas quādam causat armoniā ⁊ anime suauitatē: vt Aug. de ci. dei dicit li. 2. ex sūmis vz īfimis ⁊ medijs ordinibus qbus moderat. Propter qd pphã dicit. Ecce q̃ bonum ⁊ q̃ iocundū habitare fratres in vnum. Idem etiā Aug. duas ɔstituit ciuitates in dicto li. fm duos amores. Preter h vō ē alia rō ad ostēdendam cōitatem multitudinis hoīuz esse necessariā appetitus vz humanus ad cōicandum opera sua multitudini: vt molestū sit eidez aliquid virtut' agere absq hoīum societate. Un Tullius dicit in li. de amicitia: q natura nihil solitarium amat. Uerum est. n. qd ab archita tarētino: vt opinor dicere solitum esse a senibus nostris audiui. Si quis in celum ascendisset nāmq mundi ac syderū aspexisset pulchritudinē insuauē illi sine amico vl' socio admirationē fore. Ipe ēt diuitie nisi effuse in multitudine nō clarescūt: vt Boetius dicit. Patet igit hoīem siue ex pte corporis: siue partis sensitiue: siue ɔsiderata sua rōnali natura: necesse habere viuere in multitudine. Ex qua pte necessaria est fm nām ɔstructio ciuitatis. Unde phs dicit in. 1. poli. q nā quidē oībus inest ad talem cōitatez qualis ē ciuitatis cōitas. Et q̃uis pmos īstitutores ciuitatū malos homines scriptura referat: vt Caym fricidaz. Nēbroth oppressorē hoīum: q edificauit babilonem. Assur qui edificauit Niniuē: vt in genesi scribit a Nēbroth fugatus: moti tñ fuerunt ad ɔstruendum ciuitates pter hoīum cōmoditates tā dictas: retorquendo tñ in suum dñium p quo ɔseruando necessaria erat in vnum multitudinis cōgregatio.

¶ De cōitate ciuitatis in quo ɔsistat: vbi Arist. refert opinionem socratis ⁊ platonis quā hic auctor declarat. CA. IIII.

b Abita igit necessitate ɔstituende ciuitat' ppter cōitatem hoīum: nūc querendū videtur in quo sistat ista cōitas. Circa qd diuersi phi ⁊ sapientes diuersas ɔstituerunt pollicias respectu cōitat' vt phs refert in sua pol. vbi pmo narrat opinionē socratis ⁊ platōis in. 2. pol. q cōitatem ponerēt in sua pollicia ɔ̃tum ad oīa vt vz oīa eēnt cōia tā diuitie q̃ vxores ⁊ filij mo

ri quidē ex bono vnionis in cōitate p quā res pucōmentat ⁊ crescit. ¶ Amplius aūt cum bonuz sit diffusiuū ⁊ sui cōicatiuum q̃to res cōior est tāto plus de bonitate habere videt. g oīa cōicare plus habet de rōne virtutis ⁊ bonitatis. ¶ Preterea amor est virtus vnitiua vt dyonisius tradit. Ubi est ergo vnionis maior rō ibi plus vigebit virtus amoris qui ciuitatem ɔstituit ⁊ ɔseruat: vt Aug. dicit ⁊ dciū est supra. Ergo oīa habere cōia tam diuitias q̃ vxores ⁊ filios habet rōnem maioris bonitatis. ¶ Hee aūt rōnes sunt ⁊ multe alie quas phs refert iuxta opi. socratis et platonis: lz nō per eadem verba sed a sīnia nō discordat. Et si attendimus ad qualitatē dictoruz phorum: q: fuerunt hoīes virtutib' dediti super oēs phos: eo q solas virtutes bonum hoīs ponebant: nō videt credibile talem cōitatem eos posuisse: eo modo quo Aristoteles videt eis imponere in pdicto li. q: hoc videt magis bestiale q̃ humanū: feminas. s. eē cōes q̃tum ad mixtionē carnis. Unde ⁊ sacra scriptura matrē sepat a filijs ⁊ filiam a patre: ⁊ virum vxori ɔiungit: ac solum cū sola distinguit in cōiugio in pmo hoīs precepto. Propter qd in genesi dr. Quā ob rez relinquet homo patrez ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori sue: ⁊ erunt duo in carne vna. Non aūt dicit plures. Sed ⁊ de filijs est impossibile: q: in actu generationis duo semina nō ɔueniunt lz vnum solum ex pte viri. Propter qd ipa etiā aīalia suos natos cognoscunt q̃to tēpore est necessarium ad nutrimentū filior: vt in pullis auiuz maxime cōtingit anteq̃ aduolare possint. Quō ergo dicamus dictos phos minus ɔpositos aīalibus videt absurdum: q ad cōponendos mores corrigendosq totam suā flexerunt phiam: vt Aug. tradit de socrate. 8. de ci. dei cuius doctrinam plato eius discipulus fertilissime sortitus est: vt maxim' valerius scribit. Qui cum sapiētibus oium esset sui tpis: ⁊ a iuuenibus studiosis certatim quereret athenis in egyptum descēdens a sacerdotibus illius gentis geometrie multiplices numeros celestium rōnum obseruare pcepit. Et in italiam pagrans ab Archita ⁊ arione pythagore pceptis instructus est. Talibus ergo ⁊ tātis viris talē policiaz attribuere vñ ordo destrueret nāe nō ē sine admiratione. Sed ⁊ ipi ɔmentatores Aristo. hidem attribuunt: q nō plene retulerit aliorum opiniones ⁊ pcipue socratis ⁊ platonis: sicut Eustrachius dicit sup. 1. ethi. circa ydeam bonitatis ⁊ simplici' in fine pmi de celo de generatiōe mūdi. Augu. aūt in nono de ci. dei hidem refert de opinione stoycoz circa passiones animi: q aliq attribuebant stoycis quor pnceps Socrates fuit qd in sapientē nō caderet: vt idē Aristo. in. 2. ethi. pfato imponit phō. Et tñ Aug. idē dicit esse

falsum ex sententia A. Gelii in libro noctiū athicarum. Sz hec oīa referēda sunt ad effectū amoris qz ꝑ dicti phi virtutibꝰ erant pditi: ⁊ ad hoc solicitabatur eoꝝ conatꝰ: virtꝰ aūt amoris ad paria nobcū primo pcipit: diliges inqt saluatoꝛ primū tuū sicut teipm: cū ipi sub qbusdā methaphoris solti cēnt loq: volētes psuadere ad ꝯciues amorē per quem ciuitas pficit: cōitatem posuerunt in vxoribus ⁊ filijs in dilectione mutua. Sed in possessionibus in cōicatione necessaria. Quia si qs viderit fratrē suū necessitatem hr̄e ⁊ clauserit viscera sua ab eo, quō amor dei manet in eo? Qd̄ fuit pcipuum stoycoꝝ. Rerum.n. exterioꝝ siue diuitiarum ꝯtēptiuī erant: vt de socrate refert Hieronimus. ¶ Per hoc aūt pz responsio ad abiecta: qz vnio ⁊ amor hz graduz in iferioribꝰ entibꝰ: qm̄ pfectior est vnio in corpore alato si in diuersis organis virtus aīe diffundat ad diuersas opatōes vnitas in vna substātia aīe: sicut apparet in aīatis pfectis: qz in aīatis que habent solū sensuz tactus: vt sunt vermes ⁊ quedā aīalia que Aristotiles vocat in scdō de aīa aīalia impfecta. Propter qd̄ ⁊ apl's cōparat corpus misticū.i. ecclesiā vero corpori ⁊ nāli: in quo sunt mēbra diuersa: sub diuersis potētijs ⁊ virtutibus in vno pncipio aīe radicatis. Vn̄ ⁊ vnionē allegatā reprobat aplus in pma epla ad Corin. dicens. Si totum corpus oculus vbi auditꝰ? Et si totū auditꝰ: vbi odoratꝰ? Quasi necessariū sit in qualibet ꝯgregatione que pcipue est ciuitas eē distinctos gradus in ciuibꝰ: qꝫtum ad domos ⁊ familias: qꝫtum ad artes et officia. oīa tn̄ vnita in vinculo societatis quod ē amor suoꝝ ciuium: vt dcm̄ est supra: ⁊ de quo ēt apl's dicit ad colocēses. Cum.n. ꝯnumerasset qdam opa vtuosa ad que ciues adinuicē obligant statim subdit. Sup hoc aūt oīa caritatē habentes: qd̄ est vinculum pfectōis: ⁊ pax xpi exultet in cordibus vestris: in qua vocati estis in vno corpore distincto vz p membra iuxta ciuium statū. Ex qua diuersitate artiū ⁊ officiorum qꝫto in eis mltiplicat amplius tanto ciuitas reddit magis famosa: qz sufficientia humane vite, ppter quā necessaria est ꝯstructio ciuitatis magis repitur ī ea. ¶ Qz si forte allegat de discipulis xpi quibus oīa fuerunt cōia: nō importat legem cōem: qm̄ statꝰ eorum oēm modū viuēdi transcendit. Ipsorū.n. pollicia nō ordinabat ad vxores ⁊ filios: sed ad ciuilitatē celestem: in qua neqz nubēt neqz nubent sed erūt sicut angeli dei. Sed qꝫtum ad diuitias bona erant cōia. Qz solum pfectoꝝ est: vt dn̄s dicit in euangelio. Si vis inquit perfectꝰ esse vade ⁊ vende oīa que habes ⁊ da paupibus ⁊ veni sequere me. Hoc ⁊ Socratici fecerunt ⁊ platonici sicut ꝯtemptiui reꝝ tpalium: vt de plotino scribit mercurius trimegistus: ⁊ macrobius sup sōnium Scypionis. In ceteris aūt ciuibus cōis status expedit possessiones habere distinctas ad vitanda litigia. Sic enim ⁊ de Abraam ⁊ loth scribitur in genesi. Cum.n. contētio oriret inter ipsorum pastores p pastura gregum: ne queso dixit. Abraam ad Loth sit iurgium inter me ⁊ te ⁊ pastores meos ⁊ tuos. fratres.n. sumus ecce vniuersa terra coram te ē. Si ad sinistrā ieris ego dexteram tenebo. Si dexterā elegeris ego ad sinistram pergā. per qd̄ habemus qd̄ inter ciues expedit ad societatez seruandā ipoꝝum diuitias eē distinctas: ⁊ sic pz responsio ad pdicta.

¶ De opinione Socratis ⁊ Platonis circa mulieres: quomodo sint exponende rebus bellicis. CA.V.

Sed ad eandem polliciam redeundo predictorum phorum quedam alia Aristoteles eisdem attribuit in prefato libro: qz volebant mulieres instruēdas in rebus bellicis Quorum argumentū inducit sm ipos: qz videmus in auibus rapacibꝰ ferociores eē feminas: ⁊ efficaciꝰ pugnare: hoc idem ⁊ de bestijs liquet: sicut precipue inferioribus aīalibus est manifestum. ¶ Amplius aūt corporale exercitiū cōfert feminis qꝫtum ad vtutē corporis ⁊ fortitudinez sicut in ancillis familiaꝝ ⁊ mulieribus rusticanis est manifestū: qz fortiores sunt ⁊ saniores. Virtutis aūt pprium est qꝫ bonum faciat habentem ⁊ opus suum bonuz reddat. Si ergo in gemnasijs ac rebus bellicis magis confortat femina virtus: congrue opera bellica videntur eisdem cōpetere. ¶ Amplius aūt proportio qualitatum pmarū ad hoc idem inducit: vt calidi ⁊ humidi: frigidi ⁊ sicci: ex quibus ad medium deductis fortificatur mixtum in sua virtute. Sic enim videmus ligna viridia ex quo in eis humidum est cōsumptum ⁊ ad medium deductum qꝫ fortius ardent. Sic etiam videmus in auibus rapacibꝰ qꝫ femine rōe sui motus sunt fortioris nature ⁊ maioris corpulentie. Cum igitur in mulieribus habundet humidum: sicut in pueris: per motū consumitur ⁊ venit ad temperamentū ⁊ vires recipit. Huius autē argumētum assumitur de regno amazonum: quod fortissimū fuit in oriente. Et quasi totam asiam: tertiam partem orbis subiugauerunt sibi: vt hystorie narrant: q̄ de Scytis orientalibus traxerunt originem. Unde ⁊ apud ipsos Scytas de quibus descenderunt Tartari mulieres rebus bellicis exponuntur: ⁊ cum suis militant viris. Ex quibus omnibus moti forte fuerunt prefati philosophi in constitutione polliciе mulieres forte ad opera bellica exponendas ¶ Sed contra hanc polliciam rationes sunt fortes quibus difficile est respondere. Unde quidem est Aristotelis in secundo pollicicorū. Qui

nõ est eadem rõ de animalibus ⁊ hominibus eo ꝙ animalia nõ subijciũtur dominio Jconomico Solus aũt homo gubernationi intẽdit familie. Que quidem fieri nõ potest vbi mulieres expo-nerentur armis: qꝛ sicut in pollicia officia sunt distincta: ita ⁊ in yconomia vt paterfamilias ad exteriora negocia intendit: mulieres autẽ ad intrinsecos actus familie. Cuius quidem argumentũ assumere possumus ex parte romane rei publice que vt tradunt hystorie duos habebat consules Unus intendebat bellicis reb⁹: alter rem publicam gubernabat. Hoc idem ⁊ de Amazonibus scribitur. Jn quorum regno seu monarchia due erant regine: siue monarche: que sic distinguebãtur in officijs: sicut de romanis consulibus est dictum. ¶ Secunda ratio sumit̃ ex ipa membrorum muliebrium ineptitudine ad pugnandum. Sic enim phus distinguit de gestis animalium inter masculũ ⁊ feminam: qꝛ masculus habet superiora membra grossiora: brachia: manus: nervos: ⁊ venas: ex quibus vox grossior generatur: nates vero ⁊ ventrẽ ⁊ alia circumstantia subtiliora. mulieres autẽ econuerso. Et hoc vt in actu generationis sint aptiores. ¶ Amplius autez ⁊ mamillas ad nutriendam prolem. Que omnia sunt impeditiua pugne. Unde ⁊ de Amazonib⁹ scribitur: ꝙ puellis mamillas amputabant dextras: sinistras autẽ cõprimebant ne impedirent̃ a sagitando. ¶ Tertia ratio sumitur ex dispositione anime. Tradit enim phus de gestis animalium ꝙ mulier est masculus occasio natus. Undẽ sicut deficit in complexione: ita ⁊ in rõne. Et inde est ꝙ ppter defectum caloris ⁊ complexionis sunt pauide ⁊ mortis timide. Quod in bellis maxime fugiendum est. Propter võ defectum rõnis carent astucijs bellicis quibus pugnantes vt plurimuz sunt victores: sicut Uegetius tradit ð re militari. Unde tradunt hystorie: ꝙ Alexãder quibusdam astucijs ⁊ blandicijs deuicit Amazones: magis ꝙ̃ bellandi fortitudine. Quarum regnum temporibus eius fortissimuz ⁊ potentissimum erat in Asia. ¶ Quarta ratio sumitur ex periculoso cõmertio viri ⁊ mulieris: qꝛ actus venerius corrumpit extimationem prudentie: vt tradit phus in. 7. ethicorum. ⁊ impossibile est in eo aliquid intelligere. Ex qua causa virilis animus eneruatur: Unde ferunt hystorie Juliuz Cesarem cũ bellum imineret iussisse suas oẽs delicias separare a castris: ⁊ pñcipue mulieres. Cir⁹ etiã rex persaꝝ cum lidos superare nõ posset: qa fortissimi erãt: ⁊ ad labores assueti: tandẽ p ludos ⁊ vsum veneris ibidẽ ꝯstitutos vĩure ⁊ fortitudine eneruatos pdomuit. De ipsis insup romanis antiqs sic scribit Uegetius in pñcipio pmi li. Jõ ipos pfectos ad bellũ semp: qꝛ nullis voluptatibus nullisqꝫ delicijs frangebant. Quid plura: qꝛ etiã equi fortissimi q alias sũt audacissimi ad pugnandũ ⁊ pcul odorant bellum: ex pñtia eque distrahunt̃ a pugna. Propter hãc ꝗ cãm ipe amazones: vt hystorie narrant nullũ viꝝ in sua recipiebant acie. ¶ Patet igit̃ ex iam dictis mulieres a rebus bellicis excludi debere.

¶ Assumit alterã ptem ꝙ nõ est cõueniẽs mulieres exponi debere bellicis rebus ⁊ rñdet ad argumenta in ꝯ̃rium facta. CA. VI.

Sed qꝛ motiuum doctorum pboꝝ pbabilitatem habuit sicut in argumẽtis apparet soluende sunt ipoꝝum rõnes ⁊ cũ reuerentia pertractẽde. Quod. n. ponit̃ exemplũ de auibus rapacibus ⁊ quibusdam bestijs ꝙ audaciores ⁊ fortiores sunt femine ad pugnandũ: ⁊ capiendum predã ergo similiter erit in mulieribus Ad hoc est respõsio: qꝛ nõ est simile de auibus: ⁊ bestijs ⁊ mulieribus. vt enim dictum est supra: homo naturaliter est ciuilis ⁊ yconomicus: ⁊ in gubernatione sue familie ppriũs actus est mulieris siue in nutritione filioꝝ siue in honestate seruanda in domo siue in puisione victualiuz. Que omnia fieri non possent si rebus bellicis intenderent. Et ppter hec natura ipam sic disposuit: vt ab ipa pugnandi occasio tolleretur. Quia vt phs vult in libro de animalibus mulieres debiliora habent corpora ꝙ̃ viri ⁊ sunt minoris caloris: et sola illa membra grossiora in eis videmus que ad actũ ordinantur generationis ⁊ gestum vt vẽter ⁊ nates ac ad nutrimentum mãmille. Omnia aũt alia habent subtiliora ⁊ debiliora ꝙ̃ viri ⁊ minus neruosa in quibus fortitudo consistit vt sunt pedes ⁊ crura manus ⁊ lacerti: ⁊ sic de singulis membris vbi fortitudo fundatur: vt dictum est supra. ¶ Quod vero dicitur ꝙ fortitudo agetur in eis per exercitiuz. hoc est verum ergo pugnare expedit eis. Ad hoc responderi põt ꝙ sola fortitudo nõ sufficit ad vincendum in pugna vt pbat Uegetius de re militari in pñcipio sed astutia bellandi qua mulieres carẽt. Rudis enim et indocta multitudo exposita est semper ad necez. Sic autem breuitas corporum romanorum aduersus germanorum pceritatem preualuit: vt ibidem dicitur. Et pptera mulieres nõ debent actibus exponi ex quibus a virtutibus excludantur. Quod contingit si rebus bellicis deputẽtur: ppter incentiuum libidinis quod in eis est ⁊ respectu sui ⁊ ex consortio viri. Propter quod natura mulieri multa frena prouidit: vt est vereciidia que est pñcipuum vinculum eius vt Hieronimus scribit ad Cellantiam virginem. tallares vestes annulus in digito seruitus viri.

Sic enim scriptura sacra testaꝝ q̃m sub viri pote
state erit: bellicis aũt rebus intendere in re publi
ca libertatem mereꝝ. Unde ⁊ militib⁹ iura gẽtiũ
speciales apices p̃ulegioꝝ concedunt. ℂ Quod
aũt tertio obijcitur sup idem medium de fortitu
dine ad bellandũ locum haberet si sola fortitudo
esset causa victorie ⁊ aptitudo mẽbroꝝ esset i fe
minis ad pugnandũ sicut in viris. Cui⁹ ↄtrariũ
est pbatum. Et p̃terea natura mulieris est a viro
pati ⁊ nõ agere. Pugnare aũt summa est actio cũ
sit actus fortitudinis: q solus si laudabiliter exer
ceatur mereꝝ coronam. ℂ Dicẽdum ẽ ergo sim
pliciter mulierẽ nõ debere exponi bellicis rebus
sed in domo gesere curam gerere rei familiaris
vt dictũ est supra. Unde ⁊ in hoc Salomon in fi
ne pverbioꝝ fortitudinem mulieris cõmendat:
speciale de ip̃a componẽs canticum sub lr̃is he
braici alphabeti ac totum circa eam ad domesti
cam referẽs actionem. mulierem inqt fortem qs
inueniet: Procul ⁊ de vltimis finib⁹ p̃ciũ eius:
quasi multũ sit reuerenda si habeat que sequũtur.
Unde p̃mo ponit artem filandi. Quesiuit inquit
lanam ⁊ linũ: ⁊ opata est ↄsilio manuum suarum.
Per hoc volẽs ostendere ꝙ istud sit ppriũ earum
offitiũ. Propter quod ⁊ in gestis karoli magni scri
biꝝ: ꝙ filiab⁹ suis quas intime dilexit colo ⁊ fuso
mandauit insistere ⁊ oposas eẽ. Ulteri⁹ Salomõ
subiungit alios actus mulieris: quo referunꝝ ad
domesticam domũ: vt ẽ filioꝝ curam hr̃e: fami
liam dispensare: sue domui puidere: amicos vi
ri sui honorare ac defect⁹ ei⁹ supplere: que sunt p
prie opationes cõiugis ⁊ ad bona mr̃imonij per
tinentes. vt de Abigail vxore Nabal carmelli
scribiꝝ: sicut pꝫ in p̃mo regum. Sed q: talis solli
citudo multas hꝫ pturbationes: vt de Martha
dñs dicit in luca. Martha martha sollicita es ⁊
turbaris erga plurima cũ talia sint obiectũ virtu
tis ⁊ fortitudinis: ideo dictus sapiens talẽ mulie
rem fortẽ vocat: nõ qdem fortitudine ad opa bel
lica. sed ad paciẽter gubernandam familiam: vt
supius est ostensum.

ℂ Refert aliã opinionẽ dictoꝝ pꝫoꝝ q̃tũ ad p̃n
cipatum quem volebant eẽ ppetuũ: circa quam
disputat ad vtrãqꝫ partem. CA. VII.

Est aũt ⁊ alia ↄditio quam pꝫs in secũdo
politicoꝝ attribuit pollicie dictoꝝ pꝫoꝝ
vꝫ magistrat⁹ ad regimen iuxta moreꝫ at
thyce regionis. Cui⁹ caput sunt Athene post mor
tem vꝫ Codri regis. Quos qdem magistrat⁹ ro
mana res pub. senatores vocabat. Hos prefati
pꝫi voluerũt esse ppetuos ⁊ quoscũqꝫ officiales i
sua pollicia cõstitutos. Quoꝝ motiuũ fuit imitã
tio nature: vt aristoteles eis imponit. Uidemus
enim in terra ꝙ partes ei⁹ eodem modo semper
se habẽt: vt in mineris ↄtingit: q: minera auri in
eadẽ parte terre semp generat aurum: ⁊ minera
argenti argẽtum. Unde in Jobe. 28. c. dr̃. Habet
argẽtum venarum suarum p̃ncipia ⁊ auro locus
est in quo conflaꝝ. Ex hoc ergo p̃ncipio sic conclu
dũt: ꝙ si locus auri nunq̃ꝫ mutaꝝ ⁊ argenti vt fiat
locus plũbi vel ferri: nec locus plumbi vel ferri
vt fiat locus auri vel argẽti. Sic ⁊ in p̃ncipatib⁹
contingere dꝫ: q: nec principes nec sui officiales
mutari debent vt fiant aliquando subditi vel ꝙ
subditi fiant officiales vel p̃ncipes: q: ars imita
tur naturam inq̃ꝫtum potest. ℂ Ampli⁹ autem ad
hec idem pbandum sic argumentum assumi põt
Quia vt pꝫs dicit in principio sue methaphisice
experientia facit artem: ⁊ inexperientia casum. Et
vegeti⁹ de arte militari. scia inqt rei militaris nu
trit audaciã. Nemo enim facere metuit qḋ se be
ne didicisse confidit. Ex his aũt arguitur ꝙ si fiat
mutatio rectoꝝ vel p̃ncipum seu magistratus in
terdum assumunꝝ inexptis: ex quo multi ↄtingunt
errores in pollicia. ℂ Rursus ad idẽ. Talis vi
cissitudo regimini derogat vt dictũ est supra in se
cũdo libro: q: daꝝ occasio subditis non obediẽ
tie ex spe euadẽdi manum p̃ncipis vel veniendi
ad dictum p̃ncipatum. Et sic motiuũ dictorum
pꝫoꝝ Socratis vꝫ ⁊ Platonis videꝝ cõsonũ ra
tioni. Sed econuerso fuit motiuũ sapiẽtũ vrbis
siue romane rei pu. Quia post expulsionem regũ
statuerũt consules. Unde in p̃mo machabeoꝝ
scribiꝝ inter alia cõmendabilia de romanis ꝙ cõ
mittunt vni homini magistratum suũ p singulos
annos dñari vniuerse terre sue ⁊ oẽs obediũt vni
Causam aũt assignãt historie. Ut nec insolẽs diu
maneret ⁊ moderatior cito succurreret. Quã q
dem cãm pꝫs ẽt tãgit in scḋo politicoꝝ q: muta
re aliquãdo p̃ncipatum ac dignitatẽ magistratus
psonis idoneis. Distribuere eã ẽ maioris pacis i
ciuitate ⁊ in pollicia quacũqꝫ. Alia aũt cau̾a assu
miꝝ ex vno p̃ncipio pꝫi. 5. eth. Ubi dr̃ ꝙ p̃ncipa
tus virum ostẽdit. Cõtingit enim interdum pso
nam assumptam ad dignitatẽ eẽ hoiem virtuo
sum in gradu suo: sed postq̃ꝫ statũ p̃ncipat⁹ accepit
eleuaꝝ in supbiam ⁊ tyrannus efficiꝝ. Sicut acci
dit de saule de quo dr̃ in p̃mo regum: ꝙ quando
assumpt⁹ ẽ in regem inter filios isrl̃ nõ erat melior
vir illo ⁊ solis duob⁹ annis in sua pmansit innocẽ
tia. Postq̃ꝫ aũt fact⁹ tyrãnus ⁊ deo inobediẽs di
ctum ẽ ei p Samuelẽ. Quia abiecisti sermonem
dñi ⁊ nõ obedisti voci ei⁹ abiecit te dñs ne sis rex.
ℂ Ampli⁹ aũt gradus qdã ẽ in natura hoĩs q̃tũ
ad virtutes ⁊ grãs. Quidã eni sunt ab subiectiõe
dispositi. Sed ad regimẽ min⁹ valent. Quidam
aũt ecõuerso. Ex tali ḡ opinione q: bonus ẽ subdi
tus assumpt⁹ ⁊ male regens si ppetueꝝ cũ p̃ncipa
tu est cã scissure i ciuitatem ↄueniens ẽ mutare re
ctores. Rursus appetit⁹ honoris inest homini.

Unde maximus valeri⁹ dicit ꝙ nulla est tāta hu-
militas q̄ hac dulcedine nō tangat. Et hic sequit̄
aliud. s. ꝙ est supioris ipaciens. Dare ergo p̄nci-
patū vni soli est cā seditionis i multitudie. Et ista
est ēt rō Aristo. in secūdo politicoꝝ vbi dicit ꝙ so
crates semp facit eosdem p̄ncipes qd̄ seditionis
ē cā apud nullā dignitatē possidentes. Uidentes
eni se oīno statu carere: si ꝯtingat eos esse viriles
ꝛ aīosos ad discordias nitunt̄ ciuiū. Propter qd̄
maxim⁹ valeri⁹ refert de Fabio duce romano li-
bro decimo: ꝛ de quo dcm̄ ē supra ꝙ cū sepi⁹ con-
sulatū habuisset ꝛ in sua ꝓgenie talis dignitas a lō
go tpe p successionem ꝯtinuata eēt: id egit cū po-
pulo vt aliquādo vacationem ei⁹ honoris Fabie
gēti darent. Laudabiliter igit̄ pollicia ē in q̄ fm
merita vnicuiq; ciui vicissim distribuūtur hono
res: vt antiqui fecerunt romani quam etiaȝ phs
magis cōmendat.

C Hic declarat meli⁹ eē in pollicia nō ꝑpetuare
rectores ꝛ respondet ad partē oppositam: vbi ēt
dicit nullā in lōbardia habere dn̄ium nisi p viaȝ
tyrānicam: duce venetiarū excepto. C. VIII.

8 Ed quod p se inducūt de mineris prefati
phi nō habēt silitudinem siue necessitatē
in arguēdo: eo ꝙ minere: siue auri siue ar-
genti: siue cuiuscūq; metalli recipiūt imp̄ssioneȝ
a corpore celesti que ē ad vnū determinata. Un̄
sicut ficulnea semp ficus ꝓducit ꝛ non aliū fructū
ꝓpter eadem p̄ncipia que sūt in ipā: ꝛ mediante
influentia celesti. Ita ꝛ eadē pars terre sic dispo-
sita vt sit minera auri semp faciet aurum. Sed
nō sic ē de volūtate humana que siderib⁹ nō subij
cit̄: vt Ptolomeus ꝓbat in cētilogio: q: volubil̄
ē. Unde act⁹ humani ponunt̄ a pho in ethicis de
ꝯtingenti materia: ꝛ inde variant̄ de bono i ma
lum ꝛ ecōuerso. Et ideo ꝑpetuatio ē piculosa. Sȝ
quod postea dr̄ d experientia: hoc supponi dȝ vt eli
gatur expertus q possit ꝛ sciat regere: ꝛ ciues dirige
re ad virtutē. Alias si eligit̄ vnus insufficiens: p̄-
cio vel amore: iam pollicia ē corrupta. Formā. n.
eligendi tradit ille ietro: moysi cognato suo: vt i
exodo scribit̄: loquens de p̄ncipibus ꝛ assessorib⁹
populi. Prouide inqt viros potentes d oī popu
lo: in qbus sit veritas: ꝛ q oderint auaritiā ꝛ con-
stitue ex eis tribunos: ꝛ centuriones: qnquagena-
rios ꝛ decanos: q iudicent ppl̄m. Phs ēt in qnto
eth. dicit: ꝙ nō sinimus hoiem p̄ncipari in quo ē
natura humana tm̄: sed illā q est pfect⁹ fm rōneȝ
q: si aliter fiat assumptus ad p̄ncipatum dat sibi
plus de bonis ꝛ tyrānus efficit̄. C Qd aūt indu-
citur vltimo de derogatione regiminis: si princi
patus imutet̄, hic attendēdū ē sicut tactū ē supra.
in scd̄o libro: ꝙ regiones diuersificant̄ ꝗtum ad
hoīes: ꝛ in cōplexione ꝛ in modo viuēdi sicut ce-
tera viuentia: fm aspectū celi: vt Ptolome⁹ tra-
dit in quadripartito. Si enim plante transferun
tur ad aliā regionē ad eius naturā ꝯuertunt̄. Si
mile ē de piscib⁹ ꝛ aīalibus. Sic ergo de viuenti
bus ita ꝛ de hominib⁹. Gallici enim q se transfe
runt in siciliā ad naturam applicant̄ siculoꝝ. Nō
qdem apparet q: vt narrāt historie iam ter ē po-
pulata dicta insula de p̄fata gente. Primo enim
tpe Karoli magni. scd̄o ad trecentos annos tēpo
re Roberti guischardi: ꝛ tpibus nostris p regem
Karolū. Qui iam imbuerūt ipoꝝ nāȝ. Hoc ergo
supposito dicendū ē: ꝙ regimen ꝛ dn̄ium ordina
ri dȝ fm dispositionem gētis: sicut ipe phs i polli
ticis tradit. Quedaȝ aūt ꝓuincie sunt seruilis na
ture: ꝛ tales gubernari debēt p̄ncipatu dispotico
icludendo in dispotico ēt regale. C Qui aūt viri
lis animi ꝛ in audatia cordis ꝛ in ꝯfidentia sue i-
telligentie sunt: tales regi non possunt nisi princi
patu pollitico: cōi noīe extēdēdo ipm ad Aristo
craticum. Tale aūt dn̄ium maxime in Italia vi
get. Un̄ minus subicibiles fuerūt semp: ꝓpter di
ctam cām. Qd si velis trahere ad dispoticū p̄nci-
patū: hoc eē non pōt nisi dn̄i tyrānizent. Un̄ par-
tes insulares eiusdem q̄ semp habuerūt reges et
p̄ncipes: vt Sicilia: Sardinia: ꝛ Corsica semp
habuerūt tyrānos. In partib⁹ aūt ligurie: emilie
ꝛ flaminee que hodie Lombardia vocat̄ nullus
p̄ncipatū habere pōt ꝑpetuū nisi p viam tyranni
cam duce veneciarū excepto q tm̄ temꝑatum hȝ
regimen. Unde p̄ncipatus ad tp̄s melius sustine
tur in regionib⁹ supradictis. Qd enim dr̄ deroga-
re pollicie nō est verum si eligant̄ idonei. Alias
vt dcm̄ est corrumpit̄ pollicia. Idoneos aūt Ari
stoteles tradit in polliticis lib. 4. mediocres ciui
tatis h̄ est nec nimis potentes q: de facili tyran
nizant: nec nimis inferioris ꝯditionis q: statim
democratizant. Cū enim se in alto ꝯsiderant sui
imemores ꝛ sicut ignari regiminis i erroris ba-
ratrum submergunt̄: vel de iprouida cura ad sb
ditos vl' de p̄sumptuosa audacia ad alioꝝ grauā
mina. Unde ꝛ pollicia corrumpit̄ ꝛ inquietatur.
Assumendi igit̄ sunt rectores vicissiȝ in pollicia
siue ꝯsules siue magistrat⁹ vocent̄ siue quocumq;
alio noīe dūmodo idonei reperiant̄. C Ampli⁹
aūt nec periculū iminet q: iudicant fm leges eis
traditas qbus sunt p iuramētum astricti. Un̄ nō
ē materia scandali pimēdo q: tales leges ab ipā
multitudine sunt istitute. C Rursus nec dn̄io de
rogat si leuiter puniat fm nām gentis subiecte:
q: aliquando in talib⁹ regionib⁹ meli⁹ pollicia ser
uat̄ dissimulando culpā vel dimittēdo penā. In
quo facto virtus epikea de qua phs loquit̄ in. 5.
eth. videt̄ locum hīe q̄ iustū legale diminuit. In
quo ēt regimine regale illi⁹ summi pastoris sunt
attēdendum. vȝ beati Gregorij in registro ꝛ pa
storali in quibus modum correctionis tradit fm

personarum statum et qualitatem.

¶ Hic disputat de cōitate bonorum quantum ad possessiones quam quidam phūs noīe pheleas dicit debere adequari in omnibus: et quod est falsum: quod ligurgus phūs sensit. CA.VI.

Et quia opinione dictorum phōrum versebatur circa cōitatem possessionū: cōgruū videtur de alijs dicere qui circa ipsas suam cōstituerūt polliciam. Duo enim fuerūt phi qui cōsiderātes litigia generari in ciuitatibus ex eo quod vnus abūdat et alter caret voluerūt in sua pollicia adequare in ciuitatibus suis possessiones. Unus fuit phaleas calcedonius de quo phūs loquitur in scđo pollitic orum. Alter fuit ligurgus spartanorum regis filius: qui lacedemonis iura cōstituit vt tradit Justinus vt equata possessio neminē potētiorē altero redderet. Modus aūt quē teneri voluit pheleas in adequando narratur a phō: vt fieret vz in ipa cōstitutiōe ciuitatis. habita cōsideratōe multitudinis ciuiū et camporum alias difficile iudicabat. Et vt hoc pseueraret ordinabat matrimonia fieri inter maiores et minores. Et sic per hoc tollebantur iurgia: mouebātur iniurie: auferebantur arrogantie vel supbiendi materia. Ad hoc etiā mouebat exemplum in alijs pollicijs. Quia vbi ē bonorum tpalium inequalitas contingit sepius pturbatio. Ibi enim ē inuidēdi occasio. Inde cupiditas oritur que iuxta aplm radix omnium malorum est. Ipse etiā ligurgus: propter hanc cām: in legibus quas lacedemonijs tradidit: pro ipsorum cōseruanda pollicia artificiales subtraxit diuitias siue numismata in cōmutationibus rerum venalium: in solis nālibus diuitijs tales pmutationes relinquens. ¶ Sed hāc positionem phūs reprobat in secūdo pollitic orum: ostendēs hanc adequationem omnino impossibilē: et pōns rōnem. Et pmo ex pte humane nature que nō semp in familijs multiplicatur equaliter: quia ptingit vnum pīem familias habere multos filios: alium aūt nullum. Si ergo illi duo haberent equales possessiones esset impossibile quia vna familia deficeret in victualibus: altera supabūdaret. Et hoc esset cōtra puisionē nature. Quia que familia plus multiplicatur in plem: amplius cedit ad firmamētū pollicie propter ipsius augumētū: quam que in gnatione plus deficit. Et quodā iure nature magis meretur a re pu. siue pollicia puideri. ¶ Amplius aūt natura nō deficit in necessarijs vt dictū est supra. Ergo nec ars que ciuilis est regiminis. Sz hoc ptingit si in familijs adequantur possessiones quia vz ciues morentur penuria. vnde pollicia corrumpitur. Nō tm̄ aūt ex parte nature humane sequitur incōueniens adequare possessiones: sz etiam ex gradu psone. Est enim dr̄ia inter ciues quēadmodum inter membra corporea: cui pollicia est supius comparata. In diuersis aūt mēbris virtus diuersificatur et opatio. Constat enim quod maiores expensas cogitur facere nobilis quam ignobilis. Unde et virtus liberalitatis in pncipe magnificentia vocatur: propter magnos sumptos. Hoc aūt fieri nō posset vbi possessiones essent equales. Unde et ipa veritas euangelica testatur de illo pīe familias siue rege: qui peregre pfectus est: qualiter seruis suis bona distribuit: sed nō equaliter. imo vni dedit qnqz talenta: alteri duo: alij vo vnum: vnicuiqz fm ppriam virtutem. ¶ Amplius aūt nec ipse ordo nature hoc patitur: in quo diuina puidentia res creatas in quadam inequalitate cōstituit: siue quantum ad nām siue quantum ad meritū. Unde ponere equalitatem in bonis tpalibus: vt sunt possessiones: et ordinem in rebus destruere quē Augustinus respectu inequalitatis diffinit de ci. dei. Est enim ordo parium et disparium rerū sua cuiqz tribuēs dispositio. Et ex hoc Origenes in piarchon reprehenditur: quia oia dixit equalia ex sui natura: sed facta sunt inequalia propter defectum sui hoc ē propter peccatum. Nō ergo ex adequatione possessionum vitantur litigia gn potius augmentantur: dum in hoc destruitur siue tollitur ius nature: quādo subtrahitur indigēti qui plus meretur. Item quia contra rōnem est: esse oia equalia in pollicia cum oia deus instituerit in numero pōdere et mensura vt in libro sapientie dicitur. Que gradum inequalitatis ponunt in entibus: et per consequens in ciuilibus siue pollicijs.

¶ Agitur rursus de pollicia Platonis et Socratis quantum ad genera hominum qui reguntur in ea: que sunt quinqz. Ubi multum disputatur de numero bellatorum. CA.X.

Sed redeundū est ad polliciā Socratis et Platonis: quia quedam alia cōstituerunt in ipa: preter ea que dicta sunt supra. Suam enim ciuilitatē distinxerunt in qnqz genera hominum: vz in pncipes: cōsiliarios: bellatores: artifices et agricolas. Que quidem diuisio satis videtur sufficiens ad pfectionem ciuitatis: quia oia genera hominū comphendit: que ad regimen polliticum ptinent. Sed aristoteles in hoc pdicto phūs videtur reprehendere eum quia numerū ponebāt bellatorum excedētem pportionē ciuitatis. ponebant enim mille bellatores ad minus: vel ad plus qnqz millia. Secūdm quod phūs reprehendit est quia sic distinguebant bellatores ab alijs quod nullo modo se exponerēt bellicis rebus alij ciues a bellatoribus. Sz quantū ad primum nō videtur determinatus numerus posse poni eo quod oēs ciuitates nō sunt equalis potentie et virtutis. Unde cōsideranda est multitudo ppli in ciuitate et fm numerū cōstituere bellatores. Item latitudo regionis: vt sit sufficientia pascuorum et victualium. Unde aristoteles dicit in scđo pollitic orum: quod si tanta debeat ēe multitudo bellatorum in ciuitate oportet ipam adequari ciuitati Babylonie que vz excedit in gentis multitudine: et in latitudine campo

rum. Sed si attēdim⁹ ad ipm̄ numerum bellatorum q̄ est mille vt historie tradunt sm̄ vnam expositionem pollicia Platonis ⁊ Socratis cum ciuitate ꝯcordāt romuli: p̄mi ꝯstructoris vrbis: a quo ⁊ istō nomē miles originē hābuit: vñ ⁊ miles dı̄ elect⁹ ad bellādū ex nūero mille: q: mille erāt tūc expediti bellatores ab ip̄o electi ad pugnādū ꝯtra aduersarios vrbis: vt cōtra sabinos primo vlterius vero contra Sannites. Et sic in hoc cōcordabat Romulus cum Socrate ⁊ Platone: lʒ p̄mus conditor vrbis per longum tempus philosophos antecesserit sepe dictos. Alio modo dicitur miles quasi vnus ex mille. Iuxta quod scriptura volens cōmendare sanctum Dauid d̄ cōstantia ⁊ fortitudine: dilectus inquit meus candidus ⁊ rubicundus: electus ex milib⁹. Ut sic importet quādam excellentiam in pugnādo. Quos scriptura sacra expeditos vernaculos appellat in genesi. Sic enim scribitur de Abraā ꝙ contra quattuor reges processit cum trecentis decem ⁊ octo expeditis vernaculis qui quinq̄ʒ reges deuicerāt capto Loth nepote eiusdem Abrae cum tota familia. Unde satis credibile videtur ꝙ maiorem habuit multitudinem ad pugnandum sed isti nominant̄ ꝑpter ipsorum ꝓbitatem ad inuadendū. Sic ⁊ Gedeon trecentos elegit de populo israelitico ad pugnandum contra castra madianitarū vt in libro iudicum traditur quos probauit diuino mandato esse aptiores ad pugnam ex eo ꝙ trāsiens populus quasdam aquas: omnibus ex populo bibentibus ex aquis predictis ⁊ genua flectentibus illi soli lambuerunt: vt canes non poplite flexo. Tales igitur sic electos non videtur possibile mille in ciuitate reperiri: ⁊ multo min⁹ quinq̄ʒ millia. Et sic vera est sententia Aristotelis contra Socratem ⁊ Platonem si sic intēdāt.

¶ Secundum vō ꝙ Aristoteles improbat est d̄ distinctione bellatorum: quasi alij ciues sint immunes a bello: vt cōsiliarij ⁊ artifices. Quod nō est verum vbi sit aggressus multitudinis hostiū contra ciues. Quāuis autē bellatores sint aptiores ad pugnam q: experientiam habent ⁊ pugnādi artem: vt ait Uegetius nemo facere metuit quod se bene didicisse confidit: impetum tamen multitudinis sustinere non possent nisi cum multitudine. Sic enim Iudas machabeus defecit: q: cum paucis pugnauit contra multitudinē bacchidis principis demetrij regis: recedente ab ipso multitudine sue gentis: sicut patet in primo libro machabeorum. ¶ Hinc est etiam ꝙ q̄uis Saul elegerit tria millia virorum ad defensionem sui regis. duo enim millia erant cum ipso: vbi ip̄e curiaʒ tenebat vt in magmas ⁊ ī bethel: mille vero cum Ionatha in domo propria vt in gabaa Beniamin: nihilominus contra multitudinem hostium multitudine vsus est. Unde cum naas ammonites rex eiusdem regionis obsideret cum multitudine Iabes gala ad trecenta millia de filijs israel congregauit in castris ⁊ triginta millia de tribu Iuda ad expugnandum ammonitas prefatos: vt scribitur in primo regum. Sʒ aduertendum ꝙ militaris disciplina Uegetij in tertio libro sm̄ sententiam lacedemoniorum siue atheniensium restringit numerum in exercitu armatorum: vʒ ad decem millia peditum ⁊ duo millia equitum. vel ad plus viginti millia peditum: ⁊ quattuor millia equitum: ostendens magnam multitudinē esse dānosam: tum quia difficilius regitur: tum quia laboriosius in victualibus prouidetur. Ibidem etiam in exercitu computat non solum tyrones: sed etiam auxiliatores quod ad alios ciues referimus qui non erant militie deputati. Et preterea idem Uegetius in p̄mo libro: vbi docet eligi tyronem: ad agricolas ⁊ artifices magis remittit eo ꝙ assueti sunt ad labores. Assumendi sunt igitur ciues ad pugnam: non solum bellatores distincti in quocunq̄ʒ genere sint: siue consiliarij: siue artifices: siue agricultores: dummodo dispositionem corporis habeant vnde non impediantur a pugna: vt sunt homines corpulenti ⁊ ponderosi ad ambulandum: ciues nimijs delitijs dediti: homines etiam prouecte etatis quos emeritos habebant antiqui romani: homines etiam quos diuina lex prohibet ad pugnam. Hos excludere a pugna dignum videtur: vt patet in deuteronomio. Quos lex predicta prohibet instante exercitu ⁊ aclamante p̄cone. Ubi quattuor genera hominum ponuntur: qui a pugna excipiuntur ibidem videlʒ qui edificasset nouam domum: ⁊ non ea fuisset vsus: vel qui plantasset nouam vineā: qui in proximo vxorem duxisset. ¶ Que quidem tria intentionem distrahūt a pugnante: ⁊ ex hoc efficitur minus audax. ¶ Quartum genus est nimis timentium mortem qui a sacra scriptura formidolosi vocantur. Uegetius etiam in principio primi libri inter artifices quinq̄ʒ genera hominum dicit excludenda a castris: videlicet piscatores: aucupes: dulciarios idest qui delicijs intendunt lenciones idest qui molles sunt ⁊ flexibiles. Item qui videntur intēdere ad genesia: idest ad opera muliebria vt sunt opera textrina siue venerea. Ceteruʒ de ordine castrorum siue exercitus ⁊ ipsius rectoribus seu motoribus nō est presentis negocij: quia nostrum non videtur congruum docere pugnare vel de eiusdem pugne gymnasijs agere: sed solam veram tradere policiam per quaʒ si ad veram pertingamus disponimur ad viuenduʒ sm̄ virtutem ⁊ quasi participamus celestem que est ciuitas dei de qua gloriosa dicuntur.

¶ Hic declarat de pollicia ypodomi phi q reprehendit q̄tū ad genera hoīum: q: ponit solū tria ⁊ q̄tum ad numerū ppli. CA.XI.

P Reter has āt q̄tuis phs in .2. pol. multas ptractet pollicias inter alios tm a supdcis q multū de pollicia tractauerūt fuit ypodomus phs: Eurifontis filius: sz milesius prīa: vn̄ tales vn⁹ ex septē sapiētib⁹ originē trant. Hic enim suā polliciā ex multis ⁊ ad plura ordinauit Et p̄mo qdez in ea numez multitudis determinatum tradidit ciuitatē circa decē millia viroꝝ Quē numez sufficiēter putabat in oī ciuitate. cuius forte fuit motiuū qd supius traditū est de castris q: melius gubernant: ⁊ in victualib⁹ pōt p rectores ꝯgruētius puideri. Dictā aūt multitudinem ad tria genera hoīum reducebat ad bellatores vz artifices ⁊ agricolas. In qua qdē diuisione sic ponebat eos eē distinctos: q nec bellator ad cultum terre: nec ad negociationes: nec agricola ad arma transiret. Horum aūt genez hoīuz sufficientiā dicebat esse q: ordinant ad ꝯseruationem humane vite. Agricole quidē q̄tum ad victum. Artifices aūt q̄tum ad tegumētum sz bellatores ad hoiez suoꝝ firmamētuz siue custodiā Sed si ad ea que dicta sūt sup: ⁊ infra dicēdū faciliter errorē dicti phi pcipere possum⁹ ex iā dictis q: pollicia determinatū numez dare nō possumus: sz multiplicat in ea ppls vl̄ pp amenitatē loci: vl̄ ppter famā regionis: vl̄ ppē fecunditatez gētis. ¶ Rursus videm⁹ ciuitates q q̄to magis abundāt in gēte tāto maioris potētie ⁊ famosiores indicant: nec pp hoc impedit in regimie si pofficiales bn̄ disponant ⁊ rectores: q: pene in legib⁹ institute hoīum arcēt maliciā: vt sunt in pollicia medicine quedā vt tradit phs in .2. eth. Nec iterum distingui sic dz qn cū oportunitas hoc requirit illa tria genera sint admixta: q: artifices ⁊ agricole aliqn̄ sūt bellatores: cū de illis duob⁹ generib⁹ hoīum p̄cipue eligant tyrones: vt dcm̄ ē sup ex verbis Vegetij. Et ecōuerso dicim⁹ de bellatoribus ad artifices ⁊ agricolas cū ꝯ eis sepi⁹ assumant sz ⁊ sua diuisio de solā tribus generib⁹ hoīum nō est sufficiēs: q: relinqt ꝯsiliarios ⁊ sapiētes qui sūt pn̄cipalis ps pollicie: sine qb⁹ ꝯuenīēter pollicia ipa nō regit: vt. n. hystorie tradūt demostenes atheniensis p̄fatos viros pitos vl̄ quoscūqz senes expertos sic se hr̄e ad polliciā diffinit vt canes ad gregem quoꝝ custodia arcēt lupi. sic ⁊ se hn̄t sapientes ⁊ aduocati in ciuitatib⁹: q: canes sūt ppli. vn̄ tullius scribit in li. ꝯ officiis q Solō pl⁹ pfuit rei pu. ciuitat athen. que legib⁹ ⁊ institut ei⁹ erudita fuit q̄ victoria themistoclis. Nā bellū gestū fuerat ꝯsilio magistratus siue senat⁹: institutū ab eodez sapiēte q fuit vn⁹ de septē. Vn̄ ⁊ in ecc. 9. c. scribit Melior ē sapia q̄ arma bellica. Vegeti⁹ et de arte militari: ⁊ Maximus vale. de Aristotele referunt q cū eēt vite supme reliqas senilib⁹ atqz rugosis mēbris in sūmo lraꝝ ocio vir custodiēs: adeo valēter p salute p̄rie incubuit: vt eā hostilib⁹ armis quasi solo equatā in lectulo athenis iacēs eriperet. Et q̄tū ad hoc sile in eodē li. ecc. 9. c. scribit de sapiēte. Ciuitas pua ⁊ pauci in ea viri. venit ꝯ eā rex magn⁹ ⁊ vallauit eā: extruxitqz munitiones p gentē ⁊ pfecta ē obsidio. sicut accidit de athenis p Philippū regē macedonū: vt hystorie tradūt. Inuētus ē in ea vir paup ⁊ sapiēs: vt de phi quoꝝ fuit ppriūm mūdū spnere ⁊ q̄si vitā religiosam eligē: sicut hieronim⁹ scribit. Et postea subdit in eodē li. q liberauit vrbē p sapiam suaz ¶ Concludit ḡ ex p̄missis ꝯsiliarios nō debere excludi a pollicia: Eodē et mō nec rectores: cum sint caput vniuersitat ciuil ex quo totū corp⁹ dependet.

¶ Refert etiā opinionē eiusdē q̄tū ad possessiones quas in tres ptes diuidit: ⁊ in quo saluat sua positio. CA.XII.

S Unt aūt ⁊ alia que dict⁹ ypodomus posuit in sua pollicia: vt est de distinctōe possessionuz. Quia in tres ptes distinguebat possessiones toti⁹ regionis ciuitatis. Quasdā eni deputabat ad rē sacraz q. s. diuino cultui dedicabant: vt sunt hodie bona ecclastica: quasdā autē assignabat cōes que bellatorib⁹ despēsabant: q̄sdam vō pprias que agricolis debebant. Artificibus vō nihil assignabat eo q ex arte sufficienter viuere possent. ¶ Sed hec diuisio ⁊ si īsufficiēs videbat in multis inquātū tn̄ ad aliqd laudabilis erat in eo vz q diuine reuerentie deferrebat Quā qdem ⁊ iure nāe: ⁊ iure diuino debem⁹: sic enim mos fuit apud antiquos romanos: vbi vigit disciplina. Vn̄ ⁊ in exodo scribit q tota terra Egypti iniūcte fame tpe Joseph in seruitute redacta est regis: p̄ter terrā sacerdotum que vz sic erat dedicata deo q alienari nō poterat sicut nec hodie possessiones ecclē nisi multū legitimis casibus. Phs etiā refert in sua methaphisica q egyptij fuerūt de p̄mis phie vocātibus: ⁊ p̄cipue in mathematicis artib⁹: cui⁹ rōnem assignat: quia gēs illa sacerdotalis pl⁹ vacare pmissa ē: ex abūdantia vz eoꝝ quā hēbant ex possessionib⁹ eis ꝯcessis p que tollit sollicitudo in querēdo victum Et q̄uis lex mosayca phibeat sacerdotib⁹ inter fratres suos possessiones habere: plus tn̄ eisdem concessit: dum oīum ciuium possessiones in parte fructuum pcipiunt: vz decimarum Unde in malachia scribit. Afferte inquit omnē decimationem. vt sit cib⁹ in domo mea. Et de hoc ꝯ de ope pfecte iusticie se ille phariseus extollit I luca

Decimas inqt de: vz sacerdotib⁹ ⁊ leuiter: cuiꝫ que possideo. Rōnabile ēt erat φ ypodomus de bellatorib⁹ seu militib⁹ ordinauerat: vt stipendia peiperent de bonis cōitatis: sicut cōitati deseruiunt. Sic ēt romana res pu. statuit: vt de publico errario viuerent. Quo qdem titulo dixit Johes baptista militib⁹: vt in luca scribit. Estote inquit ꝯtenti stipendijs vestris. Et apl's in pⁱma epl'a ad corinthios. Quis inqt militat stipēdijs suis vnq̄. Sed in h̄ sua deficiebat pollicia: inq̄tū solis agricolis ꝓprias assignabat possessiones: nisi forte h̄ dicet rōne agriculture q: hoc ē ꝓprius eoꝝ act⁹. Unde agricole ꝓprias dicunt possessiones habere q̄tum ad culturam. Ceteri vō ciues q̄tuz ad vsum. Alias eēt imperfecta pollicia ⁊ defectiua. Cōstat enim possessiones vt dcm̄ ē supra in secūdo libro īter nāles diuitias cōputari: q̄ sic vocant q: homo ipis nāl'r indiget ad necessaria humane vite: ⁊ ꝓpter ipsarum amenitatē ad refocillationem aīe. Unde pⁱmus homo: pⁱmo vsus ē eis diuino mandato: q: collocat⁹ est ī paradiso quez dn̄s plantauerat diuersis arboꝝ generib⁹: vt operet ⁊ custodiret illū opatione qdem delectabili sine fatigatione. vt Aug. exponit octauo lib. sup gen̄. ad l'ram. De pⁱmis ēt filijs adde vz Cayn ⁊ abel historia gen̄. narrat: φ pⁱma ars quā didicerūt fuit gubernare diuitias nāles: q: Caym fact⁹ est homo agricola: Abel aūt custos ouium. In hoc volens ondere: ipas eē istitutas ad indigentiā vite. Ergo nō solis agricolis erant assignāde possessiones: vt ypodomus dicit. Ad pfectionem igitur pollicie reqrit: vt non solū agricole ꝓprias habeant possessiones: sꝫ ēt alij: nisi eo modo quo supra est declaratū. Et tanto ampli⁹ abūdent q̄to in altiori culmine sunt ꝯstituti: vt supra de regib⁹ ē dictum: vt iam patuit: ne forte ex nimia cura rerū tpalium distrahant a reb⁹ bellicis: vel ipoꝝ nimia amenitate molescāt: qd̄ cedit in pollicie nō modicū detrimentuz. Un̄ ⁊ ipe ypodomus proprias eis auferebat possessiones vt solis armis intenderent.

¶ Ponit opinionē eiusdē circa iudices ⁊ assessores pollicie: vbi diuisionē facit multiplicē ⁊ notabilē circa ea q̄ sūt agēda p iudices. CA. XIII.

Et q: pħs de dicto ypodomo longum adhuc sermonē fecit circa suā polliciā: ⁊ de ipa multū est dcm̄: sb cōpendio accipiēda ē sua traditio q̄ restat. Omnium enim referre pollicias: cū quelibet ciuitas suā habeat: ⁊ diuersam: laboriosum eēt scribere ⁊ fastidiosuz audire. Illud aūt in quo multū insistit dictus ypodomus fuit de iudicijs vt refert Aristoteles in. 2. poll'. ¶ Pⁱo qdē de iudicijs respectu sui: q: oīa iudicia ad tria reduxit in qbus hoīes litigant: vz vel de dāno rerū vel de iniuria in ꝑsonā. Et hoc dupl'r vel d' offensa in vbo vel de gestu qd̄ dehonorationē Ar. s. appellat: sm̄ dcm̄ pħm: vel est de lesione siue pcutiēdo siue vulnerando quā pħs mortē vocat: q: ad mortem ordinant: de qbus longus est sermo ī iure ciuili: ⁊ h̄ iniustificationē vocat ibidē: q: ꝯ iusticiam exercent. ¶ Distinguebat ēt de iudicijs ex parte iudicantiū: q: ad duo genera referebat: vz ad ꝑsonum ordinarium. Scd̄m vō erat ꝓuocatorū qd̄ ipe pⁿcipale vocat: ī quo erat appellationis refugiū. Et istud vt pħs narrat in scd̄o pollitico: volebat ꝯstitui ex senioribus electis ciuitatis: q male iudicata reuocarent: quos Tusci ancianos vel piores vocant: ⁊ ad hoc sunt inuēti. Interdū aūt est sindicus ꝯstitutus ad idem: sic noīatus quasi curā gerens pollicie ne ledat p iniusticiam vt faciūt collegioꝝ iconomi. ¶ Itē statuit dictus ypodomus in suā pollicia: in vtroqꝫ pⁱtorio: tam ordinario q̄ pⁿcipali vt iudicia fierent sine collectione sapientū: sed qlibet scriberet sigillatī in pugillarib⁹ de sn̄ia ferenda suū ꝯsiliū: quā ordinario vel iudici appellationis secreto porrigeret Cuius cām Aristoteles assignat ne forte timore ciuiū deieraret ⁊ declinaret a vero. Quē moduz hodie pollicie Tuscoꝝ obseruant: ponēdo fabam siue denariū in pixidibus deputat ad affirmatiuā vel negatiuā sup rebus agendis p re pu. siue ꝓ ꝯdēnando siue p absoluendo ciuem. It em statuit idē ypodomus in sua pollicia quasdaz leges pietate plenas: ⁊ iuri nature ꝯsentaneas: circa q̄daz genera hoīum. ¶ Primo qpem q̄tum ad sapiētes: vt si ex eis aliqs ordinaret expediens ciuitati vel castro: honorem ꝯsequeret iuxta meritum opis: sicut factū est Joseph p Pharaonē vt ī gen̄. scribit: ⁊ sic accidit Mardocheo p assuerum. Et h̄ ꝓpter bn̄ficia que vterqꝫ ꝯtulerat: vnus quidez regioni: alter vō pⁿcipi. Hoc idem ēt de bellatoribus pcipit: vt si aliqs eoꝝ morerent ī bello ob defensionē pⁱe ⁊ bono ciuitatis: afioꝝ nati acciperent cibū de errario publico. In quo qdez romana res pu. maxime conatū adhibuit: victoriosos milites honorare siue ī morte siue in vita: vt historie tradunt. Sꝫ pcipue in filijs: q: in eis cum sint ipoꝝ silitudo satis ꝑpetuat memoria: vt verū sit qd̄ in ecclesiastico scribit. Mortuus est enim ⁊ quasi nō ē mortuus. Silem enim reliqt post se: vz in bn̄ficio adepto causa pⁱis. ¶ Itē statuit φ totus ꝓpls: vz taz bellatores: q̄ artifices: q̄ ēt agricole pⁿcipem eligerēt: nolebat eni pⁿcipez p successionē: quēadmodū p maiori parte obseruāt ciuitates italie. ¶ Itē statuit φ pⁿceps de trib⁹ haberet curā pcipuē: vz de rebus cōibus de pegrinis: ⁊ orphanis. Orphanos vocant oēs īpotētes q nō possunt sua iura ꝯseq. Quod ⁊ lex diuina spāliter pcipit: eo φ eosdē alij de facili ledūt ꝓpter īpotētiā resistendi. Ista sunt igit q̄ d' pollicia tradit

idem pħs. Et ꝗuis idem pħs in scđo polliticoꝛ ipsam rep̄hendat in multis que disputabilia sunt in vtrāꝗ3 partem sicut actus humani cum sint ỏ materia ↄtingenti: multa tamen laudabilia scribit ⁊ que cū pollicia romana ↄcoꝛdant: sicut infra videbit. ℂ Et hec de ip̄o intm̄ ad p̄ns sint dicta.

ℂ De pollicia lacedemonioꝛ quam rep̄hēdit circa regimen seruoꝛ ⁊ mulierum. ⁊ circa bellatoꝛes. CA.XIIII.

Nunc igit̄ ad alias pollicias ꝓcedendum quas pħs refert ī p̄dicto libꝛo scđo vt cretensium ⁊ lacedemonioꝛ: que clare videbant̄: ⁊ ex fama regionis ⁊ ip̄arum antiqtate: et earum auctoꝛe. Et l3 in multis Aristoteles commendet polliciā p̄dictam. multa tn̄ ibidem rep̄hendit. ℂ Primo qdem de remissione ꝗtū ad seruos: qꝛ non vt subditos: sed vt amicos eos habebant. Et inde lasciuiebant ⁊ efficiebant̄ elati: ⁊ ↄcitabant iras in ↄfinib᷒ lacedemonioꝛ ↄ̄ tyrānos: vt de eis illud cōpeteret qđ in ꝓuer. 19. c. dr̄. Qui delicate a pueritia nutrit seruū suū postea illum sentiet ↄtumacē. Itē ibidem dr̄. Seruus v̄bis nō pōt emēdari: qꝛ qđ dicis itelligit ⁊ rńdere ↄtēnit. Sed forte hoc nō sine rōne ↄtingit īterdū qn̄ īmineat pugne cū hostib᷒: qꝛ tunc serui manu mittunt̄: eo ꝙ audacioꝛes sunt ad aggrediendu3. Un̄ in. 3. libꝛo regum scribit̄: ꝙ rex Acab ꝑ pedisequos ciuitatis ex mandato dei Syriā ꝑcussit ⁊ fugauit. Propter qđ historie romane tradunt: ꝙ post ↄflictum ip̄oꝛ apud cānas tanta fuit ipsoꝛu3 strages: ꝙ coacti sunt relegatos ⁊ ꝓscriptos reuocare ac seruos libertate donare: ex qbus aciē fecerūt ad defensionē vꝛbis. Quia ergo lacedemonii infestos habebant ↄfines: ideo seruos leuius tollerabant. Lacedemonij enī ↄfines erāt: vt ip̄e Aristoteles dicit: duabus regionibus: Archadie v3 ⁊ mesene. Ite3 thesalonice. Ab alia aūt parte Achaie ⁊ thebeis q antiqtus multu3 viriles fuerunt. Rep̄hendunt̄ ergo lacedemonij si populares quos seruos vocant sustinent: nō refrenando eoꝛ insultatias ex iam dicta cā. Sed tollerari ꝑnt si ↄfines sunt nimis infesti: vt dcm̄ est supꝛa: qꝛ p̄dictis seruus dat̄ audatia ad inuadendū ⁊ refrenandū maliciā hostiū. Et ex eadem cā dabatur libertas mulierib᷒. Unde efficiebant̄ lasciue. De hoc enim a pħo rep̄hendunt̄ ꝙ suas mulieres nō restringebant a discursib᷒. Quod mulier ē laqueus libidinis: vt de Dina accidit filia Jacob: sicut in genesi scribit̄. Que oppressa fuit a Sichē filio regis Emoꝛ: qꝛ sine custodia discurrebat ꝑ regiones. Unde in eccliastico. 26. c. dr̄. In filia nō auertente se: firma custodiā ne inuenta occasione abutatur se. Ita ⁊ de lacedemonijs ↄtingebat ꝙ viuebant voluptuose ꝓpter nimiā libertatē. Sed eos excusat Aristoteles ꝓpter ip̄oꝛ nimia belloꝛum exercitia q̄ habebāt lacedemonij. Un̄ vxores eorum cogebant̄ discurrere ad gubernationē familie. Sed si alias sustinuissent ip̄oꝛ viri mala erat pollicia. ℂ Tertium aūt ꝙ Aristoteles disputat de lacedemonioꝛ pollicia ē circa milites: vtru3 deberent vxoꝛes habere vel mulieribus commisceri: qꝛ si hoc ē distrahunt̄ a pugna. Ex actu enī carnalis delectationis mollescit aiūs ⁊ min᷒ virilis reddit̄: vt dcm̄ est supꝛa. Et sn̄ia est Platonis vt theofrastus refert ꝙ militarib᷒ rebus itentis nō expedit nubere. Sed Aristoteles illud repꝛobat in dicto scđo lib. qꝛ bellatoꝛes nāliter sunt ꝓni ad luxuriā. Causa aūt assignat̄ ī quodam libello de ꝓblematib᷒ translato de greco in latinū federico impatori. Sed pħs ibide3 itroducit hesiodi poete fabulā: que martē cū venere iunxit. Un̄ si abstineant a mulierib᷒ ꝓlabunt̄ in masculos. Et ideo Aristoteles in hoc repꝛobat Platonis sn̄iam: qꝛ minus malu3 est mulierib᷒ carnal'r cōmisceri: ꝗ̄ in vilia d̄clinare flagitia. Un̄ Aug. dicit ꝙ hoc facit meretrix in mūdo: qđ sentina in mari: vl' cloaca in pallacio. Tolle cloacā ⁊ replebis fetoꝛe pallatium: ⁊ silr̄ de sentina. Tolle meretrices ỏ mūdo: ⁊ replebis ip̄m sodomia. Propter quam causam idē Aug. ait in. 15. ỏ ci. dei. ꝙ terrena ciuitas vsum scoꝛtoꝛ licitā turpitudinē fecit. Hoc etia3 viciū sodomiticū ip̄e pħs in. 7. ethi. dicit accidere ꝓpter vitiosam nām ⁊ ꝑuersam consuetudinē. Et hoꝛ ēt non ē ↄuenientiā vel incōuenientiā assignare cū non sint ꝑ se delectabilia humane nature. Un̄ mediū virtut̄ ibi eē non pōt. Et hoc ↄcoꝛdat cum ap̄lo ad ro. q tales actus ignominie passiones appellat. ℂ Quartum aūt ꝙ Aristoteles rep̄hendit in lacedemonioꝛ pollicia: est de inequali diuisione possessionū: qꝛ vnus ciuis quasi totā occupabat regionē ex re v3 pecuniaria sicut sep᷒ accidit de senatoꝛib᷒: alij v̄o ciues expoliati fugiunt: ⁊ sic remanet pollicia nuda. Item circa vxoꝛes qꝛ ī bonis defuncti vxoꝛ rōne dotis duas occupabat partes: sicut accidit in frācia de medietate bonoꝛ. Residuu3 v̄o distinguebat̄ seu distribuebat̄ heredib᷒ ⁊ ꝑ suis legatis. ℂ Sed ꝗ̄uis q3 tolleret̄ apud lacedemonios de alijs ciuibus diminutio possessionū: ꝗtum tn̄ ad bellatoꝛes sustineri non dꝫ: qꝛ ꝑ eos ciuitas ↄseruat̄ in sua virtute. Hoc aūt Aristoteles accidisse sparciatis q̄ est lacedemonijs dicit: qꝛ ad nihilu3 sunt redacti ꝓpter dictā cām. Cū tn̄ soliti eēnt hēe decē milia bellatoꝛes: qđ nō erat modicū apud veteres. Isti aūt sunt illi sparciate de quib᷒ agit̄ in scđo macħ. q ꝓpter virilitatem animi cū iudeis ⁊ romanis sp̄ālem habebant amicitiam.

ℂ Rep̄hendit ēt dictā polliciā ꝗtum ad leges siliō ⁊ iudiciū: mouens qōnem vtrū paupes sint eligendi ad regimē pollitticum. CA.XV.

e St ⁊ aliud quod rephendit Aristoteles ī
dicta pollicia de gnātione vz filioꝝ. Sta
tuerant enim in sua pollicia ad puocandū
cives ꝙ zelarent multiplicationem plis: ꝙ q tres
hret filios assumeret ad dignitatē publicoꝝ nego
cioꝝ. Et q quattuor eēt sine vectigali. Hoc autē
erat cā depaupandi cives. Vñ fiebant ipotentes
ad invadēdū hostes: ⁊ hoc fuit in eis cā dissensio-
nis. Vñ regio diminuta est in virtute. Illud autē
rephensibile eē in rōne fundat. Quia ꝙ qs gene-
ret plures nō est virtutis: et qua qs mereꝫ p̄eemi
nentiam. Puta vt in bellādo p re pu. qd est vir-
tutis fortitudinis: vel in ꝯsulendo civitati: quod
ptinet ad prudentiā: vel in regendo cives: quod
ptinet ad iustiā: vel in ꝯversando honeste cum
eis: qd ptinet ad temperantiā. Sed ꝙ in generā-
do qs mereat p̄mium in re pu. hoc non ē virtutis
q: et vilis homo pōt hīe virtutem gnātivam me
lioꝝ. Vñ ꝙ in hͦ honoreꝫ nō ē dignū: q: honor nō
debet nisi pter virtutē: vt phs dicit i pmo eth.
In oīb᷒ igiꝫ actib᷒ pollicie int cives equa dꝫ eē pō
deratio oneris ⁊ honoris p̄terqꝫ in p̄dictis: vt ve
rū sit qd dixit David: sicut in pmo regum scribiꝫ
Recupatis spolijs de Siceleth ꝯ amalechitas:
equa inqt erit portio eūtis ad bellū ⁊ remanentis
ad sarcinas. Et qꝛuis lex mosayca sterili maledi-
ctionē iprecet vt in exodo ⁊ deuteronomio ē ma
nifestū: ⁊ ad multiplicandā gnātionem plurium
viroꝝ sit facta cōcessio: hoc nō fuit sibi ꝯcessū ni-
si ad virtutē referēdo ad cultū divinū: sicut aug.
dicit de ci. dei. Aliud aūt qd rephendit phs ī la-
cedemonijs vñ ipoꝝ corrupta fuit pollicia circa
electionē iudicum ē: q: eligebanꝫ paupes q ege-
state cōpulsi corrumpebanꝫ pecunijs a maiorib᷒
⁊ inde opprimebaꝫ iusticia ⁊ exercebanꝫ tyrāni-
des. Cōparatione ergo ist᷒ pollicie democratiā
phs magis cōmendat q: deficientib᷒ in civitate
hoībus virtuosis ad regimē ex quib᷒ ꝯstituiꝫ p̄n-
cipatus q aristocratia vocaꝫ: meli᷒ regiꝫ per divi
tes malos: ex qbus ꝯstituiꝫ p̄ncipat᷒ q appellaꝫ d̄
mocratia. Nō ergo expedit pollicie paupes assu
mi ⁊ cupidos ad iudicandū. Vñ narrant historie
ꝙ duo viri p ꝯsules romanos fuerant electi ad gu
bernādū hispaniā: quoꝝ vnus nimis paup: alter
nimis erat avarus. Cūqꝫ delatio facta fuisset ī ca
pitolio de ipsis: q: de hoc litigabāt. Scipio afri-
canus de neutro ꝯsuluit: vtrūqꝫ corruptorē diffi-
niens pollicie sive cuiuscūqꝫ regiminis: q: se hñt
ad civitatem velut sanguisuge ad corpus huma-
nū. Vñ in pver. dr̄. Sanguisuge due sunt filie di-
centes affer affer: q̄si ad hoc sit p̄ncipalis coꝝ in-
tentio extorquere pecunias. Sed qd dicem᷒ de
fabricio cōsule: q paupꝛrim᷒ fuit: vt scribit vale
rius maxim᷒: Item de lucio valerio d̄ quo dictū
est supra qualr̄ in summa paupꝫtate mortuus est.

Ad hoc aūt distingui opꝫ de duplici indigentia:
voluntaria. s. ⁊ necessaria: Voluntariam habuit
xp̄s ⁊ sui discipuli. Et hanc habuit fabrici᷒ ⁊ alius
ꝯsul romanus: q vt fideliter gubernarent reꝫ pu.
divitias ꝯtempserunt. Maluit enim fabrici᷒ di-
vitib᷒ impare qꝫ locupletem fieri: vt dictū est sup̄
de ipō: Hec ergo nō repelliꝫ a regimine: sed secū
da necessaria: q: talis raro vel nunqꝫ bene regit:
vel consulit: nisi suo appetitui vacuo satis detur.
Cuius rō ⁊ dīa de vtraqꝫ paupꝫtate haberi potest
ex diversitate finis. Finis aūt paupꝫtatis volunta
rie est bonū honestū sive bonuꝫ virtutis. Finis vͦ
necessarie inopie ē bonum vtile: ad quod appeti-
tus ei᷒ est pronus. Hoc aūt est cuius gratia aliqd
agiꝫ: vt phs dicit. Quicqd ergo agunt q talē ha
bent indigentiā: ad hūc finem deducūt vt suū im
pleant ventrem ⁊ bursam. Sed q voluntariam
sicut ꝯtemptum divitiarum: ordinant omnia ad
virtutem. Et iō cū gubernant vl regūt cives: sem
per in eis bonū virtutis intendūt: qd est bonū hu
manū: vt idem Aristoteles dicit in pmo ethicoꝝ
¶ Ampli᷒ aūt natura nihil frustra operaꝫ: vt di-
cit phs in pmo de celo. Appetitus vͦ eius q nō
habet divitias ex necessitate ⁊ non volūtate. sem
per tendit ad habendum divitias. Si ergo non
consequitur erit frustra. Et ideo natura appetit᷒
ad hoc impellit sicut refugiens vacuū quod susti
nere non potest. Ergo difficile est vitare vt nō in
sequatur quocunqꝫ modo ad habēdum divitias.
Periculosuꝫ est igitur pollicie sive rei pu. paupe-
rem assumi ad consulatum sive ad iudicatuꝫ: vt
phs dicit: nisi quando paupertas est placida: qa
tunc est resecata cupiditas: que omnium maloꝝ
est radix: vt scribit apostolus. Talis eniꝫ indigēs
ad regimen pollicie est optimus de quo in eccle-
siaste scribitur ꝙ inventus est vir pauper ⁊ sapiēs
qui liberavit vrbem p sapientiam suam: nulla vi
delicet cupiditate impeditam.

¶ Redit adhuc super polliciam lacedemonioꝝ
qꝛtum ad ipoꝝ regem: reprobans modum queꝫ
tenebant circa ipsum: ostendens incōvenientia q̄
sequebanꝫ ex hoc. CA. XVI.

p Ost hoc autem ⁊ supra lacedemoniorum
regimen est agendum. Volunt enim hi-
storici vt Iustinus hispanus magnus ge-
storum scriptor: dictam civitatem habuisse regē
⁊ ipse Aristoteles in secundo pollitticoꝝ hoc af-
firmat: ꝙ rex eēt respectu regionis ⁊ puincie sicut
in vrbe contingit. Hoc etiā videmus in multis
partibus europe occidētalis ⁊ Borealis ꝙ regē
habent: ⁊ quelibet civitas suas leges ⁊ pollitiam
Puta: francia: hispania: Gallia ⁊ Germania: la
cedemonij igitur q sparciate sive spartani: regeꝫ

[illegible] quo Catellus regnauit. Cui ligurgus vt tradit idem Iustinus in pupillari etate curam suscepit: vt i cretensi pollicia patebit. Circa qđ qdem regimen regis spartiatarũ seu lacedemonioꝝ ꝓcedit phs in pollitica repꝛehendens ipꝫ de multis. ¶ Primo de ꝑmissione regis: qꝛ nõ sustinebãt occasione inuenta q regimẽ esset ꝑpetuum. Sed nec ẽt ad vitã moduꝫ rectoꝝ polliticoꝝ seruare volentes: qđ in ꝑiudiciũ nõ modicũ videbatur eẽ regiminis. Quia i hoc eneruabat ipoꝝ potestas: ⁊ subditis dabat occasio resiliendi a legibus obseruãdis. Et sic nõ poterant ipoꝝ reges facere viros ꝑfectos ⁊ virtuosos. Propter quam cãm lꝫ dictus phs nõ faciat mentionẽ: histoꝛie tñ tradũt lacedemonios fuisse gentẽ idomabilem: nisi q ꝑ dictũ ligurgũ fuit moꝝ maturitate ac preclaris legibꝰ regulata: de qbus ĩfra dicet. Sequebat ẽt illud ĩcõueniẽs q si qñ ciuitas legatos mitteret: vt ipe phs dicit ad aliquã ciuitatem vel ꝓuinciã siue regionẽ: cũ qdam ex eis pugnarẽt ꝓ rege: qdam aũt hostes forent: cognoscebat ipoꝝ dissensio. Vñ minus erant cari: ⁊ de sua legatiõe raro reportabant itentũ. ¶ Et aduertendũ q ꝯsules in vrbe annuales eẽnt: vt dcm̃ est supra ⁊ assignata cã est sicut ⁊ mgr̃atus Athenis: tñ nõ sic erat faciendũ de rege: imo si nõ sit ꝑpetuus valde piculosum est ciuibꝰ. Dcm̃ est eni supra: q hec est dr̃ia int regem ⁊ rectorẽ polliticũ: q alter vꝫ pollitic⁹ solis legibꝰ sue ciuitatis ꝑplm iudicat. Regalis vo pnceps vltra leges quas inuenit vel ante statuit: opoꝛtunis tpibus legibꝰ quas in pectore defert vtitur ꝓ melioꝛi exitu sui regiminis ac sue gentis salute. Si ergo tales pncipes ad tẽpora regnent: ꝯtingit ipos ad iudicandũ esse pcipites: siue ꝯ ciues q de ipo ammouendo fuerũt soliciti: siue alicuiꝰ rei adipiscende cupidine: vel vt amicis ꝑstent grãm: quã si regnassent nõ fuissent factum. ¶ Quãtum aũt ad pmũ habemus exemplũ illiꝰ q dixit in luca: exponẽdo vt lr̃a sonat. Uerum tñ inimicos illos q noluerũt me regnare super se adducite huc ⁊ interficite ante me. Hoc eodem modo vt histoꝛie tradunt: herodes occidit multos ex nobilibꝰ iudeoꝝ q conabant sibi regnũ auferre. Quãtum aũt ad scdm exempluꝫ assumi posset de vilico iniqtatis in eodem euangelio. Quod extendi põt ad oẽꝫ gradũ regiminis: qꝛ gerunt vicem dñoꝝ in terra: qđ ⁊ pncipes oꝛbis faciunt in respectu dei. Cum eni timent ammoueri ab officio: de erario publico dñi sui iniqter sibi amicos copulant. Ex qbus oĩbus manifestum est: q maximũ est periculũ alicui tꝑali rectoꝛi cõferre regendi arbitriũ in faciendo iusticiaꝫ. Sed si dñium est ꝑpetuũ rectoꝛ curabit de subditis: sicut de re ꝓpꝛia ad quã quotidie ⁊ ꝯtinuo sollicitatur: quasi ad suas diuitias nãles ⁊ ad indeficientem thesaurũ. Propter quod sic ipos gubernat sicut pastoꝛ gregem. ⁊ sicut oꝛtulanus plãtam: quorũ qualiscũqꝫ lesio eis efficit scandalosa.

¶ Ex eadem causa ponit quedã in dicta pollicia lacedemonie repꝛehẽsibilia: que erãt materia dissensionis in populo. CA.XVII.

Inerat etiã qdam ꝯsuetudo talibꝰ dominis in pollicia lacedemonioꝝ ex eadeꝫ cã trahens foꝛte originem: qꝛ tales pncipes de re pu. non curabant: vt in eoꝝ solẽnitatibus ⁊ oñtationibus pncipum fierent exactiones in populum. Unde grauati paupꝛes seditionem ꝯcitabãt: ⁊ sic eneruabat pollicia. Propter quod vt de publico fieret erario phs in secundo libꝛo polliticoꝝ magis cõmendat. Quam qdem consuetudinem dicit in creta fuisse: siue legem cõstitutam. Exactiones eniꝫ siue vectigalia multiplicata in ꝑplo nisi ꝓ vrgenti causa vt puta ꝓ cõseruatione ciuitatis vel regionis: ipam conturbant ⁊ sunt in ea causa dissensionis ⁊ litis. ¶ Ex hac ẽt eadem rõne sequebat aliud incõueniens: q naualis pnceps distinguebat ab ipa. Ex qua sequebat diuisio aĩoꝝ: ⁊ ꝑ ꝯñs dissensio pollicie: q non accidisset si fuisset pnceps ꝑpetuus: qꝛ quicunqꝫ fuisset dux ciuitatis fuisset ei subiectus. Facit aũt mentionẽ d nauali bello: qꝛ lacedemonij multũ dominabant mari. Concludit etiam ex eodem foꝛte malam eẽ polliciã ꝑdictoꝝ: qꝛ viri militares nõ assumebant q essent foꝛtes virtute vꝫ foꝛtitudinis: que est vna de pncipalibꝰ inter ꝗtuoꝛ: qua ciues exponunt se moꝛti ꝓ re pu. sicut regulus apud penos. Sed habebant dicti milites siue pncipes partem virtutis quam phs increpat in sua pollitica. Distinguit eniꝫ Aristoteles in .3. eth. duplicem foꝛtitudinẽ: quarũ alteram hic tãgit que militaris dr̃: que solis viribus innit coꝛpoꝛis: ⁊ hanc phs vocat partem virtutis siue foꝛtitudinis: qꝛ requirit interdũ in vera foꝛtitudie. Alia est que grã rei pu. se exponit ⁊ nõ cedit neqꝫ fugit periculis excrescentibꝰ: de qua Seneca dicit in libꝛo de dei ꝓuidentia. Foꝛtissimos inquit sibi pares foꝛtuna querit. Ignem experit i Mutio. paupꝛtatem in Fabꝛitio: exiliũ in Rutilio: toꝛmenta in Regulo: venenum in Socrate: moꝛtẽ in Cathone. Et de qua etiam dr̃ in pmo machã. ꝑ Mathatiam de filio. Iudas inqt foꝛtis virib⁹ a iuuẽtute sua sit vobis pnceps: ⁊ ipse aget bella populi. Pro qua hostibꝰ gratia rei pu. nõ cedẽs: sed ꝑ ea dissolutus coꝛde in cede oppꝛessus occubuit. Prima aũt foꝛtitudo est impfecta: secunda aũt ꝑfectissima virtꝰ. Assumere igit ad bellãdũ siue pncipem siue quẽcũqꝫ militem q nõ sit foꝛtis scđm̃ secũda foꝛtitudine: nõ est bone pollicie: qꝛ sepius tales ꝯuertunt in tyrãnos vel piculis cedũt: vt dcm̃ ẽ supꝛa. ¶ Item ex eadem cã: qꝛ vꝫ pnceps

nam perpetuus erat nec ad vitam contingebat:
nõ erãt in collicia lacedemonioꝝ expense cões p
bellatoribus. Et inde sequebaẽ q expte milites
nõ gerebant bella ppli ꝓpter defectũ stipendioꝝ
qbus res pu. ꝓuidere nõ poterat: sꝫ expõnebanẽ
videte. i. in exti plebei vꝫ ⁊ amatores pecunia-
rum: ⁊ h̃ Aristoteles reprobat in dicto li. q: sepꝰ
erant cã ruine ppli. Hec igiẽ de pollicia lacede-
monica intiñ dicta sufficiant.

¶ Hic declarat de pollicia cretensi: ⁊ differẽtia
eius ad lacedemonicã: de auctoribus dicte polli
cie ⁊ de legibus ligurgi. CA. XVIII.

Pertractat etiã dictus Aristoteles in deõ
li. de pollicia cretẽsium: quã dicit traditã
a ligurgo fratre regis lacedemonioꝝ cui
nomẽ polibita pñe carili: vt iustinus refert. Itẽꝫ
a minoe rege eiusdẽ insule: q fuerunt p̃mi legum
inuẽtores in grecia: ad quas discẽdas ꝓfectus est
pithagoras ipasqꝫ cretenses ꝓdocuit: sicut idem
tradit iustinus. De qbus etiã duobꝰ phs in p̃fato
li. mentionẽ facit. ⁊ lꝫ diuerse hystorie de ligurgo
diuersimode loquanẽ: nos tñ relat ont eiusdem
iustini magis insistimꝰ: q: preclarissimꝰ fuit hy-
storiarum scriptoꝝ antiquꝰ. ⁊ hic forte ꝯtingit lace
demonios cuꝫ cretensibus eandẽ habuisse polli-
ciam: vñ phs dicit lacedemonios in hoc imita-
ri cretenses: q̃si ab ipis leges habuerint. Licet igi
tur in mulẽ ꝯueniant: differũt tñ q̃tum a ꝯuiuia
⁊ festiuitates: q: fiebãt de cõi erario apõ creteñ.
qõ dabaẽ ab incolis de fructibus ⁊ pecoribꝰ que
offerebanẽ in sacrificijs in his que ad deos perti
nent: quõ inuẽte sũt decime. Alia differẽtia erat
de mulieribꝰ: q: lacedemonij zelabant multipli
catiõnẽ plus. Creteñ. nõ tñ. Tertia differentia
erat de agricultura: q: terras lacedemonioꝝ col
lebant serui: terras võ cretẽsium colebant icole:
p quos oblatiões fiebant iam dicte. Quarta diña
erat q: apud creteñ eligebanẽ ꝯsules siue sapien
tes quos besmoym. i. ornatos senes vocabãt nõ
de oibus sꝫ de maioribus ⁊ erãt plures numero
Sed lacedemonij de oibus quos aphorym di-
cebant. i. ꝓcuratores rei pu. sed pauciores. Et h̃
qdem Aristo. magis ꝯmẽdat q minor erat occa
sio ꝯcitandi turbã. Nõ aũt dissensionis apud cre
teñ. q: olim habuerũt regẽ de quo dcm̃ est supra:
sed tpe Aristo. nõ habebãt nisi ducẽ quẽ dicti sa-
pientes eligebant. Vñ q: pplus nunqꝫ hẽbat ele-
ctionem fomẽtum erat inuidie ⁊ ꝓ ꝯñs odij. Sꝫ
lacedemonij ⁊ si haberẽt regẽ sm beneplacitũ tpis
eligebaẽ tñ a sapientibꝰ assumpẽ de oibus gradi
bus ciuiũ: ⁊ h̃ videbaẽ ꝯsonum rõni: vt ꝯsensu to
tius cõsilij assumpti ad regimẽ ppli fieret rex: vt
hodie cõiter faciãt ciuitates italie. Sic. n. ciuita
tis nomẽ importat: que ẽ sm Aug. p̃mo de ci. di
hoĩum multitudo aliquo societatẽ vinculo colli-
gata. Vñ ciuitas quasi ciuiũ vnitas. Cuꝫ g nomẽ
ciuitatis oẽs ciues includat. rõnabile gdꝫ vt ad
regimẽ eiꝰ de singulis generibꝰ ciuiuꝫ debeẽ reg
ri: put exigunt merita singuloꝝ ac ciuilis regĩs sta
tus. Pollicia g lacedemonioꝝ q̃ꝫ cretẽsium in h̃
melior videbaẽ. ¶ In mulẽ igiẽ ꝯuenientes dcẽ
regiones vt phs tradit. in aliquibꝰ tñ differebãt
eo mõ quo dcm̃ est supra. ⁊ h̃ de pollicia cretẽsiuꝫ
sufficiãt q̃tum ad sñiam Aristotel. ¶ Sed q: d̃
ligurgo mentionẽ facit: qõ hystoria d̃ suis legibꝰ
narrat ꝯgruum vt hic interserere. Tradit. n. idem
Iustinꝰ huc lacedemonij ⁊ cretensibꝰ scripsisse ca
nones ad quos obseruãdos sub iuramẽto lacede
monios obligauit: vsqꝫ ad reditũ sue ꝑegrinatõis
quã ad tẽpluꝫ Apolinis simulabat ibidẽ ꝯsulturꝰ
de ipoꝝ salute. Dictus g legislator in cretã se trã
stulit ibiqꝫ moriẽs suasqꝫ leges eisdẽ tradens ossa
sua i mari iactari p̃cepit: vt suis iuribꝰ daret eter
nitatem quibꝰ ipse p̃mum documentũ eius dedit
Leges igiẽ quas tradidit sub ꝯpendio idẽ Iustinꝰ
refert. ¶ Primo qdem auri argẽtiqꝫ mãm sustu
lit pplo. legendi senatũ vl creãdi quos vellet ma
gistratꝰ ꝑtãtem ꝑmisit. Fundos oium equalr in-
ter eos diuisit: vt equata p̃rimonia neminẽ potẽ
tiorem altero redderent. Conuiuari oẽs publice
iussit: ne cuiusqꝫ diuicie vl luxuria in occulto eẽnt
Iuuenibꝰ võ nõ ampliꝰ vna veste toto ãno vesti-
ri ꝑmisit: nec aliquẽ cultius q̃ꝫ alteꝝ ꝓgredi: nec
eplari oppulentiꝰ: emi singula nõ pecunia sꝫ com
pensatione merciũ iussit: pueros puberes nõ i fo
rum sꝫ in agrũ duci mãdauit: vt p̃mos ãnos non
in luxuria sꝫ in ope agerent ⁊ labore: nihil eos cã
soni sustinere: vitã sine pulmẽto degere: neqꝫ pꝰus
in vrbẽ redire q̃ꝫ viri facti forent iussit. Virgines
sine dote nubere voluit: vt vxores nõ pecunie cã
eligerenẽ: strictiusqꝫ viri sua matrimonia cohercē-
rent cũ nullis frenis dotis tenerenẽ. Maximuꝫ
honorẽ nõ diuitum ⁊ potentũ sꝫ senum eẽ statuit.
Nec vsq̃ꝫ terraꝝ locũ honoratiorem q̃ꝫ senectuti
statuit. ¶ Hec igiẽ sunt leges pollicie ligurgi de
qbus phs mẽtionẽ ñ facit: ⁊ de quibꝰ disputare q̃
les sint longus eẽt sermo ⁊ iõ obmittiẽ ad p̃ñs: nõ
tñ ꝯdicunt his que a ph̃o dicta sunt de ipo.

¶ Hic declarat d̃ pollicia calcedonioꝝ qualr fa
mosa fuerit: ⁊ in quo ꝯueniebant lacedemonij: ⁊
cretẽses cũ ipis: ⁊ in quo differebãt. CA. XIX.

Sed ⁊ de pollicia calcedoniẽsi: nũc ẽ agẽ-
dum quã Aristoteles multũ ꝯmendat: di-
cens istas tres pollicias lacedemonioꝝ:
cretẽsium ⁊ calcedonioꝝ apud grecos magis fuis
se famosas: q: magis ordinate fuerũt sm v̄tutes
Est aũt calcedonia ciuitas in tracia sita: vbi cele
bratuꝫ fuit ꝯciliũ quartũ sexcentoꝝ triginta ep̃o-
rum sub leone p̃mo: pñte Martiano p̃ncipe: qõ
nõ fuit sine magna copia regionis facultatẽ hñre

ad ꝓuisionem tante multitudinis p̄clarorum. Huius ꝗ̄ pollicià Aristoteles in .2. poll. p̄fert ceteris ꝗ̄uis p̄cedētes due eidē plurimū sunt ꝓpinqꝫ Cuius quidem perfectionis ⁊ bonitatis Aristoteles tria signa subiungit: vnū q: officiales eiusdē viuebāt ordinate: ⁊ sua tranquille exequebant officia cum quadam stabilitate moꝝ. Secūdū vero q inter eos in ministerio rei pu. satis videbat eē cōcordia: nec vnquā est ibi excitata seditio talis: vñ dignū eēt in scripturis vl' quocunqꝫ mō de ip̄a facere mētionem Tertiū aūt argumentū sue bonitatis sumit phs ex quieto dn̄o. Nunq̄ .n. inter eos surrexit siue dn̄s siue nobilis: siue cuiuscunqꝫ potētie q ibidem tyrannidē exerceret. Subiūgit aūt Aristoteles cōitatem quā hēbant lacedemonij cū Calcedonijs Sed calcedonij excellentiori mō. Primo quidem in cōuiuijs ⁊ festis que fiebant in demonstratōib' honorabiliū psonaꝝ: que faciebāt vtriqꝫ p contributionem. Sed calcedonij honestiori mō: q: sine oppressione paupeꝝ. Scd̄z aūt in quo cōueniebāt erat electio senioꝝ ⁊ regis: sed in h' differebāt: q: lacedemonij assumebāt quoscunqꝫ de pplo quos aphorym vocabāt: ⁊ erant pauci ad quos ptinebat electio regis. sed calcedonij plures eligebāt ⁊ ex melioribus: quos ⁊ Aristoteles p̄ncipes appellabat: ⁊ erant in Calcedonia centūquattuor. Quos ideo p̄ncipes nōiat ꝓpter virtutē sui regiminis in quo nemo meli' p̄ncipatur. Istos eosdē phs genisios .i. honoratos nuncupat: quoꝝ officiū erat ⁊ assistere regi ⁊ ip̄m eligere. Item in h' differebant a lacedemonijs: q: nō eligebant de quocūqꝫ genere: nec ex indifferētib' sꝫ ex eligibilioib' fm virtutē: cuius rei cām assignat aristoteles: q: de vili loco assumpti ad p̄ncipatū: vt pluries ledunt polliciā: ⁊ leserunt aliqñ calcedoniā iuxta illud poete. Asperius nihil est humili cū surgit in altum. Vñ ⁊ in ecc. scribit. 9. ca. quasi h' sit in magnum detrimentū regiminis. Est inquit malum qd̄ vidi sub sole: ⁊ quasi p errorē egrediēs a facie p̄ncipis positum stultū in dignitate sublimi ⁊ diuites sedere deorsum. Vidi seruos in equis: ⁊ p̄ncipes ambulare quasi seruos sup terram. Itē nō semp elegebāt de eodem genere: q: nā deficit sepius in successu sue ꝓlis. Sed assumebāt calcedonij vbicunqꝫ reperirēt meliorē: siue p̄ncipem siue genisios .i. honoratos senes: ⁊ in h imitabāt polliciā Aristocraticā que ē p̄ncipatus ex paucioribus ⁊ v̄tuosis. Quod quidē vere erat apud calcedonios: q: rex cum aliquib' hoībus honoratis ⁊ virtuosis tractabat que agēda erāt in ciuitate nō requisito ppli ꝯsensu: vt de romanis scribit in .i. mach. q ꝯsilium agebāt trecentū viginti de multitudine vt que digna sunt gerāt. Quāuis aūt ulterius posset cū predictis honoratis: interdū tñ requirebat pplm de quibusdā agendis ⁊ licitū erat pplo ꝯsentire vel nō: ita vt locum nō haberet nisi fuisset acceptatū postq̄ fuisset ꝓpositū pplo: ⁊ tūc reducebat status pollicie ad p̄ncipatū democraticum: q: hec fiebant in fauorē gentis plebee. Aliquando vero ꝯmittebat aliquid paucis: ⁊ tunc p̄ncipatus oligargicus vocabat. Eligebant .n. quidam ex diuitibus quos Aristoteles pētacōtrados appellat: ad quos ptinebat illos centū quattuor assumere honoratos siue genesios: ⁊ fuit ꝓpinquꝫ pollicie calcedonioꝝ: Quē modū hodie obseruāt ciuitates italie ⁊ p̄cipue Tuscie. Hic etiā rit' seruatus fuit in vrbe toto tpe quo ꝯsulatus durauit. Primo .n. creati sunt ꝯsules qui erāt duo: postea dictator ⁊ magister equitū: vt hystorie tradūt ad quos ptinebat totū ciuile regimē: ⁊ sic p̄ncipatu aristocratico regebat. Ulterius inuēti sunt tribuni in fauorē plebis ⁊ ppli: sine quibus ꝯsules ⁊ alij p̄dicti regimē exercere nō poterant: ⁊ sic adinuentus est democratic' p̄ncipatus. Processu vero tēporis senatores acceperūt regendi ptātem: lꝫ senatores p̄mo a Romulo sint inuenti. Diuisit .n. totā ciuitatē in tres partes: in senatores: milites ⁊ plebem. ⁊ tunc existentib' regibus in vrbe tenebant locum senū q erant in lacedemonia q aphorym dicebant: siue in creta quos bosinorym appellabāt: siue in calcedonia quos nōiabant genisios: vt supra dcm̄ ē: ⁊ q: senatores cū p̄mus erāt in multitudine: iō tunc p̄ncipatus romanoꝝ polliticus dicebat. Quando vero corrumpebat pollicia p potētiam aliquoꝝ: puta tempore quo exorta sunt bella ciuilia: tunc regebat oligargico p̄ncipatu. Hec p tanto sint dicta ad ostendēdum regimen grecoꝝ multū ꝯcordare cū nostro etiam tēpore Aristo.

Quomodo Arist. tradit in pollicia calcedoniorum documentū de electiōe p̄ncipis: vtrū diues vl' paup sit eligendus: ⁊ qualiter pauper virtuosus sustentari debeat: ⁊ vtrum vni p̄ncipi cōpetant plura dominia. CA. XX.

Tradit etiam documentum idem phus in dicta pollicia calcedonioꝝ in ꝗ̄tū ad electionem: vt nō arte vl' sortialiter eligant sed virtuosos. q: contingit aliquando talem sortem super pauperem cadere cuius p̄ncipatus est periculosus: q: vt ip̄e dicit ⁊ supra est ostēsum impossibile est egentem bene p̄ncipari: ac legitime negocijs publicis posse vacare. Propter necessitatem enim inhiat lucris ⁊ resilit a virtute: nec sibi ipsi vacare potest: vt quiescat anim'. Seu vt dicit Salustius de āntiquis romanis: fuit animus in consulendo liber. Tradit etiam documentum phs: quod ⁊ calcedonie dicit contingisse in sua pollicia: vt si quando reperiretur pauper qui forte virtuosus: Ad tollendam occasionem ne se lucris immergat illicitis: vt res publica ei

puideat in necessarijs. Unde et in omni regimi-
ne sunt instituta stipendia: siue de erario publi-
co: vt Augustinus dicit de verbis domini: ne
forte dum sumptus queritur predo crassetur: si-
ue de bonis cuiuslibet sub regimine cõstituti: vt
sunt tributa et vectigalia: que dominis debentur
quodam iure nature: sicut pbat apostolus ad ro-
manos. xiii. c. Ideo inquit et tributa prestatis.
Ministri. n. dei sunt in hoc ipm seruientes. Item in
pma epistola ad corinthios: quis inquit militat
stipendijs suis vnq̃? Quis pascit gregem et de la
cte eius nõ manducat? ¶ Sed tunc mouetur q̃-
stio quam Aristoteles tangit in dicta pollicia.
Utrum ad pncipatum semper diues eligi debe-
at: q2 in hoc datur materia vt homines sint ama
tores pecuniarum quocũq3 modo: eo q natura hu
mana semper est appetitiua honoris: vt scribit
Maximus valerius. Ad quod ipe phs multa di
cit comparãs oligarchiã ad aristocratiam: q2 sm
pmum pncipatum eligitur diues. sed iuxta secun
dũ semp assumitur virtuosus: siue ergo pauper
siue diues: dũmodo viuat sm virtutem assumẽ
dus est in vera pollicia. Sed minus periculum
est de diuite: q2 instrumenta sibi adsunt huma-
ne vite: per que honeste suum põt officium exeq
salua tamen iusticia subditorum. ¶ Multa alia
scribit phs de pollicia Calcedoniensi comparãs
adinuicem pncipatus. Duo tamẽ concludit re-
prehensibilia de ipsis calcedoniensibus. Unum
q sustinebant pncipem plures pncipatus habe-
re: quod Aristoteles reprobat ostendens multo
melius esse vl dignius plures esse vl conuenire
ad vnum pncipatum: q̃ q vnus habeat plures.
Ratio aũt huius ex verbis phi haberi potest ibi
dem: q2 in diuersis pncipatibus actus vnius p
alium impeditur. Unde dat illud principium ex
quo argumentũ assumit q ab vno vnum op9 op
time perficitur. Cuius rei gratia duo ponit exem
pla. Unum de fistolizantibus siue cytharizan-
tibus et coriarijs: quia in opere sibi contrariantur:
et in instrumẽtis. Fistula enim siue cythara requi
rit hominem intelligentem in melodijs: et man9
agiles et subtiles. Sed coriarius nihil horum re-
quirit: q2 sufficit homo etiam rusticanus cu3 ma
nibus crabrosis. Ita et de diuersis attingit domi-
nus q contrariãtur sibi inuicem sicut fistulans co-
riario. Aliud exemplũ introducit de nautico bel
lo et campali: q2 nõ est conueniens vt vtrobiq3 sit
vnus rector: cum nõ habeant similes actiones.
Alius est enim modus pugnandi in campo: et ali
us in aquis: et alia instrumenta: requirit campa-
le bellum. et alia naualé: et per cõsequens alias
actiones. Unde concluditur inconueniens esse
vnum dominum habere plura dominia et ea be
ne posse gubernare: ppter contrarias actiones:
instrumenta. ¶ Amplius autẽ et virtus est debi
lis in agente: q2 vix homo sufficit ad sui regimen
Durum est enim vt qui nescit tenere modera-
mina vite sue: iudex fiat aliene: vt Gregori9 ait.
Multo g difficilius est hẽre multa regimina ppt
causas iam dictas.

¶ De pollicia pythagore quam didicit a predi-
ctis phis Minoe et Ligurgo. et quõ totus suus co
natus ad hoc fuit assuefacere scilicet homies ad
virtutes. CA. XXI.

P Reter dictas aũt pollicias quas phs tan
git in sua pollitica inuenitur vna phylo-
sophica de qua Aristoteles mẽtionẽ non
facit videlicet pythagore qui ipm precessit per
duas hominum etates: a quo nomen phi exordi
um habuit: vt scribit Maximus valerius. Nõ
est enim ausus se nominare sapientem: neq3 se I
numero septem sapiẽtum computare qui ipsum
precesserant: sed se phum appellauit. i. sapientie
amatorem. Hic vt tradit Iustinus hyspanus cũ
peragrasset Egyptum ad perdiscendũ syderu3 mo
tus originemq3 mundi. inde regressus Cretam:
et Lacedemoniam pfectus est ad cognoscendu3
leges Minois et Ligurgi de quibus dictum est
supra: et in quibus suam fundauit polliciam. Sz
preter leges iam dictas: idem Iustinus hoc de
ipo scribit q Crotonam veniens populum in lu
xuriam lapsum: sua auctoritate ad vsum frugali
tatis reuocauit. Laudabat quotidie virtutem: et
vicia reprimebat: casumq3 ciuitatum hac peste
perditarum enumerabat. Tantum quoq3 studi-
um ad frugalitatem perdiscendam multitudini
persuasit: vt aliquos ex eis luxuriatos fuisse icre
dibile videretur. Tradit etiam Tullius de ipso
q quibusdam armonijs vicia in hominibus ex-
tinguebat luxurie. Unde dicit q Tauronitanu3
iuuenem quendam libidine flagrantem cum au
disset Pythagoras ad hostium amice meretri-
cis insanire iussit psalterium spondeu3 canere: et
sic eum ad sanam mentem reuocauit. Matro-
narum quoque separatarum a viris doctrinam
et puerorũ a parentibus frequenter habuit: vt d
ingressu religionis frequenter contingit ex igni-
to sermone predicationis vl ex virtuosa opera-
tione et excellenti vita doctoris. Docebat autem
nunc hos pudicitiam: nunc illos modestiam lit-
terarumq3 studium. Et matrone auratas ve-
stes ceteraq3 dignitatis sue ornamenta depone-
rent: velut quedam luxurie instrumenta omnia
que in Iunonis edem deferrent eidemq3 conse-
crarent suadebat: asserens Matronarum vera
ornamenta pudicitiam fore. ¶ Hic aũt cum an
nos viginti egisset Crotone Metapontu3 se trã
stulit: ibidẽq3 decessit. Cuius tãta fuit admiratio
vt d ei9 domo tẽplũ facerent ipmq3 p deo colerẽt.

Scribit etiam Hieronimus de ipso cōtra Jouinianum ꝙ filiā habuit tante pudicitie: vt ꝟginitatem seruans choro simul virginū iam preesset easq₃ castitatis instrueret doctrina. Per qđ apparet: ꝙ in sua pollicia ad hoc tota sua ferebat̄ intentio suusq₃ conatus: vt hoīes traheret ad viuendum fm virtutē. Quod ꝛ aristotelis pollicia docet qn etiā oīs vera pollicia corrumpit̄ si ab hoc fine declinetur.

¶ De document̄ pythagoricis sub figuris ꝛ enigmatibus traditis ꝛ de duobus pythagoricis fidelissimus amicis. CA.XXII.

t

Radit etiā₃ Hieronim⁹ vbi supra: quasdam leges pythagoricas ad ɔseruatiōe₃ sue pollicie sub qbusdam padigmis ꝛ parabolis more antiquoꝝ traditas. Fugienda inqt sunt modis omnib⁹ ꝛ abscindēda: langor quidē a corpore: imperitia ab aīo: luxuria a ventre: a ciuitate seditio: a domo discordia: ꝛ in cōe a cunct̄ rebus intēperantia. Pythagoricoꝝ etiam sūt ista amicorum oīa esse cōia: ꝛ amicū se alterū esse. In quo maxime fuit coꝝ conat⁹. Unde narrat Maximus valeri⁹ de duob⁹ pythagoricis seu pythagore discipulis. Damone ꝛ Phitia ꝙ tam fidelē inter se iunxerunt amicitiā: ꝙ cū alterum eorum Dyonisius tyrānus morti adiudicasset: ꝛ is tp̄s ab eo impetrasset: vt prius ꝗ̄ periret ꝓfect⁹ domum res domesticas ordinaret: alter vadē ꝑ altero se tyrāno dare nō dubitauit. Appropinquāte aūt diffinita die nec illo redeunte: cū vnusquisq₃ tam temerariū sponsorē stulticie dānasset. his nihil se amici ɔstantiā metuere ꝑdicabat. Eodē itaq₃ momēto eademq₃ hora ꝑ dyonisium ɔstitutā: q eam acceperat superuenit. Admirat⁹ tyrānus amboꝝ aīum supplicium remisit: eorūq₃ fidei se coniungi desiderās eos: vt ip̄m in societatē sue amicitie reciperēt rogauit. Scribit etiā Hieronim⁹ alia documēta seu leges: quas pythagoras in sua tradidit pollicia. duoꝝ v₃ tēpoꝝ maxime curā₃ haberī mane v₃ ꝛ vespere. i. eoꝝ que acturi sum⁹ ꝛ eoꝝ que gessim⁹. Post deū ꝟitatem colendā q̄ sola hoīes primos deo facit. ¶ Refert etiā Hieronim⁹ sup ecclia͞s'ten pythagoricā fuisse doctrinam: vt hoīes scola hici vsq₃ post qnquēnium taceant. Postea ꝟo eruditi loquant̄. Item alia documenta ꝛ leges de ip̄o reperiunt̄ sub enigmatibus tradita que Hier. narrat ɔ̄ Jouinianū. Stateram inqt ne trāsilies. i. ne ꝑtergrediaris iusticiam. Ignē gladio ne foueas. i. iratū ꝛ tumidū aīu₃ verbis maledictis ne lacessas. coronā minime carpendā. i. leges vrbiū obseruandas. Cor nō comedendū. i. merorē de aīo expellendū: ꝑ viā publicam ne ambules. i. ne multoꝝ sequaris errores. Hirundinē in domo nō hēas. i. garrulos ꝛ verbosos in tua societate nō suscipias. ꝛ multa alia documē-

ta vel his similia leges: q: in sua pollicia ꝑdict⁹ ph̄s tradidit magis ordinata ad regimē aīe ꝗ̄ corporis qua regulata: corporalia facilius disponunt̄. Et hec ad p̄sens de diuersoꝝ pollicijs dicta sufficiāt. Nunc ꝟo de vera vita pollitica: siue ꝑ ph̄m tradita: siue per alios sapiētes in sequentib⁹ est agendum.

¶ In quo constat ꝑfecta pollicia et qua accipit̄ felicitas pollitica. s. qn̄ pres pollicie sunt bn̄ disposite ꝛ sibi adinuicē correspōdent. CA.XXIII.

q

Uia vero cum de pollicia agit̄ ad ciuitatem refert̄: modus agēdi de ip̄a ex qualitate ciuitatꝭ dependet. Ciuitas aūt vt augu⁹. dicit in ꝑmo de ci. dei est hoīum multitudo aliquo societatis vinculo colligata que vera virtute beata reddit̄. Hec aūt diffinitio a sn̄a ph̄i n̄ discordat: qui in ꝑfecto pollicie regimine felicitate₃ ponit polliticā: vt ex. i. eth. p₃. Uirtus. n. qua rector pollitic⁹ ciuitatē gubernat architectonica est respectu cuiuslibet aliaꝝ virtutū que sunt in ciuibus: q: cetere ꝟtutes ciuiles ordinant̄ ad illam: sicut ad militarem equestris ꝛ sagittaria. Et ideo in operatione eius cū sit ꝟtus suprema ɔsistit felicitas pollitica: vt ph̄s videt̄ velle in cōmemorato iam libro. Sic enī de vera ꝛ ꝑfecta pollicia contingit quēadmodū de corpore bn̄ disposito: in quo vires organice sunt in ꝑfecto vigore. Et si ꝟtus suprema que ē rō ceteras dirigat inferiores potentias ꝛ ad suum moueant̄ imperium: tunc insurgit quedam suauitas ꝛ ꝑfecta delectatio virium in alterutrū: quā armoniā vocam⁹. Un̄ Au. dicit in. 3. de ci. dei ꝙ res pu. siue ciuitas bn̄ disposita melodie vocib⁹ compatur: in qua diuersis sonis proportionatis adinuicē fit cant⁹ suauis ꝛ delectabilis aurib⁹: que ꝓprie fuit in statu innocētie regulata ex ꝟtute originalis iusticie ꝑter actu₃ diuine cognitiōis. Unde causabat̄ ɔtēplatiua felicitas ꝛ est etiā mō ꝑm quādam participatam ꝟtutem in viris ꝑfectis: vt nihil velint nisi qđ regula mandat rōnis ꝛ qđ deo placet. Et ex hac quādā rōne motus fuit ph̄s assimulare rē pu. seu polliciā nāli ꝛ organico corpori. In quo sunt mot⁹ dependētes ex vno mouente siue ex duobus: vt sunt cor ꝛ cerebrum: ꝛ tn̄ in qualibet pte corporis ē operatio ꝓpria ꝑnus motib⁹ correspondēs ꝛ in alterutrum subministrans. Un̄ hoc corpus diuini numeris bñficio alari asserit: ꝛ ꝙ summe eqtatis nutu dei agit moderamine rōnis. Quod ꝛ apls ɔfirmat in prima epla ad cori. Ostendēs totā ecclesiam eē vnū₃ corpus distinctū in ptibus: s₃ vnitū vinculo caritatis. Ad verā igit̄ ciuitatē siue polliciā regrit̄: vt mēbra sint ɔformia capiti ꝛ adinuicē n̄ discordent: ꝛ sint oīa sic disposita in ciuitate: vt ius sit ꝛ decū. ¶ Amplius aūt in cāis ꝛ causat̄ ꝛ mouentibus ꝛ motis: ita videmus: ꝙ est debita ꝓporti-

ipso2um adinuicem quantum ad influentiam: q2 inferiora mouent̄ ſm ſuperiorē motū ꝛ ſuperiora mouēt q̄ntum ad inferiori ꝯueniens: cuꝫ nā nō deficiat in neceſſarijs. Si igit̄ talis ē ordo ſupiorum ad inferiora ꝛ econuerſo in qualibet nā creata: multo magis eſſe dꝫ in nā intellectuali q̄to ꝑfectior eſt inter entia. Si ḡ talis diſpoſitio ſuauitatem facit ꝯtēplando: multo magis operando. Et hinc pythagorici moti fuerunt in celeſtib⁹ corporibus ponere melodiā: vt ph̄s dicit in. 2. de celo: ꝓpter ordinatos motus quos habēt ꝛ in deſectibiles: vñ inſurgit ſūma ſuauitas: ꝛ q2 ipſa fore dicebant aiata: ex hac parte eiſdem dabant felicitatem. ḡ ſic pollicie viuere pfectā ꝛ felicem vitam facit. ¶ Preterea ordo ē pariuꝫ diſpariūq3 reꝝ ſua cuiq3 tribuēs diſpoſitio: vt Aug. dicit. 19. de ci. dei. Per quā diffinitionē habem⁹ diuerſuꝫ gradum in pollicia: tam in executiōe officioꝝ q̄ in ſubiectiōe ſiue obedientia ſubditoꝝ. Vñ tunc ē pfecta ſocialis ꝯgregatio: qñ quilibet in ſuo ſtatu debitam hꝫ diſpoſitionē ꝛ operationē. Sicut eniꝫ edificium ē ſtabile qñ ptes eius ſunt bñ ſite: ſic ꝯ pollicia ꝯtingit q̄ firmitatē hꝫ ꝛ ꝑpetuitatē qñ quilibet in ſuo gradu: ſiue rector: ſiue officialis: ſiue ſubditus debite operat̄. vt ſue ꝯditiōis reqrit actio Et q2 ibi nulla ē repugnantia: ꝯñter ibi erit ſūma ſuauitas ꝛ ꝑpetua firmitas ſtatus. ꝛ h̄ eſt ꝓpriuꝫ felicitatis pollicie. vt ph̄s tradit. Hos aūt tales rectores ciuitatis ſiue pollicie ꝓ ꝯſeruando in pace pplo: deſcribit nobis in exodo yetro cognatus Moyſi. Prouide inqt de plebe viros potentes in qbus ſit veritas ꝛ q oderint auaritiā: ꝛ ꝯſtitue ex eis tribunos ꝛ centuriones ꝛ qnquagenarios: ꝛ decanos: qui iudicēt pplm oī tēpore: ꝛ poſtea ſubditur. Si h̄ feceris implebis imperiū dñi. ꝛ p̄cepta eius poteris ſuſtinere: ꝛ oīs h̄ ppl's reuertet̄ in pace ad loca ſua. Quaſi oīa ſubſiſtāt in quadā ſuauitate mentis ꝛ pace tpis: ex qbus inſurgit felicitas hoīs ſi tales ſint gubernatores rei pu. quales hic ordinant̄. Tales ꝛ Saluſtius dicit fuiſſe rectores romanos. Vñ res pu. ex parua facte ē magna: q2 in eis fuit domi induſtria: foris iuſtū imperiū: animus in ꝯſulendo liber: neq3 libidini neq3 delicto obnoxius. In qbus tales act⁹ v̄tuoſi regiminis nob tradunt̄: vñ pfecta ꝛ felix oſtendit̄ pollicia.

¶ Diuidit pollicā tripliciter ꝛ vnāquamq3 ptē ꝓſequit̄. ꝛ p̄mo qualiter in partes diſtinguit̄ integrales ſꝫ opi. ſocratis ꝛ platonis. CA. XXIIII.

n Nunc igit̄ de his in ſpē eſt agendū: in que ſiue in quas partes: ciuilitas ſiue pollicia diuidit̄. Quas qdem oꝫ accipere: vel reſpectu totius ciuilitat̄ cui partes integrales reſpōdent: vel reſpectu ſui regiminis: aut vt ad negocia ordinant̄ bellica. Quia ſm hanc diuiſionē diuerſificantur vocabula a diuerſis hyſtoriaꝝ ſcriptoribus ꝛ auctoribus legū. Quātū aūt ad p̄muꝫ modum tradendi diuiſionē accipere poſſum⁹ ſuperius tactam que ē ſocratis ꝛ platonis: q totaꝫ polliciam in qnq3 colligebant partes. In rectores. ſ. ꝯſiliarios: bellatores: artifices: ꝛ agricolas. Aliā aūt que eſt romuli p̄mi p̄ncipis vrbis rome q vt hyſtorie referunt: diuiſit multitudinē ſui ppli in tres partes: vꝫ ſenatores: milites ꝛ plebē. Pollicia v̄o ypodomi ꝑ tria genera hominū dicebat̄ ꝛ ipſa ꝯſtitui ꝑ bellatores artifices: ꝛ agricolas vt ſupra ē traditū. Maꝝ aūt quilibet ſuſtineri pōt: ꝛ rōnem hꝫ. ¶ Prima. n. que qnq3 hoīum genera ꝯprehendit ſatis videt̄ cōueniens. Si. n. vires aīe ꝯſiderem⁹ quaꝝ reſpectu noſtra attendit̄ indigentia: vñ accipit̄ ꝯſtituendi ciuitatē neceſſitatis manifeſtum ē dictā diuiſionē eſſe ſufficietē. Patitur. n. homo indigentiā reſpectu ptis intellectiue: vt poſſit viuere ſm v̄tutem. ꝓpter qđ eſt ſibi ꝓuiſa directio in agendis: ad qđ ordinat̄ ꝯſiliatiua que ponit̄ a ph̄o inter intellectuales virtutes Vñ in ecc̄. 32. c. ſcribit̄. Fili inqt ſine ꝯſilio nihil facias: ꝛ poſt factū nō penitebis. ꝛ ideo in re pu. ſiue in pollicia ꝯſiliarij ſunt optima pars ei⁹: ꝓpt̄ qđ a plutarco cōpant̄ oculo qui int̄ partes corporis ē nobilior. Indiget etiā refrenatiua ꝯcupiſcētie ſiue affectiue: que inordinata eſt: vt ipſe ph̄us tradit. Vñ ipſas egritudines in. 7. ethi. appellat. ꝛ inde neceſſarij ſunt rectores ad corrigendū hominum malitiam. ꝓpter qđ apl's dicit q̄ nō ſine cā gladium portat vindex in ira ei q male fecit. Ex qua rōne inſtitute ſunt leges ꝑ p̄ncipes ꝛ rectores: vt per ph̄m pꝫ. ꝛ ipſe apl's in ep'la ad Galat. 3. c. Lex inqt ꝓpter tranſgreſſores poſita eſt: ꝛ iterum. Iuſto nō eſt lex poſita: ſunt etiā ꝛ alie indigētie humane vite que reſpōdent alijs potētijs aīe vt eſt tegumētum: ornamentum: ꝛ nutrimētum Duo qdem p̄ma indigētiā ſupplēt ptis ſenſitiue hoīs: qđ artificium eſt offī: ſiue in edificijs. ſiue in veſtiment̄: ſiue calciament̄: ſiue qbuſcūq3 alijs artificialib⁹ rebus: que aſpectū vl' auditū vl' odoratum ſiue tactū delectāt vl' eiſdē ꝯferunt ſupplementū. Sed ad indigētiā ſupplendā humane vite q̄ntum ad nutrimētū qđ reſpōdet parti vegetatiue ordinant̄ agricole: ſiue in pane: ſiue in vino: ſiue in fructib⁹: ſiue in gregibus: ſiue armētis: ſiue in volatilibus que oīa de rure ad ciuitatē per agricolas deferunt̄ ꝛ trāſportant̄. Bellatores aūt ꝯgrua ſunt pars pollicie: ordinata qdem ꝯ ipulſores aliaꝝ partiū ꝛ ad ipſarum munimē. Ad h̄. n. ꝯſtituit̄ miles in ciuitate: vt ſe ꝓ ſua p̄ria ꝯ hoſtes opponat: Unde ad hoc iuramēto aſtringunt̄ cuꝫ ad gradū militarē aſcendūt ꝓ re pu. nō recuſātes mortē: vt in policrato tradit̄: vbi de ſacro milit̄ agit̄. Eſt ḡ bellator in re pu. neceſſarius ꝛ ps p̄cipua pollicie: q2 eius offī eſt aſſiſtere p̄ncipi pro

cxequenda iusticia: vt dicitur in cōmemorato li
bro: ⁊ fideliter ⁊ ꝯstanter ꝯ hostes pugnare ꝑ con-
seruanda patria: ⁊ sic nō solum parti pollicie: sed
toti: militaris gradus in re pu. singulariter est fu
riosus. Ex qbus oibus manifeste pꝫ sufficientia
pollicie Socratꝭ ⁊ platonis q̃tum ad ptes eius.

¶ Hic ostendit sufficientiam partium integra-
lium pollicie quas ypodomus tradit ⁊ Romu-
lus. CA.XXV.

Sed ⁊ de duobus alijs modis iam dictis
adhuc diuisio tollerari pōt: q: ꝯprehēdun
tur cum pma: cuius sufficientia est iā ostē
sa. Et quidē in diuisione romuli cū de senatorib⁹
agit: rectores accipim⁹ pollitice ⁊ sapiētes eis
adiunctos: siue assessores: siue quoscunqꝫ alios in
iurisperitos. Plus. n. pncipes pollitici sunt ꝯsiliati
ui q̃ȝ regales vel impiales. Sicut ⁊ de romanis
scribit in pmo macħ. q ꝯsulebant quotidie trecē
tos viginti de multitudine: vt que digna sūt ge-
rant. Cuius rō esse pōt: q: regimē polliticum so-
lis regitur legibus: vt dcm̄ est supra. ¶ Regale
vo siue impiale: ⁊ si legibus gubernetur: in casibus
tñ opportunis ac gerēdis qbuscunqꝫ negocijs: re-
gimen ꝯsistit in arbitrio pncipis: q: p lege habetur
qd pncipi placuerit: vt iura diffiniunt. Concludē
dum est igitur in dñio pollitico: ꝯsiliarios maxime
fore necessarios: quos in noie senatorum includim⁹
Unde Isidorus dicit in vndecimo ethimologiarum:
q senator a ꝯsulendo ⁊ tractando est dict⁹ q sic se
hꝫ vt consulat ⁊ nulli noceat. Unde ⁊ Aug. de ci.
dei senes inter senatores ꝯnumerat. Comprehen-
dimus etiā in noie senatoris rectores: sicut idē
Isidorus tradit in pnominato iam libro ex verb
Salustij dicentis: q senatores pres vocati sūt pp
diligentē curam regiminis. Nam sicut patres fi
lios: ita illi rem pu. gubernabant. Patet igitur q i
nomine senatorum quos romulus distinxit a mili-
tibus ⁊ plebeis: etiā rectores ⁊ ꝯsiliarios ꝯprehē
dit: quos Socrates ⁊ plato in sua pollicia posue-
runt distinctos. Sed in nomie plebis artifices ⁊
agricolas accipere possum⁹: q: vtrunqꝫ gen⁹ de
gente plebea accipitur. Et apparet q diuisio mul
titudinis in ciuitate p prefatos phos a diuisione
quā fecit Romulus non discordat. ¶ De distin-
ctione vo ypodomi iā ptacti vr̄ esse dubiū: q: nul
la fit ibidem mētio de ꝯsiliarijs ⁊ rectoribus: nec
ad partes reduci valēt p dcm̄ phum assignatas:
cum actus ⁊ nāe ipsarum penit⁹ sint diuersa. Sꝫ si at
tendimus ad ea que de ciuilitate eius sunt tradi
ta qd facilius soluitur. Pertractat. n. de iudicibus
⁊ assessoribus: vbi circa ipos suā ponit distinctio
nem ⁊ nos ex ea possemus accipere ꝯsiliarios: ⁊
rectores: de qbus p tanto mētionē nō facit cum
de partib⁹ agit pollicie: eo q illas partes solū assu
mit que ad indigentiā referuntur corpalis vite: vñ
⁊ sua positio q̃tum ad substam a pma vꝫ socratis
⁊ platonis nō videtur differre. Hec igitur de partib⁹
pollicie ex qbus ꝯstituitur dicta sufficiant. Unū tñ
de eis adhuc ꝯsiderādum videtur de bellatoribus
vꝫ: q: oēs pollicie de illa parte faciunt mentionē
Cuius qdem rōnem hr̄e possumus a vegetio de
arte militari in fine pmi li. q: oēs regiones ⁊ ciui
tates p bellatores in suo sunt ꝯseruate vigore. et
q res pu. diminuta ē per dissuetudinē bellādi in
vrbe. post pmum bellū punicū p annos viginti i
pace vitā deducens. Un romanos vbiqꝫ victo
res sic eneruauit vt in scdo bello punico hanibali
pares eē nō possent. Tot itaqꝫ ꝯsulibus: tot exerci
tibus amissis. tunc demū ad victoriā puenerūt:
cum exercitiū militare ꝯdiscere potuerunt. ⁊ po-
stea ꝯcludit. Semp g legendi exercitandiqꝫ sunt
iuniores. Uilius. n. ꝯstat suos erudire armis: q̃ȝ
alienos mercede cōducere. Necessarij igitur sunt
bellatores oi tpe in re pu. tum p pace ciuiū ꝯser-
uanda: tum p incursu hostiū euitando. Quorum ꝯsi
derato fructu in re pu. amplior eis inter ciues cō
fert honor: tanqꝫ magis necessarijs ad ꝯseruatio
nem pollicie: ⁊ ꝑpter periculum cui se pipa debēt
exponere. Propter qd eisdem solis dabatur victo
riosis corona. Hinc est q in pollicerato assimilantur
manui. quē sm Aristo. in scdo de aia est organū
organorum. Iura etiā ipos milites āplius deco-
rant puilegio inter oēs ciuiles: siue in testis: siue in
donatioibus: seu in qbuscunqꝫ negocijs: sꝫ pcipue
dū sunt in castris ac suum exercent officiū.

¶ Agit vlteri⁹ de alijs ptib⁹ pollicie respectu re-
gis vbi vba exponūtur diuersorum officialiū. C.XXVI

De partibus aūt pollicie respectu regimīs
q: romana res pu. magis ordinē pcipuā
tenuit: ⁊ post targniū expulsū a regno gra
dus officialiū ponitur ab historiarum scriptorib⁹ d ipsi
spālr tanqꝫ aliorum exēplaribus ē agēdū. Narrant
enī pmo ꝯsules institutos: brutū vꝫ q̃ maxime eg-
rat vt expelleretur targnus: ⁊ targnū collatinū ma
ritū Lucrecie: sic dicti vl a ꝯsulēdo ciuib⁹ vl a re
gendo cūcta ꝯsilio. Quos mutādos iō elegerunt
p singulos annos: vt dcm̄ est sup: vt nec insolēcia
diu maneret ⁊ moderatior cito succurret. Pro-
pter hoc aūt duo pares erāt: q: vn⁹ rem ciuilē: alter
vo rei militaris curā gerebat. Processu aūt tpis
i. qnto ab exactis regibus āno inuēta est dictatu
ra: occasione habita alicuius nouitatis in vrbe.
Dum. n. gener targnij ad vindicandū regis iniu
riam magnū ꝯgregasset exercitū contra ciuitatē ad cō
fortationem gētis noua instituta ē dignitas: quā
dictaturam appellarūt: maior ptāte ac imperio
ꝯsulatu. Itē tpe excellentior: q: de qnto in qnitum
annū ipōrum extrahabat offm̄: ꝯsulatus aūt p annū
Hij dictatores magistri a pplo vocabātur: quā di
gnitatem ferūt huiꝰmoi habuisse Iuliū. Eodē tpe

sue tradunt magistrũ eqtum institutũ q dictatori obsequebat. Dictator aũt p̃m⁹: vt scribit Eutropius fuit lartius: sʒ mag̃r eqtum: spurius cassius. ¶ Sexto aũt ãno qr ɔsules nimis grauabãt plebē a pplo instituti fuerunt tribuni: sic dicti: vt tradit Isidorus li. 9. ethimologiarꝝ: eo ꝙ iura populo tribuũt: quē locum in ciuitatib⁹ italie tenēt Anziani ordinati ad defensionem gent̃ plebee. ¶ Sed aduertendũ h̃ ꝙ senatores semp fuerũt: ex quo sũt a romulo instituti: vñ tradunt historie: ꝙ qr ɔsules cũ senatorib⁹ pplo erant infesti: inuēti fuerũt tribuni i fauorē plebis. Sunt aũt ⁊ alia nõia officialiũ vrbis: de qbus historie faciũt mētionem: sʒ p̃cipue Isidorus li. 9. ethimo. vʒ cēsores: patricii: p̃fecti: p̃tores: p̃res ɔscripti: pconsules: excõsules: censorini: decuriones: magr̃atus: ⁊ tabelliones: de qbus oĩbus sub cõpēdio est dicendum. ¶ Censoria aũt dignitas apd veteres romanos erat. q̃ apud modernos ē dignitas iudicialis: censere. n. iudicis ē. Dicunt̃ ēt censores p̃rimonior: vt tradit idē Isidor⁹ a censu eris appellari: qd est offiñ sp̃alis cure in ciuitate: siue i tutorib⁹ dãdis: siue actorib⁹: siue curatorib⁹: vel qbuscũqz cãis ⁊ negocijs pupillorꝝ ⁊ viduarꝝ vl' ēt rebus p̃rimonialib⁹ diuidēdis. ¶ Sʒ patricij iõ dicũt: qr sicut p̃res filijs: sic illi ciues romane rei pu. curã gerant: qualis fuit dom⁹ fabia. de q̃ dēz est sup̃. Patriciat⁹ igit̃ nõ erat offiñ in re pu. sʒ q̃dã patria reuerētia ppli ad aliquã pgeniē ciuitat̃ p ʒelo pollicie ro. quē gerebãt. Unñ ⁊ iura gentiũ p̃riciatũ ei eminētie siue p̃cipatui p̃ferũt: sicut p̃r ei cure tutorie. Prefecti ãt dicti sũt: eo ꝙ p̃toria p̃tãte p̃sint. vñ ⁊ p̃tores idē qd p̃fecti dicunt̃. Impetat. n. tale offiñ oĩmodã factõeʒ q̃si p̃cipu⁹ sit opator ⁊ execut̃o iusticie. Scriptura tñ sacra ad exteriores refert actões: vt in p̃n. exodi scribit̃ ꝙ p̃cepit pharao p̃fect̃ operꝝ ⁊ exactorib⁹ ppli dicens. Nequaq̃ʒ vltra dabit̃ pplo paleas ad ɔficiēdos lateres. Hij aũt ⁊ p̃tores vocabant̃ ex psecutõe iusticie. P̃res aũt ɔscripti appellabãt̃ senatores rõne officij: vt. n. refert Isido. r⁹ cũ romul⁹ ip̃os instituit in decē curias ip̃os eosdē elegit: ⁊ nõia corpori pplo in tabulas aureas ɔtulit atqz inde nõiati sũt p̃res ɔscripti. quos etiã in tres ordies distinxit. p̃mi vocabant̃ illustres: scd̃i spectabiles. tertij aũt clarissimi: quorꝝ v̄ba exponē longum esset ¶ Procõsules aũt dicti sũt coadiutores ɔsulum quasi prefecti siue adiecti ɔsulib⁹: nec ɔsulatu fũgebant̃ simplr: sicut nec pcurator curatoris siue actoris. vl' pcõsul dicebat̃ assessor q vice ɔsulũ iudicabat. Ex ɔsul v̄o dicebat̃ ɔsul ãmotus ab offõ pacto vicis sue anno: vñ excõsul quasi ex ɔsulatum cũs Hēbat tñ aliqua fastigia sui ɔsulat⁹ siue alicuius eminentie siue alicuiuscũqz signi eminētie: p qd cognoscebat̃ fuisse ɔsul. Censorini aũt nũcres iudices dicebat̃: ad act⁹ cēsorie curie vl' regis deputati: de q̃ deinde ē sup̃ quasi iferiores cēsores. Sʒ decuriones ad cēʒ actũ curial' offitij sic dici vt dicit Isido. qr sũt de ordine curie: ⁊ qr offiñ curie admĩstrãt: sic vocat⁹ ē ioseph ab arimathia nobil' vʒ decurio ac vir iust⁹ ⁊ bon⁹ q p dño nr̃o ihũ x̄po mercat⁹ sindonē ɔsolissimã ⁊ reuerētissimã ɔtulit sepulturã. De magr̃atu ãt in fine supioris libri sat̃ est declaratũ. Nũc ãt agēdũ ē de altero offõ: ⁊ infimo cuiuscũqz regis: qd est tabellio. sic dictus: vt tradit Isido. qñ potior sit tabellarꝝ ⁊ suscepto in qbus acta gerunt̃ siue rei pu. siue psone p̃uate. Idē etiã ⁊ scriba public⁹ vocat̃: qr ea solus scribit gesta que publica vocat̃: quē ⁊ iura gentiũ seruuʒ publicũ appellãt. Restat aũt de vno solo nõie dignitat̃ diffinire q̃tũ ad regimē pollicie: qd scipio appellat̃. qd qdem fm pp̃rietatē vocabuli baculus d̃r: eo q̃si ad sui ducatũ innit̃ ⁊ sustētat̃. Quo p̃r cornelij scipiõis indiguit. Nũc aũt p̃reʒ tradũt historie fuisse cecũ: vñ cũ baculo siue scipione veniebat in forũ. Ad hui⁹ igit̃ siĩtudinē fili⁹ eius publius corneli⁹: qr sustētauit rē pu. ɔ hanibalē ⁊ cartaginē vocat⁹ ē scipio: ⁊ qr totã affricã subiugauit romanis dict⁹ est scipio affrican⁹: ad dr̃iam alterius scipionis nepot̃ ei⁹ q hispaniã deuicit. ⁊ vocatus ē Luci⁹ corneli⁹ numãtinus a numãtia quã subiecit ac pstrauit. Scribit ēt Augu. i. de ci. dei tertiũ fuisse scipionē q ⁊ nasica ē vocat⁹ frater maioris scipionis. q ne cartago destrueret̃ phibuit asserens ipaʒ eē medicinã romanis. Ex his igit̃ pp. pbitatē tãtorꝝ virorꝝ ɔsiderato p̃ncipio vñ nomē scipionis ortũ habuit scipionē legislatores vocarũt virgã quã p̃nceps portat i manu cũ sceptro q̃si semp victoriosus: vt ille magn⁹ scipio fuit. vñ narrat Isido. in. 17. ethimo. ꝙ triũphãtes purpuram palmatã ⁊ togatã hēbant vestē: ⁊ scipionē cuʒ septro gerebant in manu ad imitatiõnē victorie scipionis. Hec igit̃ de nõibus dignitatũ respectu regiminis intiñ sint dicta.

¶ Hic declarat de partibus pollicie quantuʒ ad bellatores quos distinguit fm triplicem considerationem. CA. XXVII.

Sed ⁊ de ptibus ordinat̃ ad bellũ q̃ sunt ptes pollicie: ⁊ eidē necessarie vt supius ē pbatũ: ɔgruũ vr̃ tradere. Que qdeʒ bñ disposite pulchritudinē ⁊ decorē causant ac delectationē generãt. Ex quo ēt ingēs cordis argumētuʒ audaceqz reddũt aĩos ad arduorꝝ aggressũ: vñ salomõ in cãtica exercitũ dispositũ ad bellandũ pulchritudini sp̃se assimulat ⁊ decori. Pulchra igt ē ⁊ decora filia ierlm terribil vt castrorꝝ acies ordinata. Sic. n. pulchritudo alicit: vt ethasim faciens nihil aggredi timeat vl' formidet. quod in excessiuis amantibus maxime ē manifestũ. Ita etiã de acie bñ ordinata ɔtingit: ⁊ iõ ip̃am terribilem

vocat: siue ad pulchritudinē sponse: siue ad acieȝ referēs ex cā iam dicta. ¶ Propter qͦd nō immerito de dictis partibꝰ est agendū. q: ad ornatū faciunt pollicie. Et q: homo in bello p̄cipue regimie indiget ꝑpter difficilē ⁊ terribilē actū quē exercet inde opportunū videt̄ in castris exercitū diuidere in numerū certū: cuilibet assignando ducatū ꝑ quem regat̄ ⁊ dirigat̄ ad pugnādum cū hostibus. Quē qdem accipe possumus a vegetio in p̄mo libro de re militari: vbi exercitꝰ diuidit̄ in legiōes in quo dicit duas sufficere cuilibet duci vel cōsuli. Legionem diuidit i decē cohortes. Sȝ cohors p̄ma numero ⁊ merito anteceditt. Naȝ genere qdē ⁊ lr̄arum instructione viros electissimos querit. vt idem tradit vegetꝰ. Quod ꝑ tanto dicit vt castra magis ↄsiderant si tanti viri in p̄ma exponantur acie: ⁊ q: maxime reqrit̄ sapiētia vbi ꝑiculuȝ totiꝰ dependet exercitꝰ. Hec aūt cohors: aquilaȝ suscipit signū p̄cipuū romanoꝝ castroꝝ: ⁊ totiꝰ legionis insigne. Quod ⁊ impatoribꝰ posterioribus est relictum. Cuiꝰ qdeȝ rō assignari pōt: q: vt idē dicit vegetiꝰ militaris romana disciplina p̄mas acies faciebat alares. Inter oēs aūt auium alas: aq̄line sunt fortiores. Uel alr̄ dici pōt ꝙ iō signuȝ aq̄le eis tradit̄: ex p̄eminentia vȝ in mūdo ↄstitutum ad dn̄ium: ꝑpter celestē ⁊ diuinū effectū quē implorare debēt ↄtinue: vt faciebat ille p̄nceps Judas machabeus q in pugnādo auxiliū de celo petebat. Quod p̄cipue eis cōpetit ꝑpter ꝑiculuȝ cui se cōmittunt: vel q: merent̄ apud deū vt sint victoriosi: eo ꝙ morti se exponūt ꝑ populo. De qua aq̄la dr̄ in ezechiele loquēte de Nabuchodonosor orientis monarcho: Aq̄la grandis magnaruȝ alarum: longo mēbroꝝ ductu: plena plumis ⁊ varietate: venit ad libanum ⁊ tulit medullaȝ cedri. Post hoc subdit vegetꝰ numerū p̄me cohortis: quā millenariam vocat: eo ꝙ mille centū pedites i ea sunt: equestres aūt centū triginta sex. Ceteras aūt vocat qnquagenarias: q: i qualibet ponit qngentos qnquaginta qnqȝ pedites: equestres autē sexaginta sex vt qlibet eques certū numerum peditū habeat. Disponit et̄ in qnta cohorte milites fortiores: q: sicut p̄ma dextrum tȝ cornu: ita ⁊ qnta sinistrum. Multa alia dicit ibi Uegetiꝰ q̄ enumerare nimis eēt longū: ⁊ v̄ba eiꝰ tanq̄ȝ inusitata modernis tp̄ibus maiori indigerent expositione. Hec aūt tm̄ ad p̄ns sufficiāt. Nā si multitudo populi in pollicia sub certis limitibꝰ i gradu ⁊ numero disponit̄ ↄstituȝ ad sui directionē: multo magis in castris in qbus maxima ⁊ ꝑiculosissima ē difficultas regiminis: tā ex parte opis qͦd eis incūbit q: ad finem terribiliū ordinat̄ qͦd ē mors: tum ex parte hostiū q infestāt. Uñ sicut in exodo ↄsulitur moysi a cognato suo Jetro: vt onera diuideret ꝑ officia diuersa in iudicando pp̄lm vbi ait. Prouide viros potētes: ⁊ q oderint auaritiā: ⁊ ↄstitue ex eis tribunos ⁊ cēturiones ⁊ qnquagenarios et decanos q iudicent pp̄lm. Ita ⁊ iudas machabeus cū infestaret̄ ab hostibꝰ: sua castra diuisit in eodem numero ↄstituēdo duces ꝑ tribunos vȝ. Centuriones: Pētacōtarcos: ⁊ decuriones. Qui quidē numerus satis ꝑportionatꝰ est in limitibus ad distinctionē exercitꝰ. Uñ vnus in altero ↄtinetur vt facilior sit ad ↄiunctionē vniꝰ cū altero cū belli necessitas h̄ reqrit. Distinctio v̄o quā facit vegetius ex dispositiōe acierū: attendit̄ cū campale bellū ordinat̄: lȝ et̄ ip̄e cohortes ad cēturias reducat ⁊ decurias ex certis causis ⁊ rōnibus.

¶ Hic declarat de noībus ducū ⁊ de numero cohortiū: ⁊ qd significat vnūquodqȝ. C.XXVIII.

s Ed q: de noībus agit̄ ducū: videndum ē de ipsis ꝑut scriptura sacra denoiat: ⁊ romana res pu. ac moderni describūt. Et p̄mo qdem de tribuno. Qͦd qdē nomē dicit vegetius ex tribu originem h̄re: q: p̄erat militibꝰ quos romulus elegerat q ex tribu originē traxerūt. Jsidorus aūt in nono ethimologiarū dicit ꝙ tribuni dicti sunt ꝙ plebeis iura p̄bent. Uñ in fauorē eoꝝ sunt instituti ꝑ cōsules. Alibi v̄o dr̄ ꝙ tribuni dicebant̄ q mille militibꝰ p̄erant: quos greci Chiliarchos appellāt: sicut cēturiones a cētū militibꝰ sūt noiati. De qnquagēnariis siue pēthacontarchis qͦd idē est vegetiꝰ mentionē nō facit. Sȝ scriptura sacra in p̄fatis iam libris ⁊ in .4. lib. regū: quos ad ꝑ̄ecationē Helye iuxta eoꝝ meritū flāma cōbussit. Sȝ decanos siue decuriones sic dictos ꝙ decē militū curā habēt i castris. Uegetiꝰ sub vno ↄtubernio ⁊ vno papilione disponit. Noīa v̄o generalia multitudinis armatoꝝ ad pugnandū dispositē hec sunt: vȝ exercitꝰ ab exercitio siue ab exercitādo dictꝰ. Utrūqȝ. n. i p̄dicta reqrit̄ multitudine. vocant̄ ⁊ castra a castitate dcā vt tradit Jsidorus: eo ꝙ ibi dȝ castrari libido. Subtrahebant̄ enī delicie a castris cū iciberet hostiū pugna: vt vegetius scribit. Uñ castra filioꝝ isrl̄ deiecta fuerūt a madianitis: q: fornicati sunt cū filiabꝰ eoꝝ: vt scribit̄ in numeris. Propter qͦd in deuteronomio scribit̄: ꝙ dn̄s ambulabat in medio castroꝝ isrlitici pp̄li: vt sint castra eoꝝ sancta nihilqȝ i eis appareat feditat̄. Uel castra dicebant̄ ꝑpt muitionē exercitꝰ in aggeribꝰ ⁊ vallibꝰ: ac aliis clausuris fortissimis qbꝰ romani p̄ncipes vtebant̄: cū inuadebāt hostes. Propt̄ qͦd fossores: fabri: architomi assumebant̄ ad militarē disciplinā: vt haberent i p̄mptu artifices necessarios ad tuitionē exercitꝰ. Est ⁊ aliud nomē per qͦd ⁊ multitudo pugnatoꝝ exprimit̄. vȝ legio ab electione dicta: vt tradit Jsidorus eo ꝙ milites i ea ↄtenti eligebantur ab aliis tanq̄ȝ magis experti. Quedam aūt alia noia sunt partiū legionū siue exercitꝰ: q̄ a vegetio

traduntur in secūdo libro ⁊ ab Isidoro libro .9. vt ma
nipulus q̄ ē numerus ducētorum militū: sic dict⁹ q̄
mane hostes ipeteret: siue q̄ p signo manipulos
stipule siue alicuius herbe ferret secū. De qb⁹ lu
canus. Cōuocat armatos extēplo ad signa mani
plos. Alij vocant velites. a volitādo dicti ,ppter
suā agilitatē. Romana eni res pu. quosdam iuue
nes agiles habebat i militia legionū: q cum inua
derēt hostes ɔsedebant post eqtum terga: tunc su
bito desilientes de eqs turbabāt hostes. Tales au
tē milites Hanibali vt scribit Isidorus multum
fuerūt infesti: p quos elephanti ei⁹ in maiori par
te sunt interempti. Qualis fuit ille ellezarus de
quo tradit in pmo machabeorum q̄ exiliens in me
dium legionis contra castra regis anthiochi be
stiā inuasit elephātinam loricatam loricis regis:
ipamq; bestiā occidit. Est ⁊ aliud genus armato
rum qđ acies nūcupat ab acuitate dicta vt Isido
rus dicit quod audaciā iportat in aggrediendo ho
stes: de qua scriptura sacra sepius mentionem fa
cit. Unde ⁊ de vna tribu israelitici populi scribit
in paralypomenon q̄ aggrediabant ad pugnam
in acie ,puocantes ɔ hostes. Aliud etiam nomen
est quod Cuneus appellat quasi coitcus: quod ē i
vnum collecta multitudo ad pugnādum ⁊ maxi
me necessarius in bellādo. De quo in deuterono
mio dicit q̄ vnusquisq; suos cuneos preparabit
ad bellum. A quo forte Conestabulus vocabulū
trahit apud modernos vsitatum: quasi caput cu
nei stabilis hoc est constāns ⁊ fortis. Est ⁊ aliud
nomen nouū apud tuscos de pma cohorte ⁊ q̄si
eiusdē romane cohortis similitudinem gerens:
qua censu: genere: lr̄is: forma: virtute pollentes
milites intrebant: vt dicit vegetius: cui tribunus
preerat armorum scia: virtute corporis: ac morum
honestate precipuus: quam Trapellum dicunt:
ad perforandum acies hostium appellata. Hoc
enim verbum trapellationis importat. Sz ⁊ de
officialibus castrorum multa tradit vegetius in se
cūdo libro. Sed hec que dicta sunt sub compen
dio ad pn̄s sufficiant q̄tum ptinet ad pollicie tra
ctatum in hoc quarto libro. Restat vlteri⁹ de
pncipatu Iconomo: hoc est de regimine domus
qđ ē pars familias. Qui qdē mām hz ōino distin
ctā ab alijs pncipatib⁹. Et iō ɔgruū vī h p se op⁹
cōponere: distinguēdo p libros siue tractat⁹ ⁊ sua
capla: put nā facti reqrit. Qua i re pbs eūdē mo
dū tz. Et vltimū de vtutib⁹ q̄ reqrunt ad ptes re
giminis i quocūq; genere: siue sint sbditi: siue re
ctores: siue pncipes: siue sbiecti fideles. Quia sic re
qrit ordo doctrine i arte viuēdi: ⁊ nō simul ac mi
xtim tractare de ipis vt qdā fecerūt: q: h̄ ē ipedi
re itellectū discētis: ⁊ ē ɔ normā docentis.

Explicit vigesimū opusculū vz d̄ regie pncipū
btī Thome aqnat ordis pdicatorum ad regē cypri.

Incipit opusculū vigesimū pmū eiusdē de re
gimine iudeorum ad ducissam brabantie.

Excellentie vestre.

recepi lr̄as: ex qbus ⁊ piā sollicitu
dinē circa regimen subditorum ve
strorum: ⁊ deuotam dilectionē quā
habetis ad frēs nostri ordinis ple
narie intellexi: deo grās agens q̄ vestro cordi tan
tarum virtutum semina īspirauit. Quod tn̄ in
eisdē a me reqrebatis lr̄is: vt vobis sup qbusdā
articulis rn̄derem: vtiq; mihi difficile fuit: tum
,ppter occupationes meas quas reqrit opatio le
ctionis: tum q: mihi placeret vt sup his reqrere
tis aliorum ɔsilium magis in talib⁹ pitorum. Uerū q:
indecēs reputaui vt vestre sollicitudini negligēs
coadiutor inuenirer. aut dilectioni ingratus existē
sup ,ppositis articulis vobis ad pn̄s rn̄dere cura
ui: absq; pīudicio sn̄ie melioris. Primo ergo
vestra reqrebat excellētia: si liceat vobis aliquo
tpe ⁊ quo: exactionē facere in iudeos. Ad quā qō
nem sic absolute ,ppositam respondēri pōt: q: licz
vt iura dicūt iudei merito culpe sue sint vel essent
ppetue seruituti addicti: ⁊ sic eorum res terrarū dn̄i
possint accipe tanq̄ suas: hoc tamen seruato mo
deramine: vt necessaria vite subsidia eis nullate
nus subtrahant. Quia tamen oz nos honeste am
bulare et ad eos q foris sunt: ne nomē dn̄i blasfe
met: vt apls fideles admonet suo exēplo: vt sine
offensione simus iudeis ac gentib⁹ ⁊ ecclie dei: h̄
seruādum videt vt sicut iura determināt: ab eis
coacta seruitia nō exigant: q̄ ipsi pterito tpe face
re non ɔsueuerunt: q: ea que sunt isolita magis so
lent aīos hoīum perturbare. Secūdum igit hu
ius moderationis sn̄iam: potestis f̄m ɔsuetudinē
pdecessorum vestrorum exactionem in iudeos facere:
si tn̄ aliud non obsistat. Videt aūt q̄tum conice
re potui circa hoc dubitationem vestrā augeri ex
his que pn̄ter ingritis: q̄ iudei terre vestre nihil
vident habere nisi qđ acqsierunt p vsurariā pra
uitatē. Unde ɔsiter queritis si liceat aliqd ab eis
exigere: cum restituenda sint sic extorta. Sup
hoc ergo sic rn̄dendū videt: q̄ cum ea que iudei
p vsuras ab alijs extorserunt nō possint licite re
tinere: ɔns ē vt si ēt vos hec acceperitis ab eis nō
possetis licite retinere: nisi forsan essent talia que
a vobis vel antecessorib⁹ vestris hacten⁹ extor
sissent. Si qua vō habent que extorserūt ab alijs
hec ab eis exacta illis debetis restituere: quib⁹ iu
dei restituere tenebant. Unde si inueniunt certe
psone a quib⁹ extorserunt vsuras: debet eis resti
tui: alioqn dz in pios vsus f̄m consilium dyocesa
ni epī ⁊ aliorum pborum: vel ēt in cōem vtilitatē terre
si necessitas imineat: vel exposcat cōis vtili
tas erogari. Nec ēēt illicitū si a iudeis exigeretis

talia de nouo: seruata consuetudine predecessorum
vestrorum hac intentione: vt in pdictos vsus expē-
derent. ¶ Secundo vero requirebatis si peccauerit
iudeus: vtrū sit pena pecuniaria puniēdus cū ni-
hil habeat pter vsuras. Rńdendum videt̃ fm p-
dicta: q expedit eum pecuniaria pena puniri: ne
ex sua iniquitate cōmodum reportet. Videt̃ etiam
mihi q eēt maior pena puniēdus iudeus vel q̄-
cūq alius vsurari⁹ q̄ aliquis ali⁹: q̄ꝛto pecunia
que auferet ei min⁹ ad eum noscit ptinere. Potest
etiā pecuniarie alia pena supaddi: ne hoc solum
ad penam sufficere videat̃ q pecuniam alijs de-
bitam desinit possidere. Pecunia aūt pene noīe
ab vsurarijs ablata: retineri non pōt: sed in vsus
pdictos dꝫ expendi si nihil habeant aliud q̄ vsu-
ras. Si vero dicat̃ q ex hoc pncipes terrarum dā-
nificant̃: hoc dānum sibi iputent vtpote ex negli-
gentia eorum pueniens. Meli⁹ enim eēt vt iudeos
laborare cōpellerent ad pprium victum lucrādū
sicut in partib⁹ italie faciunt: q̄ q ociosi viuentes
solis vsuris ditent̃: ⁊ sic eorum dn̄i suis redditib⁹ de-
fraudent̃. Ita enim ⁊ p suā culpā pncipes defrau-
darent̃ redditib⁹ pprijs: si pmitterent suos subdi-
tos ex solo latrocinio vel furto lucrari. Tenerent̃
enim ad restitutionem ei⁹ quodcūq ab eis exige-
rent. ¶ Tertio querebat̃ si vltro offerat pecuniā
vel aliquod encenīū: an recipe liceat. Ad qđ re-
spōdendū videt̃ q lꝫ recipe: sed expedit q sic ac-
ceptum reddat̃ his quib⁹ debet̃: vel aliter vt su-
pra dcm̄ est expendat̃: si nihil aliud habeāt q̄ vsu-
ras. ¶ Quarto querit̃ si plus accipit̃ a iudeo q̄
ab eo xp̄iani requirant: qđ sit de residuo faciēdum.
Ad quod pꝫ rn̄sio ex iam dictis. Qꝫ enim xp̄iani
min⁹ requirunt: pōt esse ppter duo: vl' q: forte iude-
us aliquid habebat pter vsurarium lucrum: ⁊ in
tali casu lꝫ vobis illud retinere seruato modera-
mine supradicto. Et idem videt̃ dicendum si illi
extorserint vsuras eis q postea bona volūtate do-
nauerunt: cum tn̄ iudei pmpte se offerrēt ad resti-
tuēdum vsuras. Vel potest ↄtingere q illi a qbus
acceperunt sunt sublati de medio vel p mortem
vel in terris alijs morantes: ⁊ tunc ipsi debēt re-
stituere. Si tamē non apparēt certe psone quib⁹
restituere teneant̃: pcedendū est vt supra. Quod
aūt de iudeis dcm̄ est: intelligēdū est ⁊ de cauor-
sinis vel quibuscūq alijs insistentibus vsurarie
prauitati. ¶ Quinto querebatis de balliuis ⁊ offi-
cialib⁹ vestris: si liceat eis officia vendere vl' mu-
tuo ab eis recipe aliquid certum: donec tantū re-
cipiant ex officiis. Ad quod dicēdum videt̃ q q̄-
stio ista duas difficultates habere videt̃: quarū
pma est de officiorum venditione. Circa quam con-
siderādum videt̃ quod apostolus dicit q multa
licent que nō expediunt. Cum autem balliuis ⁊ of-
ficialib⁹ vestris nihil cōmittatis nisi temporalis
officium potestatis: non video quare huiusmodi
officia non liceat vobis vēdere dūmodo talibus
vendatis de quib⁹ possit psumi q sint vtiles ad
talia officia exercēda ⁊ nō tanto pcio vendant̃ of-
ficia q recuperari non possint sine grauamine viro-
rum subditorum. Sed tamē talis venditio expedi-
ens non videt̃. Primo quidem q: contingit frequē-
ter q illi q essent magis idonei ad huiusmodi of-
ficia exercenda: sunt pauperes vt emere non pos-
sint. Et si etiam sunt diuites: illi q meliores sunt
talia officia nō ambiunt nec inhiant ad lucra ex
officio acquirenda. Sequit̃ igit̃ q vt plurimum
illi officia in terra vestra suscipiant q sunt peiores
ambitiosi: ⁊ pecunie amatores: quos etiam pba-
bile ē subditos vestros opprimere: ⁊ vestra etiā
cōmoda nō sic fideliter pcurare. Unde magis vi-
det̃ expediens: vt bonos hoīes ⁊ idoneos ad su-
scipiēdum vestra officia eligat̃ quos ēt inuitos si
necesse fuerit cōpellatis: q: p eorum bonitatem ⁊ in-
dustriā maiora accrescent vobis ⁊ subditis vestris
q̄ de pdicta officiorum venditiōe acqrere valeat̃.
Et hoc ↄsilium dedit Moysi ei⁹ cognat⁹. Proui-
de inquit de omni plebe viros sapientes ⁊ timē-
tes deum in quib⁹ sit charitas: ⁊ q oderint auari-
tiam: ⁊ ↄstitue ex eis tribunos: ⁊ cēturiones ⁊ qn-
quagenarios: ⁊ decanos qui iudicent pplꝫ omni
tempore. ¶ Secunda vero dubitatio circa hūc ar-
ticulum esse pōt de mutuo. Circa qđ dicēdū vi-
det̃ q si pacto hoc mutuū dant vt officium acci-
piant absq dubio pactū est vsurariū: q: p mutuo
accipiunt officiū potestatem. Unde in hoc datis
eis occasionē peccandi: ⁊ ipi ēt tunc tenent̃ resi-
gnare officio taliter acqsito. Si tn̄ gratis officia
dederitis: ⁊ post ab eis mutuū acceperit quod de
suo officio possint recipe hoc absq omni peccato
fieri pōt. ¶ Sexto querebat̃ si liceat vobis exactio-
nes facere in vros subditos xp̄ianos. In quo cōsi-
derare debetis q pncipes terrarum sunt a deo insti-
tuti: nō quidē vt ppria lucra querāt: sꝫ vt cōem ppli
vtilitatē pcurēt. In reprehēsione enī quorūdā pnci-
pum dr̄ in ezechiele. Principes ei⁹ in medio ei⁹
quasi lupi rapaces positi ad effudēdū sanguinē: ⁊
ad querēdas aīas ⁊ auaricie lucra sequēda. Et ali-
bi dr̄ p quēdā pphetam. Ve pastorib⁹ isrl' q pasce-
bant semetipsos. Nōne greges pascunt̃ a pastori-
bus. Lac comedebat̃ ⁊ lanis opiabamini: quod
crassum erat occidebat̃: gregē aūt meū nō pasce-
batis. Unde constituti sunt reddit⁹ terrarum pn-
cipib⁹: vt ex illis viuentes a spoliatione subdito-
rum abstineant. Unde in eodē pпheta domino
mādāte dicit̃ q pncipi erit possessio in israel ⁊ nō
depopulabunt̃ vltra pncipes populū meum. Cō-
tingit tamen aliquādo q pncipes non habēt suffi-
cientes reddit⁹ ad custodiam terre: ⁊ ad alia que
imminent rōnabiliter pncipib⁹ expetenda. Et inta

li casu iustum ē vt subditi exhibeant vnde possit
cōis eo℞ vtilitas ꝓcurari. Et inde ē q̄ in aliqb⁹
terris ex antiqua ꝯsuetudine dn̄i suis subdit̄ cer-
tas collectas imponūt: que si nō sunt imoderate
absq̃ peccato exigi possunt: q꞉ ꝑ꞉ aplm nullus mi
litat stipēdijs suis. Unde ꝑnceps qui militat vti
litati cōi: potest de cōmunib⁹ viuere: ⁊ cōia nego
cia ꝓcurare: vel per reddit⁹ deputatos: vel si hu
iusmodi desint aut sufficientes nō fuerint: per ea
que a singulis colliguntˀ. Et similis rō esse videtˀ
si aliqs casus emergat de nouo: in quo opꝫ plura
expēdere ꝓ vtilitate cōmuni: vel ꝓ honesto statu
ꝑncipis conseruādo: ad que nō sufficiunt reddit⁹
ꝓpꝛij vel exactiones ꝯsuete. Puta si hostes terrā
inuadāt: vel aliquis similis casus emergat. Tūc
enim ⁊ ꝑter solitas exactiones possent licite terra
rum ꝑncipes a suis subditis aliqua exigere ꝓ vti-
litate cōmuni. Si vō velint exigere vltra id qđ ē
institutuꝫ: pro sola libidine habendi: aut propter
iordinatas ⁊ imoderatas expensas: hoc eis oīno
non lꝫ. Unde Joānes baptista militib⁹ ad se veni
entib⁹ dixit. Neminem concutiatis nec calūniā
faciatis: ⁊ contēti estote stipendijs vestris. Sunt
enim quasi stipendia ꝑncipum eo℞ reddit⁹: qui-
bus debent esse contenti vt vltra nō exigant nisi
ſm rōnem ꝑdictā ⁊ si vtilitas ē cōmunis. ⁋ Se-
ptimo querebatˀ si officiales vestri absq̃ iuris or-
dine aliquid a subdit̄ extorserint quod ad manus
vestras deuenerit: vel non forte: quid circa hoc
facere debeatˀ. Super quo plana est responsio q꞉
si ad man⁹ vestras deuenerint: debetis restitue-
re vel certis personis si potestis: vel i pios vsus
expendere siue ꝓ vtilitate cōmuni si ꝑsonas certas
non potestis inuenire. Si autem ad man⁹ vr̄as
non deuenerint: debetis cōpellere officiales ve-
stros ad consimilē restitutionē: etiā si non fuerint
note vobis alique certe persone a quib⁹ exegerint
ne a sua iniusticia cōmodum reportent. Quinimmo
imo sunt a vob̄ sup hoc graui⁹ puniendi vt ceteri a
similib⁹ abstineāt in futurum: q꞉ sicut Salomon
dicit pestilēte flagellato stult⁹ sapientior sit. ⁋ Ul
tio q̄rit̄ si bonū ē vt ꝓ ꝓuinciā vestrā iudei signuꝫ
distinctiuū a xp̄ianis portare cogantˀ. Ad qđ pla
na ē rn̄sio: ⁊ ſcđꝫ statutū concilij gnāl̄ iudei vtriusq̃
sex⁹ in oī xp̄iano℞ ꝓuincia ⁊ in oī tp̄e aliquo habi
tu ab alijs populis debent distingui. Hoc eis ēt i
lege eo℞ mādatˀ: vt. s. faciāt fimbrias ꝑ quattuor
angulos pallio℞: per quos ab alijs discernantur.
⁋ Hec sunt illustris ⁊ religiosa dn̄a que vestris q̄
stionibus ad presens respondenda occurrunt: in
quibus vobis non sic meam sententiam ingero:
quin magis suadeam peritioꝛuꝫ sententiam esse
tenēdā. Ualeat dn̄atio vr̄a ꝑ tp̄a lōgiora.

⁋ Explicit opusculū vigesimū ꝑmū dn̄i Thome
aquinatis de regie iudeo℞ ad ducissam brabātie.

⁋ Incipit opusculum vigesimuꝫ secundum eius
dem opus de forma absolutionis. Ad tunc gene
ralem magistrum sui ordinis.

CA.I.

Perlecto libello a
vobis exhibito iueni assertionem
cuiusdā valde temerariā: dicētis
q̄ sacerdos absoluēdo vti nō debꝫ
hac forma. Ego te absoluo. Nō q̄-
dē ꝑsumptuosum iudico: q꞉ repugnat euāgelicis
dictis. Dicˀ. n. dn̄s petro Mat. 16. Quodcūq̃ sol
ueris sup terrā erit solutū ⁊ in celis. Qđ ad vsum
clauiū ꝑtinere ostendiˀ. Naꝫ ꝑmiserat Et tibi dabo
claues regni celo℞. Et post quasi vsum clauiū ex
ponēs dicit. Et quodcūq̃ solueris. Patet ḡ ex di
ctis saluatoris q̄ dn̄s claues absoluit. Presūptuo
sum ē ergo ne dicam erroneū: vt sacerdos dicere
nō possit ego absoluo te: quē dn̄s absoluere ostētˀ
⁋ Magis aūt ex verbis dn̄i colligiˀ hāc esse for
mā debitā absoluēdi. Ego te absoluo. Sicut enī
dn̄s discipul̄ dixit. euntes docete oēs gentes: ba-
ptizātes eos. Mat. vl. ita dicit. Quodcūq̃ solue
ris sup terrā. Unā sicut ꝯueniēs ē forma baptismi
vt minister dicat. Ego te baptizo: q꞉ dn̄s ministris
actū baptizandi attribuit: ita ꝯueniēs forma ē vt
dicatˀ ego te absoluo: q꞉ dn̄s ministro actū absol-
uēdi attribuit. Dionysi⁹ ēt expresse in. iꝫ. c. angelice
ier. sic dicit. Nihil igitˀ inconueniēs si purgare dr̄
theologum seraphin. Nam sicut de⁹ purgat oēs:
eo q̄ omnis purgationis ē causa. Magis aūt pro
pinquo vtar exēplo: quēadmodum ḡ ſm nos ē ie-
rarcha. i. ep̄s per ipsi⁹ dyacones aut sacerdotes
purgans aut illuminans: ipse dr̄ purgare aut illu-
minare. Patet ergo ꝑ auctem dionysij q̄ lꝫ deus
vt ꝑncipalis auctor purget ⁊ illuminet: minister
tn̄ dr̄ purgare ⁊ illuminare. Ad hoc ēt est cōis cō-
suetudo tali forma vtentiū: cui aliquem ꝯtrari nō
parue ꝑsumptionis ē. Apostolus ēt. 2. cor. 2. dicit
Ego qđ donaui si qd donaui ꝓpter vos in ꝑsona
xp̄i. Glosa. Si ergo magister petitione discipu-
lorum donauit cui voluerint peccatū: multomagis
gis discipuli ꝑce magistri idem facere debēt. Et
vt ratum ei cui donauit ostenderet apud deum
subdit. Et hoc feci in persona xp̄i. i. ac si ipe xp̄s cō
donaret. Donare aūt peccatū: est absoluere a pec
cato: ergo conuenienter minister dicit. Ego te ab
soluo a peccato. Non est etiam parua auctoritas
eius quod in ecclesia cantatˀ. Jam bone pastor pe
tre clemens accipe vota ꝑcantum ⁊ peccati vin-
cula resolue tibi ptāte tradita. Potestas aūt tra-
dita petro: ē ptās clauiū. Pōt ḡ dn̄s claues ex tra
dita sibi ptāte dicere. Ego te absoluo. Non soluꝫ

autem aut ꝯuenienter dicere potest sed ⁊ necessa
rium eē vꝫ. Sacra.n.noue legis efficiunt qḋ figu
rant. Figurant aūt seu significant ⁊ ex mā ⁊ ex for
ma ṽboꝝ: vt in sacro baptismi apparet. Nā
absolutio corꝑalis que fit ꝑ aquā significat interi
orem absolutōem: ⁊ sacrālr efficit eam. similiter
ṽba que dicunt̄. Ego te baptizo: ideꝫ significāt: ⁊
ideꝫ apparet in sacro ꝯfirmationis in quo forma
est. Consigno te signo crucis: ⁊ ꝯfirmo te crisma
te salutis ⁊c̄. Quibus verbꝭ manifeste effectꝰ sacri
figurat̄. ❡ In sacro etiam eucharistie sacerdos
ex ꝑsona xp̄i loquens dicit: Hoc est corpus meuꝫ
hic est calix sanguinis mei: hꝭ significans qḋ in sa
cramento efficit̄. Silr etiam in sacro mr̄imonij
requirunt̄ verba exprimentia ꝯsensum de p̄nti l co
pulam ꝯiugalē. In sacro ṽo ordinis: q: fit tradu
ctio ꝑtātis: est forma imꝑatiui modi cū pontifex
dicit. Accipe ꝑtātem faciendi hꝭ vel illud. In solo
aūt sacro extreme vnctiōis forma ṽboꝝ est sꝫ mō
deprecatiue ōronis sicut cū dī. Per istam vncti
onem ⁊ suam sanctā ac piissimā misericordiam
indulgeat tibi deus quicqd deliquisti ꝑ visuꝫ ⁊c̄.
Seruat̄ aūt hꝭ in hoc sacro ꝓpter auc̄tatem sacre
scripture. Dicit̄.n. Jac.5. vbi de hoc sacro loqt̄
Oratio fidei saluabit infirmū ⁊ alleuiabit eū dn̄s
⁊ si in peccatis sit remittent̄ ei. Ubi etiā rō huiꝰ
singularis obseruātie assignari videt̄. In alijs.n.
sacramētis nihil corporalr agit̄ qḋ nō statim ex
operatione ministri sequat̄. Sicꝫ statiꝫ in baptismo
fit absolutio corporalis que spūalem designat: ⁊
sacrālr causat. Sanatio aūt corporalis nō sta
tim sequit̄ ex vnctione: sed petit̄ ꝓstanda a deo.
Unde ⁊ interior sanatio que per eā signat̄: sub de
precatione a deo poscit̄. In sacramēto aūt penitē
tie verba scripture que maxime sunt sectāda nō
faciunt mētionem de aliqua deprecatiōe: sꝫ ma
gis verbo indicatiuo vtit̄. Non.n.dicit. Quecū
qꝫ petieris esse solūda erunt soluta: sed quecūqꝫ
solueris erunt soluta. Si ergo illa tm̄ dicunt̄ esse
soluta que hn̄s claues soluerit: qui autē petit ali
quid esse soluendum nō soluit: minor qua teme
ritate aliquis asserat esse solutum: quem habens
claues nō significat se soluere sed solum rogat eē
soluendum. Non aūt similis rō est vtendi depre
catiua ōrone in hoc sacramento: sicut in sacro ex
treme vnctionis: q: nihil hꝭ corporale expectat̄
futurꝫ qḋ nō statim fiat: vt in extrema vnctione
gnimo certissimū est in hoc sacramēto per claues
ecclesie remissionē peccatorum ꝯferri nisi sit im
pedimētum ex parte ꝯfitentis. Sicut etiam ac
cidit in baptismo. Dicit eniꝫ Aug. Non erit tur
pis nec difficilis post patrata ⁊ purgata adulte
ria: reconciliatio coniugij: vbi per claues regni
celorum nō dubitat̄ fieri remissio pctōꝝ. Nō
ergo sub incerto modo deprecatiue ōronis signi
ficanda est in hꝭ sacramēto remissio pctōꝝ: sed
sub certitudine ꝑ indicatiuā rōnem. Non ergo ē
forma in sacramēto pnīe: absolutionē ⁊ remissio
nem tribuat tibi ōīps deus: sꝫ ego te absoluo.

❡ Obiectiones cū eaꝝ solutiōibus. CA.II.

Sicut aūt temerarium est in asserendo: ita
vaniloquus in probādo: duꝫ friuola que
dam ꝓ rōnibus inducit. ❡ Primo.n. in
ducit quādam postillā sup summā Raimūdi que
dicit ꝙ in talibꝰ.s. absolutōe ab excōicatione: lꝫ ṽ
ba exigant̄: nō tn̄ ꝓscripta est forma ṽborum sicut
in sacramēto baptismi ⁊ eucharistie. Ubi primo
dērisoriū est in tanta re postillā summe ꝑ auc̄tate
adducere. Deinde vt postillatori nō fiat iniuria:
dicamus ꝙ alia rō est de absolutione ab excōica
tione que nō est sacramētalis sed magis iudicia
ria iurisdictionem ꝯsequēs: ⁊ aliud de absolutiōe
a peccatis in sacramēto pnīe: que ꝯsequit̄ ꝑtātē
clauium ⁊ est sacramētalis. In illa.n. verba hn̄t
efficaciā ab intentione dicētis. Unū n̄ refert qbus
cūqꝫ verbis vtat̄ ad exꝑmendā suam intētionē
In sacris aūt verba hn̄t efficaciam ex institutiōe
diuina. Unde tenēda sūt verba determinata cō
sonantia diuine institutioni. Institutioni aūt dicē
tis: quodcūqꝫ solueris ⁊c̄. ista verba ꝯueniūt: ego
te absoluo: sicut institutioni dicētis: euntes doce
te oēs gentes baptizātes ⁊c̄. conueniunt ista ver
ba: ego te baptizo ⁊c̄. Sicut ergo ista tenenda sūt
in baptismo: ego te baptizo: ita in pnīa ego te ab
soluo. ❡ Scd̄o aūt ponit ꝙ magister q̄ sniās ꝯpi
lauit nō posuit hāc formā: nec aliquē scdꝫ legimꝰ
hac forma vsum fuisse. Contra qḋ dicendū ē ꝙ
nec magister formā posuit nec legit̄ ꝙ alia forma
qua aliquis scdꝫ sit vsus: nec etiam legit̄ ꝙ aliqs
istā formā negauerit. Legit̄ aūt ꝙ ip̄e institutor sa
cramenti dixit: qḋcūqꝫ solueris.⁊c. qḋ est maiꝰ ei
auc̄te. ❡ Tertio ad hꝭ inducit ꝙ in qbusdā absolu
tionibus quas eccl̄ia facit in p̄ma ⁊ in cōpletorio:
añ missam: ⁊ post p̄dicationeꝫ s̄m morē romane
eccl̄e: ⁊ in die cynerū: ⁊ cene dn̄i: nō fit absolutio
ꝑ ōronem indicatiuā sꝫ depcatiuā tm̄. In quo mi
nor cū nō aduertere ꝙ huiusmodi absolutiōes nō
sunt sacramentales: sed sunt quedam orationes
quibus dicuntur venialia peccata dimitti: sicut
per orationem dominicā qua dicitur dimitte no
bis debita nostra. ❡ Quarto aūt inducit sic sen
sisse quosdam antiquos ⁊ famosos magistros.s.
magistrum Guilielmū de antisiodoro: ⁊ ma
gistrum Guilielmum quōdam ep̄m Parisiēsem
⁊ dn̄m Hugonē quondam cardinalē: de qbus ꝙ
ita senserint nō ꝯstat. Sed ⁊ si ita senserunt nūqd
eorum opinio ꝓiudicare poterit verbꝭ dn̄i dicētꝭ
Petro quodcūqꝫ solueris ⁊c̄. Nunqd etiā si nūc
viuerent ꝓiudicare possent cōis snīe magistroꝝ
Parisius regentium qui contrarium sentiunt

decernētes absqȝ hic verbis: ego te absoluo: ab-
solutionē nō eē ꝑ solā deꝑcatiuā orōnē. ¶ Quinto
rō ꝓponit de eo qd̓ agit̄ i sacramēto extreme vn
ctiōis: qd̓ sup̄ solutū est. ¶ Sexto obijcit de h̓ ꝙ
Math. 9. cū dixisset dn̄s paralitico remittunt̄ ti
bi peccata tua: dixerūt. Hic blasfemat. Nā pec-
cata dimittere solı̄ē dei: nō ergo sacerdotꝭ. Hoc
ēt ꝑ verba Dionisij: supra solutū ē q: dei ē aucto-
ritate peccata dimittere: hōis aūt ē ministerium
ad remissionē exhibere: dū in ꝑsona xp̄i peccata
ꝯdonat sicut dicit ap̄ls. ¶ Septimo obijcit ꝙ in
suscitatione Lazari f̄m Augustinū ⁊ gregoriuȝ si-
gnificata ē suscitatiōis peccatorꝫ ꝓperatio: q: La
zarus ē ꝑus a dn̄o viuificatꝰ ꝗ̄ traderet̄ discipulis
absoluēdus. Ex quo arguit ꝙ nihil valet absolu-
tio sacerdotꝭ: ante ꝗ̄ hō sit a deo viuificatꝰ ꝑ grām
⁊ suscitatꝰ a morte culpe: ergo sacerdos nō pōt su-
per culpā. Que quidē nō multiplices defectꝰ hȝ.
Primo qdē q: arguit̄ ex methaphoricis locutio-
nibus ex qbꝰ nō ē arguendū: vt Dio. ⁊ Aug. dicūt
Scdo q: rō sua nō ē ad ꝓpositū. Cōstat eni ꝙ dn̄s
Lazarū suscitauit: ⁊ discipulꝭ soluendū mādauit: ꝗ̄
discipuli absoluūt. Per hoc ergo nō ostenditur ꝙ
sacerdos nō absoluat aut nō debeat dicere: ego te
absoluo: sȝ ꝙ eū nō dȝ absoluere in quo signa ꝯtri-
tiōis nō videt: ꝑ quā homo iustificat̄ interiꝰ a deo
culpa remissa. Quia vō dicit ꝙ sacerdos non pōt
hic sup culpā ꝑtātem: ⁊ hoc hic pōt calūniā. Sciē
dū est ꝙ si itelligat ꝙ sacerdos sua auctoritate sup
culpā potētiā nō hȝ dicit verꝫ. Si aūt intelligit ꝙ
sacr̄m qd̓ sacerdos vt minister tradit nō se exten
dat ad remissionē culpe: falsum dicit. Sicut eni
ꝑ baptismū dimittit̄ oīs culpa ⁊ originalis ⁊ actu
alis: ita ꝑ sacr̄ȝ penitētie remittit̄ actualis culpa.
Cōtingit aūt quādoqȝ i baptismo ꝙ aliqs anteꝗ̄
sacr̄m baptismi actu ꝑcipiat dū hȝ sacr̄m in voto
vel in ꝓposito ꝯsequit̄ iustificationē a solo deo: et
tn̄ si ante ꝯsecutꝰ nō fuerit: ex vi sacramēti nisi obi
cem opponat iustificationē ꝯsequit̄ sacr̄m suscipi
endo: ita oīno ē de pn̄ia. Nullus eni reputat̄ ꝯtri-
tus nisi habeat ꝓpositū subijciendi se eccl̄ie claui
bus: qd̓ est habere sacr̄ȝ in voto. Vn̄ quādoqȝ ali-
q ꝯsequunt̄ iustificationē in ip̄a absolutione: quā
ante nō fuerant assecuti. ¶ Octauo obijcit ꝙ pa-
ris potestatꝭ ē baptismo abluere iteratis: ⁊ a culpa
mortali absoluere. Sed deus nō cōcessit potesta
tem iterius baptizandi ne spes poneret̄ i hoīe: er
go nec absoluēdi ab actuali peccato. In quo suaȝ
vocem ignorare videt̄ ꝯ seipm obijciens. Sicut
eni solus deus interiꝰ baptizat ⁊ tn̄ q: homo mi-
nisterium exterius exhibet dicit. Ego te baptizo:
ita deus ꝑ seipm a peccato absoluit: ⁊ tn̄ homo q
exteriꝰ misteriū exhibet dicē dȝ. Ego te absoluo.
¶ Nono obijcit ꝙ remissio peccatorꝫ fit per gra-
tiā quā homo dare nō pōt. Cui dicendū ē ꝙ lȝ ho-
mo nō possit dare grām: pōt tn̄ dare gratie sacr̄ȝ
ꝑ qd̓ fit remissio peccatorꝫ. ¶ Decimo obijcit ꝙ
dn̄s dixit ad Moysen. Loquere Aaron ⁊ filijs
eiꝰ. Sic bn̄dicetis filijs isrl̄ ⁊ dicetis eis. Bn̄di-
cat tibi dn̄s ⁊ custodiat te. numeri. 6. Et subditur
Inuocabūtqȝ nomē meū sup filios isrl̄: ⁊ ego bn̄di
cam eis. Quod vident̄ imitari ꝑlati cū dicūt. Be
nedicat vos deus vl diuina maiestas: nec dicūt
Ego te bn̄dico. Hic apte decipit̄: q: bn̄dictio ista
nō ē sacramētalis sȝ vbi sacr̄alis bn̄dictio occur-
rit sicut in sacr̄o eucharistie: tūc ip̄i sacerdotes bn̄
dicere dicunt̄. Vn̄ ap̄ls dic. i. cor. 10. Calix bn̄-
dictiōis cui bn̄dicimꝰ. Glosa cui nos sacerdotes
quottidie bn̄dicimꝰ. Nec ē verꝫ ꝙ subdit ꝙ h̓ qd̓
dr̄: absolutionē ⁊ remissionē tribuat tibi ⁊c̄ sit for-
ma aut pars forme. Nō eni ꝯueniūt v̄bis scriptu
re q̄ dicit. Quodcūqȝ solueris ⁊c̄. ⁊ quorꝫ remise-
ritis ⁊c̄. Nec h̓ qd̓ dr̄. Bn̄dictio dei oipotētis ⁊c̄.
pars ē forme: cum hoc ex scriptura trahi nō pos-
sit: nec in vsu cōi habeat̄ lȝ aliq h̓ dicant. ¶ Vn-
decimo obijcit ꝙ cū clauis sit potestas q̄ ē i mini
stro: si extēderet se ad culpe absolutionē hoc eēt ꝑ
modū efficiēdi: qd̓ soli deo cōpetit. Cuiꝰ solutio iā
ex dictis pȝ. Potestas eni clauiū se extēdit ad ab
solutionē culpe: nō sicut cā efficiēs ꝑncipal̓. Hoc
eni dei ē: sed sicut instr̄m sicut ⁊ aqua baptismi de
qua Aug. dicit ꝙ corpꝰ tāgit ⁊ cor abluit. ¶ Duo
decimo obijcit ꝙ dn̄s idē voluit ostendere dicēs
Quodcūqȝ solueris ⁊c̄. ⁊ quorꝫ remiseritꝭ ⁊c̄. Nul
lus aūt dic̄. Ego tibi remitto peccata: ꝗ̄ nec dȝ di
cere: ego te absoluo. Sed obliuiscit̄ eiꝰ qd̓ aposto
lus dicit se donasse peccatū nō ꝓpria auctē sed in
ꝑsona xp̄i. Donare aūt idē ē qd̓ ēt remittere. Pa
pa ⁊ se relaxare dicit aliquā partē de pn̄ia iniūcta
Ideo eni in absolōne sacr̄ali potiꝰ vtimur v̄bo ab
solutionis ꝗ̄ remissionis: vt forma absolutionis
ꝯueniat v̄bis istitutionis: q: dn̄s exponēs clauiū
ꝑtātem his v̄bis vsus ē. Quodcūqȝ solueris ⁊c̄.
¶ Tertiodecimo obijcit ex auctē Hieronymi re
ꝓhēdent̄ quosdā de eo ꝙ putāt se dānare inoxios
vel absoluē noxios. Nō. n. sacerdos a peccatꝭ ab-
soluens noxios soluit q voluntate noxij remanent:
sȝ q penitēdo recedūt a noxa culpe. ¶ Quartode
cimo obijcit de hoc ꝙ Hieronymus dicit sup le-
uiticuȝ ꝙ leprosi iubent̄ ostēdere se sacerdotibus:
quos illi nō faciunt leprosos vel mūdos: sȝ discer
nūt: ita ⁊ hic. Decipit̄ aūt q: similitudinē nimis
extēdit. Absit eni vt sacr̄a noue legis solū signifi-
cent ⁊ nihil faciant: sicut veteris legis sacramēta.
Si aūt sacerdos solū discernēdo denūciaret pec
catoris absolutionē nihil faceret: sed tn̄ significa
ret: ergo facit aliqd ministeriū absolutiōis ipēdē
do: nō tn̄ facit idoneos accedētes ad sacr̄m. Hoc
enīȝ solus deꝰ facit: q ad se hoium corda ꝯuertit.
Et respectu huiꝰ idoneitatis non hȝ sacerdos nisi

discretionē: sicut ⁊ sacerdos legalis circa lepꝛā.
¶ Quintodecimo obijcit φ Amb. dicit φ solus
ille peccata dimittit q̄ p peccatis mortu⁹ ē. Aug.
ēt dicit φ nemo tollit peccata mūdi nisi solus xp̄s
Hoc soluit apl̄s dicens φ ip̄e qd̄ donauit: dona-
uit in p̄sona xp̄i. s. tanq̄ xp̄i minister: q̄ sua passio-
ne remissionē meruit peccatoꝝ: a qua passiōe effi
caciam hn̄t claues ecclie: sicut ⁊ cetera sacramen
ta. ¶ Sextodecimo obijcit de leprosis mūdatis
a xp̄o. Math. 8. ⁊ Luc. 17. q̄bus dixit φ ondērent
se sacerdotib⁹ tn̄ anteq̄ se ondērēt mundati sunt.
Quod silr̄ soluēdū ē sicut id qd̄ de Lazaro sup̄ po
situ. ¶ Decimoseptimo resumit φ cū dn̄s dixisz
paralytico. Dimittunt̄ tibi peccata: iudei dixe-
rūt. hic blasfemat. Hoc supꝛa solutū est nec opor-
tet reiterare.

¶ Quomodo aduersari⁹ nitit̄ quādam absolutio
nem fingere. CA. III.

His aūt rōnib⁹ positis nitit̄ quādam abso-
b lutionē fingere: que ē. Si aliq̄s talis dicat
φ ad ministeriū sacerdotis ptinet orō ab-
solutionē dei ipetrās: postea tn̄ dz dicere indica-
tiue. Ego te absoluo. i. absolutū te ostendo. Quaz
qdē absolutionē nec ego approbo nō simplr̄ vt v̄-
ba sonāt intelligat̄. Nō eni orōne sacerdot̄ impe
trat̄ remissio peccatoꝝ: sed passione xp̄i. Alioqn
si sacerdos eēt in peccato mortali absoluere non
posset. Premittit̄ aūt orō vt impetret̄ ↄfitēti ido
neitas ad suscipiēdū effectū sacramēti. Que qdez
orō lz plus valeat a iusto q̄z a peccatore oblata p-
pter meritū p̄sone qd̄ addit̄: tn̄ ēt a sacerdote pec
catore oblata nō ē cassa: q: pponit̄ ab eo in p̄sona
toti⁹ ecclie. In formis aūt sacramētoꝝ nō plus fa
cit verbū a peccatore q̄z a iusto platū q: nō opera
tur ibi meritū hominis sed passio xp̄i ⁊ virt⁹ dei.
Silr̄ non sufficit illa expositio. Ego te absoluo. i.
absolutū te ondo: q: f̄m hoc i sacramētis noue le-
gis non eēt nisi ostēsio vel significatio: qd̄ idem ē.
Sed ē sensus. Ego te absoluo. i. sacr̄m vel mini-
steriū absolutionis tibi impēdo. Nisi forte sic ali-
quis dr̄ ostendere nō solū significando sed ēt faciē
do. Si tn̄ dicta visio sustineret: nō inutile erit cōsi
derare q̄z friuolis eaz rōnib⁹ ipugnet. ¶ Obijcit
enim p̄mo φ dn̄s dedit ptātem discipulis sanan
di oēs infirmitates corporales ⁊ sp̄uales: sed i sa-
natione corporaliū infirmitatū: nō dicebāt ego sa
no te sed sanet te dn̄s Jesus. ergo nec i sanatione
sp̄uali dz dicere sacerdos: ego te absoluo. Nō ad-
uertit aūt q̄ hoc obijcit φ potestas sanādi ifirmita
tes erat gr̄a specialr̄ homini data: nō ad sanādū:
sed ad sanitatē impetrandā. Potestas aūt clauū
nō cōputat̄ int̄ gr̄as gratis datas: sz ē virt⁹ sacral:
que p̄ncipalr̄ residet in xp̄o: instrumētalr̄ aūt seu
ministerialr̄ i sacerdotib⁹ claues hn̄tib⁹. Vn̄ ver-
bū dicētis sanet te dn̄s: nō sanabat sed sanationē

spetrabat. Verba aūt sacralia efficiūt qd̄ figurant
vt supꝛa dcm̄ est. ¶ Scd̄o obijcit φ temerariuz
videt̄ denūciare aliquē eē ab oībus peccat̄ abso-
lutū: q: sic eēt sicut angelus dei. Sz multo magis
ē temerariū dicere φ p claues ecclie nō fiat certa
remissio peccatoꝝ: vt Aug. dicit. Nunq̄d enim ē
abbreuiata man⁹ dn̄i: vt q̄ i baptismo ab oīb⁹ pec
catis mūdat in sacr̄o pn̄ie hoc non faciat. ¶ Ter
tio obijcit φ dicere ondo te absolutū: nō est eē on
dere absolutū: sicut dicere comedo nō ē comede-
re. In quo decipit̄ non ↄsiderans φ forme sacra-
mentoꝝ non solā sunt v̄ba significatiua: sz factiua
¶ Quarto obijcit φ cum dr̄: ego te baptizo: nō ē
baptizare nisi sequat̄ imersio vel intinctio. Sed
hoc ē valde ridiculuz: q: in sacr̄o baptismi elemē
tum materiale requirit̄ cū forma sacramēti: sed i
sacr̄o pn̄ie elemētum exteri⁹ nō adhibet̄. ¶ Quin-
to obijcit φ temerarie sacerdos dicit. Ostēdo te
absolutū cum ignoret an deus absoluerit. Sz f̄m
hanc eandē rōnem temerariū esset dicere: ego te
baptizo: cū ignoret an deus interi⁹ baptizet. Ne-
trū aūt ē temerariū: q: sacr̄a habēt certos effect⁹:
lz impediri possint p fictionē recipiētis. Vn̄ sacer
dos dicēs: ego te absoluo vel ego te baptizo cum
certitudine denūciat sacr̄i effectū. Silr̄ dr̄ ad id
qd̄. 6. ⁊. 7. obijcit de icertitudine dimissionis pe-
ne. ¶ Octauo obijcit φ nō pōt dicere ondo te ab
solutū nisi forte alicui sit reuellatū: sicut Jobi euā
geliste: vel btē virgini. Ad qd̄ ēt sup id qd̄ dcm̄ ē:
addendū ē φ si iudex absq̄ temeritate testib⁹ au-
ditis pōt pnunciare aliquē innocentē: q̄uis forte
sit nocēs f̄m rei veritatem: nō temerarie ostēdit
sacerdos aliquē absolutū in foro pn̄ie: in quo cre-
dit̄ penitēti p se ⁊ ↄ se. Ex quo ēt pz qd̄ nō ē piculo
sum sacerdoti dicere: ego te absoluo illis in q̄bus
signa ↄtritionis vident̄: que sunt dolor d̄ p̄teritis
⁊ ppositū de cetero nō peccādi. Alias absoluē nō
dz. Periculose aūt solā orōnem dicit: q: hoc non
ē absoluere: sed sub dubio pn̄ie relinquere. Ora-
re aūt p aliquo vt absoluat̄ potest siue sit contri-
tus siue non.

¶ Impositio manus non est de necessitate huius
sacramenti. CA. IIII.

Vlterius aūt nō min⁹ temerarie asserere p̄
v sumit: q: ipositio man⁹ sit d̄ necessitate hu
ius sacr̄i. ¶ Primo qdē ppter hoc φ act.
8. dr̄. Imponebāt man⁹ sup illos ⁊ accipiebāt sp̄i.
sanctū. Illa eni ipositio fuit loco sacr̄i ↄfirmatōis:
qd̄ dat̄ p maiores ministros. ¶ Scd̄m obijcit qd̄
Mar. vl. dr̄. Sup egros man⁹ imponēt ⁊c̄. Sed
hoc ē ridiculū: q: nō loquit̄ de ipositione sacraliū
de signis faciēdis. ¶ Tertio obijcit φ Aug. dicit
φ sacr̄m noue legis dz eē signū sacre rei: ⁊ p nāz
similitudinem qd̄ de suo addit: p hoc volēs dicere
φ sola verba nō faciūt nec pficiunt sacr̄m. Sz p̄z i

omni sacro q verba ad mām accedentia perficiunt sacrm. In sacramēto enī eucharistie sola verba plata sup mām pcerandā pficiunt sacrm. In baptismo ēt verba plata sup aquā tm̄ nō faciūt sacramētū: sed sup aquā adhibitā i baptismo: q: totam ē loco materie. Ipe aūt peccator pñtēs est sicut mā in hoc sacro. Un̄ verba absolutionis super eū plata efficiūt pnie sacrz. ¶ Quarto obijcit qd dr̄ Mat. 19. q oblati sunt paruuli vt eis man⁹ imponeret. Sed hoc nō pōt referri ad pnie sacrz qd paruulus ipendi nō psueuit. Oblati sunt aūt ei vt man⁹ imponeret bn̄dicendo sz psuetudinē iudeorum: vt dicit Remigius. ¶ Quinto obijcit qd dr̄ act. 8. Cū vidisset Symō q p ipositionē manuū aplor⁊ ⁊c. Hoc aūt ptinet ad ipositionē manuum q fit in pfirmatione: vt sup̄ dcm̄ ē. ¶ Sexto obijcit ad hoc auctem magistri guielmi aluerni q an hoc dixerit nescio: sed scio eū nō fuisse tante auctoritatis vt ei⁹ dicto standū ē in tāta re: pfertī cum dn̄s Petro ptātem clauium expōnēs nō dixerit. Cuicūq3 man⁹ iposueris: sz quodcūq3 solueris.

¶ Obiectōes 9 pdicta ⁊ eaz solutiōes. C.V.

Ultimo redit ad pmū resumēs rōnes pus adductas. q non dz sacerdos dicere. ego te absoluo: tū q: hoc ptinet ad potestatem dei: tum q: sacerdoti incertū ē an ille absoluatur. Que iā sup̄ soluta st. ¶ Addit ēt obijciendo q vix 30. anni sunt q oēs hac sola forma vtebanf. Absolutionē ⁊ remissionē ⁊c. Sed qūo de oīb⁹ pōt testimoniū phibere: q oēs non vidit? Sz hoc certū ē q iam sunt mille ducēti anni ⁊ ampli⁹ q dcm̄ est Petro quodcūq3 solueris ⁊c. Quare aūt nō dicatur in forma: ego tibi remitto sicut ego te absoluo iā sup̄a dcm̄ est. ¶ Obijcit autē vlterius q si sacerdos pōt absoluere a peccatis: vtili⁹ eēt absolui q̄3 accipe crucem trāsmarinam. Quod q̄3 ridiculū sit dictum de facili pōt aduerti. ¶ Nō enim crux trāsmarina daf valitura nisi absoluto a peccatis: ad remissionē toti⁹ pene p peccat debite.

¶ Obijcit aūt vlteri⁹ q vēb iminet viuificanti: aīas q nō viuūt vt dr̄ Eze. 13. Et sic sacerdos se cōmittit discrimini: cū nesciat q viuant. Sed h iaz solutū ē. Quia ⁊ si nesciat q viuāt: scit tm̄ q sacrm iustificare pōt. ¶ Ulteri⁹ obijcit q sic dic Amb. dn̄s parē vim eē voluit ligādi ⁊ soluēdi: sed sacerdos nō ligat vinculo peccati sed pprior⁊ gsq3 peccator⁊ vinculis pstringif: vt dr̄ puer. 5. ergo sacerdos nō absoluit a vinculo culpe. Cōtra qd dicendū q hoc sacerdos facit ligando ⁊ soluendo p ministeriū: qd deus dedit p auctem. Deus eni3 absoluit a peccato directe grām apponendo: ⁊ ligat vel trahit in peccatū grām nō apponendo vt dr̄. ro. 1. Silr̄ sacerdos tanq̄3 minister a peccato soluit sacrm grē apponēdo: ⁊ ligat non apponēdo. ppter h qd ligat ad penā quā iniūgit. Inducit autē vltimo auctem Hillarij q soli deo de se credendū ē: ⁊ sic absolutionē a culpa quā solus deus facit sacerdos oñdere non pōt. Itē qd Dio. dicit q sacerdotib⁹ nō est vtendū virtutib⁹ ierarcicis nisi quo deitas voluerit eos. Sz h ex supiorib⁹ sūt soluta multotiēs ⁊ iterare nō opz. ¶ Ad extremū inducit q ante ptātem clauiū Petro traditam: fit mētio de reuelatione sibi facta: q̄si oporteat semper reuelationē diuinā sacerdotē expectare anq̄3 clauibus vtaf. Nō aduertit aūt q reuelatio facta Petro nō fuit de idoneitate absoluendor⁊: sed de ptāte xp̄i p quā sacra grē: certissimos effect⁹ hñt. ¶ He sunt igit rōnes quas p se inducit. Que nō solū demōstrationes nō sunt: sed vix ad parētes rōnes iudicari possūt. ¶ Uolūtas aūt dei fuit vt p defensione ptātis Petro tradite: in festo cathedre Petri hoc opus de vestro mandato compilans laborarem. Finis.

¶ Explicit opusculū vigesimū secūdū scti Thome aquinatis de forma absolutionis.

¶ Incipit opusculū vigesimū tertiū eiusdē vz expositio pme decretal' ad archidiaconū tudestinū.

Saluator noster. discipulos ad pdicandū mittēs tria eis iniūxit. Primo qdē vt docerēt fidē. Scdo vt credētes ibuerēt sacris. Tertio vt credētes sacris imbutos: ad obseruādū diuina mādata iducerēt. Dicit enī Mat. vl. Eūtes docete oēs gētes: q̄tum ad pmū: baptizātes eos i noie pris ⁊ filij ⁊ spi. scti: q̄tū ad scdm: docētes eos seruare oia qcūq3 mādaui vobis: q̄tu3 ad tertiū. ¶ Inter q tria decēter fidei doctrina pmittif. Est. n. fides oīu3 bonor⁊ spūaliū fundamētū: fm illud apli heb. xj. Est aūt fides sba. i. fundamētū spandarū rerū. Est. n. fides p quā aīa viuificaf p grā3: fm illud apost. gal. 2. Q aūt nūc viuo i carne: in fide viuo filij dei. Et abachuc. 2. Iust⁹ ex fide sua viuit. Ipa est p quam aīa a peccatis purgaf: act. 17. Fide purificans corda eor. Ipa ē per quā aīa iusticia ornaf. ro. 3. Iusticia aūt dei p fidē iesu xp̄i. Ipa ē p quā aīa deo despōsaf: osee. 2. sponsabo te mihi in fide. Ipa ē p quā hoīes in dei filios adoptanf. Jo. j. Dedit eis potestātē filios dei fieri his q credunt in noie ei⁹. Ipa est p quā accedif ad deū. heb. xj. Accedētē ad deū opz credē. Ipsa deniq3 ē: p quā hoīes etne vite brauiū psequūtur: fz illud Jo. 6. Hec ē volūtas pris mei q misit me vt omnis q videt filium ⁊ credit in eū: habeat vitam eternā. ¶ Cōueniēter ḡ xp̄i vicari⁹ ppositurus mādata qbus ecclesia p apostolor⁊ predicatiōnē fūdata pacifice gubernaf: titulū d fide pmittit.

¶ Sed ꝯsiderãdũ ē q̃ cũ multi sint articuli fidei: quoꝝ q̃dã videntˀ ptinere ad diuinitatē. q̃daꝫ vō ad humanã nãm quã filiꝰ dei in vnitatē ꝑsone assumpsit. alij vō ad diuinitat̃ effectũ: fundamentuꝫ tñ totiꝰ fidei est ipa pŕma veritas diuinitat̃: cũ oīa alia ea rõne ꝯtineant sub fide: inq̃tum ad deum aliq̃lr reducuntˀ. Unde dñs discipulis dic̃. Jo. 14. Creditis in deũ ⁊ in me credite. Per qḋ datˀ intelligi q̃ in xp̃m creditˀ inq̃tum est deus: q̃si fide ꝑncipalr de deo existe. Inter ea vō que de deo fide tenemꝰ: hoc ē singulare fidei xp̃iane: vt trinitatem ꝑsonarũ i vnitate diuine essentie fateamur. Sub hac enī ꝓfessione xp̃o p baptismũ sumꝰ consignati: vt pꝫ p id qḋ supra inductũ est. Baptizãtes eos in noīe pr̃is ⁊ filij ⁊ sp̃us sancti. Alia vō q̃ de deo asserimꝰ: nobis ⁊ alijs cōia eē inueniuntˀ. puta q̃ deus est vnꝰ: oīpotens: ⁊ si qua alia de deo fide tenentˀ que ēt iudei ⁊ saraceni nō diffitentˀ. Unde ad insinuãdũ ꝓpriũ ⁊ singulare dogma fidei xp̃iane: nō ītitulauit fidei tractatũ de deo sed de trinitate. Addit aũt sũma: q: diuina trinitas artem q̃dã tꝫ inter plurimas trinitates ab ea deriuatas Deriuatˀ enim ab illa trinitate diuina: quedã trinitas in aīa nostra: ſm quã ad imaginē dei sumꝰ ſm memoriã intelligentiã ⁊ volũtatem. Deriuantur ⁊ ab ipa alie trinitates in singul creaturis: puta modũ quēdam: ⁊ spēm: ⁊ ordinē hñt ſm que in eis diuine trinitat̃ quasi quoddã vestigiũ inueniẗ: vt Aug. dicit i libro de trinitate. Ad discretionē igitˀ harum oīum trinitatũ q̃ a diuina descẽdunt: dr̃ de summa trinitate. Sed de hac trinitate diuina diuersi heretici diuersa errantes dixerunt. Quoꝝ sabelliꝰ abstulit ꝑsonarum distinctionē dicēs pr̃is ⁊ filij ⁊ sp̃us sancti eē vnã essentiã ⁊ vnaꝫ ꝑsonam: sed eos solũ differre nominibꝰ. Arriꝰ vō posuit triũ ꝑsonarum eē diuersas sbãs: in dignitate ⁊ duratiõe differẽtes. Que oīa ⁊ ꝯsimilia fides ꝯdēnat catholica. ¶ Quia igitˀ de summa trinitate ⁊ alijs ad fidem ptinentibꝰ b tradere intẽdit q̃ fides catholica tꝫ ideo additˀ. Et fide catholica. Dicitˀ aũt fides ecclie catholica. i. vlis vt boetiꝰ dicit i libro de trinitate: tum ꝓpter vlium precepta regularũ: tum ꝓpter ea q: eius cultꝰ p oēs pene mũdi terminos emanauit: hereticoꝝ vō errores sub certis terrarũ angulis includuntˀ.

¶ Prima decretalis de reprobatione erroꝝ taꝫ hereticoꝝ q̃ꝫ pborum.

Q Uia de fide sancte trinitat̃ ꝯsiderandũ ē: pŕmo opꝫ scire q̃ duplex est actꝰ fidei. s. corde credere ⁊ ore ꝯfiteri: ſm illḋ ro. x. Corde creditˀ ad iusticiam: ore aũt ꝯfessio fit ad salutē Uterq̃ aũt actꝰ aliquid reqrit ad sui ꝑfectionem. Nã interior actꝰ fidei exigit firmitatē absq̃ oī dubitatione q̃ firmitas ꝓuenit ex infallibilitate diuie veritat̃ cui fides innitˀ. Unde dr̃ Ja. j. Postulet aũt in fide nihil hesitans. Sed ꝯfessio fidei dꝫ eē simplex. i. absq̃ simulatione: ſm illud. i. ad thi. j. Finis p̄cepti ē charitas: de corde puro ⁊ ꝯsciẽtia bona: ⁊ fide nō ficta. Debet ēt eē simplex. i. absq̃ erroris ꝑmixtione: ſm illud. i. thes. 2. Exhortatio nostra nō fuit de errore. Debet ēt eē absq̃ variatione. 2. ad cor. j. Sermo noster q̃ fuit apd vos non fuit i illo ē ⁊ non. Quantũ ergo ad pŕmũ actuꝫ fidei dicit. Firmiter credimꝰ: q̃tum ad scḋm dicit: ⁊ simplr ꝯfitemur. ¶ Ultimo aũt ꝯsiderãdũ ē q̃ fidei xp̃iane articuli a q̃busdam duodecim a q̃busdam quattuordecim computantˀ. Secũduꝫ enim illos q̃ cõputant quattuordecim: septē articuli ptinent ad diuinitatē: septem vō ad humanitatem. Illi aũt q̃ ad diuinitatē ptinent: sic distinguuntˀ: vt vnus sit articulus de diuine essentie vnitate: q̃ tangitˀ in symbolo cũ dr̃. Credo in vnũ deum. Secũdus est de ꝑsona pr̃is: q̃ tangitˀ cum dr̃. Patrem omnipotenteꝫ. ¶ Tertius ē de ꝑsona filij: q̃ tangitˀ cum dr̃. Et in iesum xp̃m filium eiꝰ. ¶ Quartus de ꝑsona sp̃us. s. q̃ tangitˀ cum dicitˀ. Et in sp̃um sanctum. ¶ Quintꝰ est de effectu quo a deo creamur in eē nature: q̃ tangitˀ cũ dr̃. Creatorem celi ⁊ terre. ¶ Sextus ē de effectu dei ſm q̃ reuertimur i esse grẽ: q̃ tangitˀ cum dr̃. Sanctã eccliaꝫ catholicã sanctoꝝ cõmunionē: ⁊ remissionem peccatoꝝ. Quia enim p grãm dei in vnitate ecclie congregamur: sacramẽta cõicamꝰ: ⁊ remissionem peccatoꝝ ꝯseqmur. ¶ Septimꝰ articulꝰ est de effectu dei quo ꝑficimur i esse glie: ⁊ q̃tuꝫ ad corpus ⁊ q̃tum ad aīam. Et hic tangitˀ cũ dr̃. Carnis resurrectionē ⁊ vitam eternã. ¶ Articuli vō septē ad incarnationē ptinentes sic distingũtur: vt pŕmus sit de xp̃i cōceptione q̃ tangitˀ cum dr̃. Qui cõceptꝰ est de sp̃u scō. ¶ Secũdus aũt est de eiꝰ natiuitate q̃ tangitˀ cum dr̃. Natꝰ ex maria virgine. ¶ Tertiꝰ est ḋ eiꝰ passione q̃ tangitˀ cum dr̃. Passus mortuus ⁊ sepultꝰ. ¶ Quartus est de descensu ad inferos. Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Quintꝰ est de resurrectione. Ascendit ad celos. ¶ Sextus de ascensione. Inde vẽturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. ¶ Septimꝰ de aduentu ad iudiciũ. Alij vō ponẽtes duodecim articulos: ponunt vnum articulũ de tribꝰ ꝑsonis: ⁊ articulũ de effectu glie diuidũt in duos: vt. s. aliꝰ articulus sit de resurrectiõe carnis: ⁊ aliꝰ de vita eterna. Et sic articuli ad diuinitatē ptinentes sũt sex. Item ꝯceptionē ⁊ natiuitatē xp̃i sub vno articulo cõprehendũt: ⁊ sic ēt articuli de humanitate sunt sex. Unde oēs sunt duodecim. Primo ergo ꝑseq̃tur articulũ pŕmũ de essentie vnitate. Unde pŕmo ponit vnitatē diuine essentie. Unꝰ est solus ⁊ verus deus: ſm illud Jo. 17. Ut cognoscant te solũ verũ deũ. Leuitici. 6. Audi isrl' dñs deꝰ tuus deꝰ vnꝰ est. Per qḋ excluditˀ error gentiliuꝫ ponẽtiũ

multos deos. Deus aūt verus qui est essentialiter ⁊ nāliter deus vnus est. Dicunt̄.n.aliqui dij nō veri: sed ꝑ adoptionē vl' per participationem diuinitat̄: siue nuncupatiōe s̄m illud ps̄. Ego dixi dij estis. Dicunt̄ etiā aliq dij s̄m opi. errantiū s̄m illud ps̄. Omnes dij gentiū demonia. Deinde ostendit excellentiā diuine nāe siue essentie. ⁊ p̄mo q̄ntum ad h' ꝙ nō comp̄hendit̄ tpe. Quod significatur cū dr̄. Eternus. Dicit̄.n. eternus q: caret p̄ncipio ⁊ fine: ⁊ q: eius eē nō variat̄ ꝑ p̄teritū ⁊ futur̄. Nihil eni' ei subtrahit̄: nec aliquid ei de nouo venire pōt. Unde dicit ad moysem exo.3. Ego sum qui sum: q:.s. eius esse non nouit p̄teritum vl' futurū: sed semꝑ p̄ntialiter esse hz. Et apostolus dicit ad ro. vlti. Nunc patefactū est ꝑ scripturas ꝓphetarum s̄m p̄ceptū eterni dei. ¶ Secundo ostendit̄ ꝙ eius magnitudo excedit incōparabiliter oīum magnitudinem creatur̄ cū dicit̄. Immensus. Illud .n. mensurari pōt ꝑ aliquid aliud qd' si excedat in magnitudine: tn̄ excessus est s̄m aliquā ꝓportionē. Sicut binarius mēsurat senariū inquātum ter duo faciunt sex. Senarius aūt excedit binarium s̄m ꝓportionem aliquam s̄m quā binarius mēsurat senarium: q: est triplum eiꝰ. Deus aūt excedit magnitudine sue dignitatis oēm creaturā in infinitum: ⁊ ideo dr̄ Immensus: q: nulla est cōmensuratio vl' ꝓportio alicuius creature ad ip̄m vn̄ dicit̄ in ps̄. Magnus dn̄s ⁊ laudabilis nimis: ⁊ magnitudinis eiꝰ n̄ est finis. ⁊ baruch.4. dicit̄. Magnus est ⁊ nō hn̄s finem: excelsus: ⁊ immēsus. ¶ Tertio ostendit̄: ꝙ excedit oēm mutabilitatē cū dicit̄. Incōmutabilis: q:.s. nulla est apud ip̄um variatio s̄m illud. Ja.1. apud quē nō est transmutatio nec vicissitudinis obūbratio. ¶ Quarto ostendit̄ ꝙ sua ptās trāscendit omnia cū dicit̄. Omnipotēs. q: simpliciter o a pōt. vn̄ ip̄e dicit gen.17. Ego deus oīpotens. Et siquis obijciat id qd' ap'ls dicit .2. ad thimo.2. Ille fidelis ꝑmanet negare seip̄m nō pt ⁊ ita nō est oīpotens. Dicēdum ꝙ negare seip̄um est deficere a se: nō posse aūt deficere: nō est ex defectu potētie: sed ex potētie ꝑfectione: sicut etiā apud hoīes ex magna fortitudine ē ꝙ aliquis vinci nō possit. In hoc ergo vere deus o.potens ostēditur: ꝙ oīa pōt facere: ⁊ in nullo potest deficere. ¶ Quinto ostendit̄ ꝙ excedit oīum rōnem ⁊ intellectum cum dr̄. Incomp̄hensibilis. Illa.n. cōprehendere dicit̄ que ꝑfecte cognoscimus q̄ntū cognoscibilia sunt. Nulla aūt creatura tn̄ pōt deum cognoscere q̄ntum cognoscibilis est: ⁊ ꝓpter h' nulla creatura pōt eum cōp̄rehēdere. Un̄ dicitur Job.11. forsitan vestigia dei cōp̄rehēdes: ⁊ vsqz ad ꝑfectum oīpotentē reperies quasi dicat nō: ⁊ Hieremie.32. dicit̄. Dn̄s exercituum nomē tibi magnꝰ ꝯsilio. ⁊ incōp̄rehēsibilis cogitatu. ¶ Sexto ostendit̄ ꝙ excedit oēm locutionē cum dr̄. Ineffabilis: q:.s. nullus pōt sufficiēter effari laudes ipsiꝰ. vnde dr̄ eccl'.43. Exaltate illū q̄ntū potestis Maior: est.n. omni laude. ¶ Deinde accedit ad articulum trinitatis: ponens q̄dem p̄mo nomina triū ꝑsonar̄ cum dicit. Pater: ⁊ filius: ⁊ spūs sanctus. Que q̄dem exp̄muntur Mathei vlti. Docete oēs gentes baptizantes eos In noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. ¶ Sed circa hec tria noīa diuersimode aliqui errauerunt. Sabelius .n. dixit ꝙ pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus solis nominibus distinguunt̄: dicens eundem in ꝑsona esse qui quādoqz dicit̄ pater: quādoqz filius: quādoqz spiritꝰ sanctus: ꝓpter rationes diuersas. Et ad hoc excludendum subditur. Tres quidem ꝑsone. Alia est enim ꝑsona patris alia filij alia spūs sanctus. Arrianus vero posuit ꝙ pater ⁊ filiꝰ ⁊ spūs sāctꝰ sicut sunt diuersa nomina: ita sunt diuerse substātie. Et ad excludendum hoc subdit. Sed vna substantia. ¶ Uerum q: substantia s̄m vsum vocabuli aliter sumitur apud nos: ⁊ aliter apud grecos ne circa hoc posset fieri aliqua deceptio subdit.

Seu nā apud grecos enim ypostasis idest substātia: accipit̄ sicut apud nos persona ꝓ re aliqua substitente quam dicimus suppositum vl' rem nature. Sicut hic hō est suppositū vl' res humāe nature. Apud nos vō s̄m cōmunē vsum loquendi: substantia dicit̄ essentia vl' natura rei: secundū ꝙ humanitas dicit̄ natura hominis. Sic igitur datur intelligi: ꝙ in diuinitate tres sunt subsistentes scilicet pater ⁊ filius: ⁊ spūs sanctus: sed vna numero simpliciter natura est in qua subsistunt: quod i rebus humanis cōtingere nō potest. Petrus.n. ⁊ Paulus ⁊ Joānes: sunt quidem tres subsistentes in natura humana. Sed natura humana ⁊ si sit vna specie in istis tribus: nō tn̄ est eadem numero: ⁊ ideo tres homines sunt nō vnus homo. Quia vero in patre ⁊ filio ⁊ spū sancto est vna numero diuina natura: dicimus ꝙ pater: ⁊ filius: ⁊ spūs sanctus: sunt vnus deꝰ ⁊ nō tres dij. ¶ Posset autem aliquis praue intelligere vnam essentiam trium ꝑsonarum. Ita scilicet ꝙ vna pars illius nature esset in patre alia in filio: alia in spiritu sancto: sicut si diceremus vnam aquam eē in tribus riuis defluentibus ab vno fonte: ita scilicet ꝙ vna pars aque est in vno riuo: alia in alio: tertia in tertio. Si autem sic esset vna natura trium ꝑsonarum: sequeret̄ ꝙ diuina natura eēt cōposita ex pluribus partibus. Et ideo ad hoc excludendum subdit. Simplex omnino idest nullam compositionem habens. Omne enim compositum posterius est hꝭ ex quibus componit̄.

Sic igitur aliquid eēt prius deo: quod est impossibile. Sed posset aliquis querere. Sed trium ꝑsonarum est vna simplex natura: vnde ergo tres

psone distinguunt ⁊ ideo ad hoc respōdens subdit. Pater a nullo: filius a patre solo: ac spūs sanctus pariter ab vtroqꝫ. ¶ Ubi considerandum est q quicquid in diuinis absolute dicit: cōmune est: ⁊ vnum in tribus personis: sicut quod dicitur de᷒: bonus: sapiens: ⁊ omnia huiusmodi. Ibi enim solum inuenit distinctio vbi aliquid inuenit pertinens ad relationem originis: q: scilicet pater a nullo est: ⁊ sm hoc innascibilis dicitur. Filius aūt dicitur filius: q: a patre est per generationē sm illud psalmiste: Ego hodie genui te. ⁊ sm hoc patri attribuit paternitas: ⁊ filio filiatio. Spiritus autē sanctus ab vtroqꝫ ꝓcedit: ⁊ sm hoc spiritui sancto attribuit processio: patri vero ⁊ filio communis spiratio: quia scilicet cōmuniter spirant spūm sanctum. Sic igitur quinqꝫ sunt notiones: sm quas distinctiones personarum designantur in diuinis. scilicet paternitas que est constitutiua patris per quam ostenditur q genuit filium. Filiatio per quam ostenditur q filius est a patre: ⁊ ꝓcessio per quam ostenditur q spiritussanctus est a patre ⁊ filio. Innascibilitas per quam dignoscitur q pater a nullo est. Communis spiratio p quā ostenditur q pater ⁊ filius communiter spirant spiritum sanctum. ¶ Sed rursus posset alicui occurrere falsa cogitatio vt q: in rebus humanis filius a quodam ꝑncipio temporis incepit a patre generari. ⁊ generatio eius nō semper durat sed certo termino temporis finitur: sic etiam sit circa originem diuinarum personarum: vt scilicet filius ab aliquo tempore inceperit a patre generari: ⁊ aliquo tēpore eius generatio fuerit finita: ⁊ similiter d̄ spiritu sancto. Ideo ad hoc excludendum subdit: absqꝫ initio semper ac sine fine pater generans filius nascens: spūssanct᷒ ab vtroqꝫ procedens. Cuius exemplum aliqualiter in creaturis inueniri potest: licet imperfectum. Uidimus enim q a sole radius procedit: ⁊ stati quādo fuit sol radius processit ab eo: nec vnquā desinet radius ab eo ꝓcedere quandiu sol erit. Sic enim filius procedit a patre: vt radius a sole: vnde dicit apostolus ad hebreos primo. Qui cū sit splendor glorie. Spiritus autem .s. ab vtroqꝫ ꝓcedit: sicut calor a sole ⁊ radio. Unde dicitur in psalmista. Nec est qui se abscondat a calore eius Sed hoc exemplum deficit quantum ad hoc. q sole nō semper fuit: ⁊ ideo nec radius eius semp ab eo ꝓcessit: quia vero deus pater semper fuit semper ab eo ꝓcessus filius: ⁊ ab vtroqꝫ spiritus sanctus. ¶ Potest ⁊ aliud exemplū poni in anima humana: in qua verbum interius conceptū a memoria procedit: ⁊ ab vtroqꝫ procedit amor: Et ita etiam a patre procedit filius sicut verbū eius: ⁊ spiritus sanctus sicut amor communis vtriusqꝫ. Sed hoc exemplum deficit in duobus

¶ Primo quidem: quia intellectus humanus nō semper fuit. ¶ Secundo q: nō semper verbum in corde suo actualiter concepit. Sed intellectus diuinus semper fuit: ⁊ semper absqꝫ intermissione itelligit. Unde semper in eo oritur verbum quod est filius: ⁊ procedit amor qui est spiritus sanctus. Quia vero heretici Arriani filiū patri postponebant ⁊ spiritum sanctum vtriqꝫ: ideo hoc consequenter excludit. Est autem considerādum q Arriani postponebant filium patri. ꝑmo quidem quātum ad essentiam: dicentes q essentia patris est dignior q̄ essentia filij. Et ad hoc excludendum subdit. Consubstantiales: q: scilicet essentia patris ⁊ filij vna est: ⁊ in nullo differens. ¶ Secundo vero quātum ad magnitudinem: nō q in deo sit magnitudo mollis sed magnitudo virtutis que est perfectio bonitatis sue. Dicebant enim patrem esse filio maiorem etiam sm diuinitatem. Et ad hoc excludendum subdit: coequales. Secundum humanitatem vero dominus dicit Joānis .14. Pater maior me ē. ¶ Tertio quantum ad potestatem dicentes filium non esse omnipotentem. Et ad hoc excludendum subditur. Et coomnipotētes. ¶ Quarto quantū ad durationem: q: dicebant filium nō semper fuisse Et ad hoc excludendū subdit. Coeterni. ¶ Quinto quantum ad operationem. Dicebāt enim q pater operat per filium sicut per instrumentum suum vel sicut per ministrum. ¶ Sed ad hoc excludendum subdit. Unū vniuersorum ꝑncipiū Non enim filius est aliud ꝑncipium rerum quasi inferius q̄ pater: sed ambo sunt vnum ꝑncipium: ⁊ quod dictum est de filio intelligendum est etiā de spiritu sancto. ¶ Deinde accedit ad alium articulū qui est de creatione rerum: vbi varias opiniones excludit. ¶ Fuerunt .n. aliqui heretici sicut manichei qui posuerūt duos creatores vnum bonū qui creauit creaturas inuisibiles: ⁊ spūales: alium malum quē dicunt creasse omnia hec visibilia ⁊ corporalia. Fides autem catholica confitetur omnia preter deum tam visibilia q̄ inuisibilia a deo esse creata. Unde Paulus dicit act. 17. Deus qui fecit mundum ⁊ omnia que in eo sunt: hic celi ⁊ terre cum sit dominus ⁊c̄. Et hebreorū vndecimo. Fide credimus aptata esse secula verbo dei: vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Unde ad hunc errorem excludendū dicit. Creator omnium visibilium ⁊ inuisibilium spiritualium ⁊ corporalium. ¶ Alius error fuit ponentium deum quidem esse ꝑmum principium productionis rerum: sed tamen nō immediate omnia creasse sed mediantibus angelis mundum hunc esse creatum. Et hic fuit error menandrianorum. Et ad hunc errorem excludendum subdit Qui sua omnipotenti virtute: q: scilicet sola do

virtute omnes creature sunt producte sm illud psalmiste. Videbo celos tuos opera digitorum tuorum. ¶ Alius fuit error origenis ponentis q deus a pncipio creauit solas spūales creaturas: et postea qbusdā earum peccantibus creauit corpa qsi qbusdaz vincul spūales sic alligarent ac si corpales creature nō fuerint ex pncipali dei intētōe pducte: q bonū eēt eas eē: sz solū ad puniēdū petm spūaliuz creaturaz: cū tn dicat. gen. 1. Vidit deus cuncta q fecerat et erāt valde bona. Vn ad h excludēdū dicit. Simul ab initio tēporis vtramqz d nihilo cōdidit creaturam spiritualem et corporalem angelicam videlicet et mundanam. ¶ Alius error fuit Aristotelis opponens quidem omnia a deo pducta esse: sed ab eterno: et nullum fuisse principium temporis. Cum tamē scriptum sit. genesi pmo. In pncipio creauit deus celum et terram. Et ad hoc excludenduz addit. Ab initio temporis. ¶ Alius erro fuit anaxagore qui posuit quidē mundum a deo factum ex aliquo principio temporis. sed tamen materia mundi ab eterno preextitisse: et nō esse eam factam a deo: cum tamen apostolus dicat romanos quarto. qui viuificat mortuos: et vocat ea que nō sunt tanquam ea que sunt. Et ad hoc excludendum addit. De nihilo. ¶ Fuit autem alius error Tertulliani ponentis animam hominis corpoream esse: cum tamen apostolus dicat pme ad thesalonicenses quinto. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia: vt integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in aduentu domini nostri iesu christi seruetur. Vbi manifeste a corpore animam et spiritum distinguit. Et ad hoc excludendum subdit. Deinde scilicet condidit deus humanam. s. naturam quasi cōmunem scilicet ex spiritu et corpore constructam. Componitur enim homo ex spirituali natura et corporali. Secundum autem predictum manicheorum errorem ponentium duo pncipia: vnum bonum: et vnum malum: nō solum attendebatur distinctio quantum ad creationem creaturarum visibilium et inuisibilium: vt scilicet inuisibilia sint a bono deo: visibilia a malo: sed etiam quantum ad ipa inuisibilia. Ponebant enim pmum pncipium esse inuisibile: et ab eo quasdam inuisibiles creaturas esse productas quas dicebant esse naturaliter malas: et sic in ipsis angelis erant quidam naturaliter boni ad boni dei creationem pertinentes qui peccare nō poterant: et quidam naturaliter mali quos demones vocamus q non poterant nō peccare: contra id quod dicit Job. 4. Ecce qui seruiunt ei nō sunt stabiles: et in angelis suis reperit prauitatem. Similiter et circa animas hominum errabant dicentes quasdam esse bone creationis q naturaliter bonum faciunt: quasdam aūt male creationis que naturaliter faciunt malum: contra id quod dicit ecclāstes. 7. Deus fecit hoiem rectum et ipse immiscuit se infinitis qōnibus. Et iō ad hoc excludendum dicit. Dyabolus autem scilicet pncipalis et alii demones quidē a deo natura creati sunt boni: sed ipsi per se mali facti sunt scilicet per liberuz voluntatis arbitrium: homo vero dyaboli suggestione peccauit. i. nō naturaliter sed ppria voluntate. ¶ Deinde accedit ad articulum incarnationis: et q euangeliuz christi sicut dicit apls ro. 1. deus aū pmiserat p pphas suos in scripturis sanctis: nō pmittit de pnunciatione pphārum. Circa quam errauerunt multi. ¶ Nam manichei et alij heretici vetus testm̄ dixerunt nō a bono deo qui est pater xpi: sed a malo deo eē traditū: et per qñs doctrinam veteris testamēti semper fuisse mortiferā. Quod manifestum falsum ostendit p hoc quod dñs dicit Joā. 2. loquēs de templo iudeorum. Nolite facere domum patris mei domū negociatōis. Vbi manifeste patrem suū dicit deum veteris testamenti qui in templo iudeorum colebat. ¶ Arriani vō dixerunt in veteri testō diuersis visionibus filium apparuisse: nō aūt pātrem: qd manifeste falsū ondit ex hoc q Abrae in figuraz trinitatis tres viri apparuerunt vt legit gen. 18. Cataphryges etiaz posuerunt pphas veteris testamenti quasi arrepticios eē loquutos nō intelligentes que loquebāt: contra id quod dicit Danielis. x. Intelligentia opus est in visione. ¶ Ad hos igit errores excludendos dicit q hec est sancta trinitas de qua dictum est: que. s. est sm cōmunem essentiam indiuidua: et sm pprietates personales discreta per Moysem et sanctos pphas aliosqz famulos suos Vbi videt distinguere vetus testamētum. s. in legem que p Moysem data est: et pphas sicut fuit ysaias: Jeremias etc. et in eos q agiographa cōscripserūt: sicut fuit Salomō Job: et alii hmōi quos famulos dei hic noiat. Scdm quā distinctionez dñs dicit luce vlti. Oportet impleri oīa que scripta sunt in lege et in pphis et in psalmis de me. Iuxta ordinatissimā dispositionē tēporum: qd ponitur ad excludendū errorē gentiliū qui irridebant fidem xpianam ex h q post multa tpa quasi subito deo in mentē venerit legem euāgelii hoibus dare. Nō aūt fuit subitū sz conueniēti ordinatōe dispositū: vt pus hūano generi p legē et pphas fieret pnūciatio de xpo tāqz hoib: tūc puulis et minus erudit: sm illud Gal. 3. lex pedagogus noster fuit i xpo. et h ē qd dic q iuxta ordiatissimā dispositionē tpoz doctrinā hūano generi tribuit salutarē n mortiferā vt manichei dicebāt. Postea igit pmissis accedit ad ipm incarnatiōis misterium explicādum. in quo etiā diuersos errores excludit. Vbi pmo sciēdā ē q sabelliani et fūdātes diuinas psōas

concedebant patrem esse incarnatum: qz dicebant eundem in persona esse patrem & filiũ. E cõtrario aũt arriani diuidẽtes substantiam diuinitatis: ex hoc q filius est incarnatus & nõ pater volebant concludere aliam esse essentiam patris: & aliã filij: & aliam operationem vtriusqz. Fides aũt catholica media via inter vtrumqz incedens: ppter distinctionem personarum dicit filium solũ esse incarnatum. Est enim facta incarnatio per vnionem in persona nõ in natura: vt infra dicet ppter vnitatem aũt nature & operationis in tribus personis dicit trinitatẽ totam operatãe fuisse in carnationem: & hoc est quod dicit. Et tandem vnigenitus dei filius ihus xp̃us a tota trinitate cõmuniter incarnatus fuit. Fuit etiam error eluidij qui posuit Mariam quidem concepisse virginem: & peperisse: sed post partum nõ semp virginem permansisse: sed ex Joseph postmodum alios filios genuisse. Et ad hoc excludendum dicit: Ex maria semper virgine. ¶ Alij vero scilicet Ebionite grauius errauerunt dicentes xp̃m ex Joseph semine esse conceptum. Et ad hoc excludendum subditur. Spiritu sancto cooperante est conceptus. Fuerunt aũt alij .s. manichei qui dixerunt christum nõ veram carnem accepisse: sed fantasticã contra id q dominus discipulis post resurrectionem estimantibus eum fantasma eẽ dixit. Luc. vltimo. Spiritus carnem & ossa non hz: sicut me videtis habere. Ad q excludendũ dixit. Verus homo factus. Arriani vero dixerũt q filius dei assumpsit solam carnem sine aĩa: & q vbum fuit carni loco anime. Sed postea apollinariste dixerunt eum habere animam sensitiuaz tantum: contra id quod dicitur Math. 26. Tristis est anima mea vsqz ad mortem. Et Joã. 10. Potestatem habeo ponendi animam meam: & ideo ad hoc excludendum dicit. Ex anima rationali. ¶ Alij vero .s. sequaces valentini posuerũt corpus christi nõ esse assumptum de virgine sed de celo allatum: contra id quod dicitur ad Gal. 4. factum ex muliere: ad romanos primo. Qui factus est ei ex semine Dauid sm carnem. Et ad hoc excludẽdum dicit. Et humana carne cõpositus. Circa aũt ipaz vnionem dñe errauerũt Nestorius & Eutices. ¶ Quorum nestorius posuit vnionem esse factam solum sm inhabitationem gratie: sicut etiam in alijs sanctis deus dicitur esse p inhabitantem gratiam: vt sic dei & hominis sit alia & alia psona: cõtra id quod dr̃ Jo. i. Verbum caro factum est .i. filius dei factus ẽ homo qd nõ põt dici de alijs quos per gratiam inhabitat. ¶ Eutices võ posuit q facta est vnio di & hominis in vnam nãm: ita .s. q xp̃m asserebat esse ex duabus naturis: nõ autez in duabus: qz .s. intendebat q ante incarnationem erant due nature dei & hoĩs: sed post incarnationem fcã ẽ vna nã. vnde ad vtrumqz excludendum dicit. Una in duabus naturis persona viã vite manifestius demõstrauit. Fuerunt enim quidã Euticis sectatores .s. Theodosius & Galanus: qui ponentes vnam nãm in xp̃o quasi ex diuinitate & humanitate ɔfectã diuersimode errauerũt. Nã theodosius posuit illã nãz eẽ corruptibilẽ: & gal. aũt icorruptibilẽ & ĩpassibilẽ. & ad hos errores excludẽdos dicit. Qui cum sm diuinitatẽ sit immortalis & impassibilis sm hũanitatẽ factus ẽ passibilis & mortalis ¶ Deinde accedit ad articulum passionis dicẽs Qui etiam p salute humani generis in ligno crucis passus & mortuus. ¶ Post quez ponit articulum de descensu ad inferos dicens. Descẽdit ad inferos. ¶ Postea võ ponit articulum de resurrectione xp̃i dicens. Et resurrexit a mortuis. ¶ Ac deinde ponit articulũ de ascensione dicẽs Ascendit in celum. Sed notãdum est q horum articulorum veritatem predictus Arrij & Apolinarij s error saluare nõ potest. Si .n. xp̃s aĩam nõ habuit: sed verbum fuit carni loco anime & in morte sepatuz fuit a carne: cõseqñs ẽ q illud qd carni cõuenit de filio dei dici ñ possit. vñ nõ pt dici q filius dei iacuit in sepulcro: vel q a mortuis resurrexit. Siliter etiam dici nõ poterit q ad inferos descendit: qz diuinitati sm seipam cum sit oĩno imobilis: ascendere vl descendere ɔuenire nõ potest. Et ideo ad excludẽdum p̃dictum errorem: p̃dictorum articulorum veritatẽ explicat subdens. Sed descendit in aĩa & resurrexit in carne: ascenditqz pariter in vtroqz. In morte .n. christi aĩa est separata a carne: sed diuinitas indiuisibiliter vtriqz .s. aĩe & carni mansit vnita. Vñ cuz aĩa xp̃i descenderit ad inferos: dicit filius dei descendisse sm aĩam sibi vnitã. Similiter etiam cuz caro xp̃i que in morte quodãmodo ceciderat resurrexit ad vitam: dicit filius dei qui sm diuinã nãm mori nõ poterat sm carnem resurrexisse per hoc q caro iterato aĩam resumpsit. & sic sm vtrumqz .i. scdm aĩam & corpus ascendit in celum. ¶ Deinde ponit articulũ de aduẽtu ad iudicium dicẽs Venturus in fine iudicare viuos & mortuos: Dicit autem viuos eos qui reperient viui in aduẽtu iudicis: mortuos aũt eos qui ante fuerunt premortui. Quod nõ est sic intelligẽdum: quasi aliq sint futuri qui nõ moriant: sed qz in xp̃o aduentu iudicis morient & statim resurgent. Vel viuos & mortuos intelligere spũaliter possumus .i. iustos & peccatores. Et qz aliqui fuerunt ponẽtes q in finali iudicio aliqui saluabunt nõ pprijs meritis sed p̃cibus aliquorum sanctorum donati: iõ ad hoc excludendum subdit. & redditurus singulis sm opera sua tam reprobis qz electis. ¶ Deinde ponit articulum resurrectionis generalis que perti

net ad effectum glorie dicens. Qui omnes tam reprobi q̃ electi cum suis proprijs resurgent corporibus que nunc gestant. Quod ponit̃ ad excludendum quorundã hereticorum errorem. q dicunt q̃ resurgentes nõ habebunt eadem corpora que nunc per mortẽ deponunt: sed quedam corpora de celis alata. Quod est contra illud apostoli p̃me ad Corin.15. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem. ¶ Consequenter autem assignat causam resumptionis corporum cuz dicit. Ut recipiant sm̃ opera sua siue bona fuerint siue mala. Quia enim homo aut bene aut male operatus est in anima simul ꝛ corpore: iustum ẽ: vt in vtroq; dãnet̃ aut puniat̃. Et q: origenes posuit q̃ pena dãnatorum nõ erit perpetua similit̃ nec gloria beatorũ: ideo ad hoc excludendum dicit. Et illi cum dyabolo penam eternam: ꝛ isti cũ xp̃o gloriam sempiternã. Sicut enim inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum vt dicit̃ sapi.2. ita p gratiam xp̃i reparamur ad vitam: sm̃ illud Jo.x. Ego veni ꝛ vitam habeant ꝛ habundãtius habeant. ¶ Deinde accedit ad articulum qui est de effectu gratie. Et p̃mo tangit effectum gratie q̃tum ad ecclesie vnitatem cũ dicit. Una est fidelium vniuersalis ecclesia extra quam nullus saluatur omnino. Unitas aũt ecclesie est p̃cipue ppter fidei vnitatem. Nam ecclesia nihil est aliud q̃ agregatio fidelium: ꝛ q: sine fide impossibile est placere deo: ideo extra ecclesiam nulli patet locus saluti. Salus autẽ fidelium consumat̃ per eccl'e sacramẽta: in quibus virtus passionis xp̃i operatur. Et ideo cõsequẽter exponit quid fides catholica sentiat circa ecclesie sacramenta. ¶ Et p̃mo circa eucharistiam cuz dicit. In qua.s. eccl'a ip̃e idem xp̃s est sacerdos ꝛ sacrificiũ: q:.s. ip̃e obtulit seip̃m in ara crucis oblationem ꝛ hostiam deo in odorem suauitatis: vt dicit̃ ad eph.5. In cuius sacrificij cõmemoratiõe quotidie in ecclesia offert̃ sacrificium sub specie panis ꝛ vini. Circa qd̃ sacrificium tria determinat. Primo quidẽ veritatem rei sub sacramẽto contẽte cum dicit. Cuius corpus ꝛ sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis ꝛ vini veraciter continẽtur. Dicit aũt veraciter ad excludendum errorem quorũdam qui dixerunt q̃ in hoc sacramento nõ est corpus xp̃i sm̃ rei veritatem: sed solum sm̃ figuram: siue sicut in signo. Dicit aũt sub speciebus panis ꝛ vini ad excludẽduz errorem quorũdam qui dixerunt q̃ in sacramento altaris simul continẽtur substantia panis ꝛ substantia corporis xp̃i: quod est contra verbuz domini dicentis. Hoc est corpus meum. Esset enĩ sm̃ hoc dicenduz magis. Hic est corpus meum. Ut ergo ostendat q̃ in hoc sacramento nõ remanet substantia panis ꝛ vini: sed solum species.i. accidentia sine subiecto dicit: sub speciebus panis ꝛ vini. ¶ Secundo ostendit quomodo corpus xp̃i incipiat esse sub sacramento.s. per hoc q̃ substantia panis conuertit̃ miraculose in substantiam corporis xp̃i ꝛ substantia vini in substantiã sanguinis: ꝛ hoc est quod dicit. Transubstantiat̃ pane in corpus ꝛ vino in sanguinem potestate diuina: ad misterium perficiẽdum vnitatis: idest ad celebrãdum hoc sacramentũ: quod est signuz ecclesiastice vnitatis. Accipiamus igitur ipsi de suo quod ip̃e accepit de nostro. In hoc enĩ sacramento accipimus de corpore ꝛ sanguine xp̃i que filius dei accepit de nostra natura. ¶ Tertio determinat ministrum huius sacramenti: in quo et tangit ordinis sacramentũ. Et hoc est quod dicit Et hoc vtiq; sacramẽtũ nemo põt conficere: nisi rite fuerit sacerdos ordinatus. Quod est contra heresim pauperum lugdunẽsium qui dicunt quẽlibet hominẽ istud sacramentuz posse conficere. Addit aũt. Secundũ claues ecclesie quas ip̃e cõcessit apostolis ꝛ eorum successoribus ih̃us xp̃us Quod dupliciter põt intelligi: vl' q: sacerdos rite ordinatus claues ecclesie suscepit: vel q: sm̃ potestatem clauium sacerdotalis ordo confertur Sunt aũt claues ecclesie auctoritas discernandi ꝛ potestas iudicãdi. ¶ Deinde accedit ad sacramẽtum baptismi: circa quod p̃mo tangit formã cum dicit. Sacramẽtum vero baptismi qd̃ ad inuocationem indiuidue trinitatis: videlicet patris ꝛ filij: ꝛ spũs sancti. Hec est enim forma baptismi. Ego te baptizo In nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritus sancti: vt tradit̃ Math. vltimo. Scd̃o ponitur materia cum dicit̃: Consecratũ in aqua. Non enim in alio liquore potest hoc sacramẽtuz perfici nisi in vera aqua. Tertio ostendit̃ quibus sit conferendum hoc sacramentũ cum dicit. Tã paruulis q̃ adultis. Quod ponit̃ ad excludendũ errorem pelagianorum qui dicebant paruulos nõ habere peccatum originale ppter quod oporteat eos ablui per baptismuz. Quarto tangit ministrum huius sacramẽti cum dicit. In forma ecclesie a quocunq; rite collatum pficit ad salutem Quod est contra errorem donatistarum qui baptizatos ab hereticis dicebant nõ suscipere veꝝ baptisma: sed esse rebaptizandos. Fides autem catholica recognoscit eẽ verum baptisma a quocunq; fuerit collatum in forma ecclesie supradicta. ¶ Deinde accedit ad sacramẽtum penitentie dicens. Si post susceptionem baptismi quisq̃ plapsus fuerit in peccatuz: per veram penitẽtiam semp potest reparari. ¶ Quod ponitur ad excludendum errorem nouacianorum qui dicebant q̃ peccantes post baptismum: nõ possunt reparari per penitẽtiam. ¶ Deinde accedit ad sacramentũ matrimonij dicens. Non solum autẽ

virgines et continentes: verum etiam coniugati per fidem rectam et operationem bonam placẽtes deo: ad eternam merenẽ beatitudinem puenire. Quod ponit ad excludendũ errorẽ Tacianorum et manicheorũ qui nuptias dãnabant. De aliis aũt sacramẽtis mẽtionẽ nõ facit: quia circa ea nõ fuit specialiter erratum.

Explicit opusculum. 23. vz expositio pme decretalis fm beatum Thomam aquinatez: ad archidiaconum tudertinum.

Incipit opusculum. 24. vz expositio eiusdẽ sup secundam decretalem ad eundem.

Damnamus ergo et reprobamus etc. exposita forma catholice fidei in pcedentibus: in hac decretali dãnat error ioachiz reprobare volentis doctrinã magistri Petri lombardi circa vnitatẽ diuine essentie et trinitatem psonarum. Et vt vtriusqz intentio plenius videat: accipiendum est id quod in pcedenti est dictum. q. s. sancta trinitas fm cõmunem essentiã est indiuidua: et fm pprietates personales discreta: vt supra expositum est persona patris nõ distinguitur a persona filii: nisi paternitate et filius distinguit a patre filiatione: inquãtuz s. pater genuit filium et filius genitus est a patre: et similiter spũssanctus distinguit a patre et filio inquantum pcedit ab vtroqz. Persona igitur in diuinis distinguitur: inqũtum persona generat vel generatur vel pcedit. Si ergo essentia diuina generat vel generat vel pcedit: consequens ẽ qd distinguat in tribus personis: et q sicut est alia psona patris alia filii alia spiritus sancti: ita etiam sit earum alia et alia substantia vel essentia. Quod in arrio damnauit Nicena synodus asserens filium homousyon patri. i. coessentialem et consubstantialem. Quod magister Petrus sequens docuit q vna est essentia vel substantia cõmunis patris et filii et spiritussancti: que nec generat: nec generatur: nec pcedit: vt sit penitus indistincta: vt pz in quinta distinctione pmi sniarum eius. Joachim aũt abbas florensis monasterii nõ bene capiens verba magistri predicti: vtpote in subtilibus fidei dogmatibus rudis: predictam magistri Petri doctrinam hereticam reputauit: imponens ei q quaternitatez induceret in diuinis ponens tres personas et cõmunem essentiaz: quã credebat sic poni a magistro petro quasi aliquid distinctum a tribus personis: vt sic posset dici qsi quartum. Credebat enim q ex hoc ipo q dicit essentia diuina: nec est generans nec genita nec pcedens: distinguat a patre qui generat: et filio qui generatur: et a spiritu sancto qui pcedit. Et ideo ipe Joachim ptestat q in diuinis nõ ẽ aliqua res vna que sit pater et filius et spũssanctus: siue illa res vna dicat substãtia: siue essentia: siue natura: hys enim tribus nominibus idez intelligimus. Sz ne videret totaliter a fide Nicene synodi recedere: concedebat q pater et filius et spũssanctus sunt vna essentia: vna substantia: vna natura: quasi vna eẽntia possit pdicari de tribus psonis: vt dicamus tres psone sunt vna eẽntia: nõ aũt ecõuerso: vt dicat vna essentia est tres persone. Sed in hoc ipo q concedebat tres personas eẽ vnam essentiam: vel substantiam vel naturam: non hẽbat sanum intellectum. Non enim ponebat vnitatẽ essentie trium psonaruz eẽ veram: realẽ et simplicem: sed quasi similitudinariaz et collectiuam. i. quasi ex pluribus ꝯgregatam: sicut multi homines dicunt vnus pplus: et multi fideles dicunt vna ecclesia fm illud act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum et aia vna: et fm illud apostoli pme ad corin. 6. Qui adheret deo vnus spiritus est. s. cum ipo. et pme ad corin. 3. Qui plantat et qui rigat vnum sunt. Preterea. 1. ad corin. 12. et ad romanos. 12. Multi vnum corpus sumus in xpo. et 3. regum. 22. dixit Josaphat rex iuda ad regem isrl. Populus meus et pplus tuus vnum sunt. In qbus oibus significatur vnitas collectiua et nõ vera et simplex. Q aũt fm hunc modum diceretur esse vna substantia: vel eẽntia: vel natura triuz psonarum: pbare nitebat qbusdam auctoritatibus. Dicitur enim Joã. 17. q dominus p fidelibus suis patrem exorans inter cetera dicit. Uolo pater vt sint. s. fideles mei vnum in nobis. i. in me et in te p fidem et caritatem: sicut et nos vnũ sumus vt tandem in patria sint cõsumati in vnum. Ex quo sic arguebat. fideles xpi nõ sic sunt vnuz vt sit aliqua vna res que cõmunis sit oibus. sz sunt quodãmodo vnum collectione. i. vna eccla propter vnitatẽ catholice fidei: et tãdem erunt in patria vnum regnũ pter vnionẽ indissolubilis caritatis: quia caritas vie dissolui põt per pctũ: caritas aũt patrie indissolubilis est. Inducebat. n. ad sue opinionis assertionem qd dicit. 1. Jo. vltimo. Tres sunt qui testimonium dãt in celo. pater verbum: et spũssanctus. Pater qdem cuz dixit. Hic est filius meus dilectus: et h in baptismo vt dicit Math. 3. et in transfiguratione vt habet Math. 17. filius vero dedit testimonium fidei xpiane per doctrinam et miracula. Unde dicit Joan. 8. Ego sum qui testimonium perhibeo d me ipo: et testimoniuz phibet de me qui misit me pater. Spiritussanctus testimoniũ perhibuit in spe columbe sup xpm apparens in baptismo: et p aduentum suuz in discipulos xpi: et ad insinuandã

vnitatem trium ꝑsonarum subditur. Et hij tres vnum sunt. quod q̄dem dicit̄ ꝓpter essentie vnitatem. Sed b Joachim ꝑuerse trahere volēs ad vnitatem caritatis ⁊ cōsensus inducebat consequentem auctātem. Nam subdit̄ ibidem. ⁊ tres sunt qui testimonium dant in terra. s. spūs: aqua ⁊ sanguis. In quibusdam libris addit̄: ⁊ hij tres vnum sunt. Sed hec in veris exemplaribus nō habet̄. Sed in quibusdam libris dicit̄ eē appositum ab hereticis Arrianis ad peruertēdum intellectum sanum auctis ꝑmisse de vnitate essentiali trium ꝑsonarum. Similiter etiam Arriani vtebant̄ illa auctoritate vt sint vnum in nobis: sicut ⁊ nos vnum sumus ad ostendēdum q̄ pater ⁊ filius nō sunt vnum: nisi ſm cōsensum amoris: sicut ⁊ nos: vt pꝫ per Augustinū ⁊ Hyllariuꝫ qui dicunt hunc fuisse ꝑuersum sensum Arrianoruꝫ. Unde manifestum ē q̄ Joachim in errorem Arrianorum incidit: lꝫ nō pertinaciter: q2 ipse scripta sua aplice sedis iudicio subiecit vt infra dicetur ⁊ ideo ꝯsequēter ponit̄ determinatio concilij ꝓ veritate. In qua quidem determinatione quinq3 facit. Primo. n. asserit vītatē quā magister petrus docebat. s. q̄ diuina essentia est quedaꝫ summa res incōprehēsibilis cogitatu: ⁊ ineffabilis v̄bo: de qua vere p̄dicant̄ tres ꝑsone ⁊ simul ⁊ sigillatim. Potest enim vere dici q̄ essentia diuina est pater: ⁊ filiꝰ ⁊ spūssanctus. Et iterum vere dicitur eēntia diuina ē filiꝰ eēntia diuina ē spūssanctus. Quo q̄dem in nobis nō accipit. Non. n. essētia petri ē petrus: sed eēntia dei patris est ip̄e pater: q2 petrus est ex multis cōpositus: nō aūt ꝑsona patris: neq3 ꝑsona filij nec persona spūssancti. ¶ Scdō vbi dicit ⁊ ideo in deo ⁊c̄. soluit rōnem quā ꝓ se inducebat Joachim. Est. n. ꝯsiderādum q̄ nihil ꝯnumerat̄ alijs nisi q̄ ab eis distinguitur Unū cuꝫ aīal nō distinguat̄ ab homine: equo: ⁊ boue: quorū quodlibet est aīal: ideo nō possumus dicere q̄ homo: equus ⁊: bos: ⁊ aīal sūt quattuor: sꝫ sunt tria tm̄: q2 quodlibet illorum est aīal. Ita q2 quelibet trium ꝑsonarum est illa res. s. diuina essentia: vl̄ natura nō pōt dici q̄ tres persone ⁊ illa res sunt quattuor: q2 illa res nō est aliquid aliud a tribus personis. Quod quidem ꝓbat ꝑ hoc q̄ sola diuina essentia est p̄ncipium creans vniuersa Ita q̄ nihil pōt inueniri preter diuinam essentiā quod. s. nō sit idem cum essentia diuina: vl̄ nō sit creatum ab ea: tres aūt ꝑsone nō sunt create a diuina essentia q2 increatus pater: increatus filius increatus spūssanctus: quinimo possumus dicere: q̄ pater est p̄ncipium vniuersorum ⁊ similit̄ filiꝰ ⁊ spūssanctus. Unde manifestum est q̄ diuina essentia nō est aliquid aliud a tribus personis. Unū nō est quaternitas in diuinis: sed trinitas. Sꝫ q2 Joachim credebat q̄ ex dictis magistri sequeret̄ q̄ esset essentia distincta in tribus personis: ideo tertio cum dicit ⁊ illa res nō est generans ⁊c̄. ostēdit q̄ hoc nō sequit̄. Uerum est enim q̄ possumꝰ dicere q̄ diuina essentia nō est distincta in tribus ꝑsonis. Ex hoc enim aliquid est distinctū in diuinis q̄ est generans: vl̄ genitum: vl̄ ꝓcedens: vt dictū est. Possumus tm̄ dicere q̄ essentia diuina est ille qui distinguit̄. i. pater q distinguitur a filio ⁊ similiter possumus dicere q̄ essentia diuina est pater qui generat: ⁊ est filius q gignit̄: ⁊ est spūssanctus q ꝓcedit. Ita. s. q̄ distinctiōes importāte per hec tria adiectiua: generās: genitū: ⁊ ꝓcedens determinant ip̄as ꝑsonas de quibus p̄dicātur p̄dicta adiectiua: nō aūt essentiā vel nām que nō distinguit̄. Non ergo sequit̄ qđ Joachim putabat. Essentia nō est generās: pater est generans: ergo essentia nō est pater. Quia ⁊ si essentia nō generat est tm̄ ille qui generat. i. pater: ⁊ silr essentia nō nascitur sed ē ille qui nascit̄. i. filius: neq3 essentia ꝓcedit: sed est ille q ꝓcedit. i. spūssanctus. ¶ Quarto cū dicit lꝫ igit̄ alius ⁊c̄. ꝯcludit qualiter ſm fidē catholicā sit signāda distinctio ꝑsonarum. Circa qđ ꝯsiderandum ē q̄ in diuinis masculinū genus refert̄ ad ꝑsonam: neutrum aūt genus refert̄ ad essentiam vl̄ nām. Sicut etiam in rebus humanis ꝑ masculinū genus querimus de ꝑsona: sicut quis currit: petrus: ꝑ neutrum genus querimus de nā: sicut quid est homo: aīal rōnale. Quia igit̄ in diuinis essentia ē indistincta. ꝑsone vero distincte: ideo noībus distinctiuis vtimur in diuinis in masculino genere nō aūt in neutro. Dicimus. n. q̄ licet sit alius pater ⁊ aliꝰ filius ⁊ alius spūssanctꝰ nō tm̄ sunt aliud ⁊ aliud: q2 nō est alietas in eēntia ⁊ si sit alietas in ꝑsonis: sꝫ id ip̄m qđ est pater ē filiꝰ ⁊ spūssanctus: q2 est eadē eēntia trium. Et ꝓpter hoc sunt oīno idem si idem sit neutri generis: q2 hoc pertinet ad idēptitatē essentie: nō aūt sūt idē masculine: q2 hꝰ tolleret distinctionē ꝑsonarū. Jdō aūt oꝫ q̄ sint idem neutraliter vt credant̄ eē ꝯsubstantiales ſm fidem ortodoxam. i. recte glorificantem ab ortos qđ est rectū ⁊ doxa qđ ē glā: ⁊ catholicam. i. vniuersalē sicut supra expositū ē. Hoc. n. determinatū ē in nicena synodo q̄ filiꝰ sit hōusyō i. ꝯsubstātialis patri ¶ Quinto cū dicit pater enī ab eterno ⁊c̄. ꝓbat q̄ vna ⁊ eadē sit essentia triuꝫ ꝑsonarū. Pater. n. generādo filiū dedit ei sbām suam: cū generare nihil aliud sit q̄ꝫ ex substātia sua alium ꝓducere. Et sicut ab eterno pr̄ genuit filiū nō q̄dem p̄us nō existentē: ita etiā ab eterno pr̄ dedit substātiam filio: nō q̄dem quasi p̄us nō habēti: sꝫ q2 ab eterno eaꝫ ab alio habuit. i. a patre. Et de ista datione ipse filius dei testatur. Joā. x. Pater meus quod dedit mihi maius oībus est. Id enī qđ ē maximū est diuina eēntia. Sciēdū tm̄ q̄ aliter se hꝫ in generatione humana ⁊ alr in diuina.

Quia enim natura humana diuisibilis est: potest homo generans partem substantie sue transfundere in filium. Diuina aūt natura ē simplex ⁊ īdiuisibilis: ⁊ ideo subiūgit q nō pōt dici q pater partē substātie sue filio dederit. Silr ēt non pōt dici q pr̄ dans sbam suā filio eam sibi non retinuerit: q: sic pr̄ desijsset eē diuina substātia. In corporalib⁹ enim qđ daṫ non retineṫ sicut q dant equū nō retinēt ipm: sed in spūalibus simul daṫ aliqd ⁊ retineṫ: sicut q cōicat alij sciam retinet ipam. Patet igiṫ q filius sine vlla diminutione accepit nascēdo sbaȝ pr̄is: ⁊ pater eam retinet. Unde sequiṫ q pater ⁊ filius habeāt vnam sbam. Et eadem ratio ē de spi. sancto: q ab vtroqȝ pcedit. Pater aūt est substātia sua q: nō ē in eo aliqua cōpositio: ⁊ similiter filius: ⁊ spi. sanct⁹. Cum ergo sit vna essentia trium: sequiṫ q vna res que ē diuina essentia ē pater ⁊ filius ⁊ spi. sanctus. Et ideo irrefragabiliter ē pbata sniā magistri Petri lōbardi: ⁊ p consequēs dictum ioachim infirmatum vt falsum. Sexto cū dicit. Cū ergo veritas p fidelib⁹ ⁊c. ponit auctes quas male intellectas p se ioachim inducebat. Quod enim dn̄s orans p fidelib⁹ dicit: volo vt ipsi vnū sint ī nobis sicut ⁊ nos vnum sumus: sic īducebat ioachim ac si eodē modo accipiendū eēt hoc qđ dī vnum: ī nobis: ⁊ ī diuinis psonis. Hoc aūt ē falsum: q: in fidelib⁹ sic accipiṫ: vt intelligaṫ vnitas charitatis p grāz. in diuinis aūt psonis sic accipiṫ vt intelligaṫ vnitas eiusdeȝ nature. Et hoc pbat per silē: q: dn̄s dicit Mat. 5. Estote vos pfecti sicut ⁊ pater vester celestis pfectus ē. Non tn̄ est idem modus pfectōis humane ⁊ diuine: q: non pōt eē tāta similitudo inṫ creatorē ⁊ creaturā qn maior inueniaṫ ibi dissimilitudo: pp̄ter h̄ q creatura in infinitū distat a deo.

¶ Explicit opusculū vigesimū quartū vȝ expositio scđe decretalis ſm diuū Thomā aquinatem.

¶ Incipit opusculū vigesimū qntū vȝ tractatus eiusdē de sortibus ad dn̄m Jacobū de burgo.

Postulauit a me vestra dilectio vt qd de sortib⁹ sentiēdum sit vobis cōscriberem. Nō ē aūt fas vt preces quas fiducialiter charitas porrigit apud amicum repulsam patianṫ. Unde petitioni vestre satisfacere cupiēs intermissis paulisper occupationū mearum studijs solēnū vacationū tpibus: qđ mihi d sortibus videaṫ scribēdum curaui. ¶ De quibus ꝯsiderare opȝ in qbus locuȝ sors habeat. Quid sit sortium finis. quis modus. que earum virtus: et vtrū eis liceat vti ſc̄ȝ xp̄iane religionis doctrinā.

In qbus reb⁹ fiat inqsitio p sortes. CA. I.

Primo igiṫ ꝯsiderādum ē q rerū quedam sunt ex necessitate ⁊ semper sicut deū esse duo ⁊ tria eē qnqȝ: solem oriri ⁊ alia huiusmodi que vel semp sunt vl' semp eodē modo eueniūt. In hijs aūt sors locum nō hȝ. Derisibilis.n. videṫ si qs sortib⁹ explorādum aliqd esse estimaret circa eē diuinū: vel circa numeros: vel circa motus solis ⁊ stellarū. Alia vo sunt q nāliter qdeȝ ꝯtingunt ⁊ vt frequētius eodeȝ modo veniūt qnqȝ tamē: sed rarius aliter ꝯtingūt: sicut estatē esse siccam: hyemē vo pluuiosam. Cōtingit tn̄ interdū sed rarius euenire ꝯrium: ex eo q solitus nature cursus ex aliqbus causis impediṫ. In neutris aūt p̄dictarū rerū ſm se ꝯsideratis locū sors hȝ. Sed si res scđo dicte ꝯsideranṫ ſm q cursus earū attingit aliqualr vsum humane vite: sic ab aliqb⁹ sorte inqri pōt: vt an fluuius inūdet: ⁊ domū ⁊ agruȝ occupet: an pluuia estate abundet. Sȝ an pluuia vel fluuius inundet in locis desertis in qbus hec ad vsum humane vite nō ptinēt: nullus sorte inqrere studet. ¶ Ex quo pȝ q sors ppie in reb⁹ humanis locum hȝ. Sed q: ad vnūquēqȝ hominuȝ ptinet sollicitari de his que ptinēt ad vsum ppie vite ⁊ eoȝ cū qbus quocūqȝ modo cōmunionem hȝ: ꝯsequēns est q nec ad oēs res humanas inqsitio sortis extendaṫ. Nullus enim in gallia existēs sorte aliqd inqrendū curat de hijs q ad indos ptinēt cū qbus nullatenus in vita cōicat. Sed d hijs ꝯsueuerūt hoīes sorte aliqd inqrere: que qualitercūqȝ ad eos ptinent vel ad sibi ꝯiūctos. ¶ Rursus aūt nec ī hijs oībus sortes inqri videnṫ. Nullus enim sortes inqrit ea que p suam industriā vl' cognoscere vel ad effectū pducere pōt. Derisibile nāqȝ videṫ si qs sorte inquirat an comedat: fruges ex agro colligat: vel si id qđ videt ē homo vel equus. ¶ Relinquiṫ igiṫ q hoīes sorte aliqd inqrunt in rebus humanis aliqualr ad se ptinentib⁹ que p ppriam prudētiam non possunt cognoscere nec ad effectum perducere.

¶ Ostēdiṫ ad quē finē sortes ordinanṫ. C. II.

Quia igiṫ in hijs aliqd sorte requiriṫ que ptinēt ad vsum vite humane: necesse est q ad hoc inqsitio sortis tēdat ſm qđ res aliquo accomodanṫ vsui vite humane. Circa ea vo que veniūt in vsum humanū pmo qdem sollicitātur hoīes vt ea qualitercūqȝ habeant: secundo vo vt habitis vtanṫ. tertio vo vt futurū euētū vsus cognoscant. Et q: res vite nostre deseruientes in nostros vsus assumere nō possum⁹. nisi eas aliqliter habeamus: res autem ſm sui naturam communes sunt omnibus: necesse fuit ad hoc q essent distincte homines vti possent vt p aliquem modū inter homines diuideranṫ. Quādoqȝ aūt cōmunium rerum diuisio ex humana idustria ⁊ volūtatū ꝯcordia potest ad effectum perduci: ⁊ tūc sortib⁹

nō idiget. Sed quādo humanus sensus non sufficit ad ꝯcorditer diuidēdum: tūc ꝯsueuerunt sorte diuidere: fm illud prouer. 18. Cōtradictiones comprimit sors. Sicut aūt est distinctio facultatum: ita etiam ⁊ honorum siue dignitatum. Unde quādoqꝫ ꝯtingit ꝙ aliqui nō valentes ꝯcorditer eligere aliquem cui dignitas aliqua cōferatur: sorte hoc requirēdum existimāt. Quod etiam in veteri lege obseruatum fuit vt sorte quadam ad officium summi sacerdotis accederēt. Unde dicitur luc. i. ꝙ zacharias sorte exijt vt incēsū poneret. Saul etiam sorte fuit electus in regem vt legit̃ primo regum. x. ¶ Sicut aūt ꝯtingit dubitari circa distributionem honorꝝ: ita ⁊ circa distributionē penarum. Et ideo si credat̃ aliqs puniēdus. ignoretur aūt quem puniri oportet: sorte hoc aliquibus īquirēdum videtur. Sic eniꝫ legimus Jonā fuisse in mare ꝓiectum: sicut ⁊ iosue achan ꝺ anathemate surripiētem sorte puniuit vt legit̃ Josue. 7. Sic igit̃ vno modo sors ordinat̃ ad ingrendum quis sit habiturus vel possessionem: vel dignitatem vel penā: ⁊ hec vocari potest sors diuisoria: qꝛ per eaꝫ diuidit̃ id quod ignorat̃ qualr̃ sit distribuēdum. Unde ⁊ verbum sortiēdi a sortibus sūptum esse videt̃. ¶ Sicut aūt dubitare cōtingit quis rem aliquam sit habiturus: ita dubitare cōtingit vtrum re aliqua sit vtēduꝫ: ⁊ vniuersaliter vtrum expediat aliquid agere. Nā omnis actio vsus aliquis est vel suiipsius vel rei alterius. Cū igit̃ talis occurrit dubitatio circa agenda: si qdeꝫ per humanam prudētiam huic dubitationi satisfieri possit: ad humanum ꝯsilium recurrēdū opinamur. Sed qꝛ vt dī sap. 9. cogitationes mortalium timide: ⁊ icerte prudētie nostre: vbi humano ꝯsilio dubitationi plenarie occurri nō potest: ad sortium inqsitionem recurrūt. Huius exēplū legimus i hester. vbi dī ꝙ missa est sors in vrnaꝫ quo die ⁊ quo mēse gens iudeoꝝ deberet īterfici. Et qꝛ huiusmodi sors succedit loco cōsilij: potest dici sors ꝯsultoria quasi ad ꝯsulēdum ordinata. Sollicitant̃ etiam plerūqꝫ hoīes de futuris euētibus ex quoꝝ cognitione homo in pluribus agēdis vel vitādis potest dirigi: ⁊ tamē futurorum cognitio excedit humanam idustriam: fm illud ecclesiastes. 8. Multa hominis afflictio q ignorat preterita: ⁊ futura nullo scire potest nuncio. Unde homines ad aliquid de futuris euentibus cognoscēdum: iterdum putāt esse recurrēdaꝫ ad sortes. Et huiusmodi sortem diuinatoriam vocare possumus. Diuini enim dicunt̃ qui aliqua de futuris prenoscūt: quasi sibi attribuētes quod est ꝓprium dei: fm illud ysa. 41. Annūciate que vētura sunt i futurum: ⁊ sciemus qꝛ dij estis vos.

¶ Quis sit modus inquirendi per sortes declaratur. CA. III.

s Cire autem opꝫ ꝙ multipliciter aliqui cognitionē exquirūt eoꝝ que humanam excedunt industriam. ¶ Quidam eniꝫ manifesta responsa deposcūt vel a deo vel a demonibus. Quoꝝ p̃mum pertinet ad ꝓpheticos viros q quadam p̃uilegiata familiaritate deo coniūcti ab eo merent̃ instrui de futuris euentib⁹ aut de qbuscūqꝫ sup̃naturalibus rebus: fm illud amos. 3. Nō faciet dominus deus verbum nisi reuelauerit secretū suuꝫ ad seruos suos ꝓphetas. Reuelat aūt interdū vigilātibus p manifestā visionē. Interdum aūt p somniū fm illud numeri. 12. Si quis fuerit inẗ vos ꝓpheta dn̄i: in visione apparebo ei vel p somniū loquar ad illū. Huiꝰ aūt gratie particularis pleriqꝫ homines ꝑfecti admonent̃ i somnis de hijs que ꝑtinent ad eoꝝ salutē. ¶ Unī dicitur Job. 33. Per somniū in visione nocturna quādo irruit sopor sup hoīes ⁊ dormiūt in lectulo tūc apperit aures viroꝝ: ⁊ erudiēs eos instruit disciplinam: vt auertat hoieꝫ ab hijs q̄ fecit: ⁊ liberet eum de suꝑbia. ¶ Scdō v̄o ꝑtinet ad nigromanticos q qbusdam incantationib⁹ ⁊ sacrificijs a demonibus aliqua respōsa exqrunt vel sermone ꝓlata: vel aliqbus signis demōstrata: ⁊ hoc vel in vigilia vel in somno. ¶ Quāqꝫ v̄o aliquoꝝ occultoꝝ hoīes exquirūt noticiam quasi signū eoꝝ accipiētes ex quibusdā que in alijs reb⁹ considerant. Cuiꝰ qdem inquisitiōis diuerse sunt species. Exquirūt enim quidā occultoꝝ noticiā siue circa futuros euētus: siue circa ea que expedit agere: per ꝯsiderationem celestiū motuū: inspiciēdo. s. motus ⁊ situs eoꝝ ex qb⁹ futura ⁊ occulta se posse cognoscere putāt: quod ꝑtinet ad mathematicos siue astronomos q ēt genecatici appellant̃ ꝓpter natalium dierū ꝯsiderationes. Quidam v̄o occultoꝝ noticiā exqrendā putāt ꝯsiderando motus et voces aliquoꝝ aīalium ⁊ etiam hoīum sternutationes: qꝺ totum ꝑtinet ad auguria siue ad aruspicia. que ex inde dicunt̃: qꝛ p̄cipue aues inspiciūt: ⁊ earū garritꝰ attēdunt. ¶ Alij v̄o sunt q occultorū noticiā querūt ex aliqb⁹ que ab hominib⁹ dicunt̃ vel fiūt sub aliqua attestatione. Quod quidem inquisitionis genus ꝓprie omē vocat̃. Cuiꝰ exēplū ex maximo valerio accipe possumꝰ: q narrat ꝙ cū luciꝰ paulus ꝯsul bellū cū rege persarū eēt facturꝰ a curia regressus filiā suam tristē inueniens tristicie cām quesiuit. Que rn̄dit persam perisse. Decesserat enim catulus quidā noīe persa. Arripuit igit̃ omen paulus ⁊ speꝫ clarissimi triūphi animo ꝯcepit. Quidā v̄o querūt oculta: attēdendo quasdam figuras in qbusdam corporib⁹ apparētes vt puta fm lineas manꝰ humane: qꝺ dī chiromātia vel ēt in esse spatule cuiusdam aīalis: qꝺ dī spatulantia. ¶ Tertio v̄o modo aliqui noticiam occultoꝝ reqrūt ex hijs q̄ p eos gerunt̃: eoꝝ ꝯsiderātes

euẽtum. Quod etiam multipliciter fit. Ad h̃ eñi
genus ptinet geomantie vsus: p quem quibusdã
punctis descriptis: eos diuersimode sm̃ quasdã
figuras disponendo: aliquoꝝ occultoꝝ putant per
hoc se noticiã posse acquirere. ¶ Pertinet etiã
ad hoc genus q̃ quibusdam cedulis reconditis in
occulto: dum in quibusdã earum diuersa scribunt
in alijs vero nihil. discernit quid accipientibꝰ cedu
las contingere debeat vel de eis qd oporteat fieri.
¶ Cui et simile est q̃ quibusdã festucis inequali-
bus abscõditis: diuersa circa aliquos iudicantur
ex eo q̃ maiorem vel minorẽ accipiũt. Ad quod
et aliquã pertinere videt taxilloꝝ proiectio vel si
qd aliud fiat p quod diiudicet qualr sit aliqd diui
dẽdum: vel quid importeat agere ad cognoscen
dũ aliquod p̃teritum occultum vel futurũ. Unde
et duella videnť ad hoc ptinere nisi inq̃ntum per
artem vel virtutẽ plerũq; vnus aliũ supat. Videt-
tur et ad hoc pertinere iudicia ferri candẽtis: vel
aque: vel alia huiusmodi: nisi q̃ in hijs nõ est eue-
tus indifferens. Unde in hijs requirit expssiꝰ di-
uine virtutis iudiciũ q̃ꝫ in alijs supradictis. No-
men aũt sortis ad hoc tertium inq̃sitionis genus
videt ptinere cum. s. aliqd fit vt eius euentu con
siderato aliquod occultũ innotescat. Unde sortes di
cunt proici vel in sinũ mitti: vel aliquid aliud addi
tur in cõmemoratiõe sortiũ: quod ptinet ad actuꝫ
humanum: sm̃ illud puer. 16. Sortes mittunt in
sinũ. ¶ Patet igit ex supradictis q̃ sors est inqui
sitio occulti excedẽtis humanam industriã per ali
quid a nobis factũ. s. rebus humanis ad nos per
tinẽtibus: vel habendis: vel vtendis: vel cogno
scendis. ¶ Scire aũt opꝫ q̃ quandoq; hoc tertiũ
inq̃sitionis genus quod ad sortes dictum est per
tinere: potest alicui p̃dictoꝝ generuꝫ permisceri.
Quãq; qdem pphetice cõsultationi: sicut pꝫ in facto
gedeonis qui vellus expandẽs in aera inq̃siuit si
gnum roris a dño: vt legit iudicum. 6. Quãdoq;
vero permiscet nigromãtice inspectioni: sicut i aru
spitio sm̃ quod inspiciunt viscera aialium demo
nibus imolatoꝝ. Quãdoq; vero astronomice consi
derationi aut et augurũ obseruationi: puta si hoc
aut illud faciẽti: aspectus talis stelle vl talis auis
occurrat. Quãdoq; vero diuinationi que fit per ob
seruationem verboꝝ ppter aliud dictoꝝ. Ad qd
ptinere videt q̃ aliqui in appertiõe libroꝝ obser-
uant quid eis occurrat. Et silr alie sortium diuer
sitates facile colligi possunt: sm̃ cõmixtionẽ ter-
tij generis ad alia duo. ¶ Hec igit de modo sor-
tium dicta sint.

¶ Ostendit vnde sit sortiũ virtus. CA. IIII.

Oportet aũt ↄsiderare: an sit efficax predi-
cta inq̃sitio sortium. Ad cuius ↄsideratio
nẽ assumere opꝫ diuersas opiniones cir
a rerum humanarũ euentꝰ. Quidam eñi fuerũt
q res humanas nullo superiori regimine guberna-
ri existimarunt sed solum rõne humana. Ita q̃ q̃
cunq; p̃ter humanam puidentiã fiũt in rebus hu
manis: crederẽt eẽ oĩno fortuita. Scdm̃ igit ho-
rum sniam: nulla potest esse precognitio futuroꝝ.
Ea enim que fortuito fiũt: icognita sunt: vnde to
taliter sors diuinatoria tollitur. Similiter et nec
sors ↄsultoria locum haberet. Quid eniꝫ vtile fit
ↄsultanti: pensat ex futuris euentibꝰ. Unde si fu-
turi euẽtus ignorant: ↄsultatio frustra fiet. Scdm̃
hos tñ sors diuisoria locum põt habere nõ q̃ p eã
decernat qd in diuisione reruꝫ magis expediat:
sed vt q̃ rõne diffiniri non põt: saltem relinquat
fortune. ¶ Sꝫ hec opinio diuinam puidentiam
que infinita e certo fine ↄcludit. Dum enim subtra
hit a diuina puidentia res humanas: in quibꝰ ta-
men plerũq; manifesta indicia diuine guberna-
tionis apparent: ipsis et rebus humanis facit in-
iuriam quas absq; regimine fluctuare affirmat.
Substrahit et cuiuscunq; religionis cultuꝫ: ꝛ dei
timorem hominibꝰ aufert: vnde penitus e repu-
dianda. ¶ Alij vero fuerunt q dixerunt oẽs actꝰ hu
manos ꝛ euẽtus eoꝝ ꝛ oẽs res humanas necessi-
tati syderum subdi. ¶ Unñ cum sit certꝰ ordo quo
mouent celestia corpora: ex eoꝝ ↄsideratione esti
mabant posse p certitudinem futuros hominum
euentus p̃nosci nisi quatenꝰ ab hoc hominibꝰ ex-
perientia deficit. Et q: sꝫ hoꝝ snias omnes actꝰ
humani ex syderũ necessitate pueniũt: consequẽs
e vt etiam ipsi humani actus q requirunt ad sortes
sm̃ syderum dispositionem pcedant vt hoc vel
illud pueniat. Puta si geomanticus pũcta descri
bat in puluere manꝰ eius moueri asserunt sm̃ ce-
li virtutẽ ad hoc q̃ talis numerus pũctoꝝ pueni-
at q sit ↄueniens dispositioni celesti: idemq; i ce-
teris similibus dicit. Et sic sm̃ ea que pueniunt
ex huiusmodi actibus dicũt futura posse pnoscia
sm̃ q̃ pcedunt ex virtute celestium corpoꝝ: ex q-
bus humanos euentꝰ disponi existimãt. Et sic sꝫ
hanc opinionem sors diuinatoria locuꝫ hꝫ p quã
considerant futuri euentus: ꝛ p consequens ↄsul-
toria que dependet ex consideratione futurorum
euẽtuum. Diuisoria et sors locum hꝫ non solum q̃
tum ad hoc vt reꝝ diuisio sortis iudicio relinqua
tur: sꝫ etiam q̃ntum ad hoc vt sic possideant res si
cut dispositio celestis requirit. Et q: nõ solũ actꝰ hu
manos sꝫ etiam ceteroꝝ aialium motꝰ atq; oĩum
nãlium corpoꝝ syderibꝰ dicũt esse subiectos: sm̃
p̃dictam et rõnem dicũt p auguria ꝛ alios predi-
ctos inq̃sitionis modos ad idẽ genꝰ ptinẽtes pos
se futura p̃nosci: inq̃ntum hos motꝰ vel dispositio
nes ex virtute syderũ dicunt pcedere. Unñ huius
modi noiant stellas secũdas: q: in hijs impressio q̃
dã apparet celestiũ corpoꝝ. Et q: homo dormiẽs
nõ hꝫ pfectum rõnis vsum sꝫ sm̃ ymaginẽ solam

mouet͛: ex p̄dicta ēt cā debēt somnia vim diuinationis hr̄e: inq̄ꝫtum .s. mot᷑ fantasmatum q̄ apparent in somnis: ex corpoꝝ celestiū dispositione p̄cedūt. Sꝫ ⁊ hec opinio expssam ꝯtinet falsitatē. Nō enim est possibile ꝙ celestia corpora in aliqd incorporeū imp̄mant: q: quodlibet icorporeū ē .l. virtuosius ⁊ nobili᷑ quolibet corpore. Intellect᷑ aūt humanus neqꝫ est corpus neqꝫ ē virt᷑ corporei organi: vt Aris. totiles pbat. Alioquin non posset oium corpoꝝ nās cognoscere: sicut oculus nō posset videre omnes colores si pupilla eēt aliquo colore ifecta. Impossibile est ergo ꝙ corpus celeste imp̄mat in intellectū humanum. Volūtas aūt in intellectiua parte est ⁊ mouet͛ a bono p intellectū apphenso: vn̄ pari rōne corpora celestia in eam īprimere nō possūt. Oēs aūt act᷑ humani p̄ncipaliter ex intellectu ⁊ voluntate pcedunt. Non possunt igit͛ p certitudinem futuri hoium actus p̄nosci p inspectionem celestium corpoꝝ: ⁊ multo minus p inspectionē quorūcūqꝫ alioꝝ que ab eis mouent͛: puta p garritum auium: p descriptionē punctoꝝ: ⁊ p alia supradicta. ¶ Manifestum est aūt ꝙ humanarū rerū euent᷑ plurimi ab actibus humanis depēdent: vn̄ nec euent᷑ humanarum rerum p predicta possunt prenosci. Inq̄ꝫtum tamē humanarum rerum euent᷑ dependet ex aliqbus corporeis causis: sicut abundātia frugū ex siccitate aeris: vel pluuiarū descensu: nihil phibet eos ex inspectione stellarū posse p̄nosci: ⁊ per ꝯsequēs ex consideratione alioꝝ corpoꝝ que dispositionē stellarum sequūtur. Quia sicut Augustinus dicit in .5. de ciuitate dei: non vsqꝫquaqꝫ absurde dici potest ad solas corpoꝝ differētias afflat᷑ quosdā valere sydereos sicut solaribus accessib᷑ ⁊ recessibus. Videmus etiam ipsius anni tempore variari: ⁊ lunarib᷑ incrementis atqꝫ decremētis augeri aut minui quedam rerum genera. Vn̄ ⁊ naute ex consideratione stellarum ⁊ statu animalium p̄noscunt vētos ⁊ tempestates futuras. Nec tamē erit de sortib᷑ similis ratio: q: per sortes non solū de actib᷑ humanis inquirit͛: sed etiam per humanos act᷑ inqsitio ipa pcedit. Unde non potest dici ꝙ ipa pieccio sortium: corpoꝝ celestium dispositionē ex necessitate sequat͛. Quia tamen ad act᷑ humanos non solum cōcurrunt voluntas ⁊ intellectus qui impssioni syderum nō subdunt͛: sꝫ etiā sensitiua pars anime que in eo ꝙ corporali vtit͛ organo necesse est ꝙ corporib᷑ celestib᷑ subijciat͛: potest dici ꝙ ex dispositione celestiuꝫ corpoꝝ aliqua inclinatio fit in nobis ad hec vel illa faciēda: inq̄ꝫtum .s. ad hoc inducimur p imaginariam apprehēsionem ⁊ p appetit᷑ sensitiui passiones .s. irā timorem: ⁊ alia huiusmodi: ad que homo est magis vel min᷑ disposit᷑ ꝫm corporalem complexionem que subdit͛ dispositioni stellarum. Quia tamē homo p intellectum ⁊ voluntatem imaginationis fantasmata ⁊ sensibilis appetit᷑ passiones reprimere potest: ex stellarum dispositiōe nulla necessitas inducit͛ homini ad agendum: sed quedā inclinatio solum quam sapiētes moderādo refrenant. Propter quod ⁊ Ptolomeus dicit in centilogo ꝙ sapiens homo dominat͛ astris .i. inclinationi que ex astroꝝ dispositione relinquit͛. Stulti v̄o oino ꝫm eam agūt͛ quasi ratione non vtentes: in quo parum discordant a bestijs: ꝫm illud psalmi. Homo cum in honore esset nō intellexit comparatus est iumētis insipientibus: ⁊ similis factus est illis. Et q: stultoꝝ ꝫm Salomonem infinitus est numerus: in paucis aūt perfecte ratio dominat͛: in plurib᷑ hominum inclinationes celestium corpoꝝ sortiunt͛ effectum. Et ꝑpter hoc quādoqꝫ astrologi ex inspectione stellarū vera p̄nunciāt p̄cipue circa cōmunes euētus: quamuis ī particularib᷑ frequēter deficiant: ꝑpter rationē que corporib᷑ celestibus non est subiecta. Unde ī protractione punctoꝝ geomātie actores hoc obseruandā putāt: vt ⁊ ille q ꝑtrahit pūcta absqꝫ p̄meditatiōe rōnis pducet: ⁊ ille q ꝯsultat: quasi īteriori sollicitudine īstigatus īterroget nō quasi ex deliberatiōe rōnis. Quod ēt in oibus talib᷑ ꝯsultationib᷑ dicit͛ esse seruādū. ¶ Quāuis aūt scd̄m p̄dictū inclinatōis modū corpora celestia disponāt ad aliquos act᷑ humanos necessitatē nō iponendo: nō tamē ad oēs euētus humanos talis inclinatio se pōt extēdere. Corpora eniꝫ celestia naturaliter agūt: est aūt hoc nature ppriū vt ad vnū aliqd tendat. sicut ēt actio rei nālis ab vno pcedit p̄ncipio .s. a ppria forma rei que est nālis actiōis p̄ncipiū. Intellectus v̄o agit p formas mēte cōceptas que in eodē pñt multiplicari: ⁊ ideo potestates rōnales non determinant͛ ad vnum sed se habēt ad multa. Ea v̄o que in humanis euētibus casualiter accidūt p accn̄s sunt: puta ꝙ homo fodiēs sepulchrū inueniat thesaurū. Quod v̄o p accn̄s est: nō ē vnū. Vn̄ nulluꝫ agēs nāle inclinare pōt ad id qd̄ per accn̄s euenit. Posset igit͛ esse in hoīe aliq̄ inclinatio nālis vt sepulchrū foderet: q: hic h̄ aliquid vnū est: ⁊ similiter ad hoc ꝙ thesaurū quereret: sed hoc ꝙ fodiēdi sepulchrū thesaurus occurrat nō potest cām nālem habere. Non igit͛ p modum inclinationis ad oēs euētus humanos ꝫ p̄dictam opinionē sortiū inqsitio efficax eē potest. Sed itellectus pōt accipe vt vnū ꝙ euenit p accidens ex multis vnam compositionem formādo Et ideo nihil phibet aliqua que per accn̄s euenire videntur: ab aliquo intellectu esse preordinata. Puta si aliqs lapidē in via ponat ad quē q ab eo mittit͛ ipingens cadat: casus quod euntis est p accn̄s nō eueniens ꝫm eius ꝑpositum: est autem dispositum per intellectum alteri᷑ euꝫ mittētis.

Et fm hunc modum alij dicunt q ea que in humanis euentibus fm nos vident esse fortuita: ab aliquo superiori intellectu ordinant. Supremus autem intellectus deus est: qui sicut sua sapientia vniuersa in esse pduxit: ita etiam eadē sapientia conseruat: et mouet: omnia dirigens in debitum finē fm illud sap. 7. Attingit a fine vsqz ad finem fortiter et disponit omnia suauiter. Diuina autē dispositione nō solum mouent corpora sed etiā hominum mentes ad pprias actiones. A deo eniz illuminat intellectus humanus ad veritatez cognoscendam. Unde psalmista petebat. Illumina oculos meos ne vnqz obdormiaz in morte. Eius etiam virtute mouent hominū voluntates ad desiderandum et agendum: fm illud apostoli ad phil. 2. Deus est qui operatur in nobis et velle et pficere p bona voluntate. Et qz intellectus et volūtas sunt ppria pncipia actuum humanorum: consequens est q humani actus subdantur dispositioni diuine fm illud Isaia. 26. Omnia opera nostra operatus es nobis. Quia igit et humani act9 et exteriorum rerum motus pudentie diuine sbdunt: quid vni cuiqz accidere debeat ex diuina dispositione pcedit: per quam quidā sui ppositi debitum finē assequunt. Unde psalmista petebat. Dirige me in veritate tua. Et interdum etiā homines in aliquod bonum dispositione diuina inducunt preter eorum ppositum. Un et apls dicebat ad ephe. 3. Deus potens est facere omnia supabundāter qz petimus aut intelligimus ¶ Similiter etiā ex diuina dispositione pcedit q hoies deficiunt a suo pposito: fm illud Job. 5. Qui dissipat cogitationes malignorū ne possint implere manus eorum quod ceperāt. Interdum etiā ex diuina dispositione deueniunt aliqui in aduersa: que nec cauere potuerunt fm illud ysa. 23. Ducent eā pedes sui longe ad peregrinādum: qs cogitauit hoc sup tyrum quōdam coronatā? Et postea subdit. Dns exercituū cogitauit hoc. Et inde est quod dicit Jere. 10. Scio dne qz nō est hois via eius: nec viri est vt ambulet et dirigat gressus suos. ¶ Ex hijs igit patet q humanarum rerū euentus nō subdunt totaliter dispositioni humane sz dispositioni diuine: ex qua contingit: q aliq ad ampliora bona pueniunt qz excogitare potuissent: qui dicunt bene fortunati. qdam vo ab his que prudenter disponūt deficiunt et ad inopinata mala deueniūt: qui infortunati dicunt. Hoc aūt non solum auctē diuina firmat sed et sententijs pborum pz. Aristoteles eniz in libro de bona fortuna sic dicit. Hois pncipium nō ratio sed aliqd melius. Quid igit erit melius scientia et intellectu nisi deus? Et pter hoc bene fortunati vocātur: qui si impetuz faciant dirigunt sine rōne existentes. Habent enim pncipium tale quod ē melius intellectu et cōsilio. ¶ Sic igit fm pdeterminata: ex diuina dispositione inqsitio sortium efficaciam pōt habere: inqntum et euentus exteriorū rerū diuine pudentie subijciunt: et per ipam humani actus dirigunt. Et sic pōt cōtingere deo faciente vt humani actus talem sortiant effectum siue pessimum: qui cōpetit exteriorum rerum euentibus. Unde dicit pūe. 16. Sortes mittunt in sinū sed a dno temperant. Et dyonisius dicit. 5. c. ecclesiastice. Jerar. de diuina sorte que sup Mathiaz diuinitus cecidit. Alij quidez aliter dixerunt nō religiose tractantes sicut arbitror: meam aūt et ipse intentionē dicam. Uident mihi sacra eloqa sortem noiare tearchicum. i. diuinum quoddam donuz demonstrās illi ierarchico choro. i. aplico diuina electione susceptum. per qd dat intelligi ad sortem ptinere cum ex dono dei per certuz effectum humanorum actuum declarat homib9 quid diuina dispositio habeat vl in rebus diuidēdis quod ptinet ad diuisoriam sortem vl in reb9 agendis quod ptinet ad consultoriam: vl in futuris pnoscēdis quod ptinet ad diuinatoriā sortem ¶ Considerādum tamē q diuina dispositio quorūdam spūum ministerio operat: fm illud ps. Benedicite domino omnes angeli eius. et postea sbditur. Ministri eius qui facitis voluntatem ei9 Unde eorum operatio in omnibus diuine dispositioni cōcordat: et sic de hijs que per eos agunt idem est iudiciuz et de hijs que agunt dispositiōe diuina. ¶ Sunt tn quidam deceptores spiritus quos demones noiamus: q qūuis quātum in ipis est dispositioni diuine renitant. vtit tn deus eis ad sue dispositionis impletionē: sicut et malis hominibus vtit ad implēduz sue ppositum voluntatis: vt patet in tyrānis quorum nequicia vsus est ad coronas martirib9 fabricandas. Huiusmodi aūt imundi et fallaces spūs ambiūt honorē diuinitatis sibi ab hoibus deferendū: et iō illis rebus se ingerunt que ad deū ptinere videnk: vt diuinitatis eis honor ab hoibus deceptis exhibeat. Et inde ē q ymaginibus qs a pncipio fecerat hoies ex inordinato affectu ad mortuos: demones se incluserunt: in qbus responsa dabāt: vt ex hoc diuinū honorē sibi acquirerēt. ¶ Silr aūt cum p sortes, vl quolibet alio mō hoies pter debitū ordinem oculta exquirūt: ingerūt se demones vt diuinatōnis pretextu hoies in errorē inducāt. Un Au. dicit in. 2. sup gen. ad lram de mathematicis loquens q per astra futuros euētus pnunciāt. fatenduz est inquit qn ab illis vera dicunt: instinctu quodaz occultissimo dici quē nesciētes hūane mētes patiunt. qd cū ad decipiēdos hoies fit spūum imundorum et seductorum operatio ē. Et in scdo de doctrina xpiana dicit oia huiusmodi diuinatōnū genera ad pacta quedā cū demonib9 inita ptinere.

Et ab hoc nō discordat sñia maximi Ualerii: qui dicit q hoīum obseruatio aliquo ɔctu religionis inita est: quā nō fortuito motu sed diuina prouidentia cōstare credit. ¶ Patet ex pmissis vnde sortes efficaciam habent.

¶ Ostendit vtrū sortib⁹ liceat vti. C.V.

His igit visis de facili pz vtrum sortib⁹ liceat vti. Et primo manifestum ē q nulli xpiano lz aliquod pactum societatis cū demonib⁹ habere. Dicit enim aplus .j. ad corin. x. Nolo vos socios fieri demonioꝝ. Ad quā societatem ptinent non solum manifeste demonum īuocationes quib⁹ nigromantici vtunt: sed etiam quecūqz occulta pacta cum dēmonib⁹ inita. Et iō Augustin⁹ in .2. de doctrina xpiana pmissis diuersis supsticiosis hoīuz obseruationib⁹ subdit. Oēs artifices hui⁹ vel nugatorie vel noxie supsticiōis ex quadam pestifera societate hoīum ⁊ demonū: quasi pacta īfidelis ⁊ dolose amicicie ɔstituta penit⁹ sunt repudiāda ⁊ fugiēda xpiano. Vn̄ ⁊ deut. 19. dī. Non inueniat in te q lustret filium suū aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitet ⁊ obseruet somnia atqz auguria nec sit maleficus aut īcantator: nec fitones ɔsulat nec diuinos ⁊ querat a mortuis veritatē. ¶ Sed adhuc dubitatio restat que sint dicēde supsticiose inquisitiones sortium vel quarūcūqz diuinationuz: p quas pacta cum demonib⁹ cōtrahunt. Cui⁹ qdem dubitationis solutio haberi potest ex pmissis Aug. verbis si subtiliter discutiant. Dicit eniz per artes nugatorie vel noxie supsticionis pacta cū demonib⁹ fieri. Noxia autē supsticio dī que aliquid manifeste illicitum cōtinet: sicut inuocationes et sacrificia demonum vel quodcunqz huiusmodi. Nugatorium aūt dī quando aliqs vtit re aliqua ad quod virt⁹ ei⁹ extēdi non pōt. Hoc enim in vanum fieri videt. Uana ergo nugatoria dicimus. Puta si eger medicinā assumat ɔ morbum quez pōt sanare: non ē supsticiosa nugatio. Sed si quis collo alliget quedam que oīno ad sanitatem non ptinent etiā fm sñiaz medicoꝝ: hoc ad nugatoriā supsticionem ptinere videt. Et simile ē: cum vestis a soricib⁹ rodit plus timere suspitionem mali futuri qz psens dānum dolere. Et multa huiusmodi exempla Aug. ponit ibidē. ¶ Ad que autē virt⁹ sortium se possit extendere haberi pōt ex pmissis. Ostensum ē enim q celestiū corpoꝝ virt⁹ extendit se ad corpales effect⁹: non aūt ad īmutādum liberū arbitriuz hoīs. Unde si qs astrologū cōsulat vtrū sit estas futura pluuiosa vel sicca: nō ē nugatoria ɔsultatio. sicut si qs ɔsuleret vtrū sibi fodiendi sepulchrū thesaurus occurrat: vel quid sibi iterroganti ali⁹ sit visurus. Unde talis ɔsultatio ad societatē demonum ptinet: q inordinat homīnū motib⁹ se inmiscent. ¶ Idem quoqz ē in augurio obseruādum. Si qs enim cornicula freqnter crocitāte mox futurā pnunciet pluuiā: nō ē nugatorie supsticionis. Mouent enim aīalia quodā nāli instinctu ex impssione corpoꝝ celestium fm dispositiōem aeris ad temporis cognitiōem: fm q est necessariū nature ipoꝝ: fz illud Jer. 8. Miluus in celo cognouit tempus suū: turtur ⁊ yrundo ⁊ cyconia custodierūt tempus aduētus sui. Sic ⁊ ēt si qs ex subito volatu auium denūciet ibi latere insidias vnde aues volando recesserūt nō est supsticio sed humana industria. Si vō p motum vel garritum auiū de humanis actib⁹ pnunciet aliquid: supsticiosuz est. Simile ēt ē in sortib⁹ ⁊ oīb⁹ similib⁹ obseruādum: q quicqd aliquam certam cām pōt habere vel nālem vel humanam vel diuinam supsticiosuz nō est. Sed solū ad nugatoriū dī ⁊ supsticiosum qd certā habere non pōt causam. Et hoc ad societatez demonum ptinet: q talibus reb⁹ efficaciam aliquādo pstant: vt vanitatibus animos hoīum implicent. Unde in ps dī. Beat⁹ vir cui⁹ est nomen dn̄i spes ei⁹ ⁊ non respexit in vanitates ⁊ insanias falsas. ¶ Has igit sortes sacri canones damnāt: que dum noxia vel nugatoria supsticione fiunt: ad societatem demonū pertinēt. Si aūt ea que nālem vel humanā causam habēt culpa carent: multo magis ea que diuino auxilio innitunt. Nam ad beatitudinem hominis pertinet fm ps. vt nomē domini sit spes ei⁹: ⁊ ideo si per sortium piectionem aliqui diuinum requirāt iudicium: non ē fm se peccatū. Dicit eniz Aug. sup illud psalmi. In manib⁹ tuis sortes mee. Sors nō ē aliquid mali sed res ī humana dubietate diuinam indicans voluntatem.

¶ Sciendū tn̄ qtuor modis in huiusmodi sortibus peccatum posse contingere. ¶ Uno modo si absqz vlla necessitate putet aliquis ad sortes esse recurrendū. Hoc enim videt esse temptare deū si quis habēs quod faciat ex humana idustria: eo pretermisso putet eē reqrendum diuinum iudicium. Dicit enim scd̄i paral. 20. cū ignoremus quid agere debeam⁹ hoc soluz habem⁹ residui: vt oculos nostros dirigam⁹ ad te. ¶ Secūdo si absqz debita reuerētia ⁊ deuotione etiaz in necessitate sortibus reqrat diuinum iudiciuz. Unde Beda dicit sup act⁹ apostoloꝝ. Si qui necessitate aliq cōpulsi deū putāt sortib⁹ exemplo apostoloꝝ eē consulēdum: videāt hoc ipos apostolos collecto fratrum cetu ⁊ precib⁹ ad deum fusis egisse. ¶ Tertio si diuina oracula ad humana ⁊ terrena negocia cōuertant. Unde Aug. dicit ad inquisitiones januarij. Hij qui de paginis euāgelicis sortes legūt: ⁊ si optādum sit vt id potius faciāt qz ad demonia ɔsulenda concurrāt: tamē ista mihi displicet cōsuetudo: ad negocia secularia ⁊ ad vite hui⁹ vanitatē diuina oracula velle puertere. ¶ Quarto

si illud quod ē per diuinam īspiratiōem faciēdū: aliqs forte vellit cōmittere sorti. Sicut ad ecclesiasticas dignitates sunt homines pmouendi cōcordia electionis quam spi. sanctus facit: et ideo illicitum ē in huiusmodi electionibꝰ sorte vti. faceret enim iniuriā spiritui sancto: qui humanum sensum īstruit ad recte iudicanduꝫ: sm illud. i. ad cor. ii. spiritualis iudicat omnia. Qui autem sorte eligit humano iudicio nō comprehēdit vt dicit Amb. super lucam. Unde sicut Beda dicit super actꝰ apostoloꝝ: mathias ante pēthecostē ordinatus sorte querit: quasi nōdum spi. sancti plenitudine ī ecclesia effusa: septem aūt diaconi postea nō sorte sed discipuloꝝ electione: apostoloꝝ vō oratiōe et manus impositiōe sunt ordinati. Predicta autem necessitas in qua licitum ē per sortes diuinū iudicium implorare: maxime videt locuꝫ habere qūtum ad ↄsultoriā sortem: qꝛ et apud antiquos iustos frequēter inuenimꝰ aliquos deū in dubiis negociis cōsultasse sicut legit. i. Re. 30. q cōsuluit Dauid dn̄m dicēs. Persequar latrūculos hos et comphēdam eos an nō? Potest etiam huiusmodi necessitas ad sortem pertinere diuisoriam: qn̄ s. ↄtradictiones hoium super rerum diuisione aliter sepiri nō possunt nisi per sortes diuino iudicio committat: sm illud puer. 18. Cōtradictiōes cōprimit sors et īter potentes quoqꝫ diiudicat. Nec solum in rerum diuisione necessitas diuisorie sortis potest puenire: sed etiaꝫ in diuisione eoꝝ que sunt a diuersis agēda. Unde Aug. dicit in epistola ad honoratum. Si īter dei ministros sit disceptatio qui eoꝝ persecutionis tempore maneant: ne fuga omniuꝫ: et qui eoꝝ fugiāt ne morte omnium deserat ecclesia: si hec disceptatio aliter non poterit terminari: qūtum mihi videt qui maneant et qui fugiāt sortem eligēdi sunt. Similiter et sortis necessitas iminet: si aliquid dādum occurrat pluribꝰ quod nō nisi vni eoꝝ dari possit. Unde Aug. dicit in s̄mo d̄ doctrina xp̄iana. Si tibi abūdaret aliquid quod oporteret dari ei qui non haberet nec duobꝰ dari potuissꝫ: si tibi duo occurrerēt quoꝝ neuter alium vel īdigentia vel egestate aliqua vel necessitate superaret: nihil iustius faceres qūꝫ vt sorte legeres cui dāduꝫ esset quod dari vtriqꝫ non posset. Et qꝛ terrene dignitatis offīn ad temporalia dispensanda ordinat: potest etiaꝫ licite ad huiusmodi sortes haberi recursus: si alit electio cōcors esse nō potest: qūuis enim rector q̄rendus sit nō sorte sed industria prudēs: tollerabilius tamē est sorte secularem rectorem querere: qūꝫ populuꝫ dissensionibꝰ laborare. De rectore vō spirituali est alia ratio vt supra iam diximꝰ. Sꝫ ī diuinatoria sorte p̄dicta necessitas nō videt occurrere. Unde et dominus dicit discipulis. Non est vestrum nosce tempora vel momenta que pater posuit ī sua potestate. Si qua tamē futura necessarium ē pnoscere siue ad cautelam ecclesie: siue alicuiꝰ singularis persone: hec per spi. sanctuꝫ fidelibꝰ inotescūt. De quo dominus dicit. Jo. 16. Que vētura sunt annūciabit vobis. Unde et ō huiusmodi futuris lꝫ p modum ↄsultorie sortis iudiciumꝰ diuinum requirere: sicut legit iudicuꝫ. 6. q gedeon quesiuit a domino si per manus eius populus israel esset saluandus petēs signum in vellere. Sed qꝛ diuisoria sors locum posset habere etiaꝫ si res humane fortuito agerent: vt supra dictum est ↄtingit aliquem diuisoria sorte vti: non quasi requirat diuinum iudicium: sed quasi cōmittens fortune. Quod maxime videt in taxillatorio ludo. Hoc autem vicio vanitatis nō caret. Intātum igit nūc de sortibꝰ dictum est.

¶ Explicit opusculū vigesimū qntum vꝫ de sortibus sm beatum Thomam aquinatem ad dominum Jacobum de burgo.

¶ Incipit opusculū vigesimū sextum eiusdē vꝫ ḋ iudiciis astroꝝ ad fratrem Reginaldum ordinis predicatoꝝ socium suū charissimum.

q

Quia petisti vt tibi scriberē an liceret iudiciis astroꝝ vti: petitioni tue satisfacere volēs ea que a sacris doctoribus sup hoc tradunt scribere curaui. ¶ In primis ergo opꝫ te scire: q virtꝰ celestiū corpoꝝ ad īmutāda corpora īferiora se extēdit. Dicit. n. aug. 5. de ci. dei. Nō vsqꝫquaqꝫ absurde dici pōt ad solas corpoꝝ differētias afflatꝰ quosdā sydereos puenire. Et ideo si aliqs iudiciis astroꝝ vtat ad pnoscēdum corpales effectꝰ puta tēpestatē et serenitatē aeris: sanitatē vel infirmitateꝫ corporis: vel vbertatē et sterilitatē frugū et silia que ex corporalibus et nālibus causis depēdēt: nulluꝫ videt esse peccatū. Nā oēs hoies circa tales effectꝰ aliqū obseruatione vtunt corpoꝝ celestiū: sicut agricole semināt et metūt certo tpe: qd̄ obseruat sm motū solis. Naute nauigatonē vitāt ī plenilunio vel et in lune defectu. Medici circa egritudines creticos dies obseruātꝫ determinant sm cursū solis et lune. Unn̄ nō ē iconueniēs sm aliquas alias occultiores stellarū obseruatiōes circa corpales effectꝰ vti astroꝝ iudicio. ¶ Hoc aūt oīno tenere opꝫ q volūtas hoīs nō ē sbiecta necessitati astroꝝ. Alioqn periret liberū arbitriū: quo sublato nō deputartur hoī: neqꝫ bona opa ad meritum neqꝫ mala ad culpā. Et ideo certissime tenēduꝫ ē cuilibet xp̄iano: q ea q̄ ex volūtate hoīs depēdent: qualia sunt oīa humana opa nō ex necessitate astris subdant Et ↄ̄ hō dr̄. Jere. x. A signis celi nolite metuere q̄

gētes timēt. ¶ Sed diabolus vt oēs ptrahat in errorē: immiscet se opationib⁹ eoꝝ q iudicijs astroꝝ ītēdūt. Ideo Aug. dicit. 2. sup ge. ad lrām. Fatē dū qñ ab astrologis vera dicunt instinctu quodam occultissimo dici: quē nesciētes humane mentes patiunt qd cū ad decipiēdos hoīes fit spirituū immūdoꝝ ⁊ seductoꝝ opatio ē: qb⁹ quedam vera d tpalibus reb⁹ nosce pmittit. Et ideo Aug. dicit. 2. de doc. xpiana: q tales astroꝝ obseruatiōes referēde sunt ad quedā pacta cū demonib⁹ habita. Est aūt oino xpiano vitādū pactū vel societatem cū demonib⁹ habere fm illud aplī. 1. cor. x. Nolo vos fieri socios demonioꝝ. Et iō p certo tenēdū ē graue peccatū eē circa ea que a volūtate hominis depēdēt: iudicijs astroꝝ vti.

¶ Explicit opusculū vigesimū sextuz vz de iudicijs astroꝝ fm sanctū Thomā aqnatem: ad frēm Reginaldū sociū suū charissimum.

¶ Incipit opusculū vigesimū septimū eiusdē vz de eternitate mūdi cōtra murmurātes.

Apposito scdm fidem catholicam mūdū ab eterno nō fuisse: sicut qdā phi errātes posuerūt: sz q mūdus duratiōis initiū habuerit sicut scriptura sacra q falli nō pōt testat: dubitatio mota ē vtruz potuerit semp fuisse. Cuius dubitatiōis vt veritas explicet pmo distinguēdū ē qd ē i quo cū dicētibus cōuium cōuenimus. ⁊ qd ē illud i quo ab eis differimus. Si eni itelligat q aliqd pter deuz potuerit semp fuisse: quasi possit eē aliqd eternū pter eum ab eo nō factū: error abhominabilis ē nō solum i fide sed ēt apud phos: q cōfitent ⁊ pbant q omne quod ē quoquo modo eē nō possit nisi causatū ab eo q maxime ⁊ verissime hz esse. Si aūt itelligat aliqd semp fuisse ⁊ tñ causatum a deo fm totū qd i eo ē: vidēdum ē vtrū hoc possit stare. Si aūt dicat hoc eē ipossibile: vel hoc dicet q: deus nō potuit facere aliqd qd semp fuerit: aut q: nō potuit fieri: ēt si de⁹ posset facere. In pma aūt parte oēs cōsentiūt. s. in hoc q deus potuit facere aliqd quod semp fuerit cōsiderādo potētiā ipsius infinitā. Restat igit videre vtrū possibile sit aliqd fieri quod semp fuerit. Si aūt dicat q hoc nō pōt fieri: hoc nō pōt itelligi nisi duob⁹ modis vel duas causas veritat hic. s. vel pter remotionē potētie passiue: vl pter repugnātiā intellectuū. Primo modo posset dici q anteq̄ angelus sit fact⁹ nō poterat angelus fieri q: nō pcessit ad ei⁹ eē aliqua potētia passiua: cū nō sit fact⁹ ex materia piacēti: tñ deus poterat facere angelū: ⁊ poterat facere vt angelus fieret: q: fecit ⁊ fact⁹ est. Sic ḡ itelligendo simplr pcedēdū ē fm fidē q non pōt cātum a deo semp eē: q: hoc ponere eēt ponere potētiā passiuaz semp fuisse: qd hereticū ē. Tñ ex hoc nō sequit: q deus nō possit facere vt fiat semp aliquod ens. Scdo modo dr p repugnātiā itellectuū aliqd non posse fieri: sicut nō pōt fieri vt affirmatio ⁊ negatio sint simul vera: q̄uis deus hoc possit facere vt qdā dicūt. Quidā vō dicūt q nec de⁹ pōt huiusmodi facere: q: hoc nihil ē. Tñ manifestū ē q nō pōt facere vt hoc fiat: q: positio qua ponit eē destruit se ipaz. Si tñ ponat q de⁹ huiusmodi pōt facere vt fiāt: positio nō ē heretica q̄uis vt credo sit falsa: sicut q pteritū nō fuerit icludit in se cōdictionē. Unñ Aug. in lib. cō Faustū. Quisq̄s ita dicit si oipotēs ē deus: faciat vt q̄ facta sunt facta nō fuerit: nō videt hoc se dicere: si oipotēs ē faciat vt ea q̄ vā sunt: eo ipo q vera sunt: falsa sint. Et tñ qdā magni pie dixerūt deū posse facere de pterito q nō fuerit pteritū: nec fuit reputatū hereticū. Uidēdū ē ergo vtrū in hijs duob⁹ sit repugnātia itellectuū: q aliqd sit cātum a deo: ⁊ tñ semp fuerit. Et qcqd de hoc verū sit nō erit hereticū dicere: q: hoc pōt fieri a deo vt aliqd cātum a deo semp fuerit. Tñ credo q si eēt repugnātia intellectuū: eēt falsum. Si autem nō ē repugnātia intellectuū: nō solum ē falsuz sed ēt est impossibile aliter eē ⁊ erroneuz si aliter dicat. ¶ Cum enim ad omnipotētiam dei pertineat vt oēm intellectū ⁊ virtutez excedat: expsse omnipotētie derogat: q dicit aliquid posse itelligi i creaturis: qd a deo fieri nō possit. Nec ē istātia d peccatis: q̄ inq̄tū huiusmōi nihil sit. ¶ In hoc ḡ tota cōsistit qd: vtrū eē creatū a deo fm totā sbam ⁊ nō hīe duratiōis pncipiū repugnēt ad inicē vl nō. Q aūt nō repugnēt: sic ōndit. Si. n. repugnāt: hoc nō ē nisi pter alterū duoꝝ: vl pter vtrūq̄. Aut q: opz vt cā agēs pcedat duratiōe: aut quia oportet q nō esse pcedat esse duratione: pter hoc dicit creatū a deo ex nihilo fieri. Primo ḡ ostendā q nō ē necesse vt cā agēs. s. de⁹ pcedat duratione suū cātum si ipē voluisset. Primo sic. Nulla cā pducēs effectū suū subito: necessario pcedit effectū suū duratiōe: sz de⁹ est cā pducēs effectū suū nō per motū sz subito: ḡ nō ē necessariū q duratione pcedat effectū suū. Primū pz p inductionē i oib⁹ mutationib⁹ subitis: sicut ē illuminatio ⁊ huiusmodi. Nihilominus pōt pbari p rōnem sic. In quocūq̄ instanti ponit res eē pōt poni pncipium actionis ei⁹: vt pz in oibus gnābilibus: q: in illo instāti in quo icipit ignis eē ignis: incipit eē calefactio Sz in opatione subita simul imo idē est pncipiū ⁊ finis eius: sicut in omnibus indiuisibilibus. Ergo in quocūq̄ instāti ponit agēs pducens effectū suū subito: potest poni termin⁹ actiōis sue: sed terminus actiōis ē simul cū ipo facto: ergo nō repugnat intellectui si ponat causa pducens effectum suum subito non pcedere duratione causatū suū.

Repugnaret aūt in causis pducentib⁹ effect⁹ suos p motum: q2 ep3 q̄ principium mot⁹ p̄cedat finem eius. Et q2 hoies consueti sunt ɔsiderare huius-modi factiones q̄ sunt p motum: ideo nō facile ca-piunt q̄ causa agens duratione effectū suū non p̄-cedat. Et inde ē q̄ multoꝝ inexperti ad pauca re-spicientes enūciant facile. Nec pōt huic rationi obuiari q2 deus est cā agens p voluntatem: q2 vo-luntas nō est necessarium q̄ p̄cedat duratione ef-fectum suum: nec agens p voluntatē nisi p hoc q̄ agit ex deliberatione: quod absit vt in deo pona-mus. ¶ Preterea cā pducens totam rei substan-tiam nō min⁹ potest in pducendo totam sbam q̄3 cām pducens formam in pductione forme. imo multo magis q2 non pducit educendo de poten-tia materie sicut ē in eo q pducit formam. Sz ali-quod agens quod pducit solū formam pōt in hoc vt forma ab eo pducta sit qñcunq3 ipm est: vt p3 in sole illuminante: ergo multo forti⁹ deus q pro-ducit totam rei sbam: pōt facere vt causatū suū sit qñcunq3 ipe est. ¶ Preterea si aliqua sit causa qua posita in aliquo instanti non possit poni effe-ctus ei⁹ ab ea pcedens in eodem instanti: hoc nō est nisi q2 illi cause deest aliquid de cōplemento. Causa enim cōpleta ⁊ causatum sunt simul. Sz deo nunq̄3 defuit aliqd de cōplemento: ergo cau-satum ei⁹ semper pōt poni eo posito. Et ita non ē necessarium q̄ duratiōe p̄cedat. ¶ Preterea vo-luntas volentis nihil minuit de virtute ei⁹: ⁊ preci-pue in deo. Sed oēs soluentes ad rōnes Aristo-telis quib⁹ pbat res semp fuisse a deo p hoc q̄ idē semp facit idez, dicūt q̄ hoc sequeret si non esset agens p voluntatē: ergo ⁊ si ponat agens p volun-tatem nihilominus sequit q̄ pōt facere vt causa-tum ab eo nunq̄3 non sit. Et ita p3 q̄ nō repugnat intellectui qd dī cā agens nō p̄cedere effectū suū3 duratione: q2 in illis q̄ repugnant intellectui: de⁹ non pōt facere vt illud sit. ¶ Nunc restat videre an repugnet intellectui aliquod factū nunq̄3 non fuisse: ppter hoc q̄ necessarium sit nō esse ei⁹ esse duratione p̄cedere: ppter hoc quod dī ex nihilo factum eē. Sed q̄ hoc in nullo repugnet ostendit p dictum Anselmi in monologio capl'o. 8. exponen-tis quomodo creatura dicat facta ex nihilo. Ter-tia inqt interp̄tatio qua dicit aliquid esse factum ex nihilo ē cū intelligim⁹ esse qdem factū sed non esse aliqd vnde sit factū3. Per silem significatio-nem dici videt cū homo ɔtristat sine causa: dī cō-tristat⁹ de nihilo. Scdm igit hūc sensum si intel-ligat quod supra ɔclusum est q2 p̄ter sūmā3 essen-tiā cuncta q̄ sunt ab eodē ex nihilo facta sunt. i. nō ex aliquo: nihil incōueniēs sequet. Unde p3 q̄ s3 hāc expositionem nō ponit aliquis ordo ei⁹ quod factum ē ad nihil q̄ iasi oportuerit p̄us: qd factū ē nihil fuisse ⁊ postmodū aliqd esse. ¶ Preterea supponat q̄ ordo ad nihil in p̄positione importa-tus remaneat affirmat⁹: vt sit sensus creatura fa-cta ē ex nihilo. i. facta ē post nihil: h dictio post or-dinē importat absolute. Sed ordo multiplex est s. durationis ⁊ nature. Si igit ex cōi ⁊ vli non seq-tur pprium ⁊ particulare: nō erit necessarium vt ppter hoc q̄ creatura eē post nihil dr̄ prius dura-tione fuerit nihil: ⁊ postea fuerit aliqd: sed sufficit si prius natura sit nihil q̄3 ens. Prius enī3 inest vnicuiq3 naturalr̄ qd ɔuenit sibi in se: q̄3 qd solū3 ex alio h3. Esse aūt non h3 creatura nisi ab alio: si-bi aūt relicta in se ɔsiderata: nihil est. Unde p̄us naliter iest sibi nihil q̄3 esse. Nec ep3 q̄ ppter hoc sit simul nihil ⁊ ens: q2 duratione nō p̄cessit. Nō enim ponit si creatura semp fuit vt in aliquo tpe nihil sit: sed ponit q̄ natura ei⁹ est talis q̄ eēt nihil si sibi relinqueret vt si dicam⁹ aerem semp fuisse illuminatū a sole: oportebit dicere q̄ aer est fact⁹ lucidus a sole. Et q2 omne quod fit ex incōtingēti fit. i. ex eo quod nō ɔtingit simul eē cū eo quod dī fieri: oportebit dicere q̄ sit fact⁹ lucidus ex nō lu-cido vel tenebroso: non ita q̄ vnq̄3 fuerit nō luci-dus vel tenebrosus sed q2 eēt talis si sibi solū relin-queret. Et hoc expssi⁹ p3 in stellis ⁊ orbib⁹ q sem-per illuminant a sole. ¶ Sic ergo p3 q̄ in hoc qd dī aliqd factum eē a deo ⁊ nunq̄3 non fuisse non ē intellect⁹ aliqua repugnātia. Si enim eēt aliqua repugnantia mirū ē quomodo Augustin⁹ eā non vidit: q2 h efficacissima via eēt ad improbādum eternitatē mundi: cum tñ ipe mult' rōnib⁹ impu-gnet eternitatez mūdi in. xj. ⁊. xij. de ciuitate dei. Hāc aūt viam oino p̄termittit. Quinimo innuere videt q̄ nō sit ibi repugnātia intellectuū. Ubi di-cit. x. de ciuitate dei. 31. c. de Platonicis loquēs. Id quomodo intelligant inuenerunt non eē h vide-licet tpis sed substitutionis initium. Sicut enim inquiūt si pes semp ex eternitate fuisset i puluere: semp ei subesset vestigiū quod tñ vestigiū3 a cal-cante factum nemo dubitaret: nec alterū altero p̄-us eēt q̄uis alterū ab altero factū esset. Sic inq-unt ⁊ mūdus ⁊ dij in illo creati semp fuerūt sem-per existe eo q fecit ⁊ tamen facti sunt. Nec vnq̄3 dicit hoc nō posse intelligi: sed alio modo pcedit ɔ eos. Itē dicit. xj. libro. 4. c. Qui aūt a deo qdem facta mundū fatent nō tñ eū tpis volūt habere s3 sue creationis initiū: vt modo quodā vix intelli-gibili semp sit fact⁹: dicūt qdem aliqd vñ sibi deū3 vident velut a fortuita temeritate defendere. ¶ Causa aūt quare vix ē intelligibilis: tacta ē in p̄-ma rōne. Mirū ē ēt quomodo nobilissimi phi hanc repugnātiam nō viderunt. Dicit enim Au-gustin⁹ in eodem libro. c. 5. contra illos loquēs de quib⁹ in p̄cedenti auctoritate facta ē mentio. Cum hijs enim agim⁹ qui ēt deū corporꝫ ⁊ om-nium naturarū3 que nō sunt quod ipe creatorē nob...

sentiunt. De quibus postea subdit. Isti phi ceteros nobilitate atq; auctoritate vicerunt. Et hoc etiam patet diligenter ꝯsideranti dictũ eorum q posuerunt mundũ semp fuisse: q: nihilominus ponunt eum a deo factũ: nihil de hac repugnãtia intellectum sentientes: ergo illi q tam subtiliter eã percipiũt soli sunt homines: ⁊ cum eis oritur sapiẽtia. Sed q: quedã auctoritates videntur ꝓ eis facere: ideo ostẽdendum ẽ q prestant eis debile fũdamẽtum. Dicit. n. damascenus in libro. 1. ca. 8. nõ aptum natũ est qd ex nõ ente ad esse deducitur coeternum eẽ ei qd sine pͥncipio est ⁊ semp ẽ. Itẽ Hugo de sancto victore in pͥncipio libri sui de sacramentis dicit. Ineffabilis omnipotẽtie virtꝰ nõ potuit aliquod preter se habere coeternum: quo in faciendo iuuaretur. Sed harum auctoritatũ ⁊ similium intellectus per hoc pz. quod Boetius dicit vltimo de cõsolatione. Non recte quidam cum audiunt visum platoni mundum hunc nec habuisse initium temporis nec habiturum eẽ defectum: hoc modo ꝯditori cõditum mũdum fieri coeternum putant. Aliud. n. est per interminabilem duci vitam quod mũdo Plato tribuit: aliud interminabilis vite totam pariter ꝯpletum esse presentiam: quod diuine mentis ꝓprium eẽ manifestum est. Unde pz q etiam nõ sequitur qd quidam obijciunt. s. q creatura equaretur deo in duratione. Et q per hũc modum dicatur q nullo modo potest esse aliquid coeternum deo. Quia nihil. s. potest esse imutabile nisi solus deus quod pz per hoc quod dicit Augustinus. 12. de ciuitate dei. c. 15. Tẽpus qm̃ mutabiliter transcurrit: eternitati imutabili nõ põt eẽ coeternũ. Ac per hoc etiam si imortalitas angelorum nõ transit in tẽpore nec preterita est quasi iam nõ sit nec futura quasi nõdum sit: tamẽ eorum motus qbus tempora peraguntur ex futuro in p̃teritum transeunt. Et ideo creatori in cuius motu dicendũ nõ est vel fuisse quod iam nõ sit: vel futurum eẽ qd nõdum sit: coeterni esse nõ possunt. Silr etiã dicit. 8. super genesim. Quia oĩno imutabilis ẽ illa nã trinitatis: ob hoc ita eterna ẽ: vt ei aliqd coeternum eẽ nõ possit: ⁊ silia verba dicit in. 11. li. ꝯfessionũ. Adducũt etiã ꝓ se rõnes quas ẽt phi tetigerũt ⁊ eas soluerunt. Inter q̃s illa ẽ difficilior q̃ est de infinitate aiarum: qa si mũdus sp fuit necesse ẽ mõ infinitas aias eẽ. sz hec rõ nõ est ad ꝓpositũ: q: deus mundum facere potuit sine hominibus ⁊ animabus: vel tunc etiã potuit hominem facere quando fecit si etiam totum alium mũdum fecisset ab eterno: ⁊ sic nõ remanerent post corpora anime infinite. et p̃terea adhuc nõ est demõstratum q deus nõ possit facere: vt sint infinita actu. Alie etiam rõnes sunt a quarum responsione supersedeo ad presens: tũ q: eis alibi respõsum est: tum q: quedam earum sunt ita debiles q sua debilitate ꝯtrarie parti videntur probabilitatem afferre.

¶ Explicit opusculum. 27. vz tractatus de eternitate mũdi clarissimi doctoris sancti Thome d' aquino ordinis predicatorum.

¶ Incipit opusculum. 28. de fato. An fatum aliquid sit. Articulus pͥmus.

Queritur de fato an sit: ⁊ quid sit. Utrũ necessitatẽ imponat rebus an scibile sit: ⁊ in quo genere cãe incidat. ¶ Ad primum obijcitur nisi qd habet esse: fatum a Boetio diffinitur in. 5. de ꝯsolatione phie. ergo hz esse. Item in. 2. de generatione dicit Aristo. q vnum quodq; mensuratur pyodo. Mensuratur eñ p aliquid minimum qd q̃titatem mẽsurati certificat ⁊ numerat. Si ergo vita ⁊ eẽ inferiorũ: mensura circuli que vocatur pyodus mensuratur: est accipere mẽsuram circuli pfectionem alquam q̃ equale sibi esse ⁊ vitã inferiorum numerãdo manifestet Per gradus ergo circuli distictos sm domos. 12. certificatur esse ⁊ vita inferiorum. Non aũt accipitur piodus sine ꝯtentis in piodo planetis ⁊ stellis ⁊ hiis que accidunt eis ex situ ⁊ radiatiõe. Ergo ex stellis circuli celestis ⁊ radiatione ⁊ situ earum scitur ⁊ numeratur oẽ esse ⁊ vita inferiorum. Hoc aũt fatum vocatur: ergo fatum hz esse. ¶ Item Aristo. in. 4. phi. dicit q esse in tẽpore: est a quadã parte tpis mensurari. Tempus aũt cũ sit vnum numero: ⁊ nõ multiplicetur p tẽporaliũ multitudinẽ: oz q per vnum aliqd ad durationẽ oĩum tpalium referatur. Hoc aũt nõ est nisi motus circuli celestis: ergo p motum circuli celestis causatur ⁊ numeratur esse ⁊ vita oĩum inferiorum: ⁊ hoc fatum vocatur: ergo fatum ẽ Nam motus circuli: vt dicit Aristo. ẽ tanq̃ vita existentibus oibus. ¶ Sed forte dices: q ex motu circuli celestis inheret dispositio quedã inferioribus: sed hõ vincit quãlibet dispositionẽ ⁊ vincitur a qualitatibus materie: ⁊ sic fatum excluditur. Contra inferiores cause que sunt in mã ordinate sunt ad superiores sicut mãlia ad sua formalia ⁊ sicut locata ad sua loca: ⁊ sicut mota ad sua mouentia: ergo superiora informant: ꝯtinent: ⁊ mouẽt inferiora. Informãtia aũt ꝯtinẽtia ⁊ mouẽtia semper vincunt: ergo oẽ esse ⁊ vita inferioris vincitur ⁊ trahitur ad dispositionẽ superioris. Sed dices q hoc verum est q̃tum ad corpora: sicut videtur Aug. dicere. 5. de ciuitate dei: q afflatus sidereos possumus dicere valere vsq; ad corporum transmutationes: nõ aũt aie. Contra vires aie vegetabilis ⁊ sensibilis nõ operantur extra sua organa armonia

Si ergo armonia regatur afflatibus celestibus
syderis p ɔ̃ñs ⁊ operationes aīe vegetabilis ⁊ sē-
sibilis afflatibus sydereis regulabunť. Ulterius
etiā de aīa rōnali videť: q: dicit pħs ꝙ intellect⁹
noster ē cum ɔ̃tinuo ⁊ tp̃e: tp̃alia aūt ⁊ ɔ̃tinua sen-
su ⁊ ymaginatōe pcipiunť. Dabitū āt ē iā ꝙ talia
subiacent afflatib⁹ sydereis: ğ ⁊ operatōes intelle
ctuas siue aīe rōalis. Itē dicit pħs ꝙ aīa est instrm
intelligētie ⁊ ꝙ intelligētia imp̃mit in eā ⁊ illumi
nat eā: ğ intelligētia mouendo causat formas il-
luminatiōis in aīa intellectiua: ƺ inter mouēs ⁊
motū nō est mediū: vt dicit pħs. 7. phy. ğ intelli
gentia sic mouēs: erit imediata aīe: aut ğ p se ip̃az
aut p aliquod mediū deferens causalitatē suā ad
aīam. Nō p se ip̃am q: pħs ꝯ loquēdo intelligen
tia ē motor orbis: oƺ ğ ꝙ sit mediū deferens illu-
minatōes eius ad aīam: mediū aūt hic nō potest
accipi nisi motus celi influēs p motum inferiori
bus formas motoris: ğ intelligētia p motuƺ celi
regulat ⁊ causat opationes intellectuales aīe: ⁊ h
p simile videre possum⁹. Cor. n. quod fm Arist.
est p̃ncipiū vite ⁊ vegetatōis ⁊ sensus: mēbris a
se distantib⁹: virtutes has nō influit: nisi p vehi-
culū spūs. Et sic est in oībus mouentib⁹: ⁊ motis
que distant abinuicē. Silr est d̄ intelligētia ⁊ aīa
qm̃ intelligētia distat ⁊ imp̃mit in aīam rōnalez
fm locū distans ab ea. Non. n. pħs ꝯ dici pōt ꝙ
intelligētia veniat inferius: q: fm pħm intelligē
tia in orbe ē: ⁊ numerat ad numeꝝ orbiū ⁊ ad nu
meruƺ motuū orbis: ⁊ ip̃e orbis motus fm arist.
ɔ̃poniť ex intelligētia mouēte ⁊ circulo celestiū.
Item somnia ex qbus p̄nosticanť futura: vt dicit
Macrobius: siue sint oracula: siue intelligētie: si-
ue ꝓphie: fiunt in nobis ⁊ causanť: vt dicit pħs I
p̃mo de sōno ⁊ vigilia p signuƺ vl' p cām vl' p acci
dens qd̄ nūquā accidēs est accidēs p se ⁊ nō cōiter
Est aūt somnū passio sensus cōis: ğ per aliqd dor
mitionis accidit somnū dormiēti. Accidēs autē
dormitōis qd̄ est p̄nosticū futuri nō pōt causari a
calido: humido: frigido: ⁊ sicco: que sunt in mā: ğ
oƺ qd̄ causeť a forma aliā q̄ est forma ordinis ⁊ re
gula vite inferioris: ⁊ hec forma nō pōt esse nisi a
circulo celesti: ğ p circulū celestem aliqd inheret
inferioribus p qd̄ regulať tota vite dispositio ⁊ h
fatum vocať: ğ fatum ē. Item ptholome⁹ dicit ꝙ
cōiectori nēsium p̄nosticať p signa futuroꝝ acce-
pta a stellis sedis. stallas sedas vocās effect⁹ stel-
larū q̄ apparēt in inferiorib⁹ elemētis sicut in nu
bibus vl' in aliquo hmōi: ⁊ ex h habeť ꝙ effectus
stellaꝝ in inferiorib⁹ sunt ex qbus futura vite di-
spositio ⁊ causať ⁊ nosciť. Hoc aūt fatū vocāt ma
thematici: ğ fatuƺ est. Iteƺ Boe. 5. de ɔ̃so. pħs ꝯ
loquiť de casu ⁊ fortuna q̄ causanť ex duabus cāis
p se ɔcurrentib⁹: sicut qñ aliqs intēdit fodere the
saurum ⁊ alius in eodē loco intendēs fore sepul-
chrum ɔ̃seqť q̄ia fortuna inuētionē thesauri: ⁊ sic
causať ex duabus cāis p se ɔcurrentib⁹ vt dic boe.
Has autē cās ɔcurrere fecit ordo iste ineuitabili
ɔnexione causaꝝ: q de fonte scie dei ꝓcedit. Con
nexio aūt hmōi cāarum a Boe. fatū vocať: ğ fatū
ē. Iteƺ Boe. ibidē: q summa p̃uidit ꝓuidētia sim
pliciter fatū dirigit singula in motū: locis. formis
tp̃ibus distributa: ğ fatum ē. Si dicať ꝙ fatū ē or
do p̃scie diuine: h nō repugnat his que dicta sunt
qm̃ p̃scia diuina ea que ordinauit exequeť ⁊ ad
ministrat misterio cāarum nālium: vt explicatus
ordo eē ⁊ vite ad hmōi cāis fatū voceť. Contra
dicit Gre. in omelia de ep̃hia dñi. Absit a fideli
um cordib⁹ vt fatū aliqd esse credať: ⁊ tradit rō-
nem. qm̃ stelle facte sunt ꝑꝑ hoiem: nō hō ꝑꝑ stel
las: si ğ stellarum mot⁹ nō eēt in hoīs misterio stel
la que magis apparuit: nō moueret ad nutū dñi
qd̄ est incōueniēs. Item Au. in li. de doctrina xp̃i
ana fatum dicit nihil eē. ⁊ si mathematici aliq̄
vera de futuris p̄nunciare videnť: dicit h fieri ar-
te demonū ad deceptionē fideliuƺ. Item si ē fatū
aut ē cā aut causatū n̄ cāti: q: h regulať fato vt di
cunt mathematici. Si cā aut inferior: aut superior
nō inferior: q: illa sunt: calidum: frigidū: humidū
⁊ siccum: quoꝝ nullū est fatū. nō superior: q: cā su
perior ē celestis circulus cū suo motu: qd̄ mathe
matici nō dicunt eē fatū: ƺ eē fati factiuū. fatuƺ ğ
nihil est. Item res nō hñt nisi duplex eē: vt dicit
Aug. s. in cā p̃ma in qua sunt vita ⁊ lux quoꝝ neu
trum ē fatū: ⁊ in se ip̃is. Sed eē rei in se ip̃a nō est
fatū vt dicunt mathematici: ƺ poti⁹ regulať a fa
to: ğ fatū nihil est. Item Aug. dicit ꝙ inferiorum
cām sufficit dicere voluntatē dei: q: oīa fiunt dei
voluntate vl' p̃mittunť. Uoluntas aūt dei nō est
fatum: ğ fatum nihil ē. Itē si fatum hƺ eē tenet or
dinem. Cum ğ fatū nō teneat ordinē: q: viden⁹
indignos exaltari: ⁊ dignos deijci qd̄ inordinatū
est: ⁊ fatū circa talia sit: fatum nihil eē vr̄. Item si
fatum est effect⁹ circuli celestis: ea que sunt vni⁹
circuli. videnť eē vni⁹ fati. Sƺ Iacob ⁊ Esau ex
vno ɔcubitu ysaac ɔcepti sunt ⁊ sic videnť eē vni⁹
circuli: ⁊ tñ nō fuerūt vnius fati: sicut ɔ̃ns ꝓbauit
euētus: ğ fatum nihil videť esse. ¶ Quid sit fatū

Articulus secundus.

s Ecundo querıť qd sit fatuƺ. Boe. n. 5. de
cōso. dicit ꝙ fatū est dispositio inherens
mobilibus p quā ꝓuidētia suis quecunqƺ tribuit
ordinib⁹. ¶ Hermes aūt termegistus dicit q fa
tum qd̄ greci ymeramenē dicūt est ɔ̃plexio cāꝝ
singulis tp̃aliter distribuēs: que facta deoꝝ cele-
stium sunt p̄ordinata. Respōdeo ꝙ fatum mul
tipliciter dr̄. vno mō dr̄ fatū mors dispōne p̄ıd̄o
rum inducta. Sic dr̄ in claudiano. Liuor post fa
ta quiescit. ⁊ hoc mō decursum vite trib⁹ deab⁹
fatalibus platonici tribuebāt s. ceptionē. s. dan

lachesi pgressum: ⁊ ꝯclusionē termini antrope. sicut dr̄ clotho colū portat: lachesis trahit: atropos occat. Et h̄ modo nō querit̄ h̄ de fato. Scḋo mō dr̄ fatū dispositio ꝓuidentie diuine de futuro pgressu eē ⁊ vite inferioris: que dispositio cum sit eterna: ꝯstat ꝙ nihil ponit in rebus: ⁊ cū explicat̄ in effectu: tunc effect⁹ iste p res ꝯplet̄ tpibus ⁊ locis oportunis. sicut p̄ordinatio ⁊ p̄destinatio alicuius in mēte de agendis negocijs suis p nunciū nihil ponit in nuncio: sȝ tñ p nunciū explet̄ qñ nuncium dirigit: ⁊ sibi iniungit negociū: ⁊ h̄ mō loq̄t Boe. de fato: ⁊ hoc mō iterȝ nō querit̄ h̄ de fato. sȝ nā tñ huius p̄ordinatōis ⁊ p̄destinatōis in mēte diuina existēs simplex ē: ⁊ eterna diuina in mālis: incōmutabilis: ⁊ cū p res tpales explicat̄: tēporalis fit ⁊ mālis: ⁊ multiplicata: mobilis ⁊ contingēs. Tertio modo dr̄ fatū forma ordinis esse ⁊ vite inferiorꝝ causata in ip̄is ex pyodo celestis circuli: qḋ suis radiatōibus ambit natiuitates eorum: ⁊ h̄ modo Hermes loquit̄ de fato: vocans stellas ⁊ sacra deorꝝ imobilē dispositionē eē ⁊ vite inferioris. Est aūt hec forma: nō forma dans eē: sȝ poti⁹ forma cuiusdā vlis ordinis eē ⁊ vite: simplex: ⁊ eterna multiplex in virtute. Simplex ē a simplicitate circulatōis. Multiplicant̄ autē v̄tutis hȝ a multiplicatōe eorꝝ que ꝯtinent̄ a circulo. fiunt. n. a multis stellis ⁊ sitib⁹: ⁊ spacijs: ⁊ ymaginib⁹: ⁊ radiatōib⁹: ⁊ multiplicib⁹ angulis qui scribunt̄ in intersecatiōibus radiorꝝ celestiuȝ corporꝝ ⁊ radiorꝝ ꝓductionēȝ supremi. Per aspectum. n. solis sicut dicit ꝑculus oēs v̄tutes coruȝ q sunt in celesti circulo ꝯgregant̄ ⁊ adunant̄. Hec aūt talis forma: mediū ē inter necessariū ⁊ possibile. Necessarium. n. est quicqd ē in motu celestis circuli: possibile aūt ⁊ mutabile quicqd est in mā generabiliū ⁊ corruptibiliū. Forma aūt ista causata ex celesti circlo ⁊ inherēs generabili ⁊ corruptibili: media est inter vtrūqȝ. Omne. n. qḋ ꝓcedit a cā nobili in causatū ignobile: in aliquo etȝ ꝓprietatem sue cāe. tñ esse suū nō est nisi ꝗtuȝ ꝑmittit possibilitas eius in quo est. Quia oē quod recipitur in aliquo: vt dicit Boetius ⁊ Aristoteles. 5. phicorum est in eo in quo recipit̄ fm ꝑtātem recipientis: ⁊ nō fm ꝑtātem cause a qua ē. Hoc possumus videre in his que a Dyonisio dicuntur. Processiones. n. diuine sicut ē vita: rō: sapientia ⁊ hmōi fm ꝙ ꝓcedunt longius a deo fm gradus entium efficiunt̄ magis tpalia: ⁊ mutabilia ⁊ cōmixta ⁊ potētie māli ⁊ ꝑuationi admixta. cum tñ in deo sint simplicia: ⁊ eterna: ⁊ imutabilia: ⁊ inmaterialia. Et similiter est de forma ordinis eē: ⁊ vite que in celesti circulo est necessaria ⁊ ineuitabilis ⁊ inalterabilis. In rebus aūt generat̄ ꝑp mutabilitatē ip̄arū eē est recepta mutabiliter ⁊ ꝯtingēter. Vñ Boetius in. 5. de ꝯsolatiōe figurat multos circulos in quorꝝ centro ordo ⁊ causa ē fati ⁊ fatalium: ⁊ in circulo distante in quo continētur generabilia ⁊ corruptibilia eiusdem fati ē cōtingentia ⁊ mutabilitas per eē generatorū ⁊ corruptorum. Et sic est dispositio eē vite in mente motoris p̄mi ꝗ explet circulus iuxta causatū propinquor. ⁊ eodē ordie forma dispositionis: put ē in pyodo celesti explet dispositionem que ē in mēte p̄mo motoris. ⁊ circul⁹ a centro distans designat eandē formam dispositiōis: put mutabiliter adheret generatis ⁊ corruptis. Forma aūt cū sit imago pyodi: potentialiter ⁊ virtualiter prehabet totum eē ⁊ cōpositionem ⁊ durationem generatorꝝ ⁊ corruptorum: ⁊ sic lȝ sit necessaria: est tñ mutabilis ⁊ contingens. Huius aūt cām optime assignat Ptholomeus in quadripartito: dicens ꝙ fm virtutem stellarum: p aliud ⁊ p accidens fiunt inferioribus. Per aliud qdem: q: per speraȝ actiuorum ⁊ passiuorꝝ p quorum qualitates actiuas: passiuas inferioribus. Per accidens aūt q: hec forma ⁊ si affluat a cā necessaria ⁊ imutabili: accipit esse in rebus contingētibus ⁊ mutabilib⁹ accidentaliter. Ex duobus aūt hȝ mutabilitatē. s. ex qualitatibus elementorum per que defert̄ ad generata: ⁊ ex esse generatorum in quibus est sicut in subiecto. hoc ergo est fatum. Et sic prime rōni consentimus. Concedimus enim ꝙ hoc modo habet esse. ¶ Secundā etiam hoc modo concedimus: ꝙ que sūt mēsurant̄ pyodo. ¶ Ad tertiam ⁊ quartā dicēdū ꝙ inferiora qdē nata sūt obedire supiorib⁹. sȝ inferi⁹ ⁊ supius dupl'r referūt̄ ad inuicē. Si. n. relatio fiat p vnā simplicē formam quā dat supior motor: verū ē ꝙ supiori mouēte de necessitate mouet̄ inferi⁹: ⁊ talis forte relatio ē inter motores supiores orbiū celestiū. Si aūt inferior motor sit forma vna quā nō accipit a supiori sȝ refert̄ ad ip̄m sicut direct⁹ ab ip̄o ⁊ instrm eius: nihil ꝓhibet qn p ꝯtrium sue forme vl' aliā dispositionē ipediat̄: ita ꝙ a superiore motū nō suscipiat ⁊ sic est de calido ⁊ frigido relatis ad v̄tutes celestium. Calidū. n. p ꝓpriā formā nō p celestē v̄tutem ē ꝯgregatiuū hōgeneorꝝ ⁊ disgregatiuū etherogeorꝝ: ⁊ frigidū eꝯtrio. ⁊ iō iste q̄litates p ꝯtrietatē inuētam in mā ⁊ diuersitatē dispositionū māe sepe excludūt dispōnēȝ ⁊ effectū mot⁹ celestis. ꝓpterea ptholome⁹ dic̄ ꝙ sapiēs hō dn̄atur astris. vñ dicit ꝯmentator: qḋ si effect⁹ circuli celestis in curādo hūores corp⁹ disponat ad quartanā sapiēs medic⁹ h̄ ꝓuidēs p calida ⁊ hūida corpa disponit ad sanitatē ⁊ tē excluso effectu celesti q̄rtana ñ inducit. Ad id qḋ vlteri⁹ obiicit̄ dicēdū ē qḋ h̄ mō ad celū referūt̄ v̄tutes opationū vegetabiliū: vt sint etiā ipedibiles ab opposit̄ dispositōibus inuent̄ in aīa sensibili. Hoc enim faciunt apprehēsa ī virtutibus aīe sensibilis qḋ faciūt dispotōes actiuaȝ

qualitatum in corporibus. Unde ymaginatione
mulieris concepta: corpus totum transmutat ad
venera. Propter quod etiam Avic. dicit ꝙ qui-
dam ex ymaginatione lepre leprosus factus est.
& patientibus fluxum sanguinis ꝓhibet Galienꝰ
aspectum rubicundorum. Si ergo huiusmodi apprꝫ-
hensa sint ꝯtraria motui celesti: excludūt effectuꝫ
celi: sicut ꝑ ꝯtrarias dispositiones & apprehēsio-
nes aīales iuuat celestis effectus: & hoc est quod
dicit Mesalon ꝙ celestis effectus qui vocat ala
tre iuuat a sapiente astronomo: sicut in ꝓducēdis
terre nascētibus iuuat ꝑ seminationē & arteꝫ. Ad
hoc qđ obiicitur de cā somniorū de plano videt
mihi esse ꝯcedenduꝫ: maxime de somnijs que
fiunt ꝑ ymaginarias visiones. ¶ Ad hoc quod
obiicit de illuminatōe intellectus aīe rōnalis ſm
ꝑōrani respondēdum est dupliciter. Uno modo
ſm stoicos qui ponūt ꝙ cum substātia nobilior ꝑ
imperium habeat mouere inferiorem & inferior
obedit ei sic & in fantasmatibus aīa vnius vidē-
do alterum impedit & ligat operatiōes eius. Di
cunt .n. ꝙ virtute alicuius nāe superioris: siue in
telligentie: siue stelle: aīa vnius ponit in gradu su
periori & alterius in iferiori & tūc inferior nata est
moueri ab apprehēsione supioris: & sic fieri fas-
cinationem. Et cum dicit Aristo. ꝙ inter mouēs
& motum nō sit mediū: nō intelligit semꝑ de ime
diatione loci siue spacij: sed de imediatione gra-
dus superioris & inferioris: ponēs exemplū quod
post inductum est: Quia organum ymaginatōis
nō est imediatum vasis seminarijs: & tñ ad yma
ginem mulieris extēdunt vasa seminaria & effluu
it semē ꝓpter imediationem superioritatis & in-
ferioritatis que ē inter ꝑcipiēs & id cui ꝑcipitur.
Hoc aūt ſm sñiam perypateticorum nō bene cōgru
it: q: sine dubio inter agens & actuꝫ: inter mouēs
& motum imediatio dꝫ esse & cōiunctio ſm cōta-
ctum. Propterea dicimus ꝙ sicut calor digesti-
uus duplicis est virtutis: & vnam virtutē hꝫ in
ꝙtum ē calor ignis ſm se ꝯsideratus: que ē altera
re & separe ea que sunt diuersi generis & decoque
re: alteram hꝫ inꝙtū est instrm aīe que ē ꝓncipiū
vite ſm quā terminat digerēdo ad formā vite:
ita etiā celestis motꝰ duplicis ē ṽtutis. Uno mō
ꝓut est motus corꝑis orbicularis & sic mouet cor
pora. alio mō ꝓut est instrm intelligētie mouent
& hoc mō effectus eius efficit in aīa sensibili per
formas corporum: & in aīa intellectuali ꝑ formas il
luminatōis. Q: sicut ꝑdiximꝰ forme que fiūt i ali
quo: fiunt ſm ꝓtātem recipiētis: & nō ſm ꝓtātem
agentis. Quecunqꝫ alia ad hanc partē obiecta st
plana sunt. Ad dcm Gregorij dicendū ē ꝙ ipē lo
quitur de fato ſm qđ a quibusdā phis & hereticis
necessitatē rebus imponē dicebat: ſm qđ diē poe
ta: per yodo te mia fata trahunt ne incepta relin-
quere possis. Ad hꝫ quod querit vtrum fatum sit
cā vł causatū: dicēdum ꝙ est silitudo cāe vniuer
si ordinis eē & vite: & sic est aliqđ cause lꝫ nō vera
cā. & ſm qđ adheret rebus generat est dispositio
causati: lꝫ silitudinē cāe exꝓmat. Est enim forma
ꝯtinens ꝯcursum eē & vite mobiliter & ꝯtingēter
Ad hoc qđ obiicitur de gemellis dicēdum ꝙ lꝫ
possemus dicere: ꝙ in vno ꝯceptu semē ꝑ vices
ꝓhicit. & ꝑ vices a matrice glutiat: & sic nō ē vna
hora ꝯceptorum geminorum: tñ & si diceremꝰ eē vnaꝫ
horā ꝯceptorum: cētrū tñ cordis corum a quo incipit
ꝯceptus formatio nō est vnū: & mutato cētro ne-
cesse ē mutari totū circulū: & sic orizon corum nō est
vnus: nec anguli: iō nec eadē domorum dispositio:
& sic tota ꝓradus efficit diuersa: & ꝑ ꝯñs adherēs
rebus natis dispositio fatalis necessario variat.
Et ꝑ hoc pꝫ solutio de hijs que quesita sunt de hꝫ
articulo. ¶ Utrū fatum necessitatem rebus im-
ponat. ¶ Tertius articulus.

Tertio querit vtrū fatū rebus necessitatē
imponat: & videt ꝙ sic. Cuius .n. cā ē ne-
cessaria ipm est necessariū: cā fati est cele
stis circulus q est necessarius: ergo fatū est necessari
um & necessitatē rebus iponat. Itē fatum ē regu-
laꝰ & mēsura totius vite & esse. Regulatū aūt neces
sario refert ad regulā: sꝫ regula ē necessaria: ergo &c.
Item fortiora sunt supiora ꝙꝫ inferiora: ergo superio
ra trahunt inferiora ad suā dispositionē necessari
am. cū autē fatū sit vinculū ꝑ quod inferiora tra-
hunt ad superiora: videt fatū necessitatē rebꝰ im
ponere. Item Ari. dicit ꝙ inter mouētia supiora
& inferiora ꝯcors est armonia: sicut in cordis cy-
thare: sed armonia necessaria: ē ꝙ inferiora ꝑ oīa
ꝯsequātur dispositōem supioris: ergo dispositio supe
rioris adherens inferioribꝰ necessitatē iponit eis
Contra fatū ē adherens rebus mobilibꝰ sꝫ motꝰ
mobilibꝰ mouent ea que sūt in ipsis: ergo fatū est di
spositio diuersa mutabilis ꝯtingēs: ergo ꝯtingēter se
hꝫ ad res: & nō imponit necessitatē. Rꝫ. dicēdum
ꝙ fatū multipliciter dī esse cā vt supra diximus
iō nullā necessitatē imponit rebus: sꝫ inclinat ad
effectus celestiū si nō sit dispositō fortior in mā ad
ꝯtrium mouēs: & iō hmōi mouētia assilat ꝓbabili
li. d somno & vigilia duplicibꝰ ꝯsiliarijs. Sapiētes
enī ꝯsiliarijs ex rōnibꝰ certis ꝑsuadēt aliqđ vłr eē
faciendū: qđ tñ inferiores ꝑꝑ aduersos casus ob-
uientes dissuadēt. Tunc soluit lex ꝯsilij sapienter
& ē ṽbū suū tale ꝙ supuenientibus ꝯsilijs alijs: ꝯsi-
lia mutant sapiēter. Regla .n. vt dicit Ari. lesbie
edificatōis mutat ad edificatū. Est .n. lesbia insu-
la in qua lapides nō ad rectā lineā sunt dolabiles
& iō oꝫ ꝙ regula ſm quā dolant aliquātulū curue-
tur ad ipas edificatōes & ita est de dispositōe esse
& vite inferioris: in qua ꝑꝑ cās que sunt in mā se-
pe mutat dispositio sapiēs circuli celestis: & dispo

ficio adherens mobilibus que fatum vocat ex rectitudinem celestiū declinās exorbitat ppt multas oppositas inferioꝝ trāsmutatōes. Ad pmū ꝙ dicendū ꝙ fati cā necessaria ē: sed ex hoc nō sequit aliud nisi ꝙ sit necessariū ipsū eē: sꝫ nō sequit ꝙ necessitatē rebus imponat: q2 nō inheret eis ſm potestatem celestium que necessaria sunt: sed ſm ptātem inferioꝝ que oino mutabilia ⁊ ɔtingētia sunt. Ad scḋm dicēdum ꝙ relatio que ē int regulans ⁊ regulatum necessaria ē sicut relatio q̄ est iter patrē ⁊ filium. sꝫ q2 mutatio causat relationē ⁊ causat relationis destructionē: ideo mutatio q̄ est in rebus mobilib9 cā est ꝙ regulatū nō sequtur regulam ⁊ nō sequit ad ipam: ⁊ quo ad hoc etiam nō regulat. Ad tertium dicendū ꝙ lꝫ fortiora sint superiora ꝙ inferiora: tn̄ ex impotētia inferioris cōtingit ꝙ nō oino pn̄t in superioꝝ effect9: ⁊ quo ad hoc ex parte ipoꝝum soluit vinculū. Ad quartū dicēdum ꝙ solutio tēperantie cordaꝝ dissonantiā inducit in cythara: ⁊ silr mutatio ⁊ alteratio inferioris dissonantiā facit ad effectū supioris. Unde dicit Damascenus ꝙ supiora inferioꝝ quedā sunt signa nostroꝝ actuū ⁊ nullo mō causa.

¶ An fatum sit scibile. Articulus quartus.

Quarto querit an fatū sit scibile: ⁊ videtur ꝙ nō: q2 cū sit effectus celestis circuli: ⁊ similitudo quedā ipius sicut forma alicui9 filis est ipi cāe eiusdē ordinis. sꝫ in celesti circulo quo ad nos sunt infinita ɔsiderāda sicut stelle numero ⁊ spē: ⁊ virtutib9: ⁊ situs eaꝝ in circulo decliui: ⁊ ex ipm ⁊ distante ⁊ ɔiunctiōes: ⁊ quātitas anguli sub quo incidit radius ⁊ pars forme ⁊ gradus lucidi ⁊ verbosis in puteis ⁊ in turrib9 exntes ⁊ hmōi infinita quo ad nos: ꝙ vr̄ ꝙ effect9 ei9 a nllo sciri possit. Item circul9 ɔtinet datorē forme ⁊ datorem sensus ⁊ intellect9 ꝙ yles ⁊ alchato dr̄ a mathematicis: alr. n. nō eēt mēsura toti9 vite: q2 pncipiū vite nō includeret. Hora aūt pncipii oīū est hora cāus seminis in matrice: sꝫ hāc quo ad nos nō ɔtingit scire: ꝙ ignorabit forma dispōnis toti9 vite: ⁊ sic ignorata est dispō reꝝ. Nec etiaꝫ vr̄ ex effectibus. Sūt. n. quedā quoꝝ videt eē vna productio: ⁊ tn̄ accidētia eoꝝ p se sicut est sexus masculinus ⁊ femininus nō sunt eadē ⁊ cām huius nō ɔtingit sciri ex celestis circuli effectu. Silr etiā natus octauo mēse morit: vt frequētius: ⁊ in septiō viuit. Silr in geminis quoꝝ vnus ē mascul9 alt femina rarissime ɔtingit masculū viuere: feminā vō aliqn̄ supuiuit: ⁊ cām impossibile aut difficile ē assignare ex cirlo celesti. Itē luminarib9 exntibus in capite algon. i. gorgonis si ea mars respectu inimicicie radiauerit nat9 vt dicit ptholome9 trūcabitur manib9 ⁊ pedib9 ⁊ trūcus s. spēdet in cruce Itē dicit ꝙ luna exnte in leone vestimēta noua induere malū ē. Manifestū est āt ꝙ h oīa si eēnt scibilia eēt deductio sillogistica ad ea: sꝫ hoc nō ē. Nō enim sequit. Luna ē in leone: ꝙ malū est induere vestes nouas: aut luminaria sūt in capite gorgonis ꝙ respicit ea inimicitia ⁊ radiatio morti a q̄drato vl ab opposito dyametro: ꝙ natus tūc suspēdet i cruce. Re9. dicendū ꝙ due ptes sūt astronomie sicut dicit ptholome9. Una ē de situb9 ⁊ motib9 superioꝝ ⁊ quātitatibus eoꝝ ⁊ passionib9 ppriis: ⁊ ad hāc p demōstrationē puenit. Alia ē de effectibus astroꝝ in inferiorib9 que in reb9 mutabilr recipiunt: ⁊ ideo ad hanc nō puenit nisi p ɔiecturam. ⁊ oꝫ astronomū in ista pte ſm aliquē phycum habitū inferioris certitudinis ē: ⁊ ex signis phycis ɔiecturari. Coniecturatio aūt cū sit ex signis mobilibus generat habitū minoris certitudinis ꝙ sit scia vl opinio. Cū. n. hec oīa signa sint ⁊ mutabilia: nō pōt ex ipis hri via sylostica eo ꝙ vt vr̄: vt i pluribus includūt signa tn̄: ⁊ fiunt iudicia: q̄dam multis de cāis mutabilia: sicut pꝫ per añ dicta. ⁊ ideo sepe astronomus dicit vex: q2 dictū suū ē: quo ad dispositionē celestiū vilissimu: si hec dispositio sit a mutabilitate reꝝ exclusa. Ad pmū dicenduꝫ ꝙ multa taliter quo ad nos infinita ɔsiderāda eēnt sed ɔsiderant paucissima ex qbus alia pnoscunt de qbus hr̄ ɔiecturatio. ppt qḋ dicit p ptolomeū ꝙ p celoꝝ motus nō nisi cōiter iudicare debem9 ⁊ ptātes reꝝ ɔītes quas pprie reꝝ cāe frequēter excludūt. Ad scḋm dicēdum ꝙ hora talis difficulter cognoscit: ⁊ ideo inuētum ē remediuꝫ vt accipiatur grad9 ascendēs circuli: hoc est hore ɔiunctōum luminariū cui adequat circl's: q2 ille hꝫ influētiam ad cōem necessitatē que prio sequit: vl accipiat ascendēs ad natiuitatē ex vtero. Ad aliud dicēdū ꝙ via silogistica sciri nō pōt ɔclusio ɔiecturalis. Sꝫ tn̄ imperfectio sciē vt dicit ptolome9 qn̄ hoc sciat nō ipedit. vn̄ sciri pōt: sicut ē in pnosticatōe sōniorum. Non. n. habitudo sylogistica ē int somniū ⁊ pnosticationē sōnii. ⁊ sic est in oībus estimatōib9 ɔiecturalib9. Ad aliud qḋ obiicit de disparitate sexus in gemis dicendū ꝙ sexus femine9 fit semp ppter occasionē defect9 alicuius pncipioꝝ. Cū ei semē masculinū factuꝫ sit: ⁊ formatiuū ⁊ incorpatur p virtutē formatiuā quā hꝫ in semīe ipo semp inducit formā masculini de intētione ppria: nisi qualitate māe impediat: ⁊ ideo sexus femine9 accidit ex defectu māe particlaris: que nunꝙ intēdit facere feminā: sꝫ cum meli9 fieri nō possit: ex nā vli fit adiutoriū generatōis ⁊ nō gnātorum. ppter ⁊ hec est femina. ⁊ h est qḋ dn̄s intēdit dicere. nō est bonū eē hoiem solū: faciamus ei adiutoriū sibi silē. vn̄ dispar sexus in gemis puenis ex defectu pncipioꝝ nāium in altera pte seminis ⁊ nō ex periodo celesti. Qꝫ aūt in talib9 mas frequentius morit: puenit ex hoc ꝙ cū tales gemini ex vno seie diuiso generant fit mā male terminabilis a vir-

tute formatiua: quia si fuisset bene terminabilis
vtrunq3 formasset in marē. Materia autē ma
sculi maiori ⁊ multiplici indiget terminatiōe ꝙ̄
mā femine: ⁊ iō mas remanet egrotus ⁊ debilis
in terminationē māe cām hn̄s mortꝭ. In femina
aūt parua sufficit terminatio: ⁊ ꝑꝑ mollicīē corpo
ris supuiuit. Frequētissime tn̄ ambo moriūtꝭ. Ad
id qđ dicitꝭ de octauo mēse dicendū nō ē qđ qdā3
dixerunt ꝙ vt frequētius octauo mēse moritꝭ: qꝛ
octauus mēsis saturno attribuitꝭ: cuius frigidas
⁊ siccitas natū interficiunt. Hoc.n. falsum ꝓbatꝭ:
qꝛ multi in astronomia filij saturni esse dicūtꝭ q
diu supuiuūt. Causa ḡ nō est in circulo s3 in ꝑnci
pijs māe. Luna.n. est mēsis dn̄atiua: ad cuius cō
uersionem ꝯmēsurantꝭ ꝯceptꝰ ⁊ impgnationes vt
dicit Arist. Luna.n. est alter sol: eo ꝙ recipit lum̄
a sole: ⁊ qđ sol facit in anno: luna facit in mense.
A pima.n. intētione vsq3 ad h̄ ꝙ est dimidia: ē ca
lida: ⁊ humida sicut tp̄s veris. A mediatōe vsq3
ad plenilunīu3 ē calida ⁊ sicca: sicut ē estas. A ple
nilunio vsq3 ad scđam mediationē ē frigida ⁊ sic
ca: sicut ē Autūnus. A scđa mediatōe vsq3 ad cō-
iunctionē ē frigida ⁊ humida: sicut yemis. Q aūt
nata sit mouere humorē p3 ꝑut est in accessu ⁊ re
cessu maris q accessus ⁊ recessus maris in media
lunatione que ē nouē dieꝝ recedit ad circulu3 in
ascendēdo ⁊ descendēdo. Si.n. minimꝰ fit fluxus
maris ad idē punctū ꝑutatis reuerteretꝭ quarto
decimo die. Licet.n. luna in media lunatōe non
trāseat nisi medietatē circuli sui tn̄ motus augis
ex opposito occurrēs sibi ꝯplet aliā circulatione3
mediā. Luna.n. in quolibet mēse bis ē in auge .s.
in ꝑuentiōe ⁊ ꝯiunctione. Luna.n. cu3 in ꝯiūctōe
viuificū lumē a sole accipit ⁊ cū venus nunq̄ a so
le distet longe ⁊ venus hēat mouere humorē se-
minalē: luna qn̄ soli ꝯiungitꝭ acquirit veneris vir
tutē: ⁊ sic ex virtute ꝑpria mouet humores: ⁊ ex
virtute solis influit vitā humori meto: ⁊ ex v̄tute
veneris mouet semis geniturā ad formas geni-
ture ꝯueniētes. Et qꝛ mercurius h3 ꝯmiscibile3
virtutē ex multis giratiōibus eiꝰ quas h3 sup oēs
alios planetas: luna hanc v̄tutem lucratꝭ ex ꝯiun
ctione ad ip̄m: ⁊ ex illa semē viri ⁊ femie mouet
ad ꝯmixtionē. Sic ḡ luna ꝯuersionibꝰ suis ꝯmix-
tiones ꝯceptꝰ ⁊ impgnatōes cāt ⁊ regulat. Sūt āt i
genitura septē mutatōes necessarie. quaꝝ pma ē
semis ꝯuersio ⁊ ꝑcipue ad formas cordis. Scđa
est māe distinctio ad formā mēbroꝝ ꝑncipaliu3
que ⁊ cātiuas hn̄t v̄tutes: sicut epar cāt virtutes
nāles. ⁊ vasa seminaria v̄tutes formatiuas ꝯceptu
um. ⁊ iō i scđa mutatōe semis adherēt pūcto cor-
dis tres visicule quas facit spūs ad locū cerebri:
epatis: ⁊ vasoꝝ seminaliū. Tertia mutatio est di
stinctio māe: qn̄ visicula cerebri ascendit sursum
⁊ vesicula epatis aliqn̄ ad dextrū ⁊ ad vltimum

descēdit ad vesiculam vasoꝝ seminaliū. ⁊ hunc
ascensum ⁊ descensu facit spūs ex sufflatione q est
in corde. Quarta mutatio ē totius māe distinctō
vt distribuatꝭ locis mēbroꝝ scđarioꝝ: q cātiues
virtutes nō hn̄t: ⁊ hanc distinctionē iterum facit
spūs ex sufflatione cordis: q̄ ex sufflatio pforat: ⁊
distendit mām: ⁊ pforādo facit viā venaꝝ pulsa
tilium ⁊ quietaꝝ ⁊ neruoꝝ. extēdendo aūt distri-
buit mām vniuscuiusq3 mēbroꝝ in locū ꝑpium
Quinta mutatio ē transmutatio marie in figura3
mēbroꝝ: quā figurā nō reciperet nisi humidū eēt
in ea: ⁊ hāc mutationē facit cū vis formatiua cor
dis in locū mēbroꝝ p spūs ex sufflatꝭ. Mēbra aūt
figurata nō sunt apta recipere virtutē opatiuam
⁊ motiuā nisi p ꝯfederationē ⁊ colligationē. Sex-
ta mutatio ē que ꝯpletꝭ p calorē cordis cū spū dif-
fuse in mēbris: q exsiccans supfluū humidū ꝯsoli
dat ⁊ cōfortat iuncturas ⁊ conectionesꝭ. Septima
mutatio ē motus p v̄tutes motiuas q̄ oibus mē-
bris a corde influit. ⁊ cū ois motus geniture sit a
luna: sicut iā dcīm est. e3 ꝙ septē ꝯuersionibꝰ lune
in hoie qđ est pfectissimū seminis ꝯpleatꝭ. ⁊ l3 iste
mutatōes semis nō successiue fm numeꝝ mēsiū:
tn̄ pfectio eaꝝ nō completꝭ nisi cōpleto nūero con
uersionū fm septem mēses. ⁊ in aīalibus alijs ab
hoie nō hec ita reglr obseruantꝭ ꝑꝑ ignobilitatem
suaꝝ cōplexionū s3 aliq̄ diutiꝰ vt elephas alia bre
uiori tpe impgnantꝭ. pfectis etiā ꝯuersionibus h3
embrio ea q̄ exigunt ad necessitatem: ⁊ sicut dicit
Mat. v̄tus formatiua triplr se h3 ad semē seu ad
mariā3. Aliqn̄.n. maria ē diminuta: ⁊ v̄tus habū
dans. Aliqn̄ virtus est deficiēs: ⁊ maria suphabū
dans. Aliqn̄ sunt fm qualitatē ꝑportionata: ⁊ qn̄
qdem v̄tus ē habundās: ⁊ maria diminuta termi
nata ē cōpletio septimo mēse. ⁊ tunc v̄tus habū-
dans fortē facit motū ad exitū: ⁊ nascitꝭ puer ⁊ cō
ualescit: ⁊ efficitꝭ paruꝰ corpore ⁊ agilis valde in
opatōibus. qn̄ aūt adequata sunt v̄tus ⁊ mariā: ⁊
qn̄ est suphabundās maria: tūc nō est cōpleta cō-
pletio septimo mēse: s3 qescit p vnam lune ꝯuer-
sionē in octauo mēse ⁊ facit motū ad exitū ⁊ nasci
tur nono mēse ⁊ ꝯualescit: ⁊ h̄ ē vt in pluribus fe-
re oium natiuitas. Sed qn̄ v̄tus ē deficiēs ⁊ ino-
bediens marie ex angustia facit motū in septimo
mēse qn̄ v̄tus motiua data ē: ⁊ ex dispōne n̄ com-
probat ip̄m nisi octauo mēse: ⁊ tunc nascitꝭ ⁊ mori
tur vt in pluribꝰ. ⁊ h̄ nō conuenit ex ꝑiodo sed ex
dispositōe ⁊ corruptōe ꝑncipioꝝ nālium. Hec āt
que dicta sunt vt in plibus sunt vera. Multā.n.
variatōis faciūt cōplexiones feminaꝝ ⁊ cōplexi
ones climatū ꝑpꝭ qđ ego vidi vnā que peperit i
vndecimo mēse puerum maxime quātitatisꝭ. Et
Arist. dicit se vidisse vnā que pepit in.xiiij. mēse
filir. ¶ Ad illud qđ obijcitꝭ de capite gorgonis: di
cendum ꝙ ille stelle funeree sunt: ⁊ mōstruose: ⁊

dicant vite termiationē. ꝑpter qđ ipe etiā ꝑseus caput aduerso vultu abscisuz hȝ. sȝ h̄ sicut dixim⁹ nō imponit rebus necessitatē sȝ facilē ⁊ mutabilē inclinationē hȝ. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ noua veste induta luna existe in leone eodē modo dicēdū est. Sicut. n. radiatio prodi dispositōem ordinis esse ⁊ durationis impmit rebus nālibus: ita etiaȝ ipmit artificiatis. ꝑpter qđ figure ymaginū magicarū ad aspectū stellaꝝ impmūt̄ et fieri pcipiūtur. ¶ In quo gnē cāe fatū icidat. ¶ Articls. 5⁹.

q Uinto querit̄ in quo genere cāe incidat. ⁊ h̄ solutū est p antecedētia: q: in veritate cā nō est sȝ est aliqđ cāe. Est. n. forma ordīs: ⁊ vite ymaginē hn̄s ⁊ virtutē celestis circuli. sic dicimus aliqñ ꝙ aliqua nō sūt vere entia sȝ sunt aliqd entis: sicut ea q̄ sūt in aīa: ⁊ fm aliquos motus: ⁊ tp̄s vt dicit Alui. Quidē tñ nitunt̄ pbare ꝙ sit cā: eo ꝙ plato ponit ꝯpares stellas bis q̄ nascūtur: in qbus sūt forme que sūt cāe reꝝ generatarū ⁊ regula eē ⁊ vite eaꝝ. Inducit. n. deū deoꝝ dicētem ad deos corpales q̄ sunt stelle: ⁊ dicit. hoīuȝ generatoꝝ in inferiorib⁹ sementē ego faciā vt vobis ꝯtradam: vestrū erit parare ea. ⁊ precipit eis quos siles sibi videt iusticiā ⁊ pietatē colere: ⁊ h̄ viuēt post terreni dissolutionē intellectus. Hoc ꝙ beibus deū est: quoꝝ imortalis ē intellect⁹: ⁊ post mortē sydereas sedes accipiēt sicut a semēte sidetum in generationē descēdūt. Propterea dixit ꝙ descendēs p circulos planetaꝝ vires aīe accipit memoriā intelligētiā: ⁊ volūtatē: sicut expōit macrobius sup somnū scipionis. Hoc etiā videt̄ tāgere Ouidius loquēs de lacteo circulo ⁊ dicens Hac iter ē supis ad magni tecta tonātis. Hoc eē vi p rōnem. Quia quoꝝ vnus ē eēntialis actus: illorum vi esse vna nā. Intelligētie aūt celestis ⁊ intelligētie hoīs in ꝯceptōe viri videt̄ eē vn⁹ eēntialis actus: ḡ vna nā. Inde vlteri⁹ quorūcunq formaꝝ vna na est: illaꝝ vna relatio ē ad corpus vnius nāe si in aliquo corpore eē dicunt̄. Sȝ intelligētie celestis relatio ē ad stellā vl' ad orbē sȝ ꝯparem stellā. ḡ ⁊ itellectualis nāe in hoīe erit relatio ad stellam ꝯparem. Hoc etiā vi p dcm cōmētatoris sup. xi. metħ. vbi dicit ꝙ finis ꝓsperitatis intellectus hoīs est: si post mortē ꝯtinuetur motori celesti. ¶ Solutio dicēdum ꝙ falsā ⁊ hereticum ē dicere ꝙ aīe intellectuales descēdant a cōpare stella. Egyptioꝝ. n. phoꝝ fuit opinio ꝙ itellectuales aīe stellis a deo deoꝝ facti: ⁊ terreno affectu quo aliq̄ i afficiunt̄ grauant̄: q̄ grauate deprimunt̄ ad corpa generabilia: ⁊ corruptibilia: ⁊ ibidem deputate p cultū pietat̄ ⁊ iusticie recipiūtur ad cōpares stellas. Affectū aūt terrenū ad intellectuales aīas puenire dixerunt. eo mō quo afficit̄ aīa fm certā dulcedinē nutrimēti corpis. Posuerunt. n. ꝙ subtilissimo vapore paludū mecidarum inter duo solsticia positarum sup quas maxim⁹ planetaꝝ ē discursus nutriunt̄ corpa planetaꝝ ita ꝙ qñ illū attrahūt ex grauitate deprimūt ⁊ retrogradant̄: ⁊ qñ eundē digerūt eleuāt ⁊ cursu dirigunt̄. Hanc aūt subtilitatē in spera ignis ⁊ aeris nectar deoꝝ vocabāt: ⁊ h̄ modo affectū terrenorum ad aīas in stellis positas puenire dixerunt. Heretici aūt ab hac opinione occasionē erroris sumētes dixerūt aīas esse in celo cum angelis factas: ⁊ ꝑpter pctm̄ quod cōmiserunt in corpore esse detrusas: vt h̄ purificate ad celestes sedes recipiant̄. ⁊ hoc ē quod dicit dauid. Educ ꝙ carcere aīam meā ⁊c. His ḡ refutatis: dicēduȝ ē cum pho. i. de cāis ꝓprietatū elemētorum ⁊ planetarum: ꝙ cum cadit semē viri in matricē mulieris decoq̄t̄ in ea decoctōe forti ⁊ fit frustrū carnis ⁊ creat̄ i ea aīa iussu dei. Ad pmū ḡ dicēduȝ ꝙ plato cū dic̄ semētes aīaꝝ eē in stellis: h̄ dic̄ rōe silitudinis ꝓportionis intellect⁹ humani ad intellectum intelligētie celestis. nec stelle h̄ assequunt̄: nisi p ministeriū sicut ipe de⁹ deoꝝ dicit ꝙ ipe hoīum semētēȝ facit. Semētis. n. h̄ nō est in potentia que fit añ actū: sȝ est ipa factio nāe intellectualis. Dictū aūt ouidij in li. methamorphoseos est nō nisi p viā candidaȝ cādore innocētie ⁊ iusticie puenit̄ ad magni tecta tonātis. Ad id qđ obijcit̄ p rōnem dicēduȝ ꝙ quoꝝ vnus ē eēntialis actus illoꝝ est vna nā. Intelligere aūt ⁊ ꝯtemplari itellecta nō ex quo est intelligentie celestis ⁊ aīe rōnalis: sȝ per pus ⁊ posterius: q: intellectus intelligētie est sine ꝯtinuo ⁊ tpe. ⁊ sine collatōe ⁊ in ipa prima reꝝ veritate. intellect⁹ aūt noster ē cū cōtinuo ⁊ tpe: hn̄s se ad pmas vitates reꝝ: sicut oculus vespertilionis ad lucē solis. Sic aūt intelligere per pus ⁊ posterius cōuenit superiori ⁊ inferiori que specifice differunt: Ad dcm̄ cōmentatoris dicendum ꝙ ꝯtinuatio nō est fm vnā nām cōem sȝ fȝ vnū cōe obiectum speculatōis ad beatudinē post mortē ptinentis: sicut dicit phs li. celi ⁊ mundi ꝙ ext celum nō est tp̄s nec locus: sȝ vita beata intelligens ext celum esse quod ē sup cursum syderum in loco quiete. ꝯtemplationis bonorum.

¶ Explicit opusculuȝ. 28. beati Tho. de aquino de fato.

¶ Incipit opusculū. 29. eiusdem de pncipio indiuiduationis.

q Uoniā due sunt in homine potētie cognoscitiue. s. sensus ⁊ itellect⁹ manifestū ē illas diuersitatē supponere ex parte obiectoꝝ suoꝝ. Sciendum est aūt ꝙ in cognitōe humana fundamentū ⁊ origo est sensus. Uñ ꝓpinquior ē rei extranee supra quam tota actio viriū sensitiuaꝝ fundatur fm pbum in

libro ꝑyermenias. Unde propter manifestā passionē sensuū a sensibilibus tanquam a ppinquo dictā passiões intellectuū dixit esse silitudines rerū. De passionibus vero sensuū nullā mentionē fecit ibi quod tamen principaliter factū est: quia passiones itellectiue sūt cause vocū imediatius quam passiones sensuū: de quibus tūc agere intendebat. ¶ Certū est autem accītia ipsa sive ppria sive cōia: esse sensibilia sive obiecta sensuū: vt habetur in lib. 2. de aia. Unde cū sup pprium obiectū vnius potentie altera non feratur nisi per accñs: sicut oculus videt dulce inquantū est albū vel nigrū: ipossibile est intellectū ferri sup illa accītia nisi per accñs: inquantū. s. agit circa ipsa fantasmata que sūt a parte ipsorum sensibiliū accidentiū. Et hoc est per modū cuiusdā reflexionis. Reflexio autem est duplex. Una ab origine potentie: altera ab origine obiecti. Prio namque quelibet potentia fertur sup obiectū suū ppriū et illud habet determinare actū ipsius potētie. Unde vltra nō trāsit actus potentie quam sub forma vlteriori ipsius pncipalioris obiecti. aliter namque nō esset id ppriū eius obiectū. Propriū enim obiectū est per cuius informationē potentia actū suū exerceret: sicut se habet color ad visū: et sonus ad auditū. Quidditas autem rei sensibilis est obiectum intellectus ppriū: vt dicitur in. 3. de aia. Unde quocūque aia se vertit: hoc obiectū est sibi rō agendi. Potest igitur vel redire in se per actū et potētiā suā: vel redire per obiectū in ipsam originē obiecti. s. per fantasmata in spēs sensibiliū. Ideo isti sūt duo modi reflexionis sue: quarū altera cognoscit se et que a parte sua sūt. Altera vero que sūt a parte obiecti sui. In vtroque vero modo sua cognitio ad aliquid singulare terminatur. Cū enim in ipso suo obiecto figitur acies rōnem vlis apphendit: quod solū in nullis inferioribus ab intellectu determinatur vt ppriū obiectū: cum oia singularia apud nos mālia sint. Materia enim īpedit intellectū: singulare vero nō. Materia namque non est scibilis nisi per analogiā ad formā vt dicitur primo phisicorum. Si autem esset apud nos singulare insensibile et imateriale: quod tamen est ipossibile ipsum per se sine aliqua abstractione cognosceretur: quia singularitas non īpedit intellectū: sed materialitas. Cū igitur itellectus tendit in originē sui obiecti in sensibilia. s. reflectitur sup obiecta aliarū virtutū cognoscitiuarū. Cū vero ad se redit: non tendit in obiectū alicuius alterius virtutis: quia potentialitas aie rōne cuius ipsa non potest esse cōpletū obiectū intellectus ppriū nisi ducta ad actū per spēm pncipalis obiecti: vt docet phs in. 3 de aia: quia aia intelligit se sicut et alia sed itelligit alia per spēm que non est materialitas que facit esse vt obiectū alterius potentie. Facit tamen quēdā modū singularitatis non quod sit alicuius rei cōplete ī specie: sed quia eā aie terminatur per receptibilitatē sue nature cuius potentialitas maior est ī potentialitate angelorum: quia magis distat a deo ī gradu nature quam angelus. Deus enim actus purus est: et quanto sibi aliquid minus appropin-

quat: tāto plus potētialitatis et minus actualitatis habet. Non solū enim materia sed etiam quecūque potentialitas passiua de rōne obiecti intellectus minus habet: quia dicit phs 9. meth. quod vnūquodque intelligitur secundum quod est actu ens Unde aia ad obiecta duplicē cognitionis modū habet Unū in se vt separata accipitur. Tūc enim cognoscibilis est secundum modū sui esse: quia est actus pficiens suā potētialitatem. Non enim in aia sūt duo actus. s. sua essentia que est sua potentialitas et esse suū. Sed esse suū est sua actualitas rōne cuius ipsa essentia aie est actus corporis. Ois enim forma participat actū quod est primus per centrū: sed hoc analogice fit: duos autem actus eiusdem ordinis ipossibile est aliquod vnū participare simul: sicut ipossibile est eādem materiam duas formas sbales simul participare. Aliū autem modum cognitionis habet a se: inquantū nata est per sensus cognoscere. Unde nō est cognoscibilis in statu ī quo accipit aliquid per sensum nisi per spēs rei sensibilis et ideo ois cognitio sua de se ipsa ppriue est reflexa. ¶ Nūc igitur restat ostēdere vbi separatur cognitio sensus et intellectus a se mutuo. Manifestū est enim intellectū incipere vbi sensus desinit: sensus autem exteriores ipsa sensibilia accītia cōia. s. et ppria hñt per suum per se obiectum. Quidditas autem rei pticularis in particulari nō spectat: vt per se obiectū ad illos sensus exteriores: cū quidditas ista sba sit et non accñs: nec ad itellectū pertinet vt per se obiectū eius propter suā materialitatē. Hec quidditas rei materialis in ipsa sua pticularitate est obiectū rōnis pticularis: cuius est oferre de intētionibus pticularibus. Loco cuius in brutis extimatiua naturalis est. Que potentia per sui coniūctionē cū itellectu vbi est rō ipsa que ofert de vlibus: participat vim collatiuā. Sed quia pars sensitiue est: nō abstrahit oino a materia. Unde obiectū suū ppriū manet quidditas pticularis materialis. Hoc autem non est quod illa potētia apphendat mām ī se: cū ipsa non possit sciri nisi per analogiā ad formā: sed quia collatio de mā ī ordine ad formā per ipsam mām indiuiduatā spectat ad hāc potētiā: sicut cōsiderare de mā in cōi ordine ad formā spēi spectat ad rōnem sapientis. ¶ Ex his facile est videre quō mā est pncipiū indiuiduationis. Hoc enim intendimus ostēdere. Sciendū est igitur quod indiuiduū apud nos in duobus cōsistit. Est enim indiuiduū in sensibilibus ipsum vltimū ī genere sbe quod de nullo alio pdicatur: imo ipsum est prima sba secundum phm in pdicamentis et primū fundamentū oium aliorum. Natura enim forme mālis cū ipsa non possit esse hoc aliquid cōpletū in specie cuius solū esse est incōicabile: est multis cōicabilis quantū est de rōne sua: sed est incōicabilis solū rōne suppositi quod est aliquid cōpletum ī specie: quod cuilibet forme nō cōuenit vt dictū est. Quantū est de rōne sua cōicabilis est vt dictū est. Cōicatio autem sua est vt dictū est: per hoc quod recipitur in aliquo: quantū est de natura sua cōicabilis est: et ī multis recipi potest: et recipitur secundum vnā rōnem: cū vna sit rō specie

ti eis᷒ suis idiuiduis. Sz q: ipa eē nō hz vt dcm̄
est q: esse est solū suppositi vt pz p phm̄. 7. meth.
⁊ suppositū incōicabile est vt dcm̄ ē: iō ipa forma
mãlis diuersificaṫ scḋm mlta esse incōicabilia ma
nens vna scḋm rōnem mulṫ cōicatam. Sua aūt re
ceptio ē i materia q: ipa mãlis ē. ¶ Ex quo pz q
de natura sua sibi relinqṫ vnitas rōnis i cōicatōe
sua: ⁊ q rediṫ incōicabilis p receptionē suā in mã
Ex quo. n. recipiṫ in materia efficiṫ idiuiduū: qḋ
est incōicabile ⁊ pmū fundamentū in genere sbe:
vt cōpletū alioꝝ de se pdicabiliū subiectum. In
via aūt generationis semp icōpletū est prius cōple
to: lz in via pfectionis sit totū econtrario. Illud ḡ
qḋ est pmū subiectū oīum in via gnātionis ⁊ incō
plementaz qḋ de nullo illi᷒ generis pdicaṫ mã. s.
necessario erit pmū pncipiū esse incōicabilis: qḋ
est ppriū indiuidui. Illud est in quo saluaṫ rō idi
uidui apud nos determinatio. s. ei᷒ ad certas parti
culas tpis ⁊ loci: q: ppriū est esse sibi hic ⁊ nūc. Et
hec determinatio debeṫ sibi rōne q̄titatis determina
te. Et iō mã sub q̄titate determinata est pncipiū
indiuiduationis. Materia. n. sola est pncipiū idi
uiduationis quo ad illud i quo saluaṫ rō pmi i ge
nere sbe: qḋ tn̄ ipossibile est repiri sine corpe ⁊ q̄ti
tate: ⁊ iō q̄titas determinata dr̄ pncipiū indiuidua
tionis: non q aliquo mō causet subiectū suū qḋ est
pma sba: sz cōcomitaṫ eā insepabiliter ⁊ determiat
eā ad hic ⁊ nūc. Illud ḡ qḋ cadit sub rōne particu
lari est h aliqd p naturā materie: qḋ aūt cadat sub
sensu exteriori est p q̄titatē. Sz huic obijci pōt: q
materia de sui natura cōis est sicut ⁊ forma. cum
possit vna sub plurib᷒ formis esse. Unū hec cōitas
sua pōt ipedire ipam ne sit pncipiū pmū idiuidua
tionis. ¶ Sz sciēdū est q ipossibile ē formā vniri
mãe qn sit pticularis ⁊ q eā sequaṫ q̄titas determi
nata. p quē modū ñ ē vltra cōicabilis materia ali
cui alii forme: q: h q̄titas cū alia forma repiri ñ
pōt cū eadē determinatione. Et iō mã nō ē cōicabi
lis scḋm eādē rōnē sicut forma ē: vt dcm̄ est. Rō. n.
mãe sb forma aliq̄ est alia a rōne sua sub alia for
ma: q: certificaṫ rō sua p determinationē q̄titatis q̄
i diuersa pportione ⁊ dimēsione reqriṫ ad diuer
sas formas. Essentia. n. materie non diuersificaṫ
sub diuersis formis sicut rō sua. Ratio. n. materie ñ
ē vna ⁊ cōis sicut sua essentia ē. Rō. n. forme i di
uersis materijs ē vna: lz scḋm esse sit diuersa. Et iō
cōitas scḋm essentiā tm̄ q̄ ē ipsi᷒ mãe ⁊ nō scḋm eādē
rōnem nō ipedit mãm eē pmū pncipiū idiuidua
tionis. Sed aduertendū ē q accntia non indiui
duanṫ p mãm pmā sed p subiectum ppriū qḋ est
ens actu indiuiduanṫ: sicut ⁊ forme sbales p ma
teriam pmā q̄ ē earum subiectū. ¶ Et h de pnci
pio idiuiduationis ad pñs sufficiant.

¶ Explicit opusculū vigesimum nonū diui Tho
me aquinatis de pncipio indiuiduationis.

¶ Incipit opusculum trigesimum eiusdem d̄ en
te ⁊ essentia.

Uia paruus er

q

ror in pncipio magnus ē in fine scḋm
phm̄ in pncipio celi ⁊ mundi: ens
aūt ⁊ essentia sunt q̄ pmo itellectu
ɔcipiunṫ. vt dicit Auic. in pncipio
sue meth. ideo ne ex eoꝝ ignoran
tia errare ɔtingat: ad eoꝝ difficultatē aperiendā
dicendū est qd nōīe essentie ⁊ entis significetur: ⁊
quomodo in diuersis iueniantṫ: ⁊ quomodo se ha
beāt ad intētiones logicas. s. genus spēm ⁊ drīaz.
Quia vō ex cōpositis simpliciū cognitionē accipe
debemus: ⁊ ex posteriorib᷒ in priora deuenire: vt a
facilioribus icipientes ɔuenientior fiat disciplia
ideo a significatione entis ad significationē essen
tie pcedendū est. ¶ Sciēdum ē igiṫ q sicut in. 5.
meth. phs dicit. Ens p se dṙ dupliciter. Uno mo
do qḋ diuidiṫ p decem genera: alio modo quod
significat ppositionum veritatē. Horꝝ aūt drīa ē:
q: scḋo modo pōt dici ens omne id de quo affir
matiua ppositio pōt formari ēt si illud nihil pōat
in re: p quē modū ēt priuationes ⁊ negatiōes entia
dicunṫ. Dicimus. n. q affirmatio est opposita ne
gationi: ⁊ q cecitas ē in oculo. Sed pmo mō non
pōt dici ens nisi qḋ aliqd in re ponit. Unde pmo
modo cecitas ⁊ huiusmodi nō sunt entia. Nomē
igiṫ essentie nō sumiṫ ab ente scḋo modo dicto
Aliqua. n. h modo dicunṫ entia q̄ essentiā nō hñt:
vt pz in priuationibus. Sz sumiṫ essentia ab ente
pmo modo dicto. Unū cōmentator in eodez loco
dicit: q ens pmo modo dictū est q significat eēn
tiam rei. Et q: vt dcm̄ est ens pmo modo dictuz
diuidiṫ in decē genera: opz vt essentia significet
aliqd cōe oībus naturis: p quas diuersa entia i di
uersis generib᷒ collocanṫ ⁊ spēbus: sicut humani
tas est essentia hoīs: ⁊ sic de alijs. Et q: illud p qḋ
res ɔstituiṫ in pprio genere vel specie ē h qḋ signi
ficaṫ p diffinitionē indicantē qd est res: inde est q
nomē essentie in nomē qdditatis a phis mutaṫ: et
hec est ēt q phs frequēter nōiat qḋ qd erat eē. i. h
per qḋ aliqd hz eē qd. Diciṫ ēt forma scḋm q p for
mam significaṫ certitudo vniuscuiusq; rei: vt di
cit Auicē. in. 2. meth. sue. Hoc ēt alio nōīe natura
dr̄: accipiēdo nām scḋm pmū modū illoꝝ quattuor
quos Boeti᷒ ponit in libro de duabus naturis. s.
scḋm q natura dr̄ esse oē illud qḋ itellectu quocūqz
modo pcipi ⁊ capi pōt. Nō. n. est res itelligibilis
nisi per diffinitionē ⁊ essentiā suā. Et sic etiā dicit
phs in. 2. meth. q oīs sba est natura. Nomē tn̄ na
ture h modo sumpte videt significare essentiam
rei scḋm q hz ordinē ad ppriā operationē rei: cum
nulla res ppria operatione destituaṫ. Quidditatis
vō nomen sumiṫ ex h qḋ p diffinitionē significaṫ.

Sz essentia dr̃ fm q per eā ⁊ in ea res hz esse.
¶ Sz qr ens absolute ⁊ p̄ prius dr̃ de substātijs: ⁊ p̄
posterius quasi fm qd de accñtibus: inde ē q eēn-
tia vere ⁊ p̄prie ē ī substātijs: sz in accñtibus quo-
dāmodo ⁊ fm qd. ¶ Substātiarū vō qdā sūt sim
plices ⁊ quedā cōposite: ⁊ ī vtrisqz ē essentia: sed ī
simplicib᷑ veriori modo ⁊ nobiliori ē fm q̄ ēt eē
nobili᷑ hñt. Sūt.n.coꝝ cā q̄ cōposita sunt: ad mi-
nus s̄ba p̄ma simplex q̄ deus ē. Sed qr illaꝝ s̄ba-
rum essentie sunt nobis magis occulte: iō ab eēn
tijs s̄barum cōpositarū incipiēdū ē: vt a facilior-
ibus īcipiētes ꝯueniētior fiat disciplina. ¶ In sub
stātijs ergo cōpositis: materia ⁊ forma nota sunt
vt in hoīe aīa ⁊ corpus. Non aūt pōt dici q alteꝝ
illoꝝ tm̄ essentia eē dicat. Qz.n.mā sola nō sit es-
sentia rei: planū ē: qr res p suā essentiā cognoscibi
lis ē: ⁊ in specie ordinat vl ī genere: sz mā neqz co
gnitionis p̄ncipiū ē: nec fm eā aliqd ad spēm vel
ad genus determinat: sz fm id qd aliqd actu est.
Nō ēt forma tm̄ ē essentia s̄be cōposite: q̄uis qui
dā hoc asserere conent. ¶ Ex his igr̃ q̄ dicta sūt
pz q essentia rei ē illud qd p diffinitionē rei signi-
cat. Diffinitio aūt s̄barum nālium nō tm̄ ꝯtinet
formā sed ēt mām: aliter.n. diffinitiones nāles ⁊
mathematice nō differrēt. Nec pōt dici q mā in
diffinitione s̄be nālis ponat sicut additū essentie
eius: vel ens extra essentiā ei᷑: qr modus hic dif-
finitionis est p̄prius accñtibus q̄ perfectā eēntiā
nō hñt. Vñ oꝑz q in diffinitione sua subiectū reci
piāt qd est extra genus eoꝝ. ¶ Patet ḡ q essentia
cōp̄hendit mām ⁊ formā. Nō ēt pōt dici q eēn
tia significet relationē q̄ est int̄ mām ⁊ formā q̄si
aliqd supadditū ipsis: qr hoc de necessitate eēt ac
cidēs ⁊ extraneū a re: nec per eā cognosceret: que
oīa essentie ꝯueniūt. Per formā.n.q̄ est act᷑ ma-
terie: materia efficit ens actu ⁊ h̄ aliqd. Vñ illud
qd supaduenit nō dat esse actu simplr materie sz
esse actu tale: sicut ēt accñtia faciunt: vt albedo fa
cit actu albū. Vñ qñ talis forma acqrit: nō dr̃ gnā
ri simplr sed fm qd. Relinquit ḡ q nomē essen-
tie in substātijs cōpositis significet illud qd ex ma
teria ⁊ forma cōpositū est: ⁊ huic ꝯsonat verbum
Boetij in comēto p̄dicamētoꝝ vbi dicit q vsia si
gnificat cōpositū. Vsia.n.apud grecos idē ē q eēn
tia apud nos: vt ip̄emet dicit in libro de duabus
naturis. Auicēna ēt dicit q qdditas s̄baruz com-
positarū est ip̄a cōpositio māe ⁊ forme. Cōmēta-
tor ēt dicit sup.7.meth. q natura quā hz spēs ī re-
bus generabilib᷑: ē aliquod mediū.i.cōpositū ex
mā ⁊ forma. ¶ Huic ēt rō ꝯcordat: qr eē s̄be com
posite nō ē tm̄ forme nec māe tm̄: sz ipsi᷑ cōpositi:
essentia aūt ē fm quā res esse dr̃. Vñ oꝑz q essen-
tia qua res denoiat ens: non tm̄ sit forma nec tm̄
materia sed vtrūqz: q̄uis huiusmodi esse suo mō
sola forma sit cā. Sic.n.in alijs videm᷑ q̄ ex plu-
ribus p̄ncipijs ꝯstituūtur: q res nō denoiat ab al
tero illoꝝ p̄ncipioꝝ tm̄ sed ab eo qd vtrūqz cōple
ctitur: vt pz in saporib᷑: qr ex actiōe calidi humi-
dū digerentis causat dulcedo: ⁊ q̄uis hoc mō ca
lor sit cā dulcedinis: nō tn̄ denoiat corpus dulce a
calore: sz a sapore q calidū ⁊ humidū cōplectitur.
Sz qr mā īdiuiduationis p̄ncipiū est: ex hoc forte
videt seq q essentia q̄ ī se cōplectit mām simul ⁊
formā: sit tm̄ particularis ⁊ nō vlis. Ex quo seque
ret q vlia nō haberēt diffinitionē si essentia est id
qd p diffinitionē significat. ¶ Et iō sciendū est q
materia nō quelibet mō accepta ē īdiuiduationis
p̄ncipiū sz solū materia signata. Dico.n.materiā
signatā q̄ sub determinatis dimensionib᷑ ꝯsiderat
Hoc mō materia in diffinitione hoīs inq̄ztū hō ē
nō ponit: sz poneret in diffinitiōe sor.si sor.habe-
ret diffinitionē. In diffinitiōe aūt hoīs ponit ma
teria nō signata. Non.n.in diffinitione hoīs poni
tur h̄ os: vl hec caro: sz os ⁊ caro absolute q̄ sūt ma
teria hoīs nō signata. Sic ḡ pz q eēntia hoīs ⁊ es-
sentia petri nō differūt nisi fm signatū ⁊ nō signa-
tū. Vñ cōmētator dic.7.meth. Sor.nihil aliud ē
q̄ aīalitas ⁊ rōnalitas q̄ sūt qdditas ei᷑. Sic etiā
essentia generis ⁊ spēi differūt fm signatū ⁊ nō si-
gnatū: q̄uis ali᷑ modus signationis sit vtrobiqz:
qr designatio īdiuidui respectu spēi est p materiā
determinatā dimēsionib᷑: dsignatio aūt spēi respe-
ctu generis est p d̃riam ꝯstitutiuā q̄ ex forma rei
sumit. ¶ Hec.n.determinatio vel designatio q̄ ē ī
specie respectu generis nō ē p aliqd ī essentia spēi
exñs q nullo mō in essentia generis sit: imo qcqd
ē ī specie ē ī genere vt īdeterminatū. Si.n.aīal nō
eēt totū qd est hō sz ps ei᷑: nō p̄dicaret de eo cum
nulla ps integralis p̄dicet d̃ suo toto. ¶ Hoc autē
quō ꝯtingat videri poterit si aspiciatur q̄lr differt
corpus fm q ponit ps aīalis: ⁊ fm q ponit gen᷑.
Nō.n.pōt esse gen᷑ eo mō quo est pars integralis.
Hoc.n.nomē qd est corp᷑ multiplr accipi potest.
Corpus.n.fz q ponit in genere s̄be: dr̃ ex eo q hz
talē naturā vt ī eo possint dsignari tres dimēsiōes
Ip̄e vō tres dimēsiones designate sūt corp᷑ qd ē
ē ī genere q̄ntitat. Cōtingit aūt ī reb᷑ vt qd hz vnā
pfectionē ad vlteriorē ēt pfectionē attingat: sic pz
in hoīe q ⁊ pfectionē sensitiuā hz: ⁊ vlteri᷑ ītellecti
uā. Silr aūt sup hāc pfectionē q̄ est hēe talē formā
vt in ea possint designari tres dimensiones: pōt
altera perfectio adiūgi: vt vita vl aliqd huiusmo
di. Potest ergo hoc nomē corpus significare rem
quādam q̄ hz talem formā: ex qua sequit ēt in ip̄a
designabilitas triū dimensionū cum p̄cisione: vt
s.ex ista forma nulla vlterior perfectio sequat: sz
si qd aliud superaddit: sit p̄ter significationē cor-
poris sic dicti. Et hoc modo corpus est integralis
⁊ materialis pars aīalis: qr sic anima ē p̄ter illud
quod significatur noīe corporis: qr noīe corporis

simplr accepti non significat aliud q̄ꝫ designabilitas trium dimensionū: ⁊ hoc modo dr̄ materia corporis: ⁊ sic aīa erit superueniēs ipi corpori: ita ꝙ ex ipis duobus. s. aīa ⁊ corpore ꝯstituat animal sicut ex partibus. ¶ Potest etiā hoc nomen corpus hoc modo accipi vt significet rem quādam que hꝫ talem formā ex qua tres dimensiones possint designari in ea quecūqꝫ forma sit illa: siue ex ea possit ꝑuenire alia vlterior perfectio siue non. Et h̄ modo corpus est genus aīalis: eo ꝙ in aīali nihil est accipere qđ in corpore non ꝯtineat īplicite. Non. n. aīa est alia forma ab illa per quā in re illa poterāt designari tres dimēsiones. Et iō cū dicebat ꝙ corpus est qđ hꝫ talē formā ex q̄ possit i eo designari tres dimēsiones: itelligebat quecūqꝫ forma esset illa: siue aīa siue lapideitas siue q̄cūqꝫ alia: ⁊ sic forma aīalis implicite ī forma corporis ꝯtinet ꝓut corpus eius est genus. Talis est ēt habitudo aīalis ad hoiem. Si enim aīal nominaret tm̄ rem quādam q̄ hꝫ talem ꝑfectionem vt possit sentire ⁊ moueri per ꝓncipiū in ipo existēs cū ꝑcisione alterius ꝑfectiōis: tūc quecūqꝫ forma supueniret vlterior ad aīal: haberet se ad aīal per modum partis: ⁊ sic iplicite ꝯtenta in rōne aīalis ⁊ sic aīal non esset genus: sed est genus fm̄ ꝙ significat quādam rem ex cuius forma pōt prouenire sensus ⁊ motus quecūqꝫ sit illa forma: siue sit aīa sensibilis tm̄: siue sit sensibilis ⁊ rōnalis simul.

Sic ergo genus indeterminate significat totum illud qđ est in specie: nō enim significat tm̄ materiā. Silr etiam ⁊ dr̄ia significat totū: ⁊ nō tm̄ formam: ⁊ ēt diffinitio significat totū: ⁊ ēt species: sꝫ diuersimode. Quia genus significat totū vt quedā determinatio determinās illud qđ est materiale in re sine determinatione ꝓprie forme. Vñ genus sumit ex materia q̄uis non sit materia vt pꝫ eo ꝙ corpus dr̄ ex hoc ꝙ hꝫ talem ꝑfectionem vt possint designari in eo tres dimēsiones: que quidem ꝑfectio est mālr se habēs ad vlteriorē ꝑfectionē. Differētia vō eccōtrario ē sicut quedam denoīatio a forma determināte sumpta ꝓter hoc ꝙ de ꝓncipali itellectu ei9 sit mā determinata vt pꝫ cum dr̄ aīatum. s. illud quod hꝫ aīam. Non. n. determinat qđ sit illud vtrū corpus vel aliqđ huiusmodi. Vñ dicit Auic. ꝙ genus nō itelligitur in dr̄ia sicut pars essentie ei9 sed solū sicut ens extra essentiā ei9: sicut ēt subiectum ē de itellectu passionū. Et ideo gen9 nō ꝑdicat de differētia per se loquēdo vt dicit phs in. 3. meth. ⁊ in. 4. topicoꝝ nisi forte sicut subiectum ꝑdicat de ꝓpria passione. Sed diffinitio vel spēs compꝛehendit vtrūqꝫ. s. determinatā māam quā designat nomē generis: ⁊ determinatā formā quā designat nomē differētie. ¶ Et ex hoc pꝫ rō quare genus: spēs: ⁊ differētia: se habēt ꝓportionabiliter ad māam ⁊ ad formam ⁊ cōpositū in natura: q̄uis nō sint idē qđ illa: qr neqꝫ gen9 ē mā sꝫ a materia sumptū: vt significās totū. nec dr̄iam ē forma sꝫ a forma sumpta vt significans totū: sed spēs est totū ⁊ significans vt totū: s. genus ⁊ dr̄iam vt sunt simul cōposita. Unde dicimus hoiem esse aīal rōnale: ⁊ nō ex aīali rōnali sicut dicimus eum eē ex aīa ⁊ corpore. Ex aīa enī ⁊ corpore dr̄ esse homo sicut ex duabus reb9 quedam tertia res q̄ neutra illarū ē. Homo. n. neqꝫ ē aīa neqꝫ ē corpus. Sꝫ si hō aliquo modo dicat ex rōnali ⁊ aīali: nō erit sicut res tertia ex duab9 rebus: sed sicut itellect9 tertius ex duob9 intellectibus. Intellectus. n. aīalis est sine determinatiōe spālis forme: exꝓmens naturā rei ab eo quod est māle respectu vltime ꝑfectionis. Intellect9 autē huius dr̄ie rōnalis ꝯsistit in determinatione spālis forme: ex qbus duobus itellectibus ꝯstituit intellectus spēi vel diffinitionis. Et ideo sicut res ꝯstituta ex aliqbus rebus nō recipit ꝑdicationē rerum ex qbus ꝯstituit in natura: sic ⁊ intellectus nō recipit predicationem eoꝝ intellectuū ex quibus constituit. Nō enim dicimus ꝙ diffinitio sit genus aut differentia. Quāuis autem gen9 significet totam essentiam speciei: nō tamē oportet vt diuersarum spērum quarum est idem genus: sit vna essentia. Quia vnitas generis ex ipa īdeterminatione vel indifferētia ꝓcedit: non aūt ita ꝙ illud qđ significat ꝑ gen9 vna natura numero sit ī diuersis spēbus: cui superueniat res alia q̄ sit differentia ipm determinās: sicut forma determinat māam que est vna numero: sed qr genus significat aliquā formam: nō tamē determinate hanc vel illā: quam determinate dr̄ia exꝓmit que non ē alia quā illa que īdeterminate significabatur ꝑ genus. Et ideo cōmentator dicit in nono meth. ꝙ materia ꝓma dr̄ vna ꝑ remotionē oīum formarū: sꝫ genus dr̄ vnū ꝑ cōitatem forme significate. Vñ pꝫ ꝙ ꝑ additionem dr̄ie remota illa indeterminatione q̄ erat cā vnitatis generis: remanent spēs diuerse ꝑ essentiā. ¶ Et qr vt dcm̄ ē nā spēi est īdeterminata respectu indiuidui: sicut natura generis respectu spēi: inde est ꝙ sicut illud qđ est gen9 ꝓut ꝑdicabat de specie iplicat ī sua significatione q̄uis idistincte totū illud qđ determinate ē ī specie: ita ēt illud qđ ē spēs fm̄ ꝙ ꝑdicat de īdiuiduo opꝫ ꝙ significet totū illud qđ essentialr ē in īdiuiduo sꝫ idistincte. Et h̄ modo essentia speciei significat noīe hoīs. Vñ hō de sorte predicat. Si aūt significet natura spēi cum ꝑcisione materie signate que est ꝓncipium indiuiduationis: sic se habebit ꝑ modum partis: ⁊ hoc modo significatur noīe humanitatis. Humanitas. n. significat illud vñ homo est homo. Materia aūt designata non est illud vnde homo est homo. Et ita nullo modo inter illa continetur ex quibus homo habet ꝙ

sit homo. Cū igitur humanitas in suo intellectu
includat illa tm̄ ex qbus hō hʒ ꝙ sit hō: pʒ ꝙ a signi
ficatione eiꝰ includit̄ ⁊ precedit̄ mā signata: ⁊ q:
pars non p̄dicat̄ de toto: inde est ꝙ hūanitas nec
de hoīe nec de sor. p̄dicat̄. vn̄ Aui. dicit ꝙ qditas
cōpositi nō est ip̄m compositū cuius est quiditas
q̄uis illa q̄ditas sit compositū: sicut humanitas
lʒ sit cōposita nō est hō. Jmmo oʒ ꝙ sit recepta in
aliquo qđ est mā signata. Sʒ q: vt dcm̄ est desi-
gnatio sp̄ei rēspectu generis ē p formā. designatō
aūt indiuidui respectu sp̄ei est p māim: idō oʒ vt no
men significans illud vn̄ nā generis sumit̄ cū p̄ci
sione forme determiate pficient̄ sp̄ēm significet
partē mālem totius. sicut corpus est pars mālis
hoīs. Nomē aūt significās id vn̄ nā sp̄ei sumitur
cum p̄cisione māe designate: significat partē for-
malē. ⁊ idō humanitas significat̄ vt forma q̄dam
⁊ dī ꝙ est forma totiꝰ: nō qdem quasi sup̄addita
ptibus eēntialibꝰ .s. māe ⁊ forme: sicut forma do
mus supaddit̄ ptibus integralibꝰ eius: sʒ magis
est forma que ē ꝯplectēs totū .s. māim ⁊ formā. tm̄
cū p̄cisione eoꝝ p que nata ē mā designari. Sic
igit̄ pʒ ꝙ eēntia hoīs significat̄ h̄ noīe homo: ⁊ h̄
noīe hūanitas: vt dcm̄ ē: sʒ diuersimode: q: h̄ no
men hō significat eam vt totū inquātum .s. nō p̄
cedit designationē māe sʒ implicite ꝯtinet eam ⁊
indistincte: sicut dcm̄ est ꝙ genus ꝯtinet dr̄iam ⁊
idō p̄dicat̄ hoc nomē hō de indiuiduis. Sed h̄ no
men humanitas significat eā vt partē: q: nō ꝯti-
net in significatōe sua: nisi illud qđ est hoīs inquā
tum ē hō: ⁊ p̄cidit oēm designationē māe. vn̄ de
indiuiduis hoībus nō predicat̄: ⁊ ppter h̄ etiā no
men eēntie qnq3 inuenit̄ p̄dicatū ď re. Dicit̄ .n.
socratē eē eēntiā quādā: ⁊ qnq3 negat̄. dicimꝰ .n.
ꝙ eēntia sor. nō est sor. CA. II.

VJso igit̄ qd significet̄ noīe eēntie in substā
tiis cōpositis: videndū est quō se hēat ad
rōnem generis ⁊ sp̄ei: ⁊ dr̄ie: q: vō illō cui
ꝯuenit rō generis: vl̄ sp̄ei: vl̄ dr̄ie: p̄dicat̄ de hoc
singulari signato: īpossibile est ꝙ rō vl̄is .s. gene-
ris vl̄ sp̄ei ꝯueniat eēntie fm̄ ꝙ p modū partis si
gnificatur: vt noīe humanitat̄ vel aīalitatis: ⁊ idō
dicit Aui. ꝙ rōnalitas nō est dr̄ia sʒ dr̄ie p̄ncipiū.
Et eadē rōne humanitas nō est sp̄ēs: nec aīalitas
genus. C Silr̄ etiā nō pōt dici ꝙ rō generis ⁊ sp̄ei
ꝯueniat eēntie fm̄ ꝙ est quedā res ens ex singu-
laria: put ponebāt Platonici: q: sic nec genꝰ nec
sp̄ēs predicaret̄ de hoc indiuiduo. Non .n. posset
dici ꝙ sor. sit hoc quod ab eo sepatum ē. Nec ite-
rum illud sepatum pficeret in cognitōe illius sin
gularis. Et ideo relinquit̄ ꝙ rō generis vl̄ sp̄ei cō
ueniat eēntie fm̄ ꝙ significat̄ p modum totiꝰ: vt
nomie hoīs vl̄ aīalis: put implicite ⁊ indistincte
ꝯtinet totum hoc qđ in indiuiduo est. C Natura
aūt vl̄ eēntia sic accepta pōt dupliciter ꝯsiderari
Uno modo fm̄ rōnem ppriam: ⁊ h̄ est absoluta
ꝯsideratio ip̄ius: ⁊ h̄ modo nihil est veꝝ de ea ni
si ꝙ ꝯueniat: sibi fm̄ ꝙ ip̄m ⁊ fm̄ ꝙ hmōi. Un̄ quic
quid alioꝝ attribuat̄ sibi: falsa erit attributō. vbi
gratia homini in eo ꝙ est homo ꝯuenit rōnale: ⁊
aīal ⁊ alia que in diffinitione eiꝰ cadunt. Albū aūt
⁊ nigrū vl̄ quicqd huiusmodi qđ non est de rōne
humanitat̄: nō ꝯuenit homini in eo qđ eē hō. vn̄
si querat̄ vtrum nā sic ꝯsiderata possit dici vna
vl plures: neutrum ꝯcedēdum ē. q: vtrumq3 est
ex̄ intellectū humanitat̄: ⁊ vtrūq3 pōt sibi accide
re. Si .n. pluralitas eēt de intellectu eius: nunq̄
posset esse vna: cum tm̄ vna sit fm̄ ꝙ ē in sor. Si-
militer si vnitas esset de rōne eius: tunc eēt vna
⁊ eadem humanitas sortis ⁊ platonis: nec posset
in pluribus plurificari. C Alio modo ꝯsideratur
fm̄ eē qđ hʒ in h̄ vl̄ in illo: ⁊ sic de ip̄a aliquid pre
dicat̄ per accidēs rōne eius in quo est: sicut dicit̄
ꝙ homo est albus: q: sor. ē albus: q̄uis homini al
bum nō ꝯueniat fm̄ ꝙ est homo. C Hec aūt na-
tura habet duplex esse: vnum in singularibus: ⁊
aliud in aīa: ⁊ fm̄ vtrumq3 ꝯsequunt̄ dictam na-
turam accidentia ⁊ in singularibus hʒ multiplex
esse fm̄ singularium diuersitatem: ⁊ tm̄ ipsi natu-
re fm̄ suam ppriam ꝯsiderationem absolutam:
nullum illoꝝ esse debet̄. Falsum enim esset dice
re ꝙ essentia hominis inquātum huiusmodi ha-
beat esse in hoc singulari: q: si esse in hoc singula
ri: cōueniret homini inquātum est homo nunq̄
esset extra hoc singulare. Similiter etiam si con
ueniret homini inquātum est homo nō eē in hoc
singulari nunq̄ esset in eo. sed verum est dicere:
ꝙ homo nō inquātum ē homo habet ꝙ sit in hoc
singulari vl̄ in illo: vl̄ in aīa. Ergo pʒ ꝙ natura ho
minis absolute ꝯsiderata abstrahit̄ a quolibʒ esse
tamen ꝙ nō fiat precisio alicuius eorum. Et hec
natura sic considerata est que predicatur de indi
uiduis hominibus. Non tamē potest dici ꝙ rō
vl̄is ꝯueniat nature sic accepte: q: de rōne vni-
uersalis est vnitas ⁊ cōmunitas. Nature aūt hu-
mane neutrum horum ꝯuenit: fm̄ suam absolu-
tam ꝯsiderationem. Si .n. cōitas eēt de intelle-
ctu hoīs: tunc in quocunq3 inuenire t̄ humanitas
inueniret̄ cōitas ⁊ h̄ falsum est. Jn sor. n. nō inue-
nitur aliqua cōitas: sʒ quicqd est in eo ē indiuidua
tum. Similiter etiam nō pōt dici ꝙ ratio gene-
ris vel speciei accidat nature humane: fm̄ esse
quod habet in indiuiduis: q: non inuenitur in indi
uiduis nā hūana fm̄ vnitatē vt sit vnum quid oī
bus conueniens: quod rō vniuersalis exigit. Re
linquitur ergo ꝙ ratio speciei accidat nature hu-
mane fm̄ illud esse quod habet in intellectu.
Jpsa enim natura humana in intellectu habet
esse abstractum ab omnibus indiuiduantibus: ⁊
ideo hʒ rōnem vniformē ad oīa indiuidua q̄ sunt

extra aiam: put equalr est similitudo oium inducēs in oium cognitionem: inq̄ztum sunt hoies: et ex hoc ꝙ talem relationē hz ad oia idiuidua: intellectus adiuuenit rōnem spēi: ⁊ attribuit ei. Unde dicit cōmētator in pmo de anima ꝙ itellect⁹ est q agit in rebus vlitatem. Et hoc ēt Auicēna dicit i sua meth. ¶ Et q̄uis hec natura itellectualis habeat rōnem vniuersalis ſm ꝙ comparaꝛ ad res extra aiam: q2 ē vna similitudo oium: tn̄ ſm ꝙ hz eē in hoc itellectu vel i illo est quedam species intellecta particularis. Et ideo pz defect⁹ cōmētatoris in libro. 3. d̄ anima: q voluit ex vniuersalitate forme intellecte vnitatem itellectus in omnibus hominib⁹ ꝯcludere: q2 nō est vniuersalitas illius forme ſm hoc eē quod hz in itellectu: sed ſm ꝙ referꝛ ad res vt rerum similitudo. Sicut etiaz si eēt vna statua corporalis repn̄tās multos homines ꝯstat ꝙ illa ymago vel statua haberet esse singulare ⁊ ppriuum ſm ꝙ esset i hac materia: sed haberet rōnem cōitatis ſm ꝙ esset cōmune repn̄tatiuū plurium. Et q2 nature humane ſm suā absolutā ꝯsiderationem ꝯuenit ꝙ p̄diceꝛ de sor. ⁊ ratio speciei nō ꝯuenit sibi ſm ꝯsiderationem absolutam: sed est de accidentib⁹ que ꝯsequūtur eaz ſm ꝙ esse hz in itellectu. ideo nomē speciei non p̄dicaꝛ de sor. vt dicaꝛ sor. est species. Quod d̄ necessitate accideret: si rō speciei ꝯueniret homini: ſm esse quod hz in sor. vel ſm suā ꝯsiderationem absolutā. s. in q̄ztum ē homo. Quicq̄d enim cōuenit homini in q̄ztū ē homo p̄dicaꝛ de sor. ⁊ tn̄ p̄dicari ꝯuenit generi p se cū in ei⁹ diffinitione ponatur. Predicatio eniz ē quoddā qd̄ cōpleꝛ p actionem itellectus cōponētis ⁊ diuidētis habēs fundamētum in re ipa: vnitatē eoꝝ: quoꝝ vnū de altero dr̄. Un̄ ratio p̄dicatōis pōt claudi in rōne huius intētionis q̄ est gen⁹: que similr p actū intellectus compleꝛ. Nihilominus tn̄ illud cui itellect⁹ intētionē p̄dicationis attribuit cōponēs id cū altero non ē ipa intētio generis: sed poti⁹ illud cui itellectus attribuit intētionem generis: sicut qd̄ significaꝛ hoc noie aial. Sic igiꝛ pz qualr essentia vel natura se hz ad rōnez speciei: q2 rō speciei nō est de his que ꝯueniāt ei ſm suam absolutā ꝯsiderationē: neq3 est de acciñtibus que ꝯsequūtur eaz: ſm esse quod hz extra aiam vt albedo ⁊ nigredo: sed ē de acciñtibus que ꝯsequunꝛ eā ſm esse quod hz in itellectu. Et p hūc modum ꝯuenit ēt sibi ratio generis: vel speciei: vel differentie. C. III.

Nunc restat videre quēadmodum sit eēntia in substātijs separatis. s. in aia: ⁊ causa p̄ma: ⁊ intelligētijs. Quāuis aūt simplicitatem cause p̄me omnes ꝯcedāt: tn̄ q̄dam nitunꝛ inducere compositionē forme ⁊ materie in itelligētijs ⁊ in anima. Cui⁹ positionis auctor videꝛ fuisse auicebron in libro fontis vite. Hoc aūt dictis ph̄oꝝ cōiter repugnat: q2 eas substātias a materia separatas nomināt: ⁊ absq3 omni materia esse pbant. Cui⁹ ratio potissima est ex virtute intelligēdi que i eis est. ¶ Uidem⁹ enim formaz nō esse in actu intelligibilem: nisi ſm ꝙ separaꝛ a materia ⁊ a ꝯditionibus ei⁹: nec efficiꝛ itelligibilis in actu nisi p virtutem substātie intelligentis. s. ſm ꝙ recipiꝛ in ea: ⁊ ſm ꝙ agiꝛ per eam. Unde opz ꝙ in qualibet substātia itellectiua sit oino immunitas a materia: ita ꝙ neq3 habeat māam partem sui: nec ēt sit sicut forma impssa in materia: vt ē de formis mālibus. Non pōt aūt aliqs dicere ꝙ itelligibilitatē nō impedit q̄libet mā: sz materia corporalis tn̄. Si enim hoc eēt rōne materie corporalis tn̄: cū materia nō dicaꝛ corporalis nisi ſm ꝙ ē sub corporali forma: tūc oporteret ꝙ hoc haberet materia. s. impedire itelligibilitatem a forma corporali. Et hoc nō pōt esse: q2 etiā ipa forma corporalis actu itelligibilis est: sicut ⁊ alie forme ſm ꝙ a materia abstrahunꝛ. Unde in aia vel intelligētia nullo modo ē cōpositio ex materia ⁊ forma: si hoc modo accipiaꝛ materia i eis sicut in substātijs corporalibus: sed ē ibi cōpositio forme ⁊ esse. Unde in cōmento none ppositionis libri de causis dr̄: ꝙ intelligētia ē hñs formā ⁊ eē. Accipiꝛ. n. ibi forma p ipa q̄dditate vel nā simplici. ¶ Et quomodo h̄ sit: planū ē videre. Quecūq3 enim sic se habēt ad inuicē ꝙ vnū est cā alterius: illud qd̄ hz rōnem cause pōt hr̄e eē sine alio: sed nō ꝯuertiꝛ. Talis. n. inueniꝛ habitudo forme ⁊ materie: ꝙ forma dat eē materie: ⁊ ideo ipossibile ē esse māam sine aliqua forma: tn̄ nō ipossibile est eē aliquā formā sine mā. Forma enim in eo ꝙ forma nō hz depēdentiā ad māam. ¶ Sz si inueniunꝛ alique forme: q̄ nō possint eē nisi i materia: h̄ accidit eis ſm ꝙ sunt distantes a p̄mo p̄ncipio: qd̄ ē act⁹ purus ⁊ p̄mus. Un̄ ille forme q̄ sunt propinq̄ssime p̄mo p̄ncipio sunt forme p se sine materia subsistentes. Nō. n. forma ſm totū suū genus mā idiget ſm qd̄ dcm̄ ē. Et huiusmodi forme sūt itelligentie: ⁊ iō nō opz ꝙ essentia vel q̄dditas harū formarū sine sbarum sit aliud q̄z ipsa forma. ¶ In h̄ ergo differt essentia sbe cōposite ⁊ substātie simplicis: q2 essentia sbe cōposite nō ē tn̄ forma nec tn̄ materia sed cōplectiꝛ vtrūq3. s. māam ⁊ formā. Essentia aūt substātie simplicis ē forma tm̄. Et ex hac causanꝛ alie due drie. Una ē ꝙ eēntia sbe cōposite pōt significari vt totū vel vt pars: qd̄ accidit ppter materie designationē vt dcm̄ ē. Et iō nō quolibet mō p̄dicaꝛ essentia rei cōposite d̄ ipa re cōposita. Nō. n. pōt dici ꝙ hō sit q̄dditas sua. Sz eēntia rei simplicis q̄ ē sua forma nō pōt significari nisi vt totū: cū nihil sit ibi p̄ter formā: q̄si formā recipiēs. Et iō quocūq3 mō sumaꝛ vel significeꝛ: essentia sbe simplicis de ea p̄dicaꝛ. Un̄

dicit Auicēna ꝙ qdditas ipsiꝰ simplicis ē ipſmmet simplex: q: nō ē aliqd aliud recipiēs ipſam. Scd'a dītā ē q: essentie rerū cōpositarū: ex eo ꝙ recipiūtur i mā designata multiplicant̄ ſm diuisionē eiꝰ vn̄ cōtingit ꝙ aliq̄ sint idē specie ⁊ diuersa numero. Sȝ cū essentia rei simplicis non sit recepta in mā: nō pōt ibi eē talis multiplicatio: ⁊ iō opȝ vt n̄ inueniant̄ i illis substātijs plura idiuidua eiusdeȝ speciei: sed quot sunt i diuidua tot sunt ibi spēs: vt auicēna expsse dicit. ¶ Huiusmodi aūt sbe q̄uis sint forme tm̄ sine mā: nō tm̄ in eis ē oīmoda simplicitas: nec sunt actꝰ purus: sed hn̄t pmixtionem potētie. Et h̄ sic pȝ. Quicqd eni non ē de itellectu qdditatis vel essentie h̄ ē aduenies ex̄ ⁊ faciēs cōpositionē cū essentia: q: nulla eēntia sine hijs que sunt ptes essentie itelligi pōt. Ois aūt essentia vl' qdditas pōt itelligi sine hoc qd itelligat̄ aliqd de eē suo. Possum eni itelligere qd ē hō vel phenix: ⁊ tm̄ ignorare an eē habeat in rerū natura: ergo pȝ ꝙ esse ē aliud ab essentia vl' qdditate: nisi forte sit aliqua res cuius qdditas sit eē suū: ⁊ hec res non pōt eē nisi vna ⁊ pma: q: ipossibile ē vt fiat alicuꝰ multiplicatio nisi p additionē alicuius dr̄e: sicut multiplicat̄ natura generis i species: vel p hoc ꝙ forma recipit̄ i diuersis materijs: sicut multiplicat̄ natura speciei i diuersis idiuiduis: vel p hoc ꝙ vnū eē absolutū ⁊ aliud i aliquo receptū: sicut si qdam calor sepatus: esset aliꝰ a calore non separato ex ipa sua separatione. Si aūt ponat̄ aliq̄ res q̄ sit eē tm̄: ita vt ipm eē sit natura subsistēs: hoc eē nō recipiet additionē dr̄e: q: iā non eēt eē tm̄: sed esse: ⁊ pter hoc forma aliqua. Et multominꝰ recipiet additionē materie: q: iam eēt eē non subsistēs sȝ mãle. Vn̄ relinquit̄ ꝙ talis res q̄ ē sic suū eē nō potest esse nisi vna. Vn̄ opȝ ꝙ in qualibet alia re pter eā: aliud sit esse suū: ⁊ aliud qdditas vel natura seu forma sua. Vn̄ opȝ ꝙ in itelligētijs sit eē pter formā. Et iō dictū est ꝙ itelligētia ē habēs formam ⁊ esse. Omne aūt qd ꝯuenit alicui: vl' ē causatum ex pncipijs nature sue sicut risibile in hoīe: vel aduenit ab aliquo pncipio extrinseco sicut lumē i aere ex influentia solis. Non aūt pōt eē ꝙ ipȝ esse sit cāatum ab ipa forma vl qdditate rei: cāatuȝ dico sicut a cā efficiēte: q: sic res eēt sui ipsiꝰ causa ⁊ aliq̄ res seipam in eē pduceret qd est ipossibile. Ergo opȝ ꝙ ois talis res cuiꝰ eē ē aliud q̄ȝ natura sua: habeat eē ab alio. Et q: oē qd ē p aliud: reducit̄ ad id qd ē p se sicut ad cāȝ pmā: ideo opȝ ꝙ aliqua res sit cā oībus essendi: eo ꝙ ipa ē esse tm̄: al's iretur in infinitū i causis: cū ois res q̄ non ē esse tm̄: hēat cām sui eē vt dictū est. Patet ergo ꝙ itelligētia ē forma ⁊ esse: ⁊ ꝙ esse hȝ a pmo ente qd ē esse tm̄: ⁊ hoc ens est cā pma q̄ ē deꝰ. Omne aūt qd recipit aliqd ab alio ē i potentia respectu illiꝰ: ⁊ hoc qd ē i eo receptū est actꝰ eiꝰ. Ergo opȝ ꝙ ipa qdditas vl' forma q̄ est intelligētia: sit in potētia respectu eiꝰ eē qd hȝ a deo: ⁊ illud eē receptū ē p modū actus. Et ita inuenit̄ potētia ⁊ actꝰ in itelligētijs nō tm̄ forma ⁊ mā nisi equoce. ¶ Vn̄ ēt pati: recipe: subesse ⁊ oīa huiusmodi q̄ vident̄ rebꝰ rōne materie ꝯuenire: equoce ꝯueniūt substātijs corpalibꝰ ⁊ substātijs itellectualibꝰ vt in. 3. de aīa cōmentator dicit. Et q: vt dictū ē intelligentie qdditas ē ipamet intelligentia: ideo qdditas vel essentia eiꝰ est ipmmet qd est ipa: ⁊ esse suū receptū a deo: est illō qd subsistit i rerū natura. ¶ Et ppterea dr̄ a qbusdaȝ huiusmodi sbas cōponi ex quo est ⁊ qd est: vel ex quo ē ⁊ esse: vt Boetius dicit. Et q: in intelligentijs ponit̄ potētia ⁊ actꝰ: nō ē difficile iuenire multitudinē intelligentiarū: qd esset ipossibile si nulla potētia i eis esset. Vn̄ cōmentator dicit i tertio de aīa ꝙ si natura intellectꝰ possibilis esset ignota nō possemꝰ inuenire multitudinē in substātijs separatis. ¶ Est ergo distinctio earū ad inuicē ſm gradus potētie ⁊ actꝰ: ita ꝙ intelligētia supior que magis ppinqua ē pme: hȝ plus de actu ⁊ minꝰ de potentia ⁊ sic de alijs. Et hoc cōplet̄ in aīa humana que tȝ vltimū gradū i substātijs itellectualibꝰ. Vn̄ itellectꝰ possibilis eiꝰ se hȝ ad formas itelligibiles: sicut pma mā q̄ tȝ vltimū gradū i eē sensibili ad formas sensibiles: vt cōmētator in. 3. de aīa dicit. Et iō phs cōparat eā tabule in q̄ nihil ē depictū. Et ppt h̄ ꝙ int̄ alias sbas itellectuales plus hȝ d potētia: iō efficit̄ intm̄ ppinqua rebꝰ mãlibꝰ: vt res mãles trahant̄ ad participādū esse suū: ita s. ꝙ ex aīa ⁊ corpe resultat eē vnū in vno cōposito: q̄uis illud eē put est aīe non sit depēdēs a corpe. Et iō post istā formā q̄ ē aīa: inueniunt̄ alie forme plus de potētia hn̄tes ⁊ magis ppinque mãe: itā tm̄ ꝙ eē eaȝ sine mā nō ē: i qbꝰ ēt iuenit̄ ordo ⁊ gradus vsqȝ ad pmas formas elemētoȝ q̄ sūt ppinqssime mãe. Vn̄ nec aliā opationē hn̄t nisi ſm exigētiā q̄litatū actiuarū ⁊ passiuaȝ ⁊ aliarū qbꝰ materia ad formam disponitur: vt pȝ in igne ⁊ aqua ⁊ huiusmodi.

CA. IIII.

His visis pȝ quō essentia i diuersis iuenit̄.

b ¶ Inuenit̄. n. triplex modus hn̄di eēntiā i substātijs. Aliqd est. n. sicut deꝰ cuiꝰ essentia ē ipmmet suū eē. Et iō iueniunt̄ aliq phi dicentes ꝙ deꝰ nō hȝ qdditatē vl' essentiā: q: eēntia sua nō ē aliud q̄ȝ eē eiꝰ. Ex h̄ sequit̄ ꝙ ēt ipe nō sit i genere: q: oē qd ē i genere: opȝ ꝙ hēat qdditatē pter eē suū: cū qdditas vel nā generis aut nā spēi nō distinguat̄ ſm distinctā rōnem nature i illis quoȝ ē genꝰ vl spēs vna sȝ eē ē diuersum i diuersis. Nec opȝ si dicimꝰ ꝙ deꝰ ē esse tm̄: vt i illoȝ errorē incidamus q dixerūt deū eē illud esse vle: quo q̄libet res est formalr. Hoc. n. esse qd deꝰ ē: huiꝰ ꝯditiōis est: vt nulla sibi additio fieri possit. Vn̄ p ipāmēt suam puritatē est esse distinctū ab oī esse: sicut si eēt

q̄dā colo: sepatus: ex ip̄a sua sepatione esset all⁹ a
colo:e non sepato. Propter qd̄ in cōmēto none p
positionis libri de causis dr̄: q̄ indiuiduatio p̄me
cause q̄ ē esse tm̄: ē ppt purā bonitatē ei⁹. Esse aūt
cōe sicut i itellectu suo non icludit aliā additionē
ita non icludit in itellectu suo p̄cisionē additionis
q: si h̄ esset: nihil posset itelligi eē: in quo sup eē ali
qd adderet. Siīr q̄uis sit esse tm̄: non op; q̄ defi
ciāt ei relique pfectōes ⁊ nobilitates: imo habet
omnes perfectiones ⁊ nobilitates que sunt i oīb⁹
generib⁹. Propter qd̄ pfectu; simplex dr̄ vt phs
⁊ cōmētato: in. 5. meth. dicit. Sed h; eas mō ex
cellētio: i oībus reb⁹ q: q̄ i eo sunt vnū: in alijs di-
uersitatē hn̄t. Et hec ē rō q̄re oēs iste pfectiōes cō
ueniūt sibi fm̄ suū esse simplex sicut si p vnā q̄lita
tem aliquod posset efficere opationes oīum qua
litatū: in illa vna q̄litate oēs q̄litates hr̄et: ita de⁹
i ip̄o suo esse oēs pfectiones h;. ¶ Scd̄o modo i
uenit̄ essentia in substātijs creatis itellectualibus
in q̄bus est aliud eē q̄; essentia earū: q̄uis essentia
sit sine materia. Unī earum esse non est absolutū:
sed receptū ⁊ ideo limitatū ⁊ finitū ad capacitatē
nature recipientis. At natura vel q̄ddītas earū ē
absoluta non recepta i aliqua mā. Et ideo i libro
de causis dr̄: q̄ itelligentie sunt infinite iferius: et
finite supi⁹. Sūt. n. finite quo ad esse suū qd̄ a deo
supio:i recipiūt: non tm̄ finiunt̄ iferius: q: earū for
me nō limitant̄ a capacitate alteri⁹ nature recipi
entis eas. Et ideo i tali b⁹ substātijs nō inuenit̄ mlt
titudo iduiduo; in vna specie vt dcm̄ est: nisi in
aīa humana ppter corp⁹ cui vnit̄. Et l; īdiuidua-
tio ei⁹ ex corpore accn̄taliter dependeat q̄tu; ad
sui inchoationē: q: nō acq̄rit̄ sibi esse iduiduatū:
nisi i corpore cui⁹ est actus: non tm̄ op;. vt dstructo
corpore iduiduatio pereat: q: cū habeat esse ab-
solutū ex quo acq̄situm est sibi esse induiduatum
ex h̄ q̄ facta est forma hui⁹ corporis: illud eē sem
per remanet iduiduatū: ⁊ ideo dicit Auic. q̄ idi
uiduatio aīarum ⁊ multiplicatio dependet a cor
pore q̄tum ad sui p̄ncipiū: sed nō q̄tum ad sui fi
nem. Et q: in ip̄is substātijs q̄ddītas nō est idem
qd̄ esse: ideo sunt ordinabiles i p̄dicamēto. Et p-
pter h̄ inuenit̄ in eis genus: ⁊ spēs: ⁊ drīa: q̄uis ea
rum drīe pprie nobis oculte sint. In reb⁹ eni; sen
sibilibus: ēt ip̄e drīe essentiales ignote sunt. Unī si
gnificant̄ p drīas accn̄tales: q̄ ab essentialib⁹ oriū
tur: sicut causa significat̄ p suū effectu; sicut bipes
ponit̄ drīa hominis. Accidētia aūt sbarum imma-
terialiū ppria nobis sunt ignota. Unī drīe earum
nec p se nec p accidētales drīas a nobis significa-
ri possunt. ¶ Hoc tm̄ sciendū est q̄ non eodē mo-
do sumit̄ gen⁹ ⁊ drīa in illis substātijs ⁊ in substā-
tijs sensibilib⁹: q: i sensibilib⁹ genus sumit̄ ab eo
qd̄ est materiale in re: drīa vō ab eo quod est for-
male in ip̄a. Unī dicit Auic. in p̄ncipio libri sui d̄

aīa q̄ forma in reb⁹ compositis ex materia ⁊ for-
ma est drīa simplex eo q̄ ↄstituit̄ ex illa. Non autē
ita q̄ ip̄a forma sit drīa: sed est p̄ncipiū drīe vt idē
dicit in sua meth. Et dr̄ talis differentia esse drīa
simplex q: sumit̄ ab eo qd̄ est pars q̄ddītatis rei. s.
a forma. Cum aūt sbe immateriales sint simplices
q̄ddītates: nō poterit i eis drīa sumi ab eo qd̄ est
pars q̄ddītatis s; a tota q̄ddītate. Et iō in p̄ncipio
de aīa dicit Auic. q̄ drīam simplicē non hn̄t nisi
spēs: q̄rum essentie nāe si cōposite ex mā ⁊ forma
Siīr in eis ēt ex tota essentia sumit̄ genus: mō tm̄
differenti. Una. n. sba sepata ↄuenit cū alia i imma
terialitate: ⁊ differt ab ea i gradu pfectionis s; re
cessū a potētialitate ⁊ accessū ad actū purū. Et iō
ab eo q̄ ↄsequit̄ illas in q̄tū sūt imāles sumit̄ i eis
gen⁹ sicut itellectualitas vl' aliq̄d huiusmodi. Ab
eo aūt qd̄ ↄseq̄t̄ i eis gradū pfectōis: sumit̄ in eis
drīa: nob' tm̄ ignota. Nec op; has drīas eē accn̄ta
les: q: sūt fm̄ maio:ē ⁊ minorē pfectionē q̄ nō di-
uersificant spēm. Gradus. n. pfectionis i recipiē
do eādē formā nō diuersificat spē;: sicut albus ⁊ mi
nus albū i recipiēdo eiusdē rōnis albedinē: s; di-
uersus gradus i ip̄is formis vl' naturis pticipatis
diuersificat spēm: sicut nā pcedit p gradus de plan-
tis ad aīalia per quedam que sunt media int̄ ani
malia ⁊ plantas fm̄ phm̄ in. 7. de animalibus.
Nec ite; est necessariū vt vl' distinctio itellectua
liū sbarum sit semp p duas drīas: q: hec est iposs͡i
bile in oībus reb⁹ accidere vt phs dicit in. 11. d̄ aīa
libus. Tertio mō inuenit̄ essentia in substātijs cō-
positis ex mā ⁊ forma in q̄b⁹ ēt eē est receptū ⁊ fi-
nitū ppt hoc qd̄ ab alio eē hn̄t. Et ite; nā vl' q̄ddi
tas ea; est recepta in mā signata. Et iō sūt finita
⁊ supius ⁊ inferi⁹: ⁊ i eis iā ppter diuisionē māe si-
gnate est possibilis multiplicatio induiduo; in
vna specie: ⁊ in his q̄liter se habeat essentia ad in
tētiones logicas dcm̄ est supra. CA. V.

n Unc restat videre q̄uo sint essentie i accn̄
tibus: postq̄; q̄lr sint in oībus substātijs
dcm̄ est. Et q: vt dcm̄ est essentia est illud
qd̄ p diffinitionē significat̄: op; vt eo mō habeāt
essentiā quo hn̄t diffinitionē. Diffinitionē aūt ha
bēt icōpletā: q: non pñt diffiniri nisi ponat̄ subie
ctū in eo; diffinitione. Et h̄ iō est: q: nō hn̄t eē p
se absolutū a subiecto: s; sicut ex forma ⁊ mā relinq̄t̄
esse sbale qn̄ cōponunt̄ ita ex accn̄te ⁊ subiecto re-
linquit̄ esse accn̄tale qn̄ accidens subiecto adue-
nit. Et iō nec forma sbalis cōpletā essentiā h; nec
mā: q: ēt i diffinitōe forme sbalis op; q̄ ponat̄ illō
cui⁹ ē forma: ⁊ ita diffinitio ei⁹ ē p additionē alicu
ius qd̄ ē ei gen⁹ ei⁹ sicut ⁊ diffinitio forme accn̄talis
Unī ⁊ in diffinitōe aīe ponit̄ corpus a naturali qui
ↄsiderat ea inquātū est forma phici corporis. S;
tamen inter formas substātiales ⁊ accidentales
tm̄ multū interest: q: sicut forma substantialis nō

hʒ p se esse absolutū sine eo cui aduenit: ita nec illud cui aduenit. s. mã. Et ideo ex ꝯiunctiõe vtriusqȝ relinquit illud eẽ in quo res subsistit per se: ⁊ ex eis efficit vnum p se. Propter qd̃ ex ꝯiũctiõe eorum relinquitur essentia quedã. Vñ forma q̃uis in se ꝯsiderata nõ habeat pfectã ⁊ cõpletã rõnem essentie: est tñ pars essentie cõplete. Sed illud cui aduenit acciñs est ens i se completū subsistẽs i suo esse quod qdem nãliter p̃cedit acciñs qd̃ supuenit. Et ideo acciñs superueniẽs ex ꝯiunctiõe sui cū eo cui aduenit: nõ causat illud esse i quo res subsistit: p qd̃ res ẽ ens p se. Sʒ causat quoddã esse scd̃m sine quo res subsistẽs itelligi põt eẽ: sicut p̃mū põt itelligi sine scd̃o. Unde ex accñte ⁊ subiecto nõ efficit vnum p se sed vnum p acciñs. Et ideo ex eorū ꝯiunctione nõ resultat sb̃a vel essentia quedam sicut ex ꝯiũctione forme ad mãm. Propter quod acciñs neqȝ rõneʒ cõplete essentie hʒ neqȝ pars cõplete essentie ẽ: sed sic ẽ ens sm qd: ita ⁊ essentiaʒ sm qd hʒ. Sʒ qꝛ illud qd̃ dꝛ maxime ⁊ verissime i quolibet genere ẽ cã eoꝝ que sunt post in illo genere: sicut ignis q est in fine caloris: ẽ rebꝰ calidis cã est caliditatis vt in. 2. meth. dꝛ. ideo sb̃a que ẽ p̃mum i genere entis verissime ⁊ maxime essentiam habẽs opꝫ q̄ sit cã accñtium: que secũdario ⁊ quasi scd̃m qd rõnem entis participãt: quod tamẽ diuersimode ꝯuenit. Quia enim partes substantie sunt materia ⁊ forma: ideo quedã accidẽtia p̃ncipalr ꝯsequũtur formã: quedã mãʒ. Forma aũt inuenit aliqua cuiꝰ tñ esse nõ depẽdet ad materiã vt aĩa itellectiua. Materia v̈o nõ hʒ eẽ nisi p formã. Unde in accidẽtibꝰ que sequũtur formã est aliqd quod nõ hʒ cõicationeʒ cū materia: sicut intelligere: qd̃ nõ est p organuʒ corporale: sicut pbat pħs in. 3. de aĩa. Aliqua v̈o ex ꝯsequentibꝰ formã sunt que habẽt cõicationem cū materia: sicut sentire ⁊ huiusmodi: sed nullū acciñs ꝯsequit mãʒ sine cõicatione forme. ¶ In his tñ accidentibꝰ q̃ ꝯsequũtur mãm: inuenit quedã diuersitas. Quedam enim ꝯsequũtur mãm sm ordinẽ quẽ habẽt ad formã spãlem: sicut masculinū ⁊ femininum i aĩalibus quoꝝ diuersitas ad mãm reducit vt dꝛ i. x. meth. Unde remota forma aĩalis dicta accidẽtia nõ remanẽt nisi equoce. Quedã v̈o ꝯsequũtur sm ordinẽ quem hñt ad formã gnãleʒ: ⁊ iõ remota forma spãli adhuc i ea remanẽt: sicut nigredo cutis est i Ethiope ex mixtiõe elemẽtoꝝ ⁊ non ex rõne aĩe: ⁊ ideo post mortẽ remanẽt i ea. Et qa vnaqueqȝ res idiuiduat ex materia: ⁊ collocat i genere vel specie p suã formã: ideo accñtia q̃ ꝯsequũtur mãm sunt accñtia idiuidui: sm que idiuidua ẽt eiusdem speciei differũt ad inuicem. Accidẽtia v̈o que ꝯsequũtur formã: sunt ꝓprie passiones vel generis vel speciei. Vñ inueniunt i oĩbus participãtibꝰ naturã generis vel speciei: sicut risibile ꝯsequit in hõie formã qꝛ risus ꝯuenit ex aliq̃ app̄hensione aĩe hominis. Sciẽdum ẽt q̄ accidẽtia aliquãdo ex p̃ncipiis essentialibꝰ causant sm actū pfectum: sicut calor in igne q semp ẽ actu calidus. Aliquãdo v̈o sm aptitudinẽ tm̃: sed cõplemẽtum accidit ex agẽte exteriori: sicut dyaphanitas i aere q̃ cõplet p corpus lucidū exterius: ⁊ talibꝰ aptitudo ẽ acciñs insepabile: sʒ cõplemẽtū qd̃ aduenit ex aliquo p̃ncipio qd̃ extra essentiam rei est vel quod nõ itrat ꝯstitutionẽ rei: est acciñs separabile sicut moueri ⁊ huiusmodi. CA. VI.

s Ciẽdum ẽ ẽt q̄ in accñtibꝰ alio modo sumit genꝰ: differẽtia: ⁊ species: q̃ȝ i substantiis. Quia enim in substantiis ex forma sb̃ali ⁊ materia efficit p se vnum vna quadã natura ex eoꝝ ꝯiũctione resultãte q̃ ꝓprie i p̄dicamẽto substãtie collocat: ideo i substãtiis nõia ꝯcreta cõpositum significant: ꝓprie i genere esse dicunt: sicut species vel genera: vt homo vel aĩal. Forma aũt vel materia nõ ẽ hoc modo i p̄dicamẽto nisi per reductionẽ: sicut p̃ncipia i genere eẽ dicũtur. Sed ex accñte ⁊ subiecto nõ fit vnum p se. Unde nõ resultat ex eoꝝ ꝯiũctione aliqua natura cui itẽtio generis vel speciei possit attribui. Unde nõia accñtalia ꝯcretiue dicta nõ ponunt i p̄dicamento sicut species vel genera: vt albū: nigrum: ⁊ musicum: nisi p reductionẽ: sed solū sm q̄ i abstractiõe significant: vt albedo vel musica. Et qꝛ accidentia nõ cõponunt ex materia ⁊ forma: ideo nõ põt sumi i eis genꝰ a materia ⁊ drã a forma: sicut i sb̃stãtiis cõpositis. Sed opʒ vt genꝰ p̃mum sumat ex ipso modo essendi: sm q̄ ens diuersimode sm p̃us ⁊ posteriꝰ de decem generibꝰ p̄dicamẽtor p̄dicat. Sicut dicit q̃titas ex eo q̄ mẽsurat sb̃am ⁊ qualitas sm q̄ ẽ dispositio sb̃stãtie: ⁊ sic d̃ aliis: sm pħm. x. meth. Differẽtie v̈o i eis sumũt ex diuersitate p̃ncipioꝝ ex quibꝰ causant. Quia v̈o ꝓprie passiones ex ꝓpriis p̃ncipiis subiecti causant ideo subiectum ponit in diffinitione earum loco drẽ si in abstracto sumant sm q̄ sunt ꝓprie in genere: sicut dicit q̄ simitas est curuitas nasi. Sed ecõtrario eẽt si eoꝝ diffinitio sumeret sm q̄ ꝯcretiue dicunt. Sic enĩ subiectū i eoꝝ diffinitiõe poneret sicut genus: qꝛ tũc diffinirent p modum sb̃arum cõpositarū in q̄bus ratio generis sumit a materia: sicut dꝛ q̄ simũ est nasus curuus. Et tñ ẽ silr si vnum acciñs alteriꝰ accñtis p̃ncipiū sit: sicut p̃ncipium relatiõis ẽ actio: ⁊ passio: ⁊ q̃titas: ⁊ iõ sʒ hoc diuidit relationẽ pħs in. 5. meth. ¶ Sed qꝛ ꝓpria p̃ncipia accñtium nõ semp sunt manifesta: ideo q̃ñqȝ sumimꝰ differẽtias accñtium ex eoꝝ effectibus: sicut ꝯgregatiuū ⁊ disgregatiuū dicunt drẽ coloris: que causant ex abũdãtia vel paucitate lucis: ex qua diuerse spẽs coloris causantur.

¶ Sic ergo pʒ: quomodo essentia ẽ in substãtiis

⁊ accidentibus ⁊ quõ in substantijs compositis ⁊ simplicibus: ⁊ qualr in his oĩbus intentões vl'es logice inueniunt̃: excepto pͥmo qd̾ ẽ infinite simplicitatis cui nõ ↄuenit rõ generis: aut spẽi: nec ꝑ ↄñs diffinitio ꝑpter suã simplicitatẽ. In quo sit finis ⁊ ↄsumatio huius sermonis.

¶ Explicit opusculũ. 30. sancti Thome de aquino de ente ⁊ essentia.

¶ Incipit opusculũ. 31. eiusdẽ de pͥncipijs nãe ad fratrem siluestrum.

.q

Noniã quoddã põt esse lz nõ sit quoddã vo iam ẽ: illud qd̾ põt esse ⁊ nõ est: dr̃ eẽ potẽtia: illud aũt qd̾ iam ẽ dr̃ esse actu. sed duplex ẽ esse. s. eẽ eẽntiale: siue esse substãtiale rei vt hoiem eẽ: ⁊ h̾ est esse simplr Est aũt aliud eẽ accidẽtale: vt hoiem esse album ⁊ h̾ est eẽ ẜm quid. Ad vtrumqz aũt eẽ est aliqd in potentia. Aliquid. n. est in potẽtia vt sit homo vt sp̄ma ⁊ sanguis mẽstruus. Aliqd in potẽtia vt sit albũ vt hõ. Tam aũt illud qd̾ est in potẽtia ad eẽ accidẽtale põt dici mã sicut sp̄ma hoĩs ⁊ hõ albedinis. Sed in h̾ differũt: q: illud qd̾ est in potẽtia ad esse sbale dr̃ mãa ex qua. Quod aũt est in potentia ad eẽ accidẽtale dr̃ mãa in qua. Itẽ ꝓpͥe loquendo illud qd̾ est in potẽtia ad eẽ sbale dr̃ mã pͥma. Quod aũt est in potẽtia ad esse accidentale dr̃ subiectum. Subiectũ. n. dat eẽ accidẽti. s. existendi: q: accidens nõ hz esse nisi ꝑ subiectũ. Unde dr̃ ꝙ accidentia sunt in subiecto: nõ aũt dr̃ ꝙ forma sbalis sit in subiecto. ⁊ ẜm h̾ differt mãa a subiecto: q: subiectuz ẽ qd̾ nõ hz esse ex eo ꝙ aliquid ei aduenit: sed qd̾ est ꝑ se ⁊ hz esse cõpletuz: vt hõ nõ hz esse ꝑ albedinẽ: sz mãa dicit̃ qd̾ hz esse: ex eo quod sibi aduenit q: de se hz esse incõpletum: imo nullũ esse hz vt dicit ↄmentator in. 2. de aĩa Unde simplr loquendo forma dat esse mãe. Accidens aũt nõ dat esse subiecto sz subiectum accidẽti: lz aliquãdo ponat̃ vno ꝑ alio. s. mãa ꝑ subiecto ⁊ ecõtrario. Sicut aũt oẽ quod est in potentia põt dici mãa: ita oẽ a quo hz aliquid eẽ quodcũqz esse sit illud siue sbale: siue accidẽtale. põt dici forma: sicut hõ cum sit potẽtia albus fit ꝑ albedinem actu albus ⁊ sp̄ma cũ sit potentia hõ fit actu homo ꝑ aĩam: ⁊ q: forma facit esse in actu: ideo dicit̃ ꝙ forma est actus. Quod aũt facit esse actu sbale dicit̃ forma sbalis: ⁊ quod facit actu eẽ accidentale dicit̃ forma accidentalis. Et q: generatio est mot9 ad formã duplici forme respõdet duplex generatio. forme substãtiali rñdet generatio simpliciter. forme accidẽtali rñdet generatõ ẜm quid. Quãdo. n. introducit̃ forma sbalis dicitur aliqd fieri simplr: sicut dicimus hõ fit vel hõ generat̃. qñ autẽ introducit̃ forma accidentalis: nõ dicit̃ aliqd fieri simplr: sed fieri h̾. sicut qñ hõ fit albus nõ dicit̃ simplr hoiem fieri vl' generari: sed fieri vl' generari album: ⁊ huic duplici generationi opponit̃ duplex corruptio. s. simplex ⁊ ẜm quid. Generatio vo ⁊ corruptio simplr nõ sũt: nisi in genere sbe. Generatio vo ⁊ corruptio ẜm qd sunt in oĩbus alijs generibus: ⁊ q: generatio ẽ q̃dam mutatio de nõ esse vl' de nõ ente ad esse vl' ad ens. econtrario aũt corruptio dz esse de eẽ vel ente ad nõ esse vl' nõ ens. Non aũt ex quolibet nõ esse fit generatio: sed ex nõ ente quod ẽ ens in potentia: sicut ydolum ex cupro qd̾ est ydolũ in potentia ⁊ nõ in actu. Ad hoc aũt ꝙ sit generatõ tria requirunt̃. s. ens in potẽtia qd̾ est mãa: ⁊ nõ esse actu quod ẽ ꝑuatio: ⁊ id ꝑ quod fit actu quod ẽ forma. Sicut qñ ex cupro fit ydolum: cuprũ qd̾ ẽ in potentia ad formã ydoli est mãa: h̾ aũt qd̾ est infiguratũ siue indispositum ẽ ꝑuatio: figura autez a qua dicit̃ ydolum ẽ forma: nõ aũt forma sbalis: q: cuprum añ aduẽtũ figure hz esse actu ⁊ eius eẽ nõ dependet ab illa figura: sed est forma accidentalis. Omnes. n. forme artificiales sunt accidentales. Ars. n. nõ operat̃ nisi circa id quod iã ↄstitutuz ẽ in esse ꝑfecto a nã. Sunt igit̃ tria pͥncipia nature. s. mãa: forma: ⁊ ꝑuatio. quoꝝ. s. forma ẽ id ꝑpter quod fit generatio: alia duo sunt ex parte eius ex quo est generatio. Unde mãa ⁊ priuatio sunt idem subiecto: sed differunt rõne. Idem enim est es ⁊ infiguratũ ante aduentum forme. Sed ex alia rõne dicit̃ es: ⁊ ex alia infiguratum. Unde ꝑuatio dicit̃ pͥncipiũ per se: sed ꝑ accidens q: s. coincidit cũ mãa: sicut dicimus ꝙ ẽ per accidens ꝙ medicus edificat. Non eniz est ex eo ꝙ medicus: sed ex eo ꝙ domificator ẽ qd̾ coincidit medico in eodem subiecto. Sed duplex est accidens. s. necessariũ qd̾ nõ separat̃ a re sicut risibile homini: ⁊ nõ necessarium quod separat̃ sicut album ab hoie. Unde lz ꝑuatio sit pͥncipiuz ꝑ accidẽs nõ tñ sequit̃ ꝙ nõ sit necessarium ad generationẽ q: mãa a ꝑuatione nunqꝫ denudat̃. Inquãtũ. n. est sub vna forma hz ꝑuationẽ alterius ⁊ ecõtrario: sicut in igne est ꝑuatio aeris: ⁊ in aere ꝑuatio ignis. Et sciendum ꝙ cũ generatio sit ex nõ eẽ: nõ dicimus ꝙ negatio sit pͥncipium sed ꝑuatio q: negatio nõ determinat subiectũ. Non videre eniz põt dici etiam de nõ entibus: vt chimera nõ videt: ⁊ iteruz de entibus que nõ sunt nata habere visum sicut de lapidibus. Sed ꝑuatio nõ dicit̃: nisi de determinato subiecto in quo. s. natus est fieri habitus: sicut cecitas nõ dicit̃: nisi de hijs q̃ sunt nata videre. ⁊ q: generatio nõ fit ex nõ ente simplr: sed ex nõ ente quod est in aliquo subiecto ⁊ nõ in quolibet: sed in determinato: nõ enim ex quolibet nõ igne fit ignis: sed ex tali nõ igne circa quem nata sit fieri forma ignis: ideo dicit̃ ꝙ ꝑua

tio est ꝑncipium: ⁊ nõ negatio. sed in hoc differt
ab alijs: q: alia sunt ꝑncipia ⁊ in esse ⁊ in fieri. Ad
hoc. n. ꝙ fiat ydolum: oꝫ ꝙ sit es: ⁊ ꝙ vlterius sit
figura ydoli: iterũ qñ est iam ydolũ: oꝫ hec duo eẽ
sed ꝑuatio ẽ ꝑncipium in fieri ⁊ nõ in esse. Q: duꝫ
fit ydolum: oꝫ ꝙ nõ sit ydolum. Si. n. esset nõ fie-
ret: q: quicq̃d fit nõ est nisi in successiuis: vt in tpe
⁊ motu. Sed ex quo iam ydolũ est: nõ est ibi ꝑua
tio ydoli: q: affirmatiõ ⁊ negatio nõ sunt simul. Si
militer nec ꝑuatio ⁊ habitus. Itẽ ꝑuatio ẽ ꝑncipi
um ꝑ accidens: vt supra ẽ expositũ: Alia võ duo
sunt ꝑncipia per se. ¶ Ex dictis ergo pꝫ ꝙ mã ꝑ
se differt a forma ⁊ ꝑuatõe ꝯm rõnem. Materia
enim est id in quo intelligit̃ forma ⁊ ꝑuatio: sicut
in cupro intelligit̃ forma ⁊ infiguratum. Quãdo
qꝫ tñ mã denominat̃ cũ ꝑuatõe: qñqꝫ sine ꝑuatõe
sicut es cũ sit mã ydoli nõ importat ꝑuationẽ: q̃a
ex hoc ꝙ dico es nõ intelligit̃ indispositum siue in
figuratum. Sed farina cũ sit mã respectu panis i
portat in se ꝑuationẽ forme panis: q: ex hoc ꝙ di
co farina significat̃ indispositio siue inordinatio:
opposita forme panis. Et q: in generatõe mã si
ue subiectũ ꝑmanet. ꝑuatio võ nõ: nec compositũ
ex mã ⁊ ꝑuatione: ideo mã que nõ importat ꝑua
tionem: est ꝑmanẽs: que aũt importat ẽ transiẽs.
¶ Et est sciendũ ꝙ quedã mã hꝫ compositionẽ
forme: sicut es cum sit mã respectu ydoli: ipm tñ
esẽ cõpositũ ex mã ⁊ forma: ⁊ iõ es nõ dicit̃ mã
ꝑma: q: hꝫ formam. Illa aũt mã que intelligit̃ si
ne qualibet forma ⁊ ꝑuatõe: sꝫ est subiecta forme
⁊ ꝑuationi. dicit̃ mã ꝑma ꝑpter hoc ꝙ ante ipaꝫ
nõ est mã alia: ⁊ hec etiã dr̃ yle hoc est chaos vel
ꝯfusio grece. Et q: oĩs diffinitio ⁊ oĩs cognitio est
ꝑ formam: iõ mã ꝑma nõ põt ꝑ se diffiniri nec co
gnosci. sꝫ ꝑ comparationẽ ad formã: vt dicat̃ ꝙ
illud est mã ꝑma: qð hĩ modo se hꝫ ad oẽs formas
⁊ ꝑuationes: sicut ẽ ad ydolum ⁊ infiguratũ: ⁊ hec
dicit̃ simplr̃ ꝑma. Potest etiã aliquid dici mã ꝑ
ma respectu alicuius generis sicut aqua respectu
liquabiliũ: que tñ nõ est ꝑma simplr̃: q: est cõposi
ta est mã ⁊ forma: vnde hꝫ mãm ꝑorem. ¶ Et
sciendũ est ꝙ mã ꝑma ⁊ etiã forma nõ generatur
neqꝫ corrumpit̃: q: oĩs generatio est ex aliquo ad
aliquid. Id aũt ex quo ẽ generatio est mã. Id aũt
ad qð est generatio: est forma. Si ĝ mã ⁊ forma
generarent̃ mãe esꝫ mã: ⁊ forme eẽt forma: ⁊ sic
in infinitum. Vñ generatio nõ est nisi ꝯpositi ꝓꝑe
loquẽdo. Sciẽdũ ẽ etiã ꝙ mã ꝑma dr̃ vna nũero
i oĩb⁹. sꝫ vnũ nũero dr̃ duob⁹ mõis. s. ꝙ hꝫ vnã for
mã determinatã in nũero sicut sor. ⁊ hĩ nõ mã ꝑma
nõ dr̃ vna numero: cũ in se nõ hẽat aliquam for-
mam. Dicit̃ etiã aliquid vnũ numero: q: ẽ sine
dispõnibus que faciũt differre ꝯm numerũ: ⁊ hoc
modo dr̃ mã ꝑma vnũ numero: q: intelligit̃ sine
oĩbus dispositionibus que faciunt differre nume
ro vl̃ a quibus est differentia in nũero. ¶ Scien
dum etiã ꝙ licet mã ꝑma nõ habeat in sua rõ
ne aliquã formã vl̃ ꝑuationẽ: sicut in rõne eris nõ
est figuratum vl̃ infiguratũ. mã tñ nunq̃ȝ denuda
tur a forma ⁊ ꝑuatione. Quãdoqꝫ. n. est sub vna
forma: qñdoqꝫ sub alia: ꝑ se aũt nũq̃ȝ põt esse. q:
cum in rõne sua nõ habeat aliquã formã nõ põt
esse in actu: cum eẽ actu nõ sit nisi a forma: sed est
solum in potẽtia: ⁊ ideo quicq̃d est in actu nõ põt
dici mã ꝑma. Ex dictis ĝ pꝫ tria esse ꝑncipia nãe
. s. mãm: formã: ⁊ ꝑuationẽ. Sed nõ sunt hec
sufficientia ad generationẽ. Quod. n. est in poten
tia nõ potest se reducere ad actum: sicut cuprum:
quod est in potẽtia ad ydolum nõ facit se ydolũ
sed indiget operãte ad hoc ꝙ forma ydoli exeat
de potentia in actum. Forma etiã nõ potest se ex-
trahere de potentia in actũ. Et loquor de forma
generati: quã dicimus eẽ terminũ generationis
forma. n. nõ est nisi in facto esse: quod aũt operat̃
est in fieri. i. dum res fit. Oportet ĝ ꝑter mãm
⁊ formam aliquod ꝑncipiũ esse quod agat. Et hĩ
dicit̃ causa efficiẽs: vl̃ mouens: vl̃ agens: vl̃ vñ
est ꝑncipium motus: ⁊ q: vt dicit Arist. in. 2. me
tha. Omne qð agit nõ agit nisi intẽdendo aliq̃d
oꝫ esse aliud quartum id. s. quod intendit̃ ab ope
rante ⁊ hec dicit̃ finis. ¶ Et sciendum ꝙ licet oẽ
agens tam nãle q̃ȝ voluntariũ intendat finẽ. nõ
tñ sequit̃ ꝙ omne agẽs cognoscat finẽ vl̃ delibe
ret de fine. Cognoscere aũt finẽ est necessariũ in
his quorũ actiones nõ sunt determinate sed se ha
bent ad opposita: sicut sunt agentia voluntaria: ⁊
ideo oꝫ ꝙ cognoscant finẽ ꝑ quem suas actiones
determinent. Sed in agẽtibus naturalibus sunt
actiones determinate. Vñ nõ est necessariũ eli-
gere ea que sunt ad finẽ. ⁊ ponit exẽplum Arist. de
cytharedo quẽ nõ oꝫ de q̃libet ꝑcussione cordaꝫ
deliberare cũ ꝑcussiões sint determiate apud ipꝫ
Alioqn esset inter ꝑcussiones mora qð esset abso
num. Magis aũt videt̃ de operãte voluntarie
ꝙ deliberet q̃ȝ de agente nãli. Et ita pꝫ ꝑ locũ a
maiori ꝙ si agens voluntarie de quo magis vr̃
nõ deliberat aliquãdo: ĝ nec agens nãle ergo pos
sibile est agens nãle sine deliberatõe intendere
finem: ⁊ hoc intẽdere nihil aliud est q̃ȝ habere nã
lem inclinationẽ ad aliquid. ¶ Ex dictis pꝫ q̃ sũt
quattuor cause. s. mãlis: efficiens: formalis: ⁊
finalis. Licet aũt ꝑncipium ⁊ causa dicant̃ ꝯuerti
biliter: vt dicit̃. 5. metha. tñ Arist. in libro. phy.
ponit quattuor cãs ⁊ tria ꝑncipia. Causas. n. acci
pit tam ꝑ extrinsecis q̃ȝ ꝑ intrinsecis. Materia
aũt ⁊ forma dicunt̃ intrinsece rei: eo ꝙ sunt partes
ꝯstituentes rem. Efficiens aũt ⁊ finalis dicuntur
extrinsece: q: sunt extra rem. Sed ꝑncipia acci
pit solum causas intrinsecas. Priuatio autem [illegible]
nominatur inter causas: q: est ꝑncipiũ ꝑ accidẽs

vt dcm̃ est: ⁊ cum dicimus quattuoꝛ esse causas
intelligimus de causis per se ad quas tamen oēs
cause p accidens reducunt: qꝛ oē quod est p acci-
dens reducit ad id quod est p se. Et lʒ Arist. po
nat pncipia p cāis intrinsecis in pmo phy. tñ vt
dicit. 5. meth. pncipiũ ꝓpꝛie dicit de cāis extrin
secis. elemētum vo de cāis que sunt partes rei. s.
de cāis intrinsecis: causa vo de vtrisqꝫ: tñ aliquā
do ponit vnum p alio. Omnis. n. cā põt dici pn
cipium: ⁊ oē pncipium cā. Sed tñ cā videt adde
re supꝛa pncipium cõiter dcm̃: qꝛ id quod ē pnci-
pium siue ex eo ꝯsequat esse posterioꝛis siue non
põt esse pncipiũ: sicut faber dicit pncipium cutel
li: qꝛ ex eius opatione cutelli est eē. Sed qñ aliqd
mouet de albedine in nigredinē: dicit ꝙ albedo
est pncipiũ illius motus ⁊ vniuersaliter omne id
a quo incipit motus dicit pncipium: tñ albedo ñ
est id ex cuius eē ꝯsequit esse posterioꝛis. s. nigre-
dinis. Sed cā solum dr̃ de illo pncipio ex quo cõ
sequit esse posterioꝛis. Vñ dicit ꝙ cā est id ex cu-
ius esse ꝯsequit aliud. ⁊ ideo illud pncipiũ a quo
incipit motus. nõ põt dici p se causa: ⁊ si dicat pn
cipium. ⁊ ꝓpter hoc puatio ponit inter pncipia
⁊ nõ inter causas: qꝛ puatio est id a quo incipit ge
neratio Sed põt dici etiā cā per accidens inquā-
tum coincidit cuʒ maria sicut supꝛa dcm̃ est. Ele
mentum aũt nõ ꝓpꝛie dicit nisi de cāis ex quibꝰ
est compositio rei que ꝓpꝛie sunt materiales: et
iterꝝ nõ de qualibet cā mařiali: sed de illa ex qua
est pma compositio: sicut nõ dicimꝰ ꝙ mēbꝛa sint
elemēta hoīs: qꝛ mēbꝛa etiam cõponunt ex alijs
Sed dicimus ꝙ terra ⁊ aqua sunt elemēta: qꝛ nõ
componunt ex alijs coꝛpibus: sed ex ipsis ē pma
cõpositio coꝛpoꝝ naturaliũ. Vñ Arist. 5. meth. di
cit ꝙ elemētum est ex quo cõponit res pmo: ⁊ est
in ea: ⁊ nõ diuidit fm formam. Expositio pꝛime
particule. s. id ex quo cõponit res pmo: pʒ per añ
dicta. Scđa pticula. s. ⁊ est in ea: ponit ad drĩam
illius materie que ex toto coꝛrumpit p generatio
nem: sicut panis est mařia sanguinis: sed nõ gene
ratur sanguis nisi coꝛrumpat panis. Vñ panis ñ
remanet in sanguine. vñ nõ potest dici panis ele
mentum sanguinis. Sed elemēta oʒ aliquo mõ
manere: cum nõ oĩno coꝛrumpant: vt dicit in li.
de generatione. Tertia particula. s. ⁊ nõ diuidit
fm formam. i. spēm ponit ad differentiā eoꝛum
que habent partes diuersas in forma. i. in specie
sicut manus: cuius partes sunt caro ⁊ ossa que dif
ferunt fm spēm. sed elementũ nõ diuidit in par-
tes diuersas fm spēm: sicut aqua cuius quelibet
pars est aqua: Nõ. n. oʒ ad esse elemēti vt nõ di-
uidat p q̄titatē: sʒ sufficit si nõ diuidat fm foꝛmā
Et si etiam nullo mõ diuidat dr̃ elementũ. sicut
lre sunt elemēta dictionũ. Patet ḡ ex dict̄ ꝙ pnci
piũ aliquo mõ est in plus qꝫ cā: ⁊ cā in plꝰ qꝫ elemē

tum. Et h̄ est qđ dicit ꝯmētatoꝛ in. 5. meth.

Iso aũt ꝙ sunt quattuoꝛ genera cāꝝ: scien
v dum ē ꝙ nõ est ĩpossibile ꝙ idē hēat plres
cās: vt ydolũ cuius cā ē cupꝛũ ⁊ artifex: sʒ
artifex vt efficiēs: cupꝛũ aũt vt mā. Nec est ĩpos-
sibile: vt idem sit cā ꝯtrarioꝝ: sicut gubernatoꝛ
est cā salutis nauis ⁊ submersionis: sed huiꝰ p suā
abñtiam: illius p suā pñtiam: vt dicit phs. 2. phy.
¶ Sciendũ ē etiā ꝙ nõ est ĩpossibile vt aliqd idē
sit cā ⁊ cātum nõ qdem respectu eiusdē: sʒ diuersi
mode: vt ambulatio ē aliqñ cā sanitatꝭ vt efficiēs
sed sanitas est cā deambulatiõis: vt finis. Deam
bulatio. n. ē aliqñ cā sanitatꝭ ⁊ pp sanitatē: ⁊ ēt coꝛ
pus est mā aīe. aīa vo forma coꝛpis. Efficiēs vo
dr̃ cā respectu finis: cum finis nõ sit in actu: nisi p
opationem agētis. sed finis dr̃ cā efficiētꝭ: cũ effi-
ciens nõ operet: nisi p intētionē finis. vñ efficiēs
est cā illius qđ ē finis. vtputa deābulatio vt sit sa
nitas: nõ tñ facit finē eē finem: ⁊ iđ nõ ē cā causali
tatis finis. i. nõ facit finē eē cām finalē: sicut medi
cus facit sanitatē eē in actu: nõ tñ facit: ꝙ sanitas
sit finis. Finis etiaʒ nõ est cā illiꝰ qđ est efficiēs: sʒ
est cā vt efficiēs sit efficiens. Sanitas. ñ. fac̄ me
dicũ esse medicũ: ⁊ dico de sanitate que fit operā
te medico: sʒ facit ꝙ medicus sit efficiēs. Vñ finis
est cā causalitatꝭ efficiētis: qꝛ facit efficiētēʒ eē ef-
ficiens. Et silr facit mām eē mām ⁊ formā eē foꝛ
mam: cũ mā nõ suscipiat formā nisi pp finē ⁊ foꝛ-
ma nõ pficit mām nisi p finē. vnde dr̃ ꝙ finis ē cā
cāꝝ: qꝛ est cā causalitatis in oībus cāis. mā. ēt dr̃ cā
forme: inquātũ forma nõ ē nisi in mā ⁊ silr forma
est cā māe: inquātũ mā nõ hʒ eē in actu: nisi p foꝛ-
maʒ. Mařia. n. ⁊ forma dicũt relatiue adinuicē
vt dr̃. 2. phy. Dicunt ēt relatiue ad ꝯpositũ sicut
ps ad totũ: ⁊ sicut simplex ad ꝯpositũ ⁊ silr ꝯposi-
tum dr̃ ad ptes. Sʒ qꝛ oīs cā inquātũ ē cā est nālr
pꝛoꝛ suo cāto: sciēdũ ē ꝙ pus dr̃ duobꝰ mõis: vt di
cit Arist. in. 3. de aīali. p quoꝝ diuersitatē pt̄ dici
aliqd pus ⁊ posteriꝰ respectu eiusdē: ⁊ cā ⁊ cātum
Dicit. n. aliqd pus altero gnātõe ⁊ tpe: ⁊ iteꝝ sbā
⁊ ꝯplemēto. Cũ. n. opatio nāe ꝓcedat ab ĩpfecto
ad pfectum ⁊ ab incõpleto ad ꝯpletum: ĩpfectum
ē pus pfecto. s. generatõe ⁊ tpe: sʒ pfectũ ē pus ĩp-
fecto sbā: sic põt dici ꝙ vir ē añ pueꝝ fm sbam ⁊ cõ
plementũ: sʒ puer ē añ viꝝ gnātõe ⁊ tpe. sed lʒ in
rebus generabilibꝰ impfectũ sit pus pfecto ⁊ po-
tentia actu ꝯsiderādo ꝙ in vno ⁊ eodē pus ē ĩpfe-
ctuʒ qꝫ pfectũ ⁊ potētia qꝫ actus: simplr tñ loquē-
do oʒ actum ⁊ pfectũ pus eē: qꝛ qđ reducit poten-
tiam ad actum: actu est: ⁊ qđ perficit impfectum
pfectum est. Materia quidem est pꝛioꝛ forma
generatione ⁊ tempoꝛe. Prius est eniʒ id cui ali-
quid aduenit qꝫ id quod aduenit. Sed forma
est pꝛioꝛ materia substantia ⁊ complemento: qꝛ
materia non hʒ esse completuʒ nisi per formam

Similiter etiã efficiens est prius fine: generatione et tpe: cum ab efficiente fiat motus ad finẽ. Sed finis est prior efficiente inquãtum est efficiẽs fõa et complemẽto: cum actio efficientis nõ compleatur nisi per finẽ. Ergo iste due cause. s. materialis et efficiens sunt prius per viã generationis. Sed forma et finis sunt prius per viam perfectiõis. Et notãdum q duplex est necessitas: absoluta et conditionalis. Necessitas quidem absoluta est que procedit a cãis prioribus in viã generationis: que sunt materia et efficiens: sicut necessitas mortis que prouenit ex materia et dispositione contrariorum componẽtium. et hec dicitur absoluta quia nõ habet impedimẽtum. Dicitur etiã necessitas materie. Necessitas aũt conditionalis procedit a causis posterioribus in generatiõe s. forma et fine. sicut dicimus q necessariũ est esse cõceptionẽ si debeat generari homo. Et ista dicitur conditionalis: quia hãc mulierem concipere nõ est necessarium simplr sed sub conditione. s. si debeat generari homo: et hec dicitur necessitas finis. Et notandum q tres cause possunt incidere in vnũ. s. forma: finis: et efficiẽs: sicut patet in generatiõe ignis. Ignis. n. generat ignem: ergo ignis est causa efficiẽs inquãtum generat. et iterum ignis est causa formalis: inquãtum facit esse actu qd prius erat in potẽtia: et iterũ finis est: inquãtum terminãtur ad ipsum operatiões agentis et inquãtum est intẽtus ab agente. sed duplex est finis. s. generationis et rei generate: sicut patet in generatiõe cutelli. Forma. n. cutelli est finis generatiõis. Sed incidere qd est operatio ipsius cutelli. est finis generati. s. cutelli. Finis aũt generatiõis cõincidit cum duabus dictis cãis aliquãdo. s. q̃n fit generatio a simili in spẽ: sicut homo generat hominẽ: et oliua oliuam: quod nõ põt intelligi de fine rei generate. Sciẽdum tñ q finis incidit cum forma in idẽ numero: quia est idem numero: qd est forma generati et finis generationis. sed cum efficiẽte nõ incidit in idem numero sed in idem spẽ. Impossibile est enim vt faciens et factum sint idem numero: sed possunt esse idem specie. Unde quãdo homo generat hominem homo generans et generatus sunt in numero diuersi sed idẽ specie. Materia aũt nõ coincidit cũ aliis quia mã ex eo q est ens in potẽtia hz rõnem imperfecti. sed alie cause cum sint actu habent rõnem perfecti. Perfectum aũt et imperfectum nõ coincidunt in idem.

Viso ergo q quattuor sunt cause. s. efficiẽs: formalis: materialis: et finalis: sciẽdum est q quelibet ipsarum cãrum dicitur multis modis. Dicitur. n. aliquid causa per prius aliquid cã per posterius: sicut dicimus q ars et medicus sunt cã sanitatis: sed ars est cã per prius et medicus per posterius. et silr in cã formali et in aliis causis. Et nota q semp debemus ducere qõnem ad causã primam. vt si queratur quare iste est sanus. Respondendum est quia medicus sanauit eũ: et iterum quare medicus sanauit eum: propter artẽ sanãdi quam hz. ¶ Sciẽdum est etiã q idẽ est dictũ cã propinquior: quod cã posterior: et cã remota qd causa prior. Unde iste due diuisiones causarum: aliqua per prius: aliqua per posterius: et cãrum aliqua propinqua aliqua remota: idem significant. Hoc aũt obseruãdum est q semper illud quod vlius est cã remota dicitur: qd aũt specialius cã propinqua. sicut dicimus q forma hoĩs propinqua est sua diffinitio. s. aĩal rõnale: sz aĩal est magis remotum et iterum sba remotior. Omnia. n. superiora sunt forme inferiorum: et silr mã ydoli propinqua est cuprum: sed remota est metallum: et iterum remotior corpus. ¶ Item causarum alia est cã per se alia per accidens. Causa per se dicitur que est cã alicuius rei inquãtum huiusmodi: sicut edificator est cã domus: et lignum mã scãni. Causa per accidens dicitur illa que accidit cause per se: sicut dicimus q grãmaticus edificat. Grãmaticus. n. dicitur cã edificans per accidẽs nõ inquãtum grãmaticus sz inquãtum accidit edificatori q sit grãmaticus: et silr est in aliis causis. ¶ Item causarum quedã est simplex: quedã cõposita. Simplex causa dicitur qñ solum cã dicitur illud quod per se est cã: vel solum id qd per accidẽs est. vt si dicamus edificatorem esse cãm domus: et silr si dicamus medicũ esse cãm domus. Cõposita aũt cã est qñ vtraque dicitur cã vt si dicamus edificatorẽ medicum esse cãm domus. Potest etiam dici cã simplex sz q exponit Auic. illud qd sine adiunctiõe alterius est cã: sicut cuprum est cã ydoli sine adiunctiõe alterius materie. Ex cupro. n. fit ydolum: et sicut dicitur q medicus facit sanitatẽ vel q ignis calefacit. Cõposita aũt cã est qñ oportet plura aduenire ad hoc q sit causa. sicut vnus hõ nõ est cã motus nauis: sz multi: et sicut vnus lapis nõ est mã domus. sz multi. ¶ Item cãrum quedã est actu quedã potẽtia. Cã in actu est q̃ cãt actu rem vel edificator dum edificat vel cuprum cũ ex eo fit ydolum. Causa in potẽtia est que licz nõ causet rem in actu: põt tñ causare. sicut edificator nõ q edificet sz quia põt edificare. et cuprum dum nõ est ydolum. Et sciẽdum q loquendo de causis in actu necessarium est cãm et cãtum simul esse. ita q si vnum sit: et alterum. Si. n. sit edificator in actu: oportet q edificet: et si sit edificatio in actu: oportet q sit edificator in actu. Sed hoc nõ est necessarium in causis que solum sunt in potẽtia. ¶ Sciẽdum est aũt q cã vlis comparatur cãto vli: et cã singularis cõparatur causato singulari: sicut dicimus q edificator est cã domus: et hic edificator huius domus. ¶ Sciẽdum est etiã q loquẽdo de principiis intrinsecis. s. mã et forma scdm conueniẽtiam et drãm principiatorum et cõueniẽtiam et drãm principiorum: quedam sunt idem numero vt sor. et hic hõ demõstrato sorte: quedã sunt diuersa numero: et idẽ spẽ sicut sor. et plato q licz differãt numero conueniũt tñ in spẽ hu-

mana. Quedam vero differunt in specie ꝫ sunt idem genere sicut homo ⁊ asinus ꝯueniunt in genere aĩalis. Quedam võ nõ sunt diuersa in genere::sed sunt idem solũ ꝫm Anologiã:sicut sb̃a ⁊ q̃titas que nõ ꝯueniunt in aliquo genere ꝫ cõueniunt solum ꝫm Anologiã. Conueniunt.n. soluꝫ in eo quod est ens. Ens aũt nõ est genus:q: nõ p̃dicatur vniuoce sed anologice. ¶ Et ad huius intelligentiã sciẽdum est ꝙ tripliciter aliquid p̃dicaꝝ de pluribus.s. vniuoce:equoce:Anologice. vniuoce quidẽ predicaꝝ aliquid ꝫm idẽ nomen ⁊ ꝫm rõnem eãdem.i. diffinitionẽ:sicut aĩal p̃dicaꝝ de hoĩe ⁊ asino. vtrumqꝫ.n. dicit aĩal:⁊ vterqꝫ ẽ sb̃a aĩata sensibilis quod est diffinitio aĩalis. Equiuoce predicaꝝ quod p̃dicaꝝ de aliq̃bus ꝫm ideꝫ nomen:⁊ ꝫm diuersam rõnem:sicut canis dicit de latrabili ⁊ de sydere celesti qui conueniũt in noĩe ⁊ nõ in diffinitione neqꝫ significatione. Id.n. qd̃ significaꝝ per nomẽ est diffinitio:sicut dicitur.4. meth. Anologice dicit predicari quod p̃dicatur de pluribus quoꝝ rõnes ⁊ diffinitiões sunt diuerse sed attribuunꝝ vni alicui eidem.sicut sanuꝫ dicitur de corpore aĩalis:⁊ de vrina ⁊ potione:sed nõ ex toto idem significat in oĩbus tribus. Dicit enim de vrina vt de signo sanitatis: de corpore vt de subiecto:de potõe vt de causa. Sed tñ oẽs iste rõnes attribuunꝝ vni fini.s.sanitati. Aliquãdo enim ea que ꝯueniunt ꝫm Anologiam ⁊ ꝓportionem ⁊ comparationem attribuunꝝ vni fini:sicut patuit in p̃dicto exemplo sanitatis. Aliquando vni agenti.sicut medicus dicit de eo q opera tur per artem ⁊ de eo qui operaꝝ sine arte:vt vetula:⁊ etiam de instrumẽtis:sed per attributioẽꝫ ad vnum agens:quod est medicina. Aliquando aũt per attributionem ad vnum subiectũ.vt ens dicit de substantia quãtitate:qualitate:⁊ alijs p̃dicamentis. Non.n. ex toto est eadem rõ qua sb̃stantia est ens:⁊ qualitas:⁊ oĩa alia. Sed omnia dicunꝝ ens ex eo ꝙ attribuunꝝ substantie que est alioꝝ subiectum.⁊ ideo ens dicit ꝑprius de substantia:⁊ per posterius de alijs.⁊ ideo ens nõ est genus substãtie ⁊ alioꝝ p̃dicamẽtorum:q: nulluꝫ genus predicaꝝ ꝫm p̃us ⁊ posterius de suis speciebus:sed ens p̃dicatur Anologice.⁊ hoc est qd̃ dicimus:ꝙ sb̃stãtia ⁊ quãtitas differunt genere sed sunt ideꝫ ꝫm analogiam. Eorum ergo q̃ sunt idem numero:etiam forma ⁊ mã sunt idem numero. Sicut Tullij ⁊ ciceronis. Eorum aũt que sunt idem sp̃e diuersaqꝫ numero:mã ⁊ forma nõ sunt eadẽ numero:ꝫ specie:sicut sortis ⁊ platonis.⁊ similiter eorum que sunt idem genere p̃ncipia sunt idẽ genere: vt aĩa ⁊ corpus asini ⁊ equi differunt sp̃e:sed sunt idem genere:⁊ similiꝝ eorum que ꝯueniunt ꝫm Anologiam siue ꝓportionẽ tñ p̃ncipia q̃dem sunt eadem ꝫm Analogiã tñ:siue ꝓportionem. Materia.n.⁊ forma ⁊ p̃uatio siue potentia ⁊ actus:sunt p̃ncipia substantie ⁊ alioꝝ generꝝ. Tamẽ mãa substãtie ⁊ quãtitatis:⁊ forma similiter ⁊ p̃uatio differunt genere:sed ꝯueniunt ꝫm ꝓportionẽ solum in hoc.ꝙ sicut mã sb̃stãtie se habet ad substãtiam in rõne mãe:ita se hꝫ materia quãtitatis ad quãtitatẽ.sicut tñ substantia est ceterorum cã ita p̃ncipia substantie sunt p̃ncipia oĩum alioꝝ.

¶ Explicit opusculum.31.de p̃ncipijs nãe sancti Thome de aquino.

¶ Incipit opusculum.32.eiusdem de nã mãe:⁊ dimẽsionibus interminatis. ¶ Qꝫ mãa prima nõ põt nisi p creationem in esse ꝓduci.⁊ ꝙ ip̃a est p̃mum subiectũ in generatõe phyca. CA.I.

Postq̃ de principijs sermo habit⁹ est remansit plenius naturaꝫ mãe ꝯsiderare. sciẽdũ est ergo ꝙ ad mãiam causalitas creature nõ se extendit. q: actio creature sup aliquid fundaꝝ: mãa aũt nõ hꝫ subiectum aliquod de quo p actionem educi possit:q: mãe nõ est mãa:vñ mãa nõ est generalis nec corruptibilis q: oẽ quod generaꝝ ex materia generaꝝ:⁊ quod corrumpiꝝ in mãiam corrũpitur:q: mãa est p̃ncipium p̃mum ex quo aliq̃d fit ⁊ vltimum in quod abijt quod corrumpiꝝ ꝫm phm̃.primo p:y. vñ ip̃a nõ nisi ex nihilo ꝓduciꝝ ⁊ nõ nisi in nihilum desinere põt. Sicut auteꝫ ex nihilo creatura nõ põt aliquid ꝓducere:ita ex sb̃tractione virtutis create corrumpiꝝ aliq̃d in nihilum. Creatura ğ mãiaꝫ causare nõ põt. Et q: oẽ agens phycum mediãte instrõ corporeo agit. actio aũt que per corpus exerceꝝ motus ẽ:iõ oĩs actio agentis phyci in motu ẽ:motus aũt ĩmobili est vt in subiecto sicut dicit.3.phy. Mãa aũt mobilis nõ est q: in oĩ eo quod mouet necesse est mãiam ymaginari.vt dr̃.2.meth. Omne.n. mobile hꝫ partẽ ⁊ partẽ:mãa aũt nõ hꝫ partẽ nisi sb̃ quãtitate. Subiectũ ğ actionis phyce erit mobile inquãtum actu existens. Unũquodqꝫ võ mobile mouet motu ꝓprio p qualitatẽ sibi inherenteꝫ que ẽ sibi p̃ncipiũ passiuũ sui motus cuiusmõi sũt grauitas ⁊ leuitas in motu locali. His.n. qualitatibus inest v̾tus generanꝝ ad motũ localeꝫ ĩ istis inferioribus. Inde ẽ ꝙ qñqꝫ hee qualitates dicũꝝ p̃ncipia actiua motus inquãtũ sunt instr̃a generãtis:qd̃ est mouens p̃ncipale grauium ⁊ leuiũ:qñqꝫ võ passiua inquãtum sunt effectus generantis Effectus.n. rõnem passiui hꝫ:q: p passioneꝫ sb̃iecti efficiꝝ de quo educiꝝ. Quedam.n. agenda nõ solum ꝓprios effectus causant:ꝫ etiã simul sua instrumenta vt generãs ignẽ nõ solum causat motum eius:ꝫ ad motuꝫ eius facit leue in igne. Uñ

te: et quãdoqz actiuum: quandoqz passiuum p̄rincipium motus dicit̃. Hec aũt qualitates mobilium nõ p̄nt eẽ qualitates p̄me: q: solũ ordinant̃ ad ea que sunt ext̃nea rei ad motũ. s. localem p̄ quem nõ acquirit̃ rei aliqua forma sb̃alis: ꝛ ideo necesse est aliquas qualitates p̄cedẽ in re q̃ sunt intra generãtis in acq̄sitione forme sb̃alis. Hanc. n. necesse est p̄cedere oẽm motũ localẽ ip̄ius. q: mot⁹ localis requirit in q̃titatẽ imobili: ꝛ partẽ ꝛ p̄tem. Forma aũt sb̃alis oẽm q̃titatẽ p̄cedit. actio aũt generãtis in p̄ductione forme sb̃alis ẽ alteratio cuius termin⁹ est spoliatio mãie a forma p̄oris ꝛ inductio noue forme: ꝛ sic corruptio vni⁹ est generatio alteri⁹. Cũ ḡ alteratio ẽ actio phyca: actio aũt phyca p̄ instr̃m corporeũ p̄ficitur: vt dictũ ẽ: ꝛ oĩs talis actio p̄ motuz exercet̃. ideo alteratio cuius termin⁹ est generatio requirit subiectum actu exñs vt mobile graue vł leue. Alteratio aũt motus est vt dĩ. 5. phy. Quia ḡ in termino cuiuslibet motus quedã quies inuenit̃ s̃m naturam ip̄ius mot⁹: vt in motu locali est quies s̃z locum terminãs ip̄m motũ: in motu aũt dealbationis quies est ip̄a albedo terminãs ip̄am dealbationem. Ideo in fine dealbationis quies est inductio forme sb̃alis. Alteratio ḡ per quã spoliat̃ mãia p̄ori forma in se requirit subiectum actu exñs q: ip̄a motus est: vt dictũ est. In suo aũt termino nõ req̄rit subiectum actu exñs. termin⁹ aũt eius est generatio. Vñ generatio nõ requirit sb̃iectum: nisi in potentia tñ. Hoc aũt solũ manet in generatione q: subiectũ necessario manet cuz eo cuius est subiectũ. Cũ ḡ generatio nõ est motus sed mutatio: vt dicit̃. 5. phy. cũ generatio sit terminus actionis phyce. s. alteratõis q̃. p̄pter naturam motus requirit semp̄ subiectũ actu existens mãia que est subiectũ generatõis nunq̃ est sine forma: ideo agens in cuius actiõe nõ oz p̄cedere aliquẽ terminũ actionis põt ex mãia aliquid educere sine alternatione aliqua: siue ex nihilo sine aliquo motu p̄supposito. Actio namqz sua cuz nõ sit motus neqz termin⁹ motus ens in potentia tñ. transmutare põt subito sine vlla alteratione p̄cedente: q: t̃p̄us nõ requirit̃ q̄ mẽsuret actiõez rei naturalis nisi p̄pter motũ adiunctum. Unde nõ foret necessariũ mãiam vniri forme p̄ actionem diuinã cui subiceret̃ forma vnita s̃z p̄ actionem phycam que non attingit ens in potẽtia tñ se s̃z in suo termĩo vbi cessat mot⁹: Ex terminoḡ actõis phyce sumi põt via ad naturam materie ingrendam sicut facit phs. in. 1. phy.

Qualiter p̄ mutationẽ formaꝝ deuenit̃ in cognitionẽ materie ꝛ s̃m quã rõnem mãia est p̄ncipium indiuiduationis. CA. II.

Consideranda est ḡ q̄ terminus actionis phyce est duplex. s. p̄mus ꝛ scd̃s. Prim⁹ ẽ generatõ q̃ est t̃min⁹ alteratõis phyce. Scd̃s vo est forma que ẽ finis generationis s̃z nõ semp̄ vi generatõis inducat̃ forma que est finis generationis: sicut p̄z de aĩa humana que nõ introducit̃ p̄ agens phycum: vñ p̄mus terminus actõs phyce in generatione humana est dispositio sufficiẽs ad introductionem aĩe que a phõ dicit̃ generatõ in. 2. phy. q: hõ generat hoiez ꝛ sol. Proprie vo generatio est qñ forma ex natura generãtis generato adiungit̃: q̃d fit qñ p̄ncipium actionis nõ excedit modũ agendi in nulla sua v̄tute: sicut p̄z de ei⁹ bus formis mãie imersis. Tales. n. forme nõ s̃z aliquid sui p̄ncipiũ agendi quasi aliquid sui sit nõ imersum mãie: aliq̄d vo imersũ: s̃z oĩno sunt p̄ncipium actiõis rerum quaꝝ sunt forma: iõ ex vi actionis fit aliq̄d sĩle in spẽ in genere talium reꝝ. Sed aĩa hoĩs excedit modũ actionis sue ꝛ generationis: q: aĩa hoĩs nõ est forma mãie penitus imersa. Generatiua. n. potentia hoĩs non est tota v̄tus aĩe humane sed vna pars eius q̃ cõditiones mãie nõ excedit: ꝛ iõ in generatiõe hoĩs nõ attingitur ad idem spẽ ex vi generatõis: sicut in aliis. Quantũcunqz. n. mãia s̃m naturã disponat̃ ad aĩam humanã deus tñ posset eã nõ creare. Ex generatione ḡ que ẽ p̄mus terminus actõis phice accipi põt que sit natura mãie. Cum. n. nõ req̄ratur aliquod subiectũ actu in actiõe phyca: nisi p̄pter motũ: sicut de alteratione dictũ est: ꝛ subiectum necesse sit manere in toto motu: seq̄tur necessario q̄ quãdiu est aliq̄d de natura alteratõis ꝛ motus: subiectum eẽ in actu. Cum vo mot⁹ alterationis deficit: deficit subiecti actualitas. hec aũt est in eius termino q̃ est generatio. Vñ in generatione necessario tota actualitas subiecti alterati peribit. Solum ḡ ens in potentia manet in generatiõe. Ens aũt in potẽtia est materia solum ꝛ iõ mãia nuda est subiectũ generatiõis. Cum ḡ mãia impediat cognitionẽ. ꝛ vnũquodqz nõ cognoscat̃ nisi s̃m q̃d est actu vt dicit̃. 9. meth. ideo mãia nõ est scibilis nisi in ordine ad formã vt dicit phs. 1. phy. ideo formam p̄ p̄us oz cognoscere ꝛ p̄ eam requirere naturã mãie. Forma. n. ẽ terminus actõis phyce: vt dictũ est. Sciẽdum ẽ ḡ q̄ in termino cuiuslibet motus nihil est illo q̃d p̄ motum derelinquit̃ sicut in termino mot⁹ localis nihil est de loco a quo incipit motus localis: ꝛ in termino dealbationis nihil est de nigro a quo incipit dealbatio. Cuz ḡ alteratio ab actu forme sb̃alis incipiat: ꝛ ip̄m compositũ alteret̃ alteratõne mãie: ad denudandã ip̄am ab oĩ actu quem p̄us hẽat: vt dictũ est in termino eius necessario denudabit̃ ab actu p̄mo quez hẽbat. Primuz eniz in cõstitutiõe ẽ vltimũ in resolutione. Hoc aũt est actus forme sb̃alis. Quod ḡ manet derelictuz a forma sb̃ali hẽ mãia: q: p̄ actõz creature ñ deuenim⁹ in nihil: vt dictũ ẽ. Sic ḡ p̄ formã cognoscibilis est mãia. Qz tria sũt genera formaꝝ. C. III.

Sciendum aũt q tria sunt genera formarum. Quedã.n. est forma que ẽ ipm suũ esse et nõ recipit ab aliquo priori nec cõicat alicui posteriori: ⁊ talis forma ẽ deus: ⁊ ideo ipe solus ẽ infinitus absolute. Alie võ sunt forme q̃ lʒ nõ sint recepte in matia tñ nõ sunt ipm suũ eẽ: cuz in eis cadat compositio ẽentie ⁊ esse: ⁊ iõ ex vna parte sunt finite ⁊ ex alia infinite: finiunt.n. ẽm suuz eẽ sursum terminatũ ab alio: sed nõ deorsum cũ nõ recipiant in aliquo inferiori. Et hec est doctrina cõmẽtatoris in li. de cãis. Alie aũt sunt forme que vndiqz sunt finite: q̃ ⁊ esse aliunde hñt qd est cõe oi creature ⁊ nihilominus recipiunt in aliq̃ materia. Inter quas tñ est magna dĩa: q: q̃to mini⁹ in matia imergunt tãto minus finiunt: ⁊ iõo aĩa humana quodãmodo est oĩa: vt dĩ. 3. de aĩa. Eo enim q nõ imergit matie sicut alie forme remanet in ea quedã infinitas. Vñ intellectu ad plura se extendit: sensus võ ad pauciora: nec ppter hãc maiorẽ eius extẽsionez spgit ad multa: sʒ magis vnitus remanet in acceptiõe pluriũ intelligibilium q̃ sensus in paucis sensibilib⁹: ⁊ hʒ est pp vnitatem maiorẽ medij p quod ipa cognoscit qd est magis vnũ q̃ mediũ quo pficit sensus cognitio.

Ex his gͦ pstat ⁊ manifestũ ẽ q forme in se accepte vnite sunt ⁊ nõ dispse. Cum võ in mã recipiũtur ⁊ ei imergunt patiunt diuisionẽ in sui nã: ⁊ iõ cum spẽs formã sequat: in formis sepatis a mã ñ est dĩa suppositorum vl multitudo in eadẽ spẽ: sʒ rõne formali. sʒ quodlibet suppositũ vnite colligit in se totã suã spẽm. In formis võ in mã receptis vna spẽs repit in multis supposit. sed hʒ nõ est a nã mãe qualitercũqz accepte: cum mã sit de nã spẽrum in rebus mãlibus: sʒ hʒ est p receptionem forme in mã ẽm qd est sbm pmum. Cũ.n. sbm in aliqua spẽ seu aliq̃ pars subiectiua sit pma sba q̃ indiuiduũ dĩ: illud qd hʒ rõnem pmi subiecti ẽ cã indiuiduatiõis ⁊ diuisionis spẽi in supposit. pmũ aũt sbm est qd in alio recipi nõ põt: ⁊ iõ forme separate: eo ipo q in alio recipi nõ pñt hñt rõnem pmi subiecti: ⁊ iõ se ipis indiuiduant. Et cũ i ipis nõ sit nisi forma ẽ in eis forma ẽm rõnem forme ⁊ iõ cũ i eis sit idẽ suppositũ ⁊ forma ex quo se ipis indiuidũt inquãtum hñt rõnẽ pmi sbiecti ad multiplicationẽ suppositorum multiplicat in eis forma ẽm rõnẽ forme ẽm se ⁊ nõ p aliud q: nõ recipiũt i alio. Oĩs.n. talis multiplicatio multiplicat spẽm ⁊ iõ in eis tot sunt spẽs quot sũt indiuidua. In alijs võ formis vbi ẽ mltitudo forme p receptiõem in alio qd hʒ rõnem pmi subiecti ⁊ nõ ẽm rõnẽ forme manet eadẽ spẽs in diuersis supposit. Hoc aũt recipiẽs ẽ mã nõ qualitercũqz accepta vt dcĩ ẽ, cũ ipa sit de intellectu pdicc spẽi: sʒ ẽm qd hʒ rõnez pmi subiecti. ⁊ signatio eius ẽ esse sub certis dimẽsionib⁹ q̃ faciãt eẽ hʒ ⁊ nũc ad sensuz demõstrabile. Ad hãc igit diuisionẽ forme nõ requirit in mã dimẽsio aliq̃ interminata. Matia.n. ẽ pncipiũ idiuiduatõis vt ẽ pmũ sbʒ. vt dcĩ ẽ ⁊ solũ sic. Quã diu eni manet aliqd vlteri⁹ receptibile nõ inuenit vltimũ qd i nllo natũ ẽ recipi. si aũt sint dimẽsiões interminate necẽio erũt in mã vt in subiecto. Mã aũt cũ ⁊ ib⁹ dimẽsionib⁹ nõ ẽ pmũ sbʒ: sʒ ẽm se ⁊ in nã sua p quẽ modũ nõ ptinet ad nãz spẽi sʒ put ẽ in acceptõe itellect⁹ cuius ẽ determinatõz seu intẽtõez spẽi pcipe. Cũqz forma recipit in mã circũscript oib⁹ p intellectũ dimẽsionib⁹ fit aliqd extñs i gnẽ sbe: ⁊ vltimũ pplet ã hñs rõnẽ indiuidui in sba. sʒ nõ fit hʒ ⁊ nũc demõstrabile sine dimẽsionib⁹ determinatis ⁊ certis q̃s hrẽ necesse ẽ: eo q forma recipit in mã cũ ipossibile sit eã recipi in mã qn pstituat corpus sõe sub cui⁹ ppa figura sũt dimẽsiões ipe. ⁊ iõ dĩ q mã sb certis dimẽsionib⁹ ẽ cã indiuiduatõis: q nõ dimẽsiões cãet indiuiduũ cũ accidẽs nõ cãt suuz sbm: sʒ q: p dimẽsiões certas demõstrat indiuiduuz hʒ ⁊ nũc sicut p signũ ppũ idiuidui ⁊ isepabile.

In quo ponit opinio pmẽtatoris de dimẽsionibus interminatis ⁊ reprobat. CA.IIII.

Ex dict gͦ pʒ q aueroys errauit i li. d sba orbis ponẽdo dimẽsiones interminatas pesse i mã. ⁊ hʒ necẽio ad pductionẽ formarum sbaliũ. Ex̃ rõ potissima ẽ d diuisione q: diuerse forñ pñt recipi in eadẽ pte mãe: nec mã hʒ ptẽ ⁊ ptẽ nisi p q̃titatẽ nec pt q̃titas iminata itelligi nisi pcesserit forma sbalis: iõ dicit pbm posuisse dimẽsiões interminatas necẽias ad pstõnẽ rerum nãliũ ⁊ has persistere i ẽentia mãe q̃ in aduẽtu forme sbalis iminant. Eẽtiã võ mãe dic spoliari ñ posse his diuisionib⁹ aliqñ nõ fieret de corpe corp⁹ ⁊ de dimẽsiõib⁹ dimẽsiones qd ipe p pueniẽti hʒ: si võ ẽ aliq̃ forma q̃ nõ diuidit p mãe receptõez sic forma celi ñ ẽ necesse ponẽ tales dimẽsiões: ⁊ iõ dic Aui. errasse q: nõ posuit tales dimẽsiões: sʒ voluit q pmuz qd icit mãe eẽ formã sbalẽ ⁊ iõ mlta incõueniẽtia sequũt ex dict Aui. sʒ ormẽ. q: sic nõ diuideret forma p mãz nec reciperet i mã nisi forma vna tñ ⁊ illa duraret in ea ppetuo. hec ẽ opi. aueroys d dimẽsionib⁹ interminat: pͦ quã rões ponẽ necesse ẽ vt verus mod⁹ generatõis rerum inueniat. posteri⁹ võ qm ipossibile ⁊ icõueniẽs ẽ ponẽ dimẽsiones interminatas oñdet. sic.n. credim⁹ intẽtõez nrãz posse iplere. arguit itaqz sic. pdicte dimẽsiões q ẽentialr q̃titates st ⁊ si nõ actu ad gen⁹ q̃titat ptineãt: aut sũt educte de potẽtia mãe ei hʒ aut ñ: si st educte de potẽtia mãe gͦ p⁹ ubi nõ erant i mã nisi in potẽtia mãe. p modũ aliquorum q̃ de potẽtia mãe educunt. Spoliari gͦ pt mã talib⁹ dimẽsionib⁹: c⁹ p̃riũ ipse dicit. ⁊ iterum qd deducit de potẽtia mãe educit p trãsmutationẽ mãe. Nõ aũt est trãsmutatio i mã nisi trãseũdo d potẽtia mãe i actum fõme sbal orum igit tales dimẽsiões seq iductõez alic⁹ fõme sbal in mã sʒ oẽs dimẽsiões q̃ sequũt formã st terminate ẽm eãdẽ. igit ñ erũt dimẽsiões interminate educte

de potētia māe. Si vō nō sunt educte de potētia
māe nō erūt tm̄ duo p̄ncipia in ↄ̄stitutione rerum
nālium mā.s. ⁊ forma. sȝ ēt terciū. s. dimēsiones p̄
dicte. Oē.n. quod manet ⁊ nō fit ex aliquo neces-
se ē esse p̄ncipiū vt dr̄ p̄mo phẏcoꝝ. Et iterū acci
dentia hr̄it aliqua alia p̄ncipia a p̄ncipijs sb̄e. s. di
mesiones p̄dictas: qd̄ ip̄e cōmentator hȝ p se dicēs
dimēsiones terminatas fieri ex interminatis.
Preterea ille dimēsiones iterminate aut distin-
guūt partes māe ab inuicē aut nō. Si distinguūt
cū oīs distinctio sit ab aliquo actu: mā hēret distin
ctas partes actu ⁊ nō ab aliqua forma sbali: qd̄ ē
īpossibile cū mā nō habeat esse nisi a forma sbali.
Si vō nō distinguūt nisi in potentia ad nihil po-
nunt̄ in mā: q: in materia nuda ē potentia ad di-
stinctionē partiū: quā acqrit itroducta forma: qd̄
est totū cōpositū ex diuersis partib᷒. ¶ Preterea
in substātijs p̄us est intelligere essentias reꝝ q̄ȝ eē
earū sicut recipiens p̄us est recepto nālr: sȝ cū ac-
cidentia nō hēant esse ī suis essentijs sȝ p eoꝝ rece
ptionē in suis subiectis in qb᷒ hr̄it eē nālr p̄us ē eē
qd̄ hr̄it ī suis subiectis q̄ȝ eēntia ī ↄ̄sideratōe sui ge
neris: īpossibile est ǧ dimensionū essentias itelli-
gere in mā sine esse. Esse aūt ē p̄mū oīum actuū ǧ
sine actu nō est itelligere dimensiones ī materia
¶ Preterea aūt fit vnū ex dimēsionib᷒ iterminā-
tis ⁊ ex mā aut nō. Si fit vnū: aut p se aut p accn̄s
nō p se: q: tūc ex subiecto ⁊ accn̄te fieret vnū per se
qd̄ est ↄ̄ phm̄. Si p accn̄s cū oē p accn̄s ad p se ha
beat reduci: ǧ opȝ p̄existere aliqua ex qb᷒ fiat vnū
p se: hoc aūt nō est nisi cōpositū ex mā ⁊ forma sba
li necessario ǧ p̄exiſtit forma sbalis qbuscūqȝ di-
mēsionibus. Si nō fiat vnū ex mā ⁊ talib᷒ dimē-
sionibus tūc eē accn̄tis cōnumerabit̄ illi ī quo est
qd̄ est īpossibile nisi essent duo distincta ab inuicē:
nō ǧ erūt dimēsiones iterminate in mā an̄ formā
sbalem. ¶ Preterea oē qd̄ ptinet ad gen᷒ aliqd̄:
aut ē ↄ̄tentū ī illo genere vt ē sp̄es vel gen᷒ vl̄ indi-
uiduū: vel ē reducibile ī illud gen᷒ vt p̄ncipiū re-
ducit̄ ad gen᷒ p̄ncipiati ⁊ p̄uatio ad gen᷒ sui habi-
tus ⁊ pars ad gen᷒ sui toti᷒. Predicte aūt dimen
siones nō sunt ī genere q̄ntitatis vt sp̄es vel indi-
uiduū cū oīs sp̄es sit denoīata seu determinata re-
specta sui generis ⁊ indiuiduū respectu sp̄ei: nec sīt
in genere q̄ntitatꝭ vt p̄ncipiū est in genere sui p̄nci
piati. Principiū.n. dimensionū nō est dimensio.
Prima.n. dimensio ē linea cui᷒ p̄ncipiū est pun-
ctus: q oī dimensione caret cū partē ⁊ partē nō ha
beat. Cū ǧ q̄dā indiuisibilia sint p̄ncipia oīuȝ dimē
sionū terminataꝝ: īpossibile est ponere dimensio
nes iterminatas in mā vt p̄ncipia dimensionuȝ
terminataꝝ nec sunt reducibiles ī genere q̄ntitatꝭ
vt p̄uatiōes: q: p̄uatiōes nō hr̄it essentias. Ille aūt
dimensiones eēntie q̄dā dicunt̄. Nō reducunt̄ ēt
sicͥ partes ad totū. Totū.n. in q̄ntitate hȝ ptes det

minatas p certas dimensiones: q̄ntitates aūt in-
terminate nō sunt partes alicui᷒ q̄ntitatis termi-
nate. ¶ Preterea qd̄ hȝ essentiā diffiniri pōt ⁊ si
esse nō habeat q: diffinitio idicat essentiā reiꝫ ī
accn̄tibus īpossibile est diffinitionē assignare nisi
p subiectū ī quo eē hr̄it q: esse eoꝝ nō sequit̄ coruȝ
essentias ī ꝓprio genere. Impossibile est ǧ ponere
essentias accn̄tiū sine esse sui subiecti: mā aūt non
hȝ esse sine forma: īpossibile est ǧ ponere dimen-
siones in mā sine forma sbali. ¶ Preterea inter
minatū aufert certitudinē a q̄ntitate: sȝ ī q̄libet re
nāli est certitudo q̄ntitatis posita vltra quā ⁊ citra
quā nō extendit̄ ↄ̄sideratio phẏca fm̄ phm̄ scd̄o d̄
aīa: vn̄ nec de mā loquit̄ phs cū accipit̄ aliqd̄ ci-
tra minimā carnē vt pȝ p̄mo phẏcoꝝ: sȝ ē tm̄ me
thaphorica siue itelligibilis q: cū de eā loqt̄ phs
accipit eā ī ordine ad formā phẏcaȝ q̄ ē semp ter-
minata. De dimēsionib᷒ ǧ iterminatꝭ nihil ad nā
lem spectat. Ip̄e tm̄ cōmētator dic̄ phm̄ eas inue-
nisse nō ↄ̄siderās q phs extendit ↄ̄siderationem
suā vsqȝ ad mathematicā tanq̄ȝ ad terminuȝ nō sui
generis. Vn̄ dimēsio iterminata excludit̄ a ↄ̄side
ratiōe phẏca ⁊ nō icludit̄ ī ea. ¶ Preterea fm̄ phȝ
p̄mo phẏcoꝝ si generat̄ hō d̄ necessitate generat̄
h aīal ex nō hoc aīali ⁊ nō ex nō aīali simplr̄. Sȝ si
generaret̄ aīal simplr̄ de necessitate generaretur
ex nō aīali simplr̄. Et h est sufficiēs rō ad ondēdū
res a deo eē p̄ductas ex nihilo cū sit eā entis abso
lute qd̄ necessario erit ex nō ente simplr̄ h aūt ē ni
hil. Cū ǧ dimēsiones simplr̄ sint dimēsionis ter-
minate ⁊ pfecte necessario erūt ex nō dimēsioni-
bus simplr̄. Hoc aūt est nihil ante dimēsiones: ⁊
h ip̄e cōmentator p incōueniēti hȝ. ¶ Preterea
p̄ncipiū oīum dimensionū est pūctus: vn̄ in diffi-
nitione linee q̄ est p̄ma dimēsio punct᷒ ponit̄. Li-
nea.n. ē cui᷒ extrema sīt duo pūcta vt dic̄ euclides
Impossibile est aūt ponere rē aliquā ⁊ nō rei p̄nci
piū: īpossibile ē igit̄ lineā sine pūcto poni. Pūct᷒
aūt sicͥ est p̄ncipiū linee sic ē ei᷒ termin᷒ vt pȝ p dif
finitionē linee: īpossibile est ǧ dimensionē intmi-
natā ponere cū nulla possit eē sine pūcto. Pūctus
aūt iterminat᷒ nō est cū ip̄e sit terminus aliaꝝ di
mēsionū ǧ intminat᷒ nō est nec eē pōt. ¶ Pretea
cū dimēsio iterminata fiat tminata p itroductio-
nē forme: ip̄a aūt dimēsio iterminata aut ē in ma
teria sicͥ ī subiecto: aut ī ↄ̄posito. Sȝ ī materia nō
pōt poni cū nihil sit imediatius materie q̄ȝ forma
sbalis: nec iteꝝ foret hec dimēsio mēsura ip̄i᷒ cō-
positi: sȝ materie tm̄: q̄ntitas.n. solū ē mensura sui
subiecti: ⁊ h ē falsum: nec erit ī ip̄o cōposito: q: cū
terminatū ⁊ iterminatū nō variēt essentiā dimē-
sionū ī idē accn̄s p essentiā mutaret̄ de subiecto in
subiectū: aliud.n. ē ip̄m cōpositū ⁊ aliud materia
nuda. ¶ Ex dict ǧ manifestū ē q dimēsiones ter
minatas ī materia ponere ⁊ p̄cedere oēm formā

formalem ē īpossibile: nisi ītellectu tm̄ sicut ponūt mathematici. Sȝ de hoc posterius erit sermo.

¶ Qualiter res naturales generant̄ generatōe phisica ex materia ⁊ de mō ꝯstitutiōis rei. C.V.

Nunc vero restat modū ꝯstitutiōis rei ꝯsiderare. Ubi p̄mo attēdendū ē q̄ nihil ē cōe penit⁹ forme ⁊ p̄uatiōi nisi materia nuda: q: termin⁹ actiōis p̄hice. s. generatio attingit nudā essentiā materie q: generatio nō ē mot⁹: vt dictū ē. Alteratio. n. nō attingit nudā essentiā materie cū nullū accn̄s sit p̄ter suū subiectū. Subiectū aūt alteratiōis ē ens actu h̄ns diuersas ptes q: alteratio mot⁹ ē q̄ reqrit diuersitatē partiū. Nos. n. loqmur d̄ ea q̄ semp ē abiciēs aliqd a re alťata: talis. n. alteratiōis termin⁹ ē generatio. Materiā aūt h̄re diuersas ptes f̄m se ē īpossibile: q: diuersitas ptiū p̄p̄e ē ipsi⁹ cōpositi ꝯstituti ex partibus diuersis. Un̄ materia sicut est ī potētia ad formā cui⁹ acq̄sitio ē generatio cōpositi ex ptib⁹ ꝯstituti: ita ē ī potētia ad diuersitatē partiū ipsi⁹ cōpositi ex ea generati. Ex materia. n. non generat̄ forma p se f̄m ph̄m: q: illud ex quo generat̄ aliqd p se ē ps eius: materia aūt nō ē ps forme sȝ ipsi⁹ cōpositi: id cōpositū p se generat̄: vt d̄r. 7. meth. Cōpositū aūt d̄r q̄ h̄ȝ diuersas ptes. Un̄ diuersitas partiū nō ē materie nec forme sȝ cōpositi. Cōpositū aūt eē nihil aliud ē q̄ȝ materiā transmutari ad formā ad quā erat ī potētia. Ex quo mānifestū ē q̄ nō aliūde materia ē ī potētia ad ptes ſmiatas ⁊ distinctas q̄ȝ p id p qd̄ est ī potētia ad formā cui⁹ īductio est generatio cōpositi ex partib⁹ vt dictū ē. Et ex h̄ vlteri⁹ manifestū ē q̄ nulla potētia ponēda ē a pte materie nisi illa q̄ pficit̄ p formā s̄balem cū ad idē gen⁹ spectēt materia ⁊ sua forma: potētia aūt in q̄ p̄dicte dimensiones ponunt̄ nō īformat̄ forma s̄bali cū ad idē gen⁹ s̄be nō ptineat: īpossibile ē ḡ ponere aliquā aliā potētiā ex parte materie respectu forme s̄balis ⁊ respectu diuersaꝝ partiū ipsi⁹ cōpositi generati p īductionē forme ī materiā. Et ideo mānifest⁹ ē error auerrois q̄ posuit dimēsiones īterminatas ī materia potētiā quādā ad dimēsiones terminatas aliā a potētia materie respectu forme s̄balis: ⁊ de h̄ satis dictū ē sup̄. Cū ḡ aliq̄ forma substātialis pficit materiā: sicut potētia materie ē reducta p formā ad actū: ita p illud idē esse pmutat̄ ad distinctionē ⁊ terminationē partiū toti⁹ cōpositi. Illa forma. n. s̄bali nō solū ē vis pfectiua mā͞e sed ēt distinctiua toti⁹ p partes: ⁊ huic necesse ē ridere a parte mā͞e potētiā q̄ respiciat ipam pfectionē sui per formā ⁊ ēt partiū sequētiū diuersitatem.

¶ Ad cui⁹ euidētiā ꝯsiderādū ē q̄ si tota materia actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ attēdit̄: īuenit̄ ei⁹ potētia in q̄dam latitudine eē: q̄ nihil aliud ē q̄ȝ amplitudo pportionis sue ad oēs formas q̄ in ea simul eē pnt̄. Si. n. possibile eēt ipam totā spoliari ⁊ denudari ab oī forma quā mō h̄ȝ certū ē q̄ nihil diuersitatis ī ea reperiret̄ in aliq̄ partiū distātia: cū q̄ntitas sine forma s̄bali in mā eē nō possit: vt dictū ē. Sed nō pp̄ter h̄ depiret aliqd de potētia receptibilitatis formaꝝ q̄ de ea educi pnt̄ si simul de ea oēs forme q̄ modo in spāli īueniunt̄ p agēs sufficiens educerēt̄. Si vero aliq̄ particularis mā puta ignis vel aeris a sua forma spoliaret̄ manifestū ē ī ipa nō relinq̄ tā amplā potētiā ad formas d̄ ea educibiles: sicut īuenit̄ in mā ī sua v̄litate. Un̄ nec tot forme sensibiles nec tāta q̄ntitas de ea educerent̄ p quodcūq̄ȝ agēs sola sua potentia trāsmutata ad actū. Patet ḡ q̄ diuerse forme simul in mā recipi pnt̄ vt sunt q̄ttuor forme elemētares: ⁊ diuerse forme mixtoꝝ ex amplitudine pportiōis mā͞e ad suas formas: ⁊ nō ex aliq̄ diuersitate p̄existēte in mā p aliquā q̄ntitatē. Un̄ ad susceptionē diuersarū formaꝝ sicut ē necesse ī mā p̄existere aliquā diuersitatē partiū: sȝ subseq̄ necesse ē: ⁊ h̄ id q: inductio diuersaꝝ formarū ē gn̄ātio diuersoꝝ cōpositoꝝ h̄ntiū partes ⁊ formas diuersas vt dictū ē. Precedit tm̄ ī materia necessario pportio capacitatis: quā scire nō possum⁹ nisi f̄m q̄ videm⁹ ī ea: simul plures formas: sicut ī tota materia: vel vnā tm̄ sicut ī materia alicui⁹ particularis. Un̄ ponere qualēcūq̄ ptitionē a parte materie q̄si necessariā ad īductionē diuersaꝝ formaꝝ simul ⁊ hāc p̄existere sequit̄ ymaginationē q̄ ponit formas dari ab extra: q̄ cū in se diuersitatē habeāt p suā naturā seq̄ videt̄ materiā diuersitatē partiū h̄re p naturā q̄ntitatis ad suscipiēdas diuersas formas cū ī vna parte recipi nō possint. Sȝ cū forme nō educant̄ ab extra sȝ educant̄ de potētia materie p ei⁹ trāsmutationē f̄m ph̄m: materia aūt illud qd̄ ē in potētia ad formas s̄bales q̄ sūt act⁹ ei⁹: īpossibile ē q̄ncūq̄ ptitionē aū formā s̄balem ī ea ponere cū īductio forme sit generatio cōpositi cui⁹ solū ē h̄re partes p se: materia aūt ⁊ forma nō h̄nt partes p se: sȝ tm̄ p accn̄s: vn̄ nō diuidūt̄ nisi p accn̄s ad diuisionē. s. toti⁹. Ex quo manifestū ē q̄ p̄us q̄ȝ cōpositū ꝯstitueret̄ nulla partibilitas fuit ex parte materie cū h̄ nō cōpetat sibi nisi p accn̄s.

¶ Ex dictis ḡ manifestū ē q̄ rō cōmētatoris non cogit ponere dimēsiones īterminatas necessario p̄cedere vel p̄esse ī materia ad īductionē formaꝝ s̄baliū diuersarū: cū aliud possit eē rō sufficiēs vt dictū ē. Deceptus aūt fuit ex ꝯsideratōe materie pticularis ad cui⁹ silitudinē loqut⁹ ē de tota materia. Videmus. n. q̄ ī materia ī re pticulari h̄ȝ repiri duplex totū. s. totū eēntie ⁊ totū q̄ntitatis: ⁊ illud totū non debet̄ materie nisi p accn̄s: ⁊ silr̄ ē d̄ forma rei pticularis. Materia aūt f̄m totalitatē sue eēntie ē ī q̄libet pte rei: nō aūt f̄m totalitatē q̄ntitatis: ⁊ silr̄ ē d̄ forma rei pticularis. Tota. n. forma ignis f̄m totalitatē sue eēntie ē ī q̄libet pte sue materie: cū tota diffi-

nitio igni ꝯ cuilibet parti eiꝰ ꝯueniat: nõ aũt respi-
ciẽdo totũ q̃titatꝭ sue. ¶ Quãtũ aũt ad formas ꝑ
ticulares sciẽdũ ẽ ꝙ aĩa humana non ẽ q̃ta ſm ſe
nec ſʒ accñs. Per hũc ḡ modũ opinatꝰ ẽ auerois
ipam materiã ĩ sua vl'itate ſm totũ eẽntie sue ĩ q̃li
bet re particulari eẽ q̃ ẽ pars totiꝰ ex materia ge-
nerati: ⁊ iõ posuit ĩ ea q̃titatẽ ſm ſe totã vt ꝑ q̃ti-
tatẽ diuersificetꝭ ꝑ accñs ⁊ nõ eẽ tota totalitate q̃
titatꝭ in q̃libet re particulari in q̃ tñ eẽt tota totali
tate essentie. Sʒ cũ de materia nõ sit loquẽdũ ni
si ĩ ordine ad formã suã ſm phm: manifestũ ẽ nõ
eẽ sile de materia vli ⁊ de materia particulari: si
cut nõ ẽ sile de forma in vli ⁊ ĩ particulari. Forma
n. in vli est q̄cq̄d ĩ materia vl' de materie potẽtia
põt educi. Manifesta ẽ ḡ dña: q: forma particu-
laris tota ſm suã eẽntiã ẽ in q̃libet parte materie
⁊ materia silr sub q̃libet parte forme vt dcm̃ est.
Tota ãt forma in vli ẽt ſm totalitatẽ essentie non
ẽ in q̃libet parte materie: aliogn ĩ materia que ẽ
sub forma aeris esset essentia forme ignꝭ ⁊ oium
alioꝝ q̃ de materia generantꝭ. Un̄ necessario ꝓpt
ꝓportionẽ materie ad formã tota materia in cõi
ſm totũ eẽntie sue nõ erit sub forma vniꝰ eoꝝ que
generantꝭ de materia. Hec ḡ totalitas materie ẽ
ipa ꝓportio capacitatꝭ sue eẽntie ad formã: ⁊ non
aliqua diuersitas ĩtroducta ꝑ illã q̃titatẽ. Sicut
n. forma ĩ quadã amplitudine eẽntie ꝯsistit ĩ q̃ cõ-
prehendit q̄cq̄d de materia educi põt: ita ſm ꝓ-
priã rõnem materie corruptibiliũ ĩuenitꝭ ampli-
tudo capacitatꝭ eiꝰ correspõdẽs vt dcm̃ ẽ. Aliter
n. ex materia in q̃libet re particulari totũ posset
generari qd̃ generatꝭ ex tota materia. qd̃ manife-
ste est falsum: esse cũ ex minimo qd̃ põt esse ĩ igne
nulla alia forma educi possit.

¶ Quid sunt dimensiones interminate ſm ve-
ritatem. CA. VI.

Nunc ḡ restat oñdẽ q̃uo possibile sit dimen
siones ponere ⁊ q̃uo pñt dici ĩterminate.
Ad cuiꝰ euidẽtiã sciẽdũ ẽ ꝙ qdã alio mõ ⁊
rõnabiliꝰ eas posuerũt q̃ʒ auerrois. Dixerũt. n. ꝙ
forma scdi generis. s. corpis adueniens materie
dat materie quoddã eẽ icõpletum ordinabile ad
eẽ actu cõpletũ qd̃ aduenit materie ꝑ vnã aliã for
mã ꝑfectiorẽ. Per illã ḡ formã incõpletã dicũt in
re eẽ tres dimẽsiones ĩterminatas q̃ postea ter-
minantꝭ ad aduẽtũ alteriꝰ forme ꝑfectiorꝭ. Et ꝓ
tãto rõnabiliꝰ dixerũt isti q̃ʒ auerrois: q: non po
suerũt materiã nudã subiectũ aliquarũ dimensio
nũ sʒ cõpositũ ex materia ⁊ forma substãtiali. Sʒ
isti iterũ errauerũt: q: ĩpossibile ẽ ponẽ plures for-
mas sbãles ordinabiles ad inuicẽ in materia: q:
materia ẽ ĩ potentia ad formas q̃ de ea educuntꝭ.
Si ḡ eẽnt plures forme sbãles ordinabiles ad inui
cẽ ĩ materia: forma cõpletior aut educeretꝭ d̃ po-
tẽtia nuda materie aut de potentia totiꝰ cõpositi
ex materia ⁊ tali forma icõpleta. Sʒ nõ educitꝭ d̃
potẽtia totiꝰ cõpositi ex materia ⁊ tali forma: q: si
cut dictũ ẽ terminꝰ actiõis phyce. s. generatio at-
tingit nudã essentiã materie. Cũ ḡ forma q̃ ẽ ẽmi-
nus actiõis sit tñ illiꝰ subiecti qd̃ attingitꝭ ꝑ gene
rationẽ simplr̃ ĩpossibile ẽ ꝙ talis forma cõpleta
educatꝭ de potẽtia talis cõpositi ex materia ⁊ for-
ma incõpleta. Un̄ necesse ẽ ponẽtes plures formas
ordinatas ad inuicẽ destruere generationem sim
pliciter: ⁊ ꝯñter necesse ẽ ponere oẽs formas ꝑter
vnã. s. p̄mam eẽ accñtia. Si aũt forma posterior
educitꝭ d̃ potẽtia nuda materie: cũ ãt forma sub-
stãtialis solũ illã potẽtiã ĩformat d̃ q̃ educitꝭ: ergo
formã quã dicũt posteriorẽ ñ erit ꝑfectio talis cõ-
positi sʒ materie nude tñ modo: ⁊ sic nõ erit ordo
in formis sbãlibꝰ ĩ eadẽ materia cõmanẽtibꝰ: ⁊ h̃
idẽ dĩ. 7. meth. ¶ Sciẽdũ ẽ ḡ ꝙ oẽs dimẽsiones
sũt accñtia q̃ sequũtur materiã ĩ ordine ad formã
quã p̄mo materia nata ẽ iduere. hec aũt ẽ forma
corpis: q: totã materiã necesse ẽ sub forma corpo
ris ꝯtineri. Qd̃ nõ ẽ ĩtelligẽdũ ꝙ sit vna creata vl'
ĩcreata forma corpis q̃ p̄ma materia p̄mo infor-
metꝭ: q: ſm cõmẽtatorẽ materia p̄ma p̄mã habi-
litatẽ hʒ ad formas elementares ⁊ postea ad for-
mas mixtoꝝ. Ex quo manifestũ ẽ ꝙ eadẽ est for-
ma corporis simplicis cũ forma elemẽti ⁊ mixti
corpis: sʒ cpʒ p̄mo ꝙ ꝑ has formas ꝯstituatꝭ genꝰ
corpis: deinde spẽꝝ ꝑficitur. Materia nãq; ĩ q̃d-
ditate sua ĩdiuisibilis ẽ penitꝰ. ablata. n. q̃titate sba
manet ĩdiuisibilis vt dĩ p̄mo phycoꝝ. Sʒ ex cor
poreitate quã sequuntꝭ dimẽsiones q̃titatꝭ ĩ actu
sequitꝭ diuisio materie ꝑ quã materia ponitꝭ sub di-
uersis sitibꝰ: ⁊ ſm h̃ acq̄runtꝭ ĩ ea diuerse forme.
Ordo. n. ĩ situ corpoꝝ oñdit nobilitatẽ eoꝝ: sicut
ignis ẽ sup̄ aerẽ. Hec aũt acq̄sitio formaꝝ nõ oñ-
dit ordinẽ tp̄is sʒ nature. ¶ Pʒ ḡ ꝙ dimensiones
ĩterminate nõ trahũt originem a quocũq; gradu
quem facꝭ forma ignis ĩ igne: sʒ solũ a p̄mo: nihilo
minus ignis ſm totũ ẽ subiectũ dimẽsionũ ⁊ ſm
totũ ẽt mensuratꝭ: ⁊ idẽ necessario ĩuenitꝭ ĩ formis
corpoꝝ mixtoꝝ. Sʒ ꝯsiderãdũ est ꝙ ĩ mixtis cor-
poribꝰ q̃dã forme trahuntꝭ de potẽtia materie q̃-
dã nõ: vt hoĩum aĩe q̃ diuisionẽ nullo mõ patiũtꝭ: cũ
nõ sint dimensionate nec ꝑ se nec ꝑ accñs. Forme
n. q̃ nullo mõ sũt educte de potentia materie nullo
mõ diuisionẽ recipiũt ẽt ĩ materia existẽs. Un̄ aĩe
humane aliꝭ ẽminãt ordinẽ materie ad dimẽsio-
nes q̃ʒ forme q̃ de materia educuntꝭ. Cũ. n. accñ-
tia ĩseparabilia oriantꝭ a p̄ncipijs rei: in ipa re cõsti-
tuta ĩ actu erũt accñtia vt ĩ sbiecto. Si aũt forma
rei sit educta de materia ipa quã sequũtꝭ dimẽsio
nes: ipa forma erit nõ tñ semꝑ sʒ vt ĩ pluribꝰ dimẽ
sionata ⁊ diuisibilꝭ ꝑ accñs: sic est ĩ lapide ⁊ ĩ ligno:
in q̃bꝰ dimẽsiones redeũt semꝑ sup formã ipsarũ
reꝝ. Si v̓o forma nõ sit educta d̃ materia neq̃ re

deũt dimēsiones sup formā: ⁊ iō aïa hoïs oïno idiuisibilis ē. Pȝ ǧ ꝙ aïa hoïs nō īminat ordinē materie ad formā ī acq̄rēdo dimēsiones actu nisi altero mō tñ. s. ꝯstituēdo eas ī actu: ⁊ ħ est in ħ hoïe ī quo sunt vt accñtia ī subiecto. Ordo vō materie in acq̄rendo dimēsiones nō redeũtes sup formaȝ solū terminat̃ ꝑ formā q̄ de ea educit̃. Nec ꝓpter ħ minus pōt aïa humana q̄ȝ alia forma: qꝛ ħ accidit illi forme inq̄ȝtū educta ē de materia: qȯ nō ē de rōne forme vt forma ē: alr oïs forma educeretur de materia: qȯ ē falsū. Quicq̄d. n. pōt forma ī perfectioꝛ vt forma ē: pōt aïa humana ⁊ amplı᷒. Quia ǧ dimēsionalitas forme potētiā sonat ⁊ nō actū possibile ē ponē ordinem materie ad talē formā terminari ī potētia: ⁊ dimēsiones ī potētia sequi ordinē materie ad ipam formā. Et qꝛ dimēsio dicit formā ꝓpinquā actui siue ipi esse qȯ ꝑ dimēsionē acq̄rit̃: iō dimēsiones sequũtur materiā in ordine ad formaȝ q̄ ē in maxima ꝓpinq̄tate ad actū q̄ est eē. Nec ꝓpter hoc erũt diuerse essentie dimensionū in eadē re: qꝛ vnū ⁊ idē pōt simul eē ī actu in vno ordine: ⁊ ī potentia in alio ordine.

Quō dimēsiones pñt dici interminate: ⁊ quō eedē manēt ī generato ⁊ corrupto. C. VII.

Ex his ǧ facile ē scire quō dimēsiones pñt dici iterminate. Sicut. n. essentie rerum terminant̃ ꝑ sua eē q̄ sunt in reb᷒ maxime formalia. Ante vō q̄ȝ eēntie dicant̃ nō ꝯsiderant̃ in actu nec termiate sic dimēsiones p̄dicte sunt īterminate anteq̄ȝ dicant̃ eē ī actu. Et lȝ actu sint in hoïe vt ī subiecto ī quo hñt rōnem mēsurandi: qȯ est eis ꝓpriū: cū eē actu hñt: tñ habēt eē in potētia ⁊ nō sũt actu in illo ad qȯ depēdēt ẜm originē vt ī subiecto: ⁊ vt redeũtes super formas vtroq̄ȝ modo anteq̄ȝ ipm actu fuerit nec mensurāt illud qꝛ nihil hȝ ꝓpriā mēsurā qȯ nondū hȝ ꝓpriū esse. Cū aũt corrūpit̃ homo succedit forma d̄ns nouuȝ eē: ⁊ ħ erat forma ī ordine ad quā dimēsiones ipe sequebant̃ vt ad māam vł formā redeũtes. Unde eedē dimēsiones sunt ī viuo ⁊ ī mortuo ꝑ essentiā: qꝛ idē ordo manet in mā ⁊ ad eādē formā sed ẜm eē actu nō manēt nisi in quadā equalitate. Et idē ē de alijs accñtib᷒ q̄ sequunt̃ mixtionē elemētoꝝ vt albū ⁊ nigrū q̄ non remanēt ī mortuo quo ad ipam eē actu: nisi coꝝ silitudo quedā. Essentie vō huiusmodi accñtium nō alit̃ auferunt̃ nisi destructa origine ipa cui imobiliter inherēt: ⁊ ꝯhuntur ad eē actu cū mā quā sequũtur in ordīe p̄dicto ad formā vñ hō ē hō: ⁊ ideo hec accñtia non migrāt derelinq̄ndo suū subiectū: qꝛ qȯ a subiecto acceperũt ī subiecti corruptōe corrūpit̃. Et iō respectu eē actu posterioris subiecti a quo ēt ordinem seu originē hñt ideterminate erāt dimēsiones in viuo: terminant̃ aũt cū acq̄rũt eē actu talis subiecti ad qȯ p̄ndēt ẜm radicē: vñ sũt ꝓpria ei᷒ mēsura ēt hoïe mortuo. Ex dictis ergo manifestū ē necesse eē ponē eēntiā alicui᷒ forme in hoïe sine eē ꝑ cui᷒ māam dicte dimēsiones manēt p̄dicto mō de quo in seq̄ntib᷒ aget̃. Manifestū ē ēt subiecto eodē manēte dimēsiones easdē manere ⁊ ipo corrupto redigi ī māam eādē de q̄ iteꝝ eedē nũero educi nō pñt ꝑ nāȝ. Uñ si ꝑ naturā eedē specie educte eēnt nō forēt apte trahi ad eē actu eiusdē aïe: si tñ ꝑ miraculū educũt̃ eedē numero nate erũt ad eūdem actū aïe recipi. Ex quo pȝ ꝙ idē hō numero resurget: ⁊ nō ali᷒: cū oïa sua p̄ncipia reddeant ad iuicē eadē numero. Aïa. n. humana simplr̃ eadē numero manet post mortē cū plenitudine virtutū suaꝝ ad ꝑficiendū māam in oï gradu eodem quo p̄us eā ꝑfecit. Etiā mā manet eadē numero: cū ipa sit icorruptibilis. Easdē ēt dimēsiones necesse ē manere in mā: lȝ nō nisi ī potētia. Alit̃ agēs phẏcum easdē numero ꝓduceret qȯ falsū ē. Manēt ergo ī potētia māe eedē numero respectu agētis diuini: qꝛ aliter nō foret idē numero idiuiduū: cū dimēsiones agāt ad idiuiduationē vt sup̄ dcm̄ ē. Et iō ex eadē mā ⁊ eisdē dimēsionib᷒ cū aïa eadē resurget idē hō numero ⁊ nō ali᷒.

Quomodo in hoïe sunt plures forme ẜm essentiā. sed vna tñ ẜm esse. CA. VIII

Nunc restat ondere quō possibile sit eēntiā alicui᷒ forme ponere in hoïe sic ꝙ ad eaȝ nō seq̄t̃ aliqȯ eē sbale. Hoc. n. supposuimus supius. Ad hui᷒ ergo euidentiā ꝯsiderandū est ꝙ ꝓpriū est sbe esse simplr̃: vñ gnātio q̄ terminat̃ ad formā sine eē sbe ē generatio simplr̃ ꝓpriū vō accñtis ē eē ẜm q̄d sic generatio rei q̄ īminat̃ ad eē rei sub forma accñtali ē generatio ẜȝ q̄d. Esse aũt simplr̃ ē eē absolutū nō depēdēs ab eē alteri᷒ sic ei ïherēs. Lȝ oïa depēdeāt a deo sicut a cā p̄ma. Sic aũt aliq̄d ꝯtinet ꝑfectam rōnem essendi ẜm ꝙ ꝑfecta rō eēndi reperit̃ in eo vt in sba vt d̄r 6. methaphẏsice. Ad istud ergo esse absolutū participādum accedunt partes substātie ꝑ quod trahunt̃ ad genus sui totius. Esse vō accidentis depēdens est ꝑ modū inherentis. Unde accñtia nō trahunt̃ in genus illius cui ïherēt. Ex quo pȝ d̄ria inter esse partes alicui᷒ totius ⁊ esse accñtis. Esse aũt alicuius totius absolutū aliquādo est ꝓprius effectus dei. s. quādo tota res ẜm omnia p̄ncipia sua deducitur ex nihilo ad esse perfectū: sicut fuit in p̄ma productione rerū in qua causalitas dei extendebat̃ vsq̄ȝ ad ipam materiā. Qñq̄ȝ vō esse est effect᷒ creature. s. qñ agēs phẏcum agit ex suppositiōe subiecti nō ꝓducens totū illud qȯ ꝑtinet ad esse rei sed formā tñ: trāsmutādo materiā ad talem vel talem formā. Ad materiā. n. actio creature nō se extendit vt sup̄ dcm̄ est. In hoc. n. ꝯuenit agens diuinū cū agente phẏco: qꝛ vtrunq̄ȝ ad esse absolutū terminat actionem suā quod est vt-

timũ transmutatiõis siue simplicis emanatõis
lʒ in simplici emanatõe nõ sit prius ⁊ posterius ni-
si sm̃ intellectum tm̃. Cum ḡ tale eẽ absolutũ sit
terminus vtriusqʒ actõis: vt dictũ est. Materia
aũt nõ est esse vt subiecti qd̃ est eẽ absolutũ: nec etiã
forme materialis cũ ip̃a nõ sit habẽs esse: lʒ sit quo
aliquid est: sicut materia est: in quo aliquid est:
⁊ neutra actio terminatur ad materiam vel for-
mam materialem sʒ ad esse compositi cuius est ꝑ se:
⁊ absolute subsistere. De intellectu.n. eius est hr̃e
esse qd̃ nõ est de rõne ⁊ intellectu essentie. In tali
enim composito necessario est cõpositio duplex
suppositi.s. ⁊ essentie que in re materiali differunt
necessario cũ indiuiduum in materialibus multa ad-
dat supra naturã spẽi que essentiã tm̃ cõplectitur
⁊ ĩõ alia est compositio totius rei ⁊ sui eẽ. In rebꝰ
võ imaterialibus creatis tm̃ altera compositio ine-
nitur rei.s. ⁊ eẽ. In ip̃is ḡ nõ est eẽntia hñs eẽ ꝑ ali
quid qd̃ realr a se differat: cũ idẽ sit essentia ⁊ res
que significat vt hñs eẽ. Ideo eẽntia in eis est nõ
tanq̃ʒ p̃ncipiũ tm̃ quo aliqd dicit eẽ: sed sicut hñs
eẽ absolutũ nõ inherens. In substãtiis võ compo
sitis ⁊ materialibus in qbus eẽntia realiter differt
a supposito essentia nõ hʒ eẽ nisi ꝑ suppositũ cuius
est esse simplr ⁊ absolutum. vñ eẽntia in eis nõ est
vt habẽs eẽ: sed vt reductũ ad esse ꝑ suppositum
aliquod ⁊ indiuiduũ cuius est habere eẽ absolutũ
ad qd̃ terminat actio ꝓducẽtis. Cum ḡ forma ma
terialis sit ad quã nõ sequit aliquod suppositũ vl
indiuiduũ cuius ẽ habere eẽ absolutũ ad qd̃ ter-
minet actio ꝓducẽtis: vt dictũ est: possibile erit
ponere formã aliquam sbalem sine esse: sicut pos
sibile est ponere id qd̃ ẽ p̃ncipiũ sine relatione p̃n
cipii ⁊ sine p̃ncipiato. In imaterialibꝰ võ nõ est h
inuenire: cum in eis nõ sit eẽntia que nõ sit suppo
situ. Vñ posita eẽntia ĩ eis necessario ponit eẽ qd̃
ẽ suppositi. Ad ɔstitutionẽ aũt suppositi materialis
siue indiuidui quãtitas terminata requirit: que
vbicunqʒ fuerit tale indiuiduum necessario erit.
cum ip̃a sit ꝓpriũ ⁊ inseparabile signum indiuidui:
vt supra dictũ est. Omnes aũt forme elemẽtares
terminata quãtitates requirũt ⁊ diuersas ab inui
cem. Vñ vbicunqʒ fuerit forma elemẽtaris ne-
cessario erit suppositũ cuius est hr̃e esse completũ
⁊ terminatã quãtitatẽ. Vñ forme elemẽtares nõ
possunt in essentiis suis simul esse in vna re vt pʒ
libro de generatiõe ⁊ corruptiõe. In mixtis autẽ
rebus in quibus forma nõ educit de materia quã-
titas nõ sequit materiam in ordine ad talẽ formã
licet eẽ actu per eam in re habeat: vt dictũ est. cũ
quãtitas semꝑ respondeat illi p̃ncipio vl redeat
in p̃ncipium a quo originẽ sumpsit. Alia aũt hec
nõ est quanta: nec ꝑ se: nec ꝑ accidẽs: vt dictũ est:
vnde nõ repugnat in tali reponere eẽntiã forme
a qua dependeat quãtitas sm̃ originẽ ʒ siue cũ eẽ

quod se hẽat ad illã formã vt p̃ncipiũ ad p̃ncipia
tum. Unde tali eẽntie forme rõ actus nõ ɔuenit:
sicut nec mãe: cum eẽ sit actus cõis ⁊ p̃mus nõ so
lum mãrum sʒ etiaʒ formaꝝ. Vñ sine esse forma
nõ dicitur actus. Solum.n. natura sbalis esse in
substãtiis impedit duas formas sbales simul eẽ
in eadam mã: q: eẽ sbe est eẽ simplr. Vñ qd̃ adue
nit tali esse est accidẽs necessario. Esse etiã sbe hʒ
se sicut vnitas rei q: vnum ⁊ ens cõuertunt. Vñ
vna res nõ põt habere duo esse sbalia: nisi amit-
tat vnitatẽ suam. Vñ in re cõposita ex sba ⁊ acci-
dente nõ est vnitas: nisi sm̃ quid. Nihil ḡ ɔtradi
ctionis substinebimus si posuerimꝰ in re aliquas
formas: ad quas tñ nõ sequat eẽ simplr. Solum
enim ꝑ nãm ip̃ius esse simplr quod in sba repent
simplr impedit pluralitas formaꝝ sbalium eius
dem rei. Vñ certũ est ⁊ a pħs ɔcẽsum ꝙ ipossibi-
le est plura eẽ substantialia in vna re ponere: sʒ so
lum forma ad quã eẽ sequit in re ip̃a ponit. Alie
võ ei nõ ɔnumerant. ¶ Quõ aũt h itelligi possit
diligenter ɔsiderandum est reꝝ ꝓgressu. Scien-
dum est igit ꝙ mã est in potẽtia ad oẽs formas q̃
de ea educi possunt. Vñ quãto ad plures earum
simul accedit tanto plus ꝑficit eius potẽtia. ⁊ ĩõ
in elemẽtis materia est minꝰ ꝑfecta: q: solũ vnica
forma vniꝰ elemẽti perficit simlr. ⁊ si q̃nqʒ vĩtus for
me alteriꝰ elemẽti sibi assit h nõ ẽ ꝑ modũ manẽ-
tis: sʒ ꝑ modũ alterãt: sicut pʒ qñ calor ignis agit
in aerem ad inductionẽ forme ignis. In corpibꝰ
võ mixtis magis ꝑfecta est mã. Ibi.n. cum vna
forma mixti que dat eẽ sunt oẽs forme elemẽto-
rum virtute tm̃ ⁊ nõ in eẽntia. q: quelibet illaꝝ re
quirit debitã quãtitatẽ ⁊ terminataʒ vt dictũ est.
Vñ cum vnũ sit suppositũ mixti ⁊ eẽ vnũ vna est
forma eiꝰ. Supposita aũt mixta quedaʒ sunt aĩata
⁊ p̃cipue hõ cuius forma nõ ꝓducit ex mã dispo-
sita ꝑ q̃litatẽ mixti. vñ ɔueniẽs ẽ vt in aĩat sint es
sentie aliquaꝝ formaꝝ sine eẽ. Hoc.n. ẽ ꝓpinq̃ssi
mũ in quo aĩata pñt trãscẽdere simplr mixta.s.ꝑ-
ficiendo suã mãm in acq̃sitõe pluriũ formaꝝ sbl.
sicut videmꝰ ꝙ alio mõ fit simpler ex mixtis ⁊ alio
mõ ex mã p̃ma in q̃ nihil ẽ de actu forme educẽ-
de anteq̃ʒ fiat: sicut ĩ ere nõ ẽ aliqd de forma phyale
anteq̃ʒ phyala fiat: ⁊ in ligno silr nihil ẽ de lecto an-
teq̃ʒ fiat. Sic.n. se hʒ mã p̃ia ad ea q̃ ex ea fiũt: sic
se hʒ argẽtũ ad statuã ⁊ lignũ ad lectũ vt di.i.phy.
In mixto võ manẽt forme miscibiliũ sʒ vĩtutẽ sʒ
phm̃. vĩtus aũt ad actũ ꝑficit: ⁊ ĩõ in mixto ẽ vnde
agat ad generationẽ alteriꝰ miscibiliũ sʒ ꝙ vĩtus
vniꝰ miscibiliũ vicit ꝓportionẽ ĩ q̃ saluat for. mix
ti. vñ corrupto mixto generat corpꝰ simplex. In
hac nãqʒ trãsmutatiõe fit spoliatio oĩuʒ q̃ erãt ip̃iꝰ
mixti nec aliqd manet nisi mã p̃ia tm̃: sʒ ĩ genera
tiõe ip̃iꝰ mixti ñ fit spoliatõ simpliciũ vsqʒ ad mãʒ
p̃i. alr vĩtutes simpliciũ ñ manerẽt ĩ mixto: nũc aũt

manet vñ nõ ẽ corruptio simplr p quã fit genera-
tio cõpositi:cũ elementa nõ corrũpant penitus
sicut dr pmo methauroꝝ:qꝛ eoꝝ ẽ mixtio quoꝝ ẽ
sepatio:nõ.n.miscent nisi ea q̃ apta sũt p se exñ.se-
re. Idẽ.n.ẽ de materia disposita p aliquã altera-
tionem factã circa ipaʒ ⁊ de mixto:tũc.n. virtus
forme iducẽda est i ea potẽtia. Vñ potẽtia sua nõ
est iam adeo remota ab actu forme sicut añ alte-
rationẽ. Ante nãq; alterationẽ ipa materia erit i
potẽtia remota ab actu. Jnchoata vo alteratione
icipit potẽtia appropinquare actui: sicut vincẽte
altero miscibiliũ appropinquat ad actuʒ simpli-
cis elemẽti. Cũ vo alteratio magis ac magis itẽ-
dit: plus ⁊ plus ad actũ accedit. Vñ cõpleta alte
ratione materia est i actu ɔstituta. Alia igit est po
tẽtia materie nude ⁊ nudũ alterate a potẽtia mi-
xti in qua ẽ virtus alteratiua. Unde hec est ppin-
quior actui q̃ illa ⁊ pfectior:qꝛ magis pcedit ad
suũ actum. Si igit foret in mixto forma elemẽti
simplicis qd est ipossibile sicut supra ostensuʒ:sta-
tim vnico virtute sue actu foret p se exñs. Esse.n.
est ppinqssimum essentie forme lʒ ab inuicẽ diffe
rant in mãlibus. Jdeo lʒ ppinqor sit potẽtia mãe
i qua sunt miscibilia i mixto actui suo q̃ potentia
materie nude in qua nihil de actu ẽ:alteratiõe tñ
indiget ad hoc q hec potẽtia actui suo ɔiungatur
Vñ miscibilia i mixto tũc sũt in potẽtia maxime
appropinqua actui qñ mixtum ẽ i optima sui p-
portione. Sed tũc maxime elõgata sunt ab actu
suo in tali genere nõ tñ tm̃ distãt sicut potẽtia ma
terie nude. Potẽtia aũt in qua sunt partes orga-
nice ad esse p se est in maiori ppinqtate ad eẽ seor
sum q̃ sit potẽtia ipius mixti qꝛ sicut dr.7.meth.
partes aiatoꝝ sunt i potẽtia ppinqua actui eoꝝ p
prio p separationẽ a toto:qd verũ est de toto etiaʒ
in impfectissimo gradu suo manẽte. Vñ quando
q̃ virtus alteratiua q̃ in rebus iuenit aiatis in q̃
tum mixte sunt ex quattuor pmis corporibꝰ mini
me agit.s.qñ elemẽta maxime ducta sunt ad me
dium: vt est in hoie i quo iter oia mixta maxima
est elõgatio a ɔtrietate:adhuc tñ partes aiatoꝝ sũt
in potẽtia maxime ppinqua actui alteratione tñ
maxime distãte a suo termino. ¶ Ex quo ɔcludi
tur q hec ppinqtas nõ est p dispositionẽ materie:
per alterationẽ aliquã cuiꝰ terminus sit inductio
noue forme p essentiã. Essentia vo forme noue i
duci nõ põt nisi precedente alteratione cuiꝰ termi-
nus est pductio forme de nouo. Cõstat tñ q i par-
te a toto sepata sit forma sbalis. Unde cũ ipossibi
le sit duo eẽ sbalia in eadem re ponere vt supra di
ctum ẽ:nec p aliquã alterationẽ pcedẽtem pars ẽ
in potẽtia in suo toto maxime ppinqua actui:nec
forma de nouo inducit nisi p alterationẽ. Vñ nec
celum quod est agẽs vle respectu istoꝝ iferiorum
nec aliquod particulariũ agẽtiũ aget nisi alteret:
⁊ ideo celũ ẽ pmũ alterãs fm phm. Necessario q̃
seq videt aliquã formã i parte rei sine eẽ ponere:
⁊ ideo partẽ esse i potẽtia maxime ppinqua actui
Esse.n. est maxime ppinquũ forme:vt dctũ ẽ:qꝛ
nõ requirit ad hoc q eẽ sbe ppriã sequat formam
nisi q res p se ponat:qd vnica actione fieri põt.

¶ Quomodo ipossibile ẽ duo eẽ substãtialia sim
pliciter eẽ in eodẽ cõposito mãli. CA.IX.

e

Ex dictis ergo manifestũ ẽ triplicem esse
potẽtie dñiam in qua aliqd dr esse.s.potẽ-
tia materie in qua nihil est de illo quod d
potẽtia educit. ¶ Secũda ẽ potẽtia mixti vl'ma
terie que ẽ in alteratione:in qua lʒ non sit essentia
forme inducẽdũ est tñ virtus. Tertia est potẽtia
totiꝰ p quam partes sunt in toto que est maxime
actui pprio ppinqua fm phm. Unde i eis nihil ẽ
sicut agens ad ppriũ actũ. Sicut ẽ qñ armonia ẽ
pfecta necessario erũt cẽntie formarũ ppe sua eẽ.
Hoc aũt facilius sciet si gradus ⁊ ordo rerũ natu
raliũ diligẽter discutiat. ¶ Sciẽdũ igit q cõissi-
mus vnitatꝪ modus reperit in rebus mãlibus q̃
est vnitas ɔtinuitatis. Jn oibus.n.rebꝰ materiali
bus hec vnitas reperit. Primũ nãq; accñs qd se
quit mãm esse q̃titas. Sup hanc vnitateʒ repe-
ritur i diuersis rebus vnitas sue pprie forme: in
qbusdam qdẽ magis:in qbusdã vo minus pfecte
vt habet.4.meth. vnitas ɔtinuitatis in re repta
maxime potẽtialis inuenit:qꝛ omne ɔtinuum est
vnũ actu ⁊ multiplex in potẽtia:sicut partes linee
nõ sunt aliqua duo actu:sed vnũ:ipsa vo linea est
duo i potentia ⁊ facta diuisione fit duo actu. So-
la.n. diuisio ɔtinui facit esse actu. Vñ in diuisione
linee nõ iducit aliqd noui i ipsis diuisis sʒ eadem
essentia linee q̃ pus erat actu vna ⁊ multiplex i po
tẽtia p diuisionẽ facta ẽ multa in actu. Est hic sili
tudo cuiusdã corruptionis qꝛ actꝰ prior q erat totius
ablatꝰ est:⁊ potẽtia ducta ẽ ad actũ posteriorẽ per
diuisionẽ solã. Cõsimile penitꝰ reperit i lapide et
in igne ⁊ in oibus corruptibilibꝰ ⁊ generabilibꝰ in
aiatis. forma.n.totiꝰ i eis p quã hñt quãdã vnita
tẽ sue nature sup vnitatẽ q̃titat fm totã rõnẽ for-
me ẽ i qualibet parte taliũ rerũ. Vñ facta diuisio
ne manet essentia eiusdẽ forme in partibꝰ ab inui
cem diuersis. Quelibet.n.ps ignis ẽ ignis ⁊ que-
libet pars lapidis ẽ lapis. Est tñ i istis diuisioni-
bus qdã silitudo corruptionis ⁊ gñationis:non q
noue forme p diuisionẽ taliũ iducant:sʒ qꝛ eẽ sue
actus prior aufert per diuisionẽ ipam ⁊ potẽtiã du
citur ad actũ pprium. Sup hec aũt sunt aiata im
pfecta vt plãte ⁊ qdam aĩalia impfecta vt sũt aĩa-
lia anulosa:⁊ in ipis idem iuenit:qꝛ cũ auellit ra-
mus ab arbore nõ aduenit noua essentia vegeta-
bilis:sed eadem essentia vegetabilis q̃ vna erat
in arbore tota etiã actu vno simul erat multiplex
in potẽtia:⁊ p diuisionẽ nouũ esse perdit ⁊ actꝰ ali

us ⁊ ali⁹ secut⁹ ē. Silr ē in aīalib⁹ anulosis vna aīa in actu: ⁊ vnū esse ſʒ multiplex in potētia accñtali: vñ facta diuisiōe remoto actu pori ⁊ vnitate act⁹ sunt multa i actu. Et sic facile ē videre quō eēntia alicui⁹ forme ē in potētia accñtali ad eē qd tñ non dū hȝ. Et h̄ totū ɔtingit ,pp̄ter impfectionē taliꝫ formarū: q: cū sint sub vno actu simul sunt sub potētia multiplici respectu eē diuersoꝝ q̄ acqruntur eis sine aliq̄ corruptione i suis essentijs ſʒ sola diuisione. In aīalibus v̄o pfectis p̄cipue in hoie forma q̄ est vna i actu nō ē multiplex in potētia vt p diuisionē ɔtituaꝶ eadē eēntia forme sub diuersis eē ⁊ sub diuersis actib⁹ cū aīa hoīs nō diuidaꝶ nec p se nec p accñs vt dcm̄ ē. Unde cū in hoie sit vnitas cuiusdā ɔtinuitatis q̄ manifesto: est in carne sua ⁊ ossib⁹ q̄ȝ in alijs mēbris q̄ sibi ɔiungunꝶ p naturā ipam ɔtinuitatis: necessario erit alia eēntia forme in eo q̄ p solā diuisionē a toto hēat esse actu hoc.n. in oibus ɔtinuis inuenik. Hec.n. est forma respectu cui⁹ q̄ntitas sequiꝶ mām sup ipam formā rediēs vt supra dcm̄ ē. ¶ Semp nāqȝ forma a q̄ q̄ntitas fm ordinē originē pendet est diuisibilis p accñs. Et h satis manifestū est: q: cū partes hoīs sint in eadē ,ppinqtate ad p se eē sicut partes aliarū rerū perfectarū sicut dcm̄ est: iō nulla noua eēntia forme itroduciꝶ p diuisionē ſʒ esse nouū acqriꝶ forma v̄o hoīs diuidi nō pōt vt in ea acqranꝶ multa noua ⁊ diuersa eē iō necessario erit i eo alia eēntia forme sue ab eēntia forme q̄ p diuisionē solā esse acqrit. Sȝ i h̄ ē dr̄ia int̄ aīalia pfecta ⁊ ipfecta: q: i iperfect nō erat illa eēntia sine eē simplr: lȝ eēt sine esse acqsito p diuisionē. In pfectis v̄o erat sine esse simplr sibi debito: q: duo esse sbalia ipossibile est simul ponere in vna re vt dcm̄ est. Est etiaȝ alia dr̄ia a parte diuisionis ipsi⁹: q: cū diuidi non possit nisi qd est actu quātū q̄ntitas aūt in hoie nō est actu p formā respectu cui⁹ sequaꝶ mām vt rediens sup formā: ſʒ per solā aīam a q̄ est tot⁹ act⁹ q est in hoie. ¶ In igne v̄o ⁊ lapide q̄ntitas ē actu p formā quā ipa q̄ntitas sequit in mā: unde ē q diuisio in hoie est in q̄ntitate actu p aīam. Sȝ qd efficitur p diuisionē l esse acqsito nō ē aliqd de essentia aīe fm aliquod eē sed est aliqd de essentia forme originalis ipius q̄ntitatis cui daꝶ esse actu p diuisionē. In reb⁹ v̄o iperfectis diuisio ē in q̄nto actu: ⁊ h̄ per formā ad quā sequiꝶ ipa q̄ntitas cui p diuisionē auferꝶ vnū esse actu p̄us habitū ⁊ acquirūꝶ duo vel plura sub qbus essentia ipa diuidiꝶ q̄ prius erat vna fm quā erat vnū eē in re ante diuisionē. Licet aūt esset vnū esse ante diuisionē i reb⁹ nihilominus illa eadē essentia forme erat i potētia actuali ad multa eē simul cū vno eē actu qd habebat: ⁊ ei⁹ subiectū erat mā vna ⁊ eadem numero. Et tñ ɔstat q aliū respectū hȝ materia ad eē actu p̄mū: ⁊ alios respectus ad alia esse actu p diuisionē acqsita: qbus tñ respectibus māe videbat eadem essentia forme an ipa esse actu. Lȝ.n. potentia materie nō differat ab ei⁹ eēntia fm q potentia dicit p̄ncipiū receptiuū. differt tñ fm q dic̄ relationē māe ad formā: ⁊ isto modo possūt eē i materia multi respectus: essentia tñ ei⁹ manēte vna. Sicut ḡ materia per vnū respectū tm̄ hȝ vnū eē: cū alijs tñ respectib⁹ multa hȝ esse essentie et forme sine esse p diuisionē acqsito videntur: ita sb forma pfecta cuiusmodi ē aīa humana reperiꝶ i materia hoīs vnū eē tm̄. Licet in eadem mā sint eēntie aliarū formarū sine esse: qd tñ eis sola diuisione acqriꝶ. Hui⁹ exemplū est reperire in linea ⁊ puncto. Protracta.n. vna linea pūctus q eā terminat esse hȝ fm q illā lineā terminat: in ipo aūt pūcto sunt multi ⁊ diuersi respectus fm q pōt eē terminus multarū lineaꝝ: sed p vnū respectū ipossibile est nisi vnā lineā recipi in pūcto. Uñ p alias lineas q̄ in eo recipiunꝶ simul cū linea prima ptracta nō acqriꝶ pūcto aliquod eē i earū terminatōe: nec illis nō ptractis minus haberet pūctus esse i terminatione p̄me linee: p quē modū de mā ⁊ eius respectib⁹ imaginari possum⁹: cū ipa in sui nā indiuisibilis ⁊ sine partib⁹ sit oino vt pūctus: lȝ i multis sint dissimilia. Secūdū ergo vnū respectū ei⁹ eē quasi p vnā lineā ipossibile ē sibi inesse nisi vnā formā q̄ det sibi eē. vñ cū p̄dicata sbe accipiunꝶ q̄si i vno respectu: veluti cū ex vna pte linea accipitur i pūcto: ipossibile ē vt p̄dicata ɔtenta i linea p̄dicamentali sbe p diuersas formas p̄dicentur de forte: ſʒ p vnā ⁊ eādem. Scd̄m alios v̄o respectus quos hȝ de ,ppe ad esse p se sine tñ esse potest eēntias formaꝝ recipe. Mirabilis.n. est potentia materie: nec sciri pōt nisi cognoscēdo ea q̄ in ea esse habent. s. ɔferendo de formis que in ea esse habent: vt pȝ p̄mo physicoꝝ.

¶ Explicit opusculū trigesimū secūdū btī thome aqnatis de natura materie siue de dimēsionibus interminatis.

¶ Incipit opusculū trigesimū tertiū eiusdem de mixtione elementoꝝ ad magistrū philippū.

Dubiū apud multos esse solet quō elemēta sint i mixto. Videꝶ aūt qbusdā q q̄litatib⁹ actiuis ⁊ passiuis elemētoꝝ ad mediū aliqualr deductis p alterationem forme sbales elementoꝝ maneāt. Si.n. nō remaneāt vr̄ esse corruptio quedā elementoꝝ et nō mixtio. ¶ Rursum si forma sbalis corporis mixti sit act⁹ materie nō p̄suppositis formis simpliciū corpoꝝ: tūc simplicia corpora elemētoꝝ amittent rōnem. Est.n. elemētū ex quo cōponiꝶ aliqd

ꝑmo: ⁊ e. t in eo: ⁊ est indiuisibile ſm spēm. Sub-
latis. n. formis sbalibus nō sic ex simplicibus cor
porib⁹ corpus mixtū cōponet̃ ꝙ in eo remaneāt.
¶ Est aūt ipossibile sic se habere. Impossibile ē
enim materiā ſm idem diuersas formas suscipe
elementoꝝ. Si igit̃ in corpore mixto forme sba-
les elementoꝝ saluent̃: oportebit diuersis mate
rie partibus eas inesse. Materie aūt diuersas p
tes accipere est ipossibile nisi ꝑintellecta q̃titate
in materia. Sublata. n. q̃titate: sba remanet idi
uisibilis: vt pꝫ ꝑmo phycoꝝ. Ex materia aūt sub
q̃titate exite ⁊ forma sbali adueniēte: corp⁹ phy-
sicū ꝯstituit̃. Diuerse igit̃ partes materie formis
elementoꝝ subsistentes: pluriū corpoꝝ rōnē su-
scipiūt. Multa aūt corpora ipossibile est simul eē
Nō igit̃ in qualibet parte corporis mixti erūt q̃t
tuor elementa: ⁊ sic nō erit vera mixtio: sed scḋm
sensum: sicut accidit in ꝯgregatione inuisibilium
siue insensibiliū corpoꝝ ꝓpter paruitatē. ¶ Am-
plius ōis forma sbalis ꝓpriā reqrit dispositionē i
materia sine qua esse nō pōt. Vñ alteratio est via
ad generationē ⁊ corruptionē. Impossibile est au
tē in idē ꝯuenire ꝓpriā dispositionē q̄ requirit̃ ad
formā ignis ⁊ que requirit̃ ad formā aque: q: ſm
tales dispositiones ignis ⁊ aqua sunt ꝯ̃ria: ꝯtraria
aūt ipossibile est simul esse in eodē adequate. Im
possibile est igit̃ ꝙ in eadem parte mixti sint for-
me sbales ignis ⁊ aque. Si igit̃ mixtū fiat rema-
nentib⁹ formis sbalibus simpliciū corpoꝝ sequit̃
ꝙ nō sit vera mixtio: sed ad sensum solū q̃si iuxta
se positis partib⁹ insensibilib⁹ ꝓpter paruitatem.
¶ Quidā aūt volentes vtrasq; rōnes euitare in
maius iconueniens iciderūt. Vt. n. mixtiones ab
elementoꝝ ab eoꝝ corruptione distinguerēt: di-
xerūt formas qdem sbales elementoꝝ remane-
re in mixto aliqualr: sꝫ ne cogerent̃ dicere eē mi-
xtionem ad sensum ⁊ nō ſm veritatem posuerūt
ꝙ forme elementoꝝ non remanent in mixto ſm
suū cōplementū: sed in quoddā mediū reducant̃
Dicūt. n. ꝙ forme elementoꝝ suscipiūt magis ⁊
minus: ⁊ hñt ꝯ̃rietatem ad inuicem. ¶ Sꝫ q̄a hoc
pali repugnat opinioni ⁊ dictis phi dicentis in p̄
dicamētis ꝙ sbe nihil ē ꝯ̃rium ⁊ ꝙ nō suscipit ma
gis ⁊ minus: vlteri⁹ ꝓcedūt ⁊ dicūt ꝙ forme ele-
mentoꝝ sunt impfectissime vtpote materie pri-
me ꝓpinquiores. Vñ sunt medie inter formas sba-
les ⁊ accñtales. Et sic inq̃tum accedūt ad natu-
rā formarū accñtalium: magis ⁊ minus suscipe-
re possunt: lꝫ habeāt ꝯ̃rietatē ad inuicē. ¶ Hec
aūt positio multipl̃r ē iprobabilis. Primo q: esse
aliqd mediū int̃ sbam ⁊ accñs est ōino ipossibile.
Esset. n. mediū inter affirmationē ⁊ negationē.
Propriū. n. accñtis est eē i subiecto: sbe vo i subie
cto nō eē. forme aūt sbales sunt qdē in mā: nō au
tē in subiecto. Nā subiectū est h aliqd: forma aūt
sbalis est q̄ facit subiectum hoc aliqd: nō aūt ꝑsup
ponit illud. ¶ Itē ridiculū ē dicere mediū eē iter
ea que nō sunt vni⁹ generis: q: mediū ⁊ extrema
opꝫ eiusdē generis eē: vt ꝓbat̃ in. x. meth. Nihil
ergo pōt esse mediū inter sbam ⁊ accñs. ¶ Dein
de ipossibile est formas sbales elemētoꝝ suscipe
magis ⁊ minus. Ōis enim forma suscipiēs ma-
gis ⁊ min⁹ est diuisibilis p accñs: inq̃tuꝫ. s. pōt eā
subiectū participare magis ⁊ min⁹. Scḋm id au
tē qḋ est diuisibile p se vl' p accñs ꝯtingit esse mo-
tū ꝯtinuū: vt pꝫ in. 6. phycoꝝ. Est. n. loci mutatio
⁊ augmentū ⁊ decremētū: ſm locū ⁊ q̃titatē q̄ sūt
p se diuisibilia: alteratio aūt ſm q̃litates q̄ suscipi
unt magis ⁊ min⁹ vt calidū ⁊ albū. Si igit̃ forme
elemētoꝝ suscipiūt magis ⁊ min⁹: tā gnātio q̃ȝ cor
ruptio elemētoꝝ erit mot⁹ ꝯtinuus qḋ est ipossibi
le. Nā motus ꝯtinuus nō ē nisi in trib⁹ generibus
s. q̃titate: q̃litate: ⁊ vbi: vt ꝓbat̃ in. 5. phycoꝝ.
¶ Amplius ōis dr̃ia ſm formam sbalem variat
spēm: quod aūt suscipit magis ⁊ minus differt id
qḋ ē magis ab eo quod ē min⁹ ⁊ quodāmodo est
ei ꝯ̃rium vt magis albū ⁊ min⁹ albū. Si igit̃ for-
ma sbalis ignis suscipit magis ⁊ min⁹: magis fa-
cta vel minus facta spēm variabit: nec erit eadeꝫ
forma sed alia. Hinc ē ꝙ dicit phs in. 8. meth. ꝙ
sicut in numeris variat̃ spēs p additionē ⁊ subtra
ctionē: ita in substātijs. ¶ Oportet ḡ aliū modū
inuenire quo veritas saluet̃ mixtionis: ⁊ elemēta
non totaliter corrūpant̃ sed aliqualr in mixto per
maneant. ¶ Cōsiderādū ē igit̃ ꝙ q̃litates actiue
⁊ passiue elemētoꝝ: sunt ad inuicē ꝯ̃rie ⁊ suscipiūt
magis ⁊ minus. Ex ꝯtrarijs aūt qualitatib⁹ susci
pientibus magis ⁊ minus ꝯstitui pōt media qua-
litas que vtriusq; sapiat extremi naturā: sicut pa-
lidū inter albū ⁊ nigrū: ⁊ tepidū int̃ calidū ⁊ frigi-
dū. Sic igit̃ remissis excellētijs q̃litatū elemēta-
riū: ꝯstituit̃ ex eis quedā q̃litas media q̄ ē ꝓpria q̃
litas corpis mixti differēs tñ in diuersis sꝫ diuer-
sam mixtionis ꝓportionē. Et h qdē q̃litas ē ꝓpa
dispositio ad formā corpis mixti: sicut q̃litas sim
plex ad formā corpis simplicis. Sicut igit̃ extre-
ma iueniunt̃ i medio ꝙ pticipat vtriusq; nām: sic
q̃litates simpliciū corpoꝝ iueniunt̃ i ꝓpria q̃lita-
te corpis mixti. Qualitas aūt corpis simplicis est
qdē aliud a forma sbali ipsius: agit tñ i virtute for-
me sbalis: alioq̄n calor calefaceret tm̄: nō aūt per
ei⁹ virtutē forma sbalis educeret̃ in actū: cū nihil
agat ex̃ suā spēm. Sic igit̃ v̄tutes formaꝝ sbaliū
simpliciū corpoꝝ saluant̃ i corpib⁹ mixtis. Sunt
igit̃ forme elemētoꝝ i mixtis nō actu sꝫ v̄tute. Et
h ē qḋ dic̃ phs in ꝑmo de gnātione. Non igit̃ ma
nēt elemēta i mixto actu vt corp⁹ ⁊ albū: nec corrū
pūt̃ nec alterāt̃ ābo nec alteꝝ. saluat̃. n. v̄t⁹ eoꝝ.
¶ Explicit opusculū trigesimū tertiū beati Tho
me de aquino de mixtione elementoꝝ.

¶ Incipit opusculū trigesimū quartū eiusdē d' occultis operibus nature ad quēdā militem.

Quoniā in quibusdam naturalibus corporib⁹ q̄dā nāles actiones apparent quarum p̄ncipia maxime app̄hēdi nō possunt: requisiuit a me vestra dilectio: vt qd super his mihi videat' trāscriberē. ¶ Uidemus siquidem q corpus elementor in se dominātium motus sequit': puta q lapis mouetur ad mediū sm̄ p̄prietatem terre dn̄antis in eo. Metalla etiā sm̄ p̄prietatē aque hn̄t infrigidandi virtutem. Quecūq3 igit' actiones et mot⁹ elementator corpor sunt sm̄ p̄prietatem et virtutem elementor ex qbus talia corpora cōponunt'. Tales aūt actiōes et motus hn̄t manifestā originē: d' qua nulla emergit dubitatio. ¶ Sūt aūt quedā opationes taliū corpor q̄ a virtutib⁹ elemētor causari nō possunt: puta q magnes attrahit ferrū: et q quedā medicine quosdā determinatos humores purgāt: et a determinatis corpis partib⁹. Oportet igit' tales actiōes in altiora p̄ncipia reducere. ¶ Est aūt ɔsiderādū q aliquod agēs inferius: sm̄ superioris agētis virtutē dupl'r agit vel mouetur. Uno modo inq̄tū actio p̄cedit ab eo sm̄ formā3 vel virtutē sibi īp̄essam a superiori agente: sic luna illuminat p lumē a sole receptū. Alio modo agit p solā virtutem superioris agētis nulla forma recepta ad agēdū: sed p solū motū a superiori agēte mouetur: sicut carpētator vtit' serra ad secandum. Que qdem sectio est p̄ncipal'r actio artificis: secūdario vō serre inq̄tum ab artifice mouet': nō q talis actio sequat' aliquā formā vel virtutē que in serra remaneat post motionē artificis. Si q̄ eniz elemētaria corpa a superiorib⁹ agētib⁹ aliq̄s actōes vel mot⁹ participāt: op3 altero dictor modor h esse. s. q tales actiōes ɔsequant' aliquas formas vel virtutes īp̄essas corporib⁹ elementatis a superiorib⁹ agentib⁹: vel q tales actiones ɔsequantur solā motionē elemētator corpor a dictis agētibus. Superiora aūt agētia que naturā elemētorū et elemētator excedūt: sunt non solū corpora celestia sed et superiores sb̄e separate. Ex vtrisq3 aūt alique actōes vel motus in corporib⁹ inferiorib⁹ inueniunt': que nō p̄cedūt ab aliqua forma inferioribus corporib⁹ imp̄ssa s3 solū ex superior agentiu3 motiōe. Aqua. n. maris fluēs et refluēs talē motū sortit' p̄ter p̄prietatē elementi ex virtute lune nō p aliquā formā sibi impssam: sed ex lune motiōe: qua. s. aqua mouet' a luna. ¶ Apparēt et quarundā nigromāticarū ymaginū qdam effect⁹ q p̄cedūt nō ab aliquibus formis quas susceperint dicte ymagines: sed a demonū actiōe q in dictis ymaginibus opant'. Quod qdē quiq3 ptingere credim⁹ opatione diuina vel bonor angelor. Qz enim ad vmbrā Petri apli sanarent' infirmi: vel q ad tactū reliquiarum alicuius sancti aliqua egritudo pellat': nō fit p aliquā formā his corporib⁹ inditā: sed solū p operationē diuinā q̄ his corporibus vtit' ad tales effect⁹. Patet aūt nō omnes operatiōes corpor elemētator occultas opationes hn̄tium esse tales. Primo qdē q: dicte opationes que nō ɔsequūtur aliquā formā impressam non inueniunt' cōiter in oībus q̄ sūt eiusdē spēi. Non. n. omne os nec oēs reliq̄e sanctor tāgendo sanāt: sed aliquorum et aliquādo: nec oēs ymagines huiusmodi habēt effectus: nec ois aquā fluit et refluit sm̄ motū lune. Quedā vō opationes occulte in qbusdā inueniunt' corporibus: q̄ sil'r inueniunt' in oībus q̄ sūt eiusdē spēi sicut ois magnes attrahit ferrū. Un̄ relinquit' tales opationes ɔseq aliquod intrinsecū p̄ncipiū cōe hn̄tibus hāc spēm. ¶ Deinde operationes de qbus supradictū ē nō semp ex huiusmodi habitib⁹ p̄cedūt. Cui⁹ eiusdē signū est: q nō p̄ueniunt ex aliqua virtute idita et p̄manēte: s3 solo motu alicuius superioris agētis: sicut serra nō semper secat lignū sibi ɔiūctū: sed solū quādo ad hūc effectum ab artifice mouet'. ¶ Quedā vō operationes occulte sunt corpor inferior: que quādocūq3 adhibent' suis passiuis siles effectus p̄ducūt. Sicut reubarbarū semp purgat determinatū humorē. Unde relinquit' talē actionē p̄uenire ex aliqua virtute idita et p̄manēte in tali corpe. ¶ Restat aūt ɔsiderare qd sit illud p̄ncipiū intrinsecum p̄manēs a quo tales opationes p̄cedūt. Patet aūt hoc p̄ncipiū potētiā quādam eē. Potentiā. n. dicimus p̄ncipiū intrinsecū quo agēs agit vl' patiēs patit' q̄ qdē potētia sm̄ q refert' ad vltimū in quo aliqd pōt: accipit nomē et rōnem virtutis. Talis aūt virtus que ē taliū actionū vel passionū p̄ncipium maxime ostendit' ex forma rei specifica deriuati. Omne. n. accn̄s quod est alicui⁹ speciei p̄prium: deriuant' ex p̄ncipiis essentialib⁹ illi⁹ spēi. Et idē est q ad demonstrādū p̄prias passiones d' suis subiectis: accipim⁹ p eā diffinitionē designātem essentialia p̄ncipia rei. Est aūt essentia et q̄dditatis p̄ncipiū: forma determinata mā cuiꝰs. Oportet igit' tales virtutes p̄cedere a formis talium rerū sm̄ q i p̄priis materiis existūt. Deide cū natura rei dicat' forma vel materia illi⁹: si qua virtus rei ab his nō deriuet' nō erit tali rei nālis virtus: et p ɔn̄s nec actio vl' passio a tali virtute p̄cedēs erit nālis. Tales aūt actōes q̄ sunt p̄ter naturā nō sunt diuturne. Sicut q aqua calefacta calefacit. Actiōes aūt occulte de qbus nūc loquimur eodē modo se hn̄t semp vel ex freq̄nter. Relinq̄t' q̄ virtutes q̄ sunt harū actionū p̄ncipia ēentiales esse et a forma p̄cedere sm̄ q i tali materia exist. ¶ Formarū aūt specialium Platonici qdē p̄ncipiū3

attribuebant in substantijs separatis: quas spēs
vel ydeas vocabant: quaꝝ ymagines dicebāt eē
formas nāles mat̄ie impssas. Sed h̄ p̄ncipium
nō pōt sufficere. ¶Primo qdem: qꝛ oꝫ faciens sile
esse facto. Id aūt qđ fit in rebus nālibus nō ē for-
ma: sed ꝯpositum ex materia ⁊ forma. Ad h̄ eniꝫ
aliquid fit vt sit. Proprie aūt esse dicit̄ cōpositū
subsistens. Forma aūt dī esse vt quo aliquid est.
Non igit̄ forma ꝓprie est id qđ fit: sꝫ compositū.
Id igit̄ quod facit res nāles eē: nō est forma tm̄:
sꝫ compositū. Deinde formas absqꝫ mat̄ia exi-
stentes: oꝫ imobiles esse: qꝛ motus ē actus existēt
in potētia qđ p̄me materie ꝯuenit. Vñ oꝫ ꝙ sem
per eodē modo se habeāt. A cā aūt eodē modo se
habente ꝓcedunt forme eodeꝫ mō se hñtes. Qđ
quidē in formis inferioꝝ corporuꝫ nō apparet ꝑ
ter generationē ⁊ corruptionē taliuꝫ corpoꝝ. Re
linquit̄ igit̄ ꝙ p̄ncipia formaꝝ talium corporum
corruptibiliū sint corpora celestia q̄ diuersimode
se habētia sm̄ accessum ⁊ recessum: generatōem
⁊ corruptionē causant in hijs inferioribus. ¶Pro-
cedunt tñ tales forme a substātijs separat̄ vt a p̄
mis p̄ncipijs: que mediante v̄tute ⁊ motu corpo
rum celestiū imp̄munt formas apđ se intellectas
in mām corporalē. Et qꝛ actiones ⁊ v̄tutes corpo
rum nāliū ex formis specificis causari ostendi
mus: ꝯsequēs est ꝙ vlterius reducant̄ sicut in al
tiora p̄ncipia in corpora celestia vel in v̄tute cele-
stiū corpoꝝ: ⁊ adhuc vlterius in substātias sepa-
tas intellectuales. Utrorumqꝫ aūt horum p̄nci-
piorum vestigiū quoddam apparet in ipis natu
raliū reꝝ opationib⁹. Nam ꝙ talia nature opa
fiant cum quadā transmutatōe: ⁊ sm̄ certum cu-
iusdam tp̄is spacium: ꝓuenit ex corpe celesti per
cuius motū tp̄is mēsura diffinit̄. Sed a substātijs
sepatis intellectualibus inuenit̄ in nāe opatōib⁹:
ꝙ determinatis vijs ad determiatos fines rerū
ordine ⁊ ꝯgruentissimo mō ꝓcedunt: sicut ⁊ ea q̄
fiunt ab arte: ita ꝙ totū opus nature videt̄ opus
esse cuiusdam sapiētie. ¶Propter qđ nā dī sagaci-
ter operari. Opus aūt sapientis oꝫ esse ordinatū
Hoc.n. ꝓprie ad sapientē dicim⁹ ptinere: vt oīa
ꝯgruo ordine disponat. Quia igit̄ forme inferioꝝ
corpoꝝ ꝓueniunt ex sapiētia substātie separate me
diante virtute ⁊ motu corpoꝝ celestium: oꝫ i his
formis inferioꝝ corpoꝝ quēdam ordinē inueniri
ita.s. ꝙ quedam sint impfectiores ⁊ materie ꝓ-
pinquiores quedā aūt pfectiores ⁊ primiores su
perioribus agētibus. Impfectissime vō forme ⁊ ma
xime materie ꝓpinque: sunt forme elementorū
ex quib⁹ inferiora corpora ꝯponunt̄ materialiter
que qdem tanto sunt nobiliora quāto a ꝯrietate
elementoꝝ magis recedētia ad quādam equali-
tatem mixtionis accedūt ꝓpter quā quodāmodo
assimilant̄ corporib⁹ celestibus que sunt ab oī cō
traritetate aliena. Illud aūt quod ē ex ꝯrijs cōposi
tum neutrū ē actu ꝯriorum sꝫ potentia tm̄. Et iō
quanto talia corpora ad maiorē equalitatem mi
xtionis accedunt tanto nobiliorē formā sortiunt̄
a deo quale ē corpus humanū qđ est tēperatissi-
me mixtionis: vt probat bonitas tactus in hoīs
nobilissimā formā hꝫ.s. aīam rōnalem. Virtutes
aūt ⁊ actiones oꝫ formis ꝓportionari a quib⁹ ꝓ-
cedunt: ⁊ inde ē ꝙ formas elemētorum que sunt
maxime materiales ꝯsequunt̄ qualitates actiue
⁊ passiue. ¶Puta calidum: frigidum: humidum:
siccum: ⁊ alia silia que ptinēt ad materie dispofi-
tionem. Forme vō mixtoꝝ sꝫ inaīatoꝝ corporum
puta lapidū metalloꝝ minerabiliū: p̄ter v̄tutes ⁊
actiones quas ab elemētis pticipant ex qbus cō
ponunt̄ quasdā alias virtutes ⁊ actiones nobilio
res habent ꝯñs formas eoꝝ specificas puta ꝙ au
rum letificat cor: saphyrus sanguinem ꝯstringit: ⁊
sic semp ascendendo quanto forme specifice sunt
nobiliores: tanto virtutes ⁊ opatiōes ex eis p̄ce-
dentes excellentiores existūt in tm̄ ꝙ nobilissima
forma que ē aīa rōnalis hꝫ virtutē ⁊ opationem
intellectiuā que nō solū transcēdunt v̄tutē ⁊ actio
nem elemētoꝝ sꝫ etiā oēm v̄tutē ⁊ actionē corpa-
lem. Ex extremis aūt formis oꝫ de medijs iudi-
cium sentire: sicut.n. virt⁹ calefaciēdi ⁊ infrigidā
di est in igne ⁊ aqua ꝯñs ꝓprias eoꝝ formas: ⁊ v̄-
tus ⁊ actio intellectualis in hoīe ꝯñs aīam rōnalē
ita omnes v̄tutes ⁊ actiones medioꝝ corporum
trāscendētes v̄tutes elemētorum ꝯsequunt̄ eorū
ꝓprias formas: ⁊ reducunt̄ sicut i altiora p̄ncipia
in virtutes corpoꝝ celestium. ⁊ adhuc altius in
substātias sepatas. Ex talibus.n. p̄ncipijs forme
inferioꝝ corpoꝝ deriuant̄ excepta sola rōnali aīa
q̄ ita ab imateriali cā ꝓcedit.s. adeo ꝙ nullo mō
causat̄ ex virtute corpoꝝ celestiū. Alioqn nō pos-
set hr̄e v̄tutē ⁊ opatōeꝫ itellectualē a corpe penit⁹
absolutā. Qꝛ igit̄ tales v̄tutes ⁊ opatiōes a fōma
specifica deriuant̄ q̄ est cōis oībus idiuiduis eius
dem spēi: nō est possibile ꝙ aliqđ indiuiduū alicu
ius spēi aliquā talē v̄tutē vel actionē obtineat p̄ter
alia indiuidua eiusdē spēi ex h̄.s. ꝙ est sub determi-
nato situ corpoꝝ celestiū generatū. ¶Possibile tñ
est ꝙ in vno indiuiduo eiusdē spēi v̄tus ⁊ opatio:
ꝯñs spēm remissius vel intēsius inueniat̄ sꝫ diuer
sam dispōnem māe: ⁊ diuersiꝫ sitū corpoꝝ cele-
stium in generatōe hui⁹ vel illi⁹ indiuidui. Ex h̄ aūt
vlterius pꝫ ꝙ forme artificiales sūt accidētia q̄-
dam que nō ꝯsequūt̄ spēm. Nō.n. pōt eē ꝙ aliqđ
artificiatū aliquā opationē ⁊ v̄tuteꝫ a corpore ce-
lesti in sua opatōe pticipet vel sociat̄ ad ꝓducēdū
ex virtute indita aliquos effect⁹ naturales trans-
cendentes elemētoꝝ v̄tutes. Tales aūt v̄tutes si
que cōit in artificiatis: ex celestib⁹ corporib⁹ nullā
formā ꝯsequerent̄: cū forma artificis aliē nihil sit

q̄z ordo: compositio: ⁊ figura: ex quibus ꝓdire nō p̄nt tales v̄tutes ⁊ actiones. vñ p3 φ si quas tales v̄tutes artificiata pficiant: puta φ ad aliquā sculpturā moriant serpētes: aut imobilitent aīalia vl' ledant: nō ꝓcedit h̄ ab aliqua v̄tute indita ⁊ permanenti: s3 ex v̄tute agent̄ extrinseci qd̄ vtit̄ talibus sicut instr̄is ad suū effectū. nec pōt dici φ tales actiones ꝓueniāt ex virtute corpoꝝ celestiū: q2 nāliter agūt in ista inferiora: ⁊ ex eo φ aliqd̄ cōpus sic vl' sic figuret̄ nullā ydoneitatē maiorē vl' minorē h3 ad recipiendū ip̄ressionē nālis agent̄. Unde non est possibile φ ymagines vl' sculpture q̄ fiunt ad aliquos effectus singlares ꝓducendos efficaciā h̄eant ex corporibus celestib⁹: l3 sub certis ↄstellationib⁹ fieri videant̄: sed solum ab aliq̄b⁹ superioribus agentibus q per ymagines ⁊ sculpturas opant̄. Sicut aūt ymagines ex mā nāli fiunt: s3 formā sortiūt̄ ex arte: ita ⁊ verba humana mām quidē h̄nt nālē. s. sonos ab hoīs ore platos s3 significationē. q. formā h̄nt ab itellectu suas cōceptiones p tales sonos exprimēte. Uñ pari rōe nec v̄ba humana h̄nt efficaciā ad aliquā imutationē corpis nālis ex v̄tute alic⁹ cāe nālis: s3 solu3 ex aliqua sp̄uali sb̄a. Hee. n. actiones q̄ p talia v̄ba fiunt: vl' p quascūq3 ymagines vl' sculpturas: vl' queuis talia nō sunt nāles: vtpote nō ꝓcedentes a v̄tute intrinseca: s3 tm̄ extrinseca: s3 sunt ad sup̄stitionē ptinētes. Actōes v̄o quas sup̄ dixim⁹ ↄsequi formas corpoꝝ sūt nāles: vtpote ex p̄ncipijs intrinsecis ꝓcedētes: ⁊ h̄ de opatiōibus ⁊ actionibus occult̄ ad p̄ns dc̄a sufficiant.

¶ Explicit opusculū. 34. s. Tho. aquinatis de occultis opationibus nature.

¶ Incipit opusculū. 35. eiusdē d̄ motu cordis ad magr̄m Philippum.

Uia omne qd̄ mouetur necesse est h̄re motorē: dubitabile v̄r quid moueat cor: ⁊ qualis sit eius motus. Non. n. v̄r eius motus eē ab aīa. Ab aīa. n. nutritiua nō mouet̄ q2 aīe nutritiue opationes sūt generare: alimēto vti: ⁊ augmentatio ⁊ diminutio: quoꝝ nullū mot⁹ cordis esse v̄r. Nec etiā aīa plantis inest. Mot⁹ aūt cordis aīaliū ꝓp̄us ē. Nō etiā aīe sensitiue mot⁹ esse videt̄: nec intellectiue: q2 intellect⁹ ⁊ sensus non mouent nisi mediāte appetitu. Motus aūt cordis inuolūtari⁹ ē. Sed nec nālis eē v̄r: cum sit ad ↄ̄rias partes. Componit̄. n. ex pulsu ⁊ tractu. motus aūt nālis ad vnā partē ē. vt ignis mouet̄ tm̄ sursum ⁊ terra deorsum. Dicere aūt motū cordis esse violentū est oīno ↄ̄ rōnem. Manifeste. n. h̄ [...] subtracto subtrahitur sine morit̄ aīal: cū tñ [...] ↄseruet nām. Videt̄ aūt h̄ motus [...] lis eē cū vita aīalis ⁊ h̄ mot⁹ se insepabiliter ↄsequant̄. Dicunt aūt qdem huc motum nālem eē nō ab aliqua pticulari nā aīali itrinseca sed ab aliq̄ nā vli vl' ab intelligētia. S3 h̄ ridiculu3 ē. In oīb⁹. n. reb⁹ nālibus ꝓp̄e passiones alicuius generis vl' sp̄ēi aliqd̄ p̄ncipiū intrinsecū ↄsequūt̄. Naturalia. n. st quoꝝ p̄ncipiū mot⁹ ē i ipis ē. Nihil aūt ꝓpium magis ē aīalib⁹ q̄z mot⁹ cordis: quo cessante perit eoꝝ vita. sequit̄ igit̄ inesse ipsis aīalibus aliqd̄ p̄ncipiū talis mot⁹. Adhuc si aliq̄ motus in corpibus inferiorib⁹ ex natura vli causent̄ nō semp eis adsūt: sicut in fluxu ⁊ refluxu maris p3 qui sequunt̄ motū lune ⁊ s̄m ipam variāt̄. Mot⁹ aūt cordis semp adest aīali. nō est ḡ a cā separata tm̄ s3 ab aliquo intrinseco p̄ncipio. Dicūt aūt alij p̄ncipiū h⁹ mot⁹ in aīali eē calorē q p spm̄ generat⁹ mouet cor. s3 h̄ irrōabile ē. Illud. n. φ est in aliqua re p̄ncipali⁹ o3 eē cām. Principali⁹ āt i aīali videt̄ eē mot⁹ cordis ⁊ magis ↄtēporaneu3 vite q̄z qs alteratio s̄m calore3. Non ḡ alteratio s̄m calorē est cā mot⁹ cordis: s3 potius ecōtra motus cordis ē cā talis alteratiōis. Uñ in li. de motu aīaliū dicit: o3 qd̄ futuꝝ ē mouere nō alteratōe tale esse. Itē aīal pfectū qd̄ est mouēs seip̄m maxima accidit ad si̇litudinē totius vniuersi. Uñ ⁊ hō qui ē pfectissim⁹ aīaliū dr̄ a quibusdā minor mūdus. In vniuerso aūt p̄mus mot⁹ ē motus localis q est cā alteratōis ⁊ alioꝝ motuū. vñ ⁊ in aīali magis v̄r mot⁹ localis eē alteratōis p̄ncipiu3 q̄z ↄ̄. vñ ⁊ ph̄s in. 8. phy. hanc si̇litudinē sequēs dicit φ mot⁹ est vt vita quedā natura exn̄tibus oīb⁹. Adhuc qd̄ est p se p̄us est eo qd̄ ē per accidēs. Prim⁹ aūt mot⁹ aīalis est mot⁹ cordis. calor aūt nō mouet localr̄ nisi p accidens. Per se. n. caloris ē alterare p accidens aūt mouere s̄m locū. Ridiculū igit̄ est dicere φ calor sit p̄ncipiū mot⁹ cordis sed o3 eius assignare cām q̄ p se possit eē p̄ncipiū mot⁹ localis. Principiū ḡ h⁹ ↄsideratiōis hinc o3 accipere: φ sicut ph̄s dicit in. 8. phy. quorūcunq3 p̄ncipiū motus in seipis ē: h̄ natura dicim⁹ moueri vñ aīal qdem totū natura seip̄m mouet: corp⁹ āt eius ↄtingit ⁊ natura ⁊ ↄ̄ naturā moueri. Differt enī s̄m qualē motū qd̄ mouet̄ eueniat ⁊ ex quali elemēto ↄstet. Cū. n. aīal mouet̄ deorsu3 ē qdem motus natural̄ ⁊ toti aīali ⁊ corpi: eo φ in corpore aīalis elementū graue p̄dominat̄ c⁹ natura ē moueri deorsu3. Cum aūt aīal mouet̄ sursu3 est qde3 mot⁹ naturalis aīali: q2 est a p̄ncipio ei⁹ intrinseco qd̄ est aīa: nō tñ est naturalis corpi graui. vñ ⁊ magis fatigat̄ aīal in h̄ motu. Motus aūt s̄m locu3 in aīalibus cāt̄ur ex appetitu ⁊ app̄hēsione sensitiua vl' intellectiua: vt ph̄s docet in. 3. de aīa. In alijs igit̄ aīalibus totus ꝓcessus mot⁹ naturalis ē. Non. n. agunt a ꝓposito s3 a natura. Naturalr̄. n. irundo facit nidū ⁊ aranea telā. Solius aūt hoīs est a ꝓposito opari. ⁊ nō a natura: sed tñ cuiuslibet

operationis sue pncipiū naturale ē. lʒ. n. ɔclusiones sciarum speculatiuaꝝ ⁊ praticaꝝ nō naturalr sciat ſʒ rōcinando inueniat. pma tñ pncipia idemōstrabilia sunt ei naturalr nota ex qbus ad alia sciendą pcedat. Silr ex pate appetit⁹ appetere vltimum finē q est felicitas hois est hoi naturale: ⁊ fugere miseriā: sed appetē alia nō est ei naturale: ſʒ ex appetitu vltimi finis pcedit in appetitum alioꝝ. Sic. n. est finis in appetibilib⁹ sicut pncipium demōstrabile in intellectualib⁹: vt dī. 2. phi. Sic ḡ cū motus oium alioꝝ mēbroꝝ ex motu cōdis causef: vt pbat phs in li. de motu aialiū: motus qdem alij pñt esse voluntarij: ſʒ pmus mot⁹ q est cordis ē natural. Oportet aūt cōsiderare φ motus sursū ē naturalis igni: eo φ ɔsequif formā eius. Vñ ⁊ generans qd dat formā est p se mouēs ſm locū: sicut aūt formā elemēti ɔsequif aliquis motus natural: sic nihil phibet alias formas seq alios motus naturales. Videmus. n. φ ferrū naturalr mouef ad magnetē: q tñ motus nō est ei naturalis ſm rōēʒ grauis ⁊ leuis ſʒ ſm φ hʒ talē formam. Sic igif ⁊ aial inquantū hʒ talem formaʒ que ē aia nihil phibet hre aliquē motū naturaleʒ ⁊ mouēs hunc motū est qd dat formā. Dico aūt motū naturalē aialis euʒ q ē cordis q: vt phs dič in li. de motu aialiuʒ. Existimādum ē ɔstare aial quēadmodū ciuitatē bñ ac legitime rectā. In ciuitate. n. qñ semel stabilit⁹ fuerit ordo nihil ē op⁹ sepato monarcho queʒ oporteat adesse ad singła coꝝ que fiunt: ſʒ quilibet facit q̄ ipius sunt vt ordinatum est: ⁊ fit h̄ post h̄ ppter ɔsuetudinē. In aialibus aūt idem h̄ p naturā fit: ⁊ q: natū ē vnūqdqʒ sic ɔstantiū facere ppium opus: vt nihil opus sit i vnoquoqʒ eē aiam. s. inquātuʒ est pncipiū motus ſʒ in quodaʒ pncipio cordis existe alia qdeʒ viuē eo φ apta nata sunt facere ppriū opus pp naturā. Sic igif motus cordis est natural quasi ɔñs aiaʒ inquātum ē forma talis corporis ⁊ pncipalr cordis. Et forte ſm hunc intellectū dixerūt quidam motū cordis eē ab intelligētia: inquātum posuerunt aiam ab intelligētia eē. sicut phs dicit in. 8. phy. motū grauiū ⁊ leuium eē a generante iquantum dat formā que ē mot⁹ pncipium. Omnis āt pprietas ⁊ motus ɔsequif aliquā formā ſm ɔditionē ipius: sicut formā nobilissimi elemēti puta ignis ɔsequif mot⁹ ad locum nobilissimū q ē sursum. Forma aūt nobilissima in inferiorib⁹ est aia q̄ maxime accedit ad silitudinē pncipij mot⁹ celi Vñ ⁊ motus ipaʒ ɔñs simillimus ē motui celi. sic enim ē motus cordis in aiali sicut mot⁹ celi i mūdo: sed tñ oʒ motū cordis a motu celi deficere sič pncipiatū deficit a pncipio. Est āt motus celi circularis ⁊ ɔtinuus: ⁊ h̄ ei ɔpetit inquātum ē pncipium oium motuū mūdi. Accessu. n. ⁊ recessu corpus celeste iponit rebus pncipiaʒ ⁊ finem eēndi: ⁊ sua ɔtinuitate ɔseruat ordinem in motibus q nō sunt semp. Motus aūt cordis pncipiū est oiuʒ motuum qui sunt in aiali. Vñ phs in. 3. de ptibus aialium dicit φ motus delectabiliū ⁊ tristiū ⁊ totaliter oēs sensus hinc incipiētes videnf. s. in corde: ⁊ ad hoc terminari. Vñ ad hoc φ cor eēt pncipiuʒ ⁊ finis oium motuū que sunt in aiali: habuit quēdaʒ motū nō circularē sed silem circulari cōpositum. s. ex tractu ⁊ pulsu. Vñ phs dicit in. 3. d aia φ mouens organice est vbi est pncipiuʒ ⁊ finis idem. Omnia auteʒ pulsu ⁊ tractu mouenf: ppt qd oʒ sicut in circulo manere aliquid: ⁊ hinc incipere motū. Est etiā iste motus ɔtinuo durāte vita aialis: nisi inquātuʒ necesse est intercidere morulam mediā inter pulsum ⁊ tractū eo φ deficiat a motu circulari. ¶ Per hoc ḡ de facili soluunf: que in ɔtrariuʒ obijci pñt. Neqʒ. n. dicimus motum cordis eē cordi nālem inquātum ē graue vł leue: ⁊ inquantū est aiatū tali aia. ⁊ duo mot⁹ q videnf ɔtrarij sunt: quasi partes vnius mot⁹ cōpositi ex vtroqʒ: inquantū deficit a simplicitate motus circularis: quē tñ imitaf inquātum ē ab eodē in idē: ⁊ sic nō est incōueniēs si quodā mō sit ad diuersas ptes: q: ⁊ mot⁹ circularis aliqualr sic est. Nec etiā oʒ φ causef ex apprehēsione ⁊ appetitu licʒ sit ab aia sensitiua. Non. n. causaf ab aia sensitiua p operationē suam: ſʒ inquātū ē forma ⁊ nā talis corporis. Motus aūt pgressiuus aialis cāṫ p operationē sensus ⁊ appetitus. ⁊ ppter hoc medici distingunt operatōes vitales ab operationibus aialibus: ⁊ dicunt φ cessantib⁹ aialibus remanent vitales: vitales appellantes q̄ motū cordis ɔcomitanf: qbus cessantibus cessat vita. ⁊ h̄ rōnabiliter. Viuere. n. viuētibus est eē: vt dī. 2. de aia. Esse aūt cuiqʒ est a ppria forma. Hoc aūt differt inter pncipiū motus celi ⁊ aiam: q: illd pncipium nō mouef per se neqʒ per accidens aia āt sensitiua lʒ nō moueaf per se mouef tamē p accidens. Vñ pueniunt in ipa diuerse apprehēsiones ⁊ affectiōes. Vñ mot⁹ celi semp ē vniformis: motus aūt cordis variaf ſm diuersas affectiones ⁊ apprehēsiones aie. Non. n. affectiones aie causātur ab alterationibus cordis: sed potius causāt eas vñ in passionib⁹ aie puta in ira: formale ē qd ē ex pte affectōis. s. φ sit appetit⁹ vindicte: mãle āt qd ptinet ad motū cordis: puta φ sit accēsio sanguis circa cor. Non aūt in reb⁹ nālibus forma ē ppter mãm: ſʒ ecōtra: vt pʒ. 3. phy. ſʒ in mãē dispō ad formā. Non ḡ ppt h̄ aliqs vindictā appetit: q: sāguis circa cor accēdaf: ſʒ ex h̄ aliqs est ad irā dispositus. Irascif aūt ex appetitu vindicte. Licet āt aliqua variatio accidat in motu cordis ex apprehensione diuersa: ⁊ affectione nō tñ illa variatio mot⁹ est voluntaria ſʒ inuoluntaria: q: nō fit p imperiū volūtaṫ. Dicit. n. phs in li. d cā mot⁹ aialiū

ꝙ multotiens apparente aliquo nõ tñ iubente in
tellectu: mouet̃ cor: ⁊ pudẽda: ⁊ hᵒ cãm assignat:
q: necesse ẽ alterari alteratõe naturali aĩalia. alte
ratis aũt partibᵒ: hꝗdem augeri: h aũt decremẽ
tum pati: vt iam moueat̃ ⁊ ꝑmutet̃ nat̃ hñi ꝑmu
tationibus inuicẽ. Cause aũt motuũ aĩalis caliditas ⁊ frigiditas q̃ de foris ⁊ intᵉ existẽtes naturales
⁊ pter rõem vtiqꝫ facti motᵒ dictaꝝ ptium. i. cor
dis ⁊ pudẽdi alteratõe incidẽte fiũt. Intellectᵒ. n.
⁊ phantasia passionẽ afferunt vt ↄcupiscẽtie ire
⁊ hmõi ex quibᵒ cor calescit vl̃ infrigidat̃: ⁊ h de
motu cordis dicta sufficiant.

¶ Explicit opusculũ. 35. beati Tho. aquinatis d
motu cordis.

¶ Incipit opusculũ. 36. eiusdem de instantibus.
Quid sit tp̃s ⁊ qualr̃ tp̃s in illis inferiorbᵒ ptici
patur ⁊ q̃ sit angloꝝ ⁊ coꝝ opationũ mẽsura. C. I.

Quoniam oẽm du
rationem ↄcomitat̃ instãs: iõ ad na
turam duratiõis aperiẽdam: de na
tura instãtis oꝫ aliqͣ dicẽ. Hoꝝ. n.
alterius noticia ad alteriᵒ cognitionẽ valet: ⁊ qꝛ
cõposita sunt nobis notiora simplicibᵒ: ⁊ diuisibi
lia indiuisibilibᵒ: iõ a tp̃is noticia incipiẽdum est
vt p ip̃m ad instantis cognitionẽ: ⁊ inde ad diuer
sarum durationũ noticiã facilius possit ꝑueniri.
Sciendũ est ꝗ ꝑmo ꝙ tp̃s dr̃. 4. phy. numerᵒ mo
tus. lꝫ enĩ nihil sentiamus p aliquã sensuꝫ exterio
rem nisi aliquo motu facto circa corpᵒ: tñ sola co
gitationũ successione põt aĩa pĩus ⁊ posterius per
pere in ip̃a successiõe: ⁊ ita necessario in successio
ne apprehẽdit aĩa duo vl̃ tria vl̃ plura: ⁊ iste nũe
rus apphẽsus in successione est tp̃s. Sꝫ h dubi
tationẽ hꝫ. Cum. n. tp̃s sequat̃ motũ ꝑmi mobil'
vt eius ꝑpa mẽsura: actio aũt aĩe ꝑmo mobili ñ
subiaceat cũ nõ pficiat̃ organo corpali. sola. n. cor
pora ꝑmo corpori: ⁊ eius motui subiacẽt: vñ ꝑm
actionẽ aĩe tp̃s nõ posse pcipi: nisi aliqua trãsmu
tatio circa corpus ↄtingat. Ad hᵒ ꝗ euidentiã ↄsi
derandũ est ꝙ est vnᵒ ꝑmus motᵒ q est cã oĩs mo
tus secundi. ⁊ iõ quecũq3 trãsmutatões sunt circa
ista corpa inferiora: fiũt ab illa ꝑma trãsmutatõe
In actõibus aũt aĩe lꝫ nõ sit trãsmutatio ex pte ip̃i
us aĩe tñ trãsmutatio ex pte phantasmatũ: p quoꝝ
nãm in cogitatõibus aĩe ẽ ↄtinuũ. ⁊ tp̃s: sicut dr̃
in. 3. li. de aĩa. ⁊ iõ aĩa in suis cogitatõibus pcipit
successionẽ ↄtinuã: ⁊ apphẽdit pĩus ⁊ posteriᵒ in
ea. ⁊ in h ↄsistit rõ tp̃is. Tp̃s. n. est nũerus pꝛ̃oris ⁊
posterioris in motu: ⁊ ab vnitate ꝑmi motᵒ hꝫ tẽ
pus vnitatem. Comparat̃. n. tp̃s ad ꝑmũ motũ
nõ solũ vt mẽsura ad mẽsuratũ sꝫ etiã vt accidẽs
ad sbm. Impossibile ẽ aũt in vno subiecto eẽ pl'a
accidẽtia eiusdẽ spẽi sicut in vna pte supficiei non
pñt simul esse due albedines. Motus aũt ꝑmᵒ ẽ vnᵒ

⁊ vniformis vñ tp̃s oꝫ esse vnum. Ad alias aũt
trãsmutationes ↄparat̃ tp̃s solũ vt mẽsura. vnũ
enim põt eẽ mẽsura pliũ vt vna virga plium
pãnoꝝ. ⁊ iõ tp̃s nõ multiplicat̃ ad multiplicatio
nem inferioꝝ trãsmutationũ: sꝫ manet vnũ ip̃is
multiplicat̃. Ex qbus pꝫ ꝙ in sbis separat̃ q̃ non
intelligũt cũ ↄtinuo ⁊ phãtasmate nõ est tp̃s in cu
ius diffinitõe cadit motus q est sbm tp̃is: a quo tẽ
pus hꝫ ꝙ sit ↄtinuũ. In diffinitõe. n. tp̃is ponitur
nũerus vt formale ⁊ vt genᵒ ⁊ motus ponit̃ obli
que vt eius sbm ⁊ loco dñe. semp. n. cũ accidẽtia
in abstracto diffiniunt̃ ponit̃ sbm loco dñe sicut
simitas dr̃ nasi curuitas. Scdo nãqꝫ loco dꝫ sem
per dña in diffinitõe poni. Et idẽ est ꝙ tp̃s nõ est
absolute nũerus: sicut duo vl̃ tria: sꝫ est nũerᵒ ap
plicatus rebus sicut due vlne pãni ⁊ hmõi. In sb
stantiis aũt sepatis nõ est sbm tp̃is sic dicti. Unde
mẽsura actiõis in eis nõ hꝫ aliquã ↄtinuationem
a mã: nec ab aliquo exteriori: sꝫ q: nõ pñt ab eis ap
phẽdi simul nisi vnũ oꝫ ꝙ in apphẽsione pluriũ
cadat successio pꝛ̃oris ⁊ posterioris. sꝫ totũ h est di
scretũ ⁊ nõ ↄtinuũ. ⁊ tp̃s est in actõibus eaꝝ similitu
dinem eius qd̃ est formale in eo: nõ aũt ꝑm eius
mãle a quo hꝫ esse ↄtinuũ. iõ tp̃s quo mẽsurat̃ suc
cessio in actõibus anglorum ẽ ex indiuisibilibus:
sicut numerᵒ ↄponit̃ ex vnitatibᵒ q̃ sunt indiuisibi
lia q̃dam. Illa aũt indiuisibilia nõ ptinẽt ad genᵒ
quãtitatꝫ sicut vnitates ptinẽt: ⁊ h de facili cogno
scitur si nã nostri tp̃is ↄsideret̃. Sciendũ est ꝗ ꝙ
cum rõ mẽsure ꝑmo inueniat̃ in q̃titate discreta
⁊ per eiᵒ nãm in ↄtinua: nihil poterit hẽre rõnẽ mẽ
sure in q̃titate ↄtinua nisi ex adiunctiõe q̃titatis
discrete: ⁊ iõ tp̃s qd̃ est mensura motᵒ a quo hꝫ cõ
tinuitatẽ sicut a subiecto formalr̃ ẽ numerᵒ: ⁊ p h
est mẽsura: q̃ṽis eẽ hẽat p modũ sicut accidẽs a
suo subiecto. Si ãt tp̃s nr̃m ↄsideret̃ formalr̃ ẽ nu
merus sine etiã q̃titas discreta: sꝫ rõne sui sbiecti
est q̃titas ↄtinua: vñ tp̃s nõ est nũerus absolutus
sꝫ applicatᵒ rebus. Quãtitas aũt discreta hꝫ ori
ginem a q̃titate ↄtinua: vt dr̃. 3. phy. ꝓpter diui
sionẽ. n. ↄtinui est additio in numero. Nec forent
due vnitates faciẽtes numeꝝ aliquaꝝ reꝝ. nisi
ille res eẽnt diuise abinuicẽ in se tñ retinẽtes vni
tatem. Diuisio aũt reꝝ singularũ eiusdẽ spẽi ẽ p
mãm nõ p formã: cũ spẽs sequat̃ formã. Specie
aũt vna ẽ. In anglis aũt mã nõ est: ⁊ iõ sbe separate
a pbis vocant̃: ex quo pꝫ ꝙ mẽsura actionũ in an
gelis cũ insit eis vt in sbo nõ ptinet ad q̃titatẽ
discretã. Diuisio. n. ⁊ numerositas q̃ est in eis est
solũ p formã ⁊ nullo mõ mãlis: cũ tot sint i eis
spẽs quot indiuidua: ⁊ iõ multitudo q̃ est in eis ẽ
de trãscendẽtibus. Certũ est. n. ꝙ vnũ ⁊ mlt̃a di
uidant ens: ⁊ pꝫ ꝙ illud vnũ ⁊ multa nõ sunt i ali
quo genere determinato: puta in q̃titate: cũ vni
tas talis ⁊ mltitudo possit repiri vbi nulla ẽ q̃ti

titas vt in angelis. Tempus autem qd mensurat eorum actiões nõ est ptinuũ nec numerus q est qtitas discreta: cum ista oriat a ptinua: sed ẽ numerus q est multitudo que ẽ de transcẽdẽtibus: et ex talibus indiuisibilibus cõponi hz. et ideo nõ oz inter duas eius actiones que pficiunt in diuersis indiuisibilibus illius tpis: aliquod mediũ cadere. Possunt.n. due actiones imediate sibi succedere sicut et due vnitates. Solum.n. inter duo idiuisibilia tpis nostri qd ex talibus componi nõ pt cum sit ptinuũ: cadit mediũ. Sed si ex eis ɔponeretur tps nostrũ: nil caderet medium: qz ptes rei imediate coirent. et ideo instãtia in tpe nostro nõ sunt partes: cũ sibi inuicẽ imediate succedere nõ possint. ¶ Ex dictis g manifestũ est nõ eẽ transitũ cum angelus aliqd morose intelligit: sicut qñ itelligit duo successiue. Apud nos aũt successio qdaz est qñ intelligim⁹ vnũ ptinue: sicut qñ itelligim⁹ plura successiue. Et huius rõ dicta est: qz tpus qd mensurat actiones nr̃as nõ est in eis sicut in sbo: sed ẽ mẽsura earum tm̃. In motu vo pmo est sicut in subiecto: et ab illo hz transitum p nãm qua fbm eius est cũ eẽntia motus: sicut in quodã transitu. Et io qñ intelligimus aliquod idiuisibile puta a oz q ipm solum sit intelligamus cũ nõ habeat qd pus et quid posterius intelligat. Est.n. indiuisibile si morose intelligat et quiescat intellectus illud intelligendo et aliud nõ transeundo: mẽsura actionis nostre nullũ transitũ hẽbit cum ipa sit tota sil. Natura.n. mẽsure intrinsece est nihil accipere a mensurato. Tempus aũt ẽ mẽsura extrinseca oium pterq ipius tñ in quo est sicut in subiecto: et idem ẽ motus pmus. Erit g transitus qñ intelligimus aliqd indiuisibile non a parte actõis nr̃e causat⁹ in ipo tpe cum in eo nihil cãetur: nisi a sbiecto ppo: sz a parte ipius tpis applicati actõib⁹ nostris tanq mẽsura mẽsurato et nõ tanq accidẽs subiecto. Cum aũt anglus aliquod vnũ intelligit morose nullus trãsitus ẽ sz est vna particula ipi⁹ tpis indiuisibilis quo mẽsurat actio ei⁹ quecuq mora fuerit in illud intelligẽdo. Non.n. aliqd cõtinuum vnũ vniforme ẽ transitũ hñs: cuius tps illud sit mẽsura et accidens vt apud nos. Et ideo particule illius tpis nõ hñt trãsitum: nec a pte intelligibiliũ sibi succidentiũ cũ vnum aliqd indiuisibile itelligat: nec a pte alic⁹ sbi c⁹ exñtia ẽ i ptinuo motu et trãsitu. Hoc ãt ymagiatiõẽ nr̃az trãscẽdit: qz ymagiatõ nr̃a ñ trãscẽdit ptinuum et tps Una g particula indiuisibilis illi⁹ tpis manẽ pōt cũ multo tpe nostro: cui⁹ tñ partes illi pticule cõmanere nõ pñt: nec tñ ppter h ẽ in illa pticula successio vl ptinuatio aliqua: cum tps illud nõ sit accidens alicui⁹ in successione et ptinuate exñtie: vt de cũ est. Manifestũ ẽ g q vlter ∂ tps ɔsistit eẽntialiter in quadã morosa successione. Accidit aũt ei q illa successio sit ptinua vl discreta rõne corpꝰ gbus applicat. Discreto.n. illa q ẽ tpis in ãgel' ñ ẽ eis vt nũer⁹ quo nũerat: h.n. est absolutũ a tpe: sz hz eã ab actõibus que sibi succedũt sine medio.

¶ Qualr in toto tpe est instans idem re differẽs in rõne. CA. II.

Nunc vo de ipis instãtib⁹ supest agẽ. Sciẽdum est g q sic punctus se hz ad lineã: ita se hz nunc ad tps. Geometre aũt ymaginantur punctũ p motum suũ causare lineã. Quorum rõ est: qz linea nõ hz nisi vnã dimẽsionẽ. vñ indiuisibilis ẽ fm latũ et pfundũ: et iõ nõ ẽ in linea vnde punctũ excedat in latũ. Cum aũt in longuz linea excedat punctũ: si ymaginemur punctũ gerere nõ poterimus ymaginari ipm eẽ cãm linee Si vo ymaginemur ipm moueri: lz in ipo nulla sit dimẽsio: nec aliqua diuisio p ɔñs. per nãm tñ motus sui relinquit aliqd diuisibile. et qz punctus nõ hz causare lineã nisi fm q linea caret latitudine et pfunditate: nõ aũt fm q hz longitudinẽ: idõ ex nã motus sui relinquit erit dimensionale vna dimensione et tale necessario erit linea. Ille tñ punctus nihil est de ipius linee essentia: qz nihil vnũ et idem realiter oibus modis indiuisibile pōt sil in diuersis partibus eiusdẽ ptinui pmanẽtis esse Necessario tñ si esset de eẽntia linee ɔstitute per suum motũ foret de eẽntia cuiuslibet ptis sue: qz qua rõne ptineret ad vnã partẽ eiusdẽ eadẽ rõne ptineret ad oẽs: cum equalr ad omẽs se habeat. Nec pōt esse terminus eius vl ptinuatio aliqua: cum ille punct⁹ sit aliqd vnuz realiter. Uñ nõ pñt esse plures puncti realr. ¶ In linea tñ sunt plures puncti et realiter abinuicem diuisi: vt duos eius termini: et silr in eius ptinuatiõe. Linea.n. est qtitas positionẽ hñs et manẽs: nec cũ puncto moto transiẽs. Punctus g mathematice ymaginat⁹ q motu suo cãt lineã necessario nihil linee erit: sed erit vnũ fm rẽ et diuersuz fm rõnez: et hec diuersitas q cõsistit in motu suo realr est linea: nõ idẽptitas sua fm rẽ. In hac g linea ɔstituta p diuersitatẽ puncti erũt pũcta quedã duo actu vt ei⁹ termini: q cadunt in ei⁹ diffinitõe: et infinita alia in potẽtia fm q ipa ẽ in infinitũ diuisibilis potẽtialr p quez modũ de instanti tpis est agẽdũ: nisi q instãs ẽ de sba tpis. Sciẽdũ est g q mobile ẽ cã mot⁹ nõ efficiens ẽ mãlis. Mot⁹.n. ẽ i mobili. vt in sbo sicut dr in. 3. phy. mẽsura aũt ipius mobilis ẽ instãs: qz instãs seqt id qd fert vt dr. 4. phy. et qdã referũt h ad instãs cũ dicẽtes ipm eẽ idẽ fm rẽ cũ instãti tpis differẽs tñ rõne: dicẽtes q pmũ mobile cui⁹ mensura ẽ instãs: qz eẽntia sua ẽ tota sil et nõ in aliqua successione: sicut et eẽntia instãtis ẽ tota sil: iõ ẽ vnũ et idẽ realr i toto motu suo sz diuersũ et diuersum rõne. et h eius diuersitas ẽ tot⁹ motus ei⁹: cum ipm mobile fm eẽntiã nihil ẽ: sz est penit⁹ ex ge-

nus eius cum ipm sit sba: motus vero accidens
eodē mō vo instās qd ē mēsura ipius mobilis se-
quēs ipm ē vnū sm rē: cū nihil pdat de sba ipius
mobilis cui⁹ instans est mēsura inseparabilis: sz di-
uersū ⁊ diuersū sm rōnē. ⁊ h ei⁹ diuersitas ē tpus
eēntialr c⁹ ipm instās qd est mēsura pmi mobilis
nihil ē sm eēs. ⁊ iō aliud in eēntia sua ē instās qd
ē vnū i toto tpe a quolibz instāti qd ē i toto tpe vl
vt ptinuās vl vt termin⁹. Illud. n. instās ē mēsu
ra eēntie pmi mobil sm qd ē pmanēs: nullū autē
istoꝝ instātiuz est mēsura alic⁹: qz ipm tps in quo
reperiunt pdicta instātia ē mēsura eium inferioꝝ n
solū sm suos mot⁹. sz etiā sm sua eē: qz iferiora sūt
trāsmutabilia nō solū sm locū sz etiā sm eē: cum
sint corruptibilia. vn dicit q multos decipit equi
uocatio instātis q multiplr latet in gnē sm phm.
Nō. n. ē aliqd instās qd mēsuret aliquā rē inferi⁹:
qd idē sit in toto tpe ipius mot⁹ cū nullū tps sit ac
cidens mot⁹ rei inferioris sz pmi mobil tm̄. vn
cū res inferior mouet mot⁹ ei⁹ est accidēs ei⁹: sed
tps eius nō est accidēs hui⁹ motus sz mēsura tm̄.
Mensura. n. est accidēs pmi mēsurati tm̄ in illo
gnē: alioꝝ aūt mēsura tm̄: nō aūt accidēs: ⁊ iō tps
nō ē in aliquo motu alic⁹ rei corruptibilis vt i sbo
sz in motu pmi mobilis tm̄. Pōt tn̄ rō de isto tpe
cuilibz motui pticulari aliqd attribuere ⁊ assigna
re in eo pncipiū ⁊ finē p pparatōem ad pncipiū ⁊ ad
terminū alicui⁹ mot⁹ pticularis: sicut facit in die
cū accipit ortū ⁊ occasuz solis tanqz pncipiū ⁊ finē
tpis. ¶ Qui⁹ sit mēsura instās tpis ⁊ euū. C. III.

Is aūt est aduersum qd dicit phs. 4. phi.
b dicēs ipm instās sequi rez motā: sicut tpus
sequit motū: p h q nos deuenim⁹ in noti
ciaz prioris ⁊ posterioris in motu p ipm mobile: qa
cū ipm inuenim⁹ in aliq parte magnitudis p quā
mouet statī dicim⁹ motū p quē illuc aduenit pte-
riise ⁊ motū p quē inde ad aliā partē magnitudis
trāsibit futuꝝ eē: ⁊ sic p mobile alteratū apphēdi
mus numeꝝ mot⁹. Silr ē in tpe qz id qd distīguit
ptes tpis abinuicē est nūc qd ē pncipiū tpis vni⁹ ⁊
finis alteri⁹: ḡ a pmutata pportione sicut se habz
tps ad motū: ita se hz nūc tpis ad mobile. vn vr
phs velle nūc tpis seq ipz mobile: ita q idē nē sit
mēsura mobil ⁊ ptinuēs ptes tpis adinuicē. Ideoz
et nūc dicit pmo mēsurare tps ipm: qz vnūqdqz
mēsurat p id qd ē noti⁹ in suo gnē. vn illud d gnē
tpis ē. de eodē etiā nūc subiūgit q nihil tpis ē nisi
ipm. s. nūc. ex qbus pz q instās qd seqt mobile sit
de sba tpis: c⁹ oppositū dicebat. Ad hui⁹ ḡ difficul
tatis solutiōez notādū ē q instās eui nō ē accidēs
pmi mobilis sz mēsura tm̄: sm illd ei⁹ qd in alte-
rabile. s. sm eēntiaz. accidēs vero ē pmi euiterni:
⁊ sequit illd sicut accidēs sbm suū: alia aūt nō. vn
manifestū est q nō ē idē nūc eui ⁊ nūc tpis qd seqt
mobile. Hoc. n. ē mēsura mobil sm q ē idē i toto
motu ⁊ accidēs ei⁹. vn phs querēs nām instātis in
4. phy. docet q nihil tpis ē nisi instās. ⁊ ad h acce
pit rōem ex hītudine mot⁹ ad mobile dicēs q sicut lo
ci mutatio ⁊ ipm mobile sūt sil: sic numer⁹ mobil
sil est cū nūero mot⁹ local. sz tps ē nūer⁹ loci muta
tiōis: ḡ numer⁹ ipius mobil sp erit cū tpe: h aūt ni-
hil aliud ē qz nūc: ḡ nūc ⁊ tps sunt sil. Addit aūt q
ipm pparat ad id qd fert: nō sicut nūer⁹ sz sicut vni-
tas cū nūc sit indiuisibile. Ex qbus manifestū est
aliā esse nāz istantis qd mēsurat mobile sm illd qd
est ⁊ sm id qd ē idē in toto motu: aliud aūt ē qd cō
tinuat tps. pz. n. ex pte mot⁹ ⁊ mobil mobile esse
idē in toto motu realr: sz alteꝝ ⁊ alteꝝ rōe: sz h ei⁹
alteritas psistit in qbusdā indiuisibilib⁹ mot⁹ q di
cunt mutata eē: sine tn̄ interpollatōe ⁊ hmōi ptinu
ant motū qn ḡ ee i aliq⁹ illoꝝ nō accidit. Mobile
aūt nihil ē hoꝝ cū qdlibet hoꝝ accidat sibi. sil tn̄ st
h mutata eē cū mobili: qz ei⁹ sūt vt sbi: sicut aūt ap
te mobili: ita ⁊ apte instātis qd seqt mobile ē accipe
diuersa ⁊ diuersa eē. Et h ei⁹ diuersitas psistit in
ipis idiuisibilib⁹ tpis q ⁊ dicūt mēsurata eē: ⁊ ista
mēsurata eē sine interpollatōe: sic instātia q ptinu
ant tpus ⁊ h nihil aliud sūt nisi diuersa ⁊ diuersa rō
eiusdē istantis: qd idē est realr in toto tpe sequens
mobile inquātū est idē re in toto motu. Huic aūt
adiungit instās eui qd mēsurat mobile sz se: sicut
aliud nūc ē mēsura ei⁹ inquātū eēntia ei⁹ pūcta ē mo
tui. vn sic bn̄ arguit q nihil mot⁹ ē nisi mobile sit
⁊ tn̄ mobile nō ē aliqd de sba seu de eēntia mot⁹:
nisi forte sicut sbm dr ptinere ad accīs suū cū ca-
dat ei⁹ diffinitōe: sz h est qz accidentia diffiniūt p
additionē sboꝝ q peniti⁹ sunt ex eēntias eoꝝ: ita
h i arguit q nihil tpis sit nisi instās sit: nec tn̄ iō se
quit q illd instās sit aliqd tpis: ⁊ iō phs subtilissi-
me cū vellet ostendē nihil tpis eē nisi nūc nō h di
recte pclusit qd itendē videbat: sz directe pclusit
nūc ⁊ tps eē sil: sicut mobile ⁊ mot⁹ sūt sil: ⁊ pstat q
motū eē ipius mobil est ptinuatio ipius mot⁹ nō
aūt ipz mob. e. sz sicut mobile nō separat a motu eē
nec a motu: sz sp st sil: ita ēt de ipo nūc: q ipa diuer
sa eē sī eēntie ei⁹ piuncta: nō dico diuersa eē ei⁹ qz
diuersitas nō attīgit eēntiā eius sz ei pīūgat sz atti
git nūc tpis. vn h diuersa eē ei adiūcta erūt aliqd
tpis ⁊ nō ipm nūc pter qd tn̄ nihil tpis ē. Ipm vo
instans qd in se alterat diuersa ⁊ diuersa rōe quo
ad sua eē ē aliqd tpis sz nō ē tps. Un phs ibidem
cū pus vocasset ipm nūc nūeꝝ mobil: sup h. n. sta
bat argm. ei⁹ sbiungit nūc nō pparari ad mobile sicut
nūeꝝ sz sic vnitatē nūeri: qui dilat nō eē nūeꝝ sed
ei⁹ replicatio q ē sibi alteꝝ ⁊ alteꝝ eē est numerus.
Ipa aūt replicatio vnitatis nō est ipa vnitas sz ac-
cidens eius sz ipa quoqz sit accidens. Instās ḡ qd
est quasi vnitas ipius pmi mobil sm phm nō est
instās eui: qz instās eui est aliud p eēntiā ad instā-
tibus ptinuātibus tps. Ab illo tn̄ ista deriuant ⁊

criantur: ſed ipm̄ eſt idem in eſſentia ſua: in qua
nulla cadit alteratio ſicut in eēntia pmi mobilis
Nec alterabitur etiā ↄſequēter ad alterationē pri-
mi mobilis qḋ alteratur ſm vbi ⁊ h eſt inſtās qḋ
nos vocam⁹ euū qḋ eſt pncipiū tpis. vñ Boe. 3. ḋ
ↄſo. Qui tpˢ ab euo ire iubes. qꝛ ab iſto inſtāti p-
cedit tpˢ: ſicut mot⁹ a mobili: nō tanq̄ ab aliquo
ſui generis ſʒ exēplarit: ſicut dicim⁹ inferiora pce
dere a ſupiorib⁹. Ideo ſubtilr diſcernēduʒ eſt inť
iſta duo nūc: qꝛ pmū nūc ē mēſura tm̄. ſcḋm vo ē
eſt accidēs ⁊ ad gen⁹ tpis ptinens: iō dr mēſurare
tpˢ. vñ phs. 4. phy. p ↄparationē mobilꝭ ad mo-
tum docet quō iſtud inſtās mēſurat tpˢ. ſ. qꝛ. ſ. vnū
quodqꝫ mēſurat p id qḋ ē notius ſui generis. Inť
ea aūt q̄ ad tpˢ ptinēt notius eſt inſtās: ſicut ⁊ ipʒ
mobꝭe noti⁹ eſt in motu: ⁊ p ipʒ cognoſcit ipe mo
tus. Ubi ↄſiderandū eſt q duob⁹ mōis aliqd pōt
eſſe mēſura alteri⁹. vno mō qñ ipa mēſura ſeł vł
pluries accepta eqꝑat menſurato ſicut trinarius
aliū trinariū mēſurat vł nouenariū. Alio mō qñ
vnū eſt rō cognoſcēdi aliḋ. vñ de iſto cognitio nō
hr niſi ſm q aliḋ ducit itellectū in cognitōeʒ ipi⁹.
⁊ iō illud nō erit abſolute mēſura alteri⁹ ſʒ mediā
te ſcia: ⁊ iō phs dicit. x. meth. q ſcia ē menſura ſci
bilis: h aūt erit p modū illi⁹ per qḋ intellect⁹ ducit
in cognitionē talꝭ rei. Iſto mō mobile pōt dici mē
ſura mot⁹: qꝛ p ei⁹ noticiā deuenit in noticiā mo
tus vt ibidē dr: qꝛ mobꝭe ē pmanēs: mot⁹ vo trā
ſiens. Ideo mobꝭe noti⁹ eſt ipo motu: ſilr inſtans
tale noti⁹ eſt tpe ſimplr: qꝛ pmanēs ē ⁊ idē re: tpˢ
vo tranſiēs. lʒ qñqꝫ tpˢ ſit nobis noti⁹: qꝛ ē aliquo
mō ſcḋm ſenſui qꝛ ē ſenſibile cōe cū ſit numer⁹ mo
tus. Cuʒ aūt dr q nihil ē pñs de tpe niſi nūc: nō ſi
gnificat aliqḋ inſtās qḋ ē ↄtinuās ptes tēporiſ ad
inuicē qḋ cū tpe labit nec pmanet vt iterū ſignari
poſſit: ſicut pōt punct⁹ in linea vn⁹ ⁊ idē exiſtens bis
ſumi inquātum ſi inquātum ē pncipiū ⁊ finis re-
ſpectu diuerſaꝝ partiū lineę: nihilomin⁹ idē nūc
ē pncipiū vnius partꝭ ⁊ finis alteri⁹ in tpe: ſicut in
linea punctus. ſʒ h dr de nūc qḋ ſequit id qḋ fert.
Id. n. manet idē ſm eēntiā in toto tpe: variatū tñ
p rōnem: ⁊ in iſta diuerſitate ei⁹ inueniunt multa i
ſtantia ſemp ↄtinue labētia cū tpe. Conſtat aūt nulluʒ
taliū inſtātiū labentiū eē cām tpis: cū nullū ipoꝝ
maneat in toto tpe: ſʒ trāſeat cum qualibet parte
tpis. Iſta. n. ſunt diuerſe rōnes ipius inſtātis: qḋ
ē idē in toto tpe: ⁊ iō vocant inſtātia: qḋ aūt inſtās
pmanēs patit aliquā alterationē ſibi adiungi: qꝛ
dcm̄ ē ipm nūc hīe diuerſum ⁊ diuerſuʒ eē: h acci
dit qꝛ vnū ⁊ idē natū eſt hīe diuerſas mēſuras: ſic
pʒ de corpe celeſti: qḋ ſm ſuū eē qḋ eſt in trāſmu-
tabile mēſurat euo qḋ ē inſtās pmanēs. ſʒ qꝛ idē
corpus hʒ trāſmutationē adiunctā motui mouet
enim ſm locū: tpˢ aūt eſt mēſura motus: vt dcm̄
eſt. iō hoc inſtās lʒ ſit in trāſmutabile eſt tñ muta
tioni adiunctum ratione ſui ſubiecti quod moue
tur ſm locū: vt dcm̄ eſt: ⁊ ſic accidētaliter hʒ mu
tationē adiunctā ſiue alterationē. ſilr in ſbꝫs ſe-
paratis reperit quidā motus affectionū ⁊ intelle
ctionū: nō aūt ſm ſuū eſſe. Uñ vbicunqꝫ repit nā
iſtius nunc: ſēp eſt repire motū aliquē adiunctuʒ.
Ex quo manifeſtū ē q euū nō ē vt in ſbo in primo
mobili: ſʒ eſt mēſura ei⁹ tm̄: vt in ſbo aūt ē in prio
euiterno. ſicut. n. tpˢ reſpectu pmi mobiꝭ eſt acci
dens ⁊ mēſura: reſpectu aūt motuū alioꝝ inferio
rum mēſura tm̄. Ita euū reſpectu pmi in genere:
eoꝝ q̄ euo mēſurant ē accidēs ⁊ mēſura. Reſpectu
aūt alioꝝ eſt mēſura tm̄: ⁊ qꝛ pmū in quolibet gnē
eſt vnū tm̄. In vno aūt ſbo ipoſſibile eſt plā eē ac
cidētia vni⁹ nāe ab illi⁹ vnitate erit tm̄ vnuʒ euū
oīum q̄ euo mēſurant: ſicut tpus eſt vnum oīum
qꝛ motus pmi mobili eſt vnus.

¶ Quid mēſurat opationes angloꝝum C.IIII.

C Onſiderandū eſt aūt q nulla actio ſbe ſe-
parate mēſurat iſto nūc: cū nlla actio ſua ſit
ſua ſba: ſolius. n. dei actio ē ei⁹ ſba: ⁊ iō ſba
⁊ actio ei⁹ eſt eťna. cū aūt angls agit aliqd exť ſicut
qñ aliqd agit circa iſta corpa iferiora illa trāſmu-
tando ſicut fcm̄ ē in anglo. Thobie: tūc actio ſua
mēſurat tpe nr̄o. ſi aūt actio ſua nō fuerit ad exť cu
iuſmodi ē intelligere. tūc ſi itelligit in vbo actio
ſua mēſurat eťnitate pticipatiue. Sic. n. actō ſua
nām ſuā trāſcendit: qꝛ p nām ſuaʒ nō videret res
in vbo. Si vo itelligat p ſpēs ſuaſ: tūc actio ſua cū
ſit ſucceſſiua mēſurabit tpe qḋ nō ē idē cū nr̄o: nec
etiā cū eo qḋ formale ē in ipo: ⁊ huius tpis vna p
ticula cū multo tpe nr̄o eē pōt nullo medio inter-
cidente q̄uis in tpe nr̄o multa media cadāt pp
eius ↄtinuitatē. Cum vo intelligibilia ſibi ſucce-
dunt: erit ibi tpˢ pfectū ex multis particulis indi
uiſibilibus in ſcipis. ⁊ he pticule nō ſt in inſtātia:
qꝛ nulla iſtaꝝ ē eadē in toto tali tpe: ſicut eſt inſtās
tpis in tpe. Nec aliqua iſtaꝝ ē ↄtinuatio tpis: ſed
quelibet ē pars ſicut vnitas numeri. Ex his ma
nifeſtum eſt q tpˢ noſtrū nō cauſat ab illo tēpore
ſed ab euo qḋ ē idem in toto tpe. Euo aūt nulla a
ctio menſuratur: ſed eſſe ipſorum euiternorum:
⁊ ipa euiterna. Euum autē nō ſe habet ad temp⁹
ſicut aliquid eiuſdem ſpeciei ſed tanq̄ cauſa ana
loga. Per pus enim inuenitur ratio menſure in
euo q̄ in tempore. Unde a parte eui quod toti tē
pori noſtro coexiſtit ⁊ cuilibet eius inſtanti infer-
ri pōt pmū angelū toti tēpori noſtro coexiſtere: ſʒ
nō q menſuretur euo. Tempus enim noſtruʒ cō
comitant ſe habet ad angelum rōne eui cui tpus
noſtrum eſt adiunctum. Unde ſi aliquo modo di
ceretur angelus cōmetiri: ſeu menſurari tēpori:
qḋ eſt mēſura motuſ neceſſario hoc foret per con
comitantiam: ⁊ hoc conuenienter poſſet dici ſi

tp̄s non hr̄et finē sicut ē p̄hi opinio. Tūc enim tp̄s
indeficienter sequeret̄ euum. Sed q: tēpus non
semper durabit: cessabit nāq3 motus: non est con
cordia seu concomitantia temporis ⁊ eui nisi vt
nunc. Tp̄s vō qd̄ mēsurat actiōes angeloꝝ conco
mitat̄ simplr̄ ip̄m euū. Semp.n. angeli itelligūt
p sp̄ēs rerū ppr̄ias quas apud se hn̄t. Quia ergo h̄
tp̄s absolute euū cōcomitat̄ tpi: tēpori aūt nostro
in nullo pportionat̄ nisi forte accn̄taliter. Potest
n. vna particula indiuisibilis illi⁹ tpis toti tpi no
stro cōmanere: ⁊ vltra hoc ꝑm mora3 quā faceret
angelus sup idē itelligibile: ideo p naturā illi⁹ tpis
nō pōt inferri q itelligere angeli mēsuret̄ tpe nr̄o
nec ēt q tp̄s nr̄m cōmetiat̄ vnicam ei⁹ itellectio
nem vt ostsum ē: nisi ex suppositione. Ut si ponat̄
vna particula illi⁹ tpis in q̄ itelligit vnū itelligibi
le coexistere alicui particulari tpi apud nos. Tūc
n. ex ypothesi seq̄ret̄ tp̄s nr̄m cōmetiri ip̄i itellige
re angeli: nō tanq3 ppr̄ia mēsura ei⁹: sed tanq3 qd
eam cōcomitās: ⁊ adhuc remotius q3 euū: q: tp̄s
nr̄m nō comparat̄ illi tēpori siue illi itelligere ni
si p euū a quo effluit vtrunq3 tempus.

Quid sit subiectum eui. CA. V.

n

Nunc vō restat ōndere cui⁹ sit euū vt subie
cti. Ad cui⁹ euidētiā ɔsiderandū ē q sicut
dr̄. x. meth. vnūquodq3 mēsurat̄ p simpli
cius sui generis. Est aūt accipe simplr̄ simplicissi
mū ꝑm multitudinē s3 nō ꝑm magnitudinē. Et h̄
vel simplr̄ sicut vnitas ē mēsura oīs numeri vel i
ip̄o genere hn̄s rōnem generis: sicut binari⁹ ē nu
merus simplicissim⁹ minimā hn̄s cōpositionem
s3 nō mēsura simplr̄ s3 tm̄ numeroꝝ pariū. Sim
plicissimū aūt i motib⁹ ꝑm multitudinē est p̄mus
mot⁹ quo mēsurant̄ alij motus. Scd̄3 vō magni
tudinē nō ē accipe simplicissimū: q: magnitudo ē
diuisibilis in īfinitū. Ex statuto tm̄ significat̄ mini
mū ꝑm magnitudinē ad qd̄ oīa mēsurant̄: vt pe
dale vel huiusmodi. Et i aliquo illoꝝ semper erit
ista mēsura vt i subiecto. Ad alia aūt cōparat̄ vt
mēsura tm̄: iō tēpus ē i p̄mo motu vt in subiecto.
Quia vō i reb⁹ ordinat̄ inī se supp̄mū īfimi attin
git īfimū supp̄mi: iō tp̄s in i supp̄mo sui vbi ē sicut
in subiecto ɔiungit euo q̄si īfimo sui: q: euū nō pti
net ad celū nisi sicut mēsura tm̄. Op3 g̊ euū ēē vt i
subiecto i re tali cui ɔiūgit̄ eternitas i rōne mēsu
re. Nulla aūt creatura ꝑm ēē suū ē eterna. Po
test tm̄ ꝑm actionē suā participare eternitatē sicut
angelus q īmet̄ res in speculo eternitat̄. Hec.n.ē
pfectio essentie nāe angelice. s. visio glīe. Euu3 g̊
vt i subiecto erit i illo q magis participat tali vi
sione. Illius.n. essentia est magis pfecta ⁊ nā sub
limata. Et iō supposito q lucifer fuisset maxim⁹
angeloꝝ si stetisset: in eo foret euum vt i subiecto.
S3 q: ei⁹ natura nō ē pfecta pfectione glīe eterne
nō est i eo aliq̄d qd̄ sit alijs mēsura s3 i eo q magis

inter oēs est glīe particeps. Manifestū ē.n. q in
corpe pfectissimo qd̄ ē maxie a corruptiōe remo
tum vt puta celesti: ē vnde alia mensurant̄. Eius
aūt pfectio sequit̄ nām suā: q: nō ē aliqs nitus ad
oppositū sue pfectionis i eo. In angelis aūt nō est
tota pfectio a nā: q: pōt i eis ēē mot⁹ ad oppositū:
sicut p3 de illis q peccauerūt in qbus aliq pfectio
rem nām habebāt multis q steterūt: quoꝝ nā pfe
cta ē p gr̄iam. Et ille q pfectiorē naturā h3 in gr̄ia:
h3 in se: vn̄ alij mēsurent̄. Et iō ꝑm cōmētatorē3.
x. meth. dr̄. Deus q ē simplicissim⁹ ē mēsura oīu3
simplr̄: nō tanq3 eiusdē generis: s3 q: vnūquodq3
tm̄ h3 de ēē ⁊ bonitate q̄tū ad illū plus approxim
quat q ē ip̄a bonitas ⁊ ip̄m ēē a quo oīa bona sunt
qui est deus benedictus in secula. Amen.

Explicit opusculū trigesimū sextū eiusdē beati
Thome de aquino de instātibus.

Incipit opusculū. 37. eiusdē de q̄ttuor opposit̄.

Q̄ ɔ̄dictio ē maxima oppositio ⁊ q eam imme
diate sequit̄ oppositio p̄uatiua. CA. I.

q

Quoniā quattuor.
sunt oppositiones vt dr̄ i p̄dicamē
tis iō de eis breuit̄ agere itēdim⁹
Prio.n. ɔsiderādu3 ē q oppositio
ɔ̄dictionis p̄ma ē ⁊ maior int̄ alias
Cui⁹ rōnem assignat p̄hs i libro posterioꝝ dicēs:
q ɔ̄dictio ē oppositio cui⁹ ꝑm se nō ē mediū. Me
diū.n. ōndit distātiā ɔueniētiā: ⁊ iō minuit rōne3
oppositionis. Cū igit̄ i oīb⁹ alijs oppositionib⁹ sit
inuenire mediū: iō oēs diminuūt d̄ rōne oppositio
nis ɔ̄dictorie. Alie.n. oppositiones mediū hn̄t q̄
dā tm̄ plus q̄dā min⁹: ⁊ ꝑm h̄ magis ⁊ min⁹ partici
pant de rōne oppositionis ɔ̄dictorie: ⁊ ɔ̄͠nter ma
gis ⁊ min⁹ opponunt̄. Primū.n. i quolibet ge
nere ē cā oīu3 q̄ sunt i illo genere: vt p3 i. x. meth.
Et iō q̄to magis aliq̄ participāt rōnem p̄mi i ge
nere oppositionū tāto min⁹ ɔueniūt i medio. Cō
uenire aūt i medio ē duplr̄. Aliqua.n. ɔueniūt in
medio eiusdē generis cū eis ⁊ iterū i medio mãe.
Sicut albū ⁊ nigrū ɔueniūt i medio colore: ⁊ iterū
in subiecto. Aliqua vō ɔueniūt i medio mãe tm̄:
sicut ɔ̄ria imediata ⁊ habit⁹ ⁊ p̄uatio. Cōtraria nā
q3 imediata subiectū cōe hn̄t ⁊ silr̄ habit⁹ ⁊ p̄uatio.
S3 i hijs d̄ria ē: q: i qbusdā p̄uatiue opposit̄ serua
tur ordo respectu subiecti: ⁊ iō nō fit reddit⁹ a p̄ua
tione ad habitū. Silr̄ ē de qbusdā ɔ̄rijs imediat̄
sicut ē de qbusdā īfirmitatib⁹ q̄ sūt icurabiles. Et tā
in hijs q̄3 i p̄uationib⁹ nō relinquit̄ aliq̄ virt⁹ i su
biecto ad habitū. Alia aūt sūt ɔ̄ria imediata: sicut ē
sanitas ⁊ egritudo q̄ idifferēter l3 ordie quodā re
spiciūt suū subiectū: ⁊ tm̄ p vnū eoꝝ nō aufert̄ pot̄
tia ad reliquū. In relatiuis vō neutro mō ē ɔueni
entia. Nō.n. ɔueniūt i subiecto. Idē.n. nō ē p̄r ⁊ fi
lius ꝑm q p̄r refert̄ ad filiū. Nec ɔueniūt i medio

sui generis: cū nō sit i relatiuis magis ꝛ min⁹: hñt
t i ꝗ̄ dā spāle .n. modū ꝯueniēdi: q: vnū illoꝝ ꝫ il-
lud qd̄ ē depēdet ad alterū. Relatiua .n. se mutuo
includūt: ꝛ ponūt ꝛ pimūt ꝫm pħm. In ꝯdictorijs
vō nihil hoꝝ repit. Nō .n. hñt mediū sui generis
cū alterū extremū sit nō ens simplr ex oē gen⁹ nec
in subiecto ꝯuenire pñt cū nō ens subiectū hr̄e nō
possit: nec ēt illud i quo saluat pfecta rō entis qd̄ ē
sba. Nec ꝯueniūt ꝫm depēdētiam suoꝝ itellectuū
sicut relatiua. Ens .n. nō ponit suū oppositū .s. non
ens: sicut pr̄ ponit filiū. Et iō ꝯdictio simplr ē ꝫm
se nō hñs mediū. Un̄ minime ꝯueniūt ꝯdictorie
opposita: ꝛ maxime opponūt. ¶ Post oppositio
nē aūt ꝯdictōis sequūt alie oppositōes ordie quo
dā: ꝛ iō ꝫm magis ꝛ min⁹ repit i eis oppositio.
Priuatiue ḡ opposita cū nō habeāt mediū sui ge-
neris sicut aliq̄ ꝯria hñt: nec depēdentiā ad inuicē:
sicut relatiua cū nō hñt subiectū cōe: pmū locū te-
nēt post ꝯdictionē. In hijs aūt alteꝝ extremū pri-
uatio .s. nihil ponit. Un̄ d̄ se negatio est ꝛ non ens
Priuationes .n. ꝫ pħm sunt de genere nō entiū.
Sꝫ q: nō ē negatio absoluta ſꝫ talis habitus q re-
quirit subiectū iō ꝑuatio ē negatio i subiecto. Pri
uatio .n. de se ē tanꝗ̄ alteꝝ extremū ꝯdictionis. ſꝫ
rōne habit⁹ quē sequit determinat ad subiectum
ꝛ ad genus sui habit⁹. Et iō ꝑuatio ē negatio i ge-
nere ꝛ ēt i subiecto vt dcm̄ ē. Sꝫ ꝯsiderādum ē ꝙ
nō ꝯueniūt oīno i subiecto: q: ꝑuatio cū iest aufert
a subiecto rōnem ꝯrietatis ꝑus habite: cū habitus
iduci nō possit. Hoc aūt nō facit ois ꝯrietas. Un-
de manifestū ē ꝑuatiue opposita maxie opponi et
maxie attingere oppositionē ꝯdictionis. Ex quo
de facili ostēdit cui ꝑuatio nata ē opponi: ꝛ quō.
Priuatio nāqꝫ id qd̄ oppositionis hꝫ accipit a cō
tradictorijs. Ubi iuenit negatio absoluta: nō esse
s. Un̄ cū ꝑuatio sit de genere nō entiū ꝙ̄tū in se est
q: de nā sua attingit vnius extremū ꝯdictionis ꝛ
si deficiat q: oē qd̄ ē post deficit a pmo: vn̄ alterū
extremū ꝯdictionis terminat ad subiectū ꝛ ad ge
nus ꝑuatiuū: illud cui opponit ꝑuatio p se erit ali-
quod eē i subiecto: sicut eē absolutū ē cui opponit
nō eē pmo ꝛ p se i ꝯdictione. Sicut ḡ nō eē qd̄ ē al
terū extremū ꝯdictionis opponit ipsi eē absolute
pmo ꝛ p se: ei aūt ad qd̄ seqt̄ ipm eē simplr sic for-
me sbali vl' ēt materie ex ꝯñti solū opponit q: mā
est aliqd qd̄ reqrit ad h̄ ꝙ totū ens habeat: oppo-
nit ex ꝯñti: ita nō eē i subiecto qd̄ ē ꝑuatio: pmo et
p se alicui eē opponit qd̄ ē natū repiri i tali sbiecto
ei aūt ad qd̄ sequit tale eē .i. habitui opponitur ex
ꝯñti. In ordine .n. pncipioꝝ formaliū pmū est eē:
q: eē [illegible] actus: nec aliqd designat i actu nisi
p eē. [illegible] .n. aliqs hꝫ sanitatē actu nisi sanitas po-
nat eē i eo. Iō oēs forme sequunt ipm eē i ordine
actuū siue pncipioꝝ formaliū vt dcm̄ ē. Sꝫ inhe-
rēdo ecōtrario ē. Forma .n. p ꝑus iheret: ꝛ p ipam
ipm eē. Et iō ꝯsiderādo ipam iherentiā eē sequit
formā. Et h̄ facile ē videre i re mālī vt puta i lapi
de vbi eē nō ē ipsi' forme: pmo: ſꝫ ipsi⁹ rei lapidis
s. mãe. Materie aūt ꝛ forme ex ꝯñti. Uidem⁹ ai.
ꝙ eē i re tali p mediū ꝛ ꝗ̄si distāter se hꝫ ad formā.
Ipm .n. eē i lapide ē act⁹ rei imediate ꝛ pmo: ꝛ p
rē ipam ipm eē ē act⁹ forme talis rei nō vt entis:
ſꝫ vt ei⁹ quo aliqd ē. Ex qb⁹ pꝫ ꝙ eē ꝑus ē i ordine
actuū ꝙ̄ forma. Sꝫ q: mā imediate hꝫ ꝯiūgi for-
me cui ipa ē pportionata: ex q̄ ꝯiūctiōe resultat cō
positū cui⁹ act⁹ ē ipm eē: iō forma ē mediū i acgrē
do eē ipi mãe ꝛ ipsi cōposito: q: ipm ꝯiūctū nō eēt
nisi forma iherēs eēt mãe. Et iō ꝫm iherētiā ꝑor
est forma ꝛ eē posteri⁹: vt dcm̄ ē. Priuatio ḡ ꝫm
id qd̄ oppositionē ꝯdictionis attingit nō eē .s. qd̄ ē
negare pmū actū directe opponit alicui esse: ꝛ ex
ꝯñti opponit illi ad qd̄ eē seqt̄: ꝫm vō qd̄ deficit a
ꝯdictione: q: accipit vt i subiecto ꝛ p modū iherē
tis: pmo repugnat habitui q: habit⁹ ē ꝑor i iherē-
do vt dcm̄ ē. Sꝫ manifestū ē ꝙ h̄ debet ꝑuationi
in ꝙ̄tum deficit a pfecta rōne oppositionis. Ex di
ctis ḡ manifestū ē ꝙ plus reqrit ad oppositionē ꝑ
uatiuā ꝙ̄ ꝯdictoriā. Sꝫ tn̄ id qd̄ addit oppositio
ꝑuatiua sup̄ ꝯdictionē nō auget oppositionē: ſꝫ mi
nuit. ¶ Sꝫ dubiū ē quō oppositio ꝯdictoria ma-
ior sit ꝙ̄ ꝑuatiua. Cū .n. oppositio nō sit nisi elōga
tio potētie ab actu sic calor facit potētiā sui sbiecti
distare a frigido: priuatio aūt oīno remouet a suo
subiecto potētiā ad habitū cū ipossibile sit habitū
induci post ꝑuationē: vn̄ nō magis pōt natura de
ceco facere videntē ꝙ̄ ex nō ente ens: nō min⁹ vi
opponi visus ꝛ cecitas ꝙ̄ ens ꝛ nō ens. ¶ Scien
dū ē ergo ꝙ duplr elōgat aliqd potentiā ab actu.
Uno modo ipam potentiā remouēdo ita ꝙ nihil
ei⁹ relinquat. Et isto modo i oppositione ꝯdicto-
ria elongat potētia ab actu: q: i nō ente simplr ni
hil potētie ē ad eē. Alio modo iterponēdo obsta-
culū ne potētia ducat ad actū. Sꝫ h̄ ꝯtingit dupli
citer: vno mō ad tp̄s ꝛ mobilr sicut albedo fac sb
iectū suū distare a nigredine. Alio modo imobili
ter ꝛ sic ꝑuatio remouet potētiā sui subiecti ad ha
bitū: nō ꝙ potētia oīno auferat ſꝫ q: obstaculū in
delebile ponit i ipo subiecto. Et iō dicit ꝙ ꝑuatio
aufert potentiā ad actū. Un̄ magis miraculū est i
quolibet die aīas creare: ſꝫ h̄ min⁹ miremur ꝙ̄ ce
cū illuminare: qd̄ tn̄ q: rarius ē mirabilius putat

¶ De oppositione ꝯria ꝙ magis distat a contra-
dictoria ꝙ̄ priuatiua. CA. II

P Ost priuationē sequit oppositio ꝯria in q̄
inuenit magis ꝯuenientia ꝙ̄ in pdictis.
Est tn̄ in ea qdem accessus ad pdictas op
positiones: ꝛ qcquid in ea oppositionis ē: totum
efficit p participationem oppositionis priuatiue
ꝛ ꝯdictorie. Quedā nāqꝫ ꝯria nō habēt medium
sue nature sicut ē sanū ꝛ egrū ꝫm pħm. tn̄ ꝯueniūt

in subiecto. Et i illis vbi nō fit redditio vt ab egritudine ad sanitatē magis accedit ad naturā ꝓuationis ⁊ habit⁹. In illis vō in qbus fit redditio minus accedit ad naturā ꝓuationis: semꝑ tñ in ꝯrijs oībus alterū extremū ē vt ꝓuatio ⁊ alterū vt habitus. Priuatio.n. ⁊ habitus faciūt ꝯrietatem vt dr̄ ꝑmo phōꝝ. Et ideo oēs ꝯrietates reducunt in habitū ⁊ ꝓuationē tanq̄ȝ in ꝑmā oppositionē q̄ est in genere: sȝ in oppositionē ꝯdictionis reducitur oīs ꝯrietas: vt in primā oppositionē simplr̄. In ipa.n. oppositione ꝯdictionis alterū extremū est nihil simplr̄: ⁊ simplr̄ nihil sibi determinans: tanq̄ȝ subiectū. q: nobili⁹ eius extremū. s. ens nullum subiectū reqrit: qđ manifestū ē ex eo ī quo saluatur rō ei⁹ pfecta qđ est sbā cuius ē non eē ī subiecto ſm phm. In oppositione vō ꝓuatiua alterum extremū vilius nihil est simplr̄ cum sit de genere non entiū tñ aliqd sibi determinat ꝑ subiecto: qđ ꝓꝑter altero eius extremo qđ reqrit subiectū ⁊ hēt habitus ipse. Semꝑ.n. nobili⁹ extremum trahit ignobilius ad subiectū si ipm̄ habuerit subiectū: ⁊ si ipm̄ non habuerit subiectū nec aliud habebit. In oppositione aūt ꝯria vtrūq̄ȝ extremū aliqd est realiter: lȝ impfecti⁹ deficiat magis a rōne entis: per quē modū dicit phs in libro de sensu ⁊ sensato q̄ nigredo est ꝓuatio albedinis. Et silr̄ vtrūq̄ȝ extremū reqrit idē subiectum. Vñ pȝ q̄ oppositio ꝯria magis distat ab oppositione ꝯdictoria q̄ȝ ꝓuatiua. Verūtamē qcqd oppositionis in ea ē totū est ꝑ naturā ꝯdictionis: ſm videlȝ qđ alteꝝ extremū ꝑtinet ad ens: alteꝝ vō ad non ens. Albū.n. ⁊ nigrū sunt albū ⁊ nō albū: sicut vidēs ⁊ cecus sunt vidēs ⁊ nō videns: ⁊ in ꝯdictione ens ⁊ nō ens: sȝ differēter: q: in ꝯdictione absoluta ens ⁊ non ens accipiunt vlr̄. In ꝓuatione vō nō vidēs nō accipitur vlr̄. Lapis.n. ē non vidēs: nō tñ illud nō vidēs opponit visioni ꝑ modū ꝓuationis: sed non vidēs qđ tñ natū est videre. Hoc aūt ē non vidēs in particulari acceptū. Silr̄ non albū opponit albo sicut nigrū: non qdē non albū ethiopis sȝ nō albū qđ tñ natū ē eē albū. ¶ Ex dictis ḡ manifestū est q̄ ꝯdictio ſm q̄ ꝯtradictio ē: nihil negat i genere sȝ simpliciter extra genus. Qȝ aūt ꝯdictorie ꝓpositiōes vt cōiter accipiunt i genere: vt puta hō albus hō non albus: homo currit hō non currit: hȝ non est ꝑ naturā ꝯdictionis simplr̄ sȝ ꝑ resolutionē ꝓpositōnum ꝯriaꝝ i ꝯdictorias ex qbus naturā oppositionis accipiūt. Idē.n. ē hō niger ⁊ homo nō albus: hō non currēs ⁊ hō stans. Et iđ oēs tales ꝯdictiones hñt extrema i genere. Inde ē q̄ sophiste decepti sunt putātes alterū extremū ꝯdictionis nō eē s. in genere ꝯtineri: q: viderūt ꝓpositionē vnā nō esse alteri ꝯdictoriā nisi de eodē subiecto idem vere affirmaret: ⁊ falso negaret: ⁊ hȝ in eodē tꝑe: q: acceperunt in ꝑdicatis ꝯrijs resolutis tñ in ꝯtradictoria. Que qdē ꝑdicata ꝯria necesse ē ꝯuenientiā hēre i subiecto ⁊ genere vt pȝ de albo qđ opponitur nigredini. Illā qđ non ē simplr̄: non est albū Adeo nāq̄ȝ vera ē ꝓpositio in q̄ negat eē albū đ eo qđ non ē: sicut ē illa in q̄ affirmat eē de eo quod ē. Et iđ cū dr̄ sor. est albus sor. non ē albus: nō ē ꝯdictio absolute sȝ ꝯdictio participata in ꝯrijs ī albo s. ⁊ nigro. Et iđ in oībus talib⁹ ꝓpositionib⁹ vtrūq̄ȝ extremū ē in genere. In ꝯdictorijs vō absolute neutrū extremū ē in genere. Huiusmodi.n. sūt eē ⁊ non eē. Manifestū.n. est q̄ ens nō est in genere nec suū oppositū. Et ideo sicut oēs res q̄ sunt i genere ē reducere ad ens qđ non ē i genere: ita oēs oppositiones reꝝ i genere existium ē resoluere in oppositionē illā cui⁹ termini nō sunt i genere. Et sic res tāto pfectiores sūt q̄to magis ꝑticipāt đ ente: sicut sbā ē pfectior accñte: q: in ea repit pfecta rō entꝭ ita oppōes reꝝ tāto pfectiores sūt i genē oppositionū q̄to magis accedūt ad ꝑticipādū oppositionē cui⁹ extremū est ens. Et hoc repit i ꝓuatōe ⁊ habitu que sunt extrema ꝑme oppositionis ꝑtinētia ad substantiam.

¶ De oppositione relatiua CA. III.

Oppositio aūt relatiua minimū hȝ de ꝯdictione: non q: habeat mediū sui generis qđ in alijs minuit rōnem oppositionis sȝ q: nō reqrit extrema realiter diuersa. ¶ Sūt.n. quedā relationes q̄ sequūtur actionē itellectus sicut est de relatione ydēptitatis: ⁊ de genere ⁊ specie: ⁊ huiusmodi i quib⁹ nulla ē diuersitas nisi quā facit itellectus. In alijs vō relatiuis q̄ fundant super q̄titate vel actione ē diuersitas realis: vt pȝ de duplo ⁊ dimidio pr̄e ⁊ filio: ⁊ huiusmodi. In oībus aūt alijs oppositionib⁹ est repire diuersa extrema: sicut pȝ de albo ⁊ nigro q̄ sunt ꝯria: de visu ⁊ cecitate q̄ sunt ꝓuatiue opposita. In ꝯdictorijs vō absolute nō sunt extrema realr̄ diuersa: q: non ens nō est aliqua res. Sūt tñ extrema ꝯdictionis semꝑ realiter nō eadem: qđ tñ in relatiuis quādoq̄ȝ deficit vt dcm̄ est. In alijs aūt. s. relatiuis quorū eē est ad aliud ꝓpter dependētiā eoꝝ ad se mutuo: adhuc min⁹ de ꝯdictione est q̄ȝ i oppositionibus alijs: quaꝝ extrema nō icludūt se inuicem nec ponūt: imo cū vnum inest reliquū impossibile est inesse. Et hoc vlr̄ verū ē i oīb⁹ oppositōībus quarum extrema ꝯueniūt i aliquo subiecto: vt ē de albo ⁊ nigro: visu ⁊ cecitate. Et ideo trāsmutat subiectū ſm illa alterum relinquēs ⁊ alteꝝ requirēs ⁊ sic generatio vnius est corruptio alterius.

¶ Quomodo diuersi modi trāsmutationum sequūtur oppositiones ꝑdictas. CA. IIII.

Nunc ergo restat videre de modis trāsmutationum que sequūtur oppositiones ꝑdictas. Sciendū est ergo q̄ ſm doctrinam phoꝝ res ꝑducte sunt a deo ad esse suū. Unde nō solum est deus causa motus celi: sed etiā substātie eius vt dicit phs. Sicut ergo cum ꝑ naturam

Sit aliquid ex suo opposito sicut esse aial fit ex non esse aial: ita necesse est eẽ simplr: qd̕ est ꝓprius dei effectus emanare ex nõ esse simplr: ꝛ hoc ẽ alterũ extremum ꝯdictionis: nõ ꝙ ipm̃ non esse necesse sit duratione precedere ipm̃ esse: sed natura tñ. Propria ergo causalitas dei attingit extrema cõtradictionis que extra genus sunt. Et ideo actio sua nihil supponit necessario. Et hec actio ẽ creatio que nõ est de genere motuũ cũ non habeat aliquod subiectum tanq̃ ꝓncipium mot᷒ sui. Mot᷒ aũt semp est ĩ mobili vt in subiecto. Inde ẽ ꝙ hec actio sua solũmodo est: ꝛ nulli creature cõicatur. Actio.n. rei nõ excedit ꝓncipia ipsius ꝑ que agit. Ois autem res creata: in genere est. Unde ĩpossibile est creaturã ad id quod nõ est ĩ genere attingere tanq̃ subiectum sue actõis. Huiusmodi autem sunt esse ꝛ nõ esse que sunt extrema ꝯdictionis ꝛ creationis: ꝛ ideo nulla creatura creare potest. ¶ Ad huius euidẽtiam ꝯsiderãdum est ꝙ eẽ diuersimode se hꝫ ad creationem vel ad generationem. Esse.n. est ꝓma rerum creatarũ ſꝫ auctorem libri de causis: nõ ꝙ creatio sit vt in subiecto in ipõ eẽ: cum creatio passiua sit accidẽs cuius est habere subiectum: sed vt ĩ subiecto est in ipã creatura. Sed creatio ſm ꝙ relatio ẽ terminat respectum ꝑ se ad ipm̃ esse rei create: ꝛ ad rem ꝑ ipsuꝫ esse: quod pꝫ. Quia extremum relationis ipsius realiter ẽ in creatura quod nõ ꝯtingeret nisi creatura haberet esse realiter. Ipm̃ tñ esse nullius accidentis est susceptiuũ: sed ipm̃ quod est. Et ideo in re habente esse ſm illud quod relatio hꝫ cõe cũ alijs accidentibus relatio ꝑtinet ad rem: sed ſm ꝓpriã rõnem eius que est referri ad alterum ꝑtinet ad ipm̃ esse rei per se ꝑ quod res refertur ad deum. Esse nãq̃ diuinum ꝓprie est ratio creandi Quia ꝑ creationem omnes res cõmuniter accedunt ad participãdum esse q̃ꝫtum est eis possibile: nõ autem naturam diuinam. Ipsa.n. non participatur a creatura: lꝫ ibi idem sit esse ꝛ natura ꝛ sapientia ꝛ potẽtia sine quodcũq̃ huiusmodi. Huiusmodi enim in paucis reperitur. In generatione vo nõ ducit generatum ipsum ad participandum esse generãtis: sed ad participandum naturam eius. Aliter cum esse sit suppositi in tali natura foret participatio in supposito ꝛ sic sor. generaret sortem. Ideo ĩ generatõe sor. nõ generat sortem cũ suppositũ non habeat nisi vnum eẽ icommunicabile: ſꝫ homo generat hoiem. Natura.n. manet vna ſm rõneꝫ nature: cũ diffinitio sit vna. Deus vo nõ creat deũ. Deus.n. nomẽ nature est sicut homo. Ens tñ creat ens: ideo relatio creature ad deũ fundat sup eẽ creature. Relatio vo vnius rei ad aliã sup ipãs res ꝓncipalr fundat vt dictũ est: ideo ꝓprie actio creature ad rem terminatur: vñ cõpositũ ẽ qd̕ generat ſm phm̃. 7. meth. compositũ.n. hꝫ naturã generãtis: ad ipm̃ aũt eẽ ex ꝯñti cũ cõpositi sit esse. Actio vo dei qua ꝓducit totã rem simul ꝯstitutã ex suis ꝓncipijs ad ipꝫ esse terminat qd̕ est intimũ ꝛ maxime formale ĩ re: cum in ipõ esse rei saluet alterũ extremũ relationis vt dictũ ẽ. ¶ Ex dictis ergo manifestum ẽ ꝙ actio dei que dr̕ creatio totam rẽ ꝓducit simul cum ꝓncipijs suis ex qbus res ꝯstituit in esse suo quod est obiectũ creationis vt dictũ est. Et ideo illa non dicunt creata quoꝝ non est tale esse: cuiusmodi ẽ forma mãlis ꝛ materia vel ipã etiã ꝑ se accidentia talis rei: sed oĩa hec potius dicenda sũt cõcreata. Aia vo humana lꝫ sit forma: qꝛ tñ hꝫ esse ꝑ se lꝫ in corpore hoc sibi acqsitum sit vt non extra: qꝛ etiã non ꝓducit de materia sicut alie forme: magis ꝓprie dr̕ creata q̃ alie forme. Si enim consideretur terminus a quo in creatiõe q est nihil siue non ens simplr cum aia sit non ex materia aliqua simpliciter creat. Si vo consideremus terminum ad quem q est eẽ ad quod terminat creatio: anime aũt humane in ꝓncipio sui nõ acquirit esse sed homini sicut docet Auicẽna ipã ꝓprie nõ dr̕ creata. Sed hõc idem esse aie ẽ corpori cõicatum quod nõ reperit in alijs formis. Et iõ creatio in generatione hois miscet. In alijs aũt operibus nature vel artis creatio tñ supponit in qbus oĩno materia in essentia sua non efficit ſꝫ cõpositum ꝑ trãsmutationem materie. ¶ De ꝓdictis aũt dubitari põt. Nam cum esse sit termin᷒ creationis vt dictũ est: non solũ aũt cõpositum qd̕ subsistit dr̕ esse: sed etiã ipã materia vel etiã ipã accñtia: videt ꝙ creatio terminet ad mãm ꝛ ad accidẽtia. Oĩa.n. q̃ habent eẽntiã ĩ rerũ nã: necessario esse habebũt ꝑ nãꝫ essentie sue. Et si aliũde illud eis acqrat nihil acqrit. Uñ fit quasi ĩplicatio cuiusdã ꝯdictionis cũ dr̕ mã est essentia q̃dã: sine eẽ tñ. Quod.n. ẽ essentia aliquo mõ ẽ vt videt: ꝛ qd̕ est hꝫ eẽ: qd̕ aũt ẽ sine esse nõ hꝫ eẽ. Uñ vr̕ ꝙ essentia q̃ ponit sine esse simul habeat eẽ ꝛ nõ hẽat esse ¶ Ad hui᷒ q̃ euidẽtiã ꝯsiderãdũ est ꝙ lꝫ illud qd̕ est aliqd: aliud extraneũ a natura sua possit habere adiunctũ ſm Boetiũ: ipm̃ tñ eẽ nihil põt secuꝫ cõpati qd̕ ad ipm̃ non ꝑtineat. Et ideo eẽ separatũ qd̕ deus ẽ: simplicissimũ est. Cum aũt in qbuscũq̃ rebus inuenit aliqd ꝑter naturaꝫ ipsius rei: quasi sibi adueniẽs: certũ est illã rem nõ esse ideꝫ quod suũ esse: ꝛ hoc ẽ cõe omni creature. In oib᷒ enim creaturis sunt accñtia quedam preter illud quod spectat ad spẽm rei: ꝛ in hoc differt oĩs creatura a deo. ¶ Ulterius in ipsis creaturis est dña qꝛ in qbusdam idẽ est res nãe ꝛ natura ipã ſm id qd̕ ad gen᷒ ꝑtinet rei: lꝫ res nature subiectũ accñtium fuerit: ꝛ sic differt res nãe a natura: qꝛ sic in re nature accipit suppositum spẽi cum omnibus ipm̃ contingentibus. Et hec sunt accidẽtia omnia

que sequuntur indiuiduum. Sed res nature: et ipsa natura vnum et idem sunt quod simpliciter respōdet acceptiōi spēi et indiuidui in eis. In alijs vō vt in rebus mālibus differt indiuiduū siue res nāe ab ipā nā nō solum per accidētia que ptingūt ipm indiuiduū cuiusmodi est quātitas et hmōi: sz per aliqd quod sui generis est: et sicut in eis nō ab vno simplici accipit rō generis: et dīe: sed a mā accipit genus et a forma dīa: ita in eis aliunde accipit rō spēi et forma. s. aliunde vero rō indiuidui q̄ a mā. forma. n. facit spēm et ideo dicit dīa cōstituere spēm: et mā indiuiduum. Manifestum ē ḡ q per aliqd sui generis differūt indiuiduū in rebus mālibus a spē et nō solum per accidentia. In rebus vō simplicibus indiuiduū solū p accidētia differūt a spē et nō p aliquid sui generis: et iō in eis tot sunt spēs quot sunt indiuidua. ¶ Sed q: dcm̄ est genus sumi a mā: et differentiā a forma: et māz causare indiuiduū et formā spēm: ideo sciendum est q idē ē dīam sumi a forma: et formaz ↄstituere spēm. Differentia. n. specifica supra facta spēs et idē est genus summi a mātia et mām causare indiuiduū. Nam genus fit p actum intellectus abstrahentis vlē a mā particulari que ē pncipiuz indiuiduationis. Inde ē q sicut mātia est prius in cōstitutione rei q̄z forma: ita genus prius est dīa.

¶ Ex dictis ḡ manifestū est q in deo solū idem ē esse et nā et suppositū oībus modis. In rebus vō immālibus idem est nā et suppositū in oībus que ad idem genus ptinēt. In compositis vō oīa pdicta ab inuicē differunt. In deo ḡ esse equalr respicit naturā ipm et rē nature. Et ideo nā diuina nō hz esse ab aliquo supposito diuine nāe. Et iō eēntia diuina est hñs eē et si nō significat vt hñs esse: sed vt quo aliqd est. Q: aūt eēntia diuina sit hñs esse manifestum ē cum nihil operet nisi qd hz eē. Cū ḡ diuina essentia creat et gubernat oīa hz ipm necessario esse. Inde ē q nō est necesse ponere in diuinis suppositum aliquod eēntie ad hoc q essentia hēat esse: lz nō hēat modum suppositi: cuius ē hre esse: sed de pfectione ipius eēntie diuine ē q ipsa est suum eē: et ideo nō solū est id quo aliqd est: sz in se est pfecte subsistens et pfectū esse hñs. In rebus vō simplicibus cum idē sit suppositū et eēntia: vt dcm̄ est: et differant sm rōnem: necessario eēntia erit hñs esse sicut et suppositum absolute. Sed q: rōne differunt. eēntia. n. est vt quo aliquid ē: suppositum vō vt habens eē: ideo cum eēntia nō sit suum esse. dicit essentia in eis habere esse p suppositum cum quo tñ realiter idem est vt dcm̄ est In rebus vō mālibus in qbus differunt res nāe. et ipa nā et vtrūqz ab ipo eē: vt dcm̄ est: nā ipa nō hz eē nisi in re nāe que ē vt hñs eē. Semp. n. suppositū in qualibet nā est hñs esse in illa nā. Suppositum aūt et res nāe in genere sbe est pma sba: sm pbm in pdicamētis cui se. l. p se esse: vt ibidē dicitur: et nō in alio sicut accidens nec sicut pars. et nō solum hoc sz nec hz dici de alijs in quo differt: ab alijs secūdis sbijs que de alijs dicunt: licz nō sint in alijs. Cum ḡ pprium sit suppositi in genere sbe per se eē. nam oīa alia vt accidētia et partes et ipā vlia que intellectus facit nō per se subsistūt: sed a pma sba dependēt qua destructa impossibile est aliqd aliorz remanere sub rōnibus ppriis: nō enim manet hō vl aial destructis indiuiduis oībus vtriusqz: nec manebit aliqd hñs rōnem pdictorum: nec aliqd accidēs eorz ipis destructis: essentia in rebus mālibus nō hz eē cū differat a suo esse: sed ipm suppositū est hñs eē a quo iterū ipā essentia differt. Vñ in rebus mālibus eē nō seqt eēntiam: nisi qī pncipia ipius eēntie mā. s. et forma ↄstituūt suppositū per se ens quod ē pma sba que nō pōt esse dependēs ab aliquo sz per se subsistit in eē pfecto. Inde manifestū est q partes aiatorum vt manus et pedes et hmōi que sunt in potentia ppinqua ad actuz seorsum q eos acquirit sola diuisione a toto sine alicuius noue eēntie productione hñt aliud esse de nouo quod ad pdictaz essentiā nō sequat: q: ipā eius pncipia nō ↄstituebant aliquod suppositū hñs esse actu siue pmam sbam cuius solū est habere esse p se qd per ipam sue eēntie ↄuenit et nō aliunde: cum eēntia nō habeat esse nisi p suppositū ipm cuius ē hre esse: vt dcm̄ est. Ex dictis ḡ manifestū est q nō est dicendum oē id hre esse in rerz nā: eē dico qd sequatur eēntiam de quo pposito formari pōt. Ideo cū dr cecitas est in oculo: nō designat cecitatē hre esse sequens essentiam cum puatio nō habeat essentiaz: sed significatur potius q oculus careat quodam esse. Similiter cum dicitur materia pma est non ens per accidēs: nō significat q aliqd esse sequat essentiam matie ipius: q: eē actus est qui in matia pma de se nō reperit cum sit pura potētia: sed significat q essentia matie est subiecta puationi rōne cuius dr nō ens nō simpliciter qd ē nihil: sed in genere sicut est ipā puatio que ē participatio nō entis simplr qd est alterz extremū ↄdictionis et ppinquius q̄z alterz ↄtrariorum qd ponit aliquid in nā rei ipius. et ppter hoc dicit beat9 Aug. q mā est ppe nihil qd est ppter puationē adiūctā ¶ Ex dictis facile est soluere ea que supius obiecta sunt. Hoc. n. solū creari dr qd hz esse: et hē suppositum siue pma sba cuius ē eē per se. Materia vō nō dicit esse nisi per tale suppositum: nec etiam accidētia. et iō concreata dicunt potius q̄z creata. nec est etiā implicatio ↄdictionis cū dr mā est quedam essentia si esse nō sequit ipsam essentiaz Quia cum dicitur q materia est eēntia quedam idem predicat de se: q: mātia est sua essentia: qd in oībus simplicibus reperitur. Non aūt per hoc

denotaṭ aliquod esse seq essentiā: q: in oī re creata differt esse ab ipā re. Nec opʒ q quādocunqʒ ī ppositione aliqua ponit esse aliquod esse etiaʒ respondere in re vt dictum est.

¶ Quomodo ex ꝯrio fit ꝯrium. CA. V.

Nunc restat ondere qūo ex ꝯrio fit ꝯrium. Cū. n. p naturā non possit fieri transmutatio inter extrema ꝯdictionis nec a puatione ad habitū vt dcm̄ est huiusmodi nāqʒ mot9 nō sunt: relinqt p naturā solum trāsmutationē esse inter ꝯria: in q̄ attendit mot9 sm̄ pħm. ¶ Sciēdū ē ergo q ꝯrietas pprie repit in q̄litatib9 actiuis: ꝛ passiuis q̄ sūt pprie passiones corpoꝝ naturaliū. Nā spoliari nō pōt corp9 ab his q̄litatib9 nisi ipʒ corrūpat: sicē calor non pōt auferri ab igne nisi corrūpat ignis. Calor. n. ignis seqt formā sbalez ipi9 ignis īsepabiliter. Et iō corrupto calore necesse ē ignem corrūpi. Scdm̄ has aūt q̄litates attendit alteratio q̄ ꝯsistit in actione ꝛ passione. Passiōes vo pprie dicunt p quas semp abijcit aliqd a re. Et iō cū alteratio fuerit pfecta ꝛ ī termino suo: necessario abijcietꝯria q̄litas: ꝛ corrūpet suū subiectū qd̄ est ens actu: ꝛ nihil relinquet nisi materia pma tm̄ sub forma nouiter inducta: cū corruptio vnius sit generatio alteri9 sm̄ pħm ī libro de generatione ꝛ corruptione. Un̄ ipossibile est generationē fieri sine alteratione pcedente: ꝛ h̄ est manifestū cū ex vno elemento fit aliud q̄ sibi ꝯriant ī q̄litatib9 vt est ignis ꝛ aqua. Sʒ in his q̄ in q̄litatibus ꝯueniunt sicē in hn̄tib9 simboluʒ vt est ignis et aer: non videt alteratio ita manifesta. Sʒ q: impossibile est eādē q̄litatem ī diuersis corpib9 manere cū accn̄s non migret de subiecto in subiectū necesse erit alterationē ponere in generatōe ignis ex aere. Hec aduertendū ē q diuersimode fit alteratio. Quelibet. n. q̄litas corpoꝝ naturaliū duos terminos hʒ. Un̄ vltra illos non inuenit illa q̄litas: nec citra. Scdm̄ h̄ ergo hʒ ꝯsiderari nā alterationis. Nā aliter se hʒ in his q̄ generant p intēsionē: ꝛ alr in illis q̄ generant p remissionē. Cum n. ex aere generat ignis: generatio fit p intēsioneʒ caloris aeris: ꝛ iō in tota alteratione nihil caloris auferī sʒ semp itēdit. Et q: terminū hʒ vltra quē intēdi nō pōt: iō cū calor ignis vltra itendit simul tot9 calor aeris aufert ꝛ nō pars post partē auferēdo. Un̄ puatio facta ī aere magis ꝛ magis aliqd abicit: nō partē aut partē auferēdo: vt in alijs: sʒ q: magis ꝛ magis facta plus ꝛ plus pmouet ad totū simul auferēdū. Sʒ cū ex igne fit aer: minuit paulatim calor ignis. Hoc. n. fit p remissionem. Sicut. n. videm9 q ignis in mā aliena vt ī ligno min9 caloris hʒ q̄ʒ in ppria: ita cū mā sua disponitur ad aliā formā tāto plus remittit ei9 calor. Et q̄to plus disponit: tāto calor ei9 minuit. Et similiter cū elemēta nō hn̄tia simbolū ex se generant: alteratio semp fit p remissionē. Qn̄ ḡ dicit pħs q in hn̄tib9 simbolū facilior est trāsmutatio: nō ideo dcm̄ ē: q eadē q̄litas maneat ī vtroqʒ: sʒ q: minor resistentia ꝛ minor elōgatio potē'e ab actu est in elementis ꝯuenientib9 in simbolo q̄ʒ in alijs. Qd̄ pʒ ex eo q tota simul caliditas aeris manet cum calore ignis vsqʒ ad ei9 corruptionē. ¶ Sʒ adhuc notandū est q in elemētis hn̄tib9 simbolū vt sunt ignis ꝛ aer facili9 ex vno coꝝ fit alteꝝ q̄ʒ ecōtrario facilius. n. ex aere fit ignis q̄ʒ econtrario ex igne aer: q: q̄litas ignis iter oēs q̄litates elemētares ē maxime actiua. Et iō non de facili patit. In corporib9 aūt diuersimode accipiunt termini infra quos nā rei saluat. Uno mō a parte ipsi9 mixtionis: alio vo modo a parte diuersarū spēꝝ ad quas reqrunt diuerse pportiones miscibiliū. A parte nāqʒ ipsi9 mixtionis sunt termini qbus trāsitis fit ꝯtinuo elementū simplex cui9 virt9 dn̄abat ī mixto sup alia elemēta. A parte vo pportiōis miscibiliū q̄ reqrit ad diuersas formas: ꝛ ad diuersa eē sunt termini silr. Et ideo cū vna pportio deficit: succedit forma dās nouū eē. ¶ Cōsiderandum ē tm̄ q vna forma mixti vt puta aīa humana nō saluatur ī aliquo īdiuisibili ipsi9 pportionis sʒ in quadā latitudine infra termios tn̄ nature certos: nec ea remota: necesse ē statim formā simplicis elemēti īduci sed aliud mixtū pōt seq. Un̄ magis distant a se termini mixtionis simplr in qbus saluari pōt nā mixti: q̄ʒ termini ifra quos saluat hō vl quodcūqʒ aiatum. Cū aūt termini ipsi9 mixtiōis simplr trāsiti sint: non fit nisi simplex. Un̄ cū simplex elemētū sit vltimū in qd̄ resoluit mixtuʒ: necessario simplex elemētū fuit pmū in ei9 ꝯstitutione: nō tanq̄ʒ potētia tm̄ sed sicut illud cuius virt9 ī ipo manet sm̄ pħm. Et hec virtus mutat a pportione vna in aliā: generādo ꝛ corrūpendo spēs mixtoꝝ donec ad nām ppriā redeat. Un̄ cū vnū mixtum fit ex alio nō ē necesse elemēta ex nouo ꝯuenire: imo virtutes elementoꝝ causando diuersas pportiōes mixtionis causant diuersa mixta. Un̄ cū ex viuo fit mortuū vtrūqʒ infra terminos mixtionis saluat: sed nō ifra terminos pportiōis necessarios ad spēm determinatā. Cū vo ex mixto fit simplex elemētū transit nō solū termin9 pportionis miscibiliū: sed ēt termin9 mixtionis: vtrūqʒ tm̄ fit p virtutē formarū elementoꝝ q̄ manēt in mixto sm̄ pħz. ¶ Ex quo pʒ q virt9 forme elemētaris dn̄antis in mixto hʒ non solū soluere mixtū: ꝛ inducere ppriā formā talis elemēti: sed trāsmutare mixtū de vna pportione miscibiliū in aliam quousqʒ in ipām formaʒ ppriā deueniat. Et iō lʒ forma corporis mortui nō fuerit virtute ī viuo q: corpus mortuū nō venit ī cōstitutiōe corpis viui: qd̄ tn̄ facit qcqd virtute ꝯtinet ī alio: sicut pʒ ī elemētis q̄ ꝯstituūt mixtū: est tn̄ in viuo virt9 elemē-

taris q̄ nata est soluere ꝓportionē miscibiliū in q̄ saluat᷑ vita: ⁊ ad h̄ sequitur ꝙ succedat alia forma dans nouū esse. Manifestū est.n.ꝙ nulla virtus erat in mixto agēs ꝑ illā formā: qḋ tñ ꝯtingeret si virtute eēt in mixto: sed hec forma fuit in mixto ī virtute non ꝓpria ſꝫ forme elemētaris vt dcm̄ ē. ¶ Ex dictis manifestū ē ꝙ lꝫ extrema ꝯdictionis absolute ⁊ ēt oppositionis ꝓuatiue nō subsint potētie create: tñ ꝯrietatis extrema ei subiecta sunt. Utrūqꝫ.n. ponit aliqḋ in rerū nā. Et iō manifestū est alterū extremū ꝯrietatis nīm⁹ elongare potētiam māe ab actu alteri⁹ extremi q̄ꝫ in ꝯdictorijs vel ꝓuatiue oppositis: sup q̄ non pōt nisi potentia infinita vt dcm̄ est. ¶ Sꝫ de hoc dubitari pōt ꝙ termini gnātionis ꝑ se sunt esse ⁊ nō esse q̄ sunt ꝯdictoria: ⁊ ꝓpter hoc generatio simplr terminatur ad sbam. Substātie aūt nihil est ꝯrīu ſꝫ phm. Unde ex his duob⁹ videt᷑ ꝙ extrema ꝯdictionis magis subsint potētie nāli q̄ꝫ extrema ꝯrietatis. ¶ Ad huius ergo euidentiā cōsiderandū est ꝙ eē est terminus gnātionis: ⁊ iō q̄ñcūqꝫ aliqḋ acquirat᷑ ipm esse nō dr̄ res generari: ⁊ hoc ē eē simplr ſm phm. Et q: vna res nō pōt hr̄e simul duo diuersa esse simplr: aliud aūt esse q̄ꝫ simplr nō inuenit᷑ in sba sed in accn̄tibus in qbus ē magis ⁊ minus: ideo semꝑ cū vnū esse acq̄rit᷑ aliud abijcit᷑ ⁊ econuerso. Et sic generatio ⁊ corruptio sese consequūtur ſm phm. Hoc aūt esse non ē esse in cōi: ſꝫ esse hoc vel illud cōpositū in specie determinata. Oē.n. agēs nāle ē in specie aliq̄: ⁊ iō sua actio non extendit᷑ ad esse ꝙ nō sit in sua specie cuiusmodi ē esse in cōi acceptū qḋ est alterū extremū ꝯdictionis absolute vt dcm̄ ē. Silr non eē qḋ ē termin⁹ a quo in gnātione simplr nō est nō esse absolute ſꝫ nō eē hoc: esse tñ aliquid: vt nō esse actu: ē esse in potentia ſm phm. Esse aūt in potētia ad vnū necessario adiūgit᷑ esse actu aliud: q: nunq̄ꝫ ē eē ī potentia pura sine aliquo actu. Aliter mā esset sine forma. Et ꝓpter h̄ ista extrema subsunt potentie nāli. Esse.n. in potētia ꝓpter eē actu adiunctum subest agenti nāli. Agēs.n. naturale semꝑ req̄rit subiectū actu ī quod agat. Et iō finis actionis sue ē spoliatio actus ꝓoris ⁊ iductio noui actus. ¶ Ex his manifestū ē ꝙ illud non esse ē simplr extra genus: sed est negatio entis in genere vt ꝓncipium est in genere. Actus.n. est alterū eoꝝ ꝓncipiorū q̄ sunt in genere q: genus diuidit᷑ ꝑ actū ⁊ potētiā. Iō negatio hui⁹ vel illius act⁹ ad idē gen⁹ ꝑtinet: q: negat ī illo genere ⁊ nō in alio: iō nō eē quod est terminus in gnātione simplr ꝑtinet ad gen⁹ sbe. ¶ Est ḡ inter ista extrema ꝯdictio ꝑ resolutionē vt dcm̄ ē supra de nō albo qḋ opponit᷑ nigro. Nihil.n. nō albū sic ē nō albū qḋ nō sit nigrū vel medio modo coloratū. Diuersimode tñ fit hic et ibi resolutio oppositionis posterioris in ꝯdictionem

Nā in q̄litatib⁹ illis vtrūqꝫ extremū ē aliqḋ actu in se sicut nigredo ⁊ albedo: ⁊ iō ex vtraqꝫ parte pōt sumi negatio. Pōt.n. dici nigrū ⁊ nō nigrū sicut dicitur albū ⁊ nō albū. Sꝫ in gnātione simplr alteꝝ extremū nō est aliqḋ actu ī se vt pꝫ de mā ꝓma: lꝫ habeat actū adiunctū. Et iō nō pōt ex vtraqꝫ parte sumi negatio ſꝫ ex altera tm̄. In gnātione ergo simplr fit resolutio ꝯrioꝝ extremoꝝ in ꝯdictoria: q: vn⁹ terminus esse.s. hoc vel illud qḋ acq̄rit᷑ ꝑ generationē rōne q̄litatis sue opponit᷑ actui adiūcto ipsi eē in potētia ꝓpter ei⁹ qualitatē: sicut ignis cōtrariatur ipsi aque ꝓpter naturā calidi ⁊ frigidi. Sicut ḡ dr̄ non albū qḋ tñ ē nigrū vel mediū oppōi albo ⁊ nullū aliud nō albū: ita nō eē actu h̄ sine eē in potētia h̄ cui tñ adiūctū ē esse actu aliud: opponitur eē actu h̄. ¶ Ex dictis ergo manifestū est ꝙ ad alterū extremū ꝯdictionis simplr ad eē.s. ꝑtinēt ambo extrema generationis: eē.s. h̄ ⁊ non eē h̄: qḋ est eē in potētia. Esse.n. in potētia aliquo modo ad eē ꝑtinet. Sꝫ cōparādo vnū eoꝝ ad alteꝝ esse in potētia est q̄si nō esse: q: qḋ ē in potētia non est ſm phm. Et silr eē albū ⁊ non eē albū: qḋ ē esse nigrū vel medio colore coloratū ad esse ꝑtinēt: lꝫ non eē albū vel eē nigrū cōparatū ad esse albū sit quodā modo non ens: cū ad vnius extremū ꝯdictiōis spectet. Qz aūt ista nō sint absolute ꝯdictoria manifestū est ex dictis. Nā non eē qḋ ē alterū extremū generationis nō ē non eē simplr ſꝫ phm sed illud non eē idē ē ꝙ eē in potētia. Et iō manifestū ē ꝙ tal nō eē ⁊ esse oppositi est cōe subiectū: materia.s. Et silr est de nigro vel nō albo qḋ idē est ⁊ albo. Hoꝝ.n. est cōe subiectū qḋ est ens mediū. Sꝫ ꝯdictoria mediū non hn̄t ſm phm vt sup dcm̄ est. Un̄ ista sunt ꝯdictoria ꝑ resolutionē aliarū oppositionū ī ꝯdictorias: q: oppositio ꝯdictoria icludit᷑ in oī alia oppositione vt supra dcm̄ est: sicut ꝓus icludit᷑ in suo posteriori. ¶ His obuiat seplr̄ic dicētes vtrūqꝫ extremū ꝯdictionis in genere eē. Quoꝝ rō est. Quia illud qḋ nihil est nihil pōt negare. Un̄ non ens qḋ ē ex gen⁹ nihil negat. ¶ Addūt ēt ꝙ ꝯria pn̄t simul eē falsa ꝯdictoria vo non. Un̄ non videt᷑ eis ꝙ oppositio ꝯria possit resolui in ꝯdictoriam. ¶ Dicēdū ē ḡ eis ꝙ ens vno modo dr̄ qḋ significat veritatē ꝓpositionis: vt dr̄ .5. metb. Ideo.n. ita vāā ē negatio entis d̄ eo qḋ nō est. sicut ei⁹ affirmatio de eo qḋ ē si ꝑ oppositū necessario erit falsa affirmatio entis de eo qḋ non ē ⁊ negatio entis de eo qḋ ē. Eo.n. ꝙ res ē vel nō ē: oīo dr̄ vera vel falsa ſm phm. Et iō id qḋ nihil est non negat aliqḋ qḋ ē esse: ſꝫ negat aliqḋ qḋ non ē esse. Et iō duplex ē sermo quo dr̄: qḋ nō ē nihil negat: vno modo a parte ꝑdicati: ⁊ h̄ est illud quod negat᷑: ⁊ sic veꝝ est id qḋ non ē nihil negare: q: qḋ non ē nihil: est aliqḋ ⁊ eē aliqḋ aliqḋ esse: ⁊ h̄ negat᷑ per alterū ꝯdictoriū.n. Alio modo a parte subie

ctū: sic de eo qđ non est: vere pōt esse remoueri. Tũ cũ negare ptineat ad cõpositionẽ q̄ cõis ẽ subiecto ⁊ p̄dicato ipa cũ a parte ipsius subiecti nihil habeat rõnez non entis hʒ: a parte võ p̄dicati aliquid hʒ ipa cõpositio. Et ideo a parte subiecti remouet naturã rei ⁊ ppꝛietatẽ subiecti a pte võ p̄dicati naturã nõ remouet sed inherẽtiã tñ. Qr autẽ dicũt ꝯria simul falsa: ꝯdictoria võ non: h̄ est in ppositionibꝰ rõne signoꝝ: q̄ in ꝯrijs sũt vl̄ia ex vtraq3 parte: in ꝯdictorijs võ nõ sed ex vna tñ. Cum n. p̄dicatũ aliqđ ꝯtingẽter insit alicui subiecto: nõ pōt vl̄r de eo affirmari vel negari nisi falso. Et iđ falsitas q̄ est in talibꝰ ppositionibꝰ accidit: q: accipitur vt subiectũ ꝯrioꝝ qđ non ẽ subiectũ fm se: sʒ fm aliqđ sui non tñ qđ fm se denoīari pōt. Unde falsitas attendit̄ a parte subiecti ⁊ non a pte ꝯriorum: ⁊ ideo causat̄ ex additõe signoꝝ. Signa aũt subiectis habẽt addi. Si võ attendat̄ natura ipsorum ꝯrioꝝ tñ iter q̄ ẽ oppositio non erit ꝯuenientia in falsitate. Si. n. accipiat̄ subiectũ fm q̄ natũ est subijci ꝯrijs vt corpus: ipossibile ẽ simul falso affirmare ⁊ negare de eo alterũ ꝯrioꝝ: vt puta si accipiat̄ aliqs hõ vt subiectũ sanitatis ⁊ egritudinis affirmatio vniꝰ ꝯrioꝝ de eo ẽ negatio eiusdem: qđ est affirmatio alterius. Et ideo nec siml' vere sunt nec simul false: sicut nec due ꝯdictorie absolute. ¶ Considerãdũ est ergo qñ aliqđ repit̄ in ꝯrijs oppositis vtrũ h̄ sit a parte subiecti aut a pte extremoꝝ. Si a parte extremoꝝ attribui dʒ ipsi oppositioni fm se. Si aũt a parte subiecti nõ nisi p accñs. Et ideo accidit q̄ due ppositiões cõtrarie sunt simul false a parte subiecti ppositionis ⁊ non rõne extremoꝝ vt dcm̃ ẽ. Et ideo qñ negat̄ alterũ extremoꝝ de subiecto aliquo: vt albuʒ: pʒ q̄ ipsa negatio supponit aliqđ a quo remouet albedinem. s. subiectũ ⁊ sil'r qđ remouet̄. In ꝯdictorijs aũt absolute nõ p̄supponit̄ aliqđ tanq̃ sbiectũ cũ nõ habeãt mediũ vt dcm̃ ẽ. In oppositis võ relatiue non est transmutatio: sed tñ ipa relatio qñq3 sequit̄ transmutationẽ: sicut sunt relatiua q̄ sequũtur actionem: vt paternitas ⁊ filiatio que sequũtur gñationem naturaliter. ¶ In alijs võ generibus super que generatio fundat̄ vel est transmutatio inter ipa extrema: sicut generatio inter esse ⁊ non esse: ⁊ hoc pertinet ad genus substantie vel ipsum genus consistit in ipsa transmutatione vt actio ⁊ passio. Transmutatio autem multas habet species vt patet in libro physicorum: sed motus qui est vna species non est nisi in tribꝰ generibus vt ibidem patet. ¶ Et hec de quattuoꝛ oppositis dicta sufficiant.

¶ Explicit opusculum trigesimũ septimum beati Thome de aqno de quattuoꝛ oppositis.

¶ Incipit opusculũ trigesimũ octauũ eiusdẽ sancti Thome de aqno de demonstratione.

a

Dhabendum cognitionem de demõstratiõe sciendum q̄ demonstratio est syllogismus ex veris primis ⁊ imediatis p̄oribus notioribus causis q3 conclusionis. Et hec est demõstratio potissima. Aut ex talibus que per aliqua vera ⁊ p̄ma p̄ncipium sue cognitionis sumpserunt: ⁊ hec est demonstratio non potissima. Unde sciendum est q̄ tria exiguntur ad demonstrationem. s. subiectum passio ⁊ dignitas. Subiectum est đ quo predicatur passio. Passio autem est accidens per se conuertibile cum subiecto de quo predicatur. Est ergo demonstratio potissima quando predicatur passio de subiecto vniuersali per medium quod est diffinitio dicens quid ⁊ ppter quid. Subiectum autem vniuersale passionis alicuius est quod ẽ conuertibile cum sua passione ⁊ q̄ habet causam itra se sue passionis. Unde triangulus est subiectum vniuersale huius passionis que ẽ habere tres angulos quod est conuertibile cum sua passione: q2 quicquid est triangulus hʒ tres angulos ⁊c. ⁊ ecõuerso ⁊ triangulus in eo q̄ triãgulus est hʒ tres angulos. Subiectum particulare est quod nõ est cõuertibile cũ illa passione ⁊ nõ hʒ cãm itra sue passionis vt ysocheles q: nõ quicqđ hʒ angulos tres ẽ ysocheles: q: ysocheles in eo q̄ ysocheles nõ hʒ tres angulos sʒ in eo q̄ triangulus. Diffinitio võ dicẽs qđ ẽ diffinitio data p eẽntialia. Et ẽ diffinitio subiecti vt triãgulus ẽ figura plana tribꝰ lineis ꝯtenta. Diffinitio võ ppter qđ ẽ diffinitio data p cãm ⁊ q̄ est diffinitio passionis q: diffinitio passionis dicit cãm inherẽtie passionis in subiecto per qđ subiectũ passio dʒ eẽ. Verbi grã. Habere tres angulos equales duobus rectis ẽ hr̃e anguluʒ extrinsecum equalẽ duobꝰ rectis intrinsecis sibi oppositis ⁊ ppter h̄ passio inest triãgulo p suam diffinitionẽ. Si aũt querat̄ ppter qđ hʒ triãgulus ⁊c. r̄ndet̄ q̄ hʒ angulũ extrinsecũ equalẽ duobꝰ rectis sibi oppositis. Et dico q̄ diffinitio dicẽs qđ ⁊ ppt̄ qđ q̄. s. ẽ ex opposit̄. ita ex diffinitõe subiecti ⁊ passionis ẽ mediũ i potissima dmõstratiõe ppt̄ quã p̄dicat̄ passio ppa de subiecto vl'i ⁊ adeq̄te: vbi grã Omis figura plana tribꝰ lineis ꝯtenta hñs anguluʒ extrinsecũ eq̄lem duobꝰ intrinsecis sibi oppositis hʒ tres angulos ⁊c. In hac ppositione maioꝛi cadit scđs modus dicẽdi p se q̄ ẽ qñ diffinitũ p̄dicat̄ de diffinitione sed omnis figura plana tribus lineis ꝯtenta hʒ angulum extrinsecũ equalẽ duobꝰ intrinsecis sibi oppositis. In hac minoꝛi cadit p̄mus modus: qui est quando diffinitio vel pars diffinitionis p̄dicat̄ de subiecto q̄ est cũ redupli-

catione cause vt luna ppter interpositionem terre deficit: et interemptus ppter interemptionem iterũ iterũ. Aliud exemplũ est de potissima demonstratione. Omne corpus naturale illuminatũ a sole priuatũ luce a terre obiectu deficit luna est huiusmodi ergo luna deficit. Et pbat passio p diffinitionẽ dicentem qd et ppter qd. Demonstratio vero non potissima fit multipliciter. s. qñ pdicat passio de subiecto particulari p mediũ qd est subiectũ illius passionis. qz. s. subiectũ est cã prima passionis in subiecto particulari: vt si pbat hic tres de ysocheli p triangulũ. s. oĩs triãgulus hz tres yso. est triãgulus ergo yso. hz tres vñ iste syllogismus põt eẽ sophisticus vel dyalecticus vel demõstratio particularis. Syllogismus. n. sophisticus est si pbet de subiecto particulari tanq̃ de subiecto vli et puertibili ppter ydemptitatẽ quã hz ysocheles cũ triãgulo. Quãdo. n. ppter ydemptitatẽ i parte subiecti cũ pdicato moueť ad credendũ qcqd dicatur de vno et de altero est fallacia accidentis. Syllogismus dyalecticus est, put pbat passio de illo vt de ysochele vt de subiecto particulari p triangulũ in q̃tum est cõe pdicabile quoddã de pluribus. Manifestũ est. n. q in syllogismo dyalectico est cõe pdicabile de pluribus. Item demonstratio particularis est qñ passio de yso. vt de subiecto particulari p triangulũ fm quod est cã prima passionis i subiecto particulari. Triãgulus enim est cã pria: quare yso. hz angulos tres non. n. yso. in eo q yso. hz tres sed in eo q triangulus. Aut demõstratio non potissima fit aliter. s. qñ pbat effectus p cãm remotã: vel qñ pbat cã p effectum vt si pbet hic tres de yso. non p triangulũ q est cã prima et immediata ysochelis vt dictũ est. Sz p figuram planam etc. q est diffinitio trianguli et sue passionis dicens qd et ppter qd: quia est cã prima respectu subiecti vniuersalis et causa remota respectu subiecti particularis. Item aliter fit demonstratio nõ potissima quãdo pbat cã p effectum vt si de planeta pbetur ppe esse p non sintillare hoc modo. Omne corpus luminosum nõ sintillans est ppe positum visui: sed planeta ẽ huiusmodi: ergo ppe ponitur nobis. Hic. n. demonstrat cã p effectum: qz ppe positus est cã eius qd est nõ sintillare et ecõuerso. Nõ. n. qz planeta ñ sintillat ẽ ppe positus: sz qz ppe positus nõ sintillat. Si vero p corpus luminosũ demõstretur non sintillare demõstrabit effectus p cãm. Siĩe est si pbet de luna q sit circularis: qz augeť circulariter hoc mõ: oẽ corpus luminosũ vel aptũ illuminari i quo lumẽ augeť circulariter ẽ circulare: luna augeť circulariter ideo ẽ circularis: sz qz circularis et sperica est luna. ideo lumen circulariter augeť. Et sic pz q diximus.

Explicit opusculũ. 38. sancti Thome de aqno. de demonstratione.

Incipit opusculũ tricesimũ nonũ eiusdẽ doctoris de fallacijs ad quosdã nobiles artistas.

Q dupler est modus rõcinandi. s. rectus et nõ rectus.

Dialogica est rationalis scia et ad rõcinandũ inuenta. Rõcinari aũt ptingit recte et ñ recte. Utrũqz. n. ad logici psiderationẽ spectat vt p rectã rõcinationem ad rei verã cognitionem pueniat et falsaz rõcinationem vitando errorem falsitatis euitet. Uterqz rõcinandi modus cõpetit vni homini: et ad seipm et ad aliũ nam et secũ aliqs psiderãs põt recte et non recte rõcinari et cũ alio pferens. Sed cũ aliqs secũ psiderans rõcinatur non recte pter intentionẽ: hoc accidit qz nullus sumpsius deceptionem intendit. Cũ aũt ad aliũ rõcinať nõ recte ptingit: qñqz ex intẽtione rõcinantis cum. s. aliqs de altero intẽdit vel experimentũ sumere vel victoriam hic ad sui gliam. Rõcinatio aũt q̃ ad seipm est syllogismus dici põt siue aliqua alia spẽs argumentationis. Sed rõcinatio q̃ est ad alterũ non solũ est syllogismus vel argumentatio sed disputatio vertiť. n. inter duos. s. inter opponentem et rñdentem. Et ideo de falsis rõcinationibus tractaturi pmo a disputatione incipiendum est.

De disputatione. CA. I.

Disputatio est actus syllogisticus vnius ad alterũ ad aliquod ppositum osidendum. Per hoc qd dr actus tangiť disputatiõis genus: et p hoc qd diciť syllogisticus tangiť disputationis instrm. s. syllogismus sub quo comphenduntur oẽs alie spẽs argumentationis et disputationis sicut impfectã sub pfecto. Et p hoc distinguiť disputatio ab actibus corporalibus vt currere vel comedere: et ab actibus volũtarijs vel amare et odire. Nã p hoc q dicit syllogisticus ostendiť q ẽ actus rõnis: p hoc qd dicit vnius ad alterũ tanguntur due persone opponentis et rñdentis inter quas vertitur disputatio ẽt hoc addiť ad dñam rõcinationis quã hz q secũ rõcinať. Per hoc aũt qd dicit ad ppositũ osidendum tãgiť disputationis effectus siue terminus aut finis primus. Et p hoc distinguntur disputatio a syllogismis exẽplaribus q non inducuntur ad osidendum ppositum aliquod: sed ad formaz syllogisticam exemplificandam.

De q̃tuor spẽbus disputationis. CA. II

Disputationis aũt quattuor sunt spẽs. s. doctrinalis dyalectica temptatiua et sophistica q̃ ẽt alio noĩe dr litigiosa. Doctrinalis siue demõstratiua est q̃ ad sciam ordinať pcedẽs ex pmis et veris et p se notis et ppriis pncipijs illius scie de qua fit disputatio et h vertiť inter doceńt

⁊ addiscentem. Dyalectica vero disputatio etiã
est ex ꝓbabilibus ꝓcedens ⁊ ad opinionem vl' ꝓ
positum tendẽs. Probabilia aũt dicunt̃ que vi-
dentur oĩbus vl' pluribus vl' sapiẽtib⁹ aut oĩbus
vl' ꝑcipuis ⁊ maxime notis. Temptatiua aũt di
sputatio est q̃ ordinat̃ ad experimẽtum sumẽdũ
de aliquo p ea que videnť respondẽti. Sophisti
ca aũt est tendẽs ad gloriã vt sapiens esse videt̃:
vñ dicit̃ sophistica quasi apparens sapiẽtia: ꝓcedit
ex his que videnť esse vera siue ꝓbabilia ⁊ non
sunt vl' simplr̃ falsas ꝓpositiones assumẽdo que
videnť esse vere vl' in ṽtute falsaꝝ ꝓpositionũ
argumẽtando. Locales.n. argumẽtationes sũt in
ṽtute veraꝝ ꝓpositionũ ex q̄bus tota ṽtus argu-
mẽtationis pẽdet. sicut illa argumẽtatio sortes
est homo ḡ sortes est aĩal ꝓcedit in virtute huius
ꝓpositionis de quocũq₃ predicat̃ spẽs ⁊ gen⁹ que
est simpliciter vera: sophistice sic argumentat̃
sor. est aĩal: ḡ est homo que in virtute hui⁹ ꝓposi-
tionis false ꝓcedit de quocunq₃ p̄dicat̃ genus: ⁊
spẽs. Relictis aliis disputatõibus ad presens de
his que ad sophisticaꝫ ptinent intẽdamus. Quia
ṽo sophistica vt dictũ est ad gloriã tendit volens
sapiens videri. hoc aũt assequi studet p h' q' ad
uersario cum quo disputat victoriam hẽat appa
rentem quod quidẽ fit cum ipm̃ ad aliquod incõ
ueniens ducat. ũ terminus disputationis sophi
stice est aliquod incõueniẽs ad quod sophista du-
cere nitit̃ respondẽteꝫ. Et h' dr̃ metha id est finis
vl' terminus: vñ de duobus oꝫ tractare p̃mo de
hmõi methis. 2. de modis argumẽtandi q̄bus so
phistice nitunt̃ ad methas ducere respondẽtem
Sunt aũt methe quinq₃. s. redargutio falsum in-
opinabile: soleocismus ⁊ nugatio. redargutio est
ꝑnegati ꝯcessio vl' ꝑcõcessi negatio in eadẽ dispu
tatione vi argumẽtationis facte vt si respondẽs
negauerit se carnes crudas cõmedisse sophistice
ꝯ arguat sic: Quicquid emisti cõmedisti carnes
crudas emisti: ḡ carnes crudas ꝯmedisti. si vi hu
iusmodi argumentatiõis respondẽs ꝯcedat qḋ p̃
us negauerit est redargutus. ⁊ talis modus argu
mentãdi dicit̃ elencus: si bonus sit sylogismus vl'
dicit̃ apparens elencus si videat̃ ⁊ nõ sit aut silo
gismus aut ꝯdictio. Est.n. elẽcus silogismus ꝯdi
ctionis. Si aũt nõ in eadem disputatõe vl' vi ar
gumenti sed ꝓpria voluntate aliquis negat ꝯces
sum vl' ꝯcedat negatũ nõ est redargutio. Falsuꝫ aũt
ɓm q' hic sumit̃ est aliqḋ manifestũ falsum vl' cõ
cessio alicuius manifeste falsi qḋ respõdẽs cõce-
dere cogit̃ vi sophistice argumẽtationis sicut h'.
Omnis canis est latrabilis celeste sydus ẽ canis
ḡ celeste sidus est latrabile. Inopinabile est qḋ est
ꝯ cõem opinionem vl' plurium qḋ tñ nõ est falsum
Differt aũt a falso q' omne falsum est inopinabi
le s₃ nõ ꝯuertitur q' aliquid est ꝯ opi. cõem quod
tñ nõ est falsum: erit tñ inopinabile sicut stellam
eẽ maiorẽ terra. ⁊ aliquẽ regem diuiteꝫ ⁊ feliceꝫ
esse miserum ⁊ infelicẽ ⁊ infortunatũ si ipe sit pec
cator. Ad quod põt sophistice sic aliq's duci. que-
cunq₃ ꝯtingit ab aliquo vinci est infelix: q' ille q
vincit est infelix sed regem ꝯtingit ab hoĩe vin-
ci ḡ est infelix. Soleocism⁹ est vicium in ꝯtextu
partiũ orõnis ꝯ regulas artis grãmatice fcũ: vt
vir alba ⁊ hoĩes currit: ⁊ ad h' p̃t aliquis sic sophi
stice duci s: tu scis h'. Hoc aũt est lapis ergo tu scis
lapis qḋ grãmatice nõ dicit̃. Nugatio autem est
eiusdẽ rei ex eadeꝫ parte inutilis repetitio: vt hõ
homo currit. dico aũt ex eadẽ parte q' si ponatur
idem in s̃bo ⁊ in p̄dicato nõ erit nugatio vt hic hõ
est homo. Inutilis aũt repetitio dicit̃ q' si ideꝫ re
petatur ad maiorem expressionem nõ erit nugatio
vt cum dr̃ Deus deus meus respice in me. Ad
h' põt aliq's sic duci sophistice. Iste nasus ẽ simus
sed simus idẽ est qḋ nasus simus: igit̃ iste nasus ẽ
nasus nasus simus. Et ẽ sciẽduꝫ q' ista incõueniẽ-
tia respiciunt diuersas sciãs. Naꝫ redargutio est
ꝯtra methaphisicam ad quã ptinet ꝯsideratio h⁹
p̃mi pncipii: ꝯdictoria nõ sunt simul vera. Falsuꝫ
vero est ꝯ sciam naturalem que ꝯsiderat res sen
sibiles in quibus veritas ⁊ falsitas est manifesta
⁊ similiter ꝯtra mathematicaꝫ in qua ẽ maxima
certitudo. Inopinabile ṽo est ꝯtra dyalecticã que
ꝓcedit ex ꝓbabilibus que sunt ɓm opinionẽ om-
nium vl' plurium sapiẽtum. Solecismus est con
tra grãmaticam Nugatio est ꝯtra rethoricam cu
ius est ornate loqui. ¶ Et sic dum in sciẽtiis sin-
gulis ad incõueniens sophista ducit responden-
tem apparet circa oĩa sciens esse. Nunc restat vi
dere de modis argumẽtationum q̄bus ad p̄dcã
inconuenientia sophista nitit̃ ducere responden
tem. Est aũt sciẽdum q' sicut argumẽtatio dyale
ctica firmitatẽ hꝫ: ex loco ṽo ita argumentatio so-
phistica apparentẽ firmitatem hꝫ ex loco apparẽ
ti. Locus aũt verus firmitatem dyaletice argu-
mentationi prestãs est habitudo inferẽtis ad illa
tum que dicit̃ maxima vl' dñe maxime: vt gen⁹
spẽs totum ⁊ pars ex quorum habitudine ṽitas
maxime ꝓpositionis orit̃ sup quã fundat̃ veritas
dyaletici argumẽti: sicut ex habitudĩe speciei ad
gen⁹ sumit̃ hec maxima: de quocunq₃ p̄dicat̃ spe
cies ⁊ genus ex qua h' argumẽtum format̃: sortes
est hõ ḡ igit̃ sor. est aĩal: ⁊ sĩlr locus sophisticus ꝯsi-
stit in habitudine inferẽtis ad illatũ ex qua sumit̃
aliqua falsa ꝓpositio sed apparens vera ɓm quaꝫ
ꝓcedit sophisticũ argumentũ sicut cum dr̃ cogno
sco venientẽ coriscum: est veniens ḡ cognosco co
riscum. Hic enĩ ꝓcedit̃ ab accidente ad s̃bm. s.
a veniente ad coriscum ɓm virtutẽ huius maxi-
me: quicquid est verũ de accidente ⁊ de subiecto
Que quidẽ maxima falsa ẽ ꝓp diuersitatẽ accidẽ

tis ⁊ subiecti. videt̃ tñ vera ꝓpter conuenientiā vtriusq;. vñ ad p̄dictum locū sophisticum duo currunt: vnū qḋ est causa apparentie: qḋ facit argumētum apparere bonum: ⁊ dicit̃ etiam principum motiuum: q: mouet hominem ad hoc vt argumento sophistico assentiat. Et hoc est in predicto argumēto vnio accidentis ad subiectū aliud est p̄ncipium defectus: q: .s. facit defectū necessitatis in argumēto ⁊ vocat̃ etiā causa nō existentie que in p̄dicto argumēto est diuersitas subiecti ⁊ accidentis: ex hijs aūt duobus ꝯtingit hominem falli: q: .s. apparet aliquid ⁊ nō est. Unde locus sophisticus alio noīe fallacia dicit̃: q: .s. est cā fallandi: ꝯtūm est de se: l; aliquis nō falatur p ip̄m in actu: nisi ignorātia adueniente. Sicut it loci dyaletici distinguunt̃ penes diuersas habitudinēs ex qbus maxime causat̃ firmitas argumenti ⁊ argumēta ip̄a sumunt̃: ita ⁊ loci sophistici: siue fallacie distinguunt̃ penes p̄ncipia motiua ex qbus apparet esse firmitas in sophisticis argumentis: Hoc aūt ꝯtingit dupliciter. Uno quidem modo ex pte vocis qñ ꝓpter vnitatem vocis creditur esse vnitas rei p vocem significate sicut illa que p hoc nomē canis significant̃ vnū eē vident̃: q: hoc nomē canis est vnum. Alio modo ex parte rei ex eo .s. q aliq̄ res: que aliquo mō ꝯueniunt simpliciter vnum eē vident̃: sicut supra dc̄m est de subiecto ⁊ accidente.

ℭ De fallatia indictione. CA.II.

Locorum igit̃ sophisticoꝝ siue fallaciarū quedam sunt in dictiōe: quedā extra dictionem. In dictione quidē locus sophisticus: siue fallacia est qñ p̄ncipium motiuū: siue cā apparentie est ex parte vocis. Ex dictione; vō qñ est ex parte rei. Ex parte aūt vocis est p̄ncipiū motiuum siue cā apparentie ex eo q vna vox multa significat̃ qḋ ꝯtingit p multiplicationē vocum Est aūt multiplex triplex. s. actuale potētiale ⁊ fātasticum. Actuale est qñ vna vox in nullo variata multa significat: ⁊ h si fit in vna dictione dr̄ equiuocatio: vt in hoc noīe canis p latrabili celesti sidere ⁊ p pisce marino. si in oōne dr̄ amphibologie: vt liber aris. id est ab aristo. factus vl' possessus. Multiplex potentiale est qñ vna vox aliquo modo f̄m plationē variata multa significat qḋ quidem est in dictione f̄m accentum: vt pendere f; q graui vl' acuto accentu ꝓfert̃ multa significat. In oōne vō est f̄m compositionem ⁊ diuisione; vt duo ⁊ tria sunt quinq;. hec. n. oōo diuersa significat composite vl' diuisim plata. Fantasticū vō idest apparēs multiplex: ē quādo vna dictio f̄m rei veritatem vnā significat: ⁊ videt̃ etiā aliquid aliud significare: sicut hoc nomē hō significat q̄le ⁊ qd ⁊ videt̃ significare h' aliquid: vt dr̄ in p̄dicamentis. Et dr̄ figura dictiōis quasi dictōis similitudo. Sunt igit̃ loci sophistici in dictiōe sex. s. equiuocatio: amphibologia: accentus: compositio: diuisio: ⁊ figura dictionis.

ℭ De fallacia equiuocationis. CA.III.

Primo igit̃ est dicendum de equiuocatōe Est aūt equiuocatio vnius ⁊ eiusdem nominis diuersa significatio. Fallacia autē equiuocatiōis est deceptio ꝓueniēs ex eo q vnū nomē plura significat. Principiū aūt motiuū h' fallacie siue cā apparētie in equiuocatione ē vnitas dictionis eiusdē simplr̄ quod dicit̃ ad drām accentus in quo nō est dictio vna simplr̄: sed solum in potentia. Principium autē motiuū eē nō existentie siue defectus est diuersitas reꝝ significatarum. Species aūt siue modi equocationis sunt tres. p̄ma spēs est quādo vna dictio p̄ncipalr̄ plura significat: vt hoc nomē canis p̄ncipalr̄ significat latrabile aīalis ⁊ marinā belluā ⁊ celeste sidus ⁊ format̃ sic palogismus. i. apparens sylogismus Omnis canis est latrabilis celeste sydus ē canis igit̃ celeste sidus est latrabile. Sed nō sequit̃: q: hoc nomē canis aliud significat in p̄ma ⁊ aliud in scd̄a f̄m q vtraq; accipit̃ vera: ⁊ sic nō est verus sylogismus: cū nō sit idem termin' medius. Si aūt accipiat̃ vt idem significans in vtraq; sic altera p̄missaꝝ est falsa. Sicut aūt oꝫ in sylogismo idem mediū bis sumi: in p̄missis ita oꝫ duas extremitates bis sumi in sylogismo. in p̄missis. s. semel: ⁊ semel in ꝯclusione. Unde eadem rōne pōt fieri palogismus si sit equiuocatio in altera extremitatum: vt grāmatici discunt ⁊ grāmatici sunt scientes: igit̃ scientes discūt: discere. n. equiuocū est. Uno mō discere idē est q intelligere docētem: ⁊ sic sciētes discūt. Alio mō idē est q accipe scientiam ab aliquo: ⁊ sic sciētes nō discunt. Secūda spēs est qñ vnū nomen p̄ncipalr̄ vnū significat ⁊ aliū methaphorice siue trāsumptiue. sicut h' verbum ridet p̄ncipalr̄ significat actū hoīs ꝓprium r Methaphorice aūt siue trāsūptiue significat prati florationē. ⁊ format̃ sic palogismus. quicqd ridet h; os pratū ridet g̃ pratū h; os: vl' sic quicqd currit h; pedes tiber currit: igit̃ tiber h; pedes. Non sequit̃: q: ridet ⁊ currit p̄mo sumunt̃ ꝓprie ⁊ postea trāsumptiue ⁊ ad hāc spēm reducit̃ multiplicitas nominū analogoꝝ que dicunt̃ de pluribus f̄m p̄us ⁊ posteri' sicut sanū dicit̃ aliqñ de aīali vrina ⁊ dieta: ⁊ format̃ palogismus sic oē sanū h; vitā sed vrina ē sana: g̃ vrina h; vitā. Nō sequitur: q: sanum p̄mo sumit̃ p eo qḋ p̄ncipaliter significat. s. hr̄e sanitatē. scd̄o p eo q posteri' significat. s. p signante sanitatē. Ad hanc etiā spēm reducit̃ multiplicitas ꝓpositionū: q: ꝓpositio vna; h; habitudinē p p̄us ⁊ aliā p posteri': ⁊ format̃ sic palogismus. In quocūq; est sanitas illḋ est aīal s; sanitas ē in humoꝝ adequatōe: g̃ humoꝝ adequatio est aīal. Non sequitur: q: hec ꝓpositio in primo designabat habitudinē accidētis ad s̄m sc

cando habitudinē effectus ad cām. Tertia spēs est que puenit ex diuersa ↄsignificatōe que qdem attendiꝶ circa accidētia partiū orōnis: sicut fm tēps numex genus psonam ⁊ similia: ⁊ sic formaꝶ paralogismus. quicūqꝫ surgebat stat. sedens surgebat: ḡ sedens stat. Non sequiꝶ: qꝛ sedēs in minori ↄpositione sumebaꝶ: vt est pteriti tpis impfecti in ↄclusione fm ꝙ est tpis pñtis. Silr quicūqꝫ sanabiꝶ sanus est. laborās sanabaꝶ: igiꝶ laborans sanus est. Minor ⁊ ↄclusio sunt duplices: qꝛ hꝫ participium laborans significat tps pñs ⁊ pteritum impfectum: vñ significat laborantē tunc ⁊ nunc laborātem: ⁊ ideo si teneꝶ p laborāte tunc: minor est falsa: qꝛ simul eēt sanus ⁊ laborans: qd falsū ē Si aūt teneaꝶ p laborāte nunc vera est: qꝛ pōt eē nunc laborās: ⁊ tunc poterat eē sanus: ⁊ econuerso de ↄclusione. CA.IIII.

¶ De amphibologia.

S Equiꝶ videre de amphibologia. Sicut aūt equocatio puenit: ex eo ꝙ dictio penitus eadem plura significat sic amphibologia ex eo ꝙ vna orō penitus eadem plura significat. vñ diciꝶ amphibologia ab amphi qd ē dubium ⁊ bole quod est sñia ⁊ logos sermo quasi dubia sñia sermonis. Fallacia aūt amphibologie est deceptio puenīēs ex eo ꝙ vna orō penitus eadē plura significat: ⁊ dico penitus eadē ad differentiam orōnis que composita ⁊ diuisa plura significat. Causa apparentie siue pncipium motiuum amphibologie est vnitas orōnis plura significantis. Causa vō nō existētie siue pncipiū defectus est diuersitas significatiōis. Spēs aūt amphibologie sunt tres. Prima spēs puenit: ex eo ꝙ vna orō pncipaliter plura significat manēte eadē constructione pPter diuersam habitudinē ↄstructoꝝ sicut hec orō liber aristo. plura significat: lꝫ semp iste due dictiones construāꝶ eodem modo: sed tñ ppter diuersam habitudinē diuersa significant. pōt aūt intelligi fm habitudinē effectus ad cām vl' possessi ad possidentē: ⁊ formaꝶ sic paralogism⁹ quicqd est Aristo. possideꝶ ab Arist. iste liber est Arist. ḡ possideꝶ ab Arist. Non sequiꝶ: qꝛ pmo cōstruebaꝶ noīatiuus cū genitiuo in habitudine possessionis ad possidentē scdo in habitudine effect⁹ ad cām. Secunda spēs puenit ex eo ꝙ vna orō plura significat ppter diuersam ordinationem ptium: ex eo ꝙ aliqua dictio pōt ↄstrui cū alia trāsitiue vl' intrāsitiue: sicut hꝫ. Quicqd videt aliquis hoc videt: sed colūnā videt: ḡ colūna videt. Nō sequiꝶ: qꝛ hec dictio hoc ↄstruiꝶ cum hꝫ verbo videt transitiue: ⁊ est accusatiui casus: ⁊ sic est vera ⁊ est sensus qui videt rem aliquā est videns eā. Alio modo pōt ↄstrui intrāsitiue ⁊ tunc ē noīatiui casus: ⁊ tunc est falsa: ⁊ est sensus qui videt rem vnam illa res videt: ⁊ sic pcedit ↄclusio. ⁊ similiꝶ hic. Quoscunqꝫ volo me accipere volo qd ipī recipiant me: sꝫ pugnantes volo me accipere: ḡ volo ꝙ ipī accipiant me. Non sequiꝶ: qꝛ me pōt construi cum hꝫ verbo accipere transitiue ⁊ intransitiue: ⁊ in vno sensu est vera ⁊ alio falsa. Similiꝶ hꝫ quicunqꝫ sunt epī sūt sacerdotes isti asini sunt epī ergo isti asini sunt sacerdotes. Non sequiꝶ. qꝛ minor est duplex: ex eo ꝙ epī potest eē noīatiui casus ⁊ ↄstrui intrāsitiue: ⁊ sic est falsa: vl' pōt cōstrui trāsitiue ⁊ sic est genitiui casus ⁊ est vera. Et est attendendum ꝙ diuersitas casuū pertinet ad fallaciā amphibologie: qꝛ casus accidunt dictioni fm ꝙ ↄstruiꝶ cum alia dictione: ⁊ diuersitas vero aliorum accidētium ptinet ad equiuocationē: qꝛ alia accidentia accidunt dictioni fm ꝙ in se ↄsiderantur. Tertia spēs est qñ vna orō pncipalr significat vnum ⁊ aliud methaphorice siue trāsumptiue sicut hec orō littus araꝶ pncipalr significat littoris scissurā. trāssumptiue vō opis amissionem: ⁊ formatur sic paralogismus. qñcunqꝫ littus araꝶ: tunc terra scindiꝶ: sed qñ indocilis doceꝶ littus aratur ḡ qñ indocilis doceꝶ terra scindiꝶ. Non sequiꝶ ppter multiplicitatem predictam.

¶ De fallacia cōpositionis ⁊ diuisionis. C.V.

S Equiꝶ de fallacia ↄpositionis ⁊ diuisiōis in qbus sicut sup dcm̄ ē deceptio puenit ex potētiali multiplici vnius orōnis. Dicitur aūt vna orō potētialr multiplex p eo ꝙ dictiones eedē diuersimode ↄponi pñt adinuicem vl' ab inuicē distingui sicut cū dr. Quicqd viuit sp est: hec dictio semp pōt cōponi cum hꝫ vbo viuit vl' diuidi ab eodē: ⁊ qꝛ orō p ↄstitutionē partiū cōstituiꝶ: ⁊ ipe partes se habent ad orōnē sicut mā: cōpositio vō sicut forma. vbi sunt ḡ eedē ptes: sꝫ nō eadē ↄpositio ē orō eadē multiplex potētialr ⁊ mālr sꝫ nō formalr ⁊ actualr. ⁊ pp hꝫ est multiplex potētiale: qꝛ orō q̄ est vna formalr potētialr plā significat ⁊ in hꝫ differūt ille fallacie ab āphib. qꝛ in amphi. semp idē ↄponiꝶ cū eodē: lꝫ nō vniformiꝶ vñ est eadē ↄpositio ⁊ p ↄñs eadem orō formalr ⁊ actualr vna est fm multiplex actuale: hꝫ aūt nō est actualis vnitas ⁊ formalis: sꝫ solū potētialis: qꝛ vnū ↄponiꝶ cū diuersis. Differūt aūt hee due fallacie. s. ↄpositōis ⁊ diuisiōis: qñ. n. orō in sensu cōposito ē falsa: tūc ē fallacia fm ↄpositiōem: qñ aūt i sensu diuiso ē falsa: tūc ē fallacia fꝫ diuisionē. Et nō ꝙ tūc orō ē ↄposita qñ ptes magis debite ordinantur: ⁊ tūc ē diuisa qñ ptes min⁹ ordināꝶ. Cā āt apparētie siue pncipiū motiuū ē vnitas potētialis orōnis plā significāꝶ. Cā vō nō exñtie siue pncipiū defect⁹ ē diuersitas significatōis fm ꝙ itelligiꝶ cōposita vl' diuisa. Sūt aūt tres mōi siue tres spēs vtriusqꝫ fallacie pm⁹ modus ē qñ aliqd dcm̄ pōt supponē vbo vl' rōe toti⁹ vl' rōne ptis. si rōe toti⁹ suppōat erit orō ↄposita si rōe ptis erit diuisa orō

et tunc si sub composito sensu falsa oratio erit fallacia est compositiõis. Si aũt in sensu diuiso ẽ falsa erit fallatia diuisionis. Si aũt in vtroq3 sit falsa vl' vera: tũc nulla fallacia est qð etiã in alijs multiplicibus intelligendu3 est: ⁊ formaꝛ sic palogismus quecunq3 possibile est esse albũ possibile est ꝙ ipse sit albus: sed nigrum possibile est esse albũ ğ possibile est ꝙ niger sit albus. nõ valet q2 illud dictum nigrũ esse album põt supponere ei qð dicitur possibile vl' rõne subiecti: ⁊ tunc possibilitas attribuiꝛ subiecto dicti ⁊ est modalis de re: ⁊ tũc est diuisa ⁊ vera. Est.n. sensus ꝙ ille qui est niger potentiã h3 ꝙ sit albus: vl' põt ide3 supponere rõne totius dicti: ⁊ sic est modalis de dicto ⁊ est cõposita ⁊ falsa: ⁊ est sensus ꝙ hoc dictum albu3 esse nigrum sit possibile: vnde est fallacia compositiõnis. Et põt etiã formari sic paralogismus. Quecunq3 esse nigrum est ĩpossibile ipm nõ põt eẽ nigrum: sed albu3 esse nigrũ est impossibile: igitur album nõ põt esse nigrum. Nõ valet: q2 minor ẽ duplex: sicut supra dictum est: ⁊ in sensu composito est vera: ⁊ in diuiso est falsa. vñ est fallatia diuisionis. Scdˢ modus puenit ex eo ꝙ aliqð pdicatum in quo plura adunanꝛ p piunctionem copulatiuã vel disiunctiuam potest attribui subiecto piunctim vl' diuisim. Si cõiunctim est oratõ cõposita. Si diuisim oõ est diuisa: ⁊ tunc si ĩ sensu cõposito oõ est falsa est fallacia cõpositionis: si in sensu diuiso est falsa ẽ fallacia diuisionis: vt p3 in his palogismis: quicũq3 numerˢ cõponitur ex duobus vl' tribus est duo ⁊ tria: s3 quinq3 nõ sunt duo ⁊ tria: ğ quinq3 nõ componiꝛ ex duobus ⁊ tribus. Non sequiꝛ. media.n. siue minor est duplex ex eo ꝙ hoc pdicatum duo ⁊ tria põt intelligi ⁊ remoueri a sbo diuisim: ⁊ sic est vera. Est.n. sensus ꝙ quinq3: nec sunt duo: nec tria: vl põt remoueri a subiecto piunctim: ⁊ sic est falsa. Est.n. sensus ꝙ duo ⁊ tria simul iuncta nõ sunt qnq3: vñ in h sensu pcedit pclusio: vñ est fallacia cõpositionis: Et põt sic formari palogismus. Quecũq3 sunt duo ⁊ tria sunt duo: sed qnq3 sunt duo ⁊ tria: ğ quinq3 sũt duo. Nec sĩr minor: est duplex q2 in sensu cõposito est vera: ⁊ in sensu diuiso est falsa: vñ est fallacia diuisionis. Simile est si in pdicato ponaꝛ cõiunctio disiunctiua: sicut h. Omne aial est rõnale vl' irrationale: s3 oẽ aial est rõnale ğ omne aial est irrõnale. Non valet q2 pma est duplex: eo ꝙ pdicatum põt attribui piunctim sbo: ⁊ sic est cõposita ⁊ vera. Est.n. sensus ꝙ de quolibet aiali est verũ dicere ꝙ est rõnale vl' irrõnale. vl' põt attribui diuisim: ⁊ sic est falsa. Est.n. sensus ꝙ altera istaru3 sit vera: oẽ aial est rõnale vl' omne aial est irrõnale: cu3 tñ vtraq3 sit falsa: vñ est fallacia diuisionis. Potest etiã sic formari palogismus: quicqd nõ ẽ rõnale vl' irrõnale: nec est rõnale: nec irrõnale: s3 nõ omne aial est rõnale vel irrõnale: ergo aial est quod nec est rõnale: nec irrõnale. Non sequiꝛ nã minor est in sensu diuiso vera. in sensu composito falsa vñ est fallacia compositiõis. Est aũt sciẽdũ ꝙ qñ pdicatum cõparaꝛ ad subiectum piunctim: tunc cõiunctio piungit terminos: ⁊ sic accipiꝛ in vi vnius ppositionis: q2 duo termini piunctim accepti sumunꝛ: vt vnum pdicatum: ⁊ cũ simul attribuanꝛ subiecto sbm erit etiam vnu3. ex vno aũt subiecto ⁊ vno pdicato fit vna oratio. Quãdo vero termini in pdicato positi copulato vl' diuiso diuisim subiecto attribuunꝛ sic accipiuntur vt duo pdicata: ⁊ p pñs sequẽs vt duo sbiecta eis rñdentia. ⁊ sic intelliguntꝛ quasi due oões p piunctionem copulatiuã vl' disiunctiuam. Tertiˢ modus est qñ vna dictio põt cõiungi diuersis dictionibus in locutione positis erit aũt tunc sm h cõposita oratio qñ piungiꝛ cum dictione cui magis apparet vl apta nata est piungi. diuersa vero qñ ab ea disiungiꝛ: sicut in hoc palogismo patet. qð põt vnum solum ferre plura põt ferre: s3 qð solũ vnum põt ferre: nõ põt nisi vnum ferre: ğ qð nõ põt nisi vnum solũ ferre põt plura ferre. Nõ valet. Nam pma est duplex ex eo ꝙ hec dictio solu3 põt piungi cum hac dictiõe põt cum qua magis videtur piungi: ⁊ sic est composita ⁊ falsa. Est.n. sensus ꝙ ille qui nõ põt portare nisi vnum solum põdus põt plura portare: vl' põt diuidi ab h verbo potest ⁊ piungi cum hac dictione ferre sic ẽ diuisa ⁊ vera. Est eni sensus ꝙ ille qui modo potest ferre vnum solũ põdus põt qnq3 plura ferre vñ est fallacia cõpositionis. Itẽ qcunq3 viuit semp ẽ ille asinus viuit ğ semp ẽ. Nõ sequiꝛ. Nã pma ẽ duplex ex eo ꝙ h aduerbiũ semp põt cõponi cum vbo est cũ quo magis videꝛ cõponi: ⁊ sic est cõposita ⁊ falsa: vl' diuidi ab eo: ⁊ cõponi cũ h verbo viuit: ⁊ sic est diuisa ⁊ vera. vnde est fallacia cõpositionis: ecõtrario ẽ fallacia diuisionis: vt p3 ĩ his palogismis. quecũq3 vides hunc pcussu3 ille pcussus est: s3 oculo vides hũc pcussum: ğ oculo pcussus ẽ. Non valet q2 minor ẽ duplex: eo ꝙ ille ablatiuus oculo põt cõponi cũ h vbo videꝛ cũ quo magis videꝛ cõponi: ⁊ sic est cõposita ⁊ vera vl' diuidi ab eo: ⁊ cõponi cũ h pticipio pcussum: ⁊ sic est diuisa ⁊ falsa: vñ est fallacia diuisionis. Item qcunq3 est hodie natus hodie pmo incepit ẽẽ: sed tu es hodie natus: cõstat.n. ꝙ hodie es ⁊ es natˢ: ğ hodie cepisti eẽ. Non valet: q2 minor ẽ duplex ex eo ꝙ h aduerbiũ hodie põt cõponi cũ h verbo es: ⁊ sic est cõposita ⁊ vera vl' cum h pticipio natus: ⁊ sic est diuisa ⁊ falsa. Et est notãdum ꝙ oblĩqui ⁊ aduerbia magis videnꝛ determinare verbum ꝙ̃ participiũ: ⁊ magis verbum pncipale ꝙ̃ secũdariu3 quod implicaꝛ in subiecto. Cum eñi diciꝛ quicunq3 currit mouetꝛ. mouetꝛ est verbum

principale currit scđarium in subiecto implicatur

¶ De fallacia accentus. CA. VI.

Sequit de fallacia accentus. Accent⁹ aūt
s fm ꝙ hic sumit est modus pnunciādi ali
quam dictionē. Fallacia aūt accētus ē de
ceptio pueniēs ex eo ꝙ aliqua dictio diuersimo
de pnunciata diuersa significat. sicut .n. fallacia
fm cōpositionem ꝛ diuisionem est eadem oratō
mālr diuersificata fm formā: ita h̄ est eadē di
ctō mālr diuersificata fm diuersum modū pnun
ciandi: ꝛ iō sicut ibi est potentialis multiplicitas
orōnis: ita est h̄ potentialis multiplicitas dictio
nis. Cause apparentie hui⁹ fallacie est mālis vni
tas dictionis. Causa nō existētie est diuersitas si
gnificationis siue dictionis diuersimode pnun
ciate. Sunt aūt quattuor modi huius fallacie ſꝫ
ꝙ quattuor modis ptingit diuersificari modos p
nunciandi dictionē. Primo namq variat p di
uersos sonos siue accentus qui sunt tres .s. accen
tus grauis: acutus ꝛ circunflexus. Accentus acu
tus siue sonus est qui acuit siue eleuat syllabā: si
cut pꝫ in media syllaba cum dicit martinus me
dia syllaba acuit siue eleuatur. Grauis aūt accē
tus est qui depmit syllabam ꝛ deponit: sicut pꝫ in
media syllaba huius dictiōis dn̄s ꝛ vltima sylla
ba huius dictiōis lucas. Circunflexus vō accen
tus est q acuit syllabā ꝛ postea depmit: vt roma
Primus: g modus huius fallacie est q puenit ex eo
ꝙ aliqua dictio pōt pnunciari graui accentu vel
acuto vl circunflexo. Acuto vt pꝫ in hoc palogis
mo. Quoscunq iustū est pendere iustū est pati pe
nam sed bonos viros iustum est pēdere: g bonos
viros iustū est pati penam. Non sequit: qr in pri
ma pendere sumebat put fert acuto accentu: in
scđa vt fert graui: ꝛ sic idem est pendere ꝙ dona
re penam. Secūdo modo variat modus pnun
ciandi accentus fm diuersa tpa que sunt duo .s.
pductio in syllaba lōga ꝛ correptio in syllaba bre
ui. Secundus qdem puenit ex eo ꝙ aliqua sylla
ba alicuius dictionis pōt corripi vl pduci: vt pꝫ
in hoc palogismo. Omnis pplus est arbor: ſꝫ aliq
gens est ppl's. igit aliqua gens est arbor. Non va
let: qr hec dictio ppl's aliud significat fm ꝙ pma
syllaba eius pducit: qr sic significat arborē quan
dam. ꝛ aliud fm ꝙ corripit: qr sic significat gentē
Tertio modo variat modus pnunciādi dictiōē
fm diuersitatem spūs qui qdem diuersificat fm
asperum vel lene. asper qdem spūs designat per
hanc figurā .h. lenis vō spūs est qn̄ sine aspiratiōe
syllaba pfert. Tertius modus huius fallacie p
uenit ex eo ꝙ syllaba pōt leniter vl aspere pferri
vt pꝫ in h̄ palogismo. Quicqd hamat hamo ca
pitur sed vinū amat igit vinum capit. Non va
let qr pmo hamat pfert aspere postea lenit. Si
militer h̄ ōis ara est in templo stabulū porcorꝫ est
hara igit stabulū porcorum est in templo. Nō seq
tur: qr hoc nomen ara pmo pfert leniter postea
aspere. Quartus modus puenit ex eo ꝙ aliquid
pōt pferri vna dictio vl plures: vt hic tu es qui
es: sed quies idē est ꝙ reqes: ergo tu es requies.
Non sequit: qr hec dictio qes pmo sumit vt orō
postea vt dictio vna. Similr hic quicqd deus fe
cit in vite fecit inuitus: ſꝫ racemos fecit in vite:
igit racemos fecit inuitus. Non sequit: qr pmo
hec dictio inuite sumit: vt vna dictio postea vt
plures. Patet g ex pdictis ꝙ accētus denoīatus
ſꝫ ꝙ ab eo denoīat h̄ fallacia cōior est ꝙ accent⁹
que diuidit p graue ꝛ acutū ꝛ circūflexū: qr cōpre
hēdit sub se ꝛ hūc accentū ꝛ alios tres: vt dcm̄ ē.

¶ De fallacia figure dictionis. CA. VII.

Sequit de fallacia figure dictiōis. Figure
s dictionis: put h̄ sumit est silitudo vnius
dictionis ad alterā: sicut aliquid dr ad fi
guram alterius factū qd ei assimilat. Unde fal
lacia figure dictionis est deceptio pueniēs: ex eo
ꝙ aliqua dictio similis alteri dictioni videt hre
eundē modum significandi cum tn̄ nō hēat: vt h̄
dictio homo videt significare hoc aliquid pter
similitudinē quam hꝫ cum noībus significantib⁹
sbas particulares: ꝛ sic in hac fallacia nō est mul
tiplex verum sed fantasticum: qr vna dictio nō
significat plura fm veritatem rei: ſꝫ habet vnū
modum significandi: ꝛ videt habere alium. Cā
apparentie est silitudo vnius dictiōis cū alia di
ctione. Causa vō nō existētie est diuersus modus
significandi. Sunt aūt tres modi huius fallacie
Primus modus puenit ex eo ꝙ dictio que signi
ficat masculinū sumit ac si significaret femininum
vl neutrū aut econuerso: vt pꝫ in hoc palogismo
Quecunq sba colorat albedine est alba papa co
lorat albedine: igit papa est alba. Non sequit: qr
cum papa sit nomē viri nō significat femininū: licꝫ
videat pter silitudinē quā hꝫ cū noībus femis
Un̄ n̄ dꝫ sumi sb distributo femio vl sic oīs sba co
lorata albedie ē alba ſꝫ vir ē sba colorata albedie
igit vir ē alba. Nō sequit: qr masculinū mutat in
femininū. Scđs mod⁹ puenit ex eo ꝙ aliq dictō
que significat p modū vnius pdicamēti pōt vide
ri significari p modū alterius sicut hic. Quicquid
heri vidisti hodie vides album heri vidisti. g al
bum hodie vides. Non valet: qr mutat quid in
quale. vel quantūcunq emisti comedisti: ſꝫ car
nes crudas emisti: g carnes crudas comedisti.
Non sequit: qr mutat qtū in quale: vl sic: Quos
cunq digitos olim habuisti modo habes: ſꝫ olim
habuisti paruos: g modo habes paruos. Non se
quitur: qr mutat qtum quantitat discrete ī quā
tum qtitatis ptinue. Et est notādum ꝙ nō facit
fallaciā figure dictionis mutatio pdicamētorū:
qtum ad rē significatā: ſꝫ qtum ad modū figu

ficando. Albedo enim significat qualitatem: sed significat eam per modum substantie: quia non significat eam: vt inherentem. Album autem significat eam p modum qualitatis: qr significat eam: vt inherentē. Et ɔtingit hoc qñ quale quid mutat in hoc aliquid. vñ hic nō est fallacia figure dictionis. Quicquid heri vidisti hodie vides albedinē heri vidisti: igit albedinem hodie vides. Erit autē fallacia figure dictionis si ꝓcedat sic album heri vidisti: ḡ albū hodie vides. Tertius modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua dictio q̄ significat quale quid significare videt hoc aliquid: et dicit significare quale quid quod significat naturam cōem generis vel speciei fm ꝙ pertinet ad tertium modū. hoc aliquid vero significat sbam ꝑticularem. Si aūt sumat quale quid fm ꝙ ptinz ad genus qualitatis sicut mutare quale quid in hoc aliquid pertinet ad secūdū modū: vt albū currit sortes est albus: ḡ sortes currit. & formatur sic paralogismus sortes est alter ab hoie: & ipse est homo: igit est alter a seipso. Non sequit: qr ꝓceditur ab homie ad sor. & sic mutat quale qd in hoc aliquid & ad hunc modū reducit oīs deceptio ꝓueniēs ex mutata suppositione terminoꝝ. vñ cum dr hō ē spēs: sor. est homo: igit sor. est spēs. Hic ꝓceditur a simplici suppositione ad discretam q̄ mutat q̄le quid in hoc aliquid.

De fallacijs extra dictionem. CA. VIII.

s Equitur de falacijs extra dictionē que in hoc differunt a fallacijs in dictiōe: vt sup̄ dictum est: qr in fallacijs in dictione ꝑncipium motiuum siue cause apparentie est ex ꝑte vocis. In fallacijs aūt extra dictionem est ex ꝑte rei. sicut. n. in fallacijs in dictione deceptio ꝓuenit ex eo ꝙ vnū nomē plura significās accipit ac si significaret vnū: ita in fallacijs extra dictionē deceptio ꝓuenit ex eo ꝙ alique res aliquo modo ɔuenientes vl differētes accipiunt: vt eedem simplicit vl diuerse. Sunt aūt fallacie extra dictionem septē quarum ꝑma ē fm accidens. scd̄a fm quid & simpliciter. tertia fm ignorātiam elenci. quarta fm petitionē ꝑncipij. quinta fm ɔsequēs. sexta fm nō cām vt cām. septima fm plures interrogatiōes vt vnā. Accipiunt aūt hee fallacie fm quasdam generales entiū ɔditiones. Nam ens aliud ē per se & aliud p accidens: fm hoc accipit fallacia accident. Itē fz ꝑfectū & imꝑfectū accipit fallacia fz quid & simplr. Scd̄m a'it oppositū & nō oppositū est fallacia fm ignorātiā elenci. Secundū v̄o idē & diuersum ē fallacia petitōis ꝑncipij. Secūduz v̄o ꝑus & posterius est fallacia ɔsequētis. Scd̄m cām & cātum fallacia fm nō cām vt cām. Scd̄m aūt vnū & multa est fallacia fm plures interrogationes: vt vnum.

De fallacia accidentis. CA. IX.

d Icendum est ḡ ꝑmo de fallacia accidentis. vbi sciendū est ꝙ accidens hic accipit put distinguit ɔ p se. Per se āt dr inesse aliqd alicui ꝙ inest ei fm rōnem ꝓprie diffinitōis. preter hoc aūt quicqd inest alicui dr inesse p accidēs vñ ad hoc ꝙ est inesse p se: aut p accidēs tripliciter aliquid pōt se habere. Quedam enī sunt q̄ omnimodo sunt eadē fm substantie rōnem: vt vestis & indumētum: & in hijs est solū p se & nullo modo p accidens. Quedam sunt quorum vnū est oīno extraneum a rōne alterius: vt albū & homo: et in istis est solūmodo p accidens: & nullo modo p se. Quedam v̄o sunt quoꝝ vnum ad alterius rōnez aliquo modo ptinet: lz nō sint oīno eadez fm diffinitionem: sicut se hz superius & inferius. nā supius ponit in diffinitione inferioris: tñ nō est oīno eadem diffinitio inferioris & superioris: vt aīalis & hoīs: cū diffinitio inferioris addat sup diffinitionem superioris: & simile est de ꝓprio & de spē nam spēs ponit in diffinitiōe ꝓprij: nō tñ spēs & ꝓprium sunt oīnō idem in diffinitione: & in hijs est quodāmodo p se: & quodāmodo p accidens in q̄ntum ꝑtim fm diffinitionē ɔueniunt & ꝑtim differunt. In hijs ḡ que ꝑmo modo se habēt necesse ē ꝙ quicqd veꝝ de vno sit: sit etiā verum de alio eo ꝙ talia sunt penitus eadē fm rem & differunt fm nomē solū. vñ in hijs nō ɔtingit esse fallaciaz accidentis: sed in oībus alijs nō est necessarium: ꝙ quicqd est veꝝ de vno sit etiam veꝝ de altero. Et ideo si ex hoc ꝙ aliquid est de vno verum ɔcludat eē veꝝ de altero est fallacia accidentis. Contingit aūt q̄n̄qz: vt qd̄ est veꝝ de vno ɔcludatur esse veꝝ de altero. s. qñ aliquid attribuit vni fm quod est idē alteri. tūc. n. qd̄ inest vni & alteri inerit. Si v̄o attribuit vni fm ꝙ est altero diuisum nō inerit alteri. si aūt vt nō diuersum ab altero erit & alterius: sicut si album attribuat aīali in quantū est idē homini oz ꝙ conueniat hoi. Si aūt aīali: vt est diuisum ab homine nō oz ꝙ cōueniat homini. & sic ɔcludat inesse erit fallacia accidentis: sicut si dicat aīal est quadrupes: homo ē aīal igit homo est quadrupes. Quadrupes. n. nō predicatur de aīali: vt aīal est homo: sz fm quod est ab homine diuersuz. Unde pz quid in ꝑdicto argumento mediū diuersimode accipit. Nā ꝑmo accipiebat fm ꝙ erat diuersum ab hoie: sed in secundo fm ꝙ est idē homini: & ideo qñ est fallacia accidentis semp est diuersa acceptio medij. Dico aūt diuersam acceptionez medij esse quando medium fm ꝙ conuenit cum vna extremitatū est diuersum ab alia. ¶ fallacia accidentis ē deceptio ꝓueniens ex eo ꝙ aliquid significat simile vtrisqz eorum q̄ iā sunt aliqualr p accidens vnū Ex quo pz ꝙ in fallacia accident semp inueniunt tres termini: sicut in sylogismo quorum duo p ac

cidens aliquo modo ɔiunguntur qui quidem se hūt: sicut medium & minor extremitas. Tertium vero quod assignantur vtrique inesse est maior extremitas. Cā vero apparentie in hac fallacia est vnitas quedam: & idemptitas eorum que per accidēs quodāmodo cōiunguntur. Causa vero nō existentie est diuersitas eorūdem. Nam sicut dicit phūs in pmo elencorū fallacia accidentis fit ex eo quod aliquis nō pōt iudicare idem & diuersum vnum & multa. Sunt aūt tres mōi huius fallacie. Primus modus puenit ex eo quod pceditur ab accidente ad subiectum: vel econuerso: sicut hic. Cognosco coriscum coriscus est veniens: igitur cognosco venientem. Non sequitur: quia veniens & coriscus sunt vnū per accidens: & nō per se. Unī nō sequitur quod quicquid est verum de vno sit verum de alio. Hoc enim fallit quādo aliquid ē verum de vno fm quod est diuersum ab altero: sicut hic cognosco coriscum. Coriscus enim nō subiacet cognitioni fm quod est idem venienti. Unde patet quod est diuersificatio medij: & sic est fallacia accidētis. Similiter hic: iste canis est tuus: & est pater: igitur est tuus pater. Canis enim & pater sē vnum p accidēs. Unde nō sequitur quicquid est verum de vno sit verum de alio. Secundū enim quod canis est pater nō ɔuenit ei esse tuum. Secundus modus est quādo illud quod ɔuenit superiori cōcluditur in inferiori vel econuerso: sicut hic. homo est aīal est aīal: aīal est genus igitur homo est genus. Non sequitur. superius enim & inferius aliquomodo sunt vnum p accidēs: lz alio modo sint vnum per se. Unde ex dictis pz quod si idem verificatur de vno eorum fm quod idem est alteri: necesse est de altero verificari: & fm hoc sumuntur argumēta dyaletica a genere & spē siue a superiori ad inferiorā. Quod aūt verificatur de vno eorum fm quod differt ab altero: nō oportet de altero verificari: tunc aūt est variatio medij & fallacia accidentis sicut est in ppōsito. Nam cē genus nō predicatur de aīali fm quod est idem homini: sed fm quod ab eo differt: sicut superius ab inferiori. Similiter est hic triangulus est figura sed pprietas trianguli est habere tres angulos: igitur est pprietas figure. Non sequitur: quia triāgulus & figura nō sūt oībus modis idē. Unī nō oz vt quod verificatur de vno de altero verificari. Similiter est hic: sortes est alius ab homine: ipse aūt est homo igitur est alius a se. Tertius modus ɔuenit quādo pceditur a spē ad pprium vel econuerso: sicut hic. homo est risibilis: sed risibile ē pprium: igitur homo est pprium. vel homo est spēs Non sequitur: quia risibile & homo nō sunt oīno idem fm diffinitionē: & ideo aliquo modo vnum se hz ad alterum p accidēs & extraneum. & ppter hoc non est necesse quod quicquid verificatur de vno verificetur de altero. Et est sciendum quod nō est inconueniens: si in aliquibus pdictorum palogismorum sint assignate due fallacie. s. figure dictionis & accidentis: quia fm quod prouenit deceptio ex similitudine dictionis est fallacia figure dictionis. Secundū vero quod ɔuenit ex conuenientia rerum fallacia accidētis. Homo enim & sortes quantum ad rem conueniunt & quātum ad nomē similitudinem habēt

¶ Sciendum est etiā quod sicut fit palogismus accidentis ex ppositiōibus cathegoricis: ita ex ypotheticis: ex eo quod medium diuersimode sumitur put scilicet compatur ad vnam extremitatem ē diuersum ab alia sicut hic. Si nullum tempus ē dies non est per locum a toto in quantitate. Et si dies nō est nox est per locum ab oppositis: ergo si nullum tempus est nox est: sed si nox est aliquod tempus est, igitur si nullum tempus est aliquod tempus est. Patet ergo quod illud medium quod est diem nō esse: est diuersum ab eo quod est noctem ēē fm quod sequitur ad hoc quod est nullum tempus esse. Ex hoc enim est quod diem nō esse nō sequitur noctem esse: nisi supposito tempore: fm quod sequitur ad hoc quod est nullum tempus esse: supposito tempore: sicut ex hoc quod est videntem nō esse. sequitur cecum ēē supposito aīali quod ē natum videre.

¶ De fallacia fm quid & simplr.

CA.X.

Sequitur de fallacia fz quid & simpliciter Simpliciter autem hic dicitur: quod nullo modo addito dicitur: vt cum dicitur sortes est albus: vel sortes currit. Secundum quid autem dicitur quod cum aliquo addito dicitur: vt iste currit bñ: vel sor. est albus fm dentē. Hoc autē quod additur dupliciter se habet ad id cui additur. Nam quādoque nō diminuit de rōne eius cui additur. Et tunc pōt pcedi ab eo quod est fm quid: ad hoc quod est simpliciter: vt cum dicitur iste currit velociter: igitur currit. Uelocitas enim nihil diminuit de rōne cursus: & est in pdicto argumēto locus a parte in modo. Quādoque vero id quod additur diminuit aliquid de rōne eius cui additur vt cum dicitur Ethyops est albus dentem. Nam hec determinatio dentem diminuit aliquid de ratōne eius quod dicitur albus. Non enim potest dici albus: nisi qui totus est albus: vel fm plures & pncipaliores ptes: & ideo si cōcludatur ethyops est albus dentem: ergo est albus est locus sophysticus: vel fallacia fm quid & simplr est deceptio ɔueniens ex eo quod dictum fm quid accipitur: ac si esset dictum simpliciter. Causa apparentie ī hac fallacia est conuenientia eius quod est fm quid: ad id quod est simpliciter. Causa vero non existentie est diuersitas eorundem. Sunt autem quatuor modi huius fallacie & primus modus est quādo determinatio addita hz oppositionē ad illū cui additur vt in hoc argumēto. Cesar est hō mortuus est

homo nō sequit᷑. Nam esse hominē mortuum hꝫ
oppositionem ad hoiem eo ꝙ viuum est de ratio-
ne hominis cum homo sit aīal ⁊ animal est substā
tia aīata sensitiua. Et sic patet ꝙ hec determina-
tio mortuus tollit hominis rōnem. Silr̄ iste ē bo
nus latro igit᷑ est bonus: nam bonum ꝑ se supposi
tū oppositionē habet ad latrocinium. Similiter
hic mēdax dicit verū: dicēdo se dicere falsum er-
go dicit verū nō sequit᷑. Nam dicere veruꝫ oppo
nitur ei quod est dicere falsum ⁊ ecōuerso. Secū-
dus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua determinatio
addita ptinet ad anime actū. Nam aliq act⁹ ani-
me possunt esse circa existētiam ⁊ circa nō existen
tiam: sicut hic chimera est aīal opinabile igit᷑ chi
mera est aīal. Nō sequitur. Nā opinabile additū
aīali diminuit de eius rōne: similiter hic Cesar ē
in memoria hoīum igit᷑ cesar est. Silr̄ hic tu ha-
bes felicitatem in tua voluntate igit᷑ habes felici
tatem. Tertius modus est quādo determinatio
addita significat aliqd in potētia esse sicut hic ouū
potētialiter est aīal ergo est aīal. Non sequit᷑. Nā
eē in potētia diminuit de rōne eius qđ est eē sim-
pliciter. Quartus modus est quādo determina-
tio addita significat partē sicut hic Ethiops ē al-
bus dēte ergo est albus. Non sequit᷑ q: esse in pte
diminuit de rōne eius quod est esse simplr̄. Sci-
endū tamē ꝙ si a parte sit natū denominari totuꝫ
nō accidit fallacia: vt pꝫ in hoc ꝓcessu. Iste est cri
spus ſm capillos ergo ē crispus: bene sequit᷑ quia
homo denoīatur crispus ſm capillos: ⁊ hic mo-
dus se extendit ad alias partes. s. loci vel tempo
ris vel alioꝝ totoꝝ. Si vo aliquid addit᷑ toti i lo-
co mediāte parte in loco a qua parte totum nō est
natum denoīari accidit fallacia in huiꝰ ꝓcessibus
vt h dieta est bona in locis egrotatiuis: ergo ē bo
na. Nō sequit᷑ q: hoc quod dicit in locis egrotati-
uis significat partem in loco. Similiter ē d̄ toto
⁊ parte in tempore sicut hic bibere vinum ē ma-
lum egrotāti ergo ē malum: ⁊ eadem ratio ē in oī
bus similibus. Quintus modus est quādo deter
minatio addita cogit terminum cui additur sta-
re materialiter sicut hic. Sapiens vult amittere
malū ergo vult malum nō sequitur. nā amittere
malū nō dicit malū simpliciter sed ſꝫ qd. Simi-
liter hic fur vult sumere bonū igitur vult bonum:
⁊ ē eadem rō in alijs similibus. Sic ergo pꝫ ex di
ctis ꝙ hec fallacia ꝓuenit ſm rōnem ꝑfecti ⁊ im-
perfecti. Nā determinatio diminuit eo ꝙ signifi
cat aliquid esse imperfecte.

¶ De fallacia ſm ignorātiā elenci. CA. XI

Equit᷑ de fallacia ſm ignorātiam elenci.
s Est aūt elencus syllogismus ꝯdictionis q
quādoqꝫ est vnus quādoqꝫ duo. Unus q-
dem qū concludit ꝯdictoriam alterius ꝓpositio-
nis ꝑus date sicut si detur aliquod aīal esse incor-
ruptibile ⁊ ꝓcedatur sic. Omne compositum ex
cōtrarijs ē corruptibile: omne aīal ē huiusmodi ꝗ
omne animal ē corruptibile. Hec. n. cōclusio est
ꝯdictoria ꝓpositionis date. Duo enī syllogismi
constituūt elencum quando ex duob⁹ syllogismis
cōcludit᷑ ꝯtradictorie sicut supradicto syllogismo
cōtraponat᷑ alius talis syllogismus. Nullū beatū
est corruptibile ⁊ aliquod animal ē beatuꝫ igitur
aliquod animal nō ē corruptibile. Quia igitur de
rōne elenci ē syllogismus ⁊ ꝯtradictio: ideo qcqd
est ꝯtra diffinitionem syllogismi ⁊ ꝯtradictionis
est cōtra diffinitionem elenci. Et ideo cū in quali
bet fallacia defect⁹ accidat ꝓpter hoc qđ aliquid
obmittit᷑ de diffinitione syllogismi ⁊ ꝯtradictio-
nis: ideo omnis fallacia reducit᷑ ad ignorantiam
elenci sicut ad generale ꝑncipium. Quia vo i dif
finitione elenci ponitur cōtradictio quasi differē-
tia que constituit spēm: ideo spāliter obmissio eo-
rum que ad ꝯdictionem requiruntur ignorantiam
elenci constituit ſm ꝙ est fallacia specialis. Sed
q: fallacia esse nō potest si apparētia desit oportet
ad hoc ꝙ circa ꝯdictionem sit fallacia vt sit appa
rens contradictio ⁊ cum hoc aliquid ad veritatē
contradictionis desit. Apparens autem cōtradi
ctio esse nō potest nisi sit vnius ⁊ eiusdem: q: nisi
sit ibi vnum ⁊ idem nō videbitur esse ꝯtradictio
vt dicendo homo currit asinus nō currit. Ex ve-
ra aūt cōtradictione nō potest deficere nisi ex de-
fectu vnius ⁊ eiusdem. Unde hoc obseruato ex d̄
fectu aliquoꝝ que ad contradictionem requirun
tur fit fallacia. Est aūt cōtradictio oppositio vni⁹
⁊ eiusdem non rei tm̄ sed rei ⁊ nominis simul ſm
idem ad idem similiter ⁊ in eodeꝫ tempore. Fal
lacia autem ſm ignorātiam elenci est deceptio ꝓ
ueniēs ex eo ꝙ nō obseruant᷑ ea que sūt necessaria
ad diffinitionem elenci ⁊ ꝑcipue ex parte contra
dictionis vnde dicitur ignorantia elenci q: acci-
dit deceptio solum ꝑ hoc ꝙ diffinitio cōtradictio
nis ignoratur. Causa autem apparētie in hac fal
lacia est similitudo apparēs ꝯtradictionis defici
entis ad cōtradictioneꝫ perfectam. Causa vo nō
existētie ē diuersitas eorūdem. Modi huius fal-
lacie sunt quattuor. Primus peccat ꝯtra hāc par
ticulam ad idem vt hic: duo sunt duplū ad vnuꝫ:
⁊ non sunt duplum ad tria: igit᷑ sunt duplum ⁊ nō
duplum. Non sequit᷑ q: omisso hoc quod est esse
ad idem nō est cōtradictio. Secūdus aūt peccat
cōtra hāc particulā ſm idem sicut h. Hoc est du-
plum ad illud ſm longitudinem ⁊ nō est duplum
ſm latitudinem: ergo idem ē duplum ⁊ non du-
plum. Nō sequitur q: omittitur hec particula ſꝫ
idem que requirit᷑ ad contradictionem. Tertius
peccat cōtra hāc particulam similiter sicut hic ce
lum mouet᷑ circulariter ⁊ nō mouetur sursuꝫ ⁊ de
orsum: ergo mouet᷑ ⁊ nō mouetur: nō sequitur q:

ebmissio huius particule similiter tollit contradictionem. Quartus ē cōtra hāc particulam in eodem tempore: sicut hic domus est clausa in nocte & nō est clausa in die: ergo est clausa & nō est clausa. Nō sequit̄ q2 diuersitas tpis īpedit ɔ̄dictionem. Et est sciēdū q̄ hec fallacia ɔuenit cū fallacia fm̄ quid & simpliciter in hoc q2 in vtraq3 pceditur ab eo quod dicitur cum determinatione ad id quod dicit̄ simpliciter. Sed hec est differētia q2 in fallacia fm̄ quid & simpliciter determinatio diminuit de ratione eius quod est simpliciter eē quod nō de necessitate accidit in hac fallacia. Sed hee determinationes addite diminuūt de rōne contradictionis. Bene enim sequitur. Hoc ē duplū ad illud fm̄ latitudinem igitur est duplum ad illud. Nō tamē sequitur q̄ sit contradictio si ad diuersa referatur. Patet etiā ex dictis q̄ hec fallacia ɔuenit fm̄ generalem entium contradictionem que est oppositio. Nam est omnis contradictionis principium.

¶ De fallacia petitionis pncipij. CA.XII

Sequitur de fallacia petitionis principij. Principium hic dicitur pncipale ppositum. Tunc igitur aliquis petit pncipium quādo aliquis petit sibi concedi pncipale ppositum quod debet pbare quod qdem si sub eodem nomine petat nulla fit fallacia: sed petens videbitur deridēdus sicut si velit pbare homo currit & petit eādem sibi concedi. Si vo petat id quod vult pbare sub alio vocabulo poterit esse fallacia & tūc pprie petit illud qd̄ est in pncipio idest illud quod in se ɔtinet pncipale ppositum. Fallacia ergo petitionis pncipij est deceptio ɔueniens ex eo qd̄ idē assumit̄ ad pbationē suiipsius sub alio vocabulo. Causa ergo apparētie in hac fallacia ē diuersitas apparens. Similitudo ɔclusiōis ē ex pmissis: causa vo nō exītie est ydemptitas earūdē sunt aūt modi huius fallacie qnq3. Primus modus est q̄n diffinitū petit̄ ad diffinitionis pbationem vel econuerso vt si debeat pbari q̄ hō currit & petat̄ ɔcedi q̄ aīal rōnale mortale currat quo cōcesso arguat̄ sic: aīal rōnale mortale currit igitur homo currit. Hec nulla pbatio ē q2 similiter dubitatur de pmissa & ɔclusione. Secūdus modus ē q̄n vniuersale petit̄ ad pbationem particularis vt si debeat pbari q̄ oīum ɔtrariorꝝ eadē est disciplina & assumat̄ ista oīum oppositorꝝ eadē est disciplina ergo oīum ɔtrariorꝝ eadem est disciplina. Hec pmissa nō ē magis nota q̄3 ɔclusio. Tertius modus ē quādo petitur oīa particularia ad pbationē vniuersalis vt si debeat pbari q̄ oīu3 oppositorꝝ est eadē disciplina & assumat̄ ista oīum contrariorꝝ est eadem disciplina oīum priuatiue oppositorꝝ eadē est disciplina & sic de alijs igit̄ oīu3 oppositorꝝ ē eadē disciplina hec ēt conclusio i pmissis petit̄. Quartus modus est q̄n petit̄ diuisim q̄ dz pbari ɔiunctī vt si debeat pbari q̄ medicina sit sciētia sani & egri & sumat̄ ita medicina est scia sani & medicina ē sciētia egri ergo medicina ē sciētia sani & egri hic ēt petit̄ id quod deberet pbari. Quintus modus est quādo petit̄ vnum correlatiuorꝝ ad pbationem alterius vt si debeat pbari q̄ Socrates sit pater Platonis & sumat̄ ita plato ē filius socratis igit̄ socrates est pater platonis hic etiā petit̄ q̄ deberet pbari ab alijs verbis. Et est sciēdum q̄ hec fallacia nō peccat contra vim illatiuam argumentandi q2 bene sequit̄ conclusio datis pmissis cum seruet̄ debita habitudo inferētis ad illatū sed peccat ɔ̄ pbationem argumēti. Nam pbatio dz esse magis manifesta quod h nō obseruat̄. Unde hic non accidit deceptio ex eo q̄ ɔclusio non infert̄ ex pmissis cū illationes pdicte sint fm̄ locos dyalecticos s3 accidit deceptio ex eo q̄ petitur idem ɔcedi ac si eēt diuersum. Unde si in pmissis modis argumentādi accipiantur pmisse ex eo q̄ sint magis note & nō quasi petite. nō erit argumētū sophisticū sed dyalecticū. Patet aūt ex pdictis q̄ hec fallacia ɔuenit fm̄ idem & diuersum put nō discernit̄ inter ea.

¶ De fallacia ɔsequentis. CA.XIII.

Sequitur de fallacia ɔsequētis. Cōsequēs aūt vt hic sumit̄ est qd̄ sequitur ad antecedens in ppositione ɔditionali vt cum dr̄ si Sor. est hō est animal sortem eē animal est consequēs sor. vo esse hoīe3 est antecedēs. Est ergo fallacia ɔn̄tis deceptio ɔueniēs ex eo q̄ ɔn̄s estimatur eē idem cū añcedente oīo. Ex hoc enim ɔtingit aliquā3 credere q̄ si ɔn̄s sequit̄ ad añcedēs ita & ecōuerso antecedēs sequat̄ ad ɔn̄s. Unde p3 q̄ hec fallacia ɔn̄tis in duab' ɔsistit ɔsequētijs quarꝝ vna est vera & altera falsa sicut si dicat̄. Si aliqs currit mouet̄: sed sortes mouet̄: igit̄ sortes currit. Hec. n. ɔsequētia si sortes currit mouet̄ que pmo ponit̄ est vera sed ista ad quā pcedit̄ ē falsa si mouetur igit̄ currit. Ubi vo tm̄ ponit̄ vna ɔsequētia nō est fallacia ɔn̄tis. Unde si dicat̄ sor. est aial igitur sor. ē homo nō ē fallacia ɔsequētis ex modo argumētādi sed magis fallacia accn̄tis. Nam sicut fallacia ɔsequētis ɔuenit ex eo q̄ ɔsequens existimatur oīo esse idem antecedēti cū nō sit. Ita fallacia accn̄tis ɔuenit ex eo q̄ predicatū existimat̄ omnino idē esse subiecto. Unde hec fallacia dnominatur a consequēdo, illa aūt ab accidēdo qd̄ ē inherere. Et inde est q̄ quādo pcedit̄ argumētādo soluz ab aliqua cathegorica p quā significat̄ aliqd inesse ē fallacia accn̄tis: q̄n ab aliqua ɔditionali ē fallacia ɔn̄tis. Et ideo phs dicit q̄ fallacia accn̄tis ē in vno & fallacia ɔsequētis in pluribus. s. consequētijs. Et ex hoc etiam patet q̄ in ɔsequentijs consequens est aliquo modo pars accn̄tis. Nam

omne quod sequit͛ aliquo modo accidit sed nõ ecõ
quod accidit sequitur. Nõ enim sequit͛ si ē homo
est album sit vera q̄ lȝ homo sit albus. Et nõ vbi-
cunqȝ est fallacia ꝯsequentis aliter ordinatis ter-
minis potest fieri fallacia accidētis sed non con-
uertitur. Causa apparētie in hac fallacia ē conue
nientia ꝯsequētis cum antecedēte. Causa ṽo non
existētie ē diuersitas eorūdem. Sunt autem mo-
di huius fallacie duo. Primus modus ꝓcedit ex
consecutione magis cõis ad minus cõmune siue
magis cõmune sit genus siue accidens vt patet i
hiis paralogismis. Si aliq̄d est asinus ē animal:
sed tu es animal igit͛ tu es asinus. Non sequit͛ nõ
enim ꝯsequētia ꝑus posita cõuertitur. Similiter
hic si aliquod ē mel ē rubeum sed fel ē rubeuȝ igi
tur fel ē mel. Similiter hic si aliq̄s est fur errat ð
nocte sed tu erras de nocte igit͛ tu es fur. In hiis
enim oībus putat͛ consequētia conuerti que nõ cõ
uertitur. Unde ē fallacia ꝯsequētis. Si aūt sumā
tur ꝓpositiones cathegorice in eisdē terminis est
fallacia accidētis: sicut asinus ē animal tu es aīal
igit͛ tu es asinus ⁊ hic. Mel ē rubeū ⁊ fel ē rubeū
igitur mel ē fel. Secūdus modus ē quādo ꝓcedi
tur a ꝯsequētia oppositi ad similem consequētiaȝ
in alio opposito: vt si dicat͛ si aliquid ē generatuȝ
hȝ ꝑncipium sed anima non ē generata igitur aīa
non hȝ ꝑncipium sed semꝑ fuit nõ sequit͛. Est.n. i
oppositis duplex ꝯsequentia vna in ip̄o altera in
cõtrario. In ip̄o quidem ē ꝯsequētia quando sicut
ad antecedēs sequit͛ ꝯsequens: ita ad oppositum
antecedētis sequit͛ oppositum ꝯsequētis vt si ē iu
stum ē bonum igitur si est iniustū ē malum. Cõse
quētia econtrario ē quādo sicut ad antecedēs seq
tur ꝯsequens: ita ad oppositum cõsequētis sequit͛
oppositum antecedētis vt si ē homo ē animal igi
tur si non ē animal nõ ē homo. In oppositis enim
fm̄ affirmationē ⁊ negationem nõ ē consequētia
i ip̄o sed in ꝯtrario ⁊ ideo quādo ꝓceditur i huiu̾
modi oppositis ac si eēt consequētia in ip̄o ē falla
cia ꝯsequētis sicut in exemplo pȝ. In hiis aūt ter-
minis ē fallacia accītis cathegoricis ꝓpositioni-
bus sumptis vt si dicat͛ sic. Omne generatuȝ hȝ
ꝑncipium sed anima nõ est generata igitur nõ hȝ
ꝑncipium. Et ē sciēduȝ q̄ sicut ꝑmus modus pec
cat ꝯtra ꝯsequētiam ꝓcedendo a positione conse
quētis ad positionem antecedētis: ita secundus
peccat ꝓcedendo a destructione antecedētis ad
destructionē ꝯsequentis. Est aūt ꝯtrario modo ꝓ
cedēdum. s. a destructione consequētis ad positio
nem añcedentis. Patet.n. q̄ hec fallacia ꝓuenit
fm̄ rõnem ꝑoris ⁊ posterioris. Et nota q̄ quoddā
cõsequēs ē in plus suo añcedēte ⁊ quoddā i minꝰ.
Cõsequens in plus ē in terminis vl̄ibus: sicut cū
dico homo ē ergo aīal ē. Consequēs in minus est
sicut totum in q̄titate ⁊ eius pars vt cū dic̄: eium
oppositorum eadem ē disciplina: ergo eium ꝯrior.

De fallacia fm̄ nõ cām vt cām. C.XIIII.

s Equitur de fallacia fm̄ nõ causam vt cau
sam. Causa aūt hic dr̄ qd̄ ē causa inferēdi
fm̄ q̄ ꝑmisse dicūtur causa ꝯclusionis eē.
Est ergo fallacia fm̄ nõ cām vt causam quādo in
ter ꝑmissas ex q̄bus sequitur ꝯclusio ponit͛ ꝓposi
tio aliqua que nihil ad conclōnem opatur ⁊ sic nõ
ē causa. Tamē ad hoc q̄ fiat fallacia opȝ q̄ videa
tur esse causa: qd̄ q̄dem fit per hoc q̄ cõuenit cum
aliis ꝓpositionibus que sunt cause ꝯclōnis in ter-
minis. Ex hoc aūt q̄ ꝓpositio que non ē causa su-
mitur vt causa nõ ꝓuenit aliqua deceptio nisi quā-
do ex conclusione reddit͛ ad ꝑmissas ⁊ intermit-
titur aliqua ꝑmissarū: qd̄ q̄dem fit in syllogismis
ad īpossibile in q̄bus ꝑ hoc q̄ cõclusio ē īpossibilis
ostēditur aliquā ꝑmissarū īpossibilem fuisse. Et nõ
hec fallacia non hȝ fieri nisi in huiusmodi syllogis
mis. In syllogismis.n. ostēsiuis in q̄bus aliud di
recte ostēditur ad nullū inconueniens duci põt in-
dens si sumat͛ in ꝑmissis aliqua ꝓpositio que non
ē causa ꝯclōnis ac si eēt cā. Est ergo causa appare
tie in hac fallacia ꝯuenientia ꝓpositionis q̄ nõ ē cā
cū illis que sunt cause. Causa ṽo nõ existie ē defe-
ctus habitudinis debite inter ꝓpositionē inferē-
tem ⁊ ꝓpositionē illatā. Format͛ aūt fm̄ hāc falla-
ciā hoc modo paralogismꝰ putās ne aīa ⁊ vita sit
idem quo dato ꝓceditur sic. Aīa ⁊ vita sunt idem
⁊ mors ⁊ vita sunt ꝯtraria ⁊ generatio ⁊ corruptio
sunt ꝯtraria sed mors ē corruptio ergo vita ē genera
tio igit͛ viuere ē generari qd̄ ē impossibile. Nam
q̄ viuit nõ generatur sȝ iam generatꝰ ē ergo ⁊ ꝑmā
fuit impossibile. s. q̄ aīa ⁊ vita sint idem. Nõ seq
tur q: illa ꝓpositio aīa ⁊ vita sunt ideȝ que accipie
batur in ꝑmissis nõ fuit causa ꝯclōnis impossibi-
lis q̄ ex hoc pȝ q: ea remota adhuc sequitur ꝯclo.
vnde ꝑ hoc q̄ conclō ē impossibilis nõ põt osten-
di q̄ ꝑdicta ꝓpositio sit impossibilis sed q̄ magis
illa sit impossibilis ex qua sequit͛ que ē ista mors
⁊ vita sunt ꝯtraria ex huiꝰ enim falsitate sequitur
falsitas in ꝯclone. Mors.n. ⁊ vita non sunt ꝯtra-
ria sed opponunt͛ vt ꝑuatio ⁊ habitus. Patet er-
go q̄ hec fallacia peccat ꝯ rõnem cause ⁊ causati.

De fallacia fm̄ plures interrogatōes vt vnā CA.XV.

s Equitur de fallacia fm̄ plures īterroga-
tiones vt vnā. Est aūt idem fm̄ substan-
tiam: enūciatio: ꝓpositio: interrogatio et
ꝯclusio. Sed dicit͛ enūciatio fm̄ q̄ significat sim-
pliciter aliq̄d esse vel nõ esse. Interrogatio fm̄ q̄
sub dubitatione ꝓponit͛. Propositio fm̄ q̄ sumi-
tur ad alterius ꝓbationem. Conclusio ṽo fȝ q̄ ex
aliis ꝓbatur. Et ideo sicut enūciatio ē vna vl̄ plu-
res ita interrogatio ꝓpositio ⁊ conclusio. Est aūt
enūciatio vna in qua dicitur vnum de vno vt ho

mo est animal vel est albus. Enunciatio vo plures quando dicuntur plura de vno: vt Sor. est albus ⁊ musicus vel vnũ de pluribus: vt socrates ⁊ Plato sunt albi vel plura de pluribus: vt sortes ⁊ plato sunt albi ⁊ musici. Sciendum ẽ autem ꝙ quãdo plura predicantur de vno ex quib⁹ fit vnũ per se ẽ enunciatio vna cum dicitur homo est animal rõnale mortale. Nam ex partib⁹ diffinitiõis fit vnum per se quod est de natura speciei. Si autem plura predicãtur ex quibus fit vnũ per accidens tunc ẽ enunciatio plures vt cum dicitur sortes ẽ homo albus. Ex homine enĩ ⁊ albo fit vnũ per accidens. Prouenit ergo hec fallacia ex hoc ꝙ ad interrogationem que ẽ plures datur vna responsio eo ꝙ sub vno modo iterrogãdi ꝑponitur: vt si dicat̃ putas ne sortes ⁊ plato currũt ex eo. n. ꝙ simul interrogatur de duobus videtur eẽ vna interrogatio cũ sint plures. Cause apparentie ĩ hac fallacia ẽ vnitas ex parte modi interrogãdi. Causa vo non existentie ẽ pluralitas interrogationis. Modi autem hu⁹ fallacie sunt duo. Prim⁹ modus ẽ quando interrogatio ẽ plures eo ꝙ vnũ de pluribus in singulari predicatur ⁊ econuerso. Sicut hic putas ne homo ⁊ asinus sũt animal rationale: mortale si dicam sic pcedatur sic. Homo et asinus sunt animal rationale mortale igit̃ asinus ẽ animal rationale mortale ⁊c̃. Si dicatur ꝙ non procedatur sic. Homo ⁊ asinus non sunt animal rationale mortale igitur homo non ẽ animal rationale. Deceptio enim hec ꝑuenit q: ad interrogationem p̃dictam cum sit plures non est danda vna responsio vt dicam simpliciter sic vel non sꝫ due vt dicatur sic homo ẽ animal rationale ⁊ asinus ẽ animal irrationale vel non ẽ animal rationale. Similiter hic putas ne tu es homo ⁊ asin⁹. Si dicatur nõ igitur tu nõ es homo si dicatur sic: concludatur ergo tu es asinus. Similiter hic putas ne ethiopus est homo albus. si dicatur ꝙ sic concludatur ergo est albus si dicatur ꝙ nõ cõcludatur ergo non ẽ homo. Secundus modus ẽ qñ interrogatio ẽ plures ex eo ꝙ plura subijciunt̃ vel predicantur in plurali numero sicut hic putas ne mel ⁊ fel sunt dulcia si dicatur nõ concludatur igitur mel nõ est dulce: si sic dicatur concludatur igitur fel est dulce. In omnibus enim hijs nõ ẽ vna responsio sed plures vt sic mel ẽ dulce ⁊ fel nõ est dulce. Patet ergo ꝙ hec fallacia ꝑuenit ẽm vnũ ⁊ multa. Et hec de fallacijs dicta sufficiãt.

¶ Explicit opusculum trigesimum nonum sancti Thome de aquino de fallacijs ad quosdã nobiles artistas.

¶ Incipit opusculum quadragesimũ eiusdẽ de propositionibus modalibus.

Quia ꝑpositio modalis a modo dr̃: ad sciẽdũ quid sit ꝑpositio modalis opꝫ ꝑus scire qd sit modus. Est aũt modus determinatio adiacẽs rei. Que qdẽ fit ꝑ adiectionẽ nõis adiectiui qḋ determinat substãtiuũ vt cum dr̃: homo ẽ albus: vel ꝑ aduerbiũ qḋ determinat verbũ: vt hõ currit bene. ¶ Sciẽdũ ẽt ꝙ triplex ẽ modus. Quidã determinat subiectum ꝑpositionis: vt homo albus currit. Quidã determinat p̃dicatum: vt sor. est homo albus vel sor. currit velociter. Quidam determinat cõpositionem ip̃am p̃dicati ad subiectũ: vt cum dr̃ sor. currere ẽ possibile: ⁊ ab hoc solo modo dr̃ ꝑpositiõ modalis. Alie vo ꝑpositiones q̃ modales nõ sũt dicunt̃ de inesse. Modi aũt q cõpositionẽ determinãt sunt sex. s. verũ: falsum: necessariũ: impossibile: possibile: ꝯtingens. Verũ aũt ⁊ falsum nihil addunt supra significationes ꝑpositionum de inesse. Idem. n. significat̃ cum dicit̃: sor. nõ currit: ⁊ sor. currere ẽ falsum. Et sor. currit ⁊ sor. currere ẽ verũ. Quod nõ ꝯtingit de alijs quattuor modis q: nõ idem significat̃ cum dr̃: sor. currit: ⁊ sor. currere est possibile. Et ideo p̃termisso de vero ⁊ falso: de alijs quattuor ꝯsideremus. Quia vero p̃dicatũ determinat subiectum ⁊ nõ econuerso: ideo ad hoc ꝙ ꝑpositio sit modalis: opꝫ ꝙ quattuor p̃dicti modi p̃dicent̃ ⁊ verbũ importãs cõpositionem ponat̃ ꝑ subiecto. Quod qdẽ fit si ꝑ verbo indicatiuo ꝑpositionis sumat̃ infinitiuus: ⁊ ꝑ nominatiuo accusatiuus. Et dr̃ dictum ꝑpositiõis: sicut huius ꝑpositionis: sor. currere ẽ possibile: dictum ẽ sor. currere. Quãdo ergo dictũ ponit̃ ꝑ subiecto ⁊ modus ꝑ p̃dicato tũc est ꝑpositio modalis vt cũ dicit̃ sor. currere ẽ possibile. Si aũt cõuertat̃ erit de inesse vt possibile ẽ sor. currere. Propositionũ aũt modalium quedã ẽ de dicto: quedã est de re. Modalis de dicto ẽ in qua totũ dictũ subijcitur: ⁊ modus p̃dicat̃: vt sor. currere ẽ possibile. Modalis de re est in qua modus interponit̃ dicto vt sor. possibile ẽ currere. Sciẽdum ẽ aũt ꝙ oẽs modales de dicto sunt singulares: eo ꝙ modus p̃dicat̃ de hoc vel de illo sicut de quodã singulari. Modalis aũt diiudicat̃ vlis: ꝑticularis: idefinita: vel singularis ẽm subiectũ dicti: sicut de ꝑpõib⁹ de iesse. Vñ hec: oẽꝫ hoiem possibile ẽ currere ẽ vlis: ⁊ sic de alijs. Itẽ sciẽdũ ẽ ꝙ ꝑpositio modal' dr̃ affirmatiua vel negatiua ẽm affirmationẽ vel negatõꝫ modi: ⁊ ñ dicti. Vñ h sor. ñ currẽ ẽ possibile: ẽ affirmatiua: h vo: sor. currẽ ñ ẽ possibile ẽ negatiua. Attẽdẽdũ ẽ aũt ꝙ necessariũ hꝫ silitudiẽ cũ signo vli affirmatiuo: q: qḋ necesse ẽ eẽ sp̃ ẽ. ipossibile cũ signo vli negatiuo: q: qḋ ẽ ipossibile eẽ nũq̃ ẽ. Cõtĩgẽs vo ⁊ possibile silitudinẽ hñt cũ sig̃ ꝑticulari: q:

quod est contingens et possibile: quandoque est: quandoque non est. Et ideo necesse est esse et impossibile est esse sunt contrarie: et possibile est esse et possibile est non esse: subcontrarie. ¶ Necesse est esse et possibile est esse subalternantur: et similiter impossibile est esse et possibile est non esse: sed necesse est esse et possibile est non esse contradictoriantur. Similiter impossibile est et possibile est esse: ut patet in sequenti figura. Notandum quod omnes propositiones que sunt in eodem ordine equipollent. Lex autem et modus argumentandi in contrariis: subalternis: et contradictoriis eodem modo attenditur in hijs: sicut in propositionibus de inesse. Sciendum est autem circa modalium equipollentias: quod idem operatur negatio posita ad modum: sicut in propositionibus de inesse. Negatio in modalibus preposita modo facit equipollere suo contradictorio: ut non necesse est esse: et possibile est non esse: equipollent. Negatio vero apposita dicto facit equipollere contrario: Negatio vero apposita utrique subalterno Unde sciendum quod possibile et contingens idem significant. Unde propositiones de possibili contingenti similiter ordinate equipollent. Omnes autem propositiones sibi inuicem equipollentes sunt in uno ordine. Unde patet quod quattuor sunt ordines ¶ Primus ordo est possibile est esse cum suis equipollentibus. Secundus possibile est non esse cum suis equipollentibus. Tertius impossibile est esse cum suis equipollentibus. Quartus necesse est esse cum suis equipollentibus. Ex quo patet quod quartus ordo contrarius est tertio: ergo primus subcontrarius secundo. Tertius contradictorius primo. Quartus secundo contradictorius: primus quarto subalternus: et secundus tertio. Unde versus.

¶ Tertius est quarto semper contrarius ordo.
pugnat cum quarto. 3. dicendo secundus. Sit sub contrario linea tibi prima secunde. Tertius est primo contradictorius ordo.
¶ Prima subest quarte vice particularis habens
¶ Sed habet ad seriem se lege secunda sequentem. Uel ordo subalternus sit primus siue secundus. Primus amabimus: edentulique secundus tertius illiace: purpurea reliquus. Destruit. u. totum sed. a. confirmat utrumque.
¶ Destruit. e. dictum destruit. i. que modum.

Purpurea		Illiace
Non possibile est non esse Non contingens est non esse Impossibile est non esse Necesse est esse	Contrarie	Non possibile est esse Non contingens est esse Impossibile est esse Necesse est non esse
Subalterne		Subalterne
Possibile est esse Contingens est esse Non possibile est esse Non necesse est non esse	Subcontrarie	Possibile est non esse Contingens est non esse Impossibile est non esse Non necesse est esse
Amabimus		Edentuli

¶ Explicit opusculum quadragesimum Sancti Thome de aquino de modalibus.

¶ Incipit opusculum quadrigesimũ p̄mũ eiusdẽ de natura accidentis.

Q Voniam omnis cognitio humana a sensu incipit: sensus aũt ꝓpria obiecta sunt accidentia: ideo ⁊ accñtia magnã partem ↄferunt ad cognoscẽdum qđ quid est: vt dr̄ p̄mo de aĩa. De accidẽte igit̄ ⁊ ei⁹ origine aliqđ breuiter dicemus: quo facilius itellectus in qđditatẽ rei ducat̄. ¶ Sciẽdum igit̄ ẽ: ꝙ accñs dr̄ dupl̄r: naturalr̄. s. ⁊ logyce. Nãlıter: sicut accñs diuidit̄ ↄ sbam: ⁊ h̄ ↄtinet nouem genera accñtium. Logyce võ dr̄ accñs vnum de quinqȝ vlibus: de qbus loquit̄ Porphirius. ¶ Ideo p̄mo modo dictũ sequit̄ nãm rei. Accñs võ scđo modo dictũ sequit̄ opationem intellectus q facit vlitatem in rebus vt dicit cõmẽtator p̄mo đ aĩa. Cũ aũt natura rei p̄cedat actũ itellectus ideo primus ẽ de accñte p̄mo modo dicto agendũ. Sciẽdum ẽ igit̄ ꝙ ens nõ dr̄ de accñte h̄ modo dicto: nisi mediante sba de qua p̄ p̄us dr̄. Hec. n. ẽ natura ois analogi ꝙ illud de quo p̄mo dr̄ erit in rõne eiuȝ q̄ sunt post: sicut sanum qđ p̄us dr̄ de aĩali q̄ȝ de vrina vel medicina. Et ideo sanitas aĩalis cadit in diffinitione vtriusqȝ sanitatis. Urina. n. dr̄ sana inq̄ȝtum ẽ signum sanitatis in aĩali ⁊ silr̄ medicina q: ẽ cã sanitatis aĩalis. Per quẽ modum cum ens dicat̄ p̄ p̄us de sba q̄ȝ de accñte: ideo rõ entis in sbã necessario cadit in diffinitione entis in accñte. Dicit̄. n. q̄ȝtitas ens q: est mẽsura p̄ se entis. i. sbe: ⁊ qualitas q: ẽ dispositio p̄ se entis: dr̄ ens: ⁊ sic vlr̄ de aliis. Et q: esse ẽ actus entis hoc aũt verbũ inesse ẽ designãs inherentiã accñtis: iđ inesse rei pfecte est eẽ accñtis qđ extraneum a rei natura eẽ necesse ẽ. Nõ. n. significat̄ p̄ hoc iesse ꝙ accñtis eẽ sit in ipõ eẽ sbe: cũ esse sit formalissimũ omni rei. Et iđ esse solũ p̄ se entib⁹ ↄuenit: sed nã accñtis ẽ inesse siue iherere ipsi rei. Et h̄ quidem manifestũ est: q: quedam accñtia sunt qbus tñ h̄ ↄuenit. s. inesse rei ſm suũ esse qđ i hoc solũ ↄsistit: verũtamen eoꝝ subiectũ ꝓprium non ẽ esse sbale ipsius rei sed accñs aliquod sicut q̄ȝtitas est subiectũ qualitatis. Cõstat igit̄ ꝙ esse q̄litatis ẽ iesse q̄ȝtitati: hoc ẽt reperit̄ sine subiecto sbe: vt in sacramẽto altaris. Quãtitas aũt in rebus nãe est p̄mũ ⁊ primum accñs sbe nãlis: cũ tñ sit extraneũ ab ipã natura rei: cũ nõ sit đ ↄstitutione ipsi⁹ sbe sicut sunt sua nalia p̄ncipia: lȝ nõ sit mẽsura extranea sicut sunt locus ⁊ tp̄s sed itranea ⁊ tñ vna eiusdem rei: qđ non est veꝝ de loco cũ vna res multa loca mutet: nec erit vt in subiecto in ipõ eẽ rei qđ ẽ maxime intimũ rei: sed in ipã re cui⁹ eẽ ẽ actus. Hoc n. esse ẽ sbãle non accñtale cuiusmodi ẽ eẽ quo designat̄ ens eẽ scđo modo ⁊ nõ p̄mo vt dr̄. 5. meth.

Et iđ h̄ esse formalius se hȝ ad rem ↄstituendã in genere entis: q̄ȝ ipã forma rei q̄ hoc ipm̄ esse dat: vel mã cui dat̄. Ex qbus cõpositũ resultat cuius ẽ hoc esse vt entis. Intimius g̃ ad rem ipãm que ẽ ens iter oia est ipm̄ esse ei⁹: ⁊ post ipm̄ ipã forma rei qua res hȝ ipm̄ eẽ. Et vltimo ipã mã q̄ lȝ sit fũdamẽtum in re inter oia: ab ipõ tñ esse rei magis distat: cui ꝓpinquissimum ẽ ipã res vt cui⁹ est: cum p̄ rem insit ⁊ forme ⁊ mãe: nisi in hoĩe vbi esse forme cõicatur toti: ⁊ illud eẽ est forme vt a qua ẽ q: ipã est p̄ncipium ipsius eẽ: ⁊ vltimo ẽ ipsi⁹ materie vt ei⁹ i quo recipit̄. Materia igit̄ rei cuius est esse plus a re distat q̄ȝ ipã forma a q̄ ẽ esse: ⁊ iđ materia nõ est ens de sua natura sed p̄ ipm̄ cõpositum vel p̄ ipãm formã. Cũ igit̄ esse accñtis ⁊ oẽ accñs a p̄ncipiis rei extraneum sit ⁊ alterius nature: p̄mum iter oia accñtia. s. q̄ȝtitas materiã q̄ a re maxime distat sequet̄: ⁊ reliqua ipã mediãte. lȝ q̄dã alioꝝ naturã forme magis seq videant̄: sicut sũt qualitates inq̄ȝtum sunt media ad aliquas actiones. Omnis. n. actio rei formã sequit̄: cũ ideȝ sit p̄ncipiuȝ essendi ⁊ opandi vel agẽdi. Quomodo igit̄ q̄ȝtitas sequat̄ materiã ↄsiderãdum ẽ a parte formarũ q̄ nate sunt materiã iformare: cũ materia ñ sit scibilis nisi p̄ analogiã ad formas: vt dr̄ p̄mo ph̄ycoꝝ. ¶ Ad hui⁹ igit̄ euidentiã sciendũ est ꝙ in vna ⁊ eadem materia nate sũt inesse quedaȝ forme generales ⁊ quedã sp̄ales: quarũ natura ẽ in materia facere qcqđ forme generales nate sũt facere: ⁊ adhuc ampli⁹ vt dicit Boetius. Forma aũt nihil est nata facere nisi id qđ ad actũ ptinet: ⁊ ideo si qđ fuerit sequẽs esse materie in ordine ad aliquã formã distinctã in essentia sua ab alia forma: si hoc nõ ptineat ad esse actu ipsi⁹ materie p̄ ipãm formã: non fit i. nisi p̄ aliã formã certã. Ut puta i materia ẽ potẽtia ad formã aliquã generalem sicut ad formã corporeitatis q̄ dat eẽ corpus cũ itroducta fuerit materia ad illã trãsmutata: h̄ ideȝ facit forma pfectior ⁊ adhuc ampli⁹: hoc. n. ad actũ pertinet. Quod aũt ad materiã refert̄ nõ fiet ab vtraqȝ forma indifferẽter: hoc. n. eẽ actualitatis nõ est nec ad esse ptinens: sed ad ipãm suã essentiã. ¶ In materia nãqȝ ẽ potentia ad formã corporis vt dictũ est: ⁊ h̄ facit in illa cũ ei infuerit. Hoc ẽt facit forma pfectior vt dictũ est. Sed forma pfectior lȝ faciat idẽ qđ facit forma generalis nõ tñ eandem pficit potẽtiam quã pficeret forma generalior si inesset. Et hoc manifestũ est. Nam materia sub forma pfecta entis ẽ in potẽtia ad talem formã: qđ nõ ↄtingeret si ei⁹ potẽtia ad illam formã eẽt perfecta p̄ aliam formã. Id igit̄ qđ p̄t fieri in materia p̄ diuersas formas: indifferenter se hȝ ad plures: ⁊ ad vnaȝ pfectam. hoc. n. spectat ad ipm̄ ↄstitutũ ex materia ⁊ forma cui⁹ ẽ eẽ actu: in quo cũ non possint eẽ plura esse sbalia sub vna

forma q̃z sit aliqua alia forma p̃ vnã formã sequũtur oĩa que ĩ diuersis p diuersas formas ꝯtingũt. ¶ Pꝛoportiones võ q̃ ptinent ad illam materiã ordinãt eam ad diuersas essentias formarum determinate: ita q̃ potẽtia sua q̃ est ad vnam formã nõ pficit̃ p aliã: lz alia fuerit habũdãs in virtute ꝛ pfectione ad faciendã qcqd alie forme facere cõsueuerũt: ꝛ amplꝰ. Si qua igit̃ accñtia sunt ꝯñtia mãm in ordine ad formã gnãlem: necessario cõsequũtur eam vel fm esse actu qd ab illa recipit: vel fm pfectionem potentie sue p illam formaz solũ que nõ põt p aliam formã pfici. Qñ igit̃ talis forma sola pficit mãm ꝛ facit esse actu ĩ ea: tũc accidẽs qd mãm ꝯsequit̃ in ordine ad illam formã que pficit potẽtiam mãe fm certũ respectũ in eẽntia addenit essentie mãe pfecte: nõ nude: sed f actum illius cõpositi. Et hec est materia in q̃ accidens hz esse. Est .n. aliquod subiectũ accñtis fm qd est actu ex quo facile ẽ scire: qd sit accñs sequĩ mãm in ordine ad formã generalẽ vel in ordine ad formam spãlem. Hoc .n. nõ respicit esse actu accñtis cũ h̃ indifferẽter sit ĩ materia ab vna forma ꝛ a multis: sed respicit essentiã eiꝰ respectu potẽtie mãe q̃ non põt pfici indifferẽter: sz p certam formã essentie illiꝰ materie pportionatã. Si eniz referendum eẽt ad esse actu accñtis nunq̃ distingueret̃ iter accñtia que sequũtur mãm in ordine ad vnam formã vel ad aliam formã: cũ esse actu ꝛ quicqd ad ipm ptinet indifferenter sit a quacunq̃ forma pfectio: et vtꝰ dcm est. Unde cũ aliq̃ forma pfecta in mã recipiat̃ q̃ facit qcqd alie forme facere solent de hijs q̃ ad actum ptinẽt: oĩa accñtia fm esse qd habẽt sequunt̃ esse actu illiꝰ cõpositi: qd hz ab illa forma pfecta: esse võ accñtis ipsiꝰ: nõ sequit̃ esse actu: sed sequit̃ mãm in ordine ad formam cuiꝰ solũ est illam essentiã pficere fm potẽtiam ad eam ordinatã: ꝛ tale accñs ẽ q̃ntitas et ea que sunt fm diuersas pportiones in mixtis vt albedo ꝛ nigredo. Et ideo talia accñtia: forma pfecta ablata ꝛ destructa specie: manẽt in essentijs suis aliud ꝛ aliud esse actu hñtia. Non .n. re perfecta pereunte perit ordo mãe ad formã generalem: sed potius p eam pficit̃ in eẽ actu: ꝛ ideo in viuo ꝛ mortuo q̃ntitas dimensiua manet: ꝛ silr albedo ꝛ nigredo ꝛ vestigia vulnerũ que ĩ q̃ntitate recepta sunt nec est accñtium trãsitus pp̃ter hoc. Manet .n. origo ꝛ radix accñtis eadez mãi ĩ ordine ad formam generalẽ: lz sit transitꝰ in eẽ actu. Inde est q̃ diuersimode mutat̃ color in viuo ꝛ mortuo: qd nõ ꝯtingeret nisi aliud ꝛ aliud eẽ actu hĩc: qd est rõne diuersoꝝ actuũ existentiũ: quoꝝ tñ alterũ in eẽ non est mutatũ: ꝛ illud sequebant̃ p̃dicta accidentia. ¶ Accñtia aũt que sequũtur materiã in ordine ad formã spãlem cuiusmodi ẽ figura: in qualibet eniz specie ẽ certa figura: ꝛ ideo inter oĩa alia accñtia certa sola figura spẽm rei cuiuslibet dñdstrat. Alia est .n. figura hoĩs ꝛ alia equi: destructa specie rei nõ possũt manere nisi equoce. Manet tñ eadem figura ĩdiuidui hoĩs sicut est q̃ntitas ĩ q̃ est. Est .n. figura qualitas in q̃ntitate. Omnia eñ accñtia indiuidui sunt cõia accidentia: sed specie accñtia non. Et ideo sequũtur materiam in ordine ad formã generalem: cũ materia sit p̃ncipiũ ĩdiuiduationis sub dimẽsionibus certis: que sunt quedam accñtia cõia. Si qua aũt accñtia sũt q̃ sequũtur formã: sicut qualitas: ꝛ q̃dam q̃ sunt p̃ncipia actionũ ꝛ passionum: nõ manẽt forma destructa: nisi equoce cum nõ possint in easdẽ actiones amplius: alia aũt accñtia sunt sequentia formaz: que nec ẽt similitudinẽ aliquam post se relinquũt vt risibile ꝛ alia huiusmodi.

¶ De accidente logyce. CA. II.

Nunc restat d̃ accñte scdo modo dicto agere. Sciẽdum est igit̃ q̃ oĩa accñtia vlia q̃dam sunt sequentia res fm esse qd habẽt in aĩa: q: intellectus est q̃ facit vlitatem in rebus: vt dicit cõmẽtator .i. de aĩa. Et nõ solum operat̃ circa sbãs sed ẽt circa accidẽtia ipa in rerũ natura. Utrisq̃ .n. intẽtionem tribuere potest. Et inde ẽ q̃ illa vlia que fiũt p actionem aĩe circa sbãs: specialia nomina habẽt: vt genꝰ spẽs ꝛ dñia: ꝛ hec nomina sunt designatiua ipsarum accidentalium intẽtionum. Sed h̃ non sic circa sbãs fieri dicuntur quasi in accidẽtibus locum non habeãt: cum ꝛ in eis sint genus differentia ꝛ species. Sed q: non subest res ĩ natura cui ratio generis cõueniat ĩ accidẽtibus p modum aptum generi ꝛ spẽi: sic cum nihil sit in accñtibus p se sub sistens, similiter itellectus facit accidens vt per se subsistens cum eũ nominat nomine abstracto ꝛ sic sibi rõnem generis ꝛ spẽi tribuit. Cum autem circa accñtia opat̃ spãliter nõ eis tribuẽdo quod substãtijs tribuit: sz alias intẽtiones que substãtijs nõ conueniũt: noĩa specialia nõ ponit: sed per nomina rerum rõnem vniuersalis exp̃mit. Et ideo duo vniuersalia pꝛium .s. ꝛ accidens quoꝝ vtrunq̃ verum accñs est in rerũ natura: nomina ppꝛia pp̃ter intẽtionẽ vniuersalis nõ mutãt: sicut homo est nomen rei nature humane ꝛ nomẽ speciei sed equoce ita pꝛium ꝛ accidẽs sunt noĩa generalia quorundam accidẽtium: ꝛ preter hoc sunt vniuersalium noĩa Et hoc certum est equoce contingere. Nõ enim si ppꝛium est vniuersale: ꝛ risibile est ppꝛium: risibile erit vniuersale. Variat̃ enim mediũ fm equocationem. Sicut cum arguit̃. Sor. est species q: ẽ homo: ꝛ de hoĩe species p̃dicat̃. Et hec de natura accidentis sufficiant.

¶ Explicit opusculũ quadragesimũ p̃mum diui Thome aq̃natis de natura accidẽtis.

¶ Incipit opusculũ quadragesimũ secũdum eiusdem de natura generis.

¶ De ente. CA. I.

QVoniam omnis creatura generis limitibus continet: ne circa naturas rerum aliqs error causet de genere ⁊ difficultatibus ip̄m ꝯtingentibus aliqd quo facilius sciatur a se inuicem diuersarũ ortus processusq̧ discerni possit dicere intendimus: initiũ sumẽtes ab illo ad quod intellectum omnem incipere ⁊ resoluere necesse ē. ¶ Hoc aũt dicimus ens. Ens nãq̧ est obiectũ intellectus p̄mũ: cũ nihil sciri p̄ot nisi s̄m q̧ est ens actu vt dr̄ in. 9. methaphysice. Unde nec oppositum eius intelligere potest intellectus nõ ens. s. nisi fingendo ipsũz ens aliquo modo. Quod cũ intellectus app̄hendere nitit efficit ens rationis. De quo modo entis dr̄ in. 5. meth. q̧ ens vno modo dr̄ de quo possunt ꝓpositiones formari: etiam si essentiam non habeat. Ens igit est cui actus est esse: sicut viuentis viuere. Sic. n. se habẽt hec tria ad inuicẽ: ens esse ⁊ essentia: sicut viuẽs: vita: ⁊ viuere. Uita. n. est p̄ncipium quo viuẽs viuit: ⁊ essentia ē p̄ncipiũ quo ens est: nisi q̧ vita ⁊ viuere significant actum vita ĩ abstracto: viuere v̄o in cõcreto: sicut cursus ⁊ currere. Unde nõ est vita sine viuere: eẽntia tamen nõ semp ꝯstituit esse. In ente aũt sic accepto duplex analogia reperit. Dicit. n. ens de deo et creatura: sed p p̄us de deo: ⁊ p posterius de creatura. Licet verius sit deũ esse sup omne ens q̄ eē ens: sicut dicit Dionysius ⁊ Damascenus. Propter hãc tñ analogiam nõ sequit ens eē p̄us vtroq̧: deo. s. ⁊ creatura: sicut p̄us est ens s̄ba ⁊ accidẽte de q̄bus analogice dicit. ¶ Ad cuius euidentiã est sciẽdum q̧ quãdo tota rõ analoga reperit in altero de q̄bus p̄dicat sicut tota ratio entis absolute ĩ deo reperit: tũc nõ erit p̄dicatũ p̄us vtroq̧: cũ p̄dicatum nõ excedat subiectũ: cũ v̄o tota rõ p̄dicati in neutro subiectoꝝ ē: necesse erit p̄dicatuz p̄us esse ⁊ cõmunius vtroq̧ subiecto: sicut tota rõ entis nõ saluat in s̄ba que est genus p̄mũ: cũ ens diuinum nõ ĩcludat. ¶ Ens aũt genus esse nõ p̄ot: vt docet in. 11. meth. ⁊ in. 3. Nulla. n. differentia participat genus: q̄ genus sumit a mã: dr̄ia v̄o a forma. Sicut rõnale a natura ĩtellectiua: aĩal v̄o a sensitiua. Forma aũt nõ ĩcludit in mã actu sed in potẽtia tñ. Sũr dr̄ia nõ ꝑtinet ad naturã generis sed genus ꝯtinet dr̄ias potestate: ⁊ ideo dr̄ia non participat genus: q̄ cũ dico rõnale significo aliqd q̄ħ rõnem: nec est de ĩtellectu rõnalis q̧ sit animal. Illud aũt q̄ participat ē de ĩtellectu participãtis. Nulla aũt differẽtia p̄ot accipi de cuius intellectu nõ sit ens. Uñ manifestũ est q̧ ens nõ p̄ot habere dr̄ias sicut genus hz: ⁊ ideo ens: genus nõ est: sed est de o͞ibus cõiter p̄dicabile analogice: similiter dicendũ est de alijs trãscendentibus.

¶ De trãscendentibus. CA. II.

SUnt aũt sex trãscendẽtia: videlz ens: res: aliqd: vnũ: verũ: bonũ q̄ re idem sunt sed rõne distinguũtur. Sicut. n. in demõstrationibus resoluere opz o͞es ꝓpositiões vsq̧ ad p̄ncipia ip̄a ad que necesse ē stare rõnem. ita in app̄hẽsione p̄dictoꝝ oportet stare ad ens: quod ĩ quolibet cognito naturaliter cognoscit: sicut ⁊ principium in omnibus ꝓpositiõibus que sunt post p̄ncipia continet. Unde opz omnia alia aliquid addere supra ens: quod de ĩtellectu entis nõ sit. Nihil enim addere possunt: de cuius intellectu ens nõ sit. ¶ Dupliciter igitur contingit addere aliquid super aliqd. Aliquando nãq̧ illud cui fit additio nõ est de intellectu eius quod addit: sicut indiuiduum addit supra rõnem speciei materiã indiuidualem: de cuius intellectu non ē species ip̄a ⁊ talis additio est realis. De intellectu tamẽ constituti ex specie ⁊ illo addito est species ipsa: sicut de intellectu Sor. est homo. Aliquando autez illud cui fit additio est de intellectu eius quod additur: sicut ens est de intellectu omnium. Aliqua tamen addere dicũtur supra ens: q̄ aliquid important quod de ratiõe entis nõ est. Et talis additio nõ potest esse nisi rõnis tñ: cum nullam rem importẽt que nõ sit ens: lz aliquid dicãt quod ens nõ dicit. Q̧ autem additum sit de ĩtellectu eius cui fit additio nõ contingit. Homo enim ponit super aĩal ⁊ id quod ponit nõ est de intellectu animalis Animal v̄o nihil ponit super hoiem: q̄ quicquid aĩal dicit homo dicit ⁊ amplius. Supra ens igit quod addit vt dicit Auicẽna dicit esse aliquam sp̄ãlem rõnem entis: sicut s̄ba dicit sp̄ãlem modũ existẽdi q̄ est p se esse. Oppositum aũt necessario oportebit addere aliũ modũ entis: sicut eē per aliud. Uñ quod sic addit supra ens nõ p̄ot esse ĩ equo cũ ente. Et isto modo predicamẽta addunt supra ens que ad inicem diuidunt s̄m sp̄ãlem modum quẽ vnũquodq̧ supra ens addit. Si aũt per additamẽtum ip̄m nõ dicatur aliquis specialis modus entis habẽs in se aliquam oppositionem: quod se habet ex additione tali ad ens in equo erit cũ ente. Hoc aũt dupliciter contingit. Uno modo quãdo additio fit super ens absolute: alio modo quãdo fit additio ad ens comparatũ ad aliqd q̄ habet ꝯueniẽtiam cũ omni ente: cuiusmodi est aĩa. Qđ aũt aliqd addit sup ens absolute: aut accipit affirmatiue: aut negatiue. Si affirmatiue: aut dicit ip̄am rem hñtem esse q̄ est actus entis: aut dicit vnde hoc inest rei ⁊ hoc est per p̄us re naliter. Non aũt hz res aliũde q̧ sit nisi per indiuisionez.

Diuisio.n.facit rem nõ eẽ: ⁊ ideo eoꝝ que sunt q̃dam sunt indiuisibilia actu ⁊ potẽtia vt incorporalia. Quedam võ sunt indiuisibilia actu ⁊ diuisibilia potẽtia vt corporalia. Uniuersaliter tñ vnũquodqꝫ inq̃tum est: indiuisum ẽ. Unum autẽ significat indiuisionẽ q̃ equiparat̃ enti: ⁊ ideo vnuꝫ idem ẽ ꝙ ens ꝫm rem lꝫ rõnem q̃ꝫdam addat super ens ꝑ quã vnũquodqꝫ hꝫ ꝙ sit ens. Omne.n. quod est ideo est: q: vnũ numero ẽ ꝫm Boetium. Sed cũ indiuisio dicat ꝓuationẽ diuisionis: vnitas aũt sit idiuisio: necessario vnitas dicet ꝓuationem diuisionis. Et ideo manifestum ẽ ꝙ vnitas nõ importat ꝓuationem multitudinis: q: cum ꝓuatio sit posterior: illo quod ꝓuat̃ si vnum ꝓuaret: multitudinem sequeret̃ ꝙ esset posteri⁹ multitudine: si cum habitus sit de diffinitione ꝓuationis sequeret̃ ꝙ vnitas diffiniret̃ ꝑ multitudinem qđ est falsum: q: tunc foret circulus in diffinitione. Nam multitudo diffinit̃ ꝑ vnitatẽ. Multitudo .n. est aggregatio vnitatum. Et ideo vnum qđ cõuertit̃ cum ente nõ importat ꝓuationem diuisionis entis que est ꝑ q̃titatem: q: ista diuisio pertinet ad vnum genus particulare entis: ⁊ non posset cadere in diffinitione vnius cum sit particularius q̃ꝫ ip̄m vnum qđ diffinit̃: sed dicit ꝓuationẽ formalis diuisionis: que est ꝑ opposita: cui⁹ radix ꝓma est affirmatio ⁊ negatio. Illa.n. sic diuidunt̃ ꝙ vnũ nõ est aliud. ¶ In intellectu igit̃: ꝓmo cadit ens: scđo diuisio: tertio vnũ quod diuisionem priuat: ⁊ q̃rter multitudo in cuius diffinitione cadit vnitas sicut ⁊ in rõne vnius cadit diuisio: ⁊ tamẽ diuisa p̄dicto modo rõnem multitudinis habere non possunt: nisi vnicuiqꝫ diuisoꝝ rõ vnitatis applicet̃. Hoc est igit̃ quod vnum addit super ens ꝓuationem.s. diuisionis que omne ens cõcomitatur. Si aũt dicat ip̄m quod hꝫ esse manifestãdo ĩ supposito illo vnde ẽ: sic res addit sup ens vt auicẽna dicit in methaphysica sua. Unaqueqꝫ enim res hꝫ certitudinem qua est id quod ẽ. ¶ Si aũt accipiat̃ negatiue sic aliqđ addit sup ens. Aliqđ nãqꝫ idem ẽ quod aliud qđ quod idem est qđ non hoc. Omne nãqꝫ ens est aliqđ: ita ꝙ nõ nisi illud solum. Si aũt illud qđ addit sup ens sequat̃ ens ĩ cõparatione ad aĩam que quodãmodo est oĩa. In anima.n.ẽ duplex potentia intellectus.s. ⁊ volũtas: quarũ altera oĩa cognoscere põt: altera autẽ amare sic accipiunt̃ veꝝ ⁊ bonum. Uerum.n. addit supra ens rõnem cognoscibilis. Unde veruꝫ ĩportat ordinem quẽdam entis ad intellectum q nõ importat̃ in noĩe entis absolute dicti. Sꝫ bonum addit rõnem appetibilis. Eo.n. est ens bonum quo est appetibile. Unde bonũ importat ordinẽ entis ad appetitũ sicut verum ad itellectũ: sed diuersimode: q: mot⁹ itellectus est ad seip̄m motus aũt appetitus ẽ ad rem extra. Et ideo ꝫm p̄hm bonum ⁊ malũ sunt ĩ rebus: sed verũ ⁊ falsũ in intellectu. Ens aũt absolute dictum sup quod oĩa ista addũt rõnes certas cõmunissimum est in se: ⁊ ideo plurimas diuisiones hꝫ: quaruꝫ alique trahũt ad nãm generis de q̃bus ꝓncipaliter intẽdimus agere. ¶ De hoc.n. alias tractatum fecimus spẽalem cuius sñiam ꝑ parte recitabim⁹ supplectiones necessarias in certis locis inserẽdo.

¶ De quadruplici diuisione entis. CA. III.

Sciendũ igit̃ est ꝙ in .5. meth. diuidit̃ ens quadruplr̃. ¶ Prima.n. diuisio entis ibi posita est ꝙ ens vno mõ dr̃ ꝫm se: alio modo ꝫm accidẽs. ¶ Secũda võ diuisio entis est ꝙ ens vno modo dr̃ sba: alio modo accñs. Et hec ẽ diuisio entis ꝑ decẽ p̄dicamenta. Ex quo pꝫ ꝙ hꝫ diuisio entis non est eadem cum ꝓma vbi diuiditur ens in ens ꝫm se dictum ⁊ ꝫm accidens. ¶ Harũ aũt dĩa est: q: ens dr̃ sba vel accidẽs ꝫꝫ absolutam entis ꝯsiderationem: sicut albedo dicitur accñs: ⁊ homo sba. ¶ Sed in ꝓmo mõ opꝫ accidẽs subiecto cõponi. Unde ꝫm se vl' ꝫm accidens dr̃ qñ aliqđ p̄dicat̃ de aliquo: ꝫm se vel ꝫm accñs. Ens võ diuidit̃ in sbam ⁊ accñs: q: in natura sua est sba vel accñs. Ideo subdit p̄hs ꝙ ens ꝫm accñs dr̃ triplr̃. Qñ accñs p̄dicat̃ de subiecto vl' accñs đ accñte vl' sbiectũ đ accñte. Diuisio aũt entis in sbaꝫ ⁊ accñs est diuisio entis ꝑ se dicti. Illa enim ꝑ se sunt que ꝯtinent̃ in figuris p̄dicationis vt ibidem dr̃. Cum aũt ens ꝯhi nõ possit sicut genus ꝯtrahit̃ ꝑ dĩam vt dictũ est: oportet ꝙ ens cõtrahat̃ ad p̄dicta ꝑ diuersum modum p̄dicandi. Eoꝝ aũt que p̄dicant̃: quedam significant qđ q̃dam q̃tum: quedam quale: ⁊ sic de ceteris. Unde opꝫ ꝙ vnicuiqꝫ modo p̄dicandi: esse idẽ significet vt cum dr̃ homo est aĩal: esse significat sbam. Cũ võ dicit̃ homo est albus: esse significat qualitatẽ: ⁊ sic de aliis p̄dicamentis: de quoꝝ ortu infra dicetur. ¶ Tertio modo dr̃ ens quod significat ꝓpositionem quã facit intellect⁹: componẽs ⁊ diuidẽs: cuius cõpositionis veritas est veritas rei ꝑ cãm. Eo.n. ꝙ res ẽ vel nõ est oõ dicitur vera vl' falsa. Ueritas aũt ꝓpositionis significat̃ per hoc verbum est que cõparat̃ ad existentiam rei sicut effectus ad suam cãm. Ex hoc nãqꝫ ꝙ aliqđ in rerum natura est: sequit̃ veritas in ꝓpositione que illud significat qđ ip̄m verbum est. Sed q: illud quod in se est non ens itellectus accipit vt ens: sicut negatio ⁊ ꝓuatio: ideo talia dicunt̃ esse qñdo format̃ ꝓpositio de eis per ip̄am copulam ẽ. Lꝫ non videat esse a parte rei eo ꝙ talia essentiã nõ habeãt que sint ꝓncipia existẽdi. Et hoc ideo est: q: accidit rei ꝙ de ea aliqđ dicat̃ vere per intellectum: cũ res nõ referat̃ ad sciam sicut econtrario. ¶ Quartus modus quo diuidit̃ ens est ꝑ actum ⁊ potẽtiam. In oĩbus.n. p̄dicamẽtis aliqđ reꝑit̃

in actu & aliquid in potentia: & ideo hec diuisio entis est in sua cōitate cuz reperiatur in ei genere ng sine qua nihil est in genere. Et ideo deus in genere nō est: cum nō sit in eo potentia & actus. Id enim in genere est qd determinatū & limitatum est ad aliquem spālem modum entis: sed determinari est potentie per actū. ¶ Unde omne id in genere est in quo est potētia & actus. Omne enim qd est in genere natum est habere aliquid prius se respectu cuius est in potentia necessario: quia in diuersis actus necessario est prior potentia: in eodem vero potentia precedit actum: & vbi reperitur potentia & actus necessario erit ibi genus. Cum igitur in oībus citra primum sit potentia & actus: oīa preter ipm erunt in genere. Ideo licet ens quod est subiectum phye prime nō sit genus: nec in genere: vt dictū est: tamen nobiliores partes entis sbstantie. s. separate necessario erūt in genere: & quia accidēs est imperfectū pars entis: sed pfecta rō entis in substātia reperitur: perfectio pars entis ad genus sbstātie spectabit de quo primo agendum est.

¶ Quod logicus & mathaphisicus circa oīa operantur differenter. CA. IIII.

6 Sciendum est ergo quod sicut in. 4. meth. dicitur logicus & mathaphisicus circa omnia operantur: differēter tamen. Sicut. n. primi phi est loqui de ente in cōi ita & logici. Aliter nō esset circa oīa eius ꝯsideratio: nisi haberet pro subiecto ens in cōi. Cū enim vnius scie sit vnū sbm. idē erit sbm vtriusque. Sed differunt quia phs procedit ex certis & demōstrabilibus. logicus aūt ex probabilibus: & hoc ideo est quia ens dupliciter dicitur. s. nature et rōnis. Ens aūt rationis proprie dicitur de illis intentionibus: quas rō in rebus adinuenit: sicut est intentio generis & spēi que nō inueniuntur in rerum nā: sed sequuntur actiones intellectus & rōnis. Et huiusmodi ens est sbm logice: & illud ens equiparatur enti nature: quia nihil est in rerum nā de quo rō nō negocietur. Inde est quod circa idem dicuntur operari methaphisicus & logicus. Substātie ergo separate sicut subsunt enti perfecto substātie. s. nature ita & enti rōnis substātie. s. sm logicam ꝯsiderationem accepte. Substantia aūt vt dictū est super addit super ens spālem modū essendi qui est per se esse: cui si addiderimus oē illud quod est in genere habere potētiam & actum. potētia aūt ad actum se nō promouet cum nihil se in esse producat: inuenimus illud ad genus substātie ptinere quod per se sbsistit habēs tamen esse ab alio. Sed de hac potētia sumpserunt aliqui rōnem ad docendum substātias separatas compositas ex mā & forma: dicentes genus substātie ex mā & forma cōponi & oīa que ad ipm ptinent. Quod & Boetiū super predicamēta sentire dicunt vbi dicit Aristotelē relictis extremis mā s. & forma agere de medio composito ex vtroque predicamento. s. substantie. Sed cum rō substantie sit per se subsistere: ita quod sit in eo compositio potētie & actus: nō fuit intentio Boecij dicere pdicamentum substātie esse compositū ex mā & forma sed ostēdere cum mā & forma nō possint per se esse: quia nō sunt in pdicamento substātie: vt spēs vel induiduum. & ideo phs omissis mā & forma agit de composito quod est in substātia: vt est spēs & indiuiduum: & ideo licet in mālibus & in rebus inferioris ordinis quod est in genere substātie sit compositum ex mā & forma: in substātijs tamen superioribus que sunt in vertice rerum nihil est de natura materie: quod patet precipue ex earum operatione que est intelligere: & rō huius satis manifesta est: quia mā nō recipit formā inquātum forma simpliciter: sed inquantum est hec forma. Ideo si in aliquo cōposito ex materia & forma reciperetur forma aliqua nō reputaretur forma intelligibilis actu antequam per abstractionem intellectus fieret: quod nō ponitur in substantijs separatis. Forma. n. materialis nō efficitur intelligibilis in actu nisi prius reddatur intellectui ꝓportionata: quod fit per abstractionem eius a mā. Ex quo manifestum est intellectum esse sine materia. Ex ꝓportione enim obiecti ad potentiam sciri pōt natura potentie. Non igitur propter materiam & formā erit potentia & actus in omni re que est in genere: licet hoc inueniatur in rebus inferioribus: vt dictum est. Cum autem omne quod in genere: vt completum existens cōponatur ex genere & differentia: genus autē sumatur ab eo quod est in potentia. differentia vero a forma siue ab actu. in substantijs vero separatis essentia est: vt potentia esse vero: vt actus: sequi quibusdam videtur genus eius sumi ab eēntia differentiam vero ab esse: sed hoc nihil est: quia essentia est aliud ab esse angeli: sed illud vnde sumitur differentia nō est aliud ab essentia rei cōstitute per differentiā: sicut intellectus vnde sumitur rationale nō est extra essentiam hominis. Esse aūt cuiuslibet rei citra primū accidens est: cum quicquid sit de essentia rei cadat in eius diffinitione: esse autem nō pertinet ad diffinitionē rei: cum res diffiniri possit: & si esse nō habeat. Ideo super quinto' methaphy. dicit Comentator quod hec ꝓpositio sortes est: est de accidentali predicamēto: quod verum est sm quod esse importat entitatem rei: nō autem sm quod importat ipam rem existentē. Sic enim ens & & esse sunt substantialia. Unde manifestum est quod differentia in angelis nō potest sumi ab esse eorum Cum igitur in substantijs separatis nō sit nisi essentia & esse in eis ab essentia sumitur genus & differentia. CA. V.

a Ad cuius euidentiam considerandum est quod sicut Auicena dicit omne quod hz esse aliud a sua quiditate est in genere: quia omne

tale habet naturam determinataȝ per se. Unde
comprehēdi pōt p actum rōnis cuius est intentio
nes formare generȝ ⁊ spērūȝ: qđ nō fieret: nisi sibi
aliquid responderet in natura rei. quia eius esse
nō est aliud ab eēntia: ideo in deo hoc facere non
pōt intellectus. Ideo substātie separate sunt in ge
nere substātie que est p̄mum genus cuius rō ē ha
bere esse aliud a sua substantia: seu quiditate in se
tm̄ ⁊ nō in alio: ⁊ iō ex ip̄a potentia essentie cuiusli
bet rei indifferēter que est in p̄dicamento substā-
tie que potētia importat cuȝ dicit habens eē ali-
ud a sua essentia sumit rō generis: sed a pfectione
illius quiditatis p quam appropinquat ad esse a
ctus accipit ratio differētie. Sed alio modo est
hoc in rebus materialibus ⁊ alio modo in simpli
cibus. ¶ Potentialitas eni totius cōpositi in re
bus materialibus est a materia: iō ad ea sumitur
gen⁹. pfectio vo toti⁹ ē a forma: iō a forma sumit
differentia. Per formā eniȝ ip̄m attingit eē actu
ideo aliud ⁊ aliud in essentia est vnde sumitur rō
generis ⁊ rō differētie in compositis. Materia
enim put est materia respectu forme: est pars: et
forma similiter est pars comparata ad materiaȝ
pars aūt de toto nō predicat: ideo genus ⁊ diffe-
rentia nō sumunt a materia ⁊ forma ad se inuicē
comparata: cum genus ⁊ differētia predicentur
de toto. ¶ Sed q: materia est materia totius: ⁊
nō solum forme: ⁊ forma est forma totius ⁊ non
solum materie: ideo nomē designans totuȝ sum-
ptum a forma totius est differentia: ⁊ nomen de
signans totum sumptum a materia totius est ge
nus. Et nomē designans totū sumptum ex vtro-
q; est species. In separatis vero genus ⁊ differē-
tia nō sumunt a diuersis partibus quiditatis ip-
sius: cuius aliquid sit potentialitas quedam: et
aliud perfectio: cum nō sit in eis nisi vna compo
sitio tātum essentie. s. ⁊ esse ȝ vtrumq; fundatur
super vnum simplex ⁊ per essentiaȝ indiuisibile:
cuius potentialitas attendi potest. q: nō habet eē
de se ⁊ inde rō generis accipit. Sed hec eadem
potentialitas essentie in aliquibus minor est: q̄
magis ppe actui primo ⁊ puro est in natura sua cō
stituta. ¶ Quanto enim aliquid actui primo p-
pinquius est tanto minus potentialitatis habet
⁊ ideo quot sunt gradus ppinquitatis in eis tot
sunt differētie specifice. Hos aūt gradus solum
illi noscunt qui suam ppinquitatem ad deum: ⁊
ellongationem a rebus compositis ⁊ corruptibi
libus speculantur. ¶ Illa ergo essentia simplex su
pra naturaȝ mobiliū existens est res generis me
thaphisici nullam compositionem materie ⁊ for
me suscipiens: cuius rō nobis occulta manet: cū
nos lateat natura vnde sumit ratio generis ⁊ dif
ferentie eius. ¶ Sicut enim phyca diffinitio ho
minis est ex aīa ⁊ carne ⁊ ossibus ita cognoscenti illā

naturam simplicem manifesta est ratio essentie
sue: que metha. diffinitio est dicenda: sicut homi
nis phyca. ¶ Ille ergo substantie simplices nul-
lum genus subalternuȝ habent: ⁊ ideo vnica dif-
ferentia sufficit earum perfectioni: q: nō colligit
earum perfectio ex multis ⁊ diuersis diuisioni-
bus generum ⁊ cōiunctionibus differētiarum: ⁊
tanto pfectior est earum natura quāto plura vni
te ⁊ in vno simplici habet. ¶ Sicut eni i phicis
res quedam subsunt intētionibus generum ⁊ spē
rum: vt corpus ⁊ aīa in homine a quibus accipi-
tur ratio generis ⁊ differētie ⁊ hoc nobis manife
stum est. ita etiam res quedā nobis oculta subest
intētiōibus quas aīa format: ⁊ inde ē q nō forma
mus intētiones logicas in angelis p aliquid con
ceptum a pte corp: ȝ p id qđ ɔcipimus in reb⁹ no
bis notis pter cōitatē quaȝ hūt cum angelis in h
q oīa sunt ab vno p̄mo: ⁊ iō formamus intētiōes
que vniformiter istis ⁊ illis ɔueniūt. ¶ Uniuer
sale. n. dr̄ dupliciter: vno mō ip̄a nā cui intellect⁹
ppter aliquid in ea inuentū intētione attribuit: ⁊
sic vniuersalia reȝ nāe significant: ⁊ p̄dicant ingd
Aīal namq; dr̄ sbā illius de quo p̄dicat: ⁊ silr hō.
⁊ isto modo nō est vnū in multis: īmo nā p̄dicato
rum semp multiplicat multiplicatis subiectis.
Quot eniȝ sunt hoīes tot sunt aīalia. Alio mō dr̄
vniuersale nā illa sub intētione vniuersalitatis si
bi attribut⁹: ⁊ sic ppter vniformitatē rōnis inuē-
tam in intētione que fit ppter remotionē a mālī
bus ɔditionibus ⁊ oī diuersitate: est vnū in mult
Sic. n. oēs hoīes sunt vnus hō ⁊ vnum aīal. In
re igit nihil est cōe multis: q: quicqđ est in re est
singulare vni soli cōicabile. Quod aūt cōe est agi
tur p intellectum. Intellectus. n. facit vle in reb⁹
vt dicit commentator sup librū de aīa. Potest igit
intellectus actionē suaȝ extendere ad oē ens. q̄
ens rōnis in equo est cum ente nāe: vt dictuȝ est.
Uñ cum de intellectu sbe que est genus p̄muȝ nō
sit cōpositio māe ⁊ forme: nec eius oppositū vtrū
q: pōt sibi accidere: sicut pȝ de substātijs sepatis
⁊ compositis. ¶ Remanet ḡ de intellectu gene-
ris substātie p se eē: qđ tn̄ differens est ab essentia
ip̄ius generis: ⁊ hoc solum cōe est vtriq; substan-
tie mobili. s. ⁊ imobili seu imālī: cum in oī re mo-
bili necessario sit mā. vt dr̄ in. 2. metha. ⁊ iō hrō
substātie logica est. Nihil. n. cōe pōt esse substātie
corruptibili ⁊ incorruptibili: nisi nō ietenus quē
logica ɔsideratō cū noīa sint note intellect⁹ vt dr̄
p̄io periermenias. ¶ Q sbe separate ⁊ mālēs nō cō
ueniunt nisi in genere logico. CA. VI.

Ex quibus manifestū est q sbe separate ⁊ mā
les nō ɔueniunt nisi in genere logico solū.
Unde sbe mālēs nihil reale hūt p qđ dici
possunt sbe p̄ter id qđ sunt corpora. Impossibile ē
enim formaȝ māe vniri quin sit corpus generis

substantie. Ad hoc enim ꝙ forma vniaẜ mãe in qua ẽ aptitudo ad multas formas ⁊ diuersas. ex statī in mã partē ⁊ partē poneret: sꝫ nõ est ps ⁊ ps nisi ꝑ quãtitatem que ẽ ꝓpriū accidēs corpal sbe. Impossibile est igiẜ aliquas formas mãe vniri nisi sit corpus. Ex dictis igiẜ pꝫ genus methaphysicum sbam eẽ realē nõ compositā ex mã ⁊ forma sed simplicē nãm ⁊ nobis occultā: ad quã tñ cõsideratio logica attingit: rõne cuius aliquid cõe est vtriqꝫ: mãli. s. ⁊ in mãli sbe: lꝫ enim methaphysici sit de oībus agere sub rõe entis. Precipue tñ ad ipm ꝑtinet tractare de rebus separatis: tum qꝛ ꝑfectior rõ entis in eis saluaẜ quã in rebꝰ eius querit: tum qꝛ in particulari eorꝫ nã occulta est. Vñ non põt de eis scia particularis esse: sicut que est ꝺ rebus particularibus quarꝫ qditates apprehendimus. Vñ de entibus particularibus scie particulares sunt. Hoc aūt nõ ꝯtingit in substantijs sepatis: qꝛ de eis qđ est quid scire nõ possumus. Theologi tñ multa de eis ꝑ reuelationē nouerūt. Patet igiẜ nã ꝑmi generis sbstãtie. s. qũo eius cõitas tñ logice accipienda est: cum nulla sit realis ꝯuenientia inter sepata ⁊ mãlia: sicut enim sbe separate nõ descendūt ad genus corporis: sꝫ sunt sbe ꝑmo ꝑfecte genus subalternum nõ hñtes: vt dictū est. ita res mãles nõ ascendūt vsqꝫ ad sbam separatā Sūmum. n. in eis ẽ corpus vltra qđ rem aliquã nõ attingunt quã nõ habeãt ꝑ corpus. In ipsis nãqꝫ est compositio mãe ⁊ forme ad que tanquã ad sua ꝓncipia ꝑma resoluunẜ: nec vltra ꝓcedere habent. Ex mã aūt ⁊ forma semꝑ ꝯstituiẜ corpus vt dictū est. Primum ḡ genus mãlium erit corpus vltra qđ nihil reale habēt: sicut nec vltra sua prima ꝓncipia. Poterunt tñ aliqđ intētionale vltra corpus habere: qđ nõ est corpus inqꝫtum corpus est. Alioquin solū in corpus ħ hñret: ⁊ ħ est ꝑ se esse qđ nõ solū est corporis sꝫ etiam sbeꝛ ipsis tñ ħ competit qꝛ corpora sunt. Perse aūt eẽ ꝺm ꝙ tale ẽ nõ inest alicuiꝰ corpus. Alioquin oē ꝑ se esse eẽt corporis quod est falsum. Attingunt ḡ mãlia ꝑ nãm corporis aliqđ qđ rõne corpus excedit: ⁊ ħ est eis logice ꝯuenire cum sbijs separatis. Si. n. nulla sba separata esset ꝑmum ꝑdicatum foret corpus. Alioquin falso diuidereẜ sba ꝑ corporeū ⁊ incorporeū que tñ sunt dãe sbe īmutabiles: nihilominus tñ posset poni sba que diuidereẜ ꝯ accidēs: lꝫ sba separata nõ esset.

CA. VII.

Ad horum euidētiam ꝯsiderãdum ẽ: ꝙ cuꝫ genus de toto ꝑdiceẜ: vt aĩal de homine rõ generis nõ sumiẜ a mã ꝓut est ps vt dictum est supra: ⁊ eodem mõ de dĩa dicendum ẽ cum ⁊ ipa de toto prediceẜ. Vñ sciēdum est ꝙ aliquãdo est vnitas a parte nãe subtracte intentiõi vniuersalis preter illam quam facit intellectus. Aliqñ aūt nõ. Natura. n. que est subtracta intentioni vniuersalitatis sicut natura aĩalis: tripliciter ꝯsiderari potest. Vno modo absolute ⁊ ꝺm se ⁊ sic nihil sibi conuenit: nisi quod est de intellectu eius: vtputa de intellectu aĩalis ẽ corpus animatum sensibile. ¶ Nihil enim aliud sibi attribuiẜ põt ꝺm hanc cõsiderationem nisi falso: vt album vł musicum: vel aliquid huiusmodi. Alio modo põt ꝯsiderare ħ nã ꝓut est recepta in aliquo singulari sui generis: ⁊ adhuc inerit sibi rõ que de intellectu eius est absolute. Animal. n. quod est sor. ẽ substantia aĩata sensibilis. Sed si recipiaẜ in pluribus indiuiduis necessario ⁊ nã ipa ⁊ intellectus suus multiplicabiẜ. Sor. enim ⁊ Plato sunt duo aĩalia ⁊ due substãtie aĩate sensibiles. Unde licet in natura aĩalis nõ sit vnitas vł pluralitas ꝺm ꝙ est nata recipi in pluribus inferioribus cuꝫ possit in vno recipi ⁊ in pluribus: est tñ in ipa nã absolute accepta ꝺm ꝙ nõ est in inferioribus ꝯsiderata: quedam vnitas cum diffinitio eius sit vna ⁊ nomen suū vt pꝫ. Tertio modo põt ꝯsiderari ħ nã: ꝓut est in aĩa: ⁊ qꝛ omne qđ est in aĩa est abstractū ab omī diuisione ⁊ diuersitate mãli: attribuiẜ isti nãe rõne vniformitatis quã hꝫ ad oĩa rõ vlis qđ est vnum in multis. Unde sic nõ multiplicaẜ hec nã in suis inferioribus. imo plures hoĩes sūt vnꝰ homo ⁊ vnum aĩal participando genus ⁊ speciẽ. Hoc enim modo cõuenit talibus naturis ꝺm rõnem generis ⁊ spẽi. ¶ In istis igiẜ est duplex vnitas vna. s. in nã absoluta que nã cõuenit singulis suppositis. sed hec vnitas nõ descendit ab ipa nã ad sua supposita: sicut de nã aĩalis absoluta: ẽ sba aĩata sensibilis vt dictum est: sed hoc nõ dicit totam nãm eius absolutam sꝫ aliqđ eius. In nã. n. sua absoluta est ꝙ possit substerni intētioni vlitaẜ qꝛ solum nã absoluta hoc põt: ⁊ etiã eis nã absoluta. Comprehēdendo ḡ totam nãm eius absolute dicēdo naturaꝫ aĩalis absolutam esse substãtiam aĩatam sensibilē aptam natam substerni intētiõi vlitatis: nõ est de intellectu eius vnitas aliqua nec etiam pluralitas: qꝛ vtrūqꝫ põt sibi accidere Alia est aūt vnitas nature quam habet ab intellectu in quam omĩa supposita conueniunt. Ideo vnitas quã facit intellectus in tali natura fundatur super vnitatem in re inuētam que vna est illa vnitate. ¶ In substantia aūt que est genus primum nõ est recipe aliquã vnitatē a parte ipiꝰ rei vñ nõ est aliqua diffinitio eius ꝑ quã illa vnitas ostendaẜ. Si aūt dicaẜ ꝙ rõ substãtie est esse per se ⁊ nõ per aliud: ⁊ hoc in omnibus substãtijs reperitur: ħ etiam nõ valet: qꝛ hoc cõpetit sibi sꝫ ꝙ diuidiẜ ꝯ accidēs: ⁊ nõ ꝺm ꝙ est genus de quo posterius plenius ageẜ. ¶ Remanet igitur in substantia sola vnitas quam facit intellectus ⁊ nulla alia: cuius actio fundatur nõ super aliquam rem quocunqꝫ modo vnam: sed sup naturas penitus

diuersas que tamen participatione generis erũt
vna sba. Corporalia eñi ⁊ incorporalia plus diffe
runt ꝙ̃ ẜm aliquod genus reale. Et hoc ideo est
q̃: nõ habẽt aliquam rẽ vnam eis cõem ẜm rõnẽ
tm̃. ¶ Si aũt diceret̃ sba que est genus ꝑmi com
poni ex mã ⁊ forma ⁊ hoc esse cõe eis: sequeret̃ ꝙ
sba nõ esset genus ꝑmum. Omne enim ꝯpositũ
ex mã ⁊ forma habet: vñ sumit̃ in eo rõ generis
s. mãm ⁊ rõ differentie. s. formã: vñ esset aliquod
genus ꝑus sba: ⁊ ideo implicatio ꝯdictionis ẽ di-
cere genus ꝑmum cõponi ex mã ⁊ forma. Inde ẽ
ꝙ si nõ eẽt aliqua sba separata corpus foret genus
ꝑmum: vt dcm̃ est: ꝫ tunc rõ corporis logice tm̃
acciperetur: nec foret in corpore cõpositio mãe ⁊
forme ẜm ꝙ esset genus. Si eñi oĩa genera essent
vnius rõnis: ita. s. ꝙ in quolibet esset compositio
mãe ⁊ forme: nõ foret status in genere. ¶ Ratio
igitur generis cõuenit substãtie ꝑ actum intelle-
ctus tm̃: qui nõ fundat̃ sup rem aliquam vnam
cõem vtriusq; nature sicut repert̃ nã aĩalis vna
quodãmodo cui addit̃ vnitas vniuersalitatis quã
facit intellectus. Unde phs in. 7. meth. docẽs ꝙ
ydee nõ sunt substãtie quedã vniuersales sic argu
it: Uniuersale semp habꝫ dici de subiecto aliquo
sed sba nõ dicit̃ de aliquo subiecto: igit̃ nõ est ali-
qua sba vniuersalis que ydea dici possit. In ꝑdi-
camẽtis võ docet vt vr̃ oppositum: q̃: ẜm eũ ibi
nõ est ꝯtra rõnem substãtie de subiecto predicari
lꝫ sit cõtra rõnem substãtie in subiecto eẽ. Sꝫ ad-
uertandum ẽ ꝙ ẜm logicam ꝯsideratiõnẽ agit̃ in
ꝑdicamẽtis. Logicus. n. ꝯsiderat aliqua ẜm ꝙ su
muntur in rõne: ⁊ ideo ꝯsiderat sbam ẜm ꝙ ꝑ ac-
tionem intellectus subest rõni vniuersalitatis: ⁊
iõ ꝙ̃tum ad predicatõem que actũ rõnis dicit ꝑ-
dicatur de subiecto. i. de re extra aĩam. Sꝫ phus
ꝑmus ꝯsiderat de rebus ꝓut sunt vere entia: ⁊ iõ
apud phm nõ est differẽtia inter dici de sbo ⁊ eẽ
in subiecto. Ex quo pꝫ ꝙ ex sola actione intellect⁹
est ꝙ sba ꝑdicetur: quod habet inq̃tum est genus
⁊ nõ ex aliqua cõitate reali: vt dcm̃ est. C. VIII.

(e) X dictis igit̃ manifestum est nullam for-
mam que realiter sit substãtia ꝑcedere in
re corporeã ꝑ quam res est corpus. Cum
aũt formatio generis ⁊ speciei que est actio itelle
ctus nõ sit fictitia sicut ẽ qñ fingit nõ ẽtia vt mon
tem aureũ cui nihil respondet extra in re: sed ex
ꝯceptione mõtis ⁊ auri format. s. mentẽ aureum
necessario in re ipa corporea aliqd erit sup qd in-
tellectus formet vtrumq; genus: substãtiam. s. ⁊
corpus: que inter se solum ordinem ꝑoritatis ⁊ po
sterioritatis ab intellectu cõceptũ habent a quo
habent rõnem generum: nõ ꝙ in natura rerũ ali-
quid sit ad aliud ordinabile cum in vna re nõ sit
ꝑus ⁊ posterius respectu sui ipsius: nisi forte in ill̃
in q̃bus essentia est in successione: quod nõ potest

substantie conuenire. Unde in ipa nõ est ordo: vt
dicit̃. 7. meth. licet ordo sit in differentijs que po
nuntur in diffinitiõe substantie. Tota namq; con
stituit̃ diffinitio ex vltima differẽtia. Quod ex hͦ
patet: q̃: si aliqua alia differentia replicet̃ super
illam erit nugatio. Ut dicat̃ homo est aĩal bipes
hñs pedes: nugatio est. Sub pede eñi includitur
habens pedes. sicut ternarius in senario. Si aũt
dicatur habẽs pedes: ⁊ addat̃ duos: nõ est nuga-
tio. Hunc aũt ordinem inter differentias sola rõ
facit quod ex ꝓcessu phi ibidem manifestum est:
Dicit enim ꝙ vera diffinitio inuestigans substã-
tiam rei est ex genere ꝑmo ⁊ differentijs: que po
stea nõ habent diuidi per differẽtias ꝑ accidens
Ratio aũt quare genus ꝑmum dꝫ poni in diffini
tione: est q̃: genera inter media nihil aliud sunt
nisi genus ꝑmum cum differẽtijs additis: vt si i
diffinitione hominis ponat̃ aĩal quod est int̃ me-
dium genus: manifestum est ꝙ nihil aliud est aĩal
ꝙ̃ sba que est genus ꝑmum cum his differẽtijs:
que sunt aĩatum sensibile. Non solum aũt hoc ge
nus diuidit̃ ꝑ differẽtias: ꝫ differẽtie ille iterum
ꝑ alias differẽtias diuidunt̃: sed hͦ fieri necesse est
ꝑ differẽtias ꝑ se ⁊ nõ ꝑ accidẽs: puta aĩal diuidit̃
ꝑ habens pedes: ⁊ nõ habens pedes. Habens ãt
pedes nõ diuidit̃ ꝑ alatum ⁊ nõ alatum: q̃: acci-
dit ꝙ diuidat̃ sic: ꝫ ꝑ se diuidit̃ ꝑ hñs pedes duos
vl̃ nõ hñs pedes duos: ⁊ sic necesse ẽ dr̃ias diuidi
q̃: ille sunt remotiores a genere ꝙ̃ ꝑme. Alatum
aũt ⁊ nõ alatũ nõ plus distãt ab aĩali ꝙ̃ hñs pedes
⁊ nõ habẽs pedes. Quõ aũt vnum fiat ex gene-
re ⁊ his differẽtijs docet phs ꝙ genus nõ est ꝑter
suas spẽs. Non. n. est aĩal qd nõ sit hõ vl̃ equus.
Si. n. inuenirẽt aliquid ꝑter spẽm qd dicat̃ gen⁹:
illud nõ erit genus: ꝫ mã. lꝫ namq; idẽ ẜm nomẽ
ꝯueniat generi ⁊ mãe: nõ tñ erit idẽ ẜꝫ rõnẽ. Mã
enim cũ sit pars integralis rei nõ ꝑdicat̃ de re. ge
nus võ cum ꝑdicet̃ de re: opꝫ ꝙ totum significet.
Corpus namq; qd est mã hoĩs hꝫ de intellectu suo
tres dimẽsiones cũ aptitudine ad formã hoĩs su-
ꝑuenientem: sine eo ꝙ ipam ꝯtineat implicite vl̃
explicite. Corpus aũt vt est genus est sba cõpleta
vltima forma: indeterminate tñ cuius spẽs erũt
substãtie ꝑfecte ꝑ easdem formas determinatas
vt ꝑ formã hoĩs aut bouis. Sicut. n. qñ ꝑuatio ẽ
ĩnominata aliquid dr̃ fieri ex simplici mã: vt si fi
gura fiat ex ligno cõstat: ꝙ fit ex infigurato: ita cũ
forma est sine noie simpliciter noĩatur ex mã: iõ
dr̃ fieri ex mã ⁊ forma: ⁊ hoc ideo ẽ: q̃: hͦ nõ ꝯtigit
vbi est aliqua forma determinata: ꝫ vbi est for-
ma cõis. Compositũ namq; ex mã ⁊ forma cõe ẽ
genus: vñ ex hͦ est ꝙ aĩal qd est genus: nõ est ꝑter
spẽm aliquã q̃: forme spẽrum nõ sũt alie a formis
generis realiter: ꝫ tm̃ dr̃ia cõis ⁊ ꝓprij sine deter
minati ⁊ indeterminati: ⁊ ideo dr̃ia nõ addit̃ generi

sicut diuersa essentia a genere: sed quasi aliquid in genere ꝯuentum implicite. Genus ēt licet esse nō possit sine spē. intelligi tñ potest sine spē: ⁊ diuidi ꝑ differētias cōiores ⁊ pluribus ꝯuenientes ꝙ̄ vni spēi. Inter quas certus ordo reperit: aliter nō referret que illaꝝ añ ⁊ que post ponerētur: ⁊ idō ipm sola ratio facit cui vnum reale respondet: tñ multiplex rōne.

CA. IX.

Nunc igitur superest ostendere quō genus implicite ꝯtinet ea que sunt in eo. Sciēdum est igit ꝙ genus ꝯtinet differētias potestate. Potētia aūt ꝑncipium indistinctiōis est: sicut ꝑ oppositum actus pmo distinguit. Illō igit ꝓ generalissimo sumēdum est qō est pmum ꝑncipium indistinctionis aliquorum: vt hō ⁊ equus lꝫ indistincta sint in aiali: aial tamē nō est pmuz ꝑncipiuz indistinctōis eorū nec etiā corpus. Statur aūt ad substātiam: Nam ⁊ si in ente nō distinguantur: ens tñ nō est generalissimum. q: nō ꝑdicatur de aliquibus vniuoce: qō requirit ad nām generis. Ista aūt indistinctio aliter est in substātia ⁊ aliter in alijs generibus que sunt post. In alijs enīz generibus reperit vna nā aliqua que subest intentōi vlitatis: vt dictum ē: rōne cuius cū vniformitate que est a rōne ipm genus vniformiter se hꝫ ad omia que sibi subsunt ꝙ est implicite illa continēte: sed in substātia nō est vna res subiecta intentiōi: sed intellectus ex diuersis rebus colligit intētionem que vtriqꝫ nature ab intellectu applicatur. Unde in substātia solum est ꝯuenientia in intentiōe in qua est vniformitas ad oīa que sūt in genere substātie: ꝑ quod substātia dicit implicite oīa ꝯtinere. Ex dictis igit satis pōt accipi rō quare ⁊ quō genus de ꝯtentis sub eo ꝑdicat. Nō enim est ꝑdicatio generis de spē denomiatiua sicut est ꝑdicatio materie de re materiali ⁊ accidētis de subiecto. Eadeꝫ namqꝫ res penitus ē aial quod ꝑdicat de homine ⁊ homo. Sed albuz qō ꝑdicat de homine nō est penitus eadem res cuz homine: cū vnum sit accidēs: aliud vero substātia. Cum igit genus de spē predicet ⁊ rōne vniformitatis cōiter se habeat ad oīa contēta sub eo necesse erit ipm predicari vniuoce: qō est ꝑdicari ꝺm nomē ⁊ ꝺm rōnem vnam. Non eni est alia rō animalis quādo predicat d̄ homine: ⁊ alia qñ predicat de equo: imo vna ⁊ eadem est rō ꝑ quā de vtroqꝫ predicat: sicut ⁊ nomē idem est. ⁊ hoc facile est videre si cōsideret nā aialis vł alterius superioris qō ꝑdicat de inferioribus suis ꝙ natura absoluta ꝑdicabilis est: vł recipit vnitateꝫ: vł pluralitatem a subiecto vł in subiectis. Naturaꝫ igitur aialis predicari est ꝙ dicat totum respectu illius de quo predicat ⁊ nō partem: q: pars non predicat de toto. Non autē accipit vt totum integrale: q: tale nō predicat: nisi de oībus partibꝰ simul sumptis: sed vt totuꝫ vniuersale quod predicatur de qualibet parte. Sic igit accepto aiali nihil pōt sibi attribui: nisi qō per se est de rōne eius: vt substātia aiata sensibilis. Quicquid autē aliud sibi attribuit per accidens attribuit: vt est vnum vł plura. Si enim vnū esset de intellectu eius: tunc quibuscunqꝫ ꝯueniret ipm genus ⁊ ipꝫ similiter ꝯueniret: sicut de homine ⁊ asino ꝑdicaretur ⁊ ipm vnum silr de eis diceret: quod ē falsum: nec multa sunt de eius intellectu q: cuꝫ aial ꝑdicet de sor. tunc sor. esset multa aialia. Utrūqꝫ tñ pōt sibi accidere ꝑ aliud: ꝑ illud. s. de quo ꝑdicatur. Si. n. illud fuerit vnum: ⁊ aliud erit vnuꝫ sicut qñ predicat de hoīe vno est vnū: qñ de pluribus plura. ⁊ hoc accidit sibi: q: accidit sibi ꝑdicari de hoīe. Non eni est de intellectu aialis ꝑdicari de hoīe: q: tunc homo ꝑdicaret de asino cuꝫ aial predicet de asino. De quocunqꝫ enim predicatur aliquid: ꝑdicat etiam illud quod est de itellectu eius ꝑ regulam phꝯ in libro ꝑdicamētoruꝫ qñ alterum de altero ⁊c. ⁋ Similiter eē in equo cum hoīe vł esse in plus nō ꝯuenit aiali ꝑdicato d̄ homine ꝺm suum intellectū: sꝫ vtrumqꝫ pōt sibi accidere. Si. n. cum dr̄ homo est aial ꝯsideretur nā aialis absoluta: sic nō erit in plus aial ꝙ̄ homo imo in equo cum hoīe. Aliter absoluta rō eius nō multiplicaret ad multiplicationeꝫ subiectorum. Unitas. n. illa nō descendit sub aiali: vt dcm̄ est: ⁊ sic nihil reale erit in ꝑdicato: qō nō sit in subiecto. Animal. n. nō dicit aliquid plus ꝙ̄ homo: et sic accidit sibi nō esse in plus ꝙ̄ homo: q: accidit sibi ꝑdicari de homine: vt dcm̄ est. Si aūt ꝯsideretur hec nā vt subtracta intētioni vlr ꝓpter vniformitatem quam accipit ab aia. sic erit in plus ⁊ cōius ꝙ̄ subiectum de quo predicat: q: a parte ꝑdicati seruatur vniformitas illa: nō aūt a parte subiecti: ⁊ sic nō plurificat ꝑdicatum ad multiplicationem subiectorum: imo manet vnū de multis ꝑdicatum: vt dcm̄ est: ⁊ q: hoc logicum ē: idō ꝺm eum nō ꝯuertit ꝯsequentia subsistendi ab aiali ad hoīem ab aiali inquam qō de hoīe predicat. Similiter aūt accipiēdo aial sine intentiōe vniuersalitatis ꝓpter nō est ꝑdicabile: q: sicut est prima substātia que neqꝫ in subiecto est neqꝫ de subiecto dicit. Sed accipiēdo aial ⁊ hoīem sub intētione vniuersalitatis quo modo indiuiduuꝫ accipi nō potest ꝓpter repugnantiam vlitatis ad indiuiduationis ꝑncipia: aial ⁊ homo dicunt scd̄e substantie: quarum ꝓprietas est de pma predicari: vt habet in ꝑdicamētis: quē modum ꝯsiderationis de substātia methaphysicus nō habet qui ꝯsiderat eam solum ꝺm ꝙ est ens in se; ⁊ ideo ꝺm eum substantia nō dicit de subiecto: nec est in subiecto: vt dcm̄ est supra. Qꝫ aūt substantia ꝑdicet de subiecto: habet inquātum ꝑ actū rōnis induit

naturam accidentis. Que ratio enim nostra facit
cica substantiam accidens est ⁊ nō substantia: ⁊ iō
phs in libro predicamētorum dicit substātias se
cundas ꝑ quādam nominis siltudinem hoc ali-
quid significare: quod est ꝓprium substātie p̄me.
vt cum dr̄ homo vl' aīal: sꝫ ꝺm rei veritatem ma
gis significant quale quid inquātum ꝑ actum rō-
nis transeunt in sil'itudinem accidentis: nō amit
tendo sbam ꝓpriam in rex natura: sꝫ accipiendo
rōnem vniformitatis in aīa. ⁊ ideo dicit illa si-
gnificare quale quid q: qualitatem .i. vniformi-
tatem ꝑ quaꝫ fiunt vniuersalia ꝑ actum rōnis cir
ca sbas quasdam res. s. particulare determinant
que ꝓprie sunt quid. Ex dictis pꝫ ꝙ ꝯsiderādo en
titatem rex in se sicut facit phs p̄mus in sba nlla
foret p̄dicatio vnius de altero que tn̄ in sba repit
ꝺm logicuꝫ ꝺm quē sba quodāmodo induit siltu-
dinem inherentie accidētalis: vbi est ꝓprie dici
de altero etiā ꝺm p̄mū phm: ex quo facile dep̄hē
ditur error volētium in nā rei multiplicare for-
mas sbales. Vn̄ sumunt p̄dicata sbalia sicut ⁊ for
me accidētales multiplicant in re de qua multa
p̄dicant accidētalia realiter: cum tn̄ in sba nō sit
p̄dicatio aliqua ꝺm veram naturā rei sꝫ ꝑ actum
intellectus: vt dcm̄ est. Vn̄ ponentes plures for-
mas sbales in re vna ignorant naturā ⁊ originē
ꝓpositionuꝫ in quibus aliquid de aliquo p̄dicat
⁊ differentiam etiam inter substantiam ⁊ acci-
dens. CA. X.

n Unc igit supest ostēdere dr̄iam int sbam
ꝺm ꝙ est genus p̄mum: ⁊ ꝺm ꝙ diuidit ꝯ
accidens. Sic. n. facilius sciet quō p̄dica
tur ⁊ vsqꝫ ad quē terminū descendat eius p̄dica-
tio ad ꝯtenta in suo genere. ¶ Ad cuius euidētiā
sciendum ē ꝙ eedem sunt dr̄e diuisiue generum
⁊ ꝯstitutiue spērum. Ens aūt nō pōt habere aliqs
dr̄ias diuisiuas: vt supra ꝓbatum ē: sꝫ quosdam
modos distinctiuos habet: ⁊ ideo in sba ꝺm ꝙ est
p̄mum p̄dicamētum, vt in. 7. meth. dr̄ rō entis ꝑ
fecta repit ⁊ nō ꝯstituit ꝑ aliquaꝫ dr̄iam ꝯstitu-
tiuam: ⁊ iō sic ē genus ꝙ nullo modo spēs eē pōt.
Ex quo ostendi pōt nullā formam realē eē in sba:
ꝺm ꝙ est genus p̄mum. Ex qualibꝫ. n. forma sba
li dr̄ia aliqua trahi pōt: ⁊ hō supra ostēsum ē. Per
quendā igit modū spālem supadditū enti cꝫ ac-
cipere naturā sbe. Hic aūt modus: spālis est non
generalis: includēs in se oppositionē quendam
vn̄ oi enti nō ꝯuenit iste modus spālis est ḡ ⁊ non
generalis: vt dcm̄ est supra. Est. n. ꝑ se esse ⁊ non
in alio. ꝗ quem modum sba diuidit ꝯ accidens.
Sed sup hā rō generis addit ordinē ad ꝯtenta sub
eo: qui quideꝫ ordo importat in vniformitate ei⁹
ad exteriora. Hanc aūt vniformitatē hꝫ ꝑ actum
intellectus vt dcm̄ est. Potest igit sba que ē p̄mū
genus dici ens ꝑ se exn̄s implicite ꝯtinēs in se sua

inferiora ita tn̄ ꝙ ꝑ se existens nō ostēdat aliquod
vle esse sepatum vt plato posuit: sed ꝺm ꝙ per se
opponitur ei quod est eē in alio: quod est ꝓprium
accidentis sine quo esse nō potest: vt dicit in pre
dicamentis. ¶ Ex hac igit diuersitate que est in
substantia scire pōt quomodo ⁊ de qbus substan-
tia predicari habet: ꝺm tn̄ ꝙ genus est implicite
continens sua inferiora: q: potestate cōtinet suas
differētias ꝑ quarum additionē efficiunt ⁊ cōsti-
tuunt sua inferiora tn̄ descendit sua predicatio:
quātum ⁊ differentie ꝯstituentes. ¶ Diuisio aūt
differentiarum stat ad species specialissimas: q:
sub eis nihil est nisi indiuidua que dicunt p̄uatio
nem diuisionis per partes subiectiuas: iō indiui
duum nō hꝫ partē subiectiuam sibi de qua predi
cetur: cum a p̄ma substantia nulla sit p̄dicatio: vt
dicit in p̄dicamētis. Ultimum. n. de quo p̄dicat
substantia in linea p̄dicamentali erit aliquis ho-
mo vl' aliquod suppositum vt equus vl' bos re-
spectu cuius ex genere p̄mo ⁊ dr̄ia aliquod genus
ꝯstitutum de aīal. s. qō ipo predicat: vtputa sor. ē
substātia ⁊ est aīatus sensibilis: ex quibus ꝯstituit
aīal quod de sor. predicat. Isto. n. modo facile est
scire de qbus p̄dicat aliquid vt genus: ⁊ de qbus
nō predicat. Vn̄ manifestum ē: ꝙ de manu hoīs
vl' pede nō predicat sba ꝺm ꝙ est genus. Sic. n.
cum manus sit aīata sensibilis si cum hō esset sba
manus: ita foret aīal. Vn̄ manifestum ē ꝙ aīatuꝫ
⁊ sensibile itex nō predicant de manu ꝺm ꝙ sunt
dr̄e generis alicuius: q: dr̄ia nō predicat de ali-
quo de quo nō predicet genus ipm. Cum ḡ ma-
nus nō sit aīal nō erit aīata ꝺm ꝙ aīatum est dr̄ia:
nec sba ꝺm ꝙ est genus. Erit ḡ manus substantia
ꝺm qō diuidit substātia ꝯ accidens ⁊ tn̄ sic. Rō
enim eius sic accepta ē ꝑ se eē ⁊ nō in alio qō est ꝑ
prium accidentis qō nō pōt eē sine eo in quo ē. Ipa
enim sic accepta vna ē ⁊ nō plurificata in suis sup
positis in qbus plurificat ꝺm ꝙ est genus ꝑꝑ ml-
titudinē dr̄iarum ꝯstituētium diuersa supposita
diuersax spērum: vt supra dcm̄ est. Substantia
igit ꝺm ꝙ habet naturas reruꝫ sub se diuersas su
per quas fundat in se vnum quidem est cui⁹ vni
tas nō descendit super eo: sꝫ statim in inferiorib⁹
multiplicat: lꝫ sit vnum sub intentione vniuer-
salis sicut de aliis dcm̄ est. Et sic ꝯtra accidēs di
uiditur. Inde est ꝙ licet substātia predicet ꝺ dua
bus manibus hoīs: nō tn̄ dicēdum est ꝙ due ma
nus sint due substātie: cuꝫ potius sint partes vni⁹
substantie: ꝗꝫ due substantie. Unde in partibus i
toto manentibus nō habet substantiā multiplica
ri: cum nō predicet de eis vt natura in inferiori-
bus que sunt partes subiectiue recepta ⁊ ꝯsequē-
ter multiplicata: sꝫ vt cōtra accidens diuidit: vt
dcm̄ est. Manus. n. vel pes est substantia ꝺm ꝙ
substantia contra accidens diuidit cuius eē ē eē

in alio ⁊ nō per se: cum accidens sit in alio: vt in subiecto pars aūt est in toto nō vt accidens in sbo vt dicit in pdicamentis. Accidēs aūt est in subieto tanq̄ impossibile sit ipm esse sine eo: vt paulo ante dixit phs. Ex qbus cōcludit p cōnexionē phi cum accidens nō possit esse sine eo in quo ē ⁊ ps n est in toto vt accidens in subiecto: q pars sic ē in toto q tn̄ sine toto esse possit: nō quidem sub rōne partis cum pars importet relatiōnē ad totū. vn̄ pars vt pars sine toto esse nō pōt cū relatiua sint simul: sed sm q res quedā est. Cum aūt nā non possit esse per se: pars aūt p se esse possit cum in' h differat ab accidente: sz nō sm q pars est qd inest sibi a toto: necessario in eo q pars est erit aliqua compositio materie ⁊ forme: nō sm q pars est q: hoc habz a forma totius a qua esse habet actu ps participatiue tm̄: cū impossibile sit duo eē substātialia in vna re ponere: nisi illa res sit duo entia: cum esse sit actus entis. Compositū ergo ex illa materia ⁊ forma nō erit aliquod ens actu. Unde nec istam formam aliquod esse sequit cum eē nō sequatur formā nisi quādo compositū est p se existens cuius est esse actu: ⁊ ideo substātia sm qd diuidit cōtra accidens de illo composito nō pdicatur. Non eni est per se existens vt totum: neq3 in toto: vt pars que a toto participat esse: sed est in toto in potentia ppinqua ad esse debitū sibi sm eēntiaz forme que in ea est sine esse. Unde ad genus nō spectat p se vt suppositum: vel p reductionem vt pars quādiu in toto est isto modo in eēntia. s. sine esse vł per se vł participatiue: sz potius ptinet ad genus vt pncipiū mā'le compositi nondum p se existentis sed futuri p resolutionez: cum materia per illam formā nondū sit transmutata ad esse actu qui est finis forme educte de potentia materie: cum pars esse actu tantum habeat a forma totius cum qua solum in rebus diuersarum naturarum poterunt alie forme in esse pduci de potentia materie: cum partes diuerse i natura vnam rem cōstituant: cum h q nate sint p se esse: iō vt dicit Aristo. necesse est per aliud ⁊ aliud h eis cōuenire. Cum aūt p se existere incipiunt tunc ad genus spectāt cum hēant rōnem subiectiue partis adhuc in gradu perfectiōis q̄z corpora simplicia.

CA. XI.

Ex dictis manifestum ē q sicut sba sub rōe generis nō predicat de parte integrali rei subiecte: sed sm q diuidit ꝯ accidens: potius ostendit quid parti ꝯuenit q̄z quid cōueniat toti: ita necesse est aīatum ⁊ sensibile de parte predicari: nō sm q sunt differētie: q: nō pōt dr̄ia predicari de re qua nō pdicat genus: sed sm q diuiduntur ꝯ inaīatum ⁊ isensibile ⁊ ideo rōnabile nō predicat de aīa sepata sm q est dr̄ia cum aīa non sit aīal: sed sm q designat potētiam aīe denominat aīam. Patz etiā rō quare nō numerat sba in his de quibus predicatur. Sic enim hoc conuenit substantie quasi quedam differētia cōmunis Non esse namq3 in alio cōmunissimum est de oībus que substātie debent. Sub differentia autez cōmuni nō numerat gen' aliquod. ysocheles. s. ⁊ ysopleuros: ⁊ scalenō nō numerāt figuram que est genus sub differentia cōmuni: sed sub differētia trianguli. ¶ Diuiditur igit figura per differentias suas per triangulare. s. ⁊ quadrangulare: ⁊ vna istarum differētiarum sub triangulari. s. cōtinetur ysocheles ⁊ ysopleuros ⁊ scalenon. sz si triangulus cōstitutus diuidat p differentias triāguli: vt p tria latera equalia: vł per duo: vł p oīa inequalia: nō erit vnus triangulus sed tres trianguli. Que igitur sunt vna figura: q: cadunt sb vna differentia figure sunt tres trianguli. Sic igitur substantia sm q diuidit contra accidens que est cōis differentia eius: lz nulla differentia substantiam constituat cum substantia genus nō habeat vt dem̄ est: nō multiplicabit in partibus de quibus predicat. Ideo corpora duorū aīalium que sunt partes duorum aīalium cum de eis nō predicetur sba sm q est genus cum non sint partes subiectiue sz partes integrales rei: que pars subiectiua ē. ⁊ nō sunt due substātie cū genus sub differentia cōi nō multiplicet: sed vna sba sunt: nec possunt aliqua differentie supaddi substantie per quas substantia numero eadē predicet de ptib' i aliqua re existētibus: cum nō possint eē partes sbiectiue alicuius spēi spālissime ad quam diuisio ⁊ multitudo dr̄iarum stat vt dem̄ est. Solum eniz per differentias vltimas numerat genus quod manifestum ē si diuidat genus p multas differētias p se ⁊ nō per accidens quousq3 deueniatur ad vltimaz diuisionem p quā species specialissime constituunt, que adhuc vnitatem retinent de natura sua: sed cum forma specifica recipit in materia indiuiduali que est pncipium indiuiduatiōis ⁊ numerositatis. Ex diuisione. enim quātitatiua que materialis est causat numerus vt dicit in. 3. phy. ⁊ numeratur forma specifica ⁊ oīa que in intellectu suo continētur cuiusmodi sunt genera superiora. ¶ Compositum autē ex materia indiuiduali ⁊ forma specifica efficit ps subiectiua de qua solum predicātur sua superiora. vt genera sb alterna ⁊ species: quorum nihil est pars integralis rei: ideo nō numerat illud quod dicitur d partibus ad numerū partium. ¶ Quod autē dictā ē de substantia dici debet de corpore quod est genus secūdum: ⁊ de alijs generibus de quibus post dicetur. Corpus enim sm q est genus nō pdicatur de corpore hoīs dū est ps eius q: si corp' hoīs esset corpus. i. si de eo predicaretur corpus

quod ē genus: cū corpus hoīs sit aīatum ⁊ sensibile corpus hominis esset aīal: quod pꝫ esse falsum cū homo sit aīal. Idē .n. numero nō p̄dicatur d̄ toto ⁊ de parte in etherogeneis. Predicat̄ ergo corpus de corpore hoīs sm̄ ꝙ diuidit̄ ↄ̄ incorporeū: ⁊ hoc ē maxime cōe corpori: ideo nō numerat̄ qñ p̄dicatur de diuersis corporibus put sunt partes. Quādo aūt mortuis hoībus per se sunt corpora: tūc cum habeāt rōnem partium subiectiuarū p̄dicatur de eis corpus numerose. Manifestū est aūt quod nō numerat̄ corpꝰ hominis mortui corpori viuo vt possint dici duo corpora: lꝫ ꝑ aliam ⁊ aliā formam fuerit corpus in actu in viuente ⁊ in mortuo ⁊ non per eādem. CA. XII.

a Ad huiꝰ igitur euidentiā ↄsiderādum est ꝙ noīa p̄me intētionis sunt que rebus sunt iposita absolute mediāte cōceptione q̄ fertur itellectus sup ip̄am rem in se: vt homo vel lapis. Nomina aūt secūde intētionis sunt illa q̄ imponunt̄ rebus nō sm̄ ꝙ in se sunt: sed sm̄ ꝙ subsūt intētioni quā intellectus facit de eis: vt cum dicitur homo ē species: aīal ē genus. Quia igit̄ in rerū natura inuenit̄ ꝙ eēntia rei a supposito differt nō solum sm̄ operationē itellectus sed in natura sua vt docet̄ in .7. meth. ideo res nature est nomē p̄me intētionis impositum ipsi supposito. Sed q: per actū itellectus super ip̄am naturā designatā per modū totius efficiunt̄ noīa itētionalia vt species ⁊ genus: ideo super rem nature inueniuntur noīa intētionum vt puta suppositum quod est nomen secūde intētionis ipsius rei inq̄ꝫtum ꝑ actū itellectus fit p̄dicatio speciei de re nature: ⁊ ideo res nature vocatur suppositum cum p̄dicatū sit superius naturaliter ipsi subiecto. Inq̄ꝫtum v̄o genus vel species dicuntur vniuersalia: res nature dicunt̄ particulares. ¶ Nominum aūt significātium ip̄a particularia q̄dam sunt cōmunia omni generi sicut particulare: indiuiduum: ⁊ singulare. Quedā aūt in genere substantie tm̄: vt res nature: ⁊ suppositum: ypostasis: ⁊ persona. Cum ergo rō substātie sit per se existere: nullum istorū noīum ↄueniet nisi nature rei complete existenti: ⁊ ideo nihil horū dicitur de parte rei. Ideo pars rei non ē suppositum vt de ea aliquid p̄dicetur habens ēē rōnem superioris. Nec etiam aliquod aliorū que significant particulare in genere substātie. Talia enim habēt relatiōem ad speciem ip̄am per se et nō per reductionem per aliud: ⁊ ideo ista non numerant̄ ad numerum partium. Due .n. manꝰ nō sunt duo supposita: nec due ypostases. Illa autem que significant particulare in omni genere sicut idiuiduū ⁊ particulare: cum in omni genere sit stare ad aliqua que nō habēt partes subiectiuas qd̄ iportatur in idiuiduo: nō requirūt aliquid ꝑ se existens de quo dicantur cum p̄dicent̄ de accidentibus: ⁊ ideo de partibus p̄dicant̄. Illa enim noīa magis oppositionem q̄ꝫdam important ad ip̄sas species rerum q̄ꝫ cōueniētiam quod nō i alijs reperitur. Indiuiduū nāqꝫ dicit p̄uationem diuisionis in partes subiectiuas quod tamē speciei conuenit in generibus ⁊ corporibus particulare etiā opponit̄ vniuersali. ¶ Illa igit̄ cum p̄dicent̄ d̄ ꝑtibus habēt multiplicari sicut ⁊ partes: due enim manꝰ sunt due res particulares: similiter duo singularia ⁊ duo indiuidua. Sed istud ↄuenit magis particularibꝰ accñtibus que tamē sunt partes subiectiue ad quas stat diuisio in partes subiectiuas q̄ꝫ partibꝰ rei: lꝫ de partibus dici possit. Sed idiuiduum dicit negationem talis diuisionis potiꝰ q̄ꝫ statum eius cū in tota re stet talis diuisio. Inde ē ꝙ cum corpus nō p̄dicet̄ sm̄ rōnem generis subiectam intētioni vniuersalitatis de parte hominis: nō numerat̄ i talibus partibus. Nō enim sūt duo supposita corporis: sicut nec duo supposita hominis. Si aūt p̄dicet̄ de eis put diuidit̄ ↄ̄ icorporeum cū sic se habeat vt genus sub d̄ria cōmuni: vt vnum de eis predicat̄: cui si addat̄ aliqd eorū que p̄dicata de partibus multiplicant̄ vt particulare vl̄ huiusmodi: cū hoc sit quasi d̄ria vltima cuius ē multiplicari ⁊ multiplicare superiora in iferioribus: numerabit̄ corpus i eis. Due nāqꝫ partes sunt duo corpora particularia cum tñ absolute nō sint duo corpora vt corpus quod ē genus in eis multiplicet̄. ¶ Lꝫ .n. corpus acceptū sm̄ ꝙ diuidit̄ ↄ̄ icorporeum nō sit genus: vt natura particularis esse possit d̄ria ip̄m diuidēs: tamē similitudinem hꝫ cum corpore sub rōne generis cū differētia cōmuni i qua oīa vt vnam accipiunt̄. Sicut nāqꝫ oēs figure eo ꝙ figure sunt diuidunt̄ ↄ̄ infiguratū: ita oīa corpora eo ꝙ corpora sunt diuidūtur ↄ̄ icorporeū: ⁊ sic oīa corpora sub rōne vniuersali comprehēdunt̄ ⁊ vnū sunt. Que quidē vnitas remouet̄ ꝑ additionē oppositā eius .s. particulare. Particulare .n. d̄r ꝑ oppositum ad vle. Et hec est rō quare cū additione particularitatis multiplicat̄ corpus de eis dictum: nō aūt absolute: cum d̄ illis nō p̄dicet̄ corpus genus cū nō sint plura supposita sed corpus ↄdiuisum accñti qd̄ hꝫ vnā rōnem cōem ad oīa corpora: vt dcm̄ ē. Corpus aūt sic dictū nō ē aliud realiter a corpore quod ē subiectum intētioni vl̄itatis quod d̄r corpus genꝰ imo idem sm̄ rem ⁊ diuersum sm̄ rōnem: cū corpꝰ qd̄ ē subiectum itentioni tali sit res non incorporea. Unde corpus sic dictū p̄dicat̄ de corpore quod ē altera pars hoīs dum ē pars. Corpus v̄o quod ē genꝰ p̄dicat̄ de corpore mortuo amissa rōne partis q: iam pōt esse suppositum in genere substātie cum sit ꝑ se existēs quod ē ꝓprium p̄me substātie: vt dicit̄ in p̄dicamentis: vnde illa nō sūt duo corpora diuersa numero: cum corpus quod ē pars ā

ponat in numero corpor absolute & sine additio ne particularis vt dctū est. ¶ Verūtamen ē sciē dum q corpus mortuum nō sit per se existēs susci pit pdicationem corporis fm rōnem generis qd tamē ē vnum suppositū & res nature. Corpus ta mē put est pars nō sic suscipit: quia nō dicit de eo corpus quod ē genus sicut nec dicit de eo homo: vel animal: vt dctū est: cum pdicatio generis de aliquo semp sit p speciem que cōsequit formā rei Corpus aūt pars nō pertinet ad speciem vel ge nus nisi participatiue: & p reductionem .i. per na turam totius quod est i genere. Corpus vō mor tuum absolute i genere & in specie est. Impossibi le ē autem ab eadem forma substātiali alicui con ferri esse absolute & participatiue: cum esse parti cipatum sit a toto parti cōicatum: esse vō absolu tum sit totius: cum nihil sibiipsi sit totum & pars. Necessario igit per aliam formam substātialem erit corpus mortuum corpus actu qm ē actus ab solutus: & corpus viuum corpus actu qui est par ticipatum. CA.XIII.

Ex dictis manifestum est q nō potest con cludi q corpus viuū & mortuum sint duo corpora diuersa: & si necessarium sit corp9 mortuum p aliam formam esse corpus in actu q̄ per illam p quam erat corpus viuum corp9 actu. Si aūt dicant duo corpora particularia ex h non sequitur q sint duo corpora realiter diuersa: quia particularis nō est differētia aliqua sumpta a for ma specifica: que realiter aliqd ↄ̄stituat sicut ē rō nale. Nec ppter hoc erūt vnum simpliciter sʒ fm quid tm̄ rōne .s. materie cōmunis cum nihil ō re pori sit iam nisi materia tm̄. Et lʒ hoc corp9 mor tuum mixtum sit habēs certam pportionem mi scibilium & certam formam consequētem que ē forma mixti p quam efficit sub corpore mixto cū tamen totū hoc nos lateat: quia nec forma ipa no bis nota est nec pportio ipa per speciem autē vnū quodqȝ certificari habet & demonstrari: nihil au tem nobis sit certius de illo q̄ qd habet tres di mēsiones & plenam naturā corporis: reliqua aūt nobis incerta sunt vt dctū est: ideo speciem eius ponimus corpus sub rōne corporis: q: hoc de eo nobis nocius est: lʒ in rerum natura super differē tias corporis in eo reperiatur aliquid specialius. Illud enim p specie accipiēdum est per quod cer tius & determinatius res inotescit vt dr in pdica mentis. Si aūt sit aliquod corpus mortuum qd nō habet rōnem suppositi: cum nō subsistat per se sicut est de corpore xpi in triduo: nō videt q de il lo corpus sub ratione generis predicari possit cuȝ per se esse nō habeat: sicut nec prius pdicabatur de illo viuo: quādo erat pars hominis. ¶ Ad cuius euidētiam sciendum est q res nature dicit quod hʒ naturam aliquam cui accidit ratio suppositi: in gratum .s. per se subsistit quod semp euenit quā do pncipia illius nature constituūt suppositū ipȝ. Si autem pncipia alicuius rei nature coniuncta ad inuicem alicui per se existenti adiūgantur: ratio nem suppositi nō habebūt: rem tamē nature ipsa constituent in supposito sed nō suppositum: ideo i xpo nō sunt due res nature sed vna res duarū na turarum: que tamē ↄ̄stituta ē res illius nature hu mane .s. p hāc naturam humanā: sed nō est consti tuta suppositum quod dicit aliquod absolutum p se subsistens per humanā naturam. Licet igit idē sit hoc suppositum & res nature humane: aliud de tamē ē res humane nature: aliūde suppositum.

¶ Res enim nature humane ē p pncipia huma ne nature: sed suppositum nō. Cum igitur homo sit res nature humane p pncipia nature humane constituit homo ille non per se existēs. Homo .n. non fuit sic assumptus sed natura in suis pncipiis ex quibus ad inuicem ↄ̄iunctis suppositum illud per se existens factum ē homo: & ideo fili9 dei na turā humanam assumpsit & factus est homo. Et ideo ratio suppositi homini conuenit. ille enī ho mo fuit ab eterno. Per illum igit hominem rō ne suppositi p se existentis quod homo ille factus est: homo ille per se existere dicitur: nō q aliquid ex pncipiis nature humane tm̄ ↄ̄stitutū sit per se seorsum a verbo: sed q: res nature humane que p naturā humanā ↄ̄stituta est ipm suppositum diui num quod p se existit. Unde & homo ille cū sit ipȝ suppositum p se existit in genere substātie: & iō par tes nature humane corpus .s. & anima ad gen9 spe ctabūt per naturam illius totius quod p se ē in ge nere illo. ¶ Patet igit q diuersimode sunt alio rum hoīum partes in genere & partes humanita tis xpi q: in aliis ex pncipiis nature ppzie erit ali quid per se existens quod p se est in genere: & p ipȝ alia erūt in genere p reductionem. In xpo autem per pncipia humanitatis nō cōstituit aliquid p se existēs: sed ipm suppositū diuinum p se existēs cō plete & pfecte factum est res humane nature per pncipia nature humane. Unde res nature huma ne ppter ydemptitatē cū supposito diuino erit p se existens. Res .n. humane nature in xpo non est pars illius suppositi vt pdicetur de supposito ipso sed est vt ipm totum: & ideo per se esse dicit. Erūt igitur partes nature humane in xpo ptinentes ad genus & spēm p ipam rem nature humane: q̄ con stituta ē p pncipia nature humane vt dctū est que tm̄ res p se esse hʒ a supposito cū quo ydemptitatē hʒ & nō a pncipiis ppriis vt dctū est. ¶ Ex quibus manifestum est q partes humane nature in xpo nō reducunt ad spēm vel genus p suppositū ipm cum illud p se non sit in genere: sed p rem nature que ē vt habēs esse p se. Nec refert a quo habeat esse p se aut a suis pncipiis aut a verbo cui adiūgit

cū hoc vniuersaliter tenendū sit ꝙ ꝑncipia ꝑ illud
ad genus reduci habent quod ꝑ illa ꝯstituit: ⁊ hoc
semꝑ ẽ res illius nature cuius sūt illa ꝑncipia: cui
quidem rei quādoq; accidit rō suppositi: quando
s. hꝫ ꝑ se esse. Aliq; vō nō quādo. s. alteri adiungit
vt dcm̄ est. ¶ Ex dictis igit manifestum ẽ ꝙ cor
pus xp̄i mortuum: lꝫ ꝑ se nō sit sicut corpora alioꝝ
res tn̄ est alicuius nature habētis sua ꝑncipia. Et
ideo genus de eo ᵱdicat cum idem sit verbum ⁊
res illius nature rōne cuius vdemptitatis ꝑ se eē
dicit. Ratio enim suppositi accidētaliter se hꝫ ad
principia nature sibi mutuo iuncta res vō nature
essentialiter. Ideo semꝑ vbi ẽ res nature constitu
ta erit ᵱdicatio generis illius nature ⁊ specierum
de re sue nature.

CA. XIIII

De methaphisica aūt ⁊ logyca ⁊ earum cō
sideratione q̄ ad oīa se extēdunt actum ẽ:
nūc vō de naturali ⁊ mathematica restat
agendū. ¶ Sciēdum ẽ igit ꝙ antiqui ph̄i sciētiaꝫ
naturalē ꝑmam ph̄iam putauerūt sicut ēt putaue
runt ꝑmum ens esse corpus. Sed ph̄s in. 6. me
thaphisice docet ꝙ nālis phẏa ẽ ꝺ quodā particu
lari ente habēte in se ꝑncipium motus ⁊ quietis.
Unde ⁊ materiale ens ẽ q: materia ẽ in omni eo
quod ꝑ se mouet. Subiectum. n. phẏe naturalis
est ens mobile: ⁊ ideo sua ꝯsideratio ſm ph̄m ibi
dem ẽ circa ea que sunt in materia: vt in pluribꝰ
quod dicit ꝑpter aīam humanā que ꝑtinet etiam
ad phẏcum inq̄ꝫtum est forma corporis: lꝫ ꝑ se eē
possit: ideo scia naturalis subalternat methaphẏ
sice. ¶ Ad cuius euidentiā n ꝯsiderandum est ꝙ
dupliciter ꝯuenit vnam sciam alteri subalterna
ri. Uno modo quādo subiectum vnius est species
subiecti alteriꝰ sicut homo ẽ species aīalis ⁊ aīal ẽ
species corporis naturalis ideo scia de aīalibus
subalternata ẽ scientie naturali. Alio modo quan
do subiectum inferioris scie non est species subie
cti supioris scientie: sed se hꝫ ad illud vt materia
le ad suū formale: ꝑ quem modū ꝑspectiua se ha
bet ad geometriā. Geometria. n. agit de linea ⁊
aliis dimēsionibus absolute ⁊ formaliter ad nul
lam materiam applicando: nō. n. agit de linea in
ligno vel ere: sed ꝑspectiua agit de linea ſm ꝙ ẽ in
aliqua materia in qua videri possit. Unde agit ꝺ
linea visuali: Linea. n. visualis nō ẽ species linee
sicut nec triāgulus ligneus est species trianguli.
Differētia. n. nō sumit a materia: ⁊ hec est ratio q̄
re nō est aliqua specialis scientia de linea recta vł
circulari sicut ẽ de linea visuali: q: rectum ⁊ circu
lare sunt ꝑprie dr̄ie linee: visuale aūt nō sed ẽ alte
rius ⁊ extranee nature: ⁊ ideo sciētia specialis est
de linea visuali ⁊ nō de linea recta vel circulari.
¶ Isto modo naturalis scia que applicat naturā
entis ad naturam sensibilē ẽ sub methaphẏsica q̄
considerat de ente absolute: q: ens mobile non ẽ
species entis. ¶ Cum ens nō sit genus vt dcm̄ ẽ
Ens igit mobile est subiectum nālis phẏe q̄ diui
ditur ſm diuisionē entis mobilis in suas species
s. in ens mobile motu locali tm̄ sicut ẽ corpus ce
leste: ⁊ in ens mobile motu generationis ⁊ corru
ptionis ⁊ sic de aliis. Hec tamē diuisio magis ꝑ
tinet ad logycum q̄ȝ ad phẏcum: cū sit generis in
suas species. Sicut. n. supra dictum est ꝙ sba que
est ꝑmum genus nō hꝫ aliquā vnā rem supra quā
fundat sed supra diuersas res: a q̄bus tamē ratio
vnitatem quādam accipit: rōne cuius dicitur ge
nus vnuꝫ: ita ens mobile quod ẽ subiectū natura
lis phẏe nec dico corpus mobile q: omne corpus
ꝓbatur esse mobile in libro phẏcoꝝ. Hoc. n. ſm
genus nō hꝫ aliquaꝫ vnā rem naturalē supra quā
fundat: sed fundat supra diuersas res: quas tn̄ q:
appꝛ̄hendimus in pluribus ꝯuenire scimus corpa
supiora cum inferioribus in eodeꝫ genere corpo
ris esse sicut substātias sepatas cum materialibꝰ
de q̄bus supra dcm̄ ẽ. ¶ Q: aūt generabilia ⁊ cor
ruptibilia ⁊ mobilia motu locali tm̄ sunt due spe
cies entis mobilis de quo in cōi agit in libro ph̄i
coꝝ: magis ostēdit eoꝝ ꝯuenientiā ſm logycum q̄ȝ
ſm naturalē. Substātie. n. corruptibili ⁊ incorru
ptibili: nihil ẽ cōe nisi logyce tm̄: cū plus differāt
q̄ȝ genus aliquod reale vt dcm̄ ẽ. Unde in. 5. me
thaphẏsice dicit ph̄s vbi docet que differūt ī ge
nere phẏco: ꝙ illa differūt genere quoꝝ subiectū
ꝑmum ẽ diuersuꝫ: sicut ꝑmū subiectū coloris dif
fert a sbiecto ꝑmo saporis. Sicut supficies ab hu
more: ⁊ sic differūt q: nō reducunt in vnum subie
ctum q̄ȝtūcūq; fiat resolutio vtriusq;. Si. n. possꝫ
fieri vnū de illis ꝑ aliquam resolutionē realē non
differēt simplr in subiecto ꝑmo nec ꝑ cōsequēs in
genere: vt puta materia ignis differt a materia
aeris. Sed si fiat resolutio ignis ⁊ aeris nō rema
nebūt diuerse materie: ⁊ ideo ignis ⁊ aer nō sunt
duo diuersa genera phẏce loquēdo. Corpus vō ce
leste cū corporibus generabilibus differt cum nō
ꝯueniāt in materia. Si. n. miraculose corrūperet
celum: q: naturalr̄ icorruptibile est adhuc eēntia
materie sue diuersa eēt a materia elemētoꝝ: nec
foret resolutio ad vnum subiectum. Quod testat
potētia materie elemētoꝝ que nunq̄ȝ transmuta
ri pōt ad formā celi. Aliogn esset ī eo potētia fru
stra quā tn̄ cōstat ī materia celi eē cum in ea ẽ for
ma celi. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ ens mobile motu locali:
⁊ ens mobile ꝑ generationē ⁊ corruptionē sūt due
species entis mobilis logyce tm̄ vt dcm̄ est. Pa
tet ēt ꝙ vnitas generis phẏci ẽ ab vnitate ꝑmi sb
iecti. Primū aūt subiectum est materia. Illa igit
ꝯueniūt ī genere phẏco que habēt eādeꝫ materiā
sed differūt specie ꝑpter diuersitateꝫ forme sicut
ignis ⁊ aer. Nec tamē erit aliqua distinctio ī ma
teria cū distinctio dicat actualitatē aliquā que nō

est i materia sm se: sed hec diuersitas est in potentia passiua tm ad quā nō sequitur aliquid i fundamēto nature esse distinctum. ¶ Ex dictis igit pz q ens mobile quod ē corpus cōiter acceptum nō hz a materia aliquā formā cōem p quā est corpus sup quā fundat actio itellectus qui facit cōitatem quādam iter corpora generabilia & corruptibilia inqtum facit esse ea diuersas species entis mobilis: cū nulla res cōis subsit nec etiā materia ipa que ē icorruptibilis & igenita. Si.n. esset aliquod compositū tale ex materia.s. & forma corporis pter formas ad quas sequūtur qualitates sensibiles que sunt pncipia generationum & corruptionū esset inordinabile ad formas tales & ad alias ad quas generatio & corruptio nō attigit sicut ad corpus celeste. Sic aūt foret necesse si in re generabili & corruptibili pcederet aliqua forma formaz specificam rei p quaz solū ē generatio & corruptio in rebus: cum solū ad illam sequantur qualitates actiue & passiue que sunt pncipia generationis et corruptionis: & non ad formā talē impfectā. Unde ipa idifferēter se hz ad formam supueniētez siue eēt pncipium generationis & corruptionis siue nō esset. Tūc.n. celum haberet aliqd reale cōe cū generabilibus & corruptibilibus quod ē directe cōtra pdicta verba phi. Et ideo impossibile ē in rebus generabilibus & corruptibilibus aliquā formā pcedere formā specificam: sicut antiqui posuerūt materiā pmam esse formatā quadā forma nō elementali: sed impfecta que sit quasi via ad alias sicut forma embrionis imperfecta est respectu forme specifice aialis. Unde cōmentator sup.9. metaphisice dicit pmaz habilitatē materie eē semper respectu forme elemētorum. Unde nō reperiūtur medie forme elemēti ex elemētis: sicut ē in generatione aialis vbi sunt multe forme medie sibi succedētes p generationes & corruptiōes multas vsq ad vltimā quā solā i re manē necesse ē ne dicat ipa accns eē. ¶ Ex dict pz q res scdi generis nō ē vna sup quā fūdat vnitas rōnis: sicut nec res pmi generis d quo sup dcm est. Sz anq de h plus agat pus d hac vnitate agendū ē. C.XV.

Ad huius igit difficultatis noticiā ɔsiderā
a dū est q cū obiectū intellectus sit quoddā intra itellectum & nō extra q itelligere nō ē motus ab aia sed ad aiam: act itellectus potest ferri in itelligibile vel put est obiectū i natura obiecti.s. inqtum terminat ei actionē: & sic nihil sibi tribuit sed solū cōsiderat qd natura obiecti habeat vnde possit aliqd formari qd naturā illi obiecti insinuet: vt puta diffinitionē aliquam. Alio modo pōt actio intellect ferri in obiectū nō i natura sua: sed put est abstractū p actū aie a ɔditionibus mālibus: & sic accipit vt in aia: & sic aia attribuit sibi aliqd nō ɔsiderans qd sibi debet in natura obiecti: sed qd sibi p actū aie ɔuenire pōt: & illd attributum est ratio vniuersalitatis. Ut puta intelligendo aial inqtum nām sensitiuā hz format eius diffinitionem: sbam.s. aiatam sensibilē quā manifestum ē vnitatē quandā in aiali significare Animal.n. obiectum vnū in natura sua ē: sed hec vnitas nō descēdit sub aiali ad aliquas spēs aialis. Animal.n. sic acceptū nō dicit aliquod ens in natura cū nō sit aliquod aial in natura aial solum: sed dicit essentiā q esse nō hnt nisi p habentē essentiā cui esse ē vt actus: ideo quot fuerint habētes essentiā tot erūt essentie sm eē. Habebit igit eēntiam & vnitatē ab habēte eam si vnū fuerit & pluralitatē si plura fuerint. Idē.n. ē de vnitate & esse cum vnū & ens ɔuertant: ideo vnitas inuēta i natura aliqua vt in natura aialis nō descēdit ad aliquam eius spēm: imo si in vno recipiat iam ab illo vnitatem habebit sicut & esse. Sed alia vnitas quā facit intellect descendit ad oia ɔtenta sb vno cōi. Prima igit vnitate manifestū est q nihil est vnū genere cōe corporib celestib & gnābilib super qd intellect fundare possit rōnem vlitatis.

Licet.n. corpus sit sba corporea nō tn ppter h erit aliqd vnū reale ɔueniens corporib celestib & inferioribus sup quod itellect fundare possit intētionem vlis sed sm intētionē tm. Quod manifestuz ē si fiat resolutio ad pmū subiectū corporis qd est mā que in se ɔsiderata erit diuersa i celo & elemētis vt dcm ē. Quāuis aūt nō sit resoluere ad aliqd vnū subiectū cōe vtriq: tn ille diuerse res sup qs fundat actus itellectus formātis intētionē vlem cōposite sunt ex mā & forma: & iō ex vtraq pte sequtur corp. Impossibile ē.n. māni & formā cōponi qn sit corpus vt sup dcm ē. Māe.n. natura ē esse pmū ex quo fit aliqd p se & vltimū in qd aliqd trāsit p corruptionem vt dr in pmo phycorum. Et ideo ex nullo fieri pōt sicut nec in aliquod pcedēs resolui. Simplex g materie essentia necessario erit cū simplex p se in nihil resolui possit. Forma.n. cum sit simplex essentia non resoluit per se in aliqd: sz per accns. Resoluto.n. cōposito in māz forma resoluit in eādem: q nec forma p se fit: sed compositum vt docet in.7. meth. Ex duabus aūt eēntiis simplicib ɔiunctis resultat semp essentia cōpositi q altera ē ab vtroq: & h necesse ē eē corp si vna illarū de altera educat sicut eēntia forme educit de eēntia materie. Essentia.n. forme ē in eēntia materie in potētia: de potētia aūt in actū opz trāsitum quedā esse in quo iportat trāsmutatio qdā. In ei aūt trāsmutatiōe icludit vl psupponit mot localis: sicut in alteratione a pori ē mot localis: i motu vō augmēti a posteriori. Quod.n. augmentat mutat locū nō aūt ānte augmētū. Sz qd alterat mutat locū anteq sit alteratū. Unātū vō mediū iportat inter alterationē & augmentū cum sit

terminus alterationis et principium augmenti. Nihil.n. augmentatur nisi quod generatū ē. Educi aūt p motum localē nō pōt nisi corpus vl corpori adiunctum vt oīa accidētia corporalia. Igitur de potētia māe nō pōt aliquid substātialiter educi nisi ɔstituatur corpus. Nec refert vtrum mā d qua educit ipa forma prius fuerit sub alia forma vbi solum alteratio precedit, pter subiectum actu ens cuius mā prefuit forme educēde: siue nō fuerit materia celi nunq prefuit sub alia forma: et ideo alteratio vl motus localis nō precessit eius esse. Vñ celum nō est genitum sz p simplicē emanationem tm ad eē pcessit a deo. Motus igitur localis accidentalr tm se habet ad eductionē forme de potentia māe: inquātū.s. accidit materie fuisse sub alia forma p quam fiebat subiectum actu ens quod oportuit corrumpi p actionē qualitatum alterātium: ad h q alia forma induceret. Esse vo corpus in pductione forme de potentia māe nō accidit pter ipm motum localē: cū corpus celeste ɔsequutum sit p eductionem sue forme de potētia materie prie nullo motu locali: vl alteratione pcedente. ¶ Essentialr ḡ natura corporis sequit eductionē forme de potētia māe nec hoc adhuc est q educit: sz q fit vnum ex materia et forma educta: q posito per impossibile q forma educeret de potentia materie: et tm nō fieret vnum compositū ex illa cum forma: corpus nō sequeret eductionem forme de potētia materie: cum ɔstet corpus semp compositū esse ex materia et forma. ¶ In hoc igit precisa rō corporis ɔsistit q ex mā et forma fiat vnum: qd infallibiliter ɔtingit qñ forma educit de potētia materie. Quandoqz etiā h fit et si forma nō educat de potētia māe: vt pz de aīa humana que et si nō sit educta de potentia māe cum a mā nō traducat: q tm ex ipa et mā fit vnum efficit corpus. ¶ Hoc igit corpus siue forma educat de potentia māe sine motu vt celum siue cum motu vt in generabilibus et corruptibilibus pz siue nō educat de potentia māe: vt pz in hoie extra phyca pma sup quā intellectus format intētionem generis et illud est pprium sm phye nālis logice tm: q si fiat resolutio oīum istorum nō erit deuenire ad aliqd cōe celo et inferioribus: vt supra dcm est cum nec i mā ɔueniant. Si vo fiat resolutio oīum generabilium et corruptibilium erit deuenire ad vnum cōe pncipium indifferens ad oīa hec: et ideo corruptibilia oīa ɔueniūt in vno subiecto phyco vnitate reali. Sed celum ɔuenit cum corruptibilibus i vno subiecto phyco nō vnitati reali aliqua: sed logica tm. Huic igit nāe intellectus attribuit rōnem generis cui in rebus corruptibilibus respōdet quoddam hñs quādam vnitatē que sub eo nō descendit: vt supra dcm est: sz multiplicat in suppositis suis in quibus recipitur. Unde cum de illis predicet: ez iā nām ɔstitui in qlibet re p formā que ē toti' cū illa nā p intētionē sibi additā de toto pdicetur: nō pōt illa pdicatō sumi a pte rei et attribui toti rei: vtputa hō ɔstituit ex aīa et corpore tanq ex duab' partib' pdicatū aūt qd sumit a corpe qd est altera pars ɔueniēs hoi nō est corp' sz corpeum. Idem.n. nō pdicat de aliquo denoīatiue et absolute siue abstracte. Non erit igit aliqua forma faciens corpus pte rei alia a forma toti' rei cū corp' sm intētionē pdicet de tota re. Nec pōt intellectus pti intētionē aliquā p quā de toto absolute pdicet tribuere: q pars de toto nō pdicat nisi denominatiue tm. Ex quo satis manifestū est lapidem vl ignē vl hoiem nō p aliā formā eē corpus q p illā p quā sunt illd q sunt in sua spē: sicut nec p aliā mām. Non.n. est alia mā in hoie p quā hō est corpus q illa p quam est hō.

CA.XVI.

e

Ex hoc ē facile ɔsiderare in modo generationis nāe: q mā pma pmā habitudinē hz ad formam elemēti. Si.n. dz generari ignis nō trāsmutat mā ad formā corporis et postmodū deueniet ad formā ignis sz statim in eodē instāti quo corrumpit forma aeris vl que inducitur forma ignis. Qualitas.n. actiua ignis nihil intendit: nisi inductionē forme ignis: cuius ipa est passio et in cuius virtute agit. Et certum est q nō agit in virtute forme corpis cū nō sit ei' accidens ppum. sz certe sic se nō hz mā nuda ad formā mixti: vñ nō hz habilitatē aliquā imediate ad eā: sz ez eā pmo idui formas elemētor cū mixtū n possit fieri nisi ex miscibilib' psupposit'. Mas tm formas lz mām ordinēt ad formā mixti necesse est mām deponere in adeptōe forme mixti: q i mixto ipo est aliquid qd natū est agē ad dissolutionē ipi' mixti. Forma tm mixti imediate inest ipi māe loco formar simpliciū faciens sm vtutibus formar elementor: vñ ex diuersis pportionib' miscibilium sunt diuerse forme sbales in diuersis mixtis. Alia.n. est forma mixtiōis in auro: alia in lapide alia in argēto. In mixto nāqz p p nām mixtiōis nulla repit diuersitas partiū: alr in oī mixto eēt diuersitās partiū: qd falsum ē cū mixta mlta sint hōgenea sicut et simplicia sicut pz de osse carne et lapide quor quelibet ps suscipit pdicationē sm ɔpletā rōnem ipius nāe in toto. Quelibet.n. ps ossis est os: qd iō est q nā forme hz totū id qd ē eēntialr ē in qlibet pte. Cū igit ps et ps in aliquo sit p ɔtinuitatem q est accidēs ppum corpis sbe cū mēsura ei' sit: alia aūt forma nō pōt eē sm totā nām suā i aliqua re q in illa que ē altera ps cōpositi: ipossibile est aliā formam eē in igne vl lapide p quā aliqd istorum sit corpus q illam p quā pdicatio rei verificatur de parte vniformiter cum toto: et hāc cōstat esse formā specificam. ¶ Sic igitur eporet

materias q̄ue formari formis simpliciū corporū: quas eius deponere in aduentu forme mixti: licet virtute in mixto maneāt nō aūt in essentia. Mixtū aūt ex diuersis miscibilib⁹ fit. Itaqꝫ cū aīatum aliquod habēs magnā diuersitatē in partibus ex diuersa mixtione causatam ꝯstituit: necessario erit vna forma ipsi⁹ aīati. Et hāc certum ē eē formaꝫ mixtionis totius quā tn̄ manifestum ē non inesse cuilibet parti ꝑm totam rōnē suā cū nō ꝯtingat eā ꝑdicari d parte ⁊ toto vniformiter. Predicte autem partes aīati ꝑ se nō fuerūt cum ex eis ꝯstitueretur totū sicut simplicia corpora habuerūt esse ꝑ se ante mixti ꝯstitutionē: sed simul agit natura ad eoꝝ eductionē in toto ⁊ totius ꝯstitutionē ex eis: sicut pꝫ in aīali vbi vis actiua patris q̄ est in semīe agit ad ꝯstitutionem corporis diuersa mēbra formando. Inter alia tn̄ primo format cor: ⁊ deinde semꝑ operando ad extrema. Que qꝛ est virtus assimilās sibi passum nō corrumpit formato corde sed durat quousqꝫ menstruū fuerit trāsformatum in illa q̄ sunt in eo in potētia ⁊ oībus membris formatis: ⁊ destructo mēstruo ⁊ semīe virtus hec necessario destruit: ⁊ nō post formationem. s. vnius vel duoꝝ membroꝝ vt dicitur in sextodecimo d aīalibus. Agens. n. instrumētale nō cessat nisi effectus intētus a ꝑncipali agente ꝑus inducatur: ⁊ posterius nō est necesse eū applicari effectui. Semen aūt ꝯtinet vim generatiuā que ē dlatiua potentie paterne sicut instrm̄ dicitur vim ꝑncipalis agentis: ⁊ ideo virtus que ē in semine pacto officio suo corrūpit. ¶ Sciēduꝫ est aūt ꝙ in mēstruo est potentia ad diuersas partes in quib⁹ est diuersa ꝓportio miscibilium: ex qua ꝯsurgit materialiter multiplex diuersitas in partib⁹ in quaꝝ tamē qualibet est reperire vniformitatē mixtiōis. Sicut lꝫ alia sit ꝓportio miscibiliū in osse alia in carne: tn̄ in carne vniformitas est: qꝛ quelibet ps carnis est caro ⁊ ossis similiter. Natura. n. mixtiōis est habere vniformitatē in mixto. In qualibet igitur parte rei hn̄tis diuersas partes erit aliqua q̄litas media q̄ fit ex qualitatib⁹ simplicib⁹ alteratis ad inuicē: ⁊ hec qualitas erit ꝓpria dispositio ad formam mixti: sicut calor intēsus disponit ad formā ignis. Nec refert vtrum dicat esse vna qualitas eē in re vel plures. Quia si dicat vna: necessario in diuersis partib⁹ habebit difformitateꝫ: ita ꝙ in vna parte sui ꝑualeat humidū vt in cerebro: in alia calidū vt in corde. Si v̄o plures dicantur adhuc manifestū est sensui eas ad ꝯstitutionē vnius rei ordinari. Illi igit qualitati siue sit vna siue plures necessario respondebit vna forma mixti difformis in virtute que lꝫ ꝑ essentiam sit tota in qualibet parte rei: nō tamē tota virt⁹ eius erit ī q̄libet parte rei. Sicut pꝫ ꝙ vis auditiua non est in oculo nec visiua in aure. Et qꝛ essentia forme rei ī diuisibilis ē tota. n. est in qualibet parte rei: virtutes aūt ille ab ipā forma separari nō possunt: qꝛ quelibet illarum virtutū sequit totam essentiam in alia tamē ⁊ alia parte: in q̄bus simul tota essentia est vt dcm̄ ē: ideo diuiso aliquo mēbro a toto n̄ manet essentia forme indiuisibilis in parte diuisa nec virtus: cum virt⁹ ab essentia forme separari nō possit, ideo necessario in parte diuisa cum et in ipā aliqua ꝓportio miscibilium sit: erit alia forma in essentia a ꝑori forma que toti⁹ rei erat que qualiter eueniat sciri potest ex aliquo mixto vniformi: vtputa in ligno vel lapide in quib⁹ est vna forma actu que ē multiplex ī potētia: ⁊ ideo facta diuisione ex illa forma ꝑor que in toto erat ꝑm totam suam rōnem vna in actu sed multiplex in potētia fiūt multe actu nulla noua forma ītroducta. Non. n. cum ramus diuidit ab arbore noua forma inducit: sed ꝑor forma que erat in potentia fit actu: ⁊ ideo eadem accntia manent in ramo absciso que ꝑus fuerūt ꝑm essentiam: sed nō ꝑm esse idem actu: qꝛ ꝑmo habebant esse actu a toto nūc autem nō. Patet igitur ꝙ hoc esse quod actu ramus iam hꝫ: est aliud ab esse actu quod habuit in arbore: nō tamen hꝫ aliam formā in essentia a ꝑori. Nam hoc esse actu respōdet ei quod dictum ē ꝯtinuum hīc vnā formā multiplicem in potētia: nō aūt illi quod dictū ē illā esse actu vnaꝫ. Si igit vna ꝯtinuitas reperit in aliqua parte mēbri viui sicut in osse vel carne: cum vna sit forma toti⁹ actu: anima. s. que in aīalibus perfectis nō ē multiplex in potētia ita ꝙ ꝑ diuisionem fiat actu: sicut est in imꝑfectis vt pꝫ in aīalibus anulosis ratiōe ꝯtinuitatis opꝫ preexistere in carne vl' osse formā sine esse actu que est in toto aīato perfecto cum se habeat ad esse actu sicut in alijs ꝯtinuis vt in plātis ⁊ lapidib⁹ se hꝫ multiplicitas potentie eiusdē forme. Potentia aūt diuersa eiusdē forme nullū esse faciebat in ꝯtinuo in quo nō erat nisi vnū esse tn̄: ꝙ̄ms essentia illi⁹ forme videat potentie sicut ⁊ actui quē in toto facit. Et ideo cum talis forma ponat in re ꝑcipue rōne ꝯtinuitatis vbi sola diuisio facit esse actu in partib⁹: facile est videre quomodo essentia forme possit eē ibi: ⁊ non dare esse ipsi parti. Sicut igit nō alia transmutatōe ducit mā rei ꝯtinue ad formā ꝑm ꝙ est vna ī actu: ⁊ alia ꝑm qd̄ est multiplex in potentia: sꝫ eadē: ita eadē trāsmutatione qua inducit forma totius multiplex in virtute inducit ⁊ forma illius siue esse: q̄a nō est nisi q̄dam respect⁹ qꝛ sicut dū manet res in vno actu illa potētia que est in eadē forma q̄ actu eē ꝯfert nihil acquirit illi rei: nisi respectū quēdam vniformitatis in natura īter totā rē: ⁊ illud qd̄ in ea diuisum ē: ita illa essentia forme in re diuerse nature nihil rei ipsi acquirit nisi respectū quēdā q̄ ē cuiusdā similitudinis ipsi esse actu partis ⁊ secundum

cũ tñ ꝯsiet nõ eē idē esse actu viuum ⁊ mortuum.

CA.XVII

e

x hijs facile est videre quõ corp⁹ mortuũ
actu ꝑus viuebat. Certum est.n.potẽtiã
nõ diuidi ab actu ad quẽ ordinata est nisi
ꝑ aliquẽ actũ incõpossibilẽ illi ad quem illa poten
tia ordinat᷑. Sicut potẽtia q̃ ē in mã ignis ad for-
mam aeris remota ē ab aere cũ forma ignis ma
terie inest: nõ aũt forma ignis ꝑficit potentiã ma-
terie ad aerẽ sed manet illa potẽtia in igne nõ ꝑfe
cta: occupata tñ a forma ignis. Cũ.n.forma ignis
sit in mã certũ est nihil reale eē in mã ꝙ nõ sit oc-
cupatum ab igne. Aliter si aliqd esset liberũ a for
ma ignis statiz aliam formã indui posset. Sicut
igit᷑ potentia ad aerẽ occupata est ꝑ formã ignis:
sed nõ ꝑfecta. ita accipit actũ ꝑ formam ignis: q
tamen nõ erit ꝑfectio potentie ad aerẽ: ⁊ iõ poten
tia ad aerẽ ꝓpter cõcomitantiã mãe ꝑfecte ꝑ for-
mã ignis nõ ꝑ se esse actu hʒ: q: nihil relinquit᷑ in
materia nõ occupatum ab actu ignis vt dcm̃ ē.
Per quẽ modũ forma alicuius partis organice:
que ē in potẽtia ad esse seorsum nõ ꝑficit᷑ ꝑ actum
forme toti⁹ cuiʒ ad illũ nõ ordinet᷑. Occupatur ta-
mẽ essentia talis forme mediãte eẽntia materie
quã cõcomitat᷑ ab esse actu qđ est a forma totius.
Hoc aũt esse nõ ē eē participatum qđ inest a toto
ipsis partibus q: eē partiũ participatũ ꝑtinet per
se ad eē totius ex partib⁹ ꝯstitutum. sed ē esse nõ cõfe
rens ad ipm totũ nisi ꝑ accñs: inq̃ntum videlʒ im
pedit eē actu debitũ parti a forma ꝓpria quã acq
rit pars ꝑ dissolutionẽ a toto. Et sicut hʒ esse actu
a toto ꝑ cõcomitantiã vt dcm̃ ē: ita ⁊ viuere. Unũ
igit᷑ eē penit⁹ est ⁊ ipius totius absolute: ⁊ partiũ
participatiue: ⁊ talis forme ꝑ cõcomitantiã ⁊ idẽ
est viuere. Et ideo corpus mortuũ vere viuũ fuit
nõ ꝙ vite ꝑncipium fuerit forma toti⁹ cõpositi ex
materia ⁊ forma quã iam hʒ: sed materia ei⁹ tñ
ꝑ se cui esse actu ꝯferebat: qđ ⁊ ipa forma mãe iũ-
cta cõcomitãter accepit.

CA.XVIII.

h

Is visis sciendũ est ꝙ ꝑma diuisio corpo-
ris qđ ē genus est ꝑ simplex ⁊ mixtum ex
simplicib⁹. In simplicibus aũt nõ ꝓcedit
in natura aliqua forma ipam formã elemẽti sim
plicis vt supra ɔ̃sum ē: ⁊ hoc facile est demõstra-
re. ¶ Si.n.accipiat᷑ minimus ignis in q̃ntitate:
quod possibile ē: q: res nature hʒ termiñũ augu-
mẽti ⁊ diminutionis: si diuidat᷑ nõ manet ignis:
nec ex illo aliquod elemẽtũ generari põt. Forma
aũt ignis nõ ꝺstruit᷑ sola: sed ⁊ corpus ⁊ sba ꝺstruit᷑
aliter cũ corpus q̃ntuʒ sequat᷑ corpus sbam si cor-
pus remaneret destructo igne: cum corpus sba ñ
dicat qd sensibile mathematica forẽt separata
a sensibilib⁹ quod ē impossibile. Cũ.n.aliqd tale
ꝯtingit fit mutatio incõtinens: q: nõ põt de poten
tia materie aliqua forma educi. Cum igit᷑ corp⁹
mixtũ ex simplicib⁹ generet᷑ q̃ sunt media inter ꝑ
mam mãm ⁊ ipm mixtũ: in mixto aũt nõ manẽt
forme elemẽtorũ vt dcm̃ ē nõ erit inuenire in mi
xto aliquã formã mediã inter mãm ꝑmã ⁊ ipam
formã specificam q̃ est forma mixti: cũ nulla fue-
rit media iter mãm ⁊ formã elemẽti. ¶ Uñ gres
si hoies aliam viã generationis ponẽtes diuerte
runt a pħo dicẽtes mãm ꝑmo iformari forma sb
stantie ⁊ postea corporis: ⁊ sic descẽdendo ad vl-
timam formã q̃ est forma specifica: cũ tñ phs sup
dictũ modũ gñationis posuerit dicens formã ele
mẽti imediate mãe inesse qua deposita introdu-
citur forma mixti. ¶ Si.n.ꝑmo induceret᷑ i ma
teria forma substãtie: ⁊ postea forma corporis: et
postea forma elemẽti cũ ex quattuor elemẽtis fi-
at mixtũ depositis formis elemẽtalibus: qb⁹ de-
positis si in materia mixti q̃ ex elemẽtis fit neces
sario fuerit ꝯsimilis ordo: cũ totũ id mãle qđ fuit
sub quattuor elemẽtis sit iam sub mixto: sequitur
ꝙ sub vna forma mixti maneant quattuor forme
sbales quarũ quelibet faciet corpus: ⁊ q̃ttuor alie
forme quarũ quelibet faciet sbam. Ex illis enim
nõ potest fieri vnũ corpus cũ maneant ille forme
in essentia sua nec sba sua similiter. Quodlibet er
go mixtũ est quattuor corpora. Propter naturaʒ
n. illi⁹ corporis dicunt ꝑdicari corpus de re ipsa.
Et silr erunt quattuor substantie eadem rõne. Et
ideo impossibile est in mixto aliquã formã pone
re ꝑter formã mixti. Corpus aũt mixtum multi-
plex est: q: multe sunt ꝓportiones miscibiliũ i mi
xto. Unde necesse ē diuersas spẽs mixtorũ ꝯstitui
Quedã.n.sunt mixta vniformia sicut lapides et
metalla in qbus ē magna multitudo spẽrũ: ⁊ talia
sunt oĩa inaĩata. Alia sunt mixta difformia vt plã
te ⁊ aĩalia: ⁊ hec sunt aĩata: ⁊ q̃to sunt ꝑfectiora tãto
maiorẽ difformitatẽ requirunt. Que.n.nata sũt plu-
res ⁊ diuersas opatiões exercere: necessario i eis
erit maior diuersitas organorũ. Et ideo inter aĩa
ta minima diuersitas ē in plantis cũ non sint ꝑn-
cipia multarũ operationũ in qbus tñ reperit᷑ ma-
gna diuersitas spẽrum. ¶ Sed harũ oĩum genus
primũ ⁊ subalternũ ē corpus aĩatum: nec opʒ ad-
dere eius ꝑncipium eē aĩam vegetabilẽ. Sic enĩ
nihil eēt realiter diuersum cũ dicet ipam eē ꝑmã
ꝑncipium vite in oĩbus que apud nos viuũt. Su
per corpus aũt aĩatum simplex aliquid reale ad-
dit altera ei⁹ species aĩal. s. qđ manifestũ ē ex opa
tionibus vtriusqʒ: q: sup opationes vegetabiles q̃
sunt generare nutrire: ⁊ augumẽtare: in aĩali repe
ritur actio quedaʒ realis supaddita. s. sentire. Cũ
igit᷑ in aĩali cũ opationibus que apparent in plan
tis inueniat᷑ actio supaddita q̃ ē sentire: necessario
opʒ dicere sensitiuũ aĩalis in vna essentia vtrũqʒ
obtinere: ne si dixerim⁹ in aĩali eē vegetabileʒ di
stinctã i eẽntia a sensibili cogamur i quelibet aĩa-

li duas aīas ponere: q2 sequeret tandē i hoīe tres
aīas esse cū sup alia aīalia nobilissimā actionē ha
beat realiter ab alijs actionib9 diuersam ītellige
re. s. sup quā nō inuenit aliqd quod addat actionē
nobilioꝛem. Et ideo ꝓpter additionē talis diffe-
rentie sup quā nihil inuenit: aīal ē vltimū genus.
Non solā aūt post sensibilē aīam: vnde accipitur
aīalis rō diuersitas realis reperit in hoīe: sed in
aīalibus in qbus differentie a se realiter diuerse fm
rōnem formarū: ꝛ non solā fm rōnem materie re
periunt vt pȝ de equo ꝛ asino ꝛ alijs huiusmodi.
¶ Cum aūt certum sit quālibet istarū formarum
alicui9 mixti esse ꝛ ꝓpter diuersitatem que ē i na-
tura forme vni9 ad alteram diuersitatem inālez
esse in mixtione que rńdet diuersitati formarum
sic in eadē specie diuersitas formarū est ꝓpter di
uersitatem mixtionis que multiplex est. Solum
aūt simplicia corpora ordinant ad generationez
mixti vt dcm̄ est. Impossibile igit erit i aliqua re
siue aīata siue inanimatā nisi vnā formā ponere:
cū forme elementares manere nō possint. ¶ Ex
dictis facile est videre quomodo scie diuerse ori
untur ꝛ diuidunt: sicut ꝛ res subiecte. Ens enim
mobile est subiectum phȳe nālis vt dcm̄ ē: ꝛ hoc
idem corpus substantia est cuius pma passio ē q̄ti-
tas: que indefinitum est terminus corporis ꝛ ꝓpria
eius mensura ad eādem scientiam pertinet. Sȝ
indefinitum in eo potest ꝓportio attendi: q2 conside-
rari potest sine consideratione alicuius qualitatꝫ
sensibilis que consideratio posterior est ꝛ ideo i ꝓ
portione sua non est accipere finem: ꝛ hoc idez est
subiectū mathematice cui9 subiectum nō est rea-
liter accipere distinctuȝ a subiecto phȳe nālis: sȝ
consideratione tm̄. De ipō vō ente mobili in cōi
est liber phȳcoꝝ: cuius pma species ē mobile fm
locum de quo ē liber de celo. Corpus aūt vel est
simplex vel est mixtum ꝛ in vtrisqȝ ē generatio et
corruptio: ideo de generatione simplicium agit i
libro de gnāt̄ de. Mixta aūt q̄dā sūt aīata ꝛ q̄dā in-
aīata de gnātione vō inanimatoꝝ agit i libro me
thauroꝝ: vt de mineris ꝛ ēt de generatiōe impfe-
ctorum. Aīata autem sunt tripliciter q2 de gene-
ratione aīatoꝝ anima vegetabili: agitur in libro
de plantis. De generatione vō animalū in libro
de aīalibus. De hoīe in libro de aīa ꝛ de his que
sibi subijciuntur. In oībus autez ꝛ circa predicta
laborat methaphysicus ꝛ logycus. De ꝓcessu au
tem methaphysico dictum ē sufficienter in phy-
cis operibus nostris.

CA. XIX.

Nunc superest de nouem generibus acci-
dentium tractare. Sciendū est igitur q in ac
cidentibus in reruȝ natura non ē aliquid
correspondēs opationi intellectus: eo modo quo
possint rōnem generis ꝛ differentiarū recipere si
cut est in sbā. Essentia. n. accidentis designata in
abstracto non videtur ens aliquod significare: cū
abstractum significet: vt per se existens. accidēs
aūt per se eē non pōt. Unde accñs in abstracto nō
videtur ens aliquod significare. Sed significatō
que importat in noībus non pertinet ad naturas
rerū nisi mediante ꝯceptione ītellectus: cum vo
ces sint note passionum que sunt in aīa vt dicit in
libro peryermenias. Intellectus aūt pōt seorsum in
telligere ea que sunt ꝯiūcta. Illud aūt quod seorsū
accipitur videtur vt per se existēs ꝛ ideo designa
tur noīe abstracto quod significat remotionē eius
ab alio. Sed noīa abstracta nō importāt res ꝑ se
existētes in genere substantie: vt humanitas nomē
abstractum ē nō tn̄ per se existit. Sic ergo ꝑ actio
nem ītellectus noīa abstracta accñtium significāt
entia que quidem inherent: lȝ non significent eas
per modū inherentiū. Unde per actionē intelle-
ctus efficiunt noīa quasi res quedā quibus idē in
tellectus postea attribuit intentiones generum ꝛ
spērum. Nihil vō in natura rerū fuit sup quod in-
tellectus fundaret intētiones vniuersales. Cum
aūt accidēs nō sit cōpositū ex materia ꝛ forma nō
potest genus ꝛ differentia sumi in eo sicut sumit i
substantia genus a materia: differentia a forma.
Sed in vnoquoqȝ accñtium genus dȝ sumi ab eo
quod pꝰus in eo reperit: dr̄ia vō ab eo qd̄ post acci
dit. ¶ Primū aūt quod inuenit in quolibet acci
dente est spālis modus entis includēs diuersita-
tem quādā ad alios eius modos. Sicut in q̄titate
te ē spālis modus entis ꝑ aliud. s. quod sit mensu
ra sbe: ꝛ in qualitate q sit dispositio eius. Et sic d
singulis. ¶ Que aūt in genere diuersitas quedam
accipi possit manifestū ē. Nam lȝ res vnius gene
ris nō differāt ab inuicē ꝓpter suū genus sed poti9
ꝯueniant res tamen diuersoꝝ generū suis generi
bus diuersificant. Sicut lȝ rationale differat ab
irrationali que tamen ꝯueniunt in aīali: homo ta
men differt a nō aīali per animal: ꝛ ideo in gene-
ribus accñtium inuenit diuersitas alia ab illa q̄ ē
per differentias generis inter res eiusdē generis
Differētia vō dȝ sumi in eis ꝑ aliquid quod in il-
lo modo a quo genus accidentis acceptū ē impli
cite continetur. Hoc aūt īuenit in diuersitate pn̄-
cipiorum ex quibus causant. Sicut verbi gratia
ratio mensure reperitur in q̄titate ꝛ hoc ē cōmu-
ne omni speciei q̄titatis: ꝛ ab hoc est acceptū no-
men generis. Sed cōstat q successiua sunt diuer
sa pn̄cipia in natura sua a ꝑmanentibus: ꝛ ideo na
turaliter diuersas habent mēsuras. Et inde est q
cū diffiniunt accñtia in abstracto subiectū ponit i
eoꝝ diffinitione oblique ꝛ scdō loco: ꝛ hoc ꝓpriū ē
differētie: vt cum dr̄ simitas ē curuitas nasi: per
quod differt simitas a curuitate que ē i ligno. Ac-
cidentia aūt in ꝯcreto dicta nō sunt in genere nisi
per reductōem vt albū vel musicū ꝛ huiusmodi.

¶ Aliquando aūt ppria pncipia accidentis q̄ sūt in loco differētie latent: ⁊ tūc loco illoꝝ ponimus coꝝ effectus. Sicut lucis effectus est disgregare cū intensa fuerit que ē pncipium albedinis: rō aliquādo ponimꝰ disgregatiuū in eius diffinitione. Sicut dicimꝰ q̄ albedo ē color disgregatiuus visus. Disgregatiuū .n. nō est dr̄ia absoluta in eodē genere cū colore sicut est rōnale cum aiali: sed est dr̄ia sumpta a subiecto coloris exp̄mens excessuz quedā in receptione lucis. ¶ Vn̄ accidentia diffinitionē nō habēt p res ppriij generis cum nō dicāt qd simplr̄ sicut dicit sb̄a. Cum .n. queritur qd est albedo rn̄det color. Est .n. color qd albedinis sicut aial hominis. Sed aial quod dicit quid hominis dicit sb̄az simplr̄: ⁊ ideo color q dicit qd albedinis magis dr̄ sb̄ale q̄ȝ sb̄a: q: substātiale dicitur quod modum substātie induit: ⁊ si sb̄a non sit. ¶ Inter oia autem accn̄tia q̄ntitas est ꝓpinquior substātie. Et hoc manifestum ē: q: sicut subiectuz q̄ntitatis est diuisibile p se in partes .s. essentiales ita q̄ q̄ntitas h̄ȝ ppriam diuisionez p partes .s. q̄ntitatis. Et rō si q̄ntitas eēt separata a sb̄a nō oporteret q̄ esset vna tm̄: q: pōt diuidi ꝓpria diuisiōe in multa. Albedo v̄o si eēt separata necessario foret tm̄ vna cum non haberet in natura sua vnde diuidatur sed a natura q̄ntitatis. De quātitate igitur primo agendum est. CA. XX.

Sciēdum est igit̄ q̄ q̄ntitatis s̄m rationem eius cōem que ponit̄ in .5. methaphysice est diuisibile in ea que sunt in actu. Quod nō est ideo dictum quasi partes in quas q̄ntum ē diuisibile sint actu in toto in quo sunt diuise: sed h̄ est dictum ad dr̄iam mixti quod nō est diuisibile in miscibilia nisi p alterationem p quā altera forma inducit̄. Sed hic sine alteratione aliqua sola diuisione fit pars in actu. Unde quādo est in toto actu esse dr̄: q: quod ꝓpe ē ad esse nihil ab esse differre videtur: ⁊ ideo statim subiungit q̄ quelibet pars nata est esse vnum aliqd ⁊ hoc aliquid dm̄ōstrabile: quod nō cōuenit partibus essentialibꝰ vt in materia ⁊ forma: q: post diuisionē neutrū manet p se existēs: nisi forte fuerit forma ⁊ hoc aliqd simul sicut est aia humana. Quātitatis aūt prime differētie sunt ɔtinuū ⁊ discretuz ex q̄bus due species ɔstituūtur magnitudo .s. ⁊ multitudo. Magnitudo ɔstituit̄ p cōtinuuz. Unde magnitudo dr̄ q̄ntitas diuisibilis in partes ɔtinuas: sicut multitudo ē q̄ntitas diuisibilis i partes nō ɔtinuas immo ab iuicem discretas. Differētie aūt secunde ɔtinui sunt intraneum ⁊ extraneū: q: quedam sūt que mensurant̄ p intraneum vt linea ⁊ huiusmodi: quedā p extraneum vt tp̄s. Has aūt differentias vocat Aristoteles pmanens ⁊ trāsiens q: tēpus est mēsura trāsiens linea v̄o pmanēs. ¶ Tertie v̄o differentie ɔtinui pmanentis siue intranei sunt s̄m vnam dimēsionem vel duas vel tres: q: q̄ntitas intranea vel ē diuisibilis in partes continuas s̄m vnam dimēsionē ⁊ tunc ē linea: vel s̄m duas ⁊ tunc est sup̄ficies: vel s̄m tres ⁊ sic corpus. Et hec oēs sunt species q̄ntitatis p se vt dr̄ in p̄dicamentis. Sed in .5. meth. tēpus ponit̄ species q̄ntitatis p accidens sicut albedo dr̄ tāta q: superficies est tanta. Et huius rō ē q: logycus ɔsiderat q̄ntitatem s̄m rōnem mēsure: sic .n. pōt formare intentōes logycas in q̄ntitate. Et q: sunt diuerse rōnes mēsure q: quedā sunt extra ⁊ quedā intra quarum nulla ē ab alia ⁊ ideo logycus ponit tempus ⁊ locum p se species q̄ntitatis ɔtinue ⁊ vnam ecc̄ cū aliis. Primus aūt ph̄s ɔsiderat q̄ntitatem s̄m eē suū ⁊ si sub rōne mēsure: ⁊ ideo illa que sunt quāta per se ponit p se species q̄ntitatis: vt lineam: sup̄ficiem: ⁊ corpus. Illa aūt que sunt q̄nta p aliud vt tēpus ē q̄ntum p motū: motus v̄o p magnitudinez: ponit ph̄s esse q̄ntitates p accn̄s. Et ideo in predicamentis locus ponit̄ species q̄ntitatis: nō aūt in methaphysica: q: locus h̄ȝ rōnem mensure aliaz a superficie q: locus mēsurat extrinsece rem locatam in qua locus nō est vt in subiecto: superficies aūt rem in qua est vt in subiecto: locus aūt non h̄ȝ aliud esse a sup̄ficie imo est ip̄a ɔtinentis sup̄ficies siue vltimum vt dr̄ in .4. phycoꝝ. ¶ Aliam diuisionem ponit ph̄s in p̄dicamētis que eadem ē cū p̄dicta. Quia habere partes hn̄tes positionez ad inuicem ē habere partes discretas Quod est numerum ɔstituere Licet nō omne ɔtinuū habeat partes hn̄tes positionem ad inuicem Sicut tp̄s quod est ɔtinuum mālr̄ l3 sit discretum formaliter. Est .n. numerus motus vt dr̄ in .4. phycoꝝ. Nec .n. positio differt a positione que ē p̄dicamēt̄tum: q: positio que ē p̄dicamentum dicit ordinē partium totius locati ad locuz: sed positio hec dicit ordinem partium in toto existentiū ad inuicē. Secunda differentia super discretum est cōmune ⁊ ppriū. Cōmune autem facit numerum q idem est hoīum ⁊ equoꝝ imo oīum numerabiliū Licet .n. diuersitas sit in numero aptato diuersis rebꝰ: in numero tm̄ formaliter nulla est diuersitas Potest .n. numerus qui in se discretus est formaliter a re numerata ɔtinuitatem habere sicut tp̄s a motu ⁊ vlna a pano. Proprium v̄o facit oratio nem que nō pōt pluribus aptari sed solum orationi plate cuius ip̄a oratio ē mēsura cū qua est vt dicitur in p̄dicamentis. Ipsa .n. cum voce pfertur: q: idem est causa ⁊ principium subiecti ⁊ p se passionis eius. CA. XXI

Nunc restat de qualitate aliqd dicere. De qua cum inter oia accidentia q̄ntitati sit ꝓpinqor substantie: cuz habeat p se diuisionem sicut sb̄a vt dc̄m est s̄m inesse de ea agendū est. Et ideo p naturam subiecti sui agendum ē de

qualitate: sicut de quolibet inherente agendum est per nām illius cui inheret. Illud aūt cui inest qualitas vł est corporeū vł incorporeum. Si incorporeum aut est de facili transiens aut de difficili. Si de facili est dispositō. Si de difficili ē habitus. lz ista duo cōiter reperiant in corporeis sicut in incorporeis. Sanitas.n. corporis habitus quidā est ⁊ dispositio ad ipm ordinata. Nos enī de ppriis passionibus incorporeoꝝ nihil nouim⁹ ideo in libro de aīa dicit ꝙ oēs passiones sunt ipius ꝯiuncti: ⁊ ista pertinent ad p̄mam speciem qualitatis. Si aūt illud sit corporeū sic accipiunt tres alie spēs qualitatis: secūda tñ spēs qualitatis que est naturalis potētia vł impotētia a p̄mo pho nō numerat inter spēs qualitatis sz ponit potentia quedā passioni resistens. In p̄dicamentis vō ponit ꝓpter modū denominandi quē habet qui ꝯuenit qualitati ⁊ h̄ ad logicum ꝑtinet. De tertia vō specie qualitatis agit phs in phya p̄ma: ⁊ etiā in p̄dicamentis: ⁊ de quarta silr. de ad aliqd frequenter satis dictum est. De aliis aūt generibus que magis p̄ncipia nālia sequunt phus in p̄dicamentis suis parum loquit de quibus in phycis lacius pertractat. CA. XXII.

His de natura generis perspectis ꝯsiderādum est qūo aliqua sunt in genere vno p se: sed rōne alterius adiuncti in aliud genus transsumunt. ¶ Sciendū est igit ꝙ p nām p̄dicamenti sciri pōt in quo genere qd sit ponēduz. Cum.n. ens diuersimode reperiat in substātia ⁊ accidente: vt dcm̄ est p diuersum modū essendi importatū in p̄dicato cui semp esse est adiunctuz faciliter sciet ipm p̄dicatuz. Qr aūt esse p̄dicatū sequat manifestū est p resolutionē cuiuscūqꝫ verbi. Nā facta resolutione semp eodē subiecto manente nouū predicatuz adiungit: vtputa si dicat homo laborat: ⁊ resoluat ipm verbū: erit homo subiectū vt prius. Sed illud qd̄ p̄us erat p̄dicatum laborat.s. esse adiunget predicato. Esse enī laborantē ꝯtingit hominē. Eodem modo de homine albo cū album dicat esse quale: homo alb⁹ in p̄dicato sumptus ad genus qualitatis pertinet Si aūt ponat in subiecto: vtputa si dicat homo albus est homo: cum p̄dicet esse hoiem ⁊ nō esse album ad substātiam spectabit. In aliis aūt p̄dicatis idem reperit: vt duplū. Puta si dicat subiectum siue ipam rem subiectā ad quātitatē spectat nā dupli. Si aūt p̄dicet esse duplū cum h̄ includat respectum ad dimidiū: duplum in genere relationis est. Omnia hec p̄dicamēta sunt denominatiua. sed p̄dicatio solius substātie de suis inferioribus ⁊ similr alioꝝ generum de suis spēbus est vniuoca. Non.n. est aliud p eēntiam aial ⁊ homo color ⁊ albedo sz idem. Aial.n. est qd hominis vt dcm̄ est: ⁊ color albedinis: ⁊ ideo aīal in quid p̄dicat de hoīe ⁊ homo de sorte in quo tota nā generis substātie reperit vniuoce nō p aliquā aggregationē: sicut est in aceruo lapidum: vł structura domoꝝ: vł aliqua alia colligatione in quibus nullum adiūctoꝝ predicat de toto: sicut aīal de homie ⁊ homo de sorte: sz vniuoce: vt dictuz est: cum vnumquodqꝫ illoꝝ de toto predicet sub quo nō est descensus ad aliquod singulare: ⁊ ideo plato querēs terminū sciētie ponit ad indiuidua q̄ sunt obiecta ꝓprio sensus: q: sensus est singularium que sola sunt ꝑ se existentia in rerū nā. Substantie.n. separate singularia quedā semp solo tñ intellectu noscunt eaꝝ noticie ꝓportionato. Cuz igit ea que sunt in p̄dicamēto substātie solum per se esse possint in sba aūt conueniat substātie separate ⁊ māles. Que qdem supposita sunt hn̄tia eē per se. Esse aūt est ꝓprius effectus ⁊ termin⁹ actionis diuine. iō tam hec ꝙ ille a deo sunt qui ē super omnia benedictus Amen.

¶ Explicit opusculuz. 42. de natura generis fm diuum Thomam aquinatem.

¶ Incipit opusculum. 43. eiusdem de p̄ncipiis aīe. ¶ Capitulum p̄mum in quo ostendit quot sunt aīe: quot gradus viuētium: quot genera potētiarum aīe. Et p̄mo determinat de vegetatiua.

Ut adiutorium homini collatum ⁊ ꝓgressum peccati plenius videam⁹: de aīa ⁊ eius potentiis aliquid ꝯsideremus. In p̄mis ḡ oꝫ supponere cum pho in secundo de aīa: ꝙ aīa est p̄mum p̄ncipiuz vite in istis rebus inferioribus. Aīā.n. viua dicimus inaīata vō nō viua. Ista.n. vita duplici opatōe manifestat cognitōe.s. ⁊ motu: vñ ⁊ phi vt pꝫ p̄mo d̄ aīa p ista duo aie nām inuestigauerunt. Pro tanto aūt dico p̄mum p̄ncipiū vite: q: lz aliqd̄ corp⁹ possit eē p̄ncipiū vitalis opationis: vt oculus visionis ⁊ coꝛ vitalis opatiōis: nō tñ est p̄muz: q: h̄ nō ꝯuenit eis inquātum sunt corpa: sz inquantū sūt talia corpora.s. viua: qd̄ hn̄t p aīam: q: qd̄ ē actu tale h̄ hꝫ ab aliquo p̄ncipio qd̄ est actus ei⁹. Aīa ḡ que est p̄mū p̄ncipiū vite nō est corpus sz act⁹ corporis ⁊ aliquid corpore altius. Nunc autē sic ē fm phm in scđo celi ⁊ mundi: ꝙ ea que sunt infima i entibus nō possunt ꝯsequi pfectā bonitatē: sz aliquam impfectā ꝯsequunt paucis motibus. His vō supiora ꝯsequunt pfectioreꝫ bonitatē motib⁹ multis. Supiora vō his pfectā adipiscunt bonitatem motibus paucis. Sūma vō pfectio inuenitur in eo qui absqꝫ vllo motu pfecte possidet bonitatem: q: ḡ nā humana est inter corporalem ⁊

angelicam naturam constituta: ad maius bonuz
est ordinata q̄z nã corporalis que ordinat̃ ab ali-
quod ꝑticulare bonũ: q: ad equale cuz angelis. s.
ad beatitudinẽ: idcirco plures hꝫ ṽtutes ⁊ oꝑatio
nes q̄z corporalia que ordinãtur ad bonũ ꝑticula
re: ⁊ q̄z angeli que eã in nãlibus excedũt. Sunt ḡ
in aĩa humana plures potẽtie ad h̃ vt ↄsequi pos
sit beatitudinẽ ad quã finaliter ordinat̃. Iste aũt
potentie ꝑ actus ⁊ obiecta distinguũt̃: vt dr̃. 2. de
aĩa. Potẽtia. n. ẜm id qđ est potẽtia ordinat̃ ad
actum: vñ oꝫ rõnem potẽtie accipere ex actu ad
quem ordinãt̃: vñ vbi diuersificat̃ rõ actus: oꝫ ꝙ
diuersificet̃ rõ potẽtie. Ratio aũt actus hꝫ diuer
sam rõnem obiecti diuersificat̃: vt dr̃ in eodem.
Actus. n. potẽtie actiue ↄparat̃ ad obiectũ vt ad
terminũ ⁊ finẽ eius vt actõis augmẽtatiue ẽ finis
⁊ terminis . . ipm q̄ntum. Actus aũt potẽtie pas
siue ↄparat̃ ad obiectũ vt ad ꝑ̃ncipium actiuuꝫ
vt visus ad colorẽ. Et ꝑ̃ncipio aũt ⁊ fine oĩs actꝰ
recipit spẽm. Patet ḡ ꝙ potẽtie aĩe distinguunt̃
ꝑ actus ⁊ obiecta. q: ḡ vegetare: sentire: ⁊ intelli-
gere: sũt diuersi actus respectu diuersoꝝ obiecto
rum: q: vegetare est quãti vt obiecti: ⁊ sensus q̄-
lis: intellectus aũt quiditatis rei: pꝫ ꝙ aĩa habet
tria genera potẽtiaꝝ in generali. s. vegetatiuum
sensitiuũ: ⁊ intellectiuũ. Nec ad p̃ns fiat vis vtꝝ
sint in vna eẽntia aĩe vl' in diuersis: q: qualit̃cun
q̄ꝫ dicat̃ semꝑ aliquo modo dicunt̃ potẽtie aĩme
humane: q: ⁊ si sint tres substantie nõ tñ tres aĩe.
Sed ↄtra hoc videt̃ esse phs. 2. de aĩa. vbi dicit
Potentias aũt aĩe dicimus vegetatiuũ. sensitiuũ
appetitiuũ: motiuuꝫ ẜm locũ: ⁊ intellectiuũ. Sꝫ
illud nõ moueat nos: q: si volumus ꝓprie loqui
tres sunt aĩe ⁊ quattuor modi viuẽdi: ⁊ quinq̄ꝫ ge
nera potẽtiarum aĩe. Diuersitas. n. aĩarum acci
pitur ẜm ꝙ operatio aĩe suꝑgredit̃ operationem
nãe corporalis. Secũdum. n. ꝙ operatio ipĩꝰ aĩe
magis aut minus depẽdet a corpore: ẜm hoc no
bilior aut imꝑfectior aĩa iudicat̃. Anima aũt rõ-
nalis intm̃ excedit nãm corporalem: ꝙ ꝓpriam
operatiõeꝫ suã exercet sine organo corporali. Aĩa
aũt sensibilis dependet a mã corporali plus: q:
suam operationẽ exercere nõ potest sine organo
corporali: sꝫ tñ istam operationẽ nõ exercet medi
ante qualitate corporea. Unde sensus suã opera-
tionẽ nõ exercet mediãte calido: hũido: frigido:
⁊ sicco: lꝫ iste qualitates requirãt̃ ad compositio-
nem seu dispositionẽ organi ꝑ operationem suaꝫ
exercet. Anima ṽo vegetabilis ita ẽ imersa mãe
ꝙ per organũ corporale ⁊ ꝑ qualitatẽ corpoream
suã operatiõem exercet. In hoc tñ excedit naturã
corporalẽ q: est ꝑ̃ncipium intrinsecũ operationũ
viuorum: operatõẽs ṽo corpoꝝ inaĩatorum sunt
a ꝑ̃ncipio extrinseco. Qꝫ aũt operatio aĩe vegeta
tiue fiat ꝑ qualitatem corporeaꝫ aperte habet̃. 2.
de aĩa: vt dicit̃ ꝙ digestio ⁊ oĩa que digestionem
ↄsequunt̃ fiũt ṽtute caloris ab aĩa regulati. Per
hanc ḡ ↄsiderationem aĩe distinguunt̃. ¶ Mo-
di vero viuẽdi distinguunt̃ ẜm gradus diuersos
viuentiũ. Sunt eñi quedam que soluꝫ hñt vege
tatiuum vt plãte: quedam in quibus cum vege-
tatiuo inuenit̃ sensitiuum tñ sine motu: vt aĩalia
imꝑfecta imobilia: vt cõchilia ⁊ hmõi. Alia sunt
que cum istis habẽt motum localẽ: vt aĩalia per
fecta: vt equus ⁊ hmõi. Alia sunt in quibus inue
nitur intellectus: vt in hominibus. ⁊ ꝑ istam ↄsi-
derationẽ appetitiuũ nõ ↄstituit aliquem graduꝫ
viuẽtium: q: in quibuscunq̄ꝫ inuenit̃ sensitiuum
inuenit̃ appetitiuum: vt patet in. 2. de anima. Si
vero ↄsideremus genera potẽtiarum: sic distin-
guunt̃ ẜm diuersitatẽ obiectorum. Quanto eniꝫ
potentia respicit minus vniuersale obiectum: tã
to est inferior. Unde vegetatiuũ est respectu cor
poris vniti: q: nõ nutrit nisi corpus sibi vnitum.
Sensitiuum aũt nõ solũ corpus sibi vnitum: sed
corpus sensibile respicit: siue vnitũ: siue nõ. Intel
lectiuum aũt respicit oẽ ens generalr̃ eo ꝙ omne
ens est intelligibile: ideo inferior est potẽtia vege
tatiua: superior sensitiua: sed suppꝛema intellecti
ua: ⁊ sic habemus tres potentias aĩe: acceptas
ẜm ꝙ tres cõiungit̃ ipĩ aĩe. Secundum vero ꝙ
ecõtrario anima cõiungit̃ ipĩs rebus: habemus
duas potentias: q: ẜm ꝙ anima inclinat̃ ad rem
extrinsecam vt ad finẽ qui est ꝑ̃ncipiũ in intentõe
accipit̃ appetitiuuꝫ. Secũduꝫ ṽo ꝙ inclinat̃ ad
rem extra vt in terminũ sue operationis ⁊ motꝰ
accipit̃ motiuum ẜm locum. de vegetatiua aĩa
⁊ potentia ꝑ̃us ↄsiderandum est.

¶ De aĩa vegetatiua ⁊ eius potẽtijs. CA. II.

Duertandũ tamẽ ꝑ̃us quod dicit̃ aĩa ve-
a getabilis a vegetando siue viuificando.
Uiuere enim vt secũdo de anima habet̃
dupliciter accipitur. Uno modo viuere ẽ actus
primus ipsius viuẽtis: ⁊ secundũ hoc viuere idẽ
est ꝙ habere vitã vel viuum esse: ⁊ sic viuere vi
uentibus ẽ esse vt dicitur secũdo de anima. Alio
mõ dicitur viuere vti vita vl' exercere opera vi
te. Uiuere primo modo dictũ ẽ ab anima vege-
tatiua prout est forma substãtialis ⁊ actus corpo
ris: sed secũdo modo acceptũ est a vegetatiuo ꝑ
ut est potẽtia. Loquẽdo ergo de vegetatiuo vt ẽ
potentia dicit phs secũdo de anima ꝙ eius ope-
rationes sunt: generare: alimẽto vti: ⁊ augmen-
tum. Sicut enim dictũ est potentia vegetatiua
habet pro obiecto corpus ĩ quo est. Ad quod cor
pus tria sunt necessaria. Unũ est ꝙ habeat esse: ⁊
ad hoc ordinatur generatiua. Aliud ẽ ꝙ habeat
esse ꝑfectum. ⁊ ad hoc ordinatur augmentatiua.
Aliud est ꝙ in statu debito ↄseruetur: ⁊ ad hoc or
dinatur nutritiua. Inter istas autẽ potẽtias gene

ratiua est nobilior: vt dicit secundo de anima: q: nutritiua & augmētatiua deseruiunt generatiue: nutritiua vero augmētatiue. Itez q: generatiua exercet suam operationē quodāmodo in corpus exterius: q: nō generat corpus i quo est sed aliud magis accedit ad operationez anime sensitiue q̄ habet operationē suam in res exteriores. Nutritiua que est principiū cōseruationis viuentiū p restaurationem deperditi habet quattuor vires q̄ naturales appellant. s. attractatiuā que attrahit alimentū nutritiuū corporis retentiuā que illud retinet donec digeratur: digestiuā que illud digerit qd̄ attractiua attraxit & retentiua retinuit: expulsiuam que residuū ex nutrimento superfluuz expellit. Hec p quattuor qualitates primas operantur. Attractiua enim operatur p calidū & siccum. Retentiua per frigidū & siccum. Digestiua per calidum & humidū. Expulsiua per frigiduz & humidū. Uis vero augmētatiua est principium cremēti corporis & pfectionis debite quātitatis Uis autē generatiua est principiū producendi ꝯ se tale quale ipsum est: vt ex homie hominē: plantam ex planta. ¶ Hec vis generatiua habz tres vires secundū Auicennā. Prima est semenatiua que i masculis & feminis semen generat. Secunda est imutatiua: que virtutes que sunt in seminibus pmiscet cōtemperando secūdum q̄ cōplexioni cuiuslibet membri corporis formandi cōuenit. Tertia est formatiua que ex sic pmixtis seminibus mēbra format & configurat.

¶ De potentia sensitiua & quinq3 sensibus exterioribus. CA. III.

Viso de potētia vegetabili: videamus de sensibili potētia. Hec autē potentia sensibilis diuiditur: quoniā quedaz est apprehensiua & quedā motiua. Apprehensiua autē sensibilis diuidit in apprehēsiuā deforis & in apprehensiuam deintus. Apprehensiua deforis diuiditur in. 5. sensus exteriores. Horum autē distinctio secundū phm̄ accipiēda est secundū illud qd̄ per se ad sensum ptinet. Illud autez qd̄ per se ad sensum ptinet est obiectuz exterius. s. sensibile a quo sensus natus est imutari. Unde secundū diuersitatem imutationum sensus ab exteriori sensibili accipiūtur isti quinq3 sensus. Est autem duplex imutatio. Una inquantū forma imutatiōis vel similitudo forme accipitur in mutato secundum esse naturale vt calor in calefacto. Alia est spiritualis imutatio. s. quando similitudo imutātis recipitur i imutato secundū esse spirituale: vt similitudo coloris in pupilla que nō fit p hoc colorata. Spiritualis autē imutatio essentialis est sensui. q: sine illa nō ē sensus. Propter quod naturalia corpora nō sentiunt licet imutentur naturaliter: q: nō imutātur spiritualiter. Est ergo aliquis sensus in quo inuenitur imutatio spiritualis solum: vt in visu. In quibusdā autē cum imutatione spirituali inuenit imutatio naturalis. Hoc aūt pōt esse: vel ex pte organi: vel ex parte obiecti. Ex pte obiecti pōt esse imutatio naturalis dupliciter: vel secundū sonuz vt patet in auditu cuius obiectum est sonus. Qui cātur ex pcussione & aeris cōmotione. Alio modo pōt cōtingere imutatio ex parte obiecti secundū alterationē: vt pz in olfatu: cuius obiectū est odor. Qui cātur eo q̄ calidū alterat corpus ad hoc q̄ spiret odorē. Cuius signuz est q̄ odor magis sentit in estate. Alio modo pōt esse imutatio naturalis ex parte organi: & hoc ꝯtingit in tactu & gustu. Manus. n. tangens calidum calefit: & lingua humectat p humiditatem saporis. Horum aūt duorum sensuz distinctio ex hoc sumit: q̄ licet sensus gustus comitetur sensuz tactus in lingua nō tn̄ vbiq3. Uel possumus dicere q̄ organum tactus imutat primo & p se a qualitate que obijcit sibi ꝓprie: sed organum gustus ab illa que preambula est illi. Unde lingua nō fit dulcis vl' amara sed humectosa vel sicca. Uisus sic diffinit a damasceno libro secūdo ca. decimooctauo. Uisus est pmus sensus cui' organa sunt qui ex cerebro ꝓgrediunt nerui & oculi & sentit f̄m rationem primam coloris: dignoscit aūt & cum colore coloratum corpus. Dicit autez pmus sensus in cōstituendo aīal: q: sic tactus est pmus sensus: vt dicit secūdo de aīa: sed in apprehendēdo: & etiam quia prior est dignitate. Unde patet q̄ organum proximum: & extrinsecum visus sunt oculi. Primum autem & intrinsecuz sunt nerui visuales. Istius autem obiectum est color. ¶ Auditus est vis ordinata in neruis mollibus a cerebro procedentibus ad apprehendendum sonum causatum ex' aeris commotione constricti inter percutiens & percussum. Obiectum autem auditus est sonus: qui habet inmutare auditum per hoc q̄ habet tangere aerem quietum collectum in concauitate nerui auditus. ¶ Olfatus est vis ordinata in anteriori parte cerebri Cuius organi sunt nares & due mollicies similes capitibus mamillarum: per quas remittit ad cerebrum odorem sibi oblatum ab aere cui huiusmodi odor permiscetur. Gustus est vis ordinata in neruo expanso supra corpus lingue: ad apprehendenduz diuersos sapores resolutos ex corporibus contingentibus ipsam. Tactus est vis diffusa per ossa: carnem: & cutem: per quem apprehenditur: calor: frigus: humiditas: siccitas: duricies: & mollicies: asperitas: & lenitas. De vnitate tactus dicit Phylosophus secundo de anima q̄ est vnus in genere: Et diuiditur in multos f̄m speciem: & ideo plurium cōtrarietatū est.

Tamen potest dici vnus: q̄r ⁊ si sit plurium contrarietatem. oēs tñ ꝯtinentur sub vna ꝯtrarietate nobis ignota ⁊ innominata. Sicut aūt est in visu ꝙ vnum hꝫ organū publicū ex̄.s. pupillā: ⁊ aliud intra in quo fit iudiciū: sicut vult pħs in libro de sensu ⁊ sensato: ita est ⁊ in tactu: q̄r organū ī quo fit apprehensio est caro: ⁊ quelibet pars ſm equalitatē mixta. Illud aūt in quo vltimo fit iudiciū ē neruus interior ⁊ cerebrū: qđ lꝫ sit de se in sensibile: est tñ ꝓncipiuꝫ sentiēdi ipi neruo. Est aūt caro in tactu ⁊ organum ⁊ mediū: sꝫ rōne diuersorum q̄r rōne equalitatis ꝯmixtionis q̄ est in potētia respectu cuiuslibet excellentie qualitatū est organū Ratione vō equalitatis ꝯmixtionis ꝯsimilis existentis in ea: ē mediū illud deferens.

¶ De quattuor potētijs sensitiuis interioribus ſm earum naturas. CA.IIII.

Viso de virtute sensitiua apprehēsiua d̓ foris. Uidendū est de apprehēsiua deintus Cum.n. nā nō deficiat in necessarijs: vt dī.3. de aīa: tot potētias: ⁊ opationes oꝫ eē in aīali quot requirunť ad vitā aīalis pfecti. Requiriť aūt ad vitā aīalis pfecti vt nō solū apprehēdat rē cum actu est pñs: sꝫ etiā cuꝫ actu est absens: q̄r cū nō habeat oīa necessaria sibi ꝯiuncta: oꝫ ꝙ moueatur ad distantiā. Cum aūt moueať p apprehensionem nō posset moueri ad rem distantē ⁊ absētem nisi rem absentē apprehēderet. Cum ḡ p sensus exteriores apprehēdat rem solū q̄ꝫtum ad sui pñtiam: necesse habuit habere virtutē sensituā p quā rem absentē apprehēderet ⁊ eius spēm retineret: sicut ḡ sensus ꝓprij ⁊ sensus cōis ordinať ad apprehēsionē formaꝝ sensibiliū in rei pñtia sic ⁊ alie vires in rei absentia. Iste aūt vires apprehensiue sunt quinqꝫ sensus ſm Aui. sꝫ quattuor ſꝫ Aueroym. ꝓma est sensus cōis. scđa est fantasia. tertia ymaginatiua. quarta estimatiua seu cogitatiua. quinta memoratiua: ſm aūt Aueroym fātasia ⁊ ymaginatiua sunt eadem potētia. Ueriust tñ dī ꝙ sunt quattuor. sensus cōis ſm Aui. est vnus cui reddunť oīa sensata. Est ḡ sensus cōis a quo oēs sensus ꝓprij deriuanť: ⁊ ad quē oīs impressio eoꝝ renunciať: ⁊ in quo oēs ꝯiungunť. Eius.n. organum est ꝓma ꝯcauitas cerebri: a quo nerui sensuum particularium oriunť. ⁊ hinc est ꝙ q̄ꝫtuꝫ ad distinctionē spūs aīalis sensus ꝓprij deriuanť a cōi. q̄ꝫtum vō ad apprehēsionē ⁊ renunciationeꝫ sensus cōis fit in actu p ꝓprios. q̄r nihil apprehenderet: nisi p hoc ꝙ sensus ꝓprij redeunt ad ipum cum suis lucris: vt dicit Aui. Ista aūt potētia est aīali necessaria ꝓpter tria que habꝫ facere sensus cōis. Primum ē ꝙ hꝫ apprehendere oīa sensata oīa que sensus ꝓprius nō apprehēdit. Non.n. sensus ꝓprius ꝓmo ⁊ p se apprehēdit figuram vł motum: sed quasi p accidens: sensus aūt cōis p se apprehendit sensibiliā cōia que sunt q̄nqꝫ ſm pħm 2. de aīa.s. motus: quies: magnitudo: figura: numerus Est eni triplex sensibile: vt ibidē dič pħs vnum ē ꝓprium qđ.s. nō ꝯtingit alio sensu sentiri: ⁊ circa qđ nō ꝯtingit sensum ꝓpriuꝫ errare: vt visus circa colorē: auditus circa sonum. Aliud ē cōe quod diuidiť in quinqꝫ vt dcm̄ est: que p se respondēt sensui cōi. Tertiuꝫ dī sensibile p accidēs vt albū quod est darij filius: q̄r album sentiť p se cui accidit darij filium eē. Scđs act⁹ sensus cōis est apprehēdere plura sensibilia ꝓpria: qđ nō pōt aliquis sensus ꝓprius. Non.n. pōt aīal iudicare album esse dulce vł nō esse: vł ponere diuersitatem inter sensata ꝓpria: nisi sit aliquis sensus qui cognoscat oīa sensata ꝓpria: ⁊ hic est sensus cōis. Tertius vō actus est sentire actus ꝓprioꝝ sensuū vt cum sentio me videre. Non.n. pōt hꝰ sensus ꝓprius: vt ꝓbať.2. de aīa: q̄r vni⁹ sensus ꝓprij vnū est obiectum. Unde cuꝫ actus ⁊ obiectū visus.s. color sint duo cognoscibilia: iudiciū vtriusqꝫ nō ptinet ad vnū sensum ꝓprium. Scđa vis interior est fantasia que est motus factus a sensu ſm actum: vt dī.3. de aīa: q̄r fantasia ē potentia mota a spē sensibili p quā ⁊ sensus ꝓp⁹ ⁊ sensus cōis fit in actu. Non solū aūt moueť ab illa spē: sꝫ etiā ipam in absentia rei retinet: quam sensus cōis recipit. Recipere aūt ⁊ retinere in corporibus reducunť ad diuersa ꝓncipia. Nam humidū bene recipit ⁊ male retinet. Siccum vō econtrario bene retinet ⁊ male recipit. Cum ergo potētia sensitiua sit actus organi corporalis: oꝫ esse aliam potentiaꝫ: que recipit spēs sensibiliū ⁊ que cōseruat. Et hui⁹ organum est post organuꝫ sensus cōis in parte cerebri que sic nō habundat humido sicut ꝓma ps cerebri in qua situm est organū sensus cōis: ⁊ idō melius pōt retinere formas sensibiles re abñte. Tertia vis sensitiua est estimatiua: ⁊ huius necessitas sic pꝫ. Animal.n. nō solū moueť ꝓpter delectabile ⁊ ꝯtristabile ſm sensum: q̄r sic nō esset necesse ponere in eo nisi apprehēsionē ⁊ retentōem formaꝝ in quibus sensus delectatur vł horret: sꝫ aliquando fugit vł querit aliqua ꝓpter diuersas alias comoditates vł vtilitates: ⁊ nocumenta. sicut ouis fugit lupum nō ꝓpter indecētiam coloris vł figure: sꝫ quasi inimicū sue nature. Similiter auis colligit paleā: nō q̄r delectat sensum: sꝫ q̄r vtilis est ad nidificandū. Oportet ergo ponere ī aīali aliquod ꝓncipium pceptionis hmōi intentionum aliud q̄ꝫ fantasiam cuius inmutatio est a forma sensibili: nō aūt perceptio huiusmodi intētionuꝫ. Et huiusmodi virtus est estimatiua: que est apprehēsiua intētionum que p sensum nō accipiuntur. Unde algazel dicit. Extimatiua est virtus apprehendens de sensato quod nō est sensatū sicut ouis inimicitias lupi. Hoc eniꝫ nō facit per

oculum: sed per aliam virtutem que est in brutis hoc quod est intellectus in hominibus: sicut eniꝫ aliquis cognoscit per intellectum quod nõ cognoscit per sensum: licet nõ cognoscat: nisi accipiẽdo a sensu: ita estimatiua: lꝫ modo iferiori. Organuꝫ aũt huius potentie ponit in brutis in posteriori ꝑte medie partis cerebri. In homibus aũt eius organuꝫ ponit media cellula cerebri que sillogistica appellat. Unde licet q̃tum ad formas sensibiles nõ sit differẽtia inter hominẽ ⁊ alia aĩalia: co ꝙ fiunt per infusionem ⁊ sensibilibus exterioribus tñ q̃tum ad intentiões est differẽtia aliqua: sicut aliqua aĩalia ꝑcipiunt huiusmodi intentiones q̃ sunt bonum ⁊ cõueniens ⁊ nociuuꝫ solo instinctu naturali: Homo aũt vltra hoc per quãdam collationem: ⁊ ideo que in alijs aĩalibus dicit estimatiua nãlis: in homine dicit cogitatiua: que ꝑ quãdam collationẽ huiusmodi intẽtiones adinuenit que etiam rõ particularis dicit q: s. est collatiua intentionum indiuidualium: sicut rõ vniuersalis intentionum vniuersaliũ. Auicena vero posuit vnam potẽtiam inter estimatiuã ⁊ fantasiam cuius sit componere ⁊ diuidere inter formas ymaginatas: sicut cũ ex forma auri ymaginati ⁊ mõtis cõponimus vnã formã mõtis aurei: quã nunquaꝫ vidimus. Sed q: hanc operationẽ nõ vidimus nisi in hominibus: nõ debemus ꝓpter hoc ponere nouam potẽtiam sensitiuaꝫ. Ad hoc enim sufficit in homine virtus ymaginatiua vł fantasia: vt dicit Aueroys in libro suo de sensu ⁊ sensato.

¶ Quarta vis sensitiua interior est memoratiua vel memoria. Est aũt memoria ꝺm algazelẽ vis ꝯseruatiua harum intẽtionuꝫ quas apprehendit estimatiua: ⁊ ideo est archa intẽtionum sicut fantasia vł ymaginatiua est cõseruatrix formarum ⁊ archa illarum: ⁊ iste intẽtiones nõ sunt sensate sed a sensibus elicite. Organum autẽ huius potentie ẽ in posteriori cõcauitate cerebri. Unde Auice. 6. de naturalibus: vis memoralis est que est ordinata in posteriori ꝯcauitate cerebri: cõtinens qđ apprehendit vis estimatiõis de intẽtionibus ñ sensatis singularium ⁊ sensibilium. Differenter est aũt in hominibus ⁊ in brutis: q: in brutis memoria sola ꝓpric. Reminiscentia aũt minus prope q: ꝺm Auice. ⁊ Algazelem in brutis instinctus nature est loco inquisitionis vt ꝑ ꝓpriam intentionem veniat in ꝓpriam illius formaꝫ sensibilem ⁊ ex forma sensibili ⁊ ꝓpria ymaginatione in reꝫ a qua est accepta in preterito: ⁊ sic bruta obseruãt tempus vindicte ⁊ memorant iniuriarum: ⁊ beneficiorum: ⁊ ista recordatio subita est. In hominibus vero nõ solum est memoria: ſꝫ etiaꝫ reminiscentia: que fit per quandã collationẽ intẽtionũ indiuidualium preuiaruꝫ ad formas sillogistice discurrendo vsq₃ ad vltimũ quesitum. Istaꝫ aũt excellentiam nõ habent in homine estimatiua ⁊ memoratiua per id quod est ꝓprium parti sensitiue: sed ꝑ affinitatẽ ⁊ ꝓpinquitatẽ ad rõnem vniuersalem ꝑ quãdam influẽtiam. Semper enim virtus inferior fortificat ex cõiunctione sui cum virtute superiori: eo ꝙ supp̄remum nature inferioris attingit infimũ nature superioris: vt dicit Dyonisius. ¶ His visis patet quomodo est excellentia in potentijs aĩe sensitiue. Sensus eniꝫ ꝓprius nõ potest apprehẽdere sensata cõia ꝓ̃mo ⁊ per se ſꝫ quasi per accidẽs: sensus autẽ cõis põt. Item sensus ꝓprius nõ potest apprehendere nisi vnum sensatũ. Sensus vero cõmunis plura. Itẽ sensus ꝓprius nõ potest actum ꝓprium cognoscere: quod facit sensus cõmunis. Item sensus cõis nõ potest aliquid apprehendere: nisi ad presentiam rei extra. Fantasia aũt formam rei retinet re absente. Iteꝫ fantasia nõ potest apprehẽdere: nec retinere nisi formas a sensibilibus acceptas. Estimatiua autẽ potest intentiones circa huiusmodi formas apprehendere. Estimatiua vero lꝫ possit huiusmodi intẽtiones apprehẽdere nõ tamen retinere: quod habet memoratiua: ⁊ vltra hͦ nõ potest v̾tus sensitiua formam rei apprehendere: ⁊ abstrahere a cõditionibus mãlibus: ideo semꝑ forma apprehensa a sensu exteriori: siue interiori est particularis.

¶ De virtute aĩalis motiua sensitiua. CA. V.

Viso de virtute sensitiua apprehensiua: videndum est de virtute motiua. Motiua aũt sensitiua diuidit: q: quedam est nãlis quedam aĩatis. Naturalis est que nõ mouet per apprehẽsionem nec est subiecta imperio rõnis. ⁊ talis est virtus vitalis: ⁊ pulsatiua: que mouet artarias ⁊ cor ꝺm dilationẽ ⁊ ꝯstrictioneꝫ. Et huiusmodi est in corde sicut in ꝓprio organo. Unde solum hꝫ eẽ in aĩalibus ꝑfectis pulmonem ⁊ cor habentibus. Et hec vis ꝑ spirationẽ ⁊ respirationem est ꝓ̃ncipium ꝯtemperãdi calorem cordis ⁊ corporis. Motiua aĩalis est que mouet ꝑ apprehensionẽ: ⁊ hec diuidit: q: quedam mouet ꝑ moduꝫ dirigentis: quedã ꝑ modũ imperãtis: quedã ꝑ modũ exequẽtis. Motiue ꝑ modum dirigẽtis sunt fantasia ⁊ estimatiua: in q̃tum appetitui ostẽdunt formam vł intẽtionem ꝯueniẽtem vel disconueniẽtem. Fantasia enim mouet ostendendo formas sensibiles: estimatiua ostẽdendo intẽtiones. Motiue aũt imperantes ⁊ facientes motũ sicut ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis que sunt partes appetitus sensitiui. Concupiscibilis eñi est vis iperans motum: vt appropinquet ad ea que putantur necessaria vł vtilia ⁊ hoc appetitu delectandi. Irascibilis est vis imperãs motum ad repellendum id quod putat nociuum vł corrumpens ⁊ hoc appetitu vindicãdi aut vincendi. vis exe-

quens motum ipsum est vis exterior: que diffusa est in musculis et lacertis et neruis membrorum.

¶ Aduertendum tñ est quod sensibilitas et sensualitas differunt: quia sensibilitas cõprehendit oẽs vires sensitiuas tam apprehẽsiuas quam appetitiuas. Sensualitas aũt dicit ꝓprie partẽ aĩe sensibilis per quã est motus ad ꝓsequendũ vel fugiendũ quod apparet ꝯsentaneum vel dissentaneum voluptati aĩalis: et hoc est sm ordinẽ ad imperiũ rõnis. Unde sensualitas licet precerigat vires sensitiuas apprehẽsiuas quasi preambulas: tñ ad eẽntiam eius nõ ptinẽt sed appetitus sensitiuus. Estimatiua etiã valde ꝓpinqua est sensualitati: quia sibi ꝯfinis est: quia sensualitas dicit ordinẽ quendã ad rõnez. Ex quo patet quod in brutis nõ est sensualitas vocans ad peccatũ: sed in solis hominibus in quibus ꝓpter ordinẽ eius ad rõnem ẽ porta corruptiõis et ianua culpe.

¶ De potentia intellectiua. CA. VI.

Uiso de potentia vegetatiua et sensitiua dicendum est de intellectiua. ¶ Potẽtia aũt hec: pmã sui diuisione diuidit in apprehensiuam et motiuã vel appetitiuã. ¶ Hee due potẽtie solũ inueniunt in substãtiis spũalibus et intellectualibus: vt dicit Comẽtator sup .xi. metha.

¶ Ratio huius diuisionis ẽ: quia qualibet formaz sequit aliqua varia inclinatio. Sicut ergo formã nãlem sequit inclinatio vel appetitus nãlis. et formã sensibilẽ sequit appetitus sensitiuus: ita formam vniuersalẽ vel intellectualẽ apprehẽsam sequitur appetit⁹ intellectualis: et quia appetit⁹ itellectualis seqt apprehẽsiõez: iõ prius dicẽdũ ẽ de apprehẽsiuis quam de appetitiuis. Ad apprehẽsionem intellectualem duo pncipia sunt necessaria. s. intellect⁹ quo est oĩa facere. i. intellectus agẽs: et intellect⁹ quo est oĩa fieri. i. intellectus possibilis: vt dicit .3. de aĩa. Sicut. n. in qualibet nã sunt pncipia sufficientia ad generationẽ ꝓpriam vel operationẽ: ita in aĩa. ¶ Per vnam aũt et eandẽ potẽtiam nõ põt act⁹ intelligendi expleri: quia aĩa nihil intelligit nisi informetur spẽ ad quã est inpotẽtia sicut pupilla ad colores. ¶ Per illã potẽtiam aũt per quam recipit non potest educi in actũ: sed oportet quod educat in actum per aliud quod est actu et respectu intellectus possibilis et respectu spẽi intelligibilis. Cum aũt spẽs nõ recipiatur in intellectu possibili nisi depuret a sensibilibus mãlibus: et hoc nõ possit fieri nisi per id quod est actu ĩmãle: patet quod oportet ponere vltra intellectum possibilẽ intellectum agentẽ in aĩa: ita quod aĩa per aliam potentiã est in potentia: et per aliam est in actu respectu spẽrum intelligibiliũ: sicut videmus quod ignis quñ agit in aquam agit in eã per caliditatez quam habet actu: et patit ab aqua per frigiditatez quã habet in potẽtia et aqua habet eam actu: ita aĩa quia actu est ĩmãlis: est in actu respectu spẽi ĩmaterialis et in potentia respectu spẽi mãlis: et cum vult põt eam actu facere: et hoc per intellectum agentẽ. Est aũt in potentia respectu speciei inquantum nõ habet eã actu: et intm põt ab ea pati. Ex quo patet quẽ sit operatio intellectus agẽtis: quia abstrahere spẽs a mã et a sensibilibus mãlibus. Ista aũt abstractio non est intelligenda sm rẽ sed sm rõnem. Sicut enim videmus in potẽtijs sensitiuis quod licet aliqua sint cõiuncta sm rem: tñ illorum sic ꝯiunctorum. visus vel alius sensus põt vnum apprehendere altero nõ apprehẽso: vt visus apprehẽdit colorem pomi quod tñ saporẽ colori cõiunctum nõ apprehẽdit: sic multo fortius põt esse in potẽtia intellectiua: Quia licet pncipia spẽi vel generis nunquam sint nisi in indiuiduis: tñ põt apprehẽdi vnum nõ apprehẽso altero. vñ potest apprehẽdi aĩal sine hoĩe: asino et alijs spẽbus: et põt apprehendi homo nõ apprehẽso sorte vel platone et caro et ossa: et aĩa nõ apprensis his carnibus et ossibus: et sic semp intellectus formas abstractas. i. superiora sine inferioribus intelligit. Nec tñ falso intelligit intellectus: quia nõ iudicat hoc esse sine hoc: sed apprehẽdit et iudicat de vno non iudicãdo de altero. Obiectum aũt quod requiritur ad intelligẽdum est fantasma et similitudo rei pticularis que est in organo fantasie. Uñ sicut visio corporalis complet per tria. s. per colorem visũ obiectum per visum recipiẽtem similitudinem coloris per actum lucis sup colorem iradiantis: et de potentia visibili actu visibili facientis: ita intelligere fit per intellectum possibilem: vt recipientez similitudinem fantasmatis: et per operationem intellectus agentis speciem ĩmaterialem a fantasmate abstrahentis: et per ipm fantasma suam similitudinem in intellectũ possibilem ĩmpmentis. Aduertendum tñ quod fantasma nõ intelligit sicut color videt. Sed per tanto dicit obiectum intellectus: quia suam operationẽ nõ exercet sine fantasmate. ¶ Proprium aũt obiectum ipsius intellectus possibilis: est quod quid ẽ. i. quidditas ipsius rei: vt dicit .3. de aĩa. Sicut. n. ẽ gradus in potẽtijs ita obiectorum: quia sicut sensus exterior n tñ pt quantũ sẽsus interior: nec inferior: sicut intellect⁹ ita obiectũ sensus exterioris que sunt qualitates de tertia spẽ qualitatis. s. passibiles qualitates: nõ est ita altum sicut ꝓprium obiectum sensus interioris. s. sensus cõis. fantasie et ymaginatiue quod est quãtitas que imediate adheret substantie. Omnia aũt ista excellit sba rei: quia sicut qualitas nõ potest esse sine quantitate ita nec vtraque sine substantia. Sustantia ergo rei est id quod intellectus intelligit. Similitudo autez illius rei que est in aĩa: est illud quo formaliter intellectus rem extra intelligit. Fantasma autem est illud quo quasi effectiue intelligit in acquirendo sciam. Intellectus autez agens est qui oĩa illa actu agit et facit. Intellectus vo possibilis est qui spẽm recipit: et actum intelligendi elicit: et sic so-

bus intellectus possibilis est qui est subiectū sciē tie maxime acquisite. Intellectus aūt agens est q nihil recipit: sed est potentia aīe quo omnia facit actu intelligibilia que per nām suam sunt potentia solum intelligibilia: cum habeāt mām que intellectum impedit: qꝛ vnūquodqꝫ intelligitur inquantum hꝫ esse immāle. Intellectus aūt possibilis cuius solius est recipere spēm intelligibilē quadrupliciter pōt ꝯsiderari. Uno modo sm ꝙ est omnino in potentia ad scientiā: ⁊ sic est ante itelligere ⁊ hoc modo appellat a phis māls. i. potentialis quasi nullo modo actu. Secūdo modo pōt ꝯsiderari vt hꝫ aliquā dispositionem ad sciētiam sed incōpletam: vt cum hꝫ principia per se nota alicuius scientie: ⁊ sic appellat intellect⁹ dispositus. Tertio modo potest considerari prout hꝫ habitum scientie: nō tñ vtit habitu: ⁊ sic appellat intellectus perfectus in habitu. Quarto modo sm ꝙ actu ꝯsiderat sm habitum: ⁊ sic dicitur intellect⁹ adept⁹ in actu: ⁊ de isto intellectu volunt quidam intelligi illud verbum phi in. 3. de aīa: ꝙ intellectus nō qñqꝫ intelligit qñqꝫ non sed semp. Iste aūt intellectus possibilis lꝫ sm diuersas eius perfectiones ⁊ operatiōes diuersimode nominet nō tñ pōt aliquo modo multiplicari sm sbam potentia: cuius rō est: qꝛ vt dictū est potentia diuersificat nisi sm diuersam rōnē obiecti. Nunc autē sic est ꝙ quādo potentia aliqua ordinatur ad aliquod obiectum sub ratione vniuersali obiecti: non diuersificatur potentia illa sm diuersitatem particularium differentiarum obiecti. Unde visus qꝛ respicit colorem sb vniuersali rōne coloris nō diuersificat sm diuersitatem albi ⁊ nigri: qꝛ nec album nec nigrū cōsiderat nisi inquātum coloratum. Cum aūt itellectus possibilis sit quo est omnia fieri: vt dicit 3. de aīa. Respicit obiectum suū sub rōne cōmuni entis: ⁊ ideo sm nullam differētiam entis potest diuersificari potentia intellectiua apprehēsiua. Respectu tñ istius obiecti diuersificat itellectus agens ⁊ intellectus possibilis: qꝛ respectu obiecti eiusdem oꝫ esse aliam potentiam actiuā ⁊ aliam passiuam: vt dcm̄ est. Ex hoc pꝫ ꝙ idē sit intellectus speculatiuus ⁊ practicus: cuius rō est: qꝛ illud qđ accidētalr hꝫ se ad rōnem obiecti quam respicit aliqua potētia nō diuersificat potentiam: qꝛ eni accidit colorato ꝙ sit magnum aut paruum: hō vl asinus: ideo oīa ista per vnā potentiam visiuā apprehēdunt. Constat aūt ꝙ accidit apprehēso per intellectum ꝙ ordinet ad opus vel nō ordinet. vñ cum sm hoc differāt intellectus speculatiuus ⁊ practicus: qꝛ finis speculatiui est sola veritas: practici vo opus vt dicit scđo meth. manifestum est ꝙ sunt vna potentia: quod aperte vult phs. 3. de aīa: vbi dicit ꝙ intellectus speculatiuus extensione. s. apprehēsi ad opus fit practicus. Ex quo pꝫ ꝙ solo fine differunt. Ex hoc etiam apparet ꝙ intellectus ⁊ intelligentia non sunt diuerse potentie: sed differūt sm ꝙ intelligētia accipit a phō nō quidem sicut potētia a potentia sed sicut actus a potentia. Intelligentia enim est actus ipsius intellectus qui est intelligentia iuxta illud phi. 3. de aīa. Indiuisibilium intelligentia est in quibus nō est falsū. Intelligentia tñ aliquando a phis accipit pro natura vl substantia separata: que intelligentia dicit: quia semper intelligit. Intellectus aūt a rōne differre nō potest quod patet si eorum actus diligenter consideret. Intelligere est veritatem simplici intuitu ꝯsiderare. Ratiocinari aūt est de vno intellecto aliud ꝓcedere ad veritatē intelligibilem cognoscēdā: vnde rō incipit semꝑ ab intellectu ⁊ ad itellectū terminat. Unde pꝫ ꝙ rōcinari ⁊ intelligere differunt sicut moueri ⁊ quiescere. Constat autem sm phm secundo celi ⁊ mundi ꝙ ꝑ eandē potentiam mouet aliquid ad locū ⁊ quiescit in loco in corporalibus: ergo multo fortius in spiritualibus per vnam ⁊ eādem potentiam rōcinamur: ⁊ intelligimus: veritatem inquirimus: ⁊ inuentam intelligimus. ¶ Ratio etiam superior ⁊ inferior diuerse potentie esse nō possunt: qꝛ ratio inferior ex hoc dicit ꝙ rebus inferioribus intendit: ratio superior: qꝛ superioribus. Superioribus autē intēdere pōt dupliciter: vno modo speculando ea in se ipsis. Alio modo accipiendo ex ipsis regulas iferiorum agendoꝝ. Ista aūt duo obiecta. s. tpalia ⁊ eterna compant ad cognitionē nostrā dupliciter. Uno modo sm viā inuētionis: ⁊ sic res tpales sunt nobis via deueniēdi in eterna iuxta illud. Ro. 1. Inuisibilia dei ꝑ ea que facta sunt intellecta ꝯspiciuntur. Alio modo ꝑ viam resolutionis: ⁊ iudicii: ⁊ sic ꝑ rōnes eternorum tpalia disponimus. Nunc aūt sic est: ꝙ licet medium ⁊ illud ad quod ꝑ medium deuenit possint ad diuersos habitus ꝑtinere: nunqꝫ tñ ad diuersas potētias: sꝫ ad eandem: vñ lꝫ pncipia ⁊ ꝯclusiones ꝑtineant ad diuersos habitus: qꝛ pncipia ad habitum intellect⁹ pncipiorū: ꝯclusiones ad habitū scientie ꝯclusionum. tñ vtraqꝫ ꝑtinet ad eandem potētiam. Ergo ꝯsideratio eternorum licet ad alium habitum ꝑtineat qꝫ consideratio tēporalium: qꝛ illa ad sapientiam que est de eternis: ista ad scientiā que ē de temporalibus: tamē oportet ꝙ ad eandē potentiam pertineat vtrorumqꝫ consideratio. Dicitur tamē pars superior ⁊ inferior: qꝛ pars a partitione dicit: vbi autem lꝫ nō sit partitio potentiarum: tñ partitio habituū ⁊ officiorum est ibi: ⁊ ideo dicunt ab Augustino due partes.

¶ De voluntate ⁊ libero arbitrio ꝙ sunt idem. C. A. VII.

Viso de apphensiua intellectiua: videam⁹ de motiua vel appetitiua que dicit̄ volūtas. Voluntas aūt est duplex. Una naturalis alia deliberatiua. Potest.n. voluntas moueri motu naturali sicut alie potentie: ⁊ hoc ad saluationem nature: ⁊ sic dicitur voluntas naturalis. Alio modo potest moueri ad aliqd̄ fm q̄ abūdat ab alijs in libertate: sequendo suū motorem quī est intellectus vel fantasia: ⁊ sic est indeterminata respectu intelligibilium. Unde sic est deliberatiua. Nec tamen sunt diuerse voluntates sed vna diuersimode mota vel mouens seipām. Ista aūt voluntas p irascibilem ⁊ concupiscibilem nō diuidit̄ sicut appetitus sensitiuus: q: respicit bonū sub particulari rōne boni sicut ⁊ sensus particularem rōnem boni apphendit. Ideo fm particulares rōnes bonoꝝ diuersificant̄ appetitus sensitiui. Concupiscilis.n. respicit ppriam rōnem boni inq̄tum est delectabile fm sensum ⁊ conueniens nature. Irascibilis aūt respicit particularem rōnem boni fm q̄ est repulsiuū ⁊ pugnatiuū eius qd̄ infert nocumentū. Voluntas aūt respicit bonum sub vniuersali rōne boni: ⁊ ideo non diuersificant̄ in ea potētie fm diuersas particularium bonorū rōnes fm concupiscibilem ⁊ irascibilem. Voluntas aūt deliberatiua ⁊ liberum arbitrium idem sunt. Non.n. potest esse habitus vt quidā dixerūt q: per habitus nos habem⁹ determinate ad passiones ⁊ actus bene vel male vt dicit̄ secūdo ethicoꝝ: liberum aūt arbitriū indifferenter se hꝫ ad bene agēduꝫ vel male. Unde opꝫ dicere q̄ sit potentia eadem.s. cum voluntate. Nō tamē nominat volūtatem absolute: sed per comparationeꝫ ad rōnem inq̄tum.s. manet in ea virtus rationis deliberantis. Unde sicut velle est voluntatis absolute: ita eligere est liberi arbitrij inq̄tum in ea manet virtus rōnis. Licet autem sit potētia: tñ p actum suū aliquando nominat̄. Unde dicit̄ liberum arbitrium quasi liberū de rōne iudiciuꝫ. Facultas etiam dicitur q: potentia est expedita ad operādum. Dicit̄ etiā habitus a Bernardo: non put habitus diuidit̄ contra potētiam: sed put dicit aliquam habitudinem per quaꝫ aliquis eodē modo se hꝫ ad actum. Unde breuiter eodem modo comparat̄ liberum arbitrium ad volūtatem: sicut ratio ad intellectum. Quia sicut ratio p discursum vnius ad alterum cognoscit: quod intellectus simplr̄ ⁊ absolute facit: sic liberum arbitriuꝫ est appetitus alicuius ad aliquid consequendum. Unde est eorum que sunt ad finem. Voluntas autem est appetitus rei absolute. Unde dicitur esse ipsius finis qui ppter se appetit̄.

¶ In qbus potentijs anime est peccatum ⁊ in quibus non. CA. VIII.

Viso de potētijs anime: videndum est in quibus potest esse peccatum: ⁊ in quibus nō. Dicēduꝫ est ergo fm Gregoriū q̄ omnis creatura nomine hōis intelligit̄: q: cum oī creatura habet aliquid cōmune. Habet enī esse cum lapidibus: viuere cum arboribus. sentire cū bestijs: itelligere cum angelis. Rōne vo qua homo hꝫ esse nō conuenit ei aliquis motus: q: sic mot⁹ conueniret omnibus entibus. Rōne vo qua viuit sentit: ⁊ intelligit: ꝯuenit ei triplex motus.s. naturalis: aīalis: ⁊ rōnalis. Motus aūt naturalis ē fm necessariam iclinationē pter alicuius delectabilis apphensionē. Et q: vbi necessaria est iclinatio ibi nulla subiectio vel obediētia ad rōnem: iō mot⁹ naturalis in hoīe sicut ē mot⁹ nutritiue: augmentatiue: generatiue fm q̄ sequuntur nature necessitatē ⁊ antecedūt apphensionē nō possunt esse subiectū peccati eo q̄ peccatū aliquo modo ē voluntarium ⁊ rōni subiectū. Unde in actib⁹ partis vegetatiue nō pōt esse peccatū. Motus vo aīalis sequit̄ delectabilis apphensionē: ⁊ hꝫ eē in appetitu sensitiuo q est rōnalis per participationē. Unī dicit phus pmo ethycoꝝ in fine. Est itaq3 aliquo modo obedibile rōni: ⁊ si nō simplr̄ ppter corruptionē ⁊ infectionē. Unde q: peccatū ē actus moralis ⁊ ordinat⁹: pōt eē in illa potētia que subiacet aliquo modo pncipio morali.i. volūtati. Quia tñ actus eius vel motus aīales non oīno subsunt iperio volūtatis: q: nō eliciunt̄ nec imparant̄ a volūtate sicut motus deliberationē sumētes sed soluꝫ pmittunt̄ a rōne ⁊ volūtate: ideo lꝫ habeant rationem peccati: tñ incōpleti: quod est peccatū veniale: non aūt cōpleti: quod ē mortale. Quia ḡ peccatum attribuit̄ vt subiecto potentie q̄ ipꝫ elicit vel ē pncipium ei⁹: ideo in sensualitate que noīat appetitum sensitiuū in hoīe: vt dcm̄ ē in distinctiōe potentiarū aīe: pōt esse peccatum veniale tanq̄ i subiecto: nō aūt peccatum mortale. Motus autē rōnalis ē q est fm rōnem liberā p quā dꝫ actus ordinari in debitū finē. Unde si deordinet̄ a debito fine hꝫ actus rōnem peccati: cū rōnis sit actū suū ordinare. Ratio aūt hꝫ duplicem actū. Unū fꝫ se p comparationē ad obiectū suū quod ē cognoscere aliquod ppriū veꝝ: q ē tunc inordinat⁹ qñ rō nō recte se hꝫ circa ea ad que tenet̄ ⁊ dꝫ: ⁊ sic inordinatio causat̄ ex ignorātia. Aliuꝫ actū hꝫ rō inq̄tum ē directiua humanoꝝ actuū. Et iste actus ē imperare vel coercere vires iferiores: ⁊ p istum actum peccat quando imperat quod nō dꝫ imperare: vel nō coercet quod dꝫ coercere. Nec cōtra istud ē q̄ peccatū dicit̄ esse in volūtate. Ratio.n. quodāmodo pcedit volūtatem: quodāmodo volūtas rōnem. Quia ratio dirrigit volūtateꝫ: ⁊ voluntas mouet rōnem. Et ideo motus volūtat̄ ē rōnalis: ⁊ motus rationis volūtarius. In rōne ū

superiori potest esse peccatuz tam mortale q̃ veniale. Ratio enim superior hʒ ferri in obiectuʒ ꝓprium ⁊ in obiecta viriũ inferiorꝫ. In obiecta virium inferiorꝫ nõ fertur nisi in cõsulẽdo eis leges eternas: ⁊ ideo in ea fertur ꝑ modũ deliberationis. Unde si obiectum virium inferiorꝫ est de genere suo mortale peccatum: actus etiam mot⁹ superioris rõnis est mortale peccatum: si autẽ sit in genere peccati venialis erit veniale: vt pʒ cũ qs consentit in verbum ociosum. Circa ꝓprium aũt obiectum hʒ ratio superior duplicem motũ: vnũ s. simplicem intuitum sui obiecti: ⁊ ille motus potest esse subitus circa diuina ⁊ inordinatus. Et q: inordinatio subita sine deliberatione non est peccatum mortale: ideo talis actus est peccatum veniale: vt subitus motus infidelitatis: q̃uis infidelitas sit peccatum mortale. Alius ẽ act⁹ superioris rõnis circa obiectuʒ ꝓpriũ per deliberationẽ: vt cum occurrit motus infidelitatis de resurrectione mortuorꝫ: ⁊ statim occurrat resurrectioneʒ mortuorꝫ a lege dei traditam: si post conscientiaʒ legis habeat motum infidelitatis: tunc ille mot⁹ deliberatus ẽ: ⁊ ẽ peccatuʒ infidelitatis completum ⁊ mortale. Et sic pʒ q̃ ratio inferior põt peccare venialiter ⁊ mortaliter: sed non sine cõsensu vel negligentia superioris. Ratio võ superior q̃n q̃ʒ venialiter quandoqʒ mortaliter: ⁊ in comparatione ad obiecta virium inferiorꝫ: ⁊ in comparatione ad obiectum ꝓprium. Ipsa autem voluntas maxime subiectũ peccati hʒ esse: q: nullus actus ẽ peccatum nisi aliquo sit volũtarius: sicut actus anime ipsius voluntatis: cum nullus actus sit ita ꝓprie bonus vel malus bonitate vel malitia morali sicut actus volũtatis. ¶ Et q: actus volũtatis non trãsit in exteriorem mãm sed manet in agente cuius est perfectio: ideo talis actus ẽ in volũtate sicut in subiecto. ¶ Unde ⁊ in voluntate completissime hʒ esse peccatũ: ⁊ in alijs potẽtijs hʒ q̃ volũtati subdunt̃ vt visum est.

¶ Explicit opusculũ quadragesimũ tertium diui Thome aq̃natis de potentijs anime.

¶ Incipit opusculum quadragesimum quartuʒ eiusdem de tempore.

¶ Q tp̃s hʒ esse extra materiã. CA. I.

Sicut vult philosophus. 2. methaphysice difficultas in cognoscendo veritatẽ causat̃ ex duobus: q: causat̃ quãdoqʒ ex parte nostra: quãdoqʒ ex parte rerum cognoscibilium. Cum. n. vnũquodqʒ cognoscat̃ ꝫm q̃ est in actu: que ꝫm se sunt maxime actu ꝫm se sunt maxime cognoscibilia. Unde q̃ intellect⁹ noster ad eorꝫ cognitionẽ nõ attingat hoc nõ est ex parte eorꝫ ſʒ ex parte nostra. Illa võ que minimã entitateʒ habẽt ꝫm se sunt minime cognoscibilia. Unde q̃ ea ignoremus hoc nõ solũ est ex parte nostra sed etiã ex parte eorꝫ. Talia aũt sunt materia ꝑma que ꝫm se nõ est ens in actu ⁊ oĩa successiua: que ꝫm se tota nõ extãt: sed ꝫm aliquid indiuisibile sui õ numero quorꝫ ẽ tempus. Ex quo sequit̃ q̃ difficile ẽ cognoscere qd sit tẽpus. Ad cognoscendũ tamẽ quid sit opʒ cognoscere an sit: q: impossibile ẽ cognoscere de aliquo qd sit ignorato an sit. ¶ Dubitat̃ ergo ꝑmo an tempus sit ⁊ videtur q̃ nõ: q: illud qd̾ cõponit̃ ex partib⁹ que non sunt videtur nõ esse. Entitas. n. totius videt̃ consurgere ex entitate partium: tempus aũt componit̃ ex ꝑterito ⁊ futuro que nõ sunt: ꝑteritum. n. fuit ⁊ non est: futurum aũt nõdum ẽ. videt̃ ergo tempus nõ esse. Nec potest dici q̃ aliqua pars temporis sit. s. ipm nũc: q: nũc pars tẽporis nõ est. Omnis. n. pars aliquotiens accepta mẽsurat totum aut saltem oĩs pars cadit in compositione totius. Nũc aũt multotiẽs acceptũ nõ mẽsurat totum tp̃s: nec iterum ex ipsis nõ componit̃ tempus vt pbat̃. 6. phyꝯorꝫ: eo q̃ ex indiuisibilibus nõ potest componi aliquod cõtinuũ. Unde manifestũ ẽ q̃ nunc nõ est pars tẽporis. Nihil ergo qd̾ sit pars temporis de tempore existit. ¶ Rñdeo dicẽduʒ q̃ necessarium ẽ tempus esse: quod pʒ q: oĩa generabilia ⁊ corruptibilia tẽpore mẽsurant̃. Accipiũt. n. ꝑncipium ⁊ finem sui eẽ in tpe vt vult phs. 4. phyꝯorꝫ. Si ergo tempus nõ esset: nihil eẽt generabile vl̾ corruptibile quod ẽ incõueniẽs. Tẽpus ergo est. ¶ Fuerũt tñ q̃dam ꝓpter rõnem supius inductã: dixerũt tẽpus nõ esse nisi in aĩa. Qui ad ꝯfirmandã suã positionem adducũt duas rõnes. Prima est q: cũ tempus sit numerus mot⁹: aut erit ĩ materia numerabili aut in aĩa numerãte: nõ ꝑmum q: materia numerabilis temporis nõ ẽ nisi ꝑus ⁊ posterius in motu in quib⁹ nihil potest eẽ: cũ ipsa sint nõ entia. Sequit̃ ergo q̃ tẽpus soluʒ sit in aĩa numerãte. Secũda est ratio q: si tempus eẽt ĩ re extra tanq̃ numerus alicui⁹ mot⁹ exterioris: tunc sequit̃ q̃ qui nõ apꝑhenderet motum exterioreʒ: nõ apꝑhenderet tempꝰ cui⁹ oppositum vult phs 4. phyꝯorꝫ: q dicit q̃ si sumus in tenebris ⁊ nihil patiamur ꝑ visum ab exterioribus visibilib⁹: nec sentiam⁹ aliquem motum exteriorꝫ corporꝫ dum tamẽ fiat aliqs motus in anima per successioneʒ cogitationum vel ymaginationum semper sentimus tẽpus. Ex quo sequit̃ q̃ tempus semp sequatur motũ qui est in aĩa ⁊ q̃ solum sit in aĩa. Huius opinionis fuit Galienus cui etiam intãtum ꝯsensit Auerroys q̃ dixit tp̃s ꝫm quid esse extra aĩaʒ: scdm võ complementũ sui esse soluʒ in aĩa. Istud non põt habere veritatem: q: cũ tp̃s sit numerus

motus ꝛ sit numerus numeratus: sic ē necesse eē
tempus sicut ꝛ motum. Cōstat aūt ꝙ motus ē in
re extra: ergo ꝛ tp̄s ē in re extra. Item q̄titas cōti
nua ē vera res extra aīam: tempus aūt ē vera q̄
titas continua: ergo impossibile ē ꝙ sit in anima.
Et ideo dicēduz ꝙ tēpus sit in re extra. ¶ Ad cu
ius intellectum ꝯsiderādū ē ꝙ cum numerus sit
in reb⁹ numeratis: sicut depēdet esse reruz nume
ratarū ab itellectu numerāte: ita ꝛ numerus. Esse
aūt rerum numeratarū nō depēdet ab intellectu
nostro sed ab itellectu q̄ est causa rerū sicut ē intel
lectus diuinus: ergo nec numerus rerum depen
det ab itellectu nostro. Tēpus aūt numerus mo
tus ē. Et ideo sicut motus nō dependet ab intel
lectu nostro ita nec tp̄s. Sūt tn̄ q̄dam q̄ dicūt esse
motus depēdere ab aīa: q: cū motus sit aliquod
successiuū partes ei⁹ que sunt p̄us ꝛ posterius non
habēt eē in re extra sed solū in aīa comparāte p̄o
rem dispositionē mobilis ad posteriorem. Et iō
solum hꝫ esse in aīa simplr ꝛ q̄tum ad esse suum
perfectū. In re aūt extra hꝫ esse solū ſm aliquod i
diuisibile sui: ꝛ illud esse ē imꝑfectū esse ꝛ ſm q̄d.
Et idē dicūt ipsi de tēpore. ¶ Illud nō pōt stare:
q: illud in quo mot⁹ ē ſm esse suū cōpletū ꝛ ꝑfectū
necessario mouet̄. Si ergo motus ſm esse suum
completū esset in aīa: aīa necessario moueret̄ ꝙ ē
inconueniēs. Et ideo itelligendū ē ꝙ omne eē ab
actu ē. Actus aūt est diuisibilis vt vult phs. 9. me
thaphysice. Est. n. act⁹ q̄dam totus simul existēs:
sicut aīa aut albedo. Et ē alius actus successiuus:
vt dies: ꝛ agon: infinitum ꝛ vacuum: de numero
quoꝝ sunt ꝛ motus ꝛ tēpus. Cum ergo esse sequa
tur actum ꝛ modus essendi sequet̄ modum act⁹.
Esse igit̄ quod est ab actu p̄mo ē esse simul. Et ta
le ē esse cōpletum quod debet̄ rei ꝑfecte p p̄mum
actū. Esse v̄o quod est ab actu secundo. s. ab actu
successiuo ē esse successiuū. Et tale ē esse perfectuz
quod debet̄ tali actui vel rei ꝑfecte p talem actū.
Et ideo eē ꝑfectum ipius motus ꝛ tp̄is quod de
betur vtriqꝫ ſm rōnem ꝓprie speciei: non ē esse si
mul existēs sicut ipsi dicūt sed ē esse in successione
quod ē ſm aliq̄d indiuisibile ipsoꝝ. ¶ Ad rōnes i
oppositū pꝫ solutio. ¶ Ad p̄mum dicēdum ꝙ p̄
teritum ꝛ futurū nō sunt sic vt simul sint: nec hr̄e
quirit̄ ad esse tēporis cum sit successiuū vt decla
ratum ē: hꝫ tamen esse per aliq̄d idiuisibile sui q̄d
continuat ea. s. p ip̄m nūc. ¶ Ad alias rōnes ꝓbā
tes tēpus esse in aīa dicēdum ē. Cū arguit̄: tēpus
cū sit numerus aut hꝫ esse in materia numerabili
que sunt p̄us ꝛ posterius: dicēdum ꝙ tēpus hꝫ eē
in p̄ori ꝛ posteriori motus. Et cū dicis ꝙ hec non
sunt: verum ē sub esse ꝑmanenti: habēt tamē esse
successiuū vt dcm̄ est. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ tē
pus sequit̄ motū exteriorem aliquē. s. p̄mum mo
tum: nec obstat hoc q: apphensio quocūqꝫ motu
cōp̄hendit̄ mot⁹ p̄mus saltem virtualiter eo ꝙ
ipse ē causa omnis trāsmutationis. ¶ Quia v̄o di
ctum ē ꝙ tp̄s cum sit successiuū hꝫ esse solum per
aliquod idiuisibile sui quod ē nūc: nō irrationabi
liter dubitat̄ vtrū sit vnum ꝛ idē nūc in eodē tem
pore: an aliud ꝛ aliud. Videt̄. n. ꝙ sit vnum ꝛ idē
q: sicut impossibile est duas partes temporis si
mul esse nisi vna ꝯtineat aliam sicut annus men
sem: mensis septimanā: septimana diem: ita im
possibile ē duo nūc in tempore simul esse cū vnuz
nō ꝯtineat alterum. Si ergo p̄mum nūc non pōt
simul esse cum posteriori: necesse ē p̄mum eē cor
ruptum. Omne aūt quod ē corruptū: corruptum
ē in aliquo nūc. Nūc ergo quod ē corruptū: aut est
corruptum in se ipso aut in aliquo posteriori: non
in se ipso quia tunc est nec in aliquo posteriori: q:
aut hoc esset in nūc mediato: aut in nūc imediato
nō in nūc imediato: q: vnum nūc non ē cōtinuum
alij nūc sicut nec pūctus pūcto vt ꝓbat̄. 6. phycoꝝ
Nec pōt corrumpi in nūc mediato: q: inter queli
bet duo nūc ē tempus mediū sicut iter q̄libet duo
pūcta ē linea media. In quolibet aūt tempore sūt
infinita nūc. Si ergo nūc p̄us corrūperet̄ in nunc
posteriori mediato sequit̄ ꝙ haberet esse cū īfini
tis nūc medijs quod ē impossibile. Impossibile ē
ergo duo nūc esse in tempore. Oppositum huius
videt̄ dupliciter. ¶ Primo q: cuiuslibet ꝯtinui
finiti sunt duo termini ad minus: nūc aūt termi
nus temporis ē: ꝛ ē accipere tempus finitū: ergo
ad minus sunt duo nūc in tempore. ¶ Secundo
q: illa dicunt̄ simul esse que sunt in eodem nūc tē
poris. Si ergo nō essent plura nūc in tp̄e sed vnū
tm̄: sequit̄ ꝙ ea que fient post millesimū annū si
mul essent cū hijs que sunt hodie. Hoc aūt ē im
possibile. ¶ Intelligendū ꝙ sicut dictum ē eē suc
cessiuoꝝ consistit i hoc ꝙ existant ſm aliquid indi
uisibile sui: q̄d manifestari pōt: q: quelibet pars
cuiuslibet successiui diuisibilis ē in diuersas par
tes. Si ergo aliquod successiuū existeret non solū
ſm aliquid idiuisibile sui sed ſm aliquam sui par
tem: sequit̄ ꝙ multe partes alicuius successiui si
mul essent quod ē contra rōnez successiuoꝝ. Spe
cialius aūt possumus hoc ꝓbare de tēpore quia q̄
libet pars tp̄is ē tempus. Si ergo aliqua pars tē
poris existeret: sequit̄ ꝙ tēpus ſm se existeret q̄d ē
falsum. Existit ergo tēpus ſm aliq̄d sui indiuisibi
le illud aūt ē nunc. ¶ Hoc supposito dicēdum est
ꝙ vnum ꝛ idē nūc ē in toto tempore ſm sbam: dif
ferēs ſm esse ꝛ rōnem. Cui⁹ ratio ē q: ipsi nūc q̄d
est i tp̄e aut succedit aliud nūc: aut aliqua pars tē
poris nō aliud nūc: q: vnum nūc non pōt ꝯtinuari
alij nūc: nō aliqua pars tēporis q: nulla pars tem
poris ſm se existere pōt vt ꝓbatum ē ergo impos
sibile ē ꝙ vnum nūc succedat alij nūc in tempore
¶ Preterea sicut se hꝫ illud quod fert̄ ad motū:

ita nūc ad tēpus: q: sicut p illud quod fert cognoscimus motū ꝛ prius ꝛ posterius in motu inq̄ntū videmus illud quod mouet aliter ꝛ aliter se habere ita p nūc determinat prius ꝛ posterius in tempore Sed quod fert vnum ē ꝛ idem ſm substantiam in toto motu: aliud ꝛ aliud ſm esse inq̄ntum ē alibi ꝛ alibi: ergo ꝛ ipm nūc vnum ꝛ idē ē in toto tpe ſm sbam: aliud ꝛ aliud ſm esse inq̄ntum. s. cōsiderat in alio ꝛ alio successu temporis. Nec valēt rōnes prius adducte. Cum enim dicitur ꝙ cuiuslibet finiti sunt duo termini ad minus: dicēdum ꝙ cuiuslibet continui finiti pmanentis sunt duo termini differētes ſm rem: continui vō finiti successiui nō opꝫ ꝙ sint duo termini ſm subiectum ſꝫ solum ſm rationē. Et preterea falsum supponit ratio in hoc ꝙ ponit ꝙ est dare tempus finitū. Non enim ē accipere aliquod tempus actu finitum et terminatū per nūc nisi ſm ymaginationē nostraꝫ vel per relationem ad aliquē motum qui in tempore terminat. Totum enim tempus ſm se continuū ē: nec est actualiter vna pars diuisa ab alia. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ non dicūtur esse simul ſꝫ tempus quecūqꝫ sunt in nūc eodem ſm substātiā sed que sunt in eodē nūc ſm esse ꝛ ſm rōnem. Illa autē que fient post millesimū annum ꝛ que sūt hodie lꝫ sint in eodē nūc ſm substantiā nō tamē sunt in eodē ſm eē: ꝛ ideo non opꝫ ꝙ dicant eē simul.

¶ Qꝫ tps nō ē motus ſꝫ aliqd eius. CA. II.

Viso ergo ꝙ tempus sit: inquirendum ē qd sit. Est aūt considerandū ꝙ tempus non ē motus sicut quidam opinati sunt tempus esse motū celi: qui circulatio dicit: quia quelibet pars tēporis ē tempus: Si ergo tempus esset circulatio sequeret ꝙ quelibet pars circulationis esset circulatio quod tamē falsum est. ¶ Item oīs motus est velox vel tardus: tēpus aūt nec tarduꝫ est nec velox: ergo tempus non est motus: minor pꝫ quia velox ꝛ tardum determinat tempore: tēpus aūt non determinat tempore nec q̄ntum ad q̄titatem suā nec q̄ntum ad qualitatē. ¶ Secūndo considerandū ꝙ lꝫ tēpus nō sit motus non tamen ē sine motu. Cū enim nos nō trāsmutamur ſm cognitionē nostrā per successionē cognoscibilium tūc nō apphendimus tēpus: quia nec apprehendimꝰ motū sicut accidit his qui fabulant dormisse i sardo apud heroes. Ibi. n. reddebant aliqui insensibiles pp̄ter quasdā incantationes qui excitati dicebant se vidisse quedā mirabilia. Tales aūt qui excitabant nō pcipiebant tēpus quod fuerat eo ꝙ copulabāt primū nūc in quo dormire ceperāt posteriori nūc in quo excitati fuerāt ac si nō fuisset tēpus mediū. Sicut ergo si nihil fuisset mediū inter illa duo nūc non fuisset tps: ita qa nō pcipiebāt mediū nō pcipiebāt tps: sic ḡ nō pcipimꝰ tps: q: nō pcipimꝰ motū. Cum aūt pcipimꝰ motū ꝛ determinamꝰ prius ꝛ posteriꝰ in ipo tūc pcipimus tps. Relinquit ḡ ꝙ lꝫ tps nō sit motꝰ nō tn̄ ē sine motu. Quia ḡ simul cognoscimꝰ motū ꝛ tps manifestuꝫ est ꝙ tps ē aliquid ipsius motꝰ. Motus aūt sequitur magnitudinem q̄ntum ad duo. s. q̄ntum ad continuitatem ꝛ q̄ntuꝫ ad prius ꝛ posterius: ꝛ similiter tēpus motum. Prius aūt ꝛ posterius motus lꝫ sint idē subiecto cū motu: differunt tamē rōne: eo ꝙ in diffinitione motus assignant i 4. phycoꝝ. Et ideo restat inquirere rōne cuius tēpus sequit motum. Utrū. s. rōne motus absolute aut rōne prioris ꝛ posterioris. Dicendū ꝙ hoc est rōne prioris ꝛ posterioris q: ex priori ꝛ posteriori in motu cognoscit tēpus: ergo tempus sequit motum rōne prioris ꝛ posterioris. ¶ Iuxta quod intelligēdum est ꝙ prius ꝛ posterius in motu possunt cōsiderari dupliciter. Uno modo put sunt sub forma continui absolute: ꝛ sic cognoscēdo prius ꝛ posterius simul cognoscimus motū. Alio modo vt sunt sub forma discreta inq̄ntum. s. anima dic posterius esse aliud a priori ꝛ ipa esse duo ꝛ non vnū ꝛ sic tēpus nō est motus absolute nec prius ac posterius motus absolute: sed est prius ꝛ posterius motus vt numerata sunt. Ex quo possumus cōcludere diffinitionē tpis: ꝙ tēpus ē numerus motꝰ ſm prius ꝛ posterius. Qꝫ aūt tēpus sit numerus pꝫ. Numero. n. indicamus aliquid plus vel minus: tempore autem indicamus motum esse minorē ꝛ maiorem: ergo tempus est numerus. Numerꝰ autē est duplex. Est enim numerus absolute: quo numeramus vt vnuꝫ: duo tria ꝛc. ꝛ numerus numeratus vt numerus decem hominum. Tēpus eniꝫ nō est numerus quo numeramus sed numerus numeratus. Est enim prius ꝛ posterius vt numerata sunt i motu. Et licet numerus quo numeramus sit aliquid discretum: tamen tempus est aliquid continuum: sicut decem vlne panni sunt cōtinue. Licet numerus denarius sit aliquid discretum. Quia ergo tēpus ꝛ est aliquid discretum ꝛ aliquid continuū relinquit ꝙ in tēpore est dare aliquo modo numerū minimum ꝛ aliquo modo nō. In numero. n. simpliciter est dare minimum sicut vnitatē: vel minimū quod hꝫ rōnem numeri sicut ē binarius. In numero aūt numerato sicut in multitudine linearū ē dare minimū ſm multitudinem: sicut vnam lineā aut duas: ſm magnitudinem autem nō ē dare minimā lineam: eo ꝙ omnis linea diuisibilis ē i alias lineas: sicut etiaꝫ in tempore ē dare minimū tēpus ſm multitudinem: puta vnā diem vel duos dies in genere dierū: minimū aūt tempus ſm magnitudinē nō ē dare eo ꝙ omne tēpus diuisibile ē in infinitū sicut et quodlibet ꝯtinuū. Quia aūt tempus ꝛ ē numerus ꝛ est ꝯtinuū inde ē qd dr̄ multū ꝛ paucū: breue ꝛ lōgum: non aūt velox vel tardum. Multum enim

⁊ paucum sunt passiones numeri: ⁊ ideo tempus quia est numerus dicitur multum ⁊ paucum. Longum aũt ⁊ breue sunt passiones cõtinui. Unde linea dicit̃ longa vł breuis: ⁊ qꝛ tempus est continuum: ideo dicit̃ lõgum vł breue. Uelox autem aut tardum nõ dicit̃: qꝛ cum tempus sit numerꝰ motus si diceret̃ velox aut tarduz: aut hoc eẽt ratione numeri: aut motus: nõ rõne numeri: qꝛ numerus neqꝫ velox neqꝫ tardus dicitur. Neqꝫ ratione motus: qꝛ licet tempus sit aliquid motus: nõ tñ est verum dicere ꝙ tempus sit motus. Et ideo nõ oportet passiones motus que sunt velox ⁊ tarduz dici de tẽpore: qꝛ velox ⁊ tardum determinant̃ tẽpore: vt dcm̃ est: tẽpus autẽ nõ determinatur tẽpore: ⁊ ideo tp̃s nõ dicit̃ velox nec tardum. Continuitas autem in tempore est ex continuitate motus non cuiuscunqꝫ: sed p̃mi. ⁊ ideo qꝛ motus p̃mus vnus est: tẽpus est vnum mẽsurans om̃es motus simul factos. Prius aũt ⁊ posterius temporis altera sunt sicut prius ⁊ posterius motus. Unde sicut reiterat eadem circulatio ꝭm speciem ⁊ nõ ꝭm numerũ: ita tempus reiteratur idem ꝭm speciem ⁊ nõ ꝭm numerum. Mensuramus aũt motum tẽpore: ⁊ tẽpus motus motu: inquãtum determinamus quãtitatem vnius per quantitatem alterius. Motum.n. mensuramus tẽpore: qꝛ tempus ꝭm id quod est: est numerus motus: tempus etiã mensuramus: inquãtuz scilicet per quãtitatem motus nobis notam determinamus quatitatem temporis. Dicimꝰ.n. ꝙ tempus est multum: qꝛ motus qui factus est in tempore est multus: ⁊ hoc rationabiliter accidit. Motus enim sequit̃ magnitudinem q̃ꝫtum ad ꝯtinuitatẽ. ⁊ p̃us ⁊ posterius ⁊ tp̃s silr motũ. Per magnitudinẽ aũt mẽsuramus motũ ⁊ ecõuerso. Dicimus.n. ꝙ motus est multꝰ qꝛ magnitudo supra quã est motus ẽ multa: ⁊ silr dicimus ꝙ magnitudo est multa: qꝛ motus supra magnitudinẽ factus est multus. Quare ⁊ silr determinamꝰ q̃ꝫtitatem tpis ꝑ motũ: ⁊ q̃ꝫtitatẽ motꝰ ꝑ tp̃s.

℃ Que sunt illa que mẽsurant̃ tp̃e ⁊ q̃ nõ. C.III.

Determinato de tpe ꝭm se: ꝯsiderandũ ẽ de ip̃o ꝭm relationẽ ad ea que tpe mẽsurant̃. Est aũt ꝯsiderandũ ꝙ aliter cõparat̃ tp̃us ad motũ ⁊ ad alias res. Cuz.n. motus sit ꝯtinuus ⁊ successiuus essentialr: iõ nõ solum mẽsurat̃ tempore q̃ꝫtum ad suũ esse ⁊ suã successionẽ vł durationem sꝫ etiã q̃ꝫtuz ad id qđ est: qꝛ eius eẽntia i successione ꝯsistit. Mobilia võ q̃ꝫtum ad id qđ sunt sicut hõ aut lapis nõ mẽsurant̃ tpe: qꝛ eẽntia eorũ est in quolibet nũc tpis nec hꝫ p̃us nec posterꝰ: siue successionẽ: vñ bis respõdet nũc tpis ⁊ nõ tp̃s. Mensurãt̃ ãt tpe q̃ꝫtũ ad suũ eẽ ⁊ suã successionẽ vł durationẽ: qꝛ duratio eorꝫ nõ est tota simul. sicut ğ motũ eẽ in tpe est ip̃m mẽsurari tpe q̃ꝫtũ ad id qđ est ⁊ q̃ꝫtũ ad suã durationẽ. ita alias res eẽ in tpe est ip̃as mensurari tpe nõ q̃ꝫtum ad id quod sunt sed q̃ꝫtum ad suã durationẽ: ⁊ ꝙ hoc sit verꝫ pꝫ: eẽ eni in tpe aut est eẽ dum tp̃s est: aut est eẽ sicut in numero: eẽ aũt in tpe nõ est esse qñ tp̃s est sicut nec esse in loco est eẽ qñ locus est. Sic eni sequeret̃ ꝙ oĩa eẽnt in eodẽ loco cum oĩa sint qñ vnus locus est. sicut etiã sequeret̃ ꝙ celũ eẽt in grano milij: qꝛ celũ est qñ granũ milij est: sꝫ esse in tpe ẽ mensurari ⁊ ꝯtineri a tpe sicut esse in loco est mẽsurari ⁊ cõtineri loco. Propter qđ sequit̃ quod eẽ in tpe ẽ eẽ sicut in numero. In numero aũt aliquid ẽ duplr: aut eni est aliqd ip̃ius numeri sicut vnitas: par vł impar: aut qꝛ numerus ẽ eius sicut rei numerate Sic ğ cum tp̃s sit numerus aliqua dicunt̃ esse in tpe: qꝛ sunt aliquid ip̃ius tpis vt nũc p̃us ⁊ posterius. Aliqua aũt sunt in tpe nõ qꝛ sunt aliquid eiꝰ: sꝫ qꝛ mẽsurant̃ tpe ⁊ ꝯtinent̃ sub tpe sicut ea que sũt in numero ꝯtinẽtur sub numero: qꝛ ğ esse in tẽpore est sicut eẽ in numero: oĩ aũt eo qđ est in numero est dare maiorẽ numerꝫ: inde est ꝙ est dare tp̃s maius oĩ eo quod est in tpe. Hec est ğ p̃ma ꝯditõ oĩum eorum que a tpe mensurãtur. Scđa ꝯditio eorum est ꝙ quecunqꝫ sunt in tpe patiunt̃ sub tpe sicut ꝯsueuimus dicere ꝙ tp̃s tabefacit ⁊ corrumpit ea que sunt in tpe: ⁊ ꝙ obliuio fit ꝓpter tẽpus Huius aũt cã est duplex. Prima est: qꝛ videmus aliqua corrumpi in tpe: dato ꝙ nõ appareat nobis aliquod exterius corrumpẽs: sicut est in corruptione que fit ex senio: quã maxime attribuimꝰ tpi. Nihil aũt fit in tẽpore nisi appareat aliquid exterius faciens: ꝓpter qđ nõ dicimus ꝙ tp̃s sit causa generationis sicut corruptiõis: aut ꝙ tp̃s sit cã discipline: sicut est causa obliuionis: qꝛ ex hoc solo ꝙ aliquis diu viuit nõ efficitur sciens. ℃ Scđa cã est ꝙ tempus est numerus motus: motus aũt facit distare mobile a dispositione in qua p̃us erat: ⁊ est magis causa corruptionis ⁊ generationis cuius ratio signatur triplex. ℃ Prima rõ est qꝛ motus facit id quod mouet̃ distare a p̃ma dispositione sua: vt dcm̃ est. Hec autẽ distantia attenditur respectu termini a quo qui corrumpitur in motu ⁊ ideo motus ꝑ se est causa corruptionis. Qꝫ autẽ per motum generet̃ aliquis terminus ad quem hoc nõ est de rõne motus absolute: sed conuenit ei vt finitus est. Rationem autez finiti habet ex determinata intẽtione mouentis cuius est mouere ad aliquem determinatũ terminuz. Unde generatio termini ad quem magis est attribuenda forme ip̃ius mouẽtis rõne cuius mouens mouet q̃ꝫ ip̃i motui. ℃ Secunda rõ est quia illud quod mouetur dum mouetur neqꝫ est omnino in termino a quo neqꝫ in termino ad quem: sꝫ deficit ab vtroqꝫ: ⁊ ideo motus de se ẽ cã quare mobile sit sub p̃uatõe termini a quo ⁊ t̃mini ad quẽ. Cuz

aūt mobile factum ē sub termino ad quē tūc non
est motus. Et ideo mot⁹ magis ē causa corruptio
nis vtriusqz termini q̄ sit ꝙ̄ generationis termi
ni ad quē: q: cū terminus ad quē generatus ē tūc
motus non ē. ¶ Tertia ratio est q: vt pz ex tertio
phycoꝝ mot⁹ trahit ad rōnem actionis ƀm ꝙ cō
sideratur vt ab hoc: ad rōnez aūt passionis trahit
vt consideratꝭ vt in hoc. Cōstat aūt ꝙ omne acci
dens veriorem hz comparationē ad subiectū ꝙ̄
ad cām agentē: ideo verior est ꝯsideratio motus
sub rōne passionis ꝙ̄ sub rōne actiōis. Passio au
tem ē causa corruptionis p se. De rōne enim eius
est ꝙ ipa magis facta, plus ⁊ plus abiciat a substā
tia. Factio aūt magis attribuit actioni. Et quia si
cut dictū est veri⁹ consideratꝭ motus sub rōne pas
sionis ꝙ̄ sub rōne actionis: inde est ꝙ motus ma
gis ē causa corruptionis ꝙ̄ generationis. Tēpus
aūt vt dcm̄ est: ē mensura motus: ⁊ ideo magis ē
causa corruptionis ꝙ̄ generationis sicut ⁊ mot⁹.
Neutrius tn̄ est causa p se. ¶ Ex hijs duab⁹ cōdi
tionibus que apparēt in reb⁹ que sunt in tempore
possumus ꝯcludere ꝙ ea que sunt semp nō sunt in
tpe. Primo q: sicut dicit pma ꝯditio oīni eo qd ē
in tēpore ē accipere tps maius. Sempiternis au
tem non ē aliquid maius tps accipere cū ipa sem
per sint ergo ea que semp sunt nō sunt in tēpore.
¶ Preterea sicut dicit secūda ꝯditio ea que sunt
in tpe patiunt in tempore: corrumpunt in tēpore:
ea aūt que semp sunt nō patiunt a tpe nec corrum
punt neqz senescūt: quare manifestū est ꝙ nō sunt
in tpe. ¶ Ex his aūt que dicta sunt posset aliquis
credere ꝙ ea que qescunt cum semp dū quiescunt
similiter se habeāt sicut sempiterna ꝙ nō mensu
rarent tpe. Hoc aūt est falsum. Et ideo dicenduz
est ꝙ sicut tempus ē mēsura motus p se: ita ē mē
sura quietis p accidens. Non. n. opz ꝙ omne qd
est in tpe actu moueat: sicut omne quod ē in mo
tu necesse ē actualiter moueri: q: tps n̄ ē motus:
lz sit numerus motus. In numero aūt motus cō
uenit eē nō soluz illud quod moueť sed et̄ illud qd
quiescit. Quiescens. n. nō dr̄ quodcūqz qd nō mo
uetur sed quod nō moueť aptum tn̄ natum moue
ri: ⁊ omne tale ē mobile. Esse ergo rei quiescētis:
est esse rei mobilis: esse aūt rei mobilis mēsurat
tpe: ergo ⁊ esse rei qescentis. Mensurat autez id
quod qescit ⁊ id quod moueť ꝙ̄tum ad ꝙ̄titatez
quietis vel motus: motus tn̄ p se: quies aūt p ac
cidens. Dicimus. n. ꝙ aliqd quiescit vno die: qa
cessauit a motu vna die. ¶ Iuxta quod intelligē
duz ē ꝙ mobile pōt ꝯsiderari dupliciter vel ꝙ̄tuz
ad suam sbam seu essentiam vel ꝙ̄tum ad suū eē.
Si ꝯsideraꝭ ꝙ̄tum ad suā sbam sic nō mēsuraꝭ tē
pore: eo ꝙ sba mobilis in quolibet nūc tēporis ē:
nec hz successionez nec pus nec posterius. Si aūt
consideret ꝙ̄tum ad suum esse hoc pōt esse dupli
citer: q: aut ꝯsiderari potest ꝙ̄tum ad suū esse sba
le: aut ꝙ̄tum ad suū esse quod hz in motu quod ē
suum moueri. Si consideraꝭ pmo modo sic non
mensuraꝭ tpe. Secūdo aūt modo mensuraꝭ tpe.
Moueri. n. mobilis nō est totuz simul sed succes
siuū. ¶ Viso ergo ꝙ nō oīa entia sūt in tpe: ⁊ ꝙ nō
oīa nō entia sunt in tpe: vt hoc breuiter cōphen
damus dicendum ē ꝙ illa nō entia q̄ impossibile
ē esse nō mensuranꝭ tpe. Et rō hui⁹ ē q: sicut dcm̄
est omni eo quod ē in tpe ē accipere maius tem
pus. Constat aūt ꝙ non ē accipe maius tēpus en
titate eoꝝ que impossibile est esse. Et ideo non en
tia talia nō sunt in tēpore. Ea aūt que possunt esse
⁊ non eē sunt in tēpore: q: ē dare tempus mai⁹ en
titate eoꝝ ⁊ non entitate.

¶ De dr̄ia eternitatis ⁊ temporis ⁊ qd sit vnum
quodqz eoꝝ. CA. IIII.

Viso ergo de tpe ƀm se ⁊ p resolutionem ad
tpalia ꝯsiderāduz ē de eo per relationē ad
alias mēsuras que sunt eternitas ⁊ euum
Primo ergo videndum an eternitas sit ⁊ quid sit
Dubitant. n. aliqui an eternitas sit. Et pbant ipi
ꝙ non: q: infiniti inꝙ̄tum infinitū ē non ē mēsura
Causa aūt pma ifinita ē cuius mēsura poniꝭ eter
nitas: ergo videꝭ ꝙ eternitas nō possit esse in ge
nere mēsure: ergo eternitas nihil est. ¶ Itez oīs
mēsura certificat aliquam ꝙ̄titatem: causa aūt p
ma nullā ꝙ̄titatem hz: ergo eternitas nō pōt esse
mēsura cause pme nec per ꝯn̄s aliquid esse: cū nō
ponatur esse nisi in genere mēsure. ¶ Item nihil
vno modo se habēs potest mēsurare: eternitas at̄
est vno modo se habēs ergo nō potest habere rō
nem mēsure: non poniꝭ aūt esse eternitas: nisi vt
mēsura quedam: ergo eternitas non est. ¶ Intel
ligendū ꝙ eternitas tripliciter accipiꝭ. Vno mo
do dr̄ eternitas mēsura durationis rei semp simi
liter se habentis: nihil acqrentis in futuro: ⁊ nihil
amittētis in pterito: ⁊ sic ꝓprijssime sumiꝭ eterni
tas. Secūdo modo diciꝭ eternitas mēsura dura
tionis rei habētis esse fixum ⁊ stabile recipientis
tamē vices in operationib⁹ suis: ⁊ eternitas sic ac
cepta ꝓprie dicitur euū. Euum. n. est mensura eo
rum quoꝝ esse ē stabile que tamē habēt successio
nem in operib⁹ suis sicut intelligentie. ¶ Tertio
modo diciꝭ eternitas mensura durationis succes
siue habentis pus ⁊ posterius carentis tamen pn
cipio ⁊ fine: vel carentis fine ⁊ tamē habentis pn
cipium: ⁊ vtroqz modo poniꝭ mūdus eternus: lz
ƀm veritatem sit tēporalis: ⁊ isto modo iproprijs
sime dicitur eternitas. Rationi enim eternitatis
repugnat pus ⁊ posterius. Utroqz autem istoꝝ
modoꝝ dicta eternitas verissimā entitatem hz.
Nec valet illud quod arguiꝭ ꝙ infiniti inꝙ̄tuz in
finitum est non est mēsura: q: lz causa pma infini
ta sit eo ꝙ careat pncipio ⁊ fine. tamē finitissima ē

eo ꝙ in se ipsa manens nihil sibi hʒ extra se. ¶ Ad
aliud cum dicit̄ ꝙ omnis mensura certificat ali-
quam q̄ntitatem. Dicēdum ꝙ nō ē vniuersaliter
verum nisi accipiat̄ q̄ntitas valde large ꝓ q̄ntita-
te virtutis ⁊ magnitudinis. Licet aūt p̄ma causa
non habeat q̄ntitatem magnitudinis: hʒ tamē q̄n
titatem virtutis ⁊ hoc sufficit. ¶ Ad aliud cū di-
citur illud quod vno modo se habet nō mēsurat.
Dicendum ꝙ verum est ꝙ non mensurat vt nu-
merus sed vt vnitas vnde eternitas magis dicē
da est vnitas rei eterne q̄ʒ numerus. ¶ Nūc ergo
considerādum ē qd sit eternitas. Ad quod sciēdū
ꝯsiderādum est ꝙ eternitas dicit interminabili-
tatem quādam. Dicitur.n.eternum quasi extra
terminos existēs. Sicut aūt dicit phs.8.phẏ cor
in omni motu est aliqua generatio ⁊ aliqua corrū
ptio inq̄ntum mobile d̄sinit esse in termino a quo
⁊ incipit eē in termino ad quem. Ex hoc pʒ ꝙ oīs
mutabilitas repugnat eternitati. Includit ḡ eter
nitas nō solum interminabilitatē essendi sed etiā
imobilitatem. Ex motu aūt causat̄ p̄us ⁊ posteri⁹
in tēpore. Et ideo cum motus repugnet eternita
ti: ex ꝯsequenti repugnat ei habere p̄us ⁊ posteri⁹
Propter quod Boetius diffinit eternitatem di-
cens. Eternitas est iterminabilis vite tota simul
⁊ pfecta possessio. Queecūqʒ ergo cū indeficientia
essendi habēt imobilitatem ⁊ sunt absqʒ successio
ne tēporali ipsa dicunt̄ esse eternaliter ⁊ mēsuran-
tur eternitate. Unde a q̄busdaʒ diffinitur eterni-
tas ꝙ ē mora ⁊ nō mora tpis: sed dicit̄ mora essen
di.i.indeficiētia. Spacium vō dicit̄ eo ꝙ ambit
totū esse ideficiēs. Continuū vō dicit̄ nō eo ꝙ ha-
beat partes: sed q: nunq̄ʒ deest nunq̄ʒ defuit nun-
quā deerit: non intersectū vō dicit̄ q: non hʒ par-
tes que exeāt de potētia ad actum sicut tēpus cu-
ius pars p̄or preterijt ⁊ pars posterior futura est.
Propter quod dicit Boetius ꝙ nūc stans ⁊ non
fluens causat eternitatē. ¶ Occasione huius du-
bitant aliqui quomodo verba p̄teriti tēporis ⁊ fu
turi verificant̄ de deo. Ad quod dicēdū ē ꝙ eter
nitas ē mensura rei ideficientis sicut dictum est.
Huic tn̄ accidit ꝙ cōparet̄ ad p̄teritum vel futur
⁊ hāc comparationē vel cōcomitantiā ex indefici
entia eius causatam dicunt verba p̄teriti ⁊ futuri
temporis. Unde p̄ma causa dicit̄ fuisse in p̄teri-
to q: in toto tpe preterito nunq̄ʒ defuit: ⁊ dicit̄ fo-
re in futuro q: nunq̄ʒ deerit. ¶ Ex hijs que dicta
sunt pōt assignari differētia inter eternitatē: euū
⁊ tempus: q: eternitas est mensura rei incōmuta
bilis nō recipiētis vices in opatione: euū autē est
mēsura rei cuius esse ē incōmutabile: quod tamē
recipit vices in suis opationibus: tp̄s vero ē mē-
sura rei s̄m oēm modum mutabilis ⁊ successiue.
Constat aūt ꝙ eternū quod imutabiliter se habet
causa ē eui eterni quod incōmutabiliter se habet
q̄ntum ad esse: recipit tn̄ vices in suis operationi
bus: ⁊ similiter euiternū causa est temporalis. Et
sicut est in hijs sic ⁊ in instrumētis eorū: q: eterni-
tas causa est exemplaris ipsius eui. Euum.n.imi
tat̄ eternitatem q̄ntuʒ potest: deficit tamē ab eter
nitate. Euum aūt est causa exemplaris ipsius tē-
poris eo ꝙ tempus imitat̄ euum q̄ntum potest: d̄
ficit tamē ab euo. Unde nō est dubium ꝙ sicut tē
pus ē p̄mo mensura vnius.s.p̄mi mobilis qui est
velocissimus: ⁊ eternitas p̄mo est mensura p̄mi
esse quod est essentie simplicissime ita euū ē p̄mo
mensura alicuius vnius quod lʒ recipiat vices in
opationibus suis est tamen ꝓpinquissimum p̄mo
actui. Et ideo quicquid dicat̄ sicut est vnum tem
pus ⁊ vna eternitas: ita ⁊ vnum euū. ¶ Ex h̄ con
futat̄ error quorūdam dicentiuʒ ꝙ est idem nunc
eternitat̄ ⁊ temporis: quod nitunt̄ ꝓbare q: stans
⁊ mouēs se non videt̄ differre s̄m sb̄am sed soluʒ
s̄m rōnem: nunc aūt eternitatis est stans ⁊ nūc tē
poris fluens: quare non videt̄ differre nisi ratiōe
sola. Istud non pōt habere veritatem s̄m ea que
determinata sunt. Uisum est.n.ꝙ eternitas ⁊ tē-
pus essentialiter differunt: q: nunc eternitatis et
nunc tēporis essentialr̄ differūt. ¶ Item queecūqʒ
se habent vt causa ⁊ causatuʒ essentialr̄ differunt:
nunc aūt eternitatis cum nō differat ab eternita
te nisi sola rōne causa ē temporis: ⁊ nunc ipsius vt
dcm̄ est: Quare nunc temporis ⁊ nunc eternitat̄
essentialr̄ differunt. ¶ Preterea nunc temporis
⁊ nunc eternitatis essentialiter differunt: q: nunc
temporis est continuatiuū p̄teriti cum futuro: vt
pʒ.4.phẏ cor: nunc autē eternitatis non est conti
nuū p̄teriti cum futuro: q: in eternitate nō est p̄us
nec posterius: nec p̄teritum nec futurum: sed to-
ta eternitas est tota simul. Neqʒ valet ratio i op-
positum cum dicit̄ ꝙ stans ⁊ fluens nō differunt
per essentiā. Uerum est in omni eo quod contin-
git ⁊ stare ⁊ fluēs esse: tamē stās ꝙ nullo modo cō-
tingit fluere: ⁊ fluēs quod nullo modo cōtingit sta
re differunt ꝑ essentiam: talia aūt sunt nunc eter-
nitatis ⁊ nūc temporis. Et p̄terea si nūc tempo-
ris ⁊ nūc eternitatis essent mēsura vnius ⁊ eiusdē
rei quam ꝯtingit stare ⁊ fluere: tamen adhuc dif-
ferrent essentialiter: eo ꝙ vnum ⁊ idem s̄m aliaʒ
⁊ aliam rōnem mēsurari potest alia ⁊ alia mensu
ra: q: nos videmus in opposito ꝙ diuersa mensu
rabilia que tamen participant vnam rōnem pos
sunt mēsurari eadem mensura sicut loci mutatio
⁊ alteratio que mensurant̄ tempore inq̄ntum cō-
ueniunt in rōne successiui habentis p̄us ⁊ posteri
us. Unde manifestum est ꝙ quorū mensurabilia
differunt inq̄ntum mensurabilia sunt ⁊ ipsa diffe-
runt: fluens autem ⁊ stās: lʒ possint esse vnū ⁊ idē
s̄m substātiam q: nō differunt nisi in eo ꝙ stās est
aliud a fluēte ⁊ fluens in eo ꝙ fluens est aliud a stā

te:ideo mensurant̄ alia ⁊ alia mēsura in eo ꝙ stās
⁊ fluens. Et ideo nūc eternitatis quod est mensu-
ra rei vt stans ⁊ nunc temporis quod est mensu-
ra rei vt fluēs de necessitate differunt ab inuicē.
¶ Explicit opusculū quadragesimū quartū bea-
ti Thome de agno de natura temporis.

¶ Incipit opusculuꝫ quadragesimū q̄ntū eiusdeꝫ
de pluralitate formarū beati Thome.

Qoniam sanctū.

est honorare veritatem preceteris
amicis vt dicit phs in p̄mo ethy-
coꝝ: ideo virtuosi homines nō di
mittūt ꝓpter veritateꝫ amicis dis
plicere ea que ꝯ̄ria reputant veritati reprobādo.
Sed plerūqꝫ verum a falso nō recte discernētes
eo ꝙ quedā falsa ꝓbabiliora sunt quibusdam ve-
ris falsum q̄ꝗ iudicant verum ꝓpter apparētiā
veri: ac ꝑ hoc dum putāt falsum ꝓsequi ipꝫ tanꝗ̄
amicū ꝓsequūtur ⁊ repugnāt veritati. Inter veri
tates siq̄dem de p̄ncipijs nature veritas de vni
tate forme in vno indiuiduo ad plurimas se extē-
dit veritates quā agnoscūt aliqui sed ipam eē fal
sitatem putātes tractauerunt irreuerenter ⁊ peni
tus repudiauerunt. Q2 v̄o ex eius cognitiōe mul
ta depēdent ꝯsequentia expediēs videt̄ ipaꝫ ma
nifestare amatoribus veritatis vt ab eis agnita:
nō amplius impugnet̄ sed potius tanꝗ̄ precipua
amica honoret̄: ipsi aūt per eius cognitionem ad
vidēduꝫ multas veritates illustrent̄. Nec tamē
oportet nouas adducere rōnes ad sui manifesta-
tionem: sed sufficiat ad p̄sens quasdam rationes
cōmunes in scriptis adductas cōtra cauillatiōes
fortificare auctoritatibus. s. phi ⁊ sui cōmentato-
ris eas ꝯfirmare: ⁊ tādem rōnes dissoluere q̄ mē
tes aliquoꝝ ligant ne dictam videant veritateꝫ.
Ostendit̄ aūt ꝓpositum tribus vijs ad presens.
¶ Prima sumit̄ ex distinctione formarum a se i
nicem. Scd̄a ex rōne entitatis. Tertia ex ratiōe
vnitatis. ¶ Scd̄m p̄mam viam arguit̄ communi
ter q2 forme rerum sunt sicut numeri ⁊ figure q̄ꝫ-
tum ad hoc ꝙ vna forma addit ꝑfectioneꝫ super
aliam sicut vnus numerus addit super alium et
sicut vna figura super aliā ⁊ virtute continet ipaꝫ
forma ergo perfectior virtute cōtinet formā im-
perfectiorem: posita ergo forma perfectiori sup-
fluit ponere imperfectiorem: cum ergo in natu-
ra nihil sit superfluū nō permittit natura ꝙ in eo-
dem cōposito sint due forme quarum vna sit per
fectior alia. ¶ Ad huius rōnis euidentiam consi
derādum est ꝙ forme substātiales non distinguū
tur ab inuicem sicut distinguuntur calor ⁊ sapor q̄
sunt diuersoꝝ generum phyce loquendo: sed oēs
forme materiales distinguūtur sicut figure q̄ sunt
eiusdeꝫ generis phyci. Formet̄ ergo p̄ncipalis rō
sic. Impossibile est duas formas eiusdem gene-
ris physici simul ꝑficere idem subiectum sed oēs
forme sbales sunt eiusdem generis physici: ergo
impossibile est duas formas substātiales simul ꝑ
ficere eādem materiā. Huius rōnis p̄mo decla-
randa est secūda ꝓpositio: q2 eius declaratio vti-
lis est ad ostensionem p̄me. ¶ Probat̄ aūt tripli
citer. ¶ Primo q̄dem ꝑ trāsmutationem forma
rum ab inuicem. Ille enim forme sunt eiusdē ge
neris phyci inter quas est trāsmutatio per se: ita
s. ꝙ vna sit terminus a quo per se nō autem ꝑ acci
dens. s. cum adiunctione sui cum termino a quo
⁊ alia sit terminus ad quem per se non per accn̄s
ex hoc ꝙ adiungit̄ alicui alteri. Verbi gratia. Qn̄
album mutat̄ in nigrum si illud ēt mutet̄ in dul-
ce est transmutatio albi in dulce per accidens: sꝫ
albi in nigrū per se ⁊ hoc ideo q2 album ⁊ nigrum
sunt in eodē genere. Unde dicit phs decimo me
thaphysice ꝙ ea que sūt diuersa genere nō habēt
viam. i. trāsmutationem ad inicē: nūc autē inter
formas sbales per se ē trāsmutatio. Et hoc mani
festum ē de formis quas oēs ꝯcedunt esse specifi
cas. In talibus. n. manifestū est ꝙ vna abijcit̄ in i
ductione alterius: ⁊ hoc nō est ꝑ accn̄s ad iductio
nem ⁊ abiectionem aliarū que sunt termini trās-
mutationis ꝑ se: sicut ꝑ se fit ignis ex aqua vel ecō
uerso vel pluuia ex vapore. Non. n. generatio q̄ ē
in substātia est per se ex aliquo accidente vt ex al-
bo: vel ēt que est per se terminat̄ ad aliquod acci
dens: puta ad nigrū. Relinquit̄ ergo ꝙ sit per se i
ter duas formas sbales quaꝝ vna abijcit̄ ⁊ alia i-
ducit̄. Omnes ergo forme sbales sunt eiusdē ge-
neris. Si v̄o ponant̄ alique forme q̄ nō sint speci
fice sicut aliqui ponunt in homine formaꝫ corpo-
ris aliam ab anima: adhuc oportebit ꝑ illam rō-
nem ponere talē esse eiusdē generis cū alijs q̄ sūt
specifice eo ꝙ inter illas formas ⁊ formas specifi
cas est per se trāsmutatio. Corpus. n. hoīs quod
post mortem putrescit resoluit̄ in elemēta. Fit. n.
corpus tale ex semine ⁊ semē ex alimēto ⁊ alimē-
tum ex elemētis. Ex eisdem enim nutrimur ⁊ su-
mus. Forma ergo corporis ē eiusdem generis cū
formis elementoꝝ. Forme aūt elemētoꝝ sūt eius
dem generis cum alijs formis specificis: ergo et
forma corporis in aīali ē eiusdem generis vl̄iter
cum alijs formis specificis. ¶ Preterea ꝙ nō sit
instātia in aliqua forma materiali q̄ꝫtum ad hoc
ostendit̄ ꝑ hoc ꝙ in substantijs semper generatio
vnius ē corruptio alterius ⁊ econuerso vt dic̄ phs
in libro de generatione ⁊ corruptione vbi dētermi
nat de generatione ⁊ corruptione in vniuersali.
Uniuersaliter ergo int̄ formas sbales ē trāsmuta
tio sic ꝙ in iductione vni⁹ ē abiectio alteri⁹ ⁊ econ
uerso: talis aūt iductio ⁊ abiectio non pōt esse per

accñs ad inductionem ⁊ abiectionē alioꝝ que sūt
per se termini generatiōis ⁊ corruptionis: q: i ge-
neratione substātie vel corruptione nihil potest ꝑ
se esse terminꝰ nisi forma sbalis: est ergo transmu
tatio inter quascūqꝫ formas vlr. Oportet ergo di
cere vlr ꝙ omnes sunt eiusdem generis: ⁊ hec est
p̄ma ꝓbatio ꝓpositionis. ¶ Secūdo ꝓbatur ꝑ lo
cum a diffinitiōe. Dicit. n. phs. 5. meth. ꝙ diuer
sa genere sunt que nō habēt idem susceptiuū. Oēs
ergo actus q̄ habent idem susceptiuū sunt eiusdeꝫ
generis. Hoc ē manifestum tam de accidentibꝰ
trāseūtibus que sunt opationes q̄ʒ de formis per-
manentibus. Uisio. n. albi ⁊ visio rubei sunt actꝰ
eiusdem generis cū habeāt idē ꝓximū susceptiuū
s. potētiam visiuam. Similiter albedo ⁊ rubedo
sunt forme eiusdē generis cū sint in eodē suscepti
uo. s. in sup̄ficie corporis terminati. Et huius rōē
q: potētie distinguūtur ꝑ actus: ita ꝙ actus diuer-
soꝝ generum hn̄t diuersas potentias. Proximū
aūt susceptiuū cuiuslibet actus ē potētia nata per-
fici ꝑ illum actum: vnde opꝫ ꝙ oēs actus q̄ habēt
idem susceptiuū primum sint eiusdē generis: nūc
aūt oēs forme sbales habēt idem susceptiuum: q:
sunt ꝑfectiones eiusdem potētie. Materia. n. est
illud quod est potētia quedā ordinata ad formas
omnes māles tanq̄ʒ ad suos actꝰ siue ꝑfectiones:
⁊ ē susceptiua oīum formarū mālium sicut ligneꝫ
est susceptiuū oīum formarū artificialium vt dici
tur p̄mo phycoꝝ. Oēs ergo forme materiales sūt
eiusdem generis. Sed huic ꝓbationi pōt obuia-
ri de aīa que est actꝰ corporis phyci organici. Nō
n. videt̄ esse actus p̄me materie tanq̄ʒ potentie i
mediate vel prime sed solū tanq̄ʒ remote: videt̄
aūt esse actꝰ corporis tanq̄ʒ imediate. Unde phs
dicit. 2. de aīa. ꝙ ex corpore ⁊ aīa fit vnum tanq̄ʒ
ex potentia ⁊ actu: ⁊ sic videt̄ ꝙ eiꝰ susceptiuū ime
diatū sit alterū a susceptiuo aliarū formarū lʒ idē
habeant susceptiuū remotum. Et ex hoc videt̄ se
qui p̄dictum ꝙ aīa nō sit eiusdem generis cū for-
mis mālibus: cum illa sint diuersa genere q̄ non
habēt idem susceptiuum primū. Non. n. opꝫ ꝙ il
la que hn̄t idem susceptiuū remotū sint eiusdē ge
neris. Sicut. n. color ⁊ sapor essent eiusdeꝫ gene-
ris cū sint in eadem substantia. Potētia aūt dici
tur nō quodcunqꝫ p̄ncipium actꝰ sed p̄ncipium i-
mediatum ipsius. Materia ergo si sit potētia siue
susceptiuū aliarum formarū nō sequit̄ ꝙ sit aīe: se
quitur ergo vt videt̄ ꝙ aīa sit alterius generis ab
alijs formis. ¶ Ad hoc dicēdum ꝙ necesse ē idē
susceptiuū esse aīe ⁊ aliarū formaꝝ. Si. n. accipia
mus corpus in actu ꝑ aliam formā q̄ʒ sit anima.
Quod qdem corpus maneat post mortem sʒ ali
quos: tale corpus non pōt eē potētia respectu aīe:
q: si sic: posset post mortē suscipere aīam: q: q̄ʒdiu
manet potentia tādiu pōt per agens duci ad actū
naturaliter: sicut q̄ʒdiu in oculo manet potētia vi
siua pōt duci ad actū vidēdi: nunc aūt corpꝰ mor-
tuum ꝑ nullū agens naturale potest aīam suscipe:
sed tm̄ per agens sup̄naturale quod est deus. Ex
mortuo. n. nō fit viuū nāliter nisi ꝑ resolutionē ad
p̄mam mām. Corpus aūt mortuū nunq̄ʒ fuit idē
numero potētia respectu aīe. Eodem modo etiā
pōt argui de quocūqꝫ accepto in corpore mortuo
quod sit cōpositum. Nihil. n. tale pōt accipi quod
possit fieri viuū sine corruptione. Fit. n. resolutio
corporis mortui vsqꝫ ad p̄mam mām anteq̄ʒ ex
ip̄o generet̄ viuum: ⁊ ita relinquit̄ ꝙ materia pri
ma sit potētia imediata respectu aīe si accipiamꝰ
aīam sm̄ suam ꝓpriam rōnem sicut est potentia i
mediata respectu aliarum formarū. Tamē si cō-
sideremus corpus in actu ꝑ ip̄am aīam tūc ipsuꝫ
corpus sic ꝯsideratum ē potētia respectu aīe ⁊ sm̄
ꝙ ip̄a dat esse viuum ⁊ sensitiuū: ⁊ sic deinceps: et
sic loquit̄ phs in secūdo de aīa cum dicit ꝙ ex cor
pore ⁊ aīa fit vnum sicut ex potētia ⁊ actu: ⁊ simili
ter quando dicit ibi ꝙ aīa est actꝰ corporis. Ideo
autem sic loquit̄: q: in diffinitione forme dʒ poni
materia ꝓut appropriata est illi forme: non auteꝫ
sm̄ ꝙ cōis est sibi ⁊ alijs: ⁊ similis ē modus loq̄n-
di cum dr̄ aīa est actus corporis ac si diceretur ca
lor est actus calefacti non aūt id cuius calor ē actꝰ
est qualificatum alia qualitate p̄ori q̄ʒ sit calor: q:
calor est de p̄mis quattuor qualitatibus: sed intel
ligit̄ ꝙ sit qualificatum: p̄mo calore qui ē actꝰ eiꝰ.
Nec pōt dici ꝙ dispositio susceptiui per quaꝫ ap-
propriat̄ potētia actui det ipsi susceptiuo rōnem
potentie: ita. s. ꝙ illa dispositione destructa nō sit
ampliꝰ potētia respectu talis forme: sicut si dice-
retur ꝙ ꝓpria armonia facit ꝙ corpus est potētia
respectu anime: ⁊ ideo ip̄a armonia destructa vl̄
soluta iam non est potentia. s. susceptiua respectu
ipsius. Si. n. hoc esset verum tot essent potentie
quot actus: ⁊ non respōderet vna potentia diuer
sis actibus eiusdem generis: q: diuersi actus re-
quirūt diuersas dispositiones in potētia suscepti-
ua. Uidemus. n. actus actiuoꝝ esse in patiēte: et
disposito vt dr̄ secūdo de aīa. Unde et forme ele-
mentoꝝ de q̄bus manifestū est ꝙ habēt idem su-
sceptiuū primum requirunt in suo susceptiuo dispo
sitiones ꝯtrias: puta forma ignis calorem: forma
aque frigiditatem. Nec valet si dicat̄ ꝙ hoc fit ꝓ
pter defectū agentis naturalis: q: illa potētia pas
siua que ē corpus mortuū nō potest duci ad actū
vite: q: cuilibet potētie passiue respondet aliqua
potētia actiua que possit ip̄am ducere ad actum.
Alioquin illa potentia passiua esset ociosa. Unde
ex hoc ꝙ non est aliqua potētia naturalis q̄ possit
disponere corpus mortuū ad actuꝫ vite sequitur:
ꝙ ip̄m non ē potentia respectu talis actus ⁊ ꝑ ꝯñs
ē nō est idem corpus sm̄ formam ꝙ fuit viuum.

Illud enim corpus viuũ erat potentia respectu aie: sed aia dat eē viuum ⁊ vlteriores pfectiões lȝ mã sit eius potētia ſm q̃ ɔstituit esse ſbale ⁊ eē corporeũ sicut dc̃m est. Sic ergo oȝ q̃ oĩes formes mãles sint eiusdem generis: eo q̃ oẽs habēt idem susceptiuum pximũ.s. mãm pmam: ⁊ hoc est scḋe ppositionis pbatio. ¶ Ostendit h̄ ideȝ ex habitudine formaꝝ ad se inuicē q̄tum ad suas eēntias. Ad cuius euidentiam ɔsiderandũ est q̃ forme diuersorum generum sic se habent q̃ vna nihil hȝ in sua nã de virtute alterius sed sunt penitus diuerse nature quaꝝ nulla ɔtinet in alia: puta color ⁊ sapor quoꝝ neutrũ est v̄tute in altero ⁊ ex hoc sunt diuersa ſm genus: sȝ forme eiusdeȝ generis sic se habent: q̃ semp vna virtute ɔtinet aliaȝ illa.s. que est pfectior in se continet impfectiorem cũ alio addito: sicut videmus q̃ vna figura ɔtinet aliam ⁊ aliqd amplius. Tetragonũ enĩ ɔtinet trigonuȝ ⁊ addit vnũ angulũ. penthagonũ ɔtinet tetragonum ⁊ addit vnũ angulum: ⁊ ita d̄ ceteris: ⁊ sicut est in genere rectilineaꝝ figurarũ ita est in alijs generibus. Cum.n. in omni genere sit vnum pmum qḋ est mēsura oĩum que sunt in illo genere oȝ q̃ diuerse forme eiusdē generis sint abinuicē distincte p recessum a pmo sui generis ⁊ q̃ multiplicent̄ ſm q̃ multuȝ recedũt ab illo pmo quedaȝ minus ⁊ quedã magis: vt.s. tot sint forme quot modis fit recessus ab illo pmo: puta in gener̄ coloris tot s̄t spēs quot modis fit recessus ab illo p̄io i gn̄e coloris ⁊ mēsura totã pfectioneȝ sui generis ɔphendēte. Unde ⁊ phs.x. meth. nigrum qḋ maxime distat ab albo dicit esse puatio nem albi: eo q̃ minime hȝ pfectioneȝ coloris albi: ⁊ ita est in alijs ɔtrarijs. Omnia.n. contraria sunt in eodem genere: vñ vnum ɔ̄riorum semp ē puatio respectu alterius quod est habitus: eo q̃ cō tinet totam pfectionem sui generis. ¶ Ex his cō cludi pōt q̃ quecunq̧ forme sic se habent adinuicem q̃ semp pfectior ɔtinet in se impfectiorem ⁊ sup eã addit aliqd sunt eiusdē generis. Sic se habent oẽs forme ſbales: tunc enim forme sunt: vt numeri quorum spēs resultant p hoc q̃ maior ad dit vnitatē supra minorē: sicut dr̄.8. metha .t.9. Omnes ergo forme ſbales mãles sunt eiusdem generis. Sicut.n. numeri diuersi resultant ſm pgressionem nãlem ab vnitate: ita q̃ pmus numerus sup vnitatem addit vnitateȝ: ⁊ sic deinceps: ita forme mãles accipiunt̄ ſm quēdam a mã recessum ſm pfectius ⁊ impfectius. Forme siqdeȝ elemētorum sunt ppinquissime mãe pme ⁊ sic impfectissime ſm Comētatorem ⁊ quasi parum a mã recedentes. Uñ corpora elementalia dicunt̄ pma corpora tanq̃ a pmis formis ⁊ mã pma cō stituta. Istas aũt formas ppter sui ppinquitateȝ ad mãm nō sequit̄ aliqua operatio excedēs qualitates actiuas ⁊ passiuas. Consequenter aũt magis recedunt ab imperfectione: ⁊ potentialitate materie pme forme mixtorum: vtpote habētes in se quicquid habēt forme elemētorum ⁊ adhuc amplius: vñ ⁊ ipas consequunt̄ operationes excedentes qualitates actiuas ⁊ passiuas elemētorũ puta adamas trahit ferrum. Jaspis restringit sã guinem: ⁊ sic de alijs: ⁊ in istis etiam sunt multi gradus. Similis est etiam cōparatio plantaruȝ ad inaiata q̃.s. forme plantarum excedunt oĩum inaiatorum formaȝ ex quo qdā excessu habent in seipis pncipium sui motus actiuum: puta nutritionis ⁊ augmētationis quod nulli inaiato cōpetit. Similiter etiã forme aialium excedunt formas plantarum ⁊ plus elongãtur a terrestritate materie: ppter q̃ habent in se pncipium sui motus sed ⁊ cognitiones aliarũ rerum. Anima vero humana inter oẽs formas receptas in mã perfectissima est. Unde nō solum est pncipiũ cognitionis que est per organum corporale: sed q: eleuata est super mãm nãliter habet cognitionem ⁊ intelligētiaȝ separatam a mã. Unde oȝ q̃ sit perpetua sicut innuit phs.12. meth. q̃ inter oĩes formas ipa sola manet post corporis corruptionem. Sic ergo cum sit perfectissima inter omnes formas mãles ⁊ contineat virtualiter vegetatiuaȝ plante: ⁊ sensitiuam bruti oportet q̃ contineat v̄tute oĩes alias formas mãles: ⁊ ita q̄tum ad h̄ q̃ est perfectio corporis est eiusdem generis cuȝ alijs formis corporalibus vl̄ mãlibus: ⁊ sic considerari potest q̃ semper forma substãtialis que est perfectior continet in se impfectiorem ⁊ amplius: ⁊ ita relinquitur q̃ oĩes sunt eiusdem generis ⁊ hec est tertia ⁊ vltima pbatio ppositōis ¶ Prima vero ppositio eiusdem rationis probatur ex his que dicta sunt. Primo quidem per transmutationem formaruȝ adinuicē. Si enim alique due forme perficiunt simul idē subiectum ille sunt cōtingentes nullam repugnantiam habentes. Inter formas autē contingētes nō cadit transmutatio per se. Contingens enim nō fit ex cōtingenti nisi per accidens nec per consequens corrumpit̄ in ɔtingens nisi per accidens: sicut dicitur pmo phy. Si autē inter formas que simul sunt in subiecto nō cadit transmutatio per se sequitur q̃ nō sint eiusdem generis: quia inter formas eiusdem generis cadit transmutatio p se: vt p̄us ostensum est. Impossibile est ergo duas formas eiusdem generis simul perficere idē subiectum. ¶ Secundo ostendit̄ idem p hoc q̃ forme eiusdem generis habent idem susceptiuum imediatum. Non est autem possibile: q̃ due forme habeant idem susceptiuum numero immediatum simul: q: oportet esse ordinē naturalē int̄ formas nec etiam ponunt̄ due forme tales in eodeȝ sub-

iecto: nisi inquātum vna est ordinata ad aliam. Neutra etiam perficietur per aliam eo ꝙ perfectibile presupponitur perfectioni. Si ergo dicatur ꝙ duarum formarum vna ꝑficit susceptiuū mediāte alia sequitur ꝙ nō habēt idem susceptiuū imediatū ⁊ ꝑ ꝯsequens ꝙ nō sint eiusdem generis. Impossibile est ergo duas formas aliquo modo ꝑficere idem susceptiuum. Nec etiam valet si dicatur ꝙ vna forma est dispositio ad susceptiuū ⁊ alia est vt actus eiusdē: q2 diuerse forme eiusdem generis requirunt diuersas dispositiones ꝑ quas receptiuum eis appropriet: ⁊ licet in via generatōis vna disponat ad inductionem alterius: tñ in via eēndi dispositio ꝓpria vni⁹ repugnat alteri. Si enim dispositio vnius staret cum dispositiōe alterius iā eēt cōis dispositio ⁊ nullius ꝓpria. Forma aūt nō est in mā nisi sit disposita ⁊ ꝓpria. Si aūt essent due forme in mā simul: neutra haberet ꝓpriam dispositionē: tota enī dispositio māe eēt cōis vtriq3: ex quo vtraq3 forma stat cum illa dispositione. Non solum ḡ verum est ꝙ vna forma nō ꝑtinet ad dispositionē alterius ꝓpriam: s3 nec etiam cōpatitur secum aliā in eodem subiecto. Et hec potest eē tertia ꝓbatio sumpta ex incōpossibilitate dispositionū. ¶ Quarto ostenditur idem sic semꝑ forma ꝑfectior ꝯtinet imꝑfectiorem sicut ē in numeris ⁊ figuris ꝙ quinarius ꝯtinet quaternarium ⁊ pentagonus tetragonum: vt p̄us ostensū est. Forma ergo ꝑfectiore existente in mā frustra esset in ea forma imꝑfectior: ex quo continetur in forma ꝑfectiore ⁊ fit cū forma imꝑfectiore eiusdem generis in eodem subiecto. ¶ Quinto persuadetur sic ꝑ ea que apparent sensui. Videmus. n. in formis sensibilibus que sunt eiusdem generis ꝙ nō cōpatiuntur se in eodem subiecto. Non enim idē corpus in eadem sui parte est album ⁊ rubeū: nec etiā calidum ⁊ frigidum: ⁊ sic etiā videmus nō solum in illis vbi est cōtrarietas: sed etiam in alijs. Non. n. aliquod corpus pōt esse simul triāgulare ⁊ quadrangulare. Cū3 ḡ ꝑ sensibilia eleuemur ad cognitionē intelligibiliū impossibile ē ꝙ forme eiusdem generis que nō sunt sensibiles cuiusmodi sunt forme substātiales compatiantur se in eodem subiecto. ¶ Sexto ꝓbatur idem sic. In formis vbi inuenitur ꝯtrarietas: puta in coloribus ⁊ saporibus duo est ꝯsiderare. s. ꝙ intendūtur ⁊ remittuntur ⁊ ꝙ sunt eiusdem generis: Manifestum est aūt ꝙ in talibus due forme sunt incōpossibiles adinuicem. Aut ḡ sunt incōpossibiles: q2 intēduntur ⁊ remittuntur: aut q2 sunt eiusdem generis. nec apparet aliqua alia causa incōpossibilitatis: nisi alterum istorum. Sed nō pōt dici ꝙ sunt incompossibiles: q2 intēduntur ⁊ remittuntur: q2 ꝑ intēsionem ⁊ remissionē forme in subiecto fit quodāmodo accessus ad aliā formam eiusdem generis vel ꝑfectiorē vel imꝑfectiorē: ⁊ sic ꝑ hoc tollitur aliqd impossibilitatis vnius ad alteram. Relinquitur ergo ꝙ sint incōpossibiles ꝓpter hoc: q2 sunt eiusdem generis. Cum ergo posita causa ponatur effectus: ꝑ3 vniuersaliter ꝙ omēs forme que sunt eiusde3 generis sint ex hoc incōpossibiles. ¶ Septimo arguitur sic. Forma imꝑfectior alicuius generis distinguitur a perfectiore nō ſm aliquid positiuum quod sit in ea ⁊ nō in ꝑfectiore: q2 sicut dictum est ꝑfectior cōtinet imꝑfectiorem totaliter ⁊ adhuc amplius. ꝑ hoc ergo distinguitur ab ea ꝙ forma perfectior aliquid ponit in subiecto: cuius ꝑuationem ponit imꝑfectior. Cum ergo impossibile sit aliquod subiectū simul habere in se aliqd positiuum ⁊ ꝑuationē eiusdem: impossibile est ḡ ꝙ forma ꝑfectior ⁊ imꝑfectior eiusdē generis simul sint in eodem subiecto. ¶ Octauo arguitur Omnis actus quādiu suam potentiā ꝑficit totaliter eam perficit ⁊ occupat ⁊ ꝯtinet. De rōne. n. actus est ꝑficere terminare ⁊ complere suā potētiam. sed susceptiuum occupatū: ⁊ nihil suscipit quousq3 euacuetur: ergo cum forme eiusdē generis habeant idem susceptiuū impossibile est ꝙ recipiat vnam formā post aliam: nisi priore abiecta ¶ Nono ⁊ vltimo arguitur. Omnis transmutatō ꝑ se est de opposito in oppositū. de nō albo enim fit album: ⁊ de non igne ignis: sed inter duas formas eiusdem generis est ꝑ se transmutatio: sicut dcm̄ est. ergo vna forma denoīat ipum opposita denoīatione a p̄ma qua denominat ipm alia forma eiusdem generis: ⁊ hoc apparet in formis sensibilibus. Corpus. n. quod est rubeū est nō albū ⁊ est nō nigrum: ⁊ nō viride. Eodē etiā modo album est nō rubeū ⁊ nō viride ⁊ sic de alijs. Si ergo due forme eiusdē generis simul ꝑficerēt idem subiectum opposita simul inessent eidē subiecto. Puta si in eodē subiecto eēt albedo ⁊ rubedo denominaretur idem subiectū ꝑ rubedinem nō albū ⁊ ꝑ albedinem album: ⁊ ita esse album ⁊ nō albū. Hoc aūt est oppositum p̄mi ꝑncipij: ⁊ ita sufficiēter ostensum est ꝙ diuerse forme eiusdē generis nō possunt simul ꝑficere idem subiectū: p̄us autē ꝓbatum est omēs formas substantiales eē eiusdem generis: relinquitur ergo ꝙ nō est possibile aliquod subiectum simul ꝑfici diuersis formis substantialibus s3 vna sola. Sumpta est aūt hec via ex sniā phi in diuersis locis ⁊ precipue ex .x. metha. vbi dicit ꝙ sicu in coloribus est vnū p̄mum qd̄ est mēsura oīum colorū. s. color albus: ⁊ in vocibus est vnum p̄mū illius generis. s. diesis: ⁊ in figuris rectilineis est vnū p̄mū. s. trigonum: ita ē in alijs generibus: ⁊ si ita sit in passionibus ⁊ qūtatibus ⁊ substātijs necesse est similiter se habere. Similiter enī se h3 in oībus: ex istis vbis phi habetur expresse ꝙ substantie oēs de quibus hic lo

quitur sunt vnius generis pħici. loquit̄ aūt de sb̄stantijs mālibus: q: nundū puenit ad determinādum de substantijs in mālibus. Dicit etiā in eodem ꝙ p̄uatio est p̄ncipiū cōtrarietatis ⁊ ꝙ vnū ꝯtrariorum est priuatio respectu alterius. Ubi ēt dicit comētator ꝙ oia contraria opponunt̄ sm̄ p̄uationem ⁊ habitū: vni enim ꝯtrariorum accidit vt sit priuatio pfectionis: q: alterꝫ cōtrariorū est pfectus habitus ⁊ alterum diminutus. Ratio āt istorum dictorū pħi ⁊ sui comētatoris est q: ꝯtraria sunt in eodeꝫ genere: ⁊ ideo distinguunt̄ sm̄ p̄uationem ⁊ habitū sui generis: vt supra expositū est. Consequens ergo est ꝙ eodem modo distinguantur forme eiusdem generis vbi nō est ꝯtrarietas: vtpote in figuris ⁊ in substantijs: vt semꝑ vna perficiat subiectum cū priuatione alterius: sed vnum ꝯtrariorum est vt p̄uatio ꝓpter sui maximaꝫ distantiā a suo ꝯtrario quod est habitus ꝑfectissimus eiusdē generis: ita ⁊ media int̄ duo ꝯtraria cum sint ex ipis cōtrarijs aliquid habēt de de priuatione ⁊ aliquid de habitu sm̄ magis ⁊ minus: ꝓpter quod quodlibet eorum est incōpossibile alteri in eodem subiecto. Cum ergo eadem causa in cōpositis reperiat̄: ⁊ in alijs generibus: vbi nō est ꝯtrarietas nō poterunt due forme eiusdem generis simul pficere idem subiectū. Dicit etiam pħs in eodeꝫ libro ꝙ nō est permutatio ex vno genere in aliud genus nisi per accidens ⁊ q̄ꝫto aliquid est perfectius tanto est simplicius ⁊ minus cōpositū: vt pꝫ in formis accidentalibꝰ eiusdē generis. Albedo eni que est color perfectissimus est simplicior: ⁊ alij colores inquātuꝫ ab eo distant: vl' ei appropinquant sunt cōpositiores vl' simpliciores. Et preterea formarū eiusdem generis vna cōtinet aliam virtualiter. s. perfectior imperfectiorem: ⁊ iperfectior si ꝯiungeret̄ cum ꝑfectiore nullam pfectionē daret sed esset frustra. In nā autē nihil est frustra: nō ergo sic poterit fieri additio in speciebus vt forma preexistens maneat cum alia supueniente. Oportet ergo silitudinem predictā sic intelligere: vt forma pfectiore adueniēte corrumpat̄ preexistēs vt semꝑ in composito maneat vna forma tm̄ continens tamen imperfectiorē ⁊ amplius: ⁊ per ꝯsequēs addens super ipam: vt sicut numerus maior continet in se numerū minorem seorsum ab eo existentem ⁊ addit super ipm̄: vt quaternarius continet in se virtualiter quātitatiue seorsum ab eo existenteꝫ ternarium ⁊ addit vnitatē ita ꝙ forma perfectior super formam imperfectiorem quam virtualiter continet aliquam perfectionē. Licet ergo in numeris sit ꝙ minori numero puta ternario pōt fieri additio vnitatis noue que cum tribus vnitatibus constituat quaternarium qui est numerꝰ maior tamen ille modus in formis nō est possibilis vt forma adueniens cum forma p̄existentē in materia constituat perfectiorē formaꝫ. Et huius diuersitatis ratio est duplex: q: additio numeri super numerum est sm̄ partes integrales siue quantitatiuas inquātum vnus numerus excedit alium: ad talem autē excessuꝫ habenduꝫ nihil refert vtrum accepto minore numero addamus aliquid faciendo ipm̄ minoreꝫ numerum parteꝫ maioris: vl' ꝙ accipiamus maioreꝫ numeruꝫ seorsum omnino ex oibus vnitatibus. Utroqꝫ .n. modo vnus numerus excedit alium sm̄ quantitatem. Sed additio forme super formaꝫ eiusdē generis est sm̄ perfectioneꝫ: tota autē perfectio que est in forma iperfectior est in forma perfectōre per se: ⁊ ita nulla perfectō cresceret ei ex forma imperfectiore si poneret̄ cum perfectiore: ⁊ ideo omnis forma est simplex ⁊ nlla est composita ex formis: ⁊ tanto forma est simplicior quanto maior est ⁊ perfectior: licet in numeris sit econtrario: q: quanto numerus est maior tanto est compositior: ⁊ ideo nō potest fieri additio forme existēti: sicut fit in numeris additio numero preexistenti. ¶ Alia ratio huius diuersitatis est q: numerus nō est quid vnum simpliciter: sed vnum aggregatione vnitatum: Et ideo sibi competit habere plures partes quarum quelibet est in actu: ⁊ ideo quocunqꝫ modo fiat additio partis ad partem resultat numerus maior: sed substantia materialis est vnum quid simpliciter: ⁊ ideo nō possunt in ea esse plures actualitates vt infra dicetur: Et ideo adueniente vna forma substantiali necesse est aliam cedere. Et sm̄ hoc conuenientior est similitudo formarum ad figuras q̄ꝫ ad numeros: eo ꝙ figura sequitur formaꝫ continui quā similitudinē ponit pħus in secundo de anima: sic inquiens. Similiter se habent ei quod de figuris est ⁊ que sm̄ aīam sunt. Semper eni in eo qd̄ est consequenter est potentia quod prius est in figuris ⁊ in aīatis vt in tetragono quidem trigonū in sensitiuo autē vegetatiuum. Manifestum est autē in figuris ꝙ ad habenduꝫ specieꝫ maiorem trigono manenti nō est illi addenda aliqua linea vt habeatur tetragonus: q: qualitercunqꝫ addatur illa linea nō esset figura maior q: nō esset alia clausio q̄ꝫ prius. Nec etiam trigono preexistenti pōt addi nouuꝫ quaternarium ad constituenduꝫ cum ipo maiorē figuraꝫ: q: nō cōpatiunt̄ se in eodem subiecto siue corpore sm̄ numerū due figure eiusdē generis: sꝫ oꝫ ad hoc ꝙ corpus trigonuꝫ fiat tetragonū amouere ꝑ decisionē ꝺ corpore: vt destruat̄ figura triangularis vel sit flexibilis vel ductibilis oportet in ipso aliam curuationē facere: vt habeantur quattuor anguli destructis primis angulis qui fuerūt in figura triangulari. Sic ergo necesse est additionem vel subtractionem

in substantijs rerum fieri vt aduenıente noua forma corrũpatur illa que preexistebat sicut in figuris patet: ⁊ sicut est in numeris quorum vnus accipitur post alium seorsum et alijs vnitatib' omnibus cũ vnus plures vnitates ɔtineat q̃ alter: ⁊ sic cadit super ipm̃. Patet etiam q̧ tota illa via ꝓcedit ꝯm sniam ph̃i: q: ꝓpositiones ex quibus ostensum est ꝓpositum ab eo sumpte sunt: ⁊ ꝯm sensum quaz intellexit. Sed vnum dubiũ restat videre. q: videt̃ esse ꝓbatuz q̧ in hoīe nõ sint plures forme substãtiales: q: aīa rõnalis cum sit incorruptibilis nõ videt̃ esse eiusdem generis cuz alijs mãlibus que sunt corruptibiles: q: corruptibile ⁊ incorruptibile differũt ꝯm genus: vt dr̃. x. meth. ⁊ ita aīa rõnalis cõpatit̃ secuz quasdaz formas corporales in homine: vt sint due forme in hoīe. s. aīa rõnalis: ⁊ forma corporis. ¶ Ad h̄ dicendum est q̧ ꝓpter hoc aīa ɔstituta est in ɔfinio substãtiaꝝ separataꝝ q sunt incorꝑales. ⁊ formaꝝ mãliũ q̃ sunt corꝑales. Est. n. infima formaꝝ icorruptibiliũ ⁊ suꝑma formarũ corruptibiliuz: ⁊ ꝓpter h̄ est partim separata a mã ⁊ partim in mã ꝯm itellectum nãq3 ⁊ voluntatẽ separata: ⁊ incorruptibilis est: ⁊ quãtum ad hoc pertinet ad genus substãtiarum separataꝝ: sed ꝯm alias potẽtias est act⁹ mãe: ⁊ ꝯm illas est corruptibilis: ⁊ sic ptinet ad genus formaꝝ mãlium que sunt corruptibiles: Nõ pz ex hoc q̧ per potẽtias illas. s. sensitiuã ⁊ vegetatiuam ɔtinet ꝑfectionez que reperit̃ in formis brutorum sꝫ eminẽtius. Vñ impossibile est q̧ cõpatiat̃ secum aliaz in eodez subiecto cum sit eiusdem generis cuz vnaquaq3: sicut ⁊ omnes forme alie sunt incõpossibiles ꝓpter hoc q̧ sunt eiusdez generis vt ostensum est.

s Equitur de secunda via ostẽdendi ꝓpositum que sumit̃ ex ꝑtãte essentiali forme sbalis ex hoc. s. q̧ quelibet forma sbalis cõstituit ens simpliciter. ⁊ ne fiat disceptatio de vocabulo: voco ens simpliciter illud qđ est hoc aliquid ⁊ subsistens. Hoc aliquid enĩ subsistẽs a nullo dependet in essendo: qđ aũt dependet est ens ꝯm quid: vñ ph̃s accidẽtia vocat entia ꝯm quid sbas aũt entia simplr: sił generationẽ accidẽtiuz vocat ge. ꝯm quid: ge. sbaruz ge. simplr. Nõ aũt quelibet forma sbalis ɔstituit ens subsistens posset ꝓbari ex pria via supposita incõpossibilitate formaꝝ. Ex hoc. n. statim sequit̃ q̧ omne subsistens mãle cuz sit vnũ sbm vnã tm̃ habens mãz q̧ tm̃ sit vna forma cuiuslibet que faciat eum eẽ subsistens: sed tñ vt appareat q̧ ista via in se sit sufficiẽs: ideo ex ꝓprijs huius vie est ꝓcedendũ. Pro pncipio aũt huius vie sumendũ est q̧ omnis forma nãlis est pncipium alicuius motus nãlis ⁊ quietis. Ois ergo forma nãlis que prio aduenit mãe ɔstituit aliquod corpus aptũ natum moueri aliquo motu nãli: tale aũt est corpus dimensionatum graue vł leue durum vł molle: ergo ad q̃zcunq3 formã pmo aduenientem materie sequũtur aliqua accidẽtia que sunt necessaria ad motũ sed talia accidentia necessario fundant̃ in aliqua sba subsistente: ergo ois forma nãlis sbalis que immediate vnit̃ mãe constituit ens subsistẽs. Preterea oẽ quod ꝑ se mouet̃ est per se ens ⁊ ꝑ se subsistens. Vnũquodq3 enĩ sicut est ita operat̃: sed ois forma pmo adueniẽs materie ɔstituit ens quod per se mouet̃. s. corpus phycum: g̃ est ens ꝑ se ⁊ subsistens: ⁊ hoc specialiter ɔsiderãduz est de forma corporis humani quã quidam ponunt esse aliaz ab aīa. Cum. n. ꝯm oẽs forma illa corporis maneat in mã post mortẽ: apparet aũt sensui q̧ tale corpus est quoddam subsistens sequit̃ q̧ ipa ɔstituit ens ꝑ se subsistens. Preterea hoc ostendit̃ vniuersaliter de omni forma sbali sic. forma sbalis sicut ex hoc q̧ est forma vł actus aliquid in actu ɔstituit: ita ex hoc q̧ substãtialis est sbam dz cõstituere: ex hoc ergo q̧ est forma sbalis dz ɔstituere sbam in actu: ⁊ ꝑ ɔsequens dare esse subsistens: sꝫ eẽ substantie ⁊ subsistere: sicut eẽ accidẽtis alteri inesse: omnis g̃ forma sbalis ɔstituit sbam subsistentem. Preterea hoc ꝑsuadet̃ ꝑ signum: videmus. n. formas imꝑfectas cuiusmodi sũt forme elementorum ꝯm phos: similiter formã vaporis pluuie grandinis: ⁊ hmõi imꝑfectoꝝ ɔstituere h̄ aliquid subsistens: quãto aũt forma est ꝑfectior tãto dat esse ꝑfectius: ꝑfectius est esse subsistens q̃ eẽ quo aliquid nõ subsistit. Irrationale g̃ est dicere q̧ forme ꝑfectiores cuiusmodi sunt forme mixtorum nõ debeãt eẽ subsistentes. Sic g̃ ostẽsum est q̧ oẽs forme sbales faciunt rez subsistere. Vlterius ɔsiderãdum est q̧ oẽ quod aduenit rei subsistenti oz esse accidẽs. ⁊ hoc ꝓbat̃ ꝑ premissa primo. Si. n. ois forma sbalis ɔstituit ens subsistẽs nulla forma sbalis poterit aduenire subsistẽti preexistẽti sed necessario ɔstituit aliquod subsistens ⁊ per ɔñs aliquod suppositũ. ⁊ sic nõ aduenit supposito p̃existenti: oẽ g̃ quod aduenit rei subsistẽti tanq3 ipam informãs accidens est. Preterea oẽ quod aduenit rei subsistenti ⁊ ɔsequit̃ esse sbale nõ põt esse de eẽntia rei: q: tota eẽntia rei intelligit̃ vt pncipiuz susceptiuũ ipius esse: cõparat̃. n. eẽntia ad eẽ sicut potẽtia ad actum: tota g̃ eẽntia rei siue sba pintelligit̃ ipi esse: nõ g̃ qđ aduenit ei subsistẽti est de eẽntia rei. erit ergo ꝑ accidẽs. Istas aũt rõnes putant quidam falaciter infringere dicendo q̧ aliquid est subsistens completum in esse specifico ⁊ omne quod aduenit tali cum habeat eẽ completũ est extra eius sbam ⁊ est accidẽs ipi⁹. Aliquid autem est subsistens incõpletum nõ hñs ꝯm se esse specificũ: ⁊ ideo sibi aduenit forma sbalis cõplens eius existẽtiam ⁊ eius essentiam. Sꝫ

illud sufficienter exclusum est per predicta. Om
ne eni subsistens quantūcūqȝ incōpletum sit sepa
tur sm esse ab alio subsistente. Cum ergo due for
me substātiales cōstituant duo subsistentia vt ostē
sum est: sequit̄ q̄ neutra alteri aduenit in eodem
indiuiduo sȝ constituunt duo indiuidua separata
sm esse. Duo eni subsistentia q̄ntūcūqȝ incōple-
ta sint sunt duo distincta indiuidua. Et p̄terea ge
nera nō subsistunt nisi in suis spēbus: esse ergo sbsi
stens q̄ntūcunqȝ incōpletum sit: hȝ esse specifica-
tum: ꝛ p ɔsequēs eēntiam cōpletā q̄ntum possibi
le est sm gradū suum. Propter hoc quidā adin-
ueniunt aliam cauillationē dicendo q̄ forma sba
lis cōpleta perfecta aduenīēs rei subsistenti dat
ei nouum esse subsistētie sȝ nō manet esse qd̄ pre-
fuit: q: sic essent due sbsistentie: ꝛ ideo dicunt q̄ p̄
mū esse corrumpit̄ in aduentu forme secunde: ꝛ
ideo est tm̄ vnuȝ subsistens. Sed illud est magis
irrationale: q: esse p se consequit̄ formā imedia-
tius: etiā q̄ȝ p̄ma passio suū subiectum ꝓprium:
esse. n. ē actualitas forme: quod aūt p se consequi
tur aliquid nō pōt auferri per naturā ipo manen-
te. Unde nec ꝓpria passio pōt separari p naturaȝ
a subiecto dum subiectū manet. Licet forte per
miraculū hoc possit fieri quod nō est ad ꝓpositū
Non ergo forma aliqua ad quaȝ sequitur eē pōt
illud esse amittere absqȝ sui fundamēti destructi
one. ❡ Preterea nihil aliud est formā acquirere
esse q̄ȝ ipam ad actum ꝑduci vl' generari. Unde
generari nō solum est via ad esse sȝ etiā ad formā
forma. n. est terminus generationis: ergo cū cor
ruptio opponat̄ generationi nihil aliud est formā
acquirere esse q̄ȝ ipam destrui vl corrumpi. Jlis
ergo sufficienter intellectis manifestum est q̄ im
possibile est in vno indiuiduo esse duas formas
substantiales. ❡ Ulterius etiā possunt concludi
manifestissima incōuenientia ex istis. Statiȝ. n.
sequitur q̄ forma que ponit̄ aduenire subsistenti
ꝛ esse sbalis: est substantialis ex ypothesi ꝛ nō sba
lis sed accidētalis vt ostensū est, ꝛ ita de ipsa di
centur duo cōtradictoria. Erit enim accidens ꝛ
nō accidens: substantia ꝛ nō substātia ꝛ presertim
de aīa que ponit̄ ab oībus esse substātia sequitur
q̄ sit accidens cum ponat̄ aduenire corpori con-
stituto in esse per aliam formā. ❡ Ulterius etiā
si forma substātialis sit accidēs: inductio aūt for
me substantialis sit generatio simpliciter: indu-
ctio vō accidentis sit alteratio: sequit̄ q̄ generatō
simpliciter sit alteratio extendendo nomē altera
tionis ad ꝑductionem cuiuslibet accidentis pe-
nes quod pōt attendi aliqua alteritas in re: sicut
sor. in foro dicit̄ alter a seipo in theatro: ꝓprie tñ
alteratio est sm qualitatē. Sumpta est autē ista
via ꝓbandi ꝓpositū a sentētia phi ꝛ sui comen-
tatoris in plerisqȝ locis ꝛ diuersis quantū ad di

uersa que assumpta sunt ꝛ ꝓbata. ❡ Q. n. pri-
mo probatū est q̄ omnis forma substantialis cō
stituit hoc aliquid: hoc acceptum est a principio
secundi de aīa: vt diuidit phs substātiam in tria
scilicet: materiā: formam: ꝛ compositū. Jn ma-
teriam quidē que sm se nō est hoc aliquid: ꝛ for
mam sm quā iā est hoc aliquid: ꝛ tertium quod
est ex his. s. hoc aliquid. Unde dicit comentator
q̄ omnia de quibus dicit̄ substantia sunt tribus
modis: quorū vnus est: vt sit materia p̄ma que
per se nō est formata: nec aliquid per se in actu.
Secundū aūt est forma per quam habet eē hoc
indiuiduum. Tertiū autē est quod fit ex istis am-
bobus. Uult ergo comētator q̄ substantia nō dici
tur de aliqua forma nisi de illa per quā indiuidu-
um est hoc aliquid: quod quidem hoc aliquid di
citur fieri ex istis ambobus. s. forma: ꝛ materia
tali: ꝛ nō dicit ipm̄ fieri ex istis ambobus ꝛ aliqua
alia forma. Jnsufficiens. n. esset hec diuisio phy
de substantia maxime ad ꝓpositū suum conclu-
dendum de aīa: si esset aliqua forma que consti-
tueret hoc aliquid ꝛ aliqua que non constitueret
hoc aliquid: Nisi hoc poneret in sua diuisione.
Consequenter Comentator in eodem loco hoc
ponit expressius. Uolens. n. ostendere q̄ aīa sit sb
stantia que est forma: accipit ad eius ꝓbationē:
q̄ forma substantialis in hoc differt ab accidente
q̄ subiectū accidentis est cōpositum ex mā ꝛ for-
ma: ꝛ est aliquid existens in actu quod nō indiget
in suo esse accidēte: subiectū aūt forme sbalis nō
hȝ esse actu: nisi per illam formā ꝛ indiget forma
vt sit actu: ꝛ postea in quibusdā interpositis di-
cit q̄ forme nāles sunt substantie: q: cum fuerint
ablate auferit̄ nomē quod demonstrat eius sm q̄
est indiuiduū substantie: ꝛ silr̄ diffinitio que fit
sm illud nomē: q: auferunt̄ genus ꝛ differentia:
ꝛ nihil remanet quod sit aliquod indiuiduum: ꝛ
hoc valde manifestat̄: vt dicit in formis rerum
simpliciū qm̄ cū forma fuerit ablata nihil rema
net. Circa ista verba comētatoris ɔsiderandū ē:
q̄ q̄uis nō sit ita manifestū de aīa: sicut de aliis
formis q̄ subiectū eius nō sit aliquid actu: nisi p
aīam ꝛ q̄ ipa ablata nihil remaneat in mā: tñ oīa
ista adducit ad habendū cognitionē de aīa speci-
aliter: vt patet ex ꝓcessu suo. Accipit. n. q̄ aīa ē p̄
ma pfectio corporis sicut ipe dicit in diffiniēdo
aīam: ꝛ ex hoc sequit̄ q̄ nō sit aliqua forma prior
p quam sit corpus. Si. n. esset aliquis actus prior
subiectum aīe eēt cōpositū ex mā ꝛ forma: ꝛ ita
aīa eēt accidens sm differentiā quā p̄us assigna-
uit inter sbam ꝛ accidēs: nec haberet corpus esse
p aīam: quod cū sit impossibile relinquit̄ q̄ sit p̄-
ma perfectio corporis: ita q̄ nulla sit prior in cor-
pore ꝛ q̄ subiectum eius nullū eē habeat nisi per
ipam: sȝ indigeat aīa: vt sit in actu: ꝛ hoc magis

expresse dicit idez comentator in. 8. meth. in fine q corpus et anima non est duo diversa: et corpus nō existit sine aia. Vult ergo comentator q vlr sbm cuiuslibet forme sbalis nihil sit in actu nisi p illaz formaz: et spāliter hoc pbat de sba aie: et hoc bñ cōsiderandum ē: q: hoc de subiecto aie ab aliquib' precipue negat. Qd aūt cōclusum est superius q oē quod rei aduenit post quācunqz formā sbalem sit accidens. hoc satis dicit comētator. Dicit.n. pmo phy. q si mā haberet aliquā formā sbalem sibi ppriam: nullam aliā reciperet ipa pñte: sz statim corrumperet & cito alia generaret. Et paulopost dicit q si haberet aliquā formaz: vl forme eēnt accidentia vl forme esset forma. Ista aūt nō sequerent si eēt aliqua forma que posset aliā formaz īmediate sup se recipere. Si.n. esset aliqua talis ppria māe: etiā si esset de sba māe: nō oporteret eam corrumpi in aduentu alterius forme: sz pot' pficeret. Nec ēt oporteret formā supuenientē eē accidēs. Ad hoc aūt vt dcm̄ suum hēat veritatem oz q nulla forma sit que nō cōstituat hoc aliquid: ita q ois forma aduenies sit accidēs. Et pter hoc antiqui ponētes pncipiū mãle esse corpus aliquod: puta ignē aut aerē dixerunt tanquā necessariū suū ɔsequens poni q oēs forme essent accidētia. Unde comē. in. 3. phy. dixit q si forme elementoꝝ remanerēt in actu differētes ab aliis formis: necesse esset: vt nullum ens generaretur ab eis diuersum in forma sbali sz tm̄ in accidentibus. Qd aūt ɔclusum ē superius de aia: q ipa eēt accidens si adueniret alicui forme hoc satis habetur ex vbis comētatoris iam dictis .2. de aia. Qd aūt vlterius ɔcludebat: q generatio eēt alteratio: satis diffuse diffamari pōt ex verb phi. Dicit eni pmo de generatiōe dans intētionem suaz q vlr determinandū est de ge. et cor. et alteratōe et ceteris transmutatiōibus. Ubi notandū q hoc vlr ne quis dicat q que sequunt nō se extendant ad oia generabilia: sed ad quedā: et cito post subiūgit: q quicunqz putauerūt oia ex vno aliquo pncipio mãli qd sit corpus: puta ignis: vl aer necesse hēbant ponere generationē alterationē esse: et q pus generat solū alterari: cuius cām assignat postea dicens. Semp eni manet fm eos vnū et idē sbm in actu: tale aūt alterari dicimus. Unde ipi ponentes ɔsequēter suis pncipiis generationem nihil aliud eē dicebant & alterationē: vt ibidem dī. Vult ergo phs q in quacunqz transmutatiōe manet sbm aliquod in actu illa trāsmutatio est alteratio: et si ponat q illa trāsmutatio e generatō generatio dicet alteratio. Istud pz etiā ex pcessu sequenti magis expresse: q: sequit ibi: vlr ergo d ge. et cor. simplicis. Assignat.n. cām quare vlr sit dcm̄ de generatione oi: dicēs q plato insufficienter determinauit de eis. Non.n. scrutatus est de oi ge. et cor. sz de ea que est elementorum. Ex verbis ergo phi pz q ea que ibi determinauit de generatione sunt vlr ad generatōem cuiuslibet sbe ptinentia. Ibi aūt fm sniam ppam determinauit manifeste: q id ex quo est generatio: et id ex quo ē corruptio est sba in potētia tm̄: nec est actu quid: nec qntum: nec quale: et sic de aliis. Tale aūt non est aliqd: nisi mā intellecta sine forma oi: et ido oz p intentiōem phi q in illo ex quo generatio ē nulla forma remanet apud generationē: nec sbalis: nec accidentalis. Illud.n. quod manet est illō ex quo est generatio. Unde vult q illud ex quo ē generatio est nō ens: et q illud nō est alterum ɔrioꝝ sed mā: et ideo semp in substātiis vnius generatō est alterius corruptio et econtrario. Unde dicit q nihil actu manet apud generatōem: qd pz ex ɔsequentibus: q: ɔsequēter assignans drīam inē generationem et alterationē: dicit q alteratio est qñ manēte sba sensibili fit trāsmutatio in passionib' puta qñ corpus sanum fit languiduz vnū et idem manēns: qñ aūt totuz transmutat nō manēte aliquo sensibili in eodē sbiecto: sicut ex semīe toto fit aial et ex aqua aer tunc ē vnius generatio et alterius corruptio: et addit expresse postea sic. qñ nihil manet cuius alterum sit passio: vl accidens: vel generatio et corruptio est mā ppe et maxime sbm generatiōis et corruptionis susceptibile. Ex isto pcessu habet maxime fm sniam phi q nunqz in generatione aliqua vna forma aduenit alicui subiecto existenti in actu p priorem formā que remanet sz oz cum inductiōe vnius esse abiectionē alteri' et solā mām esse sbm alioqn generatio eēt alteratio. Illud aūt pōt ostendi esse de mēte phi si ɔsideremus qūo. 5. phy. ostēdit generationē nō eē motum pter h q illud qd generat nō est ens. Distinguit.n. pmo nō ens dicens q ois mutatio est de subiecto in sbm: vl de subiecto in nō sbm: vel de nō subiecto in sbm: et q nō sbm siue nō ens dī dupliciter: vno modo simplr: alio modo fm qd: vt apparet magis de quo ente dicat vl intēdat: et inter alios modoꝝ accipit nō ens qd nihil est i actu Unā manifestū est q nō pōt moueri: et ex h sic arguit. Illud qd nō est aliquid in actu sz simplr nō ens nō mouet: qd aūt generat est nō ens simplr: ergo qd generat nō mouet: et p ɔñs generatio nō est mot' Ad hoc aūt q illa rō valeat: opz q illud qd generatur sit nō ens simplr sic vt nō sit mobile. Si.n. esset ens p aliquam formā quātūcunqz imperfectā que cōstitueret corpus iam eēt aliquo modo ens sic vt moueri possz: lz nō eēt in spē cōpleta. Oportet ergo q ipius quod generat nulla sit forma in mā: vt sic sit simplr nō ens: et ita sola materia remanebit apud generationem et nulla forma eius quod generat. Et vt illud manifestius appareat excludam cauillationē que istum pcessum impe

dire videt̃ sm quosdam. Dicunt enim aliqui: ꝙ rõ phi nõ accipit ꝙ illud quod remanet in generatione sit simpliciter nõ ens: sed ꝙ illud qđ generatur sic sit simpliciter nõ ens actu. Licet aũt preexistat generationi qñq3 quoddam corpus quod manet: ⁊ per generationẽ ꝑficitur: tñ illud corpus preexistens nõ est illud corpus quod generat̃: nisi potentia tñ. generatum aũt actu est ipm cõpositum ex preexistẽte subiecto ⁊ forma ꝑ generationem. Sed ista verba vana sunt: q2 si recte ꝯsideremus nõ differt q̃tum ad ꝓpositum vtrũ accipiatur in rõne phi ꝙ subiectum generationis sit nõ ens simplr: vl' tertio modo vl ꝙ illud susceptiuum forme quod manet apud generationem sit nõ ens simpliciter: q2 quodcũq3 dicat̃ oportet ꝙ ratio ad hoc ꝙ valeat: ꝙ ꝓcedat ex non entitate eius quod manet. Non enim potest ratio ꝓcedere ex nõ ente generatio sm illam formam solam que induciť per generationem: vt intelligat̃ non ens solũ ꝓpter carẽtiam illius: ita ꝙ sit ens ꝑ aliam formam. Sic enim est in omni motu: ꝙ id quod ꝓducitur nõdum est ꝑ formam que est terminus motus. Puta cum fit homo sanus: dum mouet̃ ad sanitatem nõ est sanus: q2 deficit sanitas que est terminus motus: sed tñ illa nõ entitas nõ sufficit ad ostendendum: ꝙ sanatio nõ est motus: eo ꝙ illud susceptiuu3 sanitatis quod manet in sanatione sit ens quod moueri poss̃ t: cũ sit homo: talis ergo nõ entitas nõ excludit transmutationem sibi contingentem nõ esse motum. Procedit ergo ratio phi ex nõ entitate generati simpliciter: vt scilicet nihil eius sit in actu: quod maneat in generatione: ⁊ hoc patet ex littera phylosophi ibidem. Dicit enim ꝙ aliquid est nõ ens: aut nõ album: aut non sanum quod tamẽ contigit moueri per accidens: est enim homo. Quod aũt simpliciter est non ens actu: vel non aliquid: hoc nullo modo contingit moueri. Hoc autem ideo dicit vt appareat ꝙ ratio sua nõ ꝓcedit de nõ ente tali quod vno modo est aliquid actu: licet alio modo sit nõ ens: al's ratio sua nulliuſ esset vigoris. Si enim maneret aliquod corpus apud generationem illud esset ens ad motum se habens passiue. Quod autem accipitur in rõne ꝙ id quod generatur ante generationem suam nõ sit in specie completa sed etiam ꝙ nullo modo actus eius sit quod maneat apud generationem: verum est et hoc est nihil in actu: sed per solam materiam subiici generationi oportet. Et hoc est quod Comẽtator dicit: ibidem ꝙ cum esse materie p̃me non admisceatur actus: impossibile est quod moueatur. Et paulopost addit ꝙ generatio in substantia nõ est motus: quoniam quod generatur in ea est nõ ens simpliciter ⁊ ens in potentia quoniã transmutatur ⁊ exit de potentia in actum. Et non est ita de generatione accidentis: transmutatũ eni3 in ea est ens in actu: licet transmutet̃ sm ꝙ est in potentia. ¶ Ecce sm comẽtatorem ꝙ ratio phy ꝓcedit per causam: ⁊ per ꝯsequens demostratiue generatio nõ est motus: vt ibidem dicit. ¶ Qui ergo concedit ꝙ generatio nõ est motus ⁊ tamen apud generatione3 manet aliquid in actu ipse cõcedit effectum: ⁊ negat causam ipsius. ¶ Aliam cauillationem alij ponunt dicentes ꝓpositione3 phi. s. quod generatur est nõ ens: simpliciter veram esse in rebus aiatis: nõ aute3 in rebus inanimatis q̃tum ad generationem: que est inductio vltime forme. Sed istud est impossible: tum q2 scientia libri phycorum est de vniuersalibus nature: ⁊ ita se extẽdit tam ad animata: q̃3 ad inaiata. tum etiam ꝙ littera sua hoc manifeste concludit. Postquam enim ostendit ꝙ ge. ⁊ cor. nõ sunt motus: sed mutationes per contradictione3 concludit ex hoc ꝙ tantum necesse est illam mutationem esse motum qui est ex subiecto in subiectu3: talem autem dicit solum esse inter contraria vel media: ⁊ ita cum in substantijs nunq̃3 sit contrarietas sequitur ꝙ vniuersaliter ꝓbatum sit de omnibus substantijs ꝙ generatio earum nõ est motus. ¶ Et preterea illa cauillatio ꝓus expulsa est per litteram phi: p̃mo de generatione: vt dicit ibidem. Patet ergo sm phm ꝙ oportet dicere ꝙ nulla forma maneat in generatione: vt vitemuſ hoc incõueniens. s. generationem esse alterationem. Comentator enim in multis locis ad intẽtionem phi: dicit p̃mo phicorum ꝙ si materia p̃ma haberet aliquam forma3 sibi ꝓportionatam tunc generatio in substantia ess3 alteratio. Dicit enim in libro de substãtia orbis ꝙ generatio ⁊ alteratio differunt in hoc ꝙ Aristoteles vocat trãsmutationem indiuiduorũ in suis substantijs cogere suum subiectum nõ esse ens actu: ⁊ nõ habere formam que subijciatur. Si eni3 haberet formam nullam aliam reciperet: nisi illa destructa Unum eni subiectum habere: nisi vnam formã impossibile est. Ecce ꝙ Comentator assignat cã3 q2 mã dum habet vnam formam nõ potest recipere aliam. q2 impossibile est ꝙ vnum subiectu3 habeat: nisi vnam formam: ⁊ huius ratio supra dicta est: q2 scilicet vna includit priuationem alterius in materia. In libro autem suo de generatione multa dicit ad istam questionem: ⁊ similiter in libro physicorum: sed q2 eadem est sententia cum supradictis: ideo pertransco ne propter multitudinem auctoritatum lectori fastidiu3 generetur.

¶ Explicit opusculum quadragesimum quintum sancti Thome de aquino de pluralitate formarum.

¶ Opusculū.46.sancti Thome de dimensionibus iterminatis qd̄ incipit. Postq̄ᵹ ō principius. Hic tractatus ē idē cū opusculo.31. supius posito q de natura materie ⁊ dimēsionib⁹ iterminatisititulat reqre ibidē. Et q: magister Petrus ō bergamo i tabula sua hoc opusculū diuidit i duos distinctos titulos.s. de natura materie seorsuʒ ⁊ de dimēsionib⁹ iterminatis seorsum: ideo ad ei⁹ ordinē ⁊ numeꝝ obseruādū hūc titulū b iterseruim⁹

¶ Incipit opusculū quadragesimum septimum eiusdem de natura syllogismoꝝ.

Quoniam scire est cāʒ rei cognoscere: cause aūt cuiuslibet entis p se sūt q̄ttuoꝛ.s.ef.mālis: foꝛ.⁊ fi. ad pfecte cognoscendū vnūquodqꝫ opʒ has q̄ttuoꝛ cās cognoscere. Est ergo cā ef. syllogismi aīa rōnalis formās ipm. Un̄ syllogism⁹ est actus rōnis. Mā vo eius sunt tres termini vt mā remota: ⁊ due ppositiones vt ppinqua. Et hec silr̄ ē in syllogismo sic̄ i alijs reb⁹ ɔstantib⁹ ex materia ⁊ forma q.s. ē i eis repire duplicem mām q̄ dicta ē. Finis aūt ei⁹ ē facere fidē seu noticiā ignote ɔclōnis. Forma vo ei⁹ est virt⁹ seu potestas iferendi ɔclōneʒ ex p̄missis. Et hec tangit̄ p diffinitionē syllogismi. Hāc autē formā circūloqunt̄ figura ⁊ modus. Figura.n. est dispositio medij ƒʒ subiectionē ⁊ p̄dicationē: que s. dispositio tripl'r variat̄: q: aut medi⁹ terminus subijcit̄ ⁊ p̄dicat̄ semel in p̄missis: ⁊ sic est p̄ma figura. Dicit̄ aūt hec dispositio p̄ma figura: q: medium hʒ pfectiorem rōnem medij qd̄ participat naturā extremoꝝ in subijciēdo minoris extremitatis ⁊ maioris in p̄dicando. Aut p̄dicat̄ bis ⁊ sic est secūda figura. Que secunda dr̄ q: deficit a pfectione medij. In p̄ma.n. figura mediuʒ ē mediū ƒm rōnem ⁊ ƒm positionē: in secūda aūt est p̄muʒ ƒm positionē cū sit supra extremitates. Aut subijcitur bis ⁊ sic ē tertia figura: que dr̄ tertia: q: medium ē tertiū ƒm positionē cum sit infra extremitates. ¶ Sciendū aūt q figura pprie reperitur in mathematicis. trāsumptiue aūt in syllogismo: ⁊ h̄ ad similitudinem figure triāgularis. Nam sicut triāgulus ē clausio triū linearum in trib⁹ angulis: ita syllogism⁹ est ɔcursus triū ppōnum.s.ma.mi.⁊ con. in tribus terminis. ¶ Modus aūt est determinata qualitas ⁊ q̄ntitas ppōnum p̄missarum ad hoc vt ex eis sequat̄ ɔclusio: que qdeʒ ex certis regulis traditis a pħo in p̄mo poꝝ colligit̄ quarum q̄dam sunt cōes trib⁹ figuris quedā spāles. Cōmunes sūt duo. ¶ Prima q ex puris particularibus vel indefinitis vel singularib⁹ nihil sequit̄ in aliqua figura: s. sub particulari intelligendo tam indefinitā que in materia ɔtingenti ęquipollet particulari vt pħs dicit q̄ᵹ singularē. Oportet ergo vt dicit alteram esse vlem. Rō huius regule ē q: nō sequit̄: q si aliqua duo participant aliquod medium particulariter q ppter hoc illa duo sint eadem. Verbi gratia. Album ⁊ grāmaticuʒ participant idem medium qd̄ est homo cum qdam hō sit albus ⁊ grāmaticus: sed ex hoc nō sequit̄ q album ⁊ grāmaticum sint eadem simpl'r. Vn̄ nō valet hec argumentatio. Quidam hō ē grāmaticus: qdam albus est hō: ergo quoddā albuʒ ē grāmaticū imo est fallacia ɔn̄tis: vel ƒm qd ⁊ simpliciter. Alia rō pōt esse quam pħs iducit: q: aut nō erit syllogismus ⁊ hoc q: petet̄ p̄ncipium: aut nō erit ad ppositum. Ut sit hec ɔclō pbanda. Musica est studiosa ⁊ assumant̄ hec p̄misse. Quedā voluptas est studiosa: musica est voluptas: ergo ⁊c̄. Maioꝛ cum sit particularis aut stabit p illa voluptate particulari que est musica: ⁊ tunc petit̄ conclusio pbanda: aut stabit p aliqua alia: ⁊ tūc syllogismus erit qdem: sed nō ad ɔclonem intentam. Sic ergo opʒ q altera p̄missarum capiat̄ vl'r vt sit syllogismus. ¶ Sed ɔtra dictam regulam videtur esse pħs q docet syllogizare ex puris particularibus p syllogismum expositoriuʒ in tertia figura. ¶ Ad hoc dicēdum quod cum dr̄ ex puris particularibus nō fieri syllogismum: intelligitur vere ⁊ simpl'r syllogismum qui hʒ pfectā rōnem syllogismi. Syllogismus.n. expositorius non est vere syllogismus: sed magis quedam sensibilis demōstratio: seu q̄dam resolutio facta ad sensum ad hoc vt ɔsequētia q̄ vera erat ƒm intellectualeʒ cognitionē declaret̄ in sensibili. ¶ Secūda regula ē q ex puris negatiuis nihil sequit̄ nec fit syllogismus. Huius aūt rō pōt esse: q: ois syllogismus aut affirmat aliqd de aliquo ⁊ ē affirmatiuus aut negat aliqd ab aliquo ⁊ ē negatiuus. Si affirmat aliqd de aliquo in ɔclōne opʒ q hoc sit p aliqd cōueniens qd̄ qdem erit mediū: ⁊ ideo vtraqꝫ p̄missarum necessario erit affirmatiua. Si aūt remoueat aliqd ab aliquo opʒ q h̄ sit p aliquod tertiuʒ ɔueniens vni illoꝝ ⁊ repugnās alteri: qd̄ sic qdeʒ erit mediū. Et sic pʒ q i syllogismo negatiuo opʒ alteram esse affirmatiuā. ¶ Sūt aūt quedā q̄ respiciant p̄mam figurā ⁊ sunt due regule. quedaʒ scd̄am ⁊ sunt ēt due: quedā tertiā ⁊ ē vna. In p̄ma figura regula p̄ma est q maioꝛ dʒ esse vl'is: alr nō fieret syllogismus. Cuius rō est q: maioꝛ existente particulari ɔtingeret medium esse cōmunius extremis: de quo particulariter sumpto posset p̄dicari maioꝛ extremitas affirmatiue vel negatiue. Si affirmatiue cōtingeret capere extrema cū medio repugnantia: ⁊ tunc nō sequeret̄ vera conclusio affirmatiua vt si fieret sic. Quoddam aīal ē asinus: omnis homo est animal deberet seq hec conclusio ergo. quidam homo est asinus: que est

falsa p̄missis existentib⁹ veris. Rursus si capiantur negatiue ⁊ particulariter continget esse ꝯuertibilia: vel vt superius ⁊ inferius: ⁊ tunc falso negaret̄ vnum de altero in ꝯclone: cum tamē ex q̄litate p̄missarum deberet sequi cōclusio negatiua. Ut si fiat sic. Quoddam animal nō est hō: oē risibile est aīal. Ex his deberet sequi hec ꝯclusio: ergo quoddam risibile nō est hō: que q̄dem esset falsa p̄misse tn̄ vere. Patet ergo ex quo cū tali dispositione aliquā̄do cum p̄missis veris stabit ꝯclo falsa ꝙ nō est s̄m formā syllogismi. Oīs q̄dez dispositio facta s̄m regulas syllogismoꝝ semꝑ eādem ꝯclonem syllogizat ī omni materia si p̄misse sint vere. ¶ Secunda regula est ꝙ in p̄ma figura minor nō debet esse negatiua. Cuius rō est: q: si aliter fieret accideret fallatia ꝯn̄tis ꝓcedendo. s. cuz negatione medij de minori extremitate: quod q̄dem ē inferius ad negationē maioris extremitatis que ē superior ad mediū. Ut si fiat sic. Omnis homo est aīal: nullus asinus est hō. nō sequeretur ergo nullus asinus est aīal. ¶ Posset aūt vtriusqꝫ regule alia cōis ratio assignari: q: s. syllogismi p̄me figure ꝑficiunt̄ per dici de omni ⁊ dici de nullo: his aūt p̄missis repugnat maiorem esse particularem vel minorem negatiuam vt pꝫ intuenti rōnes dictoꝝ p̄ncipioꝝ. ¶ In secūda figura p̄ma regula est ꝙ maior dꝫ ēe v̄lis. Cui⁹ rō est: q: eius syllogismi descēdūt a syllogismis p̄me figure per cōuersionem maioris in terminis: ⁊ ideo sicut ibi opꝫ maiorem esse v̄lem ita ⁊ hic. Uel potest ostē di necessitas hui⁹ regule ꝑ instātiam in terminis: vt dictū est supra. Nam si maior capiat̄ particulariter ꝯtinget maiorē extremitatē eē supra mediū ⁊ supra minorē extremitatem. Nihil. n. prohibet inferius p̄dicari de superiori particulariter sumpto: ⁊ ita medium posset p̄dicari de maiori extremitate particulariter ⁊ ꝯtingeret extrema eē cōuertibilia vel se habere vt superius ⁊ inferius: et tunc nō sequit̄ conclusio negatiua vera Affirmatiua aūt nō potest sequi: q: in hac figura semꝑ concluditur negatiue Ut si fiat sic. Quoddaz aīal nō est homo: omne rōnale est homo: non sequitur ꝙ nullum rōnale sit animal. ¶ Secunda regula est ꝙ opꝫ alteram p̄missarum esse negatiuā: quia ex vtrisqꝫ affirmatiuis in secunda figura nihil sequitur. Cui⁹ rō est q: si vtraqꝫ sit affirmatiua tūc mediuz erit supius ad extrema disparata quoꝝ neutrum de altero p̄dicatur in ꝯclone. Non. n. sequitur si aliquod vnū inest duob⁹ ꝙ ꝓpter hoc vnum insit alteri. Posset ēt vnum supius affirmari de duob⁹ inferiorib⁹ quoꝝ vnuz esset sub altero: ⁊ ita non posset vnum de altero negari: ⁊ ita non sequitur ꝯclo affirmatiua nec negatiua vbi vtraqꝫ premissarum sit affirmatiua. Sed tūc querit̄ si opꝫ alteraz esse negatiuā: quare nō determinate maior: vel minor: sed indifferēter alteram. Dicit̄ ꝙ huius rō est: q: ⁊ non determinato altero mediū equaliter respicit extrema tanq̄ꝫ sub se posita: ⁊ iō q̄ꝫtum ad syllogismum nō refert de quo affirmetur vel neget̄. Utroqꝫ. n. modo fit syllogismus lꝫ diuersimode. ¶ In tertia figura est vna regula. s. ꝙ minor semper ē affirmatiua: cuius ratio ē: q: non sequit̄ ꝙ si aliquod inferius sit repugnās alicui tertio ꝙ ꝓpter hoc ⁊ superius: quod oporteret fieri hic si minor esset negatiua: quod sic pꝫ. Mediū. n. est sub extremitatibus: maior aūt est supra medium ⁊ minorē extremitatē: ⁊ ideo non oportet ꝙ eidē repugnet maior in conclusione. Ut si fiat sic. Oīs homo ē animal: nullus homo ē asinus non sequit̄ ergo quidā asinus non est animal: ⁊ sic non sequit̄ conclusio negatiua vera. Itē nec affirmatiua: quia potest esse ꝙ extrema sibi repugnēt vt pꝫ si capiant̄ hi termini: animal: lapis: homo. Uel pōt esse huius ratio quia tertia figura descendit a prima per ꝯuersionē minoris. Et ideo sicut oportebat ibi minorē esse affirmatiuā: ita ⁊ hic.

Non aūt lateat nos ꝙ aliquando ꝯtingit syllogismū contra p̄dictas regulas concludere verā conclusionē: sed hoc non erit ex necessitate forme syllogistice sed ex necessitate materie: q: s. vel termini sunt conuertibiles vt quando concludet̄ cōclusio affirmatiua: vel repugnātes vt quādo concludet̄ negatiua. ¶ Addant̄ aūt dictis regulis q̄dam alie respicientes magis ꝯclonez q̄ꝫ p̄missas quarū quedā sunt cōes: quedā ꝓprie. Cōes sūt due Prima in omni figura. Si aliqua p̄missa ē particularis opꝫ ꝯclusionē esse particularē: cuius rō eē potest: q: si altera p̄missarū ē particularis mediū ꝯuenit alteri extremitati particulariter in illa p̄missa. Et q: non ē ꝯuenientia inter extremitates nisi per nām medij non plus ꝯueniet extremitas cū extremitate ꝑticulari q̄ꝫ altera extremitas cuz medio. Unde in ꝯclone opꝫ extremitatē extremitati ꝯuenire particulariter: sicut in p̄missa mediū ꝯueniebat particulariter alteri extremitatū. Idē ē si sit particularis negatiua q: extremitas discōuenit ab extremitate ꝑticulariter ī ꝯclone: sicut mediū ab extremitate in p̄missa. Secūda regula est Si altera p̄missarū ē negatiua opꝫ ꝯclonem esse negatiuā: cuius rō est: q: q̄ discōueniūt ī tertio opꝫ ꝙ īter se discōueniāt. Cū ḡ extremitates discōueniant in medio: q: vni ꝯuenit alteri repugnat: necessario īter se discōueniūt: quare cū ꝯclo sit ex extremitatib⁹ opꝫ vnā ab alia remouere: ⁊ sic cōclo erit negatiua altera p̄missarū existente negatiua. Sꝫ p̄missarū quedā spectant ad p̄mā figurā: quedam ad secūdā: ⁊ quedā ad tertiā. Pro p̄ma sunt due. Prima ē ꝙ ꝯclo semꝑ assimilat̄ maiori ī q̄litate: ⁊ minori in q̄ꝫtitate: cui⁹ rō ē q: ꝯclo ē ps maioris q̄ꝫtum ad predicatū: hꝫ. n. idē p̄dicatū cū maiori:

⁊ minoris q̃tum ad subiectũ: qualitas aũt ē dispo
sitio p̄dicati quasi forme: q̃titas aũt est dispositio
subiecti quasi mãe. Vñ cũ ɔclõ participet p̄dica-
tum a maiori ⁊ subiectũ a minori assimilat maio
ri in dispositione p̄dicati ⁊ minori in dispositiõe
subiecti. Secũda regula est q̄ oĩa ꝓblemata con-
cludunt per p̄mã figurã: hec est tam vlē q̃z parti-
culare tam affirmatiuũ q̃z negatiuũ. In secũda fi-
gura ē vna regula. s. q̄ in ea nõ concludit nisi nega
tiue. Cuius rõ est: q: opz alterã p̄missarũ eē nega-
tiuam vt ostensum est: ⁊ quãdo ita ē necesse ē con-
clusionē esse negatiuã. ¶ In tertia ē vna similiter
s. q̄ oĩs conclusio ē particularis ⁊ nunq̃z vlis. Cu-
ius rõ est: q: lz duo conueniant in vno tertio etiaz
q̄ vniuersaliter tertiũ illis conueniat: non tñ opz
q̄ illa duo inter se totaliter conueniãt vel sint idē
quod ideo est q: contingit maiorē extremitatem
in minus esse q̃z minorē. Unde in cõclusione ma-
ior non predicabit de minori vlr. Ut oĩs homo ē
risibilis: omnis hõ est aĩal: non sequit ergo omne
aĩal est risibile: sed bene: ergo quoddam animal
est risibile.

Abitis ergo regulis cũ suis rationib᷒ que
h rectificant syllogismos de ĩesse restat bre
uiter tangere regulas rectificantes syllo-
gismos de modo. Ad cui᷒ euidentiã sciendũ ē q̄
triplex ē syllogismus. Quidã constat ex ꝓpositio-
nibus simplicis inherentie de quo dcm̃ est. Qui
dam cõstant ex vtraq̧ p̄missa de modo. Quidaz
ex altera de modo ⁊ altera de inesse ⁊ dr̃ syllogis-
mus mixt᷒. Si ex vtraq̧ modali: aut erit ex vtra
q̧ de necessario aut ex vtraq̧ de ɔtingenti. Sub
necessario aũt intelligit ⁊ ĩpossibile ɔ̃rie sumptuz
i. cũ negatione apposita verbo. Unde idē ē neces
se ē esse ⁊ impossibile ē nõ esse. Idem. n. ē iudiciũ
vtriusq̧. Sciendũ ēt q̄ hic tam in p̄missis q̃z ĩ cõ
clusione semꝑ accipit ɔtingēs nõ necessarium qḋ
dr̃ in ɔtingenti nato ⁊ indefinito seu ad vtrũlibet.
Si ergo fit syllogism᷒ ex vtraq̧ de necessario sal-
uatis regulis p̄habitis in omni figura põt fieri bo
nus syllogismus ɔcludēs de necessario ⁊ p ɔñs de
inesse. Si võ fiat ex vtraq̧ de ɔtingenti semꝑ fit ĩ
p̄ma: seu ambe sint affirmatiue seu negatiue: seu
altera tm̃: hoc solo excepto q̄ si maior sit vlis cõ-
clusio erit de ɔtingenti ⁊ nõ de inesse. Si autē fue
rint ex vtraq̧ negatiua: ɔuersa minori vel vtraq̧
in affirmatiuã: erit syllogismus. ¶ Est aũt sciẽdũ
q̄ oẽs ꝓpositiones de ɔtingenti nõ necessario ha-
bent affirmatiuã figurã ⁊ ɔuertunt ad se inuicem
affirmatiue negatiuis ⁊ ecõtra: vt ꝓbat p̄hs p̄mo
prior. In secũda aũt figura ex vtrisq̧ de ɔtingen-
ti nõ fit syllogismus: cui᷒ rõ ex superioribus pz: q: a
s. ex puris affir. in secũda figura nõ est syllogism᷒.
Propositiones aũt de ɔtingenti vt dcm̃ est affir.
sunt oẽs in secũda figura. In tertia vero figura ex
vtrisq̧ de ɔtingẽti non fit syllogismus nisi vtraq̧
sit particularis. ¶ Si võ fiat syllogismus mixtus
autē ex vna de inesse ⁊ altera de necessario: aut ex
vna de ɔtingẽti ⁊ altera de inesse: aut ex vna ď ne
cessario ⁊ altera de ɔtingẽti pluribus. n. modis ñ
fit mixtio. Sciendã ergo q̄ in omni tali mixtiõe.
s. de inesse ⁊ ɔtingẽtis semꝑ de ĩesse dz accipi sim
pliciter ⁊ nõ de inesse vt nũc. Dicit aũt ꝓpositio ď
inesse simpliciter in qua predicatũ ꝑ se inest subie
cto: seu sit de q̇dditate eius q̃tum ad p̄mũ modũ
per se seu nõ: sed fluat ex p̄ncipijs eius. vt cum ꝓ-
pria passio dicit de subiecto q̃tum ad secundum
modũ. Dicitur ēt de inesse simplr quãdo p̄dicat
aliquod accñs cõmune quod sequit totã speciem
sm̃ omne tẽpus sicut nigredo inest coruo ⁊ ethio-
pi. Quando aũt nullo istoꝝ modoꝝ p̄dicat aliqḋ
de subiecto est de inesse vt nũc: vt hec. omnis ho
mo currit. Si ergo sit mixtio de inesse ⁊ necessa-
rij in p̄ma figura est talis regula. Maiore existen
te de necessario ⁊ minori de inesse simplr ⁊ nõ vt
nũc sequit conclusio de necessario. Si aũt ecõuer
so fiat. s. maiore de inesse ⁊ minore de necessario
sequit ɔclusio de inesse ⁊ nõ de necessario. quoniã
rõ est q: cũ conclusio participet cũ maiore in p̄di-
cato vt dcm̃ est: modus aũt necessitatis ⁊ contin-
gentie sit dispositio p̄dicati in cõparatione ad sub
iectum: conclusio participabit eodē modo: quod
nõ potest fieri quando minor ē ď necessario ⁊ ma-
ior de inesse: bene tñ tũc sequit ɔclõ de inesse. In
plus. n. est inesse simplr q̃z necessario. Que. n. ne
cessario insunt: insunt simplr: ⁊ non econtra. In se
cũda võ figura est talis regula. Uniuersali negati
ua de necessario existe ⁊ altera de inesse sequit cõ
clusio de necessario. Si võ aliter fiat nõ sequit de
necessario: q: si affirmatiua fuerit de necessario ⁊
negatiua de inesse sequit ɔclo de inesse cui᷒ rõ est
q: secũda figura q̃tum ad oẽs suos modos ďscē-
dit a secũdo modo p̄me figure ĩ quo maior ē vlis
negatiua ⁊ in ip̄m reducit vt supra pz. Et tñ sicut
ibi oportebat vlem negatiuã q̄ ē maior eē de ne-
cessario vt sequeret talis ɔclo: ita ĩ hac figura opz
q̄ talis negatiua post reductionē ĩ p̄ma sit maior.
Ex quo pz q̄ in quarto scḋe figure nõ põt fieri vlis
mixtio q̃tũ ad ɔclonem de necessario cũ nõ hẽat
aliquã vlem negatiuã. In tertia figura est talis re
gula in modũ affirmatiõis ⁊ negatiõis. Uli affir.
vel neg. existe de necessario sequit ɔclo talis: alr
non: cui᷒ põt reddi eadē cã q̄ ⁊ supra: q: post redu-
ctionē ad p̄mã figurã vlis fiet maior quã opz in p̄
ma eē de necessario. Per qḋ pz q̄ circa p̄mũ ⁊ se-
cũdũ tertie fiũt q̃tuor syllogismi vlr mixti accipi
endo vtrobiq̧ de necessario. ¶ Sequit de scḋa
mixtione. s. de inesse ⁊ ɔtingẽtis. Ad cui᷒ euidẽtiã
sciẽdũ q̄ vt dicit p̄hs p̄mo prior ɔtingēs capit vno
mõ vt ēt necessariũ dr̃ ɔtingẽs. i. nõ ĩpossibile: alio

modo vt et nõ necessariũ. De hijs aũt duob⁹ modis dr̃ ɔtingẽs equoce: sicut de duob⁹ signis significatis. Alio mõ capit̃ vt stat in sua cõitate non respiciẽs h vel aliud tm̃ sʒ indifferẽter vtrũqʒ: nõ tñ ꝙ sit tertiũ significatũ. Et h modo captũ dr̃ ɔtingẽs possibile seu ſm rõnem sue cõitatis. Sic e latius loquẽdo: aial põt capi trib⁹ modis. Uno modo p rõnali: alio mõ p irrõnali: τ isti duo modi sũt ei⁹ dĩe. Tertio mõ põt ɔsiderari nõ p hoc aut p illo tm̃ sʒ p sua forma vlĩ inq̃tũ. s. ẽ aial solũ. Qꝫ aũt necessariũ sit ɔtingẽs pbat phs i libro peri her. Quo aũt hoc sit sic põt ondi. De rõne ɔtingẽtis qd dr̃ d necessario τ nõ necessario ẽ solũ ꝙ hẽat potẽtialitatẽ ad eẽ sine positiõe alteri⁹ dĩe sicut dr̃ d genere. Utrũqʒ aũt dictoꝝ hʒ hãc potẽtialitatẽ sʒ equoce: q: necessariũ hʒ possibilitatẽ semp actui ɔiunctã: aliud vo distantẽ ab actu: iõ vtrũqʒ dr̃ ɔtigẽs. Hoc aũt necessariũ duas hʒ spẽs. Una ẽ ɔtingens natũ qd quidẽ hʒ cãm q̃re possit eẽ. Sʒ q: talis cã aliq̃n ipedit̃ ẽ nõ necessariũ: sicut canescere i senectute. Alia ẽ ɔtingẽs infinitũ. i. indeterminatũ vel icertũ sive ad vtrũlibet. Dicit̃ aũt sic q: nullã cãm hʒ quare magis se hẽat ad vnã partẽ q̃ȝ ad aliã: sicut hʒ ɔtingẽs natũ. Equalr̃. n. põt esse τ non esse. Et de isto dicit Aristoteles in libro peryer. ꝙ nõ sequitur ad necessarium. Finis.

¶ Explicit opus beati Thome aquinatis de natura syllogismoꝝ.

¶ Opusculũ q̃dragesimũ octauũ ſm magistrũ petrũ de bergamo i tabula sua ẽ sũma toti⁹ logyce. Quã tractatũ mult̃ laboꝛib⁹ quesitũ nullibi potuimus inuenire: sʒ nec ei⁹ initiũ magister petrus d bergamo p̃dict⁹ iter opuscula ponit: q̃uis ipm h in loco in sua tabula allegauerit. Signũ ẽ aũt ꝙ et ad eius manus non puenerit.

¶ Incipit opusculũ. 49. eiusdẽ de sensu respectu singulariũ τ intellectu respectu vliũm.

Circa cõsiderationem sensus quare sit singulariũ τ itellectus vliũm τ quõ vlĩa sint in aia: sciẽdũ ẽ circa pmũ ꝙ sensus est virtus in organo corꝑali: itellect⁹ aũt ẽ virt⁹ penit⁹ imalis τ nõ ẽ actus alicui⁹ organi corꝑalis. Unũquodqʒ aũt recipit̃ i aliquo ſm modũ sui. Ois aũt cognitio fit p h ꝙ cognitũ ẽ aliquo mõ i cognoscẽte. s. ſm silitudinẽ: nã cognoscẽs in actu ẽ ipm cognitũ i actu. Opꝫ g̃ ꝙ sensus corꝑalr̃ recipiat silitudinẽ rei q̃ sentit̃. Intellect⁹ aũt recipit silitudinẽ ei⁹ qd itelligit imalr̃ τ incorꝑalr̃. Indiuiduatio aũt nãe cõis in reb⁹ mãlib⁹ τ corꝑoralibus ẽ ex mã corꝑali sub determinatis dimẽsionibus ɔtẽta: vlẽ aũt ẽ p abstractionẽ ab huiusmõi mã τ mãlib⁹ ɔditionib⁹ indiuiduãtib⁹. Pʒ g̃ ꝙ similitudo rei q̃ recipit̃ in sensu repñtat rẽ ſm ꝙ est singularis: sʒ recepta in itellectu repñtat rẽ ſʒ rõnem nature vlis. Et inde ẽ ꝙ sensus cognoscit singularia itellect⁹ aũt vlia quoꝝ sunt scie. ¶ Circa scdʒ sciẽdũ ẽ ꝙ vle põt capi dupl̃r. Uno mõ p ipa natura cõi vt subiacet intẽtioni vlitatis: alio mõ p ipa intẽtione ſm se: sicut albũ põt dici illud cui accidit esse albũ: vl ipm ſm ꝙ iã subest albedini. Ipa aũt natura cui accidit itẽtio vlitatis puta natura hois hʒ duplex eẽ. Unũ qdẽ mãle ſʒ ꝙ ẽ i mã naturali: aliud aũt imãle ſm ꝙ ẽ in itellectu. Primo qdẽ modo nõ põt ei aduenire intẽtio vlitatis q: p materiã iduiduat̃. Aduenit g̃ vlis intentio ſm ꝙ abstrahit̃ a materia iduiduali. Nõ põt aũt abstrahi a materia iduiduali realr̃ sicut platonici posuerũt. Nõ. n. ẽ homo nisi i his carnib⁹ τ i his ossib⁹ sicut phs pbat. 7. meth. Relinqt̃ g̃ ꝙ nã humana nõ hʒ eẽ p̃ter pncipia iduiduãtia nisi i solo intellectu. ¶ Nec tñ itellect⁹ ẽ falsus dũ apphendit nãm cõem p̃ter pncipia iduiduãtia sine qbus eẽ nõ põt i reꝝ natura. Nõ. n. apphẽdit itellect⁹ ꝙ nã cõis sit sine pncipijs iduiduãtib⁹: sʒ apphẽdit nãm cõem nõ apphendẽdo pncipia iduiduãtia τ h nõ est falsũ. Sicut si ab hoie albo separet̃ albedo h modo ꝙ itellect⁹ itelligat eũ nõ eẽ albũ esset apphẽsio falsa. Si aũt sic separet̃ albedo ab hoie albo ꝙ apphẽdat̃ hõ nõ apphensa albedine nõ eẽt apphensio falsa. Nõ. n. exigit̃ ad veritatẽ apphensionis ꝙ q apphẽdit rẽ aliquã apphẽdat oĩa q̃ rei i sunt. Sic g̃ itellect⁹ absqʒ falsitate abstrahit gen⁹ a spẽbus inq̃tum itelligit nãm generis non itelligẽdo dĩas. Et silr̃ abstrahit spẽm ab iduiduis inq̃tum itelligit nãm spẽi nõ itelligẽdo pncipia iduiduãtia. Sic g̃ pʒ ꝙ nature cõi nõ põt attribui intẽtio vlitatis nisi ſm eẽ qd hʒ in aĩa τ in intellectu Sic g̃ solũ ẽ vnũ de multis put itelligit̃ p̃ter pncipia iduiduãtia: τ vnũ in multis vt i iduiduis vl inferioꝛib⁹ q̃ in supioꝛi sunt vnũ. Un̄ relinquitur ꝙ vlia ſm ꝙ vlia nõ sunt nisi in aia. Ipse aũt nature qbus accidit intẽtio vlitatis sũt in reb⁹. Et ppter h noĩa cõia significãtia nãs ipas p̃dicant̃ de iduiduis: nõ autem noĩa significantia itẽtiões. Soꝛtes. n. ẽ homo sed non ẽ species. Finis.

¶ Explicit opusculũ. 49. diui Thõe aqnat̃ d sensu respectu singulariũ τ itellectu respectu vliũm.

¶ Incipit opusculũ. 50. eiusdẽ de inuẽtiõe medij.

Quoniã principiũ syllogizandi vnãquẽqʒ propositionem ẽ medius terminus: ideo vt possumus habere moduʒ syllogizãdi ad vnãquãqʒ propositionem de inuẽtione medij termini nũc est determinãdũ Cum igitur propositionum alia sit vniuersalis:

alia particularis: ⁊ vniuersalium alia affirmatiua alia negatiua: de inuentione medij ad sillogizandum vniuersalẽ affirmatiuã ꝑ͂us est dicẽduz Est ergo sciendũ ꝙ ad sillogizãdum vniuersalez affirmatiuam sumendũ est ꝓ medio id quod sequitur subiectũ ⁊ antecedit ꝑ͂dicatum. Cuius cã hec est: q: vniuersalis affirmatiua nõ sillogizat: nisi in ꝑ͂mo modo ꝑ͂me figure: ſ3 in hoc oz mediũ antecedere ꝑ͂dicatum ꝓpositionis sillogizãdo cũ vniuersalr̃ subijciatur ei: ⁊ sequi subiectũ eiusdez cum vniuersalr̃ ꝑ͂diceẗ de ipõ. verbi gratia. Si hec ꝓpositio est sillogizanda. Omnis hõ est aĩal ↄueniens mediũ ipius est risibile: q: id semꝑ sequitur ſm consequẽtiam ipm subiectũ ⁊ antecedit ꝑ͂dicatuz: vt dicaẗ. omne risibile est aĩal: oĩs homo est risibilis: ḡ omnis homo est aĩal. Ad sillogizãdum vniuersalẽ negatiuã sumẽduz est ꝓ medio: id quod sequiẗ subiectuz ⁊ repugnat ꝑ͂dicato: ⁊ h̃ quo ad ſm moduz ꝑ͂me figure ⁊ primũ secunde: vl̃ quod repugnat subiecto ⁊ sequaẗ predicatum quo ad ſm modũ secũde figure cuius cã hic ẽ: q2 vniuersalis negatiua nõ sillogizaẗ: nisi in tribus modis ꝑ͂dictis: ⁊ in duobus ꝑ͂mis modis medi⁹ terminus sequiẗ ad subiectum ⁊ repugnat predicato. In tertio medius terminus repugnat subiecto: ⁊ sequiẗ ad ꝑ͂dicatum: verbi gratia: si hec ꝓpositio est sillogizanda. Nullus homo est lapis: ↄueniens mediũ ipius in duobus ꝑ͂mis modis ẽ risibile: q: id sequiẗ ad subiectũ: ⁊ repugnat ꝑ͂dicato. In tertio ṽo sillogismo ↄueniens medium est insensibile: q: id repugnat subiecto ⁊ sequitur ad ꝑ͂dicatum. Ad sillogizandũ aũt particularẽ affirmatiuaz sumendũ est ꝓ medio ↄsequẽs ad ſbz ⁊ antecedẽs ad ꝑ͂dicatũ: ⁊ antecedẽs ad subiectũ ⁊ ꝑ͂dicatum. Cuius cã hec est: q: particularis affirmatiua nõ cõcludit: nisi in ꝑ͂ma ⁊ tertia figura: ⁊ vt ↄcludaẗ in pᷓa oz ꝙ medium antecedat predicatuz ⁊ subijciaẗ ei: ⁊ ꝙ sequaẗ subiectũ cũ ꝑ͂dicatur de eo. Si ṽo cõcludaẗ in tertia oz mediuz antecedere vtrumqz. ſ. subiectũ ⁊ ꝑ͂dicatũ cũ subijciatur vtriqz: verbi gratia si hec ꝓpositio ẽ sillogizanda. quoddaz aĩal est substãtia: ↄueniẽs medium eius in pᷓa figura est sensibile: q: id sequitur subiectuz ⁊ antecedit ꝑ͂dicatum. In tertia ṽo figura ↄueniẽs mediũ est hõ: q: antecedit vtrũqz ſ. ſbm ⁊ ꝑ͂dicatũ. Ad sillogizanduz aũt particularẽ negatiuã sumẽdũ est ꝓ medio id quod sequiẗ ſbm ⁊ repugnat ꝑ͂dicato: vl̃ id qđ repugnat subiecto ⁊ sequiẗ ꝑ͂dicatuz: cuius cã h̃ est: q: particularis negatiua ↄcludiẗ in omni figura: ⁊ si ↄcludaẗ in pᷓa oz mediuz sequi subiectũ cũ prediceẗ de eo: ⁊ repugnare ꝑ͂dicato cũ remoueaẗ ab eo. Si aũt concludaẗ in secunda: oz mediuz seq ſbm ⁊ repugnare ꝑ͂dicato quo ad tertiuz moduz: vel repugnare subiecto ⁊ sequi predicatum quo ad quartuz modum. Si ṽo ↄcludaẗ in tertia: oz mediuz antecedere ſbm cuz subijciaẗ ei ⁊ repugnare ꝑ͂dicato cũ predicatũ remoueaẗ ab ipso: verbi gratia: si hec ꝓpositio est sillogizanda quidam hõ nõ est asinus ↄueniens medium eius in ꝑ͂ma figura: ⁊ etiaz in tertio scđe figure est risibile quod sequiẗ ad ſbm: ⁊ repugnat predicato. In quarto autẽ secunde figure: ↄueniens medium ẽ rudibile qđ repugnat subiecto: ⁊ sequiẗ ꝑ͂dicatuz. Conueniẽs ṽo medium in tertia figura est risibile qđ antecedit ſbm: ⁊ repugnat ꝑ͂dicato. Conuertibilia. n. antecedũt ⁊ sequunẗ ea cum q̃bus sunt ↄuertibilia: nõ risibile antecedit ⁊ sequiẗ hoĩem.

Explicit opusculum q̃nquagesimũ. ſ. Tho. aq̃natis de inuentione medij.

Incipit opusculum q̃nquagesimum ꝑ͂mũ eiusdem de nã luminis.

Consideranduũ est de nã luminis: ⁊ de eius necessitate ad videnduz: ⁊ de nã dyafani. Circa ꝑ͂mum sciendũ est: ꝙ diuersi diuersimode opinati sunt. Naz q̃dam dixerunt lumẽ esse corpus ad qđ falso sunt moti ex quibusdã locutiõibus q̃bus vtunẗ loquẽtes de lumine. Consueuim⁹. n. dicere ꝙ radi⁹ trãsit ꝑ aerem: ⁊ ꝙ radij reuerberanẗ: ⁊ ꝙ radij intersecant: q̃ oĩa videnẗ eẽ corpoꝝ. Que q̃dẽ opinio stare nõ põt ꝓpter rõnes quas pħs ponit in li. de aĩa: ⁊ plures alias facile ẽ adducere. Non. n. facile est assignare q̃mõ hmõi corpus ꝑ totũ emisperium nostrũ subito multiplicet aut genereẗ aut corrumpaẗ q̃mõ etiã sola interpositio corporis opaci esset cã corruptionis huius corporis in alia parte dyafani. Quod aũt dictũ est de motu lumĩs aut reuerberatõe ipius metha. dictũ est: sicut ⁊ possemus dicere ꝙ calor ꝓcedit dũ aliqua de nouo calefiunt: vl̃ reuerberat dũ hz obstaculũ. Quidam ṽo alij dixerũt ꝙ lux est quedã alia nã vl̃ qualitas spũalis argumẽtatũ sumẽtes ex h̃ ꝙ in reb⁹ intellectualib⁹ vtimur noĩe lumĩs. Dicim⁹. n. i rbus intellectualib⁹ eẽ quoddã lumẽ intellectuale seu intelligibile. Sz h̃ est ipossibile. Impossibile. n. est ꝙ aliqua spũalis nã ⁊ intellectualis cadat in appꝛehensione sensus. Cum. n. sensus sit ꝑs corporea nõ põt eẽ cognitiuus nisi corꝑaliũ rerum. Si q̃s aũt dicat ꝙ aliud ẽ lumen spũale ab eo qđ sensus percipit cũ eo ẽ ↄsentiẽdum dũmodo h̃ habeaẗ ꝙ lumẽ qđ visus ꝑcipit nõ est nã spũal̃. Nihil. n. prohibz cõe nomẽ imponi rebus q̃tũcunqz diuersis. De aũt lumine ⁊ his que ad visuz pertinent vtimur in rebus spiritualibus contingit ex nobilitate sensus visus qui est spiritualior inter omnes sensus quod pz ex duobus. ꝑ͂mo quidem ex obiecto suo. Nã aliqua cadũt sub visu ſm ꝓprietates in q̃bus

cōicant iferiora corpora cum celestibus. Tactus aūt ē perceptiuus ꝓprietatū que sunt ꝓpie elemētis .s. calidi ⁊ frigidi ⁊ huiusmodi. Gustus vero ⁊ olfatus ꝓprietatū que competūt mixtis s3 diuersam rōnem calidi ⁊ frigidi: sicci ⁊ humidi. Son⁹ aūt causat ex motu localis qui ē cōmunis etiā corporibus celestib⁹ ⁊ inferioribus: sed species motus que causat sonū non cōpetit corporibus celestibus sm sniam Aristotelis. Unde ex ipa natura obiecti apparet ꝙ visus ē altior inter sensus: ⁊ auditus ei ꝓpinquior: ⁊ alii sensus magis remoti.

Secūdo apparet ꝙ sensus visus ē spiritualior ex modo imutationis. Nā in quolibet alio sensu nō est imutatio spūalis sine naturali. Dico aūt imutationē naturalē ꝓut qualitas recipit in patiente sm esse naturale: sicut cū aliquid ifrigidat: aut calefit: aut mouet sm locū. Immutatio vo spiritualis ē sm ꝙ species recipit in organo sensus p modū intētiōis ⁊ nō per modū forme naturalis. Nō enim sic recipit species sensibilis in sensu sm illud esse quod h3 in re sensibili. Patet aūt ꝙ in tactu ⁊ gustu qui ē tactus quidā: fit alteratio naturalis. Calefit.n. ⁊ infrigidat aliqd per tactū calidi ⁊ frigidi ⁊ nō fit imutatio spūalis tm̄. Similiter imutatio odoris fit cū quadā fumali euaporatione. Immutatio soni fit cū motu locali: sed imutatio visus sola est imutatio spūalis. Unde p3 ꝙ visus inter oēs sensus ē spiritualior: ⁊ post hunc auditus. Et ꝓpter hoc hij duo sensus sunt maxie spirituales ⁊ soli sunt disciplinabiles. Et hoc de hiis que pertinēt ad visum. ¶ Alij vo dicūt ꝙ lux non est nisi candētia coloris. Sed hoc apparet falsū in his que d nocte lucent: ⁊ tamē eo4 color occultat. ¶ Alij vo dicūt ꝙ lux est forma substantialis solis: ⁊ lumē a luce descēdens h3 esse intētionale: sicut color in aere. Utrūq3 aūt hor est falsū. Primū quidem q2 nulla forma substātialis ē sensibilis per se sed solo itellectu cōprehēsibilis. Et si dicatur ꝙ id quod videt de sole non ē lux sed splendor: bene ꝯcedēdum est de noīe: dūmodo hoc qd dicimus ꝙ visu cōprehendit nō sit forma sbalis. Secūm similiter ē falsum q2 que solū habēt eē intētionale nō faciūt transmutationē naturalē. Radii aūt corpo4 celestiū trāsmutant totā materiā inferiorū. Unde dicimus ꝙ sicut corpora elemētaria habēt qualitates actiuas per quas agūt; ita lux est qualitas actiua corporis celestis p quā agit ⁊ ē in tertia specie qualitatis. Cū aūt sit qualitas pmi corporis alterātis nō h3 ꝯtriū: ⁊ q2 luci nihil est ꝯtrarium: ideo in suo susceptibili non pōt habere ꝯtriam dispositionē. Et ꝓpter hoc suū passū .s. dyafanū semp ē in vltima dispositione ad formā: ⁊ ꝓpter hoc statim illuminat. Calefactibile autē q2 h3 ꝯtriam dispositionē ꝓpter hoc nō est semp in vltima dispositione ad formā: ⁊ ideo nō statim calefactibile calefit. Ipa ergo participatio lucis effecta in dyafano vocat lumē. Et fit sm lineā rectā ad corpus lucidū: ⁊ tūc vocat radius. Si aūt causat ex reuerberatione radij ad corpus lucens vocat splendor. Lumē aūt est cōe ad oēm effectū lucis in dyafano. ¶ His visis sm naturā lucis de facili apparet rō quare quedā corpora sūt lucida actu: quedā dyafana ⁊ quedā opaca. Nam cū lux sit qualitas pmi alterātis quod ē maxime pfectū ⁊ formale in corporalib⁹: illa corpora que sūt maxime formalia ⁊ nobilia sunt actu lucida. Que autem sunt ꝓpinqua his sunt receptiua luminis: sicut dyafana. Que aūt sūt maxime materialia neq3 habēt lumen in sui natura neq3 sūt luminis receptiua sed sunt opaca. Ista patent in elementis. Nā ignis h3 lucē in sui natura: sed eius lux non apparet nobiscū nisi in materia aliena ꝓpter ei⁹ subtilitatē. Aer aūt ⁊ aqua sūt min⁹ formalis q3 ignis ⁊ ideo sūt tm̄ dyafana. Terra aūt que ē maxime mālis est opaca. ¶ Tamē ē sciendū ꝙ qdā dixerunt ꝙ lux ē necessaria ad videndū ex parte ipsius coloris. Dicūt aūt ꝙ color non h3 virtutē vt moueat dyafanū nisi ꝓpter. Et huius signū dicūt: q2 ille q est in obscuro videt q̄ sunt in lumine ⁊ nō ecōuerso. Rōnem ēt adducūt ad hoc ꝙ op3 cū visus sit vnus ꝙ visibile nō sit nisi per vnā rōnē: quod non eēt si color eēt per se visibile. Sed hoc ē manifeste ꝯ Aristotelem scdo de aīa: q dicit ꝙ color h3 in se cām eēndi visibile. Uñ sm sniam Aristo. dicendū ē ꝙ lumē ad videndū ē necessariū non ex parte coloris eo ꝙ facit colores eē actu vt quidā dicūt. est.n. tm̄ in potētia cū ē in tenebris: sed ē ex parte dyafani inq̄tū facit ip3 esse in actu vt dicit Aristo. ¶ Ad cuius euidentiā considerandū ē ꝙ oīs forma inq̄tum huiusmodi est pncipiū agēdi sibi simile: vnde cū color sit quedā forma ex se h3 ꝙ causet sui similitudinē i medio. Sed tm̄ sciēdū est ꝙ dīa est inter virtutē pfectā ⁊ iperfectā. Nā forma que ē perfecte virtutis in agēdo non solū potest inducere suā similitudinē in suo susceptibili: s3 ēt disponere patiēs vt sit ꝓpriū ei⁹ susceptiuū quod qdem non pōt facere forma impfecta cum sit iperfecte virtutis. Dicendū est ergo ꝙ virtus coloris in agendo ē in perfecta rōne luminis. Nā color nihil aliud est q3 quedā lux quodāmodo obscura ex admixtione corporis. Unde non h3 virtutē vt possit illuminare dyaphanū quod tm̄ pōt facere lux pura. Ex quo ēt p3 ꝙ cū lux sit quodammodo substātia coloris ad eā reducit oē visibile actu. Nec oportet ꝙ color per lumē extrinsecum fiat actu visibilis. Qz aūt colores illuminat vidētur ab eo q est in obscuro ꝯtingit ex hoc qd mediū illuminat: ⁊ hoc sufficit ad visus imutationē.

¶ Explicit opusculū qnquagesimum pmum bti Thome aquinatis de natura luminis.

¶ Incipit opusculum quinquagesimum secundū eiusdem de natura loci.

a D sciendū naturā loci ꝯsiderare opꝫ ꝙ non quereret locus nisi esset aliqͥs motus ſm locum. Sic.n. ex trāsmutatione diuersarū formaꝝ circa māam scimꝰ materiā esse aliud ab oībus formis. sic ex trāsmutatione diuersoꝝ corpoꝝ circa eūdem locū scimꝰ locū aliqͥd esse tanq̄ receptaculū corpoꝝ aliud ab oībus corporibꝰ. Locus aūt nālis nō noīat solum aliqͥd ꝯtinens sed ꝯtinens ⁊ ꝯseruās ⁊ formās locata: ꝑpter quod vnūquodqꝫ corpus naturaliter moueť ad locū suū tanq̄ ad ꝯseruatiuū eē sui. Locus vͦo ſm id quod ē nec materia ē nec forma locati: qꝛ materia ⁊ forma nō separanť a re: locꝰ aūt separabilis est a locato: nec ēt spatiū dimēsionatū infra terminos corporis ꝯtinētis existēs: qꝛ nihil est ifra terminos corporis ꝯtinentis circūscripta magnitudine corporis ꝯtenti. Cuiꝰ rō est qꝛ si circūscripta magnitudine corpis ꝯtenti eēt aliquod spatiū ifra terminos corporis ꝯtinentis tale esset dimensionatū longitudine: latitudine: ⁊ ꝓfunditate: dimensiones aūt sunt accn̄tia cum sint q̄titates: ḡ nō pn̄t esse in subiecto nisi i corpore. Si ḡ eēt aliquod spatium ifra terminos corporis continentis p̄ter magnitudinē corporis ꝯtenti: sequitur ꝙ esset aliquod accn̄s sine subiecto qd̄ est impossibile. Locus ḡ neqꝫ ē materia neqꝫ forma neqꝫ spatium ifra terminos corporis ꝯtinentis ꝯtētum. Q nō sit spatium ꝓbať aliter sic: qꝛ si locus esset spatium ifra terminos corporis ꝯtinētis sequtur ꝙ infinita loca essent simul sicut deducit phs: qꝛ cū aer ⁊ aqua ⁊ quodlibet corpus ⁊ q̄libet ꝑtes corporis habeāt ꝓprias dimēsiones ⁊ ꝓprias distantias: idē faciūt oēs partes i toto qd̄ tota aqua in vase. Quia ſm positionē eoꝝ q tenēt sn̄iam de spatio ꝙ sit locus: cū aqua est in vase p̄ter dimensiones aque: sunt ibi alie dimēsiones spatij penetrātes dimēsiones aque. Constat aūt ꝙ eodē modo pars ꝯtineť i toto sicut aqua i vase: nisi ꝙ locatum est diuisum a loco: pars aūt non est actu diuisa a toto. Si ḡ diuidať pars a toto: p̄ter dimensiones partis essent ibi alie dimensiones totiꝰ penetrātes dimēsiones partiū. Manifestū ē aūt ꝙ diuisio nō facit de nouo esse ibi dimēsiones: sꝫ p̄existētes diuidit. Sicut aūt post diuisionem sunt ibi alie dimēsiones totiꝰ penetrātes dimēsiones partium: sic erūt an̄ diuisionē. Quot ḡ partes ꝯuenit accipe in aliquo toto quaꝝ vna ꝯtinet aliā tot erūt dimēsiones se inuicē penetrātes: sꝫ in aliquo toto ꝯtinuo ē accipe ifinitas partes quaꝝ vna cōtinet aliā eo ꝙ quodlibet totū ꝯtinuū diuisibile ē in infinitū: ḡ in aliquo toto ꝯtinuo erūt ifinite dimensiones se inuicē penetrātes. Si ḡ dimēsiones sunt locus sequiť ꝙ ifinita loca sīt simul: qd̄ est īpossibile. Ex quo ḡ locus nō ē mā nec forma nec spatiū: sequitur ꝙ sit quartū. s. terminꝰ corporis ꝯtinētis. Locꝰ aūt nō solū est terminꝰ corpis ꝯtinētis sꝫ ēt est imobilis: ⁊ hāc imobilitatē qͥdā itelligūt eē respectu locati. Locus.n. lꝫ moueať motu ꝯtinētis: qꝛ eius vltimū ē: nō tn̄ moueť motu locati. Illud ē isufficiēter dictū nec ē ſm mētē phi: q vult ꝙ sicut vas ē locus mobilis: ita locus ē vas imobile. Maiorem ḡ imobilitatē opꝫ dare loco nāli q̄ vasi. Cuꝫ ergo vas sit imobile motu eiꝰ qd̄ ē in vase ⁊ locus sit magis imobilis q̄ vas: sequiť ꝙ locus nō sit imobilis motu ꝯtēti sꝫ ēt ꝯtinentis. Et ꝯfirmať ꝙ circa aliqd̄ ꝯtētū manens imobile puta circa domū vel arborē ꝯtingit mutationē fieri ꝯtinētis puta aeris. Si ḡ locus moueret motu ꝯtinētis seqͥť ꝙ idē manēs imobile fieret i diuersis locis: ꝙ est īpossibile. Locus ḡ nō solū ē imobilis motu locati sꝫ ēt motu ꝯtinētis. Propter qd̄ diť phs ꝙ si nauis sit in aq̄ fluuij q̄ moueť magis vtiť ea tanq̄ vase q̄ sicut loco ꝯtinēte. De nā.n. loci ē ꝙ sit imobilis. Vn̄ totꝰ fluuius q ſm se totū ē imobilis magis dꝫ dici locꝰ nauis q̄ h aqua q̄ fluit ⁊ moueť. Totꝰ n. fluuius nō ē locus ꝓprius nauis sꝫ cōis. ⁊ iō locū ꝓpriū nauis i fluuio opꝫ accipe p cōparationē ad totū fluuiū q ē imobilis. Est ḡ accipe locū ꝓpriū in fluuio nō ſm hāc aquā q̄ fluit ⁊ moueť: sꝫ ſm ordinē ⁊ situ quē hꝫ ad totū fluuiū q qͥdē ordo ⁊ sitꝰ manet i aqua succedēte q erat i aqua recedēte respectu totius fluuij. Cū nis.n. aqua mālr fluat tn̄ quia manet idē ordo ⁊ sitꝰ respectu totius fluuij manet ēt idē locus. Et ſm hūc modū debemꝰ itelligere: ꝙ extremitates corpoꝝ nāliū sint locus. s. p cōparationē ⁊ ordinē ⁊ sitū quē hn̄t ad totū corpꝰ ipsius celi: qd̄ ē p̄mū ꝯtinēs ⁊ ꝯseruās ⁊ locans. Quāuis.n. moueať supficies aeris vel aq̄ ſm ꝙ ē vltimū huiꝰ corpis vel illiꝰ succedit tn̄ aliud corpꝰ qd̄ eūdē sitū ⁊ ordinē ſm nām hꝫ ad p̄mū ordinās siue locans qd̄ ē celū ꝓpter qd̄ manet idē locus numero. Vn̄ cessat obiectio quā faciūt aliqͥ sic. Locꝰ est vltimū ꝯtinentis: sꝫ ꝯtinens moueť ḡ locꝰ mouetur. Hec.n. rō bn̄ ꝓcederet si vltimū ꝯtinentis ſm ꝙ h ꝯtinētis ē: eēt locus. Hec aūt nō ē vera: qꝛ nihil hꝫ rōnem loci vl' locantis nisi p cōparationē ad p̄mū locans. Q aūt diuersitas supficieꝝ non īpediat vnitatē loci pꝫ: qꝛ vni locato ſm numerū correspōdet vnꝰ locus ſm numerū simul ⁊ semel. Sꝫ baculus vnꝰ dimidius existēs in aq̄ ⁊ dimidius i aere ē aliquod vnū locatū ſm numeꝝ: ḡ ē i aliquo vno loco ſm numeꝝ: sꝫ ē i diuersis supficiebꝰ aeris ⁊ aque: ergo diuersitas supficieꝝ non īpedit vnitatē loci. Vnitas ḡ loci accipienda ē ſm ordinē ⁊ sitū ad p̄mū locans. Et cā oīus istoꝝ ē: qꝛ sicut dcm̄ ē p̄us: locus nō solū ē ꝯtinēs sꝫ est ꝯtinēs ⁊ cō

seniãs: nihil aũt hꝫ rõnem ↄseruãtis aliũ nisi per virtutẽ ⁊ isluentiã corpis celestis quã recipit ẜm ꝙ est in determinato situ ⁊ i determinata distãtia Et h ẽ cã quare aliqd hꝫ rõnem loci. s. p compara tionẽ ad pmũ locans. Quia vo locus imobilis ẽ: ꝑpter h mediũ celi qḋ ẽ centrũ ⁊ vltima supficies corporis circularis que ẽ celũ sic se hñt ꝙ h dicit sursum illud vo deorsũ q̃ sunt due loci diẽ. Hec n. maxime manẽt imobilia. Cẽtrũ semp ẽ imobi le. Celũ aũt lꝫ semp moueaꝛ tñ semp ẽ in eadẽ di stãtia ad nos. Hoc aũt ꝙ dictum ẽ de loco intelli gimus de loco nãli q est ↄseruatiuus corpoꝝ nãli um: ⁊ iste locus naturalis pmo debeꝛ elemẽtis ⁊ elemẽtatis p elemẽta. Locus. n. naturalis ignis ẽ supficies ↄcaua orbis lune q̃ manet semp i eadẽ distantia ad ignẽ: ⁊ ideo dr̃ esse imobilis. Locꝰ au tẽ aeris est supficies ↄcaua ignis: ⁊ sic de alijs suo modo. Locus aũt oĩum elemẽtatoꝝ ẽ locus deor sum: q: in omni elemẽtato dominaꝛ terra ẜm q̃ titatem. ℂ Cõtra ea que dicta sunt põt obijci ꝙ s. locus terre nõ sit vltimũ aque nec locus aque sit vltimũ aeris: q: vnũquodqꝫ corpus naturale mo ueꝛ ad locum suũ: terra aũt nõ moueꝛ ad supficieꝫ aque sed moueꝛ ad centrũ: g̃ supficies aque nõ est locus terre sed potꝰ centrũ. ℂ Preterea si terra moueaꝛ a loco suo aqua descẽderet vt vult phus. 4. celi ⁊ mũdi. Et silr aer in locũ aque si amouere tur aqua: ergo locus aque nõ est supficies cõcaua aeris: nec locus aeris est supficies ↄcaua ignis. qḋ est ↄ̃ pus determinata. ℂ Pro solutione hoꝝ in telligendũ ẽ ꝙ in loco nõ est tm̃ ↄtinentia locati: ſꝫ est ibi virtus ↄseruãs ⁊ formãs locatuꝫ. Et ꝑpter hoc dicit Alpharabius ꝙ cã q̃re ex hac parte ma terie generaꝛ terra ⁊ ex alia aqua vel aer vl' ignis nõ est nisi locus cũ virtute celesti. Quia. n. frigidi tas tanta q̃ta causaꝛ ex distantia q̃ est ex orbe vs qꝫ ad centrũ inuenit hanc partẽ materie i loco ter re, ꝑpter hoc inspissat eam inspissatiõe vehemẽti ita ꝙ exprĩmit ex ea humidum ⁊ facit elementũ sic cum ⁊ frigidũ qḋ est terra. Frigiditas vo ispissans mãm sic tamẽ ꝙ nõ est ex ea exprĩmens humidum sed faciẽs ad se fluere generat aquã: ⁊ hec frigidi tas est solũ in tanta distãtia q̃ta est locus aque ab orbe. Caliditas. n. nõ ↄsumens humidũ sed secũ cõpatiens generat aerẽ: que qdem caliditas cau saꝛ ab orbe in tanta distãtia que ẽ eius ad locum aeris. Ignis. n. cum sit sũme calidus generaꝛ i lo co imediato spere lune ex motu disgregante ⁊ ca lefaciente mãm. ℂ Hoc supposito intelligendũ est ꝙ motus locati nõ est ad ipam supficiem locã tis ꝑpter supficiem sed ꝑpter virtutẽ ↄseruatiuã: ⁊ formatiuã locati. Et ideo cũ virtꝰ formatiua ter re sit frigiditas que causaꝛ ex tanta distãtia ad p mũ calefaciẽs qḋ ẽ celũ: ⁊ inchoatio huius virtu tis ẽ in ↄcauo aque: perfectio aũt eius ẽ in centro ideo terra moueꝛ ad centrum ⁊ nõ ad superficieꝫ aque: ⁊ inde est ꝙ terra ẽ simplr grauis. Uirtꝰ aũt formatiua ignis ẽ caliditas pfecta q̃ ẽ cõpleta i cõ cauo orbis lune: propter qḋ ignis ẽ simplr leuis. Uirtus aũt formatiua aeris icipit in ↄcauo ignis ⁊ deficit in ↄuexo aq̃: pfecta aũt ẽ in medio: ⁊ sic ẽ de aqua suo modo: ⁊ ideo motꝰ aque ẽ a terra ⁊ ab aere ad mediũ eius: ⁊ motus aeris ẜm nãm ẽ ab aqua ⁊ igne ad mediũ locũ: ꝑpter qḋ aqua ⁊ aer ñ sunt simplr leues neqꝫ graues sed i respectu. Sic igiꝛ pꝫ cã quare terra moueꝛ deorsũ simplr ⁊ nõ ad cõcauũ aque lꝫ sit locus eius: q: h facit virtus formatiua que ẽ in loco, ꝑpter quã vnũquodqꝫ lo catum moueꝛ ad locũ suũ. ℂ Ad aliam rõneꝫ rñ det alpharabius ꝙ motus aeris ad locum terre: nõ est motꝰ naturalis aeris vel aque: sed ẽ violen tus: qḋ pꝫ q: est corruptiuus vtriusqꝫ. Nam cum aqua moueꝛ ad locum terre inspissaꝛ ⁊ frigidita te ipsius loci maiori inspissatione q̃ requiraꝛ ad formam aque vnde ↄuertiꝛ in terraꝫ. Similiter cum aer descẽdit ad locum aque infrigidaꝛ a fri gidatione loci illius ⁊ ↄuertiꝛ in aquaꝫ. Qualiter aũt hoc nõ obstante aqua dicatur frigida pmo et terra nõ: q̃uis causeꝛ ex maiori frigiditate: pꝫ ex secundo de generatione.

ℂ Quomodo vltima spera sit in loco.

Ex his q̃ dicta sunt de loco ꝙ locus est vlti muꝫ ↄtinentis ↄcludere possumus ꝙ cor pus cui inest aliqd extra ipm ↄtinens tale est in loco. Cui aũt nõ est corpus extra ↄtinẽs ipm tale in loco nõ est: tale aũt est vnum solum. s. vltia spera: ꝑpter quod vltima spera nõ videꝛ esse i lo co. ℂ Sed hic est dubitatio cum nihil videatur moueri in loco nisi sit in loco: si vltima spera non est in loco: motus eius nõ erit localis: quod est in conueniens. ℂ Propter hanc rõnem ⁊ quasdaꝫ alias Joannes grãmaticus dixit locum nõ eẽ ter minum ↄtinentis sed spatium quod est infra ter minos corporis continentis. Unde dixit celũ per se esse in loco ⁊ per se moueri in loco: q: per se di xit ipsum esse in tali spacio. ℂ Jstud nõ potest ha bere veritatem ẜm ea que determinata sunt de loco: cum ostensum sit ꝙ locus non est spatium: ſꝫ terminus ↄtinentis. Est etiam cõtra intentioneꝫ phi q dicit celũ nõ esse in loco p se sed p accidens. Propter qḋ dixit Alex. celum nõ esse in loco nec per se nec per accidẽs nec moueri in loco quia nõ est de ratione corporis: vt sit in loco cũ locus non ponatur in diffinitiõe corporis. Quia tamẽ opor tet omnem motum ↄtineri sub aliqua specie mo tus: ideo Auicẽ. secutus eum dixit motũ celi non eẽ in loco: sed in situ vel ad situ. Hec est ↄ intẽtio nẽ phi. 5. phycoꝝ: vbi dicit motũ tm̃ eẽ in tribus generibꝰ. s. q̃titate: qualitate ⁊ vbi. Sed ꝙ illud sit falsum pꝫ q: ad nullũ genus est motꝰ cuius spe

cierũ ratio ꝯsi.sit in idiuisibili. Propter quod di-
cimus q ad ſbam nõ est mot⁹:q: rõ subſtantie in
idiuisibili ꝯsistit nõ sic aũt rõ albedinis:q: põt ꝑti
cipari ſm magis ⁊ minus a subiecto:nũc aũt ita ẽ
q rõ situs in idiuisibili ꝯsistit. Ergo ad sitũ non est
mot⁹. Preterea situs nõiat ordinẽ partiũ in loco
locus ꝗ ponit in diffinitione situs. Motus ꝗ ꝗ nõ
põt eſſe ad locũ nõ põt eſſe ad sitũ. Sed mot⁹ celi
ſz eos nõ est ad locũ:ꝗ nõ ẽ ad sitũ. Ideo alr dicit
Auẽpace. Dicit.n. q linea recta ⁊ corpus rectũ
vtrũqꝫ ĩdeterminata sunt de se:⁊ ideo idigẽt ali-
quo finiẽte ⁊ terminãte ⁊ ꝯtinẽte. Linea aũt circu
laris ꝑ ſe ipsam finit:⁊ silr corpus circulare ⁊ ideo
non idigent aliquo finiẽte ⁊ ꝯtinente: ꝓpter qd di
xit nõ eſſe de necessitate corporis circularis vt sit
in loco:⁊ iõ dicit q celũ nõ ẽ in loco nec hꝫ motũ lo
calẽ. Hui⁹.n. opinionis fuit alpharabius quẽ ad
ducit auẽpace ꝓ testimonio sui dicti. ¶ Sed hoc
dictũ vr̃ incõueniẽs:q: sicut vult phs.8. phycoꝝ:
mot⁹ localis ẽ ꝑmus motuũ:sed sicut dicit ibidẽ
motus celi ẽ ꝑm⁹ mot⁹:ꝗ ẽ localis. Preterea phs
4. phycoꝝ vult q celũ sit in loco saltẽ ꝑ accñs: ꝓ-
pter hoc dicit aliter Themisti⁹ q celũ est in loco ꝑ
partes. ¶ Ad cui⁹ itellectũ ꝯsiderãdũ est q nõ eẽt
locus nisi eẽt aliqs motus ſm locũ. Licet.n. de rõ
ne corpis non sit locus:est tñ de rõne corpis moti
localiter. Uñ ſm q diuersa corpa succedũt sibi in
eodẽ loco ſm h̃ debet locus alicui moto localr̃.
Alique.n. iueniunt moueri motu recto: sicut sũt
leuia ⁊ grauia. Et hec ſm se tota mutant locũ:⁊ iõ
ſm se tota sũt in loco. Quedã aũt sunt que mouen
tur motu circulari:⁊ hec ſm se tota non mutãt lo
cũ nisi ſm rões sed ſm partes mutãt locũ ⁊ sũt i
alio loco ſm subiectũ:ꝓpter qd illud qd mouet
circulariter nõ de necessitate ẽ in loco ſm se totũ:
sed solũ ſm partes. Et ꝓpter h̃ vltima spera cum
moueat circulariter nõ ẽ in loco ꝑ se sed ꝑ partes
suas. ¶ Sed h̃ vr̃ eẽ falsum:q: toti ꝯuenit moue-
ri ⁊ eẽ in actu ⁊ nõ partib⁹:ꝗ ⁊ toti ꝯuenit eẽ i loco:
⁊ nõ partibus:q: sicut ꝯuenit alicui mot⁹ sic ⁊ lo-
cus. ¶ Propter h̃ dicẽdũ ẽ q ꝑtib⁹ spere vltime
lꝫ non cõpetat eẽ in loco actu:sunt tñ i loco i poten
tia:q: ps si diuidatur a toto erit i toto sicut i loco.
Sic igit̃ ꝯuenit celo vel spere q sit i loco ꝑ ꝑtes q
bus ꝯuenit solũ i potẽtia eẽ i loco. Et iõ si volum⁹
accipe illã veritatẽ qd ꝯtinet hec opinio possumus
dicere q celũ simplr̃ i loco nõ ẽ nisi ꝑ accñs:q: est
circa locũ. ¶ Ad cui⁹ itellectũ sciẽdũ est q sic vult
auerroys oẽ nãlr̃ quiescens de necessitate ẽ in loco:
nõ tñ oẽ motũ de necessitate ẽ i loco. Cui⁹ rõ est q:
oẽ qd qescit ꝓpter cõnaturalitatẽ ad suũ ꝯtinẽs qe
scit:⁊ iõ oẽ qd qescit nãliter ẽ in ꝯtinẽti sibi cõnãli
ꝓpter qd de necessitate ẽ i loco. Illud aũt qd mo-
uet nõ de necessitate ẽ i loco:q: eoꝝ q̃ mouent q̃-
dã idigent motũ ad suũ eẽ ⁊ ad suã ꝑfectionẽ:⁊ ta-
lia sunt q̃ sunt i ꝯtinẽte nõ ꝯnãli ꝓpter qd mouent
ad ꝯtinẽs sibi ꝯnãle:⁊ oĩa talia de necessitate sunt
in loco. Alia sunt q̃ nõ idigẽt motu ad suũ eſſe nec
ad sui ꝯseruationẽ sicut ẽ corp⁹ celeste:⁊ tale ñ mo
uet ad ꝯtinẽs sibi ꝯnãle:nec in ꝯtinẽte sibi ꝯnatu-
rali:ſz mouet ab itelligentia ꝓpter explicationẽ
cãlitatis cause ꝑme:⁊ tale nõ de necessitate ẽ i lo-
co. Eſſe.n. i loco nõ est solũ ꝯtineri a loco:sed cõti
neri ⁊ ꝯseruari:⁊ iõ qd nõ idiget ꝯseruãte cuiusmo
di est corp⁹ celeste ⁊ quodcũqꝫ icorruptibile nõ de
necessitate ẽ i loco. ¶ Sꝫ ſm ꝑdeterminata orit
duplex dubitatio. Prima ẽ quar̃ orbes iferiores
sunt i loco:cũ nõ sit d̃ necessitate corpis celestis eẽ
in loco. Scdã ẽ ꝓpter qd mot⁹ celi dicat localis:
cũ corp⁹ celeste saltẽ ꝑma spera nõ sit i loco. ¶ Ad
ꝑmũ dicendũ q accidit orbib⁹ iferiorib⁹ q sint in
loco nec ẽ de necessitate coꝝ cũ nõ idigeãt ꝯseruã-
te:vt dicit Auẽpace:ꝓpter qd dicunt equoce or-
bes iferiores eẽ i loco ⁊ elemẽta:q: orbes inferio
res solũ dicunt eẽ i loco q: sunt in aliquo exteriori
ꝯtinẽte. Elemẽta aũt ⁊ elemẽtata sunt i loco tãq̃
in ꝯtinẽte ⁊ ꝯseruãte. ¶ Ad scdꝫ pꝫ solutio:q: mo
tus nõ dr̃ localis eo solũ q sit i loco:ſz et dr̃ motus
localis eo q ẽ circa locũ. Propter qd dic̃ phs pri
mo celi ⁊ mũdi:q mot⁹ localis est triplex.s.a me-
dio:ad mediũ:⁊ circa mediũ. Mot⁹ a medio ẽ le
uiũ:mot⁹ ad mediũ ẽ grauiũ mot⁹ circa mediũ est
corpis celestis:⁊ h̃ ẽ intẽtio cõmẽtatoris.4. phy-
coꝝ. ¶ Sꝫ iuxͣ hec q̃ dicta sunt remanet vnũ dubiũ.
Cũ supficies corpis ꝯtinẽtis dicat locus quõ loc⁹
⁊ supficies dicant eẽ diuerse spẽs q̃titatẽ. ¶ Rñ-
deo obmissis oĩb⁹ aliis opinionib⁹ q̃ sunt circa h̃ dicẽ
dũ ẽ q ꝓpa rõ q̃titatẽ q̃ cõpetit q̃titati vt q̃titas ẽ:
ẽ rõ mẽsure:ꝓpter qd dic̃ auerroys q q̃titates sũt
dĩe mẽsuraꝝ. Alia ẽ.n. rõ mẽsurãdi aliqd extrin-
sece ⁊ itrinsece:⁊ iõ vltimũ ꝯtinẽtis vt mẽsura est
continentis intrinseca dr̃ superficies:vt aũt mẽ
sura contenti ⁊ locati extrinseca est locus. Et ideo
supficies ⁊ locus lꝫ sint vnum materialiter q̃tum
ad id q quodlibet est vltimũ continentis:tamen
diuerse sunt species constitute ꝑ diuersas forma-
les rões. Et hec de loco dicta sufficiant. Amen.

¶ Explicit opusculum quinquagesimum scdm̃
sancti Thome de aq̃no de natura loci.

¶ Hic finit numerus ⁊ ordo opusculoꝝ ſm ꝓces
sum magistri Petri de bergamo. subsequẽtia vo
opuscula asscripta scõ Thome iuenim⁹ i nõnullis
codicib⁹ inter q̃ aliq̃ vere a doctore scõ sũt cõpilata
vt testat dñs Antonin⁹ i sua cronica. Silr magi-
ster Petrus de bergamo i sua quã sup libris san-
cti Thome cõpilauit tabula vt puta de sacro sup
boecio de ebdomatib⁹ ⁊ trinitate. Alia vo sb du-
bio relinqm⁹:sed q: doctori scõ cõiter in oĩb⁹ fere
codicib⁹ asscribunt:iõ i subsequẽtib⁹ h̃ annectant.

¶ Incipit opusculum .53. beati Thome de aquino de intellectu ⁊ intelligibili.

S Ciendum ꝙ d ratione eius qđ est intelligere: est ꝙ sit intelligens: ⁊ intellectum. Id aūt qđ est per se intellectū nō ē res illa cuius noticia ꝑ intellectuȝ habetur cum illa sit intellecta: q̄n̄q̄ȝ in potētia tm̄: ⁊ sit extra itelligentē: sicut cum homo intelligit res nāles ⁊ lapidem vł aīal vł aliquā hmōi. cum tn̄ oporteat ꝙ intellectū sit in itelligente ⁊ vnū cum ipo nec etiā intellectū ꝑ se est ⁊ similitudo rei itellecte ꝑ quam informat̄ intellectus ad intelligendum. Intellectus. n. nō pōt intelligere nisi fm ꝙ fit actu ꝑ hanc silitudinē sicut nihil aliud pōt operari: fm ꝙ est tm̄ in potētia sȝ fm ꝙ fit actu ꝑ aliquā formam. Hec igit̄ silitudo se hȝ in intelligēdo: sicut intelligendi ꝑncipiū vt calor est ꝑncipium calefactionis nō sicut intelligēdi terminus. Hoc ē igitur ꝑmo ⁊ ꝑ se intellectū quod intellectus in se ipo ↄcipit de re intellecta: siue illud sit diffinitio: siue aliqua enunciatio: fm ꝙ ponunt̄ due operationes intellectus: vt dr̄ in. 3. de aīa. Hoc aūt sic ab intellectu ↄceptum dr̄ v̄bum internus. Hoc. n. ē qđ significat̄ ꝑ vocem. Non. n. vox exterior significatur ipm̄ intellectū: aut formā ipi᷒ intelligibilē aut ipm̄ intelligē: sȝ conceptū intellectus quo mediante significat rem: cū dico homo vł hō est aīal ⁊ q̄ntum ad h̄ nō differt vtrum intellect᷒ intelligat se vł alia a se: sicut. n. cum intelligit aliud a se format ↄceptum illius rei quā voce significat ita cum intelligit seipm̄ format sui ↄceptuȝ quē etiā voce pōt exprimere. Item in intellectu nostro aliđ est intelligere: ⁊ aliud est eē intellectum: ⁊ ideo v̄bum ↄceptum in intellectu nostro nō vnit̄ ei natura: sed solum in intelligente. Sciēdum ꝙ in nā intellectuali sunt due solum operatiōes .s. intelligere ⁊ velle: fm aūt vtrunq̄ȝ harum inuenit̄ aliqđ ꝓcedens cū hee operationes ꝑficiunt̄ ꝑ ipm̄. Ipm̄ enim intelligere nō est aliud nisi aliquid in mēte intelligentis ⁊ concipiētis intelligat̄ ⁊ concipiat̄ quod dr̄ verbum. Non. n. dicimur intelligere: sȝ cognoscere potius aliquid intelligēdo anteq̄ȝ cōceptio aliqua in mēte nostra stabilit̄ ipm̄ etiam velle ꝑficit̄ ab amāte ꝑ volūtatē ꝓcedētē cū amō nihil aliud sit q̄ȝ stabilimētū volūtatis in bono volito. Nos igit̄ cognitionē intellectualē a rebus exterioribus accipim᷒ ⁊ ꝑ voluntatē nostrā in aliqđ exterius tēdimus tanq̄ȝ in finē: ⁊ iđ intelligere nostrum est fm motū a rebus ad aīam: velle aūt fm motum ab aīa ad res. Notādum ꝙ intellect᷒ intelligendo ad quattuor pōt habere ordinē .s. ad rē que intelligit̄ secūdo ad spēm intelligibilē qua fit intellectus in actu. tertio ad suum intelligere. quarto ad conceptiōes intellectus: que q̄dēȝ cōceptio a tribus predictis differt a re quidē intellecta: q: res intellecta est interdū extra intellectū. Conceptio aūt intellectus nō nisi intellectu: ⁊ iterum ↄceptio intellectus ordinat̄ ad rē intellectā sicut ad finē. Ipse. n. intellectus ↄceptionē rei in se format: vt rem intellectā cognoscat. Differt etiā ↄceptio a spē intelligibili: nam spēs intelligibilis qua fit intellectus in actu ↄsideraf: vt ꝑncipium actionis intellectus cū oē agens agat fm ꝙ est in actu ꝑ aliquam formā quā oȝ esse actionis ꝑncipium. Differt etiā ↄceptio ab actione intellectus q̄ est intelligere: q: ꝑdicta ↄceptio cōsiderat̄ vt terminus actionis: ⁊ quasi q̄ddam ꝑ ipm̄ cōstitutuȝ. Intellectus. n. sua actione format rei diffinitiōeȝ vł etiam ꝓpositionem affirmatiuā seu negatiuā. Hec aūt ↄceptio intellectus in nobis ꝓprie dicit̄ v̄bum. Hoc. n. est quod verbo exteriori significatur. Vox. n. exterior neq̄ȝ significat ipm̄ itellectū neq̄ȝ spēm intelligibilē: neq̄ȝ actum intellect᷒: sȝ ↄceptionem qua mediante refert̄ ad rem. Huiusmodi igit̄ ↄceptio siue v̄bum q̄n intellect᷒ noster intelligit rem aliā a se ab alio exoritur: ⁊ aliđ representat. Oritur quidem ab intellectu ꝑ suuȝ actum: est vero silitudo rei intellecte ipm̄ representans. Cum vero intellectus seipm̄ intelligit v̄bum ꝑdictum siue ↄceptio eiusdē est ꝓpagatio ⁊ silitudo .s. intellectus seipm̄ intelligētis. ⁊ h̄ iđ ↄtingit: q: effectus silatur cause ꝑ suaȝ formā: forma aūt intellectus est res intellecta: ⁊ iđ verbuȝ qđ exorit̄ ab intellectu est silitudo rei intellecte siue sit idem qđ intellectus siue sit aliud. Hmōi āt v̄buȝ nostri intellectus est quasi extrinsecū ab eē ipius intellectus. Non. n. est de eēntia eius: sȝ est quasi quedā passio ipi᷒: nō tn̄ est extrinseca ab ipo intelligere intellectus cū ipm̄ intelligere cōpleri nō possit sine v̄bo ꝑdicto. Sciendū aūt ꝙ intellectus semꝑ hȝ apud se v̄buȝ fm interiorē intelligētiam: ⁊ dr̄ interior intelligētia que ē ipius aīe fm se: put est q̄d subsistēs: nō aūt hȝ illud semꝑ fm exteriorem intelligentiā: ⁊ dr̄ exterior intelligentia fm exteriorē cognitioneȝ: ⁊ ista ꝓprie est hoīs fm qđ cōuertit se cogitando sup ipa fantasmata: que sunt potentia intelligibilia: ⁊ sic intellectus semꝑ hȝ apud se verbum informe: nō aūt v̄bum semper format̄. Dicit̄ aūt v̄bum informe ꝓpter indistinctam ⁊ cōfusam cognitionē. Iterum etiam q: nō est ꝓductum ad exteriorē manifestationeȝ ꝑ exteriorem cognitionē: sed homo nō ꝑcipit ꝙ intellectus habeat semꝑ apud se verbum illud informe. ꝑmo: ꝓpter extraneitatem sui ad intellectum. secundo ꝓpter sui ꝓfunditatē. tertio ꝓpter sui subtilitatem: ⁊ hoc ex parte aīe: silr nō ex parte corporis: q: aīa ē mole carnis oppressa: ⁊ ideo

non percipit hoc: iterum q: est materialium caligine obscurata. ¶ Notādū etiā q triplex ē verbum: verbum cordis siue intellectuale: verbū ymaginatōis siue ymaginabile: verbū oris siue vocale. pmū est manēs. scdm disponēs. tertiū operans. Notādum etiā q in tribus partib⁹ ymaginis est ordo nature & ordo tpis: ita q memoria precedit intelligentiā interiorē: put est ggnitiua ipsius offerens: vl ostēdens ei spēm quam habet & hec nāliter precedit intell. gētiam & nā & tempore. Item intelligentia interior precedit naturaliter voluntatē interiorem. & rō est: q: oz antequā aliquis velit intelligere q precōcipiat quid est intelligere: & sic intelligētia nāliter precedit voluntatem. memoria vō vtrāq: voluntas aūt interior precedit intelligētiam exteriorem. Sciēdum q potentia intellectiua pmo simpliciter aliquid apprehēdit: & h actus dicit intelligētia. scdo vero id quod apprehēdit ordinat ad aliquid aliud cognoscendum vl operādum: & hec vocat intētio. Dū vero psistit in inquisitiōe illius quod intēditur vocatur excogitatio: dum vero id quod est excogitatum examinat ob aliqua certa dicit scire vl sapere quod est frenosis id est sapiētie: q: sapere est iudicare: vt dicit in pmo meth. Ex quo aūt hz aliquid pcerto examinatū cogitat quomodo possit illud alijs manifestare: & hoc est dispositio interioris sermonis ex qua pcedit interior locutio. Sciendum q sicut fm actionē que tendit exteriorē mām est aliqua pcessio ad extra: ita fm actionē que manet in agēte: est quedam pcessio ad intra & hoc maxime pz in intellectu cuius actio. s. intelligere manet in agēte. Quicunq; n. intelligit ex h ipso intelligit pcedit ad aliquid intra ipm quod est cōceptio rei intellecte ex ei⁹ noticia pcedēs quā quidem pceptiōem vox significat: & dicit verbū cordis signatum verbo vocis. Sciēdum q intellectus fm q est in actu per spēm intelligibilē considerat ur absolute. Et similiter intelligere quod ita se hz ad intellectū: sicut ens in potētia ad ens in actu. Nō. n. intelligere actiōem noiat ab intelligente exeuntē: sz in intellectu: siue intelligēte manente. Cum ergo dicit q verbū est noticia nō accipitur noticia pactu intellectus cognoscētis: vl paliquo eius habitu: sz p eo quod intellectus cōcipit cognoscēdo. Sciēdum q hec est differētia inter intellectum & volūtatem quod intellectus fit in actu per hoc q res intellecta est in intellectu fm suam silitudinem. volūtas aūt fit in actu nō per hoc q aliqua similitudo voliti sit in volēte: sz ex hoc q volūtas hz quādam inclinatiōem ad rem volitam. Processio autē que attendit fm actionem volūtatis nō psiderat fm rōnem silitudinis sed magis fm rōnem impellētis & mouētis in aliquid. Unde qzuis similitudo sit de rōne amoris sicut de rōne vbi: tn aliter pertinet ad verbū: & ad amorem. Nam ad verbū ptinet inqztum ipum est quedam silitudo rei intellecte: sicut genitum est silitudo generātis. Sed ad amorem pertinet nō q ipe amor sit silitudo: sed inquātum silitudo est pncipium amādi. Item sicut esse psequit formam: ita intelligere psequit spēm intelligibilem. Sciēdum q cum dicit intellectus in actu existere duo importātia: scilicet res que intelligit: & h ipm quod est intelligi. Ipsa igit natura cui accidit intelligi nō est nisi in singularibus: sed h ipm quod est intelligi est in intellectu. Sciēdū q intellectus: & rō in hoc differūt qztum ad modum cognoscēdi: q: s. intellectus cognoscit simplici intuitu. rō vero discurrendo de vno ad aliud. Sed tn rō per discursum puenit ad cognoscēdum illud q intellectus sine discursu cognoscit. s. vniuersale. Sciēdum phs dicit. i. meth. q difficilia sunt hominibus ad cognoscēdum que sunt maxime vniuersalia: qd est contra illud quod dictum est in. i. phy. q cōfusa sunt magis nota quo ad nos qualia sunt vniuersalia. Ad quod dicēdū q magis vniuersalia fm simplicē apprehētionem sunt pmo nota. Nam pmo in itellectu cadit ens vt dič Auicena: & pus in itellectu cadit aīal qz homo. Ita et in generatōe sciēt ie pus in itellectu pcipit aīal qz homo: sed qztum ad inuestigationem vniuersalium ppietatum & causarū pus sunt nota minus cōia: eo q per causas particulares que sunt vni⁹ generis: vl spēi puenimus in causas vniuersales. Ea aūt que sunt vniuersalia in causando sunt posterius nota quo ad nos. lz sint pus nota fm naturam qzuis vniuersalia p predicationem sint aliquo modo pus nota quo ad nos qz minus vniuersalia: sz nō pus nota qz singularia. Nam cognitio sensus que ē singulariū in nobis pcedit cognitionem intellectiuā que est vniuersaliū. faciēda est aūt vis in hoc q dicit maxime vniuersalia nō simpliciter esse difficilima: sz fere. Par hoc. n. qd dicit maxime vniuersalia intelligunt que sunt vniuersalia p essentiam: vl sunt illa que sunt penitus a mā separata fm esse sicut substātie imāles. Nec enim sunt magis difficiles ad cognoscēdum nobis qz etiam vniuersalissima quecunq; fm predicationem.

¶ Explicit opusculum. 53. de intellectu & intelligibili fm sanctū Thomam aquinatem.

¶ Incipit opusculum. 54. eiusdē beati Thome d aquino de quo est & quod est.

I

N omibus in quibus est cōpositio ex mā & forma ē cōpositio ex quo & quod ē. Dicere aūt quod est in māe: q: qd dī suppositū hns esse: mā aūt nō hz esse

sed compositum ex materia: et forma in talibus compositis. Quo est pōt dici tripliciter. pōt.n. quo ē dici ipa forma que dat eē mãe. pōt etiã dici ipse modus essendi quo est ipa nã que relinquit ex cō iunctione forme: cum mã vt humanitas pcipue sed ponētes q forma que est totum ē quidditas: nō aūt forma partis de quibus est Auice. Cū aūt dicit rōne quãtitat essentie cum sit cōposita vel cōpositionem sequēs poterit inueniri: et intelligi quidditas aliqua simplex nō pñs cōpositionem forme et mãe. Si aūt inuenimus aliquam quidditatez que nō sit cōposita ex mã et forma illa qditas: aut est esse: aut nō esse. Si est eē sic est essentia diuina que est suum eē est oīum simplex. si nō est esse oz q habeat suum eē acquisitum ab alio et sic est oīs quidditas creata: et qz quidditas posita est nō subsistere in mã nō acquirit ei esse in altero sicut quidditatibus compositis: imo acquirit ei eē in se: et ipa quidditas erit hoc quod ē suū eē et quo est. et qz eē quod hz aliquid nō a se est possibile: respectu illius hmōi quidditatis cum habeāt eē ab alio erunt possibiles respectu illius eē: et respectu eius a quo habēt in quo nulla eadē potentia et ita in tali quidditate inuenit potentia et actus sm q ipa quidditas est possibilis: et est eē eius compositio potētie: et actus de quo est et quod est: vñ angelus vl aia pōt dici quidditas vl nã vl forma simplex inquãtum eorum quidditas nō cōponit ex diuersis cum aduenit ei cōpositio horum duorū s. quidditas et esse. Nota q h opusculuz est impfectum et valde corruptū: vt puto vitio impssoruz qui illud in alemania impsserūt: ne aūt ordo totius libri destrueret: ipm etiā put illud inuenimus reliquimus: qz nullibi inueniebat alia copia qua melius emēdari potuisset.

¶ Explicit opusculum.54. de quo est: et quid est.

¶ Et sciēdum doctorem sanctū scripsisse de vniuersalibus: Utrum tñ vnuz aut plura de eis scripserit opuscula sub dubio relinquimus. Nec mirum si diuersis studētibus ad eorum petitionez diuersa sub eadem materia conscripsit opuscula cum plura etiā sup materia de verbo inueniunt sancti Thome opera.

¶ Incipit opusculū.55. sancti Thome. vz pmus tractatus de vniuersalibus.

Circa vniuersalia

multiplex fuit et diuersorum phylosophorum opinio. Quidam eniz sicut epycurei nō ponētes distinctionem esse: nisi sm sensuz dicentes summum bonum esse voluptatem: posuerunt nihil esse quod sentitur et videtur. Unde dicebant q nihil est vniuersale. Dicebant etiam animaz esse quoddaz corpus subtile et perire cum corpore. Horuz autem opinio: qz improbabilis est manifeste: et contra sensum et intellectum omnē non est necessarium eam refellere: et ideo philosophi tales qui sic posuerunt appellauerūt porcos: sed cōtra eos posset sic argui. Omnes homies natura scire desiderāt: vt vult phus pmo methaphisice: sed tale desiderium nō est frustra: cōtingit ergo habere sciētiam: sed omnis sciētia est vniuersalium: ergo vniuersalia sunt. Minor sic ostenditur que sunt infinita nō possunt sciri alioquin cōnt finita sed singularia sunt infinita: ergo ipsorum nō est scientia: et per cōsequens vniuersalium. Alij autem ponētes vniuersalia incidunt in multa inconueniētia: et isti sunt diuersi: quoniam quidam posuerūt ea esse et subsistere preter singularia et pter intellectum: et isti fuerunt platonici: quorum caput fuit plato. Hic siquidem videns magnaz et cōtinuam transmutationem et corruptionez fieri in rebus ipsis inductus fuit ponere vniuersalia stare per se et incorruptibilia esse que vocabat ydeas quas quidem dixerunt esse causas exemplares et effectiuas istorum singularium. Hanc autē opinionem in. vij. meth. et multis alijs locis destruit phus. Unde dicit cōtra Platonem deridendo eum in libro posteriorum. Gaudeāt genera et species mōstra enim sunt. Sumamus āt necessarium argumētum: quod format Auicēna cōtra eum sic. Uniuersale quod intēdimus predicatur de omnibus inferioribus quorum vnūquodqz est ipm: tale aūt vniuersale quod Plato ponebat separatum nō predicat de suis indiuiduis: nec aliquod ipsorum est ipm: ergo aut nō est ponere vniuersale: aut nō est sic ponere separatū sicut Plato ponebat: et ideo fuerūt aliqui qui posuerunt vniuersalia solum esse in intellectu totū oppositum positioni Platonis. et adhuc isti diuersificantur. Nam quidam posuerūt vniuersalia nobis inata et cōcreata: et nō fieri vniuersalia per actiōem intellectus depurātis et abstrahētis et fulciunt positionem suam per dcm phi in. 2. de aima vbi dicit q intelligimus cū volumus: quod nō eēt dcm: nisi ipa nobis vniuersalia inata eēnt: et semper actu presentarent ipi aie. Cōtra quod ē etiaz phs per quez putant se defendere. Dicit.n. ipse in fine scdi posteriorum q vniuersale venit sensus via memorie et experientie: et comētator sup prohemio de aia dicit ꝯ eos q intellectus agēs facit vniuersitatē in rebus ipis. Dicunt aūt qd inducunt p se sane est intelligēdum: q ideo hoc phus dicit qz in nobis est intellectus agens quo est oīa facere. et ideo qñ vult pōt se ꝯuertere supra fantasmata et illustrare ea et facē actu itelligibilia. Alij vo posuerunt: q forme intellectuales effluunt in mentem nostram ab intellectu agēte. Ponebāt

autem intellectum agentem nõ esse in nobis: sed extra nos ⁊ dicebant istum eẽ decimi vł aliquam intelligentiã: cõtra istos est phs in .3. de aĩa. q̃tũ ad vtrumqꝫ. Dicit .n. ibi ꝙ in aĩa nostra est intellectus iste: ⁊ dicit etiaꝫ ꝙ est lumẽ qḋ facit fantasmata potẽtia intelligibilia: intelligibilia actu: sicut lumẽ facit colores potentia visibiles: visibiles actu: ⁊ sic diuersimode erratum ẽ circa vniuersalia. Sententia tñ Aristotelis vera est. s. ꝙ vniuersale est in multis ⁊ vnum p̄ter multa: ⁊ tangitur in hoc duplex esse vniuersalis. vnum: ſm qḋ est in rebus: aliud ſm quod est in aĩa. Et q̃tũ ad illud esse quod est rõnis hꝫ rõnem predicabilis. Quantum võ ad aliud esse est quedaꝫ nã ⁊ nõ est vniuersale actu ſꝫ potentia: q: potẽtiam hꝫ: vt talis nã fiat vniuersalis ꝑ actionẽ intellectus: ⁊ ĩdõ dicit Boecius vniuersale dum intelligit̃. singulare dum sentit̃: q: vna ⁊ eadem nã que singularis erat ⁊ indiuiduat̃ ꝑ mãm in singularibus hoĩbus efficitur postea vniuersalis ꝑ actionem intellectus depurãtis ip̃am a ꝯditionibus que sunt hic: ⁊ nunc: vnde rõnem vniuersalis ⁊ predicabił accipit ab ip̃o itellectu vt dcm̃ est: ⁊ q̃uis ab ip̃a aĩa recipiat rõem vniuersalis: tñ nõ est in ip̃a ſm suã eẽntiam: ſꝫ ſm suam silitudinem ⁊ s. ẽm. vnde ⁊ phs ait. Lapis nõ est in aĩa sed sp̃ẽs lapidis. Hec aũt silitudo siue sp̃ẽs existẽs in aĩa est vna nũero ⁊ est singularis. Eius autẽ vniuersalitas nõ est ex hoc ꝙ est in aĩa: sed ex hoc ꝙ comparat̃ ad mlta singularia se habentia opinata. Eorum igitur iudicium q̃tum ad ip̃am est idẽ: nec hoc est incõueniens: q: sicut aliquid diuersis respectibꝰ põt esse genus ⁊ sp̃ẽs: ita aliquid diuersis sp̃ẽbus põt esse vniuersale ⁊ ꝑticulare siue singulare. Est enim illa in solo intellectu singularis: ⁊ est vniuersalis inquãtum habet rõnem vniformẽ ad oĩa indiuidua que sunt extra aĩam ꝓut equaliter est silitudo oĩum ducens in oĩum cognitionẽ: sicut põt apparere in exemplo. Nam si esset vna forma corporalis rep̃sentans multos homines ꝯstat ꝙ illa forma vł sp̃ẽs vł figura statue haberet esse sigulare ꝓprium ſm ꝙ haberet esse in hac mã: sed haberet rõnem cõmunitatis ſm ꝙ esset cõmunis per representationẽ plurium. Quãuis aũt dcm̃ sit ꝙ illa nã que est vniuersalis inquãtum est in aĩa sit vna numero: nõ tamẽ oꝫ: ꝙ diuersarum sp̃ẽrum quarum est idem genus sit vna essentia: q: vnitas generis ex ip̃a indeterminatõe ꝓcedit vł indifferentia: nõ autẽ ita ꝙ id qḋ significat̃ ꝑ genus sit vna eẽntia numero in oĩbus speciebus vel diuersis cui superueniẽs res aliqua que est dñia determinet ip̃am: sicut forma determinat mãm: que est vna numero ꝑ priuatiõem oĩum formaꝝ: sed q: genus significat formas: nõ tñ hanc vł illã determinate ſꝫ determinate differẽtiam exprimit

que nõ est alia ab illa que indeterminate significabatur ꝑ genus. Unde dicit Cōmẽtator sup ꝑio meth. ꝙ mã p̄ma dicit̃ vna ꝑ priuationẽ oĩuꝫ formarum: sed genus dicit̃ vnũ ꝑ cõitatem formarum significatarum. vñ per adiectionẽ differentie remota illa indeterminatiõe que erat cã vnitatis generis remanent sp̃ẽs ꝑ eẽntiam diuerse. ⁊ hoc est ꝙ dicit Auic. in sua methaphisica. Impossibile est. s. ꝙ vna ⁊ eadem res numero sit p̄dicata de multis: ita ꝙ vnũquodqꝫ sit ip̃a. Videt̃ tñ Boecius dicere ꝯtrarium in comẽto: vbi ait: ꝙ vniuersale ita est cõe: vt eodem t̃pe totũ sit in diuersis quorum eẽntiam naturaliter cõstituat. ⁊ cum in sp̃ẽ sit vniuersale per aduenientes dñas vel formas fit singulare sine quibus nãliter in se nõ subsistit: ⁊ absqꝫ eis actualr̃ nullatenus ꝑmanet. Huic aũt dicto adaptat exemplũ de cera: sicut si ex cera modo statuã hominis modo bouis facias diuersas formas eidẽ essentie vere penitus manẽti adaptando: hoc tñ refert ꝙ nõ eodeꝫ tempore: sed inconueniẽs quod sequit̃ ex ista positione est illud ꝙ idem aĩal esset rõnale ⁊ irrõnale si eadem eẽntia generis esset in diuersis sp̃ẽbus: sic igitur pꝫ quid dicẽdum sit de ip̃is vniuersalibus ⁊ quomodo hẽant se: q: aliquo modo hñt eẽ aĩe extrinsecum: ⁊ aliquo modo nõ. Cõsequenter dico ꝙ vniuersalia ex hoc: ꝙ sunt vniuersalia nõ habent esse ꝑ se in sensibilibus: q: vniuersalitas ip̃a est in aĩa ⁊ nullo modo in rebus. Cum aũt dicimus ꝙ nã vniuersalis hꝫ esse in his sensibilibus siue singularibus nõ intelligimus: ex hoc ꝙ in eis habeat modum vniuersalitatis: ſꝫ intelligimus ꝙ nã cui accidit vniuersalitas habꝫ esse in istis signatis. Patet ergo quomodo vniuersale corporale: ⁊ quomodo sit incorpale: qm̃ ſm ꝙ dicit Boecius ꝙ incorporale ⁊ insensibile in simplicitate sue vniuersalitatis intelligit̃. corporeũ aũt ⁊ sensibile ꝑ accidentia subsistunt. Sic igit̃ declarate sunt questiõẽs quas enumerat Boecius de vniuersalibus. Utrum aũt possit esse destructis singularibus dicẽdum ſm Auice. ꝙ sic q: vniuersale est illud qḋ ſm itellectũ impossibile est nõ p̄dicari de multis: ⁊ si nulluꝫ eoꝝ hꝫ esse in effectu sicut intentio est preter singulare que vniuersał est eo ꝙ eius nã est predicari de multis: ſꝫ nõ ẽ necesse esse illa multa. immo nec aliquod illoꝝ. Utrũ aũt sit sb̃a vł accidens dicẽdum ꝙ ꝑ cõparatiõeꝫ quam hꝫ ad aĩam est accidẽs. ⁊ est dispositio q̃daꝫ in aĩa: ⁊ est vnum de indiuiduis sciarum vel formationũ. Auerroys tñ dicit sup. 1. de aĩa: ꝙ vniuersale est qualitas existens in aĩa: ⁊ hoc dico substantialis que quidẽ nõ est sb̃a nec accidẽs: ſꝫ medium qḋ nõ est incõueniẽs. Quãuis .n. quo ad logicum: nõ tñ quo ad methaphisicũ ⁊ nãlem ẽ medium inter ea: vt vult comẽtator in multis locis

Sic igitur considerando vniuersale inquantum vniuersale est. s. fm q aliqua nā hz intentionem vniuersalitatis. i. fm q consideratꝰ animal vl hō vt vnum in multis vniuersalia nō sunt sbe: ⁊ hoc modo reprobat pħs circa finē .7. metha. q vniuersalia nō sunt sbe sicut platonici posuerunt aīal ⁊ hominē in sua quidditate esse substantias. Nā aīal cōmune ⁊ homo cōmunis nō sunt alique sbe in rerum natura: sed hanc cōmunitatē habet forma aīalis vl hoīs fm q est in intellectu qui vnā formā accipit in multis cōmunē inquātum eam substrahit ab oībus indiuiduantibus. Alio modo pōt considerari vniuersale. s. ipā nā cui intellectꝰ rōnem vniuersitatis attribuit: ⁊ sic vniuersalia: vt genus ⁊ species sbas rerum significant ⁊ pdicantur in quid. Animal. n. significat sbam eius d quo predicatꝰ ⁊ similiter homo. ⁊ hoc est quod dicit pħs in predicamētis q genus ⁊ spēs pmarū sbarum sunt substātie secunde. De vniuersalibus aūt accidentiū accipienda est alia rō quoniā talia vniuersalia ⁊ ꝙtum ad respectū quē habent in aīa: ⁊ ꝙtum ad respectum quē habent in suis inferioribus substātie nō sunt: put substātia diuiditur contra accidens: sed sunt sba: put sba accipitꝰ p essentia in suis inferioribus. Unde qꝛ vniuersalia accidentiū sunt essentialia suis inferioribus hoc modo possunt dici substātie. Utrum aūt vniuersale sit pus ꝙ singulare dicēdum q vniuersale eē pus cōtingit dupliciter. s. vniuersale i essendo: ⁊ vniuersale in cognoscendo. si in essendo tūc vniuersale accipitꝰ p spē que est in aīa abstracta a cōditionibus mālibus que sunt hic: ⁊ nunc forma ⁊ figura. Et sic isto modo pz q pus est singulare a quo abstrahitur talis forma: ⁊ sic est intelligēdū q dicitꝰ de aīa vniuersale: aut nihil est: aut posterius est. Alio modo ꝯsideratur vniuersale: put ē forma realiter existens in rebus: ⁊ hoc dupliciter. Aut enim refertꝰ ad operationē nature: vl ad intentionē. si pmo modo aut loquimur ⁊ vniuersali spēi specialissime: aut de superiori ad ipām. si de superiori aut cōparatur ad suum ꝓpriū singulare quod mediate ꝯtinetur ab ipō. si ad ꝓpriū put aīal cōparatꝰ ad hoc aīal sic prius est in opatōne nāe h aīal ꝙ aīal: qꝛ pus terminatꝰ opatio nāe: ad hoc aīal ꝙ ad aīal eo q oīs opatio est singularium. sed vlterius cum habemus hoc aīal intellectus ꝯsiderans anteꝙ deueniamus ad formam hoīs apprehēdit formā vniuersalis in hoc indiuiduo. s. aīal. Sed vlterius anteꝙ operetꝰ natura ad formā hoīs precessit aīal per ꝯsiderationem intellectus: ⁊ hoc aīa p operationem nāe: ⁊ iō si tūc formamus vniuersale superius ad singulare nō ꝓpriū vt aīal ad hunc hoīem sic in operatione nature vniuersale p̄cedit singulare: ⁊ sic pz quid sit dicēdum si loquamur de vniuersali superiori. si aūt loquamur de vniuersali inferiori: vt de spē specialissima sic ꝙtum ad operationē nature singulare precedit vniuersale: sicut nā pus generat sortem ꝙ hominē. Si aūt referamus vniuersale ꝙtum ad intentōem nāe: sic adhuc distinguēdū est: qꝛ aut loquimur de vniuersali superiori: vt d genere: aut de inferiori: vt de spē spālissima. si loquamur de vniuersali superiori: vt de aīali ꝙtū ad intētionem nāe vniuersalē sic dico q vniuersale. s. aīal. ⁊ hoc aīal singulare suū ꝓpriū nō intenduntꝰ a nā qꝛ si sic statim in ipō aīali sua opatio cessaret: ⁊ nunꝙ pueniretꝰ vsqꝫ ad sortē: ⁊ sic nihil pfecte generaretꝰ. Si aūt de vniuersali iferiori: vt de spē spālissima loquimur cū illud sit pmo intētū a nā pticulari: dicēdum q intētione nāe pus ē vle ꝙ particulare: ⁊ h est q pħs dicit in .2. de aīa. nā vtus inest oībus que pfecta ⁊ vt impfecta vt aīal generat aīal ⁊ planta plātā ꝙtus ipm eē diuinū pticipent fm q pnt. Oia. n. illud appetūt ⁊ illius cā agunt quecunqꝫ agūt fm nām que itēdit p se eē diuinū. i. sempiternū sicut ipsemet exponit. Quātum ad opationē nāe sic singlare est pus: sicut nā pus generat sortē ꝙ hoīem: ⁊ sic pz quid sit dicendū de vniuersali ꝙtum ad eē suū. Si aūt loquamur de vli ꝙtum ad cognitionē suā: h pōt eē dupliciter: qꝛ est aliquid notius quo ad nos ⁊ ē aliqd notius simpliciter siue quo ad nām: qꝛ idē ē notiꝰ fm nām ⁊ simplr. Simplr aūt nota sunt que p se sunt nota. Sunt aūt plus p se nota que plus hnt d entitate: qꝛ vnūquodqꝫ cognoscibile est ꝙtū est ens: magis aūt entia sunt que sunt magis in actu Uñ ista sunt magis cognoscibilia nā nō q nā magis cognoscat ea: sz qꝛ sunt nota fm se ⁊ fm nāz ꝓpriam. Sic igitꝰ spēs spālissime sunt notiores fz nām: vtpote p se existentes ⁊ distinctā habentes cognitionem. Quod aūt cōpletū est actu est pus nā ⁊ posterius tpe. genera vo nota sunt pora quo ad nos ⁊ posteriora quo ad nām: vtpote habētia cognitionē ꝯfusam in potētia. Quod aūt est potētia est pus tpe. nā autē posterius: sicut sunt genera vniuersaliora ⁊ in potētia ⁊ magis ꝯfusa: qꝛ vniuersalia ꝯtinent in se sua inferiora in potētia ⁊ qui scit aliquid in vniuersali scit illud indistincte. tūc aūt distinguitꝰ eius cognitio qñ vnūquodqꝫ eorū que continentꝰ in vniuersali in potentia sciuntꝰ actu cognoscuntꝰ. vbi gratia. Qui scit aīal nō scit rōnale nisi in potentia. Prius aūt contingit scire aīal ꝙ hominē: ⁊ sic intelligēdum est illud in pmo physicorum. aliquid pus est in potētia ꝙ in actu. Secundum hunc igitꝰ modū quo ꝓcedimus de potentia ad actum. ⁊ de magis cōmuni ad minus cōmune pus est quo ad nos scire aīal ꝙ hominē ⁊ sic intelligēdum est qd dicitur pmo phycorum q vniuersalia sunt nobis pus nota quo ad nos: et minus nota nāe. Singularia aūt econuerso: qꝛ ibi

non accipitur simpliciter: sed ſm quid sicut ē species respectu generis. Si aūt accipiatꝰ singulare simpliciter: sicut accipiē in pͥmo posteriorum: sic dicendū ꝙ quo ad nos singularia sunt notiora ſm ꝙ cognitio sensitiua in nobis precedit intellectiuam que est vniuersaliū: sed vniuersalia sunt notiora ſm nām ⁊ ſm se simpliciter: qꝛ cognitō vniuersalis est pfectior. Uniuersalia aūt sunt intelligibilia ī actu: nō aūt singularia cū sint mālia. Notanduꝫ etiā ꝙ aliud est dicere aīal inquātum aīal ⁊ aīal inquātum vniuersale. Et similiter hō inqꝫtum hō ⁊ hō inquātuꝫ spēs: qꝛ aīal inqꝫtum aīal ē aīal solum ⁊ significat eēntiam simplicē que de se nō est vna: nec multa: nec existens in hijs sensibilibus: nec in aīa: nec aliquod horum potentia vł actu. Unde significat quādam simplicē eēntiam que nec est vniuersalis nec particularis. ⁊ ideo dicit Auicena ꝙ rōnalitas nō est differētia ⁊ siliter aīalitas nō est genus: nec humanitas spēs: ⁊ hoc modo nihil est verum de ea dici: nisi ꝙ ꝯuenit sibi ſm ꝙ hmōi vnde quicqd aliorū sibi attributū fuerit falsa erit attributio, verbi gratia. Homini vt hoī ꝯuenit aīal rōnale: ⁊ alia que in diffinitiōe eius cadunt. Album vō aut nigrū: aut quicqd huiusmodi est quod nō est de rōne humanitatis nō ꝯuenit homini ſm ꝙ homo est. Uñ si queratꝰ vtꝫ ista nā sic ꝯsiderata possi dici vna vł plures: neutrum ꝯcedēdum est: qꝛ vtrumqꝫ eorū est extra intellectum hoīs seu humanitatis: ⁊ vtrumqꝫ pōt sibi accidere. Si .n. pluralitas eēt de intellectu eius nunqꝫ posset dici vna: cum tñ vna sit ſm ꝙ est in sorte. Similr si vnitas eēt de intellectu eiꝰ tunc esset vna ⁊ eadē sortꝭ ⁊ platonis essentia: nec posset in pluribus verificari: ⁊ cum ipsi nāe ſm suam absolutam ꝯsideratonē nō ꝯueniat eē in aīa: nec esse in singularibus falsum ē dicere ꝙ nā hoīs inqꝫtum huiusmodi hēat esse in hoc singulari: qꝛ si esse in hoc singulari ꝯueniret homini inquantuꝫ homo: inqꝫtum hō esset extra hoc singulare. Similiter si ꝯueniret hoī inqꝫtum hō nō esse in hͦ singulari inqꝫtum homo eēt in eo: sed verum ē dicere ꝙ homo inqꝫtum homo nō hꝫ eē in hoc singulari: vł in illo: aut in aīa. ergo patet ꝙ nā hominis absolute ꝯsiderata abstrahit a quolibet eē: ita tñ ꝙ nō fiat precisio alicuius eoruꝫ: ⁊ qꝛ humanitati ſm suā absolutā ꝯsideratonē nō ꝯuenit quod predicetur de sorte: ideo rō spēi nō ꝯuenit sibi ſm suā absolutam ꝯsiderationem: qꝛ de rōne vniuersalitatis est vnitas ⁊ cōmunitas. Nature aūt humane ſm suam absolutam ꝯsiderationem neutrum ꝯuenit. Si .n. cōmunitas esset de intellectu hoīs tunc in quocunqꝫ ꝯueniretꝰ humanitas inueniretꝰ cōmunitas: qd̓ falsuꝫ est: qꝛ in sorte nulla inueniꝰ cōitas: sed quicquid in eo est est indiuiduatū: ⁊ iō oportet ꝙ sic de accidētibus que ꝯsequuntꝰ eā ſm esse quod habet in intellectu: ⁊ ideo nomen speciei nō predicatꝰ de sorte vt dicatꝰ sortes est spēs qd̓ tñ ꝺ necessitate accidēt si rō spēi ꝯueniret homini ſm esse quod hꝫ in sorte vł ſm suā absolutā consideratonem. s. inqꝫtum est homo. Quicqd eniꝫ ꝯuenit homini inqꝫtum homo predicatꝰ de sorte. Alio modo pōt ꝯsiderari ſm esse quod hꝫ in hoc vł in illo: ⁊ sic de ipō aliquid predicatꝰ p accidens rōne eius in quo est. sicut dicitꝰ ꝙ homo est albus qꝛ sortes est albus: qūuis hoc nō ꝯueniat homini inqꝫtum homo. Hoc aūt modo duplex hꝫ eē: vnū in singularibus: ⁊ aliud in aīa: ⁊ ſm vtrūqꝫ eē ꝯsequuntꝰ hanc nām accidentia. ⁊ in singularibꝰ hꝫ multiplex esse ſm singulariuꝫ diuersitatē. Secūdum aūt hoc esse quod hꝫ in singularibꝰ nō pōt dici ꝙ rō alicuius generis vł spēi accidat alicui nāe qꝛ nō inueniꝰ in indiuiduis ſm vnitatem: vt sit vnum quid oībus ꝯueniēs ꝙ rō vniuersalis exigit. Relinquitꝰ ergo ꝙ rō generis vel spēi accidat alicui nāe ſm eē: quod hꝫ in intellectu: verbi grā. Ipsa natura humana in itellectu hꝫ eē abstractū ab oībus indiuiduantibus: ⁊ ideo hꝫ vniformem rōnem ad oīa indiuidua que sunt extra aīam put est essentialiter silitudo oīum ducens in oīum cognitionē inqꝫtum sunt in eo: qꝛ eius operatio ad oē indiuiduum quod fuit ⁊ est ⁊ erit est vna ⁊ qualitercunqꝫ pͥmum positum fuerit in itellectu: hanc deputationē habebit ⁊ aliud superueniens nō augebit. Sic igitꝰ patet ꝙ aliud est dicere aīal inqꝫtuꝫ aīal ⁊ homo siliter: ⁊ aliud est dicere aīal inqꝫtuꝫ vniuersale. nam aīal ⁊ siliter quodlibet aliud vniuersale est aīal solum: ⁊ est forma intelligibilis sꝫ formaꝫ quam dicimus: ⁊ est nā de qua pōt dici ꝙ esse eius est pͥus qꝫ esse nāle: sicut simplex pͥus est cōposito ⁊ ipm̄ eius esse indiuiduū ꝓprie dicitꝰ eē qm̄ tale esse ex quo est aīal est de intētione. Ipm̄ vō esse cum accidētibus ⁊ ipm̄ esse huius indiuidui qūuis determinat a intētio: attribuitꝰ tñ nāe particulari. Aīal ḡ inqꝫtum ē aīal: nec est genus: nec spēs: nec indiuiduū: nec vnū: nec multa qꝫtuꝫ de se est: lꝫ ꝯcomitetꝰ illud eē aliquod illorum de necessitate. Possunt tñ aīal ⁊ hō per se ꝯsiderari qꝫuis sit cum alio a se: sꝫ aīal inquātum vlē nō ē aīal solum: sꝫ est aīal ⁊ aliud nō aīal ꝯsideratum in se ē mediuꝫ qd̓ cum fuerat aīal: ⁊ aliud qd̓ nō est aīal tunc erit aīal in hͦ tanqꝫ pars eius ⁊ homo siliter. ergo vniuersale ex hoc ꝙ vniuersale est quoddaꝫ cui accidit pluralitas: ⁊ est quoddam aliud. Ex p̄dictis iam manifestū est qualiter rō generis ⁊ speciei ꝯueniant alicui nāe qm̄ nō ꝯueniūt ei ſm suam absolutam ꝯsideratonē: nec est de accidentibus que sequantꝰ eam ſm esse qd̓ habet extra animam: vtpote albedo vł nigredo: sed est de accidentibus que sequuntꝰ eam ſm esse: quod habet in intellectu ⁊ per hunc modum ꝯueniat sibi rō ge

neris vł speciei vł differentie ⁊ aliarum intentio num.

¶ Explicit opusculum .55. san. Tho. de vlibus.

¶ Incipit opusculum .56. eiusdem: ⁊ est secūdus tractatus de vniuersalibus.

Quoniā dicit Aristo. pmo posteriorum. scia ē sempiternorum ⁊ eoꝝ que nota sunt: ⁊ que impossibile est aliter se habē. hec aūt sunt vlia: ideo vtile eē existimo aliquid narrare de eis fm ꝙ vle est vt cognita nā eius fm quod est facilius: et iā alia vniuersalia fm ꝙ sunt cognoscanf. Dico ergo ꝙ vniuersale fm ꝙ vniuersale cōprehendit pmaȝ rem que de se nata est in pluribus esse fm intentioneȝ secūdam. Sed intētioneȝ secūdam appello illō quod intellectus secūdo intelligit de re ꝓpter qō intelligēdum est ꝙ cum res sint mãles ⁊ particulares extra aīam: ⁊ vnūquodqȝ sit intelligibile fȝ quod est a mā separabile manifestuȝ ē ꝙ res fm ꝙ est in mā particulari intelligi nō pōt: nisi abstrahatur ab oībus conditionibus indiuiduantibus. Lapis enim nō pōt intelligi nisi p intellectum abstrahatur ab oībus cōditionibus indiuiduātibus Lapis enim nō pōt intelligi: nisi p intellectuȝ abstrahitur ab hic ⁊ nunc ⁊ alijs huiusmodi: fȝ q: intellectus illud quod intelligit abstrahit a sensu oȝ ꝙ lapis pus cognoscaf a virtute ymaginatiua: siue fantastica que abstractio: est reliquis virtutibus sensitiuis. Hoc aūt esse nō pōt: nisi mediante aliquo fantasmate: ideo oȝ ad hoc ꝙ intellectus intelligat nām lapidis ꝙ abstrahat suā spēm intelligibileȝ a suo fantasmate: ita ꝙ pma intētio que de lapide est in intellectu est spēs lapidis que cōpetit lapidi fm ꝙ lapis: ⁊ ab ista pma intētione hec vox lapis imposita est ad significandū nām lapidis que est ex aīam: ⁊ hoc accidit ex hoc ꝙ spēs lapidis nō est id qō intelligif: fȝ quo intelligif cum intellectus intelligat nām lapidis: sicut spēs corporis in oculo est qua visus videt: ⁊ spēs illa est q vox aliqd significat ⁊ nō significat h alibi erit manifestum. Tunc vidēdum est vlterius cum intellectus intelligit nām lapidis mediante specie intelligibili: q: sibi nō repugnat esse in pluribus. scdo intelligit eam vt est participabilis a pluribus: ⁊ fm diuersam pticipatōis modū sic diuersimode intelligit. Nam inqȝtuȝ est pticipabilis a pluribus differētibus spē intelligit eā sub intellectu generis: ⁊ si solum pticipabilis ē a pluribus differentibus numero intelligit eā sub intellectu spēi. Hoc aūt inferius plenius apparebit: ⁊ sic pȝ ꝙ alius intellectus est intelligere lapidē fm ꝙ lapis. Et alius intellectus cum intelligit lapidem fm ꝙ participatur vlr: vł particularisf: ⁊ ille intellectus est ꝓ ius quod ē: q: potētia rei: ⁊ abilitas rei nō sunt de eēntia ē minus: sicut potētia aīe nō est de eēntia aīe vñ abilitas essendi in pluribus nō est de essentia hoīs: q: tūc hō qui ē in sorte eēt abilis ad participationem pluriū: quod est impossibile: ⁊ q: vnūquodqȝ pōt abstrahi ab eo qō nō est de eēntia eius ideo hō pōt intelligi absqȝ h ꝙ intelligaf ꝙ sit pticipabilis a plib. Homo .n. fm ꝙ hō nec ē vlis nec pticularis: q: si hō fm ꝙ homo eēt vlis iam nō posset eē particularis: ⁊ si eēt pticularis nō eēt vlis: fm ꝙ hō sicut sortes qui est singularis fm ꝙ sor. nō posset esse vlis: ꝙ accidit sibi ꝙ sit singularis vł vlis. Sed debes scire ꝙ homo nō dr vlis nisi q: ꝯsideraf vlr. Hec autē ꝯsideratio accidit esse hoīs nō fm quod est in mā extra. nam fȝ qō est in mā ex est indiuidualiter: ⁊ hoī fm ꝙ est indiuiduum nō accidit eē vle: q: tūc oppositum accideret opposito: fȝ solū accidit hoī fm esse: quod hȝ in intellectu vle: ꝙ est vnuȝ ⁊ plura: plura inqȝtum in pluribus est aliogn nō posse predicari de pluribus: vt hō in re est plura: q: de pluribus predicatur: Est aūt vnū in cognitōe: q: licet plura fȝ ꝙ plura nō ꝯstituunt vnū intellectū tn plura fȝ ꝙ similia sunt ꝯstituunt vnū intellectū: ita ꝙ intellectus nō pōt distingui inter silia inqȝtum sunt silia ⁊ ideo intellectus apphēdit hoīem ⁊ asinuȝ inqȝtum ꝯueniunt in vna opatiōe. s. sensitiue vnico intellectu apprehēdit: ⁊ si in re sint multa: talis eñ vnitas nō apponif illi multitudini: ⁊ q: res per idem est ens et vnum: ⁊ ecōuerso oȝ ꝙ vniuersale sit vle p predictā vnitatem: ita ꝙ nāe talis cognitio facit vle esse in actu vle: ⁊ est quoddā formale in vniuersali: ex quo patet ꝙ intellectus facit vniuersitatē in rebus: sicut dicit comētator: q: illa vniuersalitas est ab intellectu: sed q: talis vlitas a re sumit ꝓncipiū: iō dicit Aris. ꝙ vle aut nihil est aut posterius ē: qm talis vlitas in re nihil est. Querif aūt vtrū vle sit sba vł accidēs. ⁊ p h soluif ista questio: qm loquēdo de vniuersali: fm ꝙ vniuersale est solū in aīa: ⁊ est accidens: sed loquendo de re subiecta dr ꝙ qñqȝ est sba. ⁊ qñqȝ accidens fm diuersitatem vniuersalium: ⁊ siliter per hoc pȝ qualr dȝ intelligi illud dictum vle est quod pōt predicari de pluribus. nam scda intentio quā vniuersale includit formaliter solum ē in aīa. Illud aūt quod est in aīa nō predicaf de re ex aiam cū oporteat pdicatū inesse subiecto: sed vle pdicari pōt fm nām realē quā includit malr: ita ꝙ qñ dr vle predicaf de plurib sensus ē ꝙ res subiecta vlitati pdicaf de plibus: vt hō vł asinus: qō pȝ q: si hō vł asinus pdicaref de plibus: vt d sor. vel platone fm ꝙ vle: tunc sor. esset vniuersale. Relinquif ergo ꝙ sola illa natura subiecta vniuersalitati predicetur. Nam dictum est: licet

homo sit in re extra particularis tñ hoc accidit si-
bi ſm ꝙ homo poterit ↄsiderari absq3 hoc ꝙ sit ꝑ-
ticularis ⁊ sic homo ē in pluribus: ⁊ p̄dicat̃ d̄ plu-
ribus nõ tamẽ vnus homo in numero sed vnꝰ in
specie nã homo q predicat̃ de sorte idẽ ē ꝙ sortes
⁊ q predicatur de platone idẽ est platoni cũ p̄dica-
tum insit subiecto ⁊ impossibile sit vnã rem i nu-
mero eẽ in pluribꝰ numero differẽtibus lz homo
nõ predicat̃ de sorte ſm ꝙ est particularis. Cuius
rõ est q2 terminus idez p̄dicat quod significat er-
go qualiter significat taliter predicat. Modo iste
terminus homo significat naturã humanã absq3
omni participatiõe ⁊ particulari ratione ergo sic
predicabit eam nõ tñ p̄dicat sic eã vniuersaliter
q2 sicut dictũ est supra intellectus hominis ſm ꝙ
homo alius est a sua vniuersalitate. Sed vnũ est
aduertendũ ꝙ cũ d̄r res subiecta intẽtioni secũde
predicat̃ nõ est intelligendũ ꝙ res illa ita sit subie-
cta intẽtioni ꝙ sit in ea tanq3 accñs in subiecto si-
cut subiectũ scientie nõ d̄r hoc modo subiectũ: vt
sciã sit in eo tanq3 in subiecto sed in eo ē tanq3 i ob-
iecto. Scientia.n. nõ est in scibili sed in sciẽte vn-
de ꝓprie loquẽdo nõ dicit̃ subiectũ sed obiectum
scie. Et silr res subiecta illi intẽtioni nõ dicitur ꝓ-
prie subiecta sed obiecta. Et hoc p3 quãdo vle est
vnũ ⁊ quãdo nõ ē vnũ. Nõ.n. est vnũ in sbã cũ ag-
greget in se accidẽs.s. intẽtionez secũdã ⁊ rẽ extra
aĩam que quãdoq3 est accidẽs vt albedo: quando-
q3 sbã vt homo nec ē vnũ per accidẽs siue accñta-
liter cum accidẽs sit in subiecto. Est igit̃ vle vnũ
vnitate cognitionis ita ꝙ de rõne vlis nõ requiri-
tur nisi illa vnitas rõnalis. Et ꝓpter hoc dic̃ Aris.
q2 est vnũ in multis.s. cognitũ. Qualiter vnũ co-
gnitũ sit in multis dictũ est: vnde nõ põt aliqs di-
cere ꝙ vniuersale sit vnũ relatione cũ secũde intẽ-
tiones nõ referant̃ ad res sed potiꝰ ad se inuicem
vt spẽs dicit̃ species respectu generis ⁊ nõ respe-
ctu nature obiecte hoc aũt inferius melius appa-
rebit. Et ex hoc ꝓ3 ꝙ impossibile est vnã ⁊ eãdez
sciam determinare de vli per se q̃tũ ad illas du-
as naturas quas icludit sed potiꝰ de vno per se et
de alio ꝑ accidẽs: ergo logyca cũ ↄsiderat vniuer-
sale nõ ↄsiderat ipm in q̃tum ad naturã subiectam
per se non.n. considerat hoiem in eo ꝙ homo sed
in eo ꝙ species ⁊ sic de aliis aĩalibus. Et ideo lo-
gyca p̄ncipaliter ē de secũdis intẽtionibus. Sed
q2 secũde intẽtiones p̄ncipaliter accipiunt̃ a pro-
prietatibus rerũ mediãtibꝰ p̄mis sicut visum est:
ideo dicit Auicẽna p̄mo suo meth. ꝙ logyca ē de
secũdis intẽtionibꝰ adiũctis p̄mis ⁊ sic p3 ꝙ logy-
cus nõ ↄsiderat rem subiectã p se. Alie aũt sciẽtie
ↄsiderãt vle q̃tũ ad rem subiectã nã phs natura-
lis nõ ↄsiderat corpus mobile in q̃tum generis sed
in q̃tum mobile corpus: ⁊ musyca nõ ↄsiderat so-
num in q̃tum accñs sed in q̃tum sic. Ex quo p3 ꝙ
huiusmodi scie nõ ↄsiderant vle sub p̄ma ratione
vniuersalis cũ non ↄsiderant illud quod facit for-
maliter vle sed dicunt̃ ↄsiderare vle q2 ↄsiderant
res nõ vt particulares sed vt singulares. Sed de-
bes scire sicut vna intẽtio est genꝰ ⁊ species diuer-
sis respectibꝰ ita vna intẽtio est vlis ⁊ singularis
respectu diuersorũ. Nam ex hoc aliqua intẽtio est
vlis in q̃tum relationẽ h3 ad multa vt intẽtio ho-
minis que est apud aĩam q2 cõparat̃ ad multa iõ
est vlis ⁊ lz hoc sit tñ huiusmodi intẽtio est in aĩa:
⁊ est qd singulare quod ē q2 vnũquodq3 recipitur
in alio ſm modũ recipiẽtis ⁊ nõ per modũ rei re-
cepte. Cũ ergo aĩa sit singularis vt alibi declara-
bitur ꝓ3 ꝙ qcqd recipit̃ in aĩa singulariter reci-
piatur ⁊ sit respectu eiꝰ singulare tñ ꝓpter hoc nõ
sequit̃ ꝙ huiusmodi intẽtio nõ sit intelligibilis nã
singularitas ex hoc ꝙ ē singularitas non impedit
actionẽ intellectus. Aliter itellectiue cum sint sin-
gulares nõ possent itelligi quod falsum ē nec vo-
lo ꝙ singularitas ex hoc ꝙ sit singularitas sit intel-
ligibilis q2 tũc sortes esset intelligibilis igit̃ acci-
dit ei in q̃tum huiusmodi ꝙ sit sic: vel sic ergo nõ
opponit̃ actioni intellectꝰ nisi cũ sit cũ materia: s3
cũ denudat̃ a materia erit itelligibilis. Nũc aũt
intẽtio que est in aĩa imaterialis ē ⁊ ꝓ3 ꝙ sit in ea
per modũ eius vt supra dictũ ē. Et lz aĩa itelligat
res materiales imaterialiter tñ intelligit eas eẽ
materialiter q2 alias nõ intelligeret naturas cor-
pales hoc alibi magis apparebit. Et ꝑ hoc p3 quo-
modo d3 itelligi illud verbũ boecii quo dicitur.
Omne qd ē ideo est q2 vnũ numero ē. qd planũ
est in particularibꝰ sed in vlibus aliq negauerũt ⁊
aliq dixerũt ꝙ vle eẽt vnũ numero numerositate
eẽntie: hoc aũt falsũ ē. Nã nõ requirit̃ ad vnita-
tem vlis vnitas essentie: qm genus nõ dicit essen-
tiam vnã sed plures sicut patebit inferius: sed iõ d̄r
vle vnũ numero: q2 intẽtio illa q̄ est in aĩa que fa-
cit vle eẽ vle sicut dictũ est respectu aĩe est vna in
numero. Nõ ē aũt p̄termittẽdũ inuestigare vtrũ
quãlibet rem subiectã vlitati oporteat esse extra
aĩam vel nõ. Ad que intelligẽdũ sciẽdũ est ꝙ aui-
cẽna.5.meth. sue dicit ꝙ tribꝰ modis d̄r vle. vno
modo d̄r vle ſm quod p̄dicat̃ de multis in actu:
ita ꝙ in multis reperit̃ vt hõ. Alio modo d̄r vle qd
possibile ē p̄dicari de multis nõ tñ p̄dicat̃ in actu
nec ē in multis nec aliquo modo extra aĩaz vt do-
mus octãgula q̄ solum ē in mẽte artificis. Tertio
modo d̄r vle qd nõ est in pluribꝰ sed in vno indiui-
duo ē tñ sibi nõ repugnat esse in pluribꝰ vt sol ⁊ lu-
na ⁊ similia. ¶ Ad quorũ intelligentiã est sciendũ
ꝙ quedã res habẽt esse a natura ⁊ quedã ab arte
vt artificialia. Sed de rebꝰ naturalibus cognitio-
nem habere nõ possumus nisi ꝑ existent. Quod ē
q2 nostra scientia causata est ab ipsis ⁊ posterior ē
ipsis q2 noster intellectꝰ nõ intelligit eas nisi ꝑ sim-

litudines earum. Similitudo aūt rei posterior ē ipsa re ⁊ ad hoc ꝙ sit effect⁹ opꝫ ꝙ ꝑcurrat eā. Ex quo sequit̄ ꝙ destructis reb⁹ distruit̄ scientia ⁊ nō valet dicere ꝙ similitudines remanserunt apud aiam. Nam de similitudinib⁹ illis nō est scientia sed de reb⁹ quarū ille sunt similitudines. Et ad hoc dico ꝙ si scia sit de similitudinib⁹ rerum seq̄t̄ ēt ꝙ destructis reb⁹ destruat̄ scia. Cui⁹ ratio ē: qa scia est veroꝝ nūc aūt similitudo ē vera: q: vere repꝛesentat rem cui⁹ est similitudo sicuti est modo similitudo rerū existium de quaꝝ rōne ē extra aiam eē repn̄tat eas vt existētes aliogn non esset similitudo vera tūc componit̄ ꝙ res extra animā destruat̄ si eedem similitudines remanerēt que ꝑus repꝛ̄sentabant res sicut ꝑus ⁊ hec falsa repꝛesentatio: qm̄ repꝛesentāt res existētes que nō existunt. Et si tu dicas ꝙ nō remanēt eedem similitudines sicut ⁊ ꝑus vel nō eodē modo repꝛ̄sentant sicut ꝑus nūc sequit̄ ꝙ nō remanet eadē scientia q̄ ꝑus: ⁊ sic sequit̄ ꝙ destruat̄ scia destructis reb⁹. s. scia illarum reꝝ. Et hoc ē quod innuit Arist. in lib. ꝑdica. vbi dicit ꝙ destructis ꝑmis substātijs impossibile ē aliquod alioꝝ remanere. s. vlium vel secūdaꝝ ꝑmarum. Uniuersalia aūt sūt subiecta scientiarum ⁊ destructis subiectis sciarum destruūtur ⁊ ipē igit̄ ⁊c. Sed de reb⁹ artificialib⁹ nō ē ita: nam destructis ipsis nō opꝫ sciam earum destrui Quod ē q: species rei artificialis que ē apud animā est ꝑncipiū rei artificialis extra aiam ita ꝙ scientia artificis ē causa reꝝ artificialium destructo aūt causato non opꝫ causam destrui ideo poterat artifex habere cognitionē rei artificialis absqꝫ hoc ꝙ res artificialis sit in effectu q: cognita causa cognoscit̄ effect⁹ poterit aūt apud se habere similitudinē domus habētis tot angulos: q: pōt reperiri in plurib⁹. Et si ī nullo reperiat̄ de qua artifex habebit sciam. Ex quo pꝫ solutio questionis ꝑposite ꝙ non opꝫ omnes res que sunt subiecte secundis intētionib⁹ esse extra aiam. Nam lꝫ in reb⁹ naturalibus exigant̄ in artificialib⁹ tamē nō opꝫ ⁊ generaliter in omnib⁹ reb⁹ que sunt ab intellectu nō possunt eē secūde intētiones subiecte alijs secundis intētionib⁹ sicut syllogismus ē gen⁹ vel spēs ē accidens. accidēs est gen⁹ hoc est hꝫ ꝙ diuersimode cōparat̄: nam species lꝫ sit species respectu generis tamē respectu anime accn̄s ē. Et simile de alijs intētionib⁹ secūdis. Et tn̄ solum habēt eē in aīa sicut ex ꝑcedentib⁹ ē manifestū. Et ex hoc patet qualr incertitudinaliter logyca est scientia: qa ipā inter oēs alias sciētias incertior ē quod ē q: certitudo scie depēdet a certitudine subiecti. Dicit̄ n. methaphysica certissima eo ꝙ hꝫ subiectuꝫ certissimū vt ens inq̄tum ens ⁊ ꝑma ꝑncipia certissima etiam nota sunt sed inter oīa subiecta sciaꝝ debilissimū ⁊ incertissimū est subiectum logyce: q: vnūquodqꝫ q̄tuꝫ hꝫ de entitate tm̄ hꝫ de veritate ⁊ certitudine: vt dicit Aristo. 2. metha. nunc aūt secūde intētiones solū habēt eē in aīa ⁊ ab aīa Ex quo sequit̄ ꝙ habēt debilissimū eē. Nam inter oīa genera entiū entia q̄ sunt in anima min⁹ participant de entitate vt pꝫ in multis locis ab arist. ⁊ alibi declarabitur ergo minus participāt de veritate: ⁊ q: coꝝ certitudo ē veritas ad plenum sciri non potest nisi per ꝑmas intentiones nam nunq̄ cognita fuisset hominis intētio que ē species nisi cognito ꝙ homo ſm ꝙ intellectus participabilis erat a plurib⁹ differētib⁹ solum numero a quo accipit anima hāc intētionem q̄ ē species: ideo īpossibile ē logyca sciri nisi fuerit sciēs ⁊ expertus in alijs sciētijs ⁊ specialiter in methaphysica que in quolibet ente inq̄tum huiusmodi facit demōstrationem ad quam logycus inq̄tum huiusmōi demōstrationem nō attingit. Uerūtamen q: huiusmodi secūde intētiones cōmunes sunt ī omnibus entibus ideo logyca est cōmunis oībus scientijs ⁊ pōt arguere in qualibet scia. nam secūde intentiones ducunt in cognitionem ꝑmarum inq̄tum fundate sunt in eis: ita ꝙ per istam intentionem que ē species possum cognoscere hoīem non tamen inq̄tum homo sed inq̄tum de plurib⁹ differētibus numero pꝛedicat̄ ⁊ sic per alias intētiones alias species aliarum sciarum. Sed qa huiusmodi secunde intētiones applicant̄ reb⁹ ab extrinseco q: ab aīa ⁊ accidūt rebus: ideo per eas solum pōt arguere ꝓbabiliter. Nam sicut patebit ī topicis arguere ꝓbabiliter ē notificare rem ꝑ accidentalia ⁊ ꝑ ꝓꝓrietates cōes. Ex quo pꝫ ꝙ quia accidentia magnā partem cōferunt ad cognoscēdum ꝙ quid est ⁊ accn̄tia ꝓꝓria vt ꝓꝓria notificat logycus vt patebit cap. de ꝓꝓrio: ideo logyca ēēt ad alias sciē..as adducēdas: ⁊ hoc manifestum ē ꝙ cū logycā n̄otum faciat de oībus entibus in cōi ꝓbabiliter nostra aūt cognitio īcipit a cōmunioribus deuenire ad minus cōia vt dicit aristo. ꝑmo physicoꝝ ꝙ deueniemus in essentiā rei ꝑ cognitōnem accn̄tium que incipit a sensu cuius accidentia sunt obiectū. Ideo logyca dꝫ addisci ꝑus oīb⁹ alijs sciētijs vt ex ipā tanq̄ ex ꝑexistēte cognitiōe in alijs sciētijs ꝓcedatur.

¶ Explicit opusculū qnquagesimū sextum vꝫ tractatus secūdus de vniuersalibus.

Ex cronica que appellat̄ supplementū cronicaꝝ.

¶ Urban⁹ papa quartus pōtificatu suscepto instituit solēnitatē coꝛpis xp̄i cū ꝓcessionib⁹ ⁊ octauis a cunctis fidelib⁹ celebrari: ꝓ qbus indulgentias maximas ꝯcessit. Eiusqꝫ offin̄ ex veteris testamēti figuris ꝑ diuū Thomā aqnatē censuit eē ēēduꝫ. Hoc idē habet̄ ī eiusdē btī Thome legēda ⁊ ī pluribus alijs cronicis vꝫ Ptolomei lucēsis btī antonini archiepī florētini ⁊ alibi. Hoc ēt ꝓbatum fuit in apostolico cōsistorio in ꝑn̄tia dn̄i pape Urbani qnti: dum de trāslatione coꝛporis eiusdē do

ctoris sci Thome tractaret. Quod fuit anno dñi. 1379. Et tūc eius corpus sanctissimū ad cōuentum tholosanum ordinis p̄dicatorū translatū fuit. Nā ab eius obitu felici vsq̄ ad illud tp̄s i monasterio fosse noue sub deposito iacuerat. Et q2 ad instātiā romani pōtificis illud offm̄ dictauit. Ideo s3 morem romane curie ipsum composuit.

¶ Incipit offm̄ de festo corporis xp̄i ad mandatum Urbani pape quarti dictū festū instituentis per beatum Thomā aquinatē editū opusculū. 57.

¶ In festo corporis xp̄i ad p̄mas vespas. añt. Sacerdos in eternum xp̄s dñs s̄m ordinē melchisedech panē ⁊ vinū obtulit. p̄s. Dixit dñs. añt. Miserator ⁊ misericors dñs escam dedit timentibus se: in memoriam suorū mirabiliū. p̄s. Cōfitebor. añt. Calicē salutaris accipiā: ⁊ sacrificabo hostiā laudis. p̄s. Credidi. añt. Sicut nouelle oliuarū: ecclesie filij sint in circuitu mēse dñi. p̄s. Beati oēs. añt. Qui pacem ponit fines ecclesie: frumēti adipe saciat nos dñs. p̄s. Lauda ierusalē. Caplm̄.

Dominus iesus in

qua nocte tradebat accepit panē ⁊ grās agens fregit ⁊ dixit: accipite ⁊ mādücate: hoc est corpus meū q̄ p vobis tradet. R. Deo grās.

R. Homo q̄dam fecit cenā magnā ⁊ misit seruū suū hora cene dicere inuitatis vt venirēt. Quia parata sunt oia. v. Uenite comedite panē meū ⁊ bibite vinū quod miscui vobis. Quia. Glia. Quia Hymnus. Pāge lingua gloriosi corporis mysteriū sanguinisq̄ p̄ciosi quē i mundi p̄ciū: fruct⁹ vētris generosi rex effudit gentiū. Nobis dat⁹ nobis natus ex itacta virgine: ⁊ in mūdo cōuersatus sparso verbi semine: sui moras icolatus miro clausit ordine. In sūp̄me nocte cene recūbens cū fratribus obseruata lege plene cibis in legalib⁹: cibū turbe duodene se dat suis manib⁹. Uerbū caro panem verū verbo carnē efficit: fitq̄ sanguis xp̄i merū ⁊ si sensus deficit: ad firmādū cor sincerū sola fides sufficit. Tantū ergo sacrā veneremur cernui: ⁊ antiquū documentū nouo cedat ritui: p̄stet fides supplemētum sensuum defectui. Genitori genitoq̄ laus ⁊ iubilatio: salus honor virt⁹ quoq̄ sit ⁊ būdictio: p̄cedēti ab vtroq̄ cōpar sit laudatio. Amē. v. Panē de celo p̄stitisti eis. R. Omne delectamētū in se hñtem. Ad. M. añt. O q̄ suauis ē dñe spūs tuus: q vt dulcedinē tuā i filios demōstrares pane suauissimo de celo p̄stito esuriētes replēs bonis: fastidiosos diuites dimittis inanes. Orō. Deus q nobis s̄b sacrō mirabili passionis tue memoriā reliq̄sti: tribue q̄s: ita nos corp̄is ⁊ sanguis tui sacra mysteria venerari: vt redēptiōis tue fructū in nobis iugiter sentiam⁹. qui viuis. Ad cōplet. añt. Miserere. p̄s. Cū inuocarē. cū ceteris. Ad nunc dimittis añt. alla. Panis quē ego dedero alla: caro mea ē p mūdi vita alla alla. Ad mat. inuit. Xp̄ꝫ regē adoremus dñantem gētib⁹. Qui se mādücātibus dat spūs pinguedinē. p̄s. Uenite. Hymn⁹. Sacris solēnijs iūcta sint gaudia ⁊ ex p̄cordijs sonēt p̄conia: recedāt vetera noua sint oia: corda voces ⁊ opa. Noctis recolit cena nouissima q̄ xp̄us credit agnū ⁊ azima dedisse fratrib⁹ iuxta legitima: p̄scis idulta patrib⁹. Post agnū typicā expletis epulis: corpus dñicum datū discipulis: sic totum oib⁹ q̄d totū singulis ei⁹ fatemur manib⁹. Dedit fragilib⁹ corpis ferculū: dedit ⁊ tristib⁹ sanguinis poculū: dicēs accipite q̄d trado vasculū: oēs ex eo bibite. Sic sacrificiū istituit: cui⁹ offm̄ cōmitti voluit solis p̄sbyteris q̄bus sic cōgruit vt sumāt ⁊ dēt ceteris. Panis angelicus fit panis hoīū: dat panis celicus figuris terminū o res mirabilis: mandücat dñm paup seruus ⁊ humilis. Te trina deitas vnaq̄ poscim⁹: vt q̄ sic nos visitas sicut te colim⁹: p tuas semitas duc nos quo tēdim⁹: ad lucē quā ihabitas. Amē. In p̄mo noct. añt. Fructū salutiferū gustādū dedit dñs mortē sue tp̄e. p̄s. Beatus vir. añt. A fructu frumēti ⁊ vini multiplicati fideles: i pace xp̄i req̄escūt. p̄s. Cū inuocarem. añt. Cōmunione calicis quo de⁹ ip̄e sumit: nō vitulorū sanguine cōgregauit nos dñs. p̄s. Cōserua. v. Panē celi dedit eis. R. Panē angelorū mādücauit hō.

Lcō p̄ma. Immēsa diuine largitatis būficia exhibita pp̄lo xp̄iano: inestimabilē. n. cōferūt dignitatem. Neq̄. n. ē aut fuit aliq̄n tā grādis natio q̄ habeat deos approximquātes sibi sicut adest nobis de⁹ nr̄. Unigenit⁹ siq̄dē dei fili⁹ sue diuinitatis volēs nos eē participes nāam nr̄am assumpsit vt homines deos faceret fact⁹ hō. Et h̄ insup q̄d d̄ nr̄o assūpsit: totū nobis cōtulit ad salutē. Corp⁹ nāq̄ suū p nr̄a recōciliatiōe i ara crucis hostiā obtulit deo p̄ri. Sāguinē suū fudit in p̄ciū simul ⁊ lauacrū vt redēpti a miserabili seruitute a peccatis oib⁹ mūdaremur. R. Immolabit hedū multitudo filiorū isrl' ad vesperā pasche: ⁊ edēt carnes ⁊ azimos panes. v. Pascha nr̄m imolat⁹ ē xp̄s: itaq̄ epulemur in azimis sinceritatis ⁊ veritatis. Et edēt. Lectio scd̄a. Ut aūt tāti būficij iugis i nobis maneret memoria: corp⁹ suū i cibū ⁊ sanguinē suū i potū s̄b sp̄ē panis ⁊ vini sumēdū fidelib⁹ dereliq̄t. O p̄ciosum ⁊ admirādū cōuiuiū: salutiferū ⁊ oi suauitate repletū. Q̄d. n. h̄ cōuiuio p̄ciosi⁹ eē pōt: i quo nō carnes vitulorū ⁊ hircorū vt olim i lege s3 nobis sumēdus p ponit xp̄s ver⁹ deus. Quid h̄ sacrō mirabili⁹: In ip̄o nāq̄ panis ⁊ vinū i xp̄i corpus ⁊ sanguinē s̄baliter cōuertunt. Ideo xp̄s de⁹ ⁊ hō pfect⁹ sub modici panis ⁊ vini sp̄ē cōtinet. R. Comedetis carnes ⁊ saturabimini panib⁹: iste ē panis quē dedit vob dñs ad vescēdū. v. Nō moyses dedit vobis panē de celo: s3 p̄r meus dat vob panē de celo verū. Iste

Lcō. iij. Mādücat itaq̄ a fidelib⁹ s3 minime lace

rat: qm̃o diuiso sacr̃o integer sub q̃libet diuisiõis particula pseuerat. Accñtia et sine sb̃o i eodẽ subsistũt: vt fides locũ hẽat dũ visibile inuisibilr sumit̃ aliena spẽ occultatũ: ⁊ sensus a deceptiõe reddantur immunes q de accñtibꝰ iudicãt sibi notis. Nullũ et sacr̃m ẽ isto salubrꝰ quo purgãt peccata: virtutes augent: ⁊ mẽs oium spũaliũ carismatũ habũdãtia ipinguat. Offert in eccl̃ia p viuis ⁊ mortuis: ⁊ oibꝰ psit qd̃ ẽ p salute oium istitutũ. ℞. Respexit helyas ad caput suũ subcinericiũ panem: q surgẽs comedit ⁊ bibit. Et ambulauit i fortitudie cibi illiꝰ: vsq; ad montẽ dei. ℣. Si qs mãducauerit ex h̃ pane viuet i eternũ. Et ambu. Gl̃ia: vsq;. In .ii. noct. añt. Memor sit dñs sacrificij nr̃i: ⁊ holocaustũ nr̃m pingue fiat. ps̃. Exaudiat. añt. Parat nobis mẽsa dñi aduersus oẽs q tribulãt nos. ps̃. Dñs regit. añt. In voce exultatiõis resonent epulãtes in mẽsa dñi. ps̃. Quẽadmodũ. ℣. Cibauit eos ex adipe frumẽti. ℞. Et de petra melle saturauit eos. Lcõ. iiii. Suauitatẽ deniq; huiꝰ sacri nullus exp̃mere sufficit: p qd̃ spũalis dulcedo i suo fonte gustat: ⁊ recolit memoria illiꝰ quã i sua passione xp̃s mõstrauit excellẽtissime charitatis. Unde vt arcti huiusmodi charitat imẽsitas fideliũ cordib īfigeret: i vltima cena qñ pascha cũ discipulis celebrato trãsiturꝰ erat de h̃ mundo ad prẽm hoc sacr̃m istituit tanq; passionis sue memoriale phẽne. figurar veterũ ipletiuũ: miraculor ab ipso factor maximũ: ⁊ de sua absẽtia ɔtristatis absẽtia solatiũ singulare reliq̃t. ℞. Panis quem ego dabo caro mea ẽ p mũdi vita: litigabãt ḡ iudei dicẽtes. Quõ põt hic nobis dare carnẽ suã ad mãducãdũ. ℣. Locutus ẽ pplꝰ ɔ dñz aia nr̃a nauseat sup cibo isto leuissimo. Quõ. Lcõ. v. Cõuenit itaq; deuotõi fideliũ solẽniter recolere institutionẽ tã salutiferi tanq; mirabilis sacri: vt ieffabilẽ modũ diuine p̃ñtie in sacr̃o visibili veneremur: ⁊ laudet dei potẽtia q̃ i sacr̃o eodẽ tot mirabilia opat nec nõ ⁊ de tam salubri tãq; suaui bñficio exsoluant deo grar̃ debite actiões. Uerũ ⁊ si i die cene qñ sacr̃m p̃dictũ noscit institutũ iter missar solẽnia de istitutiõe ipsiꝰ spãlis mẽtio hẽat: totũ tñ residuũ eiusdẽ diei offĩm ad xp̃i passionẽ ptinet: circa cuiꝰ venerationẽ eccl̃ia illo tp̃e occupat. Ut aũt itegro celebritatis offõ institutõe tãti sacri recoleret plebs fidelis: romanꝰ põtifex vrbanꝰ q̃rtꝰ huiꝰ sacri deuotione affectꝰ pie statuit p̃fate istitutiõis memoriã p̃ma q̃nta feria: post octas pẽthecostes a cũctis fidelibꝰ celebrari vt q p totũ anni circulũ h̃ sacr̃o vtimur ad salutem: eiꝰ istitutionẽ illo tp̃e spãlr recolamꝰ: quo spũs sanctus corda discipulor edocuit: ad plene cognoscẽda huiusmodi mysteria sacri. Quia ⁊ i eodẽ tp̃e cepit h̃ sacr̃m a fidelibꝰ freq̃ntari. ℞. Cenãtibꝰ illis accepit iesus panẽ ⁊ bñdixit ac fregit: dedit q; discipulis suis ⁊ ait. Accipite ⁊ comedite h̃ ẽ corpus meũ. ℣. Dixerũt viri tabernaculi mei qs det de carnibꝰ eiꝰ vt saturemur. Accipite. Lcõ. vi. Ut aũt p̃dicta. v. fer. ⁊ p octas seq̃ntes eiꝰ salutaris istitutõis honorificẽtiꝰ agat memoria ⁊ solẽnitas de h̃ celebrior hẽat: loco distributionũ mãliũ q̃ in ecclijs cathedralibꝰ largiunt existibꝰ in canonicis horis nocturnis pariterq; diurnis: p̃fatꝰ romanꝰ põtifex ei q huiusmodi horis i hac solẽnitate psonalr i eccl̃ijs iterfuerit stipẽdia spũalia apl̃ica largitõe ɔcessit: q̃tenꝰ p hec fideles ad tanti festi celebritatẽ auidiꝰ ⁊ copiosiꝰ ɔuenirent. Oibꝰ igit vere penitẽtibꝰ ⁊ ɔfessis q matutinali offõ huiꝰ festi p̃ñtialr i eccl̃a vbi celebrabit aderũt cẽtũ dies: q võ misse totidẽ. Illis aũt q iterfuerint i p̃mis ipiꝰ festi vespis silr cẽtũ. Qui võ i scd̃is totidẽ. Eis quoq; q p̃me: tertie: sexte: ⁊ none ac cõpletorij aderunt officijs p q̃libet ipar q̃draginta. Illis võ q p ipsiꝰ festi octas i matutinalibꝰ vespertinis misse ac horarũ p̃dictar officiis p̃ñtes extiterint: singulis diebus octar ipar cẽtũ dies de iniũctis sibi penitentijs relaxãdo idulgẽtiã tribuit ppetuis tp̃ibꝰ duraturã. ℞. Accepit ih̃s calicẽ postq; cenauit dicẽs: Hic calix nouũ testĩm ẽ i meo sanguie: Hoc facite in meã cõmemoratõẽ. ℣. Memoria memor ero ⁊ tabescet i me aia mea. Hoc Gl̃ia. Hoc. In .iii. noct. añt. Introibo ad altare dei: sumã xp̃m q renouat iuuẽtutẽ meaz. ps̃. Judica me deꝰ. añt. Cibauit nos dñs ex adipe frumẽti: ⁊ d̃ petra melle saturauit nos. ps̃. Exultate deo. añt. Ex altari tuo dñe xp̃z sumimꝰ: i quẽ cor ⁊ caro nr̃a exultãt. ps̃. Q̃ dilecta. ℣. Educas panẽ de terra. ℞. Et vinũ letificet cor hominis. Lcõ. vii. Scd̃m ioãnem.

In illo tp̃e: dixit ih̃s di. suis ⁊ turbis iudeor. Caro mea vere ẽ cibꝰ: ⁊ sãguis meꝰ vere ẽ potꝰ. Et rel. Homel. bti aug. epi. Cũ .n. cibo ⁊ potu id appetãt hoies vt nõ esuriãt neq; sitiãt: h̃ veracit nõ p̃stat nisi iste cibꝰ ⁊ potꝰ: q eos a qbus sumit imortales ⁊ icorruptibiles fac. i. ipa societas scõr: vbi pax erit ⁊ vnitas plena atq; pfecta. Propterea q ppe sicũ añ nos itellexerũt hoies dei dñs nr̃ ih̃s xp̃s corpꝰ ⁊ sãguinẽ suũ i eis rebꝰ cõmẽdauit: q̃ ad vnũ aliqd rediguit. Ex multis nãq; granis vnꝰ panis ɔficit: ⁊ ex multis racemis vinũ ɔfluit. ℞. Qui mãducat meam carnem ⁊ bibit meuz sanguinẽ: in me manet ⁊ ego in illo. ℣. Nõ est alia natio tam grãdis que habeat deos appropinquantes sibi sicut deus noster adest nobis. In me. Lectio octaua.

Deniq; iam exponit quomodo id fiat quod loq̃tur: ⁊ qd fit mãducare corpus eiꝰ ⁊ sanguinem bibere. Qui mãducat meã carnem ⁊ bibit meũ sanguinem in me manet ⁊ ego in eo. Hoc est ḡ manducare illam escam ⁊ illum bibere potum in xp̃o manere ⁊ illũ manẽtem in se hr̃e. Ac p h̃ q nõ manet i xp̃o ⁊ i quo nõ manet xp̃s: procul dubio nõ mãducat spũalr eiꝰ carnem lz carnaliter ⁊ visibiliter

premit dentib⁹ sacra corpis ⁊ sanguinis xp̄i. Sꝫ manducās tante rei sacramentū ad iudiciū sibi mā ducat ⁊ bibit q inmūdus p̄sumit ad xp̄i accedere sacram qḋ alius nō digne sumit: nisi q mūdus ē de qbus di. Beati mūdo corde qm̄ ipi deū videbūt ℟. Misit me viuēs pr̄ ⁊ ego viuo ꝑpter patrem ⁊ qui māducat me viuet ꝑpter me. ℣. Cibauit eū dn̄s pane vite ⁊ intellectus: ⁊ g. lectio .ix. Sicut me misit inqt viuēs pr̄: ⁊ ego viuo ꝑpter patrē: ⁊ qui manducat me: ⁊ ip̄e viuet ꝑpter me. Nō .n. filius participatōe patris fit melior q est pr̄ eq̄lis: sicut pticipatione filij per vnitatem corpis: ⁊ sanguinis quā illa māducatō potatioq̄ꝫ significat nos efficit meliores. Viuimus ḡ nos ꝑpter ip̄m māducantes eū .i. ꝑ ip̄m accipiētes vitā eternaꝫ quā nō habem⁹ ex nobis. Viuet aūt ip̄e ꝑpter patrem missus ab eo: q: semetip̄m exinaniuit fact⁹ obediēs vsq̄ꝫ ad mortē: mortē aūt crucis: sicut misit me viuens pr̄: ⁊ ego viuo ꝑpter patrē: ⁊ q māducat me ⁊ viuet ꝑpter me: ac si diceret: ⁊ ego viuo ꝑpter prem .i. vt ad illū tāq̄ꝫ ad maiorē referā vitam meam. Ex inanitio mea fecit in q̄ me misit. vt aūt quiq̄ꝫ viuat ꝑpter me: pticipatio facit qua manducat me. Ego aūt humiliatus viuo ꝑpter patrem: ⁊ ille erectus viuit ꝑpter me. Nō de ea nā dixit qua semꝑ est equalis pr̄i: ſꝫ de ea in q̄ minor factus ē patre. de qua etiā superius dixit. Sicut pr̄ hꝫ vitā in semetip̄o: sic dedit ⁊ filio vitā habere in semetip̄o. ℟. Unus panis ⁊ vnū corpus multi sumus: oēs q de vno pane ⁊ de vno calice pticipamus. ℣. Parasti in dulcedine tua pauperi deus: q habitare facis vnanimes in domo: oēs gl̄a. participam⁹. ℣. Comedi fauū cū melle meo ℟. bibi vinū meū cū lacte meo. In laudib⁹. añ. Sapiētia edificauit sibi domū: miscuit vinum ⁊ posuit mēsam all'a. p̄s. Dn̄s regnauit. añ. Angelorum esca nutriuisti ppl'm tuū: ⁊ panē de celo p̄stitisti eis all'a. añ. Pinguis ē panis xp̄i. ⁊ p̄bebit delicias regibus all'a. añ. Sacerdotes dei incēsum ⁊ panes offerūt deo all'a. añ. Vincēti dabo mānā absconditū ⁊ nomē nouū all'a. caplm. Dominus ih̄s ⁊c̄. vt in p̄mis vesp̄is. hymnus. Verbum sup̄nū ꝓdiēs: nec pr̄is linquens dexterā: ad opus suū exiēs: venit ad vite vesperā. In morte a discip'lo suis tradēdus emulis: p̄us in vite ferculo se tradidit discip'lis. Quibus sb bina sp̄e carnē dedit ⁊ sanguinē: vt duplicis sb̄e totuꝫ cibaret hoiem. Se nascēs dedit sociū cōuescens in edulitū se moriēs in p̄cium se regnās dat in p̄miū. O salutaris hostia q̄ celi pandis hostiū: bella p̄munt hostilia da robur fer auxiliū. Uni trinoq̄ꝫ dn̄o sit sēpit erna gl̄a: q vitā sine termino nobis donet in patriaꝫ. Amē. ℣. Posuit fines tuos pacē. ℟. Et adipe frumēti satiat te. ad bn̄s. añ. Ego suꝫ panis viuus q de celo descēdi: si quis māducauerit ex h̄ pa ne viuet ineternū. oīo. vt in p̄mis vesp̄is. Ad p̄maꝫ ⁊ ad oēs horas. añ. laudum quarta excepta ℟. Jesu xp̄e. ℣. Qui natus es d̄ v̄gine maria: ⁊ dicatur ꝑ totā octauā. Ad tertiā ca. Dn̄s ih̄s. ℟. panem celi dedit eis all'a all'a. ℣. panē angeloꝝ māducauit hō: all'a all'a. gl̄a. panē. ℣. Cibauit eos ⁊c̄. Ad sextā ca. Quotienscūq̄ꝫ māducabitis panem hunc ⁊ calicē bibet' mortē dn̄i annūciabit' donec veniat. ℟. Cibauit eos ⁊c̄. all'a all'a. ℣. Et de petra ⁊c̄. all'a all'a. gl̄a. Cibauit. ℣. Educas panem Ad nonā ca. Quicūq̄ꝫ māducauerit panē ⁊ biberit calicē dn̄i indigne: reus erit corpis ⁊ sanguinis dn̄i. ℟. Educas panē ⁊c̄. all'a all'a. ℣. Et vinū letificet ⁊c̄. all'a all'a. gl̄a. Educas. ℣. Posuit fines tuos pacē. ℟. ⁊ adipe frumēti saciat te. Ad vesp̄as super p̄s. añ. laudū. psalmi. ca. hymnus. ℣. sicut in p̄mis vesp̄is. Ad mag. añ. O sacrū ꝯuiuiū i quo xp̄s sumit': ⁊ recolit' memoria passionis ei⁹ mens i'plet' gr̄e ⁊ future gl̄ie nob̄ pign⁹ dat' all'a all'a. oīo vt in p̄mis vesp̄is: ꝑ oct'. inuitatoriū. Xp̄m panē angeloꝝ ⁊ hoium. Venite adorem⁹. ad bn̄s. añ. Ego sum panis viuus q de celo descēdi: q māducat ex h̄ pane viuet ineternū. ad mag. añ. Memoriā fecit mirabiliū suorum misericors ⁊ miserator: dn̄s escā dedit timētibus se. cetera oīa fiūt sicut in die. Ad missam. Cibauit eos ex adipe frumenti all'a: ⁊ de petra melle saturauit eos all'a alleluia all'a. ℣. Exultate deo adiutori nostro iubilate deo iacob. gl̄a. Gloria in excelsis. oīo. Deus qui nobis sub sacro mirabili passionis tue memoriam reliquisti: tribue q̄sumus: ita nos corpis: et sanguinis tui sacra misteria venerari: vt redēptōis tue fructū in nobis iugiter sentiam⁹: q viuis. Lectio epistole beati pauli ap'li ad Corinthios frēs ¶ Ego .n. accepi a dn̄o qḋ ⁊ tradidi vobis: quoniam dn̄s ih̄s in qua nocte tradebat': accepit panem ⁊ gratias agens fregit ⁊ dixit. Accipite ⁊ māducate: hoc est corpus meū quod ꝑ vobis tradetur. Hoc facite in meā cōmemorationē. Similit' ⁊ calicē postq̄ꝫ cenauit dicens. Hic calix nouū testamentū est in meo sanguie. Hoc facite quotiēscunq̄ꝫ sumitis in meā cōmemorationē. Quotiēscunq̄ꝫ eni māducabitis panē hunc ⁊ calicēꝫ bibit' mortē dn̄i annunciabit' donec veniat. Itaq̄ꝫ quicunq̄ꝫ māducauerit panem vl biberit calicē dn̄i indigne reus erit corpis ⁊ sanguinis dn̄i. Probet aūt seip̄m hō: ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de calice bibat. Qui .n. māducat ⁊ bibit indigne: iudicium sibi māducat ⁊ bibit nō diiudicās corpus dn̄i. ℟. Oculi oium in te sp̄erāt dn̄e. ⁊ tu das escam in tēpore oportuno. ℣. Aperis tu manum tuam ⁊ imples omne animal benedictione alleluia. ℣. Caro mea vere est cibus: ⁊ sanguis meus vere ē potus: qui manducat meam carnem: ⁊ bibit meuꝫ sanguinem in me manet ⁊ ego in eo. Sequentia

Lauda syon saluatorem: Lauda ducē et pastorē In hymnis et canticis. Quantum potes tm̄ aude: q: maior oī laude: nec laudare sufficis. Laudis thema specialis: panis viuus et vitalis: hodie ꝓponit. Quem in sacre mensa cene turbe fratrū duodene: datum nō ambigit. Sit laus plena sit sonora: sit iocunda sit decora: mētis iubilatio. Dies enim solēnis agit: in qua mēse pma recolitur: huius institutio. In hac mēsa noui regis nouū pascha noue legis: pasche vetus terminat. Uetustatem nouitas: vmbrā fugat veritas: noctem lux eliminat. Quod in cena xp̄m gessit: faciendum hoc expressit: in sui memoriā. Docti sacris institutis: panem vinum in salutis: consecramus hostiam. Dogma datur xp̄ianis: q in carnem trāsit panis: et vinum in sanguinē. Qd̄ nō capis quod nō vides: animosa firmat fides: ꝓter rerum ordinē. Sub diuersis spēbus: signis tm̄ et non rebus: latent res eximie. Caro cibus sanguis pot⁹: manet tamen xp̄s totus: sub vtraqȝ specie. A sumēte nō concisus: nō confract⁹ non diuisus: integer assumit. Sumit vnus sumūt mille: quantum isti tm̄ ille: nec sumptus cōsumitur. Mors est malis vita bonis: vide paris sumptionis: quā sit dispar exitus. Fracto demum sacramento: ne vacilles sed memento: tm̄ esse sub fragmento: quantum toto tegit. Nulla rei fit scissura tm̄ signi fit fractura: qua nec status nec statura signati minuit. Ecce panis angelorum: factus cibus viatorum: vere panis filiorum: non mittēdus canibus. In figuris ꝓsignat: cum isaac imolatur: agnus pasce deputat dat māna pr̄ibus. Bone pastor panis vere: iesu nostri miserere: tu nos pasce nos tuere: tu nos bona fac videre: in terra viuētium. Tu q cūcta scis et vales: q nos pascis hic mortales. tuos ibi cōmēsales: coheredes et sodales: fac sanctorum ciuium. Amen.

Scḋm iohem. ¶ In illo tp̄e: dixit iesus discipulis suis et turbis iudeorum. Caro mea vere ē cibus: et sāguis meus vere est potus. Qui māducat meā carnem et bibit meū sanguinē in me manet et ego i illo. Sicut misit me viuens pater: et ego viuo propter patrem. Et qui manducat me: et ipe viuet ꝓpter me. Hic est panis: qui de celo descendit. nō sicut manducauerunt patres vestri māna: et mortui sunt. Qui māducat hunc panem viuet in eternum. Credo. Offertoriū. Sacerdotes incensum dn̄i et panes offerūt deo: et ideo sancti erūt deo suo et nō pollucēt nomē eius. Alla. Secreta. Eccl̄e tue q̄s dn̄e vnitatis et pacis ppitius dona ꝯcede: que sub oblatis muneribus mystice designant. Prephatio. Quia per incarnati sanctum diuinuȝ mysterium semp declarat: et mens īfidelium tumēs excecatur: firma spes credētium fide roboratur. Sanctus. Fides est sūmopere credere in deum: panem sanctum edere et tractare eū: iubens dicit sumite: hoc ē corpus meū. Sanctus. Panis pus cernit: sed dū consecratur: caro tunc efficit xp̄i sic mutat quomodo ꝯuertit deus operatur. Dn̄s deus sabaoth. De vino similiter si sit bn̄dictum: et tūc est veraciter sanguis xp̄i dictum: credamus cōiter verum et nō fictum. Pleni sunt celi et terra gloria tua osanna i excelsis. Nobis celebrātib⁹ istud sacramentū et cūctis fidelibus fiat nutrimentum iudeis negātib⁹ sit in detrimentum. Bn̄dictus q venit in noīe dn̄i osanna in excelsis. Cōio. Quotienscūqȝ māducabitis panem hūc et calicem bibetis: morteȝ dn̄i annūciabitis donec veniat: itaqȝ qcūqȝ manducauerit panem vel biberit calicē dn̄i indigne: reus erit corporis et sanguinis domini alla. Post cōio. Fac nos q̄s dn̄e diuinitatis tue sempiterna fruitione repleri: quā p̄ciosi corporis et sanguinis tui tpalis pceptio ꝓfigurat. Qui viuis et regnas cū deo patre i vnitate spiritus sancti de⁹ per oīa secula seculorum. Amen.

¶ Explicit opusculū. 57. sancti Thome de aquino: vȝ offiū de sacratissimo corpe dn̄i nr̄i iesu xp̄i.

¶ Incipit opusculū qnquagesimū octauuȝ sancti Thome de aquino de venerabili sacro altaris.

¶ De tribus causis institutionis sacramenti corporis christi. CA. I.

Uenite comedite. panē meū et bibite vinū quod miscui vobis, puerbiorum. ix. His verbis dn̄s nos inuitat ad salutare cōuiuiū in quo ꝓparauit p̄ciosum cibum. s. corpus et sanguinē suū iuxta illud puerbiorum. 6. Causam tuā tracta cū amico tuo et secretū ne reueles extraneo. Res secreta ē altaris sacrm̄ quasi sacrū secretum cui⁹ causa nō infidelibus sed fidelibus ē reuelanda. ¶ Nota q causa institutionis ē triplex. s. memoria saluatoris. sacrificiū altaris: cibus hoīs. Hec tria disposuit i hoc sacramēto diuina sapiētia ꝯ tria vetera mala. s. ꝯ obliuionem dei: ꝯ debitū rapine aliene rei: ꝯ corruptiones pomi mortiferi. Primi. n. parētes in hec tria mala inciderūt serpentina fraude decepti: et p eos successores sunt deprauati: de pmo ecclia̅sti. x. Initiuȝ superbie hoīs apostatare a deo: qm̄ ab eo q fecit illū recessit cor ei⁹. s. per obliuionē in occupatione dānose negociationis cū serpente. Quod sepe adhuc qbusdam stultis solet euenire: De secūdo genesis tertio. Uidēs mulier lignum quod esset bonū ad vescēdū et pulchrū oculis aspectuqȝ delectabile tulit de fructu et comedit: deditqȝ viro suo et sic ambo rapinā cōmiserunt. Huius rapine similitudineȝ faciūt q in vsu creaturarū et rerū

paliuz iudicie in ensurā excedūt. De tertio gene
sis tertio. De ligno scie boni ⁊ mali ne comedas
In quacūqʒ.n. die comederis ex eo morte morie
ris: ⁊ in bono imortalitatis corpis. ps. Corrupti
sunt ⁊ abhoiabiles facti sunt. Sic q peccati vene
num in vsum sumūt: aias occidūt ⁊ corrūpūt. Igi
tur ꝯ triplex vetus malum institutū ē hoc sacrm.
luce.xxij. Accipite ⁊ comedite hoc ē corpus meū
qḋ p vobis tradet. Hoc facite in meā cōmemo-
ratione: hoc facite inqt in meā cōmemorationez.
¶ Ecce pma causa.s. memoria saluatoris ꝯ obli-
uionē. Quod p vobis tradet.i. vt agnus dei offe
retur. Ecce secūda cā.s. sacrificium altaris cōtra
rapinam. Accipite ⁊ comedite: ecce tertia.s. cibꝰ
medicinalis ꝯ corruptionez. Memoria ergo sal-
uatoris ꝯ obliuionez ē pma causa vt hoc.s. admo
niti totam mētez ⁊ oēs sensus nostros quos a deo
accepimus ⁊ cum prauis qūqʒ cogitationibꝰ ⁊ de
lectationibus vagari pmisimus a noxijs abstra-
hētes integraliter ad deum referamus. Hinc di-
cit. hoc facite in meaz cōmemorationē. Eusebiꝰ.
Quia corpus assumptum dn̄s ablaturus erat ab
oculis ⁊ illaturus syderibus necessarium erat vt
die cene sacrm nobis sui corporis ⁊ sanguinis cō
secraret vt offerret ingiter per mysterium quod
offerebat semel in pcium ⁊ phennis victima vi-
ueret in memoria ⁊ semp presens esset in gratia.
Nota ad habendā semp memoriā saluatoris co-
git nos tria argumenta sue charitatis.s. remissio
peccatoꝝ: redemptio impignoratoꝝ: cōtinuatio
beneficioꝝ. De pmo ysaie.43. Ego sum q deleo
iniqtates tuas pꝑter me ⁊ peccatoꝝ tuoꝝ non re
cordabor reduc me in memoriā. De secundo ec-
clesiastici.29. Gratiam fideiussoris tui ne obliui-
scaris qn.s. eum p ea diligas ⁊ qn orationibus et
bonis operibꝰ debitum ei reddas. Canticoꝝ qn-
to. Aperi mihi soror mea amica mea quia caput
meū plenum ē rore ⁊ cincinni mei guttis noctiuz
Aperi mihi.i. suscipe me in mentē tuā in memo-
riam ⁊ dilectionē: qꝛ caput meū.s. diuinitas ple-
num ē rore.i. misericordia ad dimittēdū peccata
⁊ cincinni mei.i. humanitas guttis noctium.i. ef
fusione sudoris lachrimarū ⁊ sanguinis passionū:
ad redimenduz hereditatem tuaz p satisfactione
peccatoꝝ tuoꝝ impignoratā. De tertio deutero-
nomij.8. Obserua ⁊ caue neqn̄ obliuiscaris domi
ni dei tui ⁊ negligas mādata eiꝰ: ne postqʒ come-
deris ⁊ biberis ⁊ saciatus fueris habuerisqʒ cun-
ctarū rerū copiam eleuet cor tuū ⁊ nō reminisca-
ris dn̄i dei tui. Glosa ecclesiastici.17. Sicut nulluz
momētum ē quo nō vtit hō dei bonitate: ita sem
per dʒ eē in memoria pn̄s. ¶ Secūda cā institu-
tionis ē sacrificiū altaris ꝯ quādā cotidianam de
lictoꝝ nostroꝝ rapinā. Ut sicut corpus dn̄i semel
oblatū ē in cruce p deb.to originali: sic offerat iu-

giter p nr̄is cotidianis delictis in altari ⁊ hēat in
hoc ecclesia munꝰ ad placandū sibi deū: super oīa
legis sacrificia pciosum ⁊ acceptū. Malachie.3.
placebit dn̄o sacrificiū iuda ⁊ ierusalē quasi regia
⁊ militie.i. xp̄i ⁊ ecclesie. Alexāder papa. Nihil
sacrificijs ecclie maius eē pōt qʒ corpus ⁊ sanguis
xp̄i. Nec vlla oblatio hac potior ē sed oēs pcellit.
Que pura ꝯsciencia deo offerēda ē ⁊ pura mente
sumēda. Et sicut potior ē pre ceteris ita potiꝰ ve-
nerari dʒ. Ad hoc sacrificiū approbādū notat tri-
plex rō mutādi vetus sacrificiū. Prima auctoris
nostri sacrificij potētia.s. xp̄i q nō solum ex eo q ē
dn̄s ⁊ rex vniuerse terre: sed et summi sacrificij
ad cū trāslatione potuit ⁊ debuit suū in melius sa
crificiū cōmutare. ps. Iurauit dn̄s ⁊ nō penitebit
eū ⁊c̄. Nō dicit fm ordinem aaron. vel fm ritū
leuitarū q obtulerūt carnes hyrcoꝝ ⁊ tauroꝝ sed
fm ordinē melchisedech q obtulit panem ⁊ vinū
Heb.8. Qꝛ fuit necessarium fm ordinē melchise
dech alium exurgere sacerdotē ⁊ nō fm ordinem
aaron. Trāslato.n. sacerdotio necesse est vt legis
translatio fiat. Manifestum ē aūt q ex tribu iuda
ortus est dn̄s de qua fm legē nō erāt sacerdotes.
Secūda rō est debitoꝝ nostroꝝ exigētia: tam ma
gnū erat debitū pmoꝝ parētum ex rapine magni
tudine ex raptoris igratitudine ex lesi.s. creatoris
maiestate q nō solum legis sacrificia sed totꝰ mū
dus cū omni creatura nō sufficit p satisfactiōe. ad
hebreos.x. Christus ingrediēs mūdū dicit hostiā
⁊ oblationē noluisti corpꝰ aūt aptasti mihi. Glo.
Ingrediēs.i. homo factꝰ dicit hostiā de aīalibus:
⁊ oblationē de alijs rebꝰ noluisti.i. nō placuerunt
tibi: corpus aūt quod pre oībus sacrificijs ē qꝛ si-
ne peccato aptasti mihi.i. aptum ⁊ ydoneū dedi-
sti mihi viuēdo qḋ p omni redēptione valeat of-
ferri. ps. Que nō rapui tūc exsoluebaz: quādo.s. p
debitis oium sufficiens sacrificiū in cruce offere-
bam. Tertia rō mutādi est ipsoꝝ sacrificioꝝ legis
insufficiētia. Et hͦ pbat a tribꝰ qꝛ.s. deo nō placue
rūt: qꝛ peccata nō abstulerūt: qꝛ grām nō ꝯtulerūt
De pmo yeremie.6. Holocausta vestra non sunt
accepta victime vestre nō placuerūt mihi. Osee
6. Misericordiā volo et nō sacrificiū. De scḋo ps
Holocaustū ⁊ p peccato nō postulasti Ad ro.3. Ex
opibus legis nō iustificabit omnis caro corā deo
Ad heb.x. Impossibile ē sanguine hyrcoꝝ ⁊ tau-
roꝝ auferri peccata. De tertio ezechiel.xx. De-
di pcepta nō bona ⁊ iudicia in qbus nō viuēt: pre
cepta nō bona.i. minꝰ bona: ⁊ sacrificia ⁊ cerimo
nialia in qbꝰ nō viuēt: qꝛ vitā gratie nō ꝯferebant
Ad heb.vij. Reprobatio quoqʒ fit pcedētis man
dati pꝑter īfirmitatē eiꝰ ⁊ inutilitatē eiꝰ quasi pro
pter eius sterilitatem qꝛ nō conferebat gratiam.
¶ Tertia institutionis cā est cibus hominis. Ci-
bus inqʒ medicinalis cōtra pomi mortiferi cor-

ruptionem. Que tam praua infusa est p p̄mos parentes humano generi vt esset incurabilis nisi sb ueniret medicina optima quā posset ifacere prudentia dei. Ecclesiastici. 38. Altissimus de terra .i. carne virginis creauit medicinam ⁊ vir prudēs non abhorrebit eam. Ambrosi⁹. Corpus xp̄i medicina sp̄ualis est: que cum reuerentia degustata sibi deuotos purificat. ¶ Ad cognoscēdum rationem necessitatis medicine corporis xp̄i sciendū q̄ serpens malignus infudit homini p venenum cibi vetiti triplicem corruptionem: in aīa .s. tenebras ignorātie: i corpore morbum praue concupiscētie: ⁊ mortem vtrobiq̄. Cōtra hoc institutum est corporis xp̄i medicamētū tenebras ignorātie illustrās: morbum ɔcupiscētie sanās: ⁊ mortē nostram mortificans. Propter hec tria pōt comparari triplici dulci cibo ⁊ medicinali .s. melli propter p̄mum. ficu pp̄ter secūdū. fructui vite pp̄ter tertiū. De p̄mo puerbiorū. 34. Comede fili mel: qm̄ bonum est. Mel corpus xp̄i dulce significat. Hoc bonū ē q: tenebras mētis illuminat. Primi regum. 14. Vidistis qm̄ illuminati sunt oculi mei eo q̄ gustauerim paululū de melle. ysaie. 7. Butirum ⁊ mel mādeucabit omnis q relictus fuerit. Ut .s. sciat reprobare malū ⁊ eligere bonum. p̄s. Dominus illuminatio mea ⁊c̄. Accedite ad eū ⁊ illuminamini. De secūdo yeremie. 24. ficus ficus bonas bonas valde. ficus his dicte dulce corpus xp̄i dei ⁊ hoīs significant. Hec his bone sunt valde q: mētem ⁊ carnē a morbo praue ɔcupiscētie sanāt. Quarti regū. xx. ysaias iussit afferri massam ficorū quā cū posuit sup v'cus regis curatus ē Ulcus regis ē concupiscentia carnalis: massa ficorū corpus xp̄i ɔtinens dulcedinem multorū bonorū: ad medicinam malorū desideriorū. De tertio luce p̄mo. Benedictus fructus vētris tui corpus .s. xp̄i quod ē fructus vite valēs ad destructionem gehēne ⁊ acqsitionem vite eterne. puerbio. 3. Lignum vite est his q apphēnderint eam .s. sapiētiā dei icarnatam. Hinc dr̄ osee. 13. Ero mors tua o mors. Joh. 6. Ego sum panis vite ⁊c̄. q mā ducat meā carnē ⁊c̄. Item q mā ducat me viuet pp̄ter me. Hilarius. Accepta carne dn̄i ⁊ hausto sanguine id efficit: vt nos in ip̄o ⁊ ip̄e in nobis sit Hec est ergo causa vite nostre q̄ in nobis carnalibus p carnem xp̄m q vera vita est manentem habemus. victuri per eum ea conditione qua viuit ip̄e p patrem q in eo est.

¶ De prima causa institutionis per se .s. memoria saluatoris ⁊ de preparatione eius ad iudiciū.

CA. II.

Venite comedite panē ⁊c̄. Cām tuam ⁊c̄. Speciale item i memoria eterna hoc facite in meā cōmemorationē luce. 22. Thema. Jdē. estote parati q: qua hora luce. xij. ¶ Primaçiā i stitutionis sacramēti dn̄ici corporis ē memoria saluatoris. circa quā tria p̄nt q̄ri. ¶ Primo qd mali sequit̄ si memoria dn̄i fuerit relicta. Et dicendū q̄ triplex .s. amissio gratie diuine: subiectio potestatis diabolice: magna deformitas culpe. De p̄mo deuteronomij. 32. Deū q te genuit dereliqisti ⁊c̄. ⁊ ait abscondā faciē meam ⁊ ɔsiderabo .i. subtrahā grām. Ubi fons perit riuus arescit. ysaie. 17. Eris deserta q: oblita es dei creatoris tui. Ecclesiastici. xx. Gratia fatuorū effundet. De scd̄o iudicū. 4. Obliti sunt dei sui: ⁊ tradidit eos in manus sysare .i. ptāti diaboli. Thobie. 6. Qui ɔiugia ita suscipiunt vt deū a se ⁊ a sua mēte excludāt i his h̄z ptātē demon. De tertio ad ro. p̄mo. Sicut nō pbauerūt .i. noluerunt deū habere in noticiā tradidit illos in reprobum sensū vt faciant ea que nō ɔueniunt. Et heu hoc sepe fit vsq̄ ad mortē. p̄s. Nō est deus in conspectu ei⁹ ⁊c̄. Johel. p̄mo. Cōputruerūt iumēta in stercore suo Jumēta ipudica ⁊ isipientia sunt hoīes stulti carnales deum pre oculis nō habētes. Huiusmodi i stercore suo putrescere ē in luxuria ⁊ alijs peccatis vitam finire. Secūdo querit̄ de qbus de nr̄o saluatore memoria sit habēda. Et dicendum de tribus: de p̄terito: de p̄senti: de futuro. De p̄terito vt nostri redemptoris: q: pp̄ter nimiā charitatem a morte mala morte suā liberauit nos. De p̄senti vt oīum inspectoris q p occultam p̄ntiā oīa nostra semp cernit. De futuro vt iusti iudicis qui per oīpotentiā suā oē prauū icorrectū districte iudicabit. De p̄mo trenorū. 3. recordare paupertatis mee ⁊ trāsgressionis .i. maxime humiliatiōis. absinthij ⁊ fellis .i. amare passiōis. Ezechiel. 9. Signa thau sup frontes virorū dolētiū ⁊ gemētiū sup cūctis abhoīationib⁹ que fiūt i ciuitate hac Thau figurā crucis h̄z .i. passionis xp̄i q̄ semp ē bonis in mēte ferēda. De scd̄o p̄s. Scitote qm̄ dn̄s ip̄e ē deus oīa .s. implens oīa videns vbiq̄ p̄ns. Hinc ait puidebam dn̄m in ɔspectu meo semp. Ecclesiastici. 39. Opa omnis carnis corā dn̄o: ⁊ nō ē q̄cq̄ abscōditū ab oculis ei⁹. Canti. 2. En ip̄e stat post parietē nr̄m .i. indut⁹ parietē carnis nostre pspiciens p cancellos q: lȝ intus degens occultus a nobis videri non possit tn̄ oīa nostra videt. De tertio ysaie. 30. Ecce nomen domini venit de lōginquo ardens furor eius ⁊ grauis ad portandū. Ecce venit: adest attēdite q: cito veniet ad districtū iudiciū. Matthei. 24. Uigilate ⁊c̄. Hyeronim⁹ Siue comedo siue bibo siue aliquid aliud facio. semper itonat in auribus meis quasi tuba vehemens vox illa terribilis. surgite mortui venite ad iudicium. De omnibus tribus simul p̄s. memoriam fecit mirabiliū suorū quasi diceret dn̄s dedit nobis escaȝ .s. seip̄m ad memoriā suorū mirabiliū p̄teritorū q̄ nos redemit: p̄ntium q̄ oīa nr̄a

respicit: futuro℞ q̄ districte tandē iudicabit. Ter
tio querit̄ qd valeat memoria nostri saluatoris:
dicēdū ad tria. Prime.n.rei memoria.s. passio-
nis xp̄i valet ad cor nostrū ei⁹ amore inflāmandū
Secūde rei.s.ei⁹ ꝯtinue inspectiōis valet ad nos
a peccato custodiendū. Tertie rei.s. districte iu-
dicis valet ad excitandū nos vt p̄paremur cōtra
futurū iudiciū. Primū facit nos bonū diligere: se
cundū malū odire: tertium iminēs periculū p̄ca-
uere. De p̄mo luce.12. Ignem veni mittere i ter-
ram ꝛ qd volo nisi vt ardeat. Ignē veni.i.causaꝫ
amoris misi in mundum bn̄ficio passionis que si
pie recordata fuerit amore magno cor accendit.
p̄s. Concaluit cor meū intra me ꝛc̄. Bernardus.
super oia te mihi reddit amabilē iesu bone calix
quē bibisti opus redemptionis mee. Idem q̄to
p me dominus factus est vilior tanto mihi fact⁹
est carior. De secūdo ꝓuerbio℞.8. Timor domi-
ni odit malū. timor inq̄ꝫ quo mēs semp deum p̄n
tem ꝛ oia videntē attēdit a peccato custodit. hinc
econuerso ecclia̅sici.23. Ois homo q transgredi-
tur lectum suū cotēnens in aiam suam dicens qs
me videt tenebre circūdant me: nō intelligit qm̄
oia videt oculus dn̄i ꝛ expellit a se timorem dei.
Ezechiel.8. Certe vidisti fili hominis q̄ seniores
faciunt in tenebris. Dicūt.n. nō videt dn̄s. Glo.
Si dn̄m p̄sentem ꝛ oia vidētem ꝛ iudicātē semp
cogitaremus aut vix aut nunq̄ꝫ peccarem⁹. Boe
cius. Magna nobis indicta ē necessitas bene vi
uēdi cū agamus oia ante oculos iudicis cūcta cer
nētis. De tertio exodi.19. Sanctifica populum ꝛ
sint parati in diē tertium. Die.n. tertio descēdet
dn̄s coram omni plebe: quasi diceret. Memēto
te q: dn̄s terribilis descēdet ad districtū iudiciū:
ꝛ ideo estote parati in diem tertiū. Primus dies
ē dies nostre natiuitatis: secūdus nostre ꝯuersatō
nis: tertius dies mortis vel aduentus districti iu
dicii luce.xij. Estote parati. In p̄paratione ad iu-
diciū debēt tria notari.s. modus. ꝓuidētia non p̄
parato℞ penam euadere: lucrū cū p̄paratis vitā
eternā possidere. De p̄mo ecclia̅sici.18. ante iu-
dicium p̄para iusticiam tibi.s. penitētiā agendo.
Matth.3. penitētia agite. Appropinquabit enīꝫ
regnum celo℞.i. regis celestis iudicium iustum.
Iohel.2. Magnus dies dn̄i ꝛ terribilis valde q̄s
sustinebit eū. Nunc ergo dicit dn̄s ꝯuertimini ad
me ꝛc̄. quasi diceret apparate vos ad dieꝫ dn̄i pe
nitētiam agēdo ꝛ peccata mūdi nō faciendo. De
secūdo apoca.18. Exite de babylone popule me⁹
ꝛ ne participes sitis delicto℞ eius ꝛ de plagis ei⁹
nō accipietis. Exite de babylone.i. p̄parate vos
ad iudicium pn̄iam agēdo ꝛ peccata mūdi nō fa-
ciēdo. Et p talem ꝓuidētiam euadetis eius penā
luce.xij. Si sciret p̄sfamilias ꝛc̄. Glosa. Nesci-
ente p̄sfamilias domū fur ꝑfodit q: dū a sui cu-
stodia sp̄us dormit improuisa mors carnis habi
taculū irrumpit: ꝛ aiam ad supplicia trahit. Fur
aūt resisteret si vigilaret ꝛ aduētum iudicis occul
te ꝓuenientem p̄cauēs iudici penitēdo occurreret
ꝛ sic vtiq̄ꝫ dormientiā.i. nō preparato℞ penā eua
deret. De tertio matth.xxv. cū fatue virgines.i.
aie nō parate irent emere ad forum diaboli cum
eua vel cū dina vbi p modica re dāt multa bona
venit sp̄onsus ꝛ que parate erāt ꝛc̄. Ecce triplex lu
crum p̄parationis ad iudiciū.s. possessio celestis
regni. societas amabilis sponsi. delicie totius bo
ni. Primum notat̄ ibi: intrauerūt. scdm ibi cū eo
tertium ibi ad nuptias. De p̄mo matth.xxv. ve
nite benedicti patris mei. De secūdo p̄me tessa-
lonicēsis.4. Semp cum dn̄o erimus sine quo nul
li bn̄ cum quo nulli male esse poterit. Jo 17. Pa-
ter quos dedisti mihi volo ꝛc̄. vt videant clarita
teꝫ quā dedisti mihi. De tertio ysaie.66. Gaude
te cū ierusalem.i. cum beato℞ oium pacifica ꝛ io
cūda societate vt repleamini ab vberibus conso
lationis eius.

¶ De secūda causa institutiōis sacramēti eucha
ristie.s. sacrificio altaris. CA.III.

Venite comedite ꝛc̄. Item causam tuā ꝛc̄.
Thema ꝓprium sacrificiū iuda quasi regis
ꝛ milicie.i. xp̄i ꝛ ecclie. Malachie tertio.
Secūda causa institutionis sacramēti dominici
corporis est sacrificiū altaris. Circa quod sacrifi-
cium notant̄ tria.s. forma offerēdi: questio de sa-
crificio legali ꝛ excellētia nostri sacrificij. De duo
bus p̄mis hic pōt dici: de tertio in sequēti. Pri°
notat̄ forma ꝛ hec ē triplex. Prima in oblationū
veterū p̄figuratione: secūda in humane forme ve
ritate: tertia in panis ꝛ vini specie. Prima est sy-
nagoge cōmendata sub lege: secūda charitatis di
uine oblata in cruce: tertia fidelis aie ꝯsecrata in
mēsa ecclie. Prima data ē in signum: secunda in
p̄cium: tertia in solaciū. De prima leuitici.4. Si
ois ista̅l p ignorātiam peccauerit offerat p peccato
suo vitulum.i. xp̄m dicit glosa. Hoc aūt nō erat in
persona sꝫ in figura: exodi.xij. Similr agnus im
maculatus quē occidebāt in pascha: ꝛ ei⁹ carnes
edebant figura xp̄i erat vt dicit gre. De secunda
forma ysaie.53. sicut ouis ad occisionē duct⁹ vul
nerat⁹ ē ꝓpter ꝛc̄. oblatus ē q: ip̄e voluit. Hoc ve-
re s̄m formā humanā in cruce heb.x. Sanctifica
ti sumus p oblationeꝫ corporis iesu xp̄i semel.s. in
cruce. De tertia p̄s. tu es sacerdos in eternū ꝛc̄.
q vt dī gen.14. Obtulit panē ꝛ vinum: sic xp̄s dat
corpus ꝛ sanguinē suū in sacrificio altaris sub pa-
nis ꝛ vini specie. matth.26. accepit iesus paneꝫ ꝛ
bn̄dixit: ꝛ ait. Hoc ē corpus meū. Et accipiēs ca-
licem.i. vasculū cū vino gratias egit dicēs hic est
sanguis meus. Scdo notat̄ breuis q̄o de sacrifi-
cio legali in qua tria sūt. Primo ꝯ insufficiētiam

que imponitur sacrificijs legalibus opponitur. se
cundo otrarietas soluit. tertio cā illius sacrificij
assignatur. pmo otra insufficiētiam q̄ deo nō pla
cuerunt ⁊ q̄ peccata nō abstulerunt fm illud Hie
remie. Holocausta vestra nō sunt accepta victie
vestre nō placuerūt mihi: ⁊ otra hys silia opponi
tur: leuitici. 4. Si peccauerit autē quis de pplo
terre offerret caprā imaculatā ⁊ adolebit eam sa
cerdos super altare in odorem suauitatis dn̄o: et
dimittet ei. Ergo videt q̄ vetus sacrificiū placu
erit deo: ⁊ pp̄ter hoc pctā dimisit. Heb. ix. Oia
pene in sanguine mūdant fm legē: ⁊ p sanguinez
aialium sacrificatoꝝ remittunt peccata delinquē
tium. Ergo illa sacrificia deo placuerunt ⁊ pecca
ta dimiserunt. scd̄o horum otrarietas sic pōt sol
ui: in sacrificio semp tria fuerunt. s. ip̄m sacrificiū
psone afferentium pctōrum remissio. In singulis
istorum duo attendebant in sacrificio caro ⁊ san
guis aialis quod offerebat. Et p̄terea multo me
lius. s. res spūalis que ibi figurabat vt in agno vl
vitulo xp̄s: in capra penitētia: in boue vita robu
sta ⁊ actiua: in aue sublimis ⁊ otemplatiua: ⁊ sic d̄
ceteris. Item persone offerentium due sunt spēs
alie digne: alie indigne. indigni erant qui illa sa
crificia tm̄ carnaliter attendebāt. Digni aūt qui
ea spūaliter attēdebant: ⁊ in eis xp̄m figuratū vel
explicite vl' implicite credebāt: ⁊ fm intellectuz
spūalem vitā suam regebāt. Item ibi erat remis
sio peccatoꝝ: ⁊ hoc q̄tum ad duo. s. quātuz ad pe
nam. i. q̄tum ad legis irregularitatem: vl' q̄tuz
ad culpam. i. q̄tum ad osciētie maculā. His vi
sis facile soluunt que de sacrificijs in scripturis sa
cris cōtraria dici vident. Reuera. n. illa sacrifi
cia fm se. s. opera operata. i. carnes ⁊ sanguis hir
corum: nec placuerunt deo: nec pp̄ter ea remisit
culpam q̄tum ad culpā id ē osciētie maculā: sed
tm̄ apud hoies remissa reputabātur q̄tuz ad quā
dam legis penam. Unde cū aplus vno loco di
cat impossibile est sanguine hircoꝝ auferri pec
cata. ⁊ in alio oia pene in sanguine mūdant fm le
gem. Primum intelligēdum est quātum ad aie
culpam. Scd̄m q̄tum ad carnis penā: vnde ad
Heb. 9. Sanguis hircorum ⁊ vituloꝝ ⁊ cinis vi
tule aspersus inquinatos sanctificat ad emunda
tionem carnis. Glosa santificat id est a peccato
mundat id est a pena legis: ad emundationē va
lent nō aie sed carnis. Uerūtamen iustoꝝ sacri
ficia nō fm se: vt dcm̄ est. sz pp̄ter fidem saluato
ris quem in illis vēturum: ⁊ p redēptione mūdi
credebāt deo placebant: ⁊ eis remissionē pecca
torum q̄tum ad penam supradictā: ⁊ q̄tum ad
culpam aie valebāt. Malachie. 3. Ex operib' le
gis nō iustificabit homo: nisi p fidem ihu xp̄i. He
breoꝝ. xi. Fidem plurimaz hostiā Abel q̄ Cayn
obtulit dn̄o. plurimā. id est acceptabiliorem ⁊ pl'
sibi valentem. Intellexit eniz ⁊ credidit in agno
quem deo obtulit hostiā meliorem id est saluato
rem q̄ nō Cayn ⁊ ceteri indigni. Gen. 4. Respe
xit dn̄s ad Abel ⁊ ad munera eius. Tertio cā in
stitutionis legalium sacrificiorum est assignanda
Cum enī a deo instituta sint qui nihil sine cā facit
⁊ tm̄ mutāda erant: queri pōt cā institutionis eoꝝ
Ad hoc breuiter dicēdum q̄ licet per se nō value
runt ad remissionem culpe: tm̄ multū vtilia fue
runt ad doctrinā sapiētie. Data sunt quippe suis
ad tēpus tanq̄ signa rerum melioꝝ: ⁊ quasi par
uulis tanq̄ caracteres libroꝝ. In quoꝝ pp̄rieta
tibus ⁊ modulis offerēdi pficerent in disciplina
vere fidei: vt adepta vera scia deficerēt elemen
ta ⁊ collata vitate cessarēt vmbre ⁊ signa. Deu
tro. xi. Ponite verba mea in cordibus vestris ⁊
suspēdite p signo in manibus ⁊ scribite ea in po
stibus ⁊ ianuis. Ponite in cordibus legalia. s. q̄
tum ad moralia que semp sunt seruanda. suspen
dite ea p signo in manibus q̄tum ad manufacta
tabernacula ⁊ huiusmodi que p tpe sunt tollida:
scribite i postis ⁊ ianuis sacrificia. s. oues ⁊ boues
quasi litteras paruuloꝝ. In quibus multa bona
sunt discēda ⁊ precipue. s. fides saluatoris. forma
de moribus spes de celestibus. Primum pote
rant discere de sacrificijs ouium. Scd̄m in sacri
ficio thauroꝝ. Tertiū in sacrificio aialium extra
castra cōbustoꝝ. De pmo ysaie. 53. sicut ouis ⁊c.
Cum ergo ouis offerebat poterant tria de vera
fide discere. s. saluatoris innocentiam māsuetudi
nem humani generis p mortem xp̄i redemptio
nez. De secūdo Daniel. 3. in spū humilitatis ⁊c.
sicut in holocaustis arietū ⁊ thaurorum. Cum er
go cornuta aialia in holocaustū. i. p ardorē ignis ī
cinerē redigenda offerebātur poterant de bonis
moribus tria discere. s. vt demonib' ⁊ vicijs re
sisterent dei ⁊ pximi amore arderēt: cordis ⁊ cor
poris humilitatē in oibus oseruarēt. De tertio le
uitici. 4 Heb. xiij. quoꝝ aialium infert sanguis p
pctō in sancta p pontificē hoꝝ corpora cremātur
ex castra. sanguis aialiū significat aias iustoꝝ. cuz
hec fiebant poterāt tria discere de spe optinēde
celestis glie que sunt pnia vincētium saluatoris of
ficium: bonoꝝ suffragium: pmuz discimus in illo
q̄ corpora ex castra cremabātur: q: ibi corpa cre
mare est fideles ex delicias ⁊ voluptates seculi
pniam agere: scd̄m in eo q̄ sanguis inferebat per
pōtificem in sancta sanctorū: q: hoc ē aias iustoꝝ
post hanc vitā beneficio xp̄i in celuz assumi. Ter
tium in eo q̄ sanguis p pōtificem in sancta delat'
valuit ad remissionem pctōrum hoium viuorū
q: hoc est aias bonorum iā p xp̄m in celum suble
uatas intercedere p peccatis exultū adhuc ī mū
do relictorum: de pmo secūde. Thimothei. 2. fi
delis sermo. Nam si cōmortui sumus. s. agendo

P

penitentiam ⁊ viuemus recipiendo vitam eternam: si sustinebimus ⁊ cōgregabimus. Ad ro. 4. Nō sunt cōdigne passiones ⁊c. Ecce φ penitentiam agere ⁊ mala in hoc mūdo sustinere valet ad spem obtinende celestis glorie. de scdo. Jo. 14. Iterum venio ⁊ accipiā vos ad me: ecce φ dñi pietas offitium valet ad spem celestium. Can. 5. dicitur hmōi: quo abijt dilectus tuus o pulcherrima mulierum. ridet beata virgo. Dilectus meus descēdit in ortū suū ad areolam aromatū vt pascat in ortis ⁊ lilia colligat. i. aīas beatas vel castas de mūdo assumat: ⁊ ad celestia pducat. de tertio Osee. 2. Ego exaudiam celū: ⁊ illi exaudiēt terram. i. sanctoꝝ precibus qui sunt in celis saluanť qui habitāt in terris ecce orōnes sctōꝝ valēt ad speꝫ celestiū. Apo. 8. Ascendit fumus aromatū de orōnibus. s. de manu angeli corā deo quia. s. sancti offerūt orōnes p nobis xp̄o: ⁊ xp̄us patri suo vt peccatorum recipiamus remissionem: ⁊ ad eorum puentamus societatē.

¶ De tertio circa sacrificium notādo. s. sacrificij nostri excellentia. CA. IIII.

V Enite comedite ⁊c. Tertio notať nr̄i sacrificij. s. corporis xp̄i excellentia que p̄cellit oīa legis sacrificia triplici rōne. s. honestatis quo ad seculū: dignitatis quo ad deū: virtutis quo ad sue bonitatis effectū. Primo excellit rōne honestatis quod pbať a tribus: ab exteriori spē: a virginali origine: a spūali dulcedine. Primo pbatur hmōi honestas ab exteriori spē: quia sub nulla alia qualitate cibi posset tam mūde: tā pulchre: tam honeste ministrari: sicut sub spē panis ⁊ vini. Non. n. sequunť hic inconuenientia multa que sequebanť illa cruenta legis sacrificia. P̄uer. 14. Melior est buccella sicca cū gaudio q̄ domus plena victimis cū iurgio. Buccella sicca est sacrificium nostrū sub mūda spē panis ⁊ honesta. Zacha. 9. Quid bonū ⁊ quid pulchrū eius nisi frumētuꝫ electorum: ⁊ vinū germinās virgines. scdo pbatur honestas eius φ a nulla corruptione: sed a virginali flore sumpsit exordium. Ecclesiastici. 24. Flores mei fructus honoris ⁊c. quasi diceret. Flores pudicicie ⁊ virginitatis versi sunt in fructū nobilissime honestissime plis. Aug. Nobilitas matris est ex deitate plis: ⁊ nobilitas plis ex virginitate matris. Canti. 3. Egredimini. glosa ab ignorantia infidelitatis: ⁊ videte regem. i. ihm xp̄um in dyademate. i. carne quo coronauit eū mater sua id est honestauit in hoc φ est virgo. Tertio pbať honestas huius sacrificij a spūali dulcedine pietatis qua cunctos xp̄ianos se attrahit. vt enī dicit Tullius. Honestū ē φ sua vi nos ad se trahit ⁊ allicit: vt. s. res virtuosa. maxime vero talis qui habundat dulcedine pietatis: ⁊ talis res est sacrum dñici corporis. Ecclesiastici. 49. Memoria iosie in compositione odoris facta opus pigmētarij. memoria iosie ē memoriale saluatoris vel sacrificiū altaris: hoc factū est opere pigmētarij. s. ex p̄ciosis operibus diuinitatis ⁊ humanitatis sue: vt suauissimo honestatis ⁊ pietatis odore ad se trahat fideles eccle. Can. 1. Oleum effusum nomē tuum Hinc oēs qui vere credunt ob spē gratie ⁊ deuotionis ad hoc sacrificiū videndū ⁊ adorādum ad ecclam frequēter: ⁊ feruēter accurrunt. ¶ Secūdo excellit rōne dignitatis quod pbať a tribus rebus p̄ciosissimis ex quibus cōstituť. s. ex carne xp̄i mundissima: aīa iustissima: deitate altissima. Hec enim in agno paschali figurata sūt in nostro sacrificio vere perfecta sunt. Exodi. 12. Caput agni cū pedibus ⁊ intestinis vorabitis. caput agni significat deitatem: intestina aīam: pedes carnē: ecce in xp̄o deus aīa ⁊ corpus: propter quod dicitur Aue salus mūdi deitas integra verus homo: ex carne. s. ⁊ aīa propter tante dignitatis excellentiā hꝫ sacrificium nostrū p̄ aliis triplicē prerogatiuā. Deo namqꝫ scḋm se acceptū est: angelis reuerēdum: hoībus adorādum. prima est propter aīam iustā: scḋm propter carnē mundam tertiū propter diuinitatē summā. de primo Malachie. 3. Placebit deo sacrificiū iuda. i. xp̄i iustiregis: sacrificiuꝫ iuda dño placet: quia corpus xp̄i oblatum deus pr̄ approbat: in quo. s. se maxime humiliauit vsqꝫ ad mortē patri obediēdo. de dyabolo triumphādo: ⁊ genus humanū redimēdo. Ecclastici. 30. Sacrificium iusti acceptū est: ⁊ odor suauitatis in cōspectu altissimi. de scdo. Mathei. 24. Ubicunqꝫ fuerit corpus: ibi cōgregabunť ⁊ aquile Leo papa circa corpus dñi aquile sunt que spūalibus alis circumuolant: vꝫ angeli sancti: spūs mūdi: mundiciā amātes mūduꝫ corpus dñi venerātes ⁊ pn̄tes fideles protegentes. Gregorius. Quis fidelium dubiū habere possit in ipa hora immolationis celos aperiri: ⁊ in illo xp̄i ministerio angelorum adesse choros: summa ⁊ yma sociari. De tertio. ps. Adorare scabelluꝫ: ⁊ ysaie. 66. dicit. terra aūt scabelluꝫ pedum meorum. terra scabellum dei significat carnem xp̄i que originaliter de terra est. Hec est nobis adoranda: quia sancta: quia deo vnita. Aug. Sciēdum quia in xp̄o terra. i. caro sine impietate adorať. Qui enim terram adorat non terram intueť: sed illum potius cuius scabellum est propter quē adorat. Aug. Dicunt heretici quid ē φ carnē illius quā creaturam nō negas cū diuinitate adoras ⁊ ei nō minus q̄ diuinitati deseruis: Respondeo. Dñicam carnē pfectam humanitatem ideo adoro. quia a diuinitate suscepta: ⁊ diuinitati in vnitate psone vnita. Si hoiem separaueris a deo illi nō credo nec seruio. Ueluti si quis purpuram vel dyadema regis p se iacens inueniat nunquid eam adorabit Cum vero eam rex fuerit indutus periculum mortis incurrit si eam cū rege adorare cōtempserit. Sic etiā in xp̄o humanitatē nō solam

xl madam: sed diuinitati vnitam. s. vnum filiū
dei verum deum & verum hoīem: si quis adora
re cōtempserit eternaliter morief. Alexāder pa
pa. Nihil in sacrificijs maius esse pōt q̄ corpus
& sanguis xp̄i. ¶ Tertio excellit rōne virtutis .i.
ꝓpter effectum sue bonitatis. Habet enim tripli
cem bonum actū in triplici statu fideliū in mūdo
in purgatorio: in celo. in p̄mo statu peccata rela
xat: in secūdo penā grauem alleuiat: in tertio gau
dium magnū generat. Hinc est ꝙ triplices mis
se celebrari solent ꝓ salute viuorū: ꝓ requie defū
ctorum: & ꝓ gloria beatorū. Unde & hostia in tres
partes frangif: vt virtus sacrificij corporis dn̄i ī
predicto triplici statu demōstref. De p̄mo. Leui
tici.5. Anima que peccauerit ꝑ ignorātiam offe
ret arietē imaculatum. i. xp̄m glosa. Unde canif
Agnus dei &c. Grego. Dn̄s dedit nobis sacrum
salutis: vt qr quottidie peccamus: & ille iam pro
nobis mori nō pōt ꝑ hoc sacramētum remissionē
ꝯsequamur. de secundo. Leuitici.17. Dedi vobis
sanguinē: vt sup altare meū expietis ꝑ aīabus ve
stris: & sanguis ꝑ aīe piaculo sit: & ideo caro & san
guis xp̄i recte ꝑ aīabus defunctorum offeruntur
vt a pena purgatorij qua ꝑ residuo pnie ligari sūt
absoluanf. Augu. Orationibus & elemosinis san
cte ecclesie & sacrificio salutari nō est dubium de
functorū aīas releuari: vt cum eis misericordius
agatur a dn̄o q̄ eorum peccata meruerunt in hoc
mundo. de tertio: Leuitici.x. Pectusculū sacrifi
cij quod oblatum est edetis in loco mundissimo
tu & filij tui & filie tue tecum. Pectusculum quod
s. optimum ē & dulcissimū aīalis significat dulce
dinē corporis xp̄i: inq̄tum comedif in loco mū
dissimo. i. inq̄tum delectat beatos in celo in eo
ꝙ plurimū gaudent & cōgratulātur in hoc sacrifi
cio de memoria redemptoris: de aspectu nostre
salutis: de amiratione diuine bonitatis. Uel cer
te pectusculum comedef in loco mundissimo: qr
dulcedine corporis dn̄i qua hic pascimur in ve
lamine & sacramēto ea fruunf beati visione ma
nifesta in celo. Apoc̄.2. Uincenti dabo māna ab
sconditum. Glosa. Meipm̄ qui sum panis vite
quod māna: & si nunc manet abscōditum: tūc fiet
manifestum habens oīnis saporis suauitatem.
Hinc dicit collecta. Perficiant in nobis dn̄e
sacramenta quod continēt: vt que specie gerim⁹
rerum veritate capiamus. i. xp̄i corpore manife
sta visione perfruamur: s̄m illud. Qui diligit me
diligef a patre meo qui est celis: in illa doni visi
one erit nobis omnis boni plena fruitio. p̄s. Ad
implebis me leticia cum vultu tuo saciabor cū
apparuerit gloria tua.

¶ De tertia cā institutionis qui est cibus homi
nis. CA.V.

Caro mea vere est cibus. Thema ꝓpositū
c ꝙ corpus datur in cibum. Tertia causa in
stitutionis est cibus hominis. Circa hō ꝙ
domin⁹ corpus suum dat in cibum triplex pōt rō
sapientie dei assignari. s. diuine liberalitatis ma
gnitudo. Cum enī summe sit bonus: summa eū
decet liberalitas: sed nulla hac maior esse potest.
Probatur autē eius liberalitas in hoc facto quā
tum ad tria. p̄mo q̄tum ad magnificentiā doni
secundo quātum ad nobilitatem dantis. tertio
q̄tum ad vtilitatem accipientis. p̄mo q̄tum ad
magnificentiam doni: qr largitor oīum bonorū
in hoc sacramēto dat seipm̄: & hoc largissime: qa
dat ꝓprium corpus in cibum: s̄m ꝙ dicit. Acci
pite & comedite. Hic est summus gradus diuine
largitatis q̄tum ad donum. hic gradus quidā
ꝓponi possunt diuine largitatis quibus homini
largitus est oīa bona sua: & sic patebit: ꝙ hic est
summus. ¶ Primus gradus est: ꝙ largitus est
homini celum & terram: & oēs irrationabiles
creaturas ad seruiendū. ecclastici.17. Deus crea
uit de terra homiem & dedit ei potestatem eorū
que sunt super terram: Genesis.1. Faciamus ho
minem ad ymaginem & similitudinem nostrā.
Deutro.4. Solē & lunā & oīa astra celi creauit de
us in misteriū cunctis gentibus. Mathei.5. De
us solem suum facit oriri super bonos & malos.
Actuum.14. Deus nō sine testimonio semetipm̄
reliquit benefaciens: de celo dans pluuias & tē
pora fructifera implens cibo & leticia corda no
stra. nō sine testimonio se reliqt benefaciens. i. ꝑ
beneficia & creatura se deum & liberatorem testa
tus est. Psalmus. Quid est homo ꝙ memor es
eius. ¶ Secundus gradus est ꝙ homini largit⁹
est illas nobilissimas creaturas rationabiles & ce
lestes. s. sanctos angelos ad ministrandum. He
breor p̄mo. Omnes sunt administratorij spiri
tus in ministerium missi: ꝓpter eos qui heredi
tatem capiunt salutis. Mathei.18. Angeli eo
rum semper vident faciem patris. Angeli dicū
tur: quia vnicuiq₃ a natiuitate datus est angelus
ad ministrandum. Hinc leguntur hominibus se
pe obsequia impendisse: & faciunt quottidie: pec
catores conuertendo: multos a malis defenden
do: iustos ad celos deducendo. Exodi.14. Ecce
ego mitto angelum meum qui precedet te. s. lu
men virtutum ostendendo: & custodiat in via in
igne purgatorij defendendo: & introducat te ad
sydera celestis regni perducendo. ¶ Tertius
gradus est ꝙ largitus est seipsum Luce primo.
Benedictus dominus deus israel. Dedit autē
se multis modis. Primo in socium nostre pe
regrinatōis. Baruch.3. Hic est deus n̄r q adinuenit
oēm viā discipline & tradidit illā israel dilecto suo: &

post hec in terris visus est ₇c. quasi diceret. q: deus fecit homini vias pegrinatõis dans mãdata bone ꝯuersationis ne deficiat: ₇ ne via hoi videretur grauis nimis: factus homo est deus: ₇ p ħ soci⁹ vie ₇ peregrinatõis: Luce. 8. Iter faciebat ihs p castella ₇ ciuitates predicãs ₇ euãgelizans regnum dei: ₇ duodecī cum illo ₇ mulieres q̄ erãt curate a spiritibus imundis ₇ maria Magdalena ₇ Joãna ₇ susanna ₇ alie m̃le ₇ turba multa venit ad eum ₇ vere bonus se dedit in bonum sociũ q: socios vie lassos optimis v̄bis ꝯfortauit: in piculis liberauit: infirmos curauit: mortuos suscitauit. ¶ Quartus gradus q̄ dedit se in seruũ nr̃e necessitatis. Ad philipē. 2. Exinaniuit semetip̄m formã serui ₇c. Hinc sitiẽtes potauit: esurientes pauit: discipulorꝫ pedes lauauit. Math. 20. Fili⁹ hois nõ venit ministrari ₇c. Luce. 22. Ego in medio vestrũ sum. sicut qui ministrat. ¶ Quint⁹ gradus est q̄ dedit se in p̄cium redemptõis nr̃e. Ad philipp̄. 2. Xp̄s dilexit nos: ₇ tradidit se p nobis hostiam ₇ oblatiõem deo in odorem suauitatis. Math. 20. Filius hois venit dare aiam suã in redemptionẽ p multis. ¶ Sextus grad⁹ est ₇ summus q̄ dat homini corpus suũ in cibũ. Osee. xj. Ego quasi nutritius effraym ₇ declinaui ad eum vt vesceref. Jo. 6. Panis quẽ ego dabo. Gregorius. Bonus pastor dñs aiam p ouibus posuit vt in sacr̄o nostro corpus suũ ₇ sanguinẽ vteret: ₇ oues quas redemerat carnis sue alimẽto saciaret: ₇ in hoc est expssio summe largitatis ₇ p̄cipui amoris Magnum ē. n. dare se in sociũ peregrinatõis ₇ in seruum necessitatis. maius in p̄cium redemptionis: tñ tale donum adhuc ē in aliqua sepatiõe ab eo cui daf: sed cum daf in cibũ datur nõ ad sepationem aliquã: sꝫ ad oĩmodam vnionẽ. Uniunf enim in vnitate corpis cibus ₇ sumẽs. Jo. 6. Qui mãducat meã carnē in me manet ₇c. ₇ sic apparet in tali dono summa largitas diuine bonitatis ¶ Secũdo pbaf excellẽs liberalitas dei in hoc sacr̄o q̄ʒtum ad nobilitatẽ dãtis: que tã excellens est in hoc sacramẽto vt corpus suum largiaf large ₇ diffuse: q: nõ solum dat illud dignis ₇ amicis: sed nõ sbtrahit indignis malignis ₇ inimicis ps. Appropiãt sup me nocẽtes vt edant ₇c. Qui. n. se pmisit manibus malignorꝫ semel crucifigi permittit se sceleratorũ manibus tractari ₇ inimicorum ₇ imundorũ dentibus in sacr̄o lacerari. Hic hosti ₇ traditori suo iude in cena cum alijs dĩ corpus suũ dedisse. Ueritatẽ. n. pñtie sue ad instar solis oriri facit sup bonos ₇ malos exhibẽs se in hoc sacr̄o dignis ₇ indignis: lꝫ nõ ab oĩbus effect⁹ suscipiatur equalis. Nã dignus effectus bonitatꝭ dĩ suscipit indignus seueritatis. exemplũ de sole et oculo egro ₇ sano. Nota magnũ est dare magna dona primis ₇ amicis: maius dare seruis ₇ ancillis: maximũ ignotis ₇ peregrinis: sꝫ nimis inimicis. Unde arguunf de magna ingratitudine. Job. 19. Quare me psequimini sicut deus ₇ carnibus meis saturamini. Ad ro. 2. An diuicias bonitatis dei ₇ patiẽtie ₇ lõganimitatis ꝯtempnis Ignoras qm̃ benignitas dei ad pñiam te adducit. copiosa bonitas ₇ benignitas ₇ liberalitas nobilitatis dei que inimicis ₇ in multis ꝯ eum peccantibus tot bona facit maxime cũ tales corpus eius sumere pmittit: vt tanta eis liberalitate ꝯuertat. ¶ Tertio pbaf q̄ʒtum ad vtilitatẽ suscipientis: q: in hoc sacr̄o digne suscipiẽs efficit dei formis. i. p gratiã bonitatis: siue p ymaginatõeꝫ imitatõis deo quodãmodo silis. Jo. 1. Quotquot aũt receperũt eum ₇c. i. p gratiã bonitatis deo similes. Ambrosius. Quia dñs ihs ꝯsors est diuinitatis ₇ corporis: ₇ tu qui accipis carnẽ eius: diuine eius sb̃e in illo participas alimẽto. diuina sb̃a bonitas ē. In hoc g̃ alimẽto diuine sb̃e pticipare est assimilari p gratiã diuĩe bonitati. Prouerbiorum. 12. Qui bonus ē hauriet sibi gratiã a dño Gratia v̄o est influẽtia diuine bonitatis in aiam p quã assimilata deo fit ei grã ₇ vite eterne digna Non. n. sufficit libalitati diuine: q̄ in sacr̄o vel in cibo intellectuꝫ illuminat: q̄ affectũ sanat: q̄ memoriã delectat: q̄ totũ hoiem in bono ꝯfortat: et corpori suo mistico associat: quin ĩsup deo assimilet in pñti p gratiã ₇ in futuro p gliam. Nõ. n. pñt vlterius pmoueri.

¶ De duabus alijs rõnibus quibus daf corpus xp̄i in cibum. CA. VI.

v Enite comedite ₇c. ₇ alia thema: vt sup.

Secunda rõ q̄re dñs corpus suũ dat i cibum est humane nãe corruptio q̄ hmõi cibi exigebat medicamẽtum: ₇ hoc q̄ʒtum ad tria. p̄mo q̄ʒtum ad ꝯgruã curatõis inchoationẽ: q: sicut initiũ corruptionis ₇ mortꝭ cepit a cibo vetito. s. a ligno scie boni ₇ mali: sic initiũ iustificatõis ₇ vite incipere debuit a cibo. s. ligno vite. i. a corpore dñico. de p̄mo. Gen. 2. de ligno scie ₇c. de scdo. Jo. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hois ₇c. Scdo exigebat talẽ cibum q̄ʒtum ad integrã corruptionis curatõem. Serpẽs. n. malign⁹ infudit hoi p venenũ pomi vetiti triplicẽ corruptiõeꝫ: in aia tenebras ignorãtie: in carne morbũ praue ꝯcupiscentie: ₇ mortẽ in vtroqꝫ. Gen. 3. Serpens decepit me. de p̄mo. ps. Hõ cũ in honore eẽt ₇c. Gen. 1. Tenebre. i. ignorãtie erãt sup faciẽ abissi id est humani cordis ex dyaboli deceptõe. de secundo. Ad galath. 5. Caro ꝯcupiscit aduersũ spm̃ Ad ro. 7. Uideo aliã legẽ in mẽbris meis repugnantem legi mẽtis mee. Lex in mẽbris ē morbus ꝯcupiscẽtie mouens mẽbra ad actũ mali ₇c. de tertio sap̄. 1. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbẽ terrarꝫ. de oĩbus. Aug. Si angls de pprio

ruens paradiso non esset audiens non precipitamur in mortē: sed venit de celo lassus serpēs foris ⁊ emisit venenū de ꝓprio locutus ē de suo gustate ⁊ eritis sicut dij: ⁊ illi appetētes ꝙ nō erant amiserunt qd̄ acceperāt .s. vim intellectiuā: vite iusticiam: nō moriēdi possibilitatē: q: ģ per cibū venenosum triplicē infudit corruptionē necesse fuit vt ad integrā curationē medicus .i. saluator noster cibum medicinalē ꝯ hec tria daret: ⁊ hoc ē corpus suū: quod pie recipientiū ignorantie tenebras illuminat: morbū praue ꝯcupiscētie sanat ⁊ mortē destruēdo triumphat. de p̄mo. ps. Dn̄s illuminatio mea ⁊c̄. Accedite ad eū ⁊ illuminamini. Corpus .n. xp̄i est verbū dei .i. vera lux in carne humana quasi in lucerna qua illuminat̄ fidelis aīa. de scd̄o. ps. Pluit illis māna ad māducādum ⁊c̄. Exodi. 16. Manerors iacuit in silitudine pruine sup terrā. Panis igitur celestis in silitudinē pruine rorisq; apparebat: q: corpus dn̄i a feruore praue ꝯcupiscētie refrigerat. d̄ tertio. Jo. 6. Patres vestri manducauerūt māna in deserto: ⁊ mortui sunt. Hic est panis de celo descēdens: vt siquis māducauerit ex ip̄o nō moriet̄: ⁊ sic iste cibus mortē destruit. de hijs trib⁹ supra p̄mo sermone circa finē actū est. Tertio exigebat talē cibum ꝙtum ad firmā sanitatis ꝯseruationē. Quidam .n. ad tēpus de peccatis ꝯpungunt̄ ⁊ quodāmodo curant̄: s; tpe tēptationis p recidiuū iterū corrumpunt̄. ps. Putruerunt ⁊ corrupte sunt ⁊c̄. Ad ꝯseruationē aūt sanitat̄ aīe ⁊ incorruptōis bone vite valet cibus iste. Can. i. Fasciculus mirre dilectus meus mihi: sicut mirra incorrupta seruat corpa: sic corpus dn̄i pie sumptū corda. Tertia rō sapiētie dei qua dn̄s dat hoī corpus suū in cibum est humane nāe ꝯditio que rōnalis creata est ⁊ corpori ꝯiuncta. Rationalis aūt creatura p̄t tribus modis ꝯsiderari: ⁊ ſm hoc indiget triplici cibo. Primo modo ꝯsiderat̄ ſm ꝙ est īcorporea ⁊ pure spūalis: vt nā angelica. Scd̄o mō ſm ꝙ ē corpi ꝯiuncta: sicut dissimilis dissimili. spūs carni. Tertio mō ſm qd̄ ille due nāe .s. corp⁹ ⁊ aīa in singulis psonis hoīum sunt familiari societate miroq; amore ꝯiuncte: sed quocūq; istoꝝ trium modorum consideratur rōnalis creatura ſm conditionem suā ꝯuenienti indiget alimonia. p̄mo mō exigit alimentū p quod viuat ⁊ subsistat .s. verbū dei eternū ſm se incorporeū qd̄ est eterna dei sapientia. Tho. 12. Ego cibo inuisibili ⁊ potu q ab hoībus videri nō p̄ōt vtor. puer. 3. Lignū vite ē hijs qui apprehēderint eā .s. dei sapiam. eccl'astici. 1. Fons sapie verbū dei in excelsis reficiens .s. angelos in celis. scd̄o mō ꝯsiderata rōnalis creatura: vt est corporis ꝯiuncta: sicut dissimilis dissimili: spūs carni p̄ciosum vili ſm ꝯditionē vtriusq; nāe indiget p vtroq; cibo ꝯueniēti sibi s; dissimili: q: spūs spūali ad modū angeli: corpus corporali ad modū bruti. de p̄mo. ps. Panē angelorum ⁊c̄. p̄me ad Corin. 1. Patres nr̄i oēs eandē escam spūalem manducauerūt ⁊c̄. Sapie. 9. Si quis erit ꝯsumat⁹ inter filios hominum si ab illo effugerit sapientia tua in nihilum cōputabit̄: q: qui spūali cibo qui est dei sapiētia caruerit a vita spūali deficiet. Eccl'a. 15. Cibauit eū dn̄s ⁊c̄. de secundo. 2. regnm. 12. Paup quidā habebat ouiculam de pane suo comedens. Eccl'a. 39. Initiū necessarie rei vite hoīm lac ⁊ panis mel ⁊ vue ⁊ oleum: hec oīa sanctis in bona ⁊ impijs in mala cōuertentur. de vtroq;. Deutro. 8. ⁊ Math. 4. Nō in solo pane ⁊c̄. Aug. sicut aīa vita est corporis: s; nō viuificat sine cibo corporali: ita deus vita est aīe: sed nō viuificat illam sine cibo spirituali .i. sine verbo dei. ⁊ sic hec ⁊ illa natura hoīs sibi dissimiles dissimilē cibū habuerunt: ⁊ alio modo ⁊ longe abinuicem comederunt: nec cibus corporis congruebat spiritui: nec cibus spūs corpori. Tertio modo ꝯsiderata rōnalis creatura ſm ꝙ ille due nāe .i. corpus ⁊ aīa sunt in singulis personis hoīum familiari societate ⁊ miro amore ꝯiuncte tunc exigit̄ ad eternam saluationē vtriusq; vn⁹ cibus toti hoī .i. vtriq; nāe cōueniēs spūalis simul ⁊ corporalis .s. Verbum caro factū quē simul in quodam sacro comedant cuius virtute aīa de p̄senti miseria ad vitā eterne beatitudinis pueniat: ⁊ corpus ad modicū tp̄us seruatur in terra: vt tandem gloriose resurgat. de hoc cibo. Jo. 6. Caro mea .i. caro dei caro humana vnita dei verbo vere est cibus .s. totius hoīs: valens aīe ⁊ corpori. Eccl'a. p̄mo. Unus est altissimus creator oīm ip̄e creauit sapientiā spū suo: ⁊ ſm datū suum prebet illam diligētibus se. Creauit sapiam spū suo id est virtute sua .s. creaturam carnis de virgine sumpsit: ⁊ sapientie sue vniuit: ⁊ ſm datū suum id est liberalitatē prebet illā in cibum diligētib⁹ se .s. fidelibus: vt ꝓsit sicut decē est corpori ⁊ aīe. De hoc conuiuio corpis ⁊ aīe ysaye. 9. Uitulus ⁊ vrsus pascent̄ simul: vitulus significat corp⁹ qd̄ in sacrificio deo est mactandū vrsus spūm: qui sicut vrsus bestijs sic terribilis esse dz bestialibus motibus ⁊ moribus. Hij pascent̄ simul .s. vero cibo .i. carne xp̄i: vt ꝓsit aīe ⁊ corpori. de p̄mo Joan. 6. Qui manducat carnē meā ⁊c̄. de secūdo sequit̄. Et ego resuscitabo eum ⁊c̄.

De forma donatiōis vz qua ex cā det̄ velatū hoc sacramentum. CA. VII.

Venite comedite panē ⁊c̄. Thema spāle. quō p̄ōt nobis carnē suam dare ⁊c̄. Themā ꝓprium sacrm̄ regis abscōdere bonū est. Thobie. 12. secundū p̄ncipaliter circa sacrm̄ dn̄icum notandū est forma donatōis: ⁊ circa hāc tria sunt ꝯsideranda. p̄mū: ꝙ dn̄s corpus suum

dat velatum: scd'm q̄ dat velatum sub specie panis. tertium q̄ dat velatū sub spē panis triticei. ¶ Circa p̄mū sciendū q̄ datur velatū nō nudum s̄m illud Apo. Dabo māna abscōditum quasi cibum celestē velatum: sed q: h̄ humanus sensus hesitat ⁊ miraẗ cum aliud videẗ. huius velaminis quadruplex est rō. Prima est indignitas malorum que exigit vt veleẗ sicut eger oculus: vt sibi sol ⁊ quodlibet lumē tegaẗ: ⁊ in hoc benignissime agit cum eis misericordia saluatoris: si p̄aui nudum aspicerēt: ⁊ hoc a fidelibus māducari ex ip̄o aspectu scandalizenẗ ⁊ tripliciẗ male perierēt vz in corde p̄ horrorē: in ore p̄ detractionem: in aīa p̄ spūalem mortē. de p̄mo. Jo. 6. vbi dn̄s dič caro mea vere est cibus ⁊c̄. sequiẗ. Ex hoc multi discipuli abierunt retro quasi abhorrētes verba de humana carne comedenda. Ambro. Forte dices quō verus sanguis: q: silitudinē nō vides carnis. Attende verba xp̄i audientes q̄ carnē suam daret manducare recedebāt: solus Petrus dixit verba vite eterne habes ad quē ibimus? Ne ḡ plures scandalizenẗ: ⁊ ne velud quidā eēt horror humane carnis: sꝫ magis manet gl̄a redemptoris. ideo in silitudine accipis sacr̄m sed vere nāe gl̄am virtutēq̄ꝫ ꝯsequeris. de secundo in eodem vbi dn̄s dixit Pāis quē ego dabo caro mea ē ⁊c̄. litigabant iō iudei ⁊c̄. Litigatio hec murmur ⁊ ꝺtractio ē: ⁊ ideo debuit velari. p̄s. Qui oderat me ⁊c̄. de tertio numeri. 4. Aaron ⁊ filius ei⁹ intrabunt ip̄iq̄ꝫ disponēt op̄a. i. operiēt sacr̄a: alij nl'la curiositate videant que sunt in sanctuario p̄iusq̄ꝫ inuoluanẗ alioqn morientur. p̄mo regū. 6. Percussit dn̄s multos eo q̄ vidissent archā dn̄i: q: s. nō licebat eis videre eā detectā. archa significat corpus xp̄i qd' malignis est velandū: ne spūaliter moriant si videāt: q: eā sue cecitatis putarent eē fantasticū. Ecc̄. 3. In pluribus op̄ibus dei nō fueris curiosus. Non est. n. tibi necessariū ea que abscondita sunt videre oculis tuis. ¶ Secunda rō quare velatū daẗ est fides bonoꝝ: ⁊ hec rō p̄ōt in tria distingui que exigunt h̄ velari. s. fidei eē verum: infidelitatis p̄aue remediū: fidei meritum p̄mo fidei esse veꝝ exigit vt velatū detur corp⁹ xp̄i. Ad Heb. x. Fides est reꝝ nō apparentium: vt dicit Aug. Fides est credere qd' nō videẗ. i. credere verbis de re occulta que vere est: ⁊ tn̄ eā oculis nō vides. Nam de re quā videmus sciam poti⁹ q̄ꝫ fidem hēmus. p̄me petri p̄mo. Xp̄s est in quē nō vidētes creditis. scd'o infidelitatis remediuz exigit vt veleẗ corpus xp̄i: quatenus culpe infidelitatis respondeat modus ꝯgruus satisfactionis tn̄ sicut p̄mōꝝ parentū incredulitas icepit ex auditu verbi dyaboli suadētis cibum habentē mortem velatā: ⁊ in eo sūt sensus coꝝ vane delectati sic ꝯgruit vt fides saluandoꝝ incipiat ex auditu verbi saluatoris suadentis cibuꝫ habentem veram vitā absconditā: ⁊ in quo nostri sensus p̄ieẗ decepti p̄ter auditū: vt sit fides ex auditu tn̄: ⁊ nō ex visu vl' alijs sensibus. auditus aūt p̄ vbuꝫ xp̄i. hoc pulchre figuraẗ. Gen̄. 27. In būdictōe Jacob vbi sensus ysaac sunt decepti putātis sentire esau dum sentit silitudinē eius q̄ velatus erat Jacob. Unde sciendū q̄ in illa figura dn̄ici corporis q̄tuor erāt p̄sone. s. ysaac ⁊ Rebecca: quasi mascul⁹ ⁊ fe͞ia significāt duas nās in nob̄. s. i. corp⁹ ⁊ aīam masculus q̄ magis solet esse manifestus ⁊ exterioribus pl⁹ intēdit significat exteriorē hoīem. i. corpus cum suis sensibus: femina que domi residet ⁊ familiā regit interiorē hoīem. i. aīam que saluti sue ⁊ alioꝝ gerit curā. Jacob bonus ⁊ formosus habitās in tabernaculis quē diligit rebecca. i. fidelis aīa significat veruꝫ corpus xp̄i. Esau quem amabat ysaac. i. corpus: eo q̄ de cibis suis vesci tur significat s̄bam panis cū suis accidētibus. s. colore: sapore ⁊ ceteris. Dum itaq̄ꝫ ysaac quasi hō exterior. i. sacerdos benedicere dꝫ. Esau. i. s̄ba panis recedit: sꝫ silitudo Esau. s. vestes cum odore pelles pillose: cibus cū sapore. i. accidentia panis siue silitudo. s. color: sapor: odor: duricies manēt circa iacob ⁊ sensus nostri falluntẗ. Ibi falliẗ visus ysaac caliginosus. i. debilis corporis nostri q: putat p̄re oculis habere esau. i. panē ⁊ tn̄ vestes ei⁹ s. spēm panis: ⁊ sub illa latet Jacob velatus. i. corpus xp̄i. Ibi falliẗ gustus: q: putat comedere cibū Esau. i. panē ⁊ gustat tn̄ silitudinem eius. Ibi falliẗur olfactus: q: putat sentire odor est Esau. i. panis qui vere nō est ibi sꝫ sentit odorem vestimētorum eius. i. formā panis q̄bus vestitus ē Jacob. i. corpus xp̄i. Sapiens erat ysaac: sed in iudicio cognoscēdi Esau fallebaẗ: sic homo noster exterior in iudicio panis altaris falliẗ p̄terq̄ꝫ auditu. vñ ait vox q̄dem vox ⁊c̄. manus quas tāgo sunt esau nihil falsius: sꝫ vox quā audeo dicentē ego sū vox est Jacob nihil verius. Similiter sacr̄m qd' tango s̄ba panis est nihil falsius. vox xp̄i dicētis: hoc est corpus meū nihil verius. Primo igiẗ infidelitatis remedium exigit q̄ corpus xp̄i velatū detur: vt q: sensus p̄mi hominis in cibo p̄ditionis vane delcābanẗ sensus nostri corporis in cibo benedictionis ad instar ysaac decipianẗ: ita tn̄ q̄ rebecca. i. aīa in fide sua nō fallaẗ. Credit. n. vere ī benedictōe sacra esse Jacob. i. corpus xp̄i velatū similitudine Esau. i. spē panis. Tertio fidei meritum exigit vt veleẗ corp⁹ xp̄i: q: vt dicit Gre. fides nō habet meritū cui humana rō p̄bet experimentū supple sufficiens: velatū dare voluit dn̄s corpus suū: q: in hoc potius credere verbis suis q̄ꝫ sensibus nostris magnū hꝫ meritū. Jo. vltimo. Beati q̄ nō viderūt. Huius meritū fidei siue fructus triplex est. s. spūalium bonoꝝ plena copia: tp̄aliū habūdantia: eternoꝝ superfluētia. Dic at rebecca. i. fidelis aīa in me sit ista maledictio

ki mi.i. hec triplex bñdictio det tibi deus de rore celi ꝗtuʒ ad pmã: ⁊ de pinguedine terre habũdanciã ꝗtum ad scdam: bũdantiaʒ frumẽti vini ⁊ olei ꝗtum ad tertiam. de pmo Jo.7. Qui credit in me flumina ⁊c. Osee.14. Ero quasi ros ⁊c. de scdo ad Heb.xj. Sancti p fideʒ adepti sunt repromissiones.s.tpalium. ysaie.i. Si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Math.6. Primũ querite regnũ dei recte credẽdo: ⁊ iusticiam eius iuste viuendo: ⁊ hec oia ⁊c. de tertio prime petri pmo. Credẽtes in xpʒ quẽ nõ videtis exultabitis leticia in enarrabili ⁊ glorificata reportãtes finẽ fidei vestre salutẽ aiarum vestraꝝ. puerbiorũ.1. Qui audierit absq terrore requiescet ⁊ habundãtia pfruetur timore maloꝝ sublato.

¶ De duabus alijs rõnibus qbus datur corp⁹ velatum. CA.VIII.

Venite comedite ⁊c. quõ põt sacrm regis. tertia rõ quare corpus suũ dat velatũ est instructio moꝝ. Job.28. Trahitur sapia de occultis. Tria vo in hoc sacro occultantur in quib⁹ mores instruuntur.s. psona saluatoris: pulchritudo magne claritatis: mirũ opus oipotentis. de pmo ysaie.45. Vere tu es deus abscõdit⁹ de⁹ isrl saluator. de scdo ysaie.7. Expectabo dñm q abscõdit faciem suã. de tertio ecc.43. Multa abscõdita sũt maiora his: pauca.n. vidim⁹: in his discim⁹ in nobis quoqꝫ tria virtuose abscondi posse nrãm psonam: pulchritudinẽ corporalẽ: bonoꝝ operꝝ intentionẽ. pmuʒ a psecutoꝝ furore. scdm a stultoꝝ inspectiõe. tertiũ ab humano fauore. pmo discit iustus abscõdere psonaʒ pter tria: vt.s. psecutor quiescat: vt pceptũ a dño opus pficiat. vt gloriosiorem coronaʒ acquirat. de pmo ysaie.26. Vade popule meus abscõdere modicũ donec pertranseat indignatio mea in psecutore: qd multi iustoꝝ leguntur fecisse. de scdo.2.Corin.xj. Damasci prepositus ⁊c. sic ter Thobias cũ eum rex iuberet occidi fugiens nudus latuit: vt.s. opa misericordie que ceperat impleret. de tertio pmi regũ.26. cuʒ fugeret Dauid a facie Saul absconditus ẽ in colle achile.i. in domio. Achila interptatur eum suscipiens. vnde dñs susceptor meus. Absconditus est aũt in dño: vt per inclita opera gloriosa regni sibi restaret coronam. Jo.8. Tulerunt lapides iudei vt iacerent ⁊c. scdo discit iustus adscondere pulchritudinẽ corporalẽ ab hoium inspectiõe: qr exterior pulchritudo ⁊ ornatus multis fuit occasio casus. Decor ergo corporalis absconditur tribus modis per habitus vilitatem: per ieiuniorum exilitatem per bonis operis assiduitateʒ De pmo Job.16. Saccum consuetui super cutem meam: ⁊ operui cinere carnem meã. Gene.24. Rebecca conspecto ysaac tollens pallium operuit. se. pri. ad Corinthios. xj. Mulier debet habere velamẽ super caput pter angelos id est propter bonos. de secundo Gala.6. Mihi mundus crucifixus est ego mundo: quasi diceret. Vilis est mihi mundus pter penã sue sollicitudinis ⁊ ego vilis mundanis pter corporis meis maceratõnem. Augustinus. Carnem vestram domate ⁊c. de tertio. ps. Tabescere fecisti sicut araneam ⁊c. sicut aranea ex suis visceribus trahens opus nature tabescit exinde: sic iustus frequẽtans opera laboriosa ex vera charitate maceratur: ⁊ palescit in corpore. Ecclastici.34. Jugum ⁊ lora curuant collum durum: ⁊ seruum inclinant operationes assidue. Canti. pmo. Nolite me considerare ⁊c. Sol effectus ardoris.id est opus amoris: christ⁹ formã serui accepit in qua claritatem diuinitatis abscondit. Unde ysaie.53. Non est species ei neqꝫ decor ⁊c. ⁊ absconditus vultus eius: ⁊ despectus. Tertio discit abscondere virtutum ⁊ bonorum operum intẽtionẽ ab humano fauore. Mathei.13. Simile est regnum celorũ: gloria id ẽ cõuersatio iustorum: thesauro id est bono operi abscondito in agro.i. in corde. Gregorius. Sic sit opus in publico: quatenus intentio maneat in occulto: vt de bono opere pximis prebeamus exẽplum ⁊ tñ per intẽtionem qua soli deo placere cupimus semp optemus secretum. ¶ Triplex vero bonum pcipue debemus abscondere a fauore hominũ.s. elemosinam: oratiõnẽ: ⁊ ieiunium. de pmo. Mathei.5. Cum facis elemosinaʒ noli tuba canere ante te. tuba tumoris ⁊ iactantie: sicut ypocrite faciunt: vt videantur ab hoibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem facientẽ elemosinã nesciat ⁊c. sinistra.i. intẽtio praua: dextera.i. dilectio pura: vt sit elemosina tua in abscõdito ⁊c. de scdo Mat.5. Et cũ oraueris intra cubiculũ ⁊c.i. secretũ mentis ⁊ clauso ostio ora prẽm tuũ in abscõdito intẽrõis ⁊ reddet tibi. de tertio ibidẽ: cũ ieiunas vnge caput tuũ.i. reficce xpm opibus mie: qd tibi subtrahis mẽbris eius.i. paupib⁹ largiẽdo: ⁊ faciẽ tuã laua petã cordis ⁊ sensuũ lacrimis pnie purgãdo: ne videaris ab hoibus ieiunãs: sꝫ pri tuo. ¶ Quarto datur velatum rõne inbecillitat nre. Hoc.n. exigebat inbecillitas hoim qd pbatur tribus mõis. pmo a figura legali. Exodi.30. Videntes filij isrl ex consortio dñi cornutã facieʒ moysi timuerũt pe accedere. vñ posuit velamẽ sup faciẽ suã qñ loquebatur ad eos. Facies.n. moysi tã magnã recepit radiositatẽ ex frequẽti ⁊ familiari appropinqtiõe ad diuinũ lumẽ q videbatur hũanis ocul' qsi cornuta. vñ ñ potuerãt claritatẽ vult' ei' sustinẽ: nisi velatã: sic nimirũ imo multomagis corpus xpi in resurrectiõe ei' glorificatũ ⁊ spiritale ãt deiforme factũ nullus põt mortalibus inspicẽ oclis: nisi alia spẽ velatuʒ

Secundo ꝓbatur ex hoc quod accidit matri dei
marie que nō potuit sustinere claritatē pͥme filij
⁊ gl̃iaʒ nisi esset obūbrata. Carne aūt virginis ve
lata maiestas spūssancti opatione facta est possi-
bilis a virgine ⁊ ēt a nobis videri vnde verbū ca
ro factum est. Sed carne illa post passionem per
resurrectionem glorificata ⁊ ad similitudineʒ dei
clarificata ſm illud Jo.17. clarifica me pater fa-
cta est impassibilis ab oculis mortaliuʒ in ꝓpria
forma nuda videri nisi esset velata aliqua specie
visibili. Ecclesiastici.xj. Mirabilia opera altissi
mi ⁊ gloriosa ⁊ absconsa ⁊ immensa. Exodi.33. nō
videbit me homo ⁊ viuet.s. in specie ꝓpria. Pri
me ad corin.13. Uidemus nūc per speculum.s. rō
nis ⁊ in enigmate.i. figura panis. ¶ Tertio ꝓbat
idem rōne naturali que ē nimia dissimilitudo lu-
minis oculi nostri ad claritatē luminis corporis
xp̄i. Oculus.n. noster angustus eger ⁊ corruptibi-
lis ē. Jllius vō claritas incorruptibilis ⁊ quoddā
modo imensa vt dictū est de īformis. Hec ē.n. ra
tio visibilitatis oīs luminis similitudo aliqua vi
dentis ad lumē. Et q̃to maior similitudo ad lu-
mē maximum tāto limpidior ⁊ dulcior est visio.
Hinc est q sanꝰ oculus pōt aliquatenꝰ videre nu-
dum corpus solis ⁊ nō corpus xp̄i q: cū illo hʒ ali-
qualem similitudinē luminis ⁊ corruptibilitatis
quā nō hʒ corpus xp̄i. Nisi.n. oculus ex aliq̃ par-
te celesti lumini similis esset nequaq̃ illud vide-
re posset sicut nec auris aut digitꝰ aut ēt oculus ce
cus.s. ꝓpter nimiā dissimilitudinem. Quia ergo
ob nostrā imbecillitatē ⁊ corporis xp̄i nimiā cla-
ritatem magnificatā ⁊ vsq3 ad incorruptionē ro-
boratā n̄ possumꝰ videre dulciter oculo ad oculū
dn̄ici corporis claritatē saltē oculo mētali.i. pura
cordis intētione ip̄m debemus respicere iuxta il
lud luce.xj. Si oculus tuus simplex fuerit.i. intē-
tio cordis pura totū corpus tuū lucidū erit ad vi-
dēdam claritatē xp̄i. Prime ioannis.3. Scimus
q̄ñ cū apparuerit similes illi erimus: ⁊ videbi-
mus cū sicuti ē. Dignū q̄dem videtur ꝑ superiores
oculoꝝ fenestras veritatē intrare debere ad aīaʒ
Sed hoc nobis o aīa seruat in posterū cū videbi-
mus eum facie ad faciem. Et hec visio erit vita
eterna.

¶ De forma donatōis qua dat sub specie panis
CA.VIIII.

V Enite comedite. Thema ꝓpriū. Cibauit
eum pane ⁊c̄. Glo. interlinearis.i. corpo
re xp̄i. Scd̄o dat dn̄s corpus suū sub spe-
cie panis ꝓpter tria. Propter collatā sibi p̄re ce-
teris cibis habilitatē. Sub nulla.n. alia specie ci
bi tam respectu ministrātiū q̄ʒ accipientium pos-
set aptius exhiberi. Et hoc triplici ꝯsideratione.
Primo.s. q̄tum ad inuentionē habilior ē species
panis q̄ʒ cibi alterius: q: omni loco omni tp̃e fa-
cilius inuenit q̄ʒ alius cibus. Item q̄tum ad con
seruationē habilior est q: si dʒ leuari portari siue
custodiri cōmodius fit sub specie panis q̄ʒ cibi al
terius. ps. Jurauit dn̄s ⁊ nō penitebit eū tu es sa-
cerdos in eternū ſm ordineʒ melchisedech. Qui
nec oues nec boues nec capras sed panē ⁊ vinum
obtulit. Itē q̄tum ad administrationē habilior ē
q: mūdius ⁊ honestiꝰ tractari potest in altari: me
lius diuidi ꝯuenientius a sanis ⁊ infirmis sumi po
test q̄ʒ alius cibus. Secūdo dat sub specie panis
ꝓpter faciēdam significationis sue cognitionem ⁊ fi
dem. Augustinus. Signuʒ est res p̄ter spēm quā
ingerit sensibꝰ aliquod aliud ex se faciēs in agnitō
nem venire. Signoꝝ aūt tria sunt genera natura
le: artificiale sacramētale. Signū nāle ſm natu-
rā significat sicut fumus significat ignē. rubor celi
vespertinus significat futurā serenitatē. Math.16.
Facto vespe dicitis serenū erit rubicūdū ē enī ce
lum. Signū artificiale ſʒ impositionē hoīs signi-
ficat: ⁊ hoc ē duplex. Aliud.n. nō ꝯtinet qd̄ signifi
cat vt circulus vini. Aliud ꝯtinet qd̄ significat vt
pluuiarū ꝯtinet pluuias ⁊ significat eas: pastillū
significat carnes ⁊ cōtinet signa sacramētalia ſm
impositionem dei significant ⁊ sunt sil̄r duplicia.
Alia.n. nō ꝯtinēt qd̄ significant vt sacra legalia: si
cut serpēs eneus erectus in heremo significabat q̄
dē saluatorē sed nō ꝯtinebat eū: sicut circulus su-
spensus ante domū significat vinū qd̄ tn̄ nō ē ꝯtē-
tum. Numeri.xxj. Fecit moyses serpentē eneū:
⁊ posuit eū ꝓ signo: quē si ꝑcussi aspiciebāt sanabā
tur. Sap.xvj. Habētes signuʒ salutis nō per h q̄
videbant sanabant sed ꝑ te oīum saluatorē. Sil̄r
agnus paschalis ⁊ circūcisio significabāt rē figura
tā sed nō ꝯtinebāt q: ſm se nō iustificabāt. Ad ro.
3. Ex opibus legis nō iustificabit oīs caro coram
deo. Itē alia sunt signa sacramētalia que ēt ſʒ im
positionē significant sed ꝯtinēt qd̄ significāt vt sa-
cramēta euāgelica sic baptismꝰ ⁊ eucharistia. Hu
go. sacrm̄ euangelicū est māle elemētū foris sensi
biliter ꝓpositū ex similitudine repn̄tās: ⁊ ex insti
tutione significans: ⁊ ex sanctificatione ꝯtinēs ali
quā grām spūalem. Baptismus significat aīe puri
ficationē ⁊ ꝯtinet eam q: efficit quod figurat.s. re
missionē peccatoꝝ. Actuū secūdo. Petrus ait ba
ptizet vnusq̄sq3 vestrū in noīe iesu xp̄i in remissio
nē peccatoꝝ. Simil̄r sacrm̄ altaris significat ve-
re corpus xp̄i: ⁊ vere ꝯtinet illud: q: post ꝯsecratio
nem panis sub specie eius.i. sub illo signo panis
qd̄ deus posuit ad significādū corpꝰ dn̄i totꝰ ē xp̄s
sicut sub signo positiuo hoīs.s. in pastillo sūt occul
tate carnes. Matth.26. Accepit iesus panē ⁊ be-
nedixit ⁊ ait. Hoc ē corpꝰ meū significatū sub spe
cie panis. Joānis.5. Filius hoīs dabit vobis pa-
nem q ꝑmanet in vitā eternā. Hūc panē significa
uit deus. Igit si cum video signū positiuum hoīs

credo ibi sub tenui pane esse carnes: multo magis
cū video signum positiuū dei: vt sacrū altaris cre
dere debeo ibi sub specie panis eē verū corpꝰ xp̄i
ꝓpter rerū ibi significatarū silitudinem. Tres.n.
ibi res signāt: quarū spēs illa panis est sacrm̄.i.sa
crum signū exp̄ssam habēs in se illarū similitudi-
nem. ¶ Prima res ibi significata ē nāle corpus
dn̄i quod ibi ꝯtinet. Secūda res corpus eius mi
sticū quod ibi significat ⁊ nō ꝯtinet. Tertia res ē
effectꝰ sacramēti in aīa fideli. Primo species pa
nis p̄me rei ibi significate.i. veri corporis xp̄i hꝫ
similitudinē non rōne sui sed rōne subiecti qd ha-
buit ante ꝯsecrationē.i.panis q prius fuit. Sicut
n.ex pluribus ⁊ puris granis ꝯficit: sic corpus xp̄i
ex pluribꝰ mēbris puris ⁊ imaculatis ꝯstitr. Can
ticū.7. Uēter tuus sicut aceruus tritici vallatꝰ li-
lijs. Exodi.25. Archam de lignis sethim cōpingi
te. Glosa. Archa corpus xp̄i significat. Hec fit de
lignis sethim iputribilibꝰ q: corpus xp̄i cōstitr ex
mēbris purissimis ⁊ ab oī vicio mūdis. ¶ Secū
do spēs panis secūde rei ibi significate hꝫ silitudi-
nem.i.mistici corporis xp̄i significati.s.ecclesie q̄
est vnitas fideliū. Sicut.n.ex multis granis pu-
ris ꝯficit vnus panis sic ex multis fidelibꝰ puris
a culpa mortali mūdis ⁊ vinculo charitatis vni-
tis ecclīastica vnitas ꝯstitr. Prime ad cor.x.
¶ Hic ē sciēdum ꝙ in pane triplex vnio attendit
per quā triplex fraternitas siue causa ⁊ vinculum
amoris qd inter fideles esse dꝫ significat Primo
grana nobilia ⁊ similia colligunt Secūdo farina
cōspargit per aquā ⁊ pasta conficit. Tertio vt pa-
nis solidus fiat igne decoquit. Primum grana si
milia significant fraternitatem ⁊ amorē naturalē
q: oēs de vno ⁊ p̄mo parēte sumꝰ nati. Scd̄m scꝫ
pasta q̄ est farina aqua ꝑfusa sacramētalē: q a vno
lacro baptismali sumus regenerati. Tertiū.s.pa-
nis igne solidatꝰ spūalem q: vno spiritu.s.ad vnā
xp̄ianam religionē sumꝰ cōgregati. De p̄mo gen̄.
42. Descēderūt fratres ioseph vt emerēt frumen
ta in egypto q: humiliauerūt se fideles vt amorē
nālem oīum hoīum acqrerēt. Ecclīasi.13. Omne
aīal diligit sibi simile: ⁊ oīs homo diligit ꝓximū
suū. De scd̄o p̄me ad cor.5. Sitis noua cōspersio
sicut estis azimi.i. vnum qd ꝑ dilectionē sacr̄alem
Prime ioā.4. Hoc mandatū habemꝰ a deo vt q
diligit deū diligat ⁊ fratrem suū. De.3.exodi.xij.
Coxerūt farinā cōsparsam ⁊ fecerūt panes.i. ꝑfe
cerūt vsqꝫ ad dilectionē spūalem. Joā.14. hoc est
p̄ceptū ⁊c̄. Aug. Nō aūt carnalis sed spūalis ⁊c̄.
Tertio spēs panis s̄m ꝙ erat panis hꝫ in se simi-
litudinē tertie rei ibi signate.i.effectus sacramēti
in aīa fideli. Sicut.n.panis tria facit.s.confortat
saciat: vitam ꝯseruat: sic panis sacramēti animā
fidelem ꝯfortat ad peccatū dimittēdū: saciat ad
fastidium mūdi faciendum: in vita conseruat ad

deum semꝑ laudādum. De p̄mo ps̄. Panis cor
hominis ꝯfirmet ad omne viciū deuincēdū. Un̄
ps̄. Diligā te dn̄e ⁊c̄.q.s.p̄cinxisti me virtute ad
bellū. De.2.ps̄. Pane celi saturauit eos ad mū-
di fastidium faciēdū. Prouerbiorū.27. Anima sa
turata calcabit fauū. De.3.eccl̄.33. Panis egētiū
vita pauperū ē ad deum laudandū.s.semꝑ ex ps̄.
Lauda aīa mea dn̄m ⁊c̄. Secūdi paralypo.i fine
Laudabo te dn̄e semꝑ oībus diebꝰ vite mee: qm̄
te laudat omnis virtus celorū.

¶ De forma donatiōis qua datur sub specie pa-
nis triticei. CA.X.

V Enite comedite. thema ꝓprium. Conuer-
tent ⁊ viuēt tritico. Osee.14. Uel aliud si-
mile de frumēto vel tritico. Tertio circa
formā donationis corporis ꝯsiderandū ē ꝙ dn̄s
dat illud sub specie panis triticei ⁊ nō alterius: et
hoc ꝓpter tria. ¶ Primo ꝓpter huiꝰ grani p̄ce ce
teris nālem nobilitatē. Quod ꝓbat a tribꝰ q: hoc
granū ē purissimū: q: ad panē cōmunissimū q: ad
panem maxime nutritiuū. Primo granū tritici
est maxime purū: q: hec species sola īter alias at-
tingit cōplemētū.i.summā puritatē. Nā vt dicūt
alchimici.i.aurifices in spēbus qbusdam lꝫ mul
te spēs esse videant tn̄ vna ē que attingit comple
mētū ⁊ alie sunt differētes ab ea qbusdā egritudi
nibus. Sicut pꝫ de auro. Nam omne metallum
purgatione materie in aurū dicūt transmutari.
Sic ēt videmus de granis quod bonitate terre
purgant siligo ⁊ in triticum nobilitat. Et iō sim-
pliciter ⁊ absolute panis triticeus ē panis ꝓpter
excellētie puritatē siue nobilitatē. Secūdo granū
tritici est ad panē cōmunissimū q: cōpetit sanis
⁊ infirmis imo omni aīali panē comedēti. Aui-
bus vt pꝫ in colūbis: bestijs vt catulis magis cō
petit panis triticeus q: libētiꝰ eo vescunt ⁊ iō pa-
nis triticeus vere ē panis ꝓpter cōmunis ꝯuenię
tie nobilitatem. Tertio granū tritici est ad carnē
maxime nutritiuū q: puritate naturali ⁊ compe-
tibilitate cōi ⁊ viscositate sui maxime mēbris ad
heret nutrimētū exinde sumptū ⁊ quo ad hec tria
maxime nutrit ⁊ ꝯfortat ⁊ sic panis triticeus ē pu
rus ⁊ granū eius p̄cipue nobilitatis ꝓpter cōis cō
uenientie nobilitatē. Et hac rōne ꝯgruū est vt nobi
lissimū corpus quasi nobilissimꝰ panis filiorū dei
detur filijs sub specie nobilissimi panis. ¶ Secū
do dat corpꝰ suū sub specie panis triticei ꝓpter fi-
deliū discretā in eo significationē: sicut.n. triticū
s̄m triplicem statū hꝫ considerari sic fideliū vni-
uersitas in tres status solet distingui. Tritiū autē
considerat s̄m ꝙ stat in agris vel s̄m ꝙ grana se-
parant a paleis: vel s̄m ꝙ iam purgata locantur
in granarijs. Similiter inter fideles tres differē
tie sunt: incipiētium: ꝓficientiū: ꝑfectorū. Primi
significant per triticum stans in agris. secūdi per

grana que purgant a paleis: tertij per grana pur-
gata que locantur in granarijs. Primi desiderãt
doctrinam p̄dicatoꝝ. secũdi frequẽtẽ purgationẽ
tertij eternam requiem beatoꝝ. De p̄mo iob. 37.
Frumẽtũ desiderat nubes: ⁊ nubes spargũt lumẽ
suũ que lustrant cũcta per circuitũ. Greg. Electi
sunt frumentũ dei celestib⁹ horreis recõdẽdi. fru-
mẽtum nubes desiderat q: electus quisq₃ pritiaꝫ
sanctoꝝ predicatoꝝ exoptat nubes lumẽ spargũt
q: predicatores sancti exempla vite ⁊ bene agen
do ⁊ loquendo dilatãt. nubes aũt cũcta per circui
tum lustrant: q: p̄dicationis luce mũdi fines illu-
minant. De secũdo iudicum. 6. Cum gedeon ex-
cuteret ⁊ purgaret frumẽta in torculari vt fuge-
ret madian apparuit ei angelus dñi Gedeon ele
ctũ quẽq₃ significat qui cum vmbra sancte crucis
rectitudine iudicij cõfessionis virga quasi cor su-
um a viciorum paleis sequestrat: ꝯsolatio eũ di-
uina contra tẽptationes demonũ cõfortat Eccl.
2. Qui timẽt dñm p̄parabunt corda sua ⁊ in ꝯspe-
ctu illius sanctificabũt aĩas suas. De tertio Job
5. Increpationẽ dñi ne reprobes ⁊ ingredieris in
abundantia sepulchrũ idest locũ in regno dei pre
paratũ sicut infertur aceru⁹ tritici in tp̄e suo idest
cetera multitudo beatoꝝ. Luce. 3. Ueniet fortior
me post me cuius ventilabrũ in manu sua: ⁊ con
gregabit triticum in horreũ suũ. paleas aũt cõbu-
ret igni inextinguibili. ¶ Tertio dat corp⁹ suum
sub specie panis triticei propter corpis sui expres
sam similitudinẽ. Triticũ eñi põt ꝯsiderari trib⁹
alijs modis scꝫ vt iacens in aceruo. vt cadens in
agro vel i panis cõplemẽto. Penes primũ modũ
significat corpus xp̄i in virgine cõceptũ. penes se
cũdũ vt in mundo p̄ nobis passum. penes tertiũ
vt in celo glorificatũ. In primo mater xp̄i multũ
honorificatur. in scd̃o peccator liberat. in tertio
beatus delectatur. De p̄mo Cant. 7. Uẽter tuus
sicut aceruus tritici. vẽter est corpus beate virgi
nis. Luce. 11. Beatus vẽter qui te portauit. acer-
uus tritici mũda mẽbra xp̄i vt ꝯseruata in vtero
virginali. lilia decor oĩmode castitatis quo cinxã
tur mẽbra ⁊ sensus beate virginis. De. 2. ioãnis
12. Nisi granũ frumẽti ⁊c̃. vsq₃ multũ fructum af
fert. Xp̄s eñi per mortẽ suã genus humanum de
eterna morte liberauit. Ad Ro. 5. Cõmẽdat suã
charitatẽ deus in nobis qm̃ cum adhuc peccato
res essem⁹ xp̄s p̄ nobis mortu⁹ est. Ex hoc q̄ do
min⁹ dicit se granũ frumẽti habet ecclesia q̄ sub
nulla specie alia cõsecrat corpus xp̄i. De. 3. zach.
9. Quid bonũ eius ⁊ quid pulchrũ nisi frumẽtum
electoꝝ q: panis pulcherrim⁹ dulcissimus ⁊ no-
bilissimus est corpus xp̄i in glĩa beatoꝝ. Hinc sci
endũ q̄ beati habebũt in eo triplex bonũ. oĩuꝫ de
liciarũ p̄parationẽ: oĩum desideriorꝫ impletionẽ
cium bonoꝝ securam ⁊ eternã fruitionẽ. De pri-
mo Gen. 49. Aser pinguis panis p̄bebit delici-
as regib⁹. ps. Parasti in dulcedine tua pauperi
bus deus. Sap. 15. Paratũ panẽ de celo p̄stitisti
eis sine labore oẽ delectamẽtũ in se hñtem ⁊ om
nis saporis suauitatẽ. Prime Cor. 2. Ocul⁹ nõ vi
dit nec auris audiuit ⁊c̃. De scd̃o psal. Lauda ihe
rusalẽ dñm ⁊c̃. ⁊ adipe frumẽti saciat te. Item bñ
dic aĩa mea dñm. Jere. 31. Inebriabo aĩam sacer
dotis pinguedine ⁊ popul⁹ meus bonis meis ad
implebit Sap. 16. Sapiẽtiã tuã ⁊ dulcedinẽ quã
i filios habes ostẽdebas ⁊ deseruiẽs vniuscuiusq₃
volũtati ad qd̃ quisq₃ volebat conuertebat. De
tercio Luce. 14. Beatus qui mãducat panẽ in re-
gno dei. s. ꝑpter oĩum bonoꝝ securã sine fine frui
tionẽ. Isa. 62. Jurauit dñs i dextera sua. Si dede-
ro triticũ tuũ vltra cibũ inimicis tuis ⁊ si biberint
filij alieni vinũ tuũ in quo laborasti qui cõgregãt
illud comedent ⁊ qui comportant illud bibent in
atrijs sanctis meis Hic comedũt mali cum bo-
nis: ibi erunt mali sub eterno interdicto ⁊ boni se
curo ⁊ eterno xp̄i ꝯuiuio. ps. Adimplebis me leticia.

¶ De tribus mirabilibus que fiunt in consecra-
tione. CA. XI.

Venite comedite ⁊c̃. thema ꝓpriũ. Mira-
bilia opa tua ⁊ aĩa mea cognoscet nimis.
Uel aliq̃d simile de mirabilib⁹ opib⁹ dei
vel de signis. ¶ Tercium principaliter notãduꝫ
circa dñici corpis sacramẽtũ sunt mirabilia diui
ne opatiõis tanq̃ signa siue mirabilia diuine vir
tutis. Hec mirabilia signa diuine operationis con
siderãda sunt in tribus. In dñici corpis ꝯsecratio
ne. scd̃o in eiusdem possessiõe. tercio in pceptiõe
Primo eñi corpus cõsecramus. scd̃o possidem⁹
tercio pcipim⁹. Primo in cõsecratione cõsiderã
da sunt ⁊ credẽda tria mirabilia signa diuine opa
tionis. Primũ q̄ ibi sub specie panis est verum
corpus xp̄i. scd̃m q̄ tota substãtia panis mutatur
in corpus xp̄i. tercium q̄ mutat in corp⁹ xp̄i tota
substãtia panis: ita tñ q̄ manent accidẽtia panis
Primũ est mirabile. scd̃m mirabili⁹. terciũ mi-
rabilissimũ. De duobus primis hic põt dici. de
tercio i sequẽti. Primũ mirabile signũ in ꝯsecra-
tione sacramẽti altaris est q̄ ibi sub specie panis
est verum corpus xp̄i qd̃ de virgine sumpsit. Et
hoc ꝓbatur trib⁹ modis. Primo ꝓbatur testimo
nio fide dignorum. secundo testimonio signorꝫ
positiuorum. tercio demonstratione miraculo-
rum. Primo ꝓbatur primuꝫ mirabile testimo-
nio fide dignoruꝫ s̃m q̄ lex dicit Deutero. 19. In
ore duoꝝ aut triũ ⁊c̃. Audiũtur ergo testes vera-
ces ⁊ idonei sufficiẽtes. Aug. Accedit verbũ ad
elemẽtũ ⁊ fit sacramẽtũ. Hoc est dei verbũ insti-
tutum a xp̄o profertur super panem ⁊ mox fit sa-
cruꝫ secretũ. s. corpus saluatoris sub specie panis
Item aug. Hoc est q̄ oĩbus modis probare con-

tendimus sacramentũ ecclesie duobus constare visibili elemẽtorum specie ⁊ inuisibili carne xp̄i ⁊ sanguine sicut persona xp̄i constat ex deo ⁊ homine. Ambro. Panem istum quem sumim⁹ in misterio vtiq; intelligo qui manu sancti sp̄us formatus est in vtero virginis ⁊ igne passionis decoct⁹ in ara crucis. Panis enim angelorum factus est cibus hominũ. Greg. Magnũ atq; pauendũ est misterium quia aliud videtur aliud intelligit. figura panis ⁊ vini videtur ⁊ faciente dño corpus ⁊ sanguis xp̄i intelligitur. Eusebius. Uere vnica ⁊ perfecta ecclesie hostia fide estimanda non spẽ neq; exteriori censenda visu sed interiori intellectu. Unde celestis confirmat auctoritas. accipite ⁊ comedite ⁊c̃. Recedat ergo omne infidelitatis dubium quia qui auctor numeris ipse est testis veritatis. Secũdo probatur idem ratione signorum positiuorum. ratio autẽ eorum est rem ita esse vt signum. Est aũt signum duplex scʒ hoĩs ⁊ dei. hoĩs artificiale: dei sacramẽtale. Signum positiuum hominis scd̃m impositionẽ hoĩs significat, ⁊ est duplex. Nam aliud non cõtinet quod significat vt circulus vini. aliud continet qd̃ significat vt pastillum qd̃ significat carnes ⁊ continet carnes intus absconditas. Similiter signum positiuum dei quod est in sacramentis scd̃ʒ impositionem dei significat ⁊ est etiam duplex. Naʒ aliud non continet qd̃ significat vt sacramenta legalia que non efficiunt qd̃ figurant sicut agnus paschalis ⁊ similia. Et aliud continet quod significat vt sacra euangelica sicut eucaristia. Significat eniʒ ſm impositionẽ dei rem sacram scʒ corpus xp̄i ⁊ continet illud. Unde ait hoc est corp⁹ meũ. signũ mansit foris scʒ species panis ⁊ intus erat corpus saluatoris. Eccl. 3. Innoua signa ⁊ imuta mirabilia. Quasi diceret. Quia vetera signa nõ continebant gratiam quam figurabant fac noua que cõtinẽt qd̃ figurant. Aug. Ideo dicuntur sacramenta quasi sacra rei signa: q: in eis aliud videtur aliud intelligitur. Quod videt̃ speciẽ habet corporalẽ qd̃ intelligitur fructum habet sp̄ualem. In specie enim panis ⁊ vini quam videmus res inuisibiles carnem xp̄i ⁊ sanguinẽ honoram⁹. De hoc supra sermone nono circa medium. Tertio pbatur idem demõstratione miraculorum. Exo. 34. Signa faciam que nunquã sunt visa vsq; opus dñi terribile. Paschasi⁹. Nemo qui sanctorum vitas ⁊ exempla legerit ignorat q sepe corporis xp̄i ⁊ sanguinis sacramẽta aut ppter dubios aut certe ppter ardenti⁹ amãtes visibili specie in agni vel pueri forma aut in carnis ⁊ sanguinis colorẽ mõstrata sint vt quod latebat in misterio patefaceret in miraculo. Beato eniʒ basilio in die pasche misteria celebranti hebreus quidaʒ se sicut christianus populo commiscuit officij volens explorare misterium. Qui vidit infantem partiri in manibus basilij ⁊ cõmunicãtibus omnibus venit ipse ⁊ data ei hostia vere caro est facta. Et seruans reliquias abijt in domũ suam ostendens vxori sue narrans que pprijs oculis viderat. Credens ergo ait. Uere horribile ⁊ admirabile est xp̄ianorũ sacramentum. In crastino venit ad basiliuʒ ⁊ baptizatus est cum omni domo sua. Item quidam presbyter erat egidius nomine religiosus valde Qui cum sanctã duceret vitam cepit pijs precibus pulsare deum vt sibi monstraret naturã corporis ⁊ sanguinis domini. Uenit ergo dies vt idẽ more solito diuina celebraret. Et post agnus dei pcũbens genibus creator inquit ⁊ redemptor et potẽs de⁹ pande mihi exiguo in hoc misterio naturam corporis xp̄i. vt liceat eam pspicere in forma pueri quem olim sinus matris tulit vagientem. Et ecce angelus de celo veniens affatur. Surge ppere si vis xp̄m videre. Adest presens corporeo vestitus amictu quẽ sacra purpura gessit. At presbyter pauidus surgens vidit sup araʒ puerum sedentẽ. Cui angelus. Quia xp̄m videre placuit quem sub specie panis verbis sacrasti misticis. nunc oculis inspice ⁊ tracta manib⁹. Tunc celesti lumine sacerdos fretus q miruʒ dictũ est in vlnis tremẽtibus puerum accepit ⁊ pectus pprium pectori xp̄i adiunxit deinde perfusus in amplexus dat dulcia deo oscula ⁊ suis labijs pressit pia labia xp̄i. Quibus ita pactis restituit pueruʒ in altari ⁊ rursus humi pstratus deprecatur dominum vt dignatur ipse verti in speciem pristinam. Et surgens inuenit corpus christi remeasse in formam priorem ⁊ sic sub specie debita communicauit eidem. ¶ Secundum miraculum in consecratione sacramenti altaris est q substantia panis mutatur in corpus christi quod sumpsit de virgine ⁊ hoc fit potestate verbi dei. Quod pbatur tribus modis fieri posse. a potestate simili a minori. a maiori. Primo a potestate simili: q: verbum dei substantiaʒ vnam in aliaʒ commutauit. Hinc legitur Joh. 2. q dominus ad nuptias aquam in vinum commutauit: sicut ergo potuit ibi potest ⁊ hic. In similibus enim simile est iudicium vbi similis precipit virtus: similis obedit effectus. Secundo probat̃ a minori eo q res que minus possunt q̃ verbum dei vnam substãtiam mutant in alteram. Unde sciendum q prouidentia dei mutatiões rerum tribus modis fieri voluit preter quas verbo dei facit. arte natura gratia. Ars enim hominis vnam substantiaʒ mutat in aliam vt patet in vitrifice qui vileʒ cinerem mutat in preclarum ⁊ nobile vitruʒ. Ergo multo magis virtus verbi dei potest panem in corp⁹ eius ⁊ vinũ in sanguinẽ ꝯmutare. Eccl. 8 Sermo dei ptãte plen⁹ est nec dicere ei q̃s q̃ pot

quare ita facis. Eusebius. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in sbam corpis ꝛ sanguis sui verbo suo secreta ptāte facit ꝛ ꝯmutat. Item nā vnā sbam mutat in aliā: sicut in vite aqua mutat in vinum ꝛ ope apū sucus flor p secreta nāe mutatur in fauū. Simulr in nobisipis panē quē manducamus quottidie p nām mutat in carnē: ꝗ mlt tomagis vtus vbi dei mutare pōt panē in sbam corporis sui. Itē gratia hois mutat vnā sbam in alteram: hinc Moyses p gratiā spālem mutauit virgam in serpentē ꝛ aquā in sanguinē ꝗ multomagis virtus verbi dei pōt mutare panē in corpus suū ꝛ vinū in sanguinē. Ambro. Uirgam tenuit Moyses ꝛ piecit in terrā ꝛ facta est serpens ꝛ sic vides ppheticā gratia mutatā eē nām ꝛ maioris esse potētie gratiā ꝙ nām. Quod si tm̄ valuit bñdictio humana vt nām ꝯuerteret quid dicemus de ipa ꝯsecratione diuina vbi ipa vba salua toris operant. Si ꝗ queris quō pōt qd panis ē fieri corpus xpi. Unde eo ꝯsecratōe que fit xpi smone. Tertio pbat idē a maiori: qr vbum dei mlto facit maiora ꝛ facere pōt ꝙ ꝙ panē in corpus xpi mutet. Un̄ in pncipio erat verbū vsqꝫ oia p ipm facta sunt. Ambro. De totius mūdi opibus legitur ꝙ ipe dixit ꝛ facta sunt ꝛc̄. Sermo ꝗ qui pōt facere ex nihilo ꝙ nō erat nō pōt ea que sunt mutare i id quod nō erat. Non .n. minus est dare reb9 nouas ꝙ mutare nās ꝛ sic qd erat pāis an ꝯsecrationem iam corpus xpi factum est post ꝯsecrationē qr sermo mutat creaturā. Cū it aqꝫ irronalis creatura ꝛ inaiata .s. panis mutat in melius .s. in corpus xpi virtute verbi diuini: ꝙ peccator homo nec multis vbis: nec beneficijs: nec ꝯminatione nec pmissione ꝯuerti pōt de mala vita in bonaꝫ

¶ De tertio mirabili qd fit i ꝯsecratōe. C. XII.

Venite comedite ꝛc̄. Thema ppriū. Mirabilia opa tua ꝛc̄. Tertiū mirabile imo mirabilissimū signū in ꝯsecratiōe sacri altaris est ꝙ mutat in corpus xpi tota sba panis. sic tm̄ ꝙ manent panis accidētia .s. color: sapor: ꝛ huiusmodi. xpi corpus circunstātia ꝛ nostris sensib9 obiecta. Quod .n. in ꝯsecratione mutat panis in corpus xpi iaꝫ pbatū est. ꝛ ꝙ manent humanis sēsibus accidētia pꝫ. Talis mutatio est supernālis ꝛ dr̄ ppe ꝯuersio siue transsubstātiatiū: qr silis ei p oia nō inuenit in nā qd tn̄ ita fieri possit in h sacro triplici pōt ostendi similitudine. Prima .s. l' tudo ꝙ sba panis possit mutari ita ꝙ accidētia maneant sumit de grā pphetali. Hinc est ꝙ .4. regū .2. Eliseus misit sal in aquas amaras ꝛ ꝯuerse sunt in dulces. In qua cōuersione quattuor ꝯsiderāda sunt .s. ptinens ꝛ ptentum: operās ꝛ opatū. Continens est illa spēs: siue claritas exterior: ꝯtentum amaritudo īterior que trāsit atqꝫ mutat in quartum .s. opatum .i. in dulcedinē: ꝛ hoc p tertium .s. operans id est per gratiam pphetalem. Sic est quodāmodo in mutatione panis in corpus xpi. Primum .s. continens. id est species panis exterior manet. Secundū .s. contētum id est substantia panis mutat in quartum .s. corpus xpi: ꝛ hoc per tertium .s. operans id est per verbuꝫ dei. Secunda similitudo eiusdē sumit a conuersione spirituali. de qua pmo regū .x. dicit Samuel ad Saul qui significat peccatorē. Insiliet in te spūs dn̄i ꝛ mutaberis in virum alium: in qua ꝯuersione est ne mutatione quattuor iam supradicta consideranda sunt .s. continens ꝛ contētuꝫ operans ꝛ operatuꝫ. In statu eniꝫ peccati noster homo exterior pulcher ꝛ sanus: sed homo interior amaritudine ꝛ peccati i veneno plenus est ꝛ egrotus. hic dum per spūm dei conuertit specie corporis manēte exterior. amaritudo ꝛ lāgor peccati interior in dulcedinem ꝛ sanitatem gratie cōmutatur. pmum scilicet species corporis exterior manet. secundū scilicet amaritudo peccati interior transit i quartum .s. dulcedinē gratie ꝛ hoc per tertiū .s. per spiritum dei: ꝛ sic fit vt dictum est in cōsecratōe corporis christi. Eugenius ad quēdam conuersum. Quanta ꝛ ꝙ celebranda beneficia vis diuine bonitatis operat: ꝛ ꝙ nō tibi nouum ꝛ impossibile esse debeat ꝙ in xpi sbam terrena conuertūtur te ipm interroga qui preterita vilitate deposita sub iecto nouam indutus es bonitatem: in exteriori nihil aditum totū est in interiori mutatum. Tertia similitudo eiusdem sumit de mutatione naturali. Uidemus enim ꝙ oua ponunt sub aue vt sb gallina vl' sub colūba: ꝛ per naturā mutant in carnem: imo in auiculam viuaꝫ. In hac mutatione similiter illa quattuor que iam dicta sunt possunt inueniri. Ibi eni est continēs .s. testa quasi species oui exterior: ꝛ contentū .s. vitellum quasi substantia oui interior ꝛ operans .s. natura: ꝛ operatuꝫ .s. caro pulli. pmum .s. testa species exterior manet secundū vitellum siue substātia interior transit ꝛ mutatur in quartum .s. in corpus pulli viui: ꝛ hoc p tertium .s. operantem naturam. Et mira similitudo: qr diebus aliquibus integra exterius videtur quasi adhuc sit ouum quod nō est ouum sed viui pulli integrum corpus testa velatum. sicut ergo in hac re colūba per naturā sic in sacramēto altaris spūs .s. per suam oīpotentem virtutē. Si ꝗ sub aue ponis vnum vl' duo vl' plura oua vertit ea per naturam interius in carnem testa manente exterius. quanto magis vnam hostiam panis vl' plures in altari manēte specie panis exterius spiritus sanctus eas repente interius in corpus christi sua virtute conuertit. Nota versus de corpore christi: de hoc ꝙ dicit de substantia panis nō ꝙ sit materia corpis christi: sed ꝙ panis ꝯuertit in corpus xpi. Corpus de pane: corp9 de vgine natū

Primū ꝯuersum sed m̄ale scd̄m. Hic moraliter
notādum ē cum irrōnalis creatura .s. panis p ver
bum dei ⁊ spūs eius in melius ꝯuertit̄ ꝗta sit pec
catoris duricia q̄ multis verbis ⁊ spūssancti opa-
tionibus ad ꝯuersionem nō pducit̄. Iere. 5. Indu
rauerūt facies suas sup̄ petrā ⁊ noluerūt reuerti.
Hec idurati̇o finalis in pn̄ia est. Cuius triplex est
causa. Prima lōga ꝯsuetudo peccandi. secūda in
credulitas de iusticia dei. tertia seductio inimici
De pm̄o sap̄. 14. Inualescēte iniqua ꝯsuetudie er
ror tanq̄ lex custoditus ē. Iere. 13. Si pōt ethiops
mutare pellem suā aut pardus varietates suas ⁊
vos poteritis bn̄ agere cum didiceritis malum.
Glo. Cōsuetudo peccandi quodāmodo in natu-
ram trāsit. Sed q̄ hoībus impossibile ē deo pos-
sibile ē vt nō ethiops vel pardus lōgeui .s. pecca-
tores suā nām per se mutare videant̄: sed deus q̄
in illis operat̄. Aug. Vocabas me dn̄e ⁊ suspira-
bam ligatus nō ferro alieno sed mea ppria volun
tate. Velle .n. meū tenebat inimicus ⁊ inde cathe-
nam fecerat ⁊ ꝯstrinxerat me. Quippe ex volūta-
te puersa facta ē libido ⁊ dū seruit̄ libidini facta ē
ꝯsuetudo ⁊ dum ꝯsuetudini nō resistit̄ facta ē ne-
cessitas. De scd̄o soph. 1. visitabo sup viros defi
xos in fecibus suis q dicunt in cordib⁹ suis nō fa-
ciet bene dn̄s ⁊ nō faciet male. Glosa. Tollūt do
mini puidētiam putantes q̄ nec bonis bona nec
malis mala possit reddere sed oīa casu regantur.
ps. Dixit insipiēs in corde suo nō ē deus iustus iu
dex q iudicat peccata. Unde sequit̄ corrupti sunt
⁊ abhoīabiles facti sunt i iniq̄tatibus suis. De. 3.
osee. v. Nō dabūt cogitationes suas vt reuertan
tur ad dn̄m q: spūs fornicationis in medio eoꝝ ⁊
dn̄m non cognouerūt. Quasi diceret: q: spūs ma
lignus obsedit eos ⁊ excecat vt dn̄m nō agnoscāt:
⁊ pmissionib⁹ falsis seducit iō ꝯuerti non possunt.
Eccli. 29. Repromissio neq̄ssima plurimos pdit.
Gen. 34. Egressa dina vt videret mulieres re-
gionis illi⁹. Et vidit eam sichen pnceps terre .i.
diabolus adamauit: rapuit: dormiuit cū ea ⁊ con
glutinata est aīa ei⁹ cū ea tristēq; blādicijs delini-
uit q: mundi psp̄era peccata leuia longam vitā
false pmittit. Tertij regum. xxij. dicit micheas.
Egressus spūs ait. ego decipiā achab. Egrediar
⁊ ero spūs mēdax in ore oium pphetarum eius qui
dicebant regi. Ascende in ramoth galaad ⁊ vade
psp̄ere: ⁊ tradet dn̄s inimicos tuos in man⁹ tuas
⁊ in hoc ē decept⁹. Ingressus .n. p̄lium q̄dam per
cussit eum casu sagitta inter pulmonē ⁊ stomachū
⁊ grauiter vulnerat⁹ mortuus ē vesperi.

¶ De tribus mirabilibus que considerantur in
corporis possessione. CA. XIII.

v Enite cōedite. Mirabilia opera tua ⁊c.
Hic dicendū ē de trib⁹ mirabilib⁹ q̄ fiunt
virtute ⁊ pfectione ꝯsecrationis ⁊ attēdū
tur in eiusdem possessione ⁊ post ꝯsecrationē ad-
huc nobiscum habem⁹. ¶ Primum mirabile si
gnū q̄ in possessione dn̄ici corporis tā magna res
.s. corpus dn̄i ꝯtinet̄ sub tam parua specie panis.
Cui⁹ assignat̄ triplex rō. Prima rō ē demōstratio
magnitudinis sapiētie artifici tante rei .s. spūssan
cti. Videm⁹ .n. q̄ artifices q̄to sunt in arte sculpē
di peritiores tanto sculpūt ymagines subtiliores
Unde si artificib⁹ ostendit̄ gēme vel metalli ma
teria valde parua ⁊ roget̄ in ea ymago fieri subti
lissima minus subtilis artifex videbit q̄ eam fa-
cere nō possit. Quod maxime subtilis in arte faci
le facit. Sic ad demōstrādā sapientiā spūssancti
sub minima specie sacramenti facile esse facit to
tum corpus xp̄i. Hinc sap̄. 7. Spūssanct⁹ dicit̄ eē
subtilis. Nō .n. potes ei tam subtilē partē panis
pponere in altari q̄n sciat ⁊ possit eā in verū cor-
pus xp̄i cōuertere. Damascenus. Quomodo fiet
hoc: ait virgo qm̄ viruꝫ nō cognosco? Respōdit.
Spūssanct⁹ superueniet in te ⁊c. ⁊ tu queris quo-
modo panis fiat corpus xp̄i ⁊ ego dico tibi spūssā
ctus supueniet ⁊ ipe faciet hec q̄ sup naturaꝫ sūt et
sup intelligētiam. Secūda rō ad idem ē similitu-
do potentie xp̄i cū potētia dei. Quicq̄d .n. pōt dei
fili⁹ per nām hoc pōt fili⁹ hominis ppter psone vni
tatem. Math. vlt. Data ē mihi oīs potestas ⁊c.
Ambrosius sup illud. Hic erit magnus ⁊ filius al
tissimi vocabit̄. Non ideo erit magn⁹ q̄ ante par
tum virginis magn⁹ nō fuerit: sed q: potētiā quaꝫ
dei filius ante tp̄a naturaliter habuit hic erit ex tē
pore accepturus: q: sicut in vnā personā ita i vnā
potentiā ꝯueniūt dei fili⁹ ⁊ hoīs. Sed dei fili⁹ ver
bum p̄us illā habuit potētiā q̄ minima parte cor
poris ope spūssancti de virgine separata se vesti-
uit ⁊ illi se inclusit sm̄ illud verbū caro factum est
Ergo silem potestatē dedit homini xp̄o .s. vt pos-
sit facere corpus suū esse sb minima panis specie
ps. Dn̄s in syon magn⁹. Vbi interp̄tat̄ speculuꝫ vt
dicit papias ⁊ aug. Et dubiū non ē q̄ magna ima
gotā corpīs tam integre apparet in paruo speculo
sicut in magno. Magnus ē dn̄s in syon .i. in spe-
culo esse d; q: veꝝ corpus xp̄i tā integralr esse sub
parua specie panis sicut sub magna recte credit̄.
Tertia rō ad idem ē sufficiēs eā ad finē sacramē
ti. Finis sacramēti est aīam fidelem spūaliter ci-
bare ⁊ ꝯ̄ malum ⁊ ad bonum ꝯfortare. Causa hu-
ius efficiēs ē corpus xp̄i: ⁊ id pōt tam plene esse sb
specie panis parua sicut sub magna q: sub vtraq;
equalr vnitū est deo ex quo fluit oīs virt⁹ in sacra
mēto. Quātacunq; enim parua sit spēs illa panis
ibi ē totū corpus xp̄i p ꝯuersionem, sanguis p con
nexionē aīa p ꝯunctionē ⁊ diuinitas integra per
vnionē. Unde certū ē q̄ hꝫ plenā rōnem cibandi
spūaliter ⁊ ꝯfortandi aīam. Exo. 16. Qui min⁹ col
legerat nō repperit min⁹ de māna ꝗ̄ q plus colle

gerat. Hylarius. Ubi pars corpis. i. minima ps sacri ibi ẽ ⁊ totũ corpus. Et adẽ. n. rõ ẽ in corpe dni que i mãna qd in ei figura pcessit. De quo dicit. Qui plus collegit nõ hz amplius neqz q minus parauerat habuit minus. Nõ. n. estimãda ẽ qtitas in hoc visibilis sz virtus spũalis vñ q multuz vel magnũ panẽ ↄsecrat nõ hz amplius qz verũ corpus xpi ad salutẽ suã. ¶ Secũ signũ mirabile ẽ q vnũ ⁊ idem corpus ẽ in pluribus locis: in pluribus hostijs: in pluribus portionibus. Et hoc pbat tribus modis pmo p pphiam malach. i. ad iudeos. Non est mihi volũtas in vobis ait dñs ⁊ munus non suscipiaz de manu vestra. Ab ortu. n. solis vsqz ad occasum magnũ nomẽ meũ in gentibus ⁊ i omni loco sanctificat ⁊ offert nomini meo oblatio mũda Ecce loca plurima exprimit ⁊ vnã oblationẽ mundam fideliũ dicit. Exo. xx. i omni loco in quo fuerit memoria nois mei veniã ad te ⁊ bñdicaz tibi. Memoria nois dñi sacrificiũ ẽ altaris. s. corpus xpi qd fieri iussit in cõmemorationẽ eius hoc fit in multis locis ⁊ in hoc venit vnus dñs ad bñdicẽdũz nobis. Secũdo pbat hoc p manifestã rõnem q̃ ẽ q filius hois participat potentiã filij dei pp̃ter psone vnitatẽ. Ambrosius. Sicut in vnã psonã ita i vnã potẽtiam ↄuenerũt dei ⁊ hois filius. Uñ sicut dei filius est essentialr in oibus rebus ita dedit filio hois vt corpus eius sacraliter esse possit in pluribus locis. Aug. Intelligendũ ẽ corpus xpi esse in vno loco. i. in celo vbi ascendit ad dexterã pris. i. visibilr in forma humana. Ueritas tñ eius. i. diuinitas vbiqz ẽ. Ueritas ẽt eius. i. verum corpus i oi altari sacraliter ẽ vbi celebrat. Innocẽtius. 3. Disposuit celestis altitudo ↄsilij sicut tres psone sunt i vnitate essentie. s. pr ⁊ filius ⁊ spũssanctus. ita tres essent sbe in vnitate psone. s. diuinitas xpi corpus ⁊ aĩa. Cũ ĝ xps fm naturã diuinã tribus modis existeret in rebus. s. in oibus p essentiã. in solis iustis p grãm. In hoie assumpto p vniõnẽ voluit vt idẽ ipe fm humanã nãm ẽt tribus modis existeret. In celo localiter. in verbo psonalr. in altari sacramẽtaliter. Unde sicut fm diuinitatẽ essentialiter est in oibus rebus ita fm humanitatem sacramẽtaliter totus est in pluribus locis. Tertio pbat idẽ p visibilem similitudinẽ q̃ cũctis in speculo declarat Nã si faciei tue plura ppõnas specula in oibus eqliter ⁊ itegraliter vna apparebit facies ⁊ si vnũ speculum in plura frustra ẽt parua ↄstringas perfecta tua facies in singulis erit. Et lz speculũ infringat in plura facies tua tñ manet in omnibus vna nec mutat. Sic ẽ reuera in sacro xpi q speculum dei et imago bonitatis illius. Si ĝ speculũ. i. forma panis in partes plures diuidat in singulis erit vnita deo. i. verũ corpus xpi. Hiero. Singuli fideliũ accipiũt xpm totum ⁊ in singulis portionibus totus est nec p singulos minuat sed integrũ se pbet i singulis. Tertium mirabile est q corpus domini lz sit in pluribus locis vel hostijs aut portionibus tamen per partes non est diuisum sed manet in se integrũ ⁊ ↄiunctũ. i. cor. i. Diuisus ẽ xps: quasi diceret nõ ẽ diuisus: qz lz sit in celo localiter. i corde iusti spũaliter. in multis locis sacramẽtaliter tamẽ manet in se ↄiũctus. Et ẽ huius mirabilis rei rõ ineffabilis vnio hois ⁊ dei carnis ⁊ verbi. Unde sicut verbũ dei vbiqz est ⁊ totum replet celum et mundũz manens indiuisum: sic dedit corpori qd assumpsit de virgine ⁊ dedit apostolis. Diuinitas. n. que vbiqz est replet illud ⁊ ↄiũgit ⁊ facit vt sicut ipa vna ẽ ita veritas corporis xpi vnũ corpus sit in veritate. Aug. Quãdo mãducamus xpm partes de illo nõ facimus sed in sacro fit hoc vnusqsqz quod accipit. Accipit vnusqsqz partẽ suam i sacro ⁊ manet totus integer in seipso. Manet iteger totus in celo manet integer totus in corde tuo. Totus. n. erat apud prem qñ venit in virginẽ impleuit illã nõ recessit ab illo. Uenit in carnẽ vt euz hoies mãducarent ⁊ manebat integer apud prem vt angelos pasceret. Rogãdus ẽ ergo dñs lz simus corpaliter ab inuicem diuisi vt simus semp spiritualiter in charitate coniuncti ⁊ digne nos pascat suo in psenti sacramento ⁊ plena cum angelis sui visione in futuro amen.

¶ De tribus mirabilibus in corporis xpi pceptiõe CA. XIIII.

Venite comedite ⁊c. mirabilia opa tua ⁊c. Hic ẽ dicẽdum de tribus vltimis ↄsiderãdis in corporis xpi pceptione. Primũ mirabile est q corpus dñi dũ manducat nõ minuit. Et hoc est ↄ hereticos q dicũt si corpus dñi emni mõte maius eẽt iam diu clerici illud ↄsumpsissent Huius tam mire rei. s. incõsumptibilitatis corpis xpi in mãducatione triplex ẽ rõ. Prima rõ ẽ cotidiana potestas ↄsecrandi nã qz oibus diebus ⁊ oibus fideliũ locis ⁊ sub tot hostijs quot sufficiũt fidelibus verum ⁊ vnicum corpus xpi ex pcepto eius ↄsecrare possumus. Idcirco dum illud mãducamus consumere vel minuere nõ valemus. Dicit. n. in nobis cã salutis eterne semp manet affectus illud mãducandi sic ⁊ potestas ⁊ effectus cõsecrandi: ⁊ cum iam ↄsecratum mãducamus nequaqz illud minuimus qz q semper in se veraciter integrũ pseuerat ne sacramẽtaliter in ecclesia possit deficere semper consecrando in forma panis quasi sacramẽtũ nutriendo ⁊ renouando cõseruamus. Quod pulchre figuratum ẽ in panibus ppositionis. Exo. xxv. Pone sup mensam meam panes ppositionis in conspectu meo semp. Et quomodo dr leuit. 24. Accipies panes. xij. ⁊ statues eos super mensam meam vt sint panes in monumẽtum oblationis domini p singula sabbata mutabunt federe sempiterno. Similiter de igne dr. Leuit. 6. Ignis in

altari meo semp ardebit. Que nutriet sacerdos
subuciens ligna mane p singulos dies. Ignis iste
nunq̄ deficiet in altari sed mēsa illa iudeoꝝ cum
panib⁹ ⁊ ignis cum altari deficit. Quid ergo. mē-
tatus est deus? Absit sed vmbra deficit in synago
ga: veritas manet nec deficit in ecclesia. Sacer
dos.n. noster semp sacramētū altaris consecran-
do nutrit ⁊ corpus xp̄i quod in illo semper idē est
nunq̄ māducatione fidelium deficit. Secūda ra
tio est incorruptibilitas vera corporis hui⁹: quod
surrexit glorificatum immortale immutabile ⁊ ipassi
bile nec potest corrumpi. ps. Non dabis sanctū
tuū videre corruptionem. Unde cū illud mandu
camus nō sicut ali⁹ cibus corrūpit nec mutatur
in corpus nostruz sed influit nobis sine corruptio-
ne sui spirituale nutrimentū. Hoc figurat. 3. regū
17. Ubi pugillus farine nō decreuit in domo vidue
per multos dies cibans familiā totam iuxta ver
bum helye. Aug. Qui manducat me dicit domi
nus viuet ppter me. Quando.n. manducat h̄ pa
nis vita manducat nec occiditur quādo mandu
catur nō occidit sed mortuos viuificat. Uiuit mā
ducatus q: surrexit occisus. Hinc etiam lapidi p̄
cioso comparat: de quo virt⁹ erit vt fantasmata
fugandi vel inflationes sedādi vel alia sine dimi
nutione sui. Deutero. 32. Constituit hominez vt
sugeret mel de petra oleūq; de saxo durissimo.
Petra aūt erat xp̄s. Prime cor. x. Sicut ergo gē
ma virtutem suā effundēdo non minuit sic corp⁹
domini nos pascendo non minorat. Tertia ratio
ad idem infinita causa pascendi. Qui.n. ad eum
accedere possunt pastum sufficiētē inueniūt. hinc
fons ⁊ lux vera dicitur. De pmo gen. ij. fons ascē
debat a terra idest xp̄s. dicit glosa. Irrigans vni-
uersam supficiem terre. i. inspirans cordi vtilia ⁊
honesta. Hiere. ij. Dereliquerūt me fontē aque
viue. De secūdo ioh. pmo. Erat lux vera ⁊c̄. Si
cut ergo fons terram rigat ⁊ sine sui diminutione
herbas innumeras ⁊ arbores nutrit sic xp̄us eccle
siā pascit. Item sicut sol nō deficit toti mundo lu-
men suū cōmunicando sic nec xp̄s eccliam totaz
pascendo. Itē exēplum de candela in qua mille-
sies tātus ignis sumi potest q̄ntus in eā est nec pro
pter hoc minuit lumē eius. Igitur multo potius
dominus nos seipso pascit nec tamen deficit. ps.
Oculi omniū in te sperant domine. Idē. Tu au-
tem idē ipse es ⁊c̄. ¶ Secūdum mirabile signuz
in perceptione corporis domini est q̄ si non man
ducatur quodāmodo minuitur. Ad intelligentiā
tam mire rei sciēdum q̄ duo sunt corpora misti-
ca in hoc mūdo. s. corpus misticum xp̄i ⁊ corpus
misticum diaboli siue antichristi. Ad quoꝝ alte-
rum pertinent omnes homines mūdi. Corp⁹ mi
sticum xp̄i sancta ē ecclesia tanq̄ ipsi⁹ mūda et fi-
delis sponsa cui⁹ ipse caput est ⁊ singule persone fi

delium sine culpa criminali sunt ipsi⁹ membra ⁊
omnes qui corpus ei⁹ digne sumunt ipsi⁹ mēbra
sunt. Prime ad cor. xij. Uos estis corpus xp̄i et
mēbra de membro. Sicut.n. corpus vnum est ⁊
multa h̄z mēbra sic ⁊ xp̄s. Item. j. cor. x. vnū cor-
pus multi sum⁹ qui de vno pane participamus.
Corpus diaboli vniuersitas est iniquoꝝ tanq̄ il
lius nutrix adultera cui⁹ ip̄e caput est ⁊ singule p-
sone maloꝝ ei⁹ membra. Job. 41. Corpus ei⁹ scu-
ta fusilia cōpactum squamis se prementib⁹. Gre-
gorius. Corpus diaboli sunt omnes iniqui: q ga
per obstinationē duri sunt ⁊ per vitā fragiles scu-
tis fusilibus cōparant. Sciēdum q̄ sicut xp̄s per
se ⁊ per suos semp studet mēbra diaboli prescin-
dere ⁊ suis mēbris incomparare fm illud act. x.
Surge petre occide ⁊ manduca sic diabolus per
se ⁊ per suos conat mēbra xp̄i tollere ⁊ mēbris sue
meretricis vilibus vnire. Prime pe. v. Sobrij
estote ⁊ vigilate ⁊c̄. Deutero. 31. Populus iste for
nicabit post deos alienos ⁊ derelinquet me. Pri
me ad cor. 6. Nescitis qm̄ corpora vestra mēbra
sunt xp̄i. Tollēs ergo membra xp̄i faciam mēbra
meretricis: quasi diceret. Absit vt faciam tm̄ ne
phas. Quod tm̄ heu multi faciūt. Aug. Nō possūt
simul eē mēbra xp̄i ⁊ mēbra meretricis. Nec di-
cēdi sunt māducare corp⁹ xp̄i. s. spūaliter ⁊ si man
ducant sacramētaliter. Sed nō māducando spi-
ritualiter corpus xp̄i ⁊ male viuēdo tollūt xp̄i mē
bra ⁊ faciūt ea mēbra diaboli ⁊ sic diminuūt q̄ntū
in se est corpus xp̄i. Qd.n. diabolo in aīabus accre
scit xp̄o decrescit. Et sic corpus xp̄i misticum di-
minuitur. Tertium mirabile signuz in perceptio
ne dominici corporis est q̄ dum manducatur a
fidelibus tunc augmētat. Hoc pbatur dupliciter
ratione ⁊ similitudine. ¶ Primo pbatur ea ratiō
ne q̄ dum manducatur corpus xp̄i non ipsum vt
alius cibus in manducantem conuertitur s̄z ecō-
uerso vere manducans in illud spiritualiter con-
uertitur ⁊ mutatur. Nam māducantem se domi
nus sui corporis mistici mēbrum facit ⁊ sibi eum
incorporans cum suo corpore q̄ de virgine sum-
psit quodāmodo vnū efficit. Prime ad cor. xij.
Unū corpus multi sumus qui de vno pane parti
cipamus. Idem. j. cor. xij. Uos estis corpus xp̄i:
⁊ membra de mēbro. Aug. Cōmendauit xp̄us in
hoc sacramento corpus ⁊ sanguinem suū quod et
fecit nosipsos: nam ⁊ nosipsi sumus facti corpus
eius. Caro enim nostra carni eius vnita ⁊ incor-
porata vnum cum illo efficitur. Osee vlti. Con-
uertentur sedentes in vmbra eius viuent tritico:
quasi diceret fideles viuent tritico idest domini-
ci corporis sacramento. Quod sacramentum di-
citur vmbra christi q: dat se ibi nō in sua luce sed
in velamine. Quod sic comedētes cōuertent: q: I
corpus xp̄i mutabuntur. Et sic patet dum multi

fidelium comedũt corpus xp̄i ꝛ in illud ipsi mutā-
tur ꝛ mēbra eius efficiunt̄ q̄ corpus xp̄i dū man-
ducat̄ augmētat̄. Secūdo pbat idē similitudine
humane scīe nam q̄nto magis homo sciam suam
alijs distribuit tāto plus crescit. Matth. 25. Do-
mine qnq3 talēta tradidisti mihi ecce alia duo ꝛc̄.
Boecius. Scīa ē nobilis animi possessio q̄ auaꝝ
dedignat̄ possessorem. Nisi.n. publicet̄ elabit̄: ꝛ
distributa suscipit incremētum. Silr diuina sapi
entia incarnata multis in cibū donata sapientes
facit ꝛ in se quodāmodo ꝯuertit ꝛ sic dū comedit̄
nō minuit̄ sed augmētatur. Eccli. pmo. Creator
oium creauit sapientiā spū.s. incarnari fecit ꝛ fm
datum suū p̄bet illā diligentib⁹ se. Et in hoc sapiē
tia dei crescit dū multos in sapientia crescere fa-
cit. Ad ephe. 4. Crescam⁹ in illo per oia: q ē caput
nostrū xp̄s ex quo totum corp⁹ cōpactum .s. per fi
dem ꝛ ꝯnexū p charitatē in mensurā vniuscuiusq3
mēbri augmentum corporis facit in edificationē
sui in charitate.

De qualitate nostre preparationis ad sacra-
mentum. CA.XV.

Venite comedite ꝛc̄. Thema spāle. probet
autē seipm̄ homo ꝛc̄. i. cor. xj. pbet .i. p̄pa-
ret se examinet purget. Itē aliud thema.
Preparate corda vestra dno. Primi regum. 7.
Quartum p̄ncipalr circa sacrm̄ dn̄ici corporis
notādum ē qualitas nostre p̄parationis. Nā val-
de iustum ē vt ad tam dignū ꝛ venerādum cibuꝫ
.s. ad ipm̄ dn̄m oium nō incurate indeuote sed ali
quo cōpetenti modo p̄parati accedam⁹. Exo. 19.
Sacerdotes q accedūt ad dn̄m sanctificent̄ ne p
cutiat eos silr ꝛ alij. Preparatio nostra ꝯsiderari
pōt in trib⁹. In dignitate ipsi⁹ corporis sacri. Nā
q2 mūdissimum ꝛ deo vino plenū ꝛ vnitū necesse
est illud suscipiēti per tria p̄parari .s. per fidei ple-
nitudinem. Ad heb. x. Accedam⁹ cum vero cor-
de in fidei plenitudine. Cū vero corde .i. cum ve-
ro intellectu sine errore. In plenitudine fidei .i. in
plena fide credētes que nō videm⁹ .s. sub spē pa-
nis esse totū xp̄m verū hoīem ꝛ verū deum. Pro
pter hui⁹ fidei magnū meritū dr̄. 1. pe. pmo. Cre
dētes in xp̄ꝫ quē nō videtis exultabitis leticia in-
enarrabili. Scd̄m p̄paratiuū est mūdicie ma
gnitudo q2 congruū est vt vas suscepturū corpus
mūdissimum sit mūdū. Exo. xxi. sume vas vnū ꝛ
mitte manū ibi. Uas vnum q̄si singulariter ꝛ ex-
cellēter mūdum. Unde aplus hebre. 9. Uas illud
dicit̄ esse vrnam aureā. Decet.n. cor q̄si auruꝫ eē
purissimum p magnā mūdiciā qd̄ cape dꝫ celestē
panem. Alexāder papa. Nihil in sacrificijs mai⁹
esse pōt q̄ꝫ corp⁹ ꝛ sanguis xp̄i nec vlla oblatio hac
potior est sed oēs p̄cellit. Que pura ꝯsciētia offe
rēda ē ꝛ pura mēte sumēda. Hugo. Pura ꝯscien-
tia ē quādo nō hꝫ de p̄terito iustā accusationem ꝺ

p̄sēti iniustā delectationē sed de futuro iustā volū-
tatem. Matth. 18. Joseph petijt a pilato corpus
iesu. Et accepto corpore inuoluit in syndone mū
da. Glosa. Syndone mūda inuoluit iesum q pu
ra mēte eum suscipit. Unde ēt mos ecclesie hꝫ vt
sacrificium altaris nō serico nō pāno tincto sꝫ pu-
ro lintheo celebret̄. In trib⁹ vō que perducūt cor
porale lineum ad candorem intelligunt̄ tria que
faciūt ad nostrā mundificationem. Primo.n. la-
uat̄. secūdo torquet̄. tertio exsiccat̄. Si quis ad su
scipiēdū dn̄m bene mūdus vult fieri. Primo dꝫ
per aquā lachrimarum mūdari. Secūdo p ope-
ra penitētie torqueri. Tertio p feruorem amoris
dei a carnaliū desideriorꝫ humore siccari. De p̄-
mo ad heb. x. Accedamus aspsi corda a ꝯsciētia
mala ꝛ abluti corpus aqua mūda .i. mundati la-
chrimis a peccatꝭ cordis ꝛ corporis. Exo. 30. La-
uabūt aaron ꝛ filij eius manus ꝛ pedes .i. opera ꝛ
cogitatiōes aqua cōpunctionis ꝛ ꝯfessionis quan
do accessuri sunt ad altare ne moriantur. Jere. 4.
Laua a malicia cor tuū ierusalē vt salua fias vsq3
quo morabunt̄ in te cogitationes noxie. ps. Laua
bo p singulas noctes .i. p singulis peccatis lectuꝫ
meum .i. cōscientiā ꝛc̄. De secundo exo. 26. Corti
nas tabernaculi .i. ornatus anime facies de bisso
retorta .i. de operibus penitētie: ieiunijs: oīonib⁹
afflictionibus ꝛ huiusmodi. Prime ad cor. 9. Ca
stigo corpus meū ꝛc̄. Eccl. 33. Seruo maliuolo .i.
corpori tortura ꝛ compedes mitte illum in opa-
tionem ne vacet. ps. Multe tribulatiōes iustor.
De. iij. ps. In sole posuit tabernaculū suū .s. ad sic
cādum p amorem diuinū vt fiat valde mundum
ꝛ pulchruꝫ. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea
ꝛc̄. q2 .s. bene lota torta ꝛ exsiccata. numeri. 9. san-
ctificamini cras comedetis carnes. Tertiū p̄pa-
ratiuū est oīonis deuotio. ps. Petierunt ꝛ venit
coturnix ꝛ pane celi saturauit eos. Job. 3. Ante-
q̄ꝫ comedā suspiro. Unde maria magdalena ꝛ alie
deuote portabāt aromata dum querebāt corpus
dn̄i. Luce. 23. Sic nobis accessuris ad corpus do
mini p̄libanda ē orationis deuotio vt q̄ forte mi
nus parati sum⁹ p ieiunium ꝛ ꝯfessiones suppleat
spūalium aromatū .i. oīonum oblatio. Secundi
paral. 30. Magna pars populi que sāctificata nō
fuerat comederat pasce ꝛ orauit p eis rex ezechi-
as dicens. Dn̄s bonus ppiciabit̄ cūctis q in toto
corde requirunt eum ꝛ nō imputabit eis q̄ min⁹ sā-
ctificati sunt. Augustin⁹. Quāuis qs peccato mor
deat̄ veniali peccandi tamē de cetero nō habeat
volūtatem. satisfaciat lachrimis ꝛ oīonibus ꝛ cō
fidens de domini miseratione accedat ad eucha
ristiā intrepidus ꝛ securus. Secūdus modus
nostre p̄parationis ꝯsiderat̄ in hostia panis. Si-
cut.n. grana frumenti arte humana gradatim ꝑ
ficiunt ad panis complementuꝫ sic aīa peccatri

gratia dei proficit ad bonum statum in quo licen
ter suscipit corpus dñicū: grana ex qbus fit hostia
signant statū pctōris ppter tria. Sunt.n. dura: ꝛ
furfure opta ꝛ ab inuicē distincta: sic peccator du
rus est in corde q nō vult cōuerti ad dulcē deum
de sua iniqtate. Hiere.5. Indurauerunt facies su
as sup petrā ꝛ noluerūt cōuerti. Itē peccator ope
rit⁹ ē quasi furfure peccati dformitate. Hiere.2.
Q vilis facta es nimis iterās vias tuas. Item
peccator diuisus ē a primo suo charitatꝫ puatōe.
Osee.x. Diuisū ē cor eoꝝ nūc interierunt: sꝫ gra
na ad statū in quo sunt in hostia p hunc modū sūt
deducta. pmo ɔtrita ē eoꝝ duricies p molas ꝛ in
minimas ptes redacta. scdo a furfure sunt mūda
ta. tertio ɔmixta ē farina adinuicē p aquā ꝛ p ignē
decocta: ꝛ in panē solidata: sic peccator q dignus
erit sumere corpus dñi dꝫ se p tria q̄ in hijs signā
tur pparare p cordis ɔtritionē: p oris ɔfessionē:
p primi dilectionē. de pmo ysa.47. Tolle molā
mole farinā. q.d. fac in te molā spūalē de duobus
molaribus ɔsiderando miam dei ꝛ iusticiam ad
emolliendā cordis tui duriciā. misericordiā q̄n
superiorē lapidē q nunc opatur ꝛ circuit: sꝫ post
hanc vitā opari cessabit. ps. Misericordia tua
magna est sup me ꝛc. Itē ɔsiderando iusticiā qua
si inferiorē lapidem q nunc iacet ꝛ quiescit: sed post
hanc vitā eleuat opatur ꝛ circuit. Osee.8. Judi-
cabo te iuxta vias tuas nō pcet oculus me⁹ ꝛ non
miserabor. Mathei.21. Super quē ceciderit la-
pis iste ɔteret eū. Roma.11. Uide dei bonitatē
ꝛ seueritatē. Job.5. Deus emolliuit cor meum ꝛ
ops ɔturbauit me. Deus cui pprium est misereri
ops quē oꝫ iuste iudicare. ps. Sacrificiū deo spūs
ɔtribulatus. de scdo. Amos.9. Ecce ego munda
bo ꝛ ɔcutiā domū isrl: sicut ɔcutit triticum in cri-
bro vbi.s. furfures separant a nucleo: impurū a
puro: sic p ɔfessionē mundat aia a vitijs pctō. ps.
Confessio ꝛ pulchritudo ꝛc. pmi. Mathei.3. Di
xit iudas ꝛ fratres eius.i. ɔfitētes. Ecce ɔtriti sūt
inimici nostri ascēdamus nunc mundare scā nra.
Ecc.2. Qui timēt dñm pparabūt corda sua: ꝛ in cō
spectu eius sācrificabūt aias suas. glosa. Felix aia
que quotidie mūdat cor suū vt suscipiat habita-
torem deū cuius possessor nullius eget bono: qa
oium bonoꝝ auctorē in se hꝫ. de tertio. Geñ.17.
Accelera tria sata sile ɔmisce: ꝛ fac sub cinericios
panes vt sic vitulū optimū cum illis comederet.
Qui.n. vitulū optimū.i. corpus xp̄i sumere vult
pus dꝫ tribus satis sile panē igne coquēdo solida
re.i. ad tres hoium dias.s. superiores equales ī
feriores verā dilectionē seruare. pme Corint.x.
Unus panis ꝛ vnū corpus multi sumus q ō vno
pane ꝛ de vno calice pticipamus. Aug. Qui acci
pit misteriū vnitatis ꝛ nō tenet vinculū pacis nō
misterium accipit p se: sed ɔ se. Mathei.20. Jn-

trauit rex vt videret discūbentes ꝛ vidit vnum
nō habētem vestē nuptialē.i. charitatē: ꝛ ait mi-
nistris. Ligatis manibus ꝛ pedibus ꝛc. Itē eius-
dem.5. Si offers munus tuū ꝛc. glo. Si fratrē
lesisti recōciliare ei: etiā si aduersarius fuerit esto
beniuolus: vt fiat amicus: ꝛ tunc offeres munus
tuū: vt sit deo gratū: ppter pdicta in pane notan-
da dī. Exo.12. Azima comedes.i. panē sine fermē
to ꝛ erit quasi signū in manu tua ꝛ quasi monimē
tum an oculos tuos: qd.s. significat in eo qd deñ
est cordis ɔtritio oris ɔfessio: primi dilectio qui
bus debemus nos preparare: vt digne possim⁹ ad
xp̄i corpus accedere.

De preparatiōe nostra in tertio.s. agno paschali
CA.XVI.

Uenite comedite. Itē pbat aūt seipsum hō
Thema spāle sanctificamini cras come-
detis carnes. Numeri.9. Thema pprium
Ecce agnus dei. Jo.1. Hic dicendū est qualr ex fi
gura agni paschalis ɔsideret nostre preparationis
modus de qua. Exo.12. Legimus hec figura in
tres ptes est diuidēda. pma pars ē ipse agnus edē
dus. scda fercula cū qbus est edēdus. tertia psona
rum edētium hitus. In pma discimus preparari p
fidei integritatē. in scda p ai virtuositatē. in tria
p vite honestatē. pma pars istius ē ipse agnus qui
sm legem māducat ꝛ in hoc tria ɔsiderant. pmo
qn comedēdus ē: q: in nocte: cū res plene nō vi.
in quo credendū significat q corp⁹ xp̄i in pn̄ti no-
bis dari debuit nō manifestū: sꝫ in sacro velatū.
Thobie.12. Sacrm regis abscōdere bonū est. ter
tij regum.8. Dñs dixit vt hitaret in nebula. in se
cundo.s. q nō comedit ex eo crudū significat q n̄
debemus credere xp̄m eē hoiem pur. Itē q nō
comedit aqua coctum significat q nō debemus
credere xp̄m sm cōem hoium ɔsuetudinē ɔceptū
aut natū. Itē q comederunt eū tm̄ assum igni si-
gnificat q xp̄i incarnatio: ꝛ eius corpis ɔsecratio
credēda est celebrari p potētiam spūsancti. in ter
tio.s. q caput agni cū pedibus ꝛ intestinis vorari
pcipit significat esse credendū q in hoc sacro to-
tus xp̄s cum diuinitate ꝛ corpe ꝛ aia cōtinet ꝛ su-
mitur. scda pars huius figure sunt fercula tria cū
qbus solebant agnū māducare.s. lactuce agrestes
panes azimi ꝛ sanguis agni. Exo.12. Edetis car-
nes agni ꝛ azimos panes cū lactucis agrestibus
ꝛ sumēt ō sanguine agni ꝛ ponēt sup vtrūq; postē
ꝛ in supliminaribus domoꝝ. pmū ferculū.s. la-
ctuce agrestes significāt dolorem de pctis. scdm
s. panes azimi intētionē purā cū opib⁹ bonis. ter-
tium.s. sanguis agni memoriā ꝛ imitationē dñi-
ce passionis qbus preparari debet aia fidelis. de
pmo. Greg. sup illud. Exo.12. Lactuce agrestes
valde amare sunt. carnes vō agni cū hijs come-
dende sunt: q: cū corpus xp̄i accipim⁹ cōpungi p

peccatis debem⁹: vt amaritudo pnīe abstergat amorē puerse vite. Ysa. 38. Recogitabo tibi oēs ānos meos ꝛc. de scdo. i. Corin. 5. Epulemur nō in fermēto veteri. i. in corruptōe supbie q̄ fit i deum: neq3 in fermēto malicie que fit in ꝓximum: ꝛ nequicie que fit in seipm: sed in azimis sinceritatis. i. in sinceritate a viciis: ꝛ veritate bonorū operum: vt. s. studeamus eē in nouitate vite sine oi fraude: de fermēto veteri. Greg. Panes sine fermēto comedit q recta opera sine corruptione inanis glie facit: de fermēto malicie. Gre. Panes sine fermēto malicie mādacat q opa mīe sine peccati ad mixtione exhibet ne puerse rapiat: qd quasi recte dispēsat. vn̄ p Amos. 4. Increpando dī sacrificate de fermēto laudē. De fermēto enī laudē imolat q dn̄i sacrificiū de rapina portat de fermēto nequicie. Exo. 12. Qui comederit fermentatū pibit aīa eius de cetu isrl. Fermētatum comedere ē delectari peti corruptiōe qd ꝯmittit in se. ps. Dixit iniustus vt delinquat ꝛc. de tertio ferculo supradicto. Grego. Sanguis agni super vtrūq3 postē ponit qñ nō solū ore corpis: s3 etiam ore mentis haurit: ꝛ ad imitationē intēta mēte cogitat. Nam q sic redēptoris sanguinē accipit: vt imitari passionē: nec dū velit in vno tm̄ poste sanguinē ponit. Itē in supliminarib⁹ ponēdus ē sanguis agni: q: nō tm̄ in memoria sed in manifesto portari d3 crux passionis xp̄i. Gall. vltio. Mihi absit gliari ꝛc. vn̄ ꝛ stigmata dn̄i ihu in corpe meo porto. Tertia ps huius figure ē habit⁹ siue tria insignia illoꝝ q mādacauerunt agnū. s. cingul⁹ renū calciamēta pedū: baculus manuū. Exo. 12. Sic mandacabit agnū: renes vr̄os accingetis: calciamēta habebit in pedibus tenētes baculos i manibus. pmū designat carnis ꝛ mentis ꝯtinentiā3 scdm exēploꝝ patrū custodiā. tertiū vicioꝝ nr̄oꝝ correctionē ꝛ exigunt ad cōicantiū pparationem. pmū preparatiuū est mentis ꝛ carnis ꝯtinētia in cingulo renū figurata. Gre. In renib⁹ accipit carnis delectatio. vn̄. ps. Ure renes meos ꝛ cor meum. Qui g pascha comedit renes accingat: q: q corp⁹ dn̄i accipit voluptatē domat: luxuriā refrenat: h̄ pparatio ꝯtinētie attendēda est q̄ntum ad tria genera hoīum. s. ꝯiugatos: ꝛ de incōtinentia penitētes ꝛ spūales. pmū3 an̄ sacrā cōionem continētiā3 debēt seruare aliquātam: scdi longiorē: tertij ꝯtinuam. de pmo dr̄ ad Dauid. i. regū. 21. Si pueri mundi sunt maxie a mulierib⁹ mādacent. s. panē scm̄. Rndit Dauid. Si de mulierib⁹ agit ꝯtinuimus nos ab heri ꝛ nudius terti⁹. Dedit g eis sacerdos sanctificatū panē. Exo. 19. Descēdit dn̄s corā oi plebe sup montē synay. s. in igne ꝛ nub caligine. Estote g pati in d. ē tertiū: ne appropinq̄s vxoribus vestris. si talis ꝯtinentia seruata ē ad figuram q̄nto magis seruāda ē ad corpis xp̄i vitatē. de scdo. Leui. 13. Hō q fuerit leprosus aut patiens fluxū seminis. i. peccās p inocētiā carnis nō vescet de hijs que sanctificata sunt mihi donec sanet. s. p pn̄iam: hinc statuti sunt an̄ pascha. xl. dies pn̄ie: vt his pactis in ieiuniis ꝛ orōnibus: ꝛ ꝯtinētia ꝛ bonis opibus: tūc possint cōicare penitētes cū aliis bonis xp̄ianis: hinc sup illud. i. Cor. xi. Si nosmetipsos diiudicarem⁹ ꝛc. Dicit Aug. Ab ip̄a mēte penitentis talis snīa ꝓferat: vt se indignum iudicet pticipatiōe corpis ꝛ sanguinis dn̄i vt ad tp̄s p ecclastica3 disciplinā a sacro celestis panis sepetur. Indigne. n. accipit si tūc accipit cum d3 agere pn̄iam. i. qñ incipit g se ꝑus iudicet vt a se iudicat⁹ nō iudicet a dn̄o. de tertio. s. de ꝯtinētia ꝯtinua ꝛ sempiterna. s. oīmodā ꝛ ppetuā castitatem ꝯseruare. Leui. 21. Sacerdotes sancti erunt dn̄o suo ꝛ nō pollüēt nomē ei⁹. Incensum. n. dn̄i ꝛ panes dei sui offerūt: ꝛ iō sancti erunt. Beda. Si veteris testi sacerdotes sm ordinē vicis sue intraturi tēplū ad offerēdas legales hostias a ppriis vxorib⁹ oportuit abstinere q̄nto magis nostri sacerdotes quos ad ꝯsecrādū sacrosanctū corp⁹ dn̄i paratos semp eē o3 ꝛ ꝯtinuā ꝛ sempiternā semp debēt castitatē ꝯseruare. scdm pparatiuū ē exēploꝝ prū custodia p calciamēta pedū figurata. Greg. Calciamēta in pedib⁹ hic est mortuoꝝ patrū vitam aspicere ꝛ nostra vestigia a peccati vulnere custodire. Can. 5. Q̄ pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia pncipis: gressus sunt ꝓfect⁹ operum in calciamētis. i. in ꝯsideratiōe vite patrū. tertium preparatiuū ē correctōis disciplina in baculis manuū figurata. Baculus. n. significat rectitudinē iusticie qua debem⁹ nosmetipsos de nostris excessibus an̄ cōionem iudicare. ps. Uirga directiōis virga regni tui ꝛc. Apprehēdite disciplinā ꝛc. i. Corin. xi. Qui mādacat ꝛ bibit indigne q si nosmetipsos diiudicarem⁹ ꝛc. Aug. Ascēdas h aduersus te tribunal mentis tue ꝛ ꝯstituto in corde iudicio assit accusatrix cogitatio ꝛ testis ꝯscia ꝛ carnifex timor: dn̄i inde q̄dā sanguis aīe ꝯfitentis placrimas pfluat: ꝛ sic cessat vindicta diuina cū ꝯfessio ꝛ correctio pcedit humana: ꝛ sic hō dignus erit ad sumendū corpus xp̄i: nūc in sacro ꝛ pfecta fruitōe in futuro. de pmo. Deutro. 8. Afflixit te dn̄s penuria ꝛ dedit tibi cibū māna qd ignorabas: afflixit te. i. fecit vt affligeres te ꝛ corrigeres penuria i. pena in voluntatis tue: ꝛ voluptatis carentia: ꝛ tunc dedit tibi celestē panē corporis sui. de scdo. ad Heb. 12. Omnis disciplina in p̄senti nō videt gaudij: sed meroris: postea aūt fructum pacatissimum exercitatis p eam reddet iusticie. Item pparatiuum ad corpus dn̄i suscipiendum esse pōt manducatio spiritualis sm q pfecti manducant rōne meditationis deuote. de quo infra sermone. 19. an̄ medium ꝛ in medio.

¶ De triplici mō manducandi ⁊ pͥmo de sacr͞ali
tantum. CA.XVII.

V Enite comedite ⁊c̄. Thema ꝓpͥū. quicū
q̄ꝫ manducauerit panē hunc ⁊ biberit ca-
licem domini indigne reus erit corporis ⁊ san-
guinis dn̄i. pͥme Corin. xj. Quintū pͥncipale circa
sacr͞m dn̄ici corporis notandū est modus mādu
cationis. ⁊ hoc triplex. s. sacr͞alis tm̄: spūalis tm̄.
sacr͞alis ⁊ spūalis simul. Ad hoc intelligendū sciē
dum q̄ in cibo altaris duo sunt. s. sacramētū ⁊ v-
tus sacramēti. Sacramētum vt dicit Aug. duo
bus consistit: visibili panis ⁊ vini spē ⁊ inuisibili
carne ⁊ sanguine xp̄i. Uirtus vero sacr͞i ē sanatio
a dānatione mortis eterne. Hanc virtutē sacr͞i
crediderunt ⁊ gustauerunt spūaliter oēs saluandi
ab origine mundi ⁊ quotidie gustāt oēs boni xp̄i
ani. secūdo modo tā boni q̄ꝫ mali hoc mō dissimi
li: q: mali māducāt sacr͞m tm̄. i. sub visibili spē
panis corpus xp̄i: sed nō virtutē sacr͞i manducāt
spūalem. i. salutem: ⁊ vitā eternam: boni v̄o mā-
ducant vtrūq̄ꝫ simul. s. sacramentū ⁊ virtutē sa
cramenti. Ex his patet triplex modus mandu-
candi. pͥmus sacramētalis tm̄: secund⁹ spūalis tm̄
tertius sacr͞alis ⁊ spūalis simꝫ. pͥmo manducant
mali xp̄iani. secūdo oēs saluandi. tertio soli boni
xp̄iani. pͥmi manducāt ⁊ nō manducāt. secūdi nō
manducāt ⁊ tn̄ manducāt. tertij manducāt ⁊ mā
ducant. pͥmus mod⁹ manducādi corp⁹ domini ē
sacramētalis tm̄ quomodo mali xp̄iani mandu-
cant: q: venerādum corp⁹ in peccato mortali ore
polluto sumentes cordis affectum ab influentia
virtutis bonitat̄ ei⁹ peccatis suis imundiſ: ⁊ du-
ris quasi luto ⁊ lapide claudunt. Eze. 14. Posue-
runt imundicias suas in cordibus suis: ⁊ ydola. s.
scādalum iniquitat̄ sue statuerunt ꝯ faciem suā.
Jsti manducāt ⁊ nō manducāt: manducāt quidē:
q: corpus dn̄i sumunt sacr͞aliter: sed tn̄ nō mādu
cant: q: virtutē spūalem. i. salutem aīe nō perci-
piunt. Eccl'a. 6. Est aliud malum qđ vidi sub sole
⁊ q̄dem frequēs apud hoīes. Uir cui deus dedit
diuitias ⁊ sb̄am ⁊ honorē: nec tribuit ei ptātem:
vt comedat ex eo. Heb. vltimo. Habemus alta
re de quo edere nō habēt ptātem qui tabernacu
lo deseruiunt. i. peccatis carnalib⁹. pͥme Cori. x.
Non potestis calicē dn̄i bibere ⁊ calicem demo-
niorum. Grego. Est q̄dem in peccatoribus ⁊ in-
digne sumentib⁹ vera xp̄i caro ⁊ verus sanguis:
vꝫ p̄ n̄ali essentia nō salubri efficiētia. Aug. Qui
discordat a xp̄o nec māducat carnē eiuſ: nec bibit
sanguinē ⁊ si tante rei sacr͞m quottidie sibi sumat
ad iudiciū. discordat a xp̄o q̄ cordis affectū ab eo
auertens ad peccm̄ ꝯuertit ⁊ talis vere miserabi-
lis dici pōt ad quē tā magnū bonū frequēter ve
nit: ⁊ nullū exinde spūale lucrū accipit siue pcipit.
h̄ modo. s. sacr͞aliter māducantiū tria sunt genera
primi maliuoli. secūdi dolosi. tertij presumptuo
si. pͥmi sūt q̄ corp⁹ dn̄i sumūt in peccādi volūtate
scđi sunt ypocrite q̄ foris boni apparētes occulte
sunt praui: ⁊ tā̄q̄ꝫ iusti accedūt ad altare. tertij sūt
q̄ maxime mali sunt: ⁊ tn̄ p̄sumūt cōicare: de duo
bus pͥmis pōt h̄ dici: ⁊ de tertio in sequēti. de pͥo
gnē maloꝝ cōicantiū. s. de maliuolis. ysa. 29. Ap-
propinquat ppl's iste ore suo cor aūt eoꝝ longe est
a me. appropinquat ore p̄ sacr͞i susceptōem s꙼ cor
longe ē p̄ peccādi voluntatē: tales tria mala se-
quunt̄ peccati sui aggrauatū: a grā xp̄i sepatio: ad
eternā penā ꝯdēnatio. de pͥmo. Mat. 15. Nō est
bonū sumē panē ⁊c̄. canib⁹. i. maliuolis. Aug. Ha
bentes volūtatē peccādi grauari magis dico eu-
charistie pceptiōe q̄ꝫ purificari. de scđo sap. 1. per
uerse cogitatōes sepant a deo ⁊c̄. de tertio. 1. cor.
xj. Quicūq̄ꝫ māducauerit hūc panē ⁊c̄. Amb. In-
dign⁹ ē q̄ nō deuota mēte accedit ad eucharistiā
aut in volūtate peccādi manēs re⁹ ē corpis ⁊ san-
guinis dn̄i. 1. ac si xp̄m occideret punief. de scđo
gnē maloꝝ cōicantiū. s. de dolosis siue ypocrit. 2.
Thimo. 3. Jn nouissimis dieb⁹ instabūt tp̄a pīcu-
losa ⁊ erūt hoīes seip̄os amātes hn̄tes q̄dē spēm
pietat̄. v̄tutē aūt ei⁹ abnegātes: spē꙼ pietat̄. glo. i.
religionis: q: eadē sacr͞a hn̄t cū pijs virtutē pieta
tis. i. charitatē abnegātes: multa. s. mala occulte
ppetrantes ⁊ manifesta fallaciis excusando. tales
silr tria mala sequūtur: socij iude traditoris effi-
ciunt̄: corā toto mūdo ꝯfundent̄: ex̄ bonoꝝ ꝯsorti
uꝫ ꝓijcient̄. de pͥmo. Jo. 13. Qui manducat pa-
nem meum leuabit contra me calcaneum suum
Hoc dicitur de iuda ⁊ de suis similibus. scilicet
fictis domini amicis. Unde glosa. Qui mandu-
cat panem meū nō vt ꝓficiat: sed vt lateat ille
me conculcabit id est tradet. Qui ergo vult late
re in peccatis sub plena specie religionis ⁊ com-
municatiōis similis efficitur: ⁊ socius iude tradi
toris. de secundo. Ecclastici pͥmo. Ne sis incre-
dibilis timore domini: ⁊ ne accesseris ad eū du
plici corde: nec fueris ypocrita in cōspectu homi
num: ne forte reuelet deus absconsa tua ⁊ in me
dio synagoge elidat te: quoniā accessisti maligne
ad dominū ⁊ cor tuum est plenum dolo ⁊ falacia
Naum. 3. Ecce ego ad te speciosa dicit dominus
id est anima foris pulchra hominibus speciosa in
tus imunda ⁊ reuelabo pudenda tua in facie tua
⁊ ostendam gentibus nuditatem tuam: ⁊ regnis
ignominiam tuam ⁊ ꝓijciam super te abhomi-
nationes tuas: ⁊ contumelijs te afficiam. de ter-
tio. Mathei. 23. Ue vobis ypocritis qui simi-
les estis sepulchris dealbatis que foris apparēt
hoīb⁹ speciosa: int⁹ aūt plena sunt ossib⁹ mortuoꝝ

⁊ omni spurcicia id est putredine: ⁊ verme: ⁊ feto
re: sic ⁊ vos afo:is qdem apparetꝫ hoibus iusti: in
tus aũt pleni estis ypocrisi ⁊ iniquitate. ypocrisi
id est amore vane laudis. iniquitate. i. cupidita-
te tpalium ⁊ odio vitatis: ⁊ iõ premittit: ve vob
i. extra bonoꝝ ɔsortium miserabilis ꝓiectio. Le-
uitici. 7. Aia polluta ypocrisi dicit interlinearis:
que ederit de carnibus hostie pacificoꝝ. i. corpis
xpi que oblata est dño peribit de pplis suis id est
eiicietur de saluandis ad dãnationez eterne mor
tis. Sed ecce ꝯ tria magna mala dat leue reme-
dium diuina clemẽtia que ẽ spũalis ɔuersio. s. bo
num fieri de malo. ps. Declina a malo ⁊ fac bo-
num ⁊c. ⁊ ex frequẽti bene agere fit hõ bonus. Ex
cum bonus ẽ sequent̃ eũ tria bona. s. pene debite
relaxatio: diuine gratie restitutõ: eterne glorie ac
quisitio. de pmo. 3. regũ. i. Si fuerit vir bonꝰ nec
vnus qdem capillus eiꝰ in terra cadet. i. ab oi pec
cato erit imunis. Eze. 33. Si dixero impio mor-
te morieris ⁊ egerit pniam de peccato suo vita
viuit ⁊ nõ morief. de scdo. ps. Bene fac dñe bo-
nis ⁊ rectis corde. puer. 12. Qui bonus ẽ hauriet
sibi gratiã a dño. de tertio. Mathei. 25. Euge ser
ue bone ⁊c. Euge. i. bene gaude: serue bone: q: in
pauca. i. in bonis que tibi ɔmissa sunt bñ negocia
tus es supra multa te ɔstituaz. s. eterni gaudij bo
na. Intra in gaudiũ ⁊c. s. ex oi parte pfruaris gau
dio. ysa. 51. Ueniant in syon laudãtes ⁊ leticia sẽ-
piterna sup capita eoꝝ: q: cã eterne leticie erit in
dñi regis sui ɔtẽplatione. Hiere. 31. Uenient ⁊ lau
dabunt in monte syon ⁊ ɔfluent ad bona dñi: tunc
letabit̃ virgo beata maria ꝑcentrix in choro celesti
iuuenes. s. oẽs beati senes. s. angeli: illi deũ lauda
bunt ⁊ in cibus bonis. i. sine fine gaudebunt.

¶ De tertio genere indigne manducãtium. s. d
ꝓsumptuosis. CA.XVIII.

Venite comedite ⁊c. Itẽ quicunqꝫ mãduca-
uerit hunc panẽ ⁊c. de tertio genere ma
lorum indigne cõicantiũ est h dicendũ. s.
de ꝓsumptuosis qui nõ timẽt cõicare vl celebra-
re in magnis criminibꝰ ⁊ manifestis. de hijs pri
Corin. 11. Qui mãducat ⁊ bibit indigne iudiciuz
sibi manducat ⁊ bibit. i. valde malũ est illi. Unde
sciẽdum ꝙ duplex est effectus corporis dñi. s. bo-
nitatis quo ad bonos: seueritatis quo ad malos:
⁊ tñ ipm semp immutabile ⁊ bonũ in se manet: sꝫ iu
sto iudicio effectꝰ eius mutat̃ in his qui male eo
vtunt̃. Aug. Scã malis possunt obesse: q: q mã-
ducat corpus dñi indigne iudiciũ sibi manducat
nõ q res illa mala sit: sꝫ q: malus ꝙ bonũ est ma-
le accipit. huius rei exemplũ est in sole ⁊ in vino
Nam eãdem solis lucẽ quã oculus sanꝰ ad dele-
ctationem ⁊ ɔfortationẽ: eger suscipit ad turbatiõ
nem: ⁊ vinum qð sanꝰ homo ad iocunditatẽ ⁊ cõ
fortationẽ. febricitans accipit ad maiorem infir-

mitatem vl certe ad mortẽ. Hinc est ꝙ indigne
cõicantes tria mala sequunt̃. s. magna culpa: dei
offensa: multiplex plaga. Pmum malũ ꝓsumptuo
se manducãtiũ est magna culpa. Hier. 11. Nũqd
carnes sancte auferent a te malicias tuas quibus
gloriata es. ysidorus. Qui scelerate viuũt i eccla
dei ⁊ cõicare nõ desinunt putantes se tali cõione
mundari discant nil ad emẽdationẽ pficere sibi
dicẽte ppha. Quid ẽ ꝙ dilectꝰ meꝰ in domo mea
facit scelera multa nunqd carnes sancte auferẽt
a te malicias tuas? quasi diceret. Non auferent
sꝫ augmẽtant. huius triplex ẽ rõ. s. puersa intẽtio.
Actiões. n. volũtarie triplex ẽ radix siue pncipiũ
vl nã vl virtꝰ vl libido. oĩs actio cuius radix ẽ nã
vl virtꝰ bona ẽ cꝰ aũt radix libido mala ẽ: sꝫ eiꝰ q
in petõ mortali ẽ sciẽter ⁊ sumit corpꝰ xpi nõ põt
eẽ radix nã neqꝫ virtꝰ aliquo mõ dictaret ꝙ aliqs
rẽ tam ꝑciosam ac venerãdaz in loco vl vase im
mũdo poneret. vñ petõris q corpꝰ dñi sumẽs po-
nit in ore suo polluto ⁊ corpe radix est libido. i. p
uersa intẽtio: vt lucri tpalis vl vane laudis vl ali
cuius deceptõis. scda rõ culpe illoꝝ ẽ diui ꝑcepti
transgressio: sicut. n. dñs in statu inocẽtie lignũ vi
te ad edẽdũ ɔcessit ⁊ in statu culpe phibuit: sic no
bis in statu bono corpꝰ xpi ɔcedit ⁊ in malo phibe
tur. Ma. 6. Nolite sanctũ dare canibꝰ. i. imũdis
petõribus. Leui. 21. Homo q habuerit maculã. s.
peccati nõ offerat panẽ dño. s. nec accedat ad mi
nisteriũ eiꝰ. tertia rõ culpe illoꝝ ẽ maxima ingra
titudo q̃ eni põt eẽ maior: qꝫ si qs hñs dñm a quo
accepisset quicqd boni hẽret ⁊ ipum insup morte
sua de suspẽdio liberasset eũdez dñm in stabuluz
imũdissimũ inimici sui traditõe duceret: ⁊ ibi cõ
culcaret: ⁊ rursus occideret: tãta ingratitudie pec
cant q corpꝰ dñi sumũt in petõ mortali. ps. Retri
buebant michi mala ꝑ bonis ⁊ odiũ ꝑ dilectiõe
mea. ⁊ iterꝫ ɔculcauerũt me inimici mei ⁊c. He-
bre. 10. Qta putatis mereri supplicia q filiũ dei cõ-
culcauerit ⁊ sanguinẽ testi pollutũ duxerit in quo
sanctificatus ẽ. s. in morte xpi. Ambro. Xpm ille
ɔculcat q libere peccat absqꝫ timore ⁊ pnia ⁊ qui
eo indigne pticipat. Idẽ qui indigne xpum sumit
idem ẽ ac si interficiat. Aug. Qz temerariũ est qꝫ
qꝫ nephariũ est cruẽtis manibus intemerate vir
ginis tractare filium? Quis auditus sustineret ma
rium quis oculus nõ ɔfunderet̃ ad intuitũ: cuius
mens nõ raperet̃ in excessum vbi mũdi ꝑciũ mit
titur in starquiliniũ? Non. n. minus est detestabi
le in os pollutũ qꝫ in lutuz mittere dei filiũ. scdm
malũ illorum ẽ magna dei offensa. Zacha. 1. Ira
magna ego irascor sup gẽtes opulẽtas: q: ego ira
tus sum parũ ipsi vero adiuuerũt in malũ quasi dice
ret dñs. Parũ irascor hoibus ꝑpter peccata que
ɔmittunt̃ in ꝓximũ: sꝫ maxime eo ꝙ peccant in
deum: pmo regũ. 2. Si peccauerit vir in virum

placari ei poterit deus. Si aũt in deum quis ora-
bit p eo. glo. Q̃to maior gloria tanto maior offẽ
sa. Malachie. i. Ad vos o sacerdotes q despicia-
tis nomẽ meũ ⁊ offertis sup altare meũ pollutuz
panẽ. glo. Corripit sermo diuinus ep̃os ⁊ mĩstros
eccl̃e negligentes: ⁊ oẽs qui xp̃i noĩe censent̃: cur
nomẽ despiciãt quib⁹ aperit causas offense q̃ pol
lutum panez offerũt. Polluit. n. panem. i. corpus
xp̃i q indigne accedit ad altare ⁊ mẽsam dñi si nõ
scelerata voce scelerato opere despicit: ⁊ dũ sacra
violant̃ ip̃e cuius est sacr̃m violat̃. Tertiuz ma-
luz istorũ est multiplex plaga: ⁊ grauis ex iusta di
vindicta: sicut. n. ab antiquo filijs isrl̃ maximum
erat pctĩi ⁊ pessimaꝝ cã maledictionuz qd̓ ydo
latriam deũ ꝓuocauerunt: ⁊ postea iudeis impijs q̃
xp̃m nõ susceperũt: sic modo xp̃ianis maximũ est
pctĩi: ⁊ cã plagarum q̃ corpus saluatoris idigne
suscipiunt. Greg. Creator oium p incarnationis
misterium iudeã visitare dignatus est: sz q: nõ co
gnouit tp̃s visitatõis sue. ideo gẽt. bus frequẽter
in ꝑdam data nouissime romanis tradita ẽ ⁊ ve-
nerunt sup eam oĩa genera maledictionũ que in
libro legis scripta sunt. siliter hijs qui grãm dei i
gr̃a accipiunt certa ẽ dãnatio. Si. n. qs irritã legẽ
moysi fecerit sine vlla miseratõe morit̃: q̃to de
teriora supplicia meret̃ q filium dei ꝯculcauerit:
⁊ sanguinẽ testi pollucre duxerit. h supplicia pñt
dici triplices plage. p̃ma multa dãna sp̃ũaliũ bo
norum. scd̓a sterilitas terre siue caristia tp̃alium.
tertia pestes corpoꝝ ⁊ strages hoĩum. de prima
treno. i. Manũ suam misit hostis ad oĩa deside-
rabilia eius qui vidit gentes igressas sanctuariũ
tuum de qbus ꝑceperas ne intrarent eccl̃am tu-
am. glo. Hostis antiquus ad desiderabilia eccl̃e
manũ mittit: ⁊ sp̃ũalem ornatũ aufert in mẽbris
suis. fidem ꝯtaminãs: baptisma rescindẽs. i. gra
tiam in baptismo datã: doctrinã corrumpẽs: cor
pus ⁊ sanguinẽ xp̃i indigne tractãs: ⁊ vasa p̃ciosa
. i. oues xp̃i quasi lupus deuastãs. ⁊ cã tanti mali
reddit̃: q: gentes. i. carnẽ amantes: ⁊ xp̃i circun-
cisionem nõ hñtes ministri altaris efficiũt̃. de
secunda plaga. Deutro. 28. Si audire volueris
vocẽ dñi dei tui: vt facies oĩa mandata ei⁹: veni
ent sup te oẽs maledictiões iste. Maledictus fru
ctus terre tue: armẽta boum tuoꝝ. ⁊ greges ouiũ
Mittet dñs sup te famẽ esuriẽ ⁊ increpationẽ in
omnia opera tua. Hec plage venient si audire
nolueris mandata dei. s. precipue de corpore dñi
indigne tractando ẜm illud. Leui. 21. Homo qui
habuerit maculã peccati nõ offerat panez deo. s.
nec accedat ad ministeriũ eius. Gen̄. 3. Quia co
medisti d̓ ligno ex quo p̃cepit ne comederes: ma
ledicta terra in ope tuo: spinas ⁊ tribulos germia
bit tibi. De tertia plaga. p̃me Cori. 11. Probet se
ip̃m hõ ⁊c̃. Qui. n. mãducat indigne iudiciuz sibi
mãducat ⁊c̃. i. ad iudiciũ mortis se obligat ⁊ mul
ti alij ꝓpter scelus vnius sepe feriunt̃. vñ sequit̃
Ideo inter vos multi infirmi ⁊ inbecilles ⁊ dor-
miunt multi. s. somno mortĩ vl̓ dei verbere vl̓ ꝑ
liorum aduersitate. Numeri. 11. Adhuc carnes
erant in dẽtibus eoꝝ: ⁊ ecce furor dñi excitat⁹ in
ppl̓m ꝑcussit eũ plaga magna: sz ecce ꝯ has pla-
gas ⁊ oĩa iam dicta mala triplex remediũ. p̃mũ
est emẽdatio vite p pñiam voluntariã. scd̓m est
correctio malicie p superioꝝ disciplinã. tertium
mutatio incorrigibilis psone p iusticie districtio-
nem. de p̃mo Johelis. i. Depopulata est regio lu
xit humus. i. habitatores humi: q: perijt messis
agri. i. sp̃ũalia ⁊ tp̃alia. Accingite vos ⁊ plangite
sacerdotes vlulate mĩstri altaris igredimini ⁊ cu
bate in saccis. Accingite vos sacerdotes ⁊ mini
stri cingulo pñie ⁊ plangite puro corde vlulate in
ꝯfessione ⁊ oĩone: ingredimini eccl̃am per pñiaz
vñ exiistis p culpam: cubate in sacco. i. delitijs q-
bus offendistis p vite austeritatẽ: recõpensate vt
iram dei possitis mitigare. de scd̓o. Mala. 3. Ec
ce veniet dñs quasi ignis ꝯflans. s. p iustos p̃latos
⁊ purgauit filios leui. i. ministros altaris: ⁊ erunt
dño offerẽtes sacrificia: ⁊ sic vtiq; plagat⁹ miti-
gabitur ira eius. de tertio. Eze. 21. Iudicabo vos
dicit dñs ⁊ subijciã septro meo: ⁊ eligã de vobis
transgressores ⁊ impios. s. ad abiciẽdum q in ma
lo pseuerant. i. incorrigibiles. dicit glo. vt. s loco
eoꝝ iusti restituãtur. ysaie. i. Conuertã manũ me
am ad te ⁊ excoquaz ad puꝝ scoriam tuã ⁊ auferã
oẽ stagnum tuũ ⁊ restituãt iudices tuos: sicut fue-
runt p̃us: ⁊ ꝯsiliarios tuos: sicut antiqtus. s. tẽpore
moysi ⁊ machabeoꝝ ⁊ apl̓oꝝ. Post hec vocabe-
ris ciuitas iusti vrbs fidelis. p̃mi Mach. 4. Co-
gnouit iudas de altari holocaustoꝝ: qd̓ ꝓphana-
tum fuerat: qd de eo faceret: ⁊ incidit ei ꝯsilium
bonũ: vt destrueret illud: ne forte esset illis in op
probrium: q: ꝯtaminauerũt illud gẽtes ⁊ demoli
ti sunt illud: ⁊ posuerũt lapides in mõte dom⁹ in
loco apto: quousq; veniret ꝓpha: ⁊ respõderet de
eis: ⁊ acceperũt lapides integros ẜm legẽ ⁊ edifi
cauerunt altare nouũ ẜm id qd̓ fuit p̃us.

¶ De scd̓o mõ manducãdi sp̃ũali tm̃. C.XIX.

Venite comedite ⁊c̃. Thema ꝓpriũ. p̃res
nostri oẽs eandẽ sp̃ũalez escã mãducaue-
runt. i. Corin. x. i. oẽs boni veteres i mã-
na cibum inuisibilẽ. s. xp̃m sp̃ũaliter intellexerũt
crediderũt: gustauerunt: ⁊ ab eterna morte p euz
sanati sunt. ¶ Secũdus modus manducãdi xp̃z
est sp̃ũalis tm̃: ⁊ isto mõ oẽs saluati ab initio mũ-
di manducauerũt ⁊ saluãdi manducãt. Ambro.
Non mãducãs mãducat: ⁊ mãducans nõ mãdu
cat: quia. s. nõ manducans sacr̃aliter manducat
sp̃ũaliter: ⁊ ecõuerso. Eccl̃. 6. Est vir cui dedit de
us sb̃am ⁊ honorem: nec tribuit ei ptãtem: vt co-

medat ex eo: sed hõ cinereus vorabit illud. s. cum
magno desiderio spũalr manducãdi. Circa spũa
lem mãducationẽ tria sunt ↄsiderãda. s. diũa psõ-
narũ sic manducãtiũ: rõ spũaliter mãducãdi effe
ctus mãducationis. Unius pmũ est diũa psonaꝝ
sic manducãtiuȝ que est triplex incipiẽtium: pfi-
cientiũ: pfectorũ. Mat. 15. Manducãtiũ fuerũt
quattuor milia viroꝝ exceptis mulierib⁹ ꝛ puulis
In paruulis icipẽtes: in mulierib⁹ pficiẽtes: i viꝛ
ris pfecti significant. Scdm est rõ qua dicant iam
dicti spũaliter mãducare. Unde sciẽdũ ꝙ pmi. s.
incipiẽtes mãducant spũaliter rõne fidei saluta-
ris: scdi rõne bone ↄuersatiõis. tertij rõne deuo-
te meditatiõis. de pmis Abbacuc. 2. ꝛ ad He. x.
Iustus ex fide viuit tanꝗ ex cibo spũali. Au. Cre
de ꝛ mãducasti. Credere. n. in xpm est credendo
in eũ ire ipi corde inherere in ipo delectari: ꝛ per
verã charitatẽ mẽbris ei⁹ incorporari: scdi. s. pfi-
cientes mãducant rõne bone ↄuersatiõis. Jo. 4.
Ego cibum hẽo mãducare quẽ vos nescit; me⁹ ci
bus est ꝛc. Ecc. 24. Qui timet deũ faciet bona. ci
bauit eũ pane vite ꝛc. Iste cibus ↄuersatiõis cõsi-
stit ex tribus ṽtutibus quasi ex tribus ferculis. s.
inocentia: pnia: ꝛ mia. de pmo. ps. Percussus sũ
vt fenũ: q: oblitus sum comedere panẽ meũ. s. in
nocentie: dũ delectabar cibo malitie. Aug. Pa-
nem de altari spũaliter mãducare ẽ inocentiã ad
altare portare: debitoribus peccã dimittere. de se
cundo. ps. Surgite postꝗ sederet qui mãducatꝪ
panem doloris. s. pnie p peccatꝪ. Thobie. pmo.
Manducauit panẽ in luctu ꝛ tremore memorãs
sermonẽ Amos dies festi vestri. i. gaudij in pec
catis: ↄuertent in lamẽtationẽ ꝛ luctũ. ps. Cine-
rem. s. pnie tanꝗ panẽ mãducabam. de tertio. p
uer. xj. Bene facit aie sue vir misericors: q: dũ pau
per ab eo reficit ipe multomagis a deo spũaliter
pascit. Apo. 3. Ecce sto ad ostiũ ꝛ pulso in paupe
si quis apperuit mihi ꝛc. tertij. s. pfecti mãducãt
spũaliter rõne deuote meditatiõis: ꝛ in hac man-
ducatiõe tria erũt que in comestatiõe corpali cõsi
stunt. s. appetit⁹: masticatio: ꝛ delectatio. pmo de
bemus esurire spũalr xpm cibũ nostrũ intimo cor
de desiderãdo. scdo masticare magna districtiõe
cogitatiõis. tertio in eo delectari dulcedinẽ eligẽ
do. pmo debem⁹ spũaliter esurire xpm ardẽter d
siderando. Jo. 31. Si nõ dixerunt viri tabernaculi
mei qs det vt de carnibus ei⁹ saturemur: q̃si op-
tabant ꝛ desiderabãt saturari. Ecc. 23. Qui edũt
me adhuc esuriẽt ꝛc. Greg. In spũalibus delicijs
satiritas appetitũ parit: q: q̃to magis eaꝝ sapor
pcipit eo ampli⁹ cognoscit: qd auidi⁹ amet. ysa.
26. Dñe nomẽ tuũ ꝛ memoriale tuũ in desiderio
aie ꝛc. ps. Ante te oẽ desideriũ meum. secũdo de
bemus spũalit masticare totum xpum. s. mẽbra
ꝛ caput. i. nosmetipos ꝛ sanctos ꝛ saluatorẽ mũdi

districta discussiõe cogitare nosipos diiudicãdo
scdo: vitã ad imitandũ ptractando incarnatiõis
xpi bñficia deuota mẽte rumĩnãdo. pcto pfecti ma
sticant seipos dili gẽter se examinãdo ꝛ diiudicã-
do. i. Corin. xj. Probet seipm hõ. i. examinet ꝛ
purget ꝛ nõ aliũ: seipm totũ. s. cor: linguã: manꝰ
ꝛc. ꝛ sic postea edat. scdo sanctos masticãt mortu
os ꝛ bonos adhuc viuẽtes vitã eorum ad imitã-
duȝ ↄsiderãdo. Mat. 22. Ecce prandiũ meũ pa-
raui thauri mei ꝛ altilia ꝛc. Thauri sunt pphe ꝛ
apli q fortitudine fidei quasi cornu pncipib⁹ mũ
di resisterunt ꝛ ab eis passi virtutũ nobis exẽpla
reliquerunt. Altilia ab alẽdo dicta pinguia sunt
volatilia ꝛ significãt scõs interna charitate sagina-
tos ꝛ ↄtẽplatiõis pẽna alta petẽtes occisa sunt vl
ab eo ꝙ per pniam: vl p mortẽ carnis iã in rege
posita. hec nobis sunt spũalr masticãda. i. ad imi
tanduȝ diligẽter ↄsiderãda. Deutro. 14. Omne
qd mundũ ẽ comedite: qcquid morticinũ ẽ ne ve
scamini ex eo: oẽ mundũ. i. honestũ vbis ꝛ morib⁹
comedite in corde ponite ad imitãduȝ qd morti
cinũ ẽ. i. pctõ ↄtamiatũ ne vescamini ex eo ↄsenti
endo vl idẽ faciẽdo. Phi. 4. de cetero frẽs q̃cunꝗ
sunt vera: quecũꝗ pudica: quecũꝗ iusta: quecun
ꝗ sancta: quecũꝗ amabilia: quecũꝗ bone fame
si qua laus discipline: h cogitate que audistis ꝛ vi
distis in me. hec agite ꝛ deus pacis erit vobiscuȝ
Tertio pfecti masticãt spũaliter carnẽ xpi. s. icar-
nationis ei⁹ sacra ꝛ beneficia deuote meditãdo.
Jo. 6. Qui mãducat carnẽ ꝛc. i. spũaliter masticat
Aug. Hoc ptinet ad virtutẽ sacri nõ ad visibile
sacrm q. s. mãducat intus nõ foris q mãducat cor
de: nõ qui pmit dente: ꝛ h est qd aplis vigiliter di
cit nisi de bonis. oẽs eandẽ escã manducauerunt
Tertio debem⁹ in spũali mãducatiõe delectari i-
terna dulcedine que elicit de xpi masticatiõe. ysa
ye. 55. Audite audiẽtes me ꝛ comedite bonũ ꝛ d
lectabit in crassitudine aia vr̃a. i. in dulcedie spũ
alis grẽ. Sap. 8. Intrãs in domũ meã ↄquiescaȝ
cuȝ dei sapiã. i. cũ xpo qui est sapida scia. Nõ. n.
hȝ amaritudinẽ ↄuersatio illa: nec tediũ ↄuictus
illius: sȝ letitiaȝ ꝛ gaudiũ ꝛ in amicicia illius de-
lectatio bona. ps. O magna multitudo dulcedi
nis tue dñe. Gustate ꝛ videte ꝛc. Can. 3. Mel ꝛ
lac sub lingua tua. i. dulcedo spũalis in meditatiõ
ne cordis: hec dulcedo spũalis est quedaȝ pregu-
statio gaudij celestis valens ↄtra tria mala q̃ sunt
in mundo. Ibi est falsa dulcedo in delectabilibus
vtendis: grandis amaritudo in aduersis sustinẽ-
dis. multis ymago in bonis faciẽdis. de pmo. p-
uer. 9. Aque furtiue dulciores sunt ꝛ panis abscõ
ditus suauior: sed dulcedo falsa est: q: aie pẽna.
Job. 24. Dulcedo illius vermis. Eccl. 9. Sicut
pisces hamo capiunt: sic hoies tpe malo. Esca o
ris delectat: sȝ aculeus intus pforat. Job. 21. Du-

cant in bonis dies suos 7c. de scdo. ps. Hoc ma-
re magnū 7 spaciosuz: q2. s. in hoc mundo magna
7 multa amaritudo. Iiere. 9. Cibabo pplm istū
absinthio 7 potū dabo eis aquam fellis. Job. 13.
Nemo natus de muliere 7c. de tertio. Mat. 9.
Dixit dn̄s cuidaz diuiti. Uade quecunqz habes
vende 7 da pauperibus 7 habebis thesauruz in
celis 7 sequere me: q contristatus in verbo abijt me
rēs. pmi reguz. 25. Dixerunt pueri Dauid ad na
bal: quod cū inuenerit manus tua da pueris tuis
7 seruo tuo dauid: qui rn̄dit. Tollā panes meos
7 aquā 7 carnes 7 dabo viris quos nescio vn̄ sunt
Gen. 4. Factum est post multos dies vt offerret
Cayn de fructibus terre munera dn̄o: 7 nō respe
xit ad eū dn̄s: nec ad munera eius. Huius cā fuit
q2 male obtulit. s. de tristi corde 7 facie. Contra
hec valet dulcedo spūalis: q2 falsam dulcedinez
mundi facit insipidā: grādez amaritudinez facit
dulcem: tristez 7 magnē reddit iocundā. de prio
pro. 27. Aia saturata calcabit fauos. Gre. Gu
stato spū desipit ois caro. Phil. 3. Que mihi fue-
runt lucra arbitratus sum pp̄ter xp̄m detrimen-
ta pp̄ter quē oia arbitratus sum vt stercora: d be
ato Aug. dr̄. Displicebat ei quicqd agebat in se-
culo 7c. de scdo. Deutro. 33. Inundationē maris
quasi lac sugēt. i. boni repleti dulcedine spūali vi
cunt amaritudinē mundi. quarti Reg. 2. Helize9
misit sal in aquas amaras 7 in dulces 9uerse sūt.
sic xp̄s spūali sapore sanat amaritudinē. Hinc ste
phano lapides torrentis dulces fuerunt 7 multi
sancti ardētes prune: cādentes veste vise sunt tā
q̄ rose suaues 7 multi sancti gaudēt in tribulatōe
de tertio. Daniel. 1. Post dies decē apparuerūt
vultus eoꝝ meliores p̄ oībus pueris q vescebā
tur cibo regio. Uultus eoꝝ quē panis saciauit q
de celo descēdit dicit glo. Apparuerūt meliores
decore 7 hylaritate ad bn̄ficiendā. pro. 15. Cor
gaudens exhilarat faciē. scd̄e ad Corin. 9. Hyla-
rem datorez diligit de9. Tertiū circa spūalē mā-
ducationē notandū est effectus huius māducatō
nis 7 hic est triplex. peccatoꝝ remissio. ab eterna
morte sanatio: vera corporis xp̄i ad salutez eter-
nam participatio. de pmo. Panē nostrū quoti-
dianum 7c. i. cibum spūalez 7c. Ambro. Qui mā
ducant spūaliter virtutez carnis 7 sanguinis xp̄i
dicunt sumere 7 vere māducare: q2 ipam corpo
ris xp̄i efficaciā quottidie sumūt. i. peccōꝝ remis
sionem. de scd̄o. Jo. 6. Hic ē panis de celo descē-
dens. si qs ex ipo māducauerit nō morief. s. mor
te eterna. Aug. sup aplm. Patres nostri eandez
escā spūalez manducauerūt quā 7 nos: corporalē
vo alterā. i. māna qd significabat xp̄z: 7 idē credē
tibus effect. Alij vo q nō crediderūt māducaue
runt 7 mortui sunt eternalr: qd nō Moyses 7 alij
boni: quare? q2 cibū inuisibilē spūaliter intellexe-

runt spūaliter: esurierunt spūaliter: gustauerūt vt
spūaliter sanarentur. s. ab eterna morte: silr 7 nos
spūaliter māducādo ab eterna morte liberamur
de tertio sup illud pmi Corint. 10. Unus panis et
vnuz corpus sumus q de vno pane participam9
dicit Aug. Nulli dubiuz ē tunc quemqz corporis
sanguinisqz dn̄ici participez fieri qn̄ mēbruz xp̄i
efficit. Nec alienari ab illius panis 9sortio: etiaz
si anteq̄ panē edat de hoc seculo in vnitate cor-
poris xp̄i 9stitut9 abscedat: q2 illius sacri bn̄ficio
nō priuat: qn̄ ille h quod sacrm significat inuenit.
Inuenit aūt h quod sacrz significat qn̄ mēbrū xp̄i
efficit: qn̄ credēdo 7 amando spūalr māducat: q2
sic i corp9 xp̄i ve 9uertit: vt cū ipo eternalr viuat

¶ De tertio mō manducādi. s. de sacrali 7 spūali simul. CA. XX.

V Enite comedite. Accipite 7 comedite. lu
ce. 22. Tertius modus manducādi corp9
xp̄i est sacramētalis: 7 spūalis simul: quo
boni xp̄iani cōicant. Unde circa hunc modū pos
sunt tria notari. pmuz est multitudo nō cōicanti-
tium. s. maloꝝ. Cum enī triplex sit modus mā-
ducandi. s. sacramentalis tm̄ quo mali christiani
manducant 7 tn̄ nō manducāt. Spiritualis tm̄:
quo boni nō manducāt: 7 tn̄ manducant. Sacra
mentalis 7 spūalis simul quo soli boni xp̄iani mā
ducant 7 manducant. Restat ad diuisionis hui9
sufficientiā multitudo quedā maloꝝ qui nec mā
ducant: nec manducant: q2. s. corpus xp̄i nō man
ducant: 7 ideo eterna morte peribunt. Istoꝝ tres
sunt spēs siue turme. pmi infideles: scd̄i negligen
tes: tertij 9tēnentes. Infideles sunt quoꝝ corda
p maliciā fallēte dyabolo sic excecata sunt: vt nō
possint credere 7 cognoscere diuina sacra p salu-
te mundi mirabili sapia dei instituta. Negligen
tes sunt q tp̄alibus lucris 7 secularibus negocijs
in tantū se occupāt: vt sacra cōionem debito tp̄e
sumere negligunt. Contētores sunt qui sceleribus
tanto amore inherent q corpus dn̄i sumere per-
nipendant. de pmis. Jo. 6. Quomodo pōt h nob
carnē suā 7c. quasi diceret. Non credimus q pos
sit dare. Sapi. 5. Errauerunt impij excecauit. n.
eos malicia eoꝝ 7 nescierunt sacramēta dei. Jo.
3. Qui incredulus est filio nō videbit vitam: sed
ira dei manet super eū: de secundis. Mathei. 22.
Misit rex seruos suos vocare inuitatos ad nuptias
dicēs. Ecce prādiū meū 7c. Illi āt negligētes abi
erūt alij in villā suā alij in negociatōez sua glo. In
villā ire ē terreno labori imoderate insistē in negocia
tionē vo terrenis lucris nimis inhiare. tales q prādiū
diuini sacri negligūt q̄uis fidē 7 q̄dā opa caritat
hēre videaf: tn̄ nisi peniteāt peribūt. Jo. 6. Nisi man
ducaueritis carnē filij hois 7c. sup illō Ephe. 3. oro
vt possit 9prehēdere q̄ sit sublimitas 7 pfūditz dic
glo. pfunda caritas sit ecclastica sacra q̄ si pfūda 7

inuestigabilia ⁊ sunt fundamētuȝ charitatis. sine quibꝰ non valet charitas idest exteriora signa charitatis nō valent ad salutem eternā sine sacramētis ea negligētibꝰ. Numeri. 9. Si quis mūdꝰ est ⁊ in itinere nō fuerit. i. non habet impedimētum iuste necessitatis ⁊ non fecerit phase exterminabitur aīa illa de populis suis: qꝛ sacrificiū nō obtulit dn̄o tpe suo peccatū suū ipse portabit. De tertijs scd̄i palipom. 30. preterierūt cursores cum epl̄is et regis ezechie imperio ⁊ principū eiꝰ in vniuerso israel p̄dicātes reuertimini ad dn̄m deum vestꝛ ⁊ venite ad sacrificiū eiꝰ. s. ad faciēdū phase idest ad suscipiēdū corpꝰ dn̄i. Et quidā viri acqescētes ꝯsilio venerūt. alijs irridētibꝰ atqꝫ subsannātibꝰ eos Jo. 3. Hoc est iudiciū qꝛ lux venit in mūdū ⁊ dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ȝ lucē. Erāt eni eoꝝ opa mala. Quasi dicat. Justo iudicio excōicātur ⁊ ꝯdēnant qui plꝰ diligūt peccatis inherere q̄ȝ se sparare ⁊ xp̄m suscipere. Canon. Qui pro sceleribꝰ suis duobꝰ vel tribꝰ annis nō cōicant excōicandi sunt donec pn̄iam agāt. Lu. 14. Nemo viroꝝ illoꝝ qui vocati sunt gustabūt cenā meaȝ. Scd̄m circa hūc modū ꝯsiderandū est magnitudo felicitatis bonoꝝ corpꝰ xp̄i digne sumētiū. Et hoc probatur a tribꝰ. Ab optime ptis electione. a spūssci participatione. ab ipsiꝰ xp̄i certa inhabitatōe. Primo pbatur felicitas digne cōicātiū magna et optime ptis electōe. Quia sicut beata virgo sibi tribus ppositis. s. esse matrē ⁊ non virginē vel esse virginē ⁊ non matrē: vel esse virginē ⁊ matrē. vltimā ⁊ optimā. s. esse matrē ⁊ virginē simul elegit Sic inter tres modos corpꝰ xp̄i manducādi elegerunt optimā ptē. s. māducare sacr̄aliter ⁊ spūaliter simul. Hanc vltimā ptē. s. de primo mō comedere sacr̄aliter ⁊ de scd̄o mō comedere spūaliter eligūt ⁊ sic ex vtraqꝫ pte qd̄ meliꝰ est comedūt ⁊ ideo multum felices sunt. Eccl. 8. Laudaui igitꝰ leticiā ꝙ non esset hoī bonū sub sole nisi ꝙ comederet ⁊ biberet atqꝫ gauderet. Quasi dicat. Expertus sum plurima genera gaudioꝝ ⁊ delectationū carnis et mūdi ⁊ hec oīa vanitas ⁊ finis eoꝝ meror ⁊ luctus. Unde laudaui p̄ oibus leticiaȝ. s. veram. i. testimoniū bone ꝯscie. et ꝙ nō esset homini sub sole. i. melius in hoc mūdo nisi ꝙ comedēt panē. s. qui de celo descēdit et biberit vinū quod letificat cor hoīs. i. sanguineȝ dn̄i. Secūdo pbatꝰ felicitas istoꝝ magna a spūssancti vera participatione. p̄s. De petra melle saturauit eos. qꝛ. s. felices de corpe xp̄i sugunt dulcedinē spūssancti. Sap. 12 O q̄ȝ suauis est dn̄e spūs tuus in nobis qui. s. fluit in nobis de tuo corpe. Aug. Participatōe corporis ⁊ sanguinis xp̄i homo viuit non sumēs tm̄ sacr̄m qd̄ et mali faciūt sed ptingens vsqꝫ ad spūs participatiōnē vt in corpe dn̄i tanq̄ȝ mēbrum maneat ⁊ eiꝰ spū vegetetꝰ. Tertio pbatꝰ ab ipsiꝰ xp̄i certa inhabitatiōe. Jo. 6. Qui māducat carnē meā ⁊c. Hylarius. accepta carne dn̄i et pauto sanguine id efficitur vt nos in ipso et xp̄s in nobis sit. Est eniȝ in nobis xp̄s per carnē dum carnē eius accipimꝰ et in eo sumꝰ dum secum hoc qd̄ nos sumꝰ in deo est. Tertiū circa hunc modū ꝯsiderādū est rō remanducationis digne māducātiū de qua rōne dicitꝰ ꝙ tales māducāt ⁊ māducātꝰ. Et huiꝰ rō est. Quādum corpꝰ dn̄i digne a fidelibꝰ manducatur non ip̄m vt alijs cibus in māducantē ꝯuertitꝰ. sȝ econuerso illud vere māducans in illud spūaliter mutatur. Nam māducantē se dn̄s sui corpis mēbrū facit et sibi incorporās per charitatē vnit et imagini sue bonitatis silem efficit. j. Corin. x. Unum corpus multi sumꝰ qui de vno pane pticipamus. Itē. xij. vos estis corpꝰ xp̄i et mēbra de membro Qꝫ vere māducādo corpꝰ xp̄i non in nobis: sȝ nos in illo ꝯuertimur triplici silitudine pbatur. Prima sumitur de virtute amoris nostri. Hec est. n. vis amoris trāsformari cor amātis in amatū. i. amati fortune psꝑe et aduerse assimilari. Hugo Ea vis amoris est vt talē te esse necesse sit quale. s. qd̄ amas. et cui per affectū coniungeris in illiꝰ similitudinē ipsa quodāmodo dilectiōis societate trāsformaris. Cant. 8. Pone me vt signaculū super cor tuū. sup cor tanq̄ȝ sup cerā calidā puraȝ et mollē aptā suscipere imp̄ssam imaginē. Sup cor ergo calidū amore dei: purū mundicia sui: molle pietate. primi corpꝰ xp̄i vt sigillū ponitꝰ non vt ip̄ȝ qd̄ imutabile est in nos mutetꝰ sed nos in imaginē bonitatis eius trāsmutemur. Scd̄a similitudo ad idē sumitur de virtute rei maioris. Naȝ si gutta aque in magnuȝ vas vini fundatur virtute multitudinis vini aqua ex toto in illud mutatur. Sed virtus dn̄i et corpis ineffabilis est magnitudinis et nos multū exigui respectu illiꝰ. p̄s. Magnꝰ dn̄s ⁊c. Item. Substantia mea tanq̄ȝ nihiluȝ ante te. Isa. 40. Ecce gentes q̄si stilla situle. Magnitudo itaqꝫ virtutis ⁊ dulcedinis xp̄i. infusa exiguo et humili cordi nostro vincit illud et a se deficere faciens in illam ꝯuertit vt iam non mūdanis hoibus non nobisipsis. sed xp̄o in volūtate sermone bona ꝯuersatiōe: siles simꝰ. p̄s. Defecit in salutare tuū aīa mea. Tertia silitudo ad idē sumitur de virtute rami arboris. Hec est eni ꝓprietas surculi bone arboris si trūco inseratꝰ etiā siluestri ꝙ naturali virtute p̄ualens illiꝰ amaritudineȝ in suam dulcedinē ⁊ nobilitateȝ ꝯuertit ⁊ silem sibi bonū fructū pferre facit. Sic corpꝰ xp̄i nobis insitū defectꝰ nr̄os euacuat ⁊ in suā nos bonitatē trahit vt q̄les ipse frondes flores ⁊ fructꝰ iudicie sūt tales ⁊ nos p eū faciamꝰ. Hinc spūssctūs dicit. eze. 17. Sumā de medulla cedri sublimis ⁊ de vertice ramoꝝ eiꝰ ⁊ plātabo in mōtē excelsuȝ ⁊ erūpet in germē ⁊ faciet fructū. Cedrꝰ sublimis est deus

p.tuer. rami eminētiores antiq pr̄es. vter ramo-
rū beata v̄go. medulla cedri eterna dei sapia. ps
de ramoꝝ vertice caro sumpta de v̄gine. Sp̄us
ergo scūs medullā cedri ꝛ ptē de sūmo ramo sum
psit: q: xp̄i incarnationē fecit ꝛ hūc q̄si surculū no-
bilissimū plātat in mōtē excelsū cā fidelib⁹ a ter
renis desiderijs ad celestia eleuatis dn̄ici corpo
ris tribuit sacr̄m. Hinc fruct⁹ erupit. q: cor fide-
le ppria amaritudine relicta vicioꝝ: v̄tute corp̄s
dn̄i siles xp̄o sp̄uales frondes flores fruct⁹ v̄tutū
ꝛ bonoꝝ opeꝝ facit. Hinc dictū est augustino. Ci
bus sum grandiū. Cant. 2. Trahe me post te. me
scʒ mutādo in te violētia mee dilectiōis. magni-
tudine tue dilectiōis v̄tute firme insertiōis vt nō
maneat in me radix amaritudinis: sʒ p̄ualeat ope
rādo in me virt⁹ ꝛ dulcedo tue bōitatis. Gal. 6.
Uiuo ego iam non ego ꝛc̄.

¶ De. xij. effectib⁹ siue fructib⁹ corp̄is xp̄i cōtra
xij. languores ꝛ p̄mo de q̄ttuor p̄rimis.

CA. XXI.

Uenite comedite ꝛc̄. thema sp̄ale. p̄r meus
vsqʒ mō opatur ꝛc̄. Jo. 5. Aliud. Altissim⁹
de terra medicinam plasmauit. Eccl'. 38.
Thema ppriū. Bn̄dict⁹ fruct⁹ ventris tui. Luc.
i. Ascendā in palmā. i. in crucē ꝛ apphēdā fructus
eius. Cant. 7. Sextū p̄ncipal'r circa sacr̄m dn̄ici
corpis notādū est effect⁹ bonitas sue siue virt⁹ spi
ritualis. Nam q: parētes p̄mi p̄cepti a deo po-
mi gustū corrupti multas infudere miserias suo
generi necessariū fuit medicamēto saluatoris mi
serijs subueniri. Circa qd̄ sciendū q̄ nostre mise-
rie sunt tres generales. s. vincula culpe. defectus
gratie. mortis plage. De primo ps̄. Funes pec-
catoꝝ circūplexi sunt me. scd̄o ps̄. in fine. Incuruia
t'sum multo vinculo ferri. i. peccati. De scd̄o ps̄.
Jmpfectū meū viderunt ꝛc̄. Jtē aīa mea sicut ter
ra sine aqua tibi. i. sterilis sine fluentis gratiarū
ꝛ germine v̄tutū. De tertio ps̄. Circūdederunt
me dolores mortis. Jtē amoue a me plagas tuas
Job. 16. Jnimic⁹ me⁹ irruit in me quasi gigas con
cidit me vulnere sup vuln⁹. Jn q̄libet istarū triū
miseriarū generalia intelligūtur q̄ttuor mala spe
cialia quasi. xij. languores sp̄ales ad quos curan-
dos ordinātur. xij. dn̄ici corpis effect⁹ siue fruct⁹
Apoc. 22. Ostēdit mihi angel⁹ lignū vite afferens
fruct⁹. xij. p singulos mēses. i. ad curādos nostros
xij. defect⁹ siue lāguores. ps̄. Bn̄dic aīa mea dn̄o
qui ppiciat oīb⁹ iniquitatib⁹ tuis ꝛc̄. Prima q̄t-
tuor mala nostra siue lāguores sūt q̄si vincula cul-
pe quib⁹ stringūtur aīe. s. demonis tēptatio. fomi
tis repugnatio. cordis macula. creatoris offensa.
Cōtra hec valet fruct⁹ v̄ginis. s. corp⁹ saluatoris.
De p̄mo lāguore. Ad ep̄h. 6. Induite vos arma-
turā dei vt possitis stare aduersus insidias diabo
li. Eccl'. 11. Multe sunt insidie dolosi. s. de diuer-
sis vitijs. ꝛ multis modis tēptat. i. pe. 5. Uigila-
te q: aduersari⁹ vester ꝛc̄. Glo. Circuit tanq̄ ho-
stis clausos obsidēs muros explorat an sit aliqua
ps muroꝝ min⁹ stabilis cui⁹ aditu ad interiora pe-
netret. Offert oculis formas illicitas ꝛ faciles vo
lūtates vt visu destruat castitatē: aures p canora
tēptat vt xp̄ianū molliat rigorē: linguā cōuicio p-
uocat: man⁹ iniurijs lascēti b⁹ ad cedē istigat: ho-
nores terrenos pmittit vt celestes adimat. ps̄. p
secut⁹ est inimic⁹ aiaʒ meā. De scd̄o. Gal. 5. Ca-
ro cōcupiscit aduersus sp̄ūʒ. Ad Ro. 7. Uideo ali
am legē i mēbris meis repugnātē legi mētis mee
Aug. Uideo aliā legē. i. fomitē peccati in mēbris
meis. vt in oculo ad ɔcupiscēdū. in lingua ad ma
ledicēdū. in manu ad malefaciēdū ꝛ sic de alijs.
repugnātē legi mētis mee. i. legi dei. De tertio.
Jhere. 2. Si laueris te intro tn̄ maculata es in ini
quitatib⁹ tuis corā me. puer. 20. Quis pōt dicere
mūdū est cor meū pur⁹ sūʒ a peccato. Eccl'. 7. Nō
est hō iust⁹ in terra q faciat bonū ꝛ nō peccet. De
q̄rto Deuter. 9. Memēto ne obliuiscaris quō ad
iracūdiā puocaueris dn̄m deū tuum. Et quanto
maior culpa tanto maior cōtra peccatorē ira di-
uina. Zach. i. Ego iratus sum parū. ipsi aūt adiu-
uerūt in malū. Aug. Justicia dei nō sinit eē dede-
cus culpe sine decorē vindicte. Cōtra hec q̄ttuor
mala ordinātur q̄ttuor dn̄ici corpis fruct⁹ p̄rimi
qui nos liberāt a vinculis culpe. demoneʒ fugat
fomitē refrigerat. maculā cordis mūdat. irā dei
placat. De primo fructu. Tob. 6. Si cordis ptieu
lā sup carbones posueris fum⁹ ei⁹ extricat oē gen⁹
demonū. Numē in quo pisces sūt significat mun-
dū oēs pisces ei⁹ diuersa genera hoīuʒ. Piscis il-
le magn⁹ gentē iudeoꝝ. cor piscis q̄si mēbꝝ nobi
lissimū ꝛ ex quo vita pcedit beatā virginē. ptieu-
la cordis significat corp⁹ de v̄gine sūptū saluatoris
Hoc dʒ sup carbones pōi. i. fidelib⁹ accensis igne
amoris donari. tūc fum⁹ ei⁹. i. v̄tus sp̄ualis fugat
tēptatiōes demonū. ps̄. Exurgat de⁹ ꝛ dissipent
inimici eius ꝛc̄. De scd̄o fructu. ps̄. Selmō mōs
dei mōs pinguis. Mons dei est xp̄s. selmō iter-
ptat vmbra. Xp̄s igit est vmbra nr̄i refrigerij q:
vt dicit glo. de corpe xp̄i manat vmbra grē q̄ no-
bis defensaculū est ɔtra incētiua vicioꝝ ꝛ carnal
ɔcupie. Un̄ dei dn̄i est virgini beate virt⁹ altissimi
obūbrabit tibi. i. vmbrā faciet tibi. Umbra eniʒ
fit de corpe ꝛ lumine. Lumē est v̄bū dei corp⁹ ca-
ro xp̄i. Accessit lumē corpi. i. v̄bū carni. Uerbum
enī caro factū est. Dū ergo fidelis corp⁹ xp̄i sumit
sp̄uale refrigeriū percipit q̄si de vmbra grē q̄ ō ipo
fluit. Osee. 14. Ego q̄si ros ꝛ israel germinabit q̄si
liliū. De tertio fructu. Jsa. 6. Uolauit ad me vn⁹
de seraphin ꝛ in manu ei⁹ calcul⁹ quē forcipe tulit
de altari ꝛ dixit. Ecce tetigi h̄ labia tua ꝛ auferet
iniqtas. ꝛ pctm̄ tuuʒ mūdabit. Lapis iste p̄cessus

sumptꝰ de altari significat corpꝰ xp̄i ⁊ dum eo cordis tangit̄ pectꝰ veniale mūdat. Greg. Dn̄s dedit nobis sacr̄m salutꝫ vt qui quotidie peccamꝰ ⁊ ille iam mori ꝓ peccato nō pōt ꝑ hoc remissionē ꝯsequamur. De q̄rto fructu ꝓuer. 21. Munꝰ absconditū extinguit iras. Leuit. 2. Si de craticula fuerit oblatio simila ꝯspsa oleo tollet memoriale de ipso et adolebit sup altare in odorem suauitatꝭ dn̄o. Panis in craticula coctꝰ ⁊ oblatꝰ ⁊ aspsus oleo xp̄s est in cruce ꝓ nobis passus et totꝰ vnctus sp̄ūscō. Huiꝰ sacrificii memoriale est hostia q̄ offert in memoriā passiōis dn̄ice. Hec debꝫ sup altari adoleri. i. accēdi: q: in corde fideli cū feruore desiderii ⁊ deuotiōis suscipi. Hic odor suauitatis est dn̄o. i. tam grata deo vt ob eiꝰ grām remittat iram suam ⁊ nos sibi reconciliet ⁊ ad eternā pacē perducat amen.

¶ De quattuor fructibꝰ secūdis. CA. XXII.

Venite comedite ⁊c̄. Scd̄a quattuor mala nostra siue lāguores sūt q̄ttuor: defectꝰ grē quibꝰ multe laborāt aīe. s. defectꝰ in cognitione sui. in dilectiōe pximi. in sapore sp̄uali. i cōsumatiōe boni. Cōtra hec valet fructꝰ ventris v̄ginis corpꝰ saluatoris. De p̄mo languore. Gen̄. 1. Tenebre erāt sup faciē abissi. Quia ab āntiquo cor hois obuolutū fuit ignorantia sui. Ihere. 14. Prauū est cor hois ⁊ inscrutabile. Quis cognoscet illō. p̄s. Delicta quis intelligit ⁊c̄. vsqꝫ seruo tuo qbꝰ scꝫ vel alios peccare feci vel alioꝝ peccatis consensi. Matth. 7. Quid vides festucā in oculo fratris tui ⁊ trabē in oculo tuo nō vides. De secūdo Mat. 23. Qm̄ supabūdauit iniquitas refrigescit charitas multoꝝ. Eccl. 44. Frigidꝰ ventꝰ aquilo flauit ⁊ gelauit cristallꝰ ex aqua. Defectꝰ amoris pbat ab exterioribꝰ signis. 1. Jo. 3. Qui habuerit substātiā huiꝰ mūdi ⁊ viderit fratrē suū necessitatē paciētē ⁊ clauserit viscera sua quō charitas manet in eo. Ihere. 9. Unusqsqꝫ a pximo suo se custodiat ⁊ in oī fratre suo nō habeat fiduciā: q: ois frater supplātās supplātabit ⁊ ois amicꝰ fraudulenter incedet ⁊ vir fratrē deridebat ⁊ veritatē non loq̄tur. Prouerb. 20. Pōdꝰ ⁊ pondꝰ mensura ⁊ mēsura vtrūqꝫ abhoīabile est apud deum. Glo. Diuersum pondꝰ ⁊ diuersaꝫ mēsurā hꝫ in domo sua vt aliter sibi aliter pximo metiat. qui i suis semper actibꝰ que laudētur in pximi. q̄ vituparat q̄rit Sed q in tp̄alibꝰ sibi maiorē. pximo minorē mēsurā dare studet q: defectū dilectiōis habet deo displicet. Similiter est de eo qui malo verbo vl facto pximū ꝯtristat ledit vel dānificat. De tercio Iher. 31. Ois q comederit vuā acerbā obstupescēt dentes eiꝰ. Greg. Quid est vua acerba nisi petm̄. Una qppe acerba est fructꝰ aīi tp̄s. Quisquis enī p̄ns vite delectatiōibꝰ saciari ꝯsiderat q̄si fructꝰ aīi tp̄s comedere festinat. Sed q vuam acerbā comedit dentes eiꝰ obstupescūt. q: q p̄s vite ⁊ mūdi delectatiōibꝰ pascit. interni sensus eiꝰ ligant̄ vt iā sp̄ualia sapere nequeant. Hoc figuratū est. Numeri. 11. In populo israhel q in egypto carnibꝰ cum allio ⁊ cepis saciatꝰ fuerat ⁊ postea i deserto talia ꝯcupiscēs. panē celestē. s. māna dulcissimū cū nausea respuebat. 1. ad Corin. 2. Anialis homo nō ꝑcipit ea que sūt dei. Aug. Anialis dicit̄ carnalꝭ hō qui fertur dissoluta lasciuia sic sue. De quarto. Gal. 3. Sic stulti facti estis vt cum sp̄itu ceperitis nūc carne ꝯsumamini. Prouerb. 2. Relinquūt iter rectū ⁊ ambulāt per vias tenebrosas. Luc. 8. Qui supra petrā hii sūt qui cū audiunt verbū cū gaudio suscipiūt. sed radicē nō hn̄t. s. stabilitatē firme volūtatꝭ: q: ad tp̄s credūt ⁊c̄. Can. 7. Mane surgamꝰ ⁊ videamus si floruit vinea si flores fructū pariunt. Glo. Non est intuēdū si vinea floret sed si flores ad ptū fructuū ꝯualescūt: q: scꝫ nō est mirū si quis bona inchoat: sed valde mirabile ē si intētiōe bōa i bono ope pseuerat. Cōtra hoc q̄ttuor mala ordināt q̄ttuor scd̄i fructꝰ corporis dn̄i qui nos hic in grā pficiūt. Intellectū enim ad se cognoscēdū illuminat. volūtatē siue affectū in dilectiōe dei inflāmat. memoriā sp̄uali dulcedine delectat. totū hoīem in bono ꝯfirmat. De p̄mo fructu. ꝓuer. 14. Comede fili mi mel: q: bonum est. Mel est sapia dei increata in cibū dulcem nob p̄parata. Hoc bonū est ad sp̄ualē medicinā. q: illuminat mentē. 1. Reg. 14. Uidistis q: illuminati sūt oculi mei eo q gustauerim paululū de melle. Isa. 7. Butirum et mel mādicabit ois q relictꝰ fuerit vt sciat reprobare malū ⁊ eligere bonū. p̄s Dn̄s illuminatio mea. Accedite ad eū ⁊ illuminamini. s. ad cognitionē vestri. De scd̄o fructu dicitur. Isa. 6. q angelꝰ tulit calculū de altari ⁊ tetigit os Isaie calculꝰ est carbūculꝰ sic dictꝰ. q: ignitus vt carbo ⁊ significat corpꝰ dn̄i de altari sumptum ⁊ charitate inflāmatū: q: accēdit amore corda fideliū. De tertio. p̄s. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ⁊c̄. Eccl. 49. Memoria iosie in ꝯpositiōe odoris facta opus pigmētarii in oī ore q̄si mel indulcabitur. Josias qui interptat fortitudo dn̄i. significat xp̄m dicit glo. Memoria xp̄i. i. sacr̄m corporis eiꝰ qđ in memoriā sui iussit ꝯsecrari opꝰ est odoriferū veri pigmētarii. i. sp̄ūsci. qui illud cōposuit de p̄ciosissimis spēbꝰ. s. d carne virginali ⁊ sapia dei Hic q̄si mel in ore cordis indulcorat si virtꝰ eius in salutē hūani generis pie cogitat. Can. 2. Sub umbra illiꝰ quē desiderabā sedi. Primo fidelis aīa xp̄m desiderat: esurit spū ⁊ sitit. scd̄o umbram desiderii i spe fructū optinēdi sentit. tertio sedet expectat orat vt se totū ad ipsam reficiēdā ⁊ viuificādā fructꝰ infundat. q̄rto infusam eiꝰ dulcedinē suauiter gustat. Nota. Sed diceret aliqs. Ecce sepiꝰ vt possum me p̄paro corpꝰ dn̄i sumere: sꝫ nihil

sentio solacij spūalis dulcedinis. Rñdeo. Cibus ecclesie fruct⁹ medicina est hoīs. Unde sicut medic⁹ peritus qñqȝ quibusdā dat medicinā dulcē palato corpis. ⁊ qñqȝ nō sic. sed dulcē palato mētis quē Guis non gutturi tñ bene sapit rōni ꝑ eo ꝙ sanam mentē delectat. Sic dñs dat suis fidelib⁹ dulce semper corp⁹. sed dulcedineȝ suam alio modo istis. alio istis ꝑut cuilibet expedire nouit Hinc est ꝙ quidā dulcedinē istaȝ sapiūt ꝑ affectū ⁊ ardentior delectanł deuotiōe. ⁊ alij eandē dulcedinē sapiūt per pium intellectū ⁊ sufficienti reficiūtur vtilitate in eo ꝙ credunt ⁊ intelligūt per hunc cibum sanctū verā vitam optinere. Igitur Guis non sapis dulcedinē dñi primo modo idest per affectū firme deuotionis. sapis tñ scdo modo scȝ per intellectū multe vtilitatꝭ. De primo. Isa. 55. Audite audiētes me ⁊ comedite bonū. Amb. Panis candidissime habēs omne delectamentum ⁊ omnis saporis suauitateȝ. qui nos semper reficit comedat cor meum ⁊ dulcedineȝ saporis ꝛc. Panis dulcissime sana pa. ꝛc. vt sentiat suauitatē amoris tui. sana illud ꝛc. De scdo est illud fruct⁹ eius dulcis gutturi meo. i. pie ⁊ fideli mēti que credit et intelligit hunc cibū sanctū sibi eē vtilissimū. Glo. Dulcis fruct⁹ gutturi cordis. qꝛ in eo intelligit eām vite dum etiā corpaliter pcipit. Hec dulcedo valet cōtra tria mala que sunt ī mūdo. Require supra sermone. 19. Postmodum de q̄rto fructu: ps. Panis cor hoīs cōfirmet. qꝛ scilicet corp⁹ xpi fideles suos in bona vita cōfirmat ⁊ cōfortat finaliter. 3. Reg. 19. Comedit helyas panem quē angel⁹ ministrauit ꝛc. Oreb interp̄tał mensa. Mons ergo iste est mons mense dei ⁊ significat sacietatē celestis glorie. panis itaqȝ corporis xpi cōfortat nos in vita bona ⁊ bono opere xl. diebus et noctib⁹. i. toto tpe p̄ntis pnie vsqȝ ad montē et mensam dei. i. quousqȝ veniam⁹ ad altitudinē securitatis ⁊ sacietatē dulcedinis eterne glorie. De his q̄ttuor fructib⁹ simul ꝑ figurā dicitur. 4. Reg. 4. Helizeus incubuit sup puerū posuitqȝ os suū super os ei⁹ ⁊ oculos sup oculos eius ⁊ manus sup man⁹ eius et calefacta est caro pueri. Per puerū fidelis aīa per helizeū dñs significat qui sicut sigillā cere. sic se coniūgit aīe. oculos suos sup oculos ei⁹ ponit. qꝛ itellectū illuminat carnē calefacit. qꝛ affectū charitate inflāmat os sup os ponit. qꝛ gustū memorie dulcedine spūali delectat. man⁹ sup man⁹ ponit: qꝛ in bono ope vsqȝ ī finem cōseruat: ⁊ sic totū hoīeȝ pficit vt ad vitam eternam perducat amen.

¶ De q̄ttuor fructib⁹ tertijs. CA. XXIII.

Uenite comedite. vel similia de effectu. Tertia quattuor mala nostra siue langores sunt quasi mortis plage quib⁹ multe grauātur aīe. s. debitū mortis eterne. deflux⁹ bone vite. exiliū mūdane miserie. incineratio corpalis materie. Contra hec valet fructus virginis corpus saluatoris. De primo languore. Ad Roma. 6. Ego carnalis venūdatus sum sub peccato. primi eñi parentes vendiderunt se ⁊ suam progeniem ad perpetuā seruitutem diaboli quod est ad eternam mortem pro modica delectatiōe peccati. Gene. 2. De ligno scientie boni ⁊ mali ne comedas. In quacūqȝ eñi die comederis. ex ea morte morieris idest te ⁊ posteritatem tuam ad eternam mortē obligabis. Ad Roma. 6. Per vnuȝ hoīem peccatū in hūc mundū intrauit ⁊ per peccatum mors. Mors idest certitudo mortis temporalis ⁊ debitū eterne mortis nisi subueniret redemptio saluatoris. Ephe. 2. Eramus natura filij ire sicut ⁊ ceteri debitores eterne mortis. De secundo. psalmus. Dies mei sicut vmbra declinauerunt. Item. Saluuȝ me fac dōmine quoniā defecit sanctus. Gene. 44. Dies peregrinationis mee. c. xxx. annorum sunt parui ⁊ mali ⁊ non peruenerūt ad dies patrum meorum. Item Gene. 6. Sensus ⁊ cogitatio humani cordis ad maluȝ prona sunt ab adolescētia sua. De tertio. Gene. 3. Emisit domin⁹ adam de paradiso voluptatis vt oparetur terram. ps. Heu mihi quia incolatus meus ꝛc. Ad hebre. xj. Iuxta fidem defuncti sunt omnes nō acceptis repromissionib⁹. sed alonge eas aspicientes ⁊ salutātes ⁊ confitentes quia peregrini ⁊ hospites sunt super terram. Qui enim hoc dicunt significant se patriā inquirere ⁊ siquidem illius meminissent de qua exierunt habebant vtiqȝ tempus reuertendi. Nunc autē appetunt meliorem idest celestem. Hinc flens canit ecclesia. Salue regina misericordie. Glo. super canonicam iacobi. Ne indignemini si mali in mūdo florent si vos patimini. quia nō est xpiane dignitatis in temporalib⁹ exaltari: sed deprimi potius. Mali enim nihil habent in celo. vos nihil in mūdo. Unde spe illius boni ad quod tenditis quicqd in via contingat gaudere debetis. De quarto. Genesis. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuertaris in terrā de qua assumptus es: quia puluis es: ⁊ in puluerem reuerteris. Iob. 4. Memento queso ꝙ sicut lutum feceris me. Eccl. 14. Omnis caro fenum ⁊ sicut folium in arbore viridi. Glosa. Sicut fenum in terra ⁊ foliuȝ in arbore crescit virescit marcescit arescit ⁊ deijcitur ita caro nostra. Cōtra hec quattuor mala ordinantur quattuor circumstantie fructus dominici corporis que saluant nos a plagis mortis. Ab eterna enim morte liberat. merita bone vite multiplicat. ad patriā vite deducit ad eternā vitam corp⁹ resuscitat. De primo fructu. Io. 6. Ego sum panis vite pies nñ mādu caue rūt

mãna et mortui sunt. Hic est panis de celo descendens ut si qs ex ipo mãducauerit nõ morietur: qr s. nõ solum ab eterna morte qui est in inferno sed etiam ab illa que fuit in limbo virtute corporis xpi liberatur. Et insuper hec breuis mors corporis in vitã eternã que ẽ i celo eidẽ omutatur. Osee. 13. De manu mortis liberabo populum meum. de secundo fructu. Jo. 6. Panis quam ego dabo caro mea est p mundi vita: qr p multiplicãdis meritis bone vite. Sicut. n. puer paruulus p cibuz corporalẽ crescit magnitudine robore: et decore: sic fidelis p cibum spũalem pficit meritis bone vite. Joã. x. Ego sum pastor bonus: et infra. Ego veni vt vitã habeãt et habundãtius habeãt. ps. Multiplicabis in aĩa mea virtutẽ. Joã. 14. Qui manet in me et ego in eo rc. de tertio fructu. Joã. 6. Ego sum panis viuus rc. i. deducam eũ de exilio presentis miserie ad celuz. Ambrosius. Dominici corporis figura precessit quãdo dñs in deserto patribus mãna pluit: qr sicut ille panis populum per desertũ ad terram pmissionis duxit. hec esca celestis fideles huius seculi desertũ transeuntes in celum subuehit. Unde recte viaticuz appellatur: qr in via reficiens in patriam vsqz perducit. Hiere. 12. Reducam virũ ad hereditatez suam. puerb. 3. Lignum vite est his qui apprehenderint eam. Glo. Sicut in paradiso fuit lignum vite: ita per sapientiã dei que est christus viuificatur eccl'a cuius nunc sacramẽto corporis et sanguinis vite eterne accepit pign⁹. Si ergo corpus xpi sumptũ pignus est vite eterne: et pignus nõ dimittitur donec id p quo impignoratur accipitur pfecto per hoc ad vitam eternã perducimur. de quarto fructu. Jo. 6. Qui manducat carnẽ meaz et bibit meũ rc. vsqz in nouissimo die. Veruz .n. hominẽ resuscitabit. pme Corinth. 15. Sicut per vnuz hominẽ mors. s. olim ita per vnum hominem. s. xpm resurrectio mortuorum. Sed h val de dissimilis. vnde sequitur. Omnes quidem resurgemus: sed nõ omẽs imutabimur. Ad roma. 14. Omnes stabimus ante tribunal xpi rc. pme Corin. 15. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal xpi: vt referat vnusquisqz ppria corporis: put gessit siue bonum siue malũ sed nõ oẽs imutabimur: qr soli electi pp̃ter corporis christi participationem. s. sacramẽtalẽ vl' spũalem surgent sole pulchriores: reprobi vero resurgent infirmi et deformes. Danielis. xij. Qui dormiunt in terre puluere euigilabunt alij in vitam eternam qui et fulgebunt quasi splendor firmamenti et alij in opprobrium: vt vidãt semp: quos. s. vt dicitur. ysa. 13. Tortiones et dolores vt perturientes tenebunt: et facies combuste vultus eorum. Quale semen est quod cadit in terra talis fructus surgit de terra: Similiter qualis est vita tua dũ morieris talis erit tempore suo resurrectio tua. seminatur zizania et surgit ex ea deformis et odibilis herba: seminatur triticum resurgit frumẽtum pulchrum. Hec figurata sunt Genesis. 41. in somno regis. Septẽ spice pullulabant in culmo vno plene atqz pulcherrime et septẽ alie de stipla oriebantur tenues et percusse vredine id est vento vrente qui. s. eas infirmauit et denigrauit. Septez spice deformes signant oẽs reprobos cum magna deformitate in iudicio apparentes: septem pulcherrime oẽs electos cum gloriosis corporibus resurgentes. de pmo. Naum. 3. Ecce ego ad te malefica id est vniuersitas dãnatorum dicit dominus: et reuelabo pudẽda tua in facie tua: et ostẽdam genti nuditatem tuã et regibus ignominiaz tuam. de secundo. Phil. 3. Saluatorem expectamus rc. pme Corin. 15. Seminatur corpus corruptibile surget incorruptibile: seminatur in infirmitate surget in gloria: seminatur corpus animale surget spũale: seminatur in ignobilitate surget i gloria. Amen.

¶ De tribus effectibus principalibus. CA. XXIIII.

Venite comedite rc. vel alia similia de effectu vl' fructu. Sacrosanctum corp⁹ domini tres habet effectus pncipales. Primus est peccatorũ destructio. Secundus bonorũ spiritualium largitio vel augmentatio. Tertius animarũ confortatio vel vite eterne collatio. de primo Daniel. 2. Uidebam donec abscissus ẽ de monte lapis sine manibus et percussit statuaz id est figmenta peccatorũ et cõminuit eam. Joan. 3. In hoc apparuit filius dei vt dissoluat opera diaboli: de secundo. puerbiorũ. xij. Qui bonus ẽ hauriet sibi gratiam a domino: qr ipse fons tot⁹ gratie. Ecclesiastici. 24. In me omnis gratia vite est vsqz ad me omnes. de tertio. ps. Panis cor hominis confirmet. Gen. 18. Ponam buccellam panis et confortate cor vestrum. ¶ Primus effectus pncipalis corporis xpi est destructio peccatorum: et hoc ad tria. ad dealbandum maculam cordis ad mitigandum stimuluz carnis ad resistendum cogitationibus prauis. de pmo. ps. Niue dealbabuntur in selmon. Selmon mons dei est et interpretatur vmbra: et sicut dicit glosa. Corpus christi significat: qr sicut vmbra fit de lumine et corpore: ita in corpore xpi est lumen diuinitatis et caro humanitatis. In hoc monte vmbroso super niuem dealbabuntur fideles: qr virtute corporis christi incomparabiliter a macula peccatorum emundãtur. ysaye. 43. Ego suz ipse qui deleo iniquitates tuas propter me. de secundo. Exodi. 16. Mane ros iacuit in similitudinẽ pruine super terram. Glosa: Panis celestis in similitudinez roris Et pruine semper apparebat

quia corpus xp̄i a feruore peccatoꝝ refrigerat p̄s
In dn̄aris potestati maris: mare significat mul
tas miserias hoīs motus fluctuū stimulū carnis.
De tercio. Can. p̄mo. fasciculus mirre dilectus
meus mihi. Mirra seruat corp̄a a vermib⁹ in-
corrupta. sic corpus xp̄i corda fideliū a prauis co
gitationib⁹ illesa: q: cum dilectū dn̄m suscipim⁹
sꝫ fasciculū mirre. i. amaritudinē passionis eius
pia mente cogitamus vermes malaꝝ cogitatio
num a nobis repellim⁹. ¶ Scd̄us effectus prin
cipalis est bonoꝝ spūalium augmētatio. Et hoc
ad tria. ad decorem castitatis. ad feruorē carita-
tis. ad saporem suauitatis. De p̄mo Dan̄. 1. Ap-
paruerunt vultus eorum meliores p̄e oīb⁹ pue-
ris qui vescebātur cibo regio. Glosa. Vult⁹ eoꝝ
quos panis saciabat qui de celo descendit appa-
ruerunt meliores decore scꝫ castitatis. Vñ ⁊ pue
ri illi casti fuerunt. Can. 7. Quā pulchra es ⁊ de-
cora carissima in delicijs. Sicut eni bonum nu-
trimētū multū facit ad decorē corpis. sic delicie
cibi spūalis ad pulchritudinē castitatis. Eze. 16.
Similā ⁊ mel ⁊ oleum comedisti ⁊ decora facta
es vehemēter. De secūdo. Eccl. 32. Gemmula
carbunculi in ornamēto auri. Glosa. Ardentiū
gēmarū principatum tenet carbūculus sic dictus
q: ignit⁹ vt carbo. Significat autē corpus xp̄i qd̄
cor accipiētis ⁊ ornat castitate ⁊ inflāmat charita
te p̄s. Ignis a facie ei⁹ exarsit carbones ⁊c̄. Hinc
4. regū. 4. helyzeus incūbēs incuruauit se super
pueꝝ ⁊ calefacta est caro pueri. De tercio Geñ.
49. Aser pinguis panis p̄bens delicias regibus
Sap̄. 16. Angeloꝝ esca nutriuisti populum tuum
⁊ panē de celo p̄stitisti illis oē delectamētū in se
hītem ⁊ oīs saporis suauitatē. Substātiā eni tuā
⁊ dulcedinē quaꝫ in filios habes ostēdebas. Can.
5. Comedi fauū cum melle meo idest dulcedinē
carnis xp̄i cum dulcedine diuinitatis bibi vinuꝫ
cum lacte meo idest dulcedinē sanguinis xp̄i cuꝫ
dulcedine spūalis ꝯsolationis. Tercius effectus
principalis est aīarum ꝯfortatio ⁊ hoc ad tria. ad
debellandū demonia. ad sustinēduꝫ aduersa. ad
operanduꝫ bona. De p̄mo. j. regū. 30. Inuenerūt
viri dauid virum egiptium in agro ⁊ adduxerūt
euꝫ ad dauid. Dederūtq̄ ei panē vt comederet
⁊ refocillatus est ⁊ adduxit dauid ad latrūculos ⁊
pcussit eos. Vir egiptius significat peccatorē quē
p̄dicatores adducunt ad xp̄m per ꝯuersioneꝫ qui
pane dn̄ici corpis confortat⁹ fit dux exercitus xp̄i
ad debellādos demones. Eph. 6. Cōfortamini ī
dn̄o ⁊ in potētia virtutis eius vt possitis stare ad
uersus insidias diaboli. j. regum. 7. factū est aūt
cum offerret samuel agnum in holocaustuꝫ exter
ruit dn̄s philisteum ⁊ cesi sunt a filiis israhel. De se
cūdo. 3. regū. 22. Mitte virum istum in carcereꝫ
⁊ sustenta eum pane tribulationis. In carcerē mit
titur qui ī hoc mūdo aduersa patitur. Panis tri-
bulationis quo sustētat est panis vite eterne quo
ad sustinēda aduersa ꝯfortatur. Actuū. 27. dicit
apostolus exītibus in periculo maris. Rogo vos
accipere cibū pro salute vestra ⁊ oēs sūpserunt ci-
bum cōfortati ⁊ aīequiores facti sunt. Ad phil. 4.
Oīa possum in eo qui me ꝯfortat. De tercio pro-
uer. vltimo. Mulier fortis de nocte sur. deditq̄
p̄dam domesticis ⁊ cibaria ancillis suis. Mulier fortꝭ
est ecclesia de gentibus. Hec de nocte surrexit q:
per auditum verbi de tenebris peccatorum ad
xp̄m se cōuertit. Predam domesticis ⁊ cibaria
ancillis dedit q: sacramēta iudee misa que susci
pere noluit hec cum omni desiderio rapuit ⁊ de
cis familiaꝫ suam idest fideles pauit. Et hoc vt
eos ad tria bōa ꝯfortaret. ad opa misericordiaꝝ
ad lucrū aīarum ad emptionē celestium diuitia-
rum. Unde sequit post predictū cibum ꝯsidera-
uit agrum ⁊ emit euꝫ de fructu manuū suarū plā-
tauit vineam. Primū notat per fructū manuuꝫ
scd̄m per plantationē vinee. terciuꝫ per emptuꝫ
agrum. Primo ꝯfortamur cibo dn̄i ad opus bo
num. Eccl. 33. Cibaria ⁊ virga ⁊ onus azino. pa-
nis ⁊ disciplina ⁊ opus seruo. Sicut pabulū con-
fortat asinū ad onera portanda sic panis celestis
seruuꝫ dei ad opa bona perficienda. Scd̄e thi. 1.
Gratias ago ei qui me cōfortat in xp̄o iesu. Qui
eni vere considerat in hoc sacramēto imensaꝫ cir
ca se dei liberalitatē valde cōfortat eum ad p̄xi-
mi pietatē. Secūdo confortamur ad lucrum aīa
rum ibidem vas electiōis est mihi iste ⁊c̄. nomē
meū scꝫ iesum xp̄m quasi celeste oleū ad sanitateꝫ
aīarum. Can. 1. oleum effusum nomen tuum de
corde xp̄i pleno fluit oleum gratie ad saluteꝫ aīe.
Tercio cōfortamur ad emptionē bonoꝝ celestiū
Hinc supra dictuꝫ ē q̄ mulier fortis post cibū cō-
siderauit agrum ⁊ emit eum virtutib⁹ scꝫ ⁊ bonis
opibus. Hier. 32. Agri precio emētur ⁊ scribētur
in li. ⁊ imprimet signuꝫ ⁊ testis adhibebit. Agri
celestis hereditatis emētur pecunia virtutū ⁊ bo
noꝝ operū. ⁊ scribent tam agri q̄ꝫ emptores in li-
bro vite ⁊ imprimet in corde emptoris signuꝫ. s.
crucis xp̄i ⁊ lumē imaginis dei pro certo pignore
⁊ adhibebit testis q: in die iudicij coram oīb⁹ te
stis erit dn̄s q̄ vere emisti regnum celoꝝ precio
bonoꝝ operuꝫ. Uel tercius effectus principalis
dici pōt vite eterne collatio. Jo. 6. Si quis man
ducauerit ex hoc pane viuet ineternum. Et hoc ī
tribus. In oīum deliciarum p̄paratione. in oīuꝫ
desiderioꝝ impletione. in oīum bonoꝝ secura ⁊
eterna fruitiōe. Require hoc in sermōe. x. in fine

¶ De effectibus corpꝭ xp̄i sumptis ex tribus ei⁹
vocabulis. CA. XXV.

V Enite comedite ⁊c̄. vel alia vt supra. vl̄
similia de effectu vel de noībus corporis

p̄i. Effectus dñici corpis pñt sumi ex trib⁹ noib⁹ que solent eidē ascribi. Noiatur eni qñq3 ver⁹ pa nis. qñq3 sacr̄m altaris. qñq3 sacr̄m charitat̄. De p̄mo Jo. 6. Pater meus dat vobis de celo panē veꝛ. de scdo malach. 3. Placebit dño sacrificiū iu da ⁊ ihr̄l3. de tcio. 1. thi. 3. Magnū ē pietat̄ sacr̄3 qd̄ māifestū ē i carne p̄ ptum v̄ginis p̄dicatū est gē tib⁹ a scis aplis creditū ē mūdo. i. p̄cessu3 fidelib⁹ in cibū salut̄. Unde recte dicit̄ sacr̄m charitatis Primo corpus dñi noiatur panis verus. Et fm̄ hoc habet tres effect⁹. Sicut eni panis tria bōa p̄cipue cōfert corpi idest saciat. cōfortat. vitā con seruat. sic panis iste saciat sp̄m ad fastidiū mun di faciendū. cōfortat aīum ad malū culpe deuin cendū. cōseruat vitā ad deum semper laudandū De p̄mo. p̄s. Paupes eius saturabo panib⁹. Cō plēda. Sacia. li dñe familiā tuā munerib⁹ sacris ⁊ hoc ad fastidiū mundi faciēdum. Prouerb. 22. Aīa saturata calcabit fauum. Greg. Gustato spi ritu desipit ois caro. De scdo p̄s. Panis coꝛ hoīs confirmet. ad malū sc3 culpe deuincendū. qꝛ qui carent corroboratōe hui⁹ panis vincūtur a vicijs 4. regum. 25. Rex babilonis ⁊ exercit⁹ ei⁹ obsedit ihr̄lm. ⁊ nō erat panis populo terre ⁊ oēs viri bel latores nocte fugierūt ad ortū regis. i. ad delicias carnis ⁊ ad campestria solitudinis. i. ad viā latā que ducit ad morte3. De tertio Eccl̄. 34. Panis egentium vita pauperis est. Jo. 6. Ego su3 panis viu⁹ qui de celo descēdi. Ego viuo p̄pter p̄rem ⁊ qui māducat me viuet p̄pter me. Et hec est vita ad deum semp laudandū p̄s. Lauda aīa mea do minū ⁊c̄. De hijs supra sermone. 9. Scdo corp⁹ dñi noiatur sacrificiū altaris. ⁊ scd̄3 hoc habet tri plicem effectū. s. in triplici statu fideliu3. i. in hoc mundo. in celo in purgatorio. In statu mūdi pec cata relaxat. in statu purgatorij pena3 alleuiat. in statu celi gloriā augmentat. De p̄mo. s. statu mū di. Leui. 5. Aīa que peccauerit per ignorātiā offe ret arietē imaculatū. s. xp̄m sine quo non fit remis sio. Nihil p̄dest capi. i. austeritatē penitētie im molare nisi studueritis in xp̄i imolatiōe plena3 fi duciam habere. Jo. 1. Ecce agn⁹ dei ecce ⁊c̄. Pa schasius. Licet oīa peccata in baptismo sint dona ta. infirmitas tñ peccati. i. fomes in carne rema net. Et qꝛ ex hoc quotidie labimur saltē in venia libus ideo xp̄us pro nobis quotidie imolatur. vt qui semel moriēdo morte3 deuicit quotidie reci diua delictoꝝ per hec sacramēta relaxet. Ambro. Sicut qd̄ vbiq3 offertur vnū est corp⁹ ita ⁊ vnu3 est sacrificiū xp̄s semel in cruce hostiā pro oībus obtulit. ipsam offerim⁹ ⁊ nunc. sed qd̄ nos agim⁹ recordatio est sacrificij illi⁹ nec causa sue infirmi tatis repetitur. sed nostre qꝛ quotidie peccam⁹. De secūdo. Leui. 17. Dedi vobis sanguinē vt su per altari meo exp ieris pro aīab⁹ vestris. Ji hoc figuratū est q̄ sacrificiū carnis ⁊ sanguinis xp̄i va let aīabus in pena purgatorij. Hic sciendū q̄ tres turme aīarum sunt decedentiū. Prima peccan tiū. scd̄a penitētiū. tertia innocentiū. Primis sa crificiū nō adiuuat. scd̄am pena alleuiat. tertiā si ne pena ad celum subleuat. De primo. 1. regū. 3. Juraui heli q̄ non expietur dom⁹ eius victimis ⁊ munerib⁹ ineternū. Dom⁹ ei⁹. i. eium in pecca tis p̄sistentium. Hieremie. 7. Quia locut⁹ sum ad vos ⁊ non audistis ⁊ vocaui vos ⁊ nō respōdistis p̄ijciam vos a facie mea. i. ab oī bono qd̄ est i ce lo ⁊ in terra. Tu ergo noli orare pro populo3 nec assumas pro eis laudē. i. sacrificium laudis ⁊ nō obsistas mihi qꝛ non exaudiā te. Prouer. 6. Qui adulter est. i. amās ⁊ adherens creature vltra mē sura3 iusticie p̄det aīam suā: qꝛ zelus ⁊ furor viri non p̄cet in die vindicte nec acquiescet cuiusq3 p̄ cib⁹ nec suscipiet p̄ redemptiōe dona plurima q̄ si p̄ciosissimū xp̄i sacrificiū. De scd̄o est illud sup̄ dictū. Dedi vobis sanguinē vt sup altari meo ex pietis p̄ aīab⁹. Sanguinē. i. sacrificiū corpis ⁊ san guinis xp̄i: Sanguis p̄ corpe simul ⁊ sanguine ps pro toto ⁊ qꝛ sanguis in altari non est sine corpore nec corp⁹ sine sanguine: p̄ aīabus. s. que sūt in pur gatorio. Aug. Orōnibus ⁊ elemosinis sancte ec clesie ⁊ sacrificio salutari non est dubiū defuncto rum aīas releuari vt cum eis misericordi⁹ agat̄ a dño. q̄3 eoꝝ peccata meruerūt in hoc mūdo. Za cha. 13. Partes due in terra dispgent̄ ⁊ deficient idest infideles ⁊ mali xp̄iani dānabuntur ⁊ tertia ps relinquet̄ in ea. i. penitētes. Et ducā tertiā pt̄e per ignē. i. aīas penitētiū per purgatoriū ⁊ vram eos sicut vritur argentū ⁊ p̄babo eos sicut p̄batur aurum ipse inuocabit nomē meū ⁊ exaudiā eum. Ipse. s. popul⁹ xp̄ian⁹ in terra relictus inuocabit me orōnibus ⁊ elemosinis ⁊ sacrificio altaris p̄ parte ducta per ignē idest p̄ aīabus que sunt i purgato rio ⁊ exaudiā eum alleuiādo. s. penā illorum ⁊ ab breuiando. De tertio. puer. 31. Mun⁹ abscondi tum extinguit iras. Iras. s. dei. i. penas purgato rij d̄ſtum ad aīas inocētes ⁊ in p̄nti tribulatiōib⁹ ⁊ flagellis satis purgatas. p̄s. Dñe ne i furore tuo ⁊c̄. Qm̄ sagitte tue infixe sunt mihi ⁊c̄. Furor dei ardet in inferno. ira i purgatorio. sagitta siue cor reptio amoris in hoc mūdo. Qui igitur sagittas diuice correptionis patienter portat furorē infer ni ⁊ iram ignis purgatorij duce dño illesus eua det. Isa. 43. Noli timere serue meus cum transie ris per ignem tecum ero ⁊ flumina nō operiēt te Cum ambulaueris in igne non obureris. qꝛ ego saluator tuus. Daniel. 3. Angel⁹ dñi descēdit cū azaria ⁊ socijs eius in fornacē: fecit ignē fornacis quasi vētū roris flantē ⁊ nō tetigit eos oīno ignis neq3 contristauit. Tunc laudabant deu3 dicētes Benedicite dño qui eruit nos de inferno ⁊ eruit nos de medio ardentis flāme. Isa. 55. In letitia egrediemini ⁊ in pace deducemini montes ⁊ col

tes cantabunt coram vobis laudem. De tertio
supnoiato scz ꝙ sacrificium altaris gl'iam beatoꝝ
quodāmō in celo augmentat. Leuit. x. Pectuscu
lum sacrificij qd̓ oblatum est edetis in loco mun
dissimo tu ꝛ filij tui ꝛ filie tecum. Pectusculuz sa
crificij qd̓ optimū ꝛ dulcissimū est de aiali signifi
cat dulcedinē effectus corpis xp̄i inæstimabilem come
ditur in loco mūdissimo. i. inæstimabilem delectat beatos
in celo: q: plurimū gaudent ꝛ cōgratulant in hoc
sacrificio de memoria redēptionis. de aspectu no
stre salutis de āmiratione diuine bōitat. Greg.
eodē momēto rapitur in celum ministerio ange-
loꝝ sociādū corpi xp̄i ꝛ ante oculos sacerdotis in
altari videt. Rapitur. s. corpi xp̄i cōsociandū. i.
ad beatos letificandū. Complēda. Sūpsim᷒ dn̄e
diuina misteria que sicut sanctis tuis ad gloriā
ita nobis ad vitam ꝓficere pficias. Tertio corp᷒
dn̄i noīat sacramentū charitatis. Et sꝫ hoc tres
habet effectus: q: tria maxime bona opatur i no-
bis. s. spūssancti verā pticipationē ipsi᷒ xp̄i certā
inhabitationē. in similitudinē imaginis dei trās
formationē. De primo ps. Et de petra melle sa-
turauit eos: q: fideles sugunt de corpe xp̄i dulce
dinem spūssancti. Sap. O ꝗ̄ bon᷒ ꝛ suauis ē dn̄e
spūs tuus in nobis qui. s. de corpe tuo in nos fluit
Aug. Participatiōe corpis ꝛ sanguinis xp̄i homo
viuit non sumēs tantū sacramētū qd̓ ꝛ mali faci-
unt sed pertingens vsqꝫ ad spūs pticipationē vt in
corpe domini tanꝗ̄ mēbrum maneat ꝛ eius spi-
ritu vegetur. De scd̓o Jo. 6. Qui mādùcat carnē
meam ꝛc̄. Hylari᷒. Accepta carne dn̄i ꝛ hausto
calice id efficit vt nos i xp̄o ꝛ xp̄s in nobis sit. Est
eni xp̄s in nobis per carnē dum ei᷒ carnē accipi-
m᷒ ꝛ sumus in eo dum secū hoc quod nos sum᷒
in deo est. Jo. j. Verbum caro factū est ꝛc̄. Dū
verbū carnem assumpsit in nostra carne habita-
uit. ꝛ dum nos verbum incarnatū in cibū accipi
m᷒ ipm etiā habitat i nobis. de tertio Jo. j. Quot
quot aūt receperunt eum dedit eis ptātem filios
dei fieri. i. dei formes ꝛ deo sm imaginē similes
nec pōt creatura ad mai᷒ ꝓmoueri ꝗ̄ ꝙ assimilet
suo creatori. Assimilatur aūt homo deo virtute cor-
poris xp̄i in trib᷒. In interiori cordis bōitate. i. ex
teriori opis fertilitate. in supiori celestis regni he
reditate. de primo. 2. pe. j. Xp̄s ꝓpria glīa sua ꝛ
virtute maxima ꝛ ꝑciosa ꝓmissa nobis donauit
vt p hoc efficiamur ꝯsortes diuine nāe. Maxima
ꝓmissa. i. seipm. Vn̄ iusiurādū qd̓ iurauit ꝛc̄. da-
turū se nobis vt efficiamur ꝯsortes diuine nature
. i. vere bōitatis: q: natura dei bōitas est. Amb.
Quia dn̄s iesus ꝯsors. s. est diuinitatis ꝛ corpis ꝛ tu q
accipis carnē ei᷒ diuine substātie in illo pticipis ali
mēto. i. vere bon᷒ efficieris ab eo. De scd̓o. Eze.
xvij. Sumā de medulla cedri sublimis ꝛ de vertice
ramoꝝ ei᷒ ꝛ plātabo in mōtē excelsū ꝛ faciet fru-
ctū. Medulla cedri sublimis est eterna sapia dei.
alti rami ei᷒ sunt pres sci. vertex ramoꝝ est bea-
ta vgo. ps de vertice caro xp̄i supta de vgine. Sur
cul᷒ igit sūptus de medulla ꝛ de vertice est corp᷒
xp̄i plenū diuinitate. Iste plātat᷒ in mōtē excelsū
. i. in cor iusti in celū eleuatū facit silem xp̄o boni
opis fructū. De vtroqꝫ ad Gal. 2. Viuo ego iam
nō ego viuit vo in me xp̄s in me. s. assimilādo in-
teriori bōitate ꝛ exteriori bono ope. Hinc dein ē
augustino. Cib᷒ sū grādiū ꝛc̄. nec tu me mutabis
in te ꝛc̄. de tertio Jo. j. Quotquot aūt receperunt
eū dedit eis ptātē filios dei fieri: ꝗ̄ ꝛ heredes. Et ad
Ro. 8. Si filij ꝛ heredes coheredes aūt xp̄i. j. pe.
1. Bn̄dict᷒ de᷒ qui regnauit nos. i. de filijs diabo
li filios dei fecit in hereditatē incorruptibilē ꝛ in
cōtaminatā et imarcessibilē ꝯseruatā i celis amē

De effectibus sumptis ex tribus alijs corpis xp̄i
vocabulis. CA. XXVI.

Venite comedite ꝛc̄. Thema de effcū vl
v de noīb᷒ corpis xp̄i. Effect᷒ dn̄ici corporis
pn̄t sumi ex trib᷒ illis noīb᷒ ei᷒ iā supdictis
Dicit. n. qn̄qꝫ medicina spūalis. qn̄qꝫ māna. i. pa
nis celestis. qn̄qꝫ eucharistia. i. bona gr̄a aīe fidel
De primo Eccl. 38. Altissim᷒ d̓ terra creauit me
dicinā et vir prudēs nō abhorrebit eā. Aug. Su-
scepit xp̄s de terra terrā et de carne marie carnē
accepit et ipam nobis ad salutē mādùcādā dedit
De scd̓o Apo. 2. Vincenti dabo māna ꝛc̄. Quasi
dicat. Qui se ꝑparat p victoriā vicioꝝ illi dabo
māna. i. celestē panē. s. corp᷒ meū i quo secrete re
cōditū est multiplex bonū. Jo. 6. Hic est panis q
de celo descēdit. De tertio. Eccl. 32. Audi tacens
et ꝓ reuerētia accedit tibi bona gr̄a. Quasi dicat
Prepara te p auditū vbi dei et obediētie q̄ tace-
as. i. cesses a malo et serues reuerētiā in bn̄faciē-
do tūc dabit tibi bōa gr̄a q̄ grece dicitur euchari
stia. i. corp᷒ xp̄i. Magister. 4. sniaꝝ. Sacrm̄ alta
ris excellēter dicit eucharistia. i. bona gr̄a. q: i ea
nō solū est augmētū vtutū et gr̄e. sꝫ ille tot᷒ ibi su-
mit qui est fons toti᷒ gr̄e. Primo corp᷒ dn̄i dicit
medicina spūalis. Et sm h hꝫ tres effect᷒. Ser-
pēs ille malign᷒ ifudit hūane generi p venenū po
mi vetiti triplicē corruptionē. i aia tenebras igīā
tie. i carne morbū ꝑue ꝯcupie. et mortē vtrobiqꝫ
Ad hec tria curāda vꝫ corpis xp̄i medicina. Igīā
tie. n. tenebras illūinat. morbū ꝑue ꝯcupie sanat
et mortē destruēdo triūphat. d̓ pmo ps. Paraui
lucernā xp̄o ꝛc̄. Lucerna ē lumē i dyaphano. i. plu
cido corpe sic corp᷒ xp̄i ē vbū dei qd̓ ē lux vā i mū-
da carne. quo. s. pellūt a nob tenebre igīātie. lu. j.
Viderūt ocl'i mei salutare tuū. ꝛc̄. ps. Dn̄s illūia
tio mea ꝛc̄. Accedite ad eū et illūiamini. de scd̓o
Isa. 38. Itē q̄rti re. xx. iussit ysaias vt tollerēt mas
sā de ficis et cathaplasmarēt sup vuln᷒ regis ꝛ sa
naret. Vuln᷒ siue vlc᷒ regis ē ꝯcupia carnis. ps.
Miserere mei dn̄e qm̄ infirm᷒ sū ꝛc̄. d̓ tcio Luc. j.
Bn̄dict᷒ fructus vētris tui. s. corp᷒ xp̄i qd̓ est fru-

ctus vite valens ad curationem mortis eterne. Proverb.3. Lignum vite est his qui apphendẽrint eam.s.sapiam dei incarnatã. Osee.14. Ero mors tua o mors. de hac triplici corruptiõe ⁊ medicina supra sermone sexto post principiũ. Scdo corpus dñi dicitur mãna idest panis celestis qd mãna habuit similitudinẽ saporis frumenti mellis ⁊ olei. De duob᷒ primus. Exodi.16. Gust᷒ ei᷒ sicut simile. De tercio Numeri.16. Gust᷒ ei᷒ q̃si simile cũ melle. De tercio Numeri.15. Fecerũt ex eo tortulas saporis quasi panis. de trib᷒ simul Ezech.16. Gust᷒ eius q: similã mel ⁊ oleũ comedisti. ⁊ scdm hec tria habet corp᷒ dñi triplicẽ effectum. operatur eni morꝝ honestatem. cordis suauitatem. ꝓximi pietatẽ. primũ significatur in frumẽto. scdm in melle. tertium in oleo. De primo zacharie.9. quid bonũ eius ⁊ quid pulchrũ nisi frumentũ electorꝝ. panis de frumẽto bonũ est ⁊ pulcher in se ⁊ etiã in effectu: quia facit pulchrum sic corpus christi bonum ⁊ pulchrum facit honestatem morum. Danie.1. apparuerunt vult᷒ eorum meliores ⁊ corpulẽtiores pre oibus pueris q vescebanť cibo regio. glo. vult᷒ eorꝝ quos panis saciabat que de celo descẽdit. De scdo. puerb.33. comede fili mei qm̃ bonã est ⁊ fauũ dulcissimũ gutturi tuo. Sap.16. paratum panẽ de celo p̃stitisti illis oẽ delectamẽtũ in se hñtem ⁊ omnis saporis suauitatẽ. De tertio. Job.29. Quis mihi tribuat vt sim scdm dies qm̃ secreto de᷒ erat in tabernaculo meo ⁊ petra fũdebat mihi riuulos olei idest grãm pietatis ad bonũ ꝓximi. Prouerb.21. taurus desiderabilis ⁊ oleũ in tabernaculo iusti. q̃rti Regũ.4. Offerebant vasa ⁊ mulier infundebat oleũ ⁊ ait helise᷒. vẽde oleũ ⁊ redde creditori tuo tu aũt ⁊ filij tui viuite de reliquo ecce oleũ.1. op᷒ pietaťꝓximũ reficit. d̃bita soluit. nosipos pascit. p̃mũ itelligiť in eo q̄ fundebat oleũ in vasa ꝓximorꝝ. scdm in eo q̄ reddidit per oleũ debita creditori. terciũ in eo q̄ ipsa ⁊ filij de oleo vixerunt Tertio corp᷒ dñi diciť eucharistia idest bona grã sicut aũt dicũt magistri. Gratia est influẽtia diuine bonitatis in aiam per quam assimulata deo fit ei grata ⁊ vite eterne digna. ⁊ scdm hoc corpus dñi habet tres effectus. silem deo aiam efficit. gratã ⁊ carã deo reddit. vitã eternã tribuit. De p̃mo 2. petri.1. Christus ꝓpria gloria ⁊ virtute maxima ⁊ p̃ciosa nobis ꝓmissa donauit vt per hoc efficiamur diuine nature ꝯsortes idest similes deo per veram bonitatẽ. De scdo Cant.7. Quã pulchra es ⁊ decora in delicijs quasi diceret delicato cibo ⁊ potu corporis xp̄i ⁊ sanguinis es enutrita facta es multum decora ⁊ iccirco grata deo ⁊ cara. De tertio. Jo.6. Qui mãducat carnem meã ⁊c̃. habet vitã eternã. Item corpus dñi diciť eucharistia idest bona gratia: ⁊ sm hoc habet valde bonum effectum scz cum illud mãducam᷒ non sic vt alius cibus mutať in nobis sed nos in illud mutamur. nam q: vt dictũ est. gratia est influẽtia diuine bonitatis in aiam per quã simulať deo. hec bõa grã.s. corp᷒ xp̄i isluit nobis bonitatẽ suã p̃ quã nõ ip̃m nobis sed nos illi assimilamur ⁊ in ei᷒ bonitatẽ mutamur. hec nostra in xp̄m mutatio põt ꝓbari silitudine triplici. prima sumiť de virtute nostri amoris. scda de virtute rei maioris. tertia de virtute surculi arboris. Hec requare supra sermone.xx. ante finem.

¶ De cõsideratione sanguinis xp̄i tribus modis ⁊ p̃mo de p̃mo vt ĩ cruce funditr. CA.XXVII

V Enite comedite panẽ meũ ⁊ bibite vinũ qd miscui vobis. Prouerb.9. His verbis dñs nos inuitat ad salutare cõuiuiũ in quo p̃parauit p̃ciosum cibum ⁊ potũ corpus ⁊ sanguinẽ suum. dicto itaq: supra de corpe xp̄i dicendũ est hic de sanguine. Hic est qui venit per aquã ⁊ sanguinẽ iesus xp̄s. prime Jo.2. item aliud. calicem quidem meũ bibetis. Math.20. thema ꝓprium. dignus es dñe ⁊c̃. qm̃ redemisti nos deo in sanguine tuo. Apocaľ.5. vel aliud simile. Seprimũ principaliter circa sacrm̃ dñici corpis notandũ est cõsideratio sanguinis sacri. Unde sciendum q̄ sanguis dñi tribus modis põt ꝯsiderari. primo vt in cruce pro omni salute funditur. scdo in sacramẽto a fidelib᷒ sumitur. tertio vt a salubris spũaliter bibitur. Primo modo cõsideratus ab inestimabili dignitate cõmendatur. circa hãc p̃ciositatẽ q̃ttuor p̃cipue pñt notari. primũ est preciositatis magne ꝓbatio scdm tanti p̃cij dandi rõ tertium virtutis sanguinis magnitudo. quartũ redẽptorꝝ sanguine multitudo. primũ circa p̃ciositatẽ sanguinis p̃cipue notandũ est preciositatis magne ꝓbatio. ⁊ hoc ꝓbatur a tribus. a virginali origine. a dignitate innocẽtie. a dei vnione. De primo Eccl.24. Ego quasi vitis fructificaui ⁊c̃. fructus vitis scz beate virginis vua ⁊ vinum id est corp᷒ xp̄i ⁊ sanguis. Uinum igiť honoris ⁊ honestatis de flore vitis est sanguis xp̄i p̃ciosus natus de virginitate. Multum itaq: ꝯmendat sanguinis xp̄i nobilitatẽ ⁊ p̃ciositatẽ q̄ a nulla vt alius sanguis corruptione sed a virginali flore sumpsit exordiũ De scdo p̃s. Captabant in aiam iusti ⁊ sanguinem innocentẽ cõdẽnabant. Quãto sanguis innocẽtior tanto rarior ⁊ p̃ciosior p̃me pe.1. Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis: sed p̃cioso sanguine quasi agni incõtaminati ⁊ immaculati iesu xp̄i. De tertio ibere.13. Agglutinaui mihi oẽm domũ isrľ dicit dñs idest inseparabiliter in vnũ totam hois naturam scz aiam corpus ⁊ sanguinem. Ad hebre.2. Quia pueri cõicauerũt carni ⁊ sanguini ⁊ ipse xp̄s similiť pticipauit eisdẽ idest filius dei ꝓ salute hois hñis carnem ⁊ sanguinẽ

assumpsit carnē hominis ⁊ sanguinem: ⁊ ita vniuit ea sibi ⁊ honestauit: vt vere possint dici caro dei ⁊ sanguis. Actuum. 20. Posuit vos spūssanctus regere ecclesiam dei quā acquisiuit sanguine suo: ergo sanguis xp̄i vere est sanguis dei: ⁊ iō tam p̄ciosus q̄ vna gutta plus valet q̄z totus mundus. Scd̄m circa p̄ciositatē sanguinis xp̄i precipue notandum est tanti p̄cij ꝓ hoīe dandi rō: ⁊ hec ē triplex. prima magni debiti necessaria solutio. scd̄a magni amoris demōstratio. tertia magni boni ꝑditi recuperatio. Prima rō tanti precij dandi ꝓ hoīe. s. preciosi sanguinis dei est magni debiti necessaria solutio. Maximo eni debito obligatus erat p̄mus homo: q: tenebat deo satisfacere ꝓ se: ⁊ toto hūano genere qd̄ rapuerat ⁊ occiderat pomuz vetitū comedendo. Uñ iussus est cum oī ꝓgenie mitti in gehēne carcerē donec redderet oē debitum ꝑ sufficientē hostiam. Justum est. n. sm̄ peccati q̄titatem ⁊ lese maiestatis dignitatē fieri satisfactionē: ⁊ hoc pōt tribus gradibus distingui. Pro minore. n. culpa mior: ꝓ maiori maior ꝓ maximo satisfactio maxima est faciēda. Hinc statutū erat in lege ꝓ trāsgressione diuersoꝝ mandatorum pec̄ aliquod offerri vl̄ occidi: ⁊ sanguinem eius fundi: sed ꝓ maiori pctō vt homicidio simplici ip̄m homicidā occidi: ⁊ sanguinē ei⁹ fundi. Ex hoc sequit̄ q̄ ꝓ tot homicidijs p̄mi pn̄tis q̄ oēs hoīes occidit q̄ per eū oēs moriunt̄: ⁊ ꝓ lesa ꝑ hoc maximi creatoris maiestate taz p̄ciosa hostia debeat offerri deo ⁊ occidi ⁊ sanguis ei⁹ fundi qui ad minus tm̄ valeat q̄tum oēs hoīes qui sunt occisi: sed q: talis in oī creatura nō poterat inueniri necesse fuit ad soluendū tm̄ debitū ⁊ ad liberanduz de inferni carcere genus humanū filiū dei hoīem fieri oī creatura meliorē ⁊ ip̄m ꝓ debito hoīs occidi ⁊ sanguinez eius fundi. de p̄mo. Leui. 4. Aīa que peccauerit ꝑ ignorantiā in transgressione. s. quorūdaz mandatoꝝ dei offerat deo vitulū vl̄ agnū vl̄ aliquid hmōi ad occidenduz ⁊ sanguinē fundēdū. ad Heb. 9. Oīa pene in sāguine mundant̄ sm̄ legez ⁊ sine sanguinis effusione nō fit remissio. de scd̄o. Gen. 9. Quicūqz fuderit sanguinē hoīs fundet̄ sanguis illius. Ad ymaginem q̄ppe dei factus est hō. Numeri. 35. Nō aliter expiari pōt nisi eius sanguie q̄ alterius sanguinem fuderit. de tertio. Osee. 13. De manu mortꝭ liberabo eos de morte redimā eos p̄cio sanguinis dicit interlinearis de morte. i. de plaga ⁊ debito eterne mortis. Bernardus. Filius dei iubet̄ occidi: vt vulneribus nostri p̄ciosi sanguinis sui balsamo mederet̄. Agnosce aīa q̄z grauia sīt illa vulnera ꝓ quibus necesse ē dn̄m ih̄m xp̄m vulnerari. nisi eni eēnt ad mortē eternā nunq̄z ꝓ eis filius dei moreret̄. Scd̄a rō tanti p̄cij dandi est magni amoris demōstratio. p̄me. Jo. 5. Tres sunt q̄ testimoniū dant in terra: spūs: aqua: ⁊ sanguis. spūs quē misit de corpore: aqua que fluxit de latere: et sanguis quē effudit de corde testes sunt dilectōis maxime. p̄s. Apud dn̄m mīa ⁊c̄. vt. s. ꝓbaret̄ ad nos amoris eius magnitudo. Ber. Uere copiosa xp̄i redēptio: q: vndam sanguis ꝑ quinqz ꝑtes corporis largiter effudit cum ꝓ redēptione generis humani vna gutta p̄ciosi sanguinis eius sufficeret: sz data est copia vt magnitudine muneris v̄tus innotesceret diligētes: vt. n. ostēderet q̄tum te diligeret nō aliter voluit q̄z moriēdo te de morte liberare. Aug. O aīa mea preciosa nō auro redēpta vl̄ opibus: sed agni imaculati sanguine. attēde quid valeas quid ꝓ te datum sit cogita. Noli temetip̄am tradere in ꝑditionem ꝓ qua xp̄us suum preciosuz fudit sanguinē. Tertia rō tanti p̄cij dādi est magni boni ꝑditi recuperatio: ⁊ h̄ est triplex. s. libertas a seruitute dyaboli: introit⁹ celestis regni: hereditas filioꝝ dei. de p̄mo. Hier. 30. Redemit deus Jacob ⁊ liberauit eū de manu potētioris. s. p̄cioso sanguine xp̄i. Jo. 8. Si vos filius liberauit vere liberi erit̄. p̄s. Redemit eos de manu inimici. Luce. i. Bn̄dictus dn̄s deus isrl̄ ⁊c̄. de scd̄o Heb. 9. Xp̄s introiuit semel in sancta eterna redēptiōe inuenta: ⁊. j. x. Habētes itaqz fratres fiduciam in introitū sanctorū in sanguine xp̄i. Hiero. Sāguis xp̄i est clauis paradisi. In passione. n. dn̄i celū diu clausum quasi soluto sanguinis eius p̄cio est aptuz. Jo. 19. Unus militum latus eius ꝑforauit ⁊c̄. glosa. Uigilanti vbo vsus est nō dixit vulnerauit: sed apperuit: vt illic vite quodāmodo hostium panderet̄: vnde sacramēta eccle emanauerunt sine quibus ad vitā nō intratur. Sanguis eni fusus est in remissionē peccatorum aqua in lauachrū humanū genus ꝓpter debita pctōrum ⁊ deformitatē a paradiso celesti exclusum necesse habuit ad reditū ⁊ p̄cio sanguis xp̄i a debito absolui ⁊ aqua baptismi a sorde lauari. de tertio. Leui. 25. Si frater tuus vendiderit possessiunculam suā si voluerit ꝓpinquus ei⁹ pōt redimere quod ille vēdiderat: hoc fecit xp̄s precio saguinis sui. Hinc legit̄ numeri. 35. q̄ homicidis expulsis de terra sua nō dabit̄ libertas redeundi: nisi post mortē summi pōtificis. Hie. ix. Reducam virū ad hereditatē suaz. Ecclasti. 33. Seruus fidelis sit tibi quasi aīa tua quasi fratrez sic eum tracta q̄m in sanguine aīe cōparasti eum tibi. s. q̄ hereditatē tuam quā redimere nō poterat sanguine tuo redemisti sibi: vñ tracta eū quasi fratrem diuidendo secū hereditatē. hinc Luce 23. Clamat d̄ cruce latro. Dn̄e memēto mei ⁊c̄. ⁊ dixit illi ih̄s. Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiso.

¶ De duobus alijs circa p̄ciositatez sanguinis xp̄i notandis. CA. XXVIII.

Hema de sanguine christi: vt supra vl' similia. Tertium circa preciositatē sanguinis xpi: vt psiderat in cruce fusus precipue notandum ē virtutis magnitudo: q psistit hec in tribus. In dyaboli destructiōe. In mūdi redēptiōe In dei recōciliatiōe. de pmo. Job. 40. fz aliā lrāz Nunqd capies leuiathan hamo supple. sicut g leuiathan ē dyabolus: hamus sine aculeus in esca ē dei filius in carne humana assumpta absconditus. Isto hamo capt' est dyabolus: q decept' q dum carnē inocentis xpi in cruce mordere q effūdere sanguinē inuūle presumpsit latēs acule' dignitatis ptātem eius pforando destruxit. Amos 5. Ego exterminaui amorreuz. i. amaz inimicū cuius altitudo cedrorum altitudo est q fort ipe q si quercus. Hoc figuratū est. Danie. 14. Erat draco magnus in babilone q tulit daniel picē q adipem q pilos q coxit pariter q fecit massaz q dedit in os draconis q dirruptus est. Pix q pili significāt silitudinem carnis peccati adeps sanguinez xpi massa ex hus sacra mēbra saluatoris data in ptāte hostis: sed dum hec inuūle mordere nitit iuste ptās eius destruit. de scdo. i. Cor. 6. Empti estis pcio magno. Ad phe. i. Habemus redētionē per sanguinē xpi in remissionem pctōrum. pme Pe. Non corruptibilibus auro vl' argento redempti estis rc. Hinc canit eccla. Te ergo quesum' tuis famulis subueni quos precioso sanguine redemisti. De vtroqz Heb. 2. Quia pueri cōicauerūt carni q sanguini: q ipe xps siliter cōicauit eisdē: vt p mortē destrueret eū qui hēbat mortis imperiuz dyabolū. s. q liberaret eos. Aug. Quid fecit redēptor captiuatori nostro tetēdit ei muscipulā crucem suā: posuit ibi escam corpus q sanguinē suū. Ille aūt sanguinē fudit nō debitoris: pter qd iussus est reddere debitores. Hinc canit ecclia. O crux gloriosa p quā dyabolus est vict': q mūdus xpi sague redēpt' e. de tertio. Ephe. 2. Vos qui aliqn eratis longe facti estis in sanguine xpi. ppe Ipse est. n. pax nostra. i. faciens nobis pacē cū dō Ad colo. i. Xps est caput corpis eccle pacificans p sanguinē crucis: siue que in terris: siue q in celis sunt. Hinc post passionē q resurrectionē ostendit discipulis cruentas man' q latus dicēs. Pax vobis. Hec pax cū deo siue recōciliatio fit p sanguinem xpi triplici rōne. Rōne pcij sufficienē: qd in co p nostris debitis soluit. Rōne formositat qua nos deo gratos fecit. Rōne gratissime charitat quā in hoc facto demōstrauit. de pmo. ps. Persecuti sunt me inimici rc. vsqz ad mortē crucis q nō rapui exsoluebā. s. pcio sanguinis p bono pacis. Mat. 26. Sanguis p vobis fundere in remissionem peccatorum. de scdo Ephe. 5. Xpus dilexit nos q tradidit semetipsum oblationē q hostiam deo gratā ad effectum nostre recōciliatōis cā nimie dilectionis. Nam si Noe iustus: vt dicitur Ecc. 44. In tpe iracōdie factus est reconciliatio ppter iusticiā multomagis xps ppter nimiā charitatem qua obtulit p nobis deo pprium sanguinem. de tertio. ro. 5. Iustificati in sanguine xpi. i. de reis iusti de fedis pulchri facti salui erim' ab ira per ipm: q gloriamur in deo p dnm nostrū p quē recōciliationē accepim'. Itē pmo: dilectis dei vocatis sanct' i. sanguine xpi tinctis gra vob q pax. Jo. 13. Misit aquā in peluim. glo. Sanguinem in terra fud. q cepit lauare pedes discipulorum: q. s. sanguine mūdo mundās nos fecit pulchros q dō gratos. Apo. i. Dilexit nos q lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo q facit nos deo nostro regnū q sacerdotes: ecce pctōres deus sanguine suo lauit: formosos roseos q deo gratos fecit q sic reconciliauit vt in curia dei pncipes faceret Quartum circa pciositatē sanguinis xpi precipue notādum est redēptoz multitudo. Tres. n. exercitus magni sanguine eius sunt redēpti. s. manifesti inimici: antiqui iusti: dubij amici. pmi de vinculo peccati. scdi de limbo inferni. tertij de dubitate fidei: pter hec tria effudit sanguinem de tribus locis: de manibus de pedibus de vulnere lateris. pmo de manib': vt pctōres virtute sanguinis a vinculis pctōz absolutos ad se reuocaret. de pmo. ecc. 50. Porrexit sacerdos magnus manū suaz in libationē: q libauit in sanguine vue: vt. s. pctōruz vincla solueret. ps. Dirupisti vincula rc. Aug. Xps ob hoc sanguinē suū fudit: vt pctā nostra deleret. Vbi. n. dyabolus nos tenebat: deletū est sanguine redēptoris. nō aūt tenebat nos nisi vinculis pctōz. de scdo. s. vt absolutos reuocaret. ysa. 44. Conuertere ad me qm redemi te. glo. Sanguine qd si feceris celū q terra q oia elemēta in salute tua letabunt. E cōtra si nō feceris oia z te pugnabunt. Sap. 5. Armabit creaturā rc. Porrexit itaqz xps manū in cruce et libauit sanguinē soluens oēs a vinculis pctōrum q adhuc quasi auē fugientē manu cruēta reuocat pctōrem. ysa. 46. Ego sum vocās ab oriente auē quasi de longe. s. de statu peccati reuocās instabilem q refugā aiam. Scdo de pedibus fudit sanguinem: vt antiquos iustos de limbo iferni educendos demōstraret: q ad patriam celestē deduceret. de pmo. tre. i. Torcular calcauit dns vgini iuda. Arbor q textura arboris significat passionē xpi in ligno crucis. qui vo in torculari calcat sanguinem vue pedibus fudit vt multos ex eo letos faciat. Xps g vgini iuda torcular calcauit q in passione crucis sanguinē effudit q iustos in fide corruptos de inferno liberans letificauit. Zacha. 9. Tu quoqz in sanguine testi tui eduxisti vinctos d lacu in quo nō est aqua. s. celestis refrigerij. de secundo: vt. s. eductos de inferno ad celestē pātriam

reduceret. Heb. 9. Xp̄us assistens pōtifex ꝛc. vsq̄ introiuit ⁊ nō solus sed cū magno exercitu iustorum quos de inferno eruens secum duxit. ps. Ascendens in altū ꝛc. ysa. 60. Dicunt angeli: q̄s est iste qui venit de edom ꝛc. ⁊ post gradiens in multitudine virtutis sue. i. ascendēs cum multis fidelibus quos de inferis potēter secū duxit. Tertio fudit sanguinē de vulnere lateris ⁊ cordis vt discipulos in fide dubios ⁊ alios multos in fide ⁊ bone vite stabilitate tēptatos: ⁊ ideo frigidos ⁊ q̄si mortuos calefaceret ⁊ reuiuificaret ⁊ reuiuificatꝰ suo sanguine iter celeste significaret vt post ipsum feruēter currerēt. de p̄mo. Jo. 19. Unus militum lancea latus eius apperuit ⁊ cōtinuo exiuit sanguis qui. s. est calidus: ⁊ in quo est vita hoīs: vt eos frigidos in fide calefaceret: ⁊ quasi mortuos in vita bona reuiuificaret. ps. Similis factus sum pellicano solitudinis. Pellicanus auis ē que mox natos ꝯ̄ eam se erigētes occidēs ⁊ mortuos triduo deplorans cū rostro latus ꝓpriuz fodit ⁊ sanguinē in eos fundēs reuiuificat: sic xp̄us frigidis in fide ⁊ peccatꝭ mortuis subuenit sanguine cordis. de secundo quasi viuificatꝭ ad istar fere vulnerate iter celeste suo sanguine significat ⁊ se sequēduz dēmōstrat. Can. 3. Uulnerasti cor meū soror mea sponsa: q̄r attēde me vulneratū ꝓpter te: vide sanguinem meū ⁊ sequere me. Jo. 20. Uenit ihs ⁊ ostendit discipulis manus ⁊ latꝰ. s. cruētum nō solū: vt eos in fide ꝯfortaret: sed vt ꝑ multas tribulatōes mōstraret. p̄me pe. 2. Xp̄s passus ē ꝑ nobis vobꝭ relinquēs exemplū ꝛc. Heb. 13. Jhs vt sanctificaret ꝑ suū sanguinē ppl'm extra portam passus est. Exeamus ergo ad euz extra castra. s. delicias carnis fugientes ⁊ passionem eius imitātes. Cant. in fine. fuge dilecte mi ⁊ assimilare capree hinuloq̄ ceruorum. quasi diceret. Curre coram nobis vt fera corde vulnerata ⁊ sanguine tuo celestem semitam nobis ostende donec te comprehendamus: ⁊ in te delicias eternas capiamus. p̄me Corin. 9. Sic currite vt comprehēdatꝭ. Amen.

¶ De ꝯsideratiōe sanguinis xp̄i scd'o mō. s. vt in sacr'o sumitꝰ. CA. XXIX.

b Jbite ex hoc om̄es hic est sanguis meus. Mathei. 26. Sāguis christi tribus modis potest ꝯsiderari. Primo vt in cruce ab infidelibus funditur. Secundo vt in sacramēto a fidelibus sumitur. Tertio vt preter sacramētum a saluādis spūaliter bibitur. Primo modo cōsideratus cōmendatur ab inestimabili preciositate. Secūdo modo a multiplici vtilitate. Tertio modo a spirituali suauitate. Quātum ad primum modū semper est memorabilis. Quātum ad secūdum venerabilis. Quantum ad tertium desiderabilis. De p̄mo. Apo. 5. Dignus es dn̄e q̄m occisus es: ⁊ redemisti nos in sanguīe tuo. de secundo. Mar. 14. Hic est sanguis meus noui testamēti. de tertio p̄me Corin. 10. Omnes patres nostri eundem potū spiritualē biberunt. de p̄mo modo cōsiderationis iam supra dictum est in duobus sermonibꝰ. scd'o itaq̄ modo cōsideratur sanguis xp̄i: vt in sacramēto a fidelibus sumitur. Et circa hoc tria requiruntꝰ. p̄mo quare sacramētuz datur sub specie duplici. secūdo quare populꝰ nō sumit sanguinem sicut sacerdos sub spē vini. tertio que sit vtilitas sanguinis xp̄i: vt in sacramento a fidelibꝰ sumitꝰ. Primo queritꝰ quare sacr'um sumitꝰ sub spē duplici cibi ⁊ potus siue panis ⁊ vini. huius triplex est rō. Prima ad regalis cōuiuij perfectionē. Secūda ad redemptiōis corporum nostrorū ⁊ aīarum simul signationez. Tertia ad memoriā passionis dn̄ice maiorem presentationem. de p̄mo. Hester. 1. Rex assuerus tertio āno imperij sui fecit grāde cōuiuium cunctꝭ p̄ncipibus ⁊ pueris suis. Cibi inferebātur vinum quoq̄: vt magnificētia regia dignuz erat: rex iste significat christum qui nō primo vl' scd'o anno id est an̄ legē vl' sub lege: sed tertio id est tempore gratie facit cōuiuium magnis ⁊ pueris fidelibus cibi ⁊ potus. Ut enim ornatū ⁊ perfectionē cōuiuij sui ⁊ mēse demonstraret sub spē panis ⁊ vini simul sacr'm altaris administrat. Naz vbi alterū deesset multuz laudabile cōuiuium nō esset. de scd'o. ps. Tu es sacerdos in eternū s'm ordinem melchisedech: q. s. obtulit in signum panē ⁊ vinum. In pane significans futurā nostrorū corporum redēptionem: in vino aīarum. Magister. 4. sniarum. Quare sub duplici spē sumitꝰ sacr'm altaris: cuz sub altera totus sit xp̄s. Ideo. s. vt ostendatꝰ totam humanaz naām. i. corpus ⁊ aīam assumpsisse ⁊ totā simul redemisse. Panis. n. ad carnez refertꝰ quam. s. nutrit: vinum ad aīam: q̄r vinū sanguinem operatꝰ in quo sedes ē aīe s'm phisicos. vn̄ si sub alterius spē tm̄ sumeretꝰ ad alteriꝰ tm̄. i. corpis vl' aīe n̄ ad vtriusq̄ pariter liberationē valere significaretꝰ. de tertio. i. Cori. 11. Hic ē calix noui testi in meo sanguine h' facite quotienscūq̄ sumitꝭ in meā cōmemorationē. i. sanguinē meū biberꝭ i memoriā mee passionis. Expressius. n. xp̄i passio ad memoriaz reducitꝰ ꝑ ꝯsideratōez sanguīs q̄z corpis. Ex. 12. Erit sanguis vobꝭ in signum in edibꝰ in q̄bus eritꝭ i signū. Sicut. n. agnus sine macula occisus est in liberationē isrl' de egypto: sic sanguis xp̄i ꝓprium ⁊ expressum memoriale ē sue passionis. q̄rt Re. 3. viderūt moabite aquas rubeas q̄si sanguinē dixerūtq̄ sanguis ē gladij pugnauerūt reges ꝯ̄ se ⁊ cesi sūt mutuo: reges. s. xp̄s ⁊ dyabolꝰ ille hūilis ꝯ̄ superbū pugnātes in passiōe dn̄i vt q̄s eorū hominē ad suū seruiciū obtineret ābo sūt grauitꝰ vulnerati ꝯ̄ p̄mo. Job. 16. Post me irruit i me q̄si gigas ꝯcidit me vulnē sup vulnꝰ. ꝯ̄. 2. ysa. 51. nūqd n̄

tu domine percussisti superbum vulnerasti dra-
conem? Vulnerauit itaq₃ vulnere graui q cū rp̄i
carnem innocētē₃ mordere ꝓsumpsit: latens acule
us diuinitatꝭ potētia₃ malicie eius ꝓfo₂ādo ener
uauit. ¶ Scđo querit̄ q̄re ppl's nō accipit sangui
nem sub sp̄ē vini sicut sacerdos: huius triplex est
rō. Prima est ad habendū vas ꝯgruum hui⁹ san
guinis ꝯtentiuū: sicut eni vinū vas sp̄ālius ⁊ dili
gentius p₂eparatū in quo seruet̄ exigit q̄₃ panis:
sic sub sp̄ē vini sanguis rp̄i sumēdum solum sacer
dotibus ꝯcedit̄ tanq̄₃ vasis dñi ad hoc sp̄āliter cō
secratis ⁊ sacra religione ꝯstrictis ⁊ virtutu₃ pul-
ch₂itudine excellētius p₂eo₂nat̄. hinc triplici va
si electo cōparantur in scripturis. s. altari ꝯsecratio:
cratere ligato: aureo cipho. de p̄mo. Deutro. 12.
Carnibus hostia₂ ip̄e vesceris: sanguinē fundes
in altari. i. comittes sacerdoti qui dꝫ eē vas sp̄ā-
liter ꝯsecratū ⁊ scīn ⁊ altare dignū ad suscipendū
sanguinē dñi. Glo. Exo. 30. Altare holocausti si-
gnificat vitā iusto₂ q carnē suam quottidie cruci
figunt cū vicijs ⁊ ꝯcupiscētijs: atq₃ in hostiā deo
viuentē offerunt. Ad ro. 12. Altare holocausto₂
est fides pura doctrina recta ⁊ ꝯuersatio boni rp̄i
ministro₂. ps. Altaria tua dñe virtutu₃ ⁊c̄. q. d.
O q̄₃ sancta q̄₃ ornata q̄₃ dilecta debēt esse sangui
nis rp̄i vasa. de scđo. Exo. 24. Tulit moyses di-
midiam partē sanguinis victima₂ ⁊ misit in cra
teras. Cratera est vas vinarium mult̄ circulis
circunligatū significans religioso₂ sacerdotu₃ vi
tam v̄tutibus custoditā ad rp̄i sanguinē suscipien
dum aptā. Ecc̄. 6. Iniice pedē tuū in cōpedes sapi
entie ⁊ collū tuum in to₂quēs illius. Deco₂. n. vi
te est in illa ⁊ vincula illius alligatura salutaris. Itē
infra. Timo₂ dñi scie religiositas. Religiositas cu
stodit ⁊ iustificabit co₂ iocunditatē atq₃ gaudium
dabit. de tertio. Ecc̄. 50. Sacerdos quasi vas au
ri solidū o₂natu₃ oī lapide p̄cioso. i. omni gnē vir
tutum dicit glo. Tale itaq₃ vas exigit̄ sp̄āle ⁊ ele
ctum ad suscipiendū sub sp̄ē vini sanguinem rp̄i.
Secunda rō est vitādi periculū effusionis pp mlt̄
titudinē que se circa altare cōp₂imit. Hinc est ꝙ
dñs in cena aplis paucis ⁊ vt suis sacerdotib⁹ nō
solum co₂p⁹ in sp̄ē panis: sed ⁊ sanguinē in specie
vini dedit. Multitudini hoīum in deserto panē
sine potu distribuit. Tertia rō est ad p̄cauendum
erro₂is periculū. Si. n. ppl's rudis acciperet san
guinem sub sp̄ē vini vix crederet illu₃ eē sub sp̄ē
panis: cum tñ veraciter sit sub vtraq₃ sp̄ē. Nam
sicut sub sp̄ē vini ꝯsecrati rp̄i est sanguis p transsb
stantiationē: ita ibi est co₂pus p ꝯcomitantia₃: ⁊ sicut
sub sp̄ē panis est co₂pus rp̄i p transsubstantiationē₃
ita ibi est sanguis ei⁹ veraciter p ꝯcomitantia₃. Nec
eni duo co₂pus rp̄i ⁊ sanguis: imo ꝟ quattuo₂ co₂
pus sanguis aīa ⁊ deitas dei tū vltra nō pñt sepa-
ri. vñ sicut sumit sacerdos sanguinē rp̄i sacraliter
de calice: sic ppl's sumit eum intellectualiter sub
sp̄ē panis de ip̄o co₂po₂e rp̄i ⁊ est eis tam vtilis ⁊
tam dulcis vt sacerdotibus q sumunt eū sub sp̄ē
vini de calice. Can. 1. Botrus cypri dilect⁹ meꝰ
mihi, duo sumo in botro. vuā. s. corpus dñi in ci-
bum: ⁊ ex vua sugo dulcē sanguinē₃ in potū. Deu
tro. 32 Consilium eū dñs: vt sanguinē vue biberet
meracissimū: per hūc potū rectificat dñs aīa₃ do
nec pducat ad vitam eternā. Io. 6. Qui bibit me
um saguinē hꝫ vitā eternam. De dulcedie h⁹ san
guinis hꝫ. s. ser. 32. circa medium.

¶ De tertio quod circa sanguinem rp̄i queritur
⁊ de vtilitate sanguis digne sumpti. CA. XXX.

q Ue vtilitas in sanguine meo ⁊ sitia: vt p̄-
us. Qui bibit meū sanguinē hꝫ vitā eter-
nam. Tertio querit̄ de sanguine rp̄i vt in
sacr̄o sumit̄ a fidelibus que sit vtilitas siue effe-
ctus. Ad hoc sciendū ꝙ sic sumptū possumus cō-
siderare tribus modis. s. vt potum aque viue vt
vinum sp̄āle: vt sacrosanctū misteriū eccle. de
p̄mo. ps. Percussit petra₃ ⁊ fluxerunt aque: sicut
petra significat rp̄i co₂pus: ita aque ille sanguinē
illius q verus ⁊ viuus est potus aque. de secūdo
puer. 9. Venite bibite vinū quod miscui vob. i.
sanguinē rp̄i multa dulcedine ꝯditum. de tercio.
Heb. 13. Ihesus extra portā passus ē: vt p suū san-
guinē sanctificaret pplm. ergo sanguis rp̄i res san
ctificans est ⁊ sacrosancta: ⁊ cōplēda. Quesum⁹ dñe
vt sacrosancta misteria: p̄ns remediū nobis esse
facias ⁊ futu₂. Iuxta ꝯsiderationē ⁊ similitudinem
cuiuslibet isto₂ū trium hꝫ sanguis rp̄i triplicē effe
ctum. Primo pōt ꝯsiderari potus sanguinis rp̄i
vt potus aque viue: sed pot⁹ aque vt dicūt phi-
sici est humectiuus arido₂um: extinctiuus incen
so₂um: delatiuus ad mēb₂a cibo₂um. Similiter
potus sanguinis rp̄i: vt significat̄ per aqua₃ tres
habet effectus in aīa fideli. Arida eius humectat
⁊ cōiungit: male incensa refrigerat ⁊ extinguit ci
bum v̄bi dei ad mēb₂a vehit: vt bñ possint op̄ari
de p̄mo ysa. 44. Effundā aquam sup sitientem ⁊
⁊ fluenta sup aridam: vt. s. aīa quasi puluis arida
ad fontale deflua ⁊ ad malum ꝓna potu sanguīs
rp̄i ꝑfusa ꝯiungatur ꝯglutinet̄ ⁊ robo₂et̄ ac bene.
ps. Non sic impij nō sic: sed tanq̄₃ puluis quē p₂o
icit ventus a facie terre: q₂ tēptatio dyaboli sp̄git
cogitationes eo₂umq₃ desideria locutiōes ⁊ op̄a
per diuersa vicia. Exo. 5. Dispersus est ppl's per
vniuersam terrā egypti ad ꝯgregādas paleas. i.
mundi vanitates. E contra. Io. 11. Ihesus mori-
turus erat supple ⁊ sanguinē suum daturus nō tñ
p gente: sed vt filios dei q dispersi erant cōgrega
ret in vnum. s. per co₂dis vnionē lingue refrena-
tionem: sensuu₃ ⁊ mo₂ū disciplinā: vite religiōē
⁊ fraterna₃ dilectionē. i. Co₂in. 5. Sitis noua cō
spersio sicut estis azimi. i. p baptismum a vicijs

sinceri facti. ita sitis aspersione sanguinis christi: quasi pasta in noua vita ⁊ bona compacti. de secundo effectu. ps. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque ad refrigerādum .s. praue sitis ardorē. Eccle. 3. Ignem ardētem extinguit aqua: q sanguis signatus per aquā destruit feruorē ire auaricie et praui amoris ⁊ cōcupiscētie. Augu. Scribe dn̄e ihu xp̄e ī corde meo vulnera tua precioso sanguine tuo: vt legam in eis tuum dolorē ad sustinendum p te oēm dolorē tuum amorem ad cōtēnendum p te oēm prauum amorē: ⁊ sic apparet q sāguis xp̄i ad instar aque cōtra male incēsa in nobis valet. de tertio effectu. 3. Re. 19. Helias comedit ⁊ bibit aquam ⁊ ambulauit: potus cibū ad mēbra vehit ⁊ ad eundū siue operādum mouet: sic potus sanguis xp̄i cibum verbū dei siue precepti ad corda defert: vt vires aīe: ⁊ mēbra corporis ſm illud viuāt ⁊ regātur ⁊ bene operent. puer. 9. Comedite bibite relinquite infantiā ⁊ viuite et ābulate p vias prudētie. comedite cibū vbū dei ⁊ p̄cepti ⁊ bibite sanguinē xp̄i qui .s. preceptum ad cor ad sensus ad mēbra deferat ⁊ praua relinquere ⁊ bona perficere moneat. Secūdo pt ꝯsiderari sanguis xp̄i vt vinum spūale: ⁊ ſm hoc hz tres effectus: q lauat: calefacit: letificat. Lauat sordes culpe: calefacit corda caritate: letificat spūali dulcedine. de p̄mo. Gen̄. 49. Expectatio gētium lauabit in vino stolam suā ⁊ in sanguine vue palliū suum. i. fidelem aīam. p̄me. Joā. 1. Si in lumine ambulamus societatē habem9 adinuicē ⁊ sāguis ihu xp̄i filij dei emundat nos ab oī peccato. Ad Heb. 9. Si sanguis hircorum aut thaurorū aspersus inquinatos sanctificat ad emūdationem carnis quāto magis sanguis xp̄i emundabit ꝯsciam vīam ab operibus mortuis ad seruiēdū deo viuenti. Apo. 22. Beati qui lauāt stolas suas in sanguine agni: vt sit ptās eorum in ligno vite. de secundo. Deutro. 32. Constituit eū: vt comederet medullā tritici. i. dulce corpus xp̄i ⁊ sanguinē vue biberet meracissimū. i. purum ⁊ calidum: purum ad maculā iniquitatis: calidū in effectu. Hester. 1. Assuerus. i. beat9 p9 nimiā potationē incaluit mero. i. accēsus est charitate. Canti. 2. Introduxit me rex in cellam vinariā ordinauit in me charitatem. Cella vinaria est ecclesia vbi ppinat calidum vinum sanguinis xp̄i ad accendēdum corda dilectiōe dei ⁊ primi. de tertio. ps. Uinum letificat cor hominis. Ecclasti. 31. Exultatio aīe et cordis vinū moderate potatum: id est sanguis xp̄i cum mēsura fidei. Canti. 1. Botrus cypri dilectus meus mihi: q .s. sumo cū suo sanguine dulcedinem spūalis leticie ad obliuiscēdum dolorē presentis miserie. prouerbiorum. 31. Date siceram merentibus ⁊ vinū his qui amaro sunt animo. bibant ⁊ obliuiscātur egestatis sue. Tertio potest considerari sanguis christi: vt sacrosanctum misterium eccl'e: id est vt res sacra ⁊ secreta in qua magna virtus dei abscondita: ⁊ ſm hoc hz tres effectus supernaturales. Demones enim triumphat: gratiā impetrat: in bona vita cōseruat donec ad vitam eternam perducat. de p̄mo. Exo. xij. Cum viderit dn̄s sanguinē agni in superliminario: id est in mēte fideli nō sinet percussorem ingredi domus vestras ⁊ ledere. Crisostimus hic sanguis abigit demones ⁊ longe facit esse. p̄mo. Machabeorū. 6. Ostenderunt elephantis sanguinem vue ⁊ mori ad acuēdos eos in prelium. Multomagis ergo per sumptū sanguinem xp̄i vincunt spūales inimici. Apocal. xij. Factum est prelium ⁊c. ⁊ post ipsi vicerunt eum ppter verbum testamēti: ⁊ ppter sanguinē agni. de secūdo p̄me Pe. i. In aspersione sanguinis ihesu christi gratia vobis. Ad hebre. xij. Accessistis ad mōtē dei ⁊ sanguinis aspersionem melius loquentem q Abel: quia scilicet sanguis Abel clamat ad deū vindictam sanguis xp̄i postulat ⁊ impetrat gratiam. Bernardus. O sanguinem xp̄i summe reuerendum in altari poculum: in cruce preciū: in celo p nobis ad patrem aduocatū. de tertio. Jo. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hoīs: ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobismetip̄is: q si biberit bonam vitam habebit. Leuitici. 17. Anima oīs carnis in sanguine est: aīa id est vita. phs. Corruptio ⁊ senectus nō nisi paucitas sanguinis est ⁊ postq corpus caruerit corrumpitur corpus. Hinc multi moriunt ppter vacuitatem sanguinis: sicut itaq in sanguine nostro vita est corporalis sic in sanguine xp̄i conseruātio vite spūalis ⁊ perductio ad statum vite imortalis. Jo. 6. Qui bibit meū sanguinē habet vitam eternam.

¶ De ꝯsideratōe sanguis xp̄i tertio mō vt a fidelibus spūaliter sumit. CA. XXXI.

P Atres nostri oēs eundem potum spūalē biberunt. Corin. x. Augu. Biberunt potum eūdem spūalem quem ⁊ nos: corporalem vero alterum: q aqua que fluxit de petra fuit signum sanguinis xp̄i quē nos etiam spūaliter bibimus. Tertio modo cōsideratur sanguis xp̄i. vt preter sacrm̄ a saluādis spūaliter bibitur. Et circa hoc possunt tria inquiri. Primo locus vbi iste potus inuenit. Secūdo vsus ad quem queritur. Tertio suauitas gratie que de vsu eius exoritur. Primo queritur quis sit loc9 vbi potus spūalis sanguis inuenitur. Ad hoc dicendum q tot sunt loca quot xp̄i vulnera. ps. Percussit petram ⁊ fluxerunt aque: sicut ex foraminibus petre aquam iudei: sic fideles ex vulneribus xp̄i hauriunt spūalem ei9 sanguinem. Zacha. 3. Quid sunt plage iste in medio manuū tuarum? Responsio

vt. s. sugamus ex eis sanguinem spiritualē. ysa. xij. Haurietis aquas in gaudio de fontibꝰ saluatoris id est de vulneribus ihū xp̄i sanguinē spūalem ad sitim maloꝝ extinguēdam p piam passionis meditationē: sc͂i ad qd est vulnꝰ lateris. ysa. 40. Filij tui de longe venient ⁊ filie tue de latere surgent. glo. Quia perforato in cruce latere xp̄i effluxit sanguis redēptionis. Filij ergo de lōge venient: q: electi de peris pniam agēt: ⁊ filie de latere surgēt: q: deuote aīe de vulnere lateris xp̄i spiritualem deuotōis sanguinē bibent p piā passionis meditationē. Hinc in locis a dextris crucifixi depingit̄ puella hylari vultu ⁊ pulchra facie ⁊ coronata designās ecclam que sanguinē xp̄i reuerenter in calice suscipit: ⁊ a sinistris sinagoga oculis pāno ligatis tristi facie inclinās caput ⁊ corona decidēte que xp̄m sanguinē fundit: ⁊ adhuc cōtemnit in quo figurat̄ ꝙ hec ⁊ oīs mortaliter peccans tria bona pdit. s. lumē gratie: gaudiū conscientie: coronā glorie. Hinc dr̄ tre. 5. Ve nobis q: peccauimus: iō obtenebrati sunt oculi nostri: mestum factū est cor nostrū cecidit corona capit̄ nostri: puella in dextris sanguinē xp̄i in calicem suscipit: q: fidelis aīa cor mundū vulneribꝰ xp̄i applicans sanguinē eius spūaliter cū omni deuotione sumit: vn̄ lumē in cordis gaudiū ⁊ eterne glorie coronam acquirit. Scd̄o querit̄ quis sit vsus ad quem sanguis xp̄i querit̄. Et sciēdum ꝙ ad aīam totam cū tribus potētijs sui. s. intellectu volūtate memoria pfundendū siue potandam. Exo. 12. Fasciculū ysopi tingite in sanguine q est in limine ⁊ aspergite ex eo superliminare ⁊ vtrūqꝫ postē. Fasciculuꝫ ysopi significat pfectionē ⁊ integritatem fidei lumē domꝰ est xp̄s per quem pcedit̄ ad celū introitus. Fasciculū aūt ysopi tingere in sanguine qui ē in limine est p fidem rectā sanguinē passionis xp̄i deuorare ⁊ ɔfirmare. Sed debemꝰ eo vtrūqꝫ postem ⁊ superliminare aspergere. i. intellectuꝫ affectum ⁊ memoriā: ita sanguine xp̄i pfundere ⁊ spūaliter inebriare: vt intellectus huiꝰ sanguinis circa genus humanū virtutē recognoscat. affectꝰ tam ingēs erga se bñficiuꝫ diligendo sapiat ⁊ memoria tanti amoris ⁊ largitat̄ sacri nunqꝫ obliuiscendo semꝑ teneat. Tertio querit̄ que sit spūalis suauitas grē que de tali vsu siue de pfusione p̄dicta sanguinis huiꝰ exorit̄: ⁊ pōt dici ꝙ facit aīaꝫ quasi padisuꝫ dei: de suauitate huius grē. 1. Pe. 1. In aspersione sanguis ihū xp̄i grā vobis ⁊ pax multiplicet̄ grā virtutum fertilitas pax dulcedo cordis atqꝫ serenitas: huius suauitas grē p irrigationem sanguīs xp̄i ɔpatur paradiso dei: de suauitate huius grē. Ecc̄. 40. Gratia sicut padisus in benedictiōibus. i. sicut ortus dei in varijs delicijs fructibus. Iere. 31. Erit aīa eorum quasi ortus irriguus. Irrigata enim aīa dulcedine sanguinis xp̄i pfert triplicem suauitatem gratie. s. dulces flores virtutū. frondes vborum: fructus operuꝫ. Primo ex spūali effusione sanguinis xp̄i oriunt̄ in aīa quasi in paradiso dei dulces ⁊ varij flores virtutum. Nam sicut sanguis hoīs triplicem hꝫ colorem: sanus rubeum: coctus colorē albū hꝫ multum vt lac in mamillis ⁊ maxime coctus nigruꝫ sic spūalis influentia sanguinis xp̄i operat̄ in aīa quasi in paradiso dei flores virtutū varij coloris s. rosas charitat̄ lilia: castitat̄ violas: humilitat̄. De pmo. Ecc̄. 50. Iustus quasi flos rosaꝝ in diebꝰ vernis: q: s. rutilat roseo sanguine xp̄i virtute caritatis. Cant̄. 7. Come capitis tui: sicut purpura regis que. s. tingitur sanguine cuiusdam aīalis. Come capitis eiꝰ. i. xp̄i sunt fideles bonis cū moribus decorantes. Hi sunt vt purpura regis: qa spūali sanguine xp̄i pfusi: rubent vt rosa v̄tute charitatis. De secūdo. Ecc̄. 50. Iustus quasi lilia q̄ sunt in transitu aque que. s. cadent castitate ⁊ bn̄ decori in corde eius xp̄i sanguinis irrigatiōe. Apo. 6. Lauerunt stolas suas ⁊ dealbauerunt eas in sanguine agni. Canti. 5. Oculi eius id est fideles in futurum sibi puidētes sicut columbe que lacte sūt lote. i. sicut simpliciū qui bn̄ excocti in mamillis cordis eorū xp̄i sanguinis irrigatiōe dealbati sunt ⁊ casti facti. Osee. 14. Ero quasi ros ⁊ isrl̄ germinabit quasi lilium. De tertio. Canti. 2. Iam hyems transijt imber abijt ⁊ recessit flores apparuerunt in terra nostra. Flores primi post hyemē sunt viole nigri coloris pulchre boni odoris ⁊ terre vicine. Hi flores significant animas humiles ex cōsideratione sanguinis xp̄i in passione multuꝫ territi quasi denigratos: id est sibi vilesqꝫ ⁊ coram superbis despectos. Ezech. 31. Nigrescere faciam stellas celi: id est ardentes spū charitatis ⁊ lucentes verbo veritatis nigrescere faciem sanguine christi: vt nigras ⁊ pulchras violas virtute humilitatis. Canti. 1. Nigra sum sed formosa. De his tribus generibus ⁊ coloribus florum paradisi dei. Treno. 4. Candidiores nazarei eius id est floridi niue. nitidiores lacte: quia similantur lilio in castitate rubicundiores ebore antiquo: qa similantur rose in charitate saphiro: pulchriores quia similantur viole in humilitate. Secundo ex spirituali perfusione: siue potu sanguinis christi oriuntur in anima quasi in paradiso dei frondes verborum bonoruꝫ ⁊ dulcium eloquiorum. Job 14. Lignum habet spem si pcisuꝫ fuerit si senuerit in terra radix eius ad odorem aque germinabit ⁊ faciet comam quasi cum primuꝫ plantatuꝫ est. Ecclesiastici. 39. Florete flores ⁊ frondete in gratiam: quia scilicet electi nō solum flores virtutum: sed etiam verborum bonorum proferunt ex potu sanguinis christi ad triplicem gratiam. s. ad peccatorum cōuersionem: ad inimicorum re

conciliationem: ad mestorum consolationem. Hinc arbores irrigate triplicia proferre leguntur folia. scilicet: medicinalia: pulcherrima: ⁊ virida De primo: Apocalip. 22. Ezechielis. 47. Folia ligni paradisi dei ad medicinam ⁊ sanitatem gentium: id est peccatorum: quia aque eius de sanctuario egrediuntur. Aqua sanctuarii spiritualis potus sanguinis christi efficit verba sancte predicationis ad salutem peccatoris. Malachie. 2. Lex veritatis fuit in ore eius ⁊ multos avertit ab iniquitate: de secundo. Daniel. quarto. Ecce arbor ⁊ folia pulcherrima. ⁊ subter eam habitabant animalia ⁊ bestie ⁊ in ramis eius volucres celi: quasi diceret. Sub folio pulchro animalia sibi inimica: vt lupus ⁊ agnus columba: ⁊ vrsus pacificata erant: quia verba sapientum inimicos reconciliant. Ecclesiastici. 40. Tibia ⁊ psalterium suauem faciunt melodiam: id est concordiam vocum: ⁊ super vtrumque lingua suauis faciet concordiam inimicorum. Item. vi. Verbum dulce multiplicat amicos ⁊ mitigat inimicos: ⁊ lingua eucharis: id est bone gratie in bono homine habundabit. De tertio. Hieremias. 17. Benedictus vir qui confidit in domino: ⁊ erit tanquam lignum quod transplantatur super aquas ⁊ erit folium eius viride. Viridis color inspectus maxime in herbis et foliis oculos turbatos reperat ⁊ confortat Unde per huiusmodi folia bonorum verba significantur que tristes ⁊ miseros consolantur. Ecclesiastici. 40. Gratiam ⁊ speciem desiderat oculus tuus ⁊ super hoc viride sationis. prouerbiorum. 27. Unguento ⁊ variis odoribus delectatur cor ⁊ bonis amici consiliis anima dulcoratur. Ecclesiastici. 48. Ezechi. Consolatus est lugentes in sempiternum. Job. 29. Cum sederem quasi rex eram tamen merentium consolator. Tertio ex spirituali potu sanguinis christi oriuntur in anima quasi in paradiso dei bonorum operum fructus. Ezechiel. 24. Rigabo ortum plantationum ⁊ inebriabo partus mei fructum. Rigabo sanguinem xpi ortum anime inebriabo fructu bonorum operum celesti dulcedine: id est irrigati potu sanguinis christi faciunt dulcem fructum bonorum operum ad vtilitatem proximi quem etiam ipsi comedunt in retributione celesti. Amos. 9. Facient ortus et comedent fructus eorum. De triplici fructu in sequenti sermone circa finem.

De triplici potu sanguinis christi. CA. XXXII.

s Anguis meus vere est potus. Joannis. 6. Alia themata: vt supra de sanguine christi. Potus sanguinis christi triplex est vt ex supradictis iam patet. sacramentalis intellectualis: spiritualis. Sacramentalis: qui a solis sacerdotibus sumitur sub specie vini de calice. Intellectualis: qui a populis christianis sumitur sub specie panis de ipso christi corpore. Spiritualis qui ab omnibus saluandis sumitur de passionis christi pia meditatione. Primo modo sumptus peccata quotidiana relaxat. Secundo modo fidelem mentem dulcedine sua delectat. Tertio modo totam animam irrigando fecundat. Primus potus sanguinis xpi est sacramentalis qui a solis sacerdotibus sumitur de calice altaris. Mathei. 26. Accipiens Jhesus calicem benedixit et cetera. Bibite ex eo omnes scilicet apostoli quasi soli sacerdotes. Iste potus digne sumptus peccata quotidiana relaxat: ⁊ hoc triplici ratione: quia tria mala sunt in peccato veniali: scilicet quedam macula conscientie: quedam pena tristicie ⁊ quedam aduersitas offense diuine. Contra hec tria mala proprie valet potus sanguinis xpi qui est purus lenis ⁊ preciosus: ratione puritatis lauat: ratione lenitatis sanat: ratione preciositatis placat. Lauat dico conscientiam anime maculam remouendo. Sanat penam tristicie corda fidelium consolando. Placat offensam diuine iusticie pro nobis interpellando De primo. Ad Hebre. 9. Sanguis christi enim dabit conscientiam vestram. Gen. 49. Expectatio gentium lauabit in sanguine vue pallium suum: id est animas nostras. De secundo. Zacha. decimo. Letabitur cor eorum quasi a vino. Vinum est sanguis vue ⁊ significat sanguinem christi quem sumimus in altari. Iste potus cor bonorum letificat: quia conferendo solacium spiritualis leticie sanat a tristicia culpe. psalmus. Calix meus inebrians quam preclarus est. De tertio. Ad Hebre. xii. Accessistis ad sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel: quia sanguis Abel clamat vindictam ad deum: sanguis vero christi postulat ⁊ impetrat indulgentiam. Bernardus O sanguinem xpi summe reuerendum in altari poculum: in cruce precium. in celo pro nobis ad deum patrem aduocatum. Sciendum quod tria genera grauiter arguuntur in scripturis que nimis peccant in sanguine saluatoris. primi sunt corpore immundi: secundi corde indurati. tertii procuratores praui. Primi sanguinem christi in magnis peccatis indigne sumunt. Secundi ad virtutem sanguinis christi conuerti nolunt. Tertii lucrum de sanguine christi ad prauos vsus conuertunt. De primo. Non potestis bibere calicem domini ⁊ calicem demoniorum. Calix dyaboli est luxuria carnis ⁊ mundi. Deuterono. 32. Fel draconum vinum eorum. Qui hoc potu turbido ⁊ immundo inebriantur: et super eum sanguinem christi preciosum fundunt quantum in seipsum polluunt: ⁊ ideo graui pena digni sunt. Gen. 4. Maledictus eris super terram que apperuit os suum super terram. i. plus quam care

tia. Ad Heb. x. Irritam quis faciens legez moy
si si vlla miseratione duobꝰ vel tribus moritur.
Quanto putatis deteriora mereri supplicia qui fi
lium dei cõculcauerit ⁊ sanguinẽ testamẽti pollu
tum duxerit in quo sanctificatus est ⁊ spiritui san
cto cõtumeliam fecerit. De scđo Iere. 5. Indura
uerũt facies suas supra petram ⁊ noluerũt reuerti
Quasi diceret. Quidã pertinaces i sua malicia du-
riores sunt corde q̃ petra. s. q̃z durꝰ adamas qui
quãuis nulla re possit frangi scinditur tñ sanguine
hirci sed illi duriores sunt qui nec virtute sangui
nis xp̄i emolliri pñt nec a sua prauitate conuerti.
Item duriores sunt q̃ petra. s. quã quelibet saxa
dura quia ad clamorẽ xp̄i in cruce ⁊ eiꝰ sanguinis
effusione terra tremuit ⁊ petre scisse sũt. Sed isti
nec ad terribilẽ vocẽ p̄dicationis nec ad virtutẽ
sanguinis xp̄i pñt emolliri ⁊ a sua prauitate ꝯuer-
ti. De tertio. Iere. 22. Ve qui edificat domũ su-
am in iniusticia qui aperit sibi fenestras ⁊ facit la
quearia cedrina. pingit cinopide. s. rubro colore
idest sanguinẽ xp̄i. dicit glo. Qui domuz edificat
materialẽ de male acquisitẽ vel ornat superflue san
guine xp̄i. i. de rebus ecclesie acquisitis sanguine
xp̄i grauiter peccat. Sz multo grauiꝰ qui domũ
sp̄ũalem. i. familiã prauã vt prauas mulieres fili
os filias q̃si ptes domꝰ vt fenestras per quas dia
bolus ⁊ fures intrant ⁊ laqͣria quasi laqueos dia
boli iniuste edificat ⁊ pingit. i. vestit vel ornat san
guine xp̄i. His dicitur ve. i. grauis increpatio ⁊
eterne pene cõminatio. Secũdus potus sangui
nis xp̄i est intellectualis qui a populo xp̄iano sumi
tur sub specie panis de ipso corpe saluatoris. Nã
sicut sub specie panis cõsecrati corpus xp̄i est per
trãssubstãtiationẽ ⁊ sanguis eiꝰ per annexionez sic
sub specie vini cõsecrati sanguis xp̄i est per trans
substãtiationẽ ⁊ corpus eiꝰ p annexionẽ. Unde si-
cut sacerdos sumit sanguinẽ xp̄i sacramẽtaliter de
calice ita fidelis populꝰ sumit ip̄m intellectuali-
ter. De ipso xp̄i corpe. Job. 39. Pulli aquile lam
bunt sanguinẽ. Pulli aquile sũt subditi ecclesie hij
lambũt sanguinẽ xp̄i non de calice. sed de ip̄o cor
pore xp̄i. Hic potus fidelẽ mentez dulcedine sua
delectat. Can. i. Botrꝰ cipri dilectus meꝰ mihi.
In botro sunt duo vua in cibũ ⁊ in vua dulcis san-
guis in potuz. ps. De petra melle saturauit eos.
Sicut petra corpꝰ xp̄i in corruptibile sic mel de
petra significat dulcem sanguinẽ xp̄i quẽ sugũt fi-
deles de corpe xp̄i. Hec dulcedo tria bõa facit. s.
ꝯtemptuz vicioꝝ gr̃am bonoꝝ eloquioꝝ. deside
rium eternorum. De p̄mo ꝓuerb. 27. Aia satura
ta calcabit fauos. Qui enim de petra corpis xp̄i
melle sanguinis eius saturati sunt ois peccati sua
uitatem cõtẽnunt. Judicũ. 9. Dicit arbor ficus. i.
fidelis anima. Nũquid deserere possum dulcedi
nem meã: vt inter cetera ligna ꝓmouear q̃si di-
cat. Cõtemno gl'am ⁊ delectamẽta mũdi pulchri
tudine dei. De scđo. Cant. 4. Fauꝰ distillãs labia
tua mel ⁊ lac sub lingua tua quasi dicat q2 sub lin-
gua. i. in corde plena es sp̄ũali dulcedine ideo
abũdas vtili ⁊ dulci locutiõe. Matth. xij. Ex abũ
dantia cordis os loquit̃ sicut de vase sic est de cor
de. Uas plenũ felle effundit amaritudinẽ. plenũ
melle dulcedinẽ. Unde Luce. 6. Bonꝰ homo de
bono thesauro cordis sui pfert bonuz ⁊ ecõuerso.
De tertio. Eccl. 24. Qui bibit me adhuc sitiet.
Greg. In corpalibꝰ appetitꝰ placet experientia dis
plicet. Sp̄ũalis vero dulcedo quãto magis bibi
tur tanto magis sititur. Quia dum ex pleno fon
te stillatim mũdo cordi degustãdo illabit̃ eiꝰ ple-
nitudo potanda magis desiderat̃. ps. In stilla-
dijs eiꝰ letabitur germinas. Idẽ. Sitiuit anima
mea ad deum fontem viuũ. Tertiꝰ potus sangui
nis xp̄i est sp̄ũalis qui ab oibus saluãdis sumitur
de passione xp̄i pia meditatiõe. i. ad Corinth. x.
Patres nostri oẽs eundẽ potum sp̄ũalem bibe-
rũt. Sicut patres boni de foraminibꝰ petre aquã
biberunt ⁊ in illa sanguinem passiõis xp̄i credide
runt figuratũ ⁊ per fidẽ sp̄ũalem gustauerũt ita bo
ni xp̄iani de vulnerũ xp̄i pia meditatiõe sanguinẽ
eius solent bibere. Isa. 60. Filij tui de lõge ⁊c. Hic
potus totam aiam quasi ortũ dei irrigãdo fructu
bono fecundat. Eccl'. 24. Rigabo ortuz plãtatio-
num ⁊ inebriabo ptus mei fructũ. i. aie fideles ir
rigate sanguine xp̄i faciẽt fructũ bonoꝝ operum.
Colossenses. i. In omni ope bono fructificantes.
Fructus bonoꝝ triplex est. s. Honeste cõuersationis
sacre deuotionis. ⁊ iocunde pietatis. De primo
pascit homo seip̄m. de scđo deum. de tertio pro-
ximũ. De primo. Eccl. 23. Ego quasi vitis fructifi
caui ⁊c. Et flores mei fructꝰ honoris ⁊ honestat. i.
honeste ꝯuersationis. Ad eph. 5. Fructꝰ lucis ẽ in
omni bonitate ⁊ iusticia ⁊ veritate. Que aũt in oc
culto fiunt a filijs tenebraꝝ turpe ẽ dicere. Mat.
7. Omnis arbor bona fructꝰ bonos facit ⁊c. Fru-
ctu bone vite pascit quisq3 seipsuz. Prouerb. 27.
Qui seruat ficum comedet fructũ eius. Isa. 3. Di
cite iusto q̃m fructum adinuẽtionũ suarum come
det. Prouer. 15. Secura mens quasi iuge cõuiui
um. Secura ex hõestate vite. 2. ad Corin. i. Glo
ria nostra hec est testimoniũ ꝯscie nostre q in sim
plicitate ⁊ sinceritate dei ⁊ non in sapia carnali cõ
uersati sumꝰ in hoc mundo. De scđo. Can. 4. Or
tus conclusus soror mea. emissiões tue paradisꝰ
maloꝝ punicorum. ⁊c. Emissiões iste sunt fructꝰ
deuotionis. Unde sequitur. Nardus crocus ci-
namomũ que sunt sp̄es aromatice ⁊ ꝓpter odorẽ
bonum ⁊ virtutem suam significant fidelium de
uotionẽ deo gratam que consistit in sacris deside
rijs in varijs virtutibꝰ gemitibus ⁊ orationibus.
His fructibus pascit fidelis aia deum. Unde seq

tur ibidem veniat dilect⁹ meus ꝛc. Ut comedat
fructum pomoꝝ suoꝝ. Exo. 30. Sume aromata
boni cordis faciesq; thimiama. Papias thimia
ma est confectio boni odoris ad incensū cultus
dei. Greg. Thimiama ex aromatib⁹ facim⁹ cū
in altari cordis virtutum multiplicitate redole-
mus. Prouerb. 8. Delicie sunt mihi esse cum fi-
liis hoīum: quia. s. delectatur in amore ꝛ deuotio
ne nostra gescere. De tertio fructu. s. pietat̃ quo
reficitur primus. ps. Ego quasi oliua fructifera i
domo dei. Oliua portat oleum aliis ad lucendū
sanandū ꝛ reficiendum ꝛ significat opus pietatis
quod impendit̃ ꝓximis. Prouer. 21. Thesaurus
desiderabilis ꝛ oleum in tabernaculo iusti ad re
fectionē. s. ꝓximi. Luc. x. Samaritan⁹ quidā vi-
dens spoliatum quasi pauperē ꝛ vulneratum q̃si
subsidio indigentē misericordia motus est ꝛ ap-
propinquās alligauit vulnera eius. i. subuenit ne
cessitatib⁹ eius. infundens oleum ꝛ vinum quasi
cibum ꝛ potum ꝛ curam eius egit. i. Ad Thi. 4.
Exerce te ipm ad pietatem. Pietas enim ad oīa
vtilitas est ꝓmissionē habens vite que nunc est ꝛ
future. Ad quam nos perducat qui est benedict⁹
in secula. amen.

Explicit opusculū. 58. sancti Thome de aquino
de sacramēto altaris. Incipit opusculū. 59. eiusdē
beatissimi Thome de sacramēto eucharistie ad
modū decē ꝑdicamētoꝝ ad petitionē quorūdam
prelatorum et baronum.

m

Emoriam fecit mi
rabiliū suoꝝ misericors ꝛ misera-
tor dn̄s escam dedit timentib⁹ se.
Esca ista de qua loquit̃ h psal. nō i
cōueniēter intelligit̃ esca sacramē
talis panis. s. viuus qui de celo descendit quē cū
timore et reuerētia sumūt quotidie i sancta eccle
sia serui dei. De quo pane et esca dicit̃. Sap. xvi
Angeloꝝ esca nutriuisti populū tuū paratum panē
de celo ꝑstitisti eis sine labore omne delectamē-
tum in se habentem et oēm saporem suauitatis. Iste
est panis de quo dicitur Io. 6. Ego sum panis qui
de celo descendi si quis manducauerit ex hoc pa
ne viuet in eternum. In ꝑparatione ꝛ in disposi-
tione et ordinatione illius benedicti panis. s. sa-
cramenti eucharistie deus tot et tanta mirabilia
inclusit quod in ipso videtur quasi oīum mirabi
lium que ab initio mūdi fecit memoriā renouas-
se. Et ideirco dicit ꝓpha in ꝑdicto versu. Memo
riā fecit mirabiliū suoꝝ ꝛc. qn̄. s. escam ꝑciosam
illud ꝑciosum sacramentū et gloriosū suis discipu-
lis dedit. Ad intelligendū aūt excellētiā et celsi-
tudinē dignitatis illi⁹ sacramēti mirifici notādū
est q̄ quāuis oīa sacra ecclesie virtutē habeāt et effe
ctum per fidem passionis xp̄i ꝛ ex fide et per fidē
ꝓsint solum fidelib⁹ ad salutē. hoc tn̄ spāliter ꝛ spe
cialissime dicit̃ sacramētum fidei. Unde in cano
ne vocatur misteriū fidei. i. secretū sacratissimū
soli fidei manifestū. q: tot ꝛ tanta sunt ibi supra ꝛ
ꝑter ꝛ etiā cōtra rōnē naturalē q̄ nisi per fidē tene
rent̃ ꝛ crederētur nūq̄ intelligerētur. Et ideo bn̄
dicitur Isa. 6. sm aliā trāslationē. Nisi credideri-
tis nō intelligetis. Et aplūs ad Hebre. xi. Crede-
re oportet accedētē ad deū q̄ est ꝛ q: inquirētibus
eū remunerator sit. Credētes igit̃ intelligūt: q: si
cut dicit aplūs. Fides assit ꝛ nulla questio remane
bit. Hoc aūt nō est sic accipiēdū q̄ credētes p fidē
p rōnē intelligant quicq̄d credūt. Quia si sic eēt
euacuaretur meritū fidei sm dictū gregorii. Fides
non habet meritū vbi hūana ratio ꝑbet expimē-
tum. Intelligere aūt dicunt̃ credētes q: īmitētes
potentie ꝛ summe veritati increate sciūt ꝛ suppo
nunt certissime verū esse quicquid a dicta veritate
ꝓcedit. ꝛ quāquā per naturalē rōnē modū ipius
veritatis nō cōprehēdāt nō ideo min⁹ credūt qd̄
suggerit fides vera esse verū. q: clarissime hoc i-
telligunt attestari excellētie ꝛ maiestati ꝛ imēsita
ti ipi⁹ prime veritatis vt nec in se nec in suis prin
cipalib⁹ effectib⁹ cōphendi possit ab angustia ꝛ ibe
cillitate ipi⁹ intellect⁹ hūani de quo dicit̃. 2. me-
tha. q: sicut se habet ocul⁹ noctue ad radios solis
sic itellect⁹ noster ad manifestissima nature. Un̄
sicut nō est defect⁹ ex pte lucis solaris q̄ a noctua
clare videri nō possit: sed hoc accidit ex pte debi
litatis oculi ipi⁹ noctue ita etiam cōtingit in nob
q̄ intellect⁹ noster nō est ꝓportionat⁹ imēsitati lu-
cis dine. Ideo multa sunt q̄ nequim⁹ cōphendere
rōne. ꝓpterea clamat aplūs ad ro. xi. O altitudo
diuitiarū ꝛc. Cuius aūt cōphendere neq̄am⁹ qd̄ ni
hilomin⁹ cōprehēdere possumus quo modo. i. ex
pte cognoscim⁹ non in toto: q: p speculū nūc vide
m⁹ in enigmate. Inde est q̄ fidei misteria p aucto
ritates sacre scripture cui fides catholica innititur
plene ꝓbari pūt atq; pfecte. sed per rōnes demō
stratiuas oīno nequeunt oīa ꝓbari q̄uis forte oīa
possunt demonstrari. Quia si hoc esset fides no-
stra iam non fides sed sciētia vocaret̃. Et sicut su
pradictum est meritū nostrū qd̄ principaliter in
fide consistit oīno tolleret̃ nec iam vtiq; posset di
ci alicui xp̄iano fides tua saluū te fecit. Uerū est
aūt q̄ omnes errores infidelium non solū per sa-
cram scripturā: sed etiam per rōnes possunt elidi
ꝛ multe etiā suasiones bene per rōnem naturalē
inueniūtur quib⁹ intellect⁹ fideliū iam credētiū
adiuuatur ꝛ cōfortat̃ ad veritatē clari⁹ ꝛ obnoxius
amplectēdā. Ut igitur ad ꝓpositū veniam⁹ intē
dim⁹ ostēdere aliq̄ mirabilia ꝛ etiā miracula ma-
xima p sacro sancto eucharistie sacramēto. ꝛ sub
iungere aliquās rōnes exempla mirabiliū ꝛ quo
dāmodo illis similia in scriptura ꝛ etiam in natu

ra per ea que fidei rōnabiliter nō incredibilia eē
videnť. Predicta vero mirabilia ⁊ miracula sʒ
ordinē p̄dicamētoꝝ intendim⁹ distinguere vt luc
lius ⁊ apertius capiatur. Et primo de p̄dicamē-
to substantie vt priore ⁊ fundamēto omnium pre
dicamentorum.

P Rimo igitur est incipiendū respectu p̄di-
camēti substātie. Ubi sciendū est q̄ fides
ecclesie sancte credit circa sacramētū eu-
charistie s̄bam panis cōuerti in s̄bam carnis ⁊ s̄b
stātiā vini in s̄bam sanguinis xp̄i: et vi sacramēti
⁊ per cōcomitantiā sub vtraqʒ specie eē totū idē
aīam ⁊ corpus ⁊ diuinitatē ipsius. Et ista trāssub
stātiatio .i. ꝯuersio panis in corp⁹ xp̄i siue in carnē
fit in instanti finitionis ⁊ cōpletionis illoꝝ verbo
rum xp̄i .s. hoc est enī corpus meū dūmodo ille q
profert sit sacerdos ⁊ intendat facere quod facit
ecclesia ⁊ p̄dicta verba cum tali intentione ꝓfe-
rat sup materiā debitā .s. panis de frumento. Et
idē intelligendū est de cōuersione vini in sangui-
nē qd̄ similiter fit in cōtinēti cōpletis hijs verbis
Hic est enī calix ⁊c̄. Et illud pōt accipi penes pre
dicamētū substātie. Unde ista cōuersio ꝓprie trā
substanciatio appellať. Quāuis āt illud sit sūmū
miraculū ⁊ soli⁹ diuine virtutis .s. facere in cōtinē
ti talē tantā ⁊ tam ineffabilē cōuersionē ⁊ substan
tiarū mutationē nihilominus hoc nō apparebit im
possibile si cōsiderem⁹ aliqua similia in scriptu-
ra ⁊ aliqua silia in natura. Uxor enī loth q: retro
spexit cōtra mādatū dei subito cōuersa est in statu
am salis. vt habeť Gen̄. 19. Uirga etiā moysi cō
uersa ē in colubrū: ⁊ postea in virgā. Exo. 4. Et dia
bol⁹ dicebat xp̄o sciēs diuinā potentiā. Dic vt la-
pides isti panes fiāt. Matth. 4. Non est enī mul
tū difficile facere de lapide panē ⁊ de pane carnē
In legēda beati ioānis euāgeliste legitur quō con
uertit virgas ligneas in aureas ⁊ lapides arene
in lapides p̄ciosos ⁊ ecōuerso. Et in euāgelio suo
legiť quō xp̄s ꝯuertit aquā in vinū ⁊ multa sūt ta-
lia in scriptura in natura quoqʒ satis similia repiť
Certū est enī q̄ sunt quedā aque in quib⁹ lignū cō
uertiť in lapidē vel petraʒ vnde optime cotes fi
unt. Uidem⁹ quoqʒ ꝯtinue q̄ homo comedit pa
nem ⁊ in corpore suo cōuertitur in carnē. bibit vi
num ⁊ cōuertitur in sanguinē ⁊ illud est cōe hoīb⁹
⁊ iumētis q̄ eoꝝ cibi ⁊ pot⁹ in carnē ⁊ sanguinem
cōuertuntur. Si ergo de⁹ dedit talē ptātem ven
tri ⁊ stomacho aīalis nō est mirādū si talē ptātem
etiā cōtulit suo vicario vt mediāte verbo dei vir
tute diuina que oīa in oībus opatur cōuersionem
⁊ mutationē efficiat supradictā. Et hanc silitudinē
ponit ioānes damascen⁹ li. 4. ca. 5. dicēs. Sicut
panis ⁊ vinū trāseūt per nutrimētū in carnē ⁊ san
guinē aīalis ita panis ꝓpōnis .i. qui ponit in alta
ri ⁊ vinū cum aqua trāseunt in corp⁹ xp̄i qd̄ prius
non erat. Et ista duo .s. panis ⁊ vinū nō sunt duo
sed vnū corp⁹ xp̄i. Et in hoc fecit deus memoriā
suoꝝ mirabiliū: q: sicut in p̄ncipio creauit de⁹ ce-
lū ⁊ terram ⁊ oīa que in eis sunt solo verbo suo sʒ
illud Gen̄. 1. Fiat lux ⁊c̄. Et sicut fecit de oīb⁹ ⁊ sin
gulis creaturis ab initio creatis sm̄ q̄ psalmista
dicit. Uerbo dn̄i celi firmati sunt sic facit deus in
eucharistie sacramēto. Quia sm̄ Aug. accedit v̄
bum ad elemētū ⁊ fit sacramētū. Et hoc est quod
dicit auctor. Si tanta virt⁹ est in sermone dn̄i vt
inciperent esse que nō erant q̄to magis opať vt
sint que erāt ⁊ in aliud ꝯmutētur. De hoc etiā dī
Ambro. Si tm̄ valuit sermo helye vt ignē de ce
lo descendere faceret. non valebit tn̄ sermo xp̄i
vt substātias mutet. Et Jo. Damas. vbi sup. Si
sermo dei viuus est ⁊ actiu⁹ qui dixit fiat lux ⁊ fā
est lux verbo cui⁹ celi firmati sunt ⁊ oīs decor eo-
rum qui ex purissimo sanguine beate virginis sē
hoīem fecit: nō pōt panē ⁊ vinū corp⁹ ⁊ sanguinē
suū facere. Non debet ergo incōgruū apparere si
verbū diuinū a sacerdote platum accipiat eādē
virtutē ⁊ etiā maiorē a deo q̄ȝ accipiat natura a-
nis insita rebus per quā in aīali cibus ⁊ pot⁹ in car
nem ⁊ sanguinē cōuertūtur. Qd̄ etiā in hūanis vi
dem⁹ q̄ verbū humanū est maioris potētie ⁊ vir
tutis q̄ȝ sit ꝓferēs ip̄m verbū. Uerbū enī pape p
suū nūcium ꝓmulgatū facit oēs p̄latos ecclesie in
vnū consiliū cōuenire quos sine verbo ipse papa
non pōt aliquo mō sua potētia congregare. Et eti
am verbum impatoris vel regis citissime facit
exercitum cōgregari. Et quilibet dn̄s plus efficit
circa subditos suos solo verbo q̄ȝ possit efficere v̄
tute ꝓpria sine verbo. Et iccirco nō debet quisqʒ
am incōuenientē iudicare si deus verbo suo p suos
nūcios sacros sacerdotes ꝓlato cōtulit candē effi
catiā ⁊ virtutē etiā ampliorem q̄ȝ p̄stiterit nature
corpali per quā videm⁹ tot ⁊ tanta illis similia p
uenire. Ideo scriptum est in p̄s. Uox dn̄i in virtu
te vox dn̄i in magnificentia. Et hoc de ista ineffa
bili trāssubstātiatione sufficiūt quo ad p̄dicamen
tum substantie.

S Ecūdo respectu p̄dicamēti q̄titatis cre-
dit sancta mater ecclesia ⁊ fides catholica
sub illa parua hostia ꝯtineri ⁊ esse veraciter
totum corp⁹ xp̄i ita magnū ⁊ ita ꝑfectuȝ sicut fuit
in cruce ⁊ ita magnū sicut in die pasche resurrexit
Et hoc est summū mirabile. Cum omne corpus
sit in loco ⁊ cōmensureť locatū loco ⁊ sub tam parue
hostie q̄titate integrū corp⁹ xp̄i cōtineť. Sed in
hoc facit deus memoriā suoꝝ mirabiliū que p⁹
fecit de seipso ⁊ in seip̄o. Primo in natiuitate sua
qñ exiuit per portā clausam ea semꝑ clausa manē
te sm̄ testimoniū ezechielis ꝓphe. Fuit enī beata
⁊ gloriosa mater virgo ante ꝑtuȝ virgo in ꝑtu vir
go post ꝑtum: quia semꝑ cōtinet incorrupta ⁊ pe

nitas illibata. Idē miraculū fecit in sua resurrectione. q: resurrexit ꝛ exiuit de monumento omnino existente clauso. Idem etiam miraculū fuit quādo pluries ad discipulos ianuis clausis introiuit. Que omnia hec mirabilia si discutiātur sunt similia miraculo supradicto hui' sacramēti venerabilis. Ad cui' intelligentiā debem' intendere φ corp' christi non est sub hostia naturaliter sꝫ sacramētaliter. Et ideo non est ibi vt locatū in loco nec sub dimēsionib' ꝓprijs sed sub dimēsionib' que prius fuerunt. s. panis ꝛ vini. Et ideo cū substantia de se inq̄ntum substātia locuꝫ non occupet nec requirat nisi inq̄ntum est sub dimēsionib' q̄ntitatis sequitur ex hoc φ corpus xp̄i sub sacramento non requirat vel occupet plus locum vel de loco q̄ dimēsiones panis sub quib' velat ꝛ tegitur occupant ꝛ requirūt. Et hoc in sequētib' plenius disseretur. In hoc etiā possum' videre aliq̄ similia in natura. Anima eni nostra sicut dicit aug. est tota in toto corpe ꝛ in qualibet pte corporis ꝛ ita magna in solo digito sicut ĩ toto corpore: ꝛ ita magna in corpore infantis sicut in corpe gigantis. q: ꝓpter corporis augmentū ꝛ diminutionē seu alicuius mēbri trūcationem ipsa anima non minuitur vel augetur ꝛ tamē est tota in toto ꝛ tota in q̄libet ei' pte nec excedit nec excedit. Si homo nō potest pfecte hoc intelligere de seipso ꝛ in seipso: φ tamē tam ph'i infideles q̄ etiā doctores catholici verum esse indubitāter affirmānt non est mirum si hoc pfecte nō potest intelligi in hoc dignissimo sacr̄o. Itē tā longa est lōgitudo turris sicut ipsa turris ꝛ taꝫ lata quā lata ē latitudo ꝛ grossicies ita grossa. sed species ꝛ figura turris tota cōprehenditur in oculo et recipitur qui est tam puus. quia si non esset illa spēs longitudinis in oculo nō posset homo per aspectum de ipsa longitudine iudicare. Quod tamen patet esse falsum. quia solo visu ꝛ aspectu potest fieri multotiens vera cōparatio ꝛ estimatio de mensura. Et ita potest dici de vno monte ꝛ de sole et luna et spera celi et de oībus talib' quoꝝ magnitudo cū sit quasi imēsa nihilomin' capitur ab oculo ita puo. Si ergo hoc ē mirabile ꝛ est certū nō est incredibile corp' xp̄i posse ɔtineri sub hostia tā pua q̄uis hoc pfecte itelligere nequeam'. Et sicut dictū est d' oculo ita pōt dici de speculo in quo videt quilibet manifeste φ ĩ puo speculo apparet maxia ciuitas ꝛ imago maximi hoīs et mōtis et celi. Dic ergo mihi quō pōt hoc esse et ego dicā tibi quō in diuīo sacr̄o ē illud Deus eni voluit in vtroqꝫ ita esse.

t Ertio respectu p̄dicamēti q̄litatis debem' credere φ q̄uis hostie sint figure rotūde et habeāt albedinē et saporē panis. illa tñ accidentia non afficiunt corp' xp̄i. q: non est ita rotundū nec ita album nec insunt aut inherent ei illa accidētia hostie que apparēt spēs subeē sacr̄ali ꝛ vex corp' xp̄i gl'iosum. Et q̄uis nō appareat nob' sensibiliter tale. nō tñ debem' ꝓpter hoc minus credere ita esse. In hoc igr̄ fecit nobis de' memoriā mirabiliū suoꝝ similiū p̄cedētiū in scriptura sicut eni nobis narrāt euāgeliste xp̄s adhuc existēs mortalis ƺm corp' ostēdit se in mōte in habitu glorioso petro iacobo ꝛ ioanni: ꝛ tñ corp' suū nōdum erat glorificatū sed gl'iosum. Itē qñ iā post resurrectionē suā corp' suū erat veraciter gl'osum nūquā ampli' habitū glorie diminuturū nihilomin' ꝑegrinis cūtib' in emaus se ōndit sub habitu peregrini ꝛ magdalene sub habitu ortolani. Sicut igitur rōnabilib' causis talē tūc ꝛ taliter se ōndit ꝛ nō sub hitu glorioso quē gestabat sic etiaꝫ in eucharistia. Rōnes vero ꝛ cās q: satis note sūt omitto cā breuitatis. In nālib' etiā silia videm'. Multa. n. apparēt aliter q̄ sint. Sol. eni apparet q̄si cubitalis rotūditatis q̄uis vltra modū q̄ntitatē seu rotūditatē illā excedit. Aliqñ etiā apparet rubeus vl' sanguine' aut pallid' aut esse alteri' q̄litatis q̄uis in se nullo mō recipiat peregrinas impssiōes. Itē bacul' apparet curu' seu fract' in aqua currente. q̄uis in veritate sit integer ꝛ rect'. Itē multis tā infirmis q̄ sanis ꝛ alique palatum ꝛ lingue passiōes quēqꝫ dulcia videt̄ amare ꝛ mltis ecōtrario. Nō est g insolitū si in sacr̄o sup̄dicto sit aliud in veritate ꝛ aliud videat̄. Nec tñ ĩ hoc falsitas est vlla: q: illa accidētia q̄ apparēt ibi q̄ dꝫ vt p̄dictū est velāt ꝛ tegūt nō afficiūt corp' xp̄i. Illa. n. accidētia q̄ prius inerāt sb̄ātie panis post ɔsecrationē nō insūt corpori xp̄i: sꝫ sūt ibi sine subiecto alicui' sb̄ātie. Vñ ĩ hꝫ est miraculū ꝛ p̄ter ordinē nālē φ q̄ntitas q̄ p̄us erat in sb̄a seu ĩ mā panis post sacri ɔsecrationem remāet absqꝫ sb̄a. Alia vō accidētia q̄ ipi pani ierāt mediāte q̄ntitate mō insūt q̄ntitati sicut prius. Vñ ꝛ dimēsiones ꝛ albedo ꝛ sapor ꝛ figura ꝛ alia silia accidētia sunt ibi sine primo subiecto. i. sine sb̄a sed nō sūt sine subiecto primo: q: modo ipsi quātitati sicut prius insūt. Et q̄uis hoc miraculū sit ꝛ supra naturā. nō tñ est cōtra intellectū. Quia dicit beatus Hylari'. Deus pōt diuidere per effectū qcquid possum' per intellectū. Itē si malefici pñt res aliter ꝛ aliud q̄ sunt reputa de festuca trabeꝫ vel serpentē per sua mendosa prestigia facere apparere non est mirandū seu discredendū si deus per sua vera miracula faciat talia ꝛ maiora non ad delusionē vel deceptionē hoīum sed ad salutē Status enim sub quo sum' hoc requirit. Sub fide eni nō viuim'. ꝛ ambulam' p fidē. Fides aūt ƺ aug. ē credere qō ñ vides. Et ƺ aplꝫ ad heb. xi Fides ē sperandaꝝ sb̄a reꝝ argumētū nō apparētiū Sacramētoꝝ etiā nā hoc requirit vt videlicet: q: sua signa aliud int' cōtineāt vel significēt ꝛ aliud exteri' videātur sicuti circul' quidem lignum est

significat tñ vinum: ⁊ sicut dicit Hugo de sancto vic. Sacrm̃ est mãle elemẽtum extrinsec⁹ oculis suppositũ ex institutione significans et silitudine repñsentãs et sanctificatõe grãm inuisibilem cõtinens. Est ergo conueniẽs fidei nostre ⁊ dignitati ipĩus sacramẽti q̃ aliud sit ⁊ aliud significare videatur.

q Uarto respectu pdicamẽti relatõis credit fides nostra ⁊ sancta eccl'ia catholica q̃ v̄bis ɔsecratõis vnica voce põt consecrari vna hostia vl' plures in numero q̃ñtocunq̧. Cũ vis.n. ŝm virtutez nãe oĩum nã ɔstãtium sit rõ ⁊ termin⁹ magnitudinis et augmẽti ŝm q̃ ait phs in li. de aĩa. in hoc tñ sacrõ: q: nõ nã sed dei potentia operat̃ nõ est limitata ad aliquã certam mãe q̃ñtitatem sed vnico solo v̄bo ⁊ actu põt ɔsecrari tot⁹ panis triticeus de mũdo ⁊ totũ vinũ: dũ mõ sacerdos illa pncipaliter ⁊ visibiliter añ faciem suam haberet: ita q̃ posset vere tanq̧ pñtia demonstrare. Uerũ ẽ tñ q̃ aliq doctores sũmi et maximi scripserit ⁊ docuerit q̃ si sacerdos itẽdẽs ɔsecrare iret p oẽs plateas vbi pãis vẽdit̃ ⁊ p oĩa cellaria vbi vina vẽdunt̃ ⁊ pferret v̄ba ɔsecratõis sup panẽ ⁊ sup vinũ: ẽt si in h̃ nulla eẽt necessitas vl' vtilitas sed solũ h̃ faceret in ludibriũ ⁊ in obprobriũ ihesu xp̄i nihilomin⁹ totũ vere eẽt ɔsecratum: eo q̃ ibi ɔcurrunt quattuor necessaria in quolibet sacro. s. debit⁹ minister debita mã: debita forma v̄borũ ⁊ intẽtio ɔsecrant̃. Alij aũt dicũt q̃ in tali casu talis sacerdos minime ɔsecraret: q: nõ solũ i sacris requirit̃ vl' est necessaria intẽtio ministrant̃: vt. s. hoc intendat facere quod eccl'ia intẽdit vl' facit: sz etiaz intẽtio sacrm̃ instituent̃. i. xp̄i qui nõ intẽdit q̃ ad talẽ vsum tanto taliq̧ ludibrio celebret̃ aut ɔficiatur tam nobile sacrm̃. Quecũq̧ aũt de his opinio teneat̃: in hoc tñ ɔcordant q̃ñtum ad potẽtiaz ⁊ respectum dei ⁊ sacerdot̃: q: panis ille: siue sit modic⁹ siue mult⁹ vnico verbo cõuertit̃ in corp⁹ xp̄i: ⁊ q̃ nequaq̧ in minori min⁹ ⁊ in maiori mai⁹ sed par ⁊ pariter in vtroq̧. Cui⁹ memoriale miraculum ⁊ exemplũ habem⁹ in sancta scriptura de manna: quod corp⁹ xp̄i figurabat de quo legit̃ Exo. 16. Et collegerunt alij plus alij min⁹ ⁊ mensi sunt ad mẽsuram gomor: nec qui plus collegerat habuit amplius: nec qui minus parauerat repperit minus: sz singuli iuxta illud qd̄ edere poterant ɔgregauerunt.

q Uinto respectu pdicamẽti actiõis credit fides catholica q̃ corpus xp̄i est cib⁹ mẽtis nõ ventris aĩe nõ corporis: vñ in hoc ɔcurrũt duo mirabilia ɔ̃ vsum nãe vz q̃ accidentia sine corpe ⁊ sine s̃bo nutriũt vere corp⁹: ⁊ corpus verũ nutrit ⁊ reficit spũ. Constat.n. q̃ si hõ multũ poneret in sacrificio de pane ⁊ multũ d' vino post ɔuersionẽ panis ⁊ vini in corpus ⁊ sanguinem xp̄i illa accidẽtia sumpta ab hoĩe ipm̃ alterarent ⁊ nutrirẽt: ac si s̃ba panis ⁊ vini vbi vera: citer eẽt: corpus aũt xp̄i nutrit ⁊ reficit aĩam: q: ad hoc est illud sacrm̃ spũaliter institutũ. Deus aũt instituit vnum qd̄ nos in esse gratie generaret: vt baptismũ ⁊ aliud p qd̄ nos in grã regeneratos roboraret: vt sacrm̃ ɔfirmatõis: ⁊ tertiũ p qd̄ roboratos nutriret in grã ⁊ augmẽtaret vt sacrm̃ eucharistie: sicut.n. in corpore humano calor naturalis ɔsumeret humidũ radicale: nisi potus ⁊ cib⁹ extrinsecus sumeret̃: ⁊ p cibuz extrinsec⁹ sumptũ ɔseruatur nãe necessariũ ⁊ deperditum restaurat̃: q: aliter vita in hoĩe nõ duraret: ita spũaliter ad vite grãm ɔseruandã ⁊ augmẽtandã cib⁹ spũalis necessarius existit nobis. Ẽ stus.n. vicior̃ ⁊ concupiscentie carnalis ⁊ distractiõis ⁊ grauamia mũdi ⁊ infestatiões spũum malignor̃: ita agunt quotidie ɔ̃ humorẽ nostre deuotiõis: ⁊ ita impugnãt aĩaz nostrã q̃ ipã debilitaret̃ et deficeret nisi illd̄ bñdictum viaticũ sumeret ⁊ cibum acciperet spũalem. Corpus aũt xp̄i pp̄ter excellẽtiam sanctitatis ⁊ puritat̃: ⁊ pp̄ter vnitatẽ diuinitat̃: ita ẽ spũale: q̃ in ipõ ɔfectissime ɔcurrũt ⁊ ɔueniũt rõ cibi pp̄ter corpalitatẽ: ⁊ rõ spũs pp̄ter sanctitatẽ ⁊ puritatẽ ⁊ vnitatem diuinitatẽ: ⁊ iõ placuit deo p talẽ cibũ corpalẽ reducere hoĩem ad spũalem pñuraz ⁊ pmariã puritatẽ ⁊ finalẽ sanctitatem vt morbo peti tribueret medicinã ɔgruẽtez. Hõ.n. cecidit a vita beata p cibum corpalẽ a deo vetitum ⁊ ab hoĩe vsurpatũ dyabolo suggerente: ⁊ iõ ɔueniẽs extitit: vt similia silibus ⁊ ɔ̃ria cõtrarijs curarentur: q̃. s. homo reduceret̃ ad vitã a qua ceciderat p cibum siliter corporalẽ a deo pñsitũ ⁊ ab hoĩe sumptũ ipõ dei filio ministrãte ⁊ impante. De effectu aũt huius cibi ⁊ de actione dicit beat⁹ Bernardus. Corpus xp̄i egrotis est medicina: peregrinãtibus dieta: debiles ɔfortat: valẽtes delectat: lãguores sanat: sanitatẽ seruat: fit hõ mãsuetior ad correptionẽ patiẽtior: ad laborẽ feruẽtior: ardẽtior ad amorẽ: sagacior: ad cautelã: promptior ad obedientiaz: deuotior: ad gratiar̃ actionẽ. Hui⁹ ẽt exẽplum habem⁹ memoriale in scriptura. 3. Reg. 19. Ubi dicit̃ q̃ angelus domini ministrauerat Helie subcinericium panem de quo comedit Helyas ⁊ ambulauit in fortitudine illius. 40. diebus ⁊. 40. noctibus ⁊c̃. Si bene attendatur illa hystoria. Helyas timore Iezabel tunc fugiebat ⁊ erat debilitatus: ⁊ confractus corde: Ita q̃ petiuit anime sue: vt moreretur. Sed postq̧ de illo pane bis comedit scilicet sacramentaliter ⁊ realiter seu spiritualiter: vel bis comedit. quia sacramentum illud bis sumitur: dum sub duplici spẽ consecrat̃: effectus aũt est fortis: ita q̃ in fort. eius ne illius ambulauit quadraginta diebus ⁊ quadraginta noctibus. i. toto tpe huius seculi quoq̧

quadragenariũ numerũ designatur ⁊ peruenit i huiusmodi cibi fortitudine vsq₃ ad montẽ dei oreb
In natura quoq₃ satis simile est q̄ cibus pure corporalis non solũ nutrit ⁊ cõfortat corp⁹ sed etiam
aiam ipsam alterat ⁊ delectat corpore mediãte.
Propter quod in ps̄. dicit. Panis cor hoĩs cõfirmat ⁊ vinum ⁊c̄. Oleo aũt. i. sanctuspũs grã que i
illo cibo cõfertur tota facies hoĩs exhilarat. Item
e aliud mirabile in isto sacro respiciẽs p̄dicamẽtũ actionis. q̄ q̄uis sit cibus salutis ⁊ vite cibus
angelic⁹ ⁊ diuin⁹. nihilomin⁹ indigne sumẽtibus
cib⁹ iudicij ⁊ mortis est. Quia fm aplz ad corin.
xi. Qui mãducat ⁊ bibit in digne iudiciũ sibi mãducat ⁊ bibit ⁊c̄. Et de hoc habem⁹ exemplũ memoriale in sacra scriptura. Jo. 13. Ubi dicit de iuda ꝓditore q̄ post buccellã panis introiuit in eũ
sathanas. Hoc etiã fuit figuratũ tertio regũ vbi
dicit. q̄ ozias rex percussus est lepra. q̄ sacrificium
obtulit qđ sibi nõ licebat. ⁊ oza fuit a deo percussus
⁊ occisus q̄ indigne fuit ausus ptingere archã dei
vt habet. 2. Reg. 8. Exemplũ hui⁹ habem⁹ quotidie in natura videlicet q̄ hoĩ febricitãti multotiens panis ⁊ vinũ est cã mortis qui sanis ꝓficiũt
ad salutẽ. fruct⁹ aũt arboris quẽ adam ⁊ eua sumpserũt oino in se san⁹ ⁊ bon⁹ erat ⁊ tñ ꝓpter inobediẽtiam sumẽtib⁹ fuit cã mortis. Ita de sacramẽto eucharistie dici põt. Sicut eni cib⁹ seu medicina corpalis mortuis nullo mõ ꝓsunt ⁊ oino ille in
san⁹ reputaret qui hoĩ mortuo daret cibũ aut aliquã medicinãnta ad ipi⁹ grãtie cõseruationẽ siliter augendã ꝓdesset quidẽ infirmis. i. temptatis
aut peccatis venialibus infirmatis ⁊ hiis qui ex
mortalib⁹ resurgẽtes sunt adhuc debiles ⁊ infirmi. mortuis aũt in peccato mortali actu vel ꝓposito existib⁹ nullo modo ꝓdest imo poti⁹ obest. Et
talis sũptio vere non medicina: sed insania iudicanda est. Et taliter sumẽtib⁹ accidũt multa mala. que dauid ꝓpheta enumerat in ps̄ dicẽs. Fiat
mensa eoꝝ coronã ipsi⁹ in laqueũ ⁊ in retributiones ⁊ in scandalũ. Obscurẽtur oculi eoꝝ ne videant. ⁊ dorsum eorũ semp incurua. Fiat habitatio
eoꝝ deserta ⁊ in tabernaculis eoꝝ nõ sit qui inhabitet. Effunde sup eos iram tuã ⁊ furor ire tue cõprehendat eos. Quõ quẽ tu percussisti ꝑsecuti sunt ⁊
sup dolorẽ vulnerũ meoꝝ addiderũt. Appone iniquitatẽ sup iniquitatẽ eoꝝ. ⁊ nõ intrent in iusticia
tua. Deleant de libro viuentiũ ⁊ cũ iustis non
scribantur ⁊c̄.

5 Sexto respectu p̄dicamẽti passionis in sacramẽto mirabiliter p̄dicat q̄ sancti p̄res
ordinauerũt in tres ptes hostiã frangi cõsecratã. ad significãdũ spũaliter triplicẽ fracturã
seu lacerationẽ ⁊ vulnerationẽ factã in corpe xp̄i i
cruce. s. pedib⁹ manib⁹ ⁊ latere. vl ꝓpter tres statꝰ xp̄i. s. qui fuit aliq̄ i mortalis. aliquã mortuus.
aliqñ Imortalis. Uel ꝓpter tres naturas vel substãtias in vna ꝑsona. s. diuinitatis aie ⁊ corpis. Uel
etiã ꝓpter fidem ⁊ testimoniũ beatissime trinitatis. i. triũ ꝑsonarũ in vnius eẽntie vnitate. Quãtũs eni sic frangat hostia illa in tres ptes si etiam
plures eẽnt siue pauciores nihilomin⁹ tñ corpus
xp̄i remanet itegrũ ⁊ illesũ: q̄ illa fractura nõ attingit nec attingit ipm corp⁹ xp̄i: sed est tñ in q̄titate
extensiua sub qua añ cõuersionẽ fuit panis ⁊ q̄ post
cõsecrationẽ corpus xp̄i velabat. Et tñ in cõfessione
berengarij ⁊ in quibusdã dictis scõꝝ corp⁹ xp̄i dicitur atteri ⁊ frangi dentib⁹. videlicet q̄ illa q̄titas vere frangit ⁊ vere dent. b⁹ atteritur sub qua
est in oĩ pte ⁊ post fracturã veraciter ⁊ substãtialiter corp⁹ xp̄i. Exemplũ aũt hui⁹ memoriale seu figura habet Gen. 22. ca. Abrahã eni volente imolare filiũ: ligato ⁊ posito sup altare filio suo ysaac. nõ
ysaac sed aries imolat. q̄ xp̄s in ara crucis clauis
ꝑforatus. aries. i. ei⁹ caro p sacrificiũ passiõis immolat sed fili⁹ abrahe. i. xp̄s in x̄pũ dñs illesus ⁊ i
passibilis ꝑseuerat. Eo quoq₃ mõ in fractiõe hostie nec frangit ipsa substãtia corpis nec ipm corpus. sed tñ q̄titas dimẽsiua que añ cõsecrationẽ
inerat ipsi pani. In natura quoq₃ habem⁹ exẽplũ
in speculo qđ si frangit nõ ibi frangit imago vel
species q̄ in speculo relucebat. sed in qualibet pte
fracti speculi adhuc resultat imago sicut đ corpore xp̄i supius ostẽsum est. Simile quodãmodo est
aialibus ãnulosis in quib⁹ integra est vna sola aia
sensibilis. sed si diuidant tot p diuisionẽ sunt anime quot ptes sicut docet phs scđo de aia. In homine etiã q̄ fracto vel inciso mẽbro de corpe hominis non ꝓpter hoc aia rõnalis frangi vel incidi dicitur. sed integra ⁊ incorruptibilis ꝑseuerat
Similiter ⁊ hostia fracta vel incisa corp⁹ xp̄i qđ
nũc est incorruptibile ⁊ impassibile semp integrũ
ꝑmanet ⁊ illesum ⁊ tñ in qualibet pte sensibili dicte fracture ipm corp⁹ xp̄i totũ est ꝑfectũ sicut in
tota hostia prius erat. Quia sicut aia rõnalis tota
est in toto corpe ⁊ tota in qualibet eius pte. vt dicit aug. ita dicunt alij doctores q̄ corp⁹ xp̄i in hostia integra est totum ⁊ sub q̄libet eius pte totum
Sicut eniz sub qualibet pte sensibilis carnis saluatur tota eẽntia carnis. ⁊ sicut quelibz ps panis
est panis ⁊ quelibet pars vini est vinũ sicut ⁊ ipz
totum. ita dicũt q̄ quelibet ps corpis xp̄i vel ipi⁹
hostie est totũ corp⁹ xp̄i ⁊ sub qualibet pte sensibili hostie seruatur ꝑfecte tota eẽntia xp̄i. non tamẽ
ꝓpter hec debet dici infinities ibi esse. Quia licz
cõtinuũ sit diuisibile in infinitũ scđm ptes aliquotas. non tamẽ scđm ptes eẽntiales in quib⁹ cõseruari poterit rõ speciei. Caro eni fm phm in libro
de aia bene põt diuidi in ptes ita minutas: q̄ in
eis non remaneret ratio carnis. Et panis ⁊ vinũ
silr. ⁊ sub talib⁹ ptib⁹ corp⁹ xp̄i nõ remaneret nisi

videlicet eēnt ptes ita sensibiles q in eis panis ⁊ vini ratio ⁊ cōditio posset cōseruari. Quia tñ circa ista vltima diuerse sunt opiniones. ideo ea subtilioribꝰ qōnibꝰ relinquamꝰ. Itē ipm corpꝰ xpi veraciter sumitur ⁊ sumi pōt ab impijs ⁊ peccatoribꝰ ⁊ ab eis sepissime tractatur indigne. Posset etiā ipsa hostia in lutū pijci vel bestijs tradi seu ab aialibꝰ comedi ⁊ indigne multis alijs modis tractari. Quauis aūt talia faciētes grauissime peccent tñ corpꝰ xpi per talia nullo mō coinquinat. nec vllam in se efficiūt lesionē. sicut radius solis p lutuz transiens eunde non inficit vel gladijs vulneratur seu quolibz aliter. Et in hoc summe dignationis diuine pietatis ⁊ fidei nostre certitudo ⁊ veritas demōstratur. Quia si nō possz vere cōsecrari corpꝰ xpi siue tangi nisi a iustis hoibus: nūq̄ possemꝰ in hoc mundo scire qñ esset veraciter corpꝰ xpi. sicut de aliquo hoie in hoc mūdo nō possemꝰ scire certitudinaliter quis esset iustus vel iniustꝰ. Sicut ergo xps corpaliter se portari permiserat a diabolo supra pinaculū templi. Matth. 4. Et a peccatoribꝰ crucifigi ita ⁊ adhuc se pmittit tangi comedi ⁊ contractari a peccatoribus īmūdis.

s Eptimo respectu p̄dicati futuri qd̄ dicit vbi credit fides nostra q corpꝰ xpi vere est in celo ⁊ vere est in terra in quolibet altari ⁊ in quolibet loco vbi est panis triticeus in forma debita per sacerdotē cōsecratꝰ. In hoc ergo est sūmū miraculū q vnū ⁊ idē corpꝰ numero est in diuersis locis. Qd̄ non solū videt p̄ter ⁊ supra rōnē sed etiā cōtra. q: intelligibile seu possibile non videtur. Unde inter oia mirabilia que sūt in isto sacramēto istud videt mirabiliꝰ ⁊ difficiliꝰ ad intellectu ⁊ ad difficultatē facit. Quia dum videmꝰ q vnū ⁊ idē fm diuersos respectꝰ ⁊ fm diuersa pōt esse in diuersis locis fm quē modū loquit dñs in euāgelio qñ dicit. vbi est thesaurꝰ tuus. ibi est cor tuū. Et Aug. qñ dicit verius est aia vbi amat q̄ vbi animat. Et beatus Bernar. de quibusdā dicit q corpe sunt in choro ⁊ corde sunt i foro. Aliud est eni esse vere quo aia est in corpe sicut eius pfectio ⁊ forma. ⁊ aliud est esse amoris ⁊ pfectionis quo aia dicit esse vbi amat. Scdm quē modum loquebatur Apls dicens. Nostra cōuersatio in celis est. Hoc modo loquēdi satis posset intelligi. si diceret q corpꝰ xpi fm esse naturale est in celo. ⁊ fm esse sacramētale est in terra. Sz q scdm vnū ⁊ idē esse idem corpꝰ numero sit in diuersis locis hoc videt impossibile oino cōi lege nature. Et tñ nos credimꝰ ⁊ dicimꝰ q corpꝰ xpi fm esse sacramētale est in pluribꝰ ⁊ in diuersis locis: vbicūq̄ scilicet est panis debite cōsecratus. Et hoc videt penitꝰ contra veri corporis rōnez. Sed adhuc pōt dici q rō quare vnū corpꝰ nō pōt esse in diuersis locis est: q: naturaliter corpꝰ qd̄ ē in aliquo loco diffinitur ⁊ circūscribit illo loco ⁊ ei cōmēsurat. ita q totū corpꝰ supficialiter toti loco ⁊ ptes corporis ptibꝰ loci cōmēsurāt. ita q singule ptes locati singulis ptibus loci assignātur. Et hoc modo corpus xpi est in pixide vl in hostia. nō tñ est ibi localiter eo modo quo supradictū est. i. fm cōtinentē ⁊ cōmensurationē locati ⁊ loci. Qm̄ corpꝰ xpi q̄uis sit in loco nō tñ est ibi sub pprijs dimēsionibꝰ nec sub ppria q̄ntitate. sed sub q̄ntitate ⁊ dimēsionibꝰ sub quibus fuit panis. Unde in alijs corpibꝰ que naturaliter ⁊ cōiter sunt in loco. ita est q corpꝰ substātia est in loco mediāte ppria q̄ntitate. Unde pprie ⁊ pncipaliter esse in loco conuenit corp q̄ntitati que loco cōmēsuratur. sed substātie cōuenit ex cōsequenti. Sed in corpe xpi sub sacramēto est econuerso. quia ipm est in loco mediāte q̄ntitate que prius inerat pani. Et q̄uis ibi sit vera ⁊ ppria q̄ntitas corporis xpi tñ hoc est ex substātia cōsequēter mediāte q̄ sine ppria q̄ntitate subsistere non pōt. Et hec est ratio quare potest eē in diuersis locis sicut supra de aia dictum est. Quia eni aia indiuisibilis est nec habet in se q̄ntitatē molis nec q̄ntitatē extēsiuā si eēt in corpe sicut locatū in loco oporteret q eēt in aliqua pte corporis indiuisibiliter seu minima ⁊ nō in alijs ptibus. Sed q: non est ibi sicut locatū in loco sz sicut actꝰ ⁊ pfectio seu forma: ⁊ ideo est tota in toto ⁊ tota in qualibet pte eius. Similiter dico q xps totus est non solū in qualibet hostia. sed etiā in qualibz pte sensibili cuiuslibet hostie qd̄ eē nullo mō posset si oino esset ibi sicut locatū in loco. ⁊ nihilominꝰ est ibi verissime ⁊ substātialiter totū corpus xpi imolatuz in cruce sicut verissime aia est tota in toto corpe ⁊ in qualibet eiꝰ pte. Nō aūt credo q in scriptura vel in natura huic aliqd bene valeat assimilari. Sed interdū cōsueuit poni exēplū de verbo vocali qd̄ ab ore loquētis vnū ⁊ solū pcedēs ad aures oium audientiū defertur vbicūq̄ fuerint audiētes ⁊ nihilominꝰ idē remanet in corde pferētis. Ita corpꝰ xpi semp manet i celo ⁊ tñ veraciter i altari ⁊ in ore eis sumētis vere existit. Ad qd̄ meliꝰ declarādū faciunt aliq adaptationē fm diffinitionē de verbo quā ponit augustinꝰ tertio de trinitate. Est eni sicut ibidē dicit verbū cordis qd̄ mēte cōcipit. ⁊ est verbū oris qd̄ aure percipit. ⁊ est verbū nutꝰ qd̄ oculo cognoscit. ⁊ est verbū scriptū qd̄ i cartha legit. Primū ē verbū hoīs ad seipm. scdm est vniꝰ hoīs ad alterum pñtem. tertiū est similiter ad aliū pñtem. quartū est vniꝰ hoīs ad aliūm absētem loco vel tempore vel vtroq̄. Et subdit ibi august. q cogitatio hominis in corde formata que dicit conceptꝰ mentis est verbum cordis quod neq̄ grecum neq̄ latinū neq̄ cuiuscūq̄ alterius lingue est. Et addit ⁊

verbum quod foris fit. idest quod foris sonat est
signum verbi quod intus latet cui magis cōpetit
nomen verbi. Nam quod ore carnis ꝓfert vox
est verbi. Et docet ibi dictꝰ Aug. ꝙ verbū cordis
assimilatur filio dei in sinu patris. verbū aūt oris
vel vocis assimilatur filio incarnato. Unde sub-
dit aug. sicut ergo verbū nostrū vox quodāmodo
fit assumēdo eaʒ in qua manifestat sensibꝰ homi-
nū. Et sicut verbū nostrū vox quidē fit seu mutat
in vocē. ita verbū dei factū ē caro sed absit ꝙ mu
tetur in carnē. Scd̄m ergo ꝑdicta distinguit ꝙ fi
lius dei genitus a patre ⁊ a patre nūqʒ decedens
est sicut verbū cordis in mente semꝑ existens. sʒ
ipse idem dei filiꝰ carne vestitꝰ est sicut verbuʒ in
pelle vel cartha scriptū. Ipse quoqʒ idem est sub
sacramēto sicut verbū in voce ꝓlatū. Primo aūt
mō verbū siue dei filiꝰ est vbiqʒ sicut ipse pater cū
quo ⁊ in quo semꝑ est tam ipse filiꝰ ꝙ̄ ipse spūssan
ctꝰ. Secūdo mō verbū dei siue dei filiꝰ ꝓprie est
in celo vbi ad dexterā dei patris ⁊ in vnico solo lo
co est ibi mō scd̄m esse naturale sicut verbum in
charta scriptū non pōt esse nisi in vno loco scilicet
vbi est cartha in qua scriptū est. Tertio modo di
ci pōt ꝙ est verbū siue filiꝰ dei sub sacramēto vide
licet in pluribꝰ locis. vbicūqʒ videlicet est iste pa
nis cōsecratꝰ: sicut vox est in aure oīum audiētiuʒ
Et sicut vnū ⁊ idē verbū habet istuʒ triplicē actū
tripliciter sic acceptū. ita per suprascriptā simili-
tudinē dici pōt de domino nostro iesu xp̄o. Ista tn̄
similitudo nō est oīno ꝓpria. sed dissimilis est in
multis. Adhuc tamē a doctoribꝰ solet vna quedā
talis rō assignari. Omne cōpositū sapit naturam
suoꝝ cōponentiū: ⁊ habet quodāmō naturā medi
aʒ ꝯponētiū extremoꝝ. Sicut videmꝰ in vino aq̄
mixto. q: nō est ita sicut aqua nec est ita forte sicut
purum vinū. sed habet quēdam vigoreʒ mediuʒ
vtriusqʒ. Sic est i ꝓposito ⁊ quodāmodo dici po
test. Quāuis eni xp̄s nō est dicēdꝰ cōpositꝰ ex diui
nitate ⁊ humanitate tamē per assumptionē hūa-
nitatis ⁊ per vnionē ipsius filij dei cuʒ hoīe sunt
due nature in vna ꝑsona diuina sicut ꝑ cōpositio-
neʒ anime ⁊ corporis sunt due nature scilicet cor
poralis ⁊ spiritualis i vero homine. Unde i sym-
bolo athanasij dicitur. Sicut aīa rōnalis ⁊ ca-
ro vnꝰ est homo ita deus ⁊ homo vnꝰ est xp̄s. Fili
us ergo dei inq̄ntum purꝰ est homo ⁊ verꝰ deus ē
vbiqʒ sine dubio. inq̄ntum est caro est solū in vno
loco. sed inq̄ntū est deus ⁊ homo tenet mediū lo-
cum vtriusqʒ esse .s. in pluribꝰ locis. Et huiꝰ ratio
q̄uis posita est a doctoribꝰ magnis ⁊ licet vex cō
cludat: potius tn̄ quedā adaptatio ꝙ̄ similitudo di-
ci debet. Aliqui eni ponūt exemplū in luce solari
que cum vnica sit in toto mūdo ab vno .s. sole ꝓ-
cedēs. in pluribꝰ tn̄ locis ⁊ vbiqʒ quodāmō incor
rupta est. In vitro relucet ex quo sequit sepe radi
os aliquos rubeos aut virides fieri. ⁊ ex illo co-
lore vestiri quo depictum est vitruʒ per quod trā
seunt radij illustrantes ⁊ tamē illi radij ab illa lu-
ce non sunt diuisi nec a sole separantur. Anselmꝰ
enim ponit simile exempluʒ de fonte riuo ⁊ lacu
quia sicut filius a patre: ⁊ spiritussanctꝰ ab vtroqʒ
ita riuus manat a fonte. ⁊ lacus ab vtroqʒ. Et se
pe accidit ꝙ solus riuus est quodāmodo incorpo
ratus quando scilicet per canales plumbeos aut
lapideos aut alterius materie descendit. Tunc
enim quāuis sit eadem aqua in fonte riuo ⁊ lacu
solus tamen riuus seu solius riui aqua canalibus
est vestita. Ita licet eadem sit eēntia patris ⁊ filij
⁊ spiritussancti: tamen in solo filio ista essentia est
vnita corpori. Et sicut vbi sunt canales ibi est ri-
uus velatus ⁊ absconditus sub corporeo tegumē
to. alibi tamen ista aqua est libera ⁊ patens. Ita
vbi est panis triticeus debite consecratus ibi est
filius dei incarnatus. Alibi vero vbiqʒ est in ter
ra sine corpore sicut est pater ⁊ spiritus cum qui-
bus est vbiqʒ eiusdem essentie seu nature. Et si-
cut riuus potest esse in pluribus locis conclusus
canalibus ita filius dei potest esse in pluribus lo-
cis corpore vnitus sub velamine sacramenti.
Hec etiam similitudo satis grossa est ⁊ extranea
quamuis possit aliqualiter satisfacere deuotioni
eorum qui non rationibus vel argumentationi-
bus: sed solum fidei principaliter innituntur. Con
cludendo igitur secundum theologicam verita-
tem dicimus corpus christi verum esse simul ⁊
semel in pluribꝰ locis ⁊ diuersis quod in deo qui
dem non est impossibile nec contra intellectum
Quia licet ipsum corpus christi quantum est de
se sit in vno loco tantum secundum naturam cor
poraleʒ: tamen quia panis qui conuertitur est in
locis pluribus ideo necessario sequitur ꝙ ipsum
corpus sit in pluribus locis ⁊ non per sui mutatio
nem: sed per alterius conuersionem in ipsum.
Et vbicunqʒ est iste panis sic consecratus substā-
tificatur in ipsam ⁊ ab ipsa ꝑsona filij dei. ⁊ quan-
tum ad hoc habet ad quandam similitudinem
speciei que vere est in omnibus suis indiuiduis
vbicunqʒ sit ipsum autem corpus de sui natura
restringitur ad vnum locum particulareʒ. Per
vnionem quā habet cum deitate dilatatur quo-
dammodo ⁊ extenditur quasi ad quendam mo-
dum vniuersalem. vt sit vbicunqʒ suum indiui-
duum reperitur. Ita eniʒ ordinauit dominus vt
panis debite consecratus conuertatur ⁊ efficia-
tur corpus christi. Non debet aliquis ex hijs re-
bus assumere materiam vel occasionem calum
nie vel erroris cuʒ protestati fuerimus suprascri
pta nostro proposito ita adaptari ꝙ in ipsorum si
militudine ⁊ proprietatum comparatione multi
plex dissimilitudo ⁊ improprietas inueniat. Et si so

te videatur alicui illud quod dicitur de corpe xp̄i non esse sibi pfecte intelligabile quod .s. posset esse in diversis locis. vel aliqd aliud de p̄dictis attē-dat illud qd̄ dicit ioānes Damascenus. Quō fiet istud dicit virgo q: virum non cognosco? cui rn̄-dit angel⁹. Sp̄ussanct⁹ supueniet in te ⁊ virt⁹ al-tissimi obumbrabit tibi. Et nunc tu interrogas q̄liter panis fit corp⁹ xp̄i. et vinū ⁊ aqua sanguis. Dico tibi ⁊ ego. sp̄ussanct⁹ supueniet hic ⁊ hec fa-cit que sunt supra naturā ⁊ supra itelligentiā. Suf-ficere debet tibi exemplū de beata virgine. que p̄ fidē quā verbis angeli adhibuit dei filiū ɔcepit

Octavo respectu p̄dicamēti qd̄ dicit quā-do credit fides catholica q̄ ab initio pri-mitive ecclesie vsq; in finez seculi fideles sumpserūt ⁊ sumūt quotidie corpus xp̄i. ⁊ tamen nō est diminutū pp̄ter hoc i aliquo nec diminuet in aliquo etiā si totus mūd⁹ sumeret eodē momē-to. Cui⁹ rō est q: corp⁹ xp̄i non auget nec diminui-tur per vni⁹ panis aut plurū ɔsecrationē ⁊ in cor-pus xp̄i ɔversionē. quotcūq; eni panes seu hostie ɔsecrent ⁊ in corp⁹ xp̄i ɔuertātur nūq̄; tn̄ multi-plicatur ip̄m corp⁹ xp̄i sed tn̄ vnicum pseuerat ⁊ vnū solūmodo est ⁊ idē q̄tūcunq; etiā a quibuscū-q; hoib⁹ comedatur semp est vnū et i nullo dimi-nuitur sed semp pfectū et integrū perseuerat. Cu-ius memoriale habem⁹ exemplū in sacra scriptu-ra tertij regū. 17. de lechito olei ⁊ ydria farine. de quib⁹ comederūt helyas et vidua et ei⁹ fili⁹ circa tres annos et pl⁹ que secūdum naturā per vnum annū eis minime suffecisset. Itē memoriale exē-plum habem⁹ de quinq; panib⁹ et duob⁹ piscib⁹ quos dn̄s iesus multiplicauit in tātū q̄ tot milia hoium saciabāt. et multe sporte de reliquijs sunt replete. Non est ergo mirū si deus conseruat suū corp⁹ vt comestum non diminuat nec ɔsumat q: dictos panes nō solū sic ɔseruare potuit s; etiā augmētare. Exemplū etiā hoc habem⁹ in natu-ra q: iam sunt sex milia annoȝ et vltra q̄ homi-nes triticeū panē comederūt ⁊ semp per dei grāz comedēt ⁊ tn̄ triticū non est diminutū. sed hodie satis plus est de tritico q̄; fuit ab initio quādo ho-mines triticū comedere ceperūt. Si ergo seruat et multiplicat triticuz et alia semina per agricul-turā. nōne si vellet posset eia multiplicare et con-seruare sicut fecit de panib⁹ supradictis. Habe-mus simile exemplū de candela q: ab vna cāde-la accensa infinite candele infinities possent accē-di nec prime candele lumē diminuet et oēs alie tantūdē haberēt de lumine sicut ipsa. Et per sup̄-dicta patet rn̄sio ad blasphemiā quā ɔsueuerunt aliqui heretici opponere dicendo. Si corpus xp̄i esset ita magnū sicut mons a tot comestorib⁹ esset longo tp̄e iam ɔsumptū. Ceci ⁊ insani. Ille qui lu-men vni⁹ candele conseruat absq; diminutione q̄tuis alie innumerabiles cādele accēdātur ab eo nō pōt eodē modo ɔseruare corp⁹ suum sine aliq̄ diminutione q̄tuis a multis quotidie comedat. Et ista est vna ratio quare fuit ordinatum q̄ missa sine candela nō celebret. vt videlicet ip̄m filium dei qui est lumē ad reuelationē gentiū repñtaret vel vt intelligam⁹ veraciter corp⁹ ei⁹ esse ita ci-cabile cibus sicut ip̄m lumen. Alie eni rōnes sūt de hoc. quas nō oportet ad pn̄s referre.

b Nono respectu p̄dicamēti qd̄ dicit sit⁹. di-xerūt quidam corp⁹ xp̄i fore sub hostia sub eodē situ sicut est i celo ad dexterā patris. Cum eni de⁹ pater sit vbiq; scd̄m illud Iē. Ce-lum ⁊ terrā ego impleo dicit dn̄s. vbicūq; est cor-pus xp̄i ad dexterā dei sedet. i. quiescit in potio-ribus bonis. Nec obstat vt dicunt q̄ hostia sepe circūfertur vel circūgyrat ⁊ trāsuertit mult̄ mo-dis. Quia sicut homo in naui existens vel super equū sedens q̄tumcūq; moueat: vel currat na-uis vel equus nihilomin⁹ tn̄ homo sedet ⁊ qescit licet alia moueat. ita ⁊ in p̄posito dici pōt. Ex quo eni corp⁹ est in loco necessario oportet ei locū ali-quē designare. Et conuenient⁹ esse videt vt attri-buat ei situs quē habet in celo q̄; ali⁹. Quia ip̄e pp̄ter suam vnionē dei ⁊ hoīs ɔicant sibi ydio-mata. ita q̄ sicut de xp̄o ita ⁊ de corpe ei⁹ glorioso vere dici pōt illud iacobi. apud quez non est trā-mutatio nec vicitudinis obūbratio. Aliq; tn̄ ma-gni doctores aliter subtili⁹ et meli⁹ vt videt di-xerunt dicētes certū situm corpis xp̄i sub sacra-mēto non posse assignari q: supradictuz est q̄ illa ɔuersio tn̄ est trāssubstātialis substātie: et sub sta-tie non debet situs nisi q̄tum est sub natā q̄titate ⁊ dimēsionib⁹ extēsiuis. In sacr̄o aūt vi ɔuersio-nis non est nisi substātia corpis xp̄i q̄tuis et conse-quēti ⁊ per ɔcomitātiā sit ibi p̄pria q̄titas ⁊ sint ibi p̄prie dimēsiōes ⁊ alia p̄pria accidētia corpo-ris xp̄i sicut est ibi aīa rōnalis ⁊ ipsa diuitas. Pre-dicta tn̄ accidētia sunt ibi mediāte substantia. In alijs aūt corpibus ⁊ locatis et situatis accidit ɔ-trario q: videlicet q̄ substātia est in loco ⁊ in situ mediāte q̄titate. Et ideo in eis substātia ⁊ subie-ctum sequit p̄prias dimēsiones ⁊ p̄priā q̄titatē sed in hoc sacr̄o fit ecōtrario. Illa enim conuersio est tn̄ substātialis et ideo trāssubstātiatio vocat. Et ideo q̄titas et dimēsiones et alia accidentia corpis xp̄i comitātur ⁊ sequūtur ip̄am substātiaz nec occupant plus de loco ⁊ situ q̄; ipsa substantia sicut supradictū est: manet tn̄ sub q̄titate ⁊ dimē-sionib⁹ que ante ɔuersionē inerāt ipsi pani: que accidentia non mutātur. q: situs substantie nō ɔ-uenit vt p̄dictū est ideo non deberet in isto sacra-mēto .s. corpis xp̄i situs assignari. Illud aūt ⁊ simi-lia in quib⁹ nō est aliqd periculū fidei subtiliorib⁹ disputationibus relinquamus.

d Ecimo respectu predicamenti quod dicitur habitus credit similiter fides nostra et ecclesia catholica corpus xpi gloriosum veraciter esse sub sacro: et vere in habitu glorie ibi esse. Nunc tamen habitum corporalibus oculis non ostendit eo quod illam visionem nobis reseruat in patria: et ista ostensio gloriosa non congruit sacro: nec fidei nostre cum adhuc per speculum in enigmate ambulemus: et de hoc sufficiant que in predicamento qualitatis sunt ostensa. Uerum est tamen quod de hoc forte secundum aliquos diceretur melius: sicut dictum est in precedenti capitulo de situ: sicut enim secundum eos non est ibi corpus xpi in sub aliquo situ corporali: quia substantie: ut substantie non est necesse aliquem habitum talem assignari: sic forte non est ibi sub aliquo habitu. Quid autem horum congruentius dicatur similiter subtilioribus disputationibus causa breuitatis nunc relinquamus: quia sufficienter et veraciter alibi determinatum est dummodo teneamus: et firmiter credamus in hoc sacro veraciter et essentialiter existere seu subsistere verum corpus xpi gloriosum: illud idem numero quod de virgine natum est: et in cruce passum est: et quod tertia die resurrexit a mortuis et ascendens in celum sedet ad dexteram dei patris omnipotentis.

¶ Explicit opusculum .59. beati Thome de aquino de sacramento eucharistie secundum decem predicamenta.

¶ Incipit opusculum .60. eiusdem beati Tho. de humanitate ihesu xpi domini nostri.

C Ristus ihesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. i. ad Thi. i. In verbis propositis apostolus describit diuine incarnationis et humane redemptionis sacramentum. Primum ibi xps ihs. Dicit enim Dama. quod ihs significat deum humanatum: xps vero econtra hominem deificatum: quia due nature in vna persona filij se circumdederunt quia diuinitas potentiam exercet in actibus humanis dum leprosus tactu mundatur mortuus tactu viuificatur cecus tactu illuminatur: et sic de alijs: et humana natura propria sua seruans in potentia diuinitatis se ostendit dum solem obscurans moritur: dum petram scindens crucifigitur. dum patre propria animam ponens: et iterum eam sumens seperitur. Dicitur autem sacramentum iuxta ethimologiam quasi sacrum secretum. Reuera hoc sacramentum. s. dominice incarnationis est et sacratissimum et secretissimum sacratissimum. Jo. x. Quem pater sanctificauit et misit in mundum. Luce. i. Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. vnde vocatur sanctus sanctorum. Secretissimum quidem. Mat. xj. Nemo nouit filium: nisi pater. Unde apostolus dicit ad Ephe. 3. Hoc sacramentum absconditum a seculis in deo. i. in sola dei noticia: vt dicit glo. Uerumtamen sciendum est quod hoc sacramentum fuit a principio angelicis spiritibus manifestum. Demonibus vero occultatum: fidelibus etiam misericorditer reuelatum. de primo dicit apostolus. i. Thi. 3. quod apparuit angelis illud magnum sacramentum pietatis: vnde Aug. Sicut fuit illud misterium absconditum a seculis in deo: vt tamen innotesceret principatibus et potestatibus in celestibus. Huius autem ratio est: quia omnes sunt administratorij spiritus. Ad Heb. i. Missi in misterium propter eos qui hereditatem capiunt salutis: quod quidem fit per incarnationis misterium vnde oportuit ipsis omnibus hoc misterium manifestari a principio. Hec autem manifestatio fuit in generali: non in speciali. vnde Dyo. dicit. 7. c. celestis Jerarchie: quod scriptura sacra inducit quasdam celestes essentias ad ipsum ihesum questionem facientes perfectius scire cupientes ab ipso huius misterij rationes: vt patet. ysa. lxiij. Ubi querentibus quis est iste rex glorie: respondit ihs: Ego qui loquor iusticiam. vnde Maximus: Utrum angeli cognouerunt futuram incarnationem ambigere non licet. Latuit autem eos inuestigabilis domini conceptio atque modus. qualiter totus in genitore totus manebat in omnibus: necnon in virginis cellula. Secundo fuit sacramentum incarnationis demonibus occultatum. vnde dicitur. i. Corin. i. Quem nemo principum huius seculi cognouit. i. demonum vt dicit glo. Unde notandum quod demones non cognouerunt xpm certitudinaliter propter infirmitatem carnis quam in ipso videbant: sed coniecturaliter propter opera que diuinitus faciebat: vnde super illud. Luce. 4. Scio quod sis sanctus dei dicit glo. i. vehementer existimo. Si enim cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. i. crucifigi suggessissent vt dicit glo. i. Cor. 2. Unde rabanus super illud Mat. 27. Multa passa sum per visum propter eum. Tunc dyabolus demum intelligens per xpm se spolia sua amissurum: sicut primum per mulierem mortem intulerat ita modo per mulierem vult xpm de manibus iudeorum liberare ne per eius mortem mortis amittat imperium. Tertio fuit sacramentum incarnationis fidelibus misericorditer reuelatum: vnde Luce. x. Beati oculi qui vident que vos videtis: vbi dicit glo. Bede. Non oculi scribarum et phariseorum beati sunt qui tamen corpus domini viderunt sed illi oculi beati qui possunt eius cognoscere sacramenta de quibus dicitur: et reuelasti ea paruulis. Ad ephe. 3. Misterium xpi alijs generationibus filiorum hominum non est agnitum: sicut nunc sanctis apostolis et prophetis glo. ita plene sicut nunc. ¶ Notandum vero quod sacramentum dominice incarnationis. primo fuit ab eterno preordinatum in veteri lege prefiguratum: a prophetis preconizatum: a sanctis patribus desideratum: ab angelo nunciatum: in beatissima virgine Maria consummatum. de primo dicitur prouer. 8. c. Ab eterno preordinata sum: Ad ro. 5. Qui predestinatus est filius dei in virtute. glo. Predestinatio est gratie preparatio qua ab eterno de homine xpo et cunctis quos presciuit conformes fieri ymaginis filij sui bona sine meritis preparauit. Preclarissimum enim lumen predestinationis et gratie est ipse mediator dei et hominum homo xps ihs. ibidem in glo. Apparet itaque nobis in nostro capite ipse fons gratie a quo in cuncta eius membra gratia

diffundit. Sciendū vō q̄ sacrm̄ istud ɔgruentissime ordinatū fuit ad salutē hoīs: q: lȝ ali⁹ modus fuisset deo possibilis: nullus tñ ita ɔgruus: vt dic. Aug. Congruebat. n. ipsi reparatori ⁊ reparabili ⁊ reptiōi. ɔgruebat reparatori quē decebat suā sapiam ostendē potētiam ⁊ bonitatē. Quid āt poti⁹ q̄ȝ cō iungere extrema sūm̄e distātia. Magna. n. potētia fuit in ɔiunctiōe dispariū elemētoꝝ: maior in cō iunctiōe illoꝝ ad spūm creatū. maxima vō in vniōne ad spūm increatū vbi maxia est disparitas. Quid vō sapiētib⁹ q̄ȝ q ad ɔpletionē tot⁹ vniuersi fieret ɔiunctio pmi ⁊ vltimi: hō est vbi dei qō est oīm pn cipiuȝ: ⁊ humane nāe que in opibus sex dieꝝ fuit vltima oīum creaturarū. Quid. n. beniuol⁹ q̄ȝ q creatorē reꝝ cōicare se voluit rebus creat: ⁊ h benignitas magna fuit in ɔiunctiōe sui cū oīb⁹ reb⁹ p pñtiam: maior q: cōicauit se bonis p grām: maxima q: se cōicauit xp̄o hoi ⁊ p oīs genērib⁹ singulorum in vnitate psone. Fuit etiā iste mod⁹ ɔgruentissimus ipsi reparabili: q: hō p pctm̄ corruit in īfirmitatē ignorātiā ⁊ maliciā p que inept⁹ fact⁹ ē ad virtutē diuinā imitādā. ad vitatē cognoscēdaȝ: ⁊ ad bonitatē diligēdā: iō deus hō fact⁹ ē p qō se tradidit hoi imitabilē cognoscibilē ⁊ amabilē. Fuit siliꝰ iste mod⁹ ɔgruentissim⁹ nr̄e reparatiōi quo dn̄s in forma serui pcuraret salutē serui. Sciendū vō q lȝ opa trinitat sint indiuisa: tñ sol⁹ filius incarnatus ē. exemplū de trib⁹ domicellis induētib⁹ tunicaȝ de qb⁹ dici pōt q eqā facit vna facit ⁊ alia vna tñ sola induit tunicā: ita in pposito: q: incarnatio nō solū dicit opatiōnē: sed etiā terminū opatiōis ⁊ lȝ opatio sit cōis nō tñ terminus. Fuit aūt ɔgruū filiū incarnari: ꝗ qdem ɔgruitas attēdit: ⁊ sȝ ppa filij ⁊ sȝ appropriata. Fm̄ ppa q: fili⁹ ē vbū ymago ⁊ fili⁹ hō vō p petm̄ ma pdiderat. s. cognitiōeȝ sapie similitudinē gre ⁊ btūdinē glē iō missū ē vbū ymago ⁊ fili⁹. Scd̄ȝ appropriata ēt magis ɔuenit q: in ope creatiōis relucet pcipue potētia: in ope creatiōis sapia: ⁊ in ope retributiōis bonitas. Scd̄o sacrm̄ dn̄ce incarnatiōis fuit in veteri lege pfiguratuȝ Vñ dr̄. i. Corin. x. Oīa in figura ɔtingebant illis: vñ Ber. de diuersis xp̄i figuratiōib⁹ dicit sic. Māna de celis descēdit gaudeant esurientes de vinea celi botrus erupit gaudeāt sitiētes: oleū effusum ē: gaudeāt egrotātes: inspirauit de spiraculū vite reuiuiscāt mortui: lapis de mōte pcissus ē timeant sapientes: fons ablutionē pȝ redeāt puaricatores: A dn̄o factū ē istud ⁊ ē mirabile in oculis nr̄is. Idē qō moysi mōstratū est in rubo ⁊ igne Aaron in vga ⁊ flore. Gedeoni in vellere ⁊ rore hoc ante vidit salomō in forti muliere ⁊ ei⁹ pcio: expressius hoc ieremias de femina ⁊ viro aptissime ysaias in vgine ⁊ deo. Fuit aūt ɔueniēs xp̄m figurari. ¶ Primo q: ɔnale est hoi: vt p sensibilia deueniat in cognitiōem intelligibiliū. ad ro. i.

Inuisibilia dei a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta ɔspiciunt ⁊c̄. Dyo. i. c. celest. Ierar. Neqȝ possibile ē aliter lucē diuinā radiū nr̄m vari etate sacroꝝ velamium anagogice circūuelatūȝ. i. inclusum diuersis figuris sacre scripture ipsum representātib⁹. ¶ Scd̄o vt mirabili misterio fide pberent mirabiliora facta. Lu. i. Nō erit impossibile apud deū oē vbum. Aug. Dicat mihi iudeus incredul⁹ quēadmodū virga arida floruit ⁊ frōduit ⁊ nuces ptulit: ⁊ ego dicam illi quēadmodū vgo ɔcepit ⁊ peperit. ¶ Tertio vt infidelib⁹ ⁊ indignis diuina misteria occultarent. ysa. 45. Vere tu es de⁹ abscōditus. Mat. xi. Abscōdisti hec a sapiētibus ⁊ prudētib⁹ ⁊ reuelasti ea puulis. glo. i. humilib⁹: ⁊ sequit ibidē. Ita pr̄ qm̄ sic fuit placitum añ te: vbi dicit Greg⁹. Huius verō exempla hūilitatis accipim⁹ ne temere discutere de aliorum vocatiōe aliorūqȝ repulsione psumam⁹ qm̄ iniustū eē nō pōt qō placuit iusto. ¶ Tertio sacrm̄ dn̄ce incarnatiōis fuit a pphis pconizatū. vñ dr̄. Lu. i. Benedict⁹ dn̄s ⁊c̄. ⁊ sequit ibi: sicut loqut⁹ ē per os sanctoꝝ. Fuit aūt ɔueniēs xp̄m a pphis pconizari. Primo pp̄ter ipsius glē dilatatiōem. ysa. 44. A finibus terre laudes anūciamus. glo. i. pdicari glaȝ iusti. i. glām xp̄i oēs iustificant. Aug. Gloria est clara cū laude noticia: p pphas xp̄s laudabiliter claruit in noticia hoīm: ita vt oēs q pcedebant ei⁹ aduentū ⁊ sequebant clamabāt osanna i excelsis filio dauid bñdict⁹ qui venit in noīe dn̄i. Scd̄o pp expectantiū ɔsolationē. puer. 13. Spes que differt affligit aīam. glo. Tum pp dilationē bonoꝝ: tum pp illationē maloꝝ. Sancti vō pres totā spem posuerūt in aduētū dn̄i. iō ex eius dilatione affligebant: pp̄ter qō ɔueniens fuit eos pphetas ɔsolari. ysa. 35. Dicite pusillanimes ɔfortamini. glo. in spe ⁊ nolite timere. Tertio pp eoꝝ dignam pparationē. Amos. 4. pparare in occursum dn̄i tui. glo. Ut venientē ad te p misteriū incarnatiōis aīmo suscipias liberatorem. ¶ Quarto sacrm̄ dn̄ce incarnatiōis fuit a sanct pr̄ibus desideratū. vñ dr̄ aggei. 2. Veniet desiderat⁹ cunctis gentibus. Aug. Sciebāt antiqui sancti pres xp̄m esse venturū ⁊ oēs q pie viuebāt dicebāt. O si hic me inueniat illa natiuitas. o si qō credo in scripturis sanct videā oculis meis. Sunt aūt tres cause ppter quas intātum desiderabāt. Primo pp inundantiā terrene miserie quā sustinuerūt: vñ in ps. In tribulatione mea inuocaui dn̄m ⁊ exaudiuit de templo sancto vocem meā. Glo. i. de vero xp̄i corpore in cui⁹ incarnatiōe effectum exauditionis ɔsecuti sum⁹. Exo. 4. Obsecro dn̄e mitte quē missurus es. Unde afflictionē ppli tui sic loquutus es veni ⁊ libera nos. Ubi notat q afflictio ⁊ liberatio ppli israelitici fuit figura afflictionis ⁊ liberatiōis totius humani generis. Scd̄o

propter habundantiam pacis interne et externe
que in eius aduentu suphabundauerũt. vñ in ps.
orietur in diebus eius iusticia et habũdantia pacis.
Glo. i. pax erit donec morte destructa iam nõ sit
luna. i. carnis mortalitas. Cantic. i. Osculet me
osculo oris sui. Osculum. n. est pacis signũ. Pe
tit ẽ sponsa incarnatõez filij dei que ẽ quasi ꝯsūba-
tio ꝯiunctõis nostre ad deum: vt dicit glo. in qua
quidẽ ꝯiunctõe pax cordis nostri ꝯsistit. Tertio ꝓ
pter affluẽtiam leticie interne quã pregustauerũt
Baruch. 4. Circũspice iherusalẽ ad orientem et vi
de iocunditatẽ que veniet tibi a deo tuo. Hanc
iocũditatem sancti p̃res videndo ꝑgustauerunt.
Jo. 8. Abraham pr̃ vester exultauit vt videret di
em meũ vidit et gauisus est. glo. Intellexit diẽ in-
carnatõis mee. Aug. Quale aũt gaudiũ fuit cor
dis videntis verbum manẽs: splẽdorem patris
pijs mẽtibus refulgẽtem: apud p̃rem manẽtem
deum et aliqñ in carne venturũ nõ de patris gre-
mio recessurũ. Bernar. Cui namqꝫ nostrum inge
rat tñ gaudiũ huius gratie exhibitio: q̃tum i ve
teribus accẽderat sola eius ꝓmissio. ¶ Quinto
dñice incarnatõis sacrm̃ fuit ab angelo nũciatũ
Unde dr̃ Luce. i. Missus est gabriel angelus. cir
ca hanc vero ãnunciatõem tria p ordinẽ sunt notan
da videlicet actus amissionis: modus apparitio
nis: et ordo executõis. Primũ tangit ibi missus ẽ
gabriel: vbi tria notare debem⁹ vz tãti nuncij di
gnitatẽ: tanti misterij ꝓfunditatẽ: et tãti misterij
ꝯgruitatem. p̃muz ibi: angel⁹ est missus. Est eniꝫ
angelus dignissima creaturarũ: eo q inter creatu
ras creatori suo silior inuenit vñ dr̃ de p̃mo ange
lo Ezechie. 28. Tu signaculum silitudinis vbi
dicit glo. Quãto in eis nã est subtilior tanto inue-
nitur ymago dei in eis magis expressa. Gabriel
aũt fuit de numero archangelorũ ideo magne di
gnitatis fuit. Greg. Ad Mariam virginẽ nõ q-
libet angelus sed gabriel archãgel⁹ mittit. Ad h̃
quippe misteriũ summũ angelũ venire dignum
fuit q summũ oium nũciauit. Scd̃m vero inuit in
verbo gabrielis qđ interp̃tat fortitudo dei. Gre.
Ad Mariam gabriel mittit q fortitudo dei no-
minat. Illũ qppe nunciare veniebat q ad debel
landũ aereas p̃tates humilis apparere dignat⁹ ẽ
De quo p psalmistã dr̃ tollite portas ꝛc. et isra. qs
ẽ iste rex glie. Reuera ꝓfundũ misteriũ in quo: vt
dicit Dama. Monstrat sil bonitas et iusticia a sa
pientia et potẽtia. Bonitas qdem qũ nõ despexit
ꝓprij plasmatis infirmitatẽ sꝫ ei⁹ viscera cõmo-
ta sunt in ipo cadẽte et manũ porrexit. Justicia q:
hoie victo non aliũ fecit vincere tyrãnum: sed
quẽ quõdam per peccatũ in seruitutem et redegit
hũc rursus victorẽ fecit. Sapientia qũ inuenit
difficilimi solutionẽ decẽtissimaz. Potẽtia siue
virtus infinita: qr nihil maius ẽ q̃ deum hoiem

fieri: Tertium ibi a deo que enim a deo sunt: or-
dinata sunt. Ad roma. 8. Attingit enim a fine vs
qꝫ ad finem fortiter. Sapiẽ. 8. Et disponit oĩa
suauiter. Glosa. Ab eterno vsqꝫ in eternũ vbiqꝫ
perfecte operatur. finis eni perfectionẽ significat
Reuera huius misterij magna cõgruitas. Con-
gruit eni diuine ordinatõi sm̃ quam diuina me-
diantibus angelis ad hoiem ꝑueniunt. Dyo
nisius. ca. 4. cel. Jerarch. dicit q celestes essentie
p̃mo in seipas redeunt id est recipiũt illuminatõ
nem et in nos p se deferunt que supra nos mani-
festatiões: et postea subdit q diuinũ christi huma
nitatis misterium p̃mũ angeli docuere: deinde p
ipos in nos sciẽtie gratia descẽdit. Sic ergo Ga
briel Zachariã ꝓphetham edocuit ex quo Joan
nem cõtra spem diuina gratia nasciturum predi
xit. Mariam quoqꝫ quõ futurũ foret ineffabile
diuine formatõis misterium et alius angelorũ:
Joseph erudiebat: alius pastoribus euãgelizauit:
et cum eo multitudo celestis exercitus illam val-
de laudabiliter credebant hijs qui in terra sunt
doxologiam: id est gloriã doxa enim gloria dicit
Congruit etiam humane reparationi. Vñ Be-
da. Aptum ꝓfecto humane reparatõis p̃ncipiũ
fuit vt angelus a deo mitteret ad virginẽ diuino
partui consecrãdam: qr p̃ma humane perditõis
fuit cã cum serpens a dyabolo mitteret ad muli
erem spũ superbie decipiẽdaz. Congruit v̄ginali
perfectioni. Unde Hieronim⁹. Bene angel⁹ ad
virginẽ mittit: qr semper cognata est angelis v̄-
ginitas: qr in carne preter carnem viuere nõ est
terrena vita: sed celestis. ¶ Modus angelice ap
paritionis est triplex sm̃ triplicẽ visionem .s. in-
tellectualeꝫ ymaginariã et corporalem. Primo
videtur in propria substãtia: et iste modus erit in
patria. Secundo modo videt sub quibusdam fi
guris et similitudinibus rerũ corporalium: et sic ap
paruit Joseph in somnis. Mathei. 2. Tertio mo
do apparet in assumpto corpore et sic apparuit be
ate virgini. Augustinus in persona beate virgi-
nis. Uenit ad me Gabriel archangelus: facie ru
tilans: veste coruscans: incessu mirabilis. Am-
brosius super illud. Luce p̃mo. Turbata est in ser
mone angeli: trepidare virginum est: et ad oẽs
viri ingressus pauere: et omnes viri affatus ve-
reri. Ex hijs apparet Gabrielem archangelum
apparuisse in visu corporali. ¶ Fuit autem talis
apparitio conueniens: tum ostenderetur incarna
tio inuisibilis dei: vnde et oẽs apparitiones ve-
teris legis ad hanc ordinant qua filius dei in car
ne apparuit: tum etiam quia beata virgo nõ so-
lum in mente: sed etiam in ventre deum erat cõ
ceptura. Cõgruũ etiã fuit vt ei⁹ sensus corporei
angelica visione fouerent: tum etiã ꝓp certitudi
nem ei⁹ qđ annũciabat: qr certius ꝯprehendimus ea

que sunt oculis subiecta q̄z illa que ymaginamur
Un̄ crisostim⁹ dicit q angelus nō in somnis sz vi
sibiliter beate Marie v̄gini apparuit. vn̄ q: ma
gnam valde ab angelo accepit reuelationē exige
bat tante rei euētus visionē solēnem: qd aūt dicit
Aug. q visio intellectualis sit nobilior q̄z corpal:
intelligendū est si fuerit sola virgo beata nō solū
pcepit visionē corporalē: sed etiā intellectualem
illuminationē. Un̄ talis apparitio nobilior fuit.
Fuisset tn̄ nobilissima si angelū in sua sp̄a vidisset
sed h nō patiebaf status vite huius. ¶ Ordo exe
cutionis fuit congruus: nā p̄mo aggressus est ipāz v̄
ginem salutādo. scd̄o turbatā 9solando. tertio cō
ceptum & modū 9ceptus insinuādo. In p̄mo ostē
ditur virginis excellentia. in secūdo eius deside
rij vehemētia. s. quā habuit p salute humani ge
neris. in tertio diuine pietat̄ magnificētia. p̄mū
ibi: Aue gratia plena. Hiero. Uera plena: q: ce
teris p partes prestaf marie v̄o simul se totā infu
dit gratie plenitudo. Uere gratia plena p quā ve
lut largo sp̄ussancti ymbre suffusa est ois creatu
tura. Bernar. De plenitudie ei⁹ recipiūt vniuer
si: eger curationē: captiuus redēptionē: tristis cō
solationē: peccator veniā. iustus grām: angeli le
titiam: tota trinitas glām: filius hois humāe car
nis sbam. Idem in vētre: gratia diuinitat̄: in cor
de grā charitat̄: in ore grā affabilitat̄: in manib⁹
grā misericordie & largitat̄. sequif. Dn̄s tecum.
Hiero. Iam erat in v̄gine qui ad virginē mitte
bat angelū & precessit nunciū suū dn̄s. Aug. Dn̄s
tecum magis q̄z mecū. Ipse. n. est in tuo corde sit
in tuo vtero: adimpleat mētez: adimpleat vētrē
Bernar. Non tn̄ dn̄s filius tecū q̄z carne īduis:
sed & dn̄s sp̄ussanctus tecū de quo 9cipis. sequif.
Benedicta tu in mulieribus: vna p̄cannet mulie
ribus: vt dicit grecus. Hie. Quicqd maledictio
nis infusum est p euā totū abstulit bn̄dictio marie
Notandū q triplici maledictio subiecte erāt mu
lieres. s. maledictio obprobrij quo ad nō 9cipien
tes. vn̄ Rachel dicit. Gen. 3. Abstulit deus ob
probrium meū. Maledictio peccati quo ad 9ci
pientes. vn̄ in psal. Ecce. n. in iniqtatib⁹ 9ceptus
sum. Maledictio pene quo ad pturiētes. Gen.
2. In dolore paries filios. sola aūt bn̄dicta est īter
mulieres cuius v̄ginitati addif fecunditas: fecū
ditati in 9ceptu sanctitas: & sanctitati in partu io
cunditas: Patet ergo in his virginis excellētia
tum pp̄ter grarum habūdantiā: tum pp̄ter diui
nam p̄ntiam: tum etiā pp̄ter bn̄dictōis excellen
tiā. scd̄m ibi ne timeas maria inuenisti grām &c̄.
Hec. n. sunt v̄ba angelice 9solationis. Fuerat aūt
beata v̄go turbata in sermone sz nō in visione an
geli. Grecus. Cuz assueta huius visionib⁹ foret an
gelice nō visioni: sed sermoni attribuit turbatōez
Petrus rauēnas. Uenit gabriel archangel⁹ blan
dus in sp̄e: sed terribilis in sermone: & leniter solli
citauit visus: nimiū turbauit audit⁹: cui angelus
Ne timeas &c̄. Bernar. Constat eā p toti⁹ gene
ris humani salute fuisse sollicitā cui deū esse inue
nisti grām apud dn̄m. Inuenit. n. grām quā que
rebat: sed quā grām apud deum. Bernar. Dat
hoium panē mort destructionē: vite reparatorez
apud deū inuenit. Ex hijs pz vehemēs virginis
desiderium circa salutē hois: tum q: salut̄ huma
ne grām querebat: tum q: quesitā inueniebat: tā
etiam q: inuentā oibus refundebat. Bernar. Ue
hemētia desiderij marie feruore dilectiōis puri
tate orōnis fontē attingit tam sublimē cuius ple
nitudinem tanq̄z aqueductū de corde patris ex
cipiens nob edidit illum nō put est: sed put cape
re poteramus. Notandū aūt q gabriel dixit simi
ter Zacharie: ne timeas. Luce. 1. Et ali⁹ angelus
pastoribus nolite timere. Luce. 2. Quia hec ē p
prium boni angeli vt legif in vita beati anthonij
Non difficilis ē bonorum malorūqz sp̄uum discre
tio. Si. n. post timorē successerit gaudiū a deo sci
amus venisse angelū: q: securitas aie p̄ntis ma
iestatis est indiciū: Si aūt incussa formido pma
net hostis est q videf. Tertium ibi: Ecce 9cipi
es &c̄. Ecce aduerbiū demonstrātiū est: q: mira &
inaudita beate virgini nō ad sensum: sed ad intel
lectum & sub lumine fidei demōstranf. Un̄ Hie
ro. Quod natura nō habuit vsus nesciuit: ignora
uit rō: mens nō capit humana: pauet celū stupet
terra: creatura ois etiā celestis miraf hoc totum
p gabrielē Marie diuinitus nunciaf & p xp̄m ad
implef. Reuera hoc magne pietat̄ & potestat̄ in
diciū eē credif. vn̄ Luce. 2. Beata v̄go dicit. Qz
fecit mihi magna q potens est. Ber. Hoc ip̄m q
me beatificant oēs generatōes nō mihi attribuo
nō meis merit̄ ascribo: sed pot⁹ q fecit mihi ma
gna. Magnū est plane q v̄go sum: magnū q ma
ter sum: magnū q vtrumqz siml & mater & virgo
sum. De scip̄a fatef dicēs. Quia fecit mihi ma
gna: reuera magna q: mater & virgo & mater dn̄i
Un̄ nec p̄maz similē visa est: nec habere sequētez
¶ Mistice circa angelicā visionem duo sunt no
tāda. diuini. s. luminis emanatio: & hūane ment̄
in deum reductio. Primū ibi missus est angelus
gabriel a deo. Ad cuius euidētiam sciendū q per
angelum significaf diuinū lumē. Est eni angelus
signaculū similitudinis dei. Ezechi. 28. Sic & lumē
diuinū signaculū est quo fideles signātur & ab infi
delibus distinguunf. Un̄ in p̄s. Signatū est super
nos lumē vult⁹ &c̄. vbi dicit Aug. Hoc lumen est
totum & verum bonū hois quo signaf: vt denarius
regis ymagine: qd aūt angelus gabriel nuncupa
tus est qd interpretaf fortitudo dei hoc signat q
diuino lumine intellectus human⁹ diuinit⁹ robo
ratur & eleuaf supra facultatē nāe sue: vt ip̄m ita

tem luminis in suo lumine contempletur. Unde
in ps. In lumine tuo videbim⁹ lumē. Aug. Sicut
solem nō videt oculus: nisi in lumine solis: sic ve
rum ⁊ diuinū lumē nō pōt videre intelligētia: ni
si in ipius lumine. Quod autē missus a deo legit
hoc signat emanationē diuini luminis eē a deo q
est fontale pncipium totius luminis. Unde Jaco
bi pmo dī pater luminū: q: ab ipo pcedūt: quasi
radius a sole: vt dicit glo. Ecc. 24. Ego feci in ce
lis. i. in angelis ⁊ aiabus vt oriatur lumen indefi
ciens. glosa. Rōnis ⁊ intelligentie. ysay. 45. Ego
dns ⁊ nō est alter. glo. s. deus formās lucez. s. per
pñtiam gratie ⁊ creans tenebras p eius absentiā
scōm ibi. In ciuitatē galilee cui nomen nazaret.
vbi circa reductionē humane mētis in deuz tria
describunt iuxta sensuz misticū. vz: termin⁹: mo
dus: ⁊ fructus. Termin⁹ reductōis est pncipium
emanatōis ⁊ innuit in nomie ciuitat. Dicit. n. ci
uitas quasi ciuium vnitas: vñ significat vnitatē
fidelium in deo de qua dr. Actu. i. Erat illis cor
vnum ⁊ aia vna in deo: ⁊ hoc ē termin⁹ reductio
nis: vt ipsi deo vniamur a quo p creatōem exiui
mus. Apo. i. Ego sum alpha et O. Dyo. i. c. cel.
Jerar. Omīs manifestatōis luminis pcessio ī nos
large pueniēs ouertit nos ad ogregant pris vni
tatem: q: in ipo ogregamur: ⁊ sm intellectū ⁊ sm
affectum. Recedendo. n. ab ipo dispgimur pma
pricipia cognoscēdo: ⁊ varias in singulis reb⁹ rō
nes diligendo. Redeundo vo in ipm in vnuz pri
cipium ⁊ rōnem vnā diligēdi reducimur. Mo
dus reductōis notat in noie galilee qd īterptatur
trāsmigratio: q: transmigrando de bono in meli
us: ⁊ pficiēdo de vtute in virtutē in deū reduci
mur. Nemo. n. repēte fit summ⁹ vt ait Ber. Si
cut eni diuinū lumē gradatim decrescendo ī nos
descēdit gradatim: q: lex diuinitat ē p pma me
dia ⁊ p media vltima reducere decrescēdo q nō
recipit equaliter in nā inferiori: vt est in superio
ri: ⁊ p tanto dicūtur dona tam nālia q̄z spūalia de
scendere. Jaco. i. Omne datuz optimū ⁊c. ita q ō
trio modo p ipm lumē in deū reducimur gradati
⁊ crescēdo. vñ ps. Ibunt de vtute in virtutē vide
bitur deus deoz in syon. glo. In plenitudine otem
platōis. puer. 4. Iustoz semita sicut lux splēdens
pcedit ⁊ crescit vsq: ad pfectū diem. glosa. Eter
nam vitā que est pfecta dies. Fructus reductōis
innuitur in noie nazaret qd īterpretat flos vl ger
men. Sumit aūt methaphorice in spūalib⁹. Fru
ctus eni florentis arboris est bonū vltimū qd expe
ctatur ⁊ pcipit cum suauitate. vñ significat beatis
simam fruitionē dei. puer. xi. Fructus iusti lignū
vite. glo. Hunc fructū vite iusti expectāt: cū qua
si virens folium germināt. Bern. Da mihi dñe
fructum dulcē: fructum vite: attolle desiderium
altius ē: hūdientis sanctifica obsequim: īputribilis
purifica affectū: suauis ē letifica aīas. Huius fru
ctus dulcedinē deuote aie qñq: pregustāt. Can. 2.
Sub vmbra illi⁹ quē desiderabā sedi. glosa. Ab
estu desiderioz carnaliū qeui: ⁊ fructus eius dul
cis gutturi meo. glosa. Postq̄z me ptexit vmbra
fructu illi⁹. i. celesti dulcedie saturata sū. Notādū
vo q p reductionē creaturaz in deū nihil deo ac
crescit. Eccl. i. Oia flumia intrāt mare. i. imēsita
tem dei ⁊ mare nō redūdat: q: sicut de⁹ nō deficit
emanādo ita p refluxuz nō suphabundat: q: dicit
Aug. Non hz quo accrescat illa pfectio. ¶ Pos
sumus adhuc tria circa hūc angelū iuxta sensum
misticū notare vz diuine grē effluētiam: influen
tiam ⁊ refluētiam. pmuz ibi: missus ē angel⁹ Ga
briel a deo. Ad cuius euidētiā est sciēduz q ange
lus iste q nunciādo puenit vgiuis oceptum signifi
cat grām que puenit in nob oēm cōceptum bone
voluntat. Aug. Gratia dei puenit nos: vt bonū
velim⁹: ⁊ sequtur ne frustra velim⁹. Hac grā se di
cit apls puentū. i. Cor. i5. Gratia dei sum. i. qd
sum: qd aūt angelus iste missus a deo legit. hoc si
gnificat effluētiaz grē esse a solo deo. Jac. i. Omne
datum. Notādum aūt q pcedit grā a deo tanq̄z
ymago ab artifice: id p ipam reformamur. vñ di
cit glo. sup illud ps. Signatū ē sup nos ⁊c. q yma
go recreatōis p quam reformat ymago creata. s.
mens nostra est dei grā que mēti repande infun
dit. Item quasi radius a sole: vt dicit glo. Jaco. i.
Ideo p ipam ad deū cognoscēdū ⁊ amāduz eleua
mur. Aug. Spūs rōnal ex dono creatōis habilis
ē ad cognoscēduz vez ⁊ amādum bonū. Tñ nisi
radio interioris lucis fuerit pfusus ⁊ calore succē
sus nunq̄z osequet sapie siue charitat effectū. Itē
sicut riuulus a fonte: id per ipam in bonis opibus
fecūdamur. vñ in ps. Erit tanq̄z lignū qd plātat⁹
est secus decursus aquaz. glo. Id est grāz. Scdo
notatur diuine grē influētia ibi: ⁊ ingressus ange
lus ad eā ait. Aue. p hunc ingressum grē influētia
designat. Sap. 4. Gratia dei ⁊ mīa in sctōs ei⁹.
Notādum aūt q grā est in eēntia aie virtutes in
potētiis: sicut eni p potētiam intellectiuā hō par
ticipat cognitōem diuinā p virtutē fidei ⁊ sm po
tentiā voluntat amorē diuinū p vtutem charita
tis: ita etiā p nām aie participat sm quādaz silitu
dinem nām diuinaz p quādam recreationē: siue
regeneratiōem: ⁊ sicut ab eēntia aie fluūt potētie
eius que sunt opatiua pncipia: ita etiā ab ipa grā
effluunt virtutes in potētias aie per quas poten
tie mouētur ad actus. Quod aūt ingressus dixit
aue quod sonat sine ve: hoc significat q per fluxū
grē liberatur aīa ab oī ve. Est enim triplex ve qd
per pctm incurrit homo vz ve culpe pene ⁊ mise
rie. Apo. 8. Uidi alterum angelū volātem p me
dium celi voce magna clamātem ⁊ dicentē: ve
ve ve habitātibus in terra. ve pter culpā quaz

cōmiserunt: vel ppter penam quam meruerunt vel ppter miseriam quā incurrerunt. Ab hoc triplici vel liberamur p grām: ad Ephe. 2. Gratia xpi saluati estis ⁊ coresuscitauit ⁊ cōsedere facit nos glo. Spe certa q futurū ē tenem⁹. Tertiū ibi ⁊ recessit ab ea angelus. Beda. Accepto virginis cōsensu angelus redit ad celestia: p quod mistice designatur grē refluentia que fit p deuotā grārum actionē. Ecc. 1. Ad mare vñ flumina exeūt reuertantur vt iterum fluāt. Ber. Origo fontium ⁊ fluminuū oīum mare ē virtutū ⁊ sciarum dñs xps est. si quidē fluminis aqua si stare ceperit cōputrescit sic plane cessat grārū cursus vbi nō fuerit recursus. Refunde igit in eū qui supra te ē quicqd deuotiōis in te: quicqd dilectōis: quicqd affectionis: vt si qua in te est grā referat ad ipm: nec tuā queres glām sed ipius. Idē ingratitudo est ventus vrens: siccās fonte pietat: rorē misericordie fluēta gratie. De sexto dr in psalmo. Deus aūt rex noster ante secula operatus est salutē in medio terre: vt dicit Ber. id est virginis marie vtero q̄ mirabili ppietate mediū terre appellat. Ad ipum eni respiciūt ⁊ qui in celis habitāt ⁊ in inferno: ⁊ q nos precesserūt ⁊ nos q sumus ⁊ qui sequētur ⁊ nati natoꝝ ⁊ qui nascētur ab illis: qui sunt in celo vt resarciātur: qui in inferno vt eripiant: qui pcesserūt pphē vt fideles inueniant: qui sequunt vt glorificent. Idē merito in te respiciūt oculi oīs creature: q: in te ⁊ de te ⁊ p te benigna manus cōditoris quicqd creauerat recreauit. ¶ Sciendum vō q istud sacrm̄ tunc primū cōsumatum fuerit cū virgo diceret. Ecce ancilla dñi: fiat mihi fm vbum tuum. vbi tria cōmendabilia de beata virgine tāguntur. Misteriū humilitat: desideriū charitat ⁊ misteriū credulitat. pmum ibi: ecce ancilla dñi vbi dicit Beda. Non singularitate meriti se extollit: sed sue cōditionis ⁊ diuine dignatōis p oia memor: illius ancillā se eē fatet cuius mater eligitur. Vñ de scrip̄a dicit. Respexit humilitatē ācille sue. Aug. Quid est respexit nisi approbauit. Ideꝫ vere beata humilitas que celū inouauit: mūdū purificauit: padisum aperuit: ⁊ scōꝝ aīas de inferno liberauit. Vere beata hūilitas que porta celi efficit: padisi scala ordinat: p quam de⁹ ad terrā descendit. scōm ibi: fiat mihi. glo. Cum magna deuotōe pmissum angeli optat adimpleri. Q: āt optando desiderabat fm pmissum angeli volūtatē dei in se adimpleri ex charitate pcessit. vñ Ber. Maria vehemētia desiderij feruore dilectionis: puritate orōnis fontē attingit tam sublimem: de hoc vbo dicit idē Ber. Multifarie multisq modis olim deus loquutus est prībus ⁊ aliquibus in aure: alijs in ore: alijs in manu vbum dñi fuisse memorat. Marie aūt factū est in aure p angelicam salutatōnē: in corde p fidem: in ore per cōfessionem in manu p contractationem: in vētre per incarnationē: in gremio p sustentationē: in brachio p oblationem: idō dicēbat mihi. Tertiā ibi fm verbū tuum. Ber. Fiat mihi verbū nō declamatorie pdicatum vl figuraliter aut ymaginarie somniatū: sed simpliciter inspiratū: psonaliter incarnatū: corporaliter inuisceratū. Fiat qdem generaliter oi mundo: sed mihi spāliter fm verbum tuū. Magna fuit illa crudelitas: ⁊ idō magna apud deū pmeruit: vñ dcīū est ei. Luce. 1. Beata que credidisti qm pficient in te. August. Beatior fuit Maria cōcipiēdo fidem xpi q̄ concipiendo carnē xpi. Materna ppinquitas nihil in carne pfuisset nisi felicius corde xpm q̄ carne gestasset. Notādum q huic verbo alludit Bernardus in hunc modū. Audisti q: cōcipies ⁊ paries filium: audisti q nō p hoīem sed p spiritūsanctū Expectat angelus Rñsum tuū. Tēpus eni est vt reuertat ad eū qui misit illum. Expectam⁹ ⁊ nos o dña verbum miseratōis quos miserabiliter p̄mit sentētia dānatōis. Hoc supplicat a te O pia virgo maria flebilis adā cum misera sobole sua: hoc abrahā hoc dauid hoc ceteri sancti flagitāt: hoc totus mundus expectat. Nec imerito: q: ex tuo ore depēdet cōsolatio miseroꝝ: redemptio captiuorum: liberatio dānatorū: salus deniq totius generis tui. Da virgo rñsum festinanter: O dña Rñde verbum quod expectat terra: inferi ⁊ superi. Ipse quoq oīum rex ⁊ dñs q̄tum cōcupiuit decorem tuum tm̄ desiderat rñsum tuū. Rñde verbum ⁊ suscipe verbū: pfer tuum ⁊ suscipe diuinum. Emitte transitoriū ⁊ amplectere sempiternum: quod tardas? Quid trepidas? Credo cōfitere ⁊ suscipe. Aperi beata virgo cor fidei: labia cōfessioni: viscera creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus foris stat ⁊ pulsat ad ostium: surge curre aperi. Surge per fidem: curre p deuotionē aperi per cōfessionem. Ecce inquit ancilla domini: fiat mihi ⁊c.

S Unt aūt quattuor vtilitates dñice incarnationis. pma humane nāe exaltatio. Cāti. 8. Quis mihi det vt inueniā te foris. glo. Intus erat dilect⁹ quādo in pncipio erat verbum. foris fuit qñ verbū caro factū est: vt deoculer te. glo. id est facie ad faciē videam te ⁊ ore ad os loquar ad te ⁊ iā nemo me despiciet. glo. Postq̄ xpus venit suis infundēs spiritū libertatis etiā eccla ab angelis honorat. vnde Joāni volēti se adorare dixit angelus. Vide ne feceris cōseruus tuus sum. Leo papa. Agnosce o xpiane dignitatem tuā ⁊ diuine cōsors factus nature noli in veterem vilitatē degeneri cōuersatione redire. Secūda est adoptio filioꝝ. ad Gal. 4. Misit deus filium suū: ⁊ infra vt adoptionē filioꝝ reciperem⁹ Aug. Ideo filius dei factus est filius hominis vt

homines faceret filios dei. Idem multos filios dei fecit vnicus filius. Emit enim sibi fratres sanguine suo: pbauit reprobatus: redemit venditus: honorauit iniuriatus: viuificauit occisus. dubietas nulla: dabit tibi bona sua: qui nõ dedignatus est recipere mala tua. Notanduz vero q filiatio adoptionis est quedã similitudo filiationis naturalis. filius aũt dei naturaliter pcedit a patre vt verbũ intellectuale vnum cũ ipo existens. Huic aũt verbo potest aliquis tripliciter assimilari. vno modo fm rõnem forme. nõ aũt fm intellectualitatem ipius: sicut forma domus exterius constitute assimilat verbo mentali artificis fm spẽm forme: nõ aũt fm intellectualitatez: q: forma domus in materia nõ est intellectualis: sicut erat i mente artificis: z hoc modo verbo eterno assimilatur quelibet creatura cum sit facta per verbuz Secundo assimilatur creatura verbo nõ solum: q̃tum ad rõnem forme: sed etiã q̃tum ad intellectualitatem ipius: sicut sciẽtia que fit in mente discipuli assimilat verbo quod est in mẽte magistri: z hoc modo cretura rõnalis: etiaz fm suaz naturam assimilat verbo dei. Tertio assimilat creatura verbo eterno fm vnitatẽ quam habet ad patrem que fit per grãm z charitatẽ. Unde dñs orat. Joã.17. Oro vt sint vnũ in nobis: sicut z nos vnũ sumus: z talis assilatio pficit rõem adoptõis q: sic assilatis debet hereditas. ad Ro.8. Si filij z heredes. Tertia vtilitas ẽ interna mẽtis refectio. Mathei.xj. Uenite ad me oẽs q laboratis z onerati estis: z ego reficiã vos. Aug. Ut panez angelorũ manducaret homo: creator angelorum factus est hõ. Ber. Mãna de celo descendit gaudeant esurientes zc. vt supra. super illud. Luce.2. Positum in psepio: dicit glosa. vt nos carnis sue frumẽto saciaret. Quarta vtilitas ẽ beatitudis augmẽtatio. Jo.x. Per me si qs introierit saluabitur z ingrediet z egredietur z pascua inueniet. Aug. Propterea deus factus ẽ hõ vt hoiem totũ in se beatificaret tota hois quersio ad ipum eẽt z tota dilectio eẽt in ipo cuz a sensu carnis videret p carnez: z a sensu mẽtis p diuinitatẽ qtemplationem: z hoc totũ bonum hois erat vt siue ingrederetur siue egrederet pascua in factore suo inueniret foris in carne saluatoris: intus in diuinitate creatoris.

8 Secundum membrũ pncipale: vz sacrum humane redemptionis tangit ibi. Uenit in hunc mũdum peccatores saluos facere. glo. Aug. Nulla causa veniendi fuit xpo dño: nisi petõres saluos facere tolle vulnera tolle morbos z nulla cã est medicine: infra. venit per quod hõ erat: nam p quod deus erat semp hic erat. Possumus distinguere triplicẽ aduentũ xpi. s. in carnez in mentẽ z ad iudiciũ. vñ Ber. Triplicẽ aduentũ christi nouimus ad hoies in hoies qtra hoies. In pmo venit in carne z in infirmitate. In scdo i spũ z vtute. In tertio in glã z maiestate. In pmo fuit xps redemptio nostra. In scdo est requies z cõsolatio nostra. In vltimo apparebit vita nostra. de hoc triplici aduẽtu videamus. ¶ Circa pmum aduentũ de quo dr in verbis pdcis: qd xps ihs venit in hunc mũdum petõres saluos facere zc. Notandũ q oĩa que xps fecit ministerio humanitatis assumpte nobis fuerunt salutaria: z ideo de oĩbus videamus. Primo g videamus de eius qceptione de qua dr Luce.i. Ecce qcipies z paries filiũ dei. Circa quã tria notare debemus vz matris sanctificationem: spũssancti opationem: z qceptepplis pfectionem. De pmo. s. matris sanctificatõne põt dici ille ps. Sanctificauit tabernaculũ suum altissimus. Unde Ber. Quod alijs sanctis legimus qcessuz eẽ fas nõ est dicere tante virgini eẽ negatum: sz sanctificatõis bñficium legimus esse qcessum Hieremie: vt pz Hier.i. Anteq̃ exires de vẽtre sanctificaui te. z de Joãne. Luce.i. Spũ sancto replebit adhuc ex vtero matris sue: ergo nõ est fas dicere hoc negatũ fuisse tante virgini q̃ peperit nobis xpm plenũ grã z veritate. Jo.i. Et q: credit pre alijs pulegium grẽ accepisse fm q dictuz est ei ab angelo. Luce.i. Aue grã plena zc. z infra. Inuenisti graz apud dñm. Sciendũ q triplex est effectus huius santificatõis. Primus est culpe originalis expiatõ: q: sanctificatio est motus ad sanctitatẽ. Sanctitas aũt vt dicit Dyo.7.ca. de di.no. est ab oĩ imundicia libera z pfecta z oĩno imaculata mundicia. Hec aũt sanctificatio nõ põt intelligi añ aĩationem: tum q: sanctificatio ẽ emũdatio a culpa. culpa aũt nõ expellit: nisi per grãm gratum facientez: cuius obiectũ nõ est nisi creatura rõnalis: tum q: etiaz cum sola creatura rõnalis sit susceptiua culpe ante infusionez aĩe ples cõcepta nõ est culpe obnoxia: z sic qcepta beata virgo quocunq3 modo añ aĩationem sanctificata fuisset nõ incurrisset maculam culpe originalis: z sic nõ indiguisset redemptiõe z salute que p xpm facta est: de qua dr Mathei.i. Ipse saluum faciet ppłm suũ a petis eorum. Hoc est aũt inconueniens q xps nõ sit saluator oĩum: vt dr.i. Thi.4. Relinquit g q sanctificatio Marie fuerit põst eius aĩationẽ in cuius figura dr. Exo.xl. Postq̃ cuncta pfecta sũt opuit nubes tabnaculũ testimonij z glã dñi ipleuit illd. vñ lz sit qsuetudo aliq̃rz ecclãrz celebrare festũ qceptõis eius p hoc nõ dat intelligi q eius qceptio fuerit scã sz q: quo tpe fuerit scificata ignorat celebrat festũ scificatõis eius potius in die cõceptiõis ipius. Secũdus effectus ẽ a petõ pseruatio. Uñ Ber. Ego puto q copiosior sanctificationis bñdictio in eã quaz in alios scõs ab vtero sanctificatos descẽderit: que nõ solã ipius ortũ

sanctificauit verum etiã deinceps vitã eius ab omni
peccato imunẽ ↄseruauit. Aug. Si oẽs sancti ⁊ san
cte dũ adhuc viuerẽt interrogati fuissent vtrũ sine
peccato essent oẽs respondissent vna voce si dixe
rim⁹ q peccatũ non habem⁹ nosipsos seducim⁹ ⁊ veri
tas in nobis non est. excepta hac sacra vĩgine. De
qua ꝓpter honorẽ xp̃i nullã prorsus volo fieri men
tionẽ cũ de peccatis agit. Unde scim⁹ q plus gra
tie ei collatũ fuerit ad vincendũ ex oi pte peccatũ
que illũ cõcipere ⁊ parere meruit quẽ constat nul
lũ hũisse pctũ. Nõ eni fuisset idonea mater chri-
sti si aliqñ peccasset. tũ qꝛ honor parẽtũ redũdat
in ꝓlem ſm illud ꝓuer. 18. Gl'ia filioꝝ parentes
eoꝝ. Unde ⁊ per oppositũ ignominia matris ad
filiũ redũdasset. tum etiã qꝛ singularẽ affinitatem
habuit ad xp̃m qui ab ea carnẽ accepit. Dicitur
aũt. 2. ad Corin. 6. Que cõuentio xp̃i ad belial. tũ
etiã qꝛ xp̃s qui est sapia patris singulari mõ habi
tauit non solũ in eius aĩa sed etiã in ei⁹ vtero. Di
citur aũt Sap. 1. In maliuolã aĩam nõ itroibit sa
piẽtia: nec habitabit in corpe subdito peccat. Et
ideo simplr fatendũ est q beata virgo nullũ pec-
catũ actuale ↄmisit nec mortale nec veniale vt sic
ipleat qđ dicit Cant. 4. Tota pulchra es amica
mea ⁊c. Sciendũ tñ q per sanctificationẽ in vte-
ro non fuit virgini sublat⁹ fomes ſcđm essentiã. sꝫ
remãsit ligatus non quidẽ per actũ rõnis sue sicut
in viris sanctis. qꝛ nõ habuit statim vsum liberi
arbitrij adhuc in ventre matris existens. Hoc p̃
uilegiũ spẽale xp̃i fuit sed per grãm abũdantẽ quã
in sanctificatiõe recepit ⁊ etiã pfecti⁹ p diuinã ꝓ-
uidẽtiã sensualitatẽ eius ab oi motu carnis inor-
dinato ꝓhibentẽ. Postmodũ vero i ipã cõceptio
ne filij credẽdũ est q ex ꝓle redũdauerit in mrẽꝫ
totaliter fomite subtracto. Et hoc significat Eze
chiel. 43. vbi dicit. Ecce glĩa dei isrl' ingrediebã
tur p viã orientalẽ. i. per beatã virginẽ. ⁊ terra. i.
caro ipĩ splendebat a maiestate ei⁹. s. xp̃i. Terci⁹
effect⁹ est gratie plenitudo siue pfectio. vnde di-
cit Luc. 1. Aue grã plena vbi dicit Jero. Bene grã
plena qꝛ ceteris p ptes tribuit marie vero se to-
tã infudit plenitudo gratie. Quia q̃to magis ali
quid est ꝓpinqui⁹ primo principio in quolibet ge
nere tãto magis pticipat effectũ illius principij.
Unde dionysius ca. 4. celes. ierar. dicit q angeli
qui sunt deo ꝓpinquiores magis pticipãt de bõi
tatib⁹ diuis q̃ hoies. Xp̃s vero est principiũ gra
tie ſm diuitatẽ quidẽ auctoritatiue ſꝫ hũanitatẽ
vero instrumentalr. vñ Jo. 1. Grã ⁊ veritas per
ipm xp̃m facta est. Beata aũt maria ꝓpinquissi-
ma fuit xp̃o: qꝛ ex ea carnẽ assumpsit vnde debu
it pre ceteris gratie plenitudinẽ obtinere. Sciẽ-
dum vero q gratia a malo liberat ⁊ in bono per-
ficit vnde ⁊ beata vĩgo in sui sanctificatiõe fuit ab
originali peccato purgata. In filij sui cõceptiõe to

taliter a fomite mũdata. In sui vero assũptiõe ab
omni miseria liberata. In sui etiã sanctificatiõe
adepta est grãm inclinãtẽ eam ad bonũ. In filij
aũt ↄceptiõe cõfirmata est ei⁹ grã cõfirmãs eam in
bono. In sui vero assũptiõe cõsummata est ei⁹ grã
pficiens eam in fruitione oĩs boni. De scđo. s. spi
ritussancti opatione. dicit Luc. 1. Spũssanct⁹ su-
perueniet in te ⁊c. vbi dicit Beda. Superueniẽs
in virgine spũsscũs duob⁹ modis in ea diuine po
tentie sue efficaciã ostẽdit: qꝛ ⁊ mentẽ ei⁹ a qua q̃tũ
hũana fragilitas patit ab omni vicioꝝ sorde ca-
stificauit vt celesti eẽt digna ptu: ⁊ vtero ill⁹ sctm̃
⁊ venerabile redẽptoris nostri corp⁹ sua sola opa-
tione creauit. ¶ Notãdũ vero q cõceptionẽ xp̃i
tota trinitas opata est qꝛ indiuisa est opatio trini
tatis vt dicit Augu. Et tñ spũi sancto attribuit ⁊
hoc ꝓpter quinqꝫ rõnes. Prima est qꝛ spũssanct⁹
est amor patris ⁊ filij. vnde Augu. Spũsscũs est
quo genit⁹ a gignẽte diligit genitoremqꝫ suũ diligit
Hoc aũt ex maxio amore puenit q deus filiũ suũ
incarnari instituit. vnde Jo. 3. Sic deus dilexit
mũdũ ⁊c. vnde etiã Bernar. Scias amoris fuis
se q plenitudo effusa est: q altitudo adequata est:
q singularitas associata est. Cõuenienter ergo at-
tribuit spũiscõ. Scđa ẽ qꝛ spũisancto attribuitur
bonitas. vnde Aug. Sicut potẽtia patri sapiẽtia
filio ita ⁊ bonitas appropriat spũiscõ. vnde opa i
quib⁹ relucet potẽtia attribuũtur patri in quibꝰ
relucet sapia filio. in quib⁹ vero bonitas spũiscõ.
In hoc vero ope maxime relucet bonitas. vnde
ad Titũ. 3. Apparuit benignitas ⁊ hũanitas sal-
uatoris nostri dei. Bernard⁹. Apparuit potentia
dei in creatiõe. sapia in gubernatiõe sed benigni
tas mie maxime apparuit in eius hũanitate. Cõ
uenienter ergo spũiscõ attribuit. Tertia est qꝛ spũs
sanct⁹ est spũs sanctificatiõis vt dicit Jere. 1. ca.
Et dicit ibi glo. q per ipm oĩa sanctificant. Que
quid aũt in maria gestũ est totũ est sanctũ ⁊ diuinũ
vnde dictũ est ei ab ãgelo. Quod nascet ex te sctm̃
vocabit filius dei. Cõuenienter ergo attribuit spi
ritui scõ. Unde dicit glo. super illud ad Ro. 1. Se
cundũ spm̃ sanctificatiõis. q spũssanct⁹ formauit
⁊ sanctificauit ipm hoiem in vtero virginis sine vi
rili semine. Quarta rõ est qꝛ spũssanctus est oium
grãrum actor. vnde. 1. ad Corin. 12. Diuisiones
grãrum sunt idẽ aũt spũs. Glosa. Dator oium qꝛ
ipse est primũ donũ in quo oĩa donãtur. Hec aũt
fuit supabũdantis gratie q hũana natura in vni-
tatẽ diuine psone assumeret: qꝛ nulla merita pre
cesserũt. vnde Titũ. 3. Non ex opib⁹ iustitie q̃ fe
cimus nos ⁊c. Aug. Iste mod⁹ quo xp̃s cõceptus
est de spũsancto insinuat nobis grãm dei: qua hõ
ille nullis p̃cedẽtib⁹ meritis ex ipso primo exor-
dio nature sue quãdo cepit esse verbo dei copula
retur in tanta vnitate psone vt esset fili⁹ dei. Et

ta est q: verbum humanũ in corde existens gerit
similitudinẽ verbi eterni scd̃m q̃ existit in patre.
vnde Aug. Quisquis pōt intelligere verbũ non
solum antequã sonet verum etiã antequã sonorũ
eius imagines cogitatiōe inuoluãtur iam pōt vi
dere aliquã illius verbi similitudinẽ de quo dictuȝ
est. in principio erat verbum. Sicut aũt verbuȝ
humanũ vocem assumit vt sensibiliter hoib' ino
tescat: ita etiã verbũ dei carnem assũpsit vt visi-
biliter hoibus appareret. Vox aũt hũana p spũm
hois formatur. vnde ⁊ caro dei debuit per spũm
formari. Notandũ vero q̃ formatio corpis xp̄i fu
it in instanti, ppter infinitã spũssancti virtutẽ cor-
pus illud formantis. vnde Greg. Angelo annũ
ciante ⁊ spũsancto adueniẽte mox intra vterũ v̄
bum caro factũ est. Simul ergo fuit corporis for
matio ⁊ aie creatio ⁊ vtriusq; ad inuicem cõiun-
ctio ⁊ cor ad diuinitatẽ vnio. Notãdũ etiã q̃ beata
virgo fuit vera mater xp̄i q: materiã ministrauit
vnde dicit Greg. sup illud Lu. i. Virt' altissimi
obũbrabit tibi. vmbra format lumine ⁊ corpore
Deus aũt per diuinitatẽ lumen est. Quia ergo lu
men in corporeũ erat in eius vtero corporãdum
recte ei dicit virtus altissimi obũbrabit tibi idest
corp' in te hũanitatis accipiet in corporeũ lumen
diuinitatis. Fuit autẽ materia corpis xp̄i purissi-
mus sanguis virginis vnde Damascen'. Filius
dei cõstruxit sibiipsi ex castis ⁊ purissimis sangui
nib' virginis carnẽ aiatam aia rõnali. Possum'
aũt notare mistice q̃ cõceptio virginis significat
cõceptionẽ fidelis aie. Ambro. Si fm carnẽ vna
est mater xp̄i fm fidem tñ oium fructus est iesus
xp̄s. Ois eni aia concipit verbum dei. si tñ ima-
culata ⁊ imunis a vicijs intemerato castimonia
pectore custodiat. Huic cõceptioni cõgruit misti
ce locus cõceptionis virginis. s. nazareth q̃ inter
ptatur floridus. vnde Ber. Amat florigerã patri
am flos de radice yesse. florem te reputat ad te
diuertet sicut ad nazareth. Sit tibi honestas con
uersationis tanq̃ floris spẽs. vel odor bone opi-
nionis tanq̃ flagrãtia: vel intentio eterne retri-
butiõis tanq̃ is cui fruct' nõ desit. ¶ Notanduȝ
vero q̃ beata vĩgo post conceptionẽ tria legit fecis
se. Per que tria designãtur mistice quilibet ani-
ma sancta post cõceptũ spũalem verbi dei debet
insistere videlicet. q̃ mõtana conscendit q̃ eliza-
beth salutauit: ⁊ q̃ dñm magnificauit. Per p̄mũ
significat virtutũ pfectio. per scd̃m fraterna dile
ctio. p tertiũ laus ⁊ exultatio. Primũ tangit Lu.
i. Exurgẽs maria abiit in mõtana cũ festinatiõe
vbi dicit glo. Accepto virginis xsensu celestia pe
tit angel'. quẽ virgo sequit que i mõtana pgredi
tur. Sic aia que v̄bũ dei pcepit v̄tutũ cacumina
aggressa amoris cõscẽdit vt ciuitatẽ iudee. i. ɔfes
sionis ⁊ laudis arcem penetret ⁊ vsq; ad pfectio

nẽ fidei spei ⁊ charitatis quasi trib' mensib' ibi ca
cõmoret. In hoc aũt ascẽsu sũt tria videlicet. val
lis timoris ⁊ hũilitatis: ascẽsus laboris ⁊ difficul
tatis: cacumen amoris siue charitatis. vñ Ber-
nar. Virtus vult cũ hũilitate doceri, cum labore
acquiri. cum amore possideri. Et cũ his oibus di
gna sit. nõ aliter doceri. acquiri: vel possideri po
test. Secundam tangitur ibi. Et intrauit domũ
zacharie ⁊ salutauit elizabeth. Salutatio eniȝ est
salutis adoptatio. Salutem autẽ optare primo
ptinet ad fraternã dilectionẽ: q: hec est vera for-
ma diligẽdi pximũ que exp̄mit. Mat. 22. Dili-
ges pximũ tuũ sicut te ip̄m. glo. Ad id q̃ teip̄m.
Aug. Quisqs recte pximũ diligit hoc cũ eo agere
debet vt etiã ipse toto corde tota aia tota mente
deũ diligat. Hanc etiã formã diligẽdi xp̄s tradi-
dit discipulis suis. Jo. 15. Hoc est p̄ceptũ meũ vt
diligatis inuicẽ sicut ⁊c̄. vbi dicit aug. Ad quid
dilexit nos xp̄s nisi vt possim' regnare cum xp̄o.
Ad hoc ergo ⁊ nos inuicẽ diligam'. Huic ergo di
lectioni aia sancta postq̃ spũaliter verbũ dei ɔce
pit debȝ insistere. q: dicit. i. Jo. 4. Si diligim' in
uicẽ deus in nobis manet ⁊ charitas ei' in nobis
pfecta est. aug. Beat' est qui amat te ⁊ amicũ i te.
⁊ inimicũ ppter te. Idem. Ubi vera dilectio est.
quid est qd̃ possit deesse. vbi v̄o nõ est quid est qd̃
pōt pdesse. Tertiũ sequit ibi Lu. 2. Magnificat
aia mea dñm. Canticũ illud est cãticũ laudis ⁊ ex
ultationis qd̃ q̃libet scã aia cõcepto verbo dei d̃t
decãtare. Unde dicit Ambro. Sicut in singulis
aia marie deum magnificat sic in singulis spirit'
marie in deo exultat. Quid aũt sit deũ magnifica
dicit Ambro. Magnificat dñs non q̃ ei aliquid
hũana laus adiungat: sed q: magnificat in nobis
dum aia nostra que ad imaginẽ dei est creata per
iusticiam se xp̄o conformat qui est imago patris.
Et sic dum ip̄m xp̄m imitãdo magnificat quadã
pticipatione magnitudinis eius sublimior fit vt
ip̄am imaginẽ splẽdido honore factore colore ⁊ q̃
dam emulatione virtutis videat in se exprimere-
re. Origenes. Qñ magnificauero aiam meã ope
cogitatione sermone tũc imago dei grandis effi
citur. ⁊ ipse dñs cui' imago est in aia mea magni
ficatur. Beda. Eius anima deum magnificat q
omnes sui interioris hois affectus diuinis laudi
bus ac seruitijs mancipat. Eius spiritus in deo
salutari suo exultat quẽ nihil in terrenis libet nul
la caducarum rerum affluẽtia emollit. nulla ad-
uersitas frangit. sed sola illius a quo sperat salus
eterna sui conditoris memoria delectat. De ter-
tio. s. prolis concepte perfectiõe dicit. Lu. i. Hic
erit magn' ⁊ filius altissimi vocabitur. Tripliceȝ
vero pfectionẽ habuit proles ista in instanti con-
ceptionis sue videlicȝ nature gratie ⁊ glorie. De
pfectione nature dicitur Ierē. 31. Creauit deus

nouum super terrā mulier circūdabit virū. Glosa. Perfectus vir in ventre feminco continebat. Hoc aūt non dicitur ꝓpter quātitatē virilis corporis. sed ꝓpter veritatem humane nature ⁊ integritatem corpis ꝙ anime quā ples illa in illā ti conceptiōis habuit. vnde Damas. Oia que in nostra natura plātauit deus dei verbū assumpsit .s. corpus ⁊ aiam intellectualem ⁊ eoꝝ idiomata. Totum eni3 assumpsit me vt toti mihi gratificet salutē. i. gratis faciat. Idē3. Simul verbi dei caro simul aiata rōnali ⁊ intellectuali aīa. Uerūtamen sciendum licet ista tempore simul fuerunt. cadit tamē inter ea ordo nature. vnde dicit aug. Qui inuisibilis ⁊ incōmutabilis veritas per spiritu3 aiam ⁊ per aiam corpus accepit. Ad cuius euidentiā sciendū q ordo nature inter aliqua dupliciter pōt attendi. Uno modo per gradum dignitatis ⁊ sic aia media inuenitur inter deū ⁊ carnē. Et fm hoc pōt dici q filius dei vniuit sibi carnem mediāte aia. Alio modo fm rōnem cāusalitatis ⁊ sic ipsa aia est aliqualiter cā carnis vniende filio dei. Non eni3 esset assumptibilis nisi p ordinem quē habet ad aiam rōnalem fm quā3 habet q sit caro humana que pre ceteris est assūptibilis similiter per spūm aiam assumpsit. tu3 ꝓpter cōgruitatē assūptionis. nō enī aia est assūptibilis fz cōgruitatem nisi per hoc q capax est dei ad imaginē eius exīstēs qd est fm mentē que spūs dicit fm illud ad Eph. 4. Renouamini spū mentis vestre. tum etiam ꝓpter ordinē dignitatis q intellectus inter ceteras ptes aie est superior ⁊ dignior ⁊ deo similior. Et ideo vt dicit Damas. Unitum est carni per mediū intellectū verbum dei. Uerūtamē sciendū q xp̄s humanā naturā assumpsit cum quibusdā defectib⁹. Cuius rō triplex ē. Prima vt p nobis satisfaceret. Isa. 53. Uere languores nostros ipse tulit ⁊ dolores ipse portauit. Scdā vt veritatē humane nature ostenderet. ad Phil. 2. In similitudine hoīum fact⁹ ⁊ habitu inuentus vt homo. Tertia vt exēplo virtutu3 nos cōformaret. ad Hebre. xij. Recogitate eum qui talem sustinuit aduersus semetipm cōtra dictionem vt non fatigemini aīs vestris deficientes. Ex hijs etiam patet q non debuit defectū peccati assumere, tum q peccatū impedit virtutē satisfaciendi. Eccl. 34. Dona iniquoꝝ non pbat altissimus. tum q ex peccato nō mōstrat veritas humane nature cui⁹ dē causa est cū sit cōtra natura3 seminatū a diabolo introductū. vt dicit Damas. Tum etiā q peccando non pberet exempla virtutū cu3 peccatū sit virtuti cōtrariū. Patet ergo q nullum defectū peccati assumpsit nec originale nec actualis. vnde dicit. i. Pe. 2. Qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Sciendū vero q triplices sunt defect⁹. Quidam sūt qui cōtrariātur pfectiōi sciētie ⁊ gratie sicut ignorantia pnitas ad malum. difficultas ad bonum quos non decuit xp̄3 assumere qui plen⁹ fuit gratia ⁊ veritate vt dicit Jo. i. Quidam vero sūt qui prouenīūt in hoībus ex quibusdā pticularib⁹ causis sicut lepra ⁊ caduc⁹ morbus ⁊ alia huiusmodi qui quidem defect⁹ cāntur qnq3 ex hoīs culpa ex inordinatione vict⁹, qnq3 ex defectu virtutis formatiue quoꝝ neutrū xp̄o cōuenit. q caro eius ex spiritu sancto concepta fuit qui est infinite virtutis ⁊ sapie errare ⁊ deficere non valens. Ipse eni nihil inordinate i regimine vite sue exercuit. Tercij sunt defectus qui cōiter in hoībus inueniūtur ex peccato primi parētis sicut mors fames sitis ⁊ huiusmodi. Hos xp̄s suscepit defectus quos damascenus vocat naturales defect⁹ ⁊ indetractabiles passiōes. Naturales q cōiter q naturaliter cōsequūtur totā naturā indetractabiles q defectum gratie ⁊ sciētie non important. Notādu3 insuper q passiones appetit⁹ sensitiui fuerunt in xp̄o. sed aliter ꝙ in nobis q̄tum ad tria. Primo quātum ad obiectū q in nobis feruntur sepe ad illicita qd in xp̄o non fuit. Scdo q̄tum ad principium q in nobis sepe iudiciū rōnis pueniūt. in xp̄o vero nō oriebātur nisi fm dispositionē rōnis. vn dicit Aug. q xp̄s hoc cū voluerit mot⁹ humana aia suscepit sicut cū voluit factus est homo. Tertio q̄tum ad effectum q in nobis qnq3 huiusmodi motus non sistunt in appetitu sensitiuo sed trahunt rōnem. Quod in xp̄o non fuit q omnes motus naturaliter humane carni cōuenientes sic i appetitu sensitiuo remanebāt q rō non impediebatur facere qd cōueniebat. Unde Jero. dicit q xp̄s vt veritatē pbaret assūpti hoīs vere contristat⁹ est. Sed ne passio illius dn̄aret aio p ppassionē dicit q cepit tristari vt passio pfecta itelligat qi aio ⁊ rōni dn̄atur ppassio vero que est inchoata in appetitu sensitiuo sed vlteri⁹ se nō extendit. De pfectione gratie dicit Jo. i. Uerbū caro factū est ⁊c. Ubi triplex gratia scdm ordinē exprimit videlicet gratia vnionis grā habitualis ⁊ gratia capitis. Prima gratia .s. vnionis tangit ibi. Uerbū caro factu3 est. vnde Aug. In reb⁹ per tēpus ortis illa sūma grā est q hō deo iūctus est in vnitate psone. Notādū vero q sancti patres nō meruerūt incarnatione xp̄i ex cōdigno. tū q opa meritoria hoīs ppria ordinant ad beatitudinē que est virtutis ⁊ consistit in dei plena fruitione. Unio aūt incarnationis cum sit in esse psonali trāscendit vnionem mentis beate ad deū que est per actū fruitis. Et ita nō potest cadere sub merito que est principiū gratie scdm illud Jo. i. Gratia ⁊ veritas per iħm xp̄m facta est. Tum etia3 q incarnatio xp̄i est reformatio toti⁹ hūane nāe ⁊ ideo nō cadit sub merito alicui⁹ hoīs singularis q bonū alicui⁹ hoīs pa

rī non pōt esse cā totius boni nature. Tñ ex cogni
meruerūt patres sancti incarnationē petēdo ꝛ de
siderando. congruū enim erat vt deus exaudiret
eos qui sibi obediebāt. Scḋa gratia habitualis
tangitur ibi. Plenū gratia ꝛ veritate. Glo. Quia
diuinitas in eo fuerat replēs eū plenitudine redū
dante in alios. Maius aūt plenitudinis rō potest
accipi ex ꝓpinquitate ipsius ad deum. Quāto.n.
receptiuū aliqḋ ꝓpinqꝰ est cause influenti tāto
abūdantius ꝑticipat influētiam ipsius. influxus
aūt gratie est a deo iuxta illud ps̄. Gratiā ꝛ gliaꝫ
dabit dñs vndē cum aīa xp̄i ꝓpinquissime attin
gebat ad deū ex eius influētia plenitudinē gratie
in ipso instanti cōceptionis accepit. ¶ Notandū
vero ꝙ plenitudo gratie potest accipi dupliciter
Uno modo ex pte ipsius gratie quādo.s.aliqs at
tingit ad summū bonū gratie ꝛ quātum ad ēnti
am ꝛ ꝗtum ad virtuteꝫ. q̄.s.habet gratiā in ma
xima excellētia qua pōt haberi ꝛ in maxima extē
sione ad omnes gratie effectꝰ. Et talis gratie ple
nitudo ꝓpria est homini xp̄o. Alio modo pōt at-
tendi ex pte habentis gratiā quādo.s.aliquis ha-
bet gratiam ẜm suam cōditionē siue scḋm inten
tionem put est in eo intensa gr̄a vsqꝫ ad terminū
ei ꝑfixum a deo ẜm illud ad Eph.4. Unicuiqꝫ no
strum data est gratia scḋm mensuram donatiōis
xp̄i.i.ẜm ꝙ dator xp̄us mensurat. Est aūt mensu
ra diuisio donoꝝ. Aliud eni habet ille aliud ille ꝛ
ꝙ habet ille non habet ille. Siue etiā scḋm virtu
tem utquārum.s.habet facultateꝫ gratie ad oīa q̄
ꝑtinent ad suū statum siue officium sicut dicebat
aplūs Eph.4. Mihi aūt oīuꝫ.s.scōꝝ minimo da
ta est gratia hec illuminare cecos ꝛc̄. Talis pleni
tudo gratie non est ꝓpria xp̄o sed cōicatur alijs ꝑ
xp̄m. Sic beata virgo dicitur gratia plena. Luc.
1. Que habuit gratiā sufficientē ad statū suum ad
quem erat electa a deo vt.s.esset mater dei. Sic
ꝛ beatus stephanus dicitur gratia plenus. Act.7
Quia habuit gratiam sufficiētem vt esset idoneꝰ
minister ꝛ testis xp̄i. Mariꝫ aūt plenitudinū vna
plenior est ꝗ̄ alia ẜm ꝙ aliquis diuinitus est pre-
ordinatus ad altiorē vel inferiorē statuꝫ. Sic eti
am sancti cōiter dicūt pleni gratia ẜꝫ illud Eph.
4. Ut impleamini in omni plenitudine dei: quia
habet gratiam sufficientem ad merendum vitaꝫ
eternam que cōsistit in plena fruitiōe dei. ¶ No
tandaꝫ etiā ꝙ gratia xp̄i habitualis dupliciter cō
sideratur. Uno modo ẜm ꝙ est ens quoddā ꝛ sic
est finita eo ꝙ est in aīa xp̄i sicut in subiecto finitaꝫ
habente capacitatē. Alio modo pōt cōsiderari se
cundū rōnem gratie ꝛ sic potest dici infinita eo ꝙ
nō limitatur q̄.s.habet quicqd pōt ꝑtinere ad rō
nem gratie quia collata est aīe xp̄i sicut cuidā ꝑn-
cipio satisfactiōis seu gratificationis in humana
natura ẜm illud Eph.1. Gratificauit nos in dile

cto filio suo. Sicut si dicamꝰ lucem solis esse infi
nitam non quidē ẜm suum esse sed ẜm rōnem lu
cis: q̄ habet quicqd pōt ad rōnem lucis ꝑtinere.
Uerbum aūt illud Jo.4. non eni ad mensurā dat
deꝰ spūm hoc xp̄o pōt tripliciter exponi. Uno mō
de dono qḋ deus pater ab eterno dedit filio.s.di
uinā nām q̄ est donū infinitū. Uñ quedā glo. dicit
ibidē vt tātus sit filiꝰ ꝗ̄tus sit pr̄. Alio mō pōt re
ferri ad donū qḋ ē datū hūane vt vniat̄ diue ꝑso
ne qḋ ē donū īfinitū vt dic̄ gl. ibidē. sic pr̄ plenū ꝛ ꝑ
fectū genuit filiū sic plenū ꝛ ꝑfcm̄ ē nāe vnitū hūa
ne. Tertio mō pōt referri ad gr̄aꝫ hitualē inq̄tuꝫ
se extēdit ad statū gr̄e. vñ aug. h' exponēs dic̄. Mē
sura q̄dā donoꝝ diuisio. alij dat̄ ꝑ spūꝫ ẜmo sapie
alij ẜmo scie sꝫ xp̄s q dat ñ inēsurā accepit. Scīē-
dū vō ꝙ gr̄a vnionis ꝑcedit ī xp̄o gr̄aꝫ habitualē ñ
nō ordine tp̄is sꝫ nāe ꝛ itellectꝰ. Uñ dic̄ Jsa.xlij.
Ecce seruꝰ meꝰ suscipiā eū. Qḋ qdē ꝑtinet ad gr̄aꝫ
vnionis. Et postea seq̄t̄. ꝛ ponā sup eū spūm meū
Qḋ qdē ꝑtinet ad donū gr̄e habitualis. Maiꝰ aūt
aūccessionis rō pōt accipi ex habitudine gr̄e ad su-
am cām. Gr̄a enim cāter in hoīe ex pn̄tia diuini
tatis sicut lumen in aere ex presentia solis. vnde
Ezech.43. dic̄. Et glīa dei isrl̄ ingrediebat̄ per
viā oriētalem ꝛ terra resplēduit a maiestate eiꝰ.
Pn̄tia aūt dei in xp̄o est ẜꝫ vnionē hūane nature
ad diuinā ꝑsonā. vñ gr̄a habitualis xp̄i intelligit̄
vt ꝯñs hāc vnionē sicut splēdor solē. Sicut auteꝫ
gratia respicit ēntiam aīe sic virtus respicit eiꝰ
potentiā. vnde oportet ꝙ sicut aīe potētie deriuā
tur ab eius ēntia ita virtutes sunt quedā deriua
tiones gratie. quāto eni aliqḋ principiū est ꝑfecti
us tanto magis iprimit suos effectꝰ. vnde cū gra
tia xp̄i sit ꝑfectissima cōsequēs est ꝙ ex ipsa ꝓces-
serūt v̄tutes ad ꝑficiēdas singulas potētias aīme
ꝛ ita xp̄us habuit omnes virtutes fidem tamē ꝛ
spem non habuit ꝓpter ipsarum impfectionem:
sed habuit ꝙ correndet eis in patria.s. visionē ꝛ cō
prehensionē q̄ fuit verus cōprehēsor. Tertia gra
tia.s.capitis tangitur ibi Jo.1. De plenitudine eiꝰ
omnes accepimus. Hec aūt gratia eadem est se
cundum ēntiam cum gratia habituali. differēs
tamen scḋm rationē. Notandū vero ꝙ xp̄s dicit̄
caput ecclesie ẜm similitudinē capitis humani.
In quo possumus tria cōsiderare.s.ordinem per
fectionem virtutē. Ordinē quia caput est prima
pars hoīs incipiendo a superioribus. Et inde est
ꝙ omne principium caput cōsueuit uocari. vnde
in ps̄. In capite libri scriptum est ꝛc̄.i. in princi-
pio libri. Perfectioneꝫ quia in capite vigent oēs
sensus tā iteriores ꝗ̄ exteriores cū in ceteris mē-
bris sit solꝰ tactꝰ. Et inde ē ꝙ dic̄ Jsa.ix. Senex
ꝛ honorabil' ipē ē caput. virtutē q̄ vīs ꝛ motꝰ cetero
rū mēbroꝝ ꝛ gubernatio eoꝝ in suis actibꝰ ē a ca-
pite ꝓpter vim sensitiuā ꝛ motiuā ibidē dn̄anteꝫ

vnde τ rector populi dicitur caput ipsius fm illō .1. R̄g.15. Cum eēs paruulus in oculis tuis caput i tribub⁹ isrl factus es. Hec aūt tria ꝯpetūt xp̄o spiritualr. Primo .n. fm ꝓpinquitatē ad deū gr̄a ei⁹ altior τ prior est: τ si nō τpe: q: ceterī alij receperunt grām ꝑ respectuȝ ad grām ip̄ius: scd̄m illō. ro. 8. Quos p̄sciuit τ p̄destinauit ꝯformes fieri ymagis filij sui: vt sit ip̄e p̄mogenitus in mult̄ fratribus. Scd̄o p̄fectionē hȝ q̄ntum ad plenitudinē oīum grārum fm illud. Joh̄.1. Plenum grā τ veritate. Tertio v̄tutem hȝ: v̄tutem .s. influādi grām oībus in oīa mēbra eccle fm illud Jo.1. De plenitudie eius oēs accepim⁹ τ sic pȝ q̄ ꝯuenienter dr̄ caput eccle. Notandū v̄o q̄ nō solū influit q̄ntum ad corpus: sed etiā q̄ntum ad aīam: sed p̄ncipaliter q̄ntū ad aīam: scd̄ario v̄o q̄ntum ad corpus. vno mō in q̄ntum mēbra corpis exhibent̄ arma iustie in aīa existe ꝑ xp̄m. vn̄ dicit apl̄s. Ad ro.6. Alio mō in q̄ntum vita glīe ab aīa deriuat̄ ad corpus fm illud ro.8. Qui suscitauit ihm a mortuis viuificabit mortalia corpa vestra ꝓpter inhabitantē sp̄m eius in vobis. Notandū v̄o q̄ xp̄s est caput hoīȝ fm diuersos gradus. p̄mo .n. ē p̄ncipalr caput eorum q actu vniunt̄ sibi ꝑ glām. scd̄o q actu vniūtur sibi ꝑ charitatē. tertio q vniunt̄ sibi actu ꝑ fidē quarto eoȝ q vniunt̄ sibi potētia nōdum ad actū reducta que tn̄ ad actū est reducēda fm diuinam p̄destinationē. qnto eoȝ q in potētia sunt sibi vniri que nunq̄ reducent̄ ad actū: sicut hoīes in h̄ mūdo viuētes q nō sunt p̄destinati: q tn̄ ex hoc mūdo recedētes totalr desinunt eē mēbra xp̄i: q: iaȝ nō sunt in potētia: vt xp̄o vniant̄: nec solum hoīum: sed etiā angeloȝ xp̄s caput est fm illud ad colo.2. Qui ē caput oīs p̄ncipatus τ ptātis: q: ꝓpinqui⁹ se hȝ ad deū τ p̄fectius dona dei ꝑticipat. Vn̄ ip̄e angelis influit sensum cognitōis ip̄m illuminando purgādo τ p̄ficiēdo: q: tn̄ nō cōicat cum angelis in nā sp̄ēi: nō ita ꝓprie dr̄ caput angeloȝ: sicut hoīum. Sciendū v̄o q̄ duplr caput influit in alia mēbra. p̄mo quodā intrinseco influxu: put virtus motiua τ sensitiua a capite deriuat̄ ad cetera mēbra. Alio modo fm exteriorē quādaȝ gubernationem: put .s. fm visum τ alios sensus q in capite radicant̄ dirigit̄ hō in exterioribus actib⁹ vtroq̄ mō xp̄s dr̄ caput: sed scd̄o mō alij etiā p̄nt dici capita fm illud amos.6. Optimates capita eoȝ. Dyabolus etiā in q̄ntum gubernat malos ad suū finem q est auersio a deo dr̄ caput oīum maloȝ. Job.41. Ip̄e est rex sup oēs filios sup̄bie. Grego. Iniquoȝ oīum est caput dyabolus. ¶ De perfectione tertia plus .s. glorie dr̄ in p̄s. Beatus queȝ elegisti τ assumpsisti habitabit in atrijs tuis quod exponit glō. de christo. Consistit autē beatitudo in visione diuine essentie quam aīam in instanti creationis sue perfectissime cōtemplabat̄ τ tanto clarius quanto ꝓpinquius verbo coniungebatur. Sunt autē in hac visione gradus fm q̄ alij acutius deum vident qui est oīum rerum causa. Quanto enim causa aliqua plenius cognoscitur: tanto in ip̄a plures effectus cognosci possunt. Nō enim magis cognoscitur eā nisi virtus eius plurimum cognoscat̄ cuius virtutis cognitio sine cognitione effectuū esse nō pōt. Nam q̄ntitas virtutis fm effectus mensurari solet: τ inde est: q̄ eandȝ essentiaȝ dei vident aliqui plures effectus vl rōnes diuinorū operum in ip̄o deo ꝯspiciunt q̄ alij qui minus clare vident: τ fm hoc inferiores āgeli a superioribus illuminātur fm Dyonisiū. Aīa ergo xp̄i summā perfectionē visionis diuine obtinens inter ceteras creaturas oīa opera diuina: τ rōnes ip̄orum quecunq̄ sunt erunt vl̄ fuerunt i ip̄o deo plene intuet̄: vt nō solum hoīes: sed etiā supremos angelos illuminet: τ ideo dicit apostolus ad colo.2. q̄ in ip̄o sunt oēs thesauri sapientie τ scie absconditi. Et Heb.4. Oīa aūt nuda τ aperta sunt oculis eius nulli enī intellectui glorificato deest qn cognoscat in v̄bo oīa que ad ip̄ȝ spectant. Ad xp̄m aūt τ ad eius dignitatem spectant quodāmodo oīa inquātum subiecta sunt ei oīa fm illud p̄s. Oīa subiecisti sub pedibus eius. Ipse est enī iudex oīum cōstitutus a deo: q̄a filius hoīs est: vt dr̄ Joh̄.5. Et ideo aīa ip̄ius in verbo cognoscit oīa existētia fm quodcunq̄ tp̄s τ etiam hoīum cogitatus quorū ip̄e iudex est: ita q̄ de eo dicit̄ Joh̄.3. Ipse enī sciebat quid esset in hoīe quod pōt intelligi nō solum q̄ntum ad sciētiam diuinam: sed etiam q̄ntuȝ ad sciam aīe quā habet in verbo in quo etiā cognoscit nō soluȝ oīa q̄ actu sunt erūt vl fuerūt: sȝ etiā quecūq̄ sunt erūt vl fuerūt in potētia solū creature: q: in v̄bo cognoscit oīs creature eēntiaȝ potētiā τ v̄tutē: nō aūt oīa cognoscit q̄ sunt in diuina potētia q: h̄ esset cōp̄rehēdere oīa q̄ deus facere pōt qd̄ eēt ꝯp̄rehēdē diuinā v̄tutem τ ꝑ ꝯsequēs diuinam eēntiam qd̄ est ipossibile oī intellectui creato. ¶ Possumus aūt distinguere triplicem sciam quaȝ habuit aīa xp̄i. Vna est beata per quam cognoscit verbuȝ et res in verbo: vt supra dictum est. de hac scientia dicitur Joh̄.8. Scio eum τ sermonem eius seruo. Alia est diuinitus infusa. Nam sicut in angelis preter cognitionem intuitiuam qua cognoscunt verbū τ res in verbo est alia cognitio qua cognoscunt res in ꝓprijs naturis per sp̄ēs intelligibiles diuinitus infusas: ita τ in aīa xp̄i preter sciam beatam: est alia s. īa indita siue infusa qua cognoscit res in ꝓpria natura per species intelligibiles infusas humane mēti ꝓportionatas. vnde dr̄ Colo. secundo. In ipso sunt omnes thesauri sapientie absconditi fm hanc scientiam cognoscit aīa xp̄i quecunq̄ ab homine cognosci pn̄t ꝑ virtutē

luminis intellect⁹ agentis ꝛ oīa illa que per reuelationē diuinā hoīb⁹ inotescunt. Alia vero est scīa exprimētalis siue acquisita. Unde dicit Hebr. c. 5 Didicit ab hijs q̄ passus est obediētiā. scđm hāc sciam sciunt aīa xp̄i oīa illa que pōt sciri per actionē intellect⁹ agētis. Et licet nō fuerit oīa expt⁹ tn̄ sicut homo ex virtute intellect⁹ agētis pōt pcedere ad intelligēdū effect⁹ p cāsꝛ ecōuerso ꝛ silia p similia ꝛ cōtraria p cōtraria ita ex hijs q̄ expt⁹ est in ciam deuenit noticiā. Sciēdū vero q scīa experimētalis ponit in xp̄o scđm lumē intellect⁹ agētis qđ est humane nature cōnaturale. Scīa vero īfusa per lumen desup infusum qui mod⁹ cognoscendi est pportionat⁹ āgelice nature. Scīa vero beata per quā ipsa eēntia dei videtur est ppria ꝛ cōnaturalis soli deo.

De natiuitate christi.

s Ecūdo videam⁹ de natiuitate xp̄i. Circa quā tria possum⁹ cōsiderare videlicet parentis virginitatē. nascētis benignitatē ꝛ natiuitatis vtilitatē. De primo dicitur Isa. 7. Ecce virgo cōcipiet ꝛ pariet filiū. vñ Aug. Speculū non rūpit radius solis integritatē virginis ingressus aut egressus nāq̄d poterat viciare diuinitatis. Notādū vero q fuit ꝯueniēs xp̄m ꝯcipi ꝛ nasci de virgine. tū q: verbū est patris cui⁹ similitudinē gerit vbū cordis qđ sine corruptiōe cōcipitur ꝛ sine corruptiōe de corde pcedit. Unde etiā ꝯueniēs fuit verbū dei patris sine corruptiōe cōcipi ꝛ nasci. Unde in quodā sermone dicit. Nec verbū nostrū cū parit corrūpit mentē neq̄ verbū dei spūalem eligens ptum perimit virginitatē Tum etiā q: xp̄s venerat peccati corruptionē tollere. ꝫ illud Jo. i. Ecce agn⁹ dei ꝛc̄. Jđ dicit aug. Fas non erat vt per ei⁹ aduētū violaret integritas qui venerat sanare corrupta. Tum etiam in signū spūalis regeneratiōis que non ex voluntate carnis neq̄ ex volūtate viri sed ex deo vt dicitur Jo. i. Unde Aug. Oportebat caput nostrū insigni miraculo fm corpus nasci de virgine vt significaret sua mēbra de virgine ecclesia fm spūm nascitura. Tum etiā vt imaginē future resurrectiōis ꝛ glorie pferret vbi neq̄ nubent neq̄ nubētur sed sunt sicut angeli dei in celo. Mat. 25. Fuit aūt cōueniēs vt de virgine desponsata viro nasceret sicut dicitur Matth. i. Cū esset despōsata mater iesu ꝛc̄. Jdeo fm glo. vt significaret ecclesiā que ē virgo ꝛ sponsa. ꝛ vt per ioseph origo marie ondere⁽t⁾ vel vt ioseph esset testis castitatis: vel ne tanquā adultera lapidaret ꝛ virgo viri solatio sustentaret ꝛ ptus virginis diabolo celaret ꝛ ne virginibus esset excusatio infamie q mater christi infamata fuerat. De scđo scʒ benignitate xp̄i dicit Tit. 3. apparuit benignitas ꝛ humanitas ꝛc̄. Ubi notandū q xp̄s exhibuit nobis benignitatē in diuinitatis sue cōicatiōe sed misericordiā in hūanitatis nostre susceptiōe. primū ibi apparuit benignitas. Ubi dicit Ber. Apparuit dei potētia i rerum creatione sapiētia in earū gubernatiōe. ſʒ benignitas maxime apparuit i hūanitate. Magnū eni indiciū benignitatis declarauit qui hūanitati dei nomē addere curauit. Scđm tangit ibi. Nō ex opibus iusticie q̄ fecim⁹ nos sed fm suā mīam ꝛc̄. Uñ Ber. Quid tātope declarauit eius mīam q̄ʒ q ipsam suscepit miseriā qđ tam pietate plenū q̄ʒ q dei verbū ppter nos factū est fenū. Unde cātat ecclesia. Xp̄e redēptor oīum ex patre pris vnice ꝛc̄. Notādū vero q ratio mīe ꝛ benignitatis differūt in q̄ttuor. Primo in hoc q: mīa respicit remotionē defectus sed benignitas cōicationē pfectiōis. Scđo in hoc q mīa ppriē loquēdo ptinet ad puidētiā diuā q̄ bona sua cōicat creaturis rōnabilib⁹ tm̄. Respicit eni miseriā q̄ cū sit cōtraria felicitati nō pōt esse nisi rōnabiliū creaturarū quarū est esse felices. Sed benignitas respicit puidētiā diuinā respectu quarūlibet rerū. Tertio i hoc q miseria iportat assimulationē quādā puidētis ad eum cui puidet: inq̄ʒtum puidēs alteri⁹ miseriā reputat quasi suā. Unde nō pōt esse nisi i natura itellectuali que hʒ estimationē aliene miserie. Sed benignitas hʒ ordinē ad cōicationē simpliciter. Unde cuilibet creature q̄ hʒ pfectionē cōicabilē pōt cōuenire benignitas. quarto q: miseria remouet debitū ab eo cui puidet. nō. n. dicitur dari misericorditer alteri qđ ei debet. ſʒ benignitas nō remouet debiti rōnē ab eo cui aliquid dat. Uñ benignitas se hʒ cōiter ad largitionē iusticie ꝛ mie. De tertio. s. vtilitate xp̄i dicitur Isa. 9. Paruul⁹ natus est nobis. i. ad vtilitatē nostrā. Sūt aūt q̄ttuor vtilitates natiuitatis xp̄i q̄s possum⁹ cōsiderare ex q̄ttuor ꝯditiōib⁹ puulorū q̄ sūt: puritas: humilitas: amabilitas: ꝛ placabilitas: q̄ in hoc puulo excellētissime inueniūt. Primo inuenim⁹ in eo sūmā puritatē q: ē cādor lucis eterne ꝛ speculū sine macula. vt dicitur Sap. 8. Hāc aūt puritatē demōstrat ꝯcept⁹ ꝛ ptus vginē⁹ Nō eni corruptionē parere potuit icorruptio. vñ dicit Alcuin⁹. Factor hoīum vt hō fieret nascitur⁹ de hoīe talē debuit sibi matrē eligere q̄lē ꝛ decere sciebat ꝛ sibi placiturā nouerat. Uoluit ergo esse vginē de q̄ immaculata immaculat⁹ pcederet oīum maculā purgatur⁹. Scđo in h̄ puulo inuenim⁹ sūmā hūilitatē. Ad phil. 2. Exinaniuit semetipsū ꝛc̄. Hāc hūilitatē ondit vt dicit Ber. Loc⁹ diuersorij: pānorū iuolutio: ꝛ in psepe reclinatio. Tertio inuenim⁹ in hoc puulo sūmā amabilitatē q: speciosus forma p̄ filijs hoīum imo pre multib⁹ angelorū vt dicit Bernar. Hāc amabilitatē facit vnio diuinitatis cū hūanitate. Unde Bernar. Plenum prius omni suauitatis dulcedine videre hoīem

do͂is cõditorẽ. Quarto inuenim⁹ in hoc puulo sũmã placabilitatẽ q: benign⁹ est ⁊ patiẽs ⁊ multũ misericors ⁊ p̄stabilis sup malicia. Johel. 2. Unde Bernar. Xp̄s puulus est ⁊ leuiter placari põt. qs eni nesciat q: puer facile donat ecce si non fuerit. nobis magnũ. p mĩmo possum⁹ recõciliari. Pro mĩmo inquã nõ sine pn̄ia. Et sicut benignitas apparuit sup o͂em spem vltra o͂ẽ estimationẽ. simile expectare possum⁹ iudicij districtionẽ. Primo ergo puer iste nat⁹ est nobis vt per ei⁹ hũilitatem imitemur. vt circa ei⁹ amabilitatẽ afficiamur. vt ex eius placabilitate fiduciã habeam⁹. Primo ergo nat⁹ est nobis puulus iste in sacrm̃ puritatis Unde ipse dicit Math. 1. Ipse saluũ faciet ppl'm suum ⁊c̃. Ber. En ip̄e xp̄s qui purgationem facit delictoꝝ ecce sentinã nr̃am purgaturus aduenit. Hinc etiã aug. in sermone de natiuitate dicit. O beata infantia per quã nostri generis repata ẽ vita. O gratissimi ⁊ delectabiles vagitus per quos stridores dẽtium ploratusq̧ eternos euasimus. O felices panni quib⁹ peccatoꝝ nostroꝝ extersi sunt sordes. Scd̃o nat⁹ est nobis in exemplũ hũilitatis. Jo. 13. Exemplũ dedi vobis ⁊c̃. Un̄ Ber. Studeam⁹ effici sicut puul⁹ iste discam⁹ ab eo. q: mitis est ⁊ humilis corde: ne magnus videlicet deus sine cã factus est homo puul⁹. Unde intolerabilis impudentie est vt vbi se exinaniuit maiestas inflectur vermicul⁹ ⁊ tumescat. Tertio natus est nobis in augmẽtũ charitatis. Luc. xij. Ignem veni mittere in terrã ⁊c̃. Bernar. Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis factus est puul⁹ ⁊ amabil'. Paruulus inquit natus ⁊c̃. Ipse eni nobis est o͂ẽ amabile ipse est pater frater dñs minister p̄miũ ⁊ exẽplum. Idẽ. Quãto minorẽ se fecit in hũanitate tãto maiorẽ se exhibuit in bonitate. Quãto aũt maiorẽ bonitatẽ exhibuit tãto magis affectũ nostrũ accendit. Quarto nat⁹ est nobis in solaciũ spei ⁊ securitatis. Ad Hebre. 5. Adeam⁹ cum fiducia ad thronũ grẽ ei⁹. Glo. i. xp̄m in quo regnat grã vt p ip̄m cõsequamur miam. i. remissionẽ pctõꝝ p̄cedentiũ ⁊ inueniam⁹ grãm ⁊ auxiliũ oportunũ. Gl. recedam⁹ de hac vita. Aug. Dies dulcissima natiuitatis xp̄i in qua cõpunctio etiã infidelib⁹ venit Misericordia tãgit impi⁹. veniã sperat cõpunct⁹ reditũ nõ desperat captiu⁹. remedium desiderat vulnerat⁹ in qua nascit agn⁹ qui tollit pctã mundi. In cui⁹ natiuitate q ɔsciam habet securã dulcius gaudet: qui miserã attẽtius timet. qui bon⁹ est affectuosi⁹ orat: qui peccator deuotissime supplicat: dulcis dies ⁊ vere dulcis cũctis penitẽtibus ⁊ veniã portans. Promitto vobis filioli ⁊ certus sum: q: in hac die si quis ex corde penituerit ⁊ ad vomitũ peccati reuersus nõ fuerit qdcũq; petierit dabit ei. Possum⁹ aũt mistice notare q̧ ptus beate marie significat ptũ penitẽtialẽ aĩe de quo dicit Isa. 26. A timore tuo dñe cõcepim⁹ ⁊ pturiuim⁹ sp̄m salutis. Huic ptui cõuenit mistice locus natiuitatis xp̄i. s. bethleem. Unde Bernar. Tu quoq; si fueris bethleem p cordis ɔtritionẽ; vt sint tibi lacrime tue panes die ac nocte ⁊ earũ refectiõe iugit delecteris. Interp̄tat bethleẽ dom⁹ panis. Et si fueris iuda per cõfessionẽ. ciuitas dauid per opis satisfactionẽ nasceẽ in te xp̄s ⁊ dabit cordi tuo gaudiũ per grãm in p̄nti ⁊ p gloriam in futuro. ¶ Notãdũ vero q̧ post ptum penitẽtie debet aĩa penitẽtis inuolui pãnis charitatis cõtra turpitudinẽ peccãdi que cõsistit in interiori mẽtis deordinatione: reclinari per affectũ hũilitatis cõtra supbiam que cõsistit in auersione ⁊ poni in p̄sepio asp̄itatis per cõdignã pniam cõtra peccati delectationẽ que est in cõuersiõe. De p̄mo dicit puer. 4. Uniuersa delicta operit charitas. Debem⁹ aũt in pãno hoc ex omni pte inolui. Primo vt deũ q supra nos ẽ diligam⁹. Scd̃o hoc qd̃ nos sumus. Tertio qd̃ iuxta nos est. s. p̄ximũ nostrũ. Quarto qd̃ infra nos est. s. corp⁹ nr̃m. Hec q̃tuor ex charitate sũt diligẽda vt dicit augu. De scd̃o dicit in ps. Cor cõtritũ ⁊ hũiliatũ ⁊c̃. Unde Bernar. Porro hũilitas nos deo cõmendat deo facit nos subditos: deo placet in nobis sicut ait beata virgo. Respexit hũilitatẽ ancille sue De tertio dicit Luc. 3. Facite fruct⁹ dignos pnie Unde dicit Bernar. Fuge voluptatẽ q: iuxta mors posita est secus introitũ delectatiõis. Age pniãm q: per hanc appropinquat regnũ dei. Hoc tibi p̄dicat stabulũ illud p̄sepe clamat: hoc mẽbra illa infantilia loquũtur hoc lacrime ⁊ vagit⁹ euangelizant.

¶ De christi circuncisione.

Tertio videam⁹ de eius circũcisione de q̃ dicit Luc. 2. Postq̃ ɔsummati sunt dies octo. Ubi notãdũ est q̧ xp̄s sicut nobis nat⁹ est ita etiã p nobis circuncisus est. Ubi nota q̧ circũcisio xp̄i fuit nobis medicamẽtũ sanitat. exemplũ hũilitatis. documẽtũ scitatis vt. s. sp̄ualit circũcideremur in signũ ⁊ figura salutifere circũcisionis que erit in generali resurrectiõe qñ ab oĩ corruptiõe circũcidemur. De p̄mo dicit ad Gali. 4. Misit deus filiũ suũ factũ sub lege ⁊c̃. Ber. Quid mirũ sit caput accepit p mẽbris curationẽ quã tñ in seip̄o non habuit necessariã. Nonne ⁊ in mẽbris nostris sepe pro vni⁹ infirmitate alteri adhibet curatio. Dolet caput ⁊ in brachio fit cocturã: dolẽt renes ⁊ fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine cauteriũ qđdã fixũ est in capite Denique quid mirũ si p nobis dignat⁹ est mori. Tot⁹ mihi siquidẽ dat⁹ est ⁊ tot⁹ in meos vsus expensus est. De scd̃o dicit in ps. Minorasti eum paulomin⁹ ab angelis. Cui verbo alludẽs. Bernardus dicit. Ideo minorat⁹ est multominus ab

[...]gelis qui nō solū formā hoīs sed ⁊ formā habet peccatoris ⁊ insignit velud quodā cauterio salut[...] Idē. Habes manifeste hūilitatis exemplū. Ad quid enī tibi circūcisio necessaria qui peccm nō fecisti nec cōtraxisti. Qd nō feceris ipsa manifestat etas ꝙ non ꝯtraxeris multo certi⁹ ꝓbat pr̄is diuinitas ⁊ matris integritas. Sūmus sacerdos es quē nec sup patre nec sup matre ꝯtaminādū prophetarū in lege potius cū iꝫ mādatū. Est tibi pater ab eterno sed de⁹ est in quē peccatū non cadit. ⁊ mater ex ꝑte sed virgo nec parere poterat incorruptio corruptelā. Idē. Qui sine pccō est nō est dedignat⁹ peccatorē se reputari: nos ⁊ esse volum⁹ ⁊ nolum⁹ estimari. De tertio dicit Jere. 4. Circūcidimini ⁊ auferte ꝓpucia cordiū vestroꝝ viri iuda ⁊ habitatores ihr̄lm. ¶ Notādū vero ꝙ spiritualis circūcisio duplex est. s. interior ⁊ exterior. Unī dicit Beda. Quis spūalis circūcisio est oium s. interioꝝ exterioꝝqꝫ hoīs nostri sensuū custodia. Cōsistit aūt exterior circūcisio in trib⁹. s. in habitu ne sit notabilis. in actiōe ne sit rep̄hēsibilis. in sermone ne sit cōtēptibilis vt dicit Ber. Interior cōsistit in trib⁹. s. in cogitatione vt sit sancta. in affectione vt sit pura. in intētiōe vt sit recta vt dicit idem Ber. De q̄rto dicit. i. Cor. 15. Oportet enī corruptibile hoc induere incorruptelā ⁊ mortale hoc induere imortalitatē. Unde Beda. Tūc vera tunc plenaqꝫ erit nostra circūcisio cuꝫ in die iudicij cūctis simul corpis ⁊ aīe corruptiōib⁹ exuti mox ꝑacto iudicio ad vidēdā ꝑpetue creatoris nostri faciē aulā celestis regni ingrediemur. Nō desiderātissimā tp̄s regni introit⁹ illa octaua dies q̄ circūcisio agit indicat. Sex enī sūt seculi etates in quib⁹ ꝓ adipiscēda requie sempiterna ad tēp⁹ operari necesse est. Septima etas non est in hac sed in alia vita quiescētiū vsqꝫ ad tp̄s resurrectionis corpoꝝ. Octaua aūt dies est dies resurrectionis sine vllo tēpoꝝ fine beata. Et sicut nūc a xp̄o xp̄iani ita tūc a iesu saluati vocabimur.

¶ De impositione nominis xp̄i.

Quarto videam⁹ de noīs ipositiōe de q̄ dicit
q cit Luc. 2. Et vocatū est nomen ei⁹ iesus.

¶ Notandū ꝙ noīa singulariū hoīuꝫ semper imponūtur ab aliqua ꝓprietate ei⁹ cui iponit vel a tp̄e sicut noīa sanctoꝝ qūqꝫ imponūt his q in eoꝝ festis nascūtur vel a cognatiōe vel ab aliq̄ alia ꝓprietate. Noīa vero que diuinit⁹ imponūt data semꝑ significant donū aliquod gratuitū diuinit⁹ datuꝫ eis quib⁹ imponūtur. Sicut Gen. 17. Dictū est abrahe appellaberis abraham q: patrē multarū gentiū cōstitui te. Et Matth. 16. Dictuꝫ est petro tu es petr⁹ ⁊ sup hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Quia ergo hoī xp̄o hoc mun⁹ gr̄e collatū erat vt per ip̄m oēs saluarentur cōueniēter est vocatū nomē ei⁹ iesus. i. saluator. Sciendū vero ꝙ hoc nomē iesus est magne ⁊ multe virtutis. Est

enī penitētib⁹ in refugium: egrotātib⁹ in remedium. pugnātib⁹ in subsidium. orātibus in suffragium: q: cōfert veniā a peccatis grām sanitatis victoriā tēptatis virtutē ⁊ fiduciā impetrāde salutis. De primo dicit. i. Jo. 2. Scribo vobis filioli qm̄ remittūtur vobis peccata ꝓpter ei⁹ nomē. Act. x. Huic oēs ꝓphete testimoniū ꝑhibent. Augustin⁹. Quid ē iesus nisi saluator. ergo ꝓpter temetipsū esto mihi iesus. Noli dn̄e noli sic attēdere maluꝫ meum vt obliuiscaris bonū tuū. Sed attendendū ꝙ hoc nomē in circūcisione imponit per qd̄ significatur ꝙ spūaliter circūcisi saluātur. vn̄ Ber. Nos fratres necesse est circūcidi ⁊ sic nomē salutis accipere circūcidi plane nō lr̄a sed spū ⁊ veritate. De scd̄o dicit Cant. 1. Oleū effusum nomē tuū. Oleū enī leuamē est doloris sic ⁊ hoc nomen iesus. Bernard⁹. Habes o aīa mea recōditū lectuariū in vasculo vocabuli qd̄ ē iesus ꝙ nulli vnquā pesti inuenit efficax. Petr⁹ rauenēsis. Hoc est nomē qd̄ dedit cecis visū: surdis auditū: claudis gressum. sermonē mutis. vitā mortuis. De tertio dicit puer. 18. Turris fortissima nomē dn̄i. Et marci vlt. In noīe meo demonia eijciēt. Lu. x. Reuersi sūt discipuli cū gaudio dicentes. Dn̄e etiā in noīe tuo demonia subijciūtur nobis. Petr⁹ rauen. Totā diaboli ptātem de obsessis corpibus virtus hui⁹ noīs. s. iesus fugauit. De q̄rto dicit. Jo. 14. Si qd petieritis prēm in noīe meo dabit vobis. Aug. In noīe meo qd̄ ē xp̄s iesus. Xp̄s regē iesus saluatorē significat ⁊ ꝑ hoc qd̄cūqꝫ petim⁹ in noīe saluatoris petim⁹ ⁊ tn̄ ipse saluator est nō solū qui facit qd̄ petim⁹ verū etiā qui nō facit. Qm̄ qd̄ videt peti ꝯtrariū saluti nō faciēdo exhibet se saluatorē. Nouit enī medic⁹ qd ꝓ sua qd ꝯtra salutē suam poscat egrot⁹. Ꝓ ꝯtrariū poscētis nō facit voluntatē vt faciat sanitatē. Nota verbū Bernardi de xp̄i circūcisiōe ⁊ ei⁹ noīs ipositiōe. Magnuꝫ ⁊ mirabile sacr̄m circūcidit puer ⁊ vocat iesus. Quid sibi vult ista ꝯnexio? Sꝫ agnosce mediatorē dei ⁊ hoīum q ab ipso sue natiuitatis exordio diuinis sociat hūana ima sūmis nascit ex muliere. sed cui fecūditatis fruct⁹ sic accedit vt nō decidat flos virginitatis pānis inuoluit sed ipsi pāni angelicis laudib⁹ honorātur: abscōdit in ꝑsepio sed ꝓditur stella radiāte de celo. Sic ⁊ circūcisio ꝓbat veritateꝫ assumpte hūanitatis ⁊ nomē qd̄ est sup oē nomen gloriam indicat maiestatis.

¶ De apparitione xp̄i.

Quinto videam⁹ de xp̄i apparitiōe de q̄ dicit. Mat. 2. Cū nat⁹ eēt ihs i bethleē iude ⁊c. Ubi tria cōmendabilia tāgūt de magis qbus xp̄s per stellam apparuit videlicet ꝙ xp̄m ꝑ stellam sapienter cognouerūt. cognitum diligenter quesiuerunt. inuentum reuerenter adorauerunt. Primum ibi. Uidimus stellam eius ⁊c. Bene dicitur eius. quia dicit fulgentius ꝙ hec stella

nūq̄ ante apparuit sed tūc eaȝ puer iste creauit ⁊ magis ad se venientibꝰ ꝓuid deputauit. Idē. Differebat aūt hec stella ab alijs in tribus. In situ q: nō erat localiter in firmamēto sed pēdebat in medio aeris ꝓxima terre. In splēdore q: splēdorē eius nō poterat splēdor solis obscurare imo in meridie lucidissima apparuit. In motu q: ꝑcedebat magos more viatoris. Non eni mouebatur motu circulari. sed quasi motu animali ꝓ processiuo. ¶ Notādū vero est q̄ sicut dicit leo papa q̄ ꝑter illam stelle spēm que corporeū incitauit obtutū fulgentior veritatis radiꝰ eoꝝ corda ꝑdocuit Et hec quidē ad illuminationē fidei ptinebat. habebāt eni fidē de xp̄i hūanitate. Un̄ dixerūt. Ubi est qui natꝰ est rex iudeoꝝ. Et de eius diuinitate. Un̄ subiūxerūt. Uenimꝰ adorare eū. Mat. 2. De scd̄o dicit Mat. 2. Ubi est qui natꝰ est rex iudeoꝝ Ubi notādū q̄ diligētia inq̄sitiōis in tribꝰ ostēdit. Un̄ aug. O aīa mea si diligēter peteres tribꝰ Ūsi gnis ondēres. Primo eni lumē peteres ne tenebris īpedieris. Scd̄o sciētes interrogares ne q̄rēs oberrares. Tercio in nullo loco quiesceres donec dilectū inuenires. De p̄mo dicit in ps. Deus misereat nr̄i ⁊ bn̄dicat nobis illuminet ⁊c̄. vt cognoscamꝰ in terra viā tuā. Glo. Que ducit ad celū. Prouerb. 4. Iustoꝝ semita q̄si lux splēdēs procedit ⁊ crescit vsq̄ ad pfectū dic̄. glo. Iustoꝝ opa luce scie pagūtur ⁊ eternā ducūt ad vitā que est pfecta dies. Unde magi in lumine stelle dn̄m q̄sierūt sicut de ip̄is cātat ecclesia. Ibāt magi quā viderāt ⁊c̄. ¶ Notādū vō q̄ hoc lumē. s. gratie per pctm̄ amittit. Unde dicit remigiꝰ de lumine stelle q̄ stelle grām dei. herodes diabolū significat qui aūt per pctm̄ diabolo subditur mox grām ꝑdit. A quo si per pn̄iam recesserit mox grām inuenit q̄ nō dimittit donec ꝑducat ad domū pueri. i. ecclie. De scd̄o dicit. Iere. 6. State sup vias vestras ⁊ videte ⁊ interrogate de semitis antiquis q̄ sit bona via ⁊ ambulate in ea ⁊ inuenietis reqē aīabꝰ vestris. Un̄ etiā magi venerūt ierosolimā q̄rētes ⁊ dicētes vbi est qui natꝰ est rex iudeorum Aug. Annūciant ⁊ interrogāt credūt ⁊ querūt significātes eos qui ambulāt p fidē ⁊ desiderāt speciē. Sed sciendū q̄ heu multi doctores sunt similes iudeis qui magis demōstrato fonte vite mortui sūt siccitate. vt dicit Aug. Quos etiā fabris archenoe siles esse dicit q alijs vt euaderēt ꝑstiterāt ⁊ ipsi diluuio ꝑierūt. Siles lapidibꝰ miliarijs q viā alijs ostēderūt nec ip̄i ābulare potuerunt. De tercio dicit. Cant. 4. In lectulo meo q̄siui p noctē ⁊c̄. Ubi dicit Greg. Dilectū in lecto q̄rimꝰ qn̄ in p̄ntis vite requie aliquātula. in redēptoris nostri desiderio suspiramꝰ. Per noctē q̄rimꝰ q: ⁊ si iam mēs in ipso vigilat tn̄ adhuc oculꝰ caligat. Sed qui dilectū suū nō inuenit restat vt surgat circueat ciuitatē. i. scām ecclam electorū mēte ⁊ inquisitione ꝑcurrat per vicū eum ⁊ plateas q̄rat. i. p angusta ⁊ lata gradiētes aspiciat vt si qua in eisꝰ vestigia inuenire valeat exquirat. Quia sunt nonnulli etiā vite secularis q̄ imitādū habēt aliqd de actione virtutis. Un̄ etiā magi nō quieuerūt donec dilectū. i. xp̄m inuenerūt cuiꝰ signū fuit q̄ tam lōgū spaciū in tam modico tpe trāsierūt. ¶ Notādū vero q̄ seruēs desideriū diuini amoris non sinit aīam quiescere donec dilectū inueniat. Quia vero desideriū si cōpleat delectat aīam vt dicit prouerbioꝝ. 8. Ideo quāto desideriū fuerit feruētiꝰ tāto delectabiliꝰ dilectꝰ inuenitur. Un̄ magi qui feruentissimo desiderio xp̄m q̄rebant ip̄m delectabilissime inueniebāt. Unde Mat. 2. videtes magi stellā gauisi sunt gaudio magno valde. Ubi dicit glosa Bernar. q̄ gaudio gaudet qui ꝓpter deum qui est verū gaudiuȝ gaudet. Addit ⁊ magno quo nihil est maiꝰ ⁊ valde gauisi q: de magno potest alius plus aliꝰ minꝰ gaudere. De q̄rta mat. 2. Et ꝓcedētes adorauerūt eū. Un̄ aug. O infantia cui ⁊ astra subdunt cuiꝰ est ille magnitudinis ⁊ supne glorie ad cuiꝰ pānos ⁊ angeli excubant ⁊ reges trepidāt ⁊ sectatores sapie ingeniculāt. Quis est hic talis ⁊ tātus stupeo cum video pānos ⁊ intueor celū estimo cum inspicio in ꝑsepe mēdicū ⁊ supra astra p̄clarum subueniat nobis fides q: ratio nature deficit. Sequit ⁊ apertis thesauris suis p̄ciosa munera obtulerūt aurū ⁊c̄. Ubi notādum q̄ per aurū intelligit celestis sapia. Treni. 4. Filij syon incliti ⁊ amicti auro primo. Glo. Ornati celesti sapia. Quō. Glo. Qꝫ miserabilis mutatione putati sūt in vasa testea. Glo. relictis celestibus terrena curātes. Bernar. Inuenisti plane sapientiā si prioris vite peccata defleas. si huiꝰ seculi desiderabilia ꝑuipēdas si eternā vitā toto desiderio ꝯcupiscas. Inuenisti sapiam si tibi hoꝝ sinḡla sapiunt put sunt ⁊ hec quidē amara ⁊ oīno fugiēda. Illa quoq̄ velud caduca ⁊ trāsitoria cōtemnēda illa vero vt pfecta bona totis desiderijs appetēda. intimo quodaȝ animi sapore diiudices ⁊ discernas. Per thus significat deuota oratio. Unde in ps. Dirigat oratio mea sicut incensū ⁊c̄. Glo. Igne charitatis succensum. Bernar. Oratio quāto efficatior est tāto callidiꝰ ab aduersario impediri solet. Periculū est si fuerit timida tepida vel temeria. Timida siquidē oīo celuȝ non penetrat q: restringit aīum timor imoderatꝰ vt nec ꝓcedere q̄at. Tepida vō in ascensu languescit eo q̄ nō habeat vigorē. Temeraria vō ascēdit sed resilit. Resistit eni ei. Nec tn̄ nō obtinet grāȝ sed ⁊ meret offensam. Que vō fidelis ⁊ hūilis ⁊ seruēs fuerit celū sine dubio penetrabit. Un̄ certū est ꝙ vacua redire n̄ pōt. Per mirrā significat carnis castigatio. Can. 3. Manꝰ tue distillauerūt mirrā

⁊ digiti tui pleni mirra pbatissima. Greg. Per
manus opatões ṽtuose p digitos discretio signi-
ficatur. Manus ꝗ distilat mirrã qñ caro virtuo-
sis opibus castigaẽ: sed digiti dicunẽ pleni mirra
pbatissima: qꝛ castigatio bñ pbata est que fit cuꝫ
discretõe. De hijs tribus dicit Gre. Auro regi
cuꝫ offerimus si in ꝯspectu illi᷒ claritate diuine
sapie resplẽdeamus. Thus offerim᷒ si cogitatões
carnis p sancta oõnis studia in ara cordis accen
dim᷒ vt suaue aliqd deo p celeste desideriũ redo
leamus. Mirrã offerimus si carnis vitia p absti
nentiã mortificam᷒. Per mirraꝫ namqꝫ agiẽ ne
caro mortua putrefiat ẽm gl. Aurum ad tributũ
thus ad sacrificiũ: mirra ad sepulturã ptinet mor
tuorum: ⁊ p hec tria in xp̃o intimanẽ regia ptãs: di-
uina maiestas: humana mortalitas.

¶ De oblatione xp̃i.

Sexto videamus de xp̃i oblatiõe in tẽplo
8 de qua dr̃ Lu. 2. Postq̃ꝫ impleti sunt dies
purgatõis Marie ⁊c̃. Ad cuius euidẽtiaꝫ
sciendũ ꝙ xp̃s sub lege voluit fieri: vt eos q sub le
ge erant redimeret. ad Gal. 4. Aug. de ꝑle nata
duplex p̃ceptũ in lege tradiẽ: vnũ quideꝫ genera
le q̃tum ad oẽs vt. s. cõpletis diebus purgatõis
matris offerreẽ sacrificiũ p filio: siue p filia: vt hr̃
Leui. 12. Et h̃ sacrificiũ quidẽ erat ad expiationeꝫ
peccati in quo ples ꝯcepta erat ⁊ nata: ⁊ etiaꝫ ad
ꝯsecrationẽ quãdam ipsius: qꝛ tunc pñtabaẽ in tẽ
plo: ⁊ ideo aliqd offerebaẽ in holocaustũ: ⁊ aliqd
p pctõ. Aliud erat spãle p̃ceptum in lege de pri-
mogenitis tam in hoibus q̃ꝫ iumẽtis. Sibi. n. õ
putauerat dñs oẽ p̃mogenituꝫ in isrl̃ p eo qḋ p li-
berationem isrl̃ pcusserat p̃mogenita egypti ab
hoie vsqꝫ ad pecus: p̃mogenitis isrl̃ reseruatis.
⁊ hoc mandatũ poniẽ. Exo. 13. Quia ꝗ xp̃s ex mu
liere natus erat p̃mogenitus: ⁊ voluit fieri sub le
ge. Hec euangelista Lucas circa eũ obseruata fu-
isse ostẽdit. p̃mo quidẽ id quod ptinet ad p̃moge-
nitos cũ dicit. Tulerũt eũ in ihrlm vt sisterẽt euꝫ
dño: scḋo id quod ptinet ad oẽs cũ dicit: ⁊ vt da-
rent hostiã p eo ẽm qḋ dictũ est in lege dñi par tur
turum: aut duos pullos colũbaꝝ. Notandũ ṽo ꝙ
vt dicit Anastasius sicut xp̃s nõ gr̃a sui factus est
hõ ⁊ circũcisus in carne: ꝫ vt faceret nos p gr̃am
deos: ⁊ vt spũaliter circuncidamur: sic ⁊ ꝓ nobis
sistitur deo: vt discamus pñtare nos ipos. Ad h̃
quattuor sunt necessaria que circa oblationeꝫ xp̃i
mistice designanẽ. s. mẽtis puritas: cordis humi
litas: animi trãquillitas: bonoꝝ operum fecũdi-
tas. Primũ designaẽ p oblationis xp̃s qḋ fuit cõ-
pletis diebus purgationis p quod mistice innui
tur: ꝙ deo offerri nõ possumus: nisi purgati p᷒ ab
omni immundicia mẽtis ⁊ corpis. eccl̃i. 23. Oculi
dñi multo magis lucẽt sup solẽ: ⁊ ad iniquitatẽ re
spicere nõ pñt. Mat. 18. Nisi ꝯuersi fueritꝭ ⁊ effi-
ficamini sicut puuli ⁊c̃. vbi dicit Beda. Ni si talẽ
habueritis innocẽtiã ⁊ animi puritatẽ: sicut puu-
li nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. Apoc. 21. Nihil
coinquinatũ intrabit in eã: duo aũt sunt in nobis
purganda: vt dicit Ber. Intellectus: vt nouerit
affectus vt velit: scḋm designaẽ ꝓpter h̃ ꝙ ẽm le
gem voluit offerri qui huic legi subiectus nõ erat
qꝛ nõ ex virili semine: ꝫ mistico spiramie verbũ
dei factum ẽ caro. Unde in signum humilitatis
voluit sic offerri: vt doceret p humilitatis meri-
tum nos dignos fieri diuino conspectui. Job. 18.
Omne p̃ciosum vidit oculus me᷒. gl. i. aiam de
se adiectam sapie sue ⁊ gratie illustratione respe-
xit: qꝛ tanto qs ante oculos dei p̃ciosior: q̃to ante
oculos sui fuit despectior. 1. regũ. 15. Nonne cum
puulus esses in oculis tuis ⁊c̃. Tertio designaẽ p
hoc qḋ in ihrlm oblatus fuit ꝙ interp̃tatur pacifi
ca: siue visio pacis: ad Heb. 12. Paceꝫ sequimini
in oibus ⁊ sanctimoniã sine qua deum nemo vi-
debit. Aug. Est aũt pax serenitas mẽtis tranquil
litas animi: simplicitas cordis: amoris vinculũ
ꝯsortium charitatẽ: nec poterit ad hereditatẽ dñi
puenire qui testimoniũ pacis noluerit obseruare
nec põt ꝯcordiam habere cũ xp̃o qui discors vo-
luerit eẽ cum xp̃iano. ysa. vlti. Erit sabbatum ex
sabbato. glo. Quia ille quiescet in futuro qui hic
quiescit ab ope malo. Quartũ d̃signat p hoc qḋ ẽ
oblatus cũ muneribus. Exo. 23. Non apparebis
in cõspectu meo vacuus. gl. bonis opibus. Gre.
Non erit vacua manus a munere si archa cordis
repleta fuerit bona voluntate. Notandũ ṽo ꝙ p̃
ceptuꝫ fuit filijs isrl̃ tribus vicibus p singulos an
nos festa celebrare. s. pascha: pentecostẽ: ⁊ ceno
phegiam: ⁊ ter in anno appareẽ corã dño: qḋ mi-
sterio nõ vacat. Unde glo. Tribus vicibus per
singulos annos h̃ est omni tpe pñtis vite in sancte
trinitatis ꝯfessione p fidẽ spem ⁊ charitatẽ bono-
rum opeꝝ obsequia deo creatori vestro exhibe-
bitis. Pascha. n. celebramus mẽse nouoꝝ cuꝫ p
sanguinem agni imaculati ab egyptia seruitute li
berati p spũales aquas de veteri hoie in nouum
transimus nõ in vetustate lr̃e: sed in nouitate spi-
ritus quo in terraꝫ ꝓmissionis p gr̃am xp̃i pueni-
mus. Sollẽnitatẽ ṽo mẽsis p̃mitiuoꝝ celebra-
mus: cũ operũ nostrorum voluntatẽ: ⁊ sermonuꝫ
p̃mitias dño cõsecramus. Sollẽnitatẽ ṽo in exi-
tu anni celebramus: qñ cõgregatis frugibus id ẽ
virtutũ fructibus ad finem vite ⁊ introitum re-
gni celestis puenire cõtendimus in tabernaculis
septem diebus cõmorantes: qꝛ p omne tẽpus vi
te presentis peregrinos nos eẽ cognoscimus nec
hic ꝫ in futuro requirimus cedule curantes ne in
ꝯspectu dñi vacui appareamus.

¶ De bapzatione xp̃i.

8 Septimo videndũ est de xp̃i baptizatiõe:

de qua dicit Mat. 3. Uenit ihs a galilea in Jordanē ad Jo. vt baptizaret ab eo: vbi tria p ordinē describūt. vʒ psone loca ⁊ offiñ: vñ dicit remigiꝰ psone ponunt cū dr: venit ihs ad Jo. dñs ad suuʒ rex ad militē: lux ad lucernā: loca designant cū dr a galilea ad iordanē. Galilea. n. interptat transmigratio. Quicūqʒ ḡ vult baptizari trāsmigret a vicijs ad virtutes ⁊ veniēs ad bap. se humiliet iordanis interptat descēsus. Augu. Multa mirabilia in h flumine eē facta scriptura sacra ꝯmemorat. Unñ ps. dicit. Jordanis ꝯuersus ē retrorsū añ quidē retrorsum aque ꝯuerse fuerant mō petā retrorsum ꝯuersa sunt: sicut. n. Hely. in iordane fecit diuisionē aquaꝝ: ita xp̄s in eodē iordane fecit separationē: ⁊ opatus ē petōꝝ remissionē. Remigiꝰ offiñ designat cū dr vt baptizaret ab eo: vt dicit Criso. Non vt ip̄e reciperet petōꝝ remissionē p baptismū: sʒ vt sanctificatas relinqueret aquas postmodū baptizandis. Scđo vt idē dicit naʒ q̄uis ip̄e nō erat peccator: nām tñ accepit peccatricē. p pterea ⁊ si p se baptismate non egebat tñ in alijs carnalis nā opus hēbat. Tertio vt dicit Aug. qꝛ voluit facere: qđ oībus facere impabat: vt bonꝰ magister doctrinā suā nō tam v̄bis insinuaret q̄ʒ actibus exerceret: ⁊ h est qđ dicit Math. 4. Sic nos decet adimplere oēm iusticiā. Unđ dicebat Ambro. Hec ē iusticia: vt qđ iubes alteꝝ facere ip̄e p̄us incipias: vt tuo alios horteris exemplo.

C Sunt aūt tria ꝯsiderāda circa baptismū xp̄i diuinitus ostēsa. vʒ celoꝝ aptio: spūssancti apparitio: p̄ne vocis insinuatio. p̄mum ibi ecce aperti sunt celi. Hier. Non reserat de elemētoꝝ sʒ spūalibus oculis sicut ⁊ Eze. in p̄nꝰ sui voluminis. celos aptos ꝯmemorat: ⁊ h pbat Criso. sup Mat. dicens: q̄ si ip̄a creatura. s. celoꝝ rupta fuisset nō dixisset apti sunt ei celi: qꝛ qđ corpalr apitur oībus aptum est. scđm ibi: ⁊ vidit spm̄ dei ⁊c. vbi dicit Aug. Sicut nō oportebat vt filiꝰ dei hoīes falleret: sic etiā nō oportebat: vt falleret spūssanctus: sed oīpotenti deo q vniuersaʒ creaturā fabricauit ex nihilo nō erat difficile veꝝ corpus colūbe sine aliaꝝ columbaꝝ ministerio figurare: sicut nō fuit ei difficile verum corpus in vtero v̄ginis Marie sine virili semine fabricare. Ex hijs pʒ hanc colūbaʒ veꝝ aīal fuisse que tñ nō in vnitate psone spūssancti assumpta fuit: ⁊ que postmodū eē desijt: sicut flāma q̄ apparuit in rubo: vt dicit Augu. Jdeo aūt spūssanctus spēm colūbe accepit vt dicit Criso. Quoniā pre alijs aīalibus cultrix ē charitatis oēs aūt spēs iusticie quas hñt serui dei in vitate: pñt hēe filij dyaboli in simulatōe. solā aūt charitatem spūssancti nō pōt immundus spūs imitari: ideo hanc p̄ciarā spēm colūbe sibi seruauit spūssanctus qꝛ p nullius testimoniū sic cognoscit vbi ē spūssanctus: sicut p grām charitatis. Tertiū ibi. Hic ē filius meus dilectus ⁊c. Augu. Non aūt vt ante p Moysen ⁊ pphas nec typos: aut figuras v̄tm̄ in carne pr filiū docuit: sʒ palā venisse monstrauit dicēs: hic est filius meus dilectus ⁊c.

C Notandum v̄o q̄ pr nō demonstrat in voce: nisi sicut actor vocis: vl loquēs p vocē: ⁊ qꝛ pr̄i ppriuꝫ ē pducere v̄bum qđ est dicere vl loquutiō ꝯuenientissime pater p vocē manifestatus ē que significat verbū: vñ ⁊ ip̄a vox a p̄re emissa filiationē verbi ptestat: ⁊ sicut spēs colūbe in qua demōstratus ē spūssanctus nō cū nā spūssancti: nec spēs hoīs in q demōstratus ē filius est nā dei: ita etiā ⁊ ip̄a vox nō ptinet ad nām verbi vl p̄ris loquentis. Unde Job. 5. Dñs dicit neqʒ vocē eius vnq̄ʒ audistis neqʒ spēm eius vidistis. Mistice p hec tria significatur q̄ oībus p baptismū renatis celū aperitur grā spūssancti infundit: ⁊ in filios dei adoptat. de p̄mo dicit Remigius: iō dr apti sunt ei celi: qꝛ oībus renatis aperit ianua regni celestis.

C Notādum aūt q̄ p passionē xp̄i celū aperit. sicut p eādem aptionis celoꝝ: opʒ tñ hāc cām singulis applicari ad h vt celū introeāt: qđ quidē fit p baptismuʒ: ⁊ iō potius fit mētio de aptione celoꝝ in baptismo q̄ʒ in passione. De scđo idē dicit Remi. sicut oībus p baptismū renatis ianua regni celestis apitur: ita oēs in baptismate donū spūssancti accipiunt. De tertio dicit Hyla. Ex hijs que ꝯsūmabant in xp̄o cognoscimus post aque lauachrū de celestibus portis spiritūsanctū in nos aduolare ⁊ celestis nos grē vnctione pfundi ⁊ p̄ne vocis adoptione filios dei fieri.

C De ieiunio xp̄i.

Octauo videamus de ieiunio xp̄i: de quo dr Mat. 4. Et cum ieiunasset. xl. diebꝰ ⁊ xl. noctibus postea esurijt.

C Notandum v̄o q̄ xp̄i ieiuniū fuit salutare ⁊ exēplare: salutare qdem qꝛ p nobis ieiunauit vt nos epulis eternis faceremur. Unñ notandū q̄ ieiuniū assumit p̄ncipaliter ad tria. p̄mo quidē ad carnis ꝯcupiscētias cōprimēdas. Unde Hier. Sine cere ⁊ bacho venus frigescit. i. p abstinētiam cibi ⁊ potus luxuria tepescit: scđo vt mens hoīs eleuet ad supna. vnđ dicit Dañ. x. q̄ post ieiuniū trium ebdomadarū reuelationē accepit a deo. Tertio ad satisfaciendum p peccatis. Unñ Johel. 2. Conuertimini ad me in toto corde v̄ro in ieiunio ⁊c. Bernar. Bonum ⁊ salutare ieiuniū quo redimunt eterna supplicia dimittūt petā. Non solū aūt obtinet veniā sʒ ⁊ meret grām. Non solū delet petā p̄terita que cōmisimus: sʒ ⁊ repellit futura q̄ cōmittere poteramus. Xp̄s v̄o p̄mo mō nō ieiunauit: qꝛ ꝯcupiscentias in semetip̄o nō tollerabat: vt dicit Gre. nec etiā scđo mō: qꝛ nō indiguit p ieiuniuʒ eleuari. qꝛ fuit verus ꝯp̄rehensor: sʒ tertio mō ieiunauit: vt p petō satisfaceret nō quidē p suo: qꝛ petm̄ nō fecit

vt dr̃.i.pe.2.sȝ p nostro: vñ ⁊ esuries post ieiuniũ significat desideriũ nostre salut̃: vt dicit gl. super Mat. Fuit etiã ieiuniũ xp̃i exẽplare. Vñ Cris. vt aũt discas q̃ȝ bonuȝ q̃ȝ magnũ ẽ ieiunium ⁊ quale est scutũ aduersus dyabolũ: ⁊ qm̃ nõ post baptismum nõ lasciuire: sȝ ieiunio intẽdere opȝ ip̃e ieiunauit nõ eo indigẽs: sȝ nos instruẽs. Ber. Deniqȝ tanto deuotius imitandũ ẽ nobis xp̃i ieiunantis exemplũ q̃to certi⁹ ẽ euȝ pp̃ nos ieiunasse ñ pp̃ seip̃m. Debem⁹ aũt h̃ exẽpluȝ imitari ẽȝ possibilitatẽ nostrã. Vñ Greg. nazanzen⁹ dicit. xl. dieb⁹ xp̃s ieiunauit nihil manducãs. Erat.n. deus nos aũt ieiunũ possibilitati nr̃e pportionem⁹. Sciẽdum võ est q̃ p ieiuniũ sic vicia carnis sunt refrenãda: q̃ tñ nãe necessitas nõ subtrahat̃. Ad cuius euidẽtiam ẽ sciendũ q̃ necessariũ in rebus accipit̃ dupliciter. p̃mo mõ ad 9seruationẽ vite ⁊ tale necessarium p ieiuniũ subtrahere nõ lȝ: sicut nec interimere seip̃m: sȝ h̃ necessariũ ẽ valde modicuȝ: qa modico nã 9tenta est. Alio mõ dr̃ necessariuȝ ad 9seruandã valitudinẽ corporis que quidẽ accipit̃ i duplici statu. p̃mo ẽm sufficientiaȝ habito respectu ad ea que incũbunt ex offõ ex societate eoꝝ cũ q̃bus viuit ad q̃ 9iungit̃ necessario agenda ⁊ tale necessariũ etiã sbtrahi nõ dȝ. Hoc.n. eẽt de rapina holtiã offerre ieiunij si aliq̃s impediret̃ ppter ieiuniũ ab aliq̃bus opibus ad que obligat̃. Unde Hiero. dicit. Qui de rapina holocaustũ offert vl' q cibo: egestate vl' manducãdi: vl' sõni penuria imoderate corpus affligit: si etiã sit tanta abstinẽtia q̃ hõ ab opibus vtilioꝝib⁹ impediat̃ q̃uis ad ea nõ ex necessitate teneat̃ indirectũ est ieiunium ⁊ si nõ sit illicitũ idẽ. Rõnalis hõ dignitatẽ amittit q ieiuniũ charitati: vl' vigilias sensus integritati prefert. scdõ modo accipit̃ valitudo corporis: ẽm optimã corporis dispositionẽ ⁊ q: caro in suo robore 9sistens difficilius spũi sbdit̃: iõ ad necessariam valitudinẽ sic acceptã etiã si licite accipi p̃t nõ laudabilr̃ sbtrahi põt: ⁊ talis sbtractio nõ multum morti accelerat cũ corpus humanũ inueniatur frequẽti⁹ ex supfluitate q̃ȝ ex defectu mortales incurrere egritudines. Unde Galienus dicit q̃ summa medicina ẽ abstinẽtia. Notandũ tñ sup illud Mat.9. Nõ p̃nt filij sponsi q̃ȝdiu cũ eis ẽ sp̃õsus ieiunare q̃ ieiuniũ duplex ẽ: vt dicit Augu.s. Ieiuniũ luctus qd̃ cũ amaritudine petõꝝ: ⁊ p̃ntis vite miseria gerit̃. Aliud ẽ ieiuniũ exultatõis qd̃ cũ sp̃uali iocũditate a carnalibus vicijs ⁊ desiderijs se abstrahit: q: gustato spũ desipit oĩs caro. In istis g̃ semp habitu sponsus p̃ns est: sȝ nõ semp actu: ideo q̃n̄qȝ eis p̃ns est: vt iudex cũ sua petã recogitant: vl' que fecerunt: vl' in que cadere p̃nt: nisi carnẽ cohibeãt: ⁊ tũc cõpetit eis ieiuniũ meroris. Aliquãdo e.t eis p̃ns actu: vt sp̃õsus q̃n eius dulcedine p̃funduñt: ⁊ tunc competit eis ieiunium exultãtionis nõ meroris.

¶ De xp̃i temptatione.

n Nunc videamus de xp̃i temptatõe: ⁊ quare temptari voluit de qua dr̃ Math.4. Ductus ẽ in desertũ a spũ ih̃s vt tẽptaret̃ a dyabolo: vt dicit Gre. Tribus mõis ag̃t temptatio suggestione: delectatõe 9sensu: ⁊ nos cũ tẽptamur plerũqȝ in delectatõem: aut etiã in 9sensum labimur: q: de carnis petõ ppagati in nobismetipsis gerimus: vñ certamina toleram⁹. Deus võ q in vtero virginis incarnat⁹ venit in hũc mundũ sine petõ nihil 9dictionis in semetip̃o tolerabat tẽptari: g̃ potuit p suggestionẽ: sȝ mentem ei⁹ peccati delectatio nõ momordit atqȝ iõ oĩs diabolica tẽptatio foris nõ intus fuit. Notandũ võ q̃ xp̃s tẽptari voluit. p̃mo quidẽ: vt nobis 9 temptationes exẽpla ferret. Gre. Non ẽ indignũ redemptori q̃ voluit tẽptari q venerat occidi vt tẽptationes nr̃as suis tẽptationibus vinceret: sicut mortẽ nostrã sua morte venerat supare. Oĩa.n. que xp̃s in misterio assumpte humanitat̃: vl' fec̃ vl' sustinuit nobis salutaria fuerũt: p eius.n. tẽptationẽ ⁊ alia que sustinuit roboramur: ad Heb.12. Recogitate dñm ih̃m qualẽ sustinuit aduersus semetip̃m 9dictionem vt nõ fatigemini animis vr̃is deficiẽtes. Mari. Si nolumus a dyabolo supari liberam⁹ ei q 9 dyabolum triumphauit. Magna g̃ 9solatõ mẽbris ex capite. Ber. In creatione in redẽtione ceterisqȝ oĩbus bñficijs ẽ ⁊ deus oĩum: sȝ in tẽptatõibus suis tanq̃ȝ p̃priũ aliq̃d hñt cũ singuli electoꝝ: sic.n. paratus ẽ cadentẽ suscipere: ⁊ eripere fugientẽ: vt videri possit relictis oĩbus ei soli operã dare. Propterea expedit oĩ aĩe deũ semp intendere tanq̃ȝ p̃prium: nõ tñ adiutorem: sed etiã inspectorẽ. Unde legit̃ de beato Anthonio q̃ cum semel a demonibus in varias formas mutatis laceratus fuisset subito q̃daȝ radius lucis demones effugauit statimqȝ sanat⁹ ⁊ xp̃m presentẽ intelligens dixit. Ubi eras bone ih̃u. ⁊ vox ad eum Anthoni hic eraȝ: sȝ expectabã certamẽ tuũ. scdõ temptari voluit ppter nostraȝ cautelam vt nullus q̃tũcunqȝ sanctus a dyaboli temptatiõe securus sit. Io.13. Non ẽ seruus maior suo dñõ. Leo papa. Nemo de cordis suis puritatẽ 9fidat cũ ille p̃ugil hostis acrioꝝib⁹ pulset illidus quos marie viderit abstinẽ a petis. A quo enĩ dolos suos timeat abstrahẽ q ip̃m dñm maiestatis ausus ẽ temptare. Vñ post baptismum xp̃m temptauit q: vt dicit Hylarius. super Mat. In sanctificatis maxime temptamẽta dyaboli grassantur: q: victoria magis est ei ex optãda a sanctis. Ecc.2. Fili accedẽs ad seruitutẽ dei sta in timore tertio pp̃ exemplum: vt dicit Aug. q̃ xp̃s se dyabolo tẽptanduȝ prebuit: vt ad fugandas temptationes ei⁹ mediator esset: nõ solũ p adiutoriũ verȝ

etiam per exemplum. Dedit aut nobis exemplum nō solū pugne: sz etiā corone. vñ sup illo Mat. 4. acces. an. ⁊ mini. ei. dicit gl. sicut in h agone milita nostra pie instruit ita in obsequio angelox glo riosa remuneratō edocet. Un etiā Ber. Ipse dñs hortatur vt pugnemus: adiuuat: vt vincam⁹ cer tantes expectat: deficiētes subleuat vincentes co ronat. ¶ Sequit de mō ⁊ ordine tēptādi: ⁊ acce dens tēptator dicit ei. Si filius dei es dic vt la pides isti panes fiant vbi dicit Gre. Antiqu⁹ ho stis primū hoiem gula vitio tēptauit cū ei cibū vetitum ostēdit atq ad cōedendū suasit. Uana glā cū dicent: eritis sicut dij. auaritia cuz diceret sciētes bonū ⁊ malū. Auaritia. n. nō solū pecunie est: sz etiā altitudinis cū supra modū sublimitas ambitur. eisdē modis sm hoiem tēptauit p̄mo p gulam: vñ dixit: si filius dei es ⁊c. Hylarius. Eā cōditionē in tēptando pposuit p quā in deo ex mu tatione lapidis in panes virtutē ptātis agnosceat ⁊ in hoie oblectando cibi patientiā esuriētis illu dat. Huic aut tēptationi sic resistit dicēs: scriptuz est. Non in solo pane viuit hō: sz in omni verbo qd pcedit de ore dei: vbi dicit gl. Inferior pars hois pane sustentat: altera vō verbo dei reficit: qr vero agis de inferiori pte pz q temptator sis. Secundo tēptauit eū p vanam gloriam: vt dicit Mat. 4. vñ sequit tunc assumpsit eū dyabol⁹ ⁊c. Et postea sequit: si filius dei es mitte te deorsuz ⁊c. Hec tēptatio fuit vane glorie sm gl. cui sic re sistit: nō tēptabis dñm deū tuuz vbi dicit gl. Nō debet temptare deū qui hz ex humana rōne qd fa ciat: sz postq deficit humana rō cōmendet se deo nō tēptando: sz deuote cōfitendo. Nota etiā q hic dicit gl. oīa hec corpalibus sensibus eē cōpleta qa enī verba inuicē cōferunt in spē hois dyabolū sup asse verisimile ē. Tertio tēptauit eum de auari tia: vñ sequit. Assumpsit eū in montē excelsum ⁊ ostēdit ei oīa regna mundi. gl. i. oīa cōcupiscibilia in mundo in quo hoies regnant: vl simplr totus mundus eo suggerente ab eo visus est: ⁊ dixit hec oīa tibi dabo si pcidens adoraueris me: qr auari tia ydolorum seruit⁹ sicut dr ad Ephe. 5. Huic āt temptationi sic resistit: vade satthanas. Cur indi gnanter sic respōdit: qr dicit Criso. q in pprijs i niurijs quāpiaz eē patientē laudabile ē: dei aut iniu rias simulare nimis impiū ē. ¶ Notandū vō qd mistice xpi tēptatio significet. Uñ Criso. sic dicit. Jeiunium ē abstinētia rei male. esuries ē deside rium eius vsus ei⁹ est panis. Qui g sibi petm̄ con uertit in vsuz lapidē cōuertit in panē: rñdeat g dia bolo psuadenti: qr nō in solo pane. i. vsu illius rei viuit hō: sz in obseruātia mādatox dei. Cuz g qs inflat⁹ fuerit quasi sanct⁹ duct⁹ ē quasi supra tēplū ⁊ qū estimauerit cōsistere in sanctimonij sūmitate positus ē sup pinnā tēpli: ⁊ hec tēptatio sequit pri

mam qm̄ victoria tēptationis glām opatur: ⁊ fa cā iactātie: sz xps vltro ieiuniū suscepit: sup tēplū aut euz dyabol⁹ duxit: vt tu ad abstinentiā lauda bilē spōte pcedas: extolli aut fastigiū sanctitat nō acquescas. Fuge exaltationē cordis: et nō patieris ruinā. Ascensio aut mont est pcessio ad altitudi nem diuitiax ⁊ glām huius mūdi q de supbis cor dibus descēdit. Cuz g volueris diues fieri qd ostē dens icipis cogitare de diuitijs ⁊ honorib⁹ acqrē dis: ⁊ tunc pnceps mūdi glāz ondit regni sui. ter tio loco puidet tibi cās: vt si volueris illa cōsequi seruias ei ⁊ negligas iusticiam.

¶ De triplici tēptatōe. s. dei hois ⁊ dyaboli.

Glosa sup psalmū. 25. dicit q tēptat dñs: tē ptat hō: temptat dyabol⁹ sz aliter dñs: ali ter hō: aliter dyabolus: tēptat dñs vt eru diat: hō vt discat: qd nescit: dyabol⁹ vt seducat. De tēptatōe dei dr ibidē in ps. Proba me dñe ⁊ tempta me. gl. iudica me pbatū nō tibi qr oīa p basti: sz mihi ⁊ hoib⁹ ne qd delicti maneat. tēpta tio g dei pbatio ē sicut tēptauit de⁹ abraā. gen. 22. Quod aut dr Mat. 6. ne nos īducas in tēptatiōez intelligēduz ē ne nos pmittas vinci a tēptatiōe gl. In tēptationē ducit q in tēptatōe frāgit nō g p catur: vt nō tēptet: qr tēptatio necessaria ē ad co ronam tanq si cuiq necesse ē igne pbari nō pcat vt nō cōtingat: sz vt nō exurat: vt dic gl. Aug. De temptationib⁹ bonū sciēdum ē q temptare est experimentū sumere de eo q temptat: sicut sam pson pposuit pblemum a philisteis ad tēptandum eos iudicum. 14. Siquis aut hoium explorat vo luntatē prudentiā ⁊ ptātem dei hoc est temptare deū qd phibituz est. Deu. 6. Non tēptabis dñm deū tuum: vbi dicit gl. Deū temptat q hz qd fa ciat ac sine rōne se cōmittit piculo experiri volens vtrum possit liberari a deo. Quādo vō ppter ne cessitatē: vl vtilitatē cōmittit se aliqs diuino auxi lio ⁊ suis petitionibus ⁊ factis h non est temptare deū. Dicit. n. scdi pali. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus hoc solū hēmus residui: vt ocu los nostros ad te dirigamus. Et eundē tñ aut illi us quod dr in ps. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ē dñs: ⁊ illius qd dicit. ro. 12. Ut pbetis que sit vo luntas dei bona bñplacens ⁊ pfecta. ¶ Sciēdū q duplex est cognitio diuine voluntat seu bonita tis. Una qdem est speculatiua ⁊ qūtum ad hāc nō licet dubitare: nec pbare vtruz volūtas bona sit vl vtrum deus sit suauis. Alia aut est diuine bo nitatis seu voluntat cognitio affectiua seu experi mentalis dum qs experit in seipm gustū diuine dulcedinis ⁊ cōplacentiā diuine voluntat: sicut de ierotheo dicit Dyo. 2. c. de di. no. q dicit diui na ex cōpassione ad ipā: ⁊ hoc mouet: vt pbemus dei voluntatē: ⁊ gustus eius suauitatē. ¶ Notan dum etiaz q duplex petit aliquis signum a deo.

Uno modo ad explorandum diuinā ptātem: aut veritatē dicti eius: et hoc de se ptinet ad dei temptationē. alio modo vt instruat̄ qd sit circa aliqd faciendū: aut qđ factū bñ placitū est deo: et h̄ nullo modo ptinet ad dei tēptationē. De temptatione aūt dyaboli sup̄ra dcm̄ est omōi aūt dyabolice temptatōis rōnes vz quare pmittit deus hoiem tēptari tāgit Criso. dicēs. Quisqs post baptisma maiores sustines tēptationes nō turberis: etenim pptera h̄ accepisti arma nō vt vaces: sz vt pliens: nō aūt a te tēptationes nō phibet deus. Primo qdem vt discas q̄uo fortior factus es. Scđo vt ex magnitudine donoꝝ nō extollaris. Tertio: vt dyabolꝰ cognoscat q̄ perfecte ab eo abcessisti Quarto vt p hoc fortior reddaris. Quinto vt credici tibi thesauri signum accipias: neqꝫ.n. dyabolus supueniet tibi ad tēptanduz: nisi te in maiore effectu videret.

¶ De xp̄i ꝯuersatione.

Ecimo videamus de xp̄i ꝯuersatione de qua dicit̄ Baruch.3. Post hec in terris visus ē et cum hoibus ꝯuersatus. Notādū q̄ xp̄i ꝯuersatio fuit pfectissimū exēplar nr̄e ꝯuersationis: vñ in psona eius dr̄. Jo.14. Ego sum via veritas et vita. reuera ip̄e est illa regia via d̄ qua dicit̄ nu.21. Uia regia gradiemur: et bene dicit q̄dam glo. sup qui habitat q̄ via regia est via xp̄i regis nostri qui sic viā mundi cucurrit: vt nec psperis alliceret̄: nec aduersis frangeret̄. quā etiā nos imitari debemus. Beda. Sequamur iter humane ꝯuersationis eius si diuinitatis glām volumꝰ intueri: et habitare in domo eius eterna oībus diebus vite nostre. Notandū vō q̄ xp̄s ꝯuersatꝰ fuit s̄m legē. p̄mo qdem vt veterez approbaret. scđo vt eam in seip̄o obseruando ꝯsummaret. tertio vt iudeis occasionē calūniandi sbtraheret. quarto vt homies a seruitute legis liberaret s̄m illud Gal.4. Misit deus filiū suū natuz ex muliere factum sub lege vt eos q sub lege erant redimeret. A trāsgressione aūt legis tripliciter se excusat. primo qdem modo q: p p̄ceptuz qdez de sanctificatione sabbati nō interdicit̄ opus diuinū: sz humanum q̄uis deus in die septima cessauerit a nouis creaturis ꝯdendis: semp tñ opatur in reꝝ gubernatione et ꝯseruatione. Qz aūt xp̄s miracula faciebat erat opis diuini vt ip̄e dicit Jo.5. Pater meus vsqꝫ mō opatur: et ego operor. scđo excusat per hoc q̄ illo p̄cepto nō phibent̄ opa de necessitate salutis corpalis. Unde ip̄e dicit Luce.7. Nonne vnusquisqꝫ vestrū soluit bouem: aut asinuz et ducit ad aquare. Et infra.c.14. Cuius vestruz bos: aut asinus in puteū cadit: et non cōtinuo extrahit illum in die sabbati. Manifestū est autē q̄ opera miraculorū que xp̄us faciebat ad salutē corporis et aie ptinebant. Tertio q: illo p̄cepto nō phibentur ptinentia ad dei cultuz. Unde dicit̄ Mathei.12. An nō legistis in lege q̄ sabbatū sacri violant et sine crimine sunt: et Joan.7. dicit̄. Si circuncisionē homo accipit in sabbato: vt nō soluat̄ lex moysi: cur mihi indignamini: q: totuz hoiem saluū feci in sabbato. Qz aūt mandauit paralitico in sabbato lectum suū portare ad cultū dei ptinebat id est ad laudē diuine virtutis. ¶ Notandum q̄ xp̄s habuit tria refugia: vt dicit Remigius nauī montē et desertū ad quoꝝ alterum quotiensciuqꝫ a turbis p̄mebat̄ descendebat: et hoc legitur ip̄m fecisse ppter tria: quādoqꝫ ppter corpalem qetē. Unde Mat.6. dicit̄ q̄ dn̄s discipulis dixit. Uenite seorsuz in desertū locū et qescite pusillū. Erāt enim q veniebāt et redibant multi: et nec spaciuz manducādi habebant: qñqꝫ vō cā orōnis. Unde Lu.6. factū est in illis diebꝰ exijt orare in montē: et erat pnoctans in orōne: vbi dicit Amb. q̄ ad p̄cepta virtutuz suo nos informat exēplo: qñqꝫ vt doceat fauorē vitare: vñ sup illud Mat.5. Uidēs ihus turbas ascendit in montē dicit Cris. q̄ p hoc q̄ nō in ciuitate et foro: sz in monte et solitudine sedit erudiuit nos nihil ad ostētationez facere a tumultibus abscōdere et maxime cū de necessarijs disputare oporteat.

¶ De doctrina xp̄i.

Ndecimo videamus de doctrina xp̄i d̄ qua dr̄ Mat.22. Magister scimus q: verax es et viā dei in veritate doces. Sciēdum vō q̄ xp̄s ṽitatem doctrine ꝯfirmauit: tum vite sanctitate: tum miraculoꝝ sublimitate: vite sanctitate: q: cepit facere et docere vt dr̄ actuū.i. miraculoꝝ sublimitate. Jo.4. Si mihi nō vultis credere opibus credite. Notanduz insup q̄ xp̄us multa docuit in pabolis: vt dr̄ Mat.13. Quod qdem ꝯueniens fuit: tum q: cōnaturale est hōi: vt p sensibilia deueniat in cognitionē intelligibiliuz vt dicit Dyo.i.c.ce.ie. Nem possibile ē nob̄ alit̄ lucere diuinū radiuz: nisi varietate sacroꝝ velaminū anagoice circumuelatū.i. inclusum diuersis figuris scripture ip̄m rep̄sentātibus: tum etiā ppter simplicitatē quorūdaz audientiū vt q celestia capere nō poterāt p silitudinem terrenā audita pcipere potuissent: vt dicit gl. Mat.4. Et sub audit̄ ibi in glo. q̄ pabola grece silitudo dr̄ latine qñ qd intelligi volumꝰ p quas ꝯparationes indicamus: vt ferreū dr̄ ad aliqđ duꝝ et rem velocē vētis ꝯpamus. Est.n. pabola: vt dicit Hie. reruz nā discrepantiū s̄b aliqua silitudine facta ꝯpatio: Tum etiā vt indignis diuina misteria occultarēt̄ur. vñ Lu.3. Uobis datū est nosse misteriū regni dei. glo. secreta scripturaꝝ: et.ſ. ceteris aūt in pabolis vt videntes nō videāt. Mat.7. Nolite sanctum dare canibus: neqꝫ mittite margaritas vestras an̄ porcos. gl. eadē res dr̄ sanctū et margari-

ta.i.euangelium ⁊ ecclastica sacra: sanctuz q: in-
uiolabile: nec dz ab aliquo corrumpi: margarita
q: in abscondito latet ⁊ de figuris quasi de aperg
conchis eruit: gēma est ꝑciosa que nō pōt corrū-
pi: canes vō sunt q: ob latrant: ⁊ quod integruz est
dilacerant: porci q vilipendūt ⁊ ꝯculcant. ¶ No
tandum vō ꝙ sicut Dyo. 2.c.ce.ie. magis cōue-
niens ē ꝙ diuina in scripturis tradant̄ sꝫ metha-
phora rez corꝑaliuz viliū ꝗ̄ nobiliū: ⁊ hoc ꝑpter
tria. ꝑmo q: ꝑ hec liberat̄ magis humanus sen-
sus ab errore. Manifestū autē est ꝙ hec nō ſm ꝑ
prietatem dicunt̄ de diuinis qꝺ posset eē dubiuz
si sub figuris nobilissimoꝝ corꝑaliū describeren-
tur diuina maxime apud illos qui nihil aliud cor
poribus nobilibus ex cogitare nouerūt. Secūdo
q: hic modus ē ꝯuenientior cognitioni ꝗ̄ de deo
hēmus in hac vita. Magis.n. manifestat̄ nobis
de ipo qd nō est ꝗ̄ quid ē: ⁊ ideo similitudines eorū
que magis elongant̄ a deo veriorē nobis faciūt
estimationē de deo qd sit supra illud qꝺ de eo di
cimus vel cogitamus. Tertio q: ꝑ hmōi diuina
magis idignis occultāt̄. ¶ De xpi miraculis.

d Uodecimo videam⁹ de xpi miraculis ꝺ
qbus dr̄ Jo.xi. Hic hō multa signa facit.
Uñ notandū ꝙ miraculi nomē ab āmira-
tione sumit̄. Admiratio aūt surgit cū effectus sūt
manifesti: ⁊ cā occulta: sicut aliqs miraf dum vi
det eclipsim solis ⁊ ignorat cām vt dr̄.i.metha.
Pōt tñ cā alicuius apparentis effectus eē alicui
nota: que tñ alijs ē incognita. Unde aliqd est mi
rum vni qꝺ nō est mirꝫ alijs: sicut eclipsim solis
miratur rusticus: nō aūt astrologus. Miraculuz
aūt dr̄ quasi āmiratione plenū qꝺ simplr est oib⁹
cām occultat: hec aūt est deus: vñ illa que a deo
fiunt ꝑter cās nobis notas miracula dicunt̄. De
scribit̄ aūt miraculū sic. Miraculuz dr̄ aliqd ar-
duum ⁊ insolitū supra facultatē nāe ⁊ spē āmirā-
tis ꝓueniens. Ad cuius euidentiā sciendū ē ꝙ ar
duum dr̄ miraculū nō ꝑpter dignitatē rei in qua
fit: sꝫ q: excedit facultatē nāe. Similiter insolitū
dr̄: nō q: nō frequēter eueniat: sed q: est ꝑter nālē
ꝯsuetudinē. Supra aūt facultatez nāe est aliquid
tripliciter. Uno modo ꝗ̄tum ad sbam facti sicut
ꝙ duo corpora sint simul: ⁊ ꝙ sol retrocedit: vel ꝙ
corpus humanū glorificet̄: qꝺ nullo modo nā fa-
cere pōt: ista ⁊ silia tenent summū gradū in mira
culis. scꝺo modo est aliquid supra facultatez nāe
nō ꝗ̄tum ad id qꝺ fit: sꝫ ꝗ̄tum ad id in quo fit: si-
cut resurrectio mortuoꝝ illuminatō cecoꝝ ⁊ silia
pōt nā causare vitam: sꝫ nō in mortuo: ⁊ pōt pre-
stare visum: sed nō ceco: ⁊ hec scꝺm locuz tenent
in miraculis. Tertio est aliquid supra facultatez
nāe ꝗ̄tum ad modū ⁊ ordinē faciendi: sicut cum
aliquis subito diuina virtute curat̄ a febre absq̧
solito ⁊ ꝯsueto cursu nāe in talibus: ⁊ cum aer cō-
densatur in pluuias diuina virtute absq̧ nālibus
causis: sicut factū est ad ꝑces Helye ⁊ Samuelis
⁊ hmōi tenent infimū locū in miraculis. Quodli
bet aūt istorum hꝫ diuersos gradus ſm ꝙ diuersi
mode excedūt facultatē nāe. Supra spem etiā nāe
miraculū esse dr̄ nō supra spem grē que ex fide est
Dicunt̄ aūt miracula ꝟtutes inꝗ̄tum excedunt
facultatē nāe. Signa vō inꝗ̄tum manifestāt ali-
quid supnaturale: dicunt̄ aūt portāta vel ꝓdigia ꝑ
pter excellētiam quasi ꝓcul aliqd ostēdentia. At
tribuit̄ aūt opatio miraculoꝝ fidei ſm illud .i.co
rin.14 Si habuero fidem vt mōtes transferam
⁊ hoc ꝑpter duo. Primo q: ordinat̄ ad fidei con
firmationē. Scꝺo q: ꝓcedit ex dei potētia cui fi-
des innitit̄: ⁊ sicut ꝑter grām fidei necessaria est ⁊
grā sermonis ad fidei instructionē: ita etiam opa
miraculoꝝ ad fidei ꝯfirmationē. ¶ Notandum
vō ꝙ diuinitus ꝯcedit̄ homini miracula facere.
ꝑmo quidē ⁊ ꝑncipalr ad ꝯfirmandū fidem ⁊ ve
ritatē quā docet: q:.n. ea que sunt fidei humanaz
rōnem excedunt: ideo nō pñt ꝑ humanā rōnez ꝓ-
bari: sed opꝫ ꝙ ꝓbent̄ ꝑ argumentū diuine ꝟtutis
scꝺo ad ostendendā pñtiam dei in hoie ꝑ grām spūs
sancti. ad Gal.3. Qui tribuit nobis spm̄ ⁊ opatur
virtutes in nobis. Utrumq̧ aūt circa xpm erat
hoibus manifestandū.s. ꝙ deus eēt in eo ꝑ grām
nō adoptionis: sꝫ vnionis: ⁊ ꝙ eius supnālis do-
ctrina eēt a deo: ideo ꝯuenientissimū fuit: vt mi-
racula faceret. vñ ipe dicit. Joā.5. Si mihi non
vultis credere opibus credite: ⁊ ibi est. Opera q̄
dedit mihi pater: vt faciā ipa sunt que testimon
ium perhibēt de me. fecit aūt xp̄s miracula diui
na virtute. vñ ipe dicit Joā.x. Pater in me ma-
nens ipe fecit opa. Uñ leo papa dicit ꝙ in xpo sūt
due nāe: vna caꝝ est diuina que fulget miraculis
⁊ alia humana que succūbit iniurijs. ⁊ tñ vna caꝝ
agit cōicatione alterius inꝗ̄tum.s. nā humana ē
instrm̄ diuine actionis: ⁊ actio hūana accipit vir
tutem a nā diuina. Blasphemiā vō iudeoꝝ dicē
tium in virtute demonū eū demonia eicere. In
ce.xi. reprobauit. ꝑmo quidez ꝑ hꝫ ꝙ satthanas ꝯ
ipm nō diuidit̄. scꝺo exēplo aliorum q demonia e-
iciebant ꝑ spm̄ dei. tertio q: demoniū expellere ñ
posset nisi ipm vicisset diuina virtute. quarto q:
nulla ꝯueniētia in opibus: nec in effectu erat sibi
⁊ satthane cū satthanas dispgere cupet quos xp̄us
colligebat. ¶ Notandū vō ꝙ miraculoꝝ quedā
nō sunt vera: sꝫ fantastica facta qbus ludificatur
hō: vt videat̄ ei aliqd quod nō est: quedā sunt ve
ra facta: sꝫ nō hñt vere rōnem miraculi: q: fiūt ꝟ-
tute aliquaꝝ nālium cāruꝫ: ⁊ hec duo pñt fieri ꝑ
demones: sꝫ vera miracula nō pñt fieri nisi ꝟtu-
te diuina. Operat̄.n. ea deus ad vtilitatē hoim:
⁊ hoc duplr: vno quidē modo ad veritatis ꝑdicate
ꝯfirmationem: ⁊ ſm hunc modū possunt etiā ma

li miracula facere: vñ sup Mat. 12. Nonne in nomine tuo ⁊c̄. dicit Hiero. Prophetare ⁊ v̄tutes facere: ⁊ demonia eicere interdū nō eius est meriti q operaꝑ: s3 inuocatio nōis ibū xp̄i hec agit vt hoies deum honorēt: ad cuius inuocationē fiunt tanta miracala. alio modo ad demōstrandā sanctitatem alicuius: ⁊ sic fiunt tn̄ a sanctis vl̄ in vita eoꝝ: vl̄ etiā post mortē: siue p eos: siue p alios. legiꝑ. n. actuū. 12. ꝙ dn̄s faciebat v̄tutes p manus pauli: ⁊ etiā dum sup languidos ferebanꝑ eius sudaria recedebant ab eis langores: ⁊ sic nihil ꝓhiberet p aliquā petōrem miracula fieri p aliquam inuocationem alicuius sancti: que tn̄ miracula ille nō diciꝑ facere: sed ille ad cuius sanctitatē demonstrandā hec fierent.

De xp̄i transfiguratione.

Ertiodecimo videamus de xp̄i transfiguratione de qua diciꝑ Mat. 17. Et post sex dies assumpsit ihs petrū Jacobū ⁊ Joannem: vbi tria p ordinē possumus notare. s. lūmosam claritatē xp̄i transfigurati: gloriosam apparitionem Helye ⁊ moysi: gaudiosam delectationē discipuloꝝ xp̄i. Primū tangiꝑ ibi ⁊ resplēduit facies eius: sicut sol vbi dicit Hiero. Qualis futurus est tpe iudicij talis aplis apparuit. Ad cuius euidentiā sciendū est ꝙ claritas illa fuit claritas glīe q̄ntum ad eēntiam: nō tn̄ q̄ntum ad modum eēndi. Claritas. n. corpis gloriosi diriuaꝑ ab aīe claritate: sicut dicit Aug. Et silr claritas corpis xp̄i d̄riuata est in trāffiguratione a diuinitate ei⁹: vt dicit Dama. Et a glīa aīe ipius: aliter tn̄ q̄3 in corpore glorificato. Nam ad corpus glorificatu3 redundat claritas ab aīa: sicut quedā qualitas ꝑmanens: s3 ad corpus xp̄i in transfiguratōe deriuata ē claritas p modū cuiusdam passionis transeuntis: sicut cū aer illuminaꝑ a sole: ⁊ est silē q̄ntū ad aīam de visione quam vidit Paulus. Unde ille fulgur tunc in corpore xp̄i apparens miraculosus fuit: sicut ⁊ illud ꝙ sup vndas maris ambulauit. Unde nō est dicēdum sicut hugo de sancto victore dicit ꝙ assumpsit dotes claritatis in trāsfiguratione: agilitatis ambulādo sup mare subtilitatis egrediendo clauso virginis vtero: q2 dos noīat qualitatē ꝑmanētem corpori glorioso: s3 miraculose habuit ea que ꝑtinent ad dotes. Notandum ꝙ tria describunꝑ circa hanc transfigurationem. s. tēporis oportunitas discipuloꝝ numerositas ⁊ loci cōgruitas id est quādo facta est: qbus ⁊ vbi quod misterio nō vacat. Primu3 ibi ⁊ post sex dies vbi dicit Origenes. Mistice cum aliquis ascenderit sex dies: id est oēs mundi res sex diebus factas pōt gloriā verbi dei aspicere ⁊ ihm transfiguratu3 ante oculos cordis sui videre. Diuersas. n. habet verbū dei formas apparentes vnicuiqꝫ sm̄ ꝙ videnti expedire cognouerit: ⁊ nemini sup quod capit seipm̄ ostendit: s3 ibi. Assumpsit Pe. Ja. Jo. per quod daꝑ intelligi: quod dicit Rabanus ꝙ qui nunc fidē sancte trinitatis incorruptā seruāt: tunc eterna eius visione letanꝑ: tertiū ibi. Et duxit illos in montē excelsu3 seorsum in quo docet vt dicit Remigius ꝙ necesse est oibus qui deum ꝯtēplari desiderant: vt nō in infimis voluptatibus iaceant: s3 amore supernorum semp ad celestia se erigant: ⁊ vt oñdat discipulis quatenus gl̄am diuine claritatꝭ: nō in huius seculi ꝓfundo querant: s3 in celestis beatitudinis regno. Ducimur aūt seorsum: q2 sancti viri toto aīo ⁊ fidei intētiōe separati sunt a malis funditus aūt sepabunꝑ in futuro. Secōm ꝑncipale membrū tangiꝑ ibi ⁊ apparuerunt illis moyses ⁊ Helyas loquētes cū eo: vbi dicit Hiero. Considerandū est ꝙ scribis ⁊ phariseis signū de celo petentibus dare noluit: hijs vō vt aploꝝ augeat fidē dat signū de celo: Helya inde descēdente quo ꝯdescēderat ⁊ moyse ab inferis resurgēte: qd̄ nō est sic intelligendū: ꝙ aīa corpus suū assūpsit: s3 ꝙ aīa eius apparuit p aliqd̄ corpus assumptū: sicut angeli apparēt. Helyas aūt apparuit in corpe ꝓprio: nō qdem de celo empirio allatus: s3 de aliquo eminēti loco in quo fuerat curru igneo rapt⁹. Sunt aūt plures rōnes quare Moyses ⁊ Helyas ad medium adducunꝑ: vt dicit Crisostom⁹. Prima est: q2 dicebant turbe cum eē Helya3 vl̄ Hieremiam: aut vnum ex ꝓphetis capita ꝓphetarum secum ducit: vt saltem hinc appareat differentia seruoꝝ ⁊ domini. Secunda est: q2 moyses legem dedit. Helyas emulator dn̄i fuit. Un̄ per hoc ꝙ simul cu3 xp̄o apparuerunt excluditur calūnia iudeoꝝ accusantiū xp̄um tanq̄3 transgressorem legis: ⁊ blasphemū sibi gloriā dei vsurpantem. Tertia: vt ostendat se potestatem mortis ⁊ vite habere: ⁊ esse iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ moysen iam mortuum ⁊ Helyam adhuc viuente3 secum ducit. Quarta: q2 voluit vt discipuli ei⁹ imitarenꝑ Moysi māsuetudinem ⁊ zelum Helye. Tertium ibi dn̄e bonū est nos hic esse. glo. Si Petrus videns glorificata3 humanitatem nunq̄3 voluit ab eius visione separi: quid putandū ē de hijs qui diuinitatē eius videre meruerunt. Dicitur aūt Mat. 9. ꝙ nō sciebat qd̄ diceret stupore fragilitatis humane. Unde Beda. Sed in hoc sciebat ꝙ solū bonum hois est intrare in gaudium dn̄i sui: vt dicit gl. remigij. Errauit Petr⁹ q voluit vt regnu3 electoꝝ ꝯstruereꝑ in terris qd̄ dn̄s ꝓmisit dare in celis: errauit ēt: q2 oblit⁹ ē se ⁊ suos socios eē mortales ⁊ absqꝫ gustu mortꝭ voluit subire eternā felicitatē: ⁊ in eo ꝙ in celesti cōuersatōe tabnacla faciēda putauit: i q̄ domꝰ necessaria non erat cū scriptū sit: tēplū non vidi in ea

De cena xp̄i.

q Uartodecimo videam⁹ d' cena xp̄i ⁊ insti tutione d̄nici corpis ⁊ sanguinis xp̄i de q̄bus dicit᷑ Mat. 26. Cenātib⁹ illis accepit iesus panē ⁊c. ℭ Notādū q̄ cōueniēter hoc sacramentū institutū fuit in cena. Primo quidez rōne ptinentie hui⁹ sacri. ptinet᷑. n. ipse xp̄s i eucaristia sicut in sacro ⁊ ideo qn̄ xp̄s in ppria specie a discipulis discessurus erat in sacrali specie seip̄m eis reliquit sicut in abs̄ntia impatoris exhibet᷑ ei⁹ veneranda imago. Unde eusebi⁹ dicit q: corp⁹ assūptum ablatur⁹ erat ab oculis corpalib⁹ ⁊ illaturus siderib⁹ necesse erat vt die cene sacr̄m corpis ⁊ sanguinis xp̄i oscraret nobis vt colere᷑ iugiter p misteriū qd̄ semel offerebat᷑ in precium. Scd̄o q: sine fide passiōis nūq̄ā potuit esse salus s̄z illud Ro. 3. Quē posuit deus ppiciatorē p fidem in sanguine eius. ⁊ ideo oportuit ol tp̄e apud hoīes esse aliqd̄ repn̄tatiuū d̄nice passionis cui⁹ in veteri lege precipuū erat agn⁹ paschalis. vnde dicit apl's i. Cor. 5. Pascha nostrū imolat⁹ est christus. Successit aūt et in nouo testō eucaristie sacr̄z quod est rememoratiuū preterite d̄nice passiōis sicut ⁊ illud fuit future prefiguratiuū. ⁊ ideo cōueniēs fuit iminēte passione celebrato priori sacro nouū instituere. Tertio q: ea que vltimo dicūtur ab amicis recedētibus magis memorie ꝯmēdant᷑ presertim q: tunc magis inflammat᷑ affect⁹ ad amicos. Ea vero que magis afficiūtur pfundius aīo imp̄mūtur. Quia igit᷑ vt beatus alex. pa. dicit nihil in sacrificijs pōt esse maius q̄z corp⁹ xp̄i ⁊ sanguis xp̄i nec oblatio hac potior ideo vt in maiore veneratione habere᷑ dn̄s in vltimo discessu suo a discipulis hoc sacr̄m instituit. Et hoc est qd̄ aug. dicit in libro sermonū ad ianuariū. Saluator quo vehemētius ꝯmendaret illi⁹ misterij altitudinē vltimū hoc voluit infigere cordib⁹ ⁊ memorie discipulor̄ a q̄bus per passionē erat discessur⁹. ℭ Notandū vero q̄ hoc sacr̄m triplicez habet significationē. Unā quidē respectu preteriti in q̄tū. s. ē cōmemoratiuum d̄nice passionis que fuit verum sacrificiuz ⁊ s̄m hoc nominatur sacrificium. Aliā autem significationē habet respectu rei p̄n̄t. s. ecclesiastice vnitat᷑ ⁊ vt hoīes p hoc sacr̄m ꝯgregantur. ⁊ s̄m hoc noīantur cōīo. Damas. dicit. 4. lib. q̄ dicit᷑ cōīo q: cōīcam⁹ per ipsum christo ⁊ q: participam⁹ eius carne ⁊ diuinitate ⁊ q: cōīcamur ⁊ vnimur adinuicē per ipsum. Tertiā aūt habet respectu futuri in q̄tū prefiguratiuū fruitiōis dei q̄ erit in pria. ⁊ s̄m hoc dicit᷑ viaticū q: p̄bet nobis viam illuc pueniēdi. Et s̄m hoc etiam dicit᷑ eucharistia. i. bona gr̄a: q: gr̄a dei vita eterna est vt dicitur Ro. 6. Uel q: realiter ꝯtinet xp̄z qui est plen⁹ gratia. dicit᷑ etiā in greco methalipsis. i. assūptio q: vt dicit Damasce. per hoc filij dei diuinitatē assumim⁹. ℭ Notandū etiā q̄ ipse xp̄s sumpsit hoc sacr̄m in cena qd̄ alijs sumēdū tradidit vt dicit Jero. ⁊ habet᷑ de ꝯsecratiōe di. 4. Dn̄s iesus ipse cōuiuia ⁊ ꝯuiuiū ipse comedēs ⁊ comedit. vnde etiā sup illud. Ruth. 3. Cūq̄z comedisset ⁊ bibisset dicit glo. q̄ christus comedit etiā ⁊ bibit in cena corpis ⁊ sanguinis sui sacr̄m cum illud discipulis suis tradidit. Un̄ q: ipsi cōīcauerunt ipse pticipauit eisdē. vn̄ quidā meretrice dixit. Rex sedet in cena cinctus turba duodena. Se tenet in manibus se cibat ipse cib⁹. Possum⁹ autē distinguere triplicē cenā christi v̄z sacr̄alem sp̄ūalē ⁊ eternaz. De p̄ma dicit᷑ apoc. 19. Beati qui ad cenā nuptiarū agni sūt vocati. Uere beati ⁊ in p̄n̄ti p gr̄am ⁊ in futuro per gloriā. vnde sup illud. Sap. 7. Uenerūt mihi oīa bona pariter cū illa. dicit gl. Qui xp̄z corde suscipit vel pcipit noticiā oīum b̄ pariter virtutū h̄z ⁊ gr̄am ⁊ in futuro vitā eternā. Hec ē cena in qua lauit xp̄s pedes discipulor̄ suor̄. i. affect⁹ nostre mētis a pctīs venialib⁹ q: in h̄ sacro fit transformatio hoīs ad xp̄m p amorē ⁊ q: feruori amoris pctā venialia ꝯtrariāt᷑ q̄ qdē feruor in h̄ sacro excitat᷑ ideo ex ꝯsequēti pctā venialia dimittūt᷑. vn̄ ber. In sacro altaris aīa celesti dulcedine iebriat᷑ peccatū veniale delet᷑: bō in gr̄a roborat᷑. De scd̄a dr̄ apoc. 3. Ego sto ad hostiū ⁊ pulso. gl. Cordi clauso Si q̄s audierit vocē meā ⁊ apuit ianuaz mihi ad eū intrabo ⁊ cenabo cū illo. gl. fide ⁊ ope ei⁹ delectabor. Hec cena mistice d̄signata est Jo. 12. vbi dicit᷑. q̄ ān sex dies pasche venit ih̄s in bethaniā fecerūt āt ei cenā ⁊ martha ministrauit ⁊c. vn̄ alchim⁹ mistice cena d̄ni est fides ecclie q̄ p dilectionē opat᷑ martha ministrat cū fide cū aīa opa sue deuotōis ip̄endit lazarus vn⁹ erat ex discūbēnb⁹ cū hij q̄ post pctōr̄ mortē resuscitati sūt ad iusticiā vna cū eis q̄ in sua iusticia pmāserūt de p̄ntia veritat᷑ exultāt ⁊ celestis gr̄e munerib⁹ alūtur. Et hoc in betania q̄ dom⁹ obedietie īterp̄tat᷑. De tercio luc. 14. dr̄. hō qdā fecit cenā magnaz gl. q: sacietatē nobis interne dulcedinis p̄pauit. hec ē cena in q̄ ioānes. i. q̄libet elect⁹ in quo est gr̄a recumbit a strepitu vite p̄n̄tis. q: vt dicit ber. Ibi est reqes a laborib⁹ pax ab hostib⁹ amenitas de nouitate. securitas de eternitate. suauitas atq̄z dulcedo de visione.

De xp̄i passione.

q Uintodecimo videam⁹ de xp̄i passiōe de q̄ dicit᷑ Mat. 20. Ecce ascēdim⁹ iherosolimā ⁊ fili⁹ hoīs trade᷑ p̄ncipib⁹ sacerdotū ⁊c. Possum⁹ aūt sex notare circa passionez xp̄i. s. xp̄i pacient᷑ volūtatē. paciēdi ꝯgruitatē passiōis acerbitatē: ignominiositatē ⁊ vtilitatē: vltimo ꝯsequētiū cecitatē: ⁊ pctī grauitatē. De p̄mo dicit᷑ Jsa. 53. Oblat⁹ est q: ipse voluit. Ad cui⁹ euidētiā est sciēdū q̄ mors christi fuit nr̄e morti cōformis q̄tū ad id qd̄ est de rōne mortis qd̄ est aīam a corpore separi: s̄z q̄tū ad aliud mors christi a morte

nã fuit differēs. Nos.n. morimur q̄si morti sbiecti ex neccitate nãe vel alicui⁹ violētie nobis illate christ⁹ aũt mortu⁹ est nõ ex necessitate sʒ ex ptãte ⁊ ex ppria volũtate. vñ ipse dicit Jo.x. Ptãtē hẽo ponẽdi aiam meã. Cui⁹ rõne rõ est: q: nãlia volũtati nr̃e nõ subiacẽt ꝯiunctio aũt aie ad corp⁹ ẽ nãlis. vñ volũtati nostre nõ subiacet q̄ aia maneat corpi vnita vel sepet. Qucqd aũt i xp̃o nãle erat totũ volũtati ei⁹ subiacebat pp diuitaẽ virtutẽ cui subiacebat tota nã. Erat igit̃ i ptãte xp̃i vt q̄diu vellʒ aia ei⁹ vnita corpi maneret ⁊ statim cũ vellet separet̃ ab eo. Cui⁹ aũt diue vtutẽ indiciũ centurio cruci xp̃i assistens sensit cum vidit eũ expirare p qd̃ maxime ondit̃ q̄ nõ sicut hoies ex defectu nature moriebat̃. Nõ.n. pñt ceteri cũ clamore emittere spũm cũ in illo mortẽ articulo vix etiã pñt linguã palpitãdo mouere. vñ q̄ xp̃s clamãdo expirauit i eo diuinã vtutẽ mãifestauit. Et pp h dixit cẽturio. Uere fili⁹ dei erat iste. luc.23. vñ ber. i smõe de passiõe vigilate. Quis tã facile cũ vult obdormit. Magna ifirmitas mori sed plane sic mori vt⁹ imẽsa sol⁹ hũit ptãtem ponẽdi aiam ⁊ sol⁹ facultatẽ liberã cã rsũmẽdi ipiũ hñs vite ⁊ mortẽ no tñ dõʒ. q̄ iudei nõ occiderũt xp̃ʒ. Jlle.n. dicit̃ aliquẽ occidere qui cãm mortẽ idũcit. nõ.n. morĩ seqt̃ nisi cã mortẽ nãm vincat q̄ vitã ꝯseruat. erat aũt in ptãte xp̃i vt nã eidẽ corruptiõi cederet vel resisteret q̄ztũ ipse vellʒ iõ ipe xp̃s volũtarie mortu⁹ fuit ⁊ tñ iudei occiderũt eũ. Notãdũ q̄ voluntas patiẽs excludit neccitatẽ coactõis. q: dic̃ arist. in lib. de aialib⁹ q̄ volũtas est ai mot⁹ cogẽte nullo ad aliqd admittẽdũ vel adipiscẽdũ. vñ nõ fuit neccariũ xp̃ʒ pati neccitate coact⁹. Dicit̃ aũt aliqd neccariuʒ ex suppõne finis qñ.s. finis nullo mõ aut nõ ita ꝯueniẽter põt esse nisi tali fine p̄supposito ⁊ sic neccariũ fuit xp̃m pati neccitate finis q qdẽ finis põt itelligi tripl'r. Pmo qdẽ ex pte nr̃a: q: p ei⁹ passionẽ liberati sum⁹ ſm illud Jo.12. Oʒ exaltari filiũ hois. Scd̃o ex pte ipi⁹ xp̃i q p hũilitatẽ passionis meruit gl̃iam exaltatiõis. luc. vl. Oportebat xp̃m pati ⁊c̃. Tertio ex pte dei cui⁹ diffinitio ẽ circa passionẽ xp̃i p̄nũciata in scripturis ⁊ p̄figurata in obseruãtia veteris testi. ⁊ h ẽ qd̃ dr̃ luc.22. Fili⁹ hois vadit ſm q̄ diffinitũ ẽ de illo. ⁊ luc. vlt. Necesse ẽ ipleri oia q̄ scripta sũt i lege moysi ⁊ pphis ⁊ ps. de me. Sciẽdũ võ q̄ pr̃ dr̃ filiũ tradidisse ſʒ illud ro.8. Qui pprio filio suo nõ pepcit sʒ p nobis oib⁹ tradidit illũ. vbi duo tãgũt̃.s. dei seueritas ⁊ bõitas. Seueritas qdẽ est q̄ pctã sine pẽa dimittere noluit qd̃ signauit apl̃s dicẽs q pprio filio suo nõ pepcit. Bonitas võ in eo q̄ cũ hõ sufficiẽter satisfacere nõ posset p aliquã penã quã pateret̃ satisfactorẽ filiũ dedit ei quẽ apl̃s signauit dicẽs p nobis oib⁹ tradidit illũ. Uñ notãdũ q̄ ſm tria tradidit dñs pr̃ xp̃m passiõi vno qdẽ mõ ſʒ q̄ sua eterna volũtate p̄ordinauit passionẽ xp̃i ad hũani generis liberatiõnẽ ſm illud Jsa.53. Dñs posuit in eo iniqtatẽ oiũʒ nr̃ʒ. Scd̃o i q̄ztũ inspirauit ei volũtatẽ paciẽdi p nobis infũdẽdo ei charitatẽ. vnde ibidẽ seqt̃. Oblat⁹ est q: ipse voluit. Tertio nõ ptegẽdo eũ a passiõe sʒ exponẽdo eũ psequẽtib⁹. vñ ipse xp̃s dixit de⁹ de⁹ me⁹ vt qd dereliquisti me. Mat.28. gl. Dicit̃ ãt de⁹ eũ deliqsse i morte q: pctõ psequẽtiũ eũ exposuit subtraxit.n. ptectionẽ sed nõ soluit vnionẽ. De scd̃o dicit̃ Sap.8: attingit a fine vsq; ad finẽ fortit̃.i. a sũmo celo vsq; ad ymũ inferni fortiter eijciẽdo.s. de celo supbũ fortiter in iferno spoliãdo aias fortiter i medio.s. in mũdo supando ibidẽ malignũ ⁊ disposuit oia suauiter. Suauiter in celo stãtes ãgelos ꝯfirmãdo in inferno captiuos a diabolo liberãdo in mũdo venũdatos sub pctõ redimẽdo. Põt aũt ꝯgruitas tripliciter attendi.i. ex tpe ex loco ex genere passionis. De tpe dicit̃ Jo.13. Ante diẽ festũ pasche sciens iesus: q: venit hora vt trãseat ex hoc mundo ad prẽm ⁊c̃. vñ in lib. noui ⁊ veteris testi dicitur oia pprijs locis ⁊ tpib⁹ gessit saluator. Fuit aũt cõgruũ q̄ xp̃s in iuuenili etate pateret̃ tũ vt suã dilectionẽ magis cõmẽdaret q̄ vitã suaʒ p nobis dedit qñ erat i pfectissimo statu: tũ etiã q: nõ ꝯueniebat vt in eo appareret nature diminutio sicut nec morb⁹ vt supra patuit: tũ etiã i iuuenili etate moriens ⁊ resurgẽs futurã resurgẽtiũ in seipso q̄litatẽ p̄mõstraret. vñ dicit̃ ad eph.4. Donec occurram⁹ oẽs in vnitatẽ fidei ⁊ agnitionẽ filij dei i viruʒ pfectũ in mẽsurã etatis plenitudinis xp̃i. ¶ De loco passiõis xp̃i dicit̃ luc.13. Nõ capit pphaʒ perire extra ihr̃m. Fuit aũt ꝯueniẽs xp̃m pati in iherusalẽ. Primo q: ihr̃m fuit locus a deo elect⁹ ad sacrificia offerẽda q̄ qdẽ figuralia sacrificia figurabant passionẽ xp̃i qd̃ est vex sacrificium ſm illud eph.5. Tradidit semetipm hostiã ⁊ oblationeʒ in odorẽ suauitatis. Unde Beda dicit in q̄dã omelia q̄ ppinquãte hora passionis dominus appropinquare voluerit loco passiõis.s. iherusaleʒ quo ꝯuenit ante quinq; dies pasce sicut agn⁹ paschal' ante quinq; dies pasche.i. luna decima sʒ p̄ceptũ legis ad locũ imolatiõis ducebat̃. Scd̃o q: vtus passiõis ei⁹ ad totũ mũdũ diffundẽda erat. vñ dr̃ Rex noster ante secula opat⁹ est saluteʒ in medio terre.i. ihr̃m pati voluit que dicit̃ vmbilic⁹ terre. Tercio q: hoc maxime ꝯueniebat humilitati eius vt sicut turpissimũ gen⁹ mortis elegit ita etiaʒ ad eius humilitatẽ pertinuit q̄ i loco tam celebri ꝯfusionẽ pati non recusaret. Unde leo papa i quodam sermone epiphanie dicit. Qui formam serui acceperat bethleem elegit natiuitati iherusalem passioni. Quarto vt ostẽderet a principib⁹ populi exortã iniqtatẽ occidẽtiũ ipʒ in ihr̃m vbi p̄ncipes morabãt̃ pati voluit. vñ Ber. Couenerũt i ista ciuitate aduersus puerũ tuũ sanctũ iesuʒ quẽ vnxisti herodes ⁊ põti⁹ pylat⁹ cũ ipsis gẽtib⁹

⁊ populis israhel. Notādū q̄ xp̄s extra portā pa-
ti voluit ꝓpter tria. Primo vt veritas rńderet figu
re. vñ heb. 13. Quoꝝ aīaliū infert̄ sanguis ꝓ pctō
in sancta ꝑ pōtificē hoꝝ corpa cremantur extra ca
stra. ꝓpter qḋ ihs ⁊c̄. Scḋo vt daret nobis exem
plū exeūdi a mūdana ꝯuersatiōe. vñ ibidē subdit̄
Exeam⁹ igit̄ ad eū extra castra .i. ꝯuersationē se-
cularium vel fm glo. voluptates corporū mortifi-
cātes mēbra cū vicijs ⁊ ꝯcupiscētijs crucifigētes
ad eū imitādū nos dico portādo patiēter vt ipse
improperium eius .i. passionē crucis q̄ videtur
improperiū esse infidelib⁹ nobis aūt sanctificatio
⁊ redemptio. Tertio vt Cris. dicit improperiū
passiōis xp̄s pati voluit nō sub tecto nec in tēplo
iudaico ne iudei subtraherēt sacrificiū salutare nec
vt putarēt ꝓ illa tm̄ plebe oblatū ideo foras ciui
tatē foras muros vt scias sacrificiū esse cōe quod
toti⁹ terre est oblatio qḋ cōis est oīum purificatio
De genere passiōis xp̄i dicit̄ phil. 2. Humiliauit se
metip̄m obediēs patri vsqꝫ ad mortē. mortē aūt
crucis. Fuit aūt ꝯueniēs xp̄m pati h̄ gen⁹ mortis.
Primo q̄tū ad hūilitatis exēplū. vñ ap̄ls notabi
liter dicit hūiliauit semetipsum formā. vbi dicit
glo. Quāta hūilitas hūiliauit se xp̄s vsqꝫ ad incar
nationē vsqꝫ ad mortalitat̄ hūane ꝑticipatiōem
vsqꝫ a diaboli tēptationē vsqꝫ ad populi derisio-
nē vsqꝫ ad sputa vincula alapas ⁊ flagella ⁊ mortē
crucis q̄ ignominiosior est. Ecce hūilitat̄ humile
exēplū supbie medicamētū. Nō ergo tumescis o
hō ⁊ puluis mortcin⁹ qd tenderis. o insanies feti
da qd inflaris. ꝑnceps tu⁹ hūilis est ⁊ tu supb⁹ ca-
put hūile est ⁊ mēbꝝ supbū. Scḋo q̄tum ad satis
factiōis medicamentū. dicit̄ eni Sap. 9. In quo
eni qs peccat ꝑ hoc ⁊ torquet̄. Adā v̄o i ligno pec
cauit Gen. 2. Vñ xp̄s affigi se ligno ꝓmisit vt ex-
solueret q̄ nō rapuit. vñ aug. in quodā sermōe de
passiōe. Cōtempsit adā p̄ceptū accipiēs ex arbo-
re sꝫ qcquid adā ꝑdidit xp̄s in cruce inuenit. Ter-
tio q̄tum ad salutis sacrm̄ vt ad silitudinē mort̄
ei⁹ moreremur vita carnali vt spūs noster in sup-
na eleuaret̄. vñ Jo. 12. Ego si exaltat⁹ fuero a ter-
ra oīa trahā ad meipsū Aug. spūm aīam ⁊ corp⁹
De hoc etiā faci e crucis dicit̄ in glo. sup illud ad
eph. 3. Vt possitis cōprehēdere que sit latitudo lō
gitudo altitudo ⁊ ꝓfundū ⁊c̄. Nō frustra tale ge-
nus mortis elegit in quo latitudinis lōgitudinis
altitudinis ⁊ ꝓfunditatis magister existeret. Nā
qꝫ latitudo est trāsuersum lignū qḋ ad bona opa
ꝑtinet qꝛ ibi extendūtur manus. Lōgitudo ab ipso
trāsuerso ad terrā tēdit vbi corp⁹ crucifigit̄ ⁊ quo-
dāmō stat ⁊ ipsa statio ꝑseuerātiā significat. Alti-
tudo est qḋ ab ipso trāsuerso ligno sursum versum
eminet ꝑ qḋ significat̄ supnoꝝ expectatio. Profū
dū vero est in illa pte que fixa terre occultat̄. Vn-
de tā illud surgit qḋ ꝓfunditatē significat gratuite

gratie. Quarto qꝛ hoc gen⁹ mortis plurib⁹ figuris
rńdet. vñ aug. in sermōe de passiōe. De diluuio
aquarū hūanū gen⁹ archa lignea liberauit de egy-
pto dei populo recedēte moyses mare virga di-
uisit ⁊ pharaonē ꝓstrauit ⁊ populū redemit. Itē
moyses lignū in aquā misit ⁊ amarā aquā in dul-
cedinē cōmutauit ex lignea vi ga de spūali petra
salutaris vnda ꝓfert̄ ⁊ vt amalech vinceret̄ con
tra eū virgā moyses expāsis manib⁹ extēdit vt his
cib⁹ q̄si ꝑ quosdā grad⁹ ad crucē ꝑueniat̄. ¶ Ter-
tio vꝫ de acerbitate passiōis dicit̄ Trenoꝝ. 1. O
vos oēs qui trāsitis ꝑ viā attēdite ⁊ videte si ē do
lor ⁊c̄. ¶ Notādū vero q̄ acerbitas passiōis cau-
sabat in xp̄o timorē tristiciā ⁊ dolorē. De timore
dicit̄ Mar. 14. Cepit ihs pauere ⁊ tedere. vñ da
mascen⁹. Oīa que a nō esse ad esse deducta sunt a
cōditore exn̄di naturaliter desideriū hn̄t ⁊ nō exi
stere naturaliter fugiūt. Et deus igit̄ verbū hō fa
ctus habuit hoc desideriū qḋ demōstrauit ꝑ escā
⁊ potū ⁊ somnū quib⁹ .s. ꝯseruat̄ vita: viuere desi
derās ⁊ nāliter est expientia hoꝝ fact⁹ ⁊ ecōuerso
desiderās corruptiōis amotionē. vñ ⁊ tpe passio
nis quā voluntarie sustinuit hūit mort̄ timorē nā-
lē ⁊ tristiciā. Etenī timor nālis nolēs diuidi aīam
a corpe ꝓpter eā q̄ ex ꝑncipio a ꝯditore iposita est
nālē familiaritatē. vñ cātur timor in hoīe. Ad
cui⁹ euidētiā sciendū est q̄ timor cātur ex apphen
siōe futuri mali q̄ qdē apphēsio si cū modā certitu
dinē habeat nō īdicat timorē. vñ phs. 2. rethori-
ce dic̄. q̄ timor nō ē vbi aliq̄ spes est euadēdi ma
lū. Nā qn̄ nulla spes est euadēdi apphēdit̄ malū
vt p̄ns ⁊ sic magis causat tristiciā q̄ timorē. sic
igit̄ timor p̄t ꝯsiderari q̄tū ad duo. Vno mō q̄tū
ad hoc qḋ appetit⁹ sensitiu⁹ nāliter refugit corpis
lesionē ꝑ tristiciā si sit p̄ns. ⁊ ꝑ timorē si sit futura.
Alio mō p̄t ꝯsiderari fꝫ incertitudinē euēt⁹ sic qn̄
nocte timem⁹ ex aliquo sonitu q̄si ignorantes qd
h̄ sit ⁊ q̄tum ad hoc timor nō fuit in xp̄o. vt dicit
Damas. in. 3. lib. Nō v̄o dicit̄ ꝓuerb. 18. Iust⁹ q̄si
leo ꝯfidēs absqꝫ timore erit intelligēdū est scḋꝫ q̄
timor importat ꝑfectā passionē auertentē hoiem
a bono rōnis ⁊ sic nō fuit in xp̄o sꝫ solū fꝫ passionē
vt Jero. dicit. Itē illud fm aug. in lib. 83. q. signū
ꝑfectiōis est absqꝫ timore esse itelligēdū est de ti
more seruili ⁊ nō nāli. De tristicia aūt dicit̄ mat.
26. Tristis est aīa mea vsqꝫ ad mortē. vñ ambro.
3. de trinitate. Cōfidēter tristiciā nōino q̄ crucem
p̄dico. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū ē q̄ sicut dolor sen-
sibilis est i appetitu sensitiuo ita ⁊ tristicia sꝫ diu'sa
est fm motiuū vel obiectū. Nā obiectū siue mo-
tiuū doloris est lesio sensu tact⁹ ꝑcepta. Obiectū
siue motiuū tristicie est nociuū siue malū ⁊ inter⁹
apphensum siue per rōnē siue ꝑ imaginationem
Potuit aūt aīa xp̄i aliquid apphendere vt noci-
uū q̄tū ad se sicut passio ⁊ mors eius ⁊ q̄tū ad ali

est sicut casus discipulorum et peccatum iudeorum ipsum occidentium. Unde potuit perpendi in eo esse naturalem tristiciam secundum eius propagationem ut dicit gl. Hiero. Magnitudo autem huius tristicie perpendi potest ex tribus. Primo quidem ex causalitate ipsius que fuit propter tria. Primo quidem peccata omnia generis humani pro quibus satisfaciebat. Unde in ps. Longe a salute mea verba delictorum meorum. Glo. Delicta sunt causa quare longe es a salute mea. Secundo specialiter casus iudeorum et aliorum in morte eius delinquentium et precipue scandalum discipulorum de quo dicitur Mat. 26. Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Tercio amissio vite quam maxime dilexit propter eius dignitatem. Dicit enim phs. 4. ethicorum quod virtuosus tanto plus vitam suam diligit quanto scit eam esse meliorem. Unde et in persona christi dicitur Ihere. 12. Dedi dilectam animam meam in manus inimicorum. Secundo perpenditur magnitudo huius tristicie ex anime perceptibilitate. Ipsa enim anima efficacissime apprehendit omnes causas tristicie. Tercio perpenditur huius tristicie magnitudo ex eius puritate nam in aliis mitigatur tristicia interior et etiam dolor exterior ex aliqua consideratione rationis per quandam derivationem seu redundantiam a viribus superioribus ad inferiores. quod in christo patiente non fuit quia unicuique permisit agere quod sibi proprium erat. unde dicit damas. virtus moralis mitigat tristiciam. Sciendum vero quod virtus moralis aliter mitigat tristiciam interiorem et aliter dolorem exteriorem sensibilem Tristiciam enim interiorem diminuit directe in ea medium constituendo sicut in propria materia medium autem in passionibus virtus moralis constituit non secundum quantitatem rei sed secundum quantitatem proportionis. ut scilicet passio non excedat regulam rationis. Et quia stoici reputabant quod nulla tristicia esset utilis ad aliquid ideo credebant quod totaliter a ratione discordabat et per consequens erat totaliter sapienti vitanda sed secundum rei veritatem aliqua tristicia laudabilis est ut aug. probat. 14. de civitate dei. quando scilicet procedit ex sancto amore utputa cum quis tristatur de peccatis propriis vel alienis. Assumitur enim ut utilis ad finem satisfactionis pro peccato iuxta illud. 2. Corin. 7. Que secundum deum est tristicia penitentiam in salutem stabilem operatur. Et ideo christus ut satisfaceret pro peccatis omnium hominum assumpsit tristiciam maximam quantitate absoluta non tamen excedentem regulam rationis. Dolorem vero exteriorem sensus tactus virtus moralis directe non minuit: quia talis dolor non obedit rationi sed sequitur corporis naturam. Diminuit tamen ipsum indirecte per redundantiam a viribus superioribus in inferiores quod in christo non fuit ut dictum est. ¶ Notandum vero quod superior ratio in christo tristiciam de primorum defectibus habere non potuit. Quia enim superior ratio christi plena dei visione fruebatur hoc modo apprehendebat quod ad aliorum defectus pertinet secundum quod in divina sapientia continetur secundum quam decenter ordinatum consistit et quod aliquis peccare permittitur et quod pro peccato punitur. Et ideo nec anima christi nec aliquis beatus videns deum de defectibus primorum tristiciam habere potest. Secus autem est in anima viatoris que ad rationem sapientie videndam non attingit. Dicitur igitur de eisdem de quibus christus dolebat secundum sensum et imaginationem et rationem inferiorem secundum rationem superiorem gaudebat inquantum ea ad ordinem divine sapientie referebat. De dolore dicitur Isa. 53. Vere languores nostros ipse portavit et dolores nostros ipse tulit. Bernardus. Volve et revolve corpus dominicum et non invenies in eo nisi dolorem et cruorem. Ad cuius evidentiam sciendum quod ad veritatem doloris sensibilis requiritur lesio corporalis. Corpus autem christi ledi poterat: quia erat passibile et mortale nec defuit ei sensus lesionis quin anima christi haberet potentias omnes naturales. Unde nulli dubium debet esse quin in christo fuerit verus dolor. Magnitudo vero huius doloris potest perpendi ex tribus. Primo ex eius causalitate que fuit lesio corporalis que habuit magnam acerbitatem. tum propter generalitatem passionis: quia a planta pedis usque ad verticem non fuit in eo sanitas. ut dicitur Isa. 1. Tum etiam ex genere passionis: quia mors confixorum in cruce est acerbissima quia configuntur in locis nervosis et maxime sensibilibus. scilicet in manibus et pedibus et ipsius corporis pendentis pondus continue auget dolorem adhuc etiam temporis diuturnitas quia non statim moriuntur sicut illi qui gladio feriu[illegible] interficiuntur. Secundo potest perpendi magnit[illegible] doloris ex perceptibilitate patientis. Nam et secundum corpus erat optimus complexionatus cum corpus eius fuit formatum miraculose operatione spiritus sancti sicut et alia que per miracula facta sunt aliis potiora fuerunt ut dicit Cris. de vino quod de aqua in nuptiis fecit. Et ideo in eo viguit maxime sensitivus tactus ex cuius perceptione sequitur dolor. Tertio perpenditur magnitudo doloris ex eius puritate sicut est dictum supra de tristicia. ¶ Notandum vero quod innocentia patientis minuit dolorem passionis quo ad numerum: quia nocens non solum dolet de pena sed etiam de culpa. Innocens autem solum de pena qui tamen dolor in eo augetur ex innocentia inquantum apprehendit nocumentum illatum ut magis indebitum unde etiam alii sunt magis reprehensibiles si eis non compaciantur. unde Isa. 42. Iustus perit et non est qui recogitat in corde suo. Utrum vero passus fuit christus secundum totam animam notandum quod totum dicitur respectu partium. partes vero anime dicuntur potentie eius. similiter considerandumque duplex est passio anime una quidem ex parte corporis sive subiecti. alia vero ex parte obiecti quod in aliqua potentiarum eius considerari potest. nam potentia visiva patitur quidem ab obiecto sicut ab excellenti fulgido visus obtunditur. ex parte vero organi sicut cum lesa pupilla visus excecatur. Si igitur con-

sideret passio anime xp̄i ex parte corporis sit tota patiebatur: ⁊ sm eēntiam: ⁊ sm potētias nā tota anime essentia coniungitur corpori: ita q̄ tota est in toto ⁊ tota in qualibet parte eius ⁊ ideo corpore patiente tota aīa sm essentiaꝫ patiebat. In eēntia vō aīe oēs potētie radicant vñ relinquit q̄ corpe patiente quelibet potētia quodāmodo patiebatur. Si vō ꝯsideret passio aīe xp̄i ex pte obiecti sic nō oīs ꝑ aīe patiebat: sꝫ tm̄ vires inferiores q̄ circa tpalia opabant. In qbus inueniebat aliqd qd̄ erat cā doloris ⁊ sm h superior rō nō patiebat ex pte sui obiecti. s. dei q nō erat ei cā doloris: sꝫ delectatiōis ⁊ gaudii. Silr vō intelligēduꝫ est de fruitiōe q̄ aīa pōt intelligi: ⁊ sm eēntiam: ⁊ sm eius potētias. Si aūt intelligat sm essentiaꝫ sic tota fruebat inq̄tuꝫ ē subiectū supioris pt̄ aīe cuius ē frui diuinitate: vt sicut passio rōne eēntie attribuit supiori pti aīe: ita etiaꝫ ecōuerso fruitio rōne supioris ptis aīe attribuit eēntie. Si vō accipiamus totā aīam rōne oium potentiaꝝ ei⁹ sic nō tota fruebat nec directe quideꝫ: q2 fruitio pōt esse actus cuiuslibet ptis aīe nec ꝑ redūdantiā q2 dum xp̄s erat viator: nō fiebat reddūantia glie a supiore pte in inferiorē ptem: nec ab aīa in corp⁹: sꝫ q2 nec ecōuerso supior pars aīe nō impediebat circa id qd̄ est sibi ꝓpriū ꝑ inferiorē ꝯsequēs ē: q̄ supior pars aīe pfecte fruebat xp̄o patiēte. Notandū vō q̄ tristicia que erat in aīa xp̄i nō erat ꝯria gaudio fruitōis: tuꝫ q2 nō erat eidē sm idem: sꝫ vt in diuersis potētiis: vl' in eadē sm diuersaꝫ opationem: tum etiā q2 nō erat de eodē: tum etiā q2 erat vnā alterius: sicut accidit de penitēte qui dolet ac d̄ dolore gaudet. ¶ De quarto vꝫ passionis ignominiositate dicit sap. 2. Morte turpissima ꝯdēnemus eū. gl. i. crucis que vsq̄ ad passionem xp̄i pena reoꝝ fuit. Nunc trophea est victorie eccle gloria. Aug. Crux xp̄i que erat suppliciū latronū nunc transit ad frontes imperatorū: si deus tm̄ honorem ꝯtulit supplicio quid ꝯferet seruo suo. Notandū vō q̄ passio xp̄i fuit ignominiosa: tum ꝓpter ignominiosuꝫ locū. Jo. 19. Baiulās sibi crucē exiuit in eū qui dicit caluarie locus. Hiero. Extra portē. n. ⁊ extra vrbem loca sunt in quibus capita dānatoruꝫ truncant. i. decollatoruꝫ: ⁊ caluarie susceperē nomē. Propterea aūt ibi crucifixus est dn̄s: vt vbi prius erat area dānatoruꝫ ibi erigerent vexilla martyrū: tum etiā ꝓpter ignominiosum suppliciū. Deu. 21. Maledictus oīs q pendet in ligno. gl. Sup apl'm ad Gal. 3. dicit q̄ hec pena ceteris abiectior: ⁊ ignominiosior fuit: ⁊ ideo in deu. dcm̄ est q̄ suspensus in vespera deponeret. Est aūt duplex maledictio: vt dicit ibi in glo. s. culpe ⁊ pene. Unde ⁊ maledictū duobus modis dicit. s. actiue ⁊ passiue. i. sm culpā ⁊ penā Suscepit aūt xp̄s sine reatu suppliciū nostruꝫ vt inde solueret reatū nostrū ⁊ finiret etiā suppliciū nostrum: tum etiā ꝓpter ignominiosuꝫ ꝯsortium ysa. 53. Et cuꝫ impiis ⁊ sceleratis reputatus est. Hiero. Sicut. n. ꝓ nobis maledictuꝫ crucis factus est xp̄s: sic ꝓ oium salute quasi noxius inter noxios crucifixus est. Hoc etiā a misterio nō vacat. Unde Aug. sup Jo. Ipsa crux si attendas tribunal fuit: in medio. n. iudice ꝯstituto vn⁹ latro qui credidit liberatus ē: alter qui insultauit dānatus est: iam significabat quid facturus eēt de viuis ⁊ mortuis alios positurus ad dexterā: ⁊ alios ad sinistraꝫ. Beda sup Mat. Latrones q cū dn̄o crucifixi sunt significant eos q sub fide ⁊ ꝯfessione xp̄i vl' agōe martirii: vl' quelibet artioris discipline instituta subeunt: sꝫ qui hec ꝓ eterna glīa gerūt dexteri latronis fide designant: q vō humane laudis intuitu sinistri latronis mentē imitant ⁊ act⁹

¶ De quinto. s. passionis vtilitate dī in ps. Deus aūt rex noster añ secla opatus ē salutē in medio terre. i. in ihrlm que dī vmbilicus terre sm glo. Est igit vtilitas passionis xp̄i salus xp̄ianoꝝ. Notandū q̄ passio xp̄i causabat nr̄am saluteꝫ multis mōis. Uno° ꝑ modū meriti. phil. 2. Propter qd̄ deus illū exaltauit ⁊c. Un̄ Aug. Humilitas passionis xp̄i claritatꝭ est meritū: claritas passionis humilitatis est pmiū. xp̄s vō clarificatus ē nō soluꝫ in seipo: sed etiā in suis fidelibus: vt ipe dicit Jo. 17. Ergo videt q̄ ipe meruit salutē suorum fidelium. Sciendum insuper q̄ ad meritum quattuor requirunt: ⁊ sufficiunt vnum est agens q̄ sit in statu merendi: alterum est forma per quam habet opus premio dignum scilicet charitas. tertium est: vt ipa actio sit voluntaria: ⁊ in potestate agentis: ⁊ de genere bonorum. quartum est finis debite intentus per accionem. Hec quattuor fuerunt in xp̄o vnde ipe potuit mereri. ¶ Alio modo causabat christi passio salutem per modum satisfactionis: vnde ex persona ipsius dicit in psalmista. Que non rapui tunc exsoluebam quasi dicat non peccaui: ⁊ penas dedi: vt dicit glosa. Ad cuius euidentiam sciendum q̄ ille ꝓprie satisfacit pro offensa qui exhibet offenso id quod eque vl magis diligit q̄ȝ oderat offensam: christus autē ex charitate ⁊ obedientia patientie magis aliqd deo exhibuit q̄ȝ exigeret recompensatio totius offense generis humani. Primo quidem ꝓpter magnitudineꝫ charitatis ex qua patiebatur. Secundo ꝓpter dignitatem vite sue quam pro satisfactione ponebat que erat vita hominis ⁊ dei. Tertio propter generalitatem ⁊ magnitudinem doloris assumpti: ideo passio christi nō soluꝫ sufficiens: sed etiam habundans fuit satisfactio pro redemptione generis humani secūdum illud ꝓme Jo. 2. Ipe est ꝓpiciatio ꝓ pctīs nostris: nō aūt ꝓ nostris tantum: sed etiam pro totius mundi.

¶ Alio mō passio xp̄i cāᷓbat salutē nostrā p modū
sacrificij. vn̄ ad eph.5. Xp̄s dilexit nos ⁊ tradidit
semetipm̄ ꝓ nobis oblationē hostiā deo ī odorez
suauitatꝭ: q: vō hūanitas xp̄i opabat in v̄tute diui
nitatꝭ sacrificiū illud efficacissimū erat. ꝓpter ꝙ
dicit aug.4. de trinitate. Q: ꝯueniēter in oī sacri-
ficio quattuor sūt. s. cui offeratꝛ a quo offeratꝛ quod
offeratꝛ pro suo offeratꝛ. Ideo ipse vnꝰ vtriusꝗ me
diator per sacrificiū pacis recōcilians deo vnuz
cum illo manens cui offerebat vt vnū in se face-
ret ꝓ quibus offerebat. vnus ipse esset qui offere
bat ⁊ qđ offerebatꝛ. Idem in eodē qđ tam ꝯueniē
ter ab hoīb' sumeretꝛ quod pro eis offerretꝛ ꝙ hu
mana caro ⁊ quid tam aptum fuit huic imolatio
ni ꝙ caro mortalis ⁊ qđ tam mundū pro mūdan
dis vicijs mortaliū ꝙ sine cogitatiōe carnalis cō
cupiscētie caro nata in vtero ⁊ ex vtero v̄ginali ⁊
quid tam grate offerri possit ⁊ suscipi ꝙ corpꝰ ca-
ro sacrificij nostri corpus effectū sacerdotis nostri
Notādū vero ꝙ hō indiget sacrificio ꝓpter tria.
Uno modo quidē ad remissionē peccati. vn̄ apo
stolus dicit ad Heb.5. ꝙ ad sacerdotē ꝑtinet offer
re sacrificia p peccatꝭ. Scđo vt homo in statu grē
ꝯseruetꝛ semꝑ deo inherēs in quo eiꝰ pax ⁊ salꝰ cō-
sistit. vn̄ ⁊ in veteri lege imolabatꝛ hostia pacifica
ꝓ offerētiū salute vt habetꝛ. Leuit.3. Tertio ad h̄
vt sp̄us hoīs pfecte deo vniatꝛ qđ maxime erit in
gloria. vnde in veteri testō offerebatꝛ holocaustū
quasi totū incensum: vt dicitꝛ Leuiti.i. Hec aūt p
humanitatē xp̄i nobis cōferuntꝛ. Primo quidez
per eum peccata nostra sunt remissa ꝫ illud ro.3
Traditꝰ est ꝓpter delicta nostra. Scđo grām nos
saluantē per ip̄m accēpimꝰ ꝫm illud Heb.5. Fa-
ctus est sibi obtēperātibꝰ cā salutis eterne. Tertio
per ip̄m adepti sumus pfectionē glorie: ꝫm illud
Heb.4. fiduciā habemꝰ per sanguinē eius intro
ire in sancta sanctorꝝ. s. gloriā celestem. Et iō ipse
xp̄s inꝙtū homo nō solū fuit sacerdos sed hostia
pfecta simul exn̄s hostia pro peccato ⁊ hostia paci
fica ⁊ holocaustū. ¶ Item alio modo per moduz
redēptiōis. i. pe. i. Nō corruptibilibꝰ auro vel ar
gento redempti estis de vana vestra cōuersatiōe
paterne traditiōis sed p̄cioso sanguine agni ima-
culati ⁊ incōtaminati iesu xp̄i. glo. Quāto maius
preciū est quo redempti estis a corruptione vite
carnalis tanto amplius timere debetꝭ ne reuertē
do ad corruptionē viciorꝝ aīum vestri redēptoris
offendatis. Bernardꝰ. Totꝰ siquidē iste mundus
ad vniꝰ aīe preciū estimari non pōt. Non. n. p to-
to mundo deus aīam daret quā ꝓ hūana aīa de-
dit. Idem sublimiꝰ igitur aīe precium est que nō
nisi sanguine xp̄i redemi pōt. Idē. Cognosce o ho-
mo ꝙ nobilis est aīa tua: ⁊ ꝙ grauia fuerūt vulne
ra tua pro quibꝰ est necesse xp̄m dn̄m vulnerari:
si non essent hec ad mortē ⁊ mortē sempiternam
nūꝗ pro eorꝝ remedio filius dei moreretꝛ. Ad cu
ius euidētiam sciendū per peccatū homo dupli-
citer obligatꝰ erat. Primo quidē seruitute pecca
ti q: qui facit peccatū seruꝰ est peccati vt dicitur
Jo.8. ⁊ 2. pe. 2. A quo quis superatꝰ est eius seruus
addictus est. q: igitꝛ dicitꝛ diabolꝰ hoīem supaue-
rat inducēdo eum ad pctm̄: ideo homo seruituti
peccati addictꝰ erat. Scđo ꝙtum ad reatū pene
quo homo obligatꝰ erat ꝫm dei iusticiā ⁊ hec erat
seruitus quedā. Ad seruitutē. n. pertinet ꝙ aliꝗs
paciatꝛ qđ non vult cū liberi hoīs sit vti seipso vt
vult: q: ergo passio xp̄i fuit sufficiens ⁊ supabūdās
satisfactio p peccato ⁊ reatu generis humani iđo
eiꝰ passio fuit ꝗsi qđdam precium per qđ liberati
sumꝰ ab vtraꝗ obligatiōe. Nā ⁊ ipsa satisfactio ꝗ
qs satisfacit siue ꝓ se siue ꝓ alio qđdā p̄ciū dr̄ quo
se redemit a peccato ⁊ a pena ꝫ illud Dan̄.4. pec
cata tua elemosinis redime. xp̄s qđez satisfecit n̄
pecuniā dando aut aliqđ huiusmodi: sed illud dā
do quod fuit maximū. s. seip̄m pro nobis. ⁊ iō pas
sio xp̄i dicitꝛ eē nostra redemptio. Si vero alicui
videatur ꝙ nullus emit vel redemit qđ suuz esse
non desinit sed homo nūꝗ desijt esse dei ⁊c̄. Di-
cēdū ꝙ homo dicitꝛ esse dei dupliciter. Uno mō
inꝙtum subijcitur eius ptāti ⁊ hoc mō homo nū-
quā desijt esse dei ꝫm illud Dan̄.4. Dn̄ator excel
sus in regno hoīum ⁊ cuicunꝗ voluerit dabit il-
lud. Alio mō p vnionē charitatꝭ ad illū ꝫ qđ dici-
tur ad Ro.8. Si quis spiritū xp̄i non habet hic n̄
est eius. Primo mō homo nūquā desijt esse dei
sed scđo mō desijt esse dei per peccatuz ⁊ ideo in-
ꝙtum homo fuit liberatus a xp̄o a peccato ⁊ xp̄o
passio satisfaciente dicitꝛ per passionem xp̄i eē re-
demptus. Notādū insuꝑ ꝙ per passionē xp̄i cōse-
cuti sumꝰ culpe remissionē pene dimissionē a po-
testate diaboli liberationē dei recōciliationē ia-
nue celestis aptionē. De culpe remissiōe facta p
xp̄i passionez dicitꝛ apoc. i. Qui dilexit nos ⁊ lauit
nos a peccatꝭ nostris in sanguine suo. vnde Ber.
Triplex pctm̄ virtus crucis expugnat. Primuz
originale qđ nō solum psonam inficit sed etiā nāꝫ
scđz psonale grauiꝰ quidem cum iaz laxatis habe
nis exhibemꝰ vndiꝗ mēbra nostra arma iniqta-
tis. terciū vero singulare grauissimū quidē qđ cō
missum est in dn̄m maiestatis cum viri impij vi
rum iustum iniuste occiderūt. Hoc peccatū xp̄us
in se ꝑtulit qui seip̄m fecit peccatū vt de peccato
dāᷓnaret pctm̄. Per hoc. n. omne peccatū taz ori
ginale ꝙ psonale deletum est ⁊ ip̄m quoꝗ singu-
lare eliminatū est per seip̄m. Idem de eodez. In
ipsa eleuatione manuū tuarū cū iaz sacrificiū ma
tutinū in holocaustū trāsiret vespꝰtinū in ipsa inꝗ
virtute incēsi qđ celos ascēdebat ⁊ terrā apiebat
inferos respꝰgebat exauditꝰ es pro tua reuerentia
clamās pater ignosce illis q: nesciunt quid faci-

unt. Ad hui⁹ vero euidentiā sciendū q̄ passio xp̄i
est remissiōis peccatoꝝ causa tripliciter. Primo
quidē per modū puocātis ad charitatē q̄ꝛ vt di
cit ap̄ls ad ro. 5. Cōmendat deus charitatē suā
in nobis q̄m cum inimici essem⁹ xp̄s p nobis mor
tuus est. Per charitatē aūt ꝯsequimur veniā pec
catoꝝ fm illud luc. 7. Dimissa sunt ei peccata ml'
ta q̄m dilexit mltū. Scḋo passio xp̄i causat remis
sionē peccatoꝝ per modū redēptiōis: q̄ꝛ ip̄e est ca
put nostrum. per suā passionē eni quā ex charita
te ⁊ obedientia sustinuit liberauit nos tanquā mē
bra sua a peccatis q̄si per preciū sue passiōis. sicut
si hō per aliqḋ op⁹ meritoriū qḋ manu exerceret
redimeret se a peccato qḋ pedib⁹ ꝯmisisset. sicut
eni naturale corpus est vnū ex mēbroꝝ diuersita
te ꝯsistens. ita tota ecclesia que est misticū corpus
xp̄i ꝯputatur quasi vna psona cum suo capite qḋ ē
xp̄s. Tertio per modū efficientie inq̄ꝛtuꝫ caro xp̄i
fm q̄ꝛ xp̄s passionē sustinuit est instrm̄ diuinitatis
ex quo eius actiōes ⁊ passiōes opant̄ virtute diui
na ad expellendū pctm̄. De pene dimissione fa
cta per xp̄i passionē dicit̄. Isa. 53. Uere languores
nostros ipse tulit. i. peccata. ⁊ dolores nostros ip̄e
portauit. vñ ber. Duo nobis in hereditate reliq̄
rat ille vetustus adam. s. laborē ⁊ dolorē. Laborē
in actiōe dolorē in passione. Xp̄us. n. non solū la
borem ⁊ dolorē cōsiderauit sed etiā intrauit. vi
de inquit ad patrē hūilitatē meā ⁊ laborē meū q̄ꝛ
paup ego sum ⁊ in laborib⁹ a iuuētute mea man⁹
mee in laborib⁹ seruierūt. De dolore vide quid
dixit. O vos oēs qui transitis per viam ⁊c. ⁊ si vi
ta passiuā habuit actionē ⁊ in morte passionē acti
uā sustinuit dum salutē operabat̄ in medio terre.
Ad cui⁹ euidentiā sciendū q̄ per passionē xp̄i libe
rati sumus a reatu pena dupliciter. Uno mō dire
cte inq̄ꝛtum. s. passio xp̄i fuit sufficiēs ⁊ supabūdās
satisfactio p peccatis toti⁹ generis humani. exhi
bita aūt satisfactiōe satisfacienti tollitur reatus pe
ne. Alio mō indirecte inq̄ꝛtum. s. passio xp̄i est cā
remissionis peccati in quo fundat̄ reatus pene.
Sed notādū q̄ satisfactio xp̄i effectū habet in no
bis inq̄ꝛtuꝫ incorpamur ei vt mēbra capiti. Mē
bra aūt oportet capiti esse conformia ⁊ ideo sicut
xp̄s primo quidē in aīa cum passibilitate corporis
habuit grām ⁊ per passionē ad gloriā imortalita
tis puenit. ita ⁊ nos qui sum⁹ mēbra eius per pas
sionē ipsius liberamur quidē a reatu cuiuslibꝫ pe
ne ita tn̄ q̄ primo in aīa recipim⁹ spūm adoptiōis
filiorum quo ascribimur ad hereditatē glorie i
mortalitatis adhuc corpus passibile hn̄tes post
modū vero cōfigurati passiōib⁹ ⁊ morti xp̄i in glo
ria ⁊ in imortalitate pducimur ad vitam fm illḋ
Ro. 8. Si filij ⁊ heredes. Heredes quidē dei co
heredes aūt xp̄i si tn̄ ꝯpatimur vt simul glorificē
mur. De liberatiōe a diabolo facta per passionē
xp̄i dicit̄ Colo. i. Qui eripuit nos de ptāte tene
brarum ⁊ trāstulit nos in regnū fidei dilectionis
sue. glo. Dilecti filij sui per quē redemit nos. Et
fra dicit̄ in glo. q̄ redemptio est destructio diabo
lice ptātis. facultas libertatis q̄ nobis data est fu
so illi⁹ sanguine. vñ ⁊ ipse dn̄s iminēte passiōe di
xit Jo. xij. Nūc iudiciū est mundi nunc princeps
huius mūdi eicietur foras. glo. diabol⁹ qui dn̄at
in malis mūdo deditis. ¶ Ad cuius euidētiā sci
endū q̄ circa ptātem diaboli quā in hoīes exerce
bat ante xp̄i passionē tria sunt cōsideranda. Pri
mū quideꝫ est ex pte hoīs qui suo peccato meruit
vt in ptātem diaboli traderetur per cui⁹ tēptatio
nē fuerat supatus. Aliud aūt est ex pte dei quē ho
mo peccando offenderat qui per suā iusticiā reliq̄
rat hoīem potestati diaboli. Tertiū ex pte diabo
li qui sua nequissima voluntate hoīem ab assecu
tione salutis impediebat. Quantū ergo ad p̄mū
homo est a ptāte diaboli liberatus per passiones
xp̄i inq̄ꝛtuꝫ passio xp̄i est causa remissionis pecca
torum. Quātum ad secundū dicendū est q̄ passio
xp̄i liberauit nos a potestate diaboli inquātū nos
deo recōciliauit. Quātuꝫ ad tertiū passio xp̄i nos
liberauit a diabolo inq̄ꝛtum in passione xp̄i exces
sit modum ptātis sibi tradite a deo machinando
in mortē xp̄i qui non habebat meritū mortis cuꝫ
esset absq̄ peccato. vnde aug. 13. de trinitate. Iu
sticia xp̄i diabol⁹ victus est qui cum in eo nihil di
gnum morte inueniret occidit eum. Inde etiam
vtiq̄ iustū est vt debitores quos tenebat liberi di
mittantur videlicet credētes in eum quē sine vl
lo debito occidit. Notandū insup q̄ potestas dia
boli in duobus consistit ꝫ duas manus ei⁹. vnā
qua impellit ad peccatum alteraꝫ qua trahit ad
supplicium. Scḋm primā primos parentes ⁊ in
eis totum genus humanum vicerat fm alteram
oēs ad infernū trahebat ⁊ detinebat. Primā de
bilitauit xp̄us dum hostem vicit ⁊ hoībus multa
auxilia preparauit. scḋam destruxit in eib⁹ quo
ad sufficientiā in mēbris vero suis quo ad efficē
tiam. De recōciliatiōe facta per passionē xp̄i di
citur. Ro. 5. Recōciliati sumus deo per mortē
filij eius. Ad cuius euidētiā sciendū q̄ passio xp̄i
est causa nostre recōciliationis ad deum dupli
ter. Uno modo inq̄ꝛtuꝫ remouet peccatū per qḋ
hoīes ꝯstituūtur inimici dei. fm illud Sap. 4. si
mul odio sunt deo ipsius ⁊ impietas eius. Et in ps.
Odisti oēs qui operantur iniquitatē. Alio mō inq̄ꝛ
tum est deo sacrificiū acceptissimū. Est eni hic p
prius effectus huius sacrificij vt per ip̄m placet
deus sicut cum homo offensam in eo cōmissam
remittit ppter aliquid obsequium acceptum qḋ
ei exhibetur. vnde dicit̄. i. Reg. 26. Si dn̄s inci
tat te aduersum me odoretur sacrificiū. Et simi
liter totum bonum fuit q̄ xp̄s voluntarie passus

est q placatus est super omni offensa generis humani quantum ad eos qui passo xpo coniungunt. Hinc est q xps dicitur mediator dei et hominum. vnde dicit glo. sup illud .i. thi. 2. Unus est mediator dei et hominum homo xps iesus qui mediator dictus est: q inter deum immortalē et hoiem mortalē est deus homo recōcilians hoiem deo. Dyonisius .4. c. de di. no. dicit angelos esse medios: q: sm naturaz sunt infra deum et supra hoies pstituti et mediatoris officium exercent non quidez principaliter et perfecte sicut xps sed ministerialiter et dispositiue vnde et Mat. 4. dicit. q āgeli accesserūt et ministrabant ei. s. xpo. Notandū insup q xps dicitur mediator sm naturā humanā. vnde dicit glo. super illud .i. thi. 2. Unus est mediator etc. intantū est mediator inquātum homo est. inq̄ntum aūt verbum non est mediator sed vnus cum patre deus.

¶ Ad cuius euidentiā est sciendū q mediū dicit ordinem inter primū et vltimū. Ordo aūt iste importat tria. Oportet eni q sit post primū et ante vltimū. Item q cōiungat vltimū primo. Item q pticipet vtriusq ppietates aliquo mō ita q in ipso cōicent. Has tres inuenim in xpo sm q hō. Sic eni erat infra deum gradu nature et supra ceteros hoies ppter grām vnionis. Itez coniungit homines deo officio vt causa proxima perficiēdo opera quibus cōiunctiōis impedimētū remouetur. Item pticipat cuz vtroq extremoz. s. in cōditionibus infirmitatis cum hoie et in pditionibus nobilitatis cum deo. predictas vero cōditiōes in xpo sm q deus nō inuenim. De aptione ianue celestis facta per xpi passionē dicit Heb. x. Habemus fiduciam in introitū sanctoz in sanguine xpi. glo. Certi sumus q intrabim in sancta sanctoz celestia per sanguinē xpi. vnde cantat ecclesia. O am mirabile preciū cuius pondere captiuitas redēpta est mundi. tartarea pfracta sunt claustra īferni apta est nobis ianua regni. Ad cuius euidentiaz sciendū q clausio ianue est obstaculū qōdam prohibens hoies ab ingressu regni celestis ppter peccata. sicut dicit Isa. 35. Uia illa sancta vocat et nō transibit per illam pollutus. Est aūt duplex peccatum impediēs ab ingressu regni celestis. s. originale et actuale. Per passionē aūt xpi liberati sumus ab vtroq peccato quia cōicamus eius passioni per fidem et charitatem et fidei sacramenta: et ideo per passionē xpi apta est nobis ianua regni celestis. Et hoc est q dicit apls Heb. 9. Xps assistens pontifex futuroz bonoz etc. per ppriū sanguinē introiuit semel in sancta. glo. i. in celeste habitaculū. s. in sancta scōz. In figura huius dicitur Nu. 35. q homicida manebat in ciuitate refugij donec sacerdos magnus qui oleo vnctus est moriatur. glo. i. in cruce. ¶ Notandū vero q tria sūt cōsiderāda in passiōe xpi vt dicit br. vz opus modus et causa. Nā in ope quidem paciencia in modo humilitas. in causa charitas pmendat. Paciencia aūt singularis q videlicet supra dorsum eius fabricauerūt peccatores et aduersus patrē nō murmurauit a quo missus fuerat non aduersus genus humanū pro quo que non rapuit exsoluit nō denique cōtra populū peculiarem sibi a quo pr̄ātis bñficijs tanta mala recepit. Plectūtur aliqui p peccatis suis et humiliter sustinēt et hoc eis ad paciētiā reputatur flagellātur alij nō tam purgādi q̄ pbandi coronādiq et maior in hijs paciencia pmēdatur. Quō nō maxima in xpo censeat paciencia qui sicut nullū peccatū oīno habuit nec actu pprio nec ptractu sed nec in quo crescere posset hns. humilitas aūt āmirabilis nempe in humilitate iudiciū eius sublatum est. o nouissimū et altissimuz o humilē et sublimē. o obprobriū hoium et gloriaz angeloz nemo illo sublimior et nemo illo humilior. Charitas vero inestimabilis maiorez inquit charitatē nemo etc. Tu maiorē dñe hūisti ponēs etiam eam p inimicis. Uix pro iusto quis moritur tu vero pro iniustis passus es moriens ppter delicta nostra qui venisti gratis iustificare peccatores: seruos facere fratres captiuos heredes exules reges. ¶ De sexto patet vz de psequētiū cecitate et grauitate peccati eoz. De qbus dicit .i. cor. 2. Si cognouissent nūq dñm glorie crucifixissent Et Mat. 23. Et vos implete mensurā patrū vrorum. vbi dicit Cris. q q̄ntum ad veritatē excesserunt mensurā patz suoz. Illi .n. hoies occiderunt isti deū crucifixerūt. Ad hoz aūt euidentiā est sciendū q apud iudeos quidā erāt maiores qui eorum principes dicebant qui cognouerūt vt dicit in lib. veteris et noui testamēti sicut et demones cognouerūt eū esse xpm in lege pmissum. Oia .n. signa videbāt q dixerūt futura pphe: misteriū aūt diuinitatis eius ignorabāt. Et ideo apls dixit si cognouissent etc. Sciēdū tn q eoz ignorātia erat quodāmō affectata. Uidebāt .n. signa ipsi diuinitatis sed ex odio et inuidia xpi ea puertebāt et verbis eius quibus se filiū dei fatebat credere noluerūt. vñ ipse de eis dicit Jo. 15. Si nō venissem et locutus eis nō fuissez petm̄ nō haberēt. Nūc aūt excusationez nō hñt de petō suo. Et postea subdit. si opa nō fecissez in eis q nemo alius fecit petm̄ nō hērēt vñ petm̄ eoz fuit grauissimū. tū ex genere peti. tū ex malicia volūtat. qdā vo apud iudeos erāt minores. i. populares q nō plene cognouerūt ipz eē xpm nec dei filiū lz ēt aliq eoz in eū crederēt pp signoz multitudinē et efficaciaz doctrine tn̄ postea decepti fuerūt a suis pncipibus vt eū nō crederent nec xpz nec filiū dei eē. vñ et petrus dixit eis. act. Scio q p ignorātiaz fecistis sic et pncipes vri q. s. principes seducti erant. Unde licet grauissime peccarent q̄ntum ad genus peccati, in aliquo ta-

men diminuebat peccatū eorꝝ ꝓpter ignorātiam eorꝝ. vnde sup illud luc. 23. nesciunt quid faciūt dicit beda. Pro illis rogat qui nescierūt quid fecerunt zelum dei hn̄tes sed nō ſm sciaꝫ. Multo magis fuit excusabile pctm̄ gentiliū per quoꝝ man⁹ crucifixus est xp̄s qui legis sciam non habuerunt Nota ꝙ iudas tradidit xp̄m nō pylato sed principib⁹ sacerdotū qui tradiderūt eum pylato ſm illud Jo. 18. Gens tua ⁊ pontifices tui tradiderunt te mihi. Moꝝ tamē oīum peccatū fuit mai⁹ ꝙ̄ pylati qui timore cesaris xp̄m occidit ⁊ etiā ꝙ̄ pctm̄ militum qui mādato p̄sidis xp̄m crucifixerūt nō ex cupiditate sicut iudas nec ex inuidia ⁊ odio sicut principes sacerdotū. Notādū tn̄ ꝙ eadē actio diuersimode iudicat̄ in bono ⁊ in malo ſm ꝙ ex diuersa radice ꝓcedit. pater. n. tradidit xp̄ꝫ ⁊ ip̄e seip̄m ex charitate ⁊ ideo laudātur. Judas autem xp̄m ex cupiditate. pylatus vero ex timore mundano quo timebat cesarem ⁊ ideo ipsi vituperantur.

De morte xp̄i.

Sextodecimo videam⁹ de morte qua dicitur Jo. xi. Expedit vobis vt vnus moriat̄ homo ꝓ populo. Unde notādū ꝙ expediens fuit xp̄m mori. Primo ꝓpter nostre redemptionis coplemētum: q꞉ licet quelibet passio xp̄i habuit infinitā virtutē ꝓpter diuinitatis vnionē nō tamē per quālibet passionē cōseruata fuissꝫ humani generis redemptio: sed per mortē. vn̄ spiritussanctus notabiliter per os cayphe dixit. Expedit vobis vt vn⁹ moriatur ⁊c̄. p̄s. In man⁹ tuas dn̄e cōmendo spm̄ meum. glo. Popul⁹ fidelis passiōe xp̄i redemptus dicit gr̄as agens. Tu dn̄e deus veritatis redemisti me in capite xp̄o clamāte. In man⁹ tuas dn̄e ꝯmē. ⁊c̄. vnde aug. Admiremur gratulemur iocūdemur amem⁹ laudem⁹ adoremus qm̄ per redemptoris nostri mortē de tenebris ad lucem de morte ad vitam: de exilio ad patriā: de luctu ad gaudiū vocati sum⁹. Notādum vero ꝙ ꝓprie alicui⁹ cause effect⁹ ꝯsiderant̄ ſꝫ similitudinē cāe. vnde q꞉ mors est quedā p̄uatio vite ꝓprius effectus mortis attendit̄ circa remotionē eoꝝ que ꝯtrariātur nostre saluti que quidem sunt mors aīe ⁊ mors corpis. Et ideo ꝑ mortē xp̄i dicit̄ destructa etiā in nobis aīe mors que ē pctm̄ ſm illud Ro. 4. Tradit⁹ est. s. in mortē ꝓpt̄ delicta nostra ⁊ mors corpis q̄ cōsistit in sepatiōe aīe a corpe ſꝫ illud. i. Cor. 15. Absorta ē mors i victoria. Scd̄o fuit expediens mori xp̄ꝫ ꝓpter fidei spei ⁊ charitatis augmētū. De augmēto fidei dicitur in p̄s. Singulariter sum ego donec transeā glo. de mundo ad patrē cum aūt trāsiero ad pl̄eꝫ tunc multiplicabor Jo. 12. Nisi granū frumēti ca. ⁊c̄. aug. Se dicebat granū mortificādū in infidelitate iudeoꝝ multiplicandū fide oīum populoꝝ De augmēto spei dicitur Ro. 8. Qui ꝓprio filio suo nō pepercit sed pro nobis oībus tradidit illum quō non cum illo oīa nobis donauit. gl. in p̄nti iusticiā ⁊ in futuro eternā vitā qd̄ min⁹ est q꞉ non pōt hoc negare q꞉ min⁹ est oīa donare ꝙ̄ nostri cā illuꝫ morti tradere. quasi diceret non potest hoc negare. Bernardus. Quis nō rapiat̄ ad spem īpetrandi fiduciā qui attendit crucifixi corpis positionē vꝫ caput inclinatū ad osculandū: brachia extensa ad amplexādū: man⁹ ꝑforatas ad largiendū: latus apertum ad diligendū: pedes affixos ad nobiscum manēdū. Cant. 2. Ueni colūba mea in foraminib⁹ petre. glo. i. in vulnerib⁹ xp̄i ecclia sedet ⁊ nidificat cū in passione dn̄i spem salutis sue ponit ⁊ per hoc ab insidijs accipitris. i. diaboli secur ādam ꝯfidit. De augmento charitatis dicit̄. Eccl. 23. In meridiano exurit tibi. i. in passionis feruore accēdit terrenos ad amorē. Ber. Super oīa te reddit amabilē mihi bone iesu calix quē bibisti opus nostre redemptiōis. hoc oīno amorꝫ nostrum facile sibi vendicat totū hoc est ꝙ nostri deuotionē ⁊ blandi⁹ allicit ⁊ iustius erigit ⁊ artius stringit ⁊ afficit vehemēti⁹. Tertio fuit expediēs xp̄m mori ꝓpter sacrm̄ salutis nostre vt ad similitudinē mortis eius huic mūdo moreremur. Col. 3. Mortui eni estis ⁊ vita vestra ⁊c̄. glo. Uanis ⁊ caducis. Job. 7. Suspēdiū elegit aīa mea ⁊ mortē ossa mea. greg. Aia est intentio mētis ossa fortitudo carnis qd̄ suspendit̄ ab ymo eleuat̄. Aia ergo suspendit̄ ad eterna vt moriātur ossa: q꞉ amore eterne vite oēm fortitudinē exterioris vite in se necat. Hui⁹ aūt mortis signū est si a mūdo quis despicit̄. vnde dicit greg. Quis mare viua corpa in se retinet ⁊ mortua mox ex se pellit. Quarto fuit expediens xp̄m mori ꝓpter ꝑfecte virtutis exēpluꝫ. vnde. i. pe. 2. Xp̄s passus est ꝓ nobis vobis relinquēs exēplū. glo. Tribulatiōes ꝯtumeliarꝫ flagelloꝝ crucis mortꝭ vt sequamur vestigia eius 2. thi. 2. si sustinem⁹. glo. ꝓ xp̄o tribulatiōes ⁊ passiones ⁊ cōregnabim⁹. glo. cum illo in eterna btitudine. Ber. Qm̄ pauci dn̄e post te ire volūt cū tn̄ ꝑuenire ad te nemo sit qui nolit hoc sciēnb⁹ cūctis ꝙ delectatiōes in dextera tua vsqꝫ in finē ꝓpterea oēs volunt te frui ac te nō ita imitari conregnare cupiunt sed nō cōpati nō curāt q̄rere quē tamē desiderāt inuenire cupiētes cōsequi sed non sequi. Uerum etiā hoc exēplo docemur nō solum ꝓ xp̄o pati sed etiaꝫ ꝓ ꝓximis aīas ponere. vn̄. i. Jo. 3. Quēadmodū xp̄s aīam suam ꝓ nobis posuit ita ⁊ nos debemus ꝓ fratrib⁹ animas ponere. Notādū vero vt dicit Damas. 3. li. Et si mortuus est vt homo ⁊ sancta aīa eius a corpore sepata est. diuinitas insepabilis ab vtroqꝫ permansit Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ id qd̄ per gr̄am dei alicui ꝯcedit̄ nūꝙ̄ absqꝫ culpa reuocat̄. vnde dicit̄ ro. xi. ꝙ sine pnīa sunt dona dei ⁊ vocatio dei

cie. Dona dei. i. pmissio ⁊ vocatio dei. i. electio ab eterno sunt sine penitētia ⁊ mutatione cōsilij. Multo aūt maior est gr̃a vnionis p quaz diuinitas ei humane nāe in psona xp̄i coniuncta ē q̃ʒ gratia adoptionis qua alij sanctificant̄: ⁊ etiaʒ magis permanens ex sui rōne: q: hec gr̃a ordinat̄ ad vnitatem psonalē. Gratia v̄o adoptionis ad quandaʒ vnionē affectualeʒ: ⁊ tñ videmus q̄ gr̃a adoptionis nunq̃ p̄dit̄ sine culpa. Cum ergo in xp̄o nullū fuerit petm̄ impossibile fuit: vt solueret̄ vnio diuinitatis ipsius a carne siue ab aīa. Unde de filio dei dicit̄ q̄ sepultus ē: q: corpus eius sepultū fuit ⁊ q̄ descendit ad inferos: q: aīa eius sepata a corpore descendit ad inferos.

ℭ De sepultura xp̄i.

Decimoseptimo videamus de sepulptura xp̄i de qua dī. ysa. 10. Et erit sepulchrum eius gloriosum. i. ab oībus honorabit̄. De modo aūt sepeliēdi legit̄ Jo. 19. Fuit aūt conueniens xp̄m sepeliri: tum ꝓpter fidē mortis eius: q: sepeliri mortuoꝝ est. Unde legit̄ Mat. 25. q̄ pylatus nō ɔcessit Joseph corpus xp̄i ad sepeliendū nisi cognito p̄us a centurione de morte ei⁹: tum ꝓpter spem resurrectōis que dat̄ mēbris ex capite. Jo. 5. Oēs q in monumētis sunt ⁊c. tum ꝓpter misterium sepulture sp̄ūalis qua dī Ro. 6. Cū sepulti n. sumus p baptismū cum illo in mortē: ⁊ in illo cōsepulti in baptismo supple ei estis. i. ad similitudinem sepulture eius baptizati sunt vt nō videantur q̄d fuerunt. s. veteres petōres: sed noui iusti sicut xp̄s in sepulchro positus nō videbat̄ Nota ēt q̄ p sepulchrum celestis ɔtemplatio significatur. Uñ sup illud Job. 3. Gaudeāt vehemēter cū inuenerint sepulchrū dicit Greg. Sicut in sepulchro corpus ita in diuina ɔtemplatione aīa abscondit̄ mundo mortua vbi ab omni strepitu seculi quasi trina imersio p triduū sepulture est quieta. p̄s. Abscondes eos in abscōdito faciei tue a ɔturbatione hoīum tribulati ⁊ obprobrijs hoīum vexati mente intrantes ad vultū dei nō turbant̄. Sūt aūt tria necessaria ad hanc sepulturā sp̄ūalem. s. vz vt mens virtutibus exerceat̄: vt tota munda ⁊ candida efficiat̄ vt huic mundo funditus moriat̄ que circa xp̄i sepulturā mistice sunt demonstrata p̄mū signatū ē Mar. 14. vbi legit̄ q̄ btā maria Magdalena p̄uenit vngere corpus ihu in sepulturam: q: vnguētuʒ nardi piscati ꝓpter sui p̄ciositatem virtutes designat q̄bus in hac vita nihil ē p̄ciosius: s̄m illud. eccl̄. 26. Non est pōderatio digna ɔtinentis aīe: ideo sancta aīa debet p̄us p exercitium virtutis inungi que vult in diuina contemplatione sepeliri. Unde Job. 5. Ingredieris in habundantia sepulchrū. glo. Diuine ɔtemplationis: sicut infert̄ aceruus tritici in tēpore suo. glo. q: tēpus actionis p̄miuʒ est eterne cōtemplationis ⁊ necesse est: vt p̄fectus p̄us mentē virtutibus exerceat ⁊ eā post in horreum quietis condat. scḋm signatū est. Joā. 19. vbi legit̄ q̄ Joseph mercatus est sindonē ⁊c. q: sindon est pānus lineus vt dicit Remigius: ⁊ cū magno labore ad candorem p̄ducit̄. Unde significat internuʒ mentis candorē ad cuius p̄fectionem cū magno labore p̄uenit̄. apocal. 22. Qui iustus ē iustificet̄ adhuc ⁊ sanctus sanctificet̄ adhuc. Ro. 6. In nouitate vite ambulemus. glo. De bono in melius p̄ficiendo p iusticiā fidei ⁊ spem glorie. Igit̄ hoīes interne cādore mundicie dēnt in sepulchro diuine cōtemplationis recondi. Unō sup illud Math. 5. Beati mundo corde qm̄ ip̄i deū videbunt. dicit Hie. Mund⁹ dn̄s a mūdo corde ɔspicit̄. Tertio signatū est Jo. 19. vbi subiungit. Uenit nichodem⁹ ferēs mixturaʒ mirre: ⁊ aloes q̄. li libras centū: q: p libras cētū mirre: ⁊ aloes q̄bus caro mortua incorrupta ɔseruat̄ p̄fecta mortificatio censuum exteriorum designat̄ qua mens mundo mortua cōseruat: ne a vicijs corrumpat̄ s̄m illud. i. Cor. 4. Licet is qui foris ē noster hō corrumpat̄ tñ is qui intus ē renouat̄ de die in diē. gl. id est assidue purior efficit̄ a vicijs p ignē tribulatiōis. Igit̄ mēs hoīs p̄us debet cū xp̄o huic mundo mortificari ⁊ postea in secreto diuine cōtemplatiōis cū ip̄o tumulari. Unde col. 3. Mortui estis cū xp̄o. glosa. Uanis ⁊ caducis: ⁊ postea subiungit̄: ⁊ vita v̄ra abscondita ē cuʒ xp̄o in deo. Possumus tñ adhuc circa sepulturā xp̄i quattuor notare q̄bus indigemus ad h̄ q̄ corpus xp̄i in sepulchro cordis recōdatur deuoti. p̄mū est mentis purificatio q̄ per sindonē Joseph significat̄. Unde dicit gl. sup Jo. q̄ in sindone munda ihm inuoluit q eū pura mēte suscepit. scḋm est corpis castigatō que p mirrā ⁊ aloe q̄bus caro mortua ɔseruat̄ a corruptiōe significatur. Uñ Theodorus. Decet aūt nō solum pura aīa suscipere corpus xp̄i sʒ etiā puro corpore de ɔse. dis. 2. Omnis homo añ cōionem a ꝓpria vxore abstinire debʒ tribus: aut quattuor: aut sex diebus. Ratio aūt huius: q: ad sumptionē corporis xp̄i requirit̄ eleuatio mentis in deū p charitatem ⁊ feruorē dilectionis que eleuatio maxime impeditur p delectationē venereā que dep̄mit ad sensibilia: vt dicit Aug. in libro soliloquioꝝ. tertium est totius vite inouatio figurata p sepulchri nouitatem. Unde. i. Corin. 5. dicit̄. Itaqʒ epulemur nō in fermento veteri ⁊c. ⁊ infra. Sed in azimis sinceritatis: s̄m glo. id est noue vite ⁊ veritatis. glo. Ut sine oīni fraude simus. ita vt sinceritas nouā vitam faciat: ⁊ veritas oēm fraudē excludat. quartū est deuota xp̄i meditatio que significatur p sepulchrum excisum in petra. Unde Theodorus. Imitemur ⁊ nos Joseph ⁊ conemur xp̄i corpus suscipere p v[illegible]tatem ⁊ ponere in mo

numento exciso in petra.i.in aīa memorante: et nō obliuiscēte deum. Unde. Luce.23. Hoc facite in meā cōmemorationē. Rabanus. Disce quo pacto decet edere corpus xpi in memoriā.s. obedictie eius vsq ad mortē: et qui viuunt nō amplius in se viuant: sed in eo qui p eis mortuus est et resurrexit. ¶ Notandū insup q ex pctō cōsequit homo post mortē quēdam defectū ex parte corporis vz q corpus redditur terre ex qua assumptum est. Hic aūt defectus in nobis attendit ſm duo.s.ſm positionē: et ſm resolutionē quor pmū xpus pati voluit: nō aūt ſm: iuxta illud ps. Nec dabis sanctū tuum videre corruptionē: quod exponit Damascenus.4.libro de corruptione que est p resolutionē in elementa. Huius aūt rō est qr corpus xpi eius māni assumpsit de humana natura: sed formatio eius nō fuit nisi ex virtute spiritus sancti: et ideo pp̄ter substantiā mān subterraneum locū qui corporibus mortuis deputari solet pati voluit. Locus enim debet corporibus ſm mām predñantis elemēti: sed dissolutionē corporis p spm sanctū formati pati noluit. Unde qr tum ad hoc xps ab alijs hoibus differebat: sic ergo in assumpte humanitatis signum cōueniens fuit corpus xpi sub terra poni: sed ad ostensionē diuine virtutis cōueniens fuit: vt nō dissolueret. Unde Crisost. dicit q viuentibus alijs hoibus hijs qui egerunt strēnue arridēt pp̄ria gesta: hijs aūt pereuntibus pereunt: sed in xpo totū est contrarium. Nam ante crucē sunt oīa mesta et infirma: vt aūt crucifixus est oīa clariora facta sunt vt noscas nō puz hoiem crucifixum. ¶ Notandū insup q xps tribus diebus: et tribus noctibus dicitur fuisse in corde terre. Math.12. Illo locutionis modo quo pars p toto solet poni cum ex die et nocte vnus dies nālis cōstituit quacunq parte et diei et noctis cōputata qua xps fuit in morte tota illa die dicit fuisse in morte: ſz aūt sacre scripture cōsuetudinē nox cum sequēti die cōputatur eo q hebrei tēpora ſm cursū lune obseruant que de sero icipit apparere. Fuit aūt xps in sepulchro vltima parte sexte ferie: que si cū pcedente nocte cōputetur erit dies artificialis: et nox quasi vnus dies naturalis nocte vo sequenti sextā feriā cōputata cū integra die sabbati fuit in sepulchro: et sic sunt duo dies. Jacuit etiā in sepulchro sequenti nocte que pcedit diem dñicum in q̄ surrexit media nocte: vl diluculo ſm aliquos: vñ si cōputet nox tota vl pars eius cū sequenti die dñica erit dies tertius nālis: sicut.n.pmi dies pp̄ter futuri hominis lapsum a luce in noctē: ita iste pp̄t hominis reparationē a tenebris in lucē cōputant. ¶ Notandū etiā q masculinū genus designat psonam: neutrū vo genus nām. Unde de trinitate dicimus q filius ē alius a patre: nō aliud: ſm hoc christus in triduo mortis fuit totus in sepulchro totus in inferno: et totus in celo pp̄ter psonā que vnita erat: et carni que iacebat in sepulchro: et aie infernū spolianti: et subsistebat in nā diuina in celo regnante. Similiter est dicendū cum vnio aie cum corpore faciat hominem q xps in illo triduo nō fuit homo licet caro et anima vnita essent cū verbo.

¶ De descensu xpi ad inferos.

Decimooctauo videamus de descēsu xpi ad inferos de quo dicit ephe.4. Qr aūt ascēdit quid ē nisi qui descendit primū in inferiores ptes terre. glo.i.ad inferos. Ad cuius euidentiā sciendū est q infernus qñq nomiat locum: aliquādo nomiat suppliciū. Unde dicit gl. Jaco.2.q demones semp circumferūt suū infernum: sicut febricitātes ardorē suū: xpi vo aia nō descendit ad inferni supplicia: ſz locum. Fuit aūt pueniens xpm ad infernū descēdere: pmo ad sue dignationis manifestationē. Unde Mat.xi. Tu es qui vēturus es: an aliū expectamus: ac si apte dicat: sicut p hoibus nasci dignatus es: an etiā p hoibus mori: et ad inferos descendere digneris insinua: vt exponit Greg. in omel. scdo ad patrū liberationē. Unde Zacha.4. Tu aūt in sanguine testamēti eduxisti vinctos de lacu in quo nō erat aqua. Unde in psona patrum in inferno existētiū cantat eccla. Aduenistis desiderabilis quē expectabamus etc. Tertio ad demonū cōfutationem. Unde in ps. Attollite portas pncipes vras. glo. angeli pcuntes xpum ad infernū dicunt. O vos pncipes inferni tollite portas vestras.i. auferte ptātem qua vsq nunc homies detinebatis in inferno. ¶ Notandū vo quadruplex est infernus. Primus est dānatoꝝ in quo est carentia lucis diuine et visionis eterne et pena census. Secundus infernus sup istū dicit limbus puerorū in quo sūt duo pma sine tertio. Tertius sup istū est infernus qui dicit purgatoriū in quo sunt duo vltima sine pmo. Quartus supra istū est sinus Abrahe in quo nō sunt duo extrema: sed mediū.s.carentia diuine visionis a pmo nunq transierūt aie: ad scdm: nec ecōuerso. A scdo sūt nunq transierūt ad tertiū nec ecōuerso. A tertio vo transierūt ad quartum sed nō ecōuerso. Jn hunc vo quartū xpus descendit et quos ibi inuenit liberauit. Unde dicit infernū momordisse: ſm illō Ozee.13. Morsus tuus ero inferne: qr partē inde abstulit. Fuit aūt aīa xpi in hoc inferno p triduū mortis sue cū sanctis patribus: vt simul educeret et corpus de sepulchro et aīa de inferno: qd aūt ē dcm̄ est latroni hodie mecū eris in paradiso. Luce.23. Intelligēdum est de paradiso spūali. Est eni triplex paradisus. Primus est terrestris in quo Adam positus fuit. Gen.2. Secūdus celestis de quo dicit

Ezech.28. In delicijs paradisi dei fuisti. Tertius spūalis in quo sunt qui diuina gloria pfruūt: ⁊ de isto dcīn est latroni hodie mecū eris in paradiso q: latro ⁊ alij sancti patres in inferno cuz christo existētes diuina eius glā pfruebant.

De xp̄i resurrectione.

Ecimonono videam⁹ de xp̄i resurrectio
D ne de qua dicit̄ Math. vltimo. Jhm na
zarenuz queritis crucifixum nō est hic: sz surrexit. Possumus aūt quattuor notare circa xp̄i resurrectionē vz resurgendi necessitatē: resurgentis qualitatē: resurrectionis veritatem: vltimo resurrectionis causalitatē. De p̄mo vz resurgendi necessitate dicit̄ Luce vlti. Oportet pati christuz ⁊ resur. a mor. Ad cuius euidētiam sciendū q̄ necessarium fuit xp̄m resurgere. Primo ad diuine virtutis ostensionē. Unde dicit̄ Jo.x. Nemo tollet a me aīam meā ⁊ sequit̄. Potestatē habeo ponendi aīam meā: ⁊ iterū sumendi eā: vnde iudeis signū petētibus dixit. Soluite templuz hoc et post triduū reedificabo illud. glo. virtute trinitatis. 2. Corin. vlti. Et si crucifixus est ex infirmitate nostra: sed viuit ex virtute dei: Est.n. solius diuine virtutis mortuos resuscitare. Und̄ Damascenus. Crede resurrectionē futurā diuina volūtate virtute ⁊ nuto. Ubi tria tangit circa resurrectionem vz voluntatez dei que imparat: virtutē que exequit̄: ⁊ facilitatē executiōis in hoc q̄ nutū admittit ad similitudinē nostrā. Illud .n. nobis facile est facere qd̄ ad nutū nostrū fit. Secdo ad diuine iusticie cōmēdatiōez ad quā ptinet exaltādo remunerare eos q ex charitate dei ⁊ obediētia hūiliāt̄ vn̄ in psona xp̄i dr̄ in p̄s. Tu cognouisti sessionez meā id est humilitatē in passione ⁊ resurrectionē glo. glorificationē in resurrectione. Est.n. dei iusticia p̄ma causa resurrectiōis oīum vt. s. corpora p̄miant̄: vl' puniunt̄ simul cū aīabus: sicut cōicauerunt in merito vl' peccato: vt dicit Dyo. ca.6. ce. ie. ⁊ Dama. libro. 3. ad fidei instructionē. Un̄ i. Corin. 15. Si xp̄s nō resurrexit inanis est p̄dicatio nostra: inanis est fides nostra. gl. i. inutilis cuz nulla sit remuneratio futura. Un̄ in p̄s. Que vtilitas in sanguie meo. glo. i. in effusione sanguinis mei dū descendo quasi p quosdā gradus maloꝝ in corruptionē: quasi diceret nulla. Si eniz statiz nō resurrexero corruptūq3 fuerit corpus meū nemini ānūciabo nemīnē lucrabor. Quarto ad spei eleuationē. Datur.n. ex capite mēbris spes resurgendi. Un̄. 1. Cor. 15. Si xp̄s p̄dicat̄: q: resurrexit a mortuis quō quidā dicūt in nobis q̄ resurrectō nō est. Job. 19. Scio q̄ redēptor meus viuit: ⁊ in nouissimo die de terra surrecturus sum: vbi dicit Gre. Nihil nos certi⁹ habere credimus q̄z q̄ in fide tenemus. In sinu ergo spē repositam tenuit: q: vera certitudine de spe resurrectionis presumpsit. Notandū ergo q̄ xp̄us fugata morte p̄us ad imortalitatē resurrexit: vt sicut in adā peccante. p̄mo vita mortalis apparuit: ita ⁊ in xp̄o satisfaciente: p̄mo imortalitas vite apparet. Redierunt aūt alij ad vitam ante xp̄m: vl' ab eo: vel a pphet: suscitati tn̄ iterū mortui: sz xp̄s resurgēs ex mortuis iam nō morit̄: vt dr̄ Ro.6. Un̄ q: xp̄s p̄us necessitatē moriendi effudit: dr̄ p̄mogenitus mortuoꝝ. apoc.1. q: p̄us a somno mortis resurrexit iugo mortis excusso: ⁊ p̄micie dormiētium .i. Corin. 15. q: p̄us alijs tpe ⁊ dignitate surrexit: vt dicit gl. s. ad vitā imortalē. Igit̄ q: xp̄i resurrectō nostrā p̄cedit: tum ordine tpis: vt dcīn est: q: p̄us ad imortalitatē resurrexit: tum ordine cāe: q: resurrectio xp̄i est cā nostre resurrectōis vt infra patebit: tum ēt ordine dignitatis. q: p̄ cunctis gloriose resurrexit: xp̄s dr̄ p̄mogenitus mortuoꝝ. De hijs aūt qui cū xp̄o resurrexerūt dicit Hier. Et tn̄ cū monumēta apta sunt nō aū surrexerūt q̄z resurgeret dn̄s: vt eēt p̄mogenitus resurrectionis ex mortuis: vn̄ dr̄ Math. 27. q̄ exeuntes de monumentis post resurrectionē eius venerūt in sanctā ciuitatē. Utrū vo iterū mortui fuerūt opiniones sunt. Dicit.n. Hiero. Quō lazarus a mortuis resurrexit: sic ⁊ multa corpora sanctoꝝ resurrexerūt vt dn̄m ondērent resurrexisse. Remigius vo dicit̄ q̄ incūctant̄ dēmus credere q̄ q resurgēte dn̄o a mortuis resurrexerūt ascēdente eo ad celos ipsi pariter ascēderūt: qm̄ maius illis tormētū eēt q resurrexerūt si iterū mortui eēnt q̄z si nō resurgerēt. Notādum insup q̄ xp̄i resurrectio nō debuit vsq3 ad finē mūdi differri: nec ēt nimis accelerari: vt v̄tus diuinitatis ondēret̄ ⁊ v̄itas mortis ifra triduū approbaret̄. Tertia vo die resurrexit vt in v̄itate trinitat̄ se ondēret resurrexisse: vn̄ ēt qnq3 dr̄ eūz pr̄ resuscitasse qnq3 ip̄e fili⁹ ppa v̄tute surrexisse q̄ nō ē diuisus cū eadē sit v̄tus eius p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄us sancti. Itē in signū sp̄ualis resurrectōis de q̄ pōt dici illō ozee.6. Uiuificabit nos post duos dies: i die tertia suscitabit nos: p̄m⁹ dies ē ptritio. 2⁹ ē ↄfessio. 3⁹ satisfactio. Itē vt in nouitate vite ābulem⁹ ad ro.6. gl. De bono in meli⁹ pficiēdo. s. p fidem spez ⁊ charitatē. Itē sicut dies resurrectōis p̄cessit dies mortis in parasceue ⁊ dies qetis in sabbato: ita resurrectionē nr̄am gloriosam p̄cedat mortificatio vitioꝝ: ⁊ qes ↄtēplatiōis eternoꝝ. Sciendū ēt vt dicit Aug. in li. d̄ tri. q̄ xp̄s in diluculo resurrexit i quo aliqd lucis apparet: ⁊ aliqd noctis tenebraꝝ: vn̄ d̄ mulierib⁹ dr̄ Joā. 20. q̄ cū adhuc tenebre eēnt venerūt ad monumētū. rōne q̄ tn̄ aꝝ tenebraꝝ Gre. dicit xp̄z media nocte surrexisse nō qdē nocte diuisa in duas ptes eq̄les. sz infra illā noctē. illō vo diluculū ⁊ ps noct̄ ⁊ ps diei dici p̄t p ↄuenientiā quā h3 cū vtroq3. Q aūt xp̄s illucescēte die resurrexit mistice designatur: q̄ nos per suam resurre-

ctionem ad lucem glorie inducebat: sicut iā mor tuus est die aduesperascēte et tendere in tenebras ad ostendēdum q̄ p suam mortē destrueret tene bras pene et culpe. ¶ De scđo. s. resurgētis qua litate dicit̄ Phil. 3. Reformabit corpus humili tatis nostre ꝯfiguratū corpori claritatis sue. glosa quam habuit in resurrectione. Hoc idez videlz q̄ xp̄s in resurrectione sua habuit corpus glorio sum pz triplici rōne. Prima quidē ē q2 resurrectō xp̄i exemplar et cā nostre resurrectionis vt habet̄ 1. Corin. 15. Sancti aūt habebunt in resurrectōe corpa gloriosa: sicut dicit̄ ibidē. Seminat̄ in igno bilitate surget in gloria. Unde cū cā nobilior sit causato et exēplar exemplato multo magis corp' xp̄i resurgētis fuit gloriosum. Secūda q2 p humi litatem passionis meruit gl'iam resurrectionis. vñ et ip̄e dicebat Jo. 12. Nunc aīa mea turbata ē. q̄ ptinet ad passionez: et postea subdit. Pater cla rifica nomē tuū: in quo petit gloriā resurrectionis Unde dicit Augu. Ut xp̄s in resurrectione clari ficetur humiliatus ē in passione: humilitas clari tatis est meritū: claritas humilitatis est p̄miuz Tertia q2 aīa xp̄i a p̄ncipio sue conceptionis fuit gloriosa p fruitionē diuinitatis. Est aūt dispēsati ue factū: vt ab aīa gloria nō redundaret in corpus ad hoc vt misteriū redemptōis nostre sua passio ne impleret: et iō pacto hoc misterio passionis et mortis aīa xp̄i statim in corpus in resurrectione assumptū suam gl'am diriuauit: et ita factū est illō corpus gloriosum. Sunt aūt quattuor dotes cor poris glorificati vz claritas: impassibilitas: sub tilitas: et agilitas. Ad quarū euidentiā sciendū q̄ claritas causat̄ ex redundātia glorie aīe in corpus et fm q̄ aīa est maioris meriti: ita etiaz differētia claritatis erit in corpore: vt pz. 1. Corinth. 15. Im passibilitas vō resultat ex virtute aīe corpus suuz ꝯtinentis potēter: vt a nullo exteriori agente va leat inmutari. Subtilitas vō est in corporibus glori ficatis ꝑpter cōpletissimā corporis perfectionez que quidē cōpletio est ex dn̄io aīe glorificate que est forma. s. corporis rōne cuius corpus gloriosū sp̄uale dicit̄ quasi omnino sp̄ui subiectuz. Prima āt subiectio que corpus aīe subijcit̄ est ad pticipan duz eē specificū: put subijcit̄ ei: vt mā forme. de inde subijcit̄ ei ad alia aīe opera ꝑut aīa ē motor et ideo p̄ma rō sp̄ualitatis in corpore est ex subtili tate: et deinde ex agilitate: et alijs ꝓprietatib' cor poris gloriosi. Has vō dotes tāgit ap̄ls. 1. Cori. 15. dicens. Seminat̄ in corruptōe. glo. i. sepelit̄: vl' mortificat̄: vt corrumpat̄. Surget in incorru ptione. glo. i. īmortale et impassibile: seminat̄ in ignobilitate. glo. i. sine omni honore. Surget in gloria. i. gloriosum: seminat̄ in infirmitate. glosa q2 nō valet se mouere: vl' regere. Surget in vir tute. glo. i. vere viuum: et vegetatiuū. Seminat̄

corpus aīale. glo. i. tale quod cibis sustentat̄: vt viuat. Surget sp̄uale. glo. q2 tunc plene sp̄ui sub ditur. Corpus. n. iam nō repugnabit: sed quasi si mile sp̄ui suo erit: q2 nec aliquā corruptionē pati etur: nec alimentis indigebit. ¶ Notandū q̄ li cet xp̄s haberet corpus gloriosum: tn̄ cycatrices in corpore suo reseruauit qō qdem ꝯueniens fuit p̄mo in signū victorie. Dicit. n. Beda sup̄ Lucā q̄ nō ex impotētia curādi cycatrices seruauit: sed vt in ppetuum victorie sue circunferat triūphuz Unde Aug. 22. de ci. dei dicit q̄ fortassis in illo regno in corpibus martyrū videbimus vulner cycatrices que ꝑ xp̄i noīe ptulerunt. Non. n. dif formitas in eis: sz dignitas erit et quedā ꝙuis in corpore nō corporis: sz virtutis pulchritudo ap parebit seu fulgebit. Scđo vt discipulos in fide resurrectionis solidaret. vñ dn̄s Jo. 20. ad Tho mam. Infer digitū tuū huc. Theo. Qui p̄us infi delis erat post lateris tactū optimuz se theologū ostendit. Nam duplicē nāmi vnitāqz ꝑsonā in xp̄i differuit dicēdo cui dn̄s meus humanā nāam dicēdo deus meus diuinā ꝯfessus est et vnū et eū dem dicendo deū et dn̄m. Tertio vt ꝑ nobis apō patrē ostēsis vulnex cycatricibus aduocaret. vñ Ro. 8. Jh̄s xp̄s q mortuus ē: imo q et resurrexit q est ad dextrā dei q etiā interpellat ꝑ nobis. glosa Non voce: sz miseratōe et repn̄tatōe humanitat̄ dum quottidie hoīem quē assumpsit et graue ge nus mortis: qō ꝑ nobis sustinuit vultui paterno offerat: vt nostri misereat̄ cuius postulatio cū tā tus sit nō pōt ꝯtempni. Sed notandum vt dicit Gre. q̄ iustus aduocatus iniustas cās nō suscipit neqz dare verba ꝑ iniusticia sentit. Unde oz nos iuste viuere si volum' eū patronū habere. Quar to vt sua morte redemptis ꝙ misericorditer sint adiuti ꝑpositis eiusdem mortis insinuet signis. Postremo vt in iudicio ꝙ iuste dānent̄ annun cient. Unde apoc. 1. Uidebit eū om̄is oculus et q eum pupugerūt. Unde in lib. de simbolo dicit q̄ xp̄s inimicis sit demōstraturus vulnera et cōuin cens eos veritas dicat. Ecce hoīem quē crucifi xistis: videte vulnera que infixistis agnoscite la tus quod pupugistis: qm̄ et per vos: et ꝑpter vos apertū est et intrare noluistis. ¶ De tertio. s. resur rectionis veritate dicit Luce vlt. Surrexit dn̄s vere. Sciendū vō q̄ xp̄s resurrectionis vitatem ꝓbauit testimonio angelico et argumento viridi co. De p̄mo dr̄ Mat. 28. Uoce angeli: ihm que ritis nazarenū crucifixum surrexit nō est hic. fuit aūt ꝯueniens: vt xp̄i resurrectio angelico denun ciaretur testimonio: q2 dicit ap̄lus Ro. 13. que a deo sunt ordinata sunt. Est h ordo diuinitus insti tutus vt ea que supra hoīes sunt hoībus reuelent̄ p angelos: vt pz p Dyo. 4. c. ce. ie. Xp̄s aūt resur gens nō redijt ad vitā cōiter oībus notam: sz ad

vitam quandã imortalem ꝛ deo conformẽ ẽm
illud Ro.6. Quod.n. viuit viuit deo. Et ideo cõ
ueniens fuit: vt angelico testimonio hoibus ma
nifestaret. Unde dicit Hylarius sup Matheuz.
Munus dei pr̃is insigne est resurgẽti filio ab in
feris virtutũ celestiũ ministeria mittere atq3 ido
neꝯ ꝑo: resurrectionis est iudex vt quodã famula
tu paterne voluntatis resurrectio nunciaret. De
secundo dicit actuũ.i. ꝙ dñs apparuit discipulis
suis p.xl. dies in multis argumẽtis. Dicit autez
argumẽtum hoc loco signũ aliquod sensibile: qḋ
inducit ad alicuius manifestationẽ ꝛ sic xp̃s argu
mentis ꝓbauit resurrectõis veritatẽ ꝛ gl̃am: ve
ritatem aũt resurrectiõis ꝓbauit dupl'r. Uno mõ
ex parte corporis circa qḋ tria ostẽdit. p̃mo ꝙ eẽt
vez corpus: ꝛ solidũ nõ fantasticũ vl' aez: sicut ẽ
aer: hoc oñdit ꝑ hoc qñ corpus suũ palpabile ostẽ
dit. Unde Lu.vl. Palpate ꝛ videte: q: sp̃us car
nem ꝛ ossa nõ hz. Scḋo ostẽdit ꝙ corpus eẽt hu-
manũ ostẽdendo eis effigiẽ veram: vt oculis cor
poralibus intuerent quã discipuli eius cognoscẽ
tes gaudebãt. Unde Jo.20. Gauisi sunt discipuli
viso dño. Tertio ostẽdit ꝙ eẽt idez corpus nume
ro qḋ p̃us habuit ꝑ vulnez cycatrices. Unde Lu
ce vlt. Uidete manus meas ꝛ pe. me. q: ego ip̃e
sum. Alio modo ostẽdit resurrectõis veritatẽ ex
parte aie iterato corpori vnite: ꝛ hoc ꝑ opa vtu-
tum triplicis vite. Primo quidẽ ꝑ opera nutriti
ue vite: hoc est ꝙ cũ discipulis suis mãducauit et
bibit: vt legit Luce vlt. Ubi tñ notandũ ꝙ xp̃us
vt dicit Beda sup Lucã mãducauit ꝑtãte nõ ege
state: ꝛ ponit exẽpluz tale ꝙ aliť absorbet aquã tra
sitens: aliter radius solaris calens illa indigẽtia:
ista potẽtia vñ cibus ille nõ cessit in nutrimẽtum
corporis xp̃i: sed in ꝑiacẽtez mãm resolutus fuit.
Secũdo modo ꝑ opa vite sensitiue in hoc ꝙ disci
pulis ad interrogata respõdit: ꝛ p̃ñtes salutauit:
in quo ostendebat se videre ꝛ audire. Luce vltio
ꝛ Joã.20. Tertio ꝑ opa vite intellectiue in hoc ꝙ
scripturas discipulis suis exposuit. Lu.vlti. Glo
riam vo sue resurrectionis ostẽdit cũ ad discipu-
los suos ianuis clausis itrauit. Uñ Gre. in omẽ.
Palpandã carnẽ dñs ꝓbuit quã clausis hostijs i-
troduxit: vt ostẽderet post resurrectionẽ corp⁹ su-
um eiusdẽ eẽ nature: ꝛ alterius glorie. Silr ad ꝓ
prietatem glorie ꝑtinebat ꝙ subito ab oculis di-
scipuloꝝ euanuit: vt dicit Luce vlt. q: ꝑ hoc ostẽ
dit ꝙ in eius potestate erat videri: ꝛ non videri
claritatez suã ostẽdere ꝛ occultare qḋ pertinet ad
potestatẽ corporis gloriosi. Uirtutem etiã diuini
tatis ostẽdit ꝑ miraculũ quod fecit in piscitu ca
piendis. Jo.21. Et vlterius ꝙ eis videntibus a-
scendit in celũ: q: vt dicit Jo.3. Nemo ascendit
in celum: nisi qui descẽdit de celo filius hois qui
est in celo. ⁋ Notandũ etiã ꝙ xp̃s quinquies appa
ruit ip̃a die resurrectionis. Primo marie Mag
dalene. Unde Mat.vlti. Surgens ih̃s mane ꝑ
ma sabbati ꝛc. Fuit aũt conueniens: vt p̃mo Mag
dalene appareret: tum ꝓpter eius vehemẽtiam
dilectionis de qua dicit Jo.20. Maria stabat ad
monumẽtuz foris plorans vbi dicit Greg. Pe-
sanduz ẽ huius mulieris mentẽ q̃ta vis dilectio
nis accẽderat que a monumẽto dñico etiã disci-
pulis recedẽtibus nõ recedebat Orige. Amor fa
ciebat eã stare dolor cogebat eã plorare: stabat ꝛ
circunspiciebat si forte videret quez diligebat.
plorabat q: ablatũ estimabat quẽ querebat. tum
ꝓpter diligẽtiam inquisitõis de qua dicit Jo.20.
Et dum fleret inclinauit se: vbi dicit Gre. Cer-
te iam monumẽtuz vacuũ viderat iam sublatũ
dñm nũciauerat quid est ꝙ iterum se inclinat ite
rum eundẽ videre desiderat: nisi ꝙ amãti semel
aspexisse nõ sufficit: q: vis amoris intẽtionẽ multi
plicat inquisitionis: tum ꝓpter ꝑseuerãtiam ex-
pectationis. Unde Grego. Quesiuit p̃us ꝛ mini
me inuenit ꝑseuerauerit: vt quereret vnde cõti-
git: vt inueniret: q: nimiꝝ virtus boni operis est
ꝑseuerantia: vñ voce veritatis dicit. Qui perse
uerauerit vsq3 in finẽ saluus erit: tum etiã ꝓpter
fiduciã peccatoꝝ: Uñ dicit Beda sup Matheuz.
Recte hec mulier que leticiã resurrectiõis p̃mo
nunciauit a septẽ demonibus curata esse memo
ratur: ne quisq3 digne penitens de admissoꝝ ve
nia desperet: ꝛ vbi habundauit delictũ supabũ-
dasse ꝛ gratiã demonstraret: tum etiã vt mulier
que p̃mo fuit nuncia mortis ad hominẽ. p̃mo etiã
hoibus vitã xp̃i resurgentis in gloria nunciaret.
Uñ Cirillus. Femina que quedãmodo fuit mini
stra mortis venerande resurrectõis misteriũ pri
ma ꝑcepit ꝛ nunciauit. Adeptũ est ergo femineũ
genus ignominie absolutionẽ ꝛ maledictiõis re-
pudium. Silr etiã ꝑ hoc ostẽdit ꝙ q̃tum ad sta-
tum glorie ꝑtinet nullũ detrimentũ patit sexus:
sed q maiore charitate ferbuerũt etiã maiori gl'a
ex visione dei potiunt: eo ꝙ mulieres que ab ei⁹
sepulchro discipulis recedẽtibus nõ recederẽt ꝑ
mo viderent dñm in gl'a resurgentẽ. Secũdo vo
apparuit mulieribus de monumẽto venientibus
Mat.28. Et exierunt cito de monumẽto cum ti
more ꝛ gaudio magno. Unde dicit Hiero. ꝙ pri
mo mulieres merent audire. Auete vt maledi-
ctuz Eue mulieris in mulieribus soluat. Multi-
ce aũt ꝑ exitũ mulieꝝ de monumẽto peccatoꝝ cõ
uersio significat. Unde Eze.37. Ecce ego aperiã
tumulos vestros ꝛ educã vos de sepulchris ve-
stris ꝑp̃l's meus qḋ exponit glo. de hijs q ad ist'r
Lazari petõrum suoꝝ fasces colligati ad vocez
dñi suscitant: de qua voce di. Jo.5. Uenit hora ꝛ
nunc est qñ mortui audiẽt vocẽ eius. glo. in petis
audient vocem filij dei: ꝛ qui audierint viuẽt. i.

obedicrint. Q: autē exierunt de monumēto mu-
lieres cū timore τ gaudio: p hoc datur intelligi φ
virtus penitētie p quā a monumēto peccātorum cri
minis timore pene ɔcipit̃ fm illud ysa. 26. A timo
re tuo dñe cōcipimus τ ꝑturiuimus spm̄ salutis.
Expulso vō timore p charitatē dolor ɔtritiōis in
gaudiū mutat̃: fm illud ꝑuer. 14. Cor qd̄ cogno-
uit amaritudinē aīe sue in gaudio eius nō misce-
bitur. Per cursum vō mulierū designat̃ iusticie
opatio. vñ in ps. Viam mādatoꝝ tuoꝝ cucurri-
mus τc̄. vbi dicit Aug. φ cordis dilatatio ē iusti
cie opatio: vt nō timore sꝫ dilectiōe dei agat̃: qd̄
est donū dei. Per occursum xp̄i salutantis desi
gnatur diuine virtutis subuectio. Vñ dicit Raba
nus φ p hoc ostendit se oībus iter virtutū inchoā
tibus: vt ad salutē ꝑpetuam puenire queāt adiu-
uando occurrere. Job. 14. Operi manuū tuarū
porriges dexterā: p pedū detētionē docet̃ a futu-
ris peccatis ꝓseruatio. Sunt aūt pedes dei fm sensū
misticū mīa τ iudicium quoꝝ vnū sine altero te-
nere nō est securꝫ. Unde Ber. fallit̃ q sic osculat̃
pedem mīe: vt pedē iudicij nō attendat. Tertio
apparuit petro. Luce vlti. Surrexit dñs vere τ
apparuit Symoni. Vñ dicit Criso. Quod id vi-
detur pmo a petro vt q pus ɔfessus est xp̄m pmo
eius resurrectionē videret: τ etiā q pus eū nega-
uerat pus sibi voluit apparere ɔsolans eū ne de-
speraret. Vñ etiā Greg. sup illud Math. vl. Di
cite discipulis eius: τ Petro dicit φ vocat̃ ex no
mine ne despet ex negatione. Ber. Magna grā
τ magna pietatis dignatio φ ei τ quasi p̄ ceteris
dignatus ē apparere quē p̄ ceteris denegatio ē
eius rea ɔscia ɔfundebat. Quarto apparebat di-
scipulis eius duobus eūtibus in emaus. Lu. vlt.
Apparuit aūt eis in alia effigie: vt dicit̃ Math.
vlt. Fuit aūt ɔueniens ipm̄ sic apparere. Primo
ad designandā poris status ɔmutatiōem. Vñ di
cit Seuerus. Nemo putet xp̄m sua resurrectiōe
sui vultus effigiē ɔmutasse: sꝫ mutat̃ effigies dū
efficit̃ ex mortali imortalis: vt hic sic acquisisse
vultus glam̄ nō vultus sbam pdidisse. Secūdo
ꝑpter discipuloꝝ dubitationē. sap. 1. Apparet āt
eis q fidem habēt in illū: pdicti aūt eius discipuli
de eius resurrectōe dubitabāt. Unde Grego. in
omel. dicit. Dñs discipulis de se loquētibus p̄e
sentiā exhibuit: sꝫ de se dubitātibus spēm sue co-
gnitionis abscōdit. Tertio ꝑpter nostrā instructi
onem. 2. Cori. 2. Q: dum sumus in corpe pegrina-
mur a dño: vbi dicit Hier. Q: dñs ambulātibus
a laborātibus ɔnsus ē in aliena effigie mistice de
signat φ fides hic laborat p vitam actiuā agēs illic
p ɔtemplationē secura visione regnat: hic p specu-
lum ɔtuemur ymaginē illic facie ad faciē vide-
bimus vitatem. Sciendū φ dñs finxit se longius
ire nō mēdatiū: sꝫ figura vitatis fuit. Vñ Augu.

li. 3. de veritate euāgelij. Non oē qd̄ fingimꝰ
mendaciū est: sꝫ cū illud fingimꝰ qd̄ nihil ē: tunc
mendatiū est. Cū. n. fictio nr̄a referē ad aliquam
significationē nō est mendatiū: sꝫ aliqua figura vitatis
aliogn oīa que a sanctis τ sapiētibꝰ viris: τ etiā ab
ipo deo figuratiue dicta sunt mēdatiū reputabunt
q: fm vsitatū intellectū nō ɔsistit vitas in talibꝰ
dictis: sicut aūt dicta sic τ facta sine mēdatio fin-
guntur ad aliquā rē significandū: τ sic dñs finxit se
longius ire: q: a fide discipuloꝝ adhuc pegrinus
erat: vt dicit Greg. etiā vt Aug. dicit: q: lōgere
cessurus erat ascendēdo in celū q p hospitalitatē
quodāmodo detinebat̃ in terra. Quīto apparuit
discipulis ianuis clausis qū Thomas nō erat cū
eis. Jo. 20. Cum sero factū eēt die illa τc̄. vbi dicit
Aug. φ moli corpis vbi diuinitas erat hostia clau
sa nō obstiterūt cum ille qppe eis nō apertis intra-
re potuit quo nascēte virginitas matris inuiolata
pmansit. Mistice aūt circa hāc apparitionē qua
tuor sunt notāda vꝫ qualitas tpis diei sollēnitas
clausure firmitas: discipuloꝝ societas. Primū
ibi cū sero factū eēt: vbi notandū est φ tp̄s seroti-
nū qū dies deficit: τ ad occasum tēdit significat
virtutē deuote mētis cui p̄e desiderio eternitatis
deficit: τ occidit dies mūdane ꝓsperitatis seu va-
nitatis vñ in ps. Iter facite ei q ascendit sup occa
sum. Ber. Bonus ē occasus cū stat virtus τ ca-
dit viciū sup occasum hūc ascendit dñs: q: nō ex
cipit cū noua vita: nisi vetus ceciderit: vt dicit
Aug. Scōm est ibi vna sabbatoꝝ: vbi notandū
φ sabbatū idē est qd̄ requies. Est aūt tripler sab-
batum siue requies vꝫ corpis tm̄ de quo dici pōt
illud ysa. 1. Sabbatū τ alias festiuitates vr̄as nō
ferā. gl. i. nō sustinebo amplius. Itē quoddā sab
batum ē mentis de quo dici pōt illud Exo. 31. Re-
ges sabbati sanctificata ē dño: τ. j. Maneat vnus
quisqꝫ apud semetipm̄. gl. i. qescat τ nō egredit̃
ad opus. Itē est ēt quoddā sabbatū mentis τ corpis
simul: de quo dr̄ ysa. vlt. Erit sabbatū ex sabbato
gl. ille qescet in futuro q hic quiescit ab opē malo
primū sabbatū ɔsistit in corpis ocio siue volupta
te. scōm in mētis tranqllitate. tertiū in eterna feli-
citate. Una ḡ sabbatoꝝ venit ihs q: in mētis trā
quillitate xp̄s p grām ad nos declinat: q: in pace
factus est locus eiꝰ fm ps. Sed heu maligni spūs
mentis sabbatū nitunt̃ sepe violare. Vñ dr̄ Tre. 1.
Viderunt eā hostes τ deriserunt sabbata eiꝰ glo.
maligni spūs vacationis nostre ocia ad vacatio
nes τ ad cogitatōes illicitas ꝓtrahunt. tertiū ibi
τ fores eēnt clause: vbi notandū φ p fores corpis
sensus designāt̃ p quos aīa solet egredi τ delecta
ri in hijs oībus exterioribus: vt dicit Ber. Per
quos etiā exteriora ingrediunt̃ ad aīam vt dr̄
Johel. 2. domos ɔscendent. glo. quas bonis
bus edificamus p fenestras intrabunt qua

fores i se claudende sunt iuxta illud. ysa. 26. Ua-
de ppls meus intra in cubiculū tuū claude sup te
hostia tua. Q2 aūt fores clause fuerint ,ppter me
tum iudeorꝝ mistice designat ꝙ p timorē dei fo-
res sensuū claudunt. Unā eccl'a. 20. Si nō in timo
re dei instanter te tenueris cito subuertet domus
tua. quartū ibi vbi erāt discipuli ꝯgregati in vnū
Mat. 18. vbi duo vl' tres ꝯgregati fuerint in no-
mine meo. ꝛc. ps. Ecce ꝙ bonū. glo. i. vtile: ꝛ ꝙ
iocūdū. glo. i. delectabile: habitare frēs in vnū
Et sequit sicut vngentū in capite. glo. Aaron sa-
cerdos xp̄um significat qui fuit victima ꝛ sacer-
dos in capite eius est vngētum: q2 in eo habita-
uit plenitudo diuinitatꝭ corporal'r: ꝫ a capite xp̄o
descendit in barbam. i. fortes ꝛ strennuos quos
barba significat que ē iudiciū virilitatis ꝛ ab illis
descēdit in orā vestimēti eius: vel. his xp̄i est eccl'a
que est sine macula ꝛ ruga. Ora vestis finis ē in
pfectis. Illi perfecti qui in vnū habitant ꝛ ē sen-
sus: ita est illud bonū ꝛ iocūdum sicut vngentum
i. vnctio sp̄ūsancti que p̄us fuit in capite xp̄o. ꝛ
sequit sicut ros hermon. Nota montes illi ma-
gno interuallo sunt diuisi. Unū sp̄ūaliter intelligē-
dum ē: q2 hec nō lumē exaltatū dicit: ꝛ xp̄us p̄us
in cruce postea in celo exaltatus ē a quo ros gra-
tie descēdit in syon. i. eccl'iam. Non. n. est in vno
eccl'a: nisi eius dono ꝛ gratia. ¶ De quarto. s. re-
surrectionis causalitate. Sciendū ꝙ xp̄i resurre-
ctio est cā nostre resurrectionis in futuro. vnd̄. i.
Corin. 15. Xp̄us resurgēs ex mortuis p̄mitie dor-
mientiū quoniā quidē ē p hoiem mors: ꝛ p hoiem
resurrectio mortuorꝝ: ꝛ hoc rōnabilr. Nam p̄nci-
pium humane iustificatōis est v̄bum dei de quo
dicit in p̄s. Apud te est fons vite vn̄ etiā ip̄e dicit
Jo. 5. Sicut pater susci. mor. ꝛ viui. ꝛc. Habet āt
hoc nālis ordo rerꝝ diuinitus institutus: vt queli-
bet cā operetur id qd̄ sibi est ,ppinquius: ꝛ p id operet
in alia magis remota: sicut ignis p̄mo calefacit
aerem ,ppinquū p quā calefacit corpa magis re-
mota: ꝛ sic ip̄e dn̄s illuminat p̄mo s̄bas sibi ,ppin
quas p quas illuminat magis remotas: vt dicit
Dyo. 4. c. ce. ie. ꝛ ideo verbū dei p̄mo attribuit
vitam corpi sibi nāliter vnito: ꝛ p ip̄m opatur re
surrectionē in oībus aliis. Notandū v̄o ꝙ xp̄i re-
surrectio est cā efficiens ꝛ exēplaris nostre resur-
rectionis: ꝫ nō est meritoria. Efficiēs quidē inq̄ꝫ
tum humanitas xp̄i s̄m quā resurrexit est quodā
modo instrum diuinitatis ipsius ꝛ opatur in vir-
tute ipsius. Exemplaris v̄o q2 sicut resurrectio
xp̄i est: ex eo ꝙ corpus illud psonaliter est verbo
vnitum ē prima tēpore: ita etiaꝫ est p̄ma dignita
te: ꝛ pfectione: vt dicit glo. i. Corint. 15. Semper
aūt quod est perfectissimū est exemplar ꝙ imitā-
tur minus pfecti s̄m suū modū: ꝛ ideo resurrectō
xp̄i est exēplar nostre resurrectionis: s̄m illud phi-
lip. 3. Reformabit corpus humilitatis nostre cō
figuratum corporis claritatis sue. Licet aūt suffi
cientia resurrectionis xp̄i se extendat ad resurre-
ctionem taꝫ bonorū ꝙ malorum exēplaritas: tn̄
eius ,ppie se extendit ad bonos qui sunt facti cō-
formes filiationis ipsius: vt dicit Ro. 8. Nō aūt
xp̄i resurrectio fuit causa meritoria nostre resur-
rectionis: tum q2 xp̄s iam nō erat viator: nec sibi
mereri cōpeteret: tum q2 claritas resurrectionis
fuit p̄miuꝫ passionis: vt pꝫ Phil. 2. Sic est dicē-
dum ꝙ xp̄i resurrectio ē causa resurrectionis aīa-
rum: s̄m illud Ro. 4. Resurrexit ,ppter iustifica-
tionem nostraꝫ que nihil aliud est ꝙ resurrectio
aīarum. ꝛ sup p̄s. Ad vesperaꝫ demorabitur fle-
tus. dicit glo. Q2 resurrectio christi est causa no-
stre resurrectionis: ꝛ aīe in presenti: ꝛ corporis in
futuro. Est aūt resurrectio aīarum causa efficiens
ꝛ exemplaris. Efficiens quidem inq̄ꝫtum christi
resurrectio agit in virtute diuinitatis: que q̄dem
nō solum extendit se ad resurrectionē corporum:
sed etiam ad resurrectionē animarū. A deo eniꝫ
est ꝙ viuit aīa per gratiam: ꝛ corpus per animā.
Sicut enim resurrectio christi habet exemplari
tatem animarū: eo ꝙ xp̄o resurgenti s̄m animaꝫ
cōformari debemus: s̄m apostolū. Ro. 6. Quo-
modo christus resurrexit a mortuis per gloriam
patris: ita ꝛ nos in nouitate vite ambulemus.
glosa. de bono in melius ,pficiendo per iusticiaꝫ
fidei ꝛ spem glorie: ꝛ quomodo xp̄s resurrexit nō
moriturus: ita ꝛ vos estimate vos mortuos qui
dem esse a peccato viuentes autē in christo ihū
domino nostro. glosa. Sicut christus mortuus ē
semel: ita peccatuꝫ moriatur in nobis semel: vt
nō oporteat iterari: ꝛ sicut christus semper viuit
ita ꝛ vos semper viuatis in virtutibus: ꝛ hoc in
christo ihū dn̄o nostro id est opere christi: quia ali
bi nulla spes. ¶ Notandum vero ꝙ in iustifica-
tione animarū duo cōcurrūt. scilicet remissio cul
pe ꝛ nouitas vite per gratiam. Quātum ergo ad
efficientiam que est per virtutē diuinaꝫ passio
christi ꝙ resurrectio est causa iustificationis quo
ad vtrumqꝫ: sed quātum ad exemplaritatem ,p-
prie passio ꝛ mors christi ē causa remissionis cul-
pe per quam morimur peccato. Resurrectio aūt
est causa nouitatis vite que est per gratiam: siue
iusticiam: ꝛ ideo dicit apostolus Roma. 4. ꝙ tra
ditus sit in mortem ,ppter delicta nostra. scilicet
tollenda: ꝛ resurrexit ,ppter iustificationeꝫ nostrā
Sed passio christi etiam est meritoria: vt dictuꝫ
est nō autē ipsius resurrectio. ¶ Notanduꝫ etiaꝫ
ꝙ sicut xp̄s resurrectionē suam ,pbauit tripliciter
vꝫ aspectu. Luce vltimo. Uidete manus meas
ꝛ pedes meos tactu. vn̄ sequit palpate ꝛ videte
q2 sp̄ūs car. ꝛc. gustu vt ibidem infert adhuc illis
dubitantibus ꝛ mirātibus pre gaudio dixit. ha-

bens d aliquid qd mādacē sic etiā resurrectio
spūalis demonstrat. Primo quidē aspectu scita-
tis. Mat. 5. Sic luceat lux vestra corā hoib⁹. au-
gu. Non ibi finem cōstituat homo: sed referat ad
laudē dei. Unde sequit vt glorificēt patrē vestruʒ
qui in celis est. Qd aūt dn̄s ostendit manus ⁊ pe-
des designat q resurrectio spūalis per affectū di
uine dilectiōis ⁊ effectū bone opationis declarat
apoc. 3. Nomen habes q viuas ⁊ mortu⁹ es scili
cet ꝓpter defectū diuine dilectiōis ⁊ defectū bo-
ne opationis. Scd̄o tactu aduersitatis. Eccl. 33.
Aurū ꝓbat fornax. i. homo tēptatur tribulatione
Gen. 27. Accede ad me fili mi vt tangā te. Job
6. Que prius nolebat tangere aīa mea. glo. Me-
sta seculi nūc pre angustia cibi mei sunt. glo. Jam
dulces cibi sunt pre amore ⁊ desiderio celi. Qd
aūt deus dixit. Palpate ⁊ videte q: spūs carneʒ
⁊ ossa non habet. Mistice designat q spūalis ho
mo carneis cōsolatiōib⁹ nō innitit sed spe celestis
patrie etiā aspa pati non formidat. Job. 6. Et hec
sit mihi ɔsolatio vt affligens me dolorib⁹ nō par
cat. Tercio gustu interne ⁊ eterne suauitat. Col.
3. Que sursum sunt sapite. Unde Ber. Quicunq
post lamenta penitentie nō ad carnales redit cō-
solationes sed in fiducia quadā diuine miseratiōis
excedit ⁊ ingredit deuotionē quādā nouā ⁊ gaudi
um in spūsancto. Nec tam cōpungitur p̄teritorū
recordatione peccatoꝝ quā delectat memoria ⁊
inflāmat eternoꝝ desiderio p̄mioꝝ. Js plane est
qui cum xp̄o resurget q: p̄occupatū secularib⁹ de-
siderijs aīuʒ delectatio sancta declinat. Nec mi-
sceri p̄nt vera vanis. eterna caducis. spūalia car-
nalib⁹. yma sūmis vt pariter sapias que sursum
sūt ⁊ que super terrā. Qd aūt dn̄s comedit partē pi
scis assi ⁊ fauū mellis mistice designat q spūalit
resuscitati dicūt dulcedinē diuinitatis ⁊ hūanita
tis ipsius pregustare que quidē per piscē assum ⁊
fauum mellis designātur. Grego. Quid signare
credim⁹ pisceʒ assum nisi mediatorē dei ⁊ hoiuʒ
passuʒ. Ipse. n. latere dignat⁹ est in aquis generis
humani capi voluit laqueo mortis nostre ⁊ quasi
tribulatiōe assat⁹ est tpe passiōis sue sed qui piscis
in passione fieri dignat⁹ est fauus mellis in resur-
rectione nobis extitit ⁊ qui i pisce asso figurari vo
luit tribulatiōe passiōis sue in fauo mellis vtrāqʒ
naturā exprimere voluit psone sue. Fauus quip-
pe mel in cera est. Mel in cera est diuinitas in hu
manitate.

¶ De ascensione christi.

Vicesimo videam⁹ de ascēsione xp̄i de qua
dicit Jo. 20. Ascendo ad patrē meū ⁊c.
aug. Meū per naturā vestrum per grām
Possum⁹ aūt q̄ttuor notare circa xp̄i ascēsionē. s.
ascēsionis ɔueniētiā. ascendētis virtutē siue potē
tiā loci in quē ascēdit eminētiā ⁊ glorie ipsius ex-
cellētiā. De p̄mo dicit eph. 4. qui descēdit ipe est
⁊ qui ascendit. Fuit aūt ɔueniens xp̄m ascendere.
Primo ꝓpter fidei augmētū q̄ ē de nō visis. vn̄
dn̄s dicit Jo. 16. Spūs adueniēs arguet mūdum
de peccato ⁊ de iusticia. Unde dicit aug. De pec
cato q: nō credit in xp̄m. de iusticia vero eorum
qui credūt. Ipsa quippe fideliuʒ ɔparatio infideliū
est vituperatio. vn̄ subdit q: ad patrē vado ⁊ iam nō
videbitis me. Beati qui vidēt ⁊ credūt. Erit ita
q3 nostra iusticia de qua mūdus arguit qm̄ nōne
quē nō videtis creditis. scd̄o ad spei subleuationē
vn̄ dn̄s dic Jo. 13. Si abiero ⁊ p̄parauero vobis
locū iterū veniā ⁊ assumā vos ad meipm̄ vt vbi
ego sum ⁊ vos sitis. Per hoc eni q xp̄s humanā
naturā assumptā in celo collocauit dedit nobis
speʒ illuc ꝑueniēdi q: vbi fuerit corp⁹ ibi ɔgrega-
būtur ⁊ aquile. Mat. 24. Greg. Ac si dicat q: ce-
lesti sedi incarnat⁹ p̄sidio electoꝝ aīas de carne so
lutas illuc subleuabo. Michee. 2. Ascēdit iter pā
dens ante eos. Tercio fuit ɔueniēs ad erigēdum
charitatis affectū ad celestia. vn̄ dicit apls. Col.
3. Que sursum sūt sapite nō que sup terrā. Mat. 6
Ubi est thesaur⁹ tu⁹ ibi est ⁊ cor tuū. In signū hui⁹
xp̄o ascendēte stabāt apli suspēsis vultib⁹ in celū
Act. 1. Hinc etiā voce sponse dicit. Cant. 1. Tra-
he me post te quasi volētē ⁊ nō valentem vt dicit
Greg. Huic quidē verbo alludēs dicit trahe me
post te in te ad te per dilectionē post te vt te imi-
tari valeā in te vt tibi ɔformis in imortalitate ⁊ i
passibilitate fiam. Quarto etiā ɔueniēs fuit vt fi
delib⁹ dona mitteret spūsancti. vn̄ dicit eph. 4. q
ascendit sup oēs celos vt adimpleret oīa. Glo. Do
nis suis vnde etiā ipse dn̄s dicit. Jo. 16. Expedit
vo. vt ego va. Si. n. nō abiero paclit⁹ nō veniet
ad vos. Si aūt abiero mittā eū ad vos. glo. Non
q in terra posit⁹ dare nō posset sed q: nō sunt ydo
nei recipe nisi eū sm̄ carnē desisterent noscere. post
q̄3 aūt ab eis subtractus fuerat traxit post se corda
eoꝝ ad celestia ⁊ eterna quib⁹ sic eleuatis celestes
⁊ spūales facti sunt ⁊ ideo spūsancti capaciores.
Un̄ ibidē dicit gl. Mentib⁹ nostris sic raptis ad
celestia aderit simul pater ⁊ filius. Spūales enī
ex carnalib⁹ facti capaci⁹ fuerāt deum habituri.
De scd̄o. s. ascēdētis v̄tute siue potētia dicit Isa.
63. Iste formosus in stola sua gradiēs in multitu-
dine virtutis sue. Un̄ ⁊ greg. in omel. ascēsionis.
Notādū est q helyas legit in curru igneo ascēdis
se vt vʒ apte mōstraret q homo pur⁹ alieno indi-
gebat auxilio. Redemptor aūt noster nō in curru
nō ab angelis subleuat⁹ legit q: qui fecerat oīa sū
per oīa sua v̄tute ferebat. Ad cui⁹ euidētiā ē scien
dum q in xp̄o duplex est natura. s. diuina ⁊ hūana.
Unde sm̄ vtrāq3 naturā p̄ōt accipi ꝓpria virt⁹ ei⁹
sed sm̄ humanā naturā p̄ōt accipi duplex virtus
Una quidē naturalis q̄ ꝓcedit ex principijs natu

rc. Et tali virtute vere est q̄ xp̄s non ascēdit. alia virtus in natura hũana est virtus glorie sm̄ quaȝ xp̄s ascēdit q̄ quideȝ pcedit ex pte aīe glīficate ex cui' redũdantia glorificabit' corp' vt dicit augu. ad dioscoꝝ. Erit tanta obediētia corpis glīosi ad aīam beatā vt dicit. xi. d̄ ci. dei. vt vbi vult spūs ibi ptin' erit corp' nec vult aliqd q̄ nec spūm pos sit decere nec corp'. Decet aūt corp' glīosum ꝛ imortale esse in loco celesti. ꝛ ideo ex vtute aīe volētis corp' xp̄i ascendit in celũ. Sicut aūt corpus efficit' glīosum ex redũdātia aīe glorificate ita vt aug. dicit sup ioānē p pticipationē dei aīa fit beata. vñ pma origo ascēsionis in celũ fuit virt' dina Sic ergo xp̄s ascendit in celũ ppria vtute. Primo qdem vtute dina. scd̄o vtute aīe glificate mouētis corpus put vult. De tercio. s. loci eminētia dicit'. Eph. 4. q̄ ascēdit sup oēs celos. Glo. locorꝫ dignitate. ad eph. i. dicit'. q̄ ↄstituit eũ sup oēȝ pncipatuȝ ꝛ ptātem ꝛ sup oē nomē qd̄ noīat' siue in h̄ seculo siue in futuro. Quia tāto debet' alicui rei locus altior q̄to est nobilior. Corp' aūt xp̄i lȝ ↄsiderando ↄditionē nāe corpee sit infra spūales substātias ↄsiderādo tn̄ vnionis dignitatē q̄ psonaliter est deo vnitũ excellit dignitatē oīum substātiaruȝ spūaliũ ꝛ ideo rōne p̄dicte ↄgruētie debet' sibi locus altior nō solũ sup oēm creaturaȝ corpalē verũ etiā spūalem. vnde Greg. dicit in omel'. ascēsionis q: qui fecerat oīa sup oīa sua vtute ferebatur. De quarto. s. glīe xp̄i ascendētis excellētia dicit'. Mat. vlt. Dñs iesus postq̄ locut' est eis ascendit in celũ ꝛ sedet a dextris dei. Ubi notādũ q̄ nomine dextre tria pñt intelligi. Uno mō glīa diuinitatis. vnde Damas. Dextrā patris dicim' glīaȝ ꝛ honorē diuinitatis in quo fili' dei extitit an̄ secula vt deus ꝛ pr̄i ↄsbalis. Alio mō pr̄is btitudo. Un̄ aug. sedere habitare itelligit' quō dicim' de quo cũȝ hoīe in illa pr̄ia sedit per tres ānos: sic ergo xp̄m credite habitare in dextra dei pr̄is. Beatus enī est qui habitat in btitudine q̄ dextra pr̄is indicat'. tercio mō noīe dextre intelligit' iudiciaria potestas. Unde aug. Ipsam dextrā intelligite ipam ptātem quā accepit ille hō a deo suscepť' vt veniat iudicatur' q pri' venerat iudicari. Igit' christ' sm̄ q̄ de' sedet ad dextrā pr̄is. i. equalis est patri in diuitate sm̄ primā acceptionē dextre. Christ' vero sm̄ hũanitatē sedet ad dextrā pr̄is. i. i potioribus bonis pr̄is in eterna btitudine hñs iudiciariā ptātem sm̄ scd̄am ꝛ terciā acceptioneȝ ipsius dextre. Notādũ vero est q̄ sup illud Ro. 6. Cōsepulti sum' cũ illo per baptismũ in mortem. dicit glo. Quecūq̄ gestā e. in cruce xp̄i in sepultura resurrectiōe ꝛ ascensione ꝛ sessiōe ad dextrā pr̄is ita gestā est vt hijs reb' mistice nō tm̄ dictis sed etiā gestis ↄfiguraret' vita xp̄iana ꝛ ifra dicit' q̄ in cruce est dolor ↄfessoꝝ. in sepultura requies absoluto

rũ. in resurrectiōe vita iustoꝝ. in ascēsione pfect' pfectoꝝ. in ↄcessiōe ad dexterā glīa btōꝝ. De p̄mo scȝ. cruce penitētiũ dicit'. Gal. 5. Qui xp̄i sunt carnē suā crucifixerũt cum vicijs ꝛ ↄcupiscētijs. s. desiderioꝝ. Cōgruit enī deuotioni nostre vt q dñi nr̄i crucifixi colim' passionē reprimēdaꝝ carnaliũ voluptatũ crucē nobis faciam'. In hac quidē cruce semp in hac vita debet pēdere xp̄ian' vt sit affixus clauis. i. pcepť iusticie vt xp̄s in cruce clauis affixus fuit. Glo. sup lucā. 22. Tollit' crux cum spū facta carnis mortificātur p vnuȝ a dextris significat' mortificatio carnis p celesti glīa p aliũ a sinistris signat' mortificatio carnis p aliqua mūdi cā. Notādũ vero q̄ ista crux debet habere latitudinē longitudinē altitudinē ꝛ pfunditateȝ. Un̄ glo. sup illud eph. 4. Ut possitis ↄphendere cum oībus sanctis q̄ sit latitudo altitudo ꝛc̄. intelligentes misteriũ cru cis mũdo crucifigamur extēdentes man' in latitudinē bonoꝝ operũ ꝛ longitudinē vsq̄ in finē pseuerātiam hñtes atq̄ hñtes cor sursum vbi xp̄s est totũ qd̄ nō nobis sed illi' misericordie tribuētes cui' pfunda oēm scrutatorem fatigant. De scd̄o. s. in sepulchro quiescētiũ. dicit' Job. 3. Quasi effodiētes thesaurũ gaudēt vehemēter cuȝ inuenerint sepulchrũ q: antiquit' mortui cum diuicijs recōdebātur. vt dicit Grego. Sic iuxta sensum misticũ aīa scā gaudet cuȝ inuenerit sepulchrũ interne quietis: q: nisi a tumultu viciorum pfecte generit thesaurũ grāꝝ ꝛ vtutuȝ minime repire poterit. Notādũ vero q̄ sepeliri mortuoꝝ est. vñ nisi aīa fũdit' mũdo huic moriat' i sepulchro interne quietis nō poterit abscōdi. Col. 3. Mortui estis. glo. Mũdanis ꝛ caducis ꝛ vita vestra abscondita est. gl. Oīb' h̄ pegrinātib' sed maxime carnalib' ꝛ terrenis cũ xp̄o q est vita vestra q̄ vita est in deo pr̄e q cũ xp̄o idē est. Uideat ḡ scā aīa si huic mũdo mortua sit ꝛ tūc poterit ad sepulchrũ interne qēt' anhelare. Mut' autē morꝫ signũ est si a mũdo despicit': q: mare viua corpa in se retinet. mortua vo mox extra se pellit vt dicit greg. De tcio dr̄ ro. 6. Quō xp̄s surrexit a mortuis p glīam pr̄is ita ꝛ nos in nouitate vite ābulemus Ubi notādũ q̄ vet' vita ē vita terrestris vetustate petōꝝ ↄsumpta. iuxta illud Tre. 3. vetustā fecit pellē ꝛ carnē meā. glo. Inde gemit aīa dũ exteri' q̄ i pellis iueterat' ꝛ ↄscia iteri' decora q̄si caro corrupta tabe peti cōsumit'. Sȝ noua vita est vita celestis p grām de die i diē renouāda. sȝ illud eph. 4. Renouamini spū mētis vr̄e ꝛc̄. Igit' quō xp̄us surrexit a mor. per gloriam patris ita est in nouitate vite ābulem'. Quō aūt xp̄s surrexit subiũgit' xp̄s resurgens ex mortuis iā nō morit'. ꝛ infra. Ita ꝛ vos estimate vos mortuos eē petō viuētes aūt in xp̄o iesu dñō nostro. Nota sicut xp̄s mortu' ē semel ita petũ in nobis moriat' semel ꝛ nō oporte

at iterari ⁊ sicut xp̄s semꝑ viuit ita ⁊ vos semꝑ vi
uatis v̄tutibus ⁊ hoc in xp̄o iesu dn̄o nr̄o alibi nul
la spes est. Sciendū v̄o ꝙ vita ꝑ motū manifesta
tur. vnde vita vetus ꝑ motū terene operatiōis ostē-
dit᷑ de qua dicit᷑ in ps̄. Oculos suos statuerūt de-
clinare in terrā. vita v̄o noua ꝑ motū celestis opera
tionis declarat᷑ de qua dicit᷑. Col. 3. Si ꝯsurrexi-
stis cum xp̄o q̄ sursum sunt querite. Glo. i. cogita
te inuēta aūt cū iocūditate tenete. Et hoc est ꝙ s̄b
dit q̄ sursuꝫ sunt sapite. De q̄rto dicit᷑ in ps̄. Bea
tus vir cuiꝰ est auxiliū abs te ascensiones in corde
suo disposuit. vn̄ Ber. Ascendamꝰ duobꝰ pedibꝰ
s. meditatione ⁊ oratione. Meditatio quidē q̄d
desit docet oratio ne desit obtinet. Illa viā osten-
dit ista deducit. Idem quattuor esse dicimus gra
dus ascensionis. Primus est ad cor. Secundus
in corde. Tercius de corde. q̄rtꝰ supra cor. In pri
mo timet᷑ dn̄s. in sc̄do audit᷑ ꝯsiliariꝰ. in tercio d̄
siderat᷑ spōsus. in q̄rto videt᷑ deus. De quo eph.
2. Resuscitauit ⁊ ꝯsedere fecit i celestibꝰ i xp̄o ibi
nūc quidē in spe vt dicit glo. postea v̄o in re s̄ꝫ il-
lud Coll. 3. Cū apparuerit xp̄s vita vr̄a tūc ⁊ vos
⁊c̄. Jo. 17. Uolo pater vt vbi ego sum ⁊c̄. aug. Quē
honorē maiorē poterit recipe adoptatus q̄ꝫ ꝙ ibi
sit vbi est vnicus.

C Sequitur de sc̄do aduentu.

q Uia vero supra s̄m ber. triplicē aduentū
xp̄i esse distinximꝰ. s. in carnē in mentem
⁊ ad iudiciū. viso de primo nunc de sc̄do
videamus. Ad cuiꝰ euidētiā sciendū est ꝙ aduen
tus xp̄i in mentē est per gr̄am gratū faciētem: qr
cum deꝰ cōiter est in oībus rebus sicut causa in ef
fectibꝰ bonitatē ipsius ꝑticipātibꝰ ⁊ hoc per eēnti
am potentiā ⁊ p̄ntiam. Per eēntiam quidē in q̄-
bus adest oībus vt cā eēndi sicut aīa in corꝑe ⁊ in
q̄libet ꝑte corꝑis tota est. per potentiā inq̄ntū oīa
ꝑtāti eius subdūtur sicut rex in regno. Per p̄ntiā
inq̄ntū oīa nuda ⁊ apta sunt oculis eiꝰ sicut pater
familias in domo. Non sic intelligēdꝰ est aduen
tus dei vt veniat vbi prius nō erat s̄ꝫ vt nouo mō
existat vbi prius erat. Nouꝰ aūt modꝰ s̄ꝫ quē deꝰ
est in creatura rōnali est sicut cognitū in cognoscē
te ⁊ amatū in amāte. Cognoscere aūt deū ⁊ ama-
re deū inq̄ntum est obiectū b̄titudinis est per gra
tiam gratū faciēte. Unde aduētus xp̄i in menteꝫ
s̄m gr̄am gratum facientē intelligendꝰ est. Hunc
ergo aduētū desiderabat sapiēs cum dixit. Sap.
9. Mitte illā de celis sanctis tuis ⁊ a sede magni
tudinis tue vt mecū sit ⁊ me la. ⁊c̄. gl. Quicquid
de sapia dei dicimꝰ ad ip̄ꝫ referimꝰ qui est pax no
stra qui fecit vtraq̄ꝫ vnū virtus ⁊ sapia dei ⁊ ima-
go dei inuisibilis primogenitꝰ oīs creature. quasi
dicat. Xp̄m mitte dei virtutē ⁊ dei sapia vt me
cum sit per virtutē gratie gratificātēs ⁊ mecū la-
boret per dilectionē gratie subleuātis vt sciaꝫ q̄d
acceptū sit apud te per splēdorē gratie illustrant᷑.
Petit igit᷑ aduētū xp̄i in mentē vt gratificet᷑ quo
ad modū eēndi vt ꝯsolet᷑ quo ad statū viuēdi: vt
illustret᷑ quo ad actū itelligēdi. Primū ibi vt me
cū sit. i. me sibi gratificādo. vn̄ eph. i. Gratifica-
uit nos in dilecto filio suo. Hic est primꝰ effectus
gratie quē solꝰ deꝰ in nobis sine nobis opat᷑. vn̄ di.
i. Corint. 15. Gratia dei sum id q̄d sum glo. Re-
cte gr̄am noiat. Primū eni sola gr̄a dat deus cū
nō p̄cedant nisi mala: sed post gr̄aꝫ incipiūt bona
nostra. Sciēdū vero ꝙ aduentus iste per gratiaꝫ
est occultꝰ ⁊ hūano sensui inuestigabilis. vnde ro.
xi. O altitudo diuitiarū sapiētie ⁊ scie dei q̄ꝫ icō
p̄hēsibilia iudicia eiꝰ ⁊ inuestigabiles vie eiꝰ. Ad
cuiꝰ euidētiā sciendū ꝙ triplr aliq̄d scit᷑. Uno mō
per demōstrationē que fit ꝑ ꝓprie rei principium
Sic. n. certitudo habet᷑ de ꝯclusiōibꝰ demōstra-
tiuis per principia ꝑ se nota ⁊ vniuersalia. Nullꝰ
eni pōt scire se habere sciam cōclusiōis si p̄ncipiū
illiꝰ cōclusiōis ignoraret. Principiū aūt gr̄e ⁊ ob-
iectū eius est ipse deus q̄ ꝓpter suā excellētiā nob̄
est ignotꝰ s̄m illud Job. 36. Ecce dn̄s magnꝰ vin-
cens nr̄am sciam. Et ideo p̄ntia vel abs̄ntia gra-
tie per certitudinē demōstratiōis sciri nō pōt s̄m
illō Job. 9. Si venerit ad me n̄ videbo eū si abie
rit nō intelligā. Sciendū aūt ꝙ expedit quoq̄ꝫ p̄nti
am dei in nobis per gr̄am ignorare. Primo qui
dem vt timor futuri iudicij nos humiliet s̄m illō
ꝓuerb. 28. Beatus vir qui semꝑ est pauidꝰ. glo.
ꝓ futura pena. Qui aūt est dure mētis. s. quē non
afficit timor future pene corruet in malū. Timor
iste hoiem hūiliat ꝓꝑ q̄d expedit gr̄am quoq̄ꝫ igno
rare in nobis. Greg. Ideo deus bona nr̄a nobis
voluit esse incerta vt vnā certā gr̄am teneamus
s. hūilitatem. Sc̄do ne p̄sūpta securitas p̄cipitet.
Unde. i. thes. 5. Cū dixerīt pax ⁊ securitas tūc re
pētinꝰ eis superueniet interitꝰ. Jero. Timor custos v̄
tutū est: securitas ad lapsum facilis. Tercio vt vi
gilāter ⁊ desiderāter gr̄am dei expectemꝰ. ꝓuer.
8. Beatꝰ q̄ audit me ⁊ q̄ vigilat ad fores ⁊c̄. Ber.
Semꝑ debemꝰ vultꝰ suspēsos ⁊ sinus expāsos ha
bere ad largā di. b̄ndictionē. Sc̄do mō scit᷑ aliq̄d
per ꝯiecturā. Et hoc mō s̄m quādam fiduciā spei
possumꝰ scire deum nobiscū esse per gr̄am. vnde
iudith. 13. Aꝑite portas qr nobiscuꝫ deus est q̄ fe-
cit victoriā in isrl̄. Sūt aūt tria signa huiꝰ cōiectu
ratiōis. s. gr̄e dei. Primū est testimoniuꝫ ꝯscie. 2.
ad Cor. i. Gloria nr̄a hoc est testimoniū ꝯscie no
stre.. Un̄ Ber. Nihil hac luce clariꝰ nihil hoc te-
stimonio gloriosius cum veritas in mente fulget
⁊ mens in v̄itate se videt. sed qualē? Pudicā ve-
recūdā pauidā circūspectā nihilq̄ꝫ admittētē q̄d
euacuet gr̄am ꝯscie attestantis. In nullo ꝯscia sibi
quo erubescat in p̄ntia v̄itatis. Hoc plane est q̄d
sup oīa bona aīe diuinos delectat aspectꝰ. Sc̄dm

e verbi dei audit⁹ nō solū ad audiēdū sed etiā ad fa
ciendū. vñ Jo. 8. Qui ex dō est vba dei audit. vñ
dic greg. celestē priaz vitas desiderare iubet. mū
digliam declinare. aliena nō appetere. ppria lar
giri penset. Apud se vnusquisqꝫ si hec vox dñi i au
rib⁹ suis inuoluit ⁊ ꝙ iā ex deo sit cognoscit. Ter-
ciū signū est iternus gustus diuine sapie qui est q̄si
q̄dā plibatio future btitudinis. vñ in ps. Gusta-
te ⁊ videte qm̄ suauis est dñs. s. p grām suā in no
bis. aug. Qm̄ q̄ diu sum⁹ in corpe peregrinamur
a dño gustem⁹ saltē qm̄ suauis est dñs qui dedit
nobis pign⁹ spūs in quo pulsam⁹ eius dulcedinē
⁊ desiderem⁹ videre ipm fontē vbi sobria ebrie
tate mūdemur ⁊ irrigemur sicut lignū qd̄ plāta-
tum est. secus decursus aquarū multaꝝ. Idē. Fac
precor dñe me gustare p amorē qd̄ gusto p agnit i
onē. Sentiā per affectū qd̄ sentio p intellectum.
Plus tibi deberē q̄ meipm totū: sꝫ nec plus hēo
nec hec ipm p me ipm totū possum reddere tra-
he me dñe in amorē tuū hoc ipm qd̄ sum. Tercio
aliqd scitur p reuelationē. Et sic deus ex priuile-
gio grane quibusdā reuelauit pñtiam suā gratio-
sam sicut discipulis dicens. Mat. vlt. Ecce ego
vobiscū sum vsqꝫ ad ꝯsūmationē seculi. glo. cū fi-
nitis laborib⁹ mecū regnabitis. Unde ro. 8. Ipse
spūssanctus testimoniū phibet spūi nostro. i. reco
gnoscere facit vt dicit glo. ꝙ sum⁹ filij dei. Scien
dū ꝙ reuelatio huiusmōi fit qbusdā ppē tria. pri-
mo vt oēm timorē hūanū tā in agēdis q̄ patien-
dis abijciāt vt dicit Jere. i. Ne timeas a facie eo
rū q: ego tecū sum. Et ps. Nō timebo mala qm̄
tu mecū es. glo. In corde p fidē vt post vmbram
mortis tecū sim p spēm. Scdō vt gaudiū securi-
tatis habeāt in hac vita. puer. 12. Secura mens
quasi iuge conuiuium. Ecclesi. 9. Uade comede
in leticia panē tuū ⁊ bibe cū leticia vinū tuū quia
deo placēt opa tua. Tercio vt vitā in paciētia ha
bētes mortē cū desiderio expectēt. Qui. n. nescit
vtꝝ amore an odio dign⁹ sit formidat mori vt di
cit Eccl. 9. Qui vō secur⁹ mortē cū desiderio ha-
bet. Talis fuit apl's desideriū hñs dissolui ⁊ eē cū
xp̄o phil. 1. vñ ber. O vita secura vbi absqꝫ formi
dine mors expectat imo exoptat cū dulcedine ⁊
excipit cū deuotiōe. Scdm mēbꝝ pncipale tāgi-
tur ibi. ⁊ mecū laboret ⁊c. s. in statu vite pñtis di-
uinis me ꝯsolatiōib⁹ subleuādo qd̄ quidē expertus
fuit q dixit. O q̄ bon⁹ ⁊ suauis dñe spūs tu⁹ in no
bis. Aug. in lib. ꝯfes. Quis dabit mihi vt venias
i cor meū ⁊ iebries illud ⁊ obliuiscar mala ⁊ vnuz
bonū meū āplectar te. Iste est aduēt⁹ ꝯsolacij. Sūt
aūt tria q̄ disponūt ad hūc aduētū. Primū ꝯtēpt⁹
terrene voluptat. vñ col. 4. Que sursū sūt sapite.
q̄si diceret. Nō potestis celestia sil' ⁊ terrestria sa-
pere. Ber. Errat oino si qs illā celestē dulcedinē
huic cineri diuū illud balsamū huic veneno caris
mata illa spūssancti misceri posse huiusmodi ille-
cebris arbitrat. Putas te illū meracissimū spūs
posse suscipere: nisi carncis istis ꝯsolatiōib⁹ renū
ciaueris. Reuera cum inceperis tristicia implebit
cor tuū: sꝫ si pseueraueris tristicia tua vtet in gau-
diū. Tūc eni purgabit affect⁹ ⁊ renouabit volun-
tas vt eia q̄ prius difficilia imo impossibilia vi-
debātur cū multa pcurrātur dulcedine ⁊ audita-
te. Scdm deuota meditatio diuine volūtatis. ps.
Memor fui dei ⁊ delectat⁹ suz. Ber. Nō deerit
electis ꝯsolatio de mēoria dei qb⁹ nōdū plena re
fectio indulget. Sed p̄cipue bonitas dei exhibi-
ta in hoie xp̄o recogitātē delectat. vñ sup illud ps.
Memor ero ab inicio mirabiliū tuoꝝ dicit gl. Id
est q̄ idulsit de⁹ hūano generi ab inicio. s. ꝙ adā ad
imaginē suā fecit ꝙ abel hostiā accepit silr de noe
fecit. in cui⁹ archa diuersa aialia in misteriū eccle
sie seruauit qd̄ de abrahā fecit cui⁹ oblatiōe xp̄i fi
lij sui icarnationē ⁊ passionē ꝯsignauit tādē ꝙ ipe
dñs venit hec si tq̄ virū sciū delectāt. Terciū est
feruēs desideriū charitatis. vñ ber. tractās illud
ps. Ignis an̄ ipm p̄cedet ⁊ inflāmabit dicit. Oz
nāqꝫ vt sci ꝯsiderij ardor p̄ueniat faciē ei⁹ ad oēz
aiam ad quā ipe ventur⁹ est q oēz ꝯsumat rubiginē
vicioꝝ ⁊ sic p̄pararet locū dño ⁊ tūc scit aia q: iux
est dñs cū senserit se illo igne succēsam. Idē spūs
de⁹ est ⁊ ꝯcupiscit decorē illi⁹ aie quā forte aduer
tit in spū ābulātē ⁊ curā carnis nō p̄ficiētē in desi-
derio p̄sertim si sui amore flagrātē ꝯspexerit. Ta
li aie frequēter suspirāti imo sine intermissiōe orā
ti ⁊ se affligēti pre desiderio interdū desideratus
ille miseratus occurrit. ergo qsqs ita est vir desi-
derij vt cupiat dissolui ⁊ esse cū xp̄o cupiat vehe
mēter: sitiat ardēter: assidue meditet. Is pfecto
suscipiet deū. Si quidē sm desideriū cordis eius
tribuet ei ⁊ adhuc pegrinanti in corpe ex pte tñ. i.
ad tēpus ⁊ ad modicū tēpus. Nā cū vigilijs ⁊ ob
secratiōibus ⁊ multo labore ⁊ ymbre lacrimaruz
q̄sit⁹ fuerit subito dū teneri putat illabit ⁊ non vi
debit nisi iterū regrat toto desiderio. Ita ergo in
hoc corpe pōt eē d pñtia spōsi frequēs leticia sed
non copia: q: ⁊ si letificet visitatio molestat tñ vi
cissitudo. Nec tñ vel in trāsitu p̄sto erit sic ei ani-
me sed illi dūtarat quā ingēs desideriū ⁊ deuotio
vehemēs ⁊ p̄dulcis affect⁹ pbat spōsam ⁊ dignā
ad quā gfa visitādi accessuꝝ vbuz decorē induat
formā spōsi accipiēs. De signis vō aduēt⁹ verbi
⁊ recessus eiusdē. dicit Ber. Fateor mihi aduēras
se verbū in insipiētia dico ⁊ plurie s. Cūqꝫ sepius
intrauit me nō sensi aliquotiēs cuz intrauit adeē
affuisse recordor interdum ⁊ pñtem potui cogno
scere introitū eius nunq̄ potui sentire sꝫ nec exitū
Tria ergo in verbis bernardi. notanda sunt scili
cet ꝙ aliquotiēs aduētum potuit presentire ꝙ sen
sit ad esse ⁊ recordatus fuit affuisse. De p̄mo di-
cit sic. Cum per seipsum dignatur deus animam
querentē se que tñ ad q̄rendum se toto desiderio

⁊ amore deuouit: ⁊ hoc signũ istius modi aduen-
tus eius sicut ab eo q expertus ẽ edocemur: ignis añ
ipm̃ p̃cedet ⁊c̃. vt sup̃. de scd̃o dicit sic. Queris q̃
a me cũ ita sint inuestigabiles eius vie eius: vnde
adeẽ nouerim: viuũ ⁊ efficacẽ verbũ: mox vt intus
venit expge fecit dormitantẽ aĩam meã: mouit ⁊
emolliuit: ⁊ vulnerauit cor meũ qm̃ durũ lapideũ
q₃ erat ⁊ male sanũ cepit euellere ⁊ destruere: edi
ficare ⁊ plãtare: arida rigare: tenebrosa illũinare
clausa reserare: frigida inflãmare: necnõ ⁊ mitte
re p̃ua indirecta: ⁊ aspa in vias planas: ita vt bñ
diceret aĩa mea dño: ⁊ oĩa q̃ itra me sunt nomini
sancto eius. Igit̃ ita intrãs ad me aliquotiẽs ver
bum spõsus tñ ex motu cordis: sicut p̃fatus sũ in
tellexi p̃ñtiam ei⁹: ⁊ ex fuga viciorũ carnaliũq₃ af
fectuũ aduerti potẽtiã ṽtutis ei⁹ ⁊ ex discussione
siue redargutõe occultorũ meorũ admiratus sum
p̃funditatẽ sapie ei⁹: ⁊ ex quãtulacũq₃ emẽdatõe
morũ meorũ expertus sũ bonitatẽ mãsuetudinis ei⁹
⁊ ex reformatõe vl renouatõe spũs mẽtis mee. i.
iterioris hoĩs mei pcepti vtrũq₃ spẽz decoris ei⁹
⁊ ex cõmuitatu oĩm horũ sil' expaui multitudinẽ ma-
gnitudinis ei⁹. de tertio dicit sic. Uez q: hec oĩa
vbi abcesserit verbũ quodã illico lãgore torpen
tia pinde ⁊ frigida iacere incipiũt ac si cacabo bu
lienti subtraxeris ignẽ: ⁊ hoc mihi signũ abcessiõis
eius: ⁊ quotiẽs elabit̃ totiẽs repet̃ a me nec cessa
bo clamitar̃ q̃si p⁹ tergũ abeunti ardẽti desiderio
cordis: vt redeat ⁊ reddat mihi leticiã salutaris
sui reddat mihi seip̃m. Fateor filij nihil iterim ali
ud libet dũ nõ p̃sto est qd̃ solũ libet. ℂ Tertiũ mẽ
bruz p̃ncipale agit̃ ibi: ⁊ scia. s. p̃ñtia ip̃ius illustra
tus qd acceptũ sit apud te: q: cãdor ẽ lucis eterne
⁊ speculũ sine macula. sap̃. 7. Sũt aũt tria q̃ dispo
nunt ad intimaz ment̃ illustrationẽ. Primũ est in
abstractõe trãsitorie dulcedinis. Uñ ysa. 28. Quẽ
docebit sciam ⁊ quẽ itelligere faciet auditũ. abla
ctatũ a lacte ⁊ auulsũ ab vberib⁹. s. terrene ɔsola
tionis: vl delectatõis: vñ sup illud Jo. i. Mũdus
euz nõ cognouit: dicit Cris. Mundũ vocat hoĩes
q soli mundo affixi sunt ⁊ q̃ mũdi sunt sapiũt. Ni-
hil aũt ita turbat mentẽ ⁊ liquefieri facit amore
p̃ñtium. Scd̃m ẽ in appropinquatõe ad ip̃m fontẽ
luminis: vñ in p̃s. Accedite ad eũ ⁊ illuminamini
Aug. Aĩa in deũ ⁊ creaturas media posita con-
uersione ad deũ illuminat̃ melioraṫ ⁊ p̃ficit̃ auer
sione aũt ad creaturas obtenebrat̃ deteriorat̃ oc
cidit. Tertiũ ɔsistit in iteriorꝭ mẽtis dilatõe q̃ fit
p conatuz hoĩs ipsius. vñ in p̃s. Dilata os tuum.
gl. cordis. ⁊ ego iplebo illud. gl. pane vite ⁊ intel
lectus vñ Aug. dicit q sicut de⁹ ingeniti libertate
replet oẽs creaturas p captu capacitatis p̃prium dei
virtutẽ: ⁊ dei sapiam veniũt nobis oĩa bona duz
in ei⁹ aduentũ gratificamur quo ad modũ essẽdi
ɔfortamur q⁰ ad statũ viuẽdi illustramur quo ad
actum intelligendi. ℂ Sciendum vero q nõ solũ
filius: s₃ ⁊ pater ⁊ spũssanctus veniũt p grãm ⁊ mẽ
tem humanã inhabitãt: sm̃ illud Jo. 14. Ad eum
veniem⁹ ⁊ mãsionẽ ⁊c̃. ysa. 40. Qui dat lasso vir-
tutem. glo. fidei ⁊ opis: ⁊ his q nõ sunt fortitudinẽ
⁊ robur multiplicat. Hac fortitudine ɔfortat⁹ ap̃ls
dixit oĩa possum in eo q me ɔfortat. Filius. n. ve
nit p sapiam nos illuminãdo: q: ẽ lux vera ⁊ illu-
minãs oẽm hoĩem ⁊c̃. Joã. 1. glo. Nullus sine illo
illuminat̃. vñ sapiẽs eius aduẽtuz desiderãs ait
Mitte illaz a sede mag. t. ⁊c̃. ⁊. j. vt sciã qd acce-
ptum sit apud te. sap̃. 9. Spũssanct⁹ venit p boni
tatẽ nos ad amorẽ suũ inflãmando. Tre. 1. De ex
celso misit ignẽ in ossib⁹ meis. gl. i. spũmsanctũ vt
timeã. Uñ cantat ecclia. Ueni sancte spũs reple
tuorũ corda fideliũ ⁊ tui amoris in eis ignẽ accen
de ⁊c̃. Sic igit̃ p aduẽtuz beatissime trinitatꝭ re-
format̃ in nobis qd̃ p peccatũ fuerat deformatũ
dũ nostrum posse p pctm̃ infirmatũ ɔfirmat̃ p pa
tris potẽtiaz: nr̃m posse p pctm̃ obscuratũ illumi
natur p filij sapiam nr̃m velle p pctm̃ ifrigidatũ
inflãmat̃ p spũssancti benignissimaz clemẽtiam.
Hec. n. sunt opa gratuita beatissime trinitatꝭ in no
bis mirabilit̃ opantis vñ i p̃s. Mirabilia opa tua
⁊ aĩa mea cognoscet nimis. reuera mirabilia opa
dei in nobis. Nam potẽtia p̃ris ɔfortãdo debili-
tat: ⁊ debilitando ɔfortat: vñ ysa. xl. Qui spant in
dño mutabũt fortitudinẽ. gl. sic vt fortes deo fiãt
debiles mũdo ⁊ post mortẽ carnis fiãt imortales
⁊ sequit̃ ibi assumẽt pẽnas vt aqle. gl. qbus volãt
ad deũ: currẽt ⁊ nõ laborabunt. glo. q: oĩa facilia
amanti ãbulabunt. s. p̃ficiendo: ⁊ nõ deficient. 2.
Corin. 12. Cum. n. infirmor. glo. exterius tunc po
tens sum. glo. victor efficior. Silr̃ filij sapiẽtia nõ
videntes illuminat: ⁊ videntes excecat. Uñ Jo.
9. Ego in iudicium veni in mundũ: vt nõ viden
tes videant. glo. humiles ceci qui se videre non
putant: ⁊ qui vident ceci fiant. glo. superbi sapiẽ
tes qui se videre putant. Grego. super illud Job
36. Ecce deus magnus vincens nostrã sciẽtiam
quicquid de claritate magnitudinis dei scimus
infra ip̃m est: ⁊ tanto ab eius scientia longe repel
limur q̃to eius potẽtiam nos cõprehendisse su-
spicamur: cuius tũc aliquid quasi ex parte cogno
scimus quando cũ nos digne cognoscere nõ pos-
se sentimus. Sic etiam bonitas spũssancti mira
biliter operatur in nobis. Unde sapiens ãmirã
do dicit. sap̃. 12. O q̃z bonus ⁊ suauis est domine
spiritus tuus in nobis. Ubi notandũ q valde bo
nus in nobis est spiritussanctus cuz nos ad amo-
rem suũ accendit: q: amor dei fons est totius bo-
ni: vt dicit gl. vnde tunc se nobis summe cõicat:
sed valde suauis in nobis est duz nos interno af
flatu sue dulcedinis letificat. Unde super illud p̃s.
Suauis dominus vniuersis dicit glo. sed ma

nes seq[ue]ntibus. Ber. Dei⁹ cõsolator est q[ui] ↄ in habitator charitas deus qui est nus[qu]is nunq̄ deest admirabile plerũq[ue] tñ ad solaciũ ab e. illud iocun das hud vtilius. Habet̃ igit̃ sed latet dum sensum cordis minime tangit illa suauitas habita. ↄ sicut popul⁹ israhelitic⁹ cum primo sibi dñs mãna plueret ãmiratus dicit mãhu. i. qd est hoc. sic deuota aĩa gustans in intimis diuine bõitatis suauitatẽ ammirat̃. tum q[uia] talem in rebus creat[is] expta non est. vnde anselm⁹. Cog. ta quale sit illud bonũ qđ ↄtinet oĩum bonoꝝ iocunditatẽ ↄ nõ q̄lẽ sum⁹ expti in rebus creatis sed tñ differre q̄ntuz creator a creatura. Adhuc etiã q[uia] verbis nõ exprimitur tante bonitatis suauitas nec lingua docet̃ sed gr̃a. apoc. 2. Uincenti dabo mãna absc̃õditũz q[uia] nullis sermonib⁹ apitur. vñ Ber. O qs curiosus scire qd sit verbo frui. para illi non aurẽ s[ed] mẽtem nõ docet lingua docet gr̃a. Amplius etiam q[uia] excedit oẽ ingeniũ ↄ omne desideriũz qđ plus est q[uia] multa scimus q̄ nõ exp̃mim⁹. Diuine vero bonitatis tanta est suauitas ꝙ non solũ v̄bis ip̃az non exp̃mim⁹ veꝝ etiã ingrẽdo deficim⁹. vñ ip̃s Memor fui dei dicit glo. in quo est suauitas ↄ sequit̃ ↄ exercitat⁹ sum ↄ defecit sp̃us me⁹. vñ ber. dicit ꝙ nõ capit hoc intelligẽtia nisi q̄ntũ attingit experiẽtia. Sic igit̃ p[atet] verbũ pphe dicẽtis mirabilia. o. t. ↄ. a. m. cog. nimis. i. valde ↄ patris potentiã ↄ filij sapiam ↄ sp̃us sancti suauitatez ex quo se videt deficere in cognoscẽdo potẽtis magnitudinẽ sapie altitudinẽ ↄ dulcissime suauitatis abundantiam.

¶ De vltimo aduentu xp̃i.

s Equit̃ de vltimo aduentu xp̃i ad iudicium de quo dicit̃ luc. 21. Tunc videbũt filium hoĩs veniẽtẽ in nube cũ ptãte magna ↄ maiestate. Ubi circa aduẽtũ xp̃i ad iudiciũ tria describũtur videlicet ꝙ veniet patenter dominãter siue solẽniter ↄ potenter. Primũ notat̃ ibi tunc videbũt filiũ hoĩs glo. In hac vita oĩs homo xp̃m videre nõ potuit s[ed] in die iudicij in sede maiestatis ↄ electi ↄ reprobi pit[er] videbũt vt iusti remunerẽtur ↄ mali inetẽrnũ gemant. Notabiliter aũt dicit̃ ꝙ videbũt filiũ hoĩs q[uia] in forma hũanitatis oĩbus apparebit in qua iudicabit s[ecundu]m illud. Jo. 5. Dedit ei ptãtem facere iudiciũ q[uia] fili⁹ hoĩs est. Nã scđm ꝙ dei fili⁹ est semp habuit. vt augu. dicit. Cõueniẽs eñi est vt in forma hũanitatis veniat iudicatur⁹ in qua venerat iudicãdus s[ecundu]m illud Job. 36. Cum tua cã quasi impij iudicata est cãm iudiciũq[ue] recipies. vnde aug. de verbis dñi. Ad iudiciũ forma hoĩs vẽtura est: forma illa iudicabit q̄ iudicata est sedebit iudex qui stetit sub iudice: dãnabit veros reos qui factus est falso reus. Idem in eodẽ. Rectũ. n. erat vt iudicãdi iudicez viderẽt. Judicãdi eñi erãt ↄ boni ↄ mali restabat vt in iudicio forma serui ↄ bonis ↄ malis oñdere tur forma dei solũ bonis seruaret̃. Beati eñi mũdo corde q[uonia]m ipsi deum videbũt. Et q[uia] ptãs iudiciaria ad xp̃i exaltationẽ ptinet sicut ↄ resurrectionis gloria xp̃s in iudicio nõ apparebit in hũilitate q̄ ptinebat ad meritũ sed in forma gl[or]iosa ptinẽte ad premiũ. vnde dicit̃ luc. 21. ꝙ veniet cũ potestate magna ↄ maiestate ↄc. qđ ptinet ad ip̃i⁹ gloriã. Uñ orige. dicit ꝙ in ↄsũmatiõe mũdi tot⁹ apparebit iñ multa gl[or]ia vt videant eum oẽs in gl[or]ia. Sciendũ vero ꝙ visio claritatis xp̃i electis qui cum toto corde dilexerũt erit ad gaudiuz qđ eis pmittit̃ Jsa. 33. Regem in decore suo videbunt impijs aũt ad cõfusionẽ ↄ luctum q[uia] iudicãtis gloria ↄ ptãs dãnationẽ timẽtib⁹ tristiciã ↄ metũz inducit. Unde dicit̃ Jsa. 36. Uideãt ↄ ↄfundãt̃ zelãtes populi. glo. inuidẽtes mihi ↄ meis ↄ ignis hostes tuos deuoret. glo. Ignis mundic vel gehenne. Uñ greg. dicit ꝙ oĩpotẽs deus ad iudiciũ veniẽs ↄ bland⁹ iustis ↄ horribilis iniustis apparebit q̄uis in forma gl[or]iosa se oñdat apparebũt tamen iudicia passiõis nõ cum defectu sed cũ decore ↄ gloria. Apparebit etiã signũz crucis in celo vt dicit̃ Mat. 24. vt ex hijs visis ↄ electi accipiãt gaudium qui p passionẽ xp̃i liberatos se eẽ recognoscãt ↄ reprobi tristiciã qui tñ b[e]n[e]ficiũ ↄtẽpserũt. vnde apoc. 1. Uidebũt in quẽ trãsfixerũt ↄ plangẽt se super eũ oẽs tribus terre. Uñ Cris. dicit ꝙ crux apparebit lucidior ex r̃s ↄ nõ erit tũc necessitas accusatiõis cũ viderint crucem ↄ ip̃z xp̃m in corpore suo h̃ntem testimonia passiõis. Sciendũ v[er]o ꝙ signũ crucis nõ accipit̃ hic p ipso ligno dñice crucis sed p aliqua rep̃ntatiõe ipsi⁹. Sic igit̃ videbũt filiũ hoĩs in forma carnis gl[or]iose h̃ntem indicia passionis virtuose cum signo crucis victoriose vt ex hijs habeãt ↄ boni leticiã ↄ mali tristiciã. tñ etiaz vt ex indicijs passiõis ↄ crucis appareat gloriosior salus electoꝝ ↄ iustior dãnatio reproboꝝ. Secũdũ notat̃ ibi veniẽtem in nube vbi Cris. dicit ꝙ filius hoĩs in nubib⁹ veniet vt deus ↄ dñs ñ latenter sed in gl[or]ia digna deo. Ubi notãdũ ꝙ in primo aduentu venit tanq̄ seruus. in scđo vero veniet tanq̄ dñs ↄ iudex ↄ ideo p̄mo veniẽs tanquã seruus ↄueniẽs fuit vt ad terras descenderet. In scđo aduentu tanq̄ iudex ↄ dñs ↄ ideo cõueniẽter in nubibus veniet vt liquide oĩb⁹ appareat ꝙ ipse est qui cõstitutus est a deo iudex viuoꝝ ↄ mortuorum vt dicit̃ act. 1. Sciendũ vero ꝙ nubes iste ñ causabit̃ ex aliqua euaporatione terre q[uia] cessante motu celi nulla erit alteratio sed fiet v̄tute diuina ppter ↄformitatem in aduentu dñi ad iudicium ↄ ascensionẽ. vnde sup illud act. 1. sic veniet dic̃ gl. creatura vbiq[ue] obsequit̃ creatori. Astra indicant nascentem pacienti cõpaciũtur ascendẽtẽ nubes suscepit redeuntem ad iudiciũ comitabit̃. Notãdum aũt q̄ pbabiliter credit̃ xp̃s ventur⁹ ad iudi

tiuz circa locũ montis oliueti ⁊ vallis iosaphat: q̃
subiacet mõti oliueti ſm illud Jo.3. Cõgregabo
oẽs gẽtes ⁊ deducã eas in vallẽ iosaphat ⁊ disce-
ptabo cũ eis. tum vt idẽ oñdaẜ esse q descẽdit ⁊ q
ascẽdit. tũ q2 ↄueniẽs est vt ibi veniet cũ glia iudi
catur⁹ vbi fuerat cũ ignominia iudicat⁹. Possu-
m⁹ etiã rõnẽ hui⁹ ↄueniẽtie sumere ex noib⁹ locoꝝ
Mõs. n. oliueti designat miam iosaphat qd̃ iter
ptaẜ iudiciũ designat iusticiã: q2 vero in extremo
iudicio tractãdũ est op⁹ misericordie ⁊ iusticie cõ
ueniẽter dicit̃ xp̃s ventur⁹ ad locũ p̃dictũ ad iudi
candũ. nõ aũt descendet ad terrã sed in spacio hu
ius aeris sedebit circa locũ montis oliueti ex quo
ascẽdit vt dicit glo. Johel. 3. Tũc fiet sepatio bo-
noꝝ ⁊ maloꝝ. Nã boni q xp̃o fideliter adheserũt
ſʒ aplm. i. thes. 4. Rapiẽtur in nubib⁹ obuiã xp̃o
in aera vt ↄformẽtur xp̃o nõ solũ cõfigurati glorie
claritatis eius sed loco ↄsociati ei ſm illud mat.
24. vbicũqʒ fuerit corp⁹ illuc ↄgregabũtur ⁊ aqui-
le p quas sancti significãtur. Signãter in hebreo
iobantã dicit q cadauer sonat ab eo q per mortẽ
cadat ſʒ Jero. ad ↄmemorãdã xp̃i passionẽ p quã
⁊ xp̃s ibi ptãtem iudiciariã pmeruit ⁊ hoies pas-
sioni eius ↄformati ad societatẽ glorie ipsius assu
mẽtur ſm illud apli. 2. ad Thi. 2. Si ↄpatimur ⁊
cõregnabim⁹ ⁊c̃. Impij vero qui xp̃o nõ adhese-
rũt remanebũt in terra quã dilexerũt ſm illud Je
re. 17. Dñe oẽs qui te derelinquũt cõfundẽẜ. glo.
ppetuo recedẽtes a te in terra scribẽtur ⁊c̃. glo. de
leti de libro vite cuʒ hijs q terrena sapiũt. Greg.
O q̃ʒ anguste erũt tũc reprobis vie. Supi⁹ iudex
iratus inferi⁹ horrẽdũ cahos a dextris peccata ac
cusantia a sinistris infinita demonia ad supplíciũ
ptrahentia. Intus ↄscia vrens foris mũd⁹ ardẽs
miser peccator sic dep̄hensus quo fugiet. Latere
erit impossibile apparere intolerabile. Sic igiẜ
pater veniẽtis iudicis eminẽtia q2 in nubib⁹ ve-
niet. Loci iudicij ↄueniẽtia q2 circa locũ montis
oliueti: differẽs bonoꝝ ⁊ maloꝝ assistẽtia q2 bõis
in aera subleuatis impij in terra remanebũt sen-
tentiã finalẽ eterne dãnatiõis p suis meritis rece
pturi. Tertiũ notaẜ ibi. Cũ ptãte magna ⁊ maie-
state ⁊c̃. Glo. in ptãte magna ⁊ maiestate visuri
sunt quẽ in hũilitate positũ audire noluerũt vt vir
tutẽ eius tanto districti⁹ tũc sentiãt q̃to nũc ceruí
cẽ cordis ad potẽtiã nõ inclinãt. Reuera cũ pote
state magna veniet. Nã virtutes celoꝝ mouebũ
tur. Mat. 24. ⁊ luc. 21. Greg. Quid. n. virtutes ce
loꝝ nisi angelos dñatiões ptãtes ⁊ pncipat⁹ appel
lat que in aduentu districti iudicis tũc visibiliter
oculis apparebunt vt districte tunc a nobis exi-
gaẜ hoc q nos mõ inuisibilis ↄditor equanimiẜ
portat. Cris. Si rex terren⁹ pcessur⁹ ad bellũ cõ-
tra aliquẽ expeditionẽ mãdat in populo dignita-
tes mouẽtur exercit⁹ exercitãtur ciuitas tota fer-
uet q̃to magis rege celesti exurgẽte iudicare vi-
uos ⁊ mortuos angelice virtutes ↄmouẽẜ terribi
les ministri terribilioꝝ dñm p̄cedẽtes. Sciẽduʒ
vero q ptãs xp̃i iudicãẜ erit insupabilis inexpli-
cabilis intermiabilis. De primo dicit Cris. nec
resistẽdi virt⁹ nec fugiẽdi facultas nec pnie locus
nec satisfactiõis tẽpus tũc erit. Ex angustia oium
rex nihil remanet nisi luct⁹. De scd̃o aug. tractã
illud Jo. 18. vt aũt dixit ego sum abierũt retrorsuʒ
⁊ ceciderũt in terrã sic dicit. Una vox turbã odijs
ferocẽ armis terribilẽ sine vllo telo pcussit repu-
lit ⁊ strauit virtute latẽtis diuinitatis. Quid faciet
iudicaturus qui hoc fecit iudicãd⁹. Quid regnatu-
rus poterit qui moriturus hoc potuit. q̃si dicat ex-
plicari nõ põt tanti iudicis ptãs. De tercio dicit
Dañ. 7. Aspiciebã in visiõe ⁊ ecce fili⁹ hois. ⁊ infra
ptãs ei⁹ ptãs eterna. gl. q̃ nullo fine claudeẜ. Mul
tũ igiẜ timẽda est tanti iudicis ptãs Luc. 12. Time
te eum qui postq̃ʒ occidit habet ptãtem mittere i
gehennã. Sic aũt ptãs xp̃i iudicãtis erit insupabi
lis ita sapia ineffabilis. iusticia inflexibil. Un ber
nard⁹. Ueniet dies iudicij vbi plus valebũt pu-
ra corda q̃ʒ astuta verba ⁊ bona ↄscia q̃ʒ marsupia
plena: qñ iudex ille nec falletur verbis nec flecte
tur donis. Hec aũt ad faciendũ iudiciũ requirũẜ
s. zelus iusticie quo ad iudiciũ pcedaẜ lumẽ sapie
ſm quã snia pferatur. virtus potẽtie quã snia la-
ta exequaẜ que excellẽtissime in xp̃o iudice repiã
tur vtpote cuius iusticia inflexibilis sapia ineffa-
bilis potentia isupabilis scripture ⁊ sanctoꝝ testi
monio ↄprobatur. Sed notãdũ summope q tp̃s ad
uent⁹ istiusmõi oibus est ignotũ ſʒ illud Matth.
24. De die aũt illa ⁊ hora nemo scit neqʒ ãgeli in
celo neqʒ fili⁹ nisi pater. Ubi sciendũ q tunc deus
dicit̃ aliquid scire qñ alicui⁹ rei noticiã ↄfert sicut
dixit ad abrahaʒ. Geñ. 22. Nũc cognoui q time-
as deum. i. cognoscere te feci. Sicut etiã fili⁹ dici
tur ignorare diẽ aduentus sui q2 nobis noticiã hu
ius diei nõ dedit. vnde discipulis de hoc die q̃rẽ
tibus act. 1. r̃ndit. Non est vestrũ nosse tp̃a vl mo
mẽta ⁊c̃. Ideo aũt noticiã huius diei nõ donauit
q2 non expedit vt semp incerti de aduẽtu iudicis
sic quotidie viuam⁹ q̃si alia die iudicãdi vt dicit
glo. Mat. 13. Uidete vigilate ⁊ orate nescitis eniʒ
quãdo tẽpus sit in quibus verbis dñs notabiliẜ
tria verba incultat. s. videre vigilate ⁊ orate. Ad
cui⁹ euidẽtiã est sciendũ q pmo debem⁹ sensiter
videre diem aduent⁹ iusti iudicis pensando sem
per enim ante oculos nostros ponenda est dies il
la dies ire. vnde Deutero. 32. Utinã saperẽt ⁊ in
telligerent ac nouissima puiderẽt. Jero. Siue co
medam siue bibam siue scribaʒ siue aliquid ope
ris quicquam faciaʒ semp sonat in auribus meis
vox illa surgite mortui venite ad iudicium. Se-
cũdo debem⁹ vigilare instanter operãdo vt bo

[illegible]nis opibus parati inueniamur. Greg. Uigilat q ad a[illegible] pectũ veri luminis oculos aptos habet. Uigilat q seruat operãdo qđ credit. Uigilat q a se corporis ⁊ negligẽtie tenebras repellit. Sic igiť vigilandũ est. q: nescim⁹ qua hora dñs noster venturus sit siue ad iudiciũ singulare qđ erit in obitu cuiuslibet siue ad iudiciũ vniuersale ⁊ finale. Unde aug. sup illud Mat. 3. Qđ vni dico oĩbus dico vigilate. ⁊c̃. Tunc vnicuiqȝ veniet dies ille cum venerit eius dies vt talis hinc exeat qualis est iudicãdus illo. Ac per hoc vigilare debet oĩs xpian⁹ ne imperatũ cum inueniat dñi aduent⁹. Impatũ aũt inueniet dies ille quẽ impatum inuenerit sue vite vltim⁹ dies. Tercio debem⁹ orare feruẽter i petrãdo xpi misericordiã vt digni esse possimus oĩa que futura sunt mala fugere ⁊ stare ante filiuȝ hoĩs vt diciť luc. xi. Ubi duo tangũtur ꝓ quibus est orandũ. s. ꝑ futuris malis vitãdis. ⁊ ꝑ futuris bonis adipiscẽdis. Primũ ibi vt digni habeamini fugere ista oĩa. vnde etiã Mat. 24. diciť. Orate ne fuga vestra fiat in sabbato. i. ne tunc velitis fugere qñ non licet nec possitis. Spũaliter auteȝ orare ꝑcipiť vt nõ frigescat fides i deũ ⁊ charitas neqȝ ociosi in ope dei torpeam⁹ virtutuȝ sabbato vt dicit glo. Scdm tangiť ibi ⁊ stare ante filium hoĩs. hec est sũma btitudinis in pñtia iudicis sui securȝ esse. teo⁹. Hec eni est angelica gloria stare ante filiũ hoĩs deũ nostrũ ⁊ faciẽ eius iugiter cernere. ¶ Notãdũ vero ꝙ vltimũ aduẽtũ xpi quedã sunt antecedẽtia q̃dam vero ꝯcomitãtia. antecedẽtia ꝑcipue sunt tria. Primũ est añxps cũ veritatis ꝯtradictiõe. Uñ aplus. 2. Thes. 2. Ne terreamini quasi instet dies dñi qñ nisi ꝑmo discessio venerit ⁊ reuelatus fuerit homo peccati filius ꝑditiõis qui aduersatur ⁊ extolliť sup oẽ qđ diciť deus aut qđ colitur ita vt in tẽplo dei sedeat ostẽdens se tanq̃ȝ deus dicit glo. Nõ veniet ad iudicium dñs nisi prius fiat decessio a romano imperio siue ecclesiaꝝ a spũali obediẽtia romãe ecclesie vel hoĩum a fide ⁊ vbi manifestatus fuerit homo peccati. i. totius peccati seruus ⁊ fons. i. antixps filius ꝑditionis. i. diaboli qui aduersať christo in membris suis vnde antixps extollitur sup omne quod diciť deus aut quod colitur. scȝ falsa opinione vt dij gentium ita vt in templo dei sedeat a romanis destructo qđ iudei reedificabunt. Nascetur autẽ antixps in babilone de tribu dan iuxta quod iacob ait fiat dan colub i via cerastes in semita ⁊ cum venerit iherosolimã circuncidet se dicens iudeis ego sum xpus vobis promissus Tunc confluent ad eum oẽs iudei ⁊ reedificabũt templum a romanis destructuȝ ⁊ ibi sedebit ostẽdens se tanquã sit deus. Nam sicut in christo omnis plenitudo diuinitatꝭ habitauit ita in antixpo plenitudo malicie ⁊ oĩs iniquitas habitabit quia in ipso erit caput omniũ maloꝝ scilicet diabolus qui est rex super omnes filios superbie. Sciẽduȝ vero ꝙ antixp̃us tribus modis sibi populũ subiugabit. Primo per falsam miraculoꝝ operationem. vnde Mat. 24. Surgent pseudo xpi ⁊ pseudo prophete idest antixps ⁊ ministri eius vt exponit Cris. ⁊ dabunt signa magna ⁊ prodigia ita vt in errorem ducant si fieri põt etiã electos. gl. super illud apoc. 13. Et fecit signa magna vt etiaȝ ignem faceret de celo descẽdere vt apostolis datus est spiritussanctus in specie ignis. glo. super illud. 2. ad Thes. 2. Cuius est aduentus ẜm operationem sathane in omni virtute signis ⁊ prodigiis quia per magicam artem non veram faciet illa ⁊ per fantasiam deludet homines sicut simon magus delusit illum qui putans eũ occidere arietem decollauit pro eo. Scdo per munerũ largitioneȝ vt dicit glo. super illud Dañ. xi. Dabit illis ptãtem in multis ⁊ terram diuidet gratuito antixps deceptis multa donabit ⁊ terrã suo exercitui diuidet. Quos eni suo terrore subiugare nõ poterit auaricia subiugabit. Tercio per tormẽtoꝝ illationem. vnde Mat. 24. Erit enim tunc tribulatio magna glo. tempore antixpi qualis nunquã fuit ab inicio mundi vsqȝ modo neqȝ fiet ⁊ nisi abbreuiati fuerint dies illi nõ fieret salua omnis caro. Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Glosa. Erunt enim hec mala tribus annis ⁊ dimidio tantum. vnde Dañ. 12. dicitur. ꝙ iurauit angelus per viuentem ineternuȝ quia in tempore. glosa. vnius anni ⁊ tempora. glosa. duorũ annorum. ⁊ dimidium temporis. glosa. vnius anni hoc spacio dicitur futura ꝺsolatio sub antichristo vt ibidem in glo. subinfertur. Sciendum vero ꝙ tempore antixpi veniet helyas ⁊ enoch verbo ⁊ exemplo pniam predicãtes ⁊ fidẽ saluatoris cõfirmãtes. vnde diciť Johelis vlt. Ecce ego mittam vobis helyam ꝓphetam antequã veniet dies dñi magnus ⁊ horribilis. apoc. xi. Dabo duobus testibus meis. glosa. helye ⁊ enoch ⁊ ꝓphetabunt diebus. m. cc. lx. glo. tribus annis sicut ipse christus predicauit amicti saccis. glo. predicantes penitentiam ⁊ exemplo ostendentes. Tandẽ antixp̃us occidet eos. Antixp̃m vero dominus iesus christus interficiet spiritu oris sui. vt diciť 2. Thes. 2. gl. idest in virtute spiritus sui quia a se procedit potentia visionis sue ⁊ subiungiť in glo. ꝙ ẜm doctores occidetur in monte oliueti ⁊ papilione in solio suo in illo loco contra quem domin⁹ ascendit ad celos. Illo auteȝ interfecto non statĩ veniet xps: sed vt in libro Dañ. intelligiť concedũť electꝭ dies. xlv. ad pniaȝ. Quãtũ vo dñs post vẽtur⁹ sit pẽit⁹ ignorať. Scdȝ qđ ꝑcedit vltimũ xpi aduẽtum sunt signa cuȝ horribili choruscatiõe vnde Luce. 21. Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis

De quibus expꝛessius dicit Mat.24.ꝙ sol obscura
bit ⁊ luna non dabit lumen suū ⁊ stelle cadent de
celo.i.lumine carebūt vt dicit glo.Raban⁹. Ni
hil ꝓhibet veraciter itelligi solē ⁊ lunā cū ceteris
siderib⁹ ad tēpus suo lumine priuari sicut de sole
factum constat tpe passiōis. vnde Johelis.2.dici
tur sol ꝯuertet in tenebras ⁊ luna in sanguinē an
teꝗ̄ veniet dies dn̄i magn⁹ ⁊ horribilis qđ quidē
fieri pōt v̄tute diuinatū vt vicinū iudicēt dn̄i ad
uentū ſ3 glo.tum etiā ad terrorē hoīum vt ad re
uerentiā iudicis venturi ⁊ subiectionē hoīes ꝑpa
rent. Peracto vero die iudicij mundo innouato
maius lumē recipiēt vt dicit gl.sup Mat. Terci
um qđ p̄cedet vltimū aduētū xp̄i est ignis cū ve
hemēti flagratiōe. Unde in ps. Ignis ante ipsuꝫ
p̄cedet ⁊ inflāmabit i circuitu inimicos eius. Ubi
notandū ꝙ ignis ille q̄ttuoꝛ habet effectus. Pri
mus est ꝙ mūdū purgabit. vnde glo. sup illud.i.
Corint.7. Preterit figura hui⁹ mūdi.i.pulchritu
do.nā substātia hui⁹ mūdi mūdanoꝝ ignium cfla
gratione peribit ⁊ sup illud.2.Thes.i. In flamma
ignis dantis vindictā. dicit glo.ꝙ ignis erit i mū
do q̄ p̄cedet totū tn̄ spaciū aeris occupās q̄ntū oc
cupauit aqua diluuij qui ardebit terraꝫ ⁊ crassitu
dinē eius.purgabit aūt mūdū a culpe infectiōe ⁊
impuritatis ꝯmixtiōe q̄ sunt ꝯtrarie dispōnes ad
quādā glorie ꝑfectionē quā xp̄s in aduētu suo mū
do ꝯferet vt sensus carnis glorificat⁹ delectabiliꝰ
in ipso mūdo deum ꝯtēplet. Secūd⁹ effect⁹ eius
est ꝙ bonos purificabit vt dicit glo.super illud.2.
thes.i. In flāma ignis ꝙ ille ignis purificabit ele
ctos dn̄i iesu. Unde boni in qbus nihil purgāduꝫ
inuenit nullū dolorē ex igne sentiēt sicut nec pue
ri senserūt in camino. Dan̄.3. q̄uis eoꝝ corpa nec
seruētur integra sicut pueroꝝ ſuata fuerūt ⁊ hoc
diuina virtute fieri poterit. vnde sine doloris cru
ciatu resolutionē corpoꝝ paciātur. Aug. Hoc erit
incendiū mundi sanctis qđ fuit caminū trib⁹ pue
ris.in quib⁹ fuerit aliqd purgandū per illū ignem
alijs vero nullā mo⁹ estiā igeret. Sūt aūt tres cāe
quare subito illi qui viui repient purgari poterūt
Una est q2 pauca in eis purgāda repient cum ter
roribus ⁊ ꝑsecutiōibus p̄cedentibus fuerint pre
purgati. Scd̄a est q2 viui volūtarie sustinebunt.
Pena aūt voluntaria in hac vita suscepta multo
plus purgat ꝗ̄ pena post mortē inflicta sicut pa
tet in martirib⁹ ꝙ si qd in eis purgandum fuerit
passionis flāma tollitur. vt dicit aug. cum tamē
pena martirū fuerit breuis in cōpatiōe ad penaꝫ
que in purgatorio sustinetur. vnde aug. Hoc erit
incendiuꝫ mūdi vt supra ⁊ tn̄ iste ignis recupabit
in incensiōe q̄ntum amittit in tpis abbreuiatione
Terci⁹ effect⁹ ē ꝙ malos cruciabit. vn̄ i ps. Ignis
ante ipꝫ p̄cedet. vnde dicit gl.sup illud ps. Ignis
in cōspectu eius exardescet. Ignis iste malis erit
quo cōburet facies huius mūdi ⁊ mali punient
boni vero purgabūtur.pena vero terreat quos p̄
mia non inuitant. Quart⁹ effectus hui⁹ ignis ſm
doctores est ꝙ tam bonoꝝ ꝗ̄ maloꝝ corpa incine
rabit ⁊ q̄ntum ad oēs p̄dictos effectus p̄cedet iu
dicium q̄ntū vero ad inuolutionē maloꝝ ⁊ crucia
tum etiā iudiciū sequet. Unde etiā ꝓpter diuer
sa officia hui⁹ ignis p̄cedētis ⁊ subsequētis iudici
um dicūtur esse duo ignes sicut tangit in glo. sup
illud.i.ad Corint.3. Uniuscuiusqꝫ opus quale ſit
erit ignis ꝓbabit.gl.mō p̄dicto a doctorib⁹ expo
nit. Similiter cōcomitātia aduentū iudicis tria
sunt. Primū est mortuoꝝ resurrectio. vn̄.i.thes.
4. Qm̄ ipse dn̄s in iussu ⁊ in voce archangeli ⁊c.
vsqꝫ p̄mi. Ubi circa resurrectionē tria notāt. vi
delicet dn̄ium diuine virtutis imperātis minis
terium archāgeli coopantis signa iudicis venien
tis ⁊ suscitātis. Primuꝫ ibi qm̄ ipse dn̄s in iussu. Un̄
damas. Crede resurrectionē futurā diuina volūta
te virtute ⁊ nutu. Ubi circa resurrectionē tria tā
git.s.volūtatē diuā q̄ iperat v̄tutē que exequit. ⁊
facilitatē exequēdi in hoc ꝙ nutū adiungit ad sili
tudinē eoꝝ q̄ in nobis sunt. Illud.n. valde facile
nobis est facere qđ statim ad nutū nostrū fit. Nu
tus aūt diuin⁹ ex quo resurrectio fiet nihil aliud ē
ꝗ̄ signū ab eo datū cui tota natura obediet ad re
surrectionē mortuoꝝ de quo patebit infra. scđm
ibi in voce archāgeli. Unde aug.in.3. de trinita
te dicit ꝙ corpa crassiora ⁊ inferiora per subtilio
ra ⁊ potētiora quodā ordine regūtur a deo ꝑ spūꝫ
rōnalem vite ⁊ hoc etiā greg.in.4.dialogoꝝ tan
git. Unde in oībus que corpaliter a deo fiunt vtit
deus ministerio angeloꝝ. In resurrectiōe est aūt
aliqd ad trāsmutationem corpoꝝ ptinēs.s. colle
ctio cineꝝ ⁊ coꝝ preparatio ad repationē hūani cor
poris. Unde q̄ntū ad hoc in resurrectiōe vtet de⁹
ministerio angeloꝝ sed aīa sicut imediate a deo
creata est ita imediate a deo corpi iterato vniet
sine aliqua opatiōe silr etiā gliam corpis ipse faci
et absqꝫ ministerio angeloꝝ sicut ⁊ aīam imedia
te glorificat. Et istud angeloꝝ ministeriū vox di
cit ſm vnā expositionē quā tangit magister sniaꝝ
in.4.di.43. Istud aūt ministeriuꝫ erit principalr
vni⁹ archāgeli.s.michaelis q est princeps eccle
sie sicut fuit synagoge. dicit Dan̄.5. qui tn̄ agit ex
influentia virtutū ⁊ alioꝝ supioꝝ ordinuꝫ. Unde
qđ ipse faciet supiores quodāmodo faciunt. Si
militer inferiores angeli coopabūtur ei circa re
surrectionē singuloꝝ quoꝝ custodie deputati fue
runt ⁊ sic vox illa pōt vni⁹ vel pluriū angeloꝝ dici
Mat.24. dicit. Mittit angelos suos cum tuba ⁊
voce magna.glo.tam apta ⁊ intensa voce ꝙ vbi
qꝫ a mortuis audiat ⁊ ꝯgregabit electos a q̄ttuoꝛ
ventis.i.a q̄ttuoꝛ climatib⁹ mūdi.s.oriente occi
dente aquilone austro vt dicit Remigi⁹. Terciū

ibi in tuba dei descēdet de celo: vbi notandū ꝙ xp̄s dr̄ descēdere in tuba: tū ꝓpter sui aduēt⁹ euidentiā: q: manifeste veniet: vt dicit gl. Unde dicit Gre. ꝙ tubā sonare nihil aliud ē ꝙ̄ mundo: vt iudicē filiū demōstrare: tū ꝓpter sue vocis efficaciam. Un̄ in ps. Dabit voci sue vocē vtutis. i. efficaciā resuscitādi mortuos q̄ p̄us vt agn⁹ sine voce corā tondēte se obmutuit: vt dicit gl. ⁊ ſm hoc sonus tube est vox xp̄i imperant: vt quidā exponūt tū etiā ꝓpter quandā cōueniētiā ad vsus tube i veteri test. Tuba. n. cōgregabant ad ɔsiliū ɔmouebant ad ꝑliū ⁊ vocabāt ad festū. Resurgētes ā cōgregabunt ad ɔsiliū iudicij ad ꝑliū: quo orbis terrar pugnabit ɔ̄ insensatos ⁊ ad festū eterne solēnitatis. Cū igit xp̄s sic descēderit in iussu: ⁊ voce archāgeli: ⁊ in tuba dei tūc mortui resurgēt: qd̄ āt aplūs subiungit deinde nos q viuim⁹ nō sic itelligēdum ē ꝙ viui repti nō moriāt: sꝫ vt gl. ibidē dicit in ipo raptu mors eor erit ⁊ resurrectio: vt quasi aīa ꝑ sopor ē egressa de corpe eidē in momēto reddat: tunc vētilabit area misterio angelor ⁊ triticum sepabit a palea: q: boni ſm apl̄m rapiēt in nubibus obuiā xp̄o in area ipi⁹ in terra remanētibus. Notandū vō ꝙ lꝫ determinata hora tpis future resurrectōis ꝑ certo sciri nō pōt: tn̄ satis ꝓbabilr a qbusdā dr̄ q: resurrectio erit q̄si in diluculo sole exeūte in oriēte luna in occidēte: q: tali dispositione credunt sol ⁊ luna creata: vt sic eorum circulatio ɔpleat penit⁹ ad reditū ad idē punctū Un̄ de xp̄o dr̄ ꝙ tali hora resurrexerit: ſm qd̄ comitat iudicis aduentū ē meritorū retributio: vn̄ in ps. Tu reddes vnicuiqꝫ iuxta opa sua. 2. cor. 5. Om̄s nos manifestari oꝫ an̄ tribunal xp̄i: vt referat vnusqsqꝫ. gl. a similitudine messor ꝓpria corpis put gessit: siue bonū siue malū. gl. h. n. ē meritū cōpatur quo post hāc vitā possit q̄siā reuelari: vl̄ grauari: q: vō meritorū retributio ꝑ iudiciū fiet: io de ipo iudicio videam⁹. Un̄ sciēdū ꝙ post iudiciū singlare qd̄ erit in obitu cuiuslibet restat aliud iudiciū vlē qd̄ erit in nouissimo die: q: lꝫ per mortē vita hoīs tpalr termineē ſm se remanet: tn̄ ex futuris sꝫ qd̄ dependēs. Uno⁹ ſm ꝙ adhuc viuit in memorijs hoīm in qbus qnqꝫ ɔ̄ vitatē bone fame remanet vl̄ male. Alio⁹ in filijs q sūt quasi aliq pēts ſm illud. ecc. 30. Mortuus ē pr̄ illius: ⁊ q̄si nō est mortu⁹ silem. n. reliqt sibi post se tn̄ multor bonor sunt mali filij ⁊ ecōuerso. tertiū q̄tum ad effectū oper suor: sicut ex deceptōe Arrij ⁊ alior seductor pullulat error infidelitatꝫ vsqꝫ ad finē mūdi: ⁊ vsqꝫ tunc pficit fides ex pdicatione aplor. quarto mō q̄tū ad corpus qd̄ qn̄ꝙ tradit honorifice sepulture. qnqꝫ vō remanet i sepultū ⁊ tandē in tumulatū resoluit cinis. quinto mō q̄tū ad ea in qbus hō suū affectū deſirit: puta in quibusdā tpalibus rebus quor quedā citius finiunt quedam diutius durāt. Om̄ia aūt hec subdunt existimationi diuini iudicij: ⁊ io de hijs oibus pfectū ⁊ manifestū iudiciū hēi nō pōt: q̄diu huius tpis cursus durat: ⁊ ꝓpter hoc oꝫ ēē finale iudiciū in nouissimo die in quo pfecte id qd̄ ad vnūquēqꝫ hoīem ptinet quocūqꝫ mō pfecte ⁊ manifeste diiudicet: sꝫ circa h̄ iudiciū tria possum⁹ ɔsiderare. s. iudicis equitatē iudicantiū cū xp̄o dignitatem ⁊ iudicandor vitatem. de pmo dr̄ in ps. Iudicabit ppl̄os in equitate. gl. In futuro iudicio: ⁊ Mat. 25. Cū venerit filius hoīs in ma. ⁊c. ibi iudicis eqtas dsignat. Primo quo ad bonor ⁊ malor sepatione ibi: ⁊ sepabit eos quasi pastor segregat oues ab edis. i. bonos a malis: vt dicit glo. Secundo quo ad meritorū discussionē cū dicet bonis esuriui ⁊ dedistis mihi māducare ⁊c. Tertio quo ad finē illationē cū dicet bonis venite bn̄dicti. mali vō ite maledicti. Sciendū vō ꝙ totū iudiciū ⁊ quo ad discussionē ⁊ quo ad accusationē malor ⁊ cōmendationē bonor: ⁊ quo ad sniam de vtrisqꝫ mentalr pficiet. Si. n. vocalr singulorum facta narrarēt inestimabilis lōgitudo tpis ad h̄ exigeret: sicut etiā dicit Aug. 20. de ciuitate dei ꝙ si liber ex cuius scriptura oēs iudicabūt: vt dr̄ apoc. 20. carnalr cogitet qs eius magnitudinem ⁊ lōgitudinē valeat estimare: aut q̄to tpe legi poterit in quo scripte sunt vite vniuersor n̄ tm̄ minus tps requirit ad narrādū creten⁹ singulor facta q̄ ad legēdū si eēnt in lib. mali scripta vn̄ ꝓbabile ē ꝙ illa que dicunt mat. 25. Non vocalr sꝫ mentalr intelligēda sunt ⁊ pficiēda: fiet ḡ virtute diuina: vt statim vnicuiqꝫ occurrāt bona vl̄ mala ꝑ qbus ē pmiādus: vl̄ puniēdus: ⁊ nō solū vnicuiqꝫ de seipo: sꝫ etiā de alio. Un̄ dr̄. 1. Cor. 4. Ueniet dn̄s ⁊ illuminabit abscōdita tenebrar. gl. i. petōr ⁊ manifestabit ɔsilia cordiū. gl. que gesta ⁊ cogitata bona vl̄ mala: tūc erūt apta ⁊ nota cūcta oibus. apoc. 20. Uidi mortuos magnos ⁊ pusillos stātes in ɔspectu throni ⁊ libri sunt apti. gl. i. ɔsciē singulor que apte erūt oibus. De scdo. s. iudicantiū cū xp̄o dignitate dr̄. Mat. 19. Sedebit sup sedes. 12. iudi. 12. trib⁹ isrl̄: vbi dicit gl. ꝙ p. 12. sedes vniuersitas mādator intelligit. Notādū vō ꝙ qdā iudicabūt sola ɔpatione. s. boni minus bonos mali magis malos: ſm illud Mat. 12. Uiri niniuite surgēt in iudicio ⁊ ɔdēnabūt generationē istā nō ptāte: sed ɔpationis exēplo. Quidā vō iudicabunt p solam approbationē: ⁊ sic oēs iusti iudicabunt ſm illud sap. 3. Iudicabūt sancti nationes. Quidā vō iudicabunt quasi iudiciariā ptātem accipientes a xp̄o ſm illud. Mat. 19. Sedebitis sup sedes ⁊c. Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ iudicare oporteat actionē in aliū pcedentē: nō ꝓprie loquēdo iudicare dr̄ qui sniam loquēdo in aliū ofert: sꝫ hoc dupliciter ɔtingit. Uno⁹ ex ꝓpria auctē ⁊ hoc est

illius ꝓprie qui habet in alios dñium τ potestatē
cuius regimini ſbduntˀ oēs qui iudicantˀ: τ ſic iu-
dicare eſt ſolius dei. Alio mō eſt ſniam alteriꝰ au
ctoritate latā in alioꝝ noticiā ducere qḋ eſt ſniam
latā pnūciare: τ hoc mō pfecti viri iudicabunt:
q: ducūt in cognitionē diuine iuſticie aut qḋ iuſte
eis ꝑ meritis debeatˀ: vt ipſa reuelatio iuſticie iu
diciū dicatˀ. Vñ Richardus de ſancto vic. Iudi-
ces corā iudicādis decretoꝝ ſuoꝝ libros apire ē
ad eoꝝ cordium inſpectionē inferioꝝ quoꝝlibet
viſuz admittere ſenſūqꝫ ſuū in hijs q̄ ad iudiciū ꝑ
tinent reuelare. Sciendū vō ꝙ hec dignitaſ ad il
los ptinet q relictis oibus xpm ſunt ſecuti. Unde
Mat. 19. Petro querēti ecce nos re. om. τ ſe. ſu.
te. quid er. e. nobis dixit ihs: amē dico vobis τc.
Vñ Greg. Quiſqꝫ ſtimulo diuini amoris excita
tus hec poſſeſſa reliquerit illic ꝓculdubio culmē
iudiciarie ptātis obtinebit vt ſimul: tūc iudex cū
iudice veniat q nunc ꝯſideratōe iudicij ſpōtanea
ſe pauptate caſtigat: q: .n. paupes voluntarij ſoli
deo adherētes nō īpediunt reꝝ ſolicitudinibꝰ a p
ceptōe ſapie: nec retrahūtˀ reꝝ cupiditatibꝰ a zelo
iuſticie: τ q: etiā depſſione pauptatˀ merētˀ culmē
honoꝛiſ τ excellētie. iō ydonei τ digni iudicātˀ ptā
tem iudicatiā poſſidere. De tertio .ſ. iudicādoꝝ
varietate dicit Greg. ꝙ in iudicio erūt quattuoꝛ
oꝛdines. alij .n. iudicātˀ τ pereūt: alij nō iudicantˀ
τ pereūt: alij iudicantˀ τ regnant: alij nō iudicantˀ
τ regnāt. Ad cuius euidētiā ſciēduz ꝙ ad iudiciū
tria videntˀ ꝯcurrere. pmo qdem ꝙ iudici pñtetˀ
iudicādus: ſecūdo ꝙ eius merita diſcutiātˀ: tertio
ꝙ ſniam accipiat. Quantū igitˀ ad primū oēs bōi
τ mali a pmo hoie vſqꝫ ad vltimū xpi iudicio ſb-
dentˀ: vt dˀ .2. Coꝛin. 5. Opoꝛtet oēs nos aſſiſtere
añ tribunal xpi. A quoꝝ generalitate nō excludū
tur: ēt puuli q vel ſine baptiſmo: vlˀ cuz baptiſmo
diſceſſerūt vt dicit gl. ibidē. Quātū vō ad ſcdm .ſ.
ad meritoꝝ diſcuſſionē nō oēs iudicabūtˀ: nec bo
ni: nec mali. Ibi .n. neceſſaria eſt diſcuſſio iudicij
vbi bona malis pmiſcentˀ vbi vō ē bonū abſqꝫ p-
mixtione mali vlˀ malū abſqꝫ pmixtione boni ibi
diſcuſſio locū nō hꝫ. Bonoꝝ igitˀ quidā ſunt q to-
taliter bōa tpalia ꝯtēnunt ſoli deo vacātes: τ his
que dei ſunt: q: ḡ pctm̄ cōmittitˀ ꝑ hoc ꝙ ſpreto in
cōmuˀabili bono bonis cōmutabilibus adheretˀ
nulla videtˀ in his notabilis ꝯmixtio boni τ mali
nō ꝙ abſqꝫ pctō viuāt cū ex eoꝝ pſona dicatˀ Io. i.
Si dixerimus q: pctm̄ nō hēmus ipſi nos ſeduci
mus: ſꝫ q: in eis leuia quedā inueniuntˀ que feruo
re charitatis quodāmodo ꝯſumūtˀ: vt nihil eē vi
deantˀ. Unde hij in iudicio nō iudicabuntˀ ꝑ me-
ritoꝝ diſcuſſionē. Qui vō terrenā vitā agētes re
bus ſecularibus intēdētes vtuntˀ quidē nō ꝯ deū
ſed eis plus debito inherētes hñt aliquid mali bo
no fidei τ charitatis admixtuz ſcḋm aliquā notabi-
lem quātitatem: vt nō de facili apparere poſſit
quid in eis ꝑualeat. Unde tales iudicabuntˀ etiā
qꝫtum ad diſcuſſionē meritoꝝ. Silr etiā eſt ex ꝑ
te maloꝝ. ¶ Notandū ꝙ pncipiū accedendi ad
deum eſt fides ſcḋm illud ad Hebꝛeos. Acceden-
tem ad deū opꝫ credere: qui ergo fidē nō habent
nihil boni in eis inuenitˀ cuius aliqua mala pmi-
xtio faciat eoꝛum dubiā dānationē: τ ideo dāna-
buntˀ abſqꝫ meritoꝝ diſcuſſione. Qui vero fidez
hꝫ: charitatē aūt nō: nō habet opa bona: nec aliqd
vnde deo ꝯiungatˀ: huius neceſſaria eſt meritoꝝ
diſcuſſio: vt euidenter appareat quid in eo ꝑpon
deret bonū vlˀ maluz. Unde talis cū diſcuſſione
meritoꝝ dānabitˀ ſicut rex terrenus q peccantez
cum audiētia dānat. Hoſtē vero ſine omni audiē
tia. Quātum vō ad tertiū .ſ. ſnie ꝑlationē oēs iudi-
cabuntˀ: q: oēs ex ipſa ſententia: vlˀ gloriā: vlˀ penaz
repoꝛtabunt. Unde dicitˀ .2. Coꝛin. 5. Ut referat
vnuſquiſqꝫ ꝓpꝛia coꝛpis ꝓut geſſit ſiue bonuz: ſi
ue malū. Tertiā vō qḋ cōmitatˀ aduentū iudicis
eſt mūdi innouatio de qua dicitˀ yſa. 65. Ego cre-
abo celos nouos τ terraz nouam: τ nō erūt pꝛioꝛa ī
memoꝛia. Apoc. 21. Uidi celū nouū τ terrā nouā
Ad cuiꝰ euidentiā ſciendū ꝙ oīa coꝛpa eē facta ꝑ
hoiem creduntˀ vñ τ oīa dicūtˀ ei ſubiecta. Serui
unt aūt ei dupl'r: vno mō ad ſuā ſuſtentationē coꝛ
poꝛalis vite: alio modo ad pfectā cognitionis di
uine inqꝫtum hō ꝑ ea que facta ſunt inuiſibilia di
ꝯſpicit: vt dicitˀ ad Ro. i. Primo ergo miniſte-
rio creaturaꝝ homo gloꝛificatus nullo modo in-
digebit cū eius coꝛpus oīno incoꝛruptibile ſit fu-
turum virtute diuina id faciēte ꝑ aīam quā īme
diate gloꝛificat. Scḋo etiā miniſterio nō indige-
bit homo qꝫtum ad cognitionē intellectuāl: q: ta
li cognitione deū ſancti videbūt īmediate ꝑ eēn
tiam: ſed ad hanc viſionez eēntie diuine oculus
carnis attingere nō pōt: τ ideo vt eius ſolatiū eti
am ſibi ꝯgruēs de viſione deitatis ꝑbeatur inſpi
ciet deitatē in ſuis effectibus coꝛpalibus in qbus
manifeſta indicia diuine maieſtatis apparebūt:
τ pcipue in carne xpi τ poſt hec in coꝛpoꝛibus be-
atoꝛum: τ deinceps in oībus alijs coꝛpoꝛibus: et
ideo opoꝛtebit: vt etiā alia coꝛpoꝛa maioꝛē influ
entiā a diuina bonitate ſuſcipiāt: nō tñ ſpēm va-
riantē: ſꝫ addentē cuiuſdā gloꝛie pfectionez: τ hec
erit mundi innouatio: vñ ſilˀ mūdus inouabitˀ: et
homo gloꝛificabitˀ.

¶ Explicit opuſculū. 60. beati Tho. de aquino ꝯ
humanitate xpi.

¶ Incipit opuſculuz. 61. de dilectiōe dei τ pximi
eiuſdem ſancti Tho. de aquino.

Magiſter quod eſt
mandatū maximū in lege. ait ihs
Diliges dñm deum tuuz ex toto

corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota mente tua: h̄
est magnū ⁊ primū mandatū: hoc inquā est maxi
mum. Magnū: q: mandat hoc lex nālis in men
tis omīs creature rōnalis diuinitus indelebiliter
impssa. Maius q: remandat: ⁊ repetens iterū re
mandat lex mosayca a deo data: ⁊ p angelos or-
dinata. Deutro.6. Audi isrl̄. Domin⁹ deus tuus
vnus est. Diliges dnminū deū tuū ⁊c̄. vsq̄ ad
ostijs domus tue. Maximū q: illud ꝯfirmat lex
euangelica p ip̄um dei filiū tradita. Mathei.22.
Diliges dn̄m deum tuū. Marci.12. ⁊ Luce.x. et
hoc primū mandatū. Primū tripliciter. primū
in intētione iubētis. Finis.n. in quolibet ea q̄ ad
finē sunt in intētione p̄cedit.i. Thy.i. Finis prece
pti est charitas. Finis nō terminās vl̄ cōsumens
sed cōsumans: ad quē omē preceptū ordinaꝫ. ro.
13. Plenitudo legis est dilectio. ps. Omnis ꝯsū-
mationis vidi finē. Item primū in necessitate ob
seruationis. Sunt.n. vt volūt magistri p̄cepta q̄
dam p̄me quedā scd̄e: quedā tertie: quedā quar-
te necessitatis. Prime necessitatis sunt sine qui-
bus dei siltitudo non saluaꝫ que a p̄ncipio nāliter
obligāt: ⁊ in generali ⁊ in spāli: tale ē diligere de-
um. Secūde necessitatis sunt que a p̄ncipio ⁊ nā
liter obligāt in generali: ⁊ nō in spāli: vt est satisfa
cere p peccatis. Tertie necessitatis sunt q̄ ex actu
humano obligāt: sicut votū: vl̄ que obligāt quos-
dam: sed nō oēs: aut etiā oēs in casu: sicut cōsilia.
Quarte necessitatis sunt que p̄lati eccl̄aꝝ institu-
unt. s. que instituit papa: aut archiep̄s in puincia
sua: aut ep̄s in diocesi sua: aut abbas in abbatia
sua. Prime necessitaꝫ est h̄ quod oīno dispensari
nō pōt nec ab hoīe nec a deo. Item primū est in
ordine dignitatis. Hic.n. actus dignissimus est
cuius dignitas cognoscitꝫ ex tribus: ex subiectio vl̄
potentia a qua egrediꝫ actus hec est voluntas sū
ma ⁊ dignissima potētia aīe. Item ex habitu vel
dono potentiā informāte: ⁊ sup se eleuante hoc ē
charitas que ē summū donū quod pꝫ: q: ab ipso
summ⁹ ordo denoiaꝫ. s. seraphin.i. ardens. Itē
ex obiecto: q: in summū bonū dirigitꝫ. s. in deū.

d Iliges dn̄m deū tuum ⁊c̄. Duplex est di-
lectio: vna ꝯcupiscentie qua diligim⁹ il-
lud quod nobis volumus ⁊ desideram⁹: vt
diuitias vl̄ honores: alia amicitie: qua diligim⁹
illud cui bonū volumus: vt amicos: vtraq̄ dile
ctione diliges dn̄m deū tuū. Nota aūt tria circa
actū dilectionis. s. anc̄edentia: ꝯcomitentia: ꝯse
quentia. Antecedētia ꝯsiderari opꝫ: vt ea que ad
hunc finē sunt. Nā vt ait Aristo. ponētes finē ali-
quē qūo ⁊ p que intēdunt: ⁊ si plura videnꝫ fieri:
p quid facilius ⁊ meli⁹ intēdunt. Si aūt p vnū p-
ficitur: q̄ īo p hoc erit ⁊ illud p qd̄ vsquequo ꝑue-
niatur ad primā cām q̄ vltimū erit de intētione.
Antecedit igiꝫ nāliter cognitio ⁊ necessario dile-
ctionem ꝯcupiscentiā apphensio. Ratio est q:
vires ordinate sunt cognitiua ante affectiua: ⁊ in
motibus ⁊ motoribus ordinaꝫ destructo p̄ori de
struiꝫ qd̄ posterius est. Aug. inuisa possumus di
ligere cognita nequaquā. Qui ergo deū amare ⁊
ꝯcupiscere p̄us opꝫ cognoscere. Igiꝫ s̄m phm̄ de
lectabile apphēsum mouet apphēsiū: vt de-
lectabile. Summū igiꝫ delectabile opꝫ p̄ apppre
hendere cogitādo vt possim⁹ diligere appetēdo
Apprehēdim⁹ aūt sensibile auditu visu: ⁊ nōnun
q̄ gustu. vbi gr̄a. Vinū qd̄ ē sensibile exteri⁹ alio⁹
apprehēdo audiēs narrari de ip̄o vinū illud ē bo
num magis aūt cū video: q: visus s̄m Aris. plu-
res rei d̄rias apprehēdit: ⁊ iō tertius iudicat d̄ re
magis aūt cū p̄gusto. tūc.n. est maxima ꝯiunctio
sensibilis ad sensū. Sic intellect⁹ de sūmo bono
intelligit aliqd: aut p aliū: ⁊ sic q̄si p auditū: aut p
se: ⁊ sic quasi p visū: sꝫ pleni⁹ apprehēdit cū affe-
ctus aliqualr ꝯtingens: vl̄ modice expiꝫ. Audire
aūt ē incipiētiū: videre pficiētiū: gustare pfectoꝝ
Incipiēs vis audire: vt ꝯcupiscas videre vt mo
uearis: q̄re vt audias: q̄rit.n. famulus p potu fri-
gido: q̄re igiꝫ ⁊ tu interroga a deo ⁊ dei hoībus a d̄o
in oione. Boe. Quid nā agendū censes: vt illius
boni sūmi sedē inuenire mereamur. Inuocādū ē
quit oīm reꝝ pciꝫ: sine q° nullū rite fundaꝫ p̄nci-
piū ab hoīb⁹ in sermone: hinc seqꝫ mot⁹. ysa.55.
Audite audiētes me ⁊ comedite bonū: pficiens
vis audire vt possis appetē: vaca vt videas ps.
Vacate ⁊ videte: vt vaces negocia p⁹pone. Nisi
igiꝫ s̄m Aris. vltimū de intētiōe: primū ē in exe-
cutione: primū p loco ⁊ tpe negocia intermitte: vt
vaces. anselm⁹. Eya nūc homūcio: fuge paululū
occupatiōes tuas: ⁊ abscōde te modicū a tumultuo
sis cogitationibus tuis: abice nunc onerosas cu-
ras postpone laboriosas distētiōes tuas vaca ali
quātulū mēte deo ⁊ regesce aliquātulū in eo: fuge
occupatiōes opationū in hoīe exteriori abscōde te
a tumultu fantasie abice curas rōnis: postpōe di-
stentiōes voluntaꝫ ⁊ vaca aliquātulū mēte: sꝫ vid̄
qūo vaces: ne derideāt hostes sabbata tua. Va-
ca g̊ vt videas vide itellectu vt ꝯcupiscas affectu
ceteꝝ vos pfecti. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis est
dn̄s: gustate vl̄ modice ad pbandū: ⁊ videbiꝫ q:
bona ē negociatio ei⁹ ⁊ fastidiet alia bōa p̄ appeti
tu isti⁹ Ricar. Nō pōt vt arbitror ad pfectū exterio
rū bonoꝝ fastigiū ptingē q interioꝝ dulcedinē bo
noꝝ nōdū meruit gustādo sentire. Est igiꝫ ordo i-
ter hos apphensiōis mōs. Nā audit⁹ ordinaꝫ ad
visū: vt pꝫ in regina sab. q̄ audita fama salomōis
appetebat videē qd̄ audierat. Nō igiꝫ p⁹ inceptōꝫ
pficiēs ab auditu ad visum trāsiēs: dicit cum p-
pheta. Sicut audiuimus sic vidimus. Visus au
tem ordinatur ad gustum. Que contra cuidam
dicitur in libro Regum. Videbis me: ⁊ inde

nõ comedes. facta interim qđ licet tene mediũ
ꝫ expecta pfectã: vide ꝛ cogita deuȝ: nõ vt diuĩ:
vł vt iudiciũ: ſȝ vt quãdam rẽ ſũme bonã ꝛ dele-
ctabilẽ. Anſelmus. Excita nũc aĩa mea totũ intel
lectum tuũ ꝛ cogita ꝙ̃tum potes quale ꝛ ꝙ̃tuȝ ſit
illud bonũ. Cognoſce ꝛ cogita ꝙ ipſe pcellit oẽ cõ
cupiſcibile: delectat p̃ omni delectabili: qđ pȝ in
ducendo. Concupiſcit ſupbia honores. auaritia
diuitias ꝛ res: accidia ꝯmodũ ꝛ quietẽ gula: ꝛ lu-
xuria voluptatẽ: ex hꝯ ſequit̃ ira ꝯ ledentẽ nos ĩ
hijs: q2 ira eſt vindex leſe ꝯcupiſcẽtie: vt diffinit
phs: ꝛ ſequit̃ inuidia ꝯ habentẽ hec. Greg. Si q̃
deſideramus illi inuidemꝰ ꝗ accipit ea penitꝰ vł
partẽ accipiẽdo quãtitatẽ nob̃ reſtringit. In ꝯcu-
piſcentia igit̃ hoꝝ eſt pctũ: nõ q2 ipſa ſint mala: ſȝ
q2 p hijs deſerunt̃ meliora. Aug. Peccatũ nõ eſt
appetitus reꝝ malaꝝ: ſȝ deſertio melioꝝ: deus ẽ
igit̃ affectiue honoꝝ incõmutabilis p̃ oĩ re hono-
rante excellẽter honorãs. i. regũ. 2. Qui me hono
rificauerit honorificabo eũ: me honorificat ꝗ me
honori tpali eligendi p̄ponit: ſed ſm Ariſ. ſi ſim-
plex ad ſimplex ꝛ magis ad magis: ꝛ maxime ad
maximũ: vt ſi voluptas bonũ voluptas magis
bonũ: ꝛ ſic maxime voluptas maximũ bonũ. Igi
tur ſi honor bonꝰ ſicut vtiq3 bonus ẽ: ꝛ iđ appeti-
bilis ẽ ſummꝰ honor ẽ ſũme bonus: ꝛ iđ ſũme ap-
petẽdus. Item deus eſt res incõmutabilis ꝛ ſꝫa
oẽm hũtez ſe excellẽter ditãs. Aug. Res qbꝰ fruẽ
dum ẽ pr̃ ꝛ filius ꝛ ſpũſſanctꝰ eadẽ trinitas: q̃dam
ſumma res ẽ cõis oĩbus fruẽtibus ea: hec ſi ꝯſide
ras: hãc ſꝫam boni incõmutabilis p̃ oĩ ſꝫa boni ꝯ
mutabilis ꝯcupiſces. Item ſi reꝝ ſꝫa bona: ꝛ iđo
appetẽda ꝛ ſũma ſꝫa eſt ſũme bona: ꝛ iđ ſũme ap-
petenda. Itẽ deus qes incõmutabilis ꝛ cõmodũ
excellẽter quietãs. Aug. Feciſti nos dñe ad te ꝛ ĩ-
quietuȝ ẽ cor noſtrũ donec requieſcat in te: nõ talis
qes accidie de qua etiã in quietudo ortũ hȝ. Aug.
Stando laſſatus eras ſedẽdo reficieris ꝛ rurſus
ſedẽdo laſſaris: ꝛ queqđ ẽ vbi fatigato ſuccurrit̃
alia fatigatio exorit̃. Item ſi ꝯmodũ bonũ ꝛ qes ꝛ
ſũma quies ẽ ſũme bona: g ſumme appetẽda. Itẽ
deus ẽ voluptas incõmutabilis excellenter dele
ctans. ps. Torrentẽ voluptatis tue potabis eos.
Igit̃ ſi voluptas ẽ bonũ ꝛ appetibile ꝛ ſũma: vo-
luptas ẽ ſumme bona. g ẽ ſũme appetibilis: hanc
inductione inſinuãs nõ hñte infert̃ illud vlc. pro-
uer. 3. Omĩa que deſiderant̃ huic nõ valẽt ꝯpari
Contingit aũt ꝯpari tripl'r: ſm maius ꝛ minus ꝛ
eq̃le. Compat̃ maius ad minus ꝛ excedit vt tri-
cubitũ ad bicubitũ: talis ẽ illa ꝯpatio. ſap. 7. Luci
ꝯpata inuenit̃ prior. Itẽ minus ad maiuſ ꝛ excedit̃
vt monocubitũ ad bicubitũ: talis illa. Deu. 1. Fi-
lios enachim vidimus ibi qbus ꝯpati quaſi locu
ſte videbamur. Iteȝ eq̃le equali vł ſile ſili qđ ne
q3 excedit: neq3 excedit̃: talis illa: cõpatus eſt in-
mentis inſipiẽtibus. Oĩa g que deſiderant̃ huic
ſumme deſiderabili ꝯparari nõ pñt: q2 nec mino
ra: nec maiora: nec equalia ſunt: q2 reſpectu eius
oĩa nihil ſunt. Hiero. Deus ſolus vere ẽ cuius
eẽntie ꝯpatum noſtrũ eẽ nõ eſt. Compat̃ igit̃ vni
tas millenario: ſicut ps toti nõ in infinituȝ minor
ſȝ nec punctũ linee: nec centruȝ pũctale toti ſpere
circũferentie: quoꝝ vtrũq3 finitũ in ſe: ſȝ reſpectu
puncti infinitũ: ꝛ iđ incõpabile. Minus aũt ꝯpa-
bilis ẽ creatori creatura: vtpote bono ſimpl'r infi
nito que ẽ bonũ ſimplex ꝛ finitũ. Confer g nũc hõ
ꝛ vide qđ ꝯcupiſcas. Concupiſcis. n. bonũ. Hꝫ
vt ait Augu. Bonũ eſt aurꝫ bone diuitie. Si igit̃
vnã marcã argẽti ꝯcupiſcis: q2 bonũ marcã auri
tanto magis ꝯcupiſceſ ꝙ̃to magis bonã. Queq̃
igit̃ milies melius eẽt milles plus ꝯcupiſci rõ p-
ſuaderet: ꝛ tñ vnitas ps eſt aliquota millenarij ꝛ
iđ cõparabilis ipſi: ſȝ deus cui oĩa que deſiderãt̃
cõparari nõ pñt illa marca infinities melior: ꝛ iđ
infinities ꝯcupiſcibilior. Silr de quolibet ꝯcupi
ſcibili ſile ſit iudiciũ. Omĩa g huic nõ valẽt ꝯpari
qũo igit̃ ſingula valẽt. Cuncta igit̃ bõa ſil' appel-
lant̃ valde bõa: vt dr̃ in gen. Singl'a nõ valde: ſȝ
tñ ſimpl'r bõa: minꝰ. n. ſingl'a bona ſt ꝙ̃ oĩa colle
cta: ſȝ vt dic phs: oĩa p̃minẽtia vna duoꝝ vl pluũ
ħ duoꝝ ẽ p̄eligẽduȝ vł p̄optãdũ qđ ẽ p̃minẽs. quo
g p̄optãdũ aliqđ nihilo ens ñ enti infinitũ bonũ fini
to. Anſelmꝰ. Cur g p multa vagaris homũcio q̃-
rendo bona aĩe tue ꝛ corpis. Ama vnũ bonũ: qđ
oẽ eſt bonũ ꝛ ſatis ẽ: deſidera ſimplex bonũ qđ eſt
ſummũ bonũ: ꝛ ſufficit. Itẽ riuuli bonoꝝ ꝯcupiſci
biliũ diuerſi: fons vnꝰ oĩum deus. Melior g ꝛ cõ
cupiſcibilior fons ꝙ̃ riuulus cã ꝙ̃ effectus: imo ĩ
cõpabil'r melior: cuius bonitate ſm Boetiũ. pau
liſper diſputatõis grã intellecta dicimꝰ iam nihil
erit bonũ: ꝛ iđ nihil ꝯcupiſcibile. Igit̃ qđ p ſe tale
magis tale ꝙ̃ qđ p accidẽs: ꝛ iđ magiſ ꝯcupiſcibi
le qua ꝓpt̃ ꝯcupiſcit ꝛ deficit aĩa mea in atria dñi
ſȝ nota ꝙ duplex ẽ ꝯcupiſcẽtia vna rei abñtis ħ mo
uet ad hñdũ: alt'a rei pñtis cãns fruitõem p pñtiã
ꝯcupiſcibilis: ꝛ iđ delectat̃ ꝛ fruit̃ cõcupito. Hec
igit̃ mouet ad delectandũ: vt pȝ in vino: qđ cõcu
piſcens diligo cũ abeſt: ꝛ iđ moueor ad ꝯpandũ
ꝓ p̃cio quo emã ad p̄randum vas quo recipiatur
cũ abeſt nõ ceſſo ꝯcupiſcere: ſcđȝ hoc eſt charitas
vie: diligens ꝛ ꝯcupiſcens deũ: vt abſentẽ: ꝛ iđo
eliciens metus ꝛ mouens ad opera merito: ſȝ
charitas patrie diligens ꝛ cõcupiſcens: vt pñtẽ
ꝛ ideo delectãs: ꝛ fruitionẽ cauſans. ecc. qui edũt
me adhuc eſuriẽt: ꝛ qui bibunt me adhuc ſitient.
ſed deſideriũ perit cum aĩa ſitim ſuã qua bonum
nãliter appetit p aquã pñtis inſipide delectatõis
boni cõmutabilis extinguit. Bene aũt ſitis accẽ-
ditur cũ dulcedo ſummi boni vł modice p̄guſta
que tñ p̄guſtatõ mirabiliter ꝛ ſitim creſcere facit

et tamē ipsi aliqualiter satisfacit. Aug. Angeli il-
le fruentes iam beati sunt quo ⁊ nos frui deside-
ramus: ⁊ q̄ntum in hac vita fruimur: tanto pegri-
nationem nostrā ⁊ tollerabilius sustinemus: ⁊ ar-
dentius finire cupimus.

b His in apprehensione antecedētibus irri-
tatur affectus: ⁊ si potētia volūtatis p ha-
bitum amoris disposita sit: in actū exit: et
mouēs delectabile apprehēsū diligēs ɔcupiscit
Quē dilectōis motū tria ɔcomitāt. s. qualitas q̄n-
titas: ⁊ relatio. qualitas. s. nobilitas ⁊ excellens
bonitas qua dissilis est oibus motibus alijs ⁊ no-
bilior genere: vtpote pdiens nobilissima poten-
tia. s. volūtate: que deo nāli ordine pxima: ⁊ iō li-
berrima ab omni coactōe create iurisdictōis exē-
pta. Item a nobilissimo habitu. s. amore: q sum-
mū dei donū: etiā psone diuine meruit equiuocū
esse. Duplex ē aūt habitus amoris vnus nālis q
vnus ⁊ summ⁹: ē tn̄ trinitatē in aīa pficiēs: vt di-
cit Aug. Que sunt mēs noticia ⁊ amor. Boe. In-
serta est nobis nāliter summi boni cupiditas ⁊ di-
lectio. alius gratuit⁹ ⁊ infusus: q omni gratuitorū
summ⁹ dignitate pprie dicit charitas. Ro. Cha-
ritas dei diffusa ē in cordib⁹ nostris p spūsanctū
qui datus ē nobis. scd̄z aūt Dyo. optimi optima
est adducere. a subiecto: igit calificet ⁊ denoiet ac-
tio. Arist. Non. n. q̄ bonū facimus boni sum⁹: s3
q̄ boni sumus bonū facimus. Optima igit ⁊ no-
bilissima actio dilectio s3 q̄ mot⁹ denoiatur a ter-
mino in genere suo: summe bon⁹ est mot⁹: cui sū-
mū bonū in q̄ntum tale ē obiectū ⁊ termin⁹. In p-
ductione igit actus istius aīa nobilissima ē: q̄ co-
gnoscēdo ɔiungit: amādo vnit illi bono quod in
tmino nobilitatis ⁊ bonitatis nobile ē. Cogscibi-
le eni cū sit pfectio cognoscētis in eē suo: quo no-
bilius cognoscibile ē eo nobilior pfectio: ⁊ cū di-
lectio ⁊ amor transformēt amantē in amatū cum
forma dei sit nobilissima: aīa amans deū fit no-
bilissima. Item cōcomitat ⁊ q̄ntitas mēsurans
motū dilectōis qui tripliciter mēsurat. s. fm intē-
tionē: durationē: ⁊ numer: vl' multitudinē. Con-
tingit. n. ɔcupiscere summū bonū intētione vehe-
menter vehemētius vehemētissime: duratiōe
diu diutius diutissime: multitudine: sepe vl' fre-
quenter sepi⁹ sepissime: ⁊ fm h dilectio actu ma-
ior est vl minor dilectōe. Igit si nō potes ɔcupi-
scere vehemēter saltem dura parū p: qd si nō diu
ɔtinuare potes: q̄m fm Aug. in viatore sunt cogi-
tationes volubiles ⁊ ɔsequēter necessarie affectō-
nes: saltē sicut repetēdo frequētes. Naz quo fre-
quētius eo ɔsequēter vehemēti⁹ ɔcupisces ⁊ quo
vehemētius eo diutius: s3 vide qd impedit: sicut
se h3 diligere ad cognoscere: sic diliger pfecte qd
est in patria: ad cognoscere pfecte: sic diligere ac-
tu ad cognoscere actu. Scimus aūt plura s3 intel-
ligimus vnū solū: vt dicit Arist. Uerum est actu
⁊ iō diligere possumus actu vnū soluz. Termini
aūt oppositi dispate sunt creator ⁊ creatura inter
quos sita est aīa. Aug. Anima media inter deū ⁊
creaturas posita ɔuersione ad deū illuminat me-
lioratur ⁊ pficit. Conuersione ad creaturas obte-
nebrat: deterioratur corrumpit: ⁊ p hoc posuerunt
aīam creari in orizonte eternitatis ⁊ tpis que cū
creaturā actu cognoscit: ⁊ p ɔn̄s actu diligit: crea-
torem: tūc actu cognoscere: ⁊ p ɔn̄s actu diligere
nō pōt. Item vnitas mot⁹ causat ab vnitate mo-
bilis tpis ⁊ termini. Cū igit aīa mobilis sit sim-
plex int terminos oppositos simul ⁊ semel moti-
bus diuersis eiusdē generis moueri nō pōt: vnō
motu affectōis mouet ad creaturā: tūc motu af-
fectionis moueri nō pōt ad creatorē. Diliges aūt
dnm̄ deū tuū vnū. s. pre mult. Aug. Unū ē neces-
sariū ppōit. n. vnū multis ⁊c. anselm⁹. Cur q̄ p
multa vagaris homūcio. Hugo. Cor hois qd pri-
us amori diuino fixū stabile psistit: ⁊ vnū amādo
vnū pmansit postq̄ p desideria terrena defluere
cepit quasi in tot diuisū ē quot ea sunt que ɔcupi-
scit. Cōcomitat ⁊ relatio motū cōcupiscentie fm
quā refert in finē scis quid desideras restat pp qd
Deus summū bonū est obiectū in qd delectādo
moueris: s3 qs finis: vl' ppter qd ipum appetis.
Utiqz ppter seipm: nā hoc est pprium amoris dei
q̄ idem ē ei obiectū ⁊ finis nō sic in virtutib⁹ alijs
Nam fides q̄ etiā theologica est ipm primū ver
h3 p obiecto bonū summū p fine. Uñ credit prie
veritati: vt credendo merear accipe ⁊ pticipare
bonitatē: s3 amor amat bonū ppter bonū. S3 re-
stat scire q̄ bonū ppter bonū appetit: aut ppi se:
aut ppter aliud mai⁹. Non. n. maius ppter mi-
nus: s3 potius ecōuerso appetit. Nota igit trinā
relationē: est. n. fm Arist. desideriū desiderari du-
plex. Nam huius vt finis hui⁹ vt ad finē. vbi gr̄a
Desidero vinū desidero preciū quo emā vinū: s3
aliter vinū aliter preciū ⁊ magis vinū q̄ preciū: q̄a
⁊ precium ppter vinū. Arist. Propter qd vnūquodq̄
⁊ ipm magis. Itē finis melior ē hijs q̄ sunt ad
finē. Silr amans appeto deū: appeto virtutem:
s3 deū vt finē: virtutē vt ad finē. Aug. Uirtutes
si ppter se appetant: nec ad aliō referant inflate
sunt: ⁊ iō nō iam vtutes: s3 vicia appellāde sunt.
Sic ⁊ a qbusdā ppter deū aliqua tpalia appetūt
s3 q̄ facile ibi incuruat ordinis rectitudo quā de-
flectit ɔcupiā corrigit: ⁊ ad finē dirigit castigās di-
sciplinas. ps. Disciplina tua correxit me in finē
sic ⁊ apl's desideriū h3 dissolui: ⁊ eē cū xpo. primū
desiderans ppi scdm. Itē alia relatio desiderij ad
desideratū. Est. n. desideriū huius p se hui⁹ p acci-
dens fm Arist. vt in vino appetitus dulcis. Na
in vino dulce p se appetit: vñ non desiderabit si
acescit. Tertia relatio ē q̄a dulce appetitur vt de-

lectet. Uide ergo ordinē ⁊ relationē dicētem. p̄mo p̄ciū desidero ꝓpt̄ vinū. s. ad hn̄duz vinū. secūdo vinū desidero q: dulce ꝑꝑ dulce. tertio dulce vt delector: quo q: delector: hec delectatio q: ē passio mulcebris ⁊ q̄litas derelicta in mea dulcedine vini ē finis simpl'r ſm talē viā: q: hec delectat formal'r vl' vt forma. vinū aūt dulce mā'r ſꝫ vinū vt obiectū cōe: ⁊ iō ꝑ accidēs: dulce aūt vt mā vl' obiectū ꝓpriū ⁊ imediatum: ⁊ iō ꝑ se in ꝑte sil'r in ꝑte: secus ē vt in ꝓposito: p̄ma relatio totaliter silis. tertia eino ꝯria. scd̄a medio mō. Prio igit̄ sicut appeto vinū ⁊ p̄ciuz ꝓpter vinū sic appeto deū vt finē virtutes ⁊ oīa meritoria ⁊ vtilia vt ad finē: ⁊ int̄ h̄ qd̄ fini ꝓpinquus est meli⁹ ē ſm aris. ⁊ iō appetibili⁹. Scd̄o vinū appeto: q: dulce ⁊ iā refert̄ motus iste ad aliū finē: ⁊ ē vinū vt obiectū dulce vt finis: ⁊ cā huius ē q: dulcedo vini in re ⁊ rōne differt a vino: lꝫ fundet̄ in ip̄o: vt accidēs i sbiecto: q: si dulcedo vino eēntialis eēt idē eēt ſꝫ rem diligere vinū q: dulce ⁊ diligere vinū: q: vinum ꝑꝑ h̄ in ꝓposito ꝑteꝫ sic partē al'r. Oīa. n. q̄ in deo sunt idē sunt ſꝫ rē ⁊ eēntialia sūt nō accidētalia: ſꝫ rōne e d̄nt nō rōne diffinitōis: ſꝫ rōne speculatōis. Nā vt dicit Aris. cā p̄or ⁊ sup̄ior ē narratione: q: sup̄ior ē cognitōe: ſꝫ ꝑ effectus vtcūqꝫ cognoscit̄. ro. i. Inuisibilia. n. ipsius a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta sunt intellecta ꝯspiciunt̄: sempit'na quoqꝫ virtus: sic ſm effect⁹ aliqual'r balbucit̄. effectus aūt diuersi sunt. dr̄ g̊ deus ens absolute: cōparatiue v̊o bonus: q: se cōicat ⁊ diffundit iustus q: ꝓ meritis retribuit: seuer⁹ q: punit: mi̾icors q: ꝑcit. Oīa hec in re vnū ⁊ idē sunt ⁊ diuina sūt eēntia: ſꝫ rōne d̄nt: ſꝫ q: deū nō ſm qd̄ ē ſꝫ ſm effect⁹ speculamur: ⁊ cognoscim⁹ ſm aliū ⁊ aliū effectuz aliter ⁊ al'r noīamus ⁊ differēteꝫ speculationē differens sequit̄ effect⁹. Deuꝫ g̊ vt deū veneror: et reuereor: vt iustū vl' seueꝫ tremo ⁊ vereor vt bonum vl' dulcē amo ⁊ ꝯcupisco. Q̄ꝫ si idē eēt rōne sicut idē est re misericordē vl' bonū eē ⁊ iustū: vel seueꝫ eē idēptitatē speculatōis sequeret̄ idēptitas affectōis: ⁊ sic diligereꝫ deū: q: seuerus sicut diligo ⁊ appeto: q: dulcis ⁊ bonus. Nunc aūt illō ꝯtremesco istud ꝯcupisco: appeto g̊ deū q: bon⁹ ⁊ suauis: ⁊ refert̄ iste mod⁹ ad idē re: ⁊ aliud rōne. tertio dulce vinū appeto: vt delecter. In ꝓposito v̊o opposita ē relatio: nā dei bonitatē nō referimus ad nostrā delectatōeꝫ. s. creatā beatitudinē vl' qualitatē: ſꝫ potius ecōtra: cā aūt huius dissilitudinis pꝫ sic. Omne receptū ē in recipiēte ꝑ moduz recipiētis: ⁊ nō ꝑ modū recepti. Igit̄ si receptuꝫ est minus nobile recipiēte nobilitat̄ in ipso. nō sic aūt si nobilius ip̄o: sicut g̊ sp̄es rei visibilis recepta in oculo ⁊ ꝑficiens ip̄m in eē nobilior ē et melior in oculo q̄ꝫ in mā ꝓp̄a: sic dulcedo rei gustabilis recepta in gustu melior ⁊ nobilior est q̄ꝫ in sua mā: ⁊ iō dulcedo vini melior est in eo quē delectat q̄ꝫ in vino. Bonū aūt referri hꝫ ad meli⁹ et nō ecōtra: iō appeto dulcedinē vini ꝓpt̄ delectari. E cōtrario summū bonuꝫ ⁊ infinitū: qd̄ beatificare ⁊ delectare hꝫ affectū ab affectu recipit̄ per moduꝫ affectus. s. finite ⁊ excedit infinite: sicut g̊ minus bonū ad maius bonū: sic beatitudo creata in aīa ꝑ influētiā beatitudinis increate ⁊ summi boni ad ip̄m summū bonū qd̄ influit ē referenda. In infinituꝫ g̊ maior dꝫ eē motus quo appeto deum ⁊ summū bonū q̄ꝫ ille quo appeto vitā etnaꝫ creatā ⁊ fruitionē meā. Nā ⁊ istud appeto ꝓpt̄ illud istud vt finē quo qesco illud vt finē in quo qesco. Nota g̊ q̄ sex sensibꝫ h̄ ꝓpositio: iste diligit deum ꝓpter deū. Primo diligit deū ꝓpter deū supple habendū vt habere deuꝫ vl' frui deo sit finis in quo quiescit̄: vt iste vadit ad tabernā ꝓpt̄ vinū s. bibendū: bibitio ⁊ delectatio plus placet illi q̄ꝫ vinū: ⁊ sic diligere ē malū ⁊ pctm̄: q: refert̄ creator ad creaturā. Scd̄o diligit deū ꝓpter deū. s. habendū vt habit⁹ dei vl' fruitio creata sit finis non in quo quiescit: ſꝫ quo quiescit̄. Beatitudo. n. creata pōt appeti: vt finis quo qescamus: q: ip̄a habita nihil creatū ampli⁹ appetim⁹ ſꝫ nō dꝫ poni finis in q° nō in ip̄a qescem⁹: ſꝫ ꝑ ip̄am in deo. Tertio diligo deū ꝓpter deū: vt ꝓpter notet cām efficientem siue motiuā: vt sit sensus de⁹ siue dulcedo dei est cā mouēs istū ad diligendū deū: sicut ille diligit illū ꝓpt̄ bn̄ficia sua que ꝯfert ei: iste motus est magis amicitie q̄ꝫ ꝯcupiscentie: de h̄ Jo. Diligamus deū q: ip̄e p̄or dilexit nos: ⁊ ita meruit redamari. Ber. Dignus plane deus q redamatur p̄sertim si aduertamus qs qualis q̄ꝫtūm qꝫ amauerit. Quarto vt ꝑ ꝓpter notet̄ cā finalis: ⁊ est sensus: diligo deum ꝓpter deum: sicut vult mel ꝓpter dulce. Quinto diligo deū ꝓpter deuꝫ illud ē ꝓpter p̄ceptuꝫ dei ⁊ honorē ipsius. Sexto diligo deū ꝓpter deū. i. nō ꝓpter aliud: vt notet̄ exclusio finis vlterius ⁊ oīs cōmodi mei g̊ ē gratissime amare. p̄muꝫ g̊ malū: tria sequētia bona: duo vltima optima. Ber. Non sine p̄mio diligitur deus ⁊ si absqꝫ p̄mij intuitu sit diligēdus. ps. Quid. n. est in celo ⁊ a te ⁊c̄.

D Ilectionē ꝯcupiscētie scd̄ario q̄dem plura p̄ncipal'r v̊o quīqꝫ ꝯsequunt̄. s. motus: dolor: timor: ꝯsolatio ⁊ delectatio: sicut enīꝫ corp̄a quedā mouent̄ in loco: vt spera quedaꝫ ex locū: vt in motu recto vt hō sedēs mouet̄ in loco cū surgit ex locū cuꝫ ꝓcedit sic ip̄a dilectio ꝯcupie motus est eēntialis: ſꝫ quasi motus surgēs. Delectabile. n. apprehēsuꝫ mouet: ſꝫ hūc motū seq̄t̄ alius mot⁹ quasi ꝓcedētis: ⁊ ip̄e duplex. p̄mus q° moueor ad hn̄duꝫ: alius scd̄s quo moueor ad merendū q scd̄s est intētione: ſꝫ p̄or in eē: vl' in executione: sicut vinū diligēs p̄mo mouet̄ motu desiderij ad hn̄dum vl bibendū: ſꝫ q: nō hꝫ mouet̄ scd̄o ad illud ꝑ qd̄ hēat: ⁊ iste motus multiplicat̄

si plura sint ad hñdum necessaria: vnõ mouet hõ
linguã ad petẽduz vł interrogãduz: manũ ad ope
randũ p precio: pedes eundo ad tabernã ⁊ sic de
alijs q motus oẽs fiunt ꝓpter primũ ꝑducẽdũ ad
terminũ vnũ ⁊ terminꝰ p̃mi appetibilior ẽ ⁊ prior
in itentiõe terminis oium posteriorꝝ: sicut motus
mendiꝰ ſm illud. ꝓpter q̄ vnũquodq̃ tale ⁊c̃. sic
apprehẽsa suauitate ⁊ dulcedine dei moueor ꝯcu
piscens h est diligere: sꝫ cũ motꝰ ꝯtinuus hẽat p̃n
cipium mediũ ⁊ finẽ hũc motũ sequit̃ motꝰ quasi
ꝓcessiuus: nõ sicut alius aliũ: sꝫ sicut ps partẽ me
duꝫ p̃ncipiũ: h est motꝰ ad hñdum: vł fruẽduꝫ: sꝫ
q: nõ possum hẽre vł frui sine meritꝫ: scd̃o moueor
me ad merendũ q motus multiplicat̃ ſm q̄ mult̃
modis mereri ꝯtingit. Ex hac parte accidit mo-
tus impletiõis p̃ceptorꝝ affirmatiuorꝝ tanq̃ eorꝝ
que sunt ad hñduꝫ necessaria ꝯsiliorꝝ tanq̃ eorꝝ q̄
sunt vtilia ꝓhibitionũ tanq̃ motꝰ ab hijs q̄ impedi
entia: hinc ẽ motus ad amãdũ ꝓrimũ q: p̃ceptuꝫ
scd̃o h Gre. dicit. Charitas dei generat amoreꝫ
ꝓrimi: q motus ẽ p̃ncipiũ ⁊ cã oium motũ q or-
dinant ad ꝓrimũ: etiã extẽso noie motꝰ ad moue
ri a malo ⁊ moueri ad bonũ. scd̃m h dicit̃ ad ro.
Plenitudo legis ẽ dilectio. Nã nõ adulterab ⁊c̃.
⁊ si qd̃ est aliud mãdatũ in h verbo instaurat̃. Di
liges ꝓrimũ tuũ tanq̃ teipm̃. Motus igit̃ p̃mꝰ. s.
dilectionis dei in volũtate vt ens in sbiecto cau-
sat aliũ motũ. s. dilectiõis ꝓrimi in eodẽ sbiecto.
Cũ voluntas hꝫ impiũ sup potẽtias iferiores ⁊ in
fluentiã mota mouet iferiores potẽtias: ẽt orga-
nicas in ꝯpatiõe ad deũ ꝓpter se p̃mo ⁊ p̃ncipalr.
in ꝯpatiõe ad ꝓrimũ ꝓpter deũ scd̃ario ⁊ p̃nr ſm h
mouet linguã ad deũ laudandũ orãduꝫ ⁊ silia. au
res ad audiẽduꝫ de ipo oculos ad ituenduꝫ vesti
gia eius. s. creaturas: ⁊ sic de alijs mẽbris: ⁊ acti-
bus: sꝫ in er hos motꝰ est ordo vbi gr̃a. Cũ lingua
mouet̃ ad orandũ veniam peccati añ oia petit: ⁊
hunc motuꝫ motus ꝯfessionis nãlr p̃cedit quo se
pctõrem recognoscit ⁊ arguit: ⁊ sic de silibus. In
ꝯpatione ad ꝓrimũ volũtas mota mouet organa
multiplr: vt pꝫ pedes ad eundũ ad visitandũ ꝓ-
ꝓimũ: manꝰ ad dandũ vł adiuuãduꝫ: oculos ⁊ au
res ad silia ⁊c̃. linguã ad ꝯsolãduꝫ corripiẽduꝫ in-
struendã excusandũ ⁊ silia. Hinc pꝫ q̄ oẽs v̄tutes
motrices sunt ⁊ q̄si motores moti: ad alia ⁊ scd̃o
mouẽt. charitas aũt ẽ quasi motor primꝰ. scd̃o di
lectiõeꝫ sequit̃ dolor: nã quo magis moueor ad ha
bendũ eo magis affligor de dilatione ſm illud.
Spes q̄ differt̃ affligit aiam: quo magis appeto
ꝯiunctiõem eo magis doleo ⁊ affligor de distãtia
Tre. i. Idcirco plorabo: ⁊ o. m. de du. la. q: longe
factus ẽ a me ꝯso. puer. a me ⁊c̃. Tertio sequit̃ ti-
mor: nã quo magis ꝯcupisco hẽre eo magis timeo
ꝑdere quo magis ꝯiungi eo magis separi. Poe-
ta. Res est soliciti plena timoris amor. h timor

nobilissimꝰ inter oẽs timores vie ⁊ vtilissimꝰ in pa
tria: tñ ſm hũc actũ euacuãdus solo ibi reuerẽtie
actu ꝑtẽtus. Quarto sequit̃ ꝯsolatio ex appropin-
quatiõe: sicut exhilarescit esuriẽs viso vł odorato
cibo: vtpore adhuc distãte: sꝫ tñ vicino hinc intẽ-
dit̃ motꝰ: sicut velocíꝰ mouet̃ lapis quo vicinior
est cẽtro. Ber. Qui amat ardẽtius currit velocíꝰ
Quinto sequit̃ delectatio de adeptiõe. ꝓuerb. iꝫ.
Desideriũ si ꝯpleat̃ delectat aiaꝫ. Est. n. delecta
tio ſm Ari. ꝯiunctio ꝯuenientis cũ ꝯueniẽti. Deus
igit̃ sicut p̃cellit omne concupiscibile sic delectat
pre omni delectabili: ⁊ hoc tripliciter q: genera-
lius intimius durabilius. Alia. n. delectãt ꝑticu-
lariter: vt sapida solũ gustũ: nõ aũt auditũ: sonora
auditũ: nõ aũt visuꝫ: ⁊ sic de singulis. Deus aũt ge
neralr: q: generale bonũ ipe est ⁊ oĩs boni ꝑticu-
laris cã. Anselmus. Si. n. singla bona delectabi
lia sunt cogita intẽte q̄ delectabile sit illud bonũ
qd̃ ꝯtinet in se iocũditatẽ oim bonorꝝ ⁊ nõ qualeꝫ
in rebus creatis sumꝰ expti: sꝫ tñ differẽtem q̄tum
differt creator a creatura. Itẽ alia delectãt superfici
aliter: ⁊ quasi exteriꝰ. deus aũt intime: ⁊ iõ ꝓfun-
de: solus. n. deꝰ sbam aie sbalr penetrat: ⁊ iõ me-
dullitꝰ delectat. Aug. Cũ inhesero tibi ex oĩ mẽte
mea nusq̃ erit labor ⁊ dolor: sꝫ tuta erit vita mea
tota plena te. ideꝫ. O dñe deus qd est qd̃ amo cũ
te amo nõ spẽm corporis: nec decus tpis: nec cãdo-
reꝫ lucis istis amicũ oculꝭ nõ dulces melodias can
tilenarꝝ oimodarꝝ nõ florꝝ ⁊ aromatũ suaue olẽtiũ
suauitatẽ nõ mãna ⁊ mella nõ: mẽbra acceptabi-
lia carnis amplexibus: nõ h amo cũ deum meuꝫ
amo: ⁊ tñ amo quãdam lucẽ. quãdaꝫ vocẽ: ⁊ quẽ-
dam odorẽ: ⁊ quẽdaꝫ cibum: ⁊ quẽdam amplexũ
Non amo deum meũ lucẽ vocẽ ordorẽ cibũ am-
plexum exterioris hoĩs: sed interioris hoĩs mei:
vbi fulget aie mee quod nõ capit locus: ⁊ vbi so-
nat quod nõ rapit tẽpus vbi olet quod nõ spargit
flatus: vbi sapit quod nõ minuit edacitas vbi he
ret quod non diuellit sacietas: hoc est quod amo
cum deũ meum amo. Aug. Qui intrat in te itrat
in gaudiuꝫ dñi sui: ⁊ nõ timebit: sed habebit se op
time in optimo. Item alia delectãt transitorie et
termutabiliter: deus aũt eternaliter. Aug. Mi-
ser est oĩs animꝰ vinctus amicitia rerum infe-
riorum: ⁊ dilaniatur cum eas amittit te vero ne
mo amittit: nisi qui dimittit: ⁊ ratio est: q: oĩs
creatura de se mutabilis est: sed qñ anima facia
ta calcabit fauum: aia que creaturas diligens cõ
cupiscit quãmuis concupiscibile presens est: ⁊ ideo in
motu ipm faciliter cõsequitur: consequens ⁊ adi-
piscens fruitur ⁊ delectat̃ quo plenior bono crea
to tanto minus esurit increatũ: ⁊ ideo terminãduꝫ
ab hijs vt illud cõcupiscat̃. Ps. Renuit consolari
aia mea. Aug. Ceterarũ creatura vilescat: vt crea-
tor in corde dulcescat: sed qñ in delectabilibus

melius est facere ꝙ̄ fecisse vel facturū esse ꝗ aīa
ↄcupiscit ↄcupia respectu boni incōmutabilis.
vnde ps̄. Concupiuit aīa mea desiderare ꝛc̄. ↄcon
tra dicit respectu boni ↄmutabilis male. ps̄. Con
cupierunt ↄcupiam in deserto.

d Jliges dn̄m deū tuū etiā dilectiōe amici-
cie. Hec est dilectio qua diligimus illud
cui bonū volum⁹. Hac ergo dn̄m diliges
p̄re oībus et etiā p̄re teipso et h̄ dupliciter. Quātū
ad obiectū maius vt ei velis maius bonū ꝙ̄ tibi
ipsi vel cuiq̄. Itē q̄ntum ad modū volēdi vt ma
gis velis ei bonū ꝙ̄ tibi vel cuiq̄. Nō dignū est.
Nā potētia volendi ab ipso est et ideo sua est et a
te nō est. sed tibi ↄcessa. potius ergo vult et magis
vult bonū ei a quo est ꝙ̄ ei a quo non est. Sȝ no-
ta ꝙ dn̄s relatiue ad seruū dicit q: dn̄ium et ho-
magiū relationē faciūt nā ꝛ illū dn̄m appello cui⁹
hō sum ꝛ si seru⁹ non sum. Itē nōnūq̄ aliqs homo
fit alteri⁹ hoīs nō q: ille sibi quicq̄ de bonis suis
porrigat sed ille bona ꝓpria illi assignat ꝛ recipit
in feudū vt hō fiat. ꝛ vtiq̄ i tali casu poti⁹ hō me⁹
esset ꝙ̄ ecōuerso nā pl⁹ a me habet ꝙ̄ ego ab ipso
ipse a me rei mee non sue ꝓprietatē hȝ ꝛ dn̄ium.
ego ab ipso rei mee solūmodo possessionē ꝛ vsum
ꝛ tn̄ dn̄m hunc appello. Vex̄ multo potius hō di
sum a quo sum oīno qd̄ sum habeo totū qd̄ habeo
expecto totū bonuȝ qd̄ habitur⁹ sum. Dn̄s ergo ꝛ
deus me⁹ est. glorior q: nō immerito liberū me esse
ꝛ nobilē vtpote imediate iperatori sūmo subiectuȝ
cū etiā angel⁹ nō sit mihi dn̄s sed ↄseru⁹. Ceteruȝ
s'ia relatio est qua refert hō vel seru⁹ ad dn̄ȝ alia
qua amic⁹ ad amicū. ꝛ nobilior scd̄a ꝙ̄ p̄ma. aug.
Obstupesce igit aīa mea dignationē dei tui erga
te. nobilitauit te o hō de⁹ inferi⁹ ↄstituēs dn̄m ir-
rōnabiliuȝ. ps̄. Oīa subiecisti sub pedib⁹ ei⁹. Qui
dn̄aris brutis nō mirū esset si angeloꝝ saltē sera-
phin dn̄o subdereris. Sed nūc nō sic sed nobilis
es in relatiōe ad supi⁹. scȝ de⁹ vere est dn̄s tuus.
Sed dilatare vsq̄ ad mortē p̄re ādmiratiōe cui ō-
bueras seru⁹ esse iubet vt sis amic⁹. Diliges in-
quit dn̄m deū tuū ꝛc̄. Jo. 15. Iā nō dicā vos seruos
sed amicos. Stude igit amic⁹ esse ei a quo amo
ris seruus esse ei cui obligaris.

Ota igit ꝙ aīam rōnalē est ↄsiderare tri-
n pliciter. s. inq̄ztū nā est inq̄ztū deliberati-
ua ꝛ inq̄ztū gratificata. Scd̄m hoc triplr
in aīa dei amicicia generat. Est. n. ſm Anselmū
triplex exitus rerū in esse. s. nālis volūtari⁹ ꝛ mira
bilis. Aīa igit vt natura efficit amās inumeris ꝛ
affluētib⁹ bn̄ficijs hoc pȝ. Nā ꝛ cattus bn̄ficiū sibi
ip̄letat ꝛ ouis sola estimatiua non discretiōe vitēs
lupū fugiens pastorē vt bn̄ficiū sequit. Jo. x. Cuȝ
ꝓprias oues emiserit ꝛc̄. ꝛ oues illū sequūtur sic
aīa per bn̄ficia dei amicicia q̄si quodā exitu natu
rali generat. Aīa vt deliberatiua amās deū effi-
cit infinitis ꝛ euidētib⁹ p̄minētijs. Nā in delibe-
ratiōe recta p̄minēs p̄eligit ꝛ p̄amat. ſm aristo.
Null⁹ dubitat vtrū btitudo vel diuitie p̄minēde
sunt magis eligēde ꝓpter nimiā p̄minētiā btitu-
dinis ad diuitias. Sic nemo deliberās dubitat
an creator amand⁹ sit p̄ creaturis h̄ exit⁹ amicicie
quodāmō est volūtari⁹. Aīa vt gratificata amās
efficit per grē influentiā nā deo influēte gratifica
tur ꝛ informat aīe sbā per grām vna vni. s. deo ꝑ
vnā ꝛ sicut de⁹ dās aīe p̄mū esse creauit sbāȝ ꝛ cō
creauit ei potētiā sic dans ſm esse ifluit grām sub
stātie aīe ꝛ charitatē virtutē sūme potētie. Item
sicut volūtas ꝓcedit a substantia aīe sic charitas
ex grā sed ꝛ alie vtutes i potētijs ex grā sūt sed oēs
p̄ter charitatē iformes sūt ꝛ sine grā esse nō pnt.
Influxa ergo a deo eēntia ꝛ forma ꝛ grā in sbā aīe
influit ꝛ habit⁹ charitat in potētiā volūtatis ꝛ hic
est amicicie exit⁹ mirabilis. Ro. 5. Charitas dei
diffusa ē i cordib⁹ nr̄is ꝛc̄. Itē h̄ qm̄ sup nāȝ e. ꝑ po-
stulatiōe ꝛ oīone op⁹ est magis ꝙ̄ deliberatiōe.

p Rim⁹ ergo exit⁹ amicicie ē quasi nālis pȝ
quē in aīa ꝓportionabiliter quodāmō ge
nerat hec nobilissima forma accn̄tal' sicut
in mā nāliter generat forma sbālis qd̄ pȝ sic. Ge
neratio nālis fit p coactionē ꝛ h̄ p ↄtactū. ↄtrā. n.
ↄtingēs ↄtrū agit in ip̄m ꝛ alterat ꝛ si in agēdo p̄-
ualȝ sibi assimilat vt pȝ cū ignis agit i trā ꝛ caliditate
frigiditatē expellēs frigidā facit calidā ꝛ cū
act⁹ ↄtinuat tādē necessitas dispōnē seqt ꝛ i sūmo
calēs trā ignis efficit ꝛ ex altera fit altera cū gnā-
tio alterationē comitet. Sic de⁹ amās hoīeȝ non
amātē imo amic⁹ inimici. Ro. 5. cū inimici eēm⁹
ꝛc̄. Ardēter amās vt ignis ē. Deu. 4. de⁹ nr̄ ignis
cōsumēs est. Hō aūt frigid⁹ ꝛ nō amās vt trā. vn̄
Gen̄. Terra es ꝛ in terrā ibis ꝛc̄. Qui ignis terre
appropinquās bn̄ficijs ip̄am tangit ꝛ sic tangen
do dispōit ad formā suā. s. amiciciā ꝛ p̄mo calefa
ciēs alterat ſm illud tāge mōtes ꝛ fumigabūt tā-
dē frequēter ꝛ ↄtinue agēs q: nō cessat vel ad mo
mētū a bn̄ficijs tandē terrā igneā reddit ꝛ inimi-
ciciā expellēs formā amicicie in corde hoīs intro
ducit. zacha. In igne zeli mei deuorabo terrā. luc.
12. Ignē veni mittere in trā ꝛ qd volo nisi vt accē
dat. Breuit igit qm̄ nā est vis insita reb⁹ ex simi⁹
silia pcreās. nāliter quodāmō amicicia dei in no
bis amiciciā generat cū amicū etiā si nolis tādeȝ
amare cogaris. i. Jo. 4. Diligam⁹ deum qm̄ ipse
prior dilexit nos.

Ecūd⁹ exit⁹ est q̄si volūtari⁹ cū hō deū dili
s gere icipit ꝛ in amicū suscipit q̄si ꝑ volūta
riā electiōem. Deu. 26. Dn̄m elegisti ho-
die vt sit tibi de⁹. sed electionē deliberatio antece-
dit. ad habēdū igit amicū volūtas deliberat ꝛ tā
dē eligit. Seneca. Tu cū amico tuo oīa delibera
sed de ip̄o p̄mū. prius vide an tibi in amicicia a-

legis recipiēd⁹ sit cū ⁊ eū placuerit fieri toto illum pectore admitte. Deliberare est diuersa libera-re. eligere est duob⁹ placētib⁹ ꝑoptare alteꝝ alte-ri. Ecce mō duo librāda de⁹ ⁊ hō creator ⁊ creatu-ra quē hoꝝ in amicū eligam⁹. in libra hoīs pōde-rāt multū q̄dam generalia ⁊ ꝑcipue tria. s. nāe cō-formitas. Eccl. 13. Oē aīal diligit sibi sīle. Nec ē ꝗ se vera ⁊ iō magis sīle sibi magis. Eccl. 27. vo-latilia ad sīlia sibi ꝯueniūt ⁊c̄. Itē p̄ntialitas. Vn̄ arguit. i. Jo. 4. Qui nō diligit frēm suū quē videt deū quē nō videt quō pōt diligere. Hec ꝑponde-rat q̄nq̄ ꝯsanguinitati. puer. 27. Melior est vici-nꝰ iuxta quā frater ꝓcul. Itē vtilitas ſm illud poe-te. Vulgus amicicias ꝓbat vtilitate. Quedā spe-cialia multū ꝑpōderāt in libra hoīs ⁊ ꝑcipue tria vt ꝯsanguinitas ſʒ quā ꝑpōderat pater extraneo ⁊ filia. Itē vxor ꝑntib⁹. Geñ. 2. Relinquet hō pa-trē suū ⁊ matrē suā ⁊ adherebit vxori sue. Itē fide-litas. itē amicabilitas. itē gratiositas. Macha. 6. Aptus es vt sis amicus regis. puer. 18. Vir a-micabilis ad societatē magis amic⁹ est q̄ꝫ frater ex opposito in libra ex ꝑte dei ꝑpōderant multa q̄ si ꝑpōderant deliberationē. Deliberationē seq̄t electio qua de⁹ hoī ꝑoptat ⁊ in amicū eligit. Cāt. 5. Dilect⁹ me⁹ candid⁹ ⁊ rubicūd⁹ elect⁹ ex milib⁹ Vide nunc ⁊ pone in libra dei etiā ea q̄ in hoīs li-bra ꝑponderāt ⁊ primo spāliter ⁊ ꝓprie ea q̄ hō n̄ habet sed solus deus ꝓpter q̄ sit merito diligēd⁹

e S ergo amic⁹ hoīs ꝓpter nāe cōformita-tē q: hō est ne in hoc ꝑpōderaret ⁊ iō ꝑeli-geret hō deo deus fact⁹ est hō. Vn̄ filium hoīs xp̄s creberrime se appellat. Hic ergo magis amādus est q̄ꝫ aliqs hō ꝓpter tria. s. cāꝫ statū ⁊ du-rationē. Primo ꝓpter cām amic⁹ igit̄ es hoīs q̄ tecū fit vel factus est homo poti⁹ eius qui ꝓpter te factus est homo vtiq̄ꝫ propter te. scilicet redimē-dum morte humanitatꝭ ꝓpter te nutriendū sacro corpis ⁊ sanguinis. aug. Ut panē angeloꝝ mādu-caret hō creator angeloꝝ factus est homo. Item ꝓpter te erudiendū exēplis ⁊ btificādū dupliciter duab⁹ naturis vt igredereris ⁊ egredereris ⁊ pas-cua inuenires. ſm illud Jo. Ingredie⁊ ⁊ egredie-tur ⁊ pascha inueniet. Scdō ꝓpter statū. amicus es hoīs q̄ simpler hō. ergo debes eē amic⁹ potius ei⁹ qui sūm⁹ est hō cū etiā inter hoīes magis appe-tas esse amic⁹ magnatoꝝ. Itē ꝓpter durationē amic⁹ es hoīs q̄ quottidie corrūpit̄ ⁊ tendit ad h̄ vt desinat eē hō: q: mortu⁹ hō nō est homo: ſʒ po-tius ei⁹ amic⁹ sis q̄ resurgēs ex mortuis iā nō mo-rit̄ ⁊ iō icorruptibilis ⁊ nūquā desinēs eē hō. Sʒ dices sic diligo xp̄m hoīem sed non sic deū. vide q̄ ⁊ deū sic. Si amari possit imago depicta nōne magis amaret imaginē in mēte artificis ⁊ picto-ris ſm quā facta est q̄ꝫ imaginē aliā pictā sibi ne-cessario magis dissimilē cū q̄ est. Sic si xp̄ cōfor-mitatē hoīs amic⁹ esse volo cōformitatē inquam in genere loyco ⁊ p̄dicabili merito ydeā meā ſm quā in mēte dei sum ⁊ vita sum magis amo. Jo. i. Qd̄ factū est. in ip̄o vita erat.

a Micus es hoīs q: p̄ns. in hoc autē de⁹ ꝑ-pōderat tripliciter q: p̄ns est intime sem-per ⁊ vbiq̄ꝫ. hō vero p̄ns est q̄si ꝑsensu eius q: iuxta te sed de⁹ p̄ntior q: itra te. aug. 4. ꝯfes. In-tim⁹ cordi est ⁊ cor aberrauit ab eo. Sʒ dicis quō nō sentio si p̄ns est. Rn̄deo nec in hoīe hoc habes cui⁹ corp⁹ tm̄ mō vides: q: si sine aīa p̄ns eēt mal-les abesse. Patet q̄ p̄ntiā aīe amici tui te magis amare quā cū nō videas ex motib⁹ corpis p̄ntem intelligis ⁊ verbis q̄litatē ei⁹ erga te tibi signanti-b⁹ nō demōstrātib⁹ credis. Sic licet ꝓhibēte sta-tu vie deū qui est in te p̄ns per eēntiā videre n̄ va-leas in se. p effect⁹ tn̄ cām interīꝫ potes cognosce-re ⁊ videre donec intellectu cōfortato ⁊ mūdato facie ad faciē intueri liceat ⁊ cognoscere posterio-ra p priora effectū p cām creaturē p creatorē. Itē hō p̄ns q̄nq̄ꝫ ⁊ q̄nq̄ꝫ abn̄s est necessario sed nūquā deus absens est tibi licet tu q̄nq̄ꝫ elongāste absen-tes. aug. x. ꝯfes. Intus eras ⁊ ego foras ⁊ ibi te q̄re-bā ⁊ in ista formosa que fecisti deformis irruebā mecū eras ⁊ tecum nō eram. Ea me tenebāt lon-ge a te que nisi in te nō eēnt. Itē hō cui⁹ amic⁹ es a-licubi tibi est p̄ns alicubi abn̄s. De⁹ vbiq̄ꝫ tibi ē p̄ns. aug. Ueritas vbiq̄ꝫ p̄sidens oīb⁹ ꝯsulētibus te ⁊c̄. vn̄ cū moriēs p̄ntiā amicoꝝ q̄ tūc maxie in-digeres habere nō possis huī⁹ amici p̄ntia ꝯsola-biliter potieris. ps. Si ambulē in medio vmbre mortis. ⁊c̄.

a Mic⁹ es hoīs q: vtilis. In hoc aūt tripli-citer ꝑpōderat de⁹. Vide. n. circa hoīem vtilē tibi q̄ꝫ magna vtilitas q̄ꝫ inista q̄ꝫ diu-turna. excedit de⁹ q̄ꝫtitate ꝯtinua ⁊ discreta ⁊ du-ratiōe q: ab ip̄so tibi vtilitas maior multiplicior ⁊ diuturnior. Qd̄ vt saltē i genere pateat. nota q̄ trina est generalis vtilitas quā ab amico hr̄e vo-lēs ip̄m amas. s. adeptio boni sui intētio boni tui diminutio vel annichilatio mali tui. Amic⁹ ergo es q̄ tibi cōicat bona sua. Eccl. Multi colūt ꝑso-nā potētis ⁊ amici sūt dona tribuēt̄. Prepōderat euident̄ de⁹ q̄ tibi cōicās ⁊ dat sua ⁊ se. Donat in-quā dona digniora i sbā maiora i q̄ꝫtitate cōtinua plura in discreta q̄ꝫtitate. pmanētiora in duratōe ⁊ tpe meliora in relatiōe ad finē. oportuniora ſm q̄n ⁊ vbi: q: ſm arist. vnūq̄dq̄ꝫ i quo tpe ⁊ loco pl⁹ valet magis est eligēdū. Ro. 8. Qui etiā ꝓprio filio suo pepcit ſʒ p nobis oīb⁹ tradidit illū quō nō oia cū illo nobis donauit. Ja. i. Oē datū optimū ⁊ oē donū pfectū ⁊c̄. Quis amicoꝝ filiū suū vel spūm su-um tibi donatur⁹ est vt de⁹ fecit. Ceteꝝ de donis dag. magna ⁊ multa donauit i p̄terito donat ⁊ do-nare nō cessat in p̄nti sed maxia ⁊ plurima dona-

bit in futuro. Ceterū qḋ hō amic⁹ tibi dat poti⁹ est mutuū q̄ʒ donū q: redditionē expectat. luc. Quis vr̄m hʒ amicū ꝛ ibit ad illuʒ media nocte ꝛ dicet amice accōmoda mihi tres panes. Sʒ ẜm arist. Donū est datio irredibilis. Hoc in illo amico solūmō locū habet q bonoꝝ nr̄oꝝ nō eget. Amplius aūt idipm̄ bonū qḋ amic⁹ tibi dat nō ab ipso est sʒ a sūmo bono a quo velut a fonte bōi ꝑ illū fluit ad te. Quē nūc poti⁹ amas an fontē effluētē an canalē tibi deferētē quē nimiꝝ etiā ipse de⁹ vt auctor ad te dirigit poti⁹ q̄ʒ ad aliū iclinādo volūtatē habēns vt tibi dare velut qui dedit facultatē q̄ tibi dare posset. Prouer. xxi. Sicut diuisiones aq̄ꝝ ita cor regis in manu dei quocūq̄ʒ voluerit iclinabit illud. amic⁹ est hoīs scḋo q tecū sciens bona tua ꝛ cōicans ipsa tibi reddit iocūdiora. Seneca. Nullius bōi sine socio iocūda est possessio. vn̄ ẜm arist. Magis est eligēduʒ qḋ ꝯtingit amicos ꝑticipare q̄ʒ qḋ nō. Ceterū hec amicos nō ꝓdit qm̄ in h ẜm supficiē nō differt fict⁹ amic⁹ a vō. Eccl. xii. Nō agnoscit in bōis amic⁹. Nō agnoscit in q̄ʒ vtꝫ amic⁹ ꝑsone vel reꝝ tu⁹ vel tuoꝝ. Nā pr⁹ inuenies inter hoīes q diligat ꝓpter tua te q̄ʒ q tua ꝑpꝫ te. qm̄ est amic⁹ soci⁹ mēse ꝛ nō ꝑmanet in tpe necessitatꝭ poeta. Cū fueris felix mltos numerabis amicos Tpa si fuerint nubila sol⁹ eris. Ver⁹ aūt amic⁹ eēt si bono tuo ꝑpꝫ te cōgauderet etiā si ꝑticipatur⁹ nō eēt. arist. Amicos iustos eē volum⁹ etiā si inedia sint. Sʒ in h null⁹ ad amiciciā tibi deo aptior qui sciēs bōa tua vtpote dona sua ꝛ de hijs tibi cōgaudet ꝛ dās cōicare a te vel ꝑticipare nō eget. Jo. Gaudeo ꝓpt vos vt credatꝭ. Amic⁹ est hoīs tcio q tecū ꝑticipās mala tua vel ānichilet vel ad min⁹ diminuat ꝛ talē q̄re. Querēd⁹ .n.ē q: difficili⁹ inueniꝭ q̄ʒ ꝑm⁹ vel scḋs q̄uis vtroq̄ʒ magis iste sit necessari⁹. Sʒ in h tcio signo multi deficiūt q prima duo fecerūt. ps. Amici mei ꝛ ꝓximi mei aduersū me appropinquerūt ꝛ steterunt amici cōicātes mihi bōa sua. ꝓximi ꝑticipātes bōa mea. Veruʒ digit⁹ dei in h tcio signo euidēs est q cū in nā ꝓpria sine bōa mala tua tecū cōicare nō posset nāʒ tuā assūpsit in q tibi ꝯpatiēs ꝛ pene tue soci⁹ fiens misero tibi ꝯsolationē faceret ꝛ per nām suā bonā tādē malā tuā ꝑsus ānichilaret. Sūt aūt ẜm arist. Quiq̄ʒ mala ꝛ terribilia. s. opinio mala iopia egritudo inimicicia mors. in quoꝝ vltimo euidē ē fortitudo. Vide in hijs malis tuis xp̄m tecū ꝑticipātē. De ꝑmo Matt. xxvii. Seductor ille dicit Jo. vii. Quidā dicebāt q: bon⁹ est alij āt nō sʒ seducit turbā. Luc. xix. Venit fili⁹ hoīs q̄rere ꝛ saluū facere qḋ perierat ꝛ vocaꝭ hō vorax ꝛ potator vini publicanoꝝ ꝛ pctōꝝ amic⁹. De scḋo Lu. ix. Vulpes foueas hn̄t ꝛ volucres celi nidos fili⁹ ꝛc. Cor. ii. Videte frēs grām dei: qm̄ cū diues eēt ꝓpt nos egen⁹ fact⁹ est vt illi⁹ iopia nos diuites eēm⁹. De tcio Jsa. liii. Vere lāguores nr̄os ipse tulit ꝛ dolorēs nr̄os ipse portauit. Jtē vidim⁹ eū nouissimū viroꝝ virū doloꝝ ꝛ sciētē infirmitates. De q̄rto. Jo. xv. Nūc aūt viderūt ꝛ oderūt ꝛ me ꝛ pa. me. De q̄nto cāt. viii. Fortꝭ est vt mors dilectio qm̄ maiorē dilectionem hac nemo hʒ vt aīam suā ponat q̄s ꝓ amicis suis. Ecce mors ꝛ talis mors. Quid vltra facere debuit tibi ꝛ nō fecit. qd vltra debuit pati tecum ꝛ nō sustinuit. Pre oīb⁹ igiꝭ vtilis ꝛ iō ꝓpt vtilitatē ꝑ oīb⁹ etiā amabiꝭ. Jpli⁹ aūt q: tua mala tecum sentiēs ea tibi alleuiat in pn̄ti ꝛ eadē ānichilat bona sua tibi plene ipartiēs in futuro.

i

Nter spālia pōderātia etiā ꝯsanguinitati ꝑpōderat amicabilitas q: vir amabiꝭ ad societatē magis amic⁹ erit q̄ʒ frater. ꝛ h in trib⁹ est q̄ sūt hec. graciositas i vultu. Hester. ii. Jndicibili pulchritudine oīum oculis graciosa videbaꝭ ꝛ iō amabiꝭ. Eccl. xl. Grām ꝛ spēm desiderat ocul⁹. Jtē affabilitas in ꝯtectu vel vbo. ꝓuer. xxii. Propꝭ grām labioꝝ habebit amicū regē. Jteʒ māsuetudo in gestu vel actu. Eccl. iii. Jn māsuetudine tua oꝑa ꝑfice ꝛ sup hoīuʒ glīaʒ diligeris. Econtra. Eccl. viii. Noli eē amic⁹ hoī iracūdo. ꝑpōderat in hijs de⁹ ꝑ ordinē. Nimiꝝ eni fallax gra ꝛ vana pulchritudo quā ꝯfert sanitas ꝯplexiōis bōitas ꝛ iuuenilis etas. Apparet. n. qm̄ aufert ipsam vel egritudo fugās sanitatē vel senect⁹ excludēs iuuētutē vl mors dissoluēs ꝯplexionē. Ceteꝝ amabiꝭ ille q graciosior in facie cui⁹ facies plena est grārū in quē desiderāt angeli ꝓspicere cui⁹ pulchritudo nō languescit sʒ iuuētes salues reddit. Gen. xxxii. vidi dn̄m facie ad faciē ꝛ salua facta ē aīa mea. Nō senescit sʒ iuuenescere facit. ps. Qui replet i bōis desi. tuū reno. vt agle iuuēt⁹ tua. Nō moriꝭ sʒ viuificat in eternū. Jo. xvii. Hec ē aūt vita eterna vt cognos. te solū veꝝ deū ꝛ quē misisti ihm xp̄m. Tibi ergo tibi dn̄e dixit cor meū exq̄siuit te facies mea aug. Videbim⁹ ꝛ amabim⁹ ꝛ laudabim⁹. Jteʒ amabilis ille q affabilior in sermōe. Exo. xix. Loqbaꝭ dn̄s moysi sic loqꝭ hō ad amicū suū. Affabiꝭ ꝑ nō soluʒ iustis q̄nimo ꝛ iniustis vtpote cuiꝭ ꝑmiꝭ ꝓ sit publicanoꝝ ꝛ pctōꝝ amic⁹. Plane valde affabilis cui⁹ vbū nō ē rethoricū vel trāsitoriū sʒ eternū qḋ vt caperetꝭ vbū caro factū est ꝛ habitauit in nobis. Jtē māsuet⁹ in actiōe. Jsa. xi. Ego q̄si agn⁹ mansuetus.

c

Onsanguinitas ꝑpōderat mltū h triplici ẜm tres lineas ꝯsanguinitatis. s. ascēdentē in q̄ vt ꝓximos diligis pentes. s. pꝛēʒ ꝛ matrē ꝛ pl⁹ q̄ʒ auiū vl' auiā. Descēdētē in q̄ ꝓximi s. fili⁹ filia. Trāsuersalē in q̄ fratꝭ ꝛ soror. i linea ascēdēti pōdera deū erga pꝛem sic. Ex duab⁹ ꝑtib⁹ cōsto aīa ꝛ corpe q̄ꝝ vna corruptibiꝭ alia incorruptibiꝭ. Sap. ix. Corp⁹ qḋ corrūpitꝭ aggrauat aīaʒ sꝫ arist. Hoc solū ē sepabile sic icorruptibile a corr

p̄tibili. vna imp̄ans alia obsequēs naliter vna as
similās brut̄ alia associās āgelis. Salust⁹. Dis
nr̄a vis in aīo ⁊ corpe sua nobis cū diis. corp⁹ cuz
beluis cōe. animi iperio corpis būicio magis vti
mur. Triplr̄ igit̄ nobilior est aīa quā hēo a dō cre
ante q̄z corp⁹ qd̄ a p̄re generāte. Nō. n. hoc a quo
habeat̄ imago vtriusq̄ testat̄ cū corp⁹ p̄tis aīa di
p̄ferat imaginē quā nimiz de⁹ imediate sibi silēz
⁊ bonā fecit q̄ corp⁹ ad vitā aīando p̄fecit quā vsa
vice corp⁹ infecit ⁊ reā ac peccatricē effecit. Vez
tū ⁊ ip̄m corp⁹ qd̄ a p̄re generāte nā dedit de⁹ nāe
p̄ncipal̄r cooperās vtroq̄ pente nesciēte ⁊ ad hoc
insufficiēte organizauit. Macha. 7. Nescio. n. q̄li
ter i vtero meo ⁊c̄. Amo ḡ p̄rem a quo solūmō ha
beo mā̄z corpis cū libidinis originē reat⁹ poti⁹
amabo p̄rēz q corpus formauit aīam inspirauit.
Deu. 32. Nūgd nō ipse est p̄r tu⁹ q possedit ⁊ fecit
⁊ creauit te fecit corp⁹ creauit aīam possedit vtrū
q̄. Itē i linea trāsuersali frēs amāt̄ vt primi ⁊ spe
ciali⁹ diligūt se gemelli s̄z fili⁹ dei amabilior frat̄
tibi. amas frēz q tecū diuidit ⁊ diuidēdo diminu
it tibi p̄nū affectū. nā Secta bipīta cū nūc dis-
currit amore. alteri⁹ vires subtrahit alter amor.
Gen. 37. Vidētes ioseph frēs sui q̄ a p̄re ⁊c̄. Di-
uidet etiā ⁊ diminuet diuidēdo p̄nū cēsuz. Lu. 12.
magister dic fratri meo vt diuidat mecū posses-
sionē. amas sp̄aliter tecū genitū q statim nat⁹ tibi
q̄si iniuriās diminuit lac maternū ⁊ adherēs vbe
ri occupauit locū tuū. Nūc frēm ama poti⁹ p quē
ergā te creuit q̄ztū ad effectū amor p̄ni⁹ per quē he
res effeceris ⁊ ad p̄nū cēsū admitteris q̄uis pa-
tri rebellās exheredari merueris p quē nullū bo-
nū tibi debitū diminuit̄ s̄z multiplex bonū indebi
tū tibi tribuit̄. Postremo tradit frat̄ frēm i mor
tē s̄z h̄ frater p frib⁹ semetip̄m tradidit i mortez.
Gen. 45. Ego sū frater vester ioseph nolite time
re ⁊c̄. Hebre. 2. Nō ɔfundit̄ eos frēs vocare. In
linea descēdēti vt prim⁹ amat̄ fili⁹. ḡ volēs de⁹ ēē
sic ab hoīe amari vt prim⁹ fact⁹ est fili⁹ hoīs qd̄ ēt
de se sepissime repetit ne tāta ɔsanguinitat̄ p̄pin
q̄tas tradi obliuioni possit s̄z dicit fili⁹ q̄dē est hoīs
necdū me⁹: sed v̄ginis audi. Quicūq̄z fecerit volū
tatē patris mei ⁊c̄. Volūtatē viri p̄ecanq̄ faciēs ali
q̄ v̄go fit mulier ac deīde m̄r: tu volūtatē dei faci
to x̄pi m̄r eris ⁊ v̄go. amat ḡ m̄r filiū ⁊ q̄dē teneri⁹
q̄z p̄r. 2. Reg. Sicut m̄r vnicū amat filiū ita te dili-
gebā. amat filiū quē ɔcipit cū sorde. p̄gnat cū pal-
lore nō sine timore parit cū p̄iculo vite. educat cū
sollicitudine ⁊ labore q ingrat⁹ post oīa vir p̄cept̄
cogit̄ p̄missis allicit̄ honorē repēdere parētibus
honora inq̄t p̄rem ⁊ m̄rem vt sis lōgeu⁹ sup terraz
Tu ama poti⁹ filiū quē sp̄ūscō supueniēte in vtero
m̄ē ɔcipis mūdi⁹ gestas secūdi⁹ paris securi⁹ edu
cas facili⁹ q sit senectut̄ tue bacul⁹ ecceuicētes ocu
l⁹ q filiali fide in morte tua meminerit tui cū ēt in
morte sua m̄ris oblit⁹ nō fuerit. Vez inter spōsuz
⁊ spōsam nō est accipe gradū distātiā cū duo faci
ant iā carnē vnā ⁊ duo aī in vnā federēt̄ amiciciā
p̄p qd̄ di viri diligite vxores vr̄as. Et p̄p h̄ relīquet
hō p̄rem ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ⁊ erūt ⁊c̄. Sz
q̄ztū res significata p̄cellit signū tm̄ amor ⁊ vnitas
dei ad aīam amorē spōsi ad spōsam aīe ad deum
spōse ad spōsum. Sacr̄m enī magnū est. Ego aūt
dico inter x̄pm ⁊ ecclesiaz inter deū et aīaz. Vide
hoc euidēter. tria sunt bona matrimonij fides cō
tra adulteriū insep̄abilitas que dicit̄ sacr̄m cōtra
diuortiū p̄les ɔtra sterilitatis obp̄robriū sed i hoc
ɔiugio fides inuiolabilior insep̄abilitas maior p
les vtilior fides inuiolabilior dei ad aīam. Ozee
2. Sponsabo te mihi in fide. Cāt. 2. Dilect⁹ me⁹
mihi ⁊ ego illi. Immo fidelior est spōso omni q
fidelis est etiā aīe fidē nō būāti. Isa. 57. Iuxta me
discooperuisti ⁊ suscepisti adulteriū. Iher. 3. Tu for-
nicata es cū amatorib⁹ multis tn̄ reuertere ad me
Quare hoc certe vt p virū fidelē sanctificet̄ muli-
er infidelis. Adultera per misericordē maritum
peccatrix aīa p x̄pm. Sed obijcies. nō sola solius
vnica vnici cū scriptū sit q amas aīas q̄si nō vnā
s̄z plures. Sed scriptū est multitudinis credētiū
erat cor vnū ⁊ aīa vna. Nūgd p̄pterea spōsus nō
vnam sponsam amat si in ipsa caput ⁊ manus et
pedes et cetera mēbra diligat. An indignabitur
caput sponse fidem debitā sibi violari si dep̄hen-
dat etiā sibi pedes vnitos amari. amplius nō di
minuit̄ in indiuiduo sp̄ēs licet ip̄am p̄cipēt plu
res nec plenius īdiuiduo sp̄ēs inesset si sola ineēt
Sic miro mō deus te o aīa mea diligit totus to-
tā vt non min⁹ diligat te diligēs tecum ⁊ aliā. ali
am inquā a te in substātia vnā aūt tecū in charita
te et amicicia. nec plus te amaret si solā amaret:
quinimo si tibi socias non dedisset minus forsitā
q̄z nunc amare posset. Non sic iacob cui permis-
sum est plures sponsas habere nec tamen datum
est vt vnamquāq̄z ipsarum posset vt solam totus
amare. Ceterum hoc video in deo esse omnipo
tentie et omnipotentis bonitatis. augustinus in
confes. O tu bone omnipotens qui sic vnūquēq̄z
nostrum curas tanquā solum cures et sic omnes
tanquaz singulos. Item insep̄abilitas maior. Illi
enim duo vnum carnaliter effecti insep̄abiles di
cuntur: q: dum viuunt nequeunt separi sed et ne-
cessario sep̄antur q: necessario moriūtur. Ro. 7.
Si dormierit vir eius soluta est a lege viri. Ve-
rū inter te o aīa mea et deum matrimoniū qd̄ in
baptismo īiciatū. in bōa vita ratū in p̄ria fuerit cō
sūmatū post illi⁹ vnionis p̄mū ɔsortiū ip̄ossibile ē
esse diuortiū. verūtn̄ et mō dic cū ap̄lo. q̄s nos se
p̄abit a charitate x̄pi. Tribulatio an angustia. Ce
terū qd̄ subiūgit̄ rapto et vnito ɔgruit. cert⁹ suz q̄
neq̄z mors neq̄z vita neq̄z instātia ⁊c̄. poterūt nos

separare a charitate que est in xp̄o iħu. Itez ꝓles
vtilioꝛ ⁊ multiplicioꝛ bonoꝝ .s. opeꝝ. Fecūdat.n.
sponsus spōsam deus aiam ꝑ grām ꝓgredit̄ qꝫ ꝓ
les ab ambobus vniris nō ab altero tm̄:ſꝫ a mr̄e
vt a pn̄ᵒ māli a patre: vt formaliꝫ ⁊ pn̄cipali sic
⁊ ꝓles opeꝝ nō a gratia sola: nec a libero arbitrio
solo:ſꝫ a libero arbitrio: vl' volūtate vt a pn̄cipio
māli: ⁊ incōpleto a gratia: vl a deo vt a cōpleto vl'
formali: ⁊ pn̄cipali. Jo. Sine me nihil potestis
facere. i. Cori. 15. Habundātius oībus laboraui:
nō aūt ego:ſꝫ grā dei mecū: hec est vtilis ꝓles que
matrē nō perimit:ſꝫ ei vitā eternā acquirit: sicut
ecōtrario cū pia cū ꝯceperit parit petm̄: petm̄ āt
cū fuerit ꝯsūmatū generat mortē. ps. Cōcepit
dolorem ⁊ peperit iniq̄tatē: hec nō bennoni filius
doloris:ſꝫ si pn̄us forte filius laboris postmodū fi
lius gaudij ⁊ honoris: qm̄ ⁊ si mulier cū sic parit
tristiciā hꝫ: cū autē pepererit iā nō meminit pssure:
ꝓpter gaudiū. Amādus est deus ꝑ fidelitatem

Q Uoniam amico fideli nulla ē ꝯpatio ama
ri solet ⁊ merito amat̄ q fidelis in amici-
tia ꝯprobat̄. Fidelis ē aūt q stabilis ⁊ īmu
tabilis ē. Sunt aūt tria amici fidelitatis expimē
ta .s. nouitas ꝓsperitas: aduersitas. Fidelē amicū
mihi hūc estimo quē in hijs erga me imutabilē i
nenio a cuius aīo me nouus amicꝰ supueniēs nō
excludit: imo nec a gradu vl' loco quē in aīo mihi
dedit: imo q ꝓpter si pueniētē nouū nō reputet
me antiquum: qđ.n. antiquat̄ ⁊ senescit ꝓpe inte-
ritum ē: nisi forte ad modū vini me q̄to antiq̄o-
rem tāto reputet amicum puriorē. Ecc. 9. Ne di
mittas amicū antiquū: nouus.n. nō erit ei silis vi
num nouū amicus nouus veterasset: ⁊ cū suauita
te bibes illud. Mat. Nemo bibēs vetus statim
vult nouū: dicit.n. vetꝰ melius ē. Item quē ꝓspi-
tas sua insperata nō reddit mihi extraneum nec diuer
sitas mea insperata me sibi ingratū:ſꝫ implet il
lud: fidē posside cū amico tuo in paupertate ipsius
vt ⁊ in bonis illius coheres sis. Ceteꝝ hoies ml'
ti misericordes vocāt̄. ꝓuer. 9. Virū aūt fidelē qs
inueniet. Luce. Cū venerit filius hoīs puta inue
niet fidē sup terrā. Ecce.n. oīs hō mēdax ⁊ muta
bilis: mutat̄ nouitate. Gaudent.n. nouitate mo
derni ⁊ nouis supuenientibꝰ vetera pueniunt ⁊ si forte
aliquātulū fidelis eē volēs nō ꝓiciat me ꝑ nouū
ex aīo quodāmō tm̄ postordinat gradu: vl' post ordi-
nat loco dicēs mihi: da locū huic nouo:ſꝫ ille euā
gelicꝰ imitator: cū quē locū dare iubet amicū non
nolat:ſꝫ absolute dicit: da huic locū illū vō amicū
dicit quē ascēdere facit. amice inq̄t ascēde superius
amari me sciēs si in affectu eiꝰ q̄̄ ascenderē. Si
vō nouo iubeoꝛ locū habitū dare qđ ex hꝫ possum
ꝯnicere: saltē mediū teneat i gradu nō me dimit
tat nō ꝯgre ferā si nouū vt pote dignū ampliꝰ sup-
ponat. Ceteꝝ nō est deꝰ vt hō vt imutet̄ nouitate

ſꝫ vt amicus stabil' ⁊ fidelis elegit sine initio quos
diliget sine fine nullū excludēs ꝓ alio oēs volens
superius ascēdere nullū alteri locū dare decedēs.
Omni tpe diligit q amicꝰ ē: imo iste amicꝰ aū oē
tp̄s ⁊ post oē tp̄s. Jo. 13. Cū dilexisset suos q erāt i
mundo in finē dilexit eos. nō in finē terminātē:
in finē ꝯsummātē. ps. Omnis ꝯsumatōis vidi finē
latū mā. tuū nimis. Itē mutat̄ ⁊ ꝓsꝑitate qm̄ ho-
nores mutāt mores ⁊ succedētibꝰ ꝓsꝑis pincerna
sui obliuiscit̄ interpretis. Itē mutat̄ aduersitate nā
quos felices diligūt miseros: nec cognoscūt. Job
2. Audiētes tres amici ⁊c. vsqꝫ eleuātes aūt ocu-
los suos ꝓcul nō cog. eū. vez apud pr̄em luminū
nō ē trāsmutatio: nec vicissitudinis obūbratio: qm̄
nec sua sublimitas cū tibi extraneū: nec tua hūilitas te
sibi efficit alienū. ps. Qm̄ excelsus dn̄s ⁊ hūilia re
spicit: vbi amor: ibi oculꝰ. vide de hꝫ exēplū gros-
sum: ⁊ iō sensui aptꝰ in xp̄o quē ꝓsꝑitas sua nō mu
tauit in amicicia. Nā quos in frēs ⁊ amicos mor
talis ⁊ passibilis elegit glificatus ⁊ imortalis fa-
ctꝰ frēs nihilominꝰ recognouit. Jo. 20. Uade dic
fr̄ibus meis. Ascēdo ad pr̄em meuz ⁊ pr̄em vr̄m
deū meū ⁊ deū vr̄m. Cōfundere nūc aīa mea cō-
fundere de infideli amicitia q̄ si impassibil' eēs ⁊
de vita corpis diutina nō dicā ꝑpetua certa esses
fortasse ipꝫ quē nūc te diligere estimes vix cogno
scere velles. Itē nec mutauit xp̄m nec diminuit
amicitie affectū mutatio stat' in amico q aduersi
tate repētina factꝰ est alter ex alto miserior ex mi
sero. Jo. xi. Diligebat ih̄s mariā marthā ⁊ lazar
amabat sanū:ſꝫ qđ egrū audi. dn̄e ecce quē amas
infirmat̄ quē amas in pn̄ti nā quē vtin pterito a-
masti: amauit igit̄ ⁊ infirmū: secuta ē mors cre-
uit miseria nō decreuit amicitia. Lazarus ingt a
micus nr̄ dormit: amicꝰ nr̄ nō: q: amet cū sit mor
tuus:ſꝫ q: amet̄. Cedit tp̄s corrūpit̄ corpꝰ ad tu-
mulum venit xp̄s: tollite inq̄t lapidē aiunt. Dn̄e
iam fetet. Ecce iam tp̄s ē vt erga tā miseꝝ ami-
citia cessaret si mutabilis eēt fletibus ⁊ turbat̄ ð
scio si nares obstruxerit nescio: ecce inquiūt quō a
mabat eū. O iudei nō amat̄ q nec de amicitia lo
qui ꝓpe scitis: q̄n ymo ecce quō amabat eū: vt sit
in amādo pn̄us ꝑfectū eiꝰ fletꝰ ē signū nō ꝑtermi-
ꝑfectum. O si ad talez miseriā xp̄us deuenirent ꝗ̄
paucos amicos retineret: captus quidē: sed non
mortuus fuerat cū ille suus amicissimus secum
nō tm̄ nō amasse:ſꝫ nec nosse iurabat. Ex a nunc
homo stultissime si fidelem queris amicū eū nō
amas hunc qui mutatus in honore nō mutat̄ ab
amore qui te mutato p miseriam nō mutat ami
citiam. Hijs omnibus hincinde collatis ⁊ in li-
bra positis deliberat anima post deliberationez
elegit: et sic tandem confirmatur amicitia. Ce-
terum hec analogice quidez ⁊ cōmunia dee ⁊ ho
mini que deus homini cōtulit volēs etiā hoiem

amari sed in hiis eisdē ineffabilit̃ hoīem excellit volēs hoī ꝑamari. Sꝫ qs ꝑōderabit ea q̄ deꝰ sūt gratia. oīpotentiā oīsciam sūmā bonitateꝫ ⁊ filia. Numqͥd hec digne librari nō pn̄t vtpote q̄ incōꝑhensibilia ⁊ imēsa librā nō tm̄ angusti cordis hūani sed etiā angelici intellectꝰ excedūt. In sūma tn̄ aduerte qs in amicū eligi dignior debeat creator an creatura. dn̄s an seruꝰ pnceps an vasallꝰ. oīpotens an infirmꝰ: imensus aut modicꝰ: oīsciens an stolidꝰ: diues an egenꝰ ⁊ postremo vt multa transeam sūme bonus ⁊ beatus an miser ⁊ malus.

Ercius exitus est. Terciꝰ modꝰ q̄si mirabilis cum deꝰ aīam quā ꝑ se solꝰ subito mirabiliter creādo facit ꝑ se solꝰ subito mirabilius gratificādo reficit ⁊ in ip̄a charitatē efficit ad qḋ nec nature potētia nec volūtať idustria sufficit. Uno ḡ mō efficiť deꝰ amicꝰ nr̄ q̄si postulatus q: ꝑ amicicia sua infundēda orare debemꝰ. Secūdo mō vt electꝰ in quē vel oēs vel ad minꝰ plures voces desideriorꝫ ⁊ viriū cōcordāt. Nā si sensualitas sola discordet ⁊ amicos eligat alios non obstat q: ius eligēdi nō habet qḋ ꝑdidit sepiꝰ male eligēdo. Uerūtn̄ si ⁊ ipsa assentiat ⁊ oēs voces habeātur vt ibi. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deum viuū tūc indubitāter electꝰ cōfirmabiť. Quādiu aūt vires inferiores excipiūt ꝯtra electionē superiorꝫ ꝯtinua nō sit rōnabilis exceptio tn̄ differtur ꝯfirmatio donec post litē diutinā sensualitas succūbat ⁊ victa cedat vel trāsiens ꝑ arbitriū forsitan electiōi ꝯsentiat. Sed si rō in lite litigiose ꝑualet vt eiꝰ electꝰ ⁊ electio exceptionē trāscendant in expēsis merito sensualitas ꝯdēnať vt opa pnīe ꝑ satisfactiōe portet ꝓ eo ꝙ rōnē lite indebita fatigauit. Hec aūt validissima ꝯtra electioneꝫ rōnis obstat exceptio si nimis vltra tēpꝰ debituꝫ dilata sit electio. Scḋꝫ hoc nō in peccātibꝰ pmo q: rō rectū tēpus negligit ⁊ differt eligere ꝑsonaꝫ eligibilē ⁊ ydoneā in amicuꝫ sensualitas ꝑueniēs nō eligēdū eligit ⁊ rōnē ad ꝯsensuꝫ allicit ⁊ trahit. In penitētibꝰ ꝯtra eligētē ⁊ electū ⁊ electionē excipiť ⁊ lis moueť ⁊ cū in ꝯtritiōe cassať electio rō ꝑtēm sensibilē ad ꝯfitendū mouet q̄ in satisfactiōe refundit expēsas. In insipiētibꝰ rō vult eligere sꝫ reclamat sensualitas. Gal. 5. Caro ꝯcupiscit aduersus sp̄m. in ꝑfectis imo ꝑfectissimis caro assentit. in morētibꝰ lis deciditur ⁊ sensualitati silentiū iponiť ⁊ electus rōnis in amicū sibi ꝑpetuum ꝯfirmať. Primo aūt mō habeť vt intensus sicut in generatiōe violēta ꝑ actionē ꝑdn̄antis vna forma destruiť ⁊ alia generať ⁊ inducitur.

C De exitu charitatis.

Qoniā vt dicit Jero. Ois res ꝑ q̄scūqꝫ cās generať per easdē dissolviť versa s. i cōtrariū. Et ꝑm pħm idē est cā cōtrariorum huiꝰ per p̄ntiam illiꝰ ꝑ abūtiā. Quot modis ⁊ quibus amicicia generať eisdē ⁊ tot corrūpiť. Erit ergo charitas in esse mō q̄si supnaturali. s. cum dať vel infundiť postulāti. ecōuerso desinit esse cum peccās deest influenti. Quo ꝯtra apl's. Uidete ne qs desit gratie dei. sicut ḡ sol lucens in aere cā est efficiēs ⁊ ꝯseruās luminis ⁊ ideo cessante cā. s. influētia solis cessat eiꝰ effectꝰ. s. luminositas aeris sic deus ꝯtinue influēs cā est in aīo charitatis. Sꝫ si sole stante ⁊ effluente lumine aer mortuꝰ recederet ipse sibi tenebre cā esset ⁊ qḋ infusū erat nō subtrahiť sed corrūpiť qm̄ nō ꝯtinuať sic verus sol fons caloris ⁊ lucis ꝯgnitiōis ⁊ dilectiōis stat: q: imobilis effluit: q: diues ⁊ liberalis. Sꝫ si aīmꝰ mouēs ꝯ se se abn̄tat vel nubē peccati interponat qḋ influxū erat corrūpiť q: nō ꝯtinuať. Scḋo mō charitas erit in esse mō q̄si volūtario cū ꝑ deliberationē deꝰ hoī ꝓponiť ⁊ in amicū eligiť. ecōuerso corrūpiť ⁊ desinit esse cū aīa nomē dei inuanū accipit ⁊ q̄si sine re ī librā ponit cui hoīem vel aliam creaturā cū circūstātiis generalibꝰ vel sp̄alibꝰ aggrauātibꝰ oppōit ⁊ declinās adhuc hoīem vel creaturā aliquā deo eligēdo ꝓponit. generalia librat illa in ezec. 2. Uadaꝫ post amatores meos q dāt panes mihi ⁊ aq̄s ⁊ oleū meuꝫ ⁊c̄. ⁊ hec nesciuit: q: ego dedi ei frumētū vinū ⁊ oleū ⁊c̄. Nō si scire ⁊ aduertere voluisset deꝰ ꝓpōderasset. Sp̄alia pōderāt illi de qbꝰ. Mat. x. Qui amat p̄rem aut matrē sup me nō est me dignꝰ. Tercio mō charitas erit in esse q̄si nāliter cū sile a simili generať: ⁊ aīa bn̄ficia de ꝯtinue gratāter accipiēs amāteꝫ redamare cogiť. ecōuerso desinit eē ⁊ corrūpitur cū aīa ingrata bn̄ficio paulatim torpēs ad frigiditatē pmā reuertiť. Jere. 3. Quō si ꝯtēpsit mulier amatorē suū sic ꝯtēpsit me dn̄s isrl'. mat. 24. Qm̄ supabūdauit iniq̄tas refrigescit charitas multorꝫ. Incipit iniq̄tas in cogitatiōe crescit in delectatione abūdat in ꝯsensu supabūdat in actu vel in vsu. Nota igiť cor hoīs vel animꝰ q̄tū ad statū vie hꝫ se ad charitatē sicut mā ad formā elemētarē per quā appetitꝰ eiꝰ nō termināť totaliter ⁊ iō possibilis est generatio ⁊ corruptio circa ip̄am. Quātuꝫ aūt ad statū p̄rie est sicut mā qnte eētie q̄ ꝯtēta ē forma sua vtpote termināte appetitū eiꝰ ⁊ nō moueť ad aliā ⁊ iō nō icidit corruptio circa ip̄aꝫ. Sic corruptibilis est in via charitas circa cor. incorruptibilis in patria ex sili cā. Qm̄ igiť ꝑm pħꝫ. oēs trāsferētes ꝑm aliquā silitudinē trāsferūt licita sit trāslatio vbi aliq̄ : si nō eimoda silitudo. Sūt āt q̄ttuor elemēta vnā cōem mām hn̄tia cuiꝰ ps vni forme ps subijciť alteri inter q̄s est pugna ⁊ actio ⁊ passio mutua. Ignis calidꝰ deꝰ beneficꝰ ⁊ diligēs aer humidꝰ carnales amici nr̄i qbus humore sanguineo cōicamꝰ. aqua fluida bona tpalia. terra d̄ formis ⁊ q̄si fex elemētorꝫ vicia ⁊ pctā. Cor igitur amādo vicia ⁊ pctā fit q̄si tra. ps. Qui diligit iniq

tatē odit aīam suā. Dilexisti maliciā sup benigni-
tatē. Amādo tp̄alia imoderate tn̄ extra deū fit q̄si
aq̄. ps. Filij hoīum vsq̄quo graui corde. Amādo
amicos carnales pure nālr fit aer. Greg. Sūt
q diligūt ꝓximos sed p affectū ꝯgnatiōis ꝛ carnis
Amādo deū fit ignis. Cāt. 8. Fortis est vt mors
dilectio ꝛc. lāpades ei⁹ lāpades ignis ꝑm⁹ amor
mortalis. scd̄us venial. terci⁹ debit⁹ ꝫ tn̄ indiffe-
rēs q: nālis. ꝗtus meritori⁹ cū sit gratuit⁹. Ignis
aerē vt symbolū secū hn̄tē āplectit ꝛ facilis est ibi
trāsitus. Aquā vt magis distātē tollerat quā ipu-
gnās diminuit sed ab ipsa nō extinguit ꝑpt distā-
tiā. Cāt. 8. Aque multe nō poterūt extinguere cha
ritatē. Sap. 19. Aqua extinguētis nāe obliuiscit:
sed cauēdū ne aq̄ crescēs orizonta ignis attingat
qū tūc ignē ardētē extīguit aq̄ cū amor tp̄aliū ve-
nialis. excrescēdo fit mortalis. Terre vo sic ignis
ꝯtrat vt ipam vel corrūpat vel corrūpat. Tria igi
tur sūt simul in vno aīo vt in vna cōi mā: sed ī ꝑte
a'ia ꝛ alia q̄ tādē in ignē oīa ꝯuertūtur. Sic feruet
ignis agēs in aquā. tandē etiā ꝑpter deū tn̄ dili-
git tp̄alia fact⁹ q̄ ex igne ō aq̄. Calefac ignis aerē
tandē ꝛ ꝯgnatos tn̄ ꝑpter deū diligis ꝛ sic ignis
fit ex aere. Terra aūt incēsa q̄ igni ꝛ si non nāli op-
pone tn̄ locali pene ꝛ distātia marie est remota ī
hac methafora secū ꝯpant in eodē aīo aquā ꝛ ae
rem sed fugat penit⁹ vel fugit ignē q̄ ꝑm suas q̄li-
tates. s. siccitatē frigiditatē ꝛ grauitatē ꝛ alias in
aquā ꝛ aerē agit ea q̄ tandē in suā nām conuertit.
Quasi. n. terra ex aqua generat cū amor tp̄aliū re
rū primū vēialis ens postmodū ingrossat ꝛ mor
talis efficit. Sz ꝛ aer ī terrā degenerat cū amor
nālis nimietate in culpaz declinat ꝑm illud. Qui
amat prēm aut matrē plus q̄ me nō ē me dign⁹

De augmento charitatis.

In charitate notāda sūt q̄ttuor eētia. ha-
bit⁹ ꝑm se. radicatio vel inherētia in sub-
iecto. mot⁹ vel actus et feruor in motu. vl
tima tria augeri pūt et minui. Un̄ per veniale di
minuit et q̄busdā etiā cāis augēt ꝛ intendūt. pri
mū aūt corrūpi pōt et augeri nō aūt minui. Quod
pz q: minimaz hn̄s charitatē venialiter peccare
pōt q̄ꝺ veniale si habitū charitatis minueret iaz
aliqd minimo min⁹ esset. Arist. Nihil min⁹ mi-
nimo est augeri tn̄ pōt. cui⁹ agumenti cām nota ꝛ
effectum. Circa cāz nota. regulariter oīs res per
q̄scūq3 et ex q̄buscūq3 causis generat ex eisdē si est
nutribilis nutrit si augmētabilis augēt. Habet
autē charitas et generat q: de⁹ dat et homo reci
pit. Dup'ex igit cā vna ꝑprie et ꝑpter quā. s. influē
tia dantis. Alia iꝑprie et sine qua nō. s. disposi-
tio recipiētis ꝗ dispositio ꝯuersio est aīe ad deuz
per potētias ꝑm quas est imago dei. Nota igitur
deus est diues cui⁹ diuitie cōicate nō minuūt iō
dare pōt. arist. Primū ꝑncipiū est diues a ꝑ se ꝛ di

ues in alijs est ꝛ bon⁹. Bonū aūt est diffusiuū sui:
ideo liberalis ꝛ iō dare vult ꝛ q: vult dat. Sz q:
actio actiuor est in paciēte disposito actio dici q̄
est ad aliud sicut sol lucet semꝑ nō semꝑ illumiat
ignis calet semꝑ ꝫ nō semꝑ calefacit nisi disposi
tū sic de⁹ effluit sp̄ ꝫ non influit nisi recipiēti dis
posito. Influere est dare sed cui⁹ est dare ei⁹ ꝛ au-
gē vel magis dare. Un̄ dr̄ adauge nob̄ fidē. Ue-
rū q: receptū est in recipiēte p modū recipiētis nō
recepti q̄ꝺ de⁹ sine mēsura effluit tu cū mēsura re
cipis. Nō. n. ad mēsurā dat de⁹ sp̄m ꝛ tn̄ vnicui
q3 nr̄m data est grā ꝑm mēsurā donatōis xp̄i. Ac
cipe ḡ magis ꝛ sic augeē q̄ꝺ acceperas qn̄ augm̄
tū est ꝑ ꝯtinue additio q̄titatis vt dicit arist. Et
nota est grā magna ꝛ ē maior grā. grā dat sine me
rito ꝫ nō sine dispōne q̄ qn̄q3 large meritū ꝯgrui
appellat. Sicut igit formā nālē introducēdā an-
cedit potētia nuda. dispō ꝛ necessitas quor ꝑmā
ꝛ vltimū intelligit simplex ꝛ q̄si pūctale. mediū
aūt hn̄s latitudinē quaz ꝯtingit dispōni pl⁹ ꝛ plus
vt sit hic extensio duratiōis q̄si linee a pūcto ad
pūctū sic ꝛ hic est potētiā aīe liberū arbitriuz accipe
vt nudū vt dispositū q̄ dispositio est per ꝯuersio-
nē ad deū in vsu vel actu ꝑm q̄ꝺ pz ex nālib⁹ ꝛ gra
tis datis. Qn̄ aūt facit totū q̄ꝺ pōt ꝛ q̄ꝺ in se ē tūc
est necessitas ad hn̄dū grām nō necessitas coacti
onis deo debitū iponēs sed necessitas imutabili
tatis q̄ necesse est deū eē deū ꝛ iō bonū ꝛ iō effluē-
tē ꝛ iō accipiēti dātē imo nec hāc vltimā dispōnē
ꝛ necessariam liberalissim⁹ dator expectat ꝫ ali-
quo mō ꝯuertēti se ꝛ disponēti ꝛ si nō ꝫ totū q̄ꝺ in
se est multociēs dat. Ja. 1. Qui dat oīb⁹ affluēter.
Aug. Alia instrumēta cognoscēdi ꝛ diligēdi deū
bz aīa cognitionē tn̄ vitatis ꝛ ordinē dilectionis
a grā. Uasa nāq3 q̄ creatrix grā creauit vt sint ꝯdi
iutrix grā replet ne vacua sint. Hec similitudo cau
sat leuitatē. aug. Tu quos iples subleuas eos ꝛ q:
tui plen⁹ nō sū3 oneri mihi sum. Sicut vesica ple
na corpe leui sursū3 mouet ecōtrario vas plenū
corpe graui grauat sic ꝛ creatura. ps. Filij hoīum
vsq̄quo graui corde. Maior aūt grā dupl'r dicit
Primo in cōparatōe ad minorē ab altero habitā
hec sine meritis habet sed nō sine dispōne maio
ri vt pz in paruulis differētib⁹ in substātia nālī ꝑm
differētib⁹ in vsu vel actu ipoꝝ ꝛ iō eque dispositi
ꝛ eque indispositi eq̄lis ī baptismo datur grā ad
ultis autē diuersis dispositis nō in substātia nālī
sed in ꝯuersiōe ipoꝝ ad deū p actū ꝛ vsum sine me
ritis infundit grā dissilis. s. maior vel minor q̄
ondit dissilitudo ꝯtritiōis. Ansel. Grā dat ꝑm ꝯ
purgationē. vel in ꝯpatōe ad minorē ꝑhabitā
hec est meritis qn̄ ꝯuersio qua talis aīa ad deū
ꝯuertit ꝛ disponitur gratuita est nō tn̄ nālis vel
gratie gratis date ꝛ ideo meritoria. Un̄ optime
dicit aug. Restat vt intelligam⁹ sp̄m sanctū ha-

bere q diligit ⁊ hñdo mereri vt plus habeat ⁊ pl⁹ habēdo plus diligat. Itē aug. Opa merer augeri ꝗ̄ p̄e substātia qm̄ hec nō est meritoria sed visus ꝗ̄ ingit oium nā ꝯstantiū eā deus est ⁊ rō magnitudinis ⁊ augmēti silr ⁊ ꝯstantiā p alias cās. Con stituit.n.terminos ei⁹ qui p̄teriri nō poterūt. Vñ dicit aug. Charitas vt pficiat nascit cū fuerit nata nutrit cū fuerit nutrita roborat cū fuerit roborata pficit cū fuerit pfecta dicit.cupio dissolui ⁊ ee cū xp̄o. Signa aūt vel effect⁹ aug̃ti charitatis tria sūt p̄mū maior pfectio subiecti.s.potentie hec est cā ppria necessaria ⁊ imediata ⁊ i genere cāe formalis vt p3. Virt⁹.n.est q̄ hñtē pficit ⁊ hec est per se. Et ideo si simplex ad simplex ⁊ magis ad magis. Sicut ergo q habet gr̃am est deo gratus ⁊ q maiorem magis sic hñs charitatē deo carus est ⁊ q maiorē magis. puer. 8. Ego diligētes me diligo magis ⁊ magis. Scd̄3 est maior ipmixtio ꝯrij. Sūt aūt ꝯria charitati duo.s.timor ⁊ cupiditas.timor aūt ali⁹ seruilis cui opponit amor charitati vt calidū frigido ⁊ ideo nō ꝯpatiūt se silr. Alius inicialis cui opponit vt extremū medio vt calidū tepido ⁊ iō ex his ꝯ̄i fit mixtio excellētijs redeżatis nō habitis sed haberi possibilib⁹ vt i elemētis ꝯrijs in mixto ꝯuenietib⁹. Ceterū si calor augeat in mixto forti⁹ pugnabit ꝯ frigidū ⁊ citius ꝯ̄sūabit ⁊ ideo mixtio dissoluet ⁊ silr ex pte frigidi silr oino in proposito.i.Jo.4.per fcā charitas foras mittit timorē ⁊ ecōuerso. Timor inicialis excrescēs inq̄ztum timor ⁊ degenerās in seruilē foras mittit charitatis amorē. Vez timor cast⁹ crescente charitate crescit vt ei⁹ effect⁹. Nam quez magis amo magis reuerior magis offendere vereor. Cupiditas alia mortalis cui opponit charitas vt albū nigro. Alia venialis vel etiā inata cui opponit vt albū pallido. albū ⁊ nigrū mutuo se expellūt sed albū pallido quodāmō pmiscet. Albi⁹ est ergo nigro ipmixt⁹ ⁊ albissimū quoqꝫ nigro impmixtissimū e.t.sic nimir3 in pposito. Aug. Concupiscētia cū qua nati sum⁹ minui pōt nō finiri dum viuim⁹. Cū si ꝑualuerit ꝯcupiscentia cupiditas expellitur charitas. Mat.24. Qm̄ supabūdauit iniquitas refri.charitas multoꝝ. Tertiū est maior extēsio act⁹ ꝓprij.s.dilectiōis qd̄ signū tenet alijs paribus. Alit.n.falleret. Nūc.n.actus habet formā cū subiecto.charitas cū potētia. Et ideo sicut vt⁹ visiua ꝯiuncta organo expedit ⁊ impedit s3 ip̄m. Unde eque bona potētia visiua in iuuene ⁊ s.ne nō tñ eq̄ vident organo ipediēte. sic potētia subiectū charitatis pōt ex toto ligare ⁊ penitus nō erit h act⁹ vt p3 in puulo furioso ⁊ dormiēte ⁊ alijs pōt occupari vel expediri ⁊ s̄m hoc accidit maior vel minor actus. Unde maior est alicui⁹ viatoris charitas charitate alicui⁹ ꝯp̄hensoris nō tñ pl⁹ diligit actu sed alijs paribus⁹ tenet. Qui maiorē habet charitatis habitū maiorius elicit actū dilectiōis ⁊ qui magis diligit deū siue amādo eum siue eū cupiscēdo ip̄m magis vult ⁊ qui magis vult magis operatur si potest. Unde sicut voluntas motrix est virtū infer ioꝝ sic charitas oium vtutū. vnde charitas paciens est benigna est ⁊c. Auget aūt radicatio duratiōe s̄m illud charitas aut pficit aut deficit. eph. 4. In charitate radicati ⁊c. Radicat potentia in charitate ⁊ charitas in potentia sicut est digitus i anulo ⁊ anulus in digito. Cū igit charitas in potētia ꝯtinuat possessionē quodāmō tendit ad faciendā p̄scriptionē vt quo diuci⁹ insidit difficiliu⁹ expelli possit. Itē mot⁹ crescit ex frequētatiōe. aristote. Actus desiderij suū simile augmentat ⁊ tale additū tali fit magis tale. Itē feruor duplex est. Alius.n.sensualis vel sensibilis qui generat ⁊ auget quãqꝫ ex dispōne ꝯplexiōis. vñ alijs parib⁹ feruentius amat sanguineus ꝙ melācol c⁹. Quãqꝫ ex recentia vel nouitate actōis. vñ feruēti⁹ amat nouitius ꝙ ipse idē pucct⁹. Alius intellectualis h generat ⁊ auget ex eo q potētia affectiua expedita ⁊ libera aliqd per cognitiuā app̄hendit circa amatū ex quo irritat ⁊ fortificat ad amādū. Vñ feruētior ꝯtēplatiu⁹ actio maioris charitatis ꝯp̄hēsor ⁊ mior viatore maiore. ¶ Quō diligēd⁹ sit deus.

Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo. Diligere cū sit actio egredit a substātia mediāte vi vel potētia. q: hec tria s̄m Dyo. ordinate se hñt substātia virtus ⁊ opatio. Precipit igit hec actio dilectiōis s̄m qd̄ ꝯuenit hoi non angelo pprie q nec cor habet nec aiam. Hō autē substātia ꝯposita eēntialiter ex duob⁹.s.corpe iter cui⁹ mēbra cor principale est et spū qui simplex in substātia respectu fit duplex. Habet.n. respectū ad corpus qd̄ pficit et viuificat sic dicit aia. h3 respectū ad deū cui⁹ imago est nāliter sic dicit spūs vel mens vel intellect⁹ ⁊ s̄m hoc pōt esse sepata vt angel⁹. Tota igit substātia hois quodāmō obligat cū p̄cipit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota aia tua. vt siue in corpe sit siue extra siue ꝯiuncta aia sit siue sepata ad diligēdū sit obligata. Sed q: inter substātiā ⁊ opationē intercidit potētia s̄m illud.9. Metha. oē agens h3 potentiā in qua pōt. Addit tñ h ex oibus virib⁹ tuis Luc.x. vel ex tota fortitudine tua. Mat.22. Et ex tota virtute tua.

¶ Quid sit ex toto corde deum diligere.

Diliges dñ3 deū tuū ex toto corde tuo. Corde ore ope ꝯtingit mereri ⁊ dmereri. s3 inter hec p̄mū ē cor qd̄ influit sup alia in malo ⁊ bono. Mat.15. De corde exeūt cogitationes male. Mat.12. bon⁹ hō d̄ bono thesauro suo pfert bona. Ex corde ergo iubemur diligere vt ordo influentie ostendatur. Sine opere eteni sermo nō diligit. Jo.3. Carissimi non diligam⁹ verbo neqꝫ

lingua sed ope ⁊ vitate. ps. Dilexerũt eũ i ore suo ⁊ lingua sua mẽti sunt ei. Sine amore aũt cordis cassa sunt vba ⁊ opa. i. Cor. 13. Si linguis hoium loqr ⁊c. ⁊ si distribuero ⁊c. Natura aũt hũani cordis cognata est actiõi dilectiõis vt pz ser ppetatib⁹ ei⁹. Est. n. cor in cõplexiõe calidũ ⁊ siccuz hec est ignea nã. sicut nãle igni calere est ita nãle ẽ cordi amãdo ardere. Hugo. Uita cordis amor est ⁊ ideo ĩpossibile ẽ vt sine amore sit cor qd viuere q̃rit. ps. Cõcaluit cor meũ intra me ⁊c. calidũ ↄseqtur leue ⁊ sursum mobile: sed heu filii hoiuz vsqz quo graui corde. graues nimiz qr frigidi. Mat. 24. Qm̃ supabũdauit iniqtas. Itẽ scd̃o est cor ĩ sta solidũ ne facile a voluptate dissoluat. quo ↄtra iu ditĩ. Cor olofernis cõcussum est. Itẽ tercio quo ad formã inferi⁹ acutũ supi⁹ latũ. inferi⁹ acutuz vt ad tpalia hec ⁊ inferiora modice attingat supi⁹ latuz vt ad celestia dilatet affectũ. Isa. lx. Mirabit ⁊ dilatabit cor tuũ. Itẽ q̃rto int eri⁹ cõcauũ. i signuz q p creaturas sufficiẽter ĩpleri nõ valeat. Ber. capacẽ qppe dei rõnalẽ aĩam qcqd deo min⁹ est nõ ĩplebit. Itẽ duplici motu mouet ↄ tinue. s. ↄstrictionis quo expellũtur sumositates supflue ⁊ dilatatiõis quo attrahat aer ad mitigatiõnẽ nimii caloris inati. Ex corde ergo amat q prudẽter discernẽs expellit supflua ⁊ ĩpedimẽta ⁊ attrahit necessaria ad amãdũ ad imitãtia. aug. prudẽtia ẽ amor ea qb⁹ adiuuat ab his qb⁹ ĩpedit prudẽter secernẽs. Cor ergo qd est fm pbm originale domicilium vite. nãli exercitat pcepto vt suo mõ cooperetur ad eliciẽdũ actũ vite gratuite. i. Jo. 3. Nos scim⁹ qm̃ trãslati sum⁹ d morte ad vitã q̃si diceret qui nõ diligit manet in morte. Est etiã fm arist. pmũ organũ sentiendi ⁊ iõ ↄgrue pmi mãdati actio ab ipso ⁊ per ipz debet sensibilis fieri. Sed nota diliges dñm deũ tuũ ex toto corde nõ dimidio. Diuisio cordis causat mortẽ. Ozee. Diuisum ẽ cor eoz nunc interibunt.

¶ Quid sit ex tota aĩa diligere deum.

Diliges dñm deũ tuũ ex tota aĩa. oz g̃ nosse qd sit aĩa. Arist. Aĩa est act⁹ pm⁹ corporis organici. i. forma ↄpletiua ⁊ pfectio dans corpi esse ⁊ vitã. Est aũt duplex esse nature ⁊ moris. ⁊ cum viuere viuẽtib⁹ sit esse fm aristo. similiter duplex erit vita. s. nãlis ⁊ moralis. Primuz esse ⁊ primã vitã habet corp⁹ ab aĩa tãq̃ a sua forma fõali ⁊ cõpletiua. Scd̃m esse ⁊ scd̃am vitã hz aĩa a deo sũma ⁊ prima forma ⁊ sui effectiue ↄpletiua. Est ergo quodãmõ deus aĩa aĩe si loq liceat ĩpropre. Cõsidera ergo te o aĩa scd̃m qd es aĩa. s. inq̃ztum habes corp⁹ aĩare ⁊ cogeris ex hoc aĩaz tuã. i. deũ amare. Uide tres stat⁹ tui corpis. aĩandi aĩati examinis. s. status in fieri in esse post esse. In aĩando tria sũt. potentia susceptiua aĩe. nãlis appetit⁹ ad hñdã. vi. t⁹ dispositiua organizãs eũ brionẽ ⁊ dispõnẽs tandẽ ad suscipiendã. Cõpleta vo dispõne aĩatur corp⁹ ⁊ seqtur esse post fieri ⁊ est stat⁹ scd̃s in quo aĩa adueniẽs corpi vt forma materie ⁊ vt pfectio pfectibili dat ei tria viuere sentire ⁊ moueri. moueri nõ tm̃ fm locum ⁊ sitũ sed etiã fm opatiõnẽ ⁊ nutrimẽtũ ⁊ augmẽtũ. Ceterũ si ex aliqua cã vl corrũpãtur organa necessaria vl soluat armonia in medio vnionis soluit vnio ⁊ separat aĩa exalat corp⁹ ⁊ est stat⁹ terci⁹ in quo corp⁹ deterioris ↄditiõis efficit qm̃ esset nõdum aĩatũ amittẽs irrecupabiliter in via nature tria pdicta s. motũ sensum ⁊ vitaz. Et qd in pmo statu tendebat nãliter ad esse ↄpletiuũ ↄtinua dispositiõe. relabit nũc ad nõ esse ↄtinua corruptiõe. O aĩa mea qualis es ad corp⁹ talis quodãmõ ad te de⁹ tuus ab ipso habes in primo statu tria. pmo potẽtiã susceptiuaz qr sui capax es ⁊ ab ipso solo pfectibilis es habes ⁊ nãlẽ appetitũ qm̃ oẽ incõpletũ appetit suũ ↄplemẽtũ ⁊ oẽ impfectũ pfectibile appetit suã pfectiõnẽ ois materia suã formã habes ⁊ viũtẽ dispositiuaz. s. potẽtias naturales. fac ergo aĩa tue vite habẽde qd facit corp⁹ sue. Sicut p virtutẽ dispositiuã ↄtinue sine interpolatiõe se dispõit vt suscipiat te suã vitã sic tu p nãles potẽtias ad vitã tuã te dispone. Qd si feceris cũ sufficiẽter te disposueris aĩaberis pficieris ↄplebẽris aug. Aĩa media est inter deum ⁊ creaturas posita ↄuersiõe ad deũ illuminat melioꝛat ⁊ pficit. ↄuersiõe ad creaturas obtenebrat deterioꝛat corrũpit. Eris g̃ aĩa i statu scd̃o hñs a deo tuo tria q̃ das corpi tuo vitaz sensuz ⁊ motũ moralẽ. Et qñcũqz corp⁹ te vult abiicere tũc liceat ⁊ tibi vitã tuã. s. deum abiicere. Qd si hoc est ĩpossibile fac vite aĩe tue scz deo qd corp⁹ sue. Appete ↄtinuare cõiũctiõnẽ bonã p ceibus sepatiõem. i. Jo. 4. Deus charitas est ⁊c. Ceterũ si solutũ fuerit qd absit mediũ vniõis spũalis armonie tẽperãtia. s. charitas et gr̃a nõ abiicit te sed abiicit a te aĩa tua et tunc seqtur stat⁹ tercius miserabilis prius et longe deterior q̃ pm⁹ i quo vita et sensu et motu debito careas et de die i diem corruptiõe crescẽte vilior fias. Soluit h mediũ vniẽs extrema et ↄtẽperãs charitas et gratia cũ pdiiatur morbida et distẽperãs ↄcupia q̃ cũ ex ↄuersiõe ad sensibilia nata sit in aĩa ex eisdẽ nutritur et augmentat donec tandem charitati pdicetur et sic per ipsam aĩa corrũpit. Aug. Aĩa media inter deum et creaturas posita ⁊c. miraculũ est ũ redeat aĩa ad corp⁹ qd ipsa deseruit. ⁊ mirabili⁹ ẽ ad aĩam que ipm deseruit redit deus. mirabil⁹ quidẽ si esset rarius. sed nũc pp̃ter frequẽtiã mirabile desiit esse. Que nimiz frequẽtia pbat q paratior est deus vniri aĩe qua penit⁹ nõ indiget q̃ aĩa corpori quo multipliciter eget. Taliter igitur ex aĩa deus diligit. Ber. Ualde mihi amãdus es dñe per quẽ sum viuo et sapio. quasi diceret aĩa.

valde a corpore amo: quod hꝫ illa a me: valde ģ mihi amādus es dñe cum hēam ista potiora a te

¶ Quid sit diligere ex tota mēte.

D Iliges dñm deū tuuz ex tota mēte vl' itellectu. sba illa que inq̄ztuz alligat corpi qd amat aīa dicit ẜm se rōe absolutōis: q: sepabilis ē: ⁊ sepata manet: vt angelus spūs vocat cui spūs a theologicis mēs a pbis itellect⁹ vocat Ari. n. vocat spm̄ angelicū intelligentiaz in li. de cāis: vt ibi ois intelligētia est plena formis: spm̄ humanū intellectū in li. de aīalibus: vt ibi sol⁹ intellectus ē ab extrinseco: q̄nq̄ꝫ etiā intellectus nominat potentiā eiusdē sbe: silr mens q̄nq̄ꝫ ē nomē potētie: q̄nq̄ꝫ aūt sbe vt ibi. Renouamini spū mētis vestre. gl. Spiritu q est mēs: ita nūc sumim⁹. Ex hac ģ sba iubemur diligeꝛ deū qm̄ inq̄ztū spūs est p̄mo p̄pe diligeꝛ deū pōt. Hic. n. diuine ymago sbe sba est: aut sbe diuine ymago simplex inuisibilis ⁊ incorruptibilis: ⁊ ideo valde nobilis oē sensibile: ⁊ oē corruptibile nobilitate: ⁊ nāli bonitate trāscendēs: ⁊ ipam solūmodo summū bonuz ⁊ simplex inuisibile ⁊ imutabile ꝯplere: ⁊ pficere pōt. Hoc igit ei solūmodo p̄pter se absolute amādum ⁊ desiderādūz ē. Ari. Nam vniuscuiusq̄ꝫ desiderare qd melius est. Noli ģ o hō noli fieri sicut equus ⁊ mulus qbus nō ē intellect⁹: ⁊ iō inuoluūt sensibilib⁹. Ari. nō hūti intellectū oīno insaciabilis ē appetitus delectabilis: sꝫ attende nobilitatē intellectualis sbe ⁊ ꝯtēne sensibilia ⁊ intellectuali bono intēde clamās cū ppha. Benedicaz dñm q tribuit mihi intellectum.

¶ Quid sit diligere deū ex totis viribus.

D Iliges dñm deū tuuz ⁊ ex oibus virib⁹ tuis H quo ad potentiā q̄ intercidit ad actū imediate. Sunt autē tres virium dñe in hoie. s. rōnales: sensibiles: ⁊ vegetabiles. Rōnales sunt p̄prie hoīs: hee diuidunt in itellectū ⁊ affectum: vl' aliter in volūtatez: ⁊ memoriā: ⁊ itelligentiā. volūtas vl' affect⁹ summū ē in aia ⁊ deo sūmū ⁊ primū ⁊ imediatuz. In hac. n. libertas q̄ cogi nō pōt: ⁊ impiuz sup alias vires oēs hꝫ. Hec sbiectuꝫ charitatis est: ⁊ iō hui⁹ est diligere p̄mo ⁊ pse. Voluntate ģ deuz diligis dilectōe ꝯcupie cū ipm vis. ysa. 26. Anima mea desiderauit te i nocte: hec est bona volūtas: imo optima q̄ vult summuz bonū. Lu. 2. In terra pax hoibus bone volūtatis. Pax eis: q: nemo diminuit qd volūt. Itez dilectione amicitie cū volūtatē tuā sue ꝯformas: q: amicoꝝ est idē velle ⁊ nolle: hec ē recta volūtas. Mar. 3. Quicūq̄ꝫ fecerit voluntatē p̄ris mei q in celis est ipse meus frater soror ⁊ mater ē. Voluntas ⁊ affectus idē sunt in re. Motus aūt affectus affectio ē: hec quadruplex ē. s. spes: vl' ꝯcupiscentia: gaudiū: timor: ⁊ dolor. . Illoꝝ aūt oīm radix ē amor. Igit si diligis dñm ex affectu dilectione cōcupiscentie p̄mo concupiscis ⁊ spas: vt habeas. p̄s. Cōcupiscit ⁊ deficit aīa mea in atria dñi sed q̄ztum ꝯcupiscis tm̄ scdo gaudes cū habueris Jo. 3. Amicus aūt spōsi audit ⁊ stat eum ⁊ gaudio gaudet ⁊c̄. Gall. 5. Fructus spūs gaudiū pax au. quis hꝫ gaudet: q bonū nō diligit vn̄ gaudet: q̄ztū gaudes tm̄ tertio times amittere ⁊ quarto doles si amiseris. Gre. Nihil sine dolore amittit: nisi qd sin̄ amore possidet. Tre. 1. Idcirco ego plorās ⁊ oculus meus ⁊c̄. De hijs Aug. sup Jo. Affectiones nostre motus aiaꝝ sunt: cupiditas animi progressio: leticia animi diffusio: tristicia animi ꝯctō timor animi fuga est. Itez dilectione amicitie: si diligis deū affectu ꝯcupiscis ⁊ vis: ⁊ appetis ei bonum. s. gloriā ⁊ honorē ⁊ filia: ⁊ magis q̄ tibi cuz diligas eū plus q̄ te. p̄s. Non nobis dñe non nobis ⁊c̄. Scdo q̄ztum appetis q̄ztum gaudes: ad Corin. Siue p veritatē xp̄us siue p occasionē annunciet in hoc gaudio: sꝫ ⁊ gaudebo. Tertio q̄ztū gaudes tm̄ times. Quarto doles tm̄ si vadit in ꝯtrarium: hic est zelus. Eze. 9. Signa thau. sup frontes viroꝝ gementiū ⁊ dolentiū. Vis intellectiua diuidit in memoriā: ⁊ intelligētiaz: que vis affectui ⁊ volūtati imediate deseruit ⁊ supponit. Vn̄ ⁊ actus eius p̄cedit volūtatis actū: vt Joā. xp̄m p̄cursor dñm. In hac ģ ⁊ in oibus inferioribus viribus est dilectio ⁊ charitas: vt in signo. nō vt in sbiecto ⁊ motus eaꝝ sunt charitatis impatiue nō elicitiue. Igitur penes intellectū ē vis inquirēs icognita. s. ingeniū intelligēs inq̄sita: hec p̄prie intelligentia: sꝫ vis qua ꝯseruamus itellecta hec ē memoria. Sic igit charitas sit in volūtate: ⁊ deū diligis ex affectu diligis ⁊ intellectu dilectōe ꝯcupiscentie: vt ingras volūtati ⁊ affectui ingenio tuo illud summū bonū: qd sit q̄uo: ⁊ p que hꝫi possit: ⁊ si plura: p que facilius. facilius. n. orādo q̄ legēdo Boetius. Quid nūc agenduz censeo: vt illius summi boni sedē inuenire mereamur. Inuocandum inqt oīm reꝝ p̄rem sine quo nullū rite fundatur p̄ncipiū. Itē si amitti pōt quō cōseruari dꝫ. p̄s. Inquirētes dñm nō minuent ei bono. anselmus. Excita nūc aīa mea totū intellectū tuū ⁊ cogita q̄ztum potes quale ⁊ q̄ztum sit illud bonū. secundo vt inq̄situz bonū intelligas. tertio intellectum in memoria ꝯserues vt volūtas inueniat cui affici velit. p̄s. Memoriā habundātie suauitatis tue eructabūt. Itē dilectōe amicitie dilige ex itellectu: vt amicū ingras ingenio si absens ē. Cant. 3. In lectulo meo p noctē q̄sini. Aug. Querite qd pritis: sꝫ ibi nō est vbi querit: beatā vitā queritis in regione mortis nō ē illic. Item vt inq̄situz itelligas. Joā. 3. Amicus sponsi stat ⁊ audit ⁊c̄. Quo ꝯ ysa. 1. Cognouit bos possessorē suū ⁊ asinus p̄sepe dñi sui. p̄s. Considerabā ad dexterā ⁊ videbā ⁊c̄. Itē intellectuz in memoria reponas. ecc. 37. Ne

obliuiscaris amicitati in aīo tuo: nec imemoꝛ ꝛc.
Uis sensibilis diuidit in apprehēsiuā ꝛ motiuaꝫ
apprehēsiua duplex: exterioꝛ: q̄ in quinq̃ sensibꝰ: in
terioꝛ. s. ymaginatio ꝛ sensus cōis. Diliges ğ ex
sensibili in actibꝰ sensuū exterioꝝ dupl'r. s. cohibē
do visum ne videat nō vidēda: iubēdo vt videat
vidēda: ex auditu simil'r dupl'r: ꝛ ex odoratu: gu
stu: ꝛ tactu. Itē in actu sensus interioꝛis dupl'r co
hibendo ymaginationē ne ymaginet̄ nō ymagi
nanda ꝛ p̄cipiēdo: vt ymaginet̄ ymaginanda. Si
vis scire que sint sentiēda: q̄ nō: nota regulā. sen
sus est pp intellectū: intellectus pp affectū q est cha
ritatis subiectuꝫ imediate se hn̄s ad summū bonū
ꝛ finē vltimū. Sicut igit̄ ordinat̄ potētia ad potē
tiam: sic actus ad actū: obiectū ad obiectū. Nihil
ğ dꝫ sensus recipe: qd̄ p intellectū receptū affectū
ab obiecto suo. s. sūmo bono possit auerteri. Gre.
Non lꝫ intueri qd̄ nō lꝫ ꝯcupisci. Job. 31. Pepigi
fedus cū oculis meis. Arist. xi. meth. Quedā non
videre meli' est q̄ȝ videre. ea vō sensibibꝰ apphē
dēda sunt q̄ licite ꝛ vtil'r ymaginari pn̄t: ꝛ q̄ yma
ginatio intellectui offerat̄ intellectꝰ affectui ad ac
tum amoꝛis fortius eliciēduꝫ ꝛ obiectū suuꝫ citiꝰ
adipiscēduꝫ. In hac via amoꝛ ꝛ charitat̄ p̄ceptuꝫ
implet alia ꝛ affirmatiua et negatiua ad sensus p
tinentia: vt ē illud: si oculus tuꝰ ne q̄ȝ scādalizat te
ꝛ filia. Motiua fit' duplex interioꝛ ꝛ ista impans
ꝛ exterioꝛ exequēs motū. Diliges igit̄ ex motiua
exterioꝛi: vt ex amoꝛe moueas pedes p vim gres
sibilē ad ambulāduꝫ debite ꝛ ex eodē amoꝛe co
hibeas ne moueāt̄ indebite. Itē manus sit' amoꝛ
moueat ꝛ ꝯtineat: linguā etiā ꝛ vl'r mēbra corpis
sic implet charitas p̄cepta pleraq̃ȝ decalogi: ꝛ af
firmatiua: ꝛ negatiua. honora p̄rem ꝛ matrē. non
occidas: nō furtū facias: nō falsuꝫ testimoniuꝫ di
ces ꝛc. Dilige ēt ex motiua īterioꝛi irascibili ꝛ cō
cupiscibili: vt irascibilē amoꝛ mā̄suetudine tem
peret: vt dissimulet dissimulāda ne irrōabil'r ira
scat̄: qm̄ charitas nō irritat̄. Humilitate p̄mat et
timeat timēda ne p̄sumptuose efferat̄: q: caritas
nō inflat̄ zelo inflāmans aiet: ꝛ ꝯfidētia coroboret
vt audiat audēda ne terroꝛe frāgat̄: qm̄ charitas
oia sustinet ꝛ audacē facit amoꝛ. Aug. Fortitudo
est amoꝛ facile tolerās oīa ppter id qd̄ amatur
Diliges ꝛ ex ꝯcupiscibili dupl'r. s. cohibēda ne cō
cupiscat q̄ impediūt iubēdo: vt ꝯcupiscat q̄ nutri
unt charitatē. 1. Cori. 10. Nō simus ꝯcupiscentes
maloꝝ. ps. Cōcupiuit aīa mea desiderare iustifi
catiōes tuas in oī tpe. Diliges ꝛ ex vi vegetabi l
vt ex amoꝛe ordines nutritiuā p abstinētiaꝫ ꝛ ge
neratiuam per ꝯtinentiam: nutritiuam quidem
tēperabis ministrās ne cessitatem ne corpus de
ficiat amantis anime organum amputans volu
ptateꝫ ne ꝓteruiat in dominū sui. s. spiritus detri
mentum. eccl'a. 33. Cibaria ꝛ virga ꝛ onus asino
panis ꝛ disciplina: ꝛ onus seruo. i. corpori ꝓprio.
ad Ro. Carnis curā ne feceritis: generatiua que
nunq̄ȝ bona fide mā̄suescit cognata libidinis sem
per suspecta ē hn̄da charitati quā fere facil' ē vio
lenter restringere q̄ȝ imperiter domare cui amoꝛ
charitat̄ adhibet ꝯtinentiā castitatis: que ꝯiugā
ꝓmittit infirmis: vt minus bonū post ꝯiugiuꝫ vi
duitatē ꝯsulit: vt magnū bonū: firmis aūt v̄ginita
tem ꝯsulit: vt maiꝰ bonuꝫ. 1. Corin. 7. Beatioꝛ āt
erit si sic ꝑmanserit s̄m ꝯsiliuꝫ meū. de v̄ginibus
p̄ceptum dn̄i nō habeo: cōsiliuꝫ aūt do tanq̄ȝ mi
sericordiam ꝯsecutus.

¶ Diligendus est deus ex tota virtute.

D Iliges dn̄m deuꝫ tuum ex tota v̄tute tua.
Mat. 22. ꝛ ibidē. et ex tota fortitudine tua
Nota differūt vis ꝛ virtus: vis. n. idē est
qd̄ potētia: sꝫ s̄m p̄hm v̄tus est vltimum potētie
vn̄ equus hꝫ vim eūdi: ꝛ v̄tutem currēdi: verum
ip̄a potētia vis gressibilis dr̄ quasi a gradiēdo nō
ad currēdo. Quelibet igit̄ potētia hꝫ vltimū: ꝛ io
virtutē ꝛ fortitudinē que lꝫ s̄m rē idē sint tn̄ disti
gūt s̄m rōnem pn̄t: vt sit virtꝰ vltimū potētie ad
agendū: ꝛ fortitudo vltimū potētie ad sustinēduꝫ
Diliges ğ dn̄m nō tm̄ ex vi: sꝫ etiā ex v̄tute cū di
ligendo ꝛ laborādo expiris summū potētie: qd̄ si
in h̄ summo ꝛ vltio termino actū dilectōis semꝑ
ꝯtinuares tūc nō tm̄ ex virtute: sꝫ etiā ex tota v̄tu
te diligeres. Uex h̄ vie nō ē nec esse pōt. Igit̄ vt
videas potētia s̄m aliqd qd̄ pōt ēt minimū poten
tia ē: vl' vis: scd̄m aūt summū vl' maximū qd̄ pt̄
virtus est. Inter vim ꝛ v̄tutē q̄rtum p̄ficias vide
ris: q: ꝛ si nec modū diligēdi ex virtute in via cō
tingat attingere: ꝯtingit tn̄ magis et magis ppin
quare s̄m qd̄ in maioꝛibꝰ ꝛ pluribus actibꝰ vires
studueris exercere vt ꝓponas cū ꝓpha de futuro
dicēs. Omnia ossa mea dicēt dn̄e qs silis tibi. et
moꝛiturus gloꝛieris cū Jacob de p̄terito dicens
Nosti q' totis viribꝰ meis seruierim tibi. Pone
ğ te in terminis extensionē potētie: vt re. mi. fa.
sol. la. Totum h̄ extēsuꝫ potētia vl' vis ē solū la v̄
tus est. In hanc sp̄uali musica potētiaꝝ tuaꝝ actō
nes diiudica ꝛ erubesce semꝑ in grauibus ꝛ infi
mis deo sol fare cuꝫ videris multos in seruitio
dyaboli etiā q̄si voces mutare: q n̄ tm̄ la tenēt vt
faciant totū qd̄ possūt: sꝫ mutādo ascēdunt: ꝛ cum
dyaboli adiutoꝛio faciūt quodāmodo plusq̄ȝ pn̄t
Hiere. Plus fecit q̄ȝ potuit: ꝓpterea perijt. ysa.
48. Superbia eius et arrogantia eius plusq̄ȝ foꝛ
titudo eius: eo q' non sit iuxta eam virtus eius. ꝯ
Symon doꝛmis: ꝛ iudas non doꝛmit: sed festi
nat.

¶ Diligere ex tota fortitudine quid sit.

D Iliges dn̄m ex tota fortitudine tua. Arist.
Nullus magis sustinet terribilia q̄ȝ foꝛ
Aug. Fortitudo ē amoꝛ facile tollerās oīa

ꝓpter id qđ amat: qui oīa dixit nihil excepit. Quꝫ
qꝫ aūt distingunt Aris. terribilia .s. malā opinionē
inopiā: egritudinē: inimicitiā: mortē vltimum ⁊
maximū: ⁊ in his sustinēdo ꝓprie pꝫ fortitudo. Di-
liges ḡ dnm deū tuuꝫ fortiter. pmo vt p ipo susti-
neas inopiā rerꝫ si oportuerit. cant. 8. Si dederit
hō oēm sbam domus sue p charitate: quasi nihil
despiciet eā. Mat. 13. Inuēta sapiens negociator
vna ꝓciosa margarita vēdidit oīa que habuit: et
emit eā. sic fortis ille oīa arbitrabat: vt stercora:
vt xp̄m lucrifaceret. Mōdū fortiter: sꝫ heu nimis
debilr diligit deū qui mauult peccādo pdere xp̄ꝫ
summū bonū qꝫ modicū corruptibilis sbe neces-
sario pitur e. Itē diliges deū fortit studēdo si opor
tebit malā opinionē ⁊ infamiā patiēter cū illo qui
dixit. Mihi aūt p minimo ē vt a vobis iudicer:
aut ab humano die p īfamiā ⁊ bonā famā: nisi sic
fortis fueris detractorē falso te fama ꝓuantē ⁊ ō
infamia maculātē ꝫ amare vix poteris quē tñ ni
si diligas manes in morte. Itē diliges deū fortit
sustinēdo p ipo si opꝫ inimicitiā ⁊ dānum fauoris
eis i deo hēas amicos generalr quosdā ⁊ spāliter
sed iter hec deū diliges fortiter vt p nullius ami
citia gnāli vl spāli acgrēda ipm offendas ñ sic for
titer dilexit. Vdā qui offendit deū pp Euaꝫ Aug.
Amicabili qdā beniuolētia plerūqꝫ fit vt offēdat
de ne offēdat amicus: sꝫ q amat pīem: aut mrē
filiū aut filiā sup me nō ē me dign⁹. Itē diliges dnꝫ
fortiter sustinēdo p ipo egritudinē: h iam agit in
ꝑsonaꝫ. Uocat aūt egritudo oē incōmodū corpis
citra mortē: fortiter vrsus mel diligit a quo nec
verberibus si imineāt: nec spinis si inꝑposite sūt
ebuent anelli poterit: sic deū fortiter dilexerunt
⁊ diligunt q cū aplo dixerunt et dicunt quis nos
sepabit a charitate dei. Tributio: an angustia: an
fames: an psecutio: an gladius ⁊c. Item vltimo
deū fortiter diliges mortē p ipo si oportuerit: im
mo si locus fuerit sustinēdo: hoc est ꝓprie ex forti
tudine diligere. Cant. 8. fortis est vt mors dile-
ctio. Joā. 15. Maiorem hac dilectionē nemo hꝫ:
vt aiam suaꝫ ponat qs p amicis suis. Cert⁹ sum
inquit ille qꝛ neqꝫ mors: neqꝫ vita poterūt nos se
parare a charitate dei. de hoc Ber. Disce xp̄iane
a xp̄o quō diligas xp̄m. disce amare dulciter: pru
denter: et fortiter: dulciter ne illectus: prudēter
ne deceptus: fortiter ne oppressus: ab amore xp̄i
auertaris. Possumus ḡ ⁊ debem⁹ nūc in via di-
ligere dnm deū nrm ex corde ⁊ aīa: ex mēte ⁊ in-
tellectu que cōprehēdunt totā cōpositam diligētis
sbam: ⁊ ex viribus: ⁊ ex virtute: ⁊ ex fortitudine q̄
cōprehēdunt sbe potentiā. Possumus quidē dili
gere: sꝫ ex pte que impfectio eētialis ē statui vie
sꝫ totum et oē que fm Aris. idem sunt qđ pfectuꝫ
et possibilia ⁊ debita sunt patrie. Nam cū vene-
rit qđ pfectuꝫ est: euacuabit qđ ex parte est. Pro

pterea Aug. dicit hoc ꝓceptū nō impleri in via:
sꝫ in patria. Datum tamē est viatoribus: vt suo
modo impleant ⁊ sciant quo tendere debeant:
quia non recte curritur si quo currendum est ne-
sciatur.

Quare in via nec deū videre: nec plene in ipo
possumus delectari.

i Ntellectus in viatore nō pōt deum qꝫuis
sit psens videre in essentia ꝓpter suā de-
bilitatē que causat ex tribus .s. cōditione
nāe. Nam ordo est inter eē primū .s. nāe et eē: vl
timuꝫ quod est eē glorie vbi ⁊ intercidit eē gratie
Quia igit creaturā rōnalem creauit deus taleꝫ q̄
beatitudinē haberet ex meritis: nō ex nā cum in
visione eētie beatitudo cōsistat ⁊ fruitio: nō pōt
ad hoc natura intellectus de se: ⁊ ideo p gratiam
eleuatur in via plus ⁊ plus: vt per gloriam cōsu-
matus plene videat in patria: in hoc cōicat no-
biscum intellectus angelicus in statu nature: licꝫ
maior sit sua naturalis cognitio qꝫ nostra. Iteꝫ ex
vnione ad corpus. Licet enī nō sit alligatus orga
no per quod agat: tñ ꝓpter vnioneꝫ pmixtus est
quodāmodo fantasie. Aristo. Dispositio intelle-
ctus qui est in aīa ad illud quod est in natura val
de manifestū similis est dispositioni oculorū ve-
spertilionis ad luceꝫ solis. In hoc cōmunicat no-
biscum primus homo: p pmo statu tamē fm q
nobilius erat corpus cui erat vnitus eo min⁹ im
pediebatur intellectus. Sapiē. 9. Corpus quod
corrumpit aggrauat aīam: ⁊ deprimit terrena in-
habitatio sensum multa cogitantē. Item ⁊ tene-
bra culpe que quātūcūqꝫ minima impedit
qꝛ intellectuꝫ illi luci improportionabilē reddit.
Aug. Summū bonuꝫ nō nisi purgatissimis mē-
tibus cernit. Igitur aīa separata a corpore: vel re
vnita eidem incorruptibili: ⁊ nō impedienti mū
dana ab omī tenebra: etiā veniali eleuata p grāꝫ
pōt dnm videre p eētiam.

De dilectione affectus circa deum.

s Icut deus prima veritas est obiectuꝫ in-
tellectus ⁊ finis: ⁊ ideo quies eius: sic de-
us summū bonuꝫ est obiectum: et finis af
fectus: ⁊ quies. Quod bonū cum sit presens affe-
ctui: qꝛ vbiqꝫ tamē affectus modo nō delectatur
vsqꝫ ad quietem: sed paruꝫ. Causa huius triplex
Imperfectio ex cōditione nature ex qua est ipro-
portionabilis p naturā: nisi eleuetur super se ⁊ p-
ficiatur p gratiam creatam. scilicet charitatem:
vt intellectus per fidem. Et hoc est quia creatus
est quasi circa finem per meritum ascensurus in
finem. Iteꝫ alligatio ad corpus aīale in quo ani-
ma mouens fm indigentiam eius: ⁊ cōsequēs in
termino motus delectationem sensibilem ⁊ nā-
lē trahit ⁊ ipedit ne tota virtute moueat potētias
superiores ad sua obiecta: et ideo min⁹ psequit delecta-

tionem spūalem. Greg. Tanto quisqȝ a superno amore disiūgit̄ quāto inferius delectat̄. aug. Cetera creatura vilescat: vt creator i corde dulcescat Itē infectio culpe q̄ relinqt in affectu quasi ꝯtrariam qualitatē qđ pȝ sic: corpus q: aīale ꝯcupiscit ꝓter spūm: sȝ q: infectū ⁊ viciatū ꝯcupiscit aduersus spiritū. ex pmo est dlectatio nālis que clausa terminis suis nō est mala: nec illicita: sȝ necessaria ⁊ debita. ex scđo est delectatio innālis ex adeptōe supflui ⁊ voluptat̄ nō tm̄ necessitat̄. nec qñqȝ venialis qñqȝ mortalis. Hinc palatus affectus inficit̄ ne deo delectabiliter pascat̄. Aug. Palato nō sano pena ē panis qui sano ē suauis. primū cōe nobis ⁊ angelis in pmo statu. scđm nobis et adde i pr̄io statu. tertiū ꝓpriū huic statui. s. nāe lapse. primū ipedimētū tollit̄ a charitate: scđm a morte: q: lȝ aīa in resurrectōe vniat̄ denuo corpi nō tm̄ aīali. tertiū hȝ duo. s. fđam culpe ⁊ vestigia vl̄ reliqas. reliquie expurgāt̄ p penā fđa p charitatē vl̄ grām Sȝ fđam delectatōis mortalis tollit ēt charitas minia: venial̄ aūt pfecta ⁊ magis ƀm q magis pfecta. Est aūt ƀm pħm delectatio ꝯiūctio ꝯuenientis cū ꝯuenienti. et iđ maior delectatio triplr vl̄ q: magis ꝯiungit̄ cū magis ꝯuenienti vl̄ ꝓpter vtrūqȝ. Est autē delectatio in deo alia nālis alia gratuita. Naturalis sequit̄ cognitōem nālez gratuita gratuitā. Intuēti pȝ ex his quare delectatōe nāli vn⁹ angelus alio angel⁹ hoie: vnus hō alio: actualr̄ in deo magis delectet̄: et quare in deo delectari possit creatura rōnalis ⁊ nō irrōnalis: cū tm̄ summū bonū ēentialr̄ sit in vtraqȝ indistīlr̄ q° ad se: lȝ distīlr̄ pticipet̄. Boe. Oñe receptū est in recipiēte p moduȝ recipient̄: nō p modū recepti. Ari. Primuȝ vno mō se hȝ ad oīa: sȝ nō oīa silr̄ se ad ipm. ex hijs silr̄ pȝ ꝯferēti quare delectatōe gratuita magis delectet in deo actualr̄ minim⁹ cōprehēsor: q̄ꝫ maxim⁹ viator in quātuȝ talis: magis actualr̄ impfectus liber et sine venialib⁹ q̄ꝫ pfectus occupat⁹ et ꝯ hn̄s venialia.

¶ De diuersitate vidētium deum.

Deus lux ē et tenebre in eo nō sunt vlle: sicut ꝗ lux corpalis p seipam visibilis indistīlr̄ lucet vbiqȝ quā tm̄ quedā nō vidēt: q̄dā nō vidēt diuersitat̄ cā in ipsis existēte nō in luce: silr̄ deuȝ nō vidētuȝ qñqȝ sunt dr̄e. Nō videt lapis: ⁊ oē insensibile cui tm̄ lux pn̄s ē. Itē catulus an̄ diē nonū. itē dormiēs vl̄ alr̄ oculos clausos habens. itē cecus qnto talpa. In lapide ñ vidēte nec aptitudo nec potētia: nec pena de nō vidēdo. In catulo ⁊ talpa aptitudo: sȝ nō potētia exq̄sita expedita. s. nec pena sȝ differēter absqȝ potētia q: catulo ad tps talpe semp in dormiēte aptitudo et potentia: sȝ nō pena: in ceco aptitudo et pena: sȝ non potētia. s. expedita. Thobie. 5. Quale mihi gaudiū est q in tenebris sedeo: ⁊ lumē celi nō video. Lux enim oculoꝝ letificat aīam: sic deū vex solē. pmaȝ lucē vbiqȝ fulgentē indistīlr̄ q̄tum in se ē nō videt creatura irrōnalis: vt lapis: aīa vl̄ intellectus puuli nascent̄: vt catulus: sine baptisme morientis vt talpa: adulti petōris viatoris vt dormiens expgiscibilis: dānati vt cecus. Vidētiū vo lucē alia vidēt ipm in fonte. s. solē in sua spera: vt aqla: alia tm̄ in sbiecta nā. s. aere vl̄ corpe resplēdente: silr̄ ꝯtingit videre deū. pmū ꝓpriuȝ ē ꝯprehensoꝝ q vidēt deū facie ad faciē in sua ēētia. secundū viatoꝝ q vidēt p speculū et silitudinē. Videre aūt corpale egredit̄ nō a potentia visiua tm̄ nec ab organo corpali tm̄: sȝ a ꝯiuncto ab organo mālr̄ a potentia formalr̄. Meli⁹ igit̄ videre ē simpliciter: vl̄ pp meli⁹ organuȝ: vt linx q̄ꝫ hō: iuuēis q̄ꝫ senex: vl̄ pp meliorē potētiā: silr̄ sic meli⁹ hō q̄ꝫ brutū etiā linx vl̄ pp vtrūqȝ. silr̄ ē de intelligē deū. Nota igit̄ regulas ex eq̄libus cāis equalis effect⁹ ex ineq̄libus ineq̄les regla in ꝯpatōe ad cognoscēduȝ deuȝ pminētia in grā est pminētia simplr̄ in nā ƀm qđ. Videre igit̄ deū nō ē grē tm̄: sȝ nec nāe tm̄: sȝ nāe vl intellect⁹ gratificati. In qbus duob⁹ s. nā ⁊ grā: eq̄le mai⁹ et min⁹ faciunt multas diuisiones vidētiuȝ. vbi grā. Petrus ꝯpatus ad aliū: aut eq̄lis ē in vtroqȝ. aut ieq̄lis in vtroqȝ. aut pmū eq̄lis pctȝ ineq̄lis: scđm mēbruȝ hȝ q̄tuor dr̄ias: nā cū petr⁹ ē ineq̄lis in vtroqȝ: aut ē i vtroqȝ maior aut in vtroqȝ mior: aut maior in nālib⁹ ⁊ minor in gratuit̄: aut ecōuerso maior i gratuit̄ ⁊ mior in nālib⁹ tertiū silr̄ quattuor. Nā cū petrus ē ptim eq̄lis ptim inequalis: aut ē eq̄lis i nālibus et maior i gratuit̄. aut eq̄lis in nālibus et minor ingratuit̄: aut equalis igratuit̄: et maior in nālib⁹: aut eq̄lis ingratuit̄: et minor in nālib⁹ et ƀȝ h̄ dr̄it visiones viatoꝝ et ꝯphensoꝝ: h̄ patē pōt aliqualr̄ in ꝓpositione supposita: sȝ nota nobilitas itellect⁹: alia ēētialis a creatore idita absolute ƀm q vn⁹ angelus excellit aliū: et vna aīa aliā nālr̄: alia accidētalis. hec duplex: vna ex vnione ad corp⁹ nobili⁹: vnđ Ari. Alia ꝯiunct a corpi ꝯplexiōes corpis imitat̄. Acuti⁹. n. quidā in vere qdā: in estate qdā: in hyeme speculāt̄ ƀm instrī ꝯplexionē. arif. fortes carne duri mēte molles aūt carne: bn̄ apti mēte alia ex vsu vl̄ actu quo acquisita ē ars vl̄ habit⁹ pficiēs potentiā intellect⁹. vtraqȝ accidētalis nobilitas vie ē: et sicut opinamur euacuabit̄ in pria cū corpus glorificabit̄: et acquisita scia destruet̄ ⁊ remanebit sola nobilitas pma p grām pfecta et habit⁹ glorie de nouo ifusos in pria ꝯsumata. Nota charitas aufert oē petm̄. Salomō vniuersa delicta operit charitas. Jaco. charitas operit multitudinem petōꝝ: vl̄ ꝯfert oē meritū: si linguis hoīum loquar et angeloꝝ. Hiero. Quilibet motus eius valȝ regnū celoꝝ q dederit calicē aque frigide ⁊c. Facit pticipare oē bonū p ꝯpassionē ⁊ gratitudinē

vel est finis omnium preceptorum. finis precepti est charitas de corde puro: vel est summum donorum. Aug. Nullum donum maius est charitate: hoc solum est quod dividit inter filios regni: et filios perditionis. dantur et alia per spiritumsanctum munera sine charitate nihil prosunt. vel est effectus sacramenti sacrorum. Corpus.n. suum dedit nobis in augmentum charitatis vel denoiatur a summo choro angelorum: vel est actiua in summum bonum.

¶ De decem gradibus amoris secundum Bernardum.

Te dicit Ber. Magna res est amor: sed sunt in eo gradus. Loquendo ergo aliquantulum magis moraliter quam realiter decem amoris gradus distinguere possumus per quos contingit a statu vie ad statum patrie scandere ordinate: quos gradus cognosces per actus. primus in quo facit languere utiliter. secundus in quo querere incessanter. tertius in quo operari indesinenter. quartus in quo sustinere infatigabiliter. quintus in quo appetere impatienter. sextus in quo currere velociter. septimus in quo audere vehementer. octauus in quo stringere inamissibiliter. nonus in quo ardere suauiter. decimus in quo assimilari totaliter. Est igitur primus gradus in quo charitas facit languere utiliter. cant. 5. Nunciate dilecto: quia amore langueo: super hunc gradum aia pedem affectus ponit cum primo amare deum incipiens a peccato languescit: verum infirmitas hec non est ad mortem: nisi forte ad mortem mortis. s. peccati mortalis e infirmitas. gl. non periculosa: libenter ergo cum apostolo gloriabor in infirmitatibus meis. Nimirum utilis infirmitas hec multipliciter. primo quia aie aufert gressum ad illicita. secundo mutat situm: ut iaceat prona per humilitatem que stabat erecta per elationem. tertio mutat gustum ut amarescat aie peccatum quod ante libuit: sapiat aliquantulum summum bonum quod ante non sapuit. Item mutat pulsum in brachio operis cuius causa est spiritualis mutatio cordis. cant. 8. Pone me ut signaculum sup brachium tuum. Igitur per brachium de corde datur iudicium. Item mutat vultum. Poeta. Palleat ois amans color hic est aptus amanti. Hec utique mutatio dextere excelsi ois nature create virtutem excellens: et ad illum solum pertinens qui pluuiam voluntariam gratie segregabit hereditati sue: ut infirmetur et ipse perficiet eam quia virtus in infirmitate perficitur.

¶ Secundus gradus.

Secundus gradus est in quo facit querere incessanter. Gre. Uis amoris intentionem multiplicat inquisitionis. sup hunc gradum pedem aia ponit cum per infirmitatem prius mutata deum quem quesiuit aliqualiter in lecto egritudinis conualescens ad bonum frequenti et diligenti discursu rationis ingreditur dicens. In lectulo meo per noctes quesiui quem diligit aia mea. quesiui infirma infirmiter: surgam et circuibo ciuitatem totam creature vniuersitatem: per vicos et plateas queram quem diligit aia mea. ps. Querite faciem eius semper: semper querite: sed non inuenietis vbi que. Aug Querite quod queritis: sed ibi non inuenietis vbi queritis beatam vitam queritis in regione mortis non est illic: quomodo.n. beata vbi nec vita. O aia mea si sapienter et cum hoc diligenter quereres hiis tribus signis ostenderes. primo quia lumen peteres ne tenebris ipedireris. ps. Deus misereatur nostri et benedicat nobis illuminet vultum suum sup nos et misereatur nostri: ut cognoscamus in terra viam suam. secundo scienter interrogares ut ad inueniendum expedicius. Mat. 2. Ubi est qui natus est rex iudeorum. cant. 3. Inuenerunt me vigiles num quem diligit aia mea vidistis. tertio in nullo quod a requisito aliud est sisteres: sed sine mora transiens ad aliud oculos piceres donec tandem quesitum inuenies ut illa que inclinauit se et videns in monumento dilecti sui: et angelos nec alloquitur ipsos: nec diu intuetur: sed ridens interrogantibus breuiter ab ipsis se auertit: et sequitur. Et conuersa Maria vidit ibim stantem. cant. 3. Paululum cum pertransissem eos inueni quem diligit aia mea.

¶ Tertius gradus.

Tertius gradus est in quo amor facit operari indesinenter. Gre. Nunquam est amor dei ociosus. operatur.n. magna si est. si autem operari renuit amor non est. nimirum probatio dilectionis exhibitio est operis. Beatus vir inquit propheta qui timet deum i mandatis eius cupit nimis: si vult nimis qui timet quantum volet in mandatis qui amat. Dilectio.n. primogenita est filia gratie: et ideo prior et potior timore. Ego inquit mater pulchre dilectionis et deinde timoris. Timor: ergo amorem sequitur: ut posterior dignitate potestate: et tamen qui timet cupit nimis in mandatis eius implendis. Amor ergo amplius volet et amplius faciet. Hec primus quidem gradus sine opere est penitus: sed valde difficilis huic. Sup hunc.n. gradum aia proprie pedem ponit tripliciter: cum operatur magna et reputat parua. operatur multa et reputat pauca. operatur diu et reputat breue: et videntur ei pauci dies pre amoris magnitudine. Ber. Labor meus vix est vnius hore: et si plus est non sentio pre amore. Nec mirum si amor multa opera pauca reputet cum in mandatis: et si multa faciat plura tamen cupiat quia in mandatis eius cupit nimis. Si punctus ad oia haberet occupiam ad que habet potentiam non reputaret multas de se fluentes centum vel mille lineas cum haberet potentiam ad infinitas ceterarum amor violentior est quam potentior. Nec mirum si non reputet amor opus magnum. non amanti.n. aliquid magnum est: amanti nihil. Seneca. Cogitare preter animum principaliter nihil est mirabile cui magno nihil est magnum. magnus autem est qui magnum amorem habet. Ber. Qui magnam habet charitatem magnus est qui modicam modicus est qui nullam nullus est. Aug. Nihil maius est aio habente charitatem preter eum qui dedit charitatem. Nec mirum si non reputet se amor diu seruisse: etiam multo elapso tempore cum hoc appetat semper et sine fine facere. Nam in comparatione eius oe tempus est sicut ad lineam punctus: vbi nunc sunt qui in hoc tertio gradu pedem ponunt: qui non in

hoc tertio gradu deficiant: paucas tn̄ ē charita q̄ opa sua numerat: vt mlta pua q̄ pōderat: vt magna: vl' difficilia: breuis amor q mēsurat: vt lenga: ꝫ vos q tertiū gradū calcat cū oīa bn̄ feceritꝭ dicite serui inutiles sum⁹. Desidiā quippe: vt dicit Gre. facit in ope bono minor amor dei: fraudem min⁹ amor sui: sed ⁊ si nō sit desia in epando caueat supbia in reputādo. ¶ Quart⁹ grad⁹

Quartus gradus ē in quo amor facit sustinere infatigabilr. Aug. Omnia grauia ⁊ imania facilia ⁊ ppe nulla facit amor .gl. sup illud Joā. xi. Ducet te quo tu nō vis: q̄tacūq3 sit molestia mor: ē vincit eā vis amoris. Mors sm aris. vltimū est ⁊ maximū inter terribilia ⁊ sustinenda. Jgit si vincit amor mortē: ⁊ infatigabiliter sustinet q̄to magis ea q̄ citra mortē: verū h gradus eleuat⁹ valde ⁊ p̄dictis sat altior: ⁊ iō ascēsor rarior. Nā ⁊ ille p̄cipuus amator q oīa reliq̄rat bn̄ respōdens clamger deputat⁹ fuerat in montē ascēderat in h gradu stare se credidit: patus sū inquit tecū in carcerē ⁊ in mortē ire: sed eadē nocte patuit q nondū in eo pedē posuerit: pbatio qdē dilectōis exhibitio ē opis: ꝫ validior pbatio sustinentia tribulatiōis. Jn h gradu existis dn̄s spālit semp meminit. Hiere. ii. Recordat⁹ sū tui miserans adolescentiā tuā ⁊ charitatē despōsatōis tue qn̄ secuta es me in deserto: meminit inq̄ ⁊ visitat h amicū. ps. Cū ipo sum in tribulatōe: vtiq3 gradus ille vtilis ē ⁊ necessari⁹: q2 sm Ari. difficile facili magis eligendū Magis.n. amam⁹ cum hēmus qd nō ē facile sumere.

¶ Quintus gradus.

Quintus gradus amoris ē in quo facit appetere ipatiēter. Hier. Hoc hꝫ impatiēs amor: vt q̄ desiderat semp īuenire se credat. Amor impatiēs nō accipit ex difficultate remediū: neq3 ex impossibilitate solatiū. Amor impatiēs qd amat nō pōt nō videre. Vnus.n. vbi amor ibi oculus: sicut in nālibus appetitus vehementiā causat inanitio ⁊ p̄gustatio. Stomachus eni sentiēs se exinanitū appetit: q si esca: vl' videri: vl' odorari otingat appetit⁹ crescit. Ari. Videbit qs aliquos qui famescūt letari odore ciborū: q si cibus appetibilis fuerit aliqualr p̄gustatus irritatur appetit⁹ ampli⁹ sic aīa exinanita a bono sensibili ⁊ mutabili ⁊ p̄gustans aliqualr bonū imutabile pedē cū impetu eleuās de quarto gradu qntum cogit etiā impatiēter appetere sm illd. Qui edunt me adhuc esurient: imo h nō tn̄ esurit: sed ⁊ bolismū patit sāmi boni hyat ⁊ inhyat ōcupiscit ⁊ deficit. ps. Concupiscit ⁊ deficit aīa mea ī atria dn̄i. Accipe rachelē impatientē desiderij exēplar Da mihi ingt liberos alioqn morior: p̄ impatiētia flētes vidi morientes vidisse me nō memini: qd vita carius: qd molesti⁹ morte. Nonne ĝ ipatienter desiderat q minat etiā vitā abijcere si desiderium nō optineat nisi alēs nō eē q̄ sine eo qd appetit esse ⁊ se q̄ illo carere: ꝫ vide aīa mea. mei vult illa: n si det qd qū datū fuerit morietur. mortua est.n. in partu Beniamin. Cū quāta ĝ impatientia ⁊ vehemētia tibi est appetēdū quo datō nō morieris: ꝫ viues ineternū. Dicat ĝ laudabilr ī hoc gradu impatiēs aīa: summū bonū meus es tu mihi q̄ decē filij. Da ergo te mihi alioqn moriar. ¶ Sextus gradus.

In sexto gradu facit currere velocit. Ber. Qui amat ardētius currit veloci⁹ ⁊ apprehendit citius. Nā q in qnto gradu famē patiunt: vt canes restat vt sextū ascēdant ⁊ circūeant ciuitatē totā. s. vniuersū: nec tn̄ circūeant ꝫ circūcurrāt: vt in creaturis morā nō faciāt: sed post creatorē discurrāt: ad hunc gradū ptinet illd Quēadmodū desiderat ceru⁹ ad fon. a. ita de. a. m. ad te de. s. a. m. a. d. f. v. Velox ē ceruus piger asinus: desiderat ĝ vt asinus ille de quo in puer. xi. Desideria occidūt pigrū: desiderat vt seruus ille q dicit cucurri in siti: ꝫ q̄uo cucurrisli. nīdu. sine iniqtate cucurri ⁊ direxi. Directus āt ē cursus a sūmo deorsū vl' ab ymo sursū. Exultauit.n. gīā ad currēdā viā a sū. ce. eg. e. ⁊ oc. e. Jgit si desideraueris vt ceru⁹ ad fontes aq̄ ⁊ si in h desiderio q̄si in siti cucurreris ⁊ direxeris a sūmo vsq3 deorsum qnq3 in gnē inuenies oīas sbas q̄si qnq3 fontes aquar. s. corp⁹ qntū qd qnta eēntia a phis di sb qua elemētū igis sb q⁹ aer sb quo aqua sb qua terra. p̄mus fons limpidissim⁹: vltimus: turbidissimus. Hos si trāscurreris velocit: ⁊ cursū currens direxeris ab ymo sursū inuenies alia qnq3 gnā sbar velut qnq3 fontes aquar. p̄mo mixtū. 2° vegetabile. 3° sensibile. 4° rōnale. 5° sbam septā. s. intelligētiā: vl' angelū. p̄mus turpidissim⁹ vltim⁹: limpidissimus. si in h gradu fueris nusq̄ cū mora bibes: ꝫ subito gustu quodāmō pbans ⁊ expiens: q2 sūmū bonū nō sī: ⁊ iō siti tue nō sufficiunt trāsibus ⁊ dices. Sitiuit aīa mea ad deum fontē viuum. ¶ Primus fons.

Primus fons a sūmo bono deorsū directe currēti occurrēs ē corp⁹ qntū in q̄tuor celos distinctū. s. empiriū cristallinū sidereū ⁊ celū planetar. Jgit vt dicit Ari. Subiecta mā cū forma cā ē oīm actuū ⁊ passionū. fons igit dē metha. ois sba cū de ipa fluunt accidētia: vt d cā effect⁹ d fonte riuus. Ad p̄mū igit fontē suphcie phi venerūt finaū nō inuenerūt: q2 cristallinū et empireū ignorauerūt. De ipo tn̄ qd inuenerūt biberunt de riuulis accidētiū ex sba fonte fluentū diuersas scias intellectu parabiles hauserunt: de vno eo riuulo motus hui⁹ sbe ⁊ ptiā ei⁹ bibit ptholome⁹ astronomiā hauriēs mathematice. ari. sciam libri de celo ⁊ mūdo hauriēs phice. Vcꝫ

q: oīa disposita sunt in numero pōdere ⁊ mēsura. Sectvdes in sba ⁊ ista ⁊ alia cōsiderās q̄titatem ꝯtinuām mēsure abstraxit mathematice ⁊ hausit sciam geometrice. Alius aūt ad riuuluz discrete q̄titatꝭ intellectū posuit ⁊ de rez numero arisme ticā bibit. Alius generosius .s. ꝓportionē leuitatis ⁊ grauitatꝭ armoniā ꝓportionalis sbe distrahere vidēs abstrahere: ⁊ musicā bibit de pōdere. Bi berunt oēs hij de multꝭ aliqua ⁊ ꝯsopiti sunt satia ti nō sunt. Impossibile.n.ē humano intellectui ꝑ sciam creature satisfieri. Uerūtñ ⁊ paz est qd̄ bi berunt respectu eiꝰ qd̄ dimiserunt: q: nec geome ter dimēsus est celi altitudinē: nec arismetricꝰ de numerauit stellaz multitudinē. Ceterz de cristal lino nō gustauerūt cū ⁊ ipz sidereo ꝯtiguuz in sba sit: ⁊ id̄ sine vtute ⁊ opatōe nō sit ⁊ alijs accidētibꝰ sabilibus ⁊ id̄ intellectui potabilibꝰ. Prorsus āt indigni fuerūt attingere fontē sanctū limpidissimū .s. empireū a fece mūe int oīa corpa dpuratissimū cū sit tñ positione vltimū: ⁊ id̄ locās nō locatum. Nā p̄mū nobilitate sūmuz sine emanatōibus nō eē: sz effluit vtute sua ēt vsqz ad intimū terre cen tri punctū. aris. Omnis cā p̄maria plꝰ est influēs su ꝑ causatum q̄z cā scdaria vlis. Ceterz totū hoc finitū est: q: creatū est: ⁊ id̄ intellectui sufficere nō pōt q: solo deo infinito ente ꝑfici natꝰ est. ex quo ꝯcludo q̄ si totus fons iste cū oibus suis riuulis totalr in fauces aīe deū sitiētis flueret sitim eiꝰ nec ad mo dum gutte extingueret. Stare ḡ ibi nō pōt: sz vl terius currit in siti: sz ex quo h̄ remediū sitis nō i nuenit currit deorsum: ⁊ dirigit ⁊ ad aliū fontē ve nit.

Secundus fons.

S Ecundus fons huic ꝯtiguus ⁊ ab ipo influ entiā virtutꝭ reaccipiēs: nec tñ ꝓpos: sz ⁊ p̄mi fontꝭ riuulos sup inferiores fontes influēs ē sba ignis cū accidētibus ab ipa diriuatꝭ. Ualde q dem nobilis: sz valde iferior p̄mo vt positiōe sic ⁊ sbali nobilitate q̄titate ⁊ vtute: ⁊ breuiꝭ oibꝰ ac cidentiū riuulis valde dissilis. Nihilominꝰ tñ ēt de hoc fonte nāles ꝑhi gustauerūt qui nālia ignis accedentia ex sba manantia aliqua aliqualr ꝑcepe runt ⁊ sitim inqsitōis quedāmō ēt colore ignis re fingerauerūt: ⁊ qd̄ biberāt digerētes aliq̄ de igne scripserūt q̄ calidus splēdidus ⁊ leuis ⁊ sursū mo bilis inter elemēta sbtilissimꝰ: vt actiuissimꝰ: q: vauosissimus loco ⁊ nobilitate supmus. Aliq siti bundi nō ꝯtēti venis accidētiuz inuestigātes ca put ⁊ p̄ncipiū venaz ex ptibus eēntialibꝰ .s. mā ⁊ forma ipm cōponi intellectu viderūt. alij in ptes q̄titatiuas ipam fontꝭ sbam diuidētes h̄ celuz in ipo igneū ⁊ olimpiuz distinxerūt: sz ⁊ quidā nō tñ biberūt: q: nimio ⁊ in fonte isto sbmersi sūt qui ignē ꝓ deo coluerūt: sicut ⁊ in p̄mo fonte: quidā q solē ⁊ lunā: vl qz stellaz rectores terraz deos puta uerunt. Uenit ḡ etiā ad hūc fontē in directo cur su suo aīa sitiēs respiciēs: sz respuit nō sitit talia ⁊ id̄ nō morat: sz cogēte siti ad alia currit: sed directe currit: ⁊ id̄ ad tertium fontē venit.

T Ertius fons scdo ꝯtiguꝰ: sz inferior ipo: ⁊ in se ⁊ in riuis ē elemētuz aeris cū suoz ac cidētiuz riuulis: q q̄nto nobis vicinior tan to ad hauriēdū facilior. ceterz fons iste nō tā no bilis q̄z necessariꝰ ⁊ vtilis. Nimiz ē sba sine q̄ vi uere nō pnt aīalia. Hec ē.n. que introcedit ad h̄n dum vitalē flatū cedit ad incessū introcedit ad se sum circūcedit ad locū: ⁊ cū fons de eodē forami ne aquas ꝯtrias nō soleat emanare mirabilr in h̄ fonte sm diuersā necessitatē bibentiū diuersificā tur riuuli accidētiū. Nā cū sit sp nāliter calidus sit qn̄qz actualr nūc calidꝰ nūc frigidꝰ vt estatē ⁊ hye men hēamus: ⁊ eodē tpe sltē sz in diuersis ptibꝰ su is h̄ calidꝰ h̄ frigidus: sit qn̄qz tenebrosus: qn̄qz lu minosus: vt diē ⁊ noctē hēamus. ⁊ vtroqz tpe nūc sbtilior ⁊ id̄ clarior ⁊ effectiue letior: nūc grossior ⁊ obscurior: ⁊ id̄ tristior. sit qn̄qz getꝰ ⁊ trāqllus qn̄ qz ocitus ⁊ tēpestuosus: vt impssiōes in ipo gene rabiles niues .s. ⁊ ymbres: qn̄qz hēamus. qn̄qz ca reamus. Dudū ad hūc fontē Aris. os apiebat: vt potaret anq̄z scdm ⁊ tertiū librū metheoroz ebi beret: sz illi in fonte h̄ de q̄titatꝭ riuulo gustauerūt q celū aereū ⁊ celū ethereū distinxerūt: sunt mlta valde alia in hoc fonte que intellectus bibit post inqsitionem inueniēdo ⁊ corpus realr vtens in bibit nālr delectando: sed ⁊ qn̄qz inebriatꝭ cuz in hijs libidinose delectatꝭ. Ad hunc ḡ fontez in cur su suo veniens aīa sitiens corpori qdem suo ve lut equo indulget potū necessariū: sz dedignatꝭ vt Jacob cū equo bibere: ⁊ id̄ festinat trāscurrere cū sitiat fontem viuum.

Q Uartus fōs a quo ⁊ oēs alij methaphori ce mutuāt nomē fontꝭ est sba aque que cō tiguatꝭ aeri superius ⁊ terre inferius cuius nām ⁊ nobilitatē in accidētibus manifestat locus eius: ⁊ ita ex hijs duabus ripis cognoscitꝭ fontis fluxus de cuius riuulis nālibus bibit realr aīale corpus vtendo: sed de accidētibus a sba manan tibus bibit figuralr intellectus: post sitim inuesti gationis in cognitiōe delectādo. De quo aliq̄ntu lum Aris. biberat cui sicut pz in .2. meth. Maris ⁊ fluminū fluxus influxerat. Sitiuit etiā huiꝰ fontꝭ riuulos q inuestigauerat q̄ō sit aqua dyaphana ꝑ nām in ꝓprio loco sperica ꝑ figurā fluibilis: ⁊ id̄ oium liquabiliū p̄mordiale p̄ncipiū male ter minabilis ꝓprio termino bñ alieno. abilis ad re cipiendū impssiones magis q̄z ad retinēdum. se cundū qualitates p̄mas frigida ⁊ humida: ⁊ ideo ꝓpriū appetibile sitis. Est.n. sitis: vt ipe diffinit appetitus frigidi ⁊ humidi. Item q: ignis extin ctiua: fordiuz purgatiua. vegetabiliū irrigatiua: natalium ꝓpetue contentiua. Qui mirum fons

plus alijs fontib⁹ ripas suas trãsiens venas terre
penetrat vt subtilioꝛ ⁊ virtuosioꝛ: nõ vt grauioꝛ ⁊
p̄ virtutẽ coꝛpis quinti tractus sursum aliã ripã vio
lenter trãsit aerẽ intrãs vt foꝛtioꝛ: nõ vt leuioꝛ: ibi
dẽ vel in nãm fontis illi⁹ mutat⁹ aer efficit̃ vel pe
regrinatiõis sue signa referẽs in foꝛma niuis vel
grãdinis vel alteri⁹ impressiõis ad ꝓpꝛia reuertit̃.
Bibãt hec qui nõ sitiunt alia sed trãscurrat hec ⁊
similia deũ fontem viuũ sitiens aĩa.

s Equit̃ hũc fontẽ quint⁹ ⁊ loco ⁊ nã vltim⁹
ciũ fontiũ turbulẽtissim⁹ hec est elemẽ
tũ terre qđ ẜ; arist. minimũ habet de spe-
cie ⁊ plurimũ de mã ⁊ ideo fex elemẽtoꝝ ciũ re
putat̃. Sunt riuis tñ hic fons nõ est q: substantia
creata sine accñtib⁹ nulla est. De quib⁹ riuulis ari
stoteles aliqđ gustare curauit cum in libꝛo meth.
Terre metã inuestigauit. Uerꝝ multi q̃si sbam fõ
tis q̃ntũcũq; feculentã glutire conãtur q terreã nõ
tantũ intellectu gustãtes sed ⁊ toto affectu haurĩ
tes bibũt nec saciãtur sed ad vltimũ suffocãt. Ab
sit absit ab aĩa has feces nõ dico gustare sed vel
respicere que fontẽ viuũ cepit deum. s. tanto cur-
su inquirere.

b Is decursis q: font ez viuũ aĩa nõ inuenit
os patulũ desiderij fauces affect⁹ nusquã
apponit. Nimirũ ergo ex dilatiõe pot⁹ et
ex vehemẽtia cursus sitis crescit ẜ; ⁊ ex siticursus
intendit̃ nã quo ampli⁹ sitit vehemẽti⁹ currere in
cipit. Nõ stat ergo aĩa sed cõtinuat cursum ⁊ ab
ymo dirigit sursum. cui ascẽdẽti pꝛimuz occurrit
fons pꝛim⁹ nobilis valde. s. substãtia mixti ĩ quo
ꝯfluũt oẽs fontes p̄dicti elemẽta q̃tuoꝛ ẜm sbãz
q̃nta eẽntia ẜm virtutẽ q̃ñ elemẽta cum sint con
traria in mixto nõ federarẽtur nisi per nãm lucis
ꝯciliarẽtur. Hic fons q̃uis vnus genere multis
tñ constat ex ptib⁹ que ptes sunt aurũ argẽtu ⁊ om
nia mineralia ⁊ generaliter singula mixta. qs aũt
inuestigabit oĩa. Nõ si ꝓpter infinitatẽ non ꝯtigit
etiã diuduz hauriẽtes exhaurire spẽs mixtoꝝ q̃to
min⁹ riuulos accñtiũ cũ multa valde ⁊ pene innu
mera sint accñtia singuloꝝ. Nihilomin⁹ tamẽ ad
hũc fontez potandũ sed nõ epotãdũ tres celebꝛes
potatoꝛes accedũt. phicus. mechanic⁹. ⁊ auarus
Bibit ergo de purissimo phicus nãlis qui intelle
ctu speculãdo ꝯsiderãs haurit mixti p̄cedẽtẽ cãm
⁊ subsequẽtẽ nãm. sic arist. qui ꝓpinauit qđ bibe-
rat in. 4. meth. determinãs nam coꝛpm minera
liũ ꝓpinauerũt ⁊ alij scribẽtes de virtutib⁹ gẽma
rum quõ lapis ali⁹ ferrũ trahit ali⁹ sanguinẽ strin-
git. Uerũ infiniti riuuli trãsierũt. de quib⁹ nũquaz
gustauerũt. bibit post hunc d̃ puro quidẽ sed nõ
tam puro artifex manualis qui intellectu pꝛacti-
co hauriẽs ⁊ manũ adhibẽs de mã nãli foꝛmã ex
trahit artificialẽ nũc deponẽdo vt in figura incisi
onis ⁊ celaturis nũc apponẽdo vt in picturis nũc
cõponẽdo vt auꝝ cũ gẽma vt ꝯpleat̃ anuli foꝛma
nũc alterãdo accidẽtia remanẽte substãtia vt ꝗ
variat figurã ⁊ facit ciphũ de massa argẽti nũc et
qđ plus est ipam resoluẽdo ⁊ mutãdo sbam vt fa
ciat ex alia aliã. non aliã nãlem q̈ est impossibile
q̃uis pꝛesumpserat hoc ars alchimie sed aliã ar-
tificialẽ vt vitrũ ex cinere panez ex aqua ⁊ farina.
Ber. Uerꝝ mechanici potatoꝛes bibũt in eadem
alius pꝛius. ali⁹ post. pꝛius enĩ ars molendinaria
granũ cõterens farinã facit post ars pistoꝛia panẽ
de farina. vnus bibẽs ante lapidẽ de minera ex
trahit ⁊ solutũ caloꝛe artificialiter in es vertit. ali
us haurit post ⁊ arte sua es in varia vasa ꝯuertit.
ali⁹ arte mirãda de cinere vitrũ efficit. alius fene
strã quã ampli⁹ mireris de vitro ꝯficit. Et cum ꝓ
pter necessitatẽ hoĩs ars tota mechanica sit inuẽ
ta posterioꝛ artifex semꝑ fini ꝓpinquioꝛ ⁊ idõ me
lioꝛ. Multi aũt hoꝝ p̄ter indigẽtiã necessitat̃. eci
am curiositat̃ sitiz paciẽtes. bibũt ⁊ rebibũt quo
tidie. nouas foꝛmas artificiales ex nãlib⁹ mate-
rijs hauriũt sed semꝑ latitãt infinite. Et q̃ñ vt di-
cit aristo. ipossibile est infinita ptrãsire necesse est
aũ potatoꝛes q̃; potũ deficere qui cũ sitiant noua
semꝑ inquirere testãt̃ se inuẽtiõe bibitis saciatos
nõ esse. Bibit post hec de grossimo ⁊ ideo turpis
dissimo possessoꝛ tpalis qui nõ intellectu sed coꝛ-
rupto affectu per auariciã sitiuit mixtoꝝ substãtiã
aurũ. s. ⁊ argẽtũ ⁊ alia ⁊ ideo inquirẽs hausit vt bi
beret sed ydꝛopic⁹ fact⁹ ex nimio potu aque bibẽ
ampli⁹ sit q: quo pl⁹ habz pl⁹ ꝯcupiscit. Uñ crescit
amoꝛ nũmi ⁊c̃. Sitit miser ille mixtoꝝ coꝛpo-
ra ẜm q̈ sunt nãliter. ⁊ aurũ ⁊ aurea et argentũ et
argentea vtpote cui⁹ sitis maioꝛ ⁊ ideo insaciabi-
lioꝛ: q̃ñ cũ nõ possit adipisci solus et ebibere om-
nia multis eque sitiẽtib⁹ ⁊ secũ bibẽtib⁹ crepabit
miser ante ⁊ moꝛiet̃ q̃; saciet̃. Quapꝓpter sapiens
est aĩa q̃ hũc fontẽ ĩ cursu sitis sue respicit q̃dẽ sed
despicit q̃ñ aliũ incõpabilẽ ꝯcupiscit. oĩa ingens
detrimẽtũ feci ⁊ arbitroꝛ vt stercoꝛa vt xp̄m lucri
faciã ⁊ fontem viuum tandẽ bibam.

ℂ Fons tercius.

s Equit̃ fons in ascensu scđus p̄mo ꝯtiguus
s. substãtia vegetabilis fons nimiꝝ mira
bilis q pꝛimũ includat in se sicut ternari⁹
binariũ q̃drangul⁹ triãgulũ. Pꝛimi igit̃ fontis na
turã secũd⁹ foꝛbz nomẽ absoꝛbet ⁊ gliat̃ nolę ꝓꝓ
qđ sibi nõ dat incoꝛpea sba q̃ in ipo mirabiliť vni
ta ꝯmixto ꝑ nãm lucis meli⁹ tpato sibi dat eẽntiã
ꝓpꝛiã ⁊ vegetabilẽ vitã ex qua p̄mo ⁊ ꝑ se duo ce-
lebꝛes potẽtiarũ riuuli diriuãt̃. s. nutritiua q̃ se iđ
seruet generatiua q̃ sibi generet. Gen. i. Germi
net terra herbã virẽtez cui⁹ semen ⁊c̃. Sed ⁊ hic
fons etiã p̄ter riuos accidẽtiũ ⁊ nãliũ ꝓpꝛietatum
a substãtia manãtiũ late diffundit̃ per venas dif
ferẽtiaꝝ in capite innumerabiliũ specieꝝ q̃ñ [illegible]

stina vegetabilis vna genere generali in multa
diuidit͛ genera subalterna. Ille eciã subdiuidit͛ in
spẽs specialissimas plures ⁊ pene innumeras aim
plius vo in indiuidua. indiuidua sine numero. aris.
in elench. Sũt aũt noĩa finita. rez vero multitu-
do infinita ⁊ quoniaz impossibile est infinita per
transire impossibile est ⁊ hunc fontem ebibere.
Igitur aĩa non discurrẽs post hec infinita deorsuz
sed ad caput fontis cursum dirigẽs sursum vt sub
ito trãsire possit. mirat͛ tñ p̃dictos tres p̃cedẽtis fon
tis potatores etiã hui⁹ fontis venas ⁊ riuos cum
maligno appetitu bibẽtes. Bibit. n. primo phus
nãlis d̃ limpidissimo cãs hui⁹ substãtie diũas ali
q̃s cẽntie ⁊ nãs h̃ phicus pura speculatiõe cõten-
tus. Sic aristo. bibit ⁊ vt nãlis libꝝ de plãtis ali
is ppinauit. Bibit et eadẽ vena in pte aliter me-
dic⁹ qui speculationẽ intẽdit ad op⁹. sic macer in
ter vires herbarũ de quib⁹ aliqd biberat ẽt alijs
scribẽda ppinat. Sed ⁊ galien⁹ ⁊ ypocras multas
ppinauerũt vegetabiliũ nãs hijs qui nõ habuerũt
p̃s in quo haurirẽt de ipso puteo nature. Qui ni-
mirũ pincerne q̃nq̃ꝫ de potu nõ sufficiẽter iudicã
tes falsum p vero estimauerũt ⁊ sicut ipi biberãt
sic in vasis librorꝝ suorꝝ alijs miserũt. Bibũt post
hos artifices mechanici p̃sus et eodẽ foramine
eodẽ mõ ⁊ ordine quo de fonte p̃mo. De eodem
foramine qꝛ non de limpidissimo vt phi nec de
grossissimo vt cupidi sed de medio bibere sũt cõ-
sueti. Eodẽ etiã mõ qꝛ deponẽdo apponẽdo ꝯpo
nẽdo facit de lignis lignea sicut potator mecha-
nicus p̃mi fontis de lapidibus lapidea. Eodem
etiã mõ qꝛ nũc f̃ðam mutãdo vt in materia trãse
unte nunc tantũ accidẽtia alterãdo vt in mã p̃ma
nẽte. Eodẽ etiã ordine qꝛ vn⁹ bibit ante qui de li-
no fila facit alius post qui de filis pannũ texit ter-
tius adhuc posterius qui de pãnis vestẽ ꝯponit.
Bibit t͛cio cupid⁹ et eodẽ foramine eodẽ mõ cuꝫ
eadẽ sitis ariditate eadẽ isaciabilitate eadẽ ebi-
bendi ipossibilitate qua prius. Nimirũ aũt ad au
gmẽtũ sitis multũ facit etiaꝫ ipsa delectabilitas.
fontis amenitas substãtie vegetabilitas mirabi
lis diuersitas ⁊ diuersa vtilitas virtutũ nãliũ di-
uersitas ⁊ delectabilis speciositas colorꝝ mirabi
lis diuersitas ⁊ allectiua suauitas odorꝝ in radici
bus in floribus in fructib⁹. Ideoq̃ꝫ vidit mulier li
gnũ q̃ esset pulchrũ visu ⁊ ad vescẽdũ suaue ⁊ vi-
dit ⁊ ꝯcupiuit ⁊ dedit viro ⁊ ipse comedit. Heu si
sic ad fontẽ istũ se iam nã curuauit nõ in facta ⁊ re
cta qd faciet curua ⁊ infecta. Nimiruꝫ vt estimo
bibẽs bibit. Mirabile igit͛ i hijs qd̃ nã dedit mi
rabile ⁊ qd̃ ars addidit ars inquã nõ tñ per indu
striã deseruiẽs necessitati sꝫ p curiositatẽ supfluaꝫ
blãdiẽs voluptati sed ⁊ ydola fingẽs miserrime
cecitati. Quid ergo mirꝝ si illiciunt hec. ⁊ retinent
aĩam viui fontis ignarã. Presertim sitit ⁊ impe
dit ⁊ ad bibendũ inclinat carnalitas nisi erigatur
⁊ ad trãscurrẽdũ expediat illuminata charitas.

¶ Fons tercius.

Equit͛ ꝯtinue fons tercius includẽs p̃ce-
s dentẽ vt figura figurã numerusq̃ꝫ posteri-
or priorẽ substãtia sensibilis a q̃ p̃ter nutri
tiuã ⁊ generatiuã sibi cũ vegetabili cõẽs sed i ip̃a
nobiliores gemini riui pprij diriuãt͛. s. potẽtia ap
p̃hensiua ⁊ motiua. Igit͛ fons ille vn⁹ in exitu mul
tiplex in fluxu ⁊ cum substãtia sit eã sine subiectuꝫ
siue fons accidẽtiũ. fund⁹ abũdãtia accidẽtiuꝫ fit
fons iste. p̃fundas generũ ⁊ spẽꝝ ⁊ indiuiduorum
latitudine. ripas numeri trãsiẽs ⁊ ꝯtinue genera
tiõis latitudine vsq̃ꝫ ad mũdi terminũ se extẽdẽs
Diuidit͛ tñ i q̃tuor p̃ncipalia capita fons iste sen
sibilis substãtie. s. in reptilia gressibilia natatilia
volatilia. Fons iste q̃to nobilior tãto potatorib⁹
desiderabilior. Accedũt ergo sitibũdi tres pota-
tores p̃dicti etiã hũc expiri q̃si ab alijs nec dũ saci
ati. Excipiũtur a fonte excipiũt sub trina forami-
nũ distinctiõe de quorꝝ sũmo haurit phs quorum
vn⁹ arist. s. fontis hui⁹ gustãs dulcedinẽ diuti⁹ im
morat͛ q̃ꝫ in alijs fontib⁹ sed plus hausit ⁊ ãplius
ppinauit scribẽs librꝝ magnũ de aĩalib⁹. aliuꝫ de
sensu ⁊ sensato. aliũ de somno ⁊ vigilia. alium de
morte ⁊ vita. Cũ aũt s̃m ambrosiũ. Omis mora lõ
ga sit desiderio. morosum esset aĩe fontes viuum
desiderãti de oĩbus hijs nõ dico inebriari biben
do sed vel hec expiri gustãdo. bibãt ea qui nesciũt
dulciora. Ex eodẽ q̃dẽ foramine sed inferi⁹ bibit
cũ phico medic⁹ ꝯsiderãs sensibilia s̃m ꝯueniẽtiã
⁊ discõueniẽtiã ipsorꝝ ad esuꝫ rõnaliũ. bibit i theo
rica ppinauit in practica. Bibũt ex s̃cdo foramie
artifices mechanici modũ ⁊ ordinẽ ⁊ gradũ h̃ntes
Modũ in ꝯponẽdo apponẽdo deponẽdo mutan
do ⁊ alternãdo. ordinẽ s̃m prius ⁊ posteri⁹ s̃m nãꝫ
gradũ s̃m sub ⁊ sup. q̃ntũ ad dignitatẽ. Illã alij bi-
berũt artẽ sensibilia pascẽdi alij capiẽdi alij occi-
dendi. alij ad esum p̃parãdi. Quib⁹ alij in ordine
succedũt ⁊ ꝑtim aĩalis ptes singuli singulas rapi-
unt et qd̃ biberũt in theorica ppinãt in practica.
Operant͛ q̃ꝫ alij de pilis alij de pellib⁹ alij de cor-
nib⁹ alij de ossib⁹ alij de alijs ptib⁹. Quorꝝ ciuium
reipublice q̃dã ppinãt necessaria q̃dã vero vtilia
⁊ si nõ vsq̃ꝫ q̃q̃ꝫ necessaria. q̃dã p pte vtilia sꝫ p ma-
iori pte supflua q̃dã vero penitꝰ superflua facien
tes ⁊ vana vt talos et cõsimilia. Ad foramẽ vlti-
mũ vltim⁹ ille cupid⁹ potator accedit qui nulli p
pinatur substãtias sensibiles aĩe sitit. sensib⁹ hau
rit. et quasdã ambit ex spũali auaricia ad habẽdũ
q̃sdã et ex carnali ꝯcupia ad sumẽdũ. Quãta autẽ
sit sitis auaricie furta pbant et rapine et populus
ille qui carnaliter flagrauit d̃siderio carniũ fletu
p̃didit appetitũ. Detinẽtur et morat͛ potatores
p̃mi et medij et mergũtur vltimi. nã q̃ vlũt di

tates fieri rc. q̄ mergūt hoīem in interitū. Sed
aie currēti ad fontem viuū facilis est per hūc fō
tem trāsitus qm̄ oīa subiecta sunt sub pedib⁹ eius
oues et boues vniuersi insup et pecora campi.

ℭ Fons quartus.

Equitur fons quart⁹ imēdiate substātia sen
sibilis rōnalis q̄ aīal rōnale dicit a quo p
ordinē prim⁹ fons totaliter absorbet. Ni
mirū fons iste mirabilis et p̄e oībus p̄dictis sta-
bilis vtpote cūctis nobilitate dissimilis quē nā i-
choat ponēs fundū corpis. creator sol⁹ ꝯsummat
creās et infundēs sbāz aie rōnalis. Que p̄ter cōes
sibi et p̄missis fontib⁹ itellectū et affectū q̄si ppros
ebullit riuos mirabiles. Fons iste et si angust⁹ vi-
deat eo q̄ in mō alioꝝ nō dilatet p spēs. nihilomi
n⁹ tñ latus est valde p indiuidua plurima et omnē
spēm specialissimā excellit ac latitudine excedit
excedit et oēs p̄dictos accidētiū pfunditate inscru
tabili excedit et durationis lōgitudine intermina
li p̄cedit nō tñ per generationis cōtinue lineā vsq̄
ad terminū mūdi fluens sed p regenerationē vlti
ma tñ tpis eius interminabilitate excedēs. Hic ē
igit homo. Qui cū sit spēs spālissima et nō habeat
riuos spēꝝ quiaq̄ tñ scaturit mirabiles fluuios sta
tuū. s. statū nature statū culpe statū pene statū grē
et statum glorie. Quoꝝ p̄m⁹ fluit cū oībus. secūd⁹
aūt et terci⁹ fluūt ex opposito cōtra quartu et qn-
tum. nā illi fluūt deorsum isti saliunt sursum. De
hijs fluuijs oībus multi multa que sciuerāt inuesti
gādo biberāt inueniēdo. in vasis vboꝝ ppinaue-
runt docēdo. Tres tñ inuenies generales huius
fontis potatores cū trib⁹ diuersis haustorib⁹ sub
stātiā sensibilē rōnalē. s. hoīem haurientes. Quorū
p̄mus patiens sitim ꝯcupie haurit cū affectu cor
rupto. scōs sitibūd⁹ sciētie haurit cum intellectu
studioso terci⁹ summ⁹ ppter estū charitat et sitim
amicicie haurit cū affectu gratuito et v̄tuoso. Ue-
nit ergo p̄m⁹ cui⁹ affect⁹ infectus est per supbiam
spūalez aut per ꝯcupiaz carnalē. sed si tumet vas
per supbiam currit ad fontē venit ad hoīem tem
ptat modis oīb⁹ haurire de fundo cordis placen
tiam et fauorē de ore famā et laudē de opis suffi-
cie reuerētiā et honorē. Sed stultū nimis est hec
sitire qm̄ cōtinue et de facili fons ille turbatur ex
quo oz vt amarū p dulci sumat. Nā homo nunq̄
in eodē statu pmanet sed mutat⁹ subito reprobat
qd̄ approbauit vitupat qd̄ laudauit. Infectus au
tem per ꝯcupiam carnalē alia via et ex alia causa
venit ad fontem. s. vt hauriat ab hoīe voluptatē
Que inchoat in visu pgredit in auditu ꝯsūmatur
in tactu. vilia hec et fetulenta valde et ideo brutis
relinquēda rōnalib⁹ ꝯtēnenda. Accedit ad fontē
supius potator scōus venit cū vase suo intellectu
studioso sitit haurit et sibi et alijs. Sz ali⁹ haurit d
substātia aie et potētijs scōm qd̄ sunt absolute et p
pinat nobis in tercio de aīa et in scia metha. Ali⁹
haurit de corpe et ppinat sciam medicine ppter
humanū corpus determinās egrū et sanū. alius
haurit de hūanis morib⁹ et ppinat vtilē doctrinā
ethice distinguētis bonū et malū eligendū et spe-
nēdū. ali⁹ haurit de sermonib⁹ et ppinat sciam tri-
uiā docens qd̄ didicit. distinguere p grāmaticā
cōgruū ab incōgruo p logicā verū a falso. p retho
ricā ornatū ab inornato. Hoꝝ igit aliq̄ etiā currē
ti aie vtile est gustare sed sitis viui fontis nō pmit
tit ebibere q2 nō patit diu stare. Accedit tercius et
summo loco potator ille cum affectu v̄tuoso cōside
rāsq̄ in summo fontē intuēs hoīs mētē cognoscat vi
ui fontis imaginez. Nimirū delectat et bibit et ex
potu sitis crescit. oīa q̄ inferiora p̄e illo fonte ꝯtē
pēdit nec tñ hic sistit sed imaginē ppter rem dili
gens rē imaginis vehemēti⁹ ꝯcupiscit. aug. Si
placēt corpa deū ex illis lauda et in artificē eoꝝ
retorque amorē ne in hijs q̄ tibi placēt tu displice
as. Si placēt aie in deo amentur q2 et ipse mutabi
les sunt et ex illo fixo stabiliūtur. alioquin irent et
perirent. in illo ergo amentur.

Equit fons quint⁹ in ascensu summ⁹ q̄tū
nō includēs sed limpiditate et nobilitate
excedēs ad fontē viuū signaculo imaginis
magis accedēs. Qui ab ipso simplicissimo sim-
plex a purissimo pur⁹ imediate sed ordinate p̄flu
xit statimq̄ subito bipticus est et pars vna mirabi-
liter defluxit in mare mortuū et ps alia mirabi
liter refluxit in suū principiū fontē viuū. Ceterū
fons ille alt⁹ est nec oēs in quo hauriāt hnt. Hau
sit tñ et alijs ppinauit de hoc fonte arist. ꝯsideris
et describens intelligētias q̄tū ad esse p̄mū in lib.
de cāis hausit et ppinauit Dyo. in ierarchia suā d
scribēs esse scōm. Sz et moderni multi multa p-
pinauerūt q̄ magis gustauerūt opinādo q̄ biberūt
sciendo. Uerū et hūc fontē trāscurrit aīa sitibunda
dicēs. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū. creatu
re pprie sūt riui q̄ fontes aquarū quoꝝ v̄itas bo-
nitas et vita aliūde est diriuata vt vena ab illa fō
tali veritate bonitate et vita. Aduertēs ergo aīa
q̄ per cāz effect⁹ plene et certe cognoscit et hausto
fonte de venis oīb⁹ cognitio habeat venarū hau
sto nō ꝯtenta clamat. Da fontez lustrare boni da
luce repta. In te cōspicuos animi ꝯfigere vultus

ℭ Septimus gradus.

Eptim⁹ grad⁹ est in quo amor facit aude-
re vehemēter. De hoc nota tres potētie
ptes rōnales aie. s. rōnalis irascibilis et cō
cupiscibilis sūt q̄si tres sorores vni⁹ substātie q̄si
eiusdē matris filie. Quaꝝ p̄or rōnalis apphēsiua
et cognitiua est et iō p̄cedere hꝫ. alie due nō tñ so-
rores sꝫ et gemelle sūt q2 ābe motiue et iō diligēti⁹
se adiuuāt q̄ maria et martha quarū vna motiua
et actiua altera quiescēs et ꝯtēplatiua potior tñ digni
or ꝯcupiscibil. Hee tres sorores tres hīt⁹ pfectiuos
ducūt q̄si tres maritos. nā rōnalis scie. ꝯcupis

pt̃s amori irascibilis ausui nubit. Igit̃ ↄcupiscibilis mota sororẽ mouet ꝛ audaciã ex amicicia excitat. vtriq3 aũt rõnalis app̃ẽsiua cũ sua ↄgnatiõe deseruit. facta ergo app̃hẽsiõe irascibilis aut discõfortat̃ aut ↄfortat̃. Si app̃hẽsũ est discõfortatiuũ irascibilis statim in principio timẽs fugit ꝛc. Timor ꝯ al fuga est. In medio si ↄtinuat̃ ꝛ augeat̃ disconfortatio timor crescit ꝛ pusillanimitas fit. Que si intẽdat̃ tãdẽ ĩ t̃mino desꝑatio seqt̃. Si aũt app̃hẽsum fit ↄfortatiuũ irascibil in principio sꝑerat in ꝓgressu audet in t̃mino sũme cõfortata certa ꝛ secura fit. Igit̃ aĩa deũ app̃hẽdẽs si app̃hẽdat sub ↄditiõib᷒ discõfortatiuis timet. Sũt autẽ sex spẽs timoris ꝫ Damas. Segnicies hĩ ẽ timor future opatiõis. erubescẽtia est timor in expectatiõe ↄuicij. verecũdia est timor in turpi actu. stupor est timor ex incõsueta admiratio est timor ex magna imaginatione. agonia est timor per casum. s. per infortunium. Timẽtes enim infortunate accidẽs agonizam᷒. De᷒ ꝗ influẽs mediãte rõnali app̃hẽsiua sup irascibilẽ motiuã app̃hẽdit̃ aut ↄꝑatiõe aut absolute. Si ĩ cõpatiõe si vt iubẽs seqt̃ segnicies. Si vt cognoscẽs trãsgressionẽ seqt̃ verecundia. si vt redarguens sequitur erubescẽtia. si vt puniens sequitur agonia siue respectu pene dãni siue respectu pene sensus. si absolute aut apprehendit̃ aliquod magnum vt maiestas dei ꝛ similia ꝛ sequit̃ ammiratio aut aliqd̃ rarum vt trinitas in vnitate ꝛ similia ꝛ seqt̃ stupor. oĩa hec timor ꝯ ai fuga. Hic igit̃ irascibilis discõfortate ꝛ ideo nõ audẽtis exẽplũ habes in exodo. Moyses ꝑgit ad vidẽdã rubũ ꝛc̃. Dixit dñs ne appropies huc. Sic dñs aĩe loqt̃ ne appropiet cũ influit ĩ app̃hẽsiuã ꝫm ↄditionẽ irascibil discõfortatiuã in maiestatẽ. s. vel aliã ꝛ ideo aĩa sistit q̃si ꝓcedere non audẽs. Et ait dñs. solue calciamẽtũ de pedib᷒ tuis q̃si diceret aĩe. Affect᷒ tu᷒ nisi nudet̃ ab habitu brutali pelle pecuali discõueniẽt huic itineri. Et addit ego sũ de᷒ abrahã ꝛ de᷒ ysaac ꝛ de᷒ iacob. q̃si diceret. ego sum cui᷒ vna essentia de᷒ ꝛ de᷒ ꝛ de᷒ cuius tres ꝑsone qd̃ innuit copula q̃ diuersitatẽ exigit. Aliter. n. sufficeret dicere ego sum de᷒ abraham ꝛ ysaac ꝛ iacob. Hec igit̃ loqt̃ de᷒ cogitatiõi app̃hẽdẽti ipm̃ esse vnũ ꝛ trinũ ꝛ seqt̃ stupor timoris irascibilis motiue. Vñ abscõdit moyses faciẽ nec audebat respicere ↄtra dñm h̃ ꝑ se p3 expto. Quãq3 etiã timor vel stupor intendit̃ vt in aĩa ↄtẽplante ex pusillanimitate amẽtia seqt̃ vt figurat̃ in hester. Viso. n. rege ĩ throno maiestat̃ regina corruit ꝛ pene exaĩata ẽ. iij. reg. regiã saba vidẽs ꝛ stupẽs sapiam ꝛ gl̃iam salomonis nõ habebat vltra spm̃. Vex q̃ amor claudit oculũ rõnal' app̃hẽdẽtẽ deũ vt discõfortãtẽ ꝛ de᷒ ipmit in app̃hẽsiuã ꝫm ↄditiões ↄfortãtes post app̃hẽsionẽ irascibilis ↄfortata mouet̃ ꝓgressiõe ꝛ p̃io exigẽs se sꝑat. i. Cor. xiij. Charitas oĩa sꝑerat. crescit cõfortatio ꝛ fit audẽs ꝑ eã. Audacẽ faciebat amor. Vide de h̃ in amore libidinoso honoris rex vel voluptatis. ij. Esdre. Accipit hõ gladiũ ꝛ facit furta ꝛc̃. ꝛ leonẽ videt ꝛc̃. et amabili sue aufert. Tãdem qñ sũme ↄfortat̃ securat̃. i. Io. iiij. Perfecta charitas foras mittit timorẽ. Ro. viij. Cert᷒ sum q̃ neq3 mors neq3 vita ꝛc̃. poterit nos separare a charitate q̃ est in xp̃o. In hac vita sꝑerare multorũ audere paucorũ securitas ꝑ paucissimorũ imo nullorũ nisi excellẽtissime ꝓuilegiatorũ. aug. In hac vita q̃ tota plena ꝓcul' est nẽo d3 eẽ secur᷒ ne q̃ fieri potuit ex deteriori melior fiat et meliori deterior. vide exẽplu hui᷒ euidẽs in Gen. xlv. Nõ se vltra poterat cohibere ꝛc̃. vsq3 illuc post q̃ ausi sũt loq ad illum [illegible] oculus legat affect᷒ expõat. Sic. n. oĩo de᷒ facit aĩe in h̃ septio gradu posite stupet aĩa xp̃o imꝑmẽte ĩ cognitiuã se filiũ dei eẽ. Ego sũ ioseph fili᷒ accrescẽs fili᷒ nãlis ꝛ ideo pñ equãs nõ potẽs crescere. Sz in tua app̃hẽsiõe crescẽs et accrescẽs ꝫ excrescẽs inde stupor q̃ est spẽs timoris sistẽs aĩaz et ligãs. Vñ nec poterãt ridere frẽs ioseph ꝛc̃. timore ꝑterriti. Variat̃ ipressio variato ipmẽte mutat̃ app̃hẽsio imutato app̃hẽdẽte app̃hẽdit̃ ioseph ꝫ ↄditiões ↄfortatiuas v̄ba ãplex᷒ oscula ꝛ flet᷒. v̄ba triplicia q̃ p̃mo aduocat ad quos ille clemẽter. accedite ĩ iqt̃ h̃ dixisse illi ne appropies huc. sc̃do ↄsanguinitatẽ mẽorat. Ego sũ frat̃ v̄r h̃ dixisse illi ego sũ de᷒ p̃ris tui. t̃cio culpã excusat. nõ v̄ro ↄsilio sed dei volũtate ꝛc̃. nec duorũ vob̃ videt̃ q̃ vẽdidistis ꝛc̃. h̃ dixisse illi. Solue calciamẽtũ de pedib᷒ tuis ibi q̃si iculpat̃ affect᷒ interior pecual. h̃ excusat̃ etiã act᷒ exterior bestial̃. Nõ ↄtẽt᷒ ẽ amor mouere ligũ ad benigne loquẽdũ mouet et brachia ad ãplexãdũ et oculos ad flẽdũ vl potius cerebrũ liq̃facit et resoluit ad lacrimãdũ. vñ. Cũq3 ãplexat᷒ recidiss3 ĩ collũ beniamin fleuit. recidiss3 iqt̃ q̃si ñ accessiss3 ad collũ ꝫ cecidiss3. nec tñ cecidiss3 ꝫ iterũ atq3 iterũ cadẽs recidiss3. mouet et labia ad osculãdũ. vñ osculat᷒ ẽ ioseph oẽs frẽs suos et plorauit ꝑ singulos. Et seqt̃. post q̃ ausi sũt loq ad eũ. Cũ illic dicat̃ q̃ ñ audebat moyses vel respicere ↄ deũ. Oĩa t̃ps hĩt. t̃ps timẽdi et tẽpus audẽdi. Post q̃ iqt̃ ausi sũt loq ad eũ p᷒ q̃ ñ añ q̃. Cũ g has ipressiões a xp̃o iteri᷒ sẽseris aude et loq̃re qd̃ vis Sẽseris iquã tripl'r vt illi. s. auditu visu et tactu. cũ audieris p̃io. accedite ad me. s. dissimilãtẽ qd̃ ẽ lux iaccessibil' sistẽs moysen ne appꝓpies huc ad rubũ. s. vbi lux ẽ flãme sine ↄbustiõe. ꝫ clemẽter se tibi capabilẽ ꝑbẽtẽ et te ab se mulcebritate sua te clement' allicieẽtẽ. Cũ audieris sc̃do. ego sũ frat̃ v̄r q̃si tacẽtẽ relationẽ suppositõis ꝫ quã ẽ de᷒ p̃ris tui sicut dicit moysi et isonãtẽ aurib᷒ cordis tui relationẽ q̃si eq̃parãtẽ ꝫ quã ẽ fili᷒ tibi hõ hõis fili᷒ et ideo frat̃ tu᷒. Cũ audieris t̃cio. nec duorũ vobis videat̃ qd̃ vendidistis me q̃si non solũ nõ redarguẽtẽ affectum superficialiter brutalem sicut in moyse

solue calciamētum de pedib⁹ tuis: ſꝫ ꝯſcīe tue re-
mittentē ⁊ ambulātē actū quēlibet totalr̄ beſtia-
lem: ſicut audiuit Magdalena p⁹ lacrimas: mu
lier remittunt̄ tibi peccā tua: beati certe quoꝝ re-
miſſe ſunt iniqtates ⁊ quoꝝ tecta ſunt peccā. Bea
tus vir cui nō īputauit dñs peccm̄. Itē cū videris
viſu ſpūali q nō fallit̄ in obiecto nō ꝑſumptuoſe:
⁊ fanta. nec ymaginādo: ſꝫ humilr̄ ⁊ certiſſime in
telligēdo oculos ihu erga te diſtillare. Nō adhuc
quidē curioſe ꝯſiderātes qd reliqueris: de quo in
Iob. Uidens iniqtatē nōne ꝯſideras: nec furioſe
flāmantes in teſtimoniū indignatōis: vt ibi ocu-
li eius velut flāma ignis: ⁊ in heſter. Ardētibus
oculis furorē animi īdicauit: ſꝫ effluētia cuiuſdā
miri humoris pdētis vehemētiā intimi amoris
⁊ oſtēdent̄ euidētiſſime ſummū archanū diuini
capit̄ erga te liquefactū eē. Cū videris ſcdō bra-
chia ihu lazari ad āplexandā q̄ſi oblita percuſſionis
q̄ꝫ merueris peccis gra: moribus oblitaq̄ꝫ ⁊ caſtiga
tionis q̄ debet̄ minorib⁹ gladio carētia: ſꝫ nec ba
culū: nec virgā hītia vireſq̄ꝫ ſuas in te nō plecten
do nō diſtringēdo: ſꝫ aſtringēdo exercētia. Poſtre
mo cū ſenſeris tactu q cognoſcit̄ de primo ⁊ in cō
iunctione maxima. labia illa ihu labia diſtillātia
mirrā primā vel non mirram: ſed in eius ſtillam
primam polluta olim aīe tue labia nō abhomina-
ri: ſꝫ mirabilr̄ ipſis ipſum ineffabilr̄ oſculari: q̄ſi
oblita inuectōis exploratores eſſe oblita ꝯminā
tionis p ſalutē pharaonis nō exhibit̄. Deinde ⁊ q̄
ſi oblita iuſſionis nō iudicē vł dñm vł magnū ꝑ
tendere metuēdū: ſꝫ ſpōſū: amantē tenerrime: et
teneriter reamādū. Poſt q̄ inqt auſi ſunt loq ad
eū: ſic audet illa q̄ loquit̄. oſculet̄ me oſculo oris
ſui. Ber. O ſancta aīa reuerētiā habe: qꝛ ipſe eſt
dñs deus tu⁹ fortaſſe nō oſculādus: ſꝫ adorād⁹. fa
teor: qꝛ honor regis iudiciū diligit ſꝫ ꝑceps amor
nec iudiciū ꝑſtolat̄ nec ꝯſilio tempat̄: nec pudore
frenat̄: nec rōni ſbijcit̄. Scito tñ q ad ꝑcipiciū
diſponeris ſi hūc ſeptimū ꝑſumpſeris anteq̄ꝫ ſex
ꝑores trāſieris. ¶ Octauus gradus.

Octauus gradus ē in quo facit ſtringere in
diſſolubilr̄. oīa quidē ꝑcedētia fieri pñt in
diſtātia: veꝝ h primū eſt ꝯiunctio amātis
cū amato. Qui. n. ſtringit tā q tenet tāgit q tāgit
nō diſtat. languēs diſtat ſilr̄ ⁊ q̄rens. nec eñi lāgue
ret ⁊ q̄reret niſi diſtaret: ſꝫ ⁊ currēs diſtat: ⁊ iō cur
rit ne diſtet: ⁊ ſic de alijs. Stringēs aūt nō adhuc
diſtat. ſꝫ aſtat vł magis inſtat. In ꝑcedētib⁹ ḡ gra
dibus aīa amat ⁊ amat̄: querit ⁊ q̄rit̄: vocat ⁊ vo
cat̄. In h aūt gradu quodā miro ⁊ in diſſili mō ra
pit ⁊ rapit̄: tā ⁊ tenet̄: ſtringit ⁊ ſtringit̄: ⁊ vna vni
p amoris copulā ſociat̄. Dyo. Amor ē copla amā
tis cū amato. trina quidē copula trib⁹ ꝓfeſſorib⁹
tradit̄. ſ. ꝯiunctōalis a grāmatico: vbalis a dyale
tico: carnal̄ a iuriſta vł ethico q iudicare hꝫ d̄ matri

monio. ꝑma copulat dictionē dictioni q̄q̄ ꝯ-
grue: q̄q̄ incōgrue: ſcd̄a ꝑdicatū ſbiecto: q̄q̄ ve
q̄q̄ falſe. tertia ſexū ſexui feminā viro: q̄q̄ bn̄
q̄q̄ male. nō tal copula h: ſꝫ oēm artē ⁊ facultatē
tranſcēdēs copulat aīam deo creaturā creatori fi
nitū infinito ſp ꝯgrue: ſp vere: ſp bn̄ h igr̄ eſt ſtrī-
gere: ſꝫ nota aliud ē pedē ponere in gradu alio ſta
tuere. Ponēs. n. nōnunq̄ꝫ retrahit ⁊ depōit ſtā
ens aūt ſingit pp qd dan. 9. Daniel vir deſidero-
rū ⁊c̄. ⁊ ſta in gradu tuo. q. d. Nō tm̄ calca ſup gra
duꝫ: ſꝫ ſta ⁊ firmare ſup ipm̄. In h gradu qdā ſi ho
ſpites ⁊ trāſitorij: qdā vo incole ⁊ māſionarij vt
hoſpites ad hūc gradū eūt ⁊ redeūt q ſtringūt ⁊ po
ſtea dimittūt. Māſionarij aūt ſi qui indiſſolubilr̄
ſtringūt: vt illa. Inueni quē diligit aīa mea tenui
illū: nec dimittā donec introducā illū in domum
mīſ mee: nō offendat te donec ⁊c̄. Nō. n. ponit
poſt: ſꝫ negat añ: nā nō iō vult introducere nō di-
miſſuꝫ: vt dimittat itroductū. gnymo qñ hac cā
tela foris inuētū introduxerit plenī⁹ tenebit: for
tius ſtringet ⁊ min⁹ dimittet. ꝑmi aūt. ſ. hoſpites
ſunt in triplici dr̄ia: qꝛ tribus mōis dimittūt̄ ipſs
Primo. n. dimittit̄ nō volēs a volēte cū brachia
q̄ ſtrinxerat charitas diſtringit carnalitas vł re-
miſſa tepiditas ſic dimittē eſt amittere. Aug. Te
nemo amittit niſi q dimittit ⁊c̄. Sic āt dimiſſus
⁊ quaſi coactus recedere cogit̄ nimirꝫ dimiſſor
dimittere. ps. Audi ꝑplus me⁹ ⁊ ꝯteſtabor tibi ſi
audieris me nō ⁊c̄. Ego. n. ſum dñs de⁹ tu⁹ q edu
xi te de terra egypti in ꝑterito. Dilata os tuū ⁊ i̅-
plebo quicqd appetis in futuro ⁊ nō audiuit po. m.
vocē meā ⁊ dimiſi eos ſcd̄m deſideria coꝝ. eo. Se
cundo dimittit̄ volēs a nō volēte cū brachia ſtrī-
gent̄ affect⁹ corpis corruptibil̄ infirmitas laxat ne
ceſſitas laxat. gen. 32. Dixit angel⁹ ad Iacob. Di
mitte me iā. n. aſcēdit aurora. rñdit. Nō dimittā
te niſi bñdixeris mihi. Hoc dimittere ē ꝯtēplatiō
nem ex carnis neceſſitate remittere: ſic tñ dimiſ
ſus dimittētib̄ bñdictōem ꝑſtat: ⁊ nomē mutat: qd
totū tibi plenī⁹ exponet ⁊ plani⁹ modica experiētia
q̄ꝫ lōgua verboꝝ ſnīa. Tertio dimittit̄ volēs a vo
lente cū ꝑuidet̄ vtilitas: ⁊ ſequit̄ q̄ſi tracta volū
tas h tale dimittere ē ꝯtēplationē ex vtili cā inter
mittere: vt vł oppoſita iuxta ſe poſita ⁊ maiora ⁊
minora clari⁹ videāt̄: vt feruētius appetat iocū-
dius recipiat̄ firmi⁹ ſtringat̄ cuius carētia qualis
ſit agnoſcit̄. vide h euidēter in Thobia. Heu me
fili mi: vt qd te miſimus pegrinari baculū ſene
ctutis noſtre q ſuſtētat īpotentiā nrā. Lumē ocu
loꝝ nroꝝ qd illuminat ignorantiā ſolatiū vite no
ſtre quod ſolat̄ triſticiā: ⁊ h in pñti. Spē poſteri
tatis noſtre: ſpem in futuro ⁊ breuiter oīa in te
vno habentes non te debuimus dimittere a no
bis: ſic dimiſſus: ſic cum fletu deſideratus cum
deſiderio expectatus rediens refert antidotum

cecitatis remediū paupertatis q legit itelligat. Oia aūt in vno habemus de quo Ro. 8. Proprio filio suo nō pepercit. quō aūt nō cum illo oia nobis donauit. Hūc igr̄ dimittere nō debuim⁹ ꝙ si dimittimus sic dimittamus sic reditur ū expectemus ⁊ tūc sic recipie. n⁹. ¶ Nonus gradus charitatis.

Nonus grad⁹ est in quo facit ardere suauiter. nō ois q calet ardet nec ois qui ardet bene ardet ⁊ bñ ardet q suauit̄ ardet. Nota ergo originē ardoris ⁊ differēntiā in esse nāli ⁊ s3 h̄ pcede in esse morali. Origo ardoris est calor. nā oē ardens est calidū sed nō ecōuerso. Calor aūt ē qualitas corpis inter p̄mas elemētares q̄litates nobilissima. nāliter sursū mouēs homogenea cō gregās etherogenea disgregās q̄ s̄m se directe s3 nō imediate frigiditati opponit̄ q̄ deorsum mouet hōgenea disgregāt etherogenea ꝯgregat. Est eni calor i corpe q̄nq3 nālis ⁊ inat⁹ q̄nq3 accītal vl̄ aduēnci⁹ ⁊ ille q̄nq3 ꝯuenıēs q̄nq3 discōueniēs. s3 hec aūt calor spirit⁹ est amor ⁊ h̄ duplex. Ali⁹ inatal⁹ addit⁹ ⁊ iste duplex. ali⁹ ꝯueniēs ⁊ h̄ est charitas ali⁹ discōueniēs ⁊ iō spūm distēperans ⁊ iste cupiditas. Plane ergo hec q̄litas spūās. s. amor iter p̄mas spūās q̄litates p̄ma ⁊ nobilissima. i. cor. 13. Maior hor3 est charitas. p̄mo sursum mouet vt calor. aug. Unaqueq3 res suo pōdere ad locū suū tendit. Pōdus ignis ⁊ olei ⁊ vniuersaliter calidor s̄m se sursum lapidis ⁊ grauiū oium deorsū. qō aūt est pōd⁹ in corpib⁹ hoc est amor in spiritib⁹ Et i hoc motu ꝙ amor nālis inchoat charitas cō summat que nō pmittit spūm qescere extra deū sic calor ignē extra orizonta extra nālem ⁊ locū ppriū aug. fecisti nos dn̄e ad te ⁊ inquietū est cor nr̄um donec reqescat i te. Itē etherogenea iste calor disgregat. etherogenea valde spūās ⁊ corpalia corruptibile ⁊ incorruptibilia ppetuū ⁊ tpalia dissociat ergo hoc calidū charitatis. Sed hōgenea cōgregat ꝯiugēs spūm a corpalib⁹ segregatū cū spū icorporeo. i. Cor. 6. Qui adheret deo vn⁹ spūs est ꝯiugens incorruptibile icorruptibili a corruptibilib⁹ segregatū. s. aiam itellectiua3 icorruptibili primo bono. Itēq3 ppetuū a tpalib⁹ segregatū ppetuo et eterno. aug. Iūge te eterno ⁊ etern⁹ eris. Nota ergo sicut in nālib⁹ ita ⁊ in moralib⁹ tria sūt. s. frigus tepor ⁊ calor ⁊ tepidū est mediū inter extrema q̄ opponūt̄ vt ꝯtra. Per tepidū est trāsit⁹ a frigido ad calidū ⁊ sic tepidū laudabile aliquātulū ⁊ bonū q̄ via est ⁊ dispositio ad generationē caloris s3 nō sufficiēs: q: frig⁹ in ipso nō morit̄ sed remittit̄. augu. Nō morit̄ frigus nisi in calore. frig⁹ igr̄ ē status culpe p̄sus amoris exps. tepor stat⁹ grē grat̄ date. calor grē gratū faciēt. vbi p̄mo frig⁹ expulsum a ꝯtrio pimitur ⁊ morit̄. Est ⁊ per tepidū reditus a calido ad frigidū ⁊ sic vitupabile. Apoc. 3. Quia tepid⁹ es incipiā te euomere de ore meo.

Itē in calido tres sūt diuersitates. s. calēs feruēs ⁊ ardēs. Calor iniciū feruor incremētū. ardor cōplemētū. Differūt ergo vt mai⁹ ⁊ min⁹. nā feruor est calor valde intensus. Ardor est feruor sūme itensus. Calor ergo i positiuo feruor in ꝯpatiuo ardor in suplatiuo calent incipiētes. ps̄. Concaluit cor meū intra me. feruēt pficientes. Ro. 12. Spiritu feruētes dn̄o seruiētes. ardent pfecti. ps̄. In meditatiōe mea exardescit ignis. in ardore iam ⁊ tūc primo ignis forma ⁊ forma ⁊ nā est. Un̄ i p̄mo metha. Ignis est in fine caliditat̄. Sūt autē tres spēs ignis s̄m arist. s. carbo in mā terrea. flāma in mā aerea lux in mā ppria. Tres ergo sunt ardores dn̄ic s̄m tres status. s. penitētiū actiuor3 ⁊ ꝯtēplatiuor3. Stat⁹ penitētiū habet ardorē carbonis vbi est ignis in mā terrea. Isa. Si abluerit dn̄s sordes filie syon ⁊ sanguinē ihrl̄m lauerit de medio ei⁹ in spū iudicij ⁊ spū ardoris. Uerbū in h̄ statu. s. pnie inueniūtur nōnulli tepētes. pauci vo calētes pauciores feruētes paucissimi ardentes Accipe tn̄ exemplū ardoris a magdalena de qua Greg. Incendiu plene maria peti rubiginē q̄ ardet valide p amoris ignē. Greg. Disce quo dolore ardet q̄ flere inter epulas nō erubescit. Itē status pgrediētiū in itinere bone actiōis h3 ardorē flāme q̄ magis sursum tēdit ⁊ de carbone qdē nascens p̄e suo nobilior est in mā clarior in forma. Uerū ⁊ in hoc statu inuenies non oēs ardētes sed quosdā tepidos alios calidos paucos feruidos rarissimos ardētes de q̄bus Luc. 24. Nōne cor nr̄3 ardēs erat in nobis de iesu dū no. loq̄ret̄ in via ⁊ aperiret scrip. Uide ibi ⁊ disce q̄les itinerātes ⁊ ex qb⁹ cāis ardēt. vide in hijs duo. s. motū ⁊ actū In motu ꝯsidera q̄tuor ꝯcurrētia. quot ibāt duo sūt. q̄les ex discipulis. qn̄ ipsa die. quo in emaus. i numero ꝯcors societas. pphā. Nūqd āmbulabunt duo pariter nisi ꝯueniāt eis: vtile meli⁹ est duos simul esse q̄3 vnū. Un⁹. n. quō calefiet: ⁊ si nō calefiet q vn⁹ ⁊ singularis est. quō ardebit: in pfectiōe hūilis docilitas ex discipulis iugr̄ nō ex magistris in tpe lumē discretiōis. Ibāt. n. in die nō in nocte Qui. n. āmbulat in tenebris nescit quo vadat. i termino desideriū pfectiōis. Ibāt in emaus qō iter p̄tatur desideriū ꝯsilij. Illic eunt q nō cōtenti iplere mādata ꝯsiderio mouētur etiā ad implēda cōsilia. Itē act⁹ eor3 triplex describit̄. s. qd cogitarēt corde qd dicerēt ore qd facerēt ope. Cogitabant aūt passionē xp̄i ⁊ iō tristes nō seculariter gaudentes. vn̄ ambulātes ⁊ estis tristes ꝯferebāt in vbo nō de vanis aliqb⁹ sed de hijs oibus q̄ acciderāt s. de passiōe xp̄i. Quo ꝯtra. Io. 9. ipsi de mūdo sūt ⁊ ideo de mūdo loquūtur. Exhibebāt in facto hospiciū peregrino vt pateret ipor3 tristiciā n̄ fuisse accidiā que tediū boni inducit. Nimirū talibus viatorib⁹ iesus ppinq̄t simul ⁊ adit increpat non

nāq̄ʒ scripturas apit ⁊ sic ardorē causat nec tamē agnoscit donec panis frangat. Tercius est status quiescentiū in pace contemplantiū. his hʒ ardorē lucis: sed tñ ⁊ inter contēplatiuos inuenies calētes feruētes. per paucos aūt ardentes. tales illi in libro in sedentes ⁊ ignē diuinū excipiētes. De qbus Greg. Dum deū in ignis visiōe susceperūt per amorē suauiter arserunt. Primi ḡ ardent multū vtiliter sʒ ⁊ multū penaliter. Secūdi magis vtiliter ⁊ minus penaliter. Tercij maxime vtiliter ⁊ minime penaliter ⁊ ideo suauiter. hij .s. suauiter ardētes in hoc nono gradu sūt seraphin in primo cognitiōis gradu attinētes. De quibus dicit Dyo. Seraphin est calidum feruidū ⁊ superferuidū hec ē visio magna ardor sine pena suauis non grauis ita vt moyses miraret q rubus arderet ⁊ non comburerer.

In decimo gradu facit similari totaliter. Sʒ nota tres sunt similitudinis species. Prima fūdat sup proportionē sic nigrū in cōparatiōe ad congregare proportionabiliter sile est albo cōparatō ad disgregare. proportionalē ergo similitudinē disparata et opposita habere pñt. Secūda fūdat sup cōez qlitatē sic albū albo silatur. arist. Similitudo est eadē rerum differētiū qlitas. Tercio fundat sup receptionē sic cera similat sigillo. speculū rei opposite cuius spēm recipit aqua rei obiecte oculus rei vise. Secūda silitudo expressior quā prima tercia q̄ʒ secūda. Similitudine proportiōis similat aīa deo p nām ⁊ hoc multipliciter qđ pʒ sic. Diuina .n. essentia pōt considerari dupliciter vt cōparata ad psonas ⁊ vt cōparata ad creaturas. cōparata ad psonas quarū est ⁊ in qbus est. repñtat aīa in supma sui portiōe tripliciter .s. trinitatē psonarū in vnitate essentie. trinitatē potētiarū in vna mēte. Itē originē ⁊ ordinē. origine ⁊ ordine q: sicut pater origo filij ⁊ ambo simul spūssancti. Similiter memoria origo intelligētie vtraq; volūtat. Itē eqlitatē eqlitate ⁊ circūincessione vt totū pbat aug. Itē ad creaturas cōpat dupliciter vt cāns ⁊ conseruās. vt cāns tripliciter. Efficiēter ⁊ sic ab vno deo oīa ⁊ quodāmō silr fm tenuem proportionē ab vno hoīe oīs hō. Formaliter sic ydea oīum in deo spūaliū ⁊ corpaliū silr intellectus aptus ē oībus similari ydeas recipiēdo q̄s hʒ deus nō receptas. aristo. Intellectus quodā mō est oīa finaliter. Eccl. vniuersa propter semetipʒ creauit altissimus. arist. Sumus quodāmō nos finis omniū. Itē vt conseruans. sic deus in vniuerso totus ⁊ in qlibet eius pte totus similiter aīa in corpe. Sed nota hic silitudo recipit maius ⁊ minus. est enī duorū silitudo parua conuenientia proportionalis i aliqbus paucis vel modicis. magna i multis maior i pluribus maxima i plurimis. Item silitudine qlitat similat aīa deo pri p nāʒ pri per grām. sed pnotādū illud augustini. Credamus deuʒ sine qlitate bonū sine qūtitate magnū ⁊c. Est ergo bonitate bonus cuius bonitas non est qlitas accitalis: sed vitas sbalis. Aīa aūt est bona bōitate qlitate ⁊ accite tñ propter aliq̄ cōsimilē bonitati huius ⁊ illius ipropriē ⁊ analogice: excliter valde bono deo bona aīa simil dicit. fecit enī deus hoiem ad imaginē ⁊ silitudinē suaʒ. Ad imaginē in nālibus ⁊ similitudinē in gratuitis. Diuinā igit essentiā quā vt cōparatā repñtat aīa silitudine proportionis vt absolutā imaginat aliqualiter silitudine qlitatis. Est .n. deus bonus simplex insensibilis imortalis. fecitq; hoiem ad suā imaginē fm augustinū hoīeʒ simplicē insensibilē qui e. s. in substantia sua sentiri nō possit imortalē. aug. Alia nō esseʒ imago si mortis termino clauderet. nālia hec ⁊ ideo inamissibilia. accedūt gratuita nālibus accrescat imagini similitudo. deo sapiēti iusto ⁊ benigno similis fit aīa sapiēs iusta ⁊ benigna ⁊ sic de alijs. Dio. Oportet eum qui cū benigno deo loquit configurare se maxime similimū vt est possibile sibiq; cōsciuʒ esse benigne operatiōis. Secūʒ hoc dicit dñs. Estote perfecti sicut ⁊ pater vester perfectus est. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est. Et in lege sancti eritis q: ego sanctus sum. Hec silitudo habet exordiū in nā incremētū in gratia. cōplemētū in gloria. Qñ beati eritis ⁊ ex hoc bene similes. Sed ex hoc secūda silitudinis spēs in qlitatibus ⁊ nature ⁊ gratie ⁊ glie recipit magis ⁊ minus. Nā sicut albo summe parū albū parū sile ⁊ minus minus ⁊ minime minime ⁊ multū albū simile ⁊ plus plus ⁊ maxime maxime. sic cū deus oīa in termino habeat ⁊ i summo imo ⁊ vltra terminū summe simplici aīa per nām simplex silis ⁊ minus minus ⁊ magis magis ⁊c. ⁊ sic de alijs nālibus. Itē summe benigno aīa per grām benigna similis ⁊ minus minus ⁊ magis magis et sic de alijs gratuitis. Itē summe beato aīa per gliam beata similis ⁊ minus minus ⁊ magis magis. Excedit aūt silitudo silitudineʒ tripliciter. s. qūtitate prima tm̄ vel discreta tm̄ vel vtraq;. proprie loquēdo primū dicit magis simile. fm plus sile tercium magis ⁊ plus fortasse. Secʒ hec angelus ⁊ aīa in dei silitudine hñt se vt excedentia et excessa. In tercia silitudine que plenissima est aīa deo similat nō iam imitatiōe sed receptione hec inchoat cognitio cōsūmat dilectio. sed vtrūq; recipit magis ⁊ minus hoc incipit in via cōplet in patria vtrobiq; vō magis et minus. De cognitione. Cor. Nos reuelata facie gliam dñi speculātes in eandē imaginē transformamur. i. Jo. 3. cū apparuerit similes ei erimus quoniā videbimus eum sicuti est. Sicut est non sicut facit vt mō videmus cum deum non fm essentiaʒ sed fm effectū cognoscimus ⁊ ei similes mō non sumus sed tūc erimus cū in speculū aīe quasi propriam spēm pijciet et in intellectuʒ fm essentiaʒ cadet. De amore hugo. Sic aīa mea: q: qcquid diligis vi amoris in eius silitudinē trāsformaris. Fit autē huiusmōi assimilatio

q̃ꝫ et sola oppositione vt pꝫ in speculo et specie
q̃ꝫ et impressione vt patet in cera et sigillo. Prima
similitudo fieri põt inter distantia. secũda solum inter
iuncta. Primã gignit intellectꝰ cognoscentis. se
cundã affectꝰ amantis. aug. Ala eo imago dei ẽ
quo eius capax ꝛ pticeps esse põt. Capax cogno-
scendo pticeps amando. Quũ igit̃ intellectꝰ pcedit
affectũ cognitio amorẽ necessario necesse est vt
prius spẽm dei capiat intellectus. deo vt speculũ
assimilãdꝰ q̃ꝫ pticipet affectꝰ a deo piũte vt cera si-
gillãdꝰ. In primo diuersificat̃ silitudo vt sit oplen-
ior vel incõpletior ex duplici cã. s. q̃litate recipien
tis et distãtia recepti. trina ad minꝰ q̃litas in reci
piẽte exigit̃ ad hoc vt aptũ sit ad plenã et euidẽtẽ
recepta silitudinẽ. Prima vt sit terminatũ qḋ de
ficit in aere ꝛ ideo licet prius in ipo recipiat̃ spẽs
q̃ ipso mediãte defert̃ ad speculũ vel ad oculum
non tñ euidẽs est in seipso. Qḋ aũt sit in ipso patet
sic. Sit a b c d aer mediꝰ ptigꝰ rei in a speculo in
d nõ põt esse spẽs in speculo nisi prius fuerit et sit
in medio. Secũda vt stabile ꝛ quietũ nõ mobile vl'
fluidũ qḋ deficit in aqua q̃ licet euidẽti silitudine
receptã spẽm repñtet. ppter motũ tñ integrã re-
presentat vt fractã quietã vt motã. Tercia vt sit
tersum qḋ deficit in terra ꝛ quolibet opaco corpe
vñ hec recipit vmbrã nõ spẽm. Oĩa hec in specu-
lo. In via pñti aĩa cognitiua diuine spẽi nãlit̃ re-
ceptiua est q̃si aerea per vacuũ interminatũ vani
tatis. ps. Dñs scit cogitatiões hoĩuz q̃m vane sũt
Ro. 8. Vanitati subiecta est oĩs creatura. ps. Vni
uersa vanitas oĩs hõ viuens. Est q̃si aqua p mo-
tũ ꝛ fluxum instabilitatis. aug. Cogitatiões via-
torꝫ sunt volubiles. Est q̃si terra opaca ꝛ indeter-
sa p grossiciẽ cuiusdaꝫ mãlitatis sed in futuro erit
vt speculũ q̃n vanitatẽ excludet oplens et termi
nãs veritas: fluiditatem sistet quieta stabilitas.
Nõ. n. erũt tunc cogitatiões volubiles vt vult au
gu. Opacitatẽ abstergẽt et supficiẽ tersaꝫ reddet
mũdissima limpiditas. De qua. Btĩ mũdo cor-
de q̃m ipsi deũ videbũt. Distãtia aũt rei speciez
pducẽtis et speculi recipiẽtis causat etiã diuersi-
tatẽ silitudinis. Nã quo minor distãtia maior si-
militudo. Vera. n. facies resultat et tota ẽm veri
tatẽ in speculo etiã distante sed i minꝰ distãte ple-
nius ẽm q̃titatẽ. Cuiꝰ rõ patet in nãlibꝰ q: nul-
la res nãlis pducẽs spẽm. piicit eã sub palellis.
Vñ ocul' videt rem sub triangulo cui' angul' est i
oculo basis in re visa. Eodẽ mõ ꝛ speculuꝫ recipit
obiecta. Causa huiꝰ est q: res habet q̃titatẽ rõne
materie. spẽm aũt rõne forme que simplex est et
indiuisa ẽm se. Elõgatio aũt a materia ꝛ a spe
cie causat contractionẽ q̃ntitatis. Quanto autẽ
magis distat speculũ magis ocurrũt linee termi-
nales sub quibꝰ piicitur species et quo non sunt
eque distantes ꝛ tanto minor recipit̃ species. vn
de patet esse possibile q̃ duorum speculorꝫ speciẽ
aliquam recipientiũ vnũ recipiat ꝛ repñtat totaꝫ
aliud non totam ꝛ tamẽ ẽm magis rece. pe q̃ꝫ pri-
mũ. Igitur in pposito ꝛ si in deo non sit q̃ntitas
materialis est tñ q̃ntitas virtualis vel potiꝰ imẽ
sitas q̃ꝫ speculũ glorificati intellectꝰ cum dimẽsũ
sit ꝛ finitum nõ põt recipe infinite. Totã ergo ẽm
veritatẽ recipit dei faciẽ cũ simplex sit nõ habẽs
ptem ꝛ ptem s; recipit tñ nõ ẽm infinitã quanti
tatẽ recepti sed ẽm aliquãtam capacitatẽ recipiẽ
tis. Et licet in oĩbꝰ speculis resultet dei facies s;
plenitudinẽ veritatis tñ ẽm minorẽ vel maiorẽ
distãtiã recipientis ꝛ recepti est maior vel minor
ptractio q̃ntitatis. Nõ ergo minime distat ple-
nissime repñtat. Et intellige distãtiã non spacij lo
calis s; aptitudinis. Dyo. Quilibet ornatus circa
deũ diuinior est magis alio distante ꝛ lucidiora sũt
ꝛ magis illuminatiua que ppinquiora sunt vo lu
mini. Et nõ accipies hoc localiter sed ẽm diuinã
similitudinẽ ꝛ ppinquitatẽ. Verũ q: regulariter
in opre. Xsorib'. quãtũ quisq; cognoscit tñ ꝛ diligit
quãtũ ergo recipit dei faciẽ supficies tersi ꝛ specu
laris intellectꝰ tñ sigillat̃ et ipressione faciei eius
dem pfunditas mollis ꝛ cerei affectus ꝛ sic simi
litudo osũmat̃ cum aĩa ẽm intellectũ ꝛ affectum
in deum transformatur. Gradus ergo decimus
in quo amor facit assimilari totaliter vltra sera-
phin est qui tã silatur excellenter vtpote quibꝰ in
summo cõuenit angeli diffinitio quã ponit dyo.
Angelꝰ ẽ imago dei. manifestatio occulti luminis
speculũ clarꝫ clarissimũ imaculatũ icoinqnatũ in-
cõtaminatũ. totã si ouenies ẽ dicere suscipiẽs i se
pulchritudinẽ deiformis diformitat̃ mũde resplẽ
dere faciẽs in se bõitatẽ silẽcij. Fecit ḡ summꝰ ar-
tifex in ostentationẽ pleniorẽ artis sue speculum
vnũ clarissimo clariꝰ seraphin tersiꝰ ꝛ purius ꝛ tã
te puritatis vt purius intelligi nõ posset nisi deus
esset psonã. s. gloriosissime virginis. De quo An-
selmꝰ. Decebat vt illius pceptio hoĩs de matre
purissima fieret ea puritate qua maior sub dõ ne
quit intelligi. de huiꝰ speculi formatiõe hec. Nãc
dñe fecisti imaginẽ bonitat̃ tue in ea valde ar-
tifex ostendẽs magisteriũ pietatis tue: sed rursuꝫ
ex isto mirabiliter pduxit aliud nobiliꝰ qḋ ineffa-
biliter in vnitatẽ diuine psone assumpta vt cõiun
cta sũme ꝛ imediatissime faciei diuine ipaꝫ plenis
sima ꝛ totali silitudine repñtat. Nec iaꝫ dicat̃ hõ
diuinꝰ vt a deo sigillatꝰ s; hõ deꝰ vna psona gemina
nã. Sit ḡ a itellectꝰ aĩe xp̃i b aĩa beate v̄ginis c sũ
mꝰ angelꝰ de seraphin d sũmꝰ de cherubin e sũmꝰ
de thronis f summꝰ d dñationibꝰ g summꝰ de pri-
cipatibꝰ h summꝰ de ptãtibus i summus de vir-
tutibus k summus de archangelis l summus de
angelis. Diuina igitur eẽntia per nudã cognitio-
nẽ ꝛ intimã dilectionem recipit̃ ꝛ aliquali simili-

tudine repñtatur ab oībus hiis vt facies a speculis nō fm indifferētē ēntie veritatē sed differentē ꝯtractā fm capacitatis ꝛ aptitudinis diuersitatē. Quāuis ergo in deo vnū sint ēntialia oīa ꝛ id idē virtus ꝛ essentia simplex tamen essentia ꝛ virtus est infinita. Ex quo accidit vt etiam cognoscibilis sit ꝛ apprehensibilis non sit ꝛ id infinitum a finito totū cognoscit et amat qꝛ simplex sed nō totaliter qꝛ nō infinite. hoc. n. solū eius cuius tanta sapiā quanta virtus qui tm̄ se nouit quantus est ꝛ tantum se diligit ꝗtū cognoscit. Isido. Trinitas sibi soli nota est ꝛ homini assūpto. Sꝫ sic nō ita ꝛ amata sibi infinite ꝛ hūanitati assumpte etiā infinite sed sibi infinite simpliciter et absolute. hūanitati vō infinite solū respectiue. s. in cōparatiōe ad oēm creaturā. Oīs. n. creature eē et fines hūanitas illa in eīnde cognoscēdo ꝛ diligēdo quodāmō infinite excessit que ad ipm̄ ve in inmtū in vnitatē psone accessit. Intellige igit specula notē sub nouem diuersis gradibus faciē aliquā recipiētia ꝛ repñtantia. Ultimū repñtabit vere faciē fm qd est sꝫ non vere quāta est qꝛ ꝛ ēntiam nasi ꝛ ēntiam et numerū et figurā oculoꝝ genas faciei latitudinē mētum ꝛ frontē lōgitudinē terminātes. Oīa hec i secūdo nō plura sed maiora nec i sūmo plura sꝫ maxima sic oīno in ꝓposito. In I recipit diuina essentia potētia bonitas ꝛ oīa ēntialia trinitas psonarum et oīa ad btitudinē faciētia. Sed et ipm̄ eadem recipit et nō plura sed maiora qꝛ maius est sed tm̄ nō infinite infinita recipit qꝛ ꝛ ipm̄ finitū est. In g aūt vniuersi cōis est finis ꝛ in cognitiōe ꝛ dilectione eius cōis est terminus diuine similitudinis. Uerum ipm̄ a vniuerso melius qꝛ finē hunc infiniti vnioe trāscēdit ibi per copulā admittit vbi oīs creatura excludit cū trinitas sibi soli ꝛ hoī assūpto nota ꝛ per ꝯñs amata eē dicit. Pro solo igit a amore decimū gradum fecit qꝛ infinita cognitiōe ꝛ dilectione amato nō quidē equauit sed quodāmō totaliter similauit cui ipm̄ psonaliter vniuit. Sꝫ ꝛ mirabiliter inter a ꝛ c b mediū intercessit psona sꝫ gliosissime virginis que in cognoscēdo ꝛ diligendo oīum quidē creaturarū psonarū cōitatē inestimabiliter excessit. sed ad psone increate vnitatē rōnabiliter non accessit.

¶ De dilectione proximi.

Viuit dñs cuius ignis est in syon. s. ecclia militāte. per fidē speculāte ꝛ caminus in hierusalē in ecclesia triūphāte iam pacē vidēte. Hic ignis ibi locus ignis non tm̄ vacuus locus nec caminus ꝯtinetur. Dicit āt aug. Unaqueqꝫ res suo pōdere ad locum suū tendit. pōdus aūt ignis sursum. ignis ergo amoris hic est ꝗsi violēter illic ꝗsi naturaliter. illinc vō mittit huc. hinc vero mouet illuc. Trene. 1. De excelso misit ignē in ossibus meis. Et in Eze. x. Ignis de medio cherubin accipitur ꝛ dat manibus viri lineis induti. Ignis vero inferius ꝛ ignis superius qꝛ deū ꝛ in via amamus ꝛ in patria amabimus. Sed sursum solūmō ꝓprius ignis locus. ꝛ ideo ꝑcipit. Diliges dñm deū tuū ꝛc. Qd mādatū fm aug. hic implere nō possumus cū nō sit ignis locus. Sed ideo accipimus vt ad caminum tendere sciamus vbi totaliter ardēdo mandatum qd hic accipimus ꝛ seruare incepimus sine defectu impleamus. Nota ergo quinqꝫ ꝯditiōes illius ignis. Est in materia nobilis. in forma cognoscibilis. in quātitate magnus. in virtute inextinguibilis. in perdere stabilis. Primū quidē amor in patria ignis in camino est ꝛ in mā nobilis cum eius mā sit ipse deus quē tunc sic amabimus vt nihil amemus nisi qꝛ ipse sit vel ab ipso in ipso fm ipm̄ ꝛ ad ipsum sꝫ hic vero diuersoꝝ ignium sūt diuerse mãe. Aliud. n. aliud amāt ꝛ hoc qd est eā amoris hoc mā ardoris. Uide ergo quō alij ꝓ mā ignis fimū hominum larem cordis cōponūt. alij tortices. alij stramina. alij ligni viridia. alij carbones. Uoluptuosi fimū boū incendūt qꝛ vicia ꝛ pctā ꝛ ea que brutalia sunt ardēter diligūt. Uerū hic ignis fetidus ꝛ tantū inficiēs quātū calefaciēs. Item in affectibus auarorū ꝯgesti sunt in pabulū ignis cespites terrestrium i. tpaliū bonoꝝ. Itē alij de straminibus ꝛ calamis q vacui sunt ignē faciūt q vanos honores diligūt. Ignis stramine letabilis qdē dicit sꝫ durabilis ēe cognoscit. in momēto flāma in altū ꝯsurgit ꝛ ꝯtinuo euanescit. Lux clara fame secularis pcul aspicit ꝛ repēte nō nisi fauilla nigra ꝛ inutilis remanet. Quā sic ventus dispgit vt et locus eius inueniri nō possit. ps. Uidi impiū superexaltatū et eleuatū sicut cedros libani. Et trāsiui ꝛ ecce nō erat ꝗsiui ꝛ nō est inuentus locus eius. Nōnulli etiā de spinis ꝛ tribulis q nec sine pena tractari pnt incendiū faciūt. s. iracūdi ꝛ liuidi q vindictā appetūt ꝛ pñas alioꝝ ardēter ꝯcupiscūt. Itē alij ligna viridia incendunt qꝛ vxorē ꝛ filios nimis ardēter diligūt. Hic ignis fumū generat q ꝛ faciē aīe denigrat ꝛ oculos cognitiōis vehemēter deturpat. Itē alij carbonibus nature cordis ignē affectiōis nutriunt q bonos hoīes diligūt q more carbonū in oculis carnaliū nigri sūt ꝛ despecti. sed siccitate laudabili ꝛ aliis ꝯditionibus ad ignē sunt aptissimi. Uerꝫ vt audiui ꝛ de igne carbonū caput frāgit nisi sale aspgat. O quot capita insensibiliter fracta sūt ꝛ i quādā periculosam insaniā inciderūt q sine sale discretiōis etiā bonos hoīes dilexerūt q spū ceperūt ꝛ carne ꝯsūmauerūt. Ceteꝝ in camino patrie ignis in mā nobilis est vbi pure deus diligit in seipso. sꝫ ꝛ forte nihil nisi deus diligit in primo. Deu. 4. Deus nr̄ ignis ꝯsumēs est. Mira res mā ignis nr̄i tm̄ agit contra debeat. deus nr̄ nō solū amat sed ꝛ amat ꝛ quia ardenter amat ipse est mā ignē nutriēs. sed quia ardētius amat ipse est ignis ꝯsumēs. Finitū. n. quātūcūqꝫ magnū infiniti ꝯparatiōe ꝯsumit. Itē est ꝛ ...

ignis in forma cognoscibilis: q: nō in cinerib⁹ se-
pelit: sʒ effusione flāmea oībus apertꝰ. cāt. 8. For-
tis ē vt mors dilectio. Lampades eius lāpades
ignis atq; flāmarū. Modo qdē ignis charitatis
carēs corpore inuisibil' est a deo: vt ꝯ ipm hospi
tē domus lateat vtrū sup larē cordis aliqd ď igne
charitatꝰ hēat ꝯ timetꝰ aliquotiēs nō eē vbi tñ est:
ꝯ ecōuerso nōnunq̄ p̄sumitꝰ eē vbi in vitate nō ē.
Ecc. Sunt iusti atq; sapiētes ꝯ opa eorū in manu
dei: ꝯ tñ nescit hō vtrū amore an odio dignus sit
Item ē in q̄titate magnus mō parū cognoscimus
ꝯ iō parū diligim⁹: ꝯ iō puum igniculū hēmus vir
magnū plenā: vt signat in ezech. x. Precepit dñs
viro q indutus erat lineis dicēs. Sume ignē de
medio rotarū que sunt intꝰ cherubin ꝯ ingressus ille
stetit iuxta rotā ꝯ extēdit cherub manū de medio
cherubin ad ignē q erat inter cherubin ꝯ dedit in
man⁹ eius q indutus erat lineis: q accipiēs igres
sus ē: ꝯ apparuit in cherubin silitudo ꝯ man⁹ hoīs
subtus pēnas eorū. Cherubin plenitudo scie. Che-
rub ḡ nobis ignē mēsurat: ꝯ vix manū plenā dat:
q: pua cognitio: ꝯ iō pua dilectio. 1. Cor. 13. Nūc
cognosco ex pte. sʒ cū venerit qđ pfectum ē euacu
abitꝰ qđ ex pte est: ꝯ tūc pfecte videbim⁹ pfecte a-
mabim⁹: ꝯ vehemēter ardebim⁹. Joā. 17. Notuʒ
feci eis nomē tuū: ꝯ notū faciā: vt dilectio qua di
lexisti me in ipsis sit ꝯ ego in ipsis. nec mirū si ma
gnus ignis efficitꝰ vbi de tot cordiū milib⁹ quasi l
frutis laribus amoris flāma effunditꝰ: ꝯ in vnuʒ
ignē charitatꝰ incōfuse ꝯfunditꝰ. O si interim ple-
nam nob̄ cherub mēsuret: vt video quattuor ad
hoc hēe opʒ. s. vt viri simus lineis induamur in-
grediamur iuxta rotas stem⁹. Esto igitꝰ vir virili
tate ꝯstantie: īduere lineis ꝯtinentie: igredere in
interiora ꝯscie: sta iuxta rotas scripture sic aliqd ď
igne accipies quo accepto egredieris ꝯ alios incē
des. Itē ē in vitate iextinguibil' ignis eī caminuʒ
ignis charitatꝰ eī celū virtuosus qdē valde: sʒ tñ ex
tinguibilis ē. ꝯ q̄ frequēter extinguitꝰ nūc penuria
lignorū: nūc inundātia aquarū cū vl desūt necessa
ria vl' assunt ꝯtra. eccl. Si defecerit lingua bono
rū operū extinguitꝰ ignis: silr ignē ardēteʒ extiguit
aq̄ fluida. s. ꝯcupiā: ita qdē mō: sʒ q̄n in futuro:
erit: sʒ qualr in camino vitus ignis iextinguibil' ē
nota cant. 8. Aque multe nō poterūt extinguere
charitatē: nec flumina obruēt illā. Ex isto seqꝰ alia
ꝯditio illi⁹ ignis. s. q sit duratōe ppetuus: ꝯ h ē qđ
dicit aplˢ. Charitas nūq̄ excidit. Itē est in pōdē
stabilis. Pondus nale qđ rē ad locū ꝓpriū iclinat
in eodē loco rē sistit ꝯ eī illū quiescere nō pmittit: si
exigitꝰ lapis quē pōdus suū deorsum mouet i cē-
tro accipit quietē: sic ignis semp in motu existēs ꝯ sp
suo pōdere sursuʒ tēdens in cōcauo spere sue eodē
pōdere firmis adipiscitꝰ stabilitatē. Ibiq; ab aliena
vī absolutus ꝯ ꝓpria ꝯtentus in actōe sua vnifor-
miter se hʒ. Nam eī sperā suā fm diuersas mās
formꝰ ꝯditiōes diuersas: ꝯ p diuersis ꝯditōibus
multiformitꝰ diuersificatꝰ in actōibus. Nunc. n. i-
peditꝰ: nūc expeditꝰ: ꝯ fm h mot⁹ eius nūc tardior:
nūc velocior: nūc minuitꝰ: nūc augetꝰ: ꝯ ex h actus
eius nūc debilior: nūc fortior. Sic sic eī no igneʒ a
moris pōdus suū mouet ꝯ agitat donec in camio
patrie sistat. Hic ḡ charitas mouet ad opa p que
sursuʒ veniatꝰ: ꝯ sic ē meritū p̄mij ibi sine ope in a
mati pn̄tia delectatꝰ: ꝯ sic ē p̄miū meriti. Hic ḡ lo
cus motus ꝯ actui ꝯ passiui. Nā ignis charitatꝰ ꝯ
mouere hʒ ꝯ moueri pōt: mouere hʒ: vt deū est
ad opa: moueri ēt pōt qnq; spēbus motuū: motu
generatōis de nō esse ad eē: motu corruptōis de
esse ad nō eē: motu augmēti cū intēditꝰ: motu di-
minutōis cū habit⁹ p petīn corruptus in ꝯtritōe
minor reuertitꝰ: motu alteratōis vl' cuʒ expedita
feruet: vl' impedita torpet: ꝯ fm h in motu quem
elicit: ꝯ in actu quē efficit fortior vl' debilior est.
Nihil horū patitꝰ ignis in sua spera charitatis in pa
tria. In camino ḡ patrie locus ē stabilitatꝰ vbi pō
dere suo ignis iste sistitꝰ: vt nec moueat vlterius:
nec moueatꝰ. Nō. n. ibi vlteri⁹ mouere hʒ ad ope
ratiōnē difficilē: sʒ beatificare hʒ p fruitionē dei in-
dicibilē: nec moueri pōt q: nec generari in nō ha
bēte: nec corrūpi in habēte: nec augeri in minorib⁹
nec minui in maioribus: q: nec illi de ypophania
ad epyphania ascēdere p amoris augmētuʒ: nec
illi pn̄t descēdere p ipsi⁹ detrimētū: sʒ nec altera-
ri pōt cū nec īpediri: nec expediri valeat: sʒ semp
eque expedita in eodē statu in eodē actu in eodeʒ
feruore stabilis pseuerat. hic est camin⁹ ultim ad
quē mouet ꝯ eleuat bonos ignis charitatis cui ex
opposito camin⁹ babilonis opponitꝰ ad quē p̄mit
ꝯ agitat malos ignis cupiditatꝰ. De q° Mat. 13.
Exibūt angeli ꝯ sepabunt malos de medio iusto
ruʒ ꝯ mittēt eos in caminū ignis. ibi erit fletus ꝯ
stridor dētiuʒ. h erit risus ꝯ iubilus gaudentiū. ibi
penalr ardēt corpa dānatorū mālī igne iextingui-
bilis gehēne. h suauiter ardēt aīe bonoruʒ spūali
igne interminabilis amicitie. O si mō respicere
detꝰ oculis cordis q̄lis erit ille respect⁹ quo electi
respiciēt sine timore gaudētes de camino palatij
regalis illos miseros sine spe dolētes in camino
carceris gehēnalis.

s Ecundū aūt sile est huic. diliges p̄ximū tu
tum sicut teipm. silitudo est rerū dñtium
eadē qualitas. Mandatū igitꝰ primū ē quo iube-
mur diligere deū: ꝯ scdm q° primū qm duo mā-
data sunt numero dña ꝯ ordine dñe nō soluʒ iu-
bendi: sʒ etiā implēdi: qm illud primū ꝯ illud fm
nō fm p̄us ꝯ posterius in tpe: sʒ in dignitate ꝯ ne-
cessitate: q: dignius potius intēsius ꝯ fructuosius
diligimus rē q̄ eius ymaginē deū q̄ hoīem mul
ta tñ ꝯuenientia ꝯ silitudo mādati scdi cum p̄mo

Et est triplex conuenientia. Nam idem est actus in spē q̄ vtrobiq̧ recipit̄. s. dilectio. idem numero ha-
bitus charitatꝭ a quo vterq̧ actus elicit̄: τ vnus
idemq̧ finis. s. deus in quē vterq̧ dirigit̄ q: ppter
deum et deus τ ꝓximus diligit̄. Cum ergo pri-
mus dilig̃ ppter deū sol⁹ deus diligit̄ ppter se
ip̄m. Cum ḡ prim⁹ diligit̄ ppter deum solus de⁹
diligit̄ ppter seip̄m. Arist. Ubi vnū ppter alterū
vtrobiq̧ vnū tm̄. Primū igit̄ mādatū τ actus q
dem nobilitate τ obiecti dignitate: τ implēdi ne
cessitate p̄cedit oīa: et excedit ad cuius silitudinē
ſm ꝑ multas cōes cū ip̄o qualitates p̄ oībus alijs
mādatis plenius τ ppius accedit. Scd̄m ḡ sile ē
p̄mo. Primo quidē in obligatōe: q: mādatū ē si-
cut primū nō ↄsiliū: τ iō nō ꝑsuadet̄ ad placitū: s̷
imponit̄ ad debitū. Jo. 15. Hoc est p̄ceptū meum
vt diligatꝭ inuicē τc̄. de v̄ginibus ait ap̄ls. Pre-
ceptum dn̄i nō hēo ↄsilium aūt do τc̄. Et dn̄s luce
iuueni. Si vis ꝑfectus eē vade τ vēde τc̄. Pro-
fessio ḡ castitatꝭ et abdicatio ppꝛietatis τ quedam
silia ↄsulūt in vitia. Dilectio aūt ꝓximi: sicut di
lectio dei mandat̄ τ precipit̄ vt necessaria. Itēq̧
mandatoꝝ aliud diuinū aliud humanum. Scd̄m
sile est p̄mo: et in auctē: q: diuinū τ nō humanum:
τ iō oībus humanis p̄iudicat cū minor in maiorē
imperiū nō hēat. Jo. in cano. Hoc mandatum ha
bemus a deo: vt q diligit deū diligat τ fratrē suū
a deo mgt nō ab hoīe. Obedire aūt opꝫ deo ma-
gis q̄ hoībus: et iō traditōes humane tanq̄ va-
ne nō obligāt que huic diuino mādato directe vl
indirecte obuiāt. Mat. 15. Quare vos trāsgredi-
mini mādatū dei ppter traditionē vr̄am. Nā de
us dixit honora p̄rem τc̄. Uos aūt dicitꝭ mun⁹ quo
cunq̧ ē ex me tibi ꝓderit τ irritū fecistis mādatum
dei mandatū ppter traditōem vr̄am. Colo. 2. Si
mortui estis ab elemētꝭ mūdi h⁹ qd adhuc tanq̄
viui decernitꝭ: ne tetigeritꝭ τc̄. que sunt oīa in in-
teritum ſm p̄cepta τ doctrinas hoīum. Itē māda-
torum diuinoꝝ aliud cerimoniale: vt de oblatōe
vitule rufe τ silia. Aliud iudiciale: vt de emptōe
serui τ talionaria vt de eruitōe oculi τ silia. Aliud
morale directē ptinēs ad vitatē moꝝ τ vite: vt de
calogus oīa hec diuina. s̷ xp̄us deus τ hō legifer
noster rex nr̄ τ iudex noster. figuras p veritatis exhi
bitionē adimplēs cerimonialia generalr abroga
uit: iudicialia derogauit moralia ꝓrogauit: τ ſm
hoc finis legis xp̄s ad iusticiā oīm credētiū rigorem
mansuetudine temperās iudicialib⁹ derogauit.
Mat. 5. Audistis q: dictū est oculū p oculo τc̄. ego
aūt dico vobis nolite resistere malo. Moralia eq
dem ↄfirmās τ ampliās interp̄tādo moralia pro
gauit. vt i audistis q: dictū est nō occides. ego aūt
dico vobis: nolite irasci τc̄. Non. n. veni soluere
legē: sed adimplere. Moralia igit̄ inter mādata
diuina firmissima τ dignissima sunt. Morale aūt

est mandatū primū: s̷ et in hoc sile est illi scd̄m: τ
ideo nō tollit̄ abrogatiōe nō stringit̄: vl minuitur
derogatōe: s̷ extēdit̄ ꝓrogatione. Mat. 5. Audi-
distis q: dictū est. diliges ꝓximum tuū τ odiū habe
bis inimicū. ego aūt dico vobis diligite inimicos
vr̄os. hinc ē q̄ mandatū diligēdi ꝓximū nouū dr̄
nō: q: de nouo mādatū: s̷ q: nouis discipulis no-
ua interp̄tatione oppositū τ nouis exēpli noui ho
minis euidētius declaratū. Nouū inq̄ ad dr̄am
veterꝝ que τ veteribus data sunt τ vetustate sua
abrogata sunt. Jo. 13. Mandatū nouū do vob: τc̄.
dicēdo nouū veterauit p̄us. Quod aūt antiquat̄
et senescit ppe interitū est. Itē mādatoꝝ noue le-
gis aliud est nāle: q: nāe inditū cū nā est ↄditum
Aliud ē positiuū p̄ma p̄cipiunt̄: q: bona scd̄a bōa
sunt: q: p̄cepta vt sunt mandata de sacris: baptis
mo ↄfirmatōe et qbusdā alijs qbus potentiā suā
deus p̄alligauit. In qbusdam ēt cōsuetudo hōa ꝓ
lege hi: et madato equiualet: qm̄ lōgeue τ hōe cō-
suetudinis nō ē leuis auctas. Inter hec ḡ nāle ma
gis est firmū et āplius necessariū. Et in hijs vtrꝝ ꝓxi
mum mādatū τ scd̄m silia sunt: q: origine ↄueni-
unt. Utrūq̧. n. nāle nō positiuū vl ↄsuetudinale.
Id. n. nāle est qd̄ nā docuit oīa aīalia. Omē aīal
nā docente diligit sile sibi: et ip̄a etiā volatilia cō
ueniunt ad sibi silia. Un̄ letius plis. Ipsi in nobis
intelligim⁹ a nā gigni sensū diligēdi. Ex hijs seq̄
q̄ mandatū hō idē sit apud oēs. Nā vt dicit Boe.
q̄ nā ē idē apud oēs ↄsuetudine vō q̄ apō aliquos
ꝑmutat̄. Item mandatoꝝ aliud ↄditionale aliud
absolutū. ↄditionale dr̄ qd̄ sub ↄditione explicita
vl implicita imponit̄: vt illud. Uouete et reddi
te τ illud pn̄iam agite. Nā si vouerim⁹ tenemur
reddere: et si peccauerim⁹ p̄cipimur penitere. et
si ↄditio nō existat p̄ceptū nō obligat. Boe. Peni
tētia malū factū comitat̄: qd̄ q: in sapiēte nō ꝯtin
git nō ↄuenit: nec pn̄ia. Absolutū aūt est qd̄ nō cō
ditōe suspēdit̄: s̷ pure τ p̄cipue idicit̄. si nimirum
bemur diligē deū sic τ diligē ꝓximū. τ h̄ ḡ silia
mandatū primū τ scd̄m: q: vtrūq̧ nō ↄditionale
s̷ absolutū: et iō ↄditionalib⁹ p̄ferēdū. Itē manda
torum aliud affirmatiuū: aliud negatiuū. Affirma
tiuum quod ē de bono faciēdo et ꝓꝑe vocat̄ p̄ce-
ptum. Aliud negatiuū qd̄ est de malo cauēdo: et
dr̄ ꝓhibitio. p̄mum aūt mandatum affirmatiuū ē
sed et scd̄m sile est huic: q: τ ip̄m affirmatiuū ē. et
ideo negatiuis dign⁹ est: q: plus ē bonū facere q̄
malū nō facere. Omne ēt mandatū affirmatiuū
infert: et implicat negatiuū: s̷ nō ecōuerso. Nā q
iubet̄ diligere ꝓxi. ꝓhibet̄ odire. nō aūt ecōuerso:
et sic de alijs. Affirmatiuum ḡ dignius negatiuo.
Item mandatoꝝ aliud generale quod oēs astrin
git. aliud sp̄ale quod aliquos tm̄. Distinguūt̄. n. l
mandatꝭ in sexu: q: quedā obligāt mares nō obli
gant: feminās quedā ecōuerso: vt illud mulierū

precedā taceant. In statu q: quedā plates tñ alia
subditos tñ in oditione. Nam aliud dños aliud
seruos in pfessione. aliud clericos: aliud laycos
in fortuna. aliud diuites: aliud paupes: et sic de
alijs boīum differētijs: sȝ mandatū p̄mū gnāle
ē: et scdm̄ sūe illi ⁊ sine dītā et distinctōe obligās
oēs nām rōnalem ptīcipātes et libro arbitrio vtē
tes. i. Jo. 3. Qui nō diligit manet in morte. nullus
excipit ōino: nec angelus: nec hō. Huic generali
nullū derogat spāle nec solū generale ē in subiectis
sed latū etiā in obiectis. Generale respectu eoruȝ
que iubemur amare latū respectu eoꝝ que iubēt
amari. ps. Latum mādatū tuū nimis. glo. Latuȝ
mādatū charitas ē in qua sunt nulle angustie in q
vniuersa lex pendet et pphete. Sicut igit oēs hō
sine exceptione iubet diligere: ita et oīs diligi
domesticus extraneus amicus et inimicus. Diliges
p̄ximū tuū sicut teip̄m. Origenes. Vos benigni
vos imitatores mei diligite inimicos vros: siue
paganos: siue hereticos oēs amare ergo oēs be-
nigni estote. Et cum terna sit dimensio. s. in lon-
gum latū pfundū. latū mādatuȝ charitatis: et nō p
funduȝ di: q: ad dānatos amandos nō extendit.
Iteȝ mandatū p̄mū lucidū: vt ⁊ interp̄tatōe nō
egeat: vt plerūqȝ in simplicib᷒ plenius q̄ sapiēti-
bus liqueat. et hō ad dītam mandatoꝝ: vl' legum
obscuritate: vl' ambiguitate difficiliū. sȝ ⁊ scdm̄ ē
sūe huic lucidū valde nil obscuꝝ ptinēs āmonitō
ne magis q̄ expositōe indigēs. ps. Preceptum
dñi lucidū illuminās oculos. Itē mandatū p̄muȝ
ꝑpetuū: vt finē nō hēat: et hoc ad dītam tpaliuȝ.
Tpalia aūt sunt que vl' relaxant p tpe: vt ea in q-
bus qñqȝ dispēsat: vl mutant in tpe: vt mādatuȝ
de sabbato: vl' terminant cū tpe: vt mandatū de
fide spe ⁊ patiētia a qbus absoluemur cū vidētes
erimus quod credimus tenētes quod speramus
Credere ḡ et sperare vlterius nō cogemur et sū-
mo bono fruentes nihil de cetero mali patiemur
scdm̄ aūt sūe est huic: ad qō ita legamur in via vt
ñ absoluamur in patria. ad qō sic tenemur oī tpe
vt teneam᷒ illud: etiā post oē tp̄s in eternitate: ⁊
tunc āplius colligemur cū a plerisqȝ alijs absolue
remur. puer. 17. Omni tpe diligit q amicus ē: sȝ
nō semp credet q fidelis est. i. Corin. 13. charitas
nunq̄ excidit. Et hijs p; aliqualr quale sit māda
tum p̄muȝ: ⁊ huic q̄ sūe sit scdm̄: q: vt breuiter
epylogeť vtrū est p̄ceptū ad dītam pͤhoꝝ: vtrū
q; preceptū diuinuȝ ad dītam humanoꝝ: vtrūqȝ
morale ad dītam cerimonialuȝ: vtrūqȝ nāle ad
dītam positiuoꝝ: vtrūqȝ absolutū ad dītam oōi-
tionaliū: vtrūqȝ affirmatiuū ad dītam negatiuo
ruꝝ: vtrūqȝ generale ad dītam spāliuȝ: vtrūqȝ lu-
cidum ad dītam obscuroꝝ: vtrūqȝ ꝑpetuum ad
dītam tpaliuȝ. Ore. Cum cūcta sacra eloqa dñi-
ca sint plena p̄ceptis. de dilectōe quasi de singu
lari mandato dñs dicit: hō est p̄ceptuȝ meū: vt di
ligatis inuicē ⁊c̄. q: quicqd p̄cipit in sola chari-
tate solidat. Precepta ḡ dīuca ⁊ mlta sūt et vnū
multa p diuersitatē opis vnū in radice dilectōis.

Diliges p̄ximuȝ tuū sicut teip̄m. p̄mū ad
uerte qūo teip̄m diligere debeas: et p̄ūr
que sunt p̄ximi tui ex teip̄o cognoscas. Di
ligere aliquē ē velle ei bonū: igit diligere seip̄um
est seip̄i velle bonū. sȝ refert nō modicū qō bonū
mihi vellim: et vñ et quō velim: qō obiectū ter-
minet: que origo p̄ncipiet: et qs modus ip̄ȝ velle
formet. Primū ḡ in obiecto distingue: q: aliō est
bonū increatū qō ē p̄mū ⁊ sūmū bonū: ⁊ hō dil gēte
seip̄m p᷒ ⁊ sūme volēdū. aliō creatū qō hō bonū ē:
q: a sūmo bono pfluit vt a p᷒ ⁊ ad ip̄ȝ refluit vt ad
finē. gen. i. Vidit de᷒ cūcta q̄ fecerat: ⁊ erāt valde
bona. Dyo. Optimi ē optima adducere. Quis āt
hoꝝ bonoꝝ sit quedā analogica ꝯueniētia multa
tñ dītā. Nam p̄muȝ bonū ē bonuȝ eēntialr. scdm̄
ptīcipatiue. p̄muȝ finis. scdm̄ ad finē. p᷒ fruēduȝ
⁊ hō illō ppter se appetēduȝ et volēduȝ. Aug. Frui
ē amore alicui rei inherere pp seip̄aȝ. scdō vtēdū
⁊ hō pp aliō appetēdū. Aug. Uti ē id qō in vsū ve
nerit referre ad optimū id q᷒ fruēdū ē. voꝝ int vti
lia ordo ē. Nā q̄dā fm se magis q̄dā min᷒ ad finē
dirigunt ⁊ hō fm se q̄dā magis q̄daȝ min᷒ vtilia ⁊
volubilia sunt. vñ sicut in scibilib᷒ fm Ari. Plu-
rima ppter se nolum᷒ q̄dā ȝ scire pp aliud aūt vo-
lumus: ⁊ p hec aliqd aliō cogñscamus: ita ⁊ in vo-
lubilibus aliq̄ nō ppter se: sȝ pp aliō volum᷒. Bo
num aūt creatū aliud nāe: aliud fortune: aliō grē
aliud glie: quoꝝ quodlibet mltiplex eē cognoscit
si a gnerib᷒ ad spēs descēdat: sȝ bona hec oīa qm
nō sanie bona sic magis ⁊ min᷒ recipiūt: et regulr
vnūqōqȝ eoꝝ tāto meli᷒ q̄to sūmo bono ppinq᷒
Bonū aliud simplex bonū. aliō sȝ qd vt qō bonū
ē cuȝ determinatōe diminuēte: vt bonū nūc vl' hō
vl huic. Nota ḡ p regła: cuȝ diligē se. sit sibi bonū
velle: velle sibi bonū simplr est diligē se simplr ⁊
velle sibi bonuȝ fm qd est diligere se fm qd. vbi
grā. Bonū ē auꝝ: vt dicit Aug. Bone diuitie bo
ne possessiones. Velle ḡ sibi auꝝ ⁊ diuitias ē bo-
num sibi velle: nō tñ est hoc simplr se diligere: sed
tñ fm quid: q: et bonum voluȝ bonum est fm
quid bonum hic nō vbiqȝ nunc nō semp huic be-
ne vtenti nō cuilibet abutenti. Gratiā aūt ⁊ glo-
riam sibi velle cū hec simplr bona sint ē simplr se
diligere. Et q: bono creato malū opponit: cum
multa sint bona: multa ⁊ mala. Aliud enī est ma-
lum culpe: aliud pene. Quorum quodlibet mul-
tiplex: vt patet specificanti. Et sicut est bonum
bono melius. Ita et malum malo peius. Et est
malum aliquid simpliciter: aliud secundū quid
¶ Nota ergo accessus ad vnum oppositorum
est recessus ab alio. Unde si me diligens bonum

mihi volo ɔsequẽter malũ oppositum mihi nolo
⁊ sicut inter bona q̃ mihi volo: quedã ꝓpter se: q̃-
daꝫ ꝓpter alia appeto: quedã magis: q̃daꝫ min⁹
volo ita ⁊ īter mala q̃ nolo: q̃dam ꝓp se: q̃daꝫ ꝓpẽ
alia: quedã magis: q̃daꝫ minus fugio. Sed vt di
cit Aris. in .2°. ſ. celi ⁊ mũdi: qñ vnũ ɔ̃trariorũ ponit̃
oppositũ alteri est cognitio eoꝝ velocior. Uerũ ĝ
ei qḋ ẽ diligerẽ ɔ̃riũ ẽ odire: sicut ĝ bonũ sibi velle
vl' malũ sibi nolle ẽ se diligere: ita bonũ sibi nolle
⁊ malũ sibi velle ẽ se odire. nã si oppositũ de op-
posito: ⁊ oppositũ de ꝓposito. Sũt aũt ɔ̃ria media
ta hec duo hñtia neutꝝ p medio: sicut velle ⁊ nol
le mediũ hñt: nec velle: nec nolle. Et sicut volen
do sibi bonũ simplr: vl' fm qḋ ɔtingit se simplr:
vl' fm qḋ diligere: ita bonũ tale vl' tale nolẽdo ⁊
malum simplr: vl' fm qḋ volẽdo ɔtingit se odire
simplr vl' fm qḋ. Nihil aũt ꝓhibet ɔ̃ria eidẽ inesse
ſꝫ nõ eodẽ mõ: ſꝫ alteꝝ simplr alteꝝ fm qḋ: vt pꝫ
q: ethiops ẽ albus dentẽ fm qḋ: ⁊ niger simplr ⁊
cign⁹ ecõuerso alb⁹ simplr: ⁊ tñ fm oculũ niger ſꝫ
qḋ. sic aliqñ simplr me diligẽs fm qḋ odio. aliqñ
ecõuerso. De pmo. Lu. 14. Si q̃s venit ad me ⁊ nõ
odit ⁊c. Adhuc aũt ⁊ aīam suã. Gre. Bñ aīaꝫ no-
stram odimus cũ ei⁹ appetitũ frãgimus cũ ei⁹ de
sideriis nõ acqescam⁹. Jo. 12. Qui odit aīam suã
in h̃ mũdo in vitã eternã custodit eã: quã nisi sim
pliciter diligeret ad tñ bonũ nõ custodiret. De
scḋo. ps. Qui diligit iniq̃tatẽ odit aīaꝫ suã. Jo. 12.
Qui amat aīaꝫ suã pdet eã. Aug. Noli amare ne
pdas: noli amare in hac vita ne pdas ĩ vita eterna
cũ diligẽ se sit sibi velle bonũ fm multiplex velle
multiplex ẽ diligere. Triplex aũt velle distinguit
Aug. sup illud apo. velle mihi adiacet. Est enim
velle nãe velle vicii ⁊ velle grẽ. velle nãe p se ĩ-
potens ẽ nec sufficit ad meritũ. sed vincit̃ a velle
vicii: nisi velle grẽ ſuueniat: ſꝫ velle vicii fugat et
velle nãe liberat. Jgit̃ fm triplex velle triplex est
dilectio. ſ. nãlis libidinosa ⁊ gratuita. pma īdiffe
rens de q̃ apls. Nemo vnq̃ carnẽ suã odio hũit:
ſꝫ nutrit ⁊ fouet eã. scḋa mala de q̃ apls. Jn nouis-
simis dieb⁹ instabũt tpa piculosa ⁊ erũt hoĩes se-
ipsos amãtes. tertia bona de q̃ dr. Diliges primũ
tuũ sicut te ipsũ: vtꝝ qḋ libet velle geminũ ⁊ ɔse-
quit̃ diligere geminũ. Est. n. nãm ɔ̃siderare duplr
pmo vt nãe est: ⁊ sic hꝫ velle nãe. scḋo vt delibe-
ratiua: ⁊ sic hꝫ velle rõnale. Uñ dama. distinguit
voluntatẽ duplicẽ. Nãlem q̃ volum⁹ nobis bõa
nãlia: sicut eẽ viuere: ⁊ intelligere ⁊ silia q̃ nõ pos-
sumus nõ velle: ⁊ rõnalem q̃ possum⁹ aliqḋ velle:
⁊ aliqḋ nolle. Jtẽ viciũ aliud sensualitat̃ aliũ rõnis
⁊ fm h̃ velle vicii duplex vl' viciate sensualitat̃ vl'
viciate rõnis. Jtẽ grã duplex. ſ. gratis data ⁊ gra
tum faciẽs. vñ ⁊ duplex velle grẽ. Sex ĝ ɔ̃iie ip-
sius velle sex ɔ̃ditiões dãas in diligere. Quaꝝ p̃-
mum ẽ pure nãle h̃ indifferẽs est: q: ꝓpter nãlia:
nec laudamur: nec vitupamur. Jtem necessariũ
e: q: potẽtie nãles nõ hũt se ad opposita: ſꝫ ad al
terutrũ determiãte. Uñ sicut necessariũ ẽ se ama
re sequit̃ q impossibile ẽ nãlr se odire. Aug. sup il
lud Jo. xi. Ducet quo tu nõ vis. amorẽ vite nec
petro senect⁹ abstulit. Jtẽ eõe est rõnabilib⁹ ⁊ bru
tis: ⁊ ẽt quodãmõ inaĩatis: q: sequit̃ nãm eoꝝ.
de qua Aris. nã in primus desiderare qḋ melius ẽ.
melius aũt eẽ q̃ꝫ nõ eẽ: ⁊ cũ eẽ sit quoddã bonũ
oĩa nãlr bonũ appetũt oĩa suo mõ se diligit. Se-
cundũ deliberatiuũ est siue rõnale h̃ ꝓpriũ est nãe
rõnalis in q̃tũ talis sic diligere se pcipit̃ nãlr ut
cuius trãsgressio sufficit ad demeritũ: ſꝫ obserua-
tia p se nõ sufficit ad meritũ: Et q: potẽe rõnales
hñt se ad opposita h̃ mõ possum me diligẽ possũ
⁊ odire: vt pꝫ in hiis q bonũ qḋ nãlr necessario si
bi volũt h̃ ex deliberatiõe nolũt ⁊ malũ oppositũ
sibi volũt: volũt vt q seipsos occidũt vita nolẽtes
⁊ mortẽ volẽtes. nãe legẽ se odiẽdo trãsgredientes
⁊ de corpõ mortalr peccãtes. sil'r oĩs hoĩes fm
Ari. nãlr scire desiderãt: ⁊ tñ quidã ignorãtiã affe
ctant. Quia võ nã nõ stetit in sua rectitudine ⁊ in
gritate. ſꝫ viciata ẽ ⁊ corrupta ex corruptiõe eius
surgit velle vicii quo sibi hõ bonũ vult vitiose ⁊
diligit se libidinose. vult inq̃ꝫ sibi bonũ sensibile
vt honores ex vitio supbie: diuitias ex vitio aua-
ritie: voluptas ex vitio carnalis ɔcupie: ⁊ sic de
aliis: ⁊ hec quidẽ oĩa bõa sũt rõne q̃ bona appetit̃
⁊ delectãt adepta: ſꝫ nãe rõali mala: q: disɔ̃ueni
entia. Nã. n. rõnalis nõ hiis sensibilib⁹ bõis dele
ctanda ẽ. ſꝫ potioribus. ſ. intelligibilib⁹ a q̃bus se
auertit cũ ad ista fruẽda se ɔuertit: ⁊ iõ peccatores
male se amat: ⁊ verius se odit q̃ꝫ diligit: q: pl'his
nocet q̃ꝫ psit. Jo. 12. Qui amat aiãꝫ suã pdet eam.
Boe. Uos deo mẽte ɔsiles a reb⁹ īfimis excellẽtis
nãe ornamẽta captat̃: nec itelligit̃ quãtaꝫ ɔditori
vro iniuriã faciat̃ ille gen⁹ humanũ terrenis oĩ
bus pstare voluit ⁊ vos dignitatẽ vrãm īfra īfima
queqꝫ detrudit̃. Nã si oẽ qḋ cuiusq̃ꝫ bonũ ẽ id eo
cui⁹ est ɔstat eẽ pciosius cũ vilissima reꝝ bõa vra
eẽ iudicat̃ eisdẽ vosmetipsos vra existimatiõe sub
mittit̃. Aug. in ɔfes. bonũ qḋ amat̃ a deo ẽ: ſꝫ qñ
ad illud bonũ nõ refert̃ qḋ bonũ ẽ ⁊ suaue: ſꝫ ama
ruꝫ erit iniuste: q: iniuste amat̃ deserto illo a quo
quicqd bonũ est: ſꝫ q: semp accessus ad vnuꝫ op
positoꝝ est recessus a reliquo qñ sic amãs me volo
mihi bonũ sensibile nolo: ⁊ fugio malũ oppositũ
vt humiliationẽ paupertatẽ ⁊ silia. Est igit̃ tertius
diligere quo libidinose me diligo cũ sine ɔ̃sensu
rõnis p vicium sensualitatis hec bona sensibilia
mihi volo nõ fm exigẽtiam nãlis necessitatis vl'
pudentiã oportune vtilitatis: ſꝫ fm ɔcupiscen-
tiam voluptatis. Quartũ est cũ visio sensualitat̃
rõ viciosa ɔsentit: ⁊ hoc se diligunt qui plena vo-
luntate hec oĩa sibi nõ ad vtendũ. ſꝫ ad fruẽdum

et abstrahendum improbe concupiscunt. sap. ij. Veni-
te et fruamur bonis que sunt. vtrũq; hoc malũ ẽ
et peccatũ: sz primũ veniale: et ideo cohibitũ. secũm
mortale: et iõ phibitũ. Hic est amor sui õ quo dicit
Aug. q: est fundamẽtũ ciuitatis dyaboli. Ex eo. n.
q; diabolus puato amore nimis se amauit. bonũ
excellẽtie immoderate sibi appetiuit et sic eterne cõ
fusionis babiloniã sibi et suis imitatoribus ichoa
uit. Item de hõ Gre. dicit q: sicut in bono ope de-
fidiam facit minor amor dei: sic fraudẽ nimius
amor sui. Fraudẽ. n. facit in ope dei q vl' vires sb
trahit eo q: diligens se vult sibi bonũ cõmodi p vi
ciũm accidie: vl' op' ad vtilitatẽ ppriã ꝯuertit
volens sibi bonũ laudis p viciũ vane glorie. Ca
uendus igit valde talis amor q et malũ initiat et
bonũ viciat. Ceterũ gr̃a nãz viciatã repat et eleuat
curuatã et pficit imperfectã. Duplex aũt est gr̃a vna
gratis data: et hec multiplex ẽ: sz h' ex cã accipe p
gratis data gr̃a virtutes informes. Alia gratũ fa
ciens: vt gr̃a charitatis hec vera gr̃a dĩ: q: p hanc
primũ homo deo gratus efficit. Quintũ ḡ dilige
re est fm velle gratie gratis date cum rõnem nã
lem et nãm rõnalem virtus adiuuat: vt malas et
deformẽtes circumstantias actus dilectõis p viti
um additas abijciat et bonis aliq̃bus ipm vestiat
Et si. n. virtus informis: q: informis nõ vsqueq̃
q: sufficit ad meritũ: eo tñ q: virtus est artat viri-
um: et cauet demeritũ. Vñ humilitas etiã infor-
mis nõ pmittẽs hoiem bonũ pompe p supbiã si-
bi velle diminuit viciosũ diligere: et inde qõ dic
Gre. Qui nõ amat gl'am nõ sentit ꝯtumeliã: et sic
de virtutibus alijs et vicijs silr iudicamus. Se-
ptimũ aũt diligere ex charitate pcedit qõ primuz
filios regni a filijs pditõis diuidit: et ad meritũ
sufficit. Virtus. n. charitatis oi arte certiori velle
vicij penitus fugãs: et velle nãe penitus liberans
vestit actũ dilectõis oĩbus circũstãtijs debitis et ne
cessarijs: vt diligat hõ qõ dz & q̃tum et qũo et cuius
gr̃a dz: et sic de alijs: qõ dz q: se hoiem. s. corpus et
aĩam: sz ppt aĩam corpus: et iõ magis aĩam q: cor
pus: q̃uis dicat Gre. Nemo pprie ad semetipz
hr̃e charitatẽ dĩ: sz dilectõe ipẽ in alter tendit vt
charitas esse possit: qõ supplendo verificat: q: hõ p
charitatẽ: nõ tñ seipm: sz et primũ diligit: et etiaz
cum seipm diligit: idem ẽ fm rẽ dilectũ: et diligẽs
alterũ. tñ fm rõnem: vt agẽs et patiẽs. Itẽ q̃ũo dz
vt sapiẽter. s. vt cũ se diligens bonũ sibi velit ma
gis bonũ magis velit et minus: min' et minimuz
minime: et maximũ maxime. Tria aũt distinguit
Aug. bonorũ gnã. s. bona magna minima: et me
diocria. Virtutes inq̃t q̃bus recte viuit magna bo-
na sunt. Species aũt quorũlibet corporũ sine qui
bus recte viui põt minima bona sunt. Potentie
võ animi sine q̃bus recte viui nõ põt media bo-
na sunt. Quid ḡ tibi et primo eligas: vel respuas
discretã edocet charitas. Vnde etiã fm Ber. Ze
lus sine discretõe errat q: si errat a charitate dege
nerat. Itez q̃tum ne plus vl' minus debito. s. vt
minus diligat se q: deũ: et magis q: primũ: h' spe
ctatis ad ordinẽ charitatis. de quo Aug. Ille est qui
inordinatã hz dilectionẽ: aut q diligit qõ nõ ẽ di-
ligendũ: aut nõ diligit qõ est diligendũ: aut eque
diligit qõ minus vl' amplius diligẽduz aut min'
vl' amplius qõ eque diligẽdũ. Item cuius gr̃a. i.
ppter qd: vt. s. ppter deũ: quẽ cũ summe p oĩbus
dilectis charitas diligat etiã ppter ipm diligit q̃c-
quid amat. Cum diligere se sit bonũ sibi velle re
fert quõ velis vtrũ voluntate habituali: an actua
li. si actuali vtrũ absoluta vl' ꝯditionali. si absolu-
ta vtruz semiplena de qua dĩ. puer. xiij. Vult et nõ
vult piger: an plena que p facto reputat: fm illõ
Aug. Si deest facultas nõ queritur: nisi volũtas.
Omnes igit vt ait Aug. volunt eẽ beati. Beati
tudo aũt est status eium bonorũ aggregatõe pfe-
ctus. Omnes igit sibi bonũ volunt: et simplr bo-
num: et ita oẽs simplr se diligũt. Sed plerique nõ
plene se diligunt: q: illud plenũ bonuz semiplene
sibi volunt. Plene aũt voluntatis hec sunt experi-
menta. Aut. n. est respectu habiti a respectu hñdi
si respectu habẽdi quicqd actuali absoluta et plẽa
voluntate mihi volo id si possum acqrere acqro
et quo plenior voluntas eo ampli' qd possum exa-
mino qd possum p me et qd p aliũ: qd possum vi-
rib' qd ingenio: et artibus qd possum faciliter: qd
vix: vl' difficiliter. Item si impedit' fuero doleo
et quo volũtas plenior ãplior et dolor. Item si ade
ptus fuero gaudeo et plenitudo iocunditatis rñdet
plenitudini voluntatis. Itẽ eius oppositũ nolo et iõ
si possum effugere effugio: qõ võ habitũ plena vo
luntate mihi volo: id si possum ꝯseruare ꝯseruo et
quãto volũtas plenior: tanto sollicitudo ꝯseruandi
diligentior. Omnibus igit pmissis collatis pz esse
tres diuisiones gnãles dilectõis sui. nã alia sim-
plicit alia fm qd. Itẽ alia nãlis alia libidinosa alia
gratuita. Itẽ alia plena alia semiplena. Dilectio
aũt sui nãlis semiplena ẽ: et nõ plena. Dilectio ãt
sui libidinosa fm qd est et nõ simplr. Dilectio aũt
sui gratuita et simplr ẽ et plena. Vtrũ ḡ ex charita-
te teipsum diligas: et velle gr̃e bonũ tibi velis: ex
beneuolo: et ex volẽdi mõ aliqualr cõicere põt.

Diliges primũ tuuz sicut teipm. Duplex ẽ
primitas vel ppinqtas. vna extrinseca
fm ꝯueniẽtiaz localẽ fm quã pcul dĩ q: in
spacio locali distat multuz ppe qõ parũ pprius qõ
minus: primũ qõ minime. alia intrinseca fm cõ
uenientiã realẽ fm q: pcul est qõ parũ ꝯuenit: ppe
qõ multũ pprius qõ plus: primũ qõ plurimũ: õ hac
dicit. Diliges primũ tuũ &c. Sed nota q: supla-
tiuus q̃nq; idẽ significat qõ suus positiuus cũ hoc
aduerbio summe: et tunc pprie ponit: nec recipit

magis ⁊ minus: qm̄ idem qđ positiuus cū3 hoc aduerbio valde: ⁊ tūc ꝓprie recipit magis ⁊ minus ita h̄. Unū inter ꝓximos alius magis: aliꝰ minus ꝓximus ē. Est aūt hec realis ꝯueniētia gn̄alr in tribus. In nā: in mutua indigētia: ⁊ in grā: ⁊ s3 hec multiplicat̄ ꝓximitas. Natura aūt hoīs bipartitur: q2 nālr ex corpe ⁊ aīa cōponit̄. Hinc surgit duplex ꝯueniētia: ⁊ ꝯsequit̄ ꝓximitas gemina. vnā gn̄alis qua rōne spūs cū oībus rōnalibus ꝯuenis ⁊ ꝯformitate nāe ꝓximi tibi ꝓximus efficeris. q̄si enī ꝓcul a te est nā entis inaīati ꝓpe te nā vegetabilis. ꝓpior nā sensibilis ꝓxima rōnalis. Conformitate ḡ nāe rōnalis mutuo sibi ꝓximi s't oēs nām rōnalem ꝑticipantes. Anima intellectiua ⁊ intelligētia. s. hō: ⁊ angelus nō distincto vtrū3 bonus vel malus sit. Porphirius. Sumus.n. rōnales ⁊ nos diis: s3 mortale nobis additū3 separat nos ab hijs: s3 hec ꝓximitas magis ⁊ minus recipit. Nam cū3 spūs angelicꝰ ⁊ spūs humanus spē differat ꝓpior est hō hoī: ⁊ aīa aīe q̄3 angelus aīe. similr si angeloꝝ aliq ab hijs spē differūt si qui spē cōueniunt nāli ꝯueniētia mutuo sibi ꝓpiores sunt. alia spālis qua rōne corpis cū ꝯsanguineis ꝯuenis. Q̄3uis.n. oēs tecum ab eodē pmo parēte descēdēdo quodāmō generalr cognati sint: tñ q̄tum ad spālem sanguinis ꝓpinqtatē quidā tibi quasi ꝓcul s't: quidam ꝓpe quidā ꝓpiores q̄dam ꝓximi. Et ꝓximi triplr: vel in linea ascendente: sicut pr̄ ⁊ mater vel in descēdente: vt filius ⁊ filia: vel in trāuersali: vt frater ⁊ soror. Ad hanc ꝓximitatē reducit legitima affinitas veluti ad sui originē: s3 hec magis ⁊ minus recipit. Cōparamus.n. interdū ꝓximos linee ascendētis: ad ꝓximos descēdent̄. s. parētes nostros ad filios nr̄os: ⁊ nōnunq̄ hesitamꝰ quos ꝓponere in diligēdo: vel postponere debeamꝰ oībus alijs circumstātijs paribꝰ. Item in linea trāsuersali ꝓximus ē frater. s3 differēter ꝓpe est mihi frater meꝰ ex matre tm̄: ꝓpior frater ex pr̄e tm̄. ꝓximꝰ frater ex vtroq3. Item sicut hō es ꝑ nām ita indigēs es ꝑ necessitatē ⁊ carentiā. Unū sicut forma ꝯuenit māe quā ꝑficit: ⁊ ecōuerso sic tibi cōuenit ⁊ ꝓximus fit q bñficium ipendit: ꝓpe.n. cogitādo ꝓpior volēdo: ꝓximus faciēdo. Lu. x. Quis tibi videt̄ ꝓximus fuisse illi q incidit in latrones ⁊ ait. Ille qui fecit miām in eū q fecit inqt nō tñ cogitauit vel ꝓposuit. Hac ꝯueniētia ꝓximus ē angelꝰ hoī quē custodit magister discipulo quē instruit ⁊ generalr q̄libet alij cui bñficium ipendit. Appellatio aūt ꝓximi relatiua ē: nō.n. aliqs ꝓximus nisi ꝓximo. Mutuo ḡ ꝓximi sunt ⁊ ꝯueniunt: ⁊ q ipendit ⁊ q recipit bñficium. Potēti.n. bñficium impendere: q̄si ꝓpe ē qui indiget ꝓpior q magis ꝓximus q maxime. Geminat̄ aūt quodāmō hec ꝓpinquitas cū mutua ē necessitas: ⁊ mutua bñfaciendi facultas. Unū cū3 vterq3 ꝓximoꝝ alteriꝰ bñficio in aliquo indiget ⁊ recipit: in aliquo habundat: ⁊ indigēti impēdit sm̄ illud. ij. Cor. 8. Uestra habūdantia illoꝝ inopia suppleat sm̄ h̄ ad ꝓximitatē oēm ꝯtingit redducere societatē. Beneficiū.n. mutuo ipendit ⁊ recipit vir vxori: ⁊ vxor viro dn̄s seruo: seruus dn̄o: ⁊ sic de alijs oībus aliqua societate ꝯuenientibus. De qbus ꝓpha. nunquid ambulabūt duo pariter: nisi ꝯuenerit eis. S3 nota sicut sm̄ magis ⁊ minꝰ diuersificant̄ bñficia sic ⁊ ista ꝓximitas. sicut es hō ꝑ nām: sic gratus et bonus ꝑ grām: in qua q tecum ꝯueniūt ⁊ boni sūt ⁊ ꝓximi tui sunt. Tibi.n. actualr bono q̄si ꝓpe ē aliqs ꝑ potētiā nudā que fieri pōt bonus ꝓpior ꝑ dispositionē ꝓximus ꝑ necessitatē q cōiuncta ē actui: s3 ⁊ h̄ sunt gradus qm̄ inter bonos alius minꝰ alius magis bonus l3 mō ꝓximi sunt ꝯprehensores viatoribꝰ bene iustis: q2 vna est in spē: l3 s't differentes grā gratificās vtrosq3. Itē ⁊ angeli hoībus qui l3 spē dissentiūt ⁊ differāt quo ad nālia eadē tm̄ in spē sunt eoꝝ gratuita. Large aūt hoc mō triplicit ē tibi aliqs ꝓximus: vel in re sic q̄libet re bonus vel opinione: sic q̄libet q nescit̄ malꝰ: ⁊ iō ꝑsumit̄ bonus: vel spe sic q̄libet viator: malꝰ de quo cum nō sit desperandū: ⁊ si mō sit malus separata tn̄ futuris bonꝰ: ⁊ ita spe ꝯuersionis ē ꝓximus: sm̄ h̄ dicit magister in sniis: q2 ꝓximus dr̄ q̄tuor mōis ꝯformitate nāe: ꝓpinqtate sanguinis: bñficiū exhibitione: spe ꝯuersionis. Prima ꝓximitas: ⁊ secunda ortū hn̄t a nā que ē ꝑncipiū stabile: ⁊ iō stabiles. tertia ⁊ quarta a volūtate ⁊ iō mutabiles q2 volūtas ē ꝑncipiū mutabile. Cū.n. sic potētia rōnalis hʒ se ad opposita: ⁊ iō q nūc ē ꝓximus meꝰ ꝓximitate tertia in bñficiū3 ipendēdo pōt fieri nō ꝓximꝰ volūtate mutata malū mihi faciēdo: ⁊ sibi quarta ꝓximitate ꝯtingit cū bonus a bonoꝝ similitudine se elongās malꝰ fit: ⁊ postmodū in malo finaliter ꝑseuerāt dānatiōe ꝑpetua inconuertibilis factus: spe ꝯuersionis ꝓximus eē desistit.

D Iliges ꝓximum tuū ⁊c. duplr ꝓximꝰ. s. dilectiōe amicitie ⁊ ꝯcupie. Primo ḡ q̄tum ad dilectionē amicitie sm̄ ꝯsiderationes supra positas de dilectiōe tui. Nunc ꝓcede regulr in dilectiōe ꝓximi. ⁊ cū diligere ꝓximū ꝑ amicitiā sit velle ei bonū ad cognoscendā dilectionē ⁊ bonū3 volitū: ⁊ volēdi modū ⁊ volūtatis radicē vel ꝑncipiū distingue. sicut.n. simplr vel sm̄ qd semiplene: vel plene nāliter gratuite vel libidinose ꝯtingit diligere seipm̄ silr ⁊ ꝓximū3. Inter ꝯsiderātio radicis: ⁊ si difficilior tñ ꝑncipalior: si.n. radix sancta ⁊ rami. scđm ḡ tres radices volēdi triplr distinguit̄ dilectio ꝓximi. s. nālis gratuita ⁊ libidinosa. quaꝝ pma bona: s3 nec meritoria nec demeritoria: ⁊ ideo indifferēs q̄tum ad h̄ scđa bōa tertia mala. Sed cū radicū quelibet sit gemina sex inde pullulāt generales motus dilectiōis ꝓxi-

ximi logice conuenientes ethice differētes. quarū gratiatio: ↄ̄sequēter se hūt. s. nālis deliberatiuus gratuitus a grā gratis data: ⁊ gratuitus a grā gratum faciente: quoꝝ posterior semꝑ addit sup̄ priorem: ⁊ cōpletior est ip̄o: cū fortassis motus vnus ⁊ idem in ib̄a sic diuersificatꝰ: sicut eadē linea aliter a phisico aliter a mathematico ↄ̄siderat̄. Primꝰ ḡ motus dilectiōis in proximū est pure nālis surgens ex nā vt nā. que etiā in deliberatōe circumscripta tres p̄mas proximitates cognoscit: ⁊ sup̄ eas motū facit: vñ rōne ↄ̄formitatis nō solū aīal rōnale: s ōē aīal diligit sibi sīle. Mat. 23. Ratiōe ↄ̄sanguinitat̄ nō solū hō: sed etiā gallina ↄ̄gregat pullos suos sub alas potius q̄ alienos. Jo. x. Rōne bñficij impēsi ouis lupū fugiēs sequit̄ pastorē Catulus in exneos latrans dño suo cauda blanditur Thobie. xj. De quo Mat. 5. Si diligis eos q̄ vos diligunt ⁊c̄. Si salutatis fratres vestros ⁊c̄. Greg. Sunt q̄ diligunt proximos: s p affectū cognationis ⁊ carnis ⁊c̄. Sed aliud est qd̄ spōte impendit̄ nāe aliud quod p̄ceptis dñicis ex charitate debet̄ obedientie. Secūdus ē deliberatiuꝰ vł rōnalis surgens ex nā in q̄tuꝫ collatiua: que p deliberationē hec eadem aduertit ⁊ plenius cognoscit. Quicquid. n. cognoscit virtus inferior ⁊ supior: s nō econuerso. Nature vō in q̄tum rōnalis indita est lex nālis quā ↄ̄ferendo legit: ⁊ exinde cōmonefacta fortius proximū diligit: q: debitū: q: nāli p̄ceptum: q: nō diligens omittit odiēs in legem cōmittit: omittēs ⁊ cōmittens pene reatuꝫ incurrunt: sed q: potētie rōnales habēt se ad opposita radix hec vna: s nō vno mō se habēs nunc motū dilectōis: nunc motū odij germinat. Interdum etiā quasi prorsus a germine vacat: ḋm illō Ro. 1. sine affectiōe. ysa. 49. Nunq̄d obliuisci poterit mulier infantē suū: vt nō misereat̄ filio vteri sui. Gḋo. Duricia mētis vinces iura nāe. Tertius est impfecte gratuitus surgēs ex nā mediāte aliqua grā gratis data qualis est virtus informis ⁊ silia que nām disponit: vt p̄missa intimius aduertat: ⁊ insup ad ↄ̄siderādū in proximo dei yma ginē: ⁊ sic̄a deliberatōis nālis cognitionē trāscendentia ibleuat: eandēq̄ deliberatōeꝫ adiuuat ad vestiendū motū dilectōis aliq̄bus circūstantijs bonis ad qd̄ ꝑ se dliberatōe nō sufficeret. Quartꝰ est pfecte gratuitꝰ ⁊ gratus surgēs a nā p grāꝫ gratum facientē pfecte: quā rōnalis potētia. s. voluntas deliberatiua p habitū charitat̄ tres p̄mas proximitates secūdario. s quartā p̄ncipalr̄ ↄ̄siderantis adiuta oībus debitis circūstantijs vestit ⁊ meritoriuꝫ pducit. Septē aūt generales circūstātias enumerat Ari. in ethicis. Quis qd̄ circa qd̄ quo cuius grā q̄tum ⁊ q̄n. Hec p ordineꝫ in actu dilectionis huius inuenies. p̄mo quis agens. q: aia glorificata in q̄tum talis in quo tang. ꝑ ⁊ subiectū agens. s. rōnalis aīe natura: ⁊ forma cuius virtute agitur. s. charitas vł gratia. Qua circunscripta nō esset debitus agēs. Uirtus. n. est que habentē pficit ⁊ eius opus bonuꝫ reddit. Ari. Non q: bonum facimus boni sumus. sed q: boni sumus bonum facimus. Secūdo quid agat: q: diligit hec est debita actio quā ⁊ natura docet ⁊ lex iubet: lex nālis: ⁊ lex scripta ⁊ vetus ⁊ noua. Ro. 13. Qui diligit primū legeꝫ impleuit. Hec est dilectio amicitie que in duobus motibus intra cōsistit. Mouetur. n. amans in dilectū ⁊ p dilecto. Primus motus est cōplacentia qua affectus amātis amico p recordationeꝫ in intellectum actualiter venienti statim occurrit. et vt placenti se aperit: et vt cōuenienti cōiunctus est: ⁊ quadam dilectiōe stringit. Ecclastiē. 37. Ne obliuiscaris amici tui in animo tuo. Math. 17. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui. Hoc tamē sic nō id deo intelligas: vt in hōmine. Secūdus est a cōcupiscentia qua moueor pro amico cum ipsi bonum volo. Aristoteles. Amicos iustos eē volumus. Tertia circa quid agat: q: circa proximū hec est debita materia. Sed nota sicut visio habet vnā mām ppriaꝫ: vł obiectū sup quod trāsit s. colorē ⁊ aliam cōem. s. s̄bam vł q̄titatem colori substantē sic dilectio ex charitatis habitu pdiens habet proximū proximitate. quarta pro mā p̄ncipalis ⁊ propria: alijs aūt proximitatibus proximos habet pro materia cōi ⁊ secūdaria. Sicut ergo nō coloratū nō videt̄ sic oēe illud in que est proximitas deficit si ex charitate nō diligit̄: sicut sunt dānati. Qui q̄tūcunq̄ cōsanguinei vł beneficij fuerint ex charitate nō diligunt̄: q: beati non sunt: nec fieri possunt: ⁊ ideo cū charitatem habētibus: nec potentia: nec actu conueniunt: sed fortassis naturali amore amantur ad quem ⁊ naturalis cōpassio sequitur. d̄ qua dicitur Luce. 16. Inter nos ⁊ vos ⁊c̄. ⁊ qui ad vos transire volunt ⁊c̄. Actus ergo dilectionis initiatur a natura subiecti respectu conditionū nature obiecti: progreditur in gratia in subiecto respectu cōditionuꝫ gratie in obiecto: cōsumatur in gloria subiecti respectu conditionuꝫ glorie obiecti. Charitas ergo facit diligere proximum in q̄tum iustificabilis vł iustus per gratiaꝫ: beatificabilis vel beatus per gloriam: et in hoc forsitan tenet regula Aristotelis. Si simpliciter ad simpliciter ⁊c̄. Cuius ex dilectione naturali feratur instantia. Quarto quo videlicet instrumēto. ¶ Nota potentie aīe sunt velud instrumenta eius ad agendum. Augustinꝰ Anima instrumēta cogitādi ⁊ diligendi habet a natura. Duo autē sunt genera instrumētoruꝫ ḋm duas differentias potentiarum. s. animales ⁊ spirituales. Instrumentum igitur dilectionis est potentia voluntatis: siue affectus. signum aūt dile-

ectionis opis effect⁹. Est āt affect⁹ duplex sicut vo
lūtas. vnus aīalis siue sensibilis vel brutalis qui
ꝯiungit fantasie ⁊ cōis est hoī ⁊ bruto. Ex hoc di
lectio sensibilis. Alius rōnalis siue spūalis qui cō
iūgit intellectui qui cōis est angelo ⁊ hoī. Ex hoc
est dilectio intelligibilis. sed nō sufficit potētia ad
actū nisi disponat per habitū. Potētiā ergo volū
tatis ad eliciendū actum dilectiōis disponit ha-
bitus amoris. Hic aūt est duplex. vn⁹ naturalis
qui cōdiuidit ꝯtra mētē ⁊ noticiā ſm aug. Aliud
gratuitus qui cōdiuidit ꝯtra fidē ⁊ spem ſm apl̄z
Hec est charitas. Quo ergo diligēdū est māliter
potētia voluntatis ⁊ formaliter habitu charitaꝭ
aug. in ꝯfes. Aliter nō est vera amicicia nisi tu do
mine eā agglutines inter herētes tibi charitate
diffusa in cordib⁹ eoꝝ. Quintus cuius gratia hec
est cā finalis. Debito fine charitas motū nescit q:
ꝓximum nō vt fruēs sed vt vtēs diligit hic nō ad
heret amore hoī ꝓpter seipz sed refert vlteri⁹ ad
finē vltimū. s. deū qui est summū bonū quo solo
fruendū est q: ꝓpter se amādū. Vñ ⁊ si dicat apls
hoī. Ego te fruar addit tñ in dño. aug. Qui hoīe i
deo fruit deo potius ꝗ hoīe fruitur. Sexto ꝗtitꝫ
Nota duplex est ꝗtitas in dilectiōe. vna mensu
rans q̄si extra. s. duratio. alia mēsurās intra. s. ma
gnitudo ⁊ hec duplex. intensiōis ⁊ extēsionis. Fa-
cit ergo charitas ꝓximū diligi ꝗtū debet. Quan
tū durantiōe q: semp. i. finaliter. ꝓuerb. 17. Oi tpe
diligit qui amic⁹ est. Amplius ꝗtū itensiōe q: ma-
gis ꝗ corp⁹ ꝓpriū. Ubi quidā distinguūt īter cor-
pus passibile ⁊ ipassibile dicētes ꝓximū amādū
corpe ꝓprio passibili sꝫ min⁹ ipassibili sed indistin
cte dicit aug. Amplius aūt hō diligēd⁹ est ꝗ corpus
nostrū: q: ꝓpter deū oīa diligēda sunt ⁊ pōt nobis
cū deo pfrui qđ nō pōt corp⁹ ⁊c̄. De hȳ. Jo. 15. Ma
iorē hac dilectionē nemo habet ⁊c̄. Itē ꝗtū quia
multomagis ꝗ res nr̄as. Greg. Predicatores
sci vt possent primos pfecte diligere studuerūt in
hoc seculo nihil amare nihil vel affectu possidere
Greg. Dum rē diligim⁹ tpalē verā amittim⁹ cha-
ritatē. Dum ꝓ terrena re pax a corde cum ꝓxio
sciudit apparet ꝙ plus res ꝗ ꝓxim⁹ amat. Am-
plius ꝗtū min⁹ ꝗ nos. aug. de doctrina xp̄iana.
quattuor diligēda sunt ex charitate. Unū qđ sup
nos. s. de⁹. alteꝝ qđ nos sum⁹. terciū qđ iuxta nos
est. s. ꝓxim⁹. quartū ꝙ infra nos. s. corp⁹. Sicut
igit deū nobis sic nos ⁊ ꝓximo ꝑponim⁹ in amā
do. ad min⁹ in via ſm oēs ꝗtū ad ſm aliquos non
sic forsitan in patria. vnde ansel. In illa pfecta cha
ritate innumerabiliū angeloꝝ ⁊ hoīum vbi null⁹
min⁹ diliget aliū ꝗ seipm nō aliter quisq; gaude
bit ꝓ singulis ꝗ pro seipso. Ex hac positiōe plura
sequūtur forsitan vera sed valde iopinata ⁊ ideo
ptrāseo. Amplius ꝗtū in infinitū min⁹ ꝗ deū cū
nō sit diligēdus nisi ꝓpter deū ⁊ ꝓpter qđ vnum-

quodq; tale ⁊ ipm magis. aug. Deus ꝓpter se alio
mini ampli⁹ diligēdus est. Amplius ꝗtū in ꝓpa
ne vni⁹ ad alteꝝ. Ex diuersis causis aliū aliꝫ eque
vel min⁹ vel magis ⁊ hoc tripliciter. Uel ſm ex
tensionē sic magis diligo illū cui magis volo bo
num et min⁹ cui min⁹ et eque cui eque. vel ſm in
tensionē sic magis diligo illū cui magis volo bo
nū vel plura vel ſm vtrūq;. sup hoc ꝗtitꝫ fundat
ordo charitatis ad ꝓximū. Qui ſm diuersas cās
alios ali⁹ magis vel min⁹ diligit ⁊ ſm hoc ꝑpōit
vel postponit. aug. Ille est qui ordi ⁊c̄. De hoc tū
ordine ꝓximoꝝ diligēdoꝝ tam in via ꝗ patria q̄
dam supficialiter aduersa a sanctis dicta inueniū
tur que ſm diuersas opiniones diuersimode de
terminātur. Septimo quō. Nota mod⁹ aliqñ
significat mēsurā ⁊ sic dicit ꝗtitatē. aug. Mod⁹
modo nomē imposuit. aliqñ dicit quodāmō for
mā ⁊ sic dicit qualitatē ita hic sumit. vñ cōtra ꝗ
tum diuidit. Debito ergo mō charitas diligit ꝓ
mū ſꝫ illō Jo. 13. Mādatū nouū do vob ⁊c̄. Xp̄o
ergo i amādo ꝓximū cōformari debem⁹ vt eo mō
quo ipse dilexit diligam⁹. Hic aūt mod⁹ in multis
est. Quō igit diligēd⁹ est ꝑmo discrete nō fatue. q̄
discretio in trib⁹ est. s. vt discernas in amādo īter
sbām et sbām inter sbām et accidēs inter accidēs
et accidens. ꝑmo inter sbām ⁊ sbām. Duplex. n.
est in hoīe ꝓximo substātia. s. corp⁹ et aīa. aīa ꝓpt
deū corpus ꝓpter aīam est amādū et ideo magis
aīa ꝗ ipm corpus. arist. Propter qđ vnū qđ q̄ tal
aug. Si placēt corpa deum ⁊c̄. Si sic discrete di
ligis et corpus nō ꝓpter se sed aīam indifferēter
aīas masculi et feīam cum in aīa cōueniāt licet
in sexu corpis differāt. Iterū īter sbām et accidēs
sbā. n. et natura semp bona. q: a deo ⁊ ideo semp
amāda. Accñs aliquādo malū ⁊ ꝯtra deum et ideo
odiendū. aug. Sic diligēdi sūt hoīes vt eoꝝ nō
diligāt errores. Greg. Et diligam⁹ in ꝓximis
qđ sunt ⁊ odio habeam⁹ ꝙ in itinere dei nobis ob
sistunt. ps. Nōne qui oderunt te dñe oderā ⁊c̄. cū
igit in eodē subiecto sint natura et culpa opus dei
et opus hoīs cauēdū est discrete ne vel ꝓ malū
bonū odias vel ꝓ bonā substātie malū diligas:
sed discrete singula singulis reddis amorē natu
re et odium culpe. Luc. 14. Si qs venit ad me et
nō odit pīem et ma. ⁊c̄. Greg. Cōstat q: amādo
debet odisse ꝓximū qui sic eū odit sicut semet
ipm. Itē inter accñs et accñs. Accidentium enī q̄dā
sunt bona et ideo amāda vt vtutes ⁊ grā. Quedā
dishōsta et ideo mala et nō amāda vt vicia. Que
dā indifferētia vt nālia sicut pulchritudo fācula
et similia vel aduenictia vt opulētia scia et simi-
lia. Hec oīa que in vno subiecto vnū sunt facile in
cautū decipiunt vt nonnūquā aliquis credat se ex
charitate diligere susannā q: timet deum et dili-
git forsan et carnalitate ꝓpter id qđ ꝑmittit pulchrā

nimis. Sed si inter accidentia discernis hoiem bonum in ꝗ̄tum huiusmodi ex charitate diligis non curās vtrū senex iuuenis pulcher vel deformis paup vel diues et sic de alijs. i. Jo. 5. Ois q diligit eum qui genuit diligit ⁊ eū qui natus est ex eo. Jero. Jlla necessitudo ⁊c. et hoiem in ꝗ̄tū peccator nō diligis sed misericorditer odis. Boetiꝰ Dilige iure bonos et miserere malis. aug. Ois peccator in ꝗ̄tū peccator nō est diligēdꝰ sic xp̄s dilexit q petrū amicissimū suū ꝓpter aliud et aliud accīs nūc beatū dixit nūc sathanā appellauit. amplꝰ. quđ spūaliter non carnaliter. Sic xp̄s dilexit qui petrā ioāni ꝑposuit ⁊ ad mrēm vocatꝰ rńdit. Que est mater mea ⁊c. Quicūqȝ fecerit volūtatē pr̄is mei ⁊c. Sed ⁊ oēs amicos suos tribulatiōibꝰ trāsitorijs exposuit magis volēs eis bonū spiritui vtile ꝗ̄ bonū carni delectabile. apoc. 3. Ego quos amo arguo ⁊c. prouer. 3. Quē diligit dn̄s corripit ⁊c. Quo ꝯ. Grego. Sūt q diligunt ꝓximos ⁊c. Hij nimirū et ꝓximos diligunt et tn̄ illa superne dilectiōis p̄mia nō assequūtur: q: amorē suū non spūaliter sed carnaliter impēdunt. Amplꝰ. Quđ veraciter n̄ fictiue vel simulate. Ro. 8. Dilectio sine simulatiōe. 2. Cor. 6. Jn charitate nō ficta. i. Jo. 4. Nō diligamꝰ verbo neqȝ lingua sed ope et v̄itate. Prouer. xi. Simulator ore decipit ⁊c. Jo. Senior gayo quē ego diligo in v̄itate. Est aūt veritas adequatio signi ad signatū. Nota igit̄ sicut intellectꝰ habet signa sic affectꝰ sua. Note ⁊ signa intellectuū sunt voces. arist. Sūt ea q̄ sūt in voce earū que sant in aīa passionū note. Jn hoc signo v̄itas est cum significat esse qđ est vel nō esse qđ nō est. arist. Cōtingit enūciare qđ est ⁊c. Et q: vt dicit in maiore minꝰ et in toto ps intelligit̄ et verū signū est qđ esse ptē significat cum totū est. Unde si ꝗ̄tuor currētibꝰ dicā ꝗ̄tuor currere verū signū ꝯ similit̄ si dicā tres currere verū significo ⁊ adeq̄tur signū signato. Falsitas aūt est in signo cū deficit adequatio qđ fit tripliciter. Vel cum significatur plus esse ꝗ̄ est vt si tm̄ ꝗ̄tuor currētibꝰ dicam sex currūt. vel cum significat̄ esse qđ nō est vt si nō album dicā album vel significat̄ id cui ꝯ̄riū est vt si album dicā nigrū esse sic oino est in signis affectuū et amoris. Jn hijs. n. est veritas cum signū adequat̄ signato vel totū significat vel ptem ī toto. Ueraciter ergo diligit q vel tm̄ interiꝰ diligit ꝗ̄tū se diligere per familiaritatis signa exterius ōndit. vel plus diligit ꝗ̄ ōndat q: totū affectum significare vel nō pōt vel nescit vel ob aliquā cāz non vult. Uñ nec fallaciter xp̄s dilexit qui q̄dā signa dilectiōis exteriꝰ maiora ioanni quē minꝰ ꝗ̄ petro quē magis dilexit ōndit q: ioānē nō minus dilexit ꝗ̄ ōnderet ⁊ petrū plus dilexit ꝗ̄ foris significaret. Nec signauit magis se diligere ioānē ꝗ̄ petrū sed magis signauit in q̄busdā se magis diligere ioānē ꝗ̄ significaret se diligere petrū. Est aūt falsitas in signo dilectōis tripliciter. Magna cū significat̄ plus esse ꝗ̄ est vt cū diligēs significet se magis diligere ꝗ̄ diligat. Maior cum significat̄ qđ nō est vt cū diligēs se diligere significat. ps. dilexerūt deū in ore suo. Maxima cū ōndit̄ id cuiꝰ ꝯ̄rium est vt cum odiēs amorē ꝓtendit. prouer. 27. Meliora sunt vulnera diligētis ꝗ̄ fraudulēta oscula odiētis. abacuc. 2. Ue qui potū dat amico miscens fel. O ꝗ̄ v̄aciter xp̄s nos ꝯ̄ vtraqȝ naturā amat qui eēntialem et ideo infinitā dilectionem ōndit qua vt deꝰ nos diligit bñficiorū effectibꝰ magnis quidē valde ⁊ pene īnumeris sed tn̄ finitis ⁊ ideo infinitum nō plene significatibꝰ ōndit. Quin imo hāc dilectionē totā ⁊ tantā quāta est plene sine significare creature per effectū aliquē. Etiam ipse oipotēs potēter nō pōt q: eāc imēsē effectꝰ ex necessitate mēsurā habēs equari nō pōt. Sȝ ⁊ humane dilectōis affectū quāuis magnū esse erga nos plurima ⁊ maxīa in nobis ⁊ ꝓ nobis vt hō faciēdo ⁊ patiēdo significauerit tota tn̄ ⁊ precisa ꝗ̄titas affectꝰ eiūs nō est q: effectibꝰ signātibꝰ adhuc maior est. Ecclesiasticꝰ. Btūs qui inuenit amicū verū. Si beatꝰ qui inuenit q̄lis est qui ꝑdit. Amplius. quđ. Efficaciter nō tepide. Greg. Probatio dilectiōis exhibitio est opis. 2. Reg. 15. Ostendisti amiciciā ⁊ fidē. O ꝗ̄ efficaciter xp̄s nos dilexit ⁊ diligit qui hūane dilectiōis affectū tāt̄ effectibꝰ ōndit. Jo. 15. Maiorē hac dilectionē nemo hȝ ⁊c. i. Jo. 4. Si xp̄s nos dilexit ⁊ nos debemus inuicē diligere. Si xp̄s ꝓ nobis aīam suā posuit ⁊ nos debemꝰ ꝓ fratribꝰ aīas ponere. Jo. Qui hūerit sbam ⁊c. Amplius. quđ: Gratis nō mercēnarie vt nō hoiem ꝓpter res vel dona sed potiꝰ ecōuerso. arist. Amicos iustos esse volumꝰ ⁊c. Quo cōtra. Ecclesiasticꝰ. Multi colunt ꝑsonā potentis ⁊ amici sunt dona tribuētis. Et ideo dicit̄. Eccl. Non agnoscet̄ in bonis amicus. Poeta. Cū fueris felix multos numerabis amicos. Tp̄a si fuerint nubila solus eris. Non ita xp̄s. ps. Bonorū meorū non īdiges. Amplꝰ. quđ: Stabiliter non mutabiliter vel trāsitorie. Sic xp̄s. Jo. 13. Cū dilexit suos in finē dilexit eos. prouer. 17. Oi tpe diligit q amicꝰ est. Si oi ergo tpe ꝓsperitatis ꝓpe ⁊ tēpore aduersitat̄ aliene. Quo ꝯ̄tra Ecclesiasticꝰ. Est amicꝰ q ꝯuertit̄ ad inimiciciā. Uides igit̄ quē admodū motꝰ dilectiōis amicicie in primū producit̄ a natura inquātū talis bonꝰ bonitate nature. A natura deliberatiua bonus in genere. A nā adiuta ꝑ grām gratis datā bonꝰ ex aliq̄ circūstantia. A nā eleuata ꝑ grām gratū faciētē bonꝰ meritorie. Uerū ex natura vicio libidinis depravata quasi ex radice corrupta oritur dilectio inordinata qua primū diligēdo peccamꝰ ⁊ si citra deū venialiter si e ꝯ̄tra vel supra mortalit̄. Matt. x. Qui

amat patrē ad matrē supra me ꝛc. Cum aūt dilectio ꝛ amicicia in duratiōe sua habeat pncipium mediū ꝛ finem quāqꝫ in principio quāqꝫ in medio ꝛ quāqꝫ i fine viciat. Vñ aliqñ dilectio ex vicio libidinis nascit. Nōnūqꝫ etiā amicicia q̄ sine vicio nālīter vel spūaliter icheat subintrāte vicio carnaliter terminatur. Gala. 3. Sic stulti facti estis vt cum spū ceperitis carne ꝯsumamini. Poeta. Cepisti meli⁹ q̄ desinis vltima primis. Cedūt dissimiles hic vir ꝛ ille puer. Quāqꝫ etiā licet vix ꝛ raro cōtingit ecōuerso. sic dauid bersabee p̄mū illicite in adulterio postmodū debite dilexit i matrimonio. Sed vix bono peraguntur exitu que malo sunt inchoata principio.

d Iligit etiā proxim⁹ dilectione ꝯcupie. Nota propinqtas ſm ꝯueniētiā realē duplex est. vna logica que est inter silia ſbāli vel accitali forma cōformia. hāc opat dilectio amicicie. Alia phisica qualis est inter mām ꝛ formā que mutuo appetitu adinuicē iclinātur donec nāliter in termino ꝯuenienti ꝯiūgātur hec est inter masculū ꝛ feminā. Gen. 2. Erūt duo in carne vna sup hāc fundat dilectio cōcupie. Sicut. n. nāliter cōcupiscit hō ꝯueniēs nutrimētū nutritiue ad cōseruationē indiuidui sic ꝛ generatiue ordinate ad ꝯseruationē spēi. Hec dilectio est appetit⁹ vel desideriū qđ semp bonū est bonitate nature sed i genere moris aliqñ est bonū. In genere ex circūstantia vel meritorie aliqñ malū venialiter vel mortaliter. Quādo vero bonū vel malū ꝛ qñ magis vel min⁹ bonū vel malū cognoscit distinguendo principiū a quo est. finē vel terminū ad quē est. mām in quā ꝛ modū vel formā ſm quā est. Principiū a quo est mot⁹ iste est nā. Hec aūt duplex est s. sensualitas ꝛ rō. Sensualitas dupliciter ꝯsiderat vt brutalis ꝛ vt hūana. Hūana tripliciter cōsiderat vt istituta ꝛ innocēs vt viciata fomite ꝛ corrupta vt repata per grām ꝛ exerciciū boni. Et ꝯsiderat dupliciter in mouēdo qꝛ mouet aut per se aut īperio superioris virtutis. s. rōnis. Rō dupliciter cōsiderat vt nā ꝛ vt deliberatiua. Hec triplex in statu vt instituta vel viciata fomite vel luxuria vel vt repata hoc dupl'r. vel per grām gratis datā. s. p virtutē castitatē iformis ꝛ politice. de q̄ agit aristoteles in ethicis. vel per grām gratū faciētē. s. castitatē caritate formatā. Quo ad terminū vel quo ad finē distinguit qꝛ desideriū multiplex ſm arist. Hui⁹ vt finis hui⁹ vt ad finē. finis duplex ē Primū qđ intēdis facere. scđus qđ ꝯseq vel acqrere. Intentio faciēdi terminari videt in ꝯmixtione. intentio ꝯsequēdi in ple voluptate vel simili. Pōt ergo eē appetit⁹ ꝛ desideriū vel ipsi⁹ finis vt coeūdi ꝛ generādi vel similiū. vel ei⁹ qđ ad finē vt videndi ꝛ alloquēdi. vīus. Usus alloquium contactus ꝛ oscula factū. regulariter. Cui⁹ finis malus ꝛ illicit⁹ ꝛ ipsm. Ubi ergo eē it⁹ illicit⁹ ꝛ iꝫ sūt mala ꝛ ad hūc finē relata sed sec⁹ est si ad hūc finē non referant sed sistat in ipsis. tūc. n. iudicabunt scđꝫ se. secus si ad finē aliū fortasse bonū referant cū de se idifferētia sint. vñ dicit. Qui viderit mulierē nō absolute sed ad ꝯcupiscēdā eā mechatur. aug. sciās videre nō phibemini sed appetere ꝛc. Nō solū affectu sed aspectu appetit ꝛ app etit ꝯcupiscētia scia ꝛc. Regula aristotelis. Qđ sim bono ꝑprius est melius est inqꝫtū tale qđ malo pe⁹ Bonū est igit hoi mulierē nō tangere sed ꝛ neqꝫ ne eā audire vel videre. Uox. n. blāda ꝛ nequā digitos hꝫ. Job. Pepigi fedus cū oculis meis ꝛc. Greg. Nō licet intueri qđ nō lꝫ concupisci. Quo ad mām supposita vnitate nature ꝛ diuersitate psone vna specie dueb⁹ in diuiduis distinguit inter masculū ꝛ femā sexu inter suā ꝛ non suā lege ꝛ sic de alijs materie circūstātijs ex quib⁹ fit actio licita vel illicita. Coll. viri diligite vxores. pūer. 5. Sexus carissimā tibi in amore illi⁹ delectare iugiter. Quo ad modū vel ad formā distinguitur inter volūtatē semiplenā ꝛ plenā inter appetitū moderatum ꝛ imoderatū ꝛ hoc vel parū vel multū vt ſꝫ hoc vel mai⁹ vel min⁹ malū veniale vel mortale. Regulariter. Item est iudiciū generale plene volūtatis ꝛ actus. vñ phibiti actus phibita est volūtas cohibiti cohibita liciti licita debiti debita. Sed nota hūc motū dilectionis ꝓprie lo quēdo nō elicit habit⁹ caritatis cū ipm ſm diuersitatē psonaꝝ ꝛ statuū iperat tēprat vel tollerat vel amputat vel fugiēs declinat.

d Iliges primū tuum sicut teipm. Dilectio gratuita cum sit actio vel motus cās habet ꝛ effectus. Causaꝝ quattuor sunt genera efficiēs mālis formalis ꝛ finalis. Efficiēs cā vnde pncipiū motus ſm arist. hec in motu dilectiōis duplex est. Motor primus qui mouet non motus. s. deus. Boecius. Stabilisqꝫ manēs dat cūcta moueri. Hic est deus qui dat mādatū de diligēdo vt debeam⁹. Jo. 15. Hoc ē p̄ceptū meū. I. Jo. 4. Hoc mādatū habem⁹ a deo nō ab hoie vl angelo sed a deo vt qui diligit deū di. ꝛc. Itē addit exemplū vt sciam⁹. Jo. 13. Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. Item dat ꝛ spūm ꝛ caritatis habitū vt possim⁹. aug. In terra dat spūsanct⁹ vt diligat ꝓxim⁹. Itē pmittit p̄miū vt velim⁹ ꝯminat suppliciū ne omittam⁹ opat motū vt coopantes agam⁹. Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. Motor scđus q mouet mot⁹ est aīa rōnalis inqꝫtū talis que a deo grata per formā gratie que inest subā̄tie p potētiā liberi arbitrij vel volūtatis dispositā habitualis amoris ꝛ caritatis pducit hūc actū. Cū ergo cognitiua apphēdens obiectū vel mām debitā ꝯferēdo aduertit oditiões ei⁹ ipaꝫ dispōētes re-

specta motiue ꝛ motũ puocãtes. Sũt.n. decẽ mo uentia p modũ efficiẽtis sẽ ꝓprie ꝛ q̃ttuoꝛ iꝓꝓrie Proprie mouet de⁹ pater ꝛ fili⁹ ꝛ spũssanctus qui tres sicut vn⁹ deus vnus creatoꝛ ꝛ ita vn⁹ motoꝛ mouẽs in hoc motu mirabiliter isensibiliter suauiter ꝛ vtiliter. Itẽ sc̃dã aĩe forma gratie potẽtia vo luntatis. Uolũtas.n. est instrũm seipm̃ mouẽs ẽm damas. Habitus nãlis amoꝛis habitus gratuiti amoꝛis.s.caritatis iꝓꝓrie ꝛ large mouet obiectum dispositũ. Delectabile.n.appꝛhensum mouet sic ꝛ amabile inq̃ztum tale appꝛhensum intellectu mouet affectũ ꝛ fit intelligẽdo quasi motus ad animam indiligendo quasi motus ab anima Item finis aristo. Finis factiuus non est nisi ẽm methafoꝛam. Principiat.n. motũ finis put est i intentione ꝛ spe terminat autẽ motũ ꝛ quietat.put est in adeptione ꝛ re. Itẽ mandatũ. item exem plum. Poeta. Segnius irritat aium depꝛessa p aures ꝛc̃. Utrũq; ergo irritat ꝛ ita mouet licet alterũ magis altero. Seneca. Hoies magis ꝛc̃. ad Heb.x. Cõsiderãtes inuicem in puocatiõe caritatis. Circa mãm nota. Dilectio cum sit accñs nõ habet materiã ex qua sed in qua ꝛ inquãtũ est accidens vel foꝛma accñtalis sic subiectũ in quo est ꝛ qd̃ infoꝛmat ꝛ est eius mã. Inquãtũ vero est actio vl mot⁹ sic mã eius dicit obiectũ ꝓpꝛiũ in qd̃ ẽ Obiectũ aũt ꝯsiderari põt dupliciter.s.ẽm sc̃dãm vel ẽ rõnẽ obiecti vt pz i colorato qd̃ ẽ obiectũ visus ꝛ mã visiõis iq̃ztũ coloratũ ñ inq̃ztũ sc̃dã. Est aũt duplex habitus amoꝛis.s.nãlis ꝛ gratuit⁹ ꝛ ẽ hoc duplex actus et duplex materia vel obiectũ Ex habitu nãlis amoris dilectiõe amicicie diligo me pꝛincipaliter et sũme etiã plus q̃ȝ deũ. Ex habitu amoꝛis gratuiti ecõuerso deum pꝛincipaliter et sũme et deum plus q̃ȝ me. Pꝛopria ergo mã amoꝛis nãlis ego. gratuiti deus vterq; amoꝛ intuet primũ. Habet.n. pꝛoxim⁹ cõuenientiã mecum ẽm hãc cedit in mãm amoꝛis nãlis habȝ cõ ueniẽtiã cũ deo ẽm hanc in mãm gratuiti.s. caritatis. aug. de vera religiõe. Nõ sic hõ ab hoie diligẽdus est vt diligũtur carnales fratres vel filii. ꝛc̃. Nec hoc inhũanũ videri dȝ. Magis.n. inhumanũ est nõ amare in hoie qd̃ hõ est ȝ amare qd̃ filius est. Hoc enim est non in eo amare quod ad deũ pertinet sed amare illud quod ad se pertinet Similiter si meipm̃ appꝛehendero tanq̃ȝ aliuȝ possum ad me vel ad deum referre ꝛ ẽm hec pro mã amoꝛis nãlis vel gratuiti habere. Nota tñ q̃ sicut diuerse artifices ex vna eadẽq; mã diuersimode opant ꝛ sicut vnã et eandẽ lineã aliter cõsiderat phisicus aliter mathematic⁹ sic amoꝛ nãlis ꝛ gratuit⁹ cõueniũt in sc̃dã dilecti q̃si in cõi mã sed differũt in rõne diligẽdi et mõ q̃si in opis foꝛma. Nota etiã q̃ sicut ignis aquã alterãs nãliter frigidã. actualiter ꝯtra nãm suã calidã facit et tñ humidã dimittit licet ipse sicut calidus ita etiã siccus sit. sic grã caritatis nãm alterãs in amoꝛe ei⁹ quedã tollit et ad ꝯtrarium actũ ipam eleuat supᷓ se et q̃ si ꝯ se q̃dã secũ ꝯpatitur q̃ et si sint cum ea nõ tñ ab ea sicut ab igne est q̃ aquã calefacit. calefacta aũt humectat hoc tñ nõ est ab igne sed a se. Cum igit amoꝛ gratuit⁹ pꝛimo et pꝛincipaliter et sũme diligat deum pura caritate nec in meipo nec in pꝛimo aliqd̃ diligo nisi deũ quãuis nãlis amoꝛ q̃daȝ nõ qdẽ mala ȝ ipfecta bõa admisceat in statu vie q̃ caritas nõ causat sed tollerat ꝛ euacuat foꝛsitan in statu patrie. i. Coꝛ. iȝ. Cum venerit qd̃ pfectuȝ est euacuabit ꝛc̃. Cõditiões igit pꝛimi p relatione ad deum sũt rõ gratuite diligẽdi ipm̃. Hec diuersificãtur ẽm triplex esse. nãe gratie ꝛ glie. Quo ad esse nature q̃ttuoꝛ in pꝛimo ꝯsidero. Pꝛimuȝ est q̃ ille quẽ ex caritate sũme diligo eum fecit et vtiq; diligit quẽ fecit. Sap. xi Diligis oĩa ꝛc̃. Diligit aũt effect⁹ necessario ab eo q cãm efficiẽtẽ diligit vt liber vel scriptura ob amoꝛẽ scriptoꝛis pictura ob amoꝛẽ pictoꝛis et generaliter oẽ op⁹ ob amoꝛẽ amati opificis diligit. Quãuis aũt de⁹ oĩa fecerit et oĩa diligat ideo qui gratuite et intime diligit ipm̃ oĩa generaliter diligat ꝓpter ipm̃. hominẽ tñ spãliter et angelũ. i. rõnalẽ creaturã ex arte generali q̃si spãlius factã iuxta illud. Gen̄. i. Faciam⁹ hoiem ad imaginẽ ꝛc̃. scd̃m q̃ amicissimi mei imago est ipm̃ mihi in multis repñtans vt pz supra in decimo gradu amoris magis debeo amare. Cara igit sũt i generaliter oĩa etiã irrõnabilia q̃ꝛ dicũt et sũt carissimi mei q̃si vestigia cuȝ qd̃libet ipsoꝝ sit ens sit vnũ veꝝ et bonũ et id duc ad illũ q sũma ꝛ pꝛia ẽntia ẽ vnitas et vitas et bonitas. Sȝ hec differẽter mihi sunt cara sic differẽter ẽm magis ꝛ min⁹ iꝓꝛessa sũt eis cari mei vestigia Spãliter tñ carus ãgel⁹ ꝛ hõ in quo carissimi mei imago ẽ. Sicut.n. honoꝛ imaginis ad ꝓtotipũ ptinet ẽm damas. ita ꝛ amoꝛ. Diligit imago xp̃i per hoieȝ picta i tabula vl pãno delebili ꝛ hoieȝ solũ nõ deũ imo coꝛp⁹ hoĩs tñ nõ aĩaȝ exterius repñtãs. sił imago mřis marie cũ puero iscisa in eboꝛe vl fusa metallo. Quãtũ ẽ diligẽda ẽ ab amatoꝛe dĩ in delebil ꝛ icoꝛruptibil imago dei scd̃ ȝ deũ ꝛ a dẽo repñtãs ñ pueꝝ cũ mře ȝ filiũ cũ pře ꝛ spiñsem cũ vtroq;. Quã caꝝ speculũ eẽt qd̃ amãti cernere sp amati spẽȝ repñtaret. Terciũ q̃ amicissim⁹ me⁹ in ipo est nõ tm̃ vt cã i effcũ q̃ igredit aliqñ ẽ virtutẽ nõ ẽm sc̃dãs. s. efficiẽs et final ñ vt rex i regno q ẽ ẽm potẽtiã solũ ꝛ nõ sp ẽ psonalẽ pñtiã. ñ vt accñs in subecto qd̃ sepabile ẽ et ꝯtinet et ꝯtiet idiget et idiget. ñ vt sigilli foꝛma i cera q̃ ẽ leui ft. ñ vt facies i speculo. ñ vt spẽs rei cognite i cognoscẽte sed viuissime plenissime et intime. i sc̃dã vtute et opatiõe intimi⁹ q̃ȝ aĩa i coꝛpe. Et si i oĩb⁹ sit ꝛ ob hoc oĩa mihi cara sint: q̃ꝛ tñ receptũ ẽ i recipiẽte p modũ recipientis in rõnabilibus firmius inest q̃ꝛ ꝓpetua pleni⁹: q̃ꝛ magis capacia ꝛ ideo magis amabilia. Et

licet oino econuersio in ipe sint: ꝛ ideo amabilia specialius ꝛ durabilius ꝛ plenius tñ rõnabilia: et ideo magis amāda: q: i amicissimo meo. ad ro. ꝑ. Ex ipo ꝑ ipm: ꝛ in ipo sunt oia. act. 17. In ipo. n. viuimus mouemur ꝛ sumus. Quo ad eē gratie sunt quattuor: q̄ sup ꝑmissa quattuor: fundāt. primum ꝙ amicissimus meus ipm ꝑfecit informādo ꝛ reformādo ꝑ grām q ipm fecerat formādo ꝑ nām. Ex quo sequit ꝙ sit amicissimi mei famulꝰ ꝛ filius: ꝛ iõ necessario amādus. i. Joã. 5. Omis q diligit eū q genuit ꝛc. Itē amicus amās ꝛ amatꝰ Jo. 15. Jam nō dicā vos seruos ꝛc. Itē spōsa. oꝛee 2. Sponsabo te mihi in fide ꝛc. i. ad Cor. 6. Qui adheret deo vnus spūs est. Scḋm ꝙ amicissimo meo cuius ymago ē ꝑ nālia: filius ēt est ꝑ gratuita ꝑ iusticiā iusto: ꝑ benignitatē benigno ꝛ sic ḋ aliis i. Cor. 11. Imitatores dei estote: sicut filij charissimi. Lu. 6. Estote misericordes ꝛc. Mat. 5. Estote ꝑfecti. Tertiū ꝙ amicissimus meꝰ in ipo est ꝑ effectus grē multiplr: vt hospes in domo. Cara mihi domus cuiꝰ hospes charissimus: vt ortulanus in orto euellēs ꝛ destruens: vt pontifex in tēplo ꝯsecrans aspgendo: scribēdo: ꝛ vnguēdo ꝛc. vt magister in scola docēs: vt spōsus in thalamo ꝑ escens: vt gēma in anulo ornās: ꝛ silia. Quartū est ꝙ ipe ē in amicissimo meo spāli mō. i. Joã. 4. Deus charitas ē ꝛc. Manet inq̄ mirabilr q: nīl tā ꝯiunctus: multoq3 vtilius sibi q̄ mēbrum in corpe: palmes in vite: plāta in terra: piscis in aq̄: aīal spirans in aere: carbo in igne: liquor in vase: scriptura in libro: locatū in loco ꝯueniēte ꝛ ꝓprio Et tñ in his oibus nō possum nō diligere qḋ manet si illū diligerē intime in quo manet. Aug. Si placēt aīe in deo amentur ꝛc. Ex ꝑmissis collige q̄t tuor ꝯditōes in primo quo ad eē glē: que sunt mā ꝛ rō diligēdi gratuite. Est. n. gloria gratia ꝯsumata. Scḋm hec igit video ꝙ amicissimꝰ meꝰ ipm ꝑfecit vltima ꝑfectōe: ꝛ ipe amicissimo meo silis est vltia assilatōe ꝛ amicissimꝰ meus in ipo: ꝛ ipe in amicissimo meo vltima ꝯpletissima: ꝛ in sepabili vnione. His oibus quo ad amorē gratuitū ꝛ regularē simpler ad simpler ꝛc. Preter h̄ oia rō gratuite diligēdi, primū est voluntas amicissimi mei h̄ volētis: ꝛ h̄ iubētis: q ꝛ si catulū: vl lapidem: vl minꝰ aliqd ppter ipm diligi: nō qdem mādasset: sꝫ volūtatē suā tīmō: vl nutu minio insinuasset charitati pure ꝑfecte: ꝛ nō ipedite sat ꝑceptū eēt. Petrus. Castificātes corda vr̃a in obia charitat: nō tñ necessitat. Vñ etiā ob h̄ charitas dānatos simplr nō amat: q: amicissimi sui eīne volūtati oio ꝯcordat. cant. i. recti diligūt te. aug. Recti sūt q voluntatē suā dirigūt fm voluntatē dī q̄ regula ē ꝛ voluntatē meliore ꝑponūt volūtati sue. De q̄ forma nota sicut sbar duplex est forma vna q̄ est eē. s. forma exemplaris fm quā facta ē.

Exēplar. n. ꝛ ydea cuiuslibꝫ rei facte siue artificalis: siue nālis formalr: ē in mente factoris fm qḋ distinguit aug. archā in mēte: ꝛ archā in ope. alia q̄ est itra ē duplex. sbalis dās eē primū ꝛ simpler vt in hoie aīa vl humanitas. ꝛ accidētalis dās eē scḋm: ꝛ fm qd vt q̄titas q̄litas: ꝛ silia: sic ꝛ amanꝫ. Dilectio igit cū sit actio ad sbam relata cuiꝰ accidēs ē forma eiꝰ: sꝫ fm se ꝯsiderata q̄ū triplicē formā hꝫ. Exēplarē in mente diuina. videt. n. dꝰ eū primū diligo ꝛ videt nō solū intellectu speculatiuo: sꝫ ēt practico. Ipe. n. facit me diligere: ꝛ scit vtiq3 qḋ facit cū volēs faciat. ꝛ iõ nō ignorās. sꝫ aūt ꝑ ydeā nō que sit in ipo ab actōe creata: sꝫ q̄ sit actōis eā. sbalēꝫ hec ē bonitas gratuita insepabil qḋ sic pꝫ. actionū alia bōa alia mala in gnē meus q̄uis ois bōa in genere nāe. malaꝝ alia mala i se vt occidere hoiēꝫ. alia fm se: ꝛ hec ē mala formaliter: vt mēdatiū. furtū: ꝛ silia q̄ nō solū dicūt actōnem: sꝫ ꝯcernūt deformitatē: ꝛ iõ hec ita sunt mala: vt nō possint fieri bōa: vl saltē: nō mala lꝫ aliq̄ magis aliq̄ minꝰ mala ita ex opposito in bōis. Cū igit charitas sit forma oium v̄tutū actꝰ eiꝰ tñmō bonus ē formalr in se: ꝛ fm se: ꝛ iõ nō pōt nō eē bonus bonitate gratuita q̄ in viatore nō ē meritoria Oium aūt aliaꝝ v̄tutū actꝰ informes eē pñt nec necessario meritorij sūt. Aug. Dilectio dei ꝛ proximi ꝓpria ꝛ spālis v̄tus est bonoꝝ cū cetere v̄tutes bonis ꝛ malis pñt esse cōes. Accidētalē formā hꝫ hec est feruor: ꝛ hic duplex. s. feruor in actu ꝛ in affectu. feruor aūt aliꝰ sensualis: aliꝰ intellectualis: vl rōalis. cant. vl. Lāpades eiꝰ lampades ignis atq3 flāma. Et videt ꝑmus eē quasi accidēs sepabile: sꝫ scḋs q̄si insepabile. Stāte q̄ bonitate gratuita in actu dilectōis quasi sbali forma feruor: sꝫ diuersas cās ad modū accidētē nūc intēdit nūc remittit: nūc ad eē: nūc ab eē vt. De fine loqt aris. in. 7. meth. dicēs ꝙ oē agens ꝑ intellectū: nō agit illud qḋ agit: nisi ppter rē aliquā q̄ est vltimū actōis. vltimū. n. ē finis ad quē intēdit. Dicit ꝛ finis duplr respectiue. s. respectu ꝑcedentū: hꝫ fm qd absolute h̄ est simplr: ꝛ h̄ est vere vltimū: q: nō refert: nec ordinat vlteriꝰ. Primo mō sic ipm diligere ē finis. nā ad ipm ordinari hūt oēs actus cognitiue: ꝛ inferioꝝ potentiaꝝ: sicut potentia ad potentiā: ꝛ habitus ad habitum. Volo. n. primū noscere: vt agnitū diligam: q: fm Augu. nullū possumus diligere incognita nequaquā. Sicut igitur fm Arist. 10. Omni finis est vigilia, sentire vero ꝛ sapere vigilie finis: oibus quidem inest alterū horum. Bona. n. hec finis aūt optimus. sic diligere quod his melius finis est horum. Ipsum autem diligere vlterius ordinatur: donec ad finem finium veniatur. Habet autem actio diligendi duplicem finem. Primus est id quod intendo facere diligendo primum. Intendo autē

diligendo iplere dei mādata. Ja.2. Si tn̄ legem
pficitis legalem. ad ro.13. Qui diligit ꝓximū im
pleuit legē. Imitari xp̄i exemplū. 1. Cor.11. Esto-
te imitatores dei sicut filij carissimi ⁊ ambulare i
dilectiōe. Exercitare in actū hūi donarū. 2. Cor.
6. Uidete ne in uacuū grāz dei recipiatꝭ. Dare ex-
emplū ⁊ ꝓuocare ꝓximū ad bonū. 1. ad thi.4. Ex
emplū esto fideliū in charitate. ad heb.10. Cōside
rātes inuicē ꝓuocātes in charitate. Luc.10. Uade ⁊
tu fac silr. Et hoꝝ finis honorare deū ⁊ dn̄m meū
carissimū. Honorate carissimi deū meū. Ad cuꝰ
grām si referre debeo qđ māduco ⁊ bibo multo
potiꝰ qđ diligo. Ad hūc vltimū charitate ordināte
tendūt oīa pcedētia ⁊ viuūt in ipso. Nec ista ita in
numeꝝ ponūt cū actu diligēdi sicꝫ ꝯnumerāt i sup
posito genꝰ cū specie vt aīal cum hōie nec sicut itē
ꝫ vel intellectꝰ cum re: vt hō cum forte: naz vbi
vnū ꝓpē alteꝝ in vtroqꝫ vnū. Scđs finis est id qđ
tendo ꝯseq vel acqrere. Hoc est aūt vitare sup
pliciū vt finis a quo: assequi p̄miū vt finis ad quē
Uitat aūt p dilectionē suppliciū vel pena duplex
p̄ns q est in odio ⁊ inuidia cōcomitans ⁊ ānexa vt
accn̄s inseꝑabile. Sāus. Justiꝰ inuidia nihil est qꝫ ꝑ
tua iꝑm. Auctorē rodit cor cruciatqꝫ suū futura q
infligetꝰ p dilectiōis omissiōe ⁊ oppositi ꝯmissio
ne vtraqꝫ multiplex valde. Premiuz silr duplex
p̄ns ⁊ futuꝝ. In p̄nti qdē multiplex est vtilitas. ꝓ
mū qdē qꝛ si gratuite diligatꝰ ꝓximꝰ habetꝰ ex hac
certitudo vite eterne. Sicut.n. vita nālis quā hꝫ
corpꝰ ab aīa cognoscitꝰ ⁊ diffinitꝰ sensu ⁊ motu sic ⁊
vita grē quā hꝫ a dō substātia aīe. 1. Jo.3. Nos sci
mus qm̄ trāslati sumꝰ de morte ad vitā. Nota sci
tur effectꝰ per cām de demōstratiōe ꝓpter qđ sic
scio q luna eclipsatꝰ qm̄ terra iterponitꝰ. Cā p effe
ctum demōstratiōe qꝛ terrā iterponi scio qm̄ lu-
na eclipsatꝰ: ita hic p notā gratuite dilectionis q̄si p
ꝓpriū effectuz vite nos viuē cognoscimꝰ. Dicitꝰ
g̃ scimꝰ qm̄ trāslati sumꝰ ⁊c. q̄si diceret. nō opina-
mur tm̄. Opinio.n. est acceptio huiꝰ ptis ꝯdictio
nis cū formidine alteriꝰ. scia vō sine formidine
qm̄ trāslati sumꝰ. hec g̃ mutatio nō liberi arbitrij
sed dextre excelsi. de morte ad vitā. Cū a p̄uatio
ne ad hitum nō sit regressus per nāz. Qm̄ diligi-
mꝰ frēs dilectiōe gratuita. 1. Jo.3. Qui nō diligit
manet in morte. Amplꝰ operimētū culpe. 1. pe.4.
Ante oīa mutuā in vobismetipsis charitatē con-
tinuā hn̄tes qꝛ charitas opit multitudinē pctōꝝ
qđ ps. Peccauimꝰ in ꝓximū ex eo q nō diligētes
ipm omisimꝰ facienda: ⁊ ex eo q odiētes cōmisimꝰ
cauēda sed dilectio sapientes hec oīa opit nō so-
lū vt nō appareāt sicut ypocrisis opit ⁊ abscondi
tur pctā sed etiā vt nō existāt. Forma.n. superueniēs
deformitatē opit vt nec appareat nec existat. pro
uer.10. Odiū suscitat rixas ⁊ vniuersa delicta opit
charitas. Amplius illuminatio intellectꝰ. 1. Jo.
2. Qui odit frēm suū in tenebris ābulat ⁊c. ⁊ econ
uerso. Qui diligit frēm in lumine est. O q̄z vtile
est in hoc lumine esse. nō solū enī claꝝ sed dulce lumē
⁊ delectabile ⁊c. In hoc lumie multa necessaria vi-
det hō de faciēdis ⁊ cauēdis ꝓ primo qđ fieri vl
nō fieri ꝯueniat ex debita necessitate qđ ex ꝯgrui
etate qđ ex mera ⁊ libera volūtate. Uidet quō
diligēdo sic ꝓsit vni vt non obsit alteri. fm illud.
Noli fieri p amico inimicꝰ ꝓximi. 2. Cor.8. Non
vt alijs sit remissio vobis aūt tribulatio. Uidet
quō erga eūdē ꝓximū nō mutās charitatꝭ affectuz
p loco tpe ⁊ cā mutet vultū ⁊ exhibitiōis effectuz
videt ⁊ plura huiꝰ silia in qbꝰ vtus certior: ē oī ar-
te ⁊ vnctio diuina docēs de oībꝰ efficatior eruditio
ne hūana q deficit i pluribꝰ. Sed nota q differūt
lumē videre ⁊ in lumie esse. Lumen q̄si videt qui
aliq de dilectiōe cognoscit p līaꝝ sciam vel exem
pla dilectiōis aspicit p diligētiū p̄ntiam. in lumi-
ne vero ē qui diligit effectu vel saltē affectu. Nō
g̃ qttuor dr̄ias. Quidā.n. vidēt lumē: sed nō sunt
in lumine. De qbus Isa. Qui vides multa nōne
custodies. Quidā ecōuerso. ps. Qm̄ non cognoui
līaturā introibo in potētias dn̄i. aug. Surgūt in-
docti ⁊ celū rapiūt ⁊ nos cū līis nr̄is sine corde su
mꝰ. Quidā neutꝝ q dicere pn̄t. In tenebris sedeo
⁊ lumē celi nō video. Tobie.5. Quidā vtrūqꝫ. ps
In lumine tuo videbimꝰ lumē. amplꝰ. Delecta
tio affectꝰ. Motui.n. dilectiōis q̄si inseparabiliter
ānexa est delectatio sicut oppositū opposito. s. pe-
na odio. Gal.5. Fructꝰ aūt spūs sūt charitas gau
diū ⁊c. Amplꝰ. Uerū testimoniū est q simꝰ filij
nobilissimi p̄ris. 1. Jo.5. Qui diligit frēm suuz ex
deo natꝰ. Mat.5. Diligite inimicos vr̄os vt sitꝭ
filij p̄ris vr̄i filij nō serui. Seruꝰ nō manet in do-
mo in eternū filiꝰ manet i eternū. Filij nō nepotes
vel ꝓnepotes q̄si attinētes gradu remoto sed ꝓ-
ximo. O vere appetēda nobilitas cuiꝰ tam mira
dignitas tam multa vtilitas. Nā si filij ⁊ heredes
Amplꝰ. Propriū indiciū q simꝰ discipuli magi
stri sapiētissimi. Jo.13. In hoc cognoscēt oēs qꝛ mei
estis discipuli ⁊c. q̄si diceret. In alijs bōis opibꝰ
opinabūtꝰ ⁊ p̄sumēt sed in hoc cognoscēt qꝛ mei estis
discipuli. nō mūdi nō carnis vel diaboli: sed nec
hoīs vel āgeli nec ipiꝰ cherubin q dicitꝰ plenitudo
scie sed mei q sum fons sapie. Sed nota cognoscitꝰ
qñqꝫ res per cōia ⁊ hec cognitio est imꝑfecta iter
dum p ꝓpria hec ꝑfecta. Li et.n. ignorantis cōibꝰ
res ignoretꝰ non tn̄ scit. s scitꝰ sed solis ꝓprijs. In hoc
igitꝰ q̄si i ꝓprio indicio cognoscēt oēs qꝛ mei estis
discipuli si dilectionē habueritis adinuicē. Nō in
hoc si multū ieiunaueritis qꝛ etiā phārisei ⁊ disci
puli iohānis ieiunauerūt frequēter. nō in hoc si mul
tas cerimonias seruaueritis vt discipuli moysi.
Jo.9. Nos moysi discipuli sumꝰ nec etiā in hoc saltē
si oīa reliqritis. Jero. Hoc etiam socrates phus

fecit ꝛ sui discipuli. tñ xp̄s dicit. Nisi qs renūcia-
uerit oib⁹ q̄ possidet nō pōt esse me⁹ discipul⁹ ꝛc.
Igit renūciare oib⁹ ad min⁹ affectu supi⁹ est ꝛ qua
si cōe ad discipulū esse. Posito aūt superiori nō pōt
tur inferi⁹ q̄uis destructo destruat nec cognito il
lo cognoscit lz ignorato ignoret. Diligeri aūt gra-
tuite primū ē ꝓprie ꝓpriū discipuloꝝ xp̄i. Sicut
eni visibile hoīs cōuenit oi ꝛ soli ꝛ semꝑ q: nūc ꝛ in
futuro. Amplius est efficax meritū vt augeat mihi
gra ꝛ influētia datoris liberalissimi. Sicut enim
pctm̄ est pena peccati p̄cedētis sic ꝛ meritū cau-
sa sequētis meriti. De p̄mo apoc. Qui in sordib⁹
est sordescat adhuc. De secūdo de plenitudine ac-
cepim⁹ oēs grām ꝑ grā. Nō aūt merēdi p̄mo prī-
cipaliter ꝯsistit in actu dilectiōis. Greg. Nō ha-
bet aliqd viriditas ram⁹ boni opis ꝛc. q: vero sꝫ
ecclesiasticū. Amor primoꝝ ꝓbat⁹ est nō solū co-
rā deo sed etiā corā hoīb⁹. etiā ipsi q diligūt inter
cedendo ad augmētū meriti adiuuāt. ad eph. 1.
Ego audiens fidē vrām q̄ est in xp̄o iesu dilectio
nē in oēs scōs nō cesso grās agēs ꝑ vobis memo-
riā vestri faciēs i orōib⁹ meis vt de⁹ dn̄i iesu xp̄i
pater glie det vobis spūm sapie ꝛ reuelationis in
agnitiōe ei⁹ illuminatos oculos cordis vr̄i. Sub
his septē generalib⁹ vtilitatib⁹ dilectiōis primi
īnumeras spāles inuenies si a genere ad spēs di-
uidēdo descēdas ꝛ ex adiūctis adiūcta ex añcedē
tib⁹ ꝯītia meditādo ꝑpēdas hoc gdē i primi. Quis
aūt in futuro finis assequēdus ꝙ p̄miū dilectiōis
primi qs estimare pōt. Magnū qdē ꝛ multiplex
bonū creatū tibi ꝛ in teipo ꝑ amato etiā nō electo
ꝛ in ipso si electus ꝑunde dat. aug. Si qs ali⁹ eīꝫ
quē oīno sicut te diligeres eādē btitudinē haberet
duplicaret gaudiū tuū q: min⁹ ꝑ eo q̄ ꝑ te gaude
res. Si vō duo triplicaret ꝛc. sed de bono simpli
citer increato maximū erit gaudiū oib⁹. arist. Sū
mū ꝛ vltimū bonū finis est oīuꝫ finiū. Vn̄ sꝫ aug.
veri⁹ cogitat q̄ dicit ꝛ verius est q̄ cogitat ꝛ dr̄.

D Iliges primū tuū sicut teipm. Non dicit
q̄ntū. Ro. 12. Qui diligit primū legē iple-
uit. In duob⁹. n. mādatis dilectiōis vni-
uersa lex pēdet ꝛ ꝓphete. Naturalis scripta vet⁹
ꝛ noua quoꝝ vnūqdq ad aliud nali ꝛ artificiali or
dine refert sicut exemplar ad exēplatū inter q̄ as-
similatio est nō necessaria adeq̄tio qḋ pꝫ sic. q: sic
sm̄ exēplar dom⁹ aliquāte ꝛ aliq̄lis p̄t fieri dom⁹
similis maior tñ vel minor vel eq̄lis ꝛ sic in aliis
nō oꝫ ꝙ illa assimilatio sit ꝑ oīa adeq̄ta. Itēꝫ sicut
dom⁹ ꝑficit tecto ꝛ sermo vltimo v̄bo ꝛ vas decē
pugillos capiēs iplet pugillo nouissimo ꝛ sic tota
lex i mādato scđo dilectō primi. Lex aūt vniuer
salis in p̄te vltima duob⁹ generalia mādata q̄ ex
hoc vno nascūtur ꝛ primū diligēdo totaliter iple
tur vnū affirmatiuū. Mat. 12. Quecunqꝫ vultis vt
fa. vobis hoīes ꝛc. Quecūqꝫ licita decētia expe-
dientia vultis volūtate rōnali rōne distinguēte
debita ꝛ indebita. debita necessitatis ꝛ honestatis
indebita bona q̄ ꝯsulūt ꝛ in diuina q̄ in lege nō
tur vt faciāt vel dimittāt corde ore vel opere
vel ꝑ vobis hoīes nō bruta. hoīes inq̄tū hoīes ꝛ
vos facite illis in casu simili. facite inq̄ volūtate ꝛ
pleno affectu et si potestis ope ꝛ effectu. 1. Jo.
diligam⁹ v̄bo ꝛc. Scđm hāc regulā dilectio pri-
mi cāt ꝛ efficit iperando oēs mot⁹ v̄tutū tenden-
tes ad primū ꝛ interiores ꝛ exteriores vbi gra
mot⁹ mie. Nā q habuerit sbāꝫ hui⁹ mūdi. ꝛc. q̄ō
charitas dei manet in eo. Amās eni primū ꝯ
hēdēs ꝑ cognitiuā miseriā ei⁹ sm̄ affectiuā neces-
sario mouet motu ꝯpassionis ꝛ ē h misericordie.
aug. Cū ipsi patimur miseriā ex cōpassione dici
m⁹ miam. ex hac cōpassiōe si sit sufficiēs est relie
reuelare ꝑ posse. Et hoc ē reuelare. p̄mi duo mo
t⁹ interiores sunt tercius exterior. qui cum sꝫ
corpus sm̄ diuersitatē ꝛ multitudinē organoꝝ sꝫ
multiplicatio motuū. Mouētur. n. oculi ad flen-
dū. Job. 30. flebā quondā sup eo q afflictus ꝛc. Au-
res ad audiēdū os ꝛ lingua ad ꝯsolādū ꝛ docēdū
man⁹ ad dandū vel ad adiuuādum pedes adam-
bulādū ꝛ visitādū ꝛc. Eccl. 7. Nō te pigeat visita
re infirmū ꝛc. Sed h exemplū vide etiā in hu-
tate ꝛ aliis v̄tutib⁹ charitatis imperiū ꝛ ꝑfectio
motuū. Ad Gal. 5. Per charitatē spūs seruite in
uicē causat sīr oēs affectiōes ad primū. Nam a
quē diligo bonū volo. Et cui bonū volo illō ei cu-
pio ꝛ q̄n doleo dum ei abest gaudeo dū adest ꝯ
meo ne oppositū. s. malū ei eueniat doleo si e-
uenit et oīa hec ꝑportionalr sꝫ triū ꝯtū. aug. Q
tā glorꝫ diligit aliū tantū ei⁹ bono cōgaudeat. Di-
stingue tñ in affectiōe sicut in dilectiōe inter ea q̄
ꝑcedūt ex affectu ptis sensitiue ꝯiūcto fantasie sꝫ
se et ea q̄ ex affectu ptis intellectiue ꝯiūcte intel
lectui sm̄ se et ea q̄ p̄cedūt affectū ptis intellecti-
ue. cognitio intellectiua sm̄ se est ꝛ q̄ affectū na
ꝛ hūanū p̄cedūt est cognitio hūana ꝛ rōnis discer-
nētis. Primū aīale ꝛ ꝑene brutale sm̄ spūale ꝛ q̄
si angelicū qḋ sequitur aīam sepatā. terciū humanū
ꝓprie ꝛ ideo sm̄ arist. corrūpit corrupto homine
Aristoteles in p̄mo lib. de aia. Intelligere ꝛ ama
re ac odire ꝛc. Eccl. 9. Uiuētes sciūt. Interdū igit
sensibiliter min⁹ gaudeo vel doleo de eo qḋ intel
ligibiliter plus diligo. Aliud negatiuū qḋ ab aliis
rōnabiliter odis fieri corde ore ope tibi vide ne al
teri facias volūtate ore vl ope affectu vel effectu
Tobie. 4. Scđm hāc regulā dilectio primi cau-
saliter reprimit ꝛ cohibet oēs mot⁹ et act⁹ vicioꝝ
respectu eius. vbi gra. Superbie. qua primū despi-
mo vt p̄cellā. Quo cōtra. Charitas nō inflat nō
est ambiciosa. auaricie nō q̄rit q̄ sua sunt. Ire. nō
irritat. oīa suffert oīa sustinet. Eph. 4. Supportā
tes inuicē in charitate. Greg. Qui min⁹ amant

mia⁹ etiā tolleram⁹. Greg. Quia ab amore recce
dere lesa charitas nescit. Inuidie. cōgaudet autē
veritati. Greg. Semp inuidia a bōa volūtate dis-
cordat. ⁊ sic de alijs vicijs generalibus ⁊ spālib⁹
respectu primi deordinātib⁹. Cohibz.n. dilectio
oēs mot⁹ oium viriū tam interiores q̄ exteriores
q̄ multiplicaꝶ p genera ꝼm multitudinē organoꝶ
ligat.n. vtr oia membra officialia exteriora vt
oculos aures man⁹ linguā pedes ⁊c. ⁊ sic implet
oia p̄cepta negatiua in exteriorib⁹ d̄ primo data
Mat.19. Nō occides n̄ adulterabis ⁊c. ⁊ si quod
aliud est mādatū in hoc v̄bo instauraꝶ diliges p-
ximū tuum sicut teipsuz. Ligat etiam interiores
q̄ diuersificantur ꝼm diuersitatē potentiaꝶ. Ligat
igiꝶ potētiā motiuā.s. volūtatē vel affectū ne mo
ueaꝶ volēdo malū primo ⁊ sic implet. Nō concu
pisces vxorē primi tui ⁊ filia vel afficiendo ne de
bono primi quē diligo timorē vel dolorē habeaz
de malo spem vel leticiā.i. Cor.13. Nō gaudet su
per iniquitate. Ligat etiaz aliquo mō cognitiuaz
i. Cor.13. Nō cogitat malū pene vel culpe ꝥ p̄se-
ctū est valde. Si.n. malū culpe vel pene primo
nō cogitat seqꝶ necessario q̄ nō vult nec facit nec
optat. Si malū culpe primi nō cogitat seqꝶ q̄ nō
iudicat de malo dubio vl̄ occulto nō despicit de
p̄terito certo nō dānat de p̄nti nō p̄sumit temere
de futuro. Distingue tā in hac regula inter p̄hibi
ta q̄ facere de primo est mortale ⁊ cohibita que
veniale ⁊ dissuasa que facere non culpaꝶ sed non
culpaꝶ sed nō facere p̄suliꝶ ⁊ laudaꝶ ⁊ indiāa regu
lā nō p̄tingētia. Charitas.n. incipiēs diligēdo p-
ximā sufficiēter cauet p̄ma. p̄ficiēs diligēter labo
rat p̄ scd̄a. p̄fecta etiā sollicita est circa sequentia.
Et ꝼm hoc q̄nq3 venctiōe docēte a licitis q̄busdaz
q̄si ab illicitꝭ cohibet ne primū quē diligit scādali
zet. i. Cor.8. Si esca scādalizet frēz meū ⁊c. ⁊ ifra
iā nō ꝼm charitatē ambulo. ꝼm hoc sentētiat apo
stol⁹ generaliter. Ro.13. Nemini quicq̄ debeaꝶ
⁊c. Glosa. Cetera ita soluere debeti vt nihil tene
mini charitatē aūt ita vt semp teneamini.

Diliges primū tuū sicut te ip̄m. in terra i ce
lo in via in patria. Sed aliter hic vbi ca-
ritas multipliciter ip̄ediꝶ. Aliter illic vbi
penitus expedita. Ibi.n. semp vniformiter sem-
per actualiter semp pure ⁊ sinceriter semp feruē-
ter semp manifeste ⁊ efficaciter semp mutuo ⁊ fa
miliariter. Hic aūt multiformiter q̄ nūc minus
nūc magis nūc nihil vbi minor est sp̄us. charita-
tis habit⁹ gr̄a incipiēte ⁊ maior crescēte ⁊ nullus
deficiēte. Hic habēs charitatē licet semp diligaꝶ
habitu sepi⁹ tn̄ impedit⁹ nō diligis actu. Est autē
dilectio mot⁹ ab amāte in amabile a subiecto in
obiectū sicut visio actus est visus sup visibile. Si
cut ergo visio sic ⁊ dilectio ip̄ediri pōt vel in sub-
iecto vel in obiecto vel in vtroq3 qd̄ p3 sic. Dili-
gere gratuite in via est actus p̄tis motiue hūane
s. volūtatis vel affect⁹ quā necessario p̄cedit act⁹
cognitiue.s. rōnis vel intellect⁹. aug. Inuisa possu
m⁹ diligere icognita nequaq̄. q̄ igiꝶ ip̄edito po-
ri ⁊ posterius. Regulariter oē qd̄ impedit vel p-
petuo vel ad temp⁹ actualē cognitionē ip̄edit p̄nr
⁊ dilectionē. Scd̄am hāc cāin infantes dormiē-
tes demētes ⁊ occupati alijs actibus intendētes
vel oppositis vel desparatis impediūꝶ ne actualiꝶ
diligāt aliquē primū ⁊ actu diligēs vnum ne tūc
actu diligāt alium. Posita vero cognitiōe aut ap
p̄hendiꝶ prim⁹ sub p̄ditiōib⁹ affectū respiciētibus
aut nō. Et hoc aut q̄ fine. si fine aut q̄ in ipso sim
pliciter nō sunt sicut in dānatꝭ: aut q̄ licz qd̄ sūt ma
li vt in p̄nti aut q̄ sūt boni rō tn̄ nō auertit nec de
liberat sic sup primū nō fit dilectōis motus sicut
abstracto colore super corpus nō fertꝶ visus. si aūt
sub p̄ueniētibus affectui charitate informato vt
sunt ille que dicte sunt in causa materiali ⁊ p̄siles
et sic actum cognitionis seqtur dilectio actualis
aut sub oppositis ⁊ discōueniētib⁹ ⁊ tūc seqꝶ cogni
tionē mot⁹ oppositi.s. odire. Diligere.n. ⁊ odire
sunt motus oppositi ⁊ cōtrarie qui causanꝶ a cōtra
rijs ⁊ cānt effectus p̄trarios ⁊ in eodē subiecto re
spectu eiusdē obiecti mutuo se ip̄ediūt. inter hec
est medium per abnegationē vtriusq3 s. nec dili-
gere nec odire. Igiꝶ quotiēs diciꝶ vnū oppositoꝶ
⁊ reliquū. Sicut ergo p̄tingit diligere diligenduz
⁊ nō diligendū sic ⁊ odire odiendum licet bonuz
Luce.14. Si quis venit ad me et non oderit ⁊c.
Greg. Diligamus qd̄ sunt et odio habeam⁹ q̄ in
dei nobis itinere obsistunt. Et odire nō odiēduz
licet malum aliqñ veniale ⁊ sic cohibitum et sic i
pedit feruorē dilectionis aliqñ mortale et sic p-
hibitum et sic impedit actum penitus: q̄ expel-
lit habitum. Non diligere vero diligendum est
dupliciter. negatiue sic nec bonum nec malum
sic dormientis priuatiue sic malum sic omitten-
tis. p̄me Jo.i. Qui non diligit manet in morte. i.
Jo.4. Qui non diligit fratrem suum quem videt
deum quem non videt quomodo potest diligere
Nota igitur vbicunq3 diligere est bonum odire
est malum ⁊ econuerso vbicunq3 bonum dilige-
re non odire bonum sed minus. Ubi odire ma-
lum ⁊ non diligere priuatiue similiter maluz sed
minus. Regulariter igitur omne quod motum
odij causat vel expedit motum oppositum scili-
cet dilectionis impedit et quicquid tollit odium
est huius impedimenti remedium. Hic puritas
et sinceritas plurimum impeditur. quia in dile-
ctione proximi motui charitatis ⁊ gratie semper
vel sepissime motus nature animalis et quando
que motus fomitis admiscetur vt proximus ca
rus mihi primo quidē ⁊ principalr̄ p̄pter deū sed
aliquātulū pl⁹ car⁹ scd̄ario p̄pter aliquā meā vti

litatē ⁊ cōmodū ⁊ adhuc aliquātulū plus ꝓpt' quē daz carnalē affectū. Talis dilectio ꝓ pͥma pte est cino bona ⁊ laudabilis ꝓ tercia viciosa ⁊ venialiť culpabilis ꝓ media indifferēs. arist. Propter ista nec laudamur nec vituꝑamur ac si in vno vase multo vino forti modicū vini debilis vl' minimū aque affundaꝛ ⁊ ad pastā magnā faciendam multo tritico ꝑs siliginis ⁊ modicū ordei ꝯponaꝛ ⁊ ad denarios fabricādos cupri vel plūbi minimū misceaꝛ. Inter hec q̄tū potes intente distinguas Sollicite cauēs ne vel modica ignis paulatim crescētibus ipsis principale corrūpi negligēter ꝑmittas vel rursus nimis appetēs purū ⁊ abhorrēs eē mixtum sic modicū īꝑfectiōis imoderate restringas vt totū extinguas. Qui .n. nimis emungit elicit sanguinē. Hic tepide primus diligiꝛ q2 feruor multipliciter īpediꝛ. Feruet aūt aīmꝰ ī diligēdo primū cum deuotꝰ est circa ipm ⁊ ꝑ ꝑtus ⁊ suo mō agilis ꝓpter ipm sicut in nālibꝰ calidū ⁊ feruidum nāliter et leue est ꝯtr. Hugo. Deuotio est feruor bone volūtatꝭ quē mēs occultare nō valens certis manifestat inditiis. Sed no. feruor q̄lificās diligētis aīuz ⁊ dilectionis actū in patria est sicut feruor ignis exīs in mā sua spera ꝓpria qui magnꝰ purus et ꝑpetuꝰ. Sed feruor in via sicut calor ignis in mā aerea quē q̄dā faciūt et generāt vel ꝑ se vt carbo incensus aliū incēdit vel ꝑ accidēs vt collisio vel cōfricatio. Quedā nutriūt vt ligna et alia mālia q̄ sicut diuersa sūt sicut differēter nutriunt vt pꝫ. Si in ignē mittas ligna stipulam et oleū et sic de aliis hec cōsequēter augent ignē. Quedā excitāt vt flatus et motꝰ q̄dā ꝯseruāt vt cinis carbones hec oīa circa feruorē dilectionis in via spūaliter ꝯtingunt. Quīqꝫ per sensibilia vt sunt beneficia. ad ro. xii. Si esurierit inimicꝰ tuꝰ ciba illum ⁊c. vsqꝫ carbones ignis. Itez ꝑ mutua obsequia. ad ro. xii. Honore inuicē ꝑuenientes. glo. Aliter nō est fraternꝰ amor nisi mutuis se ꝑueniant obsequiis ⁊ sic de aliis. Quīqꝫ per intelligibilia. Impediꝛ ergo feruor ꝑmū qdez ex absentia horum deinde de ꝑntia oppositoꝝ. Sed nota sicut cognitiua ptis sensitiue ordinaꝛ ad cognitiuā ptis intellectiue ita ⁊ affectiua ad affectiuā ⁊ vtrobiqꝫ cognitiua ad affectiuā. Unī sicut rō ꝑ sensum quīqꝫ ꝓcurat intellectui splēdorē in cognoscēdo. Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ facta sūt intellecta ꝯspiciūꝛ ita ⁊ ꝑ affectū inferiorē quīqꝫ suꝑiori feruorē in diligēdo. Greg. Regnū celoꝝ iccirco terrenis rebꝰ ⁊c. q̄si ꝯfricatꝰ incalescat ⁊c. Sic helise psaltem canere fecit ⁊ ad armoniā secutus est ꝓphecia. Et sicut hii duo affectꝰ q2 coordinati sunt mutuo feruescūt ita quīqꝫ vicissim tepescunt Sicut de vtroqꝫ simile potes videre in duabꝰ cādelis quarū vna ardens aliā si adiūgaꝛ accendit que ipam si extincta fuerit reincendit. Hic dato

etiā q2 actualiter primū diligā sinceriter ⁊ [illegible]ter īpedior tñ ne euidēter ex. Hō .n. solū videt ī facie deus aūt intueꝛ cor ⁊ ideo hic an [illegible] ⁊ q̄tū et quō ꝑsumptibile quidē est hoi sed [illegible] soli deo. Sed in celo sm aug. vniuscuiusqꝫ mēte ab alteriꝰ oculis corpulētia nō abscōdet ⁊ ideo ibi nuda sunt oīa nec simulatio nec ꝑsūptio locū hūt. Impedior aūt etiā ne efficaciter q2 multotiens vel nō possum vel nescio bonū facere ꝓximi effectu qd tñ ei volo ⁊ vehemēter desidero in affectu. Postremo ipedior h multipliciter ne diligā mutuo ⁊ familiariter quīqꝫ .n. diligo me nō diligētes vt bonos aliquos nō cognoscētes me ⁊ idō diligētes ego ex fama vl' aliter cognosco ⁊ diligo vel malos aliquos etiā odiētes me quos tñ ꝓpt deū diligo. Mat. v. Diligite inimicos vros. ps. Retribuebāt mihi mala ꝓ bonis ⁊c. Quosdam negatiue nō ꝓuatiue non diligo actu me forsan diligētes cū nō cognoscā ⁊ tūc est dilectio tñ [illegible] mutua ⁊ ideo ꝓprie loquēdo nō amicicia. Dilectio .n. est motꝰ ab amāte ī amatū ab vno in aliū amicicia vō ē copula vinculū vl' colligatio duoꝝ vel pluriū mutuo amātiū sꝫ motū reciprocū. vñ vl' relationē dicere ⁊ nō suppositōis vl' suppositiōis sed equꝑantie sicut societas. lꝫ quīqꝫ nō equꝑaret dilectio hincinde. sm illud apli licet vos plus diligēs minꝰ diligar ⁊c. sicut silitudo est relatio equꝑantie inter duos albos licꝫ alter magis alter minus sit albꝰ. Cū igiꝛ sup duos mutuo amātes fundeꝛ amicicia sm illud greg. minus q̄ inter duos charitas haberi nō pōt destructo vno relatiuoꝝ cessat relatio .s. amicicia nō autē dilectio sicut ī duoꝝ alboꝝ silitum vnꝰ desinit albū esse cessat silitudo lꝫ maneat alteriꝰ albedo. Quīqꝫ etiā est mutua dilectio sed quodāmō variaꝛ mutuati solūmo Nā inter plures me amātes ⁊ dilectionē q̄si mutuo mihi dātes quīqꝫ plus amo eū qui minꝰ amat me q̄ aliū qui magis ⁊ econuerso. Multos igiꝛ h diligo cum quibꝰ ꝓprie loquēdo amicicia nō ho ꝯmuniter large oīs qui vel diligit vel diligiꝛ amicus vocaꝛ. Quorūdā aūt ꝓprie amicꝰ suꝫ cū qbus diuersis cāis īpedientibꝰ hic familiaritatē habere nō possum. Plus .n. est familiaritas q̄ amicicia sicut amicicia plus q̄ dilectio. Dilectio .n. trāsformat amātem in amatū. Hugo. Scio aīa mea ⁊c. Nō si sit amicꝰ fit dupla ꝯformitas ⁊ mutua si aūt familiaritas fit multa ꝯformitas. familiares .n. amici ꝯformantur ꝑ posse ⁊ interiꝰ ⁊ exteriꝰ. Interius quo ad intellectū q2 idē sentiūt cōicant enī secreta. Seneca. Cū amico tuo oēs curas oēs cogitatōes tuas misce tā secure cū illo loq̄re q̄ tecū. Jo. xv. Jā nō dicā vos seruos ⁊c. Uos aūt dixi amicos ⁊c. Hec impedit diffidentia. Eccl. xi. Nō oēm hominē inducas in domū tuā secretā extraneo nec reueles que ⁊. Seneca. Ante amiciciā iudi-

cū dum pōst amicitiā credendū. tu quidē nihil tibi ꝯmitte qđ nō ꝯmittere etiā inimico possis. Itē idē sentiūt: q: ꝯformāt iudicia. Mat. 18. Si duo ex vobis ꝯsenserint ⁊c̄. i. Corin. i. Sitis ꝑfecti in eodē sensu ⁊c̄. hͦ impedit ꝓprij sensus ꝑtinatia. q° ꝯ Jaco. 3. Suadibilis bonis ꝯsentiās. Item quo ad affectū idē volunt ⁊ nolūt. act. 4. Multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. Nec ē ꝯcordia nō respectu finis vltimi: sꝫ respectu eoꝝ q̄ ad finem. hͦ impedit voluntas ꝓpria quā opꝫ flectere ⁊ infer dū amicitie cā frāgere salua semꝑ volūtate dei ⁊ sūmi amici. Itē idē sperāt ⁊ timent respectu futuri boni ⁊ mali. ad corint. 4. Sicut vocati estis ī vna spe vocatōis vr̄e. itē idē dolēt ⁊ gaudēt respectu p̄ntis vl ꝑteriti. ad cor. i. Socios gaudij mei oēs vos esse. Tre. i. Audite obsecro oēs ꝑpli glo. Talis ē humane nāe affect⁹ vt doloris nostri ⁊ gaudij ꝯsortes queram⁹ quoꝝ ꝑticipatōe leuius feramus. Multa in his vtilitas ē. ⁊ iō ꝯsulit ap̄ls solliciti seruare vnitatē sp̄ūs in vinculo pacis. cōformant etiā exteri⁹ ꝓposse: q: in eodē loco manent vl manere desiderāt q familiariter se amāt Jo. 18. Pr̄ quos dedisti mihi volo ⁊c̄. p̄s. ecce. q̄ bonū ⁊c̄. Ruth. i. Que te morientē terra suscepit in ea moriar. Cōmensio aūt hec multis cāis īpeditur: q̄nq̄ sp̄ualibus vt cū disiuncti sunt local̄r amantes familiariter ꝑ malo cauēdo. Zach. 12. familie seorsuꝫ ⁊ mulieres seorsū. Uel ꝑ maiori bono faciēdo. vt dr̄ Thobie. 2. Confitemini dn̄o filij isrl̄ ⁊c̄. iō dispsit vos īter gētes: q̄nq̄ ꝑ tp̄alib⁹ vt cū disiungit ꝑ magna tp̄aliū copia: vt abrahe ⁊ loth: vl nimia inopia: ⁊ sic de alijs. Item idez dicūt. i. corin. i. Idipm dicatꝭ oīs ⁊c̄. hͦ impedit ꝯtentio: quo ꝯ ad Thy. Seruū dei nō oꝫ litigare Gre. Ego melius credo salua fide alieno intellectui credere q̄ ꝯtētionibus deseruire. Itē idē faciunt. p̄s. Qui habitare facit vnius moris in domo. regū. 22. Ut ego ⁊ tu ppl̄s me⁹ ppl̄s tuus. hoc impedit singularitas. Itē idē patiunt. 2. ad cor. 2. Si fueritꝭ socij passionuꝫ ⁊c̄. i. reg. 22. Qui q̄sierit aīam meā q̄ret ⁊ tuā. i. Mach. Que nr̄a sunt sentias nobiscū. i. mach. Si institerit bellū rōnis ⁊c̄. hͦ impedit pusillanitas. Itē idē hn̄t Jo. 17. Omia mea tua sunt. act. 4. Erāt illis oīa cōia. Seneca. Nulli⁹ boni sine socio iocūda ē possessio. vtile est multiplr talē familiaritatē hr̄e dānosuꝫ carē. ecc̄. 4. Ue soli si ceciderit ⁊c̄. gen̄. 2. Nō ē bonuꝫ eē hominē solū. pote. Tristis eris si sol⁹ eris ⁊c̄. sꝫ vide cui ꝯiugaris. seneca. Prius vide an tibi in amicitiā aliq̄s recipiēdus sit cū placuerit fieri toto illū pectore admitte. Uide ḡ an̄ ꝯtractuꝫ amicitie q̄lis sit in se cui adhibes te: ne stult⁹ q: cū sapiētib⁹ gradieris. ecc̄. Amicus stultoꝝ efficit̄ silis. ne impius q° ad deū. 2. pali. Impio p̄bes auxiliū ⁊c̄. itē ne turpis q° ad seipm seneca. Cōciliari nisi turpi rōne amor turpiū nō pōt. Itē ne iracūdus q° ad ꝓximū. ecc̄. 4. Noli eē amic⁹ hōis iracūdi. vide q̄d in te diligat q tecū federari desiderat: ne sit amicus tp̄alis felicitatis: vt multi sᵗ. pro. Cū fueris felix multos numerabis amicos vl corpal̄r ꝯuiuātꝭ ecc̄. 6. Est amicus soli⁹ in mense ⁊c̄. vl potētis. 2. macha. Audiuim⁹ de te qđ vir potēs ⁊c̄. aptus es vt sis amic⁹. itē vl donātis. puer. 19. Multi colūt ꝑsonā potētis ⁊ amici sᵗ dona tribuētꝭ. quē igit̄ pulsabis amādo: vt apiat redamādo. bonū v̄tuosuꝫ dei amicū cui aperies pulsāti. tal̄r amāti vt ꝯsiliatrix amicitie sit v̄tus mediā vniēs de⁹. Nihil. n. diligit̄ nisi bonū: ⁊ iō veꝝ bonū vere amicitie nodus est ⁊ fundamētuꝫ. Ueꝝ aūt bonū creatuꝫ grā vel v̄tus increatū deus. Aug. Alit̄ nō ē vera amicitia nisi cū tu eā agglutīnas īter herētes tibi charitate diffusa in cordib⁹ nr̄is. Hie. Illa vera necessitudo ⁊ xp̄i glutino copulata quā nō p̄ntia tm̄ corpoꝝ nō subdola ⁊ palpās adulatō: sꝫ dei timor ⁊ diuinaꝝ scripturaꝝ studia ꝯciliāt. Jo. Et vos societatē habeatꝭ nobiscū: ⁊ societas nr̄a sit cuꝫ p̄re ⁊ filio. ecc̄. 28. Quēcūq̄ cognoueris obseruare timorē dei cū illo assiduus esto cuius aīus ē fm̄ aīum tuū. Eze. 27. Accesserūt ossa ad ossa ⁊c̄. Seneca. Pares cū paribus facillime ꝯgregant̄: hͦ xp̄s in cui⁹ ꝑsona vna familiarissime sᵗ vnita petiuit supplicissime. Joā. 17. pr̄ sancte ſua eos in noīe tuo ⁊c̄. vt sint vnū sicͭ ⁊c̄. ⁊. ī. nō ꝑ his rogo tm̄ ⁊c̄. vt oēs vnū sint ⁊c̄. ⁊ ego claritatē ⁊c̄. vt vnum sint. ⁊. ī. ego in eis ⁊ tu in me vt sint ꝯsumati ī vnū. Nota q̄ q̄nq̄es repetit vnū. Itē meruit ꝑ̄ealissime. Jo. xj. Ihs moriturus erat vt filios dei q dispsi fuerāt ꝯgregarꝫ in vnū sicut linee tota circūferētiā ipse ꝯgregant in cētricū punctū. Sic igit̄ amicitia initiat̄ in dilectōe ꝯplet̄ in familiaritate. Familiaritas v̄o incipit ⁊ ꝑficit in via ꝑficit in p̄ria. Nec. n. mutabil̄ v̄t⁹ et ꝑ ꝯn̄s amissibilis. Seneca. cū ꝯsiliatrix amicitie v̄tutis opinio fuerit difficile ē amicitiā manē si a v̄tute defeceris: ibi immutabilis vbi nō distringit̄ fibula ꝯstringēs mētes: nō antiquat̄ cemētū ꝯpaginās volūtates: nō soluit̄ bitumē affect⁹ ꝯglutināns: nō diuidit̄ punct⁹ aīos ꝯtinuans.

C Ontra oē dilectōis īpedimētuꝫ ex q̄ttuor ꝯiunctꝭ sufficiēs trahit̄ remediū q̄ sunt meditatio doctrina: orō ⁊ exercitiū: q̄m ḡ nō itellecti nulla ē curatio morbi a meditādo incipe. Meditare ḡ p̄mo dilectōis mādatū ⁊ debitū exēplū diligentiū xp̄i capitꝭ ⁊ mēbroꝝ. diligēdi fructū ⁊ p̄sentē ⁊ futuꝝ q̄ iustū ⁊ rōabile q̄ facile ⁊ delectabile ⁊ vtile sit primū diligere. Aug. Pōt mihi aliq̄s dicere nō possū vigilare ⁊c̄. nūq̄d pōt dicē nō possū amare. Meditare postmodū tuū in diligēdo defectū q̄ raro: q̄ puro: q̄ tepido affectu diligis: q̄ modico effectu affectū ostēdis: q̄ diminute amātib⁹ te vicē rep̄dis. de hinc meditare ⁊ cāꝫ

defect⁹. s. ipm impedimētuʒ cū circūstātijs ei⁹ qd fit vñ sit q̄tū sit magnū vl' puūʒ vnū: vl' plā: et hijs silia. huiꝯ pp̄a meditatōe mentē p̄missa ōōne aliq̄ hec deo ꝯquerē. dehinc ad doctrinā recurrēt scriptā q̄ in li. oculis legentē obijcit dictā q̄ ab ore loquētis p aures īgredit. Lege ḡ si scis itellige ꝛ retine. Lu. x. In lege qd scriptū ē: q̄uo legis. diliges vex vt dicit hier. hʒ nescio qd latētē energie viue vocis act⁹ ꝛc̄. Gre. Collocutōis vex pluſq̄ lcōis sermo corda torpentia excitat: ꝛ iā a mortua pelle ad viuū hoieʒ recurre deū in hoie ꝯsule api ipedimentū q̄re medicamētū ausculta intētē nō hoieʒ de se mēdacē. sʒ p hoiem deū veracē nidentē docētē ꝯsulētē exhortātē: ꝛ disce diligēter: ne sensu ꝓprio ꝓtollēdo ipedimēto tali forsitā vtaris remedio de q⁹ postmodū nascat' ipedimēti maior: sic calor: sicut estuās ꝯ estū aq̄ se infrigidat: ꝛ exinde p⁹ stea magis estuat. post h̄ orādo ad deū ꝯuertē penitus gr̄as agēs laudās ꝛ obsecrās ꝛ ora desiderāter supplere hūilr ꝯfidēter ꝛ frequēter vt q mādatuʒ ded ꝛ ītexptēt tibi canonē quē ꝯdidit: det qd iussit: ꝯseruet qd dedit: augeat ꝛ ꝑficiat qd icipit: expediat ipeditū: ꝯpleat icōpletū. Postremo qd apit discēti qd dat' orāti exerce in actib⁹ cordis oris ꝛ opis. Exercitiū. n. ē cā potētie. vt ꝓbat ari. Assueti. n. ꝯtēnere terribilia ꝛ sustinē fiūt fortes: ꝛ flētes marie possum⁹ sustinē sic ꝛ in castitate exēplificat silr ḡ in charitate ad ro. Memini geq̄ ꝛc̄. gl. Cetera ita soluūt vt nō debeat'. aliquid charitatē: ita soluite vt semp eaʒ debeat'. Sola. n. charitas ē que etiā reddita sp detinet debitorē. Reddit'. n. duʒ ipendit'. debet' ēt cū reddita fuerit: q: nullū tp̄s ē in q⁹ impēdēda nō sit: nec cū reddit' amittit: sʒ potius reddēdo multiplicat'. Habendo enī reddit' nō carēdo: vt peccunia.

i — N his duobus mandatis tota lex pendet ꝛ ꝓphe. o charitas ordis regla electorū lex vlīs vniuersos ligās v̄tus v̄tutē canū canonū lex legū nō ꝯdō ppli: sʒ p̄ncipis placitū snīa regis reguʒ quā nō solū edidit vl' ꝯdidit iubēdo: sʒ ꝛ edixit ꝛ ꝓmulgauit ꝑsonalr docēdo: ꝛ adipleuit suādo ysa. 33. Dñs legifer nr̄ dñs rex nr̄ ꝛc̄. deu. Dñs d̄ syna venit ꝛc̄. in dextra ei⁹ ignea lex dilexit pplos ꝛc̄. q̄si lex ferrea. mādata iudicialia ad moduʒ fregranua ꝑmētia nō ꝑmiātia obuiētia nō eruētia q̄si lex aquea mādata cerimōialia. q̄si lex aerea ceia moralia: sʒ amādi lex ignea lucēs. incēdēs sursuʒ mouēs: carbo icip. ēntib⁹ flāma ꝑficiētib⁹ lux ꝑfect. h̄ ē lex ī dexta ñ tm̄ ī corde ei⁹ ad dictādū ꝛ diiudicādū. ꝓua. n. ē vt dicit aug. iudicare de lege quā fm legē. Erit āt lex vt dicit ysido. iusta honesta possibilis fm nāʒ fʒ ꝯsuetudinē p̄ie loco. tp̄ibusq̄ ꝯueniēs necīa vtilis māifesta quoq̄: ne aliqd p obscuritatē in captiōe ꝯtineat nllo p̄uato ꝯmō: sʒ cōi vtilitati ꝯscripta: q̄ singla huic legi ꝯueniunt singlari excellētia nō tm̄ ī labijs ad iubēdū ad

docendū ad exortāduʒ fm illud ps. Beat⁹ quē tu erudieris dñe ꝛ de lege tua ꝛc̄. Job. xi. Utinā deꝯ loqueret' tecū ꝛc̄. ꝛ itelligeres qd mltiplex sit lex ei⁹: sʒ in manu ꝛ nō in sinistra. sʒ in dextra ad ipleṇdū ad cooꝑandū ad ꝑmiādū. ps. Etenī bñdictōʒ dabit legislator ꝛc̄. ecce lex dñi ꝯuertēs aias nr̄. ꝛ origo legū diuinax. magr̄a ꝛ dña hūanax rōnabiliū ꝛ eq̄x. hostis iniq̄x cui⁹ obseruātia p gr̄aʒ i hac vita initiat' ꝛ ꝯtinuata vsq̄ ad mortē in alia vita ꝯsumat' cū in ea deseruiēte miles de nouicio ꝓfessus de spōsa sbarrata fit ꝯiūct ꝯsumata p idm p̄n cipē sūme maiestat' abbatē sūme sanctitat': spōsū diuine charitat'. Qui cū deo p̄re ꝛ spūsancto ꝛc̄.

¶ Explicit opus. 61. b. T. de dilectōe dei ꝛ primi.

¶ Incipit opu. 62. b. T. de diuinis moribus.

P — Erfecti estote sic ꝛ pater vester celestis ꝑfect⁹ ē. In sacra scriptura nihil nob ipossibile ꝯsulit': vl' p̄cipitur. In h̄ v̄bo dūi ibū non sunt nob p̄cepta sacra diuina vl' mores diuini ad quos nēo ꝑfecte ꝑtatingē: sʒ iuitamur vt ad eos imitādos p possibilitate nr̄a accedē studeam⁹ q: h̄ possum⁹ ꝛ debem⁹ ꝛ nihil digni⁹ vt dicit Jo. cr̄s q̄ vt hō sui ꝯditoris sit imitator ꝛ fm modū ꝓp̄e facultat' diuini opis executor.

¶ Deus immutabilis est.

E — St igit' vn⁹ mos siue ꝑfectio ī deo q̄ immutabilis in sua nā ipo testāte in ꝓpha. Ego suʒ de⁹ ꝛ nō mutor: ꝛ btūs Ja. apud quē nō ē transmutatio: ꝛ iō imutabilia st opa ei⁹ fm cētiā. s. angel⁹ aia: celū: ꝛ. 4. elemēta: ꝛ si q̄n̄q̄ mittit āgelos q̄n̄q̄ nō mittat: aliq̄n sbtrahat gr̄aʒ hoibus. aliq̄n ꝯferat: q̄n̄q̄ petā vindicet: q̄n̄q̄ dissillet: mutabilitas ē in creaturis: nllaten⁹ in creatore. Precipue vo in nouissimo die ordinatio sua circa bonos et malos imutabil' ꝑmanebit: cū bōis mercedē sup meritū. mal' penā citra merita mensurabit. sic ꝛ nob studēdū eēt ad mēt ꝯstantiā: vt nec aduersis fracti: nec ꝓsꝑis illecti aliq̄ten⁹ a via rectitudinis flecteremur: sic btūs Job. Justificationē iqt quā cepi tenere nō desiderā: sʒ ꝛ apls. Cert⁹ sum q̄ neq̄ mors: neq̄ vita ꝛc̄. poterūt nos separe a charitate dei. sʒ heu nimis icōstātes sum⁹ in sanct meditatōib⁹: ordinat' affectōib⁹: in ꝯscie securitate ī recta volūtate. Heu q̄ subito mutamur ē bono ī malū: de spe in timorē iniustū: ꝛ ꝯuo de gaudio in dolorē iniustū: ꝛ ꝯuo: de taciturnitate in loq̄citateʒ: de maturitate in leuitatē: de charitate in rancorē: vl' inuidiā: de feruore in accidiā: de hūilitate in vanā glāʒ vl' supbiā: de māsuetudine in irā de spūali letitia vl' amore in carnalē ita q̄ nunq̄ vno momēto in eodē statu stabiles ꝑmanem⁹: nisi q̄ heu ꝯstātes sum⁹ in icōstātia in infidelitate: in ingratitudine: in spūal b⁹ defectib⁹ in ipfectiōe: in tp̄is amissione. in leuitatib⁹. in cogitatōib⁹ ꝛ affectōibus ipudicis. Instabilitas aūt exterioꝝ sensuū ꝛ

mib: ex mutabilitatē indicat affectionū ⁊ motu um interioꝝ. Ad hec tñ merito nitemur: vt nos frequēt vno eodēq3 mō.i. mature ⁊ bēigne i stare ⁊ in icessu in oī ꝯuersatione nostra equaliter habe-
remus. ℭ Bonum deo placet

a Lius ē mos i deo: siue pfectio ꝙ oē bonū sibi ex nā placet oī tpe: ⁊ oī loco: siue i āgel' siue in hoībus siue in alijs creaturis: siue sit bonū nāe corpis vt est pulchritudo fortitudo suauitas nāl maturitas: aut aīe: vt ē igenij pspicacitas tenax mēoria: sēsus intelligētia: nālis bōa volūtas arbitrij libertas ⁊ silia. siue bonū gratis datū: vt est bñ legere: bñ cātare: bñ pdicare: facundū ꝯtinētem abstinētē ēe: ꝯpositos mores hēe: ⁊ silia: siue bonū gratuitū: qđ marie deo plȝ: vt ē fides: spes charitas: hūilitas: pacīa: obīa: mīa: vītas: tēpantia: iusticia prudētia: ⁊ scia. Itē oē malū sibi displicet sp ⁊ vbiq3 in quolibȝ: sicut. n. iusticia iniusticie mūdicia imūdicie inimica ē: ita diuine bonitati malicia ꝯria est: q: bonū grē puat vl' diminuit qđ bon' deus nāe ꝯtulit. silr nobis placere dȝ oē bonū sp ⁊ vbiq3: ⁊ in q̄libet creatura: ⁊ dēremus bona sollicite tueri ⁊ fouere: oībusq3 bonū īpugnātibus audacter resistere. maluȝ quoq3 sp ⁊ vbiq3 ex corde detestari: ⁊ q̄tū possim⁹ quocūq3 ꝯsilio ipedire pp iniuriā dei ⁊ dānū pximi: ⁊ multo āplius pp ꝯtumeliā creatoris q̄ȝ pp pículū hoīs: sȝ heu frequēter res vētit in ꝯriū. Cum. n. laudatur quis vel dilatatur ad gratiam humilitatē: religiōis deuotōis pdicatōis: vl' alteri⁹ grē ⁊ nos ex h tristiciaȝ ꝯcipim⁹: vl' illi' grām diminuim⁹: qd aliud q̄ȝ ꝙ bonū nob nō placeat demōstram⁹: aut cū qs oēio salogt detrahit: ridet: ⁊ alias leuitates seu pctā ꝯmittit: ⁊ nos cōridem⁹ collegimur aut cū delectōe cordis talia mala videm⁹ ⁊ audim⁹: qd aliō facimus: nisi qđ mala nobis nō displicēt testes sum⁹

ℭ Deus preuidet omnia.

a Lius mos siue pfectio ē in deo ꝙ oīa futura bōa ⁊ mala prudēt puidet: ⁊ anq̄ȝ oīa fiēt cognoscit: ⁊ qd bōi: ⁊ qd mali possit ex eis oriri discernit: sic casū angeli ⁊ pmi hoīs psciuit ⁊ tēptari pmisit: ⁊ qd seq potuit pcognouit. s. gnīs humani: ⁊ qd bōi. s. filij dei icarnatiōe: ⁊ ex h maior cyniōe q̄ȝ an ē hoīs glificatio: silr puidēda nobis sūt oīa vba ⁊ opa nr̄a nut⁹ ⁊ icessus nri: ⁊ qd boni qd mali nob: qd scādali: qd emēdatōis ex ipis alijs possit euenire. Itē pcogitādū ēēt si tēptatiōes sentātis i futuꝝ insurgerēt: siue a demōib⁹: siue ab hoībus amicis carnalib⁹ siue spūali' q̄lr resistendū q̄lr tolerādū q̄lr euadēdū: q: min' feriūt iacula q̄ puidēt. Itē puidēdū qd futuꝝ in separatōe corporis ⁊ aīe q̄ȝ mis dolor iminet corpi: q̄tus timor aīe q̄tū pículū. Itē vbi manēdū cū deo vl' cū dyabolo in celo vl' in iferno q̄ta iocūditas cū deo manētib⁹: q̄ta ifelicitas ab ipo recedētib⁹. vnde cēt oībus in mēte ingit h vīati: vō mōy ses optauit vt nā saperēt ⁊ itelligerēt ⁊ nouissima puiderēt.

ℭ Deus patiens est.

a Lius mod⁹ siue pfectō ē in deo q̄tūcūq3 a creatā sua offendit ⁊ ꝯtēnit: nūq̄ȝ tñ ipaȝ nāȝ odit: sȝ vē eā diligit ⁊ bonū ei⁹ feruēter de⁹ desiderat: sȝ malā ei' detestet: ⁊ puidet ei tpalia absq3 suo desiderio ⁊ spūalia si ea ꝯcupiscit: facit. n. solē suuȝ oriri sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos: ⁊ iniustos. ad hāc pfectōeȝ sili tēdere dērem⁹ vt q̄tacūq3 nos hō ledāt nūq̄ȝ tñ nāȝ suā odirem': sȝ oē bonū ei optare' ⁊ q̄tūcūq3 corpale vl spūale auxiliū a nob expecteret sūfidiū a nob ptin' iueniret. pfectū. n. odiū hȝ de⁹ ⁊ nob licitū ē vt nō pp hoīs dilectionē vicia diligam' nec pp detestatōȝ viciorꝫ nām hoīs detestemur: sȝ nām diligamus vicia detestātes. ℭ Justicia dei.

a Lius mos in deo ꝙ nūq̄ȝ ex pte ipi⁹ vn⁹ vl' alteri⁹ malicia recipit detrimētū. nihil. n. nocet scō michaeli cāus luciferi: nec iuō malicia btō pe. charitatē diminuit: sȝ heu nos miseri vni⁹ religiose psone excessū in totū claustꝝ refūdim⁹. imo in totū ordinē: sȝ ⁊ oēs religiosos p pctō vni⁹ penit' ꝯdēna⁹ ⁊ si ab vno inimico nr̄o ledimur totā ꝯgenīē ⁊ mltos paupes inocētes psequimur ⁊ amicos ⁊ familiares ipsi' q̄tū possum' idebite molestam⁹ qđ dn̄s in lege phibuit dicēs: nō portabit filius inigtatē pr̄is nec pr̄ inigtatē filij: sȝ vnusq̄sq3 on⁹ suū portabit dic apl's. heu quotiēs ꝯtigit cū aligs turbat' ē ꝙ ēt ipe de' lȝ in merito: de h frequēt recipit detrimētū ex eo ꝙ tūc nō vult cātare vl' studere nec legere nec orare. ℭ Recitudo dei

a Lius mos ē in deo ꝙ nūq̄ȝ pp miām iusticiā deserit: nec pp iusticiā miāȝ derelingt Nūq̄ȝ. n. aliquē iudicat vl' ꝯdēnat sine misericordia: nec alicui⁹ misereť sine iusticia: sȝ nos nisi cā iusticiā suare ꝯtēdi' miā extinguit: ⁊ cū alicui miāȝ exhibe' iusticia penit' sepelit lȝ scriptura vtraq3 sil' ꝯmēdet: ibi miā ⁊ vītas ñ te deserat ⁊ ps. Misericordiā ⁊ iudiciū ⁊c. ℭ Paciēcia dei.

a Lius mos ē in deo cū oēs sci ⁊ oēs creature aliqñ clamēt vindictā dei ꝯ pctōreȝ: sic in apoc. legit ꝙ oēs clamabāt vsqueq° dn̄e ver' ⁊ sanct' nō iudicas ⁊ vindicas sanguinē nrȝ de hijs q habitāt in tra. De' tñ paciēter ⁊ mīsicordit expectat pctō: ē vsq3 ad mortē vt misereať sui si conuerti velit a via sua mala: q: ñ delectať misicors de' in pditōe viuoꝝ: sȝ nos ipatiētes in momēto anq̄ȝ ad plenū fodiať pctōri fouea male dicētes ⁊ vindictā clamātes eū pponim' sepelire ipropantes deo q̄re tā diu sustieat pctōꝝ maliciā ꝯ bonos nō ꝯsiderātes q̄ta bōa sapiēs de' ordinauit ō malicia impioꝝ: q: tñ laudādus est deus ⁊ tante misericordie est sustinere malū in malicia: ac si mundam cōseruaret a peccato. vl' eriperet a peccať.

Hoc.n.cōmendat ōipotentiā suā. Non.n.est ma
gne potētie iniquū in foueā inferni demergere:sz
mīam suā pcendo maxime ⁊ miserando manife
stare. ¶ Liberalitas dei.

a Lius est mos dei siue pfectio q̄ creaturis
cōicat qcquid cōicabile ē ⁊ ab eis recepti
bile:est ēt singulis momētis cōicat cū abilitatē i-
uenit:lz videat in eis nō pficere humanā nāz vni
uit cū filio suo in vna psona:qd̄ maximū ē ⁊ aīam
creauit capacē trinitat̄ pter alia dona spūalia re-
ficiēs eā carne ⁊ sanguie dilecti filij sui. Itē nihil
cōicatū reliqt. h̄ ē ppriā diuine bonitat̄. nā qd̄ sibi
nāle ē:cōicauit de ei⁹ p grām creaturis. angelis cōi
cauit beatitudinē nūq̄ exptis misiā:choro aploꝝ
ptātē: vt quicqd soluāt vl ligēt in t̄ra solutū ⁊ liga
tuz sit in celo. choro pphaꝝ sapiam pnoscēdi futu
ra:eia q̄cūq̄ facere disposuit:choro martyꝝ forti
tudinē ꝯ aduersa:choro ɔfessoꝝ inīpsa ⁊ aduer-
sa ɔstātiā. choro v̄ginū ɔtinētiā iter carnis illece-
bras. Itē qbusdā spūālr cōicauit aliqd̄ qd̄ hz ex nā
vt abrahe largitatē. moysi māsuetudinē q mitis
sim⁹ hoīum fuit. Joseph. puidētiā sup egyptū sāso
ni fortitudinē. helie zelū iusticie patientiā Job et
Thobie. helizeo mortuoꝝ suscitationē. danieli iu
dicij discretionē. samueli fidelitatē. dauid ꝯ pse-
quētes mīaz. salomōi prudētiā. Jo. bap. sanctitat̄
⁊ vitat̄ amorē. btē v̄gini hūilitatē. pet⁹ charitatē
Jo. euā. castitatē: btō pau. zelū aīaꝝ ⁊ cognitiōem
supnoꝝ. singli in istis alijs excellebāt:lz oēs eādē
hūissent. sic nos inuicē cōicare dēm⁹ nō solū ocu-
los vidē p alijs. aures ad audiēdū ɔfessiones:os
ad pdicandū ad dādū ɔsilia. pedes ad ābulāduz.
cor ad meditandū p alioꝝ salute. vez ēt qcqd hē
mus in spūālib⁹ siue in tpali⁹. qcqd possum⁹ exte-
ri⁹ p opatione ꝗ desideria:⁊ qcqd sum⁹ in corpe ⁊ i
aīa singlis in purgatorio et q nūc viuūt ⁊ postmōz
nō erūt: vt sm voluntatē dei viuāt in pnti ⁊ in fu-
turo. ¶ Placabilitas dei.

a Lius ē mos dei q̄ graues et mltas iiurias
suas statiz pat⁹ ē remittē cū qs firmit̄ cessa
re ⁊ veracit̄ emēdare ppenit. imo ppvnicū gemi
tuz cordis ɔtriti obliuiscit̄:sicut dicit scriptura. q̄
postea nūq̄ dānat v lexcedo si sic pmāserit: nec i-
propat ɔfundēdo:nec min⁹ diligit iputādo: nec a
lienat̄ eidē familiaritatē sbtrahēdo. Nos vō mi-
seri cuz vestigia dei seq merito dērem⁹:vix etiaz
vnq̄ petēti veniā: vt p posse satisfaciēti volumus
ex corde modicā iuriā sibi nobis illatā dimittere
aut si dimittim⁹ vix vnq̄ tn̄ obliuiscimur qm̄ de
suo incōmō gaudem⁹ ⁊ ɔtingit aduersitas minie
doleam⁹:aut min⁹ q̄ añ diligi⁹:aut si nō iprope
mus illatā iniuriā vl nō ɔq̄rimur q̄ duo rara sit fa
miliaritatē tn̄ p̄rīam sibi sbtrahim⁹ ɔsiliū aut au
xiliū necessitat̄ tpe denegam⁹ cū etiā veniā nō pe
tenti:nec emēdaz exhibēti merito pcerem⁹ exēplo
sūr xpī q p crucifixorib⁹ suis veniā nō petētib⁹ sz
irridētib⁹ exorauit cū nihil facit deo sic filez sicut
dicit criso. queadmodū malignis ⁊ ledētib⁹ eē pla
cabilē. et cū sit cumul⁹ pfectōis inimicos diligē ⁊
p ipsis orare:sicut dn̄s ihs fecit. sicut dicit gl. su-
Matheum. ¶ Misericordia vl sufficiētia dei.

a Lius ē mos in deo q̄ a nemie qcq̄ exigit
supra posse in ieiunijs:orōnib⁹: vigilijs ⁊
elemosinis:castigatōib⁹ corpalib⁹ discipli
na regulari et silib⁹ et si deficit in magnis opibus
ad diluenda pctā. sufficit deo in minis. s. in lacris
ex corde pcedētib⁹ vt de Eze. legit̄ cui⁹ lacrimas
respexit dn̄s:et.15. ānos sibi adiecit mutās snīaz
morꝭ quā ptulerat p pphaz:silr lacrimas beati
pe. p pctō grauissimo mīicorditer exaudiuit:cū
exaudito gallo fleuit amare p pctō negatōis. Si
vō lacrias qs hr̄e nō posset sufficit deo in vbo et
corde ɔtrito venieti:sicut legit̄ de latrone q cū di
ceret dn̄o. Memēto mei ⁊c. rn̄dit. hodie mecū
eris ⁊c. Si vō vsū ligue āmitteret gemitū cordis
ɔtriti p pleno de⁹ recipet:sicut dctū ē. Quacunq̄
hora peccator igemuerit oīm iniqtatū ei⁹ nō recor
dabor. sz si infirmitas eim mēbroꝝ vsū ab'lul ...
q̄ nec mēbrū mouē posset:nec gemē p debilitate
adhuc sufficeret deo in bōa et sincera hoīs volū
tate p offensa grauissima. Itē et nos a nllo āplius
desiderare qcq̄ dēm⁹ siue sclari:siue religioso q̄
tūcunq̄ sit arrict⁹ voto si fideliter fecerit p̄ suo
posse. ¶ Compassio dei.

a Lius mos ē dei q̄ nulli iputat defect⁹ cor-
poris nāles:sicut est cecitas surditas mē-
broꝝ deformitas q̄liscūq̄ vl defect⁹ nāles in aīa
sicut ē stoliditas: defect⁹ itelligētie igenij mēorie
rōis:aut timor nālis pp hmōi defect⁹ de⁹ nemie
abicit aut ɔtēnit:sed defect⁹ spūales quos auxilio
dei et facili glibz posset euincē grauiter iputat. s.
magnitudinē quozūlibet donoꝝ appetitū supflū
rū:tristiciā de pfectu bonoꝝ:gaudiū de afflictōe
iustoꝝ:bonoꝝ opeꝝ puersionē:seu detestatonē:
bone fame alioꝝ denigrationē: vl diminutōē:p
uatū amorē:firmit̄ tenere:singlarē sensuz nullate
nus relinqre ad placētiā hoīm frequēter studere
odire correctōez:amare adulatōez:qrere extneas
ɔsolatōes:fouere carnales affectōes:et silia. Ita
⁊ nos nemiē dēmus despicē si nō ē in eo sanitas
mēbroꝝ itegritas:corpis fortitudo forme pulchri
tudo:eloquētia vocis:abilitas ad cātandū et le-
gendū q̄ null⁹ p se hr̄e pōt. sz p hn̄tib⁹ deo grās agē
p nō hn̄tibus patiētiam hr̄e et q̄ntum possum⁹ de
fectus eoꝝ supplere. ¶ Largitas dei.

a Lius mos ē in deo q̄ vnicuiq̄ grāz pstat
sm suā capacitatē:sicut legit̄ in euā. q̄ vni
dedit qnq̄ taletā:alij duo alij vnū vnicuiq̄ sm p
priam virtutē:vn̄ q̄ntomagis cor hoīs p charitatē
dei ⁊ primi dilatat̄:et q̄nto āplius p bonas medi

tationes: p feruētes orones: p iusta desideria. per
opa hūilitat: ⁊ supererogatōis abūdat tāto maiorē
grām de⁹ oipotēs elargit: ⁊ q̄to diligēti⁹ collata
grā pseruat: ⁊ ea glose vtit ad laudē dei ⁊ vniuersi
tatis vtilitatē: tāto ad vberiorē grāz pparat in pñti
⁊ glām in futuro. Dilatādū ē igit cor nrm ⁊ frequē
ti desiderio ēpandū: vt de⁹ diues in oēs q inuocāt
illū fm suā magnificētiā habūdant sup nos possit
effundē grām suā. Quēcūqz ēt otingit dispensare
bōa spūalia in pdicatōe ⁊ in osilijs aduertat dili-
gentissime: ne sciam det canib⁹ ⁊ margaritas pi-
ciat an porcos: sz dies diei eructat vbū ⁊ nox no-
cti idicat sciam: h ē pfect pfectiora: ipfectis min⁹
pfecta tāq̄ prudēs dispēsator: pudeat sicut aplus
sapiam loquat iter pfectos: sz simplicib⁹ nisi ihm
xpm ⁊ hunc crucifixū. Tpalia vo vnicuiqz indigēti
fm capacitatē. i. fm purā necessitatē ⁊ nō ampli⁹
subministret. ¶ Discretio dei.

a Lius mos ē dei q ab eo pl⁹ exigit cui plus
omittit: sicut d in euā. Lu. Cui. n. habun
danti⁹ cedit in tpalib⁹ ab eo exigit: vt habūdāt
peurret elemosinas paupib⁹ ⁊ cui maiorē cōfert
sanitatē ⁊ corpalē fortitudinē: ab eo ieiunio: vi-
giliar: orōnū peregrinatōnū: ⁊ bonor oper magis
expedit exercitiū. Itē cui plurima ⁊ grauida petā
dimittit seu a petis custodit: maiorē dilectōez et
digniores pnie fruct⁹ ab eo reqrit. Itē cui excellē-
tiora dona gratuita. s. vtutes ⁊ meliora nāīa. s. i-
geniū intellect⁹ mēoria volūtas arbitrij libertas
⁊ mēbror integritas: ⁊ spūalia pla ⁊ digniora. s. d
uotio: securitas oscie: frequētior ofidentia: spūale
gaudiū: maturitas fmonis ad pfectionē fidelitas
diligētia ad bōa opa: pura intētio: zel⁹ aiar: feruō
orationis: a deo frequēti⁹ ocedūt ab eo frequētiores
grar actōes merito exigunt. Itē quē pl⁹ benign⁹
deus ad cognitōez bonitat eternitat imēsitat oi-
potētie lāgitat: charitat sapie mie iusticie vitat fi
delitat: patiētie: hūilitat suauitat ⁊ nobilitat sue
plen⁹ ⁊ frequēti⁹ admittit ab ipo habūdātiorem
laudē ⁊ frequētiorē ⁊ feruētiorē reqrit. Itē quē ad
qrendā ⁊ cognoscendaz maiorē pfectionē illūiat: vt
eā ope opleat: ⁊ in cognitā magis ⁊ magis pficiat
ab ipo magis expostulat nihilominus nece ē vt ipe
ad candē cognoscēdaz ⁊ imitādaz vbis ⁊ exēplis
orōnib⁹ ⁊ desiderijs quoscūqz abiles cognoscit q̄tuz
pōt inducat. Prouidēdū igit nob ē: vt singla pdcā
doña nob cōmissa cū vsura dño referam⁹ ne i rōe
reddēda qd nob omiserat auferri iubeat ⁊ cū suo
pigro rcōdēte dñi talētū i sudario i tenebras nos
miserabilr mitti iubeat exteriōes. Iustū iudiciū di.

a Lius ē mos dei q facta hoim nō iudicat:
sicut apparēt exteri⁹ sz fm intētōes cordiū
interi⁹ oia discernit in sua imēsa ⁊ ineffabili sapia
idcoqz opa fm intētiōez punit grauiter vl remūerat
excellēter. sicut fm visionē oculor: aut fm auditū
auriū iudicare nō ouenit opa hoium: sz siue beni-
gnū vultū siue seriosū z nob ostēdant. siue blāde: si
ue aspe nob loquāt: siue dēt munuscula: siue n dēt
in oibus q̄tuz possum⁹: nō tm qd fiat: sz ēt q̄ intē-
tiōe fiat studeant⁹ aduertē: ⁊ fm talē intētiōez re-
gere nos dēm⁹. potius aūt sustinēda sunt ab amicis
veris q bōa intētōe emēdādi grā dura vba loquū
tur: q̄ blāda vba ⁊ dulcia ab eis q nō vē diligunt
nec aliquē fructū intēdūt: sz tm placē otendūt: qa
meliora sūt vulnera diligentis dicit Salo. q̄ fraū
dulēta oscula odientis. ¶ Veritas dei.

a Lius mos ē in deo siue pfectio q verax ē
in pmissis. facili⁹ ē. n. ipo teste celū ⁊ terrā
trāsire q̄ vnicū vbuz suū falsificari vl mutari. nō
. n. accepit dñs ihs vba in vētō: sicut nos facim⁹
sz singla vba q loqbat in tpe dicta sunt ab eterno
in sua sapia. sicut aūt vificauit vba pphar ardua
de ipo pdicentiū. s. incarnatōez: natiuitatē: passio
nez: resurrectōez: ascēsionē: spūsancti missionez:
ita oplebit resurrectōez gnālē pmissas ⁊ iudiciuz
futur: ⁊ soluet pmissūz paupz cū eos ad iudicādū
12. trib⁹ isrl in iudicio sup sedes. 12. sublimabit: ⁊ p-
missūz lugētuz cū ipos: sicut mr filios psonalr cō
solabit: ⁊ pmissū hūiliū ⁊ supbor cū eos fm q hu
militati ⁊ despecti st exaltabit: ⁊ supbos q̄tum se
glificauerūt hūiliabit: ⁊ pmissā oppssor cū d mā-
dato dei colla oppmētiū oculcabit. nā fidelis de⁹
in oibus vbis suis ⁊ q̄cūqz pmisit potēs ē facē: sic ⁊
nos vaces eē decet vt pmissū q⁹ nos in baptismo
pñni nři obligauerūt fideli seruaremus. s. tenere
totā fidē cbatho. ⁊ renūciare dyabolo ⁊ pōpis ei⁹
iplereqz. x. pcepta. Insup q̄ postea spōte pmisim⁹
siue obiaz: siue otinētiā siue abstinētiā: siue religi
onē: ⁊ silia. Itē vaces eē dēm⁹ ad primū: vt sit s-
mo nr ē: nō est. i. eē qd loquimur cord intēdam⁹ vt
si qeqz alicui pmisim⁹: aut si alicui mortuo: aut vi
uo in aliq⁹ obligati sum⁹ soluē nō tardem⁹: q: vi-
tatē reqret de⁹ ⁊ retribuet habūdant vitatē otinē
tibus. heu heu q̄ odiosa ē vitas q̄ optia ē p quā ē
ois sal⁹. q aūt odit vitatē odit xpm: imo ēt st vitat
pditores ait Jo. criso. Nō solū ille pditor ē vitat
q palā p vitate mēdatiū loqt: sz ēt ille q vitatē libe
nō pnunciat quā libe pnūciari ōz: aut nō libē vita
tez defendit quā libere defendi ouenit pditor est
veritatis. ¶ Deus nō est psonar acceptor.

a Lius mos ē in dō q nō ē psonar acceptor
sicut dicit apls. Neqz. n. in veteri lege po
tētes ⁊ nobiles: sz hūiles cōstituit iudices
sup ppřm suū: sicut moysen ⁊ iosue gedeō ⁊ silēs:
neqz postea elegit ad regnū potētes ⁊ nobiles sz d
hūili stirpe genitum saul filiū cis ⁊ dauid minimā
int frēs d pascuis ouiū in regē sublimauit. In pmi
tiua ēt eccla nō potētes sapientes ⁊ nobiles: sz pi
scatores ignobiles ostituit pncipes sup oēm terrā
ipsis regimē eccle omittendo: ⁊ que stulta st mū-
elegit. s. ydiotas vt ofundat sapiētes. sic dicit apls

Itē hodie nulli ɔfert grām gratuitā pp potētiā nobilitatē: fortitudinē. aut pulchritudinē corpalē: sʒ in ei gēte q timet deū ⁊ opaƚ iusticiā accept⁹ ē illi sicut dicit pe. Nec solū diuites: potētes: ⁊ formosos vocat ad celū: sʒ ēt paupes cecos ⁊ claudos debiles: īfirmos ⁊ ignobiles ɔpellit intrare ⁊ humiles psone marie pficiūt in eccl̄ia dei: ⁊ in gratijs spūalibus hūdant. In postremo ēt iudicio psonas regū ⁊ pncipū nō accipiet: sʒ magnū ⁊ puū eq̄lr iudicabit: nec fm potētiā nobilitatē. aut pulchritudinē: sʒ fm hūilitatē charitatē vnūquēqʒ in gl̄a sublimabit. sīlr nec nos psonā cuiusq̄ʒ dēm⁹ accipere: q: vt dicit Gre. Nemo ad h qd hō ē. i. q: ad ymaginē dei fact⁹ ē dēm⁹ honorare nō ob aliqd qd circa ipm ē. i. pp diuitias vestes p̄ciosas: potētiā: nobilitatē: amicoꝝ ⁊ cognatōēʒ multitudinē. Nā acceptio psonaꝝ in sacra scriptura p magna imꝑfectiōe reputaƚ. Absit ēt vt p̄dicator vitā diuitū nobiliū ⁊ potētū hūtiū h ɔsolationē suā in p̄dicando ɔmēdet. Uitā vo paupm ⁊ afflictoꝝ h gemētiū irrōnabilr reph̄ēdat. Absit ēt vt ɔfessor pp iuuētutē pulchritudinē: potētiā diuitias ⁊ nobilitatē ⁊ pter suū lucꝝ ⁊ ɔmodū poti⁹ audeat q̄ʒ alr̄ ūr vl̄ ad ipm eat cū labore: aut pl⁹ tp̄is expēdeat cū ipo q̄ʒ cū sene paupe īfirmo ignobili q forte āplius idigerʒ sʒ talib⁹ hac intētōe aīr pl⁹ ē insistēdū: q: pūt magis q̄ʒ alij peccare: ⁊ plres ad peccādū inducē. Absit ēt vt dātes elemosinas paupeꝝ psonas accipiunt: sʒ vbi maioꝝ ē indigētia maioꝝ ⁊ frequēti⁹ daƚ ele. ⁊ q: ad maiorē pfectōēʒ pficere cognoscunƚ: maiori subsidio adiuuenƚ. In oībus tñ fm doctrinam apli cui dēm⁹ timorē timorē ⁊ cui honorē honorē ⁊ cui amorē amorē: ⁊ cui familiaritatē familiaritatē: rōne maioris sanctitaƚ vl̄ p̄latōis vl̄ rōne ordinis clericalis.

Cura dei de creaturis.

a Lius ē mos dei q ipsi cura ē d oīb⁹ creaturis tā d minimis q̄ʒ de maris aīalib⁹ natalibus volatilib⁹: ēt de passeribʒ quoꝝ duo veneūt dispōdio: nec vn⁹ ē in obliuiōe corā deo. Itē d magnis ⁊ prius vmib⁹. Nec. n. oia in eē ɔseruat eisqʒ vite necīa ɔtinue subministrat. Itē de. 4. elemētis curam hʒ ⁊ oīm q̄ ab eis nascūƚ vl̄ nutriunƚ: siue vegetāƚ vt herbe ⁊ arbores: siue viuāt vt ceta aīalia Precipue vo gerit curā hōīm quos ad ymaginē ⁊ silitudinē suā fecit: quos mēbra dilecti filij sui ɔstituit ⁊ tēplū spūssancti ordinauit: singlis singlos āgelos ad custodiā deputās in carne ⁊ sanguie p̄cioso vnigeniti sui reficiēs: qd q̄ʒ p̄lantī⁹ ē petōribus amicis suis vite necīa puidet habūdanti⁹ q̄ʒ amicis. Itē curā gerit aīaꝝ qbus oblatōēs sacerdotū p . . . ad penaꝝ remediū: ipsis sacerdotibus et eisdē . . . indigne offerētib⁹ dānatōe . . . . . p deū . . . ⁊ p suffragia militātis eccle adiuuāƚ. ⁊ lʒ hōīes oōnib⁹ elemosinis ieiunijs pegrinatōib⁹ ēt charitatē facē pp̄a petā delere nō sufficiāt: pie tñ credi pōt q ex eisdē mitigatiōnē ⁊ absolutiōēʒ penaꝝ et bēignitate dei . . . piūt cū p eis fiunt si viuētes in b sclo meruerāt. Angeloꝝ curā ēt magnā hʒ quos in tāta bītudine creās absqʒ oīs mali expientia ɔseruauit immunes ⁊ ɔseruat: sīlr ⁊ nos curā gerere dēm⁹ quarūlibet creaturaꝝ vt singlis fm dei ordinatōēʒ vtamur ne in die iudicij ipas in malicie nr̄e testimoniū hēam⁹. Itē curā oīm hōīm vt ɔmodū ⁊ incōmodū singloꝝ nobis medulit⁹ assumamus. ipsosqʒ ab iniusticia retrahētes desiderijs oōnib⁹ ⁊ bōīs exēplis in dño ɔfortem⁹. Itē curā aīaꝝ in purgatorio: vt ipaꝝ penas opibus mīe frequēter mitigare curem⁹. Itē curā angeloꝝ vt p̄miū qd ipsi ex eoꝝ obsequio ⁊ custodia de nr̄o pfectu debeƚ ex culpa nr̄a ipsis nullaten⁹ subtrahaƚ. Itē curaʒ dei p oībus gerere dēm⁹ sollicite vt sp ⁊ vbiqʒ qcqd ei de nobis maxime placeat ⁊ ad q̄ nos maxime ordinauerit exequamur.

Equanimitas dei.

a Lius ē mos dei q nūq̄ʒ turbaƚ ⁊ lʒ scriptura sepe referat de ira ⁊ furore dei neq̄ʒ credēduʒ tñ ē ipm posse turbari: sʒ cuʒ petā vindicat vl̄ ex iusticia grāz subtrahat irasci ⁊ turbari: ꝯ ē vo impassibilis nō hñs ɔtriuʒ ⁊ tāte simplicitaƚ. ⁊ tanta sibi iocūditas ⁊ felicitas ē in nā q in ipo nlla turbatio locū hʒ. sīlr ⁊ nos q̄ʒtūcunqʒ possum⁹ turbatiōnē nr̄aʒ vitare dēm⁹: q: modica vl̄ poti⁹ nulla grā qescere pōt in aīa turbata. Ad vitādā ē turbatiōnē necīa ē vehemēs circa deū occupatio ⁊ dilectio fortis vt mors q̄ vtuteʒ moꝝ opeƚ in nob vt nulla opa prioꝝ vidētes nō videam⁹ ⁊ vba noxia vl̄ nob ɔtria audiētes nō audiam⁹: nec corda nr̄a in talib⁹ occupem⁹: sʒ sim⁹ q̄si ceci ⁊ surdi et quasi muti et q̄si nō hñtes corda: sicut dauid d se dicit. Ego tā q̄ʒ surd⁹ ⁊ sicut mut⁹ ⁊c. imitātes tñ fidelr ⁊ feruēter . . . dei sic et alios in oīb⁹ pp̄e ɔscie rcū quētes siue iudicio p̄latoꝝ siue extreme vindicte dei dicēƚ. mihi vindictā ⁊ ego retribuā eis in tpe sīlr ⁊ alioꝝ turbatiōnē q̄ʒtūcūqʒ possum⁹ vitare dēm⁹ nec ipsi nos cōtra pturbēt vt sepe fiē solet vt ex h remordēteʒ ɔsciaʒ ipsi hēa⁹ qcqd in sanctē meditatōib⁹ iustis ɔsiderius oōnib⁹ aliisqʒ bonis opib⁹ subtrahaƚ vniuersitati siue i celo siue in tra bonis ⁊ malis siue i purgatorio nob turbatōēʒ ex iusta cā p mouētib⁹ oīpotēs de⁹ amator iusticie multū in nouissimo die nō relinqt. Deus nō q̄rit ɔmodū suū.

a Lius ē mos dei q in oīb⁹ opib⁹ suis ⁊ ordinatione nihil ɔmodi sui respicit: sʒ pure ⁊ pncipalr etne et imēse bonitaƚ sue hūdantiā et h ad hūane ⁊ āgelice creature vtilitatē. In creatōe qppe ⁊ ɔseruatōe celoꝝ. 4. elemētoꝝ ⁊ oīum q̄ in eis sūt nō ɔsiderat suū ɔmeduʒ: sʒ hōīm ⁊ angeloꝝ fructū. sīlr qcqd ordinat in creaturis quālibet siue sit tēperies: siue intēpies: siue penuria fructuū siue hūdantia: siue sanitas: siue pestilētia: qcqd ēt facit circa hōīes ɔferēdo grāz siue subtrahēdo siue pmittit eos sanos eē fortes debiles vl̄ infirmes.

p[illegible]es siue diuites viuere siue mori: siue permittit regnare bonos: siue malos intueri: siue affligere p[illegible]pes siue misericorditer iudicari: siue iudiciū p[illegible]uertē oia ordinat oiā facit oia pmittit ppt suā inestimabilē bonitatē et hoīm cōez vtilitatē: silr in oībus desiderijs oronib⁹ ieiunijs elemosinis vbis nr̄is et i alijs oībus q̄ facim⁹ dimittim⁹ sustine⁹a deo: pura dz ēē intētio nr̄a: vt nec placētiā nec displicētiā hoīz aut nr̄m cōmodū attēdam⁹: aut gl̄az in p̄nti: aut gl̄az in futuro: sz tm̄ mō pure et p̄ncipalr ppt dei amirabilē bonitatē et secūdaria p̄xiorz salutē: qz q̄to magis et puri⁹ ptē dei respicim⁹: et q̄to min⁹ nr̄am et alto rū vtilitatē attendim⁹ tāto acceptabili⁹ ē deo et tāto vniuersitati fructuosi⁹ op⁹ nr̄m. heu q̄tū deo depent et vniuersitati q̄ in factis nr̄is aliqd respicim⁹ nisi pure dei bonitatē. cū. n. vētilabro suo segabit paleā a tritico. sicut dic̄ mat. i. p sapiam suā purū diuidet ab ipuro: tūc solū triticū i horreū assumet palea cōburēte. i. solū id qd̄ ppt deū factū ē pure vl̄ dimiltaz vl̄ passuz in celo remūerabit et vniuersitati vtile reddit dicente ppha. Retribuet mihi dn̄s fm iusticiā meā: et fm puritatē manuū meaz in cōspectu oculoz ei⁹. ℭ Deus oiā bn̄ fecit.

a Lius ē mos dei q̄ oia opa sua in sūmo bn̄ facit opus qppe celi et terre āgeloz et hoīm et aliarū creaturaz adeo bn̄ fecit vt meli⁹ excogitari ñ posset. silr op⁹ redētiōis qd̄ nec alius in celo: neqz in tra facē potuit: sicut legit in apoc. in sūmo bn̄ fecit prudēter vincēdo dyabolū in ligno q° vicerat sb hūana fragilitate sp celās diuinā potētiaz: q: si demōes cognouissent vt dicit apl's. Nunq̄z dn̄z glie crucifixissent. i. crucifigi psuasissent: silr qcqd hodie facit siue pctā vindicet: siue dissimulet ppter p[illegible]iam siue grām sbtrahit electis: siue cōferat: siue fideli aīe: quāqz se familiarē: quāqz alienū exhibeat siue sit vētus: siue pluuia: siue aura frigida: siue calida: siue sicca sit via: siue madida: siue fruct⁹ terre bn̄ det: siue pereat p illo tpe meli⁹ fieri nō posset: q: ex nimia charitate et benignitate imensa sua sapiētia singla debito tpe opat. Opus vō remūeratōis in sūmo bn̄ faciet cū singlis pctīs et singulis mēbris q̄ fuerūt arma iniqtat̄ reddet iustā penaz p q̄ntitate et q̄litate cōmissiōis: et tn̄ singlis bonis volūtatib⁹ vbis fact̄ et exēplis iustā mercedē retribuet p q̄ntitate charitat̄. silr et nos diligētiā apponere dēm⁹ vt singla opa nr̄a q̄tū vnq̄z melius possim⁹ facia⁹ et oī vtute dn̄i nr̄i ihu xp̄i et cū oī desiderio triūphant et militāt eccle et sb nōie creatoris q̄si tota sal⁹ nr̄a et oīs laus dei et vniuersitatis vtilitas ex vno ope depēdeat q̄si nūq̄z ad id opus reuersuri: neqz op⁹ aliō postmōz incepturi. Quotiens. n. aliqd op⁹ faci⁹: aut ad aliō op⁹ feruēter p partes et solo desiderio alteri⁹ opis statī lacessit [illegible] in ope in q° sum⁹. vbi gr̄a. Cū sum⁹ in orone: vl̄ in alio ope et ppoim⁹ scribē vl̄ aliō op⁹ facere statim circa orōnē minuit̄ nr̄ affect⁹ et citius absoluimur ab incepto. ℭ Benignitas dei.

a Lius ē mos dei q̄ nullū iudicat fm p̄teritā vl̄ futurā maliciā: vl̄ bonitatē q̄z ip̄e cognoscit in hoīe: sz fm p̄ntē iudiciū vl̄ iniusticiā: sicut p[illegible] nō dānat: ppt p̄teritā maliciā nec iudā saluat ppt p̄teritā iusticiā: sz nos mlti q̄tūcūqz aliqs p̄ficiat in vtutib⁹ vl̄ sāctitate frequēter tn̄ p̄terite recordamur iniusticie. si āt iust⁹ cadēs a via iusticie in aliq° scel' excedit et si resipiscat nequaq̄z tn̄ sanctitat̄ preterite recordamur. ℭ Misericordiā dei.

a Lius ē mos dei q̄ nūq̄z bis pūit in idip̄m si vna pēa sufficiat et si sequit̄ correctō inē flagella. nos āt miserrimi p vna nobī illata iniuria cētuplū si eēt possibile grauiores molestias inferremus.

ℭ De cōformatione anime ad deum.

f Idel' āia toto nisu cōformar̄ se dz p̄dictis diuinis morib⁹ p posse suo. q̄to. n. cōformior erit in istis aīa creatori suo in seclo: tāto cōformior erit in futuro: et q̄to cōformior tāto beatior et tāto laudabili⁹ deo et vniuersitati vtili⁹. iā gaudēdū ē fideli aīe: q: p̄dictos mores dei hēbit in etna vita cū ei silīes erimus et videbimus eū sicuti est. ℭ Oratio.

e [illegible]ya piissime de⁹ q aīe nr̄e tuā ymaginē absqz nr̄o desiderio imp̄ssisti peti⁹ p eē qd̄ tu es cū ei qd̄ tu es p̄dctōs mores misericordit̄ ip̄rimē nobī digneris: ne inanū ēēa nos laborātis. ne in acruū: imo p[illegible]ciose viua⁹ si ñ tuū fiuruū ēēa nos ad finē debitā pducam⁹. In oibus nō possim⁹ deū imitari

s Unt et alij mores in deo in qb⁹ ñ ē imitād⁹ sz poti⁹ amirād⁹. s. q̄ ip̄e sol⁹ occlta cordiū scrutat̄ solus selp̄z p̄fcē cognoscit et amat et fruit̄ ac laudat. ip̄e sibi sol⁹ suffic̄ et ñ idiget extrīseco ab ip̄o solo oē bonū pcedit oim btitudo i ip̄o solo cōsistit: ip̄e sol⁹ hz imortalitatē et ihabitat lucē iacessibilē. ip̄e sol⁹ d nihilo aliqd fec̄. ip̄e sol⁹ oia iec̄ cōseruat: ip̄e sol⁹ pctā cōdonat: ip̄e sol⁹ scit horā iudicij ip̄e sol⁹ scit nūez electorum benedictus deus. Amen.

ℭ Explicit opu. 62. b. T. de diuinis moribus

ℭ Incipit opu. 63. b. T. de beatitudine.

b EAti q hitāt in do° tua dn̄e. dem⁹ ei ē etna btitudo q̄z nālr oīs bō desiderat vt dic̄ aug. Illa btitudo cōsistit in dei cognitōe dilectōe. fruitōe: vniōe: laude: gr̄az actōe: et cōgratulatōe. in p̄nti vita cognoscit̄ de⁹ p spec[illegible] et enigmate: vt dic̄ apl's. i. p fidē vl̄ p creaturas obscur̄. Na magnitudie pulchritudie bōitate creature: vt dr̄ in li. sap̄. cognoscibilr creator potit intueri. vn̄ dicit aug. q fecit magna maior ē. q fec̄ pulchra pulchrior ē. q fec̄ bōa optim⁹ ē. ℭ Primum p̄ncipale cognitionis per deum. CA. I.

s Ed in illa btitudine cognoscit̄ de⁹ facie ad faciē: sicut est. Hoc ē deus p deū. Vn̄ ps. In lumine tuo videbim⁹ lumē: h est deū patrem in filio deo: et filium deum in patre deo: et spiritum

sciū in vtroqʒ. Hec tāta res est vt dicit aug. vt in eius cōparatiōe nihil sit totū. De illo dicit apls. tūc cognoscā sicut cognit⁹ sum. De⁹.n. cognoscit nos nō per creaturā sed per se deū. Ita ⁊ ipʒ sic cognoscem⁹. tūc oclīo ad oculū de⁹ māifestabit se oi diuinā suā .s. potentia sapia bōitate ⁊c̄. d̄ quo dic̄ Isa. vere tu es de⁹ abscōdit⁹. Hāc cognitionē nō ꝑpabitur angel⁹ in angelo vel in hoīe. vel hō ī āgelo vel hoīe dicēte dn̄o per ieremiā. Non dicet vir fratri suo cognosce dn̄m. A minimo.n. vsqʒ ad maximū oēs cognoscēt me dicit dn̄s. sʒ sol⁹ filius dei operabit in quolibet āgelo ⁊ hoīe illā cognitionē q: ipse teste nemo nouit prēm nisi fili⁹ ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare. qui vtiqʒ volet electis reuelare sicut dicit in Io. Pater quos dedisti mihi volo vt vbi ego sū ⁊ illi sint mecū. vt videāt claritatē meā. Claritas filii est claritas patris. Hec ḡ btā cognitio iusticiā cōsūmatā facit ⁊ imortalitatē adducit iuxʒ illō sapie. Nosse te cōsūmata iusticia ē scire iusticiā vtutē tuā .i. totā diuinā nām. totā sapiētiā potentiā bonitatē tuā q̄ radix est immortalitat̄. De hac sola cognitiōe gl'iandū est electis iuxta illud Ihere. Nō gloriet̄ sapiēs in sapia sua nec diues in diuitiis suis. nec fortis in fortitudine sua sed in hoc glietur qui gl'iatur scire ⁊ nosce me.

Scōm principale cognitiōis ad deum.

Tem cognoscit̄ ibi de⁹ ad deū. In illa bea
i ta cognitiōe qcqd cognoscit̄ in deo vl' de
deo ducit ad deū ⁊ in deū siue sit potētia sapia bonitas caritas ⁊ silia. Tāta est.n. in deo iocūditas ⁊ amabilitas vt cognit⁹ ab aīa statim ipsam ad se trahit eāqʒ vehemēter in se absorbeat ad silitudinē adamātis q̄ vtute sua fortis ferrū ad se trahit. Hoc testat̄ spūs sanct⁹ in cāticis. Oleum effusum nomē tuū iō adolescētule dilexerūt te. hoc ē Tanta est suauitas q̄ a te dn̄e incessant̄ effūdit̄ q̄ ad amorē tuū feruētes ⁊ fortes aīe ꝑtrahūt̄. Sic cognoscēs dn̄m saul⁹ p vocē dicētē. ego sum iesus nazaren⁹. mox tract⁹ fuit ad obediēdū diuine volūtati dicēs. Dn̄e qd me vis facere. Sic ⁊ btā maria magdalena vt cognouit q̄ ibi accubuit in domo pharisei. statī vēit ī feruore afferēs alabastrū vngēti ꝓciosi.

Tertiū ꝑncipale cognitiōis ꝓp deū.

Tē cognoscit̄ ipse de⁹ ꝓpter deū. Nam fi
i nis cognitiōis ipse est. Licet.n. aīa ex illa
cognitiōe ꝑcipiat etnā btitudinē sicut dn̄s testat̄. Hec est.n. vita etna vt cognoscāt te solum deū ⁊ quē misisti iesū xp̄m illā beatudinē non ꝑcipit finaliter ꝓ vtilitate sua sed ꝓ manifestatione glie dei vt gl'ificet̄ in aīa btā trinitas. Ibi limpide cognoscit aīa qō hic intellect⁹ capē nō pōt. vʒ quō etn⁹ de⁹ ⁊ imēsus de⁹ vn⁹ est in sbā ⁊ trin⁹ in psonis. Itē lucide cognoscit quō fili⁹ etnaliter nascitur a pr̄e ⁊ quō spūs scūs cōtinue ꝓcedit eq̄liter ab vtroqʒ. Nec tn̄ vna psona maior vel minor ē altera nec dignior vel prior nec posterior est altera sʒ in singulis eternitas vera coeq̄lis maiestas. Itē ibi ꝑspicue cognoscit aīa quō diuinitas ⁊ hūanitas inseꝑabiliter vnita ē in vna psona scʒ xp̄i. ⁊ qcqd de⁹ hʒ p nām hʒ ille hō p grām. Et in hac cognitione trinitatis ⁊ vnitatis diuinitatis ⁊ hūanitatis christi maxima eī⁹ beatitudo ꝯsistit. Itē teste salomone eius opm dei nēo rōnē aliquā inuenire poterit in hac vita. ⁊ q̄to magis inuestigare laborat tāto minus inueniet. Illic vero māifeste cognoscit anima omnia opera diuina ⁊ maxima ⁊ omniū rationē creationes celi ⁊ terre ⁊ oium elemētoꝝ ex nihilo distinctionē ordinū āgelicoꝝ. sapiētissimā diam donoꝝ gratuitoꝝ nāliuʒ. nā singuli āgeli specie ⁊ numero diuit sicut stelle. Et in singulis opib⁹ diuinis delectabit aīa sup modū. cognoscens singula opa dei eē optima suo tpe ⁊ optimo mō facta teste damasceno. Si diuina volūtas est puidētia. ergo nō necesse est q̄ puidētia hūt fm certā rōnē ⁊ vt optima ⁊ deo acceptissima fieri. ⁊ vt nō est melius fieri. Itē apte videbit aīa singula dona a fonte diuino fluētia nō sic effluere tanqʒ ab ipso recedant sicut riuus a fonte recedit. sed semper in ipso integraliter manent. sicut luna nō amittit suam plenitudinem ex eo q̄ luna alia accenditur ab ipso ⁊ sine sui diminutiōe oib⁹ lumē cōicat. ⁊ diuidit̄ in multa sine oī sua mutatiōe ⁊ sui diminutiōe. Ideo sine dāno oib⁹ desiderātib⁹ dat affluēter vt dicit btūs Iaco. Alioqn si ex donatiōe paupior fieret sicut hō q qō dat nō retinet iā nō eēt sūme pfectus imo ꝯtinue sua pfectio minueret̄. Sūr dona sua sp noua sūt qz nō ē ibi pteritū ⁊ futuꝝ. sʒ sp p̄ns. ⁊ qō semel dat sp dat alioqn mutatio eēt apō deū. Ideo qz sp merito gratuito dʒ eē tāta nob̄ de singul̄ donis dei. sicut cū ipsa pcepim⁹ p̄ma hora ex eadē rōne singula opa dei noua sūt. ⁊ qcqd semel fac̄ sp fac̄ ꝓp immutabilitatē suā. vn̄ pr̄ dicit ad filiū. Ego hodie genui te lʒ mult̄ ānis an̄ fuerat facta diuina gnātio ⁊ hūana. Ideo cū eadē gratitudine nos sp debʒ eē p oculis sic qn̄ p̄mit⁹ fecit ⁊ in ea gratitudine eā opa sua facit. Itē lucide videbit aīa qō hic occultū est quō de⁹ idē ipē imutabilis simplex ⁊ idē māēt his fm magis ⁊ min⁹ ꝑticipat̄ ab āgel̄ ⁊ sanct̄ fm q̄ magis ⁊ min⁹ diuinis morib⁹ simulāt̄ ad instar solis q vnū magis aliū min⁹ calefacit. Sicut ad instar cibi q vni est occasio infirmitat̄. alii sanitat̄ q vni ē sapid⁹ alteri insipid⁹ vʒ q̄ pl⁹ vl' min⁹ nā illoꝝ cū cibo illo ꝯuenit vel cū sole. Itē ibi cognoscet aīa sūmā bōitatē ⁊ sapiam dei ꝑncipiū eē eius creaturarū ⁊ opeꝝ diuinoꝝ nā bōitas dei pducit in eē creaturas. sapia vō distinuit diaʒ inter ipsas. Ex sūma igit̄ sapia ⁊ bōitate inscrutabili facit aurā nūc frigidā. nūc calidā. nūc siccā. nūc madidā. nūc ꝓcellosam. nūc tranq̄llā. Ex eadē sapia ⁊ bōitate facit vnū diuitē aliū pauperē: vnū fortē aliū debilē ⁊ infirmū aliū formosum ⁊ aliū deformē. Ex eadē sapia ⁊ bōitate nō facit vnā creaturā sensibilē aliā inse-

ciliem. aliā rōnalē aliā sine rōne. vni dat vnam
formā alteri aliā. idq₃ teste ecclesiastico. Opa dī
oīa bōa sunt ⁊ nō est dicere hoc est nequ⁹ illo. Oīa
enī tpe suo cōprobabūt nec est infern⁹ peior celo
dicēte Isidoro. sicut celū siderib⁹ ita infern⁹ dāna
tis hoīb⁹ ⁊ demonijs ornabit. Eq̄liter. n. cōmen-
dat iusticiā iudicis iniquoꝝ deuastatio sicē innocē
tū defensio. Itē lȝ teste aplo. incōprehēsibilia mō
sūt iudicia dei de dānandis ⁊ inuestigabiles vie
ei⁹ de saluādis. ibi tñ cōphēdet aīa q̄ vniuerse vie
dñi fuerūt mīe ⁊ vitas ad iudicādū. Mia restrin
git iusticiā ne nimis seuere ageret iuxta illud cum
irat⁹ fueris mia recordaberis. Et iusticia tēprauit
miam ne nimis pceret. nā facultas venie incen-
tiuū tribuit delinquēdi. Justicia sp misericordie pa
ruit. ⁊ mia sp fm iusticiā pepcit. O q̄ occulta sunt
in pñti dīna iudicia. Quis. n. inuestigare pōt cuȝ
dixerit dñs iacob dilexi ⁊ esau odio habui anteq̄
nati eēnt. qō viciū detestaret in esau ⁊ quā vtutez
diligeret in iacob cū nullū iudicet nisi fm pñtē iu
sticiā. Silr cum duo pueri portāt ad baptismum
vn⁹ nat⁹ de fideli morit an baptismū descēdens
in limbū. alter nat⁹ de infideli p⁹ baptismū mori
ens statī euolat ad celū. Silr q̄re dñs ihs vni la
troni tātā grām dedit. alteri vō nullā. Silr q̄re iu
dā finaliter cadere pmisit ⁊ nullū aliū aploꝝ. Et q̄
re ab vno dīa grām ⁊ multa peīa sustinet vt a da
uid. a tū vō p⁹ pmū petīn dānat sicut saul. Hec sol
uit glo. sup geñ. dicēs. Nouit dñs cui pcat vsq₃ ad
cōmutationē in meli⁹. sicut pepcit aarō queȝ nō p
didit cū alijs in cōflatōe vituli aurei. sic pepcit eze
chie ɔ quē dederat sniam mortꝪ ⁊ tñ postea. xv. ā-
nos ad viuēdū dedit. Itē nouit cui pcat ad tp̄s q̄
uis p̄sciet eū. in meli⁹ cū nō mutari. Sicut petō
rib⁹ an diluuiū dedit centū ānoꝝ spaciū penitēn-
di ⁊ postea oēs hoīes pdidit p diluuiū p̄ter octo.
Itē nouit cui ñ pcat vt nec mutatiōnē ei⁹ expectet
sicē igne ⁊ sulphure cito pdidit. sodomitas dathan
⁊ abirō fra viuos absorbuit in momēto. Hec oīa
lucide videbit in speculo eternitatis ⁊ q̄ eq̄d augere
pōt suā btitudinē ⁊ de singulis hēbit gaudiū cū ele
ctis. Itēȝ cognoscet ibi aīa quō sapiēs de⁹ oīa opa
dīna āgelica ⁊ hūana sp cōuertit ad optimū fīnē ma
nifestationē glie sue ⁊ angel⁹ ⁊ hoīb⁹ ad fruitionēȝ
dīne nāe vel sapie. Et lȝ malū in se nec spēm hēat
nec originēȝ. singula tñ mala opa ordinat ad ma
gnū bonū sapiētissim⁹ de⁹ q in domo sua nihil ior-
dinatū derelinqt. Miserabilē ⁊ irrecupabilē ca-
sum angeloꝝ ⁊ obstinatā maliciaȝ eoꝝ ordinauit
ad exercitiū ⁊ coronā electoꝝ. iuxta illud ber. Iocū
dū ē iudiciū est q supb⁹ ille būtuū malleator ipo
nesciēte fabricat eis coronas ppetuas ipsos ipu-
gnādo. Silr venialē casum soli hoīs ade cōuertit in
admirabilē toti⁹ hūane nāe exaltationē. Exh. n.
hūana nā dīne nāe inseparabilit vnita est in psona
dñi ihu nō cōuersiōe dīnitatȝ in carnē sȝ assūptione
hūanitat in deū. De quo Criso. Reuera magnū
⁊ mirabile est carnē nrām sursum sedere ⁊ ab āge
lis ⁊ archāgel adorari qō neq̄q̄ foret fuisset si adā
nō peccasset. vñ leo papa. Si hō ad imaginē dei
fact⁹ in sue nāe honore pmāsisset nec diabolica frau
de decept⁹ a lege sibi posita deuiasset. creator mū
di creatura nō fieret. nec sempitern⁹ tpalitatē sub
iret de⁹. nec eq̄lis deo pr̄i fili⁹ formā serui ⁊ simili
dinē carnis pctī assumeret. Silr iniquaȝ vēditio
nē ioseph mutauit in salutē maximā fratrib⁹ ven
ditorib⁹ ⁊ egipto q si vēdit⁹ nō fuisset tota egiptus
⁊ circūiacētes pūincie media pijssent. qō ipse ipsis
fratrib⁹ venientib⁹ in egiptū p annona cōparanda te
stabat dicēs. Nolite timere p salute. ⁊ ipsi simi-
liter testabāt dicentes ei sal⁹ nra ⁊c̄. Silr grauis-
simū petīn qō ab initio factū fuit cū de cōsilio ⁊ in
uida pmotiōe iudeoꝝ vēdit⁹ fuit fili⁹ dei ⁊ tradi-
t⁹ ⁊ blasphemat⁹ ad mortē turpissimā cōdēnatus
crucifix⁹ inter latrones suspēsus. Hoc malū pessi-
mū ordinauit. dñs ihs ad peīi destructionē. ange
lice ruine reparationē. diabolice ptātis diminutio
nē captiuoꝝ in limbo ereptionē celestis ianue api
tionē ⁊ reserationē ⁊ vt qlibet peccator multo fa-
cili⁹ q̄ antiqui p̄res sanctissimi pmereri posset i-
mediatū trāsitū p⁹ pñtem miseriā ad dīnā fruitio
nē. O ineffabilis sapia q̄ tñ malū cōuertit in tātū
bonuȝ. Silr illud graue petīn beati petri p trina
negatiōe dñi cōuertit ad bonū magnū petōrib⁹ vt
apud eū quē ecclia caput hēre debebat vberioreȝ
cōpassionē ⁊ miam inuenirēt. Dicit. n. ecclesiasti-
c⁹. Qui nō est tēptat⁹ q̄lia scit. Et q nō ē expt⁹ pau-
ca cognoscit. Quō. n. medic⁹ q nō patit cōpati pōt
egroto. Nō cōpatit famelico saturat⁹. neq₃ petōr
iust⁹. et eodē casu beati petri dñs ihs p̄sūptioneȝ
oīb⁹ hoīb⁹ āputauit. Silr graue petīn infidelitas
beati thome redegit dñs ihs ad bonū toti⁹ ecclie
Magis. n. credi optebat de resurrectione dñica
beato thōe ex visu ⁊ tactu cicatricū q̄ beate ma-
rie magdalene q̄ solis vbis crediderat angeloꝝ.
Silr ptinaciā sauli cōuertit de⁹ in salutē oīb⁹ eccle
sijs. cū pri⁹ ac⁹ seuissim⁹ psecutor fact⁹ est euāgelij
fidelissim⁹ pdicator. Valde. n. laudabile fuit no-
mē dñi ihu corā regib⁹ iudeis ⁊ gētib⁹ cōstāter an-
nūciari qō tāto feruore in damasco expugnare ve
nerat ⁊ delere. Silr graue petīn ⁊ cōtumeliā q̄ sa
stinuit in nūcijs suis pphetis aplis ⁊ martirib⁹ con
uertit in fulcimētū nre spei cunctis fidelib⁹. Nisi
eni₃ fidē catholicā suo sanguine defendissent neq̄
q̄ dñi iesu nomē ad nos cū fide catholica cū tāto
robore puenissȝ. vñ Isa. Nisi dñs reliq̄sset nobis
semē supple in aplis ⁊ martirib⁹. sicē sodoma fuis-
sem⁹ ⁊ q̄si gomorra ⁊c̄. Ita ēt sapiēs q olī cōuertit
aquā in vinū mutabit oēm tēptationē ⁊ tribulatō
nē hui⁹ miserie in statū eterne glie ⁊ repōderabit ei
na ⁊ imēsa mercede. iuxta illud apli. Id. n. qō in
pñti momētaneū ⁊ leue ē tribulatiōis nr̄e sup modū

i sublimitate eiuꝰ p̄d̄d'glie ꝑabat i nobis. Ibi.n.
cognosceret aia vehemētē diligētiā creatoris circa
salutē generis hūani q̄ in p̄mo appuit cū vnūquē-
q3 hoiem ad imaginē ⁊ silitudinē suā fecit. Deīde
vnicuiq3 angelū deputauit q cū i materno vtero cu
stodiret natū ab insultu demonū defensaret. Ne
cessaria corpis singulis mo.i.ē ꝯuenientissima mi
nistrauit. Deinde ab originali petō vnda baptis-
mat̄ aiaz emūdauit ꝯferēs spūn eiū cū oibꝰ donis
suis ⁊ singl' v̄tutibꝰ i filiū quoq3 adoptauit. Post
modū i adolescētia q̄q3 i sōno. q̄q3 in ina isp̄ira-
tōe ad etnā salutē mutauit. forīs āt p creaturas q̄s
singulis sic isltuit vt ad inuisibilē creatorē aiaz in-
troducat. silr p efficacissima exēpla mortuor̄ ho-
minū ⁊ viuor̄. Silr p sacrā scripturā q̄ nob viā cele
stē lucidissime d̄nistrat q̄ñ hō se h̄re d̄eat ad d̄ux
q̄lr ad p̄ximū. q̄lr ad aicos quō ad inimicos. q̄lr
ad p̄latos: q̄lr ad s̄bditos: q̄lr ad viuos q̄liter ad
mortuos. s3 q: n̄ oēs scripturā itelligunt addidit do
ctores ⁊ nūcios fidelissimos q eā exponūt vniuer
sis fide ii ⁊ deuote. In eadē scriptura p p̄dicatores
nūc minis t̄rret. nūc blādicijs ⁊ p̄missis allicit mi
seros petōres ad salutē. Qui nūcij dū q̄q3 ab ex-
terior̄ sollicitudine in ꝯtēplatiōe dina gescūt. qō
deo placet sup oīa ad inuēdātū diligētiā suā circa
petōres q forte nūq3 curāt saluari. aduocat mltitu
dinē r̄i eor̄ ab ea gete q̄ sibi delicias facit ad sol
licitud.nē petōr̄ dicēs .in cāticis. Aperi mihi so-
ror mea q: caput meū plenū est rore. qō grego. ex
pōit dicēs. Dū spōsa dormit dilectꝰ ei vt aperiat
pulsat. q: dū mēs sibi p ociū intēdit. r̄ps mlta opa
petōr̄ in h mundo tolerat. q: nisi sp̄ūales viri ad
doctrinā se accingāt. nūq3 scip̄os carnales vl ꝯgno
scāt vel corrigere curāt. Vult igit spōsus vt aliqñ
ociū dimittat ⁊ ad edificationē p̄ximor̄ sp̄ūales
eos sollicitēt. q: dū p̄fci viri sibi solū p interiorē ge
re intēdūt dolet spōsus q seclares magis ac ma-
gis ad peiora ꝯmutādū cū pp silētiū sp̄ūaliū minꝰ
ac minꝰ cog̃scūt. Qm āt h oia p salute mime suffe
cissent p̄t diuersa ⁊ grauia vulnera petōr̄. iō deꝰ
p̄ficiēs .. mora diligētia misit vnicū filiū suū q
diligeret ꝯsideras quō i singul' mēbris oipotētē
deū petōres offenderāt abūdātiorē emēdā q3 me
ruerat genꝰ hūanū exhibuit i cruce i mēbris singu
lis deo p̄ri. In q̄ cū clamore valido ⁊ lacrimis in
mēbris singulis vulneratꝰ. salutē pditā hūane ge
neri restituit a p̄re p sua reuerētia exauditꝰ. Et ne
salꝰ optēta p̄iret v̄ba sua mores ⁊ exēpla ꝯscribi fe
cit in q̄tuor euāgelijs ex quor̄ imitatiōe salutē p-
petuā mereremur. Sup hec oīa p manifestatiōe di-
ligētie sue sacratissimū corpꝰ suū ⁊ sāguinē ꝯsecrauit
⁊ vim dedit ꝯsecrādi nō tm̄ vni hoi bono nec tm̄
vno tpe vel vno loco imo sacerdotibꝰ criminos eā
dē ꝯtulit ptātē vt ei tpe ⁊ loco in eucaristia ⁊ sacris
ceteris ꝯsolationē sp̄us ⁊ petōr̄ medicinā hoies i
uenirēt. Si.n. nō ꝑfecti epi ⁊ sacerdotes criminosi
⁊ corpꝰ d̄nicū ꝯsecrare possent. innūerabiles hoies
sine extrema vnctiōe ⁊ viatico morerēt. Insup p̄-
latos sp̄ūales ⁊ seculares ꝯstituit q etiā inuitos co
gerēt ad obsuātiā p̄ceptor̄ ⁊ manifestis criminibꝰ
penis varijs ⁊ sentētijs mortis s̄bditos coercerent
Hec oīa sine adiutorio nr̄o ⁊ desiderio facere po-
tuit ⁊ fecit ⁊ nihil obmisit eor̄ q̄ necia. a faciēda ad
nr̄am salutē ē teste d̄no i ysaia. q̄d vltra debui facē
tibi ⁊ nō fe. ꝓpter h solū q n̄ violēter ad etnā nos i
trahit h iō dimittit q: iusticie sue nō ꝯueit iniuīā ali
quē coronare cui liber̄ arbitriū dederit h hoiez
sibi assimilās q a nemine cogi pōt. vn̄ augu. Qui
creauit te sine te nō iustificabit te sine te. Creauit
te nolētē nō iustificabit nisi volētē ⁊ q: ꝯsensū libe
re volūtat̄ exigit. iō fere tota salꝰ hoiz p̄it. Vn̄ ex
tpe cū appebit inocētia creatoris circa salutē hūa
ni generis lz deꝰ ap̄ō plimos iudicet reꝰ q̄n saluari
nolit quos redemit qui manifestabit cū q̄nto sermo
filiꝰ dī p salute suor̄ inimicor̄ laborauit. In tota.n.
machina mūdi teste bernardo ñ tm̄ laborauit. In
alijs.n. opibꝰ dixit ⁊ facta sūt. p hoīs v̄o salute sa
stinuit in v̄bis ꝯdictores. in factis obsuatores in
morte illusores. Qui etiā in testimoniū diligētie
sue cicatrices vulner̄ ad celū duxit qbꝰ iraz p̄ris
fortꝰ mitigaret ⁊ grām in petōribꝰ impetraret.

¶ Primū p̄ncipale dilectiōis p deū. CA. II.

Ex illa cognitiōe btā amabit deꝰ p deū ab
aīa glificata. h est per spūz. s. Quicqd aūt
creatura facit sub noie creature ipfectū ē.
Illō.n. ipetrauit d̄ns ihs fidelibꝰ suis cū dixit ad
p̄rez. Notū feci eis nomē tuū p fidez ⁊ notū faciā
p spēm vt dilectio q̄ dilexisti me in ip̄is sit. Et di
lectio q̄ p̄r diligit filiū ē etna ⁊ imēsa. s. p sp̄ūsctm̄
q̄ ē nexꝰ vtriusq3. Eadē dilectio d̄r ē gl. q p̄r diligit
filiū ē i oibꝰ iustis. p eadē.n. aīa glificata diligit de
um ⁊ diligit a dō. Alioqn aīa teste aug. q̄ nō quiescit
nisi i deū ad quē fcā ē. nūq3 v̄e ⁊ p̄fecte quiesceret ni
si creatori suo i amore vicē repēderet. Cū āt teste
ber. deꝰ aiam amet. eternitas amat. immēsitas amat
cuꝰ magnitudinis nō ē finis. cuꝰ sapie nō ē nūerus.
neāe est aiam deū imēse ⁊ etnalr reamare si ꝯ3 in
deo p̄fcē quiescere. Hoc nō fit nisi p sp̄ūsctm̄ d̄ quo
dicē aplūs. caritas dei diffusa ē i cordibꝰ nr̄is p s. s.
q datꝰ est nob. vbi dicit gl. caritas dei ⁊ deꝰ est ⁊ do
nū dei est. Et q: deꝰ dilexit nos vt a nob diligeret
s. s. dedit nobis. Si āt in caritate q̄ v̄rꝰ est i illa bti
tudie diligeremꝰ deū. sapsiue dedit3 sapientissimꝰ
deꝰ sp̄ūsctm̄. Hec fuit oli opinio magri i sententijs
moderni āt alr sentiūt tene qō placet. sed ad h de
dit sp̄ūsctm̄ vt aīa beata ip̄i vicē repēderet i amo-
re ⁊ sic in ipso quietē oīmodā reperiret. Ad intelligē
tiā huiꝰ notādū est q i iohāe scriptū ē q p̄r diligit fi-
liū. Et ..ter̄ scriptū est in p̄sona xp̄i. Ego diligo p̄rē
hec dilectio nō est minor q3 diligo ⁊ dilectꝰ qua

sp̄ūs sc̄ts est amor p̄ris ⁊ filij. nec minꝰ amaṫ ab a-
māte ⁊ amato ipse amor q̃ȝ amās ab amato vel
amatꝰ ab amāte. Et hec est illa serenissima ⁊ iocū
dissima ⁊ p̄fectissima triū ꝑsonaꝝ in vna idē dile
ctio. vbi amās est idē q̄ amatꝰ ⁊ amatus idē q̄ a-
mās. amor idē q̄ amās ⁊ amatus. amatꝰ ⁊ amās
idē q̄ amor. vbi amās amatꝰ ⁊ amor penitꝰ vnū
et cōicant in vno velle cōueniāt. vnū nolle habēt
idē posse ꝑticipāt. imo totū possidēt. Ibi vnā sūm
mā q̄d est oē bonū in cōi ⁊ in sīgulis idē possident. nul
lꝰ ibi bōi sine dilectōe ē possessio. In hac dilectōe
nullꝰ defectꝰ nulla omissio nulla vnq̄ȝ turbatio nulla
interpolatio. de hac dilectōe totū mutū est q̄d loq̄
mur etiā si sūmo studio loq̄rentur. Hec est cuius
vnio aīam sibi vnitā vere beatā facit. Hec est gau-
diū de quo dr̄. Ut gaudiū meū in vob̄ sit ⁊ gaudiū
vrm̄ impleaṫ. Q̄d est gaudiū p̄ris ⁊ filij nisi amare
⁊ amari ⁊ taliter amari. Quō aīa famelica satura
biṫ nisi huic gaudio vniaṫ vt ipa i h̄ gaudio ⁊ gau-
diū hoc in ipa sit ⁊ eius sic gaudiū impleaṫ cū amā
tibꝰ vnita fuerit ⁊ amato q̄ se in tam felicissima
vnione amare sentiat ⁊ amari.

¶ Scdm̄ principale dilectionis ad deum.

Ibi etiā amaṫ deꝰ ad deū. Naȝ amor dei
i vehemēter duc deū i aīaȝ ⁊ aīaȝ i deū iuxta il-
lud Jo. Qui manet in caritate in deo ma
net ⁊ deꝰ in eo. Q̄re? Quia deꝰ caritas est. O q̄ȝ fe-
lix aīa q̄ se absq̄ȝ interpolatiōe ex oī virtute sc̄e trinita
tis ad oē ꝑpter oē q̄d ipa est sentit se amari ⁊ deum
tāto amore circa se occupari q̄si oīum creaturaꝝ
sit oblitus. Cuiꝰ btitudo augeṫ cū econuerso amore
sc̄tissime trinitaṫ cū oībꝰ viribꝰ suis penitꝰ se imer
git. Tūc implebit illud btī. sūmū p̄ceptū q̄d s̄m exp-
sitionē btī aug. in hac vita impossibile ē impleri. Di-
liges dn̄m deū tuū ex toto corde. i. intellectu sine
errore. ex tota aīa. i. mēoria sine obliuiōe. ex tota
mēte. i. volūtate sine ꝯdictiōe. Tūc. n. aīa nunq̄ȝ
errabit i amore dei. vt deo aliq̄ȝ creaturā equet
vel p̄ponat. nūq̄ȝ obliuisceṫ ad momētū amoris
diui q̄ sp̄ p̄ns est. Nā q̄ȝ ꝯtrariū sentiet amor dei sic
heu in ista vita frequēter aliqd cōparat deo vel p̄
pōderat vel aliqd diligit ꝑpter q̄d deū minꝰ diligit
⁊ sepe dei obliuisceṫ: vel appetit aliqd diue volū
tati ꝯtrariū. Ibi etiā implebiṫ h̄ p̄ceptū s̄m expositionē
crisostimi dicētꝭ. Quid ē deū diligere ex toto cor-
de nisi vt cor tuū ad nulliꝰ rei dilectionē magis i
clinatū sit q̄ȝ dei. nec delecteris in specie āplius
q̄ȝ in deo. nō in honoribus. nō in auro. nō in ami-
cis rē. sed p̄ his oībus deū ameṡ. Si āt in aliquo
hoꝝ occupatus fuerit amor cordis tui iā nō ex to
to corde deū amas. Pro q̄ta. n. pte fuerit cor tuū
ad aliquā rē p̄ tanta pte minus est ad deū. Quid
est deū diligere tota aīa. Certissimū habere aīm
in veritate ⁊ firmū esse in fide. Quid est deum di
ligere tota mente vt oīs sensꝰ tuꝰ deo vacent i in-
tellectꝰ sapia cogitatio memoria. Qui ergo aliq̄
hoꝝ occupat circa tpalia iam non ex tota mente
diligit deum hoc etiaȝ impossibile est h̄ impleri.

¶ Tercium p̄ncipale dilectiōis ꝑpter deum.

Ibi etiā diligiṫ deus ꝑpter deum. Aīa. n.
i ibi diligit deū nō ob h̄ solū q̄ sibi bonus ē
largus ⁊ misericors: sed ob hoc multo for-
tius q̄ simpliciter in se bonus largus ⁊ miāicors
est. ⁊ q̄to sincerꝰ amat deū ꝑpter innatā sibi bōita
tē ⁊ nō ꝑpter ꝑticipationē btitudinis ipiꝰ tāto bea
tior est aīa lȝ cōicatio btitudinis diue neq̄ȝ ipaȝ
moueat ad illā sinceritatē amoris. Ex a q̄te iocū
ditatis aīe nasciṫ q̄n creatori vicē rependit in since
ritate amoris q̄ȝ nulla scitas vel bōitas in aīa vel
vtilitas trahit ad amorē aīe s̄ȝ innata bonitas vt
cōicaret aīe eternā btitudinē in seipso. p̄ q̄ ꝯferen
da cū diligētia maria laborauit. De hac diligen-
tia dicit ep̄s parisiensis. Hoc est ꝓpriū bonitatis
vbiq̄ȝ vt ad sui fruitionē aliquos associet ⁊ se eoꝝ
malis portādis atq̄ȝ dolēdis o no exp̄oit. Tāta āt
bōitas dei cui nō est mēsura vel numerꝰ tantā re-
grebat societatē ꝯiūctionē vt d̄ oībꝰ bōis suis nul
lū incōicatū retineret ⁊ de malis suoꝝ nullū susce
ptū relinq̄ret. Ipsa. n. bōitatis eiusdē imēsitas p̄
ipa fontis abissali copiositate fluxꝰ h̄re debuit vs
q̄ȝ ad vltimū ⁊ sup̄mū vt cēnt opa mie ⁊ beniuolē
tie ab ipso fluētia vltraq̄ȝ ⁊ sup̄q̄ȝ quo se extēderet
nō h̄ret ⁊ h̄ indubitanter erat sūpmꝰ largitio quo
nihil magis in bōis hēat vt ꝯferat ⁊ moꝝ amico
rū susceptio quo nihil amici in malꝭ magis hn̄t vt
ipē suscipiat. Uehemēter ibi accēdiṫ ad amorē
dei aīa ex singulis q̄ in deo sūt nāliter. s. potētialiē
sapia bōitate ⁊c̄. Spāalius tn̄ inflāmaṫ cū fervo
re totius trinitaṫ q̄si oīum oblitꝰ totaliter sit ⁊ ꝯti
nue sentiet in se fundi teste ezechiele. Uultꝰ aīaliū
i. oīum sc̄oꝝ sunt vt carbones ignis ardētiū. Nā
teste dauid. Carbones succēsi sūt ab eo et nō ē ibi
q̄sq̄ȝ q̄ se abscōdere valeat a calore eiꝰ. In p̄nti vi
ta nūciauit spōsa spōso q̄r amore tuo lāgueo vt dr̄
in cāticis. In p̄ria vo p̄ntialiṫ dr̄. Amore tuo īces-
santer ardeo. Lāguor hoi somnū subtrahit. cibū de-
licatū insipidū reddit. vires corpis ⁊ decorē adi-
mit oēm ornatū postpōit carnalis amicicie obli-
uionē inducit. Hec oīa verus amor in aīa similiṫ
opatur ardor etiā humorē exsiccat nām sibi cōtrā
etiam penetrat. ita etiā in patria fidelis aīa p̄ cari
tatem ab omni carnali cōcupiscētia sepatur ⁊ in-
cessanter diuinis gaudijs penetraṫ. Et valde mi
rabile est cum teste moyse deus noster ignis con-
sumens sit ⁊ natura ignis sit cōsumere. omnia in
se et iuxta se posita q̄ anima ex tanto feruore non
consumitur. Item licet anima ex singulis dei opi
bus paruis et magnis ad amorē dei accēdaṫ. spe
cialius tn̄ ex quibusdam dei opibus dn̄i iesu xp̄i
vehementius inflammatur. vt est incarnatio.

natiuitas: circumcisio: baptismum: ieiuniū: corporis et sanguinis sui consecratō. in cena humilis pedū ablutio: mirabil' passio: gl'osa resurrectio: mirabilis ascēsio: spūssancti missio sumpsi' frequēs in sacro exhibitio: cgtas circa oēs in extremo iudicio. Nā hec oīa quilibet aīa propter se solā reputat esse facta. Est ibi aliud inflāmans aīaz ad amandū deū. s. diuina humilitas de q̄ nimis admirat aīa. Nam deus oīpotens singulis angelis sanctis q3 aīabus ita se subiecit q̄si sit seru' emptici' singulorū quilibet vō ipsorū sit deus su'. Nd h innuēduz transiās nunistrabit illi dicēs in ps. Ego dixi dñs es tu: sūme q3 ppe pfect' deus sibi cōplebit qd h dicit. Quāto maior ē humilitate in oībus q q̄tūcūq3 pfit oībus dignitate et diuina maiestate: oībus tñ s3 sicit hūilitate. O q̄z raro cōuenierunt illa duo oībus p̄esse p iusticiā et tñ oībus subesse p humilitatē gratiaz. Id numerat hec aīa cū amore valde aūt inflāmat amicitiā et pseruat nunq3 velle p̄esse vel parē esse s3 oībus et in oībus velle subesse. Nec aūt hūilitas cā tur ex multitudine bonitatis et diuine nobilitatis: sic arbor ex multitudine fructuū inclinat. sic inflammat ad diligēduz deū spāl'r humilitas xp̄i q cū in forma dei esset eq̄lis deo patri nō solū minorari voluit ab angelis: s3 et carnis peccati silitudinē assumens. vīme et excelsus sup oēs hoīes fact' ē abiectio plebis et opprobriū pessimorū hoīm. O imēsa humilitas q̄ deū impassibilē et imortalē coegit esurire sitire lassari miserabilr mori etc. Et adē humilitas coegit creatorē angelorū et hoīm inclinari ad infimā ptē3 corpis piscatoris: h est ad pedes aplorū in lotura. Et adē humilitas incōprehēsibilē dominū maiestatis coegit frequēter venire sub spē panis ad cōsolatōez fideliū in sacro. Est et aliud inflāmās aīaz ad amandū deū. s. patiētia diuina q̄ ibi apparuit qñ inimicis suis centū annorū spaciū3 ad viuēduz dedit q̄uis in eadē malicia eos pdurare p̄sciuerat. O q̄ta dissimulauit in ille tpe in paganis et iudeis qñ electi sui et iudei precepta sua cōtēpserūt ipsumq3 in deserto variis malis et nouis inuētōib' irritauerūt et cū charissimos pphas suos nūcios occiderūt ipsū et morte turpissima dānauerunt et memoriā ipsius de terra penit' delere dispcsuerūt et aplos suos qbus mūdus nō erat dignus miserabilr tractauerūt. Heu q̄tas iniurias dissimulat a paganis iudeis hereticis et falsis xp̄ianis q etiā ab hijs q xp̄iani videntur et boni xp̄iani. imo et religiosi et in sanctis religionib' cōstituti tāq̄ inimic' cōtinue impugnat. Sub velle. n. religiosa diuersa et ia infideliū cōmittere nō verētur. et gl. dicit sup mat. q detestabilior ē q s3 noīe fideli agit opa infideliū q̄3 apte pagan': p singulis vicib' patientie diuine a pñ' mūdi vsq3 ad finē puocat aīa valde ad amādū deū eternalr: q3 tāta lucet virtus diuina cū vicia petōrū dissimulat q̄ta lucet cū petō

res a vicijs emūdat et tāta fulget cū dānatos eternaliter cruciat q̄ta fulget cū electos incōmutabiliter munerat: ē ibi aliud aīam inflāmās ad amādū deū vz cognitio diuine fidelitatis q̄ in h apparuit q̄ multiplicē cōsolatōez spūalē cōueniente ex scripturis sacris et desiderijs sanct et diuinis officijs ecclesiasticorū doctrinis et exēplis: et laude et gr̄az actōe et orōne et cōfessione et sibi suis de' pr̄ corp' et sanguinē vnigeniti dilecti filij sui dñi nr̄i ihu xp̄i s3 spē panis et vini ad delectabilē refectionē aīarū tam cōtinue ministrauit in q' totū qd ipse ē nobis cū spuscō in sūmo dedit. Nihil. n. ē ex corpalez et spūalez et diuinam nāz. Corpalis vō apphendit oē qd quinq3 sensib' p cipit. Spūalis nā cōtinet āgelos et aīas et oīa bona spūalia et virtutes: diuina nā totū qd ē optimū nālr in se h3. Cuz ḡ corp' et sanguinez filij sui de' pī in sacro dedit. tūc corpalē s3am in sūmo cōtulit. Qñ vō aīam eiusdē filij dedit: tūc spūalez s3am in sūmo tradidit cuius aīa oībus angelis et sanct aīab' pfectior grā in oīni sanctitate fuit. Insup in coto taz diuinā nām obtulit oē bonū in se nālr et et nālr cōtinētez: nec h sel' tñ: aut bis in tota hoīs vita sed imo quocūq3 tpe quocūq3 loco a quocūq3 sacerdote fideli bono vl malo salutare illud sacrificium in forma eccle oblatū fuerit totiens de' pī cū spūsancto singulis animab' se totū ad fruendū exhibet s3 heu pauci sūt q hāc fidelitatē pspicacit recognoscūt: et heu pauciores sūt q ad pceptōez tāti mūens vt in eis sm ordinatōez dei cōtinue pficiāt cuz debita gratitudine se abilitare cōtendūt. o āmirabilis fidelitas ihu dñi nostri q mille ducentis ānis et amplius ab indigne cōficiētib' et sumētib' et incitantibus in sacro tanta elegit cōtumeliā sustinere: vt in hoc tpe posset corpore et sanguine suo vnā aīaz saciare cui nihil sufficit teste augustino q deo minus. Est et aliud inflāmans aīam ad amandū deum totis viribus. s. diuini mores pfectissimi de quibus est aliās mā specialis. sic vehemēter accendunt aīam ad diligendū deum exēpla sanctissima ihu xp̄i vz exempla castitatis: humilitatis: altissime paupertatis: obedientie: elantie: innocētie: diligētie: patientie: sollicitudinis: taciturnitatis asperitatis: penalitatis: fidelitatis: gratuitatis: despectionis: pure intentionis: pfectionis: zeli aīarū: dilectionis inimicorū. Singula exempla gratissima sunt hec aīe et oīne desiderabile in terris hijs cōparari nō pōt in conspectu ipsius qui valde eternaliter in singulis delectat. et q̄to magis despecta et penalia in seculo hoc reputant tanto ea amici dei in pñti et in futuro maiori gratitudine venerant. Et quicqd bonū et pfectum esset ab omnib' collaudat: h nō tñ ex grā. imo etiā nālr appetitur: et ideo et facili et ex hoīnū ppa placentia corā deo illi' boni p̄miū minorat: et qd bonū et vē pfectū est et nō solū a malis: s3 et a bonis vilipēs:

⁊ despicit hoc ex gr̃a tñ appetit ⁊ nõ ex nã ideoq̃
merces eius corã deo integra repitur. Et ideo ap
petenda sunt magis exẽpla iesu xp̃i et bõa opa q̃
omnibus reprobantur sed a deo laudantur. De
hoc dicit Jeronimus. Quis se maledici nõ deside
ret vt mereat voce xp̃i laudari ⁊ celesti copiosa-
q̃ mercede remunerari. Utinã ob dñi mei nomẽ
atq̃ iusticiã cũcta ĩfideliũ turba me psequat ⁊ tri-
bulet. Utinã in obprobriũ meũ stolid⁹ hic mũdus
exurgat tñ vt ego a xp̃o merear laudari ⁊ sue pol
licitatiõis sperare mercedẽ. Hinc obprobria ⁊ d
tractiões pariẽter tolleremus vt diuĩs laudib⁹ digni
eẽ possim⁹. Illã si hũanã laudẽ q̃rim⁹ diuinã amitti-
m⁹. Quisq̃s. n. ab oib⁹ laudat a xp̃o culpat sic scri
ptũ ẽ. Ue vobis diuitib⁹ ⁊c. Eya q̃̃ btã ẽ illa aĩa i
q̃ apparẽt singula vestigia iesu xp̃i. Sic ecõuerso
maledicta est aĩa illa in q̃ vestigia diaboli locũ ha
bẽt. Diaboli vestigia sunt singula pctã mortalia.
In q̃cũq̃ aĩa singula exẽpla xp̃i expssi⁹ apparebũt
de illi⁹ aĩe pñtia oĩpotẽs de⁹ ⁊ oẽs electi dei abũ-
dãti⁹ eternaliter exultabũt. Est ⁊ aliud ibi inflam
mãs aĩam vehemẽter ad amorẽ dei. s. miserabi-
lis et veneranda passio dñi nñi iesu xp̃i de q̃ Ber.
Hoc est q̃ magis mouet magis accẽdit calix dñe
iesu xp̃e quẽ bibisti op⁹ redẽptiõis nr̃e qd̃ op⁹ nẽo
ali⁹ neq̃ in celo neq̃ in t̃ra pficere potuit. In quo
ope inestimabilis fidelitas apparuit amoris. In
mẽte punit⁹ fuit tedio tristicia ⁊ pauore. in corpo-
re incõpabili dolore. iuxta illud. Attẽdite oẽs si ẽ
dolor sicut est dolor me⁹. Caput. n. tremẽdũ dicit
ber. angelicis spiritib⁹ spinarũ densitate coronat.
facies pulchra p̃ filijs hoĩum sputis peccatorũ de
turbat oculi lucidiores sole caligãt i morte. Auris
q̃ audiũt in celis angelicos cant⁹ audiuit in terris
peccatorũ insult⁹. crucifige crucifige. Os qd̃ docu-
it angelos potat aceto ⁊ felle. Man⁹ q̃ fundauerũt
celos extendũt in cruce. dorsum v̄garũ ⁊ flagello-
rum pcussiõib⁹ plenũ fuit. miles lat⁹ lancea pfora
uit nec erat aliqd̃ mẽbrũ in eo quin spãli pena ino
center p nr̃is reatib⁹ plecteret. De hac inocẽtia
exclamat. Amb. Quid cõmisisti dilectissime pu
er vt iudicareris ego sum culpa occisiõis tue. O
ineffabilis misterij dispositio peccat iniqu⁹ ⁊ pu-
nit iust⁹ qd̃ pperrat seru⁹ exsoluit dñs ⁊ qd̃ cõmittit
hõ sustinet deus. Ego inique egi tu pena multaris
Ego supbiui tu hũiliaris. Eya quãt⁹ in pñte aĩe a-
mor accẽdit vbi in singulis lacrimis iesu xp̃i ob-
probrijs irrisiõib⁹ colaphis alapis afflictiõibus
vulnerib⁹ liuorib⁹ guttis sanguineis in q̃i vita sua
effusis eternaliter aĩa delectat. Hanc eñi passionẽ
q̃libet aĩa totã p se sola reputat factã eẽ scḋm qd̃ dicit
ap̃ls de dño iesu. Qui dilexit me ⁊ tradidit semet
ipm p me. nõ dicit p nobis sed p se solo reputãs
passum dñm ihm xp̃m. In pñti vita singulorũ p̃dic
torũ memoria cordib⁹ nostris infixa esse deberet
cũ amaritudine continua ad pcedẽdũ in nobis diui
nũ feruorẽ iuxta illud spõse in cãticis. Fasciculus
mirre. i. cumul⁹ amaritudinis dilect⁹ me⁹ mihi i
ter vbera mea cõmorabit. Quãto. n. inest h̄ aĩe d̄
p̄dictis tristicia tãto maior de eo aĩe ⁊ cũctis ami
cis dei erit leticia qñ iuxta v̄bũ xp̃i tristicia in gau
diũ conuertet. Sic ergo recordatio p̄dictorũ cedit
in cumulũ meritorũ. vñ Ber. Ego frẽs ab ineunte
mea conuersiõe p acerno meritorũ quẽ mihi deesse
sciebã hunc mihi fasciculũ colligare ⁊ inter vbe-
ra mea collocare curaui ⁊ collectũ ex oib⁹ anxieta
tib⁹ ⁊ amaritudinib⁹ dñi mei. Primũ quidẽ infã
tie ei⁹ necessitatẽ deinde laborũ quos ptulit in pre
dicãdo. fatigationũ in discurrẽdo vigiliarũ in orã
do in ieiunãdo lacrimarũ in cõpatiẽdo insidiarũ
i colloquẽdo postremo periculorũ i falsis fratrib⁹
conuiciorũ sputorũ colaphorũ subsannationũ expro-
brationũ clauorũ horũq̃ similiũ q̃ in salutẽ nr̃i gene
ris in silua euãgelica copiosa legit puenisse. Simi
liter horũ frequẽs memoria monumẽtũ est cuilibꝫ
aĩe ad rependẽdã dño iesu vicissitudinẽ in hac vi
ta q̃ etiã ex sola volũtate vicissitudinis nimiũ bti
ficat. teste ieronimo. Uere illa aĩa felix est ⁊ ange
lis exequẽda que noĩe ⁊ ope xp̃i tãta q̃̃ta p nobis
ille sustinuit voluerit sustinere. Est ibi aliud inflã
mas aĩam ad amãdũ deũ. s. vitas diuina i pmissis
Quicq̃d. n. figuris scripturis figuraliter seu expsse
p se vel per scõs suos bonis vel malis. deus oĩpo
tens repromisit hoc totũ absq̃ ambiguitate cõple
bit sicut oĩa cõpleuit q̃ de eo scripta fuerãt vsq̃ ad
turpissimã mortẽ crucis ideo in fine gustato felle
dixit. Cõsũmatũ est supple q̃cq̃d de me scriptum
est. pmisit aũt malis in deutero. dicẽs. Cõgrega
bo sup eos mala. nũquã tot stille pluuiarũ descẽde
runt in terrã sicut diuersa mala ĩ ipsos eternaliter
occubabũt. De q̃bus btũs augu. scribit apti⁹. Ue
his q̃bus paratus est dolor ⁊ crimiũ. ardor flãme
sitis sine extinctu. fletus ⁊ stridor dentiũ oculorũ
lacrime tenebre exteriores. pena interminabilis.
Ubi null⁹ ordo sine cognitõ pximi sꝫ continu⁹ dolor
⁊ gemit⁹ vbi mors optat ⁊ nõ dabit vbi nõ est ho
nor seniorís ⁊ regis nec dñs sup seruũ nec mater
diligit filiũ nec filiã nec fili⁹ honorat p̃rem vbi oẽ
malũ oĩs indignatio ⁊ fetor ⁊ amaritudo abũdat
De hac amaritudine dic Job. Quare data est mi
sero lux ⁊ vita his q in amaritudine aĩe sũt q q̃rũt
mortẽ ⁊ nõ iueniẽt. Oẽ viuẽs fugit mortẽ pp acer
bitatẽ mort ibi aũt morẽ desiderãt pp amaritudi
dem vite ⁊ fugiet mors ab eis. Eya q̃̃ta miseria
vbi mors depascet eos tñ mori neq̃unt. ibi i vita
te sine fine viuũt ⁊ sine fine moriũt. ibi odiũt deũ
⁊ seipsos ⁊ nũquã veniẽt i memoriã añ deũ sic vul
nerati dormiẽtes i sepulchris quorũ nõ ẽ memor
ampli⁹ Ansel. Ibi tormẽta sine fine sine interual
lo sine tẽperamẽto ibi tortores horribiles q nũq̃

laceſcūt nūq̄ʒ miſerebꝰ. ter ꝯturbat reū ꝯſcia ꝯfun dit. cogitatiões increpāt fugere nō lʒ. ligatis manibus ꝓiciuntur in tenebras exteriores. De h dr̄ in eccleſiaſtico facťꝰ ē ſup ipſos cathacliſmꝰ .i. diluuiū vel penaꝝ. Promiſit etiā bonis in euangelio ꝙ ſup oīa bōa ſua ꝯſtituet eos ⁊ vnūquēq̄ʒ. q̄ tāta bona ſint dicit Yſa. Ocul' nō vidit deꝰ abſq̄ʒ te q̄ ꝑparaſti expectātib' te. Sed de hijs nēo ſcit niſi q accipit: qui dat. vñ aug. facili' inuenit in eterna vita qd ibi nō ſit q̄ʒ qd ibi ſit. Nō erit ibi laſſari ⁊ dormīe ñ erit ibi eſurīe ⁊ ſitire. Nō erit creſcere crescere ⁊ ſeneſcere q: naſci nō erit ibi vbi viui integri manēt. tñ alibi aliquātulū tangit qd ſit in vita eterna in lib. de corpis ⁊ aie miſera vita. O caro inqt illā vitaʒ āplecti debuiſti vbi vita eſt ſine morte. iuuētꝰ ſine ſenectute lux ſiñ tenebris. gaudiū ſiñ triſticia. pax ſine diſcordia volūtas ſine iniuria. regnū ſine diſſēcōe h eſt deꝰ ſūmū ⁊ incōmutabile bonū carēs ꝑncipio ⁊ fine in quo oē bonū ⁊ imēſū nāliter ⁊ eīnaliter a quo oē bonū fluit tpaliter. ibi dicit aug. Nihil extra qd appetať nihil intus qd faſtidiať. Nullū bonū deerit neq̄ʒ bōis neq̄ʒ malis ex hijs ꝑdictis q: fidelis deꝰ in oībꝰ verbis ſuis. Nō etiā multa latēt ſub pallio ⁊ infinita q̄ vidētur valde bōa ⁊ nō ſūt ⁊ infinita videtur mala q̄ iuſta ⁊ bona ſunt ſed in iudicio in oībꝰ viuas patebit qñ deꝰ manifeſtabit ꝯſilia cordiū. vñ in eccleſiaſtico. In fine hoīs denudatio opm eius. De quo aug. dicit. Multa facta q̄ ab hoībꝰ improbāda videntur teſtimonio tuo dñe ꝓbata ſunt ⁊ multa ab hoībꝰ laudata te teſte dānāť cum ſepe ſe aliter habeat ſpēs facti ⁊ aliter animꝰ facīetē atq̄ʒ aliter articulꝰ occulti tpis. Eſt ibi aliud aiaʒ inflāmās ad dei amorē. ſ. diua mīa de q̄ i eccleſiaſtico. Scdʒ magnitudinē eiꝰ ſic ⁊ mīa eiꝰ cū ipo eſt ʒ magnitudinis eiꝰ nō ē finis dicit. pš. Et dñs. Celū ⁊ terrā ego ipleboita ⁊ mīa ſua mēſurā nō hʒ ⁊ oīa iplet q̄ ſunt in celo ⁊ in t̄ra ⁊ ſub terra. In celo apparet eiꝰ mīa i āgel ⁊ ſcīs q: ſinguli ꝯculit btitudinē plꝰ q̄ʒ meruerit q̄ʒ ſpauerit q̄ʒ ꝯſiderauerit q̄ʒ cogitauerūt In t̄ra lucet eiꝰ mīa circa bonos q: eos ꝑuenit per grām vt bonū velint et ſubſeqtur ꝑ grām vt bonū volūtū ꝑficiāt et in bono ope ꝑſeuerēt. Quibꝰ tātū venit eis ꝑ mīam vt qcqd eis fit in bono vel i malo ſibi reputet eſſe factū iuxta qd ipſe dicit. Qui tāgit vos q̄ſi qui tāgit pupillā oculi mei. Itē q vos recipit me ⁊ q me recipit recipit eū q me miſit ⁊ q vos ſpernit me ſpnit. Et qd vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. vbi dicit gl. Minimi ſunt q nihil ꝑeūt hnt in h mūdo ⁊ iudices erūt cū xp̄o Et ſalue ꝑſequētī xp̄ianos dicit. Quid me ꝑſequeris cum ipm nunq̄ʒ tāgeret ſed fideles. Circa malos in terra ſili lucet eiꝰ mīa cuʒ eis diu ꝑcit quos tāle ſubito dānare deberet ꝓ ꝑmo peccato ⁊ qñcūq̄ʒ neceſſitas eos cogit ad pniam nec vite enormitas nec hore extremitas ſi pura ſit volūtas cōmutatio excludit a venia ſed mater caritas i ſinꝰ āpliſſimos filios ꝓdigos recipit penitentes imo dicit ber. Plene ⁊ minoriter idulget deꝰ nō dānat vlciſcēdo nec īproperat ꝯfūdēdo nec minus diligit iputādo. In iferno etiā lucet eiꝰ mīa circa demōes ⁊ dānatos hoīes eo ꝙ ſingulos punit citra condignū. In tñ. n. ꝯtraň viciū ſūmo bono q deꝰ ſapiētiſſimꝰ excogitare nō ꝑt penā aliquā mortali peccato digne rñdentē. Cum deꝰ imēſus ſit ⁊ oīpotēs q grauiſſime ꝑ pctm̄ offēdiť cūq̄ʒ oīs pena taxari debeat ſm ꝯditionē eiꝰ q offendiť ⁊ cuʒ deꝰ oīa diſponat in numero pōdere et mēſura nequaq̄ʒ poſſent ad digne puniēdū mille inferi vni eo vicio rñdere. In purgatorio ſilr appet eiꝰ mīa ex eo ꝙ ibi purgat aias q̄ ſine purgatōe claritatē vultꝰ eiꝰ minime ferre poſſent q etiā ex imēſa mīa ordinauit vt qbus ꝓpria deſūt merita alienis ſuffragijs adiuuēť. In h apparet maxima eiꝰ mīa cū deꝰ nō exaudiat pctōres ꝓ ſeipis ſicut dicit i euangelio oia tñ valēt eis q ſūt i purgatorio q̄ a pctōribꝰ inimicis dei fiunt ꝓ ipſis. Et cū ſacerdos i mortali pctō miſſaʒ celebrat ꝓ defūcť lʒ in tali ope dānationē eternā mercať ipſis tñ valet ad penaꝝ diminutionē. Deꝰ. n. nō recipit illud ſacrificiū in ꝑſona ſacerdotis mali ſed in ꝑſona eoꝝ q in caritate de h ſeculo migrauerūt. Silr lucet eiꝰ mīa circa eos q ſunt i limbo. q: nulla pena corpali punit illos videlicet fame ſiti vel frigore calore laſſitudine labore vel egritudine q: etiā pctiꝰ volūt eſſe q̄ʒ nō eſſe nec iſti nec illi q ſunt in inferno deū pñt arguere q: nō fecit eis iniuriā qbus nō teneť dare glīam ſempiternā. Vñ dicit glo. ſup illud. An nō hʒ ptātem figulꝰ ⁊c. Totū genꝰ hūanū i apoſtatica radice dānatū ē vt et ſi nullꝰ inde liberareť nēo tñ poſſʒ vituperare dei ſniam vñ tñ dñs diſpēſauit vt nec oēs dānaret nec oēs liberaret. Si. n. oēs liberareť lateret qd pctō ꝑ iuſticiā debereť. ſi vō dānarēť lateret qd grā largireť. Eſt ⁊ aliō aiaʒ ad amādū deū inflāmās. ſ. dei iuſticia q̄ ꝑmo ibi apparuit cū quoſdā āgelos ſpōte auertētes ſe a ſūmo ⁊ eterno bono nullo extrinſeco ipellēte in miſeriā eternā deiecit. Alios vō adherētes ſūmo bono mox i grā ꝯfirmauit. Poſt hec iuſticia dei appuit qñ ex ꝑuaricatiōe ade ſolíꝰ totū genꝰ hūanū penalitatib' diuerſis ⁊ morti ſubiecit. Et merito qdē. Nā ſic oēs hoīes ſi ſolꝰ adā in ꝑcepto dei ꝯtinue ꝑſtitiſſet eterne vite glām pcepiſſent ita oēs hoīes de lūbo eiꝰ ꝓcedētes a merito morť ſniam acceperūt. Sʒ h etiā appuit diua iuſticia ꝙ āgeli a nullo iuuari poterāt nec debebāt q ꝑ ſe abſq̄ʒ vlla extrīſeca tēptatiōe ceciderūt. Hō vō ꝑ virtutē alteriꝰ iuuari poterat ⁊ debebat q ꝑ fraudulētā alteriꝰ ſuggeſtionē ceciderat. Et h eſt factū ꝑ dñm nrm ihm xp̄m bñdictꝰ deꝰ ìetnū. Itē ibi appebit iuſticia dei q̄ nūc oc-

eiusdē. q̄re vni dat grāz alteri negat sic̄ dicit apls de esau q̄ p̄ vnā escā vēdidit pmogenita sua: postea cupiēs hereditare bn̄dictionē reprobat° ē q̄uis cū lacrimis inq̄sissz eā. Sed p lacrimas ezechie regis iniam mortē quā d̄ ip̄z tulerat subito reuocauit quīdecim ānos vite ipi° adijciēs. faciens q̄ magnū pdigiū i sole q̄ p decē lineas q̄s iuerat retrocessit. Sil̄r dauid petēti veniā pctm̄ indulsit. Sauli vō cū peteret n̄ indulsit sz p vindicta pcti regnū illi tradidit quē odiuit. Sil̄r qbusdā dat ex occulto iudicio q̄n̄qz magnā ⁊ mltiplicē grāz quos scit secū eīnalit̄ nō māsuros vt iude de quo dic̄ petr°. Sortit° est sortē ministerij hui° in signis ⁊ pdigijs faciēdis. Alijs vō dat minorē grāz quos scit secū finaliter pmāsuros. vn̄ glo. sup id ro. 2. Quez vult idurat obdurat nō ipriēdo maliciā sz nō iprtiēdo miam hus qb° nō ē iprtiendā occulta eq̄tate ⁊ ab hūanis sensib° remotissima iudicat. Circa eos q̄ sunt i purgatorio lucet dei magna iusticia q̄ electos suos tantā asperitatē pmittit ibi p suis reati b° sustinere qui in hac vita breui tpe p modicā sentētiā oia pctā teste augustino poterāt abolere. De q̄ asperitate dicit aug. Ignis purgatorius ⁊ si etn° nō sit excellit tn̄ oēm penā nūq̄z in carne inuēta est tāta pena. lz martires innumerabiles passi sūt tormēta. Itē iusticia sūma apparebit in extremo iudicio cū nulli° psonā accipiet sed iudicabit paruuz ⁊ magnū cum nulli° acq̄escet p̄cib° nec suscipiet redēptiōe dona plurima. De quo in ecclesiastico. Cūcta q̄ fiūt adducet de° in iudiciuz p ei. Errato siue bonū siue malū sit. Ubi dicit glo. q̄ etiā p v̄bo ocioso etiā ignorāter plato. vn̄ augu. in. 2. li. de domo discipline dei dicit. Quid faciem° in die illa cū cepit sedere aduersus nos ⁊ disceptare atqz aī faciē nr̄am pctā nr̄a statuere accusatores acerbissimos adhibere ⁊ oia sua q̄ nobis cōtulit bn̄ficia cōpare cū nr̄is scelerib°. Oia. n. appēdēt̄ in statera iusticie verba ⁊ facta ⁊ cogitatiōes nr̄e. Non erit tps olei mutuādi ad prudētib° virginib° vel cōparādi a vēdētib° nō erit tps vll° dilatiōis sz terribile ⁊ iustū iudiciū de oib° p̄dicet̄ in hac vita merito esset de° ab aīa sup oia diligendus.

¶ Primū principale fruitiōis p deū. CA. III.

Ubi etiā fruet̄ aīa deo p deū. fruitio est delectatio pueniēs ex cōiūctiōe intellectus ⁊ affect° in deū. Cū. n. aīa figit intellectuz in etn̄itatē imēsitatē oīpotētiā sapiam bonitatem largitatē caritatē nobilitatē dei ⁊c̄. statim affect° eis delectat̄ in singulis intellectis. Nō solū aūt delectat̄ in singulis q̄ in deo sunt. imo etiā fruit̄ deo in singulis āgelis ⁊ scis ⁊ singulis v̄tutib° ⁊ donis eoꝝ gratuitis ⁊ nālib°. Et ita p̄z aplm de° erit oia in oib°. i. ip̄e in oī qd ipse plene ⁊ pprie possidebitur in singulis q̄ ab ip̄o sunt. s. in āgelis ⁊ scis. De hac fruitiōe dicit Isa. Tūc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor tuū. Uidebis intellectu dinā nām ⁊ dīna opa ⁊ affluēs deliciādo i singul̄ ⁊ mirabit̄ cor tuū trinitatē i vnitate ⁊ vnitatez in trinitate ⁊ singula opa dīna ⁊ quō in singulis ip̄e sit totus ⁊ dilatabit̄ cor tuū ad suscipiēdā trinitatē cuz ei qd hz ⁊ p̄t. Hāc delectatiōnē nō opabit̄ in aīa neqz fides neqz spes neqz deuotio neqz aliq̄ v̄t° sicut nō opant̄ delectatiōnē i aīa sed ipse de° sicut ipse p ysaiā testat̄. Quō si cui mr̄ blādiat̄ ita ego ip̄e cōsolabor vos q: delicie mee eē cū filijs hoīuz. Ad hāc delectatiōnē vocabat dn̄s oli p pphaz ysayaz dicēs. Oēs sitiētes venite ad aq̄s ⁊ q nō hētis p̄ciū venite bibite absqz vlla pmutatiōe vinuz ⁊ lac. Uinū dīnitatis ⁊ lac hūanitat̄ ⁊ postea cū magno desiderio psonaliter inuitauit. Stabat. n. in die magne festiuitat̄ vbi multi cōuenerāt ⁊ clamabat Si qs sitit veniat ad me et bibat. Et in mattheo venite ad me oēs q laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego ipse reficiā vos nō per aliquos ministros sz p me ip̄m. Et in apoc. Gratis affert delectationez dicēs. Qui vult accipiat aquā vite grat̄ nemiē ad h̄ cogēs. qd in hac vita tā frequenter exhibuit fideliter ibi dabat. ¶ Scd̄z p̄ncipale fruitiōis ad deū

Ubi aīa fruet̄ dō ad deū. Ois q̄ppe delectatio quā pcipit aīa i creaturis i hac vita q̄z plurimū elongat a deo q: nō tota reuertit̄ in deū sed heret aliquātulū in creaturis iuxta illō gregorij. Aīa sine delectatiōe nequaq̄z eē pōt. aut enī delectat̄ in infimis aut in sūmis. Et q̄to ardēciori cura inardescit ad ifima tāto torpore dānabili frigescit a sūmis. Cessante vero oī delectatiōe circa creaturas in futuro introducet dn̄s iūs fidele aīam in delectatiōe solius creatoris p illud v̄bū delectare i dn̄o ⁊c̄. Que delectatō h̄ tā modica q̄ tota intrat in aīam illic vero tanta est q̄ non potest tota in animā intrare sed aīa intrabit in illaz iuxta illud augustini. Nō totū gaudiuz intrabit in gaudētes sz toti gaudētes itrabūt in gaudiuz. Nō aūt ex delectatiōe creaturaꝝ aīa ipediat̄ a delectatiōe creatoris h̄ p̄figuratū est in iudeis qb° neq̄q̄z dedit māna durāte farina circa triginta dies q̄ intulerāt ex egipto qua cessante p̄buit eis panē d celo hūtē in se oē delectamētū ⁊ oēm saporē suauitatis ⁊ vniuscuiusqz volūtati deseruiēs ad id quod q̄sqz volebat cōuertebat̄. Ex q̄ q̄ta erit delectatio in creatore q tātā delectatiōnē posuerat in pane. Hoc māna p mittit dn̄s iūs i apocalipsi. Nemo nouit nisi q accipit. i. expit̄ h̄ ē ille sol° q gustat illud. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ē dn̄s. Amātibus est nota dulcedo que timētib° est abscōdita ⁊ incognita. Aliquātulum tn̄ explicat aug. que sit illa multitudo dulcedinis hoc est summ° deus de quo sic dicit in lib. de trinitate. Quicq̄d amabit̄ aderit ⁊ summus deus summū bonū erit atqz ad fruendum amantibus presto erit quodqz omni-

ne btissimū erit ita sp̄ forte certū erit. O q̄nta iocūditas et dei p̄ntia vbi tāta est et dei memoria in hac vita. vñ aug. Quid est qd̄ i dilecti mei recordatione q̄nq3 me tāgere solet ⁊ tā vehemēter ⁊ tā suauiter me afficit vt a meipo quodāmō alienari ⁊ attrahi icipiā subito tot⁹ innouor ⁊ imutor ⁊ bñ mihi eē icipit pl⁹ q̄3 dicere sufficio. ambro. de eodē. Memoria tua sup mel dulcis meditatio d̄ te pl⁹ q̄3 cib⁹ suauis. Tercium p̄ncipale fruitōis pp deū.

Bi etiā aīa fruet̄ deo p̄pter deū h̄ p̄prie est frui rei amore inherere p̄pter seipam nō p̄pter aliud cōmodū. Delectatio q̄ aīa deū cōplectit accēdit eā ad desiderādū multo vehemēti⁹ dīne glīe manifestationē q̄3 p̄ p̄pria btitudinē. Valde.n. manifestat̄ dīna glīa dū se fideli aīe de⁹ exhibet ad fruendū ⁊ tanta puritate afficitur aīa circa deū si vnū deberet eligere de duobus vel eterna carere btitudine vel dīnā volūtatē ise vel in aliis īpedire multo libētius vellet etiā se licitate priuari q̄3 dei volūtatē in aliquo retardare ⁊ magnā sibi reputaret btitudinē eius p̄ p̄rio detrimēto dīnā in oībus iplere volūtatē. Sic eleazarus sicut scriptū est in lib. machabeor poti⁹ voluit in inferno puniri q̄3 p̄ timore mortis mādatū legis trāsgredi. Et ya q̄3 iustus est vt creatura multo abūdāti⁹ intēdat in oib⁹ creatori q̄3 sibi q tā fideliter curā generis hūani gerit q p hoīe fact⁹ hō vt p h fieret hō. De⁹ qui tā dura sustinuit vulnera q in verbis hūt p̄dictores in factis obseruatores in morte illusores. vñ apls. Qui viuit iam non sibi viuat sed ei q p oībus mortu⁹ est. Cui si vellet hō vicē rependere nō posset teste iob vnū p mille r̄ndere. Hoc etiā testat̄ ber. dicēs. In ope creatiōis me mihi dedit. in ope redēptiōis vbi se mihi dedit me mihi reddidit. Dat⁹ ḡ ⁊ reddit⁹ me p me debeo ⁊ bis debeo. Quid ḡ retribuā deo digne p se. Nā si millesies me rependere possem qd̄ sum: ego ad deū ibi etiā fruit̄ aīa bōitate dei. De⁹ bonus est ⁊ valde bonus ⁊ solus bonus ⁊ sup omnia bonus q bona sit ⁊ multum bonus testantur pariter omnes creature ab ipso p̄cedētes. Naz scriptū est vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt singula p se bona in vniuerso bona valde. Vñ sicut vnaq̄q3 arbor ex fructu bono bōa cognoscit̄ ita oīs creatura bona ⁊ multū bona deū bonū ⁊ valde bonū efficaciter p̄testat̄. Itē ipse solus bon⁹ est iuxta illud v̄bū dni iesu cū q̄dā rideret. Nēo bon⁹ nisi sol⁹ de⁹ seipm ⁊ spūmscm nō excludēs cū vterq3 sit sol⁹ et ver⁹ de⁹ ⁊ sol⁹ de⁹ nāliter est bon⁹. Bonitas creaturarum visibiliū ⁊ inuisibiliū non est ipsis innata sed ab ipso solo duxit originē iuxta illud Jacobi. Omne datū optimū .s. nāle ⁊ oē datum p̄fectū .s. gratuitū descēdēs a p̄re luminū. Itē sup oīa bonus est iuxta illud aug. Neq3 vlla aīa poterit cogitare vere aliq̄d qd̄ sit te meli⁹ q est sūmū bonū ⁊ optimū bonū. Oīa.n. bonitas celestiū ⁊ terrestriū cōparata dīne bōitati malicia est. Hec imēsa bonitas neq3 scribi neq3 dici pōt neq3 cogitari. Si.n. oēs celestes spūs ⁊ maligni ⁊ oēs aīe create ⁊ creande scribere vellēt bonitatē dīnā ⁊ si q̄libet haberet maris abūdātiā p incausto ⁊ celū p p̄gameno tā imensus est deus q ante q̄3 mediā p̄tē bōitatis scriberēt mare cuiuslibet eēt siccū ⁊ celū cuiuslibet esset repletum q nec cape vnā lrām posset h verbū cui⁹ est deus q̄3 scriptū ⁊ si oēs stelle ⁊ singule gutte pluuiarū eēnt lingue ⁊ p̄ponerēt dīnā bōitatē eloq tam ineffabilis est bonitas dei ante quā terciā p̄tē bonitatis enarrarēt oēs pariter essent mute. Dīnus vero est aliq̄d cogitatū q̄3 vel dictū vel scriptū. Vñ si tota arena maris ⁊ singula semina orta de terra eēnt corda ⁊ vellent scrutari bonitatē dei tā sup bon⁹ est ante q̄3 decimā p̄tē bonitatis ei⁹ inuestigarēt oīa corda citi deficerēt. Hec imēsa ⁊ eterna bonitas p̄ncipiū est ⁊ cā oium creaturarū ad cui⁹ fruitionē eternā angeli ⁊ hoīes creati sunt. Vñ aug. Credim⁹ rerū creatarū visibiliū ⁊ inuisibiliū celestiū terrestriū nō eē cām nisi bonitatē creatoris qui est de⁹ vn⁹ ⁊ ver⁹. Cui⁹ tāta est bōitas vt sūme bon⁹ btitudinis sue q̄ eternaliter beat⁹ est aliq̄s velit eē p̄ticeps q̄m vidit cōicari posse ⁊ minui eīno nō posse. Illud ḡ bonū qd̄ ipse erat ⁊ beatus erat sola bonitate non necessitate aliis cōicari voluit: q2 sūmi boni erat p̄desse velle ⁊ potētissimi nocere nō posse q2 nō valet aliq̄s beatitudinis ei⁹ p̄ticeps existere nisi per intelligētiā que quāto magis intelligit̄ tāto pleni⁹ habeat̄. Fecit dñs rōnalē creaturā q̄ sūmū bonū intelligeret ⁊ intelligēdo amaret amādo possideret possidēdo frueret̄ ⁊ sic eternaliter beatificaret̄. Ibi etiā fruetur aīa cōdelectatiōe patris ⁊ filii ⁊ spūssancti q̄ summū bonū est ⁊ vita eterna. Deus p̄r sup modū delectat̄ in btitudine filii ⁊ fili⁹ similiter in btitudine p̄ris ⁊ p̄r ⁊ fili⁹ in btitudine spūssc̄i ⁊ similiter spūssc̄us in btitudine vtriusq3. Quelibet triū psonarū delectat̄ tm̄ in altera q̄tū in seipsa rā ciūm triū vna est ⁊ eadē beatitudo. Et hec cōdelectatio est eis ex mutua ⁊ verissima caritate vnaq̄q3 triū psonarū dicit alteri verbū illud in ioāne qd̄ dixit dñs iesus p̄ri oīa mea tua sunt ⁊ tua mea sūt ideo q̄cq̄d tu es ego sum. et q̄cq̄d ego sum et vere tu es. Ad desideriū hui⁹ cōdelectatiōis mutue fideliter fideles suos dñs iesus petite vt gaudium vrm plenū sit ⁊ accipietis. Plenitudo eterni gaudii est fruitio cōdelectatōis sancte trinitatis. hec est torrens voluptatis de quo dauid dicit. De torrente voluptatis tue potabis eos. Qui torrēs dr̄ p abūdātiā q̄ in deo ē. Vñ vo p̄ducat iste torrēs dicit ps. Apud te est fons vite. Fons vite est dei eterna ⁊ imensa largitas. Aqua fontis est gaudium sempitnū nec sufficit semel aut bis aut millesies

potare de isto fonte. id fidelis aia eternã hẽbit in
illo fonte qetem ⁊ btissimã mansionẽ cũ vnicui-
qꝫ dicet dñs. Intra in gaudiũ dñi tui. in hac vita
totũ gaudiũ diuinũ intrat in gaudẽtes: qꝛ modicũ
est ⁊ momẽtaneũ qđ hĩ pcipit. Illuc vo nõ totũ gau
diũ intrabit i gaudẽtes: sꝫ toti gaudẽtes intrabũt
in gaudiũ. vt dicit aug. Qui in hac delectat de scẽ
trinitat fruit sp qđ ẽ qđ illi erit: ⁊ qđ est qđ illi non
erit. Certe qcquid volet erit: ⁊ qcqđ nolet nõ erit
dicit btũs aug. Ibi etiã aia valde delectabit in cõ
tinua visione delectabil vult⁹ dei de qua dic gl.
sup ps. Qua visione nihil delectabili⁹: qꝛ sp ama
bunt quẽ sp videbũt. In ea tãta ẽ delectatio qꝫ te-
ste aug⁹. si possent mali mallẽt eẽ in penis ⁊ deuz
videre qꝫ esse ex penas ⁊ deũ nõ videre. Illa .n.
facies delectabilr mirabilis ẽ ⁊ plena grãz. Ita-
qꝫ ois pena eoꝝ citius deleret ex intuitu faciei qꝫ
vna scintilla in medio maris extingueret: silr ni-
mis delectabilr in vultu corporeo ihu xpi in quẽ
teste btõ pe. angeli desiderãt pspicere vbi cãnõ
fidem ponit gl. dicẽs. Tanta ẽ eius q p nobis pas
sus est glã hois posterior: vt ẽt angelice vtutes in
celo cũ sint eterna felicitate pfecte nõ solũ imor
talis deitat magnificẽtiaz: sꝫ assumpte ei⁹ huma
nitat ei⁹ claritatẽ sp aspic. gaudeãt. Sed cur cer
nere ei⁹ faciẽ desiderãt ⁊ nũqꝫ cernere cessant: ni-
si qꝛ ɔtẽplatio diuine pñtie adeo angelos btificat:
vt sp eius visa glã satient: ⁊ sp eius dulcedinẽ qsi
nouã insatiabilr esuriãt. ibi g ãgelice vtutes: ⁊ btẽ
aie sp esuriunt ⁊ sp satiant. de qua satietate dicit
Greg. Ne sit in desiderio anxietas satiãt: ne aũt
in satietate sit fastidiũ satiari desiderãt. Deside-
rant g sine labore: qꝛ desideriũ satietas comitat
⁊ satiant sine fastidio: quia satietas ex desiderio
sp accendit: ibi singła sputa singule lacrie singule
gutte sanguine q tpe passionis p illã venerãdaz fa
ciẽ defluebant singlis angel ⁊ sanct gerebãt spãlẽ
delectationẽ eternã. de hac facie passibili ⁊ mor
tali dixit olim dñs ihs discipłis. Beati oculi q vi
dent ⁊c. g beatissimi sunt oculi q ɔtinue gtiosam
tandẽ faciẽ intuent. Notãdũ de claritate vultus
ihu xpi in euãge⁹ scriptũ est. In resurrectõe fulge-
bũt singla corpa sanctoꝝ: sicut sol ⁊ aie iustoꝝ mul
to ampli⁹ fulgebũt ⁊ aia lucidior: lucidi⁹ corp⁹ ha-
bebit. insup singuli angeli clariores sũt sole. Oẽm
illã claritatẽ ɔgregataz excellit claritas vult⁹ ihu
xpi: sicut dies clarissima excellit noctẽ tenebrosã
⁊ ciuitas celestis nõ eget sole: neqꝫ luna: neqꝫ stell
sꝫ claritas vultus illi⁹ agni teste Jo. in apoc. illu-
minabit eã. Vultus isti⁹ agni ẽ candor lucis eine
⁊ speculũ sine macula: vt dr in li. sap. q olim dixit
ad priem. quos dedisti mihi volo: vt vbi ego sum
⁊ illi sint mecũ: vt videãt claritatẽ meã. ⁊ ibi dic
gl. Claritatẽ quã dedisti mihi des singlis ad fruẽ
dum eternalr. silr in hac vita ɔtinue deberemus
frui deo tanqꝫ re plenissime pptia in oibus operi
bus: ⁊ ab oia opa in oibus donis: ⁊ ad oia dona.
Ad h .n. teste ysa. filius dei dat⁹ est nobis pp̃e ad
fruendũ. magna cecitas ⁊ nimia stulticia ẽ in mł
tis q semp deũ querũt ɔtinue ad deũ suspirãt fre-
quẽter deum desiderãt: quotidie in oõne ad de
um clamãt ⁊ pulsant cũ ipsi fm vbuz apli sint tẽ-
plũ dei viui ⁊ de⁹ veracit habitz in eis cũ aia ipo
rum sit sedes dei in qua ɔtinue regescat. qs vnqꝫ
nisi stultus querit instrm foris sciẽter qđ hꝫ recludi
sũ: aut qs vult vti põt instro qđ querit: aut qs cõ
fortat cibo quẽ appetit: sꝫ non gustat. Sic ẽ vita
cuiuslibet iusti deũ sp qrenti: sꝫ nunqꝫ fruenti: ⁊ oia
opa eius minus pfecta sunt.

¶ Primũ pncipale vnionis p deum. CA. IIII.

i Bi etiã vnit deo p deũ cũ ɔsuetudines ⁊
mores dei nos incessant tenere vl hic di-
noscit cũ diuie volũtati: ⁊ exẽplis ihu xpi
sanctissimis ɔformat cũ singulis vtutibus ⁊ dõis
spũssancti fm ordinatiõez dei eternã pfruit: cũqꝫ
diuine potẽtie sapie bonitatis: veritat: ⁊ toti⁹ di
uine ⁊ beatidinis pticipes efficit. Hec vnio pfi-
gurata est in li. regũ vbi aia Jonathe ɔglutinata ẽ
aie dauid ⁊ dilexit eaz qsi aiam suã: qn fidelis aia
sic deo ɔiungit qꝫ eẽ cõicabile pcipit p grãz quod
deus p nãm: qꝛ deus pr dicet vnicuiqꝫ fideli. fili
tu mecũ semp es ⁊ mea oia tua sunt. Ideoqꝫ singuli
electi fiunt dij iuxta qđ in ps. dicit. Ego dixi dij
estis. hec vnio fidelis aia ad deũ fit p dei filiũ: qa
id nãm assumpsit humanã: vt p ipam eandẽ tran
siret ad vnionẽ diuinã hãc vnionẽ impetrauit fi-
lius dei in oõne deuotissima dicẽs ad priez. Si-
cut tu pr in me ⁊ ego in te: vt ⁊ ipsi in nobis vnuz
sint: ⁊ iteruz ego in eis: ⁊ tu in me: vt sint ɔsumati
in vnuz ibi est ɔsumata vnio: vbi pater ⁊ fili⁹ vnũ
sunt: ⁊ filius existẽs caput eccle cũ mẽbris suis .i.
cũ cunct fidelibus ad paternã transit vnionem.

¶ Scdm pncipale vnionis ad deum.

t Bi anima vnit deo ad deũ: ⁊ iã vnio aie
fidelis aie cũ deo nõ hꝫ interpolatiõez: sꝫ
iugiter fidelẽ aiam ɔstringit ad deuz: qꝛ p
deuz fit. de qua dicit dñs. Iteꝝ videbo vos .s. in
morte vl in extremo iudicio: ⁊ gaudiuz vrm nẽo
tollet a vob. videre ihu xpi nihil aliud ẽ qꝫ fidelẽ
aiam inseparabilr vniri deo pri. Gaudiuz aie ẽ qđ
nemo aufert delectabilr vniri ⁊ talr vniri: vt p̃-
dictũ est sancte trinitati. In mũdo vo vnio ad deũ
miserabilis ⁊ incõstãs est q nunqꝫ in eodẽ statu p-
manet teste Job q ex facili leuissimis tẽptatõibus
a deo penit⁹ separat q etiã a familiaritate dei pctis
venialib⁹ elongat. ex qꝫ vehemẽter suspirãdum
esset ad illã beatã vnionẽ. quãtaz putas delecta-
tionẽ aia fidelis sentiet in illa btissima vnione q
tantã pcipit suauitatem in dñi recordatõe. de q
ps. Renuit ɔsolari aia mea in aliqbus trãsitorie

Memor fui dei ꝛ delectatus sum :sed quid sequit
illaꝫ delectationē. tridit ysa. Memoria memor
ero de illi⁹ vnionis delectatiōe :ꝛ tabescet in me
aīa mea in eo ꝙ elōgor ab eius fruitōe. vñ Gre.
sup illud cāticū. Meliora sunt vbera tua vino :q:
in eīna pspēni ꝛ p sublimitatē ꝯtēplationis trāscen
dit quicqd de te mō p fidē: vł p scripturā scit. Et
odo vngentoꝝ tuoꝝ sup oīa aromata. i. bona illa
que p ꝯtemplationē p:epas oīa huius vite trā
scendunt munera.

ℭ Tertiū pncipale vnionis ppter deum.

I Tem aīa fidelis vnit ibi deo ppter deuꝫ:
In illa nāqꝫ vnione nō attēdit aīa pncipa
liter qđ sibi vtile ē :sꝫ pure sup oīa qđ deo
magnificū est. Valde. n. magnificū ē deo ꝛ hono
rificuꝫ hoīm vniri deo in eīna btitudine. Unđ Job
Quid ē hō q: magnificas eū. istā magnificētiam
manifeste pnunciabūt oēs electi dei. iuxta illud.
Magnificētiā gle sanctitatꝭ tue loquēt :ꝛ mirabi
lia tua narrabūt. Mirabilia sunt in ſīmū vnire sū
mo ꝛ ei nālr ꝯiungere vitatē eternā vanitati. Est
aūt deus verax sm aplm :ꝛ oīs hō mēdax :ꝛ vani
tas sm ps. Magna mirabilia sunt ꝙ illa vnione
obliuiscit nāe sue h est ꝙ semp sup se reflectit que
rens ppriā vtilitatē suā :ꝛ nō alterius: vbi vo nihł
querit: nisi qđ est laudabile creatori. Ibi aīa vnit
deo in libertate q est de pcipuis donis int oīa dī
dona lꝫ libertas in h mundo sit iniciū oīs ma i. ð
hac dicit apłs. Creatura liberabit a seruitute cor
ruptionis in libertatē filioꝝ dei vera libertas ē in
celis vbi nemo ligat petōꝝ singulꝭ que vā vincla
sunt iuxta illud puer. Iniqtates sue capiēt ipꝫ ꝛ fu
nibus petōꝝ suoꝝ qsqꝫ cōstringet. Qui aūt petis in
uolti liberi nō sunt oīno testat dñs in Jo. Qui fa
cit petm̄ nō est liber :sꝫ seruus peti. vñ dicit ansel
mus. Peccare nō ē libertas :nec ps libertat. pos
se. n. peccare poti⁹ est nō posse ꝙ posse. Quicqꝫ. n.
h qđ pōt qđ ei nō expedit quāto magis h pōt tāto
magis aduersitas ꝛ puersitas pōt in illū. Heu ꝙ
ta facit ꝛ sustinet miser hō p explēda libidine que
grauissima eēnt ei q ex corde petā odit :ꝫ nō in pun
ta est :q: grauiter petōꝝ vinculis cōstrictus ē. Itē
ibi facit qlibet quicqđ vult :q: nihil mali vult. sꝫ
oē bonū qđ deo plꝫ :q: radix oīm opeꝝ est ibi cha
ritas de qua dicit aug. Habe charitatē ꝛ fac quic
qd vis. Item ibi hꝫ qlibet qcqd vult :q: nihil ma
li vult. Naꝫ velle qđ nō decet ē eē miserrimū vt
dicit aug. xi li. de tri. Item vbiqꝫ vult vnusquisqꝫ
ibi est h ē in deo q est vera qes aīe de qua nūc dicit
aīa aliqñ. in pace in id ipm. i. in eo q est imutabił
dormiā ꝛ requiescā. ꝛ ps. Conuertere aīa mea in
requiē tuam. i. in deū. silr vbi volet eē spūs ptin⁹
erit ꝛ corpus. dicit aug. Item ibi nemo turbat a
lium :sꝫ sedebit dicit dñs p ysa. Populus me⁹ in
[illegible] ne pacis ꝛc. qñ teste ps. Confestaunt
feras petoꝝ libertatem :ꝛ benedixit filijs suis in ea.
Item ibi nullus alteri subijcit. Naꝫ teste aplo ibi
cessabit oīs platio :sed soli deo oēs subiecti sunt cui
sui subijcere ꝛ seruire ē vere regnare. Item ibi ni
hil eē p deū desiderat. Nam ipe est finis oīum de
sideriorꝝ: vt dicit Ber. Item ibi volūtas cuiuslꝫ
p oīa semp :ꝛ vbiqꝫ ꝯplebit. iuxta illud aug. Om
nipotētes erunt volūtatis sue :sicut de⁹ sue :q: ni
hil aliud volūt ꝙ qđ deus vult ꝛ qđ ipe vult non
pōt nō esse. In hijs oībus vera libertas cōprehē
ditur. Differt aūt libertas vnius ab alteri⁹ :sicut
differt claritas corpoꝝ ꝛ incremēta vtutuꝫ. Quā
to. n. amplius in hoc mūdo qsqꝫ sit seruus oīm p
pter deū :sicut aplš q cū esset liber fecit se seruum
oīm ꝙtoqꝫ magis hō seipm stringit spōte in vīs
pceptoꝝ ꝛ seminis ꝯsilioꝝ sacre scripture obserua
tione regulari castigatōe corpali tāto liberior erit
in patria celesti :ꝛ ꝙto min⁹ quilibet occupat va
nitatibus sollicita inib⁹ officijs amistratione re
rum tpaliuꝫ :ꝛ ꝙto qs minus appetit dignitatē
ꝛ honorē secularē plationē hoīm laudē inimicoꝝ
vindictā tpaliuꝫ reꝝ affluentiā carnalē amicitiā
secularē leticiā hoīm placētiā. ꝛ similiū q obligāt
a deo tanto liberior in mundo :ꝛ tanto liberior fit
in celo. Hoꝝ singuloꝝ appetitus h̄r in futuro val
de cuiuslibet diminuit libertatē. Iteꝫ aīa deo vni
tur in pfectōe ipo deo iubēte pfecti estote :sicut et
pr̄ vester ꝛc. In duobus diuina pfectio ꝯpbat.
in odio vicioꝝ ꝛ in amore virtutū. Bonus deus
odit viciū :q: bono malū ꝯtiuꝫ ē sicut lux tenebris
ꝛ aqua igni :ꝛ q: vicia dei habitationē pollūt in
aīa. s. ꝯscie puritatē :q: lumē mentis obscurant. s.
rōem :ne veꝝ a falso discernat :vł limpide vitas
cognoscat sm ꝙ viuere opꝫ :q: liberū arbitriū sub
uertunt ne meli⁹ bonū a via tutiori eligat. Oīa
gratuita dispgunt. s. vtutes qbus hō deo grat⁹ effi
citur :q: dona nālia corrūpunt in qbus est ymago
dei in aīa. s. memoriā intelligētiā voluntatē :q: af
fectōes aīe a deo auertūt. s. speꝫ timorē ꝛc. p quā
deus delicias hꝫ in aīa ipo teste. Delicie mee eē
cum filijs hoīm :q: oīa bona opa viua in charita
te facta mortificāt. silr deus amat vtutes ꝛ oīe
bonū sp ꝛ vbiqꝫ :q: qlibet diligit nālr sibi sile :ꝛ q:
ipe sūme bon⁹ est :iō summe amat bonū. Amat
aūt iō vtutes :q: viciū enecāt :q: firmit deo aīam
iūgūt :q: ad oēm grāꝫ spūalē abilitāt :q: opa peti
mortificata viuificāt :q: hoīem interi⁹ in affectio
nibus :exteri⁹ in morib⁹ sm diuinā volūtatē ordi
nāt. ita etiā sancta ꝛ pfecta aīa vehemēter in pria
odit vicia ꝛ amat vtutes ꝛ oē bonū :sꝫ h opꝫ addi
scere in hac vita :vt sciat in eterna vita. aliqs ab
stinet a vicijs q tñ ea nō odit. Ille vo petā odit :q:
ea nunꝙ nisi cū amaritudine mentis recogitat q
sp cū dolore cordis de petis loquit ꝛ audit loqui
cui grauius ē pena videre delinquētes :vł ipsos

audire: vł cū ipis ɔuersari: vł cū eis sedere q̄ nun
q̄ spōte pñs est vbi vicia ɔmittunť: ⁊ si qñqȝ cogi
tur ibi eē ex hoc grauis sibi crescit afflictio spūs qui
detestať oia incitamēta peccantiū: sicut sunt sup-
flua ornamēta ⁊ organica instra. Idē nunq̄ in vi
ta sua p̄stat doctrinā: ⁊ silr auxiliū: vł fauorē exem
pli vł occasionē aliquā ad peccādū: sȝ sp ⁊ vbiqȝ
pctā dissuadet ⁊ p̄hibȝ q̄ntū pōt hec oia vba signa
sunt odij. Qui vō delectabilr cogitat de pctis vł
audit loq vł de ipis loquiť: aut videt delectabilr
delinquētes vł ibi libēter sedet vbi exercēť: vel
aliquos excitat doctrina ɔsilio auxilio: aut fauo-
re exēplo: vł aliqua occasione ad peccādū: nec oēs
etiā a pctis p̄hibet aut dissuadet q̄ntū pōt ille nul
latenus adhuc odit pctū. Aia aūt in hac vita dȝ
addiscere v̄tutes amare ⁊ bona opa: vt statī sci-
at in eterna vita. Aliqs exercet se in opibus v̄tu-
tum nec tñ amat v̄tutes. ille solus amat v̄tutes ⁊
opa v̄tutū q nō ,ppť timorē alicui⁹ pene: nec ppť
fauorē vł placētiā hoim: nec ppter aliqḋ tpale lu
crū: sȝ pure ⁊ simplr ppter deū in bonis opib⁹ con
tinue se exercet q p v̄tutibus optinēdis incessant
toto nisu laborat q mēte vehemēter affligiť eo q
in v̄tutibus incessanter crescere se nō sentit: ⁊ q bo
na opa sm voluntatē suā: ⁊ sm ordinatōēȝ diuinā
semp ⁊ vbiqȝ nō p̄ficit q veraciter ɔgratulať oib⁹
spūalcs grās ⁊ v̄tutes hñtibus: ⁊ in v̄tuosis opib⁹
iugiter se exercētibus q oia impedimēta v̄tutum
⁊ bonoꝝ opeꝝ q̄si venenū fugit q nullā a v̄tutibus
quacūqȝ occasione retrahit: nec bona opa cuiq̄ p
hibet vł dissuadet: sȝ oēs ad hoc pmouet doctrinis
ɔsilijs ⁊ auxilijs exēplis minis p̄missis oronibus
desiderijs q̄ntū pōt. quāto ampli⁹ q̄s in amore
v̄tutū ⁊ odio vicioꝝ crescit tanto se pfectiorē esse
cognoscat in hac vita p̄nti ⁊ futura. Ibi etiam aia
vniť in bt̄itudine: nā quicqd bt̄itudinis hȝ deus
p nām ipam hȝ p grām hoc impetrauit dñs ihs di-
cens. Pater quos dedisti mihi volo: vt vbi ego
sum ⁊ ipsi sint mecū: vt videāt claritatē meā quā
dedisti mihi ⁊ dedi eis. Claritas a p̄re filio colla
ta est eterna bt̄itudine quā dedit singulis electis
suis. Deus aūt sūme pfectus ē in bt̄itudine: q: oē
bonū imensū nālr ⁊ eternalr in se hȝ ⁊ nullū bo-
num ei seip̄m querere opȝ: ⁊ nullius bono nulli⁹
auxilio: aut ɔsilio indiget cū nihil boni sibi desit
⁊ nemo quicq̄ boni sibi auferre possit nā bonū su
um sibi innatum est ⁊ nā nullā sibi subiectū ex facili
derelinqt ⁊ a nemine cogi pōt: q: oīps est ⁊ nemo
sup ip̄m ē nemo sibi equalis ē ⁊ a nullo turbari pt
q: mitissim⁹ ⁊ nihil int̄erat hȝ ⁊ nūq̄ mutari pt
in sua bt̄itudine: q: idē sp est: sicut ip̄e dicit. Ego d
us ⁊ nō mutor: ⁊ nihil sibi p̄teritū est aut futurū: sȝ
sp pñs. singula boꝝ ptinēt ad bt̄itudinem veram
In hac ḡ bt̄itudine aia vnā fit cū deo q ibi nullius
indiget creature. Nam oē bonū in se ɔtinentē cō

tinet cui nēmo aliquid boni auferre pōt p̄mittente
dño ihu. gaudiū vr̄m nemo tollet a vobis. gau
diū aie est vnio ad deū in illa bt̄itudine. Itē ibi
nullus eā cogere pōt: q: nihil aduersitaţ ē ibi. nā
oia aduersa supauit. ibi nunq̄ mutari pōt: nā sp in
eodē feruore bt̄itudis ē: sicut heu in hac vita aia
misera nunq̄ in eodē statu pmanet: sȝ sp mutaţ d
spe in timorē ⁊ ɔ̄rio de amore in odiū ⁊ ɔ̄rio de
bono in malū: ⁊ ɔ̄rio de facili turbaţ ex facili a-
more vł timore vł fauore cogiť ex facili gr̄a sibi au
ferť. Indiget ēt ɔtinue ɔsilio ⁊ auxilio angeloꝝ ⁊
hoim ⁊ nihil boni p se hȝ: nec qd boni p se pōt: ideo
misera aia sp suspare deberet ad illā bt̄itudinē cū
aplo dicēs. Quis me liberabit de corpe mortis
huius: ⁊ cū dauid: qñ veniā ⁊ apparebo ante faci
em dei mei.

Primū p̄ncipale laudis p deū. CA.V.

v Bi etiā aia laudat deū ex oibus virib⁹ suis
ad hoc .n. creata ē vt dicit dñs p ysa. Pplm
istū formaui mihi laudē meā narrabit.
Ad hoc monet ecclastic⁹ Laudate deū q̄ntū potestis
adhuc supualebit adhuc dignior ē oi laude. ad hoc
monet Jo. in apocal. Laudem dicite deo nostro:
oēs sancti eius. Ista laus erit p deū vnigenitū filiū
dei p quē ēt maiestatē dei oēs angeli laudāt: vt
cantaţ in p̄fatōe: q: vnionē hñt cū ipo in q̄tum est
creatura: sicut ⁊ ipsi. hec laus ē tāto amabilior scē
trinitati tāto vtilior cōitati quā facit aia p dei filiū:
q̄ si faceret p seip̄am quāto creator dignior ē cre
atura: ita laus ē aie refectio cui nulla simil vr̄ dele-
ctatio: vt dicit cassiodor⁹. Hec laus pcedit ab aia
ex nimio feruore charitaţ: ⁊ ex nimia delectatōe
ad deū. o quāta iocūditas vbi oib⁹ sanct vna erit
lingua iubilatōis indefessa: vt dicit Ber. Ubi oēs
sancti ⁊ angeli ɔcordit deū laudāt: ⁊ tñ dissilr: sic
eni dūt in cognitōe ⁊ amore ita ēt dūt i laude. hoc
opus laudis diuine non abstrahit. nec elongat a
deo: nec generat laudāti fastidiū: lȝ sit opus ɔtinu
um sicut alia opa ex ɔtinuatōe sepe ingerūt tediū
in hac vita: ⁊ hec est rō: q: laus dei nō tñ ē opatio
sȝ ⁊ remuneratō: vt dicit cassio. sup p̄s. Et de pce
ptione muneris ⁊ p̄mij nemo lassaţ. In laude vō
dei ip̄e act⁹ ē merces: vt dic gl. q̄daȝ sup psalteriū

Secūm p̄ncipale laudis ad deum.

l Aus ista ducit aiam incessanť pp sui dete-
stationē in deū ⁊ ad deū: ⁊ fidelis aia v̄e tā
to ē beatior q̄to in laude dei frequentior:
ideoqȝ sicut hoies nālīter sp appetūt beatitudinē
ita ⁊ laudē. hanc laudē ɔtinuā pmittit dñs p ysa.
Tota die ac nocte nō tacebūt laudētes nomē dñi

Tertium p̄ncipale laudis ppter deum.

v Bi etiam anima laudat deum ppter de
um. licet enī anima fidelis in laude dei
sine delectatione magna nequaquam eē
posset. Nullatenus tamen ibi deum desiderat

laudare pp ꝓprium cōmodum:sȝ pure ⁊ simplr pp deū q eternalr ordinauit ab aīa se sp laudari nō pp suā:sȝ ꝓpter aīe beatitudinē ampliandā:illa puritas eterna causat ex diuina vite puritate. Quāto.n.aīa fidelis in laude dei ꝓpriam ptez minꝰ respicit ⁊ q̄to ampliꝰ dei partē q̄rit in h mūdo tanto laus eiꝰ apparet h purior: ⁊ tanto erit excellētior: tāto erit vtilior: cōuitati ⁊ iocūdior:⁊ tanto prīr deus q talē vedit puritatē apparebit gloriosior. Eya q̄tuȝ delectabit aīa in deo:⁊ deus in aīa: qñ fm diuinaȝ generationē singla mēbra corpis:⁊ singule vires aie in laude dei ɔtinue mouebunt. Ibi laudabit aīa singula p se q̄ sunt in deo g nām.s. potētiaȝ sapiaȝ bonitatē ⁊c. ⁊ totā virtutē suā effundet sup singla in laude. silr laudabit singula in oibus sil.s.solam potētiaȝ in sapia bonitate charitate ⁊c. ⁊ sic singla in oibus ɔiunctim. Item laudabit oia sil in singulis sigillatim.s.potētiā:sapiam: bonitatē: largitatē: miam:⁊ iusticiā. In potētia singillatiȝ in sapiētia singillatiȝ:in bonitate singillatiȝ:⁊ d aliis. Hec signata sunt q̄ttuor alleluya in apoc. alla est laus hūanis vbis inexplicabilis. Ibi nō laudabit anima omnia que in deo sunt successiue.s.modo potentiam:modo sapientiam:modo bonitatē ⁊ sic de aliis: qr ibi nō est successio tpis:⁊ qr oia videt sil ⁊ cogscit in deo ⁊ amat ⁊ fruit. iō et sil oīa laudabit. Item nō laudabit aīa ea que in deo sūt vnū minus:aliud magis:sȝ equalr oia:qr eque imensa sunt singula in deo ⁊ equalit laude digna. silr aīa cognoscit ibi ⁊ amat singla p se que in deo sunt ⁊ singula in aliis singillatiȝ ⁊ singlis in oibus cōiter:⁊ oia sil in singlis. silr fruit ibi ⁊ vnit singulis p se ⁊ singlis in aliis singillatiȝ ⁊ singul in oibꝰ in cōi ⁊ cōiter oibus in singlis singillatiȝ. Ex hoc delectabit aīa supra modū: ita q h silr h eēt factēduz. Ibi laudabit aīa deū in singul actibꝰ ⁊ in singulis momētis fm dignitatē suā: vt impleat illō ꝓpheticū: fm nomen tuū deus sic ⁊ laus tua. Si enī nō sufficeret digne laudare deuȝ in vno actu laudis silr: nec in alio posset: nec in.3ᵒ ⁊ sic d aliis ⁊ sic careret pleno gaudio qd pmisit dñs ihs fidelibus suis. Petite ⁊ accipietis: vt gaudiū vrm plenū sit. Gaudij plenitudinē aīa pcipit qñ deuȝ in singulis actibꝰ suis:⁊ in singulis momētis fm ɔdecētiaȝ suā laudat. etiā ibi nō ɔpleret desiderium aīe qd pmittit. ps. Replebit in bonis desideriuȝ tuū. Fidelis igit aīa h semp desiderat vt deū fm maiestatē suā in futuro eternalr laudare valeat. Ibi laudabit aīa diuinā potētiaȝ que in sua nā nobis incognita in h mundo. Aliquātulū tn̄ ē diuinis opibus patefacta. Primo magna dei potētia manifestata fuit cuȝ deus ex nihilo cūcta fecit dixit.n.⁊ facta sunt. Idem tanta velocitate fecit oia: sicut si aliqs vnicū pferret verbū: ⁊ lȝ oēs mirent potentiā ⁊ magnitudinē creatoris ex magnitudine creature: magis ammirandū ē q ex tāta potentia tam modica ꝓcesserunt:⁊ nimis mirabile est q sup ꝟus deꝰ cuius nā est diffundi ⁊ cōicare bonitatē sibi innatā tam diu potuit ɔtinere: q nō fecit creaturas que bonitate sua ⁊ btitudie fruerent: postea apparuit eadē potētia cū diu viuentia deleuit aquis diluuij pter ea q̄ in archa habente p semine saluabat. Item lucebat potentia sua in diuersis miraculis in egypto ⁊ cuȝ pplm suū p mare rubrū transuexit sicco vestigio cunctis egyptijs in sequētibus descēdentibꝰ in pfundū q̄si lapis:⁊ cū eum pplm.s.sexcēta milia ⁊ amplius p annos q̄draginta vno cibo pauit.s.māna. Itē centuȝ octoginta qnqȝ milia q̄si vna hora p vnicū angeluȝ interfecit. In nouissimis vo tpibus valde effulsit diuina potētia qñ creator potuit fieri creatura impassibil potuit pati. imortalis potuit mori. inuisibilis potuit videri. imutabilis potuit et pōt sb spēbus panis ⁊ vini ab hōie māducari ⁊ bibi. Hec.n.nō sunt ipotētie: sȝ virtutis ⁊ magne potentie argumēta. silr in h tpe valde clarescit diuina potentia in h q deus ops detestās pctā ⁊ vindicans in tertiā ⁊ quartā gnātionē ɔtinet pōt vindictā ɔ tot paganos iudeos hereticos falsos xp̄ianos quorū nihil indiget ipȝ ɔtinue tā grauiter offendētes quos in vno momento delē posset sine suo dāno. vñ illud. Deus q oīpotentiā tuā pcendo maxie ⁊ miserādo manifestas ⁊c. ⁊ in li. sap. q eim deus eo oibus te pcere facit. Fragilitat iudiciȝ ē ibus ɔ inimicos expetē vindictā: sicut fortissimꝰ samson fecit: sȝ melior ē patiēs viro forti ⁊ q dñat aīo suo dicit salomon expugnatore vrbium.

¶ Primū pncipale grāȝ actōis p deū. CA. VI.

Ubi aīa fidelis refert grās deo p singulis donis nālibus ⁊ gratuitis aīe ⁊ corporis p singlis spūalibus ⁊ tpalibus spūalibꝰ ⁊ cōibus collatis ⁊ ɔseruatis in terra:⁊ ɔseruādis in patria. nec grās aget mō p istis mō p illis dōis successiue sed p oibus sil que vnqȝ effluxerūt a deo ⁊ effluxissent si abilitatē alicui reperissent. Hec grāȝ actio erit p deuȝ dei filiū. sicut apls dicit. Gratias ago deo meo p ihm xp̄m p ipm solū grās referre sūmo cui sola veraciter cognita ē magnitudo ⁊ mltitudo donorū ⁊ nobilitas ⁊ vtilitas ipoȝ ⁊ per magnitudinē vtutū suarū respōdere sūmo magnitudinē donorū ⁊ p multitudinē vtutum suarū mltitudini donorū ⁊ vtilitatē donorū digne offerre sūmo deo patri placentiā filij cui olim dixit. Tu es filius meus dilectus in te cōplacuit mihi.i.bene placitum meū summe pfecti. Beneplacituȝ dei patris in filio est p vniuersis dōis suis digna gratiarum actio.

¶ Scdm pncipale grāȝ actōis ad deum.

Sca gratiarū actio vehementer ducit ad deum. Quāto.n.ampliꝰ dantis qualitas

affectus sinceritas q̃titas donoꝝ ⁊ vtilitas ipso rum ibi ad ẽa ponderaſ tãto aĩa deo gratior effi citur: ⁊ q̃to oĩpotenti deo fit gratior tãto fit oĩpo tenti semꝑ ꝓpinquior ibi tñ aĩa gratulaſ diuine sapiẽtie que singulis creaturis cõuenientissime sin gula dona reddit ⁊ distribuit: ꝙ ꝑ singulis donis angeloꝝ ⁊ scõꝝ vberiores grãs reddit q̃ʒ si ipsa sola pcepisset. ⁊ potius singula dona eẽ vult in sin gulis q̃ eia in se sola: sicut nemo in aliqua parte corporis mẽbroꝝ aliud eẽ vellet q̃ʒ diuina ꝓuidẽ tia ordinauit teste aplo. In vno corpe multa mẽ bra hẽmus oĩa autẽ mẽbra eundẽ actũ nõ hñt: ita corpus xp̃i misticũ quod ẽ eccl'a ex diuersis ange lis ⁊ sanctis: ⁊ ex diuersitate donoꝝ ꝯstituiſ. Si q̃totũ corpus eẽt oculus vl' manus vbi corpꝰ: Et si vnus tñ haberet oĩa dona: ⁊ officia vbi eẽt ec clesia. Nec tñ sequiſ ex hoc ꝙ aĩam ãplius affici at p̃miũ accidẽtale. i. gratitudo quã hʒ ex donis alioꝝ q̃ ẽẽale. i. gratuito quã hʒ ex donis ꝓprijs: cum ex vno ẽẽali magis beatificeſ q̃ʒ ex oĩbus ac cidentalibus: sʒ ex parte qua ꝯsiderat ordinatõeʒ dei sapientissimã ⁊ optimã vult singula dona eẽ in singulis potius q̃ʒ in se sola: sʒ ex ea parte q̃ ho mim ꝓpriũ nãliter magis appetit q̃ʒ alioꝝ potius vellet oĩa se habere q̃ʒ alios. sʒ vbi grã superat nãm: ⁊ fidelis aĩa diuinã ordinatõeʒ magis q̃ʒ ꝑ ꝓpriam vtilitatẽ amplectiſ.

¶ Tertium ꝑncipale grãꝝ actionis ꝓpter deũ.

Ibi etiã anima grãs aget deo ꝓpter deuʒ. Non. n. fidelis aĩa ꝑncipalr ad grãs agẽ dum ibi mouebiſ: eo ꝙ ex grãrum actiõe grata deo efficieſ: sʒ pure mouebiſ ex diuina largi tate ex q̃ oĩa dona effluxerũt ab initiõ ⁊ effluẽt abs q̃ fine: ⁊ q̃to aĩa minus sibi ⁊ magis deo intẽdit in grãrum actõe: tanto beatior erit: lʒ illã beatitu dinẽ ꝑncipalr nõ intẽdat: ⁊ tanto eius beatitudo cõitati iocũdior: ⁊ tãto deo gl'isior. Ibi aĩa grãs agʒ deo: q: ei ymaginẽ sancte trinitatis impssit iuxta illud. Signatũ est sup nos lumẽ vult' tui dñe. Et q: spũsanctũ cuʒ donis suis ⁊ oĩbus ṽtutibus in baptismo ꝯtulit ⁊ q: eã corpore ⁊ sanguine suo de lectabili sepe reficit: ⁊ q: ei sacrã scripturã ꝯcessit diuinã nãm occultã mãifestãtẽ oẽm volũtatẽ suaʒ mãifestãtẽ indicantẽ nobilitatẽ ⁊ vtilitatẽ oĩʒ do noꝝ demonstrantẽ viã certissimã ad celestia ostẽ dentẽ ꝑ exẽpla sanctissima ihũ xp̃i ⁊ q: sine meritꝭ suis fidẽ xp̃ianam sibi dedit qua credere posset sa cre scripture ꝓmissis: mĩnis ꝯsilijs ⁊ doctrinis.

¶ Primum ꝑncipale cõgratulationis ꝑ deum. CA. VII.

Ibi etiã aĩa ꝯtinue ꝯgratulaſ deo in oĩbus opibus suis puis ⁊ magnis: in oĩbus iudi cijs circa bonos ⁊ malos in oĩbus moribus suis ꝑfectissimis: in oĩbus exẽplis ihũ xp̃i sanctissimis in eiũs beatitudine ⁊ ꝑfectione sua que cõsistit in potentia: sapientia bonitate: eterna ⁊ imensa ⁊c. Similiter i oĩbus nõ successiue. nã hec oĩa ꝑdi cta ꝑfectissima in deo eẽ cognoscit. ⁊ hec gratula tio erit ꝑ deũ dei filium in quo solo vere gaudere deo possumꝰ q solus bñplacituʒ patris semꝑ in sũ mo ꝑficit ⁊ ꝑfecit: sicut ipẽ testaſ. que placita sunt ei facio semꝑ: ⁊ dauid dicit de oĩbus alijs. Oĩs declinauerũt ⁊c. vsq̃ ad vnuʒ. i. ihm xp̃m. ⁊ Sa lomon. Unum vir ex oĩbus reperi qui supple do patri ꝑ oĩa ⁊ in oĩbus cõplaceret. Mulierẽ aũt nõ inueni.

¶ Scdm ꝑncipale gratulatõis ad deum.

Ec ꝯgratulatio vehementissime ducit in deum: ⁊ ad deũ ꝓpter delectatõeʒ que in ipsa est. Si. n. oĩa corda eẽnt vnũ cor in uestigare nõ posset quãtam delectationẽ hʒ aĩa in ꝯgratulatõe dei. Specialiter ꝯgratulaſ deo ꝺ redẽptiõe generis humani ad quã inuitat dñs ie sus oẽs amicos dicẽs. Cõgratulamini mihi oẽs q: inueni dragmã quã ꝑdidi. Dragme ꝑditio fu it totius generis humani a ꝯgratulatõe sepatio. dragme fuit inuẽtio xp̃i ꝑ passionẽ eiusdẽ ꝯgrati latiõis recupatõ. Et notabile ẽ ꝙ nõ dicit se emis se: sʒ inuenisse: lʒ ꝑcioso sanguine ⁊ aspera passiõe genus humanũ cõparuit: q: intiñ desiderauit salu tem generis humani ꝙ inuẽtionẽʒ reputauit tali mõ se posse hoĩeʒ a ꝑtãte dyabolica liberare ⁊ ad bẽitudinẽ eternã ad quã creatus fuerat reuocare Similiter notabile ẽ ꝙ etiam oĩs angelos ꝯuo cat ad cõgratulandũ nõ dragme: nõ hoĩ: sʒ sibi q̃ si bõ dei deus eẽt ⁊ tota salus diuina in ipsius in uentõe dependeret: ⁊ quasi sine ipõ beatus eẽ nõ posset.

¶ Tertium ꝑncipale ꝯgratiõis ꝓpter deum.

Ibi etiaʒ aĩa ꝯgratulaſ deo: nõ ꝓpter se: sʒ pure ꝓpter deũ. Tanta. n. puritate aĩa ef ficitur in cõgratulatione dei ꝙ potius vlt ipm eẽ beatuʒ. q̃ʒ seipam eẽ beatã: imo aĩa fidelis mallet eligere oĩ bẽitudine se ꝑcarẽ q̃ʒ deũ alicu ius bẽitudinis ⁊ ꝑfectiõis defectũ hẽre. In oĩbus his septẽ mẽbris ꝑdictis deus ipse est cã efficiẽs mãlis formalis ⁊ finalis. Ipse est causa mouens aĩam ad cognoscendũ: ad amãdum: ad fruẽdum viuendũ laudãdum: grãs agendum: ⁊ cõgratulã dum. Similiter ipẽ est mã in se hñs totũ quod ꝓ uocare põt aĩam ad cognoscẽdum amanduʒ ⁊c. hoc est sapiẽtiam ⁊c. Item ipẽ est cã formalis in formans aĩam qualiter se habeſ debeat in dei co gnitione amore ⁊c. Similiter ipẽ ẽ finis ad queʒ tendit rõnis cognitio ⁊c. De his septeʒ potest in telligi illud Salomonis. Sapiẽtia diuina edifi cauit sibi domũ excidit colũnas septeʒ. Domus est celi emperij creatio septẽ colũnaꝝ excisio ẽ se ptiformis ꝑdicta gratia in qua ꝯsistit plenissima vera beatitudo. Qualiter autẽ vnusquisq̃ se ha-

bere debeat in hac vita: vt ad illam beatitudinē
ꝑueniat docet anſelmus dicēs. Tantū deſideriū
tibi eſſe dꝫ in hac vita ꝑueniendi ad quod factus
es tātus dolor ꝙ nondū ibi es: ⁊ tātus timor ꝙ nō
ꝑuenies ꝙ nullā debes ſentire leticiā: niſi tñ de
hijs que dant ſpē vl' auxiliū ꝑueniēdi. Circa pre
dicta dꝫ verſari intētio noſtra: ⁊ totū negociū no-
ſtrum in hac vita: ſicut ſeruis ſuis fidelibus ꝯmit
tit dñs ihs in luca dicēs. Negociamini dū venio
ſingulis de ꝯmiſſis ſibi negocijs ſingulos indica
re. Obſecro ergo te dñe ꝓpter oēm beatitudinē
tibi innatā: ꝑſta cunctis fidelibus in hac miſera
vita in p̄dictis creſcere de hora in horā: vt mani
feſtet habundantia glorie tue per infinita ſecula
ſeculorum. Amen.

¶ Explicit opuſculum. 63. b. T. de beatitudine.

¶ Incipit opuſculū. 64. eiuſdē vꝫ libellus de mō
ꝯfitendi ⁊ de puritate ꝯſciētie.

Q
Uoniam funda-
mentū ⁊ ianua virtutū omniſqꝫ grē
ac ſpūalis ꝯſolationis p̄ncipiuꝫ eſt
cōſcientie puritas ac cordis mun
dicia ad quā p̄ncipaliter: ⁊ p̄cipue
per purā ac verā ac integram ⁊ pfectā ꝯfeſſionē
petōꝝ accedit nobis q vocati ſumus ad ſtatuꝫ
grē: ⁊ ad acqrendas v̄tutes ac vitāda vicia de ſuf
ficienti ꝯfeſſione: ac modo cōfitendi: vt decet vi-
ros ad ſtatū pfectionis electos cū ſumma diligē-
tia ⁊ ſollicitudine ꝯtinua pre ceteris mortalibus
p̄ncipaliter eſt videndum.

¶ Confeſſio debet eſſe pura.

C
 St igit p̄mo videndū ꝙ cōfeſſio debꝫ eē
pura: q: petā debent ſimplr̄ dici abſqꝫ du
plicitate ⁊ excuſatōe: ſicut homo credit ea mani
feſta eſſe corā deo. Nec debēt verba dici palliā-
tia: aut coopientia: vl' minuētia petm̄: ſicut faci-
unt multi magnas philacterias ⁊ hyſtorias lon-
gas dicentes anteꝙ petm̄ explicēt: vt ſic p illas
oſtēdant ſe minus culpabiles de petō: qḋ quidē
petm̄ in fine illoꝝ verborū ſupfluoꝝ excludunt.
Uidēda ſunt igit ſupflua ⁊ excuſatoria verba: ſed
pure dic petā tua ac ſimplr̄ te accuſa. Similiter
non dꝫ dici qḋ cadat in infamiā alicuius: aut qḋ
poſſit p̄bere ꝯfeſſori occaſionē turbatōis ꝯ aliquē
aut mām ꝯtēnendi. Uñ ſi expediret noīare petā
alteri⁹ ꝯfitendo ꝓpa: tūc taliter explicēt ꝙ ꝯfeſ-
ſor nullo mō pōt intelligere pſonā cū qua peccaſti
nec poſſit venire in noticiā cōplicis in petō: ſicut
ſi dediſti petro occaſionē peccādi cū peccauit nō
debes noīare: ſꝫ ſufficit tibi dicere fui cā ꝯmittē-
di tale petm̄ cuidam pſone. ¶ Uera.

C
Onfeſſio dꝫ eſſe vera: ita ꝙ nulla falſitas
dicat ſciēter: nec aliqḋ dubiū affirmet: ſꝫ
certa vt certa ⁊ dubia vt dubia ſunt dicē-
da: ⁊ iō qñ ꝯfiteris nō dicas. dico meā culpā ſi fe
ci tale quid: aut ſi dedi mām turbatōis tali: aut fe
ciſſē tale petm̄ ſi potuiſſē: ſꝫ dic ſimplr̄ feci ſic ⁊
ſic: ⁊ appetiui ſic ⁊ ſic: habui volūtatē deliberatā
faciēdi tale petm̄: ⁊ nō dimiſi niſi q: nō potui: vl
q: neſciui: vl' q: timui verecūdiā: aut penā tpalē.
Sunt tñ qdam q neſciētes: aut verecūdātes: aut
nō curātes ſpecificare petā apte mētiunt in ꝯfeſſi
one quā faciūt dicēdo quedā generalia ad quādā
cautelā qbus cōprehēdant petā oīa que fecerunt.
Dicūt. n. dico culpā meā de qnqꝫ ſenſibus meis
male cuſtoditiſ. ſ. viſu: auditu: ⁊c̄. Et tñ ſi interro
garent de quolibet p ſe inuenirēt nō offendiſſe in
altero p̄miſſoꝝ iſtoꝝ p̄dictoꝝ maxime poſtꝙ cō-
feſſi fuerint: ⁊ ſic dicūt etiā de ſeptē vicijs capita
libus: cū tñ nō offenderūt in oībus: ſicut ſonāt v̄-
ba eoꝝ. Talis ḡ mod⁹ ab hijs maxime q ſepe cō-
fitent ē vitandus: ſꝫ dicant vera ⁊ neceſſaria ⁊ di
mittant falſa ⁊ ſupflua. ſilr añ ꝯfeſſionē diligēter
ſeipos examinēt ⁊ dicāt p̄mo oīa viciosa ⁊ grauia
que p certa nouerint ſe feciſſe: ita ꝙ ſb humilitatē
ſpē aut cā quacūqꝫ nullatenus mētiant. ſꝫ poſtea
pñt dicere gnālia ⁊ leuia que nō pñt ſpālr̄ explica
re: ſicut ſunt cogitatōes ocioſe verba ocioſa negli
gentia: ⁊ pigritia circa oīonē: amiſſio tpis diſtra
ctio cordis dicēdo horas: vl' orando ingratitudo
bñficioꝝ dei: ſupflua cura de corpe ⁊ de rebus tpa
libus: turbatōes leues ꝯ primū iudiciū leue alie-
ni cordis: deſpectio primi q° ad pſonā ⁊ vitā ſiue
mores: nō ꝯtētari de oībus q̄ deus facit: aut fecit
aut fieri facere pmittit: ⁊ hijs ſimilia que lꝫ cū ſint ie
uitabilia ab aīa infirma: nō pñt in numero decla
rari: ſꝫ poti⁹ expedit ea quotidie delere cū lacris:
aut p ipam infirmitatē aīe recognoſcere ⁊ in hūili-
tate debita pmanere. ¶ Integra.

C
Onfeſſio dꝫ eē integra: vt oīa petā q̄ hēs
in memoria: aut q̄ oblitus fueras ꝯfiteri ⁊
mō recordaris integre ꝯfitearis nec dicas ptem
vni ꝯfeſſori ⁊ ptē alteri: q: nullo mō dēs diuidē ſ
faciūt illi q timēt deſpici a ꝯfeſſore vl' reputari mi
n⁹ boni pl⁹ timētes humanā vecūdiā ꝙ diuinā of
fenſā: ⁊ pl⁹ amātes laudē extrinſecā ꝙ intrinſecā
pacē mētis: ⁊ ꝯſcie puritatē. ſilr ſi oblit⁹ es qñ ꝯfi-
teris aliqua petā ⁊ poſtea die ſequēti: vl' alia die
recordaris ſi potes dēs recurrere ad eūdē ꝯfeſſo
rem: vt cōfitearis ſi potes hr̄e copiā aut aliū: alio
qn ſufficit tibi bona volūtas: qḋ ſi nō ex obliuione
ſꝫ ex malicia ⁊ verecundia oblit⁹ es: vl' obmiſiſti
ꝯfiteri aliqḋ petm̄ teneris recurrere ad p̄mū ꝯfeſ
ſorē: ⁊ ſi vis recurrere ad aliū teneris ꝯfiteri oīa
petā p̄us ꝯfeſſa: ⁊ illud qḋ p̄us obmiſeras: ⁊ oīa q̄
poſtea omiſiſti p̄ma ꝯfeſſione facta ⁊ teneris ꝯfi-
teri de mēdacio aut ſimulatiōe quā cōmiſiſti: qꝛ
dediſti intelligere ꝯfeſſori tuo ꝙ p̄mo integre fu
iſti ꝯfeſſus. ¶ Locus.

i Tem cōfessio debet esse plena:qꝛ dꝫ cōti-
nere circunstātias aggrauantes pctā que
sunt locus in quo peccasti:qa grauius est
peccare in eccl'a:aut in loco sacro q̄ꝫ i domo ⁊ gra
uius est cogitare aliqđ inhonestū qn̄ dicis missaꝫ
vl' offm̄:vl' qn̄ oras q̄ꝫ qn̄ scribis.⁊ grauius est re
spicere vl' tangere aīo impudico corpus hoīs sub
pānis q̄ꝫ manū vel pedē:qꝛ magis libidinosa dele
ctatio est ibi:⁊ sic facies differētiam inter locum
⁊ locum. ℭ Tempus.

t Empus in quo peccasti:qꝛ grauius est ca
uere a missa:vel ociari in die dn̄ico:vl' in
festo solēni q̄ꝫ in die alio simplici:⁊ graui⁹
est quodcūqꝫ pctm̄ in magna solēnitate q̄ꝫ alio tē
pore:⁊ grauius est nō vacare oīoni vl' eē dissolutū
in lingua:vl' relaxatū in gula qn̄ homo dꝫ cōicare
⁊ in die quo homo cōmunicat q̄ꝫ in alio tēpore.

ℭ Coram quo.

g Rauius est dicere ⁊ facere aliquod coraꝫ
eo q pōt ex h' sumere occasionē peccādi q̄ꝫ
illud dicere ⁊ facere occulte.⁊ grauius ē simulare
se eē pacientē habēdo irā in corde q̄ꝫ ondere se eē
turbatū sicut est:nō dando tn̄ alicui p hoc turbatō
nis:vl' mali exepli occasionē:vt dicit Gre. Et iđ
nō sufficit dicere fui iratus de v̄bo mihi dicto:sꝫ
dꝫ dicere ⁊ addere ⁊ simulaui me eē patiētem in
verbis ⁊ signis exterioꝛib⁹ vt reputarer humilis
vbi erā supbus:ita q cū illa simulatōe addidi mē
daciuꝫ ad irā quā occultaui. adhuc est grauius tan-
gere bertā osculādo q̄ꝫ ipsam in eodeꝫ loco tāgere
cum pede:qꝛ iste modus tangēdi est magis īpu-
dicus. Vn̄ nō sufficit dicere tetigi bertā impudi-
ce:sed opꝫ te dicere locū corporis quem tetigisti
s.manuꝫ vl' pectus supra pānos v'l ad nudū:⁊ di-
cas modum.s.cum ore manu vl cū pede ⁊c̄.

ℭ Mora que contrahit.

q Voniaꝫ ibi maius ē pctm̄ vbi maior mo
ra ꝯtrahit:siue sit delectatio corpalis:siue
mentalis:siue ira:siue odiū teneas p menseꝫ aut
ānum:⁊ diligēter est mora examinā da in pctō co
gitatōis:qꝛ vidēduꝫ est si in ipa mora rō succūbat
sensualitati ꝯsentiē do in opus volūtate delibera
ta si posset:⁊ tūc nō est minor culpa q̄ꝫ si pctm̄ ope
pfecisset:qꝛ sic voluntas p facto reputat. Si aūt
succūbat rō ꝯsentiendo in delectatōe sensualitati
tn̄ q nō vult in opus pcedere:sꝫ vult tn̄ interius
in delectatōe voluptari:tunc lꝫ ibi nō sit plen⁹ cō
sensus:tn̄ est ibi pctm̄ mortale:sicut dicit aug.sꝫ ē
minus graue q̄ꝫ primū vbi est ꝯsensus in delecta
tione:⁊ in opus. Si v̄o in neutrū ꝯsentit.sꝫ ibi fa
cit morā inuite:qꝛ.s.nesciuit vl' nō pōt expellere:
tunc dicat occasionē dată:q̄ꝫuis hec snīa satis du
ra locū hēat in peccat' carnalibus:siue crīalibus:
pōt etiā notificari in homicidio ⁊ in aliis multis
peccatis. Quare quid aūt sit expedit ꝯsciē mūde fa
cere predictā examinatiōnē in quibuscūqꝫ cogi
tationibus viciosis morose multū ꝯtractis.

ℭ Quotiens.

t Am grauius est facere quodcunqꝫ pctm̄
cū corde aut cū aliquo sensu corpis bis q̄ꝫ
semel:⁊ iđ si potes recordari debes specificari vi
ces cogitationū malaꝝ aut motus libidinosos in
carne:⁊ voluntatē faciēdi aliquod pctm̄:aut quo
tiens iterasti respicere in faciē alicuius pp̄ter de
lectationē visus:aut quotiēs turbasti aliquē:aut
murmurasti:⁊ sic de aliis:qđ si nō es memor de
numero dic bona fide sm̄ q iudicas te totiēs ite
rasse pctā. Et attende q cogitatōes leues ⁊ leuia
v̄ba nō sunt nūero explicanda nisi eēnt occasiōes
alicui⁹ grauis pcti:vl' vicij aut eēnt de se in aliq⁹
genere septē vicioꝝ capitaliū.si tn̄ pp̄ter aliquaꝫ
cogitatōeꝫ leuē hūes nimis longā distractōeꝫ mē
tis in oīone vl' in psalmodia credo q bonū eēt ex
plicari si esses memor pp̄ter magnū dispendiuꝫ
qđ facit. Si ēt pp̄ter aliqđ v̄buꝫ solaciosuꝫ:vl' le-
ue aliqn̄ turbaris:aut oritur aliq̄ mala suspitō aut
aliqđ malū.tūc dꝫ specificari ꝓpt malū ipsi⁹ effe-
ctus:sic q talia ociosa ⁊ leuia sunt specificāda qn̄
ꝓpt ea incurrit aliqđ graue viciū:vl' delictū:aut
dat alicui mā peccādi. Sufficit ḡ dicē sil' oēs di-
stractōes mētis habitās in oīone:⁊ in offō ꝓpt co
gitatōes leues sic dicendo. dico meā culpā de ni
mia distractōe ⁊ mētis vagatiōe quā hūi in oīone
audiēdo missā ⁊ dicēdo horas pp̄ter cogitatiōes
inutiles ⁊ ociosas in qbus cor meū nimis occupa
ui:sic q ibi nō fui intētus vt debui ⁊ potui. Cogi-
tationes aūt viciose pcurate ⁊ cū delectatōe rece
pte:oēs sunt explicāde q̄ꝫtū pōt hō q̄ꝫtū ad q̄ꝫtita
tē:morā ⁊ vices:vt sup̄ dctm̄ ē. Cogitatōes v̄o q̄ꝫ-
tūcunqꝫ male ⁊ viciose si nō sunt studiose pcurate
nec cū delectatōe recepte:nec cuꝫ morā s'uate in
corde:nec dedisti occasionē veniēdi ꝓpt cibi ⁊ po
tus ingurgitantiaꝫ:aut pp occasionē:sꝫ subito venerūt:
⁊ recesserūt ⁊ displicētiā hūisti in illis:⁊ stati qn̄ sē
sisti:vt potuisti expulisti:aut expellere pcurasti oc
cupādo te in lcōe aut in meditatōe scā tales:dico
nō sunt ꝯfitēde:qꝛ nō solū in illis hō nō offendit:sꝫ
multū meret tāq̄ꝫ pugil pugnator ⁊ viator. vnde
dicit. Ille p̄dicat btūs q statim vt cepit cogitare
cogitatus interficit ⁊ allidit ad petrā.i.xp̄m. Sꝫ
hodie qdam tales cogitatōes cōfitent potius ad
laudē ⁊ vanā glām:vt ꝯfessor reputet eos spūales
cū tn̄ talia eēnt occultāda ⁊ in ꝯfessione tacēda:qꝛ
solū ꝯfitens dꝫ se simplr ostēdere pctōrem. vn̄ ta
les sunt thezauri dei latrones:qꝛ vane glīe appe-
titores:⁊ iđ pena latronū sunt puniēdi. Ma de ta
libus cogitatōib⁹ qbus sic resistit dicit apl's q de
us facit cum temptatōe pꝓuentuꝫ q ideo dicit:qꝛ
homo talibus resistēdo meret:⁊ iđ intelligo q di
gni sunt suspendio q sunt specie charitatis:aut pe

tendi ꝯsilij aut alteri9 cū colorate q̄ soli deo sunt aꝑta manifestāt ⁊ aperiunt maliciose ⁊ sub dolo.

¶ De motibus vane glorie.

q Uia graui9 est habere vanā glīam de grā spūali a deo recepta q̄ de bōis ope manuali. Unñ ꝯfiteri bēs de vana glīa aut spūali aut corpali ⁊ graui9 ē dolerē de bono spūali alteri9 q̄ de bono corpali ipsius. q2 pm9 dolor est de iuidia fraterne gratie q est pctm̄ in spūsctm̄ q2 est irremissibile. Scđs dolor ex simplici pcedit inuidia ⁊ iđ nō sufficit dicere dolui de bono alteri9 ꝓpter inuidiā sed debes specificare si de bono spūali vel tpali. Et eadē rōne graui9 ē gaudere de spirituali dāno primi sicut de peccato qđ fecit aut ď ipius infamia aut q2 amisit dei grāz quā habebat q̄ gaudere tpali dāno ipi9. Cauēdū tn̄ est q̄liť ꝯfitearis pdictū pctm̄ vane glīe de grā spūali ne forte incurras maiorē vanā glīam in ꝯfitendo illuz ďfectū. Nā dādo itelligere ꝯfessori ꝙ hūisti vanā glīā q2 fuisti visus orare vl̄ i missa plorare. vl̄ laudat9 ꝙ bñ pdicaueras. ꝙ ex h potes icurrere vanā glīam siue peccatum vane glīe ꝙ cōfessor ex hoc reputet te spūalem. Debes igiť caute explicare ꝯfessori tuo grām tibi a deo datā in orōne seu lacrimis ⁊ huiusmodi. Potes tn̄ dicere sic. Duz dicerē vel audirē missam vel pdicarē feci actū aliquē ꝓpter quē psone alique me vidētes cogitaui ꝙ crederēt me habere aliquā spūalem grām ibidem. Et q2 in ipa cogitatiōe habui ꝯplacētiā ⁊ cōsensum nec dolui ideo me accuso. Uel sic. Appetiui ꝙ aliqui sic crederēt me habere cū nō haberē ⁊ ad hoc credendū feci aliquos act9 cū simulatione ⁊ idē intelligas de alijs pctis. Silr caute ꝯfitearis vanā glīam quā hūisti in exercendo aliquos act9 virtuosos. Sufficit tibi nō explicādo dicere feci aliquē actū ꝓpter quē nō appetiui in totū laudē dei sed poti9 meiz q2 nō solū volui reputari ab illo cui feci vel dixi qđdā bonuz sed etiā appetiui vt alijs publicaret. Et nota ꝙ cogitatiōes de vana glīa nō sūt ꝯfitēde nisi qn̄ est ibi ꝯplacētia ⁊ cōsensus ⁊ delectatio morosa. Si aūt qn̄ veniūt cognoscis eas nō debere venire ⁊ ex hoc statim displicet tibi ꝙ veniāt. ac p h statim recurris ad deū vt eas expellat aut saltē te ꝯsentire nō sinat sis certus ꝙ in eis nō peccas sed poti9 p eas coronā acqris. Dic ergo statī in corde tuo qn̄ senť eas. De9 in adiutoriū meū itēde. vel dñe vi3 patior rñde p me. Et caueas ne p hm̄oi tēpestuositates seu tēpestuosas cogitatiōes dimittas aliqđ bonū opus icepe vl inceptū ꝯtinuare ex quo pncipale motiuū ē bonū. Itē hō sic multi faciūt credētes spūi diffidētie q facit credere ꝙ pdāt qcq̄d agūt q̄ i bōis actib9 suis cogitatiōes vanas ꝓhūt. Rñdeas ꝗ tali spiritui nec ꝓpter te facio nec facere volo istud bonū nec ꝓpter te dimittā. Unde q̄cūq3 habeas in illis cogitatiōib9 aliqn̄ ꝯplacētiā ⁊ cōsensum doleas ⁊ pure ꝯfitearis. nec ꝓpť hoc cesses a bono ꝓpter deum pncipaliter incepto. sed pugna viriliť ⁊ ꝯstanter orādo deū vt custodiat suuz opus. Si aūt naturaliter es passionat9 ⁊ stimulat9 de vana glīa sicut sūt qdā qui nihil boni fere faciunt aut dicunt sine ipsa. tūc ꝯsulo tibi vt nō delecteris in loquēdo multū de deo aut de vita spūali docēdo alios sub specie caritatis q2 ꝓ certo sub h velo caritatis latet dulce venenū. sed puto esse securius ⁊ magis expediēs hūiliare te ⁊ silere a bonis. ne forte curādo īfirmeris q2 mēs tua adhuc eget custodia ⁊ frenū necessariū est lingue tue donec illa pestis in corde tuo fluctuare nō cessat. Alioqn sic dixi saluādo ⁊ sanādo alios tuā destruis sanitatē. Experto crede nā docere ⁊ curare alios est cib9 pfectoꝝ. Si vo necessitas ineuitabiľ vel magna vl̄ rōnabilis cōgruētia loquēdi occurrat tūc loquendū est taliter ꝙ ita te sicut ⁊ alios videaris arguere ⁊ docere. Et q2 ibi etiā nō deerit spūs vane glorie. cupiēs p hūc modū loquēdi reputaberis hūilis ⁊ discret9. Si etiā occurrit tibi loq qn̄ tacebis vel qn̄ de locutiōe hūiliter excusabis. Nescio aliud tibi remediū nisi ꝯfessionē purā ⁊ lacrimas adhibere ꝯ hāc maledictā pestilentiā. Est aūt valde timēdā ne timore ꝯfusiōis hūane totiēs h viciū ꝯfiteri negligas quotiēs ab ipso te noueris superari nec vt min9 verecūderis mutes sepi9 confessorē imo vt pl9 ꝯfundaris studeas eidē sepi9 ⁊ clari9 solito ꝯfiteri. Sic.n. virtute hūilis ꝯfessiōis spūs ille citi9 expelliť. Et si etiā tue ꝯfessiōi se ingerat vt de pura ⁊ humili cōfessiōe appetas ꝯmendari certe si te senseris vulneratū. n̄ timeas i fine ꝯfessiōis detegere ipm vuln9.

¶ De inobediētia

e T est sciendū ꝙ graui9 est esse inobediētē vel irreuerētem patri vl̄ matri ꝓprio q̄ illi cui nō sic teneť obediētiā vel reuerētiā exhibere. Et graui9 est turbare vnuz scm̄ hoīem aut deridere ipm q̄ hoīem viciosum. Et graui9 est puocare vnā ꝑsonā religiosam ad aliqđ pctm̄ qđ est ꝯ ꝓfessionē ei9 q̄ vnā ꝑsonā secularē inducere ad idē pctm̄. Et graui9 ē inspicere vnā iuuenē ipudice religiosaz mulierē q̄ secularē. q2 sm̄ beatū greg. nō lz intueri ꝙ nō lz cōcupisci. Et iđ dico esse grauius illud viciose respicere qđ est graui9 concupiscere viciose. Hoc idē intelligo de tactu ⁊ quocūq3 actu ⁊ vbo ipudico. De ꝯditione psōe cū q peccasti sufficit exēplū iā dcm. Nā sic ꝯptent9 dicere. nō bñ custodiui visuz aut dicere iterani plures aspectū in faciē cuiusdā psone cū cōplacentia ⁊ imaginatiōe ipudica sed q̄litatē ⁊ cōditionē psone. Et si de visu sic expedit dicerē multomagis de vbo ipudico dāte puocationē ad peccatū ⁊ de tactu aut ꝯmotiōe carnis libidinosa habita ex allocutiōe vel appropinquatiōe ad corp9

aliculꝰ. ℭ De intentiõe habita in peccatis.
Raniꝰ est facere q̃dcũq̧ pctm̃ cum inten-
S tiõe peccãdi seu ꝓuocãdi aliquẽ ad simile
aut aliq̃d aliud pctm̃ q̃ȝ ad faciẽdũ sibiipi
tm̃ vt si noueris defectũ alicuiꝰ vt facias ipȝ de-
spici. aut minꝰ reputari ꝓpter inuidiã tuã vel aliã
maliciã. Aut si fecisti aliquẽ actũ cum oculis aut
manibꝰ versus aliquẽ vel aliquã ꝑsonã vt ꝓuoca
res eam ad malũ. ⁊ sic de alijs pctis studiose fcis
nõ tm̃ in dãnũ faciẽtis sed etiã in ꝓximi detrimẽ-
tũ. Que q̃dem pctã nõ sufficit ↄfiteri nisi explicen
tur intẽtiões maliciose. Tales recte assimilant̃ de-
monibꝰ ⁊ sunt inimici xp̃i q̃ studẽt aĩas ꝑdere ꝓ
quaꝝ salute xp̃s sanguinẽ suũ effudit. Itẽ defectus
de pctõ i pctm̃ est diligẽterꝰ ꝑscrutãdꝰ nõ est ita gra
ue vnũ pctm̃ simplex sicut est illud cuiꝰ occasione
plura alia pctã sunt cõmissa. Vñ si studiose fecisti
al quẽ defectũ tali mõ q̧ aliꝰ fuit culpatꝰ de hoc. ⁊
nõ excusasti innocẽtẽ sed ꝑmisisti eũ iniuste pati. Vł
si p defensiõe vniꝰ mẽdacij verba iniuriosa ꝓtuli
sti aut incurristi plura alia mẽdacia. Aut ꝑ excusa
tione vniꝰ mẽdacij ↄmisisti ꝑiuriuȝ. ⁊ ob hoc fuit
suspicio de alio vel facta iniusta punitio sup aliquẽ
aut ortũ est odiuȝ aut turbatio aliq̃ inter aliquos.
Oĩa hec ⁊ silia q̃ ex pctõ p̃mo sunt cõsecuta debẽt
cum p̃mo p̃ncipali peccato pleniꝰ explicari.

ℭ De occasione ⁊ causa peccatoꝝ.
Imiliter de plenitudine ↄfessiõis est dice
S re nõ solũ circũstãtias p̃dictas vel siles ȝ
etiã occasiões ⁊ cãs pctõꝝ ꝓpter q̃s incur
risti ipsa pctã. vȝ q̧ neglexisti ea vitare sicut po-
tuisti ⁊ sciuisti. Huiusmõi aũt cãe sunt taliter dicẽ
de. q̧ te cũ peccas accuses ⁊ nõ excuses sicut q̃daȝ
faciũt ipõnẽtes culpã diabolo. sic eua q̃ dixit ser-
pens decepit me. Dicũt. n. me tm̃ tẽptauit de ta
li pctõ q̧ oportuit me ↄsentire nec potui me defen-
dere vllo mõ. Sed ista nõ est ↄfessio nec expr̃ssio
cãe peti: imo est excusatio sui ⁊ accusatio diaboli
illiꝰ q̃ forte nõ est culpabilis ibi. Nõ. n. oẽ peccatũ
fit semꝑ ex suggestione diaboli nec oĩs tẽptatio ẽ
a demone. Sed ȝ beatũ iacobũ. vnusq̧q̧ tẽpta
tur a ↄcupia sua abstractus vel illectꝰ. Multi er-
go mẽtiũt̃ dicẽtes demõ me seduxit ad tale pctm̃
q̧ sibi ↄsensi q̧ sola sua ↄcupia tẽptatꝰ cecidit. Et
iõ oȝ dicere cũ sentirẽ me stimulari ad tale pctm̃
ꝑpetrãdũ fui negligẽs in euitãdo occasiões me in
citãtes ad hoc. s. locũ tp̃s ⁊ ꝑsonã ⁊ fui negligẽs in
adiuuãdo me cũ ieiunio ⁊ orõne ⁊ alijs necessarijs
sicut sciui ⁊ potui. Vñ ꝓpter negligẽtiã ⁊ maliciã
meã ↄmisi ip̃m pctm̃ potiꝰ eligẽs seruire diabolo
supbie ⁊ carni mee h̃ suggerẽti. q̃m ip̃i deõ mihi
ꝓ illud nõ facere inspirãti. Aliq̃ vero ipõnũt culpaȝ
ꝓximo sicut fecit adã qñ dixit deo. mulier quam
dedisti mihi sociã dedit mihi de ligno ⁊ comedi.
Dicũt. n. q̃dã ꝑsona tm̃ molestat mihi rogãdo ⁊ blã
diendo ⁊ aliq̃ dona dãdo q̧ nullꝰ de mũdo potui
set se defendisse sic q̧ oportuit me finaliter ↄsenti
re. Aliqui dicũt q̃dam dixit mihi tantũ malũ de
quodã q̧ fecit me murmurare de illo ⁊ illũ despi
cere. sed hec est viciosa ↄfessio. Dic ergo sic de p̃
mo cum viderẽ expsisse q̧ locutio ⁊ ↄuersatio cum
q̃dã ꝑsona eẽt mihi inutilis ⁊ ꝑiculosa ⁊ sentirẽ af
fectũ cordis ad ipsam ꝑsonã aut ipiꝰ ad me nõ esse
purũ nec ȝm deũ. sed potiꝰ ȝm carnẽ ⁊ in ↄspectu
⁊ in p̃ñtia eiusdẽ haberẽ nimiã ↄplacẽtiã ⁊ sensua
lẽ ⁊ ex hoc semꝑ haberẽ imaginatões ipudicas de
illa cũ libidinosis motibꝰ carnis ita ꝓpter h̃ debe
bã fugere eã nihilominꝰ fui secutꝰ voluptatẽ car-
nis in tantũ q̧ ad talẽ actũ deueni cũ ea vnde me
⁊ ipsaȝ illaq̃ui. De scd̃o sic dicit. Au diẽs dici ali
qua mala de quadã ꝑsona faciliꝰ ea credidi q̃ȝ cre
didissem bona si audissem ꝓpter leuitatẽ cordis
mei ⁊ defectũ caritatis ⁊ qñ debui ↄpati murmu
rãti ⁊ excusare in corde meo oĩa de quo ille mur-
murabat ego statiȝ murmuraui cũ illo ↄfirmãdo
malũ de quo dicebat vel addẽdo ad illud q̃d di-
cebat ac per hoc dedi sibi occasionẽ magis mur-
murãdi. Et nota q̧ hic nõ dȝ q̃s murmurãtẽ noia
re nec factũ de quo murmurauit nec ꝑsonaȝ de q̃
murmurauit qñ. s. talis noiatio eẽt in excusationẽ
sui vel infamiã ꝓximi. Itẽ si te accuses de turbati
one ꝓximi. aut de turbatiõe habita ↄ aliquẽ p̃nci
paliter ꝓpter defectũ eiꝰ nõ debes exp̃mere illuȝ
defectũ ne ꝑ h̃ ostẽdas te hũisse rõnabiles cãs tur-
batiõis ⁊ sic videaris minꝰ peccasseȝ aut motꝰ ce
lo iusticie. Sũt. n. q̃dã q̃ dicũt in ↄfessiõe vidi fie-
ri talẽ defectũ vel audiui dici tale v̆bũ ⁊ de h̃ fui
valde turbatꝰ q̧ erat ↄ honorẽ dei. ↄ bonos mo-
res ⁊ in malũ exẽplũ alioꝝ. O stulte ypocrita q̃d
dicis nã te simplr laudas ⁊ nihil penitꝰ ↄfiteris ta
ces peccatũ tuũ q̃d fecisti vidẽdo alienũ defectũ
⁊ nõ tuũ qui forte fuit grauior q̃ȝ iste defectꝰ alte-
riꝰ q̧ despexisti peccãtẽ cui debebas ↄpati ⁊ men
tiris dicẽdo te fuisse turbatũ ꝓpter amorẽ dei et
ꝓximi. cum tm̃ fueris turbatꝰ ꝓpter supbiã tuam
⁊ q̧ nõ habes caritatẽ ꝓximi q̃ nõ ꝑmittit aliquẽ
ↄ ꝓximũ turbari. Sic ergo dicas. Vidẽs vel au
diẽs fieri vel dici aliq̃d q̃d iudicaui esse maluȝ ⁊
forte esse peius q̃ȝ fuit ꝓpter maliciã meã q̃ non
ꝑmisit me excusare factũ vel intentionẽ dicentis
vel faciẽtis sicut poterã ⁊ debebã nõ fui motꝰ ad
cõpatiendũ illi vel ad orãdũ ꝓ ipso sicut debui ex
caritate. sed magis fui ↄmotꝰ ad iram ↄ ip̃m cõ-
tẽnendo ⁊ iudicãdo ip̃m ⁊ appetẽdo statim puni
tionẽ eiꝰ vel habere ꝑtãtem puniẽdi eum ⁊ h̃ ac-
cidit mihi ꝓpter duriciã cordis mei. Et q̧ nõ re
cognosco patientiã dei q̃ supportauit me in graui
oribꝰ peccatis absq̧ vlla punitione ⁊ sic de alijs.
Sũt alij q̃ se clariꝰ laudãt in ↄfessiõe dicẽtes. per
grãȝ dei satis bñ custodiui me a tali re vel circa

a tali ⁊ tali pctõ. Nã bene ↄtinuaui officiũ miſſas p̄dicatões ⁊ oõnes meas faciũt qui volũt facere mala. q: ego intẽdo bñfacere facta mea ⁊ me cu-ſtodire a pctis meli⁹ q̃ꝫ faciat maioꝛ ps vicinoꝛũ meoꝝ. Et q: prius me ꝑmitterẽ occidi q̃ꝫ facere tale pctñ ⁊ in me nõ ſentio aliũ defectũ niſi q: ſũ ingratus de bñficijs dei nec ſum ſufficiens ad re grãtiandũ deo qui me liberauit ab hijs pctis que faciũt multi alij. O deus iſti ſunt ſiles phariſeo q aſcẽdit in tẽplũ vt oraret cuius oratio fuit tota ſui exaltatio ſup alios. Sic ⁊ iſti q debẽt ſe ſimpliciter accuſare in cõfeſſiõe ſup alios ſe laudãt narrando bona q̃ faciũt. De ſupbia aũt ⁊ p̄ſũptione q̃ latet i teri⁹ nihil dicunt. Sũt alij q ↄfitẽdo pctã ſua totã culpã iponũt deo. Sic.n. dicũt. Ded⁹ de⁹ dedit mihi nãm ita ꝑuerſam ⁊ ꝓmptaꝫ ad tale pctñ ꝙ nõ poſſum mihi cauere. Iſti dicũt cuꝫ adã q dixit Mulier quã dediſti mihi ⁊c̃. q̃ſi diceret ſi nõ de-diſſes mihi nõ peccaſſeꝫ. Sed iſti apte mẽtiunł. Nã ſm greg. diabol⁹ nõ põt vincere niſi volentẽ cũ tñ de ipſo dicał ꝙ nõ eſt ptãs ſup terrã q̃ illius ptãti valeat ↄpari. ergo multo min⁹ põt q̃s violẽ tari a ↄcupia nali. Sũt alij q dicunt. fui decept⁹ a tali tẽptatiõe q: deus noluit me adiuuare cũ tñ ſe pe ieiunarẽ ⁊ orarẽ ⁊ ad ip̃m recurrerẽ. ſed iſti nõ accuſant pigriciã ſuã ⁊ negligẽtiã q̃ noluerũt vita re occaſionẽ peccãdi ⁊ pſeuerare in orõne. Aſſerit eni deũ impiũ ⁊ mẽdacẽ q tñ dicit in pſalmo. Cla mabit ad me ⁊ exaudiam eũ. Et alibi. Uenite ad me oẽs q laboratis. Et alibi petite ⁊ accipietis. Et apls dicit. Fidelis de⁹ qui nõ paticł vos tem ptari vltra ꝙ poteſtis ſed faciet cum tẽptatiõe ꝓ uentũ. Sciãt ergo ꝙ ideo relinquũł a deo q: niſi ꝑide ⁊ ſine fide orant nec volunt pugnare ↄtra ſe ipſos nec pſeuerare paciẽter poſtulãtes auxilium dei ſicut decet. ſed volũt hr̃e grãm ſtatim ſine la-bore. petẽtes etiã illã a dño nõ hũiliter ſꝫ p̄ſũptuo ſe tanq̃ꝫ digni ac ſi eẽt deus obligat⁹ eis. Orãt eti am cum ſecuritate q̃dam vt exaudiãtur ſtatiꝫ vt ipſi volũt. ⁊ nõ ſicut ipſe vult ſicqꝫ putãtes ipꝫ du cere ad auxiliãdũ pcti⁹ ꝓuocãt ad derelinquẽduꝫ q: ſupbe ⁊ p̄ſũptuoſe accedũt ad ip̃m. Cauſa ergo lapſus eoꝝ eſt ſupbia ⁊ negligẽtia ſua quã debent ſimpliciter accuſare.

Occaſiões que danł alijs in peccãdo.

s Unt etiã in ↄfeſſiõe explicande occaſiões dare alijs ad peccandũ q: oĩum pctõrum hõ ẽ ꝑticeps q̃b⁹ occaſionẽ p̄buit malicio-ſe vel nõ malicioſe. Unñ ↄfiteri debes ſi malicio-ſe vel ignorãter dediſti alicui occaſionẽ peccãdi nec noĩare debes directe vel indirecte pſonã cui dediſti cãm ſed ſola occaſio eſt dicẽda. Peccatuꝫ võ ꝙ factũ eſt ab alio occaſiõe tui põt dici explici te q: eſt nec° ↄfeſſori ñ illũ qui fecit. Alioquin di cit ſolã q̃litatẽ delicti ſic dicẽdo feci fieri pctñ q̃d daꝫ moꝛtale vel graue ꝑpter talia v̄ba q̃ dixi ax ꝑpĩ tale malũ exẽplũ q̃d dedi. Itẽ ſi habuiſti tur-bationẽ cuꝫ ſocio in itinere vel in aliquo ope ax ꝑpter ſociũ dixiſti male officiũ q: male pſerebat nõ debes dicere ſocius me⁹ turbauit me i tali fa cto aut dixi male officiũ meũ ꝑpter defectũ ſocij mei q: ſic accuſas ſociũ in cui⁹ noticiã ↄfeſſoꝛ põt venire. Dic ergo habui turbationeꝫ cum aliquo ꝑpter meã ſupbiã q: ip̃i dixi v̄ba iniurioſa ⁊ ip̃m ꝓuocaui ad dicẽdã mihi. Et ſi eſt illi⁹ culpa dic. habui turbationẽ cum quodã ꝑpter inpaciaꝫ me am q: nolui ſupportare eũ in caritate ꝑ aliq̃ ver ba ab eo dicta vel dixi male officiũ cũ aliquo ita li hora ⁊ dicẽte mihi ↄſcia vt redicerẽ ꝑpĩ pigri-ciã meam non redixi.

De pollutione.

s I habuiſti pollutionẽ carnis vigilãdo dic cãm expſſe. Si dormiẽdo dic cãm quaꝫ dediſſe te credis. Cauſe pñt eſſe cib⁹ ⁊ po tus intẽperãtia diei p̄cedẽtis aut alio mõ. Aut ſi dicẽdo ip̃m ꝑpterea nõ dabis intelligere ↄfeſſo ri vim dieꝝ p̄teritoꝝ cogitatiões inhoneſte ha-bite ante dormitionẽ q̃s explicare potes potiſſi-me qñ ſomnias ea q̃ p̄cogitaſti. Nec ſũt recitãda ſomnia vicioſa vel inhoneſta. niſi ante cogitaſſes ea aut poſt ſomniũ cum delectatiõe ⁊ mora ⁊ mo tu carnis cogitaſſes. Et ſũt dicẽda tanquã cogita ta magis q̃ꝫ ſomniata. Si võ ſomniaſti te habe-re aliquẽ actũ impudicũ cuꝫ pſona ad quã habes ſenſualẽ affectũ aut qua ante ↄſpexiſti oculo ipudi co. h̄ debes exprimere vt cãm illi⁹ ſomnij. Et q: hõ pl⁹ in talibus delectał ⁊ multi poſt ſomnũ gau dent ſe talia ſomniaſſe vbi võ nõ fuerit aliq̃ de p̄ dictis cauſis vel ſilib⁹ nihil de ſomnio eſt dicen duꝫ q: nulla culpa eſt ibi ⁊ ſufficit dolere in coꝛde Et ad quietãdũ ↄſciam potes dicere inhoneſtuꝫ habui ſomniũ cui ſi dediſſem cãm quam neſcio tunc dico culpam meã.

De cãis pollutiõis.

s Ecũdũ ſcõs pr̃es triplex eſt cã pollutionis nocturne. Pria ꝓuenit ex voracitate gule ⁊ ſupabũdãtia cibi ⁊ pot⁹ q̃ eſt diligẽter ex uitanda ab illis q vocati ſũt ad ſpũale exercitiũ. Nã qñqꝫ accidit aliques relaxari i gula nimis aliquo tpe ⁊ poſtea qñ abſtinẽt polluũł i ſomnijs credũt ꝙ hoc nõ accidat ex culpa imoderãtie ſed potius ex debilitate ⁊ neceſſitate nature ſed errãt q: de-bent cauere ⁊ iudicare ne venerit ex nimietate ſa turitatis p̄terite. Nõ.n. fuerat ꝑ voracitatẽ ⁊ igi tuẽ ↄgregatũ in medullis neceſſe eſt vt aliq̃n per pruritũ vel per inſenſibilitatẽ coꝛpis ieiunio affi cti egerat ita ꝑpter q̃d nõ ſolum abſtinẽdũ eſt a de licatis cibis veꝝ etiã a vilib⁹ ⁊ cũ equali ↄtinẽtia tꝑandũ iuxto panis ⁊ aque ſacietas eſt timẽda vt poſſit in nobis acq̃ſita puritas ꝑmanere. Iſti ẽ q nõdum equalis cõtinẽtie ⁊ moderãtie grãm ſunt adepti ñ min⁹ ꝑfectaꝫ pollutionẽ ↄſiderant q̃ ipſis

etiam hoīb' abstinētibꝰ sic accidit. Scd'a causa ē
q̄ p incuriā ⁊ imūdiciā mēt̄ elabit̄. Nam mēs
spūalibꝰ exercitijs vacua ⁊ disciplinis interiorib'
nō inītā sensu corpis per vanas ⁊ imūdas cogi-
tatōes euagat̄ ex qbꝰ merito culpe eliciūt̄ hūores
Et iō volētibꝰ obuiare necesse est pcurare ⁊ hāc cāz
eradicare videlicet mētis torporē excutere ⁊ sen
sus refrenare ne mēs ad vana ⁊ noxia discurrat ⁊
illis assuefacta excessibꝰ ad imūdissima incitam
ta luxurie somniās pturbet̄. Predicta ergo negli
gētia aegrēdi mūdiciā ⁊ cutādi imūdiciā in ofes-
sione pure explicet̄. Tercia cā pōt eē qñ illudentis
inimici inuidia pollutio pcuret̄. Duz enim videt
sctm virū q p sollicitā vict' moderationē ⁊ itegraz
e pfectā ac frequētē pctōꝝ ofessionē ppetuā mun
dicie puritatē aegrere conat̄ ei' osciam pturbare
maxie in diebꝰ illis qbꝰ osiderat dīno aspectui cō
placere flux' illi' emissiōe polluere vt sic a scā cōi
one trahat̄. Quibusdā vō ptingere dr̄ ex debilita
te nāe q̄ non est ita fortis ⁊ valida sicut antiquus
dicitur fuisse. Hāc cām pt qs in seipō aduertere. qñ
in illo turpi moderamine vict' frequēti pl' soluto
pollut̄ absqꝫ turpis somnij iteruētu. sic ego quos-
dā cognoui hac peste certis tpibꝰ ter ⁊ q̄ter i ebdo
moda sordidari. Cuius nō minꝰ pdicte illusiōi pos
sit ascribi.

Utrū ppter pollutionem nocturnā sit vitāda sacri altaris pceptio.

s Ecūdū patrū scōꝝ sniam vigilāti circūspe
ctiōe cauēdū est ad cōionē salutaris ouiuij
accedere tpe quo sentimꝰ nos somnij illusiōe pol
lutos. Sed si hostis inuid' taliter mēti nr̄e illuse
rit vt nobis celestis remedij subtrahat medici-
nā dūmō null' repꝛhēsibilis iteruenit pruritꝰ aut
oblectatiōis assensus si flux' ille fuerit nālis neces-
sitate pfusus aut ipugnatiōe hostis antiq pcurat'
⁊ absqꝫ sensu voluptat̄ adduct'. debemꝰ ad grām
salutaris cibi nihilominꝰ accedere ofidēter. Nō
si credit̄ euēisse occasiōe viciosa die illa oz se hūi
liter subtrahere ab altari ne in nobis verificetur
snia apli. Qui māducat ⁊ bibit indigne iudicium
sibi māducat ⁊ bibit ñ diiudicās corpꝰ dñi. i. nō fa
ciēs drīaz iter pceptionē cibi celestis ⁊ carnal' nec
iudicās ipm corpꝰ dñi eē tale qd nō nisi pura mē
te ⁊ carne liceat māducare. Et iō sub infert idem
apls. Jō inter vos multi infirmi ⁊ ibecilles ⁊ dor
miunt multi. q̄si diceret multi ex hac p̄sūptiōe et
māducatiōe indigna spūaliter infirmāt̄ ⁊ somno
mortali dormiūt. multi per pctm qd ex ipsa indi
gna māducatiōe ⁊ assūptiōe icurrūt. Probet aut
seipm hō. i. examiet seipm hō ante qꝫ sacr̄m pcipiat
⁊ diligēter se videat. vtꝝ sit mūdꝰ vel imūdꝰ vtꝝ
deuotꝰ vel indeuotꝰ. vtꝝ reuerēs vel irreuerens
vtꝝ timēs vel p̄sumēs accedat etiā si certꝰ sit vel
certā se putet q nō sit viciose pollutꝰ vl aliquo ta
li pctō infectꝰ. Nō. n. oz volēs illū celestē panē su
mere eē otēt' se nō hr̄e pctm mortale neqꝫ pcedē
ti nocte viciosa occasiōe fuisse pollutū. qꝛ lꝫ h duo
reddāt quēlibet ipo cibo idignū. alia tñ plura sunt
qbꝰ se hō oz ab h subtrahere reuerēter q̄ explicare
nō audeo qꝛ a scis ⁊ doctoribꝰ ipa expsa nō reppe
ri atqꝫ illustratiōe grē dei ea securiꝰ impir relin-
quēda decreui. Jd tñ q p meipō retineo ē vbū il-
li' q h istituit sacr̄m quē nō credo illud frustra ptu
lisse. Dixit. n. hec quotiēscūqꝫ feceritis i meā mēo
riā facietis. Ex quo qdē vbo arguo mihi ipi q quo-
tiēs volo id agere q ille istituit ⁊ mō pdcō relig̃t
neq̄ qꝫ sine remorsu ofcie ac piudicio aie tīeo ad il
lud posse accedere nisi p mēorata ipiꝰ institutionē
caritate ac ei' passiōe ⁊ morte. Jn cui' mēoriā ppe
tue recolēdā illud sacr̄z debere ofici ⁊ pcipi ipe cla
re asseruit ⁊ iussit. Cōsiderās insup circa huiꝰ sa-
cramēti pimordia lotionē pedū factā nō absqꝫ mi
sterio ⁊ sacro ibidē fuisse dcm a dño. si ñ lauero te
ñ hēbis ptē mecū. Agnosco p hec ⁊ iudico ñ sine p
sūptiōis ⁊ grauis offense piclo aliquē velle hr̄e ptē
secū ipz sacr̄m sumēdo. nō phita aliqua grē spūal
lotiōe quā qdē lotionē nō solū p otriōnē ⁊ sacri
mas puto fieri vex et p iteriorē mētis deuotionē ⁊
fidē in q ipe dñs vocat ⁊ inuitat aiaz ⁊ trahit ⁊ quo
dā mō cogit ad ipm cibū āgelicū ⁊ celestez. Un ⁊
ipe dixit illis quos lauerat. Jā mūdi estis pp smo
nē quē locutꝰ sū vobis. nō dixit pp aquā q̄ loti estis
sꝫ pp smonē. Hoc aūt est vbū fidei qd pdicamus
sꝫ aplm. Un in actibꝰ aploꝝ legit̄. Fide purificās
corda eoꝝ. Hāc aūt deuotionē ⁊ fidē celebrātis seu
sacr̄m sumētis credo eē illā q̄ celebrat ⁊ q̄ facit ipz
sacr̄m pcipi cū effectu sic ⁊ vba xpi sūt illa qbꝰ ose-
crat̄ ⁊ trāsubstātiat̄ panis ⁊ vinū in corpꝰ ⁊ sangui
nē xpi quā qdē deuotionē voco dei graz q̄ puenit
⁊ dispōit subseqt̄ ⁊ ifundit. Ad h q sacr̄m cū istātia
feruentē ⁊ assidue orōnis pcuremꝰ mō pdcō voca-
ri a dño viz phita ipiꝰ mēoria atqꝫ opūctiōis ⁊ de
uotiōis ⁊ fidei lotiōe ad q̄ nos pparari oz p mentis
⁊ corpis mūdiciā ⁊ p lingue ⁊ sensuū refrenatiōez
⁊ per nostrarū passionū otinētiā ac moderationē

De fluxu libidinis.

p Retermittēdū quoqꝫ non est q qbusdaz
otigit iterduz cōscie dubietas ⁊ pturbatio
magna. vñ ipis vigilātibꝰ absqꝫ vlla omotōe car
nis ⁊ cogitatiōe imūda. humor qdā p mēbꝛ secre
tū egredit̄ sine delectatiōe ⁊ q̄si isensibilit̄ ita vt
multi de h alr̄ ñ ppēdāt nisi cū pānos senserint ma
defcōs. Quꝰ cāz aliq igñātes turbāt̄ ⁊ errāt putā-
tes se pollutos eē. Et iō sciēdū q illi hūoris effusio
ñ ē pollutio: qꝛ vt dicūt medici sine libidinosa de
lectatiōe ⁊ carnis motiōe nullꝰ pt pollui vigilādo
Ad ipiꝰ tñ effusionē hūoris vr̄ nāl oditio cīz exhi
bere pimariā sꝫ deinde id aliō qd ad nām dispōit cā
viciosa ⁊ euitabil phēs ⁊ o iunit. qbusdā h puenire
agnoui pp solā pīctiā ⁊ allocutionē aliciꝰ psōe i c'cō

ſpectu habuit ꝯplacentiā ſenſualē ⁊ vanā ſeu ad
quā inordinato amore afficit̃: aut ꝑ tactū impu-
dicū leuē: aut ymaginādo aliquos act⁹ īpudicos
fortiter ⁊ moroſe. In hijs.n. caſibus ⁊ alijs ſilib⁹
multi inueniūt̃ hic calefactōes ⁊ ꝯmotōes carnis
libidinoſas deniq̃ʒ humorē emittere velit nolint
ſʒ eas cās ⁊ ſiles q̄ ſunt euitabiles dʒ q̄libet fugerē
⁊ euitare ꝓ poſſe maxie q ſentit de h̄ ſe paſſionatū
ſeu ad h̄ nālr̄ inclinatū ſiue ex vicio mētis: ſiue ex
debilitate nāe: ⁊ q occaſiones hmōi nō euitauerit
ꝓ poſſe vl iuxta poſſe relinquēdo amicitiā ⁊ fami
liaritatē ꝑſonaꝝ ad quas inordinate afficit̃ fugiē
do ēt allocutōes ⁊ aſpectū ꝑſonaꝝ: lʒ nō credā ipʒ
ꝑ dictā effuſionē peccare mortalr̄ niſi forte alr̄ cō
cupiſceret aut ipudice tāgeret ꝑſonā que ē cā illi⁹
effect⁹: tn̄ credo eū grauit̃ peccare: ⁊ magno pcti
mortalis ꝑiculo. ⁊ iō ꝯſiliū do tibi q abſq̃ʒ dilatōe
moroſa ipe ſibi violētiā faciat in hac ꝑte fugiēdo
ꝑſonas hmōi: atq̃ʒ cū eis oēm oportunitatē loci ⁊
tp̄is euitet. Hic itaq̃ʒ p̄dictus fluxus q a q̄buſdaʒ
vocat̃ libido ſi pōt euitari ipſi⁹ occaſio ⁊ ſi ſtudio-
ſe nō euitet̃ ē oino ꝯfitēdus cū ſuis occaſionib⁹: et
negligētia habita circa ipas. Si v̓o ꝯtingit ex cā
que vitari nō pōt: ſicut qn̄ audiūt̃ v̓ba ipudica ex
caſu: vl loquit̃ cū ꝑſona: vl ſedet iuxta eā, de cu-
ꝑītia hʒ cōplacētiā ⁊ vanā: ⁊ ab ea ſeparī nō valet
In his ⁊ ſilibus credo ſufficere q tā de occaſione
habita ⁊ impotētia vitādi: q̃ʒ ꝺ fluxu illius libidi-
nis dolor ē ſimplr̄ hn̄dus. q: tn̄ dubitare de tali-
bus q̄ ſpectāt ad ꝯſcie puritatē ē q̄nq̃ʒ valde ꝑicu
lum poteris h̄ ꝯfiteri ꝓpter q̄etudinē mētē ⁊ paceʒ
q̃ʒuis expedire nō credam.

C Complacētia habita in memoria peccati.

. s . Ciendū ē q qn̄ cogitas de iniurijs receptis
⁊ in illa memoria turbaris intra te cū ali
qua mora ⁊ appet̃ vindictā fieri: aut factā
eē: aut doles q nō fuit factā ꝑ te aut ꝑ aliū: aut ima
ginaris aliqd facere: aut aliquā motū tenere alo
vindicatō. hec oīa ſunt ꝯfitēda: ⁊ alia q̄cunq̃ʒ ſilia
ſi ſent̃ in mēte tua rōne illi⁹ iniurie. Si aūt reme
morādo mala ꝓterita q̄ feciſti nō hēs dolorē: ſed
poti⁹ delectatōeʒ in eis: ⁊ ꝓpt hāc delectationeʒ
facis morā ibidē nō credo expedire: q ſpecifices
ipa pctā rememorata ſi alias integre ꝯfeſſus es
ea: ⁊ ſi nō habuiſti aliud q̃ʒ delectationē in mēte
ſufficit dicere mihi venerūt ad mēoriā quedā vin
dicte vl iniurie q̄s feci: vl quedā pctā grauia q̄ cō
miſi de q̄bus nō ſolū habui dolorē in tali cogitati
one: ſʒ de ipſis cū multa ꝯplacētia cogitaui: ⁊ ſi ali
ud tibi occurrit in carne vl in mēte ꝓpter dictaʒ
ꝯplacētiā qđ tibi vr̄ aggrauare pctū ipm ēt dēs
ꝯfiteri. v̓bi grā. Si de pctō luxurie ꝑ te facto hūi
ſti memoriā. ⁊ de h̄ habuiſti motū carnis ⁊ peni-
tudinē: q: ipm pctū nō feciſti pluries vl cū pluri
bus: tūc.n. dēs ſic dicere: ⁊ ymaginatōe quā ha-
bui de quedā pctō luxurie habui motuʒ carnis ⁊
ꝯplacētiaʒ in mēte ⁊ appetiui illū feciſti miſtotiēs
⁊ cū multis ꝑſonis: ⁊ ſic nō oʒ te indicare ꝯfeſſori
te iam feciſſe illud pctū: niſi forte alias idē iudi-
caſſes ⁊ niſi ꝑ maiori hūilitate ⁊ merito velles iſʒ
ei ſilr̄ explicare. Si aūt recordaris te hūiſſe opor
tunitateʒ faciēdi aliqđ pctū qđ nō feciſti: ⁊ in illa
recordatōe nō gaudes te euaſiſſe illud pctū: nec
regratiaris deo qui cuſtodiuit te ab ipo ⁊ abſtulit
oportunitatē ⁊ volūtatē faciēdi ipm ⁊ oīa iſta ſūt
pleni⁹ reſerāda. Videt̃.n. in h̄ magna igratitudo
⁊ pcti ꝯmiſſio volūtaria ſʒ ſi in p̄dicta recordatōe
pctōꝝ: ⁊ maxime carnaliū nō poſſes vitare com-
placentiam: ⁊ motus carnee dum velles ea ſtu-
dioſe recolere cā te ipm excitandi ad cōpunctōeʒ
⁊ dolorem ꝯſulo tibi q nō ea ſpālıter recolas: nec
etiā alia pctā que nō potes ſine ꝯplacentia recole
re: ſicut eſt vindicta facta ꝑ te: vl ꝑ aliū de inimi-
co tuo: aut dānū: aut mors eius quē occidiſti. De
bes ḡ oīa pctā tua ſi vis cōfiteri generalr̄ ſb̄ duo
bus. ſ. ſuꝑbia: ⁊ delectatiōe carnis ꝯfitendo dicē-
do ſic: corde meditādo: ⁊ ore ꝓferēdo. dico meaʒ
culpā de ſuꝑbia quam habui ꝯ deum ⁊ primum
iraſcendo inuidēdo alios ꝓuocando mundi glori
am appetendo: primos iudicando: dei creaturā
contēnendo: meipm bonū reputādo: alios vilifi-
cando de dei opibus ac iudicijs ⁊ eius ꝑmiſſioni
bus: murmurādo bonas eius inſpiratiōes ⁊ oīa
beneficia negligendo impetus vicioſos: ſectādo
blaſphemando: ⁊ nomen dei inuanū ꝓferendo ⁊
linguam meā cōtra veritatē ꝑ mendatiōes ⁊ ſi-
mulatōes ꝑ duplicitates ⁊ adulationes. ꝑiuramē
ta ⁊ multa alia v̓ba vicioſa laxando ocioſe ac ſe-
cidioſe viuendo. de me nimis cōfitendo de fide
dubitādo de occultis dei opibus rōnem ꝑtium
ꝑtioſe querendo plus q̃ʒ oportet ſapere de deo ⁊
de ꝓximo: ⁊ de ſeculo ſcire cupiēdo grām dei nō
humiliter affectando: dona dei occulta temera-
rie ꝓpalando nō in veritate: ſed in ypocriſi ⁊ falſi
tate coram deo ⁊ hominibus ambulādo ⁊ mul-
ta alia per ſuperbiam mentaliter ⁊ corporaliter
exercendo.

C De tempore mortis.

p Oſtq̃ʒ cōfeſſus es dic aie tue maxie q̄nte
vides primū mortē. O aīa mea egreſſus
tuus appropinquat ⁊ ꝓpe te termin⁹ tue ſuꝑbie
⁊ finis delectatōis h⁹ mūdi: ⁊ miſere carnis tue q̃ʒ
delectatōib⁹ corꝑalib⁹ ꝓtuliſti pl⁹ ipaʒ amādo q̃ʒ
deū pl⁹ ſibi ꝯparcēdo q̃ʒ tibi pl⁹ laborādo ꝓ ipa q̃ʒ
ꝑ te pl⁹ obediēs ei⁹ ꝯcupiſcētijs q̃ʒ diuinis inſpi
rationib⁹ ⁊ ꝯſilijs. ſ. dū ꝯſenſiſti ſibi ſatiſfacē in dele
ctatiōib⁹ gule ⁊ luxurie mult̄ ⁊ diuerſis mōis ꝯtra
⁊ volūtate atq̃ʒ faciat̃ ei⁹ viſū: auditū: guſtū: tactū
⁊ odoratū q̃ʒtū ⁊ q̄lr̄ potuiſti. ꝯſenſiſti amen ipſi⁹
carnis amittere partē maximā tui tp̄is ſuperbie

dormiēdo τ acquiescendo in multis opatiōib⁹ viciosis ac occupādo in nimia cura τ sollicitudie rerum tpalium τ corpaliū te exercendo plus ,pꝑter auaricā τ delectationē ꝙ ,pꝑter necessitatē. Consensi ei⁹ pigricie quā habuit semꝑ ad operādū bonū τ ei⁹ sollicitudini ꝗ̄ hūit ad pagendū malum qđ potuit. in hijs fuit vita mea in hijs expēdi tp̄s meū. Ubi ergo es o vanitas mea τ supbia mea: quo preciſtis delectatiōes carnis mee? qd mihi attulistis: qd mihi religio ,p subiectione τ obediētia q̄ vobis tot ānis deseruiui? Pro vobis cōmutaui vitā eternā amisi deum τ acquisiui infernū pdidi gaudia infinita τ lucrat⁹ sum lamēta eterna. Priuatus sum societate scōꝝ τ āgelorū τ merui fieri soci⁹ ciuiū infernoꝝ. Cōsidera ergo o aīa mea qualē te fecit deus q: ad imaginē τ similitudinē suā τ mō sic es denigrata pctīs nec aliq̄ virtutē in te agnoscis. Considera in te poti⁹ imaginē tēptatoris tui q te depinxit colore supbie: gule luxurie: auaricie: vane glīe: inuidie: accidie: τ ingratitudinis τ negligentie. odij τ vindicte. Tibi tulit cōtēptum dei τ apposuit amorē seculi te induxit ꝯtra primū ad murmurādū iudicādū decipiendā despiciendū ꝯtēnēdā detrahendū τ alioꝝ defect⁹ pōderādū τ tua grauia vicia nō videndū Nō video ergo o aīa mea nisi vt t,puoceris ad gemitū. fletum plāctū tristiciā τ lamentū τ clames hūiliter τ feruēter ad dn̄m. Dn̄e ne in furore tuo arguas me τc̄. Miserere mei deus scđꝫ τc̄.

ℭ De cogitatiōibus inhonestis.

p Lerici dubitāt si cogitatōes ihoneste sint exterius explicāde. Credo ꝙ hoc facere sit puritatis τ pfectiōis τ magni meriti sꝫ nō credo esse necessitat̄ semꝑ nisi qn̄ ex nimia mora facta in cogitatōe illa homo sentiret se inclinari ad faciēdā τ pficiendū cogitatū si oportunitatē haberet ꝗ̄ vellet aut si pollueret ex illa vehemēti cogitatiōe morosa. Aut si inordinate afficeret ad aliquā psonā τ de ipsa multū molestaret in cogitatiōe hñdo mot⁹ carnis τ imaginando hr̄e aliquos actus ipudicos cum ipsa psona. Huc.n. affectū inordinatū debes exp̄mere cū cogitatiōibus τ motib⁹ carnis ,pcedētib⁹ dicēdo ex ipso affectu sic. Habui affectū sensualē τ inordinatū ad q̄ndā mulierē vel quēdā iuuenē talis ꝯditiōis τ hūc affectū ꝯcepi ex ꝯplacētia habita in aspectu τ collocutiōe ac p̄ntia corpali ipsi⁹ de ipō vel de ipā habui tot vicib⁹ aut multotiēs imaginatiōes turpes respiciēdo cū oculis corporeis vel mētis faciē vl aliā ptem corpis eius τ imaginādo cum ipā psona habere amplex⁹ τ oscula vel talē actum impudicum et in hijs feci morā per magnū spaciū habendo ibi mot⁹ carnis libidinosos. Et spāliter accidit mihi in orōne existēdo aut missam dicendo et semꝑ fui negligens ad laborādū ,ppossē ad expellēdū talia per potētiā ,pꝑter nimiā delectatiōnē quā habebā ibidē nec curaui q̄ntū potui refrenare oculos ab aspectu illi⁹ psone qn̄ hūi p̄ntiā ei⁹ quecūq3 igit̄ tales τ tali mō cogitatiōes et affect⁹ exp̄meret viciosos ab eis cito liberaret dūmō cū tali ꝯfessiōe ꝯtinuaret orōnē et custodiā sensuū: q: demon nō pōt sustinere hūilitatē pure ꝯfessionis cum sit supbus τ imūdus τ oīs hūilitatis τ mūdicie inimicus. Et iō nō est melior et facilior ad euadendā tēptatiōes supbie τ luxurie et oēs cogitationes viciosas cum suis circūstātijs ꝯcurrētib⁹ in carne vel in mente sepe τ clare detegere cōfessori τ totiens exprimere quotiens renouant̄.

ℭ De motibus carnis.

s Ciendū est ꝙ motus in carne qui nō ,pueniūt ex cogitatiōe ipudica absq3 volūtate τ sine causa. s. visus vel auditus sine aliqua cā extrinseca inhonesta sine dubio ,pueīt ex nimia repletiōe prius facta in cibo et potu. Quidā tñ putant ꝙ ,pueniūt ex nimia vigilia qđ pōt esse maxie qn̄ ꝯstat eis ꝙ nō ,pueniūt eis ex aliq̄ cā p̄dicta. Et iō oꝫ hoiem esse parcum in dieta quo ad q̄litatē et q̄ntitatē. qn̄ de talib⁹ molestat̄ ꝯtra voluntatē et cum displicētia. Nā intra corp⁹ oritur cā. q: sꝫ Jero. venter τ genitalia ,pria sunt. Et hoc intelligo qn̄ nō a cā exteriori et tūc oportet cauere ipm ab aspectib⁹ et collocutiōe et ab appropriatiōe psonaruꝫ in quaꝝ p̄ntia sensit se sensualiter delectari aliqn̄ ille qui videt̄ motus nāliis fieret viciosus. Et q̄muis sit securꝰ ꝯfiteri tales mot⁹ ,pcedētes sine cā viciosa quoꝝ intēpantia videt̄ cā. dum tamē per ipōs nō turbet̄ amor et desideriuꝫ puritat̄ in corde. corpalis castitas nō maculat̄. Si vō ,pcedunt a cā viciosa ꝯfitenda sunt cāe loc⁹ et tp̄s mora ꝯtracta in eas et vices motuuꝫ sicut supra de circūstantijs pctōꝝ dictū est. Nō.n. sufficit gn̄alit̄ dicere culpā de motib⁹ sed debes dicere sic. Dū essem in ecclīa vel in orōne vel dū audirem missam aut p̄dicationē cogitaui talē actum turpem aut habui memoriā alicui⁹ psone i cui⁹ aspectu iā habui vnā ꝯcupiam aut inordinatū amorem. aut aspexi in ecclīa talē psonā cum ꝯplacētia ipudica cuius cā habui mot⁹ carnis ipudicos totiēs τ p tā tā morā. Et si dixisti illi aliq̄ verba graciosa plure aut fecisti aliqđ seruiciū malitiose vt. s. haberes ꝯplacētiā libidinosam τ mot⁹ carnales p maiorē morā totū ꝯfiteri debes maxime si verba nō dixisses aut seruiciū nō fecisses sic plure nisi de isti⁹ p̄ntia delectationē nō habuisses.

ℭ De piculo familiaritatis dn̄arum vel mulierum.

q Uoniā multi videt̄ negliget̄ vt agnoscūt affectus suos viciosos τ p oīa nō curāt cōfiteri cū tñ diligēter sunt pscrutādi et cum suis vicijs oriētib⁹ et ipsis exp̄mēde. Ꝟ pretermittere nō intēdo ꝙ multi nimis afficiūt̄ ad se ipsos

qdā ad aliq̄s pſonas: qdā ad honores: qdā ad di
uitias tpales. Et q: hec ſunt ſicut mur᷒ inter deū
⁊ aīam id eo null᷒ hō habēs aliqd de p̄dictis pōt i
via dei pficere nec habere purā orōnē ⁊ maxime
qñ eſt carnalis affectio ad pſonā ⁊ de hac intendo
loqui mō. Nā talis affectio multos ſpūales ſub
ſpecie amicicie ſpūalis a ſtatu orōnis īpedit ⁊ im
pediuit. Hec eſt ingratudo mētis peſtifera orōnē
mētis ⁊ oris īficiēs ⁊ diſpgens ⁊ affect᷒ ɔ̄rios orō
ni in mēte generat ⁊ crercet. Nam ſicut orō pura
mētē purificat ⁊ illuminat: letificat: fortificat: ⁊ i-
pinguat: ſic carnalis affectio ⁊ imūda mentē inſi-
cit ⁊ obſcurat: ɔtriſtat debilitat ⁊ ſiccat ⁊ corpus
eiuſdē maledictiōib᷒ īplicat. Et qñ ſpūalibus lo
quor ꝓpter quos iſta ſcribo nouerint ipſi q: lȝ car
nalis affectio ſit oībus piculoſa ⁊ dānoſa eis tamē
pniciosa eſt magis marie qui ɔuerſant cum pſona
q̄ ſpūalis videt nā q̄uis eoꝝ p̄ncipiū videat eſſe
purū frequēs tñ familiaritas domeſticū eſt picu-
lū delectabile detrimētū ⁊ malū occultū bono co
lore depictū. Que qdē familiaritas q̄to plus cre
ſcit tanto plus infirmat p̄ncipale motiuū ⁊ vtriuſ
qꝫ puritas maculat. Nō tñ de hoc ſtatim ꝑpēdūt
q: ſagittari᷒ a principio nō mittit ſagittas venena
tas ſed ſolū aliq̄liter vulnerātes ⁊ amorē augmē-
tantes. Ad tñ vō in breui deueniūt vt iam nō ve
lud angel᷒ ſicut ceperāt ſe inuicē alloquāt ⁊ videāt
ſed tanq̄ȝ carne veſtitos ſe mutuo inteātur ⁊ ſenti
ant mētes qbuſdā ɔmēdatiōib᷒ ac verbis blandi
torijs q̄ videtur ex p̄ma deuotiōe ꝓcedere. Et in
de vn᷒ incipit appetere alteri᷒ p̄ntiam corpalem
q: forma vel ſpēs corpis in vtriuſqꝫ mente ɔ̄ce-
pta incitat eos ad volēdū p̄ntiā corpalē qua inſi
cis p̄ntia mētalis ſicqꝫ ſpūalis deuotio paulatim
ɔuertit in corpalē ⁊ carnalē ⁊ ſic ipoꝝ mētes q̄ ſo
lebāt in orōne cū deo abſqꝫ intermedio loq nūc
inter ſe ⁊ deū. alter ponit alteri᷒ corpalē effigiē q̄ȝ
velāt ⁊ obtenebrāt ponētes ſibi ip̄is faciē dei cuȝ
facie creature. ⁊ nō mīn᷒ horrēdū eſt cū hij ꝓpriū
errorē pcipere ⁊ emēdare deberēt ip̄i᷒ potius
nutrimēto erroris totū illud indicāt ex maria ca-
ritate ꝓcedere cui᷒ merito puto ⁊ ſibi inuicē men
tiētes referūt q in orōne vn᷒ alteri p̄ntat magis
eis delectabile ac ſi ꝑ ſe inuicē orare cogāt grā et
virtute diuina ac p hoc ɔ̄ſolationē ſimplicit ſen
ſualem quā hūt in illaꝝ p̄ntatōe de ſe inuicē facta
in oratione predicta eſtimant ⁊ affirmant ac aſſe
rant eſſe ſpiritualem gratiam ⁊ diuinam. Qua-
les autem illuſiones recipiāt a ſagittario ſupradi
cto ſpūaliter mulieres q̄ citius fidē adhibēt illuſio
nibꝫ mētali eſſet horribile ⁊ quaſi impoſſibile decla
rare. Sentiūt nāqꝫ in orōne prefata ⁊ rep̄ntatiōe
mētali calorē quēdā ignitū a ſagittario illo illatū
quē credūt ⁊ dicūt eſſe ignē caritatis a ſpūſcō trāſ
mi[illegible] volēte ɔiungere ſpūm vnius ſpūi alteri᷒

vinculo caritat cū ille ſit ignis libidinoſi amoꝛ
ꝑut ſe q̄ntia manifeſtant ⁊ tñ deliberāt ſe tanq̄
ſpūales vnitos poſſe ſecuri᷒ ac ꝓlixi᷒ ſimul loq
atqꝫ in hoc tp̄e nō pdere ſed lucrari. Proīde mo
dos inſolitos ⁊ cautelas mirabiles adinuenerūt
qbus ꝓcurāt ſimul colloqui ⁊ frequēter allegātes
vn᷒ alteri eis vtilitate ac neceſſitate deputtes cū
t in veritate nihil aliud ſit cā niſi o..ᵉ cui rō iā ſuc
cūbit. Sic itaqꝫ carnali ɔcupia ſeu ɔplacētia cure
cati tp̄e qd olim ɔſueuerūt i orōne expēdere ac ſpi
ritualiter occupare nūc in huiuſmōi familiarita-
tib᷒ ⁊ colloquijs pdūt ⁊ ſic q dolēdū eſt allocutio
nes diuas ꝓ carnalib᷒ ɔmutātes. āmodo niſi mo
ra ſerotina cogēte aut alia ineuitabili cā nō p̄nt ab
inuicē diſcedere ⁊ tūc inuite ⁊ triſtes diſcedūt. Hec
āt triſticia eſt certiſſimū indiciū. q carnis vincu-
lo ſūt allegati ⁊ p hꝫ viſitatiōes ⁊ ɔſolatiōes diuie a
carnalib᷒ ⁊ diabolicis diſcernūtur. Deniqꝫ q̄uis
ſe mult expoñūt piculis ⁊ multa mala incurrant
dū eoꝝ obtenebrat ɔſciētijs indicāt tanq̄ȝ ſpūali-
b᷒ ſibi q̄dā eſſe licita que fieri neq̄unt abſqꝫ piculo
⁊ peccato. Putaui tñ meli᷒ eſſe nō multa de hoc
calamo exarare. hec tñ tacere nō valeo quin aliq̄
liter referā maria q: nō lōge a tpib᷒ iſtis iſta cōn
gerūt. Tādē ſpūales p̄dicti q̄nqꝫ ſe deduci pmit-
tūt vt ſe inuicē familiariter tangāt ſub ſpecie ca-
ritatis referātes ſibi inuicē imēſum cordis amo-
rē q ipudēter caritatē appellāt. Sed in hac refe-
ratiōe amoris eſt ſūmū piculū q: ex h fabricat ſa-
gitte q̄ mētes eoꝝ vulnerāt mortaliter ac vene-
nāt. Et q ſup oīa videt mihi horrēdū deo angelis
hoīb᷒ ac demōib᷒ fuerūt vel aliq̄ ſpūales noīe ſpi
ritu luxurie ibute q̄ in excuſationē ſue libidinis p̄
ſūpſerūt dicere ſe hūiſſe i illis actib᷒ īpudicis ma
gna ſentimēta de deo. Qd nihil aliud iudico eſſe
niſi qdā ieiu aſtutie ⁊ iductiuū ad ſilia ſecuri᷒ intri
dū ⁊ peiora ꝑpetrādū. Dic mihi q talib᷒ credis
⁊ adheres. In illi ſūt vē ſpūales vt aſſeris qdā il
lud loq aut facere deberēt niſi qd ea a ſpūſcō ꝓce-
dere pōt vel ꝓcedit. Ab illo aūt nihil ꝓcedit nō
niſi ſȝ ſolū qd vtile ⁊ honeſtū. Quid. n. ad ſpūſcm
de tactib᷒ oſculis: aut q̄lē honorē inde ſeqt deus:
⁊ q̄ vtilitas aut q̄ neccitas tibi ad ſalutē vel alteri
vt hos tact᷒ facias vel patiaris. Que ɔuētio ſpūſ
ad libidinē carnis: q̄ igit tua p̄ſūptio vt hanc ꝑra
meliā inferas ſpūſcō. ſ. attribuēdo ſibi tue īpudi
cicie fetorē. quē vix demōes patiūt. Que inquā
temeritas tua mulier ypocrita a facie dei piecta
vt dicas delectationē carnis libidinoſaȝ eē grāȝ
⁊ ɔſolationē diuā. Recede ḡ fera peſſima de fini-
b᷒ meis: q: demones nequeūt tuā p̄ntiā ſuſtinere
Hec itaqꝫ fratres cariſſimi nō incognite huic epi
ſtule inſerta. vt ſciat vnuſq̄ſqꝫ q lȝ venenoſa affectio
ſub colore ſpūs acq̄ſita ſūme īpedit puritatē ɔfeſ-
ſiōis ⁊ cordis mūdiciā vt ſic hāc fugiat tanq̄ȝ vicia

ſum rubiginē q̄ vix pōt aboleri de mente ſi alicui
fuerit applicata. Precipue q2 tales pſone q̄ diu
ſūt hac ſagitta pcuſſe q̄ſi nūq̄ pure ꝛ integre ɔfiten
tur. eo q2 iſtū morbū deſpectabilē in pſona ſpūa
li verecūdāt tenēs detegere plene ꝛ integri con-
feſſori q2 verētur exprimere aliq̄s circūſtātias ta
li affectiōi ānexas q̄s vel tacēt vel exprimūt iper
fecte vtētes verbis opientib9 dictū morbuꝫ ſic
occupationē mētis q̄ſi ɔtinuā circa pſonā dilectā
i orōne ꝛ i cūctꝫ actib9 ſuis ꝛ imaginatōes turpes
de ipſa vana cōplacētia cordis i memoria ꝛ aſpe
ctu mētali ipi9 ꝛ negligētia in cuſtōdo ei9 pūtiam
ꝛ colloquiū q̄ ipi exprimūt. Propterea ſepe mutāt
ɔfeſſorē aut vellent mutare ſi poſſent ſic q2 triſtes
ſunt ꝛ accidioſi frequēter tā rōne affectōis fluctu
antis i mēte q̄ rōne ɔfeſſiōis ipfecte de q̄ ipi vnet
ɔſtant. Sed q2 peius ē cū ipſi deberēt q̄rere me
dicos ſpūales cautos ꝛ peritos ac exptos. qui ſci
rent illam egritudinem ꝛ cauſas eius agnoſcere
ꝛ congruum remedium adhibere. non ſolum nō
faciunt ſed potius ſi ſemel ad aliquem taleꝫ per
uenerint ipſum extunc fugiunt nec reuertunt̄ ad
ipſum. Querunt ergo confeſſores ydeotas ꝛ ſim-
plices q nec morbū itelligūt nec cās ei9 agnoſcūt
nec ideo ſciūt ɔgruā adhibere medicinā. Tātū de
hac mā dixiſſe ſufficiat vt p h̄ animētur p viā pu-
rā ꝛ imaculatā incedere ꝛ fugere piculoſam peſtē
familiaritatē mulieꝝ ſpūaliū: q̄ nō meli9 q̄ fugiē-
do vitat̄. Satis. n. poſſet q̄s hac ſagitta pcuſſus
ſe ieiuniis vigilijs ac diſciplinis affligere ꝛ orare
q2 ſi nō fugiat pſonā ꝛ oēm occaſionē deſpiciat nū
quā curabit̄ ab illo morbo: ſed magis augebitur
illud vulnus. Propter qd̄ ſeq̄mur auxiliū ſiue cō
ſiliū beati Jero. dicētis. Feiam quā vides bn̄ con
uerſantē mente dilige nō corpali frequētia. Quia
incētiū libidinis in viſitatiōe mulieꝝ eſt ꝛ mūdus
cum mulierib9 nō meli9 q̄ fugiēdo vincit̄ q2 cum
ceteris vicijs ꝛ morbis q̄s poſſit reſiſtere huic tū
nō pōt niſi per fugā. Et alibi ſi mulier potuit vin
cere eū qui iam erat in paradiſo nō eſt mirꝫ ſi eos
impediat qui nōdū ad paradiſum puenerūt ꝛ idē
Solus cum ſola nō ſedeas in ſecreto abſq3 arbi-
tro ꝛ teſte. Et iteꝝ. Ne ſub eodē tecto cū muliere
maneris nec i pterita caſtitate ɔfidas q2 nec tu ſāp
ſone fortior nec ſalomone ſapientior. Si forte di
cas. iaꝫ corpus mortuū eſt. dico tibi q̄n diabolus
viuit cui9 flatus prunas extinctas ardere facit.
Jtē idē dicit. Oēs virgines xp̄i ꝛ puellas aut equali
ter dilige aut equaliter ignora. Jtē btūs augu. dic̄
Sermo breuis ꝛ rigid9 cum mulierib9 eſt hn̄dus
Nec tn̄ q2 ſanctiores fuerit iō min9 cauēde. Quo
enī ſanctiores fuerint eo magis alliciūt ꝛ ſub p̄te-
xtu blādi ſermōis imiſcet ſe viſc9 ipiſſime libidi-
nis crede mihi. Eps ſum xp̄o. loquor nō mētior.
Cedros libani. i. ɔtēplatōis altiſſime hoīes ꝛ gre
gū arietes. i. magnos p̄latos eccl'ie ſub hac ſpecie
corruiſſe reppeꝛi de quoꝝ caſu nō magis p̄ſume-
bā q̄ Jero. ꝛ ā bro. ſicut etiā ait ber. Quottidie cō-
uerſaris cum muliere ꝛ ɔtinens vis putari? Eſto
qd̄ ſis maculā tn̄ ſuſpitiōis portas ſcandalū mihi
es. Tolle mām ꝛ cām ſcādali. q2 ve hoī illi p quē
ſcādalū venit.

¶ De verbis ocioſis.

S Ciendū q2 verba vicioſa ꝛ grauia diſtricte
ſūt ɔfitēda ſm̄ ɔſias ſuas ꝛ cum circūſtan
tijs ꝛ occaſiōib9 eoꝛūdē. De murmuratio
ne q̄ fit q̄n narrat̄ defect9 pſone abſētis ſi ɔfiteri ha
bes. dic vtꝝ vere vel falſe ꝛ ppter quā cām. ſ. pp
odiū vel vindictā ſi induxiſti vl' iducere cogitaſti
aliquē ad h̄ vel deſpexiſti ex hoc ſi alicui ex h̄ no-
cuiſti vel alicui audiēti generaſti odiū de illo de
quo dixiſti vel aliqd̄ male accidat aut velle acci-
dere deſideraſti. Nō ergo ſufficit dicere multoti
ens murmuraui ꝛ de multis niſi iſta explices nō
tn̄ dicas defectū de quo murmuraſti ſi ē ver9. nec
nomē pſone: ſed dicat̄ q̄litas pſōe aggrauāſ pctīn
ſicut ſi de p̄re tuo de ſcō viro de p̄latoꝛ pp̄ quā cāꝫ
Et ſi defect9 eſt falſus ɔfiteri debes defectū ꝛ pſo
nā cui falſum ipoſuiſti. Et debes reuocare coraꝫ
illis corā q̄b9 ppalaſti maxie ſi defect9 ille eſt gra
uis. Sūt tn̄ q̄dam q vt min9 diſpliceāt ɔfeſſori ex
pmūt pſonā cui fecerūt iniurias vl' de q̄ murmura
uerūt. q̄n ipſa pſona reputat̄ mala q̄ſi ab oīb9. vel
q̄ſi oīb9 odioſa vt p h̄ iudicēt̄ min9 peccaſſe. Sed
hoc eſt vicioſe dem̄. q2 debēt in cordib9 ſuis repu
tare ꝛ p ɔfeſſionē oſtēdere ſeipſos eē peiores q̄ il
la perſona quā in ſui excuſationē noiare p̄ſumunt
Nudā adhuc peius faciūt q vt placeāt ɔfeſſori p
ſonā exprimunt de qua murmurauerūt aut offen
derūt auferēdo rē aut ipediēdo eius bonū q2 ſciūt
illā pſonā diſplicibilē ɔfeſſori. Iſti grau9 peccant
ſic ɔfitendo q̄ ſit peccati cōfeſſio q2 ɔ caritatē p-
ximi dupliciter peccāt q2 faciunt ɔfeſſorē de pec-
cato gaudere quod confitentur ꝛ de iniuria quam
alteri inferunt ꝛ ſequitur q2 non doleant de pecca
to quod confitentur: ſed potius gaudeāt putan-
tes per hoc captare beniuolentiam confeſſoris.
que grauior q̄ detractio eſt. Quoniam detractio
quoddam homicidium ſpirituale occultum. Si
cut quando aliquis audit aliquem laudari de ali
qua v̄tute ꝛ fiducia conatur auferre de corde lau
dantis aut cuiuſlibet audientis illam bonaꝫ opi
nionem que habetur de illo negādo illud ꝛ poti9
defectuꝫ illius declarando aut ypocritā appellā-
do. quia dicit q2 quicquid facit pro humana lau-
de facit. Hoc aūt vicium facit ppter inuidiā aut
vanam gloriam. Nam detractor querit laudari
ſuper alios ꝛ potiſſime ſuper illum cui detrahit:
aut timet minus reputari q̄ ille qui laudatur. Et
inde oritur grave peccatū q2 affectāt morteꝫ aut
expulſionē aut tribulationē aut caſū illius de cu.

laude triſtātur. Et ſtatim ſūt diſpoſiti ad audiendū hoc de ipſo cum gaudio qḋ viciū nōnullos ſpirituales pulſat qui nōdū ꝑfectū receperunt. Quidam aūt ore nō murmurāt nec detrahūt de alijs ne ⁊ ipſi deſpiciātur aut murmuret̃ de ipſis appetunt tñ illud ab alijs fieri. Et oīa talia cū motiuis ⁊ cauſis ſunt ꝯfitēda integre.

¶ De mēdacio.

d E duplicitate q̄ dicit̃ mēdaciū. q̄dā eſt qñ lingua ⁊ intentio nō ꝯcordāt: q2 facit intelligi ⁊ credi ꝙ non eſt. Tales duplicitates ſunt q̄n̄q3 ꝓditorie ſicut fuerūt ī iuda qñ dixit. aue rabbi. Jſti mel in ore gerūt ⁊ retro pungere q̄runt ſicut fecit iudas. nā poſt oſculū fecit capi xp̄m.

¶ De ſimulatione.

E ſimulatiōe q̄ eſt in verbis ſignis ⁊ operibus exterioribꝰ cuiꝰ ꝯriū eſt in mēte. Hoc eſt ꝓpriū ypocrite. Eſt aūt ſimulatio falſitas v̄itate depicta. vel viciū verbis ⁊ actibꝰ v̄tuoſis opertum. Simulatio in verbis eſt qñ dicis te inſipientē ⁊ vicioſum vt ꝑ hoc hūilis reputeris ⁊ cum hoc ꝑeligis vt ſic nō credar̃ nec reputeris q2 appetis virtuoſus ⁊ ſufficiēs reputari ⁊ ecōtrario tui bariſ ſi talis reputareris. Eſt ergo hūilitas in v̄bis ſupbia in mente. Siĺatio in ope eſt: qñ fit actus virtuoſus vt acq̄rat̃ fama ſolū. Simulatō in ſigno eſt qñ ꝑtendit̃ honeſtas in ſenſibꝰ ſed cor eſt plenū inhoneſtate nec trahit̃ qs ab ope niſi q2 caret opoꝛtunitate q̄ vellz. Sic q̄dā religioſi de die qñ videt̃ vt putētur ſancti ⁊ honeſti ſenſus ſuos valde ꝯponūt. ⁊ marie in officio ⁊ in choro inclinatiōes ꝓfundas ⁊ ſilia faciēdo ſ3 de nocte nulla ſigna deuotiōis oñdunt dum non ſentiūt ſe videri. Sic q̄dā ſe macerant abſtinēdo vt religioſi appareāt ⁊ iudicētur. Aliqui exteriꝰ apparēt pacientes ſubridēdo qui tamē pleni ira ⁊ triſticia dolent de iniuria eis facta. Et ſic oīs ypocrita eſt ſimulatoꝛ duplex ⁊ falſus ⁊ per ꝯñs ꝓditoꝛ ⁊ inimicus v̄itatis. Et iō q2 huic vicio multa ſunt ānexa alia cum diligēti examiatiōe debēt in cōfeſſiōe euomere virus ſuū. Mēdacia ſunt ſ3 ſuas ſpēs ꝯfitēda. Quedā ſunt alijs nociua ⁊ hec grauioꝛa non nocijs. Quedā deliberate ꝓlata grauioꝛa illis q̄ ꝓferūtur a caſu. q̄dā iocoſa ad gaudiū ꝓuocātia q̄ tñ a viris ꝑfectis ſunt artāda. Qui v̄o dicūt mēdacia p quādā inaduertētiā. ſicut narrātes hiſtoꝛias aut multū aut ꝓlixe loquētes. debēt ꝯfiteri q̄ neſciunt falſa. Qui v̄o in ꝑdicatiōibꝰ narrāt miracula non v̄a aut hiſtoꝛias deriſiuas ſeu fabulas. aut textū ſancte ſcripture trahunt indebite vt coaptēt v̄ba male faciūt ⁊ ꝯfiteri debēt. q2 tot varietates ſunt in ſacra ſcriptura q̄ pñt dici qñ mendacio ñ eget deus. Adulatoꝛ vt verba blāditoꝛia ad ꝯplacendū ꝓferēs vel vt ꝯmēdet̃ vel vt beniuolꝰ fiat vel vt ſeruiciū recipiat ſunt ꝯfitenda tanq̄ mendacia exp̄mēdo intentionē quā habuerūt in ꝑdict̃ ⁊ potiſſime q̄ adulant̃ geſtibꝰ coꝛpis ⁊ actibꝰ manuū ⁊ oculoꝝ vt oſtendāt affectionē ⁊ ꝯpaſſionem ad aliquē q2 tales oēs mēdaces ⁊ falſi.

¶ Eruditio vtilis ad oīa iſta ſupradicta.

v T aūt ſcias meliꝰ ꝯfiteri ſtudeas ſemel in die examiare quō tp̄s expēdiſti ⁊ diſcurre ꝑ ſingulas hoꝛas cogitādo in q̄bus fuiſti cū q̄bus ꝑſonis. q̄d cogitaſti. q̄d dixiſti. q̄d audiuiſti. q̄d feciſti. vt cognoſcas relaxatiōes lingue coꝛdis ⁊ ſenſuū in quibꝰ ⁊ quotiens offendiſti. aut dedit alijs mā3 offendēdi ⁊ ſic oꝛdina in mēte tua ſicut ea fueris memoꝛ ꝯmiſiſſe q2 memoꝛ explicabis oīa. quoꝝ fueris memoꝛ. ⁊ illa pluries ꝑtracta et oꝛdinate repete in mēte tua. nec te pigeat in tali examiatiōe exercere: q2 pax ⁊ leticia mentis quā inde ꝯſeq̄ris. excedit oē mūdanū gaudiū qḋ ſi abſq3 difficultate magna ⁊ cum multa tranquilitate animi iſtū modū volueris obſeruare. ſtude in paucis delinq̄re vt pauca poſſis recolere ⁊ ꝯfiteri. Cōfeſſorē eligas ꝯpaſſiuū. ꝓbatū in tēptatiōibꝰ ⁊ in vita cōtinētie ſe exercitātē cui ſepe ꝯfitearis ⁊ apias oēs defectus clare ⁊ lucide ⁊ ſtimulos q̄bus moleſtaris. Sit ille caritatiuꝰ ⁊ hūilis diſcretꝰ ⁊ intelligēs ſic ꝙ poſſis ad ip̄m ꝯfidēter recurrere ⁊ ſciat tibi remediū adhibere. Aliter aūt ſi cecus ceco ducatum ꝑſtet. ambo in foueā cadunt. Ad iſta melius obtinēda neceſſaria eſt tibi ſolitudo. q̄ eſt via primaria ad coꝛdis mūdiciā ⁊ tutela ad cuſtodiam. Vñ ſi es religioſus. ſi pacē q̄ris hinc minꝰ egrediens. verſus. Cella q̄ſi celū tibi ſit q̄ celica cernas Hinc legas hic oꝛes mediteris crimina plāgas. Pax eſt in cella foris aūt plurima bella. Si autem es ſecularis fuge ꝯſoꝛtia q̄tū potes. niſi p euidenti vtilitate aut neceſſitate. Expedit etiā vt portes ī coꝛde ꝓpoſitū tibi cauēdi ꝓ poſſe ab ōi offenſa dei ⁊ ꝓximi. et debes armare te cum oīone dicendo. Deus in adiutoꝛiū meū intēde: q2 ſine auxilio dei ipoſſibile eſt te a q̄tūcūq3 peccato liberari. Et q̄uis deus ꝑmittat q̄tūcūq3 ip̄m rogaueris in oīone ne in aliqua pctā incidas. nō tamē ꝓpter hoc deſiſtas a bono ꝓpoſito bñ opandi: q2 ō deus ꝑmittit vt cognoſcas te infirmū ⁊ ꝯtinue diuino auxilio indigere. nihilo͡q3 boni ꝑ te ip̄m poſſe ꝑficere q̄tūcūq3 cupias et ꝓponas. Propter qḋ oꝛ3 ſemꝑ oꝛare et nō deficere. ille aūt ſemꝑ oꝛat q non ceſſat bene facere ⁊ mala vitare deſiderat. Si aūt ab incepto bono deſiſteres eo ꝙ in oīone nō exaudiris tūc eſt ſignū ꝙ ſpūalis edificij qḋ eſt ꝯſcie puritas caret ꝑncipio. cui eſt annexa cognitio ꝓprie vilitatis. ad qḋ cōſequit̃ virtus hūilitatis. q̄ mētē in bono ꝯfirmat et facit hoīem certum de oībus iudicijs et ꝑmiſſiōibꝰ diuinis circa oēs creaturas et ſe. Dum. n. in v̄itate te ip̄3 agnoſcis oībus ꝯpateris. nullū odis. nulli inuideris. plus gaudes de paſſiōibus et penis coꝛpalibus q̄ de

consolationibus carnalibus: q: te vides ista me ruisse eē velut: hec autē periculosa. Si ergo oīa preter peccatū diligas: nihil p̄ter peccatū timeas, nihil te p̄ter deū afficiat: nihil te nisi culpa constristet: ⁊ quā cognitio ⁊ accusatio suipsius q̄ acquirit̄ p̄ mētis mūdiciam in sollitudine ⁊ mētali oratione acquirit̄ necesse est. vt quisq; ad hanc puritatem puenire affectat solitudinē velut matrē oīs mūdicie amplectet̄. ⁊ ibi i lectōe ⁊ sui cordis scrutatōe sic se quotidie exerceat q̄ oī ociositate vitata oīq; humana verecūdia postposita ⁊ despecta ad purā ⁊ integram ⁊ plenā confessionē nūc se p̄paret ⁊ disponat.

¶ Modus cognoscendi seipm̄.

POstremo q vult ad sui pfectā cognitōem cito ⁊ faciliter venire ac pfecte pacē ꝯscie possidere. Primo cor suū spoliet oī amore ⁊ affectōe sensuali a quacūq; psona ⁊ re tpali sic q̄ inter deū ⁊ cor suū nullū sit mediū impediēs: ⁊ nihil diligat extra deū: ⁊ tunc talis affectio non erit mediū impediēs: sz adiuuās ⁊ coaptans. Scd̄o euacuet cor suū ab amore inordinato ad seipm̄: vt q̄ nō sit fur ⁊ latro honoris ⁊ laudis appetēdo aliquid de hijs que debēt̄ soli deo sim̄pl'r. nihil etiā terrenū appetit: nisi p̄ dei seruitio: ⁊ vtilitate aīe sue vl' p̄ximi: abneget p̄priā voluntatē cupiat alierum velle poti⁹ q̄z suū pficere: nec a voluntate diuina p̄missione alius suus discordet. Tertio ad sue ꝯscie stimulū frequēter se exerceat memorādo p̄terita delicta se ipm̄ arguēdo de negligentia ꝯcupia ⁊ negcia. De negligētia quidem se arguat si cor suū nō bn̄ custodiuit: si tp̄s suū inutil'r expēdit: si opa sua in finē debitū nō reduxit. Adhuc si fuit negligēs in oratione: ⁊ in lectione: ⁊ boni opis executōne quorum vnū nō sufficit sine altero. Adhuc si fuit negligēs ad agendā pniam̄ ꝑ cōmissis ad resistēdū tēptatōibus a deo pmissis ad pficiendū in bonis sibi ostēsis. De ꝯcupia aūt se rep̄hendat cogitādo si in se viuit: aut vixit ꝯcupia ⁊ voluptas appetendo dulcia: ⁊ mollia: ⁊ cibaria sapida: vestimenta deliciosa: ⁊ oblectamenta luxuriosa cū oīa in p̄mo motu sit fugienda. Itē si viuit in se vl' vixit ꝯcupia curiositatis appetēdo scire occulta dei: aut creaturas videre pulchra hic p̄ciosa: ⁊ silia que oīa pcedunt ex auaritia. Itē si in se viuit: aut vixit ꝯcupia vanitatis appetēdo humanū fauorē: vl honorem laudē p̄priā gl'iam. hec oīa que faciūt hoīem vanū sunt fugiēda a quocūq; ⁊ maxime religioso qui dz ambulare in veritate corā deo ⁊ hoībus in cunctis bonis opibus suis ⁊ ordinare cor verba ⁊ opa in laudē dei ⁊ edificationē p̄ximi ⁊ vtilitatē sui nihil extra deū villatenus appetēdo. De negcia vō se arguat cogitando si in se viuit: aut vixit iracūdia in verbo in aīo: vl in exteriori signo: ⁊ si aliquē ad iracundiā puocauit. Hoc aūt viciū nō pōt cōmiscuisti p spiritū veritatis: vt. s. hō ꝯsideret quid meruit p̄ peccatū mortale ac p̄ hoc bonitatē dei attendat ⁊ patientiā que ipsum sustinuit vsq; nunc nec adhuc eū dānare vult cum iuste possit ac poterit quotiēs mortal'r deliquit. Cum ergo veritas ingreditur aiam: ⁊ ibi pmanet oē cor impatiēs ⁊ furiosum efficit humile ⁊ mansuetum: ⁊ oē cor durū: ⁊ ipz efficit piū ⁊ cōpassiuū. Hec aūt virtus ingredit̄ solūmodo in cor mundatū. Itez cogitet si in se viuit: aut vixit negcia inuidie q̄ de bono alteri⁹ ꝯtristatur: ⁊ de malo iocūdat̄ qd̄ viciū directe ꝯdicit spūisancto. Et idō ex inuidia oriē peccatū in spiritūsanctum quod dī inuidētia: ꝯ qd̄ scriptū est in Mat⁹ An oculus tuus neq̄ est: q: ego bon⁹ sum. Et idō peccatū h̄ nō remittit̄ in hoc seculo: neq; in futuro. Itē cogitet si in eo ē vl' fuit nequitia accidie q̄ cōsurgit ex tedio boni: aut ex ociositate nimia: aut ex timore: vl' dolore alicuius mali. Et ex h̄ oriunt̄ pessime suspitōes maligne cogitatiōes blasphemie diffidētia de deo: ⁊ finalis desperatio. Ad hāc sepissime veniūt in solertie deditis: ⁊ qui se negligunt in bonis exercere: ⁊ tp̄s suū vtiliter expēdere: necnō q nimis ē viciosus ābiciosus appetēdo excessiue honorē. talis q appetit sup̄ meritū sue sufficientie nunq̄ h̄z quod appetit: sz q̄ peius est iusto dei iudicio tāto magis ad yma trahūt̄ q̄to magis seipsos eleuauerūt ⁊ pcurauerūt p alios trahi sursū. Qui ergo h̄ viciū vitare desiderat studeat ociū euitare ac mētis ⁊ corporis supare pigriciā eorumq; occasiones p̄scindere q̄ sunt amor quietis ⁊ imoderantia victus ppter has duas cās ⁊ peccā pessima ppetrata sunt. Ex hijs occasionaliter venit ira dei sup sodomā ⁊ gomorā. Idcirco sancti patres fugiētes de h̄ seculo ad desertū ꝯ illud viciū accidie q̄ inficit ⁊ dissipat oē bonū statum armis tpantie: ⁊ occupatōis ⁊ ꝯtinētie ne ociositatē radicē oīm mali incurrerēt se p̄ncipal'r muniebant.

¶ Peccatorum origo.

OMnium viciorum capitaliū vnū ē iniciū, s. ingratitudo. Duplex. n. radix est. s. timor male humilians ⁊ amor male inflāmans. Triplex fomētū est. s. ꝯcupia carnis ⁊ oculorum ⁊ supbia vite septiforme caput ē supbia: ira: inuidia: accidia: auaricia: gula: luxuria: inter q̄ sunt. 5. peccā spūalia ⁊ due carnalia. Cum tn̄ peccatū mortale nō sit aliud q̄z recessus a deo p ipsius ꝯtēptum in se: vl' in suo p̄cepto. Contēptus aūt dei fit supbia: igit̄ necesse ē: vt ois pctī mortal's culpa sumat iniciū a supbia q: vō nullus ꝯtēnit deū vl suū p̄ceptū nisi q: aliqd ab ipso timet pdere: aut vellet acquirere: idō ꝯz q̄ oē peccatū actuale trahat originē ab hac duplici radice aut amoris aut timoris. Ois aūt timor h̄z ortū ab amore: q: null⁹ timet pdere: nisi qd̄ amat: ⁊ idō amor ⁊ timor ab eodē fouēt̄: ⁊ q: amor inordinatus ē respectu boni tpalis: ⁊ illud ē interi⁹ excellētia ⁊ exteri⁹ pecunia: interi⁹ carnis lasciuia: idō tria

ſunt fomēta pctōꝝ viciorꝫ actualiū ⁊ radicalia ad que dū aīa inordiate ferť oīa pctā actualia ordinanť: ⁊ qꝛ h̄ fit ſm ſeptiformē modū: iō ſūt ſeptē pctā capitalia ex qbus gnātur vniuerſitas pctōꝝ.

℃ Peccata in ſpūſanctum.

q Uāuis oē pctm̄ ſit ꝯ deū trinum ⁊ vnū appropriať tū deo aliqd̄ pctm̄ eē in pr̄em aliquod in filiū aliqd̄ in ſpūſanctū. Pctm̄ aūt i ſpūſanctū ē iremiſſibile in h̄ ſclo: ⁊ in futuro nō: qꝛ in h̄ ſeculo nō poſſit dimitti: ſꝫ qꝛ nō dimittiť niſi raro: aut vix in h̄ ſclo q̄ntū ad culpā: ⁊ modicū in futuro q̄ntū ad penā. Nūius aūt pcti ſex ſunt ſpēs. ſ. inuidia fraterne grē impugnatio vitatis agnite deſperatio pſūmptio: obſtinatio: ⁊ finalis impnia. Primū eſt ꝯ charitatē dei inq̄ntū dolet q̄ dñs deus ē bonus q ex bonitate ſua dat grām ⁊ ē ꝯ charitatē ꝓximi. Scd̄m ē ꝯ vitatē fidei q̄ eſt fundamētū nr̄e ſaluť. Tertiū eſt ꝯ miām dei: qꝛ credit ſe plus peccaſſe q̄ȝ de⁹ poſſit pcere. Quartū ē ꝯ iuſticiā dei: qꝛ tm̄ pſūmit de mīa dei q̄ credit ſe nō debere puniri de pctis ac p h̄ ſe relaxat ad peccādū ⁊ penitere nō curat. Quītū eſt ꝯ grām pn̄ialeꝫ q̄ facť reſilire a pctis ꝯmiſſis. Sextū eſt ꝯ grāꝫ pn̄ialem q̄ facit p̄cauere a ꝯmittēdis ſm q̄ ipa finalis impnia dī ꝓpoſitū nō penitēdi. Et ſi ſ. ē ſpēs pcti in ſpūſanctū. ſcd̄m aūt q̄ finalis impnia dicit cōtinuatōeꝫ pcti vſqꝫ i finē: ſic ē ſeq̄la oīm mortaliū pctōꝝ que in hac vita nō remittūť: ⁊ maxime oīꝫ ſpēꝝ pcti in ſpūſanctū: ⁊ ſic oē pctm̄ iniciū ſumit a ſupbia ⁊ finē hꝫ a finali impnia in qua q deuenit puniť in gehēnaꝫ a q̄ finali impnia null⁹ peccans mortalr̄ pōt liberari: niſi interueniat grā mediatoris xp̄i.

℃ Paccati deſcriptio.

c Um oē pctm̄ dicat receſſuꝫ volūtaꝫ a ſuo p̄mo pn̄º inq̄ntū ipa volūtas nata ē agi ab ipo: ⁊ ſm ipm ⁊ ꝓpter ipm. iō oē pctm̄ ē inordinatio mētꝭ: ſiue volūtať circa quā nate ſūt eē vtutes ⁊ vicia. Pctm̄ igiť actuale ē actual' inordiatio voluntať: vt h̄ n aug. Pctm̄ actuale ē dcm̄ vl factū vl ꝯcupitū ꝯ legē dei. Inordinatio aūt iſta aut eſt tanta q̄ ordineꝫ exterminat iuſticie: ⁊ ſic dī pctm̄ mortale: qd̄ natū eſt auferr̄ vitā ab aīa ipaꝫ ſepando a deo p quē viuificať aīa iuſti: aut ē tā modica q̄ ordinē iſtū nō pimit: ſꝫ aliquātulū ꝑturbat. ⁊ ſic dī veniale pctm̄: qꝛ de ipo cito poſſum⁹ veniā obtinere p eo q̄ ipm nō tollit grām: nec p ipm icurriť inimicicia dei. Ordo aūt iuſticie ē vt bonū eternuꝫ p̄ferať bono tpali ⁊ bonū hōeſtū p̄ferať vtili ⁊ vt volūtas p̄ferať volūtati ꝓpe ꝯ iudiciū rōis p̄ſit ſēſualitati hūane. ⁊ qꝛ lex dei p̄cipit h̄ ⁊ vetat oppoſitū: ⁊ iō qñ eterno tpale h̄ꝫ eē lo vtile ſēſualitas rōni ⁊ volūtas ꝓpa p̄ferť dei voluntati ꝯmittiť pctm̄ mortale. de q⁹ dicit Amb. q̄ ē p̄uaricatio legis dei ⁊ celeſtiū inobediēntia mandatorꝫ. Pec aūt ꝯmittiť qñ obmittiť qd̄ lex p̄cipit ſiue ſit qd̄ lex vetat. Ex q⁹

erit duplex genus pcti. ſ. delictū ⁊ ꝯmiſſum: qñ vo bonū tpale plus debito mō diligiť: ſꝫ nō p̄ferť eterno: ⁊ hōeſto p̄ferť vtile ⁊ volūtas nālis pl⁹ debito amať: ſic tn̄ q̄ nō p̄ferť diuine ⁊ caro ꝯcupiſcit: nō tn̄ p̄ferť iudicio recte rōis: tūc ē pctm̄ tm̄ veniale qꝛ lꝫ h̄ ſit p̄ter legē diuinā nō tn̄ ē directe ꝯ eā. Et ſi aūt appetit' nō p̄ferť recte rōni: nam qñ rōni ꝯſentit: ⁊ iō pctm̄ mortale nō ꝯmittiť ſine ꝯſenſu. Si aūt ſenſualitas inordiate moueať cū iſta inordinatio ad malū declinet: ⁊ h̄ rō nō ꝯſentiat ad aliqd̄ pctm̄: qꝛ aliquomō ledit ordinē iuſticie ⁊ qꝛ in ſtatu innocētie nō mouebať ſenſualitas: niſi ſꝫ motū rōis: iō ſtāte h̄ nō poſſet ibi eē veniale pctm̄. Nūc aūt qꝛ rōni repugnat ſēſualitas velim' nolim' iō neceſſe h̄ē m⁹ ꝯmittē veniale pctm̄ aliqd̄ p primos mot⁹ lꝫ quedā pticulr̄ ac ſigillatiꝫ poſſīt ꝯ vitari oīa tn̄ nullo mō pōt caueri: qꝛ ſicut pctā ſūt ita ⁊ pene pcti originaľ ⁊ actualis: ⁊ iō merito dicunť venialia: qꝛ hec ipa digna ſūt venia: vel qꝛ a rōbis ꝯſentire nō expectať ſi p⁹ ꝯſenſuꝫ delectatōis ꝯſentiať in opus tūc eſt plen⁹ ꝯſenſus ac p h̄ ē pcti ꝯſumatio q̄ puenit vſqꝫ ad ſupmā portionē rōnis ex q̄ pēdet plenitudo ꝯſenſus. Quia vō nō ſolū ꝯſenſu in op⁹ vex ēt in delectatōeꝫ ꝯſenſus ē inemo inferior p̄s ſeq: ſenſualitatē iō ſi in delectatōnē ſenſualē rō ſēſualitati ꝯſentiat ⁊ ſuccūbat ꝓpterea ſit ſubuerſio ordinis recti: ⁊ ſic ſit ſubuerſio iuſticie ꝓpter qd̄ ꝯmittiť pctm̄ mortale q̄uis min⁹ graue: qꝛ nō ſolū iputať inferiori pti rōis: ſꝫ ēt ſuperiori q̄ debuit ꝯpeſcere ⁊ cohibere inferiorē ne ꝯſentiat.

℃ Confeſſio ſiue hūiliatio ſuiiſins.

e Ece deſcripſi cor mūdū ⁊ ꝯſciaꝫ purā: vir ḡ imund⁹ et maculatus multū me ſciens oñdere: ⁊ meipm neſciēs: alienos defect⁹ diiudicans: ⁊ meos nō inſpiciēs vicia ⁊ occaſiones viciorꝫ vobis apiēs: ⁊ ipa vicia in meipo corrigē negligēs: feſtucaꝫ in oculo alieno ꝓſpiciēs: ⁊ in meo trabē n̄ ꝯſiderās: aliene vite dux eē p̄ſumēs ⁊ moderamia vite ꝓpe nō tenēs oīm mores diſcutiēs ⁊ meos nō deferēs erga meipꝫ cec⁹ ꝑmanēs ⁊ circa alios occlat⁹ ex⁹ns fraīna tn̄ charitate coact⁹: qꝛ oīm friū aīas ſincere ꝯplector: eo⁹ maxie quo eas ſentio ꝑfectā cordis affectare mūdiciā mundāqꝫ cor ſolicite ac ſtudioſe pquirere que ipaꝫ attingere valeat: vt ſup ſcriptū ē: via charitatiua dilectio humilr̄ ⁊ benigne ſuſcipiat vbiqꝫ: ſicut in ſpeculo ⁊ exēplo viſſimo viā ⁊ ianuā p quā igredit aīa i atriuꝫ dom⁹ dñi: qd̄ ē ꝯſcie purita diligētiſſime ſpectent firmiť attēdētes q̄ ad dei atriū null⁹ vnq̄ȝ in hac vita puenit: niſi mō p̄dicto ſeipm aſſecere ſtudeat ſm noticiā ſibi datā a dño ſuāqꝫ ꝯſciam mūdaꝫ ⁊ imaculatā ſeruare ⁊ p ꝯfeſſionē purā verā ⁊ integrā ſup' us memoratē. Ipa nāqꝫ mod⁹ ꝯfitēdi ſup hūilitate ꝑfecte fundať pcedēs ex filiali dei more q nō patiť in corde hitare pctm̄: nec circa

stantias pcti qbus putet deũ offensuz dũmõ sta
tuo mat pfessionẽ ẽm sui possibilitatẽ ⁊ noticiaz
habitã de offensa: ⁊ hmõi sollicitudo suandi cor
mundũ ⁊ psciani purã ẽ signũ ꝯgruũ ⁊ euidẽs q̄ gs
tat dei electos ⁊ filios ꝯputet. Unñ talis aĩa secure
põt dicẽ. Dñe dilexi decorẽ dom⁹ tue. i. mũdiciã
aĩe mee: ⁊ locũ habitatõis glie tue. i. puritatẽ ꝯscie
tiõ: q: in volũtate tua ꝯstituisti decori puritatĩ mee
virtutẽ: ⁊ in iusticia apparebo pur⁹ ⁊ mũdus in ꝯspe
ctu tuo ⁊ saciabor cũ apparuerit glia tua. ad quam
nos pducat ipe de⁹ q vivit ⁊ regnat ⁊c̃.

¶ Explicit opu. 64. d mõ ꝯfitẽdi ⁊ puritate ꝯscie.

¶ Incipit opusculũ. 65. de officio sacerdotis.

q Uia sacerdotẽ officiũ circa tria pn-
cipalr versat: v; circa diuino
rũ officioꝝ celebratõem ecclasticoꝝ sacro
rum collationẽ ⁊ ppli instructõez. d hiis
eibus aliq̄ p ordinẽ sb breuitate ad laudẽ ⁊ gl'am
dei ⁊ saluatoris dñi nri ihu xpi ⁊ cõem vtilitatẽ ⁊
marie simpliciũ sacerdotũ eruditõez put occurret
nobis ex inspatõe dñi ⁊ de scis ⁊ scõꝝ patrũ ⁊ san-
ctarum cõstitutionũ regul mcli⁹ ⁊ stili⁹ describe
mus. ¶ De horis canonicis.

d Iuina qdem officia in. 7. horas cano. di-
stinguũt. s. matutinũ: pmã: tertiã: sextã: no
nã: vespas: ⁊ ꝯpletoriũ. Has. 7. horas dz sacdos
cuilibet die dño reddẽ horis ꝯpetẽtib⁹: vt. 91. d.
ps: mane: ⁊ ex de ce. mis. p sb: nisi cẽt infirm⁹ in
quo casu excusat. 91. di. cleric⁹ victũ. Ex quo pz q̄
nõ dz miscere horas sb vna oĩone: sicut qdaz faci
unt ⁊ male: sz singlas horas dicat ⁊ distincte. Si
vo iusto ipedimẽto detẽt⁹ horis ꝯpetẽtibus ñ pos
sit reddẽ reddat postea q̄n potit. ar. de do. ⁊ ꝯtu.
cũ dilecti. Debet ãt ipas reddẽ in eccla si põt. iu-
xta illud. In ecclijs bñdicite deũ: alr reddat vbi-
q̄ ⁊ hõeste qñ ꝯmode poterit. Ad has. 7. horas te
nẽt sacerdotes: ⁊ alij clerici ꝯstituti in sacris ordib⁹
siue hẽant bñficiũ siue nõ. ⁊ oẽs illi q pcipiũt eccla
stica stipẽdia in quocũq̄ ordine sint. ar. ex de pos.
c. i. ⁊ ad heb. 2. Sunt ãt ecclastici reddit⁹ depu-
tati: vt ex eis sustẽtent q in eccla reddãt dño diui
na officia: vt ex de cle. nõ re. in ec. vl p. c. cũ ad h.
⁊ de vi. ⁊ ho. cle. c. cũ ab oĩ. In mõ vo ⁊ ordie offi
ciandi q̄lz eccla se ꝯformare dz eccle mrici. s. me
tropoli. vt de cõ. di. 2. institõ. ⁊ 22. di. de his. Die
bus tñ dñicis. 18. ps. ⁊ 9. lectiões. ⁊ 9. ps. dicim⁹
alijs dieb⁹ nisi solẽnib⁹: ⁊ pfestis. 12. ps. ⁊ 3. lec.
In septiana vo paschali: ⁊ in septiana pẽth. 3. ps.
et. 3. lec. dicim⁹. Illi vo q in alijs dieb⁹ tñmõ. 3.
ps. ⁊ 3. lec. celebrare volũt: nõ ex regla scõꝝ pꝛm
sz ex fastidio ⁊ negligẽtia pbãt h facẽ. ⁊ de cõ. di.
5. in die resurrectiõis. nec debẽt pretermittẽ officiũ
mortuoꝝ qñ dies solẽnis non ipedit: vt ex de ce.
mis. qdã. c. 2. cũ creatura. missas qdẽ nullus cele
bret nisi ieiun⁹ sel in die excepto die natalis dñi
in quo tres misse celebrant: vt de ꝯse. di. i. nocte
natiuitatĩ scẽ. Si vo necessitas imieat: puta: q: oz
sacdotẽ celebrare p defũcto vl p spõsalib⁹ vl tere
tinio: ⁊ p die tẽpt bis celebrare vt de cõ. d. i. suffi
cit. ⁊ ex de ce. mi. ꝯsuluit. Debet aũt vino sacdos
pfundere digitos postq̄ accepit totũ eucharistie
sacrm et illõ sumẽ: nisi eodẽ die aliã missã debue
rit celebrare: q: si vini pfusionẽ eodẽ die pcipet ñ
posset p⁹ea celebrare vtpute nõ ieiun⁹ vt ex d ce.
mis. ex pte vra. Debet aũt sacdos ponẽ in sacrifi-
cio misse panẽ azimũ infermẽtatũ. s. hostiã d pu-
ro frumẽto nõ de alio blado: ⁊ vinũ aq̄ mixtũ: vt
de ꝯ. d. 2. in sacro. ⁊ dz pl⁹ ponẽ de vino ⁊ lõge mi
n⁹ de aq̄ vt ex d ce. mis. pmcioẽus. et quotiẽs cele
brat sacdos totiẽs sanguinẽ ⁊ corp⁹ dñi accipiat:
vt de cõ. d. 2. relatũ. Paret aũt sacdos calicẽ p se
vl p ẽ ipe pñte vl faciat pari corã se ñ ꝯmittat vl-
lo scolari suetũ ne omittat vinũ vl aquã ex obli-
uiõe: sicut iã plures stulti fecerit. Si vo nõ hẽat vinũ
pt vuas maturas in calice ꝯprimere: ⁊ illõ expssuz
aq̄ mixtũ ꝯficere. vt de ꝯ. di. 2. cũ oẽ crimẽ. missã
tñ celebret in ieiunio in hora. 9. alias missas cele
bret in mane ab aurora vsq̄ ad tertiã: vt de ꝯ. d.
i. ieiun⁹ ⁊. c. solẽt. Celebret aũt i eccla: ⁊ nõ in alijs
locis: vt de ꝯ. d. i. sicut nõ alij. Si vo cogat neces
necessitas: puta q: ẽ in itinere pt celebrare sb diuo
ita tñ q̄ hẽat sup altare tabulã p epm ꝯsecratã: vt
de cõ. di. 2. ꝯcedim⁹. dz aũt illa tabula eẽ lapidea
nõ lignea. vt de ꝯse. di. i. altaria. Calix vo in quo
ꝯficit dz eẽ aure⁹: argente⁹: vl stañe⁹: vt de ꝯ. di.
i. calix. Corpale vo dz eẽ albũ nullo colore tinctuz
vt de ꝯ. di. i. ꝯsulto. Debẽt et oĩa ista. s. calix: ve-
stes ⁊ vtẽsilia altaris in qbus sacrificat ꝯsecrari ⁊
p epm bñdici: vt de cõ. di. i. c. i. vt ex sacra vn. cũ
venissent. q̄ postq̄ fuerint nimia vetustate ꝯsũpta
ꝯburãt ⁊ cineres in loco mũdo iactẽt: vt pedibus
trãseuntiũ nõ coinquĩet: vt de cõ. di. i. altaris pal
la. Habeat aũt sacdos crucẽ ad altare cũ celebrat
q: in illo misterio passio xpi repñtat in memoriã
dñice passionis: sicut in reuerẽtiã passionis xpi fa
cimus festũ de scã cruce vt de cõ. di. 3. crucis dñi
⁊. c. sexti. Debet aũt sacdos vba canonis misse ab
illo loco q pdic q̄ pateret vsq̄ in finẽ ꝯsecratiõis
cũ sũma diligẽtia ⁊ sollicitudie pferre vt nõ erret
in eis ⁊ nõ omittet aliqd ibi: nec reiteret: q: cete-
ra que pcedũt ⁊ q̄ sequũt sũt de solẽnitate misse: sz
illa sũt de sba misse: vtpote in qb⁹ fit ꝯsecratio cor-
pis ⁊ sanguis xpi ulli misse nõ fieret ꝯsecratio vt
de ꝯ. di. 2. panis in altari ẽ. Debet ãt sacdos pfecẽ
totã formã vboꝝ illoꝝ in ꝯsecratõe panis. s. vsq̄ h
hẽ. n. corp⁹ meũ: ⁊ tãc. s. q: iã facta ẽ ꝯsecratõ cor-
pis xpi ⁊ ipe dñs nr ihs xps ẽ in altari inẽ man⁹ sa
cerdot cũ angelis sanctis: vt de cõ. di. 2. quid sit
sanguis. Sacerdos se reuerenter incliner ado-
rans verum corpus christi: Et postea eleuet in

altum spectante pplo: vt ppl's sit adoret. Alias
si añ ɔsecrationẽ eleuaret faceret ydolatrie pplz
⁊ pplm ydolatria deciperet. Deat aũt sacerdos lu-
mẽ accẽsuz qñ ɔficit ⁊ cũ sumit sacrm eucharistie
in missa ⁊ qñ portat illd ad infirmũ cõicandũ: vt
ex de cel. mi. sane. ⁊ c. lras. ⁊ si distillauerit aliqd
de sanguine lãbat illd si põt: ⁊ si ceciderit in ligno
vl lapide: vl in terra radat illud sacerdos ⁊ ɔbu-
rat: ⁊ int' altare abscõdat. Si vo ceciderit in pan
nuz lauet illud trib' vicibus sumẽs loturã in cali
ce ⁊ ponat pãnuz iuxta altare vt de cõ. di. 2. si per
negligentiã. Debet aũt abstinẽ a celebratõe si hz
ɔsciam mortal peti nisi ɔfiteat' p°: vt. i. q. 1. sacer
dos. Si vo ex culpa sua ceciderit in pollutõez no
cturnã: puta q: cogitauit petiũ ex delectatõe: ⁊ ex
h pollut' ẽ dz abstinere donec ɔfiteat'. Si vo sine
clpa sua: puta ex nãe supfluitate eodẽ die celebra
re põt. Si vo ex alia leui cã: puta ex supflua pota-
tõe: seu ingurgitatõe eodẽ die abstinẽ dz nisi immi
neat necessitas: ⁊ nõ hẽat aliũ sacerdotẽ: vt d cõ.
di. 6. testamentũ. Abstineat ẽt sacerdos si sit i no-
toria fornicatõe: vt. 32. di. qui sciũt: q: peccat ipe
mortalr celebrãdo: peccãt ẽt q audiũt missam ab
eodẽ: vt. 32. di. null' clericoꝝ. ⁊ c. quesitũ. Absti-
neat aũt oĩno si sit suspẽsus vl interdict' aut excõi
cat': q: efficeret' irregularis p h. Et q: talis suspẽ-
sus est q° ad se: ⁊ q° ad alios peccat q a tali recipit
ecclastica sacra scieter si tñ sit ligat' minori excõi
catõe nõ est suspẽsus q° ad alios: q: lz ipe peccet i
ɔferendo ecclasticũ sacrm: nõ tñ peccat in h: q ex
fide ab ipo recipit: vt ex de cle. ex. mi. si celebrat.
de coha. cle. ⁊ mu. via. Et pp h qñcũq3 sacer-
dos cõicat excõicato i vbis vl in aliis faciat se ab
solui a quocũq3 sacerdote si põt. Si vo sacerdos
in ipa celebratõe recordat' alicui' peti mortal' cõ
fiteat' si põt vl saltẽ oterat' ⁊ pficiat. Si vo nõ põt
ɔfiteri nihilominus pficiat: q: grauius peccaret si de
luderet pplm: vt ex de ce. mis. c. cũ d hele. Si vo
in ipa celebratõe sacerdos inciderit in aliq passio
ne nõ possit pficere ali' sacerdos incipiat vbi ipe di
misit ⁊ pficiat: vt. 7. q. 1. nihil. Debet ẽt sacerdos
hre scolarẽ in missa q iuuet ipz: q: illud offim face
nõ põt sol'. ex de fi. psl. pposuit. imo dz hre duos si
põt ad min' vt illa salutatio dñs vobiscũ vificet'.
ex de cõ. di. 1. h quoq3. Põt aũt sacerdos p pecu-
nia celebrare ⁊ locare opas suas ad ãnuz vl men
sez vl ad diẽ. sicut voluerit si ad h nõ tenet' rõe bñ
ficii vl officii: vt ex de pre. signatũ. ⁊ 12. q. 2. chari
tatẽ: q: si tenet' nõ põt sine petõ pecuniã petẽ: vel
aliq° mõ exigere: vt ex de sy. cũ in eccle corpe tñ
spõte oblatũ põt pecuniã recipe: vt. i. q. 2. ꝗ pro.
Un sacerdos p oraconis eccle sue nõ põt ex pacto
exigere: nec p grã petẽ vt. i. q. i. placuit vt vnusqsq3:
q3: sz p oraconis aliquaꝝ ecclaꝝ põt: q: ad h non
tenent': sz si volũt soluere soluãt qr in talib' ẽ ɔsue-
tum. sacerdos postq̃ fecerit suũ offiũ libẽ ⁊ abso-
lute põt illd petẽ ad soluẽdũ illd p supiorẽ ɔpelli.
ex de sy. ad audiẽtiaz. Tñ nõ põt sacerdos illa in-
tentõe celebrare vl officiare: vt ex h pecuniã ɔse
quat': q: peccaret mortalr: lz nõ sit symonia vt ex
de sy. tua nos. Pecunia ẽ nõ dz eẽ cã celebrãdi:
sz occasio excitãs ⁊ inducẽs. cã. n. dz eẽ id ad qd ta
lia st inducta: seu instituta. Si vo offerẽtes hẽant
corruptã intẽtionẽ credẽtes talia optinẽ p pecũia
nõ ob ẽ sane intẽtioni sacdotꝫ vt. i. q. i. iudices. ita
tñ q sacdos intẽtõe sua vl in vsu pecunie nõ offen
dat. Caueat aũt sacerdos ne recipiat oblatões p
defuncto excõicato: vl pciso vl q decessit in petõ
mortali notorio: q: p talib' nõ dz orare. xc. di. ca.
oblatões. ⁊ 13. q. 2. p obeũtib'. Si vo in ɔfessiõe
vẽ fidei decessit ẽt si sit in inferno: q: dubiũ ẽ talz
orare p ipo q̃uis nõ possit pficere ei. 13. q. 2. nõ ex
timem'. Tales. n. nõ dẽnt sepelliri in cimiterio
eccle: imo si possẽt discerni sepulti deberẽt exhu-
mari ⁊ eici ex cymiteriũ ex de seplchris sacris. ci
miteria in qb' corpa mortuoꝝ excõicatoꝝ st sepl-
ta debẽt recõciliari aspsione aq̃ bñdicte: sicut sit
dedicatõib' ecclaꝝ. ex de cõ. ecc. vl alta. ɔsuluisti.
Soli eteni catholici sepeliẽdi st apud ecclas vt fi
deles eũtes ⁊ redeũtes orẽt p ipsis: vt. 13. q. 2. nõ
extimem'. Utrũ aũt celebrare quotidie vl ex re-
uerẽtia aliqñ: aliqñ abstinẽ sit meli' sacdoti b relĩ
quit' intẽtõi sue: vt faciat in q° deo credat magis
vl meli' placẽ ⁊ ponit' exẽplũ de zacheo ⁊ cẽturio
ne quoꝝ vn' placuit recipiẽdo. alter pp reuerẽtiã
abstinẽdo dicẽs dñe nõ sũ dign' vt intres sb tectũ
meũ. de cõ. di. 2. quotidie. ⁊ sicut mulier q patit'
mẽstruũ si vult cõicari ⁊ itrare eccla3 ex deuotõe
nõ ẽ phibẽda: sz si ex reuerẽtia vlt abstinẽ ẽ laudã
da: vt. 5. di. ad ei' vero. Ex negligẽtia tñ nũq̃ sa-
cerdos dz omittẽ: vt ex de ce. mis. cũ creatura.

De sacramentis ecclasticis.

Viso d officiis ecclasticis vidẽdũ ẽ d sacris
ecclasticis q sunt. 7. s. baptism': ɔfirmatõ
pnia: eucharistia: extrema vnctio: ordo: ɔiugiũ
seu mrimoniũ. ⁊ p° de baptismo q ordine prior ẽ ⁊
necessario: ẽ. 17. d. vez. Est. n. ianua seu fũdamẽ
tuz sacroꝝ. ex de psl. nõ bap. veniẽs: vñ siqs cuius
so bapt° ordinat' nõ recipit caracterẽ: vt. i. q. i. si
qs ɔfugerit: vt siqs p sb: depbenderet se nõ eẽ ba
ptizatuz dz baptizari: ⁊ iteꝝ ordinari: ex de psl. nõ
bap. veniẽs. Cõsistit ãt h sacrm in duob' in elemẽ
to aq̃: ⁊ forma vboꝝ: vt. i. q. 1. detrahe. ⁊ ex d bap.
⁊ ei' effectu nõ vt apponeres. In aq̃. n. dz bapti-
zari nõ in alio liquore: ⁊ vñcũq3 sit illa aq̃ sufficit
siue de mari: siue de fõte siue imbrib' siue de glacie
resoluta. Forma vboꝝ ẽ illa quã dñs dedit aplis
dicẽs. Ego bap. te in no. p. ⁊ fi. ⁊ s. s. ex d bap. ⁊ ei'
ef. nõ vt apponeres cõtra q nihil' emittat' de his vbis
⁊ si emiserit aliquẽ de trib' psonis nõ ẽ baptizat'

de ɔse.di.4.in synodo. Nec dʒ omitti h verbuʒ
tā dī: ego baptizo te.ex de bap.ꝛ eiꝰ ef.siqs puer
rū. Si tñ corrūpat vba sacerdos ex ignorātia la
tine locutōis nō nocet sacro.de ɔ.di.4.retulerūt.
Ex satisfactōe aūt dʒ imergere ter sm̄ huius nr̄e
regionis ɔsuetudinē.de ɔ.di.4.de terna:ꝛ dʒ for
maʒ verboꝝ ore exprimere:ꝛ dū dicit vba bapti
zandū dʒ imergere in aquā vt.i.q.i.detrahe.Ce
tera vba q̄ adhibēt ātꝫ ꝛ post oleū ꝛ crisma nō sūt
de sb̄a baptismi sʒ de solēnitate. Si tñ sacēdos illa
omittat ex ɔtēptu peccat grauit:q: sūt introducta
ex gn̄ali ɔsuetudine eccīe.de cō.di.4.siue puuli ꝛ
gn̄ales ɔsuetudines seruari debēt:sicut euāgelia
vt.11.di.ecclasticaꝝ. Si āt sacerdos cauꝫ vt p se
se imergat ꝛ p se eleuet pueꝝ d̄ sacro fōte pp ɔtin
gens piculū pueri ꝛ postea tradat eū astātibꝰ ꝛ sci
at se p̄rem spūalē pueri ꝛ cōp̄rem parentuʒ ex sola i
mersiōe:sicut alij eleuātes.30.q.1.oēs.ita q̄ filia
carnalis sacerdotꝭ ɔhere nō pōt cuʒ baptizato ab
ipo ꝛ m̄rimoniū ɔtctuʒ ꝛ sumatū dissoluet:sicut i
ter filios duoꝝ ɔp̄m.ex de cog.spi.ex līs. Si vō
imineat necessitas vl' infirmitas baptizādi:vt ñ
possint solēnitates obseruari:q: timet de morte
baptizādi:tūc sacerdos hēat aquā patā in fōte vl'
in vase ꝛ imergat pueꝝ ter in aq̄ dicēdo. ego bap
tizo te i no.p.ꝛ fi.ꝛ s.s.ꝛ postea si hēat oportunita
tē repetit ea q̄ omisit.ex de sa.vnc.c.pastoralis:ꝛ
c.p̄r. Si vō ɔtingat iminēte necessitate q̄ puer
baptizatꝰ sit p aliquā mulierē vl' laycū:q: sic fieri
aliqñ ɔsueuit p̄sb̄ro abūte sacerdos in tali casu: q̄a
pbabilr dubitat baptizet eūdē sb̄ ista forma vbo
ruʒ. Si tu es baptizatꝰ nō te baptizo:sʒ si nōdū es
baptizatꝰ ego te bap.i no.p.ꝛ fi.ꝛ s.s.vt ex d̄ bap.
ꝛ eiꝰ ef.de q̄bus. Si aūt puer inueniat in platea:
vl' cymiterio ꝛ dubitet vtrū sit baptizatꝰ:sicut se
pe fit de expositis ꝛ piectis batizari dʒ.de cō.di.4.p
uulos Si vō aliqs magnꝰ ꝛ adultꝰ venit ad bapti
zandū quē sacerdos p̄ mole corpis nō possit imer
gere.tūc sacerdos fundat aquā sup corpꝰ eiꝰ dicēs
ego bap.te in no.p.ꝛ fi.ꝛ s.s.ꝛ sic recipit baptismū.
Tali.n.adulto nō imponit pnīa d̄ ɔmissis añ ba
ptismū sufficit tali petōi baptismi sacr̄z ad rmis
sionē petōꝝ oim tā originaliū q̄ȝ actualiū:vt d̄ cō.
di.4.sine pnīa. Reqrit tñ in eo cordis ɔtritio sin̄
qua nō sequeret venia de actualibꝰ pctīs.vt de
cō.di.4.oīs.Et talis adultus dʒ rñdere de fide p
se nō p aliū cū sacerdos q̄rat de articulis fidei dicēs
Credis in deū p̄rem ꝛc̄.credis ꝛ in ihm xp̄m ꝛc̄.
vt de cō.dis.4.puulꝰ.sʒ puuli rñdent p alios:q: p
se nō pñt h̄ pferre.de ɔs.di.4 puulus. Habeat āt
sacerdos orariū siue stolā ad collū cū baptizat.13.
di.ecclesi. Habeat et̄ cereū accēsum vt oñdat sb̄
typo luminis corpalis lucilla q̄ illuminat oēʒ hoiem
venientē in hūc mūduʒ:sicut.11.di.clericos:vel
deos vt ex h̄ apd̄ hoies fides augeat:simr ex d̄ ce.

miss.sane. Admoneat aūt sacerdos pochianos su
os:vt in septiana añ passionē dñi nr̄i mittāt pue
ros suos vt instruāt de simpbolo.de ɔ.d.4.añ ba
ptismū.ꝛ c.añ.20.dies.credo q̄ si sacerdos sit in
tali loco q̄ nō possit hr̄e aquā de fonte vl' de riuo:
vl' aliū defodiat terrā si possit inuenire:ꝛ si nō po
terit hr̄e iploranda ē bonoꝝ oīum largitoꝝ gr̄a: vt
20.di.de q̄bus. Si.n.sacēdos facit qd̄ pōt ꝛ qd̄ nō
pōt ɔmittit deo:tūc.n.ipe supplet defectū vt.11.
di.q querit. Paruuli delati ad baptismū rñdeāt
p alios:q: p se nō pñt. Idē e.i de mutis surdis ꝛ eg̃
q p se nō pñt vt de ɔ.di.4.puuli. Pōt aūt dari ba
ptismꝰ:q̄ñqȝ eadē hora q̄ natꝰ est puer īueniētē
morte paganꝰ mori valeat q̄ redimit p baptismū
vt de ɔs.di.4.beati. Generalis aūt baptismꝰ nō
dʒ celebrari:nisi in sabbato scō ꝛ sabba.pentē.vt
de ɔ.di.4.duo tpa. Nemo autem pōt baptizare
seip̄m:sʒ alter dʒ eē baptizās ꝛ alter baptizatꝰ vt
ex de bap.ꝛ eiꝰ ef.debituʒ. Ita duo sūt necessaria
hoīni ad salutem fides ꝛ sacr̄m:sʒ vbi alterum
deest ex necessitate ipe deus supplet quod deest
in puero supplet fidem:in adulto supplet sacr̄m
vbi vtrūqȝ deest aīa incurrit eternū dānū:vt de ɔ.di.
4.firmissime. Cōpatres vō q ɔfitent fidē p pue
ro in baptismo tenēt instruere ipm pueꝝ iā adul
tum de fide ꝛ charitate:vt de cō.di.4.vos autē
oīa. Cauere āt dʒ sacerdos ne vir teneat filiū vxo
ris sue ad baptismuʒ:siue hēat de se:siue de alio
nec ecȝ vxor filiū viri sui:si tñ factū fuerit ex simpli
citate vl' ex malicia nō sūt pp̄ter h̄ separandi:vt.30.
q.i.dcñ.ꝛ ex de cog.spi.c.siqs. Si tñ pr vl' mr fi
liuʒ suū baptizauerit in mortis articulo cuʒ nō pōt
hr̄e aliū q baptizaret nō sunt separandi:nec aliꝰ mō
peccauerūt vt.30.q.1.ad limina. Pōt aūt ille idē
q tenuerit pueꝝ ad baptismū tenē ad crisma cuʒ
ex pluribꝰ filijs aliqs ɔpater fieri possit:de ɔ.d.4.
in cathecismo. Ille tñ q nō baptizat:vl' crismat:
nec ad baptismū nec ad crisma tenē pōt:vt de ɔ.
di.4.in baptismate. ¶ D sacro ɔfirmatōis.

De sacro ɔfirmatōis siue crismatōis breuiter
trāseamꝰ put spectat ad sacerdotēʒ:q: illud
sacr̄z spectat ad collationē ep̄i:p̄sb̄r.n.vngit pue
rū sacro crismate iā baptizatū in v̄tice:sʒ ep̄s vn
git cū sacro crismate in frōte:vt de ɔ.di.5.nouis
sime de h plene tractat ex de sa.vn.c.cūqȝ venis
set:ꝛ in h̄ sacro ɔhit ɔp̄nitas.sicut in baptismo vt
de ɔ.di.4.in cathecismo.30.q.4.sigs ex vno.dʒ
eni sacerdos monē pochianos suos vt filios suos
crismari faciāt:q: in ɔfirmatōe vl' crismatōe ple
ni efficiūt xp̄iani.de ɔ.d.1.oēs fideles:q: lʒ omis
sio sacri nō obsit puero moriēti ad salutē pdest tñ
viuētibꝰ q: dat robur ad agones ꝛ p̄lia hꝰ mūdi d̄
ɔse.di.5.spūssanctꝰ. Obest tñ pnt.hꝰ si omittāt ex
ɔtēptu:q: peccāt grauiter cū sit sacr̄m necessitatꝭ.
¶ De cautela in ɔfessione habenda.

Epnia multa in libris sanctoꝝ p̄rm ꝛ scri
d pris inueniūt doctoꝝ. declarata q̄dā tñ
que in vsu ordinario magis occurrūt du-
ximus ꝑlib̄ īda. dꝫ nāqꝫ sacdos aduertere vtruꝫ
iurisdictōēꝫ hēat in illū vl' in illā qñ audit ei⁹ ꝯfes-
sionē: puta si ē ꝓchian⁹ ei⁹ alias si eēt alteri⁹ non
posse ip̄m absoluē sine petita ꝛ obtēta licētia illi⁹
sacerdotꝭ cuius ꝓchian⁹ exsistit: vt de ꝯ. d. 5. pla
cuit: ꝛ ex̄ de pe. ꝛ re. oīs vtriusqꝫ sexus. nisi in arti
culo necessitatꝭ: puta si penitēs ē ꝑcussus vl' infir-
mus ad mortē nō possit hēri ꝓprius sacerdos. in ta
li casu posset cuilibet ꝯfiteri ēt layco ꝛ obtinē ve-
niam ex desiderio sacerdotꝭ ꝯfitendo layco turpi
tudinē crīs: vt de pe. di. 6. c. 1. Circa pniale iudi-
cium duo sūt necessaria sacdoti. s. mūdicia vite: et
scia discernēdi inter leprā ꝛ leprā. Mūdicia vite
necessaria ē vt in illo eoꝝ sit iudicādus q in alus
ē iudicare ꝓpinquus: iuxta illō dñi q sine pctō ē ꝑ
mus in illā lapidē mittat: scia iudicādi silr neccīa ē
vt cognoscat qd dꝫ iudicare vt de pe. d. 5. c. 1. cir
ca mediū: vt ex errore ñ iponat falsas pnias p q̄s
aīe ad inferna trahunt: vt de pe. d. 5. c. frēs: qꝛ iu
xta sniam veritatꝭ. si cecus cecū ꝑsumat ducē secū
in foueā ductor p̄mus cadit inde secutor: vt. 38.
di. c. ipsis. ꝛ de pe. di. 6. c. 1. In p̄mo aūt ingrat sa-
cerdos diligēter in ꝯfessione pctā ꝛ circūstantias
pctōꝝ. s. tp̄s modū locū ꝛ cām ꝛc̄. vt penitētes ex
ignorātia vl' verecūdia nō celēt in ꝯfessione pctā
vt de pe. di. 6. c. 1. circa finē: ꝛ ex̄ de pe. ꝛ re. oīs
vtriusqꝫ sexus: ꝛ dū penitēs ꝯfitet sacerdos se ex-
hibeat beniuolū ꝛ affabilē et humanū: vt penitēs
nō impediat in ꝯfessione sua ex austeritate sacer
dotꝭ: ꝛ audita ꝯfessione ꝯꝑtet ip̄m vtēdo diuer-
sis expimētꝭ ad sanāduꝫ egrotū nūc leuādo ꝛ ꝯsu-
lendo ꝑ speꝫ venie ꝛ gaudiū eterne vite: postea ter-
rendo ꝑ penas eternas ꝛ incēdia gehēna ostendendo
sicut viderit expedire: vt de pe. di. 6. c. 1. in fine: ꝛ
ex̄ de pe. ꝛ re. oīs vtriusqꝫ sexus: sicut vide⁹ in me
dico corꝑali q freneticū ꝑ leuia mitigat: ꝛ ad sani
tatē reducit ꝛ gulosuꝫ animū a vino ꝛ a carnib⁹ a-
spere ꝓhibet ne ꝑ ea incurrat mortē. In quolibet
aūt pctō pnia est arbitraria: vt sacdos ꝯsideret q̄
litatē pcti ꝛ peccātꝭ vt si ē senex: aut iuuenis aut di
ues: aut paup: debilis: aut fortis: si ē bñ cōpos: aut
ꝯpunct⁹ ꝛ alia: et oīb⁹ bñ ꝯsideratꝭ iponat ei pniaꝫ:
ꝑut in arbitrio suo viderit expedire: vt. 26. q. 7.
tpa: ꝛ de pe. di. mensura: ita tñ ꝙ iuuenib⁹ marie
mulierib⁹ nō imponātur itinera ꝛ vagatiōes ꝓpter
etatꝭ fragilitatē: vt. 1. d. penitētes: qꝛ in eūdo ꝛ re
deundo audit ꝛ videt aliqd ꝑ qō mulier iuuenis
colligit venenū mortꝭ ꝛ infundit aliis: qꝛ nō soluꝫ
tactu ꝛ ei⁹ affectu: sꝫ etiā aspectu q̄cūqꝫ appetit: et
q̄sqꝫ appetit ꝯcupiam feminaꝝ vt. 32. q. 5. nō solo
masculꝭ aūt iniūgit pniam. s. genuflectōēs ꝛ alias
satisfactōēs in eccl'ia faciēdas ad tollēdū malū cō

suetudinē de nō veniēdo ad eccl'iam diebus dñi-
cis ꝛ festiuis. Si aūt sacdos ita caut⁹ vt nō ipōat
pniam ita grauē ꝛ austerā penitēti: vt penitēs to-
tuꝫ dimittat: sicut adulescēs q fascē deiecit a ter
go quē sup humeros portare nō potuit vt. 26. q. 4.
alligāt: sꝫ nec ita leueꝫ iponat: ne peccator ꝯtēnat
pctm̄: et vt ex leuitate pnie relabatur libēti⁹ ad pctꝫ
vt. 1. d. c. 1. facit ḡ quoddā tpamentū ex mīa ꝛ se-
ueritate: vt pnia nō sit nimis dissoluta: nec nimis
rigida: vt. r. q. 5. sunt nāqꝫ: tñ tuti⁹ est ponē miorē
debito q̄ꝫ maiorē: qꝛ meli⁹ excusamur apud deuꝫ
pter multā mīam q̄ꝫ ꝑ nimiā seueritatē: vt. 26.
q. 4. alligāt in fi. qꝛ talis defect⁹ in purgatorio sup
plebitur. 25. d. q̄lis. ꝛ c. se. tñ reiterāti pctꝫ grauior
est pnia iniungēda. Uulnus. n. iteratū si incurrat
grani⁹ est ad sanāduꝫ vt de pe. di. 4. inanis ē pnia
Ut aūt sacerdos ad ista sit doct⁹ ꝛ caut⁹ meditet
scripturas sacras ꝛ dicta scōꝝ in q̄bus ista inueniūt
Nā ꝓpter h dñs posuit vba sua in ore ꝓphe: ꝛ post
ꝯmittit sibi curā aīaꝝ dicēs ad hiere. Ecce dedi
vba mea in ore tuo ecce ꝯstitui te sup gētes ꝛ rgna
vt. 36. di. c. ecce. Certe cū videm⁹ medicos cor-
poꝝ reuoluere quotidie ꝛ legē libros phisicales ꝛ
medicinales corpoꝝ in q̄bus docēt curare corpa
moritura: magna stulticia ē nō legere libros scōꝝ
medicinales aīaꝝ in q̄bus docemur curare aīas in
eternū victuras. Mai⁹ ē dānuꝫ vni⁹ aīe q̄ꝫ ō mor
te inenarrabiliū corpoꝝ: vt. 24. q. 3. si hēas circa
finē. Instruat sacerdos ꝯfitētē: vt ꝯfiteatur oīa pctā
pure: ꝛ sine palliatōe: vt sicut pctā sunt in ꝯsciā cō
fitentꝭ ꝑ memoriā: ita sint in ore ip̄ius ꝑ ꝯfessionē
nec diuidat ꝯfessionē ꝓpter vecūdiaꝫ: vt vnū ꝯfi-
teatur vni ꝛ aliud alteri: vt de pe. dis. 5. c. 1. vt cau-
tus: ꝛ vt ꝯfiteatur ꝑ se nō ꝑ nunciū vl' ꝑ scripturā: vt
de pe. di. 1. quē penitet in fi. Uerūtamē dū sacer
dos ingrit de pctis: aut de circūstātiis pctōꝝ: ita
caute ingrat vt nō instruat eū ad peccādū: qꝛ nā
debem⁹ parcelaꝫ. 17. di. de viduis sꝫ nullo. De
bet aūt sacdos monere ꝓchianos suos ꝛ si opus
fuerit cogere: vt saltē sem̄ ꝯfiteant in āno: ꝛ cōicēt
in resurrectōe dñi: ex̄ de pe. ꝛ re. oīs vtriusqꝫ sexus
Si vō sacdos timeat scādalū alic⁹ potētis ō ꝑpl'o
ꝛ timet ꝓbabilr vt pcī inde oriet saltēꝫ denūciet
rectorib⁹ ac supiorib⁹ vt ꝑ illos tales potētes in
ducantur ad pniaꝫ: vt q̄ nō pōt facē ꝑ se faciat ꝑ ali
uꝫ: sufficit. n. sacdoti vt faciat qō pōt. Si āt peni-
tens voluerit ō aliq⁹ pctō satisfacē: ꝛ in aliq⁹ pctō
remanē: puta ab vsuris ꝛ nō a fornicatōe sacdos
nō dꝫ oīo illā ꝯfessionē spnere: ꝛ sic secretū dimit-
tere ꝯfe incōsultū: sꝫ ip̄am audire ꝛ dare sibi ꝯsili
uꝫ vt ieiunet vl' elemosinas ꝛ alia bōa faciat ꝛ ex-
erceat: nō tñ illū absoluat: nisi ō oīb⁹ ꝯfiteatur ꝛ satis
faciat: ex̄ de pe. ꝛ re. ꝙ q̄dē. Dñs. n. nō totū hoīeꝫ
sanauit ꝛ nullū sanauit quē nō oīo liberauit. ō pe. di.
3. sunt plures. Denūciet tñ ꝙ illa bona q̄ facit in

mortali petō nō psūt sibi ad vitā etnā: sȝ ad hō p
sūt vt disponāt ⁊ habilitēt ad pniam: vt legit de
co͂nse. 26. d. deinde. psūt ēt ad p̄muȝ tpale ō
pe. d. 3. q̄d ḡ. vl ad min⁹ suppliciū in īferno. ō pe.
di. 3. siqs aūt. Curet aūt sacdos residere in tali lo
co qñ audit ɔfessionē marie mul. eꝝ q̄ ab aliis vi
deat māifeste: sȝ a nemie audiat. ne layci q clici
ꝙ̄cūq̄ sīt infirmi ⁊ sūt pni ad suspicāduȝ malū et si-
mulata suspitōe cordis peutiāt: sȝ a nullo audiāt q̄
ibi dicūt: vt illō iudiciū soli sacdoti ɔfessori ⁊ pe-
nitēti ɔfitēti sit notū. sufficit aūt in illo diuino ɔfiō
testimoniū dei ⁊ sanctoꝝ āgeloꝝ q illuc assistunt ⁊
corā q̄bus illud iudiciū agit: vt de pe. d. 1. quē pe
nitet: ⁊. 1. di. de his vō. Sacdos aūt sūma cura ⁊
sollicitudine curare dȝ ne reuelet aliq̄d de his q̄
dcā sīt sibi in ɔfessiōe: neq̄ p vbū: neq̄ p aliō signū
sȝ si dubitat de aliq̄ petō ⁊ sup hō vult ɔsulē magis
ptuȝ: ita caute q̄rat ɔsiliū de petō vt null⁹ aliq̄d p
pendat de petōre alias eēt in cā depōnis vt ō pe.
di. 6. sacdos. ⁊ eī de pe. ⁊ re. vtriusq̄ sex⁹. exhibe-
at se sacdos multa maturitate ne vbosus: aut loq̄x
sit: ne pp hō videat: vt suspect⁹ in ɔfessiōe: nec sed
et in ɔuiuijs in mltitudie frequēter loquētiū: ne a
liq̄d vbū exeat ex ore suo qd̄ noceat ipsi de reuela
tiōe ɔfessionis: ⁊ si audiat vbū iniuriosū a pochi
anis suis nō reddat eis vicē p vice: ne pp hō isinue
tur reuelasse ɔfessiōis petū. Caueat āt sacdos ne
dū audit ɔfessionē mulieꝝ rspiciat vultū eaꝝ nec
aduertat q̄litatē mētoꝝ pp qd̄ bonū ē ⁊ ɔgruuȝ:
vt mlier teneat in ɔfessiōe locū magis ymā ⁊ sac
dos magis altū vt nō ō facili se videāt mutuo ne
insidiāte dyabolo illa ipediat in ɔfessiōe pp vecū
diā vl sacdos insidiat ex illicita cogitatōe pp qd̄ ēt
sacdos expedita ɔfessiōe mulieꝝ laꝝ mulieꝝ nō i-
moret illa imiscēvba q̄ ɔfessionē ptur bāt vl n̄ ad-
mitēt: nec vltra q̄ȝ necesse ē excogitare ɔfessionē
eaꝝ ingrēdo viciose mot⁹ mēbroꝝ suoꝝ ⁊ visus q:
vbi talis esca iacet āt q hostis stimuli nō desunt
ad tēptādū. 81. dis. oȝ. Nec recipiat sacdos man⁹
mulieꝝ īter man⁹ suas: sicut aliq stulti faciūt vl fe
cerūt: nec aliq̄ mō tāgat mulierē: q: bonū ē oino
sacdoti nō tāgere: vt. 31. d. hospiciolū. Timeat āt
sacdos instigationē vsuti hostis q cū hēat mille no
cēdi mōs conat a p̄n⁹ ruine sue charitatē hoim et
bōa opa ꝑturbare vt. 16. q. 1. visis. Dȝ aūt sacdos
oī tpe dare pniaȝ postulāti: ⁊ in vltio arti. vite. de
pe. d. 6. i p̄n. ⁊. 26. q. 6. si p̄sbr: nec ɔbat moxā q̄ñcū-
q̄ aduocat⁹ fuerit ad pniaȝ iponēdā alr puniri dȝ
hȝ si infirm⁹ petit pniaȝ ⁊ añq̄ȝ sacdos veniat ad eū
sit mortu⁹ vl amiserit loquelā sacdos hēat eū p ɔ
fessoꝛ p⁹ mortē absoluat eū: vt de pe. d. 1. multi-
plex: vt eī de sen. ex. a nob. si aūt aliqs ɔfiteat ali
qd̄ petū de quo satisfacē nō p̄t: puta rapuit aliēa
q̄ ꝓ nimia paupertate reddē nō pōt sacdos iniūgat ei
bi pniam: ⁊ dicat tn̄ sibi q̄ si veniat ad pinguiorē
fortunā restituat ablatū si restitui pōt vt. 14. q. 6. si
res aliena. Itē si mulier sibi supposuit ptuȝ alie-
nū: vt bōa viri sui ɔuoluerēt ad alias vl suscepit
filiū de adulterio q̄ nutrit de bonis viri sui. In hō
casu audiat ɔfessionē ei⁹ sacdos ⁊ silibus casib⁹ si
q tales occurāt ⁊ absoluat eā: vt eī de pe. ⁊ re. oñi
cij. Itē si mlr hēat certā ⁊ discretā ɔsciam ex cā p
babili ⁊ vā q̄ vir eius sit ɔsenguine⁹ eius ⁊ ob hō n̄
vult ɔ ɔsciam reddē debitū viro suo excōicato sa
cerdos audiat ɔfessionē suā ⁊ absoluat eā: ⁊ cōicet
illi in occulto iudicio aiaꝝ vitabit ipsaȝ in publico
eī de re. spo. lrās. eī de sen. ex. inq̄sitoꝝ. Si āt ali
qs ɔfiteat sacerdoti aliqd̄ petū: vl furtū de quo
satisfacē nō possit: aut nō vlt ⁊ mlr aut dn̄s rei fur
tiue petat excōicatōeȝ inde fieri sacdos dȝ excōi-
care in gn̄ē nō in spē: sȝ dicat excōico illū vl illaȝ q
fecit tale furtū nō noiando psonā. psona n̄ dȝ noia
ri exp̄sse: nisi ɔuict⁹ sit aliqs in iudicio. eī de ef. iu.
or. si sacdos: ⁊ q̄ñcūq̄ sacdos excōicat aliquē scri-
bat cām q̄re excōicat ⁊ in scriptē pferat alr incidit
in illā ɔstōnem. eī de sen. ex. medicinal. Caueat
aūt sacdos vt nō recipiat ad ɔfessionē excōicatos
infidelēs añq̄ȝ absoluāt: q: tales sīt remoti a sacris
eccle nō posset eos absoluē durāte vinclo infidel
vl excōicatōis: sȝ si sit excōicat⁹ ab ipō sacerdote:
vl ab añcessoꝛe suo pōt ipm absoluē p̄missa satis-
factiōe ⁊ pnia: impēdere: vt. 11. q. 3. si eps. Si āt
sit excōicat⁹ a sacdote alio nō possȝ ipȝ absolē iure
ordinario: sicut nō posset alioꝝ pochianos excōi
care: vt eī de sen. ex. a nob. tn̄ in arti. mortꝫ p̄t vel
posset simplex sacdos a quacūq̄ excōicatōe absol
uere: eī de sepul. c. vl. Pōt aūt sacerdos de oib⁹
petis venialib⁹ ⁊ mortalib⁹ ɔ̄uatā pniaȝ iniūgere
⁊ absoluere fideliter ɔfitētes vt eī de pe. ⁊ re. de⁹
nisi phibeat ab hoie vl a iure: vt si sint enormia
crimina in q̄bus reqritur maioꝛ penitentia ⁊ illa
pro quibus requiritur sollēnis pnia. Sollemneȝ
enī pniam impōit eps nō simplex sacerdos. 1. di.
in capite q̄dragesime. Instruet aūt sacerdos pro
chianos suos: vt ad discāt simbolū. s. credo in de
uȝ: ⁊ pr̄ noster: ⁊ ɔfessionē ista tria debēt scire q ne
sciunt legē: eī de pe. re. de⁹ q eccīaȝ. Et qñ hoies
intrāt eccīaȝ aspgāt aquā bn̄dictaȝ quā sacdos ha
beat semp in eccīa paraȝ: q: in ɔspsione aq̄ bene-
dicte remittunt petā venialia ⁊ debilitat poten-
tia inimici: vt de ɔ. di. 3. aquam. Et qñ sacerdos
audit cōfessionē alicuius post auditā cōfessionē
iniungat ei pniam salutarem. deinde faciat con-
fessionē generalem. s. Confiteoꝛ deo. Et dum fa-
cit cōfessionem instruet cōfitentem stare flexum
ad terram ꝓ reuerentia absolutionis: vt ex hoc
fides ⁊ deuotio augeat penitenti finita cōfessio-
ne dicat sacerdos. Misereatur tui oīps deus ⁊c.
Indulgentiam ⁊c. ⁊ absoluet eū a peccatis ⁊ ab ex
cōicatione restituēs ipm eccle sacramentis. Ca-

ueat ãt sacerdos vt si qs vult ꝯfiteri ei alio audiē-
te nõ recipiat eũ sed quẽlibꝫ audiat sepatũ ne vn⁹
audiat ꝯfessionẽ alteri⁹ nisi sol⁹ sacerdos vt eẍ de
pe.ꝛ re.oĩs.

De sacro eucharistie.

De sacro eucharistie plura dicã sub erudíti
one simplicuũ sacerdotũ videam⁹ q̃uĩ iste
tractat⁹ excedit intellectũ hũanũ ꝛ h̃ sacrꝫ
percipit̃ potius fide q̃ȝ doctrina iuxta illud dictũ
dñi.nisi credideritis nõ itelliget̃. Pl⁹.n.i eo.opa
tur credulitas mẽt̃ q̃ȝ pceptio corpis vt d ꝯse.di.
2.ad qd. Hoc sacrm̃ eucharistie seq̃t̃ pniam qꝛ nõ
dꝫ sacerdos v̾e penitẽtib⁹ illud denegare. vt de
pe.di.1.nemini. Est.n.sacrm̃ hũane recõciliatio
nis ad deũ in eo ꝙ filius dei assũpsit carnẽ hũanã
ꝛ fecit se vnũ nobiscũ. vñ dicit̃ emanuel qđ est no
biscũ deus. In eo v̾o ꝙ nos sumim⁹ corp⁹ dñi ꝛ sã
guinẽ eius efficimur vnũ cum ipso ꝛ sic p xp̃m ten
dim⁹ ad vnitatẽ cũ pr̃e ꝛ sic per xp̃m mediatorez
recõciliamur eterno pr̃i. vt d ꝯse.di.3.in xp̃o pr̃.sic
ipse saluator dicit ad pr̃ez. Volo pr̃ ꝙ fideles sint
vnũ nobiscũ sicut vnũ nos sum⁹ vt eẍ de sum.tri.
ꝛ fi.ca.dãnam⁹. Hec dꝫ solũ illud sacrꝫ ministra
ri per ep̃m vel per p̃sbyterũ.põt.n.p diaconũ mi-
nistrari. vt de ꝯse.di.2.puenit.ꝛ.93.di.c.pr̃te.ꝛ.c
diaconos. Est.n.sacrm̃ necessitat̃ sicut baptism⁹
ꝛ pnia. vñ dicit̃ viaticũ a scis pr̃ibus. vt.26.q.6.
q recedũt.qꝛ maxie dari dꝫ moriẽtib⁹ sicut viato
ribus trãseũtibus vt eẍ de pe.ꝛ re.ꝙ vite. Unde
sacerdos dꝫ eẽ sollicit⁹ vt post pniam receptã cõi
cet infirmũ vt sine cõione nõ recedat. vt eẍ d pe.
ꝛ re.deus q eccl̃iam. Ideoq̃ȝ sacerdos dꝫ seruare
euchari.stiã ꝛ hr̃e paratas hostias ꝯsecratas p in
firmis cõicandis. de ꝯse.di.2.p̃sbr̃ quã reponat i
loco mũdo ꝛ singulari vbi alia cõia nõ ponant̃ de
qbus cõicet infirmũ q̃ñcũq̃ȝ fuerit optunũ. Et qñ
ibit sacerdos ad cõicandũ portet plures hostias
in reddo ꝛ redeũdo vt popul⁹ se inclinãs adoret ve
rũ corpus xp̃i qđ portat̃ manib⁹ sacerdotis. Por
tet aũt sacerdos illud publice honeste ꝛ honorifi-
ce an̄ pectus idut⁹ veste sacerdotali cũ reuerẽtia
ꝛ timore cũ gausape mũdo ꝛ decẽti p̃cedẽte mini
stro cũ laterna cũ lumine vel cũ candela. Doceat
aũt sacerdos pplm̃ in eccl̃ia vt qñ leuat̃ corp⁹ dñi
manibus sacerdotis in altari ꝛ qñ portat̃ ad infir
mũ oẽs se reuerẽter inclinẽt flexis genib⁹ adoran
tes vt eẍ de ce.mis. Sane. Reponat aũt sacrami
eucharistiã ꝛ crisma ꝛ oleũ in clausura ꝯsignato cla
ui vt nõ possit aliq̃ temeraria manu extrahi vt eẍ
de custo.eucha.c.1. Caueat ãt sacerdos hostias cõ-
secratas reponere in loco detenti vbi nõ marces-
cãt ꝛ si loc⁹ eẽt adeo hũidus ꝙ nõ possent ibi dura
re recenset eas ꝛ renouet freqũẽter qꝛ ex hac cã sa
cerdos põt etiã in tp̃e gnãlis interdicti semel i eb
domeda celebrare ianuis tñ clausis cãpanis nõ
pulsatis. interdictis ꝛ excõicatis exclusis. vt eẍ de
sen.ex.pmittim⁹. Quia si marcesserẽt ꝛ veterasce
rẽt sicut in aliqb⁹ locis aliqñ fctũ est, put audium⁹
iã desineret ibi esse corp⁹ xp̃i. vt de ꝯse.di.2.q bñ.
vñ tal hostia nõ dꝫ dari cõicãti. Itẽ dari dꝫ corp⁹
xp̃i ieiuno stomacho ante cibũ i honore tãti sacri
nõ post. de ꝯse.di.2.liq̃do. Si v̾o timeat̃ de mor
te dari põt q̃ñcũq̃ȝ ante ꝛ post. Qñ v̾o eꝫ sacerdo-
tez veteres hostias renouare ꝛ ꝯsecrare de nouo
sumat hostias veteres ꝛ comedẽdo ꝯsumat ieiu-
no stomacho vel post missã celebratã anq̃ȝ sumat
p fusionẽ seu ablutionẽ digitorũ. Illud.n.faciat qñ
supsũt hostie ꝯsecrate cõicandi ppl̃i sic̃ in festo na-
talis dñi vel resurrectiõis vł i alijs festiuitatib⁹
qbus cõicat̃. vt de cõse.di.2.trib⁹ gradib⁹. Dꝫ ãt
sacerdos dare panẽ seorsũ ꝛ calicẽ seorsũ nec dꝫ eu
charistiã vino intingere. vt de ꝯse.di.2.cũ oẽ. Ca
ueat aũt sacerdos vt nũq̃ȝ porrigat sano vel infir-
mo hostiã nõ ꝯsecratã p corpe xp̃i qꝛ nõ dꝫ pplm̃
deludere cũ falsa remedia sint veris piculis gra
uiora. vt eẍ de ce.mis.de hoie. Heat ãt sacerdos
orariũ siue stolã ad collũ suũ qñ cõicat aliquez. vt
23.di.ecclesiastica. Si v̾o aliqs sit ifirm⁹ ita ꝙ nõ
possit hostiã totã sumere qꝛ forte parit̃ in gutture
sacerdos frangat hostiã ꝛ sumat inde aliquã ptic̃u
lã ꝛ det ei aliã pticulã qꝛ p q̃libet pte sumit̃ corp⁹
xp̃i quia in sacramento per ptes manducat̃ ꝛ ma
net totũ itegrũ. vt de ꝯse.di.2.q mãducat siue pl⁹
siue min⁹ qs inde pcipiat oẽs eq̃liter integerrime
sumũt gnãliter ꝛ spãliter vnusq̃sq̃ȝ vt de cõse.di.
2.qd sit sanguis. Cũ ãt sacerdos cõicat sanũ vel i-
firmũ dꝫ in porrectiõe sacre eucharistie facere si-
gnũ crucis cũ ipsa hostia i facie recipiẽt̃ dicẽs. Cor
p⁹ ꝛ sãguis dñi nr̃i iesu xp̃i ꝯseruet ꝛ custodiat te i
vitã eternã. Cũ v̾o porrigit calicez dicat. In noie
dñi nr̃i iesu xp̃i qꝛ illud est purũ vinũ cũ aq̃ ꝛ nõ san
guis cũ nõ sit ꝯsecratũ mistica p̃ce sacerdotis. San
guis.n.datur cum corpore per modum vnionis
quia non est corpus sine sanguine. Ideo dꝫ dicẽ
sacerdos q porrigit eucharistiaz. Corp⁹ ꝛ sanguis
dñi nr̃i iesu xp̃i ꝯseruet te in vitã eternã amẽ. Se
cus est in sacro altaris vbi sacerdos recipit secũ
sumit sanguinẽ sub specie vini tunc ipse recipit ve
rũ sanguinẽ xp̃i p̃ce mistica ꝯsecratũ nã an̄ ꝯsecra
tionẽ erat vinũ post ꝯsecrationẽ v̾o est sanguis qꝫ
bñdictio ꝯsecrauit. vt de ꝯse.di.2.Nos ãt. Debꝫ
aũt sacerdos monere cõicantes vt sumãt de cali
ce trib⁹ vicibus ad min⁹ nõ pp̃ter aliqđ misteriũ
sed vt bñ lauẽt ora sumẽtiũ ne remaneãt aliq̃ reli
quie inter dẽtes cõicãtiũ vel gingiuas ꝛ vt male
fice mulieres nõ possint ita de facili reseruare in
ore corp⁹ xp̃i ad aliqđ earũ maleficiũ ppetrãdum
sicut sepi⁹ intelleximus ꝙ plures malefice fecerunt.
Debet ãt teneri dũ cõicãt aliqđ gausape an̄ pect⁹
sub mẽto saltẽ ante caput illi⁹ gausapis in quo sa-
cerdos tꝫ euchari.stiã ĩ ababus manib⁹ expãsis vt

si terra ceciderit hostia vel aliq̃ ꝑticula non possit
cadere in terrā vel cōculari. nō ē. n. sine culpa q̄
corpus xp̄i ex negligētia cadit in terrā. vt de ꝯse.
di. 2. qui bene. 7. i. q. i. interrogo. Si vō aliq̄ pue-
ri de ꝑrochia sacerdotis venerint ad cōicandum
in festo natiuitat̄ vel resurrectiōis dn̄i ⁊ tante ad
huc innocētie sūt ꝙ nullo adhuc grauati sint graui
p̄tō ⁊ sint tāte discretiōis ⁊ ꝯpūctiōis ꝙ sumant
cū aliq̄ reuerētia ⁊ timore pōt sacerdos dare eis
corp⁹ xp̄i post aliq̄lē ꝯfessionē q̄ inducit in illis de
uotionē ⁊ assuefactionē ꝯfitēdi q2 lz nō hēant actu
alē discretionē cōfitēdi ⁊ cōterēdi tn̄ in ip̄is opat̄
sacr̄m cū nō inueniat obicē malicie in eis vt ex̄ d̄
bap. ⁊ ei⁹ effectu maiores in fine. Si āt indiscreti
fuerint ⁊ maliciosi vtpote in qb⁹ malicia excedit
etatē nō dz sacerdos indistincte talib⁹ dare corp⁹
xp̄i. Paruulis vō ita teneris ꝙ sumere illud non
p̄nt dz sacerdos in mortis articulo vinū cū aqua
in calice ꝓ cōfirmatiōe porrigere nō ꝙ sit sacr̄z sz
fides ⁊ assuefactio sacr̄i. Illud āt credo ⁊ rogo oī-
no vitādū ꝙ qdā sacerdotes facere cōsueuerūt vt
vz qn̄ portāt eucharistiā ad infirmū nō portāt vi-
nū de ecclīa sua sed accipiūt de domo infirmi. por
tet ḡ sacerdos vinū de ecclīa sua cū ipsa euchari-
stia de segete sua si hz ad domū infirmi. si vō n̄ hz
acqrat vn̄ posset vel emat ⁊ ab ecclīa sua deferat
ad infirmū ne ꝑ h̄ ledat̄ in tāto sacr̄o fides illi⁹ in-
firmi ⁊ sic mortalit̄ ⁊ ꝑniciose sumeret cū in illo sa-
cramēto pl⁹ opet̄ fides ꝑcipiētis q̄z sacr̄i ꝑceptio
vt de ꝯs. di. 2. vt qs. In oīb⁹. n. sacramētis ⁊ in isto p̄
cipue q2 magis caligat oculos rōnis debem⁹ infor
mare viros ⁊ mulieres ad fidē ⁊ deuotionē nō so
lū per vba sed etiā ꝑ act⁹ n̄ros exteriores. vt ex̄ de
ce. miss. Sane. Sz si sacerdos sit suspēsus vel ex-
cōicat⁹ aut interdict⁹ vel remot⁹ a collatiōe ⁊ ꝑce
ptiōe hui⁹ sacr̄i in h̄ casu peccat sacerdos in ꝯferē
do ⁊ peccat ille q̄ sciēter recipit ab eo. Si vō ꝓba
biliter ignoret de facto nō peccat. vt ex̄ de cleri. i
terdic. vel ex minis. aplīce. Si vō sacerdos liga-
t⁹ sit minori excōicatiōe tn̄ peccat sacerdos in cō
ferēdo sed nō peccat ille q̄ recipit: q2 i tali casu sa-
cerdos ⁊ si sit remot⁹ a ꝑceptōe sacr̄oꝝ nō tn̄ a col
latiōe vt ex̄ de cle. interdic. vel ex missi celebrat

¶ De sacramento vnctionis.

Extrema vnctio dz dari adultis infirmis
penitētib⁹ ⁊ petētib⁹ de quoꝝ morte timēt
Sanis. n. ⁊ pueris ⁊ nō penitētib⁹ dari nō
dz. ⁊ dz dari ab ep̄is vel p̄sbyteris ⁊ non ab alijs
vt. 95. di. ꝙ illud. ⁊. c. sequēti. Cōsistit aūt h̄ sacr̄m
in vnctiōe q̄ fit ex oleo scō ⁊ orone q̄ fundit̄ a p̄sby
tero sup infirmū. vt. c. ꝑalligato. Dz āt adhiberi
in hac vnctiōe oleū b̄ndcm̄ ꝑ ep̄m qd̄ dicit̄ oleuz
infirmoꝝ ⁊ nō oleū cathecuminoꝝ: q2 illud adhi-
bet̄ in sacr̄o baptismi ex̄ de sacra vnctiōe cū venis
sent. Vn̄ peccāt sacerdotes q̄ iungūt de alio oleo
peccāt etiā in illa capl̄a q̄ volūt dare illud oleum
capellanus suus cū alio oleo faciēt es quā diuisionē
sacr̄oꝝ ex auaricia vel ex iactātia q2 faciūt illos er
rare dū vngūt infirmos de oleo cathecuminoruz
Si vō sacerdos depr̄hēderit se errasse ⁊ ex errore
de alio oleo vnxisse debet adhuc de alio oleo de
bito vngere ⁊ supplere quod omisit. vt extra de
sacra vnctio. c. i. Et ille sacerdos qui inungit de
bet sup infirmū fundere orōnē. nō. n. vn⁹ dz inun-
gere ⁊ ali⁹ orōnē dicere sicut qdā fatui sacerdotes
facere ꝯsueuerūt vt nō sit diuisio sacr̄i. vt. 23. dis.
q̄ ꝯrūdā. p̄nt tn̄ alij sacerdotes simul cū ip̄o sacer
dote iungēte ⁊ orāte orare. Et debēt etiaz pl̄es sa
cerdotes adhiberi in collatōe hui⁹ sacr̄i si fieri p̄t
nec h̄ est taxat⁹ numer⁹ quot sacerdotes debeant
iteresse q2 sufficiūt duo si plures hr̄e nō p̄nt. p̄nt etiā
cōicare centū si volūt sz qn̄ nō p̄nt eē plures sacer-
dotes p̄t vn⁹ sacerdos cū scolare suo ⁊ ex cā pōt so
l⁹ sacerdos illd̄ sacr̄z ꝯferr̄ infirmo. vt ex̄ d̄ vb. sig. q̄
sit. dz āt sacerdos istd̄ oleū ⁊ alīd oleū ⁊ crisma i die
iouis scō ꝑ singulos annos de āno in annū renoua
re ad sacr̄a ꝯferēda ⁊ vet⁹ in ecclīa ꝯcremare. vt
de ꝯse. di. 3. lr̄is. ⁊ de alio nouo ꝑ ep̄m b̄ndicto ba
ptizare ⁊ inungere ⁊ nō de veteri alias eēt grauit̄
puniēd⁹ nisi h̄ faceret ex graui nccītate. vt de ꝯse.
di. 4. si qs de oleo. Et si oleū vel crisma ex frequē
ti vsu deficeret pōt sacerdos adhibere oleū nō cō
secratū oleo ꝯsecrato ⁊ totū efficit̄ ꝯsecratū. vt ex̄
de ꝯse. eccle. vel alta. qd̄ in dubijs. Nec dz sacer
dos in collatiōe hui⁹ sacr̄i pecuniā exigere nec ali-
quid mō petere qm̄ h̄ eēt symoniacū sp̄ōte tn̄ obla
tū pōt recipe. In nullo. n. sacr̄o ꝑmittit̄ pecuniam
postulare sz dari. vt. i. q. 3. c. vlt. Si vō infirmus
voluerit alios clericos p̄ter clericos ecclīe sue cō
uocare ad ip̄m inungēdū. sacerdos ꝑrochialis ec
clesie lz nō debeat pecuniā petere. p̄t tn̄ denūciar̄
sibi ⁊ dicer̄ ego ⁊ socij mei nihil petim⁹ ꝑati sum⁹
sine aliq̄ satisfactiōe. Alij vō cū sint extranei est hone
stū ⁊ ꝯsuetū vt aliq̄ elemosina tribuat̄. Itē pōt illd̄
sacr̄m iterari sicut ⁊ pnīa. Nā ista tria sacr̄a. s. ba-
ptism⁹ cōfirmatio ⁊ ordo iterari nō p̄nt. reliq̄ p̄nt
iterari q̄ sūt q̄ttuor q2 iterat̄ morb⁹ ꝑtinēte erat
vt posset iterari medicina sacr̄i. Prodest āt istd̄
sacr̄m ad duo. p̄mo q2 cit⁹ sanāt̄ infirmi si sint cō
ualituri. scd̄o q2 tollit p̄ctm̄ veniale sicut pz auctē
iacobi. Vnde sumit̄ istud sacr̄z vbi dicit̄ alleuia-
bit eū dn̄s ⁊ si in p̄ctis fuerint dimittēt̄ sibi. Si āt
infirm⁹ q̄ petit vnctionē amisit noticiā vel loq̄lā
anteq̄z sacerdos veniret ad eum nihilomin⁹ vn-
geret eū sacerdos: q2 in tali casu dz etiā baptiza-
ri ⁊ a p̄ctis absolui. vt ex̄ de bap. ⁊ ei⁹ effec. maio
res. Pōt āt corp⁹ defuncti lauari vt moris ē apd̄
quosdā etiā si eadē die qua nat⁹ decesserit: q2 talis
lotio nō obest defuncto nec ꝓdest: sed ꝓdest viuis
qui ꝑ hoc reddūt testimoniū fidei sue q2 tale cor-

pus in generali resurrectione habet resurget. vt 12.q.2.non extimemus.

¶ De sacramento ordinis.

E sacro ordinis dd est q̄ noue͂ sunt ordīes
d ecclesiastici ad quos cleric⁹ finalit̄ pmoue
tur. vt.25.di.plect̄ in quoꝝ collocatiõe talis est ordo. In p̄mis.n.tõsura efficit cleric⁹ vt ex̄ de etate ⁊ qli.or.p̄.cū ↄtingat q aliter. dicit̄ ps.25 di.plectis vbi ad psalmistā. deinde efficit̄ hostiari⁹ deinde exorcista deinde lector deinde acolitus deinde subdiacon⁹ deinde diacon⁹ deinde p̄sbr̄i deinde ep̄s. vt.77.di.c.1.ad istar celestis milicie vbi sunt noue͂ ordines āgeloꝝ. in qb⁹ alij maiores alij minores. ⁊ dū minores exhibēt reuerētiā maiorib⁹. ⁊ maiores minorib⁹ dilectionē ipendūt fit in eis vā ↄcordia ex diuersitatē ↄtētiõe. vt.79.di. ad hec aūt. P̄nt aūt semp recipi minores ordīes: sed sacri ordīes nõ p̄nt recipi nisi septies in āno vȝ in q̄ttuor sabatis q̄ttuor t̄p̄m ⁊ i sabbato sc̄ō ⁊ i sabbato ante dn̄icā de passiõe dn̄i. vt ex̄ de tēp.⁊ di. de eo sacros aūt ordines dicim⁹ a subdiaconatu ⁊ sup̄. vt.32.dis. erubescāt. Isti.n.q ad hos ordīes pmouēt̄ cogūt̄ oīno ↄtinere ⁊ pficere castitatē. vt 38.di.nullū facere subdiaconuȝ. Debet āt qlibet clericus a suo ep̄o ordinari vel de licētia sui ep̄i vt 9.q.2.lug. Si vō aliqs cleric⁹ de ignorātia vel ob [illegible] omisso aliquo medio fecerit se ad altiorē ordi[illegible] pmoueri dȝ se abstinere ab executiõe illi⁹ ordinis donec t̄p̄e debito ⁊ statuto ad hoc recepit ordinē queȝ omisit. vt.52.di.sollicitudo. Et nõ q̄ qlibet p̄dictoꝝ ordinū hȝ p̄uilegiū fori sui ⁊ enormitat̄. vn̄ nõ pōt ↄueniri nisi in foro eccl̄ie ⁊ qcūq̄ pcutit aliquē clericū eo ipso icidit in excōicatione a q̄ nõ pōt absolui nisi in articulo mort̄ vel auctoritate pape. vt.17.q.4.si qs suadēte. Et dȝ deferre tonsurā rotūdā nõ q̄dratā vel fenestratā desup caput ad moduȝ spere alias dȝ puniri. vt.23. di.phibete. aliter nõ ↄcedit̄ eis ministrare ad altare nisi cū tõsura ⁊ veste ↄgrua ne faciāt inde scādalū alijs.23.di.c.p̄sbr̄i. Debēt etiā bn̄dicere mēsam qcūq̄ comedūt ⁊ cibo sumpto gr̄as referre deo. vt.43.di.non liceat. ¶ De sacro mr̄imonij

E sacro mr̄imonij pauca dicem⁹ que spe
d ctāt ad officiū sacerdot̄. Est.n.sacrm̄ lay
coꝝ. laycis.n. ↄcessum est vxores ducere filios procreare t̄rā colere ⁊ t̄palia possidere. Clericis ↄuenit ab oī strepitu t̄paliū cessare. vacare cōtēplatiõi ⁊ orõni qd designat rasura capit̄ ⁊ corona quā hȝ in signū regni qd expectat̄ in xp̄o vt p̄te in sorte dn̄i electi. vt.12.q.1.duo sūt. tn̄ qdā clerici p̄nt h̄re t̄palia ad cōem vtilitatē idigentiū exēplo dn̄i.12.q.1.hēbat ⁊ dñs.⁊.12.q.2.auꝝ ecclia habȝ Quicqd.n.h̄nt cl̄ici de reddit̄ib⁹ dȝ eē pauperū ⁊ domi⁹ eoꝝ debēt eē cōes ad susceptionē pegrinoꝝ. vt.16.q.1.c.vlt. Aliter āt si ex auaricia retinēt ⁊ accumulāt apud strictū iudicē rei sūt eiuȝ illoꝝ qb⁹ ↄuenire p̄nt. vt.47.di.sicut hij. Clerici i minorib⁹ ↄstituti p̄nt ↄh̄ere mr̄imoniū si ↄh̄ere voluit̄ sȝ i sacris ordinib⁹ a subdyaconatu ⁊ sup̄ nullo. vt.32. di. de illo. cle. pdit tn̄ bn̄ficiū cleric⁹ ↄiugat̄: q: nõ pōt h̄re ecclīam ⁊ vxorē seu bn̄ficiū ecclīasticū cū vxore. vt ex̄ de cle.cō. Jo. Pōt āt redire ad clericatū si h̄uerit vnicā vxorē tn̄ v̄ginē. vt.32.di.nēo. Ad sacerdotē p̄tinet curare ne i pochia sua ↄh̄ant̄ clādestina mr̄imonia ⁊ icestuosa ⁊ idō iteruenire dēt publica spõsalia ⁊ alie solēnitates ↄsuete p̄qs excludūt̄ ⁊ reuelāt̄ illa ipedimēta pp q̄ celebrat sacerdos missā spālē in q̄ bn̄dic̄ spõsā cū spõso. vt.30 q.5.p totū. Reqrit̄ tn̄ q̄ spõsa bn̄dicat̄ p sacerdotē si sit v̄go vt hēat in se signaculū sacri signat.n. ecclesiā q̄ v̄go xp̄o nupsit ⁊ v̄go i fide pmāsit iux̄ illō apli. despõdi.n. vos vni viro v̄ginē castā exhibere xp̄o vt notat̄ ex̄ de biga. debitū pp qd etiā mulier corrupta nõ pōt in sacrā v̄gineȝ ↄsecrari. vt.32. q.5.ille āt.⁊.26.di.acut⁹. ⁊ ita q̄tuȝ ad h̄ requirit̄ maior castitas in muliere q̄ȝ in viro. P̄us tamen spõsalia ↄh̄at sacerdos denūciet publice in ecclīa psonas inter q̄s mr̄imoniū dȝ ↄh̄i vt qcūq̄ sciuerit aliq̄ ipedimēta infra certū t̄minū dicat aliter sacerdos nõ celebret sibi missā q: grauiter puniret̄ a iure ex̄ d clā. spõ. cū ihibitio. Illud āt nõ omitto q̄ qn̄ sacerdos celebrat missā sponsaliū facta ↄsecratiõe anteq̄ȝ dicat par dn̄i bn̄dicat spõsā cū spõso ⁊ pacta bn̄dictiõe redeunt ad altare recepturi corp⁹ ⁊ sanguinē in altari. Ego āt laudo ⁊ tuti⁹ reputo meo iudicio vt sacerdos p̄us sumat corpus ⁊ sanguinē dn̄i pp piculū qd posset itcruenire ratiõe strepitu hoīm de corpe xp̄i ⁊ pp piculū ↄscie sacerdot̄ ⁊ sic pacto illo dīuo misterio sacerdos vadat ad bn̄dicēdū illos sȝ an̄ bn̄dictionē sacerdos iterroget illos vtr̄ vn⁹ cōsentiat in alteꝝ p v̄ba de p̄nti ⁊ velit ip̄m in ↄiugē h̄re ⁊ h̄ fc̄ō fūdat bn̄dictionē sup capita āboꝝ p̄ncipaliter tn̄ sup mulierē rōe cui⁹ celebrat̄ missa ⁊ dat̄ bn̄dictio sicut p̄ȝ ex v̄ouis forma ip̄i⁹ bn̄dictiõis. Et data bn̄dictiõe sicut moris est sacerdos accipiat manū dextrā spõse i manu sua inuoluta pallio quo idui̇t̄ ⁊ assignet eā spõso p v̄ba ↄsueta ⁊ facto signo crucis dimittat eos in pace. In hijs sollēnitatib⁹ marie attendit̄ ↄsuetudo q: in qbusdā ecclijs hec sollēnitas non seruat̄. Dȝ ēt sacerdos curare vt aliqs de pochia non ↄh̄at cū ↄsāguinea sua vl̄ affine sua vsq̄ ad q̄rtū gradū nec in ip̄o q̄rto gradu. vt ex̄ de ↄsan. ⁊ affi. non dȝ.⁊.35.q.3.eqlit̄. Si āt ab vna pte in q̄nto gradu ex altera vō in sc̄ō vel in t̄cio vel q̄rto p̄nt ↄh̄ere: q: quoto gradu remotior qs distat a stipite tāto gradu differt a quolibet p aliā lineā descēditiū ab eodē. vt ex̄ de ↄsan. ⁊ affi.c.vlt. Nec dȝ aliqs ↄh̄ere cū affine data ↄsanguineo suo ⁊ h̄ si spõsalia ↄt̄a fuerint post septēniū: q: tal̄e mr̄imoniū

q̄ possit ꝯhi ꝛ ꝯctū dirimit. ex̄ de spō. spu. c. lr̄as
Nec inter filios duoꝝ ꝯpatrū pōt ꝯhi matrimoniū
ꝗ̄ eos ſ ꝑ alteꝝ eoꝝ ꝯpaternitas c̄ ꝯcta. vt ex̄ d̄
cō. spūali sup eo. Nec dꝫ q̄s ꝯhere cū adultera q̄
duxit de facto viuēte vxoꝛ sua vel cui dedit fidē ꝯ
hendi pᵒ mortē vxoꝛ sue. vt ex̄ d̄ eo q̄ duxit i mr̄i.
quā polluit ꝑ adulteriū. c. vlt. secᵒ si vxoꝛ scd̄a ne
scia fuit de p̄ma vxoꝛe nā in eccasu pᵒ mortē p̄me
vxoꝛis remanet matrimoniū cū scd̄a nec dissoluit
ad petitionē viri vt ex̄ de eo q̄ duxit in matri. c. 5.
ꝛ penul. Nec dꝫ q̄s ꝯhere moꝛtua vxoꝛe cū illa cu
ius filiū vxoꝛ sua duꝫ viueret de sacro fonte leua
uit secᵒ si aliq̄ leuauit filiū ipiᵒ vxoꝛis sue tūc q꞉ cū
illa posset ꝯhere. vt. 30. q. 4. q̄ spūalē ꝛ ca. pᵒ vxo-
ris q꞉ vir ꝛ mulier cōicant sibi actiōes ꝛ nō passi-
ones vt ibidē notat̄. vxoꝛ. n. viro acq̄rit ꝯpaternita
tē ꝛ vir vxoꝛi post ꝯctū matrimoniū ꝛ ꝯsūmatū tā i
baptismo q̄ꝫ in ꝯfirmatiōe sacri crismatis agēdo
i. tenēdo filiū alteriᵒ ad baptismū vel ad crismā se
cus patiēdo. i. si eiᵒ filiᵒ vel filia teneat̄. Dic̄ enim
magister hugu. q̄ nō solū in baptismo sꝫ i oibᵒ p̄lu
dictis ꝯhit̄ ꝯpaternitas. vt. 3. q. c. i. vin. ꝛ alij dixerūt
q̄ nō vt ex̄ de cog. spū. ꝯcto sꝫ q꞉ ad h̄ ſ iudice lis
eliā de ipsis p̄hibitis q̄ p̄cedūt baptismū ꝛ coꝛuꝫ
cāis aliq̄ disceramᵒ. Cū puer defert̄ ad ecclesiam
baptizādᵒ sacerdos p̄mo sufflat in modū crucis i
faciē ipiᵒ pueri vt ꝑ ꝓpriū sacerdotꝫ misteriū spūi-
ſcō cedat fugiēs malignᵒ spūs. vt de ꝯse. di. 4. pᵒ
q̄. Post sufflationē vō signat̄ baptizādᵒ signaclo
scē crucis tā in frōte q̄ꝫ in toto corpe ꝛ vt tunc dia
bolᵒ recognoscēs signaculū sue mortꝫ sciat eū iā eē
signatū ꝑ signaculū alienū. vt de ꝯse. di. 4. postea
Signat̄ deinde pabulo salis i oꝛe vt sapie sale cō
ditᵒ fetoꝛe careat iniq̄tat̄ ne putrefiat v̄mibᵒ peccā
tī. vt de ꝯse. di. 4. ex hic postea tāgūt̄ nares ꝛ au-
res baptizandi de saliua sacerdotꝫ ꝛ dr̄ ei v̄bū q̄d
dn̄s dixit qn̄ sanauit infirmū mittēs digitū suū in
auriculā dicēs. Effecta quod ē apire vt apiāt̄ na-
res ad recipiēdū noticiā dei ꝛ apiant̄ ei aures ad
audiēdū mādata dei. vt de ꝯse. di. 4. postea. De
inde vngit̄ in pectoꝛe de oleo scificato vt coꝛ illiᵒ
ꝯfortet̄ in fide scē trinitat̄ vt nulle reliq̄e latēt̄ ini-
mici remaneāt in ipso. Vngit̄ etiā inter scapulas
seu spatulas de eodeꝫ oleo scificato vt ꝑ dei grāꝫ
roboret̄ ad bona opa faciēda. vt de ꝯse. di. 4. De
inde post baptismū iā receptū vngit̄ in v̄tice siue
cerebro sacro crismate vt regni xp̄i p̄nceps fiat ꝛ
sit paratᵒ reddere rōnē de fide quā suscepit in ba-
ptismo. vt de cōse. di. 4. postq̄. Et nota q̄ an ba-
ptismū vngit̄ oleo scō sꝫ pᵒ baptismū de crismate
sacro q꞉ sic est xp̄ianᵒ a xp̄o. iō vngit̄ crismate꞉ q꞉
dicit̄ a xp̄o ob hoc etiā oēs baptizati dicūt̄ xp̄iani
q̄si vncti extra de sacra vnctiōe cum venisset.

Circa instructionē populi duo sunt necessa
ria. s. doctrina ꝛ vita pura vt doceat ꝑplꝫ
v̄bo ꝛ ope edificet exēplo. Dꝫ. n. frequēter expo-
nere v̄ba sacre scripture. i. scōꝝ patrū exēpla put
iuxta ꝯgruitatē tp̄is ꝛ moꝛis viderit expedire ad
cognitionē v̄itat̄ ꝛ ꝑ exēpla sue ꝯuersatiōis ꝛ vite
edificare auditoꝛes ꝛ approbat̄ q̄d dicit i cordibᵒ
auditoꝝ ad amoꝛē ꝛ affectionēꝫ v̄itat̄ ad q̄d desi
gnādū i exodo vestimētꝫ sacerdotꝫ tintinabula in-
serta legūt̄ vt audiāt̄ sonitᵒ qn̄ ingrediūt̄ sanctua-
riū in ꝯspectu dn̄i vt nō moꝛiat̄ q꞉ ꝯ se irā iudicis
celestis erigit nisi vita sacerdotis sit cū lingue so-
nitu vniformiter clamitet modūq̄ꝫ teneat in p̄di
cādo vt iuxta capacitatē audiētiū p̄dicet vtilia ꝛ in-
telligibilia nō alta q̄ nō p̄nt itelligi vel q̄ aliquo er
roꝛe vulnerēt ꝯsciās audiētiū. neq̄ꝫ supflua q̄ fasti-
diū generāt aut tediū in aīs auditoꝝ. 43. di. sit re-
ctoꝛ. Nō. n. sufficit vita bōa sine doctrina. Si. n.
sacerdos ex ignoꝛātia vel negligētia nō p̄dicet po
pulo suo v̄itatē nec exponat eis viaꝫ salutᵒ reᵒ erit
apud deū aīaꝝ illaꝝ q̄ sub ipō perierūt ex defectu
doctrie. 43. di. fessus. ꝛ. l. di. si q̄s diaconᵒ. Si vō
sacerdos diligēter doceat populū ꝛ q̄ꝫtuꝫ in se est
annūciat eis viā salutis ꝛ illi nō acq̄escēt ꝑ pere-
ant sacerdos sine culpa erit i die iudicij apud deū
ꝛ illi soli remāsuri sunt in penis. vt. 47. di. sin. ca.
vlt. aliter āt q̄ꝫtūcūq̄ꝫ sacerdos sit bone vite non
sufficit ei ad salutē si curā hēat aīaꝝ. ex sola. n. ne-
gligētia quaꝫ habet ad subditos dānaret̄. vt [illegible]
di. si ꝓpterea. heli sacerdos in se scūs [illegible]
lios nō erudiuit in oī disciplina ꝛ co[illegible]
nᵒ cecidit ꝛ moꝛtuᵒ est. vt ex̄ de symo. sꝫ heli i p̄n.
Nec itez sufficit doctrina sine vita. Si. n. sacer-
dos male vite sit ꝑdit fructū doctrine q꞉ cū ipē sit
criminosus nō hꝫ frōtē corripiēdi criminosuꝫ. vt
25. di. c. vlt. laici. n. d̄ facili corrūpūt̄ ꝑ exēpla ma
le vite sacerdotꝫ ꝛ ex h̄ ꝯtēnūt v̄bū dei ꝛ sacrificiuꝫ
ꝛ ex prauis exēplis sacerdotis peioꝛes fiūt. vt. 50.
di. de hijs vō. Cuiᵒ. n. vita despicit̄ restat vt eius
p̄dicatō ꝯtēnat̄. vt i. q. 4. idē testat̄. tot. n. sacerdo
tes digni sūt moꝛtibᵒ quot ad subditos ꝑditionis
exēpla trāsmittūt. vt. xi. q. 4. p̄cipue. sacerdos āt
q̄ nec hꝫ regimē i se nec rōnē nec delicta detersit
nec filioꝝ crimē correxit canis ipudicᵒ dicēdᵒ est
magis q̄ꝫ ep̄s. 2. q. 4. q̄ nec. Sic ḡ pꝫ q̄ sacerdos
dꝫ vtrūq̄ꝫ hēre. s. puritatē vite ꝛ doctrinā q̄ꝫtūcū-
q̄ꝫ sit h̄ difficile. Nā vt dicit aug. nihil in hac vita
ꝛ marie in h̄ tpe difficiliᵒ officio ep̄i vel p̄sbyteri si
ꝑfūctoꝛie vel adulatoꝛie res agat̄ sed apud deuꝫ
nihil beatiᵒ si eo mō militēt quo nr̄ ipatoꝛ iubꝫ. vt
40. di. an̄ oia. Dn̄s nr̄ iesus xp̄s q̄ est fons eiuꝫ bo
noꝝ de cuiᵒ plenitudie oēs accipimᵒ tales faciat
sacerdotes nr̄is tp̄ibus q̄les descripti sūt q̄ cū p̄re
ꝛ filio et spūsancto viuūt ꝛ regnant per infinita se-
cula sclōꝝ. Amē. ¶ Explic̄ opus. 65. de offi-
cio sacerdotꝫ. ¶ Incipit opus. 66. eiusdē vꝫ expo
sitio misse quid significāt illa que fiunt ibi.

i A virtute sancte crucis ꝛ sacri altaris magna ē cōuenientia ꝛ magna efficacia cū p vtrūqꝫ excludāt ꝯria ꝛ remouet̄ ꝛ sanctificetur eccl'a. Duplici aūt rōne renouamur: vt. s. p̄us exuamur a vetustate. deinde induamur nouitate: septē sunt q̄ in sacr'o altaris attēdūt vlr. s. que sit cā misse: q̄ diua: qs finis: q̄ vtus: qs ordo: q̄ rō: ꝛ q̄ vtilitas. ¶ De cā misse. Causa misse ē triptita. s. honor scōꝝ: salus viuoꝝ ꝛ reqes defunctoꝝ. Premittit aūt q̄ii plogus oīo ꝛ inuocatio trinitat' in q° ꝯlibat' ꝛ ostēdit' q̄ sit cā misse sequētis suscipe scā trinitas ꝛc̄. ibi ptinet' vt sanct' pficiat ad honoreꝫ nobis aūt ad salutē: defunct' ad reqem. Triptita ē g̃ diūa. nā fm̄ diūaꝫ ptiuꝫ eccl'e tres sunt missaruꝫ diūe: vt. s. alia dicat' p sanctis: alia p viuis: alia p d̄functis fidelib⁹. Sunt. n. tres ptes eccl'e. s. ps ī exultatōe: ps in pegrinatōe: ꝛ ps in expectatōe: in exultatōe sunt sancti q xp̄i vestigia sunt secuti: in pegrinatōe sī viui sbiacētes varietati ꝛ tribulatōi: i expectatōe sunt fideles defuncti q expectāt opē ꝛ requiē. Scdm̄ hāꝝ triū ptiuꝫ diūam̄ sī tres diūe finiuꝫ missaꝝ ꝛ officioꝝ aliū. n. finē hꝫ missa p scis q: ite missa ē aliū finē missa p viuis: q: bn̄dicam⁹ dn̄o: ꝛ aliū finē missa p defunct': q: reqescāt in pace. In fine misse p sanct' inuitamur ad illā gl'am in q̄ sancti iā reqescūt p ite missa est. q. d. hostia a pr̄e nobis missa ē: vl' a nobis ad pr̄em remissa ē. iō festinate ingredi ad illā requiē. finis vō misse p viuis hortat' nos q sum⁹ in hac pegrinatōe vt dem⁹ ingiter deo bn̄dictōeꝫ ꝛ gl'am. iuxta illō ps. Nos q viuim⁹ bn̄dicimus dn̄o ꝛc̄. In fine misse p defūctis eis optamus requiē p reqescāt in pace: qō in p̄ncipio petim⁹ silr p reqem eternā ꝛc̄. De vtute misse. Uirtus misse crux xp̄i est q̄ sacr'm ē altaris ꝛ que sacr'm eccl'e ꝯsecrat ꝛ sanctificat. de ordine crucis in serie canonis: ꝛ nota q̄. 7. ordines crucis in serie canonis sunt quos sp̄ussanct⁹ multa sapientia ordinauit. p̄mus ordo ē. Te igit' clemētissime pr̄ vsqꝫ ad quā oblationē. scōs est a quā oblationē vsqꝫ ad q pridie. ꝛ tertius est a q pridie vsqꝫ ad vn̄ ꝛ memores. quart⁹ ē ab vn̄ ꝛ memores vsqꝫ ad p quē hec oīa. q̄tus ē a p quē hec oīa vsqꝫ ad p ip̄m. sext⁹ ē a p ip̄m vsqꝫ ad pax dn̄i. septimus ē a pax dn̄i vsqꝫ ad finē misse. In singlis aūt ordinib⁹ sunt cāe p̄funde ꝛ rōnes q̄ rōnabiles mouēt q̄ōnes q̄s sp̄ūs cui vult claudit ꝛ cui vult aperit. In p̄io ordine canonis tria apponim⁹ ꝛ p tribus rogam⁹ deū ꝛ tria petimus. ꝛ ideo tres cruces facimus.

¶ Quare ibi ponimus panē vinū ꝛ aquam.

t Ria apponimus. i. panē vinū ꝛ aquā. Quare ista tria potius q̄ alia apponāt' qō erit. Triptita ē cā. Prima cā: q: int' oīa hūane vite sustētande necc'ia p̄cipua sūt panis vinū ꝛ aqua ꝛ magis cōia ꝛ vtiliora ꝛ magis necc'ia: ppterea poti⁹ debuerūt apponi q̄ alia: ꝛ in illud qō meli⁹ ꝛ vtilius ē cib⁹ ꝛ sup oīa ad vitā cōseruendā magis necessariū trāsformari. i. in corpus ꝛ sanguinē xp̄i. Scda cā est q: in his res ipsa: ꝛ vtus sacri intelligit' sine q̄ ad h sacr'm indigne accedit': ꝛ ad iudiciū nō ad salutē sumit'. In aqua. n. intelligit' fides q̄ latet ꝛ intrat in aq̄s. In vino qō letificat ꝛ accēdit intelligitur spes. In pane q ꝯfirmat ꝛ reficit intelligit' charitas: vl' in pane q corroborat intelligit' p̄s q ē oīꝫ fortitudo. In vino qō letificat intelligit' filius qui gaudiū oīm nostrū qō nemo tollet a nobis. In aq̄ que mūdat ꝛ lauat itelligit' sp̄ūsanct⁹ vn̄ Eze. 36. Effundā sup vos aquā mūdā ꝛ mūdabimini ab oībus inqnamentis v̄ris: vl' in aq̄ intelligit' mūdicia castitatis. in pane fortitudo ꝛ opa pietatis. i vino qō accendit rectitudo intētiōis. Hec. n. tria accedētibus ad altare ita necc'ia sūt: vt sine his cū salute nemo accedē possit: iō in eminētiori loco pat' altare: vt ascēsuri his gradib⁹ studeāt seip̄os ꝓpare: vn̄ in. 4. ordine canonis anqꝫ dicam⁹ panē sanctum vite eterne. ꝛ ca. salu. ppe. p necessario offerimus hostiā purā: hostiā sanctā: hostiā imaculataꝫ sꝫ de his in ꝯsequētib⁹ dōm ē. Tertia cā est q̄re p̄dicta tria apponāt'. s. panis vinū ꝛ aq̄: q: p tribus gn̄ibus hoīm rogam⁹ ꝛ tria nobis donari petim⁹ Igit' fm̄ h tria panē vinū ꝛ aquā ponim⁹. p trib⁹ aūt rogam⁹ p̄mo silr gn̄alr p oībus vbi dicim⁹ in p̄mis que tibi offerim⁹ p eccl'a ꝛc̄. Scdo p familiaribus n̄ris absētibus vbi dicim⁹. Memēto dn̄e famuloꝝ famularūꝫ ꝛc̄. Tertiō p circūstātibus vbi dicimus ꝛ oīm circūstantiū. Tria ēt petim⁹ p̄mo vt dies n̄ri disponāt' in pace. 2° vt eruamur ab eterna dānatōe. 3° vt mereamur nūerari i dn̄ico grege que oīa ibi hēmus vbi dicim⁹: diesqꝫ n̄os in tua pace disponas atqꝫ ab eterna dānatione nos eripi ꝛ in electoꝝ tuoꝝ iubeas gregeꝫ nūerari. q: g̃ tria ponim⁹ tria rogam⁹ tria petim⁹ ppt' ea tres cruces facim⁹ vt p vtuteꝫ crucis p̄mo q̄ apposita sunt bn̄dicant': scdo vt hi p qbus apponūt' roborent': tertio aūt vt q̄ petim⁹ impetrēt'. Quare p⁹ tres cruces facim⁹. soluta g̃ est hec q̄ō quare in q̄ ordine tres cruces hāt: vt qū dicim⁹ hec dona: hec mūera: hec scā sacrificia illibata. s. maiestati diuine: vt hec dona referant' ad nām hec munera ad grām: hec sancta sacrificia illibata ad interruptionis gloriam. Quare aūt h sacramētuꝫ iteretur: vl quō bn̄ sumat' vl' quid bene sumptū opetur: vl quare sb hac spē sacri vitas lateat rōnabiles q̄ōnes oriunt'. ¶ Causa q̄re h sacr'm iteret'.

q Uare h sacrum iteret' triplex est cā. Prima ē vt q quotidie labimur p h quotidie releuemur. Scdo vt sicut in medio paradisi erat lignū vite: ita sit corpus xp̄i assidue in medio eccl'e a quo criālr peccātes arceant' donec p pniam satisfacientes ad hoc ꝛ p h reconciliati re

uertant vel redeant. Tercia est vt per hoc vnum corpus efficiamur cū xp̄o ⁊ mediante xp̄o vnum efficiamur cum deo. vñ Jo.5. Qui mādūcat carnē meā ⁊ bibit meū sanguinē in me manet ⁊ ego in eo. Deinde bn̄ sumit̄ si q̄s ꝑ fidē integrā ꝯfessionē purā ⁊ pn̄iaȝ cōdignā ad hoc ꝑparat̄. Deinde sūptum tria opatur p̄mo peccata purgat. scd̄o virtutes roborat. tercio in vitā eternā resuscitat. Jo.6. Qui mādūcat carnē ⁊ bi. m. sanguinē hȝ vitaȝ eternā ⁊ ego resus. eū in no. die. Quare hoc sacr̄m speciebꝰ sit velatū. Quare sub specie sacri veritas lateat vel velet̄ triplex est cā p̄ma est interrogatio fidei scd̄a augmētū meriti. tercia defectꝰ infirmitatis Primo. n. hō fidē interrogat vt interrogādo probet ⁊ ꝯsentiat. scd̄o vt per fidē ꝓbataȝ maiꝰ meritū acqrat. tercio vt nr̄e infirmitati ꝑcat dn̄s se ip̄m in sue maiestatis claritate nō manifestat sed sub quodā velamine occultat. In primo ordine petimꝰ vt que apposita sunt bn̄dicant̄. in scd̄o v̄o petimꝰ vt q̄ in p̄mo bn̄dicta sunt in veꝝ ⁊ summuȝ sacrificiū transformētur. ¶ Quare scd̄o facimꝰ q̄nq; cruces. Quinq; v̄o cruces facimꝰ q̄ꝛ q̄ bn̄dicta sunt in id trāsformari petimꝰ q̄d in q̄nq; p̄cellit oībꝰ. s. in triplici ꝑrogatiua ⁊ caritate gemina. iō dicimꝰ benedictā oī. s. plenitudine grāꝝ asscriptā sūma dignitate ⁊ honore. Ratā sūma ⁊ eterna potestate. Sȝ q̄ꝛ hec t̄plex ꝑrogatiua paꝝ nobꝭ ꝓdesset nisi caritatē geminā exhiberet. ꝓpterea dicimꝰ ut nobis corpꝰ ⁊ sanguis fiat dilectissimi filij tui dn̄i nostri iesu xp̄i. Cuiꝰ caritas gemina fuit quā hūit ad patrē ⁊ gregē patri obediēdo ⁊ ꝓ grege moriēdo vel caritas gemina qua corpꝰ ⁊ aīam posuit. Aliter vel ideo q̄nq; cruces facimꝰ vt ex p̄dictis q̄nq; necessaria nobis ip̄etremꝰ. s. ex ꝑticipatiōe sanguinis remissionē peccātoꝝ. Ex ꝑticipatione corporis vnitatē ⁊ societatē scōꝝ. Ex sūma ⁊ eterna p̄tāte timorē ⁊ sollicitudinē mādatoꝝ ex sūma dignitate ⁊ honore honestatē vite ⁊ moꝝ ⁊ ex plenitudine grāꝝ impetremꝰ plenitudinē p̄mioꝝ.

¶ Quare tercio duas cruces facimꝰ.

In tercio ordine petimꝰ vt q̄ in p̄mo ⁊ secūdo bn̄dicta sūt in verū ⁊ sūmū sacrificium corpis ⁊ sanguinis xp̄i trāsformēt̄ ⁊ iō duas cruces facimꝰ. Et nota q̄ iste ordo breuior est q̄ aliꝰ. sȝ ꝓfundior ⁊ magis sapia plenꝰ. vnde in hoc duplex q̄stio mouet̄. Prima est q̄re nō nisi due cruces fiāt. scd̄a q̄re in h̄ ordie potiꝰ q̄ in ceteris sb̄a panis ⁊ vini in veꝝ corpꝰ xp̄i ⁊ sanguinē trāseat. Solutio p̄me q̄ōnis est q̄ꝛ nulla alia nisi hominis nā sola duplex redūda erat. s. corpꝰ ⁊ aīa In h̄ aūt ordine nr̄a redēptio ⁊ repatio celebrat̄ ꝑ quā hūana nā liberat̄. ⁊ iō duplex crux fit h̄ ꝑꝑ redēptionē duplicis nāe. Solutio scd̄e q̄ōnis est q̄ꝛ triplex est ordo. s. nature iusticie ⁊ grē. Ordie nāe hos p̄cedit fructā ordie iusticie pena sequit̄ pecca-

tū. ordine grē supabūdat grā pctīs ⁊ mīa ipendit̄ vbi nullū p̄cedit meritū. ⁊ iō nec nā potuit nec iusticia debuit vt panis ⁊ vinū fieret corpꝰ vel caro ⁊ sanguis sȝ sola grā dīna h̄ potuit ⁊ voluit h̄ fecit ⁊ facit. Sicut aūt sūt tria tp̄a. s. tp̄s ante legē tp̄s sub lege ⁊ tp̄s post legē vel tp̄s grē. Venit dn̄s iesus xp̄s q h̄ sacr̄ȝ celebrauit ⁊ instituit fieri in hoc tercio ordie canonis d̄ pane ⁊ vino corpꝰ ⁊ sanguinē ꝯsecrat ⁊ cōficit. Et nota q̄ hec tria ad h̄ sacr̄m sūt necessaria. s. ordo actio ⁊ intētio. Ordo vt sit sacerdos actio vt v̄ba ꝓferat q̄ xp̄s dixit in cena Intētio vt ad h̄ ꝓferat ⁊ hec tria reqrūtur in alijs sacramētis p̄ter q̄ in baptismo necessitat̄. Qūq; v̄o ꝓferūt̄ iocose v̄ba ꝑtinētia ad sacr̄a vel ad instruēdū ignaros nō hūt tūc efficaciā illā vel effectum sacri. In q̄rto ordie p̄nte v̄o ⁊ sūmo sacerdote iam apud p̄rem inoꝛescūt p̄ces nr̄e p̄nte sūma ⁊ v̄a hostia iaȝ minor p̄tēdit̄ moꝛa trīā magnaliū q̄ fecit celebrat̄ mēoria vt tā ꝑ eū q̄ ꝑ ea q̄ fecit p̄ris flectat̄ clementia. ¶ Quare q̄rto fiūt q̄nq; cruces.

Quinq; ḡ cruces facimꝰ nō q̄ eū q p̄ns ē sanctū scōꝝ scificemꝰ sȝ vt ꝑ eiꝰ p̄ntiam offeramꝰ ⁊ sumamꝰ hostiā salutarē ⁊ eidem ꝯformati scōꝝ ꝯsortijs mereamur admitti dn̄s. n. iesus xp̄s in passiōe sua fuit hostia pura. in resurrectione fuit hostia scā. in ascēsiōe hostia imaculata panis vite et̄ne esuriētibꝰ calix salut̄ ꝑpetue sitiēciā facientibꝰ ei ergo assimilari ⁊ ꝯformari debemꝰ q ad ip̄m offerēdū ⁊ sumēdū accedimus.

¶ Quare sacerdos extendit brachia per moduȝ crucis.

Sed q̄ꝛ h̄ nō pōt fieri nisi passionē resurrectionē ⁊ ascēsionē eiꝰ studeamꝰ imitari ꝓpterea triū istoꝝ mēoriā facimꝰ cū dicimꝰ Vñ ⁊ memores dn̄e nos tui serui sed ⁊ plebs tua sancta eiusdem christi filij dn̄i dei nr̄i tam beate passionis necnō ⁊ ab inferis resurrectiōis sȝ ⁊ in celos gl̄iose ascēsiōis vt. s. ex imaginatiōe passionis ꝑ mūdiciā castitat̄ simꝰ puri ⁊ offeramꝰ hostiā purā ex imitatiōe resurrectiōis optineamꝰ rectitudinē intētiōis ⁊ offeramꝰ hostiā imaculatā. Ex pceptiōe panis sci vite et̄ne optineamꝰ virtutē ⁊ fortitudinē caritatis ⁊ ꝑticipatiōe calicis salut̄ ꝑpetue optineamꝰ magnitudinē ⁊ eternitatē. Tria ḡ in h̄ ordine scd̄o p̄cedere inuimꝰ q̄ꝛ tria p̄dicta necessario p̄inū offerre debemꝰ vt ad panē sc̄m vite et̄ne ⁊ ad calicē salut̄ ꝑpetue digne ꝑueniamꝰ Alia rō q̄re q̄nq; fiūt cruces in isto q̄rto ordie vel iō q̄nq; cruces facimꝰ q̄ꝛ ꝑ q̄nq; rogamus ⁊ q̄nq; petimꝰ ꝑ q̄nq; rogamꝰ p̄rio gn̄alit̄ ꝑ fidelibꝰ viuisꝰ ibi sup̄ q̄ ꝓpicio ac sereno vultu respicere digneris. scd̄o sp̄aliter ꝑ altaris sacrificio ꝑticipātibꝰ ibi supplices te rogamꝰ ⁊c̄. vt quotquot ⁊c̄. tercio ꝑ defunct̄ familiaribꝰ ibi memēto etiaȝ dn̄e famuloꝝ fa. q̄. t. ⁊c̄. q̄rto gn̄alit̄ ꝑ fidelibꝰ defun-

ctis oib⁹.s.ipis ⁊ oib⁹ in xp̃o ⁊c̃. qnq3 petim⁹ duo
s.nobis.i.viuis ⁊ tria fidelib⁹ defunctis. duo nob
s.vt oi bñdictiõe celesti ⁊ gr̃a repleamur. Tria fi-
delib⁹ defunctis.s.refrigerij.sedẽ qetis btĩtudi-
nẽ ⁊ luminis claritatẽ. Ideoq3 in hoc q̃rto ordine
de oibus prib⁹ q ante legẽ fuerũt.s. abel abrahã
melsisedech precipue ponit mẽoria q: in eo⁊ p̃so
nis ⁊ sacrificijs p̃sona ⁊ sacrificiũ xp̃i p̃figurabat.
Quare ponũt duo ordines scõ⁊ noui testi primo
⁊ q̃rto ordine ⁊ maiores in primo ⁊ etiã plures.

s Ed q̃re in h̃ ordine ⁊ in p̃mo ordine cano
nis duo ordines scõ⁊ noui testi ponũt. in
p̃mo vo ordine plures ⁊ maioris auc̃t scĩ
p̃memorãtur. Quia cũ i nostro officio ⁊ misterio
mirabilia ⁊ incõprehensib lia agãtur.i.sb̃ã panis
⁊ vini in verã carnẽ ⁊ verũ sanguinẽ xp̃i transeat ⁊
p̃secrat maiorib⁹ ⁊ plurib⁹ auxilijs indigem⁹. In
h̃ vo.i.in q̃rto ordine.i.post p̃secrationẽ ⁊ paucio
res.i.15.⁊ minores sancti ordinãtur vt p v̄tutem
sacri qd̃ tractam⁹ ⁊ offerim⁹ eo⁊ adiuti p̄cibus ⁊
meritis.15.caritat gradib⁹ ascẽdam⁹ ⁊ inuicti ad
scõ⁊ p̃sortiũ trãseam⁹. Multo ergo mai⁹ est ⁊ mi
rabilius s̃cam panis ⁊ vini in ve⁊ corp⁹ ⁊ sangui
nẽ xp̃i p̃uerti q̃3 in scõ⁊ p̃sortiũ admitti.

¶ Quare quinto fiunt tres cruces.

i N qnto ordine vt petitionũ nr̃a⁊ p̃sequa
mur efficaciã captam⁹ beniuolẽtiã tripli-
cẽ q: p̃mẽdam⁹ p̃sonã p̃ris p̃sonã filij ⁊ p̃so
nã sp̃uſſci. Cõmẽdam⁹ p̃sonã p̃ris p i̅nstabilẽ pote
statẽ vbi dicim⁹ dñe sancte p̃r ⁊c̃. p̃sonã sp̃uſſancti
p multiplicẽ largitatẽ vbi dicim⁹ ⁊ p̃stas nobis p
sonã filij vbi dicim⁹ p quẽ hec oia p mirabilẽ sapi
entie p̃funditatẽ qua ita ordinauit canonẽ vt ad
v̄bũ creatõis crucẽ nõ faciam⁹. Ad tria aũt p̃ntia
faciamus.s.scĩficas viuificas bñdicis. Et q̃re ter
hec ẽ cã: q: hũana nã ex statu p̃me p̃ditõis nec ha
buit p̃fectũ v̄tutis nec stabilitatẽ boni opis nec
p̃sũmationẽ btĩtudinis. Ex p̃ma rõne creationis
pollebat nãli rõne gaudebat arbitrij libertate p
se aũt non poterat stare nec p̃ficere sine gr̃a adiu
trice ⁊ sancte crucis v̄tute. Ex v̄tute aũt sancte cru
cis ⁊ gr̃e adiutricis stabilis efficit ⁊ bñdicta p̃pte
rea ad p̃mũ verbũ creatõis nõ facim⁹ signũ cru-
cis. Et ad alia tria facimus sanctificas.s.fide ⁊ re
missiõe petõ⁊. viuificas.s.sacro fidei ⁊ v̄tute bono
rũ operũ. bñdicis.s.plenitudine gr̃a⁊ ⁊ p̃sũmatio
ne bono⁊. Ideo ergo tres cruces facim⁹ q: p ei⁹
v̄tutẽ ⁊ amorẽ tria obtinem⁹ qbus sup oia indige-
mus vel p̃mẽdam⁹ p̃sonã filij p multiplicẽ p̃tãtẽ
oñdentes eũ esse p̃mo deũ nature. scd̃o deũ venie
tercio fontẽ vite. q̃rto regẽ glie. Prima p̃tãs est:
q: p̃t oia ex nihilo creare. scd̃a est q: põt petã di-
mittere. tercia ẽ q: põt gr̃ã et virtutẽ dare ⁊ auge
re. q̃rta q: põt emẽdatos vel p̃seuerãtes in bono
glia ⁊ btĩtudine coronare. Et p quẽ dñe hec oia sp
bona creas ecce deus nãe. scĩficas ecce de⁹ venie
viuificas ecce deus fons vite ⁊ plenitudo virtu
tutis ⁊ gr̃e bñdicis ecce rex ⁊ corona eterne glorie
In sexto ordine p eum qui venit in sexta etate ⁊ p
virtutẽ crucis ei⁹.iam pleni⁹ oẽm v̄itatẽ cogno-
scim⁹ ⁊ p eũ deũ p̃rem honoram⁹ ⁊ glĩficam⁹ vbi
maiori s̃epta fiducia ⁊ audacia vt ad sũmã pacis
oiũ petitionũ p̃tingam⁹ ⁊ breuiũ colligim⁹ orõnẽ
p̃r nr̃ ⁊c̃. ¶ Quare ẽ ibi tãta diuersitas i crucib⁹.

i N hoc.n.ordine qnq3 cruces facim⁹ vt p
v̄tutẽ ⁊ amorẽ crucis qnq3 grad⁹ in cogni
tionẽ veritat ascẽdam⁹ sine qb⁹ salui eẽ nõ
possum⁹. p̃mus gradus est fidei de eternitate pa
tris. scd̃s de eq̃litate filij. terci⁹ de vnitate eẽntie
q̃rtus est de mõ eẽndi. qnt⁹ de vnitate sp̃uſſancti
cũ vtroq3.i.cũ p̃re ⁊ filio. Et nota q̧ in hoc ordine
lõge alius mod⁹ ⁊ alia rõ q̃3 in alijs ordinib⁹ obser
uat eo q̧ i crucib⁹ faciẽdis magna diuersitas oñ
dit ⁊ corp⁹ dñi integrũ manu tenet ⁊ in eodẽ oĩo
dñica p̃ficit vñ ⁊ ide multe qõnes oriũt. Prĩa qõ est
q̃re i crucib⁹ faciẽdis tãta diu̾sitas oñdit h̃3 q̃ diu̾si
tas oñdit. p̃lia3 q: crux ex vtraq3 p̃te dit vltra ca
licẽ. scd̃a q: calici coeq̃t. tcia ẽ q: infra calicẽ ccar
tat. q̃rta ⁊ qnta q: añ calicẽ depĩnit. in p̃ma g̃ cru
ce eternitas filij cũ p̃re intelligit. i scd̃a eq̃litas. in
tcia vnitas sp̃uſſci. in q̃rta ⁊ qnta q̧ ẽ etern⁹ ⁊ vn⁹
de⁹. In eo autẽ qd̃ dr̃ p ip̃3 itelligit creatio. In eo
qd̃ dr̃ cũ ipso itelligit opatio in eo qd̃ dr̃. in ipso in
telligit p̃seruatio. Per filiũ3.n.p̃r creauit ⁊ creat
vniuersã creaturã cũ filio pat ⁊c̃. cũ sp̃uſcõ regit
et dispõit et p̃seruat vñ dr̃ est tibi deo p̃ri oĩpoten
ti i vnitate sp̃uſſancti ois honor et glia. ¶ Qua
re corp⁹ xp̃i integ⁊ tunc in manu teneatur.

s Ecũda qd̃ est q̃re corp⁹ xp̃i integ⁊ i eisdẽ
crucib⁹ faciendis manu teneat. Qd̃ iõ fit
q: i sexta etate ita iteger et p̃fect⁹ hõ appa
ruit et seip̃m p̃fectũ et itegrũ exhibuit et p nobis
se obtulit iõ i sexto ordine cũ iteg⁊ manu tenem⁹
quẽ fide et ope perfecte imitari debemus.

¶ Quare orõ dñica dicatur hic.

t Ercia qd̃ est q̃re in h̃ ordĩe poti⁹ q̃3 in alijs
dicat orõ dñica. Dicẽdũ q̧ iõ fit q: i sexta
etate dñs iste veniẽs orõnẽ dñicã docuit. et iõ i se
xto ordie p̃uenient⁹ q̃3 i alijs ponẽda fuit. septim⁹
ordo a pace icipit et ad pacẽ tẽdit. vñ pax dñi. est
eni pax iordiata sup̃bo⁊ q p̃tẽpto supiori obediũt
iferiori. Est pax simulata p̃dito⁊ Jere.20. Eccl.12. est
pax imũda fornicato⁊. ẽ pax celebrata rebelliũ
et scismatico⁊. ẽ pax g̃osa iusto⁊. Hec ẽ pax dñi
ordiata q̃ ordinẽ diligit. v̄a q̃ nemine fallit. mun-
da q̃ oia ignamiẽta refugit pudica et eterna q̃ fi-
nẽ nescit. In hãc ordie qõnes multe oriũt q̃.s.s.
reuelãte soluũt. Prĩa qd̃ est q̃re tres cruces fiant
ibi pax dñi ⁊c̃. Sõ hec ẽ q: tres s̃t vite hũane nãe
p̃ria ẽ aĩe sit cũ corpe. scd̃a ẽ aĩe sucto corpe. tcia ẽ
ẽ resũpto corpe. i p̃ria vita pax ẽ necãria q̃ lõge fac
a crĩe. i scd̃a q̃ lõge facit a frore. tcia q̃ lõge fac ab

vtroq₃ ɔsūmata glīa ⁊ btitudie ⁊ iō dicimus pax dñi sit sp̄ vobiscū. Sc̄da q̄o est q̄re iste nō sup̄ vel ex̄ calicē s₃ tm̄ itra fiāt. solutio q₃ nec in vij. etate q̄ accipiet ab octaua pace ɔsūmata nō erit g̃dē₃ vn̄ exteri⁹ sit dolēdū s₃ vn̄ iteri⁹ poti⁹ sit gaudēdū ꝓpterea cruces nō ex̄ s₃ itra facim⁹. Tercia q̄o est q̄re tercia pticula dñici corpis manu teneat̃ i crucib⁹ faciēdis. Solutio tcia ps dñici corpis quam manu tenem⁹ cū cruces facim⁹ ps est eccl'e q̄ ē in exultatiōe ⁊ gaudet cū xp̄o in eīna btitudine. Q̄rta q̄o est q̄re eadē pticula factis crucib⁹ descēdit i calicē. So. d̄o q̄ q₃ laborē signat ⁊ imitatiōnē dñice passiōis h₃ suū interiꝰ ⁊ suū exteri⁹. Exteri⁹ p̄ssurā ⁊ tribulatiōes. interi⁹ gaudiū ⁊ solatiōnē ꝓpterea illa tcia pticula descēdit in calicē q₃ post laborē cū xp̄o in eternā recipiet regem. Quīta q̄o est q̄re due ptes ex̄ calicē remaneāt. So. due ptes dñici corpis q̄ ex̄ calicē remanēt due ptes sūt eccl'e vna ps q̄ est peregrinatiōe. alia q̄ est in expectatiōne. Sexta q̄o e. q̄re agn⁹ dei d̄r ter ⁊ q̄re in duob⁹ p̄mis est ɔueniētia: ⁊ q̄re in vno sit d̄ra ibi d̄ōa nob pacē. So. tria sūt tp̄a quoꝝ duo sūt tp̄a mie. Terciū est pacis ⁊ iusticie. q₃ g̃ in tp̄e tribulatiōis sp̄erat̃ ⁊ expectat̃ mia. In tp̄e v̄o resurrectiōis pax cō seruat̃ atq₃ iusticia ꝓpterea q̄n dicit̃ agn⁹ dei ⁊c̄. In duob⁹ primis est ɔueniētia. in tcio v̄o est d̄ria.

⁋ Explicit opusculū. 66. de expositiōe misse.

⁋ Incipit opusculū. 67. v₃ ep̄la sc̄i thome i qua r̄ndet cuidā petēti informari de emptiōe ⁊ vēdi tiōe ad tp̄s ⁊ est absq₃ dubio sc̄i tho.

Carissimo i xp̄o fr̄i iacobo viterbien. lectori florētino frat tho. d̄ agno salutē. Recepi l̄ras v̄ras i qbusdā casib⁹ s̄r qb⁹ elci capuani ⁊ meā s̄niā petebat̃ s̄r qb⁹ collatiōe h̄ita cū elcō capuano eodē ⁊ p⁹ cū dn̄o hugone cardiali duxi ad p̄mum casū talit̄ r̄ndēdū. Nō supposito q̄ ista ɔsuetudo d̄ dilatiōe solutiōis vsq₃ ad spaciū triū mēsiū sic ꝓponit̃ sit ad cōe bonū mercatoꝝ. s. p expediēdis mercātiis siue mercatiōib⁹ ⁊ nō fraudē vsurariaꝝ itroducta v̄r eē distinguēdū q₃ aut vēdit vēditor mercatiōes ad tminū p̄dcm̄ vltra q̄titatē iusti p̄cij ꝓp expectatiōnē aut s₃ iusti p̄cij q̄titatē. Si p̄mo mō nō ē dubiū vsurariū eē c̄tractū cū expectatio tp̄is sub p̄cio cadat. Nec p̄t eē excusatio si sc̄dꝰ vēdētor sit p̄mi minister cū ad nullā cā₃ liceat p tp̄e expectatiōis pecunie ad p̄ciū augeri. Si aūt sc̄do mō nō est vsura. Nō obstat si p minori daret si stati sibi pecūia solueret̃ q̄d p̄ sile p̄t i alijs deb̄ t̃ vide n₃ si alicui debeat̃ aliq̄d ad certū tminū si c̄ncū₃ de eo q̄d ē sibi d̄bitū dimitteret si sibi cit⁹ soluat̃ immunis eēt a pctō vsuraꝝ tal' l₃. n. pl⁹ debito accipēt ꝓp tp̄is dilatiōnē vsurā sapiat n̄in⁹ tm̄ accipe v̄t sibi cit⁹ soluat̃ vsurā n̄ sapit maxie ex pte ei⁹ q min⁹ recipit q̄uis ex pte ei⁹ q min⁹ dat vbi citius soluat videat̃ eē aliq̄s mod⁹ vsure cū spaciū tp̄is vēdat. vn̄ ēt i casu ꝓposito pl⁹ cēt d̄ vsura timēdū ēptori q v̄t an̄ tres mēses min⁹ soluat iusta estimatiōe pānos emit q̄ vēditori q min⁹ accepit v̄t cit⁹ soluat̃. Ex quo p₃ q̄d sit ad s₃ casū r̄ndēdū vl dicēdū q₃ si mercatores tuscie portātes pānos de nūdinis lutinati v̄t v₃ ad tp̄s resurrectiōis expectēt p̄ciū pl⁹ vēdāt pānos q̄ debeāt s̄m cōe foꝝ n̄ ē dubiū eē vsurā₃. si āt n̄ pl⁹ q̄ valēt pl⁹ tn̄ q̄ acciperēt si eis stati solueret̃ n̄ ē vsura. In tcio casu sil'r v̄r si illi q pecuniā mutuo cū vsuris accipiūt illā vsurā recupare velīt pl⁹ vēdēdo pānos q̄ valeāt ꝓp expectatiōnē p̄dcā₃ nō ē dubiū eē vsurā cū māifeste tp̄s vēdat̃. Nec excusāt ꝓp h̄ q₃ volūt se ɔseruar̄ i dēnes q₃ null⁹ d₃ fuar̄ idēnitatē mortali peccādo Et licet alias expēsas licite fcās puta in portatiōe pānoꝝ possint licite recupar̄ d̄ eoꝝ vēditiōe nō tn̄ pn̄t recupare vsuras q̄s dederāt cū hec fuerit iniusta datio. et p̄stiēt cū dādo vsurā peccauerit tā q̄ occasiōnē peccādi vsurarijs p̄bētes cu₃ ncēitas q̄ pōit̃ vt. s. honorabili⁹ viuāt ⁊ maiores mercatiōes faciāt n̄ sit talis ncēitas q̄ sufficiat ad excusādū pctm̄ p̄dcm̄. p₃. n. a sili q₃ n̄ possit q̄s i vēditiōe pānoꝝ recupare expēsas q̄s icaute ⁊ iprudēt fecit. p₃ ēt ex p̄dcis q̄ i q̄rto casu q̄rebat̃. Nā ille q ad certū tminū d₃ si an̄ tminū soluit v̄t ei d̄ d̄bito aliq̄d dimittat̃ vsurā ɔmittē v̄r q₃ māifeste tp̄s solutiōis pecunie vēdit vn̄ ad restitutiōnē tenet̃. Nec excusat̃ p h̄ q̄ soluēdo an̄ tminū g̃uat̃ l' q̄ ad h̄ ab alio iduc̄ t̃ q₃ eadē rōe possint vsurarij excusari oēs valete.

⁋ Explicit opusculū. 67. de vēditiōe ad tminū.

⁋ Incipit opusculū. 68. v₃. ep̄la exhortatoria sc̄i tho. ad quēdā q̄ ꝓpōit idoneū modū salubrit̃ acq̄rēdi sciam siue h̄uanā siue diuinam.

Quia q̄siuisti a me i xp̄o mihi kme Io. q̄lit te studere opteat i thesauro scie acq̄rendo tale a me tibi sup h̄ tradit̃ ɔsiliū v̄t p riuulos nō stati i mare eligas itroire q₃ p faciliora ad difficiliora o₃ deuenire. Hec ē g̃ monitio mea ⁊ istructio tua. Tardiloquū te eē iubeo ⁊ tarde ad locutoriū accedētē₃. ɔsc̄ie puritatē āplectere. orōni vacare nō desinas. cellā frequēt̄ diligas si vis i cellā vinariā itroduci Oib⁹ te amabilē exhibe nihilq₃ te p̄ent⁹ de factis alioꝝ. nemini te miꝰ familiarē ostēdas: q₃ nimia familiaritas parit ɔtēptū ⁊ sb̄tractiōis a studio mat̄ sb̄ministrat d̄ v̄bis ⁊ fc̄is sclariū nll'atenꝰ te itromittas Discursꝰ sup oia fugias. sc̄oꝝ ⁊ bonoꝝ imitari vestigia nō omittas. nō respicias a quo audias. sed q̄cq̄d boni dicat̃ mēorie recōmēda. Ea q̄ legis ⁊ audis. fac v̄t itelligas/ De dubijs te certifices ⁊ q̄cq̄d poteris i armariolo mētis repōere satage sic cupiēs vas iplere. Altiora te ne q̄sieris. Illa sc̄oꝝ vestigia frōtes ⁊ fruct⁹ i vinea dn̄i sabaoth vtiles q̄ diu vitā h̄ueris pferes ac pduces. hec si sectat⁹ fueris ad id attingere poteris q̄d affectas.

⁋ Explicit opusculū. 68. de mō acq̄rēdi sciam.

¶ Incipit eiusdē opusculū.69. vʒ expositio ī librū Boetij de ebdomadibus.

Recurrere priori

P domū tuā ꝛ illud aduocate: ꝛ illic lude ꝛ age ꝯceptiōes tuas. Eccl.32 Habet hoc ꝑuilegiū sapie studium ꝙ opi suo ꝓsequēdo magis ipa sibi sufficiat. In exteriorib᷒.n. opib᷒ indiget hō plimorū auxilio. Sed in ꝯtēplatiōe sapie tāto aliqs efficaci᷒ opat: q̄to magis solitari᷒ secū ꝯmorat. Et iō sapiēs in v̄bis ꝓpositis hoiem ad seipm reuocat dicēs. Precurre prior in domū tuā.i. ad mētē tuā ab exteriorib᷒ solicite redeas anteq̄ ab alio occupet̄ ꝑ cui᷒ solicitudinē distrahat̄. vñ dr̄ Sap.8 Intrās in domū meā ꝯquiescā cū illa.i. cū sapia. Sicut aūt regrit̄ ad ꝯtēplationē sapie ꝙ mētē suā aliqs ꝓoccupet vt totā domū suā ꝯtēplatiōe sapie īpleat: ita etiā regrit̄ ꝙ ipe tot᷒ ꝑ intentionē interi᷒ assistat.s. ei᷒ intētio ad diuersa trahat̄: ꝛ iō subdit. Et illuc aduocare.i. totā intentionē tuā ibi cōgrega. Sic igit̄ interiore domo totaliter vacuata ꝛ hoie totalit̄ ꝑ intentionē in ea existe qd agēdū sit expōit subdēs. Et illic lude. Ubi ꝯsiderādū est ꝙ sapie ꝯtēplatio ꝯuenienter ludo ꝯpat̄ ꝓp duo q̄ ē in ludo inuenire. Primo qdē q: lud᷒ delectabilis est ꝛ ꝯtēplatio sapie maximā delectationē hʒ. vnde Eccl.24. dr̄ ex ore sapie. Spūs me᷒ sup mel dulcis. scdo q: opatiōes ludi nō ordinant̄ ad aliud sʒ ꝓpter se q̄runt̄. Et hoc idē ꝯpetit in delectatiōib᷒ sapientie. Cōtigit.n. q̄nq̄ ꝙ aliqs apud seipm delectat̄ in ꝯsideratiōe eoꝝ q̄ ꝯcupiscit vel q̄ agere ꝓponit. Sed hec delectatio ordinat̄ ad aliqd exteri᷒ ad qd nitit̄ ꝑuenire qd si deficiat vel tardet̄ delectatiōi hmōi adiūgit̄ nō minor afflictio fm illō ꝓuer.14. Risus dolore miscebit̄. Sed delectatiō ꝯtēplatiōis sapie in seipa hʒ delectatiōis cāʒ. vñ nullā anxietatē patit̄ q̄si expectans aliqd qd desit Propter qd dr̄ Sap.8. Nō hʒ amaritudinē ꝯuersatio illi᷒ nec tediū ꝯuict᷒ illi᷒.s. sap. Et iō diuina sapientia suā delectationē ludo ꝯpat. ꝓuer.8. Delectabar per singulos dies ludēs corā eo: vt per diuersos dies diuersaꝝ veritatū ꝯsideratiōes intelligāt. Unde ꝛ hic subdit̄. Et illic age ꝯceptiōes tuas ꝑ quas.s. homo cognitionē accipit veritatis.

P Ostulas a me vt ex ebdomadib᷒ nr̄is ei᷒ q̄ōnis obscuritatē q̄ ptinet modū quo substātie in eo qd sūt bōe sūt: cū nō sint sbālia bona: digerā ꝛ paulo euidenti᷒ mōstrē. Idq̄ eo dicis esse faciēdū ꝙ nō sit oib᷒ notū iter huiuscemodi descriptionē. Tu᷒ vero testis ipse sū ꝙ hec viuaciter fueris ante ꝯplex᷒. Ebdomadas v̄o ego ipse mihi ꝯmētor: potiusq̄ ad memoriā meā speculata ꝯseruo q̄ cuiq̄ ꝑticipo. Quoꝝ lasciuia ac petulātia nihil a ioco risuq̄ patit̄ eē ꝯiūctū. Pro hinc tu nescis obscuritatib᷒ breuitatē adūersasq̄ cum sint archani fida custodia: tū id hn̄t ꝯmodi ꝙ cū hijs solis qui digni sūt colloquūt̄. Ut igit̄ ī mathematica fieri solet ceterisq̄ disciplinis ꝓposita terminos regulasq̄ gb᷒ cūcta que sequūt̄ efficiaꝫ. Cōis aūt ꝯceptio est enūciatiō quā q̄sq̄ ꝓbat audita. Harū duplex mod᷒ est. Nā vna ita cōis est vt oīum sit hoium veluti si hāc ꝓponas. Si a duob᷒ equalib᷒ eq̄lia demas q̄ relinqūt̄ eq̄lia eē nul᷒ id intelligēs negat. Alia v̄o est doctoꝝ tm̄ q̄ tn̄ ex talib᷒ cōis animi ꝯceptiōib᷒ venit: vt est q̄ incorporalia sunt in loco nō esse. Et cetera q̄ nō vulgus sed docti ꝯprobāt. ¶ Hui᷒ ergo exortatiōis sectator. Boetij᷒ de suis ꝯceptiōib᷒ librū nobis edidit q̄ de ebdomadib᷒ dr̄.i. de editiōib᷒ q: in greco ebdomada idē est ꝙ edere. In quo qdē libro boeti᷒ duo facit. Primo.n. ꝑmittit ꝓhemiū. Scdo ꝓcedit ad opis tractatū ibi. Diuersum est esse: id qd est ꝛc̄. Circa ꝑmū.3.f. ꝑmo ondit de quo sit intentio. Scdo quō sit tractādū ibi. Idq̄ eo dicis eē faciendū. ꝛc̄. Tertio tradit ordinē quo ꝓcedēdū est ibi. Ut igit̄ mathematica fieri solet. Scribit aūt hūc libꝝ ad Ioānē diaconē romane ecclesie q ab eo petierat vt ex suis ebdomadib᷒.i. editiōibus dissereret ꝛ exponeret q̄ndam difficilē q̄ōnē ꝑ quā soluit̄ quedā apparēs ꝯrietas. Dicit̄.n. ꝙ substātie create inq̄ntū sunt bōe sunt: cum tamē dicatur ꝙ substātie create nō sunt substātialia bona. Sed hoc dicit̄ soli᷒ dei ꝓpꝛium esse. Illō.n. cōuenit alicui inquātū est videt̄ ei substātialiter ꝯuenire. Et ideo si substātie create inq̄ntū sunt bone sunt ꝯñter videt̄ ꝙ sint substātialia bona. Deinde cū dicit Idq̄ eo dicis eē ondit per quē modū hec tradere velit.i. nō plane sʒ obscure. Et circa hoc.3.f. Primo ondit ꝙ intendit obscure dicere. Scdo ondit hunc modū esse sibi assuetū. ibi. Ebdomadas v̄o. Tertio ondit ꝙ hic mod᷒ debeat ei esse acceptus ibi. Pro hinc tu nescis. Dic ergo ꝑmo ꝙ ille ad quē scribit hec ita petebat ꝓdicta esse scribenda ꝙ via eoꝝ q̄ hic scribēda sunt nō eēt oib᷒ nota q̄ nō eodē desiderio ad hec afficiebāt̄ quo ipe. Cui Boetius testimoniū ꝑhibet ꝙ ꝓdicta fuerit viuaciter ante ꝯplexus.i. vel ꝑspicaciter intelligendo vel feruēter desiderādo. ¶ Deinde cū dicit. Ebdomadas v̄o. ondit hūc modū etiā sibi esse ꝯsuetū ꝛ dicit ꝙ ipse solit᷒ erat sibi cōmētari.i. ꝯponere vel excogitare quasdā ebdomadas.i. editiōes seu ꝯceptiōes quas potius ꝯseruabat eas ꝯsiderās ad suā memoriā q̄ ꝑticipē eoꝝ faceret aliquē illoꝝ qui ꝓpter suā lasciuiā ꝛ petulātiā.i. luxuriā ꝛ leuitatē nihil aliud a ioco ꝛ risu patiūt̄ esse ꝯiūctum .i. ordinatū vel cōstructū. Detestāt̄.n. si qs aliquē sermonē cōiūxerit aut ordinauerit nō ad ludū sed ad seria ꝑtinētē. ¶ Deinde cum dicit. Pro hinc tu ꝛc̄. ꝯcludit ex ꝑmissis ꝙ obscuꝝ sermonē dēat

gratanter suscipere vtpote q talē sermonē ipse pe tierat: et hoc est qd dicit ꝓ hinc: q.s. hoc secul'n ne iter niar descriptionū eēt oibus puiū: ne sis aduersus ita: obscuritatib⁹ breuitatꝭ.i.obscuritati pūgi libri q̄ est breuitati ɔiuncta. Ex hoc.n. q aliq̄ breuit dicūt magis solēt esse obscura. Obscuritas āt cū secretū fidelr custodiat hoc affert vtilitatē q loqt solum cū illis q digni sūt.i.cū intelligētibus et studiosis q digni sunt ad secreta sapie admitti. Deinde cū dicit: vt igit in mathematica fieri solet: ondit quo ordine sit pcedēduz: vt vz p ea q̄ sunt p se nota: et circa hoc do.s.pmo ponit ordinē pcedēdi. scdo notificat illa ex qbus pcedere intēdit ibi. cōis ai ɔceptio. Dicit ḡ pmo q ipse intēdit pmo pponē quedam pncipia p se nota q̄ vocat terminos et regulas Terminos qdez: q: in hmōi pncipijs stat oim demōstrationū resolutō. Regulas āt: q: p eas dirigit aliqs in cognitōez sequētiū ɔclusionū. Ex hmōi āt pncipijs intēdit ɔcludē et facere nota oia q̄ pōr tractanda sunt: sicut fit in geometria: et in alijs dēmōstratiuis scijs: q̄ io dicunt disciplinę: q: p eas discipulis aggregat scia ex demōstratōe quā magr ppenit. Deinde cū dicit: cōis animi ɔceptio ē: notificat pncipia p se nota. et pmo p diffinitōez. scdo p diuisionē ibi. Hax aūt duplex ē mod⁹. Circa pmū ɔsiderādū est q hmōi pncipia q̄ sūt termini: q: regule demōstrationū sunt vocāt cōes ai ɔceptōes Diffinit ḡ ai ɔceptiōez cōem dicēs. Cōis ai ɔceptio ē enūciatio quā qsqz pbat auditā.i.quā qlibz approbat statim vt eā audit. Alie.n.ppositōes q̄ bis demōstrant nō statiz ex ipo auditu approbāt sz opz p alia aliq̄ fiant nota. Hoc aūt nō ē pcedere in infinitū. Un oz puenire ad aliq̄ que statiz p se sūt nota. Un dicūt cōes ai ɔceptōes: et cōiter cadūt i ɔceptōe cuiuslibet intellect⁹: cui⁹ rō est: q: pdicatum est de rōne sbiecti: et io statiz noiato sbiecto et intellecto qd sit: statiz manifestū ē pdicatū ei iesse. Deinde cū dicit. hax aūt duplex ē mod⁹. diuidit pdicta pncipia dicēs: q pdictax cōiuz ai ɔceptionū duplex ē modū. Quedā.n.ai ɔceptōes sūt cōes hoibus oibus: sicut ista. Si ab eq̄libus eq̄lia auferas q relinqnunt sunt eq̄lia. Alia vo ai ɔceptio est cōis solū doctis q̄ deriuat a pmis ai ɔceptōibus q̄ sunt oibus hoibus cōes. Et hmōi ē incorpalia nō eē in loco: q̄ nō approbat a vulgo: sz solū a sapientib⁹. Huius aūt distinctōis rō ē: q: cū cōis ai ɔceptio vl pncipiū p se notū sit aliq̄ ppositio ex hoc q pdicatū est de rōe sbiecti: si illud idē qd significat sbm et pdicatū cadat in cognitōez oim ɔñs ē: q hmōi ppositio sit p se nota oibus. sicut qd sit eq̄le notū est oibus: et silr qd sit sbtrahi: et io pdicta ppositio ē oibus p se nota. et silr oē totū est maius sua pte et alia hmōi: sz ad apprehēdendā rē incorpeaz solus intellect⁹ sapiētū ɔsurgit. Nam vulgariū hoiz intellect⁹ nō trāscendūt ymaginationē que ē solū corpalium rex: et io ea que sunt ppria corpox: puta esse in loco circūscriptiue intellect⁹ sapiētuz statiz remouet a rebus incorporeis: qd vulgus facere nō potest.

Diuersum ē eē et id qd est. ipm.n.eē nundū est. At vo id qd est accepta eēndi forma ē atqz ɔsistit: qd est pticipare aliquo pōt: sz ipz nullo mō aliquo pticipat. Fit.n.pticipatio cū aliqd iaz est. Est aūt aliqd cū esse suscepit: id qd est: hic aliquid pter: qz q ipm est pōt. Ipm vo eē nihil aliud pter se hz admixtū. diuersum ē tn esse aliqd in eo qd est: et eē aliquid. Illic.n.accidēs hic sba significatur. Omē qd est pticipat: eo qd est eē vt sit. Alio vo pticipat vt aliqd sit. ac p hoc id qd est pticipat eo qd est eē vt sit: est vo vt participare alio quolibet possit. Omi ɔpositio aliud ē esse: aliud ipum ē. oē simplex eē suū: et id qd est vnū hz. Omis diuersitas discors: silitudo vo appetēda est. Et qd appetit aliud tale ipm nāliter eē ostendit quale est illud ipum qd appetit. Sufficiunt igit q̄ pmisimus: a prudēte vo interpte rōnis suis vnūquodqz aptabitur argumētꝭ. ¶ Supra Boetius dixerat hoc ordine se pcessuz: vt pus pmitteret quosdā terminos et regulas: ex qbus ad vlteriora pcederet: et io fm ordinē pstatutū pmo incipit pmittere quasdā regulas: siue ɔceptōes quasdā sapiētū. Scdo ex ill' incipit argumētari ibi. Questio vo hmōi est: sicut autē dcm est ille ppositōes sunt maxie note que ɔstant tminis quos oēs intelligūt. Ea aūt q̄ in oi intellectu cadūt sunt maxie cōia: q̄ sunt ens vnuz et bonū: et io ponit hoc Boeti⁹ pmo quasdā ɔceptōes ptinēs ad ens. scdo quasdā ptinēs ad vnū: ex quo sumit rō simplicis et cōpositi ibi. omi ɔpositio &c. tertio ponit qsdā ɔceptōes ptinētes ad bonū. ibi Omis diuersitas discors. Circa ens āt ɔsiderat ipm eē q̄si qddaz cōe et indetminatū: qd quidē dupliciter determiat. Uno mō ex pte sbiecti: qd eē hz. Alio mō ex pte pdicati: vtpote cū dicim⁹ de hoie: vl de quacūqz alia re: nō quidē q sit simplr sz qd sit aliquid: puta albū vl nigū. Primo ḡ pōit ɔceptōes que accipiunt fm ɔpationē eē ad id qd est. Scdo ponit ɔceptōes q̄ accipiūt fm ɔparatōez eius qd est eē simplr ad id qd est eē aliqd ibi. Diuersuz est tn. Circa pmū duo.s.pmo ponit diam eius qd est eē ad id qd est. scdo manifestat hmōi diam ibi. ipum.n.eē. Dicit ḡ pmo qd diuersuz ē esse: et id qd est. Que quidē diuersitas nō est hrec referenda ad res de qb⁹ adhuc nō loquit: sz ad ipas rōnes seu intētiones. Aliud aūt significam⁹ p hoc qd dicimus eē: et aliud p hoc quod dicim⁹ id qd ē sicut et aliud significam⁹ cū dicimus currere: et aliud p hoc quod dicit currēs. Nam currere et esse significant in abstracto: sicut et albedo. sz qd ē.i.ens et currens significant: sicut in ɔcreto velud album. Deinde cū dicit. Ipm.n.esse: manifestat pdictā

diuersitatem tribus modis: quorum primus est: qr ipm eē nō significat: sicut ipsum sbm eēndi: sicut nec currere significat: sicut sbm cursus. Unde sicut non possumus dicē q ipm currere currat: ita non possumus dicere q ipsum eē sit: sz sicut id qd ē significat: sicut sbm eēndi: sic id quod currit significat: sicut sbm currēdi: τ ideo sicut dicere possum⁹ de eo q currit siue de currēte q currat inqztū subicit cursui τ pticipat ipsum: ita possum⁹ dicere q ens siue id qd est sit: inqztuz pticipat actū eēndi. τ hoc est qd dicit. Ipm eē nōdum ē: qr nō attribuit sibi eē: sicut sbiecto eēndi: sz id qd ē accepta eēndi forma. s. suscipiēdo ipm actuz eēndi: est atq zsistit. i. in seipso zsistit. Non. n. ens dr ppe τ p se nisi de sba: cui⁹ ē subsistē. Accidētia. n. nō dnr entia qsi ipa sint: sz inqztum eis sbest aliqd: vt postea dicetur. Scdam dnīam ponit ibi: qd est pticipare. Que qdaz dnīa sumit sm rōnez pticipatōis. Est aūt pticipare qsi partē capere: τ ideo qn particulr recipit id qd ad alterum ptinet vlr dr pticipare illud: sicut hō dr pticipare aial: qr nō hz rōnem aial sm totā cōitatē: τ eadē rōne sortes pticipat hoiem. silr etiā sbm pticipat accidēs: τ mā: formā: qr forma sbalis vl accidentalis q de sui rōne cōis ē determinat ad hoc vl ad illud sbm: τ silr ēt effectus dr pticipare suā cāz τ pcipue qn nō adequat virtutē sue cāe: puta si dicamus q aer pticipat lucē solis: qr nō recipit eā i ea claritate q est in sole. Pretermisso aūt hoc tertio° pticipandi ipossibile est q sm duos pmos modos ipm eē pticipet aliqd. Non. n. pōt pticipare aliqd p modū quo mā vl sbm pticipat formā vl accidēs qr vt dcm ē ipm eē significat: vt qddā abstractuz Silr aūt nec pōt aliqd pticipare p modū q° particulare pticipat vle. Sic. n. ēt ea q in abstracto dicunt pticipare aliqd pnt: sicut albedo colorē: sed ipz eē est cōissimū. Unde ipz quidē pticipat in alijs nō aūt pticipat aliqd aliud: sz id quod ē siue ens qzuis sit cōissimū tn zcretiue dr: τ ideo participat ipm eē: nō p modū q° magis cōe participat a min⁹ cōi sz pticipat ipm eē p modū q° zcretū pticipat abstractū: hoc est q qd dicit. Qz id qd ē. s. ens participare aliq° pōt. sz ipz eē nullo° participat aliquo τ hoc pbat ex eo quod sup dcm ē. s. q ipm eē nondū ē Manifestū est. n. q id qd nō est nō pt aliquo participare. Unde zns ē q pticipatio zueniat alicui cū iam ē: sz ex hoc aliqd est q suscipit ipm eē sicut dcm est. vn relinquit q id qd ē aliqd possit pticipare: ipz aūt eē nō possit aliqd pticipare. Tertiā dnīaz ponit ibi. Id qd ē hēre τ sumit ista dnīa p admixtionem alicuius extranei. Circa qd zsiderandū est q circa quodcūqz abstracte zsideratū: hoc hz veritatez q nō hz in se aliquid extraneū qd. s. sit pter eēntiam suā: sicut humanitas τ albedo: τ quecunqz hoc modo dicūt. Cuius rō est: qr humanitas significat vt quo aliquid est hō: τ albedo quo aliqd ē album Non ē aūt aliquid hō formalr loquēdo: nisi p id quod ad rōnem hoīs ptinet. τ silr non est aliquid albū formalr: nisi p id qd pertinet ad rōnem albi τ ideo hmōi abstracta nihil alienū in se hēre possunt. Aliter aūt se hz in hijs q significant in zcreto. nā hō significat: vt q hz humanitatē: τ albū vt quod hz albedinē. Ex hoc aūt q hō hz humanitatē vl albedinē nō pbibet hēre aliqd aliud quod nō ptinet ad rōnem horum nisi solum quod est oppositum hijs: τ ideo homo τ album possunt aliquid aliud hēre qz humanitatē vl albedinē. Et hec est rō qre albedo vl humanitas significant p modū partis τ nō pdicant de zcretis: sicut nec aliqua pars de suo toto: qr igit sicut dcm est ipm eē significat vt abstractū id qd est vt zcretū: zns est verū eē quod hoc dr q id qd ē pōt aliqd hēre pter qz ad ipm ē. s. pter suā eēntiam: sz ipm eē nihil hz admixtū pter suaz eēntiam. Deinde cū dicit diuersum tn est eē ponit zceptiões q accipiūt sm zparationē ei⁹ quod ē esse simplr ad id qd est eē aliqd τ pmo ponit vtriusqz diuersitatē. secūdo assignat dnīas. ibi. Illic. n. accidēs. Circa pmū zsiderādū ē: q ex quo id qd est pōt aliqd hēre pter suam eēntiam: necesse ē q in eo zsideret duplex eē: qr. n. forma ē pncipiū eēndi: necesse est q sm qīlibet formā habitā: habēs aliqualr eē dicat. Si g forma illa nō sit pter eēntiam hñtis: sz zstituat eius eēntiam: ex eo q hz talem formā: dicet hñs eē simplr sicut hō ex hoc q hz aīam rōnalē. Si vo sit talis forma que sit extra ab eēntia hñtis eā: sm illā formā nō dicet hñs eē simplr: sz eē aliquid: sicut sm albedinē hō dr esse albus τ hoc est quod dicit: qd diuersum est eē aliqd quod nō est eē simplr: τ qd aliqd sit in eo quod est quod ē pprium eē sbiecti. Deinde cū dicit. Illic. n. accidēs. ponit tres dnīas inter pmissa: quaz prima est q illic. i. vbi dr de re q sit aliqd. τ nō q sit simplr significat accidēs: qr forma q facit hmōi eē est pter eēntiā rei. Hic aūt cuz dr esse aliqd in eo q est significat sba: qr. s. forma faciēs eē zstituit eēntiam rei. Secūdaz dnīam ponit ibi: oē qd ē pticipat: vbi dicit q ad hoc q aliqd sit simplr: sbm pticipat ipm eē: sz ad hoc quod sit aliqd opz q pticipet alio aliquo: sicut hō ad hoc q sit alb⁹ pticipat: nō solū esse sbale: sz etiā albedinē. Tertiam dnīam ponit ibi. ac p hoc. Que quidē accipit sm ordinem vtriusqz: τ zcludit ex pmissis. Est aūt hec dnīa: q pmo opz vt intelligat aliquid eē simplr: τ postea q sit aliquid: τ hoc pz ex pmissis. Nam aliqd ē simpliciter p hoc q participat ipē eē: sz qn iam ē. s. p participationē ipius eē: restat vt participet quocunqz alio ad hoc. s. q sit aliqd. Deinde cū dicit. oi cōposito ponit zceptiones de zposito: τ simplici q ptinent ad rōnem vnius. Est aūt zsiderandū q ea que supra dicta sunt de diuersitate ipius esse: τ eius quod ē: est sm ipas intētiones. hic aūt ostēdit quō applicet ad res. τ pmo ostēdit hoc in zpositis: secundo in simplicibus. ibi. Omē simplex.

Est ergo primo ꝯsiderandum ꝙ sicut esse: ⁊ quod
est differũt in simplicibus ſm intẽtiões: ita in cõ-
positis differunt realr: quod quidẽ manifestũ est
ex pmissis. Dictũ est. n. supra ꝙ ipm eē: neqꝫ ꝑti-
cipat aliquid: vt eius rõ ꝯstituat ex multis: neqꝫ
hꝫ aliquid extrĩsecum admixtũ: vt sit in eo cõpositiõ
accidentis: ⁊ iõ ipm eē nõ est cõpositũ. Res ḡ cõ-
posita nõ est suũ eē. ⁊ ideo dicit ꝙ in oi cõposito a-
liud est eē: ⁊ aliud ipm cõpositũ: quod ẽ ꝑticipan
do ipm esse. Deinde cũ dicit. Oĩne simplex: ostẽ
dit qualr se hẽat in simplicib' in qbus necesse ẽ ꝙ
ipm eē: ⁊ id quod est sit vnũ: ⁊ idem realr. Si. n.
esset aliud realr id quod ẽ ⁊ ipm eē: iam nõ esset
simplex: sꝫ cõpositũ. Est tñ ꝯsiderandũ ꝙ cũ sim
plex dicat aliqd ex eo ꝙ caret cõpositiõe: nihil ꝓ-
hibet aliquid eē ſm qd simplex inqꝫtum caret ali
qua ꝯpositiõe: quod tñ nõ ẽ oino simplex. vñ ignis
⁊ aqua dicũt simplicia corpa inqꝫtum carent cõ-
positione que ẽ ex ꝯrijs: q̃ inuenit in mixtis: quo-
rum tñ vnũquodqꝫ est ꝯpositũ: tũ ex ꝑtibus q̃ntita
tiuis: tũ ex forma ⁊ mã. Si ḡ inueniant aliqua
forme nõ in mã vnaqueqꝫ earũ est quidẽ simplex
q̃tum ad hoc ꝙ caret mã ⁊ ꝑ ꝯsequens q̃titate q̃
est dispositio mãe: q: tñ quelibet forma est deter
minatiua ipius eē nulla earũ est ipm esse: sꝫ est hñs
esse. Puta ſm opinionẽ Platonis ponam' for-
mam imãlem subsistere que sit ydea ⁊ rõ hoim
mãlium: ⁊ aliã formã que sit ydea: ⁊ rõ equorum
manifestũ erit ꝙ ipa forma imãlis subsistens cũ
sit quiddã determinatũ ad spẽm: nõ est ipm esse
cõe: sꝫ participat illud. ⁊ nihil differt q̃tum ad h
si ponamus illas formas imãles altioris gradus
q̃ sint rões hoꝝ sensibiliũ vt Aristoteles voluit
Unaqueqꝫ illaꝝ inq̃tum distinguit ab alia q̃dã
spãlis forma ẽ participãs ipm esse: ⁊ sic nulla ea-
rum erit vere simplex. Id aũt erit solũ vẽ simplex
quod nõ ꝑticipat eē nisi quidẽ inherẽs: sꝫ sõsistens
Hoc aũt nõ põt eē nisi vnũ: q: si ipm eē nihil aliõ
hꝫ admixtũ: ꝑter id qd est eē: vt dcm̃ est: ipossibi
le est id qd est ipm eē multiplicari ꝑ aliqd diuersi
ficans: ⁊ q: nihil aliud ꝑter se hꝫ admixtũ: ꝯsequẽs
est ꝙ nullius accidẽtis sit susceptiuũ: hoc aũt sim
plex vnum: ⁊ sublime est ipe deus. Deinde cum
dicit. Oĩs diuersitas ponit duas ꝯceptiões ꝑ-
tinentes ad appetitũ ex quo diffinit bonum. Nã
bonũ dicit quod oia appetunt. Est ergo pma cõ
ceptio ꝙ ois diuersitas est discors: ⁊ silitudo ẽ ap
petenda. Circa quod ꝯsiderandũ est: ꝙ discordia
importat ꝯrietatem appetitus. Unde illud dicit
esse discors quod repugnat appetitui. Oĩne autẽ
diuersum inq̃tũ hmõi repugnat appetitui. Cu-
ius rõ est: q: sile augetur: ⁊ ꝑficitur suo sili. Unũ-
quodqꝫ aũt appetit suũ augmẽtum ⁊ ꝑfectionẽ:
⁊ ideo simile inq̃tum hmõi est vnicuiqꝫ appeti-
bile: ⁊ ꝑ eãdẽ rõne diuersum repugnat appetitui in-
q̃tum diminuit ⁊ ꝑfectionẽ impedit. Et ideo di
cit ꝙ oĩs diuersitas est discors. i. ab appetitu di
scordans. Similitudo vo est appetẽda. Contin-
git tñ ꝑ accidens ꝙ aliquis appetitus abhorret si
mile: ⁊ appetit diuersum siue ꝯrium. Nam sicut
dcm̃ est vnũquodqꝫ pmo: ⁊ ꝑ se appetit suã ꝑfecti
onem q̃ est bonũ vniuscuiusqꝫ: ⁊ est semꝑ ꝓportio
nata suo ꝑfectibili: ⁊ ſm hoc hꝫ silitudinẽ ad ipm
Alia vero que sunt exterius appetunt: vl refutã
tur inq̃tum ꝯferunt ad ꝓpriã ꝑfectionẽ. A q̃ qdẽ
deficit qñqꝫ aliquid ꝑ defectũ: qñqꝫ aũt ꝑ excessũ
Nam ꝓpria perfectio vniuscuiusqꝫ rei in quadã
ꝯmẽsuratiõe cõsistit: sicut ꝑfectio corpis humani
cõsistit in cõmensurato calore: a quo si deficiat ap
petit aliquod calidũ per qd calor augeat. Si autẽ
sup excedat appetit ꝯrium. s. frigidũ ꝑ qd ad tẽpe
ramentũ reducat in quo ꝯsistit ꝑfectio cõformis
nãe. Et sic etiã vnus figulus abhorret aliũ inq̃tũ
s. aufert ei ꝑfectionem desideratã. s. lucrũ. Secũ
dam aũt ꝯceptionem ponit. ibi. Et quod appetit
que cõcludit ex pmissis. Si. n. silitudo ꝑ se est ap
petenda ꝯsequenter id quod appetit aliud ostẽdit
tale nãliter esse quale est h quod appetit: q: s. nã-
lem inclinatiõem hꝫ ad id qd appetit. que quidẽ
nãlis inclinatio qñqꝫ sequit ipã eẽntiã rei: sicut
graue appetit eē deorsũ ſm rõnem sue eẽntialis
nãe: qñqꝫ vo ꝯsequit nãm alicui' forme superuenĩẽ
tis: sicut cũ aliqs hꝫ habitũ acqsitũ desiderat id
qd ꝯuenit ei ſm habitũ illũ. Ultimo aũt epilogat
⁊ dicit ꝙ sufficiũt ad ꝓpositũ ea que pmissa sũt: ⁊ ꝙ
ille ꝗ prudẽter interꝑtat rões dictoꝝ poterit vnũ
quodqꝫ eoꝝ adaptare ꝯgruis argumẽtis: applicando
s. ea ad debitas ꝯclusiões vt patebit in sequẽtib'

q Uestio vo hmõi est. ea que sũt bona sunt. tũ
enĩ ois sñia doctoꝝ est quod ẽ ad bonũ tẽ
dere. Oĩne aũt tendit ad sile. que igit ad
bonũ tẽdant bona sũt. Sꝫ quẽadmodũ bona sint
inquirendũ ẽ: vtrũ ne ꝑticipatiõe in sbã. si ꝑticipatiõe
ꝑ seipã nullo' sunt bõa. Nam qd ꝑticipatiõe albũ
est ꝑ se. i. in eo ꝙ ipꝫ est albũ nõ ẽ: ⁊ de ceteris q̃li-
tatib' eodẽ mõ. Si igit ꝑticipatiõe sit bona ipa ꝑ se
nullo' bona sunt. nõ igit ad bonũ tendũt: sꝫ ꝯcessũ
est. nõ igit ꝑticipare sunt: sꝫ sbã: quoꝝ vo sbã bona
est id qd sunt bona sũt. Id aũt qd sunt: hñt ex eo qd
est eē. esse igit ipoꝝ bonũ est. Omniũ igit reꝝ
ipm esse bonũ est. Sed si eē bonũ est: ea que sunt
in eo ꝙ sunt: bona sunt: idẽqꝫ est illis eē ꝙ bona eē
sbãlia igit: bona sunt qm̃ nõ participãt bonitatẽ
qd si ipm esse in eis bonũ est. nõ est dubiũ qn sbã-
lia cũ bona sint: pmo sint bono: similia ac ꝑ hoc
ipm bonũ erunt. Nihil enĩ illi preter seipm simi-
le est: ex quo fit: vt oia que sunt deus sint: qd dictũ
nephas est. Nõ sunt igit sbãlia bona ac ꝑ hoc nõ
huius est esse bonum. Non igit in eo ꝙ sunt: bona
sunt: sed nec participant bonitate. Nullo. n. mo-

do ad bonū tenderēt. Nullo igit̄ mō bona st. Pre
missis qbusdā pͥncipiis que sunt necessaria ad p-
posite qōnis discussionē: hic accedit ad qōnē ppo
sitā. Et circa hoc tria facit. Primo ppōnit qōnem
Scḋo adhibet solutionē. ibi. Huic qōni talis po
terit. Tertio excludit quasdā obiectōes ↄ̄ solutōē
ibi. At nō alba. Circa pͥmā. d. s. pͥmo pͥmittit qd
qḋ pͥsupponat. scḋo qd in qōne verset̄ dubiū. ibi:
sꝫ quēadmodū bona sunt. Dicit ḡ sic eē ad pposi
tam qōnem accedēdū: vt pͥsupponam⁹ q oīa ea
que sunt: bona sunt: ⁊ ad hoc pbandū inducit rōnem
sm pͥmissa: que talis ē. Unūquodq̄ tēdit ad suū
sile. Un̄ supra pͥmissū ē: qḋ appetit aliḋ tale ipm
esse nāliter oñdit quale ē hoc ipm qḋ appetit: Sꝫ
eē quod ē: ad bonū tendit. Et hoc quidē inducit sm
cōēm doctor sniam. Un̄ ⁊ in pͥncipio ethicor phs
dicit q bonū enunciāt sapiētes esse id qḋ oīa ap
petunt. Est. n. pprium obiectū appetit⁹ bonū sicut
sonus pprium obiectū auditus. Un̄ sicut son⁹ est q
pcipit̄ ab oī auditu: ita oꝫ bonū esse in quod tēdit
oīs appetit⁹: ⁊ ita cū cuiuslibet rei sit aliqs appe-
titus: vl' intellectiuus: vl sensitiu⁹ vl' nālis. pͣns ē
q quelibet res appetat bonū: ⁊ ita ↄcludit̄ q oīs
res sit bona: qḋ qḋ intēta supponit. Deinde cū di
cit. Sed quēadmodū bōa: oñdit qd dubiū in qō-
ne verset̄. Et circa hoc. 3. s. pͥmo ppōnit qōnem. se-
cundo obicit ↄ̄ vtrūq̄ mēbror qōnis. ibi. si ptici-
patōe. tertio ex hoc vlterius pcedit ad excludēdū
pͥmā suppositionē. ibi. Non ḡ sunt in eo q st. Di
cit ḡ pͥmo: q supposito oīa eē bona: ingrendū ē de
modo quō. s. bona sint. Dicit̄ aūt aliqd de aliquo
dupl'r. Uno mō sbaliter: alio mō p pticipationē
Est ḡ qḋ vtrum entia sint bona p eēntiā vl p par
ticipationē. Ad intellectū huius qōnis ↄsiderādū
est q in ista qōne pͥsupponit̄ q aliquid eē p essen-
tiam: ⁊ p participationē sint opposita: ⁊ in vno q-
dem supradictor participatōis modor manife
ste hoc verū est. s. sm illum modū quo subiectū di-
citur participare accidēs vl mā formā. Est. n. ac
cidens pͥter nām sbiecti: ⁊ forma pͥter ipam sbā
māe: sed in alio participatōis mō quo s. spēs pti-
cipat genus. hoc verū est q spēs participat genus.
hoc etiā verū est sm sniam Platonis q posuit aliā
esse ydeā aīalis ⁊ bipedis hoīs: sꝫ sm sniam Ari.
qui posuit q hō vere ē id qḋ est aīal q̄si eēntia aīal'
nō existēte pͥter dīam hoīs nihil phibet id quod
p pticipationē dīr sbaliter pͥdicari. Boeti⁹ aūt hic
loquit̄ sm illū participatōis modū quo sbm ptici
pat accidēs: ⁊ iḋ ex opposito diuidit id quod sba-
liter ⁊ pticipatiue pͥdicat̄ vt pꝫ p exēpla q̄ sbseque
ter inducit. Deinde cū dicit. Si pticipatōe obicit
ↄ̄ vtrūq̄ mēbrū qōnis. ⁊ pͥmo ↄ̄ hoc q res sint bone
p participationē. scḋo ↄ̄ h q sint bone sm suā sbā
ibi. Quor vō sba. Dicit ḡ pͥmo q si oīa sunt bona
p participationē sequit̄ q nullo mō sint bona p se

⁊ hoc quidē verū ē si p se accipiat̄ in eē qḋ ponit̄ in
diffinitōe eius de quo dīr: sicut hō p se est aīal. Qḋ
enim ponit̄ in diffinitōe alicui⁹ ptinet ad eēntiā ei⁹
⁊ ita nō dīr de eo p participatōem de q̄ nūc loquimur
Si vō accipiat̄ p se sm aliū modū put. s. sbm po-
nit̄ in diffinitōe pͥdicati sic eēt falsū: qḋ hic dī. nā
pprium accidēs sm hūc modū p se inest sbiecto: ⁊
tn̄ pticipatiue de eo pͥdicat̄. Sic igit̄ Boetius hic
accipit participationē put sbm pticipat accidēs
p se aūt quod ponit̄ in diffinitōe sbiecti: ⁊ sic ex ne
cessitate sequit̄ q si res sint bone p participatōem
q nō sint bone p se. ⁊ hoc manifestat p exēplū. Nā
id qḋ est albū p participatōem nō est album p se. i.
in eo qḋ est ipm quod ptinet ad pͥmū modū dicē-
di p se: ⁊ sile ē de aliis qualitatib⁹. Sic igit̄ si oīa
entia sunt bona p participatōem. sequit̄ q nō oīa
sunt bona p se. i. p suā sbam. Ex hoc ḡ sequit̄ q sbe en
tium nō tendāt ad bonū: cui⁹ ↄ̄rium supius ē ↄcessū
s. q oīa in bonū tēdant: vl' ḡ entia nō sint bona p p
ticipationē: sꝫ p suā sbam. Deinde cū dicit: quor
vō sba obicit in ↄ̄rium in hūc modū. Illa quor sba
bona ē necesse ē q bona sint sm id ipm q st. Hoc
enī ad sbā cuiusq̄ rei ptinet q ↄcurrit ad suū eē sꝫ
aliq̄ sint hoc hūt ex eo qḋ est eē. dēm ē. n. sup q ē ali-
quid cū eē suscepit. Seq̄t̄ igit̄ vt eor q̄ sunt bona
sm sbam: ipm eē sit bonū. Si igit̄ oīa sunt bōa sꝫ
suā sbam sequit̄ q oīm rer ipm eē sit bonū: ⁊ q pͥ
missa ex qbus argumētando pcessit si ↄuertibilia
pcedit ecōuerso. Sequit̄. n. ecōuerso q si eē oīm
rer sit bonū q ea q̄ sunt: inq̄ntū sint bona st. i. ta. l.
q idē sit vnicuiq̄ rei eē ⁊ bonū eē. Sequit̄ igit̄ q
sint sbalia bona ex hoc q st bōa: ⁊ tn̄ nō p pticipatōem
bonitat̄. Ex hoc aūt qd incōueniēs sequat̄ oñdit sb-
dens: ⁊ dicit q si ipm eē rer oīm sit bonū cū ex hoc
sequat̄ q sint sbalia bōa ↄñs est ēt q sint pͥmo bo-
no silia qḋ est sbale bonū: ⁊ cui idē est eē ⁊ bonū eē
⁊ ex hoc vlteri⁹ sequit̄ q oīa sint ipm pͥmū bonū: q2
nihil pͥter seipm ē sile illi. s. q̄ntū ad modū bonitat̄
Nihil aūt aliud pͥter pͥmū bonū eodē mō ē bonū
sicut ipm: q2 ipm solū ē pͥmū bonū. Dicūt̄ tn̄ aliq̄
ei silia inq̄ntū sunt scḋario bona deriuata ab ipo
pͥmo: ⁊ pͥncipali bono. Si ḡ oīa st ipm pͥmū bonū
cum ipm pͥmum bonum: nihil sit aliud q̄ deus:
sequit̄ q omnia entia sunt deus: qḋ dicē nephas
est. Sequit̄ igit̄ ⁊ ea q̄ pͥmissa sunt: eē falsa. Non
igit̄ entia oīa st sbalia bona: neq̄ in eis ipm eē est
bonū: q2 ex his ↄclusū ē q oīa sunt de⁹: ⁊ vlterius
sequit̄ q nō oīa sint bona inq̄ntū sunt. Deinde cū
dicit: sꝫ neq̄ pticipāt pcedit vlteri⁹ ad remouēdū
pͥmā suppositionē: ⁊ dicit q si huic qḋ est entia
esse sbalr bōa adiungat̄ alia ↄclusio q̄ sup inducta
est. s. q entia nō sunt pticipatiue bōa q2 p hoc seq̄ret̄
q nullo mō ipa ad bonū tēderēt: vt sup habitū est
vl' vlteri⁹ posse ↄcludi q nullo⁹ entia sunt bōa: qḋ
est ↄ̄ id quod sup pͥmissum est.

Hic qōni talis poterit adhibere solutio.
b multa sunt q̄ cū actu separi nō pñt aīo tñ cū cogitatōe sepant: vt ⁊ triāgulū vl' cetera abstracta mā null⁹ actu sepat mēte t.ā segregās ip̄z triāgulū ꝓꝑetatēq̃ ei⁹ ꝑter māz speclat. Amoueam⁹ igit̄ ꝑmi bōi p̄ñtiā paulisꝑ ex aīo: qd̄ qdē eē ꝯstat: idq̃ ex oīm doctoꝝ idoctoꝝq̃ snīa barbarārū quoq̃ gētiū religionib⁹ cog̃ci pt̄. hoc igit̄ paulisꝑ amoto ponam⁹ oīa eē q̄ sūt bōa atq̃ ea q̄ ꝯsidere⁹ quēadmodū bōa eē possent si a p° bono minie defluxissent. hic intueor: in eis aliud eē qd̄ bōa sīt: aliud q̄ sunt. ponat̄.n. vna eadēq̃ sbā bōa eē: grauis: alba rotūda: tūc aliud eēt illa ip̄a sbā: aliud ei⁹ rotūditas aliud color: aliud bōitas. Nā si hec singl'a idē eēnt q̄ ip̄a sbā q̄ idē eēt grauitas q̄ color: bonū: q̄ albū ⁊ q̄ rotūdū: qd̄ fieri nā nō sinit. Aliud igit̄ tūc ī eis eēt eē: aliud aliqd eē: at tūc qdē bōa eēnt: eē tñ ip̄z minie hērent bonū. Igit̄ si nullo⁹ eēnt nō a bono: bōa qdē eēnt ac nō idē eēnt q̄ bōa: s; eis aliud eēt eē aliud bōa eē. Q; si nihil oīo aliud eēnt: nisi bōa neq̃ grauia: neq̃ colorata: neq̃ spacij dimēsione distīcta: neq̃ vlla ī eis q̄litas eēt: nisi tñ bōa eēnt tūc n̄ res: s; reꝝ viderēt eē ꝑncipiū: nec poti⁹ viderēt s; viderēt. vnū.n. solūq̃ ē hmōi: qd̄ tñ ē bo⁹ aliud q̄ nihil sit. q̄ q̄m nō sīt simplicia eē oīo poterāt: nisi ea id qd̄ solū bonū est eē voluisset. idcirco q̄m esse eoꝝ a bōi volūtate defluxit: bona eē dr̄. Primū eni bonū in eo q̄ ē: bonū ē: s; vo bonū qd̄ ex eo fluxit cui⁹ ip̄m ē bonū: ip̄z quoq̃ bonū ē: s; ip̄m eē oīū reꝝ ex eo fluxit qd̄ primū bonū: ⁊ q̄ bonū tale: vt recte dicat̄ in eo qd̄ ē bonū ē. ip̄z igit̄ eoꝝ eē bonū ē. Tūc.n. in eo q̄ eēnt nō eēnt bōa si a p̄io bono minie defluxissēt. Premissa qōne ⁊ rōnib⁹ hic inde inductis: h Boeti⁹ adhibet solonē: ⁊ circa h. 3. f. p° determiat vītatē qōnis. scd̄o soluit obiectōem ibi. q: in re soluta ē qd̄. tertio inducit quasdā obiectiōes ꝯ solonez ⁊ soluit eas. ibi. at nō ē alba. Circa p̄mū. 3. f. p° ꝑmittit quādaz suppōnez. 2. ondit q̄d illa suppōne facta sequet̄ circa bōitatē reꝝ. ibi h igit̄ paulisp. 3. ondit qualr se hēat bōitas reꝝ s̄m rei vītatē nulla suppōne facta. ibi. q̄ q̄m nō sīt simplicia. Circa p̄mū. 2. f. p° ꝑmittit qdā q̄ est necessariū ad ondenduz q̄ possit fieri talis suppō. scd̄o suppōnez inducit. ibi. Amoueam⁹ igit̄. dicit ḡ p° q̄ mlta sunt q̄ nō pñt actu separi: q̄ tñ aīo ⁊ cogitatōe sepant. cui⁹ rō est q: alio modo sunt res in anima ⁊ alio modo sunt in materia. Pōt ergo eesse q̄ aliqd ex eo ip̄o mō q° ē in mā h; inseparabilē cōiunctionē ad aliō ⁊ tñ s̄m q̄ est in aīa nō h; inseparabilē ꝯiunctiōez ad ip̄m: q: .s. rō vni⁹ est distincta a rōne alteri⁹: ⁊ ponit exēplū de triāgulo: ⁊ alijs mathematicis q̄ a mā sensibili actu separi nō pñt: cū tā matheāticus abstrahēdo mēte ꝯsideret triāgulū: ꝑpetatē ei⁹ ꝑter māni sensibilē: q: .s. rō triāgli nō depēdet a mā sensibili. Deinde cū dicit a moueam⁹ igit̄: ponit suppōnem quā intēdit vt. s. q̄ ꝯsideratiōe mentꝭ remoueamus ad ip̄a p̄ñtiaz ꝑmi boni a ceteris reb⁹: qd̄ quidē possibile ē s̄m ordinē cognoscibiliū quo ad nos. Quis.n. s̄m nālem ordinē cognoscēdi de⁹ sit p̄mū cognitū: tñ q° ad nos ꝑus sīt cogniti effect⁹ sensibiles ei⁹: ⁊ iō nihil ꝓhibet ī ꝯsideratōe nr̄a cadere effect⁹ sūmi boni absq̃ h q̄ ip̄m primū bonū ꝯsiderem⁹: ita tñ ꝑmuz bonū remoueam⁹ a ꝯsideratōe mētꝭ: q̄ oīno ꝯstet nob̄ illud eē. Ho°.n. cognosci pōt ex cōi oium snīa tā doctoꝝ q̄ indoctoꝝ: ⁊ vlteri⁹ ēt ex ip̄is religionib⁹ gētiū barbaꝝ q̄ nulle eēnt si de⁹ nō ē. Deinde cū dicit. h igit̄ paulisꝑ ondit q̄d hac suppōne facta sequat̄ circa bonitatē reꝝ: ⁊ circa h. 2. f. p̄io manifestat qd̄ intēdit. scd̄o ꝓbat quidā qd̄ supposuerat. ibi. q̄ si nihil aliud. Dicit ḡ p° q̄ remoto ꝑ intellectū p̄io bono ponam⁹ q̄ cetera q̄ sint bona: q: ex bonitate effectuū deuenim⁹ in cognitōz boni p̄mi. Consideremꝰ ḡ qualr possent eē bōa si nō ꝓcessissent a p̄mo b°. Hac āt suppōne facta vī in eis aliud eē ip̄a bōitas: ⁊ ip̄m eoꝝ eē. Si.n. ponat̄ vna ⁊ eadē sbā eē bōa: alba: grauis: rotūda sequet̄ q̄ aliud in illa re eēt ei⁹ sbā aliud rotūditas: aliō color: aliud bonitas. Intelligit̄.n. bōitas vniuscuiusq̃ rei vītus ip̄ius p quā ꝑficit opatōez bonā Nam vītus ē que bonū facit hntē ⁊ opus ei⁹ bonū reddit vt ꝑ p̄hm p; in ij. ethi. Qr āūt ista sit aliud q̄ sbā rei ꝓbat p h q̄ singla p̄missoꝝ si eēnt idē qd̄ rei sbā sequeret̄ ēt q̄ oīa illa eēnt eadē adinuicez .s. q̄ idē eēt grauitas q̄ color: ⁊ qd̄ bonū: ⁊ qd̄ albū ⁊ qd̄ rotūditas: q: que vni ⁊ eidē sūt sibi inuicē sūt eadem. hoc āūt nā reꝝ nō patit̄ q̄ oīa ista sint idē Relinquit̄ igit̄ q̄ p̄missa suppōne facta aliud eēt in rebus ip̄m eē: ⁊ aliud aliqd eē: puta vl bonū vl albū: vl quicqd talr dr̄: ⁊ sic p̄dicta positōe facta res eēnt qdez bone: nō tñ ip̄m eoꝝ eē eēt bonū: sic ḡ si aliquo⁹ eēnt nō a p̄mo bono: ⁊ tñ in se eēnt bona: sequeret̄ q̄ nō idē eēt in eis q̄ sūt talia ⁊ q̄ sint bona: s; aliud eēt in eis eē: ⁊ aliud bonū eē. Deinde cū dicit: q̄ si nihil aliud ꝓbat qd̄ supposuerat. s. q̄ p̄dicta suppōne facta aliud eēt in eis bonū eē ⁊ aliud simplr eē vl' qcqd aliud eē: q: si nihil aliō eēt in eis: nisi q̄ sunt bōa: ita. s. q̄ neq̃ eēnt grauia: neq̃ colorata: neq̃ distincta aliq̄ spatij dimēsione: sicut sunt oīa corpa: nec eēt in eis vlla q̄litas: nisi h solū q̄ bōa eēnt tunc nō videret̄ q̄ eēnt res create: s; q̄ eēnt ip̄m primū reꝝ ꝑncipiū. q: id quod ē ip̄a eēntia bonitatis est p̄mū reꝝ ꝑncipiū: ⁊ ꝑ ꝯñs sequeret̄ q̄ nō oporteret dicē pluraliter de oib⁹ eis q̄ videret̄ eē ꝑncipiū reꝝ: s; singlr q̄ videret̄ esse p̄muz reꝝ ꝑncipiū tāq̄ res bone oēs eēnt simplr vnū: q: solū vnū est qd̄ est hmōi: vt sit tm° bonū ⁊ nihil aliud. h āūt p; eē falsū ḡ ⁊ p̄muz q̄ .s. res create amoto p° bono: nihil aliud eēnt q̄ h quod est eē bonū. Deinde cū dicit. q̄ q̄m nō sunt simplicia

eñdit qd sit iudicãdũ de bonitate rez̄ fm̄ ṽitatē. ⁊ dicit: q: res create nõ hñt oimodã simplicitatē vt. s. nisi aliud sit in eis q̃ eẽntia bonitatꝭ: nec ẽt oio eẽ possẽt in rez nã: nisi voluissz ea eẽ de⁹ q̄ ē id qd solũ ē inq̃tũ. s. ē ip̄a eẽntia bonitatꝭ sequit̄ q̄ q: eẽ rez creataz̄ effluxit a volũtate illi⁹ qui ē eẽntialr bonũ: iõ res create bone eẽ dñr. Primũ. n. bonũ s. de⁹ in eo q̄ ē bonũ ē: q: est eẽntialr ip̄a bõitas: sz fm̄ bonũ qd est creatũ: est bonuz fm̄ q̄ fluxit a p° bono qd est p eẽntiã bonũ. Cuz igit̄ oz eẽ oim rez fluxerit a p̄io bono: p̄ñs ē: q̄ ip̄m eẽ rez creatarũ sit bonũ: ⁊ qd vnaq̃q3 res creata inq̃tũ ē sit bona sz sic solũ res create nõ eẽnt bõe in eo q̄ sit si eẽ eaz nõ pcederet a sũmo bono. Reddit̄ g̃ ei⁹ ratio ad h̄ q̄ eẽ p̄mi boni ē fm̄ ppriã rõnē bonũ: q: nã ⁊ eẽntia p̄mi boni: nihil aliud ē q̃ bonitas: eẽ autē scd̄i boni ē quidē bonũ nõ fm̄ rõem p̄pe eẽntie: q: eẽntia ei⁹ nõ est ip̄a bõitas: sz vl h̄ũanitas vl aliqd aliud hmõi: sz eẽ ei⁹ h̄z q̄ sit bonũ ex hitudine ad primũ bonũ qd est ei⁹ cã: ad qd q̄dē cõpat̄: sicut ad primũ p̄ncipiũ ⁊ ad vltimũ fi. p modũ quo aliqd dr̄ sanũ quo aliqd ordinat̄ ad fi. sanitatꝭ: ⁊ dr̄ medicinale fm̄ q̄ est a p̄n° effectiuo artis medicine. Est enĩ ɔsiderãdũ fm̄ p̄missa q̄ in bonis creatꝭ est duplex bõitas. vna qdez fm̄ q̄ dñr bõa p relatiõem ad p̄mũ bonũ: ⁊ fz h̄ ⁊ eẽ eoz: ⁊ qcquid in eis a p° bono ē bonũ. Alia võ bonitas ɔsideratꝭ in eis absolute put. s. vnũqdq3 dr̄ bonũ inq̃tũ ē pfectũ l eẽ: ⁊ in opari: ⁊ h̄ qdem pfectio nõ ɔpetit creatꝭ bõis fm̄ ip̄m eẽ eẽntiale eoz: sz fm̄ aliqd supadditum qd dr̄ ṽtus eoz: vt sup̄ dcm̃ est: ⁊ fm̄ h̄ ip̄m eẽ nõ est bonũ: sz p̄mũ boz h̄z oimodã pfectionē in ip̄o suo eẽ: ⁊ iõ esse ei⁹ est fm̄ se ⁊ absolute bonũ.

Ua in re soluta ē qõ. Idcirco. n. lz in eo q̄ sũt bõa sit: nõ sit tñ silia p̄io bono: qm̃ nõ quoqũo sint res ip̄m eẽ eaz bonũ ē: sz qm̃ nõ p̄t eẽ ip̄m eẽ rez nisi a p̄io eẽ defluxerit. i. a bono. idcirco ip̄z esse bonũ ē nec ē sile ei a quo ē. Illud. n. quoquõ sit bonuz est in eo q̄ est. Nõ. n. aliud ē p̄ter q̃ bonũ: h̄ aũt nisi ab illo eẽt bonũ fortasse eẽ nõ possz: s; bonũ in eo q̄ ē eẽ nõ possz. tũc. n. pticiparet fortiã bono ip̄m võ eẽ qd nõ hẽrent a bono: bonũ hĩe nõ possz Si igit̄ sblato ab his p̄io bono mẽte ⁊ cogitatõe ista: lz eẽnt bõa: tñ in eo q̄ eẽnt: bõa eẽ nõ possẽt: ⁊ qm̃ actu nõ potuerũt existere: nisi ea qd vere bonũ ē pduxisset. idcirco ⁊ eẽ eoz bonũ ē: ⁊ nõ ē sile sbali bono id qd ab eo effluxit: ⁊ nisi ab eo fluxisset: lz eẽnt bõa: tñ i eo q̄ sit: bõa eẽ nõ possent: qm̃ ⁊ p̄ter bonũ: ⁊ nõ ex bo° eẽnt: cũ illd ip̄m p̄mũ bonũ: ⁊ ip̄z eẽ sit: ⁊ ip̄m bonũ: ⁊ ip̄z eẽ bonũ: at nõ alba in eo q̄ sit alba eẽ optebit ea q̄ alba sit: qm̃ ex volũtate dei fluxerũt vt eẽnt alba. minie. Aliud. n. ē eẽ aliud albuz eẽ: h̄ iõ qm̃ q ea vt eẽnt effecit: bon⁹ qdē ē minime võ alb⁹. Volũtatē igit̄ boni cõitatuz est: vt eẽnt bona in eo q̄ sit. Volũtatē võ albi nõ cõitata vt talis eẽt pp̄etas vt eẽt albũ in eo q̄ est: neq3. n. ex albi volũtate defluxerũt: Itaq3 q: voluit ea eẽ alba q erat nõ alb⁹: sit alba tm̃: q: võ voluit ea esse bona q erat bon⁹ sit bona ẽt in eo q̄ sunt. scd̄m igit̄ hãc rõnem cũcta opz iusta eẽ: qm̃ iust⁹ est ip̄e q ea eẽ voluit: nec h̄ qdez. Nã bonũ eẽ ad eẽntiaz. Iustuz võ eẽ ad actũ respicit. In deo aũt idē est eẽ q̄ agere. Igit̄ idē est eẽ bonũ q̄ iustuz: nob̄ võ nõ ē id esse q̄ agẽ: nõ. n. simplices sum⁹. Nõ igit̄ nob̄ idē est bonos eẽ q̄ iustos: sz idē nob̄ est eẽ oibus in eo q̄ sum⁹. bona igit̄ oia sit: nõ aũt iusta. Amplius. Bonuz qdez gnãle ē: iustũ võ spẽale: nec spẽs descẽdit in oia. idcirco alia qdē iusta alia aliud. oia igit̄ bõa finis. Post h̄ determinauit ṽitatē p̄misse qõnis: h̄ soluit obiectiõez ex q̄ ɔcludebat̄: q̄ si bona creata sunt bõa in eo q̄ sit q̄ sint silia p̄io bono: ⁊ circa h̄ z. s. p̄mo soluit obiectiõez: fo colligit q̄ dcã sunt: ibi si igit̄ sblato ⁊c. dicit g̃ p̄io q̄ ex p̄missis pz hãc qõnem eẽ solutã. iõ. n. nõ sit silia p̄io bono p h̄ q̄ sunt bona in eo qd sit: q: ip̄m eẽ rez creataz nõ ē bonũ absolute quocũq3 mõ se hẽat: sz soluz fm̄ hitudinē ad p⁹ bonũ: sz q: ip̄m eẽ rez creataz nõ p̄t eẽntiã deriuẽt a p̄io bono: idcirco ip̄z eoz eẽ: bonũ est: nec ē tñ sile i bõitate p̄io bono: q: illd absolute ē bonũ quocũq3 se hẽat: q: nihil est i eo aliud nisi ip̄a eẽntia bonitatꝭ: ⁊ h̄ iõ est: q: nõ ē in eo pfectio p additionē: sz in suo simplici eẽ h̄z oimodã pfectiõez vt dcm̃ est: s; bonũ creatũ fortiã possz eẽ bonũ ẽt in se ɔsideratũ ẽt si dei p ipossibile q̄ nõ pcederz a p̄io bono. s. bonitate q̄ sibi ɔpeteret absolute: sz sic nõ eẽt bonũ in eo q̄ est: q: tũc eẽt bonũ p pticipationē bonitatꝭ supaddite: sz ip̄z eẽ ei⁹ nõ esset bonũ si a bono nõ deriuaret̄: ex cui⁹ hitudine ip̄m eẽ rez creataz est bonũ. Deinde cũ dicit: si igit̄ sblato: colligit in vnũ q̄ dcã sunt: ⁊ dicit q̄ si a reb⁹ p intellectũ remoueat̄ p̄mũ bonũ: oia alia: lz dcẽ q̄ essent bõa: nõ tñ p̄nt eẽ bõa in eo q̄ sunt: sz q: nõ potuerũt eẽ in actu: nisi inq̃tũ sit pducta a p̄io bono qd est vẽ bonũ: iõ eẽ eoz ē bonũ: ⁊ tñ eẽ fluẽs a p° b° nõ ē sile p° qd est sbalr bonũ: a quo nisi fluxisset lz eẽnt bõa: nõ tñ eẽnt bõa in eo q̄ sunt: inq̃tũ. s. nõ eẽnt ex p̄io bono: cũ tñ ip̄z bonũ p̄mũ sit ⁊ ip̄z esse q: ei⁹ esse ē sba sua: ⁊ ip̄m bonũ: q: ē ip̄a eẽntia bonitatꝭ: ⁊ ip̄z eẽ bonũ: q: in eo nõ differt eẽ ⁊ qd est. Deĩn cũ dicit. at nõ alba. mouet duas obiectiões ɔ p̄dcã: quarũ scd̄am põit. ibi secũduz igit̄ hãc rõnez. circa p̄mũ ponit talē obiectiõẽ: dcm̃ est q̄ oia in eo q̄ sit: bõa sit: q: ex volũtate p̄mi bõi pcessit vt eẽnt bõa. Nũqd g̃ oia alba sũt in eo q̄ sit: alba sit: q: ex volũtate dei pcessit vt alba essent: sz ip̄e videt q̄ minie h̄ ez: q: h̄ q̄ sit alba aliud est eẽ simplr eoz ɔpetit eis fz p̄ncipia eẽntialia: ⁊ aliud est ex q° sit alba: ⁊ hmõi dñe mt albũ ⁊ bonũ: nõ est: q: dõ qd est creata bõa ⁊ alba ē qd bon⁹ nõ ē aũt alb⁹. Sic igit̄ ad volũtatē p̄mi bõi ɔsecutũ ē: vt creata eẽnt bõa

inq̄ᵹtuʒ voluit ea eē bona: ⁊ q̄ eēnt bona in eo q̄ sīt
inq̄ᵹtuʒ sit a b°. p̄ducta: q: eē reꝝ creataꝝ: ex h̄ ip̄o
q̄ est a b° hʒ rōem boni: vt dciū ē: sʒ volūtatē dei
nō ē ꝯsecuta tal' p̄p̄etas: vt id qd̄ ē creatū in eo qd̄
est sit albuʒ pp̄ h̄ q̄ nō defluxit ex volūtate albi. sic
bōa fluxerūt ex volūtate boni vt possʒ dici q̄ eē eo
ruʒ ē albū inq̄ᵹtū sit a p̄mo albo: sic igr̄ manifestū ē
q̄ q: ds̄ q nō ē albus voluit aliq̄ eē alba: pōt qdē h̄
solū dici de eis q̄ sīt alba: nō aūt eo q̄ sīt: sʒ q: ds̄ q
est bon⁹ voluit oīa eē bōa: nō sīt bōa in eo q̄ sīt inq̄ᵹ
tum. s. eē eoꝝ hʒ rōneʒ boni pp̄ h̄ q̄ est a b°. Deīn
cū dicit. scd̄m igr̄ hāc rōeʒ. ponit faʒ obiec. possʒ
eni aliq̄s dicē. oīa sīt bōa in eo q̄ sīt: q: ille q ē bon⁹
voluit ea eē bona: pari rōe oīa oʒ eē iusta: q: ille q
est iust⁹ voluit ea eē sʒ ip̄e videt q̄ h̄ nō seq̄r dupli
cā rōne. p° qdeʒ q: h̄ qd̄ ē bonū significat nāʒ quā
daʒ siue eēntiā. Deūs est. n. q̄ de⁹ ē ip̄a eēntia bo
nitatᵹ ⁊ vnaq̄q; res fm̄ p̄fectōeʒ p̄p̄e nāe dr̄ bona.
sʒ iustus dr̄ p respectū ad actū: sicut ⁊ qlʒ v̄tus. In
deo āt idē est eē q̄ agē. vn̄ in ip̄o idē est bonū eē q̄
iustū eē: sʒ nob̄ nō ē idē eē q̄ agē: q: deficim⁹ a sim
plicitate dei. vn̄ nob̄ nō est idē esse bonos ⁊ iustos
sʒ eē ꝯuenit nob̄ oib⁹ inq̄ᵹtuʒ sum⁹: ⁊ iō etiā bōitas
eē nob̄ ꝯuenit: sʒ act⁹ q̄ respicit iusticia nō ꝯue
nit oibus: nec in his qb⁹ ꝯuenit est idē qd̄ eē ip̄oꝝ
vn̄ relinq̄r q̄ nō oīa sunt iusta in eo q̄ sīt. faʒ rōneʒ
ponit. ibi. ampli⁹ bonū. Bonū. n. ē quoddā gnāle
cui⁹ quedā sp̄ēs est iusticia: sicut ⁊ cete v̄tutes. In
deo āt inuenit oīs rō bonitatᵹ ⁊ iō nō solū est bon⁹
sʒ iust⁹. nō āt oīūs sp̄ēs bonitatᵹ inueniūt in oibus
sʒ diuerse i diuersis: ⁊ iō nō oʒ q̄ sp̄ēs q̄ est iusticia
deriuet ad oīa entia: sic deriuat bōitas. vn̄ entiū
q̄dā sīt iusta: q̄dā v̄o hn̄t aliā sp̄ēm bonitatᵹ: ⁊ tn̄ oīa
sunt bōa inq̄ᵹtuʒ deriuāt a p° bono: ⁊ in h̄ termia
tur expositio huius libri. Bndict⁹ ds̄ p oīa. amen

¶ Explicit opusculū. 69. vʒ expositio p̄mi li. boe.
de ebdomadibus.

¶ Incipit opu. 70. vʒ eiusdeʒ p̄clare q̄ōnes sup li
brum boetij de trinitate.

a Ab initio natiuitatᵹ inuestigabo ⁊ ponā in lucē sciaʒ illi
us. sap̄. 6. Nālis menᵹ hūane intuit⁹ pō
dere corruptibil' corpis aggrauat⁹ in p̄ma vitatis
luce ex q̄ oīa sīt facile cog̃scibilia defigi nō p̄t. Vn̄
oʒ q̄ fm̄ nālis cognitōis p̄gressuʒ rō a posteriori
bus in p̄ora deueniat: ⁊ a creaturis in deū. Ro. 1.
Inuisibilia ip̄i⁹ a creatura mūdi p ea q̄ facta sīt in
tellecta ꝯspiciūt ⁊ sap̄. 13. A magnitudie sp̄ēi ⁊ cre
ature cog̃scibilr poterit creator hoꝝ videri: ⁊ h̄ ē
q̄ dr̄ iob. 36. Oēs hoies vidēt eū vnusq̄sq; intuet
p̄cul. Creature. n. p q̄s nālr cog̃scit de⁹ in īfinituʒ
a ip̄o distāt: sʒ q: in his q̄ p̄cul videt̄ facile visus
decipit: idcirco ex creaturis in deū cog̃scēdū ten
dētes in errores m̄ltiplices icīderūt: vn̄ sap̄. 14.
faꝫ creature facte sīt muscipule pedib⁹ insipienti
uʒ: ⁊ in p̄s. Defecerūt scrutātes. ⁊ iō de⁹ hūane gn̄i
aliā tutaʒ viā cognitōis p̄uidit: suā noticiā p fideʒ
mentib⁹ hoīm īfundēs. vn̄ dr̄. 1. cor. 2. Que dei sīt
nēo nouit nisi sp̄ūs dī: nob̄ aūt reuelauit de⁹ p sp̄m
suū. ⁊ h̄ est sp̄ūs q° efficimur credētes. 2. cor. 4. hn̄
tes eūdeʒ sp̄m fidei: sic scriptū ē. credidi pp̄ qd̄ lo
qut⁹ sum: ⁊ nos credim⁹ pp̄ qd̄ ⁊ loq̄mur: sicut ḡ nā
lis cognitōis p̄ncipiū est creature noticia a sēsu ac
cepta: ita cognitōis desup date p̄ncipiū ē p̄me v̄i
tatis noticia p fidē īfusa: ⁊ hinc ē q̄ diuerso ordie:
hinc inde p̄cedit. Phi. n. q nālis cognitōis ordinē
sequunt̄ p̄ordināt sciaʒ de creaturis scie diē. s. nā
leʒ metha. sʒ apud theologos p̄cedit ecōuerso vt
creaturis ꝯsideratio ꝯsideratōeʒ p̄ueniat creatu
re. hūc ḡ ordinē sequit⁹ boe. ea q̄ sīt fidei tractare i
tendēs: in ip̄a sūma reꝝ origine p̄ncipiū sue ꝯside
ratōis instituit. s. trinitate vni⁹ simplicis dei. vn̄ ei
ꝯpetūt v̄ba p̄missa. ab initio ⁊c̄. in qb⁹ v̄bis circa
p̄ns opusculū qd̄ ad symacū p̄sciuʒ v: bis ꝯposuit
tria p̄nt notari. s. mā: mod⁹ ⁊ finis. mā qdeʒ hui⁹
opis ē in vna diua eēntia trinitas p̄sonaꝝ q̄ ꝯsur
git ex p̄ma natiuitate: q̄ diua sapia a p̄re eternalr
generat. puer. 8. Nondū erāt abissi: ⁊ ego iā ꝯce
pta erā. ⁊ p̄s. ego hodie genui te. q̄ qdeʒ natiuitas
initiū est oīs natiuitatᵹ alteri⁹: cū ip̄a sola sit nāʒ p
fecte capiēs gnāntis. ceris āt aliq̄ ip̄fecte sīt fm̄ q̄s
genitū: aut ptem sbe gnāntis accipit: aut solā simi
tudineʒ. Vn̄ oʒ q̄ a p̄dicta natiuitate oīs alia na
tiuitas p quādaʒ imitatōeʒ deriuet. ⁊ ph. 3. Ex q°
oīs p̄nitas in celo ⁊ in terra noiat: ⁊ pp̄ h̄ dr̄ filius
p̄mogenit⁹ oīs creature. coll. 1. vt natiuitatᵹ origo
⁊ imitatio designet: nō eadeʒ gnātōis rō: ⁊ iō ꝯue
niēt dr̄. Ab initio ⁊c̄. puer. 8. Dn̄s possedit me
in initio viaꝝ suaꝝ: nec solū creaturaꝝ ē initiū p̄di
cta natiuitas: sʒ etiā sp̄ūssancti: q a gnānte genito
q; p̄cedit. p h̄ aūt q̄ nō dicit initiū natiuitatᵹ inuesti
gabo: sʒ ab initio designat q̄ in hmōi natiuitatis
initio: ei⁹ ꝑscrutatio nō finit: sʒ qd̄ ab hac incipiēs
ad alia p̄cedit. ei⁹ nāq; doctrina in tres ptes diui
dit. Prima nāq; de trini. p̄sonaꝝ ex q̄ꝝ p̄cessiōe
oīs alia natiuitas: ⁊ p̄cessio deriuat: ꝯtinet in h̄ li
bro quē p̄ manib⁹ habem⁹ q̄ᵹtū ad id qd̄ de trini.
⁊ vnitate sciendū est. In alio v̄o li. queʒ ad Jo. dia
conū eccle ro. scribit de mō p̄dicādi q° vtimur in
p̄sonaꝝ distictiōe ⁊ eēntie vnitate: q sic incipit. q̄
ro an p̄. Secūda v̄o ps est de p̄cessiōe bōaꝝ crea
turaꝝ a deo bono: in libro q ad eūdeʒ Joā. scribit
de ebdomadib⁹: q sic incipit. postulas a me. Ter
tia v̄o ps est de repatione creaturaꝝ p xp̄m. Que
qdeʒ in duo diuidit. p̄mo nāq; p̄ponit fides quaʒ
docuit xp̄s q̄ iustificamur: in li. q intitulat de fide
xp̄iana: q sic incipit. xp̄ianam fideʒ. Secundo ex
planat q̄d de xp̄o sentienduʒ sit. s. quō due nāe in
vna persona ꝯueniāt: ⁊ hoc in libro de duabus na
turis: ⁊ vna persona christi. ad eundem Joā. scri

pte: qui sic incipit. Inuicte qdē. Mod⁹ aūt tractā-
di de trinitate duplex est: vt dicit aug. in pmo de
trinitate. s. per auctes ⁊ p rōes quo⁊ vtrūqꝫ aug.
ꝯplex⁹ est vt ipsemet dicit. Quidā. n. scō⁊ patruꝫ
vt ambro. ⁊ hyla. alte⁊ tm̄ ꝓsecuti sūt. s. p auctēs
Boeci⁹ vero elegit ꝓsequi tm̄ aliū modū. s. ꝑ rō
nes ꝓsupponēs h qđ ad aliis fuerat p auctēs ꝓse
cutū. Et iō mod⁹ hui⁹ ꝑpis designat in h qđ dicit.
Inuestigatā. In quo rōis inqsitio designat. eccl.
39. Sapiam. s. trinitatis noticiā antiquo⁊. s. quā
antiq sola auctē asseruerūt exqret sapiēs. i. rōe in-
uestigabit. vñ in pemio pmittit. Inuestigatā diu
tissime. Finis vō hui⁹ opis est vt occulta manife
stent̄ qtū in via possibile est. Eccl. 24. Qui eluci
dāt me vitā eternā habebūt ⁊ iō dicit. Ponā i lu-
cē sciam illi⁹ Job. 28. Profūda fluuio⁊ scrutatus
est ⁊ abscōdita pduxit in lucē. Textus.

Inuestigatā diutissime qōnē qtū nře mētꝫ
igniculū illustrare lux dīna dignata ē for-
matā rōnib⁹ litterisqꝫ mādatā offerendā vob
cōicandāqꝫ curaui tā vrī cupid⁹ iudicij qꝫ nři stu-
diosus inuēti. Qua i re qd mihi sit aī quotiēs stilo
excogitata comēdo: tū ex ipa difficultate materie
tū ex eo q viris. i. vobis tm̄ colloquor intelligi pt
Neqꝫ. n. facit iactatōe ⁊ inanib⁹ vulgi clamorib⁹
excitamur: sꝫ si qs est fruct⁹ exterior: hic nō pt aliā
nisi materie silem sperare sniam. Quocunqꝫ igit̄
a vobis deiecti oculos ptim ignaua segnities ptꝫ
callid⁹ liuor occurrit vt ꝯtumeliā videar dīnis tra
ctatib⁹ irrogare: q talib⁹ hoīum monstris nō agno
scēda hec poti⁹ qꝫ ꝯculcāda pieceri. Idcirco stiluꝫ
breuitate ꝯho ⁊ ex intimis sūpta phie disciplinis
nouo⁊ verbo⁊ significationib⁹ velo: vt hic mihi
tm̄ vobisqꝫ si qn ad ea ꝯuerteritis oclos colloquā
tur. ceteros vero ita submouim⁹ vt q cape intelle
ctu nequerit ad ea etiā legēda videantur indigni.
Sane tm̄ a nobis oꝫ qri qtū hūane rōnis intuit⁹
ad deitatis valet celsa ꝯscēdere. Nā ceteris quo
qꝫ artib⁹ idē finis ē ꝯstitut⁹ quousqꝫ pōt via rōnis
accedere. Neqꝫ. n. medicina egris semp affert sa
lutē. Sed nulla erit culpa medētis si nihil eo⁊ q
fieri oportebat omiserit. Idēqꝫ in ceteris. At qn-
tū hec difficilior qđ est tm̄ facilior oꝫ esse ad veni
am. Uobis tm̄ illud etiā inspiciēdū est an ex beati
aug. scriptis semina rōnū in nos venientia fructus
attulerint. Nūc de ꝓposita qōne hinc sumamus
initiū. Hic ḡ opi ꝓemiū pmittit in quo tria facit
Primo breuiter cās opis ꝓbat in quo reddit audi
torē docilē. Scdo excusationē subiūgit i quo red-
dit auditorē beniuoluꝫ ibi. Idcirco stilū. tcio ostē
dit sui opis originē ⁊ q̄l doctrinā eē sci aug. i quo
reddit auditorē attētū ibi. Uobis tm̄ id inspicien-
dū. ꝓponit aūt qtuor cās opis in pma pte. Pri-
mo mālē cū dicit. Inuestigatā diutissime qōnem
s. de trinitate psona⁊ vni⁹ dei in quo⁊ difficultatē

māe insinuat q diutina inuestigatōe indiguit: ⁊ stu
dij diligētiā q ipse eā diutissime inuestigauit vt intel
ligat̄ inuestigatā a nobis diutius etiaꝫ intelligi pōt
inuestigatā a plib⁹: q̄ a pncipio nascētꝫ ecclīe hec
qđ igenia fideliū marie fatigauit. Scdo tāgit cāꝫ
efficiētē ⁊ ꝑmā siue scdariā cū dicit. Quātū mē
tis nře igniculū. Et pmā siue pncipalē ibi. Illu stra
re lux dīna dignata est. Proxima qdē cā hui⁹ inue-
stigatiōis fuit intellect⁹ auctoris q recte igniculus
dicit̄. Ignis. n. vt dicit dyo. 15. cel. iherar. marie
ꝯpetit ad significādas dīna ꝑpetat eꝫ: tū rōe sub
tilitatis: tū rōe luminis: tū rōe virtutꝫ actiue ꝑpt
calorē: tū rōne sit⁹ ⁊ mot⁹. Que qdē marie deo cō
uenīēt in quo est sūma simplicitas ⁊ immālitas ꝑfe
cta caritas oīpotēs vtus: ⁊ altissima sublimitas.
Angelis aūt ꝯpetit mediocrit̄: sꝫ hūanis mētibus
infimo mō qꝫ pp corp⁹ ꝯiūctū puritas ingnat̄ ⁊ lux
obscurat̄ ⁊ vt⁹ debilitat̄ ⁊ mot⁹ in sūmo retardat̄
Uñ hūane mēt̄ efficacia recte igniculo ꝯpat̄. Uñ
nec ad hui⁹ qōnis vitatē ingrēdi sufficit nisi dīna
luce illustret̄ ⁊ sic dīna lux est cā pncipal. mēs aūt
hūana cā scdaria. Tercio tāgit cām formalē cū
dicit. Formatā rōnib⁹: ⁊ tāgit modū agēdi: qꝫtū ad
tria. pmo qtū ad h q argumētādo ꝓcedit. Et iō
dicit formatā rōnib⁹. Questio nāqꝫ qꝫ diu pbabi
lib⁹ rōnib⁹ sub dubio agitat̄: qsi informis ē nudaꝫ
ad vitat̄ certitudinē ptigēs ⁊ iō formata dr̄ q̄ ad
eā rō addit̄ p quā certitudo de vitate habet̄ ⁊ in h
ꝓuidit intelligētie: q̄ qđ credim⁹ debem⁹ aūt
qđ intelligam⁹ rōni vt aug. dic. scdo in h q ñ soluꝫ
vbis disseruit: sꝫ et scripto mādauit. vñ dic. Litte-
risqꝫ mādatā. In quo ꝓuidit memorie. tcio in h q ñ
ad ꝑñtē p modū doctrīne sꝫ ad abñtē p modū ep̄le
ꝯscripsit. Sic. n. ⁊ arist. diuersimode libros suos
ꝯposuit quosdā qdē ad pñtes q ab ipso audiebant
⁊ hij libri dicūt̄ auditi⁹: sicut dr̄ liber de nālī audi
tu quosdā aūt ad abñtes scribēs sic libros de aīa
ꝯscriptos eē significat̄ i pmo eth. vbi nominat̄ exte
riores locutiōes vt ꝯmētato: grec⁹ ibidē dicit.
Uñ seqt̄. Offerēdā vobis. q. maiori ad iudicādū
Cōicādāqꝫ curaui qꝫ socio ad ꝑfectū. ⁊ in h iudi-
ciū reqrit. vñ seqt̄. Tā vři cupidus iudicij qꝫ mei
studiosus inuēti. Ex h. n. q fuit studios⁹ ad inuenie
dū ꝓdictā qōnē rōnibus formauit. Ex h vō q fuit
cupid⁹ iudicij symachi ei formatā obtulit. Quar
to tāgit cām finalē cū dic. Qua i re qd mihi sit ani
mi. i. quē finē intēdā ex supdictis ꝑ re. Quotiēs exco
gitat a alio de ꝓdict̄ vel quibuscūqꝫ alijs stilo comē
do intelligi pt ex duob⁹: tū ex difficultate māe: tū
ex eo qđ colloquor ñ multitudini sꝫ viris sapiē-
tib⁹. i. vobis tm̄ mō. Nō. n. hūc lib⁊ scripsit vt ex-
citaret multitudini: qđ qñqꝫ fit pp vulgi fauorem
sꝫ tm̄ vni sapienti. vñ seqt̄. Neqꝫ. n. excitamur. s.
ad scribēdū fame iactatōe. i. ꝯmēdatiōe: ⁊ clamo
rib⁹ vulgi: sic poete recitātes carmina i theatris

inanib⁹: q: tales clamores frequēter sine rōne sūt. Et sic remouit finē incōuenientē: subiūgit finē debitū insinuās quidē finē pncipalē q ē interior. s. pceptio diuine vitatꝭ ⁊ explicās finē scd'ariū. s. iudiciū sapiētū vñ dicit. Sed si qs est fruct⁹ interior. q. d. pncipaliꝭ incitat me fruct⁹ interior. ſ; si aliqs est exterior: hūc nō pt aliū expectare vel sperare sniam nisi mäe silēz .i. ꝯuenientē. q. d. Nō aliud necāriuz reqro p fructu exteriori nisi qd deceat ⁊ itā mām de q̄ iudicium ꝑcedi ñ dz neqz ignauiter pigris: neqz calide inuidis: ſ; solū beniuolo sapiēti. vñ seqꝭ. Quocūqz igitur a vob deieci oculos. i. ad quoscūqz reſpexi nō ad vos tñ. Cōsideratiōi mee occurrit ptim. i. in aliqb⁹ ignaua: inuida. i. stulta segnicies. i. pigritia pri liuor. i. inuidia: calid⁹: i. astut⁹ ad nocēdū intrīs vt ꝯtumeliā videaꝭ irrogare diuis tractatib⁹ q hic f. diuina pcecerit. i. iordinate exposuerit talib⁹ men sas boium. Mōstra dicūꝭ hoies q in corpe hūano cor gerūt bestiale ppterea siles effecti bestijs in affectu: nō agnoscēda potius q̄z ꝯculcāda q: nō tā q̄ rūt agnoscere q̄z vituperare q̄cūqz dicūꝭ pp inuidiā vñ Mat. 7. Nolite sctū dare canib⁹ neqz mittatꝭ margaritas vias añ porcos ne forte cōculcēt eas Ne ḡ si aliē facerē videar q pcecerim ⁊c. Jdcirco stilū. Hec est scda ps pemij in q̄ subiūgit excusatiōnē. Et pmo excusat opis difficultatē. scdo opis iperfectionē. Sane tñ a nobis ⁊c. Tāgit āt triplicē difficultatē quā spōte huic opi adhibet. Pria ē ex breuitate scripture vñ dic. Jdcirco stilū breuitate ꝯpo: fm illud oratij. Dū breuis eē laboro obscurus fio. Scda ex subtilib⁹ rōnib⁹ q̄s induc. vñ dic Ex intimis disciplinis phie sūpta q̄ sūt discipline a sensib⁹ abstra hētes q̄z pncipijs ⁊ ꝯclusiōib⁹ vtitur vt methaphisice ⁊ logice. tcia ex nouitate vboꝝ. vñ dicit. Uelo significatiōib⁹ nouoꝝ vboꝝ Que qdē noua dicūꝭ vel q̄tū ad mām q: alij tractatores hui⁹ qōnis nō sūt vsi talib⁹ vbis vel q̄tū ad illos q legūt q talib⁹ vbis ñ sūt assueti. Tres āt has difficultates q̄rte addit quaz sup tetigit q̄ est mäe difficultas: vt in his q̄ i h libro scribūꝭ tñ sapiētib⁹ colloq̄ꝭ: q hec itelligere poterūt sicut ē auctor ipse ⁊ ille ad quē liber scribiꝭ. Alij vo q cape ītellectū ñ pñt a lectiōe excludāꝭ. Nō. n. libēter legūt q̄ nō itelligūꝭ. Et q: rō ex pcedētib⁹ ꝯnectiꝭ pmisit. Jdcirco q̄ ē nota ꝯclonis ita plana ē. Sane tñ a nobis. Hic excusat opis defcm: q: f. ñ dz reqri ab eo in h ope pl⁹ certitudis q̄z q̄tū rō hūana valet ad alta deitatꝭ ꝯscēderꝭ qd pbat p locū a minori in alijs artib⁹ in qb⁹ ille ē min⁹ vnicuiqz artifici ꝯstituiꝭ vt tñ faciat q̄tū hūana rō sinit. Non enī sp medic⁹ curat ſ; si ñ omittit de his q̄ facē dz sine culpa erit. ⁊ silr est in alijs artibus. Vñ ⁊ in h ope vbi ē mā difficil sensū hūane näe excedēs magis dz auctori venia dari si ñ ad pfectā certitudinē qōnē deducat. Deinde cū dic. Uobis tñ. Hic cu-

ius auctē insinuādo seqꝭ. f. aug. non vt ea tñ dicat q̄ in lib. aug. inueniūꝭ: ſ; q: ea q̄ aug. de trinitate dixit. s. q in absolutis diuine psōe ꝯueniūt ⁊ in relatiuis distinguunꝭ accipit q̄si semina ⁊ pncipia qb⁹ vtiꝭ ad qōnis difficultatē enodādā. Et sic ipsa vitatis explicatio p multas rōnes sūt fruct⁹ ex semib⁹ aug. in ipō ꝯuenientes q aut sint ꝯuenientes ⁊ vberes ei ad quē scribit inspiciēdū ꝯmittit ad ppositā questionem accedens.

Jc incidit duplex qō. pma d diuinoꝝ cogni-
b tiōe. scda de eoꝝ maifestatiōe. Circa primū q̄ruꝭ q̄tuor. pmo vtrꝝ mēs hūana ad cognitionē vitatꝭ noua illustratiōe diuine lucis idigeat. scdo vtrꝝ possit ad dei noticiā ꝑuenire. tcio vtrꝝ de⁹ sit primū qd a mēte cognoscitꝭ. q̄rto vtrꝝ ad diuine trinitatis cognitiōem mēs hūana ꝑuenire p nālē rōnem sufficiat.

D pmū sic pcediꝭ. Uꝭ q mēs hūana i co-
a gnitiōe vitatis cuiuslibz indigeat noua illustratiōe diuine lucis. 2. Cor. 3. Nō q sufficiētes simus cogitare aliqd a nob q̄si ex nobis: ſ; sufficiētia nr̄a ex deo est. Sed pceptio cuiuslibet vitatꝭ nō pt eē sine cogitatiōe: ḡ hūana mēs nō pt vitatē aliq̄ꝫ cognoscere nisi de nouo illustreꝭ a deo. Jtē facili⁹ est aliquā vitatē ab alio adiscere q̄z p seipm inspicere. vñ q p seipos sciūt pferūꝭ alijs q ab alijs adiscere pñt in. i. eth. Sz nō pt hō ab alio adiscere nisi mēs ei⁹ interi⁹ doceaꝭ a deo. vt dic aug. li. d magistro ⁊ greg. in omel. pent. ḡ nec p seipm pt aliqs vitatē ispicere nisi de nouo mēs ei⁹ illustreꝭ a deo Jtē sicut se hz ocul⁹ corpal ad corpalia intuēda ita intellect⁹ ad itelligibilē vitatē ispiciēdā vt pz in. 3. d aia. Sz ocul⁹ corpalis ñ pt videre corpalia nisi illustreꝭ a sole mālr: ḡ nec itellect⁹ pt vitatē ispicere nisi lumie sol iuisibil q est de⁹ illustreꝭ. Jtē illi act⁹ in nob eē dicūꝭ ad quos exercēdos in nobis pncipia sufficiētia habem⁹: ſ; in nob ñ ē oio cognoscerꝭ vitatē cū qñqz multi laborēt ad vitatē cognoscendā q tñ eā ꝯgnoscerꝭ nequiuꝭ ḡ nō hēm⁹ i nob sufficiētia pncipia ad vitatez cognoscēdā: ḡ oꝫ ad h q eaz ꝯgnoscam⁹ ab exteriori nos iuuari ⁊ sic idē qd pus Jtē magis depēdet opatio mētis hūane a luce diuina q̄z opatio creature sensibilis vl iferioris a luce corpis celestis: ſ; corpa iferiora q̄uis hēant formas q̄ sūt pncipia näliū opationū: tñ possent opatiōes suas pficere nisi lumie stellaꝝ supuenīēte iuuareꝭ. vñ dyo. 4. c. de di. no. dic q lumē solis ad gnātionē corpoꝝ visibiliū ꝯfert ⁊ ad vitā ipa mouet ⁊ nutrit ⁊ auget: ḡ nec mēti hūane sufficit ad vidēdā vitatē lumē näle qd ē q̄si forma ipi⁹ nisi aliō lumē supueniat. s. diuiñ. Jtē in oib⁹ cāis ordiatꝭ p se ⁊ nō fm accñs effect⁹ nō pcedit a scda cā nisi p opationē pme cāe vt habeꝭ in pma ppositiōe de cāis Sed mēs hūana ordinaꝭ sub luce increata ordie ēēntiali ⁊ non accñtali. ergo opatio mentis hūane

q̄ ē ei⁹ effect⁹ ꝓprius.s. ꝯgnitio vitatꝭ nō ꝑt ꝓuenire
ex ea nisi opāte p̄ma luce increata. Et sic ꝑt opinio q̄
v̄ē esse aliud nisi illustratio ꝗ̄ ꝛc̄. Itē sicut se hꝫ vo
lūtas ad bn̄ volēdū ita itellect⁹ ad recte intelligē-
dū: sꝫ volūtas nō ꝑt bn̄ velle nisi diua gr̄a adiuuetꝭ
vt dicit aug. ꝗ̄ nec itellect⁹ ꝑt vitatē itelligere nisi
diuīa luce illustretꝭ. Itē id ad qḋ vires nr̄e nō suffi-
ciūt rephēsibiliter nr̄is virib⁹ ascribim⁹: sꝫ rephē
sibile est q̄ aliqs sciam vitatis suo ascribat inge-
nio qn̄imo iubemur illā deo ascribere s̄m illud
Eccl. vii. Dāti mihi sapiētiā dabo glīaꝫ: ꝗ̄ ad co-
gnoscēdū vitatē vires nr̄e nō sufficiūt. ꝛ sic idē qḋ
pri⁹. Sed ꝯ mēs hūana illustrata est diuin⁹ lumie
nāli s̄m illud ps. Signatū est sup nos lumē vult⁹
tui dn̄e. Si igiꝭ h lumē qḋ creatū ē nō sufficit ad
vitatē cognoscēdā: sꝫ reqrit nouā illustrationē: pa
ri rōe lumē supadditū nō sufficiet sꝫ indigebit alio
lumie ꝛ sic in infinitū q̄ nūq̄ꝫ ꝯpleri ꝑt ꝛ sic ipossi-
bile est cognoscere aliquā vitatē: ꝗ̄ oꝫ stare in p̄o
lumine. vt.s. mēs luie nāli sine aliquo luie supad-
dito possit vitatē videre. Itē sicut visibile in actu
sufficiēs est ad h vt moueat visū: ita itelligibile suf
ficiēs est vt moueat intellectū si sit ꝓportionatū: sꝫ
mēs nr̄a hꝫ in se vn̄ possit facere itelligibilē i actu
s. intellectū agētē ꝛ tale itelligibile est ei ꝓportio-
natū: ꝗ̄ nō indiget aliq̄ noua illustratiōe ad h q̄ vi
tatē cognoscat. Itē sicut se hꝫ lux corpalis ad visio
nē corpalē: ita se hꝫ itellect⁹ ad itelligibilē visionē
Sꝫ q̄libet lux corpalis q̄ntūcūq̄ꝫ sit ꝓua facit aliqd
videri corpalr ad min⁹ seipsam: ꝗ̄ ꝛ lux itelligibil
q̄ ē menti ꝯnālis sufficit ad vitatē aliq̄ꝫ cognoscēdā
Itē oī opa artificialia ex cognitiōe alicui⁹ vitatꝭ de
pēdēt cū eoꝝ p̄ncipiū sit scia. Sꝫ q̄dā sūt opa arti-
ficialia in q̄ pōt liberū arbitriū p seipm̄ s̄m aug. vt
edificare domos ꝛ hmōi: ꝗ̄ ad aliquā vitatē ꝯgno
scēdā sufficit hō sine noua illustratione diua. Rn̄.
dō q̄ h est dr̄ia inter vtutes actiuas ꝛ passiuas: q̄
passiue nō pn̄t exire in actū ꝓprie opatiōis nisi mo
ueātꝭ a suis actiuis sicut sensus nō sentit nisi moue
atꝭ a sensibili. sed vtutes actiue pn̄t opari sine h q̄
ab aliquo moueātꝭ sicut pꝫ in virib⁹ aie vegetabi
lis. Sꝫ in genere intellect⁹ inuenitꝭ duplex poten
tia actiua.s. intellect⁹ agēs ꝛ passiua.s. intellectus
possibilis. Quidā igiꝭ posuerūt q̄ sol⁹ itellect⁹ pos
sibilis est potētia aie. intellect⁹ vō agēs erat q̄dā
sb̄a separata. Et ex est opinio auic. s̄m quā opinio-
nē seqꝭ q̄ aia hūana nō possit i actū ꝓprie opatiōis
q̄ est cognitio vitatꝭ exire nisi luie exteriori illustretꝭ
illi⁹.s. substātie separate quā dicit intellectū agētē:
Sꝫ q̄ verba ph̄i. in. 3. de aia. magis videtꝭ sona
re q̄ itellect⁹ agēs sit potentia aie ꝛ huic et auctas
scripture ꝯsonat q̄ luie itellectuali nos insignitos
esse p̄hibet: cum ph̄s ꝯparat intellectū agētē: iō i aia
ponit respectu opatiōis intelligibilis q̄ est cogni-
tio vitatis ꝛ potentia actiua ꝛ passiua. Vn̄ sic aliq̄
potētie actiue nāles suis passiuis ꝯiūcte sufficiūt
ad opatiōes nāles ita etiā aia hōis hn̄s in se potē
tiā actiuā ꝛ passiuā sufficit ad pceptionē vitatꝭ. Cū
aūt q̄libet vt⁹ creata sit finita erit ei⁹ efficacia ad
determiatos effect⁹ limitata: vn̄ in aliquos effe-
ct⁹ nō ꝑt nisi noua vt⁹ addatꝭ. Sic igiꝭ sūt q̄dā itel
ligibiles vitates ad q̄s se extēdit efficacia intelle
ct⁹ agētis sicut p̄ncipia q̄ nāliter hō cognoscit ꝛ ea
q̄ ab his deducūtꝭ: ꝛ ad hec cognoscēda nō reqritꝭ
noua lux itelligibilis sꝫ sufficit lumē nāliter inditū
Quedā vō sūt ad q̄ p̄ncipia p̄dicta nō se extēdūt si
cut sūt ea q̄ sūt fidei ꝛ rōnis facultatē excedētia vt
futura ꝯtingētia ꝛ alia hmōi: ꝛ hec cognoscē mēs
hūana nō ꝑt nisi diuin⁹ nouo luie illustretꝭ supaddi
to lumini nāli. Quāuis āt nō reqratꝭ noui luis ad-
ditio ad cognitionē eoꝝ ad q̄ nālis rō se extēdit re
qritꝭ tn̄ diuīa opatio. p̄ter opationē. n. q̄ de⁹ nāre
rū instituit singulis formas ꝛ vtutes ꝓprias tribu
ens q̄b⁹ possent suas opatiōes exercere: opatꝭ etiā
in reb⁹ opa puidētie oīum reꝝ vtutes ad act⁹ ꝓ
prios dirigēdo ꝛ mouēdo. Ita eniꝫ vniuersa crea
tura diuīe gubernatiōi subiicitꝭ: sicut instra subdūtꝭ
gubernatiōi artificis: ꝛ q̄litates nāles vtuti aie nu
tritiue. vt dr̄. 2. de aia. vn̄ sicut ex calore nāli seqꝭ
op⁹ digestiue s̄ꝫ regulā quā ipōit calori ipa vis di
gestiua ꝛ eedē vtutes iferiores corpeꝝ operātꝭ s̄m
q̄ dirigūtꝭ ꝛ mouētꝭ ex vtutib⁹ corpoꝝ celestiū: ita
oēs vtutes actiue create opantꝭ s̄m q̄ diriguntꝭ ꝛ
mouentꝭ a creatore. Sic igiꝭ in oī cognitiōe vita-
tis indiget mēs hūana diuīa opatiōe. sꝫ in nāliter
ꝯgnitis nō idiget noua luce sꝫ solo motu ꝛ directi
one ei⁹. In alijs āt etiā noua illustratiōe. Et q̄ boe
ti⁹ de talib⁹ loqꝭ: iō dicit ꝯtrā diua lux ꝛc̄. ¶ Ad p̄
mū ꝗ̄ dōm q̄ ꝯtrāis nihil sum⁹ sufficiētes cogitare
ex nobis sine operatiōe dei nō tn̄ oꝫ q̄ in q̄libꝫ nr̄a
opatiōe nouū lumē nobis isūdatꝭ. ¶ Ad. 2. dōm.
q̄ s̄m h de⁹ nos interi⁹ docet in nāli cognitione q̄
nāle lumē in nobis cāt ꝛ illud dirigit in vitatē. In
alijs vō etiā lumē nouū infūdēdo. ¶ Ad. 3. dō.
q̄ ocul⁹ corpalis ex illustratiōe sol' corpal nō ꝯseqꝭ
lumē aliqḋ sibi nāle p qḋ possit facere visibilia in
actu sicut ꝯseqꝭ mēs ex illustratiōe sol' increati ꝛ iō
ocul⁹ indiget semp exteriori lumie ꝛ nō mēs. Ad
4. dō q̄ lumē itellectuale vbi est purū sicut i āgel sine
difficultate oīa cognita nālr demōstrat ita q̄ ieis
est oīa nālia cognoscere. In nob' āt lumē hmōi ē ob
umbratū p ꝯiūctionē ad corp⁹ ꝛ ad vires corpeas
ꝛ ex h īpeditꝭ vt nō possit libere vitatē etiā nāliter
cognoscibilē īspicere s̄m illud sap. 9. Corp⁹ q̄ cor
rūpitꝭ aggrauat aiam ꝛ trena inhabitatio deprimit
sensum multa cogitātē. Et ex h est q̄ nō ē lumē nob
oīo vitatē cognoscere.s. ꝓpter ipedimēta. Sꝫ vn̄⁹
q̄sq̄ꝫ h magis vel min⁹ hꝫ in ꝓptu s̄m q̄ lumē itel
lectuale est in ipso puri⁹. ¶ Ad. 5. dō. q̄ corpa i
feriora q̄uis indigeāt ad h q̄ operentꝭ corpib⁹ su-

perioꝛib⁹ vt ab eis moueãt: nõ tñ indigẽt ad ppri
as opatiões pficiẽdas q̃ nouas formas ab eis re
cipiãt. Et silr nõ oꝫ q̃ mẽs hũana q̃ mouet a deo
ad cognoscẽdũ nalr cognita noua luce pfũdat.
¶ Ad. 6. dõ q̃ sicut dicit aug. 8. sup gen. ad lrã. sicut
aer illuiat a luie pñte qd si fuerit absẽs: ptinuo tene
brat ita mẽs illustrat a deo. Et ita ẽt lumẽ nale sp
de' in aia cãt: nõ aliud ꝛ aliud sed idẽ. Nõ. n. est cã
fieri ei' solũ: sꝫ etiã eẽ ipi⁹. In hõ ptinue de' opat l
mẽte q̃ in ipsa lumẽ nale cãt ꝛ ipꝫ dirigit ꝛ sic mẽs
nõ sine opatiõe cãe pme in suã opationẽ pcedit.
¶ Ad. 7. dõ. q̃ volũtas nũq̃ pt bñ velle sine dino
instinctu. Põt ãt bñ velle sine gr̃e infusiõe sꝫ ñ me-
ritorie. Et silr intellect' nõ pt sine dino motu ve-
ritatẽ q̃ñcũq̃ cognoscere. pt ãt sine nouu luis ifusio
ne q̃ñuis nõ ea q̃ nalẽ pgnitionẽ excedãt. ¶ Ad. 8
dõ. q̃ hõ ipso q̃ deus in nobis lumen nale pseruan
do cãt ꝛ ipm dirigit ad videndũ manifestũ est q̃
perceptio veritatis sibi pcipue dꝫ asscribi: sicut ope
ratio artis magis asscribit artifici q̃ arti.

s D scdm sic pcedit: vr q̃ de' nullo mõ pos
sit cognosci a nob. Illud. n. qd in sũmo gra
du nr̃e cognitiõis nobis incognitũ remanet nullo
mõ est a nobis cognoscibile. sꝫ in pfectissimo gra
du nr̃e pgnitiõis deo nõ piũgimur nisi q̃si ignoto:
vt dicit dyo. i. c. mystice theologie: g̃ de' nullo mõ
est a nobis cognoscibil. Itẽ oẽ qd cognoscit p aliq̃
formã pgnoscit sꝫ sicut dicit aug. de' oẽm formaꝫ
nr̃i intellect' subterfugit: g̃ nullo mõ est a nobis co
gnoscibilis. Itẽ pgnoscẽt ꝛ cognoscibil' oꝫ esse aliq̃
pportionẽ sicut ꝛ potẽtie cuiuslibet ad suũ obiectuꝫ
sꝫ inter intellectũ nr̃m ꝛ deũ nulla pt esse pportio
sicut nec inter infinitũ ꝛ finitũ: g̃ itellect' nllo mõ pt
deũ cognoscere. Itẽ cũ potẽtia ꝛ act' reducãt ĩ idẽ
gen' vtpote q̃ diuidũt oĩa gnã entis: nulla potẽtia pt
i actũ q̃ ẽ ex gen' suũ: sicut sens' ñ pt pgnoscẽ sbãꝫ itel
ligibileꝫ. sꝫ de' est ex oẽ gen'. g̃ nõ poterit aliquo i
tellectu pgnosci q̃ sit in gnẽ aliquo. sꝫ nr̃ itellect' ẽ
hmõi rẽ. Itẽ remoto pꝛio necẽ est oĩa pñtia remo
ueri. sꝫ pmũ itelligibile est q̃ddit as rei. vñ qd q̃d
ẽ: dr̃ eẽ pp̃uꝫ obiectũ itellect' in. 3. de aia. ꝛ q̃d est:
est mediũ demõstrãdi an ẽ: ꝛ oẽs alias rei pditio-
nes. sꝫ de deo nõ possum' scire q̃d ẽ vt dic damã.
g̃ nihil possim' de deo pgnoscere. Sꝫ p̃ Ro. 1. In
uisibilia dĩ a creatura mũdi p ea q̃ fcã sũt itellcã cõ
spiciũt sempitna quoq̃ ei' vt' ꝛ diuitas. Je iere. 9
In hõ gliet q̃ gliat scire ꝛ nosce me. Sꝫ hõ eẽt inanis
glia nisi eũ cognoscere possem': g̃ deũ pgnoscere
possum'. Itẽ nihil diligit nisi pgnitũ: vt pꝫ p aug.
in. 8. de tri. sꝫ deũ diligere iubemur: g̃ eũ pgnosce
re possum' cũ ñ pcipiat ipossibile. Rñ. dõ. q̃ du-
plicit aliq̃ res pgnoscit. vno mõ p formã ppꝛiaꝫ si
cut ocul' videt lapideꝫ p spẽm lapidis. alio mõ p
formã alteri' silem sibi. sicut pgnoscit cã p silitudieꝫ
effect' vt hõ p formã sue imaginis. Per formã ãt

suã aliq̃d dupl'r pgnoscit. vno mõ p formã q̃ ẽ ipa
res sicut deus cognoscit se per ẽntiã suam ꝛ angel'
se ipm. Alio mõ per formã q̃ est aliud ab ipso siue
abstracta sit ab ipso: q̃ñ. s. forma est imalior q̃ sit
ipsa res sicut forma lapidis abstrahit a lapide: si
ue sit impssa intelligẽti ab eo: vtpote q̃ñ res ẽ sim
plicior q̃ silitudo per quã cognoscit. sicut auicen.
dicit q̃ intelligẽtias cognoscim' per impssionẽ ea
rũ in nobis. Quia igit intellect' nr̃ sm statũ vie
hꝫ determinatã hitudinẽ ad formas q̃ a sensu ab
strahũt: cũ pparet ad fãtasmata vt visus ad colo
res vt dr̃ in. 3. de aia: nõ pt ipm deũ cognoscere i
hoc statu per formã q̃ est ẽntia sua: sꝫ sic pgnoscit
in pria a beatis. Silitudo etiã quecũq̃ impssa ab
ipso in intellectũ humanũ nõ sufficit ad hoc vt fa-
ciat ei' ẽntiã cognosci cum in infinitũ excedat q̃
libet formã creatam rõne cuius intellectui nõ pt
esse deus per formas creatas puius. vt augu. di
cit. Nec etiam in statu vie huius cognoscit de' a
nobis per species pure intelligibiles que sint ali
qua silitudo ipsius pp̃ter cõnaturalitatẽ intelle-
ctus nostri ad fantasmata vt dictũ est. Unde re-
linquitur q̃ solum per formã effectus cognoscatur.
Effect' ãt ẽ duplex q̃dã qui adeq̃t vtuti sue cãe: ꝛ
per talẽ effectuꝫ cognoscit plene virtus cãe ꝛ per
pñs q̃dditas ei'. Ali' effectus est qui deficit a pre
dicta equalitate: ꝛ per talem effectũ nõ põt ꝓ̃phẽ-
di virt' agentis ꝛ per pñs nec essentia ei'. Sꝫ co
gnoscit de cã tñ q̃ est. Et sic se hꝫ cognitio effect'
vt principiũ ad cognoscendũ de cã an est: sicut se
hꝫ q̃dditas ipi' cãe cũ per formã suam cognoscit.
Hoc ãt mõ se hꝫ oĩs effect' ad deũ ꝛ iõ non possu
m' in statu vie pertingere ad cognoscẽdũ de ipso
nisi q: est. Et tñ cognoscẽtiũ q: est. vn' alio pfecti'
cõgnoscit: q: cã tanto ex effectu pfecti' cognoscit
q̃to ex effectu magis ꝓ̃phẽdit habitudo cãe ad
effectũ: q̃ quidẽ hitudo in effectu nõ ptingente ad
equalitatẽ se cãe attenditur sm tria. s. sm pgres-
sum effectus a cã: ꝛ sm hoc q̃ effectus cõseq̃t de
similitudine cause sue ꝛ sm hoc q̃ deficit ab eius
perfecta psecutiõe: ꝛ sic tripliciter. mens huma-
na pficit in cognitiõe dei q̃uis ad cognoscenduꝫ
quid est non pertingat sed an est solũ. Et pmo sm
q̃ perfecti' cognoscit eius in pductio res effica-
tia. scdo put nobilioꝝ effectuũ cã cognoscit: q: cũ
ei' silitudinẽ altiori mõ gerãt magis eminẽtiã ei'
comẽdãt. tcio q̃ magis ac magis cognoscit elon-
gat' ab hiis oĩb' q̃ in effectib' apparẽt. Unde dic
dyo. de di. no. q̃ cognoscit ex oium cã ꝛ excessu ꝛ
ablatione. In hoc aũt pfectu cognitiõis maxime
iuuatur mens humana cum lumen eius nale no-
ua illustratiõe cõfortat. Sicut est lumẽ fidei ꝛ do
ni sapientie: ꝛ intel'ect': per qd mens supra se in
ptemplatiõe eleuat inq̃tũ cognoscit deũ esse sup
oẽ id qd nalr appꝛẽdit. Sꝫ q: ad eius essentiã vi

dendam penetrare nõ sufficit: dr̄ in seipm̄ quodam
mõ ab excellenti luce reflecti. ⁊ hoc ē quod dr̄ gen. 32
sup illud vidi dñm facie ad faciē: in gl. Gre. Vi-
sus aie cū in deū intēdit imensitat corruscatōe rev
berat. Ad. 1. igit dicēdū q̄ sꝫ h dicimur in fi. nr̄e
cognitōis deū tāq̄ ignū cogscē: q: tūc maxie mēs
in dei cognitōe pfectissime inuenit: qñ cogscit eius
eēntiā eē sup oē id qđ ep̄hēdē pōt in statu h⁹ vie
⁊ sic q̄uis mācat ignū qd ē: scit tñ q: ē. Ad. 2. dcē:
q̄ ex h q̄ dia eēntia formā n̄ri intellect⁹ subterfugit
apparet q̄ nō pt cogsci qd ē: sꝫ solū an ē. Ad. 3. di-
cendū q̄ pportio nihl aliud ē q̄ hitudo duoꝫ ad i
vicē puenientū in aliq⁹ fm qđ pueniūt aut differūt.
Pōt āt intelligi aliq̄ eē puenientia dupłr. vno⁹ ex
h q̄ pueniūt i eodē gnē q̄ntitat vł q̄litat: sic hitudo
supficiei ad supficiē: aut nūeri ad nūeꝝ: inq̄tū vnū
excellit aliđ: vł eq̄t ei: vł ēt caloris ad calorē: ⁊ sic
nullo⁹ pōt eē aliq̄ pportio inť deū ⁊ creaturā: cū n̄
pueniāt in aliq⁹ gnē. alio⁹ pōt intelligi puenientia:
ita q̄ pueniūt in aliq⁹ ordine: ⁊ sic attēdit pportiō
inť māz ⁊ formā: faciēs ⁊ fcm̄: ⁊ tał pportio reqrit
inť cogscentē ⁊ cogscibile: cū cognoscibile sit q̄si a
ctus potētie cogscētis: ⁊ sic ē pportio creature ad
deū: vt cāti ad cām: ⁊ cogscent ad cogscibile: sꝫ fꝫ
infinitū excessū creatoris sup creaturā nō ē pportiō
creature ad creatorē: vt recipiat influētiā ei⁹ fꝫ to
tam virtutē ei⁹: neq̄ vt ipm̄ pfecte cogscat: sicut
ip̄e seipm̄ pfecte cogscit. Ad. 4. dcm̄ q̄ intellect⁹
⁊ intelligibile st vnius gnis: sicut potētia ⁊ actus
Deus āt q̄uis nō sit in gnē itelligibiliū q̄si sb gnē
cōptēs: vtpote gnis nām pticipās: ptinet tñ ad
h gen⁹ vt pncipiū. Eius āt effect⁹ nō st eē gen⁹ itel
ligibiliū. vñ ⁊ h p effect⁹ ⁊ in pria p eēntiaꝫ cogsci
poterit: ⁊ pterea itelligibile vł magis dici p remo
tionē q̄ p positionē. Ex h. n. vnūq̄q̄ q̄ est itelligi-
bile q̄ ē a mā imune ⁊ sepatū. Negatōes āt in diu
inis dicunť q̄uis affirmatōes sint in ppacte vt dio.
dicit in. 2. c. ce. ie. Ad. 5. dcm̄ q̄ qñ aliqd cogscit
nō p suā formā: sꝫ p suū effectuꝫ: forma effect⁹ sup-
plet locū forme ipius rei: ⁊ ideo ex ip̄o effectu sci
tur: an causa sit.

Ad tertiū sic pcedit. vł q̄ pmū qđ a mēte cog-
scit sine pcipit sit ip̄e ds. Illud. n. in q⁹ oia alia co
gnoscūť: ⁊ p qđ de oibus q̄ cogscim⁹ iudica⁹ ē pmo
cognitū a nobis: sicut lux ē p⁹ nota oculo q̄ q̄ p lucē
videť ⁊ pncipia intelligūť p⁹us q̄ pclusiōes. sꝫ oia
in pma vitate cogscimť ⁊ p ipāꝫ de oibus iudica⁹:
vt aug. dicit in li. de tri. ⁊ de vā religiōe: g̃ pma vi
tas est pmū cognitū a nob. Itē qñ st plēs cāe ordia
te pma cā iflūit p⁹us in cātuꝫ q̄ cā sc̄a: ⁊ vltio dimit
tit ipm̄ vt dr̄ in li. de cāis: sꝫ cū scia hūana sit cāta
a reb⁹ sensibile vł intelligibile ē mēti hūane cā itelli
gēdi: g̃ pmū intelligibiliū p⁹us influit in ipāꝫ: sꝫ in
flux⁹ in intelligibili intellectū: inq̄tū hmōi ē: vt in
telligať: g̃ deus q̄ ē pmū intelligibiliū ab itellectu
nostro p⁹us intelligit. Itē in oi cognitiōe in qua ea
q̄ sūt p⁹ora ⁊ simpliciora p⁹us cogscit: id qđ ē pmū
⁊ simplicimū p⁹ cogscit. sꝫ in cognitōe hūana ea q̄
p⁹us occurrūt st p⁹ora ⁊ simpliciora vt videť: ens est
illud qđ p⁹ cadit in pceptōe hūana vt Avi. dicit:
esse aūt ē pmū inter creata: g̃ ⁊ cognitōi hūane p⁹
occurrit de⁹ q̄ ē simplr pmū ⁊ simplicissimū. Itē fi
nis q̄ est vltim⁹ in psecutōe ē pm⁹ in itentōe: sꝫ ds
ē vltim⁹ finis hūane volūtat ad quē oēs alij fines
ordināť: g̃ est pm⁹ in intētōe: sꝫ h nō pōt eē nisi sit co
gnit⁹: g̃ qđ p⁹ occurrit cogscendū ē de⁹. Itē id qđ n̄
indiget aliq̄ pcedēte opatōe ad h q̄ circa ipm̄ sit
opatio opanť alicui⁹ p⁹ cadit sb opatōe illi⁹ opanť
q̄ h qđ indiget aliq̄ opatōe alia: sicut lignū iā do-
latū p⁹us cadit sb opatōe facientis scānū q̄ lignū ad
huc nō dolatū: sꝫ res sensibiles indigēt q̄ abstra-
hanť a mā p itellectū agentē anq̄ intelligāť ab i-
tellectu possibili. Deus āt p seipm̄ maxie ē a mā se
patus: g̃ ip̄e p⁹us itelligiť ab intellectu possibili q̄
res sensibiles. Itē nālr cognita ⁊ q̄ nō pōt intelligi
nō eē st illa q̄ p⁹ n̄re cognitōi occurrūt: sꝫ cognitio
essēdi deū oibus ē nālr inserta vt Dama. dicit nec
pōt ds cogitari nō eē vt Ansel. dicit: g̃ ds ē pmū
qđ a nobis cogscit. Sꝫ ō fm pbm oīs nr̄a cogni-
tio ortū hꝫ a sensu: sꝫ deus ē maxie remot⁹ a sensu
ergo ip̄e nō est pmo cognitus a nobis: sꝫ vltimo.
Item fm pbm ea que sunt posteriora fm nām st
p⁹us nota quo ad nos: ⁊ minus nota fm nām sūt
magis nota quo ad nos: sed creature sunt posteri
ores: ⁊ minus note fm nām q̄ ip̄e deus: ergo ip̄e
est posterior⁹ notus quo ad nos. Itēꝫ id qđ pmittit
vt vltimū pmiū nō est primū qđ pcedit oia meri
ta: sꝫ cognitio dei pmittiť nobis: vt vltimū pmi
um oīuis cognitiōis ⁊ actionis: g̃ deus n̄ ē pmo a
nobis cognitus. R⁹ dicendū q̄ quidaꝫ dixerūt q̄
pmū qđ a mēte hūana cogscit etiā in hac vita est
ip̄e deus q̄ est vitas pma: ⁊ p hūc oīa alia cogscit
Sꝫ h apte ē falsuꝫ: q: cogscere deū p eēntiā ē hōis
beatitudo: vñ sequereť oēm hoiem btm̄ eē. Et p
terea cū in diuina eēntia oia q̄ dicunť de ipa st vnū
null⁹ erraret circa ea q̄ de deo dnr: qđ expimento
pꝫ eē falsuꝫ. ⁊ iteꝫ ea q̄ sunt pma in cognitōe itelle
ctus: oꝫ eē certissima: vñ intellect⁹ cert⁹ ē se ea in
telligere qđ patet in pposito nō esse. Repugnat
etiā hic positio auctoritati scripture. Exo. 33. Nō
videbit me homo ⁊ viuet. Unde alij dicūt q̄ di
uina essentia nō ē pmū cognitū a nobis in via: sꝫ
influētia luminis ipi⁹: ⁊ fꝫ hoc deus est pmuꝫ qđ
a nobis cognoscit. Sed hoc etiā stare nō pōt: q: p
ma lux influxa diuinit⁹ in mentē est lux nālis per
quā pstituiť vis intellectiua. Hec aūt lux nō ē pri
mum cognita a mente: neq̄ cognitōe qua scit de
ea qd est: cū multa inqsitōe indigeat ad cogscendū
qd est intellect⁹. neq̄ cognitōe qua cognoscit an
est: q: intellectum nos habere nō pcipim⁹ nisi in

q̈tũ pcipim⁹ nos intelligere. vt pʒ p phm̃.9.eth. Null⁹ ãt itelligit se aliq̈d itelligere nisi inq̈ʒtũ itel ligit aliqđ itelligabile. Ex quo pʒ q̃ cognitio alicu ius itelligibilis p̃cedit cognitionẽ q̃ qs cognoscit se itelligere: ⁊ p ɔñs cognitionez q̃ qs cognoscit se habere intellectũ: ⁊ sic influẽtia lucis itelligibilis nãlis nõ p̃t eẽ p̃mũ cognitũ a nobis ⁊ multo min⁹ q̈libet alia influẽtia lucis. Et ideo dõm q̃ primo cognitũ hoi põt accipi dupl'r. aut s̃ʒ ordinẽ diuer sar̃ potẽtiar̃: aut s̃m ordinẽ obiector̃ in vna; po tentia. Primo q̈dẽ mõ cũ ɔgnitio itellect⁹ nostri tota deriuet̃ a sensu id qđ cognoscibile est a nobis ⁊ sensu est primo notũ nobis: q̈ʒ id qđ est cognosci bile ab itellectu. s. singulare vel sensibile intelligi bile. Alio mõ. s. s̃m ordinem obiector̃ in vna; po tentia cuilibet potentie est cognoscibile primo su um p̃prium obiectuʒ. Cum aũt ẽ in intellectu hu mano sit potentia actiua ⁊ passiua: obiectum po tentie passiue scilicet intellectus possibilis erit id quod est actu per potentiã actiuã. s. itellectũ agẽ tẽ: q: potẽtie passiue dʒ r̃ndere suũ actiuũ. Intelle ct⁹ ãt agẽs nõ fac̃ itelligibilia formas separatas q̃ sũt sc̃ipsis itelligibiles: sʒ formas q̃s abstrahit a fã tasmatib⁹ ⁊ iõ hm̃õi sũt q̃ p̃us itellect⁹ nr̃ itelligit Et iter hec illa sunt priora q̃ itellectui abstrahẽti p̃mo occurrũt. Hec ãt sũt q̃ plura ɔp̃hẽdũt: vel p modũ totius vl'is: vel p modũ toci⁹ integralis: ⁊ ideo magis vl'ia sũt p̃mo nota intellectui: ⁊ ɔposi ta ɔponẽtib⁹ vt diffinitũ ptib⁹ diff. nitiõis. Et s̃m h̃ q̈dã imitatio itellect⁹ in sensu est qui etiã quodã mõ abstracta a m̃ã recipit. Etiã apud sensum sin gularia magis cõia sũt nota p̃mo: vt h̃ corpus q̈ʒ h aial. Vñ pʒ q̃ deus ⁊ alie sb̃ãtie sepate nll'o mõ p̃nt esse p̃mo itellecta sed intelligũt̃ ex alijs. vt dĩ Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mundi p ea q̃ fcã sunt intellecta ɔspiciũt̃. ¶ Ad p̃mũ g̃ dõ. q̃ ex v̓ bis illis aug. ⁊ silib⁹ nõ est intelligẽdũ q̃ ipsa icrea ta v̓itas sit p̃rimũ p̃ncipiũ quo intelligim⁹ ⁊ iudi cam⁹: sed q: p lumẽ nobis inditũ qđ est ei⁹ siliṫu dõ cognoscim⁹ ⁊ iudicam⁹. Nec hoc lumẽ hʒ ali quã efficaciã nisi ex p̃ma luce. Sicut in demõstra tiõib⁹ scd̃a p̃ncipia nõ certificãt nisi in v̓tute p̃mo rũ. Nec tñ oʒ q̃ et ip̃m lumẽ inditũ sit p̃mo a nob ɔgnitũ. Nõ. n. eo alia cognoscim⁹ sicut ɔgnoscibi li qđ sit mediũ cognitiõis. sʒ sic eo qđ facit alia co gnoscibilia. vñ nõ oʒ q̃ ɔgnoscat̃ nisi i ip̃is cog̃sci bilib⁹. Sicut lux ñ oʒ q̃ videat̃ ab oculo nisi i ip̃o colore illustrato. ¶ Ad scd̃m dõm q̃ nõ oiũ cãr̃ ordinatar̃ est influẽtia vni⁹ rõnis in vltimũ effcm̃ Vñ nõ oʒ q̃ p̃mũ intelligibile h̃ mõ influat in in tellectũ nr̃m q̃ intelligat̃: sed q̃ p̃stet itelligẽdi v̓ tutẽ. Vel dõʒ q̃ q̈uis de⁹ sit in ordine intelligibi liũ p̃mũ simpl'r: nõ tñ est p̃mũ in ordie intelligibi liũ nobis. ¶ Ad tertiũ dõm q̃ q̈uis illa q̃ sũt i ge nere p̃ma cor̃ q̃ intellect⁹ abstrahit a fantasmati

b⁹ sint p̃ma cognita a nobis vt ens ⁊ vnũ nõ tñ oʒ q̃ illa q̃ sũt p̃ma simpliciter q̃ nõ ɔtinẽt̃ in genere p̃prij obiecti sicut ⁊ ista. ¶ Ad q̈rtũ dõm q̃ q̈uis deus sit vltim⁹ finis in ɔsecutiõe ⁊ p̃m⁹ in intẽtio one appetit⁹ nãlis: nõ tñ oʒ q̃ sit p̃mũ in cognitiõe mẽtis hũane q̃ ordinat̃ in finẽ sed in cognitiõe or dinãtis sicut ⁊ in alijs q̃ nãli appetitu tendũt in fi nẽ suũ. Cognoscit̃ tñ a p̃ncipio ⁊ itẽdit̃ in q̈dã gnã litate put mẽs appetit se bñ esse ⁊ bene viuere qđ tũc solũ ẽ dei cũ deum habet. ¶ Ad q̈ntũ dõm q̃ substãtie separate q̈uis abstractiõe nõ indigeãt ad h̃ q̃ intelligãtur: tñ nõ sunt intelligibiles p lumen intellect⁹ agẽtis. Vñ ñ p̃mo ab intellectu nr̃o co gnoscũtur. ¶ Ad. 6. dõm q̃ deum esse q̈ʒtũ est in se est per se notũ: q: sua ẽẽntia est suũ esse: ⁊ h̃ mõ lo quit̃ ansel. Nõ ãt nobis qui ei⁹ ẽẽntiã nõ videm⁹ sʒ tñ ei⁹ cognitio nobis inata dicit̃ esse: inq̈ʒtũ p p̃n cipia nobis inata õfacili pcipere possum⁹ deũ eẽ.

Ad quartũ sic p̃cedit̃. Videt̃ q̃ ad cognitio nem diue trinitat̃ mẽs hũana p nãlẽ rõnem sufficiat. Quicq̈d. n. ɔuenit enti inq̈ʒtũ est ens oʒ maxie in p̃mo ente inueniri: sed trinitas ɔuenit enti inq̈ʒtũ est ens cũ in oib⁹ entib⁹ inueniat̃: eo q̃ oia hẽãt spẽm modũ ⁊ ordinẽ. vt aug. dicit: g̃ nã li rõe sciri põt q̃ in deo sit trinitas. Itẽ nulla p̃fe ctio est subtrahẽda deo: sed ternari⁹ est numerus p̃fectiõis ois rei. vt dicit̃ in p̃mo ce. ⁊ mũ. g̃ trini tas deo est attribuẽda ⁊ sic idẽ qđ p̃us. Itẽ ois ieq̃ litas ad eq̃litatẽ reducit̃ p̃ore: sicut multitudo ad vnitatẽ. Sed inter deũ ⁊ p̃mũ ens creatũ est ineq̃ litas. g̃ oʒ p̃cedere aliã eq̃litatẽ q̃ cuʒ nõ sit nisi plu riũ oʒ esse aliquã pluralitatẽ in diuis. Itẽ oẽ equo cum reducit̃ ad vniuocũ. sed exit⁹ creature a deo est equoc⁹: oʒ g̃ ante hũc ponere p̃cessionẽ vniuo cã q̃ deus p̃cedit a deo: ex q̃ trinitas p̃sonar̃ seq̈t̃. Itẽ nulli⁹ boi sine ɔsortio põt esse iocũda possessio Sed in deo ẽ ab eterno iocũdissima boni possessio g̃ hʒ eternũ ɔsortiũ: qđ nõ ẽ nisi diuinar̃ p̃sonar̃: q: nul la creatura est eterna: g̃ oʒ in deitate plures p̃sõas ponere. Itẽ q̃ deus sit itelligens rõne nãli põt ha beri. Sed ex h̃ q̃ est intelligẽs seq̈t̃ q̃ v̓bũ ɔcipiat q: h̃ est cõe oi intelligẽti: g̃ nãli rõne p̃t cognosci fi lij gnãtio: ⁊ eadẽ rõne amoris p̃cessio. Itẽ Ricar. de scõ vic. in li. de tri. dicit. Credo sine dubio ad quorũlibet explanationẽ q̃ necesse est eẽ nõ mõ p babilia sed etiã necessaria argumẽta nõ deeẽ sed deũ esse trinũ ⁊ vnũ esse necesse: q: est etern⁹. g̃ ad h̃ sũt rõnes necessar et sic idẽ qđ pri⁹. Itẽ platoni ci nõ hũerũt cognitionẽ de deo nisi per rõnẽ sʒ ip̃i posuerũt ad min⁹ duas p̃sonas. s. p̃rem ⁊ mẽtẽ ab ipso genitã q̃ oium rer̃ rõnes ɔtinet qđ nos dici m⁹ de filio: g̃ ⁊ rõne nãli põt p̃sonar̃ pluralitas co gnosci. Itẽ phs in p̃mo de celo ⁊ mũdo dic̃. p hũc q̈dẽ numer̃ adhibuim⁹ nosmetipsos magnificar̃ deũ creator̃ ⁊c. ⁊ sic idẽ qđ prius. Itẽ de deo i ista

tu vie nullo mō possumus cognoscere qd est sȝ solū
an est. Cognoscimus aūt aliquo mō deū esse trinū
et vnū q: p fidē: ergo h nō ptinet ad qd est dei sȝ ad an
est ipius. Sed an est possumus nāli rōne cognoscere
de deo: ergo et deū esse trinū et vnū nāli rōne sciri pōt.
Sed ɔ. fides est de nō apparētibus rōni. vt patet
Heb. xi. sed deū esse trinū et vnū est articulus fidei
ergo ad h videndū rō nō sufficit. Itē oīs rō nālis ex pri
mis pncipijs nāliter cognitis efficaciā hȝ: sȝ deū
esse trinū et vnū nō pōt deduci ex pncipijs nāliter
cognitis q̄ a sensu accipiūt cū in sensibilibus nihil
sile inueniat vt sint tria supposita vnius eēntie. ergo deū
esse trinū et vnū nō pōt sciri per rōnē. Itē amb. cui
cūqȝ ipossibile est gnātionis scire secretū mēs deficit
vox silet nō solū mea sed etiā angelorū: ergo rō nālis
nō sufficit ad cognoscēdū gnātionē diuinam et p ɔns
nec trinitatē psonarū. Rūdeo dōm q deū esse tri-
nū et vnū est solū mō creditū et nullo mō pōt demō
stratiue pbari: quis ad hoc aliq̄ tales rōnes non ne
cessarie nec multū pbabiles nisi credenti haberi
possint. Quod pȝ ex h q deū ɔgnoscimus i statu vie
nisi ex effectibus vt ex dictis patere pt. Et iō nāli co
gnitiōe de deo cognoscere nō possumus nisi qd pci
pit de deo ex h̄itudīe effectuū ad ipm sic ea q̄ de-
signāt cālitatē ipius et eminētiā sup creata et q̄ remo
uent ab ipo ipfectas ɔditiōes effectuū. trinitas
āt psonarū nō pt pcipi ex ipa cālitate diuīa cū ipa cā
litas cōis sit toti trinitati. Nec ēt dr̄ sm remotio
nē tm̄. vnde nullo mō pt demōstratiue pbari de
uȝ esse trinū et vnū. C Ad pmū ergo dōm. q ea q̄ i crea
turis sūt plalia in deo vnū sūt sȝ rē et iō quis in quo
libet ente creato inueniat aliq̄ trinitas ex h tm̄ nō
pt necessario ɔcludi q in deo sit aliq̄ tria nisi sȝ rō
nē et hec plalitas nō sufficit ad distinctionē psona-
rū. C Ad. 2. dōm. q pfectio ternarij īuenit in dō ēt
sm eēntie vnitatē nō q: ipsa eēntia numeret: sed
q: virtute ɔtinet oīs nūeri pfectionē: vt dr̄ in arith
metica boetij. C Ad. 3. dōm q etiā remota distin
ctiōe psonarū est eq̄litas in diuīs sm q eius sapia
ei potētie eq̄tur. Uel pt dici q in eq̄litate est duo
ɔsiderare. s. plalitatē suppositorū inter q̄ attēditur
eq̄litas et vnitatē q̄titatis que est cā eq̄litatis. Redu
ctio igit in eq̄litatis ad eq̄litatē nō fit rōne plalitatis
suppositorū sȝ rōne cāe: q: sicut vnitas est cā eq̄lita
tis ita ineq̄litas est cā plalitatis. Et iō oȝ q cā eq̄lu-
tatis sit an cāȝ ineq̄litatis nō q ante q̄libȝ ineq̄lia
sint aliq̄ eq̄lia. Alias oporteret in ordine numerorū
eē aliqd an vnitatē et dualitatē q̄ sūt ineq̄lia vel in
ipsa vnitate inuenīri plalitatē. C Ad. 4. dōm. q licet
oīs eq̄uocā reducat ad vniuocū nō tm̄ oȝ q gnā
tio eq̄uoca ad vniuocā reducat sed ad generālē qd
est in se vniuocū. In rebus. n. nālibus videmus q gnā
tiōes eq̄uoce sūt priores gnātiōibus vniuocis: eo
q cāe eq̄uoce hñt influētiā sup totā spēm nō āt cāe
vniuoce sed solū sup vnū indiuiduū. Unde sūt q̄si in
strumēta cāȝ eq̄uocaȝ sicut corpa iferiora corpo-
rū supiorū. C Ad. 5. dōm. q ex h nō pt hō hīc vitā
iocūdā sine ɔsortio: q: non hȝ in se vñ sibi q̄tū ad
oīa sufficiat: et ppter h aialia q̄ hñt in se oīa vñ sibi
sufficiat ɔsortiū vite nō reqrūt sȝ sūt solitaria. Deus
āt est maxie sibi sufficiēs. Unde remota distinctiōe
psonarū adhuc manet i eo iocūditas sūma C Ad
6. dōm. q in deo idē est intellectus et intellectū et iō nō
oȝ q ex h q intelligit ponat i eo aliqd ɔceptū rea-
liter distinctū ab ipso sicut est in nobis. trinitas āt
psonarū reqrit distinctionē realē. C Ad 7. dōm. q
intellectus illius vbi apperit ex h qd seqt q̄uis ɔtingat
nr̄am industriā latere. oīa ergo necessaria in seipis sit
vel p se nota vel p alia cognoscibilia: non tm̄ oȝ q
ita sit quo ad nos. Unde nō possumus ad oīa necaria p
bāda sm nr̄āȝ industriā rōnes necarias inuenire
C Ad. 8. dōm. q platonicorū positio nihil fac ad p-
positū sm rei vitatē: q̄uis videat facere sȝ vba
Nō. n. posuerūt q illa mēs eēt eiusdē eēntie cū dō
pre sȝ q eēt q̄dā alia sba sepata a pma pcedens et
terciā ponebāt aiam mūdi vt pȝ p macrobiū. Et
q: oēs substātias sepatas deos vocabāt inde ē q
istas vocabāt seu dicebāt tres deos vt dicit aug.
x. de ci. dei. Quia tm̄ nō ponebāt aliqd spūsc̄ō sile
sicut pr̄i et filio. aīa. n. mūdi nō est nexus illorū duorū
sm eos sicut spūsc̄ē pris et filij iō dicit in. 3. sigro
defecisse. i. in cognitiōe tertie psone. Uel dōm. sicut
cōiter dr̄ q cognouerūt duas psonas q̄tū ad app
priata potētie et sapie nō āt q̄tū ad ppria. Bonitas
āt q̄ spūisc̄ō appropriat maxie rspicit effectus quos
illi nō cognouerūt. C Ad. 9. dōm q arist. nō intēdit
dicere q deus sit magnificād vt trinus et vnus: sed q:
ternario nūero sacrificiorū et oronū ab antiqs hono-
rabit ppter ternarij nūeri pfectionē. C Ad. 10. dōm
q oīa q̄ in deo sūt: vnaȝ simplex eius eēntia sūt: sȝ ea
q̄ sūt in ipo vnū sūt in itellectu nr̄o multa: et pp h in
tellectus nr̄ pōt appēhēdere vnū illorū sine alio. In-
de est q in statu vie de nullo eorū possumus cogno-
scere qd est: sȝ solū an est et ɔtingit q cognoscat an
est vnū eorū et nō alterū. Sicut scit aliqs an sit sa-
piētia in deo q tm̄ nō cognoscit an insit oīpotētia et
sic pōt rōne nālis sciri an deus sit: non āt an sit
trinus et vnus.

d Einde q̄rit de manifestatiōe diuīe cogni
tōis. Et q̄rūt q̄tuor. pmo vtrū diuīa liceat
inuestigādo tractare. scdo vtrū de diuīs q̄ fidei fū-
sūt possit esse aliq̄ scia. tcio vtrū in scia fidei q̄ ē de
deo liceat rōnibus pbicis vti. q̄rto vtrū diuīa sint
velāda nouis et obscuris verbis.

a D pmū sic pcedit. Uz q diuīa inuestigare
nō liceat arguēdo. Eccl. 3. altiora te ne q̄s
eris etc. sȝ diuīa sūt maxie hoīe altiora et pcipue ea
q̄ sūt fidei: ergo hmōi scrutari nō lȝ. Itē pena nō infert
nisi p culpa. sed sicut dr̄. pver. 25. q scrutator ē ma
iestatis opprimet a glia: ergo pscrutari ea q̄ ad diuīā ma

ie͂tatē ptinēt est illicitū. Itē amb. Tolle argumēta vbi fides q̄rit᷑. sꝫ in diuīs maxie circa trinitatē ꝫ regnē fides: ḡ in hac mā nō lꝫ p argumēta vitatē īgrere. Itē amb. de gnātiōe dina loq̄ns dic. scrutari nō lꝫ mulctia supna lꝫ scire ꝙ nat᷒ sit nō lꝫ discutere quō nat᷒ sit: ḡ eadē rōne nec aliqd eoꝝ q̄ ad trinitatē ptinēt lꝫ argumēt᷑ inuestigare. Itē greg. in omel. in oct. pasce. Fides nō hꝫ meritū vbi humana rō pbet experimētū. sꝫ malū est fidei meritū euacuare: ḡ nō lꝫ rōnib᷒ de hijs q̄ sūt fidei pscrutari. Itē ois honorificētia deo debet᷑: sꝫ secreta p silētiū honorificāt᷑. vñ dic dio. in fine cel. ier. Super nos secretū silētio honorificātes. Et huic cōsonat qđ dī in ps. sm lr̄am hiero. Tibi silet laus deus i. ipm silentiū est laus tua de᷒: ḡ debem᷒ a pscrutatiōe dinoꝝ silere. Itē null᷒ mouet᷑ ad infinitū. vt pħs dicit pmo ce. ⁊ mū. q: ois mot᷒ est pp ꝯsequēdū terminū q nō inuenit᷑ in infinito. Sed de᷒ in infinitū distat a nobis: cum ḡ pscrutatio sit qdā motꝰ rōnis in id qđ pscrutat᷑ vr ꝙ dina pscrutari non debeam᷒. Sꝫ ꝯ est qđ dī. i. pe. 3. Parati sp ad satisfactionē oī poscēti vos rōnē de ea q̄ in vob est fidei spe. Sꝫ h nō pōt fieri nisi ea q̄ sūt fidei argumētis pscrutemur: ḡ pscrutatio p argumēta de his q̄ sūt fidei est necāria. Itē vt dī tit. i. ad epm ptinet vt sit potēs exhortari in doctrina sana ⁊ ꝯdicētes reuincere sꝫ h nō pt fieri nisi argumēt᷑. ḡ in his q̄ sunt fidei argumēt᷑ oꝫ vti. Itē augu. dic. i. de tri. Adiuuāte dño deo nr̄o suscipiam᷒ ⁊ eā quā flagitāt rōēꝫ ꝙ trinitas sit vn᷒ de᷒. ḡ trinitatē pt hō rōnib᷒ perscrutari. Itē aug. ꝯ felicianū q: nō nimis incōuenienter duo ista discernis cū rōne pmissa etiā testimonia n̄ omitt᷑. fateor secutus qđ ipse pbaueris s. ꝙ rōnib᷒ ⁊ auctib᷒ vtar. ⁊ sic idē qđ pri᷒. Rñ. dō ꝙ cū pfectio hoīs ꝯsistat ī ꝯiūctiōe ad deū oꝫ ꝙ hō ex oib᷒ q̄ ī ipō sūt q̄tū pt ad dina īuitat᷑ ⁊ adducat᷑ vt itellect᷒ ꝯtēplatiōi ⁊ rō īqsitiōi dinoꝝ vacet sꝫ illō ps. Mihi adherere dō bonū ē. Et iō pħs in. x eth. excludit dcīn quorūdā q dicebāt ꝙ hō n̄ d̄bebat se d̄ reb᷒ dinis itromittē sꝫ solū d̄ hūanis sic dicēs. oꝫ āt n̄ sꝫ suadētes hūana sape hoīeꝫ entēꝫ vt mortalia mōtalē s, īq̄tū ꝯuēit mōtale facē ⁊ oīa facē sꝫ optimū eoꝝ q̄ ī ipō. triplr tñ pt hō ī h peccare. pꝰo ex p̄sūptōe q. s. sic ea scrutat᷑ aliqs q̄si ea pfecte ꝯphēsur᷒ ⁊ h ꝯ̄ p̄sūptō argui᷑. Iob. xi. Forsitā vestigia dī ꝯphēdes ⁊ vsq ad pfectū oipotētē repies. ⁊ hil. dic. Ne te iseras illō secretū ⁊ archanū īopiabil᷑ natitat᷑ ne te imergas sūmā itelligētie ꝯphēdē p̄sumēs sꝫ itellige īꝯphēsibilia eē. scđo ex h q̄ ī his q̄ sūt fidei rō p̄cedit fidē n̄ fides rōēꝫ dū. s. aliqs h solū vult crederē qđ rōe pt inuenire cū d̄beat eē ꝯuerso. vñ hil. Credēdo inspice. s. ingredere p̄curre p̄siste. Tercio vltra modū sue capacitat᷑ ad dinoꝝ pscrutatiōnē se ingerēdo. vñ ro. 12. Nō plus sape q̄ oꝫ sape sꝫ sape ad sobrietatē ⁊ vnicuiq sicut de᷒ diuisit mēsurā fidei. Nō. n. oēs eādē mēsuraꝫ sūt ꝯsecuti. vñ aliqd ē vltra modū vni᷒ qđ n̄ ē vltra modū alteri᷒. ¶ Ad pmū ḡ dō ꝙ illa dicūt᷑ altiora hoīe q̄ capacitatē ei᷒ excedūt n̄ q̄ sūt digniora sꝫ nām q: his q̄ sūt digniora q̄to magis hō iuitat᷑ ꝯ mō itēdūt tāto magis pficit. sed et in mīmis ꝯsiderādis dū aliqs modū sue capacitat᷑ excedit de facili icidit in errorē. vñ gl. ibidē dic. Heretici duob᷒ modis fiūt. s. cū de creatore vl᷑ de creaturis vltra modū itēdētes ī errores incidūt ⁊ a vitate discedūt. ¶ Ad. 2. dō ꝙ pscrutari ē q̄si ad finē scrutari. h āt illicitū ⁊ p̄sūptuosū est vt aliqs sic dina scrutet᷑ q̄si ad finē ꝯphēsiōis vētur᷒. ¶ Ad. 3. dō ꝙ vbi fides q̄rit᷑ argumēta tollūt᷑ q̄ fidei aduersant᷑ ⁊ eā p̄cedere conāt᷑ non illa q̄ eā mō debito sequunt᷑. ¶ Ad. 4. dō ꝙ nō lꝫ h mō scrutari dina misteria: vt ad eoꝝ ꝯphēsionē itētio hēat᷑ vt pꝫ ex h ꝙ seqt᷑ lꝫ scire ꝙ nat᷒ sit ⁊c. Ille. n. modū natiuit᷑ discutit q q̄rit scire qd sit ipa natitas: cū de diuīs possim᷒ scire qd nō sint ⁊ nō qd sint. ¶ Ad. 5. dō ꝙ duplex est hūana rō vna demōstratiua cogēs itellectum ad credēdū ⁊ talis n̄ pt hēri de his q̄ sūt fidei. Sed pt hēri ad euacuāda ea q̄ fidē destruūt vel ipossibilē asserūt. Quāuis. n. ea q̄ fidei sūt demōstrari nō possint: tñ possint demōstratiue iprobari. Si āt talis rō ad pbādū ea q̄ sūt fidei induceret᷑ euacuaret᷑ meritū fidē: q: iā assentire his n̄ eēt volūtariū sꝫ necāriū. Rō āt psuasoria sūpta ex aliq̄b᷒ silitudinib᷒ ad ea q̄ sūt fidei īducta n̄ euacuat fidei rōnem q: n̄ facit ea eē appētia cū n̄ fiat resolutio vsq ad pma pncipia q̄ intellectu videt᷑. Nec etiā meritū fidei euacuat: q: non cogit intellectū ad ꝯsentiendū. Vñ assensus remanet volūtari᷒. ¶ Ad. 6. dō ꝙ de᷒ honorat᷑ silētio nō ꝙ de ipso nihil dicat᷑ vl᷑ īgram᷒ intelligim᷒ nos ab ei᷒ ꝯphēsiōe defi. cere vñ eccl. 43. Glorificātes dñm q̄tūcūq potueritis supualebit adhuc ⁊ admirabil᷑ magnificētia eius Bndicētes dñm exaltate illū q̄tū potestis. Maior est. n. ei laude. ¶ Ad. 7. dō. ꝙ cū de᷒ in infinitū a creatura distet: nulla creatura mouet᷑ in deū. vt ipsi adequet᷑ vl᷑ recipiēdo ab ipō vel cognoscēdo ipm. Hoc igit᷑ ꝙ creatura in infinitū distat nō est termin᷒ motus creature: sed quelibet creatura mouet᷑ ad hoc ꝙ deo assimiletur plus ⁊ plus q̄tū potest: ⁊ sic etiam hūana mēs debet semp moueri ad cognoscendū de deo plus ⁊ plus sm modū suum. Unde dicit Hil. Qui pie infinita psequit᷑ si non ꝯtingat aliqñ: tñ pficiet pdeundo.

a Ad scđm sic proceditur. Videtur ꝙ de diuinis que fidei subsunt: scia esse non possit: Sapientia enim contra scientiā diuiditur. Sed sapientia est diuinoꝝ: non ergo scientia. ¶ Item sicut dicit᷑ pmo posterioꝝ. In q̄libet scia oportet de subiecto supponere qd est. Sed de deo

nulle mō possum⁹ scire quid est vt dicit Damas.
ergo de deo scia haberi nō pōt. Itē cuiuslibet scie
est ptes ⁊ passiōes sui subiecti ɔsiderare. ʒ de⁹ cuʒ
sit forma simplex nec ptes hʒ in q̄s diuidat: nec
passiōib⁹ aliq̄b⁹ subiici pōt. ḡ de deo nō pōt eē scia
Itē in q̄libet scia rō p̄cedit assensum. Demonstra
tiōe.n. facit in sciētijs scibilib⁹ assentire sed in hijs
q̄ fidei sūt oʒ esse ecōuerso.s. q̄ assensus fidei p̄ce-
dat rōnem vt dcm̄ est. ḡ de diuinis p̄cipue q̄ fide ca
piūtur nō pōt esse scia. Iteʒ ōis scia pcedit ex p̄nci
pijs p se notis q̄ q̄sq3 pbat audita: aut ex p̄ncipijs
q̄ ab his fidē hnt. Sed articuli fidei q sunt prima
p̄ncipia in fide nō sūt hmōi: q: nec sūt p se nota. ne
q3 ad p se nota resolui pnt demōstratiue vt dcm̄ ē
ḡ de diuinis q̄ fide tenēt nō pōt esse scia. ¶ Item fi
des est de non apparentibus: sed scia est de appa
rētib⁹ q: p sciam apparēt ea q̄ p sciam tradūt: ḡ d
diuinis q̄ fide tenēt n̄ pt eē scia. Itē cuiuslibʒ scie p̄n
cipiū est intellect⁹: q: ex intellectu p̄ncipioꝝ veni
tur in sciam ɔclusionū. sed in hijs q̄ sūt fidei itelle
ct⁹ nō est p̄ncipiū sed finis q: vt dr̄. Isa. 7. nisi cre
dideritis nō intelligetis: ḡ de diuinis q̄ fide tenēt nō
pōt esse scia. Sed ɔ est qd̄ dicit aug. 12. de tri. Hu
ic scie tribuo illud tm̄ quo fides saluberrima q̄ ad
verā btitudinē ducit gignit: defendit roborat: ḡ
de his q̄ sūt fidei est scia. Itē sap. x. dedit illi sciam
scōꝝ.i. fidei: q: de alia intelligi nō pōt nisi de ea q̄
sci ab impijs discernūtur q̄ est scia fidei. Itē aplš
de cognitiōe fideliū loq̄ns. i. cor. 8. dicit. Nō oium
est scia ⁊ sic idē qd̄ p̄us. Rn̄. dōm q̄ cū scientia cōsi
stat in h̄ q̄ ex aliq̄b⁹ notis alia ignotiora cognoscā
tur. h̄ āt in diuinis ɔtingat: ɔstat q̄ de diuinis pōt esse
scia. Sed diuinoꝝ noticia dupliciter pt extimari.
Uno mō ex pte nr̄a ⁊ sic nobis cognoscibilia non
sūt nisi ex creaturis q̄rū noticiā a sensu accipimus
Alio mō ex nā ipsoꝝ ⁊ sic ipsa sūt ex seipsis marie
cognoscibilia ꝗuis fm modū suū nō cognoscant
a nobis tn̄ a deo cognoscūt ⁊ a btis fm modū suū
Et sic de diuinis duplex scia habet. Una fʒ moduʒ
nr̄m q̄ sensibiliū p̄ncipia accipit ad notificādū di-
uina. Et sic de diuinis phi sciam tradiderūt phiaʒ
p̄mā diuinā sciam dicētes. Alia fm modū ipsoꝝ di
uinoꝝ vt ipsa diuina fm seip̄a capiāt q̄ qdeʒ pfecte
nobis in statu vie est ipossibilis sed fit nobis I sta
tu vie q̄dā illi⁹ cognitiōis pticipatio ⁊ assimilatio
ad cognitionē diuinā inq̄tū p fidē nobis infusā inhe
rem⁹ ipsi p̄me veritati ppꝭ seip̄am. Et sit de⁹ ex h̄
ip̄o q̄ cognoscit se cognoscit alia mō suo. i. simpli-
ci intuitu nō discurrendo ita nos ex his q̄ fide capi
m⁹ p̄me veritati inherēdo venim⁹ in cognitioneʒ
alioꝝ fm modū nr̄m. s. discurrēdo de p̄ncipijs ad
ɔclōnes. Un̄ prio ipsa q̄ fide tenem⁹ sunt nobis q̄
si pria pricipia in hac scia ⁊ alia sūt q̄si ɔclōnes. Ex
quo pʒ q̄ hec scia ē altior illa diuina q̄ phi tradiderūt
cum ex altiorib⁹ p̄ncipijs pcedat. ¶ Ad p̄mū er-

go dōm q̄ sapia nō diuidit ɔ sciam sicut oppositū
ɔ oppositū: sed q: se habet ex additione ad sciam
Est.n. sapia vt dicit phs. 6. eth. caput oium scia-
rū regulās oēs alias: inq̄tū de altissimis p̄ncipijs
est ppt ex qd̄ etiā dea sciaꝝ dicit. i. meth. Et mul
to magis hec q̄ n̄ solū de altissimis ʒ ex altissimis
est. Sapiētis āt est ordinare ⁊ ido illa scia altissi-
ma q̄ oēs alias ordinat ⁊ regulat sapiētia dicitur
in artib⁹ mechanicis sapiētes dicim⁹ illos q alios
regulāt vt architectos. Scie v̄o nomē alijs infe-
riorib⁹ relinquit. Et fm h̄ scia diuidit ɔ sapiaʒ sic
ppriū ɔ diffinitionē. ¶ Ad. scōm dōm q̄ sicut su
pra dcm̄ est qn̄ cāe cognoscūt per suos effect⁹: effe
ctus cognitio supplet locū cognitiōis q̄ditatis cāe
q̄ reqrit in illis sciētijs q̄ sunt de reb⁹ q̄ per se ip̄as
cognosci nō pnt. Et sic n̄ oʒ q̄ ad h̄ q̄ d diuinis sciaʒ
habeam⁹ p̄sciat de deo qd est. Uel pōt dici q̄ hoc
ip̄m qd̄ scim⁹ de deo qd nō est supplet in diuina scia
locū cognitiōis qd est: q: sicut p quid ē distinguit
res ab alijs: ita per hoc q̄ scit quid nō est. ¶ Ad
terciū dōm q̄ ptes subiecti in scia nō solū sunt in-
telligende ptes subiectiue vel integrales: ʒ ptes
subiecti sunt oia illa quoꝝ ɔgnitio reqrit ad ɔgni-
tionē subiecti cū oia hmōi nō tractētur in scia nisi
inq̄tū hnt ad subiectū ordinari: passiōes etiā di
cunt q̄cūq3 de aliquo pbari pnt siue negatiōes si
ue habitudies ad alias res. Et talia multa de deo
pbari pnt ⁊ ex principijs nāliter notis ⁊ ex princi
pijs fidei. ¶ Ad. 4. dōm q̄ in q̄libet scia sunt aliq̄
q̄si principia ⁊ aliq̄ q̄si ɔclones. Rō ḡ q̄ inducitur
in sciētijs p̄cedit assensum ɔclonis: sed seqt assen
sum principioꝝ cum ex eis pcedat. Articuli aūt
fidei in hac scia non sunt q̄si ɔclones sed q̄si princi
pia q̄ etiā defendūt ab ipugnātib⁹ sicut ⁊ phs. 4.
meth. disputat ɔ negātes principia ⁊ manifestan
tur p aliq̄s silitudines sicut p̄ncipia nāliter nota.
per inductionē nō aūt rōne demōstratiua pbant
¶ Ad. 5. dōm q̄ etiā in sciētijs hūanit⁹ traditis
sunt q̄dā principia in qbusdā earꝝ que nō sūt oibus
nota: sed oʒ ea supponere a supiorib⁹ sciētijs sicut
in sciētijs subalternatis supponūt ⁊ credūt aliq̄ a
supiorib⁹ sciētijs subalternātib⁹ ⁊ hmōi nō sunt p
se nota nisi supiorib⁹ sciētijs. Et hoc mō se habent
articuli fidei q sūt p̄ncipia hui⁹ scie ad cognitionē
diuinam: q: ea q̄ sūt p se nota in scia quā deus hʒ de
seip̄o supponūt in scia nr̄a ⁊ credit ei nobis h̄ indi
cāti p suos nūcios sicut medic⁹ credit phico q̄tu-
or esse elemēta. ¶ Ad. 6. dōm q̄ apparētia scie p
cedit ex apparētia p̄ncipioꝝ. Un̄ scia nō facit ap
parere p̄ncipia: sed ex h̄ q̄ apparēt principia facit
apparere ɔclones ⁊ p hūc modū scia de q̄ nūc loq
mur nō facit appere ea de qb⁹ est fides: sed ex eis
facit appere alia per moduʒ quo de primis certi
tudo habet. ¶ Ad. 7. dōm q̄ cuiuslibet scie p̄nci-
piū est intellect⁹ sp qdē p̄mū. sed nō semp proximū

vno alio i fides e, l primum pncipiũ sciẽ: sicut p3
in sciẽ s3 alternat: q: ear ɔclones sicut ex primo
pn° pcedũt ex fide eor̃ q̃ supponũt a supiori scia:
s3 sicut a pn° p:io ab intellectu supioris scientis q
de his creaturis p intellectũ h3 certitudinẽ: t sir
h' sciẽ pncipiũ primũ ẽ fides: s3 primũ ẽ intellect'
diuin' cui nos credim': s3 fides ẽ in nobis: vt p
ueniam' ad intelligẽdũ q̃ credim': sicut si i̇ferio:
sciẽs adiscat supioris sciẽt sciã: tũc fiunt ei itel-
lecta: t scita q̃ pus erãt tm̃mõ credita.

Ad tertiũ sic pcedit: vr̃ q in hijs q̃ st̃ fidei
nõ liceat rõibus phicis vti. i. cor. i. Non
misit me xp̃s baptizare: s3 euãgelizar: nõ in sapia
vbi. gl. in doctrina phor̃: t sup illud vbi ingsito:
h' scti: dicit gl. Ingsito: ẽ q nãe secreta rimat: ta
les nõ recipit de' int pdicatores: t sup illd. i. cor.
i. Sermo me' t pdicatio mea nõ in psuasibilib':
dicit gl. Et si psuasibilia fuerint vba: nõ tñ p hũa-
naz sapiam: vt vbum pseudo aplor̃. Ex qbus ci-
bus vr̃ q in hijs q̃ sunt fidei nõ liceat rõnibus phi
cis vti. It ysa. i5. sup illud nocte vastata ẽ. ar. dic
glo. ar. i. aduersari'. s. scia sclaris q̃ aduersaria est
deo: g t̃c. It amb. dicit. Secretissimũ fidei a phi
cis argumẽtis est liber: g vbi de fide agit phor̃
rõnibus: t dictis vti nõ l3. Itẽ Hier. refert i epla
ad eustochiũ se in visione diuino iudicio vberatũ
p eo q in libris legerat cicerõnis: t q astabant p
cabant vt veniã tribueret adolescẽtie exacturus
deide cruciatũ si in libris gẽtiliũ aliqñ legisset vti
obtestans nomẽ dei clamauit. Si vnq̃ habuero
sclares codices: si legero te negaui. Si g nõ l3 in
eis studere: g multo min' l3 eis in diuinis tractati-
bus vti. It sapia sclaris in scriptura p aquaz fre-
quẽter significat. sapia vo diuina p vinũ sm ysa.
i. vitupabãt caupones aquã vino miscẽtes: g vi
tupabiles sunt doctores sacre scripture phica do
cumẽta miscẽtes. It sicut dicit Hier. in gl. Osee
2. Cũ hereticis nec noia dẽmus hẽe cõia: s3 heretici
vtunt ad fidei corruptiõez phicis argumẽtis: vt hr̃
in gl. pruer. 7. t ysa. i5. g catholici eis in suis trac-
tatibus vti nõ dẽnt. It quelib3 scia pncipia h3 p-
pria: vñ t sacra doctria articlos. s. fidei: s3 in alijs
sciẽs nõ recte pcedit si sumãt alteri' sciẽ pncipia:
s3 op3 in vnaquaq3 ex pprijs pcedẽ sm doctrinaz
phi p° posterior̃. g nec in sacra doctrina recte p-
cedit siqs ex documẽtis phor̃ pcedit. It si alicui'
doctrina in aliq° repudiat ei' auctas inalida erit:
ad aliqd ɔfirmãdũ vñ dicit Aug. q si in sacra do
ctrina ɔcesserimi' aliquid eẽ falsitat pibit ei' auct
ad fidei ɔfirmationẽ: s3 sacra doctrina phor̃ do-
ctrinã in multis repudiat: q: mult' errasse inueni
unt: g eor̃ auctas nõ est efficax ad aliqd ɔfirmãdũ:
s3 ɔ aplus ti. i. vtit epimenidis poete vsiculo dicẽs
Cretẽses sp mẽdaces male bestie t̃c. t i. cori. i5.
verbis menãdri. Corrũpunt bonos mores collo

quia mala. t act. i7. vbis arati dicẽs. s. dei t ge-
nus sumus: g t alijs diuine scripture doctoribus
l3 phicis argumẽtis vti. Item Hiero. in epla ad
magnũ vrbis rome oratorẽ: enumerans plurib'
scripture doctorib': vt Basil. Grego. Nazanzẽ: q
oẽs intm̃ phorum doctrinis atq3 sentẽtijs suos re
sperserũt libros vt nescias qd in eis primũ mira
ri debeas: vtrũ eruditionẽ seculi: vl sciam scrip-
turarũ: qd nõ fecissent si nõ licuisset vl inutile fu
isset. Item Hiero. in epla ad pamachiuz de dor-
mitione paule. Si adamaueris mulierẽ captiuã
s. sapiam secularẽ: t pulchritudine eius capt' fue-
ris decalua eã: t illecebras criniũ atq3 ornamen-
ta verbor̃ cũ tenacibus vnguibus seca: laua eã
yssopo aliuiro: t requiescẽs cũ illa dicito. Sinistra
eius sub capite meo: t dextera illius amplexabit
me: t multos tibi captiua fetus dabit: ac de mo-
abitide efficiet tibi isrlites. g fructuosum ẽ vt ali
quis sapia seculari vtat. Itez Aug. 2. de tri. dicit
Non ero segnis ad ingrẽdaz sciam dei: siue p scri
pturaz: siue p creaturã: s3 cognitio dei p creaturã
in phia pponit: g nõ est incõueniens q aliquis in
sacra doctrina rõnibus phicis vtat. Item Aug.
li. 2. de doctrina xp̃iana. Phi aũt si qua forte ve-
ra: t fidei nostre accõmoda dixerunt: nõ solu3 for
midanda nõ sunt: s3 ab eis tanq̃ iniustis possesso
ribus in nr̃m vsuz assumẽda: t sic idẽ qd pus. Itẽ
sup illud dan. i. Proposuit aũt Daniel t̃c. gl. Si
quis imperitus mathematice artis ɔ mathemati
cos scribat: aut expars phie ɔ phos agat: qs etiã
ridendus: vl ridẽdo nõ rideat. s3 op3 doctores sa
cre scripture qñq3 ɔ phos agere: g op3 eos phia vti
Rñ° dicẽdum q dona grãtum hec modo nãe ad-
duntur: q eã nõ tollunt: s3 magis pficiunt. Unde
t lumẽ fidei, qd nobis gratis infundit: nõ destru-
it lumẽ nãlis cognitiõis nobis nãliter inditũ. Et
si aũt nãle lumẽ mentis humane sit insufficiens
ad manifestatõem eor̃ que p fidẽ manifestantur
tñ impossibile ẽ q ea que p fidem nobis tradunt
diuinitus: sint ɔria hijs que p nãm nobis sunt in-
dita. Oporteret. n. alterũ esse falsum: t cũ vtrunq3
q3 sit nobis a deo deus eẽt nobis autor falsitatis:
q est impossibile. Sed magis cũ in impfectis in
ueniat aliqua imitatio pfectorũ quis impfecta
in hijs que p nãlem rõnem cognoscunt sunt que
dam similitudines eor̃ que p fidez tradita sunt. Si
cut aũt sacra doctrina fundat sup lumen fidei: ita
phia sup lumẽ naturale rõnis. Unde impossibile
est q ea que sunt phie sint cõtraria eis que sunt fi-
dei: sed deficiunt ab eis. Continẽt tñ quasdaz simi-
tudines eorũ: t quedã ad ea p:eãbula: sicut natu-
ra p:eãbula est ad grãm. Si quid aũt in dicti phor̃
rum inueniat ɔtrarium fidei: hoc nõ est phie: sed
magis phie abusus ex defectu rõnis. Et ideo pos
sibile est ex pncipijs phie huiusmodi errorẽ refel

lere: vl' ostendēdo eius esse impossibile: vl nō eē necessariū. Sicut .n. ea que fidei sunt non pn̄t demonstratiue pbari: ita quedā 9ria his nō possunt demōstratiue ostēdi eē falsa: s3 pōt ostēdi nō eē ea necessaria. Sic igit̄ in sacra doctrina: pbia possumus tripliciter vti. Pmo ad demōstrādū ea que sunt pambula fidei q̄ necessaria sunt in fidei scia: vt ea que nālibus rōnibus de deo pbant̄: vt deū eē: deū eē vnū: z hmōi: vl' de deo: vl' de creaturis in pbia pbata que fides supponit. Scdo ad notificandū p aliquas silitudines ea que sunt fidei: sicut Aug. in li. de tri. vtit̄ multis silitudinib⁹ ex doctrinis pbicis sumptis ad manifestādū trinitatē: q̄ ad resistēdum hijs que 9 fidem dicunt̄: siue ostēdendo eē falsa: siue ostendēdo nō eē necessaria. tn̄ vtentes pbia in sacra scriptura pn̄t dupliciter errare. Uno mō vtēdo hijs que sunt 9 fidē que nō sunt pbie: s3 potius error: vl' abusus eius: sicut Orig. fecit. Alio mō: vt ea que sunt fidei includant̄ sub metis pbie: vt si nihil aliqs credere velit: nisi qd p pbiam haberi pt̄: cū ecōuerso pbia sit ad metas fidei redigēda: fm illud apli .2. cor. x. In captiuitatē redigētes oēm intellectū in obsequiū xpi. ¶ Ad primū q̄ dicēdum q ex oibus illis verbis ostendit̄ q doctrina pbicoꝝ nō sit vtēdum quasi pncipali: vt .s. pp̄ter eā credatur fidei non tn̄ remouet̄ qn ea possint vti sacri doctores: quasi scdria. Unde ibidē sup illud perdā sapiam sapientū zc. glo. Non ideo hoc dicit: vt veritatis intelligentia possit a deo reprobari. Sed q eoꝝ prudentia reprobat̄ qui in sua eruditiōe 9fidunt. vt tamē totū quod est fidei nō humane potentie: aut sapiētie tribuerent̄: sed deo. Uoluit deus vt pmitiua aploꝝum predicatio esset in infirmitate z simplicitate: cū tn̄ potentia z secularis sapia post ea superueniēs ostēderit p victoriā fidei mundū esse deo subiectū: z q̄tum ad potētiā: z q̄tum ad sapiam. ¶ Ad scdm dicēdum q sapia secularis dr̄ 9ria deo q̄tum ad eius abusū: sicut ea heretici abutunt̄: nō q̄tum ad eius veritatē. ¶ Ad tertium dicēdū q sacramētū fidei p tanto dicitur esse liberū a pbicis dictis: q sub pbie metis nō coartat̄. ¶ Ad quartū dicēdum q Hiero. a deo efficiebat̄ ad aliquos libros gētiliū q sacrā scripturā quodāmodo 9tēnebat. Unde ipe dicit. Si quādo in memet reuersus pphas legere cepissem sermo horrebat incultus. z hoc eē reprehēsibile nullus ambigit. ¶ Ad qntum dicēdum q ex tropicis locutiōibus nō est assumēda argumentatio. vt dicit Magister .6. distinctiōe pmi libri. z Dyo. dicit in epl'a ad titū q simbolica theologia nō est argumētatiua: z pcipue cū hoc nō sit expositio alicuius auctoris. Et tn̄ pōt dici q qn̄ alterum duoꝝ transit in nām alterius nō reputat̄ mixtū: s3 qn̄ vtrūq3 a sua nā alterat̄. Uñ illi q vtunt̄ pbicis documētis in sacra scriptura redigēdo in obsequiū fidei nō miscēt aquā vino: s3 9uertūt aquā in vinū. ¶ Ad sextū dicēdū q Hiero. loquit̄ d illis rōnibus q̄ ab hereticis sunt inuēte acōmode suis erroribus: pbice aūt doctrine nō sunt tales: imo eaꝝ abusus solū in errorē ducit: z iō nō sunt ppter h' vitande. ¶ Ad septimū dicēdū q scie q̄ habent ordinē adinuicē: hoc mō se hn̄t: q vna pt̄ vti pncipijs alteri⁹: sicut scie posteriores vtunt̄ pncipijs priorum sciarum: siue sint supiores: siue inferiores. Uñ methaphisica q̄ ē oibus supior: vtit̄ hijs que in alijs scietijs sunt pbata. z silr theologia cū oēs alie scie sint ei quasi famulātes z pambule in via generatiōis: q̄uis sint dignitate posteriores: pōt vti pncipijs oium aliaꝝ. ¶ Ad octauū dicēdū q in q̄tum sacra doctrina vtit̄ pbicis documētis ppter seipsa nō recipit ea pp̄ter auctoritatem dicentiū: s3 pp̄ter rōnem dictoꝝ. Uñ bñdicta recipit: z alia respuit: s3 qn̄ vtit̄ eis pp̄ter aliquos errores refellēdos: vtit̄ eis in q̄tum sunt in auctoritatē alius qui refellunt̄: q testimoniū aduersarij efficatius est.

Ad quartū sic pcedit̄ vl' q diuina in scia dei nō sint obscuritate verboꝝ velāda: q vt dr̄ puer. 14. Doctrina prudētū facilis q̄ sine obscuritate verboꝝ pponi d3. Itē eccl'a. 4. Non abscōdas sapiam tuā in decore suo. z puer. xi. Qui abscōdit frumēta. glo. pdicatōris maledicetur in pplis: q̄ verba sacre doctrine nō sunt velāda. Itē Mat. x. qd dico vobis in tenebris. glo. in misterio. dicite in lumie. gl. apte: q̄ obscura fidei sunt magis reserāda q̄ occultāda difficultate verborū. Item doctores fidei sunt sapiētibus: z insipiētibus debitores vt p3. Ro. i. q̄ ita debēt loqui vt a magnis z puis intelligant̄. i. sine obscuritate verboꝝ. Itē sap. 7. dicit̄. Quā sine fictiōe didici: z sine inuidia 9icio: s3 qui occultant nō 9icant. q̄ vident̄ inuidie rei. Itē Aug. 4. de doctrina xpia. Expositores sacre scripture: nō ita loqui debent tanq̄ seipsos exponēdos sūi auctoritate pponēt: s3 oibus sermonibus suis pmitus: z maxime vt intelligant̄ laborēt ea q̄tum pōt pspicuitate dicendi vt multū tardus sit qui nō intelligat. Sed 9 est quod dicit̄ Math. 7. Nolite sacrū dare canibus zc. glo Res abscōsa auidius querit̄: cellata venerabilius 9spicitur: diu q̄sita carius tenetur. Cum igit̄ sacra documēta expediat summa veneratione intueri videt̄ q expediat ea obscure tradi. Item Dyo. i. c. eccl. hierar. Omnē sanctam laudē nō tradas alteri: pter eque ordinatas deiformes. i. diuinas laudes qbus oīa sacramēta 9plectit̄ nō tradas: nisi tibi similib⁹: sed si verbis conspicuis scriberent̄ omnib⁹ paterent: ergo secreta fidei sunt obscuritate verborū velanda. Item Luce. 8. Uobis datū est nosce misteriū regni dei. i. intelligētia scripturaꝝ: vt p3 p glosam.

ceteris aũt in parabolis: ergo oportet verborum obscuritate aliqua a multitudine velare. Ad hoc dicendũ q̃ verba docentis ita debẽt esse moderata: vt proficiant: nõ noceant audienti. Quedam autem sunt que audita nulli nocent: sicut ea que oẽs scire tenent. et talia nõ sunt occultãda: sed manifeste oĩbus proponenda. Quedam vero sunt que proposita manifeste auditoribus nocẽt. Quod quidẽ contingit dupliciter. vno mõ si arcana fidei infidelibus fidem abhorrẽtibus denudent. Eius. n. venient in derisũ. et propter hoc dicit. Mathei. 7. Nolite sanctum dare canibus: et Dyo. 2. c. cel. hierar. Ancilla sancte dicta: diuin⁹ diuinorum in doctrina sacr⁹ et mẽtis occulto sacra circũabscõdens ab immunda multitudine: vt hec vniformia custodi. Secũdo autẽ mõ si aliqua subtilia rudibus proponant: ex qbus perfecte nõ apprehẽsis mãm sumãt errãdi. Vñ. 1. corin. 3. Non potui vobis loq̃ tanq̃ spũalibus: sed quasi carnalibus: tanq̃ paruulis in xp̃o: lac vobis potum dedi nõ escã. vñ sup illud. Exo. 21. Si qs aperuerit cisternã dicit glo. Ore. Qui in sacro eloquio iam alta intelligit sublimes sensus corã nõ capientib⁹ per silentiũ tegat: ne per scandalũ interi⁹: aut fidelẽ paruulũ: aut infidelẽ q̃ credere potuisset interimat. Hec ergo ab eis qbus nocent occultanda sunt. Sz in collocutiõe põt fieri distinctio: vt eadẽ sapientibus seorsum manifestent in publico taceant. Vñ Aug. 4. de doc. xp̃ia. Sunt quedã que vi sua nõ intelligunt: aut vix intelligunt: q̃ualibet et q̃tũlibet dicẽtis plenissime versent eloq̃o: q̃ in populi audientia: vl raro si aliqd vrget: vel nunq̃ cõmittẽda sunt: sz in scribẽdo nõ põt talis distinctiõ adhiberi: q: liber conscriptus ad manus quorũlibet peruenire põt: et ideo sunt occultãda verborum obscuritatibus: vt per hoc psint sapiẽtibus q̃ ea intelligunt: et occultent simplicib⁹ qui ea capere nõ pñt. Et in hoc nullus grauat: q: qui intelligũt lectiõe detinent: qui vero nõ intelligũt nõ cogunt ad legendũ. Vñ Aug. in eodẽ. In libris aũt q̃ ita scribunt: vt ipsi sibi quodãmodo lectorẽ teneãt cũ intelligunt: cũ aũt nõ intelligunt molesti nõ sint nolẽtibus legẽ: nõ est hoc officiũ deserẽdi: vt vera queuis ad intelligẽdum difficilima ad aliorum intelligẽtiam perducam⁹. ¶ Ad primũ igit dicẽdũ q̃ auctas illa nõ ẽ ad propositũ. Non. n. intelligit q̃ doctrina prudẽtiũ sit facilis actiue. i. q̃ facilr doceãt: sz passiue: q: facilr docent vt pz p gl. ¶ Ad. 2. dicẽdũ q̃ auctes ille loquũt de illo q̃ abscõdit ea q̃ manifestãda sũt: vñ. eccl. 4. cõmittit. Ne timeas verbũ in tpe salutis. Per hoc aũt nõ remouet q̃n ea q̃ sunt occulta debeant obscuritate verborum celari. ¶ Ad. 3. dicẽdũ q̃ doctrina xp̃i ẽ publice et plane docẽda: ita q̃ vnicuiq̃ sit planũ id qd expedit ei scire: nõ aũt vt publicẽt illa q̃ scire nõ expedit. ¶ Ad. 4. dicẽdũ q̃ doctores sacre scrip. nõ sic sunt sapiẽtib⁹ et insipiẽtib⁹ debitores vt eadẽ proponãt vtrisq̃: sz ita q̃ vtrisq̃ proponãt quod eis expediat. ¶ Ad. 5. dicẽdũ q̃ nõ ex inuidia q̃ subtilia multitudini occultãt: sz magis ex debita discretiõe. ¶ Ad 6. dicẽdũ q̃ Aug. loquit de expositorib⁹ q̃ ad populum loquũt: nõ de his q̃ scripto tradũt: vt pz ex dictis.

Christiane religionis reuerentiam plures vsurpant: sz ea fides pollet maxime ac solitarie que tum propter vniuersalium precepta regularum qbus eiusdẽ religiõis intelligat auctas. tum propterea q̃ ei⁹ cult⁹ per oẽs fere mũdi terminos emanauit catholica vl vlis vocat: cui⁹ hec de trinitate sñia ẽ: pr̃ inquiunt ẽ deus filius ẽ de⁹: sp̃s. s. ẽ deus. igit pr̃ filius: et sp̃s. s. de⁹ vn⁹ nõ tres dij. cuius cõiunctiõis rõ est indrĩa. Eos. n. drĩa comitat q̃ vl augẽt vl minuũt: vt arriani: q̃ gradibus meritorum trinitatẽ variãtes distrahunt: atq̃ in pluralitatẽ deducũt. principiũ. n. pluralitat alteritas est. Preter alteritatẽ. n. nec pluralitas qd sit intelligi põt. eorum nãq̃ rerum vl quotlibet: tũ genere: tũ spẽ: tum nũero diuersitas cõstat. Quotiẽs. n. dr̃ idẽ: totiẽs et diuersũ predicat. Idẽ vero dr̃ tribus modis: aut genere vt idẽ hõ q̃ equus: q: his idẽ gen⁹ vt aial: vl spẽ vt idẽ cato q̃ cicero: q: eadẽ spẽs vt hõ vl nũero vt tullius cicero: q: vn⁹ ẽ numero: q̃re diuersum etiã vl genere. vl spẽ vl nũero dr̃: sz nũero drĩam facit accidẽtiũ varietas. Nam tres hoĩes neq̃ genere neq̃ spẽ: sz suis accidẽtib⁹ distant. Nã si vl aĩo cũcta ab his accidẽtia separem⁹: tñ loc⁹ cunctis diuersus ẽ: quẽ vnũ fingere nullo⁹ possum⁹. Duo. n. corpa vnũ locũ nõ obtinẽt q̃ est accidẽs: atq̃ ideo sunt nũero plures qm accidentibus plures fiũt.

Post proemium hic Boe. incipit tractatum de trinitate personarum et vnitate diuine essentie: et diuiditur liber iste in duas ptes. primo prosequit ea que pertinent ad vnitatem diuine essentie contra arrianos. secũdo ea que ptinent ad trinitatẽ personarum contra sabellium. ibi. Sed hec interim ad ea. prima in. 2. primo proponit catholice fidei sniam de vnitate diuine essentie. secũdo inuestigat proposite snie veritatem. ibi. Age igit ingrediamur. prima in. 2. primo describit fidei cõditionẽ: cui⁹ sniam prosequi intendit. secũdo proponit descripte fidei sniam de proposito. ibi. Cuius hec de trinitate. Describit aũt eã dupliciter. s. ex cõparatiõe heresum qbus precellit: et ex proprio noie: q: catholica vl vlis vocat. Dicit ergo plures. i. diuerse hereses secte vsurpãt. i. indebite sibi attribuunt: reuerentiã xp̃iane religionis. i. que xp̃iane religioni debet: vt. s. ei oẽs obediant. 1. Jo. 5. Hec est victoria q̃ vincit mundũ fides nr̃a. vl reuerentiam quã xp̃iana religio deo exhibet credẽdo his q̃ diuinitus sunt predicata. sz ea fides pollet maxie et solitarie. Hec duo adiungit: vt discretiõem faciat eius quod est scdm veritatem: et eius quod ẽ scdm opi. scdm. n. rei veritatẽ heretici xp̃iani nõ sunt: cũ a doctrina xp̃i recedant: et q̃tum ad hoc catholica fides solitaria pollet. Sed scdm apparentiam

& bolum opinionem: heretici christiani dicunt: quia saltem voce nomen christi confitentur: et quantum ad hoc fides catholica non sola: sed magis pollet. Ipsa enim communis et diffusius est recepta. Unde subdit. Que vocatur catholica in greco: vel vlis in latino: quod idem est. Catholicum enim grece latine vle dicitur. Cuius nominis assignat duas rones dicens. Tum propter precepta vniuersalium regularum. Precepta enim que fides catholica proponit non vni tantum genti obseruanda: sed omnibus proponit. In quo precipue differt a lege moysi que vni tantum populo precepta proponebat. Similiter etiam singule hereses suis tantum sectatoribus precepta accommoda tradunt Sed fides catholica de omnibus curam gerens omnibus precepta accommoda tribuit: non solum continentibus vt manichei: sed etiam coniugatis: et non solum innocentibus vt nouatiani: sed etiam penitentibus quibus illi salutem denegant. vnde subdit. Quibus scilicet vniuersalibus regulis intelligitur auctoritas eiusdem religionis quas omnes ei subditi esse debent. vel dicuntur vles regule: quia nihil eis falsitatis: aut iniquitatis admiscetur in quocunque articulo: siue in quocunque casu. Deinde subiungit aliam causam dicens. Tum propterea: quia eius cultus per omnes fere mundi terminos emanauit quod planum est secundum illud ps. In omnem terram exiuit sonus eorum etc. Cuius hec de trinitatis. Hic ponitur principaliter fidei sententia de proposita questione. Et circa hoc tria facit. primo proponit catholice fidei sniam de vnitate trinitatis. secundo eiusdem sententie ronem ibi. cuius coniunctionis tertio ostendit predicte ronis conuenientiam ibi. Principium enim pluralitatis. proponit autem catholice fidei sniam per modum cuiusdam argumenti eo quod fides dicit argumentum non apparentium. Heb. xi. In quo quidem argumento ex hoc quod diuinitas singulis personis conformiter attribuitur: concluditur quod de omnibus non pluraliter: sed singulariter hoc nomen deus predicatur. Deinde huius sententie ronem assignat. et primo ponit ronem secundo per contrarium exponit. ibi. Eos enim dicit quod. Cuius coniunctionis. i. coniuncte argumentationis ratio est indifferentia. s. deitatis in tribus personis quam fides catholica confitetur. Ex hoc enim est quod ex premissis predicta conclusio sequitur: quia indifferens deitas tribus personis indifferenter attribuitur. Quam quidem ronem per contrarium exponit dicens. Eos enim committatur differentia deitatis s. qui vel augent vel minuunt. i. qui ponunt vnam personam maiorem alia: vel minorem: vt Arriani ponentes patrem maiorem filio. Unde subdit. Qui s. Arriani variantes trinitatem gradibus meritorum. i. dignitatum: dum patri filium subiiciunt: et spiritumsanctum vtrique. distrahunt. i. in diuersa trahunt deitatem in eis diuidendo atque in pluralitatem deducunt. Ex diuisione enim sequitur pluralitas. E conuerso vero catholici equalitatem personarum confitentes indifferentiam confitentur: et per consequens vnitatem. Deinde ostendit premissam ronem esse conuenientem dicens. principium enim etc. et primo monstrat assignate ronis necessitatem. secundo quoddam quod in sua demonstratione

suppositum fuerat probat ibi. omnium namque. Circa primum. s. primo ostendit quod alteritas est principium pluralitatis alteritatem intelligens diuisionem qua aliqua inter se altera constituuntur. et in auult dicere alteritatem quam alietatem: quia non solum specialis dicit pluralitatem constitutam quarum est facere aliud: sed etiam accidentales quarum est facere alterum. Ad alietatem vero sequitur alteritas: sed non e conuerso. Ex hoc autem habetur ro arrianice deductionis. Si enim alteritas est principium pluralitatis: et posita causa ponitur effectus. quod ponentibus eis alteritatem per augmentum et diminutionem sequitur pluralitas diuinitatis. secundo probat alteritatem esse proprium principium pluralitatis: quia preter eam pluralitas intelligi non potest. Ex quo habetur ro catholice coniunctionis. Remota enim propria causa tollitur effectus. Si igitur in tribus personis non est alteritas aliqua deitatis non erit pluralitas aliqua: sed vnitas. Deinde probat quod supposuerat. s. alteritatem esse proprium principium pluralitatis cum dicit. omnium namque: et est ro sua talis. Omnium rerum genere vel specie vel numero differentium est aliqua alteritas siue diuisio causa pluralitatis: vel diuersitatis: sed omnes res plures siue sint tres: siue quotlibet: sunt diuerse vel genere: vel specie vel numero: quod omnium plurium principium est aliqua alteritas. Circa hanc ronem. 3. s. primo ponit minorem: secundo probationem. ibi. Quoties: et est probatio. quoties dicitur idem toties dicitur diuersum: sed idem dicitur tribus modis. s. genere et specie: et numero: quod et diuersum: primam supponit ex hoc quod dicitur in primo top. quod quoties dicitur vnum oppositorum totiens et reliquum: et ex hoc quod dicitur. x. metha. quod idem et diuersum sunt opposita. secundam manifestat per exempla et supponit eam per hoc quod dicitur. i. top. Tertio vero probat maiorem quantum ad id quod circa eam poterat esse dubium. ibi. sed numero diuisionem. Quod enim diuersitatis illorum que sunt diuersa genere vel specie principium sit aliqua alteritas manifestum est ex ipso nomine. Ex hoc enim aliqua sunt diuersa genere quod est eis genus alterum: et diuersa specie: quia ad alteram speciem pertinent: sed in hijs que dicuntur esse diuersa numero non est manifestum ex ipso nomine quod aliqua alteritas sit principium pluralitatis: immo videtur magis e conuerso: secundum nomen quod pluralitas que in numero designatur sit principium diuersitatis: cum ita dicantur esse aliqua diuersa numero sed nomine: sicut genere vel specie. Et ideo ad verificandam maiorem sui silogismi ostendit quod hanc etiam diuisionem qua aliqua dicuntur differre numero facit aliqua alteritas siue varietas: quod probat per hoc quod in tribus hominibus que conueniunt genere et specie: et differunt numero inueniuntur altera accidentia: sicut in homine et boue species altera: et in homine: et lapide genus alterum. Unde sicut homo et bos distant specie: ita duo homines distant accidentibus. et quia posset aliquis dicere quod varietas accidentium non est causa pluralitatis: secundum numerum: quia remotis accidentibus vel secundum rem: vt separabilibus vel animo et cogitatione: vt inseparabilibus: adhuc remanet substantia cum accidens: quod adest et abest preter subiecto corruptionem: ideo huic responsioni obuiat dicens: quod quamuis omnia accidentia possint saltem animo separari: tamen alicuius accidentis diuersitas: nullo modo

potest etiã aĩo a diuersis in diuiduis separi .s. diuersitas locoꝝ. Duo.n.in diuidua nõ pñt eẽ in eodem loco: nec ſm rẽ nec ſm animi fictõez: qꝛ hoc nec intelligi: nec ymaginari põt. Uñ ↄcludit ꝙ ex hoc sunt aliqui hoies plures numero ꝙ sunt accidentibus plures.i.diuersi. ⁊ in hoc terminaẜ sñia huius partis.

b. Jc est duplex qõ. pͥma de hijs que ptinẽt ad fidei cõtionez. scõa de hijs que ptinent ad eãm pluralitaẜ. Circa pͥmuz q̃runẜ quattuor. Primo vtrũ humanũ generi sit fides necessaria Scõo quõ se hꝫ fides ad religionẽ. Tertio vtruz ↄuenĩẽter vera fides catholica: vl̃ vlis noiatur. Quarto vtrũ hec sit vere fidei ↄfessio: ꝙ pr̃ ⁊ filius ⁊ s.s. singulis est deus: ⁊ tres sunt vnus deꝰ absq; oĩs inequalitaẜ distantia.

c. Ad primũ sic pcediẜ vĩ ꝙ nõ fuerit necessarium humano generi fidez hr̃e: vt.n.dĩ eccl.6. Quid necesse est hõi maiora se querere: q.s. dicat.nihil. Sed ea que fide crediũẜ maiora sũt hoĩe: vtpote rõnem eius excedentia: alias ad ea cognoscenda sufficeret rõ causans sciam: nec reqreretẜ fides: ḡ nõ fuit necessariũ hoĩ vt ea que sunt fidei eĩ doceretẜ. Jtem nãm humanã deus in sua ↄditione pfecte instituit. Deu.32. dei pfecta sunt opa. Sed ex his que mẽti humane in sua ↄditõe sunt indita nõ põt homo ptingere ad ea que sunt fidei cognoscẽda: alias posset p sciam hr̃i que causatur ex eo ꝙ ↄclusiones resoluunẜ in pͥncipia nãliter nota. Cum ḡ pfectum dicaẜ aliquid cui nihil deest eoꝝ que dꝫ hr̃e vt dĩ.5.meth. videẜ ꝙ hõ fide nõ indigeat. Jtem vnusq;q; sapiẽs ad puenĩedum in finẽ viam eligit breuiorẽ. Sed difficilius vĩ creature ea que sup rõnem sunt credere. ⁊ valde piculosum hoibus: cum multi a statu saluẜ decidat p hoc ꝙ nõ credũt: ḡ vĩ ꝙ deus qui est sapientissimus nõ debuit viaz fidei pparare hoibus ad salutem. Jtem vbicũq; est acceptio aliquoruz cognitoꝝ sine iudicio: est via facilis ad errorẽ: sꝫ nõ habemus aliqd in nobis p quod possimus iudicare de hijs que p fidẽ accipimus: cũ nãle iudiciũ ad hmõi nõ se extẽdat: vtpote rõnem excedẽtia: ḡ pꝫ via facilis ad errorẽ: ⁊ ita videẜ hoi potiꝰ esse nociuã q̃ vtile: vt dirigaẜ in deũ p fidem. Jtẽ vt dicit Dyo. Malũ hoĩs est pͥter rõnem esse: sꝫ hõ fidei inherẽs a rõne discedit: ⁊ in h̃ etiã assuescit rõnem ↄtẽnere: ḡ vĩ ꝙ via illa sit hoibus mala. Sed ↄ ad Heb.xi. Sine fide impossibile ẽ placẽ deo: sꝫ h̃ est maxime hoi necessariũ: vt deo placeat sine quo nihil põt boni facere vl hr̃e: ḡ fides est maxie hoĩ necessaria. Jtem hoi est maxie necessarium cognoscere veritatẽ: cuz gaudiuz de vitate cognita sit beatitudo: vt Augu. dicit. Sed fides collocat credẽtes in vitate: ⁊ in eis veritatez: vt dicit Dyo.7.c.de di.no.ḡ fides est hoĩ maxime necessaria. Jtem id sine quo non põt ↄseruari humana societas: est hoi maxie necessariũ ⁊ toti gñi humano: cũ hõ sit aĩal polliticũ: vt dĩ.8.eth. Sꝫ sine fide humana societas seruari nõ põt: qꝛ opꝫ: vt vnus hõ alteri credat in pmissis: ⁊ in testimonijs: ⁊ in alijs hmõi que sunt necessaria hoi ad cõmanendũ. ḡ fides humano generi ẽ maxie necessaria. R̃ dõm ꝙ fides hꝫ aliquid cõe cũ opinione ⁊ aliqd cũ scia ⁊ intellectu rõne cuiꝰ poniẜ mediũ inter opinionẽ ⁊ intellectũ siue sciam ab Aug. de sanc. vic. Cũ intellectu aũt: ⁊ scia cõe hꝫ certũ ⁊ firmum assensuz: in quo ab opi. differt q̃ accipit alterum oppositoꝝ cum formidine alteriꝰ: ⁊ a dubitatiõe q̃ fluctuat inter duo ↄ̃ria. Sed cũ opinione cõe hꝫ qꝺ est de rebus q̃ nõ sunt intellectui nãliẜ possibilia: in quo differt a scia ⁊ intellectu. Qꝺ aũt aliquid nõ sit apparẽs humano intellectui pͭt cõtingere ex duobus: vt dĩ in.2.meth.s.ex defectu ipsarum reꝝ cognoscibiliũ: ⁊ ex defectu intellectꝰ nostri. Ex defectu quidẽ reꝝ: sicut in singularibus ⁊ ↄtingẽtibus q̃ a nostris sensibus sunt remota. sicut sunt facta hoim: ⁊ dicta ⁊ cogitata. Que qdez talia sunt vt vni hoi possint esse nota: ⁊ alij ignota: ⁊ qꝛ in ↄuictu hoim vnus hõ opꝫ ꝙ alio vtaẜ: sicut seipõ in qbus ipe sibi nõ sufficit: ideo opꝫ ꝙ stet illis q̃ alius scit: ⁊ sunt sibi ignota: sicut his que ipe cognoscit. Et idẽ est ꝙ in hoim ↄuersatõe ẽ fides necessaria: q̃ vnus hõ dictis alterius credit. ⁊ h̃ est iusticie fundamẽtum vt Tullius dicit in libro de officijs. ⁊ inde est ꝙ nullũ mẽdaciũ est sine pctõ: cũ p oẽ mendaciũ huic fidei tam necessarie deroget. Ex defectu vͦo nostro: sunt nõ apparẽtia vt res diuine ⁊ necessarie: que sunt ſm nãm maxime note. vñ ad hoꝝ inspectõez nõ sumꝰ stati in pͥncipio ydonei: cũ oporteat ex minus notis ⁊ posterioribus ſm nãm: in magis nota ⁊ pͥora nãliter puenire: sꝫ qꝛ ex nullo hoꝝ q̃ vltimo cognosciꝰ sunt nota ea q̃ pͥmo cognisciꝰ opꝫ nos etiã a pͥncipio aliquã noticiã habere de illis q̃ sũt p se magis nota. Quod fieri nõ põt nisi credẽdo. Et h̃ etiã pꝫ in ordine sciarum: qꝛ scia q̃ est de causis altissimi.s. methaphisica vltio occurrit hoi ad cognoscẽduz ⁊ tñ in sciẽtijs pͥambulis opꝫ ꝙ supponãẜ quedaz q̃ in illa pleniꝰ innotescũt. vñ quelꝫ scia hꝫ suppositiones qbus opꝫ addiscẽtem credere. Cũ igiẜ finis humãe vite sit beatitudo q̃ ↄsistit in plena cognitiõe diuinoꝝ: necessariũ est ad humanã vitaz in btitudinẽ dirigendã. latꝫ in pͥncipio fidẽ diuinoꝝ hr̃e: que plene cognoscẽda expectãẜ in vltia pfectiõe hũana. Aliquoꝝ quedã cognoscenda plene: possibile est hõi puenire p viam rõnis in statu vie Et hoꝝ ↄ̃uis possit hr̃i scia: ⁊ a qbusdaz habeaẜ: tñ necessariũ est hr̃e fidẽ pp.5. rões quas rabby moyses põit. pͥmo pp pfunditatẽ ⁊ subtilitatẽ mãe p quã occultãẜ diuina ab hoim intellectu. Uñ ne

sit hō sine qualicunq; hoꝝ cognitōe ꝓuisum est ei: vt saltem ꝑ fidē diuina cognoscat. Unde eccl.7. Alta ꝓfunditas q̄s cognoscet illā. Scḋo ꝓpter imbecillitatē intellectus humani a pn̄cipio. Non.n. ꝑuenit ei sua ꝑfectio: nisi in fine. ⁊ iḋ vt nullū tp̄us sit vacuū a dei cognitōe indiget fide: ꝑ quā ab ip̄o pn̄ diuina accipiat. Tertio ꝓpter multa p̄ambula q̄ exigunt ad habēdū cognitōem de deo sꝫ viā rōnis. Exigit.n. ad hoc fere oīum sciarum cognitio cū oīum finis sit cognitio diuinoꝝ. Que q̄dē p̄ambula paucissimi ꝯp̄hendunt vl' ꝯsequunt. Uñ ne multitudo hoīm a diuina cognitōe remaneat vacua ꝓuisa est ei diuinit' via ꝑ fidē. Quarto q: multi hoīum ex nāli ꝯplexione sunt indispositi ad ꝑfectōnē intellect' ꝯsequēdā sm̄ rōnem vl' viā rōnis. Uñ vt hij diuina cognitōe nō careant ꝓuisa est via fidei. Quinto ꝓpter occupatōes plurimas q̄bus opꝫ hoīes occupari. Uñ impossibile est ꝙ oēs ꝯsequant ꝑ viā rōnis id qḋ est de deo necessariū ad cognoscēduꝫ: ⁊ ꝓpter hoc est via fidei ꝓcurata: ⁊ hoc q̄ntum ad illa que sunt ab aliquibus scita ⁊ alijs ꝓponunt: vt credēda. Quedā vō diuinoꝝ sunt ad que plene cognoscenda: nullatenus rō humana sufficit: sꝫ eoꝝ plena cognitio expectatur in futura vita: vbi erit plena beatitudo: sicut trinitas ⁊ vnitas vnius dei. Et ad hanc cognitōnem hō ꝑducit: nō ex debito sue nāe: sꝫ ex sola diuina grā. Unde oꝫ ꝙ ad hm̄oi etiā scie ꝑfectōem quedā suppōnes ei p̄mo credēde ꝓponant: ex q̄bus dirigat in plenā cognitōem eoꝝ que a pn̄cipio credit: sicut etiā in alijs sciētijs accidit: vt dictum ē: ⁊ iḋ dꝛ ysa.7. sm̄ aliā translatiōnē: nisi crediderit nō intelliget. Et hm̄oi supponēs sunt illa que sunt credita q̄ntum ad oēs: ⁊ a nullo in hac vita sunt scita vl' intellecta. ¶ Ad p̄muꝫ igit dōm ꝙ licet ea que sunt fidei sint maiora hoīe: viribus nāe ꝯsideratis: nō tñ sūt maiora hoīe: diuino lumine illustrato: ⁊ ideo nō est necesse hoī: vt hm̄oi ꝓpria virtute querat: sꝫ est ei necessariū: vt ea diuina reuelatōe cognoscat. ¶ Ad.2. dōm ꝙ deus in p̄ma reꝝ ꝯditione hoīem ꝑfectū instituit ꝑfectōe nāe: que quidē in hoc ꝯsistit: vt hō hēat oīa que sūt sue nāe debita. Sed supra debitā nāe addunt p' modū humano gn̄i aliq̄ ꝑfectōes ex sola grā diuina: inter que ē fides vt pꝫ ep̄h.2. vbi de fide dꝛ ꝙ est dei donū. ¶ Ad.3. dōm ꝙ cuilibet in beatitudinē tēdenti necessariū est cognoscere in q̄bus btitudinē querere debeat ⁊ qualr: qḋ quidē facilius fieri nō pōt q̄ꝫ ꝑ fidem: cū rōnis inq̄sitio ad talia ꝑuenire nō possit: nisi multis p̄cognitis q̄ nō est facile scire. Nec etiā potuit cū minori ꝑiculo: cū humana inq̄sitio ꝓpter imbecillitatē intellect' nr̄i sit facilis ad erroꝛē: ⁊ hoc etiā apte oñdit ex ip̄is ph̄is: q̄ ꝑ viā rōnis finē humane vite q̄rētes ⁊ modū ꝑueniēdi in ip̄m nō inuenientes: in errores multiplices ⁊ turpissimos inciderūt: adeo sibi inuicē dissentiētes: vt vix duoꝝ: aut triū esset de his ꝑ omnia cōis vna sn̄ia: cū tñ ꝑ fidem videam' in vnā sn̄iam etiā plurimos ꝯuenire ꝑplos. ¶ Ad.4. dicendū ꝙ q̄cunq; accept' aliquid nō assentit: opꝫ eē aliq̄d qḋ inclinet ad assensuꝫ: sicut lumē nāle inditum in hoc ꝙ assentit p̄mis pn̄cipijs ꝑ se notis: ⁊ ip̄oꝝ pn̄cipioꝝ veritas in hoc ꝙ assentit ꝯclusionib' scitis: ⁊ aliquas veri silitudines in hoc ꝙ assentimus hijs q̄ opinamur. Que si fuerūt aliq̄ntuluꝫ fortiores inclināt ad credēduꝫ: put fides dꝛ opinio iuuata rōnibus: sꝫ id qḋ inclinat ad assentienduꝫ pn̄cipijs intellect'. aut ꝯclusionib' scitis: ē sufficiens inductiuū: vñ cogit ad assensuꝫ: ⁊ ē sufficiens ad iudicāduꝫ de illis q̄bus assentit. Qḋ vō inclinat ad opināduꝫ qualr'cūq; vl' etiā fortiter: non ē sufficiēs inductiuū rōnis. vñ nō cogit: nec ꝑ hoc pōt hri ꝑfectū iudiciuꝫ de his q̄bus assentit. Uñ ⁊ in fide qua in deū credim' nō solū est acceptio reꝫ q̄bus assentim'. sꝫ aliq̄d qḋ inclinat ad assensuꝫ: et hoc est lumē quoddā qḋ est habit' fidei diuinit' mēti humane infusuꝫ: qḋ quidē sufficiēti' est ad inducendū q̄ꝫ aliqua demōstratio: ꝑ quā ⁊ si nunq̄ꝫ falsuꝫ ꝯcludat: tñ frequēter in hoc hō fallit ꝙ putat eē demōstrationē qḋ nō est. Sufficiētius etiā q̄ꝫ tñ lumē nāle quo assentim' pn̄cipijs: cū lumē illḋ frequēter impediat ex corpis infirmitate: vt pꝫ in mētecaptis. Lumē aūt fidei qḋ ē quasi sigillatio quedā p̄me vitatis in mēte: nō pōt fallere: sicut deus nō pōt decipe vl' mētiri: vñ hoc lumē sufficit ad iudicandū. Hic tñ habit' nō mouet ꝑ viā intellectus: sꝫ magis ꝑ viā voluntat. Uñ nō facit videre illa que credimt: nec cogit assensum: sꝫ facit volūtarie assentire. Et sic pꝫ ꝙ fides ex duabus ꝑtibus ē a deo. s. ex parte interioris luminis qḋ inducit ad assensum: ⁊ ex pte eorum q̄ exterius ꝓponunt que ex diuina reuelatōe initiū sumpserūt: ⁊ hec se hn̄t ad cognitiōē fidei: sicut accepta ꝑ sensum ad cognitōeꝫ pn̄cipioꝝ: q: vtrisq; fit aliq̄ cognitōis determinatio. Uñ sicut cognitio pn̄cipiorum accipit a sensu: ⁊ tñ lumē quo pn̄cipia cognoscunt est innatū: ita fides ē ex auditu: ⁊ tñ habitus fidei ē infusus. ¶ Ad.5. dōm ꝙ viuere sm̄ rōem est bonū hoīs inq̄ntū est hō: viuere aūt p̄ter rōem pōt vno mō sonare in defectū sicut est in illis q̄ viuunt sm̄ sensuꝫ: ⁊ hoc est hoīs malū. alio mō sonare in excessuꝫ: vt cū homo diuina grā adducit in id qḋ est supra rōnem. Et sic p̄ter rōnem viuere nō est hoīs malū: sꝫ bonū supra hominē. Et talis est cognitio eorum que sunt fidei: q̄uis ⁊ ip̄a fidei nō oībus modis sit p̄ter rōnem. Hoc.n. nālis rō hꝫ ꝙ assentiendū est hijs q̄ a deo dicunt.

AD secūdum sic ꝓceditur. videt ꝙ fides a
a religiōe distinguēda nō sit: q: vt dic Aug.
in encb. fide spe ⁊ charitate collēdimus ē

deus: sed cultus dei est actus religionis: vt patet diffinitione tullii qui dicit. Religio est que cuiusdam superioris nature quam diuinam vocant cultum cerimoniamque affert: ergo fides ad religionem pertinet. Item dicit Aug. de vera reli. quod vera religio est qua vnus deus colitur et purgatissima pietate vel puritate cognoscitur: sed cognoscere deum est fidei: ergo fides ad religionem pertinet. Item offerre deo sacrificium est opus vel actus religionis: sed hoc pertinet ad fidem: quia vt dicit aug. x. de ci. dei. Verum sacrificium est omne opus quod agitur vt sancta societate inhereamus deo. prima autem inhesio hominis ad deum est per fidem ergo fides precipue ad religionem pertinet. Item Io. 4. Spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Magis autem adoratur deus cum ei substernitur intellectus quam cum ei substernitur corpus: sed per fidem ei substernitur intellectus: dum se omnino subiicit ad assentiendum his que de deo dicuntur. ergo fides ad religionem maxime pertinet. Item cum virtus que deum habet pro obiecto est virtus theologica: sed religio habet deum pro obiecto: non. n. nisi deo cultum debitum offert. ergo est virtus theologica: sed magis videtur pertinere ad fidem quam ad aliquam aliarum cum non dicantur esse ex religione christiana nisi qui sunt ex fide: ergo religio videtur esse idem quod fides. Sed contra est quod tullius in secundo veteris rethorice ponit religionem partem iustitie que est virtus moralis: ergo cum fides sit virtus theologica religio erit alterius generis quam fides. Item religio consistit etiam in actu qui est ad proximum: vt patet Ia. i. Religio munda et immaculata apud deum et patrem hec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum: sed fides non habet actum nisi qui est ad deum: ergo religio est omnino a fide distincta. Item religiosi dicuntur communiter qui quibusdam spiritualibus votis astringuntur: non autem soli illi dicuntur fideles: ergo non est idem fidelis et religiosus: ergo nec idem fides et religio. Responsio. dicendum quod sicut patet per Aug. x. de ci. dei. theosebia que cultus dei dicitur: religio: pietas: et latria ad idem pertinere intelliguntur. s. ad deum colendum. Cultus autem cuilibet rei impensus nihil aliud esse videtur quam debita operatio circa id adhibita: et ex hoc diuersimode dicuntur aliqui collere agros: parentes: patriam: et alia huiusmodi: quia diuersis diuerse operationes coaptantur. Deus autem non hoc modo colitur quod ei nostra operatione aliquid prosit aut subueniat sicut in predictis est: sed solum in signum ei nos subdimus: et subditos demonstramus. Hic ergo cultus diuinus: absolute theosebie nomine designatur: sed religio importat quandam religationem secundum quod homo se astringit quodammodo ad cultum istum. vnde dicit Aug. in li. de ve. reli. Religio a religando dicta creditur: vel etiam a recte eligendo: vt dicit 4. de ci. dei. Ex propria. n. electione aliquis ligat se ad aliquid faciendum. Oportet et nos religere quem amisimus negligentes vt ibidem dicitur: et inde est quod illi qui vitam suam totam: et seipsos ad diuinum obsequium votis quibusdam obligant religiosi dicuntur. Sed pietas animum colentis respicit: qui non ficte: nec mercenario affectu ei obsequitur: Et quia his que sunt supra nos quasi quedam veneratio diuina debetur

Beneficia etiam que miseris exhibentur sunt quasi quedam sacrificia dei: secundum illud Hebreorum vltimo. Beneficentie et communionis nolite obliuisci talibus enim hostiis promeretur deus. Hinc est quod nomen pietatis et religionis ad opera misericordie transfertur: et maxime ad beneficia que in parentes: et patriam exhibentur. Sed latria importat debitum colendi: siue rationem cultus ex hoc. s. quod sumus serui eius quem colimus: non hoc modo quo homo seruus hominis dicitur propter quodcunque accidentale debitum: sed quia totum quod sumus ei debemus tanquam creatori. Unde et latria: seruitus dicitur: non quelibet sed illa tantum qua homo seruus dei est. Sic ergo religio consistit in operatione qua homo deum colit se ei subiiciendo que quidem operatio debet esse conueniens: et ei qui colitur et colenti. Ipse autem qui colitur cum sit spiritus non potest corporeis sed sola mente attingi: et sic cultus eius principaliter in mentis actibus consistit quibus mens ordinatur in deum. Et hii sunt precipue actus theologicarum virtutum. Et secundum hoc dicit Aug. quod deus colitur fide spe et charitate. Et his adiunguntur actus donorum ordinantium in deum: vt sapientie et timoris: sed quia nos qui deum colimus corporei sumus et per corporeos sensus cognitionem accipimus. Inde est quod ex parte nostra requiruntur ad cultum predictum etiam aliqui corporales actiones: tum vt ex toto quod sumus deo seruiamus: tum vt per huiusmodi corporalia nosmetipsos: et alios excitemus ad actus mentis ordinatos in deum. Unde dicit Augu. in libro de cura pro mortuis habenda. Orantes de membris sui corporis faciunt quod supplicantibus congruit cum genua figunt cum manus extendunt: vel etiam se prosternunt solo: et si quid aliud visibiliter faciunt: quamuis eorum inuisibilis voluntas et cordis intentio deo nota sit: nec ille indigeat his indiciis: vt animus pandatur humanus. Sed hinc magis seipsum incitat homo ad orandum: gemendum humilius. atque feruentius. Sic ergo omnes actus quibus se homo subiicit deo: siue sint mentis siue corporis ad religionem pertinent. Sed quia ea que proximis propter deum impenduntur ipsi deo impenduntur constat quod ad eandem pertinet subiectionem in qua cultus religionis consistit: et sic diligenter consideranti apparet omnem actum bonum ad religionem pertinere. Unde Augu. dicit quod verum sacrificium est omne opus: quod agitur vt sancta societate inhereamus deo Tamen quodam ordine. Primo. n. et principaliter ad cultum predictum pertinet actus mentis ordinati in deum Secundo actus corporis qui ad hos excitandos vel designandos fiunt: vt prostrationes: sacrificia et huiusmodi. Tertio ad eundem cultum pertinent omnes actus alii in proximum ordinati propter deum. Et tamen sicut magnanimitas est quedam virtus specialis quamuis omnium virtutum actibus vtatur secundum specialem rationem obiecti: vtpote prestans magna in actibus omnium virtutum: ita et re-

ligio est spālis virtus in actib⁹ oium virtutū spe-
cialē rōnem obiecti ɔsiderās.s.deo debitū. Sic
eni est iustitie ps. Illi tn̄ act⁹ spālr religioni as-
signātur qui nulli⁹ alteri⁹ virtutē sūt: sicut oratio
nes ⁊ hmōi: in qbus scdario cult⁹ dei consistit. Ex
quo pz ꝙ actus fidei ptinet quidē mālr ad reli
gionem sicut ⁊ actus aliarum virtutum ⁊ magis
inquantum fidei actus est pmus motus mētis
in deum: sed formaliter a religione distinguitur
vtpote aliam rationem obiecti ɔsiderās. Cōue-
nit etiā fides cū religiōe pter hoc inq̄tum fides ē
religiōis cā ⁊ principiū. Nō.n. aliqs eligeret cul-
tū deo exhibere nisi fide teneret deū esse creatorē
gubernatorē ⁊ remuneratorē hūa⁹ ox actuū. Ipa
tn̄ religio nō est virt⁹ theologica. Habet.n. p mā
quasi oēs act⁹ vel fidei vel virtutis alteri⁹ quos
deo tanquā debitos offert sed deū hz p fine. Co-
lere.n. deuz est hmōi act⁹ vt deo debitos offerre
Et per hec pz rn̄.ad obiecta oia.

Ad terciū sic pcedit. Ur̄ ꝙ fides xp̄iana ca
a tholica nō debeat noiari. Quia cognitio
dz esse cognoscibili pportionata. Nō eniz
qōlibet quolibet mō cognoscit. Sed fides est co
gnitio dei q nō est vlis neqz pticularis. vt aug. di
cit in li. de tri. g̊ nec fides dz dici vlis. Itez de sin-
gularib⁹ nō pt haberi cognitio nisi singularis sed
fide quedā singularia facta tenem⁹ vt passionem
xp̄i resurrectionē ⁊ hmōi: ergo fides nō debet di-
ci vlis. Itē ab eo qd̄ est cōe multis non debet ali-
cui eox nomē ppriū iponi cuz nomē cā innotescē
de rei iponat. Sed q̄libet traditio vel secta ppo-
nit ea que tradit vt vlr ab oib⁹ credēda vel obser
uāda vt vlr vera: ergo nō debet fides xp̄iana spā-
liter catholica dici. Itē idolatria ad oēs mūdi an
gulos puenit: sed xp̄iana fides nōdum inuenit ad
oēs mūdi fines puenisse cuz aliqui barbari sint q
fidem xp̄i non cognoscūt: ergo secta idolatrie ma
gis debet dici catholica q̄ꝫ xp̄iana fides. Itē qd̄ n̄
ɔuenit oibus nō pōt dici vle sꝫ fides xp̄iana a mul
tis non recipit: g̊ incōueniēter vlis vel catholica
dicit. ¶ Sed ɔtra est qd̄ dicit aug. li. de vera re-
ligione. Tenēda est nobis xp̄iana religio ⁊ ei⁹ ec-
clesie cōicatio que catholica est ⁊ catholica noiat
non solū a suis verū etiā ab oibus inimicis. Item
vle ⁊ cōe idē esse videntur. Sed fides xp̄iana ab
aplō fides cōis dicitur. Tit. i. tito dilecto filio ꝑ
cōem fidē: g̊ ɔuenienter catholica dicit. Itē qd̄ vlr
oib⁹ ppō.t marie dz dici vle: sꝫ fides xp̄iana oib⁹
vlr pponit. vt pz 1 Mat. vlt. Docete oēs gentes
⁊c. g̊ ipa merito dz dici catholica vel vlis. Rn̄.
dd̄. ꝙ fides sic q̄libet alia cognitio duplicē hz māz
s. in q. i. ipos credentes ⁊ de q. i. res creditas. Et
ex pte vtriusqz materie fides xp̄iana catholica di
ci pt. Ex pte q̄dē credētiū: q2 illā fidē verā asserit.
aplūs. Ro. 3. q testificata est a lege ⁊ pphetis. Cuz

aūt ppbax tpib⁹ diuerse gētes diuersox deox cul
tib⁹ insisterēt: solus vō ppls isrl deo vero cultū
debitū exhiberet ⁊ sic nō esset vna vlis religio: p-
dixit p eos spūssanct⁹ cultū veri dei ab oib⁹ esse as
sumēdū. Unde Isa. 45. Mihi curuabit oē genu ⁊
ɔfitebit ois lingua. Qd̄ quidē p fidē ⁊ xp̄ianā reli-
gionē iplet. Uñ merito catholica noiatur vtpote
a cuiuslibet ɔditiōis hoibus recepta. Et sic illi q
ab hac fide ⁊ religione cōiter pmissa ⁊ recepta in
quasdā sectas declinauerūt: nō catholici sed q̄si a
cōione diuisi: heretici noiant. Sed ex pte rex eti
am creditax in fide: xp̄iana vitas catholica inue-
nit. Fuerūt nāqz antiquit⁹ diuerse artes ⁊ vie qb⁹
hoib⁹ q̄rū ad diuersa pridebat vel pinderi cre-
debat. Quidā nāqz bonū hois in sol corpalib⁹ po-
nebāt vel in diuitijs aut honorib⁹ aut voluptati-
bus. Quidā aūt in solis aie bōis vt in virtutibus
moralib⁹ vel intellectualib⁹. Quidā aūt aug. dic
lib. de ci. dei extimabāt deos esse colēdos pter
corpalia bona isti⁹ vite. Quidā vō pter bōa q sūt
post hāc vitā. Porphiri⁹ etiā ponebat qbusdā gē
tilib⁹ theletis aie imaginatiuā ptē purgari ⁊ nō to
tā aiam: dicebatqz vt aug. dicit. x. de ci. dei. nun
dū receptā esse vnā sectā q vlem viā ptineat aie li
berāndi. Hec aūt est religio xp̄iana vt aug. dic ibi-
dē. Ipsa.n. docet deū esse colēdū nō solū pter et
na sed etiā pter tpalia bñficia: nec solū in spūali-
b⁹ sed etiā in vsu corpaliū hoiem dirigit ⁊ btitudi
nē aie ⁊ corpis repromittit. Et iō regule ei⁹ vles
dicūtur vtpote totā vitā hois ⁊ oē qd̄ ad ipm quo
libet mō ptinet ɔtinētes ⁊ ordinantes. Et has du
as rōnes vlitatis assignat Boeti⁹: vt in lr̄a patet
¶ Ad pmū igit dd̄. ꝙ q̄uis deus i se nec vlis nec
pticularis sit: est tn̄ vlis oium rex cā ⁊ finis. Et sic
cognitio q de ipso habet ad oia quodāmō vlis ē.
¶ Ad. 2. dd̄ ꝙ illa pticularia facta tz fides vt vlia
remedia ad totū gen⁹ hūanū redimen. ⁊ liberan.
¶ Ad. 3. dd̄ ꝙ alie secte hoc sibi vēdicare nitunt
qd̄ est ppriuz fidei xp̄iane sed nō pnt ptingere. vñ
eis pprie vlitatis non ɔpetit nomē. ¶ Ad. 4. dd̄
ꝙ idolatria non erat vna religio: sed apud diuer-
sos diuersa: cuz diuersi diuersos deos colendos
sibi instituerēt: nec iterx ipsa ab oib⁹ natiōib⁹ est re
cepta: cum a veri dei cultorib⁹ fuerit reprobata:
⁊ etiā a sapiētib⁹ gentiliū qui dicebant hmōi ceri
monias esse obseruādas tanq̄ꝫ legib⁹ iussas nō tā
quā dijs placitas: vt de seneca dicit aug. li. de ci.
dei. ¶ Ad. 5. dd̄. ꝙ xp̄iana fides nō dicit catholi
ca vel vlis pter singula generū: sed pter gene
ra singulorum: q2 ex omni cōditione hoium ei ali
qui adheserunt.

Ad. 4. sic pcedit. Uidet ꝙ non sit fidei ca-
a tholice ɔfessio ꝙ pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanctus
sint vnus deus. Quia vt ipse boeti⁹ dicit
ad inequalitatē sequtur pluralitas deox: sed catho

lica scriptura que est caput catholice religiõis vt dicit aug. de vera religiõe ponit in equalitatẽ patris ⁊ filij vt videt᷑ per hoc qđ dicit Jo.14. pr̃ maior me est ex persona filij: ĝ nõ est ꝓfessio catholice fidei quã dicit. Item.1. Cor.15. Cum subiecta fuerint illi oĩa.s.filio tũc ⁊ ipse filiꝰ subiectus erit illi.s.patri q sibi subiecit oĩa. Et sic idẽ qđ priꝰ. Itẽ orare nõ est nisi inferioris ad supiorẽ. Sed filius orat p nobis. Ro.8. Xp̃s iesus qui etiã interpellat pro nobis. Silr̃ ⁊ sp̃ussanctus.ibidẽ. Spiritꝰ postulat p nobis gemitibꝰ ienarrabilibꝰ. Ergo filius ⁊ sp̃ussc̃us sũt pr̃e inferiores ꝯm ꝓfessionẽ catholice fidei ⁊ sic idẽ qđ prius. Jo.17. dicit filiꝰ loquẽs ad prẽm vt cognoscãt te solũ verũ deũ ⁊ quẽ misisti iesum xp̃m: ĝ solꝰ pater est verus deꝰ: nõ ĝ filiꝰ ⁊ sp̃ussc̃us: ĝ videtur esse creature: ⁊ sic idẽ qđ prius. Itẽ.1. ad thi. vl. dicit ap̃ls. Quẽ.s. xp̃m suis tpibus ostendet beatꝰ ⁊ solꝰ potẽs rex regũ ⁊ dñs dñantiũ q solꝰ hꝫ imortalitatẽ ⁊ lucẽ habitat inaccessibilẽ: ĝ hec oĩa soli patri cõueniũt ⁊ sic idẽ qđ prius. Itẽ marci.13. dicit᷑. De die ãt illo vel hora nemo scit neqꝫ angeli in celo neqꝫ filiꝰ nisi pater: ĝ maior est scia pr̃is q̃ȝ filij: ĝ ⁊ maior ẽntia ⁊ sic idẽ qđ prius. Itẽ Mat.20. Sedere ad dexterã meã vel ad sinistrã meã nõ est meũ dare vobis sed quibus paratum est a pr̃e meo: ĝ filiꝰ nõ est equalis patris pri: ĝ ⁊c̃. Itẽ coll.1. dicit᷑ de filio q̃ est pmogenitus oĩs creature: sed ꝯpatio nõ est nisi eoꝝ q̃ sũt vnius generis: ĝ filiꝰ est creatura. Itẽ eccl.24. dicitur ex psona diue sapiẽ. Ab initio ⁊ ante secula creata sum: ⁊ sic idẽ qđ prius. Itẽ ille q clarificat᷑ mĩor est illo qui clarificat: sed filius clarificat᷑ a pr̃e: vt pꝫ Jo.12. ĝ filiꝰ est minor patre. Itẽ mittẽs maior est eo qui mittit᷑: sed pr̃ mittit filiũ vt pꝫ gal.4. misit deus filiũ suũ ⁊c̃. ⁊ etiã mittit sp̃m.s. Jo.14. paraclitꝰ sp̃ussc̃us quẽ mittet pr̃ in nõie meo: ĝ pr̃ maior est filio ⁊ sp̃ussc̃o. Et sic ista sñia quã dicit nõ videt᷑ esse fidei catholice. Sed ꝯ est qđ dicit Jo.1. In pncipio erat verbũ ⁊ v̄bum erat apud deũ: ⁊ deus erat verbum: ⁊ oĩa per ip̃m facta sũt ⁊c̃. Ex quo habet᷑ q̃ filius sit eternꝰ: alias non esset in pncipio ⁊ q̃ sit patri equalis alias non esset deꝰ: ⁊ q̃ nõ sit creatura: alias per ip̃m oĩa facta nõ essent. Item cum filius sit veritas de se mentitus nõ est sed filius dicebat se patri equalẽ. Jo.5. patrẽ suũ dicebat deum equalẽ se faciẽs deo: ergo ipse ẽ equalis patri. Itẽ phil.2. Nõ rapinã arbitratꝰ est eẽ se equalẽ deo. esset ãt rapina si arbitraret᷑ ⁊ non eẽt ergo est equalis deo. Item. Jo.x. Ego ⁊ pr̃ vnum sumus. Et Jo.14. Ego in patre ⁊ pater in me est. ergo vnus alio maior non est. Item Ro.9. Ex quibus xp̃s qui est sup oĩa deus benedictus.s. ergo nullus superior eo est: ⁊ sic nõ est minor patre. Itẽ.1. Jo. vlt. Dedit nobis sensum vt cognoscamꝰ veꝝ deum: ⁊ simus in vero filio eiꝰ hic est verꝰ deus ⁊

vita eterna. ergo nõ est minor patre. Itẽ ostẽdit᷑ q̃ sp̃ussc̃us sit verus deus ⁊ equalis patri per hoc qđ dicit᷑ Phil.3. ꝯm grecã lr̃am. Nos sumꝰ circũcisio qui spiritui deo seruimꝰ. Et intelligit᷑ de seruitute latrie: vt in greco pꝫ. Et talis nulli creature debet᷑. Deu.6. ⁊ Mat.4. Dñm deũ tuũ adorabis ⁊ illi soli seruies. ergo sp̃ussanctꝰ nõ est creatura. Itẽ mẽbra xp̃i nõ pñt eẽ templũ alicuiꝰ qui sit minor q̃ȝ xp̃us. Sed corpa nostra que sũt mẽbra xp̃i ꝯm ap̃lm. Sunt templũ sp̃ussancti. vt dicit᷑.1. Cor.6. ergo sp̃ussanctꝰ non est minor xp̃o: ⁊ sic nec patre: ⁊ ita veꝝ est q̃ auctor dicit esse catholice fidei sñiam. Rñ. dđ. q̃ arrianoꝝ positio inequalitatẽ in diuis psonis ꝯstituẽs non est catholice fidei ꝓfessio: sed magis gentilis ipetas qđ sic pꝫ. Apud gentiles. n. oẽs substãtie imortales dij dicebãtur Inter has aũt dicebãt vel ponebãt platonici tres psonas pncipales vt pꝫ per aug. de ci. dei. li. x. et per macrobiũ sup somniũ scipionis.s. deũ oium creatorẽ quẽ dicebãt tm̃ prẽm ꝓpt̃ h̃ q̃ ab ipo oĩa deducebãtur: ⁊ quãdã inferiorẽ sbãm quã pater nam mentẽ siue paternũ intellectũ dicebãt plenã oium reru ydeis ⁊ hãc factã a deo patre dicebãt. Et post hec ponebãt aiam mũdi quasi sp̃m vite totius mũdi. Et has tres sbãs tres pncipales deos noiabãt: ⁊ tria pncipia p q̃ aĩe purgarent᷑. Origenes aũt platonicis documẽtis insistẽs arbitratus est hoc mõ in fide ponẽdũ eẽ q: dicit᷑ tres sũt qui testimoniũ dant in celo.1. Jo. vlt. sicut platonici tres pncipales sbas posuerũt. Vñ posuit filiũ esse creaturã ⁊ minorẽ patre in lib. q di pyarchon i. de pncipijs vt pꝫ per Jero. in q̃dã ep̃la de erroribꝰ orig. Et cum ipse alexãdrie docuerit: ex eius scriptis suum errorẽ arrius hausit. Et per hoc dicit epifanius q̃ orig. fuit pater arrij ⁊ fons. Tantũ ergo xp̃iane ⁊ catholice fidei positio arij est ꝯria. de trinitate q̃ȝtum error gentiliũ qui creaturas deos dicẽtes eis latrie ꝯuitutẽ exhibebãt. Quod arguit ap̃ls Ro.1. dicens q̃ coluerũt ⁊ seruierunt creature potius q̃ȝ creatori. ¶ Ad primũ ergo dicendũ q̃ sicut dicit aug.2. de tri. de patre ⁊ filio dicitur aliqd in scripturis tripl̃r. Quedã naqꝫ vnitatẽ substãtie ⁊ psonaꝝ equalitatẽ ondunt: vt ego ⁊ pater vnum sumꝰ. Quedã vero filiũ minorẽ ostẽdũt ꝓpter formã serui: ꝯm quã factus est seip̃o minor ꝯm illud phil.2. Semetip̃m exinaniuit formã serui accipiẽs. Quedã v̄o ita dicũt᷑ vt neqꝫ mĩor neqꝫ equalis ondatur: sed tm̃ q̃ filiꝰ sit ḋ pr̃e. sicut Jo.4. Sicut pater habet vitã in semeipso sic dedit ⁊ filio vitã habere in semetipso. Ipse aũt pme auctoritates sunt catholicis in adminiculũ ad defensionẽ veritatis. Sed ea que scđo ⁊ tercio mõ dicũtur in scriptura assumpserunt heretici ad sui erroris ꝯfirmationẽ sed vane. Non. n. que de xp̃o dicũtur ꝯm humanã naturã sũt referẽda ad eius

diuinitatē alias sequeret̄ ꝙ ſm deitatē esset mortu
us cum hoc de ipso ſm humanitatē dicat̄. Simili-
ter nec ostenditur patre minor filius ꝙuis fili⁹ sit
ex patre: q2 filius oīa a patre que pater habet ac-
cepit. vt habet̄ Jo. 16. ⁊ Mat. xi. Unde per hoc:
ordo originis non inequalitas diuinitatis astrui pt
Quod ergo dicit̄ pater maior me est: dictū est de
filio ſm hūanā nām ſm aug. vel ſm Hyllarium
ſm diuinam: ita ꝙ maioritas non importet inequali
tatē: q2 filius nō est minor patre cui datum est no
men super omne nomē: sed importat auctem prin-
cipij ſm ꝙ hoc quo fili⁹ est equalis patri habet a
patre. ¶ Ad. 2. dō. ꝙ filio subiecit oīa non solum
pater: sed etiā ipse sibi ipi ſm illud phil. 3. ſm virtu
tem qua potēs est subijcere sibi oīa: hʒ est ſm dei-
tatē qua equalis est pri. Unn cū dicit̄ ꝙ xp̄s erit sb
iectus nō sit cparatio filij ad p̄rē ſm deitatē ſʒ ma-
gis ſm hūanitatē filij ad deitatē p̄ris que toti tri-
nitati cōis est. Et tūc appebit maxime ſm hūa
nā nām diuine subiectus: qñ diuina natura pfecte co
gnosceī nō tali subiectiōe sicut quidā heretici di-
xerunt ꝙ ipsa natura hūana a diuina assūpta transe
at in diuinam: sed ſm ꝙ minor est patre hūanitate
qd maxime apparebit cum regnuʒ. i. fideles tra
det patri non sibi adijciēs sed ad patris visionem
adducēs: qua visiōe etiā ipi⁹ deitas videbitur.
¶ Ad. 3. dō. ꝙ ſʒ aug. 3. de trini. Ex hoc fili⁹ orat
quo minor est patre: quo vero equalis est patri ex
audit cum patre. Sed spūs interpellare dicitur
inq̄ntum nos interpellātes facit: ⁊ nostris orōnib⁹
efficaciā p̄stat. ¶ Ad. 4. dō. ꝙ ſm aug. 6. de trini.
Solus vn⁹ verus deus: non est tm̄ de p̄re intelli
gendū: sed sit de patre ⁊ filio ⁊ spūsctō: qui dicūtur
solus vn⁹ verus deus: q2 nihil p̄ter trinitatē illaʒ
est verus deus. Unde sic est intelligēdū vt cogno
scāt te p̄rem ⁊ quē misisti iesum esse vnū solū verū
deū: ⁊ tacet te spūsctō: q2 cum sit nexus amborū ex
vtroqʒ intelligit̄. ¶ Ad. 5. dō. ꝙ ſm aug. 1. de tri
nitate verbū illud nō est intelligēdū de sola p̄sōa
p̄ris ſʒ d̄ tota trinitate. Tota. n. trinitas ē btā ⁊ potēs
tota ēt trinitas filiū ostēdit. Si tn̄ dixissʒ quē ostēdet
p̄r beat⁹ ⁊ sol⁹ potēs ⁊c̄. nō ppt hoc separet̄ fili⁹ sicut nec
p̄r separet̄ cuʒ dicit̄ eccl. 24. ex p̄sona filij qui est dei
sapia: girū celi circuiui sola. Et hoc iō q2 in his que
ad ēēntiā ptinent pater ⁊ fili⁹ sunt oino vnum. Et
iō qd de vno dicit̄ per dictionē exclusiuā non re-
mouet̄ ab alio sed solū a creaturis. ¶ Ad. 6. dōʒ.
ꝙ fili⁹ nō solū ſm diuinā nām sc. t diē ⁊ horā illā: sed
etiā ſm hūanā: q2 aīa eius scit oīa. Dicit̄ aūt ideo
diē illā nescire vt dicit aug. 1. de trini. q2 non facit
nos scire eā. Unde de hoc querētib⁹ dixit. Nō est
vestrū noscere tpa ⁊c̄. Act. 1. per quē modū dixit a-
postol⁹. 1. Cor. 2. Non iudicaui me scire aliqd inter
vos ⁊c̄. q2. s. alia eis dicere noluerat: q2 capaces
nō erāt vel hoc intelligēdū est de filio nō in p̄sona
capitis sed in p̄sona mēbrorū: q2 ecclesia nescit: vt
Jero. dicit. In hoc aūt ꝙ pater sol⁹ dicit̄ scire ostē-
ditur etiā fili⁹ scire ſm p̄dictā regulā. ¶ Ad. 7. di
cendū ꝙ sicut dicit aug. 1. de tri. sic exponēduʒ est
verbum illud. Nō est meū dare vobis. i. non est
hūane ptātis hoc dare: vt per hoc intelligat̄ illud
dare per qd est deus ⁊ equalis patri. ¶ Ad. 8. di
cendū ꝙ ſm aug. 1. de trini. hunc aplicū locū here
tici nō intelligētes in cōtumeliā filij dei sepe prū
pūt dicētes ⁊ astruētes ꝙ creatura sit nun⁹ cside-
rātes verborū vʒ. Primogenit⁹ quippe dict⁹ est ⁊
nō p̄mus creatus vt ⁊ genit⁹ p nā diuina quā habet
⁊ prim⁹ ppter ppetuitatē credat̄. Quāuis āt fili⁹
nō sit de genere creaturarū tn̄ ſm basiliū hʒ aliqd
cum creaturis cōe. s. accipere a p̄re sed hoc habet
p̄e creaturis: q2 per nām hʒ que a patre accepit
⁊ ppter hoc pōt ordo inter geniturā filij ⁊ creatu-
rarū pductionē notari. ¶ Ad. 9. dō. ꝙ illud verbū
⁊ oīa similia q̄ de sapia dei legūtur vel sunt referēda
ad sapiam creatā sicut sūt angeli vel ad ipm xp̄ʒ
ſʒ hūanā nāʒ. Et sic dr̄ ab initio vl' in initio creat⁹: qñ
ab eterno p̄destinat⁹ creaturā assumere. ¶ Ad. 10.
dō. ꝙ sicut dicit aug. 2. de tri. ex hoc ꝙ pater clari
ficat filiū nō ostēditur filius minor patre: alias etiā
esset spū. s. minor: q2 dicit fili⁹ de spūsancto. Jo. 16
Ille me clarificabit. Illa. n. clarificatio nō osten-
dit aliquid in p̄sona filij fieri: sed vel in noticia ho-
minū ſm qd clarificare est ipius noticiā clarā fa-
cere vel in corpe assumpto put refert̄ ad clarita-
tē resurrectiōis. ¶ Ad. 11. dō. ꝙ fili⁹ ⁊ spūsanctus
dicūtur missi a patre nō ꝙ eēnt vbi prius nō fue-
rāt: sed vt aliquo mō quo prius non fuerūt q̄ ē ſʒ
aliquē effectū in creatura. Unde per hoc ꝙ filius
⁊ spūsanctus dicūtur a patre missi nō ostēdit̄ tri-
nitatis inequalitas: sed ordo originis quo vna p
sona est ab alia. Unn pater nō mittit̄: q2 non est ab
alio vt efficiētiā ab alio hn̄s respectu illius effect⁹
ſm quē persona diuina mittitur.

Deinde q̄ritur de hijs que ad cām plurali-
d taris ptinēt. Et querūtur circa hoc. 4. pri
mo vtrū alteritas sit cā pluralitatis. scdo
vtrū varietas accidentiū faciat diuersitatē ſʒ nu
merū. tercio vtrū duo corpora possint esse vel in-
telligi simul esse in eodem loco. q̄rto vtrū varie-
tas loci aliquid operetur ad dr̄iam ſm numerū.

Ad p̄mū sic pcedit̄. Videt̄ ꝙ pluralitatis
a cā non sit alteritas. Ut. n. dicit̄ in arisme
trica boetij. Oīa quecūqʒ a sūma rerū na-
tura cōstructa sunt numerorū videntur esse ratione
formata. Hoc. n. fuit p̄ncipale in aīo cōditoris ex
emplar. Et hoc cōsonat ei quod dicitur sapiēne
xi. Oīa in pōdere numero ⁊ mensura disposuisti:
ergo pluralitas siue numerus est primū inter res
creatas: ⁊ non est eius aliqua causa querēda. Itē
vt dicit̄ in l. de cāis prima rerū creatarū est esse.

sed ens primo diuidit per vnū ꝛ multa: ergo mul
titudine nihil pōt esse prius nisi ens ꝛ vnuz. ergo
nō videt esse verū ꝙ aliqd aliud sit eius cā. Item
pluralitas vel circuit oīa genera fm ꝙ diuiditur
ꝯ vnū qd est ꝯuertibile cum ente vel est in gene-
re q̄titatis fm ꝙ cōdiuidit vni qd est principiuz
numeri. Sz alteritas est in genere relatiōis. Re
latiōes aūt non sunt cāe q̄titatū sed potius econ-
uerso: multo etiam min᷒ relatio est cā eius qd est
in oībus generibus: q: sic esset cā substantie: ḡ alte
ritas nullo mō est cā pluralitatis. Itē priorū ꝯrie
sūt cāe. Sed idēptitas ꝛ alteritas siue diuersitas
sunt opposita: ḡ hnt oppositas cās: sed vnitas est
cā idēptitatis. vt pz in .5. methaphisice: ḡ plurali
tas vel multitudo est cā diuersitatis: ḡ alteritas nō
est cā pluralitatis. Itē alteritatis principiū est ac
cidētalis dr̄ia: hmōi .n. dr̄ie fm porphiriū faciūt
alterū. sed nō in oīb᷒ in qbus est pluralitas inueni
tur accītalis dr̄ia nec etiā dr̄ia qualiscunq₃. Que
dā .n. sunt que accītibus subijci nō pnt: vt forme
simplices. quedam vō sunt que in nullo ꝯueniūt.
Vñ non pnt dr̄ia dici sed diuersa vt pz per phz .x.
methaphi. ḡ non oīs pluralitat̄ cā est alteritas.
Sed ꝯtra est ꝙ damas. dicit ꝙ diuisio est cā nūe-
ri: sed diuisio in diuersitate vel alteritate ꝯsistit
ḡ diuersitas vel alteritas pncipiū pluralitatis est
Itē Isido. dicit ꝙ numer᷒ dicit q̄si nutus meme-
ris .i. diuisiōis ꝛ sic idē qd prius. Itē pluralitas nō
ꝯstituit nisi per recessum ab vnitate: sed ab vnita
te nō recedit aliquid nisi per diuisionē cuz ex hoc
aliquid dicat vnū ꝙ est indiuisū. vt pz .x. metha-
phisice. ḡ diuisio pluralitatē ꝯstituit. Et sic idez
qd prius. Rñ. dō. ꝙ sicut dicit phs .x. methaphi.
Plura dicit aliqd ex hoc ꝙ est diuisibile vel diui
sum. Vñ oē illud qd est cā diuisiōis oz ponere cāz
pluralitatis. Cā aūt diuisiōis aliter accipiēda est
i posterioꝛib᷒ ꝛ ꝯpositis ꝛ in primis ꝛ simplicibus
In posterioꝛib᷒ nāq₃ ꝛ ꝯpositis cā diuisiōis quasi
formalis .i. rōne cui᷒ fit diuisio est diuersitas sim
pliciū ꝛ primoꝝ qd pz in diuisiōe q̄titatis. Diui
dit .n. vna pars linee ab alia per hoc ꝙ diuersuz
hnt situm qd est quasi formalis dr̄ia q̄titatis cō-
tinue positionē hntis. Patet etiā in diuisiōe sub-
stātiaꝝ. Diuidit .n. homo ab asino per hoc quod
habz diuersas dr̄ias ꝯstitutiuas. Sed diuersitas
qua diuidūtur posterioꝛa ꝯposita fm prioꝛa ꝛ sim
pliciora p̄supponit pluralitatē pmoꝝ ꝛ simpliciū
Ex hoc .n. homo ꝛ asinus hnt diuersas dr̄ias ꝙ rō
nale ꝛ irrōnale non sunt vna sed plures dr̄ie. Nec
pōt semꝑ dici ꝙ illius pluralitatis sit alia diuersi
tas aliqua prioꝛ ꝛ simplicioꝛ causa: q: sic esset abi
re in infinitum. Et ideo pluralitatis ꝛ diuisionis
prioꝛum ꝛ simpliciū oz alio modo cām assignare
Sunt enī huiusmodi fm seipsa diuisa. Non po
test aūt esse ꝙ ens diuidatur ab ente inquātuz est

ens. Nihil aūt diuidit ab ente nisi non ens. Si-
militer et ā ab hoc ente non diuiditur hoc ens ni
si per hoc ꝙ in hō ente includit negatio illi᷒ entis.
Vñ in primis terminis ꝓpōnes negatiue sūt ime
diate q̄si negatio vni᷒ sit in intellectu alteri᷒. Pri
mū etiā cātum in hoc facit pluralitatē cum cā ꝙ nō
attingit ad eā. Et fm hoc quidā posuerūt quodā
oꝛdine pluralitatē ab ipso vno cāri: vt ab vno pro
cedat primo vnū qd cum cā pluralitatē ꝯstituat
ꝛ ex eo iā pnt duo ꝓcedere vnū fm ipm aliud fm
ꝯiūctionē eius ad cāz. Nō dicere nō cogimur cū
vnū aliqd possit primuz in aliquo imitari in quo
alterū deficit ab eo ꝛ deficere in quo alterū imita
tur: ꝛ sic pnt inueniri plures primi effect᷒ in quo-
rū quolibet est ꝛ negatio cause ꝛ negatio effect᷒ al
teri᷒ fm idē: vel fm remotioꝛē distantiā in vno ꝛ
eodē. Sic igit pz ꝙ pluralitatis vel diuisionis rō
pma siue principiū est ex affirmatiōe ꝛ negatione
vt talis oꝛdo originis pluralitat̄ intelligat ꝙ pri
mo sint intelligēda ens ꝛ nō ens: ex qbus ipsa pri
ma diuisa ꝯstituūt ac p hoc sūt plura. vñ sicut pri
mū ens inq̄tū indiuisū est statiz inuenit vnuz: ita
post diuisionē entis ꝛ nō ent̄ statim inuenit plura
litas pmoꝝ simpliciū. Hāc āt pluralitatē seqt rō
diuersitat̄ fm ꝙ manet in ea sue cāe vtus .s. oppo
sitiōis entis ꝛ nō entis. Ideo .n. vnū pluriū diuer
sū dicit alteri ꝯpatuz: q: nō est illud. Et q: cā scda
nō pducit effectū nisi p vtutē cāe pme: iō plurali-
tas pncipioꝝ nō facit diuisionē ꝛ plalitatē in scdis
ꝯpositis nisi inq̄tū manet inter ea vtus oppositi
onis pme q̄ est inter ens ꝛ nō ens: ex q̄ hz rōnē di-
uersitatis ꝛ sic diuersitas primoꝝ facit diuersita-
tē scdoꝝ. Et fz hoc verū est qd boe. dicit: ꝙ alteri-
tas est pncipiū pluralitatis. Ex h .n. alteritas i alī
qb᷒ inuenit ꝙ eis diuersa insunt. Quāuis aūt diui
sio p̄cedat pluralitatē pmoꝝ nō tñ diuersitas: q:
diuisio nō reqrit vtrūq₃ cōdiuisoꝝ eē: cum diuisio
sit p affirmationē ꝛ negationē. Sed diuersitas re
quirit vtrūq₃ esse ens. vñ p̄supponit plitatē. Vñ
nullo mō pōt esse ꝙ pluralitat̄ pmoꝝ cā sit diuer-
sitas nisi diuersitas ꝓ diuisiōe sumat. Loqt ergo
boe. de pluralitate ꝯpositoꝝ qd pz ex hō ꝙ inducit
ꝓbationē de hijs q̄ sūt diuersa vel genere vel spe
cie vel numero qd nō est nisi ꝯpositoꝝ. Oē .n. qd ē
in genere oz esse ꝯpositū ex genere ꝛ dr̄ia. Eos āt
q ponūt prem ꝛ filiū ineq̄les deos sequit ꝯpositio
saltē rōne inq̄tū ponūt eos ꝯuenire in h ꝙ sūt de᷒
ꝛ differre in h ꝙ sunt inequales. ¶ Ad pmuz igit
dō ꝙ numerus in verbis illis cōdit esse prioꝛ re
b᷒ alijs creat̄: vt elemēt̄ ꝛ alijs hmōi. nō āt alijs
intēt oīb᷒ vtpote affirmatiōe ꝛ negatiōe aut diui
sione ꝛ hmōi. Nec tamē quilibet numer᷒ est p̄oꝛ
rebus creatis oībus. Sed numer᷒ q est cā oīs rei
s. ipē de᷒ q fz aug. est numer᷒ cui rei spēz p̄bēs. Ad
2. dō. ꝙ plalitas cōuer loq̄ndo imediate sequitur

ens: nō tñ opʒ ꝙ eius sit pluralitas: ⁊ ideo nō est incōueniēs si pluras posterioꝝ causet͂ ex diuersitate p̄morū. ¶ Ad. 3. dōm ꝙ sicut vnū ⁊ multa: ita idē ⁊ diuersum nō sunt ꝯⁱa vnius generis: sed sunt passiones entis inq̄tum ens: ⁊ iō nō est incōueniens si aliquoꝝ diuersitas alioꝝ plurãtem causet. ¶ Ad .4. dōm ꝙ oēm diuersitatē p̄cedit aliq̄ pluralitas: sed nō oēm pluralitatē p̄cedit diuersitas sed aliquā pluralitatē aliqua diuersitas. Unde ⁊ vtrūqʒ veꝝ est. s. ꝙ multitudo diuersitatē faciat cōiter loquēdo: vt dicit phs: ⁊ ꝙ diuersitas in cōpositis facit pl'itatem: vt dicit Boet. hic. ¶ Ad 5. dōm ꝙ Boe. accipit alteritatē ꝑ diuersitate q̄ ꝯstituit͂ ex aliq̄bus differētijs. siue sint accidentales siue s̄bales. Illa aūt q̄ sunt diuersa ⁊ nō dīta: sʒ p̄ma de q̄bus h̄ Boe. nō loq̄tur.

D scdm sic ꝑcedit͂. vʒ ꝙ varietas accidētiuʒ nō possit eē cā pl'itatis fm numerum. Phus. n. dicit. 5. metha. ꝙ numero sunt vnum quoꝝ est mā vna: g̊ ⁊ numero plura quoꝝ mãe plures: g̊ diuersitatē in numero nō facit varietas accidentiū: sed magis diuersitas mãe. Itē dicit phs. 4. metha. ꝙ idē est rebus cā substantie ⁊ vnitatis: sʒ accidētia nō sunt indiuiduo cā s̄bstātie: g̊ nec vnitat͂: g̊ ꝑ ꝯsequēs: nec pluralitatis fm numeꝝ. Item oia accidētia cum sint forme ex se ip̄is sunt cōicabilia: vl' cōia ⁊ vl'ia. Sed nihil huiusmodi pōt alteri eē causa indiuiduatōis vl' p̄ncipium: g̊ accidētia nō p̄nt esse indiuiduatōis p̄ncipiuʒ: sed aliqua sunt fm numeꝝ diuersa inq̄tū in sua indiuiduatōe diuidunt͂. g̊ accidētia nō p̄nt esse cā diuersitatis fm numeꝝ. Itē sicut ea que in gnē s̄be differūt gnē vl' spē dr̄nt fm s̄bãs: ⁊ nō solū ꝑ accidētia: ⁊ ea que differūt fm numeꝝ: sʒ aliq̄ dicunt͂ diuersa gnē vl' spē: ꝑ id qd̄ est in genere s̄bstantie nō ꝑ accidētia: g̊ silr dicunt͂ diuersa numero: fm illud qd̄ est in genere s̄bstantie ⁊ nō fm accidentia. Item remota cā remouet͂ effectus: sʒ omne accidēs ꝯtingit a subiecto remoueri: vl' actu: vl' cogitatōe. Si igit͂ accidēs esset p̄ncipiuʒ pluralitatis fm numeꝝ: ⁊ diuersitatis ꝯtingeret eadem esse q̄nqʒ vnū fm numeꝝ: q̄nqʒ diuersa actu vl' cogitatōe. Item posterius nunq̄ʒ est cā p̄oris. sed inter oia accidētia p̄mū locū tenet q̄ntitas: vt Boetius dicit in libro p̄dicamētorum. Inter q̄ntitates aūt numerus p̄or est cū sit simplicior: et magis abstractus. ergo impossibile est ꝙ aliquid aliud accidens sit p̄ncipiū pluralitatis fm numerum. Sed ꝯ est ꝙ dicit Porphirius ꝙ indiuiduum facit collectio accidētium q̄ in alio repiri nō p̄nt: sed id qd̄ est p̄ncipiū indiuiduatiōis: est p̄ncipium pluralitat͂ fm numeꝝ: g̊ accidētia sunt p̄ncipiuʒ pluralitatis fm numeꝝ. Itē in indiuiduo nō inueniunt͂ nisi mā forma: ⁊ accidētia: sʒ diuersitas forme nō facit diuersitatē fm numeꝝ: sʒ fm spēm: vt dicit͂. x. metħ. Diuersitatem vero fm genus facit diuersitas mãe. Dicit. n. phs. x. metha. quod genere differunt quoꝝ nō est mā cōis: nec generatio ad inuicē: ergo diuersitatē fm numeruʒ nō pōt facere: nisi diuersitas fm accidentia. Item id qd̄ inuenit͂ cōe in pluribus spē differentibꝰ nō est cā diuersitat͂ fm numeꝝ: q: diuisio gnīs in spēs p̄cedit diuisionē spēi in indiuidua: sʒ mā inuenit͂ cōis in diuersis fm spēm: q: eadem mā ꝯrijs formis subdit͂: alias habentia ꝯrias formas ad inuicē nō trāsmutarent͂: g̊ mā nō est p̄ncipium diuersitat͂ fm numeꝝ: nec forma: vt p̄mo tactuʒ ē: g̊ relinquit͂ ꝙ accidētia sunt huius diuersitatis cā. Item in genere s̄be nihil inuenit͂: nisi genus ⁊ dr̄ia: sʒ indiuidua vnius spēi nō differūt genere nec s̄balibus differētijs: g̊ nō differūt nisi accidentalibus differētijs. Rō ad euidentiā huius q̄ōnis: ⁊ eoꝝ que in lr̄a dicūt͂ oʒ videre q̄ sit cā hꝰ triplicis diuersitat͂ q̄ in lr̄a assignat͂. Cum. n. in indiuiduo cōposito in gnē s̄be nō sint nisi tria. s. mā: forma: ⁊ cōpositū: opʒ ex aliquo istoꝝ cuiuslibet haꝝ diuersitatū cās inuenire. Sciendū igit͂ ꝙ diuersitas fm genus reducit͂ in diuersitatē mãe diuersitas vō fm spēm in diuersitatē forme: sed diuersitas fm numeꝝ ꝑtim in diuersitatē mãe: ⁊ ꝑtim in diuersitatē accidētis. Cuʒ aūt genꝰ sit p̄ncipium cognoscēdi: vtpote p̄ma diffinitōis ps mā autē fm se sit ignota: nō pōt fm se ex ea accipi diuersitas gnīs: sʒ solū illo mō quo cognoscibilis ē. Est aūt cognoscibilis dupl'r. vnoꝰ ꝑ analogiā siue ꝑ ꝯꝑationē vt dr̄ in. i. phy. Hoc ē vt dicamꝰ hic esse mãm: vel ꝙ mā h̄ mō se hʒ ad res nãles: sicut lignū ad lectū. Alioꝰ cognoscit͂ ꝑ formā ꝑ quā hʒ eē actu. Unūquodqʒ. n. cognoscit͂ fm ꝙ ē actu: nō fʒ qd̄ est in potētia: vt dr̄. 9. metħ. ⁊ fm h̄ sumit͂ duplex diuersitas generis ex mã: vno mō ex diuersa anologia ad formā: ⁊ sic penes mãm distinguūtur p̄ma rerū genera. Id. n. qd̄ est in genere s̄be cōparat͂ ad mãm: sicut ad ꝑtem sui. Quod vō in gnē q̄ntitatis nō hʒ mãm ꝑtem sui: sʒ cōpatur ad ip̄m sicut mēsura: ⁊ q̄litas sicut dispositio. Et his duobus gnībus mediãtibus oia alia genera ꝯsequunt͂ diuersas ꝯꝑationes ad mãm que ē ps s̄be: ex qua s̄ba habet rōnem subiecti fm quam ad accidētia comparat͂. Alio modo penes materiaʒ sumitur generis diuersitas: fm ꝙ materia est perfecta ꝑ formam. Et cum materia sit potentia pura: ⁊ deus sit actus purus: nihil aliud est materiā perficit in actum: qui est forma nisi quatenus participat aliquā similitudinē actus p̄mi: licet imperfecte: vt. s. id qd̄ est iam ꝯpositū ex mã ⁊ forma sit medium inter potentiā purā ⁊ actū puꝝ. Non aūt mã ex oi ꝑte equaliter recipit silitudinē actꝰ p̄mi: sʒ a q̄busdam impfecte: a q̄busdā vō ꝑfectius: vtpote quedā ꝑticipat diuinā silitudinem fm ꝙ tm̄ su-

sunt. q̃dã vero ſm q̃ viuũt. q̃dã võ ſm q̃ cogno-
ſcũt. q̃dã võ ſ3 qḋ intelligũt. Ipſa igiẗ ſilitudo pri
mi actus in q̃cũq3 mã exñs eſt forma eius. Sed
forma talis in q̃buſdã facit eſſe tñ in q̃buſdã eſſe
⁊ viuere ⁊ ſic de alijs in vno ⁊ eodẽ. Silitudo.n.
pfectior habet oẽ id qḋ h3 ſilitudo minꝰ pfecta ⁊
adhuc ampliꝰ. Aliqd igiẗ inueniẗ cõe in vtraq3 ſi
militudine qḋ in vna ſubſterniẗ imꝑfectiori i alia
pfectiõi ſicut materia ſubſternabaẗ actui ⁊ p̃uati-
oni. Et iḋ mã ſimul accepta cũ hec cõi eſt adhuc
mãlis reſpectu pfectiõis ⁊ iꝑfectõis p̄dicte ⁊ ex
hec mãli ſumiẗ genꝰ. dñie vero ex pfectiõe ⁊ imp
fectiõe p̄dicta. Sicut ex hoc cõi mãli qḋ eſt habe
re vitã ſumiẗ hoc genꝰ qḋ eſt aiatu3 corpꝰ. Ex pfe
ctiõe vero ſupaddita hec dña ſenſibile. Ex iꝑfe-
ctiõe vero h' dña inſenſibile. Et ſic diuerſitas ta
liũ mãliũ inducit diuerſitatẽ generis ſicut aialis
a plãta. Et ꝓpter h' dĩ mã eſſe p̃ncipiũ diuerſitaẗ
ſm genꝰ ⁊ eadẽ rõne forma eſt p̃ncipiũ diuerſita-
tis ſm ſpẽm q2 a p̄dictis formalibꝰ q̃ hñt addita
mãlia vñ genera ſumũẗ per ꝯpatione3 forme ad
mãm ſumũtur dñe q̃ ꝯſtituũt ſpẽs. Sciẽdũ tñ q̃
cum illud mãle vñ ſumiẗ genꝰ hẽat in ſe formam
⁊ mãm logicꝰ ꝯſiderat genꝰ ſolũ ex pte eiꝰ qḋ for-
male eſt. Vñ eiꝰ diffinitiões diciũẗ formales ſ3 nã
lis ꝯſiderat genꝰ ex pte vtriuſq3. Et iḋ ꝯtingit q̃n-
q3 q̃ aliqd cõicat i genere ſm logicũ qḋ nõ cõicat
ſm nãlem. Cõtingit.n. q̃nq3 q̃ illud de ſilitudine
primi actꝰ qḋ ꝯſequiẗ res aliq̃ in mã tali: aliud cõ
ſequiẗ ſine mã: aliud in alia mã oĩo diuerſa. Sicẽ
p3 q̃ lapis in mã q̃ eſt ſm potẽtiã ad eſſe ꝑtigit ad
h' q̃ ſubſiſtat ad qḋ idẽ ꝑtingit ſol ſm mãm q̃ eſt i
potẽtia ad vbi ⁊ nõ ad eſſe ⁊ angelꝰ oĩ mã carens
Vñ logicꝰ inueniẽs in his oĩbꝰ illud ex quo genus
ſumebat: ponit oĩa hec in vno genere ſubſtantie.
Naturalis võ ⁊ methaphiſicꝰ qui ꝯſiderant p̃nci
pia rerũ oĩa nõ inueniẽtes ꝯueniẽtiã in mã dicũt
ea differre genere: ſm h' qḋ diciẗ.x. methaphiſi-
ce q̃ corruptibile ⁊ incorruptibile differũt generẽ
⁊ q̃ illa ꝯueniũt genere quo2 eſt mã vna ⁊ genera
tio ad inuicẽ. Sic igiẗ p3 quõ mã facit diuerſita-
tẽ in genere: forma diuerſitatẽ in ſpecie. Inter in
diuidua võ eiuſdẽ ſpẽi h' mõ cõſiderãda eſt diuer
ſitas ſm phm.7. metaphiſice. q2 ſicut ptes gene
ris ⁊ ſpẽi ſũt mã ⁊ forma: ita indiuidui ſũt hec mã
⁊ hec forma. Vñ ſicẽ diuerſitatẽ in genere vel ſpe-
cie facẽ diũſitas materie vł forme abſolute: ita di
uerſitatẽ i nũero facẽ hec forma ⁊ hec mã. Nulla ãt
forma in q̃tũ hmõi eſt h' ex ſeipſa. Dico ãt in q̃tũ
hmõi ꝓpter aiam rõnalẽ q̃ quodãmõ ex ſeipã ẽ h'
aliqd ſed nõ in q̃tũ forma. Intellectꝰ võ quãlibet
formã quã poſſibile ẽ recipi in aliquo ſicut in ma
teria vel ſicut in ſubiecto natꝰ eſt attribuere plibꝰ
qḋ eſt ꝯ rõnẽ eius qḋ eſt hoc aliqd. Vñ forma fit h'
per hoc qḋ recipiẗ in materia. ſ3 cum materia in

ſe ꝯſiderata ſit indiſtincta nõ põt eſſe q̃ formã in
ſe receptã indiuiduet niſi ſm qḋ eſt diſtinguibilis
Nõ.n. forma indiuiduaẗ per hoc q̃ recipiẗ i ma-
teria niſi q̃tenꝰ recipiẗ in hac materia vel illa di-
ſtincta ⁊ determinata ad hoc ⁊ nunc. Materia ãt
nõ eſt diuiſibilis niſi per q̃titatẽ. vñ phs dicit.1.
ph. q̃ ſubmota q̃titate remanet ſubſtãtia indiui
ſibilis. Et iḋ materia efficiẗ hec ⁊ ſignata ſm q̃ ẽ
ſub dimẽſiõibꝰ. Dimẽſiões ãt iſte pñt dupliciter
ꝯſiderari. Uno mõ ſm earũ terminationẽ ⁊ dico
eas terminari ſm terminatã mẽſurã ⁊ figurã ⁊ ſic
vt etiã perfecta collocãẗ in genere q̃titatis: ⁊ ſic
nõ pñt eſſe p̃ncipiũ indiuiduatiõis: q2 cũ talis di-
mẽſionũ terminatio varieẗ frequẽter circa indi-
uiduũ ſeq̃reẗ q̃ indiuiduũ nõ ꝑmaneret idẽ nume
ro ſemꝑ. Alio mõ pñt ꝯſiderari ſine iſta determi
natiõe in natura dimẽſiõis tñ q̃tis nũq3 ſine ali
qua determiatiõe eſſe poſſunt ſicut nec natura co
loris ſine determiatiõe albi ⁊ nigri ⁊ ſic collocãẗ
in genere q̃titaẗ vt iꝑfectũ. Et ex his dimẽſiõibꝰ
iterminatis efficiẗ hec materia ſignata ⁊ ſic indiui
duat forma3 ⁊ ſic ex materia cãtur diuerſitas ſm
numerũ in eadẽ ſpecie. Vñ p3 q̃ materia ſm ſe cõ
ſiderata nõ eſt principiũ diuerſitaẗ ſm ſpẽm nec
ſm numerũ: ſed ſicut eſt principiũ diuerſitaẗ ſm
genꝰ ꝓut ſubeſt cõi forme: ita eſt p̃ncipiũ diuerſi-
taẗ ſm numerũ ꝓut ſubeſt dimẽſiõibꝰ interminaẗ
⁊ iḋ cũ hee dimẽſiões ſint de genere accñtiũ q̃nq3
diuerſitas ſm numerũ reduciẗ in diuerſitatẽ ma
terie q̃nq3 in diuerſitatẽ accñtiũ ⁊ hoc rõne dimẽ
ſionũ p̄dictarũ. Alia vero accñtia nõ ſũt p̃ncipiu3
indiuiduatiõis: ſ3 ſũt p̃ncipiũ cognoſcẽdi diſtincti
onẽ indiuiduo2. Et per hũc modũ etiã alijs acci-
dẽtibꝰ indiuiduatio attribuiẗ. ¶ Ad p̃mũ igitur
dõ. q̃ cu3 dicit phs q̃ nũero ſũt vnũ quo2 eſt ma-
teria vna: intelligendum eſt de materia ſignata
que ſubeſt dimẽſiõibꝰ. Alias o3 dicere q̃ oĩa ge-
nerabilia ⁊ corruptibilia ſũt vnũ numero cũ co2ũ
ſit materia vna. ¶ Ad.2. dõ. q̃ dimẽſiones cum
ſint accñtia per ſe nõ pñt eſſe p̃ncipiũ vnitaẗ indi
uidue ſubſtãtie. ſ3 materia ꝓut talibꝰ dimẽſiõibꝰ
ſubeſt itelligiẗ eẽ principiũ talis vnitatis ⁊ multitu
dis. Ad.3. dõ. q̃ d' rõe idiuiduiẽ q̃ ſit i ſe idiuiſu3
⁊ ab alijs diuiſũ vltima diuiſiõe. Nullũ ãt accñs
h3 in ſe ꝓpriã rõnẽ diuiſiõis niſi q̃titaẗ. Vñ dimẽ
ſiões ex ſeipis hñt quãdã rõnẽ indiuiduatiõis ſm
determinatũ ſitũ ꝓut ſitus eſt dña q̃titaẗ ⁊ ſic h3
duplicẽ rõnẽ indiuiduatiõis. Unã ex ſubiecto ſicẽ
⁊ qḋlibet aliud accñs aliã ex ſeipſa in q̃tũ h3 ſitu3
rõe cuiꝰ in abſtrahẽdo a materia ſenſibili imagi-
namur hãc lineã ⁊ hũc circulũ. Et iḋ recte mate-
rie cõuenit indiuiduare oẽs alias formas ex h' q̃
ſubdiẗ illi forme que ex ſeipã h3 indiuiduatiõis rõ
nẽ ita q̃ etiã ipſe dimẽſiões terminate q̃ fundanẗ
in ſubiecto ia3 ꝯpleto: indiuiduãtur quodãmõ ex

materia indiuiduata per dimēsiões interminatas
p̄intellectas in mā. ¶ Ad.4. dō ꝙ illa que diffe-
rūt numero i genere substātie: nō solū dīnt acciti
bus sed etiā forma ⁊ mā. Sed si q̄rat quare hec
forma differt ab illa nō erit alia rō nisi q: est i alia
materia signata. Nec inuenit alia rō q̄re hec mā
sit diuisa ab illa nisi ꝓpter q̄titatē. Et iō mā sub-
iecta dimēsioni itelligit esse principiū hu⁹ diuer
sitatis. ¶ Ad.5. dō. ꝙ rō illa ꝓcedit de accñtibus
ꝯpletis q̄ sequūtur esse forme in materia. nō aūt
de dimēsiōib⁹ interminatis q̄ p̄intelligūt an ip̄az
formā in mā. Sine hijs.n. non pōt intelligi indi
uiduū sicut nec sine forma. ¶ Ad.6. dōz. ꝙ nūer⁹
formaliter loquēdo est prius q̄ q̄titas ꝯtinua. sz
mālr ter q̄titas ꝯtinua est prior: cū numer⁹ ex diui
sione ꝯtinui relinq̄tur. vt dī.4.phi. ⁊ ẜm hāc viā
cāt diuersitatē ẜm numerū diuisio materie ẜz di
uisiones. ¶ Ad rōnes in ꝯtrium pz qualiter sunt
ꝯcedēde ⁊ qualiter falsum ꝯcludunt.

D.3. sic ꝓcedit. Ur ꝙ duo corpa possint i-
telligi simul esse in eodē loco. Ois.n. pro
positio vī esse itelligibilis in cui⁹ subiecto
nō includit oppositū p̄dicati: q: talis ꝓpositio nō
habet repugnātiā intellectuū. Sed hec ꝓpositio
duo corpa sit in eodē loco nō est hmōi alias nūq̄
posset fieri miraculose qō pz esse falsum in corpe
dñico qō exiuit clauso virginis vtero ⁊ itrauit ad
discipulos ianuis clausis. Nō.n. de⁹ pōt facere ꝙ
affirmatio ⁊ negatio sint simul vera vt dicit aug.
ꝯ faustum. ẜ pōt aliqs intelligere vel saltē in intel
lectu fingere duo corpa simul esse in eodem loco.
Itē a corpib⁹ glificatis nō remouet nā corporeita
tis sed solū corpulētie. sz nō remouet ab eis illa cō
ditio ꝙ pñt esse cum alijs in eodē loco p dotē sub-
tilitatis vt a multis dī: ẜ hec ꝯditio nō seq̄t nām
corporeitatis sed corpulētie siue grossiciei eius.
dā: ẜ nō est impossibile intelligi duo corpa simul
esse in eodē loco. Itē aug. dicit sup geñ. ad lrāz. ꝙ
lux in corpib⁹ p̄mū locū tz. sed lux est sil' in eodē lo-
co cum aere: ẜ duo corpa pñt esse sil' in eodez loco
Itē q̄libet spēs ignis est corp⁹ sz lux est q̄dam spēs
ignis vt dicit pbs.5.top. ẜ lux est corp⁹ ⁊ sic idē qō
prius. Itē in ferro ignito simul est ignis ⁊ ferrum
vtrūq3 aūt ē corp⁹: ẜ possibile ē sil' esse duo corpa
in eodez loco. Itē eīa in mixto nō sūt corrupta ali
as mixtū nō seq̄ret dñant motū. sz eīa q̄tuor: eīa
sūt corpa ⁊ sil' sūt in q̄libet pte mixti: ẜ possibile est
duo corpa sil' esse in eodē loco. Itē ꝙ duo corpa ñ
sint sil' in vno loco h nō pōt cōuenire corpib⁹ rōne
materie cū materie ẜm se nō debeat loc⁹ nec rōe
forme ꝓp idē nec rōne dimēsiōis: cū dimēsiões non
repleāt locū. Qō pz ex h ꝙ q̄dā locū vbi nō erant
nisi solū dimēsiões dicebāt vacuū eē: ẜ h ñ ꝯuenit
corpi nisi rōe aliquoꝝ accñtiū posterioꝝ q̄ nō sunt
oīb⁹ cōia ⁊ q̄ possibile ē a corpib⁹ separi: ⁊ sic vī ꝙ
duo corpa possint sil' esse in eodē loco. Itē ẜz astro
logos q sequunt ptholomeū z ser planetaꝝ corpa
mouēt in epiciclis q sūt circuli inter secātes spe-
ras extrinsecas planetaꝝ: ẜ oz ꝙ planete corp⁹ ali
q̄ñ ꝯueniat ad locū sectiōis. Sz non p̄t dici ꝙ ibi
sit aliqd vacuū cū vacuū nā ñ patiat. Neq3 ꝙ sbā
speraꝝ sit diuisibil' vt itelligat cedere corpi pla-
nete qñ ꝯuenit illuc sic cedit aer lapidi cū celi sint
solidissimi q̄si ex ere fusi vt dī Job.37. ẜ oz ꝙ cor-
p⁹ planete sit cū corpe spere in eodē loco: ⁊ sic falsū
dicit boe. ꝙ nūq̄ duo corpa obtinēt locū vnū. Sz
ꝯ est ꝙ si duo corpa sint i eodē loco eadē rōe ⁊ q̄lu-
bet. sz aliqō corp⁹ q̄tūcūq3 magnū p̄t diuidi i pꝺa
cuiuslibet q̄titatē ẜm aliquē nūeꝝ: ẜ seq̄t ꝙ in puis-
simo loco ꝯtinebit maximū corp⁹ qō videt absur
dū. Itē ipossibile est iter duo pūcta signata eē plu-
res lineas rectas. h āt seq̄t si duo corpa sint in eo-
dē loco. Signat.n. duob⁹ pūctis ex duab⁹ ptibus
loci oppositis erūt iter ea due linee recte signate
in duob⁹ corpib⁹ locatis. Nō.n. p̄t dici ꝙ inter il-
la duo pūcta nulla sit linea neq3 ꝙ vnius locati li-
nea magis sit int ea q̄ alia: neq3 ꝙ sit ibi aliq̄ vna
linea p̄ter corpa locata que sit inter duo pūcta lo
ci: q: sic illa linea eēt nō in subiecto: ẜ ipossibile ē
duo corpa sil' esse in eodē loco. Itē demōstratū est
in geometria ꝙ duo circuli nō se ꝯtingūt nisi i pū-
cto: sed si ponam⁹ duo corpa sil' esse in eodē loco se
q̄tur ꝙ duo circuli ꝯtēti in eis se ẜm totū ꝯtingant
ẜ ipossibile est duo corpa sil' esse in eodē loco. Itez
q̄cūq3 vni ⁊ eidē sūt eadē ipsa sibi inuicē sunt eadē
Sed cū oporteat vnā eē dimēsionez loci ⁊ locati
ex eo ꝙ nō est ponere dimēsionem sine subiecto si
duo corpa sunt sil' i eodē loco seq̄t dimēsiões vtri
usq3 corpis esse easdē cum dimēsiōib⁹ loci: ẜ seq̄t
eas esse easdē ad inuicē qō est ipossibile. Rñ. dō.
ꝙ in hijs q̄ apud nos sunt q̄ oēs esse corpa ꝯfitent
ad sensum videm⁹ ꝙ adueniēte vno corpe ad ali-
quē locū aliud corp⁹ ab illo expellit. vñ experimēto
pz talia corpa duo in eodē loco esse nō posse. Qui
dā aūt dicūt ꝙ nō ꝓhibēt duo hoꝝ corpoꝝ ab hoc
ꝙ sint simul ꝓpter corpeitatē vl' ꝓpter aliqd ꝙ sit
de rōne corpis i q̄tū corp⁹. Sic.n. eis seq̄ret duo
corpa ꝓhiberi ab h qō est esse sil'. Sed dicūt ꝙ ꝓ-
hibēt ab hoc ꝓpter corpulētiā ipoꝝ. sz q̄cqd sit h
qō corpulētiā noīant: siue dēsitas: siue ipuritas: si
ue corruptibilitas aliquoꝝ corpoꝝ: vel etiaz aliq̄
nā spālis nature gnāli corporeitatis sup addita ñ
pōt eē cā hmōi ꝓhibitiōis. Inuenit.n. duplex cō-
paratio corpis ad locū. Una ẜm quā ponit in h lo
co vel illo determinato ⁊ hec ꝯparatio seq̄t nāz spā
lem hui⁹ vel illi⁹ corpis. Sicut ꝙ grauia ex nā gra
uitatis sint deorsum: leuia āt sursum. Alia vō cō-
paratio est ẜm quaz dicit simpliciter in loco eē: ⁊
hec ꝯparatio seq̄t corpus ex ipsa natura corporeita
tis nō ꝓpter aliqd additū. Secōm h.n. corp⁹ est i

loco q̄ȯ se loco ꝯmetit. Hoc aūt est ſm q̄ȯ est dimensionatū dimēsiōib⁹ eq̄lib⁹ ⁊ silib⁹ dimēsiōib⁹ loci. Dimēsiōes aūt insunt cuilibꝫ corpi ex ip̄a corporeitate. Esse āt plura corpa in eodē loco vel nō esse: non respicit locū determinate sed absolute. Unde oꝫ ꝙ cā hui⁹ ipedimēti referat̃ ad nām corporeitatis ex qua corpi oī inq̄ntū est corp⁹ natū sit esse in loco. Et si vltima spera nō sit in loco h̄ non ē inisi: q: nihil pōt esse extra ip̄am: nō āt ꝓpter defectū p̄dicte aptitudinis. Et iō alij ꝯcedūt simpl'r ꝙ nulla duo corpa possint esse in eodē loco: ⁊ rōes eius referūt ad p̄ncipia mathematica que oꝫ saluari in oīb⁹ nālib⁹. vt dr̄. 3. ce. ⁊ mū. Sed hoc nō videt̃ ꝯueniēs: q: mathemathicis nō ꝯpetit esse in loco nisi īproprie ⁊ silitudinarie. vt dr̄. 1. de generatiōe. Et ideo rō p̄dicti ipedimēti nō est sumēda ex p̄ncipijs mathematicis: sed ex p̄ncipijs nālibus q̄bus ꝓprie locus debet̃. ¶ Preterea rōes mathemathice nō sufficiēter ꝯcludūt in mā ista. Et si. n. mathematica saluēt̃ i nālib⁹: tn̄ nālia addunt aliq̄d sup mathematica. s. mām sensibilem ⁊ ex hoc addito pōt assignari rō alicu⁹ in naturalib⁹ cui⁹ rō in mathematicis non poterit assignari. In mathematicis. n. non pōt assignari rō diuersitatis harū duarū lineaꝝ nisi ꝓpter situ̅. Uñ remota diuersitate situs nō remanet p̄lalitas linearuꝫ mathematicaꝝ ⁊ silr̄ nec superficieꝝ aut corporum Et ꝓpter hoc nō pōt esse vt corpora mathematica sint plura ⁊ sint simul. Et similiter de lineis ⁊ superficieb⁹. Sed in corpibus naturalib⁹ posset ab aduersario assignari alia rō diuersitatis. s. ex materia sensibili etiam remota diuersitate situs. Et ideo ratio illa que probat duo corpora mathematica nō esse simul: non est sufficiens ad probandū duo corpora naturalia non esse simul. Et ideo accipienda est via auicēne qua vtitur in sua sufficiētia in tractatu de loco per quam assignat cām ꝓhibitiōis p̄dicte ex ip̄a natura corporeitatis per principia naturalia. Dicit. n. ꝙ non potest esse cā hui⁹ ꝓhibitiōis nisi illud cui primo ⁊ per se ꝯpetit esse in loco hoc est aūt ꝙ natuꝫ est replere locum. Forme aūt nō ꝯpetit esse in loco nisi per accn̄s: q̄uis alique forme sint principiū quo corp⁹ inclinatur ad hunc vel illū locum. Similiter nec materia per se considerata q: sic intelligitur preter oia alia genera vt dicitur. 7. methaphi. Unde oportet ꝙ materia secūdū ꝙ subest ei per q̄ȯ habeat p̄mā ꝯparationē ad locum hoc ꝓhibeat. Cōparat̃ aūt ad locū put subest dimēsiōib⁹. Et ideo ex natura materie subiecte dimēsiōib⁹ ꝓhibent̃ plura corpora esse i eodē loco. Oportet. n. plura eē corpora in quib⁹ forma corporeitatis inueniat̃ diuisa que quidē nō diuidit̃ nisi per diuisionēꝫ materie. Cui⁹ diuisio cū sit solū per dimēsiones de rōe quaꝝ est situs ipossibile est hāc materiā esse diuisā ab illa nisi q̄n est distincta ſm situm: ꝙ non est q̄n duo corpa ponūtur esse in eodēꝫ loco. Uñ illa duo corpa essent vnuꝫ corpus q̄ȯ est impossibile. Cū igit̃ materia dimēsiōib⁹ subiecta inueniat̃ in q̄buscūq͛ corpibus oꝫ quelibet duo corpa ꝓhiberi ex ip̄sa natura corporeitatis simul sint in eodeꝫ loco. ¶ Ad p̄mū igit̃ dr̄. ꝙ dupl'r pōt dici aliqua ꝓpositio nō intelligibilis. Uno mō ex pte itelligētis qui deficit intellectu sicut hec ꝓpositio. In tribus ꝑsonis diuinis est vna eēntia. Et hmōi ꝓpositio nō oꝫ ꝙ iplicet ꝯtradictionē. Alio mō ex pte ip̄i⁹ ꝓpositiōis ⁊ hoc dupliciṫ. Uno mō q: iplicat ꝯdictione absolute. sicut rōnale est irrōnale ⁊ hui⁹modi nullo miraculo verificari pn̄t. Alio mō q: iplicāt ꝯtradictionē aliquo mō sicut ista. Mortu⁹ reddit ad vitā virtute. s. ꝓpria cuꝫ ponat̃ per hoc q̄ȯ dicit̃ mortuū omni principio vite destitutuꝫ Et talia pn̄t v̄ificari miraculo supiori virtute operāte. Et similiter est in ꝓposito. Sicut. n. duobus corpibus nō in eodē loco positis pōt aliqua naturalis cā diuersitatis inueniri sic dīna virtus pōt ea q̄uis sint vnita in situ in sua distinctiōe ꝯseruare: ⁊ sic miraculose fieri p̄t duo corpa esse in eodē loco. ¶ Ad. 2. dr̄. ꝙ quicq̄d sit illa ꝯpulsētia q̄ dicit̃ remoueri a corpib⁹ gl̄iosis tamē planū ē ꝙ corporeitas ab eis nūq͛ remouebit̃. Et ideo nec cā naturaliter ꝓhibēs aliq̄ȯ corꝑ simul esse cū alio in eodē loco: sed solū miraculose hoc esse poterit ꝙ sint sil' cū alijs corpib⁹ i eodē loco. ¶ Ad. 3. dr̄. ꝙ lux n̄ ē corp⁹ ſꝫ q̄litas q̄dā. vt damas. dic̄ ⁊ ēt auic. augu. aūt lucē noiat ignē ip̄m q̄ȯ patet ex h̄ ꝙ lucē ꝯdiuidit ꝯtra aerem aquā ⁊ terrā. ¶ Ad. 4. dr̄m ꝙ tres species ignis a ph̄o assignate sic sunt intelligēde: vt per lucē intelligat̃ ignis in ꝓpria materia eius dato etiā vt quidā dicunt ꝙ ignis in ꝓpria spera non luceat. lucis. n. non est lucere: ſꝫ ꝙ eius ꝑticipatiōe alia luceāt. Et silr̄ ignis ⁊ si in ꝓpria spera non luceat: tamen eius participatione alia fulgentia fiunt. Per flammā aūt intelligitur ignis in materia aerea: per carboneꝫ in materea terrea. In materia aūt aquea non potest ignis inualescere intātum ꝙ ignis naturam habeat: quia aqua habet omnes qualitates oppositas igni. ¶ Ad quintū dicendū ꝙ in ferro ignito non sunt duo corpora sed vnum corpus: habens quidem specieꝫ ferri sed aliquas ꝓprietates ignis. ¶ Ad sextum dicendum ꝙ ⁊ si ponantur elemēta in corpore mixto remanere ſm suas formas substātiales: non tamen ponetur esse plura corpora in actu Alias nullū corpus mixtū eēt vere vnū: sed ē plura potētia ⁊ vnū actu. Probabilor tn̄ vr̄ opinio cōmētatoris. 3. ce. ⁊ mū. qui hāc opinionē auicēne. improbās ait elemētoꝝ formas in mixto non remanere nec totaliter corrūpi sed fieri ex eis vnaꝫ mediā formā in q̄ntū suscipiūt magis ⁊ min⁹. Oꝫ

enim forme sbali suscipe magis ꝛ min⁹ sit absonuz
videt ei⁹ dictū intelligēdū hoc mō ꝙ forme ele-
mētoꝝ suscipiūt magis ꝛ min⁹ non fm se ꝫ fm ꝙ
manēt vtute in q̄litatib⁹ elemētarib⁹ q̄si in ꝓprijs
instrīs vt sic dicat forme fm se nō remanēt sed so
luz ꝓut sunt virtute in suis q̄litatib⁹ ex qb⁹ fit vna
media q̄litas. ¶ Ad.7.dō.ꝙ q̄uis dimēsiōes fz
se nō possint repleř locū tñ corp⁹ nāle ex hoc ꝙ ei⁹
materia intelligit subiecta dimēsiōib⁹ hʒ ꝙ reple
at locū. ¶ Ad.8.dō.ꝙ opinio pholomei de epici
clis ꝛ eccentricis nō videt ꝯsonare ꝓncipijs nālib⁹
q̄ arist. ponit ꝛ ideo illa opinio sectatorib⁹ arist. nō
placet. Si tñ sustineat nulla necessitas fit ꝙ duo
corpa sint in eodē loco: q: fm tenētes illā opinio-
nē triplex i corpib⁹ celestib⁹ substātia distinguitur
s. sba stellaꝝ que est luminosa ꝛ substātia spaꝝ que
est diaphana ꝛ solida ñ diuisibilis ꝛ substātia alia
que est inter speras diuisibilis ꝛ imspissabilis ad
modū aeris q̄uis incorruptibilis. Et per hāc sb-
stātiam defendūtur ne oporteat eos ponere sbāz
sperarū diuidi aut duo corpa esse in eodē loco.

D.4. sicut ꝓcedit. Videt ꝙ loci varietas
nihil faciat ad diuersitatē fz numeꝝ. Cā
enī diuersitat̄ fm numerū est in ipis q̄ nu
mero differūt. Sed loc⁹ est ex locata: ḡ ex diuersi
tate locoꝝ nō pōt esse cā diuersitat̄ fm numerum.
Itē res nō est ꝯpleta in esse nisi per h ꝙ est ab alijs
distincta: sed loc⁹ aduenit post eē ꝯpletū. vñ ꝛ mo
tus ad locū est mot⁹ ad ꝑfecti fm sbām. vt dicit
8. phi. ḡ nō pt ex loco sumi aliq̄ cā distictōis i cor
porib⁹ locatis. Itē distinctio fm numeꝝ est inua-
riabil circa ipa disticta: ꝫ a cā variabili ñ ꝓcedit
effcūs iuariabil: ḡ cū loc⁹ variet circa locatuz ñ pt
eē ꝙ diuersitas fm locū sit cā diuersitat̄ fm nūeꝝ.
Itē remota cā remouet effectus: sed aliqñ a duo-
bus corpib⁹ remouetur ꝑ miraculū distinctio fm
locū vt prius dcm̄ est. ꝛ tñ nō remouet distinctio
fm numeꝝ. ḡ distinctio fm locū nō est cā diuersi
tatis fm numeꝝ. Itē diuersitas fm numeꝝ nō so
lū inuenit in corpib⁹ sed etiā in substātijs incorpo
reis. Sed in eis diuersitas fm locū nō pōt eē cā
diuersitatis fm numeꝝ cum ipsa incorꝑalia in lo
co nō sint vt ipse boeti⁹ dicit lib. de ebdomadib⁹
ḡ diuersitas fm locū non pōt poni cā diuersitatis
fm numeꝝ nāliter vt ipse videt dicere. ¶ Sed
ꝯ est ꝙ ea que dñt fm numeꝝ differūt accñtibus
sed nullius accñt̄ diuersitas ita inseꝑabiliter se hʒ
ad diuersitatē in numero sicut diuersas locoꝝ: er
go diuersitas in loco maxie videt faceř ad diuer
sitatē in numero. Itē diuersitas locoꝝ fm spēz cō
comitat diuersitatē corpoꝝ fm spēz sicut pz i gra
uib⁹ ꝛ leuib⁹. ḡ ꝛ diuersitas locoꝝ fz numeꝝ indi-
uisibiliter cōcomitat diuersitatē corpoꝝ fm nūe
rū: ꝛ sic idē qd prius. Itē sicut tps est mēsura mo-
tus ita locus est mēsura corpis: ꝫ mot⁹ diuidit nu
mero fm tp̄s. vt dicit.5. phi. ḡ ꝛ corp⁹ diuiditur
numero fm locū. Rñ. dō ꝙ sicut ex supradict̄ pz.
diuersitas fm numeꝝ cātur ex diuisiōe materie
sub dimēsiōibus existis. Ipsa etiaz mā fm ꝙ sub
dimēsionib⁹ existit: ꝓhibet duo corpa esse in eodē
loco inq̄ztū oz duoꝝ corpoꝝ distinctas esse fm si-
tum materias. Et sic pz ꝙ ex eodez cātur diuersi
tas fm numeꝝ ex quo cāt necessitas diuersitatis
locoꝝ in diuersis corpib⁹. Et ideo ipa diuersitas
locoꝝ in se ꝯsiderata est signū diuersitatis fm nu
merū sicut ꝛ de alijs accñtib⁹ ꝓter dimēsiōes pri
mas interminatas supradcm̄ est. Sed si diuersi
tas loci ꝯsideret fm suā cām sic planū est ꝙ diuer
sitas loci est cā diuersitatis fm numeꝝ. Et ꝯ boe
tius dicit ꝙ varietas accñtū facit diuersitatē fm
numeꝝ. oibus alijs remotis in locoꝝ diuersitate
hoc ineuitabiliter verificari ꝯstituit. q: s. nullum
aliud accñtū q̄ exteri⁹ apparēt in re ꝯpleta est ita
ꝓpinquū ad cām diuersitatis fz numeꝝ sicut di-
uersitas locoꝝ. ¶ Ad pmū igit ꝛ scdm ꝛ tercium
dōm ꝙ rōnes ille ꝯcludūt ꝙ diuersitas loci nō est
cā diuersitatis indiuiduoꝝ fm se: sed ꝑ hoc nō re
mouet quin cā diuersitatis locoꝝ sit cā diuersita-
tis fm numeꝝ. ¶ Ad.4. dō. ꝙ oēs effectus cāꝝ
scdaꝝ magis depēdēt a deo q̄z etiā ab ipis cāis
secundis ꝛ remotis ipsis causis secundis ipe mi
raculose ꝓducere potest effect⁹ quos vult. ¶ Ad
quintum dōm. ꝙ in substantijs corporeis diuer
sitatē fm numeꝝ sequr diuersitas fm spēz: exce-
pta aia rōnali que seqt diuisionē materie sibi dis
posite. Hic āt loquit Boeti⁹ de diuersitate fz nu-
meꝝ vbi est eadē spēs. ¶ Ad primū in ꝯriū dō ꝙ
varietas accñtū ꝓp dimēsiōes intminatas non
facit diuersitatē in numero sicut cā: sed dicit fa-
cere sicut signū demonstrās ꝛ sic maxime diuersi
tas loci facit inq̄ztū est ꝓpinqu⁹ signuz. ¶ Ad.2.
dōm. ꝙ diuersitas locoꝝ fm spēz est signū diuer-
sitatis corpoꝝ fm spēm sed nō cā. ¶ Ad.3. dō. ꝙ
cū diuisio tpis causet ex diuisiōe mot⁹: diuersitas
etiā tpis nō est cā diuersitatis mot⁹ sed signū: ꝛ sit
est de loco in ꝯpatione ad corpus.

Ge igit ingrediamur ꝛ vnūqdqz vt intel
a ligi atqz capi pōt discutiam⁹. Nā sicut op
time dictū videt eruditi est hois vnūqd-
qz vt ipm est ita de eo fidē cape tentare. Nā cum
tres sunt speculatiue ptes: nālis in motu in abstra
cta. Cōsiderat. n. corpoꝝ formas cū mā q̄ a corpi
bus actu separi nō pñt: que corpa in motu sunt vt
cum terra deorsum ꝛ ignis sursum fert: habetqz
motū forma materie ꝯiūcta. Mathematica sine
motu in abstracta. hec. n. formas corpoꝝ specula
tur sine mā ac per hoc sine motu: q̄ forme cū i mā
sint ab hijs separi nō pñt. theologia sine motu ab
stracta atqz sepabilis. Nā dei substātia ꝛ mā ꝛ mo
tu caret. In nālib⁹ igit rōnabilit: i mathematicis

diſciplinabilr: in diuinis intellectualiter verſari
oportebit: neq; deduci ad ymaginatões: ſ; poti⁹
ip̄am inſpicẽ formã. ꝑropoſuit ſupra Boe. ſniaȝ
catholice fidei de vnitate trinitat; ⁊ rõnem ſnie ꝓ
ſecutus ẽ. Nunc intẽdit ꝓcedere ad inq̄ſitionẽ p̄-
dictoꝝ: ⁊ q: ſm̄ ſniam phi. 2. meth. Ante ſciaȝ oȝ
inq̄rere modũ ſciẽdi. ideo ꝑs hec diuidit̄ in duas
in p̄ma oñdit Boe. modũ ꝓpriũ hmõi inq̄ſitõis
que ẽ de rebus diuinis. in ſcd̾a v̾o ſm̄ modũ ꝑaſ-
ſignatũ ꝓcedit ad ꝓpoſitũ inq̄rendũ. ibi. Que v̾o
forma. p̄ma diuidit̄ in duas. p̄mo ponit neceſſita
teȝ oſtẽdi modũ inq̄ſitõis. ſcd̾o modũ ꝯgruũ inq̄ſi
tioni p̄ñti oñdit. ibi. Nam cũ tres. dicit igit̄ erq⁹
ꝯſtat hanc eẽ ſniam catholice fidei de vnitate tri
nitatis: ⁊ in diũaȝ eẽ rõnem vnitat̄. Age. aduerbi
um exortãdi: ingrediamur. i. ingram⁹ interi⁹ ip̄a
intima reꝝ p̄ncipia ꝯſiderãtes: ⁊ v̾itatẽ quaſi ve-
lataȝ ⁊ abſcõditã ꝑſcrutãtes: ⁊ h̾ mõ ꝯuenienti. Un̄
ſb̄dit. Et vnũquodq; dicẽdoꝝ diſcutiam⁹ vt poſ-
ſit intelligi atq; capi. i. ꝑ modũ quo poſſit intelli-
gi ⁊ capi. ⁊ dicit hec duo: q: modus quo aliq̄ diſ-
cutiunt̄ dȝ ꝯgruere ⁊ rebus ⁊ nobis. Niſi. n. reb⁹
ꝯgrueret itelligi nõ poſſ;: niſi ꝯgrueret nobis nos
cap̄e nõ poſſem⁹. vt p̄ote res diuine ex nã ſua hñt
ꝙ nõ cogſcant̄ niſi intellectu. Un̄ ſi aliq̄s vellet a-
liter ſeq̄ ymaginationẽ in ꝯſideratõe eoꝝ nõ poſ-
ſet intelligẽ: q: ip̄e res nõ ſt̄ ſic intelligibiles. Si
aũt aliq̄s velit res diuinas ꝑ ſeip̄as vidẽ: ⁊ ea cer
titudine ꝯp̾ehẽdere: ſicut ꝯp̾ehẽdunt̄ ſenſibilia
⁊ demõſtratões mathematice: nõ poſſet h̾ mõ ca
p̄e ꝓpter defectũ intellect⁹ ſui: q̄uiſ ip̄e res ſint
ſm̄ ſe h̾ mõ intelligibiles: ⁊ ꝙ modus ꝯgru⁹ eſt in
q̄ſtione q̄libet obſeruãdus ꝓbat inducẽdo auc̄a-
tem phi in. 1. ethi. cũ dicit. Nã ſicut optime dcm̄
v̾: ab Ariſto. in p̄n⁹ ethi. Eruditi hõis eſt vnũqd̾-
q; vt ip̄m eſt. i. ꝑ modũ ꝯgruũ ip̄ius rei: ita de eo
fideȝ cap̄e tẽptare. Non. n. de oĩbus põt equalis
certitudo ⁊ euidẽtia demõſtratõis ſeruari: ⁊ ſunt
h̾ verba phi in. 1. eth. Diſciplinati. n. eſt intñ cer
titudinẽ inq̄rere circa vnũquodq; gen⁹: inq̄ñtũ nã
rei recipit. Deinde cũ dicit. Nã cũ tres: inquirit
modũ ꝯgruũ ſue inq̄ſitioni ꝑ diſtinctõeȝ a modis
qui in alijs ſciẽtijs ſeruãt̄: ⁊ q: mod⁹ dȝ eẽ ꝯgruuſ
rei de qua eſt ꝑſcrutatio: id̾ diuidit̄ h̾ ꝑs in. 2. p̾io
eniȝ diſtinguit ſcias ſm̄ res de q̄bus determinãt
ſcd̾o oñdit modos ſingl̾is reb⁹ ꝯgruos. ibi. In nã
libus igit̄. Circa p̾imũ. 3. f. p̄mo oñdit de q̄bus
ꝯſiderat nãlis phia. ſcd̾o de q̄bus mathematica
ibi. mathematica. tertio de q̄bus ꝯſiderat diuia
ſcia. ibi. theologia aũt. dicit ḡ. bene dcm̄ ẽ ꝙ vnũ
quodq; vt ẽ: ita de eo dȝ fides capi. Naȝ cũ tres
ſint ꝑtes ſpeculatiue. ſ. phie. h̾ dicit ad dñaȝ ethi
ce q̄ eſt opatiua ſiue p̾tica: in oĩbus req̄rit̄ modus
ꝯp̾etẽs mãe. Sũt aũt tres ꝑtes p̄dicte phica ſiue
nãlis: mathemathica diuina: ſiue theologia. Cũ
inq̄ sint tres ꝑtes: nãlis que ẽ vna de tribus ẽ in
motu in abſtracta. i. v̾ſat̄ ei⁹ ꝯſideratio circa res
mobiles a mã nõ abſtractas: qd̾ ꝓbat ꝑ exẽpla vt
pȝ in lr̃a. Quod aũt dicit hȝq; motuȝ forma mãe
ꝯiuncta: ſic ẽ intelligẽdũ. ip̄m ꝯpoſitũ ex mã ⁊ for
ma inq̄ñtũ hmõi hȝ motũ ſibi debitũ vl̾ ip̄a forma
in mã exñs eſt p̄ncipiũ motus. ⁊ id̾ eadeȝ ẽ ꝯſide-
ratio de rebus ꝙ ſunt mãlea: ⁊ ſm̄ ꝙ ſũt mobiles
Deinde exponit d̾ q̄bus ſit mathematica. d. ma
thematica ẽ ſine motu. i. ſine mot⁹ ⁊ mobiliũ ꝯſi
deratõe: in quo a nãli differt in abſtracta. i. ꝯſide
rat formas q̄ ſm̄ ſuũ eẽ nõ ſt̄ a mã abſtracte: in q⁹
ꝯuenit cũ nãli: qd̾ quõ ſit exp̄oit: hec. ſ. mathema
tica ſpeculat̄ formas ſine mã ac ꝑ h̾ ſine motu: q:
vbi cũq; ẽ mot⁹ e ſ mã: vt ꝓbat̄. x. meth. Eo mõ
eni quo hñt mãm ibi ẽ motus: ⁊ ſic ip̄a ſpecl̾atio
mathematici ẽ ſine mã ⁊ ſine motu: q̄ forme. ſ. d̾
q̄bus mathe. ſpecl̾at̄ cũ ſint in mã nõ p̄ñt ab hijs
ſepari ſm̄ eẽ: ⁊ ſi ſm̄ ſpeculatiõem ſint ſepabiles.
Deinde oñdit de q̄bus ẽ diuia. ibi. Theologia. f.
tertia ꝑs ſpecl̾atiue q̄ d̾: diuina: vl̾ metha. vl̾ p̄-
ma phia: ẽ ſine motu. In quo ꝯuenit cũ mathẽati
ca ⁊ differt a nãli. abſtracta. ſ. a mã atq; inſepabi
lis ꝑ que duo differt a mathẽatica. Res. n. diuie
ſunt ſm̄ eẽ abſtracte a mã ⁊ motu: ſ; mathẽatice
nõ abſtracte: ſ; ãt ꝯſideratõe ſepabiles: ſ; res die
inſepabiles: q: nihil ẽ ſepabile: niſi qd̾ eſt ꝯiunctũ
Un̄ res die nõ ſunt ꝯſideratõe ſepabiles a mã: ſ;
ſm̄ eẽ abſtracte: res v̾o mathẽatice ecõuerſo: ⁊ h̾
ꝓbat ꝑ dei ſb̄am de qua diuina ſcia ꝯſiderat p̄nci
paliter: vñ ⁊ noiat̄ ide. Deinde cũ dicit. In nãli-
bus oñdit q̄s modus ſit ꝯgru⁹ p̄dictis ꝑtibus. Et
circa h̾. 2. f. p̄mo ꝯcludit mõs ꝯgruos ſingulis ꝑti
um p̄dictaꝝ: ⁊ h⁹ part̄ diſpoſitio relinq̄t̄ diſputa
tioni. ſcd̾o exponit vltimũ modũ q̄ eſt ꝓp̾ius p̄ñti
inq̄ſitioni: ⁊ h̾ dupl̾r. p̄mo remouẽdo id qd̾ eſt im
pedimẽtũ. ibi. Neq; oȝ in diuis deduci ad yma-
gines vt. ſ. de eis iudicãdis ſeq̄mur iudiciũ yma
ginatõis. ſcd̾o oñdendo id qd̾ eſt ꝓp̾iuȝ. ibi: ſ; po-
tius ip̄am inſpicẽ formã ſine motu ⁊ mã eiu⁹ ꝯdi
tiões p̄ter exponit igrediens ad ꝓpoſitã q̄õneȝ.
Ic eſt duplex qõ. p̄ma de diuiſione ſpecl̾a
b tiue ſcie q̄ in lr̃a ponit̄. ſcd̾a de mõis quoſ
ſpecl̾atiue ſcie attribuit. Circa p̄muȝ que
runt̄. 4. p̾io vtrũ ſit ꝯueniẽs diuiſio q̄ diuidit̄ ſpe
culatiua in has tres ꝑtes nãleȝ: mathẽaticã: ⁊ di
uinã. ſcd̾o vtrũ nãlis phia ſit de his q̄ ſt̄ in motu ⁊
mã. tertio vtꝝ mathẽatica ꝯſideratio ſit ſine mo
tu et mã. quarto vtrum diuina ſcia ſit de his que
ſunt ſine mã ⁊ motu.
a D primũ ſic ꝓcedit̄: v̾: ꝙ ſpeculatiua in-
cõuenientẽr in has tres ꝑtes diuidat̄. Par
tes. n. ſpeculatiue ſunt il[l]i habit⁹ q̄ partẽ aie ꝯtem
platiuã ꝑficiunt: ſ; phs in. 6. eth. ponit ꝙ ſciẽtifică
aie quod ẽ ꝑs eius ꝯtẽplatiua ꝑficit̄ hitibus trib⁹

s. sapia. scia: et intellectu: ergo ista tria sunt partes speculatiue: et nõ illa que in lr̃a ponunt. Item Aug. dicit. 8. de ci. dei. q̃ rõnalis phia que ẽ logica sb speculatiua phia vel cõteplatiua ptinet: cũ igit mẽtionez de ea nõ faciat vr̃ diuisio insufficiẽs. Itez cõiter diuidit phia in. 7. artes liberales: inter quas neq̃ nãlis: neq̃ diuina ptinet: sz sola rõnal et mathematica. ergo nãlis et diuina nõ debuerunt poni partes speculatiue. Item scia medicine maxime vr̃ esse opatiua: et tñ in ea ponit vna ps speculatiua: et alia pratica. ergo eadem rõne in oibus alijs scientijs opatiuis aliqua ps est speculatiua: et ita debuit in hac diuisione fieri mẽtio de ethica siue morali q̃uis sit actiua ppter partez eius speculatiuã. Item scia medicine quedã ps phie est: et sunt quedam alie artes q̃ dicũt mechanice: vt scia de agricultura et alchimie: et hmõi. Cum igit iste sint opatiue nõ vr̃ q̃ debuerit nãlis absolute sb speculatiua poni. Item totũ nõ dz diuidi õ partẽ: sz diuina scia vr̃ e. se: vt totũ respectu phice et mathematice: cũ sbiecta illaz sint partes illius scie. s. diuine cuius sbiectũ est ens: cuius ps est sba mobilis quã õsiderat nãlis: et silr quãtitas quã cõsiderat mathematic⁹: vt pz. 3. meth. ergo scia diuina nõ dz diuidi õ nãlem et mathematicã. Item scie diuidunt sicut res: vt dicit. 3. de aia. Sed phia est de ente. Est. n. cognitio entis: vt dicit Dyoni. in epla ad policarpũ. Cum ergo ens pmo diuidat i potentiam et actũ: p vnũ et multa: p sbam et accidẽs videt q̃ per hmõi deberẽt ptes phie distingui. Item multe alie diuisiones sunt entiuz de qbus sunt scie magis eẽtiales quã ille p mobile et immobile: p abstractũ et nõ abstractũ: vt pote p corporeũ et incorporeũ: aiatum et inaiatum: et alia huiusmodi: ergo diuisio partiũ phie magis dz accipi p hmõi dñas: q̃ p illas que hic tangant. Item illa scia a qua alie supponũt dz esse prior eis: sz oẽs alie scie supponunt a scia diuina: q: eius ẽ pbare pncipia aliaz: ergo debuit sciam diuinã alijs pordinare. Itez mathematica prior occurrit adiscẽda q̃ nãlis: eo q̃ mathematici facile pñt adiscere pueri: nõ aũt nãlem nisi puecti: vt dicit. 6. ethi. Unde, et apud antiquos hic ordo in adipiscẽdis scientijs fuisse dicit obseruatus vt pmo logica: deinde mathematica. tertio naturalis: postea moralis adiscere tur: et tandẽ diuine scie hoĩes studerent: ergo mathematicã nãli scie pordinare debuit. sz õ q̃ hec diuisio sufficiẽs sit pbat p phm. 6. meth. vbi dicit q̃ tres erunt phie: et theorice mathematica: phica. et theologia. Item. 2. phi. et cõiter sm phos ponũt tres mõi sciaz qui etiã ad has tres vident ptinere. Item ẽt ptholome⁹ in pncipio alma gesti hac diuisione vtit. Rñ⁹ dõm q̃ theoricus siue speculatiuus itellect⁹ in hoc ppie ab opatiuo: siue ptico distinguit: q̃ speculatiu⁹ hz p fine vitatem quam õsiderat. praticus aũt vitatem õsideratã ordinat in opationem tanq̃ in finẽ: et iõ dicit phs. 3. de aia q̃ differũt adinuicẽ fine: et in. 2. metha. dicit q̃ finis speculatiue ẽ veritas: finis opatiue siue pratice actio. Cum igit oporteat mãm fini eẽ pportionataz: opz praticaz sciaruz mãm eẽ res illas que a nostro opere fieri pñt: vt eaz cognitio in opationem quasi in finẽ ordinari possit. Speculatiuaz vo sciarum mãm opz esse res que a nostro ope nõ fiunt. Unñ earuz õsideratio in opationez ordinari nõ põt: sicut in finẽ: et sm haz rerum distinctionẽ opz scias speculatiuas distingui. Sciendũ tñ q̃ qñ habitus vel potẽtie penes obiecta distinguũt: nõ distinguuntur penes quaslibet dñas obiectorum sed penas illas que sunt per se obiectorum inq̃tum sunt obiecta. Esse. n. aial vel plantaz accidit sensibili: inq̃tum ẽ sensibile: et ideo penes hic nõ sumit dña sensuum. sz magis sm dñas coloris et soni: et iõ opz scias speculatiuas diuidi p dñas speculabiliũ inq̃tum sunt speculabilia. Speculabili aũt sm q̃ est obiectũ speculatiue potẽtie aliqd cõpetit ex parte potẽtie intellectiue: et aliqd ex parte habitus scie quo intellectus pficitur. Ex parte q̃ppe intellectus competit ei q̃ sit imãle: quia et ipse intellectus ẽ imãlis. Ex parte vo scie õpetit ei q̃ sit necessariũ: q: scia de necessarijs ẽ vt pbat pmo posterioz. Oẽ aũt necessariũ inq̃tum huiusmodi est imobile: q: oẽ qd mouet: inq̃tuz huiusmodi possibile est eẽ: et nõ eẽ: vel simplr: vel sm quid: vt dr̃. 9. meth. Sic igit spectabili qd est obiectuz speculatiue scie p se cõpetit sepatio: et a mã et a motu: vel applicatio ad ea: et iõ sm ordinez remotionis: et a mã: et a motu scie speculatiue distinguũt. Quedã igit st speculabiliũ que depẽdẽt a mã sm esse: q: nõ nisi in mã esse pñt: et hec distinguũt q: dependẽt quedã a mã sm eẽ: et intellectũ: sicut illa in quoz diffinitiõe ponit mã sensibilis. Unde sine mã sensibili itelligi nõ pñt vt in diffinitiõe hominis opz accipe carnẽ et ossa: et de his est phica siue scia nãlis. Quedã vo sunt que q̃uis depẽdeãt a mã sm eẽ: nõ tñ sm intellectũ: q: in eoz diffinitionib⁹ nõ ponit mã sensibilis: vt linea et numer⁹ et de his ẽ mathematica. Quedã vo sunt speculabilia q̃ ñ dependẽt a mã sm eẽ: q: sine mã eẽ pñt siue nunq̃ sint in mã. sicut deus et angelus: siue in qbusdam sint in mã: et in qbusdam nõ: vt sbãtia: potentia et actus: vnũ et multa: et hmõi: de qbus oibus est theologia. i. diuina scia: q: pcipuũ cognitoz in ea est deus. alio noie dr̃ methaphisica. i. trãsphica q: p⁹ phicaz discẽda occurrit nobis qbus ex sensibilibus opetit in insensibilia deuenire dr̃ etiaz phia pma inq̃tum scie alie ab ea pncipia sua accipiẽtes eã sequunt. Non est aũt possibile q̃ sint aliqua res que sm intellectũ depẽdeant a mã et nõ sm eẽ: q: intellectus q̃tum ẽ de se imãlis est: et iõ nõ est quartũ genus phie pter pdicta. ¶ Ad pmũ igit dõm q̃ phs. 6. ethi. determinat

de habitibus intellectualibus in q̄ꝯtum sunt vir-
tutes itellectuales. Dicunt̄ aūt v̄tutes in q̄ꝯtuz p̄-
ficiunt intellectū in sua opatōe. Virtus.n.est que
bonū facit hn̄tem: ⁊ opus eius reddit bonū: ⁊ idō
f̄m q̄ diuersimode p̄ficit̄ per hm̄ōi habit9 specu-
latiuos diuersificat hm̄ōi virtutes. Est aūt alius
modus quo ps aie speculatiua p̄ficit̄ p̄ intellectū
q̄ est hitus p̄ncipioꝝ quo aliqua ex seip̄is nota fiūt
⁊ alius q° cognoscunt̄ ꝯclusiōes ex hm̄ōi p̄ncipiis
demōstrate: siue demōstratio p̄cedat ex cāis infe
rioribus: sicut scia: siue ex cāis altissimis: sic sapia
Cum aūt distingunt̄ scie: vt sint hitus quidā: opz
q̄ penes obiecta distinguāt̄.i. penes res d̄ q̄bus
sunt scie: ⁊ sic distinguūt̄ h̄: ⁊ in methaphisica tres
ptes p̄hie speculatiue. ¶ Ad.1.dd̄m q̄ scie specu
latiue vt pz in p̄n° methaphisice sunt de illis quo
rum cognitio q̄rit̄ p̄pter seip̄a. Res aūt de q̄-
bus ē logica nō q̄runt̄ ad cognoscendū p̄pter seip̄as
s; vt adminiculū quoddā ad alias scias. ⁊ idō logi
ca nō ꝯtinet̄ sub p̄hia speculatiua quasi p̄ncipalis
ps: s; quasi quoddā reductū ad eā p̄ut ministrat spe
culationi sua instrā.s.sillogismos: ⁊ diffinitiōes: ⁊
alia hm̄ōi q̄bus in speculatiuis sciētiis indigem9
Vn̄ ⁊ f̄m Boe. in comēto sup Porphiriū nō tam
est scia q̄ȝ scie instrum. ¶ Ad.3.dd̄m q̄.7.libera
les artes nō sufficiēter diuidūt p̄hiam theoricaz.
s; vt dicit Hug. de sanc. vic. in.3. sui didascalon
p̄termissis q̄busdā aliis ꝯnūerat̄: q: hiis p̄rimuz
erudiebant̄ q̄ p̄hiam discere volebāt: ⁊ idō in triui
um ⁊ quadriuiū distingunt̄: eo q̄ his quasi q̄bus-
dam viis viuat aius ad secreta p̄hie introeat. In
h̄ etiā ꝯsonat verbū p̄hi qui dicit in.2.met. q̄ mo
dus scie debet queri an̄ scias: ⁊ comētator ibidez
dicit q̄ logicā que docet modū oīum sciarum dz
quis ante oēs alias scias adiscere: ad quaz p̄tinet
triuium. Dicit etiā in.6.ethi. q̄ mathematica p̄t
sciri a pueris: nō aūt p̄hica que experimētuz req-
rit: et q̄ io dat̄ intelligi q̄ p̄mo logica: deinde ma
thematica dz adisci: ad quā p̄tinet quadriuiuz.
Et ita his quasi q̄busdaz viis p̄parat̄ aius ad ali-
as p̄hicas disciplinas. Vel ideo hee inter cetas
scias artes dicunt̄: q: nō solū hn̄t cognitōez s; op9
aliqd̄ quod ē imediate ipsi9 rōnis vt ꝯstructōem
sillm ⁊ ōrōnem formare: nūerare: mēsurare: me
lodias formare: cursus sydeꝝ cōputare. Alie vō
scie: vl nō hn̄t opus: s; cognitōez tm̄: sicut scia dia
⁊ nālis: vn̄ nomē artis hie nō p̄nt cū ars dicat̄ rō
factiua: vt dī.6.ethi. vl hn̄t opus corpale: sicut me
dicina: alchimia: ⁊ hm̄ōi. Vn̄ nō p̄nt dici artes li
berales: q: hm̄ōi act9 sunt hōis ex p̄te illa q̄ nō est
liber.s.ex p̄te corporis. Scia vō moralis q̄ȝuis sit
p̄pter opationē: tm̄ illa opatio nō ē actus scie: sed
act9 v̄tutis vt pz.5.eth. Vn̄ nō pōt dici ars: s; ma
gis in illis opatōibus se hz v̄tus loco art̄. ⁊ idō ve-
teres diffinierūt v̄tutē eē artē bn̄ recteq̄ viuēdi:
vt dicit Aug.x. de ci. dei. ¶ Ad.4. dd̄m q̄ sicut
dicit Auī. in p̄n° sue meth. aliter distingunt̄ theo-
ricū ⁊ praticū cuz p̄hia diuidit̄ in theoricā ⁊ p̄ticā
alr cuz artes diuidūt̄ in theoricas p̄ticas: alr cuz
medicina. Cum.n.p̄hia vl artes p̄ theoricū ⁊ p̄ti-
cum distingunt̄ opz accipe distinctōez eoꝝ ex fine
vt praticuz dicat̄ id qd̄ ordinat̄ ad opationē. the
oricā vō qd̄ ordinat̄ ad solā cognitionē veritatis
Hoc tm̄ interest cū in h̄ diuidit̄ p̄hia totalis: ⁊ artes
q: in diuisione p̄hie h̄r respectus ad fi. b̄titudinis
ad quā tota humana vita ordinat̄. vt.n.dicit Au
gu.x. de ci. dei. ex v̄bis varronis. Nulla ē hōi alia
cā p̄handi: nisi vt sit b̄tus. Vnd̄ duplex felicitas a
p̄his ponat̄: vna ꝯtēplatiua ⁊ altera actiua: vt pz
x.eth. f̄m h̄ p̄hiam in duas p̄tes distinxerūt mo-
ralem dicētes: praticā nālē: ⁊ rōnalē dicētes theo
ricā. Cum vō dnr̄ artiuz quedā speculatiue: q̄daz
pratice h̄r respectu ad aliquos sp̄ales fines illarū
artiū: sicut si dicam9 agriculturā esse artē praticā.
dyalecticaz vō theoricā. Cū aūt medicina diuidit̄
in theoricā: ⁊ praticā nō attēdit̄ diuisio f̄m finem
Sic.n.tota medicina s̄b p̄tica ꝯtinet̄: vtpote ad
opationē ordinata: s; attēdit̄ p̄dicta diuisio f̄z qd̄
ea que in medicina tractant̄ sunt p̄pinq̄ vl' remo
ta ab opatōe. Illa.n.ps medicine dī pratica q̄ do
cet modos opationis ad sanatōes: sicut q̄ talibus
apostematib9 sunt talia remedia adhibēda. theo
rica vō dī illa ps que docet p̄ncipia ex quibus hō
dirigit̄ in opatōe: s; nō p̄xime: sicut q̄ v̄tutes sunt
tres: ⁊ q̄ genera febriū sunt tot. Vn̄ nō oz vt si ali-
cuius actiue scie aliqua pars dicat̄ theorica q̄ p̄p
h̄ illa pars s̄b speculatiua scia ponat̄. ¶ Ad.5. di-
cendū q̄ aliqua scia ꝯtinet̄ s̄b alia dupl'r. vno mō
vt ps ip̄ius: q: s.s̄biectuz eius est aliqua pars sub
iecti illius: sicut planta ē quedaz ps corpis nālis.
Unde ⁊ scia de plantis ꝯtinet̄ sub nāli scia: vt ps
Alio mōdo cōtinet̄ vna sciētia sub alia: vt ei s̄b-
alternata qn̄.s. in superiori sciētia assignat̄ p̄pter
quid eoꝝ de quibus scit̄ in scia inferiori soluz: q:
sicut musica ꝯtinet̄ s̄b arismetrica. Medicina igi
tur nō ponit̄ s̄b p̄hica vt ps. Subiectum.n.medi
cine nō est ps subiecti scie nālis f̄m illā rōem qua
est s̄biectum medicine. Quis.n. corpus sanabi-
le sit corpus naturale. Non tm̄ est subiectuz medi
cine: p̄ut est sanabile a natura: sed p̄ut est sanabi-
le per artem. Sed q: in sanatiōe que fit p̄ artem:
ars est ministra nature: q: ex aliqua naturali vir
tute sanitas perficit̄ auxilio artis: unde est q̄ pro-
pter quid de operatione artis opz accipere: ex p̄-
prietatibus reruz naturaliū. Et p̄pter hec medi-
cina subalternat̄ p̄hice: ⁊ eadem rōne alchimia.
⁊ sciētia de agricultura: ⁊ oīa hm̄ōi. Et sic relin
quit̄ q̄ p̄hica f̄m se ⁊ f̄m oēs partes eius est spe
culatiua. q̄ȝuis alique operatiue subalternent̄ ei
¶ Ad.6. dd̄z q̄ q̄ȝuis s̄biecta aliaꝝ sciaꝝ sint ptes

entis: quod est subiectum methaphisice: nō tñ opʒ
ꝙ alie scie sint ptes ei⁹. Accipit.n. vnaqueqʒ scia
rum vnā ptem entꝫ ꝯm spālez modū ꝯsiderādi a-
liū a mō quo ꝯsideraꝶ ens in metha. Uñ ꝓpe lo
quēdo sbm illius nō est ps sbiecti methaphisice:
sʒ hac rōne ꝯsiderata ipa est spālis scia alijs ꝯdiui
sa. Sic aūt posset dici ps ipsius scie: scia que ē de
potētia vl̃ de actu: vl̃ q̄ est de vno: aut aliq⁹ hmōi
q: illa hñt eundē modū ꝯsiderādi cū ente de quo
tractaꝶ in metȟ. ¶ Ad.7. dōm ꝙ ille ptes entis
exigunt eundē modū tractādi cū ente cōi: q: etiā
ipa nō depēdent a mā: ꝛ iō scia de ipis nō distin-
guitur a scia q̄ est de ente cōi. ¶ Ad.8. dōm ꝙ il-
le diuersitates rez quas obiectio tāgit nō sꝫ diue
p se eaꝝ inq̄tuʒ sꝫ scibiles: ꝛ iō penes eas scie nō
distinguunꝶ. ¶ Ad.9. dōm ꝙ q̄uis scia diuina sit
ꝓma oīm sciaꝝ: nālr tñ quo ad nos alie scie sꝫ ꝓo-
res. vñ dicit Aui. in ꝓn⁹ sue metȟ. Ordo illi⁹ scie
est vt adiscaꝶ post sciās nāles in qbus sꝫ multa de
terminata qbus ista scia vtiꝶ vt gnātio ꝛ corruptō
ꝛ motus ꝛ hmōi. Sil̃r etiā post mathēaticaʒ. In
diget.n. hec scia ad cognitōez sbaꝝ separataꝝ cog-
scere numeꝝ ꝛ ordinē orbiū celestiū: qḋ nō est pos
sibile sine astrologia ad quā tota mathe. ꝓexigiꝶ.
Alie vō scie sunt ad bñ esse ipi⁹ vt musica: ꝛ mo-
rales: ꝛ hmōi. Nec tñ oʒ ꝙ sit circulus: q: ipa sup
ponit ea q̄ in alijs ꝓbanꝶ cū ipa aliaꝝ ꝓncipia pbʒ
q: ꝓncipia que accipit alia scia. s. nālis a pria pȟia
nō ꝓbant ea q̄ idē ꝓmus pȟs accipit a nāli: sʒ ꝓbā
tur p aliq̄ ꝓncipia p se nota: ꝛ sic pȟs ꝓm⁹ nō ꝓbat
ꝓncipia que tradit nāli p ꝓncipia q̄ ab eo accipit:
sʒ p aliqua ꝓncipia p se nota. ꝛ sic nō est aliqs cir-
culus in diffinitōe. Preterea effect⁹ sensibiles ex
qbus ꝓcedunt nāles demōstratōes sꝫ notōes q⁹
ad nos in ꝓn⁹: sed cū p eos ꝓuenim⁹ ad cognitōez
cāꝝ ꝓmaꝝ ex illis apparebit nobis ꝓpter qd il
loꝝ effectuū ex qbus ꝓbabanꝶ demōstratōe: q:
ꝛ sic scia nālis aliqd addit scie diuine: ꝛ tñ p ea sua
ꝓncipia notificanꝶ. Et inde ē ꝙ Boe. ponit vltio
sciam diuinā: q: ē vltima q⁹ ad nos. ¶ Ad.x. di-
cendū ꝙ q̄uis nālis pȟia post mathematicaʒ di
scenda occurrat eo ꝙ vl̃ia ipi⁹ documēta indigēt
expimēto ꝛ tpe: tñ res nāles cū sint res sensibiles
sūt nālr magis note q̄ res mathematice a mā
sensibili abstracte.

a D scdm sic ꝓcediꝶ. vr̃ ꝙ scia nālis nō sit d̄
his que sunt in motu ꝛ mā. Materia.n. ē
indiuiduatōis ꝓncipiū sʒ nulla scia est de indiui-
duis: sʒ de solis vl̃ibus ꝯm sniam Platonis que
poniꝶ in Porphirio: ḡ scia nālis non est de hijs q̄
sunt in mā. Item scia ad intellectū ptinet: sʒ intel-
lectus cognoscit abstrahēdo a mā ꝛ ꝯditōib⁹ māe
ḡ de his que nō sunt a mā abstracta nulla scia esse
pōt. Item in scia nāli agiꝶ de ꝓmo motore: vt pʒ
8. phy. sed ipe est imunis ab oīni mā: ḡ scia nālis
nō est de hijs solum que sūt in materia. Item ois
scia de necessarijs est: sed oē quod mouetꝶ inq̄tuʒ
hmōi est ꝯtingens: vt ꝓbaꝶ.9. metȟ. ḡ nulla sciē-
tia pōt esse de rebus mobilibus: ꝛ sic nec scia nā-
lis. Item nullū vl̃e moueꝶ. Homo.n. vl̃is nō sa-
natur: sʒ h homo: vt dr̃ in ꝓn⁹ metȟ. Sed ois scia
de vl̃ibus est: ḡ nālis scia nō est de his que sunt in
motu. Item in scia nāli determinaꝶ de qbusdam
que nō mouenꝶ: sicut est aīa: vt ꝓbaꝶ in ꝓncipio d̄
aīa: ꝛ terra vt ꝓbaꝶ in.2. celi ꝛ mūdi: ꝛ oēs forme
nāles nō fiunt: nec corrūpunꝶ: ꝛ eadem rōne non
mouenꝶ: nisi p accidēs: vt ꝓbaꝶ in.7. metȟ. ḡ nō
oīa de quibus est pȟica sunt in motu. Item ois
creatura ē mutabilis cū nā imutabilis soli deo cō
uenit: vt Aug. dicit. Si igiꝶ ad nālē ptinet ꝯside-
ratio d̄ his q̄ sunt in motu: ei⁹ erit ꝯsiderare de oī
bus creaturis qḋ expresse falsum eē apparet. Sʒ
ꝯtra ad pȟiam nālez ptinet de rebus nālibus de
terminare: sed res nāles sunt in qbus est ꝓncipiū
motus. Ubicunqʒ aūt est motus opʒ eē mām: vt
diciꝶ in.x. metȟ. ḡ scia nālis est de his que sunt in
motu ꝛ mā. Itē de hijs que sunt in motu ꝛ mā eʒ
esse aliquā sciam speculatiuaʒ: alias nō esset ꝑfe-
cta traditio pȟie que est cognitio entis. Sed nul
la alia scia speculatiua est de hijs: q: nec mathe-
matica nec methaphisica: ḡ de hijs est scia nālis
Item hoc apparet ex his que dicit pȟus.6. metȟ.
ꝛ.2. pȟicoꝝ. ¶ R⁹ dōm ꝙ ꝓpter difficultatē
huius q̄ōnis coactus fuit Plato ponere ydeas.
Cum.n. vt dicit pȟus ꝓmo metȟ. Crederet oīa
sensibilia semp in fluxu eē ꝯm opinionē Cratuli:
Eracliti: ꝛ ita extimauerit sciam de ipis esse non
posse: posuit quasdā sbas a sensibilibus separatas
de qbus essent scie ꝛ dareꝶ diffinitōes: sʒ h defe
ctus accidit ex eo ꝙ n̄ distinxit qḋ est p se ab eo qḋ
est ꝯm accidēs: ꝛ iō ꝯm accidēs falluꝶ plerūqʒ et
sapiētes vt dr̃. i. elēcȟ. vt aūt ꝓbaꝶ in.8. metȟ. cū
in nā sensibili inueniaꝶ: ꝛ ipm integrū. i. ꝯpositū
ꝛ rō. i. forma ei⁹: p se quidē gnātur ꝛ corrūpiꝶ ipm
ꝯpositū: nō aūt rō siue forma: sʒ p accidēs. Nō.n.
fit domū eē: sʒ hanc domū vt ibi diciꝶ. Unūqḋ-
qʒ autē pōt ꝯsiderari sine oībus his que ei nō p se
ꝯparanꝶ: ꝛ iō forme ꝛ rōes reꝝ q̄uis in motu exi
stentiū: put in se ꝯsideranꝶ sine motu sunt. Et sic
de eis sunt scie ꝛ diffinitiōes: vt ibidem pȟus di
cit. Non aūt scie sensibiliū sbarum fundanꝶ super
cognitōe aliquaꝝ sbarum separataꝝ a sensibili-
bus: vt ibidem ꝓbaꝶ. Huiusmodi aūt rōnes q̄s
ꝯsiderat scie que sunt de rebus cū considereꝶ abs
qʒ motu: opʒ etiā ꝙ ꝯsidereꝶ absqʒ illis ꝯm que
cōpetit motus rebus mobilibus. Cum autē ois
motus tpe mēsureꝶ: ꝛ ꝓmus motus sit motus lo
calis quo remoto nullus alius motus inest: opʒ ꝙ
ꝯm hoc sit aliquod mobile qḋ est hic ꝛ nunc. Hoc
aūt sequiꝶ rem ipam mobilē ꝯm ꝙ est indiuidua

tas p mām exiſtentē ſub dimenſionibus deſigna-
tis. Uñ oꝫ ꝙ hmōi rōnes ſm quas de rebus mo-
bilibꝰ pñt eē ſcie ꝯſiderent̄ abſqꝫ mā ſignata: ⁊ abſ
qꝫ oībus his que ꝯſequūt̄ mām ſignatā. Non aūt
abſqꝫ mā nō ſignata: q: ex eius notōe depēdet no
tio forme q̄ determinat ſibi mām. ⁊ iō rō homis
quā ſignificat diffinitio ſm quā pcedit ſcia ꝯſide-
ratur ſine his carnibus: ⁊ his oſſibus. Non aūt ſi
ne carnibus ⁊ oſſibus abſolute. ⁊ q: ſingularia in
cludūt in ſui rōne mā ſignatā: vlia vō mām cōez
vt dī. 7. meth. iō pdicta abſtractio nō dī forme a
mā abſolute: ſꝫ vlis a pticlari. Poſſūt igit̄ hmōi
rōnes ſic abſtracte dupl͛ ꝯſiderari. Uno mō ſm
ſe: ⁊ ſic ꝯſiderant̄ ſine motu ⁊ mā ſignata: ⁊ h̄ nō i
ueni: in eis niſi ſm eē: qḋ hñt in intellectu. Alioꝰ
ſm qḋ ꝯpant̄ ad res quaꝝ ſunt rōnes que qdem
res ſunt in mā ⁊ motu: ⁊ ſic ſunt pñcipia cognoſcē
di illa: q: oīs res cognoſcit̄ p ſuā formā. Et ita p
hmōi rōnes imobiles: ⁊ ſine mā pticulari ꝯſide-
ratas: hꝫ cognitio in ſcia nāli de rebus mobilibuſ
⁊ mālibus ex̄ aiam exiſtentibꝰ. ℂ Ad primū igit̄
dōm ꝙ mā nō eſt indiuiduatōis pñcipiū: niſi ſm
ꝙ eſt ſb dimēſionibꝰ ſignatis exiſtens: ⁊ ſic etiā ſcia nā
lis a mā abſtrahit. ℂ Ad. 2. dōm ꝙ forma intel-
ligibilis ē quidditas rei: obiectū aūt intellectuſ ē
qd vt dī. 3. de aia. Quidditas aūt ꝯpoſiti vlis vt
hois vł aialis includit in ſe mām vlem: nō pticu
larem: vt dī. 7. meth. Uñ intellectꝰ cōiter abſtra
hit a mā ſignata ⁊ ꝯditōibus eius. Non aūt a mā
cōi in ſcia naturali: q̄uis etiā in ſcia nāli nō ꝯſide
retur mā: niſi in ordine ad formā. Unde etiā for-
ma p prius eſt de ꝯſideratione nālis q̄ mā. Ad
3. dōm ꝙ de pmo motore nō agitur in ſcia natu-
rali tanq̄ de ſubiecto: vel parte ſubiecti: ſꝫ tanq̄
de termino ad quē naturalis ſcia pducit. Termi
nus aūt nō eſt de nā rei cuius eſt terminus: ſꝫ ha-
bet aliquā habitudinē ad rem illā: ſicut terminuſ
linee nō eſt linea: ſꝫ hꝫ aliquā habitudinē ad eaꝫ.
Ita ⁊ motor pmus hꝫ aliquā habitudineꝫ ad res
nāles: eſt tñ alterius nature ab eis. Habet. n. ha-
bitudinē ad eas inq̄tum influit eis motum: ⁊ ſic
cadit in ꝯſideratione nālis: nō ſm ſe. ſꝫ inq̄tuꝫ
motor. ℂ Ad. 4. dōꝫ ꝙ ſcia ē de aliqꝰ dupl͛ vnoꝰ
pmo ⁊ pncipal͛. ⁊ ſic ſcia eſt de vlibus rōnibus ſu
per quas fundat̄. Alio mō eſt de aliqbus ſecūda
rio: ⁊ quaſi p reflexionē quādaꝫ: ⁊ ſic de rebus il-
lis eſt quaꝝ ſunt ille rōnes: inq̄tum rōnes illas
applicat ad res etiā particulares quaꝝ ſūt admi
niculo inferiorū virium. Ratione. n. vniuerſali
vtitur ſciens: ⁊ vt re ſcita: ⁊ vt meꝰ ſciendi. Per
vlem. n. hōis rōnem poſſum iudicare de hoc vł
de illo. Rōnes aūt vles reꝝ ſunt oēs imobiles: ⁊
ideo q̄tum ad h̄ oīs ſciētia de neceſſariis eſt. ſed
rerum quaꝝ ſunt ille rōnes quedam ſunt neceſ
ſarie ⁊ imobiles: quedā ꝯtingētes ⁊ mobiles ⁊ q̄
tū ad hoc de rebus ꝯtingētibus ⁊ mobilibus di
cunt̄ eſſe ſcie. ℂ Ad. 5. dōm ꝙ q̄uis vlē nō mo-
ueatur: eſt tñ rō rei mobil͛. ℂ Ad. 6. dōm ꝙ aia ⁊
alie forme nāles q̄uis nō moueāt̄ p ſe: mouent̄
tñ p accidēs: ⁊ inſup ſunt pfectiones rerū mobili
um: ⁊ ſm h̄ cadunt in ꝯſideratione nālis. Terra
aūt q̄uis ſm ſe totā nō moueat̄ qḋ accidit ei in q̄
tum eſt in loco naturali in quo quieſcit p eandeꝫ
nām p quā mouet̄ ad locū: tñ partes eius mouen
tur ad locū qñ ſunt ex̄ locū ꝓprium ⁊ ſic terra rōne
quietis totius ⁊ motus partiū cadit in ꝯſideratio
ne nālis. ℂ Ad. 7. dōm ꝙ mutabilitas illa que cō
petit omi creature non eſt ſm aliquem motum
naturalē: ſed ſm depēdentiā ad deuꝫ a quo ſi de-
ſererent̄ deficerēt ab eo ꝙ ſunt. Dependētia aūt
iſta ptinet ad ꝯſiderationē methaphiſice potiꝰ q̄
naturalis. Creature aūt ſpūales nō ſunt mutabi
les: niſi ſm electionē ⁊ talis mutatio nō ptinet ad
nālem: ſꝫ magis ad diuinum.

D tertium ſic pcedit̄ vī ꝙ mathematica
a ꝯſideratō nō ſit ſine mā de his que hñt eē
in materia. Cū. n. veritas ꝯſiſtat in adeq̄
tione rei ad intellectū: opꝫ eſſe q̄cunqꝫ res aliter
ꝯſiderat̄ q̄ ſit falſam ꝯſiderationē. Si ḡ eos res
que ſunt in mā ꝯſiderant̄ ſine materia in mathe-
matica eius ꝯſideratio erit falſa: ⁊ ſic nō erit ſcia:
cum oīs ſcia ſit veroꝝ. Item ſm phm pmo poſte
rioꝝ cuiſlibet ſcie eſt ꝯſiderare ſubiectū ⁊ parteſ
ſubiecti: ſꝫ oium mālium ſm eē mā par eſt: ḡ non
pōt eſſe ꝙ aliqua ſcia ꝯſideret de hijs que ſunt in
materia abſqꝫ h̄ ꝙ mām ꝯſideret. Item oēs li-
nee recte ſunt eiuſdem ſpēi: ſꝫ mathematicꝰ ꝯſi-
derat lineas rectas numerādo illas: alias nō ꝯſi-
deraret triangulū ⁊ quadrangulā: ḡ ꝯſiderat line
as ſm ꝙ differūt numero ⁊ ꝯueniūt ſpē: ſed pnci-
pium differēdi his que ſm ſpēm ꝯueniunt eſt mā
vt ex ſupradictis pꝫ: ḡ materia ꝯſiderat̄ a mathe
matico. Iteꝫ nulla ſcia que penitus aſtrahit a mā
demōſtrat p cām mālem: ſꝫ in mathematica ſūt
alique demōſtratōes que nō poſſunt reduci: niſi
in cām mālem: ſicut cuꝫ demōſtrat̄ aliqd de toto
ex partibus. Partes. n. ſunt mā totius: vt dī. 2.
phy. Uñ ⁊ in ſcdo poſterioꝝ reducit̄ ad cām mā
lem demōſtratio qua demōſtrat̄: ꝙ angulus qui
eſt in ſemicirculo eſt rectus: ex eo ꝙ vtraqꝫ parſ
eius ē ſemirectꝰ: ḡ mathematica nō oino abſtra
hit a mā. Itē motus nō pōt eē ſine mā: ſꝫ mathe-
maticus dꝫ ꝯſiderare motū: q: cū motꝰ mēſuret̄
ſm ſpatiū eiuſdē rōnis ⁊ ſcie vī ꝯſiderare q̄titatē
ſpatij qḋ ptinet ad mathematicum: ⁊ q̄titatem
motus: ḡ mathematicus nō oino dimittit ꝯſide-
rationē māe. Item aſtrologia quedaꝫ ps mathe-
matice eſt: ⁊ ſūt ſcia de ſpera mota ⁊ de pōderibꝰ
⁊ muſica: in qbus oībus ſi ꝯſideratio de motu ⁊
rebus mobilibꝰ: ḡ mathematica nō abſtrahit to-

taliter a mā ⁊ motu. Item nālis cōsideratio tota est circa māam ⁊ motū: sʒ quedā ɔclusiões demōstrant̄ cōiter a mathematico ⁊ nāli: puta vtrū terra sit rotunda: ⁊ vtrū sit in medio celi: ḡ nō pōt eē φ mathematica abstrahat oīno a mā. si dicat̄ φ abstrahit tm̄ a mā sēsibili. ɔ. Materia sensibilis est mā pticularis: q: sensus pticularium est a qua oēs scie abstrahūt: ḡ mathematica ɔsideratio nō dʒ dici magis abstracta q̄ȝ aliq̄ aliarū sciarū. Item phs in. 2. phy. dicit tria eē negocia. p⁹ est de mobili ⁊ corruptibili. scdm de mobili ⁊ incorruptibili. tertiū ð imobili ⁊ icorruptibili. p⁹ aūt est nāle. scdm mathēaticū. tertiū diuinū vt pthlome⁹ exponit in pn° almagesti: ḡ mathēatica ē ð mobilib⁹ Sed ɔ est phs dicit in. 6. meth. Item q̄dā res sūt que q̄uis sint in mā: nō tn̄ recipiūt in sui diffinitione māam ⁊ curuū: ⁊ in h̄ differt a simo: sʒ phie ē de oībus entibus ɔsiderare: ḡ opʒ de h̄ ente eē ptem aliquā: ⁊ hec ē mathematica cū ad nullā aliā ptineat. Item ea q̄ sunt pora ſm intellectū pnt sine posteriorib⁹ ɔsiderari. sʒ mathematica sūt pora nālibus que sunt in motu ⁊ mā. Habēt. n. se ex additōe ad mathematica: vt dr̄ in. 3. celi ⁊ mūdi ḡ mathematica ɔsideratio pōt eē sine motu ⁊ mā Rñ° ad euidentiā huius q̄ōnis opʒ scire q̄ñō intellectus p suā opationē abstrahere pōt. Sciēdum igit̄ ſm phm. 3. de aīa: φ duplex ē opatio intellectus: vna q̄ dr̄ intelligētia indiuisibiliū q̄ cognoscit de vnaquaqʒ re q̄d est. Alia vō est qua cōponit ⁊ diuidit. s. enunciationē negatiuā: vl affirmatiuā formando: ⁊ hee quidē due opatōes: duobus q̄ sunt in reb⁹ rñdent. Prima quidē opatio respicit ipaʒ nāam rei ſm quā aliqua res intellecta aliquē gradum in entibus optinet: siue sit res ɔpleta: vt totuʒ aliqđ: siue incōpleta: vt ps vl accidēs. Scda opatio respicit ipm̄ eē rei: qđ quidē resultat ex aggregatiōe pncipioꝝ rei in cōpositis: vl ipam simplicē nāam rei ɔcomittat̄: vt in sbātijs simplicibus: ⁊ q: vitas intellect⁹ est ex h̄ φ ɔformat̄ rei: pʒ φ ſm hāc scdam opationē intellect⁹ abstrahē non pōt vere qđ ſm rē ɔiunctū est: q: in abstrahēdo significat̄ eē sepatio ſm ipʒ eē rei: sicut si abstraho hōiem ab albedine dicēdo hō nō est albus: significo sepatōem eē in re. Vn̄ si ſm rē hō ⁊ albedo n̄ sunt sepata: erit intellectus falsus. Hac igit̄ opatione intellectus vere abstrahere nō pōt: nisi ea q̄ sunt ſm rē sepata: vt cū dr̄ hō nō est asinus. sʒ ſm pmaʒ opationē pōt separe ea que ſm reʒ sepata n̄ sunt: nec tn̄ oīa sʒ aliqua. Cuʒ. n. vnaqueqʒ res sit intelligibilis ſm φ est actu: vt dr̄. 9. meth. opʒ φ ipa nā siue q̄ddītas rei intelligat̄: vl ſm φ ē actus quidā: sicut accidit ð ipsis formis ⁊ sbijs simplicibus: vl ſm id qđ est actus eius: sicut sbe ɔposite p formas suas: vl ſm id qđ ē ei loco actus: sicut in mā pma p habitudinē ad formā: ⁊ vacuū p puationē locati: ⁊ h̄ est illđ ex quo vnaqueqʒ nā suam rōnem sortit̄. Qñ ḡ hoc p qđ ɔstituit̄ rō nāe p qđ ipa nā intelligit̄ hʒ ordinē ⁊ depēdentiā ad aliquid aliud: tunc ɔstat φ nā illa sine illo alio intelligi nō pōt: siue sit ɔiuncta ɔiunctōe illa qua ps cōiungit̄ toti: sicut pes nō pōt intelligi sine intellectu aīalis: q: id a quo pes hʒ rōnem pedis depēdet ob eo a quo aīal est aīal: siue etiā sit ɔiuncta p modū quo forma ɔiungit̄ māe: sicut ps cōpositi: vl accidēs sbiecto: sicut simū nō pōt intelligi sine naso: siue etiā sint ſm rē separata: sicut pr̄ nō pōt intelligi sine intellectu filij: q̄uis ille relatōes inueniant̄ in diuersis rebus. Si vō vnū ab altero nō depēdeat ſm id qđ ɔstituit rōnem nāe: tunc vnuʒ nō pōt ab altero abstrahi p intellectū: vt sine eo intelligat̄: nō solū si sint separata ſm rē: vt hō ⁊ lapis: sed etiā si ſm rē ɔiuncta sint: siue ea ɔiunctōe qua ps ⁊ totū ɔiungunt̄: sicut lrā pōt intelligi sine syllaba: ⁊ aīal sine pede: sʒ nō ecōuerso: siue etiā sint cōiuncta p modū quo forma ɔiungit̄ māe: ⁊ accidēs subiecto: sicut albedo pōt intelligi sine hōie ⁊ ecōuerso. Sic igit̄ intellectus distinguit vnū ab altero aliter ⁊ aliter ſm opatōes: q: ſm illā qua cōponit ⁊ diuidit distinguit vnum ab alio p h̄ φ intelligit vnū alij nō inesse. In opatōe vō qua intelligit qđ ē vnūquodqʒ: distinguit vnū ab alio dū intelligit quid ē h̄ nihil itelligēdo de alio: neqʒ φ sit cū eo: neqʒ φ sit ab eo sepatum. Vn̄ ista distinctio nō pprie hʒ nomē sepationis: sʒ pma tn̄. Hec autē distinctio recte dr̄ abstractio: sʒ tunc tm̄ q̄n ea quoꝝ vnū sine alio intelligit̄ sunt simul ſm rē. Non. n. dr̄ anial a lapide abstrahi si aīal absqʒ intellectu lapidis intelligat̄. vn̄ cū abstractio nō possit esse pprie loquēdo: nisi ɔiunctoꝝ ſm rē: ſm duos modos ɔiunctiōis pdictos. s. qua ps ⁊ totū ɔiungit̄ siue forma ⁊ mā duplex ē abstractio: vna q̄ forma abstrahit̄ a mā: alia qua totū a ptibus. Forma aūt illa pōt abstrahi a mā: cuius eēntie rō nō depēdʒ a tali mā. Ab illa aūt mā nō pōt forma abstrahi p intellectū a qua sue essentie rōnem depēdet. Vn̄ cum oīa accidētia ɔparent̄ ad sbam: sicut forma ad māam: ⁊ cuiuslibet accidētis rō dependeat ad sbam: impossibile ē aliquā talē formā a sba separi sed accidētia adueniūt sbe quodam ordine. Naʒ pmo aduenit ei q̄ntitas: deinde qualitas: deinde passiones: ⁊ motus. Vn̄ q̄ntitas pōt intelligi in sba ante q̄ȝ intelligant̄ in ea qualitates sensibiles a qbus dr̄ materia sensibilis: ⁊ sic ſm rōnem sue sbantie nō dependet q̄ntitas a mā sensibili: sed intelligibili tm̄. Sbātia. n. remotis accidentibus nō remanet: nisi intellectu ɔprehēsibilis: eo φ sensibiles potentie nō ptingunt vsqʒ ad sbantie ɔprehēsionem. Et de his abstractis est mathematica que ɔsiderat q̄ntitates: ⁊ ea que q̄ntitates ɔsequunt̄ vt figuram: ⁊ hmōi. Totum etiā nō

a quibusdā partibus abstrahi pōt. Sunt.n. quedam ptes a quibus totius rō depēdet. qn.s. hoc ē esse toti tali qd ex talibus ptibus cōponi: sicut se hꝫ syllaba ad lrām ⁊ mixtū ad elemēta. ⁊ tales ptes dicunt̃ spēi ⁊ forme sine qbus totuꝫ intelligi non pōt cū ponant̃ in eius diffinitōe. Quedaꝫ vō partes sunt que accidūt toti inqn̄tum hmōi: sicut semicirculus se hꝫ ad circulū. Accidit.n. circulo ꝙ sumant̃ p diuisionē due eius ptes equales vl inequales vl etiā plures. Non aūt accidit triangulo ꝙ in eo designētur tres linee: q: ex hoc triāgulus est triangulus. Silr ēt p se cōpetit hoi ꝙ inueniat̃ i eo aīa rōnalis ⁊ corpus cōpositū ex.4. elemētis. vñ sine his ptibus hō intelligi nō pōt: sꝫ hoc opꝫ poni in diffinitōe hoīs vñ sunt ptes spēi ⁊ forme: sꝫ digitus pes: manus: ⁊ hmōi sunt pter intellectū hoīs. vñ ex illis rō eēntialis hoīs nō depēdet: vñ sine his intelligi pōt: siue.n. hēat pedes: siue nō dūmō ponatur cōiunctus ex aīa rōnali ⁊ corpe cōposito ex.4. elemētis ppria cōmixtione quā reqrit talis forma est hō. Et hee ptes dicunt̃ ptes mãe que nō ponūtur in diffinitōe totius: sꝫ magis ecōuerso: ⁊ ita se hñt ad hoiem oēs ptes signate: sicut hec aīa: ⁊ hoc corpus: ⁊ hoc os: ⁊ hmōi. Hec.n. ptes sunt ptes mãe que qdem sunt ptes sortis ⁊ platonis: nō tñ hoīs inqn̄tum est hō: ⁊ ideo pōt hō abstrahi p intellectū ab illis ptibus: ⁊ talis abstractio ē vlis a pticulari. ⁊ ita sunt due abstractōes intellectus: vna q̃ rñdet vnioni forme ⁊ mãe vl accidēs ⁊ sbiecti ⁊ hec est abstractio forme a mã sensibili. alia q̃ rñdet vnioni totius ⁊ ptis: ⁊ huic rñdet abstractio vlis a pticulari que ē abstractō totius in qua cōsiderat̃ absolute nā aliqua fm suā rōnem eēntialē: ab oībus ptibus que nō sūt partes spēi: sꝫ sunt ptes accidētales. Non aūt inueniunt̃ abstractiōes eis opposite qbus ps abstrahat̃ a toto vl mã a forma: q: ps non pōt abstrahi a toto p intellectū si sit de ptibus mãe in quaꝝ diffinitōe ponit̃ totū vl pōt etiā sine toto eē si sit de ptibus spēi: sicut linea sine triangulo vl lrā sine syllaba: vl elemētuꝫ sine mixto. In his āt que fm eē pñt esse diuisa magis hꝫ locū separatio q̃ abstractio. Silr aūt cū dicimus formaꝫ abstrahi a mã nō intelligit̃ de forma sbali: q: forma sbalis ⁊ mã sibi correspondēs depēdent adinuicē: vt vnū sine alio nō possit intelligi: eo ꝙ pprius actus in ppria mã fit. sꝫ intelligit̃ de forma accidētali: que est qn̄titas ⁊ figura: a qua quidē mã sensibilis p intellectuꝫ abstrahi nō pōt: cū qualitates sensibiles nō possint intelligi nō p intellecta qn̄titate: sicut pꝫ in supficie: ⁊ colore: nec etiā pōt intelligi esse sbiectum motus qd nō intelligit̃ qn̄tum: Substantia aūt que ē mã intelligibilis eē pōt sine qn̄titate. vñ cōsiderare sbam sine qn̄titate magis ptinet ad genus separatōis q̃ abstractōis. Sic igit̃ in opatōe intellectus triplex distinctio inuenit̃. vna fm opationē intellectus cōponētis ⁊ diuidētis que separatio dr ppriae: ⁊ hic cōpetit scie diuine: siue methaphisice. alia fm opationē quas format qdditates reꝝ que ē abstractio a mã sensibili: ⁊ hoc cōpetit methafisice. tertia fm oppōnem vlis a pticulari: ⁊ hoc cōpetit etiā phice: ⁊ est cōis oībus sciēs: q: in oī scia pretermittit̃ qd est p accidēs: ⁊ accipit̃ qd est p se. Et q: quidā nō intellexerūt drīam duoꝝ vltimoꝝ a pmo inciderūt in errorē: vt ponerēt mathematica ⁊ vlia a sensibilibus separata: vt pythagorici platonici. ¶ Ad primū igit̃ dōm ꝙ mathematicus abstrahēs nō cōsiderat alr q̃ sit. Non.n. intelligit lineā esse sine mã sensibili: sꝫ cōsiderat lineā ⁊ eius passiones sine cōsideratōe mãe sensibilis: ⁊ sic nō ē dissonātia inter intellectū ⁊ rē: q: ēt fm rē id qd est de nā linee nō depēdet ab eo qd facit mãm eē sensibilē: sꝫ magis ecōuerso: ⁊ sic pꝫ ꝙ abstrahētiū nō est mēdatiū vt dr.2.phy. ¶ Ad.2. dōm ꝙ mãle nō solū dr cuius ps est mã: sꝫ etiā id qd in mã eē hꝫ: fm quē moduꝫ linea sensibilis mãle quoddaꝫ dici pōt. Unde p hoc nō phibet̃ qn linea sine mã sensibili intelligi possit. Non.n. mã sensibilis cōparatur ad lineā sicut pars: sꝫ sicut subiectū in quo esse hꝫ: Et sic est de supficie ⁊ corpore. Non.n. mathematicus cōsiderat corpus qd est in gnere sbe, put eius pars est mã: sꝫ fm qd est in genere qn̄titatis tribus dimēsionibus pfectuꝫ: ⁊ sic cōparat̃ ad corpus qd ē in genere sbe cuius ps est mã phica: sicut accidēs ad subiectū. ¶ Ad.3. dōm ꝙ mã nō est pncipiuꝫ diuersitatis fm numeꝝ: nisi fm ꝙ in multa ptes diuisa in singulis ptibus formaꝫ recipiēs eiusdeꝫ rōis plura indiuidua eiusdem spēi cōstituit. Materia aūt diuidi nō pōt: nisi ex psupposita quātitate: qua remota sba oīe indiuisibilis remanet. Et sic pma ratio diuersificādi ea que sunt vnius speciei est penes qn̄titatem. Quod quidē qn̄titati cōpetit inqn̄tum in sua rōne situm quasi differētiaꝫ cōstitutiuam hꝫ quod nihil est aliud q̃ ordo ptiuꝫ Uñ etiā abstracta qn̄titate a mã sensibili per intellectum: adhuc cōtingit ymaginari diuersa fm numerum vnius speciei: sicut plures triangulos equilateros: ⁊ plures linea rectas equales. ¶ Ad.4. dōm ꝙ mathematica nō abstrahit a qualibet mã: sꝫ solū a mã sensibili. Partes āt qn̄titatis a qbus demōstratio sumpta quodāmodo: sicut a cā mãli sumi videt̃ nō sunt mã sensibilis: sꝫ ptinent ad mãm intelligibilē que etiaꝫ in mathematicis inuenit̃: vt pꝫ.7. metha. ¶ Ad.5. dōm ꝙ motus nām suā nō ptinet a genus qn̄titat̃: sꝫ pticipat aliquid de nā quātitatis aliunde: fm ꝙ diuisio motus sumitur ex diuisione spatii: vel ex diuisione mobilis: ⁊ iō cōsiderare motū nō ptinet ad mathēaticū. sꝫ tñ pncipia mathēatica ad motuꝫ applicari pñt: ⁊ ideo fm hoc ꝙ principia qn̄titatis ad motum applicantur naturalia considerare de diuisione

ꝯtinui ⁊ mot⁹. vt pȝ in .6. physicoꝝ. ⁊ in sciētijs medijs inter mathematicā ⁊ nālem tractaꝛ ď mēsuris motuū: sicut in sciētijs de spera mota ⁊ in astrologia. ¶ Ad .6. dōȝ. ꝙ in ꝯpositis simplicia saluātur ⁊ ꝓprietates eoꝝ lȝ per aliū modū. Sicut ꝓprie qualitates elemētoꝝ ⁊ motus ipsoꝝ ꝓprij inueniūtur in mixto. Nō tñ est ꝯpositoꝝ ꝓpriū nō inueniꝛ in simplicib⁹. Et inde est ꝙ q̄to scia aliq̄ abstractiora ⁊ simpliciora ꝯsiderat tāto eius p̄ncipia sunt magis applicabilia alijs sciētijs. Uñ p̄ncipia mathematice sūt applicabilia nālib⁹ nō āt ecōuerso ꝓpter qḋ phisica est ex suppositiōe mathematice: sed nō ecōuerso vt pȝ in .3. celi. Et ide est ꝙ de re nālibus ⁊ mathematicis ordines sciarum tres inueniūtur. Quedā .n. sunt pure nāles q̄ ꝯsiderāt ꝓprietates rerū nāliū inq̄tū hmōi sicut phisica ⁊ agricultura ⁊ hmōi. Quedā vero sūt pure mathemathice q̄ deꝛmināt de q̄ntitatib⁹ absolute vt geometria de magnitudine arismetrica de numero. Quedā vero sūt medie que p̄ncipia mathematica ad res nāles applicāt vt musica ⁊ astrologia q̄ tñ magis sūt affines mathematicis q: in eaꝝ ꝯsideratiōe id qḋ est physici est q̄si nāle qḋ aūt mathematici q̄si formale. Sicut musica ꝯsiderat sonos nō inq̄tū sunt soni: sed inq̄tū sunt ſꝫ numeros ꝓporcionabiles ⁊ sic est i alijs. Et ꝓpterhoc demōstrāt ꝯclusiōes suas circa res nāles sed ꝑ media mathematica: ⁊ ideo nihil ꝓhibet si inq̄tum cum nāli ꝯicant mām sensibilē respiciūt inq̄tum eni cū mathematica ꝯicānt abstracte sunt. ¶ Ad .7. dōȝ. ꝙ scie medie de quib⁹ dcm̄ est ꝯicāt cū naturali ſm id qḋ ē māle in eaꝝ ꝯsideratiōe. differūt aūt ſm id qḋ in eaꝝ ꝯsideratiōe est formale: ⁊ ideo nihil ꝓhibet has scias interdū cū nāli easdē habere ꝯclusiōes. nō tñ per eadē demōstrāt nisi ſm ꝙ scie sunt mixte ⁊ vna interdū vtiꝛ eo qḋ est alteri⁹. Sicut rotūditatē terre nālis probat ex motu grauiū. astrologus per ꝯsiderationē lunaꝝ eclipsiū. Ad .8. dōȝ. ꝙ dicit ꝯmētator ibidē phs nō distinguere intēdit ibi scias speculatiuas q: de quolibet mobili siue sit corruptibile siue incorruptibile deꝛminat nāꝛ. Mathematica āt inq̄tū hmōi ñ ꝯsiderat aliqḋ mobile. Intēdit āt distinguere res de quib⁹ scie speculatiue determināt de quib⁹ seorsum ⁊ ſm ordinē agēdā est. q̄uis illa tria genera reꝝ trib⁹ sciētijs applicari possint. Entia .n. incorruptibilia ⁊ imobilia p̄cise ad methaphisicū ꝑtinet. Entia vero mobilia ⁊ incorruptibilia ꝓpter sui vniformitatē ⁊ regularitatē pñt determinari ⁊ q̄tū ad suos mot⁹ ꝑ p̄ncipia mathematica qḋ de imobilib⁹ corruptibilib⁹ dici ñ pōt: ⁊ ideo ſꝫ genus entiū attribuiꝛ mathematice rōne astrologie. tertiū vero remanet ꝓpriū soli naturali ⁊ sic loquiꝛ ptholomeus.

Ad q̄rtū sic ꝓcediꝛ videꝛ ꝙ scia dina nō sit de rebus a motu ⁊ mā separatis. Scia eni dina maxime videꝛ esse de deo. Sed ad dei cognitionē ꝑtingere nō possum⁹ nisi per effect⁹ visibiles q̄ sūt in mā ⁊ motu ꝯstituti. Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mūdi per ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunꝛ ⁊c̄. ğ scia dina nō abstrahit a motu ⁊ a mā. Itē illud cui motus aliquo mō ꝯuenit ñ est oīno a motu ⁊ a materia separatum. sed mot⁹ aliquo mō deo ꝯuenit. vñ diciꝛ de sapia dina. Sap. 7. ꝙ est mobilis ⁊ mobilior oibus mobilib⁹. Et aug. dicit .8. sup gen̄. ꝙ de⁹ mouet se sine tpe ⁊ loco: ⁊ plato posuit p̄mū mouēs mouere se ipm̄: ergo scia diuina q̄ de deo determinat nō est oīo a motu separata. Itē scia dina nō solū habet ꝯsiderare de deo: sed etiā de angelis sed angeli mouētur ſm electionē q: ď bonis facti sunt mali: ⁊ ſm locū vt patet in illis q mittūꝛ: ergo illa ď quib⁹ scia dina ꝯsiderat nō sūt oīno separata a motu. Itē vt videꝛ ꝯmētator dicit in p̄ncipio phisicoꝝ. Oē qḋ est: aut est mā pura vel forma pura. vel ꝯpositū ex materia ⁊ forma. Sꝫ angelus nō est forma q: sic esset actus pur⁹ qḋ est solius dei: nec est materia pura. ğ ꝯpositū ex mā ⁊ forma ⁊ sic scia dina nō abstrahit a materia. Itē scia dina q̄ poniꝛ pars tertia speculatiue phie est idē qḋ methaphisica cui⁹ subiectū est ens ⁊ p̄ncipaliꝛ ens qḋ est sbā vt pȝ in methaphisica. sed ens ⁊ sbā nō abstrahit a materia: alias nullū ens inueniretur qḋ haberet mām: ğ scia dina non est a mā abstrahens. Itē ſm phm̄ .i. posterioꝝ ad sciam ꝑtinet ꝯsiderare nō solū subiectū sed etiā ꝑtes ⁊ passiōes subiecti. Sed ens est subiectū scie dine vt dictū est. ğ ad ipam ꝑtinet ꝯsiderare de oib⁹ entib⁹. sed mā ⁊ motus sunt quedā entia: ğ scia dina ab eis nō abstrahit. Itē sicut dicit ꝯmētator .i. phicoꝝ. scia dina demōstrat per tres cās. s. efficiētē formalē ⁊ finalē. Sed cā efficiēs nō pōt ꝯsiderari sine ꝯsideratiōe motus similiter nec finis vt diciꝛ in .3. methaphisice. vnde in mathematicis q: sūt imobilia nulla demōstratio per hmōi cās datur: ğ sciētia dina nō abstrahit a motu. Itē in theologia determinaꝛ de creatione celi ⁊ terre ⁊ actib⁹ hominū ⁊ multis hmōi que in se mām ⁊ motū ꝯtinēt: ğ non videꝛ theologia a mā ⁊ a motu abstrahere. Sed ꝯtra est qḋ dicit phs .6. meth. ꝙ p̄ma phia est circa separabilia. s. a mā ⁊ imobilia. prima aūt phia est scia diuina vt ibidē diciꝛ: ergo ipsa est abstracta a motu ⁊ a mā. Itē nobilissima scia ē de nobilissimis entib⁹: sed scia dina est nobilissima scia cū igiꝛ entia imālia ⁊ immobilia sint nobilissima de eis erit scia diuina. Itē phs dicit i p̄ncipia meth. ꝙ scia dina est de p̄mis p̄ncipijs ⁊ causis. hmōi aūt sunt imālia ⁊ imobilia: ergo de talibus est scia dina. Rñ. ad euidētiā hui⁹ q̄ōnis scire oꝫ que scia debeat dici scia dina. Sciendū igiꝛ ꝙ q̄cūq3 scia ꝯsiderat aliqḋ genus subiectū oꝫ ꝙ ꝯside

ret pncipia illius generis cum sciētia non pficiaꝶ
nisi per cognitionē pncipioꝝ pmoꝝ vt pꝫ per phꝫ
in pncipio phicoꝝ. sed pncipioꝝ sunt duo genera
Quedā .n. sūt q̄ sūt in seip̄is quedā nature cōplete
ꝛ sūt nihilominꝰ pncipia alioꝝ sicut corpa celestia
sunt quedā pncipia corpoꝝ alioꝝ īferioꝝ ꝛ corpa
simplicia corpoꝝ mixtoꝝ. Et ideo ista nō solū cō
siderāꝶ in sciētijs vt principia sūt: sed etiā vt sunt ī
seipsis res quedā ꝛ ꝓpter hoc de eis n̄ solū tracta
tur in scia que ꝯsiderat ipsa principiata sed habēt
etiā sciam ꝑ se separatā sicut de corpibꝰ celestibꝰ est
quedā ps sciētie nālis pter illā in qua determina
tur de corpibꝰ inferioribꝰ ꝛ de elemētis est quedā
scia pter illā in qua determinaꝶ de corpibꝰ mixtꝭ
Quedā aūt sunt principia q̄ nō sunt nature ꝯplete
in seipsis: sed solū sūt pncipia nārū sicut vnitas nu
meri ꝛ pūctꝰ linee ꝛ forma ꝛ mā corpis phici. vn̄
hmōi principia nō tractātur nisi in scia q̄ agit de
pncipiatis. Sicut āt vniuscuiusqꝫ generis deter
minati sūt q̄dā cōia principia que se extendūt ad
oīa principia illiꝰ generis ita ꝛ oīa entia fm q̄ ī en
te cōicant hūt q̄dā pncipia que sūt pncipia oium
entiū. Que quidē pncipia possunt dici cōia dupli
citer fm auicē. in sua sufficiētia. Uno mō ꝑ pdica
tionē sicut cum dico ꝙ forma est cōis ad oēs for-
mas q: de q̄libet pdicaꝶ. alio mō ꝑ cāūtatē sicut
dicimꝰ solē vnū numero esse principiū ad oīa ge-
nerabilia. Oium aūt entium sunt cōia pncipia nō
solū fm primū modū qd̄ appellat phs in .xi. me-
thaphisice oīa entia haberē eadē principia fꝫ ana
logiā: sꝫ etiā scdm fꝫ modū vt sint q̄dā res eedem
numero existes oium rerū principia ꝓut .s. princi
pia accītiū reducūtur in principia substātie ꝛ pn-
cipia substātiarū corruptibiliū in sbas incorrupti
biles: ꝛ sic quodā gradu ꝛ ordine in quedā princi
pia oīa entia reducūtur. Et q: illud qd̄ est princi-
piū essendi oībus oꝫ esse maxime ens vt dicitꝶ .2.
methaphisice: ideo hmōi principia oꝫ esse cōple
tissima. Et ꝓpter hoc oꝫ ea esse maxime actu vt
nihil vel minimū habeāt de potētia: q: actus est
prior ꝛ potētior potētia. vt dicitꝶ .x. methaphisice.
Et ꝓpter hoc oꝫ eē ea sine mā que est potentia: ꝛ
absqꝫ motu qui est actus existis in potētia ꝛ hmōi
sūt res diuine: q: si diuinū alicubi existit in tali nā
īmāli ꝛ īmobili maxie existit. vt dicitꝶ .6. metha-
phisice. Huiusmōi ergo res diue q: sunt pncipia
oium entium ꝛ sunt nihilominꝰ in se nature ꝯple-
te dupliciter tractari possunt. Uno mō ꝓut sūt pn
cipia cōia oium entiū. Alio mō ꝓut sūt in se res q̄
dā. Quia aūt hmōi pma principia q̄uis sint in se
maxie nota tm̄ intellectꝰ se habet ad ea sicut oculꝰ
noctue ad lum̄ solis vt dicitꝶ .2. methaphisice. ꝑ lu
mē nālis rōnis puenire nō possumꝰ in ea nisi fm
ꝙ in ea per effectus ducimur. Et hoc mō phi i ea
ꝑuenerūt sicut dicitꝶ ro. 1. Inuisibilia dei ꝛc̄. Un̄ ꝛ

hmōi res diue nō tractātur a phis nisi ꝓut sunt re
rum oium principia. Et iō ꝯtractāꝶ in illa doctri-
na in qua ponūtur illa que sunt cōia oibꝰ entibus
que habet subiectū ens inq̄tū est ens ꝛ hec sciētia
apud ipsos scia diua dicitꝶ. Est āt aliꝰ modꝰ cogno
scēdi hmōi res nō fm ꝙ per effectus manifestāꝶ
sed fm ꝙ ipse seipsas manifestāt. Et hūc moduꝫ
ponit apl's. i. cor. 2. Que dei sunt nemo nouit nisi
spūs dei. Nos āt ꝛc̄. Et ibidē. Nobis āt reuelauit
ꝛc̄. ꝛ ꝑ hūc modū tractāꝶ res diue fm ꝙ in seipsis
subsistunt ꝛ nō solū ꝓut sūt reꝝ principia. Sic igiꝶ
theologia siue scia diua est duplex. Una ī q̄ ꝯside-
ranꝶ res diue nō tanq̄ subiectū scie sed tanq̄ pn-
cipiū subiecti ꝛ talis ē theologia quā phi ꝓsequūꝶ
q̄ alio noīe methaphisica dicitꝶ. Alia vero q̄ ipsas
res diuas ꝯsiderat ꝓpter seipsas vt subiectū scie
ꝛ hec est theologia q̄ sacra scriptura dicitꝶ. vtraqꝫ
aūt est de hiis q̄ sūt separata a mā ꝛ motu fm esse sꝫ
diuersimode fꝫ ꝙ dupliciter pōt aliqd a mā esse
sepatū ꝛ motu fm esse. Uno mō sic ꝙ de rōne rei
q̄ sepata dicitꝶ sit ꝙ nullo mō a mā ꝛ motu esse pos
sit. Et hoc mō deꝰ ꝛ angeli dicūꝶ esse a mā ꝛ mo-
tu separi. Alio mō sic ꝙ non sit de rōne eiꝰ ꝙ sit in
mā ꝛ motu sed possit esse sine materia ꝛ motu q̄uis
nis q̄nqꝫ inueniaꝶ in materia ꝛ sic ens ꝛ substātia
ꝛ potentia ꝛ actus sunt separata a materia ꝛ mo-
tu quia fm esse a materia ꝛ motu non dependēt
sicut mathematica dependēt que nūq̄ sine ma-
teria esse pnt q̄uis sine mā sensibili possint intel-
ligi. Theologia ḡ philosofica determinat de sepa
tis scdo mō sicut .s. de pncipijs subiecti. Theolo-
gia vero sacre scripture tractat de sepatis primo
mō sicut de subiectis q̄uis in ea tractētur aliqua
que sūt in mā ꝛ motu fm ꝙ requirit reꝝ diuinarū
manifestatio. Ad primū igiꝶ dd̄ ꝙ ea q̄ sic assumū
tur in scia nui ad manifestationē alioꝝ nō ptinent
per se ad sciam sed q̄si ꝑ accns. Sic .n. in mathe-
maticis q̄dā nālia assumūtur ꝛ per hūc modū ni-
hil ꝓhibet in scia diua esse q̄dā que sūt in materia
ꝛ motu. Ad .2. dd̄ ꝙ moueri deo nō attribuiꝶ ꝓpe
sed methaphorice. ꝛ hoc dupliciter. vno mō fm
ꝙ improprie opatio intellectꝰ vel volūtatis mo-
tus dicitꝶ. ꝛ fm h̄ dicitꝶ aliqs mouere seip̄m qn̄ in
telligit ꝛ diligit se. Et per hūc modū pōt verifica
ri dictū platonis qui dicit ꝙ primꝰ motor mouit
seip̄ꝫ q: .s. intelligit ꝛ diligit se: vt ꝯmētator dicit
in .8. phisicoꝝ. Alio mō fm ꝙ ipse effluxus cāteꝝ
a pmis causis pōt nolari ꝓcessio siue motꝰ q̄dam
cāe in cātum inq̄tū in ipso effectu relinquiꝶ silitu
do cāe: ꝛ sic cā que priꝰ erat in seip̄a postmodū fit ī
effectu ꝑ silitudinē suā. Et h̄ mō deꝰ q̄ suā silitudi-
nē in oibꝰ creaturis ipartitꝰ est q̄tū ad aliqd ꝑ oia
moueri vel ad oia ꝓcedere dicitꝶ. Quo mō loquē
dixtꝭ frequēter dyo. Et fm hūc modū videtꝶ in
telligi qd̄ dr̄ Sap. 7. ꝙ oibꝰ mobilibꝰ mobilior ē

sapia q attingit a fine vsq3 ad finē. Hoc aūt nō est
ppzie moueri τ iō rō nō sequit. Ad. 3. dō q scia di
uina q̄ est p inspirationē dinā accepta nō ē de āgel
sic de subiecto: s3 solū sic de his q̄ assumūt ad ma
nifestationē3 subiecti. Sic igit in sacra scriptura
agit de āgelis sic τ de ceteris creaturis: sed in scia
dina quā phi tradunt psideraī de angelis quos i-
telligētias vocāt eadē rōne q̄ τ de cā pma q̄ ē de⁹
tm̄ q̄ tū. s. ipi etiā sūt pncipia scdā saltē p motū orbi
um q̄bus nullꝰ q̄ dē motꝰ phicꝰ accidere pōt. Mo
tꝰ āt q̄ ē s3 electionē pducit ad illū modū qꝰ opatio
volūtatꝫ vel intellectꝰ motꝰ dī qd est ipzopzie di-
ctū sūpto motu quasi methaphorice. Motus aūt
quo dicūtur fm locum moueri nō est fm circon-
scriptionē locale sed fm opationē q̄ exercet ibi vl
in illo loco aut fm aliquā aliā habitudinē quā ha-
bēt ad locū eis equocā ad illā hitudinē quā h3 cor
pus locatū ad locū. Et iō p3 q eis nō puenit mo-
tꝰ fm qd nālia i motu esse dicūī. Ad. 4. dō q actꝰ
τ potētia sūt cōiora q̄3 mā τ forma. Et ideo. i āge
lis τ si nō inueniaī cōpositio materie τ forme pt tn̄
in eis inueniri potētia τ actꝰ. Mā. n. τ forma sūt
ptes opositi ex mā τ forma: τ iō in illis inueniī tantū
oposito mē τ forme q̄z vna ps se h3 ad aliā3 vt
potētia ad actū. Nō āt pōt eē pt ēt nō eē τ iō possi-
bile est vnā ptē inueniri cū alia τ sine alia. Et iō cō
positio mē τ forme non inueniī fm pmē. i. ce. et
mū. τ. 7. metb. nisi in his q̄ sūt p nā3 corpalia. Nec
obstat q aliqd accñs in aliquo subiecto ppetuo cō
seruet sicut figura in celo cū tn̄ corpꝰ celeste ipossi
bile sit eē sine tali figura: q2 figura τ oīa alia accñtia
ōsequūtur fbā3 sicut cā3 τ iō subiectū se h3 ad accñtia
nō solū vt potētia passiua s3 ēt quodāmō vt potē-
tia actiua: τ iō aliq̄ accñtia nāliter ppetuāī i subie
ctis suis. Mā āt nō est h mō subiectū forme τ iō
ois mā q̄ substat alicui forme pt etiā nō subeē ni-
si fortassis a cā extrīseca ptineaī: sic vtute dina po
nimꝰ aliq̄ corpa q̄ ex ōtrijs oposita sūt eē icorpalia
vt corpa resurgētiū. Eētia āt angeli fm suā nāmi
ē icorruptibilis τ iō nō est i cōposito forme τ mē.
S3 quia angelꝰ nō h3 eē a seipo ideo se h3 in potē
tia ad esse qd accipit a deo τ sic eē a dō acceptum
opaī ad eēntiā eiꝰ simplicē vt actꝰ ad potētiā. Et
h ē qd dī q sūt opositi ex quo est τ qd est vt ipm eē
intelligatur quo est ipa: vō nā angeli itelligaī qd ē.
Tn̄ si ex mā τ forma eēnt āgeli opositi nō tn̄ ex mā
sensibili a q̄ o3 mathēatica eē abstracta τ metha-
phisica sepata. Ad. 5. dō q ens τ sbā dicūī eē sepa
ta a mā τ motu: nō pp h q de rōe eoz sit eē sine mā
τ motu sic de rōe asini est sine rōne eē. sed ppter
h q2 de rōne eoz nō ē in mā τ motu eē q̄uis q̄nq3
sint in mā τ motu sic aīal abstrahit a rōnali q̄uis
aliqd aīal sit rōnale. Ad. 6. dō q methaphisicꝰ cō
siderat etiā de singulis entibꝰ nō fm ppas rōes per
qs sūt tale vel tale ens: s3 fm q pticipāt cōem en
tis rōnē τ sic ēt ptinet ad eiꝰ ōsiderationē mā τ mo

tꝰ. Ad. 7. dō. q agere τ pati nō cōuenit entibꝰ fm
q sunt in ōsideratiōe s3 fm q sūt in eē. Mathema
ticꝰ aūt ōsiderat res abstractas in ōsideratiōe tn̄
τ iō ille res put cadūt in cōsideratiōe mathēati
nō pūt eē pncipiū τ finis motꝰ τ iō mathēaticꝰ nō
demōstrat per cām efficiētē τ finalē. Res āt q̄s cō
siderat dinꝰ sūt sepate existētes in rerū natura. tales
āt pūt eē pncipiū τ finis motꝰ. vn̄ nihil phibet qn
p cā3 efficiētē τ finalē demōstret. Ad. 8. dō q sicut
des q̄ est q̄si hitꝰ theologie h3 p obiecto ipam ṗa
tē pmā: τ tn̄ q̄dā alia ad creaturas ptinētia tamen
lis fidei ptineīt in q̄tū otigit aliquo mō ṗtatē pri
mā p eūdē modū theologia est pncipalr de dō sic
de subiecto. de creaturis āt multa assumit vt effe
ctꝰ eiꝰ vel quōlibet hitia habitudinē ad ipm.

Einde q̄rit̄ d mōis quos speculatiue scie
d attribuit. Et circa h q̄rūt. 4. Primo vtx o-
porteat vsari in nālibꝰ rōnabilit τ in ma-
thematicis disciplinabiliter τ in dinis itelligibi-
liter. Scdo vtx i dinis sit oīo imaginatō relinq̄n
da. tcio vtx itellectꝰ nr̄ possit ipa3 dinā formā ispi
cē. 4ᵒ vtx h possit fieri p viā alicuiꝰ scie speculatiue
a Ad pmū sic pcedit. vr̄ q nō opozteat in nā-
libꝰ rōnabilr vsari. phia. n. rōnalꝰ ō nālem
diuidit: s3 rōnabilr pcedere vr̄ ad rōnalē ptinere
ppe q̄ icōueniēter attribuiī nāli. Itē phs freq̄nter
in li. phico. distiguit pcessꝰ ad aliq̄s pclusiōes rō-
nales τ phicas. q̄ nō est ppziū nālis scie rōnabilit
pcedere. Itē qd cōe est oibꝰ sciētijs nō d3 vni ap-
ppziari: s3 q̄lib3 scia pcedit rōcinādo discurrēdo vl
ex effectibꝰ in cās vel ex cāis in effectꝰ vl ex aliq̄-
bꝰ signis: q̄ nō d3 nāli appzopzari. Itē rōcinatiuū ō
sciētificū diuidit in. 6. eth. s3 scia nālis ad sciētifi
cū ptiet: q̄ ei nō puenīter attribuiī pcedere rōna
nabilr. S3 ō est q dicit boe. 5. de ōsolatōe. Rō cū
q̄d vle respicit nec imagine nec sensu vtēs imagi
nabilia τ sensibilia tn̄ apphēdit. S3 imaginabi-
lia τ sensibilia ōphēdere ad solū nālē ptiet: q̄ rōnal
pcessus puenīēter nāli attribuiī. Itē dī li. de spū
τ aīa q rō circa formas corpoz vsaī. S3 ōsidera
re corpa marie ptiet ad nālē: q̄ rōnabiliter pcede-
re puenīēter attribuiī nāli. Ulteriꝰ vī q icōueniē
ter dicaī mathēaticā disciplinabilr pcedere. Di
sciplina. n. nihil aliud videt q̄3 acceptio scie. s3 in
q̄libet pte phie accipiī scia q2 oēs demonstratiue
pcedūt: q̄ pcederi disciplinabilr ē cōe oibꝰ ptibus
phie τ ita nō d3 appzopziari mathematice. Itē q̄
to aliqd ē certiꝰ tāto faciliꝰ vī vt de eo sit discipli
s3 nālia sūt certiora vt vī q̄3 mathēatica q2 capiuī
sensu a quo ois nr̄a cognitio oziī: q̄ h modꝰ puenit
magis nāli q̄3 mathēatico. Itē vt vī. 5. metha. ini
tiū. scie ē a quo fit facilioz disciplina. S3 initiū ad-
scēdi accipiī a logica quā o3 p addiscere mathēati-
ce τ oibꝰ alijs: q̄ disciplinalis modꝰ magis puenit
logice. Itē modꝰ scie nālis τ dine assumiī a potē-
tijs aīe. s. a rōne τ itellectu: q̄ sicut τ mathēaticꝰ mo

q̃ ab aliq̃ potẽtia aie assumi dz: ⁊ sic nõ ɔueniẽter põt mod⁹ ei⁹ disciplinabilr ꝓcedẽ. Dz ɔ̃ disciplinabiliter ꝓcedere est demonstratiue procedere ⁊ per certitudinem. sed vt dicit ptholomeus in principio almagesti solum mathẽaticũ gen⁹ si qs huic diligẽtiã adhibeat inq̃sitiõis firmã stabilez q̃ fidẽ intẽdẽtib⁹ neccariã dabit: velut demõstratiõe p̃ indubitabiles vias fcã: g̃ disciplinabilit̃ ꝓcedere marie ꝓpriũ est math. Itẽ h̃ pz p pħm in plib⁹ locis libroꝝ suoꝝ in qb⁹ mathẽaticas scias disciplinas vocat. Ulteri⁹ vr̃ q̃ n̄ sit ɔueniẽs mod⁹ dine scie intelligibilit̃ ꝓcedere. Intellect⁹.n. fm pħm ẽ p̃ncipioꝝ scia ɔclusionũ. sz nõ oia q̃ tradũt in scia dina sũt p̃ncipia: sed q̃dã ẽt ɔclusiões: g̃ itellectualiter ꝓcedere nõ est ɔueniẽs scie dine. Itẽ illis q̃ oẽm itellectũ excedũt itellectualr̃ vsari nõ possum⁹. sz dina excedũt oẽm itellectũ vt dyo. dicit.i.c. de di.no. ⁊ pħs li. de cãis: g̃ itellectualr̃ tractari nõ p̄nt. Itẽ dyo.7.c. de di.no. dicit q̃ ãgeli hñt itellectualẽ vtutẽ inq̃tũ dinã cognitionẽ nõ cõgregãt ex sensibilib⁹ aut a reb⁹ diuisis. sz h̃ ẽ sup potestatẽ aie vt ibidẽ dicit̃. Cũ igit̃ dina scia de q̃ h̃ agit̃ sit scia hũane aie vr̃ q̃ nõ sit ꝓpri⁹ mod⁹ eius tractare itellectualr̃. Itẽ theologia p̃cipue vr̃ eẽ d his que sunt fidei. sed de his que fidei sunt: intelligere est finis. Isa.7. fm aliam litterã. Nisi credideritis non intelliget̃ ergo h̃ modus nõ dz põi sicut mod⁹ theologie sz sicut finis. Dz ɔ̃ est q̃ di. lib. de spũ ⁊ aia q̃ intellect⁹ est spũum creatoꝝ. itelligẽtia vo ipi⁹ dei. De his ãt est p̃cipue scia dina: g̃ intellectualr̃ ꝓcedere vr̃ eẽ ipi⁹ ꝓpriũ. Itẽ mod⁹ scie dz ridere mãe: sz res dine sũt res intelligibiles per seipãs: g̃ mod⁹ ɔueniẽs dine scie est itellectualr̃ ꝓcedere. Rñ. dõ ad p̃mã q̃nẽ q̃ ꝓcessus aliqs quo ꝓcedit̃ i sciẽtijs dr̃ triplr̄ rõnalis. vno mõ ex p̃ncipiorum quibus ꝓceditur vt cuz aliquis procedit ad aliquid ꝓbandum ex operibus rationis cuiusmõi sunt genus ⁊ spẽs ⁊ oppositũ ⁊ hmõi. intentiones quas logici considerãt ⁊ sic dr̃ aliquis ꝓcessus rõnalis qñ aliqs vtit̃ i aliq̃ scia ꝓpositõib⁹ q̃ tradũt̃ in logica. put.s. vtimur in logica put ẽ docẽs in alijs sciẽtijs. Sz hic mod⁹ ꝓcedẽdi non p̃t ɔpetere ꝓpe alicui pticulari scie in qb⁹ pctm̃ accipit nisi ex ꝓprijs ꝓcedat̃ ɔuenit aũt hic ꝓprie fieri in methaphisica ⁊ logica eo q̃ vtraqz scia cõmunis est: ⁊ idẽ subiectũ quodãmõ hñt. alio mõ dicitur ꝓcessus rõnalis ex t̃mio in quo sistit̃ ꝓcedẽdo Ultim⁹.n. t̃min⁹ ad quẽ rõnis inq̃sitio pducere dz ẽ intellect⁹ p̃ncipioꝝ in q̃ resoluẽdo iudicamus. Qd̃ q̃dẽ qñ fit nõ dicit̃ ꝓcessus vel ꝓbatio rõnalis sz demõstratõ. Qñ ãt inq̃sitio rõis vsqz in vltimũ t̃minũ nõ pducit sz sistit̃ in ipã inq̃sitõe qñ.s. q̃reñti adhuc manet via ad vtrũlibet ⁊ h̃ ɔtingit qñ p ꝓbabiles rõnes ꝓcedit̃ q̃ nate sũt facere opinionẽ vel fidẽ nõ ãt sciam ⁊ sic rõnal ꝓcessus distinguit̃ ɔ̃ demõstratũ. Et h̃ mõ ꝓcedi p̃t rõnabilit̃ in q̃libet scia vt ex ꝓbabilib⁹ paret̃ via ad necessarias ɔclusiões. Et h̃ est ali⁹ mod⁹ logice quo logica vtimur in sciẽtijs demõstratiuis nõ q̃dẽ vt est docẽs sed vt vtẽs ⁊ ijs duob⁹ modis denoiat̃ ꝓcessus rõnalis a scia nr̃a. his.n. duob⁹ vtit̃ logica q̃ rõnalis dr̃ scia in sciẽtijs dmõstratiuis vt dicit ɔmẽtatoꝝ i. phicoꝝ. Tercio mõ dr̃ aliqs mod⁹ rõnalis a potẽtia rõnali inq̃tũ.s. ꝓcedẽdo seq̄tur ꝓpriũ modũ aie rõnalis in cognoscẽdo ⁊ sic rõnabilis ꝓcessus est ꝓpri⁹ scie nãlis. Scia.n. nãlis in suis ꝓcessib⁹ seruat ꝓpriũ modũ rõnalis aie q̃tũ ad duo. Prio q̃tũ ad h̃ q̃ sicut aia rõnalis a sensibilib⁹ q̃ sũt magis no. quo ad nos accipit ɔgnitionẽ itelligibiliũ q̃ sũt magis no. sz nãz vt pz.i. phic. ita scia nãl ꝓcedit ex ijs q̃ sũt nota magis quo ad nos ⁊ min⁹ nota fm nãm: ⁊ demõstratio q̃ est per signũ vel per effectũ magis vsitat̃ i scia nãli. Scdõ q: hz ad qd̃ est ꝓpriũ rõnis sicut est de vno in aliud discurrere ⁊ h̃ magis in scia nãli seruat̃ vbi ex cognitione vni⁹ in cognitionẽ alteri⁹ deuenit̃ sicut ex cognitione effect⁹ in cog nitionẽ cãe. Et nõ ꝓcedit̃ solum ab vno in aliud fm rõnẽ qd̃ nõ est aliud fm rẽ sicut si ab aiali ꝓcedit̃ ad hoiem. In sciẽtijs.n. mathematicis ꝓcedit̃ p ea tantũ q̃ sũt de ẽẽntia rei cum demõstrẽt solũ per cãm formalẽ: ⁊ iõ nõ demonstrat̃ in eis aliq̃d de vna re per aliã rẽ: sed p ꝓpriã diffinitionẽ illi⁹ rei. Et si.n. dmõstrẽt̃ aliq̃ demõstratiões de circulo ex triangulo vel ecõuerso hoc nõ est nisi inq̃tũ in circulo est potentia triangul⁹ ⁊ econuerso. Sed in scia nãli in qua fit demonstratio per cãs extrinsecas ꝓbat̃ aliq̃d de vna re per aliã oĩno extrinsecã. Et ita mod⁹ rõnal̃ in scia nãli maxime obseruat̃. Et ideo scia nãlis inter alias est intellectui hoĩs magis ɔformis. Attribuitur igit̃ rõnabiliter ꝓcedere scie naturali: non q: ei soli ɔueniat sed q: ei p̃cipue ɔpetit. Ad p̃mũ igitur dõz q̃ rõ illa ꝓcedit de ꝓcessu q̃ dicit̃ rõnalis fm p̃mũ modũ. Sic.n. rationalis mod⁹ ꝓprius est rõnali scie ⁊ dine non aũt nãli. Ad.2. dõ. q̃ rõ illa ꝓcedit de ꝓcessu illo qui dicit̃ rõnalis scdõ mõ. ¶ Ad.3. dicendũ. q̃ in omnib⁹ scientijs seruatur quãtum ad hoc modus rationis q̃ proceditur de vno in aliud fm rationẽ. Non autẽ q̃ ꝓcedat̃ de vna re in aliã. Sed h̃ est ꝓpriũ naturalis scientie vt dcm̃ est. Ad.4. dõ. q̃ pħs ibi pro eodẽ põit rõcinatiuũ ⁊ opinatiuũ. vñ pz q̃ ptinet ad sz modũ assignatũ. Ratiocinatiuo vo vel opinatiuo attribuit pħs ibidẽ agibilia hũana de qb⁹ est scia moralis rõne sue ɔtigẽtie. vñ p̃t ex dict̃ colligi q̃ p̃m⁹ mod⁹ rõnabilitat̃ est marie p̃us scie rõnali. secũdus morali. tcius nãli. Ad scdãm q̃nẽ dõ. q̃ ꝓcedere disciplinabiliter attribuit̃ mathematice non q: ipã sola disciplinabiliter procedat: sz q: ei p̃cipue ɔpetit. Cũ igit̃ discere nihil aliud sit q̃z ab alio scientiã accipere tunc dicimus procedere disciplinabilr̃ qñ process⁹ noster ad certã cognitõz

perducit que scia dicit qd quidem maxime otingit in mathematicis sciis. Cum.n. mathematica sit media int nalez et diuinam: ipa e vtraqz certior. nalique quia eius osideratio e a motu et a ma absoluta ca nalis osideratio in ma et motu vsetur. Ex hoc autem quod osideratio nalis est circa mam a plibus depedet. s. a osideratioe mae et forme: et dispositionum mali um et peccatum que psecuntur forma in ma. Ubicunqz aut ad aliquid cognoscendum opz osiderare plura est difficilior cognitio. Un in p. posterior. dr quod minus certa scia est que est ex additioe et geometria ad arismetricam. Ex hoc vo quod eius osideratio e circa res mobiles: et que no vniformiter se hnt: eius cognitio est minus firma: quia eius demonstratoes: vt in maiori p te sunt ex hoc quod otingit aliqn alr se hre: et ideo quato aliq scia magis appropinquat ad singlaria: sicut scie opa tiue vt medicina: alchimia: et moralis: minus pnt hre de certitudine pp multitudinem eorum que osideranda sunt in talibus sciis: quo qdlibet si omittatur frequenter erratur: et etiam pp eorum variabilitatez. Est aut pcessus mathematicus certior qz pcessus diuine scie: quia ea de quibus est scia diuina sunt magis a sensibus remota a quibus nra cognitio ortum sumit: et quantum ad sbas separatas in quarum cognitoem insuffi enter inducunt ea que a sensibus accipiuntur et quantum ad ea que sunt coia oibus entibus que sunt maxie vlia: et sic maxime remota a pticularibus cadetibus sb sensu. Mathematica aut ipa sb sensu cadunt et ymagina tioni sbiacent: vt linea: figura: numerus: et hmoi. Et ideo intellectus humanus a fantasmatibus accipiens facilius eorum cognitionem accipit et certius: qz intelligen tie alicuius vel etiam quidditatem sbe: potentiaz et actum et hmoi: et sic pz quod mathematica osideratio e facilior et certior qz nalis et theologica: et multo plus qz alie scie opatiue: et ideo ipa maxime dr disciplr pce dere: et hoc e quod dicit ptolomeus in pn° almagesti. Alia duo genera theorici potius qs opinionem qz pce ptionem sciale z dicat: theologam quod pp ter in apparens eius et incopreensibile: phicam vo pp mae instabile et imanifestam. Solus at mathematicus inqsitiois firmaz stabilemqz fidem intedentibus dabit: velut vtiqz demonstratoes p indubitabiles rones manifestas

¶ Ad primum ergo dcm quod quauis in qlibet scia disciplina accipiatur: tn in mathematicis facilius et certius vt dcm e. ¶ Ad. 2. dcm quod quauis nalia sensui sbiaceat: no tn pp sui fluxibilitatem hnt magnam certitudinem: cum extra sensuz fiunt: sicut hnt mathematica que sunt extra motum in ma sensibili fm ee: et sic sb sensu et ymaginatoe cadere pnt. ¶ Ad. 3. dcm quod in adiscendo incipimus ab eo qd est magis facile: nisi necessitas aliud reqrat. quandoqz.n. necesse e in adiscendo no incipe ab eo qd e facilius sz ab eo a cuius cognitoe cognitio sequentium depedet: et hac roe opz in adiscendo a logica incipe no: quia ipa sit facilior sciis ceteris. hz.n. maximam difficultatem cum sit de scdo in tellectis: sz quia alie scie ab ipa depedent inquantum ipa docet modum pcedendi in oibus sciis: oz.n. pus scire modum sciendi qz sciam ipam: vt dr. 2. meth. ¶ Ad. 4. dcm quod a potetijs aie sumitur modus sciaz ppter modum quem hnt potentie aie in agedo vn modi sciarum no respodent potentijs aie: sed modis qui bus potentie aie pcedere pnt q no solum diuersificatur penes potetias nrm sz etiam penes obiecta: et sic no opz quod modus cuiuslz scie denoietur ab aliq potetia aie. Pot tn dici quod sicut modus phice denoiatur a ro ne fm quod a sensu accipit: modus at scie diuine ab intellectu fm quod in deo aliqd osiderat: ita etiam modus mathematice attedit fm quod accipit ab ymaginatoe. ¶ Ad tertiam qonez dcm quod sicut ronabilr pcedere attribuitur nali phie: quia in ipa obseruatur maxime modus ronis: ita intellectualr pcedere attribuitur diuine scie: eo quod in ipa obseruatur maxie modus intellectus. differt aut ro ab intellectu: sicut multitudo ab vnitate. Un dicit boe. 4. de pso. quod sic se hz ro ad intellectum: sicut tps ad eternitatem: et circulus ad centrum. Est.n. ronis pprium circa multa diffundi: et ex eis vnam simplicem cognitoez colligere. Un dicit Dyo. 7. c. di. no. quod aie fm quod hnt ronabilitatem diffusiue circueunt veritatem: et in hoc deficiunt ab angelis. Sed inquantum ouolunt multa ad vnum quodammodo angelis equantur. Intellectus aut econuerso p pus vnaz et simplicez veritatem osiderat: et in illa totius multitudinis cognitioem capit: sicut deus intelligedo suaz eentiaz oia cognoscit. Un Dyo. dicit ibidem quod angelorum mentes hnt intellectualitatem inquantum vniformiter intelligibilia diuinorum intelligunt. Sic igitur pz quod ronalis osideratio ad itel lectualem terminatur fm viam resolutois: inquantum ex multis ro colligit vnam et simplicem veritatem. Et rursum intellectualis osideratio est pncipium ronalis fm viam opositionis: et inuentois inquantum intellectus in vno multa oprehendit. Illa igitur osideratio que est terminus totius humane rocinatois maxime est intellectualis osideratio. Tota aut ronis osideratio resolutiis in oibus scientijs: ad cognitoem diuine scie terminatur. Quandoqz.n. ro vt pus dctum est, pcedit de vno in aliud fm rez: vt qn est demonstratio p cas: vel p effectus extrinsecos: coponendo quidem pcedit a cas ad effectuz: quasi resoluendo: cuz pcedit ab effectibus ad causas eo quod cause sunt effectibus simpliciores: et magis imobilr et vniformiter pmanentes resoluedo at qn econuerso. Ultimus igitur terminus resolutois in hac via est cum puenit ad cas supp(re)mas maxime simplices que sunt sbe separate. Quandoqz vo pcedit de vno in aliud fm ronem vt qn est pce... fm cas intrinsecas. Copone do quidem qn a formis maxie vlibus in magis pticularia pcedit: resoluendo aut qn econuerso: eo quod vlius e simplicius. Maxime aut vlia sunt que sunt coia oibus entibus: et ideo

termin⁹ resolutiōis in hac via vltim⁹ est ꝯsidera-
tio entis ⁊ eoꝝ que sunt entis inq̄ꝫtuꝫ hmōi. Hec
aūt sunt de quib⁹ dīna scīa ꝯsiderat vt supra dictū
est substātie. s. sepate ⁊ cōia oīb⁹ entibus. vñ pꝫ ꝙ
sua cōsideratio est maxime intellectualis. Et ide
etiā est ꝙ ipsa largitur pncipia oībus alijs sciētijs
inq̄ꝫtum intellectualis ꝯsideratio est pncipiū rō-
nalis. ꝓpter qđ dicit pma phia. Et nihilominus
ipsa adiscit post phisicā ⁊ ceteras scias. inq̄ꝫtū in-
tellectualis ꝯsideratio est termin⁹ rōnalis. Pro-
pter qđ dicit methaphisica q̄si trā phyca q: post
phycā resoluēdo occurrit. ¶ Ad pmū igit dō. ꝙ i
tellectualiter ꝓcedere nō attribuit scie dīne quasi
nō ipsa rōcinet ꝓcedēdo de principijs ad ꝯclusio-
nes: sed q: eius rōcinatio est intellectuali ꝯsidera
tiōi ꝓpinquissima ⁊ ꝯclusiōes ei⁹ pncipijs. ¶ Ad
2. dō. ꝙ deus est supra intellectū oēm creatū q̄ꝫtū
ad ꝯphensionē. Nō āt supra intellectū increatum
cum ipse seipm intelligēdo cōphendat. Est vero
supra oēm intellectū viatoris q̄ꝫtū ad cognitionē
qua cognoscit quid est: non āt ad cognitionē qua
cognoscitur an est. A beatis aūt cognoscitur etiaꝫ
qđ est: q: vident eius eēntiā. Et tñ sciētia dīna nō
est solū de deo: sed etiā de alijs que intellectū hu-
manū etiā ꝰm statū vie nō excedūt q̄ꝫtū ad qđ est
cognoscēdū de ipsis. ¶ Ad. 3. dō ꝙ sicut supra di
ctū est hūana cognitio vel ꝯsideratio q̄ꝫtum ad sui
terminū ꝑtingit quodāmō ad angelicā cognitio-
nē non ꝰm eq̄litatē sed ꝰm quādā assimilationeꝫ.
Vñ dicit dyo. 7. ca. đ di. no. ꝙ aie mltoꝝ ad vnū
ꝯuolutiōe ex intellectib⁹ eq̄lib⁹ angelis inq̄ꝫtū aia
bus est ꝓpriū ⁊ possibile sunt digne habite. ¶ Ad
4. dō. ꝙ cognitio etiā fidei maxie ꝑtinet ad intel-
lectū. Nō. n. eā rōnis inuestigatiōe accipim⁹: sed
simplici acceptione intellect⁹ ei assentim⁹. Dici
mur aūt ea nō intelligere inq̄ꝫtū intellect⁹ plenaꝫ
eoꝝ cognitionē nō habet. Qđ quidē nobis in pre-
miū repromittitur.

Ad scđm sic ꝓcedit. Videt ꝙ i dīnis opor
a tcat ad imagīes deduci. Scia. n. dīna nū
quā ꝯpetēti⁹ tradit q̄ꝫ in sacra scriptura: ſꝫ
in sacra scriptura in dīnis deducimur ad imagi-
nes dum dīna nobis sub figuris sensibilib⁹ descri
būtur: ergo oꝫ in dīnis ad imagines deduci. Iteꝫ
dīna nō capiūtur nisi in intellectu. vñ ⁊ in eis in-
tellectualiter versari oꝫ vt dictū est: sed nō ē. itel
ligere sine fantasmate vt dicit phs. i. ⁊. 3. de aia:
ğ in dīnis oꝫ ad imagines deduci. Itē dīna nobis
maxie inotescūt per illustrationē dīni radij. Sed
sicut dicit dyo. i. c. cel. ierar. Impossibile est nob
aliter suplucere dīnū radiū nisi varietate sacroꝝ
velaminū circūuellatū. Et sacra velamia vocat
sensibiliū imagines: ergo in dīnis oꝫ ad imagīes
deduci. Iteꝫ circa sensibilia oꝫ imaginabiliter v-
sari: sed dīnoꝝ cognitionē ex sensibilib⁹ effectibus
accipim⁹ ꝰm illud Ro. i. Inuisibilia dei a creatu-
ra mūdi per ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciūtur
⁊c. ğ in dīnis oꝫ ad imagines deduci. Itē in cogno
scitiuis maxie regulamur ꝑ id qđ est cognitionis
pncipiū: sicut in nālib⁹ per sensū a quo nr̄a ꝯgnitio
incipit. Sed pncipiū intellectualis cognitiōis in
nobis est imaginatio cū fantasmata hō inō ꝯpent
ad intellectū nr̄m sicut colores ad visum. vt dici
tur. 3. aia: ğ in dīnis oꝫ ad imagines deduci. Iteꝫ
cū intellect⁹ nō vtatur organo corpali ex lesiōe or-
gani corpalis nō impedit actio intellect⁹ nisi q̄te
nus ad imaginationē ꝯuertit. Sed ꝑ lesionē orga
ni corpalis. s. cerebri impedit intellect⁹ in cōside-
ratiōe dīnoꝝ: ğ intellect⁹ dīna ꝯsiderās ad imagi
nes deducit. Sed ꝯ est qđ dicit dyo. i. c. mistice
theologie ad thimotheū loquēs. Tu inquit o ami
ce thimothee circa misticas visiōes sensus dere
linque. Sed imaginatio nō est nisi sensibiliū: cuꝫ
sit motus fact⁹ a sensu ꝰm actū vt dicit. 2. de aia: ğ
cū dīnoꝝ cōsideratiōes sint maxime mistice i eis
nō debem⁹ ad imaginatiōes deduci. Itē in cuius
libet scie ꝯsideratiōe vitādū est id qđ errorē facit
in ea. Sed sicut dicit aug. i. lib. đ tri. prim⁹ error
circa dīna ē eoꝝ q ea q̄ de corpib⁹ nouerūt ad res
dīnas trāsferre conātur. Cū ğ imaginatio non sit
nisi corpaliū rex: vr ꝙ nō debeam⁹ ad imagines
deduci. Itē virtus iferior nō se extendit ad id qđ
supioris est ꝓpriū vt pꝫ per boe. 5. de ꝯsolatiōe. ſꝫ
cognoscere dīna ⁊ spūalia ad itellectū ꝑtinet ⁊ ad
intelligētiā vt dicit in lib. de spū ⁊ aia. Cū igit vt
ibi dr̄ imaginatio sit infra intelligētiā ⁊ intellectū
videt ꝙ in dīnis ⁊ spūalib⁹ nō debeam⁹ ad ima-
gines deduci. Rñ. dō. ꝙ in q̄libet cognitiōe duo
est ꝯsiderare. s. pncipiū ⁊ finē siue terminū. Prin-
cipiū quidē ad apphensionē ꝑtinet termin⁹ āt ad
iudiciū. ibi. n. cognitio pficit: pncipiū ig. cuiusli-
bet nr̄e cognitiōis est in sensu: q: ex apphēsiōe sen
sus oritur apphensio fantasie que est mot⁹ a sensu
fact⁹ vt dicit phs: a qua iteꝝ orit apphēsio itelle-
ctiua in nobis cū fantasmata sint intellectiue aie
vt obiecta. vt dicit. 3. de aia. Sed termin⁹ ꝯgni
tionis nō semp est vniformiter. Qñqꝫ. n. est in sen
su. qñqꝫ in imaginatiōe. qñqꝫ in solo intellectu. qñ
qꝫ. n. ꝓprietates ⁊ accñtia rei que sensu demōstrā
tur sufficiēter exprimūt nām rei: ⁊ tūc oꝫ ꝙ iudici
um de re vera qđ facit itellect⁹ ꝯformet his que
sensus demōstrat de re. Et hmōi sunt oēs res nā
les que sunt determinate ad mām sensibilem: ⁊
ideo in scīa naturali terminari debꝫ cognitio ad
sensum vt. s. hoc mō iudicem⁹ de rebus nālibus
ꝰm ꝙ sensus eas demōstrat. vt pꝫ. 3. ce. ⁊ mū. Et
qui sensum negligit in nālibus incidit in erroreꝫ
Et hec sunt nālia que sunt cōcreta cū materia sen
sibili ⁊ motu: ⁊ ꝰm esseꝫ ꝰm ꝯsiderationē. Quedā
vero sunt quoꝝ iudiciū nō dependet ex his q̄ sen

ſu ꝑcipiũtur: q: q̄uis ſm eſſe ſunt in materia ſen-
ſibili tñ ſm diffinitiuã rõnẽ ſunt a mã ſenſibili ab
ſtracta. Judiciũ aũt potiſſimũ de vnaq̃ꝗ re fit ſꝫ
eius diffinitiuã rõnẽ. ſed q: ſm diffinitiuã rõnẽꝫ
nõ abſtrahũtur a q̃libet mã ſed ſolũ a ſenſibili ⁊ re-
motis ꝯditõib⁹ ſenſibilib⁹ adhuc remanet aliqd
imaginabile: iõ in talib⁹ oꝫ ꝙ iudiciũ ſumaĩ ſꝫ id
qd̃ demõſtrat imaginatio. huĩ⁹ aũt ſũt mathema
tica. In mathematicis. n. oꝫ cognitionẽ ſm iudi-
ciũ terminari ad imaginationẽ nõ ad ſenſum: q:
iudiciũ mathematic. ſuperat app̄henſionẽꝫ ſen
ſus. Vñ nõ eſt idẽ iudiciũ q̃nq̃ꝫ d̃ linea mathema
tica qd̃ eſt de ſenſibili ſicut in hoc ꝙ linea recta tã
git ſperã ſolũ ſm punctũ qd̃ ꝯuenit recte linee ſe-
parate: nõ aũt recte linee i mã vt dicit in. i. d̃ aĩa.
Q̃dã võ ſunt que excedũt ⁊ id qd̃ cadit ſub ſen-
ſu ⁊ id qd̃ cadit ſub imaginatiõe: ſicut illa que oĩo
a mã nõ depẽdẽt: neq̃ꝫ ſm eſſe neq̃ꝫ ſm ꝯſiderati
onẽ: ⁊ ideo taliũ cognitio ſm iudiciũ nõ debet ter
minari ad imaginationẽꝫ neq̃ꝫ ad ſenſum. Sꝫ tñ
ex his que ſenſu vel imaginatiõe ꝯp̄hẽdũtur i ho-
rũ cognitionẽ deuenim⁹: vel per viã cãſalitatis vt
cum ex effectu cãꝫ cognoſcim⁹ que nõ eſt effectui
cõmẽſurata ſed excellẽs: vel per exceſſum vel ꝑ
remotionẽ qñ oĩa que ſenſus vel imaginatio app̄
hendit ab hmõi reb⁹ ſepamus. Quos modos co-
gnoſcẽdi diuina ex ſenſibilib⁹ ponit dyo. lib. de di.
no. Vti ergo poſſum⁹ in diuinis ſenſu ⁊ imaginatio
ne ſicut ꝑncipijs nr̃e cõſiderationis. ſꝫ nõ ſicut termis
vt. ſ. talia iudicem⁹ eſſe diuina qualia ſũt q̃ ſenſus ⁊
imaginatõ app̄hẽdit. Deduci aũt ad aliqd eſt ad
illud terminari. Et ideo in diuinis neq̃ꝫ ad ſenſum
neq̃ꝫ ad imaginationẽ debem⁹ deduci. In mathe-
maticis aũt ad imaginationẽ ⁊ nõ ad ſenſum. In
nãlib⁹ aũt etiã ad ſenſum. Et ꝑpter hoc peccãt qui
vniformiter in tribus hijs ſpeculatiue ꝑtib⁹ ꝓce
dere nitũtur. ¶ Ad ꝑmũ igiĩ dd̃. ꝙ ſacra ſcriptu-
ra nõ ꝓponit nobis diuina ſub figuris ſenſibilib⁹ vt
itellect⁹ noſter ibi maneat ſed vt ab his ad inuiſi
bilia aſcẽdat. Vñ etiã per vilium rex figuras tradit
vt minor ꝑbeaĩ in talib⁹ occaſio remanẽdi. vt di
cit dyo. 2. c. ce. ier. ¶ Ad. 2. dd̃m. ꝙ intellect⁹ nr̃i
opatio nõ eſt in p̄nti ſtatu ſine fantaſmate q̄ntũ ad
ꝑncipiũ cognitionis nõ tñ oꝫ vt ſemp nr̃a cognitio
ad fantaſmata terminetĩ. vt. ſ. illud qd̃ app̄hẽdi-
m⁹ iudicem⁹ eſſe tale q̃le eſt fantaſma per qd̃ ap-
p̄hẽdim⁹. ¶ Ad. 3. dd̃. ꝙ auctas illa dyo. loqĩ q̄ꝫ
tũ ad ꝑncipiũ cognitionis nõ q̄ꝫtũ ad terminuꝫ ad
quẽ ex effectib⁹ ſenſibilib⁹ venim⁹ tribus modis
ꝑdictis. ſ. in cognitionẽ diuinoꝝ: nõ aũt ita ꝙ opor-
teat iudiciũ formari de diuinis ſꝫ modũ quẽ habẽt
ipſi ſenſibiles effectus. ¶ Ad. 4. dd̃m. ꝙ rõ illa ꝓ
cedit qñ ꝑncipiũ cognitionis eſt ſufficiẽter ducens
in id cui⁹ cognitio q̄riĩ ⁊ ſic eſt principiũ ſenſus in
nãlib⁹ nõ aũt in diuinis vt dcm̃ eſt. ¶ Ad. 5. ddꝫ. ꝙ
fantaſma eſt principiũ nr̃e cognitionis vt ex quo i
cipit intellect⁹ opatio nõ ſicut trãſiẽs: ſed ſicut ꝑ-
manẽs vt qdd̃ã fũdamẽtũ intellectualis opatio-
nis ſicut ꝑncipia demõſtrationis oꝫ maneĩ in oi ꝓ
ceſſu ſcie cum fantaſmata ꝯparẽtur ad intellectũꝫ
vt obiecta in quib⁹ inſpicit oẽ qd̃ inſpicit vel ſm
ꝑfectã repñtationẽ vel ſm negationẽ. Et iõ quan
do fantaſmatũ cognitio ipediĩ oꝫ totaliter ipedi-
ri cognitio. ẽ intellectus in diuinis. Patet. n. ꝙ nõ
poſſum⁹ itelligere deũ cãꝫ corpoꝝ eſſe: ſiue ſupra
oĩa corpa ſiue abſq̃ꝫ corpeitate niſi imaginemur
corpora nõ tñ iudiciũ diuinoꝝ ſꝫ imaginationẽ for-
matur. Et ideo q̄uis imaginatio in qualibet di-
uinoꝝ cognitiõe ſit neceſſaria ſm ſtatum vie: nũ
quã tamẽ ad eam deduci oꝫ in diuinis.

D. 3. ſic ꝓcediĩ. Videĩ ꝙ nõ poſſim⁹ ipaꝫ
a formaꝫ diuinã ad min⁹ in ſtatu vie iſpicere.
Dicit. n. dyo. i. i. epl̃a ad gaium. Si aliqſ
vidẽs deũ intellexit qd̃ vidit nõ ipm vidit ſed ali
qd eoꝝ q̃ ſũt ei⁹ que exiſtũt ⁊ cognoſcũĩ. Sꝫ forma
diuina eſt ipe deus. ergo nõ poſſum⁹ ipſas formã diuinã
inſpicere. Itẽ forma diuina eſt ipſa diuina eẽntia: ſed
deum per eẽntiã nemo in ſtatu vie videre põt: ergo
nec ei⁹ formã inſpicere. Itẽ quicũq̃ꝫ iſpicit formã
alicui⁹ rei aliqd de ipſa re cognoſcit: ſed ſm dyo.
i. c. miſtice theologie. Intellect⁹ noſter ſm ꝙ me
li⁹ põt deo vniĩ qñ ei⁹ nihil oĩo cognoſcit: ergo nõ
poſſum⁹ diuinã formã inſpicere. Itẽ ſicut dcm̃ ẽ to-
tius noſtre cognitionis ꝑncipiũ eſt a ſenſu. Sed ea
q̃ per ſenſum cognoſcim⁹ nõ ſunt ſufficiẽtia ad de
mõſtrandũ formã dei nec etiã aliquoꝝ ſbãꝝ ſepata-
rũ: ergo nõ poſſum⁹ ipam diuinã formã inſpicere. Iteꝫ
ſm pħm. 2. methaph. intellect⁹ noſter ſe hꝫ ad re
rum manifeſtiſſima ſicut ocul⁹ noctue ad ſolẽ. ſꝫ
ocul⁹ noctue nullo mõ põt videre ſolẽ: ergo intellectus
nr̃ nec formã diuinã nec alias formas ſeparatas que
ſũt nature manifeſtiſſime. Sed ꝯ eſt qd̃ dicit ro.
i. Inuiſibilia dei a creatura mũdi ꝑ ea que facta
ſunt intellecta ꝯſpiciũĩ. ſempiterna quoq̃ꝫ eius ⁊
diuinitas. Nihil aũt aliud eſt forma diuina q̄ꝫ ipſa dei
tas: ergo ipam formã diuinã cognoſcere intellectu ali-
quo mõ poſſum⁹. Iteꝫ gen. 32. ſup illud vidi dñm
facie ad faciẽ. dicit glo. greg. Nũ hõ illã. ſ. veri-
tatẽ diuinã vt cũq̃ꝫ ꝯſpiceret: nõ eam ꝯſpicere ſenõ
poſſe ſentiret. ſed nos ſentim⁹ diuinã eẽntiã nõ poſ-
ſe ꝑfecte cognoſcere: ergo aliquo mõ ipam ꝯſpicim⁹.
Itẽ dyo. 2. c. cel. ierar. dicit ꝙ hũan⁹ aĩus aſſueſcit
extẽdi ꝑ viſibilia in ſupmũdanas altitudines que
nihil aliud ſunt q̄ꝫ forme ſepate: ergo formas ſepatas
poſſum⁹ aliquo mõ cognoſcere. Rñ. dd̃. ꝙ duplr
aliqd cognoſciĩ. vno mõ dum ſcitur de eo an eſt.
Alio mõ dum ſciĩ de eo qd eſt. Ad hoc autẽ ꝙ de
re aliqua ſciam⁹ quid eſt: oꝫ ꝙ intellect⁹ nr̃ ꝑtingaĩ i
ipſius rei quiditatẽ ſiue eẽntiaꝫ vel imediate vel
mediãtib⁹ aliquib⁹ que ſufficiẽter eius quidditatẽ

demõstrent. Immediate aũt feri nõ põt itellect⁹
noster fm statum vie in essentias diuinã ⁊ alias sepa
tas essentias: q2 immediate extẽditur ad fantasmata
ad q̃ cõparat᷑ sicut visus ad colorẽ. vt dĩ. 3. de aia.
Et sic immediate põt cõcipe itellect⁹ q̃ditatẽ rei sen-
sibilis non aũt alicui⁹ rei intellectualis. Unde dicit
dyo. 2. c. cel. ierar. q͞ nostra anologia nõ valet im
mediate extendi in inuisibiles cõtẽplatiões. Sed
q̃dã inuisibilia sunt quoꝝ quiditas ⁊ nã pfecte ex-
primit᷑ ex quiditatib⁹ reꝝ sensibiliũ notis: ⁊ de ta
lib⁹ intelligibilib⁹ possum⁹ scire q̃d est: sed media
te. Sicut ex hoc q͞ scit᷑ quid est homo ⁊ q̃d est aial
sufficiẽter innotescit hitudo vni⁹ ad alteꝝ ⁊ ex h̃ scit᷑
quid est genus ⁊ quid est spẽs. Nature aũt sensibi
les intellecte nõ sufficiẽter exprimũt diuinã essentiã
neq3 etiã alias essentias sepatas cũ nõ sint vni⁹ ge-
neris nãliter loquẽdo ⁊ quiditas ⁊ oĩa hmõi noĩa
fere equiuoce dicũt᷑ de sensibilibus ⁊ de illis sub
stantijs. Unde silitudies reꝝ sensibiliũ ad substãtias
imãles trãslatas vocat dyo. 2. c. cel. ierar. dissiles
similatiões. Alio mõ intellectualib⁹ hñtib⁹ q̃ ali-
quo mõ sensibilib⁹ distributa sũt. Et sic p viã simi
litudinis nõ sufficiẽter ille substãtie ex his innote
scũt. Neq3 etiã per viã cãlitatis: q2 illa que ab il-
lis substãtijs inueniũt᷑ effecta in his inferioribus
nõ sunt effect⁹ adequãtes eoꝝ v̄tutes vt sic puẽni
ri possit ad sciendũ qd̃ quid est de eã. Unde d̃ sub
stãtijs ill̃ imãlib⁹ fm statũ vie nullo mõ possum⁹
scire q̃d est nõ solũ per viã nãlis cognitiõis: sz nec
ẽt p viã reuelatiõis: q2 diuine reuelatiõis radius ad
nos puẽit fzm modũ nr̃z vt dyo. dic. Quãuis. n. p re
uelatiõez eleuemur ad aliq̃d cognoscẽdũ qd̃ alias
eẽt nob̃ ignotũ: nõ tñ ad h q͞ alio mõ cognoscam⁹
nisi per sensibilia. vñ dyo. i. c. cel. ierar. dicit q͞ i-
possibile est nobis aliter suplucere diuinũ radiũ nisi
circõuelatũ varietate sacroꝝ velaminũ. Uia aũt
que est per sensibilia nõ sufficit ad ducendũ in sub
stãtias supnãles fm cognitionẽ q̃d ẽ. Et sic restat
q͞ forme imãles nõ sũt nobis note cognitiõe q̃d ẽ
sed solũ cognitiõe an est: siue nãli rõne ex effectib⁹
creaturaꝝ: siue etiã ex reuelatiõe que est p silitudi
nes a sensibilib⁹ sumptas. Est tñ sciẽdũ q͞ de nul
la re põt sciri an est nisi quoquo mõ de ea sciatur
q̃d est: vel cognitiõe pfecta vel cognitiõe cõfusa.
Unde dicit phs. i. phisicoꝝ. q͞ diffinita sunt p̃cogni-
ta ꝑtib⁹ diffinitiõis. Oz. n. sciẽtẽ hoiem esse ⁊ que
rẽtẽ q̃d est hõ per diffinitionẽ scire q̃d hoc nomen
hõ significat. Nec hoc eẽt aliquo mõ nisi aliquaz
rẽ cõciperet q̃z sit esse q̃uis nesciat ei⁹ diffinitionem
Cõcipit. n. hoiem fm cognitionẽ alicui⁹ generis
ꝓximi vel remoti ⁊ aliquoꝝ accñtiũ que extra ap
parẽt de ipso. Oz. n. diffinitionũ cognitionẽ sicut
⁊ demõstrationũ ex aliq̃ p̃existẽti cognitiõe initiũ
sumere. Sic ergo de deo ⁊ de alijs substãtijs im
mãlib⁹ nõ possum⁹ scire an est: nisi sciremus quodã
mõ de eis q̃d est sub quadã cõfusiõe. Hoc aũt nõ po
test esse per cognitionẽ alicui⁹ generis ꝓximi vel
remoti eo q͞ deus in nullo genere est cu nõ habe-
at qd̃ quidẽ est aliud a suo esse qd̃ requirit᷑ in oĩbus
generib⁹ vt dicit auic. Alie aũt substãtie immateria
les create sunt q̃dẽ in genere. Et q̃uis logice con
siderãdo cõueniãt cũ istis sensibilib⁹ in genere re
moto qd̃ est substãtia: nãliter tñ loquẽdo nõ cõue
niũt i eodẽ genere: sicut nec etiã corpa celestia cũ
istis inferiorib⁹. Corpale. n. ⁊ icorpale nõ sũt eiusdẽ generis. vt dicit᷑. x. metha. Logic⁹. n. cõside-
rat absolute intentiones fm q̃s nihil ꝓhibet cõue
nire mãlia imãlibus ⁊ incorruptibilia corruptibi
libus. Sed nãlis ⁊ phs p̃mus considerãt essentias
fm q͞ habent esse in rebus ⁊ ideo vbi inueniũt di
uersum modũ potẽtie ⁊ actus: ⁊ per hoc diuersũ
modũ essendi: dicũt eẽ diuersa genera. Silr etiaz
deus nõ habet aliqd̃ accñs vt infra ꝓbabit᷑. Alie
vero imãles substantie si habẽt aliqua accñtia nõ
sunt nobis nota. Et iõ nõ possum⁹ dicere q͞ cõfusa
cognitiõe cognoscãtur a nobis substãtie imãles p
cognitionẽ generis ⁊ apparẽtiũ accñtiũ. Sed lo-
co cognitiõis generis habem⁹ in istis substãtijs co
gnitionẽ p negationẽ vt cum scim⁹ q͞ hmõi sub-
stãtie sunt imãles ⁊ incorporee nõ habẽtes figu-
ras ⁊ alia hmõi. Et quãto plures negationes de
ipsis cognoscim⁹ tanto min⁹ est cõfusa earũ cogni-
tio in nobis: eo q͞ per negatiões sequẽtes prior ne
gatio contrahit᷑ ⁊ determinat᷑ sicut gen⁹ remotũ
per dĩas. Unde etiã corpa celestia inq̃ntum sunt
alterius generis ab istis iferiorib⁹ a nobis vt plu-
rimũ per negatiões cognoscũt᷑: vtpote q2 neq3 sũt
grauia neq3 sunt leuia: neq3 calida: neq3 frigida.
Loco aũt accñtiũ habemus in predictis substan-
tijs habitudines earum ad substãtias sensibiles
vel fm cõparationẽ cause ad effectum vel fm cõ
parationem excessus. Ita ergo de formis imate
rialibus cognoscimus an est: ⁊ habemus de eis
loco cognitionis quid est cognitionem per nega-
tionem: per causalitatem ⁊ per excessum. Quos
etiã modos Dyonisius ponit in lib. de di. no. Et
hoc modo Boetius intelligit inspiciendã diuinã
formã per remotionẽ omniũ fantasmatum nõ vt
sciat᷑ de ea quid est. Et p hoc patet solutio ad ob-
iecta: q2 prime rõnes ꝓcedunt de cognitiõe quid
est perfecta. alie vero de cognitione imperfecta
qualis dicta est.

D. 4. sic ꝓceditur. Uidetur q͞ ad formaz
a dei inspiciendã per sciẽtias speculatiuas
peruenniri possit. Theologia eniz pars est
scientie speculatiue. vt hic Boetius dicit: sed ad
theologiam pertinet ipsam formã diuinaz inspi
cere vt hic dicitur: ergo ad cognoscendã diuinã for
mã põt puenire per sciẽtias speculatiuas. Itẽ de sub
stantijs immaterialibus in aliqua scientia speculati

ua determinata: q: in scia diuina. Sed q̄ecūq3 scien
tia determinat de aliqua substātia inspicit formā
eius: q: ois cognitio est per formā 7 oīs demon
strationis principiū sm p̄hm est qd̄ quid est: ergo ī
spicere formas separatas possumus per scias specu
latiuas. Itē vltima felicitas hoīs sm p̄hos ɔsistit
in intelligēdo sbās separatas. Cū.n. felicitas sit opa
tio pfectissima: oz q̄ sit optimoꝝ sub intellectu ca
dentiū vt pōt accipi ex p̄ho in.x.eth. Est.n. felici
tas illa ō qua p̄hi loquūtur opatio a sapia pcedēs
cum sapia sit pfectissima virtus pfectissime potē
tie.s. intellect⁹. Et hec opatio est felicitas. vt di-
citur.x.eth. g̊ per sapiam intelligūt substātie sepa
te. Sed sapia est scia quedā speculatiua vt p3 ī pn
cipio methaph.i. 7 in.6.eth. g̊ p scias speculatiuas
possum⁹ intelligere sbās separatas. Itē frustra est qd̄
nō pōt ptingere ad finē pꝑter quē est. Sed oīum
sciaꝝ speculatiuaꝝ ɔsideratio ordinat sicut ad fi-
nē in cognitiōe sbaꝝ separataꝝ: q: pfectissimū ī quo
libet genere est finis. g̊ si p scias speculatiuas hu-
iusmodi substātie itelligi nō possent oēs scie cēnt
frustra qd̄ est incōueniēs. Itē3 oē qd̄ ordinat nāli
ter in finē aliquē habet sibi indita aliq̄ principia qb⁹
pōt puenire in illū finem. Nāliū.n. motionū pnci
pium est nā. sed hō nāliter est ordinat⁹ ad cogniti
onē sbaꝝ imālū sicut ad finē: vt a sanctis 7 pphis
7 p̄hys tradit: g̊ h3 in se aliq̄ pncipia illi⁹ cognitio
nis nāliter indita. Sed oē illud in qd̄ possum⁹
deuenire ex pncipijs nāliter notis ptinet ad ɔside
rationē alicui⁹ scie speculatiue: g̊ cognitio sbārum
imāliū ad aliq̄s scias speculatiuas ptinet. Et3 ō ē
q̄ ɔmētator dicit.3. de aia. q̄ ad hāc positionē se
quit vl̄ q̄ scie speculatiue nūdū sint pfecte: cū ille
scie nūdum sint inuēte quib⁹ possim⁹ sbās separatas
intelligere 7 hoc si ɔtingat ex ignorātia aliquoꝝ
pncipioꝝ q̄ nūdū sbās p̄dictas intelligam⁹: vel si
ɔtingat ex defectu nostre nature q̄ nō possumus
scias illas inuenire: seqt q̄ si aliq nati sūt hmōi sci
entias inuenire q̄ nos 7 ipi equiuoce sim⁹ homines.
Quoꝝ pmū est iprobabile sm ipossibile: g̊ nō pōt
ō esse per aliq̄s scias speculatiuas q̄ hmōi sbas i-
telligam⁹. Itē in sciētijs speculatiuis inuestigātur
diffinitiōes qbus reꝝ eēntie intelligūtur p viā di-
uisiōis generis in diuas 7 p inuestigationē cāꝝ rei
7 accñtiū ipi⁹ que magnā ptē ɔferūt ad cognoscē-
dū qd̄ quid est. Sed hic nō possum⁹ de substātijs
imālibus cognoscere: q: vt dictū est naturalit lo-
quēdo nō ɔueniūt in genere cū istis sensibilib⁹ sb-
stantijs nobis notis. Cām aūt vel nō hñt vt deus
vel est nobis occultissima: sicut cā angeloꝝ. Ac-
cidētia etiā ipsoꝝ sūt nobis igñota ergo nō pōt ali
qua scia speculatiua esse per quā vēiam⁹ ad intel-
ligendū sbās imāles. Itē in scientijs speculatiuis
reꝝ eēntie p diffinitiōes cognoscūt. diffinitio aūt
est sermo quidā ɔposit⁹ ex genere 7 differētijs sbā

rū aūt illaꝝ eēntie sunt simplices nec incidit ī ea-
rum qditatib⁹ aliq̄ cōpositio vt habet per p̄hm 7
ɔmētatorē.9. methaphisice: ergo p scias specula-
tiuas nō possum⁹ p̄dictas sbās intelligere. Rñ. di
cendū q̄ ī sciētijs speculatiuis semp pcedit ex ali
quo pus noto tā in demōstratiōib⁹ ɔclusionū q̄3 in
inuētiōib⁹ etiā diffinitionū. Sicut.n. ex ppositio
nibus pcognitis aliqs deuenit in cognitionē ɔclu
sionis ita ex cōceptiōe generis 7 differētie 7 cāꝝ
rei aliqs deuenit in cognitiōe spēi: hoc aūt nō est
possibile in infinitū pcedere: q: sic oīs scia periret
7 q̄tū ad demōstratiōes 7 q̄tū ad diffinitiōes cū
infinita nō sit ptransire. Uñ oīs ɔsideratio sciaꝝ
speculatiuaꝝ reducit in aliq̄ principia: q̄ quidem
hō nō h3 necessitate adiscere aut inuenire ne opor-
teat in infinitū pcedere: sed eoꝝ noticiā naturalit
h3 7 hmōi sunt pncipia demōstrationū indemon
strabilia vt est. Oē totū est mai⁹ sua pte 7 hmōi in
que oēs demōstratiōes sciaꝝ reducūt 7 etiā pme
ɔceptiōes intellect⁹ vt entis: vni⁹ 7 hmōi in que
oz reducere oēs diffinitiōes sciaꝝ p̄dictarum. Ex
quo p3 q̄ nihil pōt sciri in sciētijs speculatiuis ne-
q3 p viā diffinitiōis neq3 p viā demōstratiōis nisi
ea tm̄ ad q̄ p̄dcā nālr cognita se extēdūt. Hmōi āt
nālr cognita hoi manifestātur ex lumine itellect⁹
agēt qd̄ ē hoi nāle quo qdē lumie nihil māifestat
nobis nisi inq̄tū per ipm fantasmata fiūt intelli-
gibilia in actu. Hic est.n. actus intellect⁹ agentis
vt dr̄ in.3. ō aia. Fantasmata aūt a sensu accipiūt
Uñ pncipiū cognitiōis p̄dictoꝝ principioꝝ est ex
sensu 7 memoria vt p3 per p̄hm in fine posterio-
rū. 7 sic hmōi pncipia nō ducūt nos vlteri⁹ nisi ad
ea quoꝝ cognitionē acqrere possum⁹ ex his q̄ a sen
su ɔphendūtur. Quiditas āt substātiaꝝ separataꝝ
nō pōt cognosci per ea que sensu pcipim⁹ vt ex p̄-
dictis p3: q̄uis puenire possim⁹ per sensibilia ad
cognoscēdū hmōi sbās esse 7 aliq̄s eaꝝ cōditiōes
Et ideo per nullā sciā3 speculatiuā pōt sciri de ali
qua substātia separata qd̄ ē: q̄uis possim⁹ scire ipas
esse 7 aliquas earū ɔditiōes vtpote q̄ sint intelle
ctuales 7 incorpales 7 hmōi. Et hec est snia ɔmē
tatoris.3. de aia. q̄uis auēpace ɔtriū dixerit ex h
q̄ extimabat qditates reꝝ sensibiliū sufficienter
exprimere qditates imāles. qd̄ p3 esse falsū. vt ibi
dē ɔmētator dicit. cum qditas de vtrisq3 dicat
quasi equiuoce. ¶ Ad primū ergo dd̄. q̄ boetius
nō intendit dicere q̄ per sciā3 theologie possim⁹
ɔtēplari ipam formā diuinā quid est: sed solū ipsam
esse vltra oīa fantasmata. ¶ Ad.2. dd̄. q̄ queda3
res sunt a nobis per seipas cognoscibiles 7 in ta-
lib⁹ manifestādis scie speculatiue vtunt earū dif
finitiōib⁹ ad demōstrādū eaꝝ pprietates sicut ac
cidit ī sciētijs que demōstrāt pꝑter quid. Quedā
vero res sunt que nō sunt nobis cognoscibiles ex
seipsis sed per effectus suos. Et si quidē effectus

sit adequans cām: ipa quidditas effectus accipitur vt pncipiū ad demōstrandū cām eē: ⁊ ad inuestigandū qdditatē ei⁹ ex qua iterū pprietates eius ondunt̄. Si aūt sit effectus nō adequās cām: tūc effectus efficit̄ pncipiū ad demōstrandū cām esse ⁊ aliquas cōditiōes ei⁹ q̄uis qdditas cāe sp sit ignota: ⁊ ita accidit in sbūs sapatis. ⁋ Ad.3. dōum q̄ duplex ē felicitas hōis vna impfecta q̄ est in via de qua dicit phs: ⁊ hec cōsistit in cognitōe sbarū separatarū p hitum sapie: impfecta tñ ⁊ talis q̄lis ē in via possibilis: nō vt sciat̄ ipa qdditas. alia ē pfecta in pria qua ipe deus p eēntiā videbit̄: ⁊ alie sbe sepate. ⁊ hec felicitas nō erit p aliquā sciaȝ speculatiuā: sȝ p lumē gl'e. ⁋ Ad.4. dōȝ q̄ scie speculatiue ordinant̄ in cognitōeȝ sbarū sepatarū impfectaȝ: vt dcm̄ est. ⁋ Ad.5. dōm q̄ nobis sīt indita pncipia qbus possum⁹ nos pparare ad illā cognitionem pfectā sbarū sepatarū nō aūt qbus ad eā possumus ptingere. Quis. n. hō nāliter inclinet̄ in finē vltimū: nō tñ pōt nālr illū ꝯsequi: sȝ solū p grām ⁊ hoc est pp̄ter eminentiā illi⁹ finis.

⁋ Explicit opusculum.70. vȝ pclare qōnes diui Tho. agnatis sup Boetio de trinitate.

⁋ Incipit tabula earūdem questionum.

q Uestio pma de diuinorū cognitione.

⁋ Utrū mēs hūana ad cognitōeȝ vitatis indigeat noua illustratōe diuine lucis.

⁋ Utrū mens hūana possit ad dei noticiā puēire

⁋ Utrū deus sit primū qd a mente cognoscit̄.

⁋ Utrū ad diuine trinitatis cognitōem mēs hūana p nālē rōnem puenire sufficiat.

q Uestio scda d̄ manifestatōe diuine cognitionis.

⁋ Utrū diuina liceat inuestigādo tractare.

⁋ Utrū de diuinis q̄ fidei sbsunt possit eē scia.

⁋ Utrū in scia fidei que est de deo liceat rōnibus phicis vti.

⁋ Utrū diā sint velāda nouis ⁊ obscuris verbis.

q Uestio tertia de his q̄ ptinent ad cōioneȝ fidei.

⁋ Utrū humano gnī fides sit necessaria.

⁋ Utrū fides sit distinguēda a religione.

⁋ Utrū fides xpiana cōueniēter noīet̄ catholica vl' vniuersalis.

⁋ Utrū hec sit vera ꝯfessio q̄ pr̄ ⁊ fi. ⁊ spūssanctus sunt vnus deus.

q Uestio quarta de his q̄ ad cām plitatis ptinent.

⁋ Utrū alteritas sit cā plitatis.

⁋ Utrū varietas accidētiuȝ faciat diuersitatem sm numerum.

⁋ Utrū duo corpora possint eē vl' itelligi sil' eē in in eodem loco.

⁋ Utrū varietas loci aliqd operet̄ ad drīam sm numerum.

q Uestio.5. de diuisione speculatiue scie.

⁋ Utrum sit cōueniēs diuisio q̄ diuidit̄ speculatiua in has tres ptes nālem. s. mathematicam ⁊ diuinam.

⁋ Utrū nālis phia sit de his q̄ sunt in motu ⁊ mā.

⁋ Utrū mathēatica ꝯside⁹ sit sine motu ⁊ mā.

⁋ Utrū diuia scia sit de his q̄ sīt sine mā ⁊ motu.

q Uestio.6. de mōis quos speculatiue sciētie attribuit.

⁋ Utrū oporteat vsari in nālibus rōabilr in mathematicis disciplinabilr: ⁊ in diuinis itelligibiliter.

⁋ Utrū in diuis sit oīno ymaginatio relinquēda

⁋ Utrū intellectus noster possit ipam diuinā formam inspicere.

⁋ Utrum h' possit p viam alicuius scie speculatiue.

⁋ Explicit tabula qōnum diui Thome agnatis sup Boetio de trinitate.

⁋ Incipit opusculū.71. vȝ libellus sancti Tho. d̄ vicijs ⁊ vtutibus nūero quaternario pcedens.

q Uattuor sunt virtutū spēs. s. prudētia: ex hac memoria: intelligētia: pudētia dignitas. Justicia ex hac religio pietas grā: vitas fortitudo ex hac magnificētia: ꝯfidētia potētia pseuerātia. tēpantia ex hac ꝯtinētia obedīa clemētia ⁊ modestia. Pria p̄dictarū vtutū hoīem ad agnitionē pducit. scda dilectionē dei ⁊ primi fuat. tertia vincit aduersa mortēq̄ ꝯtēnit. quarta volūtateȝ repmit ⁊ tpat oīa. pma intelligit: scda diligit. tertia victoriā p̄stat. quarta modū ponit in oibus Hee quattuor vtutes mores ornāt: merita p̄bēt: dyabolū vincūt: celū aperiūt: qd agit prudētia in p̄cauēdis insidijs h' tpantia in sbueniēdo miserijs qd agit fortitudo in tolerādis molestijs: h' agit iusticia in cohercēdis vicijs. Possum⁹ aūt ⁊ alr dicere q̄.4. sunt honestatū spēs. nā vtus ⁊ honestuȝ lȝ noīa sint diuersa: res tñ ⁊ sba prius ē eadē: ⁊ ē honestū q̄ sua vi nos trahit ⁊ sua dignitate nos allic̄ virt⁹ vō sm senecā ē hitus ai in modū nature rōni ꝯsentaneus. ⁋ De prudētia.

⁋ Quatuor sunt vtutes cardi. s. prudētia: fortitudo: tpantia: ⁊ iusticia. Quatuor sīt q̄ prudētia nos edocet. s. p̄terita ⁊ recordari: disponere p̄nta: futura p̄uidere: ⁊ dubia suspēdere. In q̄tuor fortitudo nos instruit. s. ꝓspos in supbiā: nō erigi aduersos ad yma nō detrudi iniurie nō sumere vindictā: ⁊ iocundā nō deduc̄ vitā. In.4. tpantia nos amonet. s. circūcidere supflua: restringere desideria: ab illicitis abstinē: ⁊ blandimēta reicere. In.4. iusticia nos edocet. s. honeste viuere: alterū nō ledere: sobrie iudiciū discurrere: ⁊ vnicuiq̄ ius suuȝ tribuē. ⁋ De his q̄ ex .. d̄ ⁊ spe ⁊ chari. pueniūt.

Quatuor sunt q̄ ex fide ꝓueniūt. s. vite rectitudo:

aie pabuluz dei cultus ⁊ padisi p̄miū. Quatuoꝛ sūt
q̄ ex spe ꝓcedūt. s. leticia cordis: aie sobrietas: re-
leuatio laboris: ⁊ vite lōgingtas. Quat. sūt q̄ ex ca
ritate ꝓueniūt. s. reuerētia erga deū ⁊ primū dili-
gere reuelare oppssuz ⁊ errātē corrigē. ¶ De his
q̄ ꝓpe vꝛtutes inducūt. ¶ Quat. sūt q̄ prudētiā in-
ducūt. s. in snijs: siue sciīs studiū in reb⁹ expimētū
noctna discussio ⁊ prudētiū imitatio. Qua. sunt q̄
tꝑantiā inducūt. s. egritudīs: formido acgrēdi cu-
pido: dei obsequz ⁊ ypocrisi viciū. Qua. sūt q̄ ꝯstā
tiaz īducūt. s. timoꝛ: pudicicie: supplicij spes lau
dis: ac spes ꝯpēdij. Qua. sunt q̄ prudētiā iusticiā ⁊
tꝑantiā gignūt. s. amoꝛ odiū: timoꝛ ꝯpēdiū. s. buis
vtil ⁊ leuis ꝑmo. Qua. sūt q̄ ꝑfectuz hoiem reddūt
s. deū colē primuz diligē: facē qd sibi vellet fieri ⁊
alteri nō inferre qd sibi nollet īferri. ¶ De his q̄
ex vicijs ꝓueniunt. ¶ Qua. sūt que ex ira ꝓueiūt. s.
mētis turbatio: sui ig̃rantia indecēs factio: ⁊ iniq̄
snia. Qua. sūt q̄ ex sꝑbia ꝓdeūt. s. ingratitudo bn̄-
ficij oppssio ꝓri lingue d̄tractō: ⁊ rixe ꝓmotō. Qua.
sunt q̄ ex inuidia ꝓcedūt. s. doloꝛ īudi: iudiosi exi
ciuz: dissēsio ppli ⁊ euersio vrbiuz. Qua. sūt q̄ ex a-
uaricia ꝓcedūt. s. rapia: pꝛiuria fraudes ⁊ hōicidia
Quat. sūt q̄ ex luxuria ꝓueniūt. s. corpis ⁊ aie pollu
tio: sēsuuz d̄bilitas diminutō pꝛōnij ⁊ acceleratō
senij. Quat. sūt q̄ ex vicio gule emergūt. s. corpis e
gritudo vl virtia: opū ꝯsūptio delectio nia ⁊ mors
p̄matura. Qua. sūt q̄ ex accidia ꝓdeunt. s. vita tri-
stis: calamitas ꝯtēpt⁹ ⁊ egestas. ¶ De his q̄ vicia
gn̄āt ⁊ minuūt. ¶ Quat. sūt q̄ hoiez in sꝑbiā ꝓue
hunt. s. cēsus potentia: dignitas ⁊ ꝑantela. Qua. sūt
q̄ sꝑbiā minuūt. s. pauptas oppssio: seniū ⁊ egritu
do. Quat. sūt q̄ irā pariūt. s. derisio ꝯtumelia: in-
gratitudo ⁊ iniusticia. Quat. sūt q̄ irā minuūt. s. dul
ce colloqū vindcā satisfactio: ⁊ pēuria. Quat. sūt q̄
auariciā īducūt. s. pēurie formido senectut oppꝛ
sio: altēi inuidia: ⁊ filioꝝ copia. Quat. sūt q̄ auariciā
minuūt. s. diuitiaꝝ copia salubris inuēt⁹ cū largis
ꝯuer atio ⁊ ꝓlis defect⁹. Qua. sūt q̄ luxuriā alliciāt
s. vicia grādia delicata cibaria: mlꝝ familiaritas
⁊ suauis ociositas. Quat. sūt q̄ luxuriā minuūt. s.
aque vsus: ⁊ ciboꝝ frigiditas: mlꝝ senecia sanguis
minutio: ⁊ laboris assiduitas. Quat. sūt q̄ viciū gu
le inducūt. s. assuetudo taberne imitatio gulosoꝝ
redditū copia ⁊ qes ꝯtinua. Quat. sūt q̄ gule viciū
minuūt. s. lucri āxietas famis iuasio: fatigatio cor
pis ⁊ pēurie afflictio. Quat. sūt q̄ inuidiā ꝑiunt. s.
honoris cupido lucri desideriū: alteri felicitas ⁊
cū vicio odiū. Quat. sūt q̄ iuidiā euellūt. s. ab hoie
potētie ꝑiuatio: pēurie euēt⁹ sensuū elisio ⁊ vīritum
defect⁹. Quat. sūt q̄ accidiā ꝓducūt. s. loca obscu-
ra qes solitaria: rumoꝛ displicibil: ⁊ cogitatio de
bilis. Quat. sūt q̄ accidiā minuūt. s. ꝯuersari cū de
licit assuescē cū gaudētib⁹: insistē ꝯuiuijs ⁊ īteresse
dulcibus melodijs. ¶ De his q̄ rite diuersis hoi
bus ꝯueniūt: ⁊ p° de his q̄ ꝯueniūt cuilibz ꝑsidēti.

Quatuoꝛ sūt q̄ rite cuiqz regnāti ꝯueniūt. s. pꝛi-
no regie subditos regē: merit amicos acgrei
placabilē ⁊ affabilē se ꝑbē qbuscūqz oꝛātib⁹ cū cle
mētia iusticiā mīstrare delinquētib⁹. Qua. sunt q̄
ab aduocati suari ꝯgruūt. s. aduersariū patiēt au-
dire: audita ꝑuigili mēte discutē: discussis ꝯgruētē
exhibē rñsionē: obiecta ꝑ pte sua allegādo ꝯcludē
¶ De litigante. ¶ Quat. sūt q̄ ꝑ litigātē suari cō
gruūt. s. in ꝓponēdo hūilitas: in rñdēdo suauitas ī
litigādo curialitas: in exponēdo largitas. Qua. sūt
q̄ ꝑ tabellionē suari ꝯgruūt. s. in offō assiduitas in
scribēdo velocitas: in mercede curialitas: in no-
tādo vacitas. Qua. sunt q̄ ꝑ rectorē loci suari expe
diūt. s. pacis obsuatio victualiū ꝓcuratio ꝯdecēs
ꝓlatio: ⁊ iusticie exhibitio. Qua. sunt q̄ ꝑ rectorez
familie obsuari ꝯueniūt sb riore ꝯgruo familiā re
tinere: alimēta iuxta reddit⁹ exhibē: mores quos
cūqz iustos docere: ⁊ in do° hylarē se tpalr exhibē
Qua. sūt q̄ militi ꝯgruunt. s. sensus ꝓbitas: cēsus et
largitas. Qua. sūt q̄ ꝯueniunt p̄cipue domicello. s.
in suiēdo curiositas: in agēdis velocitas ī datuis
affabilitas: in gest hylaritas. Quat. sūt q̄ dn̄e p̄ci
pue ꝯgruūt. s. ī facie mēbrisqz formositas in corpe
castitas: in gestib⁹ hōestas: ⁊ in domo curiositas.
Quat. sūt q̄ domicello marie ꝯgruūt. s. dn̄e sue cu
rā hꝛe secreta nō pādē: pudiciciā ꝯseruarē: ⁊ dom⁹
negocia fidelr ꝓcurarē. Qua. sūt q̄ medico ꝯgruunt
s. mōbi cāz diligēter ingrē: sepi⁹ egrotātē visitare
medicinas ꝓut ꝯgruit exhibē: ⁊ egꝝ instāti⁹ ꝯfor-
tare. Quat. sūt q̄ ꝑ egrū p̄cipue suari expediūt. s.
vt medico siue medēti obediat in neccījs largit
expēdat vt fidē medico adhibeat ⁊ vt se ꝯfortet ī
morādo in ocio: ⁊ qnto ip̄e eger medicū sollicite
exploret supplicando. Qua. sūt q̄ potissime ꝓlato
ꝯueniūt. s. in ministerijs assiduitas: in gest hōestas
in regie curiositas in correctōe bēignitas. Quat.
sūt q̄ subiecto religioso ꝯueniūt. s. vt mōsterio sollici
te īmineat obiam ꝓlato ꝑstet: ocia deuitet: ⁊ ora-
tiōib⁹ vacz. Quat. sūt q̄ scolari marie ꝯgruūt. s. do
ctori reuerētiā exhibē attētionē sedulā in scol hꝛe
audita sepi⁹ repetē ⁊ retinē: ⁊ in dubijs attēte pru
dētiores ꝯsulē. Quat. sūt q̄ doctori optie ꝯgruūt. s.
dicēda ꝓuidē cui dicat inspicē qntū dicat aīaduer
tere. ⁊ dcā ordiate ꝓferre. Quat. sūt q̄ p̄cipue ꝯue-
niūt cuilz auditori. s. dicētē audire patienr audita
discutē sapiēter ⁊ sapida alijs tradē ⁊ insipida ꝯse
stiz obliuisci. Quat. sūt q̄ marie prudēti ꝯueniūt. s.
iusticiā colē bonos attollē: oppssos reuelarē: ⁊ errā
tes corrigē. Qua. sūt q̄ marie prudēti famā eludūt.
s. enormia sciēter fari ⁊ omittē iusticiā negarē me
rētib⁹ alios īdecēter despicē ⁊ palliz referētib⁹ cre
dere. ¶ De ꝯsulētibus. ¶ Qua. sūt q̄ cuilz ꝯsulēti
expediūt. s. dcā ꝓriū audire: actos solēnit discutere
salariū a ꝓrib⁹ eqlr ⁊ ꝯgrue exigē: ⁊ ꝯsultari legalr
ꝯsiliū ip̄ēdē. Qua. sūt q̄ dctatori p̄cipue ꝯgruūt. s.
placita suaui ꝓplo ⁊ dulcit pādē, dicē dicēda sen

atiz ānectere: idē nō sepi⁹ dicēdo repetē ⁊ vti bur-
tate. Qua. sꝫ q̄ potissīe mercatorib⁹ ꝯueniūt. s. vt
in ēmēdo sit discret⁹ i vēdēdo curiosus i mercib⁹ le
gal ⁊ ēmētib⁹ sit affabil'. Qua. sꝫ q̄ adolescēti ꝯgrūt
s. audire patiēter rñdere prudēter nemīnē ledeꝛ ⁊
cuilꝫ suire libenter. Qua. sꝫ q̄ ductori guerꝛ pluri
mū expediūt. s. sēsus magn⁹ ad expēdēdū mltitu-
do gētiū victualiū armorūq3 copia ⁊ ꝯditionū ad
uersarioꝝ noticia. qua. sꝫ q̄ gerētib⁹ guerrā marie
ꝯsiderari ꝯgruūt. s. qs ē q guerrā gerit ꝯ quē gerit
cām pp quā gerit ⁊ qs effect⁹ guerꝛ q̄ geriꝛ. Qua.
mala p̄cipua pcedūt ex guerra. s. reꝝ ⁊ bonoꝝ ꝯsū
ptio ⁊ destructio ꝑsonaꝝ piclitatō. plis nascitur i
pedimētū ⁊ erroꝛ mltꝫ. Qua. sꝫ q̄ marie expediūt
duci siue mgr̄o militū. s. gnīs nobilitas pure dilec
tio cordis securitas ⁊ in bello discretio. Qua. sꝫ q̄
p̄cipue ꝯueniūt pacis cultori vl salvatori. s. nō iua
dere hrē patiētiā: federa coleꝛ ⁊ cunctꝫ iustꝫ ꝯsta
tiā iniustꝫ iusticiā exhibē. Qua. sūt q̄ subiectꝫ potissīe
ꝯgruūt. s. in licitꝫ rectori parē ciuitati recte ꝯsuleꝛ
bonos nitī ⁊ attollē ⁊ malos cōari opp̄ime. Qua.
sūt q̄ tyrāno subiectꝫ oīo expediūt. s. pceres ⁊ mili-
tes hōrare nemīnē offēdere sobrie loq: ⁊ sollicite
ꝯmorari. Qua. sꝫ q̄ inter cetera a petitore siue pe
tēti ꝯsiderari expediūt. s. qs ē a q° petiꝛ cāꝫ q̄re pe
tiꝛ qs effect⁹ seqꝛ si fiat qd petitū ē vl negeꝛ. Qua.
sunt q̄ petit⁹ in petēte marie ꝯsiderare hꝫ. s. qs ē q
petit q̄d ē qd petit: q̄re petit ⁊ effectū negate vl cō
cesse petitōis. ¶ De diuersitate hoīm.

Quatuor sꝫ hoīm gnā facilr̄ bñficia obliuiscē-
tia. s. puer cū adoleuerit hūilis cū sublimat⁹ fuerit
supbus supbia innodat⁹ icarcerat⁹ a carceꝛ libat⁹
Qua. sꝫ gnā hoīm alijs rite et merito p̄eminētiū
. s. reges in subiectos pentes in libos mariti i vxori
b⁹: mgr̄i in scolarib⁹. Qua. sꝫ gnā hoīꝫ alijs simile
p̄sidētiū. s. pecūiosi fallaces sibi ⁊ audaces. Qua.
sꝫ gnā hoīꝫ plusq̄ꝫ lucreꝛ asserētiū. s. rector et regie
cultor agroꝝ et scie mercator auar⁹ et mercionia
sacdos ex offō. Qua. sꝫ gnā hoīꝫ deo ⁊ mūdo displi
centiū. s. paup elat⁹ diues ferēs mēdacia senex lu-
xuriosus ꝯsciās iter frēs discordias. Qua. sꝫ gnā
hoīm sūma egētiū prudētia. s. sacdos in pnia iudr
in sniā medic⁹ in egroto diues in thesauro. Qua.
sūt opa elemosinaria. s. erogare paupib⁹ vindcāꝫ
dimittē ledētib⁹ corrector adhibē peccātib⁹ errā
tē reuocare ab errorib⁹. Qua. sꝫ gnā hoīm in pe-
nuriā delabētiū. s. pdig⁹ gulosus piger ⁊ rixosus.
Qua. sꝫ gnā hoīꝫ diuitias acqrētiū. s. fallaces aua
ri discreti: ⁊ curiosi. Qua. sꝫ gnā hoīꝫ ptinacit ob-
stinatoꝝ. s. tirān⁹ in retētōe dñij hretic⁹ in p̄uitate fi
dei a sacct⁹ vō iproprij ⁊ possessor aliene rei. Qua.
sꝫ gnā amicoꝝ p̄cipuoꝝ l' p̄ncipaliū. s. amici fortu
ne amici mēse: amici fidei ⁊ amici fincti. p̄mi for
tuna recedēte pfugiūt scdi mēsa cessāte euanescūt
tertij pdurāt ppetuo vltimi pdurāt fincto durāte
Qua. sꝫ gnā hoīꝫ p̄ncipatū acqrētiū. s. pecūiosi au
daces curiosi ⁊ sagaces. Qua. sꝫ gnā hoīꝫ facilr a
micicias acqrētiū. s. largi potētes mites ⁊ affabi
les. Qua. sūt gnā hoīꝫ qb⁹ inuitꝫ ꝯfertꝫ bñficiū. s. de
bitor cū vlt° hrdaꝛ debito puer cū v̄baꝛ delicto le-
targ⁹ cū excitaꝛ a sōno frenetic⁹ cū paliticaꝛ mēb⁹
Qua. sūt gnā hoīꝫ amicos imerito pdētiū. s. diues
ꝯp̄ssus pēuria potēs p̄uat⁹ potētia senex grauat⁹
senio ⁊ fortūat⁹ p̄ssus ifortunio hos ēt iuuenes de
spiciūt. Qua. sꝫ q rite ꝯgruūt ieiunāti. s. māducaꝛ
cū modestia deuitare vicia remisci celestiū ⁊ ero
gare paupib⁹. Qua. sꝫ gnā hoīꝫ diuersimode feli-
ciū: felix q̄d ē. cū fincio efficacit incūbit: felix q reꝝ
cās patēter itelligit felix q mūdi mūera deuitare
potuit felix quē alteri⁹ picula cautū fecerit. Qua.
sꝫ gnā hoīꝫ q̄drifarie ifeliciuꝫ. s. infelix q i enormi
pctō succūbit: ifelix q dū bñfacē potuit desinit. In
felix q doceri potuit ⁊ doceri spuit: ifelix q docere
nouit ⁊ facere neglerit. ¶ De his q̄ ipellūt hōīeꝫ ad regimē.

Quatuor sꝫ q̄ ad regimē vnū-
quēq3 ipellūt. s. honor ꝯpēdiū vidcā ⁊ fulciū
honor vt acgraꝛ ꝯpēdiū vt extorq̄aꝛ vindcā vt su-
maꝛ fulciū vt ꝯferaꝛ bñficiū. Qua. sꝫ q̄ hōi doloro
sissiā existūt. s. filioꝝ interēptō possessionū pditio:
inicoꝝ exaltatō ⁊ amicoꝝ opp̄ssio. Qua. sꝫ q̄ ad ꝯ
lictā hōīeꝫ ipellūt. s. lucꝝ tiōꝛ spes ⁊ amoꝛ. Qua.
sꝫ hōi oīo necīa. s. ignis ferꝝ aq̄ ⁊ tabnaclꝫ. Qua.
sꝫ q̄ ex singul' elemētꝫ viuūt. s. allec ex aq̄ salamādra
ex igne talpa ex tra: galmeō ex aere. Qua. sꝫ q̄ pl⁹
alijs ꝯferꝛ q̄ꝫ sibi. s. aues cū nidificāt apes cū mel
lificāt boues cū arāt ⁊ oues pducēdo vellēa. Qua.
sꝫ āīalia pl⁹ hōi ꝯferētia. s. sues boues gallie ⁊ āse-
res. Qua. sꝫ quoꝝ defect⁹ plimū obē. s. victualiū
inopia cēsus indigētia sēsus pēuria ⁊ amicoꝝ carē
tia. Qua. sꝫ quoꝝ copia frequēt affic. s. mltꝫ hūdā
tia ciboꝝ affluētia v̄boꝝ copia ⁊ maloꝝ adherētia
Qua. sꝫ q̄ hōi grauia existūt. s. fuire ⁊ ñ gratificari
rogare ⁊ nō exaudiri bñfaceꝛ: ⁊ ñ p̄miari expectaꝛ
⁊ ñ veīri. Qua. sꝫ q̄ hōi durissiā sūt. s. iaceꝛ in egri-
tudie in sūma paupꝑtate degeꝛ in prudēti subiaceꝛ
dño ⁊ in carcere ꝯmorari. ¶ De his q̄ hōi grata existūt.

Quatuor sꝫ q̄ hōi glōra ꝑsistūt. s. pru-
dētib⁹ letari filijs nitidis hūdare diuitijs ex
celsā dignitatē assēq ⁊ inimicoꝝ vindcāꝫ nāsisci.
Qua. sꝫ q̄ añ rei fcīn expediūt. s. examiatō p̄ncipij
discussio med ꝓuisio finis ⁊ ꝯsiliū sapiētꝫ. Qua. sꝫ
q̄ p⁹ fcīn nihil ꝓsunt. s. sēsus pnīa examiatō ⁊ tristi-
cia. Qua. sꝫ q̄ hōi leuia sūt ⁊ digna laudib⁹. s. vbis
quēcūq3 hōrare vitate frui nemīnē offēdere: ⁊ cuꝫ
bōis ābulare. Qua. sꝫ q̄ infelicitatē sepe asserꝛ. s. fi
lioꝝ mltitudo diuitiaꝝ affluētia violēt⁹ dñat⁹ ⁊ le
sa ꝯsciā. Qua. sꝫ q̄ laudabilē rei affcīn oñdūt. s. ꝯsi
lus petitō ꝓp̄o sudoꝛ nutriri tribulaꝛ opari ⁊ elēosi
nas elargiri. Qua. sꝫ q̄ subito hōi auferri ⁊ nūq̄ꝫ filij
tur pōt. s. cū fama alic⁹ fal a statōe denigraꝛ v̄gitas
cū assēsu pdiꝛ āīa cū a corpe sepaꝛ p mortē ⁊ mēbꝝ
cū abscindiꝛ. Qua. sꝫ q̄ nūq̄ hōi auferri pōt. s. sciē

thesaurus animi voluntas corporis ꝯcutus et gustus sapid⁹. vl' sic et breui⁹: scīa volūtas tact⁹ et sapiditas Quatuor sūt q̄ ꝯferri pñt et ꝯferēti nō desūt. s. scīa cū docet̄ fiāma cū ipendit̄ assurrectio corpal' et curialitas v̄bal'. Quatuor sūt q̄ in oī negocio discutiēda necc̄ia existūt. s. qd̄ optreat sm̄ necessitatē qd̄ liceat sm̄ eqtatē qd̄ deceat sm̄ hōestatē: et qd̄ expediat sꝫ vtilitatē. Quatuor sūt q̄ collegā respuūt. s. dn̄atus in vrbe āplex⁹ ꝯtiugis q̄stus acq̄sitio et in scutella siue in scissorio famelic⁹. Quatuor sūt q̄ sociū cupiūt. s. in discrīe v̄sans in supplicio afflict⁹ in itinē meās i dignitate p̄dit⁹. Quatuor sūt q̄ ꝯueniūt plurimū puerili etati. Nā irascūt̄ repēte recōciliāt̄ p̄ mōib⁹ obliuiscūt̄ facile et celebrāt̄ coeq̄lib⁹. Quatuor sūt q̄ ad adolescētes faciūt. s. abutunt̄ p̄mo° castigari sp̄nūt inuoluūt̄ vicijs et lucra negligunt. Quatuor sūt q̄ iuuenes pagunt. s. q̄rūt diuitias delectant̄ honorib⁹ q̄runt amicitias et abstinent se a turpib⁹. Quatuor sūt q̄ marie senes pagūt. s. salubriter ꝯsulūt petētib⁹ gelide vl' tepide tribuūt pntib⁹ p̄terita referūt laudib⁹ et p̄ntia opp̄mūt affatibus Quatuor incōmoda senes p̄ncipalr̄ assequūt̄. s. sēsuū elisio: seua tenacitas: virilīū opp̄ssio et vana timiditas. Quatuor sūt q̄ ledūt vl' nil ꝯferunt. s. luxuria sterilis ridēs tristicia colligatus in vanis et mordēs iuidia. Quatuor sunt q̄ cōiter insūt hoīb⁹ s. displiciti afflictio: hn̄di cupiditas: sensus ꝓprij credulitas et hūius parilitas in duello. Quatuor sūt q̄ seniorib⁹ ꝓp̄e ꝯgruūt. s. v̄ba ꝓmere fructifera ꝯsilia p̄bere salubria: ꝯcordiā ꝓcurare discordibus doctrinā largiri simplicib⁹. Quatuor sūt q̄ iuniori bus potissime ꝯgruūt. s. senioꝝ v̄ba mēti recōdē: ipsis fidelr̄ parere sobrie dicēda pādere et obsequū p̄stare merētib⁹. Quatuor sūt que ducibus belli expediūt. s. hostiuꝫ acies discutere: p̄rogatiua belli grādis p̄eligere in bello suos alacriter exortari et hostes expugnare virilr̄. Quatuor sūt q̄ cōiter hoībus insaciabilia existūt. s. acq̄rendi volūtas oculi intuit⁹ scīe cupiditas: et auriū placid⁹ audit⁹. Quatuor sūt mundi opa valde abusiua. s. xp̄ian⁹ ꝯtētiosus: paup̄ sup̄bus: senex sine religiōe: et scīa sine pudore. Quatuor sunt valde in seclo abusiua. s. dn̄s sine virtute: plebs sine disciplina: ppl's sine lege: et adolescēs sine obia. Quatuor sūt q̄ terrā ꝯcutiūt. s. fuus cū regnauerit: stult⁹ cū saturat⁹ fuerit: mlr odiosa cū nupserit: et ancilla cū dn̄e heres extiterit Quatuor sūt q̄ hoibus sume grauia existūt. s. cū familia de mēte viuē: iniqs filijs habūdare: solituꝫ hon̄rū p̄dere: et solitū dn̄ari sustinere. Quatuor sūt q̄ forinseco p̄ncipalr̄ expediūt. s. patiētia in auditu indisciplinabiliuꝫ: affabilitas in v̄boꝝ relatu: honorē vt ꝯgruit deferre cuilibet: amiciciā cuiuscūqꝫ nācisci.

¶ De sciētijs vtilioribus

Quatuor sūt scīe p̄ ceteris addiscēde. s. theologia: leges p̄bica et decreta. p̄ma ē aīe pabulum et pōtificatus viaticū. scd̄a defectus vni⁹ tertia ꝯ morbos sōnidiū igenij remediū et amicorum p̄sidiū. quarta sōlimatio humiliū et dignitatis seu honoris iniciū. Quatuor sūt artes hoies in assidua penuria et miseria nutriētes. s. grāmatica: dialetica: arismetrica: et geometria. p̄ma artiū ē p̄ncipiū: sꝫ sensus claudit hoīū. scd̄a veꝝ a falso instruit siue discernit: sꝫ i p̄sona ē ridiculū. tertia docet nūeꝝ: sꝫ nāmoꝝ nescit ꝯputū. q̄rta mēsurā terre variat: sꝫ nūmis p̄uata exulat. Quatuor sunt q̄ inducūt hoiēꝫ ad scīas. s. amor inanis glie: legēdi delcātio. acq̄rendi cupiditas: et diuina īspiratio. Quatuor sūt p̄cipua dona fati siue fortune. s. vxor prudēs: lingue fecūdia: nālis sēsus et mūdana grā Quatuor sunt q̄ doctorē ad bn̄ legendū alliciūt. s. multitudo scolariū intelligētiū salarij stipēdiū scīe acq̄sitio: et hōris ꝯsecutio. Quatuor sūt q̄ p̄cipue in ore sapiēt̄ discōueniūt. s. enormia sōlimare laudibus decētia sup̄mē affatib⁹ sup igtū scīēter ꝯdicēt iptinēs cū vicio decitar. Qua. sūt q̄ hoīs sēsū p̄imūt s. mulieꝝ dilectio: crudel' et sbita aduersitas: tiēs opp̄ssio: et nimia p̄sp̄itas. Quat. sūt māeries hoīm q̄ in diuicijs dn̄ari neq̄ūt. s. rixosus iprudēs: tyrān⁹ iniuste obtinēs: et effrene diffūdēs grāꝫ. Quat. sūt q̄ sēsuꝫ acuūt. s. lucrādi desideriū: nocturna discussio: ꝯferre cū prudētib⁹ mūeris oblatio vl' tpatus vict⁹. Quat. sūt q̄ nos in delicijs nutriūt. s. delectio dilectatio: ꝯuersatio peccātiū: reat⁹ īpunitas: et gule īdulgētia vl' ꝯmissi ꝯpēdiū. Quat. sūt q̄ p̄cipue verecūdiā inducūt. s. accessio p̄eurie: illatio iīurie: aliū dep̄cari: et a fōa depelli. Quat. sūt q̄ v̄ecūdiā ꝓpellūt. s. paucitas sēsus: diuitiaꝝ cumul⁹ eminēs scīa expellēs potātia vl' nimia ꝯscia. Quat. sūt q̄ p̄r erga filiū ꝓcurare dꝫ. s. ip̄ꝫ morib⁹ instruē: artib⁹ edocē sb iugo retinē: et ꝯpetēter alē. Quat. sūt q̄ fili⁹ tenet̄ facē suo p̄ri. s. illū reuereri: eidē totalr̄ obedire: illuꝫ in nullo ꝯtristari et senē optie ꝓcurare. Quat. sūt q̄ hoīs fortūe ꝓsūt. s. in acq̄rēdo curiositas i ꝯseruādo ꝑcitas: iusticia potiri: et in offēsis abstinētia. Quat. sūt q̄ qlꝫ ꝯsiderare dꝫ in vxore accipiēda. s. pulchritudo: nobilitas: pulchri mores et diuitie. Quat. sūt in q̄b⁹ hoīes potissime delcāt̄. s. in voce iocunda et suaui: venusta facie: cibis et potibus exq̄sit: et locis amenis. Quat. sūt q̄ nob̄ bōa sbito auferūt. s. incēdiū tyrān⁹ diluuiū et grādo. Quat. sunt p̄rogatiue dotes hoīs. s. corpis pulchritudo aīe scīa fama laudabil' et facūdia. Quat. sūt q̄ añ tp̄us hoīeꝫ occidūt. s. vxor formosa tristis famul⁹ imoderat⁹ cib⁹ et pot⁹ et aer corrupt⁹. Quat. sūt q̄ vitā ꝓducūt. s. sobrie viuē: cū delicijs hitare: mot⁹ corpis exercitio moderato et loc⁹ amen⁹ et pur⁹. Quat. sūt q̄ abscōdi neq̄ūt. s. tussis: amor: ignis: ira īmoderata: siue dolor. Quat. sūt q̄ ex lingua discreta ꝓcedūt s. amoris adeptio viri p̄conīū vincēdi instructō et salutis p̄miū. Quat. sūt q̄ ex lingua p̄ua ꝓueniūt. s. zizanie semē: fame detractō: nequꝫ inp̄tatio: et maloꝝ istructio. Quat. sūt q̄ viū delectāt. s. venusta facies

colorū varietas:ornatus exterior:ꝛ aeris serenitas. Qua. sūt q̄ auditū delectāt. s. vox suauis ornata locutio:rumor placid⁹ꝛ hōesta p̄dicatio. Qua. sūt q̄ gustū delectāt. s. sapor dulcis:aer bon⁹ coctio referta ꝛ stōachus exonerat⁹. Qua. sūt inter cetera reprobādi cria. s. primū sine cā odire:lingua alijs detrahēr:aliēa iniuste tollerē:ꝛ iniuriā alteri irrogare. Qua. sūt inter cetera enormia cria. s. ciuitatꝫ desolatio maris ꝛ feie feda ꝯiūctio hōicidij ꝑpetratio ꝛ socij detractio. Qua. sūt q̄ ꝑiculosa ꝓsistūt. s. sb tyrāno viuere:vētis se ꝯmitterē:in acie debellare ꝛ cū furioso ꝯuersari. Qua. sūt q̄ hōi difficilia existūt. s. aliēa possidere:ꝛ ea restituerē:ꝯtumelias audire:ꝛ tacere:iniusticiā irrogari:ꝛ sb dēre pati:desiderabilia tractare ꝛ nō frui. Qua. sūt in mūdo p̄cipue mirabilia. s. solē dici spatio mūdū girare ꝛ aquā terrā sūdare:tot facies hōiꝫ dissiles sb eadē effigie cernere:ꝛ tot vita dissidētes ꝛ eūdē finē peterē. Qua. sūt q̄ ad guerrā hōies inducūt. s. thezauri hūdātia:ābitio dn̄andi:vindcē desideriū:ꝛ regꝫ ꝯiunctio. Qua. sūt q̄ guerrā auertūt. s. vindcē ꝯsūptio:defectus victualiū pecunie pēuria:ꝛ guerrādi tediū. Qua. sūt q̄ hōies plimū cupiūt. nec hic ꝗunt. s. sufficiētie pecūie:scie ꝑfectio ges ꝯtinua:ꝛ ꝑhēne gaudiū. Qua. sūt excellētes ꝛ repētine leticie. s. d̄ carceribus egredi:spōte copl'ari:miles fieri:ꝛ dignitatē ingredi. Qua. sūt opa stupēda. s. ꝙ tyrān⁹ odiosus:ꝑplm ingētē suspēderet:ꝙ in belli cōflictu nūm⁹ nōer⁹ obtineat:ꝙ paupes aufrāt diuitias diuitib⁹ꝛ ꝙ multitudo grātiā i illaqueet fraudib⁹. Qua. sunt circa q̄ q̄si oēs insudāt. s. in q̄stu pecunie:in ptāt ascēsu in famil. e regie:ꝛ i malorꝫ accusatōe. Qua. sūt in qb⁹ hōies maxiē in curā affictōuꝫ detrudūt. s. vt dia viuāt:vt penuriā euitēt vt fugiāt dedec⁹ ꝛ vt plē hēant. Qua. sūt q̄ vt plimuꝫ deuitari expediūt. s. passiꝫ crederē cuiꝫ nec frustra fatigari qb⁹ libet:nō dolere sepi⁹ p̄teritis:nec optare qd̄ neq̄ ad hiri. Qua. sūt q̄ valde sanitati officiūt. s. supflua mulierꝫ ꝯmittio nimia cibi ac pot⁹ assūptio:nimiuꝫ frig⁹ꝛ nimietas laboris. Qua. sūt difficil' cognitōis hōi. s. auiū volat⁹ p aera:nauiū ꝓcessus p equora:via colubri p̄ ꝑ saxa:ꝛ via pueri in sua adolescētia. Qua. sūt q̄ nullo⁹ ab hōie deuitari pñt. s. aduēt⁹ senectutis:mortꝫ accessus:familiaris elusio:ꝛ dñp̄ncipibus lasio. Qua. sūt q̄ suo altori male retribuūt. s. cuā cū in pera recluditꝛ. ignis cū in sinu recōditꝛ. sp̄es cū in gremio gubnatꝛ:ꝛ nequā cū bñficio eleuatꝛ. Qua. sūt q̄ seruiēdo inimiciciā pñt. s. amico pecuniā mutuare ꝛ eā repeterē p eo fide iubere:ꝛ solutā regrere:ānuatiꝫ largiri ꝛ desisterē ꝑuire alicui ꝛ ab eo silr' fauorē i posse percipe. Qua. sūt q̄ pl'a repiuntꝛ q̄ꝫ opinēt. s. inimici petā ai etatis ꝛ d̄bita. Qua. sūt q̄ min⁹ repiūtꝛ q̄ꝫ opinēt. s. amicorꝫ nōer⁹ bōitas potētia ꝛ sensualitas. Qua. sūt insatiabilia. s. ignis terra infern⁹ꝛ vulua. Qua. sūt q̄ hōiesꝫ de ꝓpria sede depellūt. s. fam̄ illicita ferox:ꝛ feie lingua.

Qua. sūt q̄ maxiē hōiesꝫ attrahūt ad ciuitatē hitaculū. s. iusticie ꝯfuatio:ciuiū bonitas:ꝗsit⁹ aduenitōs ꝛ victualiū copia. Qua. sūt q̄ hōiesꝫ ad ꝓpiaꝫ reducunt ꝑriaꝫ. s. vxoris dilectō:do⁹ amētas:defect⁹ sodaliū:ꝛ tpis aduersitas. Qua. sūt q̄ hōis ꝯditōem ondūt. s. fronte platio:corpis ul⁹ al' ꝑmotio:ꝛ gestorꝫ exteriorꝫ effect⁹. Qua. sūt q̄ virꝫ p̄rudētē eē iminēt. s. discret⁹ fmo:honesta ꝯuersatio:ꝯsecutō scie:ꝛ moderatō sumpt⁹. Qua. sūt q̄ maxiē hōis vicia tegūt. s. in expēdēdo largitas:in dc̄is affabilitas:in gestis hōestas:ꝛ in actib⁹ calliditas. Qua. sūt que v̄itatē apiunt. s. rei aspect⁹ sbe tact⁹ auditus vidici:ꝛ tēptatio gust⁹. Qua. sūt q̄ virꝫ curialē efficiūt. s. diuitiarꝫ copia:hōris ābitio sēsus itegritas ꝛ fatui receptio l amoris mod⁹. Qua. sūt q̄ maxiē hōiesꝫ incurialē reddūt. s. nimia pauptas:auaritia pecūie ꝛ inuidia: Qua. sūt q̄ mūera efficiūt. s. auaricia:suffocāt vincūt inicos. faciūt amicos:ꝛ dātes nobilitāt. Qua. sūt vicia q̄ v̄tutes simulāt. s. astucia simulat prudētiā:obstinatō simulat ꝯstātiā:auaricia simulat ꝯtinētiā:ꝛ crudelitas simulat iusticiā. Qua. sūt q̄ p̄cipue ꝯueniūt dn̄andi. s. v̄tuosos attollerē:maleficos opp̄imere:v̄tutes colerē:ꝛ releuare opp̄ssos. Qua. sūt bōa q̄ maxiē ex pace ꝓueniunt. s. ciuitatꝫ augmētū. v̄bertas victualiū:diuitiarꝫ acq̄sitio:ꝛ leticia ciuiū:ꝛ his ꝯria. 4. ex guerra ꝓdeūt. Qua. sūt q̄ maxiē diuitie pariūt. s. fidē acq̄rūt:grātes augmētāt:infimū extollūt:ꝛ inicuꝫ opp̄imūt: Qua. sūt mala p̄cipua q̄ ex pēuria ꝓdeūt. s. sceleris imitatio:ꝑsone ꝯtēpt⁹ corpis afflictō:ꝛ familie interit⁹ siue ꝑditio. Qua. sūt q̄ p̄cipue amiciciā gn̄āt. s. bñficiuꝫ familiaritas silitudo ꝛ facundia siue affabilitas. Qua. sūt q̄ maxiē odiū pñt. s. ꝑpiloguꝫ offēsio auaricia ꝛ derisio. Qua. sūt q̄ ad dignitatē quēq̄ꝫ ꝓueheūt. s. cēsus:sciā vis ꝛ fucia. Qua. sūt q̄ cecāt oclos iudicis. s. amor odiuꝫ lucꝝ ꝛ timor. Qua. sūt q̄ subuertūt ai'ōesꝫ. s. amor inordinat⁹:ebrietas vini auaricia ꝛ odiū. Qua. sūt q̄ diuitias afferūt. s. fund⁹ siue possessiōes seu negociatō ꝛ cāus siue fortūa. Qua. sūt q̄ diuitias acq̄sitas destruūt. s. guerra gulositas lud⁹ꝛ luxuria. Qua. sūt q̄ ciuitatē sūme defēdūt. s. pax:seu:amor ꝛ iusticia. Qua. sūt q̄ vrbē ꝓtaliē d̄struūt. s. guerra inudia defect⁹ victualiū ꝛ iusticie exiliū. Qua. sūt opa maxiē laudāda. s. pacis iductō iusticie obsuatio:releuare opp̄ssiꝫ ꝛ egenū sustētare. Qua. sūt in qb⁹ nobiles quōdā p̄cipue delectabāt. s. ire v̄natū:delectari hōrib⁹ ꝑuire qbuꝫ insudare laudib⁹. Qua. sūt in qb⁹ nobiles maxiē nc̄ insistūt. s. inuadere aliēa dn̄ari affinib⁹ inuigilare q̄lib⁹ ꝛ largitatē sp̄nere. Qua. sūt q̄ scolarē ꝑduxēt ad sciē apicē ꝑducūt. s. aure vigili audita percipe p̄cepta solerti studio discuterē:discussa mēoratiue mēte recōdere:recōdita cuiꝫ dicēdo doctrinalr diffūdē. Qua. sūt q̄ faciūt nobilē eē ciuitatē. s. in q̄ ꝯstructō ciuiū nobilitas scāpe. tres victorie ꝛ ꝯfuatō sedeꝝ

Qua. sunt q̄ rē rite pficiunt. s. artis doctrina: pru-
dentiū imitatio: vsus obſuantia ⁊ decora platio
Qua. st liquores p̄ ceteris necc̄ij. ⁊ vtiliores. s. aq̄
vinū mel ⁊ oleū. Qua. st q̄ absq3 assiduo vsu ab a-
liq° sciri nō pñt. s. sari grāmatice ornate scribē: ri-
te rōari: ⁊ metricos vsus ꝯponē. Qua. st q̄ rite pe
nitētib⁹ st sūme necc̄ia. s. oris ꝯfessio: cordis ꝯtri-
tio: opis satisfactio: ⁊ bōi ꝯtinuatō siue pseuerētia
in b°. Qua. st q̄ mutatōz sepe recipiūt. s. volūtas
in mlre: vēt⁹ in vere: sors in p̄spis: ⁊ ꝑbatio in ad-
vſis. Qua. st q̄ bōi ꝑlato ꝯueniūt siue expediūt. s.
lapsoꝝ statū ꝯspicere in meli⁹ ſpare: dari stipēdia
modica pagere: ⁊ vltr niti ad lucra. Qua. st vba a
quolz ꝑcipue notāda q̄. s. largitas nō durat: sēsus
nō sp securat: curialitas nō nūq3 fallit: ⁊ mēsura nil
obmittit. Qua. st q̄ in ꝑditore sp repies. s. mel in
ore dulcissimū: fel in ope mortiferū: iō risu blādis-
sim⁹ in vultu: ⁊ sagatissi⁹ in actu. Qua. st q̄ sepissiē
hōiem decipiūt. s. vboꝝ dulcedo lucrādi cupidi-
tas: receptio mlris: ⁊ paucitas intellect⁹. Qua. st
q̄ morte peiora existunt. s. senē pauptate opp̄mi:
hōie3 carere sēsib⁹ corporis: petōre3 inuolutū pctis
⁊ egꝝ in carcerib⁹ detētu3. Qua. st in q̄bus delec-
tant marie pplares. s. artiū caritudo: victualiu3
vtilitas: nobiliū opp̄ssio: ⁊ variata nouitas. Qua.
sunt loq̄le p̄ alijs placibiles. s. frācigena in gallia
in lūbardia pede mōtis platio metrica: ⁊ ꝓsayca
in alemania ꝯpositio dictamis in apulia. Qua. st
vrbes ceteris ꝑeminētes. s. pisius in scijs: saler-
nū in medicinis: bonōia in legib⁹ aurelianis in a
ctorib⁹. Qua. st vrbes p̄ alijs grādiores. s. pisius i
frācia: mediolanū in lūbardia. florētia in tuschia
roma in ytalia. Qua. st marie ciuitates īter alias
excellentes. s. ianua venetie ꝯstātinopol. ⁊ pise. p̄
ma gaud3 diuitijs. scda victualib⁹ nō ex se s3 aliūd
tertia in mercionijs. q̄rta magnis ciuib⁹. Qua. fu
erūt hōies ceteros alios excellētes. s. salomō vlli sa
piētia aris. in phia: virgi. in poetꝫ. ⁊ ypocras i phi
cis. vel gratianus in decretis. Quatuor fuerunt
strēnuissimi milites pre alijs excellentes. s. tēpo
ribus alexandri magni poppinus cursor tpe quo
galli capta roma capitoliū obsidebāt furi⁹ camil
l⁹ tpe belli punici scipio deīn Juli⁹ cesar. Qua. st q̄
tirāni ꝑcipue pagūt. s. bonos destruūt paupes odi
unt malos extollūt vtutes eneruāt. Qua. fuerūt oli
crudelissimi tyrāni. s. herodes in iudea: nero i ro
ma atila in galia ⁊ ytalia ⁊ ayceln⁹ in marchia ⁊
lūbardia. p̄m⁹ ꝓpo se occidit gladio. scds occisus
fuit a pplo. terti⁹ subito mortu⁹: q̄rt⁹ in braca nuda
mediolāi letifere sautiat⁹: ⁊ in sōcino cast° cremo
ne ē sepult⁹. Qua. st hōies q vt plimu3 dn̄ari sata
gūt. s. paupes vt aliēa rapiāt: diuites vt acq̄sita ꝺ
fendāt: lesi vt se vlciscāt: bōi vt vrbē a mal tueāt
p̄mi cuilib3 st letiferi. scdi pñt tolerari. terti sepe
dāna infert. vlti vtilitatē ꝯfert. Qua. st q̄ ꝑcipue
tyrānos regnare ipediūt. s. ciuiū ꝯcordia: diuitia3
copia ꝓuisio prudētu3 ⁊ audatia potētū. Qua. sūt
opa tyrāni īter alia. s. inter ciues scismata pducē
prudētes opp̄mere: exinanire diuites ⁊ depellere
potētes. Qua. st mores q ꝑcipue tyrānis insūt. s.
in crudelib⁹ actib⁹ st ꝑcipites indecētu3 auditōe
ipatiētes oīa pgredi volūt ex se ⁊ a nemie volunt
redargui. Qua. st q̄ mlres inter alia sūme cupiūt
s. a formosis amari iuuenib⁹ filijs plib⁹ pollere p̄
ciosis ornari vestib⁹ ⁊ domui p̄ cetis dn̄ari. Qua.
st q̄ militibus valde dura ꝑsistūt. s. maritū suū ēme
is vti āplexib⁹ deinū tumltū sepi⁹ pmouē: filios
egēr victu ⁊ vestitu ⁊ ipsoꝝ mortē ꝑuidē. Qua. st q̄
optie iudici ꝯueniūt. s. bēigne audire: prudēt mdē
sobrie discuterē: ⁊ solēnit iudicare. Qua. st q̄ deo ⁊
hōib⁹ sūme placida existūt. s. friū ꝯcordia, pxioꝝ a
mor: ꝯiugū ꝯsēsus: ⁊ lapsoꝝ reparō. Qua. st q̄ rei e-
uētū puu3 māifeste indicāt. s. ꝯsiliū deserē male in
choare vltra vires aggredi: ⁊ cōia ꝯseq. Qua. st q̄
ꝑcio ꝯpari l' extiari nō pñt. s. scia sanitas libtas ⁊ v
tuositas. Qua. st q̄ absq3 graui labore acq̄ri n̄ pñt
s. grādis laus excellēs in morib⁹ scia magn⁹ cēsus
⁊ potētia. Qua. st q̄ sui ꝑcio ⁊ difficltate acq̄ri pñt
s. ꝯtēpt⁹ iui fatuitas vilis penuria ⁊ infinitas.

¶ Explicit opus. 71. s. T. de virtutib⁹ ⁊ vitijs.

¶ Incipit tabula ꝯcordātiaꝝ sancti. T. in q̄b⁹ cō-
cordat seipm in passibus ꝯrijs.

¶ Utrꝝ deus sit subiectum theologie.
¶ Utrꝝ btitudo ꝯsistit in actu volūtatꝭ l' itellect⁹.
¶ Utrꝝ frui sit act⁹ volūtatꝭ in ordīe ad itellectu3
¶ Utrꝝ diuersitas rōnum q̄ est in attribuꝭ sit tm̄
ex pte nostri: siue ex pte rei.
¶ Utrꝝ de⁹ cogscatꝭ in patria p spēm suā.
¶ Utrꝝ in vna spē nō pñt mltiplicari indiuidua:
nisi rōne mãe aut potētie.
¶ Utrꝝ dū eē vnū possit ꝺmōstrari rōe ⁊ fidē teneri
¶ Utrꝝ oīa nobiliori mō sint in cā q̄3 in cāto.
¶ Utrꝝ o3 q illud qꝺ fit de nobilitate creature sit
de nobilitate creatoris.
¶ Utrꝝ mā multiplicetꝭ p aduētū formaꝝ.
¶ Utrꝝ deum eē sit p se notum.
¶ Utrꝝ memoria sit p̄teritorum.
¶ Utrꝝ esse sit accidens.
¶ Utrꝝ potētia ⁊ act⁹ sint vnius generis.
¶ Utrꝝ potētia sit de gnē actōis aut qualitatꝭ.
¶ Utrꝝ vn⁹ arti. fidei pōt pbare aliū articulu3.
¶ Utrꝝ lib° ꝺ spū ⁊ aīa sit augu. aut alic⁹ cisterciēn.
¶ Utrꝝ in deo sint trāscendētia.
¶ Utrꝝ mā indiuiduatꝭ p accidētia aut p se sit ꝑn-
cipium indiuiduatōis.
¶ Utrꝝ dimēsiōes iterminate sint in mā aut mā
nuda sine oīni forma pōt diuersitatē habere.
¶ Utrꝝ aīa sit tota in toto: ⁊ in q̄libet eius pte.
¶ Utrꝝ aīa vniatꝭ corpi mediātib⁹ dispōnibus.
¶ Utrꝝ phi diuinā nām cognoscētes diuinā grā-

tionem qua p̄r nā gnāt filiū cognouerunt.
¶ Utrū vna ps sit in potētia ad aliā: vl̄ oēs ptes sint in potētia respectu totius.
¶ Utrū potētia gnāndi sit eēntia vl̄ ppetas.
¶ Utrū p nāz imutabilitat̄ ⁊ tpis: aut nāz intimiabilitat̄ ⁊ ethy. ipi⁹ nōis pueniat ad nām eīnitat̄.
¶ Utrū spi. s. p h differat a filio: q: eē ab altero p gnātionē ⁊ eē ab eo p spiratōz nō pōt vni ouenire
¶ Utrū p̄r ⁊ fi. sint spiratores spi. s. aut vn⁹ spiratō
¶ Utrū charitas ptinet ad p̄miuz eēntiale.
¶ Utrū btitudo ɔsistit in actu itellect⁹ vl̄ volūtat̄
¶ Utrū mādūz eē ppetuū sit pblēuma neutrum.
¶ Utrū possunt esse infinite aīe actu.
¶ Utrū vti sit actus voluntatis:
¶ Utrū actō reflexa differat ab actōe fm rectū. s. an eadē actōe intelligit intelligibile ⁊ ipz itelligē

¶ Explicit tabula.

¶ Incipit opus. 72. eiusdē. s. T. de ɔcordātijs i q° ɔcordat seipm in passib⁹ apparēter ɔ̄rijs.

p

Ertrāsibunt plīmi ⁊ multiplex erit sciētia

dan. 12. In visiōe pphica q̄ vsq; ad tp̄us statutū signari ⁊ claudi p̄cipit̄ docemur in xp̄o oēs thezauros sapie ⁊ sciē eē absconditos donec se manifestauerit elect̄ vñ tūc nō erit mltiplex sciā cū mediū fuerit vnū ⁊ sufficiēs ad alia cogscēda. scd̄z nūc x̄. n. medior inuēit nūer⁹ sciār. mediū. n. i. eēntia dīa cui oēs btī sin̄ medio creature ɔiūgent vñ vni nō aderit alio mediāte q vn⁹ aliū doceat: vñ Jer. scriptū ē. In illa die n̄ docebit vir frēz suū ⁊ primū suū dicēs. Cogsce dn̄m a mio. n. vsq; ad mar⁹ oēs cogscēt me dic dn̄s: ⁊ h in plēa luce pficiet̄ q̄ nl̄ tenebrar ⁊ error patit̄ vñ pp h⁹ lumis vtutē nl̄a opi. locū hēbit sz erit vna scia oīz certissiā q̄ erit glā btor. In h. n. glabit̄ q glat̄ scir̄ ⁊ nosse dz p̄dem igr lumē duplr nob in via cōicat̄ vno° modice ⁊ q̄si ß puo radio: ⁊ h ē lumē nāl' itellect⁹ qd̄ ē q̄dā pticipatō illi⁹ lucis eīne mltū tn̄ distās: ⁊ ab illa deficiēs: vñ ppt nimiā distātiā ē q̄si ūbra cui modicū luis ē ad mixtū: ⁊ iō in hōib⁹ rōi uenit̄ q̄ ē ūbra itelligētie: ⁊ iā ē q̄ sit diuse opi. apd̄ hōies ppt defcm̄ plene lucis in cogscēdo q̄ tn̄ pōt t⁹ auferēt cū illa lux radiat̄ cepit. alio° cōicat̄ nob in hn̄dāria q̄dā ⁊ q̄si in q̄dā sol p̄ma ibi acies mēt̄ nr̄e reuerbat̄: q: sup nos ē ⁊ sup sēsuz hōis qd̄ nob ōn̄sū ē: ⁊ h ē lumē fidei q̄ nllaz patit̄ opi. s̄. suos imi nos. rotā. n. certissimū ē qd̄ fides hz: ex q̄cūq;. n. p te ad fidē accedit̄ ois intellect⁹ captiuat̄ i obsequū xp̄i: nec mir cū ēt vital creata cogat itellectū sibi assētire. diuisitas igit̄ opi. si q̄ fuerit cū imios fidei teneat̄. s̄. imios. n. fidē vni⁹ ⁊ vni⁹ moris hītēt fideles xp̄i. duc nāq; effēse i scripturis hōim inueniūt̄ errores. s. ɔ ipāz vitatē: sic in doctris hītcor ɔ fidē inueniūt̄ de qb⁹ ē certū q̄ fallāt̄ in rōe hūana: q: argu. ɔ fidē nō sit fūdata sup p̄ma pncipia l'lumē nāle q: ōs

⁊ fidē ⁊ nāle sciāz hōi tradidit. Est ⁊ alia offēsa in scripturis: ⁊ qd est sat̄ frequēs difficultas. s. deueniēdi in mentē auctoris qd̄ dz eē intimū a quolz studioso. Pauci. n. l nulli aliqd scpserūt q ab h imunes sint: q: fm Augu. 5. de tri. Uix fuit aliqs q ī oib⁹ ab oibus intelligēt̄. Sperātes igr cū dei adiutorio i opib⁹ nr̄is p̄mā offensā euasisse alterā q̄tū possibile ē vitare desiderē⁹ vñ q̄ in diuisis locis posita sit eadē: dūtarat q̄ occurrerit nob ō hmōi cogitatōib⁹ q̄ inī se aliqb⁹ vidēt̄ dissona qb⁹ mēs nr̄a nō sat̄ ē nota sic ɔcordat̄ intēdi⁹ vt qūo vnūqd̄q; i suo loco accipi dēat sine difficultate sciri possit Supplicātes vt si qd aliqs iuenerit a nob n̄ ɔcordatū si ei nō sit magna cā discēdi ex q̄ fz hyla. accipiēda ē itelligētia dcōr discretor ⁊ magis exercitatā ɔsulat. Si vō nō fuerit iuentū q sit vtrūq; stare possit id illor eligat qd̄ magis vitati ɔsonū indicauerit. alter vō reuocare⁹ si tal nob discordia occurreret.

Ap° igit̄ sniar dixi⁹ sc̄dm theologie posse fiei i sic accipi si qs h vellet i p̄ma vō pte dū eē sc̄dm theologie mēorau⁹ qd̄ ver ē cū formal' rō obiecti in theologia sit a dō ⁊ tale ver est sc̄dm. Aliud vō de his q̄ mālia sit itelligi pt n̄ id dō eē sc̄dm l'nisi forte p accn̄s: sz q: reuerētie doctor q talia dixerūt in aliq° derogare oderīz. Cōs. in eodē li. dixi⁹ frui eē actū volūtat̄ in ordie ad intellectū. In. 4. vō. sen. ⁊ in. 2. pte sum. ⁊ in sūma ɔ gen. ⁊ in alijs q̄si frequēter posuim⁹ btitudinē ɔsistere in actu itellect⁹ eēntialr q̄ sibi in nullo repugnāt. sz addēdūz fuisz q frui nō ē ille act⁹ absolute in q° ɔsistit btitudo: sz sup ipm additur: frui. n. cōpletit̄ actū intellect⁹ in q° est eēntia btitudinis et oēm actū q sequit̄ q̄si pfectionē aliā addēs sup actū intellect⁹ vtputa delcātionē ⁊ hmōi q̄ pficē opatōz intellect⁹ bti: sicut pulchritudo iuuētutē vñ fruitō ē de reb⁹ cognit̄ qbus volūtas delcāta qescit fm aug. Rursū qōne imediate sequēte vbi ō vti dixi⁹ q vti ē act⁹ volūtat̄ cū tn̄ ei⁹ eēntia magis sit i execūtōe q̄ i ipio vt ibidē dēz ē: sz h dēz ē: iō q: volūtas solū ē ipans ēt exequēs: vt pz in actōi⁹ q̄s p seipāz fac: ⁊ sic vti ē act⁹ ei⁹ vl̄ h iō dcm̄ ē: q: ɔiūgit̄ cuilz virtū iferior q̄r ē exeq: sic motor ɔiūgit̄ mobili. Cōse. in solutōe vni⁹ argu. 2. di. i. arg°. 3. dcm̄ ē q eadē actōe intelligit̄ itelligibile: ⁊ ipm intelliger In p̄ma vō pte sū. ⁊ in. 3. sen. ōnsūz ē actōez reflexā differre ab actōe fz rectū: ⁊ iter in li. de aīa illud mani⁹ est. sz illi⁹ dci rō ē: q: actio reflexa includit rectā: q: nō pt ipm intelligē itelligi: nisi intelligat ipz itelligibile: ⁊ idlz ipz itelligē p̄mū poss. t eē sui 2°. 2. tn̄ nō erit sin̄ p°. Cōse. cū q̄rit̄ vtrū in dīa eēntia possit eē plitas attributor dcm̄ ē q diuersitas rōis q̄ est in attribut: nō tn̄ ē a pte nr̄a: sz a pprietate rei ipi°. ⁊ h ver est: sz qūo h dz intelligi in p̄ma pte sum. ōnsum ē vbiq̄situm est vtrū nomina dicta de deo ⁊ de creaturis dicantur vniuoce: ibi enī

inuenit̄ q̄ vnū qd simpliciter rñdet oib⁹ ɔceptiōib⁹ q̄s ɔ̄ de hēm⁹: tā illō sz reliqt̄ p⁹ q̄lbet ɔceptiōez vnū n̄ apphensam hn̄ ⁊ nomē qd̄ ipōnit̄ semp excedit̄ ab ipsa re. Et iō cū dcm̄ ē q̄ diuersitas rōnū repit̄ ex pte dei distinguēdū est duob⁹ modis posse aliqd corrñdere rōnib⁹ diuersis. vno mō qñ i re ipa plures nāe reptiāt̄ sup̄ q̄s fūdāt̄ rōes diuerse sic pz de hoīe albo ⁊ musico in quo est diuersitas rōnuz ex pte ipi⁹: tal' diuersitas pōit ɔpositionē i re ipa ⁊ detēmiate illud sup̄ qd̄ vna ɔceptio fūdat̄ rñdet illi ɔceptiōi ⁊ nō alij talis āt mod⁹ corrñdentie nō est in deo. Alio āt mō p̄t aliqd corrñdere ɔceptionib⁹ diuersis nō q̄ in re sit diuersitas aliq̄ nārū sz vna nā simpliciter ɔceptōi nulli ꝓportionata sz excedēs oēm ɔceptionē ⁊ sic nō derogat simplicitati. sic.n. in alijs diuersitas nāe ita i deo sūma ꝑfectō rñdet mlt̄ ⁊ diuersis ɔceptiōib⁹. Et isto mō ista diuersitas nō tm̄ est in rōcināte sz in ipa re q: sp acciplt̄ eadē nā simpliciter in ɔceptiōe posteriori vt excedēs pōtē vn̄ plitas rōnū ex pte dei est vt qdā excedēs ꝑfectōe ⁊ n̄ vt hn̄t diuersa nās. In eadē vo qōne dcm̄ est q̄ bōitas ⁊ sapia ⁊ hmōi in deo sunt s̄m v'issimā sui rōnē ⁊ iō bōitatis nō est rō sapiētie s̄m q̄ hmōi. vn̄ ɔcludebat̄ q̄ absolute sūt in deo s̄m diuersam rōez q̄ diuersitas nō est tm̄ apud rōcinātē sz apud ꝓpetatē rei. In pria āt pte su. v bi.s. q̄rit̄. An noīa dicta de deo ⁊ de creaturis dicant̄ vniuoce illud satis declaratū est q: nō fuit intētū ibidē ponere in deo aliquā diuersitatē rōnū absolutaꝝ sz h̄ inuenit̄ in ipsa ꝓprietate rerū ⁊c̄. Et iō positū est s̄m q̄ hmō. Aliud l āt est accipe a ꝓpetate reꝝ qd̄ nō sit in deo multo nobiliori mō. Et iō cōnotatio i creaturis nō ē eā q̄ talia sint in deo sz ecōuerso. Nō.n. iō de⁹ bon⁹ est q: h̄ repit̄ in creatura sz creatura bona est q: de⁹ bon⁹ est. Dicit̄ āt dictū est ɔ̄r q̄ de⁹ ⁊ āgeli cognoscāt̄ a nob p spēs impressas ⁊ nō abstractas nō ɔ̄cludāt q̄ de⁹ videat̄ i pria per spēm suā. nā in pria pte sū. ɔ̄sum est h̄ eē īpossibile sz in via cognoscit̄ qnq3 de⁹ nō p spēm a creaturis acceptā sed interi⁹ a deo formatā vn̄ in visiōe ad.q. dicebat̄ q̄ nō q̄rebat̄ de visiōe dei p eēntiā. In q. de trinitate dei di.z. ar.6. diximus i vna specie nō posse multiplicari idiuidua nisi rōne māe vel alicu⁹ potētie vbi inuit̄ multiplicationē idiuidu⁊ eiusdē spēi fieri posse p aliquā potētiā q̄ nō sit māe q̄uis posset repiri sine mā vt in angelis tm̄ s̄m eā nō fit multiplicatio indiuiduoꝝ in eadē specie cū tot sint spēs quot idiuidua i eis vt ɔ̄suē est frequēter. h̄.n. dictū est iō q: nōdū iuētū erat aliqd ad ɔ̄ndendā potētiā nō multiplicare idiuidua in eadē specie qd̄ tn̄ multi tenebāt. Qd̄ āt in visiōe eiusdē qōnis dcm̄ est deū eē vnū d̄mōstrari rōne ⁊ fide teneri nō ɔ̄dunt aliqd ad fidez ptinere q̄si articul⁹ ei⁹ q̄ etiā posset demōstrari cū fides sit de nō apparētib⁹ s̄m aplm. Sz h̄ iō dēz est q: rō nālis subseruit fidei. vn̄ est dcm̄ p fidem

acceptā h̄ sz q: fides suppōit deū eē vnū tā q̄ rōne ɔ̄sluz deū.s. eē vnū. vel iō dici p̄t vt fiat resolutio ad diuersos q: vni posset de h̄ fieri demonstratio alteri vo nō quē p fidez neēe est ad h̄ accedere. In eadē iteꝝ qōne dcā sūt duo q̄ sibi vidēt̄ repugnar̄ vn̄ est q̄ oia nobiliori mō sūt in cā sua q̄ in suo causato. Aliud ē q̄ nō oz q̄ illud qd̄ ē d̄ nobilitate creature sit de nobilitate creatoris q̄ n̄ sūt opposita q: p̄mū dcm̄ est cāl'r aliud vo formal'r. Iteꝝ ibidē in fine qōnis dcm̄ ē q̄ mā multiplicat̄ p aduētū formaꝝ qd̄ v3 est de multiplicatiōe spēꝝ q̄ꝝ pncipia sūt forme. alias.n. ɔ̄sū est frequēter formas multiplicari p mām q̄ ē multiplicatio indiuiduorum i eadē spē. Infra āt dcm̄ est deū eē nō eē p se notū. Et idē positū ē in pria pte. ⁊ i li. ɔ̄ gētiles vbi actū ē d̄ rōe anselmi q ex significatōe ipi⁹ nōi ꝓcessit vt vī quā tm̄ significationē nō pōit dxo. q noīuz diuinorū significatōes ptractauit vt credim⁹ nec aliqs excepto ans. vn̄ suffecisset ibi dicer̄ qd̄ dicit aug. in li. de doc. xp̄iana q̄ lz oēs latini cū audierint illud nomē excitēt̄ ad cogitādū q̄ddā nām qd̄ petu⁹ sempi ex quedā vsu q̄ ex ipa vi vocabuli. Et iō ibidē p̄misit q̄ nō in strepitu illaꝝ duaꝝ silitudinū deus cognoscit̄ ipse qd̄ tn̄ ɔ̄uenit in platiōe t̄mioꝝ pncipij p se noti nisi fuerit tale p se notū qd̄ nō nisi paucis ⁊ sapiētib⁹ ē p se notū vt in corp lia nō eē i loco vt dicit boe. in li. de ebdomadib⁹ de quo tn̄ alij rudes.s. p rōnē doceri pn̄t quos tn̄ ipsa ꝓlatio vocabuli nō docet h̄ p quē modū poss3 dici sapiētib⁹ de deo deū esse p se notū nō āt simpl'r ex ipsa ꝓlatiōe noīs iō ipse nomē suū oib⁹ māifestauit vt scriptū ē. Qd̄ āt postea scriptū est mēoriā q̄ ē altera psimaginis nō eē p̄teritoꝝ abstrahit ab ei tpe cū sit in intellectu ⁊ iō i pte sensitiua dissentire vī ei qd̄ dcm̄ est i qōnib⁹ disputatis vbi dcm̄ est eādē memoriā respicere p̄terita. sz h̄ dcm̄ est p silitudinez q̄ddā q: respicere qd̄ ē tal' mēorie psuppōit̄ intuitiū itellect⁹ ordie quodā sic iter p̄teritū ⁊ futuꝝ p̄sens ordo iuenit̄. Vel iō dcm̄ itelligi p̄t q: itellēs possibil' spēs retinet p tpa cū sit loc⁹ spēꝝ s̄m phm sz ad eas nō redit nisi p fantasmata q̄ sūt in pte sēsitiua vbi ēt illa mēoria pōit. Cōseqn̄i dcm̄ ē eēn̄ eē accñs in.q. vt z eēntia aie sit sue potētie isolutiōe scdi argumti ⁊ iō i mēte seqt̄ eēntiā aie q: ɔ̄cēsa fuit effectū imediatū ꝓportionatū eē sue cāe. In qōnib⁹ vo disputat̄ dcm̄ ē eē āgeli eē accñs. Et talia freq̄nt̄ inueniūt̄ eē dcā i diuersis locis q̄ sic itelligi hn̄t. Eē.n. hz ɔpōnē ad pncipiū eēndi ⁊ ad ipz qd̄ ē si n̄ sit suū eē qd̄ i deo solū hz locū. Et h̄ pz q: eē albū albū n̄ ē accñs hito respcū ad albedinē ē pncipiū eē albi i q⁹ solū eēntialit̄ ē albedo. Ad ipm vo sbz ɔpatū eē albū ē accñs p quē modū eē rei aiate hitu respcū ad pncipiū vt ē pncipiū tal eē. eē nō est accñs q: nā ei⁹ vt pncipiū ē i hoīe saluat̄.s. eē p̄mā eni pncipiū forle eēndi ē ipz eē p qd̄ q̄lbet forma dicāre eē. vn̄ forma n̄ dat eē sue māe q̄ dr act⁹ ei⁹.

si p ipm eē qd ēēt act⁹ ipi⁹ forme qd tn̄ ōi seq ipaȝ
formā q: i ordie vniōis ita se hȝ ꝙ eē absolutū nulli
māe vnit cā i nulli⁹ ɔpōne cadat ꝛ iō p formā neceē
ē eē tribui māe ꝛ ñ p se idē ē ꝙ respiciēdo ad ordi-
nē īherētie forma ē pncipiū ipi⁹ eē. respiciēdo vo
ad ipam actualitatē māe siue cōpositi eē ē pri⁹ ꝙ̄
ipa forma. Dic igit si fiat respect⁹ ad ipȝ pncipiū
eēndi i ɔposito eē nō ē accñs. si vo fiat respect⁹ ad
ipm qd ē vt ad angelū vel ad qdcūq3 aliud illd eē
ē accñs q: ipȝ qd est itelligi pt ꝛ diffiniri p ɔpōnē
idictātē qd qd ē. Etiā si ñ sit nec p aliq̄ dici posset
ipȝ eē cū suū eē ñ sit ipȝ eius vn̄ in āgelo lȝ idē sit id
qd ē suppositū. s. ꝛ ipȝ pncipiū eēndi ñ tn̄ pp h̄ ꝙ ac
cidētali se hȝ respcū vni⁹ ē accñs respectu alterius
dicit. n. i āgelo eē ꝛ suppositū fȝ rōneȝ ꝛ iō suffic ad
ɔpositū. Qd āt dcm̄ ē ibidē ad idē gen⁹ ptiere pōȝ
ꝛ actū ꝛ p h̄ ɔñs ē pōm aie eē accñs q: ɔpō sua ē ac
cidēs pl⁹ ɔcluder vt. p h̄. n. ñ solū potētia aie accñs
eē ɔñd. f sȝ ad pdicamētū actiōis ptiere qd vȝ ē. sic
enī pncipiū actōis p rductionē ad idē gen⁹ cū acti
one ptiebit sȝ h̄ nō suffic ad ɔpositū ostēdēdū q: nī
h. i phibet aliqd eē p se i genere aliquo ꝛ p reducti
enē i alio sic albedo vl scia ē p se q̄litas sȝ p nāȝ alte
ri⁹ ad relationē ptiet seu spectat. Et q° ɔñdi vt po
tētiā aie vt opans ē eē i genē actōis p se tn̄ i generē
q̄litat. sȝ vbi ponāt duo pncipia fȝ ordinē i agēdo
ꝛ ñ fȝ ordieȝ ad eēndū alteȝ necario ē accñs vt pȝ
de forma sbāli i igne ꝛ de ei⁹ calore. Cū g eē aie sit
pncipiū eēndi pncipiū ꝛ potētia ɔximū ex quo eē
aie ē i generē sbe potētia erit i generē accñt. s. q̄litat.
Qd āt positū ē p exēplo quō ex articul' fidi pt argu
mētā sumi ad pbādū ipos articlos fidi sic fac apls
i. cor. vbi ex resurrectiōe xpi pbauit resurrectōeȝ
cōeȝ futurā ñ ita itelligit q̄n resurrectio cōis sit ar
ticul' fidi cū in symbolo aplōȝ ponat iter articlos
fidi. vn̄ resurrectio pbar ñ pt lȝ p vnū articulū ali⁹
ōfendi possit apd illū q vnū ɔcedit alio nēto vn̄ ñ
placȝ nob qd dcm̄ ē i pria pte sū. ꝙ apls arguit ex
resurrectiōe xpi ad resurrectionē cōeȝ pbādaȝ q:
ei⁹ oppositū expsse dcm̄ est paulo añ vbi dcm̄ ē ꝙ
theologia nō argumētat ad pncipia sua pbāda q̄
sit articli fidi ꝛ h̄ vm ē. iō h̄ sup pmū li. inclu⁹ dcȝ est
Ubi āt de frui dcȝ ē intitulat lib ō spū ꝛ aia aug. In
qōnib⁹ vo de aia dictū ē ꝙ ille lib cuiusdā cisterci.
ē q̄ sililar nō pñt iō vltimū veraci⁹ dictū putam⁹
Postea dcm̄ ē ꝙ res ē de trāscēdētib⁹ ꝛ iō cōiter
se hȝ ad relatia ꝛ ad absoluta. vn̄ pñt dici tres res
i diuīa pp diuersitatē relationū q̄ ibi pñt iueniri ꝛ
nō pp absoluta q̄ nō iō dcm̄ ē ꝙ i dō sint trāscēdē
tia in q̄tū trāscēdētia sȝ iō dcȝ ē ꝙ sic alia noīa trāſ-
sūptiue dicūt de dō ita ꝛ illa ꝛ tāto ɔuētēti⁹ q̄to in
determiati⁹ se hñt ad res. In pma pte dcm̄ ē māȝ in
diuiduare p accntia q̄ dā cū nō freqnt ueniāt dcm̄
māȝ eē pncipiū indiuiduatiōis q̄ sic itellig. habēt
certū. n. ē ibi iduiduationē originari vbi ēminat
actio ipi⁹ itellect⁹ abstrahēt h̄ āt est q̄ditas ipa sin
gularis vt singularis ē q̄ accipit a rōe ɔpticulari q̄ ē
i īma hois loco cui⁹ i brut ē estiatiua. ipa vo accn-
tia a sēsu capiūt. vn̄ apd nos duo pticipāt ad indi
uiduū i generē sbe. s. sbāliter i prio gradu sbāliādi q
ē fūdamētū oīū aliōȝ ppriū vni ꝛ pria sbā a pho vo
cat q: nō ē aliq̄ sbā pōr de q̄ pdicet sȝ sola mā p q̄
iduiduat. diuisio. n. formal' ē p supposita eiusdeȝ
spēi. aliō ē qd sēsu demōstrat h̄ ꝛ nūc. eadē vicitas
q̄ ē iter rōeȝ ɔpticularē hois ꝛ sēsū suū cui⁹ soli⁹ ē dñas
loci ꝛ tpis pcipe necario erit iter q̄dditatē pticula
ris vt pticulare ē vt sua accntia p q̄ ad locuȝ ꝛ tps
determiat. q̄tū igit ad h̄ ꝛ nūc ptinet. q̄titas idiui
duatiōis est pncipiū q̄tū vo ad ipam talē q̄ddita
tē spectat mā est pncipiū ididuatiōis. ipossibile ē
tn̄ māȝ vniri forme sñ q̄titate q: pmi⁹ grad⁹ māē
p formā ē corp⁹ lȝ ipa q̄titas nō sit pncipiū eēndi
sui sbiecti. Cōseqnt cū de simplicitate aie ageret
l. i. sniaȝ māȝ nudā ab oi forma nullā diuersitatē
hrē dcȝ ē q: eē sbāle pcedit oē eē accñtale. In 2° vo
sniaȝ ꝛ. 4. ꝛ li. ō gēti. dcm̄ ē dimēsiōes idetmia-
tas eē i mā. alr. n. nō pñt diuerse forme i mā reci
pi si nlla pcēt⁹ i ea diuersitas eēt. has āt dimēsiōes
7. meth. remouim⁹ iō āt ita accipi dicūt cū. n. ō re
surrectiōe ageret in q̄rto ꝛ q̄titas dimēsiua sit pn
cipiū ididuatiōis vt dcm̄ ē nō resurgeret idē idiui
duū nūero nisi redirēt eedē dimēsiōes nūero qd ñ
possȝ ɔtigere p agēs nāle sȝ p agēs diuū. vn̄ cū nō
sit i hoie nisi vna forma tn̄ aia. s. q̄ q̄ta ñ ē p se vl
p accñs sic alie forme nāles sūt solū a pte māe po-
nēde sūt dimēsiōes hee nō alr ɔstare q̄ i potētia.
Et iō nō placȝ ꝙ vsi sum⁹ mā ɔmē. l. 2. snia. cuȝ de
eis eēt smone pp h̄ videamur eas ponerē mō cō
mētatoris. De h̄ēt i nrīs qōnib⁹ agit vbi q̄rit de
vitate vtrȝ diua puidētia disponāt corpa iferiora
p corpa celestia. Ibi. n. arguit sup opinionē ɔmē.
ꝛ videt ꝙ dimēsiōes itelligāt i mā añ formas nā
les nō actu ɔpleto sȝ i actu icōpleto ꝛ iō sit pri⁹ i via
gnātiōis ei⁹ rō ē q: cū forma aliq̄ pficit māȝ fm di
uersos grad⁹ i gradu prio q ē ipfectior sequūt dimē
siōes. Et q: h̄ grad⁹ icōplet⁹ act⁹ est respcū grad⁹ p
fectioris erit pōr i via gnātiōis iō pdēc dimēsiōes
i via gnātiōis pcedūt formas nāles fm grad⁹ pfe
ctos. pp gradū. n. nāe pfcm̄ dicūt forme nāles fȝ
ꝙ in gradu nāe pfcō res est pncipiū mot⁹ ꝛ actōis
nihil. n. mouet ꝛ agit aliqd nisi i gradu nāe pfecto
eēns cū nā sit pncipiū mot⁹. ꝛ lȝ dimēsiōes tales
exigāt in tali gradu tn̄. tn̄ vt i sbo sūt i ipa re pfe
cta ꝛ nō tn̄ in ipo gradu ipfcō ꝛ illo mō possȝ opio
ɔmē. saluari. si tn̄ opinat⁹ fuit. sȝ illas p gnātionē rei
resultare ꝛ nō pcedere oēm formā sbālē. Et p hunc
modū possȝ saluari qd dic māȝ non posse spoliari
hijs dimēsiōib⁹ q: cū mā nō sit sine forma ipossi-
bile est eā esse sine prio gradu quem facit forma
primus autem gradus est corporeitas: vnde nō est
mā nisi in corpib⁹. sȝ ponere aliq̄ eēntiā q̄titatis
seq māȝ ꝛ ab ea nō spoliari māȝ ipossibile ē ꝛ opio

antiquorꝝ negātiū formas sbāles. vt dꝫ i.7.meth.
Ideo igiꞇ in d vbicūqꝫ aliqd de h inueniꞇ exponaꞇ.
Conꝛ dcm̄ ē qꝛ i oī mãe ſm capacitatē suā pfectio
infūdiꞇ in quo inuit vꝫ formā ordiari ad māꝫ ⁊ ecō
uerso. Cū tm̄ forma ſit finis ꝑpter quē mā ſic vel
ſic diſpōiꞇ ⁊ h freqnē iuenit dcm̄ vtrūqꝫ.n. horuꝫ
vm ē. Nā agēs diſpōit mām vt ſit apta recipe for
mā ⁊ illo mō forma finis ē ⁊ itex receptū ē in reci
piēte p modū recipiētꝭ ⁊ ſic limitaꞇ forma ſꝫ capa
citatē mãe ⁊ ſic ē ordo forme ad māꝫ. Conꝛ cū q̄
rereꞇ vtrꝫ aia ſit in q̄libet corpis pte tota. In ſolu
tiōe ſcđ i argumēti dcm̄ ē qꝛ pfectibile dꝫ eē ꝓpor
tionatū ſue pfectiōi. Et iō ſūt ptes in aiali pfcō di
ſtincte pp diſtinctionē pōꝝ aie pfeē q̄ſi potētie ille
ēēnt pfectiōes taliū ptiū qđ vm ē de pfectione ac
cidētali p quā ptes imēdīte ſe hñt ad opādū nō aūt
de pfectōe ſbāli qꝛ ille potētie nō ſūt forme ſbāles
imo q̄libꝫ ps hꝫ eē ab ipa eēntia aie. vñ lꝫ vnū ſit
eē ipi⁹ toti⁹ ⁊ cuiuſlibꝫ ptꝭ qꝛ vna tm̄ ē forma diuſe
tm̄ ſūt pfectiōes i diuerſis ptib⁹ q̄ ſūt pncipia ime
diata opationū determiatarꝫ. vñ viſiua potētia ñ ē
forma ſbālis oculi dās eēe ſbāle lꝫ pficiat eū ad
vidēdū ſꝫ ipa eēntia aie pp ſui pfectionē. vñ vna
forma ē ꝯſtituēs aial oib⁹ mōis qb⁹ ꝯſtitui pt. vñ
niſi fuerit diuſa organa que ipſa neceārio req̄rit ñ
fieret aial p aliqd ei⁹ vñ nulla ps aial pfecti ē aial:
nec actu nec potētia. Aia vō i aialib⁹ iꝑfectꝭ nō re
q̄rit tātā diuſitatē in ptib⁹ vel i organis qꝛ nō ē in
eis multitudo opationū ⁊ qꝛ ñ req̄rit tātā diuerſi
tatē in ptib⁹ iō taliū corp⁹ nō eſt oio vni⁹ forme vt
ibi dcm̄ eſt: qꝛ nō ꝯſtituit aial oib⁹ modis qb⁹ ꝯſti
tui pt qꝛ aial pt fieri p aliqd ei⁹. ſi.n. diuidaꞇ aial
annuloſū vt ibi dꝫ forma q̄ pri⁹ erat in actu vna taꝫ
fit multe in actu. vñ certū ē qꝛ ptes i toto erāt aia
lia i potētia qđ ñ ꝯtigit i aiali pfecto ⁊ iō nō eſt tāta
vnitas talis forme q̄ta aie pfecte. ⁊ pp h dcm̄ ē
qꝛ corp⁹ i talib⁹ ē q̄ſi vni⁹ forme nō qꝛ itellexerim⁹
ibi eē plres formas niſi i potētia q̄ ad actū p diuiſi
onē ducūꞇ qꝛ ḡ de vnitate forme in diuſis locis di
tim⁹ neceāriū credim⁹ ⁊ ei⁹ ꝯtrariū ipoſſibile. ſꝫ ō h q i
vno loco nos reſperit nō ſtati ſniaꝫ ferat cū mlta
in vnū ꝯtulerit icōueniēs repiet. In pria pte dcm̄
ē aiaꝫ nō vniri corpi mediātib⁹ qbuſdā diſpōnib⁹
in.i. vō ſen. di.2.ſolu.gnāli ar. vlt. dcꝫ ē diſpōnes
maneꞇ cū forma ſbāli. Et freqnē ſmo de hac mā
repiꞇ ⁊ h ſibi repugnaꞇ videꞇ. Inueniꞇ ēt qꝛ diſpō
nes p̄cedētes in aduētu forme ſbāl corrūpāꞇ. Pri
mo ḡ ſciēdū qꝛ pria duo ſibi ñ repugnāt qꝛ qñ agēs
itēdit ſuā ſilitudinē in mām aliqꝫ iꝑmere vt ⁹ſua i
mediatior eſt ipi mãe q̄ꝫ accñs qđ agit i vtute for
me ſbālis qꝛ vt agēs ꝯiūgit ſm cā paſſo. forma āt
ſbālis ſeqꞇ ſuā vtuteꝫ ⁊ ñ ipm accñs. Et iō ſi qñ ex
aere gnāꞇ ignis diceret idē calor mãere q diſpōit
aerē ad ignē qđ tm̄ ipoſſibile ē. Nā pꝫ h ſeq̄reꞇ for
mā ignis recipi in māꝫ mediāte calore. De ſcđo
ſ. quō diſpō maeat cū freqnē iueniaꞇ dcꝫ diſpōneꝫ
corrūpi in aduētu forme ſbālis i ſolutiōe pmi argu
mēti p̄dce q̄ōnis ſufficiēter dcꝫ ē. Conꝛ cū q̄rereꞇ
vtrꝫ pꝛ genuit filiū nā. nā di.6. in ſolutiōe tercij ar
gumēti dcm̄ eſt qꝛ phi iō nō cognouerūt dinā gnā
tionē lꝫ cognoſcerēt dinā nāꝫ qꝛ nō ꝯphēderūt eā. Si
āt ꝯphēdiſſent nām dei ⁊ gnātionē nouiſſent. Ex
quo vꝫ qꝛ nec bti in pria illā gnātionē ſciāt qꝛ ꝯſtat
qꝛ nō ꝯphēdūt nām dei lꝫ idē i pria pte ſū. ⁊ i q̄ōni
b⁹ nřis docuim⁹. qđ poſſꝫ ꝯcordari p h vt vꝫ qꝛ ꝯ
p̄hēdeꞇ dꝫ vt dꝫ i pria pte ſū. p̄mio. ſ. ſecundū q
ſ. teneꞇ ⁊ ſic bti i pria hñt meritū ſpei ⁊ noſcūt illā
ieffabilē gnātionē ⁊ ſic phi ñ ꝯphēderūt dinā nāꝫ
vñ nō attigerūt ad illā gnātionē. alio mō dꝫ ꝯphē
dere ꝓꝑe qđ ē ꝯcludeꞇ aliqd i tmis ꝯtinētꝭ ⁊ iō illo
mō nihil ꝯphēdit deū qꝛ ipſe excedit oēm itellēm
⁊ lꝫ ſic nō ꝯphēdaꞇ tm̄ gnātio illa p pmā ꝯphēſiōeꝫ
ſatꝭ maifeſtaꞇ beatꝭ ⁊ ſic in pma pte ſū. dcm̄ ē ō ꝯ
p̄hēſiōe. ſꝫ h ñ ſufficꞇ ad illa ꝯcordādū qꝛ i.1.pte dcꝫ
eſt qꝛ q ipm ꝯphēderet ſciret rōes oiꝫ rex q̄ ab ipo
ꝓducte ſt qđ neceē ē itelligi ō illa ꝯphēſiōe q̄ nullus
eū ꝯphēdit ſic ipſe ſeipm vñ bti in pria oēs rōes q̄
i ipſo ſt nō ꝯgſcūt ⁊ ſi ipm ꝯphēdāt pmo mō ⁊ idē
dcꝫ ē i.1.ſen. p qđ maifeſtū ē ꝯphēdere nō poſſe ac
ci pmo mō ſꝫ ſcđo. De h.n. dꝫ ibidē qꝛ tūc oia opa
dina ꝯgſcēt vñ meli⁹ fuiſſꝫ ſic diſtictū eē qꝛ ꝯgſceꞇ
nām dinā ē duplex vno mō p reuelationē ⁊ ſic nō
ꝯgnouerūt phi qꝛ tūc ꝯgnouiſſent ipam gnātionē qꝛ fi
des dic deū eē eꞇnū trinū ⁊ vnū. alio mō p effcūs
⁊c. q̄ dicūꞇ ibidē. Inueniꞇ i. i. pte ſū. vbi de dina
ſimplicitate agiꞇ. q.3. ſolutiōe gnāli .7. argumēto
qꝛ q̄ñqꝫ vna ps ē i potētia ad aliā ſic mā ad formā
vl oēs ptes ſt i potētia reſpcū toti⁹. alibi repiꞇ fre
quēter iō oēs ptes dic in potētia eē in toto non re
ſpectu toti⁹ ſꝫ vt p ſe ſunt actu. ⁊ vtrūqꝫ vꝫ ē. oīs n.
potētia ad actū ordiaꞇ. Act⁹ āt duplr ꝑticipatiue
⁊ ſimplr vñ cū ptes dꝛ eē in potētia reſpcū toti⁹ ñ
ē intelligēdū qꝛ ptes ſe hēant pōlꞇ ad actū ꝑticipa
tū nā i toto exñtes hñt illū actū. reſpectu.n. eiuſdē
nihil ē ſil actu ⁊ potētia h igiꞇ p ſilitudinē dcm̄ eſt
qꝛ ipſcūꝫ reſpcū pfci ſe ſe hꝫ ſic potētia reſpcū act⁹
ptes.n. ſt deficiētes a pfectione toti⁹. Reſpcū vō
act⁹ abſoluti ꝓꝑe ſt in potētia qꝛ nulli nōdū hñt in
toto exñtes ex h mōi.1.phi. expoſitū eſt a nob quō
ptes ſt i potētia reſpcū toti⁹. Conꝛ vbi de potētia
generādi q̄ſitū ē dcm̄ ē qꝛ eēntia vt ē pꝛnitas ē pn.
quo pꝛ gnāt ⁊ iō potētia eſt q̄ſi mediū iter eēntia
le ⁊ reſpēm. In pma vō pte ſū. eodē argumēto dcꝫ
eſt pōꝫ gnādi eē eēntiā pncipalr nec etiā eēntiā
in q̄ꝫtū eſt idē relatiōi vt ex eo quo vtrūqꝫ ſignificet
qꝛ vt ibidē dꝫ pꝛnitas nō ē quo pꝛ gnāt cū ſit q̄ſi q̄
dā forma indiuiduaꞇ ⁊ ita illa valde ſibi repugna
re videꞇ nec ſolū illa imo etiā ea q̄ in eadē pte di
cūꞇ niſi itelligaꞇ. Eadē nāqꝫ. q. ar. 4. dꝫ qꝛ potētia
nihil aliud eſt niſi pncipiū actionū notionaliū ⁊ cā

pr sit principiū gnātōis ⁊ pr̄ ⁊ filiꝰ p̄ncipiū spiratio nis ip̄e erit potētia gn̄ādi in pr̄e ⁊ filio potentia spirādi. In.q. vo.36.ar.4. dr̄ ꝙ sicut pr̄ ⁊ filiꝰ sūt vnus deꝰ ꝑꝑ vnitatē forme significate p h̄ nomē deꝰ ita sūt vnū p̄n. ꝑꝑ vnitatē ꝓꝑetatꝭ significate p h̄ nomē p̄n. vbi ergo videf dr̄ p̄n. significare ꝓꝑietatē nō eēntiā. Si igr̄ sic arguat p̄n. significat ꝓꝑetatē nō eēntiā eiꝰ oppositū dr̄ directe ar. eiusdē.q. vt allegatū est priꝰ. Ad hoꝝ igr̄ euidētiā ꝯsiderādū ē ꝙ ꝓꝑetas ꝑsonal' est ꝑ ꝯstituēs prio ⁊ distinguēs postea nāit ⁊ patrē ꝯstituēs se h̄z p modū dr̄e siue forme ꝑticularis cuiꝰ est eē icōicabil'. Et isto mō idē ē cū eēntia sz rōe dr̄ns vñ nō p̄t eē p̄n. quo aliqd ꝓducat q2 i tꝑo nō sit assilatio cū sit icōicabil' ⁊ iō dr̄ i sū. ꝙ eēntia nō est p̄n. quo filiꝰ gnāt fm ꝙ ē cū p̄nitate. p̄nitas nāqȝ ꝯstituit ⁊ distinguit pr̄ez vt dictū ē. In q̄tū āt ꝯstituit vt ꝓꝑetas ꝑticularis ē ⁊ sic nullo mō erit p̄nc. quo pr̄ gnāt. aliter gnāret pr̄ez in q̄tū vo distinguit est relatio originis sz i relatiōe est duo ꝯsiderare id. s. vñ relatio ē ⁊ h̄ seqf actionē ipam fm modū itelligēdi in diuinis. vñ nec ē sic p̄nitas p̄n. quo pr̄ gnāt q2 sic p̄nitas seqf eiꝰ gnāre. aliō āt ē itelligē i relatiōe. i. s. qd̄ ē p̄t ꝙ i oi relatiōe repif i diuinis tñ idē ē vtrūqȝ. In creaturis vo realr̄ dr̄nt. Eēntia igr̄ diuina ē id qd̄ ē i p̄nitate p̄t id qd̄ referf ⁊ eadē eēntia ē id qd̄ ē i filiatiōe p̄t id qd̄ referf ⁊ certū ē ꝙ alia rōe est eēntia in p̄nitate p̄t id qd̄ referf ⁊ alia i filiatiōe. Eēntia igr̄ h̄z ꝙ ē id qd̄ ē i p̄nitate p̄t id qd̄ referf est p̄nc. quo pr̄ generat nō āt oino fm ꝙ ē p̄ter id qd̄ referf sz h̄z ꝙ ē p̄t id qd̄ referf in p̄nitate tñ. vñ eēntia ē q̄si p̄nc. p̄mū. p̄nitas vo p̄rimū sicut hūanitas apd̄ nos. n. hūanitas ⁊ potētia gnātiua sp̄ cōicaf: sz potētia generatiua nō ē sp̄ ⁊ iō potētia ex equo signat eēntiā ⁊ relationē imo p̄ncipalr̄ eēntiā q2 eēntia cōicaf ⁊ h̄ ptiet ad nām p̄ncipij gnātōis. Qd̄ āt ⁊ pr̄ ⁊ filiꝰ dicūf vnū p̄nci. nō est eo ꝙ cōueniant in aliquo ꝙ ꝑsonas eoꝝ ꝯstituat sz q2 ꝯueniūt in vna relatione respectu spūssancti. Ex quo māifestū est ꝙ id i quo ꝯueniūt cū nō sit ꝑticulare ꝯstituēs p̄t eē p̄ncipiū ꝓductiōis ꝑsonaꝝ sz forma ꝑticularis ꝯstituens nō possit. ista āt notio sz seq̄t relationē in q̄tū est relatio fūdata sup actū p̄cedit tñ in q̄tū est idē cū pr̄e ⁊ filio. sz q2 nō ꝑticulariter se h̄z ad eos q2 ñ ꝯstituit eoꝝ ꝑsonas p̄t eē p̄ncipiū quo spirāt sz non cōicaf qd̄ est ꝓpt̄ oppositionē ad spirationē passiuā ⁊ iō eēntia nō est id qd̄ est p̄ter relationē. in cōi tñ spiratiōe est p̄ncipiū quo pr̄ ⁊ filiꝰ spirāt spiritū sanctū. ibidē in scripto in fine eiusdē articuli dēm est eādē eē actionē eēntie ⁊ ꝓꝑietatꝭ pr̄is vbi nomine ꝓꝑietatis nō est intelligenda forma particlaris. sz magis hoc ē dēm ad silitudinē ꝓꝑietatꝭ spēi. Talis .n. ꝓꝑietas magis ꝯuenit cūz eēntia h̄ꝫ rei q̄ꝫ ꝓꝑietas indiuidui. p̄nitas. n. in deo silitudinē h̄z cum forma particulari rei in q̄tū ta lis est non est de intellectu essentie rei sicut hec anima non est de intellectu hoīs. habet etiā conuenientiam cum ꝓꝑietate speciei que concomitatur essentiā semper ⁊ hoc modo vltimo p̄t esse eadem actio essentie ⁊ ꝓꝑietatis patris sed essentia cōmunicatur proprietas vero non ꝙ est propter oppositionē quā habet in se cū sit relatio. Diligenter igr̄ vbi talia inueniūtur hoc modo distinguanf ⁊ nihil dubietatis erit deinceps. Consequnter cum de eternitate agereꝶ in primo sniaꝝ per ethimologiā. nois ipsius ⁊ per naturā interminabilitatis ꝓcessum est. In pria vero pte sū. p naturā imutabilitatꝭ ⁊ tp̄is peruētū est ad naturā eternitatꝭ. Et in primo lib. cōtra gētiles ex imutabilitate dei ostensa. in.14.ar. ⁊ in.15. statim. n. eternitatē intulimꝰ. vterqȝ eni modus satis cōueniens est doctrine. Cōsequenter cum de spūsancto agereꝶ dictū est di.x.ar. vlt. ꝙ esse ab altero per generationē ⁊ esse ab eo per spirationē nō possunt vni ꝯuenire vt per hoc solū differret filiꝰ a spūsancto sz spūssctūs non sit ab eo. Et statim post di.xi.ar.i. ōnsum est filiū ⁊.s.s. non posse ab inuicem distingui per diuersum modū ꝓcedendi a patre sed requirf ad eoꝝ distinctionē ꝙ alter eoꝝ sit ab altero Et iteꝝ di.13.ar.2. dictū ⁊ ōnsum est ꝙ nō esset differentia inter ꝓcessiōes ipsas nisi alter eoꝝ eēt ab altero. De hoc etiā in lib. ꝯtra gentiles sufficienf disputatū est. In prima vero pte sum.q.36.ar.2. videf recte ꝯtrariū dici ei qd̄ dictū est di.x.ar. vlti.i. sniaꝝ. In sūmo aūt dicif ꝙ sic in filio ⁊ spūscō nō esse inuenire nisi duas relatiōes qbꝰ vterqȝ referreꝶ ad p̄rem ille qdem inuicē non essent opposite sicut nec due quibꝰ pater referf ad filiū ⁊ spūsanctum. vnde distinguerenf filiꝰ ⁊ spūssanctꝰ p̄ter illas duas relatiōes oppositas ⁊ hoc firmiter tenemꝰ. cum. n. opposite relatiōes que tantuz in vna ꝑsona sunt patre. s. adinuicē non opponātur non est sufficiens ratio quare alie due in alia ꝑsona esse non possint. Nūquā aūt hoc meliꝰ ostendimꝰ q̄ꝫ di.13.ar.2. vbi necessario ostensum est ipas ꝓcessiones non posse differre a se nisi per ꝑsonas p̄cedentes. Ex quo manifestū est ꝑsonas non differre per ꝓcessiones ipsas alias foret circulus in demonstratiōe ipsiꝰ. Qd̄ ergo dictū est di.x.arti. vlt. Anselmꝰ concordat ⁊ verū est fm ꝙ ꝑsone differunt penes attributa ad que etiā ꝯuenerūt pbi licet attributa ꝓꝑie sint nature nō personaꝝ. vel penes appropriata etiam dicere eniz generationem differre a ꝓcessione spūssancti. q2 generatio est actus nature. ꝓcessio vero voluntatis cum natura ⁊ voluntas sint de absolutis in quibus nulla est differentia realis sed tantuz rōnis nihil aliud est q̄ꝫ filium ⁊ spiritūsanctū differre fm attributa ea. n. q̄ nāe sūt attribu..f filio q2 de rōe filii est filitudo in nā ⁊ ea que amoris spūscō. vnde fm hoc

nō differt fili⁹ a spūsctō: nisi fm rōez tm̄ q̄ diuersitas rōis nō cādit maiorē diuersitatē q̄z ipa sit. Si vo dicat q̄ est dīa fm appropriata: q: ea q̄ sunt intellectus vl nāe appropriant filio: ꝛ ea que voluntat̄ sunt spiritui sancto. Et sic differunt ab inuicez fm appropriata adhuc seq̄t q̄ aliud̄ de dīant realr̄ q: dīa p appropriata supponit dīam fm ppia. Verbū igit anselmi intelligi dz de dīa illa q̄ ē penes attributa vl appropriata. Addēdū ē q̄ in .i. sūme di. x. arti. vi. vbi dī illa duo vni nō posse puenire vni vz fz rōnez: ꝛ nō erit ad id qd̄ dī in pma pte sūme aliq̄ oppō vñ exēpla posita nō st̄ puenientia: q: nā ꝛ ars dīnt realr̄ sicut putrefactio ꝛ seiatio. In diuinis āt nō est aliq̄ realis dīa absolute. Cōse. deīn ē p̄ez ꝛ fi. eē spiratores spūssancti nō spiratorē. In pma vo pte sūme ɔcessuz ē eos eē vnū spiratorē vtrūq3 nāq3 verū ē. spirator. n. nomē vbale ē ꝛ nomē sbātiuū: nomē aūt sbm seq̄t formā a q̄ iponit in vnitate ꝛ plītate. In dīs aūt vna ē forma: siue sit eēntia siue nā siue notio illa cōis pri ꝛ fi⁹. Vñ pr ꝛ fi. dēnt dici vn⁹ spirator pp nām nōis sbātiui: ꝛ q: iō nomē ē vbale trahit magis ad significādū p mōz act⁹. act⁹ aūt distinguūt penes supposita quor sūt. In dīs aūt duo supposita spirant vñ pr ꝛ fi. st̄ duo spiratores n̄ vn⁹. Cōse. di. 25. vbi q̄rit an die psone mittā: ad btōs in pria deīn ē in rūsione ad qōnem q̄ charitas ptinet a pmiū eēntiale. In .4. vo li. sen. ꝛ in .2.2. ꝛ in .3. ɔ gēti. q̄ eēntia btitudīs posita est in actu intellectus frequēter et in alijs locis vbi de h̄ pncipalr̄ nō intēdebat idem deīn ē. ꝛ de h̄ in nullo dubitam⁹ cū ꝛ vitas euāgelica hoc doceat. Jo. 17. Hec ē vita eterna ꝛc. H̄ et nō soluz ordo intellect⁹ ad voluptatē: sz et ordo meriti ad pmiū oñdit. meritū. n. ꝛ pmiū se hn̄t p modū dati ꝛ accepti. In ɔpatōe. n. ad illū a q⁹ ē meritū in rōe accepti. pmiū vo in rōne dati in ɔpatōe ad ipm q meret meritū ē vt datū ꝛ pmiuz vt acceptū. Datuz. n. dicit diuersitatē inter dantē ꝛ eū cui dat: sz n̄ inter dātē: ꝛ id qd̄ dat: q: idē pt dare se. Acceptū vo nō dicit diuersitatē inter accipiētē: ꝛ id qd̄ accipit: q: aliqd pt accipe se sic ōis creatura accipit se a deo. Angel⁹ aūt nō solū eē suuz: sz et seipm accipit a deo. i. eēntiā suā: cū tñ ipe sit eēntia sua premiū igit eternū necēio erit vt acceptū ab eo q meruit meritū vo vt datū ab eodē: vñ cū act⁹ intellect⁹ sit ab intellectu: act⁹ vo volūtat sit a volūtate rō vr̄ docē meritū pncipalr̄ ɔsistet in voluntate pmiū vo in itellectu. Q̄to vo pl⁹ hōe volūtat hūiu⁹ ꝛ amoris tāto capacior erit intellect⁹ ꝛ pl⁹ pmij recipiet. Amor. n. dilatat intellectū ꝛ volūtatē: cuz eūtē aliqs amat intelligē aliqd q̄to pl⁹ amat tāto pl⁹ ꝛ facili⁹ intelligit: ꝛ iō angeli sugiores nomen acceperūt: nō ab eo p qd̄ acceperit qd̄ hnt: sz ab eo p qd̄ id meruerit. Per h̄. n. excitamur ad merēdū graduz quē ipi hnt: h̄ tñ nomē spālr̄ ipositū ē ppt accessuz quēdaz spālem illi⁹ ordinis ad diuina. sic n. dī vi. c. de di. no. Ordo diuine sapiē ē ɔiunge fines pmor pncipijs scdor: ꝛ h̄ pz discurrēdo a sūmo rer vsq3 ad infimā. In dīs aūt ꝛ sēus nō ē vltimū cūz nō sit ibi ordo poris ꝛ posterioris: tn spūs sanctus dī tertia psona inq̄ztm̄ ē a duobus: iō ordo supmus in creaturis p silitudinez quādam ad spm̄ sanctum quasi vicinior oñdit: vñ a ppetate spi. s. nominat: ipe. n. amor dī: vl ideo sic noiat: q: ignis diuinas ppetates marie significat: vt dī in fine celestis ierar. ꝛ iō vocant seraphin. i. ardentes ppter accessuz ad deuz. Vñ ex nominib⁹ angelor nō pōt sumi rō cogens ad oñdenduz in qua potētia beatitudo eēntialiter ɔsistat. Ex q̄ dictum est pmo sen. d. 15. Non oñedit q̄ eēntia beatitudinis sit in voluntate: sz q̄ charitas ptinet ad sbam gaudij: q: insepabiliter ɔcomitat illā visionem beatā: q̄ tñ nō ē ver de mltis alijs gaudijs accidētalibus sicut est de noticia illor que sciunt p spēs creatas: ꝛ ideo sibi succedunt: ꝛ ideo dilectio ꝛ amor nō ita distant a gaudio eēntiali: sicut noticia taliuz rer: ꝛ p tanto deīn est charitatē ptinere ad pmiuz eēntiale ꝛ spūale. Consequēter cū de trinitate mūdi ageret diximus in .2. sen. neutram partē hr̄e rōnes necessarias: ꝛ idē in pma pte sum. asseruimus: ꝛ in scdo li. ɔ genti. de hoc et spālem tractatum fecimus in quo osēdim⁹ nō sibi repugnare esse a deo fm totā sbam: ꝛ nō habere duratōis pncipiuz: hoc. n. maxime impediret ɔcessum p hi qui dicit ad neutrā partez rōnes haberi. Ex repugnātia. n. intellectuū est potissima demōstratio ducens ad impossibile: sicut potissima demōstratio osēsiua est per intellectū sicut rationem indicātem: q̄ quid est. Unde cū ventum fuisset ad solutionē rōnum vtriusq3 partis illā de infinitate animar alijs ptulimus in difficultate nō q̄ difficile sit ei respōdere. sed q: tot in eius solutione passi maius incōueniens q̄z ipa ptendat. Magis. n. fidei derogat vnuz eē intellectū: q̄ ponit Auerroys: q: sic periret diuersitas pmior: et in hunc defectuz venerūt auerroyste parisius nostris tpibus ɔ quos scripsimus de vnitate intellectus q̄z ponere infinitas animas actu qd̄ posuit algasel in methaphisica sua: q: lz eēnt infinite nō ppter hoc equipārent deo in ordine rer infinitarum in infinituz: foret ista infinitas subiecta infinitati diuine. Nihilominus ꝛ h̄ ɔ fidē est ꝛ ɔ scripturaz gen. a qua fides in h̄ exordiū sūpsit. vñ epi⁹ phi erronea fuit ponēdo mūduz et nūc: nō tn̄ h̄ūt eā tanq̄z ɔclusionē demōstratōis: sz errauit putās eā verā nō auferēs titulū creatōis a deo: pdicte igit rōnis rūsionē alior in .2. sen. ꝛ in .2. ɔ gēti. attulimus. In pma vo pte sum. post alias rūsiones et in pdicto dixim⁹ eā eē ptcularē: ꝛ ppter h̄ nō ɔcludere intētuz q̄ qdez rūsio nō ɔsentit dicit ibidē: q: h̄ rūsio ad nunc suppōit posse demōstrari h̄ēz n̄ eē ab eterno ꝛ ei⁹ oppositū eē ipossibile: cū tñ in so-

lutiōe dicte q̄ōnis dcm̄ sit ꝙ nō pōt demonstrari ꝙ hō aut celū aut lapis nō fuerint qd̄ quidē dcm̄ de hoīe nō stat cum p̄dicta rn̄siōe. vn̄ scire debēt aduersarij ꝙ hec rn̄sio nō fuit intētionis nr̄e. Diuersitas.n.rōnū ad h̄ inducta⁊ ostēdit ꝙ nulla sufficiens est vel demōstratiua. vn̄ ɔtingit ꝙ cū vn⁹ vnā alius aliā intulit rōnē q̄re huic dissentit iste ⁊ ille alteri ex fatuitate dicētiū irrisio oriat̄ apud infideles. maneāt igit̄ ipsi in rōnib⁹ quas putāt sufficere qd̄ v̄m est si sint demōstratiōes. Mihi aūt solūmō sufficit fides xp̄i nec rōni hūane p̄sto aurē vbi de⁹ loquit̄ anteq̄ʒ quicq̄ʒ foret a principio cuʒ ipso erā cūcta ɔponēs. De p̄dicta rōe in q̄ōnibus nr̄is disputatis vbi q̄ritur. an deus posset infinita facere. ⁊ in alia q̄ōne vbi q̄rit̄. An possit infinita scire diximus ꝙ si esse actu repugnat ei qd̄ est infinitū esse in actu nō pōt de⁹ infinita actu facere. Si aūt nō repugnat pōt sed vtrū possint esse actu diximus differēdū vsq̄ʒ alias ⁊ idē diximus in p̄dicto tractatu ꝙ nōdū erat ōnsuʒ infinita actu esse non posse nec aduersarij nobis h̄ ōndērt qd̄ tn̄ nos postea in p̄ma pte summe ōndim⁹ recitata opiniōe algazelis ⁊ certū habuim⁹ ꝙ infinita esse nō p̄nt ēt p accn̄s vt ibi ōnsum est. Si igit̄ p̄dicta rn̄sio non placet eis q̄ nūc nobis sufficit vt dcm̄ est. q̄ꝛ arist. ponit mūduʒ oēs sp̄ēs rerum habuisse a p̄ncipio vn̄ nō pōt mund⁹ ab eterno poni pfectus nisi homo essʒ qui est sp̄ēs pfectissima vniuersi. Et ite x cū nesciā qd arist. rn̄deat huic rōni. nō.n.habem⁹ q̄cq̄d fecit de substātijs sepatis lʒ certū sit ip̄m infinita nisi potētia tn̄ posuisse vt pʒ in p̄mo ⁊ scd̄o phisicoꝝ. Cogitent aduersarij q̄d huic rōni obijciant. oēs .n. fideles dicūt ꝙ in p̄ncipio creauit deus celū ⁊ terrā qd̄ beat⁹ greg. pphetiaʒ de p̄terito esse dicit ⁊ ap̄ls dicit ꝙ nō volūtate hūana aliq̄n allata est pphia sed sp̄ūsancto inspirati locuti sunt sancti dei oēs vn̄ ɔstat fidelib⁹ ꝙ nō rōne hūana sʒ sp̄ūsancto inspirati locuti sunt sc̄i dei oēs. vn̄ ɔstat fidelib⁹ nō rōne hūana sed inspiratiōe sp̄ūssancti allatū sit in p̄ncipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. Quia ergo hoc rōne hūana sciri non potuit si videt̄ icōueniēs mūdo ab eterno sine hoīe eē q postea fact⁹ est in tpe. Dicatur ꝙ nā vniuersalis q̄ nō aliqd̄ incōueniēs in vniuerso quecūq̄ʒ sit illa virtus vt deus sicut nos ponim⁹ siue aīa mūdi vt alij posuerunt siue q̄uis alia talis quam semper necesse est talē hr̄e ptātē in vniuerso vt ip̄m ab oī incōueniēti custodiat q̄ꝛ defectus qui accidit in pticulari vt mors aīalis vel hmōi ad pfectionēʒ vniuersi ptinēs. defect⁹ aūt qui redūdat in vniuerso vt est infinitas in actu s̄m eos nō possibile est eē in vniuerso. Posito ergo ꝙ ad pfectionē vniuersi eēt hō ab eterno sicut alia aīalia ⁊ ꝙ nō generaret nisi in tpe ne accideret incōueniēs de actu p virtutē vniuersalis agentis cui⁹ est vniuersum pficere ⁊ oīa incōueniētia ab eo excludere nō remaneret qd obijcere t̄ nisi ꝙ hō pfect⁹ generare pōt sicut ⁊ alia aīalia Sed huic rn̄det ph̄s ꝙ generatio nō est nisi ad saluandā sp̄ēm q̄ i vno saluari nō pōt nā igit̄ vniuersali ɔseruante hoīem ne incōueniēs accideret de infinitate pter bonū vniuersi differre potuit generationē ab eo ⁊ tn̄ vniuersum pfectū foret in oībus sp̄ēbus s̄m arist. Per scripturā.n.sacrā docemur adā imortalem factū per originalē iusticiaʒ. vn̄ lʒ eū de⁹ fecisset ab eterno q̄ꝛ nō repugnat eū no hr̄e esse ab alio vt frequēter ōndim⁹ potuisset adā existere ad pfectionē vniuersi ⁊ nō generare nisi vsq̄ʒ ad tp̄s a deo sibi statutuʒ ne in vniuerso inordinatio aliq̄ seq̄ret̄ cui⁹ ɔriū sola fides docet ⁊ nō aliq̄ hūana ratio. Qd̄ igit̄ in q̄ōne vbi q̄ritur an deus posset infinita facere dcm̄ est post exemplū de circulo plūbeo qui non mouet̄ non q̄ꝛ circulus sed q̄ꝛ plūbe⁹. Si igitur infinitū actu eē posset s̄m rei naturā ⁊ s̄ʒ meā opinionē non placet nobis nō enim opinamur hoc possibile esse cum ei⁹ oppositum docuerimus in prima parte summe.

¶ Explicit opusculū.72.⁊ vltimuʒ sancti thome de aquino de cōcordantijs dictoꝝ suoꝝ in quib⁹ aliq̄bus videbatur ip̄m seip̄i contradicere. licet ita non sit recte intelligenti eius melisluam ⁊ profundissimam doctrinam.

¶ Expliciunt p̄clarissima opuscula eximij ac diuini doctoris sancti Thome de aquino ordinis fratrum p̄dicatoꝝ q̄ diligētissime emēdata atq̄ʒ correcta. Et impressa Venetijs ingenio ac impēsa Hermanni lichtenstein Coloniensis. Anno salut̄. Mcccc.xc.vij. Idus septembris Augustino barbadico Venetiaꝝ principe illustrissimo existente. Laus deo.

Tabula

Tabula

Tabula

Tabula

Tabula

¶ Explicit tabula opusculoꝝ sancti Thome de aquino ordinis predicatoꝝ doctoris eximij.

Registrum

aa
¶ Vita
Sancti
Thome
cum eplis
antepositis
est sexternus
a
Incipiunt
filio suo
conuenit cum eo
plenitudine
b
diuina psona
tes dies
hū. Hoc eni
homo habens
c
perfectionem
est supra
¶ Qz spiritus
intellectus
d
igitur in eadē
locū nisi ſm
vis cōe est
Per hoc aūt
e
Consumatio autē
est econtra
delectatur
dem natura
f
diuinitas aūt
ti: vt aliquid
q̄ est deus
hoc naturam
g
corporalibus
Non est aūt
ea que in orone
perueniatur
h
fieri nō possunt
stulta pmissio
bentia facere
ner. pmo.
i
est omnibus q̄
quilibet ordo
Dia ergo videt
debemus ergo
k
ad hoc q̄ essent
dit: τ inde est
er vester

sed ibi nullus
l
obijciēs ipugnat
Quod vero
cta ordinantur
non est verum
m
gladius quolibet
¶ Qm̄ circa
ctus exemplaris
est vnus tantum
n
rebus que sunt
sima τ primo
preterito fuit
etiā singulares
o
intēdit assignare
ne eo quod
intellectiuū qd
telligim⁹: ergo
p
obseruatio
fidelitate q̄cūqz
gradib⁹ innitādo
quod sexto
q
siones habere
nibus oīno
qui possessiōib⁹
Charitas enim
r
diligat inimicū
est q̄ apl's
mitate tollerādi
cuicūqz curam
s
vt homines
quibus aliqua
Item sicut
nō est contra
t
ad titum primo
raneū. consilij
q̄ postea
¶ An religiosus
v
vt sapientia
sideri pprijs
de liberali
que a populo
x
culpa nō esset
¶ Quomodo
sed quia ad

ponebant τ q̄
ex causis tamen
molas iniqui
A
Incipit opusculū
dem aliqua
tyrannidem
pmo quidem
B
Incipit li. scd's
dum vmbrā
virtutem si
humili rempu.
C
pi. Simile etiaz
finim⁹ pncipari
q̄ nulla est
tendenduz etiam
D
dñium. Item
batur intendere
vtilitates istius
nō est eadez
E
non ppetuus
puideat in
ipsoꝝ adinuicem
anno tradunt
F
multos deos
virtute oēs
net ad effectum
vnitatē trium
G
sentit. de qbus
lachesi pgressum
sitio adherens
dicant vite
H
τ accidētibus
vt dictum est
mana. Quedā
¶ Sciendū aūt
I
attribuebant
opationis sue
tit as vt in āgelis
oriantur sed
K
τ addiscentē
cūdo hītudinem
principale currit
cidens aliquo
L
in actu τ aliqd

substantie
sicut diuersa
in alio τ non
M
qualitate: sicut
atiua est nobilior
oculum: sed
lus intellectus
N
Illud enim
quiꝫ sunt vnus
istud sufficienter
dire videꝫ ſm
O
¶ Incipit opus.
sed ppositum
Sic igitur
neris vel spēi
P
que imponiꝫ
vel nudam
ruens paradiso
fili mi. i. hec
Q
gratia dei
¶ De triplici
placari ei
cunt in bonis
R
assumpsit carnē
deduceret
sinceri facti
conciliationē
S
¶ Decimo
pter abundātiā
tem luminis
hoies faceret
T
τ digiti tui
vt dicit pme
Uno modo
li miracula
V
glosa. Dona dei
Ech. 28.
vitam quādā
fores iste
X
ibi in tuba
corde tuo
τ tamen ipsi
aliqualiter
si plura sint
Y

valde a corpe
pter id qd
vel est finis
quia omnia
Z
ignis in forma
in ecclesia
τ abutendum
rimi ogice
AA
candū post
membrorum
tationes: per
pauperes
BB
potare de isto
audire vel cu...
affectus
¶ Item cōfessio
CC
cōsolationibus
stantias peti
de conse. di. 4.
mortali peccato
DD
gratanter
Est ergo pmo
¶ Haic qōni
inc[illegible]tum voluit
EE
imo aliquādo
ceteris aūt
potest etiam
deus: sed cult⁹
FF
disciplinabiliter
de habitibus
ta per materiā
a quibusdā
GG
sit adequans
atim annectere
coloruz varietas
tionem qua
HH
tercio pte. c. i.
fessione ibidē
Quō de deo
In diuinis
fruitio beatoꝝ
De indicandis
finis

tiene escritas con las tablas de. 476. Hojas.

D. THOMAS.
OPUSCULA

1497